Bundel - Algemeen Bestuur van 16 juni 2023

0 Uitnodiging en nazendbrieven
- Uitnodiging AB 16 juni 2023.doc
- 1e nazendingsbrief AB 16 juni 2023.doc
- 2e nazendingsbrief AB 16 juni 2023.pdf
- 3e nazendingsbrief AB 16 juni 2023.pdf

1 Opening

1.1 Trekking stemmingsnummer

1.2 Vaststellen agenda
- Conceptagenda_Algemeen_Bestuur_16_juni_2023 (2).docx
- Definitieve agenda_Algemeen_Bestuur_16_juni_2023 (3).docx

2 Mededelingen en ingekomen stukken

2.1 Persberichten NWB Bank
Kennis te nemen van bijgaande persberichten.
- 1. NWB_Bank_persbericht_jaarcijfers_2022.pdf
- 2. NWB_Bank_persbericht AvA 20 april 2023.docx

2.2 NBWB ALV 2023 - zoektocht nieuwe kascie leden
Kennis te nemen van het verzoek van de Noord Brabantse Waterschapsbond.
- NBWB ALV 2023 zoektocht nieuwe kascie leden (1).pdf

2.3 Toeristische Kanobond Nederland (TKBN) beleidsinformatie recreatief medegebruik
Ter informatie.
- Beleidsinformatie recreatief medegebruik.docx

2.4 Ingekomen brief van de heer R. Hermus
Kennis te nemen van de ingekomen brief.
- Ingekomen brief van dhr. Hermus.docx

3.A Vaststelling notulen, besluitenlijst en actielijst vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 9 mei 2023
De notulen, besluitenlijst en actielijst van de AB-vergadering van 9 mei 2023 vast te stellen.
- AB-notulen 9 mei 2023.docx
- AB-besluitenlijst 9_mei_2023.docx
- Actielijst AB.docx

3.B Adviseringsoverzicht commissies 25 mei 2023
Kennis te nemen van het adviseringsoverzicht.
- Adviseringsoverzicht commissies 25 mei 2023.docx

4 Voorstellen ter besluitvorming

4.A Reglement van orde algemeen bestuur waterschap Aa en Maas 2023
*1. Kennis te nemen van de voorgestelde wijzigingen (zie rode teksten en doorhalingen) van het huidige Reglement van Orde algemeen bestuur 2019.
2. Het Reglement van Orde algemeen bestuur 2019 in te trekken.
3. Het Reglement van Orde algemeen bestuur 2023 vast te stellen.

*
- Reglement van orde AB 2023.pdf
- Motie BBB - reglement van orde.docx

4.B Besturingsmodel 2023 waterschap Aa en Maas
*1. Kennis te nemen van de voorgestelde wijzigingen (zie rode teksten en doorhalingen) van het huidige Besturingsmodel 2019 waterschap Aa en Maas.
2. Het Besturingsmodel 2019 waterschap Aa en Maas in te trekken.
3. Het Besturingsmodel 2023 waterschap Aa en Maas vast te stellen.

*
- Besturingsmodel 2023 waterschap Aa en Maas.doc
- Gewijzigd Besturingsmodel 2023 (nav commissie AFZ).pdf

4.C Financiële stukken AQUON (Jaarrekening 2022, Begrotingswijziging 2023 en Conceptbegroting 2024)
- Dossier 1124 voorblad
- AB Adviesnota AQUON 2023
- 1. AQUON-Jaarstukken2022-V5
- 2. AQUON-Begrotingswijziging 2023
- 3. AQUON-Programmabegroting2024-V5

4. Concept zienswijze BW2023 en PB2024

4.D Financiële stukken BSOB (Jaarrekening 2022, 1e Begrotingswijziging 2023 en Conceptbegroting 2024)
- Dossier 1125 voorblad
- Adviesnota AB
- 1. Getekend Jaarrekening 2022 incl controleverklaring
- 2. Eerste Begrotingswijziging 2023 BSOB getekend
- 3. Ontwerpbegroting 2024 getekend
- 4. Kadernota 2024
- 5. Concept zienswijze B2024

4.E Jaarstukken 2022 en ontwerpbegroting 2024 BHIC (Brabants Historisch Informatiecentrum)
- Dossier 1235 voorblad
- Adviesnota AB
- 1. Aanbiedingsbrief (email) jaarstukken 2022 en ontwerpbegroting 2024 BHIC
- 2. Jaarverslag 2022 - vastgesteld 310323
- 3. BHIC Jaarrekening 2022 incl accountantsverklaring
- 4. BHIC Ontwerpbegroting 2024 - getekend 310323
- 5. Kadernota BHIC - vastgesteld 310323
- 6. Reactienota BHIC op zienswijzen Kadernota 2024 BHIC

4.F Jaarstukken NBWB (Jaarrekening 2022 en Begroting 2024)
- Dossier 1112 voorblad
- Adviesnota AB P&C NBWB
- 1. NBWB Aanbiedingsbrf Jaarrekening 2022
- 2. NBWB Jaaroverzicht - jaar 2022
- 3. NBWB 2022 Jaarrekening concept_def
- 4. NBWB 2023 Brf Kascie 2023 aan NBWB-Bestuur -getekend
- 5. NBWB Begroting 2024 concept
- 6. Uitgaande brief zienswijze verbonden partijen

4.G Jaarstukken Het Waterschapshuis 2022 (hWh)
- Dossier 1214 voorblad
- Informatienota AB
- 1a vergaderstuk AB hWh jaarrekening 2022
- 1b Jaarstukken 2022 hWh 2022
- 1c Bestuursrapportage 2022-3 hWh
- 1d bijlage bij bestuursrapportage 2022-3 hWh
- 1e Controleverklaring accountant hWh 2022
- 2. Reactienota hWh zienswijzen begroting 2023 en 2024

4.H Bestuursverkiezing BHIC 2023
- Dossier 1191 voorblad
- Adviesnota AB
- Bijlage 1 E-mail BHIC bestuursverkiezing BHIC
- Bijlage 2 Formulier bestuursverkiezing BHIC 2023

4.I Kredietvoorstel planuitwerking Cuijk - Ravenstein
- Dossier 1129 voorblad
- Adviesnota AB
- Bijlage 1 Financiële paragraaf
- Bijlage 2 Kostenraming

4.J Herstellen damwanden Crevecoeur
- Dossier 1111 voorblad
- Adviesnota AB__159247__16062023_def
- Bijlage 1 Financiële paragraaf.pdf
- Bijlage 2 Kostenraming IB2023 09 Damwanden Crevecoeur.pdf
- Bijlage 3 overzicht in foto's

4.K Grondaankoop/aanleg en inrichting alternatieve dassenburcht te Megen (gemeente Oss)
- Dossier 1126 voorblad
- Adviesnota AB
- Bijlage 1 Financiële paragraaf Dassenburcht Megen

Bijlage 2 Kostenraming IB2023 07 Dassenburcht Megen
Bijlage 3 Notitie Omgang met graverij door dassen en bevers in waterkeringen

4.L Concept-Bestuursakkoord 2023-2027
Dossier 1268 voorblad
Adviesnota AB.docx
Concept-Bestuursakkoord 2023
Portefeuilleverdeling DB 2023 (002)
Reactie ZLTO op Bestuursakkoord 2023-2027 van Waterschap Aa en Maas.pdf
Reactie CDJA.docx.pdf
Gewijzigd Concept-Bestuursakkoord 2023.pdf
Technische vragen fractie Partij voor de Dieren inzake concept-Bestuursakkoord.docx
Concept-motie fractie Partij voor de Dieren inzake positie van waterschap in landbouwtransitie (1).docx
Aangepaste motie fractie Partij voor de Dieren inzake positie van waterschap in landbouwtransitie (1).docx
Amendement 1 - bagger.docx
Amendement 2 - bestuursakkoord vervangen door coalitie akkoord.docx
Amendement 3 - bevers dassen.docx
Amendement 4 - financiele kaders.docx
Amendement 5 - gezond watersysteem.docx
Amendement 6 - integer bestuur.docx
Amendement 7 - kerntaken.docx
Amendement 8 - meten is weten.docx
Amendement 9 - nadrukkelijker focus pag 1.docx
Amendement 10 - onteigening.docx
Amendement 11 - stikstofproblematie vervangen door natuuropgave.docx
Amendement 12 - vertrouwen en controle.docx
Amendement 13 - voorkomen tariefverhoging.docx
Amendement 14 - zoveel mogelijk in overleg naar overleg.docx
Amendement 15 - waterbeheerplan.docx
Amendement 16 - waterschap van voor mensen.docx
Amendement 17 - zonder te onteigenen.docx
Amendement AWP anti-afhaaksubsidie AB 16 juni 2023.docx

4.L.a Ingediende en ondertekende moties en amendementen
Motie Partij voor de Dieren inzake Positie vh waterschap in de landbouwtransitie
Amendement AWP inzake stopzetten anti-afhaaksubsidie
Amendement BBB (nr. 1) inzake Baggeren
Amendement BBB (nr. 2) inzake Vervangen Bestuursakkoord door coalitieakkoord
Amendement BBB (nr. 5) inzake schoon en gezond watersysteem
Amendement BBB (nr. 6) inzake Transparant, open en integer waterbestuur
Amendement BBB (nr. 7) inzake kerntaken
Amendement BBB (nr. 8) inzake Meten is weten
Amendement BBB (nr. 9) inzake Nadrukkelijker binnen de kerntaken van het waterschap
Amendement BBB (nr. 10) inzake dwangprocedures onteigening
Amendement BBB (nr. 13) inzake financiele kaders (schuldenpositie)
Amendement BBB (nr. 11) inzake Stikstofproblematiek vervangen door natuuropgaven
Amendement BBB (nr. 12) inzake Vertrouwen en controle
Amendement BBB (nr. 14) inzake Van zoveel mogelijk naar overleg
Amendement BBB (nr. 15) inzake Waterbeheerplan, pagina 1
Amendement BBB (nr.16) inzake Waterschap van en voor mensen
Amendement BBB (nr. 4) inzake Financiele kaders
Amendement BBB (nr. 3) inzake Bevers en dassen
Amendement BBB (nr. 17) inzake Zonder te onteigenen

4.M Jaarverslag 2022 Waterschap Aa en Maas
Dossier 1151 voorblad
Adviesnota AB
1. Jaarverslag 2022 versie 1.0 definitief
2. 2022 Accountantsverslag WAM def.pdf

3. Reactie DB op accountantsverslag 2022 vs DB 9mei23
4. Controllersparagraaf bij Jaarrekening 2022 DB 9mei23.docx
5. Uitvoeringsinformatie bij het Jaarverslag 2022 1.0.pdf
6. Link naar sociaal jaarverslag 2022 waterschap Aa en Maas.docx
7. Financieel overzicht Ghana 2022 .docx
8. Jaarverslag 2022_in_een_oogopslag_Aa_en_Maas 1.0.pdf
9. Getekende beantwoording Artikel 44 vragen fractie BBB over Jaarverslag 2022 (extra lozingen).pdf

4.N Reglement van orde voor commissies waterschap Aa en Maas 2023

1. Kennis te nemen van de voorgestelde wijzigingen (zie rode teksten en doorhalingen) van het huidige Reglement van Orde commissies uit het algemeen bestuur 2019.
2. Het Reglement van orde voor commissies uit het algemeen bestuur 2019 in te trekken.
3. Het Reglement van orde voor commissies waterschap Aa en Maas 2023 vast te stellen.

Reglement van orde commissies en streekpanels 2023 waterschap Aa en Maas.doc
Gewijzigd Reglement van orde commissies 2023.doc

4.O Verordening Ambtelijke bijstand en financiële ondersteuning fracties 2023

*1. Kennis te nemen van de voorgestelde wijzigingen (zie rode teksten en doorhalingen) van de huidige verordening Ambtelijke bijstand en fractieondersteuning 2015 waterschap Aa en Maas.
2. De verordening Ambtelijke bijstand en fractieondersteuning 2015 waterschap Aa en Maas in te trekken.
3. De verordening Ambtelijke bijstand en fractieondersteuning 2023 waterschap Aa en Maas vast te stellen.
*

Verordening fractieondersteuning 2023.doc
Gewijzigde Verordening fractieondersteuning 2023 (nav commissie AFZ).pdf

4.P Beekontwikkeling Sint Jansbeek

Dossier 1218 voorblad
Adviesnota AB PPWW Sint Jansbeek fase 2 en 3_306802
Bijlage 1 PPWW Sint Jansbeek buitendijks fase 2 def (eindversie)
Bijlage 1aa Nota van zienswijzen oppww SJB fase 3 binnendijks (eindversie - anoniem)
Bijlage 1b PPWW fase 2 buitendijks bijlagen gebundeld
Bijlage 2 PPWW Sint Jansbeek fase 3 binnendijks_def (eindversie)
Bijlage 2aa Nota van zienswijzen oppww SJB fase 2 buitendijks (eindversie - anoniem)
Bijlage 2b PPWW fase 3 binnendijks bijlagen gebundeld
Bijlage 3 FP IB2023 10 St Jansbeek
Bijlage 4 Kostenraming IB2023 10 St Jansbeek
Bijlage 5 Toelichting kostenontwikkeling uitvoering Sint Jansbeek
Bijlage 6 Presentatie Sint Jansbeek Watersysteemcommissie van 23 januari 2023.pdf
Bijlage 7 Gewijzigde AB-adviesnota AB (nav commissie Watersysteembeheer).pdf
Bijlage 8 Bestuurlijke Projectsamenvatting Sint Jansbeek.pdf

5 Stukken ter kennisneming

5.A Evaluatie van de subsidieregelingen ‘klimaat stedelijk gebied Aa en Maas 2022’ en ‘klimaat regio as50+ 2022’

Dossier 1073 voorblad
Informatienota AB.docx
Infographic subsidiecampagne.pdf
Evaluatie van de subsidieregelingen ‘klimaat stedelijk gebied Aa en Maas 2022’ en ‘klimaat regio as50+ 2022’.pdf

5.B Jaarverslag 2022 en uitvoeringsprogramma 2023 Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)

Dossier 949 voorblad
Informatienota AB
bijlage 1. Jaarverslag 2022 en Uitvoeringsprogramma 2023 VTH

5.C Jaarverslag Commissie Bezwaarschriften 2022

Dossier 1208 voorblad
Informatienota AB 16 juni 2023
Jaarverslag 2022
Brief Jaarverslag Commissie Bezwaarschriften 2022

5.D Jaarverslag Informatie- en archiefbeheer 2022

Dossier 939 voorblad
Informatienota AB

Voortgangsrapportage Informatie- en archiefbeheer 2022
toezichtoordeel informatie en archiefbeheer 2022

5.E Wijziging in proces REKS
Dossier 1088 voorblad
Informatienota AB
Bijlage 1 REKS-tijdlijn-9_1

5.F Informatienota AB RES Noordoost Brabant
Dossier 1196 voorblad
Informatienota AB__306750__
Bijlage 1 Raadsinformatiebrief 9 februari 2023 stuurgroep RES NOB
Bijlage 2 Raadsinformatiebrief 16 maart 2023 stuurgroep RES NOB
Bijlage 3 Rapport Generation Energy inzake concretiseren potentiegebieden NOB
Bijlage 4 Rapportage To70 inzake radarbeperkingen windmolens RES NOB

5.G Stand van zaken Wetsvoorstel aanpassing belastingstelsel waterschappen (wordt nagezonden)
Kennis te nemen van de stand van zaken.
Beschrijving Wetsvoorstel Aanpassing Belastingstelsel Waterschappen_mei2023.docx

5.H Handboek Integriteit BZK
In het handboek staan de bestaande wetgeving, regels en andere beschikbare informatie gebundeld. De afgelopen jaren is veel wetgeving, procedures en informatie rondom integriteit ontwikkeld. Het handboek maakt de regels en procedures over integriteit inzichtelijk en makkelijk vindbaar. Zo is informatie te vinden over de periode voorafgaand aan de benoeming van politieke ambtsdragers: de werving- en selectiefase waarin de screening plaatsvindt. Maar ook informatie over integriteitsnormen en wat te doen bij integriteitsschendingen en -onderzoek.
Handboek Integriteit BZK (digitaal).pdf

5.I Brief Unie van Waterschappen inzake evaluatie waterschapsverkiezingen
Kennis te nemen van de brief.
Brief BZK evaluatie verkiezingen.pdf

5.J Antwoordbrief DB op artikel 44 vragen van de fractie BBB over landschapselementen
Kennis te nemen van de artikel 44 vragen en de antwoordbrief van het Dagelijks Bestuur.
Getekende beantwoording art.44 vragen BBB inzake landschapselementen.pdf
Bijlage 1 Memo UvW Landschapselement GLB ecoregelingen.pdf
Bijlage 2 Adviesnote DB d.d. 4 april 2023.pdf

5.K Antwoordbrief DB op artikel 44 vragen van de fractie BBB over de perceelswijzerapp
Kennis te nemen van de artikel 44 vragen en de antwoordbrief van het Dagelijks Bestuur.
Getekende beantwoording schrift.vragen art.44 fractie BBB over de perceelwijzer app.pdf

6 Voorstellen ter opiniërende bespreking

7 Moties vreemd aan de orde van de dag

8 Rondvraag en sluiting

Pettelaarpark 70
5216 PP 's-Hertogenbosch
Postbus 5049
5201 GA 's-Hertogenbosch

T 073 615 66 66
F 073 615 66 00
E info@aaenmaas.nl
W www.aaenmaas.nl

Aan de leden van het Algemeen Bestuur
van waterschap Aa en Maas

Datum	12 mei 2023
Ons kenmerk	160623/0
Doorkiesnr	073-6156614/J.M. Kremers
Onderwerp	Uitnodiging commissies- en AB-vergadering

Geacht lid van het Algemeen Bestuur,

Hierbij nodig ik u uit voor de commissievergaderingen op donderdag 25 mei 2023 en de vergadering van het Algemeen Bestuur op **vrijdag 16 juni 2023, aanvang 14.00 uur** in vergaderzaal 4.29 van het Waterschapshuis. De vergaderstukken kunt u in iBABS raadplegen.

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
de dijkgraaf,

Mario Jacobs

Bijlage(n): -

Pettelaarpark 70
5216 PP 's-Hertogenbosch
Postbus 5049
5201 GA 's-Hertogenbosch

T 073 615 66 66
F 073 615 66 00
E info@aaenmaas.nl
W www.aaenmaas.nl

Aan de leden van het Algemeen Bestuur
van waterschap Aa en Maas

Datum	17 mei 2023
Ons kenmerk	160623/1
Doorkiesnr	073-6156614/J. Kremers
Onderwerp	1e nazending AB-vergadering 16 juni 2023

Geachte bestuursleden,

Hierbij deel ik u mee dat stukken zijn toegevoegd aan het vergaderdossier voor de vergadering van het Algemeen Bestuur op 16 juni 2023. Het gaat om de navolgende stukken die via iBABS te raadplegen zijn:

1. Bij het onderwerp '***Bestuursakkoord 2023-2027'*** (agp. 4.A) zijn toegevoegd een AB-adviesnota, concept-Bestuursakkoord 2023-2027 en reactiebrief van de ZLTO. Dit onderwerp is tevens geagendeerd voor alle commissievergaderingen.
2. Het ***'Reglement van orde Algemeen Bestuur 2023 waterschap Aa en Maas'*** (agp. 4.C). Dit onderwerp is tevens geagendeerd voor de commissie AFZ.
3. Het ***'Reglement van orde commissies en streekpanels 2023 waterschap Aa en Maas'*** (agp. 4.D). Dit onderwerp is tevens geagendeerd voor de commissie AFZ.
4. Het ***'Besturingsmodel 2023 waterschap Aa en Maas'*** (agp. 4.E). Dit onderwerp is tevens geagendeerd voor de commissie AFZ
5. De ***'Verordening Ambtelijke bijstand en fractieondersteuning 2023 waterschap Aa en Maas'*** (agp. 4.F). Dit onderwerp is tevens geagendeerd voor de commissie AFZ.
6. Nieuw is ter kennisneming toegevoegd het ***'Handboek Integriteit BZK'*** (agp. 5.H).
7. Nieuw is ter kennisneming toegevoegd een ***'Brief van de Unie van Waterschappen aan BZK inzake de evaluatie van de waterschapsverkiezingen'***.

Voorts nodig ik u uit voor een 'Technisch vragenuurtje' over het Jaarverslag 2022 waterschap Aa en Maas. Dit vragenuurtje zal digitaal plaatsvinden op **woensdag 24 mei van 18.30 tot 19.30 uur**. De TEAMS-link zal u te zijner tijd worden toegestuurd.

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De dijkgraaf,

Mario Jacobs

Bijlage(n): -

Pettelaarpark 70
5216 PP 's-Hertogenbosch
Postbus 5049
5201 GA 's-Hertogenbosch

T 073 615 66 66
F 073 615 66 00
E info@aaenmaas.nl
W www.aaenmaas.nl

Aan de leden van het Algemeen Bestuur
van waterschap Aa en Maas

Datum	7 juni 2023
Ons kenmerk	160623/2
Doorkiesnr	073-6156614/J. Kremers
Onderwerp	2e nazending AB-vergadering 16 iuni 2023

Geachte bestuursleden,

Hierbij deel ik u mee dat stukken zijn toegevoegd aan het vergaderdossier voor de vergadering van het Algemeen Bestuur op 16 juni 2023. Het gaat om de navolgende stukken die via iBABS te raadplegen zijn:

1. De ***'Definitieve agenda'*** (agp. 1.2).
2. Nieuw onder ingekomen stukken is toegevoegd een ***'Ingekomen brief van de heer R. Hermus'*** (agp. 2.4)
3. De ***'Notulen, besluitenlijst en actielijst van de AB-vergadering van 9 mei 2023'*** (agp. 3.A).
4. Het ***'Adviseringsoverzicht commissies d.d. 25 mei 2023'*** (agp. 3.B).
5. Bij het onderwerp ***'Reglement van orde Algemeen Bestuur 2023'*** (agp. 4.A) is een gewijzigd Reglement van orde toegevoegd.
6. Bij het onderwerp ***'Besturingsmodel 2023 Aa en Maas'*** (agp. 4.B) is een gewijzigd Besturingsmodel toegevoegd.
7. Bij het onderwerp '***Concept-Bestuursakkoord 2023-2027'*** (agp. 4.L) is toegevoegd een gewijzigd concept-Bestuursakkoord en de reactiebrief van het CDJA.
8. Bij het onderwerp ***'Jaarverslag 2022 waterschap Aa en Maas (***agp. 4.M) zijn toegevoegd een overzicht afrekening buitenlandproject Ghana en het Jaarverslag in één oogopslag.
9. Bij het onderwerp ***'Reglement van orde commissies 2023 waterschap Aa en Maas'*** (agp. 4.N) is een gewijzigd Reglement van Orde toegevoegd.
10. Bij het onderwerp ***'Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning 2023'*** (agp. 4.O) is een gewijzigde verordening toegevoegd.
11. Bij het onderwerp ***'Beekontwikkeling St. Jansbeek'*** (agp. 4.P) is toegevoegd een gewijzigde AB-adviesnota en bestuurlijke projectsamenvatting.
12. Bij het onderwerp ***'Stand van zaken Wetsvoorstel aanpassing belastingstelsel waterschappen'*** (agp. 5.G) is een beschrijving van de stand van zaken van het Wetsvoorstel toegevoegd.

Bijlage(n): -

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De dijkgraaf,

Mario Jacobs

Pettelaarpark 70
5216 PP 's-Hertogenbosch
Postbus 5049
5201 GA 's-Hertogenbosch

T 073 615 66 66
F 073 615 66 00
E info@aaenmaas.nl
W www.aaenmaas.nl

Aan de leden van het Algemeen Bestuur
van waterschap Aa en Maas

Datum	13 juni 2023
Ons kenmerk	160623/3
Doorkiesnr	073-6156614/J. Kremers
Onderwerp	3e nazending AB-vergadering 16 iuni 2023

Geachte bestuursleden,

Hierbij deel ik u mee dat stukken zijn toegevoegd aan het vergaderdossier voor de vergadering van het Algemeen Bestuur op 16 juni 2023. Het gaat om de navolgende stukken die via iBABS te raadplegen zijn:

1. Bij het onderwerp '***Concept-Bestuursakkoord 2023-2027'*** (agp. 4.L) zijn toegevoegd de technische vragen van de fractie Partij voor de Dieren alsook het antwoord van het DB daarop.
2. Bij het onderwerp ***'Jaarverslag 2022 waterschap Aa en Maas (***agp. 4.M) is toegevoegd een antwoordbrief van het Dagelijks Bestuur op de artikel 44 vragen van de fractie BBB over het Jaarverslag.
3. Nieuw aan de agenda is onder stukken ter kennisname toegevoegd de ***Antwoordbrief van het Dagelijks Bestuur op artikel 44 vragen van de fractie BBB over landschapselementen*** (agp. 5.J).
4. Nieuw aan de agenda is onder stukken ter kennisname toegevoegd de ***Antwoordbrief van het Dagelijks Bestuur op artikel 44 vragen van de fractie BBB over de perceelswijzerapp*** (agp. 5.K).

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De dijkgraaf,

Mario Jacobs

Bijlage(n): -

Waterschap Aa en Maas

Agenda Algemeen Bestuur

Datum	16 juni 2023
Tijd	14:00 – 17:00 uur
Locatie	Het Waterschapshuis (4.29)
Voorzitter	Mario Jacobs

1	**Opening**
1.1	Trekking stemmingsnummer
1.2	Vaststellen agenda
2	**Mededelingen en ingekomen stukken**
2.1	Persberichten NWB Bank
2.2	NBWB ALV 2023 – zoektocht nieuwe kascie leden
3	**Vaststelling notulen, besluitenlijst en actielijst vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 9 mei 2023**
4	**Voorstellen ter besluitvorming**
4.A	Bestuursakkoord 2023-2027 (wordt nagezonden)
4.B	Jaarverslag 2022 Waterschap Aa en Maas
4.C	Reglement van orde algemeen bestuur waterschap Aa en Maas 2023
4.D	Reglement van orde voor commissies uit het algemeen bestuur waterschap Aa en Maas 2019 (wordt nagezonden)
4.E	Besturingsmodel 2023 waterschap Aa en Maas (wordt nagezonden)
4.F	Verordening Ambtelijke bijstand en financiële ondersteuning fracties 2023 (wordt nagezonden)

4.G Financiële stukken AQUON (Jaarrekening 2022, Begrotingswijziging 2023 en Conceptbegroting 2024)

4.H Financiële stukken BSOB (Jaarrekening 2022, 1e Begrotingswijziging 2023 en Conceptbegroting 2024)

4.I Jaarstukken 2022 en ontwerpbegroting 2024 BHIC (Brabants Historisch Informatiecentrum)

4.J Jaarstukken NBWB (Jaarrekening 2022 en Begroting 2024)

4.K Jaarstukken Het Waterschapshuis 2022 (hWh)

4.L Bestuursverkiezing BHIC 2023

4.M Kredietvoorstel planuitwerking Cuijk - Ravenstein

4.N Beekontwikkeling Sint Jansbeek

4.O Herstellen damwanden Crevecoeur

4.P Grondaankoop/aanleg en inrichting alternatieve dassenburcht te Megen (gemeente Oss)

5 Stukken ter kennisneming

5.A Evaluatie van de subsidieregelingen ‘klimaat stedelijk gebied Aa en Maas 2022’ en ‘klimaat regio as50+ 2022’

5.B Jaarverslag 2022 en uitvoeringsprogramma 2023 Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)

5.C Jaarverslag commissie Bezwaarschriften 2022

5.D Jaarverslag Informatie- en archiefbeheer 2023

5.E Wijziging in proces REKS

5.F Informatienota AB RES Noordoost Brabant

5.G Stand van zaken Wetsvoorstel aanpassing belastingstelsel waterschappen (wordt nagezonden)

6 Voorstellen ter opiniërende bespreking

7 Moties vreemd aan de orde van de dag

8 Rondvraag en sluiting

Waterschap
Aa en Maas

Agenda vergadering Algemeen Bestuur

Datum	16 juni 2023
Tijd	14:00 – 17:00 uur
Locatie	Het Waterschapshuis (4.29)
Voorzitter	Mario Jacobs

1	**Opening**
1.1	Trekking stemmingsnummer
1.2	Vaststellen agenda
2	**Mededelingen en ingekomen stukken**
2.1	Persberichten NWB Bank
2.2	NBWB ALV 2023 – zoektocht nieuwe kascie leden
2.3	Toeristische Kanobond Nederland (TKBN) beleidsinformatie recreatief medegebruik
2.4	Ingekomen brief van dhr. R. Hermus
3.A	**Vaststelling notulen, besluitenlijst en actielijst vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 9 mei 2023**
3.B	**Adviseringsoverzicht commissies 25 mei 2023**
4	**Voorstellen ter besluitvorming**

HAMERSTUKKEN:

4.A	Reglement van orde algemeen bestuur waterschap Aa en Maas 2023
4.B	Besturingsmodel 2023 waterschap Aa en Maas
4.C	Financiële stukken AQUON (Jaarrekening 2022, Begrotingswijziging 2023 en Conceptbegroting 2024)
4.D	Financiële stukken BSOB (Jaarrekening 2022, 1e Begrotingswijziging 2023 en Conceptbegroting 2024)
4.E	Jaarstukken 2022 en ontwerpbegroting 2024 BHIC (Brabants Historisch Informatiecentrum)

4.F Jaarstukken NBWB (Jaarrekening 2022 en Begroting 2024)

4.G Jaarstukken Het Waterschapshuis 2022 (hWh)

4.H Bestuursverkiezing BHIC 2023

4.I Kredietvoorstel planuitwerking Cuijk - Ravenstein

4.J Herstellen damwanden Crevecoeur

4.K Grondaankoop/aanleg en inrichting alternatieve dassenburcht te Megen (gemeente Oss)

BESPREEKSTUKKEN:

4.L Concept-Bestuursakkoord 2023-2027

4.M Jaarverslag 2022 Waterschap Aa en Maas

4.N Reglement van orde voor commissies waterschap Aa en Maas 2023

4.O Verordening Ambtelijke bijstand en financiële ondersteuning fracties 2023

4.P Beekontwikkeling Sint Jansbeek

5 Stukken ter kennisneming

5.A Evaluatie van de subsidieregelingen 'klimaat stedelijk gebied Aa en Maas 2022' en 'klimaat regio as50+ 2022'

5.B Jaarverslag 2022 en uitvoeringsprogramma 2023 Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)

5.C Jaarverslag Commissie Bezwaarschriften 2022

5.D Jaarverslag Informatie- en archiefbeheer 2022

5.E Wijziging in proces REKS

5.F Informatienota AB RES Noordoost Brabant

5.G Stand van zaken Wetsvoorstel aanpassing belastingstelsel waterschappen

5.H Handboek Integriteit BZK

5.I Brief Unie van Waterschappen inzake evaluatie waterschapsverkiezingen

5.J Antwoordbrief DB op artikel 44 vragen fractie BBB inzake landschapselementen

5.K Antwoordbrief DB op artikel 44 vragen fractie BBB inzake perceelswijzerapp

6 Voorstellen ter opiniërende bespreking

7 Moties vreemd aan de orde van de dag

8 Rondvraag en sluiting

Jaarcijfers 2022: Kredietportefeuille gegroeid tot recordniveau, € 9,6 miljard aan nieuwe kredietverlening en op koers met klimaatactieplan

- Kredietportefeuille gegroeid tot recordniveau van ruim € 52 miljard
- Nieuwe financiering aan klanten in de Nederlandse publieke sector en duurzame-energieprojecten in 2022: € 9,6 miljard (2021: € 12,1 miljard)
- Nettowinst stijgt met 18% naar € 143 miljoen (2021: € 121 miljoen)
- Op koers met ons klimaatactieplan: CO2e-uitstoot kredietportefeuille in afgelopen vier jaar met ruim 17% afgenomen
- Ruim 40% van de langlopende financiering aangetrokken met ESG-obligaties

Den Haag, 20 maart 2023

De NWB Bank heeft in 2022 voor in totaal € 9,6 miljard aan financiering verstrekt aan haar klanten in de Nederlandse publieke sector en duurzame-energieprojecten. Ondanks de onzekere tijden waarin de wereld verkeerde, hebben wij onze positie in de Nederlandse publieke sector opnieuw weten te bestendigen. Daarnaast stimuleren wij met ons klimaatactieplan onze klanten verder te verduurzamen en committeren wij ons als bank aan een kredietportefeuille die per saldo geen CO2e-uitstoot veroorzaakt in 2050.

Dankzij een beter renteresultaat en lagere bankenbelasting is de winst op een hoger niveau uitgekomen: € 143 miljoen ten opzichte van € 121 miljoen in 2021. Net als in 2020 en 2021 heeft ook afgelopen jaar onze deelname aan de TLTRO vanwege de aantrekkelijke tarieven bijgedragen aan het winstniveau. Het voordeel hiervan is grotendeels doorgegeven aan onze klanten via lagere tarieven voor de kredietverlening, maar door het verschil in looptijd van de TLTRO funding en die van de kredietverlening resulteerde dit de afgelopen jaren in een hogere winst, die er de komende jaren weer uitloopt. We hebben het voornemen om van de nettowinst € 60 miljoen als dividend beschikbaar te stellen aan onze aandeelhouders.

Maatschappelijke en duurzame impact

Als bank van en voor de publieke sector streven we geen winstmaximalisatie na. Met onze kredietverlening op maat richten we ons op de realisatie van maatschappelijk en duurzaam rendement. Afgelopen jaar is onze kredietportefeuille toegenomen tot een recordniveau van € 52,2 miljard.

In april 2022 hebben we ons klimaatactieplan gepubliceerd en onze eerste aan duurzaamheid gekoppelde lening (sustainability linked loan) verstrekt aan Waterschap Zuiderzeeland (€ 21 miljoen). Het waterschap krijgt een korting op de jaarlijkse rente van de lening als het ambitieuze mijlpalen in duurzaamheid behaalt. Het betreft mijlpalen gericht op klimaatmitigatie, biodiversiteit en diversiteit, aangezien dit belangrijke thema's zijn voor zowel het waterschap als de bank. Met deze aan duurzaamheid gekoppelde leningen willen wij de (verdere) verduurzaming van onze klanten stimuleren en helpen versnellen.

Afgelopen jaar hebben we 42% (€ 4,7 miljard) van onze eigen langetermijnfunding opgehaald met de uitgifte van ESG-obligaties (Environmental, Social en Governance). In totaal hadden we eind 2022 bijna € 23 miljard aan ESG-obligaties uitstaan. Dat is 37% van onze totale hoeveelheid uitstaande langetermijnfunding.

Op koers met ons klimaatactieplan

Conform ons klimaatactieplan willen we in 2030 minimaal 43% CO_2e-reductie bereiken ten opzichte van de uitstoot van onze kredietportefeuille in 2019, het eerste jaar waarover we de klimaatimpact van onze financiering in kaart brachten met behulp van de PCAF-methodologie. Doel is om in 2050

over een kredietportefeuille te beschikken die per saldo geen CO_2e-uitstoot veroorzaakt. Met een reductie van 17% ten opzichte van het referentiejaar 2019 liggen we op koers met ons klimaatactieplan ondanks een groei van de onderliggende kredietportefeuille.

Als onderdeel van ons klimaatactieplan, hebben we onszelf een gewaagd doel gesteld: wij streven ernaar dat onze kredietportefeuille in 2035 energiepositief is, op weg naar een klimaatneutrale portefeuille in 2050. We willen dat in 2035 de duurzame-energieprojecten die wij financieren meer hernieuwbare energie opwekken dan de rest van onze portefeuille verbruikt aan fossiele energie. Dat willen we bereiken door onze klanten actief te stimuleren hun energieverbruik (verder) te verlagen en waar dat kan hernieuwbare energie te gebruiken. Het financieren van duurzame-energieprojecten speelt daarbij een belangrijke rol.

Vooruitzichten

We verwachten in 2023 op dezelfde maatschappelijke en duurzame wijze als afgelopen jaar te kunnen voorzien in de financieringsbehoefte van de Nederlandse publieke sector en duurzame energieprojecten. Hoewel de oorlog in Oekraïne in 2022 weinig tot geen negatieve impact had op onze organisatie, blijven we voorzichtig in onze verwachting voor de nettowinst in 2023 mede in het licht van de recente volatiliteit in de financiële markten als gevolg van zorgen omtrent de bancaire sector. De nettowinst zal naar verwachting lager uitvallen dan in 2022, mede doordat de positieve effecten van deelname aan de TLTRO er in 2023 niet meer zijn.

Op 31 maart 2023 zullen we ons jaarverslag 2022 publiceren.

Persvragen

E-mail: persinfo@nwbbank.com

KERNCIJFERS (in miljoenen euro's)

	2022	2021
BALANS		
Verstrekte kredieten op lange termijn (nominale waarde)[1]	**52.167**	**51.888**
Eigen vermogen	**1.995**	**1.902**
Tier 1-vermogen	**2.155**	**2.083**
Balanstotaal	**73.285**	**96.019**
Risicogewogen activa	**4.792**	**4.641**
RESULTATEN		
Renteresultaat	**301**	**286**
Resultaat financiële transacties	**-30**	**-20**
Operationele baten	**271**	**266**
Operationele lasten	**44**	**35**
Bankenbelasting en resolutieheffing	**28**	**38**
Waardevermindering van vorderingen	**-**	**-**
Belastingen resultaat gewone bedrijfsuitoefening	**56**	**72**
Nettowinst	**143**	**121**
DIVIDEND		
Dividenduitkering	**60,0**	**50,0**
Dividend (in euro's per aandeel)	**1.017,1**	**847,6**
RATIO'S (%)		
Tier 1-ratio	**45,0**	**44,9**
CET 1-ratio	**38,3**	**38,0**
Cost/income ratio[2]	**16,2**	**13,0**
Dividend pay-out ratio	**41,9**	**41,2**
Leverage ratio[3]	**18,9**	**14,3**[4]
Leverage ratio (niet gecorrigeerd voor promotional assets)[5]	**3,1**	**2,6**[6]
Liquidity Coverage Ratio	**285**	**183**
Net Stable Funding Ratio	**141**	**133**

MVO		
Volume nieuw uitgegeven ESG-obligaties	**4.703**	**3.550**
ESG-obligaties als % totale hoeveelheid uitstaande obligaties	**37**	**31**
CO_2-emissie equivalenten binnen de bedrijfsvoering p.p. (in ton)	**0,9**	**1,2**
Dekking portefeuille CO_2-emissie equivalenten PCAF (in %)	**93,8**	**93,6**
CO_2-emissie equivalenten leningportefeuille (in kton)	**1.623**[7]	**1.760**[7]

[1] *Kredieten inclusief rentedragende waardepapieren verstrekt aan decentrale overheden*
[2] *'Cost' betreft de operationele lasten en 'income' de operationele baten*
[3] *Rekening houdend met de proportionele berekening voor promotional banks conform CRR II per 27 juni 2019*
[4] *53% met toepassing van Decision (EU) 2021/1074 of 18 June 2021 on the temporary exclusion of certain exposures to central banks from the total exposure measure in view of the COVID-19 pandemic (ECB/2021/27)*
[5] *Niet rekening houdend met de proportionele berekening voor promotional banks*
[6] *Met toepassing van Decision (EU) 2021/1074 of 18 June 2021 on the temporary exclusion of certain exposures to central banks from the total exposure measure in view of the COVID-19 pandemic (ECB/2021/27))*
[7] *Op basis van 93,8% van de leningportefeuille (2021: 93,6%); Het emissiecijfer 2022 heeft betrekking op de leningportefeuille eind 2021 en het emissiecijfer 2021 op de leningportefeuille eind 2020. Het emissiecijfer 2021 is herrekend naar de meest actuele methodologie.*

NWB Bank stelt dividend vast van € 60 miljoen en (her)benoemt bestuursleden en commissarissen

Vandaag (20 april 2023) hebben we in onze algemene vergadering van aandeelhouders (ava) allereerst stilgestaan bij het overlijden van onze commissaris Lex van Overmeire. Lex was sinds 2021 verbonden aan NWB Bank als voorzitter van de auditcommissie. Wij zullen hem herinneren als een uitermate deskundige, betrokken en hartelijke collega.

In de ava is besloten om over het boekjaar 2022 een dividend vast te stellen van €60 miljoen. Tevens heeft de ava ingestemd met de volgende (her)benoemingen.

Conform het rooster van aftreden is Petra van Hoeken afgetreden wegens het bereiken van de maximale zittingstermijn van acht jaar. De directie en raad van commissarissen zijn Petra bijzonder erkentelijk voor haar inbreng als commissaris en haar voortreffelijk voorzitterschap van de risicocommissie. Zij heeft met haar bancaire en financiële kennis en haar expertise en ervaring in risk management een significante bijdrage geleverd aan het toezicht op de bank.

Caroline Oosterloo is benoemd tot lid van de raad van commissarissen en volgt Petra van Hoeken op als voorzitter van de risicocommissie. Caroline is werkzaam als Hoofd Central Risk Management bij ABN AMRO. Daar is zij verantwoordelijk voor Enterprise Risk management, Sustainable Finance Risk & regulations en Model Risk management en rapporteert zij rechtstreeks aan de CRO. In haar ruim 30 jaar bancaire ervaring heeft zij niet alleen expertise opgebouwd in financieel en operationeel risk management, maar ook in kredietverlening.

In de algemene vergadering is ook Frenk van der Vliet herbenoemd als lid van de directie voor een periode van twee jaar. Met zijn ruime ervaring als CCO op het gebied van treasury, financiële markten en kredietverlening levert hij een waardevolle bijdrage aan de bank. Frenk heeft daarnaast de afgelopen jaren een actieve bijdrage geleverd aan de rol van de bank bij de financiering van de energietransitie en is nauw betrokken bij de duurzaamheidsopgave van de bank.

Annette Ottolini is herbenoemd als lid van de raad van commissarissen voor een periode van vier jaar. Annette was aanvankelijk lid van de remuneratie- en benoemingscommissie, en is sinds eind 2021 aangesteld als voorzitter van deze commissie. Zij beschikt over ruime kennis en bestuurlijke ervaring in de watersector alsmede op het gebied van corporate governance en HR, en heeft expertise op het terrein van de verduurzamingsopgave en de daarop gerichte samenwerking en bevordering vanuit de publieke sector.

Van: > **Namens** secretariaatNBWB
Verzonden: woensdag 1 maart 2023 10:58
Onderwerp: NBWB ALV 2023 - zoektocht naar nieuwe Kascie leden

Goedemorgen dames,

Zouden jullie onderstaande verzoek bij het AB willen inbrengen: zoektocht naar twee nieuwe Kascie-leden voor de komende 2 jaren.
Dit betreft dus een overlegmoment & advies begin februari 2024 en 2025.

Voorstel tekst:
In afstemming met NBWB secretaris Arthur Meuleman is besloten waterschappen De Dommel en Aa en Maas te verzoeken ieder één **nieuw Kascie-lid (een AB-lid)** voor te stellen tijdens de ALV op 21 juni 2023 t.b.v. decharge van de huidige Kascie-leden, de heren Scherrenberg en Van den Tillaart.

Alvast bedankt.

Met vriendelijke groet,

Secretaresse NBWB
Bestuur & Communicatie

W: www.brabantsedelta.nl/verkiezingen

Waterschap Brabantse Delta

STEM 15 MAART WATERSCHAPS VERKIEZINGEN

TOERISTISCHE KANO BOND NEDERLAND

p/a Stroband 32
3962 TG Wijk bij Duurstede

info@tkbn.nl
www.tkbn.nl

KvK: 40.398.191
Iban: NL78INGB0003054019

Aan Bestuur en fracties Waterschap
AA & Maas

Weert, 15 mei 2023

Betreft: beleidsinformatie recreatief medegebruik

De fysieke leefomgeving in ons land staat steeds verder onder druk. Een toenemende bevolkingsgrootte veroorzaakt meer ruimteclaims voor woningbouw, industrie en vervoer terwijl natuurgebiedsbeheerders hier en daar de recreatiedruk verminderen.
Daardoor dreigt de openbare ruimte voor sportieve recreatie aangetast te worden.
Ook U, als nieuw Waterschapsbestuur, kunt hierin een maatschappelijke functie vervullen.
Daarom willen wij u hierbij graag toelichten hoe de mogelijkheden voor de kleine watersport zoals recreatief kanovaren en suppen behouden, en zelfs uitgebreid kunnen worden.

ALGEMEEN

Kenmerken recreatieve kanosport

Ongemotoriseerd, kleinschalig, individualistisch, nauwelijks waterverplaatsing waardoor het ecosysteem verwaarloosbaar belast wordt: dat zijn onze kenmerken. Daardoor kan ook in kwetsbare gebieden extensieve, individuele kanovaart worden toegestaan.
Veel beleids-, civieltechnische- en achtergrondinformatie vindt u in ons rapport *Kanovaarwegen in Nederland;* rechtenvrij te downloaden.

Recreatief medegebruik.

Het recreatieve medegebruik van oppervlaktewater behoort/behoorde niet tot de kernopdrachten van een waterschap. De laatste jaren nemen de meeste waterschappen toch dit item serieus mee in hun planvorming en beheer, overeenkomstig de richtlijnen van de Nationale Omgevingsvisie (zoveel mogelijk koppelingen realiseren met/tussen uiteenlopende maatschappelijke effecten).
Daarom dringen wij erop aan, dat één van uw bestuurders het recreatief medegebruik in de portefeuille heeft of krijgt.
Een speerpunt daarbij kan zijn, om “onderliggend” klein oppervlaktewater dat geschikt is voor de kleine watersport, een juridisch-geborgde mede-functionaliteit *vaarwater* te geven.

Ontwikkeling ongemotoriseerde waterrecreatie

Er is een verband tussen omgevingsbewustzijn en kleinschalige, toegankelijke sportieve recreatie: in de jaren 80 scoorde “de” natuurbeleving (actief en passief) relatief hoog. Rond 2000 zien we een kentering van natuurbeleving naar luxe recreatievormen, maar thans weer een verhoogd milieubewustzijn. Daardoor groeit de belangstelling voor recreatief kanovaren weer zeer sterk.

Naast de bij de kanobond TKBN en het Watersportverbond aangesloten kanovaarders zijn er enkele honderdduizenden ongeorganiseerde recreatieve kanoërs. Die laatste groep vaart hoofdzakelijk in de omgeving van de woonplaats, waardoor verder gelegen natuurgebieden nauwelijks door hen bezocht worden.

PLANVORMING EN UITVOERING

Robuust waterbeheer
Door verstedelijking en klimaatswijziging zullen er steeds meer nieuwe overloop / waterbergingen aangelegd moeten worden.
Wij pleiten met nadruk om hierbij de uitgangspunten van de Nationale Omgevingsvisie te volgen, waarin wordt gesteld dat bij landinrichting zoveel mogelijk een meervoudig effect (koppelingen) bereikt moet worden. Concreet in dit geval: primair waterberging, secundair natuur, waterrecreatie, oeverrecreatie.
Alle nieuw aan te leggen oppervlaktewateren moeten een vaarverbinding krijgen met het bestaande vaarnetwerk; een open verbinding, een (zelfbedienings)sluisje en/of een kano-overdraagplaats.
Alle bruggen moeten een doorvaarthoogte hebben, geschikt voor minimaal de kleinste categorie vaartuigen (cat.F, 1.00 meter minimaal; advies 1.25 meter).
Alle dammen moeten worden voorzien van een doorvaarbare duiker.

Kaderrichtlijn Water.
*** Sectionering**
De uitvoering van de KRW ligt grotendeels bij de waterschappen.
Regelmatig worden waterlopen in compartimenten verdeeld om (bij voorbeeld) doorstroming van voedselrijk water te verhinderen. Hierdoor wordt voor ons de doorvaart geblokkeerd.
Er zijn diverse technische oplossingen mogelijk; wij geven graag advies.

*** Aanleg natuurvriendelijke oevers**
Wij ondersteunen de aanleg van natuurvriendelijke oevers van harte. Als deze de uitvoeringsvorm echter uitgevoerd wordt als een losstaande beschoeiing op afstand van de eigenlijke oever met dichte rietkraag, kunnen kanovaarders, SUPpers en roeiers in geval van nood niet meer aanleggen of zwemmend op de oever kruipen. Een oplossing is om elke 1500 tot 2000 meter een kleine uitstapplaats op te nemen, die aan waterzijde rietvrij moet zijn. Ook hengelaars en (met enige aanpassing) overzwemmend grofwild profiteren daarvan.
Rijkswaterstaat adviseert om bij niet-toegankelijke oevers elke 150 meter een smalle, rietvrije uittrede aan te leggen, zodat (onvrijwillige) zwemmers de wal op kunnen kruipen.

*** Peilbesluiten en CO2 / verzakkingen**
Het is te verwachten dat een verhoging van het zomerpeil onontkoombaar wordt. Als u daartoe besluit, willen wij graag met u in overleg om de eventuele gevolgen te bezien van de in kanoroutes aanwezige kanosteigertjes die thans op 15 – 20 centimeter boven zomerpeil liggen. Ook de doorvaarbaarheid van duikers en bruggen moet worden gecontroleerd.

*** Brakwaterkeringen**
Door de steeds drogere zomers is verbrakking een probleem geworden. Daarom wordende laatste jaren tijdelijke of definitieve dammen aangebracht in relatief kleinere waterlopen.
In deze gevallen bepleiten wij met nadruk om doorvaarbare klepstuwtjes toe te passen.

*** Bij droogte: Opstuwing in stromend water**
Gedwongen door de drogere zomers besluiten waterschappen om beken en ander langzaamstromend water van nieuwe, relatief lage stuwtjes te voorzien. Recent is een drijvend kanoglijgootje ontwikkeld, waardoor kanovaart mogelijk blijft.

Bestuur Toeristische Kano Bond TKBN
Gerard van Holst
Regiovertegenwoordiger Noord-Brabant.
Rv-noordbrabant@tkbn.nl

Van: Rini Hermus <mcjmhermus@gmail.com>
Verzonden: woensdag 24 mei 2023 21:04
Aan: Broers, Gerard <gbroers@aaenmaas.nl>
Onderwerp: Commissielidmaatschap 2019-2023

Geacht bestuur, secretaris directeur, directie, griffie en staf van Waterschap Aa en Maas, mede commissieleden.

Ik heb er behoefte aan om aan het einde van mijn mooie periode als burgercommissielid van de AWP voor water, klimaat en natuur u te bedanken voor de prettige en professionele samenwerking, binnen de commissie Watersysteembeheer en met uw organisatie in het algemeen.

U hebt kunnen merken dat ik - mede vanuit mijn vakdiscipline - met veel enthousiasme uw vergaderingen heb voorbereid en aan de collegiale beraadslaging heb mogen deelnemen.

Gaandeweg ontwikkelde zich bij uw waterschap een toenemend oog voor de noodzakelijke Brabantbrede samenwerking en gebiedsgerichte aanpak bij grondverwerving en realisatie van water-, lanbouw-, en natuurdoelen. Grondwater- en beregeningsbeleid kregen een belangrijke regionale impuls, over de waterschapsgrenzen heen. Ik heb dat van harte ondersteund en mij ingezet voor waterveiligheid en grondverwerving op basis van grondruil en vrijwilligheid. Ook de klankbordgroep Belastingen heb ik van harte ondersteund.

In de afgelopen periode heb ik mij ook vanuit de strategiegroep van onze landelijke partij bezig gehouden met een transitie van de AWP voor water, klimaat en natuur. Ook daar heeft de Brabantbrede samenwerking binnen de drie waterschapsteams geleid tot een dankbare zetel (waaronder een nieuwe) in alle Brabantse waterschappen. De deelname aan Provinciale Staten bleek om allerlei redenen, ook uit onverwachte hoek, voor ons op dit moment niet haalbaar. De Brabantbrede aanpak zullen wij blijven promoten en waar mogelijk in diverse gremia uitdragen.

Binnen het waterschapsteam AWP Aa en Maas zal het nieuw gekozen AB lid een prominente rol vervullen in meerdere functionele commissies. Ik hoop u als naast volgende op de kieslijst weer eens te treffen bij de invulling van vacatures in de toekomst. Dat geldt ook voor de regiocommissies (de nieuwe panels).

Ik mag Gerard en Jeroen danken en vragen dit bericht te delen met u allen en hoop u spoedig weer te ontmoeten op welke officiële of minder formele gelegenheid ook. Alle goeds!

Enthousiaste groet,

mr M.C.J.M. (Rini) Hermus

tevens coördinator AWP Brabant voor water, klimaat en natuur.

Notulen

van de openbare vergadering
van het Algemeen Bestuur van
waterschap Aa en Maas d.d. 9 mei 2023

Aanwezig namens:

Water Natuurlijk	dhr. A. Aarts, dhr. L. den Breejen, dhr. G.J.S. Claassen, dhr. E.H.J.M. de Groot, mevr. J. Hendrickx, dhr. K. van der Laan, mevr. S.J. de Zoeten;
BBB	dhr. M.C.J. Bouwmans, dhr. B.A.C. Buis, dhr. M.T.J. Janssen-Brokken, dhr. M.H.G.M. Lintermans, mevr. J.L.A.H Nooijen, mevr. M.A. Rijken, mevr. T.P.L.H. Swinkels;
Ongebouwd Natuurterreinen	dhr. P.M.J. van Dijk, dhr. J.W.H.M. de Kleijne, dhr. M.A.J. Kerkhoff, dhr. W.H.A. Peters;
VVD	dhr. J.Y. Aardoom, dhr. J.J.M.W. Scherrenberg, dhr. J. van Zinderen;
CDA	dhr. H.A.W.M. Daandels, dhr. J.G. Leenders;
PvdA	dhr. S. Oegema, mevr. G.J.J. Vereijken;
Partij voor de Dieren	dhr. H.G. van de Pol, mevr. C.F.A. Vos;
50PLUS	dhr. W.J. Plasmeijer;
Algemene Waterschapspartij	dhr. H.P.J.M. Siroen.

Aanwezig als DB-lid: dhr. P. Ketelaars (tot en met agendapunt 5.3)

Afwezig: dhr. J.J.E. van Geest,

Voorzitter: dhr. M.J.J. Jacobs (dijkgraaf).

Secretaris: dhr. P. Sennema.

Informateur: mevr. J. Meijers.

Notulen: dhr. R. Boot.

---

1. Opening.

De voorzitter open de vergadering en heet de aanwezigen hartelijk welkom.
Hij deelt mede dat bericht van verhindering is ingekomen van de heer Van Geest.

1.1 Afleggen eed of verklaring en belofte.

Nadat de aanwezigen zijn gaan staan, legt de heer Siroen de verklaring en belofte af in handen van de voorzitter. (Applaus.)
Vervolgens legt mevrouw Swinkels de eed af in handen van de voorzitter. (Applaus.)
De voorzitter overhandigt mevrouw Swinkels en de heer Siroen een boeket bloemen.
Nadat de aanwezigen weer zijn gaan zitten, merkt de voorzitter op dat enkele leden de vergadering eerder zullen verlaten om deel te nemen aan de raadsvergadering in hun gemeente.

1.2 Trekking stemmingsnummer.

De secretaris trekt nr. 22, zodat eventuele hoofdelijke stemmingen zullen beginnen bij het lid Van de Pol.

1.3 Vaststellen agenda.

De voorzitter deelt mede dat mevrouw Nooijen hem heeft laten weten dat de door de BBB-fractie aangekondigde motie niet wordt ingediend.
De heer ***Aarts*** merkt op dat in iBaps bij agendapunt 4.2 een reactie van ZLTO is toegevoegd. Dat stuk staat niet op de oorspronkelijke agenda. Hij wil weten welke agenda leidend is. Hij vraagt zich af waarom dat stuk bij agendapunt 4.2 is opgenomen, terwijl het een ingekomen stuk is.
De voorzitter antwoordt dat het gaat om een reactie op het bestuursakkoord en het lijkt hem logisch dat stuk te agenderen waar het het beste past. Het AB moet uitgaan van de agenda die het AB nu vaststelt; dat is de lijst in iBaps.
De heer ***Aarts*** zegt dat zijn fractie moeite heeft met het toevoegen van dit stuk. Hij wil weten wat de status is. Hij wijst er bovendien op dat volgens het reglement van orde ingekomen stukken 48 uur voor de vergadering binnen moeten zijn, zodat dit stuk niet op de agenda had mogen staan. Bovendien is er te weinig voorbereidingstijd geweest.
De voorzitter stelt dat het staat bij het stuk ter opiniërende bespreking van het bestuursakkoord, zodat het onderdeel is van die bespreking. De reden dat het stuk in de agenda is opgenomen, is dat de bespreking hier niet eindigt. Het bestuursakkoord en alle reacties daarop worden nog besproken in de commissies en komen daarna voor besluitvorming in het AB. Het AB hoeft dus nu geen finaal standpunt in te nemen.
De heer ***Aarts*** blijft van mening dat dit stuk volgens het reglement van orde niet kan worden behandeld.
Mevrouw ***Vereijken*** stelt voor de reactie van ZLTO nu van de agenda te halen en het stuk in de commissies weer aan de orde te stellen.
De voorzitter constateert dat daartegen geen bezwaar bestaat, zodat de reactie van ZLTO op het bestuursakkoord (onderdeel van agendapunt 4.2) van de agenda wordt gehaald.

De gewijzigde agenda wordt vastgesteld.

2. Mededelingen en ingekomen stukken

De voorzitter verzoekt eventuele vragen per mail aan de griffie te stellen en geen vragen rechtstreeks aan medewerkers te stellen. De griffie adviseert dan of het een vraag voor de rondvraag is, of het een artikel 44-vraag moet zijn of dat het een technische vraag is.
Hij wijst erop dat alle formele mails aan AB-leden naar hun mailadres van Aa en Maas worden gestuurd en dus niet naar de privé-mail.

2.1 Uitnodiging Bestuurdersdag 9 juni 2023.

De voorzitter raadt aan die bijeenkomst te bezoeken. Dat is niet alleen inhoudelijk interessant, maar men leert ook AB-leden kennen van andere waterschappen.

Het stuk wordt voor kennisgeving aangenomen.

2.2 Nieuwsbrief Vereniging Waterschapsbestuurders, maart 2023.

De voorzitter stelt dat AB-leden zich kunnen aanmelden voor deze belangenvereniging, die er onder andere voor heeft gezorgd dat het honorarium voor AB-leden iets is verhoogd.

Het stuk wordt voor kennisgeving aangenomen.

2.3 Activiteitenverslag 2022 AgriFood Capital B.V.

2.4 Voorstellen Raad voor het Openbaar Bestuur aan waterschappen.

Deze stukken worden voor kennisgeving aangenomen.

3. Vaststelling notulen en besluitenlijsten vergaderingen van het Algemeen Bestuur d.d. 27 maart en 29 maart 2023.

De notulen en de besluitenlijst van de AB-vergadering van 27 maart worden ongewijzigd vastgesteld.

Op voorstel van de heer Buis wordt in de notulen van 29 maart 2023 op pag. 2, in regel 26 v.b. het woord "humusvrij" gewijzigd in "humusrijk".
De gewijzigde notulen van 29 maart worden vastgesteld. De besluitenlijst wordt ongewijzigd vastgesteld.

4. Voorstellen ter opiniërende bespreking.

4.1 Verantwoording (in)formateur over onderhandelingsproces.

Mevrouw ***Meijers*** vertelt dat op 4 april de onderhandelingsdelegaties van alle fracties een reactie hebben gegeven op de verkiezingsuitslag, hun 10-puntenplan hebben gepresenteerd en konden komen met suggesties voor de toekomstige coalitie. Iedereen benadrukte dat er sprake was van een constructieve samenwerking en een goede sfeer en dat dit een goede basis is voor het bestuur van Aa en Maas. Door alle partijen uit het vorige AB is gezegd dat het vastgestelde waterbeheerplan (WBP) als basis moet worden gezien voor de nieuwe periode. Het advies van nagenoeg alle fracties was als eerste te onderzoeken of een combinatie van Water Natuurlijk en BBB als motorblok mogelijk is. Meerdere fracties noemden daarnaast de fractie Geborgd als deelnemer aan een coalitie. Er waren ook fracties die meenden dat er nog een vierde fractie aan de coalitie kan deelnemen. Opmerkelijk is dat geen enkele fractie samenwerking uitsloot. Bijna alle fracties gaven aan een DB-lid te kunnen en willen leveren. Twee fracties waren terughoudend, vanwege de verkiezingsuitslag of omdat ze nieuw in dit bestuur zijn. Op de vraag of er "pijnpunten" waren, is door alle fracties ontkennend geantwoord.
Zij stelt dat zij in die vergadering van 4 april is aangewezen als informateur. De opdracht van Water Natuurlijk, als grootste fractie, was:

- onderzoek in bilaterale gesprekken met alle fracties hun visie op een te vormen coalitie en (vanuit hun eigen 10-puntenlijst) hun belangrijkste punten voor een zo breed mogelijk gedragen akkoord;
- "solide" en "stabiel" zijn daarbij belangrijke kernwaarden;
- onderzoek wie kandidaat is voor het dagelijks bestuur, alsmede de voorgestane verdeling binnen het DB, uitgaande van de beschikbaarheid van 3fte;
- formuleer een advies op basis waarvan formatiegesprekken kunnen starten.

Zij heeft afzonderlijke gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van alle fracties waarin is gekeken naar verschillen en overeenkomsten met andere partijen. Op 12 april is er een gesprek geweest met de twee partijen die volgens de meeste fracties het motorblok zouden moeten vormen. Het verslag van al die gesprekken heeft zij op 14 april in Aarle-Rixtel gedeeld met het AB, waarna de gelegenheid bestond om vragen te stellen. Op die bijeenkomst heeft zij Water Natuurlijk geadviseerd om de formatiegesprekken in te gaan met de fracties Geborgd, VVD en PvdA.
Water Natuurlijk heeft dit advies ongewijzigd overgenomen waarna op 17 april de formatiefase is begonnen. Die gesprekken zijn gebaseerd op alles wat in de week ervoor is opgehaald. Er is gekeken wat de overeenkomsten zijn in de 10-puntenplannen, wat de vier fracties daaruit in het bestuursakkoord wilden opnemen en wat zij nog wilden bespreken. Er waren ook punten waarvoor nog nadere informatie of verduidelijking nodig

was. Zij complimenteert in dat verband de organisatie die zich een aantal weken uit de naad heeft gewerkt. Er was een open sfeer; alles kon aan de orde komen. Zij merkte dat alle onderhandelaars elkaar wilden begrijpen.
Op 19 en 21 april waren er vervolgsessies en aan het eind van de laatste was duidelijk dat de vier fracties zich kunnen vinden in het conceptakkoord 0.3 en dat er een dagelijks bestuur met kandidaten van de vier fracties kan worden gevormd. Vervolgens is de dijkgraaf en de directie gevraagd om het conceptakkoord 0.3 te beoordelen op realistische uitvoerbaarheid.
Op 25 april waren er nog twee bijeenkomsten. Tijdens de eerste, met de kandidaat DB-leden, de dijkgraaf en de secretaris/directeur werd duidelijk dat het conceptakkoord uitvoerbaar is, met de kanttekening dat het heel ambitieus is. Er moet bij tegenvallers goed worden nagedacht hoe je die gaat opvangen. In de tweede bijeenkomst met de kandidaat DB-leden zijn nog enkele opmerkingen en kleine wijzigingen verwerkt en is de portefeuilleverdeling op hoofdlijnen afgesproken. De definitieve portefeuilleverdeling wordt bepaald als het DB is benoemd. Op 26 april is het concept-bestuursakkoord verzonden aan alle fracties, met het verzoek daarop in deze AB-vergadering te reageren.
Zij bedankt het ondersteuningsteam, bestaande uit Erik Oomen, Wiel Peter van Bergen en Jeroen Kremers, hartelijk. Het team heeft bergen werk verzet en goed werk geleverd.
(Applaus.)
Wat haar persoonlijk is opgevallen, is de positieve beoordeling van de samenwerking in het bestuur en van het werk van waterschap Aa en Maas. Iedereen die zij heeft gesproken, ook buiten het waterschap, heeft laten weten dat Aa en Maas goed werk levert. Benadrukt werden de saamhorigheid en de openheid. Binnen het AB mag men van mening verschillen; die verschillen worden niet onder tafel geschoven maar besproken. Pas als men elkaars afwegingen begrijpt, wordt een voorstel in stemming gebracht. Er is gezegd dat de discussies, waaraan ook de samenleving meedoet, tot betere oplossingen leiden. Als voorbeeld werd het WBP genoemd, waarover partners uitvoerig hebben meegepraat. Participatie is veel genoemd als een belangrijke voorwaarde voor succes.
Zij deelt graag nog een opmerking uit een van de gesprekken: “Onze fractie heeft nooit een DB lid geleverd, maar ik heb me nooit oppositie gevoeld.” Als je in een bestuur het verschil tussen coalitie en oppositie niet voelt, ga je goed met elkaar om en weet je dat het DB dat verschil ook niet ziet en met iedereen op een gelijke manier omgaat.
Er zijn op dit moment grote uitdagingen en vraagstukken die vragen om oplossingen, zoals het klimaat, energie, stikstof en maatschappelijk vertrouwen in de overheid. Dat zijn niet allemaal zaken waarvoor het waterschap rechtstreeks een oplossing heeft, maar het zijn zeker zaken die het werk van het AB raken. De kiezer heeft vertrouwen uitgesproken in alle partijen en hun vertegenwoordigers. Aan dit bestuur is het nu om door samenwerking en in wijsheid de komende jaren de goede dingen goed te doen. Veel staat al in het bestuursakkoord. Het programma is ambitieus, maar de verwachting is dat er, net als in de afgelopen vier jaar, ook nog andere vraagstukken op tafel komen. Er wordt veel van het AB gevraagd en verwacht. Zij wenst het wijsheid, flexibiliteit en saamhorigheid toe, zodat als eind 2026 de balans wordt opgemaakt, de AB-leden tevreden tegen elkaar kunnen zeggen: “Wij hebben het goed gedaan!”.
(Applaus.)
Mevrouw ***Nooijen*** stelt dat zij nieuw is in het politieke speelveld. Zij hoort mooie woorden, maar haar verwachtingen zijn in duigen gevallen. Er is gezegd dat men elkaar echt wilde begrijpen, maar daarvan heeft zij helaas niets gemerkt. Het beeld was er wel, maar de uitvoering was anders. Haar fractie heeft om verdieping gevraagd, maar die niet gekregen en dat vindt zij jammer. Zij hoopt dat zij over vier jaar tevreden kan terugkijken, maar nu voelt zij zich in een fuik gedreven. Er zijn haar woorden in de mond gelegd waardoor haar beeld niet zo positief is als mevrouw Meijers voorspiegelt. Het doet haar echt pijn, maar zij vindt dat zij dit aan het begin van deze vier jaar gewoon moet zeggen. Zij hoopt dat iedereen oprecht eerlijk is, hier niet met een dubbele agenda zit en gewoon tegen haar praat zoals ook aan de keukentafel zou gebeuren. Zij kan niet tegen het politieke spel en

zij heeft gekozen voor het waterschap, omdat haar is beloofd dat hier geen politiek spel wordt gespeeld. Zij ervaart het nu anders en dat is ontzettend jammer.
De voorzitter merkt op dat mevrouw Meijers politieke vragen kan doorspelen naar de leider van de onderhandelingen.
De heer ***Aarts*** zegt dat hij leest dat er sprake is van een verschil tussen BBB en Water Natuurlijk, maar in het hele rapport staat geen onoverbrugbaar verschil. Hij vraagt of de informateur kan uitleggen waarom zij na de besprekingen met BBB niet is ingegaan op het voorstel van BBB om verder te praten en sommige zaken uit te diepen. Hij begrijpt nu dat de andere partij die kans wel heeft gekregen. Wat heeft de informateur gemotiveerd om het een te doen en het ander na te laten?
In het verslag staat dat de verkiezingsuitslag duidelijk is. Hij erkent dat Water Natuurlijk 8 zetels heeft en BBB 7, maar men moet beseffen dat de oppositie in totaal 172.000 stemmen heeft en de coalitie amper 158.000. Dat is een significante minderheid. Er is geschiedenis geschreven, want het is de eerste keer dat een coalitie uitsluitend bestaat uit verliezende partijen met een significante minderheid. Er is alleen sprake van een meerderheid doordat de fractie Geborgden is toegevoegd.
In het rapport staat dat er een brede vraag is naar continuïteit van bestuur en naar een DB dat steunt op een wat ruimere meerderheid, maar de verhouding is nu in feite 13-13.
De voorzitter merkt op dat het makkelijker is om te reageren als er vragen worden gesteld.
De heer ***Aarts*** zegt dat hij daaraan nu toekomt en vraagt of hij hieruit mag afleiden dat de continuïteit van bestuur belangrijker is dan het respecteren van de verkiezingsuitslag.
Hij noemt het opvallend dat de term “oud en vertrouwd” nogal eens te horen was, want in het verslag staat dat de oude garde de nieuwelingen moet ondersteunen. Hij meent dat er meer kennis is bij de nieuwelingen dan bij de oude garde en vraagt waarom de informateur constateert dat de oude garde veel meer kennis heeft dan de nieuwe. Is dat bepalend geweest voor het uitbrengen van het advies?
Zijn persoonlijke mening is dat het proces, gelet op de verkiezingen en alles wat er is gebeurd, fundamenteel fout is verlopen. De informateur had BBB op zijn minst nog enkele malen moeten uitnodigen om de verdiepingsslag te maken zodat duidelijk was wat wel en niet kan.
Mevrouw ***Meijers*** vindt dat iedereen vrijuit mag zeggen dat hij teleurgesteld is en wat hij vindt. Daarover gaat zij niet in gesprek, want dat is geen vraag, maar een mening.
Er is gevraagd waarom andere partijen wel dingen uitgelegd krijgen en BBB niet. Er zijn twee fasen in dit verhaal. De vragen van de heer Aarts gaan over de informatie. De formatie gaat over de inhoud, over afspraken hoe je dingen gaat doen. Dan is het belangrijk dat je elkaar ook begrijpt. De opdracht in de informatiefase was om te kijken welke partijen samen een coalitieprogramma kunnen maken op basis waarvan de komende vier jaar een goed programma kan worden uitgerold. Die opdracht is uitgevoerd, zoals is uitgelegd.
De verkiezingsuitslag is duidelijk; daarover is iedereen het eens. De mensen en fracties die hier aan tafel zitten, zitten er op basis van die uitslag. Er is niet gekeken hoeveel stemmen iedereen heeft gekregen en of degene met de meeste of de minste stemmen wel of niet mag meedoen. Haar opdracht was duidelijk: kijken hoe je een solide, stabiel DB kunt vormen.
Continuïteit van bestuur is niet belangrijker dan de uitslag, maar is op 4 april door het AB wel vaak genoemd als een van de belangrijke dingen. Ook de uitslag is belangrijk, maar het is niet de bedoeling te wegen wat belangrijker is.
Het gaat er ook niet om waar de meeste kennis zit, bij “oud en vertrouwd” of bij de nieuwelingen. Zij heeft ook nergens opgeschreven dat de een meer zou weten dan de ander. Zij wijst erop dat er ook kennis is binnen het waterschap. Zij weet overigens niet welke zin de heer Aarts precies bedoelt, want zij heeft het verslag nu niet voor zich.
De heer ***Aarts*** antwoordt dat het in een van de agendastukken staat. Je kunt hier geen uren over praten, maar het feit blijft. BBB heeft de vragen gesteld die het van belang achtte en heeft zijn onvrede geuit. Die onvrede blijft en hij maakt zich zorgen voor de toekomst, ook richting bepaalde achterbannen.

De heer ***Daandels*** merkt op dat het CDA de informatie als prettig heeft ervaren. Aan de voorkant is het stappenplan bepaald. Het was duidelijk wat op welk moment kon worden ingebracht. In de gesprekken met de informateur heeft iedereen ruim de gelegenheid gekregen om het een en ander toe te lichten. Voor zijn eigen partij had hij sommige dingen liever anders gezien, maar hij is realistisch genoeg om te weten dat de wereld soms weerbarstig is en dat accepteert het CDA uiteraard. Hij bedankt voor het proces en de ruimte die hij kreeg.

De heer ***Plasmeijer*** begrijpt de teleurstelling van mevrouw Nooijen. Hij heeft steeds sterk gepleit voor een coalitie die bestaat uit tenminste Water Natuurlijk en BBB. Acht van de negen partijen deden dat ook; alleen Water Natuurlijk heeft een slag om de arm gehouden en van het begin af aan gezegd dat het ook zonder BBB kan of met meer dan drie partijen. Hij kan niet controleren of mevrouw Nooijen gelijk heeft dat er dingen verkeerd zijn gegaan en dat haar woorden in de mond zijn gelegd. Blijkbaar is er iets gebeurd in het bilaterale gesprek tussen BBB en Water Natuurlijk. Hij stelt voor om dat gesprek openbaar te maken om de lucht te klaren. Als je de notulen openbaar maakt, kan iedereen zien of er iets mis is gegaan, wie er heeft gelekt en wie ongelijk heeft. Dan blijft dit niet vier jaar boven de markt hangen.
De heer ***Buis*** wijst erop dat BBB eerst met Water Natuurlijk in een overleg is geduwd. Daarna zijn de vier partijen die nu een coalitie willen vormen, bij elkaar geweest. Aangezien BBB heeft aangegeven dat het met de fractie Geborgden in het DB wilde, had BBB ook graag een gesprek tussen alle drie de partijen gehad. Het is een grote misser van de informateur om dat niet te doen. Hij heeft het gevoel dat alles van tevoren al was bekokstoofd en uitgedokterd. De vragen werden gesteld voor de bühne. Als je er samen met BBB uit wil komen, vraag je hoe dat is op te lossen en waar de andere partij aan denkt. Zulke vragen zijn door Water Natuurlijk nooit gesteld. Alles is met voorbedachten rade gebeurd.
Mevrouw ***Meijers*** stelt dat zij bij alle gesprekken heeft gezegd dat zij aan deze tafel plaatsvinden en niet naar buiten gaan. Dat geldt dus ook voor het gesprek met BBB en Water Natuurlijk. Als die partijen dat wel willen delen met de rest van het AB, staat dat ze vrij.
Iedereen die haar kent, weet dat zij niets voor de bühne doet. Als haar wordt gevraagd een formatie te leiden, gaat zij daar open in; ook in dit geval. Zo heeft zij ook het gesprek tussen Water Natuurlijk en BBB beleefd. Globaal kan zij wel iets vertellen. Er is voor vier onderwerpen bekeken of de partijen elkaar begrijpen. Dat is wat zij zo goed vindt aan wat er in dit AB gebeurt. Zij heeft begrepen dat, als een onderwerp op tafel komt, daarover wordt gepraat. Precies dat is gebeurd. Aan het einde van die bijeenkomst is geconcludeerd dat op enkele punten de bedoelingen en gedachten van beide fracties echt ver uit elkaar liggen. Dat heeft haar doen besluiten om met het advies te komen om te kijken of er een andere combinatie is die wel tot een akkoord kan komen. Als je het niet met elkaar eens kunt worden, werkt een akkoord niet. Het werkt ook niet als je alles een vrije kwestie maakt. Dat betekent dat je geen afspraken maakt, maar dat je het in het AB met elkaar uitvecht. Haar opdracht was te komen tot een goed bestuursakkoord en een solide bestuur. Na die bijeenkomst was de conclusie van beide fracties, ook van de BBB-fractie, dat de partijen elkaar op sommige onderwerpen goed konden vinden, maar op andere onderwerpen niet. Zij wil hierover niet in discussie treden, maar dit is haar beleving. Blijkbaar was de beleving bij BBB anders.
De heer ***Plasmeijer*** zegt dat dit precies is waarom hij BBB en Water Natuurlijk verzoekt de notulen van het gesprek openbaar te maken. Hij begrijpt nu dat hij dat aan beide fracties moet vragen en niet aan de informateur.
De heer ***Aarts*** vraagt of er wel notulen van dat gesprek zijn.
Mevrouw ***Meijers*** antwoordt ontkennend.
De voorzitter bedankt mevrouw Meijers voor haar werkzaamheden en de toelichting.
(Applaus.)

4.2 Bestuursakkoord 2023-2027.

De heer ***De Groot*** zegt dat vanaf de tweede verkennende bespreking het materiaal is verzameld en geclusterd en gebundeld door het ondersteunende team. De heer Oomen heeft daar als secretaris het meeste werk aan gehad. Na die bespreking, waarin de fracties punten konden inbrengen, is er sprake geweest van verdieping in bilaterale gesprekken in week 14. Daarna is er een vervolgbespreking geweest op een aantal inhoudelijke thema's. Ook die thema's zijn meegenomen naar het bestuursakkoord.
Het verzamelde materiaal is in een drietal sessies besproken met de vier fracties. Die hebben in week 17 een terugkoppeling gegeven. Parallel daaraan is aan de directie, de dijkgraaf en de organisatie gevraagd bekijken of het bestuursakkoord realistisch, haalbaar en betaalbaar is. Het bestuursakkoord ligt nu voor ter oriënterende bespreking. Hij stelt namens de vier betrokken fracties voor het bestuursakkoord op 25 mei te agenderen voor de drie commissies om een oordeelsvormende slag te maken. In de AB-vergadering van 16 juni kan dan besluitvorming plaatsvinden. Er is dus nu nog geen sprake van afronding, maar van eerste reflectie van de kant van het AB.
Bij de uitgangspunten die zijn opgehaald in de bilaterale gesprekken, waren zaken van belang als continuïteit, consistentie en uitvoerbaarheid van de maatregelen. Er komen enkele kansen aan vanuit rijks-, provinciaal en ook Europees beleid waarin het waterschap een aantal opgaven kan laten meeliften bij de uitvoering. Er is geprobeerd de 10 punten van alle partijen mee te nemen in het bestuursakkoord en daarbij is gebruikgemaakt van het overdrachtsdossier en het financieel overzicht. De belangrijkste opgaven voor de komende vier jaar zijn verzameld. Niet alleen uit het WBP, maar ook uit onderliggende nota's, zoals de nota peilbeheer, de afvalwaterstrategie en de houtskoolschets voor het grondwaterbeleid. Er is gekeken of er met een integrale aanpak winst is te boeken, al duurt dat soms wat langer omdat het een wat complexere aanpak is.
Belangrijk is verder dat het waterschap niet alleen kerntaken heeft, maar ook enkele aanvullende taken. Ook al zijn die klein, zij zijn voor een aantal partijen toch van belang. Je moet dan denken aan zaken als recreatie, educatie, participatie en innovatie. Er is een inschatting gemaakt van de daarbij behorende financiële randvoorwaarden. Het geheel wordt niet in beton gegoten. Daarom is er een midtermreview ingebouwd waarin halverwege de rit de zaken nog eens tegen het licht worden gehouden. Dan zal ook de kostentoedelingssystematiek weer worden bekeken en tegen die tijd is ook wat meer bekend over de aanpassing van het belastingstelsel.
Hij stelt voor reacties van buiten op het bestuursakkoord te bundelen en clusteren en conform het reglement van orde bijtijds toe te voegen aan de stukken.
De heer ***Aarts*** neemt aan dat amendementen alleen in de AB-vergadering kunnen worden ingediend en niet in de commissievergaderingen.
De voorzitter legt uit dat in de commissies kan worden aangekondigd dat een amendement of motie wordt overwogen. In de AB-vergadering van juni kunnen moties en amendementen worden ingediend. Het is verstandig om die tijdig rond te sturen, zodat andere fracties zich kunnen voorbereiden op een reactie.
Mevrouw ***Nooijen*** wijst erop dat een probleem niet kan worden opgelost met dezelfde gedachte als waarmee het is gecreëerd. Maar dat is wel de mening van de formateur, die onder de noemer "oud en vertrouwd" een belangrijke faciliterende en sturende rol heeft gespeeld in de totstandkoming van dit akkoord. Haar fractie ondersteunt de ambitie om tot dit bestuursakkoord te komen niet. Dit akkoord heeft een polariserend effect en werkt derhalve tegenstellingen in de hand tussen natuur en landbouw. Dat dit extreme vormen aanneemt, bewijst een voorval gisteren op een vmbo-school in het werkgebied. Een 14-jarig kind met agrarische achtergrond werd mondeling aangevallen door een biologieleraar met de woorden: "Door jouw ouders kunnen we dadelijk hier in Nederland niet meer leven. Door jouw ouders vergaat de wereld". Om deze reden zoekt BBB een juiste balans en wil BBB niet bijdragen aan het stigmatiseren van een groep mensen. Burgers, bedrijven, landbouw en natuur moeten met elkaar in evenwicht worden gebracht. Dat is niet te destilleren uit het voorliggend akkoord. Overduidelijk blijkt dat burgers, bedrijven en de

landbouw zich niet meer vertegenwoordigd voelen en in het akkoord geen oplossingen herkennen voor de grote uitdagingen waar het waterschap voor staat.
De ambitie om samen te werken ondersteunt BBB volledig, maar de samenstellers van dit akkoord vertegenwoordigen, gelet op de verkiezingsuitslag, een significante minderheid. Dit resulteert in een onverenigbare onbalans. Zij noemt wat feiten:
- de coalitie heeft 13 zetels en de meerderheid ontstaat door niet democratisch gekozen “geborgde zetels”;
- de coalitie kreeg 157.088 stemmen, de oppositie 172.957;
- de 13 zetels van de coalitie zijn van partijen die procentueel hebben verloren; de zetelwinst komt alleen door het wegvallen van geborgde zetels van bedrijven;
- in de 13 zetels van de oppositie zitten 9 zetels van twee winnende partijen; deze twee partijen vertegenwoordigen 34% van de stemmen in het AB.

Zij concludeert dat het voorgestelde akkoord is ontwikkeld door een minderheid aan stemmen. Saillant detail: het merendeel van de plannen is gericht op het platteland waar er sprake is van zeer grote verliezen voor de coalitiepartijen. Het gevolg is dat de kiezers met disrespect worden behandeld. Met andere woorden: er ligt nu een plan voor dat geen reflectie is van wat de kiezer heeft beoogd. Hoewel BBB graag wil samenwerken is het plan inhoudelijk te ver weg van wat de kiezer en dus BBB voor ogen staat.
In het bestuurlijk samenspel - zonder respect voor een democratische uitslag – is sprake van: “Het dagelijks bestuur opereert met slagkracht op basis van een heldere mandaatverlening door het algemeen bestuur”. Dit kan niet het geval zijn bij een coalitie die een minderheid van stemmen heeft gekregen en waarbij de meerderheid het gevolg is van geborgde zetels.
In het akkoord wordt niet erg nauw gekeken naar de kerntaken van een waterschap. Vele andere taken worden er met de haren bijgesleept. Een waterschap dient focus te houden op waar een waterschap voor staat: ”veilig, schoon en voldoende water voor iedereen”. Zoals de wet voorschrijft dient een overheidsorgaan alle relevante feiten te verzamelen en belangen objectief en zorgvuldig af te wegen. Er worden eenzijdige keuzen gemaakt op basis van de natuur. Zij mist bijvoorbeeld de resultaten van onderzoek naar de gevolgen van wateronttrekking voor de diepere lagen en het grondwaterpeil. Ook de effecten van verstedelijking blijven onduidelijk.
In het akkoord wordt veelvuldig verwezen naar onderliggende beleidsdocumenten. In deze documenten wordt niet geschroomd om over onteigeningen te spreken. De landbouw, en daarmee de voedselproductie, lijkt het onderspit te delven. Zij roept daarom de geborgde zetels ongebouwd op om nog eens goed na te denken of zij wel voor dit akkoord zouden moeten staan. Zij roept de coalitie op om met meer respect naar de ondernemers en bedrijven te kijken, want het lijkt erop dat die volledig uit de plannen zijn verdwenen. Haar fractie vraagt zich af door wie zij in dit akkoord nog worden vertegenwoordigd.
In het akkoord is onvoldoende duidelijk wat de betekenis is van diverse begrippen, zoals:
• het principe van meerlaagse veiligheid;
• ruimtelijk inrichting;
• natuurlijk maaibeleid;
• en rampenbestrijding.

Zij vraagt of de in de verklarende woordenlijst ontbrekende definitie van “natuur” kan worden toegevoegd. Aan diverse termen in het akkoord worden een andere lading en inhoud gegeven dan de praktijk is en dan wordt beoogd. Zo bestaat een robuust watersysteem niet uit gefragmenteerde oplossingen en draagt de “voor wat, hoort wat”-aanpak niet bij aan de noodzakelijke balans in het watersysteem.
BBB kan zich niet verenigen met dit eenzijdige akkoord.
De heer ***Van de Pol*** merkt op dat mevrouw Nooijen er een punt van maakt dat de fractie Geborgden de coalitie aan een meerderheid helpt. Oorspronkelijk was het idee om een meerderheid te vormen van BBB, Water Natuurlijk en Geborgden. Hij vraagt zich af of BBB ertegen is dat de fractie Geborgden voor een meerderheid in het DB zorgt.
Mevrouw ***Nooijen*** antwoordt dat zij daar niet tegen is, maar dat het wel te denken geeft.

De heer ***Aarts*** vindt dat het chique was geweest als er meer was gekeken naar de aantallen stemmen en de zetelwinst. Op zijn minst had er het fatsoen moeten zijn om een winnende partij, bij voorkeur BBB, in de coalitie op te nemen. De fractie Geborgden is er nu eenmaal, maar acht van de negen partijen gaven de voorkeur aan een combinatie van BBB, Water Natuurlijk en Geborgden. Dan was er een coalitie geweest met een meerderheid van stemmen. Die mogelijkheid had verder moeten worden uitgediept.
De heer ***Van de Pol*** zegt dat hij zal narekenen of dat klopt.
De heer ***Plasmeijer*** veronderstelde dat er vanavond een besluit zou worden genomen over het bestuursakkoord. Hij zal de spanning er nu nog even inhouden.
Op twee punten wil hij nog verduidelijking. Het akkoord gaat veel over bestaand beleid, zoals WBP en de nota peilbeheer. Hij is op zoek naar wat echt nieuw is in het bestuursakkoord. Hij heeft alleen kunnen vinden dat de belastingtarieven worden verhoogd en dat de coalitie een aantal zaken wil versnellen. Hij verzoekt om meer duidelijkheid over wat er extra of nieuw wordt gedaan in het bestuursakkoord, afgezien van de uitwerking van alle bestaande nota's.
In het bestuursakkoord staat dat de financiële kaders niet volstaan om alle doelstellingen voor de periode tot 2027 te realiseren. Hij wil om tot een duidelijker financieel plaatje te komen, een doorrekening van de voorstellen in het bestuursakkoord; liefst voor 27 mei a.s. Uit die doorrekening moet blijken wat de effecten zijn. Hij kan zich voorstellen dat versnellen extra geld kost, maar dan wil hij weten op welke onderdelen.
De heer ***Daandels*** stelt dat ook hij een betoog had voorbereid, maar hij is blij dat er op 25 mei en 16 juni a.s. nog een besluitvormingstraject volgt. Hij is content dat er een bestuursakkoord ligt op hoofdlijnen. Dan kan het AB nog volop in discussie en kan het eventueel nog verbeteringen aanbrengen.
Hij heeft met belangstelling geluisterd naar de inbreng van BBB, maar hij gaat niet zover dat hij het bestuursakkoord op voorhand al opzijschuift. Er zitten veel elementen in die raakvlak hebben met niet alleen het verkiezingsprogramma van het CDA, maar ook met de vraagstukken in de maatschappij. De ingezette koers wordt in grote lijnen gevolgd. Hij maakt zich wel op enkele punten wat zorgen, maar zal daar later nog op terugkomen.
De kreet "zonder bodem en water geen later" vindt hij heel toepasselijk. Zijn fractie heeft het gevoel dat er een open huishoudboekje ligt, maar hij snapt dat niet alles is in te vullen. Hij complimenteert de vorige portefeuillehouder, de heer Ketelaars, maar ook het AB en DB met het gevoerde financieel beleid. Hij wil dat graag voortzetten. Het bestuursakkoord kent een hoog ambitieniveau en dat juicht hij toe, maar je moet de plannen wel kunnen wegzetten. Over de ambtelijke organisatie is de uitspraak gedaan dat die moet meegroeien. Het is de vraag wat het DB zich daarbij voorstelt. Hij zal in de commissies positief meedenken over de financiën, maar wel wat meer de kaders gaan aftasten. Vraag is wat realistisch is. Hij wil weten waar het DB, los van inflatie plus 3%, van uitgaat. Vooral op de financiële aspecten van de ambities zal hij nog terugkomen.
De rest van zijn mening over het bestuursakkoord houdt hij nog even voor zich. Hij had wel graag gezien dat het breed zou worden gedragen, maar dat lijkt niet het geval.
De heer ***Aardoom*** hoopt dat het het hele AB bekend is dat bij de coalitievorming alle verkiezingsprogramma's en alle 10-puntenplannen als input zijn meegenomen. Goede ideeën zijn toegevoegd. Hij hoopt dat dit vertrouwen uitstraalt. Hij stelt voor de manier waarop het AB al jaren met elkaar omgaat, te handhaven en goede ideeën, zowel van de coalitie als van de oppositie te bespreken en te beoordelen. Dat zit verweven in het bestuursakkoord en daar is hij trots op.
De heer ***Siroen*** stelt dat hij zich nu tot enkele punten zal beperken en de rest bewaart tot de definitieve besluitvorming. Hij had in het bestuursakkoord graag ook een bredere waterschapoverstijgende reflectie gezien op de maatschappelijke situatie in Nederland en zelfs in Europa. Misschien kan zo'n passage alsnog worden opgenomen.
Hij vraagt zich af wat er met de regionale commissies gaat gebeuren en op grond waarvan. Functioneren die niet of onvoldoende?

Gelet op de discussies in de commissies, was zijn verwachting dat het DB aan de slag zou gaan met de ethische kant van alle datagestuurde processen. Het valt hem tegen dat dit niet is gebeurd. Overigens zijn er wel onderdelen van zijn 10-puntenplan meegenomen.
De heer ***Van de Pol*** zegt dat hij is te spreken over het formatieproces. Het is transparant verlopen volgens een protocol waarmee zijn fractie vooraf heeft ingestemd. Hij kan zich vinden in het advies van mevrouw Meijers.
Volgens de informateur weten niet alle fracties goed wat de positie van de Partij voor de Dieren is. Daarom zal hij die kort toelichten. De standpunten zijn gebaseerd op de kernwaarden duurzaamheid, mededogen, persoonlijke vrijheid en persoonlijke verantwoordelijkheid. De PvdD werkt graag samen met andere partijen, oppositie en coalitie, om problemen aan te pakken. Zijn fractie zal ieder voorstel serieus in overweging nemen en toetsen aan de kernwaarden van de PvdD, met oog voor ieders belang. Hij merkt wel op dat de belangen van dieren structureel worden ondergewaardeerd in de huidige situatie. Daarom zit zijn fractie hier nu.
Het is goed dat dieren expliciet worden genoemd in het bestuursakkoord. Hij juicht alle maatregelen toe die de biodiversiteit en de waterkwaliteit verbeteren en het waterschap een stap dichter bij circulariteit en klimaatneutraliteit brengen. Voor zijn fractie is het halen van de doelen op deze punten zeer urgent.
Op enkele punten van het bestuursakkoord wil hij wat verduidelijking zien, maar het lijkt hem beter dat in de commissie te bespreken. Als enige punt noemt hij nu dat het nieuwe DB de ambitie heeft om te onderzoeken hoe het waterschap nog beter oog kan hebben voor dierenwelzijn. Dat is natuurlijk heel goed, maar nog niet erg concreet. Hij zou graag zien dat in de portefeuilleomschrijving van het DB dierenwelzijn expliciet wordt opgenomen en dat er iemand verantwoordelijk is om daarvoor concrete plannen en voorstellen te maken. De 10 punten van zijn fractie kunnen een hoop inspiratie geven.

De heer Aarts verlaat, te 19.00 uur, de vergadering.

5. Voorstellen ter besluitvorming.

5.1 Vaststelling aantal leden dagelijks bestuur en tijdbestedingsnorm.

De heer ***Daandels*** begrijpt dat de portefeuilleverdeling nog binnen het DB aan de orde komt, maar het gaat hem om de tijdbestedingsnorm. Wettelijk staan daarvoor 3 fte's. Hij kan zich voorstellen dat je nu mensen aanstelt, maar dat je later meer het gevoel krijgt dat de tijdbestedingsnormen moeten worden aangepast. In de aanloop naar deze nieuwe coalitie heeft hij zelfs kreten gehoord als "een ceremoniële rol". Hij vraagt daarom of er iets meer is te melden over de afgesproken tijdbestedingsnorm.
De heer ***Janssen-Brokken*** zegt dat het zijn fractie niet helemaal duidelijk is welke ontwikkelingen deze verandering rechtvaardigen. De informatie die hij nu heeft over het vergrote takenpakket en de bijbehorende kostenstijging is vrij algemeen. Hij vraagt of het klopt dat deze extra loonkosten niet zijn opgenomen in het vastgestelde budget. Is dit wellicht een voorbode van de manier om met vastgestelde budgetten om te gaan? Budgetten stel je niet voor niets vast en hij vindt het dan ook opmerkelijk dat er in de eerste AB-vergadering al een verzoek ligt om daarvan af te wijken.
De voorzitter antwoordt dat er sprake is van de bijzondere situatie dat er in deze vergadering enkele voorstellen ter tafel liggen van een deel van het AB aan het AB. Hij zal daarom het woord geven aan een van de indienende partijen.
De heer ***Van der Laan*** erkent dat de uitbreiding van het aantal DB-leden een opvallende verandering is. In de vorige bestuursperiode is het aantal DB-leden van vier naar drie teruggegaan en naar 2,8 fte. Maar het waterschap ontwikkelt zich. BBB wil dat Aa en Maas teruggaat naar zijn doelen en formuleert die heel strak, maar daarnaast heeft het waterschap ook een aantal Europese taken op het gebied van de KRW. Als maatschappelijke maar vooral ook als uitvoerende partij rekent de maatschappij op het waterschap bovendien bij uitvoering van zaken als het trekkerschap van

gebiedsprocessen e.d. De maatschappij wordt steeds ingewikkelder en het is niet meer dan logisch dat de nieuwe DB-leden een taak krijgen die op een redelijke manier kan worden ingevuld. Het is geen geheim dat DB-leden de afgelopen vier jaren vele uren extra hebben gemaakt. Dat is een ongewenste situatie. De opstellers van het bestuursakkoord zien daarom de noodzaak om het aantal DB-leden te vergroten. Hij voegt daaraan toe dat het aantal fte's beperkt stijgt van 2,8 fte naar 3. Dat lijkt hem, gelet op de omstandigheden redelijk. Hij hoopt dat de Unie het aantal fte's nog verhoogt en daarmee recht doet aan de hoeveelheid werk die hier wordt verzet.
De heer ***Janssen-Brokken*** zegt dat hij zich kan voorstellen dat het DB moet acteren op de wereld in ontwikkeling, maar dat is niet concreet genoeg. Bovendien wordt het aantal fte's verhoogd van 2,8 naar 3. Dat betekent weliswaar een verhoging van slechts € 25.000, maar dat bedrag is niet vastgelegd in het budget.
De secretaris antwoordt dat er een begroting personeel is van € 40 miljoen. De geringe verhoging is daarbinnen op te lossen. Er is geen budget, maar een begroting. Binnen die begroting zitten de budgetten, maar die vallen onder de afdelingshoofden. De directie heeft de ruimte om te kijken hoe de bal op de stip kan eindigen aan het eind van het jaar. Meestal lukt dat aardig, maar het is soms erg onzeker wat er in deze wereld gebeurt.
De heer ***Janssen-Brokken*** erkent dat € 25.000 op een begroting van € 40 miljoen vrijwel nihil is, maar het gaat hem om het principe. Iedere euro die je uitgeeft, moet op een goede manier worden onderbouwd. Die goede onderbouwing ziet hij nog niet. Dat het takenpakket wordt uitgebreid, is voor hem niet concreet genoeg.
De heer ***Van der Laan*** wijst erop dat hij al taken heeft genoemd die meer tijd vragen dan beschikbaar is. Je kunt je wel afvragen of het waterschap het trekkerschap moet vervullen van een aantal gebiedsprocessen, maar hij is erg blij dat er een organisatie is die met de voeten in de klei de zaken voor elkaar krijgt, die leeft voor het werk en uitvoert wat wordt gevraagd.
De heer ***Leenders*** merkt ten aanzien van het trekkerschap van gebiedsprocessen op dat het waterschap altijd een uitvoeringsorgaan was. Nu gaat het ineens het beleidsterrein op en dat is een duidelijke kentering in de kerntaken. Voor het beleidsterrein heb je de provincie. Aa en Maas gaat nu nieuwe schreden zetten op nieuwe paden.
De heer ***Aardoom*** herinnert zich dat de heer Ketelaars in een thema-AB van oktober 2022 (te vinden in iBaps) een presentatie heeft gehouden waarin van alle verbonden partijen werd gemeld welke taken zij hebben en in welke gremia en stuurgroepen Aa en Maas is vertegenwoordigd. Dat is ongeveer het takenpakket waarnaar is gevraagd. Mocht dat niet afdoende zijn, dan is later een verduidelijking nog mogelijk.
Het waterschap is natuurlijk een functionele democratie en geen algemene. Hij meent dat in het bestuursakkoord voldoende duidelijk is dat het primair aan de kerntaken werkt. Maar het is logisch ook te kijken waar goede koppelkansen zitten. Er staat in het bestuursakkoord dat het waterschap daarbij geen taken van andere organisaties mag overnemen.
De heer ***Leenders*** vraagt of je aan tafel schuift voor de boterhammen of dat je er ook gaat zitten voor de inhoud. Je kunt niet alleen de lekkere dingen eruit halen.
De heer ***Janssen-Brokken*** vindt dat stukken die ter besluitvorming voorliggen, compleet moeten zijn. Als er wordt verwezen naar een presentatie van oktober 2022, is voor hem dat stuk niet compleet.
De heer ***Daandels*** kan de redenering van de heer Janssen-Brokken wel volgen.
Hij wil meer weten over de percentages. Het voorstel is vijf DB-leden te benoemen. Hij wil weten wat dat concreet betekent voor de 3 fte's waarbinnen je vijf mensen tewerkstelt. Normaal gesproken legt een DB in zijn optiek het AB niet alleen de personen voor, maar ook de inhoud van de portefeuilles.
De heer ***Van der Laan*** kent de percentages niet uit het hoofd, maar weet wel dat iedereen heeft ingeleverd. Met name de VVD doet maar een beperkte aanslag op het fte-budget.
Hij voelt niet dat het waterschap nu een beleidsorganisatie wordt en hij pleit daar ook niet voor. Het waterschap moet wel aan tafel zitten als er dingen worden besloten waar het

uitvoeringsverantwoordelijkheid voor krijgt, zodat het kan aangeven wat wel en wat niet kan. Maar het moet zich niet laten verleiden om een beleidsorganisatie te worden.
De heer ***De Groot*** noemt de tijdbesteding en de portefeuilleverdeling en komt opgeteld tot 300%.

- 0,3 fte voor de portefeuille financiën;
- 0,55 fte de portefeuille waterketen en zuivering;
- 0,6 fte voor de portefeuille stedelijk waterbeheer, vergunningenbeleid en participatie;
- 0,75 fte voor de portefeuille operationeel watersysteembeheer en waterkering;
- 0,8 fte voor de portefeuille strategisch watersysteembeheer, natuurlijk water en de afstemming tussen water en ruimtelijke ordening.

De heer ***Daandels*** zegt verbaasd te zijn dat het AB een voorstel krijgt waarin de portefeuilles en de inhoudelijke tijdbesteding niet vermeld zijn, terwijl zij wel bekend zijn, terwijl die niet in het stuk vermeld zijn. Er moet sprake zijn van een transparante organisatie en duidelijkheid. Hij vindt het jammer dat er geen volledig voorstel ligt. Het AB had op papier moeten krijgen welk DB-lid welke portefeuille krijgt.
De heer ***De Groot*** wijst erop dat het AB het totale aantal fte's vaststelt. De portefeuilleverdeling is een zaak van het DB, net als de onderlinge tijdverdeling.
De heer ***Daandels*** erkent dat, maar vindt dat het AB als hoogste orgaan wel op de hoogte mag zijn in welke functies en in welke percentages het DB gaat fungeren. Hij wil constructief meedenken, maar betreurt dat er niet een volledig voorstel ligt.
De heer ***Scherrenberg*** wijst erop dat de portefeuilleverdeling wordt vastgesteld in het constituerend beraad van het DB, maar dat kan pas plaatsvinden als het AB heeft besloten wie in het DB komen. Het AB moet ook eerst besluiten over de 300% en over de vraag of het DB naast de voorzitter uit vijf personen mag bestaan. Als is bepaald welke personen dat zijn, gaan zij de portefeuilles verdelen.
De heer ***Daandels*** zegt dat hij voorbeelden genoeg kan laten zien waar dat niet helemaal zo gaat. Inderdaad bepaalt het DB inhoudelijk de portefeuilleverdeling en benoemt het AB de mensen. Die zijn dan al op de hoogte van de invulling en de tijdbesteding. Hij maakt veel overheidsorganen mee, gemeenten en provincies, waar in een voorstel zowel de mensen als de tijdbesteding en de inhoud van de portefeuille in een keer worden voorgelegd aan het AB. Hij betreurt het dat het AB nu niet precies weet waartoe het besluit.
De heer ***Janssen-Brokken*** stelt dat je besluiten neemt op basis van goede argumenten met een goede onderbouwing. Je moet de consequenties kunnen overzien en je moet weten dat de juiste procedure is gevolgd. Het is niet de manier waarop BBB dit waterschap wil besturen als er hier en daar wat ontbreekt en zaken een beetje ad hoc worden gedaan. Je moet besturen op feiten en heldere zaken die je ook nog kunt teruglezen.
De heer ***Aardoom*** wijst de heer Leenders erop dat in het bestuursakkoord (pag. 3 bovenaan) staat dat Aa en Maas geen taken overneemt van andere partijen en dat de gemeente in de lead is binnen het bebouwde gebied.

Het voorstel wordt in stemming gebracht en bij handopsteken aangenomen met 22 stemmen voor en 6 tegen.
De voorzitter geeft gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring.

De heer ***Daandels*** verklaart dat het CDA heeft voorgestemd omdat het niet het idee heeft dat het nieuwe DB voornemens was om informatie achter te houden. Hij vindt dat het AB in het vervolgproces volledig moet worden geïnformeerd. De informatie is wel gedeeld met de kandidaten voor het DB en was dus bekend. Hij heeft ook voorgestemd vanwege de voortgang in het proces en om het vertrouwen uit te spreken in dit DB. Hij feliciteert de nieuwe DB-leden.
De heer ***Siroen*** sluit zich bij die verklaring aan.

De voorzitter stelt gelijktijdig aan de orde:

5.2 Benoeming stemopnemers.

5.3 Benoeming leden dagelijks bestuur.

De voorzitter constateert er net is besloten dat er vijf plaatsen zijn voor DB-leden. Omdat er vijf kandidaten zijn voor die vijf plaatsen, is een stemming niet noodzakelijk en kan agendapunt 5.2 vervallen.
De heer ***Siroen*** meent dat je over personen altijd hoofdelijk moet stemmen, maar blijkbaar hoeft dat niet als er net zoveel kandidaten als plaatsen zijn.
De voorzitter leest art. 11 van het Reglement van Orde voor:

> *"Indien er evenveel kandidaten zijn als te vervullen plaatsen verklaart de voorzitter, als daarmee voldaan wordt aan het bepaalde in artikel 40 Waterschapswet, de desbetreffende kandidaat of kandidaten verkozen."*

Hij merkt op dat het AB wel in debat kan gaan en stemming kan vragen over het voorstel. Spreker geeft aan dat hij op basis van een integriteitsscreening van de kandidaten door Bureau Berenschot een gesprek heeft gehad met de kandidaten en in aanwezigheid van de secretaris-directeur heeft geconcludeerd dat er geen belemmeringen zijn om hen te benoemen.

Nadat de voorzitter heeft geconstateerd dat daartegen geen bezwaar bestaat, worden mevrouw De Zoeten en de heren Van Dijk, De Groot, Oegema en Scherrenberg bij acclamatie benoemd.
Hierna feliciteert hij de nieuwe DB-leden. (Applaus.)

De voorzitter neemt afscheid van de heer Ketelaars. Hij bedankt mevrouw Ketelaars, die op de publieke tribune zit, dat het waterschap haar man acht jaar heeft mogen lenen. Er is goed gebruik gemaakt van hem. Het solide beleid van Aa en Maas is voor een groot deel aan hem te danken. Er is op 16 juni a.s. nog een afscheidsreceptie. Hij is heel benieuwd wat er dan in de speeches naar voren zal komen.
Hij bedankt de heer Ketelaars hartelijk voor zijn inzet voor het waterschap namens het AB, het DB en de medewerkers van Aa en Maas. (Applaus.)
De heer ***Van der Laan*** merkt op dat hij op de plek zit waar de nestor, de heer Van der Krabben, altijd zat. Vooruitlopend op wat langere speeches bedankt hij namens het AB de heer Ketelaars voor zijn inzet in de afgelopen jaren. De heer Scherrenberg gaat in ongelooflijk grote schoenen staan. Het AB heeft alle vertrouwen in hem, maar hij zal tijd nodig hebben om de vaardigheden van zijn voorganger te evenaren. (Applaus.)

De heer Ketelaars, mevrouw Hendrickx en de heer Van der Laan verlaten de vergadering. Mevrouw De Zoeten, de heer Oegema en de heer Scherrenberg nemen plaats achter de bestuurstafel.

6. Stukken ter kennisneming.

6.1 Aanwijzing leden commissie geloofsbrieven.

De voorzitter deelt mede dat hij de heer Siroen, mevrouw Vereijken en de heer Kleijne heeft aangewezen als lid van de commissie geloofsbrieven, alsmede de heer Leenders als plaatsvervangend lid.

De mededeling wordt voor kennisgeving aangenomen.

6.2 Reglement van orde algemeen bestuur waterschap Aa en Maas 2019.

De voorzitter deelt mede dat de evaluatieopmerkingen van het vorige presidium al gerenvooieerd zijn opgenomen in dit stuk.

Het stuk wordt voor kennisgeving aangenomen.

6.3 Reglement van orde voor commissies uit het Algemeen Bestuur waterschap Aa en Maas 2019.

De voorzitter merkt op dat ook hier al mogelijke wijzigingen rood gearceerd zijn opgenomen. Dat is het geval met de artikelen over de regiocommissies waarover de heer Siroen eerder sprak. In het bestuursakkoord is een wijziging aangekondigd, maar het besluit daarover moet door het AB worden genomen.

Het stuk wordt voor kennisgeving aangenomen.

6.4 Besturingsmodel waterschap Aa en Maas 2019.

Het stuk wordt voor kennisgeving aangenomen.

6.5 Voordracht voorlopige bezetting Vaste Adviescommissies.

De voorzitter merkt op dat van BBB en PvdA al een lijstje is ontvangen. Hij verzoekt de overige partijen hun lijstjes ook in te dienen. Omdat het oude regelement van orde nog geldt, wordt er nog even gewerkt volgens de oude systematiek. In de commissievergaderingen draaien dus de mensen mee die zijn gekozen volgens de oude systematiek. Omdat zij officieel nog niet zijn beëdigd of benoemd, worden er geen vertrouwelijke stukken behandeld. Zodra alle namen bekend zijn en het reglement is aangepast, kan er op basis van het nieuwe reglement van orde worden bekeken of er nog mensen zijn toe te voegen. Het AB heeft een mail van de griffie gehad met uitleg.
De heer ***Aardoom*** wijst erop dat de fracties in 2019 een tabel hebben gekregen die kon worden ingevuld. Dat scheelt de griffie in het werk.
De voorzitter bedankt voor de suggestie en verzoekt daarin dan op te nemen wat BBB en PvdA al hebben gestuurd. De fracties krijgen dus een mail van de griffie met die tabel.
De heer ***Siroen*** vraagt of het bezwaarlijk is als de AWP pas op 23 mei de namen levert, omdat de achterban dan een besluit neemt. In de commissievergaderingen van 25 mei zal hij zelf de vertegenwoordiger zijn.
De voorzitter ziet geen probleem.
De heer ***Janssen-Brokken*** vraagt of de opgave van zijn fractie voldoende is.
Halverwege mei zijn er al commissievergaderingen. Het is hem niet duidelijk wie er dan aanhaakt, omdat die tabel nog niet is ingevuld.
De voorzitter antwoordt dat de lijst van BBB in de tabel wordt verwerkt. De eerstvolgende commissievergaderingen zijn op 25 mei. De mensen die daarvoor worden aangemeld, kunnen aan die vergaderingen deelnemen. Als er op 16 juni in het AB een nieuw reglement van orde wordt vastgesteld, is het wellicht mogelijk dat er meer dan één burgercommissielid kan worden opgegeven per fractie.

Het stuk wordt voor kennisgeving aangenomen.

6.6 Verordening Ambtelijke bijstand en financiële ondersteuning fracties 2015.

De heer ***Peters*** zegt dat zijn fractie weer wil afzien van de bijdrage. Hij verzoekt in plaats daarvan zijn fractie de mogelijkheid te geven een maaltijd te nuttigen voorafgaand aan het fractieoverleg. Dat is de regeling die al acht jaar wordt gevolgd.
De voorzitter zegt toe dat dit in de commissie zal worden bekeken, waarna het kan worden meegenomen in de besluiten voor de AB-vergadering van 16 juni a.s.
De heer ***Janssen-Brokken*** vindt het onduidelijk wat nu wordt voorgesteld.

De heer ***Daandels*** stelt dat hij meende dat het presidium daarover zou brainstormen. Hij vraagt zich af wat het presidium dan bij zo'n geval doet.
De voorzitter antwoordt dat het DB bij de fracties ophaalt wat zij vinden van de voorgestelde wijzigingen in de genoemde documenten. De enige voorstellen die er al in staan, zijn opgesteld door het vorige presidium aan de hand van de ervaringen van de afgelopen vier jaar. Hij heeft getwijfeld of dat door het presidium moet gebeuren, maar de commissie AFZ is eigenlijk hetzelfde als het presidium, omdat de samenstelling grotendeels overeenkomt. Soms zijn de onderwerpen niet gewichtig genoeg om het presidium bijeen te roepen, zeker niet als er een paar dagen eerder of later een AFZ-vergadering is.
De heer ***Daandels*** vraagt of dat betekent dat de voorzitter bepaalt of een stuk gewichtig genoeg is om in het presidium te behandelen.
De voorzitter merkt op dat je ook een vergadering van het presidium kunt organiseren om te kijken of een voorstel in het presidium moet worden behandeld!
De heer ***Daandels*** erkent dat je het praktisch moet bekijken.

Het stuk wordt voor kennisgeving aangenomen.

7. Moties vreemd aan de orde van de dag.

Er zijn geen moties aan de orde.

8. Rondvraag.

De heer ***Van de Pol*** wil weten of het waterschap zicht heeft op de uitvoering van de nieuwe regels voor bufferstroken. Weet het waterschap ook op welke schaal de regels niet worden gevolgd? In verschillende media is te lezen dat sloten worden gedempt, zodat er geen bufferstroken meer zijn. Is dat ook bij Aa en Maas het geval en worden daar afspraken over gemaakt? Is er contact met ondernemers die sloten willen dempen?
Mevrouw ***Vereijken*** vraagt of mevrouw De Zoeten geschiedenis schrijft en het eerste vrouwelijke DB-lid is.
De heer ***De Groot*** antwoordt ontkennend.
De heer ***Van Dijk*** stelt dat de vragen over de bufferzones zo ingewikkeld zijn dat zij eigenlijk ongeschikt zijn voor de rondvraag. Het ministerie heeft het waterschap met een puinhoop opgezadeld door om tien over twaalf deze regeling af te kondigen. De onderliggende kaarten zijn zwaar onvoldoende. Het waterschap is in reactie daarop nu aan het kijken hoe de koppeling met het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) fatsoenlijk kan worden gerealiseerd. Het DB heeft een stuk voorbereid dat binnenkort naar het AB komt.
De mogelijkheid om sloten te dempen hangt af van de status van de waterloop. A-waterlopen zijn van het waterschap en kunnen niet zo maar worden gedempt. Dat geldt ook voor B-waterlopen, omdat er meer aanliggende eigenaren zijn. Voor het dempen moet je altijd met het waterschap in gesprek. De C-waterlopen zijn sloten met een maatgevende afvoer van minder dan 30 liter met maar één aanliggende eigenaar. Voor het dempen voldoet een melding. Om een en ander wat duidelijker te maken zal hij dit fatsoenlijk opschrijven, zodat het AB er iets van kan vinden. Dit is echt een onderwerp waar je twee dagen per week mee kwijt bent om het fatsoenlijk gemanaged te krijgen!
De heer ***Buis*** feliciteert het DB met de benoeming. Hij hoopt dat de vier jaar door dit DB wordt volgemaakt en dat de landbouw wat meer naar voren komt en er niet alleen aandacht is voor natuur.
De voorzitter zegt dat deze uitgestoken hand enorm wordt gewaardeerd.

9. Sluiting.

Hierna sluit de voorzitter, te 19.51 uur, de vergadering.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het Algemeen Bestuur van het waterschap Aa en Maas van 16 juni 2023.

De secretaris, *De voorzitter,*

Waterschap Aa en Maas

Besluitenlijst vergadering Algemeen Bestuur

Datum	9 mei 2023
Tijd	17:30 - 19:30 uur
Locatie	Het Waterschapshuis (4.29)
Voorzitter	Mario Jacobs

1	**Opening**
1.1	Afleggen eed of verklaring en belofte AB-leden Siroen en Swinkels (mondeling)
1.2	Trekking stemmingsnummer
1.3	Vaststellen agenda
2	**Mededelingen en ingekomen stukken**
2.1	Uitnodiging bestuurdersdag 9 juni 2023
2.2	Nieuwsbrief Vereniging Waterschapsbestuurders, maart 2023
2.3	Activiteitenverslag 2022 AgriFood Capital B.V.
2.4	Voorstellen Raad voor het Openbaar Bestuur aan waterschappen

Besluit:

Alle ingekomen stukken worden voor kennisgeving aangenomen.

3 Vaststelling notulen en besluitenlijsten vergaderingen van het Algemeen Bestuur d.d. 27 maart en 29 maart 2023

Besluit:

De notulen en besluitenlijst van de AB-vergadering van 27 maart 2023 worden ongewijzigd vastgesteld. De notulen van de AB-vergadering van 29 maart 2023 wordt gewijzigd vastgesteld. De besluitenlijst van de AB-vergadering van 29 maart 2023 wordt ongewijzigd vastgesteld.

4 Voorstellen ter opiniërende bespreking

4.1 Verantwoording (in)formateur over onderhandelingsproces (mondeling)

4.2 Bestuursakkoord 2023-2027

5 Voorstellen ter besluitvorming

5.1 Vaststelling aantal leden dagelijks bestuur en tijdsbestedingsnorm

Besluit:

Conform voorstel. Het voorstel wordt in stemming gebracht en bij handopsteken met 22 stemmen voor en 6 tegen aangenomen. De fracties AWP en CDA maken nog gebruik van de mogelijkheid om een stemverklaring af te leggen.

5.2 Benoeming stemopnemers (mondeling)

Besluit:

Een benoeming is niet nodig gebleken.

5.3 Benoeming leden dagelijks bestuur

Besluit:

Mevrouw De Zoeten en de heren Van Dijk, De groot, Oegema en Scherrenberg worden bij acclamatie benoemd.

6 Stukken ter kennisneming

6.1 Aanwijzing leden commissie geloofsbrieven

6.2 Reglement van orde algemeen bestuur waterschap Aa en Maas 2019

6.3 Reglement van orde voor commissies uit het algemeen bestuur waterschap Aa en Maas 2019

6.4 Besturingsmodel 2019 waterschap Aa en Maas

6.5 Voordracht voorlopige bezetting Vaste Adviescommissies

6.6 Verordening Ambtelijke bijstand en financiële ondersteuning fracties 2015

Besluit:

Alle stukken worden voor kennisgeving aangenomen.

7 Moties vreemd aan de orde van de dag

8 Rondvraag en sluiting

ACTIELIJST AB-VERGADERINGEN					
	DATUM VERG.	**AGENDA-PUNT**	**ACTIE**	**WIE**	**GEREED/ UITGEV.**
9	070619	10	**Rondvraag** Vraag inzake infiltratie van gezuiverd afvalwater in grondwater is onderwerp van onderzoeksvoorstel met de provincie (model). Mogelijk najaar 2019 nadere info.	Voorzitter	Najaar 2019
TOEZEGGINGENREGISTER AB-VERGADERINGEN					
21	201120	2.1.a	**Programmabegroting 2021** Op het verzoek om naar aanleiding van het rapport “De bodem bereikt” technisch te inventariseren welke mogelijkheden het waterschap heeft om de in het rapport genoemde acties tot water vasthouden te stimuleren, wordt toegezegd dat dit zal worden geïnventariseerd.	Van Dijk	AB
23	181220	2	**Mededelingen en ingekomen stukken** Nav mededeling over storting aan AenM van 7,9 miljoen vanuit SNB wordt toegezegd dat in relatie tot besteding van die gelden uitleg zal worden gegeven over de werking van de agioreserve en dat daarbij een staatje zal worden gevoegd over de ontwikkeling van de liquiditeitsprognose.		Februari 2021
31	25022022	4.I	**Waterschapsverordening Aa en Maas.** Het AB verzoekt om voorafgaand aan de opmaak van een beleidsrijke verordening een thema AB te organiseren over zaken die in het WBP zijn opgenomen, zoals beleid ten aanzien van beschaduwing en het beregeningsbeleid. Voorts vraagt het AB of aan bijlage 11, waarin alle beleidsnota’s staan die nog moeten worden gewijzigd, een planning kan worden toegevoegd.	Van Dijk	AB 2022
35	16122022	5.5	**Jaarplan Agrifood capital** Het DB reageert positief op de suggestie om de directeur van Agri Food Capital uit te nodigen. Het is alleen de vraag of dat nog is in te plannen voor deze bestuursperiode.	Voorzitter	Voorjaar 2023

AFGEWERKTE ACTIEPUNTEN					

ADVISERINGSOVERZICHT COMMISSIES 25 MEI 2023 en REACTIE DAGELIJKS BESTUUR

Voorstellen ter advisering

Concept-Bestuursakkoord 2023-2027	
Commissie Watersysteembeheer	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als bespreekstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 16 juni 2023.* 1. De ***fractie Partij voor de Dieren*** is van mening dat het "Voor wat, hoort wat" – principe nu onterecht gekoppeld is aan de verdringingsreeks. **Antwoord DB:** Het "Voor wat, hoort wat" - principe is in de tekst juist gekoppeld aan normale situaties. Voor extreme situaties geldt de verdringingsreeks**.**
Commissie Emissiebeheer	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als bespreekstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 16 juni 2023.* 1. De ***fractie Partij voor de Dieren*** wil graag meer snelheid maken: KRW-maatregelen eerder treffen dan 2027 en wil graag al voor 2027 extra zuiveren op een breder pallet aan stoffen dan N+P. Principe vervuiler betaalt houdt ook in dat geen subsidies moeten worden verstrekt aan vervuilers. De fractie wil graag een gekwantificeerde opgave voor de RWZI's **Antwoord DB:** In het concept-Bestuursakkoord is opgenomen dat we er alles aan doen om de KRW maatregelen in 2027 getroffen te hebben. Een deel van de maatregelen zal al eerder gerealiseerd zijn, maar we hebben alle jaren tot en met 2027 hard nodig. De ambitie voor de rwzi's die in het bestuursakkoord is opgenomen, met onder andere ook aanvullende zuiveringsstappen voor medicijnresten en andere microverontreinigingen in de periode tot en met 2027, is al groot ten opzichte van andere waterschappen. In het jaarverslag 2022, tabel 9, staat de gekwantificeerde reductie-opgave voor N en P per rwzi opgenomen.
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als bespreekstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 16 juni 2023.* 1. De ***fractie CDA*** stelt aan de orde hoe gedacht wordt de verruiming van de 100% bijstandsnorm richting Unie aan te kaarten? **Antwoord DB:** Het idee hierachter is dat waterschap Aa en Maas hier alleen niet veel voor elkaar kan krijgen. Door ons standpunt bekend te maken bij andere waterschappen en de Unie bekijken we hoeveel medestanders we hierin hebben. Mogelijk kunnen we op dit punt met een aantal waterschappen samen een vuist maken. 2. De ***fractie PvdDieren*** geeft aan dat er ook middelen nodig zijn voor dierenwelzijn, wellicht kan een deel van de middelen voor muskusratten hiervoor worden benut. **Antwoord DB:** In de aanloop naar de Programmabegroting 2024 werken we uit voor welke onderdelen er eventueel extra middelen nodig zijn. 3. De ***fractie AWP*** pleit voor het invoeren van ethische code voorafgaand aan projecten, pleit er voor in de algemene inleiding een betere duiding van de wereld om ons heen over de economische situatie, vertrouwen in de politiek, etc.te geven en verzoekt nog wat concreter te maken het punt van gebruik maken van ogen en oren van onze inwoners **Antwoord DB:** Als het gaat om de ethische code is dit punt uit het 10-puntenplan van AWP vertaald naar: "In die digitale transformatie borgen wij dat onze medewerkers de regie houden en blijven snappen wat de technologie voor ons doet, ook als wij gebruik maken van AI (kunstmatige intelligentie)". Naar de mening van het DB is in de inleiding voldoende geduid dat wij opereren in een turbulente omgeving. Er is voor gekozen om dit te benoemen, maar de toon van het concept bestuursakkoord wel positief te houden. 4. De ***fractie 50PLUS*** is van mening dat de financiële kaders die zijn opgenomen fors zijn (+3%), zeker ook gelet op de reserves die ingezet kunnen worden om de netto lasten te drukken. Verder vraagt de fractie of geconcretiseerd kan worden wat we bedoelen met andere oplossingen dan extra lenen? **Antwoord DB:** De financiële kaders in het concept-Bestuursakkoord lijken inderdaad ruimer te zijn dan die in het Bestuursakkoord 2019-2023. Het DB beschouwt dit als plafond. Hier ontkomen we niet aan als we echt invulling willen geven aan onze wettelijke verplichtingen en ambities rond bijvoorbeeld KRW en de aanpak van droogte/verdroging. Er is gezocht naar een zo eenvoudig mogelijk financieel kader, dat past bij onze ambities, maar dat ook dwingt om te kijken waar het slimmer of

	effectiever kan. Met de benodigde investeringen voor het HWBP, bij de rwzi's, in het watersysteem en in energie/duurzaamheid, is het niet realistisch om een afname van onze schuldenpositie na te streven. De passage over de omvang van de schuldenpositie geeft aan dat we hier steeds bewuste keuzes maken. Dat we beseffen welke consequenties een bepaalde keuze heeft en dat we scherp zijn op eventuele andere oplossingen zoals (voor)financiering door andere partijen of soms kiezen voor een goedkopere, minder optimale, oplossing. 5. De ***fractie Geborgden*** geven aan dat de zinnetjes met "concreet gaan wij het volgende doen" het idee geven dat dit een volledige opsomming is. Dat is niet zo. Er is nog veel ruimte voor gesprek en debat over hoe we de komende jaren aan de doelen werken. **Antwoord DB:** Dit is een terechte constatering. **NB: Het concept-Bestuursakkoord is, na behandeling in de commissies, op onderdelen tekstueel aangepast. De aanpassingen zijn in het groen weergegeven. Het aangepaste concept-Bestuursakkoord is aan de vergaderstukken toegevoegd.**
Jaarverslag 2022 waterschap Aa en Maas	
Commissie Watersysteembeheer	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als bespreekstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 16 juni 2023.* 1. De ***fractie Geborgden*** is van mening dat de toevoeging aan Natura 2000 gebied (Oeffelter Meent) in de vorm van de bever 'het paard achter de wagen spannen is'. Verder vraagt de fractie helderheid inzake bufferstroken. Is bekend van welke omvang 1, 3 of 5 meter en welke invloed op de waterkwaliteit uitgaat. Is die kennis er niet dan lijkt onderzoek daarnaar wenselijk. **Antwoord DB:** De portefeuillehouder heeft in de toegezegd dat eerdere informatie inzake akkerrandenbeheer en de relatie tot de waterkwaliteit ter info aan de commissie zal worden aangereikt (actielijst) 2. De ***fractie Water Natuurlijk*** informeert naar de populatie gravende dieren in stroken langs de dijken; maatregelen in dat kader kosten veel geld en de ***fractie Partij voor de Dieren*** wil een aanvullend inzicht in preventieve maatregelen en hoe dat van invloed kan zijn op de populatie. **Antwoord DB:** De portefeuillehouder heeft toegezegd hierover een update presentatie te doen geven in de commissie (actielijst). Verder vraag hij om suggesties om gravers/populatie op die plekken te krijgen waar geen schade wordt veroorzaakt. Hij wil nadrukkelijk samen met het AB zoeken naar mogelijkheden/oplossingen. 3. De ***fractie Water Natuurlijk*** vraagt om verduidelijking inzake de passage op pag. 16 project Oeffelt. **Antwoord DB:** De portefeuillehouder heeft toegezegd hierop binnen afzienbare tijd terug te komen (actielijst). 4. De ***fractie Water Natuurlijk*** vraagt om de maximale mogelijkheden waterconservering (pag 23) via peilbeheer in beeld te brengen. **Antwoord DB:** De portefeuillehouder heeft toegezegd hierover een presentatie te geven in de commissie (actielijst). 5. De ***fractie Water Natuurlijk*** vraagt om een presentatie inzake OMDISK grondwater. **Antwoord DB:** De portefeuillehouder heeft een presentatie hierover toegezegd (actielijst). 6. De ***fractie AWP*** spreekt zorg uit inzake de ontwikkelingen rondom het HWBP. **Antwoord DB:** De portefeuillehouder heeft toegezegd ter update het Dashboard HWBP weer hernieuwd te doen toekomen. Dit zal naar verwachting voor de volgende vergadercyclus zijn. 7. De ***fractie AWP*** informeert naar de stand van zaken omtrent natuurvriendelijk beheer. **Antwoord DB:** De portefeuillehouder heeft toegezegd hierover de commissie bij te praten via een presentatie (actielijst).
Commissie Emissiebeheer	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als bespreekstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 16 juni 2023.*

Commissie Algemene- en Financiële Zaken

ADVIES: *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als bespreekstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 16 juni 2023.*

1. De **fractie AWP** informeert naar de passage op pag. 35 waarin staat dat de boekwaarde rwzi 's-Hertogenbosch is verlaagd als gevolg van tussenvonnis?
Antwoord DB: De boekwaarde is per saldo verlaagd en zoals op pagina 35 van het jaarverslag is aangegeven is er ook geïnvesteerd in 2022. De verlaging van de boekwaarde (dit is geen verlies op de rwzi) is een administratieve correctie en heeft betrekking op de verwerking van boetes die, in samenspraak met onze accountant, worden verwerkt.

2. De **fractie 50PLUS** wijst op pag. 52 op voortslepend proces van schadeclaims uit 2016. De fractie pleit er voor hier een punt achter te zetten als dit juridisch mogelijk is.
Antwoord DB: De thans lopende dagvaardingsprocedures liggen voor bij het Gerechtshof 's-Hertogenbosch (Hoger Beroep), het waterschap heeft geen invloed op de planning van de zittingen door het Gerechtshof. De juridische mogelijkheden om een procedure te beëindigen zijn het doorhalen van de procedure omdat een schikking is bereikt tussen partijen, of omdat een vonnis is gewezen en geen gebruik wordt gemaakt van de rechtsmiddelen om tegen het vonnis te ageren. De mogelijkheden om te schikken zijn gedurende het verloop van de procedures reeds onderzocht. Daarnaast is de duur van de procedure afhankelijk van verschillende factoren zoals de snelheid waarmee wederpartijen besluiten (verder) te procederen. De verjaringstermijn van de vorderingen bedraagt 5 jaar, deze termijn kan worden gestuit met 5 jaar. Het staat wederpartijen dus vrij om ook aan het einde van de 5 jaar termijn een procedure te starten, dit is het geval bij de lopende nadeelcompensatieverzoeken. Bovendien zijn deze verzoeken om nadeelcompensatie pas ingediend nadat de claims civielrechtelijk zijn afgewezen door het waterschap. Vervolgens is de behandeltermijn van deze verzoeken op verzoek van wederpartijen 1,5 jaar aangehouden vanwege een andere lopende nadeelcompensatieprocedure waarin een uitspraak door de Raad van State werd verwacht.

3. De **fractie 50PLUS** wil graag informatie over de nog te innen bedragen door de BSOB verdeeld over de verschillende categorieën.
Antwoord DB: De nog op te leggen heffingen over 2022 op 31-12-2022 zijn:

2022 nog op te leggen		
Watersysteemheffing gebouwd		1.816.800
Watersysteemheffing ingezetenen		298.400
Watersysteemheffing ongebouwd		583.200
Zuiverings-/verontreinigingsheffing bron/cal		-2.500
Zuiveringsheffing-verontreinigingsheffing bedrijf		268.400
Zuiveringsheffing forfait bedrijven		146.500
Zuiveringsheffing forfait woningen		623.400
Totaal		**3.734.200**

Deze bedragen zijn onderdeel van de totaal te ontvangen belastingopbrengsten over het boekjaar 2022 in de jaarrekening.

4. De **fractie 50PLUS** wil graag inzicht in de mogelijkheid tot splitsing belastingopbrengst gebouwd in bedrijven en particulieren. Dit ook in verband met het toekomstige (te) herziene belastingstelsel.
Antwoord DB: 29 % van de belastingopbrengsten gebouwd komt via niet- woningen en 71% van de belastingopbrengsten gebouwd komt via woningen.

5. Vanuit **het vragenuurtje** zijn nog de volgende vragen gesteld ter beantwoording in dit adviseringsoverzicht:
   a. Er wordt een reactie gemist van het DB op de controllersparagraaf bij het jaarverslag.
   b. Op pagina 28. van het jaarverslag wordt gesproken over 'afrekening met buitenlandproject (Ghana). Kan hiervan een overzicht worden verstrekt?

Antwoord DB:
a. In de commissie AFZ heeft portefeuillehouder Scherrenberg aangegeven dat er geen schriftelijke reactie op de controllersparagraaf komt, omdat het DB de controllersparagraaf heeft overgenomen.
b. Als bijlage is toegevoegd een overzicht van de afrekening met Ghana.

	NB: Het overzicht van de afrekening met Ghana en het 'Jaarverslag in één oogopslag' is aan de vergaderstukken toegevoegd.
Beekontwikkeling Sint Jansbeek	
Commissie Watersysteembeheer	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als bespreekstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 16 juni 2023.* 1. De ***fractie Geborgden*** verzoekt om inzicht in de baggerkosten en die onderdeel te doen zijn van het financiële overzicht. Verder wijst de fractie op de kostenpost in relatie tot kwaliteit grond die beschikbaar komt, is daar onderzoek naar gedaan en waar gaat die naar toe. **Antwoord DB:** Portefeuillehouder heeft toegezegd de financiële toelichting nader uit te werken en via het adviseringsoverzicht de relatie van 6 ton mogelijk vervuilde grond versus baggerkosten nader te duiden. Ook is uitleg toegezegd over maaibeleid versus T1 – T100. Hieronder de beantwoording van de geformuleerde vragen: Ten aanzien van de kosten voor baggeren is vanuit het milieukundig onderzoek geïnventariseerd dat er in de beek ca. 1700 m3 slib aanwezig is. Uitgaande van € 6,- per kuub voor het ontgraven en € 12 euro per kuub voor het afvoeren komen de kosten voor het baggeren neer op ca. € 35.000 (incl. btw, staartkosten en onvoorzien). Risicovoorziening grondkwaliteit: de exacte bodemkwaliteit van de te ontgraven en af te voeren grond is op het moment van opstellen van de raming nog onbekend. Hierdoor bestaat een risico bij de verwerkings-/afzetmogelijkheden. De kwaliteit wordt nader in beeld gebracht door het uitvoeren van diverse (water)bodemonderzoeken. Op basis van de resultaten hiervan, en de inschrijving door de aannemer, wordt bepaald of de kostenraming op dit onderdeel afdoende is of van de risicoreservering gebruik dient te worden gemaakt. 2. De ***fractie CDA*** wil graag uitleg over de duiding criteria T1 – T100 in relatie tot het maaibeleid en de kosten in dat kader. Ook de ***fractie PvdA*** heeft vragen in dezelfde richting. **Antwoord DB:** Duiding T=10 en T=100 in relatie tot maaibeleid: Door de herinrichting van de beek zullen de waterstanden over het algemeen hoger worden in deze twee scenario's (max 25 cm bij T=100), maar er is geen sprake van inundaties of overschrijding van de norm. Bij deze scenario's is uitgegaan van een normaal begroeide waterloop. In het beheer en onderhoudsplan is de frequentie en wijze van onderhoud vastgelegd. Uitgangspunt hierbij is een voldoende waterafvoer in combinatie met de beekontwikkeldoelen. Bij de scenario's is tevens uitgegaan van normale waterstanden op de Maas. Bij hoogwater op de Maas gaat de afsluiter in de waterkering bij Vortum-Mullem dicht en worden er noodpompen ingezet om overlast binnendijks te voorkomen. Daarnaast is er geen rekening gehouden met de aanwezigheid van beverdammen. Een nadere duiding van het effect van een T=10 en T=100 scenario is beschreven in paragraaf 4.4 van het rapport 'Hydraulisch Functioneren DO'. Dit is bijlage 10 in het projectplan Waterwet. 3. De ***fractie CDA*** vraagt ook duidelijkheid over de stikstofsituatie in dit project en welke consequenties dit heeft richting de KRW. **Antwoord DB:** Momenteel wordt voor het project naar mogelijkheden gezocht om binnen de huidige Stikstofregelgeving de uitvoering van de maatregelen doorgang te laten vinden. Hiervoor vinden o.a. Aeriusberekeningen plaats en wordt gekeken naar alternatieven als inzet van emissie loos materieel, fasering in aanbesteding en uitvoering over meerdere jaren. Uitgangpunt is dat het projectrealisatie en daarmee de KRW-doelen (ruim) voor 2027 worden behaald. 4. De ***fractie Water Natuurlijk*** vraagt naar de kosten voor bosaanplant Groeningseveld. **Antwoord DB:** Hier gaan ruim 3500 stuks bosplantsoen á 2 euro geplant worden. De totale kosten hiervoor bedragen ca. € 11.000,-- incl. btw, grondbewerking en startkosten. **NB: Een gewijzigde AB-adviesnota en bestuurlijke projectsamenvatting is aan de vergaderstukken toegevoegd.**
Herstellen damwanden Crevecoeur	
Commissie Watersysteembeheer	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als hamerstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 16 juni 2023.*
Grondaankoop/aanleg en inrichting alternatieve dassenburcht te Megen (gemeente Oss)	
Commissie Watersysteembeheer	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als hamerstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 16 juni 2023.*

	De ***fractie CDA*** informeert naar nog meer hotspots in dit kader, de ***fractie Geborgden*** vraagt of er door anderen wordt meebetaald, en de ***fractie Water Natuurlijk*** spreekt financiële zorg uit in ontwikkeling graverijen. **Antwoord DB:** De portefeuillehouder heeft in de commissie aangegeven dat aanvankelijk sprake was van 5 hotspots van locaties nabij de kering, waarvan 1 inmiddels is geamoveerd. Bij de resterende 4 hotspots is sprake van robuuste kering zonder direct gevaar. Iedere keer wordt afweging gemaakt of er gevaar dreigt en alsdan volgen maatregelen. De wekelijkse inspectie blijft wel voortdurend geld kosten. De maatregelen in kader Meanderende maas worden betaald door Natuurmonumenten. Een verdere analyse over de bijdragen voor natuurdoeltypen, met name vanuit de provincie volgt nog.
Kredietvoorstel planuitwerking Cuijk - Ravenstein	
Commissie Watersysteembeheer	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als hamerstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 16 juni 2023.*
Financiële stukken AQUON (Jaarrekening 2022, Begrotingswijziging 2023 en Conceptbegroting 2024)	
Commissie Emissiebeheer	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als hamerstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 16 juni 2023.*
Reglement van orde Algemeen Bestuur 2023 waterschap Aa en Maas	
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als hamerstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 16 juni 2023.*
Reglement van orde commissies 2023 waterschap Aa en Maas	
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als bespreekstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 16 juni 2023.* In de commissie AFZ van 25 mei 2023 is stilgestaan bij het Reglement van orde commissies en is samengevat verzocht nog eens te kijken naar de koppeling van burgerleden in de vaste advies commissies aan de kandidatenlijst en naar de uitbreiding van het aantal burgerleden in de vaste advies commissies. Ten aanzien van de Informatieve streekpanels is gepleit voor een bredere discussie over nut/noodzaak/werkwijze ect. hiervan. Ter beantwoording van de geformuleerde vragen zijn de overwegingen van het DB de volgende: 1. Vanuit een aantal fracties (***CDA, PvdA, Partij voor de Dieren***) komt het verzoek/pleidooi om het voorschrift dat burgerleden voor de vaste commissies afkomstig moeten zijn van de kandidatenlijst los te laten. Dit om het potentieel aan mogelijk geïnteresseerde inwoners te verruimen en met name ook jongeren de kans te geven bestuurlijk/politiek actief te worden. **Antwoord DB:** Kijkend naar de regelingen bij andere waterschappen (Dommel/Rivierenland en Limburg (Brabantse Delta kent momenteel nog geen burgerleden) moet de conclusie zijn dat ook bij al deze waterschappen in hun regeling een koppeling wordt gelegd met de kandidatenlijst. In gemeenteland schommelt dat percentage rond 40% van de gemeenten. De koppeling is ingegeven door het feit dat vooral een politieke relatie vanuit de kandidatenlijst de voorkeur geniet, omdat ingeval van een openvallende plaats in het AB of gemeenteraad enkel sprake kan zijn van opvolging (Kieswet) vanuit de volgorde van de kieslijst. Juist met het oog daarop lijkt het opbouwen van ervaring als burgerlid door mogelijke opvolgkandidaten vanuit de kieslijst in commissies gewenst en voor de hand liggend. 2. Vanuit een aantal fracties ***(CDA, PvdA, AWP)*** komt het verzoek/pleidooi om het aantal burgerleden te verruimen, zoals dat ook bij andere waterschappen het geval is. Dit eveneens vanuit het argument als aangegeven onder punt 1. en om met name kleine fracties beter in staat te stellen een volwaardige bijdrage te leveren aan het bestuurlijk/politieke proces binnen het waterschap. **Antwoord DB:** Wederom kijkend naar regelingen bij andere vergelijkbare waterschappen (Dommel/Rivierenland en Limburg) blijkt dat de huidige regeling bij Aa en Maas in de pas loopt met de regelingen bij deze waterschappen. De regeling van Rivierenland kan eveneens een verdeling van 1 of 2 burgerleden naar gelang de grootte van de fractie en de Dommel en Limburg hanteren een vaste aanvulling van 2 burgerleden per fractie ongeacht de grootte van de fractie. Met de huidige regeling van Aa en Maas

	worden met name de kleinere fracties in staat gesteld voldoende toegerust te zijn om volwaardig aan de commissies deel te nemen. De grotere fracties worden geacht van zichzelf voldoende bemenst te zijn om volwaardig deel te nemen aan alle commissies. Het DB stelt daarom voor de huidige regeling voor benoeming van het aantal burgerleden vooralsnog te handhaven en op basis van ervaring in de komende cycli in oktober/november nader met elkaar de bevindingen te bespreken en desgewenst alsdan tot wijziging/aanvulling te besluiten. 3. Vanuit verschillende fracties worden kanttekeningen geplaatst bij de nieuw gekozen insteek in de vorm van streekpanels. De ***fractie CDA*** zet vraagtekens bij de bepaling dat het DB de leden benoemd, weliswaar op voordracht vanuit de fractie, de ***fractie 50PLUS*** vraagt wat feitelijk de bevoegdheden zijn en zet vraagtekens bij nut en noodzaak van aparte regio inzet en pleit voor meer overall AB inzet richting gebied en projecten, de ***fractie AWP*** is wel content met de huidige opzet van de regiocommissies en zet vraagtekens bij de thans voorgestelde opzet/inrichting van streekpanels. Voorts pleit de fractie samen met de fractie PvdA voor minder strikte hantering van uitgangspunt dat de te benoemen leden woonachtig moeten zijn in het desbetreffende district. De fracties pleiten er voor dit onderwerp met elkaar nog nader te bespreken. **Antwoord DB:** Het DB kan instemmen met de suggestie om het onderdeel streekpanels in een volgende cyclus nader met elkaar te bespreken en heeft om die reden het onderdeel streekpanels uit het reglement van orde gehaald. Daarmee kan de vaststelling van het reglement van orde voor het onderdeel vaste commissies op 16 juni gewoon doorgang vinden en op basis daarvan benoemingen plaatsvinden. Een uitgediscussieerd onderdeel streekpanels kan later in het reglement van orde weer via een wijziging door het AB worden toegevoegd. Datzelfde geldt ook voor het onderdeel Auditcommissie. **NB: Een gewijzigd Reglement van orde commissies 2023 waterschap Aa en Maas is aan de vergaderstukken toegevoegd.**
Besturingsmodel 2023 waterschap Aa en Maas	
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als hamerstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 16 juni 2023.* 1. De ***fractie Geborgden*** wijst er op dat de tekst op pagina 1 nog invulling moet krijgen. **Antwoord DB:** In de commissie AFZ van 25 mei 2023 is stilgestaan bij het Besturingsmodel. Belangrijkste conclusie daaruit is dat in relatie tot de discussie over het Reglement van orde commissies, en dan met name de toekomstige positionering van de regionale commissies cq streekpanels, de passages daarover vooralsnog dienen te worden geschrapt. Dit met het oog op de afspraak dat met name dat onderdeel van het Reglement van orde commissies nadere overweging verdient en later in de bestuur cyclus opnieuw ter bespreking zal komen wat betreft nut/noodzaak/werkwijze etc. Op basis hiervan is de tekst aangepast (gele arcering). Naar aanleiding van de opmerking van de fractie Geborgden is voorts de tekst op pag. 1 aangevuld vanuit de kerngedachte van het thans voorliggende Concept-Bestuursakkoord. **NB: Een gewijzigd Besturingsmodel is aan de vergaderstukken toegevoegd.**
Verordening Ambtelijke bijstand en financiële ondersteuning fracties 2023	
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als bespreekstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 16 juni 2023.* In de commissie AFZ van 25 mei 2023 is stilgestaan bij de verordening fractieondersteuning en is samengevat verzocht nog eens te kijken naar de hoogte van de basisvergoeding (jaren niet geïndexeerd) en het meer tot uitdrukking laten komen van de grootte van de fractie (gedachte is om de basisvergoeding op te hogen met een bedrag per fractielid). Ter beantwoording van de geformuleerde vragen zijn de overwegingen van het DB de volgende: 1. De ***fractie Water Natuurlijk*** pleit er voor in kader van de financiële ondersteuning de financiële bijdrage meer toe te snijden op de grootte van de fracties. Dit kan bijvoorbeeld door naast een basisbedrag voor alle fracties, aanvullend per fractielid een bijdrage toe te kennen. Dit geeft grotere fracties met name meer armslag in de mogelijkheden tot inzet van ondersteuning en ontwikkeling van de fractie. **Antwoord DB:** De praktijk bij andere waterschappen (maar ook in gemeenteland) leert dat in veel gevallen wordt gewerkt met de constructie basisvergoeding, aangevuld met een bijdrage per fractielid. Dit is met name vanuit de gedachte dat de grootte van de fractie maatgevend is voor de kosten die gemaakt moeten worden in kader van ondersteuning (bijv. secretariaat), maar met name in de opleiding en ontwikkeling van de fractie. Het DB stelt dan ook voor de huidige vergoeding, waarbij enkel sprake was van een basisbedrag gelijk voor alle fracties, te wijzigen in een basisvergoeding, aangevuld met een bijdrage per fractielid. 2. De ***fractie AWP*** vraagt of het basisbedrag nog passend is, aangezien er sinds 8 jaren geen verhoging of indexering is doorgevoerd. **Antwoord DB:** De praktijk laat ook zien dat de basisvergoeding bij Aa en Maas in vergelijking met andere waterschappen ruim is geweest, met name voor de kleinere fracties, ook in de vergelijking met situaties van een basisbedrag aangevuld met een bijdrage per fractielid (als voorbeeld waterschap De Dommel hanteerde afgelopen periode in basis 1200, euro aangevuld met 300,- euro per fractielid). Daaruit moge blijken dat met name de grotere fracties binnen Aa en Maas ten opzichte van de kleinere

	fracties verhoudingsgewijs minder vergoeding hebben ontvangen. Met de nieuw voorgestelde formule, te weten in basis 1800,- euro aangevuld met 300,- is zelfs voor de kleinere fracties nog sprake van een surplus en is met name in het licht van de grotere fracties sprake van een evenwichtigere tegemoetkoming. Overigens blijkt uit de verantwoordingsrapportages van de diverse fracties dat de afgelopen jaren meermaals de bijdrage niet volledig is besteed. 3. De ***fractie CDA*** informeert naar de mogelijkheid voor fracties om in het waterschapshuis te vergaderen. **Antwoord DB:** De regel zoals die vanuit het verleden is afgesproken, vanwege kosten openstelling en beveiliging, is dat alle fracties in de gelegenheid zijn gezamenlijk op één avond (maandag) in de week van de commissievergaderingen gebruik te maken van het waterschapshuis voor hun fractiebijeenkomst. De fracties stemmen gezamenlijk af of dit de maandag of de dinsdag zal zijn. Verder worden alle fracties in de gelegenheid gesteld (daartoe uitgenodigd) op de dag van de AB vergadering daaraan voorafgaand (11.30 -13.30 uur) fractieoverleg te houden, waarbij tevens een lunch wordt aangeboden. **NB: Een gewijzigde verordening Ambtelijke bijstand en fractieondersteuning is aan de vergaderstukken toegevoegd.**
Jaarstukken NBWB (Jaarrekening 2022 en Begroting 2024)	
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als hamerstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 16 juni 2023.*
Jaarstukken Het Waterschapshuis 2022 (hWh)	
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als hamerstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 16 juni 2023.*
Financiële stukken BSOB (Jaarrekening 2022, 1e Begrotingswijziging 2023 en Conceptbegroting 2024)	
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als hamerstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 16 juni 2023.*
Jaarstukken 2022 en ontwerpbegroting 2024 BHIC (Brabants Historisch Informatiecentrum)	
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als hamerstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 16 juni 2023.*
Bestuursverkiezing BHIC 2023	
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als hamerstuk te agenderen voor de AB-vergadering van 16 juni 2023.*

Reglement van Orde

algemeen bestuur 2023

waterschap Aa en Maas

INHOUD

INHOUDSOPGAVE

Hoofdstuk 1.	**Algemene Bepalingen, inrichting AB**	**4**
Paragraaf 1	*Algemeen*	
Artikel 1.	Begripsomschrijvingen	4
Paragraaf 2	*Inrichting*	
Artikel 2.	De Voorzitter	4
Artikel 3.	De Secretaris	5
Artikel 4.	Presidium	5
Paragraaf 3	*Commissies*	
Artikel 5.	Commissies; vaste adviescommissies, bijzondere en tijdelijke commissies	5
Hoofdstuk 2.	**Toelating nieuwe leden algemeen bestuur en fracties**	**6**
Artikel 6.	Onderzoek geloofsbrieven	6
Artikel 7.	Eed of verklaring en belofte	6
Artikel 8.	Fracties	6
Hoofdstuk 3.	**Verkiezing leden dagelijks bestuur**	**7**
Artikel 9.	Toetsingsproces integriteit kandidaat DB-leden	7
Artikel 10.	Vaststellen zetels en kandidaatstelling DB	7
Artikel 11.	Stemming en verkozenverklaring	8
Hoofdstuk 4	**De vergadering**	**8**
Paragraaf 1	*Houden van vergaderingen*	
Artikel 12.	Plaats, tijd en frequentie van de vergaderingen	8
Artikel 13.	Agenda en oproep.	8
Artikel 14.	Ter inzage legging van vergaderstukken	9
Artikel 15.	Openbare kennisgeving	9
Artikel 16.	Kennisneming niet meegezonden stukken	9
Artikel 17.	Voorlopige geheimhouding	9
Artikel 18.	Toevoeging punten aan de agenda	10
Paragraaf 2	*Orde van de vergadering*	
Artikel 19.	Zitplaatsen	10
Artikel 20.	Presentielijst	10
Artikel 21.	Bericht van verhindering	10
Artikel 22.	Opening vergadering; Quorum	10
Artikel 23.	Mededelingen	11
Artikel 24.	Ingekomen stukken	11
Artikel 25.	Vaststelling notulen en besluitenlijst	11
Artikel 26.	Inhoud notulen	11
Artikel 27.	Besluitenlijst	12

Artikel 28.	Onderwerpen volgens agenda	12
Artikel 29.	Bespreking niet geagendeerde onderwerpen	12
Artikel 30.	Spreekregels, handhaven vergaderorde	12
Artikel 31	Spreektermijnen en spreektijd	13
Artikel 32	Beraadslaging; wijze, schorsing en sluiting	13
Artikel 33	Beslissing	14
Paragraaf 3	*Procedures bij stemmingen*	
Artikel 34.	Stemmen algemeen	14
Artikel 35.	Stemmen over amendementen en moties	15
Artikel 36.	Stemmen over personen	15
Artikel 37.	Herstemming over personen	16
Artikel 38.	Beslissing door het lot	16
Hoofdstuk 4.	**Rechten van leden**	**16**
Artikel 39.	Amendementen	16
Artikel 40.	Moties	17
Artikel 41.	Voorstellen van orde	17
Artikel 42.	Initiatiefvoorstellen	17
Artikel 43.	Interpellaties (informatieplicht)	18
Artikel 44.	Schriftelijke vragen (schriftelijke beantwoording vragen)	18
Hoofdstuk 5.	**Openbaarheid/Besloten vergadering**	**19**
Artikel 45.	Algemeen	19
Artikel 46.	Geheimhouding	19
Artikel 47.	Notulen besloten vergadering	19
Hoofdstuk 6.	**Rechten van derden**	**20**
Artikel 48.	Toehoorders en pers	20
Artikel 49.	Geluid- en beeldregistratie	20
Artikel 50.	Gelegenheid tot spreken	20
Artikel 51.	Handhaven orde publieke tribune	21
Hoofdstuk 7.	**Slotbepalingen**	**21**
Artikel 52.	Onvoorziene gevallen	21
Artikel 53.	Inwerkingtreding	21
Artikel 54.	Citeertitel	21

Informatieve bijlagen (wetsartikelen)

De vergadering van het algemeen bestuur van waterschap Aa en Maas

gelet op de Waterschapswet,

gezien het voorstel van het dagelijks bestuur d.d. 6 juni 2023,

B E S L U I T

vast te stellen het navolgend reglement van orde voor het algemeen bestuur,

Hoofdstuk 1. Algemene Bepalingen, inrichting vergadering Algemeen Bestuur

Paragraaf 1. Algemeen

Artikel 1. Begripsomschrijvingen

In dit reglement wordt verstaan onder:

a. De Wet: de Waterschapswet;
b. Lid/leden: het lid of de leden van het algemeen bestuur;
c. Voorzitter: de dijkgraaf, zijnde de voorzitter ex artikel 10 van de Wet;
d. Secretaris: de secretaris ex artikel 53 van de Wet;
e. Dagelijks bestuur: het dagelijks bestuur ex artikel 10 van de Wet;
f. Amendement: een voorstel tot wijziging van een ontwerp-verordening of -beslissing, naar de vorm geschikt om daarin direct te worden opgenomen;
g. Subamendement: voorstel tot wijziging van een aanhangig amendement, naar de vorm geschikt om direct te worden opgenomen in het amendement, waarop het betrekking heeft;
h. Motie: korte en gemotiveerde verklaring over een onderwerp waardoor een oordeel, wens of verzoek wordt uitgesproken;
i. Interpellatie: vraag door een lid gericht aan het dagelijks bestuur of een van zijn leden over enig onderwerp van belang dat niet is geagendeerd, te behandelen tijdens een vergadering;
j. Initiatiefvoorstel: voorstel van een lid of leden, gericht aan het algemeen bestuur;
k. Schriftelijke vraag: een op schrift gestelde vraag van een lid gericht aan het dagelijks bestuur over enig onderwerp waarop schriftelijk antwoord wordt gegeven door het dagelijks bestuur;
l. Voorstel van orde: een voorstel tot het nemen van een besluit betreffende de wijze, het tijdstip of de duur van de behandeling van een onderwerp dat is geagendeerd, dan wel tot wijzigen van de volgorde van de agenda;

Paragraaf 2. Inrichting

Artikel 2. De voorzitter

1. De voorzitter is belast met:
   a. het leiden van de vergadering;
   b. het handhaven van de orde in de vergadering;
   c. het doen naleven van het reglement van orde en de overige van toepassing zijnde wet- en regelgeving.

d. het geven van voldoende gelegenheid aan de leden tot het uiten van hun opvattingen omtrent een in behandeling zijnde onderwerp;
e. het formuleren van datgene waarover zal worden gestemd dan wel zoals is besloten;
f. het zo nodig in stemming brengen van de aan de vergadering gedane voorstellen en het bekend maken van de uitslag van de stemmingen en lotingen.

2. De voorzitter heeft in de vergadering een raadgevende stem.

Artikel 3 De secretaris

De secretaris woont alle vergaderingen van het algemeen bestuur bij en is verantwoordelijk voor het ontwerpen van de notulen en de besluitenlijst. Hij ondertekent de stukken die van het algemeen bestuur uitgaan, mede.

Artikel 4 Presidium

1. Het algemeen bestuur heeft een presidium.
2. Het presidium bestaat uit de dijkgraaf en de fractievoorzitters. De dijkgraaf is voorzitter van het presidium. De fractievoorzitters kunnen zich hierbij laten vervangen door de plaatsvervangend-fractievoorzitter.
3. De secretaris woont de vergaderingen van het presidium bij.
4. Het presidium bespreekt het functioneren van het dagelijks bestuur en van het algemeen bestuur en de planning van de vergaderingen van het algemeen bestuur.
5. De voorzitter roept het presidium bijeen als hem dit wenselijk voorkomt of indien een lid van het presidium of de secretaris hem daarom verzoekt.
6. De vergaderingen van het presidium zijn niet openbaar.

Paragraaf 3. Commissies

Artikel 5. Commissies; vaste adviescommissies, bijzondere en tijdelijke commissies

1. Het algemeen bestuur besluit tot de instelling van een of meer vaste commissies voor advies.
2. Het algemeen bestuur kan bijzondere of tijdelijke commissies instellen.
3. De instelling, samenstelling, taak én werkwijze van deze commissies worden bij afzonderlijk besluit geregeld.
4. Voor de Vaste adviescommissies stelt het algemeen bestuur ~~een verordening met~~ een reglement van orde vast.

Hoofdstuk 2. Toelating nieuwe leden algemeen bestuur en fracties

Artikel 6. Onderzoek geloofsbrieven

1. Over de toelating van de leden voor een nieuwe zittingsperiode van het algemeen bestuur wordt beslist in de laatste vergadering van het zittende algemeen bestuur. Indien dat niet mogelijk is, wordt zo spoedig mogelijk nadien hierover beslist.
2. Bij de vervulling van een tussentijdse vacature wordt over de toelating beslist in de eerstvolgende vergadering, nadat de benoemingsbescheiden aan het algemeen bestuur zijn toegezonden.
3. Voor het onderzoek omtrent de toelating van benoemden als lid als bedoeld in artikel V 4 van de Kieswet wijst de voorzitter uit de zitting hebbende leden van het algemeen bestuur een commissie van drie personen aan.
4. De voorzitter draagt er zorg voor dat de vereiste bescheiden tijdig aan de commissie worden overhandigd.
5. De commissie wordt bijgestaan door de secretaris.
6. De commissie verricht haar werk voorafgaande aan de vergadering waarin door het algemeen bestuur over de toelating wordt beslist.
7. Op de agenda wordt het punt van de toelating van nieuwe leden geplaatst direct na de opening. Wanneer het agendapunt aan de orde is, brengt de commissie bij monde van de uit haar midden aangewezen rapporteur verslag uit van haar onderzoek en doet naar aanleiding daarvan bepaalde voorstellen.
8. Het algemeen bestuur beslist terstond over de toelating, tenzij wegens onvolledigheid of onduidelijkheid van de stukken tot verdaging wordt besloten. Indien daarom wordt verzocht, biedt de voorzitter de leden van het algemeen bestuur de gelegenheid de toelatingsbescheiden in te zien.
9. Voor het onderzoek omtrent de toelating van burgercommissieleden tot de Vaste Adviescommissies zijn de bepalingen onder 4 tot en met 8 eveneens van toepassing.

Artikel 7 Eed of verklaring en belofte

1. De beëdiging van de toegelaten leden betreffende een nieuwe zittingsperiode geschiedt zo mogelijk in de eerste vergadering van het nieuwe algemeen bestuur.
2. De beëdiging vindt plaats na de opening van de vergadering, voordat enig ander punt aan de orde komt.
3. Voor het overige vindt de beëdiging van de leden plaats direct volgend op de beslissing omtrent hun toelating. Indien dit niet mogelijk is, geschiedt de beëdiging zo spoedig mogelijk in een volgende vergadering overeenkomstig het bepaalde in het eerste lid.
4. De hiervoor genoemde bepalingen zijn ook van toepassing op burgercommissieleden voor de Vaste Adviescommissies.

Artikel 8. Fracties

1. In deze verordening wordt onder fractie verstaan:
   a. de leden van het algemeen bestuur die door het stembureau op dezelfde kandidatenlijst verkozen zijn verklaard.
   b. de leden van het algemeen bestuur die onderscheidenlijk zijn benoemd overeenkomstig artikel 14, eerste en tweede lid ~~, tweede en derde lid,~~ van de Waterschapswet.

2. Is onder een lijst slechts één lid verkozen, respectievelijk voor een categorie van belanghebbenden slechts één lid benoemd, dan wordt dit lid als een afzonderlijke fractie beschouwd.

3. De fracties bedoeld onder lid 1 sub a voeren in het algemeen bestuur als naam de aanduiding die boven de kandidatenlijst was geplaatst en de fracties bedoeld onder lid 1 sub b voeren respectievelijk de naam "Geborgden", of respectievelijk "Ongebouwd" en "Natuurterreinen" ~~of "Bedrijven"~~.

4. De namen van degenen die als voorzitter van de fractie en als diens plaatsvervanger optreden worden zo spoedig mogelijk aan de voorzitter doorgegeven.

5 a. Indien:
   - één of meer leden van een fractie als zelfstandige fractie gaan optreden;
   - twee of meer fracties als één fractie gaan optreden;
   - één of meer leden van een fractie zich aansluiten bij een andere fractie;

   wordt hiervan zo spoedig mogelijk schriftelijk mededeling gedaan aan de voorzitter.
   b. Met de onder a beschreven veranderde situatie wordt rekening gehouden met ingang van de eerstvolgende vergadering van het algemeen bestuur na de mededeling daarvan.

6. Het algemeen bestuur beslist of en zo ja, op welke wijze de fracties door het waterschap worden ondersteund.

Hoofdstuk 3 Verkiezing leden dagelijks bestuur

Artikel 9 Toetsingsproces integriteit kandidaat DB-leden

1. De fracties geven zodra de coalitievorming dat toelaat, doch uiterlijk 10 dagen voorafgaand aan de benoemingsvergadering, de namen van de kandidaat-leden van het dagelijks bestuur voor de vacature(s) in het dagelijks bestuur door aan de voorzitter.

2. Door een onafhankelijk extern bureau wordt voor elk van de kandidaat-leden dagelijks bestuur een risicoanalyse integriteit uitgevoerd. Op basis van de rapportage nodigt de voorzitter elk kandidaat-lid dagelijks bestuur uit voor een gesprek (eventueel in aanwezigheid van de secretaris directeur)) en doet hiervan verslag in het AB.

3. De kandidaat-leden dagelijks bestuur overhandigen een Verklaring omtrent het Gedrag (VOG) conform het profiel politieke ambtsdragers aan de voorzitter.

~~4. Indien er twijfels zijn over de integriteit van de kandidaat-leden dagelijks bestuur, gaat de voorzitter een gesprek aan met de kandidaat.~~

4. De voorzitter spreekt de formateur en/of lijststrekker/fractievoorzitter indien de uitkomsten van het integriteitsgesprek daar aanleiding voor geven of een VOG niet verkregen wordt.

5. Op de benoeming van een lid van het dagelijks bestuur van buiten de kring van het algemeen bestuur zijn van toepassing de leden 2 t/m 4 van dit artikel alsmede wordt overeenkomstig artikel 6 derde lid een commissie ingesteld welke onderzoekt of de kandidaat voldoet aan de eisen van de Waterschapswet. De werkwijze van deze commissie is overeenkomstig artikel 6, zesde en zevende lid.

Artikel 10 Vaststellen zetels en kandidaatstelling DB

1. Het algemeen bestuur stelt, met inachtneming van artikel 40 Waterschapswet en artikel 9 van het provinciaal Reglement voor Waterschap Aa en Maas , voor de duur van de lopende bestuursperiode het aantal zetels voor het dagelijks bestuur vast.
2. In aansluiting op de vaststelling van het aantal zetels en het deeltijdpercentage voor het dagelijks bestuur bestaat de gelegenheid om schriftelijk kenbaar te maken wie kandidaat wordt gesteld of zich kandideert.
3. Nadat de voorzitter de namen van de kandidaten heeft ontvangen, doet hij daarvan mededeling aan de vergadering. Hij stelt de kandidaten desgewenst in de gelegenheid tijdens de vergadering hun kandidatuur kort toe te lichten.

Artikel 11 Stemming en verkozenverklaring

1 Indien er meer kandidaten zijn dan te vervullen plaatsen vindt stemming plaats.
~~2. Bij de verkiezing van leden van het dagelijks bestuur vindt eerst stemming plaats voor de in de wet vastgestelde zetel ten behoeve van de categorieën ongebouwd, natuurterreinen en bedrijven gezamenlijk en vervolgens voor de overige zetels.~~
3. Indien er evenveel kandidaten zijn als te vervullen plaatsen verklaart de voorzitter, als daarmee voldaan wordt aan het bepaalde in artikel 40 Waterschapswet, de desbetreffende kandidaat of kandidaten verkozen.

Hoofdstuk 4. De vergaderingen

Paragraaf 1. Houden van vergaderingen

Artikel 12 Plaats, tijd en frequentie van de vergaderingen

1. Het algemeen bestuur komt op uitnodiging van de voorzitter ten minste zevenmaal per jaar bijeen.
2. De voorzitter bepaalt plaats, dag en uur van de vergaderingen.
3. Voor aanvang van het kalenderjaar zendt de voorzitter het schema van de voor dat jaar geplande vergaderingen aan de leden. De vergaderingen worden in de regel gehouden in het Waterschapshuis te ’s-Hertogenbosch.
4. Op verzoek van ten minste twee leden van het dagelijks bestuur of van een vijfde van het

aantal zitting hebbende leden van het algemeen bestuur belegt de voorzitter een vergadering. Deze vindt plaats uiterlijk binnen twee weken nadat dit verzoek is ontvangen. De voorzitter is bevoegd in bijzondere gevallen met opgave van redenen van deze termijn van twee weken af te wijken.

Artikel 13. Agenda en Oproep

1. De secretaris zorgt, namens de voorzitter, dat de leden, spoedeisende gevallen uitgezonderd, ten minste acht dagen vóór de vergadering hetzij schriftelijk hetzij elektronisch worden opgeroepen onder vermelding van de datum, aanvangstijdstip en plaats van de vergadering.
2. Het dagelijks bestuur stelt de conceptagenda van de vergadering vast.
3. Bij de oproep zijn in elk geval gevoegd de agenda, de ontwerpnotulen met ontwerpbesluitenlijst van de vorige vergadering, de voorstellen van het dagelijks bestuur betreffende de te behandelen onderwerpen alsmede een lijst van de voor het algemeen bestuur ingekomen stukken en bestemde mededelingen. De agenda vermeldt, in de voorgestelde behandelvolgorde, de onderwerpen die in de vergadering behandeld zullen worden.
4. In bijzondere gevallen kan na het verzenden van de oproepingsbrief, tot uiterlijk 48 uur voor de aanvang van een vergadering een aanvullende agenda worden opgesteld. Deze wordt met de daarbij behorende stukken aan de leden van het algemeen bestuur verzonden en, indien het een openbare vergadering is, openbaar gemaakt.
5. Bij aanvang van de vergadering stelt het algemeen bestuur de agenda vast.
6. Wanneer het algemeen bestuur een onderwerp onvoldoende voor de openbare beraadslaging voorbereid acht, kan zij besluiten tot verwijzing naar een commissie of tot terugzending naar het dagelijks bestuur om nadere inlichtingen of advies.

Artikel 14 Ter inzage legging van vergaderstukken

De secretaris draagt er zorg voor dat de aan het algemeen bestuur gerichte voorstellen met de bijbehorende stukken voor zover deze betrekking hebben op het openbare gedeelte van de vergadering, acht dagen vóór de behandeling voor eenieder gedurende de normale kantooruren in het waterschapshuis ter inzage liggen of beschikbaar zijn via de website van waterschap Aa en Maas.

Artikel 15 Openbare kennisgeving

1. De secretaris draagt er zorg voor dat openbare kennisgeving wordt gedaan van het beleggen van een vergadering.
2. De kennisgeving bevat plaats, dag en aanvangstijd van de vergadering, een beknopte opgave van de onderwerpen die ter sprake komen, alsmede van de ter inzage legging als bedoeld in artikel 14.
3. Ingeval van informatieve/themavergaderingen zijn, met uitzondering van lid 1 en 2 van dit artikel, de overige bepalingen uit dit Reglement van Orde niet van toepassing.

Artikel 16 Kennisneming niet meegezonden stukken

1. De secretaris draagt er zorg voor dat stukken die betrekking hebben op een geagendeerde zaak maar niet bij de agendastukken worden toegezonden, vanaf het moment van toezending van de oproepingsbrief voor de leden in het waterschapshuis gedurende de normale kantooruren en vanaf een uur voor de vergadering in de vergaderzaal ter inzage liggen.

2. De ter inzage liggende bescheiden mogen door de leden niet buiten het waterschapshuis of de vergaderzaal worden gebracht. De secretaris verstrekt de leden desgewenst een afschrift van de ter inzage gelegde stukken.

Artikel 17 ~~Voorlopige~~ Opleggen geheimhouding

1. Wanneer bij het dagelijks bestuur het voornemen bestaat stukken in een besloten vergadering van het algemeen bestuur te doen behandelen, doet het de leden daarvan beknopt mededeling met vermelding van de aard van de stukken. Met betrekking tot deze mededeling kan het dagelijks bestuur ~~voorlopige~~ geheimhouding opleggen. Het algemeen bestuur is exclusief bevoegd de geheimhouding op te heffen.
2. Het algemeen bestuur stelt het dagelijks bestuur in staat informatie waarop geheimhouding is opgelegd, aan anderen te verstrekken als dit voor de dagelijkse gang van zaken/bedrijfs-voering van het waterschap noodzakelijk is.
3. Als het dagelijks bestuur gebruik wenst te maken van de bevoegdheid, bedoeld in het tweede lid, wordt hierover overleg gevoerd met het Presidium en vervolgens melding gedaan aan het algemeen bestuur.

Artikel 18 Toevoeging punten aan de agenda

1 Indien een lid daarom verzoekt, plaatst de voorzitter een door dit lid aangedragen punt op de bij de oproeping toe te zenden agenda. Een dergelijk verzoek moet door ten minste twee andere leden worden ondersteund. Een zodanig verzoek moet zijn voorzien van een toelichting, die tevens de formulering van de eventueel door het algemeen bestuur te nemen beslissing bevat, en ten minste vier weken voor de dag van de vergadering bij het dagelijks bestuur zijn ingediend. De toelichting wordt door het dagelijks bestuur bij de agenda gevoegd.
2. Indien het dagelijks bestuur daartoe aanleiding ziet, voegt het zijn zienswijze omtrent het ter behandeling aangedragen punt bij.

Paragraaf 2. Orde van de vergadering

Artikel 19. Zitplaatsen

1. De voorzitter, de leden en de secretaris hebben een vaste zitplaats.
2. Bij aanvang van een nieuwe zittingsperiode van het algemeen bestuur bepaalt de voorzitter de orde van plaatsneming.
3. De voorzitter draagt zorg voor een zitplaats voor overige personen die voor de vergadering uitgenodigd zijn.

Artikel 20. Presentielijst

1. De secretaris draagt er zorg voor dat tijdig voor aanvang van de vergadering er een presentielijst ligt, die in alfabetische volgorde de namen bevat van de zitting hebbende leden van het algemeen bestuur. De leden die ter vergadering komen, dienen de presentielijst te tekenen. Zonder voorafgaande tekening van deze lijst kan een lid niet aan de beraadslaging en de stemming deelnemen.
2. De presentielijst blijft gedurende de vergadering bij de griffier beschikbaar ter tekening door tijdens de vergadering binnengekomen leden.
3. De leden die vóór de sluiting de vergadering verlaten, geven daarvan kennis aan de voorzitter. De secretaris maak hiervan aantekening op de presentielijst door het tijdstip van vertrek te noteren.
4. Onmiddellijk na sluiting van de vergadering ondertekenen de voorzitter en secretaris de presentielijst.

Artikel 21. Bericht van verhindering

Een lid dat verhinderd is de vergadering bij te wonen geeft daarvan vóór aanvang van de vergadering, kennis aan de secretaris.

Artikel 22. Opening vergadering; Quorum

1. De voorzitter opent de vergadering op de vastgestelde aanvangstijd, indien meer dan de helft van het aantal zitting hebbende leden blijkens de presentielijst aanwezig is.
2. Wanneer een half uur na het vastgestelde tijdstip niet het vereiste aantal leden aanwezig is, wordt de presentielijst gesloten, en bepaalt de voorzitter na voorlezing van de afwezigen leden, datum, aanvangstijd en plaats van de volgende vergadering.
3. Wanneer gedurende de vergadering blijkt, dat het aantal vereiste aantal leden niet meer aanwezig is, sluit de voorzitter de vergadering en wordt met betrekking tot de niet behandelde onderwerpen van de agenda gehandeld als lid 2 van dit artikel.
4. Een belegde vergadering, die wegens het niet-opkomen van het vereiste aantal leden niet wordt gehouden, wordt voor de toepassing van de vergoedingsregelingen aangemerkt als een vergadering.

Artikel 23 Mededelingen

Na de opening van de vergadering doet de voorzitter mededeling van hetgeen ter kennis van het algemeen bestuur dient te worden gebracht, voor zover hierover bij de agenda geen schriftelijke of elektronische mededeling is gedaan.

Artikel 24 Ingekomen stukken

1. Na de mededelingen stelt de voorzitter de lijst van ingekomen stukken aan de orde. In voorkomend geval verstrekt hij een aanvullende opgaaf van ingekomen stukken en doet daaromtrent de nodige voorstellen namens het dagelijks bestuur.
2. De in het eerste lid bedoelde stukken worden door het algemeen bestuur voor kennisgeving

aangenomen of, met inachtneming van de door het algemeen bestuur gemaakte opmerkingen, op voorstel van het dagelijks bestuur over de wijze van afdoening afgehandeld.

Artikel 25 Vaststelling notulen en besluitenlijst

1. De ontwerpnotulen van de voorgaande vergadering worden, aan de leden van het algemeen bestuur toegezonden gelijktijdig met de schriftelijke oproep. De ontwerpnotulen worden gelijktijdig aan de overige personen die gebruik hebben gemaakt van het spreekrecht ex artikel 50, toegezonden.
2. De leden zijn gerechtigd tekstvoorstellen te doen tot het aanbrengen van de naar hun mening nodig geachte aanvullingen of wijzigingen.
3. Wanneer de ontwerpnotulen of de ontwerpbesluitenlijst aanleiding gegeven hebben tot aanmerkingen, raadpleegt de voorzitter de vergadering die beslist of de aanmerkingen gegrond zijn. Indien de gegrondheid van de aanmerkingen door de vergadering wordt erkend, wordt de verlangde wijziging aangebracht.
4. De notulen worden in de eerstvolgende vergadering vastgesteld, waarna dit door de voorzitter en de secretaris wordt ondertekend.
5. Na de behandeling overeenkomstig het bepaalde in artikel 24 van de ingekomen stukken komt het vaststellen van de notulen en de besluitenlijst aan de orde.

Artikel 26 Inhoud notulen

De notulen houden in elk geval in:

a. de namen van de voorzitter, de secretaris;
b. de namen van de leden die aanwezig waren alsmede van de leden die afwezig waren;
c. een opgave van de medegedeelde stukken en de mondelinge mededelingen;
d. de zakelijke inhoud van het besprokene met vermelding van de namen van de leden die het woord hebben gevoerd of voorstellen en dergelijke aan de vergadering hebben gedaan;
e. in welke zin is besloten;
f. de tekst van de ter vergadering ingediende initiatiefvoorstellen, moties en (sub)amendementen;
g. de vermelding van de gehouden stemmingen en hun uitslag, met vermelding tevens van de namen van degenen die zich bij hoofdelijke stemmingen vóór of tegen een voorstel verklaarden en van degenen die zich van stemming hebben onthouden;
h. de naam van ieder lid dat geacht wilde worden te hebben tegengestemd betreffende een zonder hoofdelijke stemming genomen besluit.

Artikel 27 Besluitenlijst

De besluitenlijst is een kort overzicht van hetgeen overeenkomstig het bepaalde onder e. van artikel 26 in de notulen is opgenomen.

Artikel 28 Onderwerpen volgens agenda

Na de vaststelling van de notulen en de besluitenlijst stelt de voorzitter de onderwerpen aan de orde waarvoor de vergadering is belegd, in de volgorde waarin zij op de agenda zijn vermeld. Het algemeen bestuur kan op voorstel van de voorzitter of een lid besluiten deze volgorde te wijzigen.

Artikel 29 Bespreking niet geagendeerde onderwerpen

De voorzitter kan onderwerpen die niet op de agenda zijn vermeld, ter sprake brengen zonder dat over een dergelijk onderwerp besluitvorming plaatsvindt.

Artikel 30 Spreekregels, handhaven vergaderorde

1. Geen lid voert het woord zonder dat het aan de voorzitter gevraagd en van deze gekregen te hebben.
2. De voorzitter verleent voor het geheel van de vergaderingen ter behandeling van de Voorjaarsnota en de begroting het woord op volgorde van grootte van de fracties. Voor het geheel van de overige vergaderingen verleent de voorzitter het woord (kloksgewijs) conform de loting ten behoeve van eventuele stemmingen. Van deze volgorde kan worden afgeweken wanneer een lid het woord vraagt voor een persoonlijk feit of voor het indienen van een voorstel van orde. De voorzitter verleent het woord over een persoonlijke feit of voorstel van orde niet dan nadat het betrokken lid een beknopte aanduiding van dat feit heeft gegeven.
3. Een lid dat aan het woord is mag in zijn rede niet worden gestoord door iemand anders ter vergadering aanwezig, tenzij de voorzitter het nodig oordeelt hem aan het opvolgen van dit reglement te herinneren. Interrupties zijn toegestaan, tenzij de voorzitter beslist, dat een spreker zijn betoog zonder verdere interrupties zal afronden.
4 a. Indien een lid zich beledigende of onbetamelijke uitdrukkingen veroorlooft, afwijkt van het onderwerp in behandeling, een spreker herhaaldelijk interrumpeert, dan wel anderszins de orde verstoort, roept de voorzitter dat lid tot de orde. Indien het desbetreffende lid hieraan geen gevolg geeft, kan de voorzitter hem gedurende de vergadering, waarin dat plaatsvindt, over het onderwerp het woord ontzeggen.
   b. Onder ‘beledigende of onbetamelijke uitdrukkingen’ worden in ieder geval begrepen het doen van uitlatingen of uitingen, in welke vorm dan ook, met racistisch, seksistisch of anderszins discriminatoir karakter.
   c. De voorzitter kan ter handhaving van de orde de vergadering voor een door hem te bepalen tijd schorsen en – indien na de heropening de orde opnieuw wordt verstoord – de vergadering sluiten.
   d. De voorzitter kan voorstellen om een lid dat door zijn gedragingen de regelde gang van zaken belemmert, uit te sluiten van verdere bijwoning van de vergadering. Over dit voorstel wordt niet beraadslaagd. Onmiddellijk na aanneming van het voorstel verlaat dat lid de vergadering. Ingeval van weigering zorgt de voorzitter ervoor dat het lid uit de vergaderzaal wordt verwijderd.
5. De voorzitter kan het woord verlenen aan de secretaris of aan andere ambtenaren.
6. De leden spreken vanaf hun plaats en met behulp van een microfoon en richten zich tot de voorzitter.
7. Bij bijzondere gelegenheden kan de voorzitter bepalen dat de leden vanaf een andere plaats

spreken.

8. Indien een spreker bij de behandeling van een voorstel ter verduidelijking van zijn woorden van hulpmiddelen gebruik wenst te maken, behoeft hij daartoe toestemming van de voorzitter.
9. De voorzitter kan, gehoord het algemeen bestuur, bij de aanvang of tijdens de beraadslaging over enig onderwerp regels stellen ten aanzien van de spreektijd van de leden.
10. Zodra de aan een lid gegeven spreektijd is verstreken, nodigt de voorzitter dat lid uit zijn rede te beëindigen. Het lid is gehouden daaraan terstond gevolg te geven.

Artikel 31 Spreektermijnen en spreektijd

1. De beraadslaging geschiedt als regel in twee, echter indien het algemeen bestuur dit wenst, in drie termijnen.
2. Een lid mag in een termijn niet meer dan één maal het woord voeren over hetzelfde onderwerp of voorstel.
3. De spreektijd in het kader van de jaarlijkse behandeling van de voorjaarsnota – en begrotingsbehandeling is per fractie maximaal 10 minuten in de eerste termijn en tot maximaal 5 minuten in de tweede termijn. Er is ruimte voor korte interrupties die niet van de spreektijd afgaat van de fractie die aan het woord is. De spreektijd per dagelijks bestuurslid is beperkt tot maximaal 7,5 minuut in de eerste termijn en tot maximaal 5 minuten in de tweede termijn. Hoewel het dagelijks bestuur ook kan kiezen om de portefeuillehouder van financiën meer spreektijd te geven, hetgeen ten koste gaat van de spreektijd van de overige dagelijks bestuursleden.
4. Het bepaalde in het tweede lid is niet van toepassing op leden van het dagelijks bestuur en op de leden die een (sub)amendement, een motie of een initiatiefvoorstel hebben ingediend.
5. Het algemeen bestuur kan besluiten van de hiervoor vastgestelde spreektijdregeling af te wijken.
6. Na sluiting van de beraadslaging wordt zo nodig over het aan de orde gestelde onderwerp gestemd.

Artikel 32 Beraadslaging; wijze, schorsing en sluiting

1. Bij beraadslaging over keuren, verordeningen, reglementen, begrotingen, rekeningen en andere in artikelen of in onderdelen verdeelde stukken wordt door de voorzitter eerst gelegenheid geboden tot algemene beschouwingen over het aan de orde zijnde onderwerp alvorens beraadslaging plaatsvindt.
2. De voorzitter kan, al dan niet op verzoek van een lid van het algemeen bestuur, besluiten de beraadslaging voor een door hem te bepalen tijd te schorsen teneinde het dagelijks bestuur of de leden de gelegenheid te geven tot onderling nader beraad. De beraadslagingen worden hervat nadat de schorsingsperiode verstreken is.
3. Wanneer de voorzitter van oordeel is, dat een voorstel voldoende is besproken, sluit hij de beraadslaging, tenzij het algemeen bestuur voortzetting wenst.
4. De voorzitter kan toelaten dat na de sluiting van de beraadslagingen korte stemverklaringen worden afgelegd.

Artikel 33 Beslissing

Nadat de beraadslaging is gesloten, vindt, na een stemming over eventuele amendementen, de stemming plaats over het voorstel, zoals het dan luidt, in zijn geheel, tenzij geen stemming wordt gevraagd.

Paragraaf 3. Procedures bij stemmingen

Artikel 34. Stemmen algemeen

1. De voorzitter vraagt, of stemming wordt verlangd. Indien geen stemming wordt gevraagd en ook de voorzitter dit niet verlangt, stelt de voorzitter vast dat het voorstel zonder stemming is aangenomen.
2. In de vergadering aanwezige leden kunnen aantekening in de notulen vragen, dat zij geacht willen worden te hebben tegengestemd of zich ex artikel 38a van de Wet stemming dienen onthouden.
3. Geen van de leden onthoudt zich van stemming, anders dan in de gevallen van artikel 38a van de Wet. De reden van onthouding wordt in het verslag aangetekend.
4. Indien door een of meerdere leden stemming wordt gevraagd, doet de voorzitter daarvan mededeling: de stemming vindt plaats bij handopsteking. De voorzitter verzoekt eerst de leden die voor zijn een hand op te steken; daarna verzoekt hij de leden die tegen zijn een hand op te steken. Wanneer de uitslag naar het oordeel van de voorzitter of slechts één lid niet duidelijk is, geschiedt alsnog stemming bij hoofdelijke oproeping.
5. In afwijking van het vierde lid, vindt er hoofdelijke stemming plaats indien een lid daarom vraagt. Bij hoofdelijke stemming worden de volgende regels in acht genomen:
    a. De voorzitter of secretaris roept de leden bij naam op hun stem uit te brengen.
    b. De stemming begint bij het lid met het volgnummer van de presentielijst dat daartoe bij loting is aangewezen. Indien het getrokken nummer een lid betreft, dat of niet aanwezig is, of niet bevoegd is om aan de stemming deel te nemen, vangt de stemming aan bij het stembevoegde lid dat op de presentielijst volgt op het eerst bedoelde lid.
    c. Ieder ter vergadering aanwezig lid dat zich niet van deelneming aan de stemming moet onthouden, is verplicht zijn stem uit te brengen.
    d. De leden brengen hun stem uit door het woord ‘voor’ of ‘tegen’ uit te spreken, zonder enige toevoeging.
    e. Heeft een lid zich bij het uitbrengen van zijn stem vergist, dan kan hij deze vergissing nog herstellen voordat het volgende lid gestemd heeft. Bemerkt het lid zijn vergissing pas later, dan kan hij nadat de voorzitter de uitslag van de stemming bekend heeft gemaakt wel aantekening vragen dat hij zich heeft vergist; in de uitslag van de stemming brengt dit echter geen verandering.
6. De voorzitter deelt de uitslag na afloop van de stemming direct mee, met vermelding van het aantal voor en tegen uitgebrachte stemmen. Hij doet daarbij tevens mededeling van het genomen besluit.
7. Tenzij de vergadering voltallig is, wordt bij staking van stemmen over zaken het nemen van een besluit uitgesteld tot een volgende vergadering, waarin de beraadslagingen kunnen worden heropend.
8. Indien de stemmen staken in een voltallige vergadering of voor de tweede maal over

hetzelfde voorstel, wordt het voorstel geacht niet te zijn aangenomen.

9. Onder een voltallige vergadering wordt voor de toepassing van dit artikel verstaan een vergadering, waarin alle zitting hebbende leden aanwezig zijn.

Artikel 35. Stemmen over amendementen en moties

1. Indien een amendement op een voorstel is ingediend, wordt eerst over dat amendement gestemd.
2. Indien op een amendement een subamendement is ingediend, wordt eerst over dat subamendement gestemd en vervolgens over het amendement zoals dat na die stemming luidt.
3. Indien twee of meer amendementen of subamendementen op een aanhangig voorstel zijn ingediend, bepaalt de voorzitter de volgorde waarin hierover zal worden gestemd. Daarbij geldt de regel, dat het meest verstrekkende amendement of subamendement het eerste in stemming wordt gebracht.
4. Indien aangaande een voorstel een motie is ingediend, wordt eerst over het voorstel gestemd en vervolgens over de motie.

Artikel 36. Stemmen over personen

1. Voor stemmingen over benoemingen, voordrachten of aanbevelingen van personen benoemt de voorzitter drie leden tot stembureau.
2. Er hebben zoveel stemmingen plaats als er personen zijn te benoemen, voor te dragen of aan te bevelen. Het algemeen bestuur kan op voorstel van de voorzitter beslissen dat bepaalde stemmingen worden samengevat op een briefje.
3. Het stembriefje vermeldt de naam van de persoon die de voorkeur van het lid heeft en dient gesloten en niet ondertekend te zijn.
4. Het stembureau onderzoekt of het aantal ingeleverde stembriefjes gelijk is aan het aantal leden dat verplicht is een stembriefje in te leveren. Wanneer de aantallen niet gelijk zijn, worden de stembriefjes vernietigd zonder deze te openen en wordt een nieuwe stemming gehouden.
5. Voor het bepalen van de volstrekte meerderheid als bedoeld in 38c van de Wet worden geacht geen stem te hebben uitgebracht die leden die geen behoorlijk stembriefje hebben ingeleverd. Onder een niet behoorlijk ingevuld stembriefje wordt verstaan:
   a. een blanco ingevuld stembriefje;
   b. een ondertekend stembriefje;
   c. een stembriefje waarop meer dan één naam is vermeld, tenzij de stemming verschillende vacatures betreft;
   d. een stembriefje waarbij, indien het een benoeming op voordracht betreft, op een persoon wordt gestemd die niet is voorgedragen;
   e. een stembriefje waarbij op een andere persoon wordt gestemd dan die waartoe de stemming is beperkt.
6. De inhoud van elk stembriefje wordt door een van de leden van het stembureau duidelijk verstaanbaar voorgelezen, door een ander nagezien en door de derde opgetekend. In geval van twijfel over de inhoud van een stembriefje beslist het algemeen bestuur, op voorstel van

de voorzitter.

7. Een van de leden van het stembureau meldt de uitslag van de stemming aan de voorzitter. De voorzitter maakt de uitslag van de stemming bekend.
8. Onder de zorg van de secretaris worden de stembriefjes onmiddellijk na vaststelling van de uitslag vernietigd.

Artikel 37. Herstemming over personen

1. Wanneer bij de eerste stemming niemand de volstrekte meerderheid heeft verkregen, wordt tot een tweede stemming overgegaan.
2. Wanneer ook bij deze tweede stemming door niemand de volstrekte meerderheid is verkregen, heeft een derde stemming plaats tussen de twee personen, die bij de tweede stemming de meeste stemmen op zich hebben verenigd (herstemming). Zijn bij de tweede stemming de meeste stemmen over meer dan twee personen verdeeld, dan wordt bij een tussenstemming uitgemaakt tussen welke twee personen de derde stemming zal plaatsvinden.
3. Indien bij tussenstemming of bij de derde stemming de stemmen staken, beslist direct het lot.

Artikel 38. Beslissing door het lot

1. Wanneer het lot moet beslissen, worden de namen van hen tussen wie de beslissing moet plaatshebben, door de voorzitter op afzonderlijke, geheel gelijke, briefjes geschreven.
2. Deze briefjes worden, nadat zij door het stembureau zijn gecontroleerd, op gelijke wijze gevouwen, in een stembokaal gedeponeerd en omgeschud.
3. Vervolgens neemt de voorzitter een van de briefjes uit de stembokaal. Degene wiens naam op dit briefje voorkomt, is gekozen.

Hoofdstuk 4. Rechten van leden

Artikel 39. Amendementen

1. Ieder lid dat in de vergadering aanwezig is, is bevoegd – tot het sluiten van de beraadslagingen - amendementen in te dienen op voorgestelde besluiten en op een amendement dat door een lid is ingediend (subamendement). Een amendement kan het voorstel inhouden om een geagendeerd voorstel in een of meer onderdelen te splitsen, waarover afzonderlijk besluitvorming plaats zal vinden.
2. Elk (sub)amendement en elk voorstel moet, om in behandeling te worden genomen, schriftelijk of elektronisch bij de voorzitter worden ingediend, tenzij de voorzitter – met het oog op het eenvoudige karakter van het voorgestelde – oordeelt, dat met een mondelinge indiening kan worden volstaan.
3. Een voorgenomen amendement wordt bij voorkeur 24 uur voorafgaand aan de vergadering aan alle fracties kenbaar gemaakt. De feitelijke indiening dient overeenkomstig de leden 1 en 2 ter vergadering plaats te vinden.
4. Elk amendement moet, om in behandeling te worden genomen, door ten minste twee andere leden worden ondersteund. Alleen beraadslaagd kan worden over amendementen die ingediend zijn door leden die de presentielijst getekend hebben en in de vergadering aanwezig zijn.

5. De behandeling van een amendement op een voorgesteld besluit vindt tegelijk met de beraadslaging daarover plaats.
6. Een amendement dient zodanig te zijn geformuleerd dat de tekst ervan direct geschikt is om in het ontwerpbesluit te worden opgenomen.
7. Intrekking, door de indiener(s), van het (sub)amendement is mogelijk, totdat de besluitvorming door de vergadering heeft plaatsgevonden.

Artikel 40. Moties

1. Ieder lid dat ter vergadering aanwezig is, kan een motie indienen. Onder een motie wordt verstaan een korte, gemotiveerde verklaring waarin een oordeel, een gevoelen of een wens namens de leden van het algemeen bestuur wordt uitgesproken, dan wel waarin het dagelijks bestuur wordt uitgenodigd iets te doen of na te laten.
2. Een voorgenomen motie wordt bij voorkeur 24 uur voorafgaand aan de vergadering aan alle fracties kenbaar gemaakt. De feitelijke indiening dient overeenkomstig de leden 1 en 3 ter vergadering plaats te vinden.
3. Een motie moet, om in behandeling te worden genomen schriftelijk bij de voorzitter worden ingediend. Zij moet, om in behandeling te worden genomen, door ten minste twee andere leden worden ondersteund.
4. De behandeling van een motie over een aanhangig onderwerp of voorstel vindt tegelijk met de beraadslaging daarover plaats.
5. De behandeling van een motie over een niet op de agenda opgenomen onderwerp vindt plaats nadat alle op de agenda voorkomende onderwerpen zijn behandeld, tenzij het algemeen bestuur op voorstel van de voorzitter of een lid anders besluit.
6. In het geval een motie aanhangig is gemaakt en door het DB in de reactie daarop de uitvoering wordt toegezegd cq de motie wordt overgenomen, zal aan het AB worden voorgelegd of er nog behoefte is aan instemming/stemming inzake de motie.
7. Intrekking, door de indiener(s) van de motie, is mogelijk, totdat de besluitvorming door de vergadering heeft plaatsgevonden.

Artikel 41. Voorstellen van orde

1. De voorzitter of ieder lid kan tijdens de vergadering mondeling een voorstel van orde doen, dat kort kan worden toegelicht.
2. Onder een voorstel van orde wordt verstaan een voorstel tot het nemen van een besluit betreffende de wijze, het tijdstip of de duur van behandeling van de onderwerpen, die aan de orde zijn.
3. Over een voorstel van orde beslist het algemeen bestuur onmiddellijk.

Artikel 42. Initiatiefvoorstellen

1. Ieder lid heeft het recht voorstellen aan het algemeen bestuur te doen.
2. Om in behandeling te worden genomen moet een initiatiefvoorstel schriftelijk of elektronisch bij het dagelijks bestuur zijn ingediend en door ten minste twee andere leden worden ondersteund.
3. De voorzitter plaats met inachtneming van dit reglement het voorstel op de agenda indien

het ten minste vier weken voorafgaande aan die vergadering is ingediend. Het dagelijks bestuur voorziet het voorstel van advies.

4. In spoedeisende gevallen kan het voorstel ook worden ingediend bij de voorzitter en de secretaris. Het voorstel moet dan, om in behandeling genomen te kunnen worden, ten minste achtenveertig uur voor aanvang van de vergadering schriftelijk bij de voorzitter en de secretaris zijn ingediend. Ingevolge artikel 13, vierde lid, plaatst de voorzitter het voorstel op de agenda van de eerstvolgende vergadering.
5. De behandeling van een voorstel als bedoeld in het vierde lid vindt plaats nadat alle op de agenda voorkomende voorstellen en onderwerpen zijn behandeld, tenzij het algemeen bestuur oordeelt dat het voorstel met het oog op de orde van de vergadering tezamen met een ander geagendeerd voorstel of onderwerp dient te worden behandeld, het voorstel eerst dient te worden behandeld in een commissie of voor advies naar het dagelijks bestuur dient te worden gezonden. In het laatste geval bepaalt het algemeen bestuur in welke vergadering het voorstel opnieuw geagendeerd wordt.
6. Zolang een besluit over het voorstel niet is genomen kan het door degene die het voorstel heeft ingediend, worden teruggenomen.

Artikel 43. <u>Interpellaties (informatieplicht)</u>

1. Indien een lid van oordeel is dat het dagelijks bestuur, een lid van het dagelijks bestuur of de voorzitter over een onderwerp, dat niet op de agenda voorkomt, aan het algemeen bestuur inlichtingen dient te verstrekken omtrent het door haar gevoerde bestuur, vraagt deze bij de voorzitter een interpellatie aan.
2. Het verzoek tot het houden van een interpellatie wordt, behoudens in naar het oordeel van de voorzitter spoedeisende gevallen, ten minste vierentwintig uur voor de aanvang van de vergadering schriftelijk bij de voorzitter ingediend. Het verzoek omvat een duidelijke omschrijving van het onderwerp waarover inlichtingen worden verlangd alsmede de te stellen vragen. Het verzoek dient om in behandeling te worden genomen door ten minste twee andere leden te worden ondersteund.
3. De voorzitter brengt de inhoud van het verzoek zo spoedig mogelijk ter kennis van de overige leden en stelt het aan de orde bij de aanvang van de eerstvolgende vergadering. Het algemeen bestuur bepaalt op voorstel van de voorzitter wanneer tijdens de vergadering de interpellatie zal worden gehouden.
4. In eerste spreektermijn voert uitsluitend de interpellant het woord.
5. Na de beantwoording van de gestelde vragen kunnen ook andere leden aanvullende opmerkingen maken over het aanhangige onderwerp of daaromtrent vragen stellen.
6. De interpellant voert niet meer dan tweemaal het woord, de overige leden niet meer dan eenmaal, tenzij het algemeen bestuur of de voorzitter hiertoe verlof geeft.

Artikel 44. <u>Schriftelijke vragen (schriftelijke beantwoording vragen)</u>

1. Ieder lid kan te allen tijde zonder verlof van het algemeen bestuur aan het dagelijks bestuur en de voorzitter schriftelijk of elektronisch vragen stellen.
2. Het dagelijks bestuur dan wel de voorzitter beantwoordt de gestelde vragen hetzij schriftelijk hetzij elektronisch uiterlijk binnen vijf weken, hetzij mondeling in de eerstvolgende

vergadering van het algemeen bestuur.

3. Indien de voorkeur wordt gegeven aan mondeling beantwoording of indien het dagelijks bestuur dan wel de voorzitter bezwaar heeft tegen beantwoording van de schriftelijk of elektronisch door een lid gestelde vragen, deelt het dagelijks bestuur dan wel de voorzitter dit binnen vijf weken schriftelijk of elektronisch en gemotiveerd aan dat lid mede.
4. De schriftelijke of elektronische vragen en, ingeval van schriftelijke of elektronische beantwoording, ook de antwoorden, worden op gelijke wijze aan de leden van het algemeen bestuur toegezonden.

Hoofdstuk 5. Openbaarheid/Besloten Vergadering

Artikel 45. Algemeen

1. De vergaderingen worden in het openbaar gehouden.
2. De deuren worden gesloten, wanneer ten minste één vijfde van het aantal leden dat de presentielijst heeft ondertekend daarom verzoekt of indien de voorzitter dit nodig oordeelt.
3. Het algemeen bestuur beslist vervolgens of met gesloten deuren zal worden vergaderd.
4. Op een besloten vergadering zijn de bepalingen van dit reglement van overeenkomstige toepassing voor zover deze bepalingen niet strijdig zijn met het besloten karakter van de vergadering.
5. Het algemeen bestuur kan toestaan dat anderen een besloten vergadering bijwonen. Zij zijn verplicht geheimhouding te bewaren over hetgeen tijdens de vergadering aan de orde komt.

Artikel 46. Opheffen Geheimhouding

1. ~~Voor de afloop van de besloten vergadering beslist het algemeen bestuur of overeenkomstig de Wet omtrent de inhoud van de stukken en het verhandelde geheimhouding zal gelden. Het algemeen bestuur kan besluiten de geheimhouding op te heffen.~~
   Als het algemeen bestuur op grond van artikel 55d, vierde lid, van de wet voornemens is de geheimhouding van aan het algemeen bestuur verstrekte informatie op te heffen, wordt, als het orgaan/instantie dat geheimhouding heeft opgelegd daarom verzoekt, daarover in een besloten vergadering met het desbetreffende orgaan overleg gevoerd.
2. ~~Indien het algemeen bestuur op grond van het gestelde in artikel 37, vierde lid van de Wet, voornemens is de geheimhouding op te heffen, wordt, indien daarom wordt verzocht door het orgaan dat de geheimhouding heeft opgelegd, in een besloten vergadering met het desbetreffende orgaan overleg gevoerd.~~

Artikel 47. Notulen besloten vergadering

1. De notulen van een besloten vergadering worden afzonderlijk van die van de openbare vergadering gemaakt onder verantwoordelijkheid van de secretaris.
2. De notulen van een besloten vergadering waarin omtrent het behandelde geheimhouding is opgelegd, worden voorafgaande aan de eerstvolgende openbare vergadering op een te onderscheiden wijze aan de leden toegestuurd.
3. Deze notulen worden zo spoedig mogelijk in een openbare vergadering vastgesteld als na raadpleging van de vergadering blijkt, dat geen van de leden opmerkingen heeft.
4. Wanneer de voorzitter blijkt, dat er wel opmerkingen worden gemaakt, dan worden de

notulen na de openbare vergadering onverwijld in een besloten vergadering vastgesteld.

5. De vastgestelde notulen worden door de voorzitter en secretaris ondertekend.

Hoofdstuk 6. Rechten van derden

Artikel 48. Toehoorders en pers

1. De toehoorders en vertegenwoordigers van de pers kunnen uitsluitend op de voor hen bestemde plaatsen openbare vergaderingen bijwonen. De voorzitter bepaalt het maximum aantal toehoorders dat wordt toegelaten.
2. Behoudens het bepaalde in artikel 50 van dit reglement, is hun zowel het spreken als het geven van tekenen van goed- of afkeuring verboden alsmede het op enigerlei wijze kenbaar maken van hun mening dan wel op andere wijze verstoren van de orde.
3. Wanneer overeenkomstig het bepaalde in artikel 35 van de Wet de deuren worden gesloten, dienen andere aanwezigen dan personen die vallen onder artikel 45, vijfde lid van dit reglement van orde de vergadering te verlaten.

Artikel 49. Geluid- en beeldregistratie

Degenen die in de vergaderzaal tijdens de vergadering geluid- dan wel beeldregistraties willen maken, doen hiervan mededeling aan de voorzitter en gedragen zich naar zijn aanwijzingen.

Artikel 50. Gelegenheid tot spreken

1. De voorzitter stelt toehoorders bij een openbare vergadering op hun verzoek in de gelegenheid gezamenlijk gedurende maximaal dertig minuten het woord te voeren, met inachtneming van het bepaalde in de volgende leden.
2. Het woord kan worden gevoerd over alle geagendeerde onderwerpen, tenzij er sprake is van:
   a. een besluit van het bestuur waartegen een (bestuurs)rechtelijke procedure open staat of heeft opengestaan;
   b. benoemingen, keuzen, voordrachten of aanbevelingen van personen;
   c. een onderwerp waarover een klacht ex artikel 9:1 van de Algemene wet bestuursrecht kan of kon worden ingediend.
3. Het in het eerste lid bedoeld verzoek dient uiterlijk 24 uur voor het begin van de vergadering schriftelijk of elektronisch bij de voorzitter te worden ingediend, onder vermelding van het punt waarover men het woord wil voeren. Het spreekrecht geldt alleen voor geagendeerde onderwerpen. De verzoeker vermeldt in zijn verzoek naam, adres en telefoonnummer.
4. Indien verzocht is het woord te mogen voeren, schorst de voorzitter onmiddellijk na de opening de vergadering en stelt de toehoorders, in de volgorde waarin zij hun verzoek hebben ingediend, in de gelegenheid het woord te voeren. De voorzitter kan van de volgorde afwijken indien dit in het belang is van de orde van de vergadering.
5. Voor ieder van de toehoorders die in de gelegenheid zijn gesteld het woord te voeren, geldt een spreektijd van maximaal vijf minuten. De voorzitter verdeelt de spreektijd evenredig over de sprekers als er meer dan zes sprekers zijn.
6. De toehoorder voert het woord, nadat de voorzitter hem dit heeft verleend. De voorzitter of

een lid van het algemeen bestuur doet een voorstel voor de behandeling van de inbreng van de toehoorder.

7. Nadat van de gelegenheid het woord te voeren is gebruik gemaakt, heropent de voorzitter de vergadering.

Artikel 51. Handhaven orde publieke tribune

1. Indien de voorzitter dit nodig oordeelt, kan hij de vergadering voor een door hem te bepalen tijd schorsen ter handhaving van de orde op de publieke tribune.
2. De voorzitter is bevoegd toehoorders die bij herhaling de orde in de vergadering verstoren voor ten hoogste drie maanden de toegang tot de vergadering te ontzeggen.

Hoofdstuk 7. Slotbepalingen

Artikel 52. Onvoorziene gevallen

Bij twijfel omtrent de toepassing van dit reglement en in die gevallen, waarin dit reglement niet voorziet wordt door het algemeen bestuur beslist.

Artikel 53. Inwerkingtreding

Dit reglement treedt in werking op 16 juni 2023 ~~7 juni 2019~~, onder gelijktijdige intrekking van het Reglement van orde algemeen bestuur 2019.

Artikel 54. Citeertitel

Dit reglement kan worden aangehaald als het Reglement van Orde algemeen bestuur 2023.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van waterschap Aa en Maas op 16 juni 2023.

De secretaris, de voorzitter,

Pieter Sennema Mario Jacobs

MOTIE

Agendapunt: 4A, Regelement van orde algemeen bestuur
Onderwerp: aangepaste versie
Algemeen bestuur waterschap AA en Maas 16 juni 2023
Overwegende dat: - Dat er een regelement van orde is welke op dit moment van toepassing is. - Dat dit regelement niet meer passend is gelet op enkele nieuwe wetten sinds 1 jan 2023. - De fractie BBB dit document tot art. 11 hebben geëvalueerd en van commentaar en aanpassingen hebben voorzien om onvolledigheden inzichtelijk te maken. - Dat de Fractie van BBB geen secretariaat is en derhalve met deze voorzet graag richting geeft aan een juiste regelement van orde. **Geconstateerd hebbende;** - Dat het thans er akkoord voorliggende besluit niet voldoende is uitgewerkt. - Dat dit document op een groot aantal plaatsen onvolledig is. **Roept het Dagelijks bestuur op:** - Met inachtneming van art. 13 lid 6 van het huidig regelement van orde, Om het agendapunt 4a van de agenda te halen. - Om het regelement van orde kritisch tegen het licht te houden en daar waar van toepassing het regelement van orde op een juiste wijze te formuleren en opnieuw voor te leggen aan het Algemeen Bestuur. En gaat over tot de orde van de dag.
Ondertekening BoerBurgerBeweging

BESTURINGSMODEL WATERSCHAP AA en MAAS 2023

1. Inleiding

Met ingang van het jaar 2004 is door samenvoeging van de waterschappen De Aa en De Maaskant het nieuwe waterschap Aa en Maas ontstaan. Het is een waterschap met een gebiedsgrootte van 161.000 hectare, waarin ruim 745.000 mensen wonen en waarin aan afvalwater 1.200.000 vervuilingseenheden worden geproduceerd. Er werken ruim 440 mensen bij het waterschap.
Sinds die start in 2004 heeft het nieuwe waterschap zowel bestuurlijk als organisatorisch een ingrijpende ontwikkeling doorgemaakt.

Op bestuurlijk vlak zijn het vooral de wijzigingen van de waterschapswet op het punt van verkiezing en samenstelling van het bestuur, de veranderingen in het belastingstelsel en de gewijzigde bestuurlijke verhoudingen op het punt van transparantie en verantwoording die hun invloed laten gelden.

De bestuurlijke structuur is nu, per 1 april 2019, als volgt ingevuld.
Het Algemeen Bestuur (AB) telt 30 leden. Uit het AB worden drie Vaste Adviescommissies en vier Regionale commissies gevormd.
De dijkgraaf is voorzitter van het AB en van het door en uit het AB te benoemen Dagelijks Bestuur (DB). ~~Uitgegaan wordt van een compact DB~~. Het DB werkt volgens het beginsel van collegiaal bestuur en kent het systeem van portefeuilles.

De organisatie wordt integraal aangestuurd door een driehoofdige directie onder verantwoordelijkheid van de secretaris-directeur.
Bij de start van het huidige waterschap is door het bestuur een besturingsfilosofie vastgesteld die nog steeds een basis vormt voor het functioneren van het waterschap.

Het bestuur is **naar buiten gericht** met het oog op het belang van water voor de ordening van de leefomgeving. Daartoe zijn voor de bestuursperiode 2019-2023 in het Bestuursakkoord een aantal uitgangspunten geformuleerd, zoals die in deze periode nader gestalte zouden moeten krijgen. In het Bestuursakkoord 2023-2027 zijn ……..

De **missie** is geformuleerd als: het ontwikkelen, beheren en instandhouden van gezonde, duurzame en veerkrachtige watersystemen, die ruimte bieden aan een duurzaam gebruik voor mens, ecologie en klant in het gebied, waarbij de veiligheid is gewaarborgd en met een open oog voor economische aspecten.

De **identiteit** van het nieuwe waterschap wordt gekenmerkt door: betrouwbaarheid, zorgvuldigheid, degelijkheid, gedegen bedrijfsvoering en collegialiteit. Het nieuwe waterschap heeft een **klant- en toekomstgerichte, pro-actieve houding, is innovatief en aantrekkelijk voor talentvolle mensen**. Het heeft een **sterk profiel** en vertoont een aanzienlijke slag- en denkkracht.

Er is een duidelijke **scheiding tussen de rollen** van het bestuur en van de leiding van de organisatie. Het bestuur bepaalt de koers en stelt vast, waarom iets moet worden gedaan, wat dat moet zijn en wanneer het gerealiseerd moet zijn. Het management bepaalt, hoe dat

wordt gedaan en heeft de zorg voor de inzet van de middelen en voor de kwaliteit van het product.

Het besturen vindt, met name vanuit het AB, plaats op **hoofdlijnen maar niet op abstracties**. Bestuurders – vooral de DB-leden - mogen bedrijfsgevoelig zijn, managers moeten bestuursgevoelig zijn. De besturing van de werkorganisatie vindt plaats op basis van effectiviteit en efficiency. Dit impliceert doeloriëntatie en gerichtheid op de kwaliteit-prijsverhouding, alles in het besef dat de middelen van het waterschap door de ingelanden moeten worden opgebracht.

Mensen zijn de pijlers van de organisatie; dit schept de verplichting om die pijlers voortdurend in goede staat te houden. De kwaliteit van de organisatie staat of valt met een zowel kwantitatief als kwalitatief goede bemensing. De mensen in de organisatie zijn ervan doordrongen dat het niet verboden is om fouten te maken, maar dat het niet willen toegeven van fouten of ze niet willen herstellen, onvergeeflijk is.

Voor de planning- en controlcyclus **is BBP[1] leidraad**. Aan verantwoording over de bedrijfsvoering aan het DB zal het management continu grote aandacht moeten besteden. Alleen dan kan het DB zijn verantwoordingsplicht jegens het AB waarmaken.

Het **primaat** ligt bij het gekozen bestuur. Dit opereert binnen de marges van landelijk en provinciaal beleid.

De **wil tot samenwerking** tussen alle actoren in het besturen van het waterschap is van eminent belang. Het bestuur neemt de strategische beslissingen en de organisatie werkt deze uit. Het bestuur geeft prioriteiten en posterioriteit aan, de organisatie geeft aan wat wel en wat niet mogelijk is.

De **voorzitter van het waterschap (dijkgraaf)** is het boegbeeld van het waterschap; hij of zij is de representant, de netwerker, de coördinator.

Op alle niveaus in de organisatie is sprake van **integraal management**[2]. Dit veronderstelt wel, dat de organisatie zo plat mogelijk gehouden wordt. Het ontstaan van ‘koninkrijkjes’ moet worden voorkomen door een gezonde onderlinge afhankelijkheid tussen de onderdelen van de organisatie in stand te houden.

De vertaling van deze besturingsfilosofie naar de bestuurspraktijk vindt plaats door middel van een besturingsmodel, waarin de diverse actoren in het nieuwe waterschap een rol krijgen toebedeeld en waarin een schets wordt gegeven van de werkwijze van de verschillende bestuursorganen, van hun onderlinge verhouding en van hun verhouding tot de ambtelijke organisatie.
De voorliggende notitie beschrijft die rollen en werkwijzen.

2. De actoren in beeld

In het waterschap worden de volgende actoren onderscheiden.

a. Het Algemeen Bestuur (AB)
b. Het Presidium

[1] Beleids- en Beheersproces bij Waterschappen

[2] Onder Integraal Management wordt hier het volgende verstaan: De leiding(gevende) maakt voortdurend een integrale afweging van de verlangde producten, de inhoud van de producten en de met de realisering daarvan gemoeide middelen: Personeel, Informatie, Financiën, Administratie en Huisvesting.

c. De Vaste Adviescommissies (VAC's) uit het AB en de Regionale informatieve streekpanels (Ris) uit het AB
d. De voorzitter (dijkgraaf)
e. Het Dagelijks Bestuur (DB)
f. De portefeuillehouders (PFH)
g. De secretaris-directeur (SD)
h. De griffier
i. Directieteam (DT)

In het navolgende wordt voor wat betreft de bestuursorganen van het waterschap de namencultuur van de Waterschapswet aangehouden, met dien verstande dat voor de voorzitter van het waterschap de benaming dijkgraaf wordt gehanteerd en voor de secretaris de term secretaris-directeur.

3. Beschrijving van de rol van elk der actoren

a. Het **AB** is het hoogste bestuursorgaan van het waterschap. Het stelt heldere doelstellingen vast op strategisch niveau. Het geeft de thema's aan die er in de bestuursperiode toe doen. Het geeft prikkels tot innovatie en stelt kritische vragen. Het AB stelt de middelen beschikbaar, houdt toezicht op de besteding daarvan en geeft een oordeel over de resultaten die bereikt zijn.

   De trits beleidsvorming / beleidsbepaling / beleidsuitvoering biedt de mogelijkheid om de rol van het AB als hoogste bestuursorgaan van het waterschap nader te duiden.

   Onder beleidsvorming wordt verstaan het bepalen van de strategische koers van het waterschap en het bepalen van het ambitieniveau waarop het waterschap invulling wil geven aan zijn taak. De kern hiervan wordt gevormd door het Waterbeheerplan en beleidsnotities voor afzonderlijke beleidsterreinen.

   Beleidsbepaling krijgt gestalte door de besluitvorming omtrent zaken waardoor de in de Inleiding van deze notitie weergegeven visie van het waterschap, met inachtneming van de strategische koers en het ambitieniveau, omgezet wordt in meetbare doelen.
   Het vertalen van deze doelen in concrete maatregelen duiden we aan als beleidsuitvoering.

   De **beleidsvorming** is bij uitstek het terrein van het AB. Zowel interne als externe factoren kunnen aanleiding geven tot het vormen van nieuw beleid of tot het bijstellen van het reeds geformuleerde beleid.

   De **beleidsbepaling** is het veld waarop het **samenspel tussen AB en DB** zichtbaar wordt: het DB bereidt de besluitvorming in het AB voor en discussieert met het AB over de vertaling van de visie naar de meetbare doelen.

   Bij de **beleidsuitvoering** is de **organisatie** aan zet. Waar het bestuur bij beleidsvorming en beleidsbepaling zorgt dat de goede dingen worden gedaan, daar zorgt de organisatie ervoor dat de dingen goed worden gedaan.

   De vergaderfrequentie van de reguliere vergaderingen van het AB ligt op 7 maal per jaar. Daarnaast worden van tijd tot tijd informatieve vergaderingen gehouden, waarin beleidsthema's aan de orde worden gesteld.

b. Het **Presidium** wordt gevormd door de dijkgraaf en de voorzitters van de fracties binnen de categorie ingezetenen en de voorzitter van als één fractie opererende Geborgden (de categorieën ongebouwd~~, bedrijven~~ en natuurterreinen). De dijkgraaf is voorzitter van het

presidium en de secretaris-directeur en griffier wonen de vergaderingen van het Presidium bij. Het Presidium bespreekt het functioneren van het dagelijks bestuur en van het algemeen bestuur en de planning van de vergaderingen van het algemeen bestuur. De dijkgraaf kan het Presidium bijeenroepen voor bespreking van bijzondere of vertrouwelijke onderwerpen. In de vergadering van het Algemeen Bestuur op 11 juni 2021 zijn de landelijk opgestelde Handreiking integriteit politieke ambtsdragers ter kennisgeving aangeboden en zijn de gedragscode integriteit dagelijkse bestuurders waterschap Aa en Maas juni 2021 en de gedragscode integriteit leden Algemeen Bestuur waterschap Aa en Maas juni 2021 vastgesteld. In dat licht is ter uitvoering van beide gedragscodes door het Algemeen Bestuur besloten oa dat de dijkgraaf in eerste aanleg als contactpersoon te doen fungeert en de secretaris-directeur als zijn adviseur en als proces vast te stellen dat de dijkgraaf het vermoeden van integriteitsschending ontvangt, dit onderzoekt en de secretaris-directeur hierover advies vraagt. De dijkgraaf gaat het gesprek met de betreffende bestuurder aan en informeert in daarvoor in aanmerking komende gevallen het Presidium.

c. De **VAC's** dienen het DB gevraagd en ongevraagd van advies over aangelegenheden, het waterschap betreffende[3]. Zij hebben elk hun eigen taakveld. Het is belangrijk deze taakvelden goed nader te definiëren, zowel om doublures als om leemten in behandeling te voorkómen. Uitgangspunt is dat onderwerpen zoveel als mogelijk in één commissie aan de orde worden gesteld. Een eenmaal toegewezen onderwerp blijft primair ter behandeling in die commissie voorliggen. Anderzijds mag een behandeling in meerdere commissies de integrale benadering van onderwerpen niet in de weg staan.
Gekozen kan worden voor de volgende werkvelden:
   - Algemeen bestuurlijke en Financiële aangelegenheden
   - Communicatie en externe betrekkingen
   - Bedrijfsvoering
   - Watersysteembeheer
   - Veiligheid
   - Emissiebeheer

   De VAC's spelen een belangrijke rol bij de beleidsbepaling. De eerste discussie tussen DB en AB over de vertaling van de visie naar de meetbare doelen vindt plaats in de vergaderingen van de VAC's. Uit deze discussie komen gegevens en elementen voort waarmee het DB een voorstel kan vervolmaken. Bovendien hebben de VAC's een signaalfunctie: in de vergaderingen van de VAC's kunnen de vertegenwoordigers fracties duidelijk maken of het voorstel in de vergadering van het AB op hun steun kan rekenen. Voorzitter en plv. voorzitter van elke VAC is een lid van het DB. De voorzitters fungeren vooral als technisch voorzitter. Daarnaast is het DB lid aanwezig dat in de rol van portefeuillehouder deelneemt aan de discussie over voorstellen zijn/haar portefeuille betreffende.
   De overige DB-leden kunnen aan de vergaderingen van de VAC's deelnemen.

   De Regionale informatieve streekpanels zijn panels waarin bestuurders en andere belangstellenden uit de betreffende districten worden betrokken bij het feitelijke werk van het waterschap. De gebieden van de streekpanels vallen samen met de organisatorische districten. De DB-leden zijn voorzitter van de panels. De panels worden geïnformeerd over projecten en beheer en onderhoud in het district. Zij reflecteren op projecten en op beheer- en onderhoudsaangelegenheden in het district, zij reiken de groen-blauwe handdruk 1 maal per jaar uit. Zij zijn de (bestuurlijke) oren en ogen van het waterschap in het district.

[3] het DB voegt de adviezen van de VAC samen in het adviseringsoverzicht, vergezeld van de reactie van het DB op deze adviezen

d. **De dijkgraaf** geeft leiding aan het bestuurlijk proces als geheel en bepaalt de modaliteiten waarin dat proces verloopt. Hij/zij (re)presenteert het waterschap naar buiten toe en geeft vorm aan het gezicht van het waterschap.
De rol van de dijkgraaf dient ruim te worden opgevat. Hij/zij heeft een eigen portefeuille.

e. Het **DB** is bestuurlijk verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken in het waterschap. Het bereidt onder meer de besluitvorming door het AB voor.
De door en uit het AB benoemde DB-leden hebben hun verankering in de fractie die zij vertegenwoordigen, maar zij zijn *collectief verantwoordelijk voor het belang van het waterschap als geheel*. Zij vormen met de dijkgraaf een **collegiaal bestuur**, dat gekenmerkt wordt door Slagvaardigheid, Professionaliteit en Representatie.

   Het DB vergadert in beginsel 1 x per 14 dagen of tussentijds dan wel met een hogere frequentie, indien daar aanleiding toe bestaat. Daarnaast kan het DB op voorstel van de dijkgraaf of een DB-lid bijeenkomen voor een vergadering met een opiniërend karakter.

   Het DB laat de bedrijfsvoering primair over aan de secretaris-directeur en het DT met dien verstande, dat het DB permanent een grote interesse voor de bedrijfsvoering aan de dag legt, onder erkenning van de bevoegdheden van de secretaris-directeur en het DT op dat vlak. De invloed van het DB aan de voorkant van de besluitvorming moet duidelijk gepositioneerd zijn.
   Andersom is het van belang dat het DT gevoel houdt met de bestuurlijke/strategische aangelegenheden waarvoor het DB verantwoordelijk is. Om deze wisselwerking gestalte te geven vergadert het DB om de week met het DT over aangelegenheden die de bedrijfsvoering betreffen dan wel met een bestuurlijk/strategisch karakter.

f. **De portefeuillehouders** waken over datgene wat zich in hun portefeuille bevindt. Zij verdedigen in het Algemeen Bestuur de voorstellen van het DB die op hun portefeuille betrekking hebben. Zij zorgen voor de afstemming van de ontwerp-voorstellen met hun collega-portefeuillehouders en betrekken hen zo nodig bij de totstandkoming van die voorstellen.
   De verdeling van de portefeuilles zal aan het begin van iedere nieuwe bestuursperiode onderwerp van onderling beraad en besluitvorming zijn. De volgende onderwerpen moeten in ieder geval in portefeuilles worden ondergebracht, waarbij de eerste vier genoemde onderwerpen in ieder geval thuishoren in de portefeuille van de dijkgraaf:

   - *Algemeen bestuurlijke en juridische zaken*
   - *Bestuurlijke organisatie*
   - *Calamiteitencoördinatie*
   - *Communicatie en externe betrekkingen*
   - *Bedrijfsvoering en middelen (personeel en organisatie, huisvesting, informatisering/automatisering)*
   - *Grondzaken en eigendommen*
   - *Preventieve en repressieve Handhaving*
   - *Innovatie*
   - *Omgevingswet*
   - *Watertoets ruimtelijke plannen*
   - *Natuur en recreatie*
   - *Gemeentelijke waterplannen*
   - *Waterkwaliteit landelijk en stedelijk gebied*
   - *Beregeningsbeleid en Grondwaterbeheer*
   - *Baggeren*
   - *Schouwvoering*
   - *Keur en Legger (-beheerregister)oppervlaktewater en keringen*

- *Ontheffingenbeleid waterkeringen*
- *Inrichting, beheer en onderhoud waterkeringen*
- *Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken*
- *Duurzame ontwikkeling, Klimaatadaptatie en Energie*
- *Inrichting, beheer en onderhoud Watersystemen*
- *Financiën en Belastingen*

Bij de clustering van deze portefeuille-onderdelen zal als volgorde worden aangehouden: eerst de functionele en dan de regionale indeling. Daarnaast kunnen thema's als aparte onderwerpen aan de respectieve portefeuilles worden toegevoegd.

DB-leden, met uitzondering van de dijkgraaf, krijgen elk een primair geografisch aandachtsgebied dat samenvalt met de regio van de Ris waar zij voorzitter van zijn. Zij krijgen als taak onder meer het leggen en onderhouden van contacten met gemeenten en andere instellingen, zoals non-gouvernementele organisaties in hun gebied, voor zover het algemene onderwerpen betreft. Zodra het om specifieke onderwerpen gaat, worden de contacten gelegd en onderhouden door de betrokken portefeuillehouder(s). Om het risico van eventuele fricties of "grensconflicten" tussen meerdere vanuit de hiervoor omschreven taak- en aandacht toedeling betrokken portefeuillehouders te voorkomen kan hierbij een uitvoeringsbesluit worden uitgewerkt.

De portefeuillehouders plegen regelmatig overleg met de directieleden en de hoofden van de afdelingen. Hiermee wordt hun positie aan de voorkant van de besluitvorming tot uitdrukking gebracht.
Het directielid neemt deel aan en is voorzitter van het portefeuillehoudersoverleg,

Het **portefeuillehoudersoverleg** richt zich op het uitwisselen van informatie en het spreken over het Waarom, het Wat en het Wanneer. De portefeuillehouders geven aan, welke bestuurlijke aspecten het product moet bevatten.

Opdrachten aan de organisatie worden in het algemeen – buiten afwijkingen en ad-hoczaken – in het collegiaal beraad van het DB geformuleerd. De opdrachten lopen primair via de secretaris-directeur/directie.

Het is voor het optimaal functioneren van een organisatie van evident belang dat sprake is van een heldere en eenduidige aansturing.
Uitgangspunt moet dan ook zijn dat noch door het bestuur, noch door afzonderlijke DB-leden opdrachten aan individuele medewerkers, dus buiten het directielid, dan wel afdelingshoofd om, worden verstrekt. Op basis van nadere afstemming in het kader van het portefeuillehoudersoverleg kan sprake zijn van eventuele afwijkingen.

Degene die een product maakt, blijft daarvoor verantwoordelijk, terwijl het management en uiteindelijk de secretaris-directeur verantwoordelijk is voor het proces van totstandkoming van de producten. Het DT voert de integraliteitstoets uit en biedt nadien de portefeuillehouder een ambtelijk voldragen stuk aan. De portefeuillehouder krijgt vervolgens de gelegenheid dit voorstel aan te vullen dan wel te wijzigen. Acht het DB het product onvoldoende, dan wel onvoldoende geïntegreerd voorbereid, dan spreekt het DB de secretaris-directeur daarop aan. De voorstellen worden in het DB verdedigd door de betrokken portefeuillehouder.

g. De **secretaris-directeur** is het scharnierpunt tussen bestuur en organisatie. Hij/zij staat de bestuursorganen bij in hun functioneren en is de WOR-bestuurder.

   De bevoegdheden die met de bedrijfsvoering samenhangen, worden door het DB aan de secretaris-directeur gemandateerd, voor zover zij niet aan individuele DB-leden zijn

gemandateerd. Een en ander wordt in een mandaatregeling vervat. Daarnaast wordt een instructie voor de secretaris-directeur opgesteld.
Het samenspel tussen dijkgraaf, DB, AB en secretaris-directeur in de praktijk van het besturen van het waterschap kenmerkt zich door een voortdurend goede afstemming in een sfeer van wederzijds vertrouwen.

h. De specifieke benaming en verdere rolinvulling van de **griffier** binnen het waterschap is nieuw en volgt uit de wens van verschillende fracties uit het AB om de kaderstellende en controlerende rol verder te versterken en verdere professionalisering van het AB (scholing, ontwikkeling bestuurlijk samenspel) gestalte te geven. Het betreft het verder uitdiepen van de ondersteunende functie richting het AB, waarbij het vigerende monistische bestuurssyteem onverkort uitgangspunt blijft. Naast het verder versterken en ontwikkelen van de kaderstellende en controlerende rol van het AB, zal de griffier de voorbereiding en afhandeling van AB- en commissievergaderingen voor zijn rekening nemen en ondersteunt de griffier het werk van het AB en de commissies bij de beleidsvormende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol.

i. Het **directieteam** draagt de primaire verantwoordelijkheid voor de verdere stroomlijning van de interne organisatie. Transparantie in en van het primaire proces, efficiëntiestreven, klanten/afnemers snel in één keer goed van dienst te zijn, de sterke onderlinge afhankelijkheden van de diverse beleidsvelden/processen vragen om een goed bestuurde organisatie die haar processen beheerst, waarin integraal wordt gedacht en gewerkt door professionele medewerkers die aantoonbaar efficiënt is.

4. Het besturingsmodel in de praktijk

Algemeen Bestuur en Vaste Adviescommissies

Het Algemeen Bestuur
De 30 AB-leden zijn verdeeld over de categorieën ingezetenen, ongebouwd, ~~bedrijven~~ en natuurterreinen. De categorie ingezetenen is samengesteld uit de fracties van de verschillende partijen. Het AB vergadert volgens een jaarlijks vast te stellen schema. Daarnaast zal het bij bijzondere of onverwachte ontwikkelingen dan wel in belangrijke situaties met een spoedeisend karakter tussentijds bij elkaar kunnen worden geroepen, hetzij op instigatie van de voorzitter hetzij op verzoek van een (in het op te stellen Reglement van Orde nader te bepalen) aantal leden van het AB.

Elke fractie binnen de categorie ingezetenen en elke fractie van de overige belangencategorieën wijzen een voorzitter aan die als algemene woordvoerder namens de fractie optreedt. De fracties bepalen per agendapunt van elke AB-vergadering, wie als woordvoerder optreedt. De voorzitters kunnen door de dijkgraaf voor beraad worden uitgenodigd over actuele/bijzondere c.q. vertrouwelijke onderwerpen of over hete hangijzers.

Het AB bepaalt in belangrijke mate welke hoofdpunten van beleid op de bestuurlijke agenda moeten komen en geeft, met inachtneming van redelijkheid en billijkheid, aan wanneer deze onderwerpen moeten worden behandeld.
Momenten waarop het AB in de gelegenheid is om dit aan te geven zijn de bespreking van het Bestuursakkoord (zie hierna bij Het Dagelijks Bestuur), van de Voorjaarsnota en de Meerjarenraming/Jaarbegroting.
Binnen de door het AB aan te geven financiële kaders wordt bepaald welke zaken in de komende bestuursperiode, de periode van de Meerjarenraming, het volgende dan wel het lopende jaar ter besluitvorming aan het AB moeten worden voorgelegd.
Verder wordt in een najaarsvergadering van het AB aangegeven, welke thema's het AB in het komende jaar wil bespreken in zogenoemde informatieve bijeenkomsten.

In de vergaderingen van het AB wordt het bestuurlijke debat over onderwerpen van besluitvorming ten principale gevoerd. In deze vergaderingen worden de inzichten in gecondenseerde vorm naar voren gebracht en worden inhoudelijke standpunten ingenomen. Dit betekent een scherpe afbakening van het karakter van de beraadslaging en besluitvorming in het AB met de bespreking van de voorstellen door de VAC's. Details van aan de orde zijnde onderwerpen worden in die commissies behandeld. Dit betekent bijvoorbeeld dat de behandeling van de Begroting en de Meerjarenraming door het AB plaatsvindt in de vorm van algemene beschouwingen. De achtergronden van de cijfers en de bedrijfsvoering komen aan de orde in de desbetreffende VAC's.
Voorkomen moet worden dat de vergaderingen van het AB een herhaling worden van de bespreking van de voorstellen in de VAC's. De VAC's kunnen hiertoe adviseren door hen besproken voorstellen of onderwerpen op de agenda van het AB te plaatsen als: "onderwerp ter kennisneming", "onderwerp waarover geen beraadslaging plaatsvindt" (zogenoemde hamerstukken) of als "onderwerp waarover beraadslaging en besluitvorming moeten plaatsen" (zogenoemde bespreekstukken). Er moet echter ook in het AB ruimte zijn voor individuele opvattingen en standpunten die afwijken van de standpunten van de fractie. Hiertoe zal ieder lid van het AB expliciet kunnen verzoeken toch over een bepaald onderwerp plenair te beraadslagen.
De portefeuillehouders worden door de dijkgraaf in de gelegenheid gesteld om de bespreking van de voorstellen van het DB aan het AB in te leiden. Zij beantwoorden namens het DB vragen uit het AB en verdedigen de voorstellen. De secretaris-directeur geeft desgevraagd zakelijke toelichting.

Het AB amendeert waar nodig de voorstellen van het DB, kan zelf initiatiefvoorstellen indienen en dient in voorkomende gevallen moties in.
Het AB stelt de taaktoedeling aan de VAC's, de gebiedsindeling in regio's en districten vast met daaraan gekoppeld de gebieden van de streekpanels en beslist op voordracht van de fracties over de bemensing van de VAC's.
Personen die geen lid van het AB zijn kunnen – zij het in tijd gelimiteerd – inspreken tijdens de vergaderingen van het AB nadat zij zich daartoe met inachtneming van een nader te bepalen termijn hebben aangemeld.

Elk jaar wordt er een aantal informatieve/themavergaderingen van het AB gehouden, eventueel in combinatie met een praktijkbezoek in het gebied van het waterschap.
Tijdens de informatieve/thema vergaderingen worden beleidsthema's behandeld of actuele ontwikkelingen besproken die niet tot besluitvorming hoeven te leiden.

Uit het AB en DB wordt, zodra vacatures voor de functies van dijkgraaf en secretaris-directeur openvallen, een selectiecommissie gevormd voor de werving en selectie van kandidaten. Bij het opstellen van de profielschetsen voor beide functionarissen wordt rekening gehouden met hetgeen in het Besturingsmodel daaromtrent is vastgelegd.
Daarnaast wordt een adviescommissie gevormd bestaande uit een vertegenwoordiging van directie, managementteam en de Ondernemingsraad.

De Vaste Advies Commissies
De VAC's worden voorgezeten door een lid van het DB. De secretaris-directeur wijst in overleg met het DB voor elke commissie een secretaris en zo nodig een plaatsvervangend secretaris aan.

De omvang van de VAC's en de streekpanels wordt door het AB bepaald; het is niet noodzakelijk dat elke commissie evenveel leden heeft. Voor iedere VAC mag een fractie ten minste één lid aanwijzen. In het reglement op de commissies wordt de commissiestructuur verder uitgewerkt.

De fracties uit het AB beraadslagen, indien gewenst, voorafgaand aan de vergaderingen.

De DB-leden nemen deel aan de beraadslagingen van de fractie die zij vertegenwoordigen.

De leden van het AB richten zich met name op hun taken als lid van dat bestuur. Zij hebben recht op alle benodigde informatie, maar winnen deze via de griffier in. Dit recht is verder uitgewerkt in de Verordening Ambtelijke bijstand en fractieondersteuning.
De VAC's hebben elk hun eigen taakveld. Bij de bepaling daarvan wordt acht geslagen op de clustering van de portefeuille-onderdelen zoals die in het voorgaande zijn aangegeven.
De leden van de VAC's vormen zich, in samenspraak met de fractie die zij vertegenwoordigen, een mening over de voorstellen die vanuit het DB op tafel komen. Bij de bespreking van die voorstellen in de VAC's geven de leden de signalen door die zij uit hun achterban hebben ontvangen ter zake van het onderwerp van die voorstellen. De adviezen van de VAC's aan het DB worden tijdens de vergaderingen van de VAC's geformuleerd, waarna zij worden doorgegeven aan het DB. Als het DB daartoe aanleiding ziet, wordt het voorstel aangepast aan het advies van de VAC. In ieder geval stuurt het DB het advies met het uiteindelijke voorstel mee naar het AB. In de regel zullen de leden van de VAC's zich committeren aan het advies, maar het staat hen vrij om – zeker als zij het in minderheid niet eens zijn met dat advies – in de vergadering van het AB een afwijkend standpunt in te nemen.

De Regionale informatieve streekpanels

In de streekpanels krijgt het extern gerichte karakter van het bestuur van het waterschap vorm. De streekpanels belichamen het ambitieniveau dat wordt aangeduid met de term Interactief besturen[4]. Zij brengen de directe relatie van het waterschap met het gebied tot stand, vertegenwoordigen deze regionale waterautoriteit in de regio, zorgen voor de verkleining van de afstand tussen bestuur en bestuurden en vergroten het draagvlak voor regiospecifieke zaken. Mede hierdoor kunnen regiospecifieke zaken bij het waterschap worden ingebracht. Van de leden van de streekpanels wordt verwacht dat zij als geen anderen weten wat er leeft in hun district. De streekpanels worden 3 keer per jaar gehouden.

Het Dagelijks Bestuur

Uit de door het AB benoemde DB-leden worden twee loco-dijkgraven aangewezen. Hierbij en bij het toewijzen van het voorzitterschap van de streekpanels wordt gestreefd naar een evenwichtige verdeling van de taken over de DB-leden. De leden van een regionaal streekpanel worden door het DB benoemd en ontslagen.

De besluitvorming in het DB wordt gekenmerkt door de wil om het beginsel van de collegialiteit in de praktijk van het besturen daadwerkelijk vorm te geven.

De dijkgraaf en de leden van het DB onderhouden de contacten met de provincie, de gemeenten en de maatschappelijke organisaties.

De portefeuillehouders overleggen regelmatig met de directieleden en de hoofden van de afdelingen.
De portefeuillehouders leiden tijdens de vergaderingen van het DB de bespreking van de onderwerpen die tot hun portefeuille behoren in en verdedigen de geagendeerde voorstellen; de secretaris-directeur zorgt voor nadere toelichting en neemt deel aan het debat over de voorstellen.

De dijkgraaf en het DB worden in hun bestuurlijk functioneren bijgestaan door een daartoe aangewezen ambtenaar. Deze bijstand bestaat onder meer uit het voorbereiden van

[4] Term voor het functioneren in nauwe, open relatie met de omgeving.

vergaderingen van externe organen, waarin dijkgraaf en DB-leden zitting hebben. Op de bedoelde ambtenaar rust de taak om de adviezen uit de organisatie ter zake van de agendapunten van dergelijke vergaderingen tijdig en gecoördineerd beschikbaar te hebben voor de bestuurlijke deelnemers aan die vergaderingen.

De dijkgraaf

De dijkgraaf vervult de taken zoals die in de Waterschapswet zijn voorzien, maar spant zich daarnaast in om het waterschap bekendheid te geven op landelijk en regionaal bestuurlijk niveau. Hij/zij vertegenwoordigt het waterschap in diverse gremia, waar bestuurlijke aanwezigheid van het waterschap gewenst is. In met name het informatieve gedeelte van de vergaderingen van het DB maakt hij/zij de overige leden van het DB deelgenoot van hetgeen zich in die gremia voordoet. Een en ander betekent dat de dijkgraaf in hoge mate extern gericht werkt. Algemene communicatie is hierbij een belangrijk aspect; specifieke communicatie zal veelal tot de verantwoordelijkheid behoren van de desbetreffende portefeuillehouder.
De dagelijkse gang van zaken in het waterschap wordt door dijkgraaf en secretaris-directeur tenminste eenmaal per week bilateraal besproken.

De secretaris-directeur

De secretaris-directeur is eindverantwoordelijk voor het reilen en zeilen van de ambtelijke organisatie en voert de regie over het samenspel tussen bestuur en ambtelijke organisatie. Hij/zij regelt samen met de overige directieleden de contacten tussen het DB en de mensen op de werkvloer. Dezen krijgen de gelegenheid om hun werk aan de DB-leden toe te lichten en de voortgang, bijvoorbeeld van speciale projecten, te tonen.
Dit moet ertoe leiden, dat het DB zich niet op afstand geplaatst voelt en dat de DB-leden het vertrouwen houden, dat het goed gaat met de organisatie.
Ofschoon de secretaris-directeur eindverantwoordelijk is vindt de aansturing van de organisatie plaats door het directieteam. De secretaris-directeur is voorzitter van het directieteam en draagt in die hoedanigheid ook zorg voor afstemming en integratie van de aan de organisatie opgedragen taken.

Aldus vastgesteld door het algemeen bestuur op 16 juni 2023,

de secretaris, de dijkgraaf,

Pieter Sennema Mario Jacobs

BESTURINGSMODEL WATERSCHAP AA en MAAS 2023

1. Inleiding

Met ingang van het jaar 2004 is door samenvoeging van de waterschappen De Aa en De Maaskant het nieuwe waterschap Aa en Maas ontstaan. Het is een waterschap met een gebiedsgrootte van 161.000 hectare, waarin ruim 745.000 mensen wonen en waarin aan afvalwater 1.200.000 vervuilingseenheden worden geproduceerd. Er werken ruim 440 mensen bij het waterschap.
Sinds die start in 2004 heeft het nieuwe waterschap zowel bestuurlijk als organisatorisch een ingrijpende ontwikkeling doorgemaakt.

Op bestuurlijk vlak zijn het vooral de wijzigingen van de waterschapswet op het punt van verkiezing en samenstelling van het bestuur, de veranderingen in het belastingstelsel en de gewijzigde bestuurlijke verhoudingen op het punt van transparantie en verantwoording die hun invloed laten gelden.

De bestuurlijke structuur is nu, per april 2023, als volgt ingevuld.
Het Algemeen Bestuur (AB) telt 30 leden. Uit het AB worden drie Vaste Adviescommissies ~~en vier Regionale commissies~~ gevormd.
De dijkgraaf is voorzitter van het AB en van het door en uit het AB te benoemen Dagelijks Bestuur (DB). ~~Uitgegaan wordt van een compact DB~~. Het DB werkt volgens het beginsel van collegiaal bestuur en kent het systeem van portefeuilles.

De organisatie wordt integraal aangestuurd door een driehoofdige directie onder verantwoordelijkheid van de secretaris-directeur.
Bij de start van het huidige waterschap is door het bestuur een besturingsfilosofie vastgesteld die nog steeds een basis vormt voor het functioneren van het waterschap.

Het bestuur is **naar buiten gericht** met het oog op het belang van water voor de ordening van de leefomgeving. ~~Daartoe zijn voor de bestuursperiode 2019-2023 in het Bestuursakkoord een aantal uitgangspunten geformuleerd, zoals die in deze periode nader gestalte zouden moeten krijgen~~. In het Bestuursakkoord 2023-2027 wordt verder richting gegeven aan hoe het waterschap de komende 4 jaren in samenwerking met de verschillende partners gaat werken aan de wateropgaven zoals die in het Waterbeheerplan zijn opgenomen. Uitgangspunt daarbij is dat we een samenwerkend waterschap zijn midden in de samenleving en het werk van het waterschap nog meer aansluit bij de behoeften uit de samenleving.

De **missie** is geformuleerd als: het ontwikkelen, beheren en instandhouden van gezonde, duurzame en veerkrachtige watersystemen, die ruimte bieden aan een duurzaam gebruik voor mens, ecologie en klant in het gebied, waarbij de veiligheid is gewaarborgd en met een open oog voor economische aspecten.

De **identiteit** van het nieuwe waterschap wordt gekenmerkt door: betrouwbaarheid, zorgvuldigheid, degelijkheid, gedegen bedrijfsvoering en collegialiteit. Het nieuwe waterschap heeft een **klant- en toekomstgerichte, pro-actieve houding, is innovatief en aantrekkelijk voor talentvolle mensen**. Het heeft een **sterk profiel** en vertoont een aanzienlijke slag- en denkkracht.

Er is een duidelijke **scheiding tussen de rollen** van het bestuur en van de leiding van de organisatie. Het bestuur bepaalt de koers en stelt vast, waarom iets moet worden gedaan, wat dat moet zijn en wanneer het gerealiseerd moet zijn. Het management bepaalt, hoe dat wordt gedaan en heeft de zorg voor de inzet van de middelen en voor de kwaliteit van het product.

Het besturen vindt, met name vanuit het AB, plaats op **hoofdlijnen maar niet op abstracties**. Bestuurders – vooral de DB-leden - mogen bedrijfsgevoelig zijn, managers moeten bestuursgevoelig zijn. De besturing van de werkorganisatie vindt plaats op basis van effectiviteit en efficiency. Dit impliceert doeloriëntatie en gerichtheid op de kwaliteit-prijsverhouding, alles in het besef dat de middelen van het waterschap door de ingelanden moeten worden opgebracht.

Mensen zijn de pijlers van de organisatie; dit schept de verplichting om die pijlers voortdurend in goede staat te houden. De kwaliteit van de organisatie staat of valt met een zowel kwantitatief als kwalitatief goede bemensing. De mensen in de organisatie zijn ervan doordrongen dat het niet verboden is om fouten te maken, maar dat het niet willen toegeven van fouten of ze niet willen herstellen, onvergeeflijk is.

Voor de planning- en controlcyclus **is BBP[1] leidraad**. Aan verantwoording over de bedrijfsvoering aan het DB zal het management continu grote aandacht moeten besteden. Alleen dan kan het DB zijn verantwoordingsplicht jegens het AB waarmaken.

Het **primaat** ligt bij het gekozen bestuur. Dit opereert binnen de marges van landelijk en provinciaal beleid.

De **wil tot samenwerking** tussen alle actoren in het besturen van het waterschap is van eminent belang. Het bestuur neemt de strategische beslissingen en de organisatie werkt deze uit. Het bestuur geeft prioriteiten en posterioriteit aan, de organisatie geeft aan wat wel en wat niet mogelijk is.

De **voorzitter van het waterschap (dijkgraaf)** is het boegbeeld van het waterschap; hij of zij is de representant, de netwerker, de coördinator.

Op alle niveaus in de organisatie is sprake van **integraal management**[2]. Dit veronderstelt wel, dat de organisatie zo plat mogelijk gehouden wordt. Het ontstaan van ‘koninkrijkjes’ moet worden voorkomen door een gezonde onderlinge afhankelijkheid tussen de onderdelen van de organisatie in stand te houden.

De vertaling van deze besturingsfilosofie naar de bestuurspraktijk vindt plaats door middel van een besturingsmodel, waarin de diverse actoren in het nieuwe waterschap een rol krijgen toebedeeld en waarin een schets wordt gegeven van de werkwijze van de verschillende bestuursorganen, van hun onderlinge verhouding en van hun verhouding tot de ambtelijke organisatie.
De voorliggende notitie beschrijft die rollen en werkwijzen.

2. De actoren in beeld

[1] Beleids- en Beheersproces bij Waterschappen

[2] Onder Integraal Management wordt hier het volgende verstaan: De leiding(gevende) maakt voortdurend een integrale afweging van de verlangde producten, de inhoud van de producten en de met de realisering daarvan gemoeide middelen: Personeel, Informatie, Financiën, Administratie en Huisvesting.

In het waterschap worden de volgende actoren onderscheiden.

a. Het Algemeen Bestuur (AB)
b. Het Presidium
c. De Vaste Adviescommissies uit het AB (VAC's) en de Regionale informatieve streekpanels (Ris) uit het AB
d. De voorzitter (dijkgraaf)
e. Het Dagelijks Bestuur (DB)
f. De portefeuillehouders (PFH)
g. De secretaris-directeur (SD)
h. De griffier
i. Directieteam (DT)

In het navolgende wordt voor wat betreft de bestuursorganen van het waterschap de namencultuur van de Waterschapswet aangehouden, met dien verstande dat voor de voorzitter van het waterschap de benaming dijkgraaf wordt gehanteerd en voor de secretaris de term secretaris-directeur.

3. Beschrijving van de rol van elk der actoren

a. Het **AB** is het hoogste bestuursorgaan van het waterschap. Het stelt heldere doelstellingen vast op strategisch niveau. Het geeft de thema's aan die er in de bestuursperiode toe doen. Het geeft prikkels tot innovatie en stelt kritische vragen. Het AB stelt de middelen beschikbaar, houdt toezicht op de besteding daarvan en geeft een oordeel over de resultaten die bereikt zijn.

   De trits beleidsvorming / beleidsbepaling / beleidsuitvoering biedt de mogelijkheid om de rol van het AB als hoogste bestuursorgaan van het waterschap nader te duiden.

   Onder beleidsvorming wordt verstaan het bepalen van de strategische koers van het waterschap en het bepalen van het ambitieniveau waarop het waterschap invulling wil geven aan zijn taak. De kern hiervan wordt gevormd door het Waterbeheerplan en beleidsnotities voor afzonderlijke beleidsterreinen.

   Beleidsbepaling krijgt gestalte door de besluitvorming omtrent zaken waardoor de in de Inleiding van deze notitie weergegeven visie van het waterschap, met inachtneming van de strategische koers en het ambitieniveau, omgezet wordt in meetbare doelen.
   Het vertalen van deze doelen in concrete maatregelen duiden we aan als beleidsuitvoering.

   De **beleidsvorming** is bij uitstek het terrein van het AB. Zowel interne als externe factoren kunnen aanleiding geven tot het vormen van nieuw beleid of tot het bijstellen van het reeds geformuleerde beleid.

   De **beleidsbepaling** is het veld waarop het **samenspel tussen AB en DB** zichtbaar wordt: het DB bereidt de besluitvorming in het AB voor en discussieert met het AB over de vertaling van de visie naar de meetbare doelen.

   Bij de **beleidsuitvoering** is de **organisatie** aan zet. Waar het bestuur bij beleidsvorming en beleidsbepaling zorgt dat de goede dingen worden gedaan, daar zorgt de organisatie ervoor dat de dingen goed worden gedaan.

   De vergaderfrequentie van de reguliere vergaderingen van het AB ligt op 7 maal per jaar. Daarnaast worden van tijd tot tijd informatieve vergaderingen gehouden, waarin beleidsthema's aan de orde worden gesteld.

b. Het **Presidium** wordt gevormd door de dijkgraaf en de voorzitters van de fracties binnen de categorie ingezetenen en de voorzitter van als één fractie opererende Geborgden (de categorieën ongebouwd~~, bedrijven~~ en natuurterreinen). De dijkgraaf is voorzitter van het presidium en de secretaris-directeur en griffier wonen de vergaderingen van het Presidium bij. Het Presidium bespreekt het functioneren van het dagelijks bestuur en van het algemeen bestuur en de planning van de vergaderingen van het algemeen bestuur. De dijkgraaf kan het Presidium bijeenroepen voor bespreking van bijzondere of vertrouwelijke onderwerpen. In de vergadering van het Algemeen Bestuur op 11 juni 2021 zijn de landelijk opgestelde Handreiking integriteit politieke ambtsdragers ter kennisgeving aangeboden en zijn de gedragscode integriteit dagelijkse bestuurders waterschap Aa en Maas juni 2021 en de gedragscode integriteit leden Algemeen Bestuur waterschap Aa en Maas juni 2021 vastgesteld. In dat licht is ter uitvoering van beide gedragscodes door het Algemeen Bestuur besloten oa dat de dijkgraaf in eerste aanleg als contactpersoon te doen fungeert en de secretaris-directeur als zijn adviseur en als proces vast te stellen dat de dijkgraaf het vermoeden van integriteitsschending ontvangt, dit onderzoekt en de secretaris-directeur hierover advies vraagt. De dijkgraaf gaat het gesprek met de betreffende bestuurder aan en informeert in daarvoor in aanmerking komende gevallen het Presidium.

c. De **VAC's** dienen het DB gevraagd en ongevraagd van advies over aangelegenheden, het waterschap betreffende[3]. Zij hebben elk hun eigen taakveld. Het is belangrijk deze taakvelden goed nader te definiëren, zowel om doublures als om leemten in behandeling te voorkómen. Uitgangspunt is dat onderwerpen zoveel als mogelijk in één commissie aan de orde worden gesteld. Een eenmaal toegewezen onderwerp blijft primair ter behandeling in die commissie voorliggen. Anderzijds mag een behandeling in meerdere commissies de integrale benadering van onderwerpen niet in de weg staan.
Gekozen kan worden voor de volgende werkvelden:
   - Algemeen bestuurlijke en Financiële aangelegenheden
   - Communicatie en externe betrekkingen
   - Bedrijfsvoering
   - Watersysteembeheer
   - Veiligheid
   - Emissiebeheer

   De VAC's spelen een belangrijke rol bij de beleidsbepaling. De eerste discussie tussen DB en AB over de vertaling van de visie naar de meetbare doelen vindt plaats in de vergaderingen van de VAC's. Uit deze discussie komen gegevens en elementen voort waarmee het DB een voorstel kan vervolmaken. Bovendien hebben de VAC's een signaalfunctie: in de vergaderingen van de VAC's kunnen de vertegenwoordigers fracties duidelijk maken of het voorstel in de vergadering van het AB op hun steun kan rekenen. Voorzitter en plv. voorzitter van elke VAC is een lid van het DB. De voorzitters fungeren vooral als technisch voorzitter. Daarnaast is het DB lid aanwezig dat in de rol van portefeuillehouder deelneemt aan de discussie over voorstellen zijn/haar portefeuille betreffende.
   De overige DB-leden kunnen aan de vergaderingen van de VAC's deelnemen.

   ~~De Regionale informatieve streekpanels zijn panels waarin bestuurders en andere belangstellenden uit de betreffende districten worden betrokken bij het feitelijke werk van het waterschap. De gebieden van de streekpanels vallen samen met de organisatorische districten. De DB-leden zijn voorzitter van de panels. De panels worden geïnformeerd over projecten en beheer en onderhoud in het district. Zij reflecteren op projecten en op beheer- en onderhoudsaangelegenheden in het district, zij reiken de groen-blauwe~~

[3] het DB voegt de adviezen van de VAC samen in het adviseringsoverzicht, vergezeld van de reactie van het DB op deze adviezen

~~handdruk 1 maal per jaar uit. Zij zijn de (bestuurlijke) oren en ogen van het waterschap in het district.~~

d. **De dijkgraaf** geeft leiding aan het bestuurlijk proces als geheel en bepaalt de modaliteiten waarin dat proces verloopt. Hij/zij (re)presenteert het waterschap naar buiten toe en geeft vorm aan het gezicht van het waterschap.
De rol van de dijkgraaf dient ruim te worden opgevat. Hij/zij heeft een eigen portefeuille.

e. Het **DB** is bestuurlijk verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken in het waterschap. Het bereidt onder meer de besluitvorming door het AB voor.
De door en uit het AB benoemde DB-leden hebben hun verankering in de fractie die zij vertegenwoordigen, maar zij zijn *collectief verantwoordelijk voor het belang van het waterschap als geheel*. Zij vormen met de dijkgraaf een **collegiaal bestuur**, dat gekenmerkt wordt door Slagvaardigheid, Professionaliteit en Representatie.

Het DB vergadert in beginsel 1 x per 14 dagen of tussentijds dan wel met een hogere frequentie, indien daar aanleiding toe bestaat. Daarnaast kan het DB op voorstel van de dijkgraaf of een DB-lid bijeenkomen voor een vergadering met een opiniërend karakter.

Het DB laat de bedrijfsvoering primair over aan de secretaris-directeur en het DT met dien verstande, dat het DB permanent een grote interesse voor de bedrijfsvoering aan de dag legt, onder erkenning van de bevoegdheden van de secretaris-directeur en het DT op dat vlak. De invloed van het DB aan de voorkant van de besluitvorming moet duidelijk gepositioneerd zijn.
Andersom is het van belang dat het DT gevoel houdt met de bestuurlijke/strategische aangelegenheden waarvoor het DB verantwoordelijk is. Om deze wisselwerking gestalte te geven vergadert het DB om de week met het DT over aangelegenheden die de bedrijfsvoering betreffen dan wel met een bestuurlijk/strategisch karakter.

f. **De portefeuillehouders** waken over datgene wat zich in hun portefeuille bevindt. Zij verdedigen in het Algemeen Bestuur de voorstellen van het DB die op hun portefeuille betrekking hebben. Zij zorgen voor de afstemming van de ontwerp-voorstellen met hun collega-portefeuillehouders en betrekken hen zo nodig bij de totstandkoming van die voorstellen.
De verdeling van de portefeuilles zal aan het begin van iedere nieuwe bestuursperiode onderwerp van onderling beraad en besluitvorming zijn. De volgende onderwerpen moeten in ieder geval in portefeuilles worden ondergebracht, waarbij de eerste vier genoemde onderwerpen in ieder geval thuishoren in de portefeuille van de dijkgraaf:

- *Algemeen bestuurlijke en juridische zaken*
- *Bestuurlijke organisatie*
- *Calamiteitencoördinatie*
- *Communicatie en externe betrekkingen*
- *Bedrijfsvoering en middelen (personeel en organisatie, huisvesting, informatisering/automatisering)*
- *Grondzaken en eigendommen*
- *Preventieve en repressieve Handhaving*
- *Innovatie*
- *Omgevingswet*
- *Watertoets ruimtelijke plannen*
- *Natuur en recreatie*
- *Gemeentelijke waterplannen*
- *Waterkwaliteit landelijk en stedelijk gebied*
- *Beregeningsbeleid en Grondwaterbeheer*

- *Baggeren*
- *Schouwvoering*
- *Keur en Legger (-beheerregister)oppervlaktewater en keringen*
- *Ontheffingenbeleid waterkeringen*
- *Inrichting, beheer en onderhoud waterkeringen*
- *Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken*
- *Duurzame ontwikkeling, Klimaatadaptatie en Energie*
- *Inrichting, beheer en onderhoud Watersystemen*
- *Financiën en Belastingen*

Bij de clustering van deze portefeuille-onderdelen zal als volgorde worden aangehouden: eerst de functionele en dan de regionale indeling. Daarnaast kunnen thema's als aparte onderwerpen aan de respectieve portefeuilles worden toegevoegd.

DB-leden, met uitzondering van de dijkgraaf, krijgen elk een primair geografisch aandachtsgebied dat samenvalt met de regio ~~van de Ris waar zij voorzitter van zijn.~~ Zij krijgen als taak onder meer het leggen en onderhouden van contacten met gemeenten en andere instellingen, zoals non-gouvernementele organisaties in hun gebied, voor zover het algemene onderwerpen betreft. Zodra het om specifieke onderwerpen gaat, worden de contacten gelegd en onderhouden door de betrokken portefeuillehouder(s). Om het risico van eventuele fricties of "grensconflicten" tussen meerdere vanuit de hiervoor omschreven taak- en aandacht toedeling betrokken portefeuillehouders te voorkomen kan hierbij een uitvoeringsbesluit worden uitgewerkt.

De portefeuillehouders plegen regelmatig overleg met de directieleden en de hoofden van de afdelingen. Hiermee wordt hun positie aan de voorkant van de besluitvorming tot uitdrukking gebracht.
Het directielid neemt deel aan en is voorzitter van het portefeuillehoudersoverleg,

Het **portefeuillehoudersoverleg** richt zich op het uitwisselen van informatie en het spreken over het Waarom, het Wat en het Wanneer. De portefeuillehouders geven aan, welke bestuurlijke aspecten het product moet bevatten.

Opdrachten aan de organisatie worden in het algemeen – buiten afwijkingen en ad-hoczaken – in het collegiaal beraad van het DB geformuleerd. De opdrachten lopen primair via de secretaris-directeur/directie.

Het is voor het optimaal functioneren van een organisatie van evident belang dat sprake is van een heldere en eenduidige aansturing.
Uitgangspunt moet dan ook zijn dat noch door het bestuur, noch door afzonderlijke DB-leden opdrachten aan individuele medewerkers, dus buiten het directielid, dan wel afdelingshoofd om, worden verstrekt. Op basis van nadere afstemming in het kader van het portefeuillehoudersoverleg kan sprake zijn van eventuele afwijkingen.

Degene die een product maakt, blijft daarvoor verantwoordelijk, terwijl het management en uiteindelijk de secretaris-directeur verantwoordelijk is voor het proces van totstandkoming van de producten. Het DT voert de integraliteitstoets uit en biedt nadien de portefeuillehouder een ambtelijk voldragen stuk aan. De portefeuillehouder krijgt vervolgens de gelegenheid dit voorstel aan te vullen dan wel te wijzigen. Acht het DB het product onvoldoende, dan wel onvoldoende geïntegreerd voorbereid, dan spreekt het DB de secretaris-directeur daarop aan. De voorstellen worden in het DB verdedigd door de betrokken portefeuillehouder.

g. De **secretaris-directeur** is het scharnierpunt tussen bestuur en organisatie. Hij/zij staat de bestuursorganen bij in hun functioneren en is de WOR-bestuurder.

   De bevoegdheden die met de bedrijfsvoering samenhangen, worden door het DB aan de secretaris-directeur gemandateerd, voor zover zij niet aan individuele DB-leden zijn gemandateerd. Een en ander wordt in een mandaatregeling vervat. Daarnaast wordt een instructie voor de secretaris-directeur opgesteld.
   Het samenspel tussen dijkgraaf, DB, AB en secretaris-directeur in de praktijk van het besturen van het waterschap kenmerkt zich door een voortdurend goede afstemming in een sfeer van wederzijds vertrouwen.

h. De specifieke benaming en verdere rolinvulling van de **griffier** binnen het waterschap is nieuw en volgt uit de wens van verschillende fracties uit het AB om de kaderstellende en controlerende rol verder te versterken en verdere professionalisering van het AB (scholing, ontwikkeling bestuurlijk samenspel) gestalte te geven. Het betreft het verder uitdiepen van de ondersteunende functie richting het AB, waarbij het vigerende monistische bestuurssyteem onverkort uitgangspunt blijft. Naast het verder versterken en ontwikkelen van de kaderstellende en controlerende rol van het AB, zal de griffier de voorbereiding en afhandeling van AB- en commissievergaderingen voor zijn rekening nemen en ondersteunt de griffier het werk van het AB en de commissies bij de beleidsvormende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol.

i. Het **directieteam** draagt de primaire verantwoordelijkheid voor de verdere stroomlijning van de interne organisatie. Transparantie in en van het primaire proces, efficiëntiestreven, klanten/afnemers snel in één keer goed van dienst te zijn, de sterke onderlinge afhankelijkheden van de diverse beleidsvelden/processen vragen om een goed bestuurde organisatie die haar processen beheerst, waarin integraal wordt gedacht en gewerkt door professionele medewerkers die aantoonbaar efficiënt is.

4. Het besturingsmodel in de praktijk

Algemeen Bestuur en Vaste Adviescommissies

Het Algemeen Bestuur
De 30 AB-leden zijn verdeeld over de categorieën ingezetenen, ongebouwd, ~~bedrijven~~ en natuurterreinen. De categorie ingezetenen is samengesteld uit de fracties van de verschillende partijen. Het AB vergadert volgens een jaarlijks vast te stellen schema. Daarnaast zal het bij bijzondere of onverwachte ontwikkelingen dan wel in belangrijke situaties met een spoedeisend karakter tussentijds bij elkaar kunnen worden geroepen, hetzij op instigatie van de voorzitter hetzij op verzoek van een (in het op te stellen Reglement van Orde nader te bepalen) aantal leden van het AB.

Elke fractie binnen de categorie ingezetenen en elke fractie van de overige belangencategorieën wijzen een voorzitter aan die als algemene woordvoerder namens de fractie optreedt. De fracties bepalen per agendapunt van elke AB-vergadering, wie als woordvoerder optreedt. De voorzitters kunnen door de dijkgraaf voor beraad worden uitgenodigd over actuele/bijzondere c.q. vertrouwelijke onderwerpen of over hete hangijzers.

Het AB bepaalt in belangrijke mate welke hoofdpunten van beleid op de bestuurlijke agenda moeten komen en geeft, met inachtneming van redelijkheid en billijkheid, aan wanneer deze onderwerpen moeten worden behandeld.
Momenten waarop het AB in de gelegenheid is om dit aan te geven zijn de bespreking van het Bestuursakkoord (zie hierna bij Het Dagelijks Bestuur), van de Voorjaarsnota en de Meerjarenraming/Jaarbegroting.

Binnen de door het AB aan te geven financiële kaders wordt bepaald welke zaken in de komende bestuursperiode, de periode van de Meerjarenraming, het volgende dan wel het lopende jaar ter besluitvorming aan het AB moeten worden voorgelegd.
Verder wordt in een najaarsvergadering van het AB aangegeven, welke thema's het AB in het komende jaar wil bespreken in zogenoemde informatieve bijeenkomsten.

In de vergaderingen van het AB wordt het bestuurlijke debat over onderwerpen van besluitvorming ten principale gevoerd. In deze vergaderingen worden de inzichten in gecondenseerde vorm naar voren gebracht en worden inhoudelijke standpunten ingenomen. Dit betekent een scherpe afbakening van het karakter van de beraadslaging en besluitvorming in het AB met de bespreking van de voorstellen door de VAC's. Details van aan de orde zijnde onderwerpen worden in die commissies behandeld. Dit betekent bijvoorbeeld dat de behandeling van de Begroting en de Meerjarenraming door het AB plaatsvindt in de vorm van algemene beschouwingen. De achtergronden van de cijfers en de bedrijfsvoering komen aan de orde in de desbetreffende VAC's.
Voorkomen moet worden dat de vergaderingen van het AB een herhaling worden van de bespreking van de voorstellen in de VAC's. De VAC's kunnen hiertoe adviseren door hen besproken voorstellen of onderwerpen op de agenda van het AB te plaatsen als: "onderwerp ter kennisneming", "onderwerp waarover geen beraadslaging plaatsvindt" (zogenoemde hamerstukken) of als "onderwerp waarover beraadslaging en besluitvorming moeten plaatsen" (zogenoemde bespreekstukken). Er moet echter ook in het AB ruimte zijn voor individuele opvattingen en standpunten die afwijken van de standpunten van de fractie. Hiertoe zal ieder lid van het AB expliciet kunnen verzoeken toch over een bepaald onderwerp plenair te beraadslagen.
De portefeuillehouders worden door de dijkgraaf in de gelegenheid gesteld om de bespreking van de voorstellen van het DB aan het AB in te leiden. Zij beantwoorden namens het DB vragen uit het AB en verdedigen de voorstellen. De secretaris-directeur geeft desgevraagd zakelijke toelichting.

Het AB amendeert waar nodig de voorstellen van het DB, kan zelf initiatiefvoorstellen indienen en dient in voorkomende gevallen moties in.
Het AB stelt de taaktoedeling aan de VAC's vast, ~~de gebiedsindeling in regio's en districten vast met daaraan gekoppeld de gebieden van de streekpanels~~ en beslist op voordracht van de fracties over de bemensing van de VAC's.
Personen die geen lid van het AB zijn kunnen – zij het in tijd gelimiteerd – inspreken tijdens de vergaderingen van het AB nadat zij zich daartoe met inachtneming van een nader te bepalen termijn hebben aangemeld.

Elk jaar wordt er een aantal informatieve/themavergaderingen van het AB gehouden, eventueel in combinatie met een praktijkbezoek in het gebied van het waterschap.
Tijdens de informatieve/thema vergaderingen worden beleidsthema's behandeld of actuele ontwikkelingen besproken die niet tot besluitvorming hoeven te leiden.

Uit het AB en DB wordt, zodra vacatures voor de functies van dijkgraaf en secretaris-directeur openvallen, een selectiecommissie gevormd voor de werving en selectie van kandidaten. Bij het opstellen van de profielschetsen voor beide functionarissen wordt rekening gehouden met hetgeen in het Besturingsmodel daaromtrent is vastgelegd.
Daarnaast wordt een adviescommissie gevormd bestaande uit een vertegenwoordiging van directie, managementteam en de Ondernemingsraad.

De Vaste Advies Commissies
De VAC's worden voorgezeten door een lid van het DB. De secretaris-directeur wijst in overleg met het DB voor elke commissie een secretaris en zo nodig een plaatsvervangend secretaris aan.

De omvang van de VAC's ~~en de streekpanels~~ wordt door het AB bepaald; het is niet noodzakelijk dat elke commissie evenveel leden heeft. Voor iedere VAC mag een fractie ten minste één lid aanwijzen. In het reglement op de commissies wordt de commissiestructuur verder uitgewerkt.

De fracties uit het AB beraadslagen, indien gewenst, voorafgaand aan de vergaderingen. De DB-leden nemen deel aan de beraadslagingen van de fractie die zij vertegenwoordigen.

De leden van het AB richten zich met name op hun taken als lid van dat bestuur. Zij hebben recht op alle benodigde informatie, maar winnen deze via de griffier in. Dit recht is verder uitgewerkt in de Verordening Ambtelijke bijstand en fractieondersteuning.
De VAC's hebben elk hun eigen taakveld. Bij de bepaling daarvan wordt acht geslagen op de clustering van de portefeuille-onderdelen zoals die in het voorgaande zijn aangegeven.
De leden van de VAC's vormen zich, in samenspraak met de fractie die zij vertegenwoordigen, een mening over de voorstellen die vanuit het DB op tafel komen. Bij de bespreking van die voorstellen in de VAC's geven de leden de signalen door die zij uit hun achterban hebben ontvangen ter zake van het onderwerp van die voorstellen. De adviezen van de VAC's aan het DB worden tijdens de vergaderingen van de VAC's geformuleerd, waarna zij worden doorgegeven aan het DB. Als het DB daartoe aanleiding ziet, wordt het voorstel aangepast aan het advies van de VAC. In ieder geval stuurt het DB het advies met het uiteindelijke voorstel mee naar het AB. In de regel zullen de leden van de VAC's zich committeren aan het advies, maar het staat hen vrij om – zeker als zij het in minderheid niet eens zijn met dat advies – in de vergadering van het AB een afwijkend standpunt in te nemen.

~~**De Regionale informatieve streekpanels**~~

~~*In de streekpanels krijgt het extern gerichte karakter van het bestuur van het waterschap vorm. De streekpanels belichamen het ambitieniveau dat wordt aangeduid met de term Interactief besturen[4]. Zij brengen de directe relatie van het waterschap met het gebied tot stand, vertegenwoordigen deze regionale waterautoriteit in de regio, zorgen voor de verkleining van de afstand tussen bestuur en bestuurden en vergroten het draagvlak voor regiospecifieke zaken. Mede hierdoor kunnen regiospecifieke zaken bij het waterschap worden ingebracht. Van de leden van de streekpanels wordt verwacht dat zij als geen anderen weten wat er leeft in hun district. De streekpanels worden 3 keer per jaar gehouden.*~~

Het Dagelijks Bestuur

Uit de door het AB benoemde DB-leden worden ~~twee~~ loco-dijkgraven aangewezen. Hierbij ~~en bij het toewijzen van het voorzitterschap van de streekpanels~~ wordt gestreefd naar een evenwichtige verdeling van de taken over de DB-leden. ~~De leden van een regionaal streekpanel worden door het DB benoemd en ontslagen.~~

De besluitvorming in het DB wordt gekenmerkt door de wil om het beginsel van de collegialiteit in de praktijk van het besturen daadwerkelijk vorm te geven.

De dijkgraaf en de leden van het DB onderhouden de contacten met de provincie, de gemeenten en de maatschappelijke organisaties.

De portefeuillehouders overleggen regelmatig met de directieleden en de hoofden van de afdelingen.

[4] Term voor het functioneren in nauwe, open relatie met de omgeving.

De portefeuillehouders leiden tijdens de vergaderingen van het DB de bespreking van de onderwerpen die tot hun portefeuille behoren in en verdedigen de geagendeerde voorstellen; de secretaris-directeur zorgt voor nadere toelichting en neemt deel aan het debat over de voorstellen.

De dijkgraaf en het DB worden in hun bestuurlijk functioneren bijgestaan door een daartoe aangewezen ambtenaar. Deze bijstand bestaat onder meer uit het voorbereiden van vergaderingen van externe organen, waarin dijkgraaf en DB-leden zitting hebben. Op de bedoelde ambtenaar rust de taak om de adviezen uit de organisatie ter zake van de agendapunten van dergelijke vergaderingen tijdig en gecoördineerd beschikbaar te hebben voor de bestuurlijke deelnemers aan die vergaderingen.

De dijkgraaf

De dijkgraaf vervult de taken zoals die in de Waterschapswet zijn voorzien, maar spant zich daarnaast in om het waterschap bekendheid te geven op landelijk en regionaal bestuurlijk niveau. Hij/zij vertegenwoordigt het waterschap in diverse gremia, waar bestuurlijke aanwezigheid van het waterschap gewenst is. In met name het informatieve gedeelte van de vergaderingen van het DB maakt hij/zij de overige leden van het DB deelgenoot van hetgeen zich in die gremia voordoet. Een en ander betekent dat de dijkgraaf in hoge mate extern gericht werkt. Algemene communicatie is hierbij een belangrijk aspect; specifieke communicatie zal veelal tot de verantwoordelijkheid behoren van de desbetreffende portefeuillehouder.
De dagelijkse gang van zaken in het waterschap wordt door dijkgraaf en secretaris-directeur tenminste eenmaal per week bilateraal besproken.

De secretaris-directeur

De secretaris-directeur is eindverantwoordelijk voor het reilen en zeilen van de ambtelijke organisatie en voert de regie over het samenspel tussen bestuur en ambtelijke organisatie. Hij/zij regelt samen met de overige directieleden de contacten tussen het DB en de mensen op de werkvloer. Dezen krijgen de gelegenheid om hun werk aan de DB-leden toe te lichten en de voortgang, bijvoorbeeld van speciale projecten, te tonen.
Dit moet ertoe leiden, dat het DB zich niet op afstand geplaatst voelt en dat de DB-leden het vertrouwen houden, dat het goed gaat met de organisatie.
Ofschoon de secretaris-directeur eindverantwoordelijk is vindt de aansturing van de organisatie plaats door het directieteam. De secretaris-directeur is voorzitter van het directieteam en draagt in die hoedanigheid ook zorg voor afstemming en integratie van de aan de organisatie opgedragen taken.

Aldus vastgesteld door het algemeen bestuur op 16 juni 2023,

de secretaris, de dijkgraaf,

Pieter Sennema Mario Jacobs

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	1124
Extern Zaak ID	0654294389
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2023
Agendapunt	4.C
Titel	Financiële stukken AQUON (Jaarrekening 2022, Begrotingswijziging 2023 en Conceptbegroting 2024)
Organisatieonderdeel	Concernstaf
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Peter Ketelaars
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
AB Adviesnota AQUON 2023
1. AQUON-Jaarstukken2022-V5
2. AQUON-Begrotingswijziging 2023
3. AQUON-Programmabegroting2024-V5
4. Concept zienswijze BW2023 en PB2024

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Commissie Emissiebeheer	25 mei 2023
Algemeen Bestuur	**16 juni 2023**

Voorgesteld besluit

In te stemmen met het versturen van bijgaande zienswijze op de Begrotingswijziging 2023 Aquon en de Conceptprogrammabegroting 2024 Aquon.

Besluit

Conform voorstel.

ADVIESNOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 16 JUNI 2023

VOORSTEL:

1. Kennis te nemen van de Jaarstukken 2022 Aquon, de Begrotingswijziging 2023 Aquon en de Conceptprogrammabegroting 2024 Aquon;
2. In te stemmen met het versturen van bijgaande zienswijze op de Begrotingswijziging 2023 en de Conceptprogrammabegroting 2024 Aquon.

PROBLEEMSTELLING

Waterschap Aa en Maas is samen met 8 andere waterschappen eigenaar van het gemeenschappelijke waterschapslaboratorium Aquon. Aquon verricht monstername- en laboratoriumwerkzaamheden t.b.v. de kwalitatieve monitoring (KRW) van het watersysteem, de monitoring van de zuiverings-installaties, hydrobiologie (ecologie), waterbodemonderzoek, grondwater-onderzoek en t.b.v. handhavingsactiviteiten, calamiteiten en projecten.
In de beprijzing van haar dienstverlening maakt Aquon gebruik van verkooppunten. Elke analyse/activiteit die op het laboratorium wordt uitgevoerd, is gekoppeld aan een aantal verkooppunten.
Voor de kostenverdeling wordt uitgegaan van vaste en variabele kosten. Daarbij wordt 75% van de kosten van Aquon als vast en 25% als variabel aangemerkt. De vaste kosten worden over de deelnemende waterschappen verdeeld op basis van de gemiddelde productie van de drie afgelopen jaren. De variabele kosten worden verdeeld naar verhouding van de werkelijke productie in het betreffende jaar.

Bijgaand ontvangt u ter kennisname de Jaarstukken 2022 Aquon (bijlage 1). Verder ontvangt u ter zienswijzevorming de Begrotingswijziging 2023 (bijlage 2) en de Conceptprogrammabegroting 2024 van Aquon (bijlage 3).

<u>Nieuwbouw</u>

Aquon werkt momenteel vanuit een tweetal locaties (Leiden en Tiel). Het AB van Aquon heeft in maart 2020 op basis van een opgestelde businesscase unaniem besloten tot centralisatie van Aquon's laboratoria door middel van nieuwbouw van een eenlaags-pand op een centrale locatie (Houten). Begin 2023 is met succes de aanbesteding van de nieuwbouw afgerond en zijn een

drietal aannemers gecontracteerd voor de realisatie ervan. Het nieuw te bouwen pand wordt flexibel opgezet, zodat elke lab-ruimte groter en kleiner kan worden of voor een ander doel kan worden ingezet. Oplevering is vooralsnog voorzien voor eind 2024.

BEOOGD EFFECT

Middels de zienswijze geeft het waterschap aan het AB van Aquon een advies af ten behoeve van de definitieve besluitvorming over de Begrotingswijziging 2023 en de Conceptprogrammabegroting 2024 door het AB van Aquon op 3 juli 2023.

ARGUMENTEN

Om de volgende reden wordt voorgesteld een positieve zienswijze (bijlage 4) af te geven:

2.1. De begrotingswijziging 2023 en conceptbegroting 2024 zijn realistisch

De begrotingswijziging 2023 is noodzakelijk doordat na het opstellen in februari 2022 van de primitieve begroting voor 2023 een onverwacht hoge inflatie en loonontwikkeling is opgetreden. Aangezien ook Aquon hiermee geconfronteerd wordt dient de begroting voor 2023 hierop aangepast te worden.

De inhoud en vertaling van de Conceptprogrammabegroting 2024 is realistisch.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

Doordat de werkelijk te betalen deelnemersbijdragen jaarlijks nacalculatorisch worden vastgesteld, op basis van de werkelijke kosten van Aquon en de werkelijk afgenomen productie door de deelnemers, geldt ook voor 2023 en 2024 dat de werkelijke deelnemersbijdragen af kunnen wijken van de begrote deelnemersbijdragen.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

Net als voorgaande jaren bestaat zowel de Jaarrekening 2022 als de Begrotingswijziging 2023 en Conceptprogrammabegroting 2024 uit de volgende twee programma's:

a. <u>Programma 1: Laboratorium Aquon</u>
   Dit programma bestaat uit de reguliere laboratoriumactiviteiten.
b. <u>Programma 2: Eigenaarsdeel GR Aquon</u>

Dit programma bestaat uit de kosten inzake de ombouw, nieuwbouw en herinrichting van Aquon als gevolg van de door de eigenaren gemaakte strategische keuze tot centralisatie van de huisvesting. Hier worden ook de (personele) frictiekosten verantwoord als gevolg van de centralisatie.

Onderstaand wordt nader ingegaan op de Jaarstukken 2022, de Begrotingswijziging 2023 en de Conceptprogrammabegroting 2024 van Aquon en de financiële gevolgen voor waterschap Aa en Maas.

1. Jaarstukken 2022 Aquon

   De Jaarstukken 2022 bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening over het verslagjaar 2022. In navolgende tabel staan de belangrijkste cijfers over 2022 met daaronder een korte toelichting.

Aquon totaal	begroot	realisatie	afwijking
Productie			
- reguliere productie	15.344.763	15.792.468	+ 2,9%
- Covid-bemonsteringen	2.813.288	1.958.202	-/- 30%
Totale productie	18.158.051	17.750.670	-/- 2,2%
Financiën			
- deelnemersbijdragen	€ 32.293.000	€ 31.348.521	-/- 2,9%
- prijs per verkooppunt	€ 1,778	€ 1,766	-/- 0,7%

De totale productie van Aquon is in 2022 2,2% lager dan begroot. Mede vanwege een onvoorziene bate (teruggave BTW over 2020 en 2021 m.b.t. de Covid-bemonsteringen) is het totaal van de deelnemersbijdragen 2,9% lager dan begroot. De Covid-bemonsteringen zijn 30% achtergebleven ten opzichte van de begroting. Dit komt doordat Aquon in de begroting was uitgegaan van dagelijks bemonsteren van alle zuiveringen terwijl in werkelijkheid vijf keer per week is bemonsterd. In 2020 is Aquon in opdracht van het ministerie van VWS gestart met de Covid-bemonsteringen op de zuiveringen. Daarbij waren de waterschappen en het ministerie overeengekomen dat deze activiteiten in 2022 zouden worden opgeschaald naar het dagelijks bemonsteren van alle zuiveringen in Nederland. In het najaar van 2021 besloot het ministerie echter dat opschaling naar vijf in plaats van zeven bemonsteringen per week per zuivering voldoende was. Ter dekking van de kosten van de Covid-

bemonsteringen ontvangen de waterschappen een vergoeding van het ministerie.

De kosten voor het programma “eigenaarsdeel” waren € 31.000 lager dan begroot. Dit voordeel wordt evenals de begrote dotatie middels resultaatbestemming geheel toegevoegd aan een bestemmingsreserve. Aangezien er vanwege de verhuizing naar de centrale locatie frictiekosten gaan ontstaan, maar de timing van het optreden ervan lastig te voorspellen is, heeft het AB van Aquon eerder besloten om hiervoor een bestemmingsreserve te vormen. Per einde 2022 is de bestemmingsreserve € 1.671.000 groot.
In onderstaande tabel staan de belangrijkste cijfers voor Aa en Maas.

Waterschap Aa en Maas	begroot	realisatie	afwijking
Productie			
- reguliere productie	1.661.000	1.821.055	+ 9,6%
- Covid-bemonsteringen	136.757	100.386	
Totale productie	1.797.757	1.921.441	
Financiën			
- Reguliere productie	€ 3.050.275	€ 2.940.000	-/- 3,6%
- Covid-bemonsteringen	€ 242.725	€ 186.000	
Totale kosten	€ 3.293.000	€ 3.126.000	
prijs per verkooppunt	€ 1,832	€ 1,627	-/- 11,2%
- opbrengst Covid ministerie	€ 242.725 -/-	€ 186.000 -/-	
- eigenaarskosten	€ 108.000	€ 108.000	

Ondanks een hogere productie zijn de totale laboratoriumkosten 2022 voor Aa en Maas lager dan begroot. De reguliere productie is 9,6% hoger dan begroot en de daarmee samenhangende kosten 3,6% lager dan begroot. De toename in de reguliere productie wordt vooral veroorzaakt doordat in de begroting van Aquon nog geen rekening was gehouden met werkzaamheden in het kader van sensoring en enkele extra projecten op het gebied van zuiveren. In de begroting van het waterschap was hier al wel rekening mee gehouden door extra budget van € 203.500 op te nemen. Voor de reguliere productie (excl. Covid-bemonsteringen) was een budget begroot van € 3.253.781 (€ 3.050.275 conform begroting Aquon + € 203.506 extra budget). De werkelijke kosten voor de reguliere productie

(excl. Covid-bemonsteringen) zijn uitgekomen op € 2.940.000. Dit betekent dat een voordeel is ontstaan op de laboratoriumkosten van Aquon van bijna € 314.000. Dit voordeel is reeds verantwoord in het exploitatieresultaat van de Jaarrekening 2022 van het waterschap. De Covid-bemonsteringen zijn budgettair neutraal opgenomen in de begroting en jaarrekening, aangezien naast de Aquon-kosten een even grote opbrengst van het ministerie van VWS wordt ontvangen.

2. Begrotingswijziging 2023 AQUON
   Voor de eerste keer in haar bestaan is Aquon genoodzaakt een begrotingswijziging door te voeren. De oorspronkelijke begroting voor 2023 is opgesteld in februari/maart 2022, toen de effecten van de oorlog in Oekraïne nog niet bekend waren. Bij de aanbieding destijds van de begroting voor 2023 is opgemerkt dat toegepaste indexeringen aan de lage kant konden zijn. Met de inmiddels voor 2023 afgesloten CAO, de prijsstijgingen voor o.a. het inhuren van personeel, energie, gebruiks- en verbruiksgoederen en het uitbesteden van analyses en werkzaamheden is Aquon genoodzaakt om een begrotingswijziging op te stellen. Als gevolg van de prijsstijgingen nemen de totale kosten voor de waterschappen met € 2,7 miljoen toe (+7,8%) ten opzichte van de oorspronkelijke begroting. Aquon heeft in de begrotingswijziging ook een actualisatie van de meetvraag doorgevoerd.

   Door de begrotingswijziging nemen voor Aa en Maas de reguliere laboratoriumkosten voor 2023 met € 211.000 toe. Bij het opstellen van de eerste bestuursrapportage over 2023 wordt deze toename meegenomen en zal beoordeeld worden of dit kan worden opgevangen binnen de reguliere totale begroting van het waterschap.

3. Conceptprogrammabegroting 2024 Aquon
   Wat de laboratoriumbegroting betreft is de totale meetvraag voor 2024 van de deelnemers begroot op 16,9 miljoen verkooppunten tegen 18,5 miljoen begroot voor 2023 (realisatie over 2022 was 17,8 miljoen). De afname komt door een lagere productie inzake Covid-bemonsteringen. Het ministerie van VWS heeft besloten om per 2024 de frequentie van het bemonsteren te reduceren tot een minimaal basisniveau.

De begrote kosten voor 2024 komen uit op € 35,7 miljoen tegen € 37,0 miljoen voor 2023 zoals opgenomen in de begrotingswijziging.

Specifiek voor Aa en Maas geldt dat voor 2024 wordt uitgegaan van een reguliere meetvraag van 1.960.000 verkooppunten verkooppunten en daarmee samenhangende kosten van € 4.042.000. Voor Covid-bemonsteringen komen hier nog € 50.000 aan kosten bij. De begrote deelnemersbijdrage voor Aa en Maas is dan ook in totaal € 4.092.000. Voor de Covid-bemonsteringen ontvangt Aa en Maas, buiten Aquon om, een vergoeding van het ministerie van € 50.000.
Het aandeel voor Aa en Maas in de eigenaarskosten is voor 2024 begroot op € 223.000. In de nog op te stellen begroting voor 2024 van waterschap Aa en Maas wordt rekening gehouden met netto Aquon-kosten voor 2024 van in totaal € 4.265.000 (laboratoriumkosten € 4.092.000, eigenaars-kosten € 223.000 en een opbrengst voor de Covid-bemonsteringen van € 50.000).

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

n.v.t.

UITVOERING/VERVOLG

Na vaststelling van de zienswijze wordt deze naar Aquon gestuurd zodat het AB van Aquon deze kan betrekken bij de definitieve vaststelling op 3 juli 2023 van de Begrotingswijziging 2023 en Programmabegroting 2024.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

n.v.t.

BIJLAGEN

0. AB-besluit;
1. Jaarstukken 2022 Aquon;
2. Begrotingswijziging 2023 Aquon;
3. Conceptprogrammabegroting 2024 en meerjarenraming 2025 – 2028;
4. Concept zienswijze.

VERSIEDATUM

9 mei 2023

AB-BESLUIT

ONDERWERP: JAARREKENING 2022, BEGROTINGSWIJZIGING 2023 EN CONCEPTBEGROTING 2024 AQUON

AGENDAPUNT:

BESLUITNUMMER:

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;

gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 9 mei 2023;

gelet op het bepaalde in de Wet gemeenschappelijke regelingen;

gezien het advies van de commissie Emissiebeheer van 25 mei 2023;

B E S L U I T:

In te stemmen met het versturen van bijgaande zienswijze op de Begrotingswijziging 2023 en Conceptprogrammabegroting 2024 van Aquon.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 16 juni 2023,

de secretaris, de dijkgraaf,

Pieter Sennema Mario Jacobs

JAARSTUKKEN AQUON
2022

Wateronderzoek en advies

Datum: 29 maart 2023
Versie: 1.2
Opsteller: Peter Toenders
Controle: Chantal van Heuven

INHOUD

JAARVERSLAG 2022

Samenvatting van directie en bestuur **5**

1. Kerngegevens van de GR AQUON **8**

2. Profielschets en verkorte weergave van de financiële resultaten **9**

3. Duurzaamheid **13**

4. Algemene toelichting op de jaarstukken **15**

5. Programmaverantwoording **16**

5.1 Programma laboratorium 16

5.2 Programma eigenaarsdeel 18

6. Paragrafen **19**

6.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar 19

Centralisatie 19

Personeel 20

Inhuur personeel 20

Ziekteverzuim 21

Productie 21

Servicebureau 22

Vraagontwikkeling en advies 22

Monstername & logistiek 23

Chemisch onderzoek 23

Hydrobiologisch onderzoek 23

6.2 Uitgangspunten en normen 24

6.3 Incidentele baten en lasten 24

6.4 Kostentoerekening 24

6.5 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen 24

6.6 Waterschapsbelastingen 24

Weerstandsvermogen 24

Risico’s 25

Frauderisico 26

6.7 Financiering 26

Financieringsarrangement ultimo 2022 26

Kasgeldlimiet 26

Renterisiconorm 27

6.8 Kapitaalgoederen en bedrijfsmiddelen 27

6.9 Bedrijfsvoering 28

6.10 EMU-saldo 28

6.11 Uittreedregeling 29

6.12 Privacy/algemene verordening gegevensbescherming 30

JAARREKENING 2022

Balans per 31 december 2022 33

Exploitatierekening over het jaar 2022 34

Waarderingsgrondslagen 35

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 35

Toelichting op de balans per 31 december 2022 38

Toelichting op de exploitatierekening over het begrotingsjaar 46

Programma laboratorium 47

Programma eigenaarsdeel 54

Gebeurtenissen na balansdatum 56

Overige gegevens 57

Besluit tot resultaatbestemming 2022 en vaststelling van de jaarrekening 58

CONTROLEVERKLARING VAN ONAFHANKELIJK ACCOUNTANT 60

JAARVERSLAG 2022

SAMENVATTING VAN DIRECTIE EN BESTUUR

Voor u liggen de jaarstukken 2022 van AQUON, die het jaarverslag en de jaarrekening bevatten.

Het jaar 2022 stond na twee Corona-jaren in het teken van nieuwe onzekerheden en oplopende inflatie; beiden als gevolg van de oorlog in Oekraïne. De directie is verheugd u te informeren dat AQUON onder deze omstandigheden doelgericht op koers is gebleven. De strategie van ketenpartnerschap, innovatie en netwerkfunctie is voor AQUON, haar medewerkers en de waterschappen zeer degelijk gebleken. Het gaat goed.

GROTERE BEWEEGLIJKHEID VAN DE WERKOMVANG

De begrote werkomvang dateert van december 2020 toen de waterschappen een reguliere meetvraag benoemden van 15,4 miljoen verkooppunten. Met de toevoeging van de 2,8 miljoen verwachte verkooppunten voor Covid (op dat moment was zeven maal per week bemonsteren voorzien) komt de totaal begrote meetvraag voor 2022 uit op 18,2 miljoen verkooppunten.
Eind 2021 werd duidelijk dat VWS de frequentie van de Covid-bemonstering van de zuiveringen zou reduceren tot 5 maal per week bemonsteren in plaats van de voorgenomen dagelijkse bemonsteringen. Voor AQUON betekende dit een daling van 0,8 miljoen verkooppunten naar 2,0 miljoen.
De waterschappen stelden bij de hernieuwde opgave eind december 2021 de verwachting voor hun eigen behoefte met een vergelijkbare omvang naar boven bij. In het eerste kwartaal van 2022 lag de werkelijke reguliere meetvraag van de waterschappen zelfs boven dit hogere niveau van 16,2 miljoen verkooppunten op jaarbasis.
In het tweede kwartaal van 2022 tekende zich een trendbreuk af en daalde de reguliere meetvraag van de waterschappen naar het originele niveau van 15,4 miljoen verkooppunten. Het betrof in het bijzonder het achterblijven van waterbodemwerkzaamheden ten behoeve van baggerwerkzaamheden.
Door de intensieve samenwerking en communicatie tussen AQUON en haar waterschappen werd in het derde kwartaal duidelijk dat werkzaamheden waren uitgesteld en dat er geen intentie was tot afstel. De werkstroom kwam weer op gang en deels werd het uitgestelde werk ook in opdracht gegeven, waardoor de uiteindelijke reguliere productie voor de waterschappen uitkwam op 15,8 miljoen verkooppunten.

Inschatting waterschappen over de meetvraag in 2022 in de loop der tijd
De inschatting van de omvang van de te verwachte meetvraag in de loop der tijd kan als volgt worden weergegeven:

BRON	TIJDSTIP	REGULIERE MEETVRAAG WATERSCHAPPEN	CONVENANT VWS	TOTALE MEETVRAAG
Begroting 2022	December 2020	15,4	2,8	18,2
Begroting 2023	December 2021	16,2	2,0	18,2
Halfjaar rapportage	Juli 2022	15,5	2,0	17,5
Jaarrekening 2022	December 2022	15,8	2,0	17,8

Meetvraag in miljoen verkooppunten

MANAGEMENT DAADKRACHT EN SAMENWERKING ALS REACTIE OP BEWEEGLIJKE WERKOMVANG

Het mag duidelijk zijn dat de aansturing van AQUON onder deze bewegende omstandigheden met wisselende signalen ook heen en weer beweegt tussen besparingsmaatregelen en investeringsmaatregelen. Belangrijk hierbij is de lange termijn strategie van ketenpartnerschap, innovatie en samenwerkende netwerkorganisatie, welke een stabiliserende hoofdrichting aangeeft. Om de informatie- en besluitvorming te verbeteren is in 2022 de taakverdeling binnen het servicebureau en accountmanagement eenduidiger georganiseerd en is het managementteam verkleind tot de groep van leidinggevenden. De operationalisering hiervan zal middels teambuilding, management development en specifieke herbezetting in 2023 plaatsvinden. Deze extra slagkracht is nu benodigd en zou anders pas na de centralisatie in Houten organisch zijn gerealiseerd.

Onderstaand de kerncijfers van AQUON over 2022.

KERNCIJFERS AQUON 2022	KERNCIJFER	TOELICHTING
Meetvraag waterschappen	17,8 mVP	(15,8 mVP excl. COVID)
Onderschrijding totale meetvraag t.o.v. begroting	2,0%	Incl. Covid
Overschrijding reguliere meetvraag t.o.v. begroting	2,9%	Exc. Covid
Aandeel uitbestedingen in de kosten laboratorium	19%	
Bijdrage deelnemende waterschappen	32,4 m€	incl. Eigenarendeel
Bijdrage deelnemende waterschappen laboratorium	31,3 m€	(27,7 m€ excl. COVID)
Puntprijs	1,77	
Puntprijs onderschrijding t.o.v. begroting	0,7%	
Balanstotaal	**21,7 m€**	
Toename balanstotaal	**50,2%**	
Omloopsnelheid kapitaal	**1,5 maal/jaar**	

GOEDE FINANCIËLE RESULTATEN IN 2022

De werkomvang bleef met 17,8 miljoen verkooppunten 2,0 procent achter bij de begroting waarin ook de werkzaamheden voor Covid-bemonsteringen waren opgenomen. Door gerichte maatregelen bleven de kosten voor de deelnemers met 31,3 miljoen bijna 1 miljoen euro binnen de begroting. Het kostprijsniveau van AQUON kwam daardoor uit op een puntprijs van 1,77 Euro, wat 0,7 procent lager is dan was begroot. Het resulterende voordeel voor de waterschappen (winstgevendheid AQUON) bedraagt circa 200k euro positief ondanks het lagere werkaanbod.

FINANCIËLE VOORUITBLIK VOOR 2023 EN VOLGENDE JAREN

De inflatie en de CAO-verhogingen hadden in 2022 beperkte negatieve invloed op de kosten. De oorlog in Oekraïne begon immers eind februari en de gevolgen manifesteerden zich in de maanden daarna. Aanvankelijk was de verwachting dat de hogere gasprijzen en de inflatie van tijdelijke aard zouden zijn en zich relatief snel weer zouden herstellen op een eerder normaal niveau. Actueel is de verwachting dat de oorlog mogelijk nog jaren kan duren, en is het niet de verwachting dat de inflatie en lagere conjunctuur zich op korte termijn zullen herstellen. Daarnaast zullen de energieprijzen waarschijnlijk structureel boven het niveau van 2021 blijven. In

de voorbije jaren daalde de puntprijs in absolute zin. In de komende jaren verwacht AQUON die dalende trend voort te kunnen zetten in relatieve zin ten opzichte van de inflatie en de CAO-wijzigingen. Dit met behoud van de strategie dat innovaties uit de operationele activiteiten worden gefinancierd. Voor 2023 heeft AQUON een begrotingswijziging ingediend.

NIEUWBOUW IN HOUTEN OP SCHEMA

AQUON gaat haar laboratoria en organisatieonderdelen in Houten centraliseren. De grond voor de nieuwe locatie is in 2022 gekocht. Door de gestegen inflatie en stijgende grondstofprijzen viel de bouwkundige en installatietechnische aanbesteding buiten de financiële kaders. Het resultaat van de ingelaste onderhandelingsfase is dat met behoud van de doelstellingen zodanige aanpassingen zijn gedefinieerd dat het project terug is gebracht binnen de financiële kaders. Mede door intensieve communicatie en besluitvorming op bestuurlijk en ambtelijk niveau met de waterschappen is de originele planning behouden om uiterlijk eind 2024 te verhuizen. Naar verwachting zal de eerste paal in het tweede kwartaal van 2023 de grond in gaan.

INVESTERING IN MENSEN LEIDT TOT RESULTATEN!

Directie en bestuur complimenteren alle medewerkers en leidinggevenden voor hun inzet, eensgezindheid, professionaliteit en brede bereidheid tot samenwerking. Dankzij jullie is AQUON succesvol; een waardevolle organisatie van, voor en met de waterschappen!

De (technisch) voorzitter	De directeur
Piet Hein Daverveldt	Jeen Bouma

1. KERNGEGEVENS VAN DE GR AQUON

Deelnemende water- en hoogheemraadschappen	Waterschap Aa en Maas Waterschap Brabantse Delta Waterschap De Dommel Hoogheemraadschap van Delfland Waterschap Hollandse Delta Waterschap Rivierenland Hoogheemraadschap van Rijnland Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard
Provincies	Gelderland Noord-Brabant Noord-Holland Utrecht Zuid-Holland
Bestuurssamenstelling op 31 december 2022	Dhr. P.H.W.M. Daverveldt (Onafhankelijk voorzitter) (*) Mevr. N.M. van Zoelen (*) Dhr. A. ten Cate Dhr. W. von Faber (*) Mevr. D. Gerts Dhr. G. den Hartog Dhr. P. C.M. Ketelaars (*) Dhr. V.E.C. Lokin Dhr. P. Ouwendijk Dhr. J. Verdoold (*) Dagelijks Bestuur
Directie	Dhr. J.K. Bouma

2. PROFIELSCHETS EN VERKORTE WEERGAVE VAN DE FINANCIËLE RESULTATEN

PROFIELSCHETS

AQUON levert inzicht in de waterkwaliteit. Ons onderzoek en advies geeft inzicht in de waterkwaliteit en vormt daarmee de basis voor gezond en duurzaam waterbeheer: de waterschappen kunnen op basis van het door ons geleverde inzicht maatregelen treffen of hun beleid aanpassen. Zo werken we samen aan een duurzame leefomgeving, veilig zwemwater en schoon oppervlaktewater.
AQUON biedt het gehele proces van monstername, analyse en onderzoek tot en met het leveren van informatie en advies aan. Als innovatieve full service ketenpartner werken wij samen met onze negen waterschappen en hoogheemraadschappen in Midden- en Zuid-Nederland aan schoon en gezond water. Onze eigenaren zijn: Waterschappen Aa en Maas, Brabantse Delta, De Dommel, Hollandse Delta en Rivierenland en de Hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland, Schieland en de Krimpenerwaard en De Stichtse Rijnlanden.

ONTWIKKELINGEN IN 2022

Reguliere meetvraag

In 2022 zien we het eerste resultaat van een intensief traject voor het betrouwbaar inschatten van de meetvraag door de waterschappen. Het aantal gerealiseerde verkooppunten van 17,8 miljoen wijkt slechts licht af van de door de waterschappen opgegeven meetvraag in de programmabegroting (afwijking + 2,9 procent ten opzichte van +25 procent in 2021). Ten opzichte van voorgaande jaren zien we een lichte daling in de realisatie, die voort komt uit een (tijdelijke) afname van de activiteiten ter voorbereiding van baggeren (waterbodem).

De vraag naar standaardanalyses lijkt stabiel en de vraag naar complexere analyses stijgt. AQUON interpreteert dit als een ontwikkeling dat naast aandacht voor wettelijke monitoring steeds meer aandacht ontstaat voor de verbetering van het watermilieu en de biodiversiteit. Deze ontwikkeling geldt zowel voor oppervlaktewateren als voor de zuiveringsstromen.

De vraag naar nieuwe en innovatieve producten en diensten toont een stijgende lijn. Dit betreft in het bijzonder de diensten op het gebied van sensormonitoring, e-DNA technieken, data gedreven analyses en advisering over integrale waterkwaliteit. Er lijkt weinig tot geen verdringing van klassieke meetmethoden door deze nieuwe ontwikkelingen. AQUON onderzoekt de mogelijkheden hiertoe wel en is daarin relatief uniek om die vergelijkbaarheid in de praktijk te kunnen bepalen.

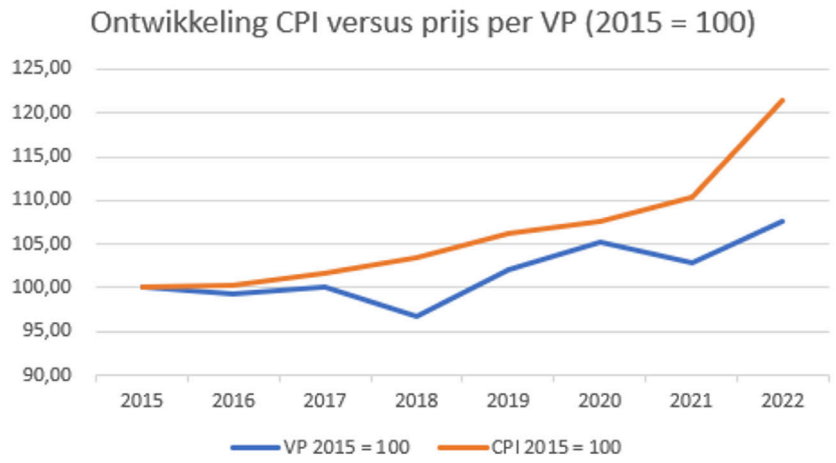
Covid-bemonsteringen

In 2020 is AQUON in opdracht van het ministerie van VWS gestart met de Covid-bemonsteringen bij de zuiveringen. De waterschappen en het ministerie van VWS waren eerder overeengekomen dat deze activiteiten in 2022 verder zouden worden opgeschaald naar het dagelijkse bemonsteren van alle zuiveringen in Nederland. In het najaar van 2021 besloot het ministerie echter dat opschaling naar vijf in plaats van zeven bemonsteringen per week per zuivering voldoende was. AQUON is in staat gebleken zich aan dit lagere niveau aan te passen zonder dat er extra kosten zijn gemaakt.

Met de meetvraag van de waterschappen, de COVID-bemonsteringen en de vraag van derden is in 2022 een totale meetvraag gerealiseerd van 17,8 miljoen verkooppunten. Hierdoor is 2022 wederom een bijzonder intensief jaar geweest, waarbij er veel van onze medewerkers en de organisatie is gevergd. De combinatie van de wisselende corona-maatregelen, het verloop en het aantrekken en inwerken van nieuwe medewerkers hebben opnieuw tot een grote werkdruk bij de bestaande formatie geleid. AQUON heeft maatregelen genomen zoals het aantrekken van extra medewerkers bij HR-afdeling, het aantrekken van planners, aanstellen van assistent managers en ondersteunend- en productiepersoneel om in de toekomst een gezonde werk-privé balans voor haar medewerkers te kunnen creëren.

Kostenontwikkeling

Als gevolg van wereldwijde geopolitieke ontwikkelingen is de inflatie in 2022 ongekend hoog geweest. Het jaarmutatie van het consumentenprijsindexcijfer (CPI) is voor 2022 op 10 procent geëindigd. De prijsstijgingen hebben ook AQUON geraakt, met name in het tweede half jaar vooral op het gebied van energie, brandstof en uitbestedingen. Een verder effect hiervan zal zich in 2023 aftekenen.
Ondanks de forse stijging van de prijzen is AQUON reeds jaren in staat gebleken door middel van efficiencymaatregelen de stijging van de prijs per verkooppunt te beperken. In onderstaande grafiek wordt de ontwikkeling van de prijs per verkooppunt vergeleken met de ontwikkeling van de consumentenprijsindex ten opzichte van 2015.

Opmerking: Hierbij dient te worden opgemerkt dat de CPI gebaseerd is op een vaste omvang, terwijl de meetvraag van AQUON een wisselende omvang en mogelijk incidentele kosten kent (bijvoorbeeld de BTW teruggave van 2021 welke in 2022 is verantwoord).

Kwaliteitsaudit

In 2022 heeft de Raad van Accreditatie (RvA) de werkzaamheden en processen van AQUON geauditeerd. Uit deze audit volgde een aantal opmerkingen en afwijkingen, waarvoor corrigerende maatregelen zijn getroffen. In april werd er door de RvA bericht dat de accreditatie van AQUON wederom is verlengd. Daarmee kan AQUON de werkzaamheden op geaccrediteerde basis blijven doen en kan AQUON de waterschappen van de juiste, gevalideerde en geaccrediteerde analyseresultaten voorzien.

De begroting 2022 en deze jaarstukken zijn (net als voorgaande jaren) gebaseerd op twee programmabegrotingen, te weten Laboratorium en Eigenaarsdeel.

In het bijgaande totaaloverzicht wordt over de gehele bedrijfsvoering inzicht gegeven in de behaalde financiële resultaten over het jaar 2022 in vergelijking tot 2021 en in vergelijking met de programmabegroting van 2022. Het overzicht geeft in grote lijnen de financiële ontwikkelingen van AQUON weer door de relatie te leggen met de productieomgeving waarin AQUON zich beweegt. Deze schematische weergave van financiële resultaten wijkt daarmee af van de door de BBVW voorgeschreven formats van de programmabegroting en verantwoording. Het geeft echter geen tegenstrijdige informatie. De voorgeschreven formats programmabegroting en verantwoording zijn opgenomen in het deel jaarrekening 2022.

PROGRAMMA AQUON TOTAAL Inzicht in financiële ontwikkelingen	Realisatie 2022	Realisatie 2021	Programma begroting 2022
PROGRAMMA LABORATORIUM			
OPBRENGSTEN			
Bijdrage deelnemers excl. COVID*	27.723.621	27.231.958	32.293.000
Diensten voor COVID-bemonsteringen	3.624.900	2.683.155	0
Diensten voor derden	443.587	590.972	300.000
Onvoorziene baten	505.138	0	0
Totaal inkomsten	**32.297.245**	**30.506.085**	**32.593.000**
LASTEN			
Personeelslasten, reguliere bedrijfsvoering	14.570.071	12.639.953	12.600.000
Bedrijfslasten (overige indirecte lasten)	3.189.227	2.991.603	4.499.000
Kapitaallasten	1.531.897	1.612.637	1.933.000
Totaal vaste (inrichtings-) kosten	**19.291.195**	**17.244.193**	**19.032.000**
Personeelslasten Inhuur productiepersoneel	2.720.755	2.849.235	2.935.000
Materiële lasten	4.230.604	3.939.942	3.522.000
Uitbestedingen analyses	6.030.904	6.387.684	6.700.000
Totaal variabele productiekosten	**12.982.263**	**13.176.862**	**13.157.000**
Onvoorzien	18.787	76.076	400.000
Totale operationele kosten	**32.292.245**	**30.497.131**	**32.589.000**
OPERATIONEEL RESULTAAT LABORATORIUM	**5.000**	**8.954**	**4.000**
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	-5.000	-8.954	-4.000
Totaal saldo baten en lasten	**0**	**0**	**0**
PROGRAMMA EIGENAARSDEEL			
OPBRENGSTEN			
Bijdrage deelnemers	1.052.000	1.021.464	1.053.000
Totaal inkomsten	**1.052.000**	**1.021.464**	**1.053.000**
LASTEN			
Personeelslasten	320.003	64.148	270.000
Bedrijfslasten	18.278	0	0
Kapitaallasten	0	0	0
Onvoorzien	0	0	100.000
Totaal lasten eigenaarsdeel	**338.281**	**64.148**	**370.000**
Mutatie Bestemmingsreserve	-713.719	-957.316	-683.000
OPERATIONEEL RESULTAAT EIGENAARSDEEL	**0**	**0**	**0**
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	0	0	0
BEDRIJFSRESULTAAT	**0**	**0**	**0**

Bedragen in euro's.

** Kosten voor diensten COVID-bemonsteringen 2022 waren in de Programmabegroting opgenomen in de post Bijdrage deelnemers omdat nog niet bekend was dat deze separaat moesten worden afgerekend.*

In het hoofdstuk 'Programmaverantwoording' worden de bereikte bedrijfsdoelen en de financiële resultaten verantwoord.

3. DUURZAAMHEID

AQUON heeft groen natuurlijk in haar DNA. Of eigenlijk groen én blauw. Want goed water is goed leven. AQUON biedt inzicht in de waterkwaliteit, zodat het samen met de waterschappen zorg kan dragen voor een gezond en duurzaam watersysteem. Het is onmogelijk dat AQUON iets anders dan een duurzame organisatie kan zijn!

'AQUON draagt bij een gezond en duurzaam watersysteem. Samen met de waterschappen werken we aan een gezond leefgebied voor flora en fauna, veilig zwemwater en schoon oppervlaktewater voor mens en dier.' staat in onze missie van AQUON te lezen.

AQUON heeft aandacht voor duurzaamheid, niet alleen als resultaat van haar werk, maar ook bij het uitvoeren van de werkzaamheden. Inmiddels is de transitie naar een duurzame samenleving een van de grootste opgaves van deze tijd geworden. AQUON draagt dan ook bij aan een verantwoorde en duurzame leefomgeving voor de komende generaties mensen, flora en fauna.

AQUON onderscheidt drie thema's binnen duurzaamheid:

1. **Energie en emissies**:
    - We gebruiken zo min mogelijk energie als mogelijk is. Bijvoorbeeld: logistiek zo efficiënt mogelijk inplannen, zo min mogelijk kilometers maken. Maar ook: energiezuinige apparatuur, goede isolatie, gebruik van spaarlampen.
    - Voor de energie die we toch gebruiken, maken we (zoveel mogelijk) gebruik maken van duurzame energie. Duurzame energie is bijvoorbeeld windenergie of zonne-energie. In ons nieuwe pand gaan we een deel van onze energie zelf opwekken, bijvoorbeeld met zonnepanelen. Tot die tijd kopen we onze energie duurzaam in (groene stroom).
    - Om onze uitstoot te verminderen kijken we ook naar mobiliteit, afvalstromen en passen we ons inkoop- en aanbestedingsbeleid aan.

2. **Circulariteit:** het hergebruik van grondstoffen en materialen met als doel zo min mogelijk afval te creëren. Hierbij kijken we naar inkoop, afvalstromen en toekomstbestendigheid van het (nieuwe) pand. Ook hier houden wij bij inkoop en aanbestedingen rekening mee.

3. **Het welzijn en de gezondheid van de medewerkers:** AQUON streeft naar een gezonde werkomgeving voor haar medewerkers. We treffen voorzieningen voor een gezond binnenklimaat: luchtkwaliteit, geluid, warmte, koude. Ook is aandacht voor een ergonomisch verantwoorde inrichting van werkplekken. Bij het werken met gevaarlijke stoffen worden alle benodigde maatregelen voor veilig werken in acht genomen. Er is aandacht voor psychosociale arbeidsomstandigheid en sociale veiligheid is een belangrijk thema binnen AQUON. We signaleren ziekteverzuim vroegtijdig en hebben gerichte ziektepreventie met een actieve kring bestaande uit Arboartsen, een externe vertrouwenspersoon en waar nodig coaches.

NIEUW PAND IN HOUTEN

De ambitie van AQUON op het gebied van duurzaamheid ligt hoog en ook bij haar waterschappen is duurzaamheid een belangrijk thema. De nieuwbouw (naar verwachting gereed eind 2024) biedt enorme kansen om de duurzaamheid van onze organisatie nog verder te verbeteren.
Het algemeen bestuur heeft in haar vergadering in juli 2022 unaniem gekozen om het gebouw uit te voeren in de extra duurzame variant.

- AQUON streeft daarom naar een optimalisatie tussen de verschillende duurzaamheidsonderwerpen. Het groene dak staat hierin centraal. AQUON streeft ernaar om het dak te gebruiken voor zowel het opwekken van energie, het beperken van de interne koellast en het bijdragen aan een grotere biodiversiteit.

- Bij de constructie van het gebouw wordt gewerkt met duurzame en/of herbruikbare materialen. Waar het kan is de constructie van hout, waar nodig zal de constructie uit herbruikbaar beton bestaan. Om het pand herbruikbaar te maken, wordt gewerkt met een generieke structuur en een grote verdiepingshoogte.

- Energieopwekking: ons nieuwe pand krijgt geen gasaansluiting. Er wordt WKO-installatie (Warmte Koude Opslag) geïnstalleerd en er zal een groot aantal zonnepanelen op het dak komen. Op deze manier wordt een energieneutraal pand gerealiseerd.

- In het ontwerp wordt aandacht besteed aan natuurinclusief bouwen. Onze ambitie is om een verscheidenheid aan (bloeiende) gewassen te planten om de biodiversiteit te vergroten en daarnaast te kijken naar de inpassing van nestgelegenheid voor verschillende fauna, zoals bijen en andere insecten, vogels, vleermuizen etc. Hierbij zoeken wij aansluiting bij het document ‘Visie groen en biodiversiteit Houten’. Bij het ontwerp van het pand is aandacht voor het opvangen, vasthouden en eventueel hergebruik van hemelwater.

- Er komen laadpunten voor auto’s en fietsen op het terrein.

4. ALGEMENE TOELICHTING OP DE JAARSTUKKEN

INLEIDING

Het Waterschapsbesluit schrijft in artikel 4.30 voor dat de jaarstukken bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. Het jaarverslag bestaat uit de programmaverantwoording en de paragrafen. In artikel 30 van het Waterschapsbesluit wordt voorgeschreven dat het jaarverslag de paragrafen bevat die ingevolge artikel 4.11 van het Waterschapsbesluit ook in de begroting zijn opgenomen.

Redactioneel is getracht het dubbel weergeven van informatie in de jaarstukken te voorkomen, tenzij wet- en regelgeving in relatie tot het jaarverslag en de jaarrekening anders voorschrijft.

AQUON kent ook in het begrotingsjaar 2022 twee programmabegrotingen. Het programma ‘Laboratorium’ (hoofdstuk 5.1) betreft de reguliere bedrijfsvoering activiteiten van AQUON. Het tweede programma ‘Eigenaarsdeel’ (hoofdstuk 5.2) betreft transformatiekosten om AQUON te laten aanpassen aan nieuwe strategische keuzes van het bestuur. In het hoofdstuk ‘Programmaverantwoording‘ is een toelichting opgenomen over wat is bereikt en wat de uitgaven per programma zijn geweest.

In het hoofdstuk ‘Paragrafen’ (hoofdstuk 6) wordt een toelichting gegeven op de vanuit regelgeving verplichte onderwerpen. De volgende 12 paragrafen worden achtereenvolgend behandeld:

- ontwikkelingen sinds het vorig begrotingsjaar
- uitgangspunten en normen
- incidentele baten en lasten
- kostentoerekening
- onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen
- waterschapsbelasting
- weerstandsvermogen
- financiering
- verbonden partijen
- kapitaalgoederen en bedrijfsmiddelen
- bedrijfsvoering
- EMU saldo

Naast de bovengenoemde onderwerpen wordt in dit hoofdstuk ook een toelichting gegeven op:

- uittreedregeling
- privacy en algemene verordening gegevensbescherming

5. PROGRAMMAVERANTWOORDING

5.1 PROGRAMMA LABORATORIUM

In dit programma zijn de reguliere laboratoriumactiviteiten opgenomen. Kort samengevat kenmerkte 2022 zich voor AQUON tot de volgende ontwikkelingen:
Voor de laboratoriumwerkzaamheden is verder geïnvesteerd in onder andere nieuwe technologie en apparatuur. AQUON heeft producten ontwikkeld voor eDNA analyses die aan de waterschappen aangeboden worden. Daarnaast speelde Covid-19 opnieuw een grote rol, enerzijds door ziekte en verzuim van medewerkers, anderzijds door het uitvoeren van Covid-bemonsteringen bij de zuiveringen wat (veel) meer werk opleverde.
Het uitbreken van de oorlog in Oekraïne in februari 2022 heeft wereldwijd tot een forse inflatie geleid. De enorme stijging in de energieprijzen heeft tot gevolg gehad dat er geen (vaste) energiecontracten meer worden aangeboden door de leveranciers. Aangezien het energiecontract van AQUON in juni afliep, worden er om deze reden sindsdien (hoge) variabele tarieven in rekening gebracht.
In de paragraaf 'Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar' wordt dit nader toegelicht.
In onderstaande tabel worden de financiële ontwikkelingen voor het Programma Laboratorium weergegeven:

PROGRAMMA LABORATORIUM **Inzicht in financiële ontwikkelingen**	**Realisatie 2022**	**Realisatie 2021**	**Programma begroting 2022**
OPBRENGSTEN			
Bijdrage deelnemers*	27.723.621	27.231.958	32.293.000
Diensten voor COVID-bemonsteringen	3.624.900	2.683.155	0
Diensten voor derden	443.587	590.972	300.000
Onvoorziene baten	505.138	0	0
Totaal inkomsten	**32.297.245**	**30.506.085**	**32.593.000**
LASTEN			
Personeelslasten, reguliere bedrijfsvoering	14.570.071	12.639.953	12.600.000
Bedrijfslasten (overige indirecte lasten)	3.189.227	2.991.603	4.499.000
Kapitaallasten	1.531.897	1.612.637	1.933.000
Totaal vaste (inrichtings-) kosten	**19.291.195**	**17.244.193**	**19.032.000**
Personeelslasten Inhuur productiepersoneel	2.720.755	2.849.235	2.935.000
Materiële lasten	4.230.604	3.939.942	3.522.000
Uitbestedingen analyses	6.030.904	6.387.684	6.700.000
Totaal variabele productiekosten	**12.982.263**	**13.176.862**	**13.157.000**
Onvoorzien	18.787	76.076	400.000
Totale operationele kosten	**32.292.245**	**30.497.131**	**32.589.000**
Resultaat voor belasting	**5.000**	**8.954**	**4.000**
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	-5.000	-8.954	-4.000
Gerealiseerd resultaat	**0**	**0**	**0**

Bedragen in euro's
** kosten voor diensten COVID-bemonsteringen 2022 waren in de Programmabegroting opgenomen in de post Bijdrage deelnemers omdat nog niet bekend was dat deze separaat moesten worden afgerekend.*

In 2022 heeft AQUON in het totaal 17,8 miljoen verkooppunten geproduceerd. Met verrekening van de inkomsten behaald met externe omzet voor laboratoriumwerkzaamheden van 443.587 euro (2021: 590.972 euro) kan voor de productie van 17.750.670 verkooppunten een integrale puntprijs voor de deelnemers worden berekend van 1,77 euro (2021: 1,68 euro). De omvang van de reguliere productie bedraagt 15.792.468 verkooppunten, daarnaast zijn er nog 1.958.202 verkooppunten uitgevoerd voor de Covid-monitoring.

In 2022 zijn de facturen voor de in 2020 en 2021 uitgevoerde Covid-bemonsteringen gecorrigeerd door alsnog BTW te berekenen over de uitgevoerde werkzaamheden. Dit heeft geleid tot een teruggave van 505.138 euro. Dit bedrag is opgenomen onder onvoorziene baten.
De geleverde producten en diensten worden op basis van nacalculatie aan de deelnemende waterschappen in rekening gebracht volgens de afgesproken berekeningssystematiek.
Voor de COVID-bemonsteringen zijn in overleg met de Unie van waterschappen, de overige waterschaps-laboratoria, en het ministerie van VWS separate afspraken gemaakt over de wijze van afrekenen. Voor alle bemonsteringen voor het jaar 2022 geldt een vaste prijs van 100 euro exclusief BTW per bemonstering.
Op basis van de verrekening-afspraken kan het volgende overzicht worden gegeven over de financiële bijdrage per deelnemend hoogheemraadschap en waterschap.

Bijdrageregeling Programma 1							**COVID**	
2022	Totale kosten in dit programma: 27.724						Totale kosten: 3.625	
	Vaste kosten		Variabele kosten			Totale kosten excl. COVID	Aantal monsters	Kosten Excl. BTW
	Procent	Bedrag	Productie	Procent	Bedrag			
Aa en Maas	10,3%	2.140	1.821.055	11,5%	799	2.940	1.859	186
Brabantse Delta	10,5%	2.181	1.708.102	10,8%	750	2.931	4.465	447
De Dommel	8,0%	1.659	1.424.361	9,0%	625	2.284	2.120	212
Delfland	7,9%	1.651	1.288.948	8,2%	566	2.217	520	52
Hollandse Delta	14,9%	3.100	2.115.638	13,4%	928	4.028	6.065	607
Rijnland	16,1%	3.342	2.760.659	17,5%	1.212	4.554	5.541	554
Rivierenland	18,7%	3.884	2.226.052	14,1%	977	4.861	9.065	907
Schieland en de Kr	5,4%	1.129	1.114.580	7,1%	489	1.619	2.377	238
Stichtse Rijnlanden	8,2%	1.706	1.333.073	8,4%	585	2.291	4.237	424
Totaal	**100,0%**	**20.793**	**15.792.468**	**100,0%**	**6.931**	**27.724**	**36.249**	**3.625**

Bedragen x € 1.000

Onderstaand een overzicht van de afrekening per waterschap voor het laboratoriumdeel en voor de Covid-monsteringen.

Bijdrageregeling Programma 1										**COVID 2022**	
2022	Totale kosten in dit programma: 27.724										
	Voorschot Programma-begroting 2022"	Voorschot begroting	COVID Bijdrage begroot	Voorschot exclusief COVD	Voorschot betaald	Waarvan COVID	Voorschot reguliere diensten	Totale kosten excl Covid	Afrekening	Kosten 2022 Excl. BTW	Afrekening Excl. BTW
Aa en Maas	3.293	3.293	445	2.848	3.389	445	2.944	2.940	-5	186	-259
Brabantse Delta	3.445	3.445	539	2.906	3.445	539	2.906	2.931	25	447	-93
De Dommel	2.590	2.590	367	2.223	2.590	367	2.223	2.284	61	212	-155
Delfland	2.596	2.596	374	2.222	2.748	426	2.322	2.217	-105	52	-322
Hollandse Delta	4.852	4.852	764	4.088	4.852	764	4.088	4.028	-60	607	-158
Rijnland	5.330	5.330	764	4.566	5.330	764	4.566	4.554	-12	554	-210
Rivierenland	5.786	5.786	1.001	4.785	5.959	859	5.099	4.861	-237	907	47
Schieland en de Kr	1.730	1.730	281	1.449	1.730	281	1.449	1.619	170	238	-43
Stichtse Rijnlanden	2.671	2.671	445	2.226	2.671	445	2.226	2.291	65	424	-21
Totaal	32.293	32.293	4.980	27.313	32.714	4.890	27.823	27.724	-99	**3.625**	**-1.213**

Bedragen x € 1.000

5.2 PROGRAMMA EIGENAARSDEEL

In dit Programmaonderdeel worden de activiteiten gebundeld die te maken hebben met de centralisatie van AQUON. Op deze wijze kunnen ontwikkelingen gerelateerd aan de ombouw en herinrichting van AQUON worden gevolgd.
In 2020 heeft het algemeen bestuur van AQUON besloten om de activiteiten van AQUON te centraliseren op een nieuwe locatie, waarna in maart 2021 is besloten dat de realisatie van de nieuwbouw in Houten zal plaatsvinden. In 2022 heeft AQUON de grond aangekocht van de gemeente Houten en is de omgevingsvergunning verleend. De opdrachten voor de bouwkundige en installatietechnische werkzaamheden succesvol aanbesteed. Ook zijn de werkzaamheden voor de warmtekrachtopwekking aanbesteed. De nieuwe locatie zal eind 2024 in gebruik genomen worden.

In onderstaande tabel worden de financiële ontwikkelingen voor het Programma Eigenaarsdeel weergegeven:

PROGRAMMA EIGENAARSDEEL **Inzicht in financiële ontwikkelingen**	**Realisatie 2022**	**Realisatie 2021**	**Programma begroting 2022**
OPBRENGSTEN			
Bijdrage deelnemers	1.052.000	1.021.464	1.053.000
Totaal inkomsten	**1.052.000**	**1.021.464**	**1.053.000**
LASTEN			
Personeelslasten	320.003	64.148	270.000
Bedrijfslasten (overige indirecte lasten)	18.278	0	0
Kapitaallasten	0	0	0
Onvoorzien	0	0	100.000
Totaal lasten eigenaarsdeel	**338.281**	**64.148**	**370.000**
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	0	0	0
Mutatie Bestemmingsreserve	-713.719	-957.316	-683.000
Bedrijfsresultaat	**0**	**0**	**0**

Bedragen in euro's

De kosten in het begrotingsjaar 2022 betreffen de personeelslasten van de projectleider voor de nieuwbouw die sinds juni 2020 bij AQUON in dienst is, alsmede de kosten voor de begeleiding van het traject om te komen tot een eenduidige beschrijving en weging van de bestaande functies binnen AQUON (FUWA) ter voorbereiding van de harmonisatie richting centralisatie.

De timing van het voorkomen van de frictiekosten is lastig te voorspellen. Om deze reden is bij de vaststelling van de businesscase centralisatie het besluit genomen om een Bestemmingsreserve te vormen voor de te verwachten frictiekosten in verband met de centralisatie. In lijn hiermee zal het resultaat van 2022 van het Eigenarendeel geheel worden toegevoegd aan de Bestemmingsreserve.

6. PARAGRAFEN

6.1 ONTWIKKELINGEN SINDS HET VORIGE BEGROTINGSJAAR

AQUON is in 2022 doorgegaan op de ingeslagen weg: streven naar een efficiëntere workflow en gerichte aandacht voor organisatie en medewerkers om verdere ontwikkeling van AQUON te realiseren en nadrukkelijk verbinding tussen alle activiteiten en betrokkenen te realiseren.

AQUON is in beweging en ontwikkelt naar de toekomst. Hiervoor is in 2022 verder geïnvesteerd in nieuwe technologieën en onderzoekstechnieken als sensormonitoring, eDNA en de digitale transformatie. Bij chemie worden stappen gezet om de robotisering van een aantal processen te realiseren. In een gezamenlijke DEEP-project met de waterschappen wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden die sensoren ons (nog meer) bieden.

In 2022 heeft de COVID pandemie met haar lockdowns nog steeds een stempel gedrukt op de bezetting en manier van werken in de laboratoria. Door de eerder opgedane ervaringen is AQUON in staat gebleken om steeds goed in te kunnen spelen op de gewijzigde regels door het op- of afschalen van thuiswerken en op locatie te werken met wisselende diensten.

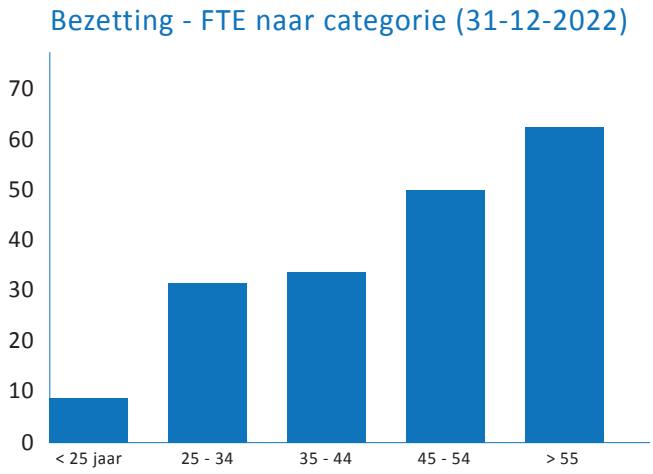
Centralisatie

In juli 2022 heeft het algemeen bestuur unaniem gekozen voor de realisatie van de nieuwbouw in Houten inclusief de extra duurzaamheidsmaatregelen. Hierbij is het totale investeringsbudget van 44,9 miljoen euro toegekend. Daarnaast is een bestuurlijke ruimte, gemandateerd aan het dagelijks bestuur, toegekend van 5,2 miljoen euro. Het totale investeringsbudget heeft hierdoor een kredietplafond van 50,1 miljoen euro.
De vergunning voor de nieuwbouw is in 2022 verleend, waarna de aankoop van de grond in december 2022 is geeffectueerd. De Europese aanbesteding van het bouwkundig en installatietechnisch perceel heeft in 2022 plaatsgevonden. De inschrijvingen bleken allen ruim boven het taakstellende budget uit de aanbestedingsleidraad te zijn, wat aanleiding is geweest om in overleg met juridische adviseurs en alle bestuurlijke gremia van AQUON een mededingingsprocedure met onderhandeling op te starten.
In samenspraak met de ontwerpende partijen en de inschrijvers zijn een aantal optimalisaties doorgevoerd, welke na een nieuwe ronde van financiële biedingen geleid hebben tot definitieve gunning van de werken begin 2023. Uit de bovengenoemde bestuurlijke ruimte van 5,2 miljoen euro is nu 630.000 euro aangewend. Van de op dit moment bekende investeringssom van 45,5 miljoen euro is nu 85 procent gecontracteerd. Door een intensieve en constructieve samenwerking van de bestuurlijke gremia is AQUON in staat gebleken de besluitvorming zonder vertraging van de geplande ingebruikname te kunnen nemen.

Personeel

Op 31 december 2022 had AQUON 190 medewerkers in dienst. Er zijn in 2022 zesendertig medewerkers in dienst getreden en er zijn in het totaal dertien medewerkers vertrokken, waarvan er twee met pensioen zijn gegaan. Per ultimo 2022 is de bezetting 173,9 fte (2021 153,2 fte). AQUON merkt enerzijds dat medewerkers vertrekken omdat er gemakkelijk een andere baan is te vinden, anderzijds blijkt dat het invullen van vacatures moeizamer verloopt en een grotere inspanning vergt.

Onderstaand een grafiek met de leeftijdsopbouw van de medewerkers van AQUON. In 2022 zijn er in de leeftijdsgroepen tot 25 jaar en 25-34 jaar veel nieuwe medewerkers ingestroomd mede met het oog op natuurlijk verloop zoals pensionering. Verder zijn er vanwege de aanhoudende groei medewerkers in ondersteunende functies aangetrokken, zoals assistent-managers en planners.

Inhuur personeel

Naast de inzet van eigen medewerkers heeft AQUON gebruik gemaakt van uitzendkrachten en inhuur door middel van detachering. Gedurende het jaar 2022 werden uitzendkrachten ingezet bij alle teams. Er worden medewerkers ingehuurd ten behoeve van verschillende laboratorium werkprocessen en projecten. Daarnaast zijn er met name medewerkers ingehuurd voor het uitvoeren van de COVID-bemonsteringen. Met de inzet van deze flexibele arbeidskrachten, samen met extra inspanningen van de eigen medewerkers, wordt gezorgd voor continuïteit van het primaire proces.

Ook zijn medewerkers tijdelijk ingehuurd vanwege hun specifieke expertise. De organisatieontwikkeling van AQUON vraagt kennis, kunde en capaciteit die niet altijd aanwezig is bij de huidige formatie, zoals projectleiding en (inkoop)begeleiding bij (Europese) aanbestedingen. Daarnaast levert de organisatieontwikkeling ook een stijgende werkdruk bij bijvoorbeeld team bedrijfsvoering. Om toch voldoende flexibel te blijven zijn in 2022 onder andere op financiën, HR en facilitair vlak medewerkers ingehuurd. De kosten in het jaar 2022 bedroegen hiervoor 1.354.703 euro (2021: 1.016.969 euro).

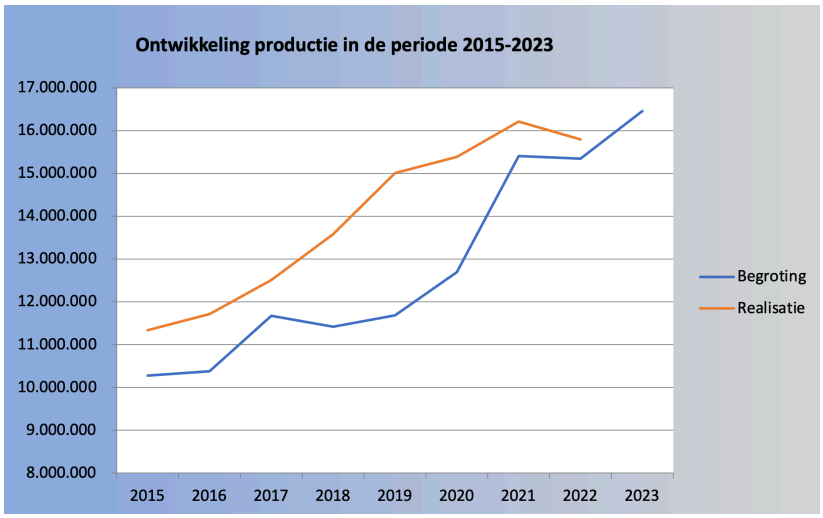
Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim bedroeg in 2022 gemiddeld 4,8 procent en bleef daarmee ongewijzigd ten opzichte van het jaar 2021. De meldingsfrequentie is naar 1,4 meldingen per medewerker gestegen (2021 = 1,2 meldingen). Covid heeft een aanzienlijk deel van het ziekteverzuim veroorzaakt maar daarnaast zijn er ook enkele medewerkers langdurig uitgevallen. Het ziekteverzuim geeft extra werkdruk bij de medewerkers en heeft daarom veel aandacht van directie en management.

	Ziekmeld frequentie		Ziekteverzuim percentage	
Verzuim	**2022**	**2021**	**2022**	**2021**
Totaal	**1,4**	**1,2**	**4,8%**	**4,8%**

Productie

De negen aangesloten waterschappen en hoogheemraadschappen hebben in 2022 opnieuw een verhoogd productievolume ten opzichte van de programmabegroting van AQUON gevraagd. Echter bleef de meetvraag in 2022 achter bij de in december 2021 herziene opgave. De oorzaak van het achterblijven van de meetvraag zit vooral in het door de waterschappen uitstellen van waterbodemonderzoeken. De reguliere productie voor de deelnemers betrof (exclusief COVID-bemonsteringen) 15,8 miljoen verkooppunten. Daarnaast zijn er nog 2,0 miljoen verkooppunten geproduceerd ten behoeve van COVID-bemonsteringen.

Gerealiseerde productie t.o.v. begroting (exclusief COVID-bemonsteringen)

In vergelijking met het aantal verkooppunten opgenomen in de programmabegroting 2022 is er, exclusief de COVID-bemonsteringen, een 2,9 procent hogere productie gerealiseerd dan was voorzien in de programmabegroting. Ook 2022 wordt gekenmerkt door een toenemende vraag naar ‘nieuwe stoffen’. Deze onderzoeken worden in nauwe samenwerking met gerenommeerde partijen uitgevoerd. Een stijging van specialistisch onderzoek heeft financiële gevolgen voor AQUON.
In 2021 is AQUON gestart met het uitvoeren van de PFAS-analyse in eigen beheer. Mede hierdoor zijn de kosten voor uitbesteed werk in het jaar 2022 licht gedaald en bedroegen 6,030 miljoen euro (2021: 6,387 miljoen euro).

AQUON heeft naast de productie voor haar opdrachtgevers van de waterschappen ook beperkt productie geleverd aan derden. Het betreft productie waarmee een directe relatie ligt met het voorzieningsgebied en/ of de activiteiten van de deelnemende hoogheemraadschappen en waterschappen. De wet Markt en Overheid wordt hierbij in ogenschouw genomen. Het betrof 277.318 verkooppunten. Van de totale AQUON productie is 1,5 procent aan derden geleverd.

In onderstaand overzicht wordt het aantal verkooppunten voor de deelnemende waterschappen en hoogheemraadschappen over de periode 2020 – 2022 weergegeven. Het productieniveau van de reguliere meetvraag van de afgelopen drie jaren kan op de volgende wijze per waterschap en hoogheemraadschap worden weergegeven:

Waterschap of Hoogheemraadschap	Verkooppunten			% Gemiddeld over 3 jaar
	2022	2021	2020	
Aa en Maas	1.821.055	1.986.993	1.659.617	11,5%
Brabantse Delta	1.708.102	1.533.784	1.456.317	9,9%
De Dommel	1.424.361	1.345.369	1.149.110	8,3%
Delfland	1.288.948	1.301.466	1.256.499	8,1%
Hollandse Delta	2.115.638	2.659.575	2.375.815	15,1%
Rijnland	2.760.659	2.504.511	2.348.512	16,1%
Rivierenland	2.226.052	2.638.354	2.849.439	16,3%
Schieland en de Kr'waard	1.114.580	985.975	914.139	6,4%
De Stichtse Rijnlanden	1.333.073	1.262.025	1.382.142	8,4%
Totaal	**15.792.468**	**16.218.052**	**15.391.590**	**100,0%**

Servicebureau
Het Servicebureau is de intermediair tussen de opdrachtgevers bij de waterschappen, de operationele AQUON-organisatie en derden. Het Servicebureau werkt klantgedreven en houdt het overzicht op alle aankomende en lopende opdrachten. De taken bestaan uit relatiemanagement, orderafhandeling, centrale monsterontvangst en uitbesteden.

Door de groei van werkaanbod zijn per maart 2022 de taken en rollen binnen het Servicebureau herverdeeld. Om te groeien naar leverancier van informatie en advies zijn de taken nu per discipline georganiseerd. Per discipline zijn er nu servicemanagers verantwoordelijk voor het coördineren en regisseren van het volledige proces van de geleverde diensten (monstername, analyse, advies, enzovoort).

Vraagontwikkeling en advies
'Vraagontwikkeling en advies' heeft tot doel om structureel invulling te geven aan het intensiveren van het relatienetwerk, het van 'buiten naar binnen' halen van technologische ontwikkelingen en innovaties en samen met de waterschappen werken aan een kennis- en innovatieagenda. Dit wordt in samenspraak met de regisseurs van de waterschappen uitgevoerd en intern bij AQUON met het management.

Monstername & Logistiek
AQUON onderscheidt zich ten opzichte van andere laboratoria door zowel monstername met de laboratoriumanalyses geïntegreerd te verzorgen. De medewerkers van Monstername & Logistiek verzorgen de monstername en zijn onze ogen en oren in het veld. Door deze signalerende functie kunnen wij onze waterschappen van extra informatie voorzien. Ook in 2022 heeft het team veel nieuwe (inhuur) medewerkers gekregen ten behoeve van de COVID-bemonsteringen bij de afvalwaterzuiveringen. Deze pool van uitzendkrachten is tevens een kweekvijver om medewerkers te werven die in vaste dienst van AQUON kunnen komen om het verloop van medewerkers op te vangen (door bijvoorbeeld pensionering).

Waterbodemadvies is sinds enkele jaren een onderdeel van de dienstverlening van AQUON. Eind 2019 is in overleg met en op verzoek van de waterschappen besloten om een deel van de vooronderzoeken en de advisering van waterbodem zelf uit te gaan voeren en daarmee de kwaliteitsborging van deze belangrijke werkzaamheden te verbeteren. AQUON is daarom in 2020 gestart met het uitbreiden van het team met eigen adviseurs. In de loop van 2022 zijn er enkele medewerkers vertrokken bij dit team. Door het aantrekken van nieuwe medewerkers is het team per begin 2023 weer op sterkte.

Chemisch onderzoek
In 2022 zijn er diverse projecten uitgevoerd voor vervanging van oude laboratoriumapparatuur. Een belangrijk project hierbij zijn de aanbestedingen voor de robotisering van de processen van wegen en voorbewerking monsters. De eerste aanbestedingen hiervoor zijn helaas mislukt, mede door de onzekere tijd waarbij we zien dat potentiële leveranciers hun apparatuur gemakkelijk aan de commerciële markt kunnen leveren en daar de voorkeur aan geven boven het deelnemen in aanbestedingstrajecten van de overheid. Mede daardoor waren de aanbestedingen eind 2022 nog niet afgerond.

Het aantal gerealiseerde verkooppunten voor chemisch onderzoek is in 2022 met 7,7 procent gedaald naar 9,03 miljoen vp. Met name de geleverde productie van analyses voor waterbodem ligt veel lager dan de eind 2021 van de waterschappen ontvangen prognoses. In geheel 2022 zijn er op dit gebied circa 650.000 verkooppunten minder gerealiseerd dan in 2021 (een daling van 26 procent). Door van de overige analyses een groter deel in eigen beheer te doen is de interne productie slechts 0,2 miljoen verkooppunten gedaald (-2,7 procent).

Hydrobiologisch onderzoek
Naast het uitvoeren van monstername en analyses op het gebied van hydrobiologie houdt dit team zich ook bezig met het ontwikkelen van het vakgebied en afstemming met andere laboratoria. In 2022 is er verder gewerkt aan innovatieve projecten zoals eDNA, microplastics, watersysteemanalyse in beeld en directe digitale invoer van gegevens. Vanaf begin 2022 zijn eDNA-analyses toegevoegd aan de producten- en dienstencatalogus van AQUON. In verband met de bestaande zwemwaterprotocollen kunnen de waterschappen hier echter nog maar beperkt gebruik van maken.

6.2 UITGANGSPUNTEN EN NORMEN

Algemeen
AQUON kent vanaf het begrotingsjaar 2016 twee programmabegrotingen. De eerste programmabegroting wordt ‘Laboratorium AQUON’ en het tweede programma ‘Eigenaarsdeel GR AQUON’ genoemd.

Salarisontwikkeling
In mei 2022 is de derde cao Werken voor waterschappen definitief geworden. De cao heeft een looptijd van 1 jaar, met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2022. De belangrijkste afspraken zijn dat met ingang van deze datum de salarissen en schaalbedragen met 2 procent stijgen waarna er per 1 juli nogmaals een salarisverhoging van 1,75 procent is gevolgd.
Eind 2022 zijn er nieuwe cao-afspraken voor 2023 overeengekomen tussen werkgevers en werknemers. Met het salaris van december 2022 heeft iedere medewerker die op 1 november 2022 is dienst was, ongeacht de omvang van het dienstverband, een eenmalige uitkering van 1.000 euro bruto ontvangen.

Prijsindexatie
AQUON werd in het jaar 2022 geconfronteerd met sterk oplopende prijsindexaties van haar leveranciers als gevolg van fors toenemende inflatie. De tarieven voor energie en gas zijn als gevolg van het aflopen van het vaste contract per juni variabel, en hiermee fors gestegen.

6.3 INCIDENTELE BATEN EN LASTEN
Eenmalige kosten en baten zijn verantwoord en toegelicht in de kosten- en batencategorie waartoe zij behoren.

6.4 KOSTENTOEREKENING
De vaste kosten worden verrekend op basis van de gemiddelde gerealiseerde productie van de afgelopen drie jaren voorafgaand aan het begrotingsjaar. De variabele kosten worden conform het relatieve aandeel in de werkelijke jaarproductie (aantal verkooppunten) van het betreffende jaar verdeeld.

6.5 ONTTREKKINGEN AAN OVERIGE BESTEMMINGSRESERVES EN VOORZIENINGEN
Er zijn in 2022 geen onttrekkingen geweest aan de overige bestemmingsreserves. In verband met jubilea van medewerkers is er voor een totaal van 22.944 euro aan de hiervoor gevormde voorziening onttrokken.

6.6 WATERSCHAPSBELASTINGEN

Weerstandvermogen
Het weerstandvermogen geeft de mate weer waarin AQUON haar risico’s kan opvangen. Met andere woorden: het weerstandsvermogen is het vermogen van AQUON om calamiteiten op te vangen zonder dat het invloed heeft op de voortzetting van de uitvoering van het bestaande beleid. Bij het vaststellen van het weerstandsvermogen wordt de weerstandscapaciteit afgezet tegen de risico’s die AQUON loopt. De weerstandscapaciteit geeft het geheel van middelen en mogelijkheden weer om niet begrote, onverwachte en substantiële kosten te dekken.

Een weerstandsvermogen bestaat normaliter uit opgebouwde reserves (eigen vermogen), bezuinigingsmogelijkheden en onbenutte belastingcapaciteit om alle risico's af te dekken. Als reserves kunnen de vermogenspositie en bestemmingsreserves worden meegeteld. In lijn met de afspraken gemaakt binnen de GR AQUON kent zij geen algemene reserves en reserveert daarmee niet voor majeure risico's.

Op grond van de Gemeenschappelijke Regeling en de wet worden tekorten van AQUON gedekt door de deelnemende waterschappen. De deelnemers zijn verantwoordelijk voor de continuïteit en de financiering van de onderneming en staan volledig garant voor de rente en aflossing van aangegane leningen en in rekening courant opgenomen gelden. Met de deelnemende waterschappen als eigenaar is de continuïteit van de organisatie geborgd.

Risico's
De structurele operationele risico's zijn te verdelen in externe en interne risico's.

Gesignaleerde structurele externe risico's zijn:
- wijzigingen in externe regelgeving (milieu, Arbo, CAO, kwaliteitsregelgeving)
- uittreden van een deelnemend waterschap
- afnemende dan wel sterk toenemende productievraag
- prijsstijgingen
- rente risico en externe financieringen

Structurele interne risico's zijn:
- bezettingsverliezen (werkelijke productie lager dan begroot)
- wijzigingen in meetnetten en aantal meetnetten
- kwaliteitsverschil van strategische operationele partners
- uitvalrisico van expertrollen (met name bij directie/management, hydrobiologie en chemie) en instrumenten, personeel, ziekteverzuim
- personele risico's als gevolg van krapte op de arbeidsmarkt, aanhoudende groei van AQUON en als gevolg van de voorgenomen centralisatie
- risico van tijdige en juiste inkoop en rechtmatigheid hiervan

Een groot aantal risico's zijn algemene risico's die samenhangen met de aard van de bedrijfsvoering (organisatorische aspecten). De kans van optreden en de omvang van de kosten of gemiste opbrengsten zijn moeilijk in te schatten. Er zijn mitigerende maatregelen genomen die de risico's verminderen, zoals:
- flexibele arbeidsschil met externe medewerkers en specifieke externe partners,
- governance structuur aangepast,
- nieuwe afreken-systematiek geïntroduceerd,
- bedrijfsverzekeringen (jaarlijkse evaluatie),
- garantstellingen door deelnemers,
- beoordelen, optimaliseren en certificeren van werkprocessen
- vergroting interne bewaking inkopen(contractenregister en aanbestedingskalender) en signalering op de voortgang van benutting van contracten
- tijdige informering van en afstemming met de waterschappen over de productie- omvang en de daarmee samenhangende planning en kostenontwikkeling.
- ondersteuning en uitbreiding van functies zoals assistent managers en planners

Voor eventuele financiële risico's heeft AQUON voor het jaar 2022 een afdoende gebleken post 'onvoorzien' opgenomen. Deze risico-inventarisatie is per programma opgesteld en per programma is er een begrotingspost onvoorzien opgenomen. De vermelde risico's zijn in het jaar 2022 zeer beperkt voorgekomen. De begrotingspost is in het begrotingsjaar 2022 aangesproken in verband met een onverwacht noodzakelijk gebleken onderhoud van het pand.

Frauderisico

Naast de algemene risico's kent elke organisatie een frauderisico. Dit is het risico dat opzettelijk op onrechtmatige wijze waarden of informatie aan de organisatie onttrokken wordt door personeel of management. Het frauderisico wordt periodiek door het management geëvalueerd. De frauderisico's zijn bij AQUON afgedekt door een samenstelling van procedures, functiescheidingen en interne controles. In 2022 zijn er geen fraudegevallen geconstateerd en er zijn geen nieuwe risico's geïdentificeerd. AQUON heeft maatregelen genomen om fraude binnen haar organisatie te voorkomen. Hiervoor zijn diverse maatregelen genomen zoals t.a.v. het beveiligingsniveau van de ICT-systemen. Begin 2023 zal een BIO-nul meting worden uitgevoerd. Daarnaast is binnen AQUON het initiatief opgestart om de IT security te toetsen door bijvoorbeeld PEN testen te laten uitvoeren.

6.7 FINANCIERING

Naast de bestaande leningen heeft AQUON in 2022 twee nieuwe externe leningen aangetrokken voor de aankoop van de grond in Houten en overige investeringen in de nieuwbouw.

Financieringsarrangement ultimo 2022

AQUON heeft na haar oprichting in 2011 vreemd vermogen via een tweetal bankinstellingen aangetrokken waarmee de vaste activa wordt gefinancierd. AQUON heeft oorspronkelijk een financieringsarrangement ter waarde van 9,7 miljoen euro afgesloten. In 2022 zijn een tweetal leningen aangetrokken ter financiering van de nieuwbouw in Houten. AQUON betrekt geen leningen via haar deelnemende waterschappen. De waarde van de vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer bedraagt op balansdatum 12,9 miljoen euro. In de tabel is het verloop van de leningen inzichtelijk gemaakt.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	31-12-2021	Vermeerderingen	Aflossingen	31-12-2022
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen:				
Bank instelling 1	3.023.333	3.705.000	-151.167	6.577.166
Bank instelling 2	3.508.000	3.000.000	-214.000	6.294.000
Totaal	**6.531.333**	**6.705.000**	**-365.167**	**12.871.166**

Bedragen in euro's

Kasgeldlimiet

AQUON valt onder wetgeving Financiering decentrale overheden (wet Fido). De wet Fido heeft als doel het bevorderen van een solide financiering en kredietwaardigheid van de decentrale overheden. In deze wet wordt geschreven over een kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet geeft de maximale kortlopende schuld (inclusief banksaldo) van AQUON aan. Dit is de grens waarbinnen decentrale overheden hun activiteiten met kortlopende middelen mogen financieren in een jaar. Elk kwartaal wordt het gemiddelde van de kortlopende middelen getoetst aan de kasgeldlimiet.

Met ingang van het derde kwartaal 2021 is de ondergrens van het drempelbedrag zoals vastgelegd in artikel 7 lid 2 van de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden verhoogd van 250.000 euro naar 1 miljoen euro. Deze verhoging van het drempelbedrag is ook voor AQUON van toepassing. In 2022 bleef AQUON onder de gestelde norm per kwartaal.

Renterisiconorm
De renterisiconorm is opgesteld met als doel de rentegevoeligheid van de portefeuille van leningen met als looptijd een jaar of langer te beperken. Dit komt erop neer dat het renterisico in een bepaald jaar niet meer mag bedragen dan een wettelijk bepaald percentage van het begrotingspercentage. Het renterisico op de vaste schuld in een jaar wordt berekend door de som van het bedrag aan herfinanciering en het bedrag aan renteherziening op de vaste schuld. Voor gemeenschappelijke regelingen is de renterisiconorm bepaald op 20 procent. De renterisiconorm voor AQUON voor 2022 bedraagt hiermee circa 5,8 miljoen euro. De GR AQUON heeft in 2022 deze normering niet geraakt.

Er heeft in 2022 geen uitzetting van gelden plaatsgevonden en er is geen gebruik gemaakt van financiële instrumenten (derivaten, opties en dergelijke). Het risicobeleid is erop gericht toekomstige risico's inzichtelijk te maken, te beheersen, te verminderen of te spreiden. Overtollige daggelden worden dagelijks afgedragen aan Rijksschatkist.

6.8 KAPITAALGOEDEREN EN BEDRIJFSMIDDELEN

De belangrijkste kapitaalgoederen van AQUON worden gevormd door de twee panden, de laboratoriuminrichting en de aangekochte grond ten behoeve van de nieuwbouw.

AQUON heeft in 2022 twee panden in haar bezit. Deze panden staan in Leiden en Tiel.

Het onderhoud en beheer voor de panden is uitbesteed. Hiervoor worden per jaar afspraken ten aanzien van het onderhoud gemaakt en grootschalige aanpassingen worden in nauw overleg uitgevoerd. Deze jaarlijkse beoordeling en contractinrichting is mede gebaseerd op het feit dat de eigenaren het besluit hebben genomen om te gaan centraliseren op een nieuwe locatie.

Begin 2019 heeft AQUON door een gespecialiseerd adviesbureau onderzoek laten uitvoeren om financieel inzicht te verkrijgen ten behoeve van haar businesscase 'Centralisatie AQUON'.
Op basis van informatie van het adviesbureau blijkt dat het gebouw, de installaties en de laboratoriuminrichting van de locatie Leiden hun verwachte technische levensduur hebben bereikt (bij sommige onderdelen is de verwachte levensduur zelfs al ruim overschreden).
In afwachting van de besluitvorming omtrent de centralisatie zijn op verzoek van de eigenaren de afgelopen jaren alleen 'no-regret' investeringen gedaan om de activiteiten van Breda na sluiting in 2016 te kunnen huisvesten. Daarnaast is het onderhoud aan de panden in Leiden en Tiel de afgelopen jaren beperkt gebleven tot het volgens de norm strikt noodzakelijke. Begin 2022 is er een nieuwe taxatie uitgevoerd van de panden in Tiel en Leiden. Deze taxaties hebben niet tot nieuwe inzichten geleid.

Voor de laboratoriuminrichting is het onderhoud van de instrumenten ondergebracht bij hier in gespecialiseerde expertisebedrijven. Dit betreffen jaarlijkse onderhoudscontracten.
Door afgesloten leasecontracten liggen de financiële risico's en het onderhoud van het wagenpark niet bij AQUON maar bij leasemaatschappijen.

6.9 BEDRIJFSVOERING

De afgelopen jaren heeft binnen AQUON de nadruk vooral gelegen op de voorbereiding van de centralisatie, de verbetering van de samenwerking en dienstverlening aan de deelnemers en innovatie. Om de samenwerking met, en de dienstverlening aan de deelnemers verder te verbeteren zijn in 2022 de taken het Servicebureau herverdeeld. Om te groeien naar leverancier van informatie en advies zijn de taken nu per discipline georganiseerd. Per discipline zijn er servicemanagers verantwoordelijk voor het coördineren en regisseren van het volledige proces van de geleverde diensten (monstername, analyse, advies, enzovoort).

Om de aansturing en slagkracht van de operatie verbeteren is in 2022 het managementteam verkleind tot de groep van teammanagers en directeur. In 2023 wordt de samenwerking van het team door middel van management development en teambuilding verder ontwikkeld.

In hoofdstuk 5 zijn de in 2022 gerealiseerde ontwikkelingen verder toegelicht.

6.10 EMU-SALDO

Wet Hof
De Wet Houdbare Overheids Financiën (Wet Hof), die in december 2013 in werking is getreden, en de afspraken over de invulling daarvan in het 'Financieel Akkoord' tussen Rijk en decentrale overheden van januari 2013 leiden er toe dat de waterschappen het EMU-saldo meer dan tot nu toe een plaats moeten geven in de beleidsvoorbereiding, sturing en beheersing.

Wet Hof en Gemeenschappelijke regelingen
Artikel 5 van de Wet Hof bepaalt dat de individuele EMU-referentiewaarde van het waterschap naast het eigen aandeel ook het aandeel in openbare lichamen betreft. Hiermee wordt het EMU-saldo van een openbaar lichaam bedoeld dat is ingesteld bij een gemeenschappelijke regeling (GR). De GR is zoals bedoeld in de Wet gemeenschappelijke regelingen waaraan het waterschap deelneemt, voor zover dit aandeel aan het waterschap moet worden toegerekend.

EMU saldo 2022

AQUON rapporteert het EMU-saldo, dat op landelijk niveau samengevoegd wordt en aan de norm wordt getoetst. Onderstaand wordt de bepaling van het EMU-saldo 2022 weergegeven.

ONDERDEEL	BEDRAG
1. Exploitatiesaldo (voor toevoeging/onttrekking aan reserves)	0
2. Invloed investeringen (zie staat van vaste activa)	
-/- bruto investeringsuitgaven	-6.068.408
+ investeringbijdragen van derden	0
+ verkoop materiële en immateriële activa	0
+ afschrijvingen en waardeverminderingen	1.413.429
3. Invloed voorzieningen	
+ toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	90.492
-/- onttrekkingen uit voorzieningen t.b.v exploitatie	-22.944
-/- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	0
+ eventuele externe vermeerderingen van voorzieningen	0
4. Invloed reserves (zie staat van reserves en voorzieningen)	
-/- eventuele betalingen rechtstreeks uit reserves	0
+ eventuele externe vermeerderingen van reserves	0
5. Deelnemingen en aandelen	
+ boekverlies	0
-/- boekwinst	0
EMU-saldo	**-4.587.431**

6.11 UITTREEDREGELING

In de eerste wijziging van de gemeenschappelijke regeling AQUON 2011 wordt in artikel 44 gesproken over de uittreedregeling. In dit artikel zijn de voorwaarden voor uittreden vastgelegd. Aanvullend heeft het algemeen bestuur in december 2017 het uitvoeringsbesluit vastgesteld. In artikel 44.3 is de jaarlijkse actualisatie van de formule voorgeschreven. Onderstaand wordt een schema met financiële verplichtingen per deelnemend waterschap of hoogheemraad gegeven.

Uitwerking Uittreding **In het jaar 2022 uittreden betekent**

Refnr				
	De uitgangspunten conform het bestuurlijke uitvoeringsbesluit op grond van artikel 44 GR AQUON.			
0	De uittredingsvoorwaarden staan vermeld in artikel 44 van de GR AQUON.			
0	Een kalenderjaar opzegtermijn. In deze termijn reguliere betaling van de bijdragen.			
1	Aandeel in productie	Jaarrekening 2022	blz. 19	tabel
2	Bedrag vaste kosten	Jaarrekening 2022	blz. 10	€ 19.291.195
3	Personeelslasten	Jaarrekening 2022	blz. 31	€ 13.417.540
4	Rente & leningen	Jaarrekening 2022	blz. 23	pm
5	Voorraden	Jaarrekening 2022	blz. 24	€ 368.800
6	Aandeel programma Eigenaren	Begroting 2024	blz. 22	€ 7.205.000
7	Inregelen/onvoorzien	Vast bedrag		€ 200.000

Waterschap of Hoogheemraadschap	Aandeel productie	Bijdrage deelnemers (4 maal)	Afkoop van personeel 60%	Afkoop rente en leningen	Voorraden	Programma eigenaren	Inregelen/ onvoorzien	Totaal
Referentie nr.	**1**	**1 & 2**	**1 & 3**	**4**	**1 & 5**	**6**	**7**	
Aa en Maas	11,5%	8.901	929	pm	43 €	728	200	10.800
Brabantse Delta	9,9%	7.648	798	pm	37 €	800	200	9.483
De Dommel	8,3%	6.379	666	pm	30 €	627	200	7.902
Delfland	8,1%	6.262	653	pm	30 €	576	200	7.722
Hollandse Delta	15,1%	11.641	1.214	pm	56 €	1.131	200	14.242
Rijnland	16,1%	12.394	1.293	pm	59 €	1.189	200	15.135
Rivierenland	16,3%	12.557	1.310	pm	60 €	1.268	200	15.395
Schieland en de Kr'waard	6,4%	4.908	512	pm	23 €	360	200	6.003
De Stichtse Rijnlanden	8,4%	6.474	675	pm	31 €	526	200	7.907

Bedragen x €1.000

6.12 PRIVACY/ALGEMENE VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING

In augustus 2020 heeft de Functionaris Gegevensbescherming (FG) een nulmeting uitgevoerd op de implementatie van de AVG op dat moment. De aanbevelingen in deze nulmeting vormen op hoofdlijnen het plan van aanpak voor de implementatie van de AVG binnen AQUON.

Nieuwe Functionaris Gegevensbescherming (FG)

Sinds 2020 is de heer Ronald Holdijk van Waterschap Rivierenland aangesteld als FG voor AQUON. Per eind juni 2022 heeft hij het waterschap verlaten en daarmee eindigde ook zijn rol als FG voor AQUON. AQUON heeft een SLA met WSRL inzake de dienst "Advies en toezicht met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens". Deze dienst is per augustus gecontinueerd door de heer Harry Stol, Functionaris Gegevensbescherming Waterschap Rivierenland.

Bereikte resultaten

Het afgelopen jaren is er structureel en periodiek overleg geweest tussen de FG en de privacy officer van AQUON, Elwin Nieuwenhuis. In deze gesprekken was de uitvoering van de aanbevelingen uit de nulmeting het belangrijkste onderwerp. Hierdoor is er gestructureerd gewerkt aan het (door-) ontwikkelen en afronden van een aantal concrete producten. In die tijd zijn de volgende resultaten geboekt:

- Privacybeleid AQUON opgesteld en vastgesteld
- Register van verwerkingsactiviteiten afgerond en de 1.0 versie vastgesteld
- Diverse richtlijnen en protocollen opgesteld en vastgesteld
- Incidentenregister en datalekken meldproces gerevitaliseerd
- Awareness-programma voor informatieveiligheid en privacy geselecteerd

Borging en continuïteit

Om de zorgvuldige omgang met persoonsgegevens te bevorderen is draagvlak en kennis binnen de organisatie van groot belang. Het gevaar bestaat dat het echter een onderwerp blijft dat exclusief bij de privacy officer is belegd. Met instemming van de directie en mangementteam heeft AQUON eind 2022 daarom per team (Monstername & Logistiek, Chemie, Servicebureau, Bedrijfsvoering en Hydrobiologie) één enthousiaste 'privacy ambassadeur' aangesteld, die helpt bewerkstelligen dat de medewerkers van een team meer, en

ook blijvend, bewust zijn over informatiebeveiliging en privacy. De ambassadeur vervult een actieve rol bij de uitvoering en implementatie van het privacy beleid. Dit onder begeleiding van de Privacy Officer en de Functionaris Gegevensbescherming

Om de continuïteit te borgen is in de strategische personeelsplanning de rol van privacy officer voorgesteld, naast de rol van CISO (Chief Information Security Officer). Werving voor deze functies verloopt echter moeizaam. Het niet kunnen invullen van deze functies veroorzaakt op dit moment een belangrijke stagnatie van de voortgang en een risico, doordat gerealiseerde successen niet worden geborgd en gecontinueerd.

Cybersecurity Awarenessprogramma
Belangrijk is dat er gestart is een bewustwordingsprogramma. De belangrijkste dreiging voor privacy en informatieveiligheid vormen het onbewust onveilig gedrag van medewerkers. Een awarenessprogramma helpt om medewerkers bewust te maken van de risico's en richting gewenst gedrag te sturen. In april 2023 wordt daarom met het programma van Arda gestart (www.arda.nl)

Incidenten en datalekken
In 2022 zijn vier meldingen gedaan van privacy-incidenten. Het betreft hier allemaal meldingen met geen of een zeer beperkt risico voor de betrokkenen. Er is geen melding gedaan aan de Autoriteit Persoonsgegevens. In twee gevallen is AQUON door de betreffende leverancier op de hoogte gesteld van een potentieel datalek. Bij alle incidenten zijn controles uitgevoerd om vast te stellen dat de omvang niet groter was dan in eerste instantie geconstateerd en zijn maatregelen genomen om herhaling van de fout te voorkomen. Het onderwerp datalekken komt terug in de op te starten awareness-campagne om blijvende alertheid te realiseren.

JAARREKENING 2022

BALANS PER 31 DECEMBER 2022

Balans per 31 december 2022		31-12-2022	31-12-2021
VASTE ACTIVA			
I	**IMMATERIËELE VAST ACTIVA**		
	Overige immateriële vaste activa	766.344	946.020
II	**MATERIËELE VAST ACTIVA**		
	Overige investeringen met een economisch nut	12.694.576	7.861.524
III	**FINANCIËLE VASTE ACTIVA**	20.794	20.794
	Overige uitzettingen met een oorspronkelijke looptijd van één jaar of langer	20.794	20.794
Totaal vaste activa		**13.481.714**	**8.828.338**
VLOTTENDE ACTIVA			
IV	**VOORRADEN**		
	Grond- en hulpstoffen voor eigen gebruik	368.800	322.476
V	**UITZETTINGEN MET EEN RENTETYPISCHE LOOPTIJD KORTER DAN ÉÉN JAAR**	7.537.561	685.423
	Uitzettingen bij openbare lichamen	792.435	107.998
	Uitzettingen in ‘s Rijks Schatkist	6.650.195	479.077
	Overige uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar	94.931	98.348
VI	**LIQUIDE MIDDELEN**		
	Overige bank- en girotegoeden	17.176	18.945
VII	**OVERLOPENDE ACTIVA**		
	Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	316.873	4.511.547
Totaal vlottende activa		**8.240.410**	**5.538.391**
Totaal activa		**21.722.124**	**14.366.729**
VASTE PASSIVA			
VIII	**EIGEN VERMOGEN**	1.671.035	957.316
	Bestemmingsreserves	1.671.035	957.316
	Gerealiseerd resultaat	0	0
IX	**VOORZIENINGEN**		
	Voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen	266.548	199.000
X	**VASTE SCHULDEN MET EEN RENTETYPISCHE LOOPTIJD VAN ÉÉN JAAR OF LANGER**		
	Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige instellingen	12.871.166	6.531.333
Totaal vaste passiva		**14.808.749**	**7.687.649**
VLOTTENDE PASSIVA			
XI	**NETTO-VLOTTENDE SCHULDEN MET EEN RENTETYPISCHE LOOPTIJD KORTER DAN ÉÉN JAAR**		
	Overige kortlopende schulden	3.605.663	2.852.926
XII	**OVERLOPENDE PASSIVA**		
	Overige vooruitontvangen bedragen die ten behoeve van volgende begrotingsjaren komen	3.307.712	3.826.154
Totaal vlottende passiva		**6.913.375**	**6.679.080**
Totaal passiva		**21.722.124**	**14.366.729**

Bedragen in euro’s

VOOR WAARMERKINGS-DOELEINDEN
Verstegen accountants en adviseurs B.V.
d.d. 03/04/2023

EXPLOITATIEREKENING OVER HET JAAR 2022

PROGRAMMA AQUON TOTAAL				
Kostensoort groepen	**Kostensoorten**	**Programma begroting 2022**	**Realisatie 2022**	**Verschil Realisatie en Begroting**
	LASTEN			
2.1	Salaris huidig personeel en bestuurders	9.370.000	9.473.665	-103.665
2.2	Sociale premies	2.680.000	2.802.218	-122.218
2.4	Overige personeelslasten	820.000	1.141.657	-321.657
2.5	Personeel van derden	2.935.000	4.193.289	-1.258.289
	Personeelslasten	**15.805.000**	**17.610.829**	**-1.805.829**
3.11	Uitbestedingen analyses	6.700.000	6.030.904	669.096
	Uitbesteding	**6.700.000**	**6.030.904**	**669.096**
3.1	Duurzame gebruiksgoederen	354.000	395.674	-41.674
3.2	Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	2.900.000	3.147.516	-247.516
3.3	Energie	268.000	687.415	-419.415
	Materiële lasten	**3.522.000**	**4.230.604**	**-708.604**
1.1	Externe rentelasten	333.000	118.470	214.530
1.3	Afschrijvingen activa	1.600.000	1.413.427	186.573
	Kapitaallasten	**1.933.000**	**1.531.897**	**401.103**
3.4	Huren en rechten	66.000	96.853	-30.853
3.5	Leasebetalingen operational lease	1.175.000	1.059.909	115.091
3.7	Verzekeringen	48.000	59.901	-11.901
3.8	Belastingen	40.000	14.723	25.277
3.9	Onderhoud door derden	970.000	687.593	282.407
3.10	Overige diensten door derden	2.200.000	1.283.526	916.474
	Overige indirecte lasten	**4.499.000**	**3.202.505**	**1.296.495**
5.2	Onvoorzien	500.000	18.787	481.213
	TOTAAL LASTEN	**32.959.000**	**32.625.526**	**333.474**
	BATEN			
3.6	Diensten voor derden	300.000	443.587	-143.587
5.2	Onvoorzien	0	505.138	-505.138
	Bijdrage deelnemers	33.346.000	32.395.521	950.479
	TOTAAL BATEN	**33.646.000**	**33.344.245**	**301.755**
	Gerealiseerd resultaat voor bestemming, volgend uit voorgaande onderdelen	687.000	718.719	-31.719
	Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	-4.000	-5.000	1.000
	TOTAAL SALDO BATEN EN LASTEN	**683.000**	**713.719**	**-30.719**
	Mutatie bestemmingsreserve	-683.000	-713.719	30.719
	GEREALISEERD RESULTAAT	**0**	**0**	**0**

Bedragen in euro's

VOOR WAARMERKINGS-DOELEINDEN

Verstegen accountants en adviseurs B.V.

d.d. 03/04/2023

WAARDERINGSGRONDSLAGEN

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

Op de jaarrekening is naast het gestelde in het waterschapbesluit, de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen (BBVW) van toepassing. Met betrekking tot de verslaggeving worden de verslaggevingsvoorschriften vanuit het waterschapbesluit gehanteerd.

Algemene grondslag

Waardering van passiva en activa, alsmede de bepaling van het resultaat, vinden in principe plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, onverschillig of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid. Baten en lasten, waaronder ook begrepen de heffing van de vennootschapsbelasting, worden daarbij verantwoord tot hun brutobedrag. De waarderingsgrondslagen per balansonderdeel worden in het vervolg van deze jaarrekening toegelicht.

Activa

Immateriële en materiële vaste activa

De waardering van de vaste activa vindt plaats tegen de historische kostprijs onder aftrek van ontvangen bijdragen en afschrijvingen. De historische kostprijs bestaat uit de werkelijke/historische uitgaven. Afschrijving vindt plaats conform de financiële verordening welke bestuurlijk is vastgesteld. Activering vindt plaats op het moment van ingebruikname. De afschrijving vindt plaats vanaf het jaar na het moment van ingebruikname.

De volgende afschrijvingstermijnen worden in overeenstemming met de verordening gehanteerd:

• Immateriële vaste activa	5-7 jaar
• Vervoermiddelen	5 jaar
• Bedrijfsgebouwen	40 jaar
• Verbouwingen en gebouw-gebonden installaties	15 jaar
• Inrichting en (kantoor)meubilair	10 jaar
• Overige materiële activa	5 jaar

Op basis van de verwachte gebruiksduur wordt:

- Laboratoriumsoftware (LIMS- en OMS systeem) in 7 jaar afgeschreven
- Mobiele telefoons, laptops en tablets in 3 jaar afgeschreven.

Duurzame waardevermindering van vaste activa:

Afwaardering van bedrijfseconomisch vastgoed vindt plaats indien de directe opbrengstwaarde lager is dan de boekwaarde. Lagere taxatiewaarden dan de boekwaarden van onroerende zaken zijn hierbij als duurzame waardedaling in aanmerking genomen.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten), de jaarlijkse aflossingen, afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen.
Duurzame waardeverminderingen van financiële vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Zo nodig wordt een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht.

Voorraden

De grond- en hulpstoffen zijn uitsluitend voor eigen gebruik (magazijnvoorraden) en worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs. Indien nodig wordt een voorziening voor incourante voorraden gevormd om de eventuele waardedaling of incourantheid op te vangen.

Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar en overlopende activa

De uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid wordt een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Uitzettingen in ’s Rijks Schatkist

Drempelbedrag

In principe dienen alle overtollige middelen in de schatkist te worden aangehouden. Er zijn echter een aantal uitzonderingen. Eén daarvan is het drempelbedrag (afhankelijk van de omvang van de decentrale overheid) dat gemiddeld per kwartaal buiten de schatkist mag worden gehouden. Voor AQUON bedraagt 1 miljoen euro.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren

Het drempelbedrag is bedoeld om het dagelijks kasbeheer te vereenvoudigen: niet elke laatste euro hoeft in de schatkist te worden aangehouden. In principe hoeven alleen de liquide middelen die boven het drempelbedrag uitgaan in de schatkist te worden aangehouden. In 2022 hebben er zich geen overschrijdingen van het drempelbedrag plaatsgevonden.

Liquide middelen

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Passiva

Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden) van de organisatie. Om die reden kunnen voorzieningen naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Voorzieningen worden gewaardeerd op de contante waarde, het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Voorzieningen worden gevormd indien er sprake is van:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.
- Op de balansdatum bestaande risico’s ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.

De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendingen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord.

Voorzieningen worden niet gevormd voor aan jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Voor het bepalen van het ‘ jaarlijks vergelijkbaar volume’ is een tijdsperiode van vier jaar gehanteerd.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer
Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een looptijd van één jaar of langer.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Baten en lasten
De baten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Een bate wordt genomen zodra deze is gerealiseerd, terwijl een last wordt verwerkt zodra deze bekend is. AQUON kent twee programma’s binnen haar begroting. De exploitatierekening is voor beide programma’s Laboratorium en Eigenaarsdeel opgenomen in het Programma AQUON TOTAAL (blz. 35).

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2022

I) IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

De immateriële activa worden alle gecategoriseerd onder ‘overige immateriële vaste activa’.
Alle hier verantwoorde activa zijn software en licenties. Onderstaand wordt het verloop van de immateriële vaste activa weergegeven.

Verloopoverzicht IVA	Boekwaarde 31-12-2021	Investeringen	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2022
Overige immateriële vaste activa	946.020	17.388	0	-197.064	0	0	766.344
Totaal	**946.020**	**17.388**	**0**	**-197.064**	**0**	**0**	**766.344**

Bedragen in euro’s

De investeringen in de immateriële activa betreffen de investeringen voor het ontwikkelen van een systeem voor data invoer(resultaten) van team Hydrobiologie in Sample Manager. Dit systeem is in het tweede kwartaal 2022 door AQUON in gebruik genomen.

II) MATERIËLE VASTE ACTIVA

Het verloop van de materiële vaste activa was als volgt:

Verloopoverzicht MVA	Gronden en terreinen	Bedrijfs-gebouwen	Machines, apparaten en vaste activa	Overige materiële vaste activa	Totaal materiële vaste activa
Boekwaarde begin begrotingsjaar	1.244.453	2.975.508	2.619.018	1.022.545	7.861.524
Investeringen	0	0	1.206.704	107.534	1.314.238
Mutatie activa in uitvoering	0	0	0	4.736.782	4.736.782
Desinvesteringen	0	0	0	-1.603	-1.603
Afschrijvingen	0	-288.278	-729.154	-198.933	-1.216.365
Afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen	0	0	0	0	0
Boekwaarde einde begrotingsjaar	**1.244.453**	**2.687.230**	**3.096.568**	**5.666.325**	**12.694.575**

Bedragen in euro’s

Het in maart 2020 genomen besluit tot centralisatie heeft geen effect op waarde en afschrijvingstermijnen van de panden. Eventuele boekverliezen bij de verkoop zijn voorzien in de frictiekosten en zullen in het eigenarendeel verantwoord worden. Mutatie activa in uitvoering betreft volledig de uitgaven in 2022 voor de centralisatie. Bij AQUON is er geen sprake van bijdragen van derden direct gerelateerd aan een actief. De investeringen worden onderstaand toegelicht.

Afschrijvingen

In onderstaande tabel wordt de aansluiting weergegeven van de afschrijvingen met de exploitatierekening.

Afschrijvingen	Immaterieel Vast Actief	Materieel Vast Actief	Totaal
Afschrijvingen	197.064	1.216.365	1.413.429

Bedragen in euro's

Investeringen

Van de 1.206.704 miljoen euro die geïnvesteerd is in de aanschaf van machines, apparaten en werktuigen, is 798.789 euro besteedt aan vervanging en uitbreiding laboratoriumapparatuur. Daarnaast is voor 385.227 euro apparatuur aangeschaft voor sensormonitoring en verder nog 22.687 euro aan werktuigen. Verder is er 107.534 euro geïnvesteerd in de aanschaf en uitbreiding van apparatuur voor kantoorautomatisering en mobiele telefoons.

De mutaties activa in uitvoering betreffen de in 2022 gedane investeringen ten behoeve van de nieuwbouw in Houten. Van dit bedrag betreft 3.390.420 euro de aanschaf van de grond. Verder betreft het de kosten van bijvoorbeeld de architect, de constructeur en het installatie-advies.
De desinvestering betreffen de overname van de telefoons door medewerkers die AQUON hebben verlaten.

In de kadernota 2022 is een investeringskrediet voor (vervangings-)investeringen opgenomen van 3 miljoen euro per 2 jaar. Daarnaast is voor doorontwikkeling ICT en facilitair een bedrag van 700.000 euro voor 2022 opgenomen. Als gevolg van lange doorlooptijd van aanbestedingen en investeringen en de beperkte capaciteit om investeringen te begeleiden zien we reeds enkele jaren een uitstel van de investeringen. Naar verwachting zal in 2023 hier een inhaalslag gaan plaatsvinden. In 2021 is van het toegezegde krediet een bedrag van 303.000 euro niet benut, in 2022 betreft dit een bedrag van 1.570.000 euro.
In onderstaande tabel wordt de stand van het investeringskrediet over 2022 weergegeven:

Investeringen Laboratorium	Beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed in 2022
Doorontwikkeling ICT en facilitair	700.000	124.922
(Vervangings-) investeringen apparatuur	1.500.000	821.477
Investeringen Sensoring incl. bijbehorende ICT	700.000	385.227
Totaal	**2.900.000**	**1.331.626**

Bedragen in euro's

Investeringen Nieuwbouw

Voor de investeringen ten behoeve van de centralisatie is door het algemeen bestuur in 2021 een krediet beschikbaar gesteld van 4 miljoen euro ten behoeve van de definitieve planuitwerking. In 2022 heeft het Algemeen Bestuur het totaal benodigde krediet voor de realisatie van de nieuwbouw beschikbaar gesteld. Onderstaand een beknopt overzicht van de uitgaven tot en met eind 2022.

Investeringen Laboratorium	Werkelijk besteed tot en met 2022
Nadere planuitwerking, aanbestedingen en realisatie diverse ontwerpfasen	1.821.035
Aankoop grond Houten	3.380.740
Totaal	**5.201.775**

Bedragen in euro's

III) FINANCIËLE VASTE ACTIVA

Het verloop van de financiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

Verloopoverzicht FVA	31-12-2021	Vermeerderingen	Aflossingen	31-12-2022
Overige uitzettingen met een oorspronkelijke looptijd van een jaar of langer	20.794	0	0	20.794
Totaal	**20.794**	**0**	**0**	**20.794**

Bedragen in euro's

De overige uitzettingen met een oorspronkelijke looptijd van een jaar of langer betreffen de waarborgsommen voor de huur van de panden (steunpunten) in Dordrecht en 's-Hertogenbosch.
De panden in Dordrecht en 's-Hertogenbosch worden aangehouden als satellietlocatie voor de afdeling Monstername & Logistiek.

IV VOORRADEN

De stand van de voorraden kan als volgt worden weergegeven:

Voorraden grond- en hulpstoffen	31-12-2021	31-12-2022
Grond- en hulpstoffen voor eigen gebruik	367.237	411.950
Voorziening incourante grond- en hulpstoffen	-44.761	-43.150
Totaal	**322.476**	**368.800**

Bedragen in euro's

De voorraden zijn grond- en hulpstoffen voor uitsluitend eigen gebruik en zijn gewaardeerd tegen de laatste inkoopprijs.

In 2022 is de voorziening voor incourante voorraden beoordeeld en bijgesteld. De voorziening wordt gevormd voor artikelen die niet courant zijn. De waarde van de voorziening op balansdatum bedraagt 43.150 euro. De waarde van de voorraden bedraagt op balansdatum 411.950 euro.
De voorziening ten aanzien van de incourante voorraden wordt in mindering gebracht op de balanswaarde voorraden. De balanswaarde van de voorraden is daarmee 368.800 euro.

V) UITZETTINGEN MET EEN LOOPTIJD KORTER DAN ÉÉN JAAR

De uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar zijn als volgt te specificeren:

Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar	Saldo 31-12-2021	Saldo 31-12-2022
Uitzettingen bij openbare lichamen	107.998	792.435
Uitzettingen in ‘s Rijks schatkist	479.077	6.650.195
Overige uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar	98.348	94.931
Totaal	**685.423**	**7.537.561**

Bedragen in euro’s

Aan het einde van het jaar 2022 zijn er, in tegenstelling tot de voorgaande jaren, nog geen facturen aan de deelnemende waterschappen en hoogheemraadschappen (openbare lichamen) betreffende de bijdragen over het eerste kwartaal van het nieuwe jaar uitgereikt. De uitzettingen bij openbare lichamen betreffen de per ultimo jaar nog te ontvangen betalingen van door deelnemers gevraagde extra voorschotnota’s.

AQUON dient haar overtollige liquide middelen aan te houden bij het Rijk, het zogenaamde ‘Schatkistbankieren’. Ten behoeve van het schatkistbankieren heeft AQUON een werkrekening bij een bankinstelling geopend. Op deze werkrekening heeft AQUON heeft een daglimiet van 1 miljoen euro.

De berekening van de benutting van de drempelbedragen van het schatkistbankieren wordt in onderstaande tabel per kwartaal 2022 weergegeven:

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren	Q1	Q2	Q3	Q4
Drempelbedrag	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	154.501	140.453	124.263	132.907
Ruimte onder drempelbedrag	845.499	859.547	875.737	867.093
Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0	0

Bedragen in euro’s

De overige uitzettingen zijn ontstaan door de uitgevoerde laboratorium werkzaamheden voor derde klanten. Naar aanleiding van een risico-inventarisatie is gebleken dat een voorziening ten aanzien van mogelijke oninbaarheid van de vorderingen per ultimo 2022 niet noodzakelijk is.

VI) LIQUIDE MIDDELEN

Dit bedrag betreft het saldo op de bankrekeningen bij een tweetal bankinstellingen. De banksaldi kunnen als volgt worden weergegeven:

Liquide middelen	Saldo 31-12-2021	Saldo 31-12-2022
Overige bank- en girotegoeden, bank 1	15.248	15.070
Overige bank- en girotegoeden, bank 2	3.697	2.106
Totaal	**18.945**	**17.176**

Bedragen in euro's

De bankrekeningen van AQUON worden afhankelijk van het banksaldo verantwoord onder de post liquide middelen of onder de kortlopende schulden. De liquide middelen staan ter vrije beschikking van AQUON en zijn dagelijks opeisbaar.

Bij een bankinstelling is een kredietfaciliteit op de rekening courant afgesloten tot een maximaal bedrag van 7,0 miljoen euro. Voor het verkregen krediet is geen zekerheid gesteld. In 2022 is eenmaal gebruik gemaakt van dit krediet.

VII) OVERLOPENDE ACTIVA

De overlopende activa betreffen nog te factureren leveringen aan derden, vooruitbetaalde kosten, vooruit ontvangen facturen en voorschotten betaald aan personeel. Het saldo betreft met name kosten welke in een volgend boekjaar worden verantwoord.

Overige nog te ontvangen bedragen alsmede de vooruit betaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	31-12-2021	31-12-2022
Nog te factureren bedragen	4.231.485	64.200
Vooruit betaalde bedragen	279.812	249.405
Voorschotten betaald aan personeel	250	3.268
Overige nog te ontvangen bedragen alsmede de vooruit betaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	0	0
Totaal	**4.511.547**	**316.873**

Bedragen in euro's

De post Nog te factureren bedragen betreft de nog bij derden in rekening te brengen facturen voor werkzaamheden die in 2022 zijn uitgevoerd. In 2021 betrof dit ook de nog te factureren Eindafrekening met de deelnemers inclusief de kosten voor de COVID-bemonsteringen. In tegenstelling tot de situatie eind 2021 is er nu wel duidelijkheid is over de wijze van verrekening van de in 2022 uitgevoerde COVID-bemonsteringen. Deze werkzaamheden worden belast met 21 procent BTW in rekening gebracht bij de waterschappen. De kosten voor de COVID-bemonsteringen zijn in 2022 opgenomen in de voorschotfacturen. Bij het opstellen van de Programmabegroting 2022 werd uitgegaan van zeven maal per week alle zuiveringen bemonsteren. Eind 2021 is besloten dat vijf maal per week bemonsteren per zuivering voldoende was. Hierdoor vallen de kosten voor deze bemonsteringen lager uit en ontvangen de waterschappen het teveel betaalde voorschot terug. Deze post is opgenomen bij de overlopende passiva.

VIII) EIGEN VERMOGEN

Conform de statuten van de GR AQUON heeft AQUON op balansdatum geen eigen vermogen, anders dan een bestemmingsreserve. Ook in 2022 is het resultaat van 713.719 euro uit het Eigenaarsprogramma volgens afspraak gedoteerd aan de Bestemmingsreserve.

Verloopstaat reserves	31-12-2021	Toevoeging	Onttrekking	31-12-2022
Bestemmingsreserve	957.316	713.719	0	1.671.035

IX) VOORZIENINGEN

De voorziening is gevormd voor de arbeidsgerelateerde verplichtingen die AQUON heeft ten opzichte van haar medewerkers. Ten aanzien van jubileumuitkeringen heeft in 2022 een bijstelling plaatsgevonden in verband met de groei van het aantal medewerkers. De onttrekking betreft de jubileumuitkeringen aan medewerkers die in 2022 een jubileum vierden.

Verloopstaat voorzieningen	31-12-2021	Toevoeging	Onttrekking	31-12-2022
Voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen	199.000	90.492	-22.944	266.548

X) VASTE SCHULDEN

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar over het jaar 2022:

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	31-12-2021	Vermeerderingen	Aflossingen	31-12-2022
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen:				
Bank instelling 1	3.023.333	3.705.000	-151.167	6.577.166
Bank instelling 2	3.508.000	3.000.000	-214.000	6.294.000
Totaal	**6.531.333**	**6.705.000**	**-365.167**	**12.871.166**

Bedragen in euro's

In 2022 heeft AQUON twee nieuwe leningen aangetrokken waarvan eerste lening bestemd is voor de aanschaf van de grond voor de nieuwbouw en de tweede voor de lopende investeringen.
De totale rentelast voor het jaar 2022 met betrekking tot de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar bedroeg 144.947 euro. In het jaar 2023 wordt 365.167 euro afgelost (verplichting korter dan 1 jaar). Voor deze vaste schulden staan de deelnemers van de GR AQUON garant.

XI KORTLOPENDE SCHULDEN MET EEN RENTETYPISCHE LOOPTIJD KORTER DAN ÉÉN JAAR

De vaste schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn als volgt te specificeren:

Kortlopende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	31-12-2021	31-12-2022
Schulden aan leveranciers	1.916.606	2.078.150
Schulden in verband met te betalen belastingen, sociale en pensioenpremies	936.320	1.527.513
Totaal	**2.852.926**	**3.605.663**

Bedragen in euro's

De schulden aan leveranciers betreffen met name leveranciers aan wie AQUON (analyse) werkzaamheden uitbesteed, leveranciers van materialen en chemicaliën en uitzendbureaus.

XII OVERLOPENDE PASSIVA

De overlopende passiva zijn als volgt te specificeren:

Overige vooruit ontvangen bedragen die ten behoeve van volgende begrotingsjaren komen	31-12-2021	31-12-2022
Vooruit gefactureerde bedragen	3.017.000	1.374.609
Nog te ontvangen facturen	202.749	1.137.841
Arbeidsgerelateerde verplichtingen	606.403	795.265
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten behoeve van volgende begrotingsjaren komen	0	0
Totaal	**3.826.152**	**3.307.715**

Bedragen in euro's

De post betreft de met de waterschappen te verrekenen eindafrekening 2022. Het bedrag is afgenomen omdat AQUON, in tegenstelling tot 2021, per eind 2022 de voorschotten inzake het eerste kwartaal 2023 nog niet aan de deelnemende waterschappen in rekening heeft gebracht.
De stijging van de arbeidsgerelateerde verplichtingen is te verklaren uit een toename van het gekochte IKB-verlof en het opnemen van een reservering voor te sparen vitaliteitsuren uit het persoonlijk basisbudget (PBB).

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

HUURVERPLICHTINGEN

AQUON heeft de volgende niet uit de balans blijkende huurverplichtingen:

Locatie	Resterende looptijd	Tot	Verplichting komend jaar	Totale verplichting
Dordrecht Bedrijfshal + kantoor	45 mnd	30/09/2026	53.392	200.250
's-Hertogenbosch Bedrijfshal + kantoor	62 mnd	28/02/2028	33.895	175.125
Totaal			**87.287**	**375.375**

Bedragen in euro's

OVERIGE VERPLICHTINGEN

AQUON heeft de volgende niet uit de balans blijkende overige verplichtingen:

Product/Leverancier	Resterende looptijd	Tot	Verplichting komend jaar	Totale verplichting
Printer/copiers	20 mnd	31/08/2024	21.000	35.000
Automatisering:				
Actacom werkplek as a service (incl internet)	6 mnd	30/06/2023	231.654	231.654
Ecosys	36 mnd	31/12/2025	65.340	196.020
Topdesk	22 mnd	31/12/2024	37.800	75.600
Catering:				
Maas	15 mnd	15/03/2024	5.700	7.125
WSRL	1 jaar	01/01/2024	42.300	42.300
Personeelsdiensten:				
Personeelsdiensten WSRL	1 jaar	01/01/2024	82.200	82.200
Healthcare	1 jaar	01/01/2024	25.120	25.120
Lease auto's:				
Dutchlease	14 mnd	31/05/2023*	419.475	1.415.438
Dutchlease		01/08/2028	300.047	1.131.979
Verizon	13 mnd	31/01/2024	14.300	15.492
Facilitaire dienstverlening				
Beveiliging/bewaking Securitas	12 mnd	01/01/2024	45.900	45.900
Schoonmaakdiensten ICS	12 mnd	01/01/2024	94.200	94.200
Totaal			**1.385.036**	**3.398.028**

Bedragen in euro's

Voor het leasen van de bedrijfsauto's wordt binnen de raamovereenkomst met Dutchlease per auto een separaat contract afgesloten. Op dit moment zal het laatste contract expireren per augustus 2028.

TOELICHTING OP DE EXPLOITATIEREKENING OVER HET BEGROTINGSJAAR

ALGEMEEN

De indeling van de exploitatierekening wijkt (gedeeltelijk) af van de indeling zoals die is opgenomen in bijlage 2 van de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen. Bij de exploitatierekening is de indeling van de begroting gevolgd om de vergelijking tussen de begroting en de jaarrealisatie te vereenvoudigen.

De exploitatierekening van het programma Laboratorium en het programma Eigenaarsdeel wordt separaat weergegeven en toegelicht.

Het jaar 2022 sluit af met een exploitatiesaldo van nihil voor beide programma's. In de verordeningen van AQUON is geregeld dat de jaarbijdrage van de opdrachtgevers meebeweegt met de gerealiseerde productieomvang. De marginale kosten van de meer-productie worden daartoe als eindafrekening 2022 doorberekend aan de waterschappen.

PROGRAMMA LABORATORIUM

Kostensoort groepen	Kostensoorten	Programma begroting 2022	Realisatie 2022	Verschil Realisatie en Begroting
	LASTEN			
2.1	Salaris huidig personeel en bestuurders	9.170.000	9.401.612	-231.612
2.2	Sociale premies	2.630.000	2.781.149	-151.149
2.4	Overige personeelslasten	800.000	1.032.607	-232.607
2.5	Personeel van derden	2.935.000	4.075.459	-1.140.459
	Personeelslasten	**15.535.000**	**17.290.826**	**-1.755.826**
3.11	Uitbestedingen analyses	6.700.000	6.030.904	669.096
	Uitbesteding	**6.700.000**	**6.030.904**	**669.096**
3.1	Duurzame gebruiksgoederen	354.000	395.674	-41.674
3.2	Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	2.900.000	3.147.516	-247.516
3.3	Energie	268.000	687.415	-419.415
	Materiële lasten	***3.522.000***	***4.230.604***	***-708.604***
1.1	Externe rentelasten	333.000	118.470	214.530
1.3	Afschrijvingen activa	1.600.000	1.413.427	186.573
	Kapitaallasten	**1.933.000**	**1.531.897**	**401.103**
3.4	Huren en rechten	66.000	96.853	-30.853
3.5	Leasebetalingen operational lease	1.175.000	1.059.909	115.091
3.7	Verzekeringen	48.000	59.901	-11.901
3.8	Belastingen	40.000	19.723	20.277
3.9	Onderhoud door derden	970.000	687.593	282.407
3.10	Overige diensten door derden	2.200.000	1.265.248	934.752
	Overige indirecte lasten	**4.499.000**	**3.189.227**	**1.309.773**
5.2	Onvoorzien	400.000	18.788	381.212
	TOTAAL LASTEN	**32.589.000**	**32.292.247**	**296.754**
	BATEN			
3.6	Diensten voor derden	300.000	443.587	-143.587
5.2	Onvoorzien	0	505.138	-505.138
	Bijdrage deelnemers	32.289.000	31.343.522	945.478
	TOTAAL BATEN	**32.589.000**	**32.292.246**	**296.754**
	Gerealiseerd resultaat voor bestemming, volgend uit voorgaande onderdelen	0	0	0
	Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	-4.000	-5.000	1.000
	TOTAAL SALDO BATEN EN LASTEN	**0**	**0**	**0**
	Mutatie bestemmingsreserve	**0**	**0**	**0**
	GEREALISEERD RESULTAAT	**0**	**0**	**0**

Bedragen in euro's

LASTEN

Algemeen

De kosten (en opbrengsten) die betrekking hebben op de werkzaamheden voor de COVID-bemonsteringen waren, in tegenstelling 2021, opgenomen in de programmabegroting 2022. Echter de wijze van afrekenen (vastgestelde prijs per genomen monster en aan deelnemers door te belasten met 21 procent BTW) was op het moment van vaststellen van de Programmabegroting 2022 (juli 2021) nog niet duidelijk. Daarom is er in de Programmabegroting 2022 vanuit gegaan dat de totale kosten van AQUON op basis van de verrekenmethodiek zoals deze is opgenomen in de Gemeenschappelijke Regeling AQUON verdeeld zouden worden.

Personeelslasten

Het aantal personeelsleden is in 2022 gestegen van 167 naar 190 medewerkers. Hiervan is 1 medewerker in dienst als projectleider centralisatie nieuwbouw.

Kostensoort groepen	Kostensoorten	Programma begroting 2022	Realisatie 2022	Verschil Realisatie en Begroting
	LASTEN			
2.1	Salaris huidig personeel en bestuurders	9.170.000	9.401.612	-231.612
2.2	Sociale premies	2.630.000	2.781.149	-151.149
2.4	Overige personeelslasten	800.000	1.032.607	-232.607
2.5	Personeel van derden	2.935.000	4.075.459	-1.140.459
	Personeelslasten	**15.535.000**	**17.290.826**	**-1.755.826**

Bedragen in euro's

De salarissen zijn in 2022 meer gestegen dan was begroot. Per 1 januari stegen de salarissen met 2 procent, vervolgens per 1 juli nog met 1,75 procent. In de Programmabegroting 2022 was gerekend met een salarisverhoging van 2 procent over geheel 2022, de kosten in verband met de extra verhoging per 1 juli bedragen circa 80.000 euro. In december 2022 werd, in aansluiting op de cao afspraken voor 2023, een bedrag van 1.000 euro bruto uitgekeerd aan elke medewerker die op 1 november 2022 in dienst was, onafhankelijk van de omvang van de aanstelling. Voor AQUON betekende dit een bedrag van 190.000 euro exclusief sociale lasten voor de medewerkers in dienst van AQUON. Aan uitzendorganisaties is hiervoor 109.745 euro betaald. In samenhang met de stijgende salarissen zijn ook de sociale lasten in 2022 hoger uitkomen dan was begroot.
Onder de overige personeelslasten worden de lasten verantwoord betreffende woon-werkverkeer, dienstreizen, studiekosten, werving personeel, gratificaties en Arbo-gerelateerde kosten. De toename van overige personeelslasten is gelegen in de stijging van het verlofsaldo per ultimo 2022 en het opnemen van een reservering inzake het Persoonlijk Basis Budget (PBB).
De overschrijding van de uitgaven op het gebied van personeel derden wordt veroorzaakt door een hogere inzet van detacherings- en uitzendkrachten. Hierbij is onderscheid te maken in inhuur ten behoeve van directe productie (2.720.755 euro) en overige ondersteuning 1.354.704 euro.
Dit laatste betreft medewerkers die tijdelijk worden ingehuurd vanwege hun specifieke expertise zoals bijvoorbeeld tijdelijke projectmanagers voor het begeleiden van Europese aanbestedingen. Dit betekent een verschuiving van 510.223 euro van Overige diensten door derden naar Personeel van derden.

Uitbesteding
Onder deze kostencategorie worden de kosten voor de uitbesteding van werkzaamheden aan derden opgenomen. Dit betreft uitbestede werkzaamheden voor de afdelingen Chemie, Hydrobiologie en Monstername en Logistiek. De uitbestedingen in 2022 zijn ten opzichte van de begroting afgenomen doordat de vraag naar waterbodemanalyses is gedaald ten opzichte van voorgaande jaren. Daarnaast heeft AQUON meer werkzaamheden (bijvoorbeeld PFAS-analyses) in eigen beheer uitgevoerd.

MATERIËLE LASTEN

Duurzame gebruiksgoederen
Deze kostencategorie betreft de aangeschafte duurzame gebruiksgoederen welke de activeringsgrens van 15.000 euro niet overschrijden. In 2022 zijn er meer goederen die in deze categorie vallen (en die door prijsstijgingen ook duurder waren) aangeschaft.

Overige gebruiksgoederen en verbruiksgoederen
Deze kostencategorie omvat het verbruik van materialen, chemicaliën en gasflessen door het laboratorium. In samenhang met de toegenomen eigen productie is ook het verbruik van materialen en chemicaliën (fors) gestegen. Naast directe materialen zijn bijvoorbeeld ook de automatiseringskosten opgenomen in deze post. De automatiseringskosten zijn toegenomen door de toename van het aantal medewerkers zowel in dienst van AQUON als via inhuur. Meer medewerkers leiden onder andere tot een toename van het aantal werkplekken en thuiswerkplekken en daarmee bijvoorbeeld tot een stijging van het aantal benodigde licenties en daarmee hogere (onderhoud)kosten. Ook hier stegen de prijzen hard door de hoge inflatie.

Energie
Deze kostencategorie bevat de gas- en energiekosten van de verschillende locaties. In juni liep het vaste contract af, met als gevolg dat vanaf deze tijd variabele tarieven in rekening zijn gebracht. Deze kosten zijn in 2022 fors gestegen door de oorlog in Oekraïne. Het was in de markt niet mogelijk een nieuw vast contract te sluiten.

KAPITAALLASTEN

Externe rentelasten
Onder deze post is de rente van bij een tweetal bankinstellingen afgesloten leningen opgenomen.
Eind 2021 is een nieuwe rentevaste periode voor een bestaande lening overeengekomen waarbij de rente van die lening is gedaald naar 0,46 procent.
In november 2022 zijn twee nieuwe leningen aangetrokken voor de financiering van de nieuwbouw . De rentelasten voor deze leningen zijn niet opgenomen in deze post, maar zullen worden geactiveerd.

Afschrijvingen
Deze kostencategorie betreffen de afschrijvingen van immateriële en materiële vaste activa. De afschrijvingen vallen lager uit dan begroot doordat in het verleden enkele investeringen in apparatuur zijn uitgesteld. Het vooruitschuiven van de investeringen leidt niet tot een risico in de operationele bedrijfsvoering, aangezien de huidige apparatuur degelijk onderhouden wordt danwel kleinschalig zal worden vervangen indien nodig. Het gevolg is dat het beschikbare investeringskrediet niet geheel benut is in deze jaren. Ook in 2023 en 2024 zullen er in verband met de verhuizing naar Houten, geen grote investeringen maar doorgeschoven worden naar de nieuwe locatie.

OVERIGE INDIRECTE LASTEN

Huur en rechten

Onder deze post worden de huur- en servicekosten voor de locaties Dordrecht en ‘s-Hertogenbosch verantwoord. In 2022 is er zijn er nog twee maanden huur betaald voor de locatie in Breda. Het betreffende contract is nu beëindigd. Door de verhuizing naar Dordrecht zijn de huurkosten gestegen echter beschikt AQUON over een meer centraal gelegen en ruimere en toegankelijkere locatie.

Leasebetalingen operationele lease

Deze post betreft de kosten voor het lease van de bedrijfsauto’s. De kosten vallen lager uit dan begroot omdat er minder auto’s hoefden te worden geleased door het niet verder opschalen van het aantal COVID-bemonsteringen. De brandstofkosten zijn echter flink gestegen in 2022.

Verzekeringen

Het betreft hier voornamelijk de premies van de polissen voor de aansprakelijkheidsverzekeringen en brand- en opstalverzekeringen voor de panden. In 2022 zijn de kosten voor de opstalverzekering wederom verhoogd.

Belastingen

De belastingen hebben betrekking op gemeentelijke belastingen (WOZ, verontreinigingsheffing, etc.).

Onderhoud door derden

Onder deze post wordt het gebouwbeheer en –onderhoud opgenomen. Daarnaast worden lasten voor onderhoud en reparaties van apparatuur en laboratorium instrumenten hier opgenomen. Door de aanschaf van nieuwe apparatuur en het afstoten van (ver)oudere apparatuur zijn de onderhoudskosten voor apparatuur lager dan begroot. Ook aan het onderhoud van de gebouwen is minder uitgegeven dan was begroot.

Overige diensten door derden

Het betreft onder andere de diensten voor de uitbesteding van transport tussen de AQUON-locaties en kosten voor accreditatie, advisering, accountants, salarisadministratie en afvoer van laboratoriumafval.

Kostensoort groepen	Kostensoorten	Programma begroting 2022	Realisatie 2022	Verschil Realisatie en Begroting
	LASTEN			
3.10	Overige diensten door derden	2.200.000	1.265.248	934.752
	Overige diensten door derden	**2.200.000**	**1.265.248**	**934.752**

Bedragen in euro’s

Overige diensten door derden betreft onder andere advieskosten, de uitbesteding van transport tussen de AQUON-locaties en kosten voor accreditatie, accountants, salarisadministratie en afvoer van laboratoriumafval. In de begroting was ervan uitgegaan dat voor de opschaling van de capaciteit van de COVID-bemonsteringen diverse processen moesten worden aangepast, bijvoorbeeld een uitbreiding van de infrastructuur in de automatisering. Doordat de opschaling naar dagelijks bemonsteren bij vijfmaal per week is gestopt, is hier minder uitgegeven dan begroot. Daarnaast waren in deze post voor advieskosten opgenomen. De kosten voor het inhuren van expertise met betrekking tot projectleiding en aanbestedingsbegeleiding ten behoeve van het laboratoriumdeel, ingehuurd via gespecialiseerde detacheringsbureaus, zijn opgenomen in de post Personeel van derden. Dit betekent een verschuiving van 510.223 euro van Overige diensten door derden naar Personeel van derden.

Onvoorzien

Kostensoort groepen	Kostensoorten	Programma begroting 2022	Realisatie 2022	Verschil Realisatie en Begroting
	LASTEN			
5.2	Onvoorzien	400.000	18.788	381.212
	Onvoorzien	**400.000**	**18.788**	**381.212**

Bedragen in euro's

In de begroting was er in overleg met de deelnemers een post opgenomen van 400.000 euro in verband met de verouderde staat van het pand in Leiden. In verband met storingen van de technische installaties in Leiden is er 18.878 euro op deze post geboekt.

BATEN

Diensten voor derden

De opbrengst is in verband met werken voor derden. Deze derden betreffen veelal private bedrijven niet zijnde de deelnemende waterschappen. De opbrengst van derden is in 2022 afgenomen ten opzichte van de in 2021 gerealiseerde omzet. Enkele grote in 2021 ontvangen en uitgevoerde opdrachten, bleken toch een eenmalige karakter te hebben.

Onvoorzien

Kostensoort groepen	Kostensoorten	Programma begroting 2022	Realisatie 2022	Verschil Realisatie en Begroting
	LASTEN			
5.2	Onvoorzien	0	505.138	-505.138
	Onvoorzien	**0**	**505.138**	**-505.138**

Bedragen in euro's

Eind 2021 was er nog onduidelijkheid over de wijze van doorbelasten van de werkzaamheden voor de COVID-bemonsteringen uitgevoerd in 2021. Nadat duidelijk werd dat deze werkzaamheden belast met 21 procent BTW doorberekend moesten worden aan de opdrachtgevers zijn de benodigde facturen opgesteld en verstuurd. Een gevolg van het met BTW moeten doorbelasten van deze werkzaamheden, was dat de vooraftrek van de BTW over 2021 moest worden herzien. In het totaal heeft AQUON in 2022 505.138 euro aan teveel betaalde BTW terugontvangen van de belastingdienst.

Bijdrage deelnemers

Onder deze post zijn de bedragen van de bijdragen verantwoord van de deelnemende waterschappen en hoogheemraadschappen. Deze bedragen worden door middel van een voorschot berekend en achteraf vindt verrekening van de totale kosten plaats.
Over het jaar 2022 zijn de kosten van de COVID-bemonsteringen opgenomen in de voorschotten die zijn gefactureerd. Voor de afrekening van de COVID-werkzaamheden zullen separate facturen worden verstuurd.

WET NORMERING TOPINKOMENS

De wet normering topinkomens (WNT) presenteert een overzicht van de inkomens van de topfunctionarissen van AQUON. Het inkomen van een topfunctionaris in de (semi-) publieke sector mag volgens de WNT maximaal 130 procent van een ministersalaris zijn. (Semi-) publieke instellingen zijn verplicht om jaarlijks de bezoldigingsgegevens en eventuele ontslagvergoeding van hun functionarissen te publiceren in de financiële jaarverslagen.

Het algemene en dagelijkse bestuur van AQUON is te kwalificeren als toezichthoudende topfunctionarissen en is onbezoldigd. AQUON heeft in 2022 geen topfunctionarissen in dienst met een hoger salaris dan toegestaan op basis van de WNT. De dagelijkse leiding wordt uitgeoefend door de directeur.

In het kader van de WNT is het volgende overzicht voor 2022 opgesteld:

NAAM TOPFUNCTIONARIS	FUNCTIE	PERIODE
De heer P.H.W.M. Daverveldt	Voorzitter AB/DB	
De heer C.G. Jansen op de Haar	Voorzitter AB/DB	tot 1 oktober
Mevrouw N.M. van Zoelen	Lid AB/DB	vanaf 1 oktober
De heer W. von Faber	Lid AB/DB	
De heer H.P. Verroen	Lid AB/DB	tot 1 juli
De heer A. ten Cate	Lid AB	vanaf 1 juli
De heer G. den Hartog	Lid AB	
De heer V.E.C. Lokin	Lid AB	
De heer P. Ouwendijk	Lid AB	
De heer J. Verdoold	Lid AB	
De heer P.C.M. Ketelaars	Lid AB/DB	
Mevrouw D. Gerts	Lid AB	

De positie van voorzitter is sinds 1 oktober vacant.

VOOR WAARMERKINGS-
DOELEINDEN
Verstegen accountants
en adviseurs B.V.
d.d. 03/04/2023

Leidinggevende topfunctionarissen met een dienstbetrekking

	J.K. BOUMA
Functie (functienaam)	Directeur
In dienst vanaf (datum begin functievervulling)	15-sep.-14
In dienst tot en met (datum einde functievervulling)	heden
(Fictieve) dienstbetrekking?	Ja
Deeltijdfactor (minimaal 0,025 fte)	100%
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	133.769
Voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn	21.868
Totale bezoldiging uit hoofde van de functie van topfunctionaris	**155.637**
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	216.000
Vergelijkende cijfers 2021	
(Fictieve) dienstbetrekking?	Ja
Deeltijdfactor (minimaal 0,025 fte)	100%
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	129.744
Voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn	21.454
Totale bezoldiging uit hoofde van de functie van topfunctionaris	**151.198**
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	**209.000**

Bedragen in euro's

Het bezoldigingsmaximum voor de directie bedraagt 216.000 euro. Dit maximum wordt niet overschreden door de directie. Het bijbehorende bezoldigingsmaximum voor de voorzitter van het bestuur bedraagt 32.400 euro en voor de overige leden van bestuur 21.600 euro. Deze maxima worden niet overschreden, de bestuursleden ontvangen geen bezoldiging.

De binnen onze organisatie geïdentificeerde leidinggevende topfunctionarissen met een dienstbetrekking hebben geen dienstbetrekking bij een andere WNT-plichtige instelling(en) als leidinggevende topfunctionaris (die zijn aangegaan vanaf 1 januari 2018).

Overige rapportageverlichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2022 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

PROGRAMMA EIGENAARSDEEL

Kostensoort groepen	Kostensoorten	Programma begroting 2022	Realisatie 2022	Verschil Realisatie en Begroting
	LASTEN			
2.1	Salaris huidig personeel	200.000	72.054	127.946
2.2	Sociale premies	50.000	21.069	28.931
2.4	Overige personeelslasten	20.000	109.050	-89.050
2.5	Personeel van derden	0	117.831	-117.831
	Personeelslasten	**270.000**	**320.003**	**-50.003**
1.1	Externe rentelasten	0	0	0
	Kapitaallasten	0	0	0
3.10	Overige lasten door derden	0	18.278	-18.278
	Overige indirecte lasten	0	18.278	-18.278
5.2	Onvoorzien	100.000	0	100.000
	Onvoorzien	**100.000**	**0**	**100.000**
	TOTAAL LASTEN	**370.000**	**338.281**	**31.719**
	BATEN			
	Bijdrage deelnemers	1.053.000	1.052.000	1.000
	TOTAAL BATEN	**1.053.000**	**1.052.000**	**1.000**
	Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	0	0	0
	TOTAAL SALDO BATEN EN LASTEN	**683.000**	**713.719**	**-30.719**
	Mutatie bestemmingsreserve	**-683.000**	**-713.719**	**30.719**
	GEREALISEERD RESULTAAT	**0**	**0**	**0**

Bedragen in euro's

LASTEN

Personeelslasten

Uitgaven op het gebied van personeel ten behoeve van de centralisatie worden onder personeelslasten verantwoord bij het programma Eigenaarsdeel. Het salaris huidig personeel betreft de salariskosten voor de projectleider nieuwbouw AQUON die in juni 2020 in dienst is getreden. Ook zijn in deze post de frictiekosten van personeel dat al is afgevloeid in verband met de voorgenomen verhuizing naar Houten, opgenomen.
In 2022 zijn er diverse activiteiten opgestart om de teams die nu nog over twee verschillende locaties verdeeld zijn (denk aan teams Chemie en Hydrobiologie) voor te bereiden op de toekomstige samenwerking op één locatie. De betreffende kosten zijn opgenomen onder Overige personeelslasten.
De inzet van extern personeel ten behoeve van het change-programma is opgenomen onder personeel van derden. Ook de externe ondersteuning ten behoeve van de projectleider nieuwbouw is hier opgenomen.

BATEN

Bijdrage deelnemers

Onder deze post zijn de bedragen van de bijdragen verantwoord van de deelnemende waterschappen en hoogheemraadschappen. Deze bedragen worden door middel van een voorschot in rekening gebracht.

Mutatie bestemmingsreserve

ten behoeve van de frictiekosten die het gevolg zijn van de centralisatie van AQUON. Het resultaat over 2022 uit het Eigenaarsdeel wordt aan deze bestemmingsreserve toegevoegd.

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum geweest.

OVERIGE GEGEVENS

BESLUIT TOT RESULTAATBESTEMMING 2022 EN VASTSTELLING VAN DE JAARREKENING

VOORSTEL TOT RESULTAATBESTEMMING

In de statuten van de GR AQUON is een artikel opgenomen omtrent de kostentoerekening.

Artikel 34 Kostentoerekening:

1. Het algemeen bestuur stelt, als onderdeel van de begroting, jaarlijks de uitgangspunten voor de toerekening van de kosten aan de producten vast.
2. De bijdrage, bedoeld in het eerste lid, is opgebouwd uit:
   a. laboratorium gerelateerde kosten;
   b. eigenaarskosten
3. De laboratorium gerelateerde kosten bestaan voor:
   a. 75 procent uit vaste kosten. Deze kosten worden, in de verhouding van het individueel voortschrijdend gerealiseerde driejaarsgemiddelde productieaantal ten opzichte van de totale productie in het desbetreffende tijdvak, verrekend. De gerealiseerde productieaantallen worden overgenomen uit de meest actuele vastgestelde jaarstukken; en
   b. 25 procent uit variabele kosten. Deze kosten worden, in de verhouding van de individuele werkelijke jaarproductie ten opzichte van de werkelijke totale productie in het desbetreffende jaar, verrekend.
   c. De som van de kostentoerekening zoals vermeld in de leden 3a en 3b van dit artikel vormt de definitieve bijdrage van een deelnemer voor laboratorium gerelateerde kosten.
4. De bijdrage, bedoeld in het derde lid, is terug te leiden naar een prijsstelling voor producten en diensten.
5. De eigenaarskosten hebben betrekking op de kosten die gemaakt worden om AQUON een duurzame gezonde basis te geven en te doen behouden. Deze kosten worden op een gelijke wijze verrekend als vermeld in lid 3.a. van dit artikel.
6. Het algemeen bestuur bepaalt de hoogte van de eigenaarskosten.
7. Het algemeen bestuur brengt voorafgaand aan ieder kwartaal een voorschot in rekening bij de deelnemers.
8. Het voorschot, bedoeld in het voorgaande lid, is gebaseerd op de programmabegroting van het betreffende jaar.
9. De afrekening van de bijdrage vindt jaarlijks plaats bij de vaststelling van de jaarrekening.

De jaarrekening 2022 wordt na een algehele afrekening met de opdrachtgevers afgesloten met een bedrijfsresultaat van nihil. De totale kosten uit de programmabegroting worden verrekend met de hoogheemraadschappen en waterschappen volgens het besluit van het Algemeen Bestuur d.d. 10 november 2016.

Besluit tot vaststelling van jaarrekening
Op grond van de Wet op Gemeenschappelijke Regelingen wordt de jaarrekening van de GR AQUON vóór 15 april 2023 aangeboden aan het Algemeen Bestuur.

Op grond van artikel 104 van de Waterschapswet wordt de GR AQUON Jaarrekening 2022 in de openbare vergadering van het Algemeen Bestuur van AQUON op 3 april 2023 goedgekeurd.

Mutatie bestemmingsreserve
Door het algemeen bestuur is besloten dat er in 2021 een bestemmingsreserve gevormd zal worden ten behoeve van de frictiekosten die het gevolg zijn van de centralisatie van AQUON. Het resultaat uit het Eigenaarsdeel over 2022 wordt aan deze bestemmingsreserve toegevoegd.

Vastgesteld wordt dat het bedrijfsresultaat van AQUON GR, na bovengenoemde mutatie van de bestemmingsreserve, de algemene afrekening met de opdrachtgevers nihil is.

De jaarrekening over het begrotingsjaar 2022 wordt vastgesteld.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

JAARSTUKKEN 2022

MAART 2023

BEGROTINGSWIJZIGING 2023
NIEUW INZICHT OP DE BEGROTING 2023

Wateronderzoek en advies

Datum rapportage: 24 maart 2023
Versie: 1.1
Opgesteld door: Peter Toenders,
Chantal van Heuven

Wij zijn AQUON

AQUON is de ideale partner voor watergerelateerd onderzoek en advies. We zijn een innovatieve fullservice partner voor negen waterschappen en hoogheemraadschappen in Midden- en Zuid-Nederland. Ook gemeenten, overheid en bedrijven schakelen ons steeds vaker in voor professioneel wateronderzoek, deskundige voorlichting en betrouwbaar advies. Ons onderzoek geeft inzicht in de waterkwaliteit en vormt daarmee de basis voor gezond en duurzaam waterbeheer.

Kernwaarden

Water is belangrijk voor iedereen. Voor leven, gezondheid en recreatie.
Wij dragen hieraan bij vanuit onze kernwaarden: Samen, verantwoordelijk en professioneel.

MISSIE

AQUON realiseert gedegen inzicht in waterkwaliteit. Hiermee dragen wij als geïntegreerd ketenpartner van de waterschappen bij aan een gezond en duurzaam watersysteem.

Samen werken we aan een gezond leefgebied voor flora en fauna, veilig zwemwater en schoon oppervlaktewater voor mens en dier.

Want goed water is goed leven.

VISIE

AQUON is net als water altijd in beweging. Een heldere organisatie, met kennis en innovatie als drijvende kracht. Als expert op het gebied van wateronderzoek leveren wij kwalitatief uitstekende data en verstrekken we informatie die noodzakelijk is voor degelijk waterbeheer door de waterschappen. Nu en in de toekomst.

Om expert te blijven op het gebied van wateronderzoek, geven we prioriteit aan kennisbehoud, samenwerking en innovatie. Hiervoor zoeken we verbinding met de waterschappen en andere deskundige partijen.

Werken bij AQUON betekent flexibiliteit, deskundigheid en verantwoordelijkheid. AQUON biedt haar medewerkers een inspirerende omgeving met ruimte om professioneel te werken en hun talent optimaal te ontwikkelen.

INHOUDSOPGAVE

1 Inleiding **4**

2. Wijzigingen ten opzichte van de programmabegroting **5**

2.1 Financiële impact van de veranderingen 5

2.2 Productieverwachting 6

3 Begrotingswijziging t.b.v. AQUON laboratorium activiteiten **8**

3.1 Toelichting op de begrotingswijziging AQUON laboratorium 9

4. Kostentoerekening en de bijdrageregeling **11**

5. Wettelijke paragraaf **12**

5.1 EMU-saldo 12

Bijlage 1: Bijdrageregeling en kostenverdeling 14

1 INLEIDING

Deze begrotingswijziging 2023 geeft een actueel inzicht in de financiële uitwerking van de programma's van AQUON voor het jaar 2023 weer. In haar vergadering van 4 juli 2022 heeft het Algemeen Bestuur van AQON de Programmabegroting 2023 vastgesteld. Deze begroting is opgesteld in een periode dat de effecten van de oorlog in Oekraïne nog niet bekend waren. In de aanbiedingsbrief werd om deze reden opgemerkt dat indexeringen voor de kosten, en in het bijzonder de energiekosten, om die reden aan de lage kant konden zijn.

In de verordening beleidsfunctie en verantwoordingsfunctie AQUON 2018 is bepaald dat het dagelijks bestuur bevoegd is de productiekosten van een programmabegroting te overschrijven zonder toestemming vooraf van het algemeen bestuur, indien dit te wijten valt aan een toename van de opgevraagde (en in de vastgestelde programmabegroting opgenomen) jaarproductie. Indien noodzakelijk in andere gevallen legt het dagelijks bestuur een voorstel tot begrotingswijziging aan het algemeen bestuur voor.

Gedurende 2022 heeft AQUON de kostenontwikkelingen nauwlettend gevolgd, en geconcludeerd dat bijstelling van de verwachting 2022 niet noodzakelijk bleek. Met de kennis van de gevolgen van de recent afgesloten CAO Werken voor Waterschappen, de prijsstijgingen voor onder andere het inhuren van personeel van derden, energie, gebruiks- en verbruiksgoederen en het uitbesteden van werkzaamheden ziet AQUON zich genoodzaakt om een begrotingswijziging voor 2023 aan u voor te leggen.

In de uitgangspunten voor de begroting 2023, opgenomen in de kaderbrief 2023, is uitgegaan van een prijsstijging van 3 procent ten opzichte van 2021. De gerealiseerde jaarmutatie CPI volgens het Centraal Bureau voor de statistiek komt voor 2022 op 10,0 procent. Daarnaast is met het afsluiten van de nieuwe CAO's voor 2022 en 2023 een fors hogere stijging van salarissen en sociale lasten bepaald dan was voorzien in de kaders van de betreffende jaren. Het effect van deze stijgingen vindt vooral zijn weerslag in de realisatie van 2023 en verder, wat resulteert in de voorgestelde aanpassingen in deze begrotingswijziging.

De kapitaallasten vallen voor 2023 lager uit dan voorzien in de programmabegroting, aangezien met name een grote geplande investering in het kader van robotisering van het weeg- en inzetproces niet heeft plaatsgevonden. De aanbesteding die hiervoor is uitgeschreven is niet succesvol gebleken.

Een onzekere factor in de begrotingswijziging is de begrote energielast. AQUON heeft sinds halverwege 2022 een variabel energiecontract. De inschatting voor de begrotingswijziging is gebaseerd op de tarieven van het 2e half jaar 2022.

De begroting van AQUON bevat twee programma's, te weten de Laboratoriumactiviteiten en het Eigenaarsdeel. De voorliggende begrotingswijziging betreft het Laboratoriumdeel, de begroting voor het Eigenarendeel blijft ongewijzigd.

De uitwerking van deze begrotingswijziging valt samen met het opstellen van de Programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2028. Om deze reden wordt er geen meerjarenraming opgenomen in voorliggende begrotingswijziging 2023.

2 WIJZIGINGEN TEN OPZICHTE VAN DE PROGRAMMABEGROTING

Op 4 april 2022 heeft het dagelijks bestuur aan het algemeen bestuur een programmabegroting 2023 en een meerjarenraming 2024-2027 voorgelegd. Deze programmabegroting is na een zienswijze procedure op 4 juli 2022 vastgesteld door het algemeen bestuur. Met dit document biedt het dagelijks bestuur van AQUON een begrotingswijziging 2023 aan op de vastgestelde programmabegroting 2023.

2.1 FINANCIËLE IMPACT VAN DE VERANDERINGEN

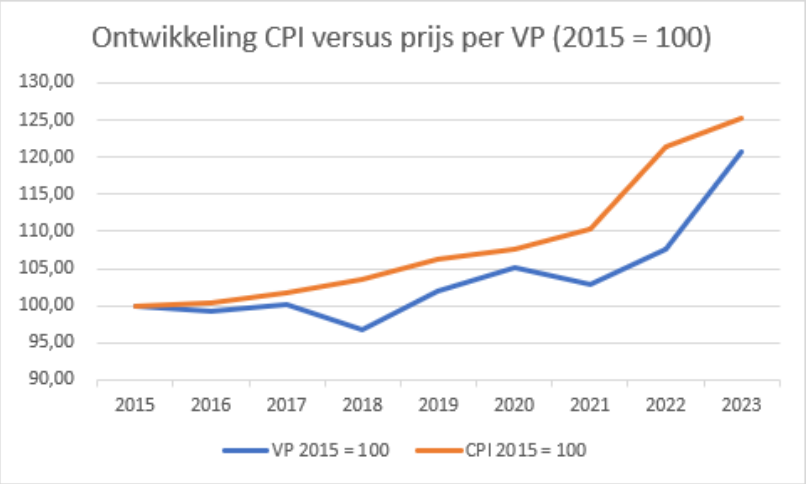
In de vastgestelde programmabegroting 2023 is een totale bijdrage van de waterschappen opgenomen van 34,3 miljoen euro, behorende bij een verwachte meetvraag van 18,47 miljoen verkooppunten.
Na de verwerking van de prijsstijgingen zal de bijdrage van de waterschappen een omvang hebben van 36,9 miljoen euro (+2,6 miljoen euro) bij een nagenoeg gelijkblijvende productie van 18,53 miljoen verkooppunten. Aanzienlijk hogere kosten worden voorzien in personeelslasten, overige bedrijfslasten, goederen en diensten (waaronder energie) en uitbesteding van analyses en werkzaamheden. De kapitaallasten vallen lager uit dan eerder begroot doordat de aanbestedingen van enkele omvangrijke investeringen in robotisering van processen niet succesvol konden worden afgerond. Doordat een hogere omzet voor derden wordt verwacht stijgen de kosten voor de waterschappen met 2,7 miljoen euro ten opzichte van de begroting.

Onderstaand een overzicht van de begrote bijdragen van de waterschappen geeft inzicht in de mutaties.

	2022		2023		
	Begroot	**Realisatie**	**Begroot**	**Begrotings-wijziging**	**Mutatie**
Bijdragen waterschappen*	32.292	31.340	34.296	36.963	2.666
Verkooppuntprijs	1,78	1,77	1,86	1,99	0,13

** Bedragen 1.000 euro*

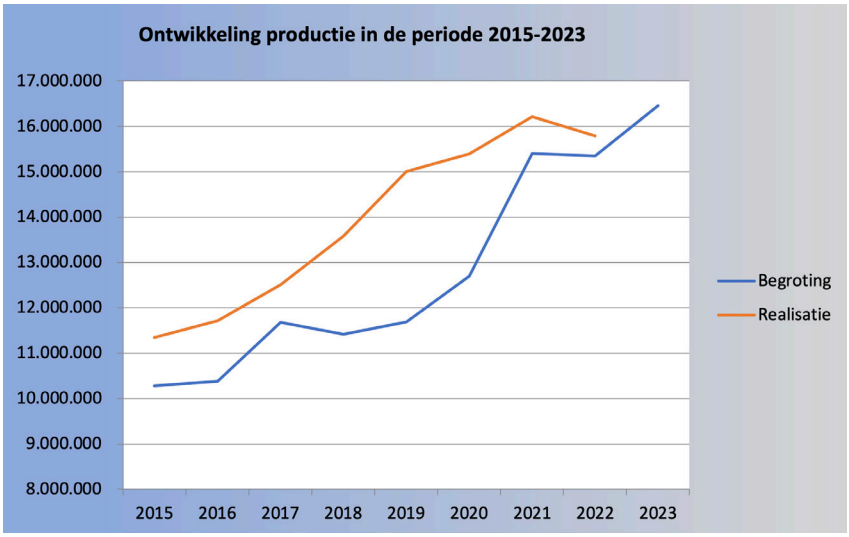
AQUON is de afgelopen jaren door het nemen van efficiencymaatregelen in staat geweest de stijging van de prijs per verkooppunt te beperken. In onderstaande grafiek wordt de ontwikkeling van de prijs per verkooppunt vergeleken met de ontwikkeling van de consumentenprijsindex (CPI) vanaf 2015.
Door een na-ijl effect zal in 2023 de lijn van de verwachte prijs per VP harder stijgen dan de CPI. Voor de CPI 2023 is gerekend met een stiijging van 3 procent, zoals momenteeel vermeld in de raming van het Centraal Planbureau.

Opmerking: Hierbij dient te worden opgemerkt dat de CPI gebaseerd is op een vaste omvang, terwijl de meetvraag van AQUON een wisselende omvang en mogelijk incidentele kosten kent (bijvoorbeeld de BTW teruggave van 2021 welke in 2022 is verantwoord).

2.2 PRODUCTIEVERWACHTING

De opdrachtgevers van de waterschappen hebben eind 2021 hun verwachte meetvraag voor 2023 en verder opgegeven. Jaarlijks wordt aan de waterschappen een nieuwe opgave van de te verwachten meetvraag opgevraagd. Op basis van deze opgaves heeft AQUON een beeld van de te verrichten werkzaamheden in de komende jaren en op welke wijze zij haar bedrijfsvoering kan inrichten.
Onderstaande grafiek geeft de ontwikkeling van de gerealiseerde productie in de periode 2015 – 2023 ten opzichte van de opgaves voor de programmabegrotingen weer.

Gerealiseerde productie t.o.v. begroting (exclusief Covid-bemonsteringen)

In de periode 2015 tot en met 2021 overtrof de gerealiseerde productie de opgegeven meetvraag ruimschoots. In 2022 is als gevolg van het uitstellen van projecten (met name waterbodem) door de waterschappen de productie tijdelijk licht gedaald en bijna op het niveau van de in de programmabegroting opgenomen meetvraag uitgekomen.

In onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van de productie en opgegeven meetvraag over de jaren 2022 en 2023 weergegeven.

PRODUCTIE/ MEETVRAAG	2022			2023	
	Begroting	Hernieuwde opgave	Realisatie	Begroting	Hernieuwde opgave
Aa en Maas	1.661.000	1.871.000	1.821.055	1.973.990	1.885.500
Brabantse Delta	1.703.000	1.774.000	1.708.102	1.854.400	1.854.400
De Dommel	1.323.500	1.436.500	1.424.361	1.319.200	1.412.000
Delfland	1.338.000	1.380.358	1.288.948	1.440.421	1.477.913
Hollandse Delta	2.324.163	2.376.586	2.115.638	2.313.749	2.354.082
Rijnland	2.860.000	2.962.000	2.760.659	2.800.100	2.747.200
Rivierenland	2.153.000	2.283.000	2.226.052	2.536.000	2.450.000
Schieland en Kr.	755.600	877.100	1.114.580	899.000	892.500
St. Rijnlanden	1.226.500	1.264.326	1.333.073	1.323.029	1.446.130
Subtotaal	**15.344.763**	**16.224.870**	**15.792.468**	**16.459.889**	**16.519.725**
COVID Bemonstering	2.813.289	2.009.492	1.958.202	2.009.492	2.009.492
Totaal	**18.158.052**	**18.234.362**	**17.750.670**	**18.469.381**	**18.529.217**

3. BEGROTINGSWIJZIGING T.B.V. LABORATORIUM ACTIVITEITEN

Onderstaand volgt een overzicht van de voorgestelde wijziging in de verschillende posten van de begroting 2023, gevolgd door een toelichting per individuele post voor zover de kosten substantieel afwijken.

Programma 1 LABORATORIUM	*	Begroting 2023	Begrotings-wijziging 2023	Wijziging t.o.v. PB 2023		Realisatie 2022
Personeelslasten						
Salarissen	1	10.841.000	11.551.000	710.000	6,5%	9.401.612
Sociale lasten	2	3.178.000	3.302.000	124.000	3,9%	2.781.149
Overige personeelskosten	3	795.000	900.000	105.000	13,2%	1.032.607
Personeel van derden	4	3.277.000	4.186.500	909.500	27,8%	4.075.459
Personeelslasten		18.091.000	19.939.500	1.848.500	10,2%	17.290.826
Overige bedrijfslasten						
Diensten van derden	5	1.580.000	1.701.000	121.000	7,7%	1.265.248
Huren en rechten	6	86.000	91.500	5.500	6,4%	96.853
Leaseauto's	7	1.038.000	1.100.000	62.000	6,0%	1.059.909
Verzekeringen	8	52.000	55.000	3.000	5,8%	59.901
Belastingen	9	21.000	20.000	-1.000	-4,8%	14.723
Onderhoud door derden	10	650.000	694.500	44.500	6,8%	687.593
Overige bedrijfslasten		3.427.000	3.662.000	235.000	6,9%	3.184.227
Goederen en diensten						
Ge- en verbruiksgoederen	11	3.298.000	3.600.000	302.000	9,2%	3.147.516
Duurzame gebruiksgoederen	12	302.000	350.000	48.000	15,9%	395.674
Energie	13	375.000	1.000.000	625.000	166,7%	687.415
Goederen en diensten		3.975.000	4.950.000	975.000	24,5%	4.230.605
Uitbestedingen						
Externe analyses	14	6.436.000	6.750.000	314.000	4,9%	6.030.904
Uitbestedingen		6.436.000	6.750.000	314.000	4,9%	6.030.904
Kapitaallasten						
Afschrijvingen	15	2.145.000	1.588.000	-557.000	-26,0%	1.413.427
Rentelasten	16	118.000	119.000	1.000	0,8%	118.470
Kapitaallasten		2.263.000	1.707.000	-556.000	-24,6%	1.531.897
Normale exploitatiekosten		**34.192.000**	**37.008.500**	**2.816.500**	8,2%	32.268.459
Onvoorzien	17	**400.000**	**400.000**	**0**	0,0%	18.788
Totaal lasten		**34.592.000**	**37.408.500**	**2.816.500**	8,1%	32.287.247
Bijdrage derden	18	-300.000	-450.000	-150.000	50,0%	-443.587
Onvoorziene baten	19	0	0	0		-505.138
Totale kosten		**34.292.000**	**36.958.500**	**2.666.500**	7,8%	31.338.522
Vennootschapsbelasting	20	4.000	4.000	0	0,0%	5.000
Bijdrage waterschappen		34.296.000	36.962.500	2.666.500	7,8%	31.343.522

3.1 TOELICHTING OP DE BEGROTINGSWIJZIGING AQUON LABORATORIUM

1, 2 en 4: Salarissen & sociale lasten, personeel van derden (stijging van 17,3 mln naar 19,0 mln euro: + 1,7 mln)
Onderstaand een overzicht van de wijzigingen in de personeelslasten ten opzichte van de initiële begroting.

		Initiële begroting 2023	Begrotings na wijziging 2023	Wijziging t.o.v. PB 2023	
Salarissen	1	10.841.000	11.551.000	710.000	6,5%
Sociale lasten	2	3.178.000	3.302.000	124.000	3,9%
Personeel van derden	4	3.277.000	4.186.500	909.500	27,8%
Personeelslasten		**17.296.000**	**19.039.500**	**1.743.500**	**10,1%**

In de kadernota 2022 was voor 2022 een salarisstijging van 2 procent voorzien, en in de kaderbrief van 2023 een stijging van 2,5 procent. De daadwerkelijke CAO-verhogingen bedragen voor 2022 2 procent per 1 januari en nog eens 1,75 procent per 1 juli. In 2023 zijn alle salarissen per 1 januari met 125 euro verhoogd (op basis van fte), gevolgd door een verhoging van 2,5 procent per 1 januari en nog eens per 1 juli. Een groot deel van het inhuur personeel valt onder dezelfde CAO voorwaarden van Werken voor waterschappen en volgt dus dezelfde verhogingen. Als gevolg van structurele aanhoudende groei in de meetvraag zijn in 2022 enkele extra functies ter ondersteuning ingevuld zoals assistent managers, planners, ondersteuning HR, projectleiders en ICT. Deze extra inzet zal in 2023 voortgezet worden. Gezien de spanning op de arbeidsmarkt en het feit dat enkele vacatures moeizaam in te vullen zijn (zoals bijvoorbeeld CISO), zijn een aantal formatieplaatsen in de begroting deels voorzien onder inhuur personeel van derden. Tenslotte is in 2023 een extra inhuur voorzien in verband met langdurige ziekte.

Resumerend volgt hieruit de volgende stijging ten opzichte van de programmabegroting 2023 (in euro):

Doorrekening van de hogere CAO-verhogingen op de posten salarissen, sociale lasten en inhuur personeel)	+ 1.000.000
Voortzetten extra inzet vanaf 2022 i.v.m. structurele groei meetvraag	+ 380.000
Extra onder inhuur voorzien in 2023 in plaats van in dienst (incl. vervanging ziekte en inkoper aanbestedingen)	+ 363.000
Totale stijging van salarissen & sociale lasten inclusief personeel van derden	**+ 1.743.000**

De benodigde capaciteit voor het uitvoeren van de Covid-bemonsteringen zal ook in 2023 via personeel van derden worden ingehuurd. In 2022 is de inzet personeel van derden reeds naar boven bijgesteld in verband met de benodigde expertise voor de projectbegeleiding van een groeiend aantal Europese aanbestedingen.

3: Overige personeelskosten
In de overige personeelskosten is een stijging aangebracht naar aanleiding van het toegenomen aantal personeelsleden in dienst van AQUON. Naast de stijging van de opleidings- en wervings- en selectiekosten zien we ook een stijging van het gebruikmaken van het Persoonlijk Basis Budget (PBB) voor aankoop van vitaliteitsuren.

5: Diensten van derden
Diensten van derden betreffen onder andere de kosten voor het uitbesteden van transport en juridische advieskosten. Door de gestegen brandstofprijzen zijn de transportkosten gestegen. In verband met het grote aantal (Europese) aanbestedingen dat AQUON moet doen, stijgen de advieskosten voor de inkoopadviseurs die hiervoor ingehuurd worden.

6: Huren & rechten
De huren van de locaties Dordrecht en ‘s-Hertogenbosch worden in het jaar 2023 geïndexeerd.

7: Leaseauto’s
De verwachting is dat er in 2023, door de gestegen brandstofprijzen, een hoger bedrag nodig is voor de lease en brandstofkosten van de benodigde auto’s.

10: Onderhoud door derden
De onderhoudskosten stijgen door de gestegen tarieven van de uitvoerende bedrijven, ook de materialen en onderdelen die nodig zijn, zijn in prijs gestegen.

11: Ge- en verbruiksgoederen
Ge- en verbruiksgoederen worden enerzijds aangepast door de nieuwe verhouding van gebruik/ prijs. Daarnaast stijgen de kosten van automatisering door het hogere aantal werknemers (gebruik per user) en de geplande maatregelen in het kader van informatieveiligheid (o.a. BIO-0 meting en PEN test)

12: Duurzame gebruiksgoederen
De prijzen voor aanschaffingen die onder de activeringgrens blijven zijn onderhevig aan de prijsstijgingen. Reeds enkele jaren is de tendens dat deze post stijgt door onder andere aanschaffingen voor innovaties zoals EDNA.

13: Energie
Voor 2023 wordt een stijging van de kosten voor energie voorzien. In de eerste helft van 2022 had AQUON nog een contract met een leverancier met vaste tarieven. Nu dit contract is afgelopen en is het (nog) niet mogelijk een vast contract af te sluiten. Derhalve is AQUON afhankelijk van hoge variabele tarieven. De inschatting voor 2023 is gebaseerd op de werkelijke in rekening gebrachte bedragen van het tweede helft van 2022.

14: Externe analyses
In 2022 is een tussentijdse aanbesteding voor de externe analyses uitgevoerd (looptijd contracten 1 jaar), welke gevolgd wordt door een strategische aanbesteding in 2023 voor lange termijn. De kostenpost voor 2023 is verhoogd met een indexatie van 5 procent.

15: Afschrijvingen
Er is een trend zichtbaar van het vooruitschuiven van investeringen vanaf 2020. Dit heeft zowel interne oorzaken (onvoldoende capaciteit beschikbaar om de projecten op te starten) als externe oorzaken (de investeringsmarkt in de breedte is goed, en leveranciers zijn minder geneigd om in te schrijven op aanbestedingen van de overheid wanneer ze relatief snel aan de commerciële markt kunnen verkopen). Het vooruitschuiven van de investeringen zal niet leiden tot een risico in de operationele bedrijfsvoering, aangezien de huidige apparatuur degelijk onderhouden wordt danwel kleinschalig zal worden vervangen indien nodig. Het gevolg is dat het beschikbare investeringskrediet niet geheel benut is in deze jaren. De verwachting is ook dat relatief grote investeringen niet in 2023 en 2024 zullen plaatsvinden, maar doorgeschoven zullen worden naar de nieuwe locatie. Door de lagere investeringen in 2022 vallen de afschrijvingskosten in 2023 lager uit.

18: Bijdrage derden
In de GR is bepaald dat maximaal 10 procent van de opbrengsten door derden gerealiseerd mag worden. Door het werven van nieuwe opdrachtgevers in combinatie met een hoger tarief zal de bijdrage door derden toenemen. Het totaal van de bijdrage derden is in deze opstelling 1,2 procent.

19: Onvoorziene baten
De onvoorziene baten betreft de teruggave van de in 2020 en 2021 teveel betaalde BTW voor de Covid-bemonsteringen.

4. KOSTENTOEREKENING EN DE BIJDRAGEREGELING

De kostentoerekening aan de waterschappen is gebaseerd op vastgestelde bijdrageregeling.

De vaste kosten van de AQUON-organisatie (75 procent) worden verrekend op basis van de gerealiseerde productie (drie jaargemiddelde) van de afgelopen jaren voorafgaand aan het desbetreffende jaar. Het driejaar-gemiddelde kan worden berekend aan de hand van de tabel met gerealiseerde en te verwachten productie.

In tegenstelling tot de vaste kosten bewegen de variabele kosten mee met de jaarlijkse productie en deze worden verondersteld 25 procent van de reguliere jaarlijkse exploitatiekosten te zijn.

In bijlage 1 is de opgegeven productieverwachting opgenomen; bij de definitieve jaarafrekening worden deze aantallen vervangen door de werkelijke productieaantallen.

5. WETTELIJKE PARAGRAAF

Overeenkomstig het waterschapbesluit artikel 4.11 is in deze begrotingswijziging 2023 de paragraaf EMU saldo opgenomen welke aangepast is ten opzicht van de programmabegroting 2023.

5.1 EMU – SALDO

In het kader van een verantwoorde ontwikkeling van de economie en het monetaire stelsel binnen de landen die deelnemen aan de Economisch en Monetaire Unie (EU) zijn afspraken gemaakt over het overheidstekort. Binnen de overheid van Nederland is het aanvaardbaar het tekort te verdelen over het Rijk en de decentrale overheden. Het EMU-saldo kan hoger of lager zijn dan 0, door investeringen, afschrijvingen en de invloed van reserves en voorzieningen.
AQUON rapporteert het EMU-saldo, dat op landelijk niveau samengevoegd wordt en aan de norm wordt getoetst.

Onderstaand is het verwachte EMU saldo voor 2023 weergegeven:

EMU Saldo 2023		
Vervanginsinvesteringen per 2 jaren (2023/2024) 4 miljoen	-2.000.000	
Facilitaire en ICT& data ontwikkelingen	-700.000	
Investeringen Sensoring inclusief ICT	-1.200.000	
Centralistie	-18.500.000	
Bruto investeringsuitgaven		*-22.400.000*
Afschrijvingen en waardeverminderingen		1.588.000
EMU saldo		**-20.812.000**

BIJLAGEN

BIJLAGE 1
BIJDRAGEREGELING EN KOSTENVERDELING

Onderstaand is de bijdrage per waterschap op basis van de vastgelegde kostenverdelingsregeling weergegeven. Voor de volledigheid is ook de bijdrage voor 2023 in het Eigenaarsdeel opgenomen. Voor bijdrage als gevolg van de begrotingswijzing 2023 is uitgegaan van de in december 2022 van de deelnemers ontvangen hernieuwde opgaves van de meetvraag 2023. Ter informatie is het overizcht van de bijdrage per waterschap uit de initiële vastgestelde programmabegroting opgenomen.

Bijdrage regeling Programma 1									**Kostenverdeling (Eigenaar GR AQUON) Programma 2**				**Totale kosten**
2023	Totale kosten in dit programma: 33.044						COVID		Totale kosten in dit programma: 1.353				2023
	Vaste kosten		Variabele kosten			Kosten	Afrekening	Totale					
	Procent	Bedrag	Productie	Procent	Bedrag	excl. COVID	COVID	kosten		Procent	Kosten	Totaal	Totaal
Aa en Maas	11,1%	2.746	1.885.500	11,4%	943	3.689	200	3.889	Aa en Maas	11,1%	150	150	4.039
Brabantse Delta	9,8%	2.424	1.854.400	11,2%	927	3.351	486	3.838	Brabantse Delta	9,8%	132	132	3.970
De Dommel	8,0%	1.976	1.412.000	8,5%	706	2.682	229	2.911	De Dommel	8,0%	108	108	3.019
Delfland	7,7%	1.902	1.477.913	8,9%	739	2.641	57	2.698	Delfland	7,7%	104	104	2.802
Hollandse Delta	15,1%	3.742	2.354.082	14,3%	1.177	4.919	686	5.605	Hollandse Delta	15,1%	204	204	5.810
Rijnland	16,0%	3.977	2.747.200	16,6%	1.374	5.351	543	5.894	Rijnland	16,0%	217	217	6.111
Rivierenland	17,9%	4.448	2.450.000	14,8%	1.225	5.673	1.001	6.674	Rivierenland	17,9%	243	243	6.917
Schieland en de Kr	5,8%	1.432	892.500	5,4%	446	1.878	257	2.136	Schieland en de Kr	5,8%	78	78	2.214
Stichtse Rijnlanden	8,6%	2.137	1.446.130	8,8%	723	2.860	458	3.318	Stichtse Rijnlanden	8,6%	117	117	3.435
Totaal	100,0%	24.783	16.519.725	100,0%	8.261	33.044	3.918	36.963	Totaal	100,0%	1.353	1.353	38.316

Onderstaand de bijdrage per waterschap op basis van de programmabegroting 2023.

Bijdrage regeling Programma 1									**Kostenverdeling (Eigenaar GR AQUON) Programma 2**				**Totale kosten**
2023	Totale kosten in dit programma: 30.761						COVID		Totale kosten in dit programma: 1.353				2023
	Vaste kosten		Variabele kosten			Kosten	Afrekening	Totale					
	Procent	Bedrag	Productie	Procent	Bedrag	excl. COVID	COVID	kosten		Procent	Kosten	Totaal	Totaal
Aa en Maas	11,1%	2.556	1.973.990	12,0%	922	3.478	172	3.650	Aa en Maas	11,1%	150	150	3.800
Brabantse Delta	9,8%	2.256	1.854.400	11,3%	866	3.123	417	3.540	Brabantse Delta	9,8%	132	132	3.673
De Dommel	8,0%	1.839	1.319.200	8,0%	616	2.456	196	2.652	De Dommel	8,0%	108	108	2.760
Delfland	7,7%	1.770	1.440.421	8,8%	673	2.443	221	2.664	Delfland	7,7%	104	104	2.768
Hollandse Delta	15,1%	3.483	2.313.749	14,1%	1.081	4.564	589	5.153	Hollandse Delta	15,1%	204	204	5.358
Rijnland	16,0%	3.702	2.800.100	17,0%	1.308	5.010	466	5.477	Rijnland	16,0%	217	217	5.694
Rivierenland	17,9%	4.140	2.536.000	15,4%	1.185	5.325	859	6.184	Rivierenland	17,9%	243	243	6.427
Schieland en de Kr	5,8%	1.333	899.000	5,5%	420	1.753	221	1.974	Schieland en de Kr	5,8%	78	78	2.052
Stichtse Rijnlanden	8,6%	1.989	1.323.029	8,0%	618	2.608	393	3.000	Stichtse Rijnlanden	8,6%	117	117	3.117
Totaal	100,0%	23.071	16.459.889	100,0%	7.690	30.761	3.535	34.296	Totaal	100,0%	1.353	1.353	35.649

BEGROTINGSWIJZIGING 2023

MAART 2023

PROGRAMMABEGROTING 2024

BEGROTING 2024 EN DE MEERJARENRAMING 2025-2028

Wateronderzoek en advies

Datum rapportage: 4 april 2023
Versie: 1.6
Opgesteld door: Chantal van Heuven

Wij zijn AQUON

AQUON is de ideale partner voor watergerelateerd onderzoek en advies. We zijn een innovatieve fullservice partner voor negen waterschappen en hoogheemraadschappen in Midden- en Zuid-Nederland. Ook gemeenten, overheid en bedrijven schakelen ons steeds vaker in voor professioneel wateronderzoek, deskundige voorlichting en betrouwbaar advies. Ons onderzoek geeft inzicht in de waterkwaliteit en vormt daarmee de basis voor gezond en duurzaam waterbeheer.

Kernwaarden

Water is belangrijk voor iedereen. Voor leven, gezondheid en recreatie.
Wij dragen hieraan bij vanuit onze kernwaarden: Samen, verantwoordelijk en professioneel.

MISSIE

AQUON realiseert gedegen inzicht in waterkwaliteit. Hiermee dragen wij als geïntegreerd ketenpartner van de waterschappen bij aan een gezond en duurzaam watersysteem.

Samen werken we aan een gezond leefgebied voor flora en fauna, veilig zwemwater en schoon oppervlaktewater voor mens en dier.

Want goed water is goed leven.

VISIE

AQUON is net als water altijd in beweging. Een heldere organisatie, met kennis en innovatie als drijvende kracht. Als expert op het gebied van wateronderzoek leveren wij kwalitatief uitstekende data en verstrekken we informatie die noodzakelijk is voor degelijk waterbeheer door de waterschappen. Nu en in de toekomst.

Om expert te blijven op het gebied van wateronderzoek, geven we prioriteit aan kennisbehoud, samenwerking en innovatie. Hiervoor zoeken we verbinding met de waterschappen en andere deskundige partijen.

Werken bij AQUON betekent flexibiliteit, deskundigheid en verantwoordelijkheid. AQUON biedt haar medewerkers een inspirerende omgeving met ruimte om professioneel te werken en hun talent optimaal te ontwikkelen.

INHOUDSOPGAVE

1	**Inleiding**	**4**
	1.1 Tijdspad en activiteiten	4
	1.2 Leeswijzer begroting 2024	4
2	**AQUON & haar waterschappen**	**6**
	Missie & visie AQUON	6
	Algemene ontwikkelingen in de omgeving	6
	Algemene ontwikkelingen AQUON-organisatie	7
3	**Ontwikkelingen in het jaar 2024**	**9**
	3.1 Focus op heden en toekomst	9
	3.2 Centralisatie	9
	3.3 Planning & control cyclus	**11**
4	**Begroting in één oogopslag**	**12**
	4.1 Inkomsten en uitgaven in 2024	12
	4.1 Financiële informatie 2024-2028 op hoofdlijnen	12
5	**Meetvraag productie 2024-2028**	**14**
	5.1 Meetvraag 2024	14
	5.2 Meetvraag 2024-2028	15
	5.3 Effect van de productieverwachtingen	16
6	**Programma laboratorium**	**17**
	6.1 Begroting voor programma 1: laboratorium	17
	6.2 Toelichting op de begroting laboratorium activiteiten	18
7	**Programma eigenaren GR aquon**	**20**
	7.1 Begroting voor programma 2: eigenaren GR aquon	20
	7.2 Toelichting op de begroting eigenaren GR aquon	21
8	**Kostentoerekening en bijdrageregeling**	**23**
	8.1 Jaarlijkse exploitatiekosten laboratorium (programma 1)	23
	8.2 Kosten eigenaren (programma 2)	23
9	**Paragrafen**	**24**
10	**Risicomanagement**	**28**
	Risico's - Bestuurlijke aspecten	28
	Risico's - Locatie aspecten	29
	Risico's - Organisatorische aspecten	30
	Risico's - Personele aspecten	31
Bijlagen:		**32**
	Toelichting op berekening bijdrageregeling	33
	Bijdrage per waterschap in de jaren 2024-2028	34

1 INLEIDING

Deze programmabegroting 2024 geeft planvorming en een financiële uitwerking van de programma's van AQUON weer. De kaders voor het programmajaar 2024 zijn vastgelegd in de Kaderbrief 2024, die in de algemene bestuursvergadering van 12 december 2022 werd besproken en vastgesteld.

1.1 TIJDSPAD EN ACTIVITEITEN

De begrotingsbehandeling 2024 loopt volgens een bekend tijdspad. In maart 2023 vinden de waterschapsverkiezingen plaats, wat in de loop van 2023 tot een aanpassing in de samenstelling van het bestuur kan zorgen. Na behandeling van het concept van de programmabegroting zal het zittende bestuur deze vrijgeven voor zienswijze. Na de zienswijze periode zal het nieuwe bestuur in juli de programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2028 vaststellen. AQUON zal tijdens de themabijeenkomst in het tweede kwartaal 2023 aandacht besteden aan het onboarden van het nieuwe bestuur, en haar meenemen in de AQUON-specifieke zaken (zoals onder andere de manier van kostentoerekening).

De planning is conform de bestuurlijke kalender en ziet er als volgt uit:

BESTUURLIJKE PLANNING	
Behandeling concept programmabegroting 2024 in adviesorgaan platform eigenaren en het Dagelijks Bestuur	maart 2023
Zienswijzeperiode waterschappen	april-juni 2023
Ontwerpbegroting en reactienota in adviesorgaan platform eigenaren en het Dagelijks Bestuur	juni 2023
Vaststellen door het Algemeen Bestuur	juli 2023

1.2 LEESWIJZER BEGROTING 2024

Gelijk aan het begrotingsjaar 2023 heeft AQUON haar begroting voor 2024 in twee programma's ondergebracht. Het eerste programmaonderdeel, 'Laboratorium AQUON', omvat de AQUON-hoofdprocessen. Hierin zijn de reguliere laboratoriumactiviteiten opgenomen. De kostenstructuur is een afgeleide van de werkprocessen van AQUON.

In het tweede programmaonderdeel, 'Eigenaar GR AQUON', is opgenomen op welke wijze de financiering verloopt van de ombouw en herinrichting van AQUON en daarmee de gevolgen van de strategische keuzes van de eigenaren.

Op deze manier geeft AQUON een splitsing weer tussen operationele kosten en transitiekosten. Operationele kosten zijn gekoppeld aan de AQUON-productieorganisatie in al haar operationele facetten. Het eigenaarsdeel heeft een tijdelijk karakter, zodra de centralisatie van AQUON is afgewikkeld, zal dit programma niet meer nodig zijn.

In hoofdstuk 4 wordt een samenvatting van de begroting in één oogopslag gegeven. Vervolgens wordt in hoofdstuk 5 de ontwikkeling van de meetvraag van de afgelopen jaren en de meer jaren verwachting beschreven. In de hoofdstukken 6 en 7 worden de programma's in detail uiteengezet en toegelicht. De kostentoerekening en bijdrageregeling aan de waterschappen wordt in hoofdstuk 8 weergegeven. De verplichte paragrafen zijn opgenomen in hoofdstuk 9. Tenslotte volgt in hoofdstuk 10 een uiteenzetting van de onderkende risico's en bijbehorende beheersingsmaatregelen.

Als bijlage is de berekening van de bijdrageregeling per waterschap voor de jaren 2024 tot en met 2028 opgenomen.

2 AQUON & HAAR WATERSCHAPPEN

AQUON heeft op 7 november 2019 de strategienota 2020-2030 opgesteld. Deze strategie is opgenomen in het rapport 'Strategie 2020-2030 & businesscase Centralisatie AQUON, versie 1.1'. Uitgangspunten in deze strategie zijn de missie en visie van AQUON enerzijds en relevante omgevingsontwikkelingen anderzijds. Naast inspelen op deze ontwikkelingen ligt de focus voor AQUON op het borgen van de behaalde resultaten uit het verleden en het verhogen van de klantgerichtheid. Op basis van de strategie 2020-2030 kan AQUON invulling geven aan het takenpakket zoals verwoord is in de GR AQUON 2018.

MISSIE & VISIE AQUON

AQUON realiseert inzicht in waterkwaliteit. Hiermee draagt AQUON, als geïntegreerd ketenpartner van de waterschappen, bij aan een gezond en duurzaam watersysteem. Samen werken we aan een gezond leefgebied voor flora en fauna, veilig zwemwater en schoon oppervlaktewater voor mens en dier. Want goed water is goed leven. AQUON is net als water altijd in beweging. Een heldere organisatie, met kennis en innovatie als drijvende kracht. Als expert op het gebied van wateronderzoek levert AQUON kwalitatief uitstekende data en verstrekt zij de informatie die noodzakelijk is voor duurzaam waterbeheer door de waterschappen. Nu en in de toekomst. Om expert te blijven op het gebied van wateronderzoek geeft AQUON prioriteit aan kennisontwikkeling, kennis- behoud, samenwerking en innovatie. Hiervoor investeert AQUON in de ontwikkeling van haar medewerkers en processen, en zoekt AQUON actief de verbinding met de waterschappen en andere deskundige partijen.

Werken bij AQUON betekent flexibiliteit, deskundigheid en verantwoordelijkheid. AQUON biedt haar medewerkers een inspirerende omgeving met ruimte om professioneel te werken en hun talent optimaal te ontwikkelen.

ALGEMENE ONTWIKKELINGEN IN DE OMGEVING

De omgevingsontwikkelingen zijn een belangrijk uitgangspunt voor de tienjaar-strategie van AQUON. De toenemende aandacht (maatschappelijk, politiek en vanuit de media) voor natuur, milieu en biodiversiteit maakt dat er meer inzicht in de waterkwaliteit wordt gevraagd en dat hogere eisen aan de kwaliteit van analyseresultaten worden gesteld. De ontwikkelingen waarvan AQUON verwacht dat zij de grootste invloed hebben op de meetvraag, blijven de toename van en onderzoek naar milieuvreemde stoffen, klimaatverandering, de wetgeving (en normering) en de innovaties.

De groeiende behoefte aan informatie uit het riool- en zuiveringswater in verband met volksgezondheid leiden tot (nationale) samenwerkingsmogelijkheden en bieden kansen in het kader van afvalwatersurveillance. De positie van de zuiveringen in de afvalwaterketen zijn een onmisbare schakel bij dergelijke vraagstukken. De afname van de noodzaak van inzicht in COVID resulteert in een flinke landelijke reductie van de omvang van de COVID bemonsteringen (en analyses), terwijl de genoemde kansen in het kader van pandemische paraatheid nog in ontwikkeling zijn.

De Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater wordt geactualiseerd met als doel om zo nog meer vervuiling aan te pakken. De nieuwe maatregelen hebben als doel om de gezondheid van mens, dier en milieu te beschermen, de kwaliteit van afvalwater te verhogen en het water efficiënter te behandelen. Deze ontwikkeling heeft naar verwachting (te beginnen in 2024 en in ieder geval vanaf 2025) een significant verhogende invloed op de omvang van de afvalwater monitoring.

Daarnaast zijn er ontwikkelingen (politieke debat en media-aandacht) die meer kwalitatief zijn te beschouwen of pas invloed hebben wanneer deze optreden (milieu-incidenten en calamiteiten). AQUON begrijpt welke rol de waterschappen spelen in het publieke debat over duurzaamheid, natuur en milieu en welke rol AQUON heeft in het adviseren en van informatie voorzien van de waterschappen. In een wereld waarin steeds meer aandacht is voor natuur en milieu en milieu-incidenten steeds prominenter worden uitgemeten, is het van belang dat onderzoeksresultaten door AQUON volledig, betrouwbaar en tijdig worden opgeleverd.

AQUON opereert als kennis- en netwerkorganisatie om inzicht te geven in de waterkwaliteit. De kennis en capaciteit op het gebied van het waterkwaliteit zit bij een diversiteit aan organisaties, zoals (rijks)-instituten, universiteiten, waterschappen, collega waterschapslaboratoria en (commerciële) marktpartijen. Kennisontwikkeling en research & development vindt op vele plaatsen en in diverse samenwerkings-verbanden plaats.

De ontwikkelingen in de metingstechnologie, laboratoria-instrumenten en in het vergaren en beheren van data gaan snel. De borging en ontsluiting van data wordt steeds belangrijker om tot een integraal inzicht van waterkwaliteit te komen. Het proces van digitale transformatie (data, databeheer en datamanagement) speelt hierbij een belangrijke rol. Veel van deze ontwikkelingen komen in samenwerkingsverbanden van publieke en private partijen tot stand, waarbij gebruik wordt gemaakt van subsidie- en andere financieringsmogelijkheden.

AQUON onderkent relatief grote en invloedrijke ontwikkelingen in haar omgeving, waarop zij met haar strategie inspeelt. Op lange termijn (2030 en volgende jaren) is minder zeker hoe de werkelijkheid eruit zal zien, zoals ook beschreven in het scenario-onderzoek van de waterschappen, opgesteld door adviesbureau IPR-Normag (rapport d.d. 5 februari 2020). AQUON zal continu haar organisatie wendbaar en flexibel blijven aanpassen en beheersen.

AQUON zal een toetredingsstrategie uitwerken ten behoeve van het uitbreiden van het aantal eigenaren voor de GR AQUON. Hierin zullen uitgangspunten en kaders worden geformuleerd voor eventuele toetreding van een waterschap, waarbij zowel de invalshoek vanuit de waterschappen als die vanuit AQUON belicht zal worden. Deze toetredingsstrategie zal algemeen toepasbaar moeten zijn voor de toetreding van een waterschap. Het AQUON-bestuur en de besturen van de waterschappen worden hier ook in 2024 en verdere jaren actief bij betrokken.

ALGEMENE ONTWIKKELINGEN AQUON ORGANISATIE

Om onderzoeksresultaten volledig, betrouwbaar en tijdig te kunnen leveren is AQUON geaccrediteerd, wat betekent dat de resultaten voldoen aan alle wettelijke eisen en kwaliteit en gegarandeerd betrouwbaar zijn. Daarnaast heeft AQUON als enige waterlaboratorium een calamiteitendienst (metingen zijn 24/7 mogelijk, dus ook in het weekend en buiten reguliere (kantoor)uren).

Ontwikkeling kennis

Als kennisorganisatie verzekert AQUON zich dat voor elk proces de kennis in huis aanwezig is om als professioneel ketenpartner én als opdrachtgever te kunnen functioneren. Wij zetten actief in op de ontwikkeling van onze organisatie en medewerkers. Om up-to-date te blijven zoeken wij de samenwerking met onze waterschappen en andere partijen, zoals externe kennisinstituten en/of marktpartijen. Ook participeren we in nationale subsidie- en innovatieprojecten om zo bij te dragen aan de (eigen) kennisontwikkeling en kennisbehoud.

Capaciteit

Voor het uitvoeren van de werkzaamheden maakt AQUON weloverwogen keuzes wat betreft het al dan niet zelf doen of uitbesteden van haar werk. Als grootste waterschapslaboratorium van Nederland is AQUON een factor van betekenis binnen de markt. Op basis van de vastgestelde 'make, buy, ally strategie' (2019 en herijkt in 2022) maken wij keuzes om een deel van het werk zelf te doen, zowel op basis van bedrijfseconomische afwegingen als op basis van kennisbehoud en -ontwikkeling. Door eigen kennis en vaktechnisch inzicht kan in geval van uitbesteding worden beoordeeld of de geleverde producten en diensten voldoen aan de gewenste kwaliteit.

Innovatie

AQUON omarmt de kansen die innovatie biedt. Inzicht in en beheersing van de waterkwaliteit vergen, vooral in het licht van de toenemende hoeveelheid milieuvreemde stoffen, steeds meer en betere gegevens.

AQUON heeft in afstemming met de waterschappen een verandering in de focus aangebracht op innovaties. In de strategie 2020-2030 waren drie prioriteiten in de innovatieve ontwikkelingen onderscheiden, te weten sensortechnologie, DNA-gerelateerde technieken en big data. In februari 2023 is samen met de waterschappen vastgesteld dat sensortechnologie nog wel ontwikkeling vraagt, maar geen hoofdlijn van focus meer hoeft te zijn. In plaats daarvan is vastgesteld dat bijzondere monitoring voor bijvoorbeeld Zeer Zorgwekkende Stoffen, Passive Sampling en analyses met lage Rapportage Grenzen die focus moet krijgen. Daarnaast blijven de andere twee hoofdlijnen eDNA/qPCR onderzoek (sinds begin 2022 standaard dienstverlening van AQUON) en (big) data. De digitale transformatie (data, databeheer en datamanagement) krijgt in samenspraak met de waterschappen meer en meer vorm, waarbij de (digitale) ketenprocessen steeds meer en beter op elkaar worden afgestemd. Daarnaast geeft de grote hoeveelheid beschikbare meetdata mogelijkheden om in de toekomst verdere analyses voor het collectief van de waterschappen uit te voeren.

Daarnaast wordt ingezet op andere innovatieve ontwikkelingen op het gebied van bio-assays, microverontreinigingen (waaronder ook microplastics) en meer effectgericht onderzoek, in goede afstemming met de waterschappen. Het verder implementeren van deze innovatieve ontwikkelingen in de werkprocessen vraagt aandacht en tijd, mede omdat de ontwikkelingen zich verder zullen verdiepen en verbreden. Conform voorgaande jaren zal een bedrag van 400k euro gealloceerd worden voor innovatie.
AQUON financiert haar innovaties binnen het programma laboratorium met de huidige operatie. Dit is reeds jaren zeer succesvol gebleken, en zorgt voor een hoog niveau van innovatie en vernieuwing. Een voorwaarde om het gewenste niveau van innovatie te blijven vasthouden is stabiliteit van de meetvraag.

Aanloop naar centralisatie

In de aanloop naar de centralisatie eind 2024 vinden bij AQUON vele ontwikkelingen plaats. Naast ontwikkelingen in onze dienstverlening en de daarbij behorende performance, wordt ook veel aandacht besteed aan de ontwikkeling van onze medewerkers, aan samenwerking (intern en met de waterschappen) en aan de interne cultuur. Medewerkers worden actief betrokken bij het plannen van de benodigde inrichting.

3 ONTWIKKELINGEN IN HET JAAR 2024

3.1 FOCUS OP HEDEN EN TOEKOMST

AQUON levert een essentiële bijdrage door inzicht te verschaffen in de waterkwaliteit. De noodzaak voor verdergaande ketensamenwerking van de waterschappen en AQUON vormde de basis voor AQUON2.0. Dit heeft geresulteerd in een aantal ambities die de waterschappen hebben vastgelegd in de Gemeenschappelijke Regeling AQUON 2018 en het formuleren van een heldere missie en visie van AQUON. Vanaf 2016 zijn in de uitwerking daarvan goede stappen gezet waarbij de centralisatie het sluitstuk is. De ervaringen uit recente jaren en de externe ontwikkelingen leiden vervolgens tot een aangescherpte focus:

- Performance: het handhaven van het huidige hoge kwaliteitsniveau van de monitoring van waterkwaliteit, het voortzetten van de ontwikkelingen op de bestaande dienstverlening en het verstevigen van de unieke positie van AQUON als inwinner van data. Sensormonitoring en het gebruik van DNA technologie (eDNA/ qPCR) maken inmiddels onderdeel uit van die dienstverlening.

- Innovatie: optimalisatie van alle processen en investeren in nieuwe technologie en kennis. Het verbreden, verdiepen en verbeteren van de AQUON inwinning- en laboratoriumprocessen, zodat de beschikbare data optimaal kan worden opgeslagen en uitgewisseld. Eenmalige opslag van data voor meervoudig gebruik is daarbij het uitgangspunt. De digitale transformatie zal de leidraad zijn voor de komende jaren om daar invulling aan te geven. AQUON zal hierbij nauw aansluiten bij de ontwikkelingen en de concrete wensen van haar partners zodat hiermee in de keten optimaal voordeel kan worden behaald. Bijzondere monitoring (zie ook hoofdstuk 2), eDNA en (big) data zijn daarbij de hoofdlijnen, maar ook nieuwe ontwikkelingen op het gebied van bio-assays, microverontreinigingen (waaronder ook microplastics) en meer effectgericht en diagnostisch onderzoek spelen daarbij een rol.

- AQUON en haar medewerkers: medewerkers zijn de kracht van AQUON. Het streven is om te komen tot een sterke formatie van medewerkers door hen de kans te geven hun talenten te ontwikkelen. De ontwikkeling van medewerkers betekent ontegenzeggelijk ook de ontwikkeling van AQUON als organisatie. Daarbij speelt ook de ontwikkeling van de interne cultuur een belangrijke rol.

- Samenwerking: Optimalisatie van de interne samenwerking leidt tot een efficiëntere workflow en een hogere medewerker tevredenheid. Als (keten)partner willen wij ook de samenwerking en verbinding met onze waterschappen verder verdiepen.

AQUON levert met deze programmabegroting een plan voor het jaar 2024. We constateren al enkele jaren een aanhoudende groei in meetvraag. De grotere meetvraag betreft voornamelijk (uitbreiding van) nieuwe producten en diensten, waarbij derhalve geen voordelen als gevolg van schaalgrootte optreden. Daarnaast zorgt de groeiende meetvraag ervoor dat AQUON tegen de beperking van haar beschikbare capaciteit (in mensen en middelen) loopt. Het gevolg van de groei is dat in het bijzonder de inhuur van personeel en de uitbestedingen tot aan het moment van centralisatie in 2024 een substantiële post zullen zijn.

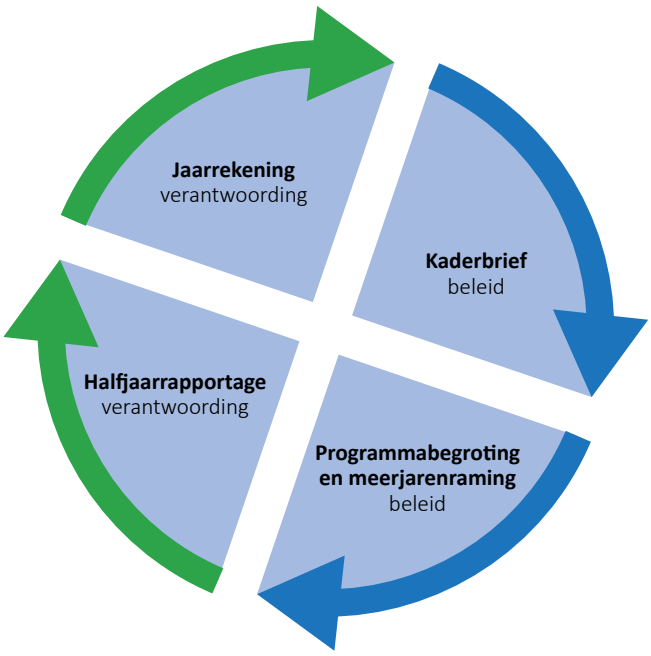
3.2 CENTRALISATIE

In 2020 heeft het algemeen bestuur van AQUON besloten om de activiteiten van AQUON te centraliseren op een nieuwe locatie, waarna in maart 2021 is besloten dat de realisatie van de nieuwbouw in Houten zal plaatsvinden. Het Algemeen Bestuur heeft in juli 2022 een investeringsbudget toegekend voor de realisatie van een extra duurzaam pand geschikt voor een basismeetvraag van 17,2 miljoen verkooppunten. De hoogte van dit budget bedraagt maximaal 50,1 miljoen euro (inclusief een bestuurlijke ruimte van 5,2 miljoen euro, gemandateerd aan het dagelijks bestuur). De grond voor de nieuwe locatie is in 2022 gekocht. Na een traject van aanbesteding en onderhandeling is begin 2023 het bouwkundige en installatietechnische werk gegund. Naar verwachting zal de eerste paal in het tweede kwartaal van 2023 de grond in gaan. De daadwerkelijke bouw is voorzien van het tweede kwartaal 2023 tot en met het derde kwartaal 2024 (water en winddicht gebouw in mei 2024). De planning is nog steeds dat het nieuwe laboratorium eind 2024 kan worden betrokken.

De eenmalige kosten voor realisatie van de bouw zijn geraamd op 3,9 miljoen euro. Deze exploitatiekosten worden zoveel als mogelijk geëgaliseerd over de periode 2021-2025.
De frictiekosten voor (o.a. herplaatsing van) personeel zijn in de businesscase begroot op 3,3 miljoen euro. Door middel van strategische personeelsplanning zal AQUON de komende jaren proberen haar personele bezetting op de gewenste wijze te ontwikkelen, waardoor enerzijds wordt gewerkt aan een sterke organisatie en anderzijds voor afvloeiingskosten minder budget nodig zal zijn.
De financiële uitgangspunten, en ook het exploitatie effect, worden opgenomen in de voorliggende programmabegroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2028.

3.3 PLANNING & CONTROL CYCLUS

In de Planning en Control cyclus wordt inhoud gegeven aan het proces van richting geven en op koers houden van de organisatie. Door middel van deze documentatie geven we als bestuur vorm aan de programma's en bewaken we de voortgang. De planning en control cyclus ziet er als volgt uit:

Conform de presentatie van de jaarcijfers in de afgegeven jaarrekeningen kent AQUON een adequate

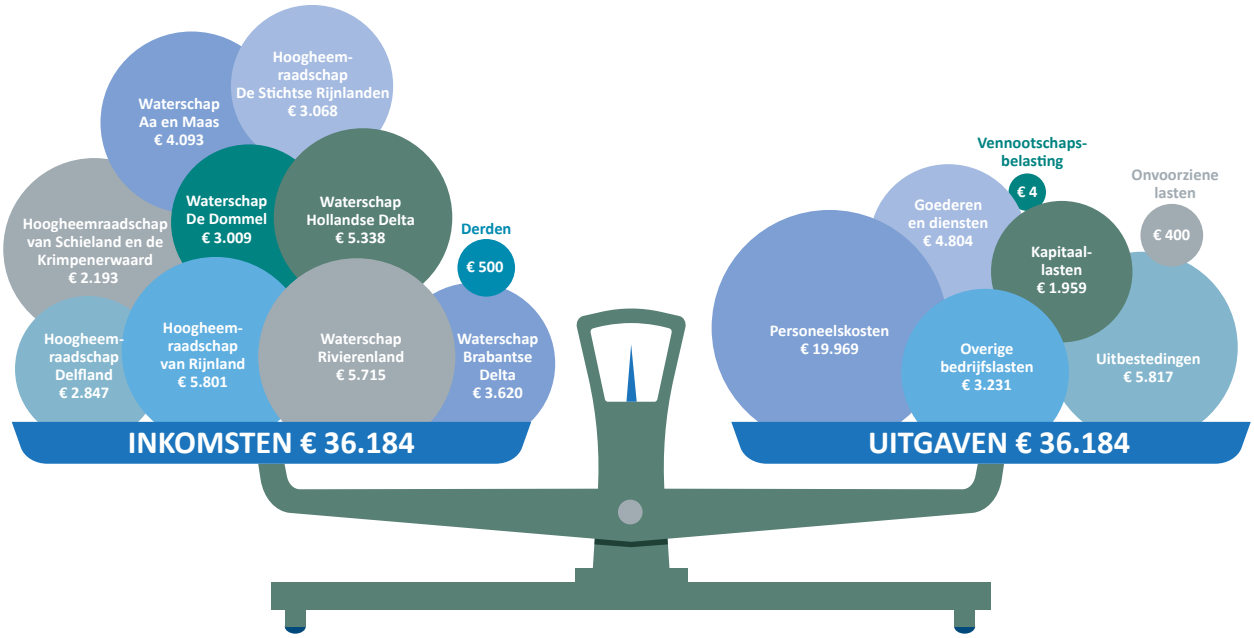
beheersing van haar financiële middelen en geven de cijfers een getrouw beeld van de werkelijkheid. In deze programmabegroting wordt een verwachting weergegeven over de ontwikkeling in het jaar 2024. Aangezien AQUON zich volop ontwikkelt, is het mogelijk dat gedurende het jaar 2024 AQUON zich door nieuwe inzichten en/of omgevingsfactoren dient aan te passen. Mocht er aanleiding zijn op basis van een veranderde omgeving de programmabegroting aan te passen dan zal AQUON dit door middel van een begrotingswijziging kenbaar maken bij het algemeen bestuur.

Op basis van de planning- en control cyclus stuurt AQUON met name op enkele prestatie-indicatoren, productieoutput en acceptabele kosten. Dit vraagt een goede beoordeling van de resultaten om zo aan te kunnen geven waar bijsturingsmogelijkheden aanwezig zijn. Dit geeft het management een stuur, een houvast om haar dienstverlening te kunnen uitvoeren. Het LIMS, de urenverantwoording en het financiële systeem leveren rapportages, maandelijks worden de cijfers op bedrijfsvoering niveau met het management doorgesproken en periodiek worden de resultaten tussen de directie en de betreffende teammanager in het P&C-gesprek besproken.

Sturing wordt door het management mede vormgegeven door het realiseren van de productievraag van de deelnemende waterschappen op basis van het beschikbare budget. In 2024 wordt het platform Eigenaren en het algemeen bestuur in het halfjaarrapport geïnformeerd over de ontwikkelingen zodat tijdige (bij-) sturing mogelijk wordt.

4 BEGROTING IN ÉÉN OOGOPSLAG

4.1 INKOMSTEN EN UITGAVEN LABORATORIUM IN 2024

4.2 FINANCIËLE INFORMATIE 2024-2028 OP HOOFDLIJNEN

LABORATORIUM bedragen X €1.000	BEGROTING EN RAMINGEN TIJDREEKS 2024-2028				
	2024 begroot	2025 geraamd	2026 geraamd	2027 geraamd	2028 geraamd
Personeelskosten	19.969	19.871	19.911	20.408	20.918
Overige bedrijfslasten	3.231	3.292	3.319	3.419	3.522
Goederen en diensten	4.804	4.529	4.665	4.804	4.949
Uitbestedingen	5.817	6.363	6.780	6.916	7.123
Kapitaallasten	1.959	5.278	5.551	5.473	5.437
Onvoorziene lasten	400	400	100	100	100
Mutatie bestemmingsreserve	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting	4	4	4	4	4
Totale kosten	36.184	39.737	40.329	41.124	42.052

Bijdrage derden	500	500	500	500	500
Bijdragen waterschappen	35.684	39.237	39.829	40.624	41.552
Totale inkomsten	36.184	39.737	40.329	41.124	42.052

Tabel 1: Samenvatting begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2028 programma lobroratorium

In de meerjarenraming is vanaf 2025 een kostenpatroon berekend wat passend is bij een reguliere meetvraag van 17,2 miljoen verkooppunten, waarbij een deel van de productie uitbesteed zal worden. De grondslag hiervoor is de berekende investering inclusief extra duurzaamheidsmaatregelen en bijbehorend exploitatieoverzicht op basis waarvan het Algemeen Bestuur het budget voor de realisatie van het pand heeft goedgekeurd in juli 2022, inclusief de verhoging hiervan in december als gevolg van de onderhandelingen na de aanbesteding.
In de meerjarenraming bij de programmabegroting 2023 is vanaf 2025 gerekend met een totale kapitaalslast van 4,7 miljoen euro per jaar. De stijging naar 5,2 miljoen euro per jaar in deze versie is enerzijds een hogere afschrijving als gevolg van een hogere investering (extra duurzame variant in combinatie met inflatie), en anderzijds is gerekend met een hogere rente (2,5 procent in plaats van 1,5 procent uit de businesscase) over het te lenen bedrag.
Voor een stijging in de salarissen is vanaf 2025 met een verhoging van 2,5 procent per jaar gerekend, voor prijsindex van out of pocket kosten met 3 procent.

Een onzekerheid hierbij zit nog in de kosten van de rente. Op dit moment dienen voor een groot deel van de financiering van de nieuwbouw nog leningen afgesloten te worden. In de huidige volatiele markt is het niet te voorspellen wat de verwachte rentestand zal zijn op het moment van afsluiten. In de berekeningen is uitgegaan van een rente percentage van 2,5 procent.

Het eigenaarsdeel heeft in het kader van de centralisatie van AQUON een tijdelijk karakter, zodra dit is afgewikkeld, zal dit programma niet meer benodigd zijn.

EIGENAREN **bedragen X €1.000**	**BEGROTING EN RAMING TIJDREEKS 2024-2025**	
	2024 **begroot**	**2025** **geraamd**
Personeelskosten	1.945	1.163
Overige bedrijfslasten	232	150
Goederen en diensten	0	0
Uitbestedingen	0	0
Kapitaallasten	0	767
Onvoorziene lasten	1.100	100
Mutatie bestemmingsreserve	-1.344	-336
Vennootschapsbelasting	0	0
Totale kosten	**1.933**	**1.844**
Bijdrage derden	0	0
Bijdragen waterschappen	1.933	1.844
Totale inkomsten	**1.933**	**1.844**

Tabel 2: Samenvatting begroting 2024 en raming 2025 programma Eigenaren.

5 MEETVRAAG PRODUCTIE 2024-2028

De opdrachtgevers van de waterschappen hebben hun verwachte meetvraag op hoofdlijnen tot en met 2028 opgegeven. Op basis hiervan heeft AQUON een beeld van de te verrichten werkzaamheden in de komende jaren en op welke wijze zij haar bedrijfsvoering kan inrichten.

5.1 MEETVRAAG 2024

Productie/ meetvraag	Werkelijke productie					Meetvraag		
	2014	2019	2020	2021	2022	2023	2023*	2024
Aa en Maas	794.197	1.518.416	1.659.617	1.986.993	1.821.055	1.973.990	1.885.500	1.960.000
Brabantse Delta	1.484.131	1.569.492	1.456.317	1.533.784	1.708.102	1.854.400	1.854.400	1.731.727
De Dommel	1.007.880	1.222.360	1.149.110	1.345.369	1.424.361	1.319.200	1.412.000	1.507.000
Delfland	754.853	1.019.044	1.256.499	1.301.466	1.288.948	1.440.421	1.477.913	1.356.632
Hollandse Delta	1.550.417	2.002.786	2.375.815	2.659.575	2.115.638	2.313.749	2.354.082	2.335.183
Rijnland	1.925.326	2.627.903	2.348.512	2.504.511	2.760.659	2.800.100	2.747.200	2.797.700
Rivierenland	1.894.387	2.878.224	2.849.439	2.638.354	2.226.052	2.536.000	2.450.000	2.316.000
Schieland en Kr'waard	551.809	793.786	914.139	985.975	1.114.580	899.000	892.500	892.500
Stichtse Rijnlanden	784.590	1.375.902	1.382.142	1.262.025	1.333.073	1.323.029	1.446.130	1.451.240
Subtotaal	**10.747.590**	**15.007.913**	**15.391.590**	**16.218.052**	**15.792.468**	**16.459.889**	**16.519.725**	**16.347.982**
indexcijfer jaar2014=100	100	140	143	151	147	153	154	152
COVID bemonsteringen			137.831	1.524.568	1.958.202	2.009.492	2.009.492	533.333
Totaal			**15.529.421**	**17.742.620**	**17.750.670**	**18.469.381**	**18.529.217**	**16.881.315**

* Herziene opgaaf meetvraag november 2022

Tabel 3: De ontwikkeling in de meetvraag.

De Unie van Waterschappen (UvW) heeft afspraken gemaakt met het ministerie van VWS (en het RIVM) over een vijfjarige samenwerking op het gebied van afvalwatersurveillance. Voor 2021 tot en met 2023 heeft dat geresulteerd in de afspraak om 'slechts' vijf maal per week per rwzi te bemonsteren voor COVID-analyses. Dit resulteerde tot en met 2023 in een meetvraag van 2,0 miljoen punten per jaar. In februari 2023 is door het ministerie definitief besloten om, vanwege de afgenomen noodzaak tot handhaving van de monitoringfrequentie van deze analyses, de frequentie van bemonsteren te reduceren tot een minimaal basisniveau. Dit resulteert in een reductie tot iets meer dan een half miljoen verkooppunten. In de tabellen over de meetvraag is een aparte regel toegevoegd met de omvang van de COVID-bemonsteringen om zo een beeld te geven van de totale omvang van AQUON's activiteiten.

De afrekening van het ministerie aan de waterschappen van de COVID-bemonstering vindt plaats in euro's per bemonstering. AQUON brengt deze bemonsteringen op dezelfde wijze in rekening bij de waterschappen in de vorm van een voorschot op de eindafrekening. Om de totale omvang van AQUON's productie inzichtelijk te maken, zijn aan deze bemonsteringen conform de reguliere systematiek verkooppunten toegekend. Alle activiteiten ten behoeve van de COVID-bemonsteringen zijn separaat inzichtelijk. Op deze manier hebben de

waterschappen inzicht in de omvang van deze inspanningen en worden ze in de administratie volledig apart gehouden.

Uit ervaring blijkt dat de productie (ook) wordt beïnvloed door onvoorziene projecten. Deze invloed is voor 2024 direct meegenomen in de uitvraag van de meetvraag aan de waterschappen in oktober 2022 en daardoor door het waterschap verdisconteerd in de opgave voor 2024.

5.2 MEETVRAAG 2024-2028

Het meerjarig perspectief op de verwachte productie van de individuele deelnemende waterschappen wordt in tabel 2 weergegeven. Op basis van uitvraag baseert AQUON haar productieniveau voor haar meerjarenbegrotingsperspectief inclusief COVID-bemonsteringen in 2024 op 16,9 miljoen verkooppunten voor deelnemende waterschappen.

Vanaf 2025 is gerekend met een basismeetvraag van 17,2 miljoen verkooppunten, zoals bestuurlijk is vastgesteld. Het verschil tussen de door de waterschappen reeds voorziene verwachte meetvraag en de basismeetvraag is op een aparte regel vermeld met de omschrijving 'prognose opdrachtgevers'. Deze prognose zal door de opdrachtgevers nog nader ingevuld gaan worden, waarbij de verwachting is dat een (groot) deel hiervan afkomstig zal zijn van de verhoging van de omvang van de afvalwatermonitoring in het kader van de de nieuwe Europese richtlijn voor stedelijk afvalwater.

PRODUCTIE/ MEETVRAAG	Hernieuwde opgave	Programma begroting	Meerjarenraming			
	2023*	2024	2025	2026	2027	2028
Aa en Maas	1.885.500	1.960.000	1.895.000	1.845.000	1.850.000	1.855.000
Brabantse Delta	1.854.400	1.731.727	1.731.727	1.731.727	1.731.727	1.731.727
De Dommel	1.412.000	1.507.000	1.474.000	1.450.000	1.495.000	1.495.000
Delfland	1.477.913	1.356.632	1.384.155	1.389.982	1.471.595	1.303.866
Hollandse Delta	2.354.082	2.335.183	2.501.305	2.432.091	2.167.168	2.262.787
Rijnland	2.747.200	2.797.700	2.770.000	2.770.000	2.770.000	2.770.000
Rivierenland	2.450.000	2.316.000	2.317.000	2.350.000	2.350.000	2.350.000
Schieland en Kr'waard	892.500	892.500	957.500	1.007.500	1.107.500	1.227.500
Stichtse Rijnlanden	1.446.130	1.451.240	1.425.000	1.425.000	1.425.000	1.425.000
Subtotaal	**16.519.725**	**16.347.982**	**16.455.687**	**16.401.300**	**16.367.990**	**16.420.880**
Indexcijfer jaar 2014=100	154	152	153	153	152	153
Prognose opdrachtgevers **			744.313	798.700	832.010	779.120
Subtotaal	**16.519.725**	**16.347.982**	**17.200.000**	**17.200.000**	**17.200.000**	**17.200.000**
COVID Bemonstering	2.009.492	533.333	533.333			
Totaal	**18.529.217**	**16.881.315**	**17.733.333**	**17.200.000**	**17.200.000**	**17.200.000**

* Volgens opgave waterschappen november 2022

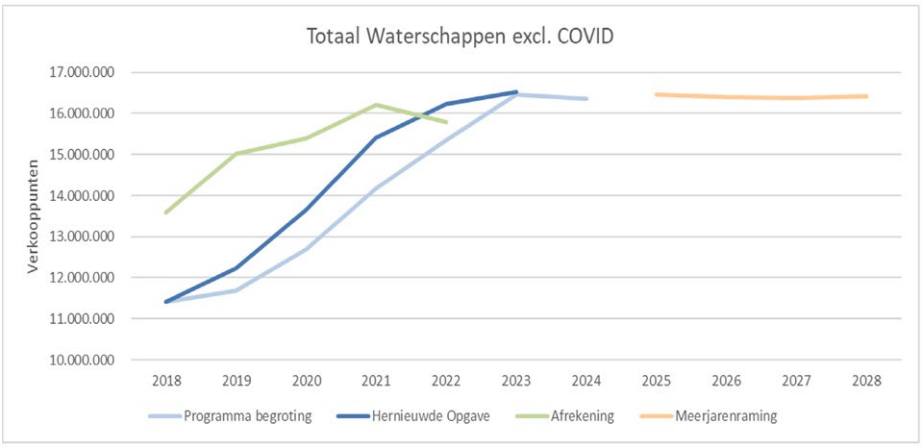
** Vanaf 2025 prognose opdrachtgevers opgenomen om tot een basismeetvraag van 17,2 miljoen verkooppunten te komen zoals bestuurlijk vastgesteld.

Tabel 4: De opgave van de verwachte meetvraag 2024-2028.

5.3 EFFECT VAN DE PRODUCTIEVERWACHTINGEN

De opdrachtgevers/waterschappen zijn zelf verantwoordelijk voor hun opgegeven meetvraag voor de komende jaren. Deze productieverwachting is een belangrijk gegeven voor de bedrijfsvoering van AQUON. AQUON heeft de productieverwachting vooraf doorgesproken met haar opdrachtgevers.

In de tabel met productiewaarden is de trend door middel van een indexcijfer weergegeven. Op basis van het indexcijfer kan geconcludeerd worden dat de productie jaarlijks steeg (met een kleine daling in 2022). Deze stijging is in de afgelopen jaren hoger geweest dan de jaarlijkse opgave van de opdrachtgevers. Dit wordt over het algemeen veroorzaakt doordat gedurende het jaar aanvullende monitoring en projecten gewenst werden.

Figuur 1: Meetvraag ontwikkeling in de tijd.

In de meetvraag is een ingeschat aandeel onderzoeken opgenomen waartoe AQUON zelf (nog) niet is uitgerust en/of wat boven de bezettingsgraad uit zal komen. Deze onderzoeken worden door AQUON uitbesteed aan partners. AQUON constateert dat de vraag naar specialistische analyses stijgt. Specialistisch onderzoek zoals bijvoorbeeld het landelijk medicijnrestenonderzoek blijft in omvang toenemen. Ook is er een toename in de diversiteit van de te onderzoeken stoffen in de afgelopen jaren te zien. Vanaf 2021 heeft AQUON een eigen productielijn voor PFAS-analyses in gebruik. Op verzoek van de opdrachtgevers worden ook de (voor) onderzoeken ten behoeve van waterbodemonderzoek in toenemende mate in eigen huis uitgevoerd.

De opgegeven productiewaarden hebben gevolgen voor de opdrachtgevers. De opdrachtgevers ontvangen namelijk vier maal per jaar een voorschotfactuur gebaseerd op de begrote kosten en de begrote productie-waarden. De werkelijke jaarkosten worden door AQUON op basis van de werkelijke productiewaarden afgerekend volgens de vastgestelde bijdrageregeling opgesteld. In bijlage 1 is de berekening voor het jaar 2024 (en verdere jaren) nader uitgewerkt.

6 PROGRAMMA LABORATORIUM

6.1 BEGROTING VOOR PROGRAMMA 1: LABORATORIUM

Programma 1 LABORATORIUM	Begroting 2024	Begroting na wijziging 2023	Initiële begroting 2023	Realisatie 2022
Personeelslasten				
Salarissen	12.947.000	11.551.000	10.841.000	9.401.612
Sociale lasten	3.751.000	3.302.000	3.178.000	2.781.149
Overige personeelskosten	875.000	900.000	795.000	1.032.607
Personeel van derden	2.396.000	4.186.500	3.277.000	4.075.459
Personeelslasten	19.969.000	19.939.500	18.091.000	17.290.826
Overige bedrijfslasten				
Diensten van derden	1.452.000	1.701.000	1.580.000	1.265.248
Huren en rechten	94.000	91.500	86.000	96.853
Leaseauto's	942.000	1.100.000	1.038.000	1.059.909
Verzekeringen	57.000	55.000	52.000	59.901
Belastingen	21.000	20.000	21.000	14.723
Onderhoud door derden	665.000	694.500	650.000	687.593
Overige bedrijfslasten	3.231.000	3.662.000	3.427.000	3.184.227
Goederen en diensten				
Ge- en verbruiksgoederen	3.654.000	3.600.000	3.298.000	3.147.516
Duurzame gebruiksgoederen	300.000	350.000	302.000	395.674
Energie	850.000	1.000.000	375.000	687.415
Goederen en diensten	4.804.000	4.950.000	3.975.000	4.230.605
Uitbestedingen				
Externe analyses	5.817.000	6.750.000	6.436.000	6.030.904
Uitbestedingen	5.817.000	6.750.000	6.436.000	6.030.904
Kapitaallasten				
Afschrijvingen	1.840.000	1.588.000	2.145.000	1.413.427
Rentelasten	119.000	119.000	118.000	118.470
Kapitaallasten	1.959.000	1.707.000	2.263.000	1.531.897
Normale exploitatiekosten	**35.780.000**	**37.008.500**	**34.192.000**	**32.268.459**
Onvoorzien	**400.000**	**400.000**	**400.000**	**18.788**
Totaal lasten	**36.180.000**	**37.408.500**	**34.592.000**	**32.287.247**
Vrijval (bestemmings-) reserve				
Bijdrage derden	-500.000	-450.000	-300.000	-443.587
Onvoorziene baten	-	-	-	-505.138
Totale kosten	**35.680.000**	**36.958.500**	**34.292.000**	**31.338.522**
Vennootschapsbelasting	4.000	4.000	4.000	5.000
Bijdrage waterschappen	35.684.000	36.962.500	34.296.000	31.343.522

Tabel 5: Begroting programma 1: Laboratorium activiteiten.

6.2 TOELICHTING OP DE BEGROTING LABORATORIUM ACTIVITEITEN

De geopolitieke ontwikkelingen in 2022 en de daaruit volgende prijsstijgingen en CAO-verhogingen voor 2022 en 2023 zijn aanleiding geweest om een voorstel voor begrotingswijziging voor 2023 in te dienen op basis van de doorrekeningen van deze effecten. Deze begrotingswijziging 2023 is samen met de uitgangspunten zoals vermeld in de kaderbrief 2024 (welke op 12 december 2022 door het Algemeen Bestuur is vastgesteld) leidend geweest bij het opstellen van de begroting 2024. In het algemeen kan gesteld worden dat er rekening is gehouden met een inflatiecorrectie van maximaal 5,0 procent ten opzichte van het prijsniveau eind 2022 op desbetreffende kostencategorieën. Voor salaris (CAO) ontwikkeling is zoals opgenomen in de kaderbrief 2024 gerekend met 5,0 procent ten opzichte van het salarisniveau per 1 januari 2023.

De begroting is gebaseerd op reguliere kostenbegroting passend bij de opgegeven productieaantallen door opdrachtgevers van AQUON, in totaal 16,3 miljoen reguliere verkooppunten. Daarnaast is een aantal van 533.333 verkooppunten opgenomen inzake de COVID-bemonsteringen. Zoals reeds benoemd in hoofdstuk 5 met betrekking tot de meetvraag is recent door het ministerie definitief besloten om vanwege de afgenomen noodzaak tot handhaving van de monitoringfrequentie van deze analyses de intensiteit van bemonsteren flink te reduceren tot een minimaal basisniveau. In de mantelovereenkomst, welke gesloten is met het ministerie van VWS, de Unie van Waterschappen en het RIVM, is gesproken over een contractperiode van 3 jaar, met tweemaal een optie tot verlenging van 1 jaar. AQUON heeft haar kosten gerelateerd aan COVID zoveel als mogelijk flexibel ingericht door middel van korte leasecontracten en inzet van uitzendkrachten. Deze zullen relatief gemakkelijk af te schalen zijn.

Onderstaand volgt een toelichting voor zover de kosten substantieel afwijken van begrotingswijziging 2023 en/ of realisatie 2022.

Personeelskosten

De opgenomen salariskosten zijn gebaseerd op de personeelsformatie zoals opgesteld voor de begrotingswijziging 2023 (gebaseerd op het strategisch personeelsplan 2022-2025). Hierbij dient te worden opgemerkt dat het invullen van bepaalde functies (zoals bijvoorbeeld CISO, manager bedrijfsvoering) zeer moeizaam blijkt. Deze vacatures zullen naar verwachting pas in de loop van 2023 worden ingevuld, en hebben derhalve een extra financieel effect op 2024 (volledig jaar in de kosten t.o.v. een deel). In 2022 zijn, met uitloop naar 2023, alle functiebeschrijvingen geactualiseerd en zullen deze daar waar mogelijk generiek worden gemaakt. Vervolgens zal in 2023 op basis van de bestaande personele bezetting een vlootschouw worden opgesteld. Deze ingrediënten vormen de basis voor de definitieve benodigde formatie en frictiekosten om de AQUON organisatie in 2025 klaar te zetten voor het voortzetten van de werkzaamheden op de centrale locatie met een basismeetvraag van 17,2 miljoen verkooppunten.

De stijging van de salariskosten eigen personeel betreft enerzijds de begrote CAO verhoging van 5 procent. Door de aanhoudende groei van de meetvraag van de afgelopen jaren en de weerslag die dit op de werkdruk bij de medewerkers heeft, zijn in 2022 en 2023 reeds een aantal additionele (ondersteunende) medewerkers aangetrokken en opgenomen in de begroting, zoals analisten, assistent managers en extra planners. Voor zover deze deels zijn opgenomen in de begroting 2023 zullen deze voor 2024 voor het gehele jaar in de kosten zijn opgenomen.

Als gevolg van het structurele karakter van te doorlopen (Europese) aanbestedingen en het projectmatig werken is in de begroting 2024 voorzien in een 2-tal projectleiders en een extra inkoper aanbestedingen. Deze expertise wordt tot en met 2023 steeds extern ingehuurd, dit betreft derhalve een verschuiving van de kosten inhuur van derden naar eigen personeel.

In het kader van de noodzakelijke aandacht voor informatieveiligheid is extra formatie voorzien op het vlak van ICT (data analist, engineer en functioneel beheerder, CISO). In het kader van de digitale transformatie is voorzien in een gegevensmanager ICT en data engineers. De groei is vooralsnog deels onder personeel van derden voorzien.

Personeel van derden bestaat uit flexibele inzet van productiepersoneel en van specialisten noodzakelijk voor de bedrijfsvoering. Vanwege het tijdelijke karakter en de afschaling van de COVID-bemonsteringen is het hiervoor benodigde personeel op uitzendbasis ingehuurd en ook onder deze post begroot.

Overige bedrijfslasten

De daling van de overige bedrijfslasten worden deels veroorzaakt door het afschalen van de COVID-bemonsteringen. Daarnaast is een daling in de kosten diensten van derden voorzien als gevolg van de lagere kosten inkoopbegeleiding, deze werkzaamheden zullen deels door de nieuw aan te trekken inkoper aanbestedingen uitgevoerd worden.

Goederen en diensten

In 2022 liep het energiecontract af, en was het als gevolg van de extreem hoge energieprijzen door de geopolitieke ontwikkelingen niet mogelijk een nieuw vast contract aan te gaan. AQUON is momenteel nog steeds afhankelijk van de (hoge) variabele tarieven. Momenteel lijkt de markt wat tot rust te komen, wat reden is voor een inschatting voor 2024 van 15 procent lagere tarieven ten opzichte van de voorgestelde begrotingswijziging.

Uitbestedingen

Ten behoeve van externe uitgevoerde onderzoeken, veelal veroorzaakt door het feit dat het laboratorium niet is uitgerust voor alle gevraagde (specialistische) onderzoeken, wordt een bedrag begroot dat gerelateerd is aan de opgegeven meetvraag van de waterschappen. Mocht de werkelijke productie van uitbestede (specialistisch) analyses hoger zijn dan begroot, dan stijgt deze begrotingspost. Indien de meetvraag van de waterschappen substantieel afwijkt van de vooraf aangegeven inschatting, zal het additionele deel ook uitbesteed worden.
In 2023 zal een strategische aanbesteding van de uitbestedingen uitgevoerd worden, wat zal resulteren in nieuwe contracten met termijnafspraken met betrekking tot de te hanteren tarieven door de leveranciers.

Kapitaallasten

De kapitaallasten stijgen als gevolg van een hoger investeringsvolume in 2023 ten opzichte van 2022. Er is een trend zichtbaar van het vooruitschuiven van investeringen vanaf 2020. Dit heeft zowel interne oorzaken (onvoldoende capaciteit beschikbaar om de projecten op te starten) als externe oorzaken (de investeringsmarkt in de breedte is goed, en leveranciers zijn minder geneigd om in te schrijven op aanbestedingen van de overheid wanneer ze relatief snel aan de commerciële markt kunnen verkopen). Het gevolg is dat het beschikbare investeringskrediet niet geheel benut is in deze jaren. De verwachting is ook dat relatief grote investeringen niet in 2023 en 2024 zullen plaatsvinden, maar doorgeschoven zullen worden naar de nieuwe locatie.

Onvoorziene lasten

AQUON heeft een bedrag voorzien van 400.000 euro voor mogelijke kosten welke onvoorzien kunnen passeren. Het is tevens een begrotingspost waarmee risico's, beschreven in de risicoparagraaf, kunnen worden gefinancierd. De risico's zijn hier omgezet in een begrotingspost.

Bijdrage waterschappen

Door de reductie van het aantal Covid-bemonsteringen in 2024 daalt de totale bijdrage van de waterschappen. De bijdrage van de waterschappen voor de reguliere werkzaamheden stijgt echter.

7 PROGRAMMA EIGENAREN GR AQUON

7.1 BEGROTING VOOR PROGRAMMA 2: EIGENAREN GR AQUON

Programma 2 EIGENAARSDEEL	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026 ev	Begroting 2023	Realisatie 2021	Realisatie 2022
	** Deze exploitatiekosten betreffen de eenmalige kosten uit de BC "centralisatie" **					
PERSONEELSLASTEN:						
salarissen	827.946	700.000	0	651.436	48.564	72.054
sociale lasten	228.931	113.000	0	76.512	13.488	21.069
overige personeelslasten	805.950	250.000	0	218.674	1.326	109.050
personeel van derden	82.169	100.000	0	199.230	770	117.831
PERSONEELSLASTEN	1.944.996	1.163.000	0	1.145.852	64.148	320.004
Overige bedrijfslasten						
diensten van derden	231.722	150.000	0	0	0	18.278
huren en rechten	0	0	0	0	0	0
leaseauto's	0	0	0	0	0	0
verzekeringen	0	0	0	0	0	0
belastingen	0	0	0	0	0	0
onderhoud door derden	0	0	0	0	0	0
OVERIGE BEDRIJFSLASTEN	231.722	150.000	0	0	0	**18.278**
Goederen en diensten						
ge- en verbruiksgoederen	0	0	0	0	0	0
duurzame gebruiksgoederen	0	0	0	0	0	0
energie	0	0	0	0	0	0
GOEDEREN EN DIENSTEN	0	0	0	0	0	0
Uitbestedingen						
Externe analyses	0	0	0	0	0	0
Uitbestedingen	0	0	0	0	0	0
Kapitaallasten						
Afschrijvingen	0	767.000	0	0	0	0
Rentelasten	0	0	0	0	0	0
Kapitaallasten	0	767.000	0	0	0	0
Normale exploitatiekosten	2.176.718	2.080.000	0	1.145.852	64.148	338.282
Onvoorzien	1.100.000	100.000	0	200.000	0	0
Totaal lasten	3.276.718	2.180.000	0	1.345.852	64.148	338.282
Mutatie bestemmingsreserve	-1.343.718	-336.000		8.684	957.316	713.718
Bijdrage derden	0	0	0	0	0	0
Totale kosten	**1.933.000**	**1.844.000**	**0**	**1.354.536**	**1.021.464**	**1.052.000**
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Bijdrage waterschappen	1.933.000	1.844.000	0	1.354.536	1.021.464	1.052.000
	** Deze kosten (7, 2 mio) betreffen de eenmalige kosten uit de BC "centralisatie" **					

Tabel 6: Begroting programma 2: Eigenaarsdeel.

7.2 TOELICHTING OP DE BEGROTING EIGENAREN GR AQUON

De vermelde kosten in het programma 'Eigenaar GR' betreffen de kosten overgenomen uit de businesscase Centralisatie AQUON, versie 1.1 (november 2019). Andere kosten zijn niet aan de orde. AQUON heeft de begrote eenmalige projectkosten uit het plan geëgaliseerd over de jaren 2021-2025. Een totaaloverzicht van deze eenmalige projectkosten wordt in tabel 6 weergegeven.

AQUON verwacht dat nu bekend is dat AQUON zich in Houten gaat vestigen, enige (gewenste en ongewenste) personeelsfrictie gaat ontstaan. Deze kosten zijn in de businesscase globaal per jaar begroot, echter schuiven deze begrote uitgaven door in de tijd.

In 2021 en 2022 zijn de kosten in het eigenaren programma aanzienlijk lager uitgevallen dan begroot. De verwachting is dat deze kosten zich wel zullen voordoen in de jaren 2023 en verder. Om deze reden zijn de totale kosten conform businesscase (7,2 miljoen euro) voor de periode 2021 tot en met 2025 in stand gehouden, en vindt de verschuiving zijn weerslag in de begroting 2024.
In de kosten 'overige personeelskosten' is een hoge uitgave voor reistijdvergoeding personeel (aspect sociaal plan) in 2024 opgenomen.

Onder personeel derden is de inzet van externe personeel ten behoeve van het cultuur-change-programma opgenomen, alsmede een functionaris die ondersteund bij het uitwerken van de rechten en het begeleiden van het personeel in aanloop naar de centralisatie.

AQUON werkt in de jaren 2021-2025 op verzoek van de waterschappen met een bestemmingsreserve.
Deze reserve wordt gevoed door een vaste bijdrage van de deelnemende waterschappen Dit betreft een bestemmingsreserve voor de te maken eenmalige kosten tijdens de nieuwbouw. Deze kosten kunnen zich voordoen gedurende het vijfjarig project. Daarnaast worden de geraamde eenmalige kosten ten aanzien van mogelijke afvloeiing personeel bij de waterschappen in rekening gebracht. De totale eenmalige kosten zijn begroot op 7,2 miljoen euro. De bijdrage zal gedurende deze jaren in rekening gebracht worden in het jaar dat deze kosten zich naar verwachting voordoen op basis van de businesscase. Na afronding van de centralisatie zal het eventuele restant van de bestemmingsreserve worden verrekend met de waterschappen.

In de tabel op de volgende pagina worden de totale eenmalige kosten schematisch weergegeven. De hoogte van deze eenmalige kosten zijn geheel gelijk met de gepresenteerde informatie in de businesscase centralisatie.

Businesscase Centralisatie	Details van de eenmalige kosten zie overzicht 5 businesscase Centralisatie			
Eenmalige kosten:				
Compensatie reistijd (Sociaal Statuut)	645			
Change programma AQUON organisatie	700	>>>	Begeleiding herplaatsing personeel	200
Boekwaarde verliezen	767		Interne & externe communicatie	100
Verhuizen & Installeren	400		Stimulansprogramma personeel	100
Onvoorzien	1.400		Werving & selectie	100
Frictikosten door herplaatsting personeel	3.293		Improductieviteit & overige	200
Totale eenmalige kosten	**7.205**			**700**

Verloop (begroting) van de eenmalige kosten	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
Vastomlijnde eenmalige kosten nav Nieuwbouw						
Jaarlijkse inleg van waterschappen	783	783	783	783	780	3.912
Verwachte kosten, in het programmajaar	-300	-100	-300	-2.245	-967	-3.912
Saldo Mutatie	483	683	483	-1.462	-187	0
Saldo verloop bestemmingsreserve Nieuwbouw	483	1.166	1.649	187	0	
Geraamde eenmalige kosten frictie personeel	240	270	570	1.150	1.063	3.293
Totale eenmalige kosten per jaarlaag	1.023	1.053	1.353	1.933	1.843	7.205

Tabel 7: Totaaloverzicht eenmalige projectkosten (uit Business Case Centralisatie).

8 KOSTENTOEREKENING EN BIJDRAGEREGELING

8.1 JAARLIJKSE EXPLOITATIEKOSTEN LABORATORIUM (PROGRAMMA 1)

ALGEMEEN

De reguliere exploitatiekosten worden ingedeeld naar vaste kosten en variabele kosten in het betreffende jaar. Deze vaste en variabele kosten hebben een eigen basisberekening in de bijdrageregeling. De bijdrage van een individueel waterschap bestaat daarmee uit een aandeel in de vaste kosten en een aandeel in de variabele kosten. De opbrengsten door derden wordt in mindering gebracht op de jaarlijkse reguliere exploitatiekosten. Het geheel van de resterende reguliere bedrijfskosten in het jaar wordt vervolgens geheel door de (negen) deelnemende waterschappen bijgedragen.

DE KOSTENVERDELING

De vaste kosten zijn de kosten van de bedrijfsinrichting en deze kostencategorie wordt verondersteld 75 procent van de normale reguliere exploitatiekosten van het jaar te zijn. In tegenstelling tot de vaste kosten bewegen de variabele kosten mee met de jaarlijkse productie en deze worden verondersteld 25 procent van de reguliere exploitatiekosten van het jaar te zijn

CONSEQUENTIES VOOR EEN INDIVIDUEEL WATERSCHAP

Elk waterschap draagt een percentage van de vaste kosten bij. Het percentage aan vaste kosten dat een individueel waterschap bijdraagt, is afhankelijk van de gemiddelde afgenomen productie in de drie afgesloten jaren voorafgaand aan het desbetreffende verslagjaar. Het verhoudingscijfer van deze drie jaren productie ten opzichte van de totale productie in hetzelfde tijdvak (opgenomen in de meest recente jaarrekening), geeft het relatieve kostenaandeel van een individueel waterschap.
De variabele kosten worden in verhouding van de werkelijke afgenomen productie in het desbetreffende verslagjaar toegerekend aan een individueel deelnemend waterschap.

8.2 KOSTEN EIGENAREN (PROGRAMMA 2)

De eenmalige exploitatiekosten naar aanleiding van de centralisatie van AQUON zijn in het programma Eigenaren GR opgenomen. Deze kosten, die over een aantal jaren zijn geëgaliseerd, worden doorberekend op dezelfde wijze als de vaste inrichtingskosten (3-jaars, voortschrijdend gemiddelde, vermeld in de meest recente jaarstukken). Door middel van deze berekeningswijze betaalt elk waterschap een percentage van de programmabegroting Eigenaar GR AQUON.

Het saldo per jaar wordt toegevoegd danwel onttrokken aan de bestemmingsreserve centralisatie. Mocht de bestemmingsreserve niet afdoende zijn dan betaalt ieder waterschap relatief hetzelfde deel bij (conform dezelfde verdeelsleutel). Andersom werkt het hetzelfde: mocht de bestemmingsreserve na de realisatie een overschot bevatten, dan wordt dit surplus terugbetaald aan de desbetreffende waterschappen.

9 PARAGRAFEN

WETTELIJKE PARAGRAFEN

Overeenkomstig het waterschapbesluit artikel 4.11 zijn in de programmabegroting 2024 en de meerjaren-raming 2025-2028 de paragrafen opgenomen welke verplicht zijn te vermelden. Met deze paragrafen wordt bereikt dat de uitgangspunten, de hoofdlijnen van het (nieuwe) beleid met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten, evenals de financiële gevolgen van dat beleid worden verankerd

UITGANGSPUNTEN EN NORMEN

In de opzet van de begroting 2024 is geen structurele verandering in de opzet van begroten doorgevoerd. AQUON kent vanaf het begrotingsjaar 2016 twee programmabegrotingen. De eerste programmabegroting wordt 'Laboratorium AQUON' genoemd en het tweede programma 'Eigenaar GR AQUON'. In deze begroting 2024 wordt ook de meerjarenraming 2025-2028 in beeld gebracht.

Vanaf het jaar 2017 valt AQUON onder de reguliere vennootschapsbelasting. In de begroting 2024 worden een winstberekening en afdracht vennootschapsbelasting gemaakt voor de omzet voor derden. De activiteiten vanuit het samenwerkingsverband (t.b.v. waterschappen) zijn vrijgesteld van deze belasting.

INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

In de programmabegroting 2024 is een bedrag van 400.000 euro als incidentele lasten voorzien. Reden voor deze relatief hoge kostenpost is de slechte staat van het pand Leiden.

ONTTREKKING AAN OVERIGE BESTEMMINGSRESERVES EN VOORZIENINGEN

Aan het eind van het jaar 2024 heeft AQUON een bestemmingsreserve ten behoeve van de voorziene relatief hoge eenmalige exploitatiekosten in de jaren tot en met 2025. In de programmabegroting Eigenaren wordt deze kostenpost verder geduid.

WATERSCHAPSBELASTING

AQUON int geen belastingen en daarom is deze paragraaf niet van toepassing.

WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOPROFILERING

WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOPROFILERING

AQUON kent geen (algemene) reserves. Voor wat betreft de financiële risico's geldt dat de deelnemers van de GR AQUON aansprakelijk zijn voor de niet afgedekte risico's.

In het begrotingsjaar 2024 en in de meerjarenraming 2025-2028 is op de mogelijke financiële risico's zo adequaat mogelijk geanticipeerd. AQUON heeft vanuit een kwantitatieve risicoanalyse vastgesteld dat er inderdaad risico's met een financieel effect zijn. De belangrijkste risico's met een financieel effect zijn:

- Toename in gevraagde dienstverlening van waterschappen waartoe het laboratorium AQUON niet is ingericht. Deze diensten worden uitbesteed aan partners. AQUON heeft zo goed als mogelijk samen met de waterschappen deze dienstverlening geïnventariseerd en daaruit volgend eenzelfde kostenniveau gehanteerd als in 2023. Het toe te passen verrekensysteem voorziet in eventuele meer-productie zodat deze door de veroorzaker wordt betaald.
- In de risicoparagraaf wordt uitgebreid stil gestaan bij deze en andere risico's. Voor eventuele andere risico's is een begrotingspost onvoorzien opgenomen.

FINANCIERING

In 2011 en 2013 zijn vanwege de aanschaf van de panden leningen aangetrokken. Deze langlopende leningen, inclusief kortlopende faciliteiten, leiden niet tot een herziening van de leningenportefeuille voor het begrotingsjaar 2024. Verwacht wordt dat de reguliere financieringsbehoefte in het jaar 2024 geheel in het huidige financieringsarrangement met de bankinstelling past. De financiering van de nieuwbouw zal door middel van een separaat traject met het bestuur worden afgestemd.

VERBONDEN PARTIJEN

AQUON kent geen verbonden partijen. Deze paragraaf is niet van toepassing.

KAPITAALGOEDEREN

AQUON is met haar specifieke apparatuur een kapitaalintensieve organisatie, en wenst efficiëntie door te voeren en continuïteit te borgen in haar operationele processen. Hiervoor dient AQUON voortdurend te investeren in haar reguliere bedrijfsvoering. Verouderde laboratoriumapparatuur wordt vervangen om het gewenste kwaliteitsniveau te behouden. Robotisering en vergaande automatisering zijn nodig om de efficiëntieverbeteringen en slimmere processen en methoden te ondersteunen. Nieuwe technologieën vervangen (deels) de bestaande methoden, waarmee een toekomstbestendig AQUON wordt gerealiseerd.

Het benodigd investeringsniveau 2024/2025 ten behoeve van de operationele activiteiten wordt op 4,0 miljoen euro per twee begrotingsjaren voorzien. Een investering vergt veel onderzoek vooraf, veroorzaakt door sterke verbeteringen in technologie. Hierdoor is het complex te voorspellen in welk begrotingsjaar een investering valt. Daarnaast is jaarlijks ongeveer 0,7 miljoen euro investeringsruimte nodig voor facilitaire - en ICT ontwikkelingen. Ook de reguliere facilitaire investeringen vragen aandacht, al zijn deze overigens het licht van het centralisatievraagstuk minimaal voorzien. In de exploitatielasten wordt echter wel rekening gehouden met de verouderde status van het pand Leiden. In 2020 is besloten om sensoring op te nemen in de Producten- en Diensten Catalogus. Dit leidt tot aanvullende investeringen die gedreven worden door de uitrol van de sensoren over het werkgebied van de deelnemende waterschappen, de verwachte toename van het aantal verschillende soorten metingen en de benodigde ICT-ondersteuning in software en hardware.

In 2020 heeft het bestuur ingestemd met de strategie 2020-2030 en daarbij het centraliseren van de activiteiten van AQUON. Het algemeen bestuur heeft in 2022 een realisatiekrediet voor een bedrag van maximaal 50,1 beschikbaar gesteld. De realisatie van de bouw en installatietechniek is begin 2023 middels een Europese aanbesteding definitief gegund, waarbij in het voorjaar 2023 de bouw daadwerkelijk gestart kan worden. De afronding van de bouw is voorzien eind 2024.
Voor de beheersing van het project centralisatie zijn twee bestuursleden vertegenwoordigd in de stuurgroep. Daarnaast staat het onderwerp 'centralisatie' structureel op de agenda bij DB- en AB vergaderingen.

AQUON kent geen investeringsstatuut aangezien zij regulier een beperkte mate van investeringen kent. Een vervanging van een laboratoriuminstrument betekent veelal een project waar een langere doorlooptijd mee is gemoeid. In 2024 worden een beperkt aantal investeringsprojecten voorzien. Voorafgaand aan vervanging wordt een operationele businesscase uitgewerkt. De vermelde ontwikkelingen geven daarbij richting.

EMU – SALDO
In het kader van een verantwoorde ontwikkeling van de economie en het monetaire stelsel binnen de landen die deelnemen aan de Economisch en Monetaire Unie (EU) zijn afspraken gemaakt over het overheidstekort. Binnen de overheid van Nederland is het aanvaardbaar het tekort te verdelen over het Rijk en de decentrale overheden. Het EMU-saldo kan hoger of lager zijn dan 0, door investeringen, afschrijvingen en de invloed van reserves en voorzieningen. AQUON rapporteert het EMU-saldo, dat op landelijk niveau samengevoegd wordt en aan de norm wordt getoetst.

Onderstaand is het verwachte EMU saldo voor 2024 weergegeven:

EMU Saldo 2024		
Vervanginsinvesteringen per 2 jaren (2023/2024) 4 miljoen	-2.000.000	
Facilitaire en ICT& data ontwikkelingen	-700.000	
Investeringen Sensoring inclusief ICT	-1.200.000	
Centralistie	-23.100.000	
Bruto investeringsuitgaven		*-27.000.000*
Afschrijvingen en waardeverminderingen		1.840.000
EMU saldo		**-25.160.000**

Tabel 8: EMU saldo

WET NORMERING TOPINKOMENS

Onderstaand is een overzicht met actuele informatie van de samenstelling van het bestuur en directie opgenomen. In maart 2023 vinden de waterschapsverkiezingen plaats, wat in de loop van 2023 tot een aanpassing in de samenstelling van het bestuur kan zorgen.

Naam topfunctionaris	Functie
Dhr. J.K. Bouma	Directeur
Dhr. P.H. Daverveldt	Onafhankelijk voorzitter
Mevr. N.M. van Zoelen	Bestuurder
Dhr. W. von Faber	Bestuurder
Mevr. D. Gerts	Bestuurder
Dhr. G. den Hartog	Bestuurder
Dhr. P.C.M. Ketelaars	Bestuurder
Dhr. V.E.C. Lokin	Bestuurder
Dhr. P. Ouwendijk	Bestuurder
Dhr. J. Verdoold	Bestuurder
Dhr. A. ten Cate	Bestuurder

Tabel 9: Overzicht actuele informatie in kader van Wet Normering Topinkomens.

10 RISICOMANAGEMENT

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste en gesignaleerde risico's in beeld gebracht. Er komen voortdurend, ook door voortschrijdend inzicht, nieuwe risico's op AQUON af. AQUON heeft een financiële vertaling gemaakt voor haar risico's. Onder meer is een verhoogde kostenpost onvoorzien opgenomen. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste risico's en de genomen beheersingsmaatregelen met betrekking tot de volgende aspecten beschreven:

- Bestuurlijke aspecten
- Locatie aspecten
- Organisatorische aspecten
- Personele aspecten

RISICO'S - BESTUURLIJKE ASPECTEN

RISICO	BEHEERSINGSMAATREGEL
Continuïteit AQUON in gevaar door uittreden van deelnemende waterschappen	In de GR 2018 is een uittreedregeling opgenomen die continuïteit AQUON borgt
Bestuurlijke verandering: consequenties koers	Met het besluiten tot AQUON 2.0 hebben de eigenaren aangegeven dat zij de nieuwe strategie en beleidslijnen ondersteunen en onderschrijven. AQUON heeft een zorgvuldig besluitvormingsproces, bestuursleden worden vooraf goed geïnformeerd over effecten van wijzigingen in de strategie.
Negen waterschappen niet op één lijn	Door middel van periodieke werksessies en thema-bijeenkomsten vindt toetsing en herijking van de integrale strategie plaats zodat een gezamenlijke visie op de toekomst blijft bestaan.

RISICO'S - LOCATIE ASPECTEN

RISICO	BEHEERSINGSMAATREGEL
Opbrengst panden bij verkoop na centralisatie valt tegen.	In februari 2019 zijn de panden getaxeerd, en deze waarde is meegenomen in de berekening van de businesscase. Bij de bepaling frictiekosten is een bedrag opgenomen om een mogelijk boekwaardeverlies te kunnen opvangen. Begin 2022 is een nieuwe taxatie uitgevoerd, wat niet heeft geleid tot andere inzichten ten aanzien van de boekwaarden. Een nieuwe taxatie zal uitgevoerd worden begin 2024.
Onderhoudstoestand panden	De onderhoudsstaat van het laboratoriumpand in Leiden is zorgelijk. Als maatregel heeft AQUON haar kostenpost onvoorzien verhoogd van 100.000 euro naar 400.000 euro.
Uitgangspunten businesscase raken achterhaald	Goed projectmanagement, tijdige bijsturing en her-calculatie van de plannen is noodzakelijk.
Prijsstijgingen zorgen voor hoge kosten realisatie centralisatie	Inmiddels is het bouw- en installatietechnisch gedeelte van de realisatie gegund. Hiermee is ruim 80% van de totale investeringsbudget gecontracteerd. Door intensief overleg met de bouwkostenadviseur en transparante communicatie met de platformen en bestuur worden de actuele informatie en verwachtingen steeds gedeeld.
Renterisico	Het risico van stijgende rentes is moeilijk te mitigeren, er mag niet gespeculeerd worden op rente stijgingen en/ of dalingen. Bij het aangaan van de leningen ten behoeve van de financiering zullen de verschillende opties worden besproken met het dagelijks bestuur, en hierbij zal de renterisico norm in acht worden genomen.

RISICO'S - ORGANISATORISCHE ASPECTEN

RISICO	BEHEERSINGSMAATREGEL
Werkmethodes en/of werkpakketten wijzigen	Frequent contact en overleg met waterbeheerders (klant) zorgt dat AQUON hier tijdig op kan inspelen
Verbreding van analysepakket (andere stoffen, geïntegreerd onderzoek ontwikkelt verder) zorgt dat AQUON hier niet klaar voor is	AQUON heeft een innovatiemanager in dienst, en heeft daarnaast strategische kennis- en uitvoeringspartners om snel te kunnen inspelen op ontwikkelingen
AQUON kan ontwikkelingen in automatisering complexiteit technologie niet aan	Door middel van het SPP inspelen op vereiste professionaliteit (opleiding en -niveau), een goede make/buy afweging en regie op uitbesteed werk. Daarnaast is een passend (oplopend) investeringsniveau in IT een vereiste voor de toekomst. Hiervoor moet voldoende financieel draagvlak gecreëerd worden.
Financieel risico van een productiedaling en/of productiestijging	Het kosten-verrekensysteem voor de deelnemende waterschappen geeft antwoord op een individuele productieverandering. Een deelnemend waterschap staat voor drie jaar borg voor het relatieve aandeel in de vaste kosten.
Financieel risico bij eerder stopzetten van COVID-bemonsteringen door ministerie VWS	Er is periodiek overleg met de projectleider namens alle waterschappen in de stuurgroep Nationale Rioolwater Surveillance. In de stuurgroep zijn UvW, het ministerie van VWS en het RIVM vertegenwoordigd. Op deze manier zal eventuele informatie t.a.v. vervroegd stopzetten tijdig beschikbaar zijn. De inzet van capaciteit (mensen en middelen) kan grotendeels flexibel op- of afgeschaald worden binnen redelijke termijnen. Uitgangspunt is dat waterschappen en waterschapslaboratoria voor de uitvoering c.q. vervroegd stoppen er financieel niet bij in mogen schieten.
Capaciteitsrisico bij productie daling en/of productiestijging	Bij duurzame verandering van meetvraag is herschikking noodzakelijk. AQUON kan flexibel op-of afschalen door continu een afweging tussen make-buy or ally te maken.
Accreditatie verlies	AQUON schakelt de RvA in om de kwaliteitsnormen te blijven behalen. Kwaliteit coördinatoren binnen AQUON signaleren afwijkingen en maken deze zichtbaar in evaluaties.
Kwaliteitsverschil strategische operationele partners	AQUON beoordeelt de kwaliteit van de opgeleverde analyses door de leveranciers conform de door haar geldende kwaliteitseisen.
Informatie veiligheid (cybercriminaliteit)	Informatie veiligheid is een vast onderwerp voor de vergaderingen van het dagelijks bestuur. In het strategisch personeelsplan is voorzien in extra capaciteit voor ICT om informatie veiligheid te borgen. In 2023 wordt een BIO-0 meting uitgevoerd, en zal een PEN-test uitgevoerd worden. Beide resultaten zullen input vormen voor een roadmap voor informatie-veiligheid.
Innovatiekracht neemt af door druk op prijs per verkooppunt	AQUON financiert haar innovaties binnen het programma laboratorium met de huidige operatie. Bij een mogelijke stagnatie van de meetvraag en/of te hoge stijging van de prijzen staat dit onder druk omdat innovaties dan teveel op de prijs per VP drukken. Om het gewenste niveau van innovatie te blijven vasthouden is stabiliteit en groei van de meetvraag een voorwaarde.

RISICO'S - PERSONELE ASPECTEN

RISICO	BEHEERSINGSMAATREGEL
Personeelsverloop (mede als gevolg van centralisatie): Kennis en productieverlies	Vooral voor specialistische en hydrobiologische onderzoeken is het van belang dat kennis wordt behouden. Voor medewerkers worden maatregelen uitgewerkt zodat kennisbehoud centraal staat. De managers hebben hiervoor een strategische personeelsplanning voor hun team opgesteld met mitigerende maatregelen.
Personeelstekort door arbeidsmarkt onder druk	In 2022 is AQUON gestart met het actualiseren van haar functiebeschrijvingen en deze laten wegen volgens het FuWater. Dit proces wordt in 2023 afgerond en de beschrijvingen zullen waar mogelijk zoveel mogelijk generiek gemaakt worden. Op deze manier sluit AQUON aan bij de waterschappen.
Veranderende meetvraag: onvoldoende kennis en expertise medewerkers	AQUON stelt een opleidingsbudget beschikbaar voor haar medewerkers om zich bij te scholen en verder te ontwikkelen. Daarnaast worden intern ook medewerkers opgeleid om op een hoger ervaringsniveau te kunnen functioneren.
Uitvalrisico expertrollen (directie/ management)	Binnen het managementteam is er voor de korte termijn vervanging een horizontale vervanging afgesproken.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1
BIJDRAGEREGELING EN KOSTENVERDELING

TOELICHTING OP BEREKENING BIJDRAGEREGELING

Programma 1: Laboratorium
De vaste kosten van de AQUON-organisatie (75 procent) worden verrekend op basis van de gerealiseerde productie (drie jaargemiddelde) van de afgelopen jaren voorafgaand aan het desbetreffende jaar. Het driejaar-gemiddelde kan worden berekend aan de hand van de tabel met gerealiseerde en te verwachten productie. In bijlage 1 is de opgegeven productieverwachting opgenomen; bij de definitieve jaarafrekening worden deze aantallen vervangen door de werkelijke productieaantallen.

Programma 2: Eigenaren GR AQUON
De kostenverrekening van het eigenaarsdeel vindt plaats op basis van de relatieve gerealiseerde productie van de afgelopen drie jaren.

BIJDRAGE PER WATERSCHAP IN DE JAREN 2023-2027

Bijdrage regeling Programma 1									Kostenverdeling (Eigenaar GR AQUON) Programma 2				Totale kosten
2024	Totale kosten in dit programma: 34.704					COVID			Totale kosten in dit programma: 1.933				2024
	Vaste kosten		Variabele kosten			Kosten excl. COVID	Afrekening COVID	Totale kosten		Procent	Kosten	Totaal	Totaal
	Procent	Bedrag	Productie	Procent	Bedrag								
Aa en Maas	11,5%	3.002	1.960.000	12,0%	1.040	4.042	50	4.093	Aa en Maas	11,5%	223	223	4.315
Brabantse Delta	9,9%	2.580	1.731.727	10,6%	919	3.499	122	3.620	Brabantse Delta	9,9%	192	192	3.812
De Dommel	8,3%	2.152	1.507.000	9,2%	800	2.952	57	3.009	De Dommel	8,3%	160	160	3.169
Delfland	8,1%	2.112	1.356.632	8,3%	720	2.832	14	2.847	Delfland	8,1%	157	157	3.003
Hollandse Delta	15,1%	3.927	2.335.183	14,3%	1.239	5.166	172	5.338	Hollandse Delta	15,1%	292	292	5.629
Rijnland	16,1%	4.181	2.797.700	17,1%	1.485	5.665	136	5.801	Rijnland	16,1%	310	310	6.112
Rivierenland	16,3%	4.236	2.316.000	14,2%	1.229	5.465	250	5.715	Rivierenland	16,3%	315	315	6.030
Schieland en de Kr	6,4%	1.655	892.500	5,5%	474	2.129	64	2.193	Schieland en de Kr	6,4%	123	123	2.316
Stichtse Rijnlanden	8,4%	2.184	1.451.240	8,9%	770	2.954	114	3.068	Stichtse Rijnlanden	8,4%	162	162	3.231
Totaal	100,0%	26.028	16.347.982	100,0%	8.676	34.704	980	35.684	Totaal	100,0%	1.933	1.933	37.617

2025	Totale kosten in dit programma: 38.257					COVID			Totale kosten in dit programma: 1.843				2025
	Vaste kosten		Variabele kosten			Kosten excl. COVID	Afrekening COVID	Totale kosten		Procent	Kosten	Totaal	Totaal
	Procent	Bedrag	Productie	Procent	Bedrag								
Aa en Maas	11,9%	3.423	1.895.000	11,5%	1.101	4.524	50	4.574	Aa en Maas	11,9%	220	220	4.794
Brabantse Delta	10,5%	3.017	1.731.727	10,5%	1.007	4.023	122	4.145	Brabantse Delta	10,5%	194	194	4.339
De Dommel	8,4%	2.421	1.474.000	9,0%	857	3.277	57	3.334	De Dommel	8,4%	155	155	3.490
Delfland	8,3%	2.386	1.384.155	8,4%	804	3.191	14	3.205	Delfland	8,3%	153	153	3.358
Hollandse Delta	14,6%	4.196	2.501.305	15,2%	1.454	5.650	172	5.822	Hollandse Delta	14,6%	270	270	6.091
Rijnland	16,6%	4.774	2.770.000	16,8%	1.610	6.384	136	6.520	Rijnland	16,6%	307	307	6.827
Rivierenland	15,3%	4.381	2.317.000	14,1%	1.347	5.727	250	5.978	Rivierenland	15,3%	281	281	6.259
Schieland en de Kr	6,2%	1.776	957.500	5,8%	557	2.332	64	2.397	Schieland en de Kr	6,2%	114	114	2.511
Stichtse Rijnlanden	8,1%	2.319	1.425.000	8,7%	828	3.148	114	3.262	Stichtse Rijnlanden	8,1%	149	149	3.411
Totaal	100,0%	28.693	16.455.687	100,0%	9.564	38.257	980	39.237	Totaal	100,0%	1843	1.843	41.080

2026	Totale kosten in dit programma: 39.237					
	Vaste kosten		Variabele kosten			Totale kosten
	Procent	Bedrag	Productie	Procent	Bedrag	
Aa en Maas	11,8%	3.485	1.845.000	11,2%	1.103	4.588
Brabantse Delta	10,9%	3.206	1.731.727	10,6%	1.036	4.241
De Dommel	8,7%	2.574	1.450.000	8,8%	867	3.441
Delfland	8,4%	2.474	1.389.982	8,5%	831	3.305
Hollandse Delta	13,9%	4.096	2.432.091	14,8%	1.455	5.551
Rijnland	17,2%	5.061	2.770.000	16,9%	1.657	6.718
Rivierenland	14,6%	4.286	2.350.000	14,3%	1.405	5.691
Schieland en de Kr	6,0%	1.760	1.007.500	6,1%	603	2.362
Stichtse Rijnlanden	8,5%	2.487	1.425.000	8,7%	852	3.339
Totaal	100,0%	29.428	16.401.300	100,0%	9.809	39.237

Bijdrage regeling Programma 1						
2027	Totale kosten in dit programma: 40.624					
	Vaste kosten		Variabele kosten			Totale
	Procent	Bedrag	Productie	Procent	Bedrag	kosten
Aa en Maas	11,8%	3.605	1.850.000	11,3%	1.148	4.753
Brabantse Delta	10,8%	3.289	1.731.727	10,6%	1.075	4.363
De Dommel	8,7%	2.660	1.495.000	9,1%	928	3.587
Delfland	8,5%	2.586	1.471.595	9,0%	913	3.499
Hollandse Delta	14,5%	4.422	2.167.168	13,2%	1.345	5.767
Rijnland	17,0%	5.175	2.770.000	16,9%	1.719	6.894
Rivierenland	14,6%	4.434	2.350.000	14,4%	1.458	5.892
Schieland en de Kr	5,6%	1.700	1.107.500	6,8%	687	2.387
Stichtse Rijnlanden	8,5%	2.597	1.425.000	8,7%	884	3.481
Totaal	100,0%	30.468	16.367.990	100,0%	10.156	40.624

2028	Totale kosten in dit programma: 41.522					
	Vaste kosten		Variabele kosten			Totale
	Procent	Bedrag	Productie	Procent	Bedrag	kosten
Aa en Maas	11,8%	3.685	1.855.000	11,3%	1.173	4.857
Brabantse Delta	10,8%	3.362	1.731.727	10,5%	1.095	4.456
De Dommel	8,7%	2.718	1.495.000	9,1%	945	3.663
Delfland	8,5%	2.643	1.303.866	7,9%	824	3.467
Hollandse Delta	14,5%	4.520	2.262.787	13,8%	1.430	5.950
Rijnland	17,0%	5.290	2.770.000	16,9%	1.751	7.041
Rivierenland	14,6%	4.532	2.350.000	14,3%	1.486	6.017
Schieland en de Kr	5,6%	1.738	1.227.500	7,5%	776	2.514
Stichtse Rijnlanden	8,5%	2.655	1.425.000	8,7%	901	3.555
Totaal	100,0%	31.142	16.420.880	100,0%	10.381	41.522

PROGRAMMABEGROTING 2024
BEGROTING 2024 EN DE MEERJARENRAMING 2025-2028

MAART 2023

Waterschapshuis
Pettelaarpark 70
Postbus 5049
5201 GA 's-Hertogenbosch

T 088 178 80 00
F 088 178 80 01
E info@aaenmaas.nl
W www.aaenmaas.nl

AQUON
T.a.v. het Dagelijks Bestuur
Postbus 328
4000 AH TIEL

Datum	16 juni 2023
Ons kenmerk	
Doorkiesnr.	073 61 56 686 / Mark Peters
Onderwerp	Zienswijze Conceptprogramma-begroting 2024 en Conceptbegrotingswijziging 2023

Geacht bestuur,

Op 4 april 2023 ontvingen wij uw Conceptprogrammabegroting 2024 en de Conceptbegrotingswijziging 2023 met het verzoek om onze zienswijze hierop kenbaar te maken. Wij hebben beide documenten alsmede uw Jaarstukken 2022 op 16 juni 2023 aan ons Algemeen Bestuur voorgelegd. Middels deze brief brengen wij u op de hoogte van de positieve zienswijze van waterschap Aa en Maas ten aanzien van uw Conceptprogrammabegroting 2024 en de Conceptbegrotingswijziging 2023.

Verder wensen wij u veel succes bij de realisatie van de nieuwbouw en worden wij graag op daarvoor geëigende momenten geïnformeerd over de voortgang van het gehele proces van centralisatie.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Het Dagelijks Bestuur,

de secretaris,

Piet Sennema

de dijkgraaf,

Mario Jacobs

CONCEPT

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	1125
Extern Zaak ID	0654294397
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2023
Agendapunt	4.D
Titel	Financiële stukken BSOB (Jaarrekening 2022, 1e Begrotingswijziging 2023 en Conceptbegroting 2024)
Organisatieonderdeel	Concernstaf
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Peter Ketelaars
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Adviesnota AB
1. Getekend Jaarrekening 2022 incl controleverklaring
2. Eerste Begrotingswijziging 2023 BSOB getekend
3. Ontwerpbegroting 2024 getekend
4. Kadernota 2024
5. Concept zienswijze B2024

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	25 mei 2023
Algemeen Bestuur	**16 juni 2023**

Voorgesteld besluit

In te stemmen met het versturen van bijgaande zienswijze op de 1e Begrotingswijziging 2023 BSOB en de Conceptbegroting 2024 BSOB.

Besluit

Conform voorstel.

ADVIESNOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 16 JUNI 2023

VOORSTEL:

1. Kennis te nemen van de Jaarstukken 2022 BSOB, 1e Begrotingswijziging 2023 BSOB en Ontwerpbegroting 2024 BSOB;
2. In te stemmen met het versturen van bijgaande zienswijze op de 1e Begrotingswijziging 2023 en Ontwerpbegroting 2024 van BSOB.

PROBLEEMSTELLING

Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB) is een gemeenschappelijke regeling van het waterschap en een negental gemeenten. BSOB verzorgt de heffing, invordering en kwijtschelding van de waterschapsbelastingen en gemeentelijke heffingen en stelt voor de deelnemende gemeenten de WOZ-waarde voor woningen en bedrijfspanden vast. BSOB kent een drietal programma-onderdelen, te weten “Waarderen”, “Heffen” en “Innen”. Het waterschap betaalt alleen mee aan de programma’s “Heffen” en “Innen”. Het programma “Waarderen” wordt geheel bekostigd door de 9 deelnemende gemeenten.
Bijgaand ontvangt u van BSOB de Jaarstukken 2022 (bijlage 1), de 1e Begrotingswijziging 2023 (bijlage 2) en de Ontwerpbegroting 2024 (bijlage 3). De deelnemers worden in de gelegenheid gesteld een zienswijze af te geven op de 1e Begrotingswijziging 2023 en Ontwerpbegroting 2024. Tot slot treft u bijgaand (bijlage 4) ter informatie aan de Kadernota 2024 van BSOB, waarin de uitgangspunten en ontwikkelingen staan die zijn gehanteerd en nader uitgewerkt in de Ontwerpbegroting 2024.

Ook 2022 heeft voor BSOB nog deels in het teken gestaan van de naweeën van de Covid-19 pandemie. Verder heeft BSOB, conform het beleid van de Rijksoverheid, ook in 2022 invulling gegeven aan de afwikkeling van de toeslagenaffaire. Van alle gedupeerden die op 31 december 2020 een openstaande belastingschuld hadden, is deze schuld kwijtgescholden
In 2022 heeft BSOB een stijging van ruim 30% gezien in het aantal bezwaren tegen de WOZ-waarde. Dit heeft geleid tot significante extra (inhuur) inzet van personeel voor het taxatie technisch behandelen van de bezwaren en beroepen. Als teken dat BSOB het proces Waarderen op orde heeft, heeft de

Waarderingskamer aan BSOB voor het eerst de maximale vijf sterren toegekend.

BEOOGD EFFECT

Door het afgeven van een zienswijze geeft het waterschap aan het bestuur van BSOB een advies af ten behoeve van de definitieve besluitvorming over de 1e Begrotingswijziging 2023 en Ontwerpbegroting 2024 door het Algemeen Bestuur (AB) van BSOB op 29 juni 2023.

ARGUMENTEN

De reden voor het afgeven van een positieve zienswijze (zie bijlage 5) is:

2.1 de 1e Begrotingswijziging 2023 en Ontwerpbegroting 2024 bevatten een hoog realiteitsgehalte van zowel inhoud als financiële uitwerking.
De 1e Begrotingswijziging 2023 en Ontwerpbegroting 2024 zijn gebaseerd op de laatste inzichten zowel inhoudelijk als financieel. Zo zijn de cijfers gebaseerd op de beschikbare realisatiecijfers over 2022, zoals verantwoord in de Jaarstukken 2022, en actuele ramingen voor inflatie en loonkostenontwikkelingen.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

Doordat de werkelijk te betalen deelnemersbijdragen jaarlijks nacalculatorisch worden vastgesteld, op basis van de werkelijke kosten en de werkelijk verrichte productie voor de deelnemers, kunnen de werkelijke deelnemersbijdragen afwijken van de in de 1e Begrotingswijziging 2023 en Ontwerpbegroting 2024 opgenomen deelnemersbijdragen voor 2023 en 2024.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

Hierna wordt achtereenvolgens kort ingegaan op de Jaarstukken 2022, 1e Begrotingswijziging 2023 en de Ontwerpbegroting 2024 en de financiële gevolgen voor waterschap Aa en Maas.

1. <u>Jaarstukken 2022 BSOB</u>
   Over 2022 is een positief exploitatieresultaat op de bedrijfsvoering behaald van € 196.441. Voor een toelichting op het resultaat wordt

verwezen naar paragraaf 7.1 van bijlage 1. Het AB van BSOB heeft besloten om het positieve resultaat geheel te verrekenen met de deelnemers. BSOB beschikt over een bestemmingsreserve, welke bedoeld is om bij te dragen in de frictiekosten van toekomstige nieuwe deelnemers. De bestemmingsreserve is ten opzichte van eind 2021 ongewijzigd en nog altijd € 760.000 groot.

De totale deelnemersbijdrage voor Aa en Maas over 2022 is € 3.028.488 en daarmee net iets lager dan de deelnemersbijdrage van € 3.030.117 over 2021. In de begroting van het waterschap was voor 2022 rekening gehouden met een deelnemersbijdrage van € 3.315.500. Op basis van een van BSOB ontvangen concept-jaarrekening over 2022 is in de Jaarrekening 2022 van het waterschap een deelnemersbijdrage over 2022 verantwoord van € 3.142.000. Het voordeel op de deelnemersbijdrage van € 173.500 is verantwoord in de Jaarrekening 2022 van het waterschap. Het verschil tussen de definitieve deelnemersbijdrage van € 3.028.488 en de verantwoorde voorlopige deelnemersbijdrage van € 3.142.000 bedraagt € 113.512. Dit voordelige afrekenverschil wordt verantwoord in de exploitatierekening over 2023.

2. <u>1e Begrotingswijziging 2023 BSOB</u>
   Zoals gebruikelijk stelt BSOB in het begin van ieder jaar een eerste begrotingswijziging op voor het lopende jaar. Het betreft een actualisatie van de reeds vastgestelde begroting op basis van de dan beschikbare realisatiecijfers (financieel en productie) over het voorgaande jaar. Specifiek voor 2023 geldt nog dat, naar aanleiding van een evaluatie van de kostenverdeelsystematiek, vanaf 2023 enkele kleine aanpassingen hierin zijn doorgevoerd. Allereerst is gekeken naar de bijzondere belastingsoorten met een eigen tarief. Gezien de beperkte extra workload ten opzichte van de reguliere belastingsoorten uit het basispakket en een lage financiële omvang, is besloten om een aantal belastingsoorten niet langer apart te specificeren maar samen te voegen met de aanslagregels van het basispakket. Het betreft de toeristenbelasting, forensenbelasting, naheffingsaanslag parkeerbelasting, marktgelden, precariobelasting, grafrechten, DIFTAR en rioolgrootverbruik. Daarnaast zijn een tweetal specifieke tarieven (inzake aanslag “zuiveringsheffing bedrijf” en “verlenen kwijtschelding”) geïndexeerd. De sinds de oprichting in 2011

van BSOB gehanteerde tarieven van respectievelijk € 22,50 en € 15,00 zijn verhoogd naar € 25,00 en € 20,00 per aanslag en kwijtscheldingsverzoek.

De totale kosten van BSOB komen naar verwachting uit op € 10.402.000 terwijl in de primitieve begroting nog werd uitgegaan van € 9.161.000. De toename van € 1.241.000 is vooral het gevolg van een forse toename van de inflatie en CAO-ontwikkelingen, toename van de proceskosten-vergoedingen in verband met de stijging aantal WOZ-bezwaren en het opnemen van budget voor het verhogen van het volwassenheidsniveau van de gegevensbescherming.
Van de toename van de kosten in de begrotingswijziging van ruim € 1,2 miljoen heeft bijna 80% betrekking op kosten van het programma "Waarderen". Zoals eerder aangegeven betaalt het waterschap niet mee aan dit programma. Dit betekent dat de gemeenten ruim € 1 miljoen van de kostentoename doorbelast krijgen. De deelnemersbijdrage voor het waterschap stijgt met € 214.000.
In de primitieve begroting voor 2023 bedraagt de deelnemersbijdrage voor Aa en Maas € 3.061.126, terwijl deze in de nu voorliggende begrotingswijziging uitkomt op € 3.275.145. In de begroting voor 2023 van het waterschap is rekening gehouden met een deelnemersbijdrage voor BSOB van € 3.061.126. Dit betekent dat voor 2023 een overschrijding op de deelnemersbijdrage wordt verwacht van € 214.000. Daarnaast geldt dat er nog een positief afrekenverschil over 2022 is van € 113.500 waardoor per saldo vooralsnog een overschrijding op de deelnemersbijdrage 2023 wordt voorzien van circa € 100.000.
De deelnemersbijdrage wordt ook in eventueel komende begrotings-wijzigingen van BSOB gemonitord. Wanneer hiervoor aanleiding is zal over de deelnemersbijdrage in de Bestuursrapportage van Aa en Maas worden gerapporteerd.

3. <u>Ontwerpbegroting 2024 BSOB</u>
   Eind 2022 heeft het AB van BSOB de Kadernota 2024 vastgesteld (zie bijlage 5). In de kadernota zijn de ontwikkelingen, kaders en uitgangspunten vastgelegd waarmee rekening is gehouden bij het opstellen van de Ontwerpbegroting 2024 (bijlage 3). Daarnaast geldt dat in de ontwerpbegroting rekening is gehouden met de actuele inzichten naar aanleiding van de beschikbaarheid van de realisatiecijfers over 2022

en de aanpassing van de kostenverdeelsystematiek. Het totaal van de deelnemersbijdragen voor 2024 wordt begroot op € 10.150.905. Dit is ongeveer € 250.000 lager dan de geactualiseerde begroting voor 2023 (€ 10.402.000). De afname komt doordat vanaf 2024 de besparende effecten van de ingezette robotisering als taakstelling zijn opgenomen. De voor 2024 begrote deelnemersbijdrage voor Aa en Maas bedraagt € 3.190.381. Met dit bedrag wordt rekening gehouden in de Voorjaarsnota 2023 en in de later dit jaar nog op te stellen begroting voor 2024 van het waterschap.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

n.v.t.

UITVOERING/VERVOLG

Na ontvangst van de zienswijzen van de deelnemers stelt het AB van BSOB op 29 juni 2023 de 1e Begrotingswijziging 2023 en Ontwerpbegroting 2024 definitief vast.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

n.v.t.

BIJLAGEN

0. AB-besluit;
1. Jaarstukken 2022 BSOB;
2. 1e Begrotingswijziging 2023 BSOB;
3. Ontwerpbegroting 2024 BSOB;
4. Kadernota 2024 BSOB;
5. Concept zienswijze 1e Begrotingswijziging 2023 / Ontwerpbegroting 2024.

VERSIEDATUM

9 mei 2023

AB-BESLUIT

ONDERWERP: JAARSTUKKEN 2022 BSOB, 1E BEGROTINGSWIJZIGING 2023 BSOB EN ONTWERPBEGROTING 2024 BSOB.

AGENDAPUNT:

BESLUITNUMMER:

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;

gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 9 mei 2023;

gelet op het bepaalde in de Wet gemeenschappelijke regelingen;

gezien het advies van de commissie Algemene- en Financiële Zaken van 25 mei 2023;

B E S L U I T:

In te stemmen met het versturen van bijgaande zienswijze op de 1e Begrotingswijziging 2023 en Ontwerpbegroting 2024 van BSOB.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 16 juni 2023,

de secretaris, de dijkgraaf,

Pieter Sennema Mario Jacobs

Jaarstukken 2022

Datum 30-3-2023

Versiebeheer		
Versie	*Datum*	*Status*
Financieel Specialisten	23-02-2023	Concept
Regievoerders	06-03-2023	Concept
Dagelijks bestuur	13-03-2023	Concept
Dagelijks bestuur/ Algemeen bestuur	30-03-2023	Definitief

Inhoudsopgave

1. Voorwoord 5

2. Leeswijzer 7

3. Organisatie-ontwikkeling 9

3.1 BSOB organisatie 9

3.2 Missie, visie en kernwaarden 9

Missie 9

Visie 9

Kernwaarden 9

Jaarverslag 11

4. Programma-verantwoording - Primaire processen 11

4.1 Waarderen 12

4.2 Heffen 13

4.3 Innen 15

5. De Paragrafen 18

5.1 Lokale heffingen 18

5.2 Weerstandsvermogen & risicobeheersing 18

5.3 Onderhoud kapitaalgoederen 20

5.4 Financiering 20

BNG 20

5.5 Bedrijfsvoering 22

5.5.1 Bezwaar en Beroep 22

5.5.2 Frontoffice 23

5.5.3 ICT 25

5.5.4 Bestuurs- en beleidsondersteuning 28

5.5.5 Personeel en Organisatie – (sociale paragraaf) 29

5.5.6 Openbaarheidsparagraaf Wet Open Overheid 35

5.6 Verbonden partijen 36

5.7 Grondbeleid 36

6. Projecten 37

6.1 Waarderen op oppervlakte 37
Waarderen op oppervlakte (€169.000) 37
6.2 Masterplan automatisering 38
6.3 Toeslagaffaire 40
7. Jaarrekening 42
7.1 Het overzicht en toelichting van baten en lasten / Verschillenanalyse 42
7.2 Toerekening naar programmaonderdeel 48
7.3 BTW en VPB 48
7.4 De balans 49
7.5 Toelichting op de balans 49
7.5.1 Vaste activa 52
7.5.2 Vorderingen openbare lichamen 53
7.5.3 Overige vorderingen 54
7.5.4 Geldelijke middelen 54
7.5.5 Overlopende activa 55
7.5.6 Eigen vermogen 55
7.5.7 Voorzieningen 56
7.5.8 Overige schulden 57
7.5.9 Overlopende passiva 58
7.6 Niet uit de balans blijkende verplichtingen 61
7.7 Wet normering topfunctionarissen (WNT) 61
7.7.1 Bezoldiging topfunctionarissen 62
7.7.2 Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen 63
7.7.3 Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT 63
8. Controleverklaring en bijlagen 64
8.1 Controleverklaring 64
8.2 Prestatie-indicatoren 65
Verklaring met betrekking tot afwijkingen op de door BSOB bepaalde doelstellingen 2022 (Jaarrekening): 67
8.3 Bijdragen per deelnemer 69
8.4 Productiecijfers 2022 70
8.5 Taakvelden 71

8.6 Lijst gebruikte afkortingen 75

1. Voorwoord

Voor u liggen de jaarstukken 2022 (jaarverslag 2022 en jaarrekening 2022) met een weergave van de ontwikkelingen en de voortgang zoals die in 2022 binnen BSOB hebben plaatsgevonden.

De No Cure No Pay (NCNP) problematiek heeft zich sterk doorgezet en is in volume wederom toegenomen in Nederland. In tegenstelling tot het voorgaande jaar hebben we helaas moeten constateren dat ook BSOB niet ontkomen is aan de landelijke stijging. We hebben circa 31 % meer bezwaren en ook 35% meer beroepen. Dit heeft geleid tot een verhoging van de hieraan gerelateerde kosten. De extra (inhuur) inzet van personeel voor het taxatie technisch behandelen van de bezwaren en beroepen is dan ook significant. In verhouding tot de andere grote belastingorganisaties is het procentueel aantal bezwaren en beroepen nog steeds erg laag, maar dat neemt niet weg dat het totale NCNP-traject (bezwaren en beroepen) een zware wissel trekt op de begroting van BSOB.
De mediacampagne heeft voornamelijk als doel dat de burgers in plaats van de NCNP-bureaus te benaderen BSOB zelf gaan bellen. Ook de media staat steeds meer aan de kant van de belastingorganisaties.

De algehele kwaliteit en efficiëntie is ook in 2022 weer toegenomen. Met trots kan ik mededelen dat het doel om de 5 sterrenstatus te bereiken dit jaar is gerealiseerd. De Waarderingskamer heeft wederom zowel op het vlak van waarderen en innovaties als op het vlak van de aansluiting op de basisregistraties haar waardering uitgesproken en de zeer positieve beoordeling beloond met de toekenning van 5 sterren. Daarmee zijn we de eerste grote (meer dan 100.000 objecten) organisatie die deze status heeft behaald.

Financieel is het boekjaar 2022 afgesloten met een positief exploitatieresultaat van *€196.441,-*

Het reguliere bedrijfsresultaat bestaat voornamelijk uit de volgende posten:

Lonen & Salarissen en inhuur:	*€ 9.000*	*Voordeel*
Overige Personeelskosten:	*€ 119.000*	*Nadeel*
Uitbestede diensten	*€ 32.000*	*Voordeel*
Uitvoeringskosten	*€ 72.000*	*Nadeel*
Automatiseringskosten:	*€ 50.000*	*Voordeel*
Algemene en overige kosten	*€ 135.000*	*Voordeel*
Overige opbrengsten	*€ 82.000*	*Voordeel*
Rentebaten	*€ 23.000*	*Voordeel*
BTW	*€ 55.000*	*Voordeel*

Graag wil ik afsluiten met wederom een uiting van trots. Trots op hoe al onze medewerkers zijn omgegaan met de maatregelen, het thuiswerken (soms met de extra belasting van thuisblijvende kinderen) en we toch in staat zijn geweest weer vooruitgang te boeken in onze prestatie voor alle deelnemers.

2. Leeswijzer

Algemene organisatieontwikkelingen

In **hoofdstuk 3** worden kort de algemene organisatieontwikkelingen beschreven.

Primaire processen

In **hoofdstuk 4** wordt een korte toelichting gegeven op de 3 primaire processen:

- Waarderen
- Heffen
- Innen

Eerst worden de doelstellingen uit de begroting 2022 kort herhaald, waarna de realisatie binnen de processen beschreven wordt, op de volgende manier:[1]

1.	Wat willen we bereiken?	(blauw)
2.	Wat gaan we daarvoor doen?	(grijs)
	Eventuele uiteenzetting / uitleg	(wit)
3.	Wat is er gerealiseerd?	(groen)

De paragrafen

Artikel 9 van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) schrijft voor dat in de begroting in afzonderlijke paragrafen de beleidslijnen worden vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten. In **hoofdstuk 5** beschrijven wij de ontwikkeling van de volgende paragrafen:

- Weerstandsvermogen & risicobeheersing
- Financiering & treasury
- Bedrijfsvoering/ ondersteunende processen
- Prestatie-indicatoren

Projecten 2022

In **hoofdstuk 6** wordt er een terugkoppeling gegeven op de begrote projecten.

Financiën

Hoofdstuk 7 geeft alle financiële informatie betreffende de realisatie ten opzichte van de 2e BW 2022.

[1] De teksten die uit de begroting 2022 komen (de kopjes "Wat willen we bereiken?" en "Wat gaan we daarvoor doen?") zijn ongewijzigd overgenomen. Hierdoor zijn sommige teksten achterhaald. Om aansluiting te behouden met de vastgestelde begroting zijn deze teksten niet aangepast.

Bijlagen

Hoofdstuk 8 bevat de controleverklaring en de bijlagen. De volgende bijlagen zijn opgenomen:

- Controleverklaring
- Deelnemersbijdragen
- Productiecijfers
- Taakvelden
- Lijst gebruikte afkortingen

3. Organisatie-ontwikkeling

3.1 BSOB organisatie

BSOB is een gemeenschappelijke regeling van waterschap Aa en Maas en 9 gemeenten. BSOB is opgericht om de kwaliteit van de dienstverlening en continuïteit van de waardering, heffing en inning van gemeentelijke- en waterschapsbelastingen te garanderen. En wel tegen zo laag mogelijke kosten.

3.2 Missie, visie en kernwaarden

Missie

Bij BSOB geloven we dat het uitvoeren van de belastingtaak gepaard kan gaan met een hoogwaardige kwaliteit dienstverlening tegen lage maatschappelijke kosten. Zo zetten wij alle gemeentelijke- en waterschapsbelastingen op één aanslagbiljet. Overzichtelijk voor de burger en kostenbesparend!

Met deze missie zorgen we ervoor dat er meer maatschappelijk geld overblijft voor onder meer schoon drinkwater, het ophalen van grofvuil en het aanleggen van fietspaden. Hiermee draagt BSOB bij aan een mooiere, schonere en gezondere leefomgeving van inwoners van Oost-Brabant.

Visie

De organisatie staat voor het nauwkeurig en zo eerlijk mogelijk vaststellen en heffen van de belastingaanslag. We willen excellente dienstverlening bieden door burgers, bedrijven en onze deelnemers zoveel mogelijk te faciliteren. Dit doen we door werkprocessen efficiënter in te richten en te bezien op welke wijze BSOB uitgebreid kan worden met de toetreding van nieuwe deelnemers.

Het is onze ambitie om de beste belastingdienstverlener van Nederland te worden, waar: gemeenten graag hun belastingzaken aan uitbesteden, burgers en bedrijven deze snel en gemakkelijk regelen en waarvoor medewerkers graag willen werken.

Om dit te kunnen realiseren is het van groot belang om continu vooruit te blijven kijken en te anticiperen op ontwikkelingen. Pijlers zijn: hoge kwaliteit van dienstverlening, standaardisatie en digitalisering, samenwerking met deelnemers en klantvriendelijkheid.

Kernwaarden

- Kwaliteit
- Toegankelijkheid
- Menselijke maat
- Kostenbewustzijn

Door te handelen naar onze kernwaarden, en door een zo hoog mogelijke kwaliteit dienstverlening in het vaandel te houden, tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten, streven we ernaar om bij te dragen aan een betrouwbare en dienstverlenende overheid.

Businesscase en het strategisch HRM-beleidsplan

De organisatie is volop bezig met het geven van invulling aan de businesscase en het HRM beleidsplan. De gewenste automatiseringsoplossingen lopen wat betreft Gouwlt volledig op schema, wat betreft Ortax (de waarderingsapplicatie) heel erg achter. Redenen zijn het niet hebben van voldoende gekwalificeerd personeel bij de applicatieleverancier. Zelfs bijna 3 weken geen optimaal gebruik kunnen maken van de applicatie. De automatiseringsslag is nog niet zichtbaar in het aantal fte's. Reden hiervoor is het grote aantal langdurig zieke medewerkers. Met betrekking tot het HRM beleidsplan, zijn in december de nieuwe functiebeschrijvingen afgerond en uitgedeeld aan alle medewerkers.

Bezwaren

In 2022 is het aantal bezwaren met bijna 30% toegenomen. Reden dat er extra inzet van taxateurs in frontoffice noodzakelijk is geweest voor het afhandelen en behandelen van deze extra bezwaren. Dit zal ook leiden tot een verhoging van de beroepen en de daar bijbehorende proceskosten. Het percentage bezwaren is nog steeds onder het landelijke gemiddelde, maar ook in 2023 zullen we weer extra inzetten om de belastingplichtige te bewegen met BSOB contact op te nemen in plaats van met een NCNP-bureau.

Modern werkgeverschap

Het flexibel werken is ingeburgerd bij BSOB. Uit het MTO (Medewerkers Tevredenheid Onderzoek) kwam dat ook als erg positief naar voren. De werkdruk werd door velen als hoog ervaren en de communicatie MT naar medewerkers en tussen teams onderling moet verbeterd worden. Hiervoor zijn de eerste stappen in Q4 2022 gezet.

Waarderingskamer

Het waarderen op oppervlakte is volledig afgerond. De waarderingskamer heeft haar oprechte waardering uitgesproken door de wijze waarop BSOB heeft gewaardeerd, de medewerkers betrokken zijn bij de objecten die ze getaxeerd hebben en het controleprotocol wat is opgezet door BSOB. Dit alles heeft geresulteerd in 5 sterren.

4. Programma-verantwoording - Primaire processen

De primaire processen van BSOB bestaan uit:

- **Waarderen**: het vaststellen van de waarden van alle onroerende zaken binnen de gemeentegrenzen van de deelnemende gemeenten.
- **Heffen**: om belasting te innen, moet deze eerst opgelegd worden. Heffen is dan ook het opleggen van aanslagen voor de gemeentelijke- en waterschapsbelastingen.
- **Innen**: het verlenen van kwijtschelding, het verwerken van betalingen en het nemen van invorderingsmaatregelen.

Conform BBV dient BSOB enkele aspecten in de programma-verantwoordingen op te nemen. Deze worden hieronder kort toegelicht.

Bij BSOB is er geen sprake van algemene dekkingsmiddelen. De definitieve deelnemersbijdragen betreffen het gerealiseerd saldo van baten en lasten en de BTW-eindgebruiker ad € 9.514.717. Dit betreft het bedrag voor resultaatsbestemming. Er is reeds € 9.711.157 aan voorlopige deelnemersbijdragen ontvangen. Voor de berekening wordt verwezen naar paragraaf 8.3.

In onderstaande tabel is het overzicht van de gerealiseerd saldo van baten en lasten per programma-onderdeel opgenomen.

Lasten	Waarderen	Heffen	Innen	Totaal
Bijdrage ex BTW in 2022	4.668.755	3.007.916	1.176.952	**8.853.623**
in %	52,73%	33,97%	13,29%	100%

Zoals reeds in de leeswijzer toegelicht wordt voor het nadere toelichting van de gerealiseerde baten en lasten verwezen naar hoofdstuk 7.

De bij ministeriële regeling vastgestelde beleidsindicatoren zijn veelal niet van toepassing op BSOB, deze zijn derhalve niet opgenomen in deze paragraaf.

Beleidsindicator 4: Externe inhuur	25,6%	(€1.462.000/5.723.000) – zie paragraaf 7.1
Beleidsindicator 5: Overhead	39,3%	(€3.480.000/€8.854.000) voor de interne consistentie is het gerealiseerd saldo baten en lasten gehanteerd in plaats van de lasten)

4.1 Waarderen

Wat willen we bereiken?

Alle processen binnen het taakveld van het team Waarderen, Bezwaar en Beroep zijn minimaal conform de voortgangseisen van de Waarderingskamer afgerond.

- **Waardering**

Alle objecten worden gewaardeerd, gecontroleerd en beschikt voor belastingjaar 2022. 99% van de objecten voor 1 maart 2022 en 99,9% van de objecten voor 1 juli 2022.

- **Vraagprijsanalyse**

Na het bekend worden van een vraagprijs middels I-WOZ wordt deze inhoudelijk vergeleken met de object- en waardegegevens, zoals bekend binnen BSOB. Hierna zal de analyse door de taxateur worden afgerond, maximaal 4 maanden na het bekend worden van deze vraagprijs.

- **Permanente Marktanalyse**

Na de verwerking van de verkopen via het Kadaster worden maandelijks de koopinlichtingen-formulieren en herinneringen verstuurd. Hierna zal de analyse door de taxateur worden afgerond, maximaal 6 maanden na verkoopdatum. We onderzoeken de mogelijkheden om dit proces grotendeels te automatiseren.

- **Waarderen op oppervlakte**

In 2022 zijn alle objectgegevens zo veel mogelijk aangevuld met alle relevante data om te kunnen waarderen op oppervlakte. Daarnaast zijn de voorbereidingen getroffen om in 2023 voor alle gemeenten over te gaan tot het waarderen op gebruiksoppervlakte. Dit in samenwerking met de BAG-beheerders van de deelnemers en de Woningbouwstichtingen welke onroerend goed bezitten binnen de deelnemende gemeenten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Waardering, vraag-en marktanalyse

We voeren de werkzaamheden uit conform de geldende waarderingsinstructie. Belangrijke aandachtspunten uit deze waarderingsinstructie zijn samengevat in een jaarschema: De WOZ-tijdlijn. Daarnaast is belangrijk dat de gestelde beheersingsmaatregelen worden gevolgd volgens de systematiek van de waarderingsinstructie. Deze zijn inmiddels geïmplementeerd in ons beheerprogramma, om datgene wat wij willen bereiken ook te borgen.

Uitleg

Het reeds ingezette automatiseringstraject met softwareleverancier Ortax wordt gecontinueerd. We streven er naar om repeterende werkzaamheden te robotiseren of automatiseren. We willen investeren om toekomstbestendig te zijn en te blijven. Hierdoor zal het taxatiepakket het werk van de taxateur (zeker voor de woningen) in grotere mate gaan overnemen. Ook het taxatiemodel moet daarvoor steeds 'slimmer' worden. Minimaal elk kwartaal zal BSOB met de softwareleverancier overleggen en samen kijken hoe we deze nieuwe en slimmere functionaliteit(en) kunnen toepassen op ons waarderingsgebied.

Wat is er gerealiseerd?

- **Waardering**

Als gevolg van een toename van werkzaamheden (verwerken mutaties) vanuit het project waarderen op oppervlakte is het niet gelukt de beschreven doelstelling te halen per 1 maart.

- **Controle secundaire kenmerken (20 procentscontrole toezichthouder)**

Inmiddels is de foto-tool ingericht voor de bulkuitvraag. In september 2022 is er gestart met een grootschalige uitvraag naar eigenaren van vrijstaande woningen. Dit heeft, naast positieve reacties, tot vragen geleid met betrekking tot de privacy. BSOB heeft bij de uitvraag zo zorgvuldig mogelijk gehandeld, echter konden niet alle vragen weggenomen worden. Ondanks de gerezen vragen heeft de uitvraag geleid tot een respons van **48%**, een zeer mooi resultaat.
Om de zorgen weg te nemen hebben de regievoerders en communicatieadviseurs hebben een communicatiepakket ontvangen en er is een teams-vragenuur georganiseerd. De processen zijn beschreven en de planning is afgestemd intern en met de deelnemers. Inmiddels zijn alle eigenaren van vrijstaande woningen uitgevraagd op secundaire kenmerken en is voor deze categorie het resultaat verwerkt in de waardering voor belastingjaar 2023. In 2023 en 2024 zullen ook andere woning-categorieën worden aangeschreven. Verbeterpunten van dit jaar worden meegenomen en verwerkt bij een nieuwe uitvraag.

- **Waarderen op oppervlakte**

Dit project is eind 2022 definitief afgerond. Vanaf belastingjaar 2023 is BSOB voor alle deelnemers de woningen gaan waarderen op basis van de gebruiksoppervlakte, als gevolg van de wettelijke verplichting vanuit de Waarderingskamer

4.2 Heffen

Wat willen we bereiken?

- **De aanslagoplegging van 2021 en mogelijke aanslagen van 2022 in zijn geheel op te leggen in 2022.**
- **In overleg met de deelnemende gemeenten willen we verordeningen gemeentelijke heffingen harmoniseren op de onderdelen belastbaar feit en belastingplicht.**

Doel: efficiënter werkproces en standaardisering inrichting belastingapplicatie.

- **Optimalisatie van het proces Diftar, WVOB en bezwaar.**

Wat gaan we daarvoor doen?

- **In de kohierenplanning de na-kohieren voor oude belastingjarenjaren inplannen en de uitval tijdig verwerken, zodat dit leidt tot aanslagoplegging.**
- **Het proces rondom de uitval van kohieren die geautomatiseerd worden gestopt verbeteren** door middel van stuurcontroles, zodat het werkproces efficiënter wordt ingericht.

- **Regelmatige afstemming met gegevensbeheer**, over de mutatie van afwijkende/bijzondere heffingsobjecten.
- **Rekening houden met de bezwaarcyclus, als waterschapsheffingen later worden verzonden.**
- **Voorstellen tot verbetering c.q. harmonisatie zullen conform de modelverordeningen van de VNG worden gedaan.**

Deze harmonisatie zal in eerste instantie vooral gericht zijn op de verordeningen afvalstoffenheffing, rioolheffing, toeristenbelasting en hondenbelasting, aangezien BSOB bij deze verordeningen verwacht het meeste effect te kunnen behalen.

- **Betere afspraken maken met Inovim en Blink** m.b.t. het aanleveren van Stuf-afval bestanden. Hierdoor ontstaat minder uitval.
- **Standaard motivatieteksten uitbreiden en herschrijven voor de bezwaarschriften.**
- **Aan motivatiecodes een standaard besliscode koppelen.**

Wat is er gerealiseerd?

- De aangifte voor de zuiveringsheffing-/verontreinigingsheffing via de digitale balie van Gouw is ingericht en in gebruik genomen in 2022.
- Het proces van de aangiften, herinneringen en aanmaningen voor de zuiveringsheffing-/verontreinigingsheffing is van gouw5 naar Gouw7R2 overgegaan.
- De workflow voor het proces aangifteverwerking zuiveringsheffing-verontreinigingsheffing is ingericht in gouw7R2.
- In december 2022 zijn we samen met Gouw gestart met de overgang van de BRP van Gouw 5 naar Gouw7 waarin het mogelijk is om rechtstreeks de BRP te bevragen.

Op basis van de sleutelgegevens (BSN, A-nummer) zal er dan meer automatisch gekoppeld worden. Ook worden de gegevens van alle natuurlijke personen, die belastingplichtig zijn, vollediger vastgelegd. Medio januari 2023 verwachten we aan de slag te kunnen met de BRP in Gouw7.

- **Het automatisch verwerken van de gegevens voor het opleggen van de ongebouwde heffing wordt verder verbeterd om zoveel mogelijk op automatische wijze gegevens te verwerken.**

In Q4 hebben we dit werkproces getest. Het bestand is ingelezen en verwerkt. Dit gaat naar behoren. Het waterschap levert in januari 2023 het benodigde bestand aan, dat wij inlezen via de TDK-module.

- **De 3 grote waterschapskohieren van april, mei en juni zijn opgelegd.**

De gegevens krijgen we binnen via Berichtenverkeer LV WOZ. Volgens de richtlijnen van de LV WOZ dienen we te koppelen met een aantal sleutelgegevens. Dit heeft ervoor gezorgd, dat we iets meer uitval hebben dan andere belastingjaren. In de laatste 4 maanden van 2022 wordt deze uitval bijgewerkt.

- In dit belastingjaar hebben we te maken gehad met twee herindelingen van gemeenten, namelijk de gemeente Maashorst en de gemeente Land van Cuijk. **Ondanks de latere gegevensverwerking en aanslagoplegging binnen de gemeente Land van Cuijk is de gegevensverwerking en de aanslagoplegging van andere opdrachtgevers volgens planning gegaan.**

De aanslagoplegging 2022 voor WOZ-objecten, gelegen in de gemeente Land van Cuijk is wat achtergebleven doordat nog niet alle WOZ-objecten een WOZ-beschikking hebben gekregen van de gemeenten. Ook omdat niet alle gegevens vanuit de LV WOZ automatisch gekoppeld kunnen worden. In het eerste kwartaal van 2023 wordt aan deze belastingplichtigen alsnog een aanslagbiljet gestuurd.

- **Daar waar het mogelijk is, leggen we heel graag de watersysteemheffing ongebouwd op via het WOZ-object. Deze jarenlange wens is nu geïmplementeerd in Gouw.**

In dit nieuwe proces moeten we nog beter onze weg gaan vinden, maar we hebben dit jaar de 10 "waterschapsgemeenten" omgezet. Over het algemeen is hier weinig respons op gekomen, dus dat betekent dat het goed verlopen is. We hebben in de maanden november en december 2022 deze nieuwe werkwijze ook doorgezet bij de negen "WOZ"-gemeenten. Voor het combikohier 2023 gaat de watersysteemheffing ongebouwd opgelegd worden in het WOZ-object, daar waar het mogelijk is. We werken in dit proces met nieuwe schermen en dus ook met "nieuwe" uitval. Deze uitval wordt nu bijgewerkt voor het combikohier van februari 2023.

4.3 Innen

Wat willen we bereiken?

- Continuering van de huidige werkwijze met betrekking tot invorderen.
- Alle processen binnen invordering toetsen aan de menselijke maat en waar nodig aanpassen.
- Inkomende e-mails en overige correspondentie worden op tijd, volgens de gestelde prestatie-indicatoren, beantwoord. Dit alles tegen zo laag mogelijke kosten.
- Belastingplichtigen maken zo veel mogelijk digitaal gebruik van de producten en raadpleging via MijnOverheid.
- Eerder in het invorderproces detecteren dat een belastingschuldige niet kan betalen en daar naar handelen (sociaal invorderen).
- Het toetsen van belemmeringen bij aanvragen kwijtschelding bij 60% van de gevallen door het belastingsysteem laten uitvoeren in plaats van door een medewerker.
- Het proces verwerken ambtsberichten deurwaarder grotendeels automatiseren.
- De doorstortingen van de deurwaarder geheel geautomatiseerd verwerken.
- Loonvordering, vordering huurpenningen, bankbeslag administratief leggen zonder tussenkomst van de deurwaarder.

Wat gaan we daarvoor doen?

- **Automatische betalingsverwerking blijven bevorderen**, door hier permanent de aandacht op te blijven vestigen.
- **Betaling via automatische incasso blijven bevorderen** op alle brieven van invordering.
- **Regulier** (1 maal per maand) **oninbare vorderingen afboeken**.

- **Aanpassing van aanslagbiljet voor verzending via MijnOverheid.**
- **Een koppeling tussen de digitale balie en het belastingpakket** zorgt ervoor dat de burger meer zelf kan regelen en dat het aan de achterkant geautomatiseerd verwerkt wordt.
- **Toepassen van verdergaande automatisering** op de diverse subprocessen binnen innen.

Wat is er gerealiseerd?

- **Kwijtschelding**

Zoals in Burap I aangegeven, is er voor de kwijtschelding een optie op de digitale balie gecreëerd om stukken aan te leveren. Deze optie is tot nu toe alleen maar aanwezig voor de stukken t.b.v de meerjarige kwijtschelding. Nu we een aantal maanden verder zijn, kunnen we concluderen dat van de ruim 800 meerjarige kwijtscheldingsverzoeken, meer dan de helft digitaal is ingestuurd en hiermee automatisch is ingeboekt. Dit heeft geleid tot een afname van handmatig inboekwerk. Deze digitale optie werkt ook t.b.v aanlevering van stukken voor een beroep tegen de afwijzing van een kwijtscheldingsverzoek. Deze digitale optie wordt nu ook ontworpen voor de reguliere kwijtscheldingsverzoeken, maar deze is nog niet in werking op de digitale balie.

- **Inlezen van bestanden naar het inlichtingenbureau**

Het proces omtrent het inlezen van bestanden naar het inlichtingenbureau en het verwerken van het retour gekomen bestand is verder geoptimaliseerd zodat de uitval minder handmatig verwerkt hoeft te worden.

- **Deurwaardersdiensten**

Het aanbestedingstraject is afgerond en deurwaarderskantoor Flanderijn is de gegunde partij.

- **Verwerken ambtsberichten deurwaarder**

Er is een eerste stap gezet in de voorbereidingen voor het automatisch verwerken van de ambtsberichten vanuit de deurwaarder.

- **Bestanden voor hernieuwde bevelen aan de deurwaarder worden sinds juli 2022 aangeboden voorzien van een betalingskenmerk.**

Als de deurwaarder doorstortingen o.v.v dit betalingskenmerk aan ons doorstort, worden deze doorstortingen geautomatiseerd gekoppeld. Voorheen werden deze doorstortingen handmatig als uitval verwerkt. Het effect is pas voor het eerst na een paar maanden na de eerste aanlevering o.b.v het betalingskenmerk te merken. Medio november 2022 is bijna 50% van de aanlevering o.b.v het betalingskenmerk automatisch verwerkt. De verwachting is dat het effect de komende maanden steeds meer te merken is, de uitval minder wordt en deze doorstortingen bijna volledig geautomatiseerd verwerkt worden.

- **Het proces van opstarten van de stornobrieven is verder geoptimaliseerd.**

Voorheen werden deze maandelijks opgestart. Vanaf december 2022 worden deze brieven wekelijks opgestart, wat een tijdige communicatie richting de belastingschuldige oplevert. Daarnaast zorgt deze aanpassing er ook voor dat het hele invorderproces beter op elkaar aansluit.

- **De bewaking van de betalingsregeling is verbeterd.**

Voorheen werd een niet nagekomen betalingsregeling beëindigd, de belastingschuldige ontving hiervan geen brief. Met ingang van juni 2022 is hierin verandering gekomen. We controleren nu maandelijks via een geautomatiseerde taak of een betalingsregeling is

nagekomen. Is dit niet het geval dan wordt er automatisch een brief gestuurd naar belastingschuldige waarin deze hiervan op de hoogte wordt gebracht en alsnog de kans krijgt om binnen 1 week te betalen. Deze verandering is een verbetering in de communicatie richting de belastingschuldige en past beter bij "het met menselijke maat" invorderen.

- **Het proces omtrent bewaking van uitstel van betaling is ook verder geautomatiseerd waardoor er minder handmatig werk noodzakelijk is.**

Als gevolg van een langdurig zieke kwijtscheldingsmedewerker is er inhuur gekomen. Dit, naast de optimalisaties van het kwijtscheldingsproces, heeft ervoor gezorgd dat in 2022 voor het eerst alle kwijtscheldingsverzoeken binnen het jaar zijn afgerond.

- Impact Covid-maatregelen

In 2020 zijn door BSOB de volgende maatregelen genomen om de mogelijke financiële gevolgen in te perken voor de belastingschuldigen die getroffen zijn door de landelijke coronamaatregelen:

1. Niet versturen van aanslagbiljetten, aanmaningen en dwangbevelen in de periode maart tot juli 2020;
2. Uitstel van betaling verlenen voor openstaande belastingaanslagen in de periode maart tot juli 2020;
3. De termijn voor het aanleveren van aanvullende gegevens voor een verzoek om kwijtschelding te verlengen tot 1 juli 2020;
4. de invorderingsrente verlaagd naar 0,1%.

Per 2021 is BSOB het reguliere invorderproces gaan hervatten. De sociaal invorderen of invorderen met maatschappelijke maat is iets waar BSOB al voor corona mee is gestart maar dat zeker ook na bovengenoemde maatregelen structureel is geïmplementeerd is het proces. Op iedere uiting die BOSB doet die een betalingsverzoek bevat wordt aangegeven dat als belastingschuldige niet kan of niet in 1 keer kan betalen deze kan bellen en dat we gezamenlijk zoeken naar een oplossing.

In 2022 hebben de covidmaatregelen geen impact meer gehad op de invordering van de belastingaanslagen.

- Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT)

In 2022 is BSOB gestart met de werkzaamheden volgend uit de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT). Voor meer toelichting wordt verwezen naar paragraaf 6.3.

5. De Paragrafen

5.1 Lokale heffingen

BSOB is verantwoordelijk voor de uitvoering van het door de deelnemers geformuleerde beleid over lokale heffingen. De vaststelling van het beleid is voorbehouden aan de deelnemers. BSOB adviseert haar deelnemers over het te voeren beleid.

5.2 Weerstandsvermogen & risicobeheersing

Volgens het BBV bestaat het weerstandsvermogen uit de relatie tussen:

- de weerstandscapaciteit en
- de geïdentificeerde risico's.

Het weerstandsvermogen is het vermogen van BSOB om niet-reguliere kosten, die onverwacht en substantieel zijn, op te kunnen vangen zonder dat de uitvoering van de taken en de bedrijfsvoering in gevaar komt. Het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de financiële positie van BSOB is. Voor het beoordelen van de 'weerstand' is inzicht nodig in de omvang en de achtergronden van de risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit. Het gaat hierbij alleen om risico's waarvoor geen of wellicht onvoldoende verzekeringen zijn afgesloten, voorzieningen zijn gevormd of budgetten binnen de begroting beschikbaar zijn.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

Gezien de bepalingen, opgenomen in de gemeenschappelijke regeling en de Nota Financieel Beleid aangaande de bestemmingen van resultaten, zijn eigen vermogen, stille reserves of voorzieningen niet noodzakelijk. In artikel 53 van de Gemeenschappelijke Regeling is een zogenoemde garantstelling opgenomen. Dit houdt in dat de deelnemers er zorg voor dragen dat BSOB te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al haar verplichtingen ten opzichte van derden te voldoen. De risico's komen conform de regelingen voor rekening van de deelnemers naar rato van hun aandeel in de bedrijfsactiviteiten (bijdragen). Conform de geldende verordeningen wordt bij een positief saldo het bedrag gerestitueerd aan de deelnemers. Buiten de bestemmingreserve is er daarom geen eigen vermogen. Ook is er op dit moment geen lening.

Zoals vastgesteld in de financiële verordening, dienen niet onderkende of financieel niet voorzienbare risico's welke gedurende het begrotingsjaar geschieden, initieel op te worden gevangen ten laste van de post 'onvoorzien'. In de financiële verordening artikel 4 lid 2 is de post 'onvoorzien' vastgesteld op 0,6% van de begroting met een minimum van € 50.000. Gezien enkele onzekerheden in de huidige begrotingsposten, is ervoor gekozen om de reeds bekende overschrijdingen niet vanuit de post 'onvoorzien' te dekken. In de 2e BW 2022 is daarom een bedrag van € 36.075 'onvoorzien' opgenomen. De post onvoorzien is in 2022

niet gebruikt. Er zijn vooral onderschrijdingen op de 2e BW 2022. De diverse in omvang beperkte overschrijdingen zijn geboekt op de juiste kostencategorie.

Bovenstaande (inclusief de garantstelling) in ogenschouw genomen geven de - bij ministeriële regeling opgestelde - kengetallen geen zinvolle uitkomsten en informatie over de financiële positie van BSOB en zijn daarom niet opgenomen.

Inventarisatie van de risico's

Waarderen op oppervlakte
Het project Waarderen op oppervlakte is inmiddels afgerond. Alleen de laatste puntjes op de 'i' worden nu nog opgepakt door objectenbeheer en taxateurs. Het gaat daarbij om complexe - voornamelijk gecombineerde – objecten, waarbij het bepalen en het verdelen van de gebruiksoppervlakte niet altijd goed is gegaan. Hierdoor zijn er "grote" waardeverschillen ontstaan. Deze worden nogmaals gecontroleerd om te voorkomen dat er een onterecht hoge of lage waarde wordt beschikt en daarmee een onjuiste aanslag wordt opgelegd.

De totale kosten van het hele project zijn net onder de geraamde kosten gebleven. De laatste facturen zijn inmiddels naar de deelnemers verstuurd.

WOZ-Bezwaren
Geconstateerd is dat de daling van het aantal bezwaren in 2021 heeft geleid tot een significante vermindering van de proceskostenvergoeding.
Gemeenten en belastinguitvoeringsorganisaties (zoals BSOB) hebben jaarlijks, in toenemende mate, hoge kosten aan No-Cure-No-Pay (NCNP)-bureaus die namens woningeigenaren bezwaar maken tegen de WOZ-waarde en daarbij aanspraak (kunnen) maken op een vergoeding van proceskosten in verband met de gevoerde bezwaar- en beroepsprocedures.
In 2022 is de hoeveelheid WOZ-bezwaren weer toegenomen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de bezwaren van de NCNP-bureaus. Vanwege de inhoud van de NCNP-bezwaren en het lastige afstemmen met deze partijen (NCNP-bureaus) leidt dit tot een verhoogde werkdruk voor de medewerkers belast met bezwaarafhandeling. Echter zij krijgen ondersteuning van de bezwarenrobot die nog efficiënter werkt en meer uitspraken kan verwerken dan in eerdere jaren. Wel heeft de Hoge Raad in haar uitspraak van 27 mei 2022 de proceskostenvergoeding in beroep verhoogd.

We hebben in 2022 een uitgebreide gezamenlijke mediacampagne gevoerd met een drietal samenwerkingsverbanden. Gezien de landelijke ontwikkelingen is het effect niet te kwantificeren, maar de indruk is dat dit goed is gevallen bij de belastingplichtige. Het is een

landelijke trend dat de NCNP-bureaus veel meer budget hebben uitgegeven (zelfs tv reclames) aan werving van klanten. Om die reden werken we momentel met de communicatieadviseur en de overige samenwerkingsverbanden om voor volgend jaar een nog effectievere campagne op te zetten.

5.3 Onderhoud kapitaalgoederen

De kapitaalgoederen van BSOB bestaan uit installaties (telefooncentrale) en ICT-software. Noodzakelijk onderhoud vormt onderdeel van de afgesloten contracten.

5.4 Financiering

BSOB conformeert zich aan de regels van de wet FIDO. Een vertaling is opgenomen in het treasury statuut. Aangezien in de afgelopen jaren geen langlopend vreemd vermogen aan is getrokken, is het treasury risico nihil en zijn er geen kengetallen opgenomen met betrekking tot het renterisico en renteresultaat.

BNG

BSOB heeft een bancaire relatie met de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). De BNG verzorgt de bancaire diensten voor de rekening courant en inningsrekening van BSOB.

EMU-Saldo

De minister van Financiën heeft in 2012 een wetsvoorstel bij de Tweede Kamer ingediend voor de invoering van de wet Houdbare Overheidsfinanciën (de Wet HOF). Het wetsvoorstel stelt regels voor de bijdrage van gemeenten aan het terugdringen van het EMU-tekort. Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid. Hierbij zitten ook inkomsten en uitgaven met een kapitaalkarakter, zoals investeringen en investeringsbijdragen. Het overzicht van het EMU-saldo is bedoeld om op nationaal niveau te kunnen bepalen in hoeverre de verschillende overheden bijdragen aan het nationale EMU-saldo.

Tabel: EMU saldo 2022 - 2024		Bedragen x € 1.000		
Omschrijving		2022	2023	2024
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	196	0	0
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	70	59	50
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	166	0	0
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	22	125	0
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiele vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op de exploitatie verantwoord	0	0	0
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	0	0	0
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	0	0	0
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	0	0	0
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	0	0	0
11	Verkoop van effecten:			
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	nee	nee	nee
b	Zo ja, wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
	Berekend EMU-saldo	454	184	50

5.5 Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering is ondersteunend aan en mede bepalend voor de kwaliteit van de primaire processen en de realisatie van de beoogde effecten. De interne organisatie staat volledig ten dienste van de primaire processen. Dit betekent dat de kwaliteit en omvang van de organisatie, maar ook faciliteiten als bijvoorbeeld; de huisvesting en de automatisering/ICT indirect van grote invloed zijn op het behalen van de gewenste effecten. In deze paragraaf worden de behaalde resultaten van de ondersteunende processen bezwaar en beroep, frontoffice, ICT, bestuursondersteuning en personeel & organisatie gepresenteerd.

5.5.1 Bezwaar en Beroep

Wat willen we bereiken?

- **Bezwaren WOZ**

Het gehele proces van bezwaarafhandeling - administratief, juridisch en taxatietechnisch - afhandelen binnen de wettelijke gestelde termijn. Voor 90% van de bezwaren willen wij in 2022 gaan voldoen aan de door de Hoge Raad gestelde redelijke termijn van een half jaar vanaf datum aanslagoplegging. Daarnaast als prestatie indicator het maximum aantal toegekende bezwaren onder het landelijke gemiddelde. Door optimale berichtgeving zowel vanuit BSOB alsook vanuit al haar deelnemers de belastingplichtigen zoveel mogelijk bewegen om geen gebruik te maken van de zogenoemde NCNP-bureaus, maar rechtsreeks contact op te nemen met BSOB.

- **Bezwaren gemeentelijke heffingen**

Het gehele proces van bezwaarafhandeling - administratief en juridisch - afhandelen binnen de gestelde termijn van 6 maanden na ontvangst van het bezwaarschrift. De wettelijke afhandelingstermijn bedraagt een jaar (binnen het belastingjaar).

- **Bezwaren waterschapsheffingen**

Het gehele proces van bezwaarafhandeling, administratief en juridisch afhandelen binnen de wettelijk gestelde termijn van 18 weken na ontvangst van het bezwaarschrift.

- **Beroepsschriften**

Afhandeling conform de termijnen die door de Rechtbank en het Gerechtshof worden gesteld. Kwaliteit van de procesvoering op een hoog peil houden, zodat zo min mogelijk beroepen worden verloren op basis van niet weersproken of onvoldoende onderbouwd.

Wat gaan we daarvoor doen?

- **Bezwaren WOZ, gemeentelijke en waterschapsheffingen**

We proberen bezwaren zo veel mogelijk te voorkomen. BSOB zet maximaal in op informeel contact na de aanslagoplegging (telefonisch contact, inpandige opnamen). Het blijkt dat de ingezette weg in 2020 met als doel de burger direct BSOB te laten bellen, bij de belastingplichtigen die daarvan gebruik hebben gemaakt, positief bevonden wordt. Daarnaast gaat BSOB ook deelnemers (gemeenteraden) betrekken in het streven om dit te bereiken. Ook de deelnemers kunnen bestuurlijke druk uitoefenen op de landelijke politiek, met als doel het verdienmodel voor de NCNP-bureaus te veranderen. Als naar aanleiding van dit informeel contact blijkt dat de inwoner gelijk heeft, dan wordt een aanslag direct ambtshalve verminderd en een bezwaar voorkomen.
Aanvullend neemt BSOB, indien dit mogelijk is, ook na het ontvangen van een bezwaarschrift telefonisch contact op met belanghebbende om het bezwaar informeel te kunnen behandelen, dan wel te komen tot een fiscaal compromis.

- **Beroepsschriften**

Om de kwaliteit van de procesvoering op een hoog peil te houden, zodat we zo min mogelijk beroepen verliezen op basis van niet weersproken of onvoldoende onderbouwd, wordt binnen dit werkproces het vier-ogen principe toegepast bij alle taxaties en verweren. Objecten in het kader van de Wet WOZ worden in de beroepsfase altijd inpandig opgenomen, zodat de taxateur ook altijd het object volledig heeft kunnen beoordelen.

Wat is er gerealiseerd?

- Door de teams bezwaar & beroep en heffen gezamenlijk alle bezwaren te laten inboeken, is het **dit jaar gelukt om dagelijks bij te zijn het met inboeken van alle bezwaren.**
- **De flitsrobot heeft dit jaar vanaf februari, informele bezwaren verwerkt en ambtshalve uitspraken verzonden.**
- **Vanaf dit jaar is de uitspraakrobot uitgebreid, zodat de robot ook de uitspraken voor niet-woningen kan verwerken.**

Deze robot stelt de uitspraken op voor de reguliere bezwaren WOZ aan de hand van het advies van de taxateur. Naar verwachting zal de robot 80–90% van de alle WOZ bezwaren afhandelen.

- **Eindejaar is 99% van de objecten in bezwaar afgehandeld.**
- **In 2022 is een extra bijlage toegevoegd bij het aanslagbiljet.** Het betreft een brief die een QR-code bevat om makkelijk met BSOB contact op te nemen met vragen over de WOZ-waarde, maar ook een QR-waarmee de bezwaarmaker direct geleid wordt naar de website van BSOB om bezwaar te maken.

5.5.2 Frontoffice

Wat willen we bereiken?

- **BSOB streeft een goede bereikbaarheid na.**

Alle inkomende telefoongesprekken dienen binnen de gestelde prestatie-indicatoren beantwoord te worden. Inkomende e-mails en overige correspondentie dient op tijd, volgens de gestelde prestatie-indicatoren, beantwoord te worden. Dit alles tegen zo laag mogelijke kosten.

- **Belastingplichtigen maken zo veel mogelijk digitaal gebruik van de producten en raadpleging via MijnOverheid.**

Wat gaan we daarvoor doen?

- **Management informatie analyseren en daarmee het belgedrag van de klant beïnvloeden.**
- **De processen voor het verwerken van e-mails en overige correspondentie beter op elkaar afstemmen.** Hierdoor zal de belastingplichtige sneller een antwoord op zijn vraag ontvangen.
- **Meer producten digitaal aanbieden.**

Wat is er gerealiseerd?

- **Nieuwe telefooncentrale**

Inmiddels zijn we bijna 4 maanden verder met de nieuwe telefooncentrale. In basis werkt de telefooncentrale. Echter ervaren de meeste gebruikers het als een stap terug t.o.v. de vorige telefooncentrale. Hierdoor is dan ook niet altijd voldaan aan de gestelde prestatie-indicatoren. Er is samen met de adviseurs van het externe inkoopbureau onderzocht aan welke eisen niet (volledig) is voldaan. Er is vooralsnog geconcludeerd dat er niet voldoende en gegronde redenen zijn om het contract te ontbinden. Wel zijn de eisen die niet volledig zijn nagekomen samengevat in een brief. Deze brief zal richting de leveranciers van het telefoonpakket worden aangeboden met een vermelding van een redelijke termijn van herstel.

- **Bereikbaarheid**

Gebleken is dat de bereikbaarheid minder is geweest t.o.v vorig jaar. Dat heeft geresulteerd in het niet altijd voldoen aan de gestelde prestatie-indicatoren. Hiervoor zijn een aantal redenen die dat verklaren:

- Het aantal telefoontjes in de eerste helft van 2022 is gestegen t.o.v het aantal telefoontjes in dezelfde periode vorig jaar. In 2022 zijn er in de eerste 6 maanden 32.538 telefoontjes afgehandeld t.o.v 29.026 telefoontjes in de eerste helft van 2021. Dat is een stijging van het aantal telefoontjes van 12,1%.
- Lagere bezetting van de frontoffice als gevolg van veel zieken
- Daarnaast is de frontoffice in de eerste 6 maanden van 2022 niet 100% inzetbaar geweest voor frontofficetaken als gevolg van de langdurige en intensieve tijdsbesteding van 3 projectleden in het project aanbesteding telefooncentrale. Dat project is inmiddels afgerond.
- Een andere reden waardoor de frontoffice niet aan alle prestatie-indicatoren heeft kunnen voldoen, is de tijd die het inwerken van nieuwe medewerkers heeft gekost. Het inwerken kost tijd maar zodra een nieuwe medewerker zelfstandig gaat bellen, zijn in de eerste periode, deze gesprekken logischerwijs langer dan bij een ervaren FO-medewerker. Het vertrek van 2 ervaren frontoffice medewerkers en de daarbij behorende kennis en ervaring wordt direct merk- en zichtbaar.

- Langere telefoongesprekken waren er ook als gevolg van de fototool-brieven die met ingang van september 2022 verstuurd zijn. De FO-medewerker heeft in veel gesprekken met de beller een vragenlijst doorgenomen. Deze langere gesprekken zorgen voor langere wachttijd voor de bellers.
- Als laatste reden is de instabiliteit van het belastingpakket in de eerste helft van 2022 te noemen waardoor er minder tijd besteed kon worden aan de administratieve afhandeling van taken zoals het inboeken en beantwoorden van contactformulieren. Deze instabiliteitsproblemen zijn inmiddels minder vaak aan de orde.

Contactformulier binnen digitale balie

Sinds 2022 is het mogelijk om als belastingschuldige een contactformulier in te vullen als deze eenmaal is ingelogd op de digitale balie. Het voordeel hiervan is, is dat deze automatisch wordt ingeboekt in ons zaaksysteem. Een contactformulier dat wordt ingestuurd zonder eerst in te loggen met DigiD op de digitale balie, moet wel eerst handmatig worden ingeboekt voordat deze verder afgehandeld kan worden. In 2022 is circa 35% van alle contactformulieren via de digitale balie verstuurd, wat dus voor een vermindering van handmatig werk heeft geleid.

5.5.3 ICT

Wat willen we bereiken?

- **Optimaal gebruik maken van GouwZaak en Workflow**: werkprocessen zoveel mogelijk automatiseren en robotiseren.
- **Betrouwbaar met Data voor onze deelnemers en belastingplichtigen**: slim, veilig en efficiënt inzetten van data en basisregistraties.
- **Geautomatiseerd doorvoeren van mutaties in basisregistraties**

De ontsluiting van gegevens uit basisregistraties flexibeler en minder complex maken door toepassing van Common Ground principes en de gegevens rechtstreeks afnemen bij de landelijke basisregistraties.

- **Optimaal gebruik maken van GIS oplossingen en beschikbaar beeldmateriaal.**
- **Datagedreven sturing**

Medewerkers zijn in staat kritische vragen te stellen over data, kennis op te bouwen en de beschikbare data optimaal te benutten in besluitvormingsprocessen. We zetten daar ook nieuwe ontwikkelingen voor in zoals Datascience, robotisering en kunstmatige intelligentie.

Wat gaan we daarvoor doen?

- **Inzetten van Business Analytics oplossingen** zodat BSOB meer sturing op processen kan realiseren.
- **Inzetten van Big Data ontwikkelingen, technieken en tools** maakt het mogelijk om uit grote hoeveelheden ongestructureerde en gestructureerde data maximale inzichten te verkrijgen.

Dit gaat ook andere eisen aan medewerkers stellen, er zal meer kennis op het gebied van data-analyse nodig zijn in plaats van data-entry. Dit betekent ook een geleidelijke verschuiving van taken in de komende jaren.

- **Implementeren van Idensys**, wat zorgt voor afspraken over strenge eisen aan veiligheid, betrouwbaarheid en bescherming van persoonlijke gegevens tussen overheden en bedrijven. Zo kunnen belastingplichtigen straks met één inlogmiddel van hun keuze veilig inloggen.
- **Verdergaand implementeren en aansluiten op het Stelsel van Basisregistraties met de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) en Basisregistratie Personen (BRP).**

Uitleg

Automatisering

BSOB is in 2019 gestart met "Operational Excellence". Hetgeen staat voor zo efficiënt mogelijk de hoogst mogelijke kwaliteit te bieden in dienstverlening naar onze deelnemers. Het hart van de belastingorganisatie bestaat, naast medewerkers, in hoofdlijnen uit twee automatiseringsapplicaties (pakketten). Dit zijn:

- de belastingapplicatie van Gouw (Gouw7R2) en
- de waarderingsmodule Ortec Finance van Ortax.

Alle operationele medewerkers werken met één of beide pakketten. Deze pakketten hebben weer koppelingen met externe databanken onder andere de LV (landelijke Voorzieningen). In 2020 is BSOB gestart met zogenaamde Key-users. Dit zijn medewerkers die zelf continue werken in de verschillende applicaties en elk op het eigen kennis/vakgebied constateren dat er naast efficiëntere processen (dit wordt maandelijks overlegd met de leveranciers van de applicaties) ook veel repeterende werkzaamheden plaatsvinden binnen BSOB. In overleg en op initiatief van en met de Key-users worden al deze repeterende werkzaamheden geanalyseerd en daar waar het een significante tijdsbesteding betreft geautomatiseerd. Deze automatisering kan plaatsvinden door aanpassingen van het belastingpakket of de waarderingsmodule, workarounds buiten de systemen om door toepassing van query's of het toepassen van robotisering. Dit zal de komende jaren een steeds prominentere plek in de organisatie krijgen. Het effect voor BSOB breed is dat op termijn de kosten voor de uitvoering van de diensten voor de deelnemers steeds lager worden en de kwaliteit steeds hoger. Zie ook paragraaf 6.2 masterplan automatisering.

Wat is er gerealiseerd?

ICT

- **Er zijn diverse Procesoptimalisaties gestart met GouwIT.**

Er is een Plan van aanpak opgesteld voor de optimalisatie van de werkprocessen bij BSOB. Vanuit de samenwerking tussen GouwIT en BSOB is de behoefte ontstaan om hier gezamenlijk naar te kijken. Dit heeft voor beide partijen als voordeel dat er meer inzicht komt over het gebruik van GouwBelastingen waarbij zoveel mogelijk verbeteringen door beide partijen doorgevoerd zullen worden om de werkprocessen efficiënter te maken.

- Er is gestart met de continuous delivery werkwijze voor GouwBelastingen.

Hierdoor is de software altijd up-to-date en is BSOB altijd bij met de nieuwste ontwikkelingen in de software. Daarnaast wordt de impact van het testen van de software hierdoor beperkt. Er is een releasekalender ingevoerd waardoor het voor iedereen duidelijk is wanneer de software getest moeten worden en geüpdatet wordt.

- Het project voor een directe koppeling vanuit GouwBelastingen met de Basisregistratie personen (BRP) is gestart.

Een nulstand is ingelezen en de daarbij horende uitval is opgelost. In januari 2023 wordt dit project afgerond.

- Het project voor een vernieuwde Basisregistratie Kadaster (BRK Levering 2.0) is gestart.
- Het project voor het verbeteren en uitbreiden van het koppelvlak tussen GouwBelastingen en OrtaX via XML berichtenverkeer is gestart.
- Begin april is BSOB live gegaan met een nieuwe telefonie oplossing van Evolve IP.

Met deze oplossing wordt het hybride werken vanaf kantoor en thuis beter ondersteund en levert dit geen bijkomende telefoniekosten op. Ook is er een integratie met Microsoft Teams. Er zijn nog diverse aandachtspunten die met de leverancier via een verbeterplan worden opgepakt. In een volgende fase wordt de integratie met GouwBelastingen gerealiseerd, daarmee kunnen efficiency voordelen worden behaald op het gebied van self-service door belastingplichtigen.

- De meervoudig onderhandse openbare aanbesteding van Print- en Postdiensten

Is in juli 2022 gepubliceerd. De aanbesteding betreft het leveren van print-, couverteer-, mail- en postdiensten (incl. het bijbehorende druk- en scanwerk) en is in november gegund aan DataB Mailservice B.V.

- Na een onderzoek naar een toekomstige dashboardtool is besloten om nieuwe dashboards te gaan ontwikkelen met Microsoft PowerBI.

Inmiddels zijn er een aantal dasboards ontwikkeld voor gegevens data die via het interne Datawarehouse worden ontsloten uit GouwBelastingen, AFAS en telefoniesysteem.

Informatiebeveiliging/privacy

- Adviesrapport voor noodzakelijke extra maatregelen en acties.

Voor het BIO project zijn in 2022 met externe consultants op basis van de eerdere risico analyse een aantal interviews afgenomen op gebied van GouwBelastingen beheer, OrtaX beheer en WOZ proces en netwerk/infrastructuur beheer. Op basis van deze interviews is eind augustus een adviesrapportage opgesteld voor noodzakelijke extra maatregelen en acties.

- Naast de adviezen voor het BIO project is ook een advies voor de (gegevensbescherming) organisatie uitgewerkt met taken en verantwoordelijkheden voor CISO, Privacy Officer en Functionaris Gegevensbescherming.

Daarin is ook meegenomen hoe de centrale coördinatie en bewaking daarvan uitgevoerd dient te worden.

- Per september 2022 is een externe beveiligingsspecialist (ISO) gestart met een verdere projectmatige implementatie van de informatiebeveiliging.

Hierbij is gestart met het verder inrichten van de governance gevolgd door het planmatig implementeren van de benodigde maatregelen conform een voorgestelde roadmap.

- Door Logius is in april goedkeuring verleend voor de DigiD audit over 2021.
- Eind oktober is een phishing-test uitgevoerd en zijn mails verstuurd naar 92 medewerkers.

De resultaten waren: 82% (75 medewerkers) heeft de mail geopend, 7% (6 medewerkers) heeft geklikt op de link en 1% (1 medewerker) heeft gegevens ingevuld. In een bewustwordingssessie in december 2022 is hier opvolging aan gegeven en zal in 2023 worden vervolgd.

- In december is BSOB aangesloten op het govroam netwerk voor een veilige wifi verbinding op de laptops bij het draadloos werken tijdens vergaderingen.
- De eerste versie van de DPIA voor de foto-tool is in november opgeleverd.
- In 2022 is een zelfevaluatie/volwassenheidsmeting uitgevoerd met het normenkader van de Privacy Baseline en de Baseline Informatieveiligheid Overheden.

Uit het zelfassesment is naar voren gekomen dat BSOB een score heeft van 1.5 uit een maximum van 5. Door privacy en informatieveiligheid als kwaliteitselement in de bedrijfsvoering te hanteren kan BSOB naar een hoger niveau van gegevensbescherming groeien. Het ideale niveau voor BSOB zou niveau 4 zijn voor eind 2024. Aan het bestuur is voorgesteld om de mate van gegevensbescherming te bereiken vóór 31 december 2024 en vast te stellen op niveau 4. Het bestuur is in principe (afhankelijk van de bijbehorende kosten) akkoord.

5.5.4 Bestuurs- en beleidsondersteuning

Onder bestuurs- en beleidsondersteuning wordt verstaan; het adviseren van de organisatie bij het beleid in brede zin zoals bijvoorbeeld op het gebied van archief, gemeenschappelijke regeling, toetreding en uittreding, bestuursadvisering en voorbereiding van besluitvorming.

Onder fiscaal-juridische ondersteuning wordt verstaan; het adviseren en ondersteunen van afdelingen en management bij bezwaren, beroepen en complexe fiscale vraagstukken. Daarbij hoort ook het bijhouden van nieuwe ontwikkelingen, wetswijzigingen en jurisprudentie. Voorts valt fiscaal-juridische ondersteuning ook onder het opstellen van beleidsregels, de leidraad invordering, de jaarlijkse procedure betreffende de belastingverordeningen en de advisering bij het opstellen van nieuwe belastingverordeningen.

Wat willen we bereiken?
- Tijdige en kwalitatief goede integrale advisering richting het bestuur.

Hierbij willen we het besluitvormingsproces beter bewaken en de kwaliteit van bestuurlijke stukken verbeteren.

- **Tijdige beantwoording van vragen en een tijdige levering van concept-verordeningen aan de deelnemers.**

Vervolgens willen we bereiken dat de deelnemers tijdig de definitieve verordeningen naar ons sturen en ook vaststellen zodat wij het kunnen implementeren binnen de organisatie. Voorgaande geldt ook voor overige besluiten. Het is enorm van belang dat wij op hoogte gehouden worden van de ontwikkelingen, beslissingen en andere voornemens met betrekking tot de belastingen. Dit is noodzakelijk zodat wij de benodigde aanpassingen en/of de heffingen hierop kunnen baseren.

- **We handelen WOB-verzoeken binnen de wettelijke termijn af.**

Bij een WOB-verzoek achten wij klantvriendelijkheid enorm van belang. Daarom zorgen wij ervoor dat we zo transparant mogelijk zijn ten opzichte van de verzoeker.

Wat is er gerealiseerd?

- **Juridische advisering**

Op het gebied van juridische advisering is er sprake van een langdurig moeilijk vervulbare vacature. Om de dienstverlening te kunnen waarborgen is er een aanbestedingsprocedure geweest waarbij de juridische advisering voor langere termijn extern wordt ingehuurd.

- **Daarnaast zijn er stappen gezet op het gebied van de professionalisering van de inkoopfunctie.**

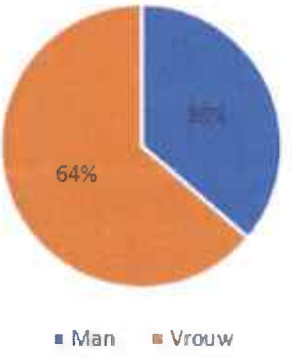
Bij deze professionalisering worden wij, zoals al reeds opgenomen in de begroting, extern ondersteund. De organisatie die ons ondersteunt zal ook een interne medewerker opleiden op het gebied van inkoop. Deze medewerker heeft een verschuiving in haar takenpakket, dit is verwerkt in het formatie-overzicht.

5.5.5 Personeel en Organisatie – (sociale paragraaf)

Deze paragraaf geeft informatie over de medewerkers, het uitgevoerde personeelsbeleid, inhuur, ziekteverzuim en ARBO gerelateerde onderwerpen.

Kerncijfers

- 69 medewerkers en een stagiaire op de loonlijst (peildatum 31-12-2022).
- De verdeling man/vrouw is 25/44.
- De gemiddelde leeftijd van de medewerkers is 45 jaar.
- Er is eind december 2022 4 FTE tijdelijke formatie (inclusief boventalligheid)
- Er is eind december 2022 9,06 fte aan formatieruimte (toegestane formatie 69,47 fte, bezetting 60,41 FTE).

Ontwikkeling van personeel

Het opleidingsbudget van 2022 is naar beneden bijgesteld in de tweede begrotingswijziging en aan het einde van 2022 niet volledig uitgeput.

MTO

In mei heeft er een MTO plaatsgevonden waarvan de resultaten zijn gedeeld met de medewerkers en het bestuur. De resultaten zijn vervolgens besproken per team. Tijdens een sessie is er aan drie collega's directe hulp geboden om uitval te voorkomen, i.v.m. op burn-out gelijkende klachten die aan het licht kwamen.

Naar aanleiding van deze besprekingen kwamen een aantal conclusies naar voren:

- De werkdruk wordt als constant hoog ervaren.
- Er wordt gedecentraliseerde en gefragmenteerde informatievoorziening ervaren.
- Binding met collega's wordt gemist (formeel en informeel).
- Medewerkers vinden het lastig elkaar aan te spreken.
- Sociale veiligheid is laag.

Acties:

- N.a.v. de opgehaalde informatie heeft er twee maal een gesprek plaatsgevonden tussen de vertrouwenspersoon, HR & communicatie. Hierin is gesproken over hoe we de binding van medewerkers kunnen bevorderen, de sociale veiligheid en over een eventuele cultuurwending (elkaar aan durven spreken end). Er is geen eenduidig advies uit naar voren gekomen. Dit heeft o.a. ook te maken met dat een cultuurwending maken met medewerkers zo maar een aantal jaar kan duren.
- Er is een overleg tussen aanspreekpunten georganiseerd met het plan deze periodiek te herhalen.
- Het Dagelijks Bestuur is door middel van een informatienota op de hoogte gesteld.

Van 16 tot 27 januari 2023 staat er een nieuw thema onderzoek werkdruk op de planning.

Functiehuis

BSOB is in februari gestart met de eerste aanzet voor een geheel nieuw functiehuis. Dit nieuwe functiehuis is de verdere uitwerking van het strategisch HRM beleidsplan, dat Berenschot heeft uitgevoerd n.a.v. het businessplan in 2021.

De concept functiebeschrijvingen zijn definitief gemaakt en zijn voorgelegd aan de OR en het Dagelijks bestuur. De OR is van mening dat de procedure volgens afspraak is verlopen. De OR adviseert het door Leeuwendaal opgezette functiehuis in werking te laten treden per 1 januari 2023.

Het Dagelijks Bestuur heeft de waardering vastgesteld op basis van het advies van de functiewaarderingsdeskundige (Leeuwendaal) en hebben de functiebeschrijvingen vastgesteld. Met ingang van 01 januari 2023 heeft BSOB een nieuw functiehuis. Er zijn twee medewerkers waar op dit moment gesprekken mee worden gevoerd, omdat de functie is komen te vervallen. Er is door een medewerker bezwaar gemaakt tegen het indelingsbesluit.

Mobiliteit en vitaliteit

Instroom en uitstroom 2022

	Aantal	Reden
In dienst	7	7 medewerkers, waarvan 2 bepaalde tijd en 1 stagiaire
Uit dienst	3	3 medewerkers, waarvan 1 door het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd en 1 door mobiliteit en 1 langdurig zieke medewerker heeft vóór de start WIA-traject, zelf ontslag ingediend.

Verlofsparen

In 2022 is de CAO WSGO gewijzigd. Vanaf dit jaar is de mogelijkheid tot verlofsparen in de CAO opgenomen. Medewerkers mogen maximaal 3600 uur verlofuren hebben.
Om in de toekomst mogelijke stuwmeren aan verlof te kunnen opvangen is er een voorziening opgesteld. BSOB maakt met de medewerkers afspraken over de verschillende verlofopties.

Inhuur

Voor tijdelijk werk tot en met schaal 10 en payrolling zijn na een aanbesteding in 2020 twee contracten afgesloten. Voor uitzenden (tijdelijk werk tot en met schaal 10) met Driessen en voor payrolling met Ziezzo Payrolling. De contracten lopen tot respectievelijk 1-4-2023 en kunnen nog maximaal 4 keer worden verlengd met 1 jaar.

In onderstaande tabel zijn de leveranciers opgenomen waarbij de inhuur >€125.000. Het totaal van de leveranciers <€125.000 bedraagt € 674.325. Dit betreffen 15 leveranciers.

Leverancier	*Bedrag*
Loket31	326.217
Bobeldijck Vastgoed BV	263.620
Eindelijk advies	197.841
Overig (per leverancier <€125.000)	674.325
Totaal	**1.462.003**

Voor de analyse van de inhuurkosten verwijzen wij naar paragraaf 7.1.

Integriteit

De 6 nieuwe medewerkers leggen na indiensttreding de eed of belofte af. Hiermee verklaren of beloven zij zich te houden aan de gedragscode die in het kader van integriteit is vastgesteld. Verder wordt tijdens een bijeenkomst aandacht besteed aan gewenste houding en gedrag. Alle zes de nieuwe medewerkers hebben in 2022 de eed of belofte afgelegd aan de directeur.

Vertrouwenspersoon

In 2022 is er vanuit BSOB geen beroep gedaan op de vertrouwenspersoon over klachten van grensoverschrijdend gedrag of meldingen over integriteitkwesties.

Sociale veiligheid op de agenda zetten

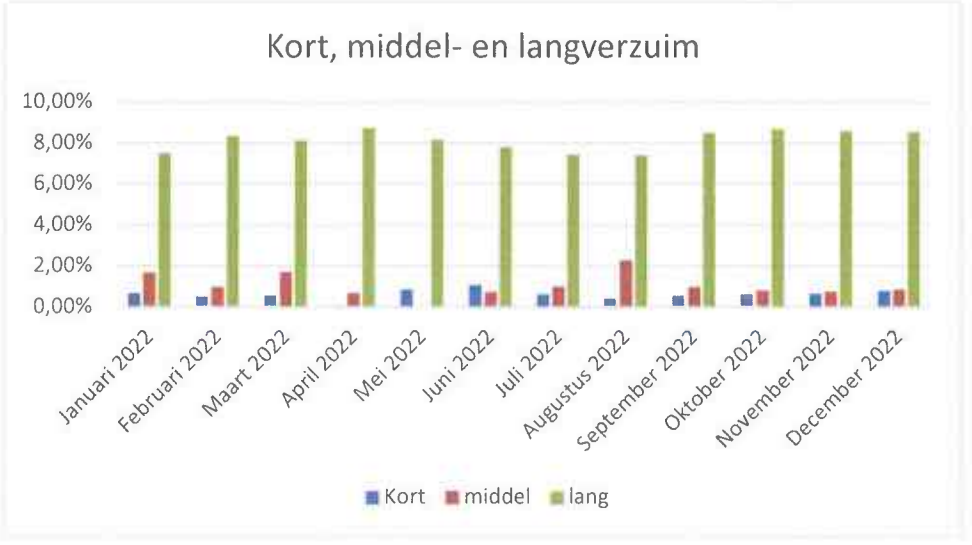
Bij geen meldingen bij de Vertrouwenspersoon, is het niet altijd vanzelfsprekend dat er geen issues zijn. De impact van sociale onveiligheid is groot. Sociale veiligheid – of eigenlijk onveiligheid – was afgelopen jaar onderwerp van gesprek. De uitzending van Boos over The Voice of Holland, incidenten in de sport- en universitaire wereld en de angst- en wegkijkcultuur bij De Wereld Draait Door (DWDD) hebben geleid tot maatschappelijke onrust.

Ook de overheid erkent het belang van een sociaal veilige werkomgeving. Dit doet zij bijvoorbeeld vanuit de Arbowet, die u als werkgever verplicht om maatregelen te nemen om het risico op psychosociale arbeidsbelasting te beperken en om te zorgen voor een sociaal veilige werkomgeving en vanuit de wet Huis voor Klokkenluiders die u als werkgever verplicht om medewerkers te beschermen bij integriteitsmeldingen.
De vertrouwenspersoon is niet alleen inzetbaar bij issues maar kan ook uitgenodigd worden om de dialoog over het bevorderen van sociale veiligheid binnen uw organisatie aan te gaan. In 2022 zijn er meerdere overleggen geweest tussen de vertrouwenspersoon en HRM.

Ziekteverzuim

De stijging van het verzuimcijfer heeft zich voortgezet in 2022. Op peildatum 31-12-2022 was het verzuimpercentage 10,17%, ten opzichte van 2021 6,8% en 2020 van 4,11%. Nog altijd heeft BSOB te maken met een aantal langdurig verzuimende medewerkers die het verzuimcijfer omhoog drukken.

Het contact met de bedrijfsarts is geïntensiveerd en een keer per kwartaal vind er een SMO (sociaal medisch overleg plaats). De lijnen zijn kort en hierdoor kan ad hoc geschakeld worden. Wanneer de medewerker gaat re-integreren vindt er om het aantal weken uren opbouw, een gesprek op kantoor plaats met de casemanagerverzuim, het aanspreekpunt en desbetreffende medewerker.

Er is bij drie medewerkers een arbeidsdeskundigonderzoek uitgevoerd en twee medewerkers hebben een tweede-spoor traject doorlopen.

Het verzuimcijfer zal in 2023 gaan afnemen, omdat een langdurig zieke net voor het WIA-traject ontslag heeft ingediend per 31-12-2022.

Hierbij een korte terugblik over 2022 van de bedrijfsarts van BSOB
Noot vooraf: omdat BSOB is overgestapt naar een nieuw systeem zijn er voor deze terugblik helaas geen gegevens per afdeling beschikbaar. Alleen een totaal overzicht van het verzuim m.b.t. de gehele organisatie.

Er is in 2022 een stijging waarneembaar tov 2021 van 3,37%.

Verzuimstatistiek
Datum 09/01/2023 11:26 **Naam werkgever** (Hierarchie) (00)-Gem. Oss - Belastingsamenwerking Oost-Brabant Datum van Januari 2022 t/m December 2022 Populatie (contractaantal) : 70

	Jan 2022 t/m Dec 2022
Populatie (uit contractaantallen)	70
Aantal ziektedagen	2205.02
Ziekteverzuim %	10,17%
Aantal meldingen	81
Aantal verzuimen vaker dan 2	13
Meldingsfrequentie	1.27

Verzuim (in dagen)verdeeld naar leeftijdsklassen en diagnosegroepen:
NB: In het algemeen ziet de bedrijfsarts slechts 20-30% van het verzuim, d.w.z. dat er bij het grootste deel van het (kort) verzuim geen diagnose door de bedrijfsarts wordt gesteld. Verder is het van belang te vermelden dat de onderzoeksgroep "slechts" 70 medewerkers betreft waardoor kleine mutaties procentueel/relatief grote(re) veranderingen te zien kunnen geven.

In de groep 45-54 jaar was het verzuim relatief het hoogst. De oorzaak lag in de categorie "Psychisch verzuim" en overig medisch. Het verzuim in de groep 55+ was lager dan andere jaren.

Verzuim verdeeld naar diagnosegroepen:
Psychische klachten: 55% (was 41% in 2021 was 10% in 2020 was 50% in 2019)
Overig medisch: 36% (was 53% in 2021 was 70% in 2020 was 40% in 2019)
Bewegingsapparaat: 9% (was 6% in 2021 was 20% in 2020 was 10% in 2019)
Opvallend is toch wel de stijging van het "psychisch verzuim". Ik hoor nog altijd van diverse medewerkers signalen over de (negatieve) gevolgen van veranderingen op het werk, verloop van personeel en toegenomen werkdruk.

Aanbevelingen:
Het is uit de cijfers duidelijk dat het psychisch verzuim weer toegenomen is. Het is wellicht goed om met de medewerkers in gesprek te gaan over werkdruk en ervaren belemmeringen op het werk. De meldingsfrequentie is 1.27. Ook dit verdient de aandacht.

Het is bekend dat psychisch verzuim ook een langere verzuimduur met zich meebrengt.

Dit verklaart dan ook de toename in het verzuim percentage.

Ik adviseer om samen na te gaan denken hoe we het psychisch verzuim gaan voorkomen. Dus om meer in te zetten op preventie. Kanttekening blijft ook dat we een aantal casussen hebben gehad in 2022 waarbij het verzuim lang was. Hier hebben we al acties op in gezet. Hopelijk gaan we dit in 2023 terug zien in de cijfers.

5.5.6 Openbaarheidsparagraaf Wet Open Overheid

De Wet open overheid (Woo) heeft sinds 1 mei 2022 de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervangen. De Woo heeft, in tegenstelling tot het passieve (op verzoek) openbaar maken van stukken en informatie onder de Wob, het karakter van actief openbaar maken door overheden c.q. bestuursorganen. Overheden/bestuursorganen dienen zelf - zonder daartoe strekkend verzoek - informatie en stukken openbaar te maken door publicatie. Voor een uitvoeringsorganisatie als BSOB raakt deze verplichting veel minder dan voor bijvoorbeeld een gemeente. BSOB voert de WOZ- en Belastingprocessen uit voor lokale overheden. Veel besluiten, zoals belastingverordeningen, maar ook de begroting en onderbouwing van de kostendekkendheid van belastingen, worden (reeds) door de deelnemers in BSOB openbaar gemaakt, waardoor BSOB dit niet meer hoeft te doen. Overigens verwijst BSOB wel op de website naar veel van deze regelingen.

BSOB maakt het eigen beleid, denk aan de Leidraad Invordering en aanwijsbeleid, en/of dat van de heffings- en invorderingsambtenaar zelf bekend via de website. Voor het overige is BSOB door de geheimhoudingsverplichtingen van de Algemene wet inzake rijksbelastingen (Awr) en de Invorderingswet 1990 eerder gehouden tot voorkoming van openbaarheid van gegevens. Voorts kent de Wet WOZ ook strikte regels voor het openbaar maken van object- en waardegegevens. Veelal mogen die slechts aan de belanghebbende worden verstrekt. Tot slot beperkt de AVG de openbaarmaking van persoonsgegevens door BSOB aan derden.

Verzoeken tot openbaarmaking van meer algemene gegevens, zoals bijvoorbeeld aantallen belastbare feiten of aantallen naheffingsaanslagen mogen wel openbaar gemaakt worden, of zijn reeds openbaar gemaakt door bijvoorbeeld de Waarderingskamer als het gaat om algemene WOZ-informatie. Ondanks de actieve openbaarmaking ontvangen verzoeken worden door het juridische team beoordeeld en van beantwoording voorzien. Het aantal Woo/Wob verzoeken in 2022 bleef beperkt tot minder dan 10.
De beslistermijn voor Woo-verzoeken is vier weken. Een termijn die met nog twee weken kan worden verlengd. Net als bij de Wob is de Wet dwangsom niet op de Woo van toepassing, maar is wel beroep mogelijk bij de bestuursrechter via de algemene kennelijke weigering tot het nemen van een besluit. Blijft een antwoord op een Woo-verzoek uit, dan kan een

belanghebbende zich dus tot de bestuursrechter wenden. Een belanghebbende kan ook in beroep als hij of zij meent dat het verzoek onterecht is afgewezen.

5.6 Verbonden partijen

BSOB heeft geen verbonden partijen.

5.7 Grondbeleid

Deze paragraaf is niet van toepassing op BSOB.

6. Projecten

6.1 Waarderen op oppervlakte

Waarderen op oppervlakte (€169.000)

Afgelopen jaar hebben burgers van de gemeenten Asten, Maashorst en Someren voor het eerst een aanslag ontvangen gebaseerd op een waardering op oppervlakte. In 2023 zullen burgers van al onze gemeenten een aanslag gebaseerd op waardering op oppervlakte ontvangen. Het project waarderen op oppervlakte is daarmee afgerond.

BAG-BGT-WOZ

Met het project Waarderen op oppervlakte is er een enorme kwaliteitsslag gemaakt voor zowel de BAG, de WOZ en bij een aantal gemeenten ook de BGT. In de toekomst zullen deze basisregistraties steeds dichter bij elkaar komen waardoor het borgen van de behaalde kwaliteit zeer belangrijk is. Dit wordt o.a. gedaan door iedere mutatie uit de BAG te verwerken in de WOZ. Authentieke gegevens uit de basisregistratie BAG moeten wettelijk verplicht gebruikt worden door de WOZ. Een correcte waardering in de WOZ is daardoor afhankelijk van de kwaliteit van de authentieke gegevens in de BAG. Helaas blijken de mutaties die worden doorgevoerd in de BAG bij lang niet iedere gemeente altijd te kloppen en daarmee onbetrouwbaar voor de waardering in de WOZ.

Dit zorgt voor een groter aantal mutaties dan nodig en meer tijd voor het beoordelen van de mutaties. Wanneer een gegeven uit een basisregistratie namelijk niet correct blijkt te zijn moet er ook een terugmelding worden gedaan aan de bronhouder om dit gegeven te laten wijzigen. Dit zorgt voor onnodig dubbel werk aan beide kanten en achterstanden in de verwerking bij de WOZ. Wij merken dat de bezetting bij sommige deelnemers om dit adequaat en tijdig uit te voeren vaak ontbreekt.
BSOB wil graag meedenken of wij niet een gedeelte van deze taken voor enkele deelnemers kunnen overnemen. Door het anders inrichten van de processen bij BAG, BGT en WOZ kan er efficiënter gewerkt worden. Denk hierbij aan het in één keer bepalen van de gebruiksoppervlakte voor BAG en WOZ en het beoordelen van de mutatiesignalering voor BAG en WOZ.

Inmiddels is er een pilot gestart met gemeente Deurne voor het beoordelen van de mutatiesignalering en zijn er meerdere gemeenten waarbij we zelf de tekeningen uit het systeem halen. Bij gemeente Bernheze bepalen we de totale gebruiksoppervlakte van verblijfsobjecten vanuit nieuwe vergunningen (woningen en niet-woningen) en van verblijfsobjecten waarbij wij vanuit de WOZ-processen een andere gebruiksoppervlakte constateren.

6.2 Masterplan automatisering

Wat is er gerealiseerd?

- De Procesoptimalisaties met GouwIT zijn nagenoeg afgerond.

Er is een plan van aanpak opgesteld voor de optimalisatie van de werkprocessen bij BSOB. Vanuit de samenwerking tussen GouwIT en BSOB is de behoefte ontstaan om hier gezamenlijk naar te kijken. Dit heeft voor beide partijen als voordeel dat er meer inzicht komt over het gebruik van Gouw Belastingen, waarbij zoveel mogelijk verbeteringen door beide partijen doorgevoerd zullen worden om de werkprocessen efficiënter te maken. Op 3 onderwerpen na hebben de optimalisatiesessies tussen GouwIT en BSOB plaatsgevonden, waarbij de informatie onderlig is uitgewisseld en de verbeterideeën zijn opgehaald.

- De directe koppeling vanuit Gouw Belastingen met de Basisregistratie personen (BRP) en vernieuwde Basisregistratie Kadaster (BRK Levering 2.0) is gerealiseerd, er moeten nog war kleine verbeteringen doorgevoerd worden maar gesteld kan worden dat de nieuwe koppelingen naar behoren werken.
- Het project voor het verbeteren en uitbreiden van het koppelvlak tussen Gouw Belastingen en OrtaX via XML berichtenverkeer is gestart.
- Waterbank: het nieuwe waterbankscherm is in gebruik genomen echter zijn er meer kinderziektes dan vooraf verwacht, de afgelopen maanden is er meedere malen door GouwIT en BSOB hiervoor samengezeten en zijn aanpassingen doorgevoerd. Helaas kan nog net gsteld wordne dat het scherm functioneert zoals bedoeld.

Continue actiepunten

- Migratie naar en optimalisatie van werkzaamheden naar Gouw7r2.

Nog niet alle schermen, processen/koppelingen/ functionaliteiten zijn gemigreerd naar Gouw7r2. Het tempo wordt grotendeels bepaald door GouwIT. Iedere migratie brengt kinderziektes met zich mee, maar wanneer deze allemaal opgelost zijn, brengt de algehele migratie naar verwachting (zie businesscase) een besparing van 4 fte met zich mee. Dat betekent dat we pas na uitvoering en volledige toepassing werkelijk kunnen constateren dat we de gewenste en geplande 4 fte besparing hebben bereikt. Het tempo van de doorvoering van alle gewenste conversies wordt echter sterk door Gouw bepaald.

- ELT-tooling, automatiseren handmatige werkzaamheden

Als alle binnen afzienbare tijd uitvoerbare aanpassingen/mogelijkheden binnen Gouw zijn benut, wordt onderzocht of er nog optimalisaties voor een proces zijn buiten de belastingapplicatie om. We spreken dan van nieuwe robots. De verandering van het 2e kwartaal, zoals eerder gecommuniceerd in Burap 1 2022, naar het 4e kwartaal 2022 heeft te maken met aanpassingen in Gouw7 die eerst moeten zijn uitgevoerd. Inmiddels is gebleken dat het inzetten van ELT-tooling nog verder naar achter geschoven dent te worden omdat de samenwerking met Gouw boven verwachting is gebleken. Bovendien heeft het de voorkeur om zoveel mogelijk van de verbeteringen en/of aanpassingen in het

belastingpakket door te voeren omdat het de meest duurzame en langetermijn oplossingen zijn. De werkzaamheden hebben nog niet plaatsgevonden in 2022 waardoor we de begrootte kosten ad. € 37.500,- ook nog niet hebben gemaakt.

Financieel overzicht Business Case/Toekomstscenario 3

Het masterplan automatisering is onderdeel van de businesscase/toekomstscenario 3 van het rapport Berenschot. In onderstaand overzicht zijn de begrote kosten uit de 2e BW 2022 opgenomen. In 2022 zijn er tot op heden voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd die nog niet tot kosten hebben geleid. Wel is er opdracht gegeven aan Gouw om aanpassingen te verrichten, dit heeft echter nog niet tot aanvullende kosten geleid. Daarom is er in onderstaande tabel te zien dat er een onderschrijding is van de kosten.

Referentie	Omschrijving	2e BW 2022	Realisatie 2022	Afwijking realisatie - 2e BW 2022
A	Werk-naar-werk/taakstellling		-	-
B	Extra FTE's ICT	68.685	73.928	5.243
C	Kosten verdergaande automatisering 1)	37.500	-	37.500-
	Toekomstscenario 3	**106.185**	**73.928**	**32.257-**

Dat er in 2022 een onderschrijding is van de kosten wil niet zeggen dat deze kosten verschuiven naar 2023.

Wat is er gerealiseerd?

- **Nieuw functiehuis**

Zoals in Burap I toegelicht, is BSOB in februari gestart met de eerste aanzet van het nieuwe functiehuis. Deze is vastgesteld door het DB en de indelingsbrieven zijn op 19 december aan de medewerkers uitgedeeld. Gebleken is dat twee collega's niet ingedeeld konden worden omdat hun functie is komen te vervallen. Met deze medewerkers zijn gesprekken gaande om samen tot de meest gewenste oplossing te komen waarbij uiteraard zoveel als mogelijk rekening wordt gehouden met de wensen en voorkeuren van de betreffende medewerkers.

- **In mei is een nieuwe medewerker ICT gestart.**

Zij houdt zich bezig met een nieuwe BI (business information model). Zoals hierboven beschreven bij hoofdstuk 5.5.3. De daarin beschreven activiteiten zijn ingezet door een extern bureau. Door het niet kunnen invullen van de tweede vacature is gekozen om dit gedeeltelijk extern te beleggen binnen het daarvoor beschikbaar gestelde budget. De onderschrijding van het budget wordt niet gecompenseerd door extra inzet in 2023.

- **Onder deze referentie vallen de kosten horende bij het businessplan automatisering.**

Op dit moment zijn in 2022 voornamelijk voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd en zijn er daarom geen kosten gemaakt. Voor uitgebreidere toelichting, zie de tekst uit deze paragraaf[2]. Omdat er mogelijk meer automatiseringsslagen binnen Gouw uitgevoerd

[2] In de kadernota 2023 werden dit kosten robots genoemd. Omdat hier mogelijk in de toekomst ook andere kosten van verdergaande automatisering onder vallen is de term aangepast naar kosten verdergaande automatisering.

kunnen worden, in plaats van het maken van robots, én er in 2023 reeds onderhoudskosten voor de robots begroot zijn, leidt de onderschrijding van deze kosten niet automatisch tot hogere kosten in 2023.

Business Case

Voor de volgende rapportages zal de paragraaf die betrekking heeft op de Business Case worden uitgebreid met een meerjarig overzicht. Hieronder een aantal zaken die als thema's benoemd zijn in de Business Case:

- **Nieuw functiehuis**

De nieuwe functies zijn vastgesteld en worden per 1 januari 2023 van kracht. Zie hierboven hoofdstuk 5.5.5. 'Personeel en Organisatie'.

- **De gekozen richting in de businesscase is gericht op maximale efficiëntie door middel van onder andere automatiseringstoepassingen.**

De volgorde hierin is zoals eerder bericht, aanpassingen in de software van GouwIT, het schrijven van query's en als laatste, daar waar de eerder twee genoemde geen oplossingen bieden of nog niet kunnen bieden, het robotiseren van de workflow.
We zijn verheugd te kunnen melden dat onze applicatieleverancier Gouw besloten heeft een aantal van de rpa's (robots) die we graag zouden willen inzetten en eentje die we al succesvol hebben ingezet nu gaan implementeren in de applicatie. Dat is natuurlijk het ultieme doel. Dit is ook de reden dat we niet de uitputting van de financiën beschikbaar voor de rpa's hebben gehaald.

- **Een aantal efficiencyslagen zijn doorgevoerd**

Echter de impact daarvan is moeilijk meetbaar omdat wij een groot aantal langdurig zieken hebben. De efficiencyslagen gerealiseerd binnen Gouw vangen gedeeltelijk het werk van de langdurige zieke werknemers op. Binnen het team Bezwaar en Beroep zijn de bestaande rpa's verbeterd en weer efficiënter geworden. Hetgeen heeft geresulteerd dat we ondanks een toename van 30% bezwaren geen extra personele inzet nodig hebben gehad. Binnen de teams heffen en gegevensbeheer zijn we op dit moment met meerdere processen bezig om die te verbeteren. Dit gebeurt in samenwerking met Gouw. De impact is nu wel merkbaar, maar het effect zal meer in 2023 vallen. Ook binnen het team innen zijn stappen gezet met rpa en Gouw samen om in eerste instantie het kwijtscheldingsproces verder te automatiseren.

6.3 Toeslagaffaire

In 2020 is de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT) opgericht. Mensen die mogelijk slachtoffer zijn geworden van de acties van de Belastingdienst inzake het toekennen en vervolgens terugvorderen van de kinderopvangtoeslag kunnen zich bij deze instantie aanmelden. Maandelijks ontvangt BSOB lijsten van mogelijk gedupeerden, gedupeerden en niet-gedupeerden.

Begin 2023 heeft BSOB jaarlijsten ontvangen van UHT met de gedupeerden. Inmiddels zijn de openstaande vorderingen van de jaren 2020 en ouder van deze groep kwijtgescholden. Via accountmanagement zijn de gemeentelijke deelnemers geïnformeerd over het aantal gedupeerden over de jaren 2021 en 2022 met de bijbehorende vergoeding en daarnaast over het bedrag aan belastingopbrengsten dat is kwijtgescholden. Deze informatie is nodig om de tegemoetkoming bij het Rijk te kunnen indienen. Afgesproken is dat de deelnemers de vergoeding per gedupeerde aan BSOB doorstorten omdat de werkzaamheden door BSOB zijn uitgevoerd.
Waterschap Aa en Maas kan op basis van onderstaande gegevens de tegemoetkoming indienen.

	Aantallen			**Bedragen**		
	Gemeenten	**Waterschap Aa en Maas**	**Totaal**	**Gemeenten**	**Watersch ap Aa en Maas**	**Totaal**
Gedupeerd in 2021	110	384	**494**	16.500	38.400	**54.900**
Gedupeerd in 2022	41	137	**178**	6.150	13.700	**19.850**
Totaal gedupeerden	**151**	**521**	**672**	**22.650**	**52.100**	**74.750**
Bedrag kwijtgescholden in 2022				**24.399**	**51.846**	**76.245**

7. Jaarrekening

In deze paragraaf worden tabellen gebruikt. Voor de leesbaarheid adviseren wij u om het zoomniveau van uw beeldscherm te vergroten.

7.1 Het overzicht en toelichting van baten en lasten / Verschillenanalyse

Exploitatielasten (*€1.000)			Vastgestelde B2022	2e BW 2022	Realisatie 2022	Verschil Realisatie 2022- 2e BW 2022	Realisatie 2021
Overhead	Lonen en salarissen		1.552	1.584	1.642	58	1.412
	Overige personeelskosten		325	216	325	109	291
	Inhuur personeel			141	117	-23	55
	Kapitaallasten	Andere vaste bedrijfsmiddelen, afschrijving Rente	70	70	70		88
	Automatiseringskosten		550	568	498	-70	450
	Uitvoeringskosten	Kosten betalingsverkeer	1	1	1		1
	Huisvestingskosten		357	205	205		294
	Duurzame goederen		5	5	1	-3	
	Algemene kosten		234	257	148	-109	232
	Onvoorzien		50	36		-36	
	Uitbestede diensten		536	609	575	-34	563
	Repro- en portokosten						
	Taakstelling/effecten Robotisering		68				
	Totale lasten		3.746	3.692	3.584	-108	3.387
	Overige opbrengsten	Overige baten		-3	-75	-72	-482
	Rentebaten				-23	-23	
	Opbrengsten invordering			-5	-5	-1	-2
	Totale baten			-7	-103	-96	-484
		Totale lasten overhead	3.746	3.685	3.480	-204	2.903
		Doorbelasting lasten overhead	-3.746	-3.685	-3.480	204	-2.903
		Saldo lasten overhead	-	-	-	-	-
Waarderen	Lonen en salarissen		1.346	1.273	1.293	20	1.307
	Overige personeelskosten			22	24	2	25
	Inhuur personeel		728	1.191	1.100	-91	1.113
	Automatiseringskosten		175	192	212	21	212
	Uitbestede diensten			25	26	2	
	Repro- en portokosten		5	12	33	21	13
	Uitvoeringskosten	Proceskostenvergoedingen	660	450	517	67	367
	Totale lasten		2.914	3.165	3.206	41	3.037
	Overige opbrengsten	Opbrengst mutatiesignalering		-17		17	-37
		Opbrengst waarderen op oppervlakte		-169	-169		-484
		Overige baten			-16	-16	-18
	Totale baten			-186	-185	1	-539
		Directe lasten waarderen	2.914	2.979	3.021	42	2.498
		Doorbelasting lasten overhead	1.764	1.745	1.648	-97	1.337
		Totale lasten Waarderen	4.678	4.724	4.669	-55	3.835

Heffen	Lonen en salarissen		1.241	1.023	1.013	-10	1.140
	Overige personeelskosten			19	23	4	20
	Inhuur personeel		60	143	156	13	146
	Automatiseringskosten		73	65	64	-1	73
	Repro- en portokosten		252	321	328	7	339
	Totale lasten		1.626	1.570	1.584	14	1.719
	Overige opbrengsten	Overige baten		-3	-2	1	-3
	Totale baten			-3	-2	1	-3
		Directe lasten Heffen	1.626	1.567	1.582	15	1.716
		Doorbelasting lasten overhead	1.526	1.510	1.426	-84	1.220
		Totale lasten Heffen	3.152	3.077	3.008	-69	2.935
Innen	Lonen en salarissen		327	301	313	12	280
	Overige personeelskosten			4	8	3	6
	Inhuur personeel			76	89	13	47
	Repro- en portokosten		59	97	83	-14	103
	Uitvoeringskosten	Abonnement Inlichtingenbureau	11	10	10		10
		Incasso- en deurwaarderskosten	191	115	121	6	113
		Kosten betalingsverkeer	147	135	137	2	133
		Uitvoeringskosten kwijtschelding	38	25	23	-2	21
	Totale lasten		773	764	783	19	713
	Overige opbrengsten	Detacheringsvergoeding			-12	-12	
	Totale baten				-12	-12	
		Directe lasten Innen	773	764	771	6	713
		Doorbelasting lasten overhead	456	430	406	-24	346
		Totale lasten Innen	1.229	1.194	1.177	-17	1.059
Gerealiseerd saldo baten en lasten			9.059	8.995	8.854	-141	7.830
	Deelnemersbijdragen	(incl. BTW)	9.814	9.711	9.711		9.425
	BTW eindgebruiker	Exploitatie	755	716	661	-55	657
	BTW eindgebruiker	Investeringsvoorstel					
Gerealiseerd totaalsaldo baten en lasten					196	196	938
	Voorgesteld						
	Toevoeging aan bestemmingsreserve						
	Onttrekking aan bestemmingsreserve						
Gerealiseerd resultaat					196	196	938

Saldo baten en lasten (*€1.000)	Realisatie 2021	Vastgestelde Begroting 2022	2e BW 2022	Realisatie 2022	Verschil Realisatie en 2e BW 2022
Lonen en salarissen	4.139	4.466	4.181	4.261	80
Inhuur personeel	1.361	788	1.551	1.462	-89
Overige personeelskosten	342	325	261	380	119
Uitbestede diensten	563	536	634	602	-32
Uitvoeringskosten	646	1.046	736	808	72
Automatiseringskosten	736	798	825	775	-50
Taakstelling/effecten Robotisering		68			
Algemene en overige kosten	1.070	1.033	1.003	868	-135
Algemene kosten	*232*	*234*	*257*	*148*	*-109*
Andere vaste bedrijfsmiddelen, afschrijving	*88*	*70*	*70*	*70*	
Duurzame goederen		*5*	*5*	*1*	*-3*
Huisvestingskosten	*294*	*357*	*205*	*205*	
Onvoorzien		*50*	*36*		*-36*
Repro- en portokosten	*455*	*317*	*430*	*444*	*13*
Overige opbrengsten	-1.024		*-192*	-274	-82
Rentebaten				-23	-23
Opbrengsten invordering	-2		*-5*	-5	-1
Netto-kosten	**7.830**	**9.059**	**8.995**	**8.854**	**-141**

De meest significante afwijkingen worden hieronder toegelicht.

Analyse inhuur – salarissen (€ 9.000 voordeel)

FTE

In onderstaande tabel is de formatie (bezetting en vacatureruimte) opgenomen.

	Bezetting 31-12-2022	**Verdeling Bezwaar en beroep**	**Bezetting 2022 (na verdeling Bezwaar en beroep)**	**Formatie-ruimte**	**Toegestane formatie 2022**
Overhead	18,82	0,50	19,32	5,19	24,52
Beroep en Bezwaar	3,00	-4,00	-1,00	1,00	-
Waarderen	18,11	2,50	20,61	0,68	21,29
Heffen	15,16	1,00	16,16	2,26	18,42
Innen	5,32	-	5,32	-0,07	5,25
Totaal	**60,41**	**0,00**	**60,41**	**9,06**	**69,47**

Er is één persoon (conform voorgaand jaar) op een tijdelijke formatieplaats aangenomen, ter ondersteuning van en vallend onder het budget inhuur wegwerken achterstanden. Deze formatieplaats is niet in bovenstaand overzicht opgenomen, om zo een consistente doorbelasting te waarborgen.

Ook zijn er 3 personen als bovenformatief op tijdelijke formatie geplaatst, om zo te voorkomen dat de kosten van deze formatie op de processen drukken en doorwerken in de kostenverdeelmethode /deelnemersbijdrage.

	Tijdelijke formatie (inclusief boven-formativiteit)
Overhead	3,00
Beroep en Bezwaar	
Waarderen	0,60
Heffen	0,40
Innen	
Totaal	**4,00**

	2e BW 2022			Realisatie 2022			Afwijking realisatie - 2e BW 2022		
* €1.000	Lonen en salarissen	Inhuur personeel	Totaal	Lonen en salarissen	Inhuur personeel	Totaal	Lonen en salarissen	Inhuur	Totaal
Overhead	€ 1.584	€ 141	€ 1.725	€ 1.642	€ 117	€ 1.760	€ 58	-€ 23	€ 35
Waarderen	€ 1.273	€ 1.191	€ 2.464	€ 1.293	€ 1.100	€ 2.393	€ 20	-€ 91	-€ 71
Regulier proces	*€ 1.265*	*€ 1.030*	*€ 2.295*	*€ 1.285*	*€ 939*	*€ 2.224*	*€ 20*	*-€ 91*	*-€ 71*
Waarderen op oppervlakte	*€ 7*	*€ 161*	*€ 169*	*€ 7*	*€ 161*	*€ 169*	*€*	*€*	*€*
Heffen	€ 1.023	€ 143	€ 1.165	€ 1.013	€ 156	€ 1.168	-€ 10	€ 13	€ 3
Innen	€ 301	€ 76	€ 377	€ 313	€ 89	€ 402	€ 12	€ 13	€ 25
Totaal	**€ 4.181**	**€ 1.551**	**€ 5.732**	**€ 4.261**	**€ 1.462**	**€ 5.723**	**€ 80**	**-€ 89**	**-€ 9**

Algemeen

Het CAO-overleg over de CAO 2023 ging helaas niet zoals gewenst. Eind 2022 hebben de werkgevers VNG en WSGO daarom met de vakbonden afgesproken om de medewerkers een eenmalige uitkering te geven. De eenmalige uitkering was afhankelijk van het inkomen €750 of €375. De totale kosten voor BSOB bedroegen €38.000.

Overhead (€35.000 nadeel)

De overschrijding van de lonen en salarissen ten opzichte van de 2e BW 2022 wordt deels veroorzaakt door verkoop van verlofuren, deels door een onjuiste aanname bij het opstellen van de 2e BW 2022 en door de verrekening van de eindheffing WKR 2022. Daarnaast is er een onderschrijding op inhuur.

Waarderen (€71.000 voordeel)

Regulier proces

De onderschrijding ten opzichte van de 2e BW 2022 is voornamelijk omdat er strak gestuurd is om de externe inhuur zo min mogelijk in te zetten.

Waarderen op oppervlakte

Bij het opstellen van de 2e BW 2022 was het project waarderen op oppervlakte nagenoeg financieel afgerond. De realisatie is daarom conform begroting.

Heffen (€3.000 nadeel)

De realisatie van de overhead is nagenoeg conform 2e BW 2022.

Innen (€25.000 nadeel)

Zowel de realisatie van de lonen en salarissen als de realisatie van de inhuur van innen ligt hoger dan de 2e BW 2022 (€13.000 respectievelijk €13.000 overschrijding). De overschrijding op de lonen en salarissen wordt veroorzaakt door diverse afwijkingen op persoonsniveau, onder andere door de eenmalige uitkering.

Overige personeelskosten: (€119.000 nadeel)

De overschrijding van de overige personeelskosten wordt voornamelijk veroorzaakt door de volgende posten:

- Dotatie voorziening verlofsparen ad €106.864
- Correctie/dotatie voorziening RVU o.b.v. gewijzigde tarieven ad €14.344

Uitbestede diensten (€32.000 voordeel)

De realisatie van de uitbestede diensten ligt €32.000 lager dan opgenomen in de 2e BW 2022. De onderschrijding wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere kosten juridische adviezen dan begroot (€15.000 lager dan begroot in de 2e BW 2022). Daarnaast zijn er lagere kosten dan begroot in de 2e BW 2022 voor ondersteuning communicatie en ondersteuning van de (professionalisering van de) inkooporganisatie.

Uitvoeringskosten (€72.000 nadeel)

De hogere realisatie van de uitvoeringskosten, ten opzichte van de 2e BW 2022 wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere proceskostenvergoedingen (+ €67.000), doordat in 2022 een verhoogd aantal bezwaren is ingediend. Tevens zijn de tarieven van de proceskosten aangepast, waardoor er een incentive is om bezwaar en beroep in te dienen. Conform de systematiek in 2021 worden de uitbetalingen tot en met maart 2023 verwerkt in de kosten 2022.

Automatiseringskosten (€50.000 voordeel)

De onderschrijding van de automatiseringskosten (ten opzichte van de 2e BW 2022) wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere consultancykosten, omdat er geen uitgaven geweest zijn voor de procesoptimalisatie van het masterplan automatisering (ad. €37.500).

Algemene kosten en overige kosten (€135.000 voordeel)

Algemene kosten (€109.000 voordeel)

In 2022 heeft de commissie BBV een uitspraak gedaan over het momentum van het nemen van de accountantskosten. Het toepassen van deze uitspraak leidt tot lagere algemene kosten van €67.000. Dit betreft een boekhoudkundige verwerking wat een incidenteel/eenmalig voordeel oplevert.
Daarnaast zijn er lagere kosten voor MijnOverheid (€16.500) en lagere telefoonkosten (€17.000).

Onvoorzien (€36.000 voordeel)

De post onvoorzien is in 2022 niet gebruikt. Er zijn vooral onderschrijdingen op de 2e BW 2022. De diverse in omvang beperkte overschrijdingen zijn geboekt op de juiste kostencategorie.

Overige opbrengsten (€82.000 voordeel)

De opbrengsten van de toeslagenaffaire (ter compensatie van de uitvoeringskosten) (ad €75.000) zijn verwerkt onder de overige opbrengst, wat resulteert in een hogere opbrengst dan begroot in de 2e BW 2022.

Rentebaten €23.000 voordeel

Vanaf Q4 2022 ontvangt BSOB weer rentebaten, dit was nog niet bekend bij het opstellen van de 2e BW 2022 en leidt daarom tot hogere opbrengsten dan begroot.

Incidentele baten en lasten

In het gerealiseerd saldo baten en lasten zit een totaal van € 311.000 aan incidentele lasten en baten opgenomen. Dit betreft de volgende posten:

Exploitatiekosten: (*€1.000)	Realisatie
Saldo van baten en lasten	**8.854**
Incidenteel	311
Structureel	8.543

Toelichting incidentele baten en lasten	
Uitkering/regeling voormalig personeel	59
Dotatie verlofsparen	107
Kosten waarderen op oppervlakte	169
Opbrengsten waarderen op oppervlakte	-169
Lagere kosten accountantscontrole	-67
Opbrengsten toeslagaffaire	-75
Professionalisering inkoopfunctie	63
Advertentiecampagne NCNP	25
Wegwerken achterstanden	161
Incidentele CAO-uitkering	38
Totaal	**311**

Naast bovenstaande incidentele kosten zijn er ook afwijkingen op de begroting waar niet/in mindere mate op gestuurd kan worden. Deze kosten zijn incidenteel maar hebben een

structurele basis. Een voorbeeld hiervan is inhuur/uitbesteding als gevolg van ziekte en uitdiensttreding. Een ander voorbeeld zijn de proceskostenvergoedingen.

7.2 Toerekening naar programmaonderdeel

De directe kosten worden zoveel mogelijk direct aan de programmaonderdelen toegerekend. Conform de vastgestelde kostenverdeelsystematiek worden de kosten van de overhead op basis van fte's verdeeld over de primaire processen.

7.3 BTW en VPB

Gedurende het jaar boekt BSOB de BTW die in rekening wordt gebracht apart.
Na afloop van het kalenderjaar wordt de BTW (de zogenoemde doorgeschoven BTW) aan de deelnemers bij de eindafrekening in rekening gebracht op basis van de financiële bijdragen van de deelnemers.

De deelnemer verwerkt deze rekening in de opgaaf voor het BTW compensatiefonds (BCF). De doorschuif BTW werkt alleen voor deelnemers die zelfstandig recht hebben op compensatie van BTW en dus niet voor het waterschap.

Met betrekking tot de VPB kan BSOB voor de activiteiten 'waarderen ten behoeve van de Wet WOZ' en 'heffen en innen van gemeente- en waterschapsbelastingen' - aanspraak maken op een of meerdere objectieve vrijstellingen.

7.4 De balans

Balans per 31 december 2022 (*€1.000)							
Ref	Activa	31-dec-22	31-dec-21	Ref	Passiva	31-dec-22	31-dec-21
	Machines, apparaten en installaties	12	4		Bestemmingsreserve	760	305
	Overige materiële vaste activa	136	205		Resultaat boekjaar	196	938
1	**Materiële vaste activa**	**147**	**209**	6	**Eigen vermogen**	**956**	**1.243**
					Voorziening RVU	179	120
					Voorziening verlofsparen	107	
				7	**Voorzieningen**	**286**	**120**
	Totaal vaste activa	**147**	**209**		**Totaal vaste passiva**	**1.242**	**1.363**
2	Vorderingen op openbare lichamen	102	651	8	Overige schulden	265	336
3	Overige vorderingen	22	1				
4	Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	16.226	15.096				
	Totaal uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**16.350**	**15.748**		**Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar**	**265**	**336**
4	Liquide middelen	42		9	Overlopende passiva	15.189	14.860
5	Overlopende activa *	156	603				
	Totaal vlottende activa	**16.548**	**16.350**		**Totaal vlottende passiva**	**15.453**	**15.196**
	Totaal activa	**16.696**	**16.559**		**Totaal passiva**	**16.696**	**16.559**

*) Recht op verliescompensatie krachtens de Wet op VPB 1969

7.5 Toelichting op de balans

BSOB heeft per 31 december 2022 een voordelig resultaat van € 196.441 (voor resultaatsbestemming) behaald. Het voorstel tot resultaatsbestemming is om het resultaat uit bedrijfsvoering ad € 196.441 af te rekenen met de deelnemers.

Hieronder wordt een uiteenzetting gegeven van de afzonderlijke balansposten.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn overeenkomstig met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschafwaarde, verminderd met afschrijvingen en investeringssubsidies (indien van toepassing). De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire methode op basis van de verwachte economische levensduur (netto-methode). Voor activa die gedurende het jaar in gebruik worden genomen, start de afschrijvingsperiode 1 januari van het jaar erop. De materiële vaste activa worden lineair afgeschreven op basis van de geschatte economische levensduur van 5 respectievelijk 10 jaar. In geval een actief binnen deze periode buiten gebruik wordt gesteld, wordt de - op dat moment geldende - restantboekwaarde in een keer afgeschreven. Er is rekening gehouden met duurzame waardeverminderingen.

Vorderingen (zowel op openbare lichamen als overige vorderingen)

Vorderingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen wegens verwachte oninbaarheid. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar en overlopende activa

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar en overlopende activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat na bestemming volgend uit de programmarekening.

Voorziening

De voorzieningen worden tegen nominale waarde gewaardeerd. Met betrekking tot de voorziening RVU is het effect van de tijdswaarde niet materieel. De voorziening verlofsparen wordt niet contant gemaakt conform, in overeenstemming met uitspraken van de commissie BBV.

Overige schulden

De overige schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overlopende passiva

Voor zover in het bovenstaande niet anders is aangegeven worden activa en passiva gewaardeerd tegen nominale waarde.

Wijze van resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld volgens het principe van het 'Stelsel van baten en lasten'. In het stelsel van baten en lasten worden uitgaven en inkomsten toegerekend aan de jaren waarop ze betrekking hebben. Onder baten worden verstaan de opbrengsten uit dienstverlening als gemeenschappelijke regeling aan de deelnemers plus de overige baten die rechtstreeks aan het jaar zijn toe te rekenen en die in het jaar als gerealiseerd kunnen worden beschouwd. Verwachte baten zijn voorzichtigheidshalve niet als baten verantwoord. De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen voor waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.
Bovenstaande grondslag met betrekking tot de lasten wordt vanaf boekjaar 2022 ook toegepast op de accountantskosten. In eerdere boekjaren werden de accountantskosten verantwoord in het boekjaar waarover de controle plaatsvond. Deze stelselwijziging heeft plaatsgevonden naar aanleiding van nadere duiding van de commissie BBV.
Baten worden verantwoord in het jaar waarin de goederen zijn geleverd, c.q. de diensten zijn verricht. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn.

Resultaatbestemming

Conform het BBV worden de mutaties in de reserves, zowel bij de begroting als de jaarrekening, separaat verantwoord.

7.5.1 Vaste activa

Staat van vaste activa * €1	Boekwaarde 01-01-2022	Investeringen 2022	Desinvesteringen 2022	Afschrijvingen 2022	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2022
Machines, apparaten, installaties							
Telefooninstallatie	-			-			-
Verbouwing Oss	3.812			1.271			2.541
OHW Bedrijfsmiddelen	-	9.200		-			9.200
Totaal machines, apparaten, installaties	3.812	9.200	-	1.271	-	-	11.741
Overige materiele vaste activa							
Belastingapplicatie	-			-			-
Waarderingsapplicatie	-			-			-
Documentmanagement systeem	-			-			-
Digitale balie	-			-			-
Portal	-			-			-
Synchronisatie portal	-			-			-
Webis notaris	-			-			-
Harmonisatie	-			-			-
Qlikview	-			-			-
GOUW WOZ 7	-			-			-
Waterbank ICT	-			-			-
Investering Landelijke Voorziening	9.637			9.637			-
Investering Qlikview	4.660			4.660			-
Klantdossier	5.096			2.548			2.548
Qlikview upgrade	10.534			5.267			5.267
AFAS Boekhoudsysteem	7.793			3.896			3.896
Applicatie waarderen op oppervlakte	18.234			9.117			9.117
Gouw7R2	135.997			33.999			101.998
Migratie Gouw_aanvulling Gouw7R2	-	12.890		-			12.890
OHW Software	-	-		-			-
Totaal overige materiële vaste activa	191.951	12.890	-	69.125	-	-	135.716
Totaal materiële vaste activa	195.763	22.090	-	70.396	-	-	147.457

* Gouw7

In 2022 zijn er nieuwe modules van Gouw7 geïmplementeerd en afgerond. Daarom is de €12.890 die vorig jaar opgenomen was onder de OHW, in 2022 geactiveerd. De afschrijving hiervan start in 2023.

Investering Verbouwing

Daarnaast is er €9.200 aan investeringen voor de verbouwing verantwoord onder de OHW. Hiervoor ligt een investeringsvoorstel bij het algemeen bestuur van maart 2023. Door de trage onderhandelingen kon hiervoor niet eerder een investeringsvoorstel geschreven worden.

Investering BRP-koppeling

Het door het bestuur op 12 december 2022 goedgekeurde investeringsvoorstel bedroeg €36.696.Het project zal in 2023 gestart én afgerond worden. De status van het investeringsvoorstel is als volgt:

Kredietbedrag:	€ 36.696
OHW software	€ 0-
Restant kredietbedrag	€ 36.696

De vaste materiële activa betreffen goederen met een economisch nut conform de Nota afschrijvings- en activeringsbeleid BSOB.

7.5.2 Vorderingen openbare lichamen

Het saldo vorderingen openbare lichamen wordt bepaald door de verstuurde facturen welke per 31 december 2022 nog niet ontvangen zijn. Deze betreffen diverse facturen, zoals kosten voor het communicatie-project NCNP.

In onderstaande tabel zijn de vorderingen per openbaar lichaam opgenomen.

Vorderingen openbare lichamen	2022	2021
Waterschap Aa en Maas	2.345	19.051
Gemeente Asten	2.457	3.104
Gemeente Bernheze		
Gemeente Boekel		
Gemeente Deurne		4.453
Gemeente Gemert-Bakel	6.664	4.160
Gemeente Laarbeek	21.367	
Gemeente Maashorst	3.244	
Gemeente Oss	53.170	12.863
Gemeente Sint Anthonis		583.526
Gemeente Someren	2.673	2.615
Gemeente Uden		20.856
GR BWB	1.898	
BSGR	1.505	
BsGW	1.898	
GBTwente	1.898	
Noordelijk Belastingkantoor	1.505	
SVHW	1.505	
Totaal	102.130	650.627

7.5.3 Overige vorderingen

Dit betrof zowel in 2021 als in 2022 ontvangen credit-facturen.

7.5.4 Geldelijke middelen

De geldelijke middelen bestaan uit de saldi van de belastinggelden en de saldi van de rekening-courant. De geldelijke middelen bestaan uit de liquide middelen en de uitzettingen van 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar.

Geldelijke middelen (*€1.000)	2022	2021
Saldo Kas		
Lopende Rekening	39	-3
Liquide middelen Belastinggelden	*39*	*-3*
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een		
rentetypische looptijd korter dan één jaar	14.637	14.292
Belastinggelden	**14.676**	**14.289**
Saldo Kas		
Lopende Rekening	3	2
Liquide middelen Rekening-Courant	*3*	*2*
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een		
rentetypische looptijd korter dan één jaar	1.589	804
Rekening-Courant	**1.592**	**806**
Totaal Geldelijke middelen	16.268	15.096

Decentrale overheden zijn verplicht om hun overtollige middelen in 's Rijks schatkist aan te houden. Om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen is er een drempelbedrag, afhankelijk van het begrotingstotaal, dat buiten de schatkist mag worden gehouden. Dagelijks wordt er op een vast moment afgeroomd waardoor er op enig moment een negatief saldo kan ontstaan.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1.000)				
2022				
Drempelbedrag	1.000	1.000	1.000	1.000
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's-Rijks schatkist aangehouden middel	132	172	94	10
Ruimte onder het drempelbedrag	868	828	906	990
Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0	0

Berekening drempelbedrag 2022	
Begrotingstotaal (exclusief BTW) verslagjaar	9.059
Begrotingstotaal (exclusief BTW) na wijziging	8.995
Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoe	
Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	
Drempelbedrag	1.000

Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen 2022				
	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
Som van de per dag buiten 's Rijksschatkist aangehouden middelen	11.886	15.646	8.630	938
Dagen in het kwartaal	90	91	92	92

N.B. Het drempelbedrag bedraagt €1.000.000.

7.5.5 Overlopende activa

Het saldo overlopende activa is als volgt te specificeren:

Overlopende activa (*€1.000)	2022	2021
Vooruitbet/vooruitgefact kosten	31	14
Transitoria	24	45
Waarborgsommen		
Nog te factureren	101	544
Totaal	156	603

- Vooruitbetaalde/vooruit gefactureerde kosten betreft facturen die in 2022 zijn ontvangen en betaald, maar betrekking hebben op boekjaar 2023.
- De post transitoria betreft voornamelijk de te ontvangen rente.
- De post nog te factureren betreffen voornamelijk de opbrengsten toeslagenaffaire.

7.5.6 Eigen vermogen

BSOB had op 31 december 2022 een positief exploitatieresultaat ad € 196.441

Eigen vermogen (*€1.000)	2022	2021
Bestemmingsreserve	760	305
Resultaat boekjaar	196	938
Eigen vermogen	956	1.243

De bestemmingsreserve is gevormd met als doel bij te dragen in de frictiekosten van nieuwe toetreders. Het beoogd effect is om nieuwe potentiële deelnemers een incentive te bieden die hen eerder beweegt om aan te sluiten bij de GR van BSOB. In 2022 zijn er geen nieuwe deelnemers toegetreden.

Bij de jaarstukken 2021 is een dotatie aan de bestemmingsreserve voorgesteld, waarmee het algemeen bestuur bij het vaststellen van de jaarstukken ingestemd heeft. Als gevolg hiervan heeft er in 2022 een dotatie aan de bestemmingsreserve plaatsgevonden.

In onderstaande tabel is het verloopoverzicht van het eigen vermogen opgenomen:

Verloopoverzicht Eigen vermogen (*€1.000)	
Eigen vermogen 31-12-2021	1.243
Afrekening resultaat boekjaar 2021 (- 938)	
* bestemming: bestemmingsreserve	-455
* bestemming: uitkering deelnemers	-484
Toevoeging bestemmingsreserve	455
Onttrekking bestemmingsreserve	
Resultaat boekjaar 2022	196
Eigen vermogen 31-12-2022	956

7.5.7 Voorzieningen

BSOB heeft een voorziening RVU. Deze is gevormd om uitbetalingen aan (voormalige) medewerkers te betalen naar aanleiding van overeenkomsten met medewerkers inzake vroegtijdig stoppen met werken.

In onderstaande tabel is het verloopoverzicht van de voorziening opgenomen:

Verloopoverzicht Voorziening RVU (*€1.000)	
Voorziening RVU 31-12-2021	120
Toevoeging voorziening RVU	59
Onttrekking voorziening RVU	
Voorziening RVU 31-12-2022	179

De toevoeging aan de voorziening RVU is ten laste van de overige personeelskosten geboekt.

Daarnaast is er sinds 2022 een voorziening verlofsparen opgesteld. Deze is opgesteld naar aanleiding van de wijzigingen in de CAO WSGO, hierin is de optie verlofsparen opgenomen. Medewerkers mogen maximaal 3600 uur verlofuren hebben. Om in de toekomst mogelijke stuwmeren aan verlof te kunnen opvangen is er een voorziening opgesteld.

In BBV artikel 44 lid 3 staat het volgende opgenomen:
"Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume".
In het kader van de verlofspaarregeling heeft dit bij (lokale) overheden tot vragen geleid waardoor de commissie BBV een nieuwsbericht heeft doen laten uitgaan. Dit nieuwsbericht is gebruikt bij het vaststellen van de uitgangspunten van de voorziening verlofsparen.
BSOB heeft diverse soorten verlofuren, te weten (boven)wettelijke verlofuren volgend uit de CAO, tijd-voor-tijd uren, IKB-uren en verlofsparen. In de voorziening verlofsparen zijn de IKB-uren en de verlofspaaruren opgenomen. De voorziening is op persoonsniveau berekend. De uurtarieven (inclusief IKB en een opslag sociale lasten) zijn per persoon bepaald.

In onderstaande tabel is het verloopoverzicht van de voorziening opgenomen:

Verloopoverzicht Voorziening verlofsparen (*€1.000)	
Voorziening verlofsparen 01-01-2022	
Toevoeging voorziening verlofsparen	107
Onttrekking voorziening verlofsparen	
Voorziening verlofsparen 31-12-2022	**107**

De toevoeging aan de voorziening verlofsparen is ten laste van de overige personeelskosten geboekt.

7.5.8 Overige schulden

Het saldo van de overige schulden wordt bepaald door de ontvangen facturen welke per 31 december 2022 nog niet betaalbaar zijn gesteld.

7.5.9 Overlopende passiva

Overlopende passiva (*€1.000)	2022	2021
Nog te betalen kosten	143	238
Te betalen salarissen	13	13
Te betalen loonheffing	342	308
Te betalen pensioenpremies		
Af te dragen BTW aan de belastingdienst	6	
Nog af te dragen ontvangsten	14.685	14.301
Totaal	15.189	14.860

Overlopende passiva betreffen kosten welke betrekking hebben op het boekjaar 2022, maar welke pas in 2023 worden gefactureerd dan wel betaald worden. Nog te betalen kosten zijn kosten die betrekking hebben op boekjaar 2022, maar waarvan de factuur nog ontvangen moet worden. Hierin zijn tevens de proceskostenvergoedingen (€24.935) opgenomen, die betaald zijn in de periode januari-maart 2023. Deze hebben betrekking op eerdere belastingjaren.

De te betalen salarissen zijn loonkosten die in de 13e run van 2022 zijn verwerkt en in 2023 zijn uitbetaald. De te betalen loonheffing betreft de afdracht over de salarisperiode december 2022 welke in 2023 betaald wordt.

De "af te dragen BTW aan de belastingdienst" betreft BTW verlegd vanuit een buitenlandse leverancier.

De balanspost "Nog af te dragen ontvangsten" bestaat uit ontvangen bedragen die nog aan een deelnemer uitbetaald moeten worden als ook ontvangsten die nog aan een deelnemer toegewezen moeten worden. In onderstaande tabel worden deze posten uitgesplitst.

Nog af te dragen ontvangsten (*€1.000)	2022	2021
ontvangsten	169	156
nog af te dragen BSOB	1	2
nog af te dragen Waterschap Aa en Maas	7.108	6.196
nog af te dragen gemeente Boekel	314	307
nog af te dragen gemeente Deurne	767	821
nog af te dragen gemeente Oss	2.375	2.456
nog af te dragen gemeente Uden		922
nog af te dragen gemeente Veghel		3
nog af te dragen gemeente Landerd		330
nog af te dragen gemeente Asten	410	342
nog af te dragen gemeente Bernheze	677	731
nog af te dragen gemeente Gemert-Bakel	761	810
nog af te dragen gemeente Laarbeek	521	545
nog af te dragen gemeente Sint Anthonis		251
nog af te dragen gemeente Someren	382	428
nog af te dragen gemeente Maashorst	1.200	
Totaal	14.685	14.301

Kortlopende schulden openbare lichamen

Binnen het overige schulden alsmede de overlopende passiva bevinden zich kortlopende schulden openbare lichamen.

Saldo openbare lichamen - Overige schulden/overlopende passiva	2022	2021
ABP Pensioenen	60.203	54.395
Belastingdienst	333.373	307.613
Gemeente 's-Hertogenbosch	13.113	13.494
Gemeente Helmond	7.038	7.532
Gemeente Heusden	1.074	931
Gemeente Land van Cuijk	1.682	
Gemeente Meierijstad	1.680	2.265
Gemeente Oss	3.104	116.262
UWV	2.841	2.073
APG		67
Loyalis Pensioenen	642	
Totaal	424.749	504.632

7.6 Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Overeenkomst	Looptijd	Totale verplichting
Dienstverleningsovereenkomsten met deelnemers		
Huur en dienstverleningsovereenkomst BSOB met de gemeente Oss	tot en met 31-12-2032	€ 2.873.223
Dienstverleningsovereenkomst met waterschap Aa en Maas		
* ICT producten en diensten	tot en met 31-12-2023	€ 405.260
Meerjarige contracten met toeleveranciers waarvan de resterende looptijd >1 jaar is		
Flanderijn, deurwaardersdiensten	tot en met 30-6-2025	P.M.
Evolve IP (MTel B.V.), telefonie	tot en met 31-12-2025	€ 74.484
Tmobile, mobiel abonnement	tot en met 09-08-2024	€ 254
Salure	tot en met 31-12-2025	€ 29.760
Overige NUBBV		
BSOB is vanuit de wet- en regelgeving eigen risicodrager voor de WW. De maximale looptijd is afhankelijk van de achtergrond en de afspraken per medewerker. De maximale looptijd is conform CAO - de maximale duur Nawettelijke uitkering	Op dit moment is er 1 medewerker die een WW uitkering heeft als aanvulling op een nieuwe aanstelling. De verplichting is redelijkerwijs niet in te schatten omdat niet duidelijk is hoe lang deze uitkering loopt. (Momenteel is de aanvulling p/m € 800,- p/m). Daarom als P.M. opgenomen.	P.M.
Proceskostenvergoeding	In de jaarrekening zijn alle proceskostenvergoedingen verwerkt waarover in 2023 een uitspraak is gedaan. Voor komende uitspraken over heffingsjaar 2022 en eerder is geen inschatting te maken over de hoogte van de te betalen proceskostenvergoedingen en deze zijn daarom als P.M. opgenomen.	P.M.
Totaal		€ 3.382.230

BSOB heeft de bovenstaande meerjarige financiële verplichtingen. Verplichtingen van maximaal één jaar zijn niet opgenomen in onderstaand overzicht. Naast deze contracten zijn ook de dienstverleningsovereenkomsten met de deelnemers opgenomen alsmede overige NUBBV.

7.7 Wet normering topfunctionarissen (WNT)

De regels voor de (semi)publieke sector zijn vastgelegd in de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Bij BSOB wordt het Bestuur (Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur) beschouwd als topfunctionaris in de zin van de WNT. De bestuursleden zijn niet in dienst bij BSOB en zijn onbezoldigd. De directeur is wel in dienst van BSOB en is verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding van BSOB en is in die hoedanigheid een topfunctionaris in de zin van de WNT.
Hieronder is de topfunctionaris van BSOB en de bezoldiging weergegeven. Daarnaast is een overzicht opgenomen van de onbezoldigde bestuursleden.

WNT-verantwoording 2022 BSOB

De WNT is van toepassing op BSOB. Het voor BSOB toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2022 € 216.000,- overeenstemmend met het algemene bezoldigingsmaximum.

De binnen onze organisatie geïdentificeerde leidinggevende topfunctionarissen met een dienstbetrekking hebben geen dienstbetrekking bij andere WNT-plichtige instelling(en) als leidinggevende topfunctionaris (die zijn aangegaan vanaf 1 januari 2018).

7.7.1 Bezoldiging topfunctionarissen

Gegevens 2022 **bedragen x € 1**	**G. v.d. Zanden**
Functiegegevens	Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01-01 – 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	119.841,09
Beloningen betaalbaar op termijn	21.937,32
Subtotaal	*141.778,41*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000,-
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	**141.778,41**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t. N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Gegevens 2021 **bedragen x € 1**	**G. v.d. Zanden**
Functiegegevens	Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01-01 – 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	113.586,92
Beloningen betaalbaar op termijn	19.765,68
Subtotaal	*133.352,60*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	209.000,-
Bezoldiging	**133.352,60**

7.7.2 Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen

Niet van toepassing.

7.7.3 Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2022 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Overzicht bestuursleden 2022:

van	tot	BSOB		
		Bestuursleden	**deelnemer**	**rol**
2011		De heer F.F.G.P. den Brok (Frank)	gemeente Oss	DB AB-lid
2011		De heer P.C.M. Ketelaars (Peter)	waterschap Aa en Maas	DB AB-lid
1-2-2021	31-1-2022	De heer M. Schlösser (Marnix)	gemeente Deurne	AB-lid
1-2-2022		Mevrouw G.T. Buter (Greet)	gemeente Deurne	DB AB-lid tevens voorzitter va 30-06-2022
1-6-2021		Mevrouw C.J.M. van den Elsen (Caroline)	gemeente Boekel	AB-lid
19-3-2021	18-7-2022	De heer B.P.F. Claassen (Bart)	gemeente Gemert - Bakel	AB-lid
19-7-2022	15-12-2022	Mevrouw W. van Zeeland (Willeke)	gemeente Gemert - Bakel	AB-lid
16-12-2022		De heer B.P.F. Claassen (Bart)	gemeente Gemert - Bakel	AB-lid
1-1-2022		De heer G. van Heeswijk (Gijs)	Gemeente Maashorst	AB-lid
2018	17-5-2022	De heer H.A.M. van Moorsel (Henk)	gemeente Asten	DB AB-lid tevens voorzitter va 20-01-2021
18-5-2022		De heer L.J.M. van de Moosdijk	Gemeente Asten	AB-lid
1-2-2021	23-5-2022	De heer A.J.L. Meulensteen (Tonny)	gemeente Laarbeek	AB-lid
24-5-2022		De heer Joan Briels	gemeente Laarbeek	AB-lid
30-3-2021	13-6-2022	De heer T.C.W. (Theo) Maas	gemeente Someren	AB-lid
14-6-2022	31-7-2022	Mevrouw D. Blok	gemeente Someren	AB-lid
1-8-2022		De heer K. Kusters (Koert)	gemeente Someren	AB-lid
2018		De heer M.A.W.J.M. Wijdeven (Rien)	gemeente Bernheze	AB-lid

8. Controleverklaring en bijlagen

8.1 Controleverklaring

Building a better working world

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het algemeen bestuur van de Belastingsamenwerking Oost-Brabant

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van de gemeenschappelijke regeling Belastingsamenwerking Oost-Brabant te Oss gecontroleerd.

Ons oordeel betreffende de getrouwheid van de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken 2022 opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2022 als van de activa en passiva van de gemeenschappelijke regeling Belastingsamenwerking Oost-Brabant op 31 december 2022 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Ons afkeurend oordeel betreffende de rechtmatigheid

Naar ons oordeel zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2022 niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader als onderdeel van het controleprotocol 2022 dat is vastgesteld door het algemeen bestuur d.d. 22 december 2022.

De jaarrekening bestaat uit:

- het overzicht van baten en lasten over 2022;
- de balans per 31 december 2022;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;
- de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld (8.5 taakvelden).

De basis voor ons goedkeurend oordeel betreffende de getrouwheid van de jaarrekening en ons afkeurend oordeel betreffende de rechtmatigheid

De basis voor ons afkeurend oordeel betreffende de rechtmatigheid

In de jaarrekening zijn voor een bedrag van € 1.665.833 (inclusief btw) lasten verantwoord die samenhangen met de inkoop van diensten en leveringen. Deze lasten zijn niet rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de geldende Europese aanbestedingsregels. De opdrachtwaarde van deze diensten en leveringen komt boven de Europese drempelbedragen uit, echter heeft voor de betreffende inkopen geen Europese aanbesteding plaatsgevonden.

Overige basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 22 december 2022 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2022 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel betreffende de getrouwheid van de jaarrekening en ons afkeurend oordeel betreffende de rechtmatigheid.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd.
Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 98.170. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2022. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met het algemeen bestuur overeengekomen dat wij aan het algemeen bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 98.170 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve of WNT-redenen relevant zijn.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Uitgezonderd de gevolgen van de aangelegenheid beschreven in de paragraaf "De basis voor ons afkeurend oordeel betreffende de rechtmatigheid" zijn wij op grond van onderstaande werkzaamheden van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur voor de jaarrekening

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader als onderdeel van het controleprotocol 2022 dat is vastgesteld door het algemeen bestuur d.d. 22 december 2022.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de gemeenschappelijke regeling in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 22 december 2022, het Controleprotocol WNT 2022, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's:
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude;
  - dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen;
- in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeenschappelijke regeling in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeenschappelijke regeling de financiële risico's niet kan opvangen;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Eindhoven, 30 maart 2023

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. H.E. Oostdijck RA

8.2 Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicator	*Doelstelling*	*Resultaat*	*Ref*
Resultaatgebied klanten en leveranciers			
Klachtenafhandeling	· % klachten afgehandeld binnen 6 weken: 100%	83,3%	1
	· Aantal klachten: < 15	6	
Gegronde beroepschriften (nummers)	· Max. 20% gegrond (excl. fiscale compromissen)	9,7%	
Wachttijd bij telefonisch contact	· Wachttijd ≤ 3 minuten : ≥ 95%	82,1%	2
Resultaatgebied medewerkers			
Ziekteverzuim	· Percentage ziekteverzuim: < 3,5%	10,2%	3
Meldingsfrequentie	· Gemiddelde meldingsfrequentie ≤ 1,2	1,27	3
Resultaatgebied bestuur en financiers			
De aanslag dient juist en zo volledig mogelijk te worden opgelegd; huidig heffingsjaar	· Juistheid: aantal vernietigde aanslagregels afgezet tegen totaal aantal opgelegde aanslagregels ≤ 0,25%.	0,29%	4
	· 99% (*gecombineerde*) aanslagregels per object op aanslagbiljet conform totaal aantal aanslagregels	99,0%	
Verzoek-, bezwaar- en beroepschriften dienen binnen gestelde termijnen te worden afgewerkt.	· Bezwaarschriften op aanslagen waterschapheffing binnen 18 weken, m.u.v. watersysteemheffing Gebouwd> 98%	98,4%	
	· Bezwaarschriften op aanslagen gemeentelijke belastingen binnen wettelijke termijn (voor 20/11; binnenkomst na 20/11 afdoen binnen 12 weken) > 98%	99,4%	
	· Afhandeling WOZ bezwaren (90% vóór 1 oktober en de resterende vóór 31 december; binnenkomst na 20/11 afdoen binnen 12 weken) > 98%	99,5%	
Verzoeken om 100% **volledige** kwijtscheldingen moeten op juiste wijze (conform	· 98% van de volledige verzoeken binnen 16 weken.	83,4%	5

beleid) binnen gestelde termijnen worden afgehandeld.			
Oordeel waarderingskamer	· Minstens 'Goed'	Goed : 5 *****	
Waardering objecten	· Vóór 1 oktober concept-waardering van ≥ 90% van de objecten beschikbaar voor eerstvolgend tijdvak (=status M in Ortax).	94,4%	
Gegronde WOZ-bezwaarschriften (nummers): huidig heffingsjaar	· ≤ 50% (excl. compromissen).	36,6%	
NCNP bezwaren	· Percentage NCNP bezwaren	32,5%	
Financiële tegenwaarde van de door de deelnemers begrote aanslagen	· ≥ 95 % per 1 juli (Netto opgelegd; minus vernietigingen, verminderingen, kwijtscheldingen e.d.)	91,2%	6
	· ≥ 98% per 31 december (Netto opgelegd; minus vernietigingen, verminderingen, kwijtscheldingen e.d.).	98,0%	
Betalingsgedrag	· Openstaand bedrag , 1 jaar na dagtekening aanslag: max. 1,25% open na laatste vervaldag	1,2%	
	· Openstaand bedrag , 2 jaar na dagtekening aanslag: max. 0,7% open na laatste vervaldag	0,6%	
	· Openstaand bedrag , 5 jaar na dagtekening aanslag: max. 0,1% open na laatste vervaldag	0,1%	
Waardering objecten	· Voor 1 december zoveel mogelijk objecten gecontroleerd: ≥ 90% (=status A of D in Ortax).	71,4%	7
WOZ-bezwaarschriften (nummers); huidig heffingsjaar	· Aantal ontvangen WOZ-bezwaren t.o.v. WOZ-objecten: ≤ 2%	4,0%	8
WOZ-beroepschriften (nummers); heffingsjaar -1	· Aantal ontvangen WOZ-beroepen t.o.v. aantal afgehandelde WOZ-bezwaren: ≤ 2%	4,0%	9
Tijdige aanslagoplegging	· Aantal objecten beschikt vóór 1 maart t.o.v. totaal aantal objecten: ≥ 98%	97,5%	10
	· Aantal objecten beschikt vóór 1 juni t.o.v. totaal aantal objecten: ≥ 99,9%	99,5%	11
KENGETALLEN:			
Automatische Incasso	· Het percentage belastingplichtigen welke een AIC heeft afgegeven	55,6%	
Aanslagen verstuurd via Mijn Overheid	· Het percentage aanslagen verstuurd via Mijn Overheid	44,4%	

Aantal betalingsregelingen	· Het percentage uitstel van betaling t.o.v. totaal aantal vorderingen	0,5%	
Aantal storno's	· Het percentage storneringen t.o.v. totaal aantal vorderingen	0,5%	
Aantal (zelf) opgelegde loonvorderingen	· Het percentage opgelegde loonvorderingen gehele jaar) t.o.v. totaal aantal belastingschuldigen met openstaand bedrag na laatste vervaldag (toestand einde jaar)	27,6%	
Oninbare belastingen	· % bedrag Oninbaar lijden t.o.v. bedrag opgelegde gemeentelijke aanslagen van heffingsjaar -3: < 0,20%	0,23%	12
	· % bedrag Oninbaar lijden t.o.v. bedrag opgelegde waterschapaanslagen van heffingsjaar -3: < 0,20%	0,26%	13

Verklaring met betrekking tot afwijkingen op de door BSOB bepaalde doelstellingen 2022 (Jaarrekening):

1 Er zijn in 2022 6 klachten ontvangen, waarvan er 5 tijdig zijn afgehandeld en 1 buiten termijn (8 weken).
De juridische medewerker van BSOB wordt momenteel vervangen door een externe adviseur. Wellicht heeft deze vervanger de klacht pas op een later tijdstip ontvangen waardoor het 8 weken heeft geduurd.

2 Deze doelstelling is bij de vaststelling Burap I (nog) wel gehaald, doch is nadien ietwat teruggelopen.
De oorzaak is gelegen in het feit dat per begin april de nieuwe telefooncentrale in gebruik is genomen en hier zeker de eerste week veel gebruikers last van hebben gehad. Tevens heeft de frontoffice gedurende enkele maanden daarna een onderbezetting gehad.
Eind juni is een grote run van ruim 10.000 aanmaningen geweest en vanaf september zijn wekelijks een bulk(herinneringen) fototoolbrieven verzonden, die dit percentage behoorlijk negatief heeft beïnvloed.

3 Deze doelstelling is niet gehaald omdat er een aantal langdurige zieken binnen BSOB zijn. Zie ook paragraaf 5.5 voor nadere toelichting op de verzuimcijfers.

4 De grote aantal vernietigingen met name in de 2e helft van 2022 zijn te verklaren, doordat een aantal aanslagen voor de gemeente Land van Cuijk met de verkeerde gebruiker zijn verzonden (foutieve koppeling GBA). Daarnaast is er een wijzing in de oplegging voor de WSHO in de software doorgevoerd, waardoor er een aantal aanslagen WSHO ten onrechte waren opgevoerd.
Verder zijn het met name de gebruikersmutaties voor de ZHFB vanuit de niet-deelnemende gemeenten die voor vernietigingen zorgen. Deze ontvangt BSOB van desbetreffende gemeenten. Een gedeelte van die vernietigingen komt ook nog voort uit de conversie van de ZHFB naar het waterbankscherm.

5 Deze doelstelling is niet gehaald als gevolg van langdurige ziekte medewerkster en door onderbezetting.

6 Deze doelstelling met betrekking tot de aanslagoplegging per 1 juli is niet behaald, omdat de aanslagoplegging van de Waterschapsheffingen voor de nieuwe gemeente Land van Cuijk, buiten de schuld van BSOB om, ernstig is vertraagd. Maar indien geen rekening wordt gehouden met bovenstaande vertraging bedroeg het resultaat 98,7%. Hiermee is de doelstelling wel behaald.
Inmiddels is de doelstelling, van 98%, per einde boekjaar wel gehaald.

7 In 2022 heeft BSOB met Ortax een nieuw taxatiemodel ingericht op basis van oppervlakte. De oplevering van dit nieuwe model is 2 maanden uitgesteld wegens algemene problemen in de software van Ortax. Dit betrof een probleem waar alle Ortax-klanten door geraakt werden. Het trof BSOB in combinatie met het nieuwe model dubbel, nu het nieuwe taxatiemodel pas ingericht kon worden toen de algehele problemen waren opgelost. Hierdoor is een achterstand ontstaan, waardoor deze KPI niet gehaald kon worden.

8 Hoe frustrerend ook, is dit de landelijke trend waar alle gemeenten en belastingsamenwerking-verbanden sinds 2012 mee te maken hebben. De komst van de NCNP-bureaus hebben ertoe geleid dat een aantal bezwaren groter dan 2% eerder regel dan uitzondering is. BSOB kan hier ook moeilijk op sturen. Daarnaast zijn ook de informele bezwaren meegenomen in deze aantallen. Deze bezwaren trekken we bewust naar ons toe middels onze communicatiecampagne ter verbetering van het bestand en ter voorkoming van proceskosten.

9 De proceskosten om in beroep te gaan zijn van € 534,00 naar € 759,00 per punt gegaan. Hierdoor zijn (meer) gemachtigden sneller geneigd om beroep in te stellen.

10/11 Vanwege de vele werkzaamheden en mutaties voortkomende uit het project "Waarderen op oppervlakte" is de doelstelling van 98% wel benaderd maar niet gehaald. Met name de verwerking van nieuwbouw heeft iets vertraging opgelopen waardoor het percentage 98% niet gehaald kon worden, nu de BAG-WOZ werkvoorraad ook veel mutaties uit het project omvatte. Ook de taxateurs hebben meer dan normaal de tijd nodig gehad de oppervlakte gemeenten te taxeren.

12/13 Als gevolg van Corona-maatregelen en dat op verzoek van enkele gemeenten posten op oninbaar zijn gezet, is deze doelstelling niet gehaald.
Doordat de invordering in 2020 minimaal een half jaar heeft stilgelegen, heeft dit zijn effect op het totaalbedrag oninbaar lijden.
Tevens zijn vanaf 2021 per kwartaal alle openstaande posten op oninbaar gezet die langer dan 1 jaar VOW , Emigratie, overleden waren. Dit gebeurde voorheen niet.
Ten aanzien van deze KPI halverwege 2022 is het percentage wel verlaagd.

8.3 Bijdragen per deelnemer

De realisatie 2022 leidt tot de volgende deelnemersbijdrage 2022.

Lasten	Waarderen	Heffen	Innen	Totaal
Bijdrage ex BTW in 2022	4.668.755	3.007.916	1.176.952	8.853.623
in %	52,73%	33,97%	13,29%	100%

	Aa en Maas	Asten	Bernheze	Boekel	Deurne	Gemert Bakel	Laarbeek	Maashorst	Oss	Someren	Totaal
Totale bijdrage excl BTW	2.818.065	336.138	564.152	186.284	623.464	580.952	431.525	1.096.413	1.829.837	386.793	8.853.623
Percentage van bijdrage	31,83%	3,80%	6,37%	2,10%	7,04%	6,56%	4,87%	12,38%	20,67%	4,37%	100%
BTW - verdeling op basis van % bijdrage	210.423	25.099	42.125	13.910	46.554	43.379	32.222	81.868	136.633	28.882	661.094
	3.028.488	doorschuifBTW voor gemeentelijke deelnemers									

In onderstaande tabel is het verschil in deelnemersbijdragen met de 2e BW 2022 opgenomen.

	Aa en Maas	Asten	Bernheze	Boekel	Deurne	Gemert Bakel	Laarbeek	Maashorst	Oss	Someren	Totaal
Deelnemersbijdrage obv 2e BW 2022											
Totale bijdrage excl BTW	2.909.962	336.258	573.144	189.045	621.697	585.737	452.686	1.108.318	1.833.161	384.896	**8.994.904**
BTW - verdeling op basis van % bijdrage	231.717	26.776	45.639	15.053	49.505	46.642	36.047	88.254	145.972	30.649	**716.253**
Totale Deelnemers bijdrage incl. BTW	**3.141.679**	**363.033**	**618.783**	**204.098**	**671.202**	**632.379**	**488.733**	**1.196.572**	**1.979.133**	**415.545**	**9.711.157**
Percentage van bijdrage	32,35%	3,74%	6,37%	2,10%	6,91%	6,51%	5,03%	12,32%	20,38%	4,28%	**100%**
	3.141.679	doorschuifBTW voor gemeentelijke deelnemers									
Deelnemersbijdrage obv Jaarstukken 2022											
Totale bijdrage excl BTW	2.818.065	336.138	564.152	186.284	623.464	580.952	431.525	1.096.413	1.829.837	386.793	**8.853.623**
BTW - verdeling op basis van % bijdrage	210.423	25.099	42.125	13.910	46.554	43.379	32.222	81.868	136.633	28.882	**661.094**
Totale Deelnemers bijdrage incl. BTW	**3.028.488**	**361.237**	**606.277**	**200.194**	**670.018**	**624.331**	**463.746**	**1.178.282**	**1.966.470**	**415.674**	**9.514.717**
Percentage van bijdrage	31,83%	3,80%	6,37%	2,10%	7,04%	6,56%	4,87%	12,38%	20,67%	4,37%	100%
	3.028.488	doorschuifBTW voor gemeentelijke deelnemers									
Afrekening 2022	-113.191	-1.796	-12.506	-3.904	-1.184	-8.048	-24.987	-18.290	-12.663	129	**-196.440**

8.4 Productiecijfers 2022

BSOB aantallen aanslagen en aanslagregels

Productiecijfers 2022

	[illegible]	[illegible]	Bornheze	Bookel	Deutno	[illegible] Bolsl	[illegible]	Maasdorst		[illegible]s		Someren		Totaal
	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	Biljetten	Regels	Biljetten	Regels	Biljetten	Regels	
Aantal aanslagbiljetten per deelnemer	3959/8		15.854	5.340	17.792	15.753	11.594	31.169		52.803		11.018		566.791
Aanslagen in het [illegible]														
Watersysteemheffing ingezetenen		329.309												329.309
Watersysteemheffing gebouwd		376.615												376.615
Watersysteemheffing ongebouwd		110.123												110.123
Zuiveringsheffing forfait bedrijven		19.667												19.667
Zuiveringsheffing forfait woningen		348.311												348.311
Afvalstoffenheffing - vastrecht/ vast bedrag			7.378	13.373	4.586	14.421	13.400	10.175	25.956		42.840		8.538	140.667
Reinigingsrecht (aanslagregel op Combi-biljet)							222						103	325
Onroerende zaakbelasting eigenaar niet-woning			1.184	1.520	850	1.690	1.531	1.080	3.451		4.044		1.510	16.660
Onroerende zaakbelasting eigenaar woning			7.339	12.877	4.331	14.019	13.231	9.979	26.109		42.376		8.481	138.738
Onroerende zaakbelasting gebruiker niet-woning			1.086	1.324	592	1.561	1.433	1.024	3.105		3.647		1.346	15.118
Bedrijfsinvesteringszone eigenaar						172								172
Bedrijfsinvesteringszone gebruiker						161	154							315
Reclamebelasting (aanslagregel op Combi-biljet)			99	65							78			242
Rioolheffing gebruiker niet-woning					451	1.345	1.260	900	745		3.120			7.821
Rioolheffing gebruiker woning					4.465	13.968	13.079	9.981	6.521		42.194			90.208
Rioolheffing eigenaar niet-woning			1.075	1.325					1.900		3.415		1.308	9.023
Rioolheffing eigenaar woning			7.353	12.684					18.758		40.794		8.462	88.051
Hondenbelasting			1.327			3.513	3.112				9.691		1.743	19.386
Afvalstoffenheffing - DiFTar			6.068	11.522										
					11.573		11.245	9.023				7.019		56.450
[illegible]														
Zuiveringsheffing-Verontrein. bedrijf	10.381													10.381
Rioolheffing grootverbruik		24			25			104		801				954
Toeristenbelasting		58	41	31	49		79	34		89		76		457
Forensenbelasting								173						173
Naheffingsaanslag parkeerbelasting														
Kosten parkeerbelasting					238			371		2.015				2.624
Marktgelden					92									92
Reclamebelasting (apart biljet)								338						338
Graf-/lijkbezorgings-/begraafenisrechten					42									42
Precariobelasting														0
Baatbelasting														0
Biljetten	3959/8		15.854	5.340	17.792	15.753	11.594	31.169		52.803		11.018		566.791
Regels		1.184.025	26.841	43.168	15.075	50.850	47.422	33.212	86.541		192.126		31.491	1.710.751

Productiecijfers 2022													
	Aa en Maas	Asten	Bernheze	Boekel	Deurne	Gemert-Bakel	Laarbeek	Maashorst	Oss	Someren	Totaal	Tarief	Opbrengst
WOZ-objecten (04-01-2023)	0	8.585	14.449	5.038	15.813	14.772	11.081	29.672	46.409	9.858	155.677	29,99	4.668.755
Aanslagregels op de basisbiljetten heffen	1.184.025	26.841	43.168	15.075	50.850	47.422	33.212	86.541	192.126	31.491	1.710.751	1,51	2.575.471
Aanslagen DifTar		6.068	11.522		11.573	11.245	9.023			7.019	56.450	2,70	152.415
Zuiveringsheffing-verontr. Bedrijf - Riool grootv aangifte	10.381	24		25				104	801		11.335	22,50	255.038
Aanslagen toeristenbelasting		58	41	31	49	79		34	89	76	457	22,50	10.283
Aanslagen forensenbelasting								173			173	4,50	779
Aanslagen naheffing parkeerbelasting					238			371	2.015		2.624	4,50	11.808
Aanslagen marktgelden					92						92	4,50	414
Aanslagen reclamebelasting								338			338	4,50	1.521
Aanslagen graf-/lijkbezorgings-/begrafenisrechten					42						42	4,50	189
Aanslagen precariobelasting								0			0	4,50	0
Aanslagbiljetten innen	395.978	9.490	15.854	5.340	17.792	15.753	11.594	31.169	52.803	11.018	566.791	1,91	1.084.732
Verzoek om kwijtschelding	2.944	125	231	68	307	284	177	636	1.243	133	6.148	15,00	92.220
													8.853.623

8.5 Taakvelden

Op grond van artikel 24, lid 3 van de BBV provincies en gemeenten dient in de jaarstukken een overzicht van de geraamde baten en lasten per taakveld te worden opgenomen. In beginsel zouden de volgende taakvelden voor BSOB van toepassing zijn.

Echter, voor BSOB is het niet mogelijk om een adequate verdeling te maken tussen deze taakvelden. Daarom zijn de kosten die direct toe te rekenen zijn aan de belastingen onder taakveld 0.6 verantwoord. Hierbij is een onderverdeling gemaakt tussen belastingen OZB en overige belastingen.

Taakvelden gemeenten

0. Bestuur en ondersteuning
   - 0.1 Bestuur
   - 0.2 Burgerzaken
   - 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
   - 0.4 Overhead
   - 0.5 Treasury
   - 0.61 OZB woningen
   - 0.62 OZB niet-woningen
   - 0.63 Parkeerbelasting
   - 0.64 Belastingen overig
   - 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
   - 0.8 Overige baten en lasten
   - 0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)
   - 0.10 Mutaties reserves
   - 0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten

Taakveld	Taakveldomschrijving		Begroting 2022	2e BW 2022	Realisatie 2022	Verschil Realisatie 2022 - 2e BW	Realisatie 2021
0.4	Overhead	Totale kosten overhead	3.696	3.648	3.480	-168	2.903
		Doorbelasting kosten overhead naar programma belastingen	-3.696	-3.648	-3.480	168	-2.903
		Saldo kosten overhead	-	-	-	-	-
0.61 + 0.62	Belastingen-OZB	Totale directe lasten	2.914	3.165	3.206	41	3.037
		Totale directe baten		-186	-185	1	-539
		Directe kosten belastingen-OZB	**2.914**	**2.979**	**3.021**	**42**	**2.498**
		Doorbelasting kosten overhead	1.740	1.728	1.648	-80	1.337
		Totale kosten belastingen-OZB	**4.654**	**4.707**	**4.669**	**-38**	**3.835**
0.64	Belastingen-Overig	Totale directe lasten	2.399	2.334	2.366	32	2.432
		Totale directe baten		-3	-14	-11	-3
		Directe kosten belastingen-Overig	**2.399**	**2.331**	**2.353**	**21**	**2.429**
		Doorbelasting kosten overhead	1.956	1.921	1.832	-88	1.566
		Totale kosten belastingen-Overig	**4.355**	**4.252**	**4.185**	**-67**	**3.994**
0.8	Onvoorzien		50	36		-36	
	Netto-kosten		9.059	8.995	8.854	-141	7.830
		Deelnemersbijdragen (incl. BTW)	9.814	9.711	9.711		9.425
		BTW Eindgebruiker - exploitatie	755	716	661	-55	657
		BTW Eindgebruiker- investeringen					
	Exploitatieresultaat				196	196	938
0.10	Mutaties reserve						
0.11	Gerealiseerd resultaat				196	196	938

BESLUIT DAGELIJKS BESTUUR

VOORSTEL

Het Dagelijks Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Belastingsamenwerking Oost-Brabant;

gelet op,

- de Wet Gemeenschappelijke Regelingen;
- de bepalingen in de Gemeenschappelijke Regeling BSOB;

BESLUIT:

1. De Jaarstukken 2022 ter vaststelling aan het Algemeen Bestuur aan te bieden;

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Dagelijks Bestuur van BSOB op 30 maart 2023

De voorzitter Dagelijks Bestuur

G.T. Buter

De secretaris

G.J.M van der Zanden

BESLUIT ALGEMEEN BESTUUR

Het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Belastingsamenwerking Oost-Brabant;

gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur d.d. 30 maart 2023

gelet op,

- de Wet Gemeenschappelijke Regelingen;
- de bepalingen in de Gemeenschappelijke Regeling BSOB;

BESLUIT:

1. De jaarstukken (het jaarverslag en de jaarrekening) 2022 vast te stellen met een batig resultaat van € 196.441
2. Het resultaat van € 196.441 geheel te verrekenen met de deelnemers.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur van BSOB op 30 maart 2023

De voorzitter

G.T. Buter

De secretaris

G.J.M. van der Zanden

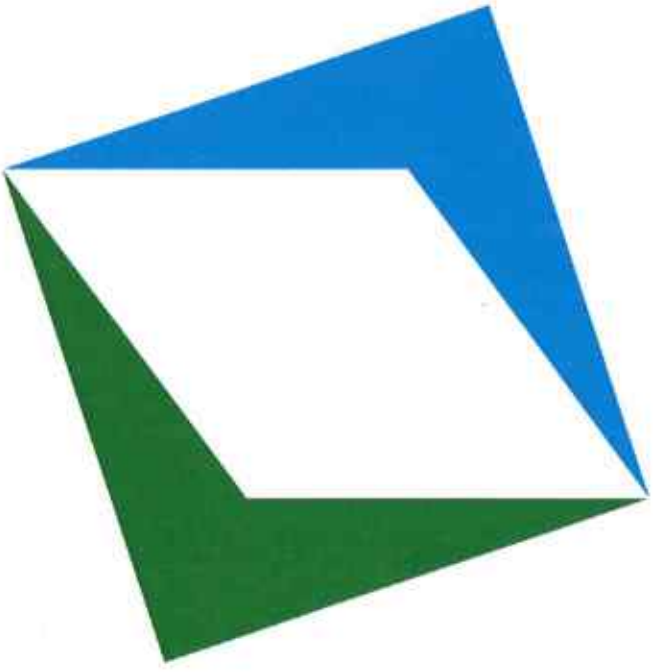
8.6 Lijst gebruikte afkortingen

AB	Algemeen Bestuur
AFV	Afvalstoffenheffing
AIC	Automatische Incasso
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BGT	Basisregistratie Grootschalige Topografie
BRK	Basisregistratie Kadaster
BRP	Basisregistratie Personen
BSN	Burgerservicenummer
BSOB	Belastingsamenwerking Oost-Brabant
Burap	Bestuursrapportage
BW	Begrotingswijziging
Diftar	Gedifferentieerde tarieven
HRM	Human Resource Management
I-WOZ	iWOZ® is een softwaresysteem dat vraagprijzen en vastgoedinformatie verzamelt en deze gegevens vervolgens via een eigen website inzichtelijk en opvraagbaar maakt.
GIS	Geografisch informatiesysteem
FIDO	Financiering Decentrale Overheden
KPI	Kritische Prestatie-indicator
KWS	Kwijtschelding
LV	Landelijke Voorzieningen
MJB	Meerjarenbegroting
MSNP	Minnelijke schuldsanering natuurlijke personen
NCNP	No Cure No Pay
NHR	Nederlands Handelsregister
OR	Ondernemingsraad
PMA	Permanente Marktanalyse
RBD	Rijksbelastingdienst
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
WSNP	Wet schuldsanering natuurlijke personen
WVOB	Zuiveringsheffing-verontreinigingsheffing bedrijf

Belastingsamenwerking
Oost-Brabant

1e Begrotingswijziging 2023

-Ontwerp-

Versiebeheer		
Versie	*Datum*	*Status*
Financieel Specialisten	23-02-2023	Concept
Regievoerders	06-03-2023	Concept
Dagelijks bestuur/ Algemeen bestuur	13-03-2023	Definitief

Inhoud

1. Inleiding 3
2. Leeswijzer 4
3. De paragrafen 5
3.1 Weerstandsvermogen & risicobeheersing 5
3.2 Rechtmatigheidsverantwoording 5
4. Projecten 2023 6
4.3 Masterplan automatisering 6
4.4 Verhogen volwassenheidsniveau gegevensbescherming 7
5. Financiën 8
5.1 Belangrijkste verschillen vastgestelde begroting 2023 en 1e begrotingswijziging 2023 10
5.2 Bijdragen per deelnemer 15
5.3 Productiecijfers 2022-2023 16
5.5 Taakvelden 1e BW 2023 18

1. Inleiding

Algemeen

Voor u ligt de 1e begrotingswijziging 2023 van Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB).
Deze begrotingswijziging betreft alleen een wijziging in de financiële begroting. Daarom is er geen beleidsbegroting opgenomen in dit document.

In de 1e begrotingswijziging 2023 zijn de volgende zaken geactualiseerd:

- De budgetten zijn geactualiseerd naar de realisatie 2022 (inclusief aanpassing inflatiecijfers/indexeringen)
- Het principe cao-akkoord is verwerkt. De salarisstijging varieert gemiddeld van ruim 13% aan de basis tot ruim 12% in schaal 5 en bijna 7% in schaal 11. Omdat er in de begroting 2023 met 2,3% gerekend is, heeft dit natuurlijk forse impact.
- De kosten voor het verhogen van het verhogen volwassenheidsniveau gegevensbescherming zijn verwerkt
- Overige interne ontwikkelingen zijn verwerkt (te denken valt aan verwerking realisatie proceskosten-vergoedingen 2022 en opvang van zieken).
- De nieuwe kostenverdeelmethode is verwerkt in de productiecijfers en de berekende deelnemersbijdrage.
- Inflatiecijfers zijn verwerkt.

Bovenstaande heeft geleid tot een forse stijging van de netto-kosten en daarmee de deelnemersbijdrage. Dit blijft onder de aandacht bij BSOB.

In onderstaande tabel is het overzicht van de netto-kosten per programma-onderdeel opgenomen. Voor een nadere toelichting op de financiën wordt verwezen naar hoofdstuk 5.

Lasten		Waarderen	Heffen	Innen	**Totaal**
Bijdrage ex BTW in 2023		5.056.390	3.289.862	1.238.759	**9.585.011**
in %		52,75%	34,32%	12,92%	100%

De meerjarenbegroting is opgenomen in de begroting 2024.

NCNP problematiek

Eind 2021 is op initiatief van BSOB samen met 3 andere belastingsamenwerkingen een samenwerking aangegaan op het gebied van communicatie met name gericht op het voorkomen van NCNP bezwaren. Dit jaar zijn er 3 belastingorganisaties en de waarderingskamer bijgekomen. Met name de waarderingskamer (de mogelijkheid hiernaar te verwijzen) is een sterke troef in onze campagne. BSOB is wederom actief op meerdere fronten zoals media, website, internet en heeft met behulp van animaties en infographics gepoogd belastingplichtigen te bewegen vooral naar BSOB zelf te bellen als er vragen zijn met betrekking tot de aanslag of de hoogte van de WOZ waarde. Belangrijkste reden is dat de tussenkomst van NCNP bureaus BSOB (niet alleen BSOB, maar alle uitvoerende waarderingsinstanties in Nederland) heel veel geld, maar ook extra inzet van medewerkers kost. Deze extra kosten worden weer doorberekend aan de deelnemers, vandaar dat BSOB alles in het werk stelt om enerzijds de kwaliteit van de waarderingen zo hoog mogelijk te maken en te houden en anderzijds maximaal wil communiceren met haar stakeholders en alle belastingplichtigen. We hebben nog geen rekening gehouden met een toename van het aantal bezwaren, maar als de landelijke stijging die verwacht wordt ook deels bij BSOB zich voordoet zal extra inzet en inhuur noodzakelijk zijn. Tevens hebben we gezien dat de tijd die BSOB moet besteden aan de behandeling van de bezwaren en voorbereiding voor de beroepzaken sterk toeneemt. Hetgeen resulteert in extra externe inzet van taxateurs.

Deelnemers

BSOB is op orde, dat wil zeggen; er blijft een continue focus op verbetering van zowel kwaliteit als verhoging van de efficiëntie. Dit alles in het licht van de strategische missie en visie. Het zo laag mogelijk houden van de kosten verhoogt de aantrekkelijkheid voor nieuwe deelnemers. Samen met de bestuursleden wil BSOB in 2023 extra aandacht besteden aan acquisitie met betrekking tot nieuwe deelnemers. De kwaliteit en het lage kostenniveau maken BSOB een zeer aantrekkelijke partner voor nieuwe deelnemers en of nieuwe taken.

2. Leeswijzer

Financiële begroting

In hoofdstuk 3 zijn de wijzigingen opgenomen die betrekking hebben op de verplichte paragrafen. Hoofdstuk 4 geeft inzicht in de projecten, die verwerkt zijn in de 1e begrotingswijziging 2023 en hoofdstuk 5 geeft alle financiële informatie betreffende de 1e begrotingswijziging 2023.

3. De paragrafen

In deze paragraaf worden alleen de verplichte paragrafen opgenomen die gewijzigd zijn ten opzichte van de primaire begroting 2023.

3.1 Weerstandsvermogen & risicobeheersing

In deze paragraaf worden de risico's en ontwikkelingen besproken die impact kunnen hebben op de exploitatie van BSOB en de daaruit voortvloeiende (individuele) deelnemersbijdrage.

In de begroting 2023 waren de volgende risico's geïdentificeerd.

WOZ-Bezwaren

Geconstateerd is dat over de afgelopen jaren de hoeveelheid WOZ-bezwaren fors toegenomen is. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de impact van de NCNP-bureaus. Het effect hiervan, op de begroting van BSOB, is tweeledig. Enerzijds is er fors meer personele inzet benodigd om deze bezwaren af te handelen (welke veelal door inhuurmedewerkers wordt uitgevoerd) en anderzijds stijgen de proceskosten fors. BSOB doet er alles aan om deze kosten zo laag mogelijk te houden, maar de verwachting is dat deze kosten in de komende jaren nog gemaakt worden.
Dit risico is ongewijzigd.

Inflatierisico's

Ten opzichte van de vastgestelde begroting 2023 is het volgende nieuwe risico geïdentificeerd.
Zoals bekend is het een onrustige economische tijd. Waar mogelijk hebben wij de prijsstijgingen verwerkt in de begrotingscijfers. Echter de huidige economische omstandigheden zijn dermate onzekerheid dat dit de komende tijd effect kan hebben op de realisatie van de begroting.

3.2 Rechtmatigheidsverantwoording

Met ingang van verslagjaar 2023 zal het dagelijks bestuur van BSOB in de jaarrekening zelf verantwoording moet afleggen over de rechtmatigheid. De commissie BBV beveelt in haar kadernota rechtmatigheid 2023 aan om kaderstelling op het gebied van rechtmatigheid niet bij de begroting in de paragraaf bedrijfsvoering vorm te geven, maar om deze apart aan het algemeen bestuur voor te leggen en deze periodiek te herzien. Op moment van schrijven van deze begrotingswijziging is BSOB bezig om de rechtmatigheidsverantwoording te implementeren. Het voorleggen van de kaderstelling in een aparte beleidsnota (of een vergelijkbaar document) aan het algemeen bestuur, zal hier onderdeel van zijn. BSOB zal hiervoor externe expertise inzetten. Dit is verwerkt in de 1e BW 2023.

4. Projecten 2023

Voor 2023 staat één specifiek project benoemd, namelijk het masterplan automatisering, wat moet leiden tot verbetering van de kwaliteit en verminderde inzet medewerkers en het verhogen van volwassenheidsniveau gegevensbescherming.

4.3 Masterplan automatisering

Masterplan automatisering

BSOB is in 2019 gestart met "Operational Excellence" hetgeen staat voor zo efficiënt mogelijk de hoogst mogelijke kwaliteit te bieden in dienstverlening naar onze deelnemers.

Het hart van de belastingorganisatie bestaat, naast medewerkers, in hoofdlijnen uit twee automatiseringsapplicaties (pakketten). Dit zijn de belastingapplicatie van Gouw (Gouw7R2) en de waarderingsmodule Ortax Finance van Ortec Finance.

Met betrekking tot de applicatie Gouw is BSOB een samenwerking aangegeaan met drie andere belastingsamenwerkingen en Gouw. Doel van dit project is het "one size fitts all" idee van Gouw om te zetten naar een methodiek die gezamenlijk door de vijf partijen wordt gedragen. Dat betekent dat de best practises vooraf door de vijf partijen worden besproken en dat er maar één best practice wordt uitgevoerd, getest en geïmplementeerd. Dit heeft voordelen met betrekking tot testen (denk aan de benodigde testcapaciteit en de verdeling van de testcapaciteit onder de vier belastingsamenwerkingen), uniformiteit en uiteindelijke kosten. De kosten voor deze samenwerking bedraagt jaarlijks €32.500, tot en met 2023, waarbij er jaarlijks geëvalueerd wordt.

Alle operationele medewerkers werken met één of beide pakketten. Deze pakketten hebben weer koppelingen met externe databanken, onder andere de LV (landelijke Voorzieningen). In 2020 is BSOB gestart met zogenaamde Key-users. Dit zijn medewerkers die zelf continue werken in de verschillende applicaties en elk op het eigen kennis/vakgebied constateren dat er naast efficiëntere processen (dit wordt maandelijks overlegd met de leveranciers van de applicaties) ook veel repeterende werkzaamheden plaatsvinden binnen BSOB.

In overleg met en op initiatief van de Key-users worden al deze repeterende werkzaamheden geanalyseerd en daar waar het een significante tijdsbesteding betreft, gerobotiseerd. Dit zal de komende jaren een steeds prominentere plek in de organisatie krijgen. Het effect voor BSOB breed is dat op termijn de kosten voor de uitvoering van de diensten voor de deelnemers steeds lager worden en de kwaliteit steeds hoger. In 2021 is in verband met het onderzoek, wat uiteindelijk het businessplan heeft opgeleverd, dit tijdelijk stopgezet, maar zal in 2023 weer alle aandacht krijgen.

Daarnaast zal verdergaande automatisering en robotisering, voor zover deze niet direct geïmplementeerd kan worden in de bestaande applicaties, worden voortgezet met als doel de repeterende werkzaamheden binnen de vastgestelde workflows efficïenter en kwalitatief hoogwaardiger uit te voeren. Lopende het jaar zal in burap I en II worden gerapporteerd en eventueel worden bijgesteld.

Voor de komende periode staat op de rol om alle automatiseringsprocessen die nog gewenst zijn en moeten leiden tot een effcientieslag te verwerken in de nieuwe BI. Dit om het mangement te ondersteunen bij de sturing en importantie van de gewenste aanpassingen in de automatisering door GouwIt. GouwIt heeft ook gekozen om alle bestaande rpa"s zoveel mogelijk te implementeren in de eigen software. Dit heeft het grote voordeel dat bij nieuwe releases de werking begorgd blijft. Q 2 zal deze BI zijn gerealiseerd en als onderbouwing dienen voor de voortgangsrapportage van de Businesscase.

4.4 Verhogen volwassenheidsniveau gegevensbescherming

Binnen 2 jaar komen naar volwassenheidsniveau

Kernboodschap is om het gegevensbeschermingsniveau binnen BSOB naar een hoger niveau te tillen. BSOB ambieert het volwassenheidsniveau voorspelbaar1. Het huidige volwassenheidsniveau is ongeveer 1 op de schaal van 1 tot 5 (maximaal). Het gewenste volwassenheidsniveau is 4. Om deze stappen te maken is een tijdspad uitgezet van 2 jaar. Gezien de extra inzet en expertise die hiervoor benodigd is, zal dit grotendeels door externe inzet worden ingevuld. In het bestuur van maart zal de notitie met de daarbijbehorende kosten worden voorgelegd aan het AB. De kosten zijn wel al opgenomen in de begroting van 2023 en 2024. Mocht het bestuur een ander besluit nemen dan het behalen van volwassenheidsniveau 4 dan wordt de begroting dientengevolge aangepast.

5. Financiën

In de kadernota 2023 zijn de kaders en uitgangspunten opgenomen waarbinnen BSOB de begroting 2023 inclusief meerjarenraming heeft opgesteld. In de kadernota 2024 zijn echter ook actualisaties 2023 meegenomen. Deze uitgangspunten zijn op basis van de realisatie 2022 en de werkelijke indexaties 2022 geactualiseerd.

In de volgende weergave worden de verschillen tussen de vastgestelde begroting 2023 en 1e begrotingswijziging 2023 inzichtelijk gemaakt.

Exploitatielasten (*€1.000)			Vastgestelde begroting 2023	1e BW 2023	Verschil 1e BW 2023 en B2023
Overhead	Lonen en salarissen		1.835	1.817	-18
	Overige personeelskosten		229	237	8
	Inhuur personeel			58	58
	Kapitaallasten	Andere vaste bedrijfsmiddelen, afschrijving	56	59	3
		Rente			
	Automatiseringskosten		544	529	-15
	Uitvoeringskosten	Kosten betalingsverkeer	1	1	
	Huisvestingskosten		208	226	18
	Duurzame goederen		5	5	
	Algemene kosten		252	216	-36
	Onvoorzien		51	58	7
	Uitbestede diensten		423	827	404
	Taakstelling/effecten Robotisering		38	38	
	Totale lasten		3.641	4.070	428
	Rentebaten			-100	-100
	Overige opbrengsten	Overige baten	-3	-3	
	Opbrengsten invordering				
	Totale baten		-3	-103	-100
		Totale kosten overhead	3.638	3.967	328
Waarderen	Lonen en salarissen		1.475	1.415	-61
	Overige personeelskosten		22	25	3
	Uitbestede diensten				
	Inhuur personeel		497	1.059	562
	Automatiseringskosten		196	226	30
	Repro- en portokosten		13	13	
	Uitvoeringskosten	Proceskostenvergoedingen	355	500	145
	Totale lasten		2.559	3.237	678
	Overige opbrengsten		-18	-59	-41
	Totale baten		-18	-59	-41
		Directe kosten waarderen	2.541	3.178	637
		Doorbereidende kosten overhead	1.723	1.860	137
		Totale kosten Waarderen	4.264	5.037	773
Heffen	Lonen en salarissen		1.222	1.116	-106
	Overige personeelskosten		19	23	4
	Inhuur personeel			130	130
	Automatiseringskosten		74	74	
	Repro- en portokosten		326	326	
	Totale lasten		1.640	1.668	28
	Overige opbrengsten	Overige baten	-3	-3	
	Totale baten		-3	-3	
		Directe kosten Heffen	1.637	1.665	28
		Doorbereidende kosten overhead	1.491	1.635	144
		Totale kosten Heffen	3.128	3.300	172
Innen	Lonen en salarissen		344	323	-21
	Overige personeelskosten		4	7	2
	Inhuur personeel			41	41
	Repro- en portokosten		99	99	
	Uitvoeringskosten	Abonnement Inlichtingenbureau	10	10	
		Incasso- en deurwaarderskosten	117	133	16
		Kosten betalingsverkeer	137	137	
		Uitvoeringskosten kwijtschelding	25	25	
	Totale lasten		737	776	39
	Overige opbrengsten	Overige baten			
	Totale baten				
		Directe kosten Innen	737	776	39
		Doorbereidende kosten overhead	425	472	48
		Totale kosten Innen	1.162	1.248	86
Netto-kosten			8.553	9.585	1.032
	Deelnemersbijdragen	(incl. BTW)	9.161	10.402	1.241
	BTW Eindgebruiker	Exploitatie	608	817	209
	BTW Eindgebruiker	Investeringsvoorstel			
Exploitatieresultaat					

5.1 Belangrijkste verschillen vastgestelde begroting 2023 en 1e begrotingswijziging 2023

Saldo baten en lasten (*€1.000)	B2023	1e BW 2023	Verschil B2023 en 1e BW 2023
Lonen en salarissen	4.876	4.671	-205
Inhuur personeel	497	1.288	791
Overige personeelskosten	274	291	17
Uitbestede diensten	423	827	404
Uitvoeringskosten	646	807	161
Automatiseringskosten	814	828	14
Taakstelling/effecten Robotisering	38	38	
Algemene en overige kosten	1.009	1.000	-9
Algemene kosten	252	216	-36
Andere vaste bedrijfsmiddelen, afschrijving	56	59	3
Duurzame goederen	5	5	
Huisvestingskosten	208	226	18
Onvoorzien	51	58	7
Repro- en portokosten	437	437	
Overige opbrengsten	-24	-65	-41
Rentebaten		-100	-100
Opbrengsten invordering			
Netto-kosten	**8.553**	**9.585**	**1.032**

Bovenstaand overzicht geeft de verschillen per categorie exploitatiekosten weer.

In onderstaande toelichtingen worden de verschillen per programmaonderdeel geanalyseerd.
De lonen en salarissen en de verdeling van de lasten overhead zijn gebaseerd op onderstaande formatie. In deze formatie is de besparing van de FTE bezwaar en beroep reeds verwerkt.

Verwerkt in MJB	**2023**	**Tijdelijke formatie (inclusief boven-formativiteit)**
Overhead	24,39	2,00
Beroep en Bezwaar	-	
Waarderen	20,66	
Heffen	18,17	
Innen	5,25	
Totaal	**68,47**	**2,00**

Algemene toelichting Lonen en Salarissen
In de begrote salariskosten is het principeakkoord CAO verwerkt. In beginsel leidt tot een stijging van de salariskosten. Echter een deel van de vacatureruimte wordt ingevuld door inhuur en uitbestede diensten. De salarisbegroting is hierop aangepast, waardoor er bij de lonen en salarissen een daling van de begrote kosten (ten opzichte van de begroting 2023) te zien is en een stijging van de inhuurkosten en de uitbestede diensten.

Kosten Overhead:

Lonen en salarissen (- € 18.000)
De lonen en salarissen zijn berekend op basis van de realisatie 2022 waarbij het principe-akkoord van de CAO 2023 is meegenomen.
Binnen deze begroting zit ook vacatureruimte die deels reeds via inhuur en juridisch advies is ingezet, waardoor er een daling is ten opzichte van de begroting 2023 opgenomen is.

Overige personeelskosten (€ 8.000)
Deze kosten zijn voornamelijk gestegen als gevolg van het principe-akkoord van de CAO.

Inhuur personeel (+ €58.000)
De post inhuur personeel voor de overhead naar boven bijgesteld als gevolg van inhuur om vacatureruimte op korte termijn te kunnen invullen.

Automatiseringskosten (- € 15.000)
De begrote automatiseringskosten zijn met €15.000 naar beneden bijgesteld omdat de kosten van de samenwerking tussen belastingsamenwerkingen om Gouw te optimaliseren binnen de begrote kosten verdergaande automatisering opgevangen kunnen worden. Deze neerwaartse bijstelling bedraagt €32.500. Daar staan kostenverhogingen als gevolg van inflatie tegenover.

Huisvestingskosten (+ €18.000)
De huisvestingskosten zijn naar boven bijgesteld als gevolg van actualisatie van de afspraken.

Algemene kosten (- €36.000)
De algemene kosten zijn naar beneden bijgesteld omdat de kosten voor Mijnoverheid vanaf 2023 rechtstreeks naar alle deelnemers gefactureerd worden. Daarnaast zijn de accountantskosten naar boven bijgesteld als gevolg van nieuwe afspraken.

Uitbestede diensten (+ €404.000)
Deze kosten zijn naar boven bijgesteld door inflatie en doordat hieronder de kosten de consultancy beveiliging en de juridische ondersteuning verwerkt is. Dit betreft €150.000 en is gedekt door de verlaging van de begrote lonen en salarissen. Ook is de kosten van de professionalisering van de inkoopfunctie verwerkt onder de uitbestede diensten. Tevens zijn in deze categorie de kosten begroot om het beveiligingsniveau 4 te realiseren (ad €143.000).

Rentebaten(- €100.000)
Sinds 2022 ontvangt BSOB weer rente over de liquide middelen. Omdat het niet de verwachting is dat dit verandert, is de rente 2022 geëxtrapoleerd naar een heel jaar.

Kosten proces Waarderen:

Lonen en salarissen (- € 61.000)
De begrote salariskosten zijn bijgesteld op basis van de realisatie 2022, waarbij er geïndexeerd is met de het principe-akkoord van de CAO.

Inhuur personeel (+ € 562.000)
Het begrote bedrag inhuur personeel is naar boven bijgesteld als gevolg van meerdere redenen

- De begrote besparing van €250.000 voor modelmatig waarderen wordt niet gerealiseerd. Dit was een besparing ook onderdeel uitmaakt van de business case. Deze besparing wordt niet gehaald door externe factoren, het betreft het onvoldoende gekwalificeerd personeel /programmeurs bij de softwareleverancier.
- Er is sprake van inhuur voor ziekte en zwangerschap.
- Gezien de schaarste op de arbeidsmarkt en de inflatie zijn de tarieven gestegen.
- Er wordt ingehuurd om een deelnemer te ondersteunen. Deze kosten worden gefactureerd aan de betreffende deelnemer. Hiervoor zijn ook opbrengsten begroot (€41.000).

Automatiseringskosten (+ € 30.000)
Deze kosten zijn gestegen als gevolg van nieuwe afspraken en gestegen prijzen.

Proceskostenvergoedingen (+ €145.000)
De verwachte proceskostenvergoeding is aangepast op basis van de realisatie 2022.

Overige opbrengsten (- € 41.000)
Dit betreft de facturatie van de kosten van ondersteuning van een deelnemer.

Kosten proces Heffen:

Lonen en salarissen (- € 106.000)
De begrote salariskosten zijn bijgesteld op basis van de realisatie 2022, waarbij er geïndexeerd is met de het principe-akkoord van de CAO.

Inhuur personeel (+ € 130.000)
De post inhuur personeel voor de heffen naar boven bijgesteld als gevolg van inhuur om vacatureruimte op korte termijn te kunnen invullen.

Kosten proces Innen

Lonen en salarissen (- € 21.000)
De begrote salariskosten zijn bijgesteld op basis van de realisatie 2022, waarbij er geïndexeerd is met de het principe-akkoord van de CAO.

Inhuur personeel (+ € 41.000)
De post inhuur personeel voor innen naar boven bijgesteld als gevolg van inhuur om vacatureruimte op korte termijn te kunnen invullen.

Incasso- en deurwaarderskosten (+ €16.000)
De incasso- en deurwaarderskosten zijn aangepast omdat gezien de huidige economische omstandigheden meer dossiers verwacht worden.

Incidentele baten en lasten

In het saldo van baten en lasten in de 1e BW 2023 is een bedrag van €196.000 aan incidentele baten en lasten meegenomen, welke weergegeven zijn in onderstaande tabel.

Exploitatiekosten: (*€1.000)	2023
Saldo van baten en lasten	**9.585**
Incidenteel	196
Structureel	9.389
Toelichting incidentele baten en lasten	
Uitkering/regeling voormalig personeel	10
Professionalisering inkoopfunctie	47
Ondersteuning ten behoeve verhogen volwassenheidsniveau gegevensbescherming	143
Overige opbrengsten	-41
Werk-naar-Werktrajecten	38
Totaal	**196**

5.2 Bijdragen per deelnemer

In onderstaande tabel zijn de gewijzigde deelnemersbijdragen 2023 opgenomen.
Op basis van artikel 47 GR heeft het algemeen bestuur in december 2022 de actualisatie van de kostenverdeelmethode vastgesteld. De gewijzigde kostenverdeelmethode is toegepast bij het berekenen van de deelnemersbijdrage.

	Aa en Maas	Asten	Bernheze	Boekel	Deurne	Gemert Bakel	Laarbeek	Maashorst	Oss	Someren	Totaal
Totale bijdrage excl BTW	3.017.959	361.967	628.639	200.048	670.689	626.023	464.249	1.180.463	2.018.312	416.662	**9.585.011**
Percentage van bijdrage	31,49%	3,78%	6,56%	2,09%	7,00%	6,53%	4,84%	12,32%	21,06%	4,35%	**100%**
BTW - verdeling op basis van % bijdrage	257.186	30.846	53.572	17.048	57.155	53.349	39.563	100.597	171.997	35.507	**816.819**
	3.275.145	doorschuifBTW voor gemeentelijke deelnemers									

In onderstaande tabel worden bovenstaande deelnemersbijdragen vergeleken met de deelnemersbijdragen uit de primaire begroting.

ORSPRONKELIJKE BEGROTING 2023											
	Aa en Maas	Asten	Bernheze	Boekel	Deurne	Gemert Bakel	Laarbeek	Maashorst	Oss	Someren	Totaal
Totale bijdrage excl BTW	2.858.121	309.313	527.330	173.050	572.172	539.100	417.292	1.014.656	1.788.284	354.060	8.553.378
Percentage van bijdrage	33,42%	3,62%	6,17%	2,02%	6,69%	6,30%	4,88%	11,86%	20,91%	4,14%	100%
BTW - verdeling op basis van % bijdrage	203.006	21.970	37.455	12.291	40.640	38.291	29.639	72.069	127.018	25.148	607.527
	3.061.126	doorschuif-BTW voor gemeentelijke deelnemers									

BEGROTING (WIJZIGING) n.a.v. AANPASSING kvm EN PRODUCTIECIJFERS 2022 AANGEVULD MET ONTWIKKELINGEN											
	Aa en Maas	Asten	Bernheze	Boekel	Deurne	Gemert Bakel	Laarbeek	Maashorst	Oss	Someren	Totaal
Totale bijdrage excl BTW	3.017.959	361.967	628.639	200.048	670.689	626.023	464.249	1.180.463	2.018.312	416.662	9.585.011
Percentage van bijdrage	31,49%	3,78%	6,56%	2,09%	7,00%	6,53%	4,84%	12,32%	21,06%	4,35%	100%
BTW - verdeling op basis van % bijdrage	257.186	30.846	53.572	17.048	57.155	53.349	39.563	100.597	171.997	35.507	816.819
	3.275.145	doorschuif-BTW voor gemeentelijke deelnemers									
Verschil deelnemersbijdrage 1e BW 2023 tov B2023	**159.838**	**52.654**	**101.309**	**26.999**	**98.517**	**86.922**	**46.957**	**165.808**	**230.028**	**62.602**	1.031.633

5.3 Productiecijfers 2022-2023

Productiecijfers 2023 BSOB tbv deelnemersbijdrage

BSOB - Aantallen aanslagen en aanslagregels

Productiecijfers 2022 aangevuld met ontwikkelingen

	Aa en Maas		Asten		Bernheze		Boekel		Deurne		Gemert-Bakel		Laarbeek		Maashorst		Oss		Someren		Totaal
	Biljetten	Regels	Biljetten	Regels	Biljetten	Regels	Biljetten	Regels	Biljetten	Regels	Biljetten	Regels	Biljetten	Regels	Biljetten	Regels	Biljetten	Regels	Biljetten	Regels	
Aantal aanslagbiljetten per deelnemer	395.978		9.490		15.854		5.340		17.792		15.753		11.594		31.169		52.803		11.018		566.791
Aanslagen in het basispakket																					
Watersysteemheffing ingezetenen		329.309																			329.309
Watersysteemheffing gebouwd		376.615																			376.615
Watersysteemheffing ongebouwd		110.123																			110.123
Zuiveringsheffing forfait bedrijven		19.667																			19.667
Zuiveringsheffing forfait woningen		348.311																			348.311
Afvalstoffenheffing - vastrecht/ vast bedrag				7.378		13.373		4.586		14.421		13.400		10.175		25.956		42.840		8.538	140.667
Afvalstoffenheffing - DifTar				11.259		32.953				19.971		20.039		14.872				38.000		12.700	149.794
Reinigingsrecht												222								103	325
Onroerende zaakbelasting eigenaar niet-woning				1.184		1.520		650		1.690		1.531		1.080		3.451		4.044		1.510	16.660
Onroerende zaakbelasting eigenaar woning				7.339		12.877		4.331		14.019		13.231		9.979		26.105		42.376		8.481	138.738
Onroerende zaakbelasting gebruiker niet-woning				1.086		1.324		592		1.561		1.433		1.024		3.105		3.647		1.346	15.118
Bedrijfsinvesteringszone eigenaar										172										97	269
Bedrijfsinvesteringszone gebruiker										161		154								97	412
Reclamebelasting				99		65								73		350		5			592
Rioolheffing gebruiker niet-woning								451		1.345		1.260		900		745		3.120			7.821
Rioolheffing gebruiker woning								4.465		13.968		13.079		9.981		6.521		42.194			90.208
Rioolheffing eigenaar niet-woning				1.075		1.325										1.900		3.415		1.308	9.023
Rioolheffing eigenaar woning				7.353		12.684										18.758		40.794		8.462	88.051
Rioolgrootverbruik				24				26								110		1.399			1.559
Hondenbelasting				1.327						3.513		3.112						9.691		1.743	19.386
Toeristenbelasting				75		41		33		52		87				34		99		92	513
Forensenbelasting																183					183
Naheffingsaanslag parkeerbelasting										238						371		2.015			2.624
Kosten parkeerbelasting										238						371		2.015			2.624
Marktgelden										92											92
Graf-/lijkbezorgings-/begrafenisrechten										42											42
Aanslagen in het pluspakket																					
Zuiveringsheffing-Verontrein. bedrijf	10.381																				10.381
Biljetten	395.978		9.490		15.854		5.340		17.792		15.753		11.594		31.169		52.803		11.018		566.791
Regels		1.184.025		38.199		76.162		15.134		71.483		67.548		48.084		87.960		235.654		44.477	1.868.726

Productiecijfers 2022 aangevuld met ontwikkelingen													
	Aa en Maas	Aalten	Berkelland	Boekel	Deurne	Gemert-Bakel	Laarbeek	Maashorst	Oss	Someren	Totaal	Tarief	Kosten
WOZ-objecten		8.585	14.449	5.038	15.813	14.772	11.081	29.672	46.409	9.858	155.677	32,48	5.056.390
Aanslagregels op de basisbiljetten heffen	1.184.025	38.199	76.162	15.134	71.483	67.548	48.084	87.960	235.654	44.477	1.868.726	1,62	3.030.337
Zuiveringsheffing-verontr. Bedrijf	10.381										10.381	25,00	259.525
Aanslagbiljetten innen	395.978	9.490	15.854	5.340	17.792	15.753	11.594	31.169	52.803	11.018	566.791	1,97	1.115.799
Verzoek om kwijtschelding Deelnemers	2.944	125	231	68	307	284	177	636	1.243	133	6.148	20,00	122.960
													9.585.011

Oss Teruggave aantal ledigingen 2022 Inschatting gaat mee v.a. Aanslagbiljetten 2023.

Laarbeek Aantal DifTar-regels minus regels Milieustraat V.a. 2023 pinnen aan de Poort.

Someren Invoering BIZ v.a. 2023

5.5 Taakvelden 1e BW 2023

Op grond van artikel 7, lid 3 van de BBV provincies en gemeenten dient in de begroting een overzicht van de geraamde baten en lasten per taakveld te worden opgenomen. In beginsel zouden de volgende taakvelden voor BSOB van toepassing zijn.

Taakvelden gemeenten

0. Bestuur en ondersteuning
0 1 Bestuur
0 2 Burgerzaken
0 3 Beheer overige gebouwen en gronden
0.4 Overhead
0 5 Treasury
0.61 OZB woningen
0 62 OZB niet-woningen
0 63 Parkeerbelasting
0 64 Belastingen overig
0 7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
0 8 Overige baten en lasten
0 9 Vennootschapsbelasting (VpB)
0 10 Mutaties reserves
0 11 Resultaat van de rekening van baten en lasten

Echter, voor BSOB is het niet mogelijk om een adequate verdeling te maken tussen deze taakvelden. Daarom zijn de kosten die direct toe te rekenen zijn aan de belastingen onder taakveld 0.6 verantwoord. Hierbij is een onderverdeling gemaakt tussen belastingen OZB en overige belastingen.

Taakveld	Taakveldomschrijving		Vastgestelde begroting 2023	1e BW 2023	Verschil 1e BW 2023 en B 2023
0.4	Overhead	Totale kosten overhead	3.638	3.841	203
		Doorbelasting kosten overhead naar programma belastingen	-3.638	-3.841	-203
		Saldo kosten overhead	-	-	-
0.61 + 0.62	Belastingen-OZB	Totale directe lasten	2.559	3.336	777
		Totale directe baten	-18	-59	-41
		Directe kosten belastingen-OZB	**2.541**	**3.277**	**736**
		Doorbelasting kosten overhead	1.699	1.792	93
		Totale kosten belastingen-OZB	**4.240**	**5.068**	**829**
0.64	Belastingen-Overig	Totale directe lasten	2.377	2.479	102
		Totale directe baten	-3	-3	
		Directe kosten belastingen-Overig	**2.374**	**2.476**	**102**
		Doorbelasting kosten overhead	1.889	1.992	103
		Totale kosten belastingen-Overig	**4.263**	**4.468**	**205**
0.8	Onvoorzien		51	58	7
	Netto-kosten		8.553	9.594	1.040
		Deelnemersbijdragen (incl. BTW)	9.161	10.394	1.233
		BTW Eindgebruiker - exploitatie	608	800	193
		BTW Eindgebruiker- investeringen			
	Exploitatieresultaat				
0.10	Mutaties reserve				
0.11	Gerealiseerd resultaat				

BESLUIT DAGELIJKS BESTUUR

VOORSTEL

Het Dagelijks Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Belastingsamenwerking Oost-Brabant;

gelet op,

- de Wet Gemeenschappelijke Regelingen;
- de bepalingen in de Gemeenschappelijke Regeling BSOB;

BESLUIT:

1. De ontwerp-eerste begrotingswijziging 2023 ter zienswijze aan de deelnemers aan te bieden.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Dagelijks Bestuur van BSOB van 20 maart 2023

De voorzitter

G.J. Buter

De plaatsvervangend secretaris

A. Krkic

-Ontwerp-

Begroting 2024

Versiebeheer		
Versie	*Datum*	*Status*
Financieel Specialisten	23-02-2023	Concept
Regievoerders	06-03-2023	Concept
Dagelijks bestuur	20-03-2023	Definitief

Inhoudsopgave

1. Inleiding 4
1.1 Doel van de begroting 4
1.2 Indeling van de begroting 4
2. Leeswijzer 4
2.1 Beleidsbegroting 4
2.2 Financiële begroting 4
3.1 BSOB organisatie 5
3.2 Missie, visie en kernwaarden 5
Missie 5
Visie 5
Kernwaarden 5
3.3 Meerjarenperspectief 2024-2026 6
4. Het programmaplan – Primaire processen 7
4.1 Waarderen 7
4.1.1 Taxateurs 8
4.1.2 Objectenbeheer 8
4.2 Heffen/Gegevensbeheer 9
4.2.1 Gegevensbeheer 10
4.2.2 Heffen 10
4.3 Innen 11
5. De Paragrafen 13
5.1 Lokale heffingen 13
5.2 Weerstandsvermogen & risicobeheersing 13
Inventarisatie van de weerstandscapaciteit 13
Inventarisatie van de risico's 14
5.3 Onderhoud kapitaalgoederen 14
5.4 Financiering 14
BNG 14
EMU-Saldo 14
5.5 Bedrijfsvoering 16
5.5.1 Bezwaar en Beroep 16
5.5.2 Frontoffice 16

5.5.3 Informatievoorziening en ICT 18
5.5.4 HRM 19
5.5.5 Bestuurs- en beleidsondersteuning 20
5.5.5.1 Gegevensbescherming 20
5.5.5.4 Communicatie 22
5.6 Openbaarheidsparagraaf Wet Open Overheid 23
5.7 Verbonden partijen 24
5.8 Grondbeleid 24
5.9 Mededelingen WNT 24
6. Projecten 25
6.1 Masterplan automatisering 25
7. Financiële begroting 27
Structurele verwerking van 1e BW 2023 28
Afschrijving verbouwing 28
Kosten volgend uit verhogen volwassenheidsniveau gegevensbescherming 28
Incidentele baten en lasten 31
7.1 Bijdrage per deelnemer 32
7.2 Bijdragen per deelnemer op basis van de productiecijfers 2022 32
7.3 Productiecijfers 2022 33
8. Bijlagen 34
8.1 Vergelijkende cijfers 2022 - 1e BW 2023 - 2024 34
8.2 Prestatie-indicatoren 35
8.3 Taakvelden 35

1. Inleiding

Voor u ligt de meerjarenbegroting 2024-2026 van Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB). Deze is volledig opgesteld binnen de kaders van de door het Algemeen Bestuur vastgestelde kadernota 2024.

1.1 Doel van de begroting

In deze begroting worden de ontwikkelingen uit de kadernota 2024 naar concrete plannen vertaalt tot doel realisatie. De financiële consequenties worden hierbij inzichtelijk gemaakt.

1.2 Indeling van de begroting

De programmabegroting bestaat uit verschillende onderdelen, die in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) door het Rijk zijn vastgesteld. Het zijn (1) de beleidsbegroting - met daarin de organisatieontwikkeling, het programmaplan, de paragrafen en de projecten – en (2) de financiële begroting, waarin de begroting 2024 en meerjarenraming aan bod komt.

2. Leeswijzer

2.1 Beleidsbegroting

In **hoofdstuk 3** wordt een korte schets van de organisatieontwikkeling gegeven. In **hoofdstuk 4** zijn de werkzaamheden van BSOB verdeeld over drie programmaonderdelen, ook wel de primaire processen genoemd; Waarderen, Heffen en Innen. De indeling per programma is gelijk. In elk programma wordt antwoord gegeven op de '3W-vragen':

1. Wat willen we bereiken aan maatschappelijke effecten	(blauw)
2. Wat gaan we daarvoor doen	(grijs)
Eventueel aangevuld met korte uitleg	(wit)

Hoofdstuk 5 bevat de paragrafen, waarbij aandacht wordt besteed aan de beleidslijnen met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten, alsmede lokale heffingen. In **hoofdstuk 6** wordt kort de status per project besproken.

2.2 Financiële begroting

In **hoofdstuk 7** wordt de financiële positie van BSOB toegelicht en een meerjarig overzicht van inkomsten (baten) en uitgaven (lasten) gegeven. In overeenstemming met voorgaande jaren heeft BSOB geen overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld opgenomen.
Hoofdstuk 8 bevat de bijlagen, zoals vergelijkende cijfers, prestatie-indicatoren en het overzicht taakvelden.

3. Organisatie-ontwikkeling

3.1 BSOB organisatie

BSOB is een gemeenschappelijke regeling van waterschap Aa en Maas en 9 gemeenten. BSOB is opgericht om de kwaliteit van de dienstverlening en continuïteit van de waardering, heffing en inning van gemeentelijke- en waterschapsbelastingen te garanderen. En wel tegen zo laag mogelijke kosten.

3.2 Missie, visie en kernwaarden

Missie

Bij BSOB geloven we dat het uitvoeren van de belastingtaak gepaard kan gaan met een hoogwaardige kwaliteit dienstverlening tegen lage maatschappelijke kosten. Zo zetten wij alle gemeentelijke- en waterschapsbelastingen op één aanslagbiljet. Overzichtelijk voor de burger en kostenbesparend!

Met deze missie zorgen we ervoor dat er meer maatschappelijk geld overblijft voor onder meer schoon drinkwater, het ophalen van grofvuil en het aanleggen van fietspaden. Hiermee draagt BSOB bij aan een mooiere, schonere en gezondere leefomgeving van inwoners van Oost-Brabant.

Visie

De organisatie staat voor het nauwkeurig en zo eerlijk mogelijk vaststellen en heffen van de belastingaanslag. We willen excellente dienstverlening bieden door burgers, bedrijven en onze deelnemers zoveel mogelijk te faciliteren. Dit doen we door werkprocessen efficiënter in te richten en te bezien op welke wijze BSOB uitgebreid kan worden met de toetreding van nieuwe deelnemers.

Het is onze ambitie om de beste belastingdienstverlener van Nederland te worden, waar: gemeenten graag hun belastingzaken aan uitbesteden, burgers en bedrijven deze snel en gemakkelijk regelen en waarvoor medewerkers graag willen werken.

Om dit te kunnen realiseren is het van groot belang om continu vooruit te blijven kijken en te anticiperen op ontwikkelingen. Pijlers zijn: hoge kwaliteit van dienstverlening, standaardisatie en digitalisering, samenwerking met deelnemers en klantvriendelijkheid.

Kernwaarden

- Kwaliteit
- Toegankelijkheid
- Menselijke maat
- Kostenbewustzijn

Door te handelen naar onze kernwaarden, en door een zo hoog mogelijke kwaliteit dienstverlening in het vaandel te houden, tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten, streven we ernaar om bij te dragen aan een betrouwbare en dienstverlenende overheid.

3.3 Meerjarenperspectief 2024-2026

Het meerjarenperspectief vormt een richtinggevend kader waarbij de missie, visie en kernwaarden leidend blijven. De doelen van BSOB voor de komende jaren zijn:

- Het zo nauwkeurig en zo eerlijk mogelijk vaststellen en heffen van de belastingaanslag. We willen excellente dienstverlening bieden door burgers, bedrijven en onze deelnemers zoveel mogelijk te faciliteren. Dit doen we door werkprocessen efficiënter in te richten en te bezien op welke wijze BSOB uitgebreid kan worden met de toetreding van nieuwe deelnemers.
- Het is onze ambitie om de beste belastingdienstverlener van Nederland te worden, waar: gemeenten graag hun belastingzaken onderbrengen, burgers en bedrijven deze snel en gemakkelijk regelen en waarvoor medewerkers graag willen werken.
- Om dit te kunnen realiseren is het van groot belang om continu vooruit te blijven kijken en te anticiperen op ontwikkelingen. Pijlers zijn: hoge kwaliteit van dienstverlening, standaardisatie en digitalisering, samenwerking met deelnemers en klantvriendelijkheid.

4. Het programmaplan – Primaire processen

De primaire processen van BSOB bestaan uit:

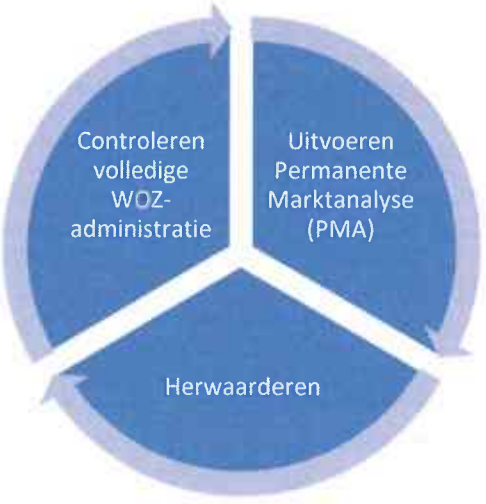
- **Waarderen**: het vaststellen van de waarden van alle onroerende zaken binnen de gemeentegrenzen van de deelnemende gemeenten.
- **Heffen**: om belasting te innen, moet deze eerst opgelegd worden. Heffen is dan ook het opleggen van aanslagen voor de gemeentelijke- en waterschapsbelastingen.
- **Innen**: het verlenen van kwijtschelding, het verwerken van betalingen en het nemen van invorderingsmaatregelen.

In onderstaande tabel worden de netto-kosten per programma-onderdeel weergegeven. Voor meer informatie wordt verwezen naar hoofdstuk 7.

Lasten		Waarderen	Heffen	Innen	**Totaal**
Bijdrage ex BTW in 2023		4.963.702	3.249.632	1.182.567	**9.395.901**
in %		52,83%	34,59%	12,59%	100%

4.1 Waarderen

BSOB voert voor haar deelnemers de wet Waardering Onroerende Zaken (wet WOZ) uit. Dit omvat het beheer van gegevens van objecten binnen de Basisregistratie WOZ, benodigd om tot een jaarlijkse waardebepaling en waardevaststelling van die objecten te komen. Deze gegevens en waarden stellen wij beschikbaar aan de interne processen en externe afnemers. Binnen het proces 'Waarderen' vinden de volgende deelprocessen plaats:

De Waarderingskamer controleert en beoordeelt gemeenten en samenwerkingsverbanden op de uitvoering van de wet WOZ. Op basis van de jaarlijkse inspectie krijgt BSOB de hoogst mogelijke waardering van 5 sterren. Het behalen van 5 sterren is enkel mogelijk wanneer er een bewezen continuïteit is – van meerdere jaren aaneengesloten - in een goede WOZ-uitvoering. De komende jaren streeft BSOB ernaar deze beoordeling te behouden.

Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)

Toon op de kaart | Naar de gemeentesite | mijn.overheid.nl

Gemiddelde WOZ waarde: woningen, waardepeildatum 1-1-2021 € 331.000

Aantal WOZ objecten: 154.889

Ontwikkeling WOZ-waarde 13.5% Waardepeildatum 2021 tov 202

Toelichting oordeel

Dit algemeen oordeel is van toepassing op een gemeente die WOZ-taxaties van goede kwaliteit levert en daarnaast op alle onderdelen van het WOZ-werkproces voldoet aan de gestelde kwaliteitseisen. De gemeente heeft ook voldoende maatregelen getroffen voor adequate aansturing en kwaliteitsbeheersing van de werkzaamheden.

Oordeel

★★★★★

Goed

Lopend, taxaties naar waardepeildatum 1 januari 2022 worden uitgevoerd

→ Hoe wij beoordelen

4.1.1 Taxateurs

We verbeteren de kwaliteit van WOZ-taxaties waarbij minder inzet van taxateurs nodig is.
We ontwikkelen een taxatiemodel op maat wat de nauwkeurigheid van taxaties vergroot.
Een nauwkeuriger taxatiemodel leidt tot minder afwijkingen die handmatig door een taxateur gecorrigeerd moeten worden, daarnaast leidt het tot een hogere kwaliteit van WOZ-taxaties en minder bezwaren.
We verbeteren de kwaliteit van onze objectkenmerken en daarmee de kwaliteit van de taxaties.
Door aan te sluiten op de BAG en deze gegevens te blijven verbeteren zal het taxatiemodel beter functioneren. Ook is BSOB de eerste WOZ-uitvoerder die gestart is met de registratie van een secundair kenmerkenbestand.
We maken een efficiency slag binnen de interne en externe WOZ-processen.
Verbetering van interne WOZ-processen.
Door kennisontwikkeling kunnen objectenbeheerders werkzaamheden overnemen van taxateurs.
Verbetering van externe WOZ-processen.
Door de uitvraag van inlichtingen verder te automatiseren en digitaliseren creëren we de mogelijkheid nog meer relevante stuurinformatie te verwerken.
We verhogen de acceptatiegraad van de WOZ-beschikking middels duidelijke communicatie.
Door eerlijk en transparant te communiceren zal het vertrouwen in de WOZ-waarde toenemen.
We willen actief de burger informeren over de totstandkoming WOZ-waarde en de burger ook betrekken bij het bepalen van de WOZ-waarde.
Formatie
Bezetting en persoonlijke ontwikkeling.
Door krapte in de arbeidsmarkt is het lastig om formatie ingevuld te houden of te krijgen. Door te investeren in de persoonlijke ontwikkeling van de huidige formatie en bovenstaande optimalisaties door te voeren borgen we een passende bezetting. Inhuur zal echter noodzakelijk blijven om alle waarderingen correct uit te voeren.

4.1.2 Objectenbeheer

We voeren de mutatiedetectie uit en doen dit in continue afstemming met onze deelnemers.
Verbeteren kwaliteit doorvoeren van vergunningen in de BAG en vergunningsvrije mutaties.
In het stelsel van basisregistraties is de WOZ de grootste afnemer van de BAG. Van iedere mutatie die in de BAG wordt verwerkt, moet onderzocht worden wat dit betekent voor de registratie in de WOZ. De mutatiedetectie heeft tot doel het detecteren en beoordelen voor BGT, BAG en WOZ en verwerken in de betreffende basisregistraties. De WOZ is geen verplichte afnemer van de BGT maar voor de volledigheid en behoud van kwaliteit van de WOZ, ontkomen we er niet meer aan om de gegevens uit deze basisregistratie actief te volgen en op te nemen in de WOZ.
Procesoptimalisatie tussen objectenbeheer BSOB en BAG beheerders gemeenten.
Eenvoudig verzamelen, meervoudig gebruik voor de BGT, BAG en WOZ vanuit "het kleinste deel" beoordeeld. Op basis van de beoordeling voor de WOZ kan ook de verwerking in de BAG en BGT worden gedaan.
We maken een efficiency slag op de samenwerking en werkverdeling van taxateurs en objectenbeheerders.

Kennisontwikkeling van objectenbeheerder.
Door kennisontwikkeling kunnen objectenbeheerders werkzaamheden overnemen van taxateurs, met name bij de permanente marktanalyse (PMA) en het bepalen van primaire en secundaire kenmerken.
Optimaliseren van werkprocessen door slim te anticiperen op ontwikkelingen op de arbeidsmarkt.
Momenteel is er een krapte op de arbeidsmarkt, waarbij er een flink tekort is aan taxateurs en BSOB genoodzaakt is om in te huren. Voor een aankomende taxateur een extern opleidingstraject van minimaal twee jaar benodigd, terwijl een objectenbeheerder intern binnen één jaar kan worden opgeleid.
Verbeteren van applicaties.
Monitoren van nieuwe mogelijkheden m.b.t. applicaties.
Automatiseren is lastig bij objectenbeheer doordat er voornamelijk tekeningen worden ingemeten en er wordt beoordeeld op beeldmateriaal. Door het efficiënter maken van de applicaties wordt de kans op menselijke fouten verkleind en kan er sneller worden gewerkt.
Formatie
Bezetting
De huidige formatie is voldoende om de bestaande hoge kwaliteitsstandaard te behouden.

4.2 Heffen/Gegevensbeheer

BSOB vervaardigt en verzendt aanslagbiljetten voor de gemeentelijke- en waterschapsbelastingen, het zogenoemde heffen. Daarbij gepaard verzamelt en registreert 'Gegevensbeheer' alle beschikbare gegevens uit de basisregistraties en brengt deze bij elkaar om zo tot een juist en zo compleet mogelijk aanslagbiljet te komen. Binnen het proces 'Heffen/Gegevensbeheer' vinden de volgende deelprocessen plaats:

4.2.1 Gegevensbeheer

Werkzaamheden team gegevensbeheer.
Automatisering in uitval verwerking van bestanden en de wijze van aanleveren van bestanden.
Het team Gegevensbeheer verwerkt gegevens uit de basisregistraties LV WOZ, BRP, BRK en NHR. Bij onjuistheden in deze basisregistraties wordt er terug gemeld naar de bronhouder. We voeren meerdere controles uit om uiteindelijk tot een zo juist en compleet mogelijk aanslagbiljet te komen.
Aanpassen werkproces BRP (Basisregistratie Personen).
Met de komst van een rechtstreekse koppeling met BRP. Op basis van de sleutelgegevens (BSN, A-nummer) zal er dan meer automatisch gekoppeld worden. Ook worden de gegevens van alle natuurlijke personen, die belastingplichtig zijn, vollediger vastgelegd.
Aanpassen werkproces HR (Basisregistratie Handelsregister).
In samenspraak met onze softwareleverancier gaan we gebruik maken van een rechtstreekse koppeling met het Handelsregister, dit wordt een pilot waarbij we dus zelf inspraak zullen hebben in het uiteindelijke product. Met deze rechtstreekse koppeling gaan we gegevens van niet-natuurlijke personen zoveel mogelijk automatisch verwerken. Deze koppeling vindt plaats op basis van sleutelgegevens (RSIN, Handelsregisternummer).
Ongebouwd Waterschap.
Het automatisch verwerken van de gegevens voor het opleggen van de ongebouwde heffing staat op de rol om verder te verbeteren met als doel zoveel mogelijk automatisch gegevens te verwerken.
Voorbereidingen op de SOR.
Werken met één geografische applicatie.
Het is wenselijk om te gaan werken met één geografische applicatie, waarin we alle benodigde kaartlagen beschikbaar hebben. Hiermee komen er nog meer controle-mogelijkheden beschikbaar en dat zorgt uiteindelijk ook weer voor een hogere kwaliteit van onze administratie.
Formatie
Bezetting
Door het optimaliseren van de gegevensverwerking van de genoemde processen wordt verwacht dat we op den duur minder inzet nodig hebben voor deze werkzaamheden. Dit is wel mede afhankelijk van een aantal richtlijnen/verbeteringen, die ook landelijk doorgevoerd moeten worden.

4.2.2 Heffen

Optimaliseren van de werkzaamheden van het team Heffen.
Aanslagoplegging
Het opleggen van circa 400.000 aanslagbiljetten op jaarbasis. Voor alle processen binnen het team Heffen geldt dat er continue automatiseringsstappen om tot een hogere kwaliteit en efficiency te komen worden uitgevoerd. Daarnaast willen we de waterschapskohieren zoveel mogelijk bundelen en zo vroeg mogelijk in het jaar opleggen. De opbrengsten worden eerder binnengehaald en de drukke periodes verlaagd.
Verzenden en verwerken aangiften diverse heffingen.
Het mogelijk maken om zoveel mogelijk van de in totaal 1.750 aangiften op jaarbasis digitaal te ontvangen, dit leidt tot ook meer (gedeeltelijk) geautomatiseerd kunnen verwerken van de aangiften.

Bezwaarafhandeling
Geïnspireerd door de werkzaamheden van Robin Robot bij de WOZ bezwaren willen we voor de bezwaren van de overige heffingen ook steeds meer gebruik maken van de nieuwe functionaliteiten om deze ook nog maar gedeeltelijk handmatig te hoeven afdoen.
Waterbankscherm
Het vernieuwde waterbank scherm biedt allerlei mogelijkheden om de gegevens vanuit verschillende bronnen beter te verbinden. Dit leidt tot minder handmatige werkzaamheden.
Beantwoorden contactformulieren.
Alle contactformulieren die door de frontoffice medewerkers worden gemaakt (waarop de zeer specifieke kennisvragen net betrekking tot verschillende heffingen staan) worden door de medewerkers beantwoord en of direct teruggebeld (telefonisch beantwoord).
Formatie
Bezetting
De bezetting is lager dan de formatie. Dit betekent dus een onderbezetting. Door verdergaande automatseringsstappen binnen dit team is de verwachting dat op termijn de (onder) bezetting niet behoeft te worden aangevuld. Dit is een structurele besparing.

4.3 Innen

BSOB verwerkt de reacties met betrekking tot het invorderingsproces en vordert de opgelegde belastingaanslagen in. Het proces 'Innen' bestaat uit de volgende deelprocessen:

Vergroten all-round karakter van Innen.
Stimuleren en ondersteunen van medewerkers binnen innen zo all-round mogelijk te maken.
Door medewerkers breder op te leiden zodat op meer kennisgebieden specialistische kennis voorhanden is wordt deze kleine groep minder kwetsbaar.
Administratieve dwanginvorderacties zelf uitvoeren.
Zelf overgaan tot het leggen van loonvordering of administratief beslag op voertuigen.
Automatisering van verwerken betalingen.

Verwerken retourdossiers deurwaarder.
Dit proces meer geautomatiseerd laten verlopen.
Rentebeschikkingen geautomatiseerd genereren en verwerken.
Dit proces meer geautomatiseerd laten verlopen.
Automatisch inlezen betaalbestanden.
Dit proces meer geautomatiseerd laten verlopen.
Automatische incasso aantrekkelijker maken voor belastingschuldigen.
Flexibele instelling datum en aantal termijnen.
Belastingplichtige kan zelf digitaal aangeven (binnen de door BSOB gestelde kaders) in hoeveel termijnen en op welke dag de automatische incasso moet plaatsvinden.
Automatisering van kwijtscheldingsproces.
Verdere optimalisering en automatisering van het kwijtscheldingsproces door automatisch inboeken aanvullende stukken.
Het proces van kwijtschelding is verder geautomatiseerd en geoptimaliseerd. Dit betreft gedeeltelijk het inboeken van de beroepen. Dit zijn taken die voorheen handmatig werden gedaan. Deze besparing is permanent en zal in eerste instantie worden ingevuld door de extra aanvragen ten opzichte van voorgaande jaren.
Doorstorting Deurwaarder.
Minder personele inzet.
Het aanleveren van de dossiers aan de deurwaarder met het betaalkenmerk. Dit gaat ervoor zorgen dat bij betaling aan de deurwaarder en de doorstorting hiervan naar BSOB deze betalingen niet meer handmatig als uitval verwerkt hoeven te worden. Deze betalingen gaan dan mee in de automatische verwerking.
Meer sociaal invorderen.
Onderscheid maken tussen belastingschuldigen die niet kunnen betalen en die niet willen betalen.
Een andere benadering gebruiken voor de belastingschuldigen die niet kunnen betalen, denk aan een betere samenwerking met het sociaal domein, makkelijker door kunnen verwijzen naar hulpinstanties en meedoen met vroegsignalering. De belastingschuldigen die niet willen betalen in het huidige proces laten.
Doorlooptijd dossiers verkorten.
Het invorderproces van een aanslagbiljet binnen maximaal 12 maanden afgerond te hebben voor 95% van de aanslagbiljetten.
Het proces steeds strakker maken en de uitval sneller opwerken.
Formatie
Bezetting
Door verwachtte toename van (zie ook onder frontoffice) belastingplichtigen met een betalingsachterstand of betalingsprobleem zal de druk op de medewerkers van Innen sterk toenemen. Indien we significant meer belastingplichtigen hebben met betalingsproblemen, zal tijdelijke inhuur onontkoombaar zijn.

5. De Paragrafen

5.1 Lokale heffingen

BSOB is verantwoordelijk voor de uitvoering van het door de deelnemers geformuleerde beleid over lokale heffingen. De vaststelling van het beleid is voorbehouden aan de deelnemers. BSOB adviseert haar deelnemers over het te voeren beleid.

5.2 Weerstandsvermogen & risicobeheersing

Volgens de BBV bestaat het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de geïdentificeerde risico's.
Het weerstandsvermogen is het vermogen van BSOB om niet-reguliere kosten die onverwacht en substantieel zijn op te kunnen vangen, zonder dat de uitvoering van de taken en de bedrijfsvoering in gevaar komt. Het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de financiële positie van BSOB is. Voor het beoordelen van de 'weerstand' is inzicht nodig in de omvang en de achtergronden van de risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit. Het gaat hierbij alleen om risico's waarvoor geen of wellicht onvoldoende verzekeringen zijn afgesloten, voorzieningen zijn gevormd of budgetten binnen de begroting beschikbaar zijn.

In deze paragraaf komen de volgende onderwerpen aan bod:

- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit
- een inventarisatie van de risico's.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

Gezien de bepalingen, opgenomen in de gemeenschappelijke regeling en de Nota Financieel Beleid aangaande de bestemmingen van resultaten, zijn eigen vermogen, stille reserves of voorzieningen niet noodzakelijk. In artikel 53 van de Gemeenschappelijke Regeling is een zogenoemde garantstelling opgenomen. Dit houdt in dat de deelnemers er zorg voor dragen dat BSOB te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al haar verplichtingen ten opzichte van derden te voldoen. De risico's komen conform de regelingen voor rekening van de deelnemers naar rato van hun aandeel in de bedrijfsactiviteiten (bijdragen).

Conform de geldende verordeningen worden bij een positief saldo het bedrag gerestitueerd aan de deelnemers. Buiten de bestemmingreserve is er daarom geen eigen vermogen. Ook is er op dit moment geen lening.

Zoals vastgesteld in de financiële verordening, dienen niet onderkende of financieel niet voorzienbare risico's welke gedurende het begrotingsjaar geschieden, initieel op te worden gevangen ten laste van de post Onvoorzien. In de financiële verordening artikel 4 lid 2 is de

post onvoorzien vastgesteld op 0,6% van de begroting met een minimum van € 50.000. In 2024 is een bedrag van € 58.000 voorzien.

Bovenstaande (inclusief de garantstelling) in ogenschouw genomen geven de, bij ministeriële regeling opgestelde, kengetallen geen zinvolle uitkomsten en informatie over de financiële positie van BSOB en zijn ze daarom niet opgenomen.

Inventarisatie van de risico's

WOZ-Bezwaren

Geconstateerd is dat over de afgelopen jaren de hoeveelheid WOZ-bezwaren fors toegenomen is. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de impact van de NCNP-bureaus. Het effect hiervan, op de begroting van BSOB, is tweeledig. Enerzijds is er fors meer personele inzet benodigd om deze bezwaren af te handelen (welke veelal door inhuurmedewerkers wordt uitgevoerd) en anderzijds stijgen de proceskosten fors. BSOB doet er alles aan om deze kosten zo laag mogelijk te houden, maar de verwachting is dat deze kosten in de komende jaren nog gemaakt worden.

Inflatierisico's

Zoals bekend is het een onrustige economische tijd. Waar mogelijk hebben wij de prijsstijgingen verwerkt in de begrotingscijfers. Echter de huidige economische omstandigheden zijn dermate onzekerheid dat dit de komende tijd effect kan hebben op de realisatie van de begroting.

5.3 Onderhoud kapitaalgoederen

De kapitaalgoederen van BSOB bestaan uit installaties (telefooncentrale) en ICT-software. Noodzakelijk onderhoud vormt onderdeel van de afgesloten contracten.

5.4 Financiering

BSOB conformeert zich aan de regels van de wet FIDO. Een vertaling is opgenomen in het treasury statuut. Aangezien in de afgelopen jaren geen langlopend vreemd vermogen aan is getrokken, is het treasury risico nihil en zijn er geen kengetallen opgenomen met betrekking tot het renterisico en renteresultaat.

BNG

BSOB heeft een bancaire relatie met de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). De BNG verzorgt de bancaire diensten voor de rekening courant en inningsrekening van BSOB.

EMU-Saldo

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis. Hierbij zitten ook inkomsten en uitgaven met een kapitaalkarakter, zoals

investeringen en investeringsbijdragen. Het overzicht van het EMU-saldo is bedoeld om op nationaal niveau te kunnen bepalen in hoeverre de verschillende overheden bijdragen aan het nationale EMU-saldo. Ingevolge de voorschriften (BBV) presenteren wij de berekening van ons EMU-saldo:

Tabel: EMU saldo 2022 - 2024		Bedragen x € 1.000		
	Omschrijving	2022	2023	2024
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	188	0	0
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	70	59	50
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	215	0	0
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	22	125	0
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiele vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op de exploitatie verantwoord	0	0	0
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	0	0	0
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	0	0	0
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	0	0	0
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	0	0	0
11 a	Verkoop van effecten: Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	nee	nee	nee
b	Zo ja, wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
	Berekend EMU-saldo	495	184	50

5.5 Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering is ondersteunend aan de kwaliteit van de primaire processen. Dit betekent dat de interne organisatie mede bepalend is voor de realisatie van de beoogde effecten. In deze paragraaf worden dan ook de ambities besproken van bezwaar en beroep, frontoffice, ICT en bestuurs- en beleidsondersteuning.

5.5.1 Bezwaar en Beroep

Verwezenlijken digitale portal voor indienen bezwaren.
Mogelijk maken van indienen bezwaren via digitale portal door No-Cure-No-Pay bureaus.
Het inboeken van bezwaren gebeurt voornamelijk handmatig, met uitzondering van de via DigiD ingediende bezwaren. We gaan kijken hoe we er voor kunnen zorgen dat No-Cure-No-Pay bureaus ook via een digitale portal de bezwaren kunnen indienen, zodat deze ook automatisch ingeboekt worden.
Minder noodzakelijk e-mailverkeer en postverwerking.
Door verwezenlijken digitale portal is er minder e-mailverkeer en postverwerking nodig en dus ook minder handmatige acties. Daarnaast zullen de discussies over het verzenden en ontvangen van poststukken hierbij beëindigd kunnen worden en zal het aantal te verzenden poststukken flink teruggedrongen worden.
Terugdringen uitval flitsuitspraken.
Nauwe samenwerking met software leveranciers.
Flitsuitspraken worden volledig automatisch verzonden. Bij de formele uitspraken controleren de juristen of is voldaan aan de formele eisen en vervolgens wordt de uitspraak door de robot uitgewerkt en verzonden. De uitval die ontstaat is op dit moment hoger dan wenselijk. Dit heeft voornamelijk te maken met aanpassingen in de software programma's, we gaan daarom in overleg met de software leveranciers, om te kijken hoe we kunnen voorkomen dat bij een nieuwe release, de robot hersteld moet worden.
Optimaliseren technische kennis.
Door zelf de nodige ICT technische kennis in huis te halen, dan wel intern mensen op te leiden, zorgen we ervoor dat de kosten voor externe inhuur kunnen worden verlaagd.
Formatie
Bezetting
De werkzaamheden binnen dit team worden mede door verdergaande automatisering uitgevoerd door 1 fte minder dan de hiervoor beschikbare formatie. De hoeveelheid werk is sterk afhankelijk van het aantal bezwaren en met name de NCNP-bezwaren. Door de verhoging van de proceskosten vergoeding in beroepsfase, zal naar verwachting het aantal beroepen voor de komende jaren nog meer toe gaan nemen. Het wordt daardoor een uitdaging om met dezelfde hoeveelheid mensen het werk uit te blijven voeren. Maar dit is afhankelijk van de omvang van de stijging.

5.5.2 Frontoffice

De frontoffice behandelt telefonische, digitale, schriftelijke en analoge klantcontacten. Pijlers zijn evenals bij team Innen (frontoffice en innen zijn tezamen KCC): klantvriendelijkheid, klantgerichtheid, met menselijke maat, snel en gemakkelijk bereikbaar en een vriendelijke stem.

Vergroten all-round karakter van frontoffice.
Stimuleren en ondersteunen van medewerkers binnen frontoffice zo allround mogelijk te maken.
Het continue proces kennis vergroting van de frontoffice medewerkers zal leiden tot nog minder doorverwijzingen naar de backoffice. Als een frontoffice medewerker een belastingplichtige helemaal zelfstandig kan helpen komt dit de klantvriendelijkheid zeer ten goede.
Proces onvermogen.
Meer geautomatiseerd.
Dit proces was voorheen een zeer bewerkelijke taak met veel handwerk en veel briefwisselingen tussen BSOB en verschillende instanties. Dit proces is goed onder de loep genomen en geautomatiseerd en verbeterd, wat heeft geresulteerd in een tijdsbesparing van 70%. Veel repeterende taken zijn door een robot overgenomen. Voorheen werd dit proces door innen uitgevoerd maar sinds een aantal jaar is dit een taak van de frontoffice geworden.
Meer digitale zelfredzaamheid door contactformulier binnen digitale balie.
Minder contactmomenten.
Voorheen was het voor een belastingplichtige alleen mogelijk om een contactformulier, zonder in te loggen met DigiD, in te vullen en in te sturen. Sinds dit jaar is het mogelijk dat een belastingschuldige een contactformulier op de website invult en instuurt, nadat deze is ingelogd met DigiD. Die inlogwijze zorgt ervoor dat deze contactformulieren automatisch worden ingeboekt. Voorheen was dit handmatig werk dat de frontoffice deed. Circa 35% van alle contactformulieren komt via deze weg binnen.
Belastingpakket in het nieuwe telefoonpakket.
Hogere efficiëntie.
Hierdoor kan de frontoffice medewerker veel sneller aanpassingen doorvoeren en heeft de medeweker een totaaloverzicht van alle gegevens van de belastingplichtige.
Kwaliteit dienstverlening verhogen.
Structurele controles.
Door een structurele kwaliteitscontrole op gesprekken en uitgaande correspondentie in de breedste zin (van correcte inhoud, tot grammaticaal, tot klare taal, etc) uit te voeren en acties te ondernemen op de bevindingen.
Meer stimuleren gebruik MijnOverheid.
Proactieve communicatie.
Uitingen op enveloppen en in brieven, dit maakt het ook interessant om meer brieven dan enkel het aanslagbiljet te verzenden via MijnOverheid.
Efficiëntere inzet personeel.
Meer gebruik van signalering en rapportages binnen PowerBI.
sneller het proces bij te sturen op gebied van telefonie, maar ook productiviteit, openstaande posten, etc.
Toegankelijkheid website verhogen.
Website in Engels beschikbaar.
Wettelijke verplichting waar we aan zullen moeten voldoen.
Formatie
Bezetting
Door alle eerder genoemde ontwikkelingen (economische situatie. NCNP, foto-tool en dergelijke is het de vraag of de huidige bezetting voldoende is voor de komende jaren.

5.5.3 Informatievoorziening en ICT

Stabiliteit in de ICT-infrastructuur van onze kantoor- en thuiswerkplek en de belastingsoftware is het uitgangspunt. Hiervoor hebben we de afgelopen jaren de basis gelegd. Onze belastingapplicatie van GouwIT wordt verder ontwikkeld. Wij zoeken hierbij ook de samenwerking met andere belastingkantoren om gezamenlijk verder te ontwikkelen waardoor de lasten van innovaties worden gedeeld.

Algemeen

Bevat alle ICT-activiteiten om de werkzaamheden binnen de andere activiteiten te ondersteunen, hiertoe worden de volgende deelprocessen uitgevoerd:

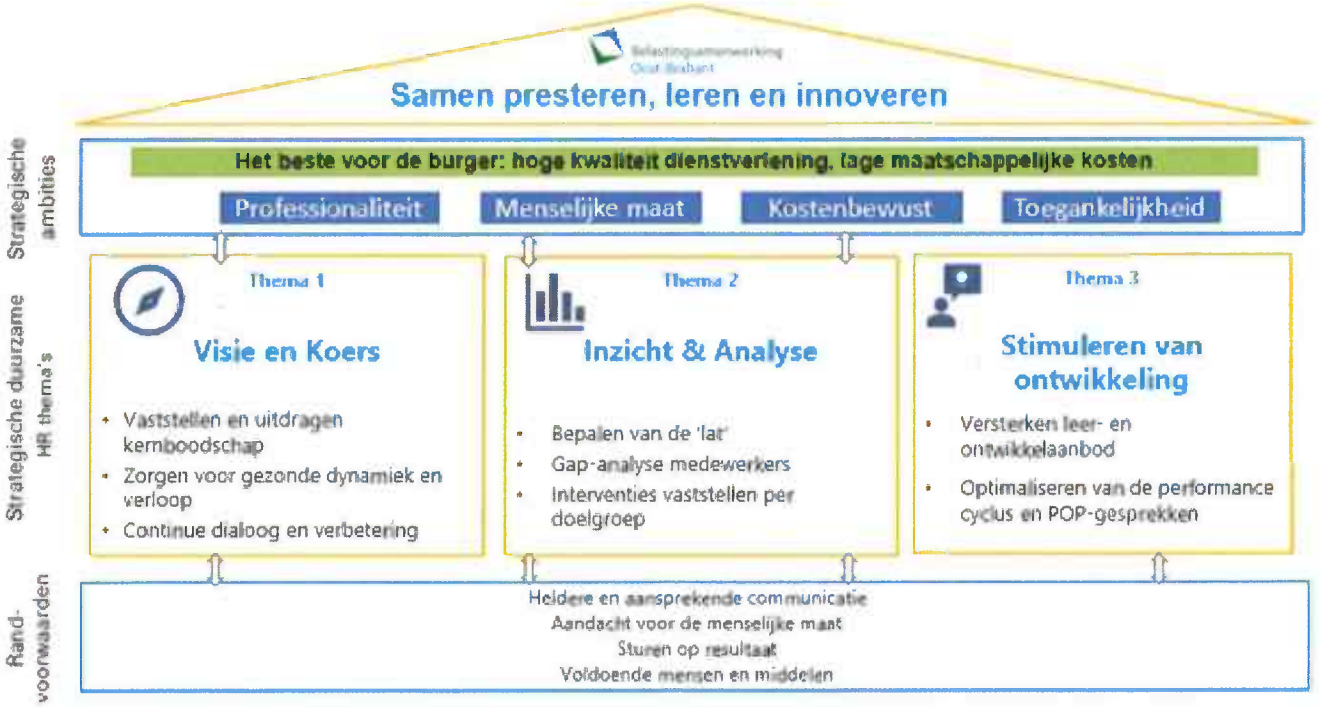
- Applicaties beheren (zoals inrichten, upgrades verzorgen en scripts draaien).
- Autorisaties verlenen.
- Gebruikers ondersteunen (zoals verzorgen handleidingen en storingen verhelpen).
- Opstarten en monitoren productieruns, beheren van documentproductie.
- Databasebeheer en uitvoeren van data-analyses.
- Ontwikkelen van Business Intelligence oplossingen.
- Beheren en onderhouden van ICT contracten.
- Opstellen en realiseren van Informatiemanagement en -beleid.
- Realiseren van projecten.

Belastingsysteem
Optimaliseren GouwBelastingen.
Belastingaanslagen juist, volledig en tijdig opleggen en innen is onze primaire taak. De basis van deze doelstelling ligt in het optimaliseren van de processen en datakwaliteit. De afgelopen jaren hebben we hier fors op geïnvesteerd door het implementeren van zaakgericht en procesgericht werken. Vanaf 2022 heeft BSOB de 'Continuous delivery' werkwijze voor het GouwBelastingen systeem en is er een 2-wekelijks overleg met de Gouw directie over de voortgang, optimalisaties en uitbreidingen in functionaliteit en datakwaliteit. Hierbij wordt ook de opgedane ervaring met de eigen RPA scripts voor robotisering geëvalueerd en deels of volledig ingebouwd als standaard functionaliteit in het belastingsysteem. Daarnaast worden de verschillende basisregistraties zo volledig mogelijk geautomatiseerd zodat mutaties geautomatiseerd doorgevoerd worden en data met waterverbruiken slim ingezet wordt.
Business Intelligence
Goed inzicht in processen via Power BI Dashboards.
Met Microsoft Power BI kunnen we data uit verschillende systemen, opgeslagen in het data-warehouse, op een overzichtelijke en interactieve manier presenteren. Het primaire doel is betere stuurinformatie voor het managementteam en de aanspreekpunten.

Hiernaast zal Power BI ook gebruikt worden voor externe rapportage. De huidige dashboards in Qlikview voor de deelnemers worden vervangen door dashboards in Power BI. Ook zullen er rapportages ontwikkeld worden t.b.v. de accountantscontrole.
Geografische Informatie
Inzet van GIS/Geo toepassingen.
Door slim gebruik te maken van GIS/Geo oplossingen en beeldmateriaal kan de datakwaliteit en -actualiteit nog verder verbeterd worden. BSOB heeft nu minimale capaciteit en kennis op dit vakgebied in huis, dit zal verder onderzocht worden en projectmatig opgepakt worden.
Werkplekomgeving
Hybride werken.
De stabiliteit, beschikbaarheid, beveiliging en performance van de ICT werkomgeving krijgt binnen BSOB veel aandacht zodat werknemers zo goed mogelijk kunnen werken. Iedere medewerker beschikt over een thuiswerkplek en in de kantooromgeving worden met de verbouwing van het kantoor in 2023 diverse verbeteringen doorgevoerd om beter samen te kunnen werken op kantoordagen. Daarnaast zal in 2023 een onderzoek worden gestart voor de inzet van extra tooling; te denken aan een nieuw (sociaal) intranet, uitgebreide Microsoft Teams functionaliteit en voorzieningen om flexibel te kunnen werken en vergaderen. Na de verbouwing zijn er extra vergaderruimtes beschikbaar en zullen deze worden voorzien van goede schermen en camera's voor hybride vergaderingen.

5.5.4 HRM

Human Resource Management beschrijft de optimale inzet van medewerkers (= middelen) met het doel om bij te dragen aan het succes van BSOB. De HR-adviseur houdt zich bezig met alles wat te maken heeft met het belangrijkste kapitaal van BSOB: de medewerkers. In de afbeelding hieronder is de visualisatie van het HRM-beleid van BSOB 2021-2025.

Duurzame inzetbaarheid
Versterken leer- en ontwikkelaanbod (thema 3 HRM-beleidsplan)
Check op huidig ontwikkelaanbod, gapanalyse op basis van gewenste ontwikkelaanbod vaststellen of het aanbod aanwezig is, ingekocht moet worden of ontwikkeld moet worden. Met als doel te komen tot een strategisch ontwikkelplan + passend aanbod, voor de komende 3 jaren.
Toekomst van werk
De stijgende levensverwachting, krimpende populatie, wat doet mens en wat doet machine, jongere generatie staat anders in werken dan de huidige generatie.
Talent management
De term 'War for talent' veroorzaakt de opgang van talentmanagement en geeft een impuls aan training en opleiding. BSOB creëert randvoorwaarden voor training en opleiding en medewerkers zelf staan aan het roer.
HR reikt vooral tools en inzichten aan richting de afdelingshoofden en signaleert via rapportages en analytics tijdig wat er speelt. Zo kan HR de afdelingshoofden stimuleren om het goede gesprek met medewerkers te voeren.
Strategische personeelsplanning
Actualiseren / vernieuwen strategisch HRM-beleidsplan.
Het actuele strategische HRM-beleidsplan loopt van 2021 – 2025. Dit betekent dat er een nieuw / geactualiseerd plan moet komen voor 2025 – 2029.

5.5.5 Bestuurs- en beleidsondersteuning

Onder bestuurs- en beleidsondersteuning wordt verstaan het adviseren van de organisatie bij het beleid in brede zin zoals bijvoorbeeld op het gebied van archief, gemeenschappelijke regeling, toetreding en uittreding, bestuursadvisering en voorbereiding van besluitvorming. Onder fiscaal-juridische ondersteuning wordt verstaan het adviseren en ondersteunen van afdelingen en management bij bezwaren, beroepen en complexe fiscale vraagstukken. Daarbij hoort ook het bijhouden van nieuwe ontwikkelingen, wetswijzigingen en jurisprudentie. Voorts valt fiscaal-juridische ondersteuning ook het opstellen van beleidsregels, de leidraad invordering, de jaarlijkse procedure betreffende de belastingverordeningen en de advisering bij het opstellen van nieuwe belastingverordeningen.

5.5.5.1 Gegevensbescherming

5.5.5.1.1 Informatiebeveiliging

Het is belangrijk om voorbereid te zijn op hackers. Binnen BSOB is er volop aandacht voor informatiebeveiliging . We focussen ons op de tien grootste risico's binnen BSOB en nemen maatregelen om deze risico's te verkleinen. De doelen zijn bepaald aan de hand van BIV: beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid. Dit zijn de drie pijlers waarmee informatie beschermd wordt.

Beschikbaarheid
De beschikbaarheid van de gegevens waarborgen door te zorgen voor continuïteit van de data en de processen.

Het opgestelde bedrijfscontinuïteitsplan toepassen. Hierbij worden de 'Recovery Time Objective' en de 'Recovery Point Objective' bepaald en gewaarborgd. Dit houdt in hoe lang we accepteren offline te zijn en hoeveel we accepteren aan data te verliezen bij deze downtime.
Integriteit
De integriteit van de gegevens waarborgen door te zorgen voor juiste, actuele en volledige data.
Het dataclassificatiebeleid toepassen. Hierbij worden mutaties in data bijgehouden door middel van logging. Deze worden gecontroleerd op bevoegdheden en op juistheid.
Vertrouwelijkheid
De vertrouwelijkheid van de gegevens waarborgen door het beperken van het risico op ongeautoriseerde toegang tot onze data.
Het beperken van rechten tot data waar men geen toegang tot behoeft. We willen ook toegang van buitenaf zoveel mogelijk beperken. Dit doen we door verwijderbare media te beperken en zero footprint te implementeren. Hiermee beperken we ook het risico dat informatie van BSOB onze beheerde omgevingen kan verlaten.
Continue actie op:
Awareness bij medewerkers over het veilig omgaan met data van BSOB.
Kwetsbaarheden zo spoedig mogelijk verhelpen en waar mogelijk voorkomen.
Inzicht in risico's en het treffen van passende maatregelen. Hierin zullen prioriteiten steeds opnieuw worden vastgesteld.
Formatie
Bezetting
Diverse vacature openstellingen hebben niet geleid tot invulling van de volledige benodigde formatie. De vacature voor beveiliging data (de ISO van CISO) is daarom voor een langere periode extern belegd. Zie hiervoor de tekst onder privacy (dezelfde invulling).

5.5.5.1.2 Privacy

Optimaliseren van awareness
Awareness op het gebied van datalekken, rechten van betrokkenen, informatiebeveiliging.
Dit is een continue proces wat we met behulp van externen blijvend inzetten.
Actualiseren van beleid en bestanden
Actualiseren van het verwerkingsregister, hoog risico verwerkingen/processen en (verwerkers) overeenkomsten.
Hiermee doelen we op het permanent (nieuwe regelgeving of inzichten) actualiseren van alle benodigde verwerkingsovereenkomsten met toeleveranciers en of deelnemers.
Actualiseren van privacyverklaring en privacybeleid.
Ook dit zal continue moeten worden aangepast aan nieuwe regelgeving en inzichten.
Monitoren nieuwe ontwikkelingen, processen maatregelen
Monitoring beheersmaatregelen.
Dit betreft alle veranderingen die we toepassen op automatiseringsgebied en alle beheersmaatregelen. Frequent zullen deze worden gemonitord en daar waar nodig aangepast.
Het tijdig betrekken van privacy bij nieuwe ontwikkelingen: in het ontwerpproces van nieuwe producten, diensten en processen.
Bij alle nieuwe ontwikkelingen worden de PO en FG betrokken om privacy maximaal te borgen en te behouden.

Het plannen en uitvoeren van DPIA's voor risicovolle verwerkingen/processen om risico's en mitigerende maatregelen in beeld te krijgen en deze te kunnen uitvoeren.
DPIA ofwel Data Protection Impact Assessment, daar waar sprake is van het verwerken van persoonsgegevens kan het een risico opleveren voor de betrokkenen. Door het uitvoeren van een DPIA (denk aan bijvoorbeeld de foto-tool) voldoen we als organisatie maximaal aan de zorgplicht die we hebben ten aanzien van het verwerken van persoonsgegevens
Formatie
Bezetting
Deze formatie kon niet geheel worden ingevuld, vandaar dat dit extern belegd is. Continuïteit is geborgd door een langdurige vastlegging middels een aanbesteding tot en met 2024. In 2024 zal mede afhankelijk van de ontwikkelingen (veiligheidsniveau 4) worden bezien wat de noodzakelijke formatie is of zal moeten zijn.

5.5.5.1.3 Business Intelligence (BI)

BI is een nieuwe tooling die wordt ontwikkeld om enerzijds de interne aansturing te verbeteren en anderzijds allerlei controles, ook kwaliteitscontroles, uit te voeren. De nieuwe BI zal veel gebruiksvriendelijker zijn en is gebaseerd op een stoplichtenmethode. Groen betekent; 'alles verloopt volgens wens en planning', oranje geeft aan; 'wellicht een risico in uitvoering en / of planning', rood geeft 'een zeker risico' aan met betrekking tot de uitvoering. In de gevallen van een oranje en rood stoplicht zal BSOB dit vermelden in de risicoparagraaf en proactief de oplossingsrichting of het gevolg van de belemmering in uitvoering nader duiden.

5.5.5.4 Communicatie

De communicatie bestaat uit de interne en externe communicatie. Doelen zijn opgesteld voor een langere periode.

Centrale, tijdige en transparante informatievoorziening
Ontwikkelen nieuw intranet om samenwerking, contact en kennisdeling te bevorderen.
Onderzoeken van de vorm voor het nieuwe intranet dat inspeelt op de huidige behoeften en wensen. Een centraal kanaal dat zorgt voor (gelijk)tijdige informatie-uitwisseling. Intranet fungeert als wederkerig sociaal platform (formeel en informeel contact) en kennisbank.
Onderzoeken mogelijkheden chatbots.
Onderzoeken meerwaarde chatbots om kennis snel en makkelijk toegankelijk te maken en daarbij ook 24/7 beschikbaar te zijn voor de belastingplichtige.
Updates m.b.t. organisatieontwikkelingen, veranderingen en besluitvorming breed communiceren.
Medewerkers op de hoogte houden van hoofdlijnen, zo ook van MT/AB/DB overleggen.
Toegankelijke website
Toegankelijkheid testen aan de hand van onafhankelijke audit en aan de hand van actiepunten voltooien.
Website herzien van onderwerpen, vertalen in het Engels, voorzien van voorleesfuntie, ondertiteling, etc om zoveel mogelijk toegankelijk en inclusief te zijn.
Feedback en waardering
Meer stilstaan bij successen.

Erkenning en waardering uitspreken op intranet.
Ruimte voor aanspreekcultuur bevorderen.
Door afspraken te maken, training en begeleiding en feedbackmomenten/open dialoog.
Onderzoek organisatie-identiteit n.a.v. verhouding criticasters (19%) – promoters (14%)
Vaststellen perceptie van identiteit.
Om een eenduidige perceptie van de organisatie-identiteit te stimuleren is het eerst nodig om te onderzoeken wat deze perceptie is. Ofwel; hoe zien medewerkers BSOB? Onderzoek kan in samenwerking met studenten van de Radboud Universiteit uitgevoerd worden.
Uitdragen van eenduidige identiteit.
Door middel van identiteit- en huisstijlhandboek. Ook opmaken van profiel en eventueel bijwerken missie en visie.
Communicatiecampagne
Stimuleren groot bereik met doel vermindering NCNP-bezwaren en oproep contact opnemen BSOB.
BSOB neemt voortouw in de strategie, kennisdeling en afstemming met andere belastingsamenwerkingen. Doel is campagne breed in te zetten om NCNP-bezwaren te verminderen en belastingplichtigen aansturen om contact op te nemen met BSOB.
Herevaluatie aanslagbiljet
Aanslagbiljet herevalueren en simplificeren.
Versterken samenwerking met deelnemers en burgers
Periodieke contactmomenten om ontwikkelingen te bespreken en af te stemmen.
Open en transparante communicatie staat centraal. Een nauwere samenwerking kan leiden tot een breder draagvlak voor de werkuitvoering.

5.6 Openbaarheidsparagraaf Wet Open Overheid

De Wet open overheid (Woo) heeft sinds 1 mei 2022 de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervangen. De Woo heeft, in tegenstelling tot het passieve (op verzoek) openbaar maken van stukken en informatie onder de Wob, het karakter van actief openbaar maken door overheden c.q. bestuursorganen. Overheden/bestuursorganen dienen zelf - zonder daartoe strekkend verzoek - informatie en stukken openbaar te maken door publicatie. Voor een uitvoeringsorganisatie als BSOB raakt deze verplichting veel minder dan voor bijvoorbeeld een gemeente. BSOB voert de WOZ- en Belastingprocessen uit voor lokale overheden. Veel besluiten, zoals belastingverordeningen, maar ook de begroting en onderbouwing van de kostendekkendheid van belastingen, worden (reeds) door de deelnemers in BSOB openbaar gemaakt, waardoor BSOB dit niet meer hoeft te doen. Overigens verwijst BSOB wel op de website naar veel van deze regelingen.

BSOB maakt het eigen beleid, denk aan de Leidraad Invordering en aanwijsbeleid, en/of dat van de heffings- en invorderingsambtenaar zelf bekend via de website. Voor het overige is BSOB door de geheimhoudingsverplichtingen van de Algemene wet inzake rijksbelastingen (Awr) en de Invorderingswet 1990 eerder gehouden tot voorkoming van openbaarheid van gegevens. Voorts kent de Wet WOZ ook strikte regels voor het openbaar maken van object-

en waardegegevens. Veelal mogen die slechts aan de belanghebbende worden verstrekt. Tot slot beperkt de AVG de openbaarmaking van persoonsgegevens door BSOB aan derden.

Verzoeken tot openbaarmaking van meer algemene gegevens, zoals bijvoorbeeld aantallen belastbare feiten of aantallen naheffingsaanslagen mogen wel openbaar gemaakt worden, of zijn reeds openbaar gemaakt door bijvoorbeeld de Waarderingskamer als het gaat om algemene WOZ-informatie. Ondanks de actieve openbaarmaking ontvangen verzoeken worden door het juridische team beoordeeld en van beantwoording voorzien. Het aantal Woo/Wob verzoeken in 2022 bleef beperkt tot minder dan 10.
De beslistermijn voor Woo-verzoeken is vier weken. Een termijn die met nog twee weken kan worden verlengd. Net als bij de Wob is de Wet dwangsom niet op de Woo van toepassing, maar is wel beroep mogelijk bij de bestuursrechter via de algemene kennelijke weigering tot het nemen van een besluit. Blijft een antwoord op een Woo-verzoek uit, dan kan een belanghebbende zich dus tot de bestuursrechter wenden. Een belanghebbende kan ook in beroep als hij of zij meent dat het verzoek onterecht is afgewezen.

5.7 Verbonden partijen

BSOB heeft geen verbonden partijen.

5.8 Grondbeleid

Deze paragraaf is niet van toepassing op BSOB.

5.9 Mededelingen WNT

In het kader van de Wet Normering Topinkomens is BSOB verplicht melding te maken van eventuele topinkomens. Het doel van de WNT is het tegengaan van bovenmatige beloningen en ontslagvergoedingen bij instellingen in de (semi) publieke sector. In de WNT worden inkomens en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen bij instellingen met een publieke taak, genormeerd en openbaar gemaakt. Jaarlijks worden de bezoldigingsnormen in een ministeriële regeling vastgesteld en geïndexeerd.
BSOB blijft binnen de gestelde norm en voldoet hiermee aan de WNT.

6. Projecten

Voor 2024 staat één specifiek project benoemd, namelijk het masterplan automatisering.

6.1 Masterplan automatisering

In 2021 heeft het bureau Berenschot een rapport toekomstscenarios BSOB opgesteld met een drietal verschillende scenario's, het AB heeft gekozen voor scenario 3; maximaal verder automatiseren. Na akkoord van het AB is een plan van aanpak opgesteld en wordt het traject met tussentijdse rapportage intern en met het bestuur gemonitord om de voortgang te waarborgen. De automatisering wordt in de volgende volgorde gezocht voor ieder subproces binnen het primaire proces van BSOB (waarderen- heffen-innen):

- Optimalisatie van het subproces binnen de applicatie;
- Inzetten van querys (achter het scherm);
- Inzetten van RPA (voor het scherm)

BSOB is in 2019 gestart met "Operational Excellence" hetgeen staat voor zo efficiënt mogelijk de hoogst mogelijke kwaliteit te bieden in dienstverlening naar onze deelnemers.

Het hart van de belastingorganisatie bestaat, naast medewerkers, in hoofdlijnen uit twee automatiseringsapplicaties (pakketten). Dit zijn de belastingapplicatie van Gouw (Gouw7R2) en de waarderingsmodule Ortax Finance van Ortec Finance.

Met betrekking tot de applicatie Gouw is BSOB een samenwerking aangegaan met drie andere belastingsamenwerkingen en Gouw. Doel van dit project is het "one size fits all" idee van Gouw om te zetten naar een methodiek die gezamenlijk door de vijf partijen wordt gedragen. Dat betekent dat de best practises vooraf door de vijf partijen worden besproken en dat er maar één best practice wordt uitgevoerd, getest en geïmplementeerd. Dit heeft voordelen met betrekking tot testen (denk aan de benodigde testcapaciteit en de verdeling van de testcapaciteit onder de vier belastingsamenwerkingen), uniformiteit en uiteindelijke kosten. Deze kosten voor deze samenwerking bedraagt jaarlijks €32.500, tot en met 2024 waarbij er jaarlijks geëvalueerd wordt.

Alle operationele medewerkers werken met één of beide pakketten. Deze pakketten hebben weer koppelingen met externe databanken onder andere de LV (landelijke Voorzieningen). In 2020 is BSOB gestart met zogenaamde Key-users. Dit zijn medewerkers die zelf continue werken in de verschillende applicaties en elk op het eigen kennis/vakgebied constateren dat er naast efficiëntere processen (dit wordt maandelijks overlegd met de leveranciers van de applicaties) ook veel repeterende werkzaamheden plaatsvinden binnen BSOB.
In overleg en op initiatief van en met de Key-users worden al deze repeterende werkzaamheden geanalyseerd en daar waar het een significante tijdsbesteding betreft meer geautomatiseerd door middel van aanpassingen in een van beide pakketen, door gebruik van queries of door inzet van robots. Dit zal de komende jaren een steeds prominentere plek in de organisatie krijgen. Het effect voor BSOB breed is dat op termijn de kosten voor de uitvoering van de diensten voor de deelnemers steeds lager worden en de

kwaliteit steeds hoger. Naar verwachting zal uitbreiding van de robots, voor zover deze functionaliteit en/of aanpassing van een proces niet direct geïmplementeerd kan worden in de bestaande applicaties, vanaf 2024 worden uitgevoerd.

7. Financiële begroting

In dit hoofdstuk is een overzicht opgenomen van de begroting 2024. In de kadernota 2024 zijn de kaders en uitgangspunten opgenomen waarbinnen BSOB de begroting 2024 inclusief meerjarenraming opstelt. Dit zijn onder andere de prijscorrecties volgend uit de septembercirculaire 2022. Hierbij wordt opgemerkt dat de huidige inflatiecijfers momenteel hoger liggen. Dit is niet verwerkt in de voorliggende begroting, omdat door de huidige mondiale ontwikkelingen geen accurate voorspelling gedaan kan worden.

In dit hoofdstuk worden tabellen gebruikt. Voor de leesbaarheid adviseren wij u om het zoomniveau van uw beeldscherm te vergroten.

Prijsmutaties overheidsconsumptie 2024-2027 (conform septembercirculaire 2022):

	2024	2025	2026	2027
Netto materiële consumptie	2,4%	2,4%	1,9%	1,9%
Lonen en salarissen	4,2%	4,1%	3,9%	3,9%

Met betrekking tot de formatie wordt onderstaande formatie gehanteerd:

Verwerkt in MJB	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Overhead	24,39	24,39	24,39	24,39
Beroep en Bezwaar	-	-	-	-
Waarderen	20,66	20,66	20,66	20,66
Heffen	18,17	18,17	18,17	18,17
Innen	5,25	5,25	5,25	5,25
Totaal	**68,47**	**68,47**	**68,47**	**68,47**

Verwerkt in MJB	**Tijdelijke formatie (inclusief boven-formativiteit)**
Overhead	2,00
Beroep en Bezwaar	
Waarderen	
Heffen	
Innen	
Totaal	**2,00**

In de kadernota zijn de ingeschatte formatiebesparingen vanuit de procesoptimalisatie geïdentificeerd. Deze zijn in onderstaande tabel verwerkt. Zolang de besparingen niet gerealiseerd zijn worden bovenstaande FTE-cijfers gehanteerd bij de doorbelastingen, om een zo consistent mogelijke gedragslijn te waarborgen. Om die reden is ook de tijdelijke formatie niet in begroting verwerkt.

Verwerking kadernota	2024	2025	2026	2027
Overhead	24,39	23,39	23,39	23,39
Beroep en Bezwaar	-	-	-	-
Waarderen	20,66	19,66	18,66	18,66
Heffen	15,77	15,27	15,27	14,27
Innen	5,25	4,75	4,75	4,75
Totaal	**66,07**	**63,07**	**62,07**	**61,07**

Ontwikkelingen niet opgenomen in kadernota

Naast bovenstaande zijn de volgende ontwikkelingen in de begroting 2024 verwerkt.

Structurele verwerking van 1e BW 2023

In de 1e BW 2023 zijn kosten, zoals inhuur waarderen en rente opbrengsten, verwerkt die een structureel karakter hebben. Deze kosten zijn verwerkt in de begroting 2024.

Afschrijving verbouwing

Omdat de verwachting is dat de verbouwing in 2023 gereed komt, is de afschrijving ad €12.500 vanaf 2024 in de begroting verwerkt.

Kosten volgend uit verhogen volwassenheidsniveau gegevensbescherming

Kernboodschap is om het gegevensbeschermingsniveau binnen BSOB naar een hoger niveau te tillen. BSOB ambieert het volwassenheidsniveau voorspelbaar. Het huidige volwassenheidsniveau is ongeveer 1 op de schaal van 1 tot 5 (maximaal). Het gewenste volwassenheidsniveau is 4. Dit leidt in 2024 tot incidentele kosten van €135.000.

Exploitatiekosten: (*€1.000)			2024
Overhead	Lonen en salarissen		2.026
	Overige personeelskosten		239
	Inhuur personeel		
	Kapitaallasten	Andere vaste bedrijfsmiddelen, afschrijving	50
		Rente	
	Automatiseringskosten		537
	Uitvoeringskosten	Kosten betalingsverkeer	1
	Huisvestingskosten		271
	Duurzame goederen		5
	Algemene kosten		258
	Onvoorzien		58
	Uitbestede diensten		648
	Taakstelling/effecten Robotisering		-293
	Totale lasten		3.801
	Rentebaten		-100
	Overige opbrengsten	Overige baten	-3
	Opbrengsten invordering		
	Totale baten		-103
		Totale kosten overhead	3.698
Waarderen	Lonen en salarissen		1.527
	Overige personeelskosten		25
	Uitbestede diensten		
	Inhuur personeel		952
	Automatiseringskosten		232
	Repro- en portokosten		13
	Uitvoeringskosten	Proceskostenvergoedingen	500
	Totale lasten		3.248
	Overige opbrengsten		-18
	Totale baten		-18
		Directe kosten waarderen	3.230
		Doorberekende kosten overhead	1.734
		Totale kosten Waarderen	4.964
Heffen	Lonen en salarissen		1.297
	Overige personeelskosten		23
	Inhuur personeel		
	Automatiseringskosten		76
	Repro- en portokosten		334
	Totale lasten		1.728
	Overige opbrengsten	Overige baten	-3
	Totale baten		-3
		Directe kosten Heffen	1.725
		Doorberekende kosten overhead	1.524
		Totale kosten Heffen	3.250
Innen	Lonen en salarissen		338
	Overige personeelskosten		7
	Inhuur personeel		
	Repro- en portokosten		101
	Uitvoeringskosten	Abonnement Inlichtingenbureau	11
		Incasso- en deurwaarderskosten	120
		Kosten betalingsverkeer	140
		Uitvoeringskosten kwijtschelding	26
	Totale lasten		742
	Overige opbrengsten	Overige baten	
	Totale baten		
		Directe kosten Innen	742
		Doorberekende kosten overhead	440
		Totale kosten Innen	1.183
Netto-kosten			9.396
	Deelnemersbijdragen	(incl. BTW)	10.150
	BTW Eindgebruiker	Exploitatie	755
	BTW Eindgebruiker	Investeringsvoorstel	
Exploitatieresultaat			

De meerjarenraming BSOB[1] ziet er als volgt uit:

Exploitatielasten (*€1.000)			2024	2025	2026	2027
Overhead	Lonen en salarissen		2026	2109	2191	2277
	Overige personeelskosten		239	244	251	141
	Inhuur personeel					
	Kapitaallasten	Andere vaste bedrijfsmiddelen, afschrijving	50	49	15	15
		Rente				
	Automatiseringskosten		537	548	557	497
	Uitvoeringskosten	Kosten betalingsverkeer	1	1	1	1
	Huisvestingskosten		271	278	283	288
	Duurzame goederen		5	5	5	5
	Algemene kosten		258	264	269	274
	Onvoorzien		58	59	61	62
	Uitbestede diensten		648	525	535	545
	Taakstelling/effecten Robotisering		-293	-293	-293	-293
	Totale lasten		3.801	3.790	3.877	3.813
	Rentebaten		-100	-100	-100	-100
	Overige opbrengsten	Overige baten	-3	-3	-3	-3
	Opbrengsten invordering					
	Totale baten		-103	-103	-103	-103
		Totale kosten overhead	3.698	3.687	3.773	3.710
Waarderen	Lonen en salarissen		1.527	1.590	1.652	1.716
	Overige personeelskosten		25	25	25	25
	Uitbestede diensten					
	Inhuur personeel		952	975	993	1.012
	Automatiseringskosten		232	237	242	247
	Repro- en portokosten		13	13	13	14
	Uitvoeringskosten	Proceskostenvergoedingen	500	512	522	532
	Totale lasten		3.248	3.352	3.447	3.546
	Overige opbrengsten		-18	-19	-20	
	Totale baten		-18	-19	-20	
		Directe kosten waarderen	3.230	3.333	3.427	3.546
		Doorbereidende kosten overhead	1.734	1.729	1.769	1.739
		Totale kosten Waarderen	4.964	5.061	5.196	5.285
Heffen	Lonen en salarissen		1.297	1.350	1.402	1.457
	Overige personeelskosten		23	23	23	23
	Inhuur personeel					
	Automatiseringskosten		76	77	79	80
	Repro- en portokosten		334	342	348	355
	Totale lasten		1.728	1.791	1.852	1.915
	Overige opbrengsten	Overige baten	-3	-3	-3	-3
	Totale baten		-3	-3	-3	-3
		Directe kosten Heffen	1.725	1.788	1.849	1.911
		Doorbereidende kosten overhead	1.524	1.520	1.555	1.529
		Totale kosten Heffen	3.250	3.308	3.404	3.440
Innen	Lonen en salarissen		338	351	365	379
	Overige personeelskosten		7	7	7	7
	Inhuur personeel					
	Repro- en portokosten		101	104	105	107
	Uitvoeringskosten	Abonnement Inlichtingenbureau	11	11	11	11
		Incasso- en deurwaarderskosten	120	122	125	127
		Kosten betalingsverkeer	140	144	146	149
		Uitvoeringskosten kwijtschelding	26	27	27	28
	Totale lasten		742	766	787	809
	Overige opbrengsten	Overige baten				
	Totale baten					
		Directe kosten Innen	742	766	787	809
		Doorbereidende kosten overhead	440	439	449	441
		Totale kosten Innen	1.183	1.205	1.236	1.251
Netto-kosten			9.396	9.574	9.837	9.977

[1] Vanwege de kostenstructuur en samenstelling van de balans van BSOB is er in deze ontwerpbegroting 2024 geen geprognosticeerde balans opgenomen, daar dit geen verdere financiële inzichten verschaft voor de gebruikers van de begroting.

Incidentele baten en lasten

In het saldo van baten en lasten in de begroting 2024 is een bedrag van €138.000 aan incidentele baten en lasten meegenomen, welke weergegeven zijn in onderstaande tabel. In tegenstelling tot het werk-naar-werktraject wordt de taakstelling op loonkosten als structureel gezien, immers wordt deze besparing structureel gerealiseerd.

Exploitatiekosten: (*€1.000)	2024	2025	2026	2027
Saldo van baten en lasten	**9.396**	**9.574**	**9.837**	**9.977**
Incidenteel	138			
Structureel	9.258	9.574	9.837	9.977

Toelichting incidentele baten en lasten				
Uitkering/regeling voormalig personeel	3			
Ondersteuning ten behoeve verhogen volwassenheidsniveau gegevensbescherming	135			
Totaal	**138**			

Naast bovenstaande incidentele kosten zijn er ook afwijkingen op de begroting waar niet/in mindere mate op gestuurd kan worden. Deze kosten zijn incidenteel maar hebben een structurele basis. Een voorbeeld hiervan is inhuur/uitbesteding als gevolg van ziekte en uitdiensttreding. Een ander voorbeeld zijn de proceskostenvergoedingen.

7.1 Bijdrage per deelnemer

De lasten van BSOB worden voornamelijk door de deelnemers (kosten) gedragen. Mocht de BSOB in een jaar opbrengsten genereren, dan leidt dit tot lagere kosten voor de deelnemers. Voor de doorberekening van de kosten aan de deelnemers is gezocht naar een kostenverdeelsleutel die recht doet aan het principe dat naarmate een deelnemer meer werk inbrengt bij BSOB, deze ook een groter aandeel krijgt in de kosten van de organisatie.

7.2 Bijdragen per deelnemer op basis van de productiecijfers 2022

	Aa en Maas	Asten	Bernheze	Boekel	Deurne	Gemert Bakel	Laarbeek	Maashorst	Oss	Someren	Totaal
Totale bijdrage excl BTW	2.953.212	355.092	616.825	196.193	657.972	614.212	455.466	1.157.813	1.980.372	408.743	**9.395.901**
Percentage van bijdrage	31,43%	3,78%	6,56%	2,09%	7,00%	6,54%	4,85%	12,32%	21,08%	4,35%	**100%**
BTW - verdeling op basis van % bijdrage	237.169	28.517	49.536	15.756	52.841	49.327	36.578	92.982	159.041	32.826	**754.572**
	3.190.381	doorschuifBTW voor gemeentelijke deelnemers									

7.3 Productiecijfers 2022

BSOB - Aantallen aanslagen en aanslagregels

Productiecijfers 2022 aangevuld met ontwikkelingen

	Aa en Maas		Asten		Bernheze		Boekel		Deurne		Gemert-Bakel		Laarbeek		Maashorst		Oss		Someren		Totaal
	Biljetten	Regels	Biljetten	Regels	Biljetten	Regels	Biljetten	Regels	Biljetten	Regels	Biljetten	Regels	Biljetten	Regels	Biljetten	Regels	Biljetten	Regels	Biljetten	Regels	
Aantal aanslagbiljetten per deelnemer	395.978		9.490		15.854		5.340		17.792		15.753		11.594		31.169		52.803		11.018		566.791
Aanslagen in het basispakket																					
Watersysteemheffing ingezetenen		329.309																			329.309
Watersysteemheffing gebouwd		376.615																			376.615
Watersysteemheffing ongebouwd		110.123																			110.123
Zuiveringsheffing forfait bedrijven		19.667																			19.667
Zuiveringsheffing forfait woningen		348.311																			348.311
Afvalstoffenheffing - vastrecht/ vast bedrag				7.378		13.373		4.586		14.421		13.400		10.175		25.956		42.840		8.538	140.667
Afvalstoffenheffing - DifTar				11.259		32.953				19.971		20.039		14.872				38.000		12.700	149.794
Reinigingsrecht												222								103	325
Onroerende zaakbelasting eigenaar niet-woning				1.184		1.520		650		1.690		1.531		1.080		3.451		4.044		1.510	16.660
Onroerende zaakbelasting eigenaar woning				7.339		12.877		4.331		14.019		13.231		9.979		26.105		42.376		8.481	138.738
Onroerende zaakbelasting gebruiker niet-woning				1.086		1.324		592		1.561		1.433		1.024		3.105		3.647		1.346	15.118
Bedrijfsinvesteringszone eigenaar										172										97	269
Bedrijfsinvesteringszone gebruiker										161		154								97	412
Reclamebelasting				99		65								73		350		5			592
Rioolheffing gebruiker niet-woning								451		1.345		1.260		900		745		3.120			7.821
Rioolheffing gebruiker woning								4.465		13.968		13.079		9.981		6.521		42.194			90.208
Rioolheffing eigenaar niet-woning				1.075		1.325										1.900		3.415		1.308	9.023
Rioolheffing eigenaar woning				7.353		12.684										18.758		40.794		8.462	88.051
Rioolgrootverbruik				24				26								110		1.399			1.559
Hondenbelasting				1.327						3.513		3.112						9.691		1.743	19.386
Toeristenbelasting				75		41		33		52		87				34		99		92	513
Forensenbelasting																183					183
Naheffingsaanslag parkeerbelasting										238						371		2.015			2.624
Kosten parkeerbelasting										238						371		2.015			2.624
Marktgelden										92											92
Graf-/lijkbezorgings-/begrafenisrechten										42											42
Aanslagen in het pluspakket																					
Zuiveringsheffing-Verontrein. bedrijf	10.381																				10.381
Biljetten	395.978		9.490		15.854		5.340		17.792		15.753		11.594		31.169		52.803		11.018		566.791
Regels		1.184.025		38.199		76.162		15.134		71.483		67.548		48.084		87.960		235.654		44.477	1.868.726

Productiecijfers 2022 aangevuld met ontwikkelingen

	Aa en Maas	Asten	Bernheze	Boekel	Deurne	Gemert-Bakel	Laarbeek	Maashorst	Oss	Someren	Totaal	Tarief	Kosten
WOZ-objecten		8.585	14.449	5.038	15.813	14.772	11.081	29.672	46.409	9.858	155.677	31,88	4.963.702
Aanslagregels op de basisbiljetten heffen	1.184.025	38.199	76.162	15.134	71.483	67.548	48.084	87.960	235.654	44.477	1.868.726	1,60	2.990.107
Zuiveringsheffing-verontr. Bedrijf	10.381										10.381	25,00	259.525
Aanslagbiljetten innen	395.978	9.490	15.854	5.340	17.792	15.753	11.594	31.169	52.803	11.018	566.791	1,87	1.059.607
Verzoek om kwijtschelding Deelnemers	2.944	125	231	68	307	284	177	636	1.243	133	6.148	20,00	122.960
													9.395.901

Oss Teruggave aantal ledigingen 2022: inschatting gaat mee v.a. Aanslagbiljetten 2023

Laarbeek Aantal DifTar-regels minus regels Milieustraat: V.a. 2023 pinnen aan de Poort.

Someren Invoering BIZ v.a. 2023

8. Bijlagen

8.1 Vergelijkende cijfers 2022 - 1e BW 2023 - 2024[2]

(*€1.000)			[illegible]	1e BW 2023	B2024
Overhead	Lonen en salarissen		1.626	1.817	2.026
	Overige personeelskosten		373	237	239
	Inhuur personeel		117	58	
	Kapitaallasten	Andere vaste bedrijfsmiddelen, afschrijving	70	59	50
		Rente			
	Automatiseringskosten		498	529	537
	Uitvoeringskosten	Kosten betalingsverkeer	1	1	1
	Huisvestingskosten		205	226	271
	Duurzame goederen		1	5	5
	Algemene kosten		148	216	258
	Onvoorzien			58	58
	Uitbestede diensten		575	827	648
	Repro- en portokosten				
	Taakstelling/effecten Robotisering			38	-293
	Totale lasten		3.616	4.070	3.801
	Overige opbrengsten	Overige baten	-75	-3	-3
	Rentebaten		-23	-100	-100
	Opbrengsten invordering		-5		
	Totale baten		-103	-103	-103
		Totale kosten overhead	3.513	3.967	3.698
		[illegible]	351	-397	369
		Saldo lasten overhead	-	-	-
Waarderen	Lonen en salarissen		1.293	1.415	1.527
	Overige personeelskosten		24	25	25
	Inhuur personeel		1.100	1.059	
	Uitbestede diensten		26		952
	Automatiseringskosten		212	226	232
	Repro- en portokosten		33	13	13
	Uitvoeringskosten	Proceskostenvergoedingen	492	500	500
	Totale lasten		3.181	3.237	3.248
	Overige opbrengsten	Opbrengst mutatiesignalering			
		Opbrengst waarderen op oppervlakte	-169		
		Overige baten	-16	-59	-18
	Totale baten		-185	-59	-18
		Directe kosten waarderen	2.996	3.178	3.230
		[illegible]	1.663	1.859	734
		Totale kosten Waarderen	4.659	5.037	4.964
Helfen	Lonen en salarissen		1.013	1.116	1.297
	Overige personeelskosten		23	23	23
	Inhuur personeel		156	130	
	Automatiseringskosten		64	74	76
	Repro- en portokosten		328	326	334
	Totale lasten		1.584	1.668	1.728
	Overige opbrengsten	Overige baten	-2	-3	-3
	Totale baten		-2	-3	-3
		Directe kosten Helfen	1.582	1.665	1.725
		[illegible]	1.439	1.635	1.525
		Totale kosten Helfen	3.021	3.300	3.250
Innen	Lonen en salarissen		314	323	338
	Overige personeelskosten		8	7	7
	Inhuur personeel		89	41	
	Repro- en portokosten		83	99	101
	Uitvoeringskosten	Abonnement Inlichtingenbureau	10	10	11
		Incasso- en deurwaarderskosten	121	133	120
		Kosten betalingsverkeer	137	137	140
		Uitvoeringskosten kwijtschelding	23	25	26
	Totale lasten		784	776	742
	Overige opbrengsten	Overige baten	-12		
	Totale baten		-12		
		Directe kosten Innen	772	776	742
		[illegible]	411	472	441
		Totale kosten Innen	1.182	1.248	1.183
Netto-kosten			8.862	9.585	9.396
	Deelnemersbijdragen	(incl. BTW)	9.711	10.402	10.150
	BTW Eindgebruiker	Exploitatie	661	817	755
	BTW Eindgebruiker	Investeringsvoorstel			
Exploitatieresultaat			186		

[2] In de vergelijkende cijfers is een daling van de kosten te zien tussen 2023 en 2024. Dit wordt veroorzaakt doordat vanaf 2024 een taakstelling loonkosten is ingerekend. Deze daling was ook reeds te zien in de meerjarenbegroting 2023.

8.2 Prestatie-indicatoren

	Toelichting	Programma-onderdeel	Doelstelling Procentueel	Doelstelling Aantal
Klachtenafhandeling	% klachten afgehandeld binnen 6 weken	Overhead	100%	
Wachttijd bij telefonisch contact	Percentage telefonische contacten met een wachttijd ≤ 3 minuten	Overhead	≥ 95%	
Ziekteverzuim	Percentage ziekteverzuim	Overhead	≤ 5,7%	
	Gemiddelde meldingsfrequentie	Overhead		≤ 1,[illegible]
Aanslag tijdigheid 1 maart	Percentage aantal objecten beschikt vóór 1 maart ten opzichte van totaal aantal objecten	Heffen	≥ 98%	
Aanslag tijdigheid 1 juni	Percentage aantal objecten beschikt vóór 1 juni ten opzichte van totaal aantal objecten	Heffen	≥ 99,9%	
Aanslag juistheid	Percentage aantal vernietigde aanslagregels afgezet tegen totaal aantal opgelegde aanslagregels	Heffen	≤ 0,25%	
Aanslagbedrag netto opgelegd per 1 juli	Percentage aanslagbedrag per 1 juli (Netto opgelegd; minus vernietigingen, verminderingen, kwijtscheldingen e.d.)	Heffen	≥ 95%	
Aanslagbedrag netto opgelegd per einde jaar	Percentage aanslagbedrag per 31 december (Netto opgelegd; minus vernietigingen, verminderingen, kwijtscheldingen e.d.)	Heffen	≥ 98%	
Bezwaarschrift waterschap op tijd	Percentage bezwaarschriften op aanslagen waterschapsheffing binnen 18 weken, met uitzondering van watersysteemheffing Gebouwd	Heffen	≥ 98%	
Bezwaarschrift gemeente op tijd	Percentage bezwaarschriften op aanslagen gemeentelijke belastingen binnen wettelijke termijn (voor 20/11; binnenkomst na 20/11 afdoen binnen 12 weken)	Heffen	≥ 98%	
Gegronde beroepschriften	Percentage gegronde beroepschriften (excl. fiscale compromissen) Gegrond = uitspraak > 0.	Heffen	≤ 20%	
Bezwaarschrift WOZ op tijd	Percentage aantal afgehandelde WOZ bezwaren (98% vóór 1 oktober en de resterende vóór 31 december; binnenkomst na 20/11 afdoen binnen 12 weken)	Waarderen	≥ 98%	
Gegronde WOZ-bezwaarschriften	Percentage gegronde bezwaarschriften (excl. fiscale compromissen) Gegrond = uitspraak > 0	Waarderen	≤ 50%	
Oordeel waarderingskamer	Minstens 'Goed'	Waarderen		Goed
Waardering objecten 1 oktober	Percentage aantal objecten vóór 1 oktober concept-waardering van de objecten beschikbaar voor aerstvolgend tijdvak (=status M in Ortax)	Waarderen	≥ 90%	
Waardering objecten 1 december	Percentage aantal objecten vóór 1 december gecontroleerd (=status A of D in Ortax)	Waarderen	≥ 90%	
Betalingsgedrag na 1 jaar	Percentage aantal openstaande posten, 1 jaar na dagtekening aanslag, na laatste vervaldag	Innen	≤ 2,2%	
Betalingsgedrag na 2 jaar	Percentage aantal openstaande posten, 2 jaar na dagtekening aanslag, na laatste vervaldag	Innen	≤ 1%	
Betalingsgedrag na 5 jaar	Percentage aantal openstaande posten, 5 jaar na dagtekening aanslag, na laatste vervaldag	Innen	≤ 0,2%	
Kwijtscheldingverzoek op tijd	Percentage aantal afgedane verzoeken KWS ten opzichte van het aantal ingediende (volledige) verzoeken binnen 16 weken	Innen	≥ 95%	

Integriteit	Toelichting	Programma-onderdeel
Aantal klachten	Aantal meldingen van ongewenst gedrag of een integriteitsschending (= klacht)	Overhead
Aanslagen via MijnOverheid	Percentage aanslagen naar Natuurlijke personen verstuurd via MijnOverheid ten opzichte van totaal aantal aanslagen	Heffen
NCNP bezwaren	Percentage ingediende NCNP bezwaren	Waarderen
WOZ-bezwaarschriften	Percentage aantal ontvangen WOZ-bezwaren ten opzichte van totaal aantal WOZ-objecten (indicatie: Niet meer dan 0,5 % hoger dan het landelijk gemiddelde).	Waarderen
WOZ-beroepschriften vorig jaar	[illegible] gemiddelde.	Waarderen
Automatische incasso machtigingen	Percentage belastingplichtigen welke een AIC heeft afgegeven	Innen
Betalingsregelingen	Percentage biljetten in een betalingsregeling ten opzichte van totaal aantal biljetten	Innen
Stormeringen	Percentage stormeringen ten opzichte van het totaal aantal AIC betalingen	Innen
Oninbare belastingen gemeente	Percentage bedrag Oninbaar zijden ten opzichte van bedrag opgelegde gemeentelijke aanslagen van heffingsjaar <= -3	Innen
Oninbare belastingen waterschap	Percentage bedrag Oninbaar zijden ten opzichte van bedrag opgelegde waterschapsaanslagen van heffingsjaar <= -3	Innen

8.3 Taakvelden

Op grond van artikel 7, lid 3 van de BBV provincies en gemeenten dient in de begroting een overzicht van de geraamde baten en lasten per taakveld te worden opgenomen. In beginsel zouden de volgende taakvelden voor BSOB van toepassing zijn.

Taakvelden gemeenten

0. Bestuur en ondersteuning
   - 0.1 Bestuur
   - 0.2 Burgerzaken
   - 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
   - 0.4 Overhead
   - 0.5 Treasury
   - 0.61 OZB woningen
   - 0.62 OZB niet-woningen
   - 0.63 Parkeerbelasting
   - 0.64 Belastingen overig
   - 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
   - 0.8 Overige baten en lasten
   - 0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)
   - 0.10 Mutaties reserves
   - 0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten

Echter, voor BSOB is het niet mogelijk om een adequate verdeling te maken tussen deze taakvelden. Daarom zijn de kosten die direct toe te rekenen zijn aan de belastingen onder taakveld 0.6 verantwoord. Hierbij is een onderverdeling gemaakt tussen belastingen OZB en overige belastingen.

akveld	Taakveldomschrijving		Vastgestelde begroting 2023	Ia BW 2023	2024	2025	2026	20
4	Overhead	Totale kosten overhead	3.638	3.967	3.698	3.687	3.773	3.7
		Doorbelasting kosten overhead naar programma belastingen	-3.638	-3.967	-3.698	-3.687	-3.773	-3.7
		Saldo kosten overhead	-	-	-	-	-	-
31 + 0.62	Belastingen-OZB	Totale directe lasten	2.559	3.237	3.248	3.352	3.447	3.5
		Totale directe baten	-18	-59	-18	-19	-20	
		Directe kosten belastingen-OZB	2.541	3.178	3.230	3.333	3.427	3.5
		Doorbelasting kosten overhead	1.699	1.833	1.706	1.701	1.740	1.7
		Totale kosten belastingen-OZB	4.240	5.010	4.936	5.034	5.168	5.2
34	Belastingen-Overig	Totale directe lasten	2.377	2.443	2.471	2.557	2.639	2.7
		Totale directe baten	-3	-3	-3	-3	-3	
		Directe kosten belastingen-Overig	2.374	2.440	2.468	2.554	2.636	2.7
		Doorbelasting kosten overhead	1.889	2.077	1.934	1.927	1.972	1.9
		Totale kosten belastingen-Overig	4.263	4.517	4.401	4.481	4.608	4.6
3	Onvoorzien		51	58	58	59	61	
	Netto-kosten		8.553	9.585	9.396	9.574	9.837	9.9

BESLUIT DAGELIJKS BESTUUR

VOORSTEL

Het Dagelijks Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Belastingsamenwerking Oost-Brabant;

gelet op,

- de Wet Gemeenschappelijke Regelingen;
- de bepalingen in de Gemeenschappelijke Regeling BSOB;

BESLUIT:

1. De ontwerpbegroting 2024 ter zienswijze aan de deelnemers aan te bieden.

Aldus vastgesteld in de vergadering van het Dagelijks Bestuur van BSOB van 20 maart 2023

De voorzitter Dagelijks Bestuur

G.T. Buter

Plaatsvervangend secretaris

A. Krkic

Kadernota 2024

Datum 5-1-2023

Versiebeheer		
Versie	*Datum*	*Status*
Financieel Specialisten	17-11-2022	Concept
Regievoerders	28-11-2022	Concept
Dagelijks bestuur/ Algemeen bestuur	15-12-2022	concept
Algemeen bestuur	5-1-2023	Definitief

Inhoud

1. Inleiding 3
2. BSOB organisatie 3
2.1 Missie 3
2.2 Visie 3
2.3 Overzicht heffingen en belastingen 4
3. Ontwikkelingen 4
3.1 Landelijke ontwikkelingen 4
3.2 Interne ontwikkelingen 7
4. Ambities per programmaonderdeel 9
4.1 Waarderen 9
4.1.1 Taxateurs 9
4.1.2 Objectenbeheer 10
4.2 Heffen 11
4.2.1 Gegevensbeheer 11
4.2.2 Heffen 11
4.3 Innen 12
4.3.1 Innen 12
4.3.2 Bezwaar en beroep 13
5. Ambities overhead 14
5.1 Front-office 14
5.2 ICT 15
5.3 Bedrijfsvoering 16
5.3.1 Personeel en organisatie (P&O) 16
5.3.2 Gegevensbescherming 16
5.3.3 Communicatie 18
6. Financiën 18
6.1 Begroting 2024 inclusief meerjarenbegroting (MJB) 18
6.2 Indexeringen 19
6.3 Financiële impact beleidsontwikkelingen 20
6.4 Prognose uitwerking Businesscase 20
BESLUIT VASTSTELLING KADERNOTA 2024 22

1. Inleiding

In de kadernota 2024 geeft BSOB aan wat de speerpunten zijn voor zowel 2023 als 2024. 2023 wordt meegenomen omdat een behoorlijk aantal (wettelijke) wijzigingen maar ook andere aanpassingen niet eerder zijn benoemd. Deze zijn erop gericht dat de dienstverlening naar de burgers en deelnemers zo goed mogelijk uitgevoerd kan worden.

2. BSOB organisatie

BSOB is een gemeenschappelijke regeling van waterschap Aa en Maas en 9 gemeenten. BSOB is opgericht om de kwaliteit van de dienstverlening en continuïteit van de waardering, heffing en inning van gemeentelijke- en waterschapsbelastingen te garanderen. En wel tegen zo laag mogelijke kosten.

2.1 Missie

Bij BSOB geloven we dat het uitvoeren van de belastingtaak gepaard kan gaan met een hoogwaardige kwaliteit dienstverlening tegen lage maatschappelijke kosten. Zo zetten wij alle gemeentelijke- en waterschapsbelastingen op één aanslagbiljet. Overzichtelijk voor de burger en kostenbesparend!

Met deze missie zorgen we ervoor dat er meer maatschappelijk geld overblijft voor onder meer schoon drinkwater, het ophalen van grofvuil en het aanleggen van fietspaden. Hiermee draagt BSOB bij aan een mooiere, schonere en gezondere leefomgeving van inwoners van Oost-Brabant.

2.2 Visie

De organisatie staat voor het nauwkeurig en zo eerlijk mogelijk vaststellen en heffen van de belastingaanslag. We willen excellente dienstverlening bieden door burgers, bedrijven en onze deelnemers zoveel mogelijk te faciliteren. Dit doen we door werkprocessen efficiënter in te richten en te bezien op welke wijze BSOB uitgebreid kan worden met de toetreding van nieuwe deelnemers.

Het is onze ambitie om de beste belastingdienstverlener van Nederland te worden, waar: gemeenten graag hun belastingzaken aan uitbesteden, burgers en bedrijven deze snel en gemakkelijk regelen en waarvoor medewerkers graag willen werken.

Om dit te kunnen realiseren is het van groot belang om continu vooruit te blijven kijken en te anticiperen op ontwikkelingen. Pijlers zijn: hoge kwaliteit van dienstverlening, standaardisatie en digitalisering, samenwerking met deelnemers en klantvriendelijkheid.

Uitbreiding taken en/of deelnemers

Vervolgens wordt binnen het werkgebied Oost-Brabant gericht gestuurd om verder te groeien in het aantal deelnemers. BSOB heeft dit in een sessie met het Algemeen Bestuur eind 2022 nogmaals bevestigd. Ook vindt met een aantal deelnemers een verkenning plaats om meer gezamenlijke nieuwe taken uit te voeren.

BSOB is van mening dat bestuurlijke verkenning en promotie essentieel is. Zodoende kan de missie van de gemeenschappelijke regeling langdurig worden voortgezet. In het licht van deze verkenning wordt onderzocht of een uitbreiding van taken voor BSOB door werkzaamheden voor derden middels een DVO (DienstVerleningsOvereenkomst) al dan niet tijdelijke vorm, uitkomst kan bieden. Hiervoor is aanpassing van onze GR (Gemeenschappelijke Regeling) noodzakelijk.

2.3 Overzicht heffingen en belastingen

BSOB is belast met de heffing en inning van lokale heffingen voor zowel de deelnemende gemeenten als het waterschap en is verantwoordelijk voor uitvoering van de Wet WOZ voor de deelnemende gemeenten. Naast de uitvoering van deze (wettelijke) basistaak voert BSOB een aantal aanvullende taken uit voor een of meerdere deelnemers. Al deze taken zijn standaard onderdeel van de dienstverlening van BSOB voor de deelnemers.
Op basis van de kostenverdeelmethode worden alle kosten die gemaakt worden voor de specifieke deelnemers conform het rekenmodel ook doorbelast aan de betreffende deelnemer. In het volgende overzicht is in beeld gebracht welke heffingen/ belastingen door de deelnemers bij BSOB zijn ondergebracht (status 1-1-2023).

Heffingen	Aa en Maas	Asten	Bernheze	Boekel	Deurne	Gemert-Bakel	Laarbeek	Maashorst	Oss	Someren
Afvalstoffenheffing		x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bedrijfsinvesteringszone (BIZ)					x	x				
Diftar		x	x		x	x	x		x	x
Forensenbelasting								x		
Grafrechten / Lijkbezorgingsrechten					x					
Hondenbelasting		x			x	x			x	x
Marktgelden					x					
OZB		x	x	x	x	x	x	x	x	x
Parkeerbelasting					x			x	x	
Reclamebelasting		x	x				x	x	x	
Reinigingsrecht						x				
Rioolheffing		x	x	x	x	x	x	x	x	x
(Water)Toeristenbelasting		x	x	x	x	x		x	x	x
Watersysteemheffing Gebouwd / Ongebouwd	x									
Watersysteemheffing Ingezetenen	x									
Verontreinigingsheffing	x									
Zuiveringsheffing	x									

3. Ontwikkelingen

3.1 Landelijke ontwikkelingen

Afnemend vertrouwen in de overheid

Het vertrouwen in de politiek is de laatste jaren afgenomen. De stikstofcrisis, woningcrisis, asielopvangcrisis, de afhandeling van de toeslagenaffaire, coronacrisis, de Groningse aardbevingenschade en de historisch hoge inflatie vormen een grote uitdaging voor de reputatie van de overheid. Ongeveer de helft van de Nederlanders geeft de politiek een onvoldoende. Het is om

deze reden belangrijk dat de overheid laat zien dat ze luistert, betrouwbaar is, keuzes uitlegt en daarnaar handelt. Dit vraagt om een manier van werken waarbij rechtvaardigheid, betrouwbaarheid en integriteit in het handelen van de overheid voorop staat. Open en transparant communiceren kan bijdragen aan het herstel van vertrouwen in de overheid.

Kinderopvangtoeslagenaffaire (aanmelden mogelijk tot 01-01-2024)

Sinds april 2021 worden er maandelijks gegevens uitgewisseld m.b.t mogelijk, daadwerkelijk of niet gedupeerden in het kader van de kinderopvangtoeslagenaffaire. Dit zorgt voor extra werk in de vorm van het verwerken van deze lijsten, de betreffende openstaande aanslagbiljetten kwijtschelden of indien van toepassing bedragen terugbetalen en de daarbij behorende schriftelijke communicatie met betrokken belastingschuldigen.

Energiecrisis/ hoge inflatie

Op dit moment is het onduidelijk hoeveel en in hoeverre huishoudens geraakt worden door de wereldwijde energiecrisis van 2021-2022. Toch moeten we, tezamen met de hoge inflatie, rekening houden met een toename aan werkzaamheden. Wanneer belastingplichtigen in financiële problemen komen, is de verwachting dat het telefoonverkeer in kwantiteit maar ook de duur van de gesprekken zullen toenemen. Binnen de wettelijke kaders en het interne beleid kunnen we met menselijke maat veel verzoeken behandelen maar echte financiële problemen en schulden kunnen wij niet oplossen. Hiervoor zullen we dan ook pro actief belastingschuldigen gaan doorverwijzen naar de schuldhulpafdelingen van de eigen gemeenten. Belangrijk aandachtspunt hierbij is dat de gemeenten hierop voorbereid zijn. Is dat namelijk niet het geval dan resulteert dat in een “van-het-kastje-naar-de-muur-gevoel” en een blijvend negatief imago en vertrouwen in de overheid in het algemeen en in BSOB in het bijzonder. Het is dan ook een belangrijke zaak om altijd een goede afstemming en opvolging te hebben inzake schuldproblematiek met onze deelnemers en belastingplichtigen.

Verruiming vermogensnorm kwijtschelding

Op 5 september 2022 is het besluit ‘houdende nadere regels over de kwijtschelding van provinciale, gemeentelijke en waterschapsbelastingen’, ook wel: Regeling kwijtschelding belastingen medeoverheden, genomen. De verruiming houdt in dat er een (extra) vermogensvrijstelling komt van een bedrag van maximaal € 2.000,00 bovenop de nu al geldende vrijstelling voor ‘stellen’. Voor een alleenstaande is de verhoging 75% van dat maximum bedrag en voor een alleenstaande ouder 90%. Hiervoor is besluitvorming vanuit onze deelnemers noodzakelijk. BSOB informeert en adviseert de deelnemers hierover.
Wordt er niet voor de maximale verhoging gekozen, maar voor een lager bedrag, zijn de percentuele verschillen ook van toepassing. BSOB benadrukt het belang om de verruiming op identieke wijze van toepassing te verklaren. Alleen dan kan BSOB de verruiming efficiënt en effectief uitvoeren. Deze verruiming kan tot gevolg hebben dat er meer kwijtscheldingsverzoeken binnenkomen en dus behandeld moeten worden. Een ander mogelijk gevolg is dat er in het algemeen meer belastinggeld kwijtgescholden wordt; handmatig of automatisch via het inlichtingenbureau.

Samenhangende objecten registratie (SOR)

De aankomende samenhangende objecten registratie (SOR) is weliswaar weer iets verder voor ons uit geschoven maar dat verandert niks aan de komst hiervan en de weg ernaar toe. Met het project ‘Waarderen op oppervlakte’ is hoog ingezet op kwaliteit en volledigheid en die moeten we vasthouden. Hiervoor is het noodzaak dat de BAG, WOZ en zelfs BGT gelijk blijven lopen en we samen

de kwaliteit op orde blijven houden. Om dit steeds efficiënter met elkaar in te richten wordt er gekeken naar procesoptimalisatie, niet alleen binnen BSOB maar ook samen met de deelnemers.

Gegevensbescherming

In 2023 en 2024 zullen cyberrisico's niet kleiner worden dan voorheen. De kans om gehackt te worden is groter dan ooit. Hierdoor zie je als landelijke trend dat bedrijven en overheden voorbereid willen zijn op het scenario: 'wat als we gehackt worden'. De focus ligt hiermee op het verkleinen van de impact van het risico op gehackt te worden. De trend is hierin verschoven van 'niet gehackt worden' naar 'wat als we gehackt zijn'. Dit betekent niet dat stap één minder belangrijk is geworden, maar wel dat men realistischer inziet dat gehackt worden nooit 100% te voorkomen is.

Bij BSOB zullen we ook rekening moeten houden met het 'wat als' scenario. Dit doen we door ons actief bezig te houden met het beschermen van alle gegevens conform de AVG.

No-Cure-No-pay

Gemeenten en belastinguitvoeringsorganisaties (zoals BSOB) hebben jaarlijks, in toenemende mate, hoge kosten aan No-Cure-No-Pay (NCNP)-bureaus die namens woningeigenaren bezwaar maken tegen de WOZ-waarde en daarbij aanspraak (kunnen) maken op een vergoeding van proceskosten in verband met de gevoerde bezwaar- en beroepsprocedures. Voor NCNP-bedrijven is er een financiële prikkel om zoveel mogelijk bezwaarschriften in te dienen tegen WOZ-beschikkingen, ongeacht de slagingskans. Dat blijkt uit het onderzoeksrapport van Coelo. Gezien de veelal sterk geautomatiseerde werkwijze ontvangen zij grotendeels een vaste kostenvergoeding die relatief hoog is. Deze bureaus veroorzaken een relatief groot aantal van de jaarlijkse bezwaren; ongeveer 2/3 van alle bezwaren worden ingediend door NCNP-bureaus. Vanwege de inhoud van de NCNP-bezwaren en het lastige afstemmen met deze partijen (NCNP- bureaus) leidt dit tot een verhoogde werkdruk. Vooralsnog heeft dit nog geen impact op de begroting geleid, omdat we de stijgende toename in bezwaar en beroep hebben kunnen blijven managen met de huidige bezetting, met behulp van automatisering en efficiency slagen. Het is onzeker of dit, bij een toenemende stijging van NCNP-bezwaren, ook zo blijft.

LV WOZ (Basisregistratie WOZ)

In de loop van 2023 wordt er nog alleen gekoppeld op de sleutelgegevens BSN en RSIN. Het vestigingsnummer bij bedrijven is dan geen sleutelgegeven meer. Dit gaat er voor zorgen, dat er veel meer mutaties/wijzigingen automatische gekoppeld worden.

Wet digitale overheid (WDO)

De Wet digitale overheid regelt dat Nederlandse burgers en bedrijven veilig en betrouwbaar kunnen inloggen bij de (semi-)overheid. Daarmee wordt bedoeld dat burgers elektronische identificatiemiddelen (eID) krijgen met een substantiële of hoge mate van betrouwbaarheid. Deze identificatiemiddelen geven publieke dienstverleners meer zekerheid over iemands identiteit. De wet stelt daarnaast open standaarden verplicht. Hiermee implementeert Nederland de Europese richtlijn over toegankelijkheid van overheidswebsites en apps. Er komt een wettelijk verbod op het

verhandelen van gegevens en de principes ‘privacy by design’ en ‘open source’ worden in de wet opgenomen. Hierdoor wordt inloggen bij de overheid veiliger en betrouwbaarder.
Dit gaat gevolgen hebben voor de wijze waarop BSOB toegang moet verlenen tot de gegevens in de digitale balie van BSOB.
Vragen van de Eerste Kamer bij het wetsvoorstel digitale overheid (WDO) hebben ertoe geleid dat de staatssecretaris van BZK een wetswijziging zal indienen. De aangekondigde wijziging betekent dat de Wet digitale overheid voorlopig niet in werking zal treden.

Single Digital Gateway (SDG)

Om ervoor te zorgen dat burgers en bedrijven ook digitaal makkelijk de grens over kunnen, is een Europese verordening in werking getreden die zal gaan voorzien in een zogeheten ‘Single Digital Gateway’, kortweg SDG. Deze SDG wordt één centrale digitale toegangspoort voor inwoners en ondernemers die in een ander EU-land willen wonen of zakendoen. Gebruikers kunnen informatie vinden over Europese en nationale regels, procedures om aan die regels te voldoen, met EU- en nationale ondersteuningsdiensten. De informatie en procedures die digitaal toegankelijk worden gaan over allerlei activiteiten van inwoners en ondernemers, zoals reizen, werk, onderwijs, gezondheidszorg, pensionering, belasting betalen, burgerzaken, familiezaken, belastingaangifte, sociale verzekeringen, het starten, exploiteren en sluiten van een bedrijf, financiering etc.

Wet open overheid (Woo)

De Wet open overheid regelt het recht op informatie over alles wat de overheid doet. Het is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De Woo geeft regels over het actief openbaar en toegankelijk maken van overheidsinformatie en moet ervoor zorgen dat deze beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. Deze wet legt de verplichting op documenten in een, voor BSOB beperkt, aantal categorieën actief openbaar te maken.

Aanbestedingsproblematiek en zorg rondom automatiseringsprocessen

Landelijk zien we de druk toenemen op de ict bedrijven om voldoende gekwalificeerd personeel te behouden. We zien dat ervaren ict’ers verdwijnen en de leveranciers steeds meer moeite hebben om de programmeur met werkelijke kennis van de te automatiseren processen verdwijnt. Dit zorgt voor een toenemend aantal problemen bij updates en nieuwe conversies.

Tevens zien we dat het überhaupt willen inschrijven op aanbestedingen zorgwekkend laag is. Bij een aantal collega’s zelfs, geen enkele inschrijver bij een grote aanbesteding.

3.2 Interne ontwikkelingen

Foto-tool brieven

Sinds dit jaar zijn we gestart met het versturen van de foto-toolbrieven. Bij deze brieven wordt de belastingplichtige gevraagd om informatie te verschaffen over de onderhoudsstaat van bijvoorbeeld badkamer en keuken, de zogenoemde secundaire kenmerken van zijn/haar woning. De burger heeft de keuze om dit via foto’s (foto-tool) te doen of op een andere manier (telefonische vragenlijst of inpandige opname door taxateur). In eerste instantie heeft dit veel stof doen opwaaien, m.n. vragen over privacy, en nadat de pers – ook in Enschede en Twente – hier massaal aandacht aan schonk. Dit resulteerde in meer telefonisch contact en ook een langere duur van aard, vanwege de benodigde uitleg en het aanbieden van het alternatief om de secundaire kenmerken a.d.h.v. een aantal vragen

telefonisch door te geven. BSOB heeft te allen tijde open communicatie gehouden met burgers, deelnemers en de pers. BSOB heeft in alle communicatie benadrukt dat het geen verplichting is, context gegeven waarom we dit doen en aangegeven hoe wij met privacy en objectgegevens omgaan. Op dit moment ligt de response rate op 33%, hoger dan de verwachting. Hierdoor zijn de objectgegevens van 60% van de response bijgesteld, waardoor de WOZ-waarde nauwkeuriger kan worden vastgesteld en de burger een eerlijke belastingaanslag krijgt. In vele gevallen heeft dit geresulteerd in een lagere WOZ-waarde. De foto-tool brieven worden de komende jaren dan ook ingezet zodat burgers een eerlijke belastingaanslag krijgen en als bijvangst daardoor naar verwachting de bezwaren zullen afnemen.

Communicatiecampagne (bezwaar? Bel ons!)

In de strijd tegen de NCNP-bedrijven is BSOB, net als vorig jaar, een kerngroep gestart om actief en pro actief een communicatie campagne op te starten en uit te zetten waarin ingespeeld wordt op verschillende fases; kennis (informeren) – attitude (houding) en gedrag (bel ons). De strategie is inmiddels gepresenteerd aan in totaal tien belastingsamenwerkingskantoren en de Waarderingskamer. Geadviseerd is om samen op te trekken om een uniforme en breed gedragen boodschap over te brengen. De Waarderingskamer heeft toegezegd graag samen te willen werken, eveneens een aantal belastingsamenwerkingskantoren, waardoor de samenwerking al groter is dan vorig jaar. In de campagne roepen we belastingplichtigen op om contact met ons op te nemen, indien zij twijfelen aan de WOZ-waarde. Uiteraard leidt dit tot meer telefonisch, digitaal en schriftelijk contact.

Meer analoge post via MijnOverheid verzenden

Als gevolg van landelijke ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid, digitalisering en digitale zelfredzaamheid en de toenemende papierkosten, is het wenselijk om te kijken waar het mogelijk is om analoge post meer digitaal via MijnOverheid te versturen. Zo zouden op invorderingsgebied de aanmaningen, de bevestigingsbrieven automatische incasso, de stornobrieven en uitspraken kwijtschelding digitaal verzonden kunnen worden. Hierover zal dan wel tijdige en duidelijke communicatie richting de belastingschuldigen dienen plaats te vinden, om ervoor te zorgen dat belastingschuldigen de digitale post niet uit het oog verliezen. Anders levert het juist meer en onnodig werk op.

Archivering

BSOB voert haar werkzaamheden vanaf 2011 uit. In de afgelopen jaren was de focus veelal gericht op het zoveel mogelijk verzamelen en bewaren van gegevens. Voor archivering van documenten bestaat afzonderlijke regelgeving, onder andere de Archiefwet. Naast deze van toepassing zijnde regelgeving speelt ook de AVG bij archivering een belangrijke rol. Op basis van de AVG dient er te worden gestreefd naar dataminimalisatie. Dat wil zeggen dat een organisatie niet meer gegevens mag verzamelen dan strikt noodzakelijk voor het door haar beoogde doel. Dit, in combinatie met het recht op vergetelheid (uit de AVG), verhoogt de druk op het verder en tijdig ‘opruimen’ van gearchiveerde documenten, die gebonden zijn aan een maximale bewaartermijn.
De huidige Archiefwet is verouderd en minder goed toe te passen op digitale informatie. Iemand wil bijvoorbeeld in de toekomst digitale documenten bekijken die jaren oud zijn. Daarom heeft het kabinet in november 2021 een voorstel voor een nieuwe Archiefwet ingediend. Bovendien moeten de overheidsdiensten de blijvend te bewaren informatie (bijvoorbeeld bestuursbesluiten) straks al na tien in plaats van na twintig jaar overbrengen naar een archiefdienst, waar iedereen de informatie kan raadplegen. Voor BSOB betekent dat deze informatie dan bij BHIC (Brabants Historisch Informatie Centrum) moet worden ondergebracht.

In 2022 heeft een archiefinspectie plaatsgevonden binnen BSOB. Hieruit zijn een aantal verbeterpunten naar voren gekomen en is een plan van aanpak opgesteld.

4. Ambities per programmaonderdeel

De primaire processen van BSOB bestaan uit:

- Waarderen: het vaststellen van de waarden van alle onroerende zaken binnen de gemeentegrenzen van de deelnemende gemeenten.
- Heffen: om belasting te innen, moet deze eerst opgelegd worden. Heffen is dan ook het opleggen van aanslagen voor de gemeentelijke- en waterschapsbelastingen.
- Innen: het verlenen van kwijtschelding, het verwerken van betalingen en het nemen van invorderingsmaatregelen.

4.1 Waarderen

4.1.1 Taxateurs

We verbeteren de kwaliteit van WOZ-taxaties waarbij minder inzet van taxateurs nodig is.
We ontwikkelen een taxatiemodel op maat wat de nauwkeurigheid van taxaties vergroot.
De WOZ-waarde wordt modelmatig vastgesteld met behulp van een taxatiemodel. Taxatiemodellen kennen een zekere vorm van schattingsonzekerheid. Eventuele afwijkingen worden door inzet van taxateurs binnen een acceptabele bandbreedte/foutmarge gebracht. Indien een taxatiemodel nauwkeuriger opereert, is er minder werk nodig om deze afwijkingen te corrigeren. Ook leidt een nauwkeuriger taxatiemodel tot een hogere kwaliteit van de WOZ-taxaties wat vanzelfsprekend tot minder WOZ-bezwaren zal leiden. Ook dit beperkt de inzet van taxateurs.
We verbeteren de kwaliteit van onze objectkenmerken en daarmee de kwaliteit van de taxaties.
Door aan te sluiten op de BAG en deze gegevens te blijven verbeteren zal het taxatiemodel beter functioneren. Ook is BSOB de eerste WOZ-uitvoerder die gestart is met de registratie van een secundair kenmerkenbestand. Dit doen we middels de inzet van een foto-tool en vragenlijsten waarbij we zo nauwkeurig mogelijk de inpandige staat van woningen vastleggen. We zullen elke woning bij de inventarisatie betrekken in de komende 3 jaar. Betere kenmerken leiden tot een beter taxatiemodel. Deze opzet neemt ook de voedingsbodem voor NCNP bedrijven weg waardoor zij niet alleen veel minder succes zullen hebben, maar ook minder geneigd zijn WOZ-bezwaren in te dienen bij BSOB.
We maken een efficiency slag binnen de interne en externe WOZ-processen.
Verbetering van interne WOZ-processen.
Door kennisontwikkeling kunnen objectenbeheerders werkzaamheden overnemen van taxateurs, met name bij de permanente marktanalyse (PMA) en het bepalen van primaire en secundaire kenmerken. Daarnaast zorgen we voor efficiënte keten tussen objectbeheer, subjectbeheer en de basisregistraties. Middels een integrale benadering sorteren we voor op de samenhangende objectregistratie.
Verbetering van externe WOZ-processen.
Door de uitvraag van inlichtingen verder te automatiseren en digitaliseren creëren we de mogelijkheid nog meer relevante stuurinformatie te verwerken. Ook kunnen we efficiënter en effectiever de stuurinformatie verwerken binnen de WOZ-administratie. Op die manier verbeteren we onze dienstverlening richting de burger. Ook beperken we de inzet van personeel om deze informatie te verwerken.

We verhogen de acceptatiegraad van de WOZ-beschikking middels duidelijke communicatie.
Door eerlijk en transparant te communiceren zal het vertrouwen in de WOZ-waarde toenemen.
Het vertrouwen in de overheid is laag. Dit heeft ook zijn weerslag op het vertrouwen in de WOZ-waarde. We willen actief de burger informeren over de totstandkoming WOZ-waarde en de burger ook betrekken bij het bepalen van de WOZ-waarde. Door voorop te blijven lopen in het inzichtelijk maken van de gemaakte keuzes en het blootleggen van het taxatiemodel wordt de WOZ-waarde controleerbaar. Bij twijfel is BSOB het loket waar de burger moet aankloppen om de WOZ-waarde te controleren. Meer duidelijke en bereikbare communicatie leidt tot herstel van het vertrouwen in de overheid en daar mee ook het vertrouwen in de WOZ-beschikking.
Formatie
Bezetting en persoonlijke ontwikkeling.
Door krapte in de arbeidsmarkt is het lastig om formatie ingevuld te houden of te krijgen. Door te investeren in de persoonlijke ontwikkeling van de huidige formatie en bovenstaande optimalisaties door te voeren borgen we een passende bezetting.

4.1.2 Objectenbeheer

We voeren de mutatiedetectie uit en doen dit in continue afstemming met onze deelnemers
Verbeteren kwaliteit doorvoeren van vergunningen in de BAG en vergunningsvrije mutaties
In het stelsel van basisregistraties is de WOZ de grootste afnemer van de BAG. Van iedere mutatie die in de BAG wordt verwerkt, moet onderzocht worden wat dit betekent voor de registratie in de WOZ. De mutatiedetectie heeft tot doel het detecteren en beoordelen voor BGT, BAG en WOZ en verwerken in de betreffende basisregistraties. De WOZ is geen verplichte afnemer van de BGT maar voor de volledigheid en behoud van kwaliteit van de WOZ, ontkomen we er niet meer aan om de gegevens uit deze basisregistratie actief te volgen en op te nemen in de WOZ.
Procesoptimalisatie tussen objectenbeheer BSOB en BAG beheerders gemeenten
Eenvoudig verzamelen, meervoudig gebruik voor de BGT, BAG en WOZ vanuit “het kleinste deel” beoordeeld. Op basis van de beoordeling voor de WOZ kan ook de verwerking in de BAG en BGT worden gedaan. Een goede afstemming en daarbij het opbouwen van vertrouwen is van essentieel belang. Door zelf benodigde documenten op te zoeken en te uploaden bij de deelnemer, ontzorgt BSOB de BAG beheerder van de gemeente.
We maken een efficiency slag op de samenwerking en werkverdeling van taxateurs en objectenbeheerders
Kennisontwikkeling van objectenbeheerder
Door kennisontwikkeling kunnen objectenbeheerders werkzaamheden overnemen van taxateurs, met name bij de permanente marktanalyse (PMA) en het bepalen van primaire en secundaire kenmerken.
Optimaliseren van werkprocessen door slim te anticiperen op ontwikkelingen op de arbeidsmarkt
Indien objectenbeheerders werkzaamheden overnemen van taxateurs is dit efficiënt qua proces en werkzaamheden, maar ook qua kosten. Momenteel is er namelijk een krapte op de arbeidsmarkt, waarbij er een flink tekort is aan taxateurs en BSOB genoodzaakt is om in te huren. Bovendien is voor een aankomende taxateur een extern opleidingstraject van minimaal twee jaar benodigd, terwijl een objectenbeheerder intern binnen één jaar kan worden opgeleid.
Verbeteren van applicaties
Monitoren van nieuwe mogelijkheden m.b.t. applicaties
Automatiseren is lastig bij objectenbeheer doordat er voornamelijk tekeningen worden ingemeten en er wordt beoordeeld op beeldmateriaal. Door het efficiënter maken van de applicaties wordt de kans op menselijke fouten verkleind en kan er sneller worden gewerkt.

Formatie
Bezetting
De huidige formatie is voldoende om de bestaande hoge kwaliteitsstandaard te behouden.

4.2 Heffen

4.2.1 Gegevensbeheer

Werkzaamheden team gegevensbeheer
Automatisering in uitval verwerking van bestanden en de wijze van aanleveren van bestanden
Het team Gegevensbeheer verwerkt gegevens uit de basisregistraties LV WOZ, BRP, BRK en NHR. Bij onjuistheden in deze basisregistraties wordt er terug gemeld naar de bronhouder. We voeren meerdere controles uit om uiteindelijk tot en zo juist en compleet mogelijk aanslagbiljet te komen.
Aanpassen werkproces BRP (Basisregistratie Personen)
Kwartaal 4 van 2022 gaan we over naar een rechtstreekse koppeling met BRP. Op basis van de sleutelgegevens (BSN, A-nummer) zal er dan meer automatisch gekoppeld worden. Ook worden de gegevens van alle natuurlijke personen, die belastingplichtig zijn, vollediger vastgelegd.
Aanpassen werkproces HR (Basisregistratie Handelsregister)
In samenspraak met onze softwareleverancier gaan we in de loop van 2023 gebruik maken van een rechtstreekse koppeling met het Handelsregister. Met deze rechtstreekse koppeling gaan we gegevens van niet-natuurlijke personen zoveel mogelijk automatisch verwerken. Deze koppeling vindt plaats op basis van sleutelgegevens (RSIN, Handelsregisternummer).
Ongebouwd Waterschap
Het automatisch verwerken van de gegevens voor het opleggen van de ongebouwde heffing staat voor 2023 op de rol om verder te verbeteren met als doel zoveel mogelijk automatisch gegevens te verwerken.
Formatie
Bezetting
Door het optimaliseren van de gegevensverwerking van de genoemde processen wordt verwacht dat we op den duur 1 fte minder nodig hebben voor deze werkzaamheden. Dit is wel mede afhankelijk van een aantal richtlijnen/verbeteringen, die ook landelijk doorgevoerd moeten worden.

4.2.2 Heffen

Werkzaamheden van het team heffen
Aanslagoplegging
Het opleggen van circa 400.000 aanslagbiljetten op jaarbasis Voor alle processen binnen het team heffen geldt dat er continue automatiseringsstappen om tot een hogere kwaliteit en efficiency te komen worden uitgevoerd.
Verzenden en verwerken aangiften diverse heffingen
Handmatig en geautomatiseerd verwerken van 1.750 aangiften op jaarbasis
Bezwaarafhandeling
Het verwerken en behandelen van ongeveer 2.000 bezwaren niet zijnde de WOZ bezwaren.
Beantwoorden contactformulieren
Alle contactformulieren die door de frontoffice medewerkers worden gemaakt (waarop de zeer specifieke kennisvragen net betrekking tot verschillende heffingen staan) worden door de medewerkers beantwoord en of direct teruggebeld (telefonisch beantwoord).

Formatie
Bezetting
De bezetting lager dan de formatie. Dit betekent dus een onderbezetting. Door verdergaande automatseringsstappen binnen dit team is de verwachting dat de (onder) bezetting niet behoeft te worden aangevuld

4.3 Innen

4.3.1 Innen

Innen beslaat het innen van de aanslagbiljetten vanaf het moment na oplegging. Van de betalingsverwerking tot en met de overdracht van de niet betaalde aanslagbiljetten naar de deurwaarder. In deze periode geschieden ook de invorderingstappen; aanmaningen en dwangbevelen.
Daarnaast houdt innen zich bezig met alle verzoeken die vanuit de belastingschuldige komen ten aanzien van de betaling. BSOB verleent individueel maatwerk wanneer het verzoeken om uitstel van betaling, verzoeken om een betalingsregeling en verzoeken om kwijtschelding betreft.
Ten slot is team Innen ook gemoeid met de bezwaren tegen de invorderkosten, de maatwerkdossiers en tevens de afhandeling van de telefonische, digitale en schriftelijke klantcontacten.
Pijlers zijn: klantvriendelijkheid, klantgerichtheid, met menselijke maat, snel en gemakkelijk bereikbaar en warme stem.

Vergroten all-round karakter van Innen
Stimuleren en ondersteunen van medewerkers binnen innen zo all-round mogelijk te maken
Door medewerkers breder op te leiden zodat op meer kennisgebieden specialistische kennis voorhanden is wordt deze kleine groep minder kwetsbaar.
Automatisering van verwerken betalingen
Verwerken retourdossiers deurwaarder
Dit proces meer geautomatiseerd laten verlopen
Rentebeschikkingen geautomatiseerd genereren en verwerken
Dit proces meer geautomatiseerd laten verlopen
Automatisch inlezen betaalbestanden
Dit proces meer geautomatiseerd laten verlopen
Automatisering van kwijtscheldingsproces
Verdere optimalisering en automatisering van het kwijtscheldingsproces door automatisch inboeken aanvullende stukken
Het proces van kwijtschelding is veel geautomatiseerd en geoptimaliseerd. Zo worden bijna 50% van de beroepen volledig automatisch ingeboekt. Bijna 80% van de reguliere verzoeken worden automatisch ingeboekt. Dit waren taken die voorheen handmatig werden gedaan.
Doorstorting Deurwaarder
Minder personele inzet
Medio 2022 is een begin gemaakt met het aanleveren van de dossiers aan de deurwaarder met het betaalkenmerk. Dit gaat ervoor zorgen dat bij betaling aan de deurwaarder en de doorstorting hiervan naar BSOB deze betalingen niet meer handmatig als uitval verwerkt hoeven te worden. Deze betalingen gaan dan mee in de automatische verwerking. Naar verwachting gaat het effect hiervan de komende maanden meer gemerkt worden.

Formatie
Bezetting
Door toename van (zie ook onder front-office) belastingplichtigen met een betalingsachterstand of betalingsprobleem zal de druk op de medewerkers van Innen sterk toenemen.

4.3.2 Bezwaar en beroep

Team Bezwaar en beroep zorgt voor het versturen van de ongeveer 1.500 ambtshalve verminderingen, naar aanleiding van informeel telefonisch contact met de taxateurs. Voornamelijk is het team bezig met WOZ-bezwaren. Er worden ongeveer 4.000 WOZ bezwaren op jaarbasis afgehandeld door het team aan de hand van het advies van de taxateurs. Indien in het bezwaarschrift is verzocht om te worden gehoord, zorgt het team bezwaar en beroep er voor dat NCNP-bureaus gehoord worden.

Na de beslissing op bezwaar hebben belanghebbende ook de mogelijkheid om in beroep te gaan bij de rechtbank, er worden op jaarbasis ongeveer 100 beroepschriften ingediend.
Daarnaast verstuurt het team bezwaar en beroep derde belanghebbende beschikkingen op verzoek, aan belanghebbende die in de loop van het jaar belanghebbende zijn geworden, door bijvoorbeeld een verhuizing of door een erfenis.

Verwezenlijken digitale portal voor indienen bezwaren
Mogelijk maken van indienen bezwaren via digitale portal door No-Cure-No-Pay bureaus
Het inboeken van bezwaren gebeurt voornamelijk handmatig, met uitzondering van de via DigiD ingediende bezwaren. We gaan kijken hoe we er voor kunnen zorgen dat No Cure No Pay bureaus ook via een digitale portal de bezwaren indienden, zodat deze ook automatisch ingeboekt worden.
Minder noodzakelijk e-mailverkeer en postverwerking
Door verwezenlijken digitale portal is er minder e-mailverkeer en postverwerking nodig en dus ook minder handmatige acties. Daarnaast zullen de discussies over het verzenden en ontvangen van poststukken hierbij beëindigd kunnen worden en zal het aantal te verzenden poststukken flink teruggedrongen worden.
Terugdringen uitval flitsuitspraken
Nauwe samenwerking met software leveranciers.
Flitsuitspraken worden volledig automatisch verzonden. Bij de formele uitspraken controleren de juristen of is voldaan aan de formele eisen en vervolgens wordt de uitspraak door de robot uitgewerkt en verzonden. De uitval die ontstaat is op dit moment hoger dan wenselijk. Dit heeft voornamelijk te maken met aanpassingen in de software programma's, we gaan daarom in overleg met de software leveranciers om te kijken hoe we kunnen voorkomen dat bij een nieuwe release, de robot hersteld moet worden.
Optimaliseren technische kennis
Door zelf de nodige ICT technische kennis in huis te halen, dan wel intern mensen op te leiden, zorgt er voor dat de kosten voor externe inhuur kunnen worden verlaagd.

Formatie
Bezetting
De werkzaamheden binnen dit team worden mede door verdergaande automatisering uitgevoerd door 1 fte minder dan de hiervoor beschikbare formatie. De hoeveelheid werk is sterk afhankelijk van het aantal bezwaren en met name de NCNP bezwaren. Door de verhoging van de proceskosten vergoeding in beroepsfase, zal naar verwachting het aantal beroepen voor de komende jaren nog meer toe gaan nemen. Het wordt daardoor een uitdaging om met dezelfde hoeveelheid mensen het werk uit te blijven voeren. Maar dit is afhankelijk van de omvang van de stijging.

5. Ambities overhead

5.1 Front-office

De front-office behandelt telefonische, digitale, schriftelijke en analoge klantcontacten. Pijlers zijn evenals bij team Innen (front-office en innen zijn tezamen KCC): klantvriendelijkheid, klantgerichtheid, met menselijke maat, snel en gemakkelijk bereikbaar en warme stem.

Vergroten all-round karakter van front-office
Stimuleren en ondersteunen van medewerkers binnen front-office zo all-round mogelijk te maken
Het continue proces kennis vergroting van de front-office medewerkers zal leiden tot nog minder doorverwijzingen naar de backoffice. Als een front-office medewerker een belastingplichtige helemaal zelfstandig kan helpen komt dit de klantvriendelijkheid zeer ten goede.
Proces onvermogen
Meer geautomatiseerd
Dit proces was voorheen een zeer bewerkelijke taak met veel handwerk en veel briefwisselingen tussen BSOB en verschillende instanties. Dit proces is goed onder de loep genomen en geautomatiseerd en verbeterd, wat heeft geresulteerd in een tijdsbesparing van 70%. Veel repeterende taken zijn door een robot overgenomen. Voorheen werd dit proces door innen uitgevoerd maar sinds een aantal jaar is dit een taak van de frontoffice geworden.
Meer digitale zelfredzaamheid door contactformulier binnen digitale balie
Minder contactmomenten
Voorheen was het voor een belastingplichtige alleen mogelijk om een contactformulier, zonder in te loggen met DigiD, in te vullen en in te sturen. Sinds dit jaar is het mogelijk dat een belastingschuldige een contactformulier op de website invult en instuurt, nadat deze is ingelogd met DigiD. Die inlogwijze zorgt ervoor dat deze contactformulieren automatisch worden ingeboekt. Voorheen was dit handmatig werk dat de frontoffice deed. Circa 35% van alle contactformulieren komt via deze weg binnen.
Belastingpakket in het nieuwe telefoonpakket
Hogere efficiëntie
Hierdoor kan de front-office medewerker veel sneller aanpassingen doorvoeren en heeft de medeweker een totaaloverzicht van alle gegevens van de belastingplichtige.

Formatie
Bezetting
Door alle eerder genoemde ontwikkelingen (economische situatie. NCNP, foto-tool en dergelijke is de verwachting dat de huidige bezetting niet voldoende is voor de komende jaren. Dit zal echter pas in Q2 2023 duidelijk worden.

5.2 ICT

Belastingsysteem
Optimaliseren GouwBelastingen
Belastingaanslagen juist, volledig en tijdig opleggen en innen is onze primaire taak. De basis van deze doelstelling ligt in het optimaliseren van de processen en datakwaliteit. De afgelopen jaren hebben we hier fors op geïnvesteerd door het implementeren van zaakgericht en procesgericht werken. In 2022 is BSOB gestart met de 'Continuous delivery' werkwijze voor het GouwBelastingen systeem en is er een 2-wekelijks overleg met de Gouw directie over de voortgang, optimalisaties en uitbreidingen in functionaliteit en datakwaliteit. Hierbij wordt ook de opgedane ervaring met de eigen RPA scripts voor robotisering geëvalueerd en deels of volledig ingebouwd als standaard functionaliteit in het belastingsysteem. Daarnaast worden in 2023/2024 de verschillende basisregistraties zo volledig mogelijk geautomatiseerd zodat mutaties geautomatiseerd doorgevoerd worden en data met waterverbruiken slim ingezet wordt.
Business Intelligence
Goed inzicht in processen via Power BI Dashboards
Met Microsoft Power BI kunnen we data uit verschillende systemen, opgeslagen in het data-warehouse, op een overzichtelijke en interactieve manier presenteren. Het primaire doel is betere stuurinformatie voor het managementteam en de aanspreekpunten. Hiernaast zal Power BI ook gebruikt worden voor externe rapportage. De huidige dashboards in Qlikview voor de deelnemers worden vervangen door dashboards in Power BI. Ook zullen er rapportages ontwikkeld worden t.b.v. de accountantscontrole.
Geografische Informatie
Inzet van GIS/Geo toepassingen
Door slim gebruik te maken van GIS/Geo oplossingen en beeldmateriaal kan de datakwaliteit en -actualiteit nog verder verbeterd worden. BSOB heeft nu minimale capaciteit en kennis op dit vakgebied in huis, dit zal in 2023 verder onderzocht worden en projectmatig opgepakt worden.
Werkplekomgeving
Hybride werken
De stabiliteit, beschikbaarheid, beveiliging en performance van de ICT werkomgeving krijgt binnen BSOB veel aandacht zodat werknemers zo goed mogelijk kunnen werken. Iedere medewerker beschikt over een thuiswerkplek en in de kantooromgeving worden met de verbouwing van het kantoor in 2023 diverse verbeteringen doorgevoerd om beter samen te kunnen werken op kantoordagen. Daarnaast zal in 2023 een onderzoek worden gestart voor de inzet van extra tooling; te denken aan een nieuw (sociaal) intranet, uitgebreide Microsoft Teams functionaliteit en voorzieningen om flexibel te kunnen werken en vergaderen. Na de verbouwing zijn er extra vergaderruimtes beschikbaar en zullen deze worden voorzien van goede schermen en camera's voor hybride vergaderingen.

5.3 Bedrijfsvoering

5.3.1 Personeel en organisatie (P&O)

Het "nieuwe" HRM-beleid is samengevat in een drietal hoofdthema's: 'Visie en Koers', 'Inzicht en Analyse' en 'Stimuleren van ontwikkeling'. Belangrijk daarbij is dat BSOB meebeweegt met de ontwikkelingen buiten en binnen de organisatie. Dit vraagt wat van de organisatie, van het werk, maar zeker ook van de mensen. Samen zijn we aan zet om de uitdagingen van BSOB te realiseren. Dit willen we doen in een veilige en plezierige omgeving waar ruimte is voor ieders talent. In 2022 heeft een MTO plaatsgevonden waarin een aantal aandachtspunten naar voren kwamen waaraan de komende jaren veel aandacht wordt besteed. Het MTO zal jaarlijks plaatsvinden.

5.3.2 Gegevensbescherming

5.3.2.1 Informatiebeveiliging

Het is belangrijk om voorbereid te zijn op hackers. Binnen BSOB is er volop aandacht voor informatiebeveiliging . We focussen ons op de tien grootste risico's binnen BSOB en nemen maatregelen om deze risico's te verkleinen. De doelen zijn bepaald aan de hand van BIV: beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid. Dit zijn de drie pijlers waarmee informatie beschermd wordt.

Beschikbaarheid
De beschikbaarheid van de gegevens waarborgen door te zorgen voor continuïteit van de data en de processen.
In 2023 willen we bij BSOB een bedrijfscontinuïteitsplan opstellen en implementeren. Hierbij worden de 'Recovery Time Objective' en de 'Recovery Point Objective' bepaald en gewaarborgd. Dit houdt in hoe lang we accepteren offline te zijn en hoeveel we accepteren aan data te verliezen bij deze downtime.
Integriteit
De integriteit van de gegevens waarborgen door te zorgen voor juiste, actuele en volledige data.
In 2023 willen we bij BSOB een dataclassificatiebeleid opstellen en implementeren. Hierbij worden mutaties in data bijgehouden door middel van logging. Deze worden gecontroleerd op bevoegdheden en op juistheid.
Vertrouwelijkheid
De vertrouwelijkheid van de gegevens waarborgen door het beperken van het risico op ongeautoriseerde toegang tot onze data.
In 2023 willen we bij BSOB focussen op het beperken van rechten tot data waar men geen toegang tot behoeft. We willen ook toegang van buitenaf zoveel mogelijk beperken. Dit doen we door verwijderbare media te beperken en zero footprint te implementeren. Hiermee beperken we ook het risico dat informatie van BSOB onze beheerde omgevingen kan verlaten.
Continue actie op:
Awareness bij medewerkers over het veilig omgaan met data van BSOB
Kwetsbaarheden zo spoedig mogelijk verhelpen en waar mogelijk voorkomen
Inzicht in risico's en het treffen van passende maatregelen. Hierin zullen prioriteiten steeds opnieuw worden vastgesteld.
Formatie
Bezetting
Diverse vacature openstellingen hebben niet geleid tot invulling van de volledige benodigde formatie. De vacature voor beveiliging data (de ISO van CISO) is daarom voor een langere periode extern belegd.

5.3.2.2 Privacy

Optimaliseren van awareness
Awareness op het gebied van datalekken, rechten van betrokkenen, informatiebeveiliging
Dit is een continue proces wat we met behulp van externen blijvend inzetten
Actualiseren van beleid en bestanden
Actualiseren van het verwerkingsregister, hoog risico verwerkingen/processen en (verwerkers) overeenkomsten
Hiermee doelen we op het permanent (nieuwe regelgeving of inzichten) actualiseren van alle benodigde verwerkingsovereenkomsten met toeleveranciers en of deelnemers.
Actualiseren van privacyverklaring en privacybeleid
Ook dit zal continue moeten worden aangepast aan nieuwe regelgeving en inzichten
Monitoren nieuwe ontwikkelingen, processen maatregelen
Monitoring beheersmaatregelen
Dit betreft alle veranderingen die we toepassen op automatiseringsgebied en alle beheersmaatregelen. Frequent zullen deze worden gemonitord en daar waar nodig aangepast.
Het tijdig betrekken van privacy bij nieuwe ontwikkelingen: in het ontwerpproces van nieuwe producten, diensten en processen
Bij alle nieuwe ontwikkelingen worden de PO en FG betrokken om privacy maximaal te borgen en te behouden.
Het plannen en uitvoeren van DPIA's voor risicovolle verwerkingen/processen om risico's en mitigerende maatregelen in beeld te krijgen en deze te kunnen uitvoeren
DPIA ofwel Data Protection Impact Assessment, daar waar sprake is van het verwerken van persoonsgegevens kan het een risico opleveren voor de betrokkenen. Door het uitvoeren van een DPIA (denk aan bijvoorbeeld de foto-tool) voldoen we als organisatie maximaal aan de zorgplicht die we hebben ten aanzien van het verwerken van persoonsgegevens
Formatie
Bezetting
Deze formatie kon niet worden ingevuld, vandaar dat dit extern belegd is. Continuïteit is geborgd door een langdurige vastlegging middels een aanbesteding.

5.3.2.3 Business Intelligence (BI)

BI is een nieuwe tooling die wordt ontwikkeld om enerzijds de interne aansturing te verbeteren. Naast de interne aansturing is het een instrument wat eenvoudig kan worden ingezet voor allerlei controles, ook kwaliteitscontroles. Deze tool zal ook QlikView gaan vervangen wat nu gebruikt wordt als informatietool voor de deelnemers. De nieuwe BI zal veel gebruiksvriendelijker zijn en is gebaseerd op een stoplichtenmethode. Groen alles verloopt volgens wens en planning, oranje geeft aan wellicht een risico in uitvoering en / of planning, rood geeft een zeker risico aan met betrekking tot de uitvoering. In de gevallen van een oranje en rood stoplicht zal BSOB dit vermelden in de risicoparagraaf en proactief de oplossingsrichting of het gevolg van de belemmering in uitvoering nader duiden.

5.3.3 Communicatie

De communicatie bestaat uit de interne en externe communicatie. Doelen zijn opgesteld voor langere periode 2022 t/m 2024.

Centrale, tijdige en transparante informatievoorziening
Ontwikkelen nieuw intranet om samenwerking, contact en kennisdeling te bevorderen
Onderzoeken vorm intranet dat inspeelt op de huidige behoeften en wensen. Een centraal kanaal dat zorgt voor (gelijk)tijdige informatie-uitwisseling. Intranet fungeert als wederkerig sociaal platform (formeel en informeel contact) en kennisbank.
Onderzoeken mogelijkheden chatbots
Onderzoeken meerwaarde chatbots om kennis snel en makkelijk toegankelijk te maken.
Updates m.b.t. organisatieontwikkelingen, veranderingen en besluitvorming breed communiceren
Medewerkers op de hoogte houden van hoofdlijnen, zo ook van MT/AB/DB overleggen.
Feedback en waardering
Meer stilstaan bij successen
Erkenning en waardering uitspreken op intranet
Ruimte voor aanspreekcultuur bevorderen
Door afspraken te maken, training en begeleiding en feedbackmomenten/open dialoog
Onderzoek organisatie-identiteit n.a.v. verhouding criticasters (19%) – promoters (14%)
Vaststellen perceptie van identiteit
Om een eenduidige perceptie van de organisatie-identiteit te stimuleren is het eerst nodig om te onderzoeken wat deze perceptie is. Ofwel; hoe zien medewerkers BSOB? Onderzoek kan in samenwerking met studenten van de Radboud Universiteit uitgevoerd worden.
Uitdragen van eenduidige identiteit
Door middel van identiteit- en huisstijlhandboek. Ook opmaken van profiel en eventueel bijwerken missie en visie.
Communicatiecampagne
Stimuleren groot bereik met doel vermindering NCNP-bezwaren en oproep contact opnemen BSOB
BSOB neemt voortouw in de strategie, kennisdeling en afstemming met andere belastingsamenwerkingen. Doel is campagne breed in te zetten om NCNP-bezwaren te verminderen en belastingplichtigen aansturen om contact op te nemen met BSOB.
Versterken samenwerking met deelnemers en burgers
Periodieke contactmomenten om ontwikkelingen te bespreken en af te stemmen
Open en transparante communicatie staat centraal. Een nauwere samenwerking kan leiden tot een breder draagvlak voor de werkuitvoering

6. Financiën

6.1 Begroting 2024 inclusief meerjarenbegroting (MJB)

Het doel van BSOB is om een toekomstbestendige en stabiele begroting te hebben. In dit hoofdstuk worden de kaders en uitgangspunten voor de (meerjaren)begroting uiteengezet. Na vaststelling van deze kadernota 2024 zal de -ontwerp- begroting 2024 opgesteld worden.

6.2 Indexeringen

De (meerjaren)begroting van BSOB wordt geïndexeerd overeenkomstig de vastgestelde nota Financieel Beleid. Hierbij worden de volgende indexering uit de laatst bekende septembercirculaire van het Ministerie van Binnenlandse Zaken gebruikt te weten de onderdelen “netto materiële consumptie” en “loonvoet sector overheid” .

Prijsmutaties overheidsconsumptie 2023-2027 (conform septembercirculaire 2022)

	2023	2024	2025	2026	2027
Netto materiële consumptie	*5,9%*	2,4%	2,4%	1,9%	1,9%
Lonen en salarissen	*3,3%*	4,2%	4,1%	3,9%	3,9%

De huidige economische omstandigheden zijn erg onzeker van aard, zodanig dat verwacht wordt dat bovenstaande indexeringen reeds achterhaald zijn bij het opstellen van de begroting. Bij het opstellen van de begroting(swijziging) zullen zoveel mogelijk de werkelijke (inflatie)cijfers gehanteerd worden. Omdat de werkelijke omstandigheden niet in te schatten zijn, zullen de inflatierisico’s in de risicoparagraaf van de 1e BW 2023/Begroting 2024 opgenomen worden.

Impact indexaties op netto-kosten

Om een indicatie te kunnen geven van de impact van de indexaties op de netto-kosten is een gewogen gemiddelde berekend op de vastgestelde begroting 2023. Er is gekozen voor de vastgestelde begroting 2023, omdat over dit begrotingsjaar de deelnemersbijdrage gecommuniceerd is met de deelnemers.

	Indexatiecijfers B2023					
Parameters verhoging kosten	Vastgestelde begroting	kadernota 2024	2024	2025	2026	2027
Netto materiële consumptie	1,015	1,059	1,024	1,024	1,019	1,019
Lonen en salarissen	1,023	1,033	1,042	1,041	1,039	1,039

Berekening gewogen gemiddelde indexaties		Indexatiecijfers B2023					
	Aandeel in de kosten	Vastgestelde begroting	kadernota 2024	2024	2025	2026	2027
Afschrijvingskosten	1%						
Netto materiële kosten	42%	0,63%	2,47%	1,01%	1,01%	0,80%	0,80%
Lonen en salarissen	57%	1,31%	1,88%	2,39%	2,34%	2,22%	2,22%
Taakstelling robotisering	0%						
Gewogen gemiddelde	**100%**	**1,94%**	**4,35%**	**3,40%**	**3,34%**	**3,02%**	**3,02%**

Salaris/cao-ontwikkeling

Op moment van schrijven van deze kadernota zijn de onderhandelingen voor de CAO Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties gaande. Tot het moment dat er een principeakkoord ligt, zal de loonvoet sector overheid gebruikt worden om de lonen en salarissen voor de komende jaren te berekenen.

Met betrekking tot de formatie wordt onderstaande formatie gehanteerd:

	FTE 2023	FTE 2024	FTE 2025	FTE 2026	FTE 2027
Overhead	24,52	24,52	24,52	24,52	24,52
Fiscaal-juridisch	-	-	-	-	-
Waarderen	21,29	21,29	21,29	21,29	21,29
Heffen	18,42	18,42	18,42	18,42	18,42
Innen	5,25	5,25	5,25	5,25	5,25
Totaal	**69,48**	**69,48**	**69,48**	**69,48**	**69,48**

6.3 Financiële impact beleidsontwikkelingen

De genoemde ontwikkelingen uit hoofdstuk 3 hebben voor het grootste gedeelte een minimale financiële impact op de begroting.
Uitzonderingen betreft net als voorgaande jaren de impact van de NCNP-bureaus. Over deze punten zal in elke bestuursrapportage gerapporteerd worden.
Daarnaast zijn enkele ontwikkelingen benoemd waarvan op dit moment de impact niet te bepalen is. Deze ontwikkelingen zullen worden gemonitord en hierover zullen de deelnemers tijdig worden geïnformeerd.

NCNP-bureaus
Het aantal en de complexiteit van de bezwaren vanuit de NCNP-bureaus heeft invloed op de inhuurkosten waarderen en de proceskostenvergoedingen. Omdat beide aspecten moeilijk te voorspellen zijn, zullen de reeds begrote kosten niet aangepast worden.

Omdat de meerjarenbegroting 2024 en verder mede afhankelijk is van de ontwikkelingen uit de jaarstukken 2022 is ervoor gekozen om hem niet op te nemen in de kadernota. De begroting 2024 (inclusief meerjarenbegroting) zal opgesteld worden aan de hand van bovenstaande uitgangspunten.

6.4 Prognose uitwerking Businesscase

In onderstaande tabel is op hoofdlijnen uitgewerkt hoe de in de Businesscase (BC) opgenomen taakstelling van 8,2 fte bezuinigingen zijn gerealiseerd en worden gerealiseerd voor de komende jaren.

Programma	Ontwikkeling	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
Heffen	Meetbedrijven efficiëntie slag doorgevoerd	1,4 -					**1,4**
Heffen	Nieuwe LV WOZ + BRP koppeling		1 -				**1**
Heffen	Nieuwe KVK koppeling			0,5 -			**0,5**
Heffen	Optimalisatie waterschapsbelastingen					1 -	**1**
Innen	Proces onvermogen (afh. planning GouwIT)			0,5 -			**0,5**
Fiscaal juridisch	Maximale automatisering b&b proces	1 -					**1**
kwaliteitscontrole	Geautomatiseerde controles door o.a. BI			1 -			**1**
Waarderen	Meer automatisering afh van Ortax			1 -			**1**
waarderen	Meer modelmatig (applicatie issue)				1 -		**1**
	Totaal aan Fte's die worden bezuinigd	**2,4**	**1**	**3**	**1**	**1**	**8,4**

Referentie	Omschrijving	1e BW 2022	2023	2024	2025	2026	2027
A	Werk-naar-werk/taakstellling	37.500	37.500	292.500-	292.500-	292.500-	292.500-
B	Extra FTE's ICT	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000
C	Kosten verdergaande automatisering 2)	150.000	70.000	70.000	70.000	70.000	70.000
	Toekomstscenario 3	**337.500**	**257.500**	**72.500-**	**72.500-**	**72.500-**	**72.500-**

Referentie A) Werk-naar-werk/taakstelling deze taakstelling blijft vooralsnog gehandhaafd. De taakstelling loopt op naar een uiteindelijke besparing van €450.000, als de maximale looptijd WW afgelopen is. De afgegeven prognose in welke jaren de besparingen gaan plaatsvinden blijven erg onvoorspelbaar en fluctueren. Dit zijn lastige processen, die niet altijd geheel volgens planning verlopen.

Referentie B) Extra fte ict-ers. Van deze extra inzet ins inmiddels 1 ict-er aangenomen. Voor de komende jaren is de andere inzet door inhuur geborgd. Dit is met name op het gebied van gegevensbescherming. Op termijn blijft deze vacature wel openstaan. Daarom worden op dit moment de kosten nog niet aangepast.

Referentie C) Kosten extra automatisering. Tot op heden zien we dat deze uitputting achter blijft bij de voorspelde extra automatiseringskosten. Reden hiervoor is dat onze eigen applicatie steeds meer robotisering (naar ons voorbeeld) overneemt en rechtstreeks in de applicatie verwerkt. Omdat de uiteindelijke hoogte van de kosten die onze eigen applicatie in rekening zal brengen nog niet ingeschat kan worden, is de financiële raming nog niet aangepast.

BESLUIT VASTSTELLING KADERNOTA 2024

Het Dagelijks Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Belastingsamenwerking Oost-Brabant besluit:

- in te stemmen met de kadernota 2024;
- in te stemmen met de daarin opgenomen kaders en uitgangspunten;

Oss, d.d. 12 december 2022:

De voorzitter Dagelijks Bestuur — De secretaris

G. Buter — G.J.M. van der Zanden

BESLUIT

Het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Belastingsamenwerking Oost-Brabant besluit:

- in te stemmen met de kadernota 2024;
- in te stemmen met de daarin opgenomen kaders en uitgangspunten en deze ter zienswijze aan de vertegenwoordigende organen van de deelnemers voor te leggen;
- het Dagelijks Bestuur opdracht te verstrekken de begroting 2024 op te stellen binnen de kaders van deze nota.

Oss, d.d. 22 december 2022:

De voorzitter Algemeen Bestuur — De secretaris

G. Buter — G.J.M. van der Zanden

Waterschap
Aa en Maas

Waterschapshuis
Pettelaarpark 70
Postbus 5049
5201 GA 's-Hertogenbosch

T 088 178 80 00
F 088 178 80 01
E info@aaenmaas.nl
W www.aaenmaas.nl

Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)
T.a.v. het Dagelijks Bestuur
Postbus 154
5340 AD OSS

Datum	16 juni 2023
Ons kenmerk	
Doorkiesnr.	073 61 56 686 / Mark Peters
Onderwerp	Zienswijze 1e Begrotingswijzing 2023 en Ontwerpbegroting 2024

Geacht bestuur,

Op 24 maart 2023 ontvingen wij voor zienswijzeprocedure uw 1e Begrotingswijziging 2023 en de Ontwerpbegroting 2024. Wij hebben deze op 16 juni 2023 samen met uw Jaarstukken 2022 en uw Kadernota 2024 aan ons Algemeen Bestuur voorgelegd. Middels deze brief brengen wij u op de hoogte van de positieve zienswijze van waterschap Aa en Maas.

Wij kunnen instemmen met de 1e Begrotingswijziging 2023 en de Ontwerpbegroting 2024. Beide documenten bevatten een hoog realiteitsgehalte, zowel wat de inhoud als de financiële uitwerking betreft.

Tot slot willen wij u wederom vragen aandacht te besteden aan de inkoopfunctie zodat de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen voortaan beter geborgd wordt.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Het Dagelijks Bestuur,

de secretaris,

Piet Sennema

de dijkgraaf,

Mario Jacobs

CONCEPT

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	1235
Extern Zaak ID	0654312505
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2023
Agendapunt	4.E
Titel	Jaarstukken 2022 en ontwerpbegroting 2024 BHIC (Brabants Historisch Informatiecentrum)
Organisatieonderdeel	Concernstaf
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Peter Ketelaars
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Adviesnota AB
1. Aanbiedingsbrief (email) jaarstukken 2022 en ontwerpbegroting 2024 BHIC
2. Jaarverslag 2022 – vastgesteld 310323
3. BHIC Jaarrekening 2022 incl accountantsverklaring
4. BHIC Ontwerpbegroting 2024 – getekend 310323
5. Kadernota BHIC – vastgesteld 310323
6. Reactienota BHIC op zienswijzen Kadernota 2024 BHIC

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	25 mei 2023
Algemeen Bestuur	**16 juni 2023**

Voorgesteld besluit

1. Kennis te nemen van:
- De Jaarstukken 2022 BHIC
- De Kadernota 2024 BHIC;
- De reactienota BHIC op de ingediende zienswijzen op de concept kadernota 2024 BHIC;
- De ontwerpbegroting 2024 BHIC;
2. Geen zienswijze in te dienen op de ontwerpbegroting 2024 van het BHIC, omdat daar geen aanleiding toe is.

Waterschap
Aa en Maas

Besluit

Conform voorstel.

Zaaknummer: 312505

ADVIESNOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 16 JUNI 2023

VOORSTEL:

1. Kennis te nemen van:
   - De Jaarstukken 2022 BHIC;
   - De Kadernota 2024 BHIC;
   - De reactienota BHIC op de ingediende zienswijzen op de concept kadernota 2024 BHIC
   - De ontwerpbegroting 2024 BHIC.
2. Geen zienswijze in te dienen op de ontwerpbegroting 2024 van het BHIC omdat daar geen aanleiding toe is.

PROBLEEMSTELLING

Het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling het Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC) heeft de jaarstukken 2022, bestaande uit de jaarrekening 2022 en jaarverslag 2022 (zie bijlage 2 en 3), vastgesteld. De deelnemers aan de regeling ontvangen deze stukken ter kennisname.
Tevens heeft het BHIC de ontwerpbegroting 2024 opgesteld (zie bijlage 4). Conform de Wet Gemeenschappelijke regelingen worden de deelnemers in de gelegenheid gesteld hun zienswijze hierop voor 7 juli 2023 kenbaar te maken.
Het BHIC heeft ter informatie de vastgestelde kadernota 2024 toegevoegd (bijlage 5). De concept kadernota 2024 heeft reeds in ons AB van 17 februari jl. ter zienswijze voorgelegen. Op de ingediende zienswijze hebben wij van het BHIC een reactienota ontvangen (bijlage 6).

BEOOGD EFFECT

Door het afgeven van een zienswijze kan het waterschap aan het bestuur van het BHIC een advies afgeven ten behoeve van definitieve besluitvorming over de ontwerpbegroting 2023 BHIC.

ARGUMENTEN

2. Ontwerpbegroting geeft geen aanleiding om een zienswijze in te dienen.
De ontwerpbegroting is opgesteld in lijn met de kadernota 2024 BHIC. Op de conceptkadernota 2024 BHIC hebben wij in februari jl. een zienswijze ingediend. In de reactienota van het BHIC (zie bijlage 6) zijn onze vragen/opmerkingen voldoende beantwoord. Er is geen aanleiding nu een aanvullende zienswijze op de ontwerpbegroting in te dienen.

Onderstaand volgen de belangrijkste punten uit de ontwerpbegroting en de jaarstukken.
<u>Ontwerpbegroting 2024 BHIC</u>

- Het begrotingstotaal voor 2024 bedraagt € 6.494.200 (2023: € 6.011.800). De ontwerpbegroting 2024 en de meerjarenraming zijn structureel sluitend. Er is een loon- en prijsindex van 6,1% toegepast op de bijdrage van de waterschappen en gemeentes (3,4% voor 2024 + 2,7% correctie 2022). Daarnaast is er een toename van € 124.600 voor de bekostiging van de e-depotvoorziening, conform het afgesproken groeimodel.
- Het BHIC heeft een wettelijke taak en een maatschappelijke opgave. De wettelijke taak bestaat uit het goed, geordend en toegankelijk beheren van de archieven die aan het BHIC zijn overgedragen. Daarnaast houdt het BHIC toezicht op het beheer van niet-overgebrachte archiefbescheiden. Dit alles conform de archiefwet en de daaruit voortvloeiende richtlijnen.

De maatschappelijke opgave is de verbreiding van de kennis van de Brabantse geschiedenis. Deze doelstelling wordt gestuurd door de operationele missie: meer publiek, meer divers publiek, meer tevreden publiek;
- Het Rijk (de minister van OCW) wil per 1 januari 2025 uittreden uit het BHIC (het Rijk treedt dan uit alle RHC's (Regionale Historische Centra). De analoge rijksarchieven blijven fysiek bij het BHIC en ook het beheer ervan. Daarvoor wordt een specifieke uitkering verstrekt, op grond van een delegatieopdracht van de Minister aan de GR. De specifieke uitkering is gelijk aan de huidige bekostiging van de analoge rijksarchieven. De uitkering zal jaarlijks worden geïndexeerd. Dit betekent ook dat per 1-1-2025 de samenstelling van het bestuur en de gemeenschappelijke regeling BHIC zal wijzigen.
- In 2022 heeft het bestuur van het BHIC een besluit genomen over de bekostiging van de e-depotvoorziening, nodig voor het uitvoeren van deze nieuwe wettelijke taak. Na consultatie van de portefeuillehouders en het ontvangen van positieve zienswijzen van alle deelnemers, zijn hierover afspraken gemaakt.
- Het BHIC heeft een eigen e-depot aangeschaft. Tot nu toe betalen deelnemers van de GR BHIC nog geen bijdrage voor het e-depot. Vanaf 2024 gaat het BHIC het e-depot opnemen in de deelnemersbijdrage en wordt toegegroeid naar een kostendekkend tarief in 2027. In tussenliggende periode worden de meerkosten van de e-depotvoorziening gedekt uit de bestemmingsreserve e-depot. Indien nodig zal het resterende deel gedekt worden uit een deel van de algemene reserve (deel boven 5%) en herijking van de overige bestemmingsreserves;
- Het BHIC huurt haar pand 'De Citadel' in Den Bosch van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB). Per 1 januari 2019 is het eigenarenonderhoud door het Rijks Vastgoed Bedrijf (RVB) overgedragen aan het BHIC. Na een proefperiode van 3 jaar en een positieve evaluatie gaat het eigenarenonderhoud van het pand naar verwachting vanaf 2024 definitief over naar het BHIC. Het BHIC heeft een onderhouds- en instandhoudingsplan opgesteld met een looptijd van 30 jaar In deze periode zijn de jaarlijkse toevoegingen aan de voorziening onderhoud en instandhouding Citadel voldoende om de jaarlijks geplande onderhouds-en instandhoudingstaken uit te voeren.
- Het BHIC kent diverse bestemmingsreserves. Op pagina 22-26 van de ontwerpbegroting worden de bestemmingsreserves nader toegelicht.

Jaarrekening en jaarverslag 2022 BHIC
- Het rekeningresultaat is € 38.439 positief. Voorgesteld wordt dit toe te voegen aan de bestemmingsreserve E-depot infrastructuur. De algemene reserve blijft € 418.139 (dit is 8,4% van de gezamenlijke deelnemersbijdragen, wat binnen het vastgestelde maximum van 10% is). In de jaarrekening worden de belangrijkste financiële afwijkingen toegelicht. De accountant van het BHIC heeft een goedkeurende verklaring afgegeven.
- In het jaarverslag (bijlage 3) wordt gerapporteerd over de voortgang van zowel de wettelijke taak van het BHIC (de archieffunctie) als de maatschappelijke opgave. Voor een nadere toelichting op de inhoudelijke resultaten wordt verwezen naar dit Jaarverslag.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

De begrote bijdrage betreft een voorschot bedrag. Bij (grote) financiële mee- of tegenvallers kan de werkelijke bijdrage van de deelnemers hiervan afwijken. Dit is in praktijk de afgelopen jaren niet voorgekomen.
Het BHIC heeft een algemene reserve van ruim € 400.000 van om eventuele tegenvallers op te vangen.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

Ontwerpbegroting 2024
De bijdrage 2024 voor Aa en Maas stijgt als gevolg van de prijsindex en de bijdrage voor het e-

depot naar € 136.200 (2023: € 121.100). Met dit bedrag zal rekening gehouden worden in de programmabegroting 2024 van Aa en Maas.
Tot en met 2027 moeten rekening gehouden worden met een stijging ten gevolge van het toegroeien naar een kostendekkend tarief voor het e-depot. De begrote bijdrage voor Aa en Maas conform de meerjarenraming van het BHIC exclusief indexatie) bedraagt:

2023	2024	2025	2026	2027
€ 121.100	€ 136.200	€ 142.300	€ 148.400	€ 154.600

Jaarrekening 2022
De voor Aa en Maas in 2022 in rekening gebrachte bijdrage van € 118.700 is gelijk aan de bijdrage zoals verwerkt in de jaarrekening van het BHIC en zoals was opgenomen in de begroting 2022 van Aa en Maas. Er hoeft dus geen afrekening plaats te vinden.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP
n.v.t.

UITVOERING/VERVOLG
Het AB van het BHIC stelt in zijn vergadering van juli 2022 de ontwerpbegroting 2024 BHIC definitief vast. Daarbij wordt rekening gehouden met de van de deelnemers ontvangen zienswijzen.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE
n.v.t.

BIJLAGEN
1. Aanbiedingsbrief (e-mail)
2. Jaarverslag 2022 BHIC
3. Jaarrekening 2022 BHIC inclusief accountantsverklaring
4. Ontwerpbegroting 2024 BHIC
5. Kadernota 2024 BHIC
6. Reactienota BHIC op ingediende zienswijzen op concept Kadernota 2024 BHIC.

VERSIEDATUM
9 mei 2022

AB-BESLUIT

ONDERWERP:
Jaarstukken 2022 en ontwerpbegroting 2024 Gr BHIC (Brabants Historisch informatiecentrum)

AGENDAPUNT:

BESLUITNUMMER:

INVESTERINGSBESLUIT:

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;
gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 9 mei 2023;
gelet op het bepaalde in de Wet gemeenschappelijke regelingen;
gezien het advies van de commissie AFZ van 25 mei 2023;

B E S L U I T :
1. Kennis te nemen van:
   - De Jaarstukken 2022 BHIC;
   - De Kadernota 2024 BHIC;
   - De reactienota BHIC op de ingediende zienswijzen op de concept kadernota 2024 BHIC;
   - De ontwerpbegroting 2024 BHIC.
2. Geen zienswijze in te dienen op de ontwerpbegroting 2024 van het BHIC omdat daar geen aanleiding toe is.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 16 juni 2023,

De secretaris,	De dijkgraaf,
Pieter Sennema	Mario Jacobs

Van: Secretariaat <Secretariaat@bhic.nl>
Verzonden: dinsdag 11 april 2023 12:34
CC: Jan Kriek <jan.kriek@bhic.nl>; Adrie Wijgers <AWijgers@bhic.nl>; Dagmar van der Kooij <dagmar.van.der.kooij@bhic.nl>
Onderwerp: 2023025 BHIC Jaarverslag en Jaarrekening 2022, Kadernota 2024 en Ontwerpbegroting 2024

Geachte mevrouw, meneer,

Het BHIC-bestuur heeft het jaarverslag 2022, de jaarrekening 2022 en de kadernota 2024 vastgesteld in de vergadering van 31 maart 2023. Deze ontvangt u ter kennisneming.

Tevens ontvangt u hierbij de Ontwerpbegroting 2024. Hierbij kort de belangrijkste punten uit de begroting:

- De begroting 2024 en de meerjarenbegroting 2025-2027 zijn structureel sluitend.
- De opgenomen loon-en prijsindexatie bedraagt 6,1% (3,4% voor 2024 + 2,7% correctie 2022).
- De indexatie voor stijgende lonen en prijzen is voor het jaar 2024 berekend op 3,0%.
- De meerjarenbegroting is opgesteld in de lijn van de begroting 2024. Bij de meerjarenbegroting is er geen indexering toegepast, dus op basis van prijspeil 2024. Normaal wijkt de meerjarenbegroting dan ook niet wezenlijk af. In deze meerjarenbegroting is dat echter anders, omdat er afspraken zijn gemaakt over de bekostiging van de e-depotvoorziening van het BHIC en de actualisering van de inwoneraantallen per 1-1-2025.
- Vanaf 2024 wordt, volgens een 4-jarig groeimodel, een bijdrage opgenomen van € 0,25 in 2024, € 0,45 in 2025, € 0,65 in 2026 en € 0,85 per inwoner in 2027. Vanaf 2028, wordt de bijdrage samengevoegd met de reguliere bijdrage en wordt er vanaf dat moment ook jaarlijks geïndexeerd over de bijdrage voor de e-depotvoorziening. De meerkosten van de e-depotvoorziening in de periode tot en met 2026 worden mede gedekt uit de bestemmingsreserve e-depot.
- In de bestuursvergadering van 31 maart 2023 is, gehoord hebbende de portefeuillehouders, besloten vanaf 1-1-2025 uit te gaan van nieuwe inwoneraantallen. Indien gerekend wordt met de meest recente inwoneraantallen per 1-1-2023, geeft dit een verschuiving van de bijdragen tussen de deelnemers.

U wordt vriendelijk verzocht uw eventuele zienswijze over deze begroting vóór 7 juli 2023 aan ons kenbaar te maken, opdat het BHIC-bestuur vervolgens binnen de wettelijke termijn de begroting kan vaststellen en aan de Provincie kan aanbieden.

Met vriendelijke groet,

J.C. Kriek
Directeur

BRABANTS HISTORISCH INFORMATIE CENTRUM

Postbus 81	5201 AB 's-Hertogenbosch
Tel.	+31 (0) 73 681 85 00
Website	www.bhic.nl

Jaarverslag 2022

Het fundament is gelegd

Voor u ligt het jaarverslag over 2022. Een jaar dat in mineur begon, nog met de naweeën van de corona epidemie, maar wat hoopvol eindigde, onder meer met het bestuurlijk vaststellen van het beleidsplan voor de komende vier jaar "(Ook) Ons Brabant". Daarmee is de koers bepaald.
Ook een jaar waarin het Rijk werk maakte van eerdere toezeggingen om ons als RHC's zekerheid te bieden voor de toekomst. Dat schept vertrouwen om verder te bouwen aan een gezonde archiefsector. Het BHIC is er klaar voor.

Met ons nieuwe beleidsplan zetten we een belangrijke stap op weg naar het meerstemmig maken van ons archief. Vanuit de archiefwettelijke taak bewaren we archieven voor de eeuwigheid. Het archief als pijler van de rechtstaat voor de rechtzoekende burger. Geblinddoekt, want we maken bewust geen onderscheid. Maar onze taak is nadrukkelijker breder. De Brabantse geschiedenis wordt niet alleen door de overheid bepaald. Vanuit die bredere context acquireren we archieven van instellingen en organisaties die in het verleden onvoldoende ruimte kregen in onze depots. Het afgelopen jaar werd het archief van de Brabantse Milieufederatie aan ons overgedragen en werd een begin gemaakt met het in kaart brengen van de Brabantse Protestbeweging. Voorbeelden van organisaties en groepen die de afgelopen decennia onze provincie mee hebben gevormd. Het is Ook Ons Brabant. En "Als je het niet vertelt, bestaat het niet", zo luidt niet voor niets het motto van ons nieuwe beleidsplan.

Nu de wereld weer langzaam openging werd het mogelijk de banden aan te trekken met de belangrijke stakeholders in onze prachtige provincie, met als doel versterking en versteviging van onze regionale positie. Wij zijn een Brabants Archief en daar zijn wij trots op. De Citadel als unieke Brabantse Erfgoedlocatie krijgt steeds meer vorm. De gesprekken met Erfgoed Brabant om daar gezamenlijk vorm aan te geven verlopen voorspoedig. De kennis over de geschiedenis van onze provincie biedt nog mogelijkheden tot verbetering. Met het stimuleren van wetenschappelijk onderzoek in ons archief door middel van het verlenen van beurzen (*fellowships*) hopen we dat te realiseren.

Zoals zoveel overheidsinstellingen vormen ook wij nog geen juiste afspiegeling van de Brabantse samenleving voor wat betreft kleur, achtergrond en leeftijdsopbouw. Dat zal ook niet van de ene op de andere dag veranderen. Maar dat is wel onze opdracht. In ons personeelsadvertenties staat vanaf nu: "Daarom vinden we het belangrijk dat we een organisatie zijn waar iedereen zich welkom en gekend voelt. Dat geldt voor onze klanten maar ook voor onze medewerkers. Bij de selectie gaat om die reden, bij gelijke geschiktheid de voorkeur uit naar kandidaten die vanuit hun achtergrond of ervaring een bijdrage kunnen leveren aan een diverse en inclusieve organisatie". Daarmee hopen we een voorzichtig begin te kunnen maken.

Tijdens rondleidingen en werkbezoeken gaat het vaak over de bevlogenheid van onze medewerkers. Dat valt blijkbaar op. Men voelt zich bij ons welkom en gewaardeerd. Dat is de klankkleur van de organisatie waar we trots op zijn. Dat vinden we misschien nog wel belangrijker dan de puur vakinhoudelijke kwaliteiten. Nieuwe mensen moeten weten wat die klankkleur inhoudt waar ze in terecht komen en waar ze ook op aangesproken kunnen worden. Dat maakt het formuleren van onze kernwaarden zo belangrijk. Ook dat hebben we het afgelopen jaar met de hele organisatie gedaan. Betrokken, Bevlogen en Belangeloos. Daar mag u ons op aanspreken!

Er is het afgelopen jaar weer veel gebeurd waar we trots op zijn. Ik hoop dat u dat ook bent.

Veel leesplezier!

Jan Kriek
directeur

Missie BHIC

Meer publiek, meer divers publiek, meer tevreden publiek

2022 in één oogopslag

Een - niet uitputtend - overzicht van highlights voor het BHIC in 2022.

januari

Opnamen EenVandaag n.a.v. Openbaarheidsdag 2022
Reportage over kinderen van NSB-ers

februari

Lancering inventaris Abdij van Tongerlo

maart

Werkbezoek Commissaris van de Koning Ina Adema aan het BHIC
Ondertekening langdurige dienstverlenings-overeenkomst met Provincie Noord-Brabant

april

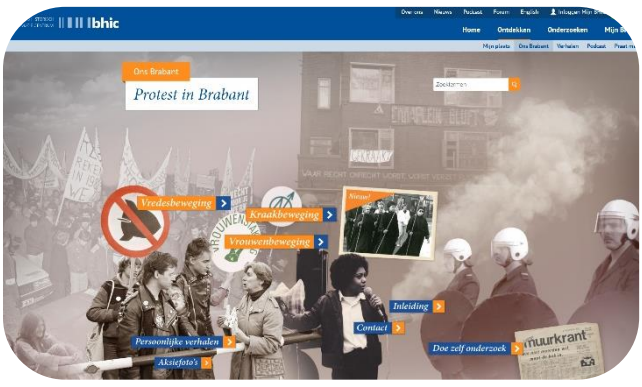
KNHG voorjaarscongres
Met als thema: 'Rampjaar 1672'

mei

Brabantse dorpsfilms (Adolfsfilms) op BrabantinBeelden:
https://brabantinbeelden.nl/verhalen/brabantse-dorpsfilms-op-de-kaart

juni

Lancering thema website Protest in Brabant:
https://www.bhic.nl/protest

juli

Start 2e etappe La Vuelta 2022 vanaf de Citadel

augustus

Sociaal Culturele Dag Land van Cuijk
Het BHIC mag een bijdrage leveren aan deze geslaagde dag

september

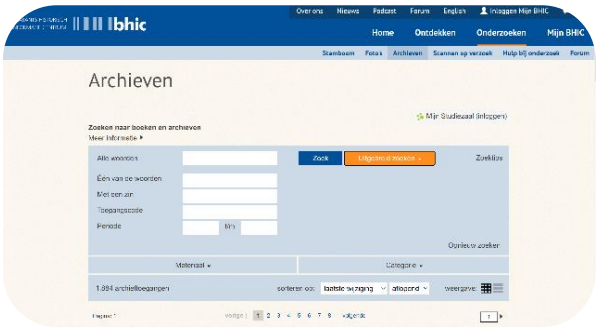

Personeelsdag BHIC met thema Kernwaarden

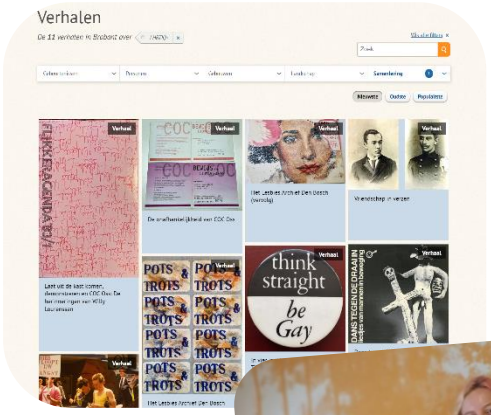
Start BHIC Fellowships – jonge historici doen onderzoek naar Brabantse geschiedenis
Fellows Felix Bosch en Rosalie Versmissen

oktober

Met nieuwe techniek niet alleen zoeken náár maar ook ín archiefstukken
https://www.bhic.nl/onderzoeken/archieven

Stagiaires Maxime van Loenhout en Roxanne Lokin zijn op zoek gegaan naar de Brabantse LHBTIQ+ gemeenschap in het archief van het BHIC

november

Overdracht archief Brabantse Milieufederatie
Femke Dingemans (Directeur BMF) en Hella Timmermans (Provinciearchivaris in Noord-Brabant)

december

Drie miljoen scans in vier jaar!
Het scanteam in het zonnetje

Organisatie

Het lijkt intussen al weer even geleden, maar 2022 startte nog vol in de lockdown als gevolg van de coronapandemie. Thuiswerken was nog steeds het devies, voor zowel de medewerkers als de vrijwilligers. Bezoekers die fysiek op locatie wilden komen, konden enkel op basis van urgentie een afspraak maken. Maar ook nu lag de focus op het verantwoord toegankelijk maken en houden van het BHIC en de archieven. Toen de versoepelingen elkaar vervolgens in rap tempo opvolgden, konden we iedereen ook direct weer welkom heten in onze Citadel.

De diverse lockdowns gaven ook veel inzicht in de bedrijfsprocessen en de cultuur van het BHIC. Het MT boog zich over twee belangrijke thema's; de kernwaarden en het thuiswerken.

Kernwaarden
De kernwaarden Betrokken, Bevlogen en Belangeloos zijn niet vastgesteld op basis van wensen en vergezichten waar het BHIC naar toe moest. Er is juist gezocht naar de woorden die de kern, die het DNA van onze dienstverlening het beste verwoorden.

Bevlogen kenmerkt de medewerkers en de dienstverlening. Trots op het werk, de historie en de betekenis van het archief in ieders persoonlijke geschiedenis, maar ook die van de maatschappij waarin we leven, maakt dat wij vanuit een intrinsieke drive werken. En dat vertaalt zich in het 'altijd nog even verder willen kijken', dan dat er in eerste instantie gevraagd wordt. Of het nu gaat om de extra tijd om deelnemers te kunnen adviseren bij digitale archivering, of een studiezaalbezoeker wijzen op dat andere haakje in het onderzoek: daar zie je die bevlogenheid terug.

Betrokkenheid uit zich bijvoorbeeld in de wijze waarop we ons inzetten om de doelen van het BHIC te behalen en te blijven zoeken naar nieuwe en passende dienstverlening. De maatschappij verandert continu en de technologische ontwikkelingen volgen elkaar snel op. Door open te staan voor nieuwe soorten van dienstverlening weet het BHIC zich steeds te positioneren. En onze medewerkers leveren hier enthousiast hun bijdrage aan.

Belangeloos zie je terug in de manier waarop het BHIC zich van zijn taken kwijt, zonder daarbij zelf voordeel te willen hebben. Een archief is een pijler van de rechtsstaat. Alle medewerkers zijn zich ervan bewust dat we werken voor de maatschappij; voor onze burgers en voor onze stakeholders. Het enige voordeel mag zijn dat het BHIC die belangen goed behartigt en zorgt dat de archieven voor iedereen toegankelijk zijn, en zo ook betekenis geven aan onze samenleving.

Op 18 oktober stond de personeelsdag volledig in het teken van de kernwaarden en hebben we stilgestaan bij de betekenis hiervan voor het BHIC en onze dienstverlening. Daarbij werd gekeken naar wat er is en ook naar waar verdere verkenning en verdieping mogelijk is.

Medewerkers visualiseren en beschrijven tijdens de personeelsdag wat betrokkenheid voor hen betekent

Thuiswerkbeleid

Tot aan de coronacrisis was het bij het BHIC niet echt gebruikelijk om vanuit huis te werken. Ons werk was van oudsher uiteraard altijd gerelateerd aan de archieven die in de fysieke depots worden bewaard. Maar ondertussen is een groot deel van onze dienstverlening ook op digitale wijze georganiseerd; van het e-depot voor onze deelnemers, tot de chatfunctie voor onze studiezaalbezoekers.

Zo zorgde corona ervoor dat we het thuiswerken echt vorm hebben kunnen geven. We hebben de tijd genomen om te evalueren wat het gedwongen thuiswerken betekende voor de medewerkers en onze dienstverlening. Die evaluatie, samen met ervaringen van Arbo- en organisatiedeskundigen, ontwikkelingen in en rondom het BHIC, CAO ontwikkelingen en trends bij diverse overheden, zijn de input geweest voor het formuleren van het thuiswerkbeleid. Samen met de OR hebben we in het najaar het beleid kunnen vaststellen en is er een start gemaakt om het werken vanuit een crisismaatregel om te zetten in een structurele manier van werken bij het BHIC. Het karakter van dit beleid is gestoeld op het feit dat we een hybride organisatie zijn; ongeveer de helft van de werkzaamheden moet op locatie worden verricht. De borging van cohesie en collegialiteit zijn belangrijke factoren die dit beleid kenmerken.

Medewerkers

Eind 2022 telde het BHIC 52 medewerkers (40,8 FTE), exclusief 1 vacature voor in totaal 0,8 FTE, welke 2023 zal worden ingevuld. Het aantal medewerkers is inclusief 7 gedetacheerde medewerkers die het BHIC inleent voor o.a. het scannen op verzoek en schoonmaak.

Vanaf 1 april 2015 geldt de Wet banenafspraak en quotum arbeidsbeperkten. Dit quotum bedraagt voor 2022 2,69%. Overheidswerkgevers, met 25 werknemers of meer, dienen dit quotumpercentage te halen. Op basis van het aantal FTE-(fulltime)banen in loondienst, komt dit voor het BHIC uit op 0,97 FTE. Eind 2022 zijn er in totaal 4,2 FTE banen gerealiseerd. Het BHIC heeft 2,7 FTE (5 medewerkers) ingehuurd voor de service Scannen op verzoek. Daarnaast wordt er 0,5 FTE schoonmaak ingehuurd en heeft het BHIC 1,00 FTE in dienst via de constructie Begeleid werken. Daarmee voldoet het BHIC ruimschoots aan de Wet banenafspraak en quotum arbeidsbeperkten.

Bij het BHIC is 42% van de medewerkers 55+ (dat was vorig jaar nog 43%, eind 2019 nog 50%). De gemiddelde leeftijd is iets gestegen namelijk 49,7 ten opzichte van 48,7 jaar vorig jaar.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim vertoont al jaren een stabiel beeld; tussen de 3% en de 5%. Hoewel corona afgelopen jaar nog steeds effect heeft en daarmee nog steeds af en toe een beproeving was voor de continuïteit van de dienstverlening, lag het ziekteverzuim op 3,10% . En daarmee zitten we onder het niveau van 2021 (3,95%) en ligt het percentage ruim onder het landelijk gemiddelde.

Vrijwilligers

Het BHIC heeft al jaren een hele trouwe en kundige groep vrijwilligers. In december 2022 waren dat er 97. Het jaar 2022 begon ook voor de vrijwilligers in lockdown, wat betekende dat zij vanaf half februari 2022 weer op locatie konden komen werken.

Maar onze vrijwilligers werken ook vanaf diverse andere locaties; zo zijn er 32 vrijwilligers die vanuit huis werken, waarvan 5 zelfs vanuit het buitenland. Ook in Grave is nog een vaste trouwe groep vrijwilligers werkzaam, eind 2022 waren dat er 17.

Afgelopen jaar hebben de vrijwilligers vrijwel alle Doop-, Trouw- en Begraafboeken uit ons eigen werkgebied volledig op naam doorzoekbaar gemaakt (zo goed als afgerond in 2022). Daarnaast maakte een groep de indexering van strafvonnissen van de rechtbank Breda (tot 1930) af. Weer een ander deel werkte aan het samenvatten en transcriberen van het oud schrift uit schepenakten. Tot slot werden er meer dan 580 inventarisnummers van de Burgerlijke Stand uit heel Brabant online gezet in 2022, goed voor een veelvoud aan jaren en dus voor duizenden nieuwe gegevens in onze database.

Voor het eerst sinds 2019 konden we weer een vrijwilligersmiddag organiseren

In 2022 stapten de invoerders van de Burgerlijke Stand over op een nieuw invoerprogramma. Dat is best een ingrijpende verandering geweest, maar onze vrijwilligers pakten dat geweldig op. Het voordeel is dat ingevoerde gegevens nu veel sneller online kunnen worden gezet en gekoppeld zijn aan de scan van de juiste akte. Het BHIC is erg onder de indruk van de ijver en de flexibiliteit waarmee onze vrijwilligers zich blijven inzetten!

Daarnaast initieert het BHIC, via HetVolk.nl, diverse crowdsourcing projecten. Het BHIC kent een groep van zo'n 20 vaste vrijwilligers die eigenlijk bij elk project betrokken zijn. Daarnaast hadden we in 2022 zo'n 75 vrijwilligers die via dit soort projecten aan ons verbonden waren. Door middel van crowdsourcing is de afronding van de invoer van de Brabantse gevangenisregisters van pakweg 1821 tot 1922 gerealiseerd. Daardoor kwamen begin 2023 ruim 51.000 nieuwe persoonsgegevens in de database.

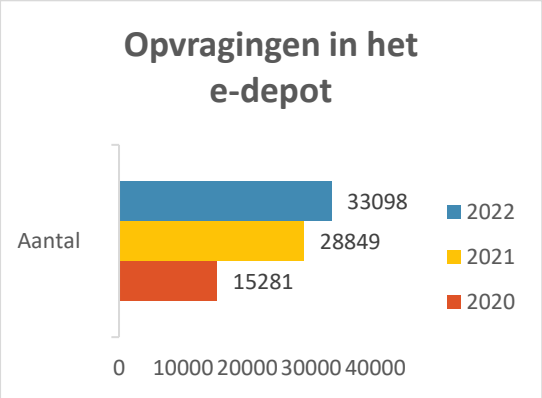
Collectie

E-depot

De afdeling Collectie draagt zorg voor het beheer van de archieven van alle partners, zowel in papieren als digitale vorm. Eén van de ambities van het BHIC is om te beschikken over een eigen digitaal depot. Daarmee kunnen we, naast de papieren archieven, ook de digitale exemplaren langdurig bewaren. In 2021 heeft het BHIC hiervoor de benodigde software aangeschaft. Het gaat hier om software die ook gebruikt wordt door het Nationaal Archief en andere grote, internationale spelers wat veel vertrouwen geeft op het gebied van kwaliteit en continuïteit.

In 2022 zijn twee paden belopen. Ten eerste zijn we druk bezig geweest om alle informatie, die was opgeslagen in het e-depot van het Nationaal Archief, over te zetten naar ons nieuwe e-depot. De informatie werd niet één-op-één overgezet maar is ook verbeterd en aangevuld volgens de laatste inzichten.

Ten tweede zijn we bezig geweest om een zoekschil te bouwen voor het e-depot. Want wat heb je aan archieven als de ambtenaren van onze deelnemers en het grote publiek ze niet kunnen gebruiken? De nieuwe zoekmachine maakt het mogelijk om alle archieven in het e-depot te doorzoeken, niet alleen de bouwtekeningen. Hiermee kunnen we vanaf 2023 bestuursarchieven, videotulen, bodemdossiers of andersoortige vergunningen of ontheffingen van onze deelnemers toegankelijk maken.
In de nieuwe zoekmachine hebben we een aantal gebruikerswensen van onze deelnemers, zoals het tonen van thumbnails in het zoekresultaat, toegevoegd. Sinds januari 2023 staat deze zoekschil online en worden alle deelnemers benaderd voor een persoonlijke uitleg.

Bijgaande cijfers tonen aan dat er steeds meer gebruik wordt gemaakt van het e-depot

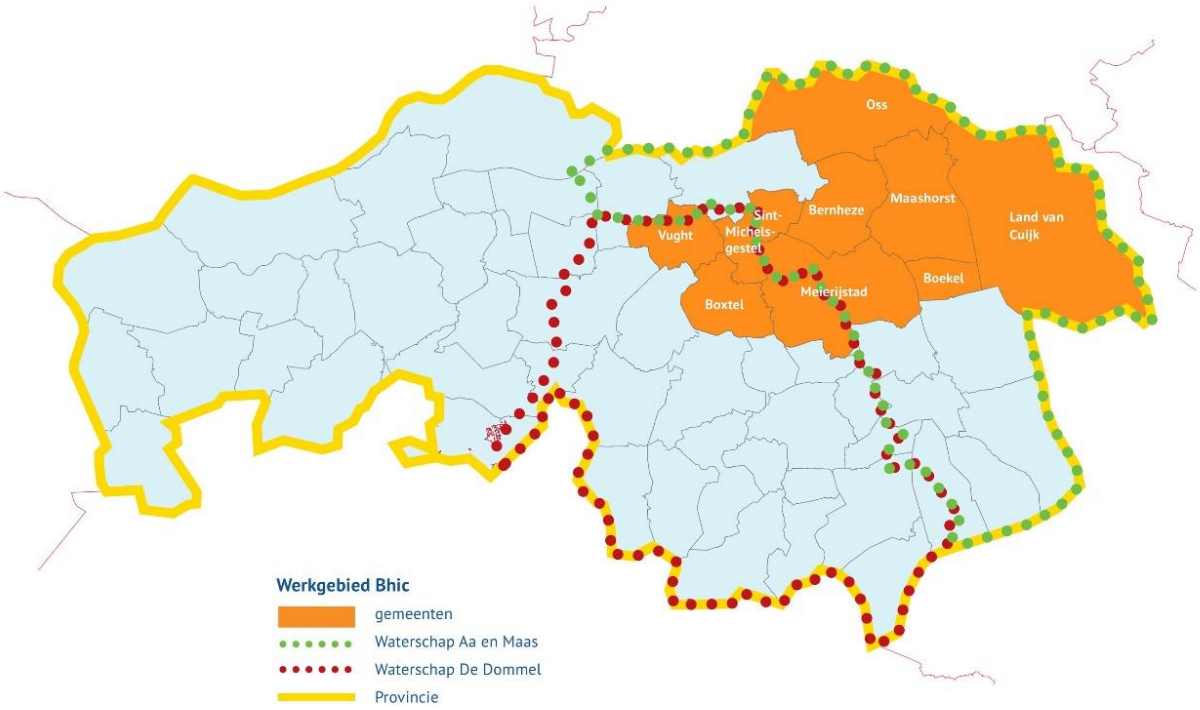
Dat het e-depot meerwaarde heeft blijkt wel uit het gebruik ervan. In 2021 werden er ruim 28.000 documenten opgevraagd, in 2022 groeide dit aantal door naar 33.098 gedownloade stukken.

Toezicht- en kenniscentrum

Naast de wettelijke taak van het in goede, geordende staat beheren en toegankelijk maken van archieven zijn we ook verantwoordelijk voor het toezicht op de niet-overgebrachte archieven van onze deelnemers.

Dankzij de start van een nieuwe archiefinspecteur in februari 2022 is het team Relatiebeheer weer op volle sterkte. Door de inzet van deze ervaren medewerker is onze ambitie om alle deelnemers één keer per twee jaar te bezoeken gerealiseerd. In totaal hebben zes deelnemers een toezichtsverslag van de archivaris gehad. Daarnaast zijn er inspecties uitgevoerd bij onze dienstverleningspartners Provincie Noord-Brabant en de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant.

Het werkgebied van het BHIC in kaart gebracht

Het toezicht op de archieven van onze deelnemers geven we ook vorm door het organiseren van DIV-dagen voor de archiefmedewerkers van onze partners. Het doel van deze sessies is tweeledig. Enerzijds delen we kennis met elkaar. Anderzijds leren de medewerkers van de verschillende organisaties elkaar beter kennen, wat onderlinge kennisdeling bevordert.

In het kader van kennisdeling heeft de archivaris dit jaar geïnitieerd dat medewerkers van enkele deelnemers in overleg gingen met de Omgevingsdienst Brabant-Noord om processen te stroomlijnen. De resultaten van deze werkgroep worden weer gedeeld met de overige partners tijdens het DIV-overleg.

Het DIV-overleg is één van de manieren waarop het BHIC vorm geeft aan het zijn van een kenniscentrum op het gebied van archief- en informatiebeheer in de regio. Dit jaar hebben ook de adviesvragen van onze deelnemers een stevige vlucht genomen. Of het nu gaat over het papieren archief van de Ondernemingsraad of het meedenken over een architectuurplaat, op al deze vragen geven we zo goed mogelijk antwoord. In totaal gaat het om 48 adviezen. Hiermee groeit het werk van de inspecteur en een digitaal adviseur steeds dichter naar elkaar toe.

DIV-bijeenkomst, 9 juni 2022

Vernietiging

Zowel de Archiefwet 1995 als de Algemene verordening gegevensbescherming hameren op het belang van het op tijd vernietigen van informatie. Onze deelnemers werken met selectielijsten die bepalen welke type informatie vernietigd moet worden en welke moet worden bewaard. Voordat een overheidsinstantie zijn informatie mag vernietigen moet de archivaris hierover een advies geven. Het gaat hierbij om lijsten met dossiers, die beoordeeld worden op de vraag of ze daadwerkelijk weg mogen. Daarbij kijken we of de selectierichtlijnen goed zijn toegepast en of dossiers toch niet moeten worden uitgezonderd van vernietiging omdat het bijvoorbeeld een markant persoon of een bijzondere gebeurtenis betreft. Dit jaar hebben we geadviseerd over 26 vernietigingslijsten van onze deelnemers.
Sinds 2020 promoten we de doorlopende machtiging tot vernietiging. Deze vloeit voort uit de *archiving by design* gedachte waarbij we als toezichthouder al aan het begin van een proces betrokken willen zijn. Deze machtiging tot vernietiging houdt in dat we het systeem toetsen waarin digitaal, te vernietigen materiaal wordt beheerd. Indien we concluderen dat het beheer en de vernietiging goed is ingeregeld, krijgt de betreffende organisatie een goedkeuring. Dat betekent dat ze de archivaris geen vernietigingslijsten meer hoeven te sturen. Ze dienen alleen bij de archivaris te melden wat er vernietigd is. In 2022 hebben we 2 machtigingen tot vernietiging afgegeven. Daarnaast zijn we met nog vier partners in gesprek hierover. Deze zullen naar verwachting in 2023 een machtiging krijgen.

Materieel beheer

In 2022 is het team materieel beheer op volle sterkte gebracht. De conserveringsruimte is ondergebracht in het hoofdgebouw van de Citadel. Het voormalige restauratie atelier zal worden ingezet voor andere doeleinden. De inrichting van de conserveringsruimte is dit jaar voltooid. De ruimte is voorzien van een nieuwe afzuiging, waardoor nu in huis archiefstukken kunnen worden gereinigd.
In samenwerking met het Nationaal Archief is een workshop georganiseerd over het hanteren van kwetsbare stukken. Er was veel ruimte voor vragen en praktijkvoorbeelden. De cursus heeft ook bijgedragen aan de bewustwording van de medewerkers.

Met de lancering van de inventaris van het archief van de abdij van Tongerlo, is een omvangrijk Metamorfoze project afgerond. De abdij van Tongerlo was een belangrijke speler in zowel het Nederlandse als Belgische Brabant op het religieuze, politieke en economische toneel in de periode 1130-1796. Metamorfoze is een project van de Koninklijke Bibliotheek met als doel kwetsbare papieren te behouden voor de toekomst. De abt en de archivaris van de abdij waren voor de feestelijk afronding van dit project te gast bij het BHIC. De scans van de registers van de abdij zijn nu voor iedereen digitaal te bekijken via de website van het BHIC, net als de lezingen die speciaal voor deze gelegenheid zijn uitgesproken.

Overbrengingen en acquisitie

In 2022 heeft de gemeente Meierijstad archieven van de voormalige gemeenten Schijndel en Sint-Oedenrode overgebracht naar het BHIC. Deze archieven beslaan de periode tot 1999.
Conform de richtlijnen van de Commissie Waardering en Selectie bewaart het BHIC archieven die iets zeggen over de interactie tussen burger en overheid.[1] Zo heeft het BHIC het archief van de Brabantse Milieu Federatie, die haar 50 jarige bestaansjubileum vierde, verworven. De BMF stelt hiermee haar archief ter beschikking aan alle Brabanders, zodat iedereen kan ontdekken hoe de ruimte in Brabant zich de afgelopen 50 jaar heeft ontwikkeld. Met het archief is ook een omvangrijk aantal publicaties meegekomen, die zullen worden opgenomen in de bibliotheek van het BHIC.

[1] Commissie Waardering en Selectie *Gewaardeerd verleden. Bouwstenen voor een nieuwe waarderingsmethodiek voor archieven*. Deze uitgangspunten zijn bouwstenen voor de *Gemeentelijke selectielijst 2020.*

Daarnaast zijn de persoonsdossiers verworven van de gedenkplaats Haaren, met daarin informatie over de daar in de Tweede Wereldoorlog geïnterneerde gijzelaars.

BHIC ontvangt 170 jaar oude foto
Jonkvrouw Adriana de Jonge van Zwijnsbergen, geboren Gelinck

Een bijzondere parel die het BHIC verwierf was een daguerrotypiefoto uit 1852. De foto is een portret van jonkvrouw Adriana de Jonge van Zwijnsbergen, geboren Gelinck. Dit is de oudste foto die we nu in de collectie hebben.

Publieksdiensten

Net als voorgaande jaren, leggen we de resultaten van onze publieksdiensten langs de meetlat van onze operationele missie: *meer publiek, meer divers publiek en meer tevreden publiek*. En zoals we in het jaarverslag over 2021 al hebben geduid: tegelijkertijd meer én meer divers publiek proberen te bereiken, blijkt een steeds grotere uitdaging. Een divers publiek vertaalt zich niet altijd naar grote getallen op een website; diversiteit moeten we dus bovendien op andere manieren aantonen.

Meer publiek

Maar voordat we daarmee starten, toch eerst een basaal cijfer: het bezoek aan onze websites daalde in 2022 licht naar 1.712.040 bezoeken, nog niet 1% minder dan in 2021. Dat totaalcijfer omvat onze hoofdwebsite bhic.nl én onze themawebsites (zoals over Brabantse kostscholen, gesneuvelde militairen en verzetsstrijders, of de geschiedenis van de Brabantse maakindustrie). Nog geen één procent dus. Maar we praten niet recht wat krom is; een daling is een daling. Hoe is die te verklaren?

Als eerste: de impact van corona. Net als elders kregen ook de sites van het BHIC tijdens het eerste coronajaar in 2020 ontzettend veel extra bezoek. Het omgekeerde effect, een daling van onze bezoekcijfers, zien we gelijk opgaan met de stijgende vaccinatiegraad in 2021 en het loslaten van de laatste maatregelen begin 2022. Deze trend was te volgen op onze websites, maar ook in het aantal chatgesprekken, de activiteit op forums, op sociale media enzovoort. In 2022 begonnen we nog in lockdown, maar het corona-effect is nu wel de cijfers uit.

Als tweede: we hebben sinds 2021 maar vooral gedurende 2022 ingezet op het ontwikkelen van nieuwe producten en diensten in plaats van het uitbouwen van oude succesnummers. BrabantinBeelden, fellowships en een podcast bijvoorbeeld – waarover in alle gevallen straks meer – zijn projecten die niet tot extra bezoek leiden aan onze hoofdwebsite, maar op een geheel eigen manier bijdragen aan de missie van het BHIC.

Als derde: onze succesvolle dienst *scannen op verzoek*, waarbij automatisering ervoor heeft gezorgd dat we ambtenaren en burgers béter van dienst zijn, maar waardoor ze er mínder vaak onze website om hoeven bezoeken. Daar duiken we nu graag wat verder in...

…maar niet voordat we ter geruststelling nog laten weten, dat het BHIC nog altijd een van de top-drie archiefdiensten in Nederland is als het gaat om digitaal publieksbereik, in Brabant zelfs met ruime marge de allergrootste.

Scannen op verzoek

Deze service wordt gebruikt door ambtenaren die overheidsdossiers uit het archief nodig hebben, heemkundigen die de geschiedenis van hun gemeente onderzoeken, burgers die bouwtekeningen opvragen enz. Zij drukken vanuit huis op de aanvraagknop en binnen een paar dagen (voor ambtenaren en aanvragers van bouwtekeningen) of twee tot drie weken (voor andere aanvragen) zijn de gewenste dossiers gescand, toegestuurd en online raadpleegbaar. Van deze service wordt heel veel gebruik gemaakt. In 2022 werden in totaal in onze eigen scanstraat 12.022 dossiers gescand; bijna een miljoen scans. Ook fijn voor het beheer van deze archieven, want dossiers hoeven in principe nooit meer per koerier of bode de Citadel uit, en ambtenaren hebben sneller de gevraagde informatie in hun mailbox.

Maar zoals beloofd over die automatisering en de bezoekcijfers aan de website: samen met onze technische partners wisten we de hele workflow te versnellen en veel handmatige verwerkingen en controles overbodig te maken. Daardoor worden dossiers die vandaag worden gescand, vanavond nog via

e-mail bij de aanvrager bezorgd, en staan ze vanaf morgenvroeg op onze website. Maar in de e-mail aan de aanvrager zit ‘em de kneep; moest deze voorheen nog naar de website om de aangevraagde scans in te zien, is dat tegenwoordig niet meer nodig. Bij de e-mail zit een pdf met daarin het hele gescande archiefstuk.

Bijzonder om te vermelden is, dat we in november de mijlpaal van drie miljoen scans vierden, sinds de start van onze scanservice. Extra bijzonder is dat deze service voor een groot deel wordt geleverd door medewerkers met een zogenoemde ‘afstand tot de arbeidsmarkt’. De scan operatoren werken namelijk via IBN bij het BHIC. Samen mogen we trots zijn op het resultaat van al dat scannen.

Ons scanteam in de bloemetjes gezet

Studiezaalbezoek

Het bezoek aan de studiezaal leefde afgelopen jaar iets op, nu we de laatste coronamaatregelen achter ons hebben gelaten: 1.343 bezoeken. Maar hoewel het meeste onderzoek tegenwoordig digitaal gebeurt en de meeste vragen digitaal worden gesteld, is het belang van de studiezaal gek genoeg wel gegroeid. Om te beginnen kúnnen sommige archiefstukken simpelweg (nog) niet via internet raadpleegbaar gemaakt worden, namelijk de beperkt openbare dossiers. En ook blijven sommige onderzoekers extra zoekhulp en uitleg van de studiezaalmedewerkers nodig hebben. Overheidsarchief is vaak taaie kost, daar heeft een burger vaak een helpende hand bij nodig. Voor die hulp en aandacht is tegenwoordig extra ruimte, doordat bijvoorbeeld veel stamboomonderzoek online plaatsvindt.

Wel is de organisatie van het studiezaalbezoek veranderd, zoals door vaker op afspraak te werken dan op zoete inval. Bovendien hebben we nu extra tijd voor groepen studenten, die zich voorheen wat verdwaald konden voelen in het archief, maar nu door medewerkers beter begeleid kunnen worden, als ze proberen de lokale, regionale en Brabantse geschiedenis van nieuwe inzichten te voorzien.

BrabantinBeelden

De website brabantinbeelden.nl werd eind 2021 gelanceerd en sindsdien kan iedereen in beeld en geluid de geschiedenis van onze provincie en gemeenten doorzoeken én beleven. Met vanaf de start al de grootste historische filmdatabase van Brabant, maar ook beeldverhalen die het lokale verleden van stad en dorp belichten. BrabantinBeelden is niet zozeer van het BHIC als wel van een Brabants foto- en filmarchief. Want alhoewel dit project de ambitie en het initiatief is van het BHIC, zoeken we nadrukkelijk samenwerking met andere collectie beherende instellingen (zoals archiefdiensten, de Brabant-Collectie

en heemkundekringen) maar ook particulieren, die vaak op zolders of andere plekken nog oude filmrollen hebben liggen. Vaak uniek materiaal voor de plaatselijke geschiedenis. Door samenwerking zetten we onze middelen effectief in en bereiken we het meest.

De resultaten van BrabantinBeelden vertalen zich dus niet naar bezoek aan onze hoofdwebsite, maar natuurlijk wel aan bezoek op brabantinbeelden.nl zelf: op een paar na 140.000 bezoeken in ons eerste jaar. Maar dat is niet het enige. Belangrijk is ook dat in 2022 honderden historische Brabantse films zijn gered voor de toekomst. Van oude dorpsbeelden en installaties van burgemeesters tot feesten van lokale gilden of Carnaval, zelfs oud beeldmateriaal van onze eigen Citadel. Allemaal films die zijn geacquireerd, geïnventariseerd, gedigitaliseerd en beschreven, de auteursrechten zijn geregeld en gebruikslicenties afgesproken. Films van BrabantinBeelden worden al volop gebruikt in bekende televisieprogramma's als Andere Tijden en Nederland op Film.

En niet te vergeten: in de hele provincie werden nieuwe samenwerkingsverbanden gesmeed, waardoor zich in 2022 nieuwe partners hebben aangesloten bij BrabantinBeelden: de films van Regionaal Historisch Centrum Eindhoven waren al te vinden via 'onze' site, maar nu ook die van Regionaal Archief Tilburg. Ook met andere archiefdiensten wordt al volop samengewerkt. Hoogtepunt van het jaar was toen het team van BrabantinBeelden op 14 september 2022 een volle schouwburg in het Land van Cuijk kon laten genieten van een bewegende geschiedenis van hun eigen omgeving, tijdens de Sociaal Culturele Dag, die georganiseerd werd door de KBO.

Meer dan 500 inwoners van Land van Cuijk genoten in de Schouwburg van BrabantinBeelden
(foto's: Arnold Reyneveld)

Genealogisch centrum
Stamboomonderzoek is niet het terugzoeken van namen, plaatsen en data; nee, het is in zijn diepste wezen antwoord krijgen op de vraag: van wie ben ik er eentje? Bij wie hoor ik bij? Waar liggen mijn wortels? Stamboomonderzoek is identiteitsonderzoek, zelfs -beleving. En leidt tot verbinding met familie en met de regio waar je vandaan komt. Vaak mondt onderzoek naar je voorouders daarom uit in een onderzoek naar je dorp of stad; de plek waarmee je door de geschiedenis verbonden bent, en voelt. Lokale binding dus door een kennismaking met je familie van toen.

Daarom heeft het BHIC ook de ambitie om hét centrum voor genealogisch onderzoek in Noord-Brabant te zijn. Aan die opgave is ook het afgelopen jaar stevig doorgewerkt.

Niet in de minste plaats door honderden vrijwilligers, die helpen bij het invoeren van oude akten in de computer. Soms op onze Citadel maar steeds vaker ook thuis, digitaal. Akten van de Burgerlijke Stand en bevolkingsregisters, kerkregisters en doodsbriefjes; onze zoekmachine bevatte eind 2022 meer dan 22 miljoen (!) historische persoonsgegevens. En dat dankzij de hulp van al deze mensen die ons in hun vrije tijd helpen. Uit de vele reacties van hen blijkt, dat ze dit doen omdat het nuttig en relevant werk is, ze komen leuke vondsten tegen uit hun eigen regio, en bovendien vinden vrijwilligers het fijn om dit met andere mensen samen te kunnen doen.

Niet alleen wordt de database gevuld, maar ook worden dagelijks gegevens verbeterd (aan de hand van door bezoekers gemaakte foutmeldingen) en ontwikkelen we nieuwe, veelgevraagde zoekfunctionaliteiten, zoals 'regionaal zoeken': niet alleen zoeken naar voorouders ín een plaats, maar ook in een straal van 5, 10 of 25 kilometer rónd die plaats.

Meer divers publiek

Sinds het ontstaan van het BHIC is veel werk gemaakt van het bereiken van een ander publiek dan het traditionele archiefpubliek. Onder andere door de focus op laagdrempelige digitale dienstverlening wordt tegenwoordig een meer divers publiek bereikt: meer balans tussen mannen en vrouwen, lager en hoger opgeleid, jong en oud. In voorgaande jaren is het vaak over deze verschuiving gegaan. Maar er gebeurt méér.

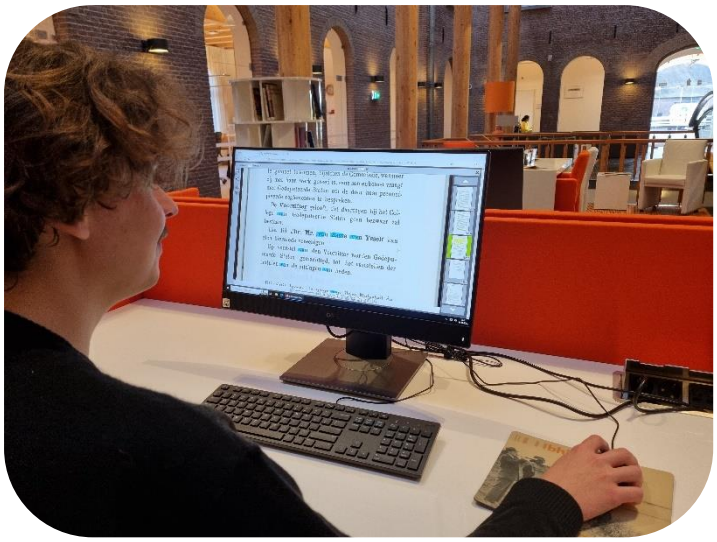
Brabant schrijft geschiedenis

Zo wil het BHIC een sterke speler in het wetenschappelijke onderzoeksveld zijn. Het project *Alledaagse criminaliteit in oorlogstijd* is daarvan een goed voorbeeld. Vanuit de Radboud Universiteit in Nijmegen onderzoekt Jan Julia Zurné hoe de houding van burgers en justitie ten opzichte van alledaagse criminaliteit (zoals diefstal) onder oorlogsomstandigheden veranderde, welke gevolgen dit had voor de berechting van criminaliteit en of deze ontwikkeling na de oorlog tot blijvende veranderingen in ons denken over recht en berechting heeft geleid. Grote series gescande strafvonnissen en procesdossiers worden met een speciale tool doorgepluisd. Zo dragen we niet alleen bij aan de blijvende toegankelijkheid van archiefstukken, maar ook aan het onderzoek naar de unieke Brabantse geschiedenis, aan het begrip van onze huidige maatschappij, door te zien hoe die zich vanuit het verleden heeft ontwikkeld.

Fellowships

Dat laatste is ook een doel van de *fellowships* – zeg maar beurzen – die in 2022 het levenslicht zagen. Daarmee kwam een lang gekoesterde wens uit: jonge onderzoekers nieuwe inzichten laten halen uit oude archieven. Zo stimuleren we wetenschappelijk onderzoek in ons archief, helpen talentvolle historici op weg in hun carrière, bouwen aan een netwerk van wetenschappers rond het BHIC én schrijven gaandeweg een nieuwe Brabantse geschiedenis – van belang, want geplaatst tegenover, of minstens náást het overwegend Hollandse perspectief op de Nederlandse geschiedenis.

Zo onderzocht Rosalie Versmissen de politieke participatie en *agency* van boeren en dorpsbewoners in de 17e eeuw; een tijd waarvan het beeld dat we ervan hebben vaak wordt gevormd vanuit een stedelijk perspectief, terwijl toch de helft van de bevolking op het platteland woonde. Felix Bosch onderzocht hoe de bekende Bossche volksvertegenwoordiger Jonkheer A.F.O. van Sasse van Ysselt (1852-1939) balanceerde tussen adellijke onafhankelijkheid en lokale vertegenwoordiging.

Eén van onze research fellows aan het werk op de studiezaal

Onder andere door tekstanalyse van de notulen van Provinciale Staten – mogelijk gemaakt door een in 2022 nieuw ontwikkelde zoekfunctie, waarmee we op grote schaal de daadwerkelijke inhoud van archiefstukken integraal kunnen laten doorzoeken. Onze beurzen maken zo lokaal wetenschappelijk historisch onderzoek mogelijk.

Diversiteit en inclusiviteit

Ondanks dat uit een gebruikersonderzoek onder meer dan 2.000 bezoekers van onze website bleek, dat ons publiek diverser dan ooit is; het is nog lang niet divers genoeg. Nog lang niet een weerspiegeling van de maatschappij. En willen we daadwerkelijk ons predicaat *het geheugen van Brabant* waarmaken, dan is er werk aan de winkel. In dit verband is er ook afgelopen jaar weer werk verzet: in navolging van onze themakaart 'rebellerende vrouwen' (een thema speciaal gewijd aan de Tweede Feministische Golf in Brabant) is in 2022 het thema 'protest in Brabant' gelanceerd, waarin de Brabantse kraak- en vredesbeweging wordt belicht.

Zo willen we vanuit ons archief en onze collecties een brug slaan naar personen en groepen die onze maatschappij mede hebben gevormd tot waar we nu zijn, maar van wie het geluid – en het archief – nog niet in onze depots was terug te vinden, of via onze website te zien. Letterlijk, want het gaat vaak over foto en film. De Brabantse geschiedenis niet alleen door de ogen van de overheid, maar ook met andere ogen; vanuit andere perspectieven. Nieuwe thema's zijn in voorbereiding. Te beginnen met de *queer* geschiedenis van Brabant, maar denk ook aan migranten en andere groepen in de maatschappij die zich nog niet herkennen in het door 'ons' bewaarde geheugen van Brabant.

Deze meerstemmige geschiedenis van Brabant brengen we ook op steeds passender manieren onder de aandacht. De Citadel is daarvoor te veel letterlijk een bolwerk, onze website nog niet altijd toegankelijk genoeg, daarom zijn we in december 2021 gestart met een maandelijkse podcast: Het geheugen van Brabant (luisteren!) waarin we juist de geschiedenis van onze eigen provincie en gemeenten in alle kleuren en klanken belichten. Afleveringen over bijvoorbeeld gastarbeiders in Oss, vluchtelingen in Uden en Brabantse vrouwen die hun mannetje stonden. In het eerste jaar werden onze podcast-afleveringen ruim 15.000 keer gedownload. Andere verhalen, op een nieuwe manier verteld. En dus goed beluisterd.

Marilou Nillesen, host van onze podcast (rechts), en Mathilde Min, beeldredacteur, tijdens opnames

Meer tevreden publiek

Nog altijd veel publiek, steeds diverser publiek, maar ook tevreden publiek? Als we de vele reacties van mensen mogen geloven wel; ze zijn blij met onze *keigoede* dienstverlening, digitaal en op studiezaal, maar ook met de persoonlijke aandacht die wij hebben voor de mens achter de vraag, juist ook digitaal. Meest sprekende voorbeeld is nog altijd onze chatservice. Geen robot die je vragen niet begrijpt, maar een vriendelijke archiefmedewerker die je tijdens je zoektocht op onze website terzijde staat. Service met een *smiley*. Afgelopen jaar zo weer bijna 7.000 chats gehad – voor een deel samen met onze collega's van het Regionaal Archief Tilburg trouwens.

Kwantiteit vs. Kwaliteit

En wat die cijfers betreft zitten we zoals gezegd volop in een overgangsperiode. Sinds de start van het BHIC is het belangrijkste kengetal waaraan we het succes van de publieksfunctie aflezen, het bezoekcijfer aan de website geweest. Dat cijfer zal belangrijk blijven, maar daarnaast – dit jaarverslag is daar een klein voorbeeld van – zijn steeds vaker andere cijfers nodig. Als mensen hun dossiers gescand en wel in de mailbox ontvangen, klikken ze niet meer op de website rond. Even zo voor mensen die films aanleveren voor het filmarchief van BrabantinBeelden, luisteraars van de podcast en jonge onderzoekers die via een fellowship de lokale geschiedenis verrijken met nieuwe verhalen. Allemaal resultaten die zich niet in bezoek aan de website laten meten.

Zoals ooit het aantal bezoekers aan de studiezaal als de belangrijkste graadmeter van succes werd verdrongen door het aantal bezoeken aan de website, zo zullen we ook de komende jaren blijven werken aan nieuwe wegen om onze resultaten te kunnen meten. En daarvan verslag te doen.

Vastgoed

De Citadel
Het Rijk is eigenaar van De Citadel, maar het BHIC is verantwoordelijk voor het onderhoud en de instandhouding ervan.
Naast het reguliere onderhoud van de gebouwen en de installaties, is dit jaar het buitenschilderwerk gedaan. De kantoren zijn opnieuw ingericht en de werkplekken zijn vernieuwd (meubilair en ICT apparatuur). Hiermee is invulling gegeven aan het plaatsonafhankelijk kunnen werken. Op meerdere plekken ligt nieuwe vloerbedekking en linoleum.
Het binnenschilderwerk is verder uitgevoerd. In 2022 hebben we een nieuwe inbraakinstallatie aangeschaft en uitgerold, oplevering hiervan vindt begin 2023 plaats. Het voormalige restauratieatelier is ontmanteld en er is een voorontwerp gemaakt voor herbestemming van dit gebouw. Het doel is de ruimte geschikt te maken voor verhuur aan een partij die past bij de bestemming en profilering van De Citadel.

De Citadel aan de Zuid-Willemsvaart in 's-Hertogenbosch

Locatie Grave
Dit jaar is de noodverlichting vervangen en is de begane grond verder geschikt gemaakt voor verhuur. Vanaf september 2022 hebben we de begane grond voor in ieder geval een jaar verhuurd aan Mooiland. De verhuur van depotruimte aan Gemeente Land van Cuijk, Mooiland en Dedicon wordt voortgezet. Voor wat betreft de toekomstige bestemming van het pand wordt gezamenlijk opgetrokken met de andere eigenaren, omdat dit voor de lange termijn de beste keuze lijkt. Mooiland heeft begin 2022 besloten in Grave gehuisvest te blijven en hun bouwdeel te gaan verbouwen.

Verduurzaming
Het BHIC is gehuisvest in een monumentaal pand, dat eigendom is van het Rijk. Verduurzaming van het gebouw is niet eenvoudig, enerzijds vanwege de monumentale status en anderzijds vanwege het feit dat wij huurder zijn. Waar mogelijk doen wij aanpassingen en maken wij gebruik van de kennis en expertise van bijvoorbeeld het Rijk en Monumentenwacht Noord-Brabant.

Dit jaar hebben we bij de vervanging van de terreinverlichting gekozen voor LED. Voor de speciaalfilters in de depots hebben we een nieuwe leverancier gevonden, wat een besparing op energiekosten gaat opleveren.

Verder hebben we dit jaar een onderzoek gedaan naar mogelijke verduurzamingsmaatregelen door een EPA-U (Energie Prestatie Advies Utiliteitsgebouwen) op te laten stellen. De doelstelling hiervan is te onderzoeken of we ons gebouw met een verbeterd installatieconcept zo optimaal mogelijk kunnen verduurzamen en ons energieverbruik verder kunnen reduceren. Er zijn 6 aanbevelingen gedaan en globaal doorgerekend. De volgende stap is deze uit te werken, waarbij we ons bij de prioritering richten op hetgeen snel te realiseren is. Bij de verduurzamingsmaatregelen zijn genoemd: bijstellen stooklijnen, LED-verlichting, ventilatie, infiltratie, HR++glas en warmtepomp.

Vooruitblik 2023

Wij maken ons zorgen over de energiekosten. Een belangrijk aspect bij het uitvoeren van onze wettelijke taak is het in goede staat houden van de overgedragen fysieke archieven. In de Archiefwet en daaruit voortvloeiende Archiefregeling zijn eisen vastgelegd over het klimaat in de archiefdepots. Dit jaar hebben we de stijging van de energiekosten kunnen beperken, wat in 2023 niet gaat lukken. De energiekosten worden centraal ingekocht door het Rijksvastgoedbedrijf en de prijzen zijn voor een belangrijk deel vastgesteld voor 2023. In de begroting 2023 is deels geanticipeerd op de stijgende energiekosten, desalniettemin moet rekening worden gehouden met een overschrijding in 2023. Hiervoor zal de algemene reserve worden aangesproken, dat biedt voor de korte termijn soelaas.

Erfgoedlocatie

Afgelopen jaar werden we ook weer volop benaderd door diverse instanties om gebruik te mogen maken van onze prachtige Citadel. Het gaat hierbij eigenlijk altijd om het terrein en dus niet om het hoofdgebouw met de studiezaal en onze depots. Om meer richting te geven aan de profilering van de Citadel hebben we ingezoomd op deze aanvragen. We hebben afgelopen jaar een locatieprofiel opgesteld voor activiteiten die niet direct te linken zijn aan een archiefinstelling, maar wel degelijk zorgen voor meer naamsbekendheid en openstelling voor een ander, nieuw en meer divers publiek op het terrein van de Citadel. Het zijn activiteiten die kunnen plaatsvinden, zonder dat het nadelige impact heeft op onze eigen dienstverlening, maar die wel het karakter en identiteit van het BHIC onderschrijven. Om de regionale versterking te borgen, pogen we, daar waar mogelijk, aan te sluiten op het evenementenbeleid van de gemeente ‘s-Hertogenbosch. Toonaangevende evenementen, die betekenis kunnen geven aan onze eigen functie of die van onze deelnemers, worden gevraagd die connectie te formuleren. Daarnaast worden zij gevraagd het BHIC zichtbaar te maken in hun communicatie en tijdens het evenement zelf.

Bijzonder was uiteraard het bezoek van de Vuelta afgelopen zomer, waarbij de Citadel als startpunt van de tweede etappe in volle glorie kon schitteren voor een miljoenenpubliek. We waren trots dat onze gehele locatie mocht fungeren als ontvangstlocatie voor zowel de gemeente ‘s-Hertogenbosch als uiteraard de organisatie van de Vuelta zelf.

De volgende verkenning zal zich richten op gebruik van de locatie dat direct is gelinkt aan onze eigen missie en het beleidsplan. Daarbij kijken we vanuit onze beleidsambities waar synergie te behalen is bij het organiseren van publieksdagen of themadagen voor ons werkveld.

Daarnaast zijn er verkennende gesprekken met Erfgoed Brabant, als nieuwe huurder van het voormalige restauratieatelier van het BHIC. Een huurder die zich net als het BHIC richt op expertise binnen het erfgoed zou van toegevoegde waarde zijn om de Citadel nog meer de historische context te geven die het in potentie al heeft.

Vooruitblik

We mogen met vertrouwen vooruitkijken naar de toekomst. Het fundament is gelegd en we kunnen met uw steun verder bouwen aan onze missie. Onze taak is niet eenvoudig maar onontkoombaar willen we deze pijler van de rechtsstaat relevant houden voor de toekomst. Meer stemmen toe laten tot onze archieven is daarvoor essentieel. Het aantal (nieuwe) Brabanders met een migratieachtergrond stijgt. Zij zijn misschien niet altijd opgegroeid met de regels van onze rechtsstaat en de rol van archieven. Dat betekent soms 'archiveren op de tast' omdat we ons op onontgonnen terrein zullen begeven. Maar onontkoombaar, onze archieven moeten diverser en inclusiever worden. Op dit moment zijn we getuige van een oorlog in onze Europese achtertuin waardoor we ons nog meer bewust worden van de waarden van onze samenleving en dat deze niet vanzelfsprekend zijn.

De afgelopen jaren hebben we vooral ingezet op een groter en meer tevreden publiek. De komende jaren zal die focus verschuiven naar het derde onderdeel van onze missie, een meer divers publiek. Niet alleen kwantiteit maar juist ook kwaliteit. Grote groepen Nederlanders hebben om verschillende redenen de weg naar het archief nog niet gevonden. Voor sommigen omdat ze de overheid niet zien als hun natuurlijke partner, voor anderen omdat het er in hun land van herkomst heel anders aan toe gaat. Dat vraagt om een uitgestoken hand en een luisterend oor omdat het vertrouwen in de rechtsstaat niet vanzelf komt. Naast het feit dat we dit vanuit maatschappelijk oogpunt belangrijk vinden, is de toegankelijkheid van onze archieven ook simpelweg onze wettelijke taak. Dus ook waar het gaat om de minder voor de hand liggende doelgroepen. Gelukkig staan we niet alleen en zullen we als archiefsector, zij aan zij, onder aanvoering van de nieuwe Algemeen Rijksarchivaris gezamenlijk stappen moeten zetten om ook deze groepen te bereiken.

Die gezamenlijke rol van de archiefsector zal dan niet langer keihard verankerd zijn in de wet. Hoe die toekomst er exact uit zal zien is de vraag, maar we zullen elkaar moeten vasthouden. In de toekomst visie over de RHC's van oud-minister Slob uit 2021 gericht aan onze besturen staat het zo: *"Het beeld dat ik voor ogen heb is dat van een regionaal verknoopte, digitale archiefdienst en kenniscentrum voor de informatiehuishouding naast regionaal geworteld centrum van cultureel erfgoed en beheerder van archiefcollecties".* De burger heeft recht op een herkenbare en eenduidige overheid. Dat vraagt van ons een extra inspanning om daar inhoud aan te geven. In de huidige vorm had de Rijksoverheid door middel van rijksbestuurders ogen en oren in alle provincies om de belangen van de (Rijks) archieven te waarborgen. Als dat instrument verdwijnt - 1 januari 2025 treedt het Rijk definitief uit onze Gemeenschappelijke Regeling - is het belangrijk om dat ook in onze aangepaste GR zorgvuldig te borgen.

Onze archieven zijn het bewijs van de geschiedenis en de ontwikkeling van het huidige Brabant. Van Hertogdom naar Generaliteitsland tot uiteindelijk de vorming van de provincie Noord-Brabant. Onze bijzondere locatie de Citadel is daarvan een stille getuige. Het komend jaar moeten de toekomstplannen voor deze unieke Brabantse erfgoedlocatie vorm gaan krijgen. Bij voorkeur samen met Erfgoed Brabant vertellen we met '*stories and stones'* het Brabantse verhaal.

De stijging van de energiekosten baart ons op de lange termijn wel grote zorgen. De afgelopen jaren hebben we door behoudend financieel beleid reserves kunnen opbouwen voor de magere jaren. Maar deze zijn niet onuitputtelijk. Met de huidige prijsstijgingen en de stijgende inflatie is zelfs in de meest sombere scenario's geen rekening gehouden. De Archiefwet verplicht ons de archieven onder de best mogelijke condities te bewaren. De thermostaat omlaag zetten is voor onze sector geen optie. Gelukkig zijn we al wel gestart met het verduurzamen van de Citadel maar ook dat zal met de verwachte prijsstijgingen slechts een druppel op de gloeiende plaat zijn.

Tot slot opnieuw dank voor het in ons gestelde vertrouwen. Met uw steun is er het afgelopen jaar weer veel tot stand gebracht. Aan dat vertrouwen zullen we hopelijk ook het komend jaar weer recht doen!

bhic
BRABANTS HISTORISCH INFORMATIE CENTRUM

JAARREKENING
2022

Brabants Historisch Informatie Centrum

's-Hertogenbosch, 2 maart 2023

abel accountants

INHOUDSOPGAVE JAARREKENING 2022

I Jaarverslag 3

II Paragrafen

1. Kengetallen 3
2. Verslaglegging 3
3. Resultaatontwikkeling 3
4. Overzicht baten en lasten 4
5. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 4
6. Onderhoud kapitaalgoederen 6
7. Financiering 6
8. Bedrijfsvoering 7
9. Rechtmatigheid 9
10. Verbonden partijen 9
11. Organisatiegegevens 10
12. Besluit Algemeen bestuur 11

III Jaarrekening

1. Balans per 31 december 2022 12
2. Resultatenrekening over 2022 13
3. Kasstroomoverzicht 14
4. Grondslagen van waardering en resultaatbepaling 15
5. Toelichting op de balans 18
6. Toelichting op de resultatenrekening 25

IV Overige gegevens

1. Controleplicht 31
2. Statutaire bepalingen inzake resultaatbestemming 31
3. Voorstel 31
4. Gebeurtenissen na balansdatum 31
5. Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 31
6. Accountantsverklaring 33

I JAARVERSLAG

Zie separaat document.

II PARAGRAFEN

1. Kengetallen

	2021	2022
Bezoeken website	1.405.546	1.313.912
Bezoeken studiezalen	754	1.343
Aantal medewerkers in FTE per 31 december	40,5	40,8
Ziekteverzuimpercentage incl. langdurig in procenten	4,0	3,1
Depotcapaciteit Den Bosch in km.	40,9	40,9
Depotcapaciteit Grave in km.	5,6	5,6
Depotcapaciteit verhuurd aan derden in km.	4,5	4,6

2. Verslaglegging

De Wet Gemeenschappelijke Regelingen schrijft voor dat elke gemeenschappelijke regeling begrotings- en verantwoordingsstukken moet opstellen, conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) volgt dit BBV.

3. Resultaatontwikkeling

Het rekeningresultaat 2022 bedraagt € 38.439 positief. In onderstaande tabel is een gecomprimeerde weergave van de resultaatontwikkeling weergegeven:

*bedragen * 1.000*	2020	2021	2022	mutatie
Baten				
Bedrijfsopbrengsten	€ 5.238	€ 5.382	€ 5.642	€ 260
Overige bedrijfsopbrengsten	€ 353	€ 408	€ 327	€ -81
Totaal baten	€ 5.591	€ 5.790	€ 5.969	€ 179
Lasten				
Personeelskosten	€ 2.997	€ 3.110	€ 3.339	€ 229
Huisvestingskosten	€ 1.224	€ 1.306	€ 1.343	€ 37
Organisatiekosten	€ 243	€ 229	€ 247	€ 18
Afschrijvingen	€ 241	€ 252	€ 266	€ 14
Collectiebeheer	€ 336	€ 352	€ 401	€ 49
Publieksbereik	€ 235	€ 210	€ 203	€ -7
Financieringskosten	€ 62	€ 57	€ 38	€ -19
Totaal lasten	€ 5.337	€ 5.515	€ 5.837	€ 321
Totaal saldo van baten en lasten	€ 254	€ 275	€ 132	€ -143
Toevoegingen bestemmingsreserves	€ -500	€ -500	€ -500	€ 0
Onttrekkingen bestemmingsreserves	€ 278	€ 283	€ 406	€ 123
Gerealiseerde resultaat	€ 32	€ 58	€ 38	€ -19

4. Overzicht baten en lasten

Onderdeel van het programmaplan is een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen, een overzicht van de kosten van overhead, het bedrag voor de heffing voor de vennootschapsbelasting en het bedrag voor onvoorzien. Voor het verslagjaar ziet dit er als volgt uit:

2022	Baten	Lasten	Saldo
Historische archieven 1)	€ 978.000	€ 4.595.226	€ -3.617.226
Algemene dekkingsmiddelen 2)	€ 4.991.437	€ 0	€ 4.991.437
Overhead 3)	€ 0	€ 1.242.270	€ -1.242.270
Heffing VPB 4)	€ 0	€ 0	€ 0
Bedrag onvoorzien	€ 0	€ 0	€ 0
Saldo van baten en lasten	€ 5.969.437	€ 5.837.496	€ 131.941
Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	€ 406.498	€ 500.000	€ -93.502
Resultaat	€ 6.375.935	€ 6.337.496	€ 38.439

1) Historisch archieven
   De activiteiten van het Brabants Historisch Informatie Centrum behoren tot het taakveld 5.4 – Musea.
2) Algemene dekkingsmiddelen
   Onder deze post zijn de bijdragen verantwoord van de deelnemers in de gemeenschappelijke regeling, zijnde het Rijk, gemeenten en waterschappen.
3) Overhead
   Met overhead worden alle kosten bedoeld die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. In de "Notitie overhead" van de Commissie BBV is het begrip nader uitgewerkt. In ieder geval worden leidinggevenden (ook wanneer zij deels uitvoerend werk verrichten) en ondersteunende diensten zoals Financiën, Inkoop, P&O, ICT, Facilitaire zaken, Communicatie en Managementondersteuning tot overhead gerekend. Huisvesting die wordt gerekend tot de overhead betreft kantoorruimten, voor zover niet behorend tot een specifiek uitvoerende taak en daarmee tot een specifiek taakveld.
4) Heffing VPB
   In de brief van 16 oktober 2017 heeft de belastingdienst uitspraak gedaan over een mogelijke vennootschapsbelastingplicht. De uitkomst hiervan is dat er met ingang van 2016 geen sprake is van vennootschapsbelastingplicht.

5. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Bij het weerstandsvermogen gaat het om de mate waarin het Brabants Historisch Informatie Centrum in staat is middelen vrij te maken om substantiële financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit aanpassing van het beleid vereist. In dit jaarverslag wordt inzicht gegeven in het vermogen van het Brabants Historisch Informatie Centrum om risico's op te vangen die niet in de jaarrekening zijn verwerkt. Het Brabants Historisch Informatie Centrum heeft tot taak het behouden, bewerken en benutten van de archiefbescheiden opgenomen in de rijksarchiefbewaarplaats in de Provincie Noord-Brabant en de archiefbewaarplaatsen van de deelnemende gemeenten en waterschappen. Het richt zich op verbetering van de digitale dienstverlening, het archief als informatiecentrum en verbetering van de lokale dienstverlening. Daarnaast is het een taak van het Brabants Historisch Informatie Centrum de gemeentelijke informatiehuishoudingen van de deelnemers te inspecteren en daarover te adviseren. Het Brabants Historisch Informatie Centrum is er ook voor het verrichten van door de minister, de gemeenten en de waterschappen opgedragen taken.

Voor de bekostiging van de uitvoering van deze taken is het Brabants Historisch Informatie Centrum nagenoeg geheel afhankelijk van de gemeenten, waterschappen, het ministerie van OCW en de dienstverleningsovereenkomsten. Risico's die van invloed kunnen zijn op de toekomstige cijfers zijn:

- Vertraging in de besluitvorming op bestuurlijk niveau;
- Sociaaleconomische ontwikkelingen die gevolgen hebben op subsidies;
- Wijziging in de hoogte van de bijdrage door de deelnemers;
- Wijzigingen in de gemeenschappelijke regeling;
- CAO aanpassingen;
- Wachtgeld verplichtingen;
- Verhogingen van de huurpenningen die afwijken van de bijdrage van OCW;
- De onderliggende contracten van de depotverhuur zijn jaarlijks opzegbaar;
- Ontwikkeling en ingebruikname E-depot.

Het weerstandsvermogen bedraagt eind 2022 € 456.578. De mate van het vormen van weerstandsvermogen, wordt in belangrijke mate beïnvloed door de statuten (artikel 22) van de gemeenschappelijke regeling, inzake de resultaatbestemming en het kunnen vormen van een reserve. De regeling geeft aan dat de reserve niet meer dan 10% van de gezamenlijke bijdragen mag bedragen, tenzij door hen gezamenlijk een ander percentage wordt vastgesteld.
In de onderstaande tabel is de berekening van het weerstandsvermogen per 31 december 2021 en 2022 weergegeven:

	31-12-2021	31-12-2022
Algemene reserve	€ 418.139	€ 418.139
Algemene reserve in % van deelnemersbijdragen	8,8%	8,4%
Weerstandsvermogen		
Algemene reserve	€ 418.139	€ 418.139
Nog te bestemmen rekeningresultaat	€ 58.085	€ 38.439
	€ 476.224	€ 456.578

EMU-saldo
De berekening van het EMU-saldo geeft aan of er over het verslagjaar, in EMU-termen gezien, een overschot of een tekort is. De ontwikkeling van het EMU-saldo is als volgt:

	2021	2022
EMU-saldo	€ 995.000	€ 327.000

Kengetallen
Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft een verplichte set van financiële kengetallen voor. Naast de kengetallen dient een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie te worden opgenomen. De invoering is bedoeld om de financiële positie inzichtelijker te maken.

	2021	2022
Netto schuldquote*	0%	0%
Solvabiliteitsratio	25%	25%
Structurele exploitatieruimte	0,6%	0,4%

* is gelijk aan de Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Netto schuldquote
De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeenschappelijke regeling ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) gaat uit van een norm van maximaal 130%. Hierbij geldt dus hoe lager hoe beter.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeenschappelijke regeling in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) gaat uit van een norm van minimaal 20%. Hierbij geldt dus hoe hoger hoe beter.
Bij de beoordeling van dit kengetal moet in ogenschouw worden genomen, dat het Brabants Historisch Informatie Centrum een gemeenschappelijke regeling is en sinds de oprichting een maximale reserve van 10% mag hebben. Het cijfer is hoger als gevolg van de aanwezige bestemmingsreserves.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves, te delen door de totale baten. Met behulp van dit kengetal kan worden beoordeeld in welke mate sprake is van een begrotingsevenwicht. Hierbij geldt dus hoe hoger hoe beter. De structurele exploitatieruimte is positief. Dit sluit aan bij het positieve saldo van de jaarrekening 2022. In hoeverre dit feitelijk structureel doorwerkt naar de begroting 2023 analyseren we in 2023 bij de tussentijdse rapportages in 2023.

Structurele exploitatiesaldi	2021	2022
Saldo van baten en lasten	€ 274.696	€ 131.941
Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	€ -216.611	€ -93.502
	€ 58.085	€ 38.439
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)*	€ -21.891	€ -15.600
Saldo	€ 36.194	€ 22.839
* Toelichting incidentele baten en lasten		
Incidentele verhuur depotruimte	€ 0	€ -15.600
Faillissementsuitkering	€ -21.891	€ 0
	€ -21.891	€ -15.600

6. Onderhoud kapitaalgoederen

Het Brabants Historisch Informatie Centrum beschikt over gebouwen en installaties waarvoor planmatig onderhoud nodig is. De locatie in Grave is in eigendom en het volledige onderhoud van dit pand komt voor rekening van het BHIC. De Citadel in Den Bosch wordt gehuurd van het Rijksvastgoedbedrijf (voorheen Rijksgebouwendienst). Tot en met 2018 voerde het Rijksvastgoedbedrijf het onderhoud en de instandhouding uit, alleen het huurdersonderhoud kwam voor rekening van het BHIC.
Per 1 januari 2019 is dit veranderd en is het BHIC verantwoordelijk voor het onderhoud en de instandhouding van De Citadel. Het Rijksvastgoedbedrijf blijft eigenaar. Voor beide panden is een meerjarig onderhouds- en instandhoudingsplan voor de komende 30 jaar (De Citadel), resp. 15 jaar (Grave) opgesteld.

7. Financiering

Treasurybeleid

Door het bestuur is het normenkader voor rechtmatigheid vastgesteld. Onderdeel daarvan is dat ten aanzien van financieel beheer risicoloos en zeer defensief met eventuele overtollige middelen wordt omgegaan. Het is niet toegestaan zonder voorafgaande toestemming van het algemeen bestuur leningen af te sluiten. Het treasurybeleid wordt verder sterk beïnvloed door het verplicht schatkistbankieren bij de centrale overheid (zie hierna).

Renteschema

In de "Notitie rente 2017" van de Commissie BBV wordt ingegaan op de verwerking van rentelasten en rentebaten. Doelstelling is een eenduidige handelwijze te bevorderen met betrekking tot de verwerking van rentelasten en rentebaten in de begroting en de jaarstukken. Daartoe is een renteschema ontwikkeld, dat inzicht geeft in de rentelasten van de externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. Voor het begrotingsjaar geeft dit het volgende beeld:

Renteschema 2022

a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	+/+	€	52.502		
b.	De externe rentebaten	-/-	€	14.535		
	Saldo rentelasten en rentebaten				€	37.967
c1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	€	0		
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	€	37.967		
c3.	De rentebate van door verstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+/+	€	0		
					€	-37.967
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente				€	0
d1.	Rente over eigen vermogen	+/+			€	0
d2.	Rente over voorzieningen	+/+			€	0
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente				€	0
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-			€	0
f.	Renteresultaat op het taakveld Treasury				€	0

Schatkistbankieren

Door de invoering van het schatkistbankieren zijn decentrale overheden verplicht hun (tijdelijk) overtollige middelen in de schatkist aan te houden. Per 31 december 2022 wordt een bedrag van € 3.751.707 aangehouden bij het Ministerie van Financiën. In 2022 werd voldaan aan de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden door het niet overschrijden van het drempelbedrag. Het drempelbedrag (het bedrag dat buiten de schatkist mag worden gehouden) bedroeg € 1.000.000. Het daadwerkelijk benutte drempelbedrag in 2022 bedroeg gemiddeld € 186.383. Voor een nadere toelichting en analyse van de financieringsactiviteiten verwijzen wij naar het kasstroomoverzicht in de jaarrekening.

Kasgeldlimiet en renterisiconorm

De wettelijk vastgelegde kasgeldlimiet en renterisiconorm zijn in het verslagjaar niet overschreden.

8. Bedrijfsvoering

Algemeen en dagelijks bestuur

De beoordeling en sturing van de door het BHIC te bereiken effecten is in eerste instantie een taak van het bestuur van het BHIC. De bestuurlijke inrichting van het BHIC is echter volledig afwijkend van wat gangbaar is bij gemeenschappelijke regelingen. Het algemeen bestuur – waarvan een deel tevens als dagelijks bestuur fungeert – bestaat vanaf 2016 uit acht leden: vier 'rijksleden' benoemd door de minister en vier 'regionale' leden die worden aangewezen door de 9 gemeenten en de 2 waterschappen. In 2022 zijn door herindelingen de gemeente Maashorst en gemeente Land van Cuijk ontstaan.
Het bestuur is autonoom maar dient uiteraard wel gevoed te worden met de denkbeelden en gevoelens van alle deelnemende partijen. Daartoe is er een portefeuillehoudersoverleg in het leven geroepen. Met deze constructie is de directe financiële invloed van de deelnemende gemeenten en waterschappen beperkt, doch is het wel mogelijk om met behoud van effectiviteit op afstand te toetsen en te sturen.

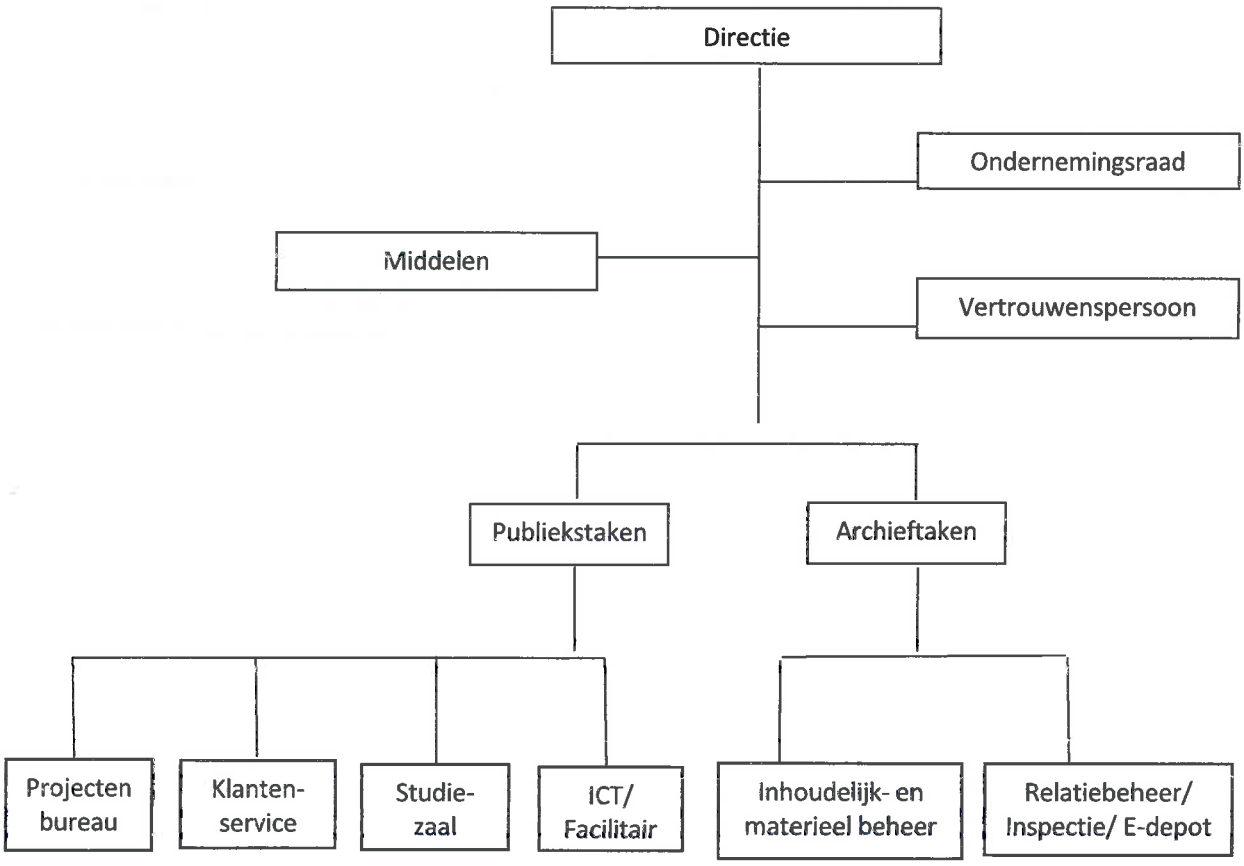
De provincie Noord-Brabant is geen deelnemer aan de gemeenschappelijke regeling van het BHIC, maar heeft met het BHIC een dienstverleningsovereenkomst afgesloten.

De organisatie

Het Brabants Historisch Informatie Centrum kent drie afdelingen (Publiekstaken, Archieftaken en Middelen) en is onderverdeeld in clusters.

Het cluster Klantenservice ontvangt en distribueert vragen (gesteld per brief, telefoon, email, mondeling) over de diverse clusters. Daarnaast ontvangt en verwijst het bezoekers door naar andere clusters.
De toegankelijke originelen kunnen in de studiezaal door het publiek worden geraadpleegd.
Het cluster Studiezaal zorgt voor deze dienstverlening. Deze dienstverlening wordt steeds meer digitaal door de service scanning op verzoek.
Het cluster ICT/ Facilitair ondersteunt de werkprocessen van alle clusters, die gebruik maken van diverse geautomatiseerde systemen en het cluster verzorgt daarnaast het technisch gebouwenbeheer.
Het Projectenbureau is verantwoordelijk voor de productontwikkeling, zoals het uitwerken van historische thema's en projecten. Daarnaast draagt het zorg voor optimalisering van diverse werkprocessen.
Het cluster Inhoudelijk-en materieel beheer zorgt voor het toegankelijk maken van informatie via inventarissen, indexen en databases. Daarnaast voor de materiële verzorging van de collectie, voor conservering en restauratie van de analoge archieven.
Het cluster Relatiebeheer/ Inspectie/ E-depot voert inspecties uit en draagt zorg voor het bewerken van informatiedragers, zodanig dat deze opgeslagen kunnen worden en de originele staat bewaard blijft. Het cluster is de schakel tussen het BHIC en de archiefvormers (gemeenten, overheidsinstellingen) die de informatiedragers aanleveren en richt zich op de ontwikkeling en implementatie van het E-depot.
Het cluster Middelen ondersteunt de werkprocessen van alle clusters op het gebied van organisatie, huisvesting, financiën en personeel.

Het organigram van het Brabants Historisch Informatie Centrum geeft het volgende beeld:

Maatschappelijk verantwoord ondernemen
Het wordt steeds belangrijker als organisatie om maatschappelijk verantwoord te ondernemen. ISO26000 is een internationale richtlijn die maatschappelijk verantwoord ondernemen beschrijft vanuit zeven basisprincipes. Het BHIC onderschrijft de richtlijn en voert deze naar eer en geweten uit.

9. Rechtmatigheid
In de "Regeling Brabants Historisch Centrum" is opgenomen dat jaarlijks een financieel verslag wordt opgesteld met een verklaring omtrent getrouwheid en rechtmatigheid. Het algemeen bestuur wordt gevraagd regels vast te stellen met betrekking tot de organisatie van de financiële administratie, kasbeheer, boekhouding, ontvangsten en betalingen. Daarnaast worden regels opgesteld met betrekking tot de controle op de financiële administratie en het kasbeheer. Het gaat om rechtmatigheid in het kader van de accountantscontrole. Dit begrip is minder omvattend dan het juridische begrip. Bij rechtmatigheid moet worden vastgesteld dat baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Dit blijft beperkt tot handelingen waaruit financiële gevolgen voortkomen. Behalve een oordeel over de getrouwheid, wordt ook een expliciet oordeel gevraagd over rechtmatigheid. In het kort gezegd betekent dit dus dat de accountant een oordeel wordt gevraagd of gewerkt is volgens vastgestelde afspraken en regelgeving.

De afspraken zijn vastgelegd in de regeling "Administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB)". Hierin zijn de belangrijkste middelen en maatregelen voor realisatie van een adequate en betrouwbare administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB) bij het Brabants Historisch Informatie Centrum beschreven. Bij AO/IB gaat het om het systematisch verzamelen, vastleggen en verwerken van gegevens. Een administratieve organisatie en interne beheersing zijn gericht op de informatieverstrekking voor de dagelijks bedrijfsvoering, het kunnen functioneren en beheersen van de organisatie en het hierover verantwoording af kunnen leggen.

Er is inzicht in hoe de processen lopen, hoe de taakverdeling is en wie bevoegd is. Er zijn tegengestelde belangen gecreëerd, zodat de kans op fraude en misbruik beperkt worden (functiescheiding). De mate waarin dit kan is overigens afhankelijk van de grootte van de organisatie. Nadere afspraken en uitwerkingen van/over administratief-organisatorische aspecten behoren ook tot de AO/IB van een organisatie. Hiertoe zijn autorisatietabellen opgesteld. Ten slotte wordt gebruik gemaakt van werkinstructies, werkprogramma's en standaardformulieren voor het goed laten functioneren van de AO/IB.

Voor de beoordeling van de rechtmatigheid zijn door de Controller interne controles uitgevoerd op werking van de AO/IB in het 1e kwartaal (week 17), het 2e kwartaal (week 30), het 3e kwartaal (week 44) en het 4e kwartaal (week 3). Voor het uitvoeren van deze werkzaamheden wordt gebruik gemaakt van het "Werkprogramma interne audit". Dit werkprogramma bevat systeemgerichte en gegevensgerichte controles, waarmee de werking van procedures wordt getoetst. Indien uit de controles blijkt dat er een fout in een procedure zit, wordt deze hersteld. Er zijn bij de uitgevoerde interne controles geen bijzonderheden van materiële betekenis geconstateerd.

10. Verbonden partijen
Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin het Brabants Historisch Informatie Centrum een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Van een financieel belang is sprake bij het ter beschikking stellen van een bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat, onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Een bestuurlijk belang is aanwezig bij zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.
Het Brabants Historisch Informatie Centrum heeft één verbonden partij, te weten de Vereniging Van Eigenaren Zuid-Ooster. In deze vereniging zijn behalve het Brabants Historisch Informatie Centrum, de gemeente Grave en woningbouwcorporatie Mooiland Maasland vertegenwoordigd. Deze vereniging is opgericht in verband met het gezamenlijk huisvesten in het kantoorpand aan de Arnoud van Gelderweg in Grave.

Vereniging Van Eigenaren Zuid-Ooster Grave	
Vestigingsplaats	Grave, Arnoud van Gelderweg 69-73.
Openbaar belang	Beheer en onderhoud van het kantoorpand voor de gezamenlijke eigenaren.
Het belang van het BHIC	Op 1 januari 2022 en op 31 december 2022: het BHIC participeert voor 11%, Gemeente Grave voor 39% en Mooiland Maasland voor 50%.
Omvang van het eigen vermogen	Eigen vermogen 1-1-2022: € 0 Eigen vermogen 31-12-2022: € 0
Omvang van het vreemd vermogen	Vreemd vermogen 1-1-2022: € 224.843 (Totaal Reservefonds Vve). Vreemd vermogen 31-12-2022: € 288.312 (Totaal Reservefonds Vve).
Financieel resultaat	Totaal resultaat 2022: € 3.529 negatief (totaal resultaat 2021: € 10.364 negatief). Het aandeel van het BHIC bedraagt € 388 negatief. Na toerekening van ieders aandeel sluit de jaarlijkse exploitatie zonder saldo.

11. Organisatiegegevens

Statutaire naam : Brabants Historisch Informatie Centrum
Vestigingsplaats: : 's-Hertogenbosch
Rechtsvorm : Openbaar Lichaam, volgens de Wet gemeenschappelijke Regelingen
Locaties: : 's-Hertogenbosch, Grave

Doelstellingen

Het behouden, bewerken en benutten van de archiefbescheiden opgenomen in de rijksarchiefbewaarplaats in de Provincie Noord-Brabant en de archiefbewaarplaatsen van de deelnemende gemeenten en waterschappen.

Samenstelling directie

De directie wordt gevoerd door de heer J.C. Kriek. De directeur valt onder de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar hoofdstuk IV Overige gegevens van deze jaarrekening. De totale bezoldiging ligt onder het van toepassing zijnde WNT-maximum.

Samenstelling Algemeen bestuur

Naam	Functie
De heer drs. P.L.B.A. van Geel	Voorzitter
De heer prof. dr. H.C. Bunt	Lid
Mevrouw A.M. Demmers-van der Geest	Lid
De heer R.J. van de Mortel	Lid
De heer mr. J.C.M. Pommer	Lid
Mevrouw drs. M.A.H. Moorman	Lid
De heer mr. V.E.C. Lokin	Lid
Vacature	Lid

De bestuursleden vallen onder de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar hoofdstuk IV Overige gegevens van deze jaarrekening. De bezoldiging van de bestuursleden ligt onder het van toepassing zijnde WNT-maximum.

12. Besluit Algemeen bestuur
Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling het Brabants Historisch Informatie Centrum besluit tot:

1. het vaststellen van de jaarrekening 2022 in zijn vergadering van 31 maart 2023, met een batig saldo van € 38.439;

2. a. een bedrag van € 38.439 toe te voegen aan de bestemmingsreserve E-depot-infrastructuur;

   b. een bedrag van € 125.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve De Citadel;
   c. een bedrag van € 25.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve E-depot-infrastructuur;
   d. een bedrag van € 100.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve E-depot-uitvoering;
   e. een bedrag van € 75.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve Genealogisch centrum;
   f. een bedrag van € 175.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve Publieksfunctie;

   g. een bedrag van € 41.172 te onttrekken aan de bestemmingsreserve De Citadel;
   h. een bedrag van € 62.244 te onttrekken aan de bestemmingsreserve E-depot-infrastructuur;
   i. een bedrag van € 132.393 te onttrekken aan de bestemmingsreserve E-depot-uitvoering;
   j. een bedrag van € 59.168 te onttrekken aan de bestemmingsreserve Genealogisch centrum;
   k. een bedrag van € 111.521 te onttrekken aan de bestemmingsreserve Publieksfunctie;

   l. in te stemmen, in het kader van rechtmatigheid, met de begrotingsoverschrijdingen en –onderschrijdingen op rubrieksniveau;

   m. te verklaren dat de voorzieningen voor onderhoud en instandhouding van voldoende omvang zijn voor de bekostiging van het toekomstig onderhoud en instandhouding, op basis van een recent beheerplan.

drs. P.L.B.A. van Geel
Voorzitter

J.C. Kriek
Directeur

III Jaarrekening

III.1 Balans per 31 december 2022

	31-12-2021		31-12-2022	
VASTE ACTIVA				
Materiële vaste activa				
Investeringen met een economisch nut		€ 1.995.321		€ 2.066.047
VLOTTENDE ACTIVA				
Voorraden		€ 453		€ 328
Uitzettingen looptijd < 1 jaar				
Vorderingen op openbare lichamen	€ 0		€ 0	
Overige vorderingen	€ 10.273		€ 4.422	
		€ 10.273		€ 4.422
Liquide middelen		€ 3.587.305		€ 3.863.288
Overlopende activa		€ 207.427		€ 275.216
Totaal vaste activa		€ 5.800.779		€ 6.209.301

	31-12-2021		31-12-2022	
VASTE PASSIVA				
Eigen vermogen				
Algemene reserve	€ 418.139		€ 418.139	
Bestemmingsreserves	€ 968.048		€ 1.119.635	
Gerealiseerde resultaat	€ 58.085		€ 38.439	
		€ 1.444.272		€ 1.576.213
Voorzieningen		€ 2.392.764		€ 2.789.630
Vaste schulden looptijd > 1 jaar				
Binnenlandse banken		€ 1.320.000		€ 1.210.000
VLOTTENDE PASSIVA				
Vlottende schulden looptijd < 1 jaar				
Overige schulden		€ 352.970		€ 423.771
Overlopende passiva		€ 290.773		€ 209.687
Totaal vaste passiva		€ 5.800.779		€ 6.209.301

Voor een nadere toelichting op de balans wordt verwezen naar hoofdstuk III paragraaf 5 op pagina 18.

abel accountants
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

III.2 Resultatenrekening over 2022

	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Baten			
Bijdrage Ministerie OCW	€ 2.945.248	€ 2.835.900	€ 3.074.437
Bijdrage gemeenten en waterschappen	€ 1.790.851	€ 1.917.000	€ 1.917.000
Dienstverlening Provincie Noord-Brabant	€ 645.878	€ 654.800	€ 650.878
Overige bedrijfsopbrengsten	€ 408.658	€ 237.700	€ 327.122
Totaal baten	€ 5.790.635	€ 5.645.400	€ 5.969.437
Lasten			
Personeelskosten	€ 3.110.336	€ 3.196.100	€ 3.339.382
Huisvestingskosten	€ 1.305.834	€ 1.361.400	€ 1.342.956
Organisatiekosten	€ 228.967	€ 235.900	€ 247.298
Afschrijvingen	€ 251.757	€ 257.300	€ 265.991
Collectiebeheer	€ 352.074	€ 321.000	€ 401.306
Publieksbereik	€ 210.172	€ 221.200	€ 202.596
Financieringskosten	€ 56.799	€ 52.500	€ 37.967
Totaal lasten	€ 5.515.939	€ 5.645.400	€ 5.837.496
Totaal saldo van baten en lasten	€ 274.696	€ 0	€ 131.941
Toevoegingen reserves			
Bestemmingsreserves	€ -500.000	€ -500.000	€ -500.000
Onttrekkingen reserves			
Bestemmingsreserves	€ 283.389	€ 500.000	€ 406.498
Gerealiseerde resultaat	€ 58.085	€ 0	€ 38.439

Voor een nadere toelichting op de resultatenrekening wordt verwezen naar hoofdstuk III paragraaf 6 op pagina 25.

III.3 Kasstroomoverzicht

	31-12-2021		31-12-2022	
Kasstroom uit operationele activiteiten	€	€	€	€
Gerealiseerde resultaat		58.085		38.439
Aanpassingen voor:				
- afschrijvingen	251.757		265.991	
- mutaties bestemmingsreserves	216.611		93.502	
- mutaties bestemmingsfondsen	0		0	
- mutaties voorzieningen	603.590		396.866	
		1.071.958		756.359
Veranderingen in werkkapitaal:				
- voorraden	171		125	
- uitzettingen looptijd < 1 jaar	-9.798		5.851	
- overlopende activa	31.489		-67.789	
- netto vlottende schulden < 1 jaar	-129.970		70.801	
- overlopende passiva	-6.211		-81.086	
		-114.319		-72.098
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		**1.015.724**		**722.700**
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investeringen materiële vaste activa	-64.823		-336.717	
Mutatie leningen u/g	0		0	
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		**-64.823**		**-336.717**
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Nieuw opgenomen leningen	0		0	
Aflossing langlopende schulden	-110.000		-110.000	
Overige mutaties eigen vermogen	0		0	
Totaal Kasstroom uit financieringsactiviteiten		**-110.000**		**-110.000**
Mutatie geldmiddelen (incl. kortlopende schulden aan kredietinstellingen)		**840.901**		**275.983**
Eindsaldo geldmiddelen				
Saldo 1 januari		2.746.404		3.587.305
Saldo 31 december		3.587.305		3.863.288
Mutatie		**840.901**		**275.983**

abel accountants
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

III.4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

4.1. Algemeen

Algemene waarderingsgrondslag
De algemene grondslag voor de waardering van de activa en passiva, alsmede voor de bepaling van het resultaat, is de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Voor zover niet anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen voor de nominale waarde.

Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening
Deze jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. Voor zover het BBV niet anders voorschrijft, zijn de baten en lasten toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben. Baten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Lasten en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Vergelijking met voorgaand jaar
De cijfers van 2021 zijn, waar nodig, anders gerubriceerd teneinde vergelijkbaarheid met 2022 mogelijk te maken.

Schattingen
Bij het opstellen van de jaarrekening maakt de ondernemingsleiding, overeenkomstig algemeen geldende grondslagen, bepaalde schattingen en veronderstellingen die medebepalend zijn voor de opgenomen bedragen. De feitelijke resultaten kunnen van deze schattingen afwijken.

4.2. Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa
Investeringen met een economisch nut zijn investeringen in zaken die verhandelbaar zijn en/of kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Op grondbezit met economisch nut wordt niet afgeschreven. De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. Ontvangen investeringssubsidies worden in mindering gebracht op de geïnvesteerde bedragen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming.
Operational leasing wordt niet als actief in de balans verwerkt. De omvang van een contract van dergelijke langlopende verplichtingen wordt vermeld in de toelichting op de balans.

Voorraden
De voorraden worden gewaardeerd tegen inkoopprijs of lagere marktwaarde.

Uitzettingen en overlopende activa
De uitzettingen en overlopende activa worden opgenomen tegen nominale waarde, voor zover noodzakelijk onder aftrek van een voorziening voor het risico van oninbaarheid. De posten hebben een verwachte looptijd van maximaal één jaar.

Liquide middelen
De liquide middelen (bestaande uit kas-en banksaldi) worden gewaardeerd op de nominale waarde en staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van de organisatie.

Eigen vermogen
De algemene reserve dient als algehele buffer om toekomstige tegenvallers te kunnen opvangen. Onder een bestemmingsreserve wordt verstaan een reserve waaraan door het bestuur een bepaalde bestemming is gegeven. Het bedrag van de bestemmingsreserve ultimo het jaar dient onderbouwd te zijn met bestuursbesluiten van het algemeen bestuur dan wel opgenomen te zijn in het voorliggende voorstel tot resultaatbestemming.

Voorzieningen
Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden opgenomen voor de nominale waarde.

Vaste schulden
Onder de vaste schulden worden schulden opgenomen met een resterende looptijd van meer dan één jaar. De schulden worden gewaardeerd op de nominale waarde.

Netto vlottende schulden en overlopende passiva
De netto vlottende schulden en overlopende passiva worden opgenomen tegen nominale waarde en hebben een verwachte looptijd van maximaal één jaar.

Langlopende niet uit de balans blijkende verplichtingen
Langlopende verplichtingen die niet blijken uit de balans, worden vermeld in de toelichting op de balans onder "Niet uit de balans blijkende informatie".

4.3. Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen
Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de bedrijfsopbrengsten en alle hiermee verbonden, aan het verslagjaar toe te rekenen kosten. De kosten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor vermelde waarderingsgrondslagen. Baten worden verantwoord in het jaar waarin de opbrengst is gerealiseerd. Lasten worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn. De overige bedrijfskosten worden opgenomen tegen uitgaafprijs.

Pensioenpremies
Het Brabants Historisch Informatie Centrum heeft voor zijn werknemers een toegezegd-pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat afhankelijk is van leeftijd, salaris en dienstjaren. De regeling is ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds ABP. Het Brabants Historisch Informatie Centrum heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het ABP, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. Het Brabants Historisch Informatie Centrum heeft daarom de pensioenregeling verwerkt als een toegezegde-bijdrage-regeling en heeft alleen de verschuldigde premies tot en met heteinde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn gerelateerd aan de verkrijgingsprijs van de desbetreffende materiële vaste activa. De volgende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd:

Soort actief	Afschrijvingstermijn
Grond	geen afschrijving
Gebouwen	40 jaar
Verbouwingen	10 jaar
Bedrijfsinstallaties-ruwbouw	20 jaar
Bedrijfsinstallaties-afbouw	15 jaar
Bedrijfsinstallaties-overig	10 jaar
Inventarissen-kantoor	10 jaar
Inventarissen-kantine	5 jaar
Depotinrichting-stellingen	25 jaar
Depotinrichting-inventaris	10 jaar
ICT-Hardware	5 jaar
ICT-Software	5 jaar

Financieringskosten

De financieringskosten betreffen betaalde en ontvangen rente.

4.4. Grondslagen van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen.

III.5 Toelichting op de balans

VASTE ACTIVA

Materiële vaste activa
De investeringen met een economisch nut kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	31-12-2021	31-12-2022
Grond	€ 94.034	€ 94.034
Gebouwen	€ 1.203.218	€ 1.156.941
Verbouwingen	€ 12.821	€ 11.243
Bedrijfsinstallaties	€ 65.119	€ 35.741
Inventarissen	€ 72.315	€ 192.597
Depotinrichtingen	€ 244.786	€ 226.977
ICT-Hardware	€ 216.631	€ 276.337
ICT-Software	€ 86.397	€ 72.177
Totaal materiële vaste activa	€ 1.995.321	€ 2.066.047

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt:

	Afschrijvings-percentage	Stand 31-12-2021	Investeringen in 2022	Afschrijving in 2022	Stand 31-12-2022
Grond	-	€ 94.034	€ 0	€ 0	€ 94.034
Gebouwen	2,5%	€ 1.203.218	€ 0	€ 46.277	€ 1.156.941
Verbouwingen	10%	€ 12.821	€ 0	€ 1.578	€ 11.243
Bedrijfsinstallaties	5, 6²/³, 10%	€ 65.119	€ 0	€ 29.378	€ 35.741
Inventarissen	10%,20%	€ 72.315	€ 139.764	€ 19.482	€ 192.597
Depotinrichtingen	4%/10%	€ 244.786	€ 11.501	€ 29.310	€ 226.977
ICT-Hardware	20%	€ 216.631	€ 164.122	€ 104.416	€ 276.337
ICT-Software	20%	€ 86.397	€ 21.330	€ 35.550	€ 72.177
	Totaal	€ 1.995.321	€ 336.717	€ 265.991	€ 2.066.047

Dit jaar is er geïnvesteerd in werkplekken om het plaatsonafhankelijk werken te faciliteren. Er is geïnvesteerd in meubilair, laptops, tablets, randapparatuur en accessoires. Daarnaast is er een poederafzuigkap voor materieel beheer aangeschaft en is er een pantry vervangen. Vanwege de toename in data en het bewaren daarvan, is de opslagcapaciteit (storage) uitgebreid.

Door het opnieuw inrichten van de werkplekken, is er dit jaar gedesinvesteerd in het meubilair (grotendeels uit 1998/2005/2008/2009) en vaste PC-opstellingen (64 stuks uit 2013/2014). Daarnaast is de nieuwe storage oplossing verder uitgebreid en is de oude oplossing (2009/2016) nu volledig buiten werking gesteld. Tenslotte is de Wifi-oplossing uit 2014 vervangen. Zowel het meubilair als de ICT-hardware was volledig afgeschreven, had geen waarde meer en is afgevoerd.

VLOTTENDE ACTIVA

Voorraden	31-12-2021	31-12-2022
Boeken	€ 453	€ 328

Uitzettingen rente-typische looptijd < 1 jaar
De in de balans opgenomen uitzettingen met een rente-typische looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Ministerie van OCW	Stand 31-12-2021	Toevoeging in 2022	Onttrekking in 2022	Stand 31-12-2022
Loon- en prijscompensatie rijk	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Overige vorderingen	31-12-2021	31-12-2022
Debiteuren	€ 10.273	€ 4.422

Het vormen van een voorziening voor dubieuze debiteuren is niet noodzakelijk.

Liquide middelen	31-12-2021	31-12-2022
Kassen	€ 1.344	€ 1.431
Rekening-courant banken	€ 22.585	€ 59.288
Spaarrekening banken	€ 50.857	€ 50.862
Schatkistbankieren	€ 3.512.519	€ 3.751.707
Totaal liquide middelen	€ 3.587.305	€ 3.863.288

Schatkistbankieren
Door de invoering van het schatkistbankieren zijn decentrale overheden verplicht hun (tijdelijk) overtollige middelen in de schatkist aan te houden. Door de verschuiving van het eigenaarsonderhoud door het Rijksvastgoedbedrijf naar het BHIC per 1 januari 2019, zijn de liquide middelen toegenomen. Sindsdien moet het BHIC zelf een voorziening aanhouden voor het onderhoud en instandhouding van De Citadel. Voor een nadere toelichting en analyse van de financieringsactiviteiten verwijzen wij naar het kasstroomoverzicht in de jaarrekening.

Overlopende activa	31-12-2021	31-12-2022
Vooruitbetaalde bedragen		
Onderhoudskosten ICT-voorzieningen	€ 114.118	€ 85.189
Licentie- en hostingskosten	€ 55.343	€ 74.520
Verzekeringspremies	€ 22.506	€ 25.070
Personeelskosten	€ 3.662	€ 292
Huisvestingskosten	€ 0	€ 768
Organisatiekosten	€ 0	€ 7.496
Collectiebeheer	€ 2.434	€ 41.836
Publieksbereik	€ 0	€ 6.317
Overige vooruitbetaalde kosten	€ 1.000	€ 1.000
	€ 199.063	€ 242.488
Nog te ontvangen bedragen		
Terug te ontvangen BTW	€ 710	€ 0
Afrekening energiekosten	€ 7.604	€ 9.408
Afrekening kopieerkosten	€ 0	€ 2.243
Personeelskosten	€ 0	€ 7.684
Rentebaten	€ 0	€ 13.342
Overige vorderingen	€ 50	€ 51
	€ 8.364	€ 32.728
Totaal overlopende activa	€ 207.427	€ 275.216

VASTE PASSIVA

Eigen vermogen

Algemene reserve

Het verloop van de algemene reserve is als volgt:

	Stand 31-12-2021	Toevoeging in 2022	Onttrekking in 2022	Stand 31-12-2022
Totaal	€ 418.139	€ 0	€ 0	€ 418.139
	Algemene reserve in % van deelnemersbijdragen			8,4%

De mate van het vormen van een algemene reserve wordt in belangrijke mate beïnvloed door de statuten (artikel 22) van de gemeenschappelijke regeling. De regeling geeft aan dat de reserve niet meer dan 10% van de gezamenlijke bijdragen mag bedragen, tenzij door hen gezamenlijk een ander percentage wordt vastgesteld.

Bestemmingsreserves

Het verloop van de bestemmingsreserves is als volgt:

	Stand 31-12-2021	Toevoeging in 2022	Onttrekking in 2022	Stand 31-12-2022
De Citadel (1)	€ 578.768	€ 125.000	€ 41.172	€ 662.596
E-depot infrastructuur (2)	€ 52.406	€ 83.085	€ 62.244	€ 73.247
E-depot uitvoering (3)	€ 70.783	€ 100.000	€ 132.393	€ 38.390
Genealogisch centrum (4)	€ 148.653	€ 75.000	€ 59.168	€ 164.485
Publieksfunctie (5)	€ 117.438	€ 175.000	€ 111.521	€ 180.917
Totaal	€ 968.048	€ 558.085	€ 406.498	€ 1.119.635

(1) <u>De Citadel</u>

De Citadel in Den Bosch is een voormalig fort dat werd gebouwd tussen 1637 en 1645. Tijdens de bouw werden de plannen steeds meer uitgebreid en het fort groeide uit tot een vijfhoekige schans met bastions en rondom een brede gracht. Later, eind 18e eeuw, kwam er een hoofdgebouw bij, dat de functie kreeg als militaire gevangenis en nog weer later als kazerne. Door de verbreding van de Zuid Willemsvaart werd er één bastion van de Citadel afgebroken. De Citadel is voor het laatst gerestaureerd tussen 1983 en 1985.

Het Rijksvastgoedbedrijf is eigenaar van het pand, maar heeft het onderhoud en de instandhouding van De Citadel per 1 januari 2019 overgedragen aan het BHIC. Het BHIC wordt geacht te handelen "als ware zij eigenaar". Het Rijk (Rijksvastgoedbedrijf/ Ministerie OCW) blijft nog wel voor bepaalde risico's aansprakelijk, zoals verborgen gebreken, natuurrampen, asbest, bodemverontreiniging en terrorisme. Het BHIC is aansprakelijk voor juridische en organisatorische risico's, schade voortkomend uit het gebruik, wateroverlast in de depots, legionella en brand. Daarnaast is het BHIC aansprakelijk voor financiële risico's, zoals renterisico, liquiditeitsrisico, financieringsrisico, faillissementsrisico, leegstand gedurende de overeenkomst en kosten bij vertrek. Samengevat zijn het calamiteiten en risico's die niet verzekerbaar zijn. Indien aanwezig kan de reserve te zijner tijd een bijdrage leveren aan een "midlife-renovatie", welke na 75 jaar (2060) aannemelijk is.

De bestemmingsreserve wordt daarnaast gebruikt om de opgave tot verduurzaming van het gebouw vorm te geven. Gezien het bouwjaar en de monumentale status is dat een behoorlijke uitdaging.

De onttrekking in 2022 betreft kosten in verband met de herbestemming van het voormalig restauratieatelier, waarvoor plannen worden ontwikkeld. Verder zijn er kosten gemaakt voor het uitwerken van de bestemming en profilering van De Citadel als geheel. Dit jaar hebben we een onderzoek gedaan naar mogelijke verduurzamingsmaatregelen door een EPA-U (Energie Prestatie Advies Utiliteitsgebouwen) op te laten stellen. De doelstelling hiervan is te onderzoeken of we ons gebouw met een verbeterd installatieconcept zo optimaal mogelijk kunnen verduurzamen en ons energieverbruik verder kunnen reduceren.

(2) E-depot infrastructuur
Het rijk beschikt over een e-depot, dat nog maar voor beperkte tijd kan fungeren als e-depot voor de deelnemers. De RHC's moeten zelf voor een e-depotvoorziening zorgen. Het BHIC heeft sinds 1 juli 2021 een eigen e-depotvoorziening. We krijgen steeds meer inzicht in de kosten, de financiering en de snelheid van invoering van het e-depot. De deelnemers van het BHIC zorgen vanaf 2024, via een groeimodel, voor de bekostiging van deze voorziening. De reserve wordt ingezet voor de bekostiging in de tussenliggende periode.

De onttrekking in 2022 betreft onder meer de kosten voor de aanschaf van MY-LEX PRO/view. Gebleken is dat MY-LEX PRO een duidelijke meerwaarde biedt voor de toegankelijkheid van het E-depot. Daarnaast betreft dit exploitatiekosten van de e-depotvoorziening, waaronder hostings-en licentiekosten van verschillende softwareproducten.

(3) E-depot uitvoering
De verwachting dat de aansluiting op het rijks e-depot wel eens tijdelijk zou zijn, was er al langer. Om die reden is het BHIC al enige tijd geleden begonnen met een traject om te komen tot een eigen e-depot voor de eigen partners in de gemeenschappelijke regeling. Het BHIC heeft sinds 1 juli 2021 een eigen e-depotvoorziening.

De onttrekking in 2022 betreft de jaarlijkse vergoeding voor onze e-depotvoorziening, te weten de CEP-versie (Cloud Edition Professional) van Preservica. Veel overheidsorganisaties, bijvoorbeeld het Nationaal Archief, maken gebruik van de diensten van Preservica. Daarnaast betreft het kosten van de ontwikkeling van een nieuwe Preservica-connector door MY-LEX. Tenslotte zijn er de kosten van de inrichting van de huidige collecties in de nieuwe omgeving. Verder betreft dit hostingskosten, welke door het Nationaal Archief in rekening zijn gebracht.

(4) Genealogisch centrum
In de notitie "(Ook) Ons Brabant Beleidsplan 2023-2026" worden de ambities voor de komende jaren geformuleerd. Voor het realiseren van de ambitie "Wij zijn het Genealogisch centrum van Brabant" is een bestemmingsreserve gevormd. Essentieel voor de genealogische zoekmachine is de stamboom-databank met persoonsgegevens van Brabanders. De originele aktes zijn grotendeels gescand. Nu moeten de gegevens uit de aktes aan de betreffende scans worden gekoppeld.

De onttrekking in 2022 betreft de kosten van het scannen van aktes, internet-en clouddiensten en de hostingskosten.

(5) Publieksfunctie
In de notitie "(Ook) Ons Brabant Beleidsplan 2023-2026" worden de ambities voor de komende jaren geformuleerd. Zo willen wij het foto- en filmgeheugen van Brabant worden, willen we Brabantse geschiedenis schrijven en willen we een breder publiek verwelkomen. Voor het realiseren van deze ambities met betrekking tot de publieksfunctie is een bestemmingsreserve gevormd.

De onttrekking in 2022 betreft personeelskosten, kosten van het digitaliseren en ompakken van films en de verdere ontwikkeling van beheer- en presentatieplatform van de foto's en films. Daarnaast betreft het de kosten van hosting van de data.

Gerealiseerde resultaat
Het verloop is als volgt:

	Stand 31-12-2021	Toevoeging in 2022	Onttrekking in 2022	Stand 31-12-2022
Totaal	€ 58.085	€ 38.439	€ 58.085	€ 38.439

Het gerealiseerde resultaat bedraagt € 38.439. Voorgesteld wordt dit bedrag toe te voegen aan de bestemmingsreserve E-depot infrastructuur. De onttrekking in 2022 betreft het gerealiseerde resultaat over 2021 en dit bedrag is toegevoegd aan de bestemmingsreserve E-depot infrastructuur.

Voorzieningen
Het verloop van de voorzieningen is als volgt:

	Stand 31-12-2021	Toevoeging in 2022	Vrijval in 2022	Stand 31-12-2022
Onderhoudsvoorziening Grave (1)	€ 120.835	€ 3.329	€ 0	€ 124.164
Onderhouds-en instandhoudings-voorziening De Citadel (2)	€ 2.123.276	€ 853.876	€ 591.503	€ 2.385.649
IKB-en vitaliteitsverlof (3)	€ 148.653	€ 206.400	€ 75.236	€ 279.817
Totaal	€ 2.392.764	€ 1.063.605	€ 666.739	€ 2.789.630

(1) Onderhoudsvoorziening Grave
De locatie in Grave is eigendom van Brabants Historisch Informatie Centrum en het volledige onderhoud komt voor eigen rekening. Daartoe is een onderhoudsplan opgesteld met een looptijd van 15 jaar. In deze periode zijn de jaarlijkse toevoegingen aan de voorziening voldoende om de jaarlijks geplande onderhouds-en instandhoudingstaken uit te voeren.

(2) Onderhouds-en instandhoudingsvoorziening De Citadel
De Citadel in Den Bosch wordt gehuurd van het Rijksvastgoedbedrijf. Per 1 januari 2019 is het eigenaarsonderhoud door het RVB overgedragen aan het BHIC. Het Rijk blijft eigenaar, maar het BHIC is verantwoordelijk voor het onderhoud en de instandhouding van De Citadel. Daartoe is een onderhouds-en instandhoudingsplan opgesteld met een looptijd van 30 jaar. In deze periode zijn de jaarlijkse toevoegingen aan de voorziening voldoende om de jaarlijks geplande onderhouds-en instandhoudingstaken uit te voeren. De toevoeging voor dit jaar is berekend op € 853.876.

De vrijval in 2022 betreft onder meer het onderhoudscontract van de installaties, buitenschilderwerk, binnenschilderwerk, vloerbedekking, linoleum, de aanschaf van een nieuwe inbraakinstallatie en het groenonderhoud van De Citadel.

(3) IKB-en vitaliteitsverlof
In de CAO is opgenomen dat het gekochte IKB-verlof (Individueel keuze budget) niet meer vervalt of verjaart, ongeacht in welk jaar dit gekocht is. Het extra verlof kan worden ingezet voor mantelzorg, sabbatical, tijdelijk korter werken al dan niet in aanloop naar pensionering. Verder is in de CAO een mogelijkheid opgenomen voor oudere medewerkers om vitaliteitsverlofuren te sparen. Voor het opnemen van verlof in het laatste jaar voor pensionering kunnen aanvullende fiscale regels gelden. De toevoeging is voor dit jaar berekend op € 206.400.

De vrijval in 2022 betreft de opname van verlofuren door medewerkers.

Vaste schulden rente-typische looptijd > 1 jaar
Binnenlandse banken

	Aflossings-wijze	Looptijd	Oorspronkelijk Bedrag	Aflossings-verplichting	Stand 31-12-2021
BNG 40.100581 (2005)	Lineair	20 jaar	€ 600.000	€ 30.000	€ 120.000
BNG 40.101402 (2006)	Lineair	30 jaar	€ 2.400.000	€ 80.000	€ 1.200.000
		Totaal	€ 3.000.000	€ 110.000	€ 1.320.000

	Opname in 2022	Aflossing in 2022	Stand 31-12-2022
BNG 40.100581 (2005)	€ 0	€ 30.000	€ 90.000
BNG 40.101402 (2006)	€ 0	€ 80.000	€ 1.120.000
Totaal	€ 0	€ 110.000	€ 1.210.000

Het deel van de langlopende schulden met een looptijd langer dan 5 jaar bedraagt € 660.000. Dit betreft € 0 voor lening BNG 40.100581 en € 660.000 voor lening BNG 40.101402. Lening BNG 40.100581 heeft een rentepercentage van 3,95% en lening BNG 40.101402 van 4,16%. De leningen zijn niet vervroegd aflosbaar.

Netto vlottende schulden rente-typische looptijd < 1 jaar
De in de balans opgenomen netto vlottende schulden met een rente-typische looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	31-12-2021	31-12-2022
Overige schulden		
Crediteuren	€ 146.018	€ 151.748
Loonbelasting en sociale lasten	€ 170.888	€ 142.988
Pensioenen	€ 36.064	€ 755
Omzetbelasting	€ 0	€ 128.280
Totaal netto vlottende schulden	€ 352.970	€ 423.771

Overlopende passiva	31-12-2021	31-12-2022
Nog te betalen kosten		
Personeelskosten	€ 34.040	€ 27.239
Huisvestingskosten	€ 14.620	€ 26.120
Organisatiekosten	€ 4.639	€ 8.524
ICT-kosten	€ 11.887	€ 0
Collectiebeheer	€ 0	€ 4.054
Publieksbereik	€ 6.215	€ 4.062
Rentelasten	€ 26.935	€ 24.777
Investeringen	€ 0	€ 5.750
Accountantskosten	€ 14.218	€ 12.000
Overige kosten	€ 0	
	€ 112.554	€ 112.526

		31-12-2021		31-12-2022
Vooruitontvangen bedragen				
Huur en gebruik depotruimten	€	22.463	€	18.155
Conserveringsgelden	€	9.501	€	7.601
Uittredingsbijdrage Haaren	€	32.510	€	12.210
Saldo Paleografie	€	11.982	€	5.960
Project Digitale Toegankelijkheid	€	18.515	€	18.515
Projectgelden Mondriaanfonds	€	83.248	€	34.720
Overige vooruitontvangen bedragen	€	0	€	0
	€	178.219	€	97.161
Totaal overlopende passiva	€	290.773	€	209.687

Niet uit de balans blijkende informatie

Huurcontracten gebouwen
Er is in 2019 een nieuwe huurovereenkomst voor De Citadel afgesloten met een looptijd van 3 jaar. De overeenkomst eindigde op 31 december 2021 en loopt nu voor onbepaalde tijd door. De huur over 2022 bedroeg € 176.216.

Service- en onderhoudscontracten
Per 1 januari 2019 is het eigenaarsonderhoud door het RVB overgedragen aan het BHiC. Voor het uitvoeren van deze taak is een onderhoudscontract voor de installaties afgesloten, waarvan de kosten in 2022 € 76.093 bedroegen. De kosten voor de luchtzuivering van de depots op de locatie 's-Hertogenbosch bedragen dit jaar € 19.401.

Pensioenvoorzieningen
De risico's die vanwege de bedrijfstakpensioenregeling nog bij de onderneming berusten (loonontwikkeling, prijsindexatie, beleggingsrendement op het fondsvermogen) komen niet tot uitdrukking in een in de balans opgenomen voorziening.

Btw in relatie tot de provinciale bijdrage
In 2018 is er, in samenspraak met de Provincie, overleg gevoerd met de belastingdienst over de vraag of er btw berekend moest worden over de provinciale bijdrage. Er is inderdaad btw verschuldigd, die door de Provincie via het btw-compensatiefonds kan worden teruggevraagd.

Vennootschapsbelasting
In 2017 hebben wij het bericht van de belastingdienst ontvangen dat er, op basis van de huidige situatie, geen sprake is van vennootschapsbelastingplicht.

III.6 Toelichting op de resultatenrekening

BATEN

Bedrijfsopbrengsten	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Bijdrage Ministerie OCW - lumpsum	€ 2.785.173	€ 2.835.900	€ 2.915.346
Bijdrage Ministerie OCW - bijdrage e-depot	€ 0	€ 0	€ 100.000
Bijdrage Ministerie OCW - bijdrage kenniscomponent	€ 0	€ 0	€ 50.000
Bijdrage Ministerie OCW - ontwikkeling e-producten	€ 0	€ 0	€ 9.091
Bijdrage Ministerie OCW - DTR-gelden	€ 160.075	€ 0	€ 0
Bijdrage Gemeenten en waterschappen	€ 1.790.851	€ 1.917.000	€ 1.917.000
Dienstverlening Provincie Noord-Brabant	€ 645.878	€ 654.800	€ 650.878
Totaal bedrijfsopbrengsten	€ 5.381.977	€ 5.407.700	€ 5.642.315

Bijdrage Ministerie OCW - lumpsum
De lumpsumbijdrage is in 2022 hoger als gevolg van de loon- en prijscompensatie 2022.

Bijdrage Ministerie OCW - overige
In verband met de herpositionering van de RHC's, het niet meer kunnen gebruiken van het rijks e-depot en het voornemen van het Rijk uit te treden per 1 januari 2025, zijn er afspraken gemaakt. Onderdeel van deze afspraken is het faciliteren van de digitale transitie door het Rijk. Hiertoe heeft het Rijk € 100.000 beschikbaar gesteld voor de aanloopkosten van een e-depot. Daarnaast is er een bedrag van € 50.000 per jaar toegekend voor de periode 2022 tot en met 2026, voor de zogeheten kenniscomponent op het terrein van informatie, archief en digitalisering. Tenslotte ontvingen de RHC's samen een bedrag van € 100.000 voor de gezamenlijke ontwikkeling van e-producten en e-diensten. Het aandeel van het BHIC hierin bedroeg € 9.091. De DTR-gelden (Digitale taken rijk) zijn vanaf 2022 ingetrokken door het Rijk.

Bijdrage Gemeenten en waterschappen
De bijdragen zijn in 2022 hoger als gevolg van de loon- en prijscompensatie 2022. De bijdrage daalt door de uittreding van de gemeente Haaren en stijgt weer door toetreding van gemeente Boxtel. De toename is daarnaast een verschuiving van opbrengsten als gevolg van de dienstverleningsovereenkomst met de Gemeente Boxtel. Voorheen werden deze opbrengsten verantwoord onder de overige bedrijfsopbrengsten.

Dienstverlening Provincie Noord-Brabant
Voor de periode 2022-2027 is een nieuwe dienstverleningsovereenkomst (DVO) afgesloten tussen de Provincie Noord-Brabant en het BHIC.

Overige bedrijfsopbrengsten	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Verhuur vastgoed en catering	€ 22.686	€ 9.500	€ 40.325
Verhuur depotruimte	€ 348.681	€ 226.700	€ 274.106
Dienstverlening	€ 12.631	€ 1.500	€ 5.393
Overige opbrengsten	€ 24.660	€ 0	€ 7.298
Totaal overige bedrijfsopbrengsten	€ 408.658	€ 237.700	€ 327.122

De post "verhuur vastgoed en catering" is hoger door de verhuur van kantoorruimte. De verhuur aan depotruimte is lager door de verschuiving van opbrengsten naar bijdrage gemeenten, als gevolg van de toetreding van de Gemeente Boxtel. De verhuur van depotruimte is hoger door indexering, geringe toename van het aantal verhuurde meters en een tijdelijke verhuur voor een bedrag van € 15.600.

abel accountants
Gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden

LASTEN

Personeelskosten	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Salarissen en toeslagen	€ 2.090.304	€ 2.195.400	€ 2.262.646
Pensioenpremies en sociale lasten	€ 603.626	€ 664.900	€ 663.530
Personeel niet in loondienst	€ 301.708	€ 230.600	€ 250.531
Andere personeelskosten	€ 114.699	€ 105.200	€ 162.675
Totaal personeelskosten	€ 3.110.337	€ 3.196.100	€ 3.339.382

Salarissen en toeslagen

De salariskosten zijn in 2022 met name hoger dan in 2021 door periodieken, een CAO-verhoging per 1 januari 2022 (€ 75 schaalverhoging) en een verhoging per 1 juli 2022 van 3,0%. De post salariskosten omvat behalve reguliere salariskosten ook het IKB-budget. Dit budget omvat andere brutosalarisbestanddelen, zoals vakantietoeslag, eindejaarstoeslag, levensloopbijdrage en enkele toeslagen. Het BHIC heeft als expertise-organisatie relatief veel hooggeschoolden in dienst. Lager geschoold werk is voor een deel uitbesteed.

Pensioenpremies en sociale lasten

De stijging van de pensioenpremies ten opzichte van 2021 wordt veroorzaakt door hogere bruto salariskosten. De pensioenpremie van het Ouderdomspensioen bleef gelijk en bedroeg 25,9%.

Het Brabants Historisch Informatie Centrum heeft voor zijn werknemers een toegezegd-pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat afhankelijk is van leeftijd, salaris en dienstjaren. De regeling is ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds ABP. Het Brabants Historisch Informatie Centrum heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het ABP, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. Het Brabants Historisch Informatie Centrum heeft daarom de pensioenregeling verwerkt als een toegezegde-bijdrage-regeling en heeft alleen de verschuldigde premies tot en met het einde van het boekjaar in de jaarrekening verantwoord.

Ook de sociale lasten zijn met name gestegen ten opzichte van 2021 door de hogere bruto salariskosten.

Personeel niet in loondienst

De kosten voor personeel niet in loondienst zijn in 2022 lager door het beëindigen van een detacheringsovereenkomst met Museum Boijmans Van Beuningen. Voor schoonmaakdiensten werd voor een bedrag van € 33.000 ingehuurd, voor de service scannen op verzoek € 71.000 en voor ICT-diensten € 48.000. Per 1 januari 2019 is het eigenaarsonderhoud door het RVB overgedragen aan het BHIC. Het Rijk blijft eigenaar, maar het BHIC is verantwoordelijk voor het onderhoud en de instandhouding van De Citadel. De kosten van deze inhuur van capaciteit en expertise bedroegen in 2022 € 66.000. Daarnaast zijn er de kosten voor het inhuren administratieve diensten, inspecties en promotie.

Andere personeelskosten

Dit betreft met name scholingskosten, kosten arbodienst, reiskosten, wervingskosten, kerstpakketten, kosten BHV en overige personeel gerelateerde kosten. De kosten zijn met name hoger door scholing en organisatieontwikkeling. In 2022 is er veel aandacht geweest voor talentenontwikkeling en zijn de kernwaarden van het BHIC vastgesteld.

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

De bestuursleden en de directeur vallen onder de WNT. Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar hoofdstuk IV Overige gegevens van deze jaarrekening.

Aantal medewerkers	Werkelijk 31-12-2021	Begroting 2022	Werkelijk 31-12-2022
	FTE	FTE	FTE
Personeel in loondienst	36,3	36,0	37,1
Personeel niet in loondienst	4,2	4,3	3,7
Totaal FTE	**40,5**	**40,3**	**40,8**

Huisvestingskosten	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Huurkosten	€ 171.129	€ 178.600	€ 176.216
Belastingen en verzekeringen	€ 24.783	€ 26.000	€ 25.893
Toevoeging onderhoud en instandhouding	€ 863.158	€ 838.000	€ 857.205
Onderhoud en verduurzaming	€ 68.714	€ 157.500	€ 89.242
Energiekosten	€ 154.723	€ 141.000	€ 169.704
Andere huisvestingskosten	€ 23.327	€ 20.300	€ 24.696
Totaal huisvestingskosten	€ 1.305.834	€ 1.361.400	€ 1.342.956

Huurkosten

De Citadel in Den Bosch wordt gehuurd van het Rijksvastgoedbedrijf. Per 1 januari 2019 is er een nieuwe huurovereenkomst afgesloten met een looptijd van 3 jaar. Na afloop van deze periode loopt de overeenkomst voor onbepaalde tijd door. De huurprijs is gebaseerd op de financieringslasten en de boekwaarde van De Citadel. Dit bedrag wordt verhoogd met een opslag voor het Rijksvastgoedbedrijf voor eigenaarslasten. De in rekening gebrachte huur voor De Citadel over 2022 bedroeg € 176.216.

Toevoeging onderhoud en instandhouding

Per 1 januari 2019 is het eigenaarsonderhoud door het RVB overgedragen naar het BHIC. Het Rijk blijft eigenaar, maar het BHIC is verantwoordelijk voor het onderhoud en de instandhouding van De Citadel. Daartoe is een onderhouds-en instandhoudingsplan opgesteld met een looptijd van 30 jaar. De berekende toevoeging aan de gevormde voorziening bedraagt € 853.876. Het restant van deze post betreft de toevoeging aan de onderhoudsvoorziening van de locatie Grave, een bedrag van € 3.329.

Onderhoud en verduurzaming

Dit betreft het klein onderhoud en inrichtingskosten, wat niet is opgenomen in het meerjarig onderhouds- en instandhoudingsplan. Voor de locatie in Den Bosch komt dit uit op € 16.000 en voor Grave op € 11.000. Verder betreft dit ons aandeel in de kosten van het beheer en onderhoud van het gezamenlijke pand in Grave, via de Vereniging Van Eigenaren Zuid-Ooster Grave (€ 21.000).
Ten slotte is er geld besteed aan de planontwikkeling herbestemming voormalig restauratieatelier en zijn er kosten gemaakt voor het uitwerken van de bestemming en profilering van De Citadel als geheel. In het kader van verduurzaming hebben we een onderzoek gedaan naar mogelijke verduurzamingsmaatregelen door een EPA-U (Energie Prestatie Advies Utiliteitsgebouwen) op te laten stellen.

Energiekosten

De energie wordt centraal ingekocht door het Rijksvastgoedbedrijf en ook wij hebben last van de gestegen energieprijzen. Een belangrijk aspect bij het uitvoeren van onze wettelijke taak is het in goede staat houden van de overgedragen fysieke archieven. In de Archiefwet en daaruit voortvloeiende Archiefregeling zijn eisen vastgelegd over het klimaat in de archiefdepots. Dit betreft dan onder meer constante waarden voor temperatuur (tussen 16 en 20 graden) en luchtvochtigheid (tussen 45% en 55%). De klimaatinstallaties worden voor een belangrijk deel elektrisch aangestuurd.

Voor 2022 zijn de gevolgen beperkt gebleven, omdat het Rijksvastgoedbedrijf de energie voor 2022 al grotendeels had ingekocht. Het verbruik proberen we verder te beperken en we willen op basis van het EPA-U onderzoek (Energie Prestatie Advies Utiliteitsgebouwen) het energieverbruik verder reduceren. Zowel het elektraverbruik als het gasverbruik is in 2022 gedaald ten opzichte van 2021.

Andere huisvestingskosten

Onder deze post vallen de schoonmaakkosten, gevel-en glasbewassing en de bewakings-en beveiligingskosten.

Organisatiekosten	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Kantoorkosten, telefonie en dataverbindingen	€ 51.773	€ 48.400	€ 44.438
Advies-, administratie- en accountantskosten	€ 48.413	€ 51.700	€ 50.857
Automatiseringskosten	€ 104.841	€ 97.300	€ 109.035
Algemene kosten	€ 21.987	€ 33.100	€ 32.224
Andere organisatiekosten	€ 1.954	€ 5.400	€ 10.744
Totaal organisatiekosten	€ 228.968	€ 235.900	€ 247.298

Automatiseringskosten

Deze kosten zijn hoger door het verplaatsen van de replicatie van de dataopslag van gedigitaliseerd materiaal naar een extern datacenter (ten behoeve van geografische scheiding). Tot dat moment was deze ondergebracht in de serverruimte van onze locatie in Grave. Door het verhuren van de begane grond in Grave en de al bestaande wens dit bij een externe partij te beleggen, is deze wijziging doorgevoerd.

Afschrijvingen	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Gebouwen	€ 46.277	€ 46.300	€ 46.277
Installaties	€ 29.378	€ 29.400	€ 29.378
Verbouwingen	€ 1.306	€ 400	€ 1.578
Inventarissen	€ 14.736	€ 13.500	€ 19.482
Depotinrichtingen	€ 29.442	€ 29.400	€ 29.310
ICT- hardware	€ 94.003	€ 96.000	€ 104.416
ICT- software	€ 36.615	€ 42.300	€ 35.550
Totaal afschrijvingen	€ 251.757	€ 257.300	€ 265.991

De hogere afschrijving op inventarissen is het gevolg van het vervangen van het kantoormeubilair. De hogere ICT-afschrijving op hardware vloeit voort uit de aanschaf van laptops, tablets, randapparatuur en accessoires op alle werkplekken. Daarnaast is de opslagcapaciteit (storage) uitgebreid, hetgeen ook tot een hogere afschrijving heeft geleid.

Collectiebeheer	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Transport archief en aankoop collecties	€ 3.139	€ 7.000	€ 3.297
Gebruiksgoederen en onderhoudskosten depots	€ 27.978	€ 25.500	€ 13.635
Scannen door derden en digitaliseringskosten	€ 140.255	€ 60.000	€ 91.206
Internet-, cloud- en hostingsdiensten	€ 122.988	€ 160.500	€ 177.756
Inhuur derden en ontwikkeling	€ 57.714	€ 68.000	€ 115.412
Totaal collectiebeheer	€ 352.074	€ 321.000	€ 401.306

Scannen door derden en digitaliseringskosten
Dit jaar betreft dit het scannen van rechtbankvonnissen, microfiches, registers van de Burgerlijke Stand en beeldmateriaal.

Internet-, cloud- en hostingsdiensten
Dit betreft diensten voor het beheer en onderhoud van onze collectie. Een deel van onze digitale archieven wordt gehost bij een externe partij, waar ook de digitale exemplaren van de service scannen op verzoek worden geplaatst. Een ander deel betreft de digitale archieven van onze deelnemers die worden opgenomen in onze e-depotvoorziening. De stijging ten opzichte van 2021 komt door de aanschaf van de e-depotvoorziening per 1 juli 2021, wat betekent dat in 2022 de kosten een volledig jaar betreffen.

Inhuur derden en ontwikkeling
Dit betreft de inhuur van derden voor de ontwikkeling en verbetering van de hierboven genoemde diensten. De aanschaf van MY-LEX PRO/view, dat een duidelijke meerwaarde biedt voor de toegankelijkheid van het E-depot, heeft geleid tot hogere kosten ten opzichte van 2021. Verder betreft dit de kosten van de ontwikkeling van een nieuwe Preservica-connector door MY-LEX.

Publieksbereik	**Werkelijk 2021**	**Begroting 2022**	**Werkelijk 2022**
Bibliotheek en studiezaal	€ 10.114	€ 17.400	€ 7.119
Internet-, cloud- en hostingsdiensten	€ 90.893	€ 106.600	€ 96.120
Inhuur derden en ontwikkeling	€ 72.457	€ 59.500	€ 60.381
Publiciteit en promotie	€ 36.708	€ 37.700	€ 38.976
Totaal publieksbereik	€ 210.172	€ 221.200	€ 202.596

Internet-, cloud- en hostingsdiensten
Dit betreft diensten voor het beheer en onderhoud van onze hoofdwebsite bhic.nl en diverse satellietwebsites.

Inhuur derden en ontwikkeling
Dit betreft de inhuur van derden voor de ontwikkeling en verbetering van onze hoofdwebsite bhic.nl en diverse satellietwebsites. De kosten betreffen het regulier onderhoud, updates, het oplossen van problemen en het verbeteren van de performance van de websites.

Financieringskosten	**Werkelijk 2021**	**Begroting 2022**	**Werkelijk 2022**
Rentelasten	€ 57.015	€ 52.500	€ 52.502
Rentebaten	€ -216	€ 0	€ -14.535
Totaal financieringskosten	€ 56.799	€ 52.500	€ 37.967

Dit betreft de lasten van de twee langlopende leningen van de BNG afgesloten in 2005 en 2006. De rentelasten dalen vanwege het lineaire aflossingsschema van beide leningen. De leningen hebben een rentepercentage van 3,95% resp. 4,16%. De leningen zijn niet vervroegd aflosbaar.

De rentebaten zijn afkomstig van het Rijk. Inmiddels ontvangen we weer een rentevergoeding over ons saldo schatkistbankieren.

Toevoegingen reserves	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
De Citadel	€ 200.000	€ 125.000	€ 125.000
E-depot infrastructuur	€ 50.000	€ 25.000	€ 25.000
E-depot uitvoering	€ 75.000	€ 100.000	€ 100.000
Genealogisch centrum	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000
Publieksfunctie	€ 100.000	€ 175.000	€ 175.000
Totaal toevoegingen reserves	€ 500.000	€ 500.000	€ 500.000

Conform de vastgestelde begroting zijn er bedragen toegevoegd aan de bestemmingsreserves.

Onttrekkingen reserves	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Werkelijk 2022
De Citadel	€ 21.232	€ 125.000	€ 41.172
E-depot infrastructuur	€ 64.617	€ 27.900	€ 62.244
E-depot uitvoering	€ 30.691	€ 104.700	€ 132.393
Genealogisch centrum	€ 72.025	€ 72.400	€ 59.168
Publieksfunctie	€ 94.824	€ 170.000	€ 111.521
Totaal onttrekkingen reserves	€ 283.389	€ 500.000	€ 406.498

De Citadel

De onttrekking in 2022 betreft kosten in verband met de herbestemming van het voormalig restauratieatelier, waarvoor plannen worden ontwikkeld. Verder zijn er kosten gemaakt voor het uitwerken van de bestemming en profilering van De Citadel als geheel. Dit jaar hebben we een onderzoek gedaan naar mogelijke verduurzamingsmaatregelen door een EPA-U (Energie Prestatie Advies Utiliteitsgebouwen) op te laten stellen. De doelstelling hiervan is te onderzoeken of we ons gebouw met een verbeterd installatieconcept zo optimaal mogelijk kunnen verduurzamen en ons energieverbruik verder kunnen reduceren.

E-depot infrastructuur

De onttrekking in 2021 betreft onder meer de kosten voor de aanschaf van MY-LEX PRO/view. Gebleken is dat MY-LEX PRO een duidelijke meerwaarde biedt voor de toegankelijkheid van het E-depot. Daarnaast betreft dit exploitatiekosten van de e-depotvoorziening, waaronder hostings-en licentiekosten van verschillende softwareproducten.

E-depot uitvoering

De onttrekking in 2022 betreft de jaarlijkse vergoeding voor onze e-depotvoorziening, te weten de CEP-versie (Cloud Edition Professional) van Preservica. Daarnaast betreft het kosten van de ontwikkeling van een nieuwe Preservica-connector door MY-LEX. Tenslotte zijn er de kosten van de inrichting van de huidige collecties in de nieuwe omgeving. Verder betreft dit hostingskosten, welke door het Nationaal Archief in rekening zijn gebracht.

Genealogisch centrum

De onttrekking in 2022 betreft de kosten van het scannen van aktes, internet-en clouddiensten en de hostingskosten.

Publieksfunctie

De onttrekking in 2022 betreft personeelskosten, kosten van het digitaliseren en ompakken van films en de verdere ontwikkeling van beheer- en presentatieplatform van de foto's en films. Daarnaast betreft het de kosten van hosting van de data.

IV Overige gegevens

1. Controleplicht

Op basis van geldende wettelijke bepalingen en het Besluit accountantscontrole decentrale overheden wordt accountantscontrole uitgevoerd. De accountant wordt gevraagd een oordeel te geven over getrouwheid en rechtmatigheid. Daarnaast schrijven ook de statuten van het BHIC een accountants-controle voor.

2. Statutaire bepalingen inzake resultaatbestemming

Volgens artikel 22 van de Regeling Brabants Historisch Centrum kan een batig saldo worden bestemd voor vorming van of toevoeging aan de reserve. De hoogte van de reserve wordt bepaald door het algemeen bestuur, gehoord de minister, de raden van de gemeenten en de algemene besturen van de waterschappen. Voor zover een batig saldo niet wordt aangewend voor de reserve wordt het saldo naar rato uitgekeerd aan de deelnemers.

De reserve bedraagt niet meer dan 10% van de gezamenlijke bijdragen van de minister, de gemeenten en de waterschappen, tenzij door hen gezamenlijk een ander percentage wordt vastgesteld.

3. Voorstel

1. het vaststellen van de jaarrekening 2022 in zijn vergadering van 31 maart 2023, met een batig saldo van € 38.439;
2. a. een bedrag van € 38.439 toe te voegen aan de bestemmingsreserve E-depot-infrastructuur;
   b. een bedrag van € 125.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve De Citadel;
   c. een bedrag van € 25.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve E-depot-infrastructuur;
   d. een bedrag van € 100.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve E-depot-uitvoering;
   e. een bedrag van € 75.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve Genealogisch centrum;
   f. een bedrag van € 175.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve Publieksfunctie;
   g. een bedrag van € 41.172 te onttrekken aan de bestemmingsreserve De Citadel;
   h. een bedrag van € 62.244 te onttrekken aan de bestemmingsreserve E-depot-infrastructuur;
   i. een bedrag van € 132.393 te onttrekken aan de bestemmingsreserve E-depot-uitvoering;
   j. een bedrag van € 59.168 te onttrekken aan de bestemmingsreserve Genealogisch centrum;
   k. een bedrag van € 111.521 te onttrekken aan de bestemmingsreserve Publieksfunctie;
   l. in te stemmen, in het kader van rechtmatigheid, met de begrotingsoverschrijdingen en –onderschrijdingen op rubrieksniveau;
   m. te verklaren dat de voorzieningen voor onderhoud en instandhouding van voldoende omvang zijn voor de bekostiging van het toekomstig onderhoud en instandhouding, op basis van een recent beheerplan.

4. Gebeurtenissen na balansdatum

Geen.

5. Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op het Brabants Historisch Informatie Centrum van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2022 voor het Brabants Historisch Informatie Centrum is € 216.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Uitzondering hierop is het WNT-maximum voor de leden van het bestuur; dit bedraagt voor de voorzitter € 32.400 en voor de overige leden € 21.600.

Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking

Gegevens dit jaar (2022)	**J.C. Kriek**	
Functie(s)		Directeur
Datum aanvang functie in boekjaar		1-jan
Datum einde functie in boekjaar		31-dec
Omvang dienstverband (in fte)		0,89
Gewezen topfunctionaris?		nee
Individueel toep. bezoldigingsmax.	€	192.000
Beloning + Belastbare onkostenvergoedingen	€	108.441
Beloningen betaalbaar op termijn *	€	19.236
Subtotaal	€	127.677
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	€	0
Totale bezoldiging boekjaar	**€**	**127.677**

	J.C. Kriek	
Gegevens voorgaand jaar (2021)		Directeur
Aanvang en einde functievervulling		1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)		0,89
Beloning + Belastbare onkostenvergoedingen	€	102.165
Beloningen betaalbaar op termijn	€	17.925
Totale bezoldiging voorgaand jaar	**€**	**120.090**

* Dit zijn de door de werkgever betaalde pensioenpremies conform de cao.

Toezichthoudende topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.800 of minder

Naam	**Functie**
De heer drs. P.L.B.A. van Geel	Voorzitter
De heer prof. dr. H.C. Bunt	Lid
Mevrouw A.M. Demmers-Van der Geest	Lid
De heer R.J. van de Mortel	Lid
De heer mr. J.C.M. Pommer	Lid
Mevrouw E.H.T. Stravens	Lid
Mevrouw drs. M.A.H. Moorman	Lid
De heer mr. V.E.C. Lokin	Lid

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2022 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2022 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden gemeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

datum

2 maart 2023

Kenmerk

010.555-CV-020323

Aan: het bestuur van Brabants Historisch Informatie Centrum

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel
Wij hebben de jaarrekening 2022 van Brabants Historisch Informatie Centrum te 's-Hertogenbosch gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in deze jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Brabants Historisch Informatie Centrum op 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en voldoet aan de bepalingen van en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT);
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2022 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, waaronder het normen- en toetsingskader dat door het bestuur is vastgesteld op 8 april 2022.

Deze jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2022;
2. de resultatenrekening over 2022;
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel
Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het normen- en toetsingskader dat door het bestuur is vastgesteld op 8 april 2022 en het controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Brabants Historisch Informatie Centrum zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA)

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie
Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag;
- andere informatie zoals vereist door het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat. Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen uit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het jaarverslag en de andere informatie in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheid van het bestuur voor de jaarrekening
Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten en de bepalingen van en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor de rechtmatige totstandkoming van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder het normen- en toetsingskader dat door het bestuur is vastgesteld op 8 april 2022.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de organisatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de organisatie te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheid voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO), het normen- en toetsingskader dat door het bestuur is vastgesteld op 8 april 2022, de Regeling Controleprotocol WNT 2022, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteits-veronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

's-Hertogenbosch, 2 maart 2023

Abel accountants B.V.
Namens deze:

Was getekend

drs. P.A.T.J. van Rossum RA

bhic
BRABANTS HISTORISCH INFORMATIE CENTRUM

ONTWERPBEGROTING 2024

Brabants Historisch Informatie Centrum

's-Hertogenbosch, 31 maart 2023

INHOUDSOPGAVE BEGROTING 2024

I Programmaplan

1. Doelstellingen en werkplan 3
2. Besluit Begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) 6
3. Overzicht baten en lasten 6
4. Begroot resultaat en wijzigingen 7

II Paragrafen

1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 10
2. Onderhoud kapitaalgoederen 11
3. Financiering 12
4. Bedrijfsvoering 14
5. Verbonden partijen 15
6. Organisatiegegevens 16
7. Besluit Dagelijks bestuur 17
8. Besluit Algemeen bestuur 17

III Financiële begroting

1. Geprognosticeerde balans per 31 december 2023 - 2027 18
2. Exploitatiebegroting 2024 19
3. Toelichting Geprognosticeerde balans per 31 december 2023 - 2027 20
4. Toelichting Exploitatiebegroting 2024 27
5. Meerjarenbegroting 2025-2027 33
6. Toelichting Meerjarenbegroting 2025 - 2027 34
7. Overzicht structureel begrotingssaldo 37

I Programmaplan

I.1 Doelstellingen en werkplan

Inleiding

Het BHIC is een gemeenschappelijke regeling (GR), per 1 januari 2005 ontstaan uit een fusie van het Rijksarchief in Noord-Brabant en de Streekarchieven Brabant-Noordoost en Langs Aa & Dommel. De huidige deelnemers in de Regeling Brabants Historisch Centrum zijn: De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Bernheze, Boekel, Boxtel, Land van Cuijk, Maashorst, Meierijstad, Oss, Sint-Michielgestel en Vught en de algemene en dagelijkse besturen van de waterschappen Aa en Maas en De Dommel.

De provincie Noord-Brabant is op haar eigen verzoek geen deelnemer van de gemeenschappelijke regeling van het BHIC, maar heeft per 1 januari 2022 met het BHIC een (nieuwe) dienstverleningsovereenkomst afgesloten. De looptijd bedraagt 10 jaar, waarvan 6 jaar vast en 2 verlengingsopties van 2 jaar.

Doelstelling

Het BHIC heeft een wettelijke taak en een maatschappelijke opgave. De wettelijke taak bestaat uit het goed, geordend en toegankelijk beheren van de archieven die aan het BHIC zijn overgedragen. Dit alles conform de Archiefwet en de daaruit voortvloeiende richtlijnen. De maatschappelijke opgave is de verbreiding van de kennis van de Brabantse geschiedenis. Deze doelstelling wordt gestuurd door de operationele missie: meer publiek, meer divers publiek, meer tevreden publiek.

Missie en strategische doelstellingen

In het nieuwe beleidsplan "(Ook) Ons Brabant" voor de periode 2023-2026, worden de ambities voor de komende jaren geformuleerd en wordt voortgegaan op de ingezette weg. Bij de positionering van het BHIC tonen zich de twee gezichten: enerzijds is het BHIC een archief dat de wettelijke taken uitvoert, anderzijds een publieksinstelling die inhoud geeft aan de maatschappelijke opgave. Binnen de archieffunctie bewaart en beheert het BHIC 'op goede, geordende en toegankelijke wijze' zo'n 40 strekkende kilometer papieren archief, alsook een groeiend aantal terabyte aan digitale bestanden. Binnen de publieksfunctie bewerkt, verrijkt, redigeert en presenteert het BHIC de historische informatie en beleving op dusdanige wijze dat een zo groot mogelijk, een zo divers mogelijk en zo tevreden mogelijk publiek wordt bereikt. Het BHIC heeft de volgende ambities:

- Wij beschikken over een eigen digitaal, duurzaam depot
- Wij zijn het Genealogisch Centrum van Brabant
- Wij zijn het foto- en filmgeheugen van Brabant
- Wij schrijven Brabantse Geschiedenis
- Wij verwelkomen een breder publiek

Uittreding van het Rijk

Het Rijk (de Minister van OCW) wil uittreden per 1-1-2025. De analoge rijksarchieven blijven fysiek bij het BHIC en ook het beheer ervan. Daarvoor wordt een specifieke uitkering verstrekt, op grond van een delegatieopdracht van de Minister aan de GR. De specifieke uitkering is gelijk aan de huidige bekostiging van de analoge rijksarchieven. De uitkering zal jaarlijks worden geïndexeerd. Het Rijk heeft dit inmiddels gegarandeerd en aangegeven dat het uittreden geen negatieve budgettaire consequenties zal hebben voor de zittende partners. Dit betekent ook dat per 1-1-2025 de samenstelling van het bestuur en de gemeenschappelijke regeling zal wijzigen.

Actualisering inwoneraantallen

De bijdragen van de regiopartners werden t/m 2023 steeds gebaseerd op de inwoneraantallen van 20 jaar geleden, zoals opgenomen in de Regeling Brabants Historisch Centrum. In de bestuursvergadering

van 31 maart 2023, gehoord hebben de portefeuillehouders, is besloten vanaf 1-1-2025 uit te gaan van nieuwe inwoneraantallen. Zie voor de effecten en een nadere uitwerking de toelichting op de meerjarenbegroting 2025-2027 (Hoofdstuk III.6).

E-depotvoorziening
Het BHIC heeft nog een aansluiting op het Rijks e-depot. Het Rijk heeft aangegeven dat dit eindigt met de uittreding van het Rijk als deelnemer van het BHIC, naar verwachting per 1-1-2025. De beëindiging van de aansluiting betekent dat alle RHC's zelf voor een e-depotvoorziening moeten zorgen. Het BHIC heeft inmiddels een eigen e-depotvoorziening, dezelfde leverancier als het Rijk (https://preservica.com).

Bekostiging e-depotvoorziening
In 2022 heeft het bestuur een besluit genomen over de bekostiging van de e-depotvoorziening, nodig voor het uitvoeren van deze nieuwe wettelijke taak. Na consultatie van de portefeuillehouders en het ontvangen van positieve zienswijzen van alle deelnemers, zijn hierover afspraken gemaakt.

Middels een groeimodel (4 jaren) wordt een bijdrage ter beschikking gesteld, beginnend met € 0,25 per inwoner in 2024. Vervolgens gaat dit bedrag naar € 0,45 in 2025, € 0,65 in 2026 en € 0,85 per inwoner in 2027. Vanaf 2028 wordt de bijdrage toegevoegd aan de reguliere bijdrage en volgt vanaf dan jaarlijkse indexering. De kosten van de e-depotvoorziening zijn tot en met 2026 hoger dan de bijdragen. De meerkosten van de e-depotvoorziening zullen gedekt worden uit de bestemmingsreserve e-depot. Indien nodig zal het resterende deel gedekt worden uit een deel van de algemene reserve (deel boven 5%) en herijking van de overige bestemmingsreserves.

Onderhoud en instandhouding De Citadel
De Citadel in Den Bosch wordt gehuurd van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) en de huurovereenkomst is voor onbepaalde tijd. Per 1 januari 2019 is het eigenaarsonderhoud door het RVB overgedragen aan het BHIC. Het Rijk blijft eigenaar, maar het BHIC is verantwoordelijk voor het onderhoud en de instandhouding van De Citadel.
Na een proefperiode is er een evaluatie uitgevoerd en ligt er een voorgenomen besluit het één en ander definitief te maken. Naar verwachting treedt per 1 januari 2024 het nieuwe huisvestingsstelsel in werking. Instellingen zullen in dit nieuwe stelsel niet meer de mogelijkheid hebben dienstverlening af te nemen van het RVB. De jaren 2022 en 2023 gelden als overgangsjaren. Deze periode wordt benut om het nieuwe stelsel vorm te geven en om instellingen de mogelijkheid te geven hun huisvestingsproces in te richten.
Voor De Citadel is een meerjarig onderhouds- en instandhoudingsplan voor de komende 30 jaar opgesteld. Bij het vormgeven van het onderhoud en de instandhouding, maken wij onder meer gebruik van de kennis en expertise van het Rijk en Monumentenwacht Noord-Brabant.

Verduurzaming
Het BHIC is gehuisvest in een monumentaal pand, dat eigendom is van het Rijk. Verduurzaming van het gebouw is niet eenvoudig, enerzijds vanwege de monumentale status en anderzijds vanwege het feit dat wij huurder zijn. Dat wil niet zeggen, dat wij hieraan geen aandacht besteden. Integendeel, waar mogelijk doen wij aanpassingen en maken wij gebruik van de kennis en expertise van bijvoorbeeld het Rijk en Monumentenwacht Noord-Brabant.
Recent hebben we een onderzoek gedaan naar mogelijke verduurzamingsmaatregelen door een EPA-U (Energie Prestatie Advies Utiliteitsgebouwen) op te laten stellen. De doelstelling hiervan is te onderzoeken of we ons gebouw met een verbeterd installatieconcept zo optimaal mogelijk kunnen verduurzamen en ons energieverbruik verder kunnen reduceren. Er zijn 6 aanbevelingen gedaan en globaal doorgerekend. De volgende stap is deze uit te werken, waarbij we ons bij de prioritering richten op hetgeen snel te realiseren is. Bij de verduurzamingsmaatregelen zijn genoemd: bijstellen stooklijnen, LED-verlichting, ventilatie, infiltratie, HR++glas en warmtepomp.

Erfgoedlocatie De Citadel

Er zijn verkennende gesprekken met Erfgoed Brabant, als nieuwe huurder van het voormalige restauratieatelier van het BHIC. Een huurder die zich net als het BHIC richt op expertise binnen het erfgoed zou van toegevoegde waarde zijn om de Citadel nog meer de historische context te geven die het in potentie al heeft. Volgens de planning wordt de verbouwing in 2024 uitgevoerd.

Werkplan 2024

Bij de uitvoering van de wettelijke taak zal in 2024 – naast de reguliere activiteiten – veel aandacht uitgaan naar de verdere ontwikkeling van het e-depot. Dit digitale duurzame depot is geschikt voor twee soorten archieven: voor documenten die in oorsprong digitaal zijn aangemaakt (born digital) en voor documenten die later zijn gedigitaliseerd. Voor de born-digital documenten geldt dat de deelnemers op kleine schaal hun materiaal al overbrengen naar het e-depot. Het gaat hier om videotulen of projectdossiers. Naar verwachting zullen de deelnemers op middellange termijn in staat zijn om hun afgesloten documentmanagementsysteem goed, geordend en toegankelijk over te brengen naar het e-depot.
Voor gedigitaliseerde bestanden ligt dat anders, zoals bijvoorbeeld bouwvergunningen, bodemdossiers, milieuvergunningen, e.d. Een groot aantal deelnemers heeft dit soort archieven gescand en toegankelijk gemaakt. Inmiddels zijn deze vergunningen ook in het e-depot geplaatst. Voor een aantal gemeenten gaat het om een daadwerkelijke vervanging van de papieren exemplaren, bij de overige gemeenten gaat het om kopieën.

Bij het realiseren van de maatschappelijke opgave zijn er - naast de reguliere activiteiten - drie majeure projecten gepland die allemaal een voortzetting zijn van projecten die eerder zijn gestart. Ze hebben geen uitzetting van de begroting tot gevolg.

- Voor de historisch onderzoekers zullen er steeds meer scans op internet beschikbaar komen. Het gaat hier om digitale kopieën van originele aktes van Burgerlijke Stand, Bevolkingsregisters, maar ook notariële akten, gevangenisregisters e.d. Het BHIC groeit verder uit tot hét genealogisch centrum van Brabant.
- Een andere belangrijke invulling van de maatschappelijke opgave is het ontsluiten en toegankelijk maken van beeldmateriaal. In ons koude depot worden foto's en films onder de juiste omstandigheden bewaard. Het is nu van belang, dit deel van de Brabantse geschiedenis te ontsluiten voor het brede publiek. De verwachting is dat veel particulieren, organisaties en instellingen zich zullen melden met beeldmateriaal.
- Voor het schrijven van Brabantse geschiedenis brengen we aan de hand van inmiddels ruim 10.000 verhalen Brabant in beeld. Veelal verhalen van ooggetuigen die hun unieke ervaringen optekenen en zo een aanvulling zijn op de institutionele archieven, zoals met Protest in Brabant. Daarmee willen we de meerstemmigheid en diversiteit van onze archieven bevorderen. We kiezen daarin steeds vaker voor communities. Op die manier worden we meer facilitator dan schrijver. Zo schrijven we samen Brabantse geschiedenis. Eerder werden o.a. websites gelanceerd over het autobezit in Brabant, het rijke roomse leven in Brabant, het Brabantse dorpsleven, de Brabantse gesneuvelden en de Brabantse industrie. Ook in 2024 zal deze reeks worden voortgezet. Ook werden de afgelopen periode de oorlogsdagboeken van De Quay gepresenteerd. Daarmee willen we ook aansluiten op de verhaallijnen van de provincie: Bevochten Brabant, Religieus Brabant, Innovatief Brabant en Bestuurlijk Brabant.
- Voor het verwelkomen van een breder publiek wordt het terrein van De Citadel meer ingezet. Naast de andere verhalen willen we onze digitale dienstverlening en vindbaarheid optimaliseren.

I.2 Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is ingevoerd in 2004. Het BBV beoogt met de begroting- en verantwoordingstukken in de uiteenlopende informatiebehoeften van de verschillende belanghebbenden te voorzien. Het BBV is ook van toepassing op gemeenschappelijke

regelingen, al zijn niet alle bepalingen relevant. De bepalingen die (deels) wel relevant zijn voor het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) zijn:

- het hanteren van een aantal financiële kengetallen;
- beter inzicht in het EMU-saldo;
- de verwerking van rentelasten en rentebaten;
- beter inzicht in de kosten van overhead;
- verantwoording eventuele vennootschapsbelastingplicht;
- het opnemen van een geprognosticeerde begin-en eindbalans.

De financiële kengetallen en het EMU-saldo zijn opgenomen bij paragraaf II.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing. De verwerking van rentelasten en rentebaten is opgenomen bij paragraaf II.3 Financiering. De kosten van overhead en de stand van zaken betreffende de vennootschapsbelasting worden nader toegelicht bij paragraaf I.3 Overzicht baten en lasten. In de financiële begroting is bij paragraaf III.1 de geprognosticeerde begin-en eindbalans opgenomen voor de komende 5 jaren met een nadere toelichting bij paragraaf III.3.

I.3 Overzicht baten en lasten

Onderdeel van het programmaplan is een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen, een overzicht van de kosten van overhead, het bedrag voor de heffing voor de vennootschapsbelasting en het bedrag voor onvoorzien. Voor het begrotingsjaar ziet dit er als volgt uit:

2024	Baten	Lasten	Saldo
Historische archieven 1)	€ 995.000	€ 5.126.000	€ -4.131.000
Algemene dekkingsmiddelen 2)	€ 5.355.200	€ 0	€ 5.355.200
Overhead 3)	€ 0	€ 1.368.200	€ -1.368.200
Heffing VPB 4)	€ 0	€ 0	€ 0
Bedrag onvoorzien	€ 0	€ 0	€ 0
Saldo van baten en lasten	€ 6.350.200	€ 6.494.200	€ -144.000
Onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves	€ 294.000	€ 150.000	€ 144.000
Resultaat	€ 6.644.200	€ 6.644.200	€ 0

1) Historische archieven
   De activiteiten van het Brabants Historisch Informatie Centrum behoren tot het taakveld 5.4 – Musea.
2) Algemene dekkingsmiddelen
   Onder deze post zijn de bijdragen verantwoord van de deelnemers in de gemeenschappelijke regeling, zijnde het Rijk, gemeenten en waterschappen.
3) Overhead
   Leidraad voor de berekening van de overhead is de "Notitie overhead" van juli 2016, opgesteld door de Commissie BBV. Met overhead worden alle kosten bedoeld die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. In ieder geval worden leidinggevenden (ook wanneer zij deels uitvoerend werk verrichten) en ondersteunende diensten zoals Financiën, Inkoop, P&O, ICT, Facilitaire zaken, Communicatie en Managementondersteuning tot overhead gerekend.
4) Heffing VPB
   In de brief van 16 oktober 2017 heeft de belastingdienst uiteindelijk uitspraak gedaan over een mogelijke vennootschapsbelastingplicht. De uitkomst hiervan is dat er met ingang van 2016 geen sprake is van vennootschapsbelastingplicht.

I.4. Begroot resultaat en wijzigingen

De begroting 2024 en de meerjarenbegroting 2025-2027 zijn structureel sluitend. De onderstaande tabel geeft een gecomprimeerde weergave van de exploitatiebegroting 2023 en 2024 en de verschillen.

		Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil 2023-2024
	Baten			
1	Bijdrage Ministerie OCW	€ 2.933.500	€ 3.124.800	€ 191.300
2	Bijdrage Gemeenten en waterschappen	€ 1.991.800	€ 2.230.400	€ 238.600
3	Dienstverlening Provincie Noord-Brabant	€ 670.900	€ 695.900	€ 25.000
4	Overige bedrijfsopbrengsten	€ 236.300	€ 299.100	€ 62.800
	Totaal baten	**€ 5.832.500**	**€ 6.350.200**	**€ 517.700**
	Lasten			
5	Personeelskosten	€ 3.417.800	€ 3.772.500	€ 354.700
6	Huisvestingskosten	€ 1.371.700	€ 1.404.100	€ 32.400
7	Organisatiekosten	€ 243.700	€ 268.300	€ 24.600
8	Afschrijvingen	€ 252.600	€ 252.600	€ 0
9	Collectiebeheer	€ 411.800	€ 507.300	€ 95.500
10	Publieksbereik	€ 266.200	€ 274.500	€ 8.300
11	Financieringskosten	€ 48.000	€ 14.900	€ -33.100
	Totaal lasten	**€ 6.011.800**	**€ 6.494.200**	**€ 482.400**
	Totaal saldo van baten en lasten	**€ -179.300**	**€ -144.000**	**€ 35.300**
	Mutaties reserves			
12	Toevoegingen reserves	€ -100.000	€ -150.000	€ -50.000
13	Onttrekkingen reserves	€ 279.300	€ 294.000	€ 14.700
	Gerealiseerde resultaat	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**

Het begrote resultaat in een begroting wordt beïnvloed door wettelijke wijzigingen, gemaakte keuzes, genomen besluiten en natuurlijk diverse aannames die gedaan worden bij het opstellen van de begroting. De belangrijkste wijzigingen in deze begroting ten opzichte van het voorgaande jaar zijn:

1. Bijdrage Ministerie OCW (toename € 191.300)

Het verschil tussen het voorlopig en definitief indexeringspercentage voor loon-en prijsontwikkeling 2022, bedraagt 2,7%, oftewel € 90.200. De opgenomen loon-en prijsindexatie 2024 van 3,4% verhoogt de rijksbijdrage met € 101.100.

2. Bijdrage Gemeenten en waterschappen (toename € 238.600)

De opgenomen loon-en prijsindexatie van 6,1% (3,4% voor 2024 + 2,7% correctie 2022) verhoogt de bijdrage met € 120.700. Een negatief effect van € 6.700 betreft de daling van de (toegerekende) uittredingsbijdrage van de gemeente Haaren. Daarnaast is er een toename van € 124.600 voor de bekostiging van de e-depotvoorziening, conform het groeimodel (€ 0,25 per inwoner in 2024).

3. Dienstverlening Provincie Noord-Brabant (toename € 25.000)
De opgenomen loon-en prijsindexatie van 3,7% verhoogt de bijdrage met € 25.000. Jaarlijks zal de afgesproken vergoeding worden geïndexeerd conform het cijfer van het Centraal Economisch Plan (CEP) van het Centraal Planbureau (CPB). Hierbij wordt de prijsindexatie materiële overheidsconsumptie (Imoc) toegepast, waarbij het gemiddelde wordt genomen van de 4 opgenomen jaren (t-2 t/m t+1).

4. Overige bedrijfsopbrengsten (toename € 62.800)
In 2022 zijn we gestart met een onderzoek om het voormalig restauratieatelier een andere bestemming te geven, namelijk die van zelfstandige kantoorruimte. Het is de bedoeling deze ruimte te verhuren aan een partij, er zijn al gesprekken gaande met Erfgoed Brabant, die de functie van De Citadel als erfgoedlocatie ondersteunt. Op de locatie in Grave verhuren we momenteel de begane grond en de insteek is dit structureel te gaan doen. De huuropbrengsten (en te leveren dienstverlening als servicekosten) zijn toegenomen met € 44.600. De begrote overige bedrijfsopbrengsten stijgen verder nog met € 18.200, met name vanwege meer depotverhuur en dienstverlening.

5. Personeelskosten (toename € 354.700)
De kosten stijgen flink door structurele CAO-verhogingen. Door gemaakte afspraken met terugwerkende kracht worden we geconfronteerd met extra lasten. Een hogere procentuele verhoging (4% i.p.v. 2% begroot) betekent € 42.000 extra kosten. Daarnaast een stijging van € 37.500 door een verhoging van alle salarisschalen met € 75. Voor 2024 is uitgegaan van een salarisverhoging van 3% per 1 januari 2024, kosten € 63.000. Dan is er een toename van € 52.200 in verband met de kosten van de e-depotvoorziening, conform het groeimodel. Tenslotte is er nog een verschuiving vanuit het dagelijks onderhoud van € 21.900 en de thuiswerkvergoeding, kosten € 5.000. Het effect van de hierboven genoemde stijgingen werkt ook weer door naar de daarvan afhankelijke salaristoeslagen, zoals het IKB (Individueel Keuze Budget), een bedrag van € 39.300. Voor een medewerker die met pensioen ging verviel de subsidie voor personele kosten van € 22.700.

De stijging van de sociale lasten bedraagt € 38.300 en wordt veroorzaakt door hogere premies sociale verzekeringswetten. Door met name tarief-en prijsstijgingen nemen de kosten voor personeel niet in loondienst met € 12.200 toe. De overige personeelskosten nemen met € 20.600 toe. Deze stijging wordt naast prijsverhogingen veroorzaakt door hogere reiskosten openbaar vervoer en het anders in de begroting opnemen van te verrekenen BTW.

6. Huisvestingskosten (toename € 32.400)
De huurkosten en de zakelijke lasten stijgen met € 4.300 en de toevoegingen aan de voorzieningen onderhoud en instandhouding met € 12.600. De kosten van het klein onderhoud en verduurzaming van De Citadel van beide panden zijn € 4.000 hoger. De energiekosten zijn in de vorige begroting al extra verhoogd en nemen nu toe met € 5.300. De overige huisvestingskosten stijgen met € 6.200, hetgeen wordt veroorzaakt door het anders in de begroting opnemen van te verrekenen BTW.

7. Organisatiekosten (toename € 24.600)
De kantoorkosten (telefonie, dataverbindingen) stijgen met € 4.500 en advies-en administratiekosten met € 2.200. De automatiseringskosten nemen toe met € 10.200, zowel met betrekking tot hardware- als softwarecontracten. De overige organisatiekosten stijgen met € 8.200, hetgeen wordt veroorzaakt door het anders in de begroting opnemen van te verrekenen BTW.

8. Afschrijvingen (geen mutatie, € 0)
De afschrijvingen van verbouwingen en de bedrijfsinstallaties nemen toe vanwege de geplande herbestemming van het voormalig restauratieatelier (€ 27.000). De afschrijving op hardware daalt met € 29.700, terwijl de overige afschrijvingen licht stijgen (€ 2.700).

9. Collectiebeheer (toename € 95.500)
Het digitaliseringsbudget is verlaagd (-/- € 23.500). De internet-, cloud- en hostingsdiensten stijgen met € 119.500, met name als gevolg van de kosten van de e-depotvoorziening. Voor 2024 wordt een migratie voorzien van Preservica-CEP versie naar Preservica-EPC. Daarnaast zijn er de kosten voor het ontsluiten van het E-depot. Ook de opslag- en storageomgeving is inmiddels uitgebreid. De kosten van de gebruiksgoederen en onderhoudskosten voor de fysieke depots stijgen met € 2.100, terwijl de kosten van inhuur derden dalen met € 2.600.

10. Publieksbereik (toename € 8.300)
Ook bij het publieksbereik zien we stijgende internet-, cloud- en hostingsdiensten (€ 13.900). De post inhuur derden neemt toe met € 5.300. De kosten voor de studiezaal en bibliotheek dalen met € 2.400 en ook de kosten van publiciteit en promotie zijn lager begroot (-/- € 8.500).

11. Financieringskosten (afname € 33.100)
De rentelasten dalen met € 4.500 vanwege het lineaire aflossingsschema van beide leningen. De afname van de kosten, is met name te danken aan het begroten van een rentevergoeding van het Ministerie van Financiën. Over de middelen die volgens de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden bij het Rijk moeten worden aangehouden, wordt inmiddels een rentevergoeding uitgekeerd. Er wordt een bedrag van € 28.600 begroot voor rentebaten.

12. Toevoegingen reserves (toename € 50.000)
Er is alleen nog een toevoeging aan de bestemmingsreserve E-depot. Door het groeimodel van de bekostiging, zijn de kosten van de e-depotvoorziening tot en met 2026 hoger dan de bijdragen. De meerkosten van de e-depotvoorziening worden in deze periode gedekt door het inzetten van de bestemmingsreserve E-depot.

13. Onttrekkingen reserves (toename € 14.700)
Er wordt € 29.200 meer onttrokken aan de bestemmingsreserve E-depot. De onttrekkingen aan de overige bestemmingsreserves verschillen licht (totaal € 14.500).

Voor een nadere toelichting op de exploitatiebegroting wordt verwezen naar hoofdstuk III paragraaf 4 op pagina 27.

II Paragrafen

II.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Bij het weerstandsvermogen gaat het om de mate waarin het Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC) in staat is middelen vrij te maken om substantiële financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit aanpassing van het beleid vereist. In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in het vermogen van het BHIC om risico's op te vangen die niet in de begroting zijn verwerkt. Een risico is de kans op het optreden van een positieve dan wel negatieve gebeurtenis van materieel belang, die niet voorzien is in de begroting van enig jaar.

Het BHIC heeft tot taak het behouden, bewerken en benutten van de archiefbescheiden opgenomen in de rijksarchiefbewaarplaats in de Provincie Noord-Brabant en de archiefbewaarplaatsen van de deelnemende gemeenten en waterschappen. Het richt zich op verbetering van de digitale dienstverlening, het archief als informatiecentrum en verbetering van de lokale dienstverlening. Daarnaast is het een taak van het BHIC de gemeentelijke informatiehuishoudingen van de deelnemers te inspecteren en daarover te adviseren. Het BHIC is er voor het verrichten van door de minister, de gemeenten en de waterschappen opgedragen taken. Voor de bekostiging van de uitvoering van deze taken is het BHIC nagenoeg geheel afhankelijk van de gemeenten, waterschappen, het ministerie van OCW en de dienstverleningsovereenkomsten. Risico's die van invloed kunnen zijn op de toekomstige cijfers zijn:

Soort risico	Risico-bedrag	Risico-factor	Risico-waarde
Vertraging in de besluitvorming op bestuurlijk niveau	€ 55.000	10%	€ 5.500
Wijziging in de hoogte van de bijdrage door de deelnemers	€ 535.500	20%	€ 107.100
Wijzigingen in de gemeenschappelijke regeling	€ 55.000	10%	€ 5.500
CAO aanpassingen	€ 110.000	10%	€ 11.000
Wachtgeld verplichtingen	€ 110.000	10%	€ 11.000
Verhogingen huurpenningen die afwijken van de bijdrage van OCW	€ 200.000	10%	€ 20.000
Contracten van de depotverhuur zijn jaarlijks opzegbaar	€ 235.000	20%	€ 47.000
Wijziging in de hoogte van de bijdrage via DVO's	€ 696.000	20%	€ 139.200
Geen volledige dekking van de kosten van het E-depot	€ 110.000	20%	€ 22.000
Structurele stijging energiekosten	€ 55.000	20%	€ 11.000
		Totaal	€ 379.300

Het begroot weerstandsvermogen bedraagt ultimo 2027 € 418.000. De mate van het vormen van weerstandsvermogen wordt in belangrijke mate beïnvloed door de statuten (artikel 22) van de gemeenschappelijke regeling. De regeling geeft aan dat de algemene reserve niet meer dan 10% van de gezamenlijke bijdragen mag bedragen, tenzij door hen gezamenlijk een ander percentage wordt vastgesteld.

Weerstandsvermogen	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Stand per 31 december	€ 418.000	€ 418.000	€ 418.000	€ 418.000	€ 418.000
Algemene reserve in procenten van de (deelnemers)bijdragen	8,8%	7,8%	7,7%	7,5%	7,5%

EMU-saldo

De berekening van het EMU-saldo geeft aan of er op basis van de huidige begroting, in EMU-termen, een overschot is. De ontwikkeling van het EMU-saldo is als volgt:

	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
EMU-saldo	€ -177.000	€ 481.000	€ 219.000	€ 578.000	€ 655.000

Kengetallen

Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft een verplichte set van financiële kengetallen voor. Naast de kengetallen dient een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie te worden opgenomen. De invoering is bedoeld om de financiële positie inzichtelijker te maken. De ontwikkeling van de kengetallen is als volgt:

Kengetal	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Netto schuldquote*	0%	0%	0%	0%	0%
Solvabiliteitsratio	26%	23%	22%	21%	20%
Structurele exploitatieruimte	0%	0%	0%	0%	0%

* Is gelijk aan de Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeenschappelijke regeling ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) gaat uit van een norm van maximaal 130%. Hierbij geldt dus hoe lager hoe beter.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeenschappelijke regeling in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) gaat uit van een norm van minimaal 20%. Hierbij geldt dus hoe hoger hoe beter. Bij de beoordeling van dit kengetal moet in ogenschouw worden genomen, dat het Brabants Historisch Informatie Centrum een gemeenschappelijke regeling is en een maximale reserve van 10% mag hebben.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves, te delen door de totale baten. Met behulp van dit kengetal kan worden beoordeeld in welke mate sprake is van een begrotingsevenwicht. Hierbij geldt dus hoe hoger hoe beter.

II.2 Onderhoud kapitaalgoederen

Het Brabants Historisch Informatie Centrum beschikt over gebouwen en installaties waarvoor planmatig onderhoud nodig is. De locatie in Grave is in eigendom en het volledige onderhoud van dit pand komt voor rekening van het BHIC. De Citadel in Den Bosch wordt gehuurd van het Rijksvastgoedbedrijf (voorheen Rijksgebouwendienst). Tot en met 2018 voerde het Rijksvastgoedbedrijf het onderhoud en de instandhouding uit, alleen het huurdersonderhoud kwam voor rekening van het BHIC.
Per 1 januari 2019 is dit veranderd en is het BHIC verantwoordelijk voor het onderhoud en de instandhouding van De Citadel. Het Rijksvastgoedbedrijf blijft eigenaar. Voor beide panden is een

meerjarig onderhouds- en instandhoudingsplan voor de komende 30 jaar (De Citadel), resp. 15 jaar (Grave) opgesteld.

II.3 Financiering

Treasurybeleid

Door het bestuur is een normenkader voor rechtmatigheid vastgesteld. Onderdeel daarvan is dat ten aanzien van het financieel beheer risicoloos en zeer defensief met eventuele overtollige middelen wordt omgegaan. Het is niet toegestaan, zonder voorafgaande toestemming van het algemeen bestuur, leningen af te sluiten. Het treasurybeleid wordt verder sterk beïnvloed door het verplicht schatkistbankieren bij de centrale overheid (zie hierna).

Renteschema

In de "Notitie rente 2017" van de Commissie BBV wordt ingegaan op de verwerking van rentelasten en rentebaten. Doelstelling is een eenduidige handelwijze te bevorderen met betrekking tot de verwerking van rentelasten en rentebaten in de begroting en de jaarstukken. Daartoe is een renteschema ontwikkeld, dat inzicht geeft in de rentelasten van de externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. Voor het begrotingsjaar geeft dit het volgende beeld:

Renteschema 2024

a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	+/+	€	43.500		
b.	De externe rentebaten	-/-	€	28.600		
	Saldo rentelasten en rentebaten				€	14.900
c1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	€	0		
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	€	14.900		
c3.	De rentebate van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+/+	€	0		
					€	-14.900
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente				€	0
d1.	Rente over eigen vermogen	+/+			€	0
d2.	Rente over voorzieningen	+/+			€	0
	Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente				€	0
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-			€	0
f.	Verwacht Renteresultaat op het taakveld Treasury				€	0

Schatkistbankieren

In de begrotingsperiode zullen overtollige liquide middelen, voor zover niet nodig als werkkapitaal, op een spaarrekening bij de huisbankier worden uitgezet. Door de invoering van het schatkistbankieren zijn decentrale overheden verplicht een deel van hun (tijdelijk) overtollige middelen in de schatkist aan te houden. In de begrotingsperiode wordt naar verwachting voldaan aan de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden door het niet overschrijden van het drempelbedrag. Het drempelbedrag (het bedrag dat buiten de schatkist mag worden gehouden) bedraagt ten tijde van de begrotingsopstelling € 1.000.000.

Kasgeldlimiet en renterisiconorm

De wettelijk vastgelegde kasgeldlimiet en renterisiconorm zullen naar verwachting in de begrotingsperiode niet worden overschreden.

Kasstroomoverzicht

In de toelichting op de begroting is een geprognosticeerde begin-en eindbalans opgenomen voor het begrotingsjaar en de drie jaren daaropvolgend. Hiermee wordt inzicht verkregen in de ontwikkeling van de financieringsbehoefte voor de komende jaren. Ter nadere toelichting is onderstaand een kasstroomoverzicht opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroom- overzicht bestaan uit de liquide middelen.

bedragen x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Resultaat	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**
Kasstroom operationele activiteiten					
Aanpassingen voor:					
- afschrijvingen	€ 253	€ 253	€ 253	€ 253	€ 253
- mutaties reserves/fondsen	€ -179	€ -144	€ -51	€ -83	€ -
- mutaties voorzieningen	€ -658	€ 334	€ 76	€ 411	€ 457
Veranderingen in werkkapitaal:					
voorraden	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
vorderingen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
overlopende activa	€ -75	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
vlottende schulden	€ 76	€ 0	€ 0	€ -250	€ 0
overlopende passiva	€ 136	€ -194	€ 219	€ -124	€ -150
Totaal	**€ -447**	**€ 249**	**€ 497**	**€ 207**	**€ 560**
Kasstroom investeringsactiviteiten					
Investeringen in vaste activa	€ -63	€ -616	€ -621	€ -85	€ -55
Totaal	**€ -63**	**€ -616**	**€ -621**	**€ -85**	**€ -55**
Kasstroom financieringsactiviteiten					
Nieuw opgenomen leningen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Aflossing langlopende schulden	€ -110	€ -110	€ -110	€ -80	€ -80
Overige mutaties eigen vermogen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal	**€ -110**	**€ -110**	**€ -110**	**€ -80**	**€ -80**
Mutatie geldmiddelen	**€ -620**	**€ -477**	**€ -234**	**€ 42**	**€ 425**
Saldo geldmiddelen					
Saldo 1 januari	€ 3.863	€ 3.393	€ 2.916	€ 2.690	€ 2.737
Mutatie	€ -470	€ -477	€ -226	€ 47	€ 422
Saldo 31 december	**€ 3.393**	**€ 2.916**	**€ 2.690**	**€ 2.737**	**€ 3.159**
Specificatie geldmiddelen					
Kassen	€ 2	€ 2	€ 2	€ 2	€ 2
Rekening-courant bank	€ 10	€ 10	€ 10	€ 10	€ 10
Spaarrekeningen bank	€ 200	€ 200	€ 200	€ 200	€ 200
Schatkistbankieren	€ 3.181	€ 2.704	€ 2.478	€ 2.525	€ 2.947
Saldo 31 december	**€ 3.393**	**€ 2.916**	**€ 2.690**	**€ 2.737**	**€ 3.159**

Naar verwachting hoeft in de begrotingsperiode 2023-2027 geen aanvullende lening te worden afgesloten om de investeringen te financieren.

II.4 Bedrijfsvoering

Algemeen en dagelijks bestuur

De beoordeling en sturing van de door het BHIC te bereiken effecten is in eerste instantie een taak van het bestuur van het BHIC. De bestuurlijke inrichting van het BHIC is echter volledig afwijkend van wat gangbaar is bij gemeenschappelijke regelingen. Het algemeen bestuur – waarvan een deel tevens als dagelijks bestuur fungeert – bestaat vanaf 2016 uit acht leden: vier 'rijksleden' benoemd door de minister en vier 'regionale' leden die worden aangewezen door de gemeenten en waterschappen.

Het bestuur is autonoom maar dient uiteraard wel gevoed te worden met de denkbeelden en gevoelens van alle deelnemende partijen. Daartoe is er een portefeuillehoudersoverleg in het leven geroepen. Met deze constructie is de directe financiële invloed van de deelnemende gemeenten en waterschappen beperkt, doch is het wel mogelijk om met behoud van effectiviteit op afstand te toetsen en te sturen.

De provincie Noord-Brabant is geen deelnemer aan de gemeenschappelijke regeling van het BHIC, maar heeft met het BHIC een dienstverleningsovereenkomst afgesloten.

Huisvesting

Het gebouw in 's-Hertogenbosch wordt gehuurd van het Rijksvastgoedbedrijf. Per 1 januari 2019 is er een nieuw huurcontract en is het BHIC verantwoordelijk voor het onderhoud en de instandhouding van De Citadel. Het Rijksvastgoedbedrijf blijft eigenaar. Het gebouw in Grave is in eigendom.

De organisatie

Het Brabants Historisch Informatie Centrum kent drie afdelingen (Publiekstaken, Archieftaken en Middelen) en is onderverdeeld in clusters.

Het cluster *Klantenservice* ontvangt en distribueert vragen (gesteld per brief, telefoon, email, mondeling) over de diverse clusters. Daarnaast ontvangt en verwijst het bezoekers door naar andere clusters.

De toegankelijke originelen kunnen in de studiezaal door het publiek worden geraadpleegd. Het cluster *Studiezaal* zorgt voor deze dienstverlening. Deze dienstverlening wordt steeds meer digitaal door de service scanning op verzoek.

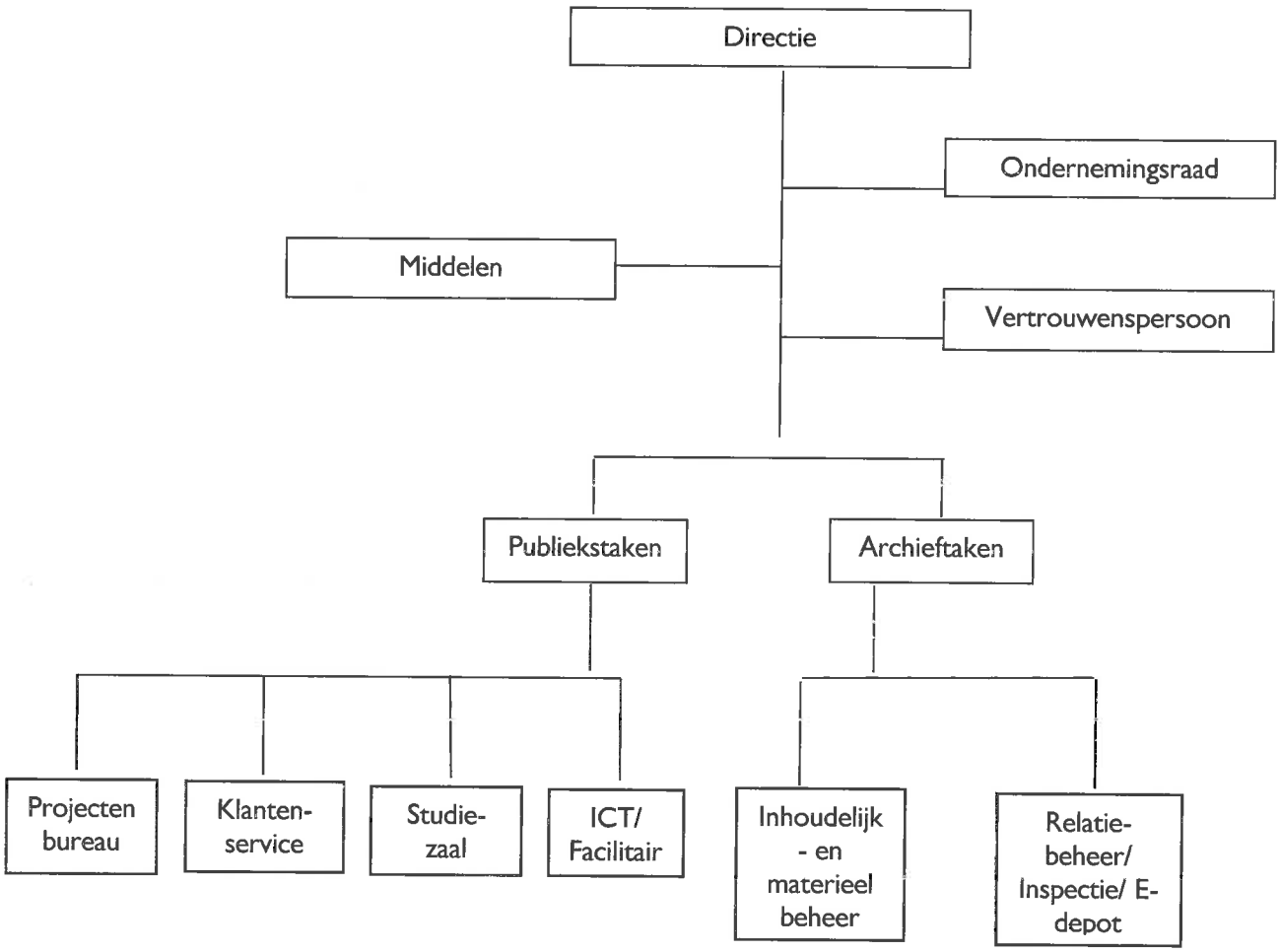
Het cluster *ICT/ Facilitair* ondersteunt de werkprocessen van alle clusters, die gebruik maken van diverse geautomatiseerde systemen en het cluster verzorgt daarnaast het technisch gebouwenbeheer.

Het *Projectenbureau* is verantwoordelijk voor de productontwikkeling, zoals het uitwerken van historische thema's en projecten. Daarnaast draagt het zorg voor optimalisering van diverse werkprocessen.

Het cluster *Inhoudelijk-en materieel beheer* zorgt voor het toegankelijk maken van informatie via inventarissen, indexen en databases. Daarnaast voor de materiële verzorging van de collectie, voor conservering en restauratie van de analoge archieven. Het cluster *Relatiebeheer/ Inspectie/ E-depot* voert inspecties uit en draagt zorg voor het bewerken van informatiedragers, zodanig dat deze opgeslagen kunnen worden en de originele staat bewaard blijft. Het cluster is de schakel tussen het BHIC en de archiefvormers (gemeenten, overheidsinstellingen) die de informatiedragers aanleveren en richt zich op de ontwikkeling en implementatie van het E-depot.

Het cluster *Middelen* ondersteunt de werkprocessen van alle clusters op het gebied van organisatie, huisvesting, financiën en personeel.

Het organigram van het Brabants Historisch Informatie Centrum geeft het volgende beeld:

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Het wordt steeds belangrijker als organisatie om maatschappelijk verantwoord te ondernemen. ISO26000 is een internationale richtlijn die maatschappelijk verantwoord ondernemen beschrijft vanuit zeven basisprincipes. Het BHIC onderschrijft de richtlijn en voert deze naar eer en geweten uit.

II.5 Verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin het Brabants Historisch Informatie Centrum een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Van een financieel belang is sprake bij het ter beschikking stellen van een bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat, onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Een bestuurlijk belang is aanwezig bij zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Het Brabants Historisch Informatie Centrum heeft één verbonden partij, te weten de Vereniging Van Eigenaren Zuid-Ooster. In deze vereniging zijn behalve het Brabants Historisch Informatie Centrum, de gemeente Grave en woningbouwcorporatie Mooiland Maasland vertegenwoordigd. Deze vereniging is opgericht in verband met het gezamenlijk huisvesten in het kantoorpand aan de Arnoud van Gelderweg in Grave.

Vereniging Van Eigenaren Zuid-Ooster Grave	
Vestigingsplaats	Grave, Arnoud van Gelderweg 69-73.
Bijdrage aan doelstelling	Huisvesting ten behoeve van het behouden, bewerken en benutten van de archiefbescheiden van de deelnemende gemeenten en waterschappen.
Openbaar belang	Beheer en onderhoud van het kantoorpand voor de gezamenlijke eigenaren.
Het belang van het BHIC	Ten tijde van de begrotingsopstelling: het BHIC participeert voor 11%, Gemeente Grave voor 39% en Mooiland Maasland voor 50%.
Omvang van het eigen vermogen	Er is geen eigen vermogen en dit zal er aan het einde van de begrotingsperiode naar verwachting ook niet zijn.
Omvang van het vreemd vermogen	Er is geen vreemd vermogen en dit zal er aan het einde van de begrotingsperiode naar verwachting ook niet zijn.
Financieel resultaat	Het jaarlijkse resultaat in de begrotingsperiode bedraagt € 0. Het aandeel van het BHIC in een positief of negatief resultaat bedraagt 11% en wordt jaarlijks afgerekend. Na toerekening van ieders aandeel sluit de jaarlijkse exploitatie zonder saldo.

II.6 Organisatiegegevens

Statutaire naam : Brabants Historisch Informatie Centrum
Vestigingsplaats: : 's-Hertogenbosch
Rechtsvorm : Openbaar Lichaam, volgens de Wet gemeenschappelijke Regelingen
Locaties: : 's-Hertogenbosch, Grave

Doelstellingen
Het behouden, bewerken en benutten van de archiefbescheiden opgenomen in de rijksarchiefbewaarplaats in de Provincie Noord-Brabant en de archiefbewaarplaatsen van de deelnemende gemeenten en waterschappen.

Samenstelling directie
De directie wordt gevoerd door de heer J.C. Kriek. De directeur valt onder de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). De totale bezoldiging ligt onder het van toepassing zijnde WNT-maximum.

Samenstelling Algemeen bestuur

Naam	Functie
De heer drs. P.L.B.A. van Geel	Voorzitter
De heer prof. dr. H.C. Bunt	Lid
Mevrouw A.M. Demmers-van der Geest	Lid
De heer R.J. van de Mortel	Lid
De heer mr. J.C.M. Pommer	Lid
Mevrouw drs. M.A.H. Moorman	Lid
De heer mr. V.E.C. Lokin	Lid
De heer ing. A.A.M.J. Walraven	Lid

De bestuursleden vallen onder de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). De bezoldiging van de bestuursleden ligt onder het van toepassing zijnde WNT-maximum.

II.7 Besluit Dagelijks bestuur

Het Dagelijks bestuur van de gemeenschappelijke regeling het Brabants Historisch Informatie Centrum besluit in zijn vergadering van 31 maart 2023:

1. de ontwerpbegroting 2024 voor zienswijze aan te bieden aan de deelnemers;
2. de ontwerpbegroting 2024 en de ontvangen zienswijzen aan te bieden aan het Algemeen bestuur ten behoeve van behandeling in zijn vergadering van juli 2023;
3. te verklaren dat de voorzieningen voor onderhoud en instandhouding van voldoende omvang zijn voor de bekostiging van het toekomstig onderhoud en instandhouding, op basis van een recent beheerplan.

drs. P.L.B.A. van Geel
Voorzitter

J.C. Kriek
Directeur

II.8 Besluit Algemeen bestuur

Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling het Brabants Historisch Informatie Centrum besluit:

1. gehoord hebbende de zienswijzen van de deelnemers, de begroting 2024 vast te stellen in zijn vergadering van 7 juli 2023;

2. het vaststellen van de begroting 2024, met een structureel saldo van € 0;

3. het vaststellen van de meerjarenbegroting 2025-2027, met structurele saldi van € 0.

drs. P.L.B.A. van Geel
Voorzitter

J.C. Kriek
Directeur

III Financiële begroting

III.1 Geprognosticeerde balans per 31 december 2023 - 2027

Bedragen x € 1.000

VASTE ACTIVA	31-12 2023	31-12 2024	31-12 2025	31-12 2026	31-12 2027
Materiële vaste activa					
Investeringen met een economisch nut	€ 1.870	€ 2.233	€ 2.593	€ 2.420	€ 2.225
VLOTTENDE ACTIVA					
Voorraden	€ 1	€ 1	€ 1	€ 1	€ 1
Uitzettingen looptijd < 1 jaar					
Vorderingen op openbare lichamen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Overige vorderingen	€ 10	€ 10	€ 10	€ 10	€ 10
	€ 10	€ 10	€ 10	€ 10	€ 10
Liquide middelen	€ 3.393	€ 2.916	€ 2.690	€ 2.737	€ 3.159
Overlopende activa	€ 200	€ 200	€ 200	€ 200	€ 200
Totaal vaste activa	€ 5.474	€ 5.360	€ 5.494	€ 5.368	€ 5.595

VASTE PASSIVA	31-12 2023	31-12 2024	31-12 2025	31-12 2026	31-12 2027
Eigen vermogen					
Algemene reserve	€ 418	€ 418	€ 418	€ 418	€ 418
Bestemmingsreserves	€ 979	€ 835	€ 784	€ 701	€ 701
Gerealiseerde resultaat	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	€ 1.397	€ 1.253	€ 1.202	€ 1.119	€ 1.119
Voorzieningen					
Onderhouds-en instandhoudingsvoorzieningen	€ 2.131	€ 2.465	€ 2.541	€ 2.952	€ 3.409
Vaste schulden looptijd > 1 jaar					
Binnenlandse banken	€ 1.100	€ 990	€ 880	€ 800	€ 720
VLOTTENDE PASSIVA					
Netto vlottende schulden looptijd < 1 jaar					
Overige schulden	€ 500	€ 500	€ 500	€ 250	€ 250
Overlopende passiva	€ 346	€ 152	€ 371	€ 247	€ 97
Totaal vaste passiva	€ 5.474	€ 5.360	€ 5.494	€ 5.368	€ 5.595

Voor een nadere toelichting op de balans wordt verwezen naar hoofdstuk III paragraaf 3 op pagina 20.

III.2 Exploitatiebegroting 2024

	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Baten			
Bijdrage Ministerie OCW	€ 3.074.437	€ 2.933.500	€ 3.124.800
Bijdrage Gemeenten en waterschappen	€ 1.917.000	€ 1.991.800	€ 2.230.400
Dienstverlening Provincie Noord-Brabant	€ 650.878	€ 670.900	€ 695.900
Overige bedrijfsopbrengsten	€ 327.122	€ 236.300	€ 299.100
Totaal baten	**€ 5.969.437**	**€ 5.832.500**	**€ 6.350.200**
Lasten			
Personeelskosten	€ 3.339.382	€ 3.417.800	€ 3.772.500
Huisvestingskosten	€ 1.342.956	€ 1.371.700	€ 1.404.100
Organisatiekosten	€ 247.298	€ 243.700	€ 268.300
Afschrijvingen	€ 265.991	€ 252.600	€ 252.600
Collectiebeheer	€ 401.306	€ 411.800	€ 507.300
Publieksbereik	€ 202.596	€ 266.200	€ 274.500
Financieringskosten	€ 37.967	€ 48.000	€ 14.900
Totaal lasten	**€ 5.837.496**	**€ 6.011.800**	**€ 6.494.200**
Totaal saldo van baten en lasten	**€ 131.941**	**€ -179.300**	**€ -144.000**
Mutaties reserves			
Toevoegingen reserves	€ -500.000	€ -100.000	€ -150.000
Onttrekkingen reserves	€ 406.498	€ 279.300	€ 294.000
Gerealiseerde resultaat	**€ 38.439**	**€ 0**	**€ 0**

Voor een nadere toelichting op de exploitatiebegroting wordt verwezen naar hoofdstuk III paragraaf 4 op pagina 28.

III.3 Toelichting Geprognosticeerde balans per 31 december 2023 - 2027

Materiële vaste activa
In de komende jaren wordt er naar verwachting met name geïnvesteerd in de jaren 2024 en 2025 in de aanpassing en verbouwing van het voormalig restauratieatelier en in een nieuwe website. Het voormalig restauratieatelier krijgt een andere bestemming en wordt (zelfstandige) kantoorruimte. Het is de bedoeling deze ruimte te verhuren aan een partij, er zijn al gesprekken gaande met Erfgoed Brabant, die de functie van De Citadel als erfgoedlocatie ondersteunt. De verbouwing zal naar verwachting ook bruikbare informatie opleveren voor de verduurzaming van het gehele complex, omdat dit bijgebouw in dezelfde periode als het hoofdgebouw is herbouwd.

De huidige website is gebouwd in 2014 en is in de tussenliggende jaren diverse malen geüpgraded. Na 10 jaar is het tijd geworden in een nieuwe website te investeren, om aan de gewijzigde vraag en omstandigheden te kunnen voldoen.

Voor de komende jaren worden de volgende **investeringen** geraamd:

	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Gebouwen	€ 0	€ 185.200	€ 185.200	€ 0	€ 0
Verbouwingen	€ 0	€ 99.600	€ 99.600	€ 0	€ 0
Bedrijfsinstallaties	€ 0	€ 226.000	€ 226.000	€ 0	€ 0
Inventarissen	€ 22.500	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000
Depotinrichting	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
ICT-Hardware	€ 15.000	€ 25.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 25.000
ICT-Software	€ 25.000	€ 65.000	€ 45.000	€ 20.000	€ 15.000
	€ 62.500	€ 615.800	€ 620.800	€ 85.000	€ 55.000

Het **verloop van de materiële vaste activa** in het begrotingsjaar is als volgt:

	Afschrijvings-percentage	Stand 31-12-2023	Investeringen in 2024	Afschrijving in 2024	Stand 31-12-2024
Grond	-	€ 94.000	€ 0	€ 0	€ 94.000
Gebouwen	2,5%	€ 1.110.600	€ 185.200	€ 50.900	€ 1.244.900
Verbouwingen	10%	€ 9.700	€ 99.600	€ 11.500	€ 97.800
Bedrijfsinstallaties	5%-6²/³%-10%	€ 28.600	€ 226.000	€ 19.500	€ 235.100
Inventarissen	10%/20%	€ 186.200	€ 15.000	€ 31.500	€ 169.700
Depotinrichting	4%/10%	€ 196.600	€ 0	€ 30.400	€ 166.200
ICT-Hardware	20%	€ 192.900	€ 25.000	€ 75.100	€ 142.800
ICT-Software	20%	€ 51.700	€ 65.000	€ 33.700	€ 83.000
	Totaal	€ 1.870.300	€ 615.800	€ 252.600	€ 2.233.500

Meerjarig ontwikkelt de **boekwaarde** zich als volgt:

	Stand 31-12-2023	Stand 31-12-2024	Stand 31-12-2025	Stand 31-12-2026	Stand 31-12-2027
Grond	€ 94.000	€ 94.000	€ 94.000	€ 94.000	€ 94.000
Gebouwen	€ 1.110.600	€ 1.244.900	€ 1.374.600	€ 1.319.100	€ 1.263.500
Verbouwingen	€ 9.700	€ 97.800	€ 175.800	€ 154.600	€ 133.500
Bedrijfsinstallaties	€ 28.600	€ 235.100	€ 428.800	€ 396.600	€ 364.400
Inventarissen	€ 186.200	€ 169.700	€ 156.400	€ 145.800	€ 133.600
Depotinrichting	€ 196.600	€ 166.200	€ 136.000	€ 105.800	€ 78.700
ICT-Hardware	€ 192.900	€ 142.800	€ 130.300	€ 118.300	€ 90.000
ICT-Software	€ 51.700	€ 83.000	€ 97.300	€ 86.100	€ 67.000
	€ 1.870.300	€ 2.233.500	€ 2.593.200	€ 2.420.300	€ 2.224.700

Uitzettingen looptijd < 1 jaar
Dit betreft de jaarlijks achteraf vastgestelde loon- en prijscompensatie over de rijksbijdrage van het voorgaande jaar.

Liquide middelen
Per 14 december 2013 is de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden van kracht. Voor decentrale overheden betekent dit dat zij verplicht zijn hun (tijdelijk) overtollige middelen in de schatkist aan te houden. Het drempelbedrag (het bedrag dat buiten de schatkist mag worden gehouden) bedraagt in 2024 € 1.000.000.

	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Kassen	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000	€ 2.000
Rekening-courant bank	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000	€ 10.000
Spaarrekeningen bank	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000
Schatkistbankieren	€ 3.181.000	€ 2.704.000	€ 2.478.000	€ 2.525.000	€ 2.947.000
	€ 3.393.000	€ 2.916.000	€ 2.690.000	€ 2.737.000	€ 3.159.000

De liquide middelen dalen aan het begin van de begrotingsperiode door begrote investeringen in 2024/2025. Aan het eind van de begrotingsperiode nemen deze weer toe, met name als gevolg van de toename van de voorziening voor onderhoud en instandhouding De Citadel.

Overlopende activa
De overlopende activa betreffen vooruitbetaalde bedragen voor meerjarige onderhoudscontracten voor ICT en vooruitbetaalde hostingskosten voor de website en databases.

Eigen vermogen
Onderstaande tabellen geven het verloop van de reserves in de periode 2023-2027 weer:

Algemene reserve	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Stand per 1 januari	€ 418.100	€ 418.100	€ 418.100	€ 418.100	€ 418.100
Bij: Toevoegingen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Af: Onttrekkingen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Stand per 31 december	€ 418.100	€ 418.100	€ 418.100	€ 418.100	€ 418.100

Algemene reserve in procenten van de (deelnemers)bijdragen	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
	8,8%	7,8%	7,7%	7,5%	7,5%

De algemene reserve is bedoeld voor de kleinere risico's in de bedrijfsvoering die in een boekjaar onverwacht de exploitatie in de min kunnen brengen. Bijvoorbeeld niet begrote tussentijdse aanpassingen in de cao, schadeclaims, bezuinigingen en wachtgeldverplichtingen. De mate van het vormen van een algemene reserve wordt in belangrijke mate beïnvloed door de statuten (artikel 22) van de gemeenschappelijke regeling. De regeling geeft aan dat de reserve niet meer dan 10% van de gezamenlijke bijdragen mag bedragen, tenzij door hen gezamenlijk een ander percentage wordt vastgesteld.

Bestemmings-reserves	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
De Citadel	€ 662.600	€ 610.100	€ 595.100	€ 580.100	€ 580.100
E-depot	€ 50.800	€ 22.300	€ 72.300	€ 47.300	€ 47.300
Genealogisch centrum	€ 114.500	€ 92.500	€ 70.500	€ 48.500	€ 48.500
Publieksfunctie	€ 150.900	€ 109.900	€ 45.700	€ 24.700	€ 24.700
Totaal	€ 978.800	€ 834.800	€ 783.600	€ 700.600	€ 700.600

Bestemmingsreserve De Citadel

De Citadel in Den Bosch is een voormalig fort dat werd gebouwd tussen 1637 en 1645. Tijdens de bouw werden de plannen steeds meer uitgebreid en het fort groeide uit tot een vijfhoekige schans met bastions en rondom een brede gracht. Later, eind 18e eeuw, kwam er een hoofdgebouw bij, dat de functie kreeg als militaire gevangenis en nog weer later als kazerne. Door de verbreding van de Zuid Willemsvaart werd er één bastion van de Citadel afgebroken. De Citadel is voor het laatst gerestaureerd tussen 1983 en 1985.

Het Rijksvastgoedbedrijf is eigenaar van het pand, maar heeft het onderhoud en de instandhouding van De Citadel per 1 januari 2019 overgedragen aan het BHIC. Het BHIC wordt geacht te handelen "als ware zij eigenaar". Het Rijk (Rijksvastgoedbedrijf/ Ministerie OCW) blijft nog wel voor bepaalde risico's aansprakelijk, zoals verborgen gebreken, natuurrampen, asbest, bodemverontreiniging en terrorisme. Het BHIC is aansprakelijk voor juridische en organisatorische risico's, schade voortkomend uit het gebruik, wateroverlast in de depots, legionella en brand. Daarnaast is het BHIC aansprakelijk voor financiële risico's, zoals renterisico, liquiditeitsrisico, financieringsrisico, faillissementsrisico, leegstand gedurende de overeenkomst en kosten bij vertrek. Samengevat zijn het calamiteiten en risico's die niet verzekerbaar zijn.

Indien aanwezig kan de reserve te zijner tijd een bijdrage leveren aan een "midlife-renovatie", welke na 75 jaar (2060) aannemelijk is. De bestemmingsreserve wordt daarnaast gebruikt om een start te maken met de verduurzaming van het gebouw. Gezien het bouwjaar en de monumentale status is dat een behoorlijke uitdaging.

Bestemmingsreserve De Citadel	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Stand per 1 januari	€ 662.600	€ 662.600	€ 610.100	€ 595.100	€ 580.100
Bij: Toevoegingen	€ 50.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Af: Onttrekkingen	€ -50.000	€ -52.500	€ -15.000	€ -15.000	€ 0
Stand per 31 december	€ 662.600	€ 610.100	€ 595.100	€ 580.100	€ 580.100

De begrote onttrekkingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bestemmingsreserve De Citadel	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Inspecties en monitoring	€ 5.000	€ 0	€ 0	€ 0
Energetische optimalisatie installaties	€ 25.000	€ 15.000	€ 15.000	€ 0
Herbestemming en Profilering Citadel	€ 7.500	€ 0	€ 0	€ 0
Klimaatverbetering Gebouwen	€ 15.000	€ 0	€ 0	€ 0
	€ 52.500	€ 15.000	€ 15.000	€ 0

Bestemmingsreserve E-depot

In de begroting 2024 zijn de bestemmingsreserve E-depot infrastructuur en de bestemmingsreserve E-depot uitvoering, samengevoegd.

Het rijk beschikt over een e-depot, dat nog maar voor beperkte tijd kan fungeren als e-depot voor de deelnemers. De RHC's moeten zelf voor een e-depotvoorziening zorgen. Om die reden was het BHIC al enige tijd geleden begonnen met een traject, om te komen tot een eigen e-depot voor de eigen partners in de gemeenschappelijke regeling.

Het BHIC heeft sinds 1 juli 2021 een eigen e-depotvoorziening. We krijgen steeds meer inzicht in de kosten, de financiering en de snelheid van invoering van het e-depot. De deelnemers van het BHIC zorgen vanaf 2024, via een groeimodel, voor de bekostiging van deze voorziening. De reserve wordt ingezet voor de bekostiging in de tussenliggende periode.

Bestemmingsreserve E-depot	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Stand per 1 januari	€ 111.700	€ 50.800	€ 22.300	€ 72.300	€ 47.300
Bij: Toevoegingen	€ 88.400	€ 150.000	€ 150.000	€ 25.000	€ 0
Af: Onttrekkingen	€ -149.300	€ -178.500	€ -100.000	€ -50.000	€ 0
Stand per 31 december	€ 50.800	€ 22.300	€ 72.300	€ 47.300	€ 47.300

De begrote onttrekkingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bestemmingsreserve E-depot	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Internet-en clouddiensten	€ 140.900	€ 100.000	€ 50.000	€ 0
Exploitatiekosten hard- en software	€ 15.400	€ 0	€ 0	€ 0
Inhuur derden	€ 22.200	€ 0	€ 0	€ 0
Afschrijvingen hard- en software	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	€ 178.500	€ 100.000	€ 50.000	€ 0

Bestemmingsreserve Genealogisch centrum van Noord-Brabant

In de notitie "(Ook) Ons Brabant Beleidsplan 2023-2026" worden de ambities voor de komende jaren geformuleerd. Voor het realiseren van de ambitie "Wij zijn het Genealogisch centrum van Brabant" is een bestemmingsreserve gevormd. Essentieel voor de genealogische zoekmachine is de stamboom-databank met persoonsgegevens van Brabanders. De origineie aktes zijn grotendeels gescand. Nu moeten de gegevens uit de aktes aan de betreffende scans worden gekoppeld.

Bestemmingsreserve Genealogisch centrum	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Stand per 1 januari	€ 164.500	€ 114.500	€ 92.500	€ 70.500	€ 48.500
Bij: Toevoegingen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Af: Onttrekkingen	€ -50.000	€ -22.000	€ -22.000	€ -22.000	€ 0
Stand per 31 december	€ 114.500	€ 92.500	€ 70.500	€ 48.500	€ 48.500

De begrote onttrekkingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bestemmingsreserve Genealogisch centrum	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Digitaliseringskosten	€ 22.000	€ 22.000	€ 22.000	€ 0
	€ 22.000	€ 22.000	€ 22.000	€ 0

Bestemmingsreserve Publieksfunctie

In de notitie "(Ook) Ons Brabant Beleidsplan 2023-2026" worden de ambities voor de komende jaren geformuleerd. Zo willen wij het foto- en filmgeheugen van Brabant worden, willen we Brabantse geschiedenis schrijven en willen we een breder publiek verwelkomen. Voor het realiseren van deze ambities met betrekking tot de publieksfunctie is een bestemmingsreserve gevormd.

Bestemmingsreserve Publieksfunctie	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Stand per 1 januari	€ 180.900	€ 150.900	€ 109.900	€ 45.700	€ 24.700
Bij: Toevoegingen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Af: Onttrekkingen	€ -30.000	€ -41.000	€ -64.200	€ -21.000	€ 0
Stand per 31 december	€ 150.900	€ 109.900	€ 45.700	€ 24.700	€ 24.700

De begrote onttrekkingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bestemmingsreserve Publieksfunctie	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Personele kosten/ inhuur derden	€ 21.000	€ 44.200	€ 21.000	€ 0
Internet-en clouddiensten	€ 20.000	€ 20.000	€ 0	€ 0
Publiciteit en Promotie	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	€ 41.000	€ 64.200	€ 21.000	€ 0

Voorzieningen
In onderstaande tabel is het verloop van de voorzieningen in de periode 2023-2027 weergegeven:

Voorzieningen	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
De Citadel	€ 2.034.000	€ 2.397.100	€ 2.479.400	€ 2.886.200	€ 3.364.900
Grave	€ 97.200	€ 67.700	€ 61.800	€ 65.400	€ 44.300
IKB-en vitaliteitsverlof	€ 297.900	€ 329.100	€ 360.300	€ 391.500	€ 422.700
Totaal	€ 2.429.100	€ 2.793.900	€ 2.901.500	€ 3.343.100	€ 3.831.900

Onderhouds-en instandhoudingsvoorziening De Citadel
De Citadel in Den Bosch wordt gehuurd van het Rijksvastgoedbedrijf. Per 1 januari 2019 is het eigenaarsonderhoud door het RVB overgedragen aan het BHIC. Het Rijk blijft eigenaar, maar het BHIC is verantwoordelijk voor het onderhoud en de instandhouding van De Citadel. Daartoe is een onderhouds-en instandhoudingsplan opgesteld met een looptijd van 30 jaar. In deze periode zijn de jaarlijkse toevoegingen aan de voorziening voldoende om de jaarlijks geplande onderhouds-en instandhoudingstaken uit te voeren.

Voorziening onderhoud en instandhouding De Citadel	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Stand per 1 januari	€ 2.385.600	€ 2.034.000	€ 2.397.100	€ 2.479.400	€ 2.886.200
Bij: jaarlijkse toevoeging	€ 804.500	€ 817.000	€ 817.000	€ 817.000	€ 817.000
Af: vrijval	€ -1.156.100	€ -453.900	€ -734.700	€ -410.200	€ -338.300
Stand per 31 december	€ 2.034.000	€ 2.397.100	€ 2.479.400	€ 2.886.200	€ 3.364.900

Onderhoudsvoorziening Grave
De locatie in Grave is eigendom van Brabants Historisch Informatie Centrum en het volledige onderhoud komt voor eigen rekening. Daartoe is een onderhouds-en instandhoudingsplan opgesteld met een looptijd van 15 jaar. In deze periode zijn de jaarlijkse toevoegingen aan de voorziening voldoende om de jaarlijks geplande onderhouds-en instandhoudingstaken uit te voeren.

Voorziening onderhoud en instandhouding Grave	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Stand per 1 januari	€ 124.200	€ 97.200	€ 67.700	€ 61.800	€ 65.400
Bij: toevoegingen	€ 3.300	€ 3.600	€ 3.600	€ 3.600	€ 3.600
Af: vrijval	€ -30.300	€ -33.100	€ -9.500	€ 0	€ -24.700
Stand per 31 december	€ 97.200	€ 67.700	€ 61.800	€ 65.400	€ 44.300

Voorziening IKB-en vitaliteitsverlof

In de CAO is opgenomen dat het gekochte IKB-verlof (individueel keuze budget) niet meer vervalt of verjaart, ongeacht in welk jaar dit gekocht is. Het extra verlof kan worden ingezet voor mantelzorg, sabbatical, tijdelijk korter werken al dan niet in aanloop naar pensionering. Verder is in de CAO een mogelijkheid opgenomen voor oudere medewerkers om vitaliteitsverlofuren te sparen. Voor het opnemen van verlof direct voor het ingaan van pensionering, gelden aanvullende fiscale regels.

Voorziening IKB- en vitaliteitsverlof	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Stand per 1 januari	€ 279.800	€ 297.900	€ 329.100	€ 360.300	€ 391.500
Bij: toevoegingen	€ 86.100	€ 138.000	€ 138.000	€ 138.000	€ 138.000
Af: vrijval	€ -68.000	€ -106.800	€ -106.800	€ -106.800	€ -106.800
Stand per 31 december	€ 297.900	€ 329.100	€ 360.300	€ 391.500	€ 422.700

Vaste schulden looptijd > 1 jaar

Er zijn twee leningen afgesloten bij de BNG. De eerste lening in 2005 tegen een rentepercentage van 3,95% (nr. 40.100581) en een twee lening in 2006 tegen een rentepercentage van 4,16% (nr. 40.101402). Beide leningen zijn niet vervroegd aflosbaar. Het verloop van de leningen is als volgt:

	Aflossings-wijze	Looptijd	Oorspronkelijk Bedrag	Aflossings-verplichting	Stand 31-12-2023
Lening BNG 2005	Lineair	20 jaar	€ 600.000	€ 30.000	€ 60.000
Lening BNG 2006	Lineair	30 jaar	€ 2.400.000	€ 80.000	€ 1.040.000
			€ 3.000.000	€ 110.000	€ 1.100.000

	Stand 31-12-2024	Stand 31-12-2025	Stand 31-12-2026	Stand 31-12-2027
Lening BNG 2005	€ 30.000	€ 0	€ 0	€ 0
Lening BNG 2006	€ 960.000	€ 880.000	€ 800.000	€ 720.000
Totaal	€ 990.000	€ 880.000	€ 800.000	€ 720.000

Netto vlottende schulden looptijd < 1 jaar

Deze post betreft het ultimo van het jaar te betalen bedrag aan crediteuren, loonbelasting, sociale lasten, pensioenpremies en omzetbelasting.

Overlopende passiva

Deze post betreft het ultimo van het jaar te betalen bedrag aan overige bedrijfskosten, zoals rentelasten, huisvestingskosten, personeelskosten en investeringen. Daarnaast betreft dit vooruit ontvangen bedragen voor verhuur van depotruimten.

III.4 Toelichting Exploitatiebegroting 2024

Bijdrage Ministerie OCW	Begroting 2023	Mutatie 2024	Prijsindex 2024	E-depot 2024	Begroting 2024
Bijdrage Min. OCW - lumpsum	€ 2.883.500	€ 90.200	€ 101.100	€ 0	€ 3.074.800
Bijdrage Min. OCW – kenniscomp.	€ 50.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 50.000
	€ 2.933.500	€ 90.200	€ 101.100	€ 0	€ 3.124.800

Bijdrage Ministerie OCW – lumpsum

Het verschil tussen het voorlopig en definitief indexeringspercentage voor loon-en prijsontwikkeling 2022, bedraagt 2,7%, oftewel € 90.200. De opgenomen loon-en prijsindexatie 2024 van 3,4% verhoogt de rijksbijdrage met € 101.100.

Bijdrage Ministerie OCW – kenniscomponent

Het Rijk heeft het voornemen per 1-1-2025 uit te treden. Het Rijk stelt een bijdrage tot en met 2026 beschikbaar als "Kenniscomponent", € 50.000 per jaar zonder indexering. In 2022 zijn de DTR-gelden (Digitale Taken Rijk) vervallen, groot € 160.000.

Bijdrage Gemeenten en waterschappen	Begroting 2023	Mutatie 2024	Prijsindex 2024	E-depot 2024	Begroting 2024
Bernheze	€ 114.300	€ 0	€ 7.000	€ 7.200	€ 128.500
Boekel	€ 37.200	€ 0	€ 2.300	€ 2.300	€ 41.800
Boxtel	€ 130.100	€ 0	€ 7.900	€ 8.200	€ 146.200
Haaren (rechtsopvolger) 3)	€ 13.500	€ -6.700	€ 0	€ 0	€ 6.800
Land van Cuijk	€ 354.200	€ 0	€ 21.600	€ 22.300	€ 398.100
Maashorst	€ 218.000	€ 0	€ 13.300	€ 13.700	€ 245.000
Meierijstad	€ 305.400	€ 0	€ 18.600	€ 19.200	€ 343.200
Oss	€ 345.300	€ 0	€ 21.100	€ 21.800	€ 388.200
St. Michielsgestel	€ 111.700	€ 0	€ 6.800	€ 7.000	€ 125.500
Vught	€ 119.400	€ 0	€ 7.300	€ 7.500	€ 134.200
Waterschap Aa en Maas	€ 121.100	€ 0	€ 7.400	€ 7.700	€ 136.200
Waterschap De Dommel	€ 121.600	€ 0	€ 7.400	€ 7.700	€ 136.700
	€ 1.991.800	€ -6.700	€ 120.700	€ 124.600	€ 2.230.400

3) Uittredingsbijdrage 2024: Biezenmortel € 1.300 en Haaren € 5.400.

De opgenomen loon-en prijsindexatie van 6,1% (3,4% voor 2024 + 2,7% correctie 2022) verhoogt de bijdrage met € 120.700. Een negatief effect van € 6.700 betreft de daling van de (toegerekende) uittredingsbijdrage van de gemeente Haaren. Daarnaast is er een toename van € 124.600 voor de bekostiging van de e-depotvoorziening, conform het groeimodel (€ 0,25 per inwoner in 2024).

Dienstverlening Provincie Noord-Brabant	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Jaarlijkse vergoeding volgens DVO	€ 650.878	€ 670.900	€ 695.900
Totaal dienstverlening Provincie Noord-Brabant	€ 650.878	€ 670.900	€ 695.900

Met de Provincie Noord-Brabant is een dienstverleningsovereenkomst (DVO) afgesloten. De opgenomen loon-en prijsindexatie van 3,7% verhoogt de bijdrage met € 25.000.

Overige bedrijfsopbrengsten	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Verhuur vastgoed en catering	€ 40.325	€ 10.700	€ 55.300
Verhuur depotruimte	€ 274.106	€ 211.600	€ 235.000
Dienstverlening	€ 5.393	€ 14.000	€ 8.800
Overige opbrengsten	€ 7.298	€ 0	€ 0
Totaal overige bedrijfsopbrengsten	€ 327.122	€ 236.300	€ 299.100

De overige bedrijfsopbrengsten bestaan uit de verhuur van ruimtes, verhuur van depotruimte en dienstverlening aan niet-deelnemers van het BHIC. De huuropbrengst van de depots is gebaseerd op de lopende contracten. Bij het realiseren van extra rijks-depotcapaciteit bij de RHC's en een extra fysiek depot in Emmen, is bepaald dat onze huuropbrengsten op basis van de fusieafspraak, noodzakelijk zijn voor een sluitende exploitatie. Er blijft natuurlijk wel een ondernemersrisico voor het kunnen vinden van huurders.

Personeelskosten	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Salarissen en toeslagen	€ 2.262.646	€ 2.365.400	€ 2.649.000
Pensioenpremies en sociale lasten	€ 663.530	€ 700.100	€ 738.400
Personeel niet in loondienst	€ 250.531	€ 252.400	€ 264.600
Andere personeelskosten	€ 162.675	€ 99.900	€ 120.500
Totaal personeelskosten	€ 3.339.382	€ 3.417.800	€ 3.772.500

Salarissen en toeslagen

De kosten stijgen flink door structurele CAO-verhogingen. Door gemaakte afspraken met terugwerkende kracht worden we geconfronteerd met extra lasten. Een hogere procentuele verhoging (4% i.p.v. 2% begroot) betekent € 42.000 extra kosten. Daarnaast een stijging van € 37.500 door een verhoging van alle salarisschalen met € 75. Voor 2024 is uitgegaan van een salarisverhoging van 3% per 1 januari 2024, kosten € 63.000. Dan is er een toename van € 52.200 in verband met de kosten van de e-depotvoorziening, conform het groeimodel. Tenslotte is er nog een verschuiving vanuit het dagelijks onderhoud van € 21.900 en de thuiswerkvergoeding, kosten € 5.000. Het effect van de hierboven genoemde stijgingen werkt ook weer door naar de daarvan afhankelijke salaristoeslagen, zoals het IKB (Individueel Keuze Budget), een bedrag van € 39.300. Voor een medewerker die met pensioen ging verviel de subsidie voor personele kosten van € 22.700.

De post salariskosten omvat behalve reguliere salariskosten ook andere brutosalarisbestanddelen, zoals vakantietoeslag, eindejaarsuitkering, levensloopbijdrage en toeslagen voor onregelmatige diensten en beschikbaarheid. Het BHIC heeft als expertise-organisatie relatief veel hooggeschoolden in dienst. Lager geschoold werk is voor een deel uitbesteed aan ingehuurde krachten in een detacheringsconstructie.

Personeelsformatie	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Personeel in loondienst	37,1	38,8	40,1
Personeel niet in loondienst	3,7	3,9	3,7
Totaal FTE	40,8	42,7	43,8

Op 31 december 2022 was er een openstaande vacature van 0,9 FTE. De begrote personeelsformatie E-depot stijgt in 2024 conform het groeimodel bekostiging e-depotvoorziening.

Pensioenpremies en sociale lasten

De stijging van de sociale lasten bedraagt € 38.300 en wordt veroorzaakt door hogere premies sociale verzekeringswetten. De pensioenpremies dalen licht door het vervallen van de VPL-premie.

Personeel niet in loondienst

De kosten voor personeel niet in loondienst stijgen met € 12.200 door prijsstijgingen. De kosten voor personeel niet in loondienst betreffen medewerkers die werkzaam zijn via een detacheringsconstructie voor de service scannen op verzoek (€ 79.700) en schoonmaakwerkzaamheden (€ 39.800). Daarnaast is een bedrag geraamd voor inhuur restauratiewerkzaamheden (€ 21.000), het inhuren van ICT-diensten (€ 42.100) en voor de inhuur van capaciteit en expertise in verband met het beheer, onderhoud en instandhouding van De Citadel (€ 71.700). Tenslotte is er een bedrag begroot voor het inhuren administratieve diensten (€ 7.200) en voor inspecties (€ 3.100).

Andere personeelskosten

De overige personeelskosten stijgen met € 20.600. Dit betreft kosten zoals de reiskosten woon-werkverkeer, scholingskosten, kosten arbodienst, kerstpakketten en kosten BHV. De stijging wordt naast prijsverhogingen, veroorzaakt door hogere reiskosten openbaar vervoer en het anders in de begroting opnemen van te verrekenen BTW.

Huisvestingskosten	**Werkelijk 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Huurkosten	€ 176.216	€ 192.800	€ 197.500
Belastingen en verzekeringen	€ 25.893	€ 32.500	€ 32.100
Toevoeging onderhoud en instandhouding	€ 857.205	€ 808.000	€ 820.600
Onderhoud en verduurzaming	€ 89.242	€ 87.800	€ 91.800
Energiekosten	€ 169.704	€ 229.000	€ 234.300
Andere huisvestingskosten	€ 24.696	€ 21.600	€ 27.800
Totaal huisvestingskosten	€ 1.342.956	€ 1.371.700	€ 1.404.100

Huurkosten

De Citadel in Den Bosch wordt gehuurd van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) en de huurovereenkomst is voor onbepaalde tijd. De huurprijs is gebaseerd op de financieringslasten en de boekwaarde van De Citadel. Dit bedrag wordt verhoogd met een opslag voor het Rijksvastgoedbedrijf voor eigenaarslasten.

Toevoeging onderhoud en instandhouding

Per 1 januari 2019 is het eigenaarsonderhoud door het RVB overgedragen naar het BHIC. Het Rijk blijft eigenaar, maar het BHIC is verantwoordelijk voor het onderhoud en de instandhouding van De Citadel. Daartoe is een onderhouds-en instandhoudingsplan opgesteld met een looptijd van 30 jaar. De berekende toevoeging aan de gevormde voorziening voor De Citadel bedraagt € 817.000. Voor de locatie Grave bedraagt de planningshorizon 15 jaar en de toevoeging € 3.600.

Onderhoud en verduurzaming

In deze begroting zijn kosten opgenomen om een start te maken met verduurzaming van De Citadel. De kosten hiervan worden vooralsnog gedekt uit een bestemmingsreserve. Voor 2024 is een bedrag begroot van € 52.500 voor onder meer inspecties, monitoring, optimalisering energetische installaties en klimaatverbetering. Het resterende bedrag betreft met name ons aandeel in de huisvestingskosten van de locatie Grave, waar we deelnemen in de Vve Zuid-Ooster (€ 27.900).

Energiekosten

De energiekosten voor De Citadel zijn begroot op € 195.600 en voor de locatie Grave € 38.700. De energiekosten zijn in de vorige begroting al extra verhoogd, gezien alle ontwikkelingen op de energiemarkt.

Andere huisvestingskosten

De overige huisvestingskosten stijgen met € 6.200, hetgeen naast prijsverhogingen wordt veroorzaakt door het anders in de begroting opnemen van te verrekenen BTW.

Organisatiekosten	**Werkelijk 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Kantoorkosten, telefonie en dataverbindingen	€ 44.438	€ 49.700	€ 54.200
Advies-, administratie- en accountantskosten	€ 50.857	€ 51.500	€ 53.700
Automatiseringskosten	€ 109.035	€ 105.000	€ 115.200
Algemene kosten	€ 32.224	€ 36.200	€ 35.700
Andere organisatiekosten	€ 10.744	€ 1.300	€ 9.500
Totaal organisatiekosten	€ 247.298	€ 243.700	€ 268.300

De organisatiekosten stijgen door prijsstijgingen. De automatiseringskosten nemen toe met € 10.200, dit betreft de kosten voor onderhoudscontracten van hardware, software, licentiekosten en automatiseringsbenodigdheden. De overige organisatiekosten stijgen met € 8.200, hetgeen wordt veroorzaakt door het anders in de begroting opnemen van te verrekenen BTW.

Afschrijvingen	**Werkelijk 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Gebouwen	€ 46.277	€ 46.300	€ 50.900
Installaties	€ 29.378	€ 7.100	€ 19.600
Verbouwingen	€ 1.578	€ 1.600	€ 11.500
Inventarissen	€ 19.482	€ 28.800	€ 31.500
Depotinrichtingen	€ 29.310	€ 29.200	€ 30.400
ICT hardware	€ 104.416	€ 104.800	€ 75.100
ICT software	€ 35.550	€ 34.800	€ 33.600
Totaal afschrijvingen	€ 265.991	€ 252.600	€ 252.600

De totale afschrijvingen blijven gelijk. De afschrijvingen van verbouwingen en de bedrijfsinstallaties nemen toe vanwege de geplande herbestemming van het voormalig restauratieatelier (€ 27.000). De afschrijving op hardware daalt met € 29.700, terwijl de overige afschrijvingen licht stijgen (€ 2.700). De afschrijvingen zijn berekend op basis van de gedane en de verwachte investeringen. Gebouwen worden afgeschreven in 40 jaar, depotinrichting in 25 jaar, installaties in 15 à 20 jaar en inventarissen in 5 à 10 jaar. ICT- investeringen worden afgeschreven in 5 jaar.

Collectiebeheer	**Werkelijk 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Transport archief en aankoop collecties	€ 3.297	€ 7.500	€ 7.900
Gebruiksgoederen en kosten depots	€ 13.635	€ 22.000	€ 23.700
Scannen door derden en digitaliseringskosten	€ 91.206	€ 130.000	€ 106.500
Internet-, cloud- en hostingsdiensten	€ 177.756	€ 196.500	€ 316.000
Inhuur derden en ontwikkeling	€ 115.412	€ 55.800	€ 53.200
Totaal kosten collectiebeheer	€ 401.306	€ 411.800	€ 507.300

Scannen door derden en digitaliseringskosten

Het scanningsbudget, nodig voor de verdergaande digitalisering van archieven en beeldmateriaal, is verlaagd met € 23.500.

Internet-, cloud- en hostingsdiensten collectiebeheer

Dit betreft de internet-, cloud- en hostingsdiensten van het beheren van onze collectie. Met name door de investering in een eigen e-depotvoorziening stijgen deze kosten. De internet-, cloud- en hostingsdiensten stijgen met € 119.500, met name als gevolg van de kosten van de e-depotvoorziening. Voor 2024 wordt een migratie voorzien van Preservica-CEP versie naar Preservica EPC. Daarnaast zijn er de kosten voor het ontsluiten van het E-depot. Ook de opslag- en storageomgeving is inmiddels uitgebreid.

Inhuur derden en ontwikkeling

De kosten van inhuur derden voor collectiebeheer dalen met € 2.600.

Publieksbereik	**Werkelijk 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Bibliotheek en studiezaal	€ 7.119	€ 15.600	€ 13.200
Internet-, cloud- en hostingsdiensten	€ 96.120	€ 109.900	€ 123.800
Inhuur derden en ontwikkeling	€ 60.381	€ 83.000	€ 88.300
Publiciteit en promotie	€ 38.976	€ 57.700	€ 49.200
Totaal kosten publieksbereik	€ 202.596	€ 266.200	€ 274.500

Internet-, cloud- en hostingsdiensten

Dit betreft de internet-, cloud- en hostingsdiensten van het toegankelijk maken en beschikbaar stellen van onze collectie. Het gaat dan met name om de kosten van onze website en satellietwebsites. Voor medewerkers van de archiefvormers (gemeenten, waterschappen, provincie) en voor het publiek zijn er portalen, waarbinnen men informatieobjecten kan zoeken, aanvragen en mogelijk downloaden. Bij het publieksbereik zien we de internet-, cloud- en hostingsdiensten stijgen met € 13.900, met name als gevolg van wijzigingen in de SLA-overeenkomsten.

Inhuur derden en ontwikkeling

Dit betreft de kosten van het inhuren van derden voor onderhoud en ontwikkeling van onze website en satellietwebsites. Verder zijn hier kosten opgenomen voor het realiseren van een breder publiek.

Publiciteit en promotie

Dit betreft de kosten van publiciteit en promotie van onze archiefcollectie en de collecties die verbonden zijn aan het Genealogisch centrum van Noord-Brabant en Brabant in Beelden. Het budget, ook bedoeld als rechtvaardiging van alle moeite die wordt gestoken in het ontwikkelen van historische, attractieve en toegankelijke inhoud, is verlaagd met € 8.500.

Financieringskosten	**Werkelijk 2022**	**Begroting 2023**	**Begroting 2024**
Rentelasten	€ 52.502	€ 48.000	€ 43.500
Rentebaten	€ -14.535	€ 0	€ -28.600
Totaal financieringskosten	€ 37.967	€ 48.000	€ 14.900

De rentelasten dalen met € 4.500 vanwege het lineaire aflossingsschema van beide leningen. De afname van de kosten, is met name te danken aan het begroten van een rentevergoeding van het Ministerie van Financiën. Over de middelen die volgens de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden bij het Rijk moeten worden aangehouden, wordt inmiddels een rentevergoeding uitgekeerd. Er wordt een bedrag van € 28.600 begroot voor rentebaten.

Er zijn twee leningen afgesloten bij de BNG. De rentelasten dalen vanwege het lineaire aflossingsschema van beide leningen.

Toevoegingen reserves	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Bestemmingsreserve De Citadel	€ 125.000	€ 50.000	€ 0
Bestemmingsreserve E-depot	€ 125.000	€ 50.000	€ 150.000
Bestemmingsreserve Genealogisch centrum NB	€ 75.000	€ 0	€ 0
Bestemmingsreserve Publieksfunctie	€ 175.000	€ 0	€ 0
Totaal	€ 500.000	€ 100.000	€ 150.000

In het begrotingsjaar is er alleen nog een toevoeging aan de bestemmingsreserve E-depot. Door het groeimodel van de bekostiging, zijn de kosten van de e-depotvoorziening tot en met 2026 hoger dan de bijdragen. De meerkosten van de e-depotvoorziening worden in deze periode gedekt door het inzetten van bestemmingsreserve. Hiervoor is het nodig ook te doteren aan de bestemmingsreserve.

Onttrekkingen reserves	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Bestemmingsreserve De Citadel	€ -41.172	€ -50.000	€ -52.500
Bestemmingsreserve E-depot	€ -194.637	€ -149.300	€ -178.500
Bestemmingsreserve Genealogisch centrum NB	€ -59.168	€ -50.000	€ -22.000
Bestemmingsreserve Publieksfunctie	€ -111.521	€ -30.000	€ -41.000
Totaal	€ -406.498	€ -279.300	€ -294.000

<u>De Citadel</u>
De begrote onttrekking betreft inspectie en monitoring, optimalisatie van installaties, kosten in verband met de herbestemming van het voormalig restauratieatelier en voor klimaatverbetering van de gebouwen.

<u>E-depot</u>
De begrote onttrekking betreft voor een groot deel de exploitatiekosten van de e-depotvoorziening, waaronder internet-, cloud- en hostingsdiensten van het beheer en ontsluiten van collecties. De extra kosten van de e-depotvoorziening worden tot en met 2026 gedekt door het inzetten van de bestemmingsreserve.

<u>Genealogisch centrum van NB</u>
De begrote onttrekking betreft digitaliseringskosten van het scannen van genealogische aktes.

<u>Publieksfunctie</u>
De begrote onttrekking betreft personeelskosten en kosten van internet-, cloud- en hostingsdiensten, in verband met het toegankelijk maken van collecties.

III.5 Meerjarenbegroting 2025-2027

		Prijspeil Begroting 2024		
	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten				
Bijdrage Ministerie OCW	€ 3.124.800	€ 3.124.800	€ 3.124.800	€ 3.074.800
Bijdrage Gemeenten en waterschappen	€ 2.230.400	€ 2.323.200	€ 2.422.900	€ 2.522.600
Dienstverlening Provincie Noord-Brabant	€ 695.900	€ 695.900	€ 695.900	€ 695.900
Overige bedrijfsopbrengsten	€ 299.100	€ 299.100	€ 299.100	€ 299.100
Totaal baten	**€ 6.350.200**	**€ 6.443.000**	**€ 6.542.700**	**€ 6.592.400**
Lasten				
Personeelskosten	€ 3.772.500	€ 3.772.500	€ 3.851.400	€ 3.851.400
Huisvestingskosten	€ 1.404.100	€ 1.404.100	€ 1.404.100	€ 1.404.100
Organisatiekosten	€ 268.300	€ 268.300	€ 268.300	€ 268.300
Afschrijvingen	€ 252.600	€ 252.600	€ 252.600	€ 252.600
Collectiebeheer	€ 507.300	€ 507.300	€ 559.900	€ 526.600
Publieksbereik	€ 274.500	€ 274.500	€ 274.500	€ 274.500
Financieringskosten	€ 14.900	€ 14.900	€ 14.900	€ 14.900
Totaal lasten	€ 6.494.200	€ 6.494.200	€ 6.625.700	€ 6.592.400
Totaal saldo van baten en lasten	**€ -144.000**	**€ -51.200**	**€ -83.000**	**€ 0**
Mutaties reserves				
Toevoegingen reserves	€ -150.000	€ -150.000	€ -25.000	€ 0
Onttrekkingen reserves	€ 294.000	€ 201.200	€ 108.000	€ 0
Gerealiseerde resultaat	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 0**

III.6 Toelichting Meerjarenbegroting 2025-2027

Algemeen

De meerjarenbegroting is opgesteld in de lijn van de begroting 2024. Er is geen indexering toegepast, dus de meerjarenbegroting is op basis van prijspeil 2024. Normaal wijkt de meerjarenbegroting dan ook niet wezenlijk af. In deze meerjarenbegroting is dat echter anders, omdat er afspraken zijn gemaakt over de bekostiging van de e-depotvoorziening van het BHIC en de actualisering van de inwoneraantallen per 1-1-2025.

		Prijspeil Begroting 2024		
Bijdrage Ministerie OCW	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
Bijdrage Min. OCW - lumpsum	€ 3.074.800	€ 3.074.800	€ 3.074.800	€ 3.074.800
Bijdrage Min. OCW - kenniscomp.	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 0
	€ 3.124.800	€ 3.124.800	€ 3.124.800	€ 3.074.800

Bijdrage Ministerie OCW – kenniscomponent

Het Rijk heeft het voornemen per 2025 uit te treden. Het Rijk stelt een bijdrage tot en met 2026 beschikbaar als "Kenniscomponent", € 50.000 per jaar zonder indexering. In 2022 zijn de DTR-gelden (Digitale Taken Rijk) vervallen, groot € 160.000.

Bijdrage Gemeenten en waterschappen	**Begroting 2024**	**Begroting 2025**	**Begroting 2026**	**Begroting 2027**
Bernheze	€ 128.500	€ 140.500	€ 146.300	€ 152.100
Boekel	€ 41.800	€ 48.600	€ 50.500	€ 52.400
Boxtel	€ 146.200	€ 147.000	€ 153.600	€ 160.100
Haaren (rechtsopvolger) 3)	€ 6.800	€ 0	€ 0	€ 0
Land van Cuijk	€ 398.100	€ 398.200	€ 416.000	€ 433.900
Maashorst	€ 245.000	€ 256.600	€ 267.600	€ 278.500
Meierijstad	€ 343.200	€ 364.600	€ 379.900	€ 395.300
Oss	€ 388.200	€ 411.200	€ 428.700	€ 446.100
St. Michielsgestel	€ 125.500	€ 131.200	€ 136.800	€ 142.400
Vught	€ 134.200	€ 139.800	€ 145.800	€ 151.800
Waterschap Aa en Maas	€ 136.200	€ 142.700	€ 148.800	€ 155.000
Waterschap De Dommel	€ 136.700	€ 142.800	€ 148.900	€ 155.000
	€ 2.230.400	€ 2.323.200	€ 2.422.900	€ 2.522.600

E-depotvoorziening

In 2022 zijn er afspraken gemaakt over de bekostiging van de e-depotvoorziening van het BHIC. Middels een groeimodel (4 jaren) wordt een bijdrage ter beschikking gesteld, beginnend met € 0,25 per inwoner in 2024. Vervolgens gaat dit bedrag naar € 0,45 in 2025, € 0,65 in 2026 en € 0,85 per inwoner in 2027. Vanaf 2028 wordt de bijdrage toegevoegd aan de reguliere bijdrage en volgt vanaf dan jaarlijkse indexering. De kosten van de e-depotvoorziening zijn tot en met 2026 hoger dan de bijdragen. De meerkosten van de e-depotvoorziening zullen gedekt worden uit de bestemmingsreserve e-depot. Indien nodig zal het resterende deel gedekt worden uit een deel van de algemene reserve (deel boven 5%) en herijking van de overige bestemmingsreserves.

Deelnemer REGIO	Stijging 2025	Stijging 2026	Stijging 2027
Bernheze	€ 5.700	€ 5.800	€ 5.800
Boekel	€ 1.800	€ 1.900	€ 1.900
Boxtel	€ 6.600	€ 6.600	€ 6.500
Land van Cuijk	€ 17.900	€ 17.800	€ 17.900
Maashorst	€ 11.000	€ 11.000	€ 10.900
Meierijstad	€ 15.400	€ 15.300	€ 15.400
Oss	€ 17.400	€ 17.500	€ 17.400
St. Michielsgestel	€ 5.600	€ 5.600	€ 5.600
Vught	€ 6.000	€ 6.000	€ 6.000
Waterschap Aa en Maas	€ 6.100	€ 6.100	€ 6.200
Waterschap De Dommel	€ 6.100	€ 6.100	€ 6.100
	€ 99.600	€ 99.700	€ 99.700

Actualisering inwoneraantallen

De bijdragen van de regiopartners werden t/m 2023 steeds gebaseerd op de inwoneraantallen van 20 jaar geleden, zoals opgenomen in de Regeling Brabants Historisch Centrum. In de bestuursvergadering van 31 maart 2023, gehoord hebben de portefeuillehouders, is besloten vanaf 1-1-2025 uit te gaan van nieuwe inwoneraantallen. Indien gerekend wordt met de meest recente inwoneraantallen per 1-1-2023, geeft dit een verschuiving van de bijdragen tussen de deelnemers.

Deelnemer REGIO	Bijdrage o.b.v. oude inwoner-aantallen Begroting 2025	Bijdrage o.b.v. nieuwe inwoner-aantallen Begroting 2025	Verschil 2025
Bernheze	€ 134.200	€ 140.500	€ 6.300
Boekel	€ 43.600	€ 48.600	€ 5.000
Boxtel	€ 152.800	€ 147.000	€ -5.800
Land van Cuijk	€ 416.000	€ 398.100	€ -17.900
Maashorst	€ 256.000	€ 256.600	€ 600
Meierijstad	€ 358.600	€ 364.600	€ 6.000
Oss	€ 405.600	€ 411.200	€ 5.600
St. Michielsgestel	€ 131.100	€ 131.200	€ 100
Vught	€ 140.200	€ 139.800	€ -400
Waterschap Aa en Maas	€ 142.300	€ 142.700	€ 400
Waterschap De Dommel	€ 142.800	€ 142.800	€ 0
	€ 2.323.200	€ 2.323.200	€ 0

Dienstverlening Provincie Noord-Brabant	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Jaarlijkse vergoeding volgens DVO	€ 695.900	€ 695.900	€ 695.900	€ 695.900
Totaal dienstverlening Provincie NB	€ 695.900	€ 695.900	€ 695.900	€ 695.900

Personeelskosten
De kosten in de meerjarenbegroting zijn berekend in de lijn van de begroting 2024, met uitzondering van de stijging die veroorzaakt wordt door de ontwikkeling van de e-depotvoorziening van het BHIC (in 2024 en in 2026). De ontwikkeling van de personeelsformatie is als volgt:

Personeelsformatie	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Personeel in loondienst	38,8	40,1	40,1	41,1	41,1
Personeel niet in loondienst	3,9	3,7	3,7	3,7	3,7
Totaal FTE	42,7	43,8	43,8	44,8	44,8

Huisvestingskosten
De kosten in de meerjarenbegroting zijn berekend in de lijn van de begroting 2024.

Organisatiekosten
De kosten in de meerjarenbegroting zijn berekend in de lijn van de begroting 2024.

Afschrijvingen
De kosten in de meerjarenbegroting zijn berekend in de lijn van de begroting 2024.

Collectiebeheer
De kosten in de meerjarenbegroting zijn berekend in de lijn van de begroting 2024, met uitzondering van de stijging die veroorzaakt wordt door de ontwikkeling van de e-depotvoorziening van het BHIC. De kosten van collectiebeheer zijn in 2027 lager door het vervallen van een bijdrage van het Rijk (Kenniscomponent).

Publieksbereik
De kosten in de meerjarenbegroting zijn berekend in de lijn van de begroting 2024.

Financieringskosten
De kosten in de meerjarenbegroting zijn berekend in de lijn van de begroting 2024.

Toevoegingen reserves	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Bestemmingsreserve De Citadel	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Bestemmingsreserve E-depot	€ 150.000	€ 150.000	€ 25.000	€ 0
Bestemmingsreserve Genealogisch centrum NB	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Bestemmingsreserve Publieksfunctie	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal	€ 150.000	€ 150.000	€ 25.000	€ 0

Onttrekkingen reserves	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Bestemmingsreserve De Citadel	€ -52.500	€ -15.000	€ -15.000	€ 0
Bestemmingsreserve E-depot	€ -178.500	€ -100.000	€ -50.000	€ 0
Bestemmingsreserve Genealogisch centrum NB	€ -22.000	€ -22.000	€ -22.000	€ 0
Bestemmingsreserve Publieksfunctie	€ -41.000	€ -64.200	€ -21.000	€ 0
Totaal	€ -294.000	€ -201.200	€ -108.000	€ 0

III.7 Overzicht structureel begrotingssaldo

Conform het advies en volgens het Gemeenschappelijk financieel toezichtkader-GTK 2022 Gemeenschappelijke regelingen, ziet het structureel begrotingssaldo er als volgt uit:

(bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
Saldo van baten en lasten	€ -144	€ -51	€ -83	€ 0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	€ 144	€ 51	€ 83	€ 0
Begrotingssaldo	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Structureel begrotingssaldo	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

In het begrotingsjaar 2027 is er sprake van een incidentele bate en een incidentele last, die per saldo € 0 bedraagt. Het betreft hier een bijdrage van het Ministerie OCW (Kenniscomponent), die per 2027 vervalt (daling baten met € 50.000). De kosten van collectiebeheer zijn in 2027 lager door het vervallen van een deel van het digitaliseringsbudget voor hetzelfde bedrag (daling lasten met € 50.000).

Kadernota BHIC 2024

Inleiding
Het BHIC is per 1 januari 2005 ontstaan uit een fusie van het Rijksarchief in Noord-Brabant en de Streekarchieven Brabant-Noordoost en Langs Aa & Dommel. De huidige deelnemers in de Regeling Brabants Historisch Centrum zijn: De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Bernheze, Boekel, Boxtel, Land van Cuijk, Maashorst, Meierijstad, Oss, Sint-Michielgestel en Vught en de algemene en dagelijkse besturen van de waterschappen Aa en Maas en De Dommel.

In financieel opzicht vormt het BHIC voor de deelnemende partijen een weinig verrassend dossier. Normaliter is er alleen sprake van indexering van de bijdragen voor loon-en prijsontwikkeling. Als gevolg van de kredietcrisis werd de bijdrage in de periode 2009-2014 niet verhoogd, pas vanaf 2015 werd de bijdrage weer geïndexeerd. In de periode daarna volgde nog een bezuiniging en werd de bijdragen in 2017 structureel met 9% gekort.

In 2022 heeft het bestuur een besluit genomen over de bekostiging van de e-depotvoorziening, nodig voor het uitvoeren van deze nieuwe wettelijke taak. Na consultatie van de portefeuillehouders en het ontvangen van positieve zienswijzen van alle deelnemers, zijn hierover afspraken gemaakt. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de onderdelen Budgetontwikkeling 2024 en Meerjarenraming 2025-2027.

Bestuursvorm
De beoordeling en sturing van de door het BHIC te bereiken effecten is in eerste instantie een taak van het bestuur van het BHIC. De bestuurlijke inrichting van het BHIC is echter volledig afwijkend van wat gangbaar is bij gemeenschappelijke regelingen. Het algemeen bestuur – waarvan een deel tevens als dagelijks bestuur fungeert – bestaat vanaf 2016 uit acht leden: vier ‘rijksleden’ benoemd door de minister en vier ‘regionale’ leden die worden aangewezen door de gemeenten en de waterschappen.
De samenstelling van het bestuur van het BHIC is als volgt:

Naam	Functie
De heer drs. P.L.B.A. van Geel	Voorzitter
De heer prof. dr. H.C. Bunt	Lid
Mevrouw A.M. Demmers-van der Geest	Lid
De heer R.J. van de Mortel	Lid
De heer mr. J.C.M. Pommer	Lid
Mevrouw drs. M.A.H. Moorman	Lid
De heer mr. V.E.C. Lokin	Lid
Vacature	Lid

Het bestuur is autonoom maar dient uiteraard wel gevoed te worden met de denkbeelden en gevoelens van alle deelnemende partijen. Daartoe is er een portefeuillehoudersoverleg in het leven geroepen. Met deze constructie is de directe financiële invloed van de deelnemende gemeenten en waterschappen beperkt, doch is het wel mogelijk om met behoud van effectiviteit op afstand te toetsen en te sturen.
De provincie Noord-Brabant is op haar eigen verzoek geen deelnemer van de gemeenschappelijke regeling van het BHIC, maar heeft met het BHIC een dienstverleningsovereenkomst afgesloten.

Het Rijk (de Minister van OCW) heeft te kennen gegeven uit te willen treden per 1-1-2025. De analoge rijksarchieven blijven fysiek bij het BHIC en ook het beheer ervan. Daarvoor wordt een specifieke uitkering verstrekt, op grond van een delegatieopdracht van de Minister aan de GR. De specifieke uitkering is gelijk aan de huidige bekostiging van de analoge rijksarchieven. De uitkering zal jaarlijks worden geïndexeerd. Het Rijk heeft dit inmiddels gegarandeerd en aangegeven dat het uittreden geen negatieve budgettaire consequenties zal hebben voor de zittende partners. Dit betekent ook dat per 1-1-2025 de samenstelling van het bestuur zal wijzigen en de gemeenschappelijke regeling zal wijzigen.

Doelstelling
Het BHIC heeft een wettelijke taak en een maatschappelijke opgave. De wettelijke taak bestaat uit het goed, geordend en toegankelijk beheren van de archieven die aan het BHIC zijn overgedragen. Dit alles conform de Archiefwet en de daaruit voortvloeiende richtlijnen. De maatschappelijke opgave is de verbreiding van de kennis van de Brabantse geschiedenis. Deze doelstelling wordt gestuurd door de operationele missie: meer publiek, meer divers publiek, meer tevreden publiek.

Missie en strategische doelstellingen
In het nieuwe beleidsplan "(Ook) Ons Brabant" voor de periode 2023-2026, worden de ambities voor de komende jaren geformuleerd en wordt voortgegaan op de ingezette weg. Bij de positionering van het BHIC tonen zich de twee gezichten: enerzijds is het BHIC een archief dat de wettelijke taken uitvoert, anderzijds een publieksinstelling die inhoud geeft aan de maatschappelijke opgave. Binnen de archieffunctie bewaart en beheert het BHIC 'op goede, geordende en toegankelijke wijze' zo'n 40 strekkende kilometer papieren archief, alsook een groeiend aantal terabyte aan digitale bestanden. Binnen de publieksfunctie bewerkt, verrijkt, redigeert en presenteert het BHIC de historische informatie en beleving op dusdanige wijze dat een zo groot mogelijk, een zo divers mogelijk en zo tevreden mogelijk publiek wordt bereikt. Het BHIC heeft de volgende ambities:

- Wij zijn het Genealogisch Centrum van Brabant
- Wij zijn het foto- en filmgeheugen van Brabant
- Wij schrijven Brabantse Geschiedenis
- Wij verwelkomen een breder publiek
- Wij beschikken over een eigen digitaal, duurzaam depot

Werkplan 2024
Bij de uitvoering van de wettelijke taak zal in 2024 – naast de reguliere activiteiten – veel aandacht uitgaan naar de verdere ontwikkeling van het e-depot. Dit digitale duurzame depot is geschikt voor twee soorten archieven: voor documenten die in oorsprong digitaal zijn aangemaakt (born digital) en voor documenten die later zijn gedigitaliseerd. Voor de born-digital documenten geldt dat de deelnemers op kleine schaal hun materiaal al overbrengen naar het e-depot. Het gaat hier om videotulen of projectdossiers. Naar verwachting zullen de deelnemers op middellange termijn in staat zijn om hun afgesloten documentmanagementsysteem goed, geordend en toegankelijk over te brengen naar het e-depot.
Voor gedigitaliseerde bestanden ligt dat anders, zoals bijvoorbeeld bouwvergunningen, bodemdossiers, milieuvergunningen, e.d. Een groot aantal deelnemers heeft dit soort archieven gescand en toegankelijk gemaakt. Inmiddels zijn deze vergunningen ook in het e-depot geplaatst. Voor een aantal gemeenten gaat het om een daadwerkelijke vervanging van de papieren exemplaren, bij de overige gemeenten gaat het om kopieën.

Bij het realiseren van de maatschappelijke opgave zijn er - naast de reguliere activiteiten - drie majeure projecten gepland die allemaal een voortzetting zijn van projecten die eerder zijn gestart. Ze hebben geen uitzetting van de begroting tot gevolg.

- Voor de historisch onderzoekers zullen er steeds meer scans op internet beschikbaar komen. Het gaat hier om digitale kopieën van originele aktes van Burgerlijke Stand, Bevolkingsregisters, maar ook notariële akten, gevangenisregisters e.d. Het BHIC groeit verder uit tot hét genealogisch centrum van Brabant.
- Een andere belangrijke invulling van de maatschappelijke opgave is het ontsluiten en toegankelijk maken van beeldmateriaal. In ons koude depot worden foto's en films onder de juiste omstandigheden bewaard. Het is nu van belang, dit deel van de Brabantse geschiedenis te ontsluiten voor het brede publiek. De verwachting is dat veel particulieren, organisaties en instellingen zich zullen melden met beeldmateriaal.
- Voor het schrijven van Brabantse geschiedenis brengen we aan de hand van inmiddels ruim 10.000 verhalen Brabant in beeld. Veelal verhalen van ooggetuigen die hun unieke ervaringen optekenen en zo een aanvulling zijn op de institutionele archieven, zoals met Protest in Brabant. Daarmee willen we de meerstemmigheid en diversiteit van onze archieven bevorderen. We kiezen daarin steeds vaker voor communities. Op die manier worden we meer facilitator dan schrijver. Zo schrijven we samen Brabantse geschiedenis. Eerder werden o.a. websites gelanceerd over het autobezit in Brabant, het rijke roomse leven in Brabant, het Brabantse dorpsleven, de Brabantse gesneuvelden en de Brabantse industrie. Ook in 2024 zal deze reeks worden voortgezet. Ook werden de afgelopen periode de oorlogsdagboeken van De Quay gepresenteerd. Daarmee willen we ook aansluiten op de verhaallijnen van de provincie: Bevochten Brabant, Religieus Brabant, Innovatief Brabant en Bestuurlijk Brabant.
- Voor het verwelkomen van een breder publiek wordt het terrein van De Citadel meer ingezet. Naast de andere verhalen willen we onze digitale dienstverlening en vindbaarheid optimaliseren.

Budgetontwikkeling 2024

Bekostiging e-depotvoorziening

Middels een groeimodel (4 jaren) wordt een bijdrage ter beschikking gesteld, beginnend met € 0,25 per inwoner in 2024. Vervolgens gaat dit bedrag naar € 0,45 in 2025, € 0,65 in 2026 en € 0,85 per inwoner in 2027. Vanaf 2028 wordt de bijdrage toegevoegd aan de reguliere bijdrage en volgt vanaf dan jaarlijkse indexering. De kosten van de e-depotvoorziening zijn tot en met 2026 hoger dan de bijdragen. De meerkosten van de e-depotvoorziening zullen gedekt worden uit een transitievergoeding e-depot van het Rijk en de inzet van de bestemmingsreserve e-depot. Indien nodig zal het resterende deel gedekt worden uit een deel van de algemene reserve (deel boven 5%) en herijking van de overige bestemmingsreserves.

Indexering voor loon-en prijsontwikkeling

Bij het opstellen van de begroting wordt steeds uitgegaan van een voorlopig indexeringspercentage voor loon-en prijsontwikkeling. Dit voorlopig percentage wordt in de komende begroting (2024) gecorrigeerd aan de hand van het vastgestelde indexeringspercentage van het lopende jaar (2022). Deze systematiek werkt goed en is herkenbaar, omdat aansluiting wordt gezocht met het indexeringssysteem van gemeenten. Voor deze kadernota is dat de septembercirculaire gemeentefonds 2022. In deze circulaire worden gemeenten gefaciliteerd bij het omgaan met loon- en prijsontwikkelingen. Daartoe is een tabel van het CPB opgenomen. De tabel bevat een aantal loon- en prijsindicatoren die het CPB onderscheidt voor de overheidssector. De cijfers zijn ontleend aan de meest recente publicaties van het CPB.

Tabel 4.2.2 Prijsindexen CPB* MEV 2023 en CEP 2022***

mutaties per jaar in %	2022	2023	2024	2025	2026	2027**
Prijs bruto binnenlands product (pbbp)	3,4	4,9	2,5	2,5	2,2	2,2
Prijs nationale bestedingen (pnb)	3,8	4,9	2,5	2,5	2,1	2,1
Nationale consumentenprijsindex (cpi)	5,2	2,6	2,4	2,5	2,0	2,0
Loonvoet sector overheid	4,3	3,3	4,2	4,1	3,9	3,9
Prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers	4,8	2,8	3,9	3,8	3,6	3,6
Prijs overheidsconsumptie, netto materieel (imoc)	4,1	5,9	2,4	2,4	1,9	1,9

* toelichting/ verduidelijking bij de kerngegevens is te vinden op: https://www.cpb.nl/artikel/toelichting-bij-kerngegevenstabel

** 2023 is op basis van de MEV 2023, 2022 en 2024 - 2026 is op basis van de CEP 2022

*** cijfers 2026 zijn doorgetrokken naar 2027

Dit betekent voor de begroting 2024 een indexeringspercentage van 6,1%.

Recapitulatie berekening indexpercentage Gemeenten en Waterschappen 2024	
op basis van september circulaire gemeentenfonds 2022	
Berekening indexpercentage 2024	3,4%
Correctie index 2022 te verwerken bij begroting 2024	2,7%
	6,1%

Berekening indexpercentage 2024 (zie septembercirculaire gemeentefonds 2022)

Gemiddelde vóór weging 2024	Weging o.b.v. Begroting 2024	Gemiddelde ná weging	Begroting 2023
4,2%	*0,57*	2,4%	€ 3.417.800
2,4%	*0,43*	1,0%	€ 2.594.000
	1,00	**3,4%**	€ 6.011.800

Correctie berekening indexpercentage 2022 (zie septembercirculaire gemeenten 2022)

Gemiddelde vóór weging 2022	Weging o.b.v. Begroting 2022	Gemiddelde ná weging	Begroting 2022
4,3%	*0,57*	2,4%	€ 3.196.100
4,1%	*0,43*	1,8%	€ 2.449.300
	1,00	**4,2%**	€ 5.645.400
Voorlopige index in begroting 2022		1,5%	
Correctie index 2022 te verwerken bij begroting 2024		**2,7%**	

Voor de loonontwikkeling houden we rekening met de percentages die genoemd worden bij “Loonvoet sector overheid”. Voor de prijsontwikkeling hanteren we de percentages die bij “Prijs overheidsconsumptie, netto materieel (imoc)” genoemd worden. Vervolgens wordt de laatst vastgestelde begroting (2023) aangehouden voor de verhouding “Loonontwikkeling – Prijsontwikkeling”. Nooit eerder was de correctie zo hoog, wat te wijten is aan de stijgende loonkosten en prijzen de afgelopen periode.

Gezien de onzekere en onvoorspelbare situatie (zie hierna over de energieprijzen) maken we op dit moment een voorbehoud met betrekking tot de indexering voor loon-en prijsontwikkeling. Bij het opstellen van de ontwerpbegroting 2024 zal hier (hopelijk) meer over te zeggen zijn. Hoe dan ook hechten we eraan zo dicht mogelijk bij afspraken te blijven die voor gemeenten zelf gelden.

Stijging loonkosten

In de nieuwe CAO (Provinciale sector) zijn er meerdere loonsverhogingen afgesproken, die maar deels gedekt worden door de indexpercentages opgenomen in de vastgestelde begrotingen van 2022 en 2023. Behalve een verhoging van het schaalbedrag met € 75,-, zijn er structurele loonsverhogingen afgesproken van 3% per 1 juli 2022 en 4% per 1 januari 2023. De indexeringen in begrotingen van 2022 en 2023 bedroegen 1,5% en 2%, op het moment van opstelling van deze begrotingen realistische percentages. De indexcijfers van het CPB (zie hierboven) voor deze jaren zijn ruim tweemaal zo hoog.

Stijging energiekosten

Maar vooral maken wij ons zorgen over de energiekosten. Een belangrijk aspect bij het uitvoeren van onze wettelijke taak is het in goede staat houden van de overgedragen fysieke archieven. In de Archiefwet en daaruit voortvloeiende Archiefregeling zijn eisen vastgelegd over het klimaat in de archiefdepots. Dit betreft dan onder meer constante waarden voor temperatuur (tussen 16 en 20 graden) en luchtvochtigheid (tussen 45% en 55%). De klimaatinstallaties worden voor een belangrijk deel elektrisch aangestuurd. De energiekosten worden centraal ingekocht door het Rijksvastgoedbedrijf. Dit contract heeft variabele tarieven. In september van dit jaar zijn er richtprijzen voor 2023 afgegeven door het Rijksvastgoedbedrijf. De groothandelsprijs voor gas wordt 3,7 keer zo hoog als in 2021 en elektra 6,2 keer zo hoog als in 2021. Het Rijk is gevraagd om (gedeeltelijke) compensatie van de gestegen energiekosten, echter geen enkele toezegging is tot op heden gedaan.

Verduurzaming

Het BHIC is gehuisvest in een monumentaal pand, dat eigendom is van het Rijk. Verduurzaming van het gebouw is niet eenvoudig, enerzijds vanwege de monumentale status en anderzijds vanwege het feit dat wij huurder zijn. Dat wil niet zeggen, dat wij hieraan geen aandacht besteden. Integendeel, waar mogelijk doen wij aanpassingen en maken wij gebruik van de kennis en expertise van bijvoorbeeld het Rijk en Monumentenwacht Noord-Brabant.

Dit jaar hebben we een onderzoek gedaan naar mogelijke verduurzamingsmaatregelen door een EPA-U (Energie Prestatie Advies Utiliteitsgebouwen) op te laten stellen. De doelstelling hiervan is te onderzoeken of we ons gebouw met een verbeterd installatieconcept zo optimaal mogelijk kunnen verduurzamen en ons energieverbruik verder kunnen reduceren. Er zijn 6 aanbevelingen gedaan en globaal doorgerekend. De volgende stap is deze uit te werken, waarbij we ons bij de prioritering richten op hetgeen snel te realiseren is. Bij de verduurzamingsmaatregelen zijn genoemd: bijstellen stooklijnen, LED-verlichting, ventilatie, infiltratie, HR++glas en warmtepomp.

Bijdrage deelnemers 2024

De bijdragen 2024 zijn (nog steeds) gebaseerd op de inwoneraantallen zoals opgenomen in de Regeling Brabants Historisch Centrum. De bijdrage per inwoner bedraagt in 2024 € 4,46. De bewonersaantallen zijn nog nooit geactualiseerd, omdat de regeling daarin niet voorziet.

De compensabele BTW, opgenomen in de jaarlijkse bijdragen, zal door de deelnemers worden teruggevorderd en niet door het BHIC worden geïnd.

	Begroting	2024				
Deelnemer REGIO	**2023**	**Mutaties**	**Index 6,1%**	**E-depot € 0,25**	**Bijdrage 2024**	**BCF 2024**
Bernheze	€ 114.300		€ 7.000	€ 7.200	€ 128.500	€ 5.700
Boekel	€ 37.200		€ 2.300	€ 2.300	€ 41.800	€ 1.800
Boxtel	€ 130.100		€ 7.900	€ 8.200	€ 146.200	€ 6.400
Haaren*	€ 13.500	€ 6.700-	€ 400		€ 7.200	
Land van Cuijk	€ 354.200		€ 21.600	€ 22.300	€ 398.100	€ 17.600
Maashorst	€ 218.000		€ 13.300	€ 13.700	€ 245.000	€ 10.800
Meierijstad	€ 305.400		€ 18.600	€ 19.200	€ 343.200	€ 15.100
Oss	€ 345.300		€ 21.100	€ 21.800	€ 388.200	€ 17.100
St. Michielsgestel	€ 111.700		€ 6.800	€ 7.000	€ 125.500	€ 5.500
Vught	€ 119.400		€ 7.300	€ 7.500	€ 134.200	€ 5.900
WS Aa en Maas	€ 121.100		€ 7.400	€ 7.700	€ 136.200	€ -
WS De Dommel	€ 121.600		€ 7.400	€ 7.700	€ 136.700	€ -
	€ 1.991.800	€ 6.700-	€ 121.100	€ 124.600	€ 2.230.800	€ 85.900

* Uittredingsbijdrage Biezenmortel en Haaren

		2024			
Deelnemer RIJK	**2023**	**Mutaties**	**Index 3,4%**	**E-depot**	**Bijdrage 2024**
Min. van OC&W-lumpsum	€ 2.883.500	€ 71.300	€ 100.500	€ 0	€ 3.055.300
Min. van OC&W-kenniscomponent**	€ 50.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 50.000
	€ 2.933.500	€ 71.300	€ 100.500	€ 0	€ 3.105.300

** Tijdelijke bijdrage i.v.m. uittreding Rijk

De index over de bijdrage van het Rijk is voor de begroting 2024 zonder correctie van 2022, omdat het Rijk dit al in het jaar 2022 corrigeert.

Overige bijdragen 2024
Met de provincie Noord-Brabant is een (nieuwe) dienstverleningsovereenkomst afgesloten per 1 januari 2022 voor een periode van 10 jaar (6 jaar vast en 2 verlengingsopties van 2 jaar).

Afschrijvingsbeleid 2024
Het afschrijvingsbeleid van de voorgaande jaren wordt voortgezet.

Exploitatie 2022
Bij de exploitatie over 2022 worden we al geconfronteerd met extra lasten, met name door de gestegen energiekosten en loonkosten. Getracht wordt in het 4e kwartaal de kosten te beperken, zodat de exploitatierekening over 2022 niet met een negatief resultaat wordt afgesloten. De conceptjaarrekening 2022 zal in februari 2023 beschikbaar zijn.

Vermogenspositie 2022
De algemene reserve bedraagt eind 2022 naar verwachting € 418.000. Dit is 8,5% van de deelnemersbijdragen en zit daarmee onder het maximaal toegestane percentage van 10%. Op basis van de richtprijzen voor energie 2023, afgegeven door het Rijksvastgoedbedrijf, moet rekening gehouden worden met het mogelijk moeten inzetten van (een deel) van de algemene reserve in 2023.

Onderhoud en instandhouding De Citadel
De Citadel in Den Bosch wordt gehuurd van het Rijksvastgoedbedrijf. Per 1 januari 2019 is er een nieuwe huurovereenkomst afgesloten met een looptijd van 3 jaar. Na afloop van deze periode loopt de overeenkomst voor onbepaalde tijd door. Per 1 januari 2019 is het eigenaarsonderhoud door het RVB overgedragen aan het BHIC. Het Rijk blijft eigenaar, maar het BHIC is verantwoordelijk voor het onderhoud en de instandhouding van De Citadel.

Na een proefperiode is er een evaluatie uitgevoerd en ligt er een voorgenomen besluit het één en ander definitief te maken. Naar verwachting treedt per 1 januari 2024 het nieuwe huisvestingsstelsel in werking. Instellingen zullen in dit nieuwe stelsel niet meer de mogelijkheid hebben dienstverlening af te nemen van het RVB. De jaren 2022 en 2023 gelden als overgangsjaren. Deze periode wordt benut om het nieuwe stelsel vorm te geven en om instellingen de mogelijkheid te geven hun huisvestingsproces in te richten.
In het najaar van 2021 zijn OCW en RVB gestart met de vormgeving van het definitieve stelsel.

Meerjarenraming 2025-2027
De meerjarenbegroting zal worden opgesteld in de lijn van de begroting 2024. Uitgangspunt blijft dat binnen het beschikbare budget wordt gebleven en dat nieuw beleid budgetneutraal wordt gerealiseerd, tenzij dit een nieuwe wettelijke taak is. Voor de meerjarenbegroting zijn op dit moment 2 aspecten van belang:
- jaarlijks wordt de bijdrage verhoogd vanwege de bekostiging van de e-depotvoorziening;
- actualisering van de inwoneraantallen, vermoedelijk per 1-1-2025, bij uittreding van het Rijk.

<u>Verhoging vanwege de bekostiging van de e-depotvoorziening</u>
Volgens het afgesproken groeimodel stijgt de bijdrage in de jaren 2025 t/m 2027 jaarlijks met € 0,20 per inwoner. Vanaf 2028 wordt de bijdrage toegevoegd aan de reguliere bijdrage en loopt vanaf dan mee in de jaarlijkse indexering.

Actualisering van de inwoneraantallen per 1-1-2025

De bijdragen zijn gebaseerd op de inwoneraantallen, zoals opgenomen in de Regeling Brabants Historisch Centrum uit 2005. De bewonersaantallen zijn nooit geactualiseerd, omdat de regeling daarin niet voorziet. Door de uittreding van het Rijk zal de gemeenschappelijke regeling worden aangepast.

Voorgesteld zal worden om vanaf dan, vermoedelijk 1-1-2025, steeds van recente inwoneraantallen uit te gaan, zoals dat gebruikelijk is bij gemeenschappelijke regelingen.

Ter indicatie is een vergelijking gemaakt tussen de gehanteerde inwoneraantallen en de huidige in 2022.

Deelnemer REGIO	**Aantal inwoners volgens GR**	**Aantal inwoners in 2022**	**Mutatie**
Bernheze	28.857	31.715	2.858
Boekel	9.364	11.030	1.666
Boxtel	32.900	33.129	229
Land van Cuijk	89.321	90.707	1.386
Maashorst	54.814	58.362	3.548
Meierijstad	76.901	82.613	5.712
Oss	87.082	93.307	6.225
St. Michielsgestel	27.969	29.731	1.762
Vught	30.094	31.783	1.689
Nuland en Vinkel (uittreding Gem. Maasdonk)	6.792	0	-6.792
Haaren (uittreding Gem. Haaren)	7.231	0	-7.231
Waterschap Aa en Maas	30.627	31.377	750
Waterschap De Dommel	30.643	31.393	750
	512.595	525.147	12.552

Bij de waterschappen is er bij de oprichting van het BHIC gerekend met hectare en vervolgens is er een fictief aantal inwoners bepaald. De mutatie bij de waterschappen is gebaseerd op de gemiddelde groei van alle gemeenten tezamen.

De overstap naar het actuele inwoneraantal zelf, zal voor de exploitatie van het BHIC geen financiële consequenties hebben. De totale bijdrage blijft bij de overstap/ wijziging van de gemeenschappelijke regeling hetzelfde en zal worden omgeslagen over de nieuwe inwoneraantallen. Onderling zullen er tussen de deelnemers wel verschillen ontstaan, omdat de ene gemeente harder is gegroeid dan de andere. In het laatste PH-overleg is afgesproken, dat een rekenmodel zal worden opgesteld. Hierin zullen dan de onderlinge verschillen zichtbaar worden gemaakt en een voorstel tot harmonisatie/ verevening worden gedaan. Dit voorstel zal worden besproken in het overleg van 31 maart 2023.

Kadernota 2024 – zienswijzen deelnemers en reactie BHIC

In onderstaand overzicht zijn de ingediende zienswijzen/opmerkingen op de concept Kadernota 2024 weergegeven per deelnemer, met in de laatste kolom de reactie van het BHIC op de gemaakte opmerkingen. Samenvattend kan gesteld worden dat er geen negatieve zienswijzen zijn afgegeven.

Deelnemer	***Zienswijze***	***Gemaakte opmerkingen***	***Reactie BHIC***
Gemeente Bernheze	Positief, zie opmerkingen	- Ondersteuning voor verzoek aan het Rijk voor (gedeeltelijke) compensatie gestegen energiekosten.	- Hiertoe is actie ondernomen richting OCW door de RHC's. Hier zijn vanuit het Rijk nog geen toezeggingen over gedaan.
Gemeente Boekel	Positief	--	- N.v.t.
Gemeente Boxtel	Positief, zie opmerkingen	- Aandacht wordt gevraagd voor de wijze waarop de gemeente inhoudelijk op de E-depotvoorziening kan aansluiten. - Ondersteuning voor verzoek aan het Rijk voor (gedeeltelijke) compensatie gestegen energiekosten. - Verzoek om aan te geven hoe het BHIC de verplichtingen volgend uit de nieuwe Wet GR gaat vormgeven en dit gaat delen met de gemeenteraden.	- Hierop wordt actie ondernomen door de betreffende afdeling. Iedere deelnemer wordt actief benaderd. Dit traject loopt al. Inmiddels is met uw medewerkers een bijeenkomst geweest, waarin is toegelicht hoe uw gemeente inhoudelijk kan aansluiten. De medewerkers weten bij vragen hoe en met wie er contact opgenomen kan worden. - Hiertoe is actie ondernomen richting OCW door de RHC's. Hier zijn vanuit het Rijk nog geen toezeggingen over gedaan. - Rob de Greef, de jurist die OCW en ons adviseert, is gevraagd een basisregeling te schrijven die uitgaat van de nieuwe Wet Gemeenschappelijke Regelingen. Dat geeft elk RHC de mogelijkheid om deze nog aan te vullen met specifieke details. Helaas is Rob de Greef al lange tijd uitgeschakeld, vandaar dat is uitgeweken naar een andere jurist, die in samenspraak met Rob de Greef op korte termijn komt tot een concepttekst.

Vervolg gemeente Boxtel			Het opstellen van een gewijzigde GR en de gevolgen van de nieuwe Wet Gemeenschappelijke Regelingen komen samen. De wijzigingen van de nieuwe Wet Gemeenschappelijke Regelingen moeten uiterlijk 1 juli 2024 zijn doorgevoerd. De gewijzigde GR als gevolg van de uittreding van het Rijk kent een ingangsdatum van 1 januari 2025. Iets later dan door de nieuwe WGR is voorgeschreven, maar het Ministerie van BZK heeft al aangegeven dat geen probleem te vinden. - Op dit moment coördineert gemeente Meierijstad de wijzigingen van de nieuwe Wet GR voor betreffende GR's in de regio. Waarschijnlijk zal de wijziging van de GR van het BHIC separaat worden behandeld en aangeboden, omdat het Rijk nu nog deelnemer is, maar dus uittreedt per 1-1-2025.
Gemeente Land van Cuijk	Positief	--	- N.v.t.
Gemeente Maashorst	Positief	--	- N.v.t.
Gemeente Meierijstad	Positief	--	- N.v.t.
Gemeente Oss	Positief, zie opmerkingen	- Ondersteuning voor het werkplan 2024 dat gebaseerd is op een geactualiseerd beleidsplan "(Ook) Ons Brabant". - Aandacht wordt gevraagd voor de wijze waarop de gemeente inhoudelijk op de E-depotvoorziening kan aansluiten.	- N.v.t. - Hierop wordt actie ondernomen door de betreffende afdeling. Iedere deelnemer wordt actief benaderd. Dit traject loopt al. Inmiddels is met uw medewerkers een bijeenkomst geweest, waarin is toegelicht hoe uw gemeente inhoudelijk kan aansluiten. De medewerkers weten bij vragen hoe en met wie er contact opgenomen kan worden.

Vervolg gemeente Oss		- In het portefeuillehoudersoverleg op 31 maart 2023 worden we middels een rekenmodel geïnformeerd over de herberekening van de bijdrage per gemeente op basis van geactualiseerde inwoneraantallen per 2025. - Ondersteuning voor verzoek aan het Rijk voor (gedeeltelijke) compensatie gestegen energiekosten.	- Het rekenmodel is geagendeerd op 31 maart 2023. - Hiertoe is actie ondernomen richting OCW door de RHC's. Hier zijn vanuit het Rijk nog geen toezeggingen over gedaan.
Gemeente Sint-Michielsgestel	Positief, zie opmerkingen	- Ondersteuning voor het vernieuwde beleidsplan en bijbehorende werkplan. - Aandacht wordt gevraagd voor de wijze waarop de gemeente inhoudelijk op de E-depotvoorziening kan aansluiten. - Ondersteuning voor verzoek aan Rijk voor (gedeeltelijke) compensatie gestegen energiekosten. - Oproep aan het BHIC om in de eigen bedrijfsvoering te zoeken naar mogelijkheden kostenstijgingen op te vangen dan wel te reduceren, zodat deze niet automatisch wordt vertaald in een stijging van de inwonerbijdrage. Graag tussentijdse terugkoppeling hierover via het college aan de gemeenteraad.	- N.v.t. - Hierop wordt actie ondernomen door de betreffende afdeling. Iedere deelnemer wordt actief benaderd. Dit traject loopt al. Inmiddels is met uw medewerkers een bijeenkomst geweest, waarin is toegelicht hoe uw gemeente inhoudelijk kan aansluiten. De medewerkers weten bij vragen hoe en met wie er contact opgenomen kan worden. - Hiertoe is actie ondernomen richting OCW door de RHC's. Hier zijn vanuit het Rijk nog geen toezeggingen over gedaan. - Het is niet de bedoeling om de meer dan normale kostenstijgingen, veroorzaakt door de forse loon- en prijsstijgingen door te berekenen in een extra bijdrage. Het is de inzet in de begroting alle stijgingen op te vangen met de berekende indexering van de bijdrage. De inmiddels opgestelde ontwerpbegroting 2024 en de meerjarenbegroting 2025-2027 zijn structureel sluitend. De ontwikkeling van de energieprijzen blijft wel een onzekere factor.

Vervolg gemeente Sint-Michielsgestel			- In het reguliere overleg met bestuur en portefeuillehouders zullen ook de financiële bedrijfsresultaten worden gerapporteerd.
Gemeente Vught	Positief	--	- N.v.t.
Waterschap Aa en Maas	Zie opmerkingen	- Met belangstelling wordt uitgekeken naar de mogelijkheden van verduurzaming. En zijn er mogelijkheden om met het Rijksvastgoedbedrijf afspraken te maken over verduurzaming?	- Bij de overdracht van de onderhouds-en instandhoudingstaken per 1 januari 2019, is geen separaat budget beschikbaar gesteld voor verduurzaming. Onderdeel van de afspraken is, dat wijzigingen in wet- en regelgeving, voor rekening komen van het Ministerie van OCW. De afgelopen periode is het belang van het verduurzamen van (Rijks)gebouwen flink toegenomen. Naar verwachting treedt per 1 januari 2024 het nieuwe huisvestingsstelsel in werking. Dit zou ook 1 januari 2025 kunnen worden, zodat dit samenvalt met de inwerkingtreding van de nieuwe Archiefwet. De jaren tot dan gelden als overgangsjaren. Deze periode wordt benut om het nieuwe stelsel vorm te geven en om instellingen de mogelijkheid te geven hun huisvestingsproces in te richten. Bij het invullen hiervan zal het Ministerie van OCW, verantwoordelijk voor de huisvesting van de RHC's, aan zet zijn om het onderwerp "verduurzaming" van de Rijks-/RHC-panden vorm te geven. Tot die tijd zullen wij wel al zoveel mogelijk aan verduurzaming doen, echter het huidige budget voorziet daar niet in. Het Rijksvastgoedbedrijf lijkt in dit proces, dat ook de rijksmusea betreft, geen (actieve) rol te gaan spelen. Waar mogelijk gaan wij wel gebruik maken van de kennis en expertise van andere overheidsorganisaties en Monumentenwacht Noord-Brabant. - In het reguliere overleg met bestuur en portefeuillehouders zullen wij over relevante

Vervolg Waterschap Aa en Maas		- Verzoek om de kostenverdeling voor de waterschappen meer in evenwicht te brengen met de benodigde archiefruimte voor en dienstverlening aan de waterschappen, dit mede in relatie tot de maatschappelijke opgave.	ontwikkelingen op gebied van verduurzaming rapporteren. - De kostenverdeling onder de deelnemers is nu geregeld op basis van inwoneraantallen. Voor de waterschappen is dit aantal fictief vastgesteld. De keuze hiervoor is een fundamenteel onderdeel van de huidige GR en bekostigingsmethode van het BHIC. In het beleidsplan wordt de maatschappelijke opgave genoemd als taak naast de wettelijke archieftaken. Deze vraag raakt de taken en verantwoordelijkheden van het BHIC en is ook een fundamenteel onderdeel van de huidige GR en de invulling door het BHIC. Beide punten zijn onderwerpen om als deelnemers met elkaar over in gesprek te gaan, in het traject richting de te wijzigen GR per 1-1-2025. Daarom agenderen wij dit agendapunt voor het bestuurs-en portefeuilleoverleg van 3 november 2023.
Waterschap De Dommel	Zie opmerkingen	- Verzoek om de kostenverdeling voor de waterschappen meer in evenwicht te brengen met de wettelijke waterschapstaak en de daarbij behorende benodigde archiefruimte voor en dienstverlening aan de waterschappen.	- De kostenverdeling onder de deelnemers is nu geregeld op basis van inwoneraantallen. Voor de waterschappen is dit aantal fictief vastgesteld. De keuze hiervoor is een fundamenteel onderdeel van de huidige GR en bekostigingsmethode van het BHIC. In het beleidsplan wordt de maatschappelijke opgave genoemd als taak naast de wettelijke archieftaken. Deze vraag raakt de taken en verantwoordelijkheden van het BHIC en is ook een fundamenteel onderdeel van de huidige GR en de invulling door het BHIC. Beide punten zijn onderwerpen om als deelnemers met elkaar over in gesprek te gaan, in het traject richting de te wijzigen GR per 1-1-2025. Daarom agenderen wij dit agendapunt voor het bestuurs-en portefeuilleoverleg van 3 november 2023.

Vervolg Waterschap De Dommel		- Met belangstelling wordt uitgekeken naar de mogelijkheden van verduurzaming. - De gehanteerde indexeringen voor loon-en prijsontwikkeling blijken in de vastgestelde begrotingen 2022 en 2023 te laag. Dit leidt tot correcties in de jaren daarna. Hoe wordt hier in de toekomst mee omgegaan?	- In het reguliere overleg met bestuur en portefeuillehouders zullen wij over relevante ontwikkelingen op gebied van verduurzaming rapporteren. - Het uitgangspunt is aansluiting te houden bij het indexeringssysteem van gemeenten. Door de extreem hoge inflatiecijfers leidt dit voor 2024 en mogelijk ook voor 2025 tot hogere correcties dan voorgaande jaren. Wij gaan er nu van uit dat deze situatie van korte duur zal zijn en de jaarlijkse correcties in de toekomst weer beperkte verschillen opleveren. - Het is de inzet in de begroting alle stijgingen op te vangen met de berekende indexering van de bijdrage. De inmiddels opgestelde ontwerpbegroting 2024 en de meerjarenbegroting 2025-2027 zijn structureel sluitend. De ontwikkeling van de energieprijzen blijft wel een onzekere factor.

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	1112
Extern Zaak ID	0654291247
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2023
Agendapunt	4.F
Titel	Jaarstukken NBWB (Jaarrekening 2022 en Begroting 2024)
Organisatieonderdeel	Concernstaf
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Peter Ketelaars
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Adviesnota AB P&C NBWB
1. NBWB Aanbiedingsbrf Jaarrekening 2022
2. NBWB Jaaroverzicht - jaar 2022
3. NBWB 2022 Jaarrekening concept_def
4. NBWB 2023 Brf Kascie 2023 aan NBWB-Bestuur -getekend
5. NBWB Begroting 2024 concept
6. Uitgaande brief zienswijze verbonden partijen

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	25 mei 2023
Algemeen Bestuur	**16 juni 2023**

Voorgesteld besluit

De reactiebrief op de financiële jaarstukken van NBWB conform het ontwerp vast te stellen.

Besluit

Conform voorstel.

ADVIESNOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 16 JUNI 2023

VOORSTEL:

In te stemmen met bijgaande reactiebrief op de Jaarrekening 2022 en Conceptbegroting 2024 van NBWB.

PROBLEEMSTELLING

De Noord-Brabantse Waterschapsbond (NBWB) is een vereniging die zich ten doel stelt de belangenbehartiging van gemeenschappelijke aard van de waterschappen in de provincie Noord-Brabant. De NBWB telt 4 leden, te weten de waterschappen Aa en Maas, Brabantse Delta, De Dommel en Rivierenland. Zoals aangegeven in de aanbiedingsbrief (bijlage 1) worden in de ledenvergadering van 21 juni 2023 de financiële jaarstukken 2022 en de conceptbegroting 2024 van de NBWB vastgesteld. De leden wordt gevraagd om voorafgaand een schriftelijke reactie op de financiële jaarstukken in te dienen. Het Dagelijks Bestuur van waterschap Aa en Maas verleent de portefeuillehouder Financiën toestemming om namens het waterschap de financiële jaarstukken in de ledenvergadering van NBWB vast te stellen. Naast de aanbiedingsbrief ontvangt u bijgaand het jaaroverzicht 2022 (bijlage 2), de Jaarrekening 2022 (bijlage 3), het verslag van de kascommissie (bijlage 4) en de Conceptbegroting 2024 (bijlage 5).

<u>Jaarrekening 2022</u>

De jaarrekening 2022 sluit met een positief exploitatieresultaat van € 50.842. Het resultaat komt vooral doordat in 2022 vanwege Covid-19 geen voorlichting, communicatie en samenwerkingsprojecten zijn uitgevoerd. Ook was het niet nodig om de post onvoorzien aan te spreken. Door aanwending uit het Eigen Vermogen van het positieve exploitatieresultaat over 2020 is de werkelijk in rekening gebrachte contributie € 62.000 geweest, terwijl € 122.000 begroot was. Aan het bestuur wordt voorgesteld om het positieve exploitatieresultaat van 2022 te verrekenen met de te betalen contributiebijdrage voor 2024.

<u>Conceptbegroting 2024</u>

Het totaal van de conceptbegroting 2024 bedraagt € 122.000 en is daarmee

gelijk aan het totaal van de begroting 2023. De door Aa en Maas te betalen contributie voor 2024 wordt € 23.692.

BEOOGD EFFECT
Het afgeven van een schriftelijke reactie op de financiële jaarstukken van NBWB.

ARGUMENTEN
Om de volgende reden wordt gevraagd de reactiebrief (bijlage 6) op de financiële jaarstukken van NBWB conform het ontwerp vast te stellen:

1. *De conceptbegroting 2024 is realistisch*
   De inhoud en vertaling van de conceptbegroting 2024 zijn realistisch en er zijn voldoende middelen opgenomen om de diverse geplande activiteiten te kunnen uitvoeren. Tevens is rekening gehouden met de verrekening van het positieve exploitatieresultaat over 2022.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S
n.v.t.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK
Hierna worden de financiële gevolgen voor Aa en Maas aangegeven:
Jaarrekening 2022
De over 2022 betaalde contributie ad € 19.077 is lager dan de voor 2022 begrote contributie ad € 37.538. Het voordeel van € 18.461 is verantwoord in het exploitatieresultaat van de jaarrekening 2022 van het waterschap.
Conceptbegroting 2024
Bij het opstellen van de begroting voor 2024 van Aa en Maas wordt rekening gehouden met een voor 2024 aan NBWB te betalen contributiebijdrage van € 23.692.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP
Geen opmerkingen.

UITVOERING/VERVOLG
Na vaststelling van de reactiebrief door het Algemeen Bestuur wordt deze verstuurd naar NBWB. Vervolgens kan de ledenvergadering van NBWB op 21 juni 2023 de Jaarrekening 2022 en de Begroting 2024 definitief vaststellen.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

n.v.t.

BIJLAGEN

0. AB-besluit;
1. Aanbiedingsbrief;
2. Jaaroverzicht 2022 NBWB;
3. Jaarrekening 2022 NBWB;
4. Verslag kascommissie;
5. Conceptbegroting 2024 NBWB;
6. Concept reactiebrief.

VERSIEDATUM

14 maart 2023

AB-BESLUIT

ONDERWERP:
FINANCIËLE JAARSTUKKEN (JAARREKENING 2022 EN BEGROTING 2024) VAN NBWB.

AGENDAPUNT:

BESLUITNUMMER:

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;

gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 14 maart 2023;

gezien het advies van de commissie Algemene- en Financiële Zaken van 25 mei 2023;

B E S L U I T:

In te stemmen met bijgaande reactiebrief op de Jaarrekening 2022 en Conceptbegroting 2024 van NBWB.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 16 juni 2023,

de secretaris, de dijkgraaf,

Pieter Sennema Mario Jacobs

Noord-Brabantse Waterschapsbond

Aan het bestuur van:

Waterschap Brabantse Delta
Waterschap Aa en Maas
Waterschap De Dommel
Waterschap Rivierenland

Uw brief d.d./ Uw kenmerk	:	
Ons kenmerk	:	NBWB-FIN2022
Behandeld door	:	Ton Boer (adjunct-secretaris NBWB)
Telefoon	:	06-51199402
E-mail	:	tboer@dommel.nl, secretariaatnbwb@brabantsedelta.nl
Datum	:	9 februari 2023

Onderwerp: Behandeling financiële jaarstukken 2022 en de conceptbegroting 2024 van de NBWB

Geacht bestuur,

Hierbij bied ik u namens het bestuur van de Noord-Brabantse Waterschapsbond de volgende financiële jaarstukken aan:

- de Jaarrekening over het dienstjaar 2022 incl. toelichting op de staat van baten en lasten boekjaar 2022, de balans ultimo 2022 en de toelichting op de balans per 31 december 2022;
- het verslag Kascommissie over de jaarrekening 2022;
- de Begroting voor het dienstjaar 2024, de toelichting op de begroting 2024

Deze stukken zijn door het bestuur van de NBWB tijdens het overleg van 8 februari 2023 vastgesteld.

Ik verzoek u vriendelijk de financiële stukken over het jaar 2022 en de begroting 2024 in de vergaderingen van de DB's/AB's van uw waterschap te behandelen en uw reactie schriftelijk kenbaar te maken aan het secretariaat van de NBWB per mail aan secretariaatNBWB@brabantsedelta.nl .

Daarnaast verzoek ik u, evenals voorgaande jaren, één DB-lid per waterschap - niet zijnde een bestuurslid van de NBWB - te mandateren om de financiële stukken namens het waterschap in de ledenvergadering van de NBWB vast te stellen.

Indien mogelijk ontvangen wij uw schriftelijke reactie en de naam van het gemandateerd DB-lid graag **vóór 11 juni 2023 10.00u**, daar die dag de financiële stukken voor vaststelling aan de ledenvergadering van de NBWB worden aangeboden.

De ledenvergadering zal plaatvinden, op: **woensdag 21 juni 10.30-11.00uur, te Breda.**

Indien u vragen heeft of nadere informatie wenst kunt u contact opnemen met de heer T. Boer, tboer@dommel.nl of telefoonnummer 06-51199402.

Met vriendelijke groet,

A. Meuleman
secretaris-penningmeester NBWB

CONCEPT

NBWB Jaaroverzicht: 2022

Naast de financiële afronding van een boekjaar is het tevens prettig een korte samenvatting van het jaar middels woorden voor haar leden in beeld te brengen. In dit jaaroverzicht worden de belangrijkste onderdelen van 2022 overzichtelijk opgesomd.

Na de onwerkelijke corona-jaren werd het weer live vergaderen verwelkomd. Om vanwege meerdere redenen echter het aantal reisbewegingen te minimaliseren is ervoor gekozen de overleggen met het Bestuur en GS zoveel mogelijk aansluitend in te plannen.
Omdat bestuurders elkaar over vaak terugkomende onderwerpen regelmatig in diverse gremia treffen is besloten het aantal overleggen van NBWB-Bestuur als NBWB-GS na 8x in 2021 terug te brengen tot: 4x formeel en 2x informeel. In het NBWB-GS wordt o.a. ook het daarop volgende BBG overleg met elkaar doorgesproken.

Deze bestuurlijke overleggen worden voorbereid via ambtelijk overleggen:
- NBWB-Bestuur: ambtelijke afstemming in SDO (8x/jaar)
- NBWB-GS: ambtelijke afstemming in Regiegroep Water (8x/jaar)
- Hiernaast voor diverse thema's ook ambtelijk gremia

Naast deze overleggen zijn er jaarlijks:
- 4 DB overleg (minimaal 1x, soms 2x): focus op één groot onderwerp
- ALV: vaststelling jaarrekening afgelopen jaar en begroting komend jaar
- Overleggen met Brabant Water, ZLTO, BMF/ tbo's, over een samen te bepalen onderwerp of ter nadere kennismaking

In 2021 was er veel aandacht voor het ontwerpen van het nieuwe grondwaterconvenant. In 2022 werden o.a. hieruit voortkomende projecten gestart, zoals de waterschapsprojecten Beregening (trekker: Aa en Maas) en Kleine Onttrekkingen (trekker: De Dommel).
Afstemming van het grondwaterbeleid in het kader van het grondwaterconvenant en het eindrapport van de Adviescommissie Droogte (*'zonder water, geen later'*) verloopt voornamelijk via de Stuurgroep Droogte en niet via de NBWB, omdat Waterschap Riviereland geen deelnemer is aan het grondwaterconvenant.

Er zijn in 2022 geen gezamenlijke communicatie tools ontwikkeld en/of uitgaven gedaan.

2022 in vogelvlucht

In het **4-DB overleg** van 8 juni 2022 is met professoren Marleen van Rijswick en Frank Groothuijse van de Universiteit Utrecht gediscussieerd over de betekenis van het al dan niet halen van de **KRW-doelen**. Middels de door de NBWB gefinancierde samenwerkingsopdracht verrichten zij onderzoek naar vraagstukken waarover de waterschappen advies wensen. Medio 2023 volgt in NBWB-Bestuur het jaarlijkse overzicht van de door hen georganiseerde onderzoeken, werkgroepen en sessies ter verantwoording van het aan hen verstrekte budget.

Tijdens de **ALV** van 13 juni 2022 zijn de jaarrekening 2021 en begroting 2023 zonder wijzigingen vastgesteld. Voorafgaand aan dit overleg is uitgebreid contact onderhouden met de concern controllers, waardoor alle verslaglegging reeds goed afgestemd was.

De jaarlijkse **NBWB Netwerkdag** werd dit jaar door waterschap Aa en Maas georganiseerd. In samenwerking met de Provincie is deze middag groots uitgepakt om ook het rapport van Adviescommissie Droogte te presenteren. Dit gezamenlijke moment dat op 15 september 2022 in Fort Altena plaatsvond was een inspirerende dag met interessante ronde tafelgesprekken, creatieve ondernemers, designers en projecten, en vooral heel veel betrokken deelnemers. Deze Brabantse Waterdag was een spetterend succes, zelfs 'ondanks' het spatje regen dat verwelkomd werd. Normaliter zijn de kosten voor de Netwerkdag voor het organiserende waterschap. Door de grootsheid van deze dag zijn de kosten – na een eerste deel voor rekening van waterschap Aa en Maas – verdeeld over de andere partners: Aa en Maas, Provincie, De Dommel en Brabantse Delta. Omdat waterschap Rivierenland geen mede-opdrachtgever was van de Adviescommissie, zijn zij verschoond gebleven van de kosten voor de presentatie van het rapport.

Onderwerpen en thematische overleggen die in 2022 de boventoon voerden in de bezigheden van de NBWB zijn;

- **Verstedelijkingstrategie Noord-Brabant** en de stedelijk regio's + water-perspectieven kaart. De Brabantse waterschappen zijn goed aangesloten in het overleg van de stedelijke regio's en de provincie over het ontwikkelperspectief voor de verstedelijkingsopgave in Noord-Brabant. Middels dit overleg en de brief van de Minister is het ontwikkelprincipe 'water en bodem sturend' in het perspectief opgenomen. De waterschappen zijn ook in de regio gesprekspartner bij de verder ontwikkelingen.

- **Stikstofbeleid NPLG en BPLG** in combinatie met de vele Rijksbrieven over de sturing in de Ruimtelijke Ordening en het uitgangspunt 'water en bodem sturend'. Binnenkort wordt door de provincie samen met de partners waaronder de waterschappen het traject gestart om 1 juli 2023 een Plan van Aanpak BPLG in te dienen.

- **GebiedsGerichte Aanpak (GGA)** en de bijbehorende instrumentaria waaronder grondverwerving. Diverse sectoraal gestuurde opgaven komen in de gebieden samen en dienen een plaats te krijgen in een integrale gebiedsaanpak. Waterschappen zijn belangrijke partners in de uitvoering en nemen deel in de stuurgroep, het opdrachtgevers overleg en het ambtelijk overleg hierover.

  Er is samenhang tussen de diverse thema's GGA, landelijk gebied BPLG, verstedelijking, water-opgaven en energietransitie.

- **Kostenstijgingen van uitvoering van maatregelen** ten behoeve van de realisatie van de waterdoelen. Als gevolg van prijsstijgingen voor energie, grondstoffen en arbeid schieten de prijzen omhoog en zijn de doelen niet meer voor de geplande kosten te realiseren. Waterschappen hebben dit risico gesignaleerd en zijn hierover met de provincie het gesprek aangegaan.

Overige onderwerpen die in 2022 aan bod zijn geweest:

- Continuering inzet van personele capaciteit vanuit de waterschappen voor de WerkEenheid realisatie NNB
- Rapportage zwemwateren
- Noodtrayvelden
- Interbestuurlijke toetsing
- Plaagsoortenbeleid
- Afstemming Brabantse inzet buurlanden
- Inspraak reactie op beleidskader Natuur 2030
- Afstemming brief H_2S gas

Noord-Brabantse Waterschapsbond

Staat van Baten en Lasten Rekening boekjaar 2022

	2021	2022	
	REKENING	BEGROTING	REKENING
BATEN (in €)			
Contributie	122.000	122.000	62.000
Bijdrage uit eigen vermogen			47.311
rente			230
Totaal BATEN	**122.000**	**122.000**	**109.541**

LASTEN (in €)			
Bijdrage Leerstoel Universiteit	58.437	60.000	58.437
Secretariële ondersteuning	53.324	0	0
Drukwerk, papier en porto			
Representatie-, vergaderkosten	404		262
Voorlichting communicatie en samenwerkingsprojecten	16.039	50.000	0
Onvoorzien		12.000	
Exploitatieresultaat	-6.203		50.842
Totaal LASTEN	**122.000**	**122.000**	**109.541**

Toelichting op de Staat van Baten & Lasten Rekening boekjaar 2022

BATEN

Contributie
Voor de NBWB geldt dat de afspraak is gemaakt dat het eigen vermogen van de NBWB niet meer dan €75.000,- mag bedragen. Door de onttrekking uit het eigen vermogen is de contributie 2022 aanzienlijk lager dan het oorspronkelijk begrote bedrag. De contributie is conform onderstaande overzicht gefactureerd.

contributie Leden	***Verdeling***	
Waterschap De Dommel	4/13e deel	€ 19.077
Waterschap Brabantse Delta	4/13e deel	€ 19.077
Waterschap Aa en Maas	4/13e deel	€ 19.077
Waterschap Rivierenland	1/13e deel	€ 4.769
Totaal		**€ 62.000,00**

LASTEN

Algemeen
De lasten van de NBWB zijn in 2022 beperkt gebleven, onder ander doordat activiteiten in het kader van grondwaterbeleid en afstemming zoals de Netwerkdag 2022 (= 'Brabantse Waterdag', georganiseerd samen met Provincie Noord-Brabant, i.v.m. de presentatie van het rapport van Adviescie Droogte in Fort Altena) rechtstreeks door de waterschappen onderling zijn verrekend.

Voor het doel en achtergrond van de NBWB en de diverse overleggen van de NBWB verwijzen wij graag naar de toelichting bij de begroting NBWB 2024.

Bijdrage Leerstoel Universiteit
In 2021 is een samenwerking met Universiteit Utrecht aangegaan voor een bedrag van maximaal €60.000,- per jaar. In het 4 DB-overleg van 8 juni 2022 is met de universiteitsdelegatie over het onderzoeksprogramma gesproken. De universiteit voert een aantal casestudies uit waarna ze op een hoger abstractie-niveau uitspraken wil doen over de juridische begrenzing van de beleidsruimte (*of: solution space*) van het waterschap.

Aan de hand hiervan kunnen politici/ bestuurders een discussie voeren over de (on)wenselijkheid van een verbreding van die beleidsruimte in meer algemene zin. Deze discussie zou kunnen plaatsvinden tegen de achtergrond van de meer overkoepelende onderzoeksvragen over:

- de intrinsieke waarde van water (in relatie tot de maatschappelijke functies die watersystemen vervullen) en
- de rol die het waterschap bij de bescherming van die waarde zou kunnen of moeten spelen.

Voor meer informatie zie ook het concept verslag van het 4-DB overleg van 8 juni 2022.

Secretariële ondersteuning
De kosten voor de secretariële ondersteuning worden vanaf 2022 rechtstreeks tussen de waterschappen verrekend en lopen niet meer via de rekening van de NBWB.

Representatie-, vergaderkosten
Bijzondere vergader- of representatiekosten in verband met afscheid of ziekte van directe medewerkers secretariaat, en bestuursleden NBWB.

Voorlichting en communicatie en communicatieprojecten
Er was in totaal € 50.000,00 begroot.
Er zijn in 2022 geen kosten op deze post gemaakt.
Gezamenlijk communicatie projecten zijn in de eerste helft van 2022 (Covid-19) niet uitgevoerd.

Op 15 september is samen met de provincie Noord-Brabant een bijeenkomst georganiseerd in Fort Altena bij de presentatie van het rapport van de adviescommissie Droogte. De kosten voor deze bijeenkomst zijn rechtstreeks verrekend tussen de waterschappen (Aa en Maas, Brabantse Delta en De Dommel) en Provincie Noord-Brabant.

Exploitatieresultaat 2022
Het boekjaar 2022 genereert een positief exploitatieresultaat van €50.842,-.
Aan het bestuur wordt voorgesteld om het exploitatieresultaat van 2022 te verrekenen met het Eigen Vermogen van de NBWB.

Noord-Brabantse Waterschapsbond

Balans ultimo 2022 (voor resultaatbestemming)

	Balans per:	
	1-1-2022	31-12-2022

ACTIVA (in €)		
Rekening-courant Nederlandse Waterschapsbank	143.325	57.639
Nog te ontvangen contributies		62.000
Totaal ACTIVA	**143.325**	**119.639**

PASSIVA (in €)		
Eigen vermogen	75.000	75.000
Nog te verrekenen resultaat 2020	47.311	0
Nog te verrekenen resultaat 2021	-6.203	-6.203
Afrekening secretariële ondersteuning 2de half jaar 2021	27.217	0
Te bestemmen resultaat 2022		50.842
Totaal PASSIVA	**143.325**	**119.639**

Toelichting op de Balans per 31 december 2022 (voor resultaatbestemming)

Activa

Rekening-courant Nederlandse Waterschapsbank (NWB)
Betreft het saldo per 31 december 2022 conform NWB-bankafschrift.

Passiva

Eigen Vermogen
Het Eigen Vermogen bedraagt € 143.325,- .
In de statuten van de NBWB is opgenomen dat het eigen vermogen niet meer dan €75.000,- mag bedragen. Omdat de NBWB een vereniging zonder winstoogmerk is kan het overschot van het Eigen Vermogen niet aan de leden worden uitgekeerd.

Het bestuur van de NBWB heeft bij het vaststellen van de jaarrekening 2020 tijdens de NBWB-ALV op 23 juni 2021 bepaald dat het positieve resultaat van 2020 wordt toegevoegd aan het Eigen Vermogen en dat voor 2021 de volledige contributie bij de leden waterschappen in rekening wordt gebracht.

In de begroting 2022 zijn de baten (contributiebijdragen 2022 van de waterschappen) verlaagd met de omvang van het exploitatieresultaat 2020 ad € 47.311 welke gelijk is aan de overschrijding van de vastgestelde maximale omvang van het Eigen Vermogen van €75.000,-.

Te bestemmen resultaat 2022
Boekjaar 2022 genereert een exploitatieresultaat van € 50.842,-.

VOORSTEL:
Aan het bestuur wordt voorgesteld om het exploitatieresultaat van 2022 te verrekenen met de contributiebijdrage in 2024.

Noord-Brabantse Waterschapsbond

Aan de leden van NBWB

Behandeld door : T. Boer
Telefoon : 06 51199402
E-mail : tboer@dommel.nl

Datum : 2 februari 2023
Verzenddatum : 2 februari 2023

Onderwerp: Controle Financiële Jaarstukken NBWB 2022

Geachte vergadering,

Op 2 februari 2023 heeft de door uw vergadering benoemde commissie tot onderzoek van de jaarrekening van de Noord-Brabantse WaterschapsBond de jaarrekening over het jaar 2022 aan een onderzoek onderworpen.
De bescheiden - betrekking hebbende op de ontvangsten en uitgaven over 2022 - zijn onderzocht, waarbij door de penningmeester waar nodig de gewenste inlichtingen zijn verstrekt.

Geconstateerd is, dat het totaal van de baten op de ontwerp-rekening ad € 109.541,- juist is en in overeenstemming met de bescheiden.
Ditzelfde geldt voor het totaal aan de lasten ad € 109.541,-.
Het saldo van de rekening-courant bij de Nederlandse Waterschapsbank N.V. (rekeningnr. 63.67.55.304) bedraagt € 57.638,- conform bankafschrift.
Het Eigen Vermogen bedraagt per 31 december 2021 € 75.000,-.
De commissie constateert dat er voor het boekjaar 2022 een exploitatieresultaat is van € 50.842,-.

De commissieleden stellen uw vergadering voor de rekening van de Noord-Brabantse Waterschapsbond over het jaar 2022 vast te stellen, zoals deze aan de leden is uitgereikt.
De commissie is van oordeel dat de rekening een getrouw beeld geeft van de financiële positie en stelt voor de penningmeester decharge te verlenen.

De commissie vernoemd,

De heer M.W.M. van den Tillaart
Lid Algemeen Bestuur Waterschap De Dommel

De heer J.J.M.W. Scherrenberg
Lid Algemeen Bestuur Waterschap Aa en Maas

Toelichting activiteiten NBWB

De Noord-Brabantse Waterschapsbond
De Noord-Brabantse Waterschapsbond (NBWB) is in 1928 als een vereniging opgericht door toendertijd ongeveer 250 Noord-Brabantse waterschappen, met als doelstelling het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de waterschappen in Noord-Brabant. De eerste vergadering vond plaats in juli 1929. Hoewel het aantal waterschappen in de loop der jaren sterk is teruggelopen is deze doelstelling in de kern nog niet veranderd.
Na de stroomgebiedbenadering is er een andere kijk op dijkbeheer en een toenemende zorg voor de waterkwaliteit ontstaan. Deze ontwikkelingen zorgden uiteindelijk voor de situatie zoals deze sinds 1 januari 2005 bestaat waarin de vier grote integrale Brabantse waterschappen - Aa en Maas, Brabantse Delta, De Dommel en Rivierenland - de vier leden van de NBWB zijn.
De NBWB is geen besluitvormend orgaan namens de waterschappen. Het bestuur kan wel de intentie uitspreken om eenduidige afspraken te maken of een gezamenlijk beleid uit te gaan voeren, maar de uiteindelijke besluitvorming ligt bij de individuele waterschapsbesturen.

De belangrijkste activiteiten van de NBWB richten zich op het afstemmen van onderwerpen en standpunten en daarmee het gezamenlijk naar buiten optreden door of namens de vier leden.
De NBWB organiseert ieder jaar minimaal een plenair overleg met de leden van de dagelijkse besturen van de vier waterschappen (het 4DB-overleg).

Vanuit het doel van gezamenlijke belangenbehartiging voert de NBWB regulier overleg met Gedeputeerde Staten van de Provincie Noord-Brabant, de Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO), de Brabantse MilieuFederatie (BMF) en de TerreinBeherende Organisaties (TBO's, zoals Brabants Landschap, StaatsBosbeheer, Brabants Particulier Grondbezit (BPG) en Natuurmonumenten), Brabant Water. Daarnaast wordt afhankelijk van de behoefte contact onderhouden met partners zoals het Brabants bedrijfsleven, waaronder VIW (Vereniging Industrie Water) en VNO/NCW (afdeling Brabant), Brabant Advies en het bestuur van de Vereniging Brabantse Gemeenten (VBG).

Omdat grote onderwerpen, zoals de transitie landelijk gebied of het grondwaterbeleid, het meest succesvol zijn als deze gezamenlijk worden opgepakt, worden dergelijke onderwerpen in de overleggen van de NBWB met externe partners besproken. De NBWB onderhoudt een goede samenwerking met haar partners en fungeert als adviseur en gesprekspartner voor wateraangelegenheden. Voorbeelden van successen die door de goede Brabant-brede samenwerking zijn gerealiseerd zijn o.a.:
- de totstandkoming van de Eerste + Tweede Bestuursovereenkomst,
- de diverse overeenkomsten voor realisatie van de waterdoelen tussen provincie en waterschappen
- de Koepel- en Maatwerk overeenkomsten over de Groen-Blauwe diensten '22-'27 tussen de Brabantse waterschappen en de Provincie Noord-Brabant (waarin een cofinanciering voor de realisatie van de gezamenlijke waterdoelen van waterschappen en provincie is overeengekomen) en
- het bestuursconvenant Grondwater 2021-2027.

Een ander voorbeeld van de succesvolle samenwerking is de totstandkoming van het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB). Dit is het subsidiefonds van de provincie Noord-Brabant en de jarenlange samenwerking met de manifestpartners ten behoeve van de realisatie van de gezamenlijke natuurambities. De manifestpartners (waaronder de waterschappen, TBO's zoals Brabants Landschap, NatuurMonumenten, StaatsBosBeheer en verder BMF, ZLTO en Federatie Brabants Particulier Grondbezit) hebben in 2014 aangegeven bereid te zijn om €160 mln. bij te dragen aan de realisatie van de doelen van het GOB. De provincie heeft daarop €400 miljoen in het GOB ondergebracht.

Individuele waterschapsbestuurders nemen namens de NBWB zitting in (provinciale) commissies of stuurgroepen, zoals de stuurgroep Schoon Water, de stuurgroep Verstedelijking, het Bestuurlijk Platform Omgevingsrecht, Fauna Beheer Eenheid (FBE), Van Gogh Nationaal Park. Dit zorgt voor een efficiënte tijdsinzet van bestuurders en een sterkere positionering van de waterschappen ten opzichte van relaties.

De samenwerking van de waterschappen via de NBWB levert ook voor de individuele waterschappen een duidelijke meerwaarde op. Door het bundelen van kennis, afstemmen van beleid en het gezamenlijk organiseren van overleggen met externen wordt een eenduidiger, krachtiger koers gevaren.

Voorbeelden van behaalde kleinere en grote successen in de afgelopen jaren zijn:

- Gezamenlijk beleid en Keur aanpassing in het kader van beleid Beregenen uit Grondwater in het kader van het Breed Bestuurlijk Grondwateroverleg (BBG)
- Samenwerking met universiteit Utrecht in relatie tot KRW maatregelen, juridisch advies over de inzet van instrumentarium Grondverwerving. Publicatie in opdracht van de NBWB, rapport van de Universiteit Tilburg en universiteit Utrecht: "*Tot zover het instrumentarium reikt*." Rapport Bastmeijer c.s. 2016
- Vanaf 2013 gezamenlijke deelname aan het Manifest voor de realisatie van het NatuurNetwerk Brabant en deelname in de WerkEenheid met 1,0 FTE vanuit de Brabantse waterschappen ten behoeve van de realisatie van het NatuurNetwerk Brabant
- Afstemming tussen het de nieuwe waterbeheerprogramma's 2022-2027.
- Partner in het Brabants Energie Akkoord (BEA) en afstemming Regionale Energie Strategieën (RES).
- Gezamenlijke deelname met de provincie aan de IABR [Internetionale Architectuur Biennale [2014] en Dutch Design Week [2018] in het kader van Ruimtelijke Adaptatie
- Gezamenlijk opstellen van de Wateragenda Brabant als inhoudelijke input voor de Brabantse Omgevings Visie + opstellen gezamenlijk Reisgids Klimaat robuuste beekdalen
- Deelname van de waterschappen aan de prijsvraag Brood en Spelen 2018 van de Rijksbouwmeester en de Rijksadviseur voor het landschap
- Gezamenlijke opdracht aan de NSOB het waterschap van de toekomst
- Deelname aan de planMER procedure mestverwerking van de provincie Noord-Brabant 2020
- Gezamenlijke inspraak reacties op NRD (Notities Reikwijdte en detailniveau in kader van de MER-procedures) voor nieuw beleidskader Natuur en beleidskader Voedsel en Landbouw

Jaarlijks wordt in het bestuur van de NBWB een Lange Termijn kalender besproken met daarin de thema's voor samenwerking voor de komende periode. Daarnaast is er ruimte om in het overleg met de partners in te spelen op actuele thema's.
Voor 2024 e.v. zijn te verwachten:

- **Uitvoering waterschapsprojecten bestuursconvenant Grondwater + Droogte kalender 2040,** waaronder inventarisatie kleine onttrekkingen en beregeningsbeleid.
- Overleg in het kader van de GebiedsGerichte Aanpak [GGA] over over de notitie Watertransitie **Uitvoering Waterbeheerprogramma's** 2022-'27 afstemming samenhang en programmering waterbeheerprogramma's waterschappen en provincie
- **KRW doelen Waterkwaliteit** in relatie tot nutrienten, nieuwe stoffen en plastics (Regionaal Bestuurlijk Overleg Maas)
- **Klimaatadaptatie** en de vertaling hiervan naar de Waterverordening en de Brabantse Omgevingsverordening
- Samenwerking met **gemeenten en regio's**
    - **Verstedelijkingsnota's en Regionale Investerings Agenda's**
    - **Klimaatadaptatie** en de vertaalslag naar de gemeentelijke Omgevingsvisies
- Programmering en uitvoering grote integrale gebiedsgerichte inrichtingsopgaven KRW en NatuurNetwerk Brabant
- Afstemming over Plaagsoortenbeleid

CONCEPT

Begroting boekjaar 2024

	2022	2023	**2024**
	Rekening	BEGROTING	**BEGROTING**
BATEN			
Contributie	62.000	122.000	77.000
Bijdrage vanuit eigen vermogen	47.311		45.000
rente	230		
Totaal BATEN	**109.541**	**122.000**	**122.000**

LASTEN			
Samenwerking Universiteit Utrecht, adviezen kennisinstellingen	58.437	60.000	60.000
Secretariële ondersteuning	0	0	0
Voorlichting en communicatie	0	50.000	50.000
Onvoorzien/PM drukwerk, porto respresentatie ed.	262	12.000	12.000
Exploitatieresultaat	50.842		
Totaal LASTEN	**109.541**	**122.000**	**122.000**

Toelichting op de begroting 2024

De begroting 2024 zal tijdens de ALV in 2023 worden vastgesteld, na vaststelling van de jaarrekening 2022, inclusief de bepaling van de resultaatbestemming 2022(€ 50.842) en verrekening van het resultaat over 2021 (-/- € 6.203) .
Tijdens de ALV van 26 augustus 2010 is bepaald dat de omvang van het eigen vermogen van de NBWB maximaal € 75.000 kan gaan bedragen.
Daarom bedraagt de contributie 2024 na vaststelling van de jaarrekening 2022 € 77.000

- de oorspronkelijk contributie (€ 122.000)
- Aangepast met het exploitatieresultaat 2021 en 2022

CONCEPT

Toelichting op de Begroting 2024

BATEN

Contributie
De contributie betreffende Begroting 2024 wordt conform afspraak verdeeld over de leden van de NBWB:

Leden	***Verdeling***	***Conform Begroting***
Waterschap De Dommel	4/13e deel	€ 23.692
Waterschap Brabantse Delta	4/13e deel	€ 23.692
Waterschap Aa en Maas	4/13e deel	€ 23.692
Waterschap Rivierenland	1/13e deel	€ 5.924
Totaal		**€ 77.000,00**

LASTEN

Algemeen
Het bestuur van de NBWB stelt voor de begroting 2024 op gelijk niveau met voorgaande jaren te houden.

Bijdrage opdrachten, vragen en adviezen kennisinstellingen.
In de bestuursvergadering van 2 dec. 2020 is het bestuur van de NBWB op basis van het samenwerkingsvoorstel met de Universiteit Utrecht (Centre for Water, Oceans and Sustainability Law) akkoord gegaan met het voorstel om met ingang van 2022 een bedrag van €60.000,- per jaar op te nemen in de NBWB begroting voor de samenwerking met Universteit Utrecht.
Volgens afspraak is met prof. Marleen van Rijswick een jaarlijks moment ingepland voor nadere toelichting over de samenwerking en een presentatie over een nader te bepalen onderwerp. Begin 2023 is een voorstel voor de samenwerking in het bestuur van de NBWB vastgesteld.

Voorlichting en communicatie
De jaarlijkse kosten voor communicatie zijn veelal projectgebonden of zijn samenwerkingsprojecten. Het bestuur van de NBWB heeft in de ledenvergadering van 2021 aangegeven behoefte te hebben aan verruiming van de middelen voor communicatie vanwege het grote aantal samenwerkingsprojecten waarbij communicatie een belangrijke rol speelt. Besluitvorming over deelname aan samenwerkingsprojecten en de bijbehorende kosten loopt altijd eerst via het bestuur van de NBWB.
Nb. In 2023 is van deze post geen gebruik gemaakt en zijn de kosten voor de organisatie van de bijeenkomst van de presentatie van het rapport van de advies comissie Droogte op 9 sept direct verdeeld over de waterschappen en de provincie.

Onvoorzien/PM.

Kosten personele inzet
De kosten van de personele inzet van de medewerkers die voor de NBWB werkzaam zijn, vallen niet onder de begroting van de NBWB maar worden hier wel inzichtelijk gemaakt. De afrekening van de werkelijke kosten voor de personele inzet vindt jaarlijks achteraf plaats. De kosten voor de personele inzet worden conform de bekende, hierboven in de tabel vermelde verdeelsleutel, direct door het waterschap waar de betreffende medewerker in dienst is, aan de overige waterschappen gefactureerd.
Het betreft:

medewerker	***aanstelling***	***werkgever***	***raming bruto werkgevers lasten***
adjunct secretaris NBWB	1,0	De Dommel	130.000
secretariaat NBWB	0,67	De Dommel	60.000
WerkEenheid NatuurNetwerk Brabant	0,9 / 1,0	Medio 2023 Aa en Maas	100.000 vrijgesteld van BTW

CONCEPT

Waterschap Aa en Maas

Datum	16 juni 2023
Zaaknummer	291247
Doorkiesnr.	+31736156686/Mark Peters
Onderwerp	Zienswijze/ reactie financiële jaarstukken NBWB
Bijlage(n)	

Noord Brabantse Waterschapsbond
T.a.v. de heer Meuleman
Postbus 5520
4801 DZ BREDA

Geachte heer Meuleman,

Hierbij sturen wij u de reactie van waterschap Aa en Maas op de Jaarrekening 2022 en Conceptbegroting 2024 van de Noord-Brabantse Waterschapsbond.

Wij kunnen ons volledig vinden in beide eerder genoemde documenten. Wij zijn akkoord met de verrekening van het resultaat over 2022 met de contributiebijdrage voor 2024. Tevens kunnen wij instemmen met de inhoud en financiële uitwerking van de Conceptbegroting 2024.

Hoogachtend,
Het Dagelijks Bestuur,

de secretaris,

Pieter Sennema

de dijkgraaf,

Mario Jacobs

Bezoekadres
Pettelaarpark 70
5216 PP 's-Hertogenbosch

Postadres
Postbus 5049
5201 GA 's-Hertogenbosch

T 088 178 80 00
info@aaenmaas.nl
www.aaenmaas.nl

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	1214
Extern Zaak ID	0654309830
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2023
Agendapunt	4.G
Titel	Jaarstukken Het Waterschapshuis 2022 (hWh)
Organisatieonderdeel	Concernstaf
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Peter Ketelaars
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Informatienota AB
1a vergaderstuk AB hWh jaarrekening 2022
1b Jaarstukken 2022 hWh 2022
1c Bestuursrapportage 2022-3 hWh
1d bijlage bij bestuursrapportage 2022-3 hWh
1e Controleverklaring accountant hWh 2022
2. Reactienota hWh zienswijzen begroting 2023 en 2024

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	25 mei 2023
Algemeen Bestuur	**16 juni 2023**

Voorgesteld besluit

Kennis te nemen van;

1. De jaarstukken 2022 (jaarrekening en jaarverslag) van de Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (Gr hWh);
2. De reactienota hWh op ingediende zienswijzen geactualiseerde begroting 2023 en ontwerpbegroting 2024 hWh

Besluit

Conform voorstel.

Waterschap
Aa en Maas

Zaaknummer: 309830

INFORMATIENOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 16 JUNI 2023

KENNISNEMEN VAN:

1. De jaarstukken 2022 (jaarrekening en jaarverslag) van de Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (Gr hWh);
2. De reactienota hWh op ingediende zienswijzen geactualiseerde begroting 2023 en ontwerpbegroting 2024 hWh.

PROBLEEMSTELLING

De gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (Gr hWh) heeft de jaarstukken 2022 (jaarrekening en jaarverslag) opgesteld. Deze ontvangt u ter kennisname.

Daarnaast heeft hWh naar aanleiding van ontvangen zienswijzen op de geactualiseerde begroting 2023 en ontwerpbegroting 2024 een reactienota opgesteld. Ook deze ontvangt u ter kennisname.

KERNBOODSCHAP

Jaarstukken 2022 hWh

De jaarstukken van hWh bestaan uit:

1. De jaarstukken 2022 (jaarrekening en jaarverslag), zie bijlage 1b;
2. Bestuursrapportage 2022-3 (bijlage bij de jaarrekening), zie bijlage 1c;
3. Projectverantwoording 2022-3 (bijlage bij de bestuursrapportage), zie bijlage 1d.

In de jaarrekening wordt op hoofdlijnen een overzicht gegeven van de activiteiten in 2022. In de bestuursrapportage wordt per programma en in de projectverantwoording per project een inhoudelijke en financiële verantwoording gegeven. De belangrijkste punten uit de stukken zijn:

- De begrotingsrealisatie bedraagt 91%. Het resultaat voor bestemming is € 4,5 miljoen. Hiervan wordt € 2,8 miljoen aan de deelnemers terugbetaald en 1,7 miljoen wordt gereserveerd op de projectrekening in afwachting van bestemming door de stuurgroep met derden. Na deze saldoafwikkeling is het exploitatieresultaat nihil. De accountant van hWh heeft een goedkeurende verklaring afgegeven (zie bijlage 1d).
- Een toelichting op de belangrijkste oorzaken van de financiële afwijkingen en de impact hiervan op projecten (uitvoering vertraagd of niet uitgevoerd) wordt gegeven op pagina pag. 17 t/m 20 van de bestuursrapportage (bijlage 2c). Uit deze analyse blijkt dat een deel van het saldo niet voorkomen had kunnen worden, omdat hWh daar slechts een kassiersfunctie heeft (projecten met derden € 1,7 miljoen). Een deel van het saldo is positief, omdat hWh daar goedkoper heeft ingekocht (uren en licenties, € 0,7 miljoen). Het resterende deel (2,2 miljoen) wordt veroorzaakt door projecten/activiteiten die niet of vertraagd zijn uitgevoerd.
- De urenrealisatie ligt 23% hoger dan in 2021. Deze groei is echter niet voldoende geweest om alle projecten volledig ten uitvoer te brengen. Deels merkt hWh dat de krappe arbeidsmarkt ook impact heeft op de beschikbare capaciteit bij leveranciers, waardoor de uitvoering door de leverancier vertraagt. Aan de andere kant blijkt ook dat aanbestedingen meer tijd nodig hebben, waardoor opdrachtverlening aan leveranciers ook later dan gepland op gang komt.

- Voortgang programma's: In hoofdstuk 4 (pagina 27) van de bestuursrapportage (zie bijlage 1c) is een programma/projectendashboard opgenomen.
- In aanvulling op de jaarrekening 2022 wordt in de online rapportagetool inzicht gegeven in de belangrijkste resultaten van 2022. Link naar de tool:
  https://rapportage.hetwaterschapshuis.nl/jaarrekening-2022/
- *Samenwerkingsopgave:* In maart 2022 zijn er 5 digitale bijeenkomsten gehouden waarin AB van hWh, OGT (opdrachtgeverstafel bestaande uit directeuren van de waterschappen) en andere belanghebbende van waterschappen met elkaar in gesprek zijn gegaan om te ontdekken hoe de waterschappen nog meer profijt van hWh kunnen hebben. Vooruitlopend op de herijking van het huidige koersplan, is vervolgens in de zomer van 2022 in een strategische sessie de ontwikkeling van de samenwerkingsopgave besproken met leden van de OGT en het AB van hWh.
  Gelet op de opgaven op het gebied van digitale transformatie is in de strategische sessie een aantal thema's benoemd waar meerwaarde voor samenwerking ligt. Dit zal mogelijk ook gevolgen hebben voor de inrichting van de hWh organisatie. De strategische sessies van de doorontwikkeling van de samenwerkingsopgave hebben geleid tot vier oplossingsrichtingen, waar in 2023 aan gewerkt wordt. Deze richtingen passen binnen de huidige governance en zijn vooral een aanscherping en verbetering van de huidige manier van samenwerking. Dit betreft:
  1. Verduidelijken van de taakverdeling binnen de bestaande governance;
  2. Vereenvoudigen van de begroting en het begrotingsproces;
  3. Anders samenwerken op het gebied van digitale transformatie;
  4. Herindeling producten- en dienstenportfolio.
- *Strategienota*: De OGT heeft een concept-versie van een hernieuwde strategienota opgesteld. HWh heeft hierbij ondersteund.
- *BTW*: De belastingdienst heeft de koepelvrijstelling, waarmee hWh vrijgesteld was van BTW op diensten voor de waterschappen, in 2019 ingetrokken (hierover bent u in het AB van 5 juli 2019 geïnformeerd). HWh heeft hiertegen bezwaar aangetekend. Nadat dit is afgewezen is hWh hiertegen in beroep gegaan. In februari 2022 heeft de rechter hWh in het gelijk gesteld. De belastingdienst is in cassatie te gaan bij de Hoge Raad tegen deze uitspraak. HWh heeft een verweerschrift ingediend en is in afwachting van het vervolgtraject.

<u>Reactienota ingediende zienswijzen geactualiseerde begroting 2023 en ontwerpbegroting 2024</u>
In de periode eind december 2022 t/m 17 maart 2023 konden de AB's van de waterschappen een zienswijze indienen op de geactualiseerde begroting 2023 en ontwerpbegroting 2024 van hWh. In de reactienota (zie bijlage 2a) geeft hWh per waterschap een antwoord op de ingediende zienswijze.
De zienswijzeprocedure geeft voor hWh geen aanleiding de geactualiseerde begroting 2023 en de begroting 2024 aan te passen.

CONSEQUENTIES
De bijdrage voor Aa en Maas over 2022 komt uit op € 1.028.618 exclusief BTW. Na verrekening van de reeds betaalde voorschotten ontvangt Aa en Maas over 2022 € 74.148 (inclusief BTW) terug van hWh.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP
n.v.t.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE
n.v.t.

VERVOLG

n.v.t.

BIJLAGEN

1a. Vergaderstuk AB hWh jaarstukken 2022
1b. Jaarstukken 2022 hWh (jaarrekening en jaarverslag)
1c. Bestuursrapportage 2022-3 hWh (bijlage bij de jaarrekening)
1d. Projectverantwoording 2022-3 hWh (bijlage bij de bestuursrapportage)
1e. Controleverklaring accountant hWh
2 Reactienota hWh op zienswijzen begroting

VERSIEDATUM

9 mei 2023

Vergaderstuk Algemeen Bestuur

Opsteller Sanne Hooijer	Aantal pagina's 8
Behandelend gremium Algemeen Bestuur	Datum voorgelegd 20 april 2023
Agendapunt, Onderwerp 2.1a, Jaarrekening 2022	Agendering Ter vaststelling
Kopie aan	Kenmerk V0642/H012198

1 Samenvatting voorstel

Het Algemeen bestuur wordt gevraagd de jaarrekening 2022 van Het Waterschapshuis vast te stellen. Het jaar 2022 wordt afgesloten met een positief projectsaldo van € 4,5 miljoen. Hiervan wordt € 2,8 miljoen meegenomen in de afrekening met de deelnemers en € 1,7 miljoen wordt gereserveerd op de projectrekening in afwachting van bestemming door de stuurgroep met derden (programma 13 en 14). Na de saldoafwikkeling bedraagt het exploitatieresultaat van 2022 nihil.
In bijlage 4 van de projectverantwoording is een detaillering van de eindafrekening per deelnemer opgenomen.

De jaarrekening laat het totaalbeeld van het jaar 2022 zien. Als bijlage is de 3e bestuursrapportage 2022 (BERAP3) bijgevoegd met daarbij een gedetailleerde projectverantwoording. Op projectniveau is gewerkt met statuskleuren, waarbij overschrijdingen op projectniveau een statuskleur rood krijgen. De projecten met statuskleur oranje hebben met name betrekking op een latere verwachte realisatie dan gepland, onder andere door afhankelijkheid van leveranciers. Rood verwijst veelal naar een budgetoverschrijding. Voor meer details van de projecten en een toelichting op de betekenis van de statuskleuren wordt verwezen naar de bestuursrapportage en projectverantwoording.

De bestuursrapportage is opgesteld in drie verschillende delen:

- Deel 1: Financiële analyse en instandhouding: In deel 1 wordt een algemeen beeld geschetst van de financiële en inhoudelijke ontwikkelingen. Deze hoofdstukken vormen een bestuurlijke samenvatting. Daarnaast is in dit deel het begrotingsprogramma's Bestuur en organisatie en Kennis en verbinden uitgewerkt. Alle wijzigingen die betrekking hebben op de begrotingsprogramma's Bestuur en organisatie en Kennis en verbinden moeten na een zienswijzeprocedure door het Algemeen bestuur worden vastgesteld.
- Deel 2: Projecten waterschappen. In deel 2 worden de begrotingsprogramma's waterschappen uitgewerkt. Dit betreft de programma's Waterketen, Bedrijfsfuncties en Diensten. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen) organiseren zich per project in een uitvoerend overleg. Dit uitvoerend overleg heeft zeggenschap over de gelden die worden begroot voor de projecten.

- Deel 3: Projecten met derden. In deel 3 worden de begrotingsprogramma's met derden uitgewerkt. Dit betreft de programma's AHN, Beeldmateriaal en SAW@ en het programma IHW. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen en derden) organiseren zich per project in samengestelde stuurgroep. De opdracht van de waterschappen aan HWH beperkt zich tot facilitering. De bestuurlijke aansturing ligt niet bij het bestuur van HWH.

In aanvulling op de jaarrekening 2022 wordt in de online rapportagetool inzicht gegeven in de belangrijkste resultaten van 2022. Link naar de tool:
https://rapportage.hetwaterschapshuis.nl/jaarrekening-2022/

2 Toelichting van het Dagelijks bestuur

Het Dagelijks bestuur kijkt tevreden terug op het jaar 2022 en complimenteert de organisatie met de vlotte afhandeling van de jaarstukken.

Ondanks de krapte op de arbeidsmarkt is het hWh gelukt om een forse groei in de beschikbare capaciteit te realiseren. Deze groei is echter niet voldoende geweest om uitvoering te geven aan alle begrote activiteiten. We zien dat de krappe arbeidsmarkt ook impact heeft op de beschikbare capaciteit bij leveranciers, waardoor de uitvoering door de leverancier vertraagt. Uitgedrukt in een percentage van de begroting, is de realisatie toch nog uitgekomen 91%. De kosten voor 2022 zijn mede door een strakke sturing binnen de begroting gebleven. Echter de landelijke inflatie werkt bij hWh vertraagd door, zodat de effecten vooral in 2023 zichtbaar zullen worden. De begroting 2023 is hierop aangepast.

3 Inleiding

Recent is de jaarrekening 2022 van Het Waterschapshuis opgesteld. De volgende stukken worden aangeboden:

1. De jaarstukken 2022 van de Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis
2. Bestuursrapportage 2022-3 als bijlage bij de jaarrekening
3. Projectverantwoording 2022-3 als bijlage bij de bestuursrapportage

In de jaarrekening wordt op hoofdlijnen een overzicht gegeven van de activiteiten in 2022. In de bestuursrapportage wordt per programma en in de projectverantwoording per project een inhoudelijke en financiële verantwoording gegeven welke als bijlages aan het Algemeen Bestuur zal worden toegestuurd.

Algemeen

In 2022 is er wederom veel werk verzet binnen de projecten van hWh. Het aantal projecten wat we bij hWh voor de watersector mogen uitvoeren is gegroeid. Als we kijken naar de realisatie van de uren, ligt dit 23% boven de realisatie van dezelfde periode in 2021. We zijn tevreden te constateren dat we, ondanks de krappe arbeidsmarkt, de projecten en programma's nog steeds kunnen bemensen. In de afgelopen periode zijn meer medewerkers bij hWh in dienst gekomen. We blijven echter ruim binnen de 40% ruimte die ons door het Algemeen bestuur is gegeven.

Het jaar 2022 kenmerkt zich niet alleen door groei in het aantal uren en projecten, maar ook door groei in verdere professionalisering. De nadruk binnen de instandhouding heeft vooral gelegen op het waarborgen van een veilige werkomgeving. In 2022 hebben we onze kantoorautomatisering bij Vechtstromen ontvlochten en in eigen beheer genomen. De professionalisering van informatieveiligheid en privacy van hWh vordert gestaag. We werken aan een groei in het volwassenheidsniveau, maar ervaren tegelijkertijd dat capaciteit, budget en ook tijd schaars is.

Daarnaast is het afgelopen jaar veel aandacht uitgegaan naar de ontwikkeling van de samenwerkingsopgave tussen de waterschappen en hWh. Gelet op de opgaven op het gebied van digitale transformatie is er in de strategische sessie een aantal thema's benoemd waar meerwaarde voor samenwerking ligt. De strategische sessies over de doorontwikkeling van de samenwerkingsopgave hebben geleid tot vier oplossingsrichtingen, waar we in 2023 aan gaan werken. We gaan werken aan:
1. Verduidelijken van de taakverdeling binnen de bestaande governance.
2. Vereenvoudigen van de begroting en het begrotingsproces.
3. Anders samenwerken op het gebied van digitale transformatie.
4. Herindeling producten- en dienstenportfolio.
Dit heeft ook gevolgen voor de inrichting van de hWh organisatie. hWh heeft in 2022 de OGT ondersteund om te komen tot een concept versie van een hernieuwde strategienota.

Ondanks de zichtbare groei in de inzet van hWh, is deze groei niet voldoende geweest om alle projecten volledig ten uitvoer te brengen. Deels merken we dat de krappe arbeidsmarkt ook impact heeft op de beschikbare capaciteit bij leveranciers, waardoor de uitvoering door de leverancier vertraagt. Aan de andere kant zien we ook dat aanbestedingen meer tijd nodig hebben, waardoor opdrachtverlening aan leveranciers ook later dan gepland op gang komt.

De bijzonder hoge inflatie in 2022 van landelijk gemiddeld 10% was ook bij hWh voelbaar. Vooral in de personele kosten komt dit tot uiting. Het onderhandelingsresultaat van de CAO 2023 zal het komende jaar een opwaarts effect hebben op de uurtarieven van de eigen medewerkers en van de medewerkers die vanuit de waterschappen bij hWh ingezet worden. Bij het aangaan van nieuwe of het verlengen van bestaande contracten met ingehuurde medewerkers van de markt, is in 2022 al een stijging in de uurtarieven zichtbaar. Ook in 2023 zal deze trend zich naar verwachting nog doorzetten. Dit geldt ook voor de inzet van leveranciers. In de begroting 2023 is rekening gehouden met deze effecten. In 2022 is het hWh gelukt, ondanks de huidige extreme inflatie, de stijging in de gemiddelde uurtarieven beperkt te houden tot € 0,01 boven het begrote uurtarief. In totaliteit blijft 2022 binnen de kaders van de begroting.

Accountantscontrole
De accountantscontrole wordt uitgevoerd in week 7 en 8 van 2023. De verklaring bij de jaarrekening 2022 is op 29 maart 2023 afgegeven. Door de accountant is een goedkeurend oordeel bij de jaarrekening afgegeven.

De accountant heeft een accountantsverslag opgesteld, waarin de resultaten van de accountantscontrole worden benoemd. In het accountantsverslag heeft de accountant, behalve informerend over wijzigende regelgeving, geen adviezen gegeven.

4 Doelstelling

Conform de wettelijke bepalingen dient de jaarrekening te worden vastgesteld door het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke regeling.

5 Financiële analyse/dekking

5.1 Financiële analyse begroting 2022 en realisatie 2022

De jaarrekening 2022 laat op hoofdlijnen het volgende financiële beeld zien (bedragen exclusief BTW):

Programma	Saldo begroting 2022	Baten 2022 BERAP 3	Lasten 2022 BERAP 3	Saldo 2022 BERAP 3	% t.o.v. baten	1. Afrekening deelnemers	2. Mutatie project-rekening
Programma 1. Bestuur en organisatie	3.335.621	3.402.047	3.306.789	95.258	3%	95.258	0
Programma 2. Kennis en verbinden	1.203.492	1.203.492	1.028.760	174.732	15%	174.732	0
Subtotaal instandhouding	*4.539.113*	*4.605.539*	*4.335.549*	*269.990*	*6%*	*269.990*	*0*
Programma 3. Innovatie en transformatie	1.403.912	1.403.912	1.378.859	25.052	2%	25.052	0
Programma 4. Digitale dienstverlening	1.415.490	1.361.600	1.057.914	303.686	22%	303.686	0
Programma 5. Organisatie en samenwerking	3.251.036	3.268.644	2.753.934	514.710	16%	514.710	0
Programma 6. Informatie - datastromen	1.667.001	1.667.001	1.475.361	191.640	11%	191.640	0
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	1.720.304	1.720.304	1.611.588	108.716	6%	108.716	0
Programma 8. Waterveiligheid	278.831	278.831	228.349	50.482	18%	50.482	0
Programma 9. Watersysteem	1.852.332	1.899.082	1.544.960	354.123	19%	354.123	0
Programma 10. Waterketen	2.090.814	2.090.814	1.509.320	581.494	28%	581.494	0
Programma 11. Bedrijfsvoering	0	0	0	0	0%	0	0
Programma 12. SAW@	1.992.217	1.944.704	1.595.625	349.079	18%	349.079	0
Programma 13. Basisdata	4.589.446	6.186.219	4.547.704	1.638.515	26%	0	1.638.515
Programma 14. Informatiehuis water	1.969.384	2.304.272	2.284.508	19.764	1%	0	19.764
Programma 15. Kassiersfunctie	1.225.887	1.225.887	1.269.375	-43.488	-4%	-43.488	0
Subtotaal projecten	*23.456.654*	*25.351.270*	*21.257.495*	*4.093.775*	*16%*	*2.435.495*	*1.658.279*
Saldo kostenplaatsen	0	0	-138.606	138.606	na	138.606	0
Totaal	**27.995.767**	**29.956.809**	**25.454.439**	**4.502.370**	**15%**	**2.844.091**	**1.658.279**

Het jaarrekeningresultaat 2022 na saldoafwikkeling bedraagt € nihil.

Het batig saldo van 2022 kan als volgt samengevat worden:

Verklaring saldo 2022 (bedragen in € 1.000 excl. BTW)	Vertraagd, uitvoering in 2023	Werkzaam-heden niet uitgevoerd	Effect realisatie uurtarieven	Effect realisatie kosten	Extra werkzaam-heden uitgevoerd	Bestemming door UO met derden	Saldo 2022
Programma 1. Bestuur en organisatie	0	228	180	-49	-264	0	95
Programma 2. Kennis en verbinden	0	121	-1	82	-27	0	175
Subtotaal instandhouding	*0*	*349*	*179*	*33*	*-291*	*0*	*270*
Programma 3. Innovatie en transformatie	0	59	84	-83	-35	0	25
Programma 4. Digitale dienstverlening	132	153	-73	92	0	0	304
Programma 5. Organisatie en samenwerking	0	711	-123	299	-372	0	515
Programma 6. Informatie - datastromen	0	92	33	67	0	0	192
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	38	106	-97	166	-104	0	109
Programma 8. Waterveiligheid	0	93	-8	5	-40	0	50
Programma 9. Watersysteem	118	243	-51	173	-129	0	354
Programma 10. Waterketen	336	281	18	-149	95	0	581
Programma 11. Bedrijfsvoering	0	0	0	0	0	0	0
Programma 12. SAW@	0	375	4	-30	0	0	349
Programma 13. Basisdata	0	0	46	-46	0	1.639	1.639
Programma 14. Informatiehuis water	0	0	-3	3	0	20	20
Programma 15. Kassiersfunctie	0	0	19	-6	-56	0	-43
Subtotaal projecten	*624*	*2.113*	*-151*	*491*	*-641*	*1.659*	*4.095*
Saldo kostenplaatsen	0	0	0	139	0	0	139
Totaal	**624**	**2.462**	**28**	**663**	**-932**	**1.659**	**4.503**

In hoofdlijnen kan het saldo van € 4,5 miljoen als volgt worden toegelicht:

- Instandhouding:
  Doordat de begroting van 2022 erg strak neergezet is hebben we gefocust op het prioriteren van werkzaamheden. Enerzijds om op totaal binnen de begroting van instandhouding te blijven en anderzijds om toch de benodigde ondersteuning te bieden aan groeiende projectorganisatie en om verder te kunnen werken aan kwaliteitsverbetering. Mede doordat veel kosten van inkoop en capaciteitsmanagement doorbelast konden worden naar de projecten, hebben we instandhouding op totaalniveau met een klein overschot af kunnen sluiten. In programma 2 heeft de beperkte en latere openstelling van het vergadercentrum door corona geleid tot een overschot.
  - Overige programma's:
    - We merken dat de krappe arbeidsmarkt impact heeft op hWh, maar ook op de beschikbare capaciteit bij leveranciers, waardoor de uitvoering door de leverancier vertraagt. Tegelijkertijd zien we ook dat aanbestedingen meer tijd nodig hebben, waardoor opdrachtverlening aan leveranciers ook later dan gepland op gang komt. De effecten zijn zichtbaar in programma 9 (Hydamo, Productowner) en programma 10 (Gezamenlijke prognoses AWK, SE Tooling).
    - Begrote bedragen voor onvoorziene kosten en wenswijzigingen zijn niet altijd volledig gebruikt. Dit speelt in programma 5 (Oracle, Wilma, Softwarecatalogus), programma 6 Datastromen en programma 12 SAW@.
    - Een andere oorzaak is te vinden in het uitstel van de omgevingswet, waardoor werkzaamheden opschuiven (programma 4)
    - Soms blijkt dat hetzelfde resultaat met minder kosten behaald kan worden, zoals in programma 4 (eHRM) en programma 7 Informatieveiligheid & Privacy.
    - Het saldo bij de programma's met derden (programma 13 en 14) wordt, net als voorgaande jaren, toegevoegd aan het saldo projectrekeningen.

Uit de analyse blijkt dat een deel van het saldo niet voorkomen had kunnen worden, omdat hWh daar slechts kassiersfunctie heeft. Ook blijkt dat een deel van het saldo positief is, omdat hWh daar goed heeft ingekocht. Het resterende deel is wat we proberen te minimaliseren. Anders weergegeven:

	Impact inhoudelijk resultaat projecten in € miljoen	Geen impact inhoudelijk resultaat projecten in € miljoen	Totaal in € miljoen
Bestemming stuurgroep projecten met derden	-	1,6	1,6
Uitvoering vertraagd, activiteiten in 2023	0,6	-	0,6
Goedkoper uitgevoerd dan begroot	-	0,7	0,7
Werkzaamheden niet uitgevoerd	2,5	-	2,5
Extra werkzaamheden uitgevoerd	0,9-	-	0,9-
Totaal	**2,2**	**2,3**	**4,5**

Op hoofdlijnen ziet de afrekening per deelnemer er als volgt uit:

Saldo 2022 per deelnemer BERAP3	ecapitulatie 4e gewijzigde begroting 2022 excl. BTW			Afrekening per deelnemer excl. BTW		
	Totaal JEV saldo 2022 (overschot/ tekort)	4e gewijzigde begroting 2022	4e gewijzigde begroting 2022 -/- saldo 2022	Af: voorschot begroting 2022	Verwachte afrekening 2022 excl. BTW	Verwachte afrekening 2022 incl. BTW
Aa en Maas	129.627	1.158.245	1.028.618	-1.089.897	-61.279	-74.148
AGV/Waternet	137.567	1.210.162	1.072.596	-1.226.399	-153.803	-186.102
Brabantse Delta	127.864	1.183.373	1.055.508	-1.176.863	-121.354	-146.839
De Dommel	114.390	1.112.365	997.976	-1.043.268	-45.292	-54.804
De Stichtse Rijnlanden	96.403	905.506	809.103	-915.767	-106.664	-129.063
Delfland	138.834	1.234.342	1.095.507	-1.232.929	-137.422	-166.280
Drents Overijsselse Delta	143.735	1.037.311	893.576	-1.072.435	-178.859	-216.419
Fryslân	99.256	1.062.397	963.141	-991.042	-27.902	-33.761
Hollands Noorderkwartier	200.181	1.519.972	1.319.791	-1.570.021	-250.230	-302.778
Hollandse Delta	181.310	1.341.082	1.159.772	-1.302.011	-142.239	-172.109
Hunze en Aa's	101.882	788.460	686.578	-808.905	-122.327	-148.015
Limburg	154.902	1.324.025	1.169.123	-1.367.132	-198.009	-239.591
Noorderzijlvest	106.524	863.452	756.929	-858.340	-101.411	-122.707
Rijn en IJssel	118.370	928.937	810.567	-948.506	-137.940	-166.907
Rijnland	179.854	1.267.360	1.087.506	-1.319.565	-232.059	-280.791
Rivierenland	192.453	1.375.557	1.183.104	-1.408.469	-225.365	-272.692
Scheldestromen	71.638	803.598	731.960	-793.126	-61.167	-74.012
Schieland en de Krimpenerwaard	116.187	819.536	703.349	-851.288	-147.939	-179.006
Vallei en Veluwe	172.103	1.318.757	1.146.655	-1.300.085	-153.430	-185.651
Vechtstromen	134.382	940.767	806.385	-992.405	-186.020	-225.084
Zuiderzeeland	125.053	981.834	856.782	-1.020.708	-163.926	-198.350
RWS CIV	-	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	1.826	199.300	197.473	-197.108	366	443
Derden inzake HWH	-249	4.007.228	4.007.476	-4.001.588	5.889	7.125
Derden inzake IHW	-	413.222	413.222	-413.222	-	-
IPO	-	198.979	198.979	-198.905	74	90
Totaal	2.844.091	27.995.767	25.151.676	-28.099.984	-2.948.308	-3.567.453

In bijlage 4 van de projectverantwoording is een detaillering van de eindafrekening per deelnemer opgenomen.

5.2 BTW

hWh heeft in 2010 een verzoek tot vrijstelling voor de toepassing van omzetbelasting bij de Belastingdienst neergelegd. Het verzoek aan de Belastingdienst was destijds tweeledig, namelijk:

1. Vrijstelling van BTW op de diensten van hWh aan de waterschappen (koepelvrijstelling);
2. Vrijstelling van BTW op de diensten van de waterschappen aan hWh.

Ad 1: De Belastingdienst heeft in 2012 schriftelijk bevestigd dat hWh voldoet aan de voorwaarden voor de koepelvrijstelling, daarmee was dit deel van het verzoek tot vrijstelling reeds afgerond in 2012. De koepelvrijstelling zorgde ervoor dat hWh diensten vrij van BTW kon leveren aan waterschappen.

Ad 2: Op dit verzoek is tot op heden, ondanks herhaaldelijke verzoeken van hWh en diverse overleggen, nog geen standpunt ingenomen door de Belastingdienst. De diensten van waterschappen aan hWh worden in rekening gebracht met BTW. Aangezien hWh geen recht had op vooraftrek van de BTW, werkt dit uiteindelijk kostenverhogend voor de waterschappen.

Ultimo 2018 heeft de Belastingdienst plotseling een eindoordeel gegeven. Hieruit blijkt de Belastingdienst wederom geen standpunt heeft ingenomen omtrent verzoek 2. Maar heeft zij de afspraak uit 2012 (verzoek 1) ingetrokken. hWh zou jegens waterschappen niet vrijgesteld van BTW presteren. hWh heeft bezwaar tegen deze uitspraak ingediend en heeft, na afwijzing van het bezwaar door de belastingdienst, een beroepsprocedure gestart.

Op 21 februari 2022 heeft de behandeling van deze zaak door de rechter plaatsgevonden, waarbij de rechter hWh in het gelijk heeft gesteld. De belastingdienst is in cassatie gegaan bij de Hoge Raad tegen deze uitspraak. Op moment van schrijven hebben wij ons verweerschrift ingediend en zijn wij in afwachting van het vervolg.

6 Gevraagd besluit

Het Algemeen bestuur neemt kennis te van de door het Dagelijks bestuur vastgestelde 3e Bestuursrapportage 2022.

Het Algemeen bestuur besluit:

1. De jaarrekening 2022 van de Gemeenschappelijke Regeling Het Waterschapshuis vast te stellen.
2. Ten aanzien van voordelen op afgesloten werkzaamheden en/of activiteiten die niet meer worden uitgevoerd een bedrag van € 2.844.091 te verrekenen met de deelnemers.
3. Een bedrag van € 1.658.279 toe te voegen aan het saldo projectrekeningen. In 2023 zijn hiervoor geen activiteiten gepland en/of afrekening met deelnemers is (nog) niet wenselijk. Dit betreft enkele projecten waarin derden betrokken zijn (programma 13 en 14).

Bijlagen:

- Jaarstukken 2022 van de Gemeenschappelijke Regeling Het Waterschapshuis
- Bestuursrapportage 2022-3 als bijlage bij de jaarrekening
- Projectverantwoording 2022-3 als bijlage bij de bestuursrapportage
- Aanbiedingsbrief controleverklaring Flynth
- Controleverklaring Flynth
- Accountantsverslag Flynth

hetWaterschapshuis
De kracht van samen

Jaarstukken 2022
Het Waterschapshuis

Versie 1.0 d.d. 24-03-2023
t.b.v. Algemeen bestuur

Flynth Audit BV
geheel document digitaal
gewaarmerkt voor identificatiedoeleinden
RJ
29 maart 2023

Inhoudsopgave

1.	**Voorwoord**	**4**
2.	**Leeswijzer**	**5**
3.	**Jaarverslag**	**6**
3.1.	Organisatie – doel en kernwaarden	6
3.2.	Financiële samenvatting	6
3.3.	Paragrafen	8
3.3.1.	Ontwikkelingen in het vorig begrotingsjaar	8
3.3.2.	Incidentele baten en lasten	10
3.3.3.	Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen	10
3.3.4.	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	10
3.3.5.	Financiering	14
3.3.6.	Verbonden partijen	15
3.3.7.	Bedrijfsvoering	15
3.3.8.	EMU Saldo	17
3.3.9.	Wet normering topinkomens	18
4.	**Programmaverantwoording instandhouding**	**19**
4.1.	Programma 1 Bestuur en organisatie	20
4.2.	Programma 2 Kennis en verbinden	21
5.	**Programmaverantwoording projecten waterschappen**	**22**
5.1.	Programma 3 Innovatie en transformatie	23
5.2.	Programma 4 Digitale dienstverlening	24
5.3.	Programma 5 Organisatie en samenwerking	25
5.4.	Programma 6 Informatie - datastromen	26
5.5.	Programma 7 Informatieveiligheid en privacy	27
5.6.	Programma 8 Waterveiligheid	28
5.7.	Programma 9 Watersysteem	29
5.8.	Programma 10 Waterketen	30
5.9.	Programma 11 Bedrijfsvoering	31
6.	**Programmaverantwoording projecten met derden**	**32**
6.1.	Programma 12 SAW@	33
6.2.	Programma 13 Basisdata	34
6.3.	Programma 14 Informatiehuis Water	35
6.4.	Programma 15 Kassiersfunctie	36

7.	**Jaarrekening 2022**	**37**
7.1.	Exploitatierekening naar programma's	37
7.2.	Exploitatierekening naar kosten – en opbrengstensoorten	38
7.3.	Toelichting exploitatierekening	38
7.4.	Balans	39
7.5.	Waarderingsgrondslagen	41
7.6.	Toelichting balans	43
7.7.	Topinkomens	50
Besluit Algemeen bestuur		**53**
Controleverklaring		**54**
8.	**Bijlagen**	**55**
8.1.	EMU saldo	55

1. Voorwoord

Voor u liggen de jaarstukken 2022 van Het Waterschapshuis (hWh).

In 2022 is er wederom veel werk verzet binnen de projecten van hWh. Het aantal projecten wat we bij hWh voor de watersector mogen uitvoeren is gegroeid. Als we kijken naar de realisatie van de uren, ligt dit 23% boven de realisatie van dezelfde periode in 2021. We zijn tevreden te constateren dat we, ondanks de krappe arbeidsmarkt, de projecten en programma's nog steeds kunnen bemensen. In de afgelopen periode zijn meer medewerkers bij hWh in dienst gekomen. We blijven echter ruim binnen de 40% ruimte die ons door het Algemeen bestuur is gegeven.

Het jaar 2022 kenmerkt zich niet alleen door groei in het aantal uren en projecten, maar ook door groei in verdere professionalisering. De groei in projecten heeft druk gelegd op de ondersteuning door de instandhouding. Doordat de begroting van 2022, vooral bij instandhouding, erg strak neergezet is hebben we gefocust op het prioriteren van werkzaamheden. Enerzijds om op totaal binnen de begroting van instandhouding te blijven en anderzijds om toch de benodigde ondersteuning te bieden aan groeiende projectorganisatie en om verder te kunnen werken aan kwaliteitsverbetering. Mede doordat veel kosten van inkoop en capaciteitsmanagement doorbelast konden worden naar de projecten, hebben we instandhouding op totaalniveau met een klein overschot af kunnen sluiten. De nadruk binnen de instandhouding heeft vooral gelegen op het waarborgen van een veilige werkomgeving. In 2022 hebben we onze kantoorautomatisering bij Vechtstromen ontvlochten en in eigen beheer genomen. De professionalisering van informatieveiligheid en privacy van hWh vordert gestaag. We werken aan een groei in het volwassenheidsniveau, maar ervaren tegelijkertijd dat capaciteit, budget, maar ook tijd schaars is. In 2023 zijn hiervoor meer middelen beschikbaar.

Daarnaast is het afgelopen jaar veel aandacht uitgegaan naar de ontwikkeling van de samenwerkingsopgave tussen de waterschappen en hWh. Gelet op de opgaven op het gebied van digitale transformatie is er in de strategische sessie een aantal thema's benoemd waar meerwaarde voor samenwerking ligt. De strategische sessies over de doorontwikkeling van de samenwerkingsopgave hebben geleid tot vier oplossingsrichtingen, waar we in 2023 aan gaan werken. Dit heeft ook gevolgen voor de inrichting van de hWh organisatie. hWh heeft in 2022 de OGT ondersteund om te komen tot een concept versie van een hernieuwde strategienota.

Ondanks de zichtbare groei in de inzet van hWh, is deze groei niet voldoende geweest om alle projecten volledig ten uitvoer te brengen. Deels merken we dat de krappe arbeidsmarkt ook impact heeft op de beschikbare capaciteit bij leveranciers, waardoor de uitvoering door de leverancier vertraagt. Aan de andere kant zien we ook dat aanbestedingen meer tijd nodig hebben, waardoor opdrachtverlening aan leveranciers ook later dan gepland op gang komt.

Het is hWh gelukt, ondanks de huidige extreme inflatie, binnen de kaders van de begroting te blijven. In brede zin wordt het jaar 2022 binnen de budgettaire kaders afgesloten met een positief saldo van € 4,5 miljoen. Er wordt voorgesteld:

1. Ten aanzien van voordelen op afgesloten werkzaamheden en/of activiteiten die niet meer worden uitgevoerd een bedrag van € 2.844.091 af te rekenen met de deelnemers.
2. Een bedrag van € 1.658.279 toe te voegen aan het saldo projectrekeningen. In 2023 zijn hiervoor geen activiteiten gepland en/of afrekening met deelnemers is (nog) niet wenselijk. Dit betreft enkele projecten waarin derden betrokken zijn (programma 13 en 14).

Na de saldoafwikkeling bedraagt het exploitatieresultaat van 2022 nihil. In de hoofdstukken 3 tot en met 6 wordt een samenvatting gegeven van de belangrijkste inhoudelijke en financiële resultaten.

2. Leeswijzer

De opbouw van de jaarstukken 2022 volgt de opbouw zoals opgenomen in het Waterschapsbesluit.

Jaarverslag
- Financiële samenvatting
- Paragrafen
- Programmaverantwoording

Jaarrekening
- Exploitatierekening naar programma's
- Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstensoorten
- Balans en toelichting op de balans

De begrotingsprogramma's betreffen:
1. Bestuur en organisatie
2. Kennis en verbinden
3. Innovatie en transformatie
4. Digitale dienstverlening
5. Organisatie en samenwerking
6. Informatie – datastromen
7. Informatieveiligheid en privacy
8. Waterveiligheid
9. Watersysteem
10. Waterketen
11. Bedrijfsfuncties (in dit programma zijn momenteel geen projecten ondergebracht)
12. SAW@
13. Basisdata
14. Informatiehuis Water
15. Kassiersfunctie

Per programma worden de geplande en bereikte resultaten uiteengezet in de programmaverantwoording. We hebben de geplande resultaten in de geactualiseerde begroting 2022 geconcretiseerd en samengevat weergegeven in deze jaarrekening.

In de bestuursrapportage 2022-3 en de daarbij behorende bijlages treft u diverse overzichten aan, waaronder de budgetten per project en de overzichten met bijdragen per waterschap.

3. Jaarverslag

3.1. Organisatie – doel en kernwaarden

De kracht van samen
Het Waterschapshuis (hWh) is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de 21 waterschappen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie. Wij bevorderen de samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen en de andere overheden die actief zijn in de watersector. Onze kernwaarden zijn mensgericht en resultaatgericht.

Bevorderen van samenwerking
hWh heeft als doel het bevorderen en faciliteren van samenwerking op het gebied van informatievoorziening tussen de waterschappen en de andere overheden. Wij ondersteunen bij het:

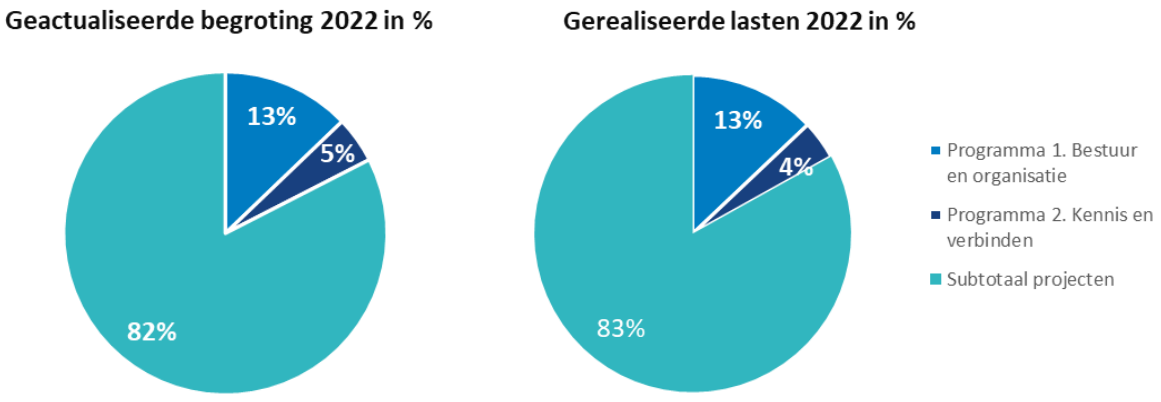
- verbeteren van de kwaliteit van de bedrijfsvoering;
- besparen/beperken van kosten;
- efficiënter maken van de informatievoorziening;
- vergroten van de innovatieve slagkracht;
- versterken van het imago van de waterschappen als professionele moderne overheid;
- breder samenwerken van de waterschappen en andere overheden.

Opdrachtgever en opdrachtnemer
De waterschappen verlenen opdrachten aan hWh. Na goedkeuring door het dagelijks bestuur (DB) en het sluiten van dienstverleningsovereenkomsten (DVO's), gaan wij aan de slag. Daarbij begeleiden wij op verzoek het hele traject: van aanbesteding via implementatie naar beheer en onderhoud. hWh vervult de rol van regisseur van de samenwerking. Aan de vraagkant bij het formuleren van de vraag en bij de prioritering. Aan de antwoordkant hebben wij ook de rol van beheerder en uitvoerder. hWh kan en wil dit nooit alleen doen. De waterschappen spelen hierbij de bepalende rol.

3.2. Financiële samenvatting

Jaarrekening in één oogopslag
De financiële resultaten 2022 worden in onderstaande cirkeldiagram in hoofdlijn weergegeven.

De instandhouding is faciliterend aan de uitvoering van de projecten. In de geactualiseerde begroting 2022 is 13% van het totale begrotingsbedrag benodigd voor de uitvoering van het programma Bestuur en organisatie. De realisatie van de projecten is in 2022 gegroeid, onder andere door de toevoeging van nieuwe projecten. De kosten van bestuur en organisatie zijn verhoudingsgewijs nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van 2021. Al in 2021 merkten we dat de instandhouding moeite moet doen om de groeiende projectorganisatie te kunnen blijven ondersteunen. In 2023 lijkt er meer ruimte te ontstaan.

Financiële analyse begroting 2022 en realisatie 2022
Hieronder wordt het totaal van de programma's weergeven op basis van de geactualiseerde begroting 2022, de begroting na wijzigingen en de realisatie.

Programma	Begroting 2022	Begrotings-wijzigingen BERAP1	Begrotings-wijzigingen BERAP2	Begrotings-wijzigingen BERAP3	Saldo begroting 2022	Lasten 2022 BERAP 3	% t.o.v. begroting
Programma 1. Bestuur en organisatie	3.335.621	0	0	0	3.335.621	3.306.789	99%
Programma 2. Kennis en verbinden	1.203.492	0	0	0	1.203.492	1.028.760	85%
Subtotaal instandhouding	*4.539.113*	*0*	*0*	*0*	*4.539.113*	*4.335.549*	*96%*
Programma 3. Innovatie en transformatie	1.127.041	105.243	0	171.628	1.403.912	1.378.859	98%
Programma 4. Digitale dienstverlening	1.338.316	0	250.000	-172.826	1.415.490	1.057.914	75%
Programma 5. Organisatie en samenwerking	2.751.592	449.444	50.000	0	3.251.036	2.753.934	85%
Programma 6. Informatie - datastromen	1.667.001	0	0	0	1.667.001	1.475.361	89%
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	1.408.939	277.365	34.000	0	1.720.304	1.611.588	94%
Programma 8. Waterveiligheid	278.831	0	0	0	278.831	228.349	82%
Programma 9. Watersysteem	1.277.401	714.931	-140.000	0	1.852.332	1.544.960	83%
Programma 10. Waterketen	2.509.314	0	-418.500	0	2.090.814	1.509.320	72%
Programma 11. Bedrijfsvoering	0	0	0	0	0	0	na
Programma 12. SAW@	1.992.217	0	0	0	1.992.217	1.595.625	80%
Programma 13. Basisdata	4.511.008	78.438	0	0	4.589.446	4.547.704	99%
Programma 14. Informatiehuis water	1.968.091	0	0	1.293	1.969.384	2.284.508	116%
Programma 15. Kassiersfunctie	625.887	0	0	600.000	1.225.887	1.269.375	104%
Subtotaal projecten	*21.455.638*	*1.625.421*	*-224.500*	*600.095*	*23.456.654*	*21.257.495*	*91%*
Saldo kostenplaatsen	0	0	0	0	0	-138.606	na
Totaal	**25.994.751**	**1.625.421**	**-224.500**	**600.095**	**27.995.767**	**25.454.439**	**91%**

In onderstaand overzicht wordt het totaal van de baten en lasten en de afwikkeling van de saldi gepresenteerd.

Programma	Saldo begroting 2022	Baten 2022 BERAP 3	Lasten 2022 BERAP 3	Saldo 2022 BERAP 3	% t.o.v. baten	1. Afrekening deelnemers	2. Mutatie project-rekening
Programma 1. Bestuur en organisatie	3.335.621	3.402.047	3.306.789	95.258	3%	95.258	0
Programma 2. Kennis en verbinden	*1.203.492*	*1.203.492*	*1.028.760*	*174.732*	15%	174.732	0
Subtotaal instandhouding	4.539.113	4.605.539	4.335.549	269.990	*6%*	*269.990*	*0*
Programma 3. Innovatie en transformatie	1.403.912	1.403.912	1.378.859	25.052	2%	25.052	0
Programma 4. Digitale dienstverlening	1.415.490	1.361.600	1.057.914	303.686	22%	303.686	0
Programma 5. Organisatie en samenwerking	3.251.036	3.268.644	2.753.934	514.710	16%	514.710	0
Programma 6. Informatie - datastromen	1.667.001	1.667.001	1.475.361	191.640	11%	191.640	0
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	1.720.304	1.720.304	1.611.588	108.716	6%	108.716	0
Programma 8. Waterveiligheid	278.831	278.831	228.349	50.482	18%	50.482	0
Programma 9. Watersysteem	1.852.332	1.899.082	1.544.960	354.123	19%	354.123	0
Programma 10. Waterketen	2.090.814	2.090.814	1.509.320	581.494	28%	581.494	0
Programma 11. Bedrijfsvoering	0	0	0	0	0%	0	0
Programma 12. SAW@	1.992.217	1.944.704	1.595.625	349.079	18%	349.079	0
Programma 13. Basisdata	4.589.446	6.186.219	4.547.704	1.638.515	26%	0	1.638.515
Programma 14. Informatiehuis water	1.969.384	2.304.272	2.284.508	19.764	1%	0	19.764
Programma 15. Kassiersfunctie	*1.225.887*	*1.225.887*	*1.269.375*	*-43.488*	-4%	-43.488	0
Subtotaal projecten	23.456.654	25.351.270	21.257.495	4.093.775	*16%*	*2.435.495*	*1.658.279*
Saldo kostenplaatsen	0	0	-138.606	138.606	na	138.606	0
Totaal	**27.995.767**	**29.956.809**	**25.454.439**	**4.502.370**	**15%**	**2.844.091**	**1.658.279**

In hoofdlijnen kan het saldo van € 4,5 miljoen als volgt worden toegelicht:

- Binnen instandhouding heeft de focus het afgelopen jaar gelegen op de ontvlechting van de kantoorautomatisering met waterschap Vechtstromen, de professionalisering van informatieveiligheid en privacy en de ontwikkeling van de samenwerkingsopgave van de waterschappen via hWh. Daarnaast is een stap gezet in de communicatie richting de waterschappen en binnen hWh. Deze gebieden vroegen meer aandacht en budget dan verwacht. Dit kon worden opgevangen binnen de post onvoorzien en het overschot op

capaciteitsmanagement door de vele wervingen en verlengingen. Na het loslaten van de coronamaatregelen half maart is het vergadercentrum volledig geopend. Dit heeft tot minder kosten geleid binnen programma kennis en verbinden.
- Bij de overige programma's zijn verschillende oorzaken aan te wijzen. In sommige gevallen zijn door externe afhankelijkheden (onder andere uitstel van wetgeving) de werkzaamheden vertraagd (programma 4, 8 t/m 10). Ook zijn er programma's waar minder kosten zijn gemaakt dan verwacht, onder andere door lagere leverancierskosten of het niet hoeven aanspreken van de begroting voor onvoorziene kosten (programma 4 t/m 7 en 12). In verschillende programma's zijn, met instemming van UO, meer kosten gemaakt dan begroot. Dit betreft onder andere de inzet van de ontwikkelgelden in deze programma's.
- Het saldo bij de programma's met derden (programma 13 en 14) wordt, net als voorgaande jaren, toegevoegd aan het saldo projectrekeningen.

3.3. Paragrafen

3.3.1. Ontwikkelingen in het vorig begrotingsjaar

Inflatie
De bijzonder hoge inflatie in 2022 van landelijk gemiddeld 10% was ook bij hWh voelbaar. Vooral in de personele kosten komt dit tot uiting. Het onderhandelingsresultaat van de CAO 2023 zal het komende jaar een opwaarts effect hebben op de uurtarieven van de eigen medewerkers en van de medewerkers die vanuit de waterschappen bij hWh ingezet worden. Bij het aangaan van nieuwe of het verlengen van bestaande contracten met ingehuurde medewerkers van de markt, is in 2022 al een stijging in de uurtarieven zichtbaar. Ook in 2023 zal deze trend zich naar verwachting nog doorzetten. Dit geldt ook voor de inzet van leveranciers. In de begroting 2023 is rekening gehouden met deze effecten. Het is hWh gelukt, ondanks de huidige extreme inflatie, in 2022 binnen de kaders van de begroting te blijven.

Huisvesting & vergadercentrum
Het jaar 2022 begon nog met veel corona beperkingen. Vanaf half maart is dit losgelaten, waarna in de loop van het jaar het vergadercentrum steeds meer gebruikt werd. Gebruikers zijn enthousiast over de uitstraling en de diversiteit van de inrichting. Ook zijn alle vergaderruimten voorzien van audiovisuele middelen. Op dit moment vinden er nog enkele aanpassingen plaats in de audiovisuele middelen, zodat het hybride werken in alle ruimtes zo goed mogelijk wordt gefaciliteerd.
Doordat het vergadercentrum pas later in het jaar is geopend, was de receptie niet het hele jaar volledig bemenst en is het budget niet volledig uitgenut.

Capaciteit
Arbeidsmarkt
De arbeidsmarkt wordt steeds krapper. De waterschappen hebben steeds meer moeite om de flexibele schil van hWh te vullen en daardoor neemt het percentage inhuur toe. Het Algemeen bestuur heeft in januari 2022 ingestemd met een verruiming van de huidige personeelskaders, zodat hWh een deel van de flexibele schil in kan vullen met vaste arbeidscontracten. De keuzes wanneer en op welke specialismen dit instrument in te zetten, zullen mede worden gebaseerd op de strategische personeelsplannen van waterschappen en hWh.

Dit vraagt van hWh om nog meer een aantrekkelijk werkgever en opdrachtgever te zijn: met aandacht voor ontwikkeling en opleiding van medewerkers, maar ook een duurzame en innovatieve manier van samenwerken met leveranciers en waterschappen in een inspirerende en veilige omgeving. Het is in 2022, ondanks de krappe arbeidsmarkt, toch gelukt om rond de 80 rollen in te vullen. Het lukt echter niet altijd om tijdig de juiste persoon te vinden. De gemiddelde tijd die nodig is om een vacature in te vullen lag in 2022 op 81 dagen (2021: 83 dagen). Dit is gemeten vanaf het moment dat de vacature bekend is geworden bij capaciteitsmanagement, tot aan het moment dat de medewerker bij hWh is gestart.

Vertrouwenspersoon
hWh heeft een externe vertrouwenspersoon aangewezen die beschikbaar is voor medewerkers die meldingen of klachten hebben over ongewenst gedrag. De vertrouwenspersoon registreert de gesprekken en rapporteert jaarlijks het aantal meldingen.

Arbeidsparticipatie
hWh heeft in 2020 samengewerkt met een sociale werkvoorziening voor de regio Amersfoort. Deze werkvoorziening biedt werk aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Tot aan het begin van de lockdown - Covid 19 is één persoon ingezet in de keuken voor de bereiding van de gezamenlijke lunches op dinsdag en donderdag en het opruimen daarna. hWh heeft getracht in 2022 wederom van deze inzet gebruik te maken, echter waren er geen kandidaten beschikbaar.
Daarnaast maakt het schoonmaakbedrijf die de kantoren en het vergadercentrum van hWh onderhouden, gebruik van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en begeleid deze mensen daarbij intensief.

Ontwikkelinterventies
Onderstaande aantallen geeft weer waar medewerkers (payroll hWh) hun persoonlijke ontwikkelbudget (het PBB) voor inzetten. Of waar het centrale budget van hWh wordt aangewend. Het beleid voor medewerkers die ingeleend worden vanuit een overheidsorganisatie is dat de kosten zoveel als mogelijk verhaald worden op hun ontwikkelbudget die begroot is bij de eigen werkgever. Hierdoor is het totaal van alle ontwikkelinterventies niet altijd geheel inzichtelijk. Deze zijn hieronder ook niet meegenomen in de aantallen. Ook teamontwikkelingstrajecten worden hierbij buiten beschouwing gehouden.

1. Aantal bestedingsdoelen ten behoeven van professionele ontwikkeling (o.a. vaardigheidstrainingen en kennisopleidingen): 10
2. Aantal bestedingsdoelen ten behoeven van persoonlijke ontwikkeling (o.a. coaching en assessments): 6
3. Aantal bestedingsdoelen ten behoeven van vitaliteit (o.a. begeleid sporten, vitaliteit coaching): 2
4. Aantal medewerkers die vanuit hun PBB vitaliteitsuren hebben gekocht: 4

Trainees zijn op basis van inhuur werkzaam, afhankelijk van hun rol volgen ze een ontwikkelprogramma op maat bij hun werkgever. Verder is er op organisatieniveau aandacht besteed aan een aantal thema's. Dit bijvoorbeeld door het geven van een lezing over werkgeluk tijdens ons kerstfeest. Daarnaast is er ook een week van de informatieveiligheid georganiseerd, waar onder andere themalezingen gegeven zijn en een e-learning t.b.v. meer bewustwording is uitgerold.

BTW
hWh heeft in 2010 een verzoek tot vrijstelling voor de toepassing van omzetbelasting bij de Belastingdienst neergelegd. Het verzoek aan de Belastingdienst was destijds tweeledig, namelijk:
1. Vrijstelling van BTW op de diensten van hWh aan de waterschappen (koepelvrijstelling);
2. Vrijstelling van BTW op de diensten van de waterschappen aan hWh.

Ad 1: De Belastingdienst heeft in 2012 schriftelijk bevestigd dat hWh voldoet aan de voorwaarden voor de koepelvrijstelling, daarmee was dit deel van het verzoek tot vrijstelling reeds afgerond in 2012. De koepelvrijstelling zorgde ervoor dat hWh diensten vrij van BTW kon leveren aan waterschappen.

Ad 2: Op dit verzoek is tot op heden, ondanks herhaaldelijke verzoeken van hWh en diverse overleggen, nog geen standpunt ingenomen door de Belastingdienst. De diensten van waterschappen aan hWh worden in rekening gebracht met BTW. Aangezien hWh geen recht had op vooraftrek van de BTW, werkt dit uiteindelijk kostenverhogend voor de waterschappen.

Ultimo 2018 heeft de Belastingdienst plotseling een eindoordeel gegeven. Hieruit blijkt de Belastingdienst wederom geen standpunt heeft ingenomen omtrent verzoek 2. Maar heeft zij de afspraak uit 2012 (verzoek 1) ingetrokken. hWh zou jegens waterschappen niet vrijgesteld van BTW presteren. hWh heeft bezwaar tegen deze uitspraak ingediend en heeft, na afwijzing van het bezwaar door de belastingdienst, een beroepsprocedure gestart.

Op 21 februari 2022 heeft de behandeling van deze zaak door de rechter plaatsgevonden, waarbij de rechter hWh in het gelijk heeft gesteld. De belastingdienst is in cassatie gegaan bij de Hoge Raad

tegen deze uitspraak. Op moment van schrijven hebben wij ons verweerschrift ingediend en zijn wij in afwachting van het vervolg.

Samenwerkingsopgave
In maart zijn er 5 digitale bijeenkomsten gehouden waarin AB-leden hWh (zijnde DB-leden waterschappen), OGT-leden, andere bestuurders, directieleden of adviseurs van waterschappen met elkaar in gesprek zijn gegaan om te ontdekken hoe de waterschappen nog meer profijt van hWh kunnen hebben. Vooruitlopend op de herijking van het huidige koersplan, is vervolgens in de zomer van 2022 in een strategische sessie de ontwikkeling van de samenwerkingsopgave besproken met leden van de OGT en het AB. hWh heeft daarnaast de OGT ondersteund om te komen tot een concept versie van een hernieuwde strategienota. De maatschappij verandert snel, de waterschappen veranderen en dus ook hWh zal permanent aan veranderingen onderhevig blijven. De transformatie van de producten en dienstenportfolio van hWh is een continu proces. Gelet op de opgaven op het gebied van digitale transformatie is er in de strategische sessie een aantal thema's benoemd waar meerwaarde voor samenwerking ligt. Dit zal mogelijk ook gevolgen hebben voor de inrichting van de hWh organisatie. De strategische sessies van de doorontwikkeling van de samenwerkingsopgave hebben geleid tot vier oplossingsrichtingen, waar we in 2023 aan gaan werken. Deze richtingen passen binnen de huidige governance en zijn vooral een aanscherping en verbetering van de huidige manier van samenwerking. We gaan werken aan:

1. Verduidelijken van de taakverdeling binnen de bestaande governance.
2. Vereenvoudigen van de begroting en het begrotingsproces.
3. Anders samenwerken op het gebied van digitale transformatie.
4. Herindeling producten- en dienstenportfolio.

3.3.2. Incidentele baten en lasten
Deze paragraaf bevat een overzicht van de baten en lasten die als eenmalig ten opzichte van voorgaande en komende begrotingsjaren moeten worden beschouwd.

In de jaarrekening is geen post incidentele baten en lasten opgenomen.

3.3.3. Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen
In 2022 zijn er geen bestemmingsreserves en voorzieningen.

3.3.4. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
Algemeen
hWh wil op gestructureerde wijze risico's beheersen. Om die reden is het van belang inzicht te hebben in de risico's zodat passende beheermaatregelen getroffen kunnen worden. Conform artikel 4.19 van Het Waterschapsbesluit bevat de paragraaf betreffende het weerstandsvermogen ten minste:

a) een inventarisatie van de weerstandscapaciteit, met daarbij een beschouwing over de stand aan het begin, de mutaties en de stand aan het eind van het begrotingsjaar van de algemene reserves en de voorzieningen;
b) een inventarisatie van de risico's;
c) het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

Inventarisatie van de risico's
Met de inwerkingtreding van de nieuwe Gemeenschappelijke regeling per maart 2015 worden programma/project-specifieke risico's door de deelnemers aan het betreffende programma/project gedragen. Dit betreft de zogenaamde "loden deur". Dit belangrijke principe is verankerd in de Gemeenschappelijke regeling (artikel 4, 5, 36) en verder uitgewerkt in het dienstverleningshandvest (vrijwaringsbepaling) en de dienstverleningsovereenkomsten. Aangezien de programma-/projectrisico's bij de deelnemers liggen, worden de risico's niet meer opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Wel wordt in de bestuursrapportage (per 30 april, 31 augustus en 31 december) inzicht gegeven in de risico's per project.

Het DB heeft zich gebogen over het risicomanagement van het eigenaarschap. Het DB heeft de risicoaandachtsgebieden 'verlies vertrouwen in hWh', 'cybersecurity', 'compliance wet- en regelgeving',

'gebrek aan capaciteit', 'bestuurlijk in control' en 'niet gerealiseerde of onbenutte potentie' gedefinieerd voor 2022.

In onderstaande tabel zijn deze aandachtsgebieden verwerkt, naast enkele andere risico's. Gelet op het algemene karakter van deze risico's is een financiële vertaling niet mogelijk.

Nr		Risico	Beheersmaatregel
1	Financiële positie Waterschappen	Bezuinigingen en financiële positie bij waterschappen. hWh wordt gefinancierd door de deelnemende waterschappen. Bij verdergaande noodzaak tot bezuinigingen en bij een verslechterende financiële positie van waterschappen zal dat invloed kunnen hebben op de financiële huishouding van hWh.	Door de doorgevoerde flexibilisering van hWh 3.0, kan hWh eenvoudig krimpen en groeien. Voor de instandhouding is echter een zekere minimale bezetting noodzakelijk.
2	Financiële positie hWh	hWh slaagt er steeds beter in een scherpe en realistische begroting neer te zetten, conform de wens van zowel bestuur als OGT. Een strakke begroting brengt ook uitdagingen met zich mee op het gebied van liquiditeit. hWh heeft geen eigen kredietfaciliteiten en kan geen gebruik maken van financiële buffers in de programma's. Hierdoor komt de liquiditeitspositie van hWh onder druk te staan.	Met het DB zijn de opties besproken om de liquiditeit op orde te houden. Er is ingestemd met de volgende voorstellen: 1. Bijdrage van de jaarbegroting 2022 factureren aan de waterschappen in december 2021, gebaseerd op de primaire begroting 2022. De voorgestelde werkwijze komt overeen met hetgeen reeds is vastgelegd in de bijdrageverordening en het dienstverleningshandvest van hWh. 2. Bijdrage tussentijdse begrotingswijzigingen direct na vaststelling door het AB factureren aan de waterschappen. 3. Het aanvragen van een flexibele kredietfaciliteit tot een maximum van € 2.000.000 voor de eerste maanden van 2022.
3	Gebrek aan capaciteit	De directe verantwoordelijkheid van het algemeen bestuur ligt bij het functioneren van hWh. Een organisatie in het leven geroepen om de watersector en vooral de waterschappen te ondersteunen bij hun samenwerking op gebied van informatie- en bedrijfsprocessen. Hierbij wordt extra aandacht gevraagd voor ondersteuning bij de verandering die deze processen ondergaan door o.a. de digitale transformatie. Voor een adequate ondersteuning zijn uitvoeringsprogramma's ingericht. Hoofdvraag is hier of hWh goed is ingericht om de uitvoeringsprogramma's succesvol te laten verlopen. Een van de belangrijkste succesfactoren is de programma-/projectmedewerker. Zijn kwalitatief de juiste mensen tijdig beschikbaar en kunnen zij duurzaam worden ingezet? De huidige arbeidsmarkt wordt steeds krapper. De waterschappen hebben steeds meer moeite om de flexibele schil van hWh te vullen en daardoor neemt het percentage inhuur snel toe. Tot slot is het nog van belang dat hWh voor haar medewerkers een veilige en gezonde werkomgeving kan bieden?	In de begroting is er vanuit gegaan dat de waterschappen tot een verruiming van de huidige kaders zullen overgaan en hWh zullen toestaan om een deel van de flexibele schil in te vullen met vaste arbeidscontracten. De keuzes wanneer en op welke specialismen dit instrument in te zetten zal mede worden gebaseerd op de strategische personeelsplannen van waterschappen en hWh. Dit vraagt van hWh om een aantrekkelijke werkgever en opdrachtgever te zijn: met aandacht voor ontwikkeling en opleiding van medewerkers, maar ook een duurzame en innovatieve manier van samenwerken met leveranciers en waterschappen. In 2022 zal er extra focus zijn op het stroomlijnen van het werven en aanbesteden van personeel. Onder andere door: - De inzet van een innovatieve wervingstool. - Er wordt een wervingscampagne bij onderwijsinstellingen opgezet samen met de waterschappen. - Europese aanbesteding ICT-inhuur. In juli 2022 heeft de gunning plaatsgevonden.

Nr		Risico	Beheersmaatregel
4	Bestuurlijk in control	De huidige governance is ingericht om het vertrouwen in hWh nog sterker te maken. In het koersplan 3.0 is geconstateerd dat het vertrouwen groeit maar nog geen wijziging in de governance toelaat. De conclusie van de koerscommissie was dat een uitgebreide governance discussie de goede weg die door de waterschappen met hWh was ingeslagen zou verstoren. De toekomstige governance zal gebaseerd kunnen worden op een basis van vertrouwen. De scheiding eigenaarschap en opdrachtgeverschap maakt de scheiding opdrachtgever en opdrachtnemer helder. De Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) maakt het algemeen bestuur echter eindverantwoordelijk. Hoofdvraag is hier: "Hoe kan het algemeen bestuur in control blijven over de activiteiten die hWh uitvoert?" Waarbij het uitgangspunt is dat de governance niet ter discussie wordt gesteld. Met als deelvragen: a. Hoe te bewaken dat hWh alleen die opdrachten aanneemt die: i. uitvoerbaar zijn (juiste mensen beschikbaar, binnen wettelijke kaders); ii. urgent en van nut zijn voor de waterschappen. b. Hoe te bewaken dat hWh de gevraagde resultaten levert? c. Hoe de loden/houten deuren te handhaven, bij minder bureaucratie? d. Hoe de rechtmatigheid te bewaken dat de middelen ingezet voor hWh voor de juiste activiteiten en resultaten worden ingezet?	- hWh begeleidt en investeert in het proces (o.a. met de inzet van programmamanagers, hun IPM-team en creatieve nieuwe functionele werkvormen) om samen met de waterschappen (SD's en inhoudelijk deskundigen) te komen tot een strategienota met een inhoudelijk resultaatgericht meerjarenplan welke resultaten de waterschappen in de samenwerking wil bereiken. Binnen de programma's wordt vervolgens jaarlijks vooraf een SMART jaarplan opgesteld en achteraf worden de realisaties vastgelegd in een jaarverslag. Om dit te bereiken organiseert hWh: - Werksessies met SD's; - Werksessies met inhoudelijk verantwoordelijken, SD's en eventueel derden; - Het resultaat van de werksessies moet zijn: heldere (SMART) definities van waartoe het programma moet leiden en welke resultaten wanneer moeten worden gerealiseerd; - Gewenste resultaten worden vervolgens afgestemd met OGT en bestuur. - In de business case is het van belang dat probleem (met noodzaak en urgentie) en scenario's voor oplossing helder en aanbesteedbaar zijn gedefinieerd zodat het UO tot uitvoering kan besluiten (projecten). hWh toetst, t.b.v. het bestuur, deze projecten op uitvoerbaarheid (o.a. zijn de juiste medewerkers te vinden?), urgentie en of de juiste stakeholders betrokken zijn geweest. Hierdoor is hWh in staat om het gewenste resultaat op het juiste moment te realiseren. - hWh toetst gedurende de uitvoering op de kwaliteit van de opgeleverde tussenresultaten, de correctheid van de uitgevoerde activiteiten (bijv. aanbesteding) en rapporteert aan het UO over de voortgang van het project (zowel financieel als inhoudelijk en het effect van de mitigerende maatregelen m.b.t. de geformuleerde projectrisico's). - hWh zorgt middels een platform, werksessies en 1-op-1 bezoeken dat waterschappen leren van elkaar wat er aan innovatie plaatsvindt. - hWh draagt zorg voor doeltreffende interne beheersingsmaatregelen, ter voorkoming van het doorbreken van de 'loden deuren' en eventueel frauduleus handelen.

Nr		Risico	Beheersmaatregel
5	Niet gerealiseerde of onbenutte potentie	Digitale transformatie betreft de impact van (digitale) technologieën en de toenemende digitalisering van bedrijfsprocessen op mens, organisatie en de maatschappij. Het gaat dus om een transformatie van de hele organisatie, de manier waarop een organisatie wordt aangestuurd en hoe dit in de digitale wereld verandert (verantwoordelijkheid van de SD van ieder waterschap). Een goed voorbeeld is de snelle acceptatie van video-vergaderen ten tijden van het corona-virus. Helaas waren de waterschappen (samen met hWh) hier niet op voorbereid en lag er geen resultaat van een onderzoek naar de beste tooling voor iedere toepassing klaar. De hoofdvraag is: Hoe kan hWh de waterschappen helpen met het benutten van de potentie van de nieuwe technologie in hun organisatie (Digitale Transformatie)?	- hWh begeleidt en investeert in het proces (o.a. werksessies van de omgevingsmanagers met de innovators binnen de waterschappen) om samen met de waterschappen te komen tot een goede gegevensuitwisseling over innovatie binnen de waterschappen. - hWh investeert in de samenwerking met STOWA (de landingsbaan) om innovatie samen te laten vallen met toegepast onderzoek en vervolgens over te gaan tot het opstellen van een businesscase. Hierbij zal vooral gekeken worden of er 'coalition of the willing' bestaat/gecreëerd kan worden. - hWh investeert in het proces (o.a. door sessies samen met de UvW te organiseren) om de waterschappen (ook bestuurlijk) mee te nemen op het pad van digitale transformatie, juist nu er weer sprake is van een mogelijk nieuwe recessie. - hWh investeert in het proces (o.a. door sessies samen met de UvW te organiseren) om de waterschappen (ook bestuurlijk) bewust te maken op welke nieuwe wetgeving men zich moet voorbereiden.
6	Verlies van vertrouwen in hWh	Perceptie van te weinig toegevoegde waarde, kwaliteit en wendbaarheid. Dit kan leiden tot het risico dat waterschappen uittreden uit (onderdelen van) programma's. Uittreding van waterschappen kan lopende activiteiten in gevaar brengen en kan tot kostenstijging voor andere waterschappen leiden.	In voorgaande risico's en beheersmaatregelen is reeds aandacht besteed aan het vasthouden en versterken van het vertrouwen in hWh, onder andere: - verbeteren/handhaven van het imago van hWh - waarborgen leveren van kwaliteit/resultaat - benutten van potentie Terzake van uittreding is een procedure opgenomen in de Gemeenschappelijke Regeling en het Dienstverleningshandvest. M.b.t. programma's worden waterschappen contractueel verbonden middels een Dienstverleningsovereenkomst.
7	Cybersecurity	De risico's vanuit cybersecurity hebben vooral te maken met het beschermen van (privacygevoelige) data. Een incident kan onder andere leiden tot reputatieschade en discontinuïteit van de bedrijfsprocessen.	Er is een verkennend onderzoek naar de informatieveiligheid bij hWh afgerond en de audit op de BIO is in 2021 opgestart. De hieruit volgende actiepunten om te kunnen doorgroeien in volwassenheidsniveau zijn in 2022 geagendeerd. De bestuurlijke ambitie is om zo snel als mogelijk door te groeien naar volwassenheidsniveau 4. De uitdaging ligt in het zoeken naar een balans van wat wordt ingegeven door wet- en regelgeving enerzijds en het maken van de aansluiting naar de behoefte in de organisatie anderzijds. Alleen op deze manier kunnen we er voor zorgen dat informatieveiligheid breed gedragen en geborgd wordt in de organisatie. In 2022 lag de focus op gedrag en 'plan-do-check-act'. Concrete aandacht voor e-learnings, workshops en creëren van bewustwording. Informatiebeveiliging moet een prominentere plaats krijgen in de planning & control cyclus en in het introductieprogramma. Er is een plan van aanpak gemaakt met concrete acties voor 2022.
8	Compliance wet- en regelgeving	Dit is een breed risico van het niet voldoen aan geldende wet- en regelgeving. Hierbij inbegrepen fraude- en corruptierisico's. De voornaamste frauderisico's identificeren wij op het gebied van rapportering (loden deuren), inkoop/aanbesteding en betalingen.	De administratieve organisatie en interne beheersing is ingericht op het compliant zijn, waarin bijvoorbeeld de aanbestedingswet een belangrijke rol speelt. De accountant besteed hier in zijn controle ook aandacht aan. Daarnaast draagt de administratieve organisatie en interne beheersing bij aan het voorkomen dan wel detecteren van frauduleus handelen, door onder andere de toepassing van adequate functiescheidingen in de organisatie.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit
De weerstandscapaciteit bestaat uit structurele weerstandscapaciteit en incidentele weerstandscapaciteit.

De structurele weerstandscapaciteit bestaat in de begroting van hWh uitsluitend uit de post onvoorzien. In de Gemeenschappelijke regeling (artikel 37 lid 2) is opgenomen dat de begroting een bedrag voor onvoorziene uitgaven bevat. In de geactualiseerde begroting 2022 is een bedrag van € 250.000 opgenomen voor onvoorzien in het programma Bestuur en organisatie. In de geactualiseerde begroting 2022 was al duidelijk dat circa € 50.000 benodigd was voor het opvangen van de werkdruk binnen de instandhouding, waardoor € 200.000 resteerde voor andere onvoorziene uitgaven.

Er is geen incidentele weerstandscapaciteit aanwezig bij hWh.

Uiteindelijk zullen de waterschappen op grond van artikel 41 van de Gemeenschappelijke regeling er steeds voor zorg dragen dat hWh te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen. De waterschappen zijn daarmee risicodrager voor eventuele risico's en tekorten die ontstaan bij hWh.

3.3.5. Financiering

Deze paragraaf geeft inzicht in de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille.

Treasurystatuut
Op 8 februari 2018 heeft het AB het treasurystatuut vastgesteld. Hierin is het beleid rondom treasury opgenomen. Met de introductie van schatkistbankieren zijn andere uitzettingen niet meer van toepassing.

Algemene ontwikkelingen inzake de treasuryfunctie en vermogensbehoefte
hWh wordt gefinancierd door de waterschappen. De geldstromen die hWh aan leveranciers betaald worden zo goed mogelijk afgestemd op de geldstromen die hWh van waterschappen ontvangt. hWh slaagt er in een steeds scherpere en realistischere begroting neer te zetten, welke grotendeels wordt uitgenut. Een strakke begroting brengt uitdagingen met zich mee op het gebied van liquiditeit. Met het DB is een aantal opties besproken om de liquiditeit op orde te houden:

1. Bijdrage van de jaarbegroting 2022 factureren aan de waterschappen in januari 2022 (in plaats van mei 2022), gebaseerd op de primaire begroting. De voorgestelde werkwijze komt overeen met hetgeen reeds is vastgelegd in de bijdrageverordening en het dienstverleningshandvest van hWh.
2. Bijdrage tussentijdse begrotingswijzigingen direct na vaststelling door het AB factureren aan de waterschappen. De facturatie voor de begrotingswijzigingen van de 1e bestuursrapportage heeft in 2022 plaatsgevonden.
3. Het aanvragen van een flexibele kredietfaciliteit tot een maximum van € 2.000.000. In januari 2022 is de kasgeldlening ontvangen met een looptijd van 4 maanden voor een bedrag van € 2.000.000.

Renterisiconorm en kasgeldlimiet
Renterisiconorm is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal van het openbaar lichaam bij aanvang van het jaar. In de uitvoeringsregeling Financiering Decentrale Overheden is dit percentage voor gemeenschappelijke regelingen vastgesteld op 20% van het primaire begrotingstotaal 2022 van circa € 24,4 miljoen is € 4,9 miljoen. Het renterisico op de vaste schuld mag de renterisiconorm niet overschrijden.

Kasgeldlimiet is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal van het openbaar lichaam bij aanvang van het jaar. In de uitvoeringsregeling Financiering Decentrale Overheden is dit percentage voor gemeenschappelijke regelingen vastgesteld op 8,2% van het primaire begrotingstotaal 2022 van circa € 24,4 miljoen is € 2,0 miljoen. De gemiddelde netto-vlottende schuld per kwartaal mag de kasgeldlimiet niet overschrijden.

In 2022 is het banksaldo positief geweest. De eerste 4 maanden van het jaar heeft hWh een tijdelijke kredietfaciliteit aangevraagd bij de Nederlandse Waterschapsbank van € 2,0 miljoen. De betreffende

kasgeldlening is inmiddels weer afgelost. Derhalve geen overschrijdingen van de renterisiconorm en kasgeldlimiet. Het positieve saldo is grotendeels ondergebracht bij de schatkist.

Risicobeleid
Het risicobeleid is in het treasurystatuut vastgelegd: risicomijdend.
Op dit moment heeft hWh geen derivaten of andere complexe financiële producten en is er uitsluitend een bankrekening bij de NWB en de Rabobank.

Treasury organisatie
De treasury organisatie is opgezet conform de uitgangspunten die in het treasurystatuut zijn vastgelegd.

3.3.6. Verbonden partijen

Deze paragraaf geeft inzicht in:
- De visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting;
- De Beleidsvoornemens omtrent Verbonden Partijen.

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarmee hWh een bestuurlijke en financiële band heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van het stemrecht. Er is sprake van een financieel belang wanneer hWh middelen ter beschikking heeft gesteld en het risico die kwijt te raken bij faillissement. Hiervan is ook sprake als financiële problemen bij verbonden partijen verhaald kunnen worden op hWh.
hWh kent in 2022 geen verbonden partijen zoals bedoeld in het Waterschapsbesluit en het BBVW.

3.3.7. Bedrijfsvoering

De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering.

Financiën
De planning & control cyclus is in 2022 conform de richtlijnen uitgevoerd:
- De jaarrekening 2021 is op 24 maart 2022 voorzien van een goedkeurende controleverklaring.
- De geactualiseerde begroting 2022 was niet aan een zienswijzeprocedure onderhevig en is op 21 april 2022 door het AB vastgesteld.
- De begroting 2023 is tijdig voor een zienswijzeprocedure aangeboden aan de waterschappen en op 14 juli 2022 door het AB vastgesteld.

Als gevolg van gewijzigde wet- en regelgeving, moet in 2025 het DB in een onderdeel van de jaarrekening, de rechtmatigheidsverantwoording, aangeven of de in de jaarrekening opgenomen financiële feiten in overeenstemming met de daarvoor geldende regels tot stand zijn gekomen. Het DB legt dan verantwoording af over de zogenoemde financiële rechtmatigheid. Hiermee vervalt het zelfstandige oordeel van de accountant over de rechtmatigheid; hij neemt zijn oordeel over de rechtmatigheidsverantwoording mee in zijn oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening. De controle op rechtmatig handelen zal in de nieuwe situatie door hWh zelf worden uitgevoerd. In voorbereiding hierop hebben reeds gesprekken met de accountant plaatsgevonden en wordt er deelgenomen aan de voorbereidende bijeenkomsten gefaciliteerd door de UvW.

Kantoorautomatisering
In 2022 is in goed overleg de kantoorautomatisering van hWh ontvlochten uit de samenwerking met Waterschap Vechtromen. Het beheer van de kantoorautomatisering is vooralsnog in eigen huis overgenomen. De komende tijd wordt verder onderzocht of hWh het beheer zelf blijft doen of gaat uitbesteden aan een externe partij.

Informatiebeveiliging en privacy
hWh heeft in de audit van 2021/2022 onder de streefnorm van volwassenheidsniveau 3 gescoord. Er is een verbeterplan voor 2022 opgesteld en er is budget beschikbaar gesteld in de interne projecten. De bestuurlijke ambitie is om zo snel mogelijk door te groeien naar volwassenheidsniveau 4.

Er is veel aandacht gegeven aan het vergroten van de bewustzijn in de organisatie op het gebied van informatieveiligheid en privacy, bijvoorbeeld door het geven van presentaties en actieve deelname aan overleggroepen. In het najaar is een e-learning voor de hele organisatie uitgerold voor het verder vergroten van het bewustzijn. De acties die zijn uitgevoerd, hebben effect en dat blijkt uit de vele hulpvragen over informatieveiligheid en privacy die worden gesteld vanuit de programma's en vanuit aanbestedingstrajecten. Om te kunnen voldoen aan de hulpvragen uit de organisatie, is het team sinds deze zomer versterkt met een trainee informatieveiligheid. Belangrijke stap op het gebied van privacy is de aanstelling van een nieuwe privacy officer. Nu kan er weer gewerkt worden aan de update van diverse privacy (beleids)documenten.

De ontvlechting met waterschap Vechtstromen voor de ondersteuning van de kantoorautomatisering heeft een grote invloed op het verbetertraject informatieveiligheid. In 2023 zijn meer middelen vrijgemaakt om het verbetertraject voort te zetten. Aandacht zal dan vooral uitgaan naar het verankeren van informatieveiligheid en privacy in het risicomanagement van de projectorganisatie.

Er zijn in 2022 uiteenlopende privacy-aangelegenheden behandeld. De meest in het oog springende kwestie was de aanbesteding van de Software Reseller. Daaruit is gebleken dat bij het opstellen van het Programma van Eisen de privacy-paragraaf beter had gekund. Ook is gebleken dat bij de beantwoording van vragen in aanbestedingen meer capaciteit nodig is, zodat de antwoorden beter en eenduidiger worden beantwoord.
Prioriteit voor 2023 is de formele vaststelling van het geactualiseerde privacy beleid en het actualiseren van het informatieveiligheidsbeleid.

Communicatie
De waterschappen hebben de behoefte om beter zichtbaar te hebben wat de toegevoegde waarde is van het Waterschapshuis. Om daaraan te voldoen, hebben we geïnvesteerd in een andere aanpak: we vertellen niet wat we doen, we laten de waterschappen vertellen wat onze meerwaarde is. We doen het voor hèn. Ofwel: we kijken van buiten naar binnen. Die doorvertaling gebeurt op verschillende wijze: zoals vernieuwde website, rapportagetools voor bestuursrapportage/ontwerpbegroting, roadshows, video's van CSIR en Z-info. Daarnaast maken we stap voor stap de communicatie begrijpelijker en kernachtiger in tekst, in beeld en met visuals. Ook hebben we de eerste contouren aangebracht in de interne informatievoorziening met een jaaragenda, om medewerkers te informeren, te inspireren en te verbinden.

Inkoop
Het ambitieweb voor duurzaam opdrachtgeverschap is uitgesteld naar 2023, omdat hier in 2022 geen capaciteit voor beschikbaar is geweest. Komend jaar word dit als intern project opgepakt. De kwaliteitsdocumenten voor inkoop en contractmanagement zijn dit jaar verbeterd of nieuw gemaakt. Dit biedt de mogelijkheid om meer eenduidig en uniform te werken. De aanbestedingskalender is gemaakt en intern gepubliceerd op Waterplein en extern op het inkoopplatform waterschappen. In 2022 is een start gemaakt met het implementeren van de contractmodule in Prosa. Het handboek contract- en leveranciersmanagement is afgerond en zal in 2023 breed worden gecommuniceerd. Stappen zijn gezet in het toepassen van de ICO-wizard (en andere maatregelen ten aanzien van informatieveiligheid en privacy). De nieuwe waterschapsbrede inkoopvoorwaarden zijn in de maak, inclusief de modelovereenkomsten.

Jaarplan 2022
Waar 2021 nog vooral in het teken stond van finetuning en het laten landen van de organisatie, stonden er nieuwe uitdagingen klaar voor 2022. Er zijn diverse thema's en speerpunten benoemd die aansluiten bij de bestuurlijke risicogebieden waar binnen de dagelijkse bedrijfsvoering aan gewerkt is. Ook zijn interne projecten benoemd, die in 2022 extra aandacht hebben gekregen en waarvoor extra middelen nodig zijn. In 2022 is € 250.000 beschikbaar in de begroting voor de interne projecten vanuit de pot 'kwaliteitsborging'. Het DB heeft ingestemd met de voorgelegde interne projecten en prioritering aangewezen. Het beleidsteam heeft op alle speerpunten en interne projecten actiehouders benoemd, het coördinatieteam (CT) heeft toegezien op correcte naleving en faciliteert bij enige aansturing.

Aantal medewerkers en Ziekteverzuim
Het aantal medewerkers in dienst bij hWh bedroeg op 31 december 2022 150 (31 december 2021: 129). hWh heeft op 31 december 2022 37,2 FTE op de payroll (31,7 FTE gemiddeld in geheel 2022).

In aantallen ziet de capaciteit op 31 december 2022 er als volgt uit:

	Stand op 31-12-2022	Stand op 31-12-2021
Vaste bezetting	41	32
Inleen van waterschappen	44	43
Inhuur van de markt	47	50
Trainees	11	n.b.
Inhuur van de overheid	7	4
Totaal	150	129

Het ziekteverzuim bij de medewerkers op de payroll is in 2022 gemiddeld 4,0%. Dit ligt onder de interne streefnorm van maximaal 5%.

Wet open overheid (Woo)
De Woo is 1 mei 2022 in werking getreden. Het doel van deze wet is om als overheid opener en toegankelijker te worden door meer overheidsinformatie dan voorheen sneller openbaar te maken en deze ook voor iedereen gemakkelijker toegankelijk te maken. Waterschappen hebben zich via hWh, in samenspraak met de Unie van Waterschappen, verzameld in een project “Wet open overheid” en hebben hier subsidie voor mogen ontvangen. HWh sluit aan bij dit project.

Op grond van artikel 3.5 van de Woo wordt in dit jaarverslag op hoofdlijnen een beschrijving gegeven van de activiteiten die zijn uitgevoerd in 2022 op de thema’s actieve en passieve openbaarmaking en verbetering van de informatiehuishouding.

- Actieve openbaarmaking: In de wet wordt een aantal informatiecategorieën gespecificeerd die in ieder geval actief openbaar gemaakt moeten worden. Diverse documenten die hieronder vallen werden door hWh al openbaar gemaakt (denk aan de publicatie van de AB-stukken op de website).Aanvullend hierop heeft hWh in 2022 de agenda en besluitenlijst openbaar gemaakt. Verdere specificatie van de informatiecategorieën wordt in het landelijke project uitgewerkt en hWh zal deze gefaseerde uitwerking en invoering op de voet volgen. HWh heeft zich als openbaar lichaam op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen geregistreerd bij het Platform Open Overheidsinformatie (tijdelijke werknaam: ‘PLOOI’) en zal stapsgewijs verder aansluiten op deze digitale infrastructuur die door de minister van BZK in stand wordt gehouden.
- Passieve openbaarmaking: In 2022 is binnen hWh een contactpersoon voor de Woo aangewezen om vragen van burgers te beantwoorden over de beschikbaarheid van publieke informatie.
- Informatiehuishouding: hWh sluit aan bij het waterschapsbrede project Implementatie Woo. Binnen de uitvoering van dit project zal met behulp van de Unie van Waterschappen inzichtelijk worden gemaakt wat nodig is om naast de huidige werkwijzen verder te voldoen aan de Woo.

3.3.8. EMU Saldo

In de paragraaf betreffende het EMU-saldo wordt het EMU-saldo gespecificeerd overeenkomstig de bij ministeriële regeling gestelde regels. In de bijlage is het EMU saldo berekend op € 6.000.

3.3.9. Wet normering topinkomens

Ingevolge artikel 4.30 van Het Waterschapsbesluit wordt in de jaarrekening een paragraaf over topinkomens opgenomen. De Wet Normering Topinkomens (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing en verbiedt organisaties met topfunctionarissen in de (semi)publieke sector beloningen en ontslagvergoedingen overeen te komen hoger dan de geldende WNT norm. Daarnaast is sprake van een openbaarmakingsverplichting voor alle topfunctionarissen en overige medewerkers die een bezoldiging genieten boven de geldende bezoldigingsnorm.

In 2022 voldoet hWh aan de wet normering topinkomens. In hoofdstuk 7.7 is een specificatie opgenomen met betrekking tot de topinkomens.

4. Programmaverantwoording instandhouding

In hoofdstuk 4 worden de begrotingsprogramma's instandhouding uitgewerkt. Dit betreft de volgende programma's:

- Bestuur en organisatie
- Kennis en verbinden

4.1 Programma 1 Bestuur en organisatie

Het programma Bestuur en organisatie voorziet in de basisinfrastructuur van hWh waardoor iedereen efficiënt en effectief het werk kan doen.

Wat waren de geplande resultaten?

- hWh is een thuisbasis die het (hybride) werken aan projecten en programma's optimaal faciliteert;
- hWh kan de juiste medewerkers op het juiste moment inzetten;
- hWh voldoet aan volwassenheidsniveau 4 voor informatieveiligheid;
- Er is een uitgewerkt koersplan voor 2023-2025.

Wat heeft het programma gerealiseerd?

- Hybride werken wordt optimaal gefaciliteerd. We zien dat veel medewerkers blijvend kiezen voor thuis werken. Om de samenhang te vergroten tussen de mensen en de projecten/ programma's is een jaaragenda gemaakt waar veel inhoudelijke en sociale activiteiten worden aangeboden;
- In de huidige krappe arbeidsmarkt is het steeds lastiger om de juiste medewerkers op het juiste moment in te kunnen zetten. De termijn van matching loopt op (van 55 naar 81 dagen);
- Bij de self-assesment op het gebied van informatieveiligheid en privacy scoorde hWh een 2,9. Diverse acties, waaronder de e-learning van Arda, uit het project Veilige Werkomgeving leiden tot een verhoogde bewustwording onder de medewerkers op het gebied van informatieveiligheid en privacy. We liggen op koers om naar tot volwassenheidniveau 4 te komen;
- De ontvlechting met de ICT van waterschap Vechtstromen is gerealiseerd;
- Het bestuur is gefaciliteerd bij het verduidelijken en kwalitatief verbeteren van het eigenaar- en opdrachtnemerschap;
- In het AB is besloten dat het koersplan wordt uitgesteld. In 2022 is geïnvesteerd in de samenwerkingsopgave (rol van opdrachtgever- en nemer is verduidelijkt) en heeft het bestuur opdracht gegeven aan de OGT voor een strategienota. De eerste versie daarvan was gereed eind december. In 2023 zal op basis van de strategienota, het koersplan worden uitgewerkt;
- De instandhouding is uitgebreid om de groeiende vraag aan projecten goed te kunnen ondersteunen;
- Er is een digitale rapportagetool ontwikkeld die de hoogtepunten in korte soundbites uit de verantwoordingscyclus weergeeft (bestuursrapportage, ontwerpbegroting, jaarrekening). Deze nieuwe vorm wordt door bestuurders gewaardeerd en wordt nog verder verbeterd.

4.2 Programma 2 Kennis en verbinden

Het programma Kennis en verbinden heeft als doel om kennis aan de waterschappen toe te voegen en de waterschappen te faciliteren in het delen van kennis onderling. Deze kennis betreft nieuwe technieken en nieuwe organisatievormen in het kader van digitale transformatie.

Ophalen wat de vraag is van de waterschappen, dat is een van onze kerncompetenties. Welke verplichtingen komen er op waterschappen af waaraan ze wettelijk moeten voldoen? Welke problemen op ICT-gebied kunnen we voor de waterschappen oplossen. Klopt de uitvraag met het uiteindelijke product dat er ligt?

In dit programma komen diverse activiteiten samen om dit te bereiken: het doen van (voor) onderzoeken, het in kaart brengen van de omgeving en het ophalen en luisteren naar de wensen, het formuleren van de opdracht in een business case, het opstellen van een dienstverleningsovereenkomst en onderzoeken waar de samenwerkingspotentie zit.

Facilitering

Het Waterschapshuis faciliteert de waterschapsbrede overleggen, denk aan het i-platform, de OGT en de UO's. We zorgen ervoor dat de juiste mensen op het juiste moment de stukken (dvo's, buca's, handleidingen etc.) aangereikt krijgen. Het Waterschapshuis doet het facilitair beheer van het ontmoetingscentrum van de watersector en zorgt ervoor dat iedereen die vergadert bij het Waterschapshuis wordt ontzorgd.

Wat waren de geplande resultaten?

- Modern en uitstekend toegerust vergadercentrum die aan fysieke en virtuele veiligheidseisen voldoet.
- Kwaliteit krijgt de aandacht in de projecten en programma's en projecten doorlopen de PDCA-cyclus.
- Opdrachtgeverstafel (OGT) krijgt de ruimte zich te richten op strategische doelen.
- Er ligt een bijgewerkte strategienota van de OGT en een meerjarenplan.
- Door de systematiek van Aanvraag Business Cases worden er gericht geïnvesteerd in kansrijke projecten.

Wat heeft het programma gerealiseerd?

- hWh doet het dagelijks facilitair beheer en zorgt dat het aan de (fysieke) veiligheidseisen blijft voldoen, zodat de bezoekers zich alleen hoeven te richten op het vergaderen;
- Om de kwaliteit te verbeteren, voeren we evaluaties uit. Uit de evaluaties blijkt o.a. dat de vraagdefinitie beter moet, omdat nog te vaak na een aanbesteding blijkt dat niet exact wordt geleverd wat de waterschappen vooraf voor ogen hadden;
- Het Waterschapshuis heeft de OGT ondersteund bij het schrijven van de eerste versie van de strategienota die het 1e kwartaal 2023 ter consultatie naar de waterschappen is gegaan;
- De 27 dienstverleningsovereenkomsten hadden grotendeels betrekking op nieuwe ontwikkelingen, verbeteringen en uitbreidingen van data, standaarden en informatieveiligheid voor waterketen en watersysteem;
- De secretaris-directeur heeft roadshows gedaan bij vijf algemeen besturen/commissies van waterschappen. Het leverde de besturen inzicht op in wat hWh doet, binnen welke context zij opereert, wat de waarde is die zij toevoegt en het besef dat hWh een verlengstuk is van hun digitaliseringsvraagstuk binnen het eigen waterschap.

5. Programmaverantwoording projecten waterschappen

In hoofdstuk 5 worden de begrotingsprogramma's waterschappen uitgewerkt. Dit betreft de volgende programma's:

- Innovatie en transformatie
- Digitale dienstverlening
- Organisatie en samenwerking
- Informatie – datastromen
- Informatieveiligheid en privacy
- Waterveiligheid
- Watersysteem
- Waterketen

5.1 Programma 3 Innovatie en transformatie

Programma Innovatie en transformatie biedt een innovatief en inspirerend pakket van diensten en producten die de waterschappen, nu en in de toekomst, helpen met het creëren van een stimulerende omgeving voor digitale transformatie.

Wat waren de geplande resultaten?

Het programma helpt waterschappen inzicht te verkrijgen over het waterschap van de toekomst en wat er nodig is voor de digitale ontwikkelingen en transformatie, zodat directies de juiste en gefundeerde strategische keuzes kunnen maken. Dit doet zij door een programma aan te bieden, gericht op leren, innoveren en verbinden.

Wat heeft het programma gerealiseerd?

Leerlijn:

- Leerlijn voor bestuurders: twee waterschappen hebben meegedaan aan werksessies om het programma van de leerlijn te ontwikkelen. De animo was minder vanwege de aankomende waterschapsverkiezingen;
- Leerlijn voor managers: zes waterschappen hebben de leerlijn gevolgd;
- Leerlijn voor medewerkers: bij vier waterschappen zijn pilots gestart;
- Samen met het A&O fonds is een interactief netwerk opgezet van specialisten leren en ontwikkelen binnen de waterschappen, die meehelpen met het ontwerp van de leerlijn voor medewerkers;
- Met de Unie zijn sessies georganiseerd rond digitale ethiek voor bestuur;
- Met de Unie is een leergang scenario denken opgezet, waar 19 waterschappen een community of practice vormden om in 2023 scenario's voor het waterschap van de toekomst te ontwikkelen.

Data science en Engineering Expert Programma (DEEP):

- In 2022 hebben 14 deelnemers van DEEP succesvol een opdracht vervuld bij de 13 deelnemende waterschappen en bij het waterlab (Aquon). DEEP werkt echt als een vliegwiel voor het datagedreven werken binnen de sector;
- Eind 2022 is de werving afgerond voor DEEP 3. 50 DEEP-ers starten in 2023. Bijna alle datascientists en engineers hebben we kunnen behouden voor de watersector.

Winnovatielab:
Het programma heeft een WinnovatieLab georganiseerd over de zuivering van de toekomst. In aanloop naar en tijdens die bijeenkomst is door vijf verschillende teams met innovatoren hard gewerkt aan ideevorming en uitwerking. Mooie resultaten die bruikbaar zijn voor uitvoerbare experimenten en opschaalbare toepassingen.

Winnovatieplatform:
Bijna alle waterschappen maken gebruik van het winnovatieplatform. De pilot Winnovatie loopt tot mei 2023. Waterschappen zien de meerwaarde van de challenges, omdat het innovatieve oplossingen oplevert die toepasbaar zijn in het werk. Ook komt er innovatiekracht de watersector binnen omdat de buitenwereld mee kan doen met sommige challenges.

Digi-café: Samen met het A&O fonds Waterschappen is in december het eerste Digi-café gestart.

Chief Digital Officer (CDO)-platform: In het CDO-platform worden de plannen van de CDO's uitgewisseld.

5.2 Programma 4 Digitale dienstverlening

Het programma Digitale dienstverlening faciliteert de samenwerking tussen de waterschappen om te voldoen aan de centrale en decentrale overheidsafspraken voor de digitale dienstverlening en voert regie op het inkoopproces.

Wat waren de geplande resultaten?

- Beheer en onderhoud e-HRM professioneel uitvoeren, en opnieuw aanbesteden;
- Begeleiden implementatie omgevingswet;
- Beheer van het Content Management Systeem.

Wat heeft het programma gerealiseerd?

e-HRM:

- Het softwarepakket is naar tevredenheid beheerd;
- De nieuwe aanbesteding loopt goed, hoewel de weg ernaartoe moeizaam was. Het blijkt dat sommige waterschappen niet mee willen doen met de aanbesteding en dat het HR-managers niet lukt om een gedeelde visie op HR te ontwikkelen.

Wet Open Overheid (WOO):
De waterschappen zijn begeleid bij het generiek inrichten van de wet open overheid.

CMS (Content Management Systeem):
De waterschappen hebben besloten om het contract het verlengen.

Single Digital Gateway (SDG):
SDG geeft burgers en bedrijven gemakkelijk toegang tot digitale overheidsdienstverlening in de Europese Unie via het portaal Your Europe. Het verzoek om de 1e fase voor de waterschappen in te richten, is in 2022 net niet afgerond.

5.3 Programma 5 Organisatie en samenwerking

Het programma Organisatie en samenwerking faciliteert de waterschappen bij de inrichting van ketens met als doel het behalen van een optimale samenwerking door hen dezelfde taal te laten spreken. Daarbij spelen we in op innovaties en de veranderende omgeving. Het is de missie om voor de waterschappen door gezamenlijke inkoop ICT-middelen en ondersteuning efficiency te creëren.

Wat waren de geplande resultaten?

- Een ingericht kenniscentrum Microsoft;
- Een architectuur voor data en informatievoorziening die veilig, doelmatig, modern, robuust en compliant met wet- en regelgeving;
- Ontwikkelde en geïmplementeerde middelen die de samenwerking bevorderen;
- Borging van de belangen van waterschappen in overheidsbrede initiatieven.
- Leveren van kennis en kunde;
- Inkoopvoordeel bij de aanschaf van algemeen inzetbare middelen.

Wat heeft het programma gerealiseerd?

- Kenniscentrum Microsoft: het kenniscentrum begeleidt waterschappen bij de invoering van Microsoft 365-E5. Met het aanbieden van roadmaps, proof of concepts, trainingen en workshops is een aanpak gevonden die veel wordt gebruikt en gewaardeerd. Ook is er een nieuw support contract gesloten met Microsoft en is er tech-consultant beschikbaar voor de waterschappen die ondersteuning biedt;
- Waterschap informatie logisch model architectuur (Wilma): de opdracht was ruim 3 jaar geleden: zorg dat Wilma geactualiseerd wordt en dat waterschappen deze kunnen gebruiken bij de inrichting van hun organisatie en architectuur. De Wilma wordt steeds meer toegepast en actueel gehouden doordat kennis delen tussen waterschappen wordt gefaciliteerd en waterschappen worden geholpen bij het toepassen van de Wilma als architectuur o.a. door het aanbieden van succesvolle trainingen en webinars;
- Oracle: er is een audit gedaan waarbij er geen non-compliance zijn geconstateerd. Dit betekent dat waterschappen geen software hebben geïnstalleerd die niet onder het contract vallen. Er zijn verschillende bijeenkomsten georganiseerd voor de Oracle-beheerders om de onderlinge kennisdeling te bevorderen en nieuwe ontwikkelingen te bespreken;
- Software-reseller: na onregelmatigheden in de aanbesteding heeft een kort geding plaatsgevonden, waarna een heraanbesteding noodzakelijk was. Deze is in Q1 2023 succesvol afgerond;
- De aanbesteding strategisch Cloud partner: er is een marktverkenning gedaan en er zijn leveranciersgesprekken gevoerd om de te volgen aanbestedingsroute te kunnen finetunen;
- Framework Microsoft: er lopen gesprekken met Microsoft over het uitbreiden van het Framework met andere producten (Azure), zodat waterschappen kunnen werken met veilige en toekomstbestendige cloudoplossingen;
- Softwarecatalogus: de samenwerking met andere overheden in het kader van de Softwarecatalogus en een eventuele opvolger van de huidige versie heeft in 2022 een vervolg gekregen. Er is een business case gestart die onderzoek doet naar de toekomst van de softwarecatalogus en de voortzetting van de samenwerking;
- GOVROAM: hWh vervult de rol van contractmanagement en kassiersfunctie.

5.4 Programma 6 Informatie - datastromen

Het programma Datastromen opereert landelijk, verbindt en helpt waterschappen bij het invullen van de bestuurlijke ambitie, om klaar te zijn voor de 'open data'-toekomst en aan te sluiten bij de sector. Het programma zorgt dat gegevens over de beheergebieden van de waterschappen snel, compleet én gestandaardiseerd beschikbaar zijn voor iedereen. Wij helpen data van de waterschappen te vertalen naar een uniforme taal, binnen de standaarden die er zijn, zodat de waterschappen gezamenlijk data kunnen uitwisselen. Dit doen wij door een voorziening te ontwikkelen, softwareoplossingen aan te bieden en te helpen om deze technisch te implementeren. Ook monitoren wij op kwaliteit, betrouwbaarheid, reproduceerbaarheid en uitwisselbaarheid van de data.

Wat waren de geplande resultaten?

- Beheer en onderhoud van DAMO-logisch (taal en standaarden) en DAMO-fysiek (infrastructuur);
- Het Gegevensknooppunt Waterschappen (GkW) realiseren voor waterschappen en derden, dat moderne uitwisseltechnologie ondersteunt, zodat data breed gebruikt kan worden;
- Uitfasering van de Centrale Distributie Laag (CDL) en vervanging door het GkW;
- Meer (open) data laten stromen tussen waterschappen en de buitenwereld.

Wat heeft het programma gerealiseerd?

- Het dagelijkse beheer en onderhoud van de DAMO-infrastructuur en de standaarden (hieraan wordt een belangrijk deel van de teamcapaciteit besteed);
- De CDL liep na acht jaar aan de grenzen van haar mogelijkheden en was aan vervanging toe. Het programma heeft de CDL succesvol vervangen door het GkW. Hiermee kunnen er meer en andere data stromen van buiten de waterschappen naar binnen en vice versa. Het GkW is een technisch hoogstandje dat echt de meerwaarde van het programma laat zien;
- Al bij het schaduwdraaien met het GkW bleek dat 16% van de aangeboden data technisch niet klopte. Met deze nieuwe inzichten heeft het programma een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de verbetering van de datakwaliteit bij de waterschappen;
- Het programma heeft bijgedragen aan de totstandkoming van een landelijk beeld van de waterschapsgrenzen ten behoeve van de voorbereidingen van de waterschapsverkiezingen 2023;
- Het programma heeft het landelijk en uniform invullen van een deel van de vragen voor de Waterschapsspiegel voorbereid;
- Er is een Proof of Concept opgeleverd in nauwe samenwerking tussen de leverancier van het GkW, het Programma Watersysteem en gebruikers voor de opslag en ontsluiting van Meteorologische en Hydrologische data (OOMHD). Met deze PoC is aangetoond dat de nieuwe infrastructuur (het GkW) ook geschikt is om meetreeksen en radarbeelden op te halen, op te slaan en te ontsluiten voor de waterschappen. Les: bij de inrichting van nieuwe gegevensstromen en, vooral, voor de ontwikkeling van gebruikerstoepassingen is de inbreng van deskundige gebruikers essentieel;
- Het programma Datastromen ziet veel kansen voor nieuwe gegevensstromen door het GkW.

5.5 Programma 7 Informatieveiligheid en privacy

Het programma Informatieveiligheid en privacy ondersteunt de waterschappen in de opgave een sector te zijn waar inwoners en bedrijven erop kunnen vertrouwen dat hun gegevens en belangen in veilige handen zijn.

Wat waren de geplande resultaten?

- Auditrapportages laten uitvoeren;
- Opzet SOC-diensten;
- Risicomanagement methodiek ontwikkeld en beproefd;
- Het voortzetten van de bestaande dienstverlening CERT-WM;
- Kennis en ervaringen sectorbreed actief uitwisselen, harmoniseren en uniformeren;
- Adviezen geven over informatieveiligheid en privacy aan de sector of namens de sector.

Wat heeft het programma gerealiseerd?

Audit ten behoeve van duurzame verbeterprocessen afgerond:
Een georganiseerde combinatieaudit laten doen van de BIO en AVG, waar zowel per waterschap als voor de sector als geheel een beeld is gegeven van de volwassenheid. Voor de sector is het integrale beeld vertaald naar een concreet plan van aanpak en zijn de eerste actiepunten opgepakt.

Managed services: architectuur opgeleverd:
Het project Managed services heeft een blauwdruk opgeleverd waarin is beschreven op welke manier cloudgebaseerde IT-hosting ingericht zou moeten worden om deze beheersbaar, veilig en flexibel te maken.

Security Operations Center (SOC):
Het vooronderzoek SOC is afgerond, waarmee de kaders voor een gezamenlijk zijn SOC bepaald. De Proof of Concept (PoC) in samenwerking met RWS is afgerond: objecten (zuivering en gemalen) zijn te koppelen aan het RWS-SOC. Fysieke aansluiting van waterschap-objecten op het SOC van RWS zal niet worden voorgezet: waterschappen zullen daarom zelf een SOC moeten opzetten. De samenwerking RWS en hWh op SOC-gebied wordt wel bestendigd op kennis en proces.

CERT – WaterManagement (WM):

- 986 beveiligingsadviezen (waarvan 19 hoogste prioriteit) uitgegeven over kwetsbaarheden in hun hard- en software en de te nemen maatregelen;
- Een maandelijkse rapportage voor alle 300 websites van de waterschappen over de veilige webstandaarden;
- 17 meldingen van ethische hackers over kwetsbaarheden bij waterschappen afgehandeld. CERT-WM verzorgt deze dienst voor twaalf waterschappen;

Risicomanagement:

- Er is een methodiek ontwikkeld, beproefd bij waterschappen en vastgesteld voor uniforme informatieveiligheid risicomanagement.
- Om bewustwording en versteviging van de samenwerking te realiseren is een tweedaags seminar ‘Risico’s beheersen doe je samen’ georganiseerd.

Privacy:
Er zijn peerreviews georganiseerd voor de privacy professionals om met elkaar de aanbevelingen uit de audit door te nemen.

Proces Automatisering (PA):
De CyberSecurity ImplementatieRichtlijn (CSIR) [link naar CSIR-video] assessment tool die samen met RWS is doorontwikkeld, is afgerond en ingezet bij vier waterschappen als pilot.

Wet Politie Gegevens (WGP) audit voor alle waterschappen:
Het voorstel om de WPG-audit te laten uitvoeren is bekrachtigd. Nu volgt de aanbesteding van een audit partij en de begeleiding van dit traject.

5.6 Programma 8 Waterveiligheid

Het programma Waterveiligheid streeft naar continu inzicht voor een meer efficiënt en effectief beheer van de waterkeringen, een betere ruimtelijke inrichting en betere crisisbestrijding in de ketens, tegen lagere kosten en met minder kwetsbaarheid én een betere informatievoorziening aan burgers, bedrijven en andere belanghebbenden over de actuele situatie en de maatregelen die waterschappen treffen.

Wat waren de geplande resultaten?

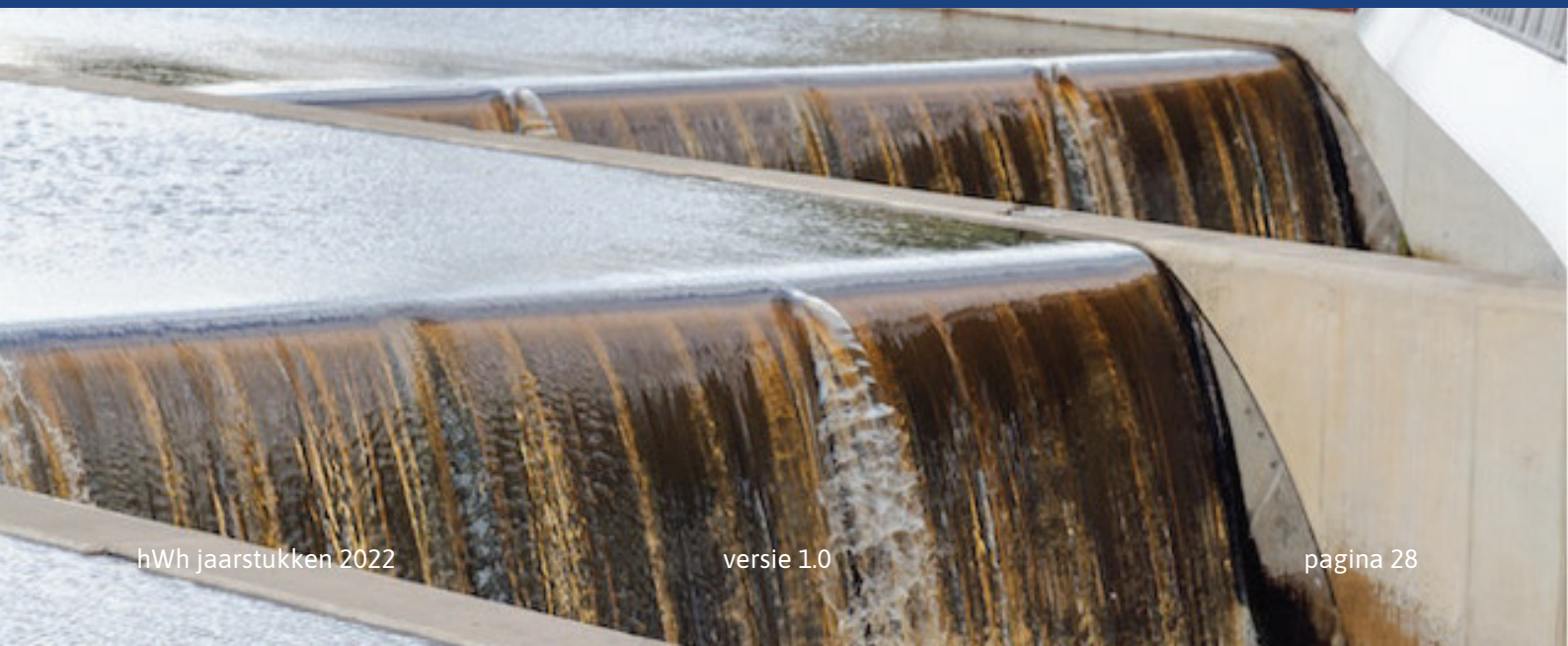
- Operationeel landelijk systeem voor Vangstregistratie (TrAPP);
- Kortere cycli in het monitoren en beoordelen en betere beslissingsondersteuning met behulp van meer actuele data en met de omgeving geïntegreerde modellen voor 'Continu Inzicht';
- Verhoogde efficiency bij de keteninformatisering voor de Zorgplicht en de beoordeling van de primaire en regionale keringen;
- Actueel beeld van opkomende nieuwe methoden en digitale technieken voor de waterveiligheid;
- Meer gebiedsgerichte modellering op basis van moderne technieken en integratie van gegevensbronnen;
- Best practices voor datamanagement, informatiestromen en informatievoorziening ontwikkeld en beschikbaar.

Wat heeft het programma gerealiseerd?

Muskusrattenregistratie (trAPP): in continue overleg geweest met de leverancier over de issues binnen het project trAPP.

Continu inzicht in dijken: het programma heeft een verkenning gefaciliteerd bij diverse waterschappers die met een dijk bezig zijn, denk aan dijkbeheerders, toetsers, vergunningverleners over wat het betekent om continue inzicht te krijgen in dijken.

Dashboard Zorgplicht waterkeringen: het programma heeft een verkenning gefaciliteerd met acht waterschappen over wat er gedaan kan worden om de informatievoorziening rondom zorgplicht waterkeringen op orde te hebben en te kunnen voldoen aan de verplichting die waterschappen hebben aan het Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Deze verkenning heeft geleid tot een business case.

5.7 Programma 9 Watersysteem

Het programma Watersysteem helpt de waterschappen (de watersysteembeheerders, hydrologen en ecologen) door het leveren, onderhouden en ontwikkelen van digitale producten, diensten en oplossingen voor van alle waterschappen. Het leveren van deze diensten doen wij ook voor en met onze ketenpartners RWS, KNMI, waterleidingbedrijven, terreinbeheerders, provincies en gemeenten om een optimale samenwerking na te streven.

Wat waren de geplande resultaten?

- Opnieuw aanbesteden van de digitale watertoets en in beheer nemen;
- HyDAMO ontsluiten via het Gegevensknooppunt Waterschappen (GkW) en de inrichting van datavalidatie door controle- en terugmeldprocessen (binnen waterschappen en met NHI);
- Een Proof of Concept voor het bij elkaar brengen van meteorologische en hydrologische informatie met betrekking tot droogte en blijvende ondersteuning voor de waterschappen en transitie naar nieuwe omgeving;
- Realiseren van verbeterde neerslagproducten;
- Waterwegwijsapp en perceelwijzer app ten behoeve van agrariërs en burgers;
- Productowner aanstellen die waterschappen inhoudelijk ondersteund.

Wat heeft het programma gerealiseerd?

- Digitale watertoets is aanbesteed en in beheer gegeven;
- HyDAMO is doorontwikkeld en samengevoegd met meerdere producten. Implementatie bij de waterschappen is een uitdaging;
- Slim watermanagement: wens van waterschappen en Rijkswaterstaat om een breder inzicht te verkrijgen rondom waterdata. De business case fase is doorlopen, deze was niet afdoende. Er komt een kwartiermaker;
- De levensvatbaarheid van de WaterWegWijs-app als interactief communicatiemiddel met burgers is onderzocht. Er is een prototype ontwikkeld, mede gesubsidieerd door MinBZK vanuit Innovatiebudget Digitale Overheid. De uitkomst is negatief;
- Het Nederlands Hydrologisch Instrumentarium (NHI), de verzameling van software en data voor het ontwikkelen van grondwater- en oppervlaktewatermodellen is nog niet uit ontwikkeld. Intentie is om het beheer over te nemen;
- D-Hydro maakt het mogelijk om simulaties te maken van overstromingen, stormvloeden, orkanen, golven, wateroverlast door hevige neerslag, sediment transport en morfologie, waterkwaliteit en ecologie. Er is onderzocht of hWh het beheer van de applicatie van Deltaris over kan nemen, maar dit is nog niet het geval;
- Productowner Watersysteem is aangesteld;
- Proof of Concept voor project Opslag en Optimalisatie van Meteorlogische en Hydrologische data (OOMHD) is succesvol verlopen. Het is de opvolger voor WIWB/Meteobase;
- Neerslagproducten zijn verbeterd (Internationaal Radar Composiet) in samenwerking met het KNMI, Stowa en Rijkswaterstaat, zodat waterschappen een scherper beeld krijgen van de risico's en kwetsbaarheden door te verwachten extreme neerslag in gebieden in Nederland en de grensgebieden en daarop kunnen anticiperen;
- Perceelwijzer-app is doorontwikkeld en nieuw aan te sluiten waterschappen zijn uitgenodigd aan te sluiten;
- De verdampingsinformatie (SATdata) is in 2022 voorzien van meer historie (tot 2012 terug in plaats van 2019). De levering van de data is verbeterd.

5.8 Programma 10 Waterketen

De ambitie van het programma Waterketen is dat de efficiency van de keten en de circulariteit van grondstoffen, assets en data wordt gefaciliteerd met:

- Een gezamenlijk vormgegeven integraal monitoringsysteem voor de hele keten;
- Intensivering van dataverrijking door gebruik van sensoren en robots;
- Ontwikkeling van toepasbare innovaties, met als resultaat 'zicht op kwaliteit en kwantiteit van iedere druppel en de grondstoffen en de energie in de keten' door continue monitoring en analyse.

Wat waren de geplande resultaten?

- Substantiële bijdrage aan het behalen van de waterschaps-klimaatdoelstellingen;
- Transparantie en begrijpelijke (mens en machine) informatie voor de 'buitenwereld';
- Optimale benutting van de capaciteit van de keten met behulp van sensoren, algoritmes en Artificial Intelligence (AI);
- Betere borging van de ecologische en chemische waarden van het watersysteem;
- Eerdere beschikbaarheid van bewezen nieuwe technologieën in het primaire proces (bijv. optimale vergisting op basis van big data);
- Meer beschikbaarheid van data science capaciteit met kennis van de waterketen en technologen met kennis van data science.

Wat heeft het programma gerealiseerd?

- De aanbesteding voor Zuiveringen-informatie (Z-info) is voorbereid en uitgevoerd. Er is onderzocht hoe de koppeling met het Gegevensknooppunt Waterschappen gerealiseerd kan worden;
- Er is een business case gestart over hoe de ontwikkelde toolbox van een aantal waterschappen voor een schematische weergave van een asset, Piping & Instumentation Diagram (P&ID's) genoemd, als standaard kan worden gebruikt voor alle waterschappen;
- Business case Decentrale Sanitaire Gegevens afgerond. Hiermee krijgt een waterschap inzicht over alle sanitaire gegevens die niet op het riool aangesloten zijn;
- Programmaplan Prognoses in de afvalwaterketen afgerond waarmee inzicht kan worden gekregen in hoeveelheden binnenkomend water en de samenstelling daarvan. Hiermee kan de afwaterketen efficiënt en toekomstbestendig blijven;
- Business case Onderhoud-informatie gestart: over hoe onderhoud op een zuivering plaats vindt;
- Project Systems Engineering (SE)-tooling is gestart. Later dan gepland door moeilijk te vervullen vacatures.

hetWaterschapshuis
De kracht van samen

5.9 Programma 11 Bedrijfsvoering

Het programma 11 Bedrijfsvoering is samengevoegd met programma 4 Digitale dienstverlening. Om deze reden is programma 11 leeg.

6. Programmaverantwoording projecten met derden

In deel 3 worden de begrotingsprogramma's derden en kassiersfunctie uitgewerkt. Dit betreft de programma's Basisdata en SAW@ en het programma IHW en de kassiersfunctie. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen en derden) organiseren zich per project in samengesteld UO. De opdracht van de waterschappen aan hWh beperkt zich tot facilitering. De bestuurlijke aansturing ligt niet bij het bestuur van hWh.

6.1 Programma 12 Saw@

Waterschappen en Rijkswaterstaat verlenen als waterbeheerders vergunningen, houden toezicht en handhaven op schoon, voldoende en veilig water. In het programma SAmenwerkende Waterbeheerders (SAW@), trekken een groot aantal waterschappen en Rijkswaterstaat samen op. Het doel van deze samenwerking is om een informatievoorziening te realiseren waarmee waterbeheerders worden ondersteund bij hun werkproces van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Het programma SAW@ zorgt voor het bevorderen van de samenwerking en faciliteert de deelnemers met het beheer, inrichten en onderhouden van het zaaksysteem.

Wat waren de geplande resultaten?

Het programma SAW@ spendeert 80% van haar tijd aan het beheer en onderhoud van het zaaksysteem (de informatievoorziening), 20% aan doorontwikkeling van de informatievoorziening. Bij zowel beheer en onderhoud als doorontwikkeling, wordt tijd en aandacht besteed aan het bevorderen van de samenwerking tussen de deelnemers van SAW@. De uitdaging is om ervoor te zorgen dat het zaaksysteem in lijn is met de omgevingswet, veilig en privacy bestendig is en voldoet aan de wensen en eisen van de gebruikers.

Wat heeft het programma gerealiseerd?

- Archiefwet: selectielijsten zijn gedefinieerd op basis waarvan beslist kan worden welke data uit het zaaksysteem kan worden vernietigd. Daarmee kan voldaan worden aan de eisen in de archiefwet, waarbij je enerzijds verplicht wordt te archiveren en anderzijds verplicht bent data na verloop van tijd te vernietigen;
- Data is opgeschoond waar mogelijk, wat zorgt voor alleen relevante data. Tevens komt deze opschoning de performance van het systeem ten goede en uiteindelijk de gebruikerstevredenheid;
- Geautomatiseerde performance tests zijn ontwikkeld, waardoor problemen vroegtijdig gesignaleerd en opgelost kunnen worden;
- Projectplan en start met uitvoering ‘herinrichting serveromgevingen’ is gemaakt, met als doel een toekomstbestendige omgevingenstructuur te hebben welke goed te beheren is. Hiermee hebben en krijgen de deelnemers de applicatie die ze aangeschaft tot hun beschikking conform de voorwaarden;
- De wet Digitale ter inzagelegging, die valt onder de Wet Electronisch Publiceren (wet open overheid) is onder de aandacht gebracht bij de deelnemers. SAW@ heeft een analyse gemaakt van de mogelijk in te zetten platforms, waarmee de vergunningaanvraag digitaal ter inzage kan worden gelegd. Deelnemers zijn zich bewust van de keuze die gemaakt moet worden en over de beschikbare oplossingen;
- VTH-zaaksysteem is Omgevingswet-Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) bestendig gemaakt. De aanpassingen die de softwareleverancier heeft gedaan, zijn getest en waar nodig zijn verbeteringen teruggekoppeld. Hiermee kan de softwareleverancier de software door ontwikkelen. SAW@ heeft de deelnemers gestimuleerd om met de omgevingswet aan de slag te gaan. SAW@ heeft gerealiseerd dat (op één deelnemer na) iedereen met hun VTH-software technisch aangesloten is op het DSO in de productieomgeving: burgers en bedrijven kunnen straks hun vergunningaanvragen doen in het DSO-loket en deze aanvragen komen terecht in de VTH-software;
- Uitwisseling met Inspectieview Voor Milieu, om handhavingsinformatie uit te wisselen tussen overheden, is geoptimaliseerd;
- Behoefte en tevredenheid deelnemers met betrekking tot SAW@ en de in gebruik zijnde software is opgehaald door nieuwe programmamanager SAW@.

6.2 Programma 13 Basisdata

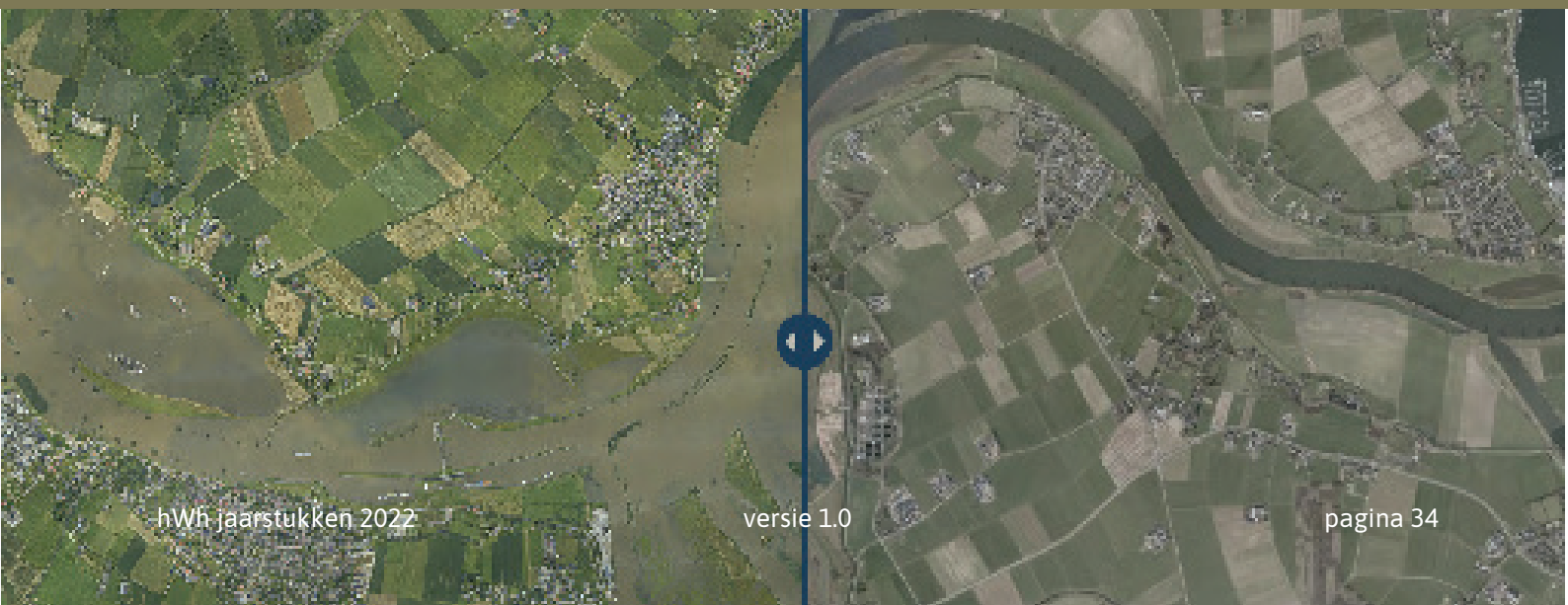
Het programma Basisdata (AHN en Beeldmateriaal) zorgt voor het inwinnen van hoogtegegevens en luchtfoto's en biedt toegang tot de digitale hoogtekaart en de luchtfoto's. Vanachter je bureau krijg je inzicht in de hoogtegegevens en luchtfoto's van Nederland van boven. Daarnaast zorgt het programma voor bredere beschikbaarheid zodat eenmalig inwinnen en meervoudig gebruiken de standaard wordt. Het lukt het programma om steeds betere producten in te winnen en steeds beter producten uit te vragen.

Wat waren de geplande resultaten?

- Inwinnen van hoogtegegevens en luchtfoto's en als open data beschikbaar stellen voor heel Nederland;
- Doorontwikkeling naar een 'state of the art' programma dat flexibel in kan spelen op de ontwikkelingen in de markt.

Wat heeft het programma gerealiseerd?

- Quick-ortho foto's gerealiseerd waarmee sneller (zes weken) over luchtfoto's beschikt kan worden. Snelheid gaat dan boven nauwkeurigheid;
- De business case voor de NL-veranderdetectie is afgerond. Deze veranderdetectie helpt om veranderingen van, in, rondom en op waterlopen en waterkeringen sneller en efficiënter in beeld te brengen met behulp van satellietdata;
- Beheer van de Landsgebruikkaart Nederland (LGN-kaart) overgenomen van de Unie van Waterschappen. Deze kaart geeft informatie over hoe het land gebruikt wordt. Met deze kaart kan landbouwsubsidie worden bepaald of bijvoorbeeld een kostentoedeling gemaakt aan de waterschappen. Ook wordt het gebruikt voor de classificatie van AHN;
- Onderzoek laten doen door Geodata naar de vergelijkbare puntenwolken, zodat in de toekomst de hoogtemodellen samengevoegd kunnen worden en beter geanalyseerd kunnen worden;
- De basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT), een digitale kaart waarop alle fysieke objecten zoals gebouwen, wegen, groen en water eenduidig zijn vastgelegd, is definitief;
- Technisch onderzoek gedaan naar het gelijktijdig kunnen inwinnen van puntenwolken, oblieke foto's en Nadir-foto's. Het is mogelijk gebleken. Hierdoor krijg je kwalitatief betere beelden waarmee een realistische 3D omgeving kan worden gemaakt. Ook is het milieubesparend. Het vervolgtraject ligt open. Er is geld nodig;
- Samenwerking opgetuigd met andere Europese mapping agencies om kennis en ervaring uit te wisselen.

6.3 Programma 14 Informatiehuis Water

Waterbeheerders zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit, beschikbaarheid en veiligheid van water en andere organisaties en burgers dragen hieraan bij. Zij kunnen hiervoor continu beschikken over eenduidige en betrouwbare waterinformatie. Het Informatiehuis Water maakt die op een eenvoudige en efficiënte manier toegankelijk. Het Informatiehuis Water is binnen de watersector de onbetwiste en centrale facilitator van waterinformatie.

Wat waren de geplande resultaten?

- Beheer en onderhoud van de Aquo-standaard om in de watersector data uit te wisselen;
- Ontsluiten van data in portalen zodat waterschappen inzicht verkrijgen in waterkwaliteit en waterveiligheid, droogte en waterbeheer.

Wat heeft het programma gerealiseerd?

Aquo-standaard

Om alle data uit te kunnen wisselen, wordt de Aquo-standaard gebruikt. IHW beheert, onderhoudt en actualiseert de Aquo-standaard. Deze standaard is van essentieel belang om data in de watersector uit te kunnen wisselen. De data portalen worden aangesloten op het Gegevensknooppunt Waterschappen.

EU-rapportage voor de Kaderrichtlijn Water

Elk waterschap heeft inzicht gekregen in de waterkwaliteit in haar wateren, hoe de waterkwaliteit zich verhoudt tot de omliggende waterschappen en in relatie tot de Europese norm. IHW ondersteunt bij het ontsluiten, uitwisselen en toetsen van de data. Op basis van deze data kan een waterschap sturen en keuzes maken welke maatregelen getroffen moeten worden. Nederland voldoet aan de Europese rapportageverplichtingen.

Waterveiligheisportaal beheren en onderhouden

IHW ondersteunt de waterschappen met data en informatiesystemen over hoe de primaire waterkeringen ervoor staan volgens nationale normen. Waar liggen deze dijken, voldoen ze aan de wettelijke normen, wat is het landelijke beeld. Op basis van deze data kan een waterschap sturen op dijkversterkingsprogramma's. De minister van Infrastructuur en Waterstaat kan hiermee op grond van de Waterwet de Tweede Kamer informeren over de toestand van de primaire waterkeringen.

Droogteportaal

IHW heeft het beheer en onderhoud van het droogteportaal overgenomen van de provincie. Nu wordt het droogteportaal alleen nog gebruikt door de provincie/waterschappen in Brabant en Limburg. IHW is gevraagd dit portaal verder te ontwikkelen, zodat er in de toekomst een landelijk beeld is van de grondwaterstanden.

Slim watermanagement

IHW, Rijkswaterstaat en het Waterschapshuis zijn gestart met het onderzoek hoe zij alle data en informatie kunnen ontsluiten die nodig zijn om het dagelijks beheer van het water slim te kunnen doen. Hierdoor kunnen de waterschappen sturing geven aan hun watersysteem.

6.4 Programma 15 Kassiersfunctie

De kassiersfunctie heeft als ambitie om voor specifieke onderwerpen te fungeren als één contractpartij namens de waterschappen. Zowel juridisch als inhoudelijk is het soms de wens van contracterende partijen om met één partner als vertegenwoordiger van de sector te maken te hebben.

Wat waren de geplande resultaten?

- Twee beheerde contracten (Nationale Database Flora en Fauna (Bij12) en Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties (DROP) en een stabielere begroting;
- Het functioneel beleggen van DROP bij één van de waterschappen;
- Het toetreden van de waterschappen bij het bestuur van Bij12.

Wat heeft het programma gerealiseerd?

Nationale Database Flora en Fauna en Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties

Naast kassiersfunctie vervult het Waterschapshuis de rol van contractmanagement voor NDFF (Nationale Database Flora en Fauna met Bij12) en DROP (Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties).

D-Hydro

D-Hydro maakt het mogelijk om simulaties te maken van overstromingen, stormvloeden, orkanen, golven, wateroverlast door hevige neerslag, sediment transport en morfologie, waterkwaliteit en ecologie. Naast kassiersfunctie heeft het Waterschapshuis sturing op het project geleverd en onderzoekt vragen die er speelden over open source.

Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO)

Naast de kassiersfunctie heeft het Waterschapshuis ook mensen geworven voor de Unie van Waterschappen om mee te werken aan dit project.

Softwareleverancier TMX

Na het faillissement van softwareleverancier TMX heeft het Waterschapshuis namens negen waterschappen mandaat gekregen om de continuïteit te waarborgen van de meetgegevens die TMX verzorgd. Met dat systeem worden de meetgegevens van waterstanden verwerkt waarmee sluizen, stuwen en gemalen (assets) worden aangestuurd.

Het heeft geleid tot een overname van de licentie en de software als ook het borgen van kennis en expertise door het aanstellen van een aantal ex-medewerkers van Kuipers Electronic Engineering. De continuïteit is voor de komende drie jaar geborgd.

7. Jaarrekening 2022

7.1. Exploitatierekening naar programma's

Het totaal van de programma's in 2022 laat het volgende financiële resultaat zien.

Programma	Saldo begroting 2022	Baten 2022 BERAP 3	Lasten 2022 BERAP 3	Saldo 2022 BERAP 3	% t.o.v. baten	1. Afrekening deelnemers	2. Mutatie project-rekening
Programma 1. Bestuur en organisatie	3.335.621	3.402.047	3.306.789	95.258	3%	95.258	0
Programma 2. Kennis en verbinden	*1.203.492*	*1.203.492*	*1.028.760*	*174.732*	15%	174.732	0
Subtotaal instandhouding	4.539.113	4.605.539	4.335.549	269.990	*6%*	*269.990*	*0*
Programma 3. Innovatie en transformatie	1.403.912	1.403.912	1.378.859	25.052	2%	25.052	0
Programma 4. Digitale dienstverlening	1.415.490	1.361.600	1.057.914	303.686	22%	303.686	0
Programma 5. Organisatie en samenwerking	3.251.036	3.268.644	2.753.934	514.710	16%	514.710	0
Programma 6. Informatie - datastromen	1.667.001	1.667.001	1.475.361	191.640	11%	191.640	0
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	1.720.304	1.720.304	1.611.588	108.716	6%	108.716	0
Programma 8. Waterveiligheid	278.831	278.831	228.349	50.482	18%	50.482	0
Programma 9. Watersysteem	1.852.332	1.899.082	1.544.960	354.123	19%	354.123	0
Programma 10. Waterketen	2.090.814	2.090.814	1.509.320	581.494	28%	581.494	0
Programma 11. Bedrijfsvoering	0	0	0	0	0%	0	0
Programma 12. SAW@	1.992.217	1.944.704	1.595.625	349.079	18%	349.079	0
Programma 13. Basisdata	4.589.446	6.186.219	4.547.704	1.638.515	26%	0	1.638.515
Programma 14. Informatiehuis water	1.969.384	2.304.272	2.284.508	19.764	1%	0	19.764
Programma 15. Kassiersfunctie	*1.225.887*	*1.225.887*	*1.269.375*	*-43.488*	-4%	-43.488	0
Subtotaal projecten	23.456.654	25.351.270	21.257.495	4.093.775	*16%*	*2.435.495*	*1.658.279*
Saldo kostenplaatsen	0	0	-138.606	138.606	na	138.606	0
Totaal	**27.995.767**	**29.956.809**	**25.454.439**	**4.502.370**	**15%**	**2.844.091**	**1.658.279**

Onder de mutatie projectrekening is een bedrag van AHN opgenomen van € 669.649, welke in de balans onder de overige passiva als 'Gelden derden AHN' wordt verantwoord. Het totale saldo op de projectrekeningen zoals vermeld in de balans bedraagt ultimo 2022 € 988.630. Dit bedrag bestaat uit de mutatie projectrekening van € 1.658.279 minus AHN van € 669.649.

7.2. Exploitatierekening naar kosten – en opbrengstensoorten

Exploitatie	Realisatie 2022	1e gewijzigde begroting 2022	Realisatie 2021
Baten			
Bijdragen deelnemers	25.188.148	25.994.751	22.580.108
Overige opbrengsten	266.290	-	231.464
Incidentele baten en lasten	-	-	-
Wijziging in onderhanden projecten	-	-	-
Subtotaal	**25.454.438**	**25.994.751**	**22.811.571**
Lasten			
Kapitaallasten	290.301	304.400	190.346
Personeelskosten	13.003.968	11.894.062	10.432.072
Duurzame gebruiksgoederen	1.075.585	-	487.798
Gebruiks- en verbruiksgoederen	128.203	-	48.691
Huren en rechten	388.400	360.387	361.531
Belasting en verzekering	11.100	-	4.253
Overige diensten door derden	10.592.077	13.435.902	11.286.881
Subtotaal	**25.489.635**	**25.994.751**	**22.811.571**
Bedrijfsresultaat	-35.197	-	-
Financiële baten en lasten	35.197	-	-
Bijzondere baten	-	-	-
Bijzondere lasten	-	-	-
Subtotaal	**-**	**-**	**-**
Resultaat na resultaatbestemming	0	-	-

7.3. Toelichting exploitatierekening

Personeelskosten

Personeelskosten	Realisatie 2022	1e gewijzigde begroting 2022	Realisatie 2021
Lonen en salarissen	2.491.652		2.007.348
Sociale lasten	312.931		265.647
Pensioenlasten	424.968		346.387
Personeel van derden	9.529.988		7.675.367
Studiekosten	115.049		61.935
Overige personeelskosten	129.381		75.388
Totaal	**13.003.968**	**11.894.062**	**10.432.072**

Voor een toelichting op het aantal FTE wordt verwezen naar paragraaf 3.3.7.

Overige diensten door derden
Dit betreft met name de 'out of pocket' kosten op de diverse producten en ingehuurd/ingeleend personeel. Zoals in de toelichtingen op de programma's is opgenomen vertonen veel producten een financieel positief resultaat. De gemaakte kosten voor programma's worden gedekt door (aanvullende) opbrengsten.

7.4. Balans

Balans per 31 december 2022

Activa

Na voorstel resultaatbestemming	**31-12-2022**	**31-12-2021**
	€	€
Immateriële vaste activa		
Immateriële vaste activa met economisch nut	7.284	13.867
Materiële Vaste activa		
Materiële vaste activa met economisch nut	1.357.524	1.366.434
Totaal vaste activa	**1.364.808**	**1.380.300**
Vlottende activa		
Voorraden - onderhanden werk	0	0
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	1.102.411	658.662
Overige vorderingen	0	0
Saldo schatkistbankieren	6.636.582	5.439.592
Totaal uitzettingen korter dan 1 jaar	7.738.993	6.098.253
Overlopende activa		
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	1.153.138	805.107
Liquide middelen		
Kassaldi	304	516
Bank- en girosaldi	16.542	16.956
Totaal liquide middelen	16.846	17.472
Totaal vlottende activa	**8.908.977**	**6.920.832**
Totaal activa	**10.273.785**	**8.301.132**

Passiva

Na voorstel resultaatbestemming	**31-12-2022**	**31-12-2021**
	€	€
Eigen vermogen		
Algemene reserve	0	0
Bestemmingsreserves	0	0
Resultaat na bestemming	0	0
Totaal eigen vermogen	*0*	*0*
Voorzieningen		
Overige voorzieningen	0	0
Vaste schulden met een looptijd van 1 jaar of langer		
Overige langlopende schulden	262.669	333.960
Totaal vaste passiva	**262.669**	**333.960**
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
Kasgeldlening	0	0
Overige schulden (crediteuren)	2.248.172	1.106.138
Overlopende passiva		
Afrekening Waterschappen e.o.	2.844.091	1.596.143
Saldo projectrekeningen	988.630	1.044.099
Overige passiva	3.930.223	4.220.794
Totaal overlopende passiva	*7.762.945*	*6.861.036*
Totaal vlottende passiva	**10.011.116**	**7.967.175**
Totaal passiva	**10.273.785**	**8.301.132**

7.5. Waarderingsgrondslagen

Algemeen
De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het Waterschapsbesluit en de regeling Beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen. De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de gemeenschappelijke regeling. De cijfers van 2021 zijn, waar nodig, geherrubriceerd om vergelijkbaarheid met 2022 mogelijk te maken.

(Im)materiële vaste activa
De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

Vlottende activa
De vlottende activa zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Indien noodzakelijk wordt een voorziening voor oninbaarheid gevormd. De vlottende activa zijn direct opeisbaar en de financiële risico's zijn laag.

Liquide middelen
De liquide middelen zijn gewaardeerd op nominale waarde en staan ter vrije beschikking.

Eigen vermogen
Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het saldo van de rekening baten en lasten. De reserves zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen
De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Pensioenregelingen
De medewerkers van hWh zijn aangesloten bij het pensioenfonds ABP. De belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling zijn:
- Toepassing van middelloon regeling;
- Het bestuur van ABP beoordeelt per jaar of indexatie mogelijk is;
- De actuele dekkingsgraad van ABP was op 31 december 2022 110,9%;
- De beleidsdekkingsgraad van ABP was op 31 december 2022 118,6%.

Op de Nederlandse pensioenregelingen zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan ABP betaald door hWh. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

Vaste schulden met een looptijd van 1 jaar of langer
De schulden op lange termijn zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vlottende passiva
De schulden met een looptijd van korter dan 1 jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Opbrengsten en kosten verantwoording
De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten wordt slecht genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Deels worden de kosten doorbelast aan de waterschappen op basis van de ook door de UvW gehanteerde 45/55 regel. Hierbij wordt 45% van de kosten gelijkelijk over de waterschappen omgeslagen en 55% verdeeld naar rato van de belastingopbrengsten van de waterschappen. Verder worden de verdeelsleutels naar oppervlakte, licentiegebruik, verloningen, vervuilingseenheden en de evenredige kostenverdeelsleutel gehanteerd.

Opbrengsten van diensten wordt opgenomen naar rato van de mate waarin de diensten zijn verricht. De kostprijs van deze diensten wordt aan dezelfde periode toegerekend.
De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Prestatieverplichting bijdrage deelnemers
Het Waterschapshuis ontvangt van de waterschappen die deelnemen aan de gemeenschappelijke regeling een bijdrage op basis van de goedgekeurde begroting. Het Waterschapshuis voert de op basis van de goedgekeurde begroting en de afgesloten dienstverleningsovereenkomsten met de waterschappen de overgekomen werkzaamheden uit. De aard van de werkzaamheden bestaat uit dienstverlening die op basis van een point in time worden verantwoord en voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Op het moment dat de baten de kosten overstijgen wordt het verschill terugbetaald de deelnemende waterschappen.

Er is geen sprake van garanties, variabele vergoedingen, belangrijke financieringscomponenten, niet uitgeoefende rechten, geactiveerde kosten of retouren. De stelselwijziging in de grondslagen van de jaarrekening heeft geen effect op de cijfermatige verantwoording van de omzet.

7.6. Toelichting balans

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa	Software
Stand per 01-01-2022	
Aanschafwaarde	32.912
Cumulatieve afschrijvingen	-19.045
Boekwaarde	*13.867*
Mutaties	
Investeringen	-
Desinvesteringen	-
Afschrijvingen	-6.582
Duurzame waardeverminderingen	-
Afschrijvingen desinvesteringen	-
Saldo mutaties	*-6.582*
Stand per 31-12-2022	
Aanschafwaarde	32.912
Cumulatieve afschrijvingen	-25.628
Boekwaarde	**7.284**

De kosten van de software worden in vijf jaar afgeschreven.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa	Gebouwen / verbouw / inrichting	Gebouwen / inventaris	Machines, apparaten en installaties / hardware	Vaste bedrijfsactiva in uitvoering	Totaal
Stand per 01-01-2022					
Aanschafwaarde	1.623.704	747.558	407.908	9.450	2.788.620
Cumulatieve afschrijvingen	-782.707	-406.611	-232.868	-	-1.422.187
Boekwaarde	*840.997*	*340.947*	*175.040*	*9.450*	*1.366.435*
Mutaties					
Investeringen	71.592	-	212.668	-9.451	274.809
Desinvesteringen en aanpassingen afgeschreven	-	-	-	-	-
Afschrijvingen	-110.264	-86.586	-86.870	-	-283.719
Duurzame waardeverminderingen	-	-	-	-	-
Afschrijvingen desinvesteringen en aanpassingen afgeschreven activa	-	-	-	-	-
Saldo mutaties	*-38.672*	*-86.586*	*125.798*	*-9.451*	*-8.910*
Stand per 31-12-2022					
Aanschafwaarde	1.695.296	747.558	620.576	-0	3.063.429
Cumulatieve afschrijvingen	-892.971	-493.197	-319.738	-	-1.705.906
Boekwaarde	**802.325**	**254.361**	**300.838**	**-0**	**1.357.524**

De geactiveerde kosten betreffen de verbouwing en inrichting van het kantoor in Amersfoort, kantoorinventaris en hardware. De kosten van verbouwing en inrichting van het kantoor worden in tien jaar afgeschreven. Kantoorinventaris en hardware worden in vijf jaar afgeschreven.

In 2020 is een nieuw huurcontract voor het kantoor afgesloten met de duur van 10 jaar. In 2020 is gestart met de verbouwing van de werkplekken en het vergadercentrum. Het nieuwe kantoor is vanaf 1 april 2021 in gebruik genomen. Vanaf dat moment zijn ook de afschrijvingen van de gerelateerde verbouwingskosten en nieuw aangeschaft meubilair gestart.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	31-12-2022	31-12-2021
Vorderingen op openbare lichamen	1.102.411	658.662
Overige vorderingen	0	0
Voorziening dubieuze debiteuren	0	0
NWB schatkist	6.636.582	5.439.592
Totaal	**7.738.993**	**6.098.253**

De vorderingen op openbare lichamen zijn gestegen ten opzichte van 2021. Gelet op de ouderdomsanalyse is er geen reden om een voorziening voor dubieuze debiteuren te treffen. Onder de vorderingen op openbare lichamen zijn alle vorderingen opgenomen op de waterschappen, Rijkswaterstaat en enkele andere openbare lichamen. Deze vorderingen zijn direct opeisbaar en de financiële risico's zijn laag.

Als gevolg van schatkistbankieren dient hWh alle middelen boven de drempel van € 250.000 af te romen. Er wordt gebruik gemaakt van de faciliteit van de NWB om het saldo automatisch af te romen naar de schatkist. Het saldo schatkistbankieren is direct opeisbaar en de financiële risico's zijn laag.

De gemiddelde stand op de NWB betaalrekening per kwartaal bedroeg:
1e kwartaal 2022 € 289.614
2e kwartaal 2022 € 20.560
3e kwartaal 2022 € 10.000

4e kwartaal 2022 € 24.599

Het eerste kwartaal van 2022 lag het saldo boven het gemiddelde van € 250.000. In het eerste kwartaal zijn de bijdragen aan de begroting 2022 gefactureerd en eveneens grotendeels ontvangen per bank. Het is een aantal maal voorgekomen dat een bedrag op vrijdag werd ontvangen en pas op maandag door de NWB werd afgeroomd naar de schatkist. Het ontvangen bedrag heeft daardoor een weekend op de betaalrekening gestaan. Dit veroorzaakt het hoge gemiddelde saldo. Dit is met de systematiek van automatisch afromen echter onvermijdelijk.

Overlopende activa

Overlopende activa	31-12-2022	31-12-2021
Te ontvangen bedragen	27.943	0
Vooruitbetaalde bedragen	577.672	363.468
Te vorderen BTW	547.523	441.639
Totaal	**1.153.138**	**805.107**

De te ontvangen bedragen betreft de nog te ontvangen rente over het 4e kwartaal van schatkistbankieren.
De vooruitbetaalde bedragen betreft voornamelijk licenties die voorafgaand aan het jaar betaald dienen te worden.
De BTW aangifte heeft tot gevolg dat er een te vorderen post is opgenomen.
De overlopende activa zijn direct opeisbaar. De financiële risico's ten aanzien van de overlopende activa zijn laag.

Liquide middelen

Liquide middelen	31-12-2022	31-12-2021
Kas (Amersfoort)	304	516
Rabobank	6.542	6.956
Kruisposten	0	
NWB	10.000	10.000
Totaal	**16.846**	**17.472**

De liquide middelen zijn vrij opneembaar. In 2012 is de borgstelling van de waterschappen beëindigd. Door het schatkist bankieren is het saldo aan liquide middelen laag.

Algemene reserve
Als gevolg van de in 2017 verwerkte stelselwijziging heeft hWh geen algemene reserve, maar worden alle resultaten op de begrotingsprogramma's afgerekend met deelnemers. Dit wordt onder de post 'afrekening waterschappen' verwerkt. Hierdoor heeft hWh altijd een exploitatieresultaat van nihil.

Vaste schulden met een looptijd van 1 jaar of langer

Vaste schulden met een looptijd van 1 jaar of langer	31-12-2021	Toevoeging 2021	Onttrekking 2021	31-12-2022
Langlopende schulden personeel	97.910	0	42.679	55.231
Incentive huurcontract	236.050	0	28.612	207.438
Totaal	**333.960**	**0**	**71.291**	**262.669**

Vaste schulden met een looptijd van 1 jaar of langer	Vervalt binnen 1 jaar	Vervalt binnen 2-5 jaar	Vervalt na 5 jaar
Langlopende schulden personeel	37.658	17.574	0
Incentive huurcontract	28.612	114.448	64.378
Totaal	**66.270**	**132.022**	**64.378**

De langlopende schuld betreft aangegane verplichtingen voor personeel en een ontvangen incentive over de looptijd van het huurcontract. De incentive wordt verspreid over de totale looptijd van het huurcontract. Over de langlopende schulden wordt geen rente vergoed.

Overige schulden (crediteuren)

Kortlopende schulden	31-12-2022	31-12-2021
Crediteuren	2.248.172	1.106.138
Totaal	**2.248.172**	**1.106.138**

De crediteuren ultimo 2022 hebben voornamelijk betrekking op werkzaamheden door waterschappen en derden ten behoeve van projecten. In de crediteuren is een schuld aan openbare lichamen opgenomen van € 734.916.

Afrekening waterschappen

Afrekening waterschappen	31-12-2022	31-12-2021
Afrekening waterschappen 2021	0	1.596.143
Afrekening waterschappen 2022	2.844.091	0
Totaal	**2.844.091**	**1.596.143**

De afrekening waterschappen zijn gelden die worden gerestitueerd aan de waterschappen.

Saldo Projectrekeningen

Saldo projectrekeningen	31-12-2022	Mutatie	31-12-2021
Programma Basisdata	968.866	-95.085	1.063.952
Programma IHW	19.764	39.616	-19.852
Totaal	**988.630**	**-55.469**	**1.044.099**

Voor projecten heeft hWh een regie- en beheerfunctie. hWh werkt met geïnde gelden waaraan door de betrokken deelnemers een specifieke doelbestemming is gegeven. hWh zet hiervoor projectmanagement in. Prestaties worden op basis van een vooraf vastgestelde verdeelsleutel omgeslagen over de betrokken deelnemers. Verschillen tussen realisatie en begroot leiden tot een saldo op een projectrekening.

Overige passiva

Overige passiva	31-12-2022	31-12-2021
Te betalen salaris/loonheffing	241.328	168.437
Verlofuren	123.333	109.443
Te betalen BTW	0	0
Gelden derden AHN	669.649	675.255
Nog te betalen kosten	2.710.043	3.267.659
Vooruit gefactureerde bedragen	185.871	0
Totaal	**3.930.223**	**4.220.794**

De overgebleven gelden van AHN kaartverkoop zijn opgenomen als ‘gelden derden AHN’. Het AHN project zit inmiddels in de fase van open data. De resterende projectgelden zijn van RWS en de waterschappen. De stuurgroep AHN gaat over de bestemming van deze gelden.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen
In de tabel hieronder worden de grootste contracten weergegeven die zijn aangegaan door hWh.

nr.	Contractomschrijving	Eind datum	Jaarlijks contract bedrag incl. BTW	Jaarlijks contract bedrag excl. BTW
1	Govroam	2024	42.955	35.500
2	Triopsys, CDL	2024	220.220	182.000
3	VKA, Auditdiensten	2024	208.120	172.000
4	Geodan, Digitale watertoets	2023	64.638	53.420
5	VanderSat, satelietdata	2023	80.102	66.200
6	Social brothers, Perceelwijzer en Waterwegwijs Ap	2023	60.500	50.000
7	Previder, hosting WKP	2024	36.300	30.000
8	KOOP, DROP	-	361.935	299.120
9	Bechtle, Microsoft licenties	2023	72.600	60.000
10	Vormvijf, communicatie	2023	24.200	20.000
11	Tenderpeople, raamovereenkomst aanbestedinger	2023	121.000	100.000
12	MVGM, huur kantoorruimte	2030	372.378	307.750
13	Prolease, lease auto	2024	14.520	12.000
14	AllSolutions, licenties	-	58.080	48.000
15	Simgroep, beheer website hWh	2024	24.200	20.000
16	Sparq, medewerkers frontoffice	2023	163.350	135.000
17	Branderhorst, schoonmaak	2023	60.500	50.000
18	Implementatie SSO Winnovatie	2024	42.350	35.000
19	Hashkoning, opleidingsprogramma DEEP	2023	579.268	478.734
20	Single Digital Gateway	2026	29.040	24.000
21	Microsoft, support Kenniscentrum	2024	726.000	600.000
22	Corvers, juridische ondersteuning	2023	60.500	50.000
23	Nieuwland, DAMO	2025	140.360	116.000
24	Kadaster, PDOK beheerkosten	2023	26.620	22.000
25	Verdonck, auditdiensten IV&P	2024	210.238	173.750
26	Enigmatry, B&O vangstregistratie	2024	121.000	100.000
27	HKV, Toolbox HyDAMO	2023	16.093	13.300
28	KNMI, onderzoek neerslagmetingen	2023	72.600	60.000
29	Hydroconsult, meteobase Beheer & Onderhoud	2023	38.720	32.000
30	Strategie & impact, aanvulling Prognoses WK	2023	22.688	18.750
31	VCD/Axians, business object	2023	32.228	26.635
32	RHDHV, ontwikkeling rioolvreemdwatertool	2023	30.250	25.000
33	CSN-groep, cloudopslag en distributie voor data Bl	2023	17.532	14.489
34	Eurosense, perceel 1	2023	460.003	380.168
35	Geocart, perceel 2	2023	442.981	366.100
36	Cyient, perceel 3	2023	458.664	379.061
37	Eurosense, perceel 4	2023	422.784	349.408
38	Hansa, perceel 5	2023	591.587	488.915
39	Slagboom&Peeters, perceel 6	2023	421.080	348.000
40	Geadelta, controle AHN specials	2023	23.813	19.680

nr.	Contractomschrijving	Eind datum	Jaarlijks contract bedrag incl. BTW	Jaarlijks contract bedrag excl. BTW
41	Miramap, perceel 1	2023	816.145	674.500
42	Miramap, perceel 2	2023	390.830	323.000
43	Eurosense, perceel 3	2023	299.445	247.475
44	Geodelta, realisatie hoogteverschilrasters AHN	2023	78.166	64.600
45	Provincie NB, droogteportaal	2023	70.180	58.000
46	Ecosys, waterkwaliteit API	2023	12.100	10.000
47	Open line, cloud backup for azure	2025	35.361	29.224
48	Leon Verhaegen, advies strippenkaart	2023	60.500	50.000
49	BNB teksten, restyling website	2023	18.246	15.079
50	Doclogic, Join cloud migratie	2023	30.250	25.000
51	Topdesk, licentie	2024	20.183	16.680
52	RawServices, ontvlechting en optimalisatie	2023	19.312	15.960
53	Radancy, campangeproductie	2023	12.826	10.600
54	Dustin, aanschaf en installatie Firewall	2023	20.570	17.000
55	Vijverberg, strippenkaart functionaris gegevensbes-		15.125	12.500
56	RawServices, Beheer Azure en O365 omgeving	2023	36.300	30.000
57	RA12, accountans controle	2026	39.930	33.000
58	IRM36, SAAS-software licentie Cyber Manager	2023	14.798	12.230
59	AllSolutions, contractenmodule	2023	16.940	14.000
60	Human Capital Care, arbodienst	2023	12.100	10.000
Totaal			**8.991.302**	**7.430.828**

BTW positie
Eind 2018 deed de belastingdienst een niet verwachte uitspraak betreffende de BTW positie van hWh. hWh zou jegens waterschappen niet vrijgesteld van BTW presteren. hWh heeft bezwaar tegen deze uitspraak ingediend en is in december 2019 door de bezwaren commissie hierin gehoord. In 2020 heeft de belastingdienst het bezwaar afgewezen. Eind 2020 heeft hWh een beroepsprocedure gestart. In februari 2022 heeft de zitting bij de rechtbank plaatsgevonden, waarbij de rechter hWh in het gelijk heeft gesteld. De belastingdienst heeft inmiddels te kennen gegeven in cassatie te gaan bij de Hoge Raad tegen deze uitspraak. Wij zijn in afwachting van het vervolgtraject. De uitkomsten hiervan zijn op dit moment vooralsnog onbekend.

7.7. Topinkomens

De bezoldiging van bestuurders en hoogste leidinggevenden mag niet uitstijgen boven een beloningsmaximum, gebaseerd op het brutosalaris van een minister. Voor 2022 is dit bedrag (inclusief onkostenvergoedingen en werkgeversdeel pensioen) bepaald op € 216.000, gebaseerd op het algemene bezoldigingsmaximum.

Voor hWh is het volgende van toepassing.

- De secretaris-directeur van hWh wordt op grond van de Wet Normering topinkomens aangemerkt als topfunctionaris. Er vindt geen overschrijding van de WNT norm plaats.
- Ook voor de bestuurders vindt publicatie plaats, de bestuurders vervullen hun functie echter onbezoldigd.
- Naast de hier vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2022 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Specificatie bezoldiging topfunctionarissen:

Gegevens 2022	
bedragen x € 1	G.J.A. Smits
Functiegegevens	Secretaris directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	145.643
Beloningen betaalbaar op termijn	22.722
Subtotaal	168.365
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.
Bezoldiging	168.365
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Gegevens 2021	
bedragen x € 1	G.J.A. Smits
Functiegegevens	Secretaris directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2021	1/1/-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	140.282
Beloningen betaalbaar op termijn	22.197
Subtotaal	162.479
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	209.000
Bezoldiging	162.479

Specificatie bezoldiging bestuurders:

Functie	Naam	Beloning	Opmerking
Voorzitter	P.H.W.M. Daverveldt	Onbezoldigd	Delfland
Lid Dagelijks bestuur	J. Verdoold	Onbezoldigd	Schieland en de Krimpenerwaard
Lid Dagelijks bestuur	R.L.M. Sleijpen	Onbezoldigd	Limburg
Lid Dagelijks bestuur	H. Van Agteren	Onbezoldigd	Vechtstromen
Lid Dagelijks bestuur	P.C.M. Ketelaars	Onbezoldigd	Aa en Maas
Lid Algemeen bestuur	B. de Buisonjé	Onbezoldigd	Amstel, Gooi en Vecht
Lid Algemeen bestuur	H.P. Verroen	Onbezoldigd	Brabantse Delta[1]
Lid Algemeen bestuur	A. Ten Cate	Onbezoldigd	Brabantse Delta[1]
Lid Algemeen bestuur	V. Lokin	Onbezoldigd	De Dommel
Lid Algemeen bestuur	H. Odink	Onbezoldigd	Drents Overijsselse Delta
Lid Algemeen bestuur	L. Kroon	Onbezoldigd	Fryslân
Lid Algemeen bestuur	S. Borgers	Onbezoldigd	Hollands Noorderkwartier
Lid Algemeen bestuur	H. Wagemakers	Onbezoldigd	Hollandse Delta[2]

Lid Algemeen bestuur	H. van der Drift	Onbezoldigd	Hollandse Delta[2]
Lid Algemeen bestuur	J. Bartelds	Onbezoldigd	Hunze en Aa's
Lid Algemeen bestuur	E. Luitjens	Onbezoldigd	Noorderzijlvest
Lid Algemeen bestuur	B.J. Bussink	Onbezoldigd	Rijn en IJssel[3]
Lid Algemeen bestuur	F. Wissing - Kunst	Onbezoldigd	Rijn en IJssel[3]
Lid Algemeen bestuur	T. Fierens	Onbezoldigd	Rijnland
Lid Algemeen bestuur	G. den Hartog	Onbezoldigd	Rivierenland
Lid Algemeen bestuur	J. Haan	Onbezoldigd	De Stichtse Rijnlanden[4]
Lid Algemeen bestuur	C. Jansen op de Haar	Onbezoldigd	De Stichtse Rijnlanden[4]
Lid Algemeen bestuur	N. van Zoelen	Onbezoldigd	De Stichtse Rijnlanden[4]
Lid Algemeen bestuur	P. Gaynor	Onbezoldigd	Vallei en Veluwe
Lid Algemeen bestuur	A.J.G. Poppelaars	Onbezoldigd	Scheldestromen
Lid Algemeen bestuur	J. Caris	Onbezoldigd	Zuiderzeeland

1	De heer H.P. Verroen is na 21 april 2022 geen lid meer van het Algemeen bestuur; zijn positie in het Algemeen bestuur is 14 juli 2022 vervangen door de heer A. ten Cate.
2	De heer H. Wagenmakers is na 21 april 2022 geen lid meer van het Algemeen bestuur; zijn positie in het Algemeen bestuur is 14 juli 2022 vervangen door de heer H. van der Drift.
3	De heer Bussink is na 13 januari 2022 geen lid meer van het Algemeen bestuur; zijn positie in het Algemeen bestuur is 21 april 2022 vervangen door mevrouw Wissing.
4	De heer Haan is na 13 januari 2022 geen lid meer van het Algemeen bestuur; zijn positie in het Algemeen bestuur is 21 april 2022 vervangen door de heer Jansen op de Haar. De heer Jansen op de Haar is na 21 april 2022 geen lid meer van het Algemeen bestuur; zijn positie in het Algemeen bestuur is 1 december 2022 vervangen door mevrouw Van Zoelen.

Besluit Algemeen bestuur

BESLUIT

Het Algemeen bestuur van Het Waterschapshuis;

Gezien het voorstel van het Dagelijks bestuur d.d. 30 maart 2023;

Gelet op artikel 42 van de Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis;

BESLUIT

1. De jaarrekening 2022 van de Gemeenschappelijke Regeling Het Waterschapshuis vast te stellen.
2. Ten aanzien van voordelen op afgesloten werkzaamheden en/of activiteiten die niet meer worden uitgevoerd een bedrag van € 2.844.091 af te rekenen met de deelnemers.
3. Een bedrag van € 1.658.279 toe te voegen aan het saldo projectrekeningen. In 2023 zijn hiervoor geen activiteiten gepland en/of afrekening met deelnemers is (nog) niet wenselijk. Dit betreft enkele projecten waarin derden betrokken zijn (programma 13 en 14).

   Aldus vastgesteld in de openbare vergadering d.d. 20 april 2023.

   Het Algemeen bestuur voornoemd,

P.H.W.M. Daverveldt, voorzitter G.J.A. Smits, secretaris

Controleverklaring

volgt

8. Bijlagen

8.1. EMU saldo

Centraal Bureau voor de Statistiek
Sector Overheidsfinanciën en consumentenprijzen
Antwoordnummer 25000, 2490 XA Den Haag

Berekening EMU-saldo
Gemeenschappelijke regeling

Algemene gegevens:	
Naam gemeenschappelijke regeling	**Het Waterschapshuis**
Nummer gemeenschappelijke regeling	
Jaar:	**2022**
Naam contactpersoon:	
Telefoon:	
E-mail:	
Bestandsnaam:	EMU22005.XLS

	Omschrijving	2022 x € 1000,- Volgens realisatie 2022	2021 x € 1000,- Volgens realisatie 2021
1	Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)		
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	290	190
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie		
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	284	607
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4		
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), **voor zover niet op exploitatie verantwoord**		
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)		
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties **niet op exploitatie verantwoord**		
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen		
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten		
11	Verkoop van effecten:	○ ja ◉ nee	○ ja ◉ nee
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)		
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?		
	Berekend EMU-saldo	**6**	**-417**

hetWaterschapshuis

De kracht van samen

Bijlage bij de jaarrekening 2022

Bestuursrapportage

Het Waterschapshuis
2022-3

Versie 1.0 d.d. 22-03-2023
T.b.v. Algemeen bestuur
V0642/ H012201

hetWaterschapshuis
De kracht van samen

Inhoudsopgave

Deel 1: Financiële analyse en instandhouding 4

1 Voorwoord en leeswijzer 5

2 Formatie en capaciteit 7
2.1 Begrote en gerealiseerde uren 7
2.2 Directe uren per medewerkerscategorie 8
2.3 Gemiddelde uurtarieven 9
2.4 Inzet capaciteit vanuit waterschappen 10
2.6 Afgeronde vacatures en verdeling herkomst capaciteit 13

3 Financiële analyse 14
3.1 Samenvattend beeld financiën 14
3.1.1 Begroting en gerealiseerde kosten in cijfers 14
3.1.2 Realisatie en saldoafwikkeling in cijfers 15
3.1.3 Afrekening deelnemers 18
3.1.4 Saldo 2022 toegelicht 19
3.2 Liquiditeit 22
3.2.1 Kasliquiditeit 22
3.3 Merendeelcriterium 23
3.4 Instandhouding 23
3.4.1 Instandhouding als ondersteuning projecten 23
3.4.2 Doorbelastingen instandhouding naar projecten 24
3.5 Begrotingswijzigingen 25

4 Programmadashboard 27

Deel 2: Projecten waterschappen 39

Deel 3: Projecten met derden 40

Deel 4: Verwachte begrotingswijzigingen 41

5 Verwachte begrotingswijzigingen 42
5.1 Verwachte begrotingswijzigingen 2022 42
5.2 Verwachte bijstelling begroting 2023 42

6 Bijlagen 43
6.1 Bijlage 1: Status kleur en betekenis 43
6.2 Bijlage 2: Financieel overzicht kolommen verklaard 44
6.3 Bijlage 3: Lijst met afkortingen 45

Deel 1: Financiële analyse en instandhouding

In deel 1 wordt een algemeen beeld geschetst van de financiële en inhoudelijke ontwikkelingen. Deze hoofdstukken vormen een bestuurlijke samenvatting. Daarnaast zijn in dit deel de begrotingsprogramma's Bestuur en organisatie en Kennis en verbinden uitgewerkt. Deze begrotingsprogramma's behoren tot de instandhouding. Alle wijzigingen die betrekking hebben op instandhouding moeten na een zienswijzeprocedure door het algemeen bestuur (AB) worden vastgesteld.

1 Voorwoord en leeswijzer

Voor u ligt de 3e bestuursrapportage 2022 van Het Waterschapshuis (hWh) over de periode januari tot en met december. Middels de bestuursrapportage informeert de organisatie het bestuur over de voortgang, de afwijkingen en de bijzonderheden ten opzichte van de programmabegroting 2022. De bestuursrapportage is een verantwoordingsdocument over de voortgang van hWh met focus op instandhouding en de grote lijnen van de programma's. De 3e bestuursrapportage 2022 wordt tegelijkertijd met de jaarrekening 2022 aangeboden. Om zoveel mogelijk inhoudelijke overlap met de jaarrekening te vermijden, is deze bestuursrapportage beknopter dan de 1e en 2e bestuursrapportages. De jaarrekening bevat de noodzakelijke, door regelgeving verplichte onderwerpen. Aanvullingen hierop worden in de bestuursrapportage uiteengezet. Voor een compleet beeld van het jaar 2022, kunnen de jaarrekening en bestuursrapportage in samenhang gelezen worden.

In de afzonderlijke bijlage projectverantwoording wordt inzicht gegeven in de voortgang van de projecten, welke onder aansturing van de Opdrachtgeverstafel (OGT) worden uitgevoerd. Hierdoor is in de rapportage een duidelijke fysieke scheiding aangebracht tussen aansturing door het bestuur van hWh enerzijds en de OGT anderzijds. Gelijktijdig met de bestuursrapportage wordt een begrotingswijziging 2022 aangeboden. Alle financiële rapportages van hWh worden opgesteld exclusief BTW, conform het huidige standpunt van de belastingdienst ten aanzien van de BTW positie van hWh.

De indeling van deze bestuursrapportage is gelijk aan de indeling van de geactualiseerde begroting 2022. Om aan te sluiten op de verschillende informatiebehoeften, is de bestuursrapportage opgesteld in vier verschillende delen en een set bijlagen:

- Deel 1: Instandhouding
- Deel 2: Projecten waterschappen
- Deel 3: Projecten met derden
- Deel 4: Verwachte begrotingswijzigingen

In deel 1 wordt een algemeen beeld geschetst van de financiële en inhoudelijke ontwikkelingen. Deze hoofdstukken vormen een bestuurlijke samenvatting. Daarnaast is in dit deel het bestuurlijke begrotingsprogramma Bestuur en organisatie en Kennis en verbinden uitgewerkt. Alle wijzigingen die betrekking hebben op deze begrotingsprogramma's moeten na een zienswijzeprocedure door het AB worden vastgesteld.

In deel 2 worden de (OGT-)begrotingsprogramma's waterschappen uitgewerkt. Dit betreft de programma's Innovatie en transformatie, Digitale dienstverlening, Organisatie en samenwerking, Informatie – datastromen, Informatieveiligheid en privacy, Waterveiligheid, Watersysteem en Waterketen. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen) organiseren zich per project in een uitvoerend overleg (UO). Dit UO heeft zeggenschap over de gelden die worden begroot voor de projecten.

In deel 3 worden de begrotingsprogramma's derden uitgewerkt. Dit betreft de programma's SAW@, Basisdata, Informatiehuis water (IHW) en kassiersfunctie. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen en derden) organiseren zich per project in samengesteld UO. De opdracht van de waterschappen aan hWh beperkt zich tot facilitering. De bestuurlijke aansturing ligt niet bij het bestuur van hWh.

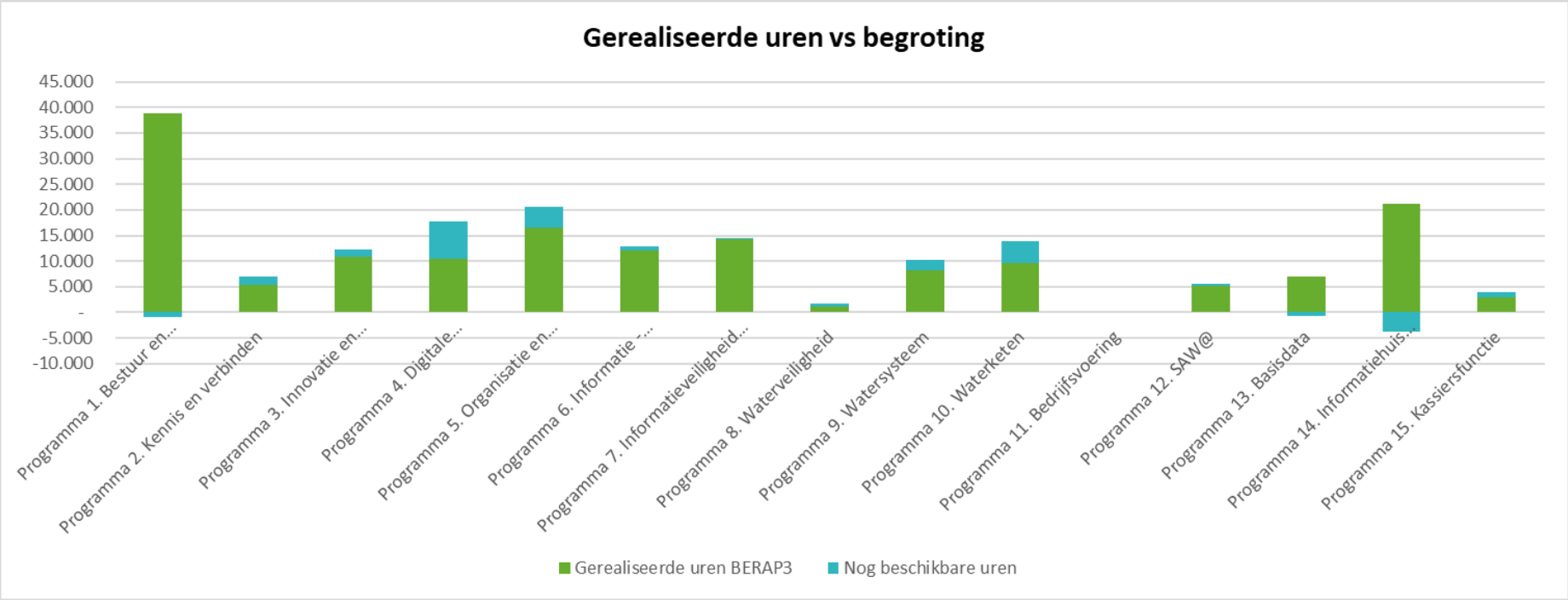
In deel 4 wordt aangekondigd welke begrotingswijzigingen voor 2022 worden verwacht in het resterende deel van het lopende jaar. Deze projecten hebben nog niet geleid tot een dienstverleningsovereenkomst (DVO) en worden daarom nog niet in de financiële begroting verwerkt. De genoemde bedragen zijn slechts inschattingen op basis van huidige inzichten. Hier wordt tevens een doorkijk gemaakt naar de verwachte bijstelling van de begroting 2023.

Wij vertrouwen erop u met deze bestuursrapportage volledig en juist te informeren over ons Waterschapshuis.

2 Formatie en capaciteit

2.1 Begrote en gerealiseerde uren

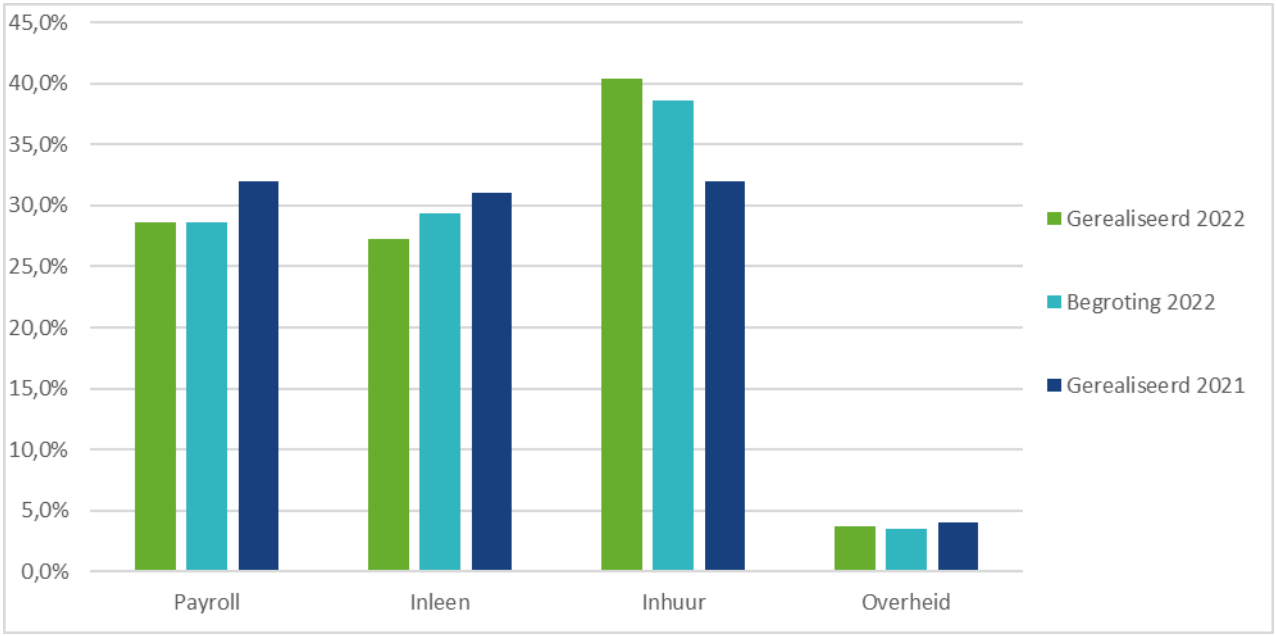
Een belangrijke basis voor de hWh begroting zijn de gewerkte uren. Hieronder is een overzicht opgenomen van de begrote en gerealiseerde uren per programma.

De totale urenbesteding in 2022 (163.695 uren) ligt op totaal onder de begroting en ruim boven de realisatie van dezelfde periode in 2021 (133.135 uren), dit is een stijging van 23,0%. In de programma's 1, 13 en 14 is een lichte overschrijding van de urenbegroting zichtbaar.

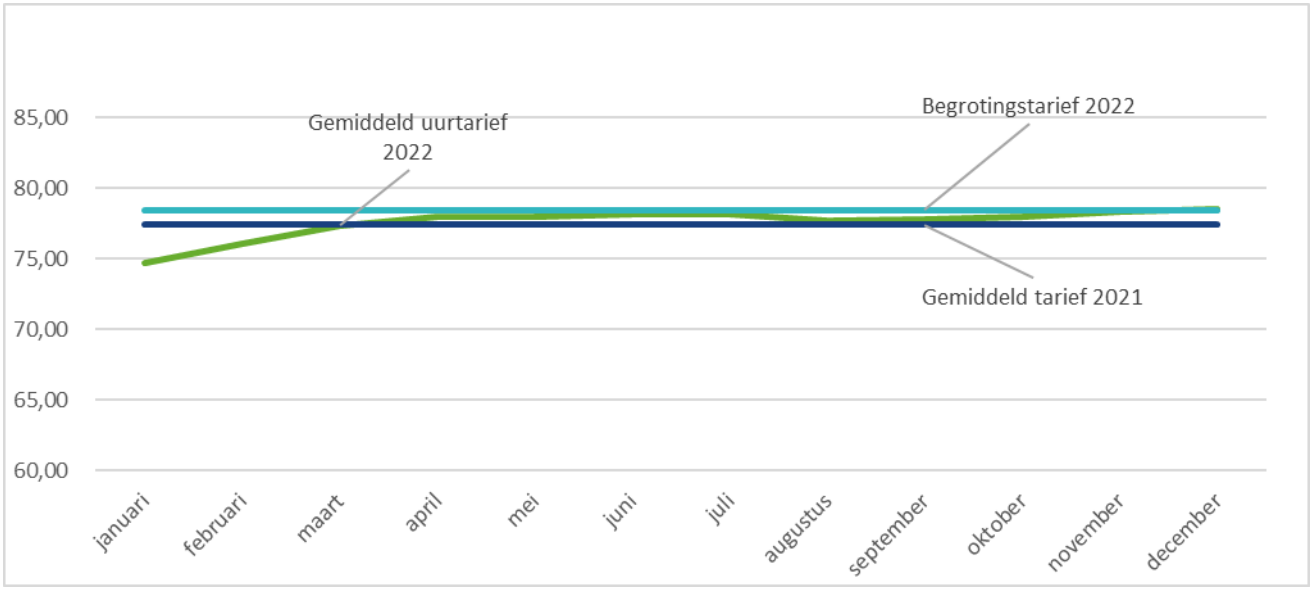
2.2 Directe uren per medewerkerscategorie

Het overzicht van de directe uren per medewerkerssoort, uitgedrukt in een percentage van het totaal, kan als volgt worden weergegeven:

Door arbeidsmarktkrapte is het lastig om medewerkers uit de sector te halen. Het besluit van het Algemeen bestuur om meer langlopende contracten met projectmedewerkers aan te gaan maakt het makkelijker om medewerkers op de payroll aan te nemen. Het AB heeft hWh de ruimte gegeven maximaal 40% in te vullen met medewerkers die in dienst zijn bij hWh. In de afgelopen periode zijn meer medewerkers bij hWh in dienst gekomen en is de 40% nog niet bereikt.

2.3 Gemiddelde uurtarieven

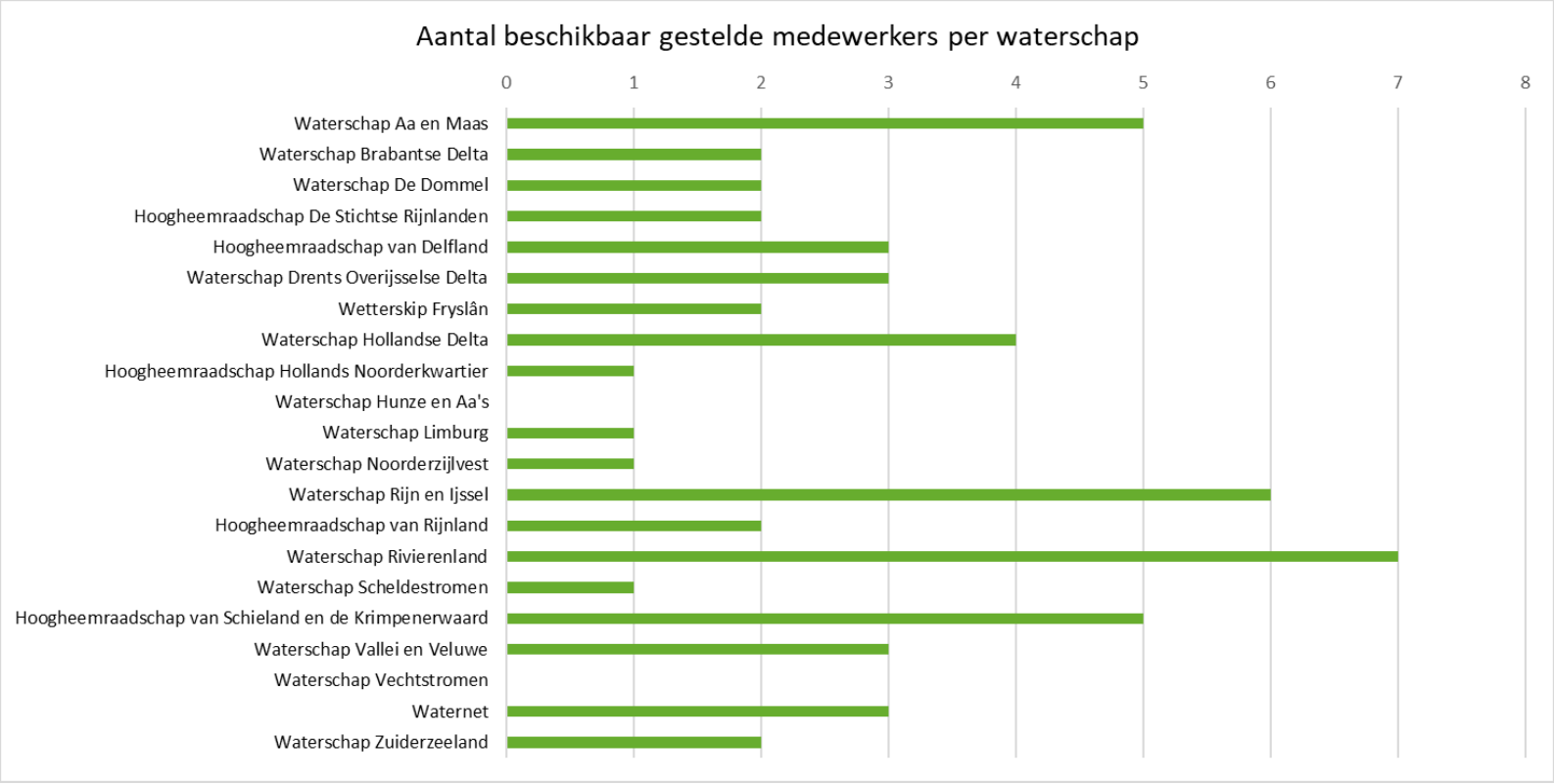

Voor het jaar 2022 is per programma een begrotingstarief afgesproken. Gemiddeld was dit tarief € 78,50. Het gemiddelde gerealiseerde uurtarief ligt € 0,01 boven begrotingstarief.

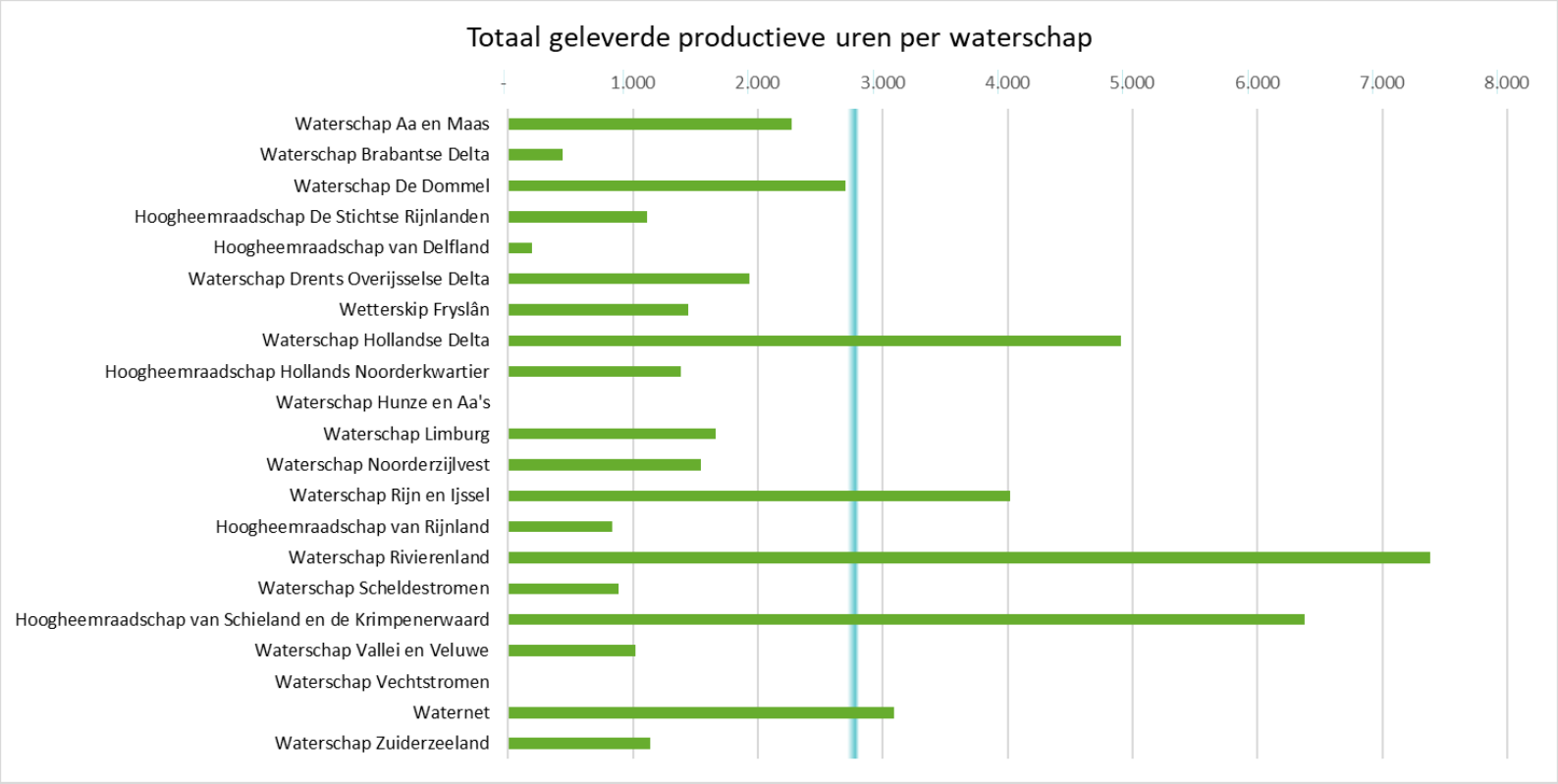
2.4 Inzet capaciteit vanuit waterschappen

In 2022 zijn 55 medewerkers vanuit de waterschappen bij hWh ingezet. Deze medewerkers hebben 44.347 productieve uren geleverd. De uren van betrokken medewerkers in overleggen, zoals i-Platform, UO's, Dagelijks bestuur, etc., zijn niet in deze overzichten meegenomen, hoewel deze uren substantieel zijn. Voorbeelden hiervan zijn de voorzitter van het i-Platform en de leden van de koplopersgroep (i-Platform).

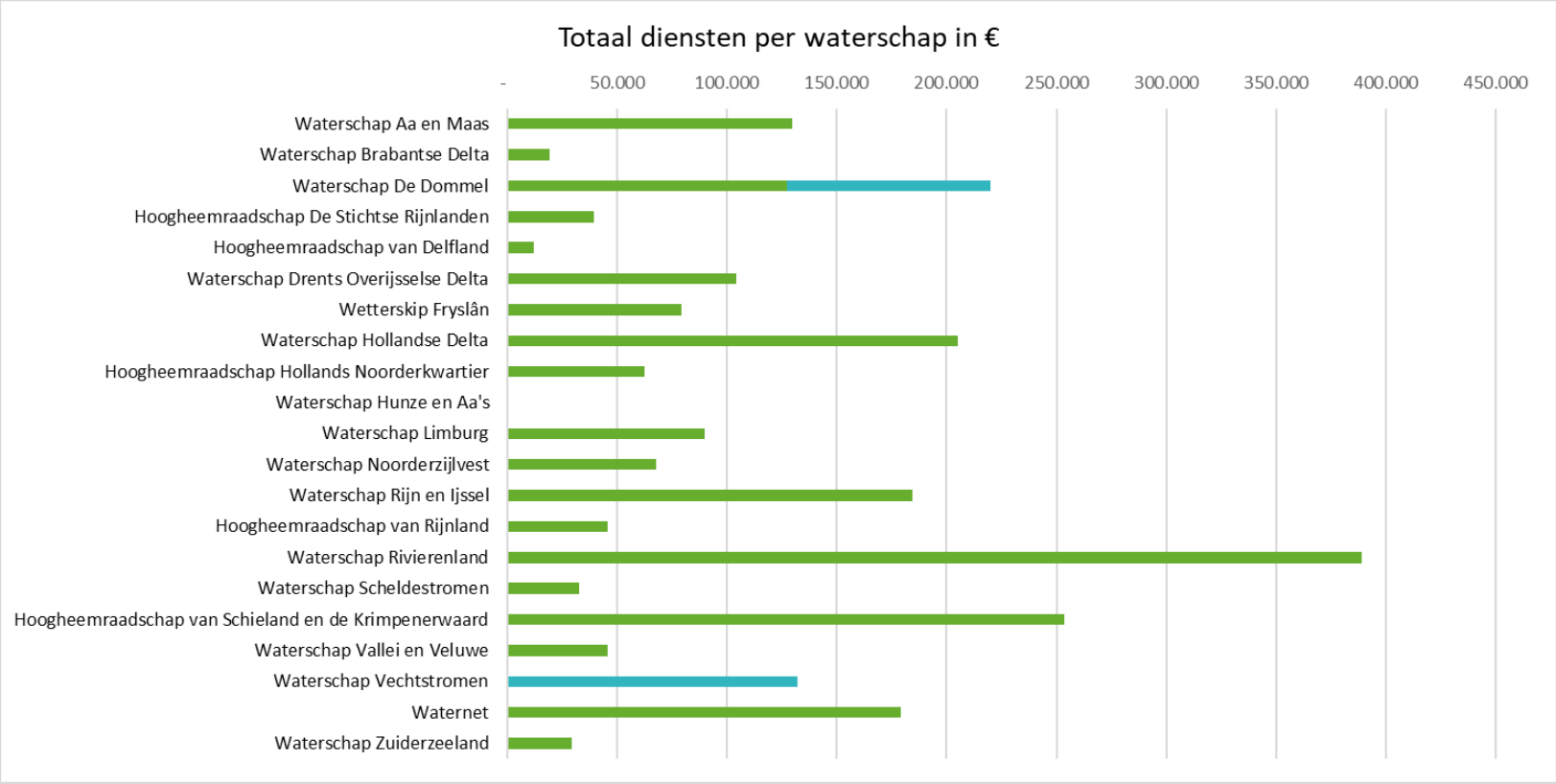
Op verzoek van het Algemeen bestuur wordt inzicht gegeven in de verdeling van de medewerkers en uren naar de waterschappen:

Vanuit het meerjarenprogramma dat door de waterschappen is opgesteld voor hWh, blijkt dat er om hWh goed te bemensen vanuit de waterschappen ongeveer 2 FTE (2.800 uur per jaar) per waterschap minimaal nodig zijn. Deze norm is in de grafiek zichtbaar gemaakt met de aqua streep. Slechts 5 van de 21 waterschappen geven voldoende invulling geven aan de flexibele schil van hWh. Dat reisafstand niet altijd een probleem hoeft te zijn bewijzen medewerkers vanuit waterschap Limburg en Noorderzijlvest.

Zoals hiervoor geschetst is het beeld vertekend, omdat niet alle inzet vanuit waterschappen zichtbaar wordt in uren. Waterschap Vechtstromen hoste in 2022 de kantoorautomatiseringsomgeving van hWh en de personele zaken zijn bij Waterschap De Dommel ondergebracht. Om ook deze inspanning zichtbaar te maken wordt hieronder een overzicht gegeven van de geleverde diensten door waterschappen, uitgedrukt in euro's. De groene lijn geeft de waarde van de productieve uren weer, de aqua lijn de waarde van de overige geleverde diensten.

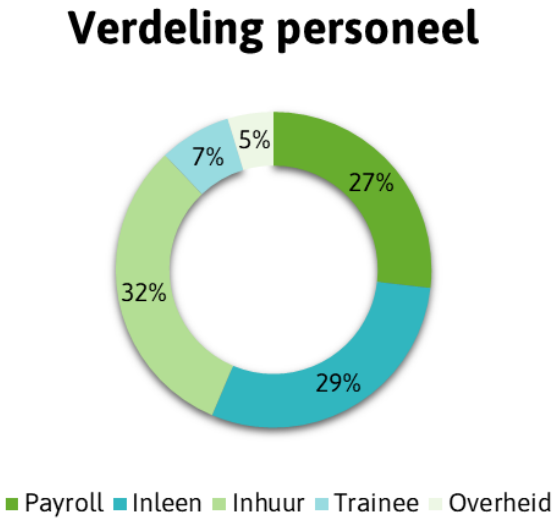
2.6 Afgeronde vacatures en verdeling herkomst capaciteit

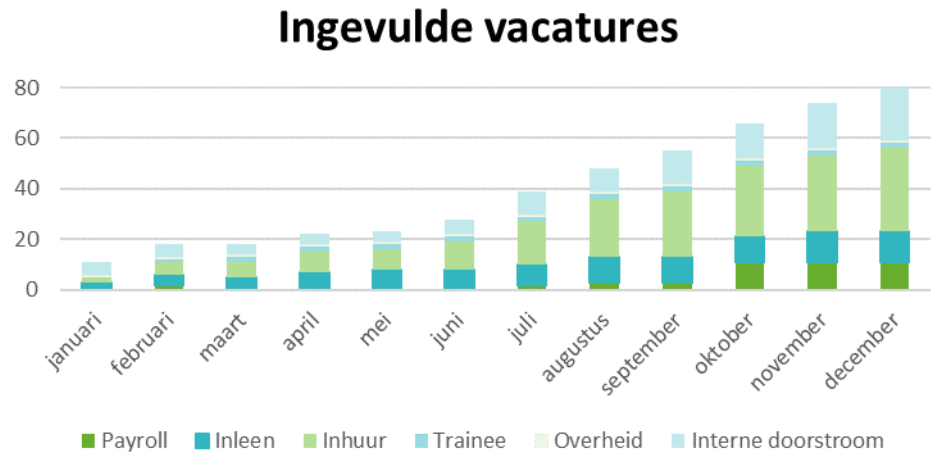
Het hele jaar sluiten we af met 80 ingevulde rollen. Dit zijn 3 rollen meer dan in 2021. De arbeidsmarktkrapte is goed zichtbaar en voelbaar. hWh doet steeds meer een beroep op ambassadeurs van hWh en ambassadeurs vanuit de waterschappen. We zien een stijgende lijn in het aantrekken van inhuur in plaats van inleen vanuit de waterschappen. Het vissen in dezelfde vijver blijft een issue. We bemerken ook dat wanneer collega's vanuit de watersector geïnteresseerd zijn in 1 van de openstaande vacatures dat ze het lastig vinden het bespreekbaar te maken binnen de moederorganisatie. Wel staan waterschappen meer open om de medewerkers voor langere tijd te detacheren. Ook vragen waterschappen mee te kijken met de wervingen binnen hun organisatie met moeilijk in te vullen functies.

In totaal zijn er dit jaar 3 mismatches geweest.

In 2022 hebben wij 15 trainees opgeleid. Wel zijn er 3 trainees vertrokken nadat ze steeds beter de watersector leerde kennen. Hun conclusie was dat zij niet binnen de watersector paste.

Onderstaande diagrammen zijn berekend op basis van aantal medewerkers, zonder daarbij rekening te houden met parttimefactor.

3 Financiële analyse

3.1 Samenvattend beeld financiën

3.1.1 Begroting en gerealiseerde kosten in cijfers

Het totaalbeeld van de begroting en de gerealiseerde kosten 2022 is in onderstaand overzicht samengevat. De bedragen zijn exclusief BTW.

Programma	Begroting 2022	Begrotings-wijzigingen BERAP1	Begrotings-wijzigingen BERAP2	Begrotings-wijzigingen BERAP3	Saldo begroting 2022	Lasten 2022 BERAP 3	% t.o.v. begroting
Programma 1. Bestuur en organisatie	3.335.621	0	0	0	3.335.621	3.306.789	99%
Programma 2. Kennis en verbinden	1.203.492	0	0	0	1.203.492	1.028.760	85%
Subtotaal instandhouding	*4.539.113*	*0*	*0*	*0*	*4.539.113*	*4.335.549*	*96%*
Programma 3. Innovatie en transformatie	1.127.041	105.243	0	171.628	1.403.912	1.378.859	98%
Programma 4. Digitale dienstverlening	1.338.316	0	250.000	-172.826	1.415.490	1.057.914	75%
Programma 5. Organisatie en samenwerking	2.751.592	449.444	50.000	0	3.251.036	2.753.934	85%
Programma 6. Informatie - datastromen	1.667.001	0	0	0	1.667.001	1.475.361	89%
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	1.408.939	277.365	34.000	0	1.720.304	1.611.588	94%
Programma 8. Waterveiligheid	278.831	0	0	0	278.831	228.349	82%
Programma 9. Watersysteem	1.277.401	714.931	-140.000	0	1.852.332	1.544.960	83%
Programma 10. Waterketen	2.509.314	0	-418.500	0	2.090.814	1.509.320	72%
Programma 11. Bedrijfsvoering	0	0	0	0	0	0	na
Programma 12. SAW@	1.992.217	0	0	0	1.992.217	1.595.625	80%
Programma 13. Basisdata	4.511.008	78.438	0	0	4.589.446	4.547.704	99%
Programma 14. Informatiehuis water	1.968.091	0	0	1.293	1.969.384	2.284.508	116%
Programma 15. Kassiersfunctie	625.887	0	0	600.000	1.225.887	1.269.375	104%
Subtotaal projecten	*21.455.638*	*1.625.421*	*-224.500*	*600.095*	*23.456.654*	*21.257.495*	*91%*
Saldo kostenplaatsen	0	0	0	0	0	-138.606	na
Totaal	**25.994.751**	**1.625.421**	**-224.500**	**600.095**	**27.995.767**	**25.454.439**	**91%**

Van de begrote lasten is 91% gerealiseerd. De gerealiseerde kosten van de instandhouding bedragen 17,0% van de totale lasten in 2022. Voor een toelichting op de realisatie per programma, wordt verwezen naar de bijlagen.

3.1.2 Realisatie en saldoafwikkeling in cijfers

De totale lasten in 2022 zijn € 4,5 miljoen (exclusief BTW) lager dan de baten. In hoofdstuk 3.1.4 wordt een analyse van het saldo uiteengezet. Ten aanzien van restant budgetten 2022 worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. Afrekening deelnemers: Het resterende saldo wordt afgerekend met de deelnemers. Dit geldt voor alle projecten en kostenplaatsen in de programma's in de programma's 1 tot en met 12, 15 en het saldo kostenplaatsen.
2. Mutatie projectrekening: Indien er nog geen bestemming is gegeven aan het projectsaldo, wordt het saldo toegevoegd dan wel onttrokken aan de projectrekening. In 2023 zijn hiervoor geen activiteiten gepland en/of afrekening met deelnemers is (nog) niet wenselijk. Dit betreft enkele projecten waarin derden betrokken zijn (programma 13 en 14).

Programma	Saldo begroting 2022	Baten 2022 BERAP 3	Lasten 2022 BERAP 3	Saldo 2022 BERAP 3	% t.o.v. baten	1. Afrekening deelnemers	2. Mutatie project-rekening
Programma 1. Bestuur en organisatie	3.335.621	3.402.047	3.306.789	95.258	3%	95.258	0
Programma 2. Kennis en verbinden	1.203.492	1.203.492	1.028.760	174.732	15%	174.732	0
Subtotaal instandhouding	*4.539.113*	*4.605.539*	*4.335.549*	*269.990*	*6%*	*269.990*	*0*
Programma 3. Innovatie en transformatie	1.403.912	1.403.912	1.378.859	25.052	2%	25.052	0
Programma 4. Digitale dienstverlening	1.415.490	1.361.600	1.057.914	303.686	22%	303.686	0
Programma 5. Organisatie en samenwerking	3.251.036	3.268.644	2.753.934	514.710	16%	514.710	0
Programma 6. Informatie - datastromen	1.667.001	1.667.001	1.475.361	191.640	11%	191.640	0
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	1.720.304	1.720.304	1.611.588	108.716	6%	108.716	0
Programma 8. Waterveiligheid	278.831	278.831	228.349	50.482	18%	50.482	0
Programma 9. Watersysteem	1.852.332	1.899.082	1.544.960	354.123	19%	354.123	0
Programma 10. Waterketen	2.090.814	2.090.814	1.509.320	581.494	28%	581.494	0
Programma 11. Bedrijfsvoering	0	0	0	0	0%	0	0
Programma 12. SAW@	1.992.217	1.944.704	1.595.625	349.079	18%	349.079	0
Programma 13. Basisdata	4.589.446	6.186.219	4.547.704	1.638.515	26%	0	1.638.515
Programma 14. Informatiehuis water	1.969.384	2.304.272	2.284.508	19.764	1%	0	19.764
Programma 15. Kassiersfunctie	1.225.887	1.225.887	1.269.375	-43.488	-4%	-43.488	0
Subtotaal projecten	*23.456.654*	*25.351.270*	*21.257.495*	*4.093.775*	*16%*	*2.435.495*	*1.658.279*
Saldo kostenplaatsen	0	0	-138.606	138.606	na	138.606	0
Totaal	**27.995.767**	**29.956.809**	**25.454.439**	**4.502.370**	**15%**	**2.844.091**	**1.658.279**

In de baten 2022 van programma 13 en 14 (projecten derden) is het saldo projectrekeningen van 31 december 2021 verwerkt (in totaal € 1.719.354), om zichtbaar te maken dat deze gelden beschikbaar zijn in 2022. Voor deze gelden was bij de jaarafsluiting 2021 nog geen bestemming aangeduid, tevens waren hiervoor geen activiteiten begroot in 2022. Hieraan wordt invulling gegeven door de betreffende UO's. De gerealiseerde baten in programma 1 Bestuur en organisatie liggen hoger dan de begroting door de opbrengsten uit gedetacheerde medewerkers. In programma 4 Digitale dienstverlening is voor de projecten Wet open overheid en Single digital gateway een subsidie vooruit ontvangen waardoor de baten in 2022 lager zijn. Bij programma 12 SAW@ vallen de baten en lasten op personele inzet lager uit dan begroot.

Zoals ook vermeld in hoofdstuk 3.5 worden zijn begrotingswijzigingen uit de 1e bestuursrapportage als voorschot bij de waterschappen in rekening gebracht. Overige begrotingswijzigingen zijn nog niet als voorschot bij de waterschappen in rekening gebracht. Het verschil tussen het gefactureerde voorschot (welke dus lager is dan de begroting na wijzigingen) en de realisatie van 2022 wordt verrekend met de deelnemers aan de projecten. In de bijlage projectverantwoording is een detaillering van de verwachte afrekening per deelnemer opgenomen.
In onderstaande tabel is per uitgangspunt van de saldoafwikkeling het bedrag opgenomen. In de bijlages is verdere detaillering opgenomen. Samenvattend betekent dit een afrekening (teruggave) aan de deelnemers van € 2,8 miljoen. Dit bedrag wordt afgerekend op het moment dat de gevraagde bijdrage voor de geactualiseerde begroting 2023 in rekening wordt gebracht.

Uitgangspunt	Bedrag indicatie BERAP2	Bedrag realisatie BERAP3	Toelichting op hoofdlijnen
1. Afrekening deelnemers	547.694	2.844.091	- Programma 1. Bestuur en organisatie: € 95.258 Binnen instandhouding heeft de focus het afgelopen jaar gelegen op de ontvlechting van de kantoorautomatisering met waterschap Vechtstromen, de professionalisering van informatieveiligheid en privacy en de ontwikkeling van de samenwerkingsopgave van de waterschappen via hWh. Daarnaast is een stap gezet in de communicatie richting de waterschappen en binnen hWh. Deze gebieden vroegen meer aandacht dan verwacht. Dit kon worden opgevangen binnen de post onvoorzien en het overschot op capaciteitsmanagement door de vele wervingen en verlengingen. - Programma 2. Kennis en verbinden: € 174.732 Het afgelopen jaar heeft de focus binnen Kennis en verbinden gelegen op het schrijven van de strategienota voor de OGT. Daardoor is er minder prioriteit gegeven aan onder andere de evaluaties. De coronamaatregelen zijn half maart losgelaten waarna het vergadercentrum volledig is geopend. Hierdoor blijft een substantieel bedrag van de begroting over. - Programma 3. Innovatie en transformatie € 25.052 In 2022 zijn extra werkzaamheden uitgevoerd in het kader van het verbinden van de waterschappen. Dit heeft extra kosten met zich meegebracht. Het uitblijven van het Winnovatiefestival zorgt ervoor dat er voldoende budget beschikbaar was voor het verbinden van de waterschappen. - Programma 4. Digitale dienstverlening € 303.686 Binnen het project e-HRM is minder inzet van functioneel beheer nodig. Dit heeft geen invloed op de resultaten van het project. Het besluit de inwerkingtreding van de Omgevingswet te verschuiven zorgt ervoor dat een deel van het budget overblijft. - Programma 5. Organisatie en samenwerking € 514.710 Op het project aanbesteding standaard software wordt een flinke overschrijding verwacht als gevolg van de verlate start door het kortgeding dat heeft plaatsgevonden tijdens de aanbestedingsfase. Deels wordt dit gecompenseerd door de posten onvoorzien die niet uitgeput lijkt te worden. Het budget voor onvoorziene kosten bij Oracle en Wilma is niet aangesproken. - Programma 6. Informatie – datastromen € 191.640 Het programma had budget beschikbaar om opdrachten vanuit andere programma's uit te voeren. Hier is in 2022 weinig aanspraak op gemaakt. - Programma 7. Informatieveiligheid en privacy € 108.716 Binnen dit programma hebben we te maken met gestegen uurtarieven. Het project opvang cyberincidenten is door het niet kunnen vinden van een projectleider later gestart. De werkzaamheden zijn doorgeschoven naar 2023. - Programma 8. Waterveiligheid € 50.482

Uitgangspunt	Bedrag indicatie BERAP2	Bedrag realisatie BERAP3	Toelichting op hoofdlijnen
			Door problemen met de leverancier van trApp worden meer uren en juridische kosten gemaakt dan begroot. Hierdoor is er nog weinig tijd besteed aan nieuwe ontwikkelingen en blijft het ontwikkelbudget nagenoeg onbenut. - Programma 9. Watersysteem € 354.123 Door de start van vele business cases is het ontwikkelbudget dit jaar te krap. Echter door het later starten van de productowner en het vertrek van de projectleider digitale watertoets en de vertraging bij de implementatie en ondersteuning van HyDAMO bij de waterschappen blijft een deel van het budget onbenut. - Programma 10. Waterketen € 581.494 De latere start van een aantal projecten door het ontbreken van capaciteit zorgt voor een overschot in dit programma. - Programma 12. SAW@ € 349.079 De kosten voor beheer en project SAW@ bij Rijkswaterstaat vallen lager uit dan begroot. - Programma 15 Kassiersfunctie € - 43.488 Op 19 oktober 2022 is het team van TMX officieel in dienst getreden bij hWh. De overgang is soepel verlopen, echter vallen de kosten rond om de migratie en verhuizing hoger uit dan begroot. - Kostenplaatsen € 138.606 Door de hoge productiviteit van de hWh medewerkers is een positief saldo op de kostenplaatsen ontstaan.
2. Mutatie projectrekening	1.270.827	1.658.279	- Programma 13. Basisdata € 1.638.515 Het saldo eind 2022 bestaat uit gelden van AHN kaartverkoop en Beeldmateriaal, wat reeds is ontstaan in voorgaande jaren. Daarnaast zijn vooruitlopend op de werkzaamheden voor AHN 6 2023 kosten gemaakt voor het opstellen van onder andere vliegplannen. - Programma 14. Informatiehuis Water € 19.764 De werkzaamheden zijn binnen begroting uitgevoerd.
Totaal saldo afwikkeling	**1.723.000**	**4.502.370**	

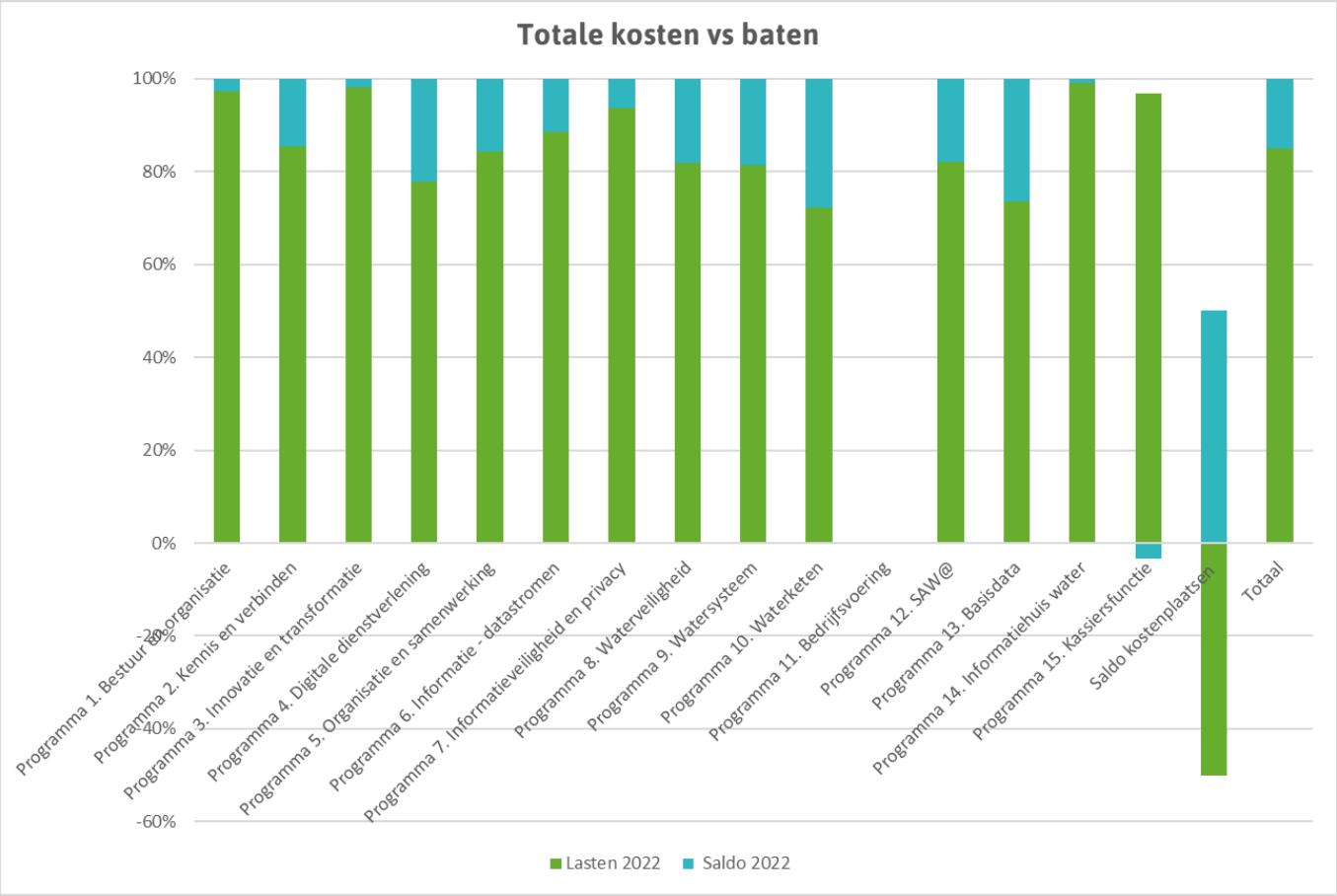
3.1.3 Afrekening deelnemers

Zoals blijkt uit het voorgaande hoofdstuk, is ten opzichte van de begroting een overschot gerealiseerd van € 4.502.370. Voor een deel betreft dit gelden van programma's met derden. Het overige deel betreft een bedrag van € 2.844.091 welke wordt afgerekend met de deelnemers. Voor 2022 is een voorschot aan de deelnemers gevraagd welke gelijk is aan de vastgestelde begroting samen met de begrotingswijzigingen bij de eerste bestuursrapportage ten bedrage van € 28.099.984. De tussentijdse begrotingswijzigingen bij de 2e en 3e bestuursrapportages zijn niet als voorschot in rekening gebracht bij de deelnemers.

Wanneer de realisatie in 2022 wordt afgezet tegen het reeds in rekening gebrachte voorschot voor 2022, zullen de deelnemers € 2.948.308 terug ontvangen. In de bijlage projectverantwoording is een detaillering van de verwachte afrekening per deelnemer opgenomen.

3.1.4 Saldo 2022 toegelicht

Het totaalbeeld van het saldo van 2022 is in onderstaand overzicht samengevat. Dit overzicht geeft aan welk deel van de baten in 2022 is aangewend.

Het batig saldo kan als volgt samengevat worden:

Verklaring saldo 2022 (bedragen in € 1.000 excl. BTW)	Vertraagd, uitvoering in 2023	Werkzaam-heden niet uitgevoerd	Effect realisatie uurtarieven	Effect realisatie kosten	Extra werkzaam-heden uitgevoerd	Bestemming door UO met derden	Saldo 2022
Programma 1. Bestuur en organisatie	0	228	180	-49	-264	0	95
Programma 2. Kennis en verbinden	0	121	-1	82	-27	0	175
Subtotaal instandhouding	*0*	*349*	*179*	*33*	*-291*	*0*	*270*
Programma 3. Innovatie en transformatie	0	59	84	-83	-35	0	25
Programma 4. Digitale dienstverlening	132	153	-73	92	0	0	304
Programma 5. Organisatie en samenwerking	0	711	-123	299	-372	0	515
Programma 6. Informatie - datastromen	0	92	33	67	0	0	192
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy	38	106	-97	166	-104	0	109
Programma 8. Waterveiligheid	0	93	-8	5	-40	0	50
Programma 9. Watersysteem	118	243	-51	173	-129	0	354
Programma 10. Waterketen	336	281	18	-149	95	0	581
Programma 11. Bedrijfsvoering	0	0	0	0	0	0	0
Programma 12. SAW@	0	375	4	-30	0	0	349
Programma 13. Basisdata	0	0	46	-46	0	1.639	1.639
Programma 14. Informatiehuis water	0	0	-3	3	0	20	20
Programma 15. Kassiersfunctie	0	0	19	-6	-56	0	-43
Subtotaal projecten	*624*	*2.113*	*-151*	*491*	*-641*	*1.659*	*4.095*
Saldo kostenplaatsen	0	0	0	139	0	0	139
Totaal	**624**	**2.462**	**28**	**663**	**-932**	**1.659**	**4.503**

Uit deze analyse blijkt dat een deel van het saldo niet voorkomen had kunnen worden omdat hWh daar slechts kassiersfunctie heeft. Een deel van het saldo is positief omdat hWh daar goed heeft ingekocht (uren en licenties). Het resterende deel is wat we proberen te minimaliseren. Anders weergegeven:

	Impact inhoudelijk resultaat projecten in € miljoen	Geen impact inhoudelijk resultaat projecten in € miljoen	Totaal in € miljoen
Bestemming stuurgroep projecten met derden	-	1,7	1,7
Uitvoering vertraagd, activiteiten in 2023	0,6	-	0,6
Goedkoper uitgevoerd dan begroot	-	0,7	0,7
Werkzaamheden niet uitgevoerd	2,5	-	2,5
Extra werkzaamheden uitgevoerd	0,9-	-	0,9-
Totaal	**2,2**	**2,4**	**4,6**

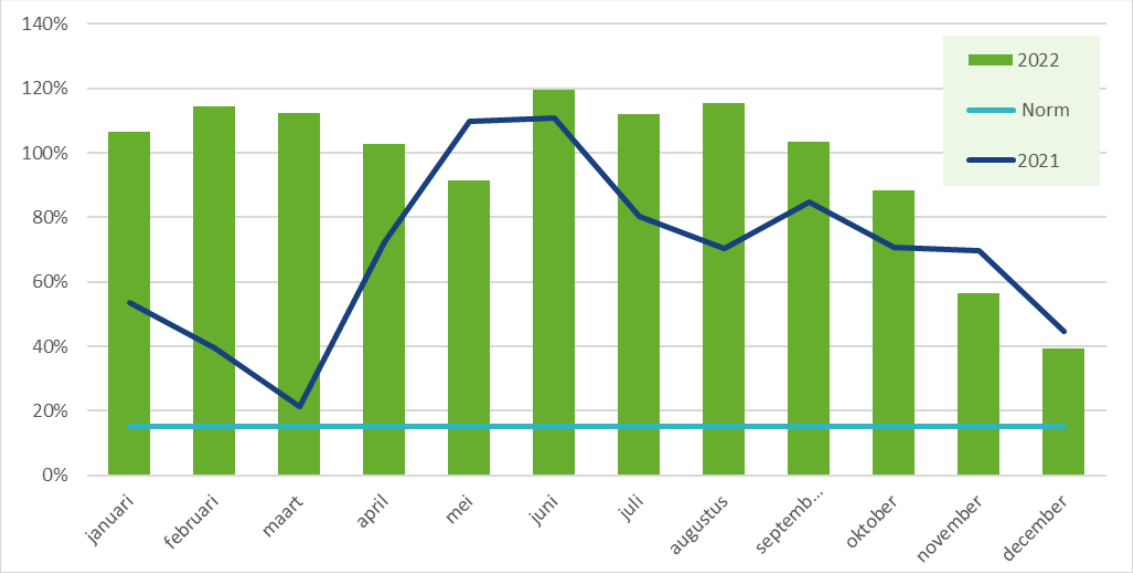
3.2 Liquiditeit

3.2.1 Kasliquiditeit

De kasliquiditeit geeft de verhouding aan tussen de beschikbare liquide middelen enerzijds en de kortlopende schulden en verplichtingen anderzijds. Het is een indicator van de mate waarin de kortlopende schulden en verplichtingen kunnen worden gedekt uit de liquide activa.

De algemene richtwaarde van dit kengetal is een minimum van 15%. De kasliquiditeit ligt ruim boven de norm. Een hogere kasliquiditeit komt door de facturatie van de primaire begroting 2022, de geactualiseerde begroting 2022 en de begrotingswijzigingen van BERAP 1 aan de waterschappen en daarmee de reeds ontvangen bijdragen. Daarnaast is er de eerste 4 maanden van het jaar tijdelijk krediet aangevraagd bij de bank. De betreffende kasgeldlening is inmiddels weer afgelost. Door de toenmalige negatieve rente heeft hWh hier een kleine rentebate aan overgehouden.

hWh heeft op dit moment voldoende liquide middelen om te voldoen aan de verplichtingen. Uit de liquiditeitsplanning blijkt dat begin 2023 onze financiële buffers, net als eind 2021, op raken en dat er overbrugging nodig is voor de eerste maanden van 2023. Hiervoor zijn maatregelen ingezet.

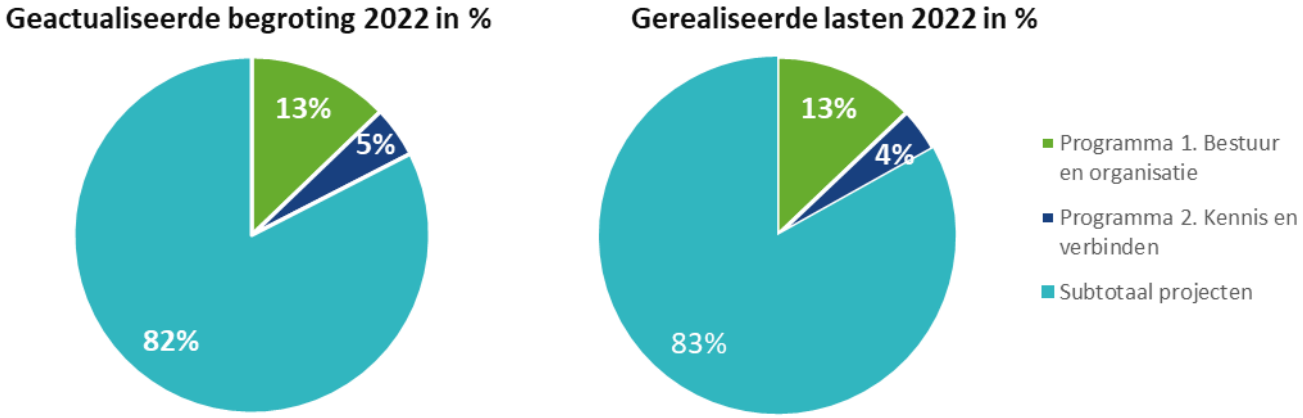
3.3 Merendeelcriterium

Conform de door KokxDeVoogd voorgestelde systematiek rapporteren we in de bestuursrapportage over de feitelijke realisatie van het merendeelcriterium (werk voor derden). Voor de toepassing van een vrijstelling van aanbesteding is het van belang dat hWh minimaal 80% van haar werkzaamheden verricht voor waterschappen die deelnemen aan de Gemeenschappelijke regeling hWh. Het merendeelcriterium mag berekend worden over een periode van 3 jaar. Het percentage werk voor derden in de periode 2020, 2021 en 2022 bedraagt 7,8% en valt daarmee binnen het maximum van 20%.

3.4 Instandhouding

3.4.1 Instandhouding als ondersteuning projecten

De instandhouding is faciliterend aan de uitvoering van de projecten. In de geactualiseerde begroting 2022 is 13% van het totale begrotingsbedrag benodigd voor de uitvoering van Bestuur en organisatie en 5% van het totale begrotingsbedrag voor Kennis en Verbinden. De verhouding ten opzichte van de begroting van de projecten is stabiel.

3.4.2 Doorbelastingen instandhouding naar projecten

In de geactualiseerde begroting is het uitgangspunt gehanteerd van het doorbelasten van uitgevoerde diensten binnen instandhouding aan de producten en programma's op basis van vaste rekentarieven per dienst. De rekentarieven zijn (exclusief BTW):

- Virtuele werkplek: € 250 per maand per medewerker;
- Capaciteitsmanagement: € 4.200 per medewerker voor de gehele begeleiding van instroom. Voor contractverlengingen wordt een rekentarief van € 2.100 gehanteerd;
- Inkoop: maximaal € 850 voor een enkelvoudig onderhandse aanbesteding en € 2.100 voor een meervoudig onderhandse aanbesteding.

Een deel van de doorbelastingen vindt plaats binnen programma 1 en 2 instandhouding naar andere kostenplaatsen binnen instandhouding. Het resterende deel wordt van instandhouding aan de andere programma's (projecten) doorbelast. De volgende doorbelastingen zijn verwerkt in 2022:

	Totale doorbelasting t/m 31-12-2022 in € excl. BTW			
	Aan projecten	IHW facilitering	Binnen instandhouding	Totaal
Virtuele werkplek	276.000	80.076	103.425	459.501
Capaciteitsmanagement	325.850	58.800	162.750	547.400
Inkoop	158.750	19.100	102.700	280.550
Overige facilitering IHW	-	138.800	-	138.800
Totaal	**760.600**	**296.776**	**368.875**	**1.426.251**

3.5 Begrotingswijzigingen

Tegelijkertijd met de 3e bestuursrapportage 2022 wordt de 4e begrotingswijziging aangeboden. Dit betreft de formele vaststelling van gewijzigde budgetten in de periode januari tot en met december 2022 die invloed hebben op de begroting 2022.
Voor al deze begrotingswijzigingen is een DVO afgesloten, waarvan de uitvoering start in 2022. Door middel van de begrotingswijziging worden de projecten aan de begroting 2022 toegevoegd.
Deze wijzigingen hebben geen invloed op de hoogte van de bijdrage aan de instandhoudingskosten. In de bijlage projectverantwoording is de begrotingswijziging per deelnemer uitgewerkt.

Tussentijdse begrotingswijzigingen worden na vaststelling door het AB als voorschot bij de waterschappen in rekening gebracht. Na afloop van het jaar 2022 wordt de eindafrekening opgemaakt. Het verschil tussen het gefactureerde voorschot en de realisatie aan het einde van 2022 wordt verrekend met de deelnemers aan de projecten.

4e Begrotingswijziging:

Programma 3. Innovatie en transformatie
- 03.0000/213 Programmabudget algemeen € 150.486. Conform het nieuw afgesloten addendum op de DVO Innovatie en transformatie is het budget van dit collectieve project verhoogd.
- 03.0000/214 Verbinden € 169.626. Conform het nieuw afgesloten addendum op de DVO Innovatie en transformatie is het budget van dit collectieve project verhoogd.
- 03.0000/215 Innoveren - €148.484. Conform het nieuw afgesloten addendum op de DVO Innovatie en transformatie is het budget van dit collectieve project verlaagd.

Programma 4. Digitale dienstverlening
- 04.0000/163 eHRM 2.0 € 0. De bijdrage per waterschap is herrekend op basis van een nieuwe verdeelsleutel voor 2022. Per saldo heeft deze begrotingswijziging geen impact op de hoogte van de begroting 2022.
- 04.0000/170 Wet open overheid € 0. De subsidie is door hWh rechtstreeks ontvangen. De bijdrage van de waterschappen is daarom naar beneden bijgesteld. Per saldo heeft deze begrotingswijziging geen impact op de hoogte van de begroting 2022.
- 04.0000/175 Single Digitale Gateway - € 172.826. De subsidie voor dit project is door de Unie van Waterschappen met hWh verrekend. Daardoor kan de bijdrage van de waterschappen in SDG naar beneden worden bijgesteld.

Programma 10. Waterketen
- 10.0000/001 Ontwikkelbudget waterketen - € 11.539. Vanuit het ontwikkelbudget wordt € 11.539 beschikbaar gesteld voor het project O-info.

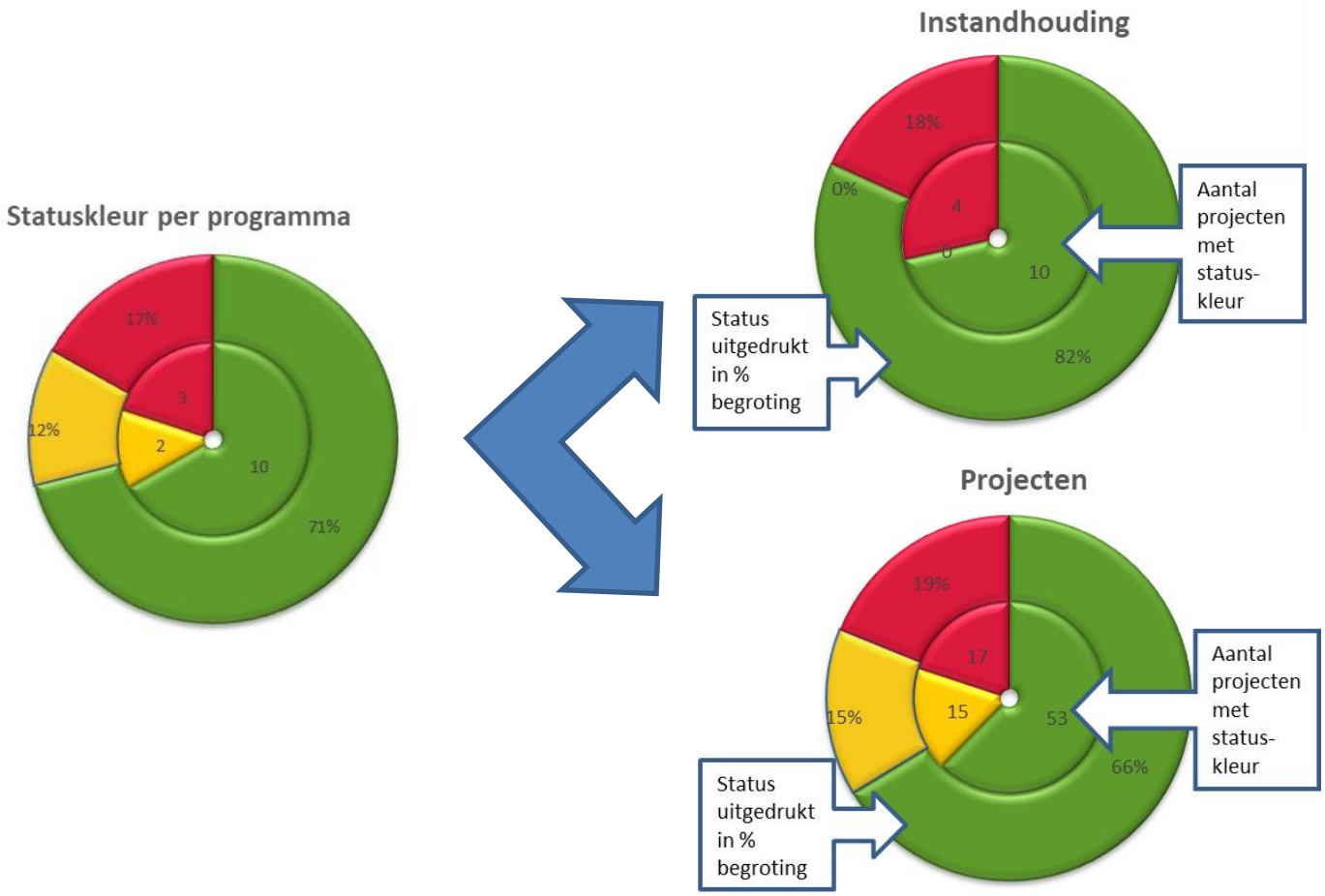
- 10.0000/500 O-info € 11.539. Conform de nieuw afgesloten DVO is het budget van dit facultatieve project toegevoegd aan de begroting. Doordat er budget beschikbaar is gesteld uit het ontwikkelbudget heeft deze begrotingswijziging geen invloed op de hoogte van de begroting 2022.
- 10.0000/820 Z-info - € 95.000. Vanuit het project Z-info wordt budget beschikbaar gesteld om de extra kosten van de Zuiveringskringen in het project Gezamenlijke prognoses AWK te financieren.
- 10.0000/865 Gezamenlijke prognoses AWK € 95.000. Conform het UO besluit van 14 december 2022 wordt vanuit het project Z-info extra budget beschikbaar gesteld voor de extra kosten van de Zuiveringskringen.

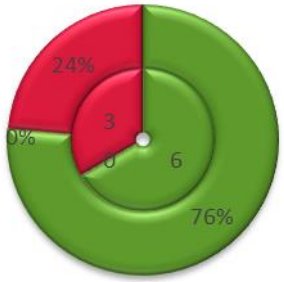
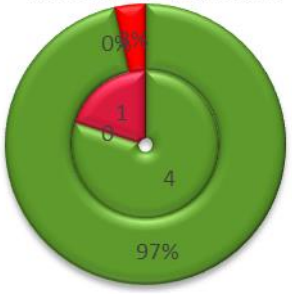
Programma 14. Informatiehuis water
- 14.0000/638 Slim Watermanagement € 25.000. Conform de gemaakte afspraken is dit project toegevoegd aan de begroting.
- 14.0000/640 DD API - €2.291. Nieuwe inzichten in het project leiden tot een wijziging in het projectbudget.
- 14.0000/687 Droogteportaal € 58.000. Conform de gemaakte afspraken is dit project toegevoegd aan de begroting. 50% van de bijdrage wordt gefinancierd door de waterschappen, de andere 50% wordt gefinancierd door IPO.
- 14.0000/689 Externe productkosten - € 79.416. Nieuwe inzichten in het project leiden tot een wijziging in het projectbudget.

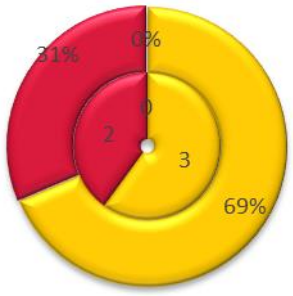
Programma 15. Kassiersfunctie
- 15.0000/600 TMX Crisis - fase 1 € 600.000. Conform de nieuw afgesloten DVO is dit facultatieve project toegevoegd aan de begroting.

4 Programmadashboard

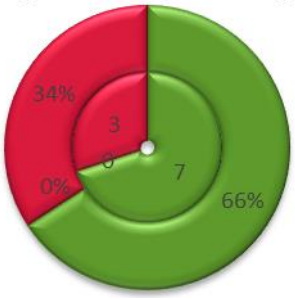
Per programma is op basis van het totaalbeeld een statuskleur toegekend. Voor een toelichting op de betekenis van de statuskleuren wordt verwezen naar bijlage 1. In het programmadashboard zijn de statuskleuren in een ringdiagram weergegeven. Ook worden de belangrijkste risico's en beheersmaatregelen van de programma's benoemd. Voor meer details van de projecten en kostenplaatsen wordt verwezen naar de bijlage projectverantwoording.

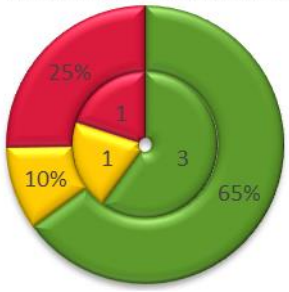
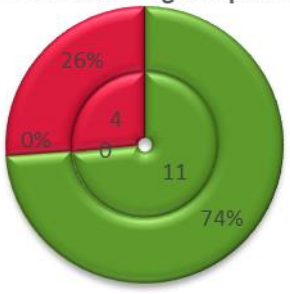

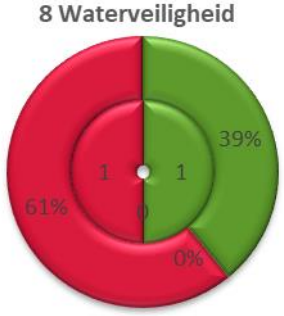
Programma dashboard	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
	1	2	3		
1 Bestuur en organisatie 	GEEL	GROEN	GROEN	2022 heeft in het teken gestaan van de ontvlechting van de kantoorautomatisering met waterschap Vechtstromen, de professionalisering van informatieveiligheid en privacy en de ontwikkeling van de samenwerkingsopgave tussen de waterschappen en hWh.	Door de ontwikkeling van het hybride samenwerken zijn de kosten voor facilitering van de digitale werkplek fors toegenomen. In 2023 zijn hier maatregelen voor getroffen. Om de ambitie van communicatie te realiseren zijn er meer uren gemaakt dan vooraf begroot door een trainee en externe inzet. Voor in 2023 is extra uren begroot. De kosten van het interne project veilige werkomgeving zijn hoger uitgevallen dan begroot. In 2023 is er extra budget vrijgemaakt om een verdere professionalisering te realiseren.
2 Kennis en Verbinden 	GROEN	GROEN	GROEN	Het jaar 2022 begon nog met veel corona beperkingen. Vanaf half maart is dit losgelaten waarna in de loop van het jaar het vergadercentrum steeds meer gebruikt wordt. Gebruikers zijn enthousiast over de uitstraling en de diversiteit van de inrichting. Ook zijn alle vergaderruimten voorzien van de AV-middelen. Af en toe zijn er nog opstartproblemen met het systeem in de bestuurskamer. Dit blijft een aandachtspunt en zijn we bezig deze zoveel mogelijk te beperken en/of op te vangen. De webinar tooling is nog niet in gebruik, maar hopen we Q1 2023 afgerond te hebben. Doordat het vergadercentrum pas later in het jaar is geopend, was de receptie niet het hele jaar volledig bemand en is het budget niet volledig uitgenut.	Voor de voortgang van de Strategienota in 2023 heeft doorontwikkeling plaatsgevonden in de vorm van een interne consultatie bij de waterschappen met de SD in de lead van deze consultatie. De totale kosten voor 2022 zijn overschreden door de intensieve werkwijze van de 2e helft van 2022. Veel medewerkers van hWh zijn via het schrijfteam betrokken en hebben uren besteed aan de ontwikkeling. Dit heeft geleid tot een flinke overschrijding. Wel is dit binnen de verwachtingen van de opdracht. Alles op tijd afgerond voor de OGT van 20-1-2023 maar het heeft veel extra uren gekost om tot het gewenste niveau te komen.

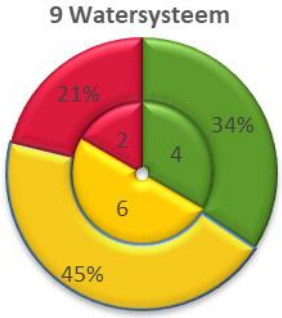
	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
Programma dashboard	1	2	3		
3 Innovatie en transformatie 				Het programma Innovatie & Digitale transformatie heeft als gevolg van het hoge verloop en het niet tijdig kunnen invullen van de capaciteitsbegroting niet alle activiteiten kunnen uitvoeren. Uiteindelijk zorgt dit ervoor dat de overschrijding van kosten minder groot is dan verwacht, mede omdat in de programma activiteiten was uitgegaan van een begroting van € 100.000, - per waterschap. Deze bijdrage is nu definitief voor 2023 vastgesteld voor 14 waterschappen, maar zou voor 2022 voor 21 waterschappen gelden. Uiteindelijk heeft het programma een overbesteding van €145.000,-, welke op basis van het goedgekeurde besluit van de OGT alsnog in rekening zal worden gebracht bij de 21 waterschappen, die in 2022 participeerde aan het programma. Ondanks dat hiermee de begroting financieel sluitend is, kan worden geconcludeerd dat het verloop van de bezetting en het niet volledig kunnen realiseren van alle projectdoelen het programma de status oranje heeft.	Voor Innovatie & Digitale transformatie is het doel om transformatie te initiëren bij de waterschappen en niet verantwoordelijk te worden voor het creëren van innovaties en de verantwoording hiervoor bij de waterschappen te laten. Dit vereist veel overleg en afstemming, waarvoor omgevingsmanagers worden ingezet. Het Innovatie team is in 2022 op belangrijke posities versterkt, alleen de rol van facilitator staat al geruime tijd open, waardoor extra capaciteit voor het project Leren ontbreekt. Er wordt nog steeds actief geworven om de capaciteit van het team, zowel kwantitatief als kwalitatief op orde te krijgen.

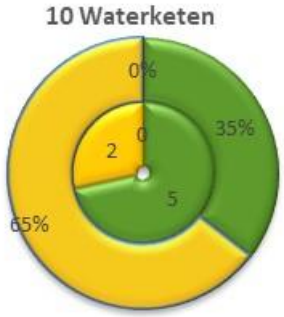
Programma dashboard	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
	1	2	3		
				eHrm: Het is mogelijk gemaakt om de data in de Acceptatieomgeving te anonimiseren en een Data Protection Impact Assesment is uitgevoerd. eHrm2.0: De aanbestedingsdocumenten zijn op 14 december gepubliceerd WOO: I.v.m. vertraging in landelijke (koepel) overleg (trage besluitvorming) en negatief BIT/AcICT rapport PLOOI is er weinig voortgang op landelijke/ministerieel niveau en daaraan gerelateerd geen duidelijke opdrachten vanuit opdrachtgeverschap Unie SDG: Live gang 25 Januari 2023 voor annex I (uitloop van ruim 1 maand maar door vertraging in de aanbesteding /gunning voor Maykin invoerfunctie is dit goed resultaat) CMS: Op 30-11-22 is er een gesprek geweest met vertegenwoordigers van de waterschappen die onderdeel zijn van het contract met de SIM-groep. Er is unaniem gekozen voor de 2e contractverlenging, welke start op 1-8-2022 en loopt tot en met 31-7 2025. hWh zal hiervoor contact opnemen met de SIM-groep. SIO: de ondersteuning van waterschappen zal in 2023 worden voortgezet.	E-Hrm 2.0: het is de vraag hoe de markt reageert, dat was altijd al risico nr.1, er zijn drie organisaties die de aanbesteding op TenderNed actief volgen, maar voor de 1e vragenronde is nog niet gereageerd WOO: risico-inventarisatie update benodigd - wordt uitgevoerd na eerstvolgende CWW 17 januari SDG: Er dient nog risicoanalyse update te komen t.a.v. annex II en III samen met jaarplanning 2023 Strategische inzet Omgevingswet: Politieke discussies in Den Haag leiden af van het doel en kosten energie, terwijl deze energie meer zou moeten gaan zitten in het zo goed mogelijk aansluiten van de dienstverlening van waterschappen op de behoeften van burgers en bedrijven. Het team is klein met diverse specialisaties waardoor het kwetsbaar is.

Programma dashboard	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
	1	2	3		
5 Organisatie samenwerking 				Het aantal benodigde uren om het kenniscentrum goed neer te zetten en de uitrol goed te kunnen faciliteren blijkt hoger te zijn dan begroot. Framework Microsoft: Inmiddels zijn er regelingen van waterschappen aangehaakt op het Framework: SVHW, NBK, WBL, BSGW, De RBG en Aqualysis. Daarnaast zijn er gesprekken gestart over uitbreiding met producten zoals Azure. Aanbesteding Standaard Software De rechtszaak heeft negatieve invloed gehad op geld en tijd. Software Reseller: De verwachting is dat in Q1 van 2023 definitieve gunning plaats kan vinden. Wilma: Het architectuurmodel zoals op WILMA Online gepubliceerd zijn, zijn inhoudelijk uitgewerkt op samenwerkingsthema's. Software Catalogus: er is een onderzoek uitgevoerd naar een toekomstige softwarecatalogus. Govroam: Samen met GovRoam is het plan opgevat om in 2023 kennissessies aan te bieden zodat de waterschappen inzicht krijgen in de wijze waarop zij maximaal het potentieel van het contract kunnen benutten.	DOORONTWIKKELING EN GEBRUIK WILMA: Het vormen van een community om een referentie zaaktype catalogus te gaan uitwerken blijkt bij veel waterschappen dus niet aan hun specifieke behoefte te voldoen, en zal niet tot het afvaardigen van waterschappers leiden waaruit de community zal moeten bestaan. Om dit risico verder in beeld te brengen, en mogelijke nieuwe benaderingen te evalueren worden volgende acties uitgezet: * Meerdere waterschappen zullen nog worden benaderd. * Ook wordt er samengewerkt met de Coördinatoren Implementatie Wet open overheid bij de waterschappen, om een prototype uitgewerkt op één van de informatiecategorieën van de WOO, verder te evalueren naar werkbaarheid. * Samenwerking wordt ook gezocht met de VNG die binnen de GEMMA momenteel een referentie ZTC hebben ondergebracht. Echter lijkt deze weinig actueel te zijn op basis van de impact die de WOO zal hebben.

Programma dashboard	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
	1	2	3		
6 Informatie - datastromen 				Het programma Datastromen is voor 2022 ruimschoots binnen budget gebleven. Dit wordt veroorzaakt doordat de basisactiviteiten door ervaren specialisten op efficiënte wijze is uitgevoerd, maar er ook door een wat achterblijvende vraag naar nieuwe ontwikkelingen minder capaciteit is ingezet. Verder zijn de nieuwe ontwikkelingen door externe leveranciers conform afspraak (tijd en geld) opgeleverd en er zijn geen kostenoverschrijdingen geweest. Hoewel het uitblijven van de vraag vanuit de waterschapsprogramma's voor doorontwikkeling datastromen wat achterblijft en het projectteam veel steunt op de schaarse kennis en ervaring van een aantal teamleden is het programma in staat om haar doelstellingen te behalen. De risico's, die hiermee gepaard gaan, zijn onderkend en worden ook in 2023 nauwlettend in de gaten gehouden.	Voor het programma Datastromen zijn er twee belangrijke risico's onderkend, waar actief op wordt gestuurd. Er is binnen Datastromen sprake van een hoge kennisintensiteit, die momenteel door twee key-players wordt ingevuld. Hiervoor wordt actief gezocht naar versterking, zowel in kwantiteit als kwaliteit. Echter is het kennisniveau zo hoog dat het vooral van belang is om voor de lange termijn mensen aan het team te verbinden, die de kennis en ervaring eigen kunnen maken. Daarnaast speelt de vraaggestuurde opzet met betrekking tot datastromen een belangrijke rol. Het programma Datastromen faciliteert de systeemomgeving (GKW) en de mogelijkheid om data 'te laten stromen'. In 2022 was daar de focus op nieuwe data, waarvoor een aantal pilots zijn uitgevoerd. Hierbij speelt de rol van gegevenseigenaar een belangrijke rol om zorgt te dragen dat andere hWh-programma's nieuwe initiatieven kunnen en gaan initiëren. Het programma Datastromen heeft daarvoor voldoende ruimte in haar budget opgenomen om hier op in te kunnen spelen.
7 Informatieveiligheid privacy 				Op de normale exploitatiekosten van het programma blijft €46.100 over. Op de extra projecten dit jaar blijft ongeveer € 62.600 over. Totaal dus € 108.716. Afgelopen tijd heeft het programma veel effort gestoken in het presenteren van het voorstel SOC en het meenemen van de waterschappen hierin. Zo is er een op 7 december een interactieve kennissessie georganiseerd waar de belangstelling groot was en waar vele vragen over de richting die we op willen hebben kunnen beantwoorden. Als vervolg op het tweedaagse seminar "Risico's beheersen doe je samen" in Middelburg, heeft er op 29 november een bijeenkomst plaatsgevonden. De	Programmasturing en interne kosten: Totale bijgestelde begroting voor 2022 is € 1.720.304 euro. Er is meer tijd besteed aan op orde krijgen van financiën (invoering capaciteitsmodule) en communicatie (o.a. Nieuwsbrieven). Ook zijn er meer kosten op doorbelasting vanuit capaciteit en inkoop. Advies en kennis I-veiligheid: Het programma IV&P levert continu bijdragen aan verschillende kennisgroepen, zoals de werkgroep welke bezig is met risicomanagement. Door meer inzet in uren wordt het budget ruimschoots wordt overschreden. De begrote uren in 2022 zijn 431 en gerealiseerd is 691.

Programma dashboard	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
	1	2	3		
				sessie focuste zich met name op het onderwerp "eigenaarschap", wat ook uit de reacties bleek een lastig onderwerp is. Op het project Opvang cyberincidenten blijft relatief gezien het grootste aandeel van het budget over, namelijk € 48.000.	Advies en kennis Privacy: Onze privacy professionals zijn in gesprek geweest met de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Ook wil de AP op bestuurlijk niveau in gesprek met onze sector, hiertoe zijn contacten gelegd met de Unie van Waterschappen. In samenwerking met het Centrum Informatieveiligheid en Privacy (CIP) heeft het programma IV&P intervisiebijeenkomsten georganiseerd voor de Functionarissen Gegevensbescherming. Er zijn 20% meer uren gemaakt dan begroot. Er zijn meer uren besteed aan de vooronderzoeken, o.a. door contractmanagement-advies voor het voorstel WPG.
				Ontwikkelbudget: Budget is gebruikt voor een drietal initiatieven: 1 Continue inzicht (40K) 2 Dashboard Zorgplicht (40k) 3 Aanpak zorgplicht centraal (29k) De V3-trAPP is nog niet in de volgende fase (doorontwikkeling), eerst dient er consensus met de leverancier te worden bereikt alvorens de volgende fase ingezet kan worden.	Modernisering vangstregistratie V3: Door onduidelijkheid in SLA en Dossier Afspraken en Procedures (DAP) moeten er betere kaders worden afgesproken met de leverancier. Als dit niet gebeurt is het risico dat we weer verschillen van inzicht krijgen tussen hWh en Enigmatry. De gesprekken hieromtrent zijn opgestart en samen met de leverancier wordt aan een nieuwe DAP gewerkt. Partijen zijn het eens dat de SLA vanuit de aanbesteding gehandhaafd blijft.

Programma dashboard	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
	1	2	3		
				Het programma Watersysteem heeft ruimschoots binnen budget het jaar afgesloten. Er is € 354.000 niet besteed. De grootste onderschrijdingen zijn gerealiseerd op de post productowner omdat deze in juni is begonnen terwijl het hele jaar in het budget was opgenomen. Bij Hydamo-NHI wordt in 2022 € 105.000 onder begroting gewerkt. Dit heeft voornamelijk te maken met vertraagde implementatie-ondersteuning bij de waterschappen. Bij de digitale Watertoets worden de budgetten voor aanpassingen en verbeteringen niet gebruikt in afwachting van de omgevingswet.	(rood) Ontwikkelbudget: Het budget is door de vele business cases dit jaar te krap. Er zijn nog business cases die bekostigd worden uit het ontwikkelbudget. In totaal is er een overschrijding opgetreden zoals aangekondigd en verwacht. Dit heeft te maken met het oppakken van 2 extra business cases. (geel) BC B&O NHI-instrumentarium: Er wordt onderzocht op welke manier er open source applicaties in beheer genomen kunnen worden. Dit wordt situationeel bekeken omdat er nog weinig kennis is van het beheren (onderhouden en doorontwikkelen) van open source. (geel) Hydamo-NHI: Het belangrijkste risico betreft de adoptie van HyDAMO binnen de waterschappen. Wanneer dit niet gebeurt worden de doelstellingen niet gehaald. (geel) De Digitale Watertoets: Het gebruikersoverleg zal opnieuw georganiseerd moeten worden. Er is momenteel geen voorzitter en geen secretaris. (geel) OOMDH: De kans wordt groot geacht dat de ontwikkeling en beheer en onderhoud van de nieuwe voorziening niet binnen het projectbudget past. Dit wordt duidelijker door nu met TriOpSys een productdefinitie te starten incl. ramingen voor realisatie en beheer en onderhoud. Wanneer deze ramingen ontvangen zijn kan dit risico beter worden ingeschat. (geel) IRC: Het project wordt binnen budgettaire kaders uitgevoerd. De restpunten van het IRC-project en doorontwikkeling meteo-informatie wordt opgevangen binnen het project OOMHD. De DVO-termijn van dit project liep af in december 2022. Planning nu is dat deze stappen eind Q1 - 2023 gereed zijn. Dit is in het directeurenoverleg met KNMI in oktober 2022 besproken.

Programma dashboard	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
	1	2	3		
					(geel) Perceelwijzer: De aansluiting van de 11 resterende waterschappen is gestart. Het aansluittempo van de waterschappen is erg laag. Waterschap Limburg lijkt de eerste die gaat aansluiten in januari 2023. Vervolgens zal een gebruikersdag worden georganiseerd die als stimulans voor de andere waterschappen kan werken. Zowel voor tijdigheid als risico is bovenstaande als geel gescoord. (rood) Ontwikkeling WWW-app: De BuCa en de app zijn gereed. Er is zoveel mogelijk contact gezocht met waterschappers en burgerorganisaties om het draagvlak te toetsen. Behandeling in OGT is 9 december 2022 geweest en als negatief besloten. De expliciete behoefte van de burger die de verdere doorontwikkeling en onderhoud van de app rechtvaardigt werd gemist. Daarnaast vinden waterschappen het lastig een app te positioneren in de communicatie met burgers. Er is ca 15% boven budget gewerkt die wordt gedekt met onderschrijdingen binnen programma Watersysteem.
				Er is totaal ruim € 580.000 niet besteed. Het grootste gedeelte ad € 267.000 is bij SE Tooling overgebleven. Bij Gezamenlijke prognoses AWK zijn de uitgaven in 2022 achtergebleven op de planning zodat er € 270.000 doorschuift naar volgende jaren. Het totale projectbudget blijft echter nodig om alle doelen en sporen te behalen.	(geel) Z-Info: In 2022 is hard gewerkt door de leverancier om een aantal flinke doorontwikkelingen te realiseren. Het gaat dan met name om een nieuwe trendtool en verbeterde webschermen (in een nieuw framework). De gebruikers zijn tevreden over hoe dit er uit ziet. Echter is er vertraging in de oplevering. In plaats van 1 oktober wordt het in januari 2023 opgeleverd in de Gebruikers Acceptatie Omgeving. Na een succesvolle gebruikerstest wordt release in maart/april 2023 verwacht. De grootste doorontwikkeling van Z-info zal dan een feit zijn. (geel) SE Tooling: De template is ontwikkeld, en wordt inmiddels ook gebruikt door zes waterschappen. Een centrale organisatie is op dit moment echter nog niet in te richten, omdat centrale inkoop via de broker op dit moment nog niet is in te regelen. Ook voor 2022 blijkt hierdoor ruim € 250.000 over.

Programma dashboard	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
	1	2	3		
12 SAW@ 				Het programma SAW@ spendeert 80% van de tijd voor het beheer en onderhoud van het zaaksysteem. 20% van het programma beslaat de ontwikkeling. De uitdaging is om ervoor te zorgen dat het zaaksysteem omgevingswet proof is, veilig en privacy bestendig en voldoet aan de wensen en eisen van de gebruikers. In 2022 zijn een aantal geplande projecten niet gestart of hebben niet voldoende aandacht kunnen krijgen door personele wisselingen en de langere tijd die invulling van de ontstane vacatures eiste.	Geen bijzonderheden, alle projecten hebben de statuskleur groen.
13 AHN/Beeldmateriaal 				Wat is er gerealiseerd: 1. AHN Kaartverkoop: Het onderzoek waarvan ze een eindrapport heeft opgeleverd, zie 1e bijlage. De uitvoering van een Bathymetry pilot uitgevoerd door Field Group. 2. AHN: Perceel 2 is gecontroleerd en geaccepteerd. Perceel 3: Hoogdynamische gebieden zijn uitgevoerd, er zijn nog 2 deelgebieden in bewerking. Vluchten voor de rijntakken en de Waal zijn uitgevoerd, er zij her leveringen nodig, die zijn momenteel in bewerking. 3. BM: De voorbereidingen voor 2023 zijn gestart en in volle gang. 4. AHN 5: Het project is aanbesteed en onlangs in productie gegaan voor : Perceel 1 West NL Perceel 2 Noord NL Perceel 3 Hoogdynamische gebieden.	Het project AHN 5 start formeel pas in 2023. Ter voorbereiding op de start van dit project zijn in 2022 kosten gemaakt. Deze kosten kunnen worden opgevangen met de bijdrage van de deelnemers in 2023.

Programma dashboard	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
	1	2	3		
14 Informatiehuis Water 				Begin 2022 is de EU-rapportage KRW opgeleverd samen met een plan voor het WKP. Belangrijk is de uitval van het WKP te voorkomen en de nieuwe functionaliteit te ontwikkelen voor toekomstige rapportages. Aandachtspunt is de ontwikkelsnelheid van bepaalde functionaliteiten (o.a. fact sheets KRW). De Aquo-standaard (in 2022 121 wijzigingen) is arbeids- en kennisintensief. De bezetting is te laag en dit wordt in 2023 inzichtelijk gemaakt met een plan van aanpak. In 2022 is gestart met het beheer van de digitale delta API's om gegevensuitwisseling te vereenvoudigen. In 2022 is het Droogteportaal in beheer genomen en wordt het beheer gecombineerd met de andere water info portalen. Voor de uitwerking van een plan van aanpak van het WVP wordt samengewerkt met RWS en het HWBP als opdrachtgever.	De beschikbaarheid van de waterinformatiesystemen en de kwaliteit van de Aquo-standaard zijn de risico's voor IHW. Hiervoor wordt gewerkt aan stabiel beheer en doorontwikkeling van de waterinformatiesystemen om de beschikbaarheid van gegevens te garanderen. Voor de kwaliteit (functionaliteit en beschikbaarheid) van de waterinformatiesystemen wordt doorontwikkeld op zowel WVP, WKP als Droogteportaal. Hiervoor zijn in 2022 plannen opgesteld. De Aquo-standaard is van belangrijk voor uniformiteit en eenvoudige uitwisseling. Hiervoor wordt gewerkt aan een planning, waarmee inzicht is in de noodzakelijke capaciteit om de standaard actueel te houden en wordt gewerkt aan principes als FAIR en DD API om informatie-uitwisseling op niveau te houden

	Programmastatus Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting programma status	Risico's en beheersmaatregelen van de projecten in het programma
Programma dashboard	1	2	3		
				DROP: hWh verzorgt het contractbeheer van de voorziening DROP. NDFF: Bij NDFF is er het volgende gebeurd: Bij12 gaat de governance structuur wijzigen en heeft gevraagd of de waterschappen alsnog toe willen treden tot het bestuur. Gesprekken hierover zijn gezamenlijk met de Unie van Waterschappen opgestart. TMX: Op 19 oktober 2022 is het team TMX officieel in dienst getreden bij het Waterschapshuis. De overgang van de curator naar hWh is soepel verlopen. De afgelopen periode is gewerkt aan een soepele overgang en voorbereiding van de migratie van de huidige fysieke ICT-omgeving naar de cloud. Als deze is afgerond wordt het mogelijk het pand in Zwijndrecht te verlaten. In de planning wordt ervan uitgegaan dat de migratie in de maand januari wordt afgerond en de verhuizing dan ook meteen kan volgen. Vanuit de helpdesk is ondersteuning geleverd aan de waterschappen en er is doorgewerkt aan de security key, licentiesleutels en het verhelpen van bugs.	De kosten voor de overname i.v.m. het faillissement van TMX zijn hoger uitgevallen dan begroot. De overname van de serverinstallatie, huur en personele kosten waren hoger.

Deel 2: Projecten waterschappen

In deel 2 worden de begrotingsprogramma's waterschappen uitgewerkt. Dit betreft de volgende programma's:

- Innovatie en transformatie
- Digitale dienstverlening
- Organisatie en samenwerking
- Informatie – datastromen
- Informatieveiligheid en privacy
- Waterveiligheid
- Watersysteem
- Waterketen

Om zoveel mogelijk inhoudelijke overlap met de jaarrekening te vermijden, is deze bestuursrapportage beknopter dan de 1e en 2e bestuursrapportages. De jaarrekening bevat de noodzakelijke, door regelgeving verplichte onderwerpen. Aanvullingen hierop worden in de bestuursrapportage uiteengezet. Voor de programmaverantwoording van de projecten waterschappen, wordt verwezen naar de jaarrekening.

Deel 3: Projecten met derden

In deel 3 worden de begrotingsprogramma's derden en kassiersfunctie uitgewerkt. Dit betreft de programma's Basisdata en SAW@ en het programma IHW en de kassiersfunctie. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen en derden) organiseren zich per project in samengesteld UO. De opdracht van de waterschappen aan hWh beperkt zich tot facilitering. De bestuurlijke aansturing ligt niet bij het bestuur van hWh.

Om zoveel mogelijk inhoudelijke overlap met de jaarrekening te vermijden, is deze bestuursrapportage beknopter dan de 1e en 2e bestuursrapportages. De jaarrekening bevat de noodzakelijke, door regelgeving verplichte onderwerpen. Aanvullingen hierop worden in de bestuursrapportage uiteengezet. Voor de programmaverantwoording van de projecten met derden, wordt verwezen naar de jaarrekening.

Deel 4: Verwachte begrotingswijzigingen

In deel 4 wordt aangekondigd welke begrotingswijzigingen worden verwacht. Deze projecten hebben nog niet geleid tot een DVO en worden daarom nog niet in de financiële begroting verwerkt. De genoemde bedragen zijn slechts inschattingen op basis van huidige inzichten. Besluitvorming hieromtrent gaat via de OGT en leidt tot een begrotingswijziging die te zijner tijd aan het Algemeen bestuur ter besluitvorming wordt voorgelegd.

5 Verwachte begrotingswijzigingen

5.1 Verwachte begrotingswijzigingen 2022

In de begroting 2022 is een indicatie gegeven van de te verwachten begrotingswijzigingen ten bedrage van € 2.590.000. In de 1e, 2e en 3e bestuursrapportages zijn begrotingswijziging aangeboden. In onderstaand overzicht wordt weergegeven welk deel van de verwachte begrotingswijzigingen is verwerkt in de bestuursrapportages en welk deel van de verwachte begrotingswijzigingen is bijgesteld.

Verloopoverzicht verwachte begrotingswijzigingen 2022	Bedrag in €
Geactualiseerde begroting 2022 (deel 4)	2.590.000
Af: verwerkte begrotingswijzigingen BERAP1	-1.625.420
Af: verwerkte begrotingswijzigingen BERAP2	224.500
Af: verwerkte begrotingswijzigingen BERAP3	-678.514
Bij: bijstelling verwachtingen	-510.566
Nog te verwachten begrotingswijzigingen 2022	**-**

5.2 Verwachte bijstelling begroting 2023

De jaareindeverwachting 2022 en de begrotingswijzigingen 2022 hebben ook hun invloed op de begroting van 2023. In deze paragraaf wordt normaliter een indicatie gegeven van de verwachte bijstelling van de primaire begroting 2023, gebaseerd op de actueel beschikbare informatie en genomen besluiten. Aangezien de geactualiseerde begroting 2023 recent is opgesteld zijn er nu geen verwachte bijstellingen van deze begroting 2023 te verwachten. Voor meer informatie wordt verwezen naar de geactualiseerde begroting 2023.

6 Bijlagen

6.1 Bijlage 1: Status kleur en betekenis

Status	Betekenis
Groen	Statuskleur groen is van toepassing wanneer er geen statuskleur rood of oranje toegekend kan worden én voldaan wordt aan alle onderstaande criteria: -Tijd: De uitvoering loopt conform planning en het resultaat wordt tijdig behaald. Of: overschrijdingen in de tijd zijn goedgekeurd en doen geen afbreuk aan de kwaliteit. -Geld: De budgettaire kaders worden niet overschreden. Of: budgetoverschrijdingen zijn goedgekeurd, doen geen afbreuk aan de kwaliteit en leiden tot hogere bijdragen van de deelnemers om de kosten te dekken. -Kwaliteit: Het beoogde resultaat wordt inhoudelijk bereikt. De risico's zijn in beeld, maar zijn nog niet opgetreden. Voor de risico's zijn effectieve beheersmaatregelen gedefinieerd.
Oranje	Statuskleur oranje is van toepassing wanneer er geen statuskleur rood toegekend kan worden én minimaal één van de volgende situaties zich voordoet: -Tijd: De uitvoering is vertraagd, bijsturing is reeds ingezet. De bijsturing zal naar verwachting effectief kunnen zijn. -Geld: Er zijn budgetoverschrijdingen, maar deze kunnen door bijsturen wellicht nog gecompenseerd worden. Een overschrijding van maximaal 5% van de begroting is acceptabel, mits dit kan worden opgevangen binnen het programma. -Kwaliteit: De haalbaarheid van het verwachte resultaat is discutabel, maar heeft (nog) geen consequenties voor de producten. De geïnventariseerde risico's treden op of het is zeer waarschijnlijk dat de risico's zullen optreden. De beheersmaatregelen worden ingezet, maar het is onzeker of dit afdoende is om de risico's te reduceren.
Rood	Statuskleur rood is van toepassing wanneer minimaal één van de volgende situaties zich voordoet: -Tijd: De uitvoering is dusdanig vertraagd dat de beoogde doelstelling niet wordt gehaald. Er heeft nog geen bijsturing plaatsgevonden of bijsturing is niet mogelijk. -Geld: Er zijn budgetoverschrijdingen die niet gecompenseerd worden door hogere bijdragen. -Kwaliteit: Het beoogde eindresultaat wordt niet gehaald. Eén of meerdere van de geïnventariseerde risico's treden op. De beheersmaatregelen zijn niet afdoende om risico's te reduceren.

6.2 Bijlage 2: Financieel overzicht kolommen verklaard

Begrotingswijzigingen	Saldo begroting / Lasten begroot / Baten begroot	Lasten werkelijk	Baten werkelijk	Saldo werkelijk	Saldo J.E.V.
Dit betreft de begrotingswijzigingen die tegelijkertijd met bestuursrapportage worden aangeboden.	Dit betreft het begrote bedrag, na eventuele begrotingswijzigingen van het lopende jaar.	Dit betreft het bedrag dat werkelijk als kosten (lasten) is geboekt. Bestaat uit ontvangen inkoop facturen, interne doorbelastingen en gewerkte uren in de betreffende periode van rapportage	Dit zijn de gefactureerde en nog te factureren bedragen aan de deelnemers in het lopende jaar, samen met het saldo op de projectrekening per 1/1.	Dit is het verschil tussen de werkelijke baten en de werkelijke lasten.	Dit is een inschatting van de jaareindeverwachting van het saldo, zijnde het verschil tussen de verwachte baten en de verwachte lasten.

6.3 Bijlage 3: Lijst met afkortingen

A&S	Architectuur en Standaarden
AB	Algemeen bestuur
ABC	Aanvraag businesscase
AHN	Actueel Hoogtebestand Nederland
AP	Autoriteit Persoonsgegevens
API	Application Programming Interface
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming.
AWK	Applicatielandschap Afvalwaterketen
B&O	Beheer en onderhoud
BAG	Basisregistraties Adressen en Gebouwen
BAW+	Bestuursakkoord water
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BBVW	Regeling Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen
BC	Business case
BGT	Basisregistratie Grootschalige Topografie
BHV	Bedrijfshulpverlening
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid. Deze overheidsbrede, risico-gestuurde baseline vervangt alle afzonderlijke baselines binnen de overheid, waaronder de BIWA.
BIWA	Baseline Informatiebeveiliging Waterschappen
BM	Beeldmateriaal
BRO	Basisregistratie Ondergrond
BRT	Basisregistratie Topografie
BT	Beleidsteam
BVZ	Bedrijfsvergelijking Zuiverings Beheer
CDO	Chief Digital Officer
CBCF	Commissie Bestuurszaken, Communicatie en Financiën (UvW)
CDL	Centrale Datalaag
CERT-WM	Computer Emergency Response Team Watermanagement, een team dat samen met Rijkswaterstaat gespecialiseerd is in het ontdekken, onderzoeken en afslaan van cyberaanvallen. Alle waterschappen zijn hier op aangesloten.
CISO	Chief Information Security Officer
CIW	Coördinatoren Informatieveiligheid Waterschappen
CMMI	Capability Maturity Model Integration
CMS	Content Management Systeem

CoPWA	Community of Practice Waterschapsarchitecten (werkgroep voor WILMA)
CPW	Coördinatoren Privacy Waterschappen
CSIR	Cybersecurity implementatierichtlijnen
CT	Coördinatieteam
CVDR	Centrale Voorziening Decentrale Regelgeving
CWW	Coördinatoren Wet Open Overheid
DAB	Digitale Aangifte Bedrijven
DAM	Dijkanalyse Module
DAMO	Data Afspraken Modelmatig Ondersteund
DAP	Dossier Afspraken en Procedures
DB	Dagelijks bestuur
DDSC	Dijk Data Service Center
DIV	Documentaire Informatie Voorziening
DPIA	Data Protection Impact Assesment
DROP	Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DOO	Digitale ondersteuning Omgevingswet
DVH	Dienstverleningshandvest
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
EA	Europese aanbesteding
e-HRM	Electronic Human Relation Management
ESRI	Geografisch informatie systeem applicaties
FG	Functionaris gegevensbescherming
FTE	fulltime-equivalent
FuWa	Functiebeschrijvingen waterschappen
GDI	Generieke Digitale Infrastructuur
GIS	Geografisch informatie systeem
GKW	Gegevensknooppunt waterschappen
GO	Gebruikersoverleg
Govroam	Government roaming
Gr	Gemeenschappelijke regeling
GVOP	Gemeenschappelijke Voorziening Overheidspublicaties
GWSW	GegevensWoordenboek Stedelijk Water
HKP	Hoofdkostenplaats

HRM	Human Resource Management
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
hWh	Het Waterschapshuis
ICT	Informatie, Communicatie en Technologie
ICTU	ICT uitvoeringsorganisatie
IHW	Informatiehuis Water
IM	Informatiemodel
IMKL	Informatiemodel Kabels en Leidingen
IMWA	Informatiemodel Water
INSPIRE	Infrastructure for Spatial Information in the European Community
IPM	Integraal Project Management
IPO	Interprovinciaal Overlegorgaan
IPv6	Internet Protocol versie 6
IRC	Internationaal Radar Composiet
IRIS	Integraal Resultaatgericht Informatie Systeem
IV	Informatievoorziening
KIDO	Kwaliteitssysteem Informatiebeheer Decentrale Overheden
KING	Kennisinstituut Nederlandse Gemeenten
KP	Kostenplaats
KPI	Key Performance Indicators
KRW	Kaderrichtlijn Water
LAWA	Landelijk Arbeidsvoorwaardenoverleg Waterschappen
LIS	Leidingen informatiesysteem
LOFGW	Landelijke Overleg voor functionarissen gegevensbescherming van de waterschappen
LOVH	Landelijk Overleg Vergunningverlening en Handhaving
LvL	Laan van de Leefomgeving
NBPW	Nationaal Bestand Primaire Waterkeringen
NCSC	Nationaal Cyber Security Centrum
NDFF	Nationale Databank Flora en Fauna
NEN	Nederlandse Norm
NHI	Nederlands Hydrologisch Instrumentarium
NOK	Nadere overeenkomst
NORA	Nederlandse Overheid Referentie Architectuur
NUP	Nationaal UitvoeringsProgramma

NWB	Nederlandse Waterschapsbank
OBDO	Overheidsbrede Beleidsoverleg Digitale Overheid
OGT	Opdrachtgeverstafel
OLO	Omgevingsloket Online
OOMHD	Opslag en Ontsluiting Meteorologische en Hydrologische Data
P&ID's	Proces & Instrumentatie Diagrammen
P&O	Personeel en organisatie
PA	Procesautomatisering
PDC	producten en diensten catalogus
PDCA	Plan Do Check Act
PDOK	Publieke Dienstverlening op Kaart
PEC	Proces Eigenaren Commissie VTH
PIA	Privacy Impact Assessment
PIO	Projectleidersoverleg Implementatie Omgevingswet (ter ondersteuning van DSO)
POC	Proof of Concept
PSA	Project Start Architectuur
PSU	Project start up
PvE	Programma van eisen
QBWat	softwarepakket voor metingen water
RODC	Rijksoverheid Datacenter
ROR	Richtlijn Overstromings Risico
RWS	Rijkswaterstaat
RWS CIV	Rijkswaterstaat Centrale informatievoorziening
SAT DATA	Satelliet data
SAW	Sectorale arbeidsvoorwaarden waterschappen
SAW@	Samenwerking Waterbeheer Rijkswaterstaat en waterschappen
SD	secretaris-directeur
SDG	Single Digital Gateway
S.E.	System Engineering
SLA	Service Level Agreement
SOK	Samenwerkingsovereenkomst
STOWA	Stichting Toegepast Onderzoek Water
TMB	Team Muskusratten Bestrijding
TPOD	Toepassingsprofielen Omgevingsdocumenten

UO	Uitvoerend Overleg
UOT	Uitvoerend Overleg Tafel (de gemandateerde opdrachtgevers)
UvW	Unie van Waterschappen
VDW	Vereniging Directeuren Waterschappen
VTH	Vergunningverlening Toezicht en Handhaving
VvZB	Vereniging van Zuiveringsbeheerders
Watis	Waterinformatiesysteem
WEB	Wet Elektronische Bekendmakingen
WIBON	Wet Informatie-uitwisseling Boven- en Ondergrondse Netten
Wgr	Wet gemeenschappelijke regelingen
Wilma	Referentiearchitectuur van de waterschappen
WION	Wet Informatie-uitwisseling Ondergrondse Netten
WIWB	Weer Informatie Water Beheer
WKP	Water Kwaliteitsportaal
WMB	Werkgroep Muskusratten Bestrijding
WNT	Wet Normering Topinkomens
Woo	Wijzigingswet Wet open overheid
WS	Waterschap
WSS	WaterSchadeSchatter
WSWC	Wilma Software catalogus
WTI	Wettelijk Toets Instrumentarium
WVP	Waterveiligheidsportaal
Z-info	Zuiveringsinformatiesysteem
ZTC	Zaaktypecatalogus

hetWaterschapshuis

De kracht van samen

Bijlage bestuursrapportage 2022-3

Projectverantwoording

Het Waterschapshuis

Versie 1.0 d.d. 22-03-2023
T.b.v. Algemeen bestuur
V0642/H012122

hetWaterschapshuis
De kracht van samen

Inhoudsopgave

Bijlagen		**2**
1.1	Bijlage 1: Detailrapportage projectverantwoording programma's	2
1.2	Bijlage 2: Detailrapportage kostenplaatsen	72
1.3	Bijlage 3: Begrotingswijziging per deelnemer	73
1.4	Bijlage 4: Saldoafwikkeling 2022 en 4e gewijzigde begroting per deelnemer	75

Bijlagen

1.1 Bijlage 1: Detailrapportage projectverantwoording programma's

Er wordt gerapporteerd per project met een stoplicht rapportage. Voor de betekenis van de kleuren wordt verwezen naar bijlage 1 in de bestuursrapportage.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Programma 1. Bestuur en organisatie										
Facilitair	De facilitering van de organisatie, waaronder de huisvesting, werkplekken en kantoorautomatisering.	569.163	623.910	115%	569.163	-54.747	ROOD	GROEN	ROOD	Medio 2022 is de verbouwing afgerond. Na het loslaten van de corona maatregelen, wordt er nog steeds veel hybride gewerkt. De nieuwe inrichting van het kantoor wordt door veel collega's positief ervaren vanwege de frisse uitstraling en diversiteit aan werkplekken, het sluit daarom goed aan op het hybride werken. Vanwege de afwezigheid van de Facility Manager zijn een aantal zaken blijven liggen. Zo is het niet bekend in hoeverre de afspraken over de ventilatiecapaciteit in het gebouw worden behaald. In Q4 van 2022 is de ontvlechting met Vechtstromen een feit geworden. De systemen die in het datacenter van Vechtstromen operationeel waren, zijn overgezet naar de Azure Cloud. Op de locatie Amersfoort zijn de nodige aanpassingen aan de infrastructuur doorgevoerd, waardoor de fysieke ontkoppeling ook een feit is. Door de ontwikkeling van het hybride samenwerken zijn de kosten voor facilitering van de digitale werkplek fors toegenomen. In 2023 zijn hier maatregelen voor getroffen.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Organisatie ondersteuning	De kosten (ten behoeve van) de directie zijn hier begroot: secretaris-directeur, plaatsvervangend secretaris-directeur, beleidsadviseur bestuurlijke en juridische zaken en controller. Daarnaast de ondersteuning van de primaire processen van de organisatie in de breedste zin van het woord, waaronder financiën, P&O en juridisch.	1.999.012	1.948.992	97%	1.999.012	50.020	GROEN	GROEN	GROEN	De urenrealisatie binnen de ondersteuning ligt in lijn met de begroting. De bestuurlijke ambitie om volwassenheidsniveau 4 te bereiken op gebied van informatieveiligheid is bijgesteld naar 2023. Er zijn belangrijke stappen gemaakt in 2022. Er is onder andere een portefeuillehouders overleg met de voorzitter van het DB opgestart en een tool om awareness/opleiding van informatieveiligheid en privacy in de organisatie te borgen is aangeschaft. Door het actualiseren van de privacy stand van zaken, zijn risico's in beeld gebracht waarvoor nu passende beheersmaatregelen worden gedefinieerd. De post directie blijft ruim binnen budget. De restpost onvoorzien wordt ingezet om de overschrijding op de interne projecten te compenseren.
Organisatie inkoop	De begroting betreft strategische inkoop. Inkoop ten behoeve van de projecten worden doorbelast.	205.000	200.958	98%	205.700	4.742	GROEN	GROEN	GROEN	Het team van inkopers/contractmanagers is nu goed bezet. In het afgelopen jaar zijn zes nieuwe mensen gestart en twee zijn andere werkzaamheden gaan doen. De programma's worden nu nog beter ondersteund op inkoop en contractmanagement. Ook zijn belangrijke stappen gezet voor de verbetering van de kwaliteit van de ondersteuning. De langdurige afwezigheid van een aantal collega's is heel goed opgevangen door de rest van het team. De werving van een leveranciersmanager is gestart. Contractenmodule in Prosa wordt nu gevuld. Inkooptraject voor de nieuwe trainee inkoop loopt. In de loop van het eerste kwartaal 2023 zal deze trainee waarschijnlijk geworven zijn. Aanbestedingskalender is gemaakt en gepubliceerd op waterplein en op het inkoopplatform waterschappen.
Organisatie capaciteitsmanagement	Capaciteitsmanagement ten behoeve van de instroom, doorstroom en uitstroom van de flexibele schil. De kosten worden doorbelast naar de projecten waarvoor werving of contractverlenging heeft plaatsgevonden.	0	-118.194	na	65.726	183.920	GROEN	GROEN	GROEN	Het afgelopen jaar zijn rond de 80 rollen vervuld door zowel vast personeel als inleen/inhuur. Niet alle rollen kunnen tijdig worden ingevuld. De reden hiervoor is de aanhoudende arbeidsmarktkrapte. De vele wervingen en verlengingen zorgen ervoor dat er € 185.000 over blijft. Capaciteitsmanagement heeft veel werk geleverd met een klein team.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Communicatie	De kosten voor communicatie, zoals het magazine It's HWH.	158.213	249.744	158%	158.213	-91.531	GROEN	ROOD	ROOD	De waterschappen hebben de behoefte om beter zichtbaar te hebben wat de toegevoegde waarde is van het Waterschapshuis. Om daaraan te voldoen, hebben we geïnvesteerd in een andere aanpak: we vertellen niet wat we doen, we laten de waterschappen vertellen wat onze meerwaarde is. We doen het voor hén. Ofwel: we kijken van buiten naar binnen. Die doorvertaling gebeurt op verschillende wijze: zoals vernieuwde website, rapportagetools, roadshows, video's van projecten. Daarnaast maken we stap voor stap de communicatie begrijpelijker en kernachtiger in tekst, beeld en met visuals. We merken dat de vraag naar communicatieadvies groeit. Intern hebben we meegewerkt aan de introductieapp nieuwe medewerkers, veilige werkomgeving. Ook hebben we de eerste contouren aangebracht in de interne informatievoorziening met een jaaragenda, om medewerkers te informeren, te inspireren en te verbinden. Om dit alles te realiseren zijn er meer uren gemaakt dan vooraf begroot door een trainee en externe inzet.
Bestuur	Het voorbereiden, faciliteren en het ondersteunen van (de vergaderingen van) het Algemeen bestuur en het Dagelijks bestuur Gr HWH. Hieronder wordt ook inzet van derden begroot, zoals accountantskosten, juridisch advies en strategische planning. Het ondersteunen van het bestuur door inzet van de vaste kern, zoals de secretaris directeur, beleidsadviseur bestuurlijke en juridische zaken, controller en beleidsadviseur financiën.	154.233	136.295	88%	154.233	17.938	GROEN	GROEN	GROEN	Binnen budget, geen risico's. Voor wat betreft de langlopende BTW kwestie is er in eerste instantie goed nieuws te melden: hWh heeft gelijk gekregen van de rechtbank en heeft haar koepelvrijstelling toegekend gekregen. Belastingdienst heeft echter wel aangegeven nog in cassatie te gaan bij de rechtbank. Het blijft nog afwachten tot het eindoordeel, tot die tijd doen we nog geen aanpassingen in de werkwijze.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Veilige werkomgeving	hWh groeit naar volwassenheidsniveau 4 in het kader van de BIO. Met het interne project 'veilige werkomgeving' wordt gewerkt aan het implementeren van risico gestuurd denken, werken en sturen in de organisatie. Om dit te bereiken moeten processen helder zijn, wat de risico's zijn die hWh loopt, in de IT omgeving de juiste instellingen hebben staan, bewustwording bij medewerkers creëren, maar ook afspraken maken met leveranciers over hoe zijn de informatieveiligheid borgen.	60.000	120.433	201%	60.000	-60.433	ROOD	ROOD	ROOD	Parallel aan de ontvlechting is een start gemaakt met de nieuwe IT Beheer organisatie van hWh. De eerste lijn ondersteuning is ingericht. Om dit beheer te faciliteren zijn er incident en change processen ingericht welke via TopDesk worden ondersteund. De tweede lijn ondersteuning is ingeregeld via een partner. Deze partij voorziet in het dagelijks systeembeheer en is de achtervang voor de Helpdesk medewerkers. In 2023 zal er een keuze gemaakt moeten worden hoe het IT Beheer er in de toekomst uit moet komen te zien. Een keuze is gemaakt voor een applicatie ter ondersteuning van de verplicht op te zetten kwaliteitssystemen. In het kader van “Informatiebeheer op orde ” is een project aanpak en planning opgesteld, is capaciteit ingehuurd om op het juiste kennisniveau te komen en achterstanden aan te pakken en is aan de hand van een proof of concept het ontwerp van de technische inrichting tussen Microsoft Teams en JOIN vereenvoudigd.
Professionele organisatie	Vormgeven aan de koers ná 2022 als vervolg op het huidige koersplan, vooral gericht op het extern ophalen van de koers. Werven en aanbesteden van personeel wordt verder gestroomlijnd.	100.000	100.000	100%	100.000	0	ROOD	GEEL	GROEN	De uitwerking koers is volop gestart met digitale bijeenkomsten samenwerkingsopgave en aansluitend een strategische sessie met zowel AB als OGT. De uitkomsten worden nu uitgewerkt in een (concept) strategienota en zullen in 2023 mogelijk leiden tot een organisatieaanpassing. De kosten overschrijden in 2022 de begroting door de extra benodigde inspanningen voor de organisatie en uitwerking van de regiobijeenkomsten. Dit kan opgevangen worden door de post onvoorzien bij directie. Daarom geen status rood, maar groen. Het project werven en aanbesteden personeel is afgerond. Een groot deel van de contracten met externe inhuur lopen via de nieuwe broker.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Zichtbaarheid	Samenwerkingsplatform inkoop wordt ingericht en onderhouden voor samenwerking op en delen van kennis over inkoop en CLM tussen de waterschappen. Succesverhalen over de ontwikkeling van medewerkers worden gedeeld. Klantrelatiesysteem realiseren. Het aanschaffen, implementeren en onderhouden van een relatiesysteem.	90.000	44.651	50%	90.000	45.349	GROEN	GROEN	GROEN	Vooral het samenwerkingsplatform inkoop is voortvarend van start en heeft meer middelen nodig hebben dan begroot. Het relatiesysteem kost echter minder dan begroot. Er zijn geen bijzonderheden te vermelden.
Programma 1. Bestuur en organisatie		3.335.621	33.06.789	99%	3.402.047	95.258	TOTAAL GEEL	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	2022 heeft in het teken gestaan van de ontvlechting van de kantoorautomatisering met waterschap Vechtstromen, de professionalisering van informatieveiligheid en privacy en de ontwikkeling van de samenwerkingsopgave tussen de waterschappen en hWh.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Programma 2. Kennis en verbinden										
Strategienota OGT	I.o.m. de OGT opzetten van een project om te komen tot een update van de strategienota en meerjarenplannen van de programma's.	41.775	68.913	165%	41.775	-27.138	GROEN	GROEN	ROOD	Voor de voortgang van de Strategienota in 2023 heeft doorontwikkeling plaatsgevonden in de vorm van een interne consultatie bij de waterschappen met de SD in de lead van deze consultatie. De totale kosten voor 2022 zijn overschreden door de intensieve werkwijze van de 2e helft van 2022. Veel medewerkers van hWh zijn via het schrijfteam betrokken en hebben uren besteed aan de ontwikkeling. Dit heeft geleid tot een flinke overschrijding. Wel is dit binnen de verwachtingen van de opdracht. Alles op tijd afgerond voor de OGT van 20-1-2023 maar het heeft veel extra uren gekost om tot het gewenste niveau te komen.
Kwaliteitsborging	Structurele inzet op kwaliteitsborging geeft ruimte aan het versterken van de PDCA cyclus binnen de programma's en projecten.	78.518	50.347	64%	78.518	28.171	GROEN	GROEN	GROEN	In 2022 zijn evaluaties uitgevoerd of afgerond t.a.v. een aantal projecten. Evaluaties worden onderscheiden in evaluatie op product/dienst of op een programma/proces. Leer- en verbeterpunten moeten op doeltreffende wijze worden gesignaleerd en door vertaald t.b.v. een adequate PDCA-cyclus. In 2022 zijn minder uren ingezet i.v.m. prioriteit op Doorontwikkeling samenwerkingsopgave.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Kennis delen & verbinden	Digitale transformatie staat op de agenda. Ook beseffen de waterschappen dat dit gepaard gaat met organisatorische veranderingen en dat bij een (groot) deel van deze opgave samenwerking noodzakelijk is. HWH is verkenner en verbinder bij deze transformatie en bijbehorende veranderingen en articuleert vragen vanuit de business. Het brengt kennis samen, om kansen te benutten en veranderingen te bewerkstelligen. Daarnaast vervult HWH in de uitvoering van projecten de rol van deskundig begeleider. Vanuit het principe van loden deuren worden deze uren en kosten op uur basis toegerekend aan de projecten.	378.370	326.143	86%	378.370	52.227	GEEL	GROEN	GROEN	Van de geprognotiseerde 3800 uren zijn er daadwerkelijk 3100 gemaakt. Dit leidt tot een lichte onderschrijding ten opzichte van het budget van € 55.000. De meeste business cases werden 2022 ten laste gebracht van de ontwikkelbudgetten bij de programma's.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Ondersteuning OGT / I-platform	Dit project voorziet in de noodzakelijk gebleken juridische en secretariële ondersteuning van platforms waarin alle waterschappen zijn vertegenwoordigd. Dat geldt voor de Opdrachtgeverstafel (OGT) waarin de directies zitting hebben, maar ook voor het i-platform waaraan alle i-managers van de waterschappen deelnemen. De ondersteuning heeft tot doel de efficiëntie en de effectiviteit van de platforms te vergroten. Met het beschikbare budget wordt ook de doorontwikkeling van het meerjarenprogramma gefinancierd.	102.235	67.905	66%	102.235	34.330	GROEN	GROEN	GROEN	Na een druk voorjaar is er een relatief rustige zomer en najaar geweest waardoor de besteding over het jaar gezien ruim binnen het budget is gebleven.
Vergadercentrum	Het continueren van de dienstverlening ten aanzien van het vergadercentrum: • Inplannen vergaderzalen • Cateringfaciliteiten • Beheer en onderhoud vergadercentrum Het huurcontract voor het vergadercentrum loopt tot en met maart 2030.	602.594	515.452	86%	602.594	87.142	GROEN	GROEN	GROEN	Het jaar 2022 begon nog met veel corona beperkingen. Vanaf half maart is dit losgelaten waarna in de loop van het jaar het vergadercentrum steeds meer gebruikt wordt. Gebruikers zijn enthousiast over de uitstraling en de diversiteit van de inrichting. Ook zijn alle vergaderruimten voorzien van de AV-middelen. Af en toe zijn er nog opstartproblemen met het systeem in de bestuurskamer. Dit blijft een aandachtspunt en zijn we bezig deze zoveel mogelijk te beperken en/of op te vangen. De webinar tooling is nog niet in gebruik, maar hopen we Q1 2023 afgerond te hebben. Doordat het vergadercentrum pas later in het jaar is geopend, was de receptie niet het hele jaar volledig bemand en is het budget niet volledig uitgenut.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Programma 2. Kennis en verbinden		1.203.492	1.028.760	85%	1.203.492	174.732	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	Het jaar 2022 begon nog met veel corona beperkingen. Vanaf half maart is dit losgelaten waarna in de loop van het jaar het vergadercentrum steeds meer gebruikt wordt. Gebruikers zijn enthousiast over de uitstraling en de diversiteit van de inrichting. Ook zijn alle vergaderruimten voorzien van de AV-middelen. Af en toe zijn er nog opstartproblemen met het systeem in de bestuurskamer. Dit blijft een aandachtspunt en zijn we bezig deze zoveel mogelijk te beperken en/of op te vangen. De webinar tooling is nog niet in gebruik, maar hopen we Q1 2023 afgerond te hebben. Doordat het vergadercentrum pas later in het jaar is geopend, was de receptie niet het hele jaar volledig bemand en is het budget niet volledig uitgenut.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Programma 3. Innovatie en transformatie										
Programmabudget algemeen	Waterschappen hebben behoefte aan een actieve ondersteuning m.b.t innovatie-kennisuitwisseling. Om deze communicatie en kennisuitwisseling mogelijk te maken is naast de inzet van FTE's een jaarbudget nodig.	319.907	319.844	100%	319.907	62	GEEL	ROOD	GEEL	Het programma Innovatie & Digitale transformatie had in 2022 veel personele wisselingen. Daar is veel tijd en energie in gaan zitten en voor 2023 zijn veel posities ingevuld. In 2022 is een extra omgevingsmanager gestart, die initieel niet begroot was. Daarnaast is er een nieuwe externe projectmanager gestart. Deze extra kosten waren niet begroot. Dit is de oorzaak van de gevraagde budgetverhoging. Daarnaast is gewerkt aan de nieuwe DVO, waar vanaf 2023 14 waterschappen actief aan gaat deelnemen. Voor 2022 geldt dat het programma in 2022 binnen budget is afgesloten na een verhoging van het budget (vastgesteld door het OGT in december).
Verbinden	Aanjagen van het samen innoveren en kennis-uitwisselen en benutten. "Waterschappen van de toekomst" door delen en leren van elkaars innovaties.	359.709	393.824	109%	359.709	-34.115	GROEN	ROOD	ROOD	In 2022 zijn verschillende activiteiten uitgevoerd in het kader van het verbinden van de waterschappen. De omgevingsmanagers hebben o.a. diverse overleggen en bijeenkomsten georganiseerd. In het kader van de pilot van het Winnovatieplatform de vervanging van de onderliggende systeem tijdig gedaan. Ondanks dat sommige waterschappen nog wat configuratie- en inrichtingsproblemen ondervinden zijn met ondersteuning van het project challenges gehouden om onder andere ervaring op te doen met het nieuwe platform. De evaluatie van de pilot is van start gegaan eind 2022. Het beeld hierin tot nu toe is dat continuering van het platform van belang is. Wel heeft het project als gevolg van personeelsverloop capaciteitsproblemen gehad waardoor minder tijd beschikbaar was voor het organiseren van challenges.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Innoveren	Het innovatieproces begeleiden en "samen innoveren" ondersteunen. Nieuwe prototypes en kennis ontwikkelen.	80.726	79.341	98%	80.726	1.385	GROEN	GEEL	ROOD	In 2022 zijn vooral in het begin van het jaar veel specifieke en fysieke activiteiten uitgevoerd op het gebied van Innovatie. Zo is er een WinnovatieLab georganiseerd, waarbij deelnemers van de waterschappen hebben nagedacht en ideeën hebben uitgewerkt over het Waterschap van de Toekomst en een aftermovie Winnovatielab "Zuivering van de toekomst" is gemaakt. Als gevolg van personele wisselingen binnen het team is in het tweede deel van het jaar de realisatie minimaal geweest. Er zijn nog wel afspraken gemaakt over een in 2023 te houden Waterinnovatiefestival en is een projectplan 2023 uitgewerkt, waarmee een nieuwe impuls wordt gegeven aan Innovatie.
Leren	Ondersteunen van het lerend vermogen om in te spelen op snelle veranderingen. Veranderbereidheid en verandervermogen van de sector vergroten.	342.975	283.406	83%	342.975	59.569	GEEL	ROOD	GEEL	In 2022 zijn veel activiteiten uitgevoerd voor het deelprogramma Leren. Naast de ontwikkeling van de leerlijn voor Bestuur zijn er voor de Leerlijnen Medewerkers en Managers diverse bijeenkomsten georganiseerd met positief resultaat. Ook is er veel goede content ontwikkeld, waaronder een demo film en een innovatie game. Hoewel het Winnovatiefestival in 2022 niet door kon gaan, is er wel een plan uitgewerkt ter voorbereiding op het festival van 2023. Het project kende echter veel hinder door de personele bezetting. Voor het project leren was sprake van een onderbezetting, waardoor het overvolle programma niet volledig is gerealiseerd. Daarom is ook gewerkt aan het invullen van vacatures om in 2023 nazorg te kunnen realiseren.
DEEP 07-21	Tweede lichting van het ontwikkelprogramma op het gebied van datascience en dataengineering, wat moet leiden tot goed opgeleide menskracht op het nieuwe vakgebied.	300.595	302.444	101%	300.595	-1.849	GROEN	GROEN	GEEL	DEEP07-21 is eind november succesvol afgerond. In 2022 hebben 13 waterschappen en 1 waterwab 15 deelnemers afgevaardigd, die met succes 14 opdrachten hebben uitgevoerd. Het programma is tijdig en binnen budget afgerond en de voorbereidingen van DEEP 2023 zijn eind december afgerond, waarmee DEEP 2023 in een ander project vervolg krijgt.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Programma 3. Innovatie en transformatie		1.403.912	1.378.859	98%	1.403.912	25.052	TOTAAL GEEL	TOTAAL ROOD	TOTAAL GEEL	Het programma Innovatie & Digitale transformatie heeft als gevolg van het hoge verloop en het niet tijdig kunnen invullen van de capaciteitsbegroting niet alle activiteiten kunnen uitvoeren. Uiteindelijk zorgt dit ervoor dat de overschrijding van kosten minder groot is dan verwacht, mede omdat in de programma activiteiten was uitgegaan van een begroting van € 100.000,- per waterschap. Deze bijdrage is nu definitief voor 2023 vastgesteld voor 14 waterschappen, maar zou voor 2022 voor 21 waterschappen gelden. Uiteindelijk heeft het programma een overbesteding van €145.000,-, welke op basis van het goedgekeurde besluit van de OGT alsnog in rekening zal worden gebracht bij de 21 waterschappen, die in 2022 participeerde aan het programma. Ondanks dat hiermee de begroting financieel sluitend is, kan worden geconcludeerd dat het verloop van de bezetting en het niet volledig kunnen realiseren van alle projectdoelen het programma de status oranje heeft.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Programma 4. Digitale dienstverlening										
Ontwikkelbudget digitale dienstverlening	Voor de continuïteit van de ontwikkeling (verkenningen, business cases, innovatie-pilots, communicatie) heeft het programma een budget, waarbij het UO gemandateerd is om binnen deze budgettaire ruimte naar eigen inzicht te handelen.	100.559	99.915	99%	100.559	644	GROEN	GEEL	GEEL	
Programmaplan WOO	Deze wet zal de huidige Wet openbaarheid van bestuur vervangen. De inwerkingtreding van de Woo vraagt van alle bestuursorganen die vallen onder de reikwijdte van de Woo - waaronder gemeenten, provincies en waterschappen - inspanningen om de wet te implementeren en uit te voeren. Hierbij gaat het onder andere om het voldoen aan de verplichtingen omtrent het actief openbaar maken van categorieën informatie en het aanstellen van een of meerdere contactfunctionarissen.	40.000	20.325	51%	40.000	19.675	GEEL	GEEL		Project is afgerond. Geen bijzonderheden.
BC Onderzoek draagvlak voortzetting e-HRM services	Dit betreft de doorontwikkeling in de vorm van een nieuwe aanbesteding van het huidige e-hrm contract	40.000	48.945	122%	40.000	-8.945	ROOD	ROOD		Project is afgerond. Geen bijzonderheden.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
eHRM	Dit behelst het centrale beheer van een functionaliteit die de waterschappen in 2015 hebben aangeschaft voor human resource management-processen. De basis van deze functionaliteit bestaat uit faciliteiten voor administratieve processen en de salarisadministratie. Momenteel wordt het systeem uitgebreid met modules, zoals het faciliteren van processen voor loopbaanpaden, strategische- en tactische personeelsplanning, interne kortdurende opdrachten of uitleen, persoonlijke ontwikkeling, opleidingen en duurzame inzetbaarheid.	391.690	300.698	77%	391.690	90.992	GROEN	GROEN	GROEN	De belangrijkste ontwikkelingen/activiteiten: - Anonimiseren data Het is mogelijk gemaakt om de data in de Acceptatieomgeving te anonimiseren. Hierdoor kan er getest worden met een kopie van data uit de productie omgeving, zonder dat er gewerkt wordt met privacy gevoelige informatie. Hiermee wordt voldaan aan de AVG wetgeving. - Een Data Protection Impact Assesment (DPIA) is uitgevoerd. Dit betreft een onderzoek dat duidelijk maakt of en waar grote privacyrisico's ontstaan als persoonsgegevens gebruikt worden. Een data protection impact assessment laat ook zien waar maatregelen getroffen moeten worden om de risico's te verkleinen of te voorkomen. Het DPIA rapport is opgeleverd en heeft geen omissies laten zien. Het rapport bevat aanbevelingen voor verbeteringen. - Doorontwikkeling lokale Functioneel Beheerders Voor alle Functioneel beheerders van de waterschappen is een training georganiseerd, waarbij aandacht is gegeven aan de rol van FB, profilering, werkdruk en timemanagement.
eHRM 2.0	Dit betreft de doorontwikkeling van het huidige e-hrm contract in de vorm van een nieuwe aanbesteding, implementatie en beheer en onderhoud in de periode tussen 2022 en 2027.	175.000	113.043	65%	175.000	61.958		GROEN	GROEN	De aanbestedingsdocumenten zijn op 14 december gepubliceerd. Na publicatie op 14 december 2022, zijn er 404 vragen binnengekomen van drie mogelijke inschrijvers, de beantwoording voor deze 1e nota van inlichtingen wordt naar verwachting dinsdag afgerond.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Wet Open Overheid	Deze wet zal de huidige Wet openbaarheid van bestuur vervangen. De inwerkingtreding van de Woo vraagt van alle bestuursorganen die vallen onder de reikwijdte van de Woo - waaronder gemeenten, provincies en waterschappen - inspanningen om de wet te implementeren en uit te voeren. Hierbij gaat het onder andere om het voldoen aan de verplichtingen omtrent het actief openbaar maken van categorieën informatie en het aanstellen van een of meerdere contactfunctionarissen.	75.000	21.110	28%	21.110	0		GEEL	ROOD	I.v.m. vertraging in landelijke (koepel) overleg (trage besluitvorming) en negatief BIT/AcICT rapport PLOOI is er weinig voortgang op landelijke/ministerieel niveau en daaraan gerelateerd geen duidelijke opdrachten vanuit opdrachtgeverschap Unie.
Single Digitale Gateway	De Single Digital Gateway (SDG) verordening zorgt ervoor dat burgers en bedrijven in de EU via één centrale toegangspoort (YourEurope) snel en eenvoudig informatie kunnen vinden en zaken als wonen, werken, ondernemen, studeren en reizen kunnen regelen met de overheden van de lidstaten.	227.366	227.366	100%	227.366	0	GEEL	GEEL	GROEN	Live gang 25 Januari 2023 voor annex I (uitloop van ruim 1 maand maar door vertraging in de aanbesteding /gunning voor Maykin invoerfunctie is dit goed resultaat).

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
CMS	In 2018 vond voor zes inclusief hWh waterschappen de aanbesteding plaats van een nieuw contentmanagement systeem voor het bouwen en beheren van websites. De aanbesteding is door hWh gecoördineerd, net als het contract management.	20.000	13.315	67%	20.000	6.685	GROEN	GEEL	GEEL	De verlenging van het project zal in Q2 door hWh worden aangekondigd. In Q3 zal de optie worden gelicht. Op 30-11-22 is er een gesprek geweest met vertegenwoordigers van de waterschappen die onderdeel zijn van het contract met de SIM-groep. Er is unaniem gekozen voor de 2e contractverlenging, welke start op 1-8-2022 en loopt tot en met 31-7 2025. hWh zal hiervoor contact opnemen met de SIM-groep. Er is gesproken over de mogelijkheden aan het einde van de 2e verlengingsperiode. Genoemd is de software reseller, gezamenlijk opnieuw aanbesteden via hWh en het afzonderlijk aanbesteden door elk waterschap. Informatie over het contract software reseller wordt gedeeld.
Strategische inzet Omgevingswet	Dit project ondersteunt namens de Unie van Waterschappen de Waterschappen in de transitie die nodig is als gevolg van de Omgevingswet. (Kassiersfunctie)	345.875	213.198	62%	345.875	132.677	ROOD	GEEL	GROEN	De implementatie van de Omgevingswet is een zaak van lange adem en vraagt veel van de waterschappen. Zo is ook afgelopen jaar opnieuw besloten tot uitstel, dit maakt het uitvoeren van een implementatieprogramma niet eenvoudig. Toch zijn veel waterschappen hard aan de slag met het testen en oefenen voor het werken met het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO), zodat ze daarmee na inwerkingtreding van de Omgevingswet hun inwoners en bedrijven kunnen bedienen met inzicht in regelgeving en algemene regels, checks of een vergunning nodig is en aanvraagformulieren. Werken met het DSO is echt anders dan werken onder het huidige stelsel, vanuit het project “Strategische inzet Omgevingswet” worden waterschappen ondersteund zich goed voor te bereiden. Doordat de Omgevingswet niet per 1 januari 2023 zal ingaan, zal ook de ondersteuning van waterschappen in 2023 worden voortgezet.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Programma 4. Digitale dienstverlening		1.415.490	1.057.914	75%	1.361.600	303.686	TOTAAL GEEL	TOTAAL GEEL	TOTAAL GROEN	eHrm: Het is mogelijk gemaakt om de data in de Acceptatieomgeving te anonimiseren en een Data Protection Impact Assesment is uitgevoerd. eHrm2.0: De aanbestedingsdocumenten zijn op 14 december gepubliceerd WOO: I.v.m. vertraging in landelijke (koepel) overleg (trage besluitvorming) en negatief BIT/AcICT rapport PLOOI is er weinig voortgang op landelijke/ministerieel niveau en daaraan gerelateerd geen duidelijke opdrachten vanuit opdrachtgeverschap Unie SDG: Live gang 25 Januari 2023 voor annex I (uitloop van ruim 1 maand maar door vertraging in de aanbesteding /gunning voor Maykin invoerfunctie is dit goed resultaat) CMS: Op 30-11-22 is er een gesprek geweest met vertegenwoordigers van de waterschappen die onderdeel zijn van het contract met de SIM-groep. Er is unaniem gekozen voor de 2e contractverlenging, welke start op 1-8-2022 en loopt tot en met 31-7 2025. hWh zal hiervoor contact opnemen met de SIM-groep. SIO: de ondersteuning van waterschappen zal in 2023 worden voortgezet.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Programma 5. Organisatie en samenwerking										
Ontwikkelingsbudget O&S	Voor de continuïteit van de ontwikkeling (verkenningen, business cases, innovatie-pilots, communicatie) heeft het programma een budget van 200k€ per jaar, waarbij het UO gemandateerd is om binnen deze budgettaire ruimte naar eigen inzicht te handelen.	145.000	66.139	46%	145.000	78.861	ROOD	GROEN	GROEN	Vanuit diverse waterschappen en het I-platform zijn verzoeken gekomen om met een aantal leveranciers om tafel te gaan voor sectorbrede afspraken. Het betreft hier afspraken over inkoopvoordeel voor producten die door de meeste / alle waterschappen worden gebruikt. De eerste van deze gesprekken zijn opgestart.
BC ZTC	Businesscase voor het opstellen van een zaaktype catalogus.	2.893	2.867	99%	2.893	26	GROEN			Project is afgerond. Geen bijzonderheden.
Kenniscentrum	Door de waterschappen is besloten om een raamovereenkomst aan te gaan met Microsoft voor een M365 E5 licentie. Hierbij ontstaat de uitdaging om de implementatie van componenten bij waterschappen vorm te geven. Samenwerking op dit terrein ligt voor de hand. Het programma O&S staat onder anderen voor het verbinden van kennis en ervaringen op een centrale plek. Deze centrale plek is te vinden in het kenniscentrum. De waterschappen worden enerzijds ontzorgd en anderzijds geholpen bij het opbouwen van specifieke kennis.	973.110	1.121.110	115%	973.110	-148.000	GROEN	ROOD	ROOD	De security scans zijn bij bijna alle waterschappen afgerond. De themasessies van de eerste 4 thema's van de roadmap zijn geweest en de vervolgsessies zijn vastgelegd met de consultants van Microsoft. De planning voor de workshops en wake-up calls voor Q1 is zo goed als rond. Er is gekozen om meer te focussen op kwaliteit en om meer in te zetten op een vaste vormgeving. De Teamsomgeving van het KC is anders gestructureerd en ingericht we focussen ons de komende periode op het live brengen van de aanlandpagina. De pilot voor de basiscursus MS-900 wordt afgerond voor de laatste 2 klassen. Om opleidingen en certificeringen gericht in te zetten wordt er samen met Microsoft gekeken naar de mogelijkheden van een Enterprise Skills Initiative. Het aantal benodigde uren om het KC goed neer te zetten en de uitrol goed te kunnen faciliteren blijkt hoger te zijn dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door de toenemende vraag naar ondersteuning op Microsoft Azure.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Framework Microsoft	De waterschappen hebben besloten om een raamovereenkomst aan te gaan met Microsoft voor een M365 E5 licentie (in te zetten door alle waterschappen). Met het afsluiten van deze raamovereenkomst wordt het mogelijk om de snel veranderende wereld, waarin toenemende eisen aan informatieveiligheid en privacy in een hoog tempo toenemen, het hoofd te bieden. Daarnaast wordt tegemoetgekomen aan de toenemende behoefte tot samenwerking, kennisdeling, uitwisseling en standaardisatie.	50.000	42.295	85%	50.000	7.705	GROEN	GROEN	GROEN	Kenmerken van het framework zijn: • Er zijn kortingspercentages afgesproken voor de komende 4 jaar die gelden voor de hele sector en voor meerdere Microsoft producten. • Een verdere samenwerking kan worden bereikt door het gebruik van dezelfde producten en functionaliteiten. - Er zijn afspraken gemaakt over informatieveiligheid die niet in de algemene voorwaarden van MS voorkomen. - Ook niet commerciële organisaties, zoals waternet, belastingsamenwerkingen en laboratoria, waarin waterschappen participeren kunnen profiteren van de afspraken uit het framework. hWh is aangehaakt bij het overleg van de contractmanagers van VNG en Rijk doel is samenwerking met betrekking tot de aanvullende voorwaarden die zijn opgenomen in het Framework. Inmiddels zijn een aantal gemeenschappelijke regelingen van waterschappen aangehaakt op het Framework: -SVHW -NBK -WBL -BSGW -De RBG -Aqualysis Er zijn gesprekken gestart voor uitbreiding van het bestaande Framework met producten zoals Azure.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Aanbesteding Standaard Software	Vanuit een gezamenlijk perspectief werken de waterschappen aan de professionalisering van het inkoopproces ten behoeve van de standaard software. In deze Europese Aanbesteding wordt, op 2 percelen, gezocht naar een marktpartij die het best in staat wordt geacht om op het betreffende perceel de gewenste toegevoegde waarde te leveren.	34.141	222.197	651%	34.141	-188.056	ROOD	ROOD	ROOD	Overall verlopen de twee aanbestedingen, te weten de software reseller van Standaard-software en software reseller van Microsoft conform planning, er zijn 2 inschrijvingen per aanbesteding binnengekomen. En er is voor beide aanbestedingen een voorlopige winnaar uitgekomen. Op 12 januari worden de gunningsbrieven verstuurd. Zowel de aanloop naar als de gevolgen van de uitspraak van de rechtszaak hebben een grote negatieve invloed gehad op zowel tijd als geld.
Software Reseller Onboarding en Beheer	De groepsgewijze onboarding van de deelnemende waterschappen bij de Software-reseller en het organiseren en voeren van contractbeheer op het strategisch/tactisch niveau van de raamovereenkomst.	50.000	51.112	102%	50.000	-1.112		GEEL	ROOD	Het onboarding project is afhankelijk van een succesvolle aanbesteding. Doordat de aanbesteding opnieuw moet worden uitgevoerd kan de onboardingsfase helaas niet in 2022 starten. De verwachting is dat in Q1 van 2023 definitieve gunning plaats kan vinden. Het projectteam is inmiddels compleet, de verbinding met de deelnemers is gelegd en de voorbereidingen voor de onboarding zijn gestart. De voorbereidingsfase is door de opgetreden vertraging verlengd en staat in het teken van aangehaakt houden van deelnemers en het monitoren van voorbereidingen door deelnemers. De lichte overschrijding kan worden opgevangen binnen het programma.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Doorontwikkeling en gebruik WILMA	WILMA staat voor Waterschapsinformatie en Logisch Model Architectuur. Dit project kent vijf projectdoelstellingen: 1) Zorg voor een stevige update van WILMA. 2) Zorg voor structureel beheer van WILMA. 3) Zorg voor een goede communicatie en het creëren van draagvlak richting alle waterschappen en overige doelgroepen. 4) Bied faciliteiten voor de invoering van WILMA door de waterschappen zelf, door het beschikbaar stellen van een toolkit en handvatten voor implementatie. 5) Zorg voor het op afroep beschikbaar hebben van centrale implementatie	828.000	655.679	79%	828.000	172.321	GROEN	GROEN	GROEN	Het architectuurmodel zoals op WILMA Online gepubliceerd in samenwerking met communities, waarin de waterschappen vertegenwoordigd zijn, inhoudelijk uitgewerkt op samenwerkingsthema's. In 2022 zijn hiervoor de thema's Besturende en Ondersteunende functies toegevoegd. Ook is er een referentie Zaak Type Catalogus binnen de WILMA toegevoegd. Verder heeft de focus in dit project gelegen op de volwassenheid en praktische toepasbaarheid Dit is gedaan door: -verzorgen van trainingen en webinars; -houden van Gesprekskaravaan -het organiseren van de eerste WILMA dag -Op WILMA Online zijn verschillende nieuwe 'best practices' gepubliceerd: het geeft de mogelijkheid voorbeelden van waterschappen in te zien, en de betrokkenen te contacteren om van elkaar te leren over de aanpak van vraagstukken. Ook is er in samenwerking met andere programma's binnen hWh, gewerkt aan het werken onder architectuur binnen hWh en deze programma's. Ook is hiervoor een Enterprise Architectuur van hWh opgeleverd.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Software catalogus	De Software Catalogus is ontwikkeld door KING/VNG-realisatie en wordt door bijna alle gemeenten gebruikt. De catalogus maakt deel uit van het instrumentarium waarin architectuur, leveranciersmanagement, inkoopondersteuning, voldoen aan standaarden, planning van veranderopgaven en sturingsinformatie bij elkaar komen. Een licht aangepaste variant van de bestaande Software Catalogus wordt via dit project geïmplementeerd bij de waterschappen.	267.000	79.017	30%	28.608	205.591	GROEN	GROEN	GROEN	Parallel aan de beheerfase loopt een initiatief omtrent de toekomst van de softwarecatalogus. Het onderliggende softwareplatform (Drupal 7) is end-of-life per november 2023. Het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid, GGD GHOR Nederland, Kennisnet, hWh en VNG Realisatie, hierna te noemen de Alliantie, die gebruik maken van de softwarecatalogus, zijn een samenwerking aangegaan en hebben daarbinnen in de periode oktober 2021 – mei 2022 een onderzoek laten uitvoeren naar mogelijkheden voor een toekomstige softwarecatalogus. Het resultaat van het onderzoek is tijdens een stuurgroep overleg in mei 2022 goedgekeurd. De Alliantie heeft in oktober 2022 een informatiemodel conform MIM-standaard opgeleverd. Voor dit project is decharge verleend aan het projectteam en daarmee ook aan de projectleider die vanuit HWH naar voren is geschoven om dit traject te begeleiden. De Stuurgroep van de Alliantie komt op 13 februari 2023 bij elkaar om zich uit te spreken m.b.t. de vervolgstappen.
Oracle TECH	Voor de gemeenschappelijke aanschaf en het gezamenlijk gebruik van relevante Oracle-licenties voert HWH het contractbeheer uit. Inmiddels kunnen ook samenwerkingen zoals waterschapsbelastingen en -laboratoria op het contract meeliften. Naar schatting worden met dit gezamenlijke optreden enkele miljoenen euro's bespaard.	548.821	348.410	63%	548.821	200.411	GROEN	GROEN	GROEN	Dit najaar heeft in het teken gestaan van de jaarlijkse audit. Hierbij zijn geen onvolkomenheden geconstateerd. Met andere woorden er zijn geen non compliancy's vastgesteld.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Oracle Contract mgnt	Voor de gemeenschappelijke aanschaf en het gezamenlijk gebruik van relevante Oracle-licenties voert HWH het contractbeheer uit.	152.000	44.658	33%	152.000	107.342	GROEN	GROEN	GROEN	De afgelopen periode is een aantal waterschappen bezig geweest met hardware vervanging of uitbreiding. Tot nu toe kan dit worden opgevangen uit de voorraad licenties die op de plank ligt. Inmiddels zijn er ook weer kennissessies geweest met de DBA's van de waterschappen. Deze zijn, zoals gebruikelijk goed bezocht.
Govroam	Govroam is een beveiligde wifi-verbinding met behulp waarvan waterschapsmedewerkers veilig, probleemloos en snel gebruik kunnen maken bij meer dan 300 organisaties (gemeenten, rijksoverheid, semi overheidsinstellingen en provincies). HWH heeft de implementatie van Govroam begeleid en draagt zorg voor het contractbeheer.	42.271	40.725	96%	42.271	1.546	GROEN	GROEN	GROEN	Samen met GovRoam is het plan opgevat om in 2023 kennissessies aan te bieden zodat de waterschappen inzicht krijgen in de wijze waarop zij maximaal het potentieel van het GovRoam contract kunnen benutten.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Aanbesteding Strategisch cloudpartner	Het gezamenlijk opdoen, verspreiden en bundelen van kennis in plaats van ieder voor zich en ieder het wiel opnieuw uitvinden. - Kennis bundelen om op basis daarvan (als sector?) te komen tot een veilige en kosteneffectieve inrichting van clouddiensten. Met de gezamenlijk opgebouwde expertise mede zorgen voor een onderlinge vervangbaarheid tussen specialisten van de waterschappen om risico's van schaarste en uitval af te kunnen dekken. - Juridische afspraken maken met de cloud provider die een individueel waterschap niet kan maken zoals dat bijvoorbeeld ook in de raamwerkovereenkomst met Microsoft is gedaan.	157.800	79.726	51%	157.800	78.074	GROEN	GROEN	GROEN	De aanbesteding Strategisch Cloudpartner zit momenteel nog in de visie vorming fase. - Met een aantal marktpartijen zijn verdieping sessies geweest. Resultaten zijn verwerkt in de hostingstrategie (endstate) en kunnen als input worden gebruikt voor het PvE. - Ontwikkelingen die impact hebben op deze aanbesteding - Data, Standaarden en de strategienota - Samenhang verschillende hWh programma's - Gesprekken met Microsoft t.a.v. uitbreiding Framework - Hypothese: kiezen voor Microsoft ALL-IN - Vervolgstappen voor project Strategisch Cloudpartner - In beeld brengen effecten voor migratie bij waterschappen, uitwerken migratie scenario's - In beeld brengen beheer opties - verificatie consequenties single vendor, tenzij (Microsoft) Op dit moment is een concept hostingstrategie (endstate) ontwikkeld.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Programma 5. Organisatie en samenwerking		3.251.036	2.753.934	85%	3.268.644	514.710	TOTAAL GROEN	TOTAAL ROOD	TOTAAL ROOD	Het aantal benodigde uren om het KC goed neer te zetten en de uitrol goed te kunnen faciliteren blijkt hoger te zijn dan begroot. FM: Inmiddels zijn er regelingen van waterschappen aangehaakt op het Framework: SVHW, NBK, WBL, BSGW, De RBG en Aqualysis. Daarnaast zijn er gesprekken gestart over uitbreiding met producten zoals Azure. ASS: De rechtszaak heeft negatieve invloed gehad op geld en tijd. Software ROB: De verwachting is dat in Q1 van 2023 definitieve gunning plaats kan vinden. Wilma: Het architectuurmodel zoals op WILMA Online gepubliceerd zijn, zijn inhoudelijk uitgewerkt op samenwerkingsthema's. SC: de Alliantie zijn een samenwerking aangegaan en hebben een onderzoek laten uitvoeren naar een toekomstige softwarecatalogus. Govroam: Samen met GovRoam is het plan opgevat om in 2023 kennissessies aan te bieden zodat de waterschappen inzicht krijgen in de wijze waarop zij maximaal het potentieel van het contract kunnen benutten.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Programma 6. Informatie - datastromen										
Datastromen Pijler 1	Een informatievoorziening om data van waterschappen centraal ter beschikking te stellen.	819.429	7728.613	89%	819.429	90.816	GROEN	GROEN	GROEN	In 2022 heeft het project continue bijgedragen om de ontsluiting van gegevens te faciliteren. Hierbij speelde harmonisatie van data maar ook het verhogen van de datakwaliteit een grote rol. Met de oplevering van het GKW-basis beschikken de waterschappen nu over een stabiel en betrouwbaar systeem, waarmee gegevens uitgeleverd kunnen worden. Daarnaast heeft het projectteam door het organiseren van bruggenbouw-sessies en het informeren van via de nieuwsbrieven gezorgd voor een goed samenwerking en harmonisatie van data. Verder heeft het projectteam de volgende onderwerpen gerealiseerd: - Waterschapsspiegel en grenzen - analyse Hydamo (validatiemodule en NHI) - afstemming met Slim Watermanagement over dynamische data - voorbereiding ProRail-case 2023 inzake onderhoudsplicht Deze projecten zijn een verdere uitbreiding van de gegevens, die via het nieuwe GKW ontsloten kunnen worden.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Datastromen Pijler 2	Beheer en ontwikkeling van standaarden.	208.497	39.860	19%	208.497	168.637	GROEN	GROEN	GROEN	In 2022 heeft het project het reguliere beheer en onderhoud van het DAMO logisch uitgevoerd. Dit was naast DAMO logisch ook voor de IMA, waarbij het project inhoudelijke verbeteringen heeft doorgevoerd aan het standaardiseren en harmoniseren van de data. Ook zijn er in 2022 nieuwe datasets toegevoegd, zoals hydrologische gegevens, waterschapsgrenzen en Inspire. Daarnaast zijn er diverse initiatieven gestart, die zijn gericht op: - afstemming DAMO Logisch op IMWA m.b.t. taalduidelijkheid - aanpassing DAMO Logisch conform de geldende standaarden (IMWA, IMGEO, GWSW, WIBON) - afstemming DAMO Logisch op Baseline op Orde - afstemming wijzigings- en onderhoudsprocessen van HWH en IHW Begin van het jaar is het beheer van Damo Logisch en Damo Fysiek gescheiden. Dit wordt respectievelijk door Nieuwland GEO en programma Datastromen verzorgd.
Datastromen Pijler 3	Onderhoud van een kernregistratie (Damo-Fysiek).	178.200	179.208	101%	178.200	-1.008	GROEN	GROEN	GEEL	In 2022 heeft het project zich voor Pijler 3 gericht op het fysiek beschikbaar stellen van de DAMO release aan alle waterschappen. In juni van dit jaar is de DAMO Connect 2.1 door alle waterschappen geïmplementeerd en in productie genomen. Dit was ook noodzakelijk voor de aanlevering van gegevens aan het GWK (onderdeel van Pijler 4 Doorontwikkeling informatievoorziening data). Daarnaast is er in 2022 een nieuwe overeenkomst afgesloten met Nieuwland voor het beheer en onderhoud van DAMO Fysiek.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Datastromen Pijler 4	Doorontwikkeling informatievoorziening data.	460.875	527.679	114%	460.875	-66.804	GROEN	GROEN	ROOD	In 2022 is het programma Datastromen gestart met verdere samenwerking met het InformatieHuis Water (IHW) om planvorming en ontwerp van de nieuwe portalen vorm te geven. Hier wordt het GKW op aangesloten. In 2022 is in gesprekken gekeken naar de wijze, waarop dit zal plaats vinden en is opgenomen in de plannen van aanpak. Voor de volledige vervanging en uitfasering van het CDL door het GKW zijn in augustus van dit jaar testwerkzaamheden uitgevoerd en afgerond. Dit is uitgevoerd door op beide systemen, CDL en GKW schaduw te draaien. Na het doorvoeren van een aantal kwaliteitsslagen is dit volledig uitgevoerd en is overgang naar het GKW en uitfasering CDL gerealiseerd. Als gevolg van de nieuwe inzage in datakwaliteit bij de waterschappen en noodzakelijke aanpassingen zijn extra kosten gemaakt. Tot slot is er in dit jaar nog gewerkt aan de publicatie van een nieuwe subset, welke aan het einde van dit jaar is gerealiseerd.
Programma 6. Informatie - datastromen		1.667.001	1.475.361	89%	1.667.001	191.640	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	Het programma Datastromen is voor 2022 ruimschoots binnen budget gebleven. Dit wordt veroorzaakt doordat de basisactiviteiten door ervaren specialisten op efficiënte wijze is uitgevoerd, maar er ook door een wat achterblijvende vraag naar nieuwe ontwikkelingen minder capaciteit is ingezet. Verder zijn de nieuwe ontwikkelingen door externe leveranciers conform afspraak (tijd en geld) opgeleverd en er zijn geen kostenoverschrijdingen geweest. Hoewel het uitblijven van de vraag vanuit de waterschapsprogramma's voor doorontwikkeling datastromen wat achterblijft en het projectteam veel steunt op de schaarse kennis en ervaring van een aantal teamleden is het programma in staat om haar doelstellingen te behalen. De risico's, die hiermee gepaard gaan, zijn onderkend en worden ook in 2023 nauwlettend in de gaten gehouden.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy										
Programmasturing en interne HWH kosten	De algemene kosten voor de aansturing van het programma informatieveiligheid en privacy.	189.705	200.086	105%	189.705	-10.381	GEEL	ROOD	ROOD	Totale bijgestelde begroting voor 2022 is € 1.720.304 euro. Er is meer tijd besteed aan op orde krijgen van financiën (invoering capaciteitsmodule) en communicatie (o.a. Nieuwsbrieven). Ook zijn er meer kosten op doorbelasting vanuit capaciteit en inkoop.
Advies en kennis I-veiligheid	De waterschapsector van goede adviezen voorzien op het gebied van informatieveiligheid. Bevorderen kennisdeling op het gebied van informatieveiligheid.	27.161	65.973	243%	27.161	-38.812	ROOD	ROOD	ROOD	Het CIW is werk aan het maken van het verstevigen en formaliseren van haar rol binnen de sector. Deze herpositionering is ingezet om het delen van informatie en kennis te professionaliseren en bestendigen binnen de sector. In de afgelopen periode is er in samenwerking met het CIW een input geleverd voor de aanbesteding van een e-HRM pakket. Het programma IV&P levert continue bijdragen aan verschillende kennisgroepen, zoals het ISAC K&B en de werkgroep welke bezig is met risicomanagement. Door meer inzet in uren wordt het budget ruimschoots wordt overschreden. De begrote uren in 2022 zijn 431 en gerealiseerd is 691.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Advies en kennis Privacy	Met de inwerkingtreding van de Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in mei 2018 is het nog belangrijker geworden dat de waterschappen voldoen aan de privacyregels. Het programma Privacy stimuleert hen tot onderlinge samenwerking en biedt ondersteuning bij de implementatie van kwalitatief privacy management. De belangrijkste activiteiten in het programma zijn de coördinatie van het CPW-overleg (Coördinatoren Privacy Waterschappen), bijbehorende werkgroepen en het organiseren van audits.	53.573	64.224	120%	53.573	-10.651	GROEN	ROOD	ROOD	Onze privacy professionals zijn in gesprek geweest met de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Ook wil de AP op bestuurlijk niveau in gesprek met onze sector, hiertoe zijn contacten gelegd met de Unie van Waterschappen. In samenwerking met het Centrum Informatieveiligheid en Privacy (CIP) heeft het programma IV&P intervisiebijeenkomsten georganiseerd voor de Functionarissen Gegevensbescherming. Er zijn 20% meer uren gemaakt dan begroot. Net als bij het CIW heeft het CPW/FGW te maken met veel wisselingen in de samenstelling. In de komende periode vraagt het om aandacht om de goede energie van het CPW/FGW opnieuw te borgen.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
CERT-WM	CERT-WM staat voor het Computer Emergency Response Team op het terrein van watermanagement. In dit team werken de waterschappen samen met Rijkswaterstaat. Die samenwerking leidt onder andere tot adviezen aan de waterschappen ten aanzien van kwetsbaarheden in de ICT systemen. Daarnaast worden medewerkers van waterschappen, die tijdelijk in dienst zijn bij het CERT, verder opgeleid in cybersecurity. Die kennis brengen zij over aan de waterschappen. Het CERT-WM is een belangrijk onderdeel van het Programma 'Informatieveiligheid en Privacy' dat is ondergebracht bij HWH.	415.051	404.813	98%	415.051	10.238	GROEN	GROEN	GROEN	De Producten & Diensten Catalogus is afgerond en geactualiseerd en toegestuurd naar de Stuurgroep CERT-WM. Vanuit het CERT-WM is een inventarisatie enquête gehouden behoefte pentest. Van de 22 deelnemers(Waterschappen en het Waterschapshuis) hebben er 16 gereageerd. Resultaat: 5, voor Microsoft Azure en Azure Active Directory 5, voor de Kantooromgeving 5, voor de Procesautomatisering 1, overige 4 deelnemers kiezen voor een diepgaande pentest voor 1 product; De overige deelnemers(12) Cyberfit Check, minderdiepgaand maar breder totaalbeeld. Alle 16 deelnemers zien graag het CERT-WM als sparringpartner bij zelf aan te besteedden pentesten.
Ontwikkeling kaders	Borgen dat input van de waterschappen wordt meegenomen bij doorontwikkeling BIO. Borgen dat informtieveiligheidsparagraaf in waterschapsarchitectuur actueel is.	37.735	24.689	65%	37.735	13.046	GROEN	GROEN	GROEN	In 2022 hebben we nog veel aandacht besteed aan de praktische toepassingen en hulpmiddelen en pilots van de CSIR binnen de Waterschappen. Hierbij is het beheer en de borging hiervan opgeschoven naar 2023. Het stakeholder-register heeft inmiddels zijn plek in beheer gevonden. Momenteel worden er zo'n 120 stakeholders standaard op de hoogte gebracht van wijzigingen/updates. In de toekomst gaan we samen met RWS de richtlijn CSIR 3.0 beheren. De werkgroep Informatieveiligheid – Wilma komt regelmatig bij elkaar en vanuit het programma IV&P wordt een bijdrage geleverd aan deze werkgroep. Inmiddels is de WILMA al stevig uitgebreid met een referentiearchitectuur voor informatieveiligheid, welke nu doorontwikkeld wordt en voorzien van handreikingen en verdieping.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Vooronderzoek	Activiteiten die verkennen en initiërend van aard zijn. Inzichtelijk krijgen war het programma de waterschappen in kan ondersteunen en wat de kosten/baten hierin zijn.	180.000	233.683	130%	180.000	-53.683	GROEN	GROEN	ROOD	Het voorstel om WPG audit te laten uitvoeren voor alle waterschappen is bekrachtigd door OGT van juni 2022. Dit betekent dat nu de 2e fase kan beginnen: de aanbesteding van een audit partij. Hiermee is het vooronderzoek afgerond en het project gestart. In de afgelopen periode is het vooronderzoek afgerond en naar alle stakeholders gecommuniceerd. Deze is zeer goed ontvangen en heeft bevorderlijk gebleken voor de begripsvorming van de problematiek waar het SOC project een oplossing tracht te vinden. De bevindingen uit dit vooronderzoek zijn de basis geweest voor een projectplan die inmiddels al beoordeeld en goedgekeurd is door de interne HWH belanghebbenden en het UO IV&P. Er zijn meer uren besteed aan de vooronderzoeken, o.a. door contractmanagement-advies voor het voorstel WPG.
Project Verhogen weerbaarheid PA	Een nieuwe opdracht voor het Programma 'Informatieveiligheid en Privacy' is de sectorbrede versterking van de beveiliging van de procesautomatisering. De Vereniging voor Zuiveringsbeheerders (VvZB) heeft gevraagd in het Programma een vooronderzoek uit te voeren, dat kan leiden tot aanvullende activiteiten.	223.979	217.086	97%	223.979	6.893	GROEN	ROOD	GROEN	Implementatie CSIR • De CSIR assessment tool die samen met RWS is doorontwikkeld is afgerond en is ingezet bij 4 waterschappen als pilot voor het project Risicomanagement. • Borging cybersecurity binnen Inkoop: Loopt op schema, pilots lopen binnen WDOD (afronding eind 2022) en HHNK is net gestart (verwachting ergens Q2 2023 af te ronden). • CSIR uitlegvideo is afgerond en wordt veel gebruikt om in 2 minuten te laten vertellen wat de CSIR is, hoe die kan worden toegepast en wat deze oplevert • Met dank aan Fred Klein Woolthuis is de steun van VvZB gekomen voor de CSIR zodat de memo Vastellen CSIR als richtlijn voor de WS in januari aan de OGT kan worden voorgelegd. Test en Oefenscenario's Het ontwikkelde herbruikbaar draaiboek voor de theoretische en de praktische uitwerking van 4 Test & Oefenscenario's voor PA zullen mede als basis dienen bij het vooronderzoek rondom "Stimuleren Oefenen (21)" .

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Project Audits	Aantoonbaar maken weerbaarheid tegen cyberrisico's. Inzichtelijk maken implementatiestatus en verbetermogelijkheden.	93.365	80.812	87%	93.365	12.553	ROOD	ROOD	GROEN	Vanuit de BIO-AVG audit die begin 2022 is opgeleverd, is geadviseerd om de volwassenheidsniveaus aan te scherpen. Het programma informatieveiligheid en privacy heeft deze aanbeveling, waarop een werkgroep geformeerd is die de volwassenheidsniveaus gaat aanscherpen. Daarbij worden zowel de ISO 33020-2019 en het CMMI geraadpleegd, alsmede de eerdere uitwerking die door een werkgroep vanuit het CIW en CPW is gemaakt. Het doel van de aanscherping is een algemeen geaccepteerd en objectief toetskader voor volwassenheidsmeting, die ook in vervolgmeting goed hanteerbaar is. De ondersteuning voor de opzet van self-assessments is nog niet gestart in 2022 waardoor dit budget overblijft.
Project Keten	Inzichtelijk maken risico's in de waterketen. Verhogen samenwerking en weerbaarheid in de waterketen.	41.365	16.392	40%	41.365	24.973	GROEN	GROEN	GROEN	Het BAW+ programma is geëvalueerd in opdracht van ministerie van IenW. Ook zijn daarin nadrukkelijk in meegenomen. waterschappen . Het rapport komt in Q1 2023 uit.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Project Risicomanagement	Stimuleren risicomanagement en komen tot uniforme benaderingswijze in de keten.	189.100	129.771	69%	189.100	59.329	GEEL	ROOD	GROEN	• Alle 4 de pilots voor PA lopen waarbij WDOD naast het classificeren van een object helemaal is doorgegaan tot aan de aanbesteding waarbij de CSIR is verwerkt • We hebben gemerkt dat de eerste stap over het classificeren de belangrijkste stap is doordat dan duidelijker wordt wat het object betekent in de keten, waar de verantwoordelijkheid ligt, met welke aansprakelijkheid we te maken hebben maar o.a. ook wat uitval betekent voor de ecologische schade. Vervolg Seminar "Risico's beheersen doe je samen" • Op 29 november is een vervolg gegeven aan het seminar wat eerder dit in jaar in Middelburg heeft plaatsgevonden • Er waren dit keer totaal 55 collega's van de waterschappen en RWS die onder leiding van Menno van Hoeve (concern control) de collega's heeft meegenomen over risicomanagement in bestuurlijk perspectief. Er heeft geen inhuur penvoerder en reviewer documentatie plaatsgevonden in 2022 waardoor er een onderschrijding is gerealiseerd.
Project SOC	Het resultaat van deze pilot is een adviesdocument, op basis van de proof of concept, waarin de technische, organisatorische, financiële en praktische facetten beschreven zijn van de haalbaarheid van de levering van een monitoringsdienst vanuit de gezamenlijk CERT-WM/SOC RWS samenwerking voor in eerste instantie procesautomatisering.	43.811	9.834	22%	43.811	33.977	GROEN	GROEN	GROEN	In de Proof of concept (PoC) SOC zijn een aantal objecten van een drietal waterschappen bij wijze van proef aangesloten op SOC RWS en er is mee geoefend door het naspelen van een scenario. De resultaten van de Proof of concept zijn positief. De PoC SOC is daarmee afgerond en de resultaten worden meegenomen worden het vooronderzoek en projectplan SOC voor de waterschappen. De resultaten van de PoC zullen gepresenteerd worden in de klankbordgroep SOC, waar vertegenwoordigers van het CIW en i platform aan deelnemen, en verder ook in de stuurgroep CERT WM van september en het UO van oktober. Op 13 december is het projectplan bekeken door het I-Platform en de hieruit gekomen terugkoppeling is verwerkt in het definitieve projectplan wat in het eerste kwartaal van 2023 zal worden behandeld door de OGT. Op deze sessie zal worden verzocht om definitieve goedkeuring van het project op basis van dit voorgelegde plan.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Oefenen IV&P	• Kennismakelaar zijn wat betreft allerlei initiatieven die er zijn rondom cyberoefeningen; • Het kunnen aanbieden van cyberoefeningen.	11.459	9.132	80%	11.459	2.327	GROEN	GROEN	GROEN	• Wat betreft het aspect "oefenen": vanuit het programma worden initiatieven opgezet om het structureel oefenen te bevorderen. In 2023 wordt onder andere gestart met de opzet van een structureel oefenprogramma IV&P. • Momenteel zijn we bezig met de inventarisatie met welke onderdelen (harde en zachte kant) we kunnen gaan starten. • Vanuit het onderdeel Test en Oefenscenario's van PA (18), waarbij een herbruikbaar draaiboek voor de theoretische en praktische uitwerking van 4 Test & Oefenscenario's t.b.v. IA-domein is ontwikkeld wordt ook meegenomen in het gezamenlijke project van IenW waarbij wordt samengewerkt met 4 drinkwaterbedrijven en het CERT-WM.
Managed Services	1) een programma van eisen en blauwdrukken voor infrastructuur, platform en software, 2) een 'metrokaart die bruikbaar is voor waterschappen om te bepalen op welke wijze en op welk moment zij gebruik kunnen maken van diensten; 3) een inventarisatie van de situatie bij waterschappen; 4) een plan voor een mogelijk vervolg.	110.000	102.111	93%	110.000	7.889	GROEN	GROEN	GROEN	De deliverables worden, binnen budget, door het project opgeleverd en geborgd bij het team Architectuur van het programma O&S. Daarnaast wordt aanbevolen om in het project Strategisch cloudpartner van het programma O&S de referentiearchitectuur door te ontwikkelen tot een solution architectuur.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Opvang cyberincidenten IV collectief	- Verkennen en uitwerken of het mogelijk is om te komen tot een raamovereenkomst met een derde partij die kan ondersteunen bij cyberincidentbeheersing; - Bepalen in hoeverre er samenwerkingsmogelijkheden zijn tussen waterschappen - Helder krijgen welke waterschappen willen participeren in een dergelijke overeenkomst (deelnamebereidheid); - Nagaan welke acties nodig zijn om tot een overeenkomst met een derde partij te komen - In beeld krijgen van benodigde kosten en baten o Voor de uitvoering van de aanbesteding o Voor de dienstverlening door een derde partij - Nagaan welke rol hWh, het CERT-WM en waterschappen kunnen/ willen vervullen.	70.000	23.362	33%	70.000	46.638	GROEN	GROEN	GROEN	In november 2022 is het definitieve projectplan opgeleverd. Het voorlopige resultaat laat zien dat de markt opnieuw (sinds de businesscase) geraadpleegd gaat worden. Op basis van die hernieuwde inzichten kan het te bereiken resultaat verder aangescherpt worden. Daarna volgt de definitieve aanbesteding met een programma van eisen die voorziet in zoveel mogelijk wensen van de deelnemers. Er zijn veel minder uren gerealiseerd dan eerder was begroot. Hierdoor is er een flinke onderschrijding dit jaar.
Audit WPG	Het LOVH (Landelijk Overleg Vergunning en Handhaving waterschappen) heeft via de UvW het programma IV&P gevraagd om een externe audit voor de wettelijk verplichte toetsing op de Wpg (Wet politie gegevens) te faciliteren voor alle waterschappen.	34.000	29.620	87%	34.000	4.380		GROEN	GROEN	Het project team is up and running. Verbinding met UvW, LOVH en Auditplatform zijn gelegd. De selectieleidraad is op 28/11 gepubliceerd. De beoogde definitieve gunning is eind mei 2023 voorzien, zodat in Q3 gestart kan worden met de audits bij de waterschappen.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Programma 7. Informatieveiligheid en privacy		1.720.304	1.611.588	94%	1.720.304	108.716	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	Op de normale exploitatiekosten van het programma blijft €46.100 over. Op de extra projecten dit jaar blijft ongeveer € 62.600 over. Totaal dus € 108.716. Afgelopen tijd heeft het programma veel effort gestoken in het presenteren van het voorstel SOC en het meenemen van de waterschappen hierin. Zo is er een op 7 december een interactieve kennissessie georganiseerd waar de belangstelling groot was en waar vele vragen over de richting die we op willen hebben kunnen beantwoorden. Als vervolg op het tweedaagse seminar "Risico's beheersen doe je samen" in Middelburg, heeft er op 29 november een bijeenkomst plaatsgevonden. De sessie focuste zich met name op het onderwerp "eigenaarschap", wat ook uit de reacties bleek een lastig onderwerp is. Op het project Opvang cyberincidenten blijft relatief gezien het grootste aandeel van het budget over, namelijk € 48.000.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Programma 8. Waterveiligheid										
Ontwikkelbudget voor verkenningen zorgplicht	Voor de continuïteit van de ontwikkeling (verkenningen, business cases, innovatie-pilots, communicatie) heeft het programma een budget van 150k€ per jaar, waarbij het UO gemandateerd is om binnen deze budgettaire ruimte naar eigen inzicht te handelen.	109.000	15.455	14%	109.000	93.545	GROEN	GROEN	GROEN	Budget is beschikbaar en in overleg met het UO bestemd voor een drietal initiatieven: 1 Continue inzicht (40K) 2 Dashboard Zorgplicht (40k) 3 Aanpak zorgplicht centraal (29k) Op dit moment worden de plannen voor 2022 uitgewerkt. In mei zijn de eerste bijeenkomsten met waterschappen gepland.
Vangstregistratie V3	Vangstregistratie is een landelijk systeem voor registratie, planning en beheer van de muskusrattenbestrijding. Bestrijders maken gebruik van een app op hun mobiele telefoon waarmee zij aangeven waar klemmen of kooien zijn geplaatst en welke dieren zijn gevangen. Een landelijk registratiesysteem is belangrijk omdat muskusratten zich niets aantrekken van de grenzen van de waterschappen. Op deze manier is het toch mogelijk van de vangsten een landelijk beeld te krijgen en dat te analyseren. HWH verzorgt het onderhoud, contractmanagement en functioneel beheer van het bestaande systeem en de aanbesteding van de opvolging ervan.	169.831	212.894	125%	169.831	-43.063	ROOD	ROOD	ROOD	De V3-trAPP is nog niet in de volgende fase (doorontwikkeling). Eerst dient er consensus met de leverancier te worden bereikt alvorens de volgende fase ingezet kan worden De uitrol van een nieuwe versie van de mobiele app wordt ingepland (versie2.0). Deze wordt afgestemd met de functioneel beheerders en de opdrachtnemer. Met deze versie richten we op uitrol van een stabiele versie met de juiste functionaliteit. Op basis hiervan kunnen de gesprekken voor de volgende stappen worden gestart. Deze fase is afhankelijk van de ondertekening van een vaststellingsovereenkomst waarin de basisafspraken voor de toekomst worden afgesproken.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Programma 8. Waterveiligheid		278.831	228.349	82%	278.831	50.482	TOTAAL ROOD	TOTAAL ROOD	TOTAAL ROOD	Ontwikkelbudget: Budget is gebruikt voor een drietal initiatieven: 1 Continue inzicht (40K) 2 Dashboard Zorgplicht (40k) 3 Aanpak zorgplicht centraal (29k) De V3-trAPP is nog niet in de volgende fase (doorontwikkeling), eerst dient er consensus met de leverancier te worden bereikt alvorens de volgende fase ingezet kan worden.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Programma 9. Watersysteem										
Ontwikkelbudget watersysteem	Voor de continuïteit van de ontwikkeling (verkenningen, business cases, innovatie-pilots, communicatie) heeft het programma een budget van 150k€ per jaar, waarbij het UO gemandateerd is om binnen deze budgettaire ruimte naar eigen inzicht te handelen.	10.282	70.355	684%	10.282	-60.073	GEEL	ROOD	ROOD	Het budget is door de vele businesscase dit jaar te krap. Er zijn nog businesscase bekostigd worden uit ontwikkelbudget. In totaal is er een overschrijding opgetreden zoals aangekondigd en verwacht. Dit heeft te maken met het oppakken van 2 extra businesscases. In 2023 loopt deze ontwikkeling door en wordt er gekeken naar een betere voorspelling op het ontwikkelbudget. Businesscases worden door het UO aangenomen en dan in een DVO verwerkt en omgezet naar apart budget. Voor het budget een redelijk ruime overschrijding. Wel binnen de verwachting en daardoor geaccepteerd en goedgekeurd.
Realisatievoorstel Informatievoorziening Slim Watermanagement	Hoe kunnen we het oppervlaktewater in Nederland nog slimmer verdelen? Die vraag staat centraal bij Slim Watermanagement. Bij Slim Watermanagement werken waterschappen en Rijkswaterstaat intensief samen aan het verbeteren van het operationeel waterbeheer. Het doel is om wateroverlast en -tekort zo lang mogelijk uit te stellen en zo mogelijk te voorkomen. Deze samenwerking zorgt ervoor dat de mogelijkheden van het gehele watersysteem optimaal worden benut. Waterbeheerders 'sturen' gezamenlijk het water daarheen waar het de minste overlast veroorzaakt of het hardst nodig is. Beheergrenzen vormen geen belemmering.	11.000	9.363	85%	11.000	1.637	GROEN	GROEN	GROEN	De ABC is afgerond en daarmee deze fase. Op basis van de ontwikkelde kennis in deze fase is een kwartiermaker fase voorgesteld in de kerngroep slim watermanagement. Deze zal starten met financiering vanuit het deltafonds. Naast deze kosten is de resterende verkenningskosten van de ABS gealloceerd voor 2023 om dit proces te ondersteunen. Opdracht voor kwartiermaker fase wordt geschreven en financiële stromen moeten ingeregeld worden. Het restant-budget over maar doorgezet naar 2023 ter ondersteuning van de kwartiermaker vanuit het Deltafonds.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Waterschadeschatter		26.000	19.593	75%	26.000	6.407		ROOD	GROEN	We zijn goed onderweg met het opstellen van businesscase. De vacature voor Technisch manager staat open. Er is tweewekelijks een regulier IPM-team overleg. Er is goed contact met STOWA, andere betrokken waterschappen en iemand die betrokken is bij de bouw van de Waterschadeschatter. Naar verwachting zal in Q2 2023 de businesscase voorgelegd worden aan het UO.
BC B&O NHI-instrumenten	Het NHI voorziet in een tool- en databox waarmee op een snelle, efficiënte en consistente manier hydrologische modellen kunnen worden opgezet op ieder schaalniveau binnen Nederland. In de samenwerkingsovereenkomst hebben de participanten de intentie uitgesproken om na de investeringsperiode gezamenlijk het beheer en onderhoud ter hand te nemen. Deze intentie is onlangs in de stuurgroep Regionale en Landelijk Modelinstrumentaria (RLMI) bekrachtigd. De stuurgroep RLMI vraagt, bij monde van de programmamanager NHI, of hWh het beheer, onderhoud en continuering van het ontwikkelde NHI-instrumentarium, alsmede bescheiden doorontwikkeling, ter hand kan nemen.	35.000	25.836	74%	35.000	9.164		GROEN	GROEN	BuCa fase is gestart en het projectteam is inmiddels compleet. Er is veel overleg met de projectleider van het NHI team om inzicht te krijgen in de huidige en de gewenste situatie. Diverse werksessies zijn georganiseerd over o.a. de mogelijke governance, de risico's en de scenario's. Naar verwachting wordt een eerste versie van de BuCa in januari afgestemd met het programmateam van NHI. In januari is er de jaarlijkse NHI dag waar waarschijnlijk elementen van de BuCa worden getoetst aan de NHI doelgroep. De BuCa wordt naar verwachting in Q1 voorgelegd aan het UO. Er wordt onderzocht op welke manier er open source applicaties in beheer genomen kunnen worden. Dit wordt situationeel bekeken omdat er nog weinig kennis is van het beheren (onderhouden en doorontwikkelen) van open source. Eind januari wordt er een risicosessie georganiseerd.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
BC/Realisatie Bodemvocht	Het te realiseren doel is: "vanaf 2022 kunnen alle waterschappen en ketenpartners, beschikken over de actuele en verwachte bodemvochtsituatie (landsdekkend & inclusief een in dit kader op te bouwen historisch archief) ten behoeve van operationeel waterbeheer, beleid, strategieontwikkeling en onderzoek". De businesscase zal worden afgestemd met ketenpartners als STOWA, VEWIN, NHI en Rijkswaterstaat.	26.718	5.894	22%	26.718	20.824	GEEL	GEEL	GROEN	In de OGT-vergadering van 9 december 2022 is het voorstel Informatieservice Bodemvocht behandeld. Afgesproken werd via e-mail de deelname aan het project te inventariseren. Gebleken is dat drie waterschappen niet deelnemen.
Samenwerkingsovereenkomst D-Hydro	In de afgelopen jaren heeft Deltares samen met publieke en private partners intensief gewerkt aan de ontwikkeling aan de D-HYDRO Suite 1D2D. Dit is de nieuwe (open source) hydrodynamische simulatiesoftware voor regionale en stedelijke toepassingen. Tevens des beoogd opvolger van de veel gebruikte, maar verouderde SOBEK simulatiesoftware. Met dit project beogen we GUI componenten te ontsluiten in de D-HYDRO Suite 1D2D zodat integrale gebiedsstudies voor regionale en stedelijke toepassingen kunnen worden uitgevoerd conform de eisen en wensen van deze tijd.	275.000	261.596	95%	275.000	13.404	GROEN	GROEN	GROEN	D-Hydro wordt niet zoals verwacht nu al in beheer genomen door hWh. Deltares blijft voor nu in de lead en gesprekken worden gevoerd hoe de continuïteit van de informatieproducten ook voor de toekomst gewaarborgd blijft. Een gesprek voorzitter UO, Deltares en STOWA is geweest met als uitkomst dat Deltares de beheerkant van D-Hydro vooralsnog voor haar rekening blijft nemen. Doordat er vooralsnog geen beheer bij hWh komt te liggen en er dus ook geen transfer nodig is blijft er een bedrag over wat terugvloeit naar de waterschappen.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Productowner programma Watersysteem	Het productowner-schap gaat in hoofdlijnen over de productontwikkeling, marketing en kwaliteitszorg. De productowner rapporteert op inhoud aan de stakeholders vanuit de waterschappen en op functioneren aan de programmamanager Watersysteem en heeft tegelijkertijd het mandaat om operationele beslissingen te nemen namens de waterschappers.	157.000	71.167	45%	157.000	85.833	GROEN	GROEN	GROEN	De werkzaamheden zijn in volle gang. Voortgang en resultaten worden later uitgebreid beschreven. De productowner is later gestart dan begroot maar uitvoering voldoet aan verwachtingen. 1 persoon met alle kennis is een risico. In 2023 onderzoeken hoe groot dit risico is en of dit effect heeft op de voortgang / professionaliteit van het programma.
HyDAMO-NHI	Het maken van een datamodel voor de ondersteuning en vulling van het Nederlands Hydrologisch Instrumentarium. Voor de realisatie van dit verbeteren is twee jaar uitgetrokken. Het project bestaat uit kortweg vier werkpakketten respectievelijk: I, opstellen HyDAMO-model, zowel logisch als fysiek; II, verbeteren kwaliteit bij de waterschappen; III, realiseren HTB, HyDAMO Toolbox; IV, Bewaken consistentie van de ontwikkeling.	186.121	80.949	43%	186.121	105.173	GEEL	ROOD	GEEL	HyDAMO heeft als doel om hydrologische data gestandaardiseerd te gebruiken, valideren en uit te wisselen. Hierdoor verbeteren hydrologische modelberekeningen die voor de bedrijfsvoering per waterschap van groot belang zijn. Het project heeft de tooling hiervoor opgeleverd en het is aan de Waterschappen om deze te gebruiken. De implementatie per waterschap verloopt langzaam. De analyse hiervan is met de waterschappen en het UO besproken. De voorzitter UO informeert z'n collega SD's om hier aandacht aan te schenken, omdat anders de BuCa-doelstellingen niet worden gehaald. Er wordt binnen budget gewerkt. Financieel loopt het project ruim binnen planning. Er wordt in 2022 € 105.000 onder begroting gewerkt. Dit heeft voornamelijk te maken met vertraagde implementatie-ondersteuning bij de waterschappen. Het belangrijkst risico betreft de adoptie van HyDAMO binnen de waterschappen. Wanneer dit niet gebeurt worden de bcs-doelstellingen niet gehaald.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
De Digitale Watertoets	De Digitale Watertoets is een webapplicatie die op basis van gemeentelijke ruimtelijke ordenings-plannen laat zien wat een gemeente met waterschappen moet regelen. Het gaat dus om planvorming als basis voor het vergunning-, toezicht- en handhavingsproces (VTH). HWH zorgt voor het contractbeheer en het functioneel beheer. Hoewel de applicatie al enige tijd bestaat worden eerst de ontwikkelingen van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) afgewacht voordat functionele aanpassingen worden voorbereid.	160.100	72.204	45%	160.100	87.896	GEEL	GEEL	GEEL	Recent is er een nieuwe projectleider gestart. Er is kennis gemaakt met de leverancier Geodan en er is gecommuniceerd met de gebruikersgroep (vertegenwoordigers van de waterschappen). De gebruikersgroep heeft behoefte aan een gebruikersoverleg en deze zal op korte termijn gepland worden. Het gebruikersoverleg zal opnieuw georganiseerd moeten worden. Er is momenteel geen voorzitter en geen secretaris. De overeenkomst met de leverancier loopt af op 1 april. Voor 1 februari dient het besluit te worden genomen om de overeenkomst al dan niet met 1 jaar te verlengen. Er zijn geen bezwaren om de overeenkomst te verlengen. Er dient onderzocht te worden hoe DWT zich verhoudt tot de Omgevingswet.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
OOMHD (Meteo en Hydro-Data)	Beschikbaarheid van actuele meteorologische en hydrologische informatie is essentieel voor het operationele en tactische waterbeheer. Inzicht in de actuele en verwachte condities is nodig, zeker nu periodes met langdurige droogte en de kans op wateroverlast toenemen en waterschappen scherp aan de wind moeten varen.	203.560	184.669	91%	203.560	18.891	GROEN	GEEL	GEEL	De vernieuwing van de WIWB/Meteobase loopt volop. De proef om GKW het nieuwe hart te laten zijn is geslaagd. Verder is het de bedoeling gedurende de beheerfase en aan te sluiten op de Digitale Delta API. Daarnaast wordt gewerkt aan een doorontwikkeling van meteodata samen met de markt. Verder is er een gedragen aanpak voor de doorontwikkeling van meteo-informatie. Samen met STOWA en in nauwe samenwerking met KNMI. De aanpak wordt aan het UO voorgelegd. Het project kent een intensieve begeleiding. In 2022 worden daardoor meer uren besteed dan gedacht; terwijl de inkoop achter blijft op wat gedacht was. De kans wordt groot geacht dat de ontwikkeling en beheer en onderhoud van de nieuwe voorziening niet binnen het projectbudget past. Dit wordt duidelijker door nu met TriOpSys een productdefinitie te starten incl. ramingen voor realisatie en beheer en onderhoud. Wanneer deze ramingen ontvangen zijn kan dit risico beter worden ingeschat.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
WIWB	Data over de actuele en te verwachten regenval worden met behulp van het Weer Informatie Waterbeheer (WIWB) afgenomen van het KNMI en gedistribueerd naar de waterschappen. In geval van een calamiteit zijn de waterschappen wettelijk verplicht deze data te gebruiken. HWH begeleidde de aanbesteding en implementatie van WIWB bij de waterschappen en draagt zorg voor het contractbeheer.	151.631	89.734	59%	151.631	61.897	GROEN	GROEN	GROEN	Het project WIWB is per 31 december 2022 afgerond. De DVO-termijn is verstreken. In het project OOMHD wordt sinds begin 2022 gewerkt aan de opvolger van WIWB/MeteoBase. Alle inspanningen met betrekking tot de WIWB-voorziening en transitie naar het nieuwe systeem worden opgevangen in dat project WIWB/Meteobase is een belangrijk systeem voor de waterschappen voor het ontvangen van meteo- en hydrologische informatie ten behoeve van het waterbeheer. Het project is ruim binnen begroting uitgevoerd. Er is € 61.897 onder begroting gewerkt in 2022. Dit komt vooral omdat doorontwikkeling binnen WIWB niet meer mogelijk was (contractueel) en de focus volop op de nieuwe voorziening (project OOMHD) is komen te liggen. Daarnaast is de productowner Watersysteem betrokken binnen dit project en de kosten van deze functionaris vallen op een ander project.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
IRC	Het Internationaal Radar Composiet (IRC) verbetert data over actuele en te verwachten regenval aan de bron (het KNMI). Dat gebeurt onder andere door gegevens van buitenlandse stations te gebruiken. Verstorende elementen als ijs in de atmosfeer, insecten, vogels, vliegtuigen etc. worden met IRC beter herkend en weg gefilterd. Dit project wordt medegefinancierd door STOWA en Rijkswaterstaat. HWH beheert het contract met het KNMI en heeft de kassiersfunctie.	25.025	22.499	90%	25.025	2.526	ROOD	GEEL	GEEL	Het IRC-onderzoek heeft in principe grote waarde voor de waterschappen voor het operationeel waterbeheer en neerslagmodellen verder te verbeteren. In 2022 is de druk vanuit hWh/STOWA/RWS op het KNMI opgevoerd en heeft men het onderzoek afgerond en de implementatie, mede onder directiedruk, versneld. De resultaten zijn per 31 januari 2023 operationeel beschikbaar. De resultaten geven invulling aan de aanbeveling vanuit de beleidstafel Wateroverlast en Hoogwater, waarbij aangedrongen werd om het IRC Realtime product te verbeteren. Het project wordt binnen budgettaire kaders uitgevoerd De restpunten van het IRC-project en doorontwikkeling meteo-informatie wordt opgevangen binnen het project OOMHD. De DVO-termijn van dit project liep af in december 2022. Planning nu is dat deze stappen eind Q1 - 2023 gereed zijn. Dit is in het directeurenoverleg met KNMI in oktober 2022 besproken.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Satdata 3.0	SatData 3.0 is de voortzetting van SatData 2.0. Het verzamelen en distribueren van actuele verdampingsgegevens is erdoor verbeterd. Het penvoerderschap van dit project gaat over van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden naar HWH. Daarnaast zijn acht waterschappen toegetreden tot SatData 3.0. De data worden op dezelfde wijze gedistribueerd als in WIWB. HWH gaat voor dit project de aanbesteding begeleiden en het contract beheren, dat hieruit voortvloeit.	140.000	143.415	102%	140.000	-3.415	GROEN	GROEN	GEEL	In 2022 is naast het reguliere Beheer & Onderhoud van het leveren van verdampingsdata, gewerkt aan een doorontwikkeling waarbij een langere verdampingshistorie beschikbaar komt (2012 in plaats van 2019) en daarnaast worden er meer satellietbronnen gebruikt bij de totstandkoming van het product waardoor uitval van satellietdata beter opgevangen wordt. Deze verbetering is op 3 oktober operationeel worden. Er is op OGT-niveau een DVO-verlenging van 2 jaar (eind 2023 naar eind 2025) goedgekeurd. Daarmee kan het contract met de huidige leverancier (waar de stakeholders tevreden over zijn) verder worden benut; is er minder impact voor het project OOMHD in de realisatiefase én wordt het maken/herijken van de BuCa voorkomen. Het project is nagenoeg uitgevoerd binnen budget. Het tekort wordt opgevangen binnen het programma. De business case bodemvocht is weliswaar positief beoordeeld, maar zal om financiële redenen niet eerder starten dan in 2023.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Perceelwijzer	De drie Brabantse waterschappen, ZLTO en provincie Noord-Brabant hebben een App laten ontwikkelen die de specifieke behoefte van de agrariër eenvoudig invult; de “Perceelwijzer”. Er wordt nu een businesscase opsteld: “Landelijke uitrol App Perceelwijzer”.	76.475	50.089	65%	76.475	26.386	GEEL	GEEL	GEEL	Per 2022 heeft een nieuwe leverancier het B&O en doorontwikkeling van de Perceelwijzer-app opgepakt. Het centraal functioneel beheer is via hWh ingeregeld. De aansluiting van de 11 waterschappen komt echter zeer moeizaam op gang. Er is zoveel mogelijk contact met de contactpersonen van de waterschappen om hen te helpen, maar de meeste waterschappen lijken het organisatorisch niet op te kunnen pakken. Er is een notitie aan het UO voorgelegd. De vz UO zal zijn collega SD's hiervoor om aandacht vragen. Het project werkt binnen budget. De aansluiting van de 11 resterende waterschappen is gestart. Het aansluittempo van de waterschappen is erg laag. De voorzitter van het UO zal zijn collega's SD's hierover informeren om de eigenaren op te sporen. WS Limburg lijkt de eerste die gaat aansluiten in januari 2023. Vervolgens zal een gebruikersdag worden georganiseerd die als stimulans voor de andere waterschappen kan werken. Zowel voor tijdigheid als risico is bovenstaande als geel gescoord.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Ontwikkeling Waterwegwijs App	Waterwegwijs biedt de burger informatie op een simpele en laagdrempelige manier aan. Denk hierbij aan feitelijke informatie over bijvoorbeeld. * Grondwaterstanden * Waterkwaliteit van vijvers/plassen * Gevallen neerslag i.c.m. verdamping * Maaikalender * Projecten in buurt * Actuele lucht- en satellietfoto's * Actuele informatie over regelingen * Citizen Science	368.420	437.598	119%	415.170	-22.428	GEEL	GROEN	ROOD	De levensvatbaarheid van een app voor burgers is onderzocht. Hiervoor is een app ontwikkeld (mede gefinancierd via een subsidie van MinBZK). Enerzijds geeft deze app de mogelijkheid alle data die waterschappen hebben transparant aan burgers te laten zien en anderzijds wordt de burger zo dicht mogelijk bij het waterschap gebracht om de waarde van het waterschap duidelijker te maken. De BuCa en de app zijn gereed. Er is zoveel mogelijk contact gezocht met waterschappers en burgerorganisaties om het draagvlak te toetsen. Behandeling in OGT is 9 december 2022 geweest en als negatief besloten. De expliciete behoefte van de burger die de verdere doorontwikkeling en onderhoud van de app rechtvaardigt werd gemist. Daarnaast vinden waterschappen het lastig een app te positioneren in de communicatie met burgers. Er is ca 15% boven budget gewerkt die wordt gedekt met onderschrijdingen binnen programma Watersysteem.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Programma 9. Watersysteem		1.852.332	1.544.960	83%	1.899.082	354.123	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	Wat is er gerealiseerd? - Digitale watertoets is aanbesteed en in beheer gegeven. - HyDAMO is doorontwikkeld en samengevoegd met meerdere producten. Implementatie bij de waterschappen is een uitdaging. - - Slim watermanagement: wens van de waterschappen en Rijkswaterstaat om een breder inzicht te verkrijgen rondom waterdata. Er komt een kwartiermaker. - De levensvatbaarheid van de WaterWegWijs-app als interactief communicatiemiddel met burgers is onderzocht. Er is negatief op de BuCa besloten. - Het Nederlands Hydrologisch Instrumentarium (NHI), de verzameling van software en data voor het ontwikkelen van grondwater- en oppervlaktewatermodellen is nog niet uit ontwikkeld. Intentie is om het beheer over te nemen. - Het Satdata-product (verdampingsinformatie) is in 2022 voorzien van meer historie (tot 2012 terug in plaats van 2019); daarnaast is de robuustheid in datalevering verbeterd. - IRC-product verbeterd met behulp van de onderzoeksresultaten 2018 t/m 2022.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Programma 10. Waterketen										
Ontwikkelbudget waterketen	Voor de continuïteit van de ontwikkeling (verkenningen, business cases, innovatie-pilots, communicatie) heeft het programma een budget van 150k€ per jaar, waarbij het UO gemandateerd is om binnen deze budgettaire ruimte naar eigen inzicht te handelen.	69.952	58.531	84%	69.952	11.421	GROEN	GROEN	GROEN	Binnen het Ontwikkelbudget is de Aanvraag Business Case (ABC) Onderhouds-Informatie gemaakt. en heeft geresulteerd in een business-case. Vooral op technisch- en omgevingsmanagement worden veel minder uren gemaakt dan begroot waren. Hierdoor wordt een onderschrijding gerealiseerd van € 11.421 euro.
O-info	De businesscase heeft tot doel continue inzicht te geven aan de waterschappen inzake de onderhoudsgegevens van de assets en het technisch functioneren van de assets van elkaar, zodat optimalisatie van het onderhoud van assets wordt bereikt. Het onderzoek wordt uitgevoerd in samenwerking met PWA en de waterschappen. Het Waterschapshuis (hWh) regisseert het opstellen van de businesscase en zal een groot deel van de to-do werkzaamheden coördineren en uitvoeren.	11.539	11.539	100%	11.539	0			GROEN	In september 2022 is gestart met het werken aan de businesscase voor O-info (onderhoudsinformatiesysteem). Er heeft een risicosessie plaatsgevonden en er wordt gewerkt om de concrete behoefte en prioritering vast te stellen door middel van "user stories".

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Z-info	Z-info is sinds 2012 met succes het landelijk systeem voor alle zuiveringsinformatie. Het ondersteunt de waterschappen bij het beheer van afvalwaterzuiveringsprocessen en zorgt voor een uniforme standaard voor meetgegevens en rapportages. Het systeem kan informatie leveren voor de bedrijfsvoering van een afzonderlijke zuiveringseenheid, maar ook voor een landelijke benchmark en voor rapportages aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Ten slotte ontsluit Z-Info data van en naar externe (keten-)partners. HWH verzorgt het centrale beheer en het contractmanagement, en regisseert de doorontwikkeling van de functionaliteit.	965.772	1.008.972	104%	965.772	-43.200	GEEL	GEEL	GEEL	In 2022 is hard gewerkt door CWD om een aantal flinke doorontwikkelingen te realiseren. Het gaat dan met name om een nieuwe trendtool en verbeterde webschermen (in een nieuw framework). De gebruikers zijn tevreden over hoe dit er uit ziet. Echter er is vertraging in de oplevering. In plaats van 1 oktober wordt het in januari 2023 opgeleverd in de Gebruikers Acceptatie Omgeving. Na een succesvolle GAT wordt release in maart/april 2023 verwacht. De grootste doorontwikkeling van Z-info zal dan een feit zijn. Door het UO is op 14 december 2022 het besluit genomen dat een post van € 95,000 voor extra kosten Zuiveringskringen ten laste komen van de deelnemers aan Z-Info. Vooral door de vertraging in de oplevering van de nieuwe ontwikkelingen is er budget (€ 165.000) in de 2e Berap teruggegeven in 2022.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Gezamelijke prognoses AWK	Rioken (Riolerings Kerngetallen) is een functionaliteit om rioleringsgegevens eenmalig en eenduidig te registreren, actueel te houden en toegankelijk te maken voor (keten-)partners. Met Rioken kunnen ook prognoses van bijvoorbeeld debieten in het rioolstelsel worden gemaakt. HWH zorgt voor het beheer van de software. Momenteel wordt een onderzoek gedaan naar een vervolg op de huidige, verouderde module. In de nieuwe module worden hogere eisen gesteld aan de (gestandaardiseerde) gegevensuitwisseling met gemeenten. Hiervoor moet het gegevensmodel verder worden uitgewerkt (zie ook DAMO Afvalwaterketen).	526.500	256.501	49%	526.500	269.999	ROOD	ROOD	GROEN	Alle sporen lopen. Er is veel discussie over op te leveren producten en IE. Het programmaplan fase 2 is opgesteld. De nieuwe DVO is als begrotingswijziging opgenomen in het budget. Daarnaast is het UO akkoord gegaan met het extra opnemen van € 95.000 voor Zuiveringskringen bekostigd vanuit Z-Info. Ondertussen zijn alle waterschappen aangehaakt en wordt de zuiveringskringen gedeeld via het GKW. Dit zuiveringskringen bestand dient dus een veel groter doel dan alleen voor prognoses (behalve corona ook ZZS, drugsafval etc.).

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Gem. P&Ids	P&ID's (Proces & Instrumentatie Diagram) spelen een belangrijke rol bij assetmanagement bij de primaire taken; Afvalwaterketen, Watersysteembeheer en bij Waterveiligheid. Het te realiseren doel is: Eind 2020 hebben alle waterschappen de middelen beschikbaar om uniform gebruik te maken van P&ID's. (opstellen, beheren, uitwisselen) In overleg met de betrokken waterschappen (projectgroepleden) is het doel breder geformuleerd dan enkel het implementeren van de huidige toolbox.	122.528	54.306	44%	122.528	68.222	GEEL	GROEN	GROEN	Het projectteam is inmiddels compleet. De project startups (PSU) zijn afgerond en het project is goed op weg. Het team is momenteel bezig met het beschrijven van het beheerplan van de toolbox. Naar verwachting worden alle projectresultaten in juli 2023 afgerond.
SE Tooling	Aanvraag business case System Engineering Tooling. Het doel is om een kwaliteitsverbetering te realiseren door actuele proces- en (standaard)objectgegevens eenduidig beschikbaar te stellen aan alle waterschappen. In de business case wordt onderzocht hoe en of dit is te realiseren door een gezamenlijke inkoop en implementatie van de te gebruiken SE-tooling.	384.480	116.670	30%	384.480	267.810	GROEN	GEEL	GEEL	De template is ontwikkeld, en wordt inmiddels ook gebruikt door een zestal waterschappen. Een centrale organisatie is op dit moment echter nog niet in te richten, omdat centrale inkoop via de broker op dit moment nog niet is in te regelen. Doordat discussie loopt rondom centrale inkoop met Relatics is het op dit moment omslachtig om de verschillende waterschappen te ondersteunen, dit bedreigt de kwaliteit. Centrale inkoop is niet mogelijk, waardoor moet worden gekeken naar andere wijze van beheer of alternatieven ten aanzien van tooling.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
BC Meetgegevens Decentrale Sanitaire Systemen	Inventarisatie behoefte aan een centrale database met gegevens over decentrale sanitaire systemen. Dit zijn lokale "zuiveringen" bij bedrijven of bijvoorbeeld campings. Deze worden niet beheerd door het waterschap maar hebben wel invloed op het eco-systeem. Waterschappen beschikken graag over de gegevens van deze systemen.	10.043	2.801	28%	10.043	7.242	GROEN	GEEL	GROEN	De DVO is ondertekend in december 2022 en in 2023 gaat het starten. Het budget is begin van het jaar opgenomen ten laste van het ontwikkelbudget. De werkzaamheden om de BuCa af te ronden hebben minder inzet van het projectteam gevraagd, dan vooraf ingeschat was.
Programma 10. Waterketen		2.090.814	1.509.320	72%	2.090.814	581.494	TOTAAL GEEL	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	- De aanbesteding voor Zuiveringen-informatie (Z-info) is voorbereid en uitgevoerd. Er is onderzocht hoe de koppeling met het Gegevensknooppunt Waterschappen gerealiseerd kan worden. - Er is een business case gestart over hoe de ontwikkelde toolbox van een aantal waterschappen voor een schematische weergave van een asset, ook Piping & Instumentation Diagram (P&ID's) genoemd als standaard kan worden gebruikt voor alle waterschappen. - Business case Decentrale Sanitaire Gegevens afgerond. Hiermee krijgt een waterschap inzicht over alle sanitaire gegevens die niet op het riool aangesloten zijn. - Programmaplan Prognoses in de afvalwaterketen afgerond waarmee inzicht kan worden gekregen in hoeveelheden binnenkomend water en de samenstelling daarvan. Hiermee kan de afwaterketen efficiënt en toekomstbestendig blijven. - Business case Onderhoud-informatie gestart: over hoe onderhoud op een zuivering plaats vindt

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Programma 12. SAW@										
B&O SAW@ personele inzet	In het samenwerkingstraject SAW@ (Samenwerking Waterbeheerders) zijn Rijkswaterstaat (RWS) en negen waterschappen een samenwerking aangegaan op ICT-gebied voor één integrale oplossing ter ondersteuning van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Hiermee is invulling gegeven aan het Bestuursakkoord Water. De personele inzet vanuit HWH aan de Gezamenlijke Beheer Organisatie (GBO van SAW@). Dit is in rekening gebracht bij RWS CIV, als beheerder van het gezamenlijke SAW@-beheerbudget.	458.311	440.049	96%	440.049	0	GROEN	GROEN	GROEN	Kassiersfunctie: Dit zijn kosten die RWS betaald (en niet de waterschappen). Op zijn beurt betaald HWH de waterschappen hiervan uit, die personeel hebben uitgeleend aan SAW@. De prognose einde jaar is dat het aantal uren dat is begroot ongeveer 10% lager zal liggen. Een twee-aantal medewerkers zijn dit jaar vertrokken en daar is niet direct vervanging voor gekomen. De kosten zijn jaarlijks gelijk aan de opbrengsten. Deze worden door RWS betaald omdat zij de penvoerder van SAW@ zijn.
B&O SAW@ bijdrage Waterschappen	Betreft de bijdrage van de waterschappen aan SAW@.	1.229.545	1.011.949	82%	1.229.545	217.596	GROEN	GROEN	GROEN	Binnen dit projectnummer wordt het reguliere Beheer en onderhoud van SAW@ bekostigd. De boekhouding van de uitgaven wordt door RWS bijgehouden. De kosten aan B&O wordt voor 56% aan de waterschappen doorbelast. De realisatiekosten zijn voor het aandeel van de waterschappen € 217.596 lager uitgekomen. Het budget voor de wenswijzigingen is niet benut en de kosten van het RODC (datacentrum van RWS) zijn lager uitgekomen dan begroot.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Project SAW@ bijdrage WS	Dit betreft een kassiersfunctie van HWH: De gezamenlijke stuurgroep SAW@ (waterschappen en RWS) heeft middels het jaarplan 2019 het jaarbudget voor de projecten van SAW@ vastgesteld. Het hier genoemde bedrag is de gezamenlijke bijdrage van de deelnemende waterschappen hieraan.	267.894	110.674	41%	267.894	157.220	GROEN	GROEN	GROEN	In 2022 zijn veel projecten op een laag pitje gezet door personele wisselingen. Daardoor is een aanzienlijk deel van het budget niet uitgegeven. **Wet Elektronisch Publiceren en Wet digitale ter inzage legging:** Een werkgroep heeft met ondersteuning van een jurist van de UvW en op basis van een data analyse overzichten gecreëerd. De verplichte digitale ter inzage legging is uitgesteld van 1 januari 2023 naar 1 juli 2023. **Optimalisatie omgevingen** Het project heeft vertraging opgelopen vanwege het niet voorradig zijn en slecht leverbaar zijn van hardware componenten vanwege COVID. Afstemming hierover heeft plaats gevonden met het PEC, ter informatie en gezien het feit dat niet alle projectactiviteiten in 2022 uitgevoerd konden worden. **Van 2 naar 4 releases** De reden om over te gaan van 2 naar 4 releases is aansluiting op het digitaal stelsel omgevingswet (DSO). Het DSO kent 4 releases per jaar. De software leverancier Genetics ondersteunt deze wijziging nog niet.
SAW@ HWH-werkzaamheden	Aanvullende project gerelateerd aan SAW@ voor de invulling van de IPM rollen.	36.467	32.953	90%	7.216	-25.737	GROEN	GROEN	ROOD	Deze post heeft betrekking op de interne uren binnen hWh voor de begeleiding van het SAW@-project. Tevens is dit de salderingsrekening met het project Personele inzet, omdat de urendoorbelasting naar RWS gebeurt o.b.v. het begrotingstarief. De doorbelastingen voor interne kosten worden niet separaat doorberekend aan RWS maar verrekend met de opbrengsten uit het begrotingstarief dat vaak iets hoger ligt dan de werkelijk uurtarieven.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Programma 12. SAW@		1.992.217	1.595.625	80%	1.944.704	349.079	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	Het programma SAW@ spendeert 80% van de tijd voor het beheer en onderhoud van het zaaksysteem. 20% van het programma beslaat de ontwikkeling. De uitdaging is om ervoor te zorgen dat het zaaksysteem omgevingswet proof is, veilig en privacy bestendig en voldoet aan de wensen en eisen van de gebruikers. In 2022 zijn de volgende projecten uitgevoerd: - Archiefwet: selectielijsten zijn gedefinieerd op basis waarvan beslist kan worden welke data uit het systeem kan worden vernietigd. Daarmee ga je voldoen aan de archiefwet. - De wet Digitale ter inzage legging, dat valt onder de Wet Elektronisch Publiceren (wet open overheid) is onder de aandacht gebracht van de deelnemers. SAW@ heeft een analyse gemaakt van de mogelijkheden van platforms. - Voldoen aan de omgevingswet: er is getest of de software van de leverancier voldoet aan de omgevingswet en wordt gezorgd dat de doorontwikkeling goed gebeurt. - De programmamanager heeft de behoefte en tevredenheid gepeild bij de deelnemers.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Programma 13. Basisdata										
AHN kaartverkoop	De overgebleven gelden van AHN kaartverkoop zijn van RWS en de waterschappen. De stuurgroep AHN gaat over de bestemming van deze gelden.	0	49.606	na	719.255	669.649	GROEN	GROEN	GROEN	Dit project omvat de opbrengsten van de kaartverkoop AHN t/m 2014 en wordt gebruikt voor de bekostiging van onderzoeksprojecten. Onder Kaartverkoop hebben in 2022 twee zaken gelopen: Het onderzoek van Darshiana waarvan ze een eindrapport heeft opgeleverd, zie 1e bijlage. De uitvoering van een Bathymetry pilot uitgevoerd door Field Group. Dit project loop nog door in 2023, maar er is een voorlopig rapport opgeleverd, zie 2e bijlage. Op 9 februari worden de resultaten gepresenteerd bij ons op kantoor in Amersfoort.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)	Rijkswaterstaat en waterschappen werken sinds 1997 samen aan een veilig watersysteem voor Nederland. Samen hebben zij vastgesteld dat actuele en betrouwbare hoogte informatie onontbeerlijk is voor een betrouwbaar beheer van het watersysteem en de waterkeringen in Nederland. In een door beide partijen ondertekend convenant is vastgelegd dat zij voor onbepaalde tijd wensen samen te werken op dit thema en zorg te dragen dat kwalitatief betrouwbare hoogte informatie beschikbaar is voor het waterbeheer in Nederland. Op dit moment wordt gewerkt met AHN4. In dit project wordt er vanuit de huidige 6-jaarlijkse actualisatie van het AHN wordt opgeschaald naar een 3-jaarlijkse actualisatie. Het Waterschapshuis verzorgt de programma- en projectsturing voor dit project en fungeert als kassier voor de waterschappen.	922.955	892.481	97%	1.144.387	251.905	GROEN	GROEN	GROEN	De inwinning in het kader van het AHN voor jaargang 2022 , perceel 2 Oost is gevlogen, geleverd, gecontroleerd en geaccepteerd. De kwaliteitscontrole gaf aanleiding om een herlevering te vragen. Dit is verder bevredigend afgewikkeld. Perceel 3, de hoogdynamische gebieden, zijn uitgevoerd. Er zijn nog twee deelgebieden in bewerking (Zandmotor en Vliestroom). Het project Grensmaas 2022 is uitgevoerd en afgerond. De vluchten voor de Rijntakken 2022 en de Waal zijn uitgevoerd, inclusief een uitbreiding voor de Rijntakken wegens extreem laag water. De leveringen hebben plaatsgevonden en de data is gecontroleerd. Het bleek dat er nog herleveringen nodig zijn, die momenteel in bewerking zijn.
AHN 5	Het project AHN 5 (laserscanning) wordt in gezamenlijkheid door Rijkswaterstaat, de Waterschappen en de Provincies gedragen en heeft betrekking op de jaren 2023, 2024 en 2025. De te	0	148.000	na	0	-148.000			ROOD	Het project is aanbesteed en onlangs in productie gegaan voor : Perceel 1 West NL Perceel 2 Noord NL Perceel 3 Hoogdynamische gebieden.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
	produceren data worden als open data beschikbaar gesteld. Deze opdracht is een vervolg op het project AHN 4, dat is uitgevoerd in de jaren 2020 tot en met 2022. De opdracht betreft de volgende percelen: - Perceel 1: Inwinning en Classificatie van ongeveer 1/6e deel van Nederland per jaar met in het eerste jaar (2023) de TMA Schiphol; - Perceel 2: Inwinning en Classificatie van ongeveer 1/6e deel van Nederland per jaar; - Perceel 3: Inwinning en Classificatie Hoogdynamische gebieden, zoals de Kust, de Waddenzee, Ooster- en Westerschelde, de Zandmotor en Roggenplaat.									

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Beeld Materiaal 5	Dit betreft de samenwerking tot de gezamenlijke inkoop van beeldmateriaal door verschillende overheidsinstellingen. Samenwerkende partners: de Rijksoverheid (i.e.: Ministerie van Infrastructuur en Milieu (incl. Kadaster, Rijkswaterstaat en Prorail), Ministerie van Economische Zaken (incl. CBS), Ministerie van Defensie, Ministerie van Veiligheid en Justitie, de Nationale Politie, de provincies, De Gasunie, Staatsbosbeheer, een aantal gemeenten en de waterschappen. HWH is verantwoordelijk voor inkoop en leveranciersmanagement.	3.666.491	3.457.616	95%	4.322.577	864.961	GROEN	GEEL	GROEN	In het kader van het BM5 project zijn in 2022 twee sets landsdekkende luchtfoto's verkregen, als volgt uitgesplitst: - Hoge resolutie luchtfoto's (resolutie van 7,5 cm.) en hiervan afgeleide producten van geheel Nederland opgenomen in het voorjaar (zonder blad aan de bomen). Uitgesplitst in 5 percelen: perceel 1 West, perceel 2 Zuidoost, perceel 3 Noord, perceel 4 Zuidwest en perceel 5 Oost. - Lage resolutie luchtfoto's (resolutie van 25 cm.) en hiervan afgeleide producten van geheel Nederland opgenomen in de zomer (met blad aan de bomen). Deze fotografie is gedistribueerd over de deelnemende partijen Rijkswaterstaat, ProRail, Diverse Ministeries (zoals EZ, Defensie en BZK), Kadaster, RVB, Nationale Politie, alle provincies, alle waterschappen, Gasunie en het Instituut voor Fysieke Veiligheid. De data is tevens aan diverse betalende afnemers geleverd en verder aan de markt ter beschikking gesteld via een Open Cloud Service.
Programma 13. Basisdata		4.589.446	4.547.707	99%	6.186.219	1.638.515	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	TOTAAL GROEN	1. AHN Kaartverkoop: Het onderzoek waarvan ze een eindrapport heeft opgeleverd, zie 1e bijlage. De uitvoering van een Bathymetry pilot uitgevoerd door Field Group. 2. AHN: Perceel 2 is gecontroleerd en geaccepteerd. Perceel 3: Hoogdynamische gebieden zijn uitgevoerd, er zijn nog 2 deelgebieden in bewerking. Vluchten voor de rijntakken en de Waal zijn uitgevoerd, er zij her leveringen nodig, die zijn momenteel in bewerking. 3. BM5: De voorbereidingen voor 2023 zijn gestart en in volle gang. 4. AHN 5: Het project is aanbesteed en onlangs in productie gegaan voor : Perceel 1 West NL Perceel 2 Noord NL Perceel 3 Hoogdynamische gebieden.

Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
							1	2	3	
Programma 14. IHW										
Basistaken IHW	Dit betreft de inzet van 7 fte ten behoeve van de basistaken IHW, welke gefinancierd wordt door de waterschappen.	809.917	1.512.671	187%	981.133	-531.538	ROOD	GEEL	ROOD	Voor het uitvoeren van de basistaken van IHW hebben de samenwerkingspartners capaciteit beschikbaar gesteld voor de standaardisatie en informatie-uitwisseling voor de Aquo-standaard en water informatie systemen. Als gevolg van de extra werkzaamheden voor de EU-rapportage KRW en de schaarse capaciteit is externe capaciteit ingezet en is een deel van het RWS budget ingezet voor inhuur. Per saldo is het begrotingstekort voor capaciteit structureel berekend op 1 FTE. Belangrijkste resultaat is de WKP-EU rapportage.
ROR-Maatregelenportaal	In opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu wordt een functioneel ontwerp voor het ROR-maatregelenportaal opgesteld. De samenwerkingspartners van het IHW zijn de belangrijkste gebruikers van het portaal.	0	0	na	11.324	11.324	GROEN	GROEN	GROEN	Project is afgerond. Geen bijzonderheden.
EF Slim Watermanagement	Rijkswaterstaat en Unie van Waterschappen hebben bestuurlijke afspraken gemaakt over de ontwikkeling van landelijke informatieschermen m.b.t. watermanagement. Het Informatiehuis zal de waterschappen ondersteunen bij de toepassing van de FAIR-principes en een bijdrage leveren vanuit de aquo-standaard.	25.000	0	0%	25.000	25.000			GROEN	Het project is gestart in 2022 om de ontsluiting van data en het implementeren van de FAIR principes te realiseren. Hiervoor zijn verkennende gesprekken gevoerd en is ter voorbereiding gekeken naar de invulling van het programma van eisen en partijselectie. In 2023 krijgt het project een vervolg, waar er meer capaciteit beschikbaar is om de plannen uit te werken.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
EF DD API	Voor IHW is het beheren van de DD API een taakuitbreiding op de huidige beheerstaken maar volledig in lijn met de Aquo-standaardisatie ontwikkeling. De basis van de Digitale Delta is de API technologie. Dit vraagt om een eenduidige definitie van de inhoud die uitwisselt wordt. Dit laatste is dus het standaardiseren van de watertaal en is grotendeels gerealiseerd in de Aquo.	64.909	16.097	25%	120.000	103.903	GROEN	GROEN	GROEN	In 2022 is er door het project DD API gewerkt aan de intentieverklaring met alle betrokken partijen en zijn bijeenkomsten gehouden met leden van de community. Ook wordt er een pilot voorbereid en is gekeken naar samenwerking met andere HWH programma's. In 2022 is er gestart met een externe partij om te werken aan de convenience-API query interface om uitwisseling van data met andere domeinen dan water te vereenvoudigen. Deze ontwikkeling van software valt onder regie van de Aquo-standaard.
Externe productkosten	Alle taken van IHW die in het jaarplan van IHW zijn opgenomen onder de noemer: basistaken en doorontwikkeling/vernieuwing IHW. Deze taken worden bekostigd uit de financiële bijdrage die de samenwerkingspartners aan IHW leveren.	338.036	232.661	69%	345.310	112.650	GROEN	GROEN	GROEN	De samenwerkingspartners van IHW dragen naast de onverschuldigde inzet van medewerkers ook financieel bij aan de kosten voor de basistaken. Met deze kosten financiert IHW de kosten van o.a. licenties, externe leveranciers en externe inhuur van capaciteit. Zoals verantwoord bij project 605 is er structureel 1 fte ondercapaciteit. Per saldo blijft IHW binnen het jaarbudget van de programmabegroting. Dit komt mede doordat vanuit het externe budget van RWS dit jaar financiering is verkregen voor de inzet van capaciteit voor de EU-rapportage KRW.
Facilitering IHW door HWH	Dit betreft de bijdrage van IHW aan de faciliteringkosten HWH. Dit wordt gefinancierd door de waterschappen.	318.300	300.976	95%	319.017	18.041	GROEN	GROEN	GROEN	IHW is binnen het beschikbare budget voor de faciliteringsbijdrage gebleven. hWh heeft conform afspraak alle diensten goed uitgevoerd en er zijn verder geen bijzonderheden.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Praktijkproef aansluiten op DSO	De verkenning is een vervolg op de Praktijkproef Peilgebieden en Streefpeilen. In de verkenning wordt onderzocht op welke wijze alle bronhouders aangesloten kunnen worden om actuele informatie over peilgebieden en streefpeilen op correcte wijze in Omgevingsloket van het DSO zichtbaar te maken. Op basis van de verkenning wordt een besluit genomen over vervolg.	0	0	na	51.068	51.068	GROEN	GROEN	GROEN	Geen bijzonderheden; project is afgerond.
FAIR	Datagebruik slimmer indelen en het delen gemakkelijker organiseren.	0	44.558	na	30.000	-14.558	GROEN	GROEN	ROOD	Voor het project FAIR lopen er in 2022 een aantal participatie Pilots voor de onderwerpen Droogte en Wateroverlast. Input uit Lessons learned Landelijke voorziening Droogte en Wateroverlast Deltaprogramma worden hier in verwerkt.
B&O Waterveiligheids portaal	Beheer en onderhoud van het Waterveiligheidsportaal.	413.222	165.445	40%	421.419	255.974	GROEN	GROEN	GROEN	Voor het project Water Veiligheids Portaal (WVP) is in 2022 een nieuwe projectleider gestart, die samen met de informatiemanager van het HWBP heeft gewerkt aan een projectplan 2023e.v. Daarnaast is er met behulp van de inzet van een externe partij gewerkt aan het beheer en onderhoud van het portaal en is gekeken naar noodzakelijke verbetering, die in 2023 doorgevoerd moeten worden. Het project is financieel conform begroting uitgevoerd en er zijn verder geen bijzonderheden.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Programma 14. IHW		1.969.384	2.284.508	116%	2.304.272	19.764	TOTAAL ROOD	TOTAAL GEEL	TOTAAL GEEL	Begin 2022 is de EU-rapportage KRW opgeleverd samen met een plan voor het WKP. Belangrijk is de uitval van het WKP te voorkomen en de nieuwe functionaliteit te ontwikkelen voor toekomstige rapportages. Aandachtspunt is de ontwikkelsnelheid van bepaalde functionaliteiten (o.a. fact sheets KRW). De Aquo-standaard (in 2022 121 wijzigingen) is arbeids- en kennisintensief. De bezetting is te laag en dit wordt in 2023 inzichtelijk gemaakt met een plan van aanpak. In 2022 is gestart met het beheer van de digitale delta API's om gegevensuitwisseling te vereenvoudigen. In 2022 is het Droogteportaal in beheer genomen en wordt het beheer gecombineerd met de andere water info portalen. Voor de uitwerking van een plan van aanpak van het WVP wordt samengewerkt met RWS en het HWBP als opdrachtgever.

Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
							1	2	3	
Programma 15. Kassiersfunctie										
DROP	De Gemeenschappelijke Voorziening Officiële Publicaties (GVOP) bepaalt dat de waterschappen alle officiële publicaties, inclusief versiebeheer, digitaal moeten publiceren. Het Kennis- en exploitatiecentrum Officiële Overheids Publicaties (KOOP) levert daarvoor de voorziening. HWH verzorgt voor deze voorziening het functionele beheer en het contractmanagement. Samen met de Unie van Waterschappen neemt HWH deel aan het gebruikersoverleg.	316.390	306.412	97%	316.390	9.978	GROEN	ROOD	GROEN	DROP is een van de wettelijke verplichte voorzieningen t.b.v. de wettelijke publicatie van ? hWh verzorgt het contractbeheer van de voorziening DROP t.b.v. alle waterschappen en neemt samen met de Unie tweemaal per jaar deel aan het gebruikersoverleg en de licentieraad t.b.v. de voorziening. Vanaf 2021 wordt het verschuldigde licentiebedrag jaarlijks geïndexeerd met 3-4 procent.
NDFF	De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) bevat gegevens over de verspreiding van planten- en diersoorten in Nederland. De database wordt beheerd door de provincies, maar ook andere organisaties, zoals de waterschappen, kunnen erover beschikken en eigen waarnemingen uploaden. Dankzij die informatie van verschillende partijen is het mogelijk de ecologische doelstellingen in het kader van de Kaderrichtlijn Water te halen. HWH beheert namens de waterschappen het contract dat toegang geeft tot de NDFF.	309.497	306.871	99%	309.497	2.626	GROEN	GROEN	GROEN	Bij12 gaat de governance structuur wijzigen en heeft gevraagd of de waterschappen alsnog toe willen treden tot het bestuur. Gesprekken hierover zijn gezamenlijk met de Unie van Waterschappen opgestart. Over 1,5 tot 2 jaar moet er een nieuwe overeenkomst komen onder de nieuwe governance en aangesloten op DSO. Wat een hele mooie landing zou zijn is via het UO watersysteem, zodat daar ook meer ecologen aan boord komen.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
TMX Crisis - fase 1	Team TMX onderhoudt modulaire hard en software oplossingen voor beheer en monitoring op afstand van onder anderen gemalen. Het product TMX wordt gebruikt door 9 waterschappen. Door de software en telemetrische oplossingen van TMX wordt (lokale) meetdata verzameld, getransporteerd, verwerkt en leesbaar aangeleverd.	600.000	656.092	109%	600.000	-56.092			ROOD	Op 19 oktober 2022 is het team TMX officieel in dienst getreden bij het Waterschapshuis. De overgang van de curator naar hWh is soepel verlopen. De afgelopen periode is gewerkt aan een soepele overgang en voorbereiding van de migratie van de huidige fysieke ICT omgeving naar de cloud. Als deze is afgerond wordt het mogelijk het pand in Zwijndrecht te verlaten. In de planning wordt ervan uitgegaan dat de migratie in de maand januari wordt afgerond en de verhuizing dan ook meteen kan volgen. Vanuit de helpdesk is ondersteuning geleverd aan de waterschappen en er is doorgewerkt aan de security key, licentiesleutels en het verhelpen van bugs. Er heeft een tweetal workshops plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de waterschappen. Ook is door een aantal waterschappen de wens uitgesproken voor levering van hardware. De inventarisatie heeft plaatsgevonden. Er wordt momenteel gewerkt aan een voorstel welke z.s.m. wordt voorgelegd aan de waterschappen.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Programma 15. Kassiersfunctie		1.225.887	1.269.375	104%	1.225.887	-43.488	TOTAAL GROEN	TOTAAL ROOD	TOTAAL ROOD	DROP: hWh verzorgt het contractbeheer van de voorziening DROP. NDFF: Bij NDFF is er het volgende gebeurd: Bij12 gaat de governance structuur wijzigen en heeft gevraagd of de waterschappen alsnog toe willen treden tot het bestuur. Gesprekken hierover zijn gezamenlijk met de Unie van Waterschappen opgestart. TMX: Op 19 oktober 2022 is het team TMX officieel in dienst getreden bij het Waterschapshuis. De overgang van de curator naar hWh is soepel verlopen. De afgelopen periode is gewerkt aan een soepele overgang en voorbereiding van de migratie van de huidige fysieke ICT-omgeving naar de cloud. Als deze is afgerond wordt het mogelijk het pand in Zwijndrecht te verlaten. In de planning wordt ervan uitgegaan dat de migratie in de maand januari wordt afgerond en de verhuizing dan ook meteen kan volgen. Vanuit de helpdesk is ondersteuning geleverd aan de waterschappen en er is doorgewerkt aan de security key, licentiesleutels en het verhelpen van bugs.

1.2 Bijlage 2: Detailrapportage kostenplaatsen

De begroting van Het Waterschaphuis kent 1 hoofdkostenplaats. Het resultaat van deze kostenplaats behoort tot het exploitatieresultaat van HWH. Op de kostenplaats worden onder andere (salaris)kosten van medewerkers verantwoord. Deze worden via uren maal tarief doorbelast aan de producten. Vanuit het management wordt erop gestuurd dat kostenplaatsen financieel in evenwicht blijven. Indien productieve uren afwijken ten opzichte van de begroting, leidt dat tot een saldo op de kostenplaatsen. Er wordt gerapporteerd per kostenplaats met een stoplicht rapportage. Voor de betekenis van de kleuren wordt verwezen naar bijlage 1 van de bestuursrapportage.

							Statuskleur 1= 30 april, 2 = 31 augustus, 3 = 31 december			Toelichting status
Naam	Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022-12 werkelijk	%	Baten 2022-12 werkelijk	Saldo 2022-12	1	2	3	
Personele kosten	Dit betreft salariskosten, inleen en inhuur. De uren van de medewerkers worden doorbelast naar de producten waaraan ze werken, tegen werkelijk tarief.	0	-138.606	na	0	138.606	GROEN	GROEN	GROEN	In de bestuursrapportage wordt deze kostenplaats samen met de mutaties die niet op projecten landen (#420900 Prijs en efficiencyverschillen, #420950 Boekingsverschillen, #420800 personeel detachering, #611990 dekking uren) gepresenteerd (extracomptabel, niet zichtbaar op project 090). Per saldo worden de kosten van ziekteverzuim (niet gedekt door productieve uren) en indirecte uren ten opzichte van de begroting hier zichtbaar. Tot en met 31 december is het samengevoegde saldo van deze kostenplaats positief.

1.3 Bijlage 3: Begrotingswijziging per deelnemer

BERAP 3 2022	03.0000/213	03.0000/214	03.0000/215	04.0000/163	04.0000/170	04.0000/175	10.0000/001	10.0000/500
	Programma budget algemeen	Verbinden	Innoveren	eHRM 2.0	Wet Open Overheid	Single Digital Gateway	Ontwikkel budget waterketen	O-info
Kostenverdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	VERLOON	45/55	45/55	45/55	45/55
Aa en Maas	6.667	7.514	-6.578	2.409	-3.323	-16.210	-511	-
AGV/Waternet	8.954	10.093	-8.835	-	-4.463	-21.772	-687	-
Brabantse Delta	7.013	7.905	-6.919	2.627	-3.495	-17.040	-538	-
De Dommel	6.290	7.090	-6.207	2.279	-3.135	-15.293	-482	1.415
De Stichtse Rijnlanden	6.877	7.752	-6.786	-	-3.428	-16.728	-527	-
Delfland	9.872	11.127	-9.741	2.417	-4.920	-24.034	-757	-
Drents Overijsselse Delta	6.516	7.345	-6.429	2.778	-3.248	-15.840	-500	-
Fryslân	7.449	8.396	-7.350	-	-3.713	-18.121	-571	-
Hollands Noorderkwartier	9.676	10.907	-9.548	-	-4.823	-23.557	-742	-
Hollandse Delta	8.066	9.092	-7.959	2.916	-4.020	-19.580	-618	-
Hunze en Aa's	5.568	6.276	-5.494	-	-2.775	-13.544	-427	-
Limburg	7.615	8.583	-7.513	-8.104	-3.795	-18.515	-584	1.703
Noorderzijlvest	5.192	5.852	-5.123	1.542	-2.588	-12.625	-398	-
Rijn en IJssel	6.034	6.802	-5.954	2.024	-3.008	-14.672	-463	1.358
Rijnland	9.044	10.195	-8.924	3.674	-4.508	-21.972	-693	2.015
Rivierenland	8.487	9.567	-8.374	-17.809	-4.230	-20.628	-651	1.892
Scheldestromen	5.839	6.581	-5.761	2.388	-2.910	-14.196	-448	-
Schieland en de Krimpenerwaard	5.839	6.581	-5.761	1.898	-2.910	-14.202	-448	-
Vallei en Veluwe	7.299	8.227	-7.201	2.786	-3.638	-17.759	-560	1.633
Vechtstromen	6.802	7.667	-6.711	2.288	-3.390	-16.554	-522	1.523
Zuiderzeeland	5.387	6.073	-5.316	-6.520	-2.685	-13.092	-413	-
RWS CIV	-	-	-	-		-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	-	406		193.109	-	-
Derden inzake HWH	-	-	-	-	75.000	-	-	-
Derden inzake IHW	-	-	-	-		-	-	-
IPO	-	-	-	-		-	-	-
Totaal	**150.486**	**169.626**	**-148.484**	**-**	**-**	**-172.826**	**-11.539**	**11.539**

BERAP 3 2022	10.0000/820	10.0000/865	14.0000/638	14.0000/640	14.0000/687	14.0000/689	15.0000/600	
	Z-info	Gezamelijke prognoses AWK	EF Slim Water management	EF DD API	Droogte portaal	Externe productkosten	TMC Crisis - fase 1	Totaal per deelnemer
Kostenverdeelsleutel	ONTWERP	45/55	VAST	VAST	VAST	VAST	VAST	
Aa en Maas	-5.047	4.209	1.190	-109	1.381	-3.782	66.667	54.478
AGV/Waternet	-6.957	5.653	1.190	-109	1.381	-3.782	-	-19.333
Brabantse Delta	-4.423	4.427	1.190	-109	1.381	-3.782	66.667	54.904
De Dommel	-4.949	3.971	1.190	-109	1.381	-3.782	66.667	56.326
De Stichtse Rijnlanden	-4.706	4.342	1.190	-109	1.381	-3.782	-	-14.523
Delfland	-6.500	6.232	1.190	-109	1.381	-3.782	-	-17.622
Drents Overijsselse Delta	-3.882	4.114	1.190	-109	1.381	-3.782	-	-10.467
Fryslân	-	4.703	1.190	-109	1.381	-3.782	66.667	56.140
Hollands Noorderkwartier	-5.892	6.109	1.190	-109	1.381	-3.782	66.667	47.478
Hollandse Delta	-6.115	5.092	1.190	-109	1.381	-3.782	66.667	52.222
Hunze en Aa's	-	3.515	1.190	-109	1.381	-3.782	-	-8.200
Limburg	-7.130	4.807	1.190	-109	1.381	-3.782	66.667	42.415
Noorderzijlvest	-2.379	3.278	1.190	-109	1.381	-3.782	-	-8.569
Rijn en IJssel	-4.252	3.810	1.190	-109	1.381	-3.782	-	-9.640
Rijnland	-7.107	5.710	1.190	-109	1.381	-3.782	-	-13.886
Rivierenland	-5.543	5.358	1.190	-109	1.381	-3.782	-	-33.251
Scheldestromen	-2.680	3.686	1.190	-109	1.381	-3.782	-	-8.819
Schieland en de Krimpenerwaard	-2.384	3.686	1.190	-109	1.381	-3.782	-	-9.020
Vallei en Veluwe	-6.815	4.608	1.190	-109	1.381	-3.782	66.667	53.926
Vechtstromen	-5.949	4.294	1.190	-109	1.381	-3.782	-	-11.871
Zuiderzeeland	-2.289	3.401	1.190	-109	1.381	-3.782	66.667	49.894
RWS CIV	-	-	-	-	-	-	-	-
Unie van Waterschappen	-	-	-	-	-	-	-	193.515
Derden inzake HWH	-	-	-	-	-	-	-	75.000
Derden inzake IHW	-	-	-	-	-	-	-	-
IPO	-	-	-	-	29.000	-	-	29.000
Totaal	**-95.000**	**95.000**	**25.000**	**-2.291**	**58.000**	**-79.416**	**600.000**	**600.095**

1.4 Bijlage 4: Saldoafwikkeling 2022 en 4e gewijzigde begroting per deelnemer

Saldo 2022 per deelnemer BERAP3	Programma 1. Bestuur en organisatie								
	01.0000/015	01.0000/020	01.0000/030	01.0000/040	01.0000/052	01.0000/054	01.0000/056	01.0000/058	01.0000/055
	Werkplek	Kantoorautomatisering	Facilitair	P&O	Organisatie directie	Organisatie ondersteuning	Organisatie capaciteitsmanagement	Organisatie financiën	Organisatie inkoop
	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55
Aa en Maas	558	-5.072	2.089	-392	4.908	-998	8.148	2.626	210
AGV/Waternet	749	-6.813	2.806	-526	6.592	-1.341	10.943	3.527	282
Brabantse Delta	586	-5.336	2.198	-412	5.163	-1.050	8.571	2.762	221
De Dommel	526	-4.786	1.972	-370	4.631	-942	7.688	2.478	198
De Stichtse Rijnlanden	575	-5.233	2.156	-404	5.063	-1.030	8.405	2.709	217
Delfland	826	-7.511	3.094	-580	7.268	-1.478	12.065	3.889	311
Drents Overijsselse Delta	545	-4.958	2.042	-383	4.798	-976	7.964	2.567	205
Fryslân	623	-5.668	2.335	-438	5.484	-1.115	9.104	2.934	235
Hollands Noorderkwartier	809	-7.362	3.033	-569	7.124	-1.449	11.826	3.812	305
Hollandse Delta	675	-6.137	2.528	-474	5.939	-1.208	9.858	3.177	254
Hunze en Aa's	466	-4.236	1.745	-327	4.099	-834	6.805	2.193	175
Limburg	637	-5.794	2.387	-448	5.606	-1.140	9.306	2.999	240
Noorderzijlvest	434	-3.950	1.627	-305	3.822	-777	6.345	2.045	164
Rijn en IJssel	505	-4.591	1.891	-355	4.443	-904	7.375	2.377	190
Rijnland	756	-6.881	2.835	-532	6.659	-1.354	11.054	3.563	285
Rivierenland	710	-6.458	2.660	-499	6.249	-1.271	10.373	3.343	267
Scheldestromen	488	-4.443	1.830	-343	4.299	-874	7.136	2.300	184
Schieland en de Krimpenerwaard	488	-4.443	1.830	-343	4.299	-874	7.136	2.300	184
Vallei en Veluwe	610	-5.553	2.288	-429	5.374	-1.093	8.920	2.875	230
Vechtstromen	569	-5.175	2.132	-400	5.008	-1.018	8.313	2.679	214
Zuiderzeeland	451	-4.099	1.689	-317	3.967	-807	6.584	2.122	170
RWS CIV									
Unie van Waterschappen									
Derden inzake HWH									
Derden inzake IHW									
IPO									
Totaal	**12.585**	**-114.499**	**47.167**	**-8.844**	**110.797**	**-22.532**	**183.920**	**59.277**	**4.742**

Saldo 2022 per deelnemer BERAP3	Programma 1. Bestuur en organisatie							
	01.0000/062	01.0000/064	01.0000/066	01.0000/205	01.0000/206	01.0000/202	01.0000/203	01.0000/204
	BIO	Privacy	Communicatie	Bestuur	Bestuurs ondersteuning	Veilige werkomgeving	Professionele organisatie	Zichtbaarheid
	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55
Aa en Maas	-3.293	-635	-4.055	496	299	-2.677	-	2.009
AGV/Waternet	-4.423	-853	-5.446	666	401	-3.596	-	2.698
Brabantse Delta	-3.464	-668	-4.265	522	314	-2.816	-	2.113
De Dommel	-3.107	-599	-3.826	468	282	-2.526	-	1.896
De Stichtse Rijnlanden	-3.397	-655	-4.183	512	308	-2.762	-	2.072
Delfland	-4.876	-941	-6.004	734	442	-3.964	-	2.975
Drents Overijsselse Delta	-3.219	-621	-3.963	485	292	-2.617	-	1.964
Fryslân	-3.680	-710	-4.531	554	334	-2.991	-	2.245
Hollands Noorderkwartier	-4.780	-922	-5.885	720	434	-3.886	-	2.916
Hollandse Delta	-3.984	-769	-4.906	600	361	-3.239	-	2.431
Hunze en Aa's	-2.750	-531	-3.387	414	249	-2.236	-	1.678
Limburg	-3.761	-726	-4.631	566	341	-3.058	-	2.295
Noorderzijlvest	-2.565	-495	-3.158	386	233	-2.085	-	1.565
Rijn en IJssel	-2.981	-575	-3.670	449	270	-2.423	-	1.818
Rijnland	-4.468	-862	-5.501	673	405	-3.632	-	2.725
Rivierenland	-4.193	-809	-5.162	631	380	-3.408	-	2.558
Scheldestromen	-2.884	-556	-3.551	434	262	-2.345	-	1.760
Schieland en de Krimpenerwaard	-2.884	-556	-3.551	434	262	-2.345	-	1.760
Vallei en Veluwe	-3.605	-696	-4.439	543	327	-2.931	-	2.199
Vechtstromen	-3.360	-648	-4.137	506	305	-2.732	-	2.050
Zuiderzeeland	-2.661	-513	-3.277	401	241	-2.163	-	1.623
RWS CIV								
Unie van Waterschappen								
Derden inzake HWH								
Derden inzake IHW								
IPO								
Totaal	**-74.336**	**-14.342**	**-91.531**	**11.196**	**6.742**	**-60.433**	**-**	**45.349**

Saldo 2022 per deelnemer BERAP3	Programma 2. Kennis en verbinden				
	02.0000/212	02.0000/235	02.0000/017	02.0000/018	02.0000/610
	Kennis delen & Verbinden	Onder steuning OGT / I-platform	Strategienota OGT	Kwaliteitsborging	Vergader centrum
	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55
Aa en Maas	2.314	1.521	-1.202	1.248	3.860
AGV/Waternet	3.108	2.043	-1.615	1.676	5.185
Brabantse Delta	2.434	1.600	-1.265	1.313	4.061
De Dommel	2.183	1.435	-1.134	1.178	3.643
De Stichtse Rijnlanden	2.387	1.569	-1.240	1.287	3.982
Delfland	3.426	2.252	-1.780	1.848	5.717
Drents Overijsselse Delta	2.261	1.487	-1.175	1.220	3.773
Fryslân	2.585	1.699	-1.343	1.394	4.314
Hollands Noorderkwartier	3.358	2.207	-1.745	1.811	5.603
Hollandse Delta	2.799	1.840	-1.455	1.510	4.671
Hunze en Aa's	1.932	1.270	-1.004	1.042	3.224
Limburg	2.643	1.737	-1.373	1.425	4.409
Noorderzijlvest	1.802	1.184	-936	972	3.006
Rijn en IJssel	2.094	1.377	-1.088	1.130	3.494
Rijnland	3.139	2.063	-1.631	1.693	5.237
Rivierenland	2.946	1.936	-1.531	1.589	4.915
Scheldestromen	2.026	1.332	-1.053	1.093	3.381
Schieland en de Krimpenerwaard	2.026	1.332	-1.053	1.093	3.381
Vallei en Veluwe	2.533	1.665	-1.316	1.366	4.226
Vechtstromen	2.361	1.552	-1.227	1.273	3.939
Zuiderzeeland	1.870	1.229	-972	1.009	3.120
RWS CIV					
Unie van Waterschappen					
Derden inzake HWH					
Derden inzake IHW					
IPO					
Totaal	**52.227**	**34.330**	**-27.138**	**28.171**	**87.142**

Saldo 2022 per deelnemer BERAP3	Programma 3. Innovatie en transformatie				
	03.0000/213	03.0000/214	03.0000/215	03.0000/216	03.0000/219
	Programma-budget algemeen	Verbinden	Innoveren	Leren	DEEP 07-21
	45/55	45/55	45/55	45/55	Deelname
Aa en Maas	3	-1.511	61	2.639	-123
AGV/Waternet	4	-2.030	82	3.544	-
Brabantse Delta	3	-1.590	65	2.776	-123
De Dommel	3	-1.426	58	2.490	-247
De Stichtse Rijnlanden	3	-1.559	63	2.722	-123
Delfland	4	-2.238	91	3.908	-123
Drents Overijsselse Delta	3	-1.477	60	2.579	-123
Fryslân	3	-1.689	69	2.949	-123
Hollands Noorderkwartier	4	-2.194	89	3.830	-
Hollandse Delta	3	-1.829	74	3.193	-
Hunze en Aa's	2	-1.262	51	2.204	-123
Limburg	3	-1.726	70	3.014	-123
Noorderzijlvest	2	-1.177	48	2.055	-123
Rijn en IJssel	2	-1.368	56	2.389	-123
Rijnland	4	-2.050	83	3.580	-
Rivierenland	4	-1.924	78	3.360	-
Scheldestromen	2	-1.324	54	2.311	-
Schieland en de Krimpenerwaard	2	-1.324	54	2.311	-123
Vallei en Veluwe	3	-1.655	67	2.889	-
Vechtstromen	3	-1.542	63	2.693	-
Zuiderzeeland	2	-1.221	50	2.133	-123
RWS CIV					
Unie van Waterschappen					
Derden inzake HWH					-123
Derden inzake IHW					
IPO					
Totaal	**62**	**-34.115**	**1.385**	**59.569**	**-1.849**

Saldo 2022 per deelnemer BERAP3	Programma 4. Digitale dienstverlening								
	04.0000/001	04.0000/002	04.0000/003	04.0000/162	04.0000/163	04.0000/170	04.0000/175	04.0000/580	04.0000/260
	Ontwikkel-budget digitale dienstverlening	Programmaplan WOO	BC Onderzoek draagvlak voortzetting e-HRM services	eHRM	eHRM 2.0	WOO	Single Digitale Gateway	Omgevingswet WS	CMS
	VAST	45/55	VAST	VERLOON	VERLOON	45/55	VERLOON	45/55	VAST
Aa en Maas	31	872	-559	5.858	3.989	-	-	5.878	-
AGV/Waternet	31	1.171	-	-	-	-	-	7.894	-
Brabantse Delta	31	917	-559	6.387	4.349	-	-	6.183	1.114
De Dommel	31	822	-559	5.542	3.773	-	-	5.546	1.114
De Stichtse Rijnlanden	31	899	-	-	-	-	-	6.063	-
Delfland	31	1.291	-559	5.878	4.002	-	-	8.704	-
Drents Overijsselse Delta	31	852	-559	6.754	4.599	-	-	5.745	1.114
Fryslân	31	974	-	-	-	-	-	6.567	-
Hollands Noorderkwartier	31	1.265	-	-	-	-	-	8.531	-
Hollandse Delta	31	1.055	-559	7.090	4.828	-	-	7.111	1.114
Hunze en Aa's	31	728	-	-	-	-	-	4.909	-
Limburg	31	996	-559	4.482	3.052	-	-	6.713	-
Noorderzijlvest	31	679	-559	3.749	2.553	-	-	4.577	-
Rijn en IJssel	31	789	-559	4.920	3.350	-	-	5.320	-
Rijnland	31	1.182	-559	8.934	6.083	-	-	7.974	-
Rivierenland	31	1.110	-559	9.851	6.708	-	-	7.483	1.114
Scheldestromen	31	763	-559	-	-	-	-	5.148	-
Schieland en de Krimpenerwaard	31	763	-559	4.615	3.142	-	-	5.148	-
Vallei en Veluwe	31	954	-559	6.774	4.613	-	-	6.435	-
Vechtstromen	31	889	-559	5.562	3.787	-	-	5.997	-
Zuiderzeeland	31	704	-559	3.606	2.456	-	-	4.750	1.114
RWS CIV									
Unie van Waterschappen				988	673				
Derden inzake HWH									
Derden inzake IHW									
IPO									
Totaal	**644**	**19.675**	**-8.945**	**90.992**	**61.958**	**-**	**-**	**132.677**	**6.685**

Saldo 2022 per deelnemer BERAP3	Programma 5. Organisatie en samenwerking						
	05.0000/001	05.0000/002	05.0000/561	05.0000/562	05.0000/563	05.0000/564	05.0000/576
	Ontwikkel-budget	BC ZTC	Kennis-centrum	Framework Microsoft	Aanbesteding standaard software	Software Reseller Onboarding & Beheer	Doorontwikkeling en gebruik WILMA
	45/55	VAST	45/55	VAST	45/55	VAST	45/55
Aa en Maas	3.494	1	-6.556	367	-8.331	-24	7.634
AGV/Waternet	4.692	1	-8.806	367	-11.189	-	10.253
Brabantse Delta	3.675	1	-6.897	367	-8.763	-63	8.030
De Dommel	3.296	1	-6.186	367	-7.861	-24	7.203
De Stichtse Rijnlanden	3.604	1	-6.764	367	-8.594	-24	7.875
Delfland	5.173	1	-9.709	367	-12.336	-63	11.304
Drents Overijsselse Delta	3.415	1	-6.408	367	-8.143	-63	7.462
Fryslân	3.904	1	-7.326	367	-9.309	-63	8.530
Hollands Noorderkwartier	5.071	1	-9.516	367	-12.092	-24	11.080
Hollandse Delta	4.227	1	-7.933	367	-10.080	-63	9.236
Hunze en Aa's	2.918	1	-5.476	367	-6.958	-24	6.376
Limburg	3.990	1	-7.489	367	-9.516	-63	8.719
Noorderzijlvest	2.721	1	-5.106	367	-6.488	-63	5.945
Rijn en IJssel	3.162	1	-5.935	367	-7.541	-63	6.910
Rijnland	4.740	1	-8.895	367	-11.302	-63	10.357
Rivierenland	4.448	1	-8.347	367	-10.606	-24	9.719
Scheldestromen	3.060	1	-5.742	367	-7.297	-63	6.686
Schieland en de Krimpenerwaard	3.060	1	-5.742	367	-7.297	-63	6.686
Vallei en Veluwe	3.825	1	-7.178	367	-9.121	-24	8.358
Vechtstromen	3.565	1	-6.690	367	-8.500	-63	7.789
Zuiderzeeland	2.823	1	-5.298	367	-6.732	-63	6.169
RWS CIV							
Unie van Waterschappen							
Derden inzake HWH						-125	
Derden inzake IHW							
IPO							
Totaal	**78.861**	**26**	**-148.000**	**7.705**	**-188.056**	**-1.112**	**172.321**

Saldo 2022 per deelnemer BERAP3	Programma 5. Organisatie en samenwerking					
	05.0000/577	05.0000/825	05.0000/830	05.0000/905	05.0000/906	05.0000/907
	Software catalogus	Oracle TECH	Oracle Contract mgnt	Govroam	Govroam contractmanagement	Aanbesteding Strategisch cloudpartner
	45/55	LICENTIE	45/55	45/55	45/55	45/55
Aa en Maas	9.108	12.034	5.056	94	-21	3.459
AGV/Waternet	12.233	-	-	-	-	4.645
Brabantse Delta	9.581	8.135	5.319	99	-22	3.638
De Dommel	8.594	8.355	4.771	89	-20	3.263
De Stichtse Rijnlanden	9.396	9.014	5.216	97	-22	3.568
Delfland	13.487	11.866	7.487	140	-32	5.122
Drents Overijsselse Delta	8.902	15.829	4.942	92	-21	3.381
Fryslân	10.177	9.053	5.650	105	-24	3.865
Hollands Noorderkwartier	13.220	10.630	7.339	137	-31	5.020
Hollandse Delta	11.020	10.099	6.118	114	-26	4.185
Hunze en Aa's	7.607	9.062	4.223	79	-18	2.889
Limburg	10.403	8.805	5.775	108	-24	3.951
Noorderzijlvest	7.093	9.527	3.938	73	-17	2.694
Rijn en IJssel	8.244	11.587	4.577	85	-19	3.131
Rijnland	12.356	7.866	6.859	128	-29	4.692
Rivierenland	11.595	27.099	6.437	120	-27	4.403
Scheldestromen	7.977	6.328	4.428	83	-19	3.029
Schieland en de Krimpenerwaard	7.977	4.134	4.428	83	-19	3.029
Vallei en Veluwe	9.971	7.971	5.535	103	-23	3.787
Vechtstromen	9.293	5.791	5.159	96	-22	3.529
Zuiderzeeland	7.360	7.228	4.086	76	-17	2.795
RWS CIV						
Unie van Waterschappen						
Derden inzake HWH						
Derden inzake IHW						
IPO						
Totaal	**205.591**	**200.411**	**107.342**	**2.000**	**-454**	**78.074**

Saldo 2022 per deelnemer BERAP3	Programma 6. Informatie - datastromen			
	06.0000/401	06.0000/402	06.0000/403	06.0000/404
	Datastromen Pijler 1	Datastromen Pijler 2	Datastromen Pijler 3	Datastromen Pijler 4
	45/55	45/55	45/55	45/55
Aa en Maas	4.023	7.471	-65	-2.959
AGV/Waternet	5.404	10.034	-	-3.975
Brabantse Delta	4.232	7.858	-68	-3.113
De Dommel	3.796	7.049	-61	-2.792
De Stichtse Rijnlanden	4.150	7.707	-67	-3.053
Delfland	5.958	11.063	-96	-4.382
Drents Overijsselse Delta	3.932	7.302	-	-2.893
Fryslân	4.495	8.348	-	-3.307
Hollands Noorderkwartier	5.839	10.843	-94	-4.295
Hollandse Delta	4.868	9.039	-79	-3.581
Hunze en Aa's	3.360	6.240	-54	-2.472
Limburg	4.595	8.533	-74	-3.380
Noorderzijlvest	3.133	5.818	-51	-2.305
Rijn en IJssel	3.642	6.762	-	-2.679
Rijnland	5.458	10.135	-88	-4.015
Rivierenland	5.122	9.511	-83	-3.768
Scheldestromen	3.524	6.543	-	-2.592
Schieland en de Krimpenerwaard	3.524	6.543	-57	-2.592
Vallei en Veluwe	4.405	8.179	-71	-3.240
Vechtstromen	4.105	7.622	-	-3.020
Zuiderzeeland	3.251	6.037	-	-2.392
RWS CIV				
Unie van Waterschappen				
Derden inzake HWH				
Derden inzake IHW				
IPO				
Totaal	**90.816**	**168.637**	**-1.008**	**-66.804**

Saldo 2022 per deelnemer BERAP3	Programma 7. Informatieveiligheid en privacy							
	07.0000/010	07.0000/011	07.0000/012	07.0000/013	07.0000/014	07.0000/015	07.0000/016	07.0000/017
	Programmastur ing en interne HWH kosten	Advies en kennis I-veiligheid	Advies en kennis Privacy	CERT-WM	Ontwikkeling kaders	Vooronderzoek	Project verhogen weerbaarheid PA	Project Audits
	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55
Aa en Maas	-460	-1.719	-472	454	578	-2.378	305	556
AGV/Waternet	-618	-2.309	-634	609	776	-3.194	410	747
Brabantse Delta	-484	-1.809	-496	477	608	-2.502	321	585
De Dommel	-434	-1.622	-445	428	545	-2.244	288	525
De Stichtse Rijnlanden	-474	-1.774	-487	468	596	-2.453	315	574
Delfland	-681	-2.546	-699	672	856	-3.522	452	823
Drents Overijsselse Delta	-449	-1.681	-461	443	565	-2.324	298	544
Fryslân	-514	-1.921	-527	507	646	-2.657	341	621
Hollands Noorderkwartier	-668	-2.496	-685	658	839	-3.452	443	807
Hollandse Delta	-556	-2.080	-571	549	699	-2.877	369	673
Hunze en Aa's	-384	-1.436	-394	379	483	-1.986	255	464
Limburg	-525	-1.964	-539	518	660	-2.716	349	635
Noorderzijlvest	-358	-1.339	-367	353	450	-1.852	238	433
Rijn en IJssel	-416	-1.556	-427	411	523	-2.153	276	503
Rijnland	-624	-2.333	-640	615	784	-3.226	414	754
Rivierenland	-585	-2.189	-601	577	736	-3.028	389	708
Scheldestromen	-403	-1.506	-413	397	506	-2.083	267	487
Schieland en de Krimpenerwaard	-403	-1.506	-413	397	506	-2.083	267	487
Vallei en Veluwe	-503	-1.882	-517	497	633	-2.604	334	609
Vechtstromen	-469	-1.754	-481	463	590	-2.426	312	567
Zuiderzeeland	-372	-1.389	-381	367	467	-1.922	247	449
RWS CIV								
Unie van Waterschappen								
Derden inzake HWH								
Derden inzake IHW								
IPO								
Totaal	**-10.381**	**-38.812**	**-10.651**	**10.238**	**13.046**	**-53.683**	**6.893**	**12.553**

Saldo 2022 per deelnemer BERAP3	Programma 7. Informatieveiligheid en privacy						
	07.0000/018	07.0000/019	07.0000/020	07.0000/021	07.0000/022	07.0000/200	07.0000/220
	Project Keten	Project Risicomanagement	Project SOC	Oefenen IV&P	Managed Services	Opvang cyberincidenten IV collectief	Audit WPG
	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55
Aa en Maas	1.106	2.628	1.505	103	349	2.066	194
AGV/Waternet	1.486	3.530	2.022	138	469	2.775	261
Brabantse Delta	1.164	2.765	1.583	108	368	2.173	204
De Dommel	1.044	2.480	1.420	97	330	1.949	183
De Stichtse Rijnlanden	1.141	2.711	1.553	106	361	2.131	200
Delfland	1.638	3.892	2.229	153	518	3.059	287
Drents Overijsselse Delta	1.081	2.569	1.471	101	342	2.019	190
Fryslân	1.236	2.937	1.682	115	391	2.309	217
Hollands Noorderkwartier	1.606	3.815	2.185	150	507	2.999	282
Hollandse Delta	1.339	3.180	1.821	125	423	2.500	235
Hunze en Aa's	924	2.195	1.257	86	292	1.726	162
Limburg	1.264	3.002	1.719	118	399	2.360	222
Noorderzijlvest	862	2.047	1.172	80	272	1.609	151
Rijn en IJssel	1.001	2.379	1.362	93	316	1.870	176
Rijnland	1.501	3.566	2.042	140	474	2.803	263
Rivierenland	1.408	3.346	1.916	131	445	2.630	247
Scheldestromen	969	2.302	1.318	90	306	1.810	170
Schieland en de Krimpenerwaard	969	2.302	1.318	90	306	1.810	170
Vallei en Veluwe	1.211	2.877	1.648	113	383	2.262	212
Vechtstromen	1.129	2.682	1.536	105	357	2.108	198
Zuiderzeeland	894	2.124	1.216	83	282	1.670	157
RWS CIV							
Unie van Waterschappen							
Derden inzake HWH							
Derden inzake IHW							
IPO							
Totaal	**24.973**	**59.329**	**33.977**	**2.327**	**7.889**	**46.638**	**4.380**

Saldo 2022 per deelnemer BERAP3	Programma 8. Waterkeringen	
	08.0000/005	08.0000/435
	Ontwikkel-budget water-keringen	Vangst registratie V3
	45/55	45/55
Aa en Maas	4.144	-1.908
AGV/Waternet	5.566	-2.562
Brabantse Delta	4.359	-2.007
De Dommel	3.910	-1.800
De Stichtse Rijnlanden	4.275	-1.968
Delfland	6.137	-2.825
Drents Overijsselse Delta	4.051	-1.865
Fryslân	4.630	-2.132
Hollands Noorderkwartier	6.015	-2.769
Hollandse Delta	5.014	-2.308
Hunze en Aa's	3.461	-1.593
Limburg	4.733	-2.179
Noorderzijlvest	3.227	-1.486
Rijn en IJssel	3.751	-1.727
Rijnland	5.622	-2.588
Rivierenland	5.276	-2.429
Scheldestromen	3.630	-1.671
Schieland en de Krimpenerwaard	3.630	-1.671
Vallei en Veluwe	4.537	-2.089
Vechtstromen	4.228	-1.946
Zuiderzeeland	3.349	-1.542
RWS CIV		
Unie van Waterschappen		
Derden inzake HWH		
Derden inzake IHW		
IPO		
Totaal	**93.545**	**-43.063**

Saldo 2022 per deelnemer BERAP3	Programma 9. Watersysteem						
	09.0000/001	09.0000/101	09.0000/402	09.0000/403	09.0000/404	09.0000/406	09.0000/407
	Ontwikkel-budget water-systeem	Realisatievoorstel Informatievoorziening Slim Watermanagement	Waterschadeschatter	BC B&O NHI-instrumenten	BC Realisatie Bodemvocht	D-Hydro	Productowner programma watersysteem
	45/55	VAST	45/55	45/55	VAST	VAST	45/55
Aa en Maas	-2.661	78	284	406	992	638	3.802
AGV/Waternet	-3.574	78	381	545	992	638	5.107
Brabantse Delta	-2.799	78	299	427	992	638	4.000
De Dommel	-2.511	78	268	383	992	638	3.588
De Stichtse Rijnlanden	-2.745	78	293	419	992	638	3.923
Delfland	-3.941	78	420	601	992	638	5.631
Drents Overijsselse Delta	-2.601	78	277	397	992	638	3.717
Fryslân	-2.974	78	317	454	992	638	4.249
Hollands Noorderkwartier	-3.863	78	412	589	992	638	5.519
Hollandse Delta	-3.220	78	343	491	992	638	4.601
Hunze en Aa's	-2.223	78	237	339	992	638	3.176
Limburg	-3.040	78	324	464	992	638	4.343
Noorderzijlvest	-2.073	78	221	316	992	638	2.961
Rijn en IJssel	-2.409	78	257	367	992	638	3.442
Rijnland	-3.610	78	385	551	992	638	5.159
Rivierenland	-3.388	78	361	517	992	638	4.841
Scheldestromen	-2.331	78	249	356	992	638	3.330
Schieland en de Krimpenerwaard	-2.331	78	249	356	992	638	3.330
Vallei en Veluwe	-2.914	78	311	444	992	638	4.163
Vechtstromen	-2.715	78	290	414	992	638	3.880
Zuiderzeeland	-2.151	78	229	328	992	638	3.073
RWS CIV							
Unie van Waterschappen							
Derden inzake HWH							
Derden inzake IHW							
IPO							
Totaal	**-60.073**	**1.637**	**6.407**	**9.164**	**20.824**	**13.404**	**85.833**

Saldo 2022 per deelnemer BERAP3	Programma 9. Watersysteem							
	09.0000/419	09.0000/510	09.0000/908	09.0000/910	09.0000/912	09.0000/935	09.0000/945	09.0000/946
	Hydamo-NHI	De Digitale Watertoets	OOMHD	WIWB	IRC	SATDATA 3.0	Perceelwijzer	Ontwikkeling Waterwegwijs app
	45/55	VAST	45/55	45/55	45/55	45/55	VAST	45/55
Aa en Maas	4.847	5.860	837	2.742	112	-151	1.169	-1.068
AGV/Waternet	6.510	-	1.124	3.683	150	-203	1.570	-1.068
Brabantse Delta	5.099	-	880	2.884	118	-159	1.230	-1.068
De Dommel	4.574	-	790	2.587	106	-143	1.103	-1.068
De Stichtse Rijnlanden	5.000	5.860	863	2.829	115	-156	1.206	-1.068
Delfland	7.178	-	1.239	4.060	166	-224	1.731	-1.068
Drents Overijsselse Delta	4.738	5.860	818	2.680	109	-148	1.143	-1.068
Fryslân	5.416	5.860	935	3.064	125	-169	1.306	-1.068
Hollands Noorderkwartier	7.036	5.860	1.215	3.980	162	-220	1.697	-1.068
Hollandse Delta	5.865	5.860	1.013	3.318	135	-183	1.414	-1.068
Hunze en Aa's	4.048	5.860	699	2.290	93	-126	976	-1.068
Limburg	5.537	-	956	3.132	128	-173	1.335	-1.068
Noorderzijlvest	3.775	5.860	652	2.135	87	-118	910	-1.068
Rijn en IJssel	4.388	5.860	758	2.482	101	-137	1.058	-1.068
Rijnland	6.576	5.860	1.135	3.720	152	-205	1.586	-1.068
Rivierenland	6.171	5.860	1.065	3.491	142	-193	1.488	-1.068
Scheldestromen	-	-	733	2.402	98	-132	1.024	-1.068
Schieland en de Krimpenerwaard	4.245	5.860	733	2.402	98	-132	1.024	-1.068
Vallei en Veluwe	5.307	5.860	916	3.002	122	-166	1.280	-1.068
Vechtstromen	4.946	5.860	854	2.798	114	-154	1.193	-1.068
Zuiderzeeland	3.917	5.860	676	2.216	90	-122	945	-1.068
RWS CIV								
Unie van Waterschappen								
Derden inzake HWH								
Derden inzake IHW								
IPO								
Totaal	**105.173**	**87.896**	**18.891**	**61.897**	**2.526**	**-3.415**	**26.386**	**-22.428**

Saldo 2022 per deelnemer BERAP3	Programma 10. Waterketen						
	10.0000/001	10.0000/500	10.0000/820	10.0000/865	10.0000/866	10.0000/867	10.0000/868
	Ontwikkel-budget Waterketen	O-info	Z-info	BC Gezamenlijke prognoses AWK	Gem. P&lds	SE Tooling	BC Meetgegevens Decentrale Sanitaire Systemen
	45/55	45/55	ONTWERP	45/55	45/55	45/55	VAST
Aa en Maas	506	-	-2.295	11.961	-	-	321
AGV/Waternet	680	-	-3.164	16.065	-	-	431
Brabantse Delta	532	-	-2.011	12.582	-	-	337
De Dommel	477	-	-2.251	11.286	-	-	303
De Stichtse Rijnlanden	522	-	-2.140	12.339	-	-	331
Delfland	749	-	-2.956	17.712	-	-	475
Drents Overijsselse Delta	495	-	-1.765	11.691	9.003	22.417	314
Fryslân	565	-	-	13.365	-	-	359
Hollands Noorderkwartier	734	-	-2.679	17.361	-	33.289	466
Hollandse Delta	612	-	-2.781	14.472	-	27.749	388
Hunze en Aa's	423	-	-	9.990	-	19.155	268
Limburg	578	-	-3.242	13.662	-	26.196	366
Noorderzijlvest	394	-	-1.082	9.315	-	-	250
Rijn en IJssel	458	-	-1.934	10.827	-	20.760	290
Rijnland	686	-	-3.232	16.227	12.497	31.114	435
Rivierenland	644	-	-2.521	15.228	11.727	-	408
Scheldestromen	443	-	-1.219	10.476	-	-	281
Schieland en de Krimpenerwaard	443	-	-1.084	10.476	8.068	20.087	281
Vallei en Veluwe	554	-	-3.099	13.095	10.085	25.109	351
Vechtstromen	516	-	-2.705	12.204	9.398	23.400	327
Zuiderzeeland	409	-	-1.041	9.666	7.444	18.534	259
RWS CIV							
Unie van Waterschappen							
Derden inzake HWH							
Derden inzake IHW							
IPO							
Totaal	**11.421**	**-**	**-43.200**	**269.999**	**68.222**	**267.810**	**7.242**

Saldo 2022 per deelnemer BERAP3	Programma 12. SAW@			
	12.0000/727	12.0000/728	12.0000/729	12.0000/730
	B&O SAW@ Personele inzet HWH	B&O SAW@ bijdrage WS aan RWS	Aanvullend project SAW@	SAW@ HWH-werkzaamheden
	VAST	45/55	45/55	45/55
Aa en Maas	-	17.988	12.997	-2.128
AGV/Waternet	-	24.159	17.456	-2.858
Brabantse Delta	-	18.921	13.671	-2.238
De Dommel	-	16.972	12.263	-2.007
De Stichtse Rijnlanden	-	-	-	-
Delfland	-	-	-	-
Drents Overijsselse Delta	-	-	-	-
Fryslân	-	-	-	-
Hollands Noorderkwartier	-	26.108	18.864	-3.088
Hollandse Delta	-	21.764	15.725	-2.574
Hunze en Aa's	-	-	-	-
Limburg	-	20.546	14.845	-2.430
Noorderzijlvest	-	14.008	10.121	-1.657
Rijn en IJssel	-	-	-	-
Rijnland	-	-	-	-
Rivierenland	-	22.901	16.546	-2.709
Scheldestromen	-	-	-	-
Schieland en de Krimpenerwaard	-	-	-	-
Vallei en Veluwe	-	19.693	14.229	-2.329
Vechtstromen	-	-	-	-
Zuiderzeeland	-	14.536	10.503	-1.719
RWS CIV	-			
Unie van Waterschappen				
Derden inzake HWH				
Derden inzake IHW				
IPO				
Totaal	**-**	**217.596**	**157.220**	**-25.737**

Saldo 2022 per deelnemer BERAP3	Programma 15. Kassiersfunctie		
	15.0000/255	15.0000/520	15.0000/600
	DROP	NDFF	NDFF
	45/55	VAST	VAST
Aa en Maas	442	131	-6.232
AGV/Waternet	594	131	-
Brabantse Delta	465	131	-6.232
De Dommel	417	131	-6.232
De Stichtse Rijnlanden	456	131	-
Delfland	655	131	-
Drents Overijsselse Delta	432	131	-
Fryslân	494	131	-6.232
Hollands Noorderkwartier	642	131	-6.232
Hollandse Delta	535	131	-6.232
Hunze en Aa's	369	-	-
Limburg	505	131	-6.232
Noorderzijlvest	344	131	-
Rijn en IJssel	400	131	-
Rijnland	600	131	-
Rivierenland	563	131	-
Scheldestromen	387	131	-
Schieland en de Krimpenerwaard	387	131	-
Vallei en Veluwe	484	131	-6.232
Vechtstromen	451	131	-
Zuiderzeeland	357	131	-6.232
RWS CIV			
Unie van Waterschappen			
Derden inzake HWH			
Derden inzake IHW			
IPO			
Totaal	**9.978**	**2.626**	**-56.092**

Saldo 2022 per deelnemer BERAP3	Kostenplaatsen 01.0000/090 Saldo kostenplaatsen
	45/55
Aa en Maas	6.140
AGV/Waternet	8.247
Brabantse Delta	6.459
De Dommel	5.794
De Stichtse Rijnlanden	6.334
Delfland	9.093
Drents Overijsselse Delta	6.002
Fryslân	6.861
Hollands Noorderkwartier	8.912
Hollandse Delta	7.429
Hunze en Aa's	5.128
Limburg	7.013
Noorderzijlvest	4.782
Rijn en IJssel	5.558
Rijnland	8.330
Rivierenland	7.817
Scheldestromen	5.378
Schieland en de Krimpenerwaard	5.378
Vallei en Veluwe	6.722
Vechtstromen	6.265
Zuiderzeeland	4.962
RWS CIV	
Unie van Waterschappen	
Derden inzake HWH	
Derden inzake IHW	
IPO	
Totaal	**138.606**

Saldo 2022 per deelnemer BERAP3	Recapitulatie 4e gewijzigde begroting 2022 excl. BTW						
	Totaal JEV saldo 2022 (overschot/ tekort)	Geactualiseerde begroting 2022	2e Begrotings-wijziging BERAP1	3e begrotings-wijziging BERAP2	4e begrotings-wijziging BERAP3	**4e gewijzigde begroting 2022**	**4e gewijzigde begroting 2022 -/- saldo 2022**
Aa en Maas	**129.627**	1.017.670	72.227	13.870	54.478	**1.158.245**	**1.028.618**
AGV/Waternet	**137.567**	1.143.034	83.365	3.097	-19.333	**1.210.162**	**1.072.596**
Brabantse Delta	**127.864**	1.039.425	70.771	18.273	54.904	**1.183.373**	**1.055.508**
De Dommel	**114.390**	978.199	65.069	12.771	56.326	**1.112.365**	**997.976**
De Stichtse Rijnlanden	**96.403**	843.003	72.764	4.262	-14.523	**905.506**	**809.103**
Delfland	**138.834**	1.143.207	89.723	19.034	-17.622	**1.234.342**	**1.095.507**
Drents Overijsselse Delta	**143.735**	1.011.875	60.560	-24.657	-10.467	**1.037.311**	**893.576**
Fryslân	**99.256**	915.440	75.603	15.214	56.140	**1.062.397**	**963.141**
Hollands Noorderkwartier	**200.181**	1.423.875	79.479	-30.860	47.478	**1.519.972**	**1.319.791**
Hollandse Delta	**181.310**	1.229.520	72.492	-13.151	52.222	**1.341.082**	**1.159.772**
Hunze en Aa's	**101.882**	751.792	57.112	-12.245	-8.200	**788.460**	**686.578**
Limburg	**154.902**	1.233.737	66.728	-18.855	42.415	**1.324.025**	**1.169.123**
Noorderzijlvest	**106.524**	796.563	61.776	13.682	-8.569	**863.452**	**756.929**
Rijn en IJssel	**118.370**	887.412	61.095	-9.930	-9.640	**928.937**	**810.567**
Rijnland	**179.854**	1.242.613	76.952	-38.319	-13.886	**1.267.360**	**1.087.506**
Rivierenland	**192.453**	1.332.811	159.550	-83.552	-33.251	**1.375.557**	**1.183.104**
Scheldestromen	**71.638**	730.164	62.963	19.291	-8.819	**803.598**	**731.960**
Schieland en de Krimpenerwaard	**116.187**	790.627	60.661	-22.732	-9.020	**819.536**	**703.349**
Vallei en Veluwe	**172.103**	1.232.030	68.055	-35.253	53.926	**1.318.757**	**1.146.655**
Vechtstromen	**134.382**	920.088	72.317	-39.767	-11.871	**940.767**	**806.385**
Zuiderzeeland	**125.053**	896.993	57.047	-22.100	49.894	**981.834**	**856.782**
RWS CIV	**-**			-	-	**-**	**-**
Unie van Waterschappen	**1.826**	3.323	676	1.786	193.515	**199.300**	**197.473**
Derden inzake HWH	**-249**	3.848.150	78.438	5.640	75.000	**4.007.228**	**4.007.476**
Derden inzake IHW	**-**	413.222			-	**413.222**	**413.222**
IPO	**-**	169.979			29.000	**198.979**	**198.979**
Totaal	**2.844.091**	**25.994.751**	**1.625.421**	**-224.500**	**600.095**	**27.995.767**	**25.151.676**

Saldo 2022 per deelnemer BERAP3	Afrekening per deelnemer excl. BTW		
	Af: voorschot begroting 2022	Verwachte afrekening 2022 excl. BTW	Verwachte afrekening 2022 incl. BTW
Aa en Maas	-1.089.897	-61.279	-74.148
AGV/Waternet	-1.226.399	-153.803	-186.102
Brabantse Delta	-1.176.863	-121.354	-146.839
De Dommel	-1.043.268	-45.292	-54.804
De Stichtse Rijnlanden	-915.767	-106.664	-129.063
Delfland	-1.232.929	-137.422	-166.280
Drents Overijsselse Delta	-1.072.435	-178.859	-216.419
Fryslân	-991.042	-27.902	-33.761
Hollands Noorderkwartier	-1.570.021	-250.230	-302.778
Hollandse Delta	-1.302.011	-142.239	-172.109
Hunze en Aa's	-808.905	-122.327	-148.015
Limburg	-1.367.132	-198.009	-239.591
Noorderzijlvest	-858.340	-101.411	-122.707
Rijn en IJssel	-948.506	-137.940	-166.907
Rijnland	-1.319.565	-232.059	-280.791
Rivierenland	-1.408.469	-225.365	-272.692
Scheldestromen	-793.126	-61.167	-74.012
Schieland en de Krimpenerwaard	-851.288	-147.939	-179.006
Vallei en Veluwe	-1.300.085	-153.430	-185.651
Vechtstromen	-992.405	-186.020	-225.084
Zuiderzeeland	-1.020.708	-163.926	-198.350
RWS CIV	-	-	-
Unie van Waterschappen	-197.108	366	443
Derden inzake HWH	-4.001.588	5.889	7.125
Derden inzake IHW	-413.222	-	-
IPO	-198.905	74	90
Totaal	-28.099.984	-2.948.308	-3.567.453

Aan de directie en leden van het dagelijks en
algemeen bestuur van gemeenschappelijke regeling
Het Waterschapshuis
t.a.v. de heer G.J.A. Smits
Postbus 2180
3800 CD AMERSFOORT

Jufferenwal 30
8011 LE Zwolle
telefoon (088) 236 9600
e-mail Audit@Flynth.nl

kenmerk	behandeld door	datum
661011161/RJ/874	G.C. Valkering RA	29 maart 2023

onderwerp
Aanbiedingsbrief controleverklaring 2022

Geachte heer Smits,

In de bijlage bij deze brief vindt u de controleverklaring behorende bij de jaarrekening 2022 van de gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis.

Wij bevestigen u ermee akkoord te gaan dat de controleverklaring in de "Overige gegevens" van de jaarstukken wordt opgenomen, mits de opgemaakte jaarrekening ongewijzigd wordt vastgesteld door het dagelijks bestuur en goedgekeurd door het algemeen bestuur.

Deze jaarstukken dienen te worden uitgebracht in overeenstemming met het aan ons voorgelegde definitieve concept. Wij hebben dit definitieve concept ter identificatie gewaarmerkt.

Openbaarmaking van de controleverklaring is slechts toegestaan tezamen met deze jaarrekening. Indien u de jaarstukken en de controleverklaring opneemt op internet, dient u te waarborgen dat de jaarrekening goed is afgescheiden van andere informatie op de internetsite. Afscheiding kan bijvoorbeeld plaatsvinden door de jaarrekening in niet-bewerkbare vorm als een afzonderlijk bestand op te nemen of door een waarschuwing op te nemen indien de lezer de jaarstukken verlaat ("u verlaat de beveiligde, door de accountant gecontroleerde jaarrekening").

Overigens wijzen wij erop dat, indien tot de vergadering van het algemeen bestuur omstandigheden blijken die aanpassing van de jaarstukken noodzakelijk maken, een dergelijke aanpassing nog vóór de vergadering moet worden gemaakt op grond van het bepaalde in artikel 2:362 lid 6 BW en artikel 2:380a BW. Uiteraard vervalt in die situatie onze bovengenoemde toestemming.

Gebeurtenissen na balansdatum
Indien zich nog gebeurtenissen na balansdatum voordoen waarvoor het verslaggevingsstelsel een aanpassing of toelichting vraagt, voordat de jaarrekening is vastgesteld en openbaar wordt gemaakt, dan verzoeken wij u dit per omgaande aan ons te melden.

Flynth Audit B.V. is lid van BKR International. Bankrekeningnummer IBAN NL67 RABO 0106 6642 20 - BIC: RABONL2U.
Handelsregister 09063021. www.flynth.nl.
Dienstverlening vindt plaats onder algemene voorwaarden, op aanvraag verkrijgbaar en gedeponeerd bij de KvK in Arnhem.

Publicatieplicht WNT-instellingen
Tot slot wijzen wij u erop dat de WNT-verantwoording vóór 1 juli 2023 op een openbaar toegankelijke internetsite gepubliceerd moet worden. Deze publicatie dient voor een periode van tenminste zeven jaar beschikbaar te zijn. De gegevens moeten vrij toegankelijk en eenvoudig te vinden zijn. Deze WNT-verantwoording dient openbaar gemaakt te worden in overeenstemming met het aan ons voorgelegde en gewaarmerkte definitieve concept.

De WNT-verantwoording mag via de jaarstukken waar deze onderdeel van is, dan wel als los document openbaar worden gemaakt.

Met vriendelijke groet,
Flynth Audit B.V.

Digitaal ondertekend door Ralf Janssen

drs. R.M. Janssen RA

Bijlage:

- Controleverklaring 2022.

Jufferenwal 30
8011 LE Zwolle
telefoon (088) 236 9600
e-mail Audit@Flynth.nl

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan de directie en leden van het dagelijks en algemeen bestuur van gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van de gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis te Amersfoort gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van de gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten als lasten over 2022 als van de activa en passiva per 31 december 2022 in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2022 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader bij het controleprotocol Het Waterschapshuis.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De exploitatierekening 2022 naar programma's;
2. De exploitatierekening 2022 naar kosten- en opbrengstensoorten;
3. Balans per 31 december 2022;
4. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;
5. De WNT verantwoording 2022.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Tevens hebben wij onze controle uitgevoerd volgens hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit, het controleprotocol Het Waterschapshuis dat is vastgesteld door het algemeen bestuur op 15 september 2016 en de Regeling Controleprotocol WNT 2022. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Flynth Audit B.V. is lid van BKR International. Bankrekeningnummer IBAN NL67 RABO 0106 6642 20 - BIC: RABONL2U.
Handelsregister 09063021. www.flynth.nl.
Dienstverlening vindt plaats onder algemene voorwaarden, op aanvraag verkrijgbaar en gedeponeerd bij de KvK in Arnhem.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel
Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden bezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Controleaanpak frauderisico's
Conform onze beroepsstandaarden hebben wij aandacht besteed aan het risico op het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management en het frauderisico rondom de nauwkeurigheid en volledigheid van de opbrengstverantwoording. Daarnaast hebben wij aandacht besteed aan het frauderisico op verschuiving van lasten tussen de verschillende programma's.

Het risico op het doorbreken van interne beheersingsmaatregelen door het management hebben wij ondervangen door het selecteren van journaalposten, op basis van risicocriteria, binnen het memoriaaldagboek. Deze mutaties hebben wij in detail gecontroleerd.
De jaarrekening kent geen (materiële) schattingsposten en derhalve heeft dit niet onze significante aandacht gehad.

Het frauderisico rondom de nauwkeurigheid en volledigheid van de opbrengstenverantwoording is weerlegd aangezien sprake is van een taakstellend budget, waarbij de deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling een vooraf door het algemeen bestuur vastgestelde financiële bijdrage leveren aan de activiteiten van
Het Waterschapshuis. Deze vastgestelde financiële bijdrage hebben wij integraal gecontroleerd door een afstemming te maken met de goedgekeurde begroting en de daarop volgende begrotingswijzigingen.

Het risico op verschuiving van lasten tussen de verschillende programma's hebben wij ondervangen door het verkrijgen van inlichtingen over het personeelsproces en het inkoop- en betalingsproces. Daarnaast hebben wij een deelwaarneming uitgevoerd op de inkopen en hebben we vastgesteld dat de inkopen zijn goedgekeurd door de projectleider en daarmee op het juiste programma zijn geboekt.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen andere materiële frauderisico's gesignaleerd.

Controleaanpak continuïteit
In paragraaf 7.5 ' Waarderingsgrondslagen' van de jaarrekening heeft het bestuur zijn continuïteitsbeoordeling verwoord. Er zijn geen gebeurtenissen of omstandigheden geïdentificeerd die gerede twijfel kunnen doen ontstaan over mogelijkheid van de entiteit om haar continuïteit te handhaven. Onze werkzaamheden om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te evalueren omvatten onder andere:

- Overwegen of de continuïteitsbeoordeling van het bestuur alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van onze controle kennis over hebben door deze in de onderbouwing te betrekken en het bestuur te bevragen over de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten.
- Aandacht besteed aan de financiële positie op balansdatum en de verwachte financiële resultaten. Onze werkzaamheden hebben hierbij bestaan uit het opvragen en beoordelen van de goedgekeurde begroting 2023. Inlichtingen ingewonnen bij de directie over de intentie om de gemeenschappelijke regeling voort te zetten.

- Tevens zijn wij gedurende de gehele controle alert gebleven op controle-informatie over gebeurtenissen of omstandigheden waardoor, afzonderlijk of in samenhang, gerede twijfel zou kunnen ontstaan over de continuïteit van de gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis. Hierbij hebben wij relevante informatie tot aan de datum van onze controleverklaring betrokken en informatie ingewonnen bij het bestuur.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd
In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie
Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- het jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen;
- de bijlage inzake de berekening van het EMU saldo.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit vereist is.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het dagelijks bestuur voor de jaarrekening
Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met hoofdstuk 4 van het in Nederland geldende Waterschapsbesluit. Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van Het Waterschapshuis zelf.

In dit kader is het dagelijks bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het dagelijks bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het dagelijks bestuur afwegen of de financiële positie van Het Waterschapshuis voldoende is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsvoorstel moet het dagelijks bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het dagelijks bestuur het voornemen heeft om de gemeenschappelijke regeling te liquideren of haar werkzaamheden te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het dagelijks bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling haar werkzaamheden in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het algemeen bestuur is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeenschappelijke regeling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening
Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, hoofdstuk 5 van het Waterschapsbesluit, het controleprotocol Het Waterschapshuis 2016, de Regeling Controleprotocol WNT 2022, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's:
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude;
  - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn.
- het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeenschappelijke regeling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het dagelijks bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het dagelijks bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeenschappelijke regeling haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten.

- Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeenschappelijke regeling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het algemeen bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Zwolle, 29 maart 2023

Flynth Audit B.V.

Digitaal ondertekend door Ralf Janssen

drs. R.M. Janssen RA

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

R.J.

Vergaderstuk Algemeen Bestuur

hetWaterschapshuis
De kracht van samen

Opsteller
Controller

Aantal pagina's
17

Behandelend gremium
Algemeen Bestuur

Datum voorgelegd
20 april 2023

Agendapunt, Onderwerp
2.2a, Reactienota ingediende zienswijze geactualiseerde begroting 2023 en begroting 2024

Agendering
Ter informatie

Kopie aan

Kenmerk
V0642/H012204

In het Algemeen bestuur van Het Waterschapshuis wordt voorgesteld de geactualiseerde begroting 2023 en begroting 2024 ongewijzigd vast te stellen. Voorafgaand aan de vergadering is een zienswijze procedure gestart waar aan de waterschappen een termijn van 12 weken is gegeven (tot uiterlijk 17 maart 2023) om een zienswijze in te dienen. hWh voldoet daarmee aan de gestelde vereisten in de wet gemeenschappelijke regelingen. Wij vertrouwen erop dat deze verruimde termijn voldoende ruimte biedt om de zienswijze in de vergaderplanning van waterschappen in te passen. Echter wijst de praktijk uit dat niet ieder waterschap hierin is geslaagd. Het blijkt de afgelopen jaren moeilijk, zo niet onmogelijk, de planning zodanig in te richten dat deze passend is voor de vergaderplanning van ieder waterschap afzonderlijk.

In deze reactienota worden de zienswijzen van de waterschappen weergegeven en op basis daarvan besluitvorming over de begrotingen aan het Algemeen bestuur voorgelegd.

1 Overzicht ingediende zienswijzen

Onderstaand worden de ontvangen zienswijzen weergegeven zoals deze zijn ontvangen.

Nr.	Waterschap	Ontvangen reactie
1	Aa en Maas	28 februari 2023
2	AGV/Waternet	15 maart 2023
3	Brabantse Delta	3 maart 2023
4	De Dommel	13 maart 2023
5	De Stichtse Rijnlanden	7 maart 2023
6	Delfland	2 februari 2023
7	Drents Overijsselse Delta	8 maart 2023
8	Fryslân	23 februari 2023
9	Hollands Noorderkwartier	21 februari 2023
10	Hollandse Delta	17 maart 2023
11	Hunze en Aa's	16 februari 2023
12	Limburg	8 maart 2023
13	Noorderzijlvest	23 februari 2023
14	Rijn en IJssel	22 maart 2023
15	Rijnland	22 februari 2023
16	Rivierenland	2 maart 2023
17	Scheldestromen	3 maart 2023
18	Schieland en de Krimpenerwaard	Geen zienswijze ontvangen

CONCEPT

19	Vallei en Veluwe	21 februari 2023
20	Vechtstromen	15 maart 2023
21	Zuiderzeeland	19 januari 2023

2 Samenvatting zienswijzen

De meerderheid van de waterschappen die een zienswijze hebben ingediend stemmen op hoofdlijnen in met de voorliggende geactualiseerde begroting 2023 en ontwerpbegroting 2024.

- Enkele waterschappen vragen aandacht voor de uitvoerbaarheid van de groei in projecten en het belang van prioritering binnen de programma's en projecten. Hunze en Aa's benadrukt de wens voor een uitgewerkt verbeterplan op het thema prioriteitsstelling.
  Reactie hWh: Voor wat betreft de plannen voor nieuwe projecten in 2023 herkent hWh zich in de zorg over de uitvoerbaarheid. In 2023 moet gezocht worden naar het juiste evenwicht tussen groei en prioriteren; begrensd door wat hWh (beschikbare mensen) en de waterschappen (maatschappelijke en economische ontwikkelingen) aankunnen. Kwaliteit van de dienstverlening en projecten blijft voorop staan. Wij herkennen het belang van prioriteren in ambities en de rol die hierin ligt voor de OGT. De strategienota van de OGT is bedoeld als kapstok voor de OGT om juiste keuzes te maken in de gewenste projecten en programma's en om te kunnen prioriteren als opdrachtgever. In de uitwerking van de doorontwikkeling van de samenwerkingsopgave in 2023 is dit één van de thema's binnen de oplossingsrichtingen (o.a. rolverduidelijking governance, vereenvoudigen begrotingsproces en herindeling producten- en dienstenportfolio). Wij vertrouwen erop dat dit voldoende tegemoet komt aan de wens van Hunze en Aa's voor een verbeterplan in de prioriteitsstelling.
- Enkele waterschappen vragen aandacht voor de begrotingssystematiek van hWh.
  Reactie hWh: De huidige begrotingssystematiek, waarin alleen projecten en programma's begroot mogen worden op basis van geformaliseerde dienstverleningsovereenkomsten, is verankerd in de Gemeenschappelijke regeling hWh. Inherent aan deze systematiek is de volatiliteit in de begrotingen. In de ontwikkeling van de samenwerkingsopgave wordt aandacht gegeven aan de manier van samenwerken, maar ook aan de manier waarop het begrotingsproces vereenvoudigd en meer stabiel kan worden. De uitwerking zal in 2023 plaatsvinden. De verstrekte informatie in deel 4 van de begroting is bedoeld als indicatie voor de waterschappen van mogelijke begrotingswijzigingen, zodat zij hiermee rekening kunnen houden in hun eigen begroting.
- Enkele waterschappen vragen de groei in de instandhouding te stabiliseren.
  Reactie hWh: Wij spannen ons samen met het Dagelijks bestuur in om de kosten van de instandhouding procentueel zo stabiel mogelijk te houden ten opzichte van de totale begroting. Een groeiende organisatie vraagt om een ondersteuning die hierin verhoudingsgewijs meegroeit.

De zienswijzeprocedure geeft geen aanleiding de geactualiseerde begroting 2023 en de begroting 2024 aan te passen.

3 Individuele toelichting per waterschap

Nr	Waterschap	Reactie	Antwoord
1	Aa en Maas	In de geactualiseerde begroting 2023 is wederom een forse stijging te zien ten gevolge van grote vraag vanuit de waterschappen. U geeft aan dat het huidige takenpakket in lijn is met wat hWh kan verwerken maar ook dat gezocht moet worden naar het juiste evenwicht tussen groei en prioriteren, begrensd door wat hWh (beschikbare mensen) en de waterschappen (maatschappelijke en economische ontwikkelingen) aankunnen. Wij delen uw mening dat balans gevonden moet worden. Hierin ligt een belangrijke rol voor de OGT maar ook voor hWh om te blijven monitoren wat voor de hWh-organisatie nog behapbaar is. Ten aanzien van de digitale transformatie heeft hWh in de kadernota 2023 aangegeven dat de OGT voor de organisatie en aansturing van de digitale transformatie kijkt naar de manier zoals STOWA is georganiseerd (met meer flexibiliteit en minder afkadering in het op te leveren resultaat) en wil hier ook meer financiële ruimte voor creëren. Wij zijn van mening dat een dergelijke werkwijze, met gebruik van een kleine coalition of the willing en cofinanciering, noodzakelijk is om snel innovaties door te kunnen voeren en bij te blijven in de digitale transformatie. Wij zien dit dan ook graag in 2023 verder uitgewerkt worden.	In de ontwikkeling van de samenwerkingsopgave wordt aandacht gegeven aan de manier van samenwerken, maar ook aan de manier waarop het begrotingsproces vereenvoudigd en meer stabiel kan worden. Dit zou tevens moeten leiden tot betere mogelijkheden voor waterschappen om te kunnen prioriteren. De uitwerking zal in 2023 plaatsvinden. In de strategienota wordt aandacht geschonken aan o.a. een meer flexibele financiering van innovaties (de manier zoals STOWA werkt).

Nr	Waterschap	Reactie	Antwoord
2	AGV/Waternet	Het waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) is een groot voorstander van samenwerking in de watersector en met andere overheden op het gebied van digitalisering en digitale veiligheid. Het is goed dat het hWh hier een grote en belangrijke rol in speelt. Wij waarderen de producten, diensten en sectorcontracten van hWh. De focus van hWh zal zich met name dienen te richten op de uitvoering van een consistente, voorspelbare en betrouwbare dienstverlening. Er is de afgelopen jaren door hWh veel tijd besteed aan de ontwikkeling van een koersplan, strategienota en visie. AGV is van mening dat dit minder thuishoort bij een uitvoeringsorganisatie en altijd gekoppeld dient te zijn aan beleidskader van het algemeen bestuur van de Unie van Waterschappen, zoals de 'Baseline Basis op Orde' en de "werkagenda Waardengedreven Digitaliseren' van het Kabinet. AGV is van mening dat bij hWh de verbinding met de bestuurlijke beleidskaders en ambities nog te weinig aanwezig is. Er is in de begrotingen een groot aantal nieuwe initiatieven opgesomd. Wij achten het van belang dat een groei van de uitvoerende begrotingsprogramma's niet leidt tot een hogere begroting van de instandhouding (programma's 1 en 2) van hWh.	We danken u voor de uitgesproken waardering. De strategienota is een product van de OGT. De OGT heeft hWh verzocht daarin ondersteuning te bieden. De strategienota is bedoeld als kapstok voor de OGT om juiste keuzes te maken in de gewenste projecten en programma's en om te kunnen prioriteren als opdrachtgever. Hierin ligt een belangrijke rol bij de waterschappen zelf via de OGT. De ontwikkelingen in de strategienota hebben ook gevolgen voor hWh als organisatie. De doorontwikkeling van de samenwerkingsopgave wordt daarom vertaald naar de gevolgen voor de inrichting van hWh (doorontwikkeling koersplan). Dit laatste valt onder aansturing en verantwoordelijkheid van het Algemeen bestuur van hWh. Een van de thema's hierbij is ook de rolverduidelijking binnen de governance (budgetrecht): de secretaris directeuren van de waterschappen in de OGT zijn opdrachtgevers van hWh, bestuursleden van de waterschappen hebben als eigenaar zitting in het Algemeen bestuur van hwh

Nr	Waterschap	Reactie	Antwoord
		De ontwikkelingen bij hWh en aantal nieuwe initiatieven zijn positief, echter voor ons bestuur is het belangrijk dat eerst prioriteit wordt gegeven aan de basis op orde brengen van de digitale veiligheid en digitalisering. Deze focus bepaalt grotendeels aan welke programma's wij zullen meedoen. Wij missen in de begrotingen nog een duidelijke focus en daarnaast prioritering van nieuwe initiatieven en het moment van realisatie. **Deel 1: Financiële analyse en instandhouding** De kosten voor instandhouding worden begroot in twee programma's. Dit deel van de begroting valt onder de verantwoordelijkheid van het Algemeen bestuur. De kosten voor programma 1 Bestuur en organisatie zijn de afgelopen jaren gegroeid. Van 2021 naar 2022 met circa 300.000 euro en van 2022 naar 2023 met circa 1,5 miljoen euro. De begroting was in 2021 4,2 miljoen euro en wordt voor 2023 begroot op 6,3 miljoen euro. Dat is in drie jaar tijd in het totaal 2,1 miljoen euro meer voor dit programma, wat een stijging is van 50%. Idealiter beweegt de vaste kern van hWh beperkt mee met de beweging (groei of krimp) in de uitvoerende begrotingsprogramma's. Over drie jaar gezien is er sprake van een zeer substantiële groei. Als belangrijke redenen worden aangegeven de stijging van de loonkosten (uurtarieven) en de (toekomstige) groei van de uitvoerende begrotingsprogramma's. Ons waterschap is van mening dat het budget van de instandhouding stabiel dient te blijven en dat variatie in budgetten wordt opgevangen binnen de uitvoerende begrotingsprogramma's. De vaste bijdrage aan het programma bestuur en organisatie (instandhouding) valt onder het budgetrecht van het Algemeen bestuur van het waterschap, terwijl er geen directe zeggenschap is over de uitvoerende programmabegrotingen. Wij willen u verzoeken de kosten die te maken hebben met de groei van de programma's, te verwerken in de begrotingen van de verschillende programma's. Wij gaan graag het gesprek aan over onze zorgen over het beperkte zeggenschap over de begrotingsprogramma's binnen het budgetrecht van het Algemeen bestuur. Graag onderzoeken wij binnen de samenwerking van de Unie van Waterschappen en hWh hoe we het bestuurlijke zeggenschap over de programmabegrotingen kunnen versterken. Het doel hiervan is om het bestuurlijke doel te verenigen met het budgetrecht van het algemeen bestuur.	De groei in projecten heeft onmiskenbaar invloed op de instandhouding. In 2023 is de begroting van de instandhouding gestegen, zodat de groei in de projecten op een kwalitatief goede manier ondersteund kan worden en de werkdruk in de organisatie verlaagd kan worden. Daar waar het redelijkerwijs mogelijk is, worden kosten reeds doorberekend aan programma's via een systematiek van doorbelastingen. Voorbeelden hiervan zijn kosten voor aanbestedingen, het gebruik van werkplekken en werving van capaciteit. Voor extra inspanningen voor informatieveiligheid en privacy, is de begroting van interne projecten eenmalig verhoogd, conform het aan het Algemeen bestuur aangeboden jaarplan. Uitgedrukt in een percentage zijn de kosten van instandhouding stabiel ten opzichte van de projecten. Wij spannen ons samen met het Dagelijks bestuur in om de kosten van de instandhouding procentueel zo stabiel mogelijk te houden

Nr	Waterschap	Reactie	Antwoord
		Deel 2: Projecten waterschappen /begrotingsprogramma's Langs deze weg wil ons waterschap toelichten waarom vooralsnog niet meegedaan wordt aan het programma Digitale Transformatie 2023-2027. Ons waterschap richt zich eerst op de basis op orde brengen van de digitalisering (inclusief gegevenshuishouding) en digitale veiligheid. Het realiseren van de 23 afspraken van de Baseline Basis op Orde (inclusief afspraak volwassenheidsniveau BIO/AVG) is al een grote uitdaging voor het waterschap. Er worden risico gestuurd keuzes gemaakt, waarbij capaciteit en budget beperkende factoren zijn. Indien de basis op orde is en het waterschap is gegroeid in procesvolwassenheid en digitale weerbaarheid, vormt dat een goede basis om een eventuele digitale transformatie uit voort te laten komen. Dat doen wij bij voorkeur gezamenlijk met andere overheden en gebruikmakend van gezamenlijke voorzieningen en bewezen technologie. **Deel 3 Projecten derden** Goed om te zien dat er zoveel projecten zijn met andere overheden. Ons waterschap juicht de samenwerking in de watersector en met andere overheden toe. Het zou goed zijn om deze samenwerking verder te exploreren binnen de mogelijkheden van de gemeenschappelijke regeling, gezien het Bestuursakkoord Water en het streven om als 1 overheid met onderwerpen aan de slag te gaan zoals digitale dienstverlening, datagedreven werken, archivering, informatieveiligheid, privacy en ethiek. **Deel 4: verwachte initiatieven in 2023 en 2024** Deel 4 omvat een omvangrijk aantal initiatieven. Verheugend dat een groot aantal initiatieven wordt ingebracht door de programma's die primaire bedrijfsfuncties van waterschappen ondersteunen. Dat is een positieve ontwikkeling. Gezien het grote aantal initiatieven zullen prioriteiten moeten worden gesteld. Niet alles is in 2023 en 2024 uitvoerbaar door hWh en te bekostigen door de waterschappen. Het zou goed zijn als de programma's een prioriteitstelling (risico gestuurd op basis van risicomatrix) aanbrengen en de initiatieven inplannen over de jaren 2023, 2024 en 2025. Op deze manier kan realistischer worden begroot door de waterschappen.	Wij begrijpen uw keuze om vooralsnog niet deel te nemen aan het Programma Innovatie en Transformatie. Wat ons betreft is dit een voorbeeld van hoe de samenwerking in de sector kan worden vormgegeven, met flexibiliteit in het instapmoment. hWh is in samenwerking met overige overheden beperkt door het merendeelcriterium. Concreet betekent dit dat hWh maximaal 20% van de werkzaamheden voor andere partijen dan waterschappen mag uitvoeren. Wij bewegen ons binnen deze kaders. Voor wat betreft de plannen voor nieuwe projecten herkent hWh zich in uw zorg over de uitvoerbaarheid. Er moet gezocht worden naar het juiste evenwicht tussen groei en prioriteren; begrensd door wat hWh (beschikbare mensen) en de waterschappen (maatschappelijke en economische ontwikkelingen) aankunnen. Kwaliteit van de dienstverlening en projecten blijft voorop staan. Wij herkennen het belang van prioriteren in ambities en de rol die hierin ligt voor de OGT. In de uitwerking van de doorontwikkeling van de samenwerkingsopgave in 2023 is dit één van de thema's.

Nr	Waterschap	Reactie	Antwoord
3	Brabantse Delta	Het afgelopen jaar hebben we binnen hWh de voorbereidingen gezien t.b.v. de professionaliseringsslag in de programmasturing, waarbij de producten en dienstenportfolio van hWh wordt aangescherpt. Enerzijds door verplichte samenwerking in collectieve programma's, anderzijds door samenwerking in de projectenfabriek voor het primaire proces. De gezamenlijke aanpak van diverse initiatieven heeft voor WBD een belangrijke meerwaarde. Ook de specifieke aandacht voor beheer en diensten en wat dit betekent voor de doorontwikkeling van hWh wordt onderzocht en aangepakt. WBD vindt dit positieve ontwikkelingen en kijkt uit naar de resultaten en de verdere uitwerking hiervan in 2023. De stijging van de instandhoudingskosten in de geactualiseerde begroting 2023 is het gevolg van een herijking van de uitgangspunten en heeft geleid tot aanpassing van de uurtarieven. WBD begrijpt dat gezien de huidige economische ontwikkelingen het noodzakelijk was om te komen tot een realistische raming. In de primaire begroting 2023 waren de instandhoudingskosten reeds gestegen. Dit om de groei in projecten op een kwalitatief goede manier te kunnen ondersteunen en de werkdruk te verlagen. Het aandeel instandhoudingskosten t.o.v. de projectkosten is 19% en ligt daarmee in lijn met voorgaande jaren. Een acceptabele verhouding tussen de begroting van instandhouding en projecten blijft voor de komende jaren een belangrijk aandachtspunt. De ambities kunnen ook tot spanningen leiden. Zoals bijvoorbeeld op het vlak van beschikbare capaciteit. Het gebrek aan capaciteit/kennis wordt in de risicoparagraaf nog steeds gezien als permanent groot risico. Hoewel het risico wordt onderkend en hierop ook door u wordt geanticipeerd, door bijvoorbeeld een sector brede strategische personeelsplanning te verkennen en het uitvoeren van een arbeidsmarktanalyse, blijft dit een kritieke factor in de realisatie van de ambities. Daarnaast worden ambities geremd door beschikbare middelen. Om realisatie van de projecten mogelijk te maken, dienen de waterschappen gelden vrij te maken/beschikbaar te stellen. Hierin zullen weloverwogen keuzes gemaakt moeten worden. hWh geeft aan dat wordt gezocht naar het juiste evenwicht tussen versnellen en prioriteren. Hier ligt een belangrijke opgave voor de OGT in samenspraak met hWh. WBD zal op haar beurt steeds een kritische afweging maken in welke facultatieve projecten het wel en niet kan deelnemen.	Wij danken u voor het uitgesproken vertrouwen en de meerwaarde die u ervaart in de samenwerking met de waterschappen via hWh. Wij herkennen het belang van prioriteren in ambities en de rol die hierin ligt voor de OGT. In de uitwerking van de doorontwikkeling van de samenwerkingsopgave in 2023 is dit één van de thema's. hWh stuurt, zoals ook aangegeven in de begrotingen, op een stabiele verhouding tussen instandhouding enerzijds en de projecten anderzijds. Dit zal ook voor de komende jaren het uitgangspunt blijven.

Nr	Waterschap	Reactie	Antwoord
		In samenhang met de gestelde doelen in de Kadernota en de daaruit voortkomende programmering. Wij kunnen instemmen met de geactualiseerde begroting 2023 en de ontwerpbegroting 2024. Naast enkele aandachtspunten, ervaren wij een grote meerwaarde in de samenwerking met hWh. We zijn ervan overtuigd dat met de uitwerking van strategienota, en daaraan gekoppeld het koersplan 3.1, hWh beter kan inspelen op de veranderingen en verder kan doorgroeien in haar professionaliteit.	
4	De Dommel	1) De begrotingen zien er keurig verzorgd uit en zijn prettig leesbaar. 2) De actuele begroting 2023 laten een sterke verhoging zien ten opzichte van de ontwerpbegroting en is sterker dan op grond van deel 4 kon worden verwacht. Dit is iets wat de afgelopen jaren vaker voorkomt. De groei van projecten laat het vertrouwen zien in Het Waterschapshuis, maar heeft ook een keerzijde. De voorzienbaarheid van de kosten door het jaar heen moet sterk verbeterd worden zodat niet pas de kosten inzichtelijk zijn als de begroting van Het Waterschapshuis er is want dan is het te laat om deze kosten nog op te nemen in de begroting van de Dommel zelf voor het desbetreffende jaar. Er komen in 2024 2 fte's speciaal voor kwaliteitsborging. Wij willen dat deze 2 fte zich gaan inzetten voor een sterke verbetering van deze voorzienbaarheid. Concreet willen wij in september een reëel inzicht hebben in de kosten voor het jaar erop (in dit geval 2024) zodat deze kosten meegenomen kunnen worden in de begrotingscyclus van de Dommel, zie dit als een Midterm review voor 2024. Daarnaast willen wij inzicht in de financiële gevolgen (in relatie tot de actuele en ontwerpbegroting) bij elke DVO die voor ligt. Een andere suggestie die wij willen meegeven is om de voorbereiding van de besluitvorming te uniformeren (vaak komen stukken nu via verschillende kanalen bij de OGT op de agenda).	Wij danken u voor de complimenten. De huidige begrotingssystematiek, waarin alleen projecten en programma's begroot mogen worden op basis van geformaliseerde dienstverleningsovereenkomsten, is verankerd in de Gemeenschappelijke regeling hWh. Inherent aan deze systematiek is de volatiliteit in de begrotingen. In de ontwikkeling van de samenwerkingsopgave wordt aandacht gegeven aan de manier van samenwerken, maar ook aan de manier waarop het begrotingsproces vereenvoudigd en meer stabiel kan worden. De uitwerking zal in 2023 plaatsvinden. De in 2024 extra ingezette 2 fte focussen zich op het inrichten en ontwikkelen van een excellente hWh-organisatie ten behoeve van het uitvoeren van programma's en projecten en het uitvoeren van beheer en diensten. De exacte invulling wordt gebaseerd op de uitwerking van de doorontwikkeling van de samenwerkingsopgave in 2023. hWh ondersteunt de Uitvoerend Overleggen, i-Platform en OGT. Dit betreft organisatorische, secretariële en inhoudelijke ondersteuning. hWh streeft naar zoveel mogelijk eenheid in voorstellen, business cases, DVO's en besluitvorming. Bij de herinrichting van hWh naar aanleiding van de uitkomsten van de Ontwikkeling Samenwerkingsopgave en Strategienota, kan in overleg met genoemde gremia de ondersteuningsbehoefte en eventuele kwaliteitsverbetering daarin worden meegenomen.

Nr	Waterschap	Reactie	Antwoord
		3) De bevoegdheid tot het indienen van de zienswijze ligt formeel bij het Algemeen Bestuur van ons waterschap. Op dit moment is dit tijd technisch niet mogelijk. Wij willen hier aandacht voor vragen en stellen voor om het begrotingsproces van hWh aan te passen zodat het AB van elk waterschap wel in de gelegenheid is te besluiten over de begrotingen van Het Waterschapshuis. 4) Wij zijn akkoord met de verhoging van de kosten voor instandhouding voor de geactualiseerde begroting hWh 2023. 5) Wij zijn akkoord met de kosten voor instandhouding ontwerp begroting 2024.	De periode voor de zienswijze is deze begroting 12 weken en voldoet daarmee aan de gestelde vereisten in de wet gemeenschappelijke regelingen. Wij vertrouwen er op dat deze verruimde termijn voldoende ruimte biedt om de zienswijze in uw vergaderplanning in te passen. We vinden het vervelend dat dit voor uw waterschap niet zo blijkt te zijn. Echter wijst de praktijk uit dat het moeilijk, zo niet onmogelijk, blijkt de planning zodanig in te richten dat deze passend is voor de vergaderplanning van ieder waterschap afzonderlijk.
5	De Stichtse Rijnlanden	Wij zijn akkoord met de geactualiseerde begroting 2023 en de ontwerpbegroting 2024. Wij willen daarbij nog wel onderstaande aandachtspunten meegeven. Algemeen Wij constateren dat de begroting van hWh behoorlijk stijgt en dat de verschillen tussen Ontwerp begroting en geactualiseerde begroting groot zijn. Dit maakt het voor ons waterschap moeilijk om in onze eigen begroting de juiste bijdrage te begroten. Als gevolg daarvan ontstaan verschillen tussen de begrote en gerealiseerde bijdrage aan hWh in de jaarrekening van ons waterschap, die verklaard moeten worden. Het zou ons helpen wanneer ook voor de verwachte velengingen en nieuwe projecten een inschatting wordt gegeven welke middelen ons waterschap daarvoor dient te reserveren. Wij ondersteunen de doelstelling van hWh om de waterschappen te helpen om digitale oplossingen gezamenlijk te ontwikkelen en in te springen op digitale transformatie. Aangegeven wordt dat voor 2023 en 2024 wederom veel plannen voor nieuwe projecten klaarliggen naast de verlengingen van lopende dienstverleningsovereenkomsten (DVO's). Wij vragen aandacht voor verbeteringen van de governance op hWh. Dit kan onder andere aan de hand van de in het opdrachtgeversoverleg gegeven opdracht aan hWh om een nota strategieontwikkeling op te stellen. Dit zal bijdragen aan een betere governance op hWh. Deze strategieontwikkeling is ook van belang om te komen tot een beter evenwicht tussen groei en prioriteren; begrensd door wat hWh (beschikbare mensen) en de waterschappen (maatschappelijke en economische ontwikkelingen) aankunnen en dat kwaliteit van de dienstverlening en projecten voorop blijft staan.	In de ontwikkeling van de samenwerkingsopgave wordt aandacht gegeven aan de manier van samenwerken, maar ook aan de manier waarop het begrotingsproces vereenvoudigd en meer stabiel kan worden. Dit zou tevens moeten leiden tot betere mogelijkheden voor waterschappen om te kunnen prioriteren. De uitwerking zal in 2023 plaatsvinden.

Nr	Waterschap	Reactie	Antwoord
		Geactualiseerde beqroting 2023 Wij ondersteunen de actualisatie van de begroting 2023 met de meest actuele ramingen van het Centraal Plan Bureau en het CAO-onderhandelingsresultaat van december 2022. Het verwerken van de actualisaties in lopende dienstverleningsovereenkomsten en de eenmalige verhoging van € 150.000 voor extra inspanningen op het gebied van informatieveiligheid en privacy (IV&P) conform jaarplan zorgen voor een zo realistisch mogelijke geactualiseerde begroting 2023. Ontwerpbegrotinq 2024 Wij ondersteunen de ontwerpbegroting 2024 waarbij we wel aandacht vragen voor het tijdig verlengen van DVO's om op die manier de onzekerheden in de begroting te verminderen en de waterschappen in staat te stellen de bijdrage aan hWh beter in de eigen begroting te verwerken. HDSR staat positief ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2023 en de ontwerpbegroting 2024 en ondersteunt het Waterschapshuis in het streven naar een realistische begroting. Hierdoor is het voor ons waterschap ook eenvoudiger om de omvang van de bijdrage aan HWH in onze eigen begroting te verwerken.	
6	Delfland	Delfland ondersteunt de ingezette doorontwikkeling van hWh waarbij naast kostenontwikkeling ook meer aandacht uitgaat naar de waardecreatie door hWh. Delfland spreekt net als vorig jaar haar vertrouwen in de gekozen aanpak uit en ondersteunt de hoofdlijnen van de hWh-kaderbrief 2024 en de begrotingen omdat wij van mening zijn dat de sector baat heeft bij een efficiënt en effectief hWh. De kostenstijging in de geactualiseerde begroting wordt voor een groot deel verklaard doordat de Dienstverleningsovereenkomsten voor twee programma's niet op tijd ondertekend waren. Delfland ziet graag dat hWh zich inspant dat DVO's tijdig worden ondertekend en daarmee de aanpassingen in de geactualiseerde begroting beperkter blijven dan dit keer het geval was.	Wij zijn u erkentelijk voor het uitgesproken vertrouwen in hWh. In de afgelopen jaren hebben wij het proces van ondertekenen van DVO's gedigitaliseerd om zo de doorlooptijd te verkorten. Het verder versnellen van het proces ligt niet altijd binnen de invloedsfeer van hWh, omdat de waterschappen in sommige gevallen nog draagvlak in de eigen organisatie moeten ophalen. Uiteraard blijven wij ons inspannen om de doorlooptijd zo kort als mogelijk te houden.

Nr	Waterschap	Reactie	Antwoord
		Delfland begrijpt goed dat ook hWh geconfronteerd wordt met kostenstijgingen als gevolg van de hoge inflatie. Delfland vraagt wel specifieke aandacht voor de beheersing van de unitkosten. Wij beseffen dat de begroting voor 2024 onderhevig aan grote onzekerheden en later waarschijnlijk zal moeten worden gewijzigd niet alleen vanwege additionele projecten. We hechten er in ieder geval aan de kosten van instandhouding als percentage van de totale begroting niet stijgen wanneer rekening wordt gehouden met projecten die waarschijnlijk nog zullen worden verlengd en dat uitvoering van projecten alleen start als hWh en de waterschappen de juiste mensen kunnen leveren om deze succesvol uit te voeren. Delfland is derhalve akkoord met de geactualiseerde begroting voor 2023 en de primaire begroting voor 2024 en wenst de hWh organisatie succes met de uitvoering van de diverse programma's in nauwe samenwerking met de waterschappen.	Wij onderschrijven uw wens om de kosten van de instandhouding procentueel ten opzichte van de totale begroting stabiel te houden. Wij spannen ons samen met het Dagelijks bestuur in om hier zo goed op te sturen.
7	Drents Overijsselse Delta	Allereerst willen wij opmerken dat ons algemeen bestuur de waardering uitspreekt voor de begroting 2023 en bijbehorende toelichting en de activiteiten van hWh. Het algemeen bestuur stemt in met de begroting, maar wil met deze zienswijze graag aandacht vragen voor de volgende punten: • Stel de formele begroting van Het Waterschapshuis op conform de systematiek dit voorschrijft, maar maak daarnaast een realistische begroting (dat wat de waterschappen daadwerkelijk in hun eigen begroting op zouden moeten nemen) met de uitgangspunten zoals hieronder: o Inclusief de te verwachten nog af te sluiten DVO's (waarvan al de verwachting is dat deze worden getekend); o Maak bij boekje 4 een inschatting hoeveel procent daadwerkelijk gaat worden gerealiseerd op basis van een trendverwachting op basis van voorgaande jaren (voor de primaire begroting van 2024 zou dat dan op basis van de trendverwachting 2022 zijn); o Vrijwel elk jaar wordt een deel van boekje 4 niet gerealiseerd (ca. 10-15%). Geadviseerd wordt hier ook rekening mee te houden in de begroting.	Wij zijn u erkentelijk voor de uitgesproken waardering. In de ontwikkeling van de samenwerkingsopgave wordt aandacht gegeven aan de manier van samenwerken, maar ook aan de manier waarop het begrotingsproces vereenvoudigd en meer stabiel kan worden. De uitwerking zal in 2023 plaatsvinden. Wij zullen uw aandachtspunten in overweging nemen in de uitwerking. De verstrekte informatie in deel 4 van de begroting is bedoeld als indicatie voor de waterschappen van mogelijke begrotingswijzigingen, zodat zij hiermee rekening kunnen houden in hun eigen begroting.

Nr	Waterschap	Reactie	Antwoord
8	Fryslân	Afgelopen jaar merken we een toename aan initiatieven vanuit de waterschappen bij hWh. Tevens zien we een toename aan bereidheid bij waterschappen onderling tot samenwerken. Dit is concreet zichtbaar bij het kenniscentrum. Wij onderschrijven deze ontwikkeling en de groeiende collectieve behoefte aan samenwerking. Deze toename in collectieve activiteiten, die deel structureel zijn, zorgt ook voor een andere rol van hWh. hWh heeft het initiatief genomen in het opstellen van een nieuwe strategienota. Deze ontwikkeling onderschrijven wij en vragen u dit af te ronden. Hierbij verwachten we dat hWh een betere meerjarenprognoses kan geven passend bij de doelen van ons als waterschappen. Wederom meldt u in de voorliggende ontwerpbegroting 2023 een daling van de totale begrotingsomvang met € 5.174.000. Daarnaast worden er lopende programma's en nieuwe initiatieven (boekje 4) genoemd ter waarde van € 8.493.000. Totaal maakt dit een verwachte begroting van € 36.132.000 wat een feitelijke stijging betreft van € 3.319.000 ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2023. De wijze waarop u de begroting presenteert (zonder de programma's en bijlage 4) vinden wij niet juist. Door het ontbreken van deze posten in de cijfermatige opstellingen in de voorliggende begroting, vinden wij dat ons algemeen bestuur onvoldoende geïnformeerd wordt om een relevante zienswijze in te kunnen dienen. Om dit tegen te gaan stellen wij het volgende voor: - Het vertalen van het nieuwe koersplan naar een meerjarenbegroting en dit op te nemen in de begroting. - In de begroting een prognose op te nemen inclusief de verwachte verlengingen en initiatieven conform boekje 4, zodat er een meer reëel beeld ontstaat. - Het dusdanig instellen van dienstverleningsovereenkomsten van langdurige programma's en projecten zodat deze een stabielere plek krijgen in de begroting.	De huidige begrotingssystematiek, waarin alleen projecten en programma's begroot mogen worden op basis van dienstverleningsovereenkomsten, is verankerd in de Gemeenschappelijke regeling hWh. Inherent aan deze systematiek is de volatiliteit in de begrotingen. In de ontwikkeling van de samenwerkingsopgave wordt aandacht gegeven aan de manier van samenwerken, maar ook aan de manier waarop het begrotingsproces vereenvoudigd en meer stabiel kan worden. De uitwerking zal in 2023 plaatsvinden. Wij zullen uw aandachtspunten in overweging nemen in de uitwerking. De verstrekte informatie in deel 4 van de begroting is bedoeld als indicatie voor de waterschappen van mogelijke begrotingswijzigingen, zodat zij hiermee rekening kunnen houden in hun eigen begroting.

Nr	Waterschap	Reactie	Antwoord
9	Hollands Noorderkwartier	**Geactualiseerde begroting 2023** HHNK heeft bij de oorspronkelijke begroting 2023 geadviseerd de toen nog niet ondertekende DVO's mee te nemen in de actualisatiebegroting. Dit is bij deze geactualiseerde begroting uitgevoerd. Daarom kunnen wij ons vinden in de verhoging van de begrote kosten. **Begroting 2024** In programma 13 wordt een grote kostenpost verwacht uit het project Beeldmateriaal. Dit relatief hoge bedrag van ruim € 3,5 miljoen geeft een vertekend beeld. Graag zien we een aanpassing van deze te verwachte kosten omdat de kosten hiervan niet alleen verdeeld worden over de waterschappen, maar ook over andere overheden die aan dit project mee zullen doen. Afgezien van deze aanpassing kan HHNK zich vinden in de ontwerpbegroting 2024 van Het Waterschapshuis.	Wij zijn u hiervoor erkentelijk. Zowel waterschappen als derden nemen deel in het project Beeldmateriaal. Dit maakt integraal onderdeel uit van de begroting van hWh en is om deze reden ook integraal in deel 4 van de begroting vermeld als te verwachten begrotingswijziging.
10	Hollandse Delta	Vooruitlopend op de besluitvormende vergadering van waterschap Hollandse Delta van 24 mei a.s., heeft het college van D&H aangegeven om geen zienswijze in te dienen op de geactualiseerde begroting 2023 en ontwerp begroting 2024 van het Waterschapshuis. Zodra het definitieve besluit door de VV is genomen stellen wij u hiervan op de hoogte.	Wij zien het definitieve besluit met belangstelling tegemoet.
11	Hunze en Aa's	Ondanks bedenkingen en oproep tot terughoudendheid in onze eerdere zienswijzen zien we wederom een aanzienlijke toename van de kosten voor de uitvoering van de taken door het Waterschapshuis. Hieronder gaan wij daar op in. **Projecten en omvang** Wij zetten vraagtekens bij de voorliggende lijst van projecten in de actualisatie begroting 2023. Het is een indrukwekkende lijst met een totale begroting van circa € 32,9 miljoen. Onze zorg gaat uit naar omvang, uitvoerbaarheid en prioriteitstelling. In casu is onduidelijk wat het meest urgent is en daaraan gerelateerd wat het passende tempo moet zijn. Alles lijkt urgent. De krapte op de arbeidsmarkt en de noodzakelijk te bieden ondersteuning vanuit de waterschappen, die met dezelfde arbeidsmarkt te maken hebben, zal onzes inziens een wissel trekken op de uitvoerbaarheid. Ook lopen er momenteel een veelvoud aan wettelijke trajecten waaronder de Omgevingswet, BIO en Wet Open Overheid die maken dat de portefeuille meer dan gevuld is. Althans zeker bij ons waterschap. Realistische keuze van projecten die urgent, praktisch uitvoerbaar en die aansluiten bij de praktijk zullen onzes inziens leiden tot meer begrip, draagvlak, mogelijkheid tot uitvoering en beperking van budget. Wij vragen hiervoor nadrukkelijk aandacht hetgeen wordt vertaald naar een beperking van de opgevoerde projectportefeuille.	De geactualiseerde begroting 2023 is een voortzetting van de bereikte werkomvang eind 2022 en is uitvoerbaar door hWh. Voor wat betreft de plannen voor nieuwe projecten in 2023 herkent hWh zich in uw zorg over de uitvoerbaarheid. In 2023 moet gezocht worden naar het juiste evenwicht tussen groei en prioriteren; begrensd door wat hWh (beschikbare mensen) en de waterschappen (maatschappelijke en economische ontwikkelingen) aankunnen. Kwaliteit van de dienstverlening en projecten blijft voorop staan. Wij ondersteunen uw oproep tot prioriteren in nieuwe initiatieven. In de uitwerking van de doorontwikkeling van de samenwerkingsopgaven in 2023 is dit één van de thema's. Hierin ligt een belangrijke rol bij de waterschappen zelf via de OGT. Wij vertrouwen er op dat dit voldoende tegemoet komt aan uw wens voor een verbeterplan in de prioriteitsstelling.

Nr	Waterschap	Reactie	Antwoord
		Dienstverlening en transparantie Naast het vorenstaande vragen wij u de algemene dienstverlening op een zodanige wijze in te richten dat ook transparant is wat onder bepaalde onderdelen wordt verstaan en waarbij ook stijgingen qua budget worden verklaard. Bijvoorbeeld: op pagina 26 van de actualisatie begroting 2023 geeft u aan dat de uren van functioneel beheer werden begroot binnen de kostenplaats organisatie ondersteuning en dat deze vanaf 2023 worden begroot binnen kantoorautomatisering (onderdeel van facilitair). Wat hierbij opvalt is dat de kostenplaats organisatie ondersteuning met € 110.211 is gedaald maar dat facilitair met € 393.483 is gestegen. **Ontwerpbegroting 2024** De ontwerpbegroting 2024 (als onderdeel van de meerjarenraming) is lager geraamd dan de actualisatie begroting 2023. Deze ontwerpbegroting 2024 is onzes inziens meer in lijn met de praktijk. Desalniettemin maken we ons ook daarbij zorgen of ook deze begroting realistisch is aangezien er veel projecten op de planning staan. Wij vragen u nogmaals kritisch te vergelijken en te prioriteren. **Samenvattend** Onze opvatting is dat er thans onvoldoende prioriteiten worden gesteld en dat er nieuwe initiatieven worden geïnitieerd terwijl lopende projecten nog niet zijn afgerond. We roepen op tot een prioriteitstelling die uit gaat monden in een realistische planning, gebaseerd op urgentie, die in lijn is met de ontwikkelingen bij de diverse waterschappen. **Conclusie** Indien bij het aanbieden van de begroting aan het AB van HWH geen duidelijk plan ligt voor verbetering in de prioriteitsstelling keuren wij de actualisatie begroting 2023 en ontwerpbegroting 2024 niet goed.	De uren van functioneel beheer betreft uitsluitend een verschuiving binnen de begroting. De stijging binnen de instandhouding is toe te schrijven aan een wijziging van het begrote uurtarief enerzijds en de toevoeging van extra budget van € 150.000 om de veilige werkomgeving zo snel mogelijk naar volwassenheidsniveau 4 te brengen. Hiervoor verwijzen wij u naar pagina 10 van de geactualiseerde begroting 2023.
12	Limburg	Op 21 december 2022 is de geactualiseerde begroting 2023 en ontwerpbegroting 2024 van Het waterschapshuis aangeboden aan de waterschappen ten behoeve van de zienswijzeprocedure. Het algemeen bestuur van Waterschap Limburg heeft deze begroting behandeld in de vergadering van 8 maart 2023 en geconcludeerd dat de wijzigingen in de bedragen logisch te verklaren zijn, onder andere op basis van het koersplan, en geen aanleiding geven tot het stellen van vragen. Daarom wordt ingestemd met de zowel de geactualiseerde begroting 2023 als de ontwerpbegroting 2024.	Wij zijn u hiervoor erkentelijk.

Nr	Waterschap	Reactie	Antwoord
13	Noorderzijlvest	Waterschap Noorderzijlvest is het eens met de voorstellen. De voorgestelde begroting is een goede uitwerking van de koers die met hWh is ingezet. We kunnen instemmen met de projecten en programma's die u in 2024 toe wilt voegen aan de begroting. De ontwikkelingen en te behalen resultaten in de begroting hWh sluiten aan bij de doelen en prioriteiten uit de plannen van waterschap Noorderzijlvest.	Wij zijn u hiervoor erkentelijk.
14	Rijn en IJssel	Het algemeen bestuur van waterschap Rijn en IJssel heeft in de vergadering van 14 maart de gewijzigde begroting 2023 en ontwerpbegroting 2024 behandeld. Daarbij is het volgende besloten: 1. Het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis te berichten dat we instemmen met de gewijzigde begroting 2023. 2. Het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis te berichten dat we instemmen met de ontwerpbegroting 2024.	Wij zijn u hiervoor erkentelijk.
15	Rijnland	Hierbij verzoeken wij u een langere termijn voor de zienswijzeprocedure aangaande de geactualiseerde begroting 2023 en ontwerp begroting 2024 in acht te nemen. De reden daarvoor is dat Rijnland zijn zienswijze niet op tijd deze voor de vergadering van het algemeen bestuur hWh op 20 april 2023 aan het eigen bestuur kan voorleggen. Daarbij komt dat zo kort na de verkiezingen het nieuwe bestuur enige tijd nodig heeft zich dit soort procedures eigen te maken. De nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen biedt overigens alle ruimte een langere termijn voor de zienswijzeprocedure in acht te nemen. Daarom stellen wij voor beide begrotingsdocumenten op de eerstvolgende vergadering van het algemeen bestuur na 20 april 2023 te agenderen.	Wij begrijpen dat de verkiezingen extra druk leggen op de planning. De periode voor de zienswijze is deze begroting 12 weken en voldoet daarmee aan de gestelde vereisten in de wet gemeenschappelijke regelingen. Wij vertrouwen er op dat deze verruimde termijn voldoende ruimte biedt om de zienswijze in uw vergaderplanning in te passen. We vinden het vervelend dat dit voor uw waterschap niet zo blijkt te zijn. Echter wijst de praktijk uit dat het moeilijk, zo niet onmogelijk, blijkt de planning zodanig in te richten dat deze passend is voor de vergaderplanning van ieder waterschap afzonderlijk.

Nr	Waterschap	Reactie	Antwoord
16	Rivierenland	Onze aandachtspunten en constateringen met betrekking tot beide begrotingen zijn als volgt: 1) Gezien de landelijk ingrijpende ontwikkelingen rond de digitaliseringsopgave is de positie van het Waterschapshuis belangrijker geworden, en zien we de coördinerende rol opgepakt worden. Echter ook deze keer plaatsen we een aantal kritische kanttekeningen: 2) We snappen dat de huidige tijd veel van ons vergt qua digitalisering, maar bij de grote hoeveelheid projecten die nu op de rol staan vragen we ons af wat de haalbaarheid van realisatie is in de gestelde tijd. Zeker met het oog op de krapper wordende arbeidsmarkt. We stellen nogmaals voor om portfoliomanagement te introduceren. Zodat een integrale afweging kan worden gemaakt en de enorme hoeveelheid van projecten in volgorde van prioriteit en dus in tijd kan worden geplaatst. Ook het kostenpatroon kan dan meer in de tijd worden uitgezet. 3) Een ander punt is dat het AB van HWH zou moeten gaan over de finale afweging van zowel de instandhoudingsbegroting als de projectenbegroting. Integrale verantwoordelijkheid nemen is nu niet mogelijk. 4) Graag willen we wederom wijzen op de noodzaak van duurzaamheid in de bedrijfsvoering. Graag zien wij dan ook een doorkijk van de duurzaamheidsplannen in de komende begroting. Bij inachtneming van de bovengenoemde aandachtspunten kunnen wij instemmen met de geactualiseerde begroting 2023 en ontwerpbegroting 2024 HWH.	In de ontwikkeling van de samenwerkingsopgave wordt aandacht gegeven aan de manier van samenwerken, maar ook aan de manier waarop het begrotingsproces vereenvoudigd en meer stabiel kan worden met versterking van rolduidelijkheid in de governance. Dit zou tevens moeten leiden tot betere mogelijkheden voor waterschappen om te kunnen prioriteren. De uitwerking zal in 2023 plaatsvinden.

Nr	Waterschap	Reactie	Antwoord
17	Scheldestromen	De ontwerpbegroting 2024 laat voor de programma's 1 en 2, de zogenaamde instandhouding, procentueel wel een erg hoge stijging van ruim 20% zien ten opzichte van de primaire begroting 2023. Deze stijging voor instandhouding ligt daarmee behoorlijk boven het inflatiecijfer, terwijl wij u in onze zienswijze van voorgaande jaren hebben verzocht te streven om dit voor de volgende jaren op een gelijk niveau te houden omdat dit substantieel zo blijkt te zijn. U geeft aan deze groei in 2024 zal stabiliseren. Dit blijkt uit het vergelijk van uw geactualiseerde begroting 2023 en ontwerpbegroting 2024. Wij verzoeken u hiernaar te acteren. Verder blijkt ons uit deel 4 van de begroting dat er tal van nieuwe initiatieven in het verschiet liggen. Om de kosten en om de druk op waterschapsmedewerkers beheersbaar te houden, vragen wij alleen initiatieven uit te voeren waarvan overduidelijk is dat deze prioriteit hebben en noodzakelijk zijn om gezamenlijk op te pakken. Bovenstaande zienswijze is pro forma aangezien de eerste mogelijkheid om de geactualiseerde begroting 2023 en ontwerpbegroting 2024 te behandelen in onze algemene vergadering is op 28 maart 2023. Dit is na de door u gestelde uiterlijke datum van 17 maart 2023 om de zienswijze aan te leveren. Na behandeling van dit onderwerp in onze algemene vergadering van 28 maart ontvangt u de definitieve zienswijze.	De stijging in 2024 binnen instandhouding is toe te schrijven aan, conform het voorgestelde in de kaderbrief 2024, het programma Kennis en verbinden. Daarin wordt 2 fte begroot voor het inrichten en ontwikkelen van een excellente hWh-organisatie, waaronder kwaliteitsborging, ten behoeve van het uitvoeren van programma's en project en het uitvoeren van beheer en diensten. Wij spannen ons samen met het Dagelijks bestuur in om de kosten van de instandhouding procentueel zo stabiel mogelijk te houden ten opzichte van de totale begroting. Voor wat betreft de plannen voor nieuwe projecten herkent hWh zich in uw zorg over de uitvoerbaarheid. Er moet gezocht worden naar het juiste evenwicht tussen groei en prioriteren; begrensd door wat hWh (beschikbare mensen) en de waterschappen (maatschappelijke en economische ontwikkelingen) aankunnen. Kwaliteit van de dienstverlening en projecten blijft voorop staan.
18	Schieland en de Krimpenerwaard		

Nr	Waterschap	Reactie	Antwoord
19	Vallei en Veluwe	Het college maakt hierbij gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op de primaire begroting 2024. Voor de geactualiseerde begroting 2023 achten wij het indienen van een zienswijze niet noodzakelijk. De zienwijze op de primaire begroting 2024 omvat een viertal punten. 1. Waterschap Vallei en Veluwe spreekt haar waardering uit over het hebben van een sterke partner in de aanpak van de groeiende en steeds complexer wordende opgaven rond informatievoorziening en beveiliging. Waterschap Vallei en Veluwe herkent dat de opgaven vragen om een gezamenlijke aanpak. Problemen rond het verkrijgen van personele capaciteit binnen de waterschappen en de toename van de complexiteit van de opgaven maken intensieve samenwerking binnen de sector noodzakelijk. Het gezamenlijk optrekken via hWh heeft hierbij voor Waterschap Vallei en Veluwe de voorkeur. Wij zien de groei in professionaliteit van hWh en waarderen de kennis en inzet van de medewerkers van hWh hierin. 2. Waterschap Vallei en Veluwe onderschrijft dat de financiële verplichting richting hWh groeit. De hWh begroting lijkt de afgelopen jaren voornamelijk toe te nemen. Waterschap Vallei en Veluwe onderkent echter dat, door het steeds meer bij hWh beleggen van opgaven, ook de financiële verplichting richting hWh groeit. De opgaven moeten zonder samenwerking met hWh door ons eigen waterschap vormgegeven en in de eigen begroting opgenomen worden. Wij zien de stijgingen daarom meer als verschuiving van kosten dan als kostenstijging van hWh alleen. Daarom stemmen wij in met de financiële vertaling zoals gemaakt in de voorliggende primaire begroting 0224 van hWh.	Wij danken u voor de uitgesproken waardering. Voor wat betreft de plannen voor nieuwe projecten herkent hWh zich in uw zorg over de uitvoerbaarheid. Er moet gezocht worden naar het juiste evenwicht tussen groei en prioriteren; begrensd door wat hWh (beschikbare mensen) en de waterschappen (maatschappelijke en economische ontwikkelingen) aankunnen. Kwaliteit van de dienstverlening en projecten blijft voorop staan. Wij ondersteunen uw oproep tot prioriteren in nieuwe initiatieven. In de uitwerking van de doorontwikkeling van de samenwerkingsopgaven in 2023 is dit één van de thema's. Hierin ligt een belangrijke rol bij de waterschappen zelf via de OGT. Door middel van een uitvoeringstoets wordt elke nieuwe opdracht (dienstverleningsovereenkomst) getoetst op uitvoerbaarheid door hWh, waarna het Dagelijks bestuur van hWh de opdracht al dan niet aanvaardt.

Nr	Waterschap	Reactie	Antwoord
		3. Waterschap Vallei en Veluwe spreekt de zorg uit ten aanzien van lange termijn opgaven en vraagt hWh te helpen focussen op de collectieve lange termijn opgaven. Waterschap Vallei en Veluwe ziet bij hWh en de waterschappen een risico rond het verkrijgen van voldoende en goed gekwalificeerd personeel. Daarnaast zien wij een stevige toename van de opgaven waar de waterschappen en hWh voor gesteld staan. Deze ontwikkelingen baren zorgen voor de realisatiegraad van hWh en de implementatiegraad bij de waterschappen. Wij vragen hWh expliciet om de realisatiegraad strak te bewaken en bij problemen samen met het i-platform en de OGT te kijken naar de prioriteitenstelling. Waterschap Vallei en Veluwe roept daarbij op om bij prioritering de focus te leggen op het realiseren van de collectieve en lagere termijn opgaven. Voor Vallei en Veluwe ligt op deze vlakken de grootste toegevoegde waarde van samenwerking met hWh. 4. Waterschap Vallei en Veluwe roept op om in 2024 terughoudend te zijn met nieuwe ambities bovenop de in de 4 begrotingsdelen voorziene opgaven. Om de komende jaren de werklast te beperken en de realisatie graad te borgen, roept het waterschap Vallei en Veluwe op om de ambities van de programma's en van hWh zelf niet verder te verhogen. Bij het ontstaan van nieuwe ontwikkelingen/wensen vraagt het waterschap aan hWh om samen met het i-platform en de OGT te prioriteren. Met de invulling van de bovenstaande zienswijzen heeft Waterschap Vallei en Veluwe vertrouwen in een sterk Waterschapshuis dat, op het vlak van gezamenlijke ontwikkeling van de informatievoorziening en beveiliging, voor de sector een sterke betrouwbare partner blijft.	
20	Vechtstromen	Het dagelijks bestuur heeft het volgende besloten: Geen voorlopige zienswijze in te dienen op de Ontwerpbegroting 2024 en Geactualiseerde begroting 2023 Gr Het Waterschapshuis, onder voorbehoud van besluitvorming door het AB van Vechtstromen op 10 mei.	Wij zien de besluitvorming met belangstelling tegemoet.

Nr	Waterschap	Reactie	Antwoord
21	Zuiderzeeland	Waterschap Zuiderzeeland onderschrijft het nut van het verder professionaliseren van het Waterschapshuis, zoals in beide begrotingen tot uiting komt. Wij onderkennen dat extra middelen nodig zijn om te komen tot een betere borging en voorspelbare kwaliteit. Zowel voor informatieveiligheid in 2023 als het borgen van specialistische kennis in 2024. We constateren tegelijk dat deze specialistische kennis een kernthema is in het hWh strategietraject. Wij zijn van mening dat deze middelen in zekere zin een voorschot nemen op de besluitvorming van deze strategie. Ons waterschap wenst bij de vaststelling van de hWh-strategie duidelijk inzicht in de integrale meerjarige financiële consequenties. Deze consequenties zouden via een actualisatie-ronde meerjarig verwerkt moeten worden. Voor ons waterschap is essentieel dat hierbij allereerst het principe van 'oud-voor-nieuw' wordt toegepast. Waterschap Zuiderzeeland is van mening dat nieuwe initiatieven moeten leiden tot het versterken van hWh als collectieve kennis- en innovatiepartner voor de waterschappen. De informatiestrategie van ons waterschap gaat uit van het breed samenwerken met Het Waterschapshuis. Met als doel om digitale innovatie voor de waterschappen toe te passen bij opgaven als duurzaamheid, klimaatbestendigheid, energietransitie en goed overheidsbestuur. Met die bedoeling kiezen wij bewust om wel of niet of in een later stadium deel te nemen aan een hWh-initiatief. Wij pleiten voor het collectief omarmen van de inzet van digitale technologie bij dergelijke thema's. Om gezamenlijk in het (voor ieder) passende tempo verder te komen, benadrukken wij het belang van flexibele instapmomenten voor die collectieve thema's. Het gezamenlijk oppakken van de genoemde digitale thema's wordt steeds belangrijker. Dat is ook zichtbaar in het aantal nieuwe initiatieven binnen hWh. Tegelijk heeft ook hWh zijn grenzen om samen met de waterschappen effectief al deze nieuwe initiatieven uit te voeren. Waterschap Zuiderzeeland ziet de strategienota als belangrijk instrument voor het aanbrengen van focus en prioriteit. Wij benadrukken het belang van het zorgvuldig afronden, toepasbaar maken en invoeren van dit instrument. Het moet leiden tot focus op gezamenlijke meerwaarde en beheersbare groei van hWh. Wij continueren daarom graag de strategische dialoog hierover in het lopende strategietraject.	In de ontwikkeling van de samenwerkingsopgave wordt aandacht gegeven aan de manier van samenwerken, waaronder de inzet van specialistische kennis, het onderscheid tussen collectieve programma's en facultatieve programma's en flexibiliteit in het moment van aanhaken van waterschappen. De uitwerking hiervan zal plaatsvinden in 2023. Voor wat betreft de plannen voor nieuwe projecten herkent hWh zich in uw zorg over de uitvoerbaarheid. Er moet gezocht worden naar het juiste evenwicht tussen groei en prioriteren; begrensd door wat hWh (beschikbare mensen) en de waterschappen (maatschappelijke en economische ontwikkelingen) aankunnen. Kwaliteit van de dienstverlening en projecten blijft voorop staan.

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	1191
Extern Zaak ID	0654305472
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2023
Agendapunt	4.H
Titel	Bestuursverkiezing BHIC 2023
Organisatieonderdeel	Concernstaf
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Peter Ketelaars
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Adviesnota AB
Bijlage 1 E-mail BHIC bestuursverkiezing BHIC
Bijlage 2 Formulier bestuursverkiezing BHIC 2023

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	25 mei 2023
Algemeen Bestuur	**16 juni 2023**

Voorgesteld besluit

Het bekrachtigen van het besluit van het dagelijks bestuur d.d. 28 maart 2023 om in te stemmen met het voorstel van het bestuur van het Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC) om:

1. Mevrouw M.A.H. Moorman, burgemeester Land van Cuijk, te benoemen tot regiobestuurslid van het BHIC;
2. De heer A.A.M.J. Walraven, waarnemend burgemeester Bernheze, te benoemen tot regiobestuurslid van het BHIC.

Besluit

Waterschap
Aa en Maas

1. Conform voorstel.

Zaaknummer: 305472

ADVIESNOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 16 JUNI 2023

VOORSTEL:

Bekrachtigen van het besluit van het dagelijks bestuur d.d. 28 maart 2023 om in te stemmen met het voorstel van het bestuur van het Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC) om:

1. Mevrouw M.A.H. Moorman, burgemeester Land van Cuijk, te benoemen tot regiobestuurslid van het BHIC;
2. De heer A.A.M.J. Walraven, waarnemend burgemeester Bernheze, te benoemen tot regiobestuurslid van het BHIC.

PROBLEEMSTELLING

Het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling het BHIC bestaat uit acht leden: vier rijksleden, benoemd door de minister, en vier regionale leden die worden gekozen door de aan het BHIC deelnemende gemeenten en waterschappen.
Het kiezen van de regioleden valt binnen de bevoegdheid van de colleges van de deelnemende gemeenten en algemeen - en dagelijkse besturen van de aangesloten waterschappen. Zij kiezen de regioleden op basis van voordracht door het BHIC-bestuur.

BEOOGD EFFECT

Een voltallig bestuur van het BHIC dat voldoet aan de Wet gemeenschappelijke regelingen en met een vertegenwoordiging van de deelnemers in overeenstemming met het belang.

ARGUMENTEN

1. *Herbenoeming formeel noodzakelijk door verschuiving in bestuur*
   Mevrouw Moorman had reeds als burgemeester van de gemeente Bernheze zitting in het bestuur van het BHIC. Recent is zij geïnstalleerd als burgemeester van de gemeente Land van Cuijk. Bij de vorige bestuursverkiezing van het BHIC (eind 2022) is één zetel niet ingevuld in afwachting van de benoeming van de burgemeester van de gemeente Land van Cuijk.
   Met deze verschuiving vertegenwoordigt mevrouw Moorman de gemeente Land van Cuijk in het bestuur. Hiervoor dient zij formeel opnieuw gekozen te worden.

2. *De vier regioleden weerspiegelen zo goed als mogelijk de aan het BHIC deelnemende partijen*
   Omdat de gemeente Bernheze nog maar zeer kort (sinds oktober 2021) zitting had in het BHIC-bestuur, draagt het BHIC-bestuur waarnemend burgemeester de heer A.A.M.J. Walraven voor als regiolid. De heer Walraven is reeds bekend met het BHIC doordat hij eerder als burgemeester van Mill en Sint Hubert al deelnemer aan het portefeuillehouderoverleg van het BHIC was.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

1. *Herbenoeming kan plaatsvinden zodra meerderheid deelnemers heeft ingestemd*

Wanneer de meerderheid van de deelnemers van het BHIC heeft ingestemd met de voordracht kan (her)benoeming plaatsvinden. Doordat voor de gemeentes deze bevoegdheid bij de colleges ligt en deze frequent vergaderen kunnen zij relatief snel instemmen en is er al een meerderheid van stemmen. Ons DB kan ook relatief snel reageren op het voorstel. Echter voor de waterschappen ligt conform de gemeenschappelijke regeling deze bevoegdheid formeel bij zowel

het DB als AB. Vanwege de lengte van het bestuurlijk traject naar ons AB is instemming door het AB echter een formaliteit omdat benoeming dan vermoedelijk al heeft plaatsgevonden.

2. Aa en Maas heeft op dit moment geen zitting in het BHIC-bestuur
Namens de waterschappen heeft op dit moment Dhr. Lokin van Waterschap De Dommel zitting in het BHIC-bestuur. Na de waterschapsverkiezingen wordt zijn zetel formeel vacant. Eerder is binnen het BHIC voorgesteld de zetel dan over te laten gaan naar Aa en Maas, zodat de waterschappen om beurten vertegenwoordigd zijn. Voor deze benoeming zal opnieuw een procedure bij de deelnemers doorlopen moeten worden.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK
N.v.t.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP
N.v.t.

UITVOERING/VERVOLG
Wanneer de meerderheid van de deelnemers van het BHIC heeft ingestemd met de voordracht kan (her)benoeming plaatsvinden.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE
N.v.t

BIJLAGEN
1. Email BHIC m.b.t. verkiezing
2. Bijlage bij email BHIC: verkiezingsformulier

VERSIEDATUM
28 maart 2023

AB-BESLUIT

ONDERWERP:
Bestuursverkiezing 2023 BHIC

AGENDAPUNT:

BESLUITNUMMER:

INVESTERINGSBESLUIT:
n.v.t.

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;
gelezen het voorstel van het Dagelijkst Bestuur van 28 maart 2023;
gelet op het bepaalde in de Wet gemeenschappelijke regelingen;
gezien het advies van de commissie AFZ van 25 mei 2023;

B E S L U I T :

Het bekrachtigen van het besluit van het dagelijks bestuur d.d. 28 maart 2023 om in te stemmen met het voorstel van het bestuur van het Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC) om:

1. Mevrouw M.A.H. Moorman, burgemeester Land van Cuijk, te benoemen tot regiobestuurslid van het BHIC;
2. De heer A.A.M.J. Walraven, waarnemend burgemeester Bernheze, te benoemen tot regiobestuurslid van het BHIC.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 16 juni 2023,

De secretaris, De dijkgraaf,

Pieter Sennema Mario Jacobs

Van: Secretariaat <Secretariaat@bhic.nl>
Verzonden: donderdag 16 februari 2023 15:40
CC: Jan Kriek <jan.kriek@bhic.nl>; Adrie Wijgers <AWijgers@bhic.nl>; Ellen Kuijf <Ellen.Kuijf@bhic.nl>; Dagmar van der Kooij <dagmar.van.der.kooij@bhic.nl>
Onderwerp: 2023015 Bestuurssamenstelling BHIC

Geacht College, geacht Bestuur,

Het BHIC-bestuur bestaat uit vier rijksleden – aangesteld door de minister – en vier regioleden – gekozen door de aangesloten gemeenten en waterschappen.

Regioleden
De vier regioleden weerspiegelen zo goed als mogelijk de aangesloten partijen.
Traditiegetrouw is het voormalige streekarchief Brabant Noordoost vertegenwoordigd met twee leden (een grote en een kleine gemeente), het voormalige streekarchief Langs Aa & Dommel kent één vertegenwoordiger (Vught) en ook de waterschappen hebben een zetel (momenteel De Dommel).

Het BHIC-bestuur hecht aan deze geografische spreiding. Daarom zou het een logische keuze zijn de gemeente Land van Cuijk toe te laten treden tot het BHIC-bestuur. Het BHIC-bestuur heeft, i.v.m. de continuïteit, de voorkeur voor een burgemeester als vertegenwoordiger van de aangesloten gemeenten in haar bestuur. Zoals wij u eerder berichtten, hebben wij daarom gewacht met het invullen van de vacature in ons bestuur tot de benoeming van de nieuwe burgemeester van Land van Cuijk.

Land van Cuijk en Bernheze
Zoals u ongetwijfeld bekend, is mevrouw M.A.H. Moorman vorige week geïnstalleerd als burgemeester van de gemeente Land van Cuijk.
Het BHIC-bestuur is verheugd dat zij in die hoedanigheid graag zitting wil nemen in het BHIC-bestuur.

Formeel ontstaat met deze verschuiving opnieuw een vacature in het BHIC-bestuur, aangezien mevrouw Moorman tot voor kort Bernheze vertegenwoordigde.
Omdat Bernheze nog maar zeer kort (sinds oktober 2021) zitting had in ons bestuur, draagt het bestuur graag waarnemend burgemeester de heer A.A.M.J. Walraven voor als regiolid in het BHIC-bestuur.
De heer Walraven is geen onbekende voor het BHIC, als toenmalig burgemeester van Mill en Sint Hubert was hij al deelnemer aan ons portefeuillehoudersoverleg.

Formulier
Bijgaand treft u een formulier aan voor het formaliseren van de verschuivingen in het BHIC-bestuur. Dit valt binnen de bevoegdheid van uw College/Bestuur.
Ik verzoek u vriendelijk om het ingevulde formulier uiterlijk 17 maart 2023 te retourneren aan secretariaat@bhic.nl.

Met vriendelijke groet,
namens het BHIC-bestuur,

Jan Kriek
Directeur

Postbus 81 5201 AB 's-Hertogenbosch
Tel. +31 (0) 73 681 85 00
Website www.bhic.nl

BRABANTS HISTORISCH INFORMATIE CENTRUM

Verkiezingsformulier bestuur Brabants Historisch Informatie Centrum 2023

1. Het BHIC-bestuur stelt voor om mevrouw M.A.H. Moorman, burgemeester Land van Cuijk, te benoemen tot regiobestuurslid.

☐ akkoord

☐ niet akkoord - Toelichting: ……..

2. Het BHIC-bestuur stelt voor om de heer A.A.M.J. Walraven, waarnemend burgemeester Bernheze, te benoemen tot regiobestuurslid.

☐ akkoord

☐ niet akkoord - Toelichting: ……..

Ingevuld en ondertekend door:

Naam: ……

Gemeente/Waterschap: ……..

Datum: ……

Handtekening: ……..

formulier retourneren – graag uiterlijk 17 maart 2023-- - aan: secretariaat@bhic.nl

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	1129
Extern Zaak ID	0654294561
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2023
Agendapunt	4.I
Titel	Kredietvoorstel planuitwerking Cuijk - Ravenstein
Organisatieonderdeel	Waterveiligheid
Projectenboeknummer en naam	PJB_241 Cuijk - Ravenstein
Portefeuillehouder	Peter van Dijk
Digitale toegankelijkheid toegepast paraafsecretaris	Ja

Bijlagen
Adviesnota AB
Bijlage 1 Financiële paragraaf
Bijlage 2 Kostenraming

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Commissie Watersysteembeheer	25 mei 2023
Algemeen Bestuur	**16 juni 2023**

Voorgesteld besluit

Een aanvullend investeringskrediet beschikbaar te stellen van € 21.980.000,-- voor de Planuitwerking van het project dijkverbetering Cuijk-Ravenstein.

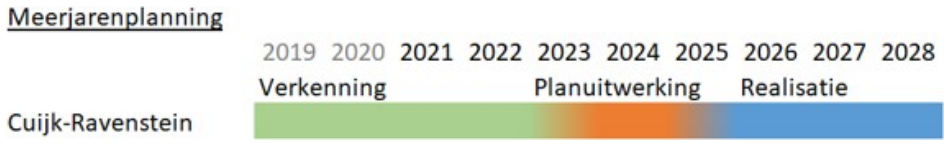
Besluit

Het voorstel wordt met 29 stemmen voor en 0 tegen conform vastgesteld.

ADVIESNOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 16 JUNI 2023

VOORSTEL:
Een aanvullend investeringskrediet beschikbaar te stellen van € 21.980.000 voor de Planuitwerking van het project dijkverbetering Cuijk-Ravenstein.

PROBLEEMSTELLING
Het dijkverbeteringsproject Cuijk-Ravenstein is opgenomen in het nationale Hoogwaterbeschermingsprogramma 2023-2028. Het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) is tevens de naam van de alliantie van waterschappen en Rijkswaterstaat die het programma bestuurt en faciliteert. Het programma dient om alle primaire waterkeringen in 2050 aan de wettelijke norm te laten voldoen. Deze norm is afgeleid van de verwachte situatie in 2050 in termen van waterstanden, het aantal te beschermen mensen en de potentiële schade. Het programma wordt voor de helft gefinancierd door het Rijk en voor de helft door de waterschappen. Alle waterschappen betalen een jaarlijkse bijdrage waarmee 40% van de kosten wordt gedekt. Als waterschap dat de dijk beheert en een dijkversterkingsproject trekt ontvang je een HWBP-subsidie van 90%. Daarnaast betaal je als dijkbeherend waterschap een eigen bijdrage van 10%. Ieder HWBP-project doorloopt drie fasen: de Verkenning, de Planuitwerking en de Realisatie. De planning voor het project Cuijk-Ravenstein is hieronder weergegeven.

Groene balk is incl. Voorverkenning

Eerder zijn de volgende besluiten over dit project genomen:
- Op 5 juni 2020 is in de AB-vergadering ingestemd met het beschikbaar stellen van een investeringskrediet voor de Verkenning van het project dijkverbetering Cuijk-Ravenstein om te komen tot een voorkeursalternatief.
- Op 8 april 2022 is in de AB-vergadering ingestemd met het beschikbaar stellen van een investeringskrediet om te starten met de voorbereidingen van de Planuitwerking van het project dijkverbetering Cuijk-Ravenstein om daarmee een soepele en efficiënte overgang te bewerkstelligen vanuit de Verkenningsfase.
- Op 18 november 2022 is in de DB-vergadering het voorkeursalternatief voor het project vastgesteld: een integrale dijkversterking van 21 kilometer waarbij de dijk op hoogte wordt gebracht en vooral ook versterkt wordt. Hiermee is de Verkenningsfase afgerond.

Voor de Planuitwerking is recent een Plan van Aanpak opgesteld. Op basis daarvan wordt de subsidieaanvraag bij het HWBP ingediend.
Deze aanvraag van investeringsmiddelen dient voor de financiering van de te verrichten werkzaamheden van de Planuitwerkingsfase. Deze bestaat in hoofdlijnen uit de volgende onderdelen:

- Contracteren ingenieursbureau
- Uitvoeren conditionerende onderzoeken
- Uitwerken Voorkeursalternatief tot een vergunbaar ontwerp/aanbestedingsontwerp
- Opstellen Milieueffectrapportage (MER)
- Opstellen aanvraag hoofdvergunningen/omgevingsplan-/legger-wijzigingen
- Uitwerken van de meekoppelkansen vanuit de Bestuurlijke Samenwerkingsovereenkomst (SOK) naar een Bestuurlijke Realisatieovereenkomst (ROK)
- Doorlopen procedure Projectbesluit op basis van Omgevingswet (ingang 01-01-2024)
- Opstellen uitvoeringsstrategie en realisatiecontract

BEOOGD EFFECT

Een efficiënte en doelmatige uitwerking realiseren om te komen tot een bestuurlijk en maatschappelijk gedragen Projectbesluit op basis van de Omgevingswet.

ARGUMENTEN

1. De waterveiligheidsopgave voor traject Cuijk-Ravenstein is urgent

Het waterschap is verantwoordelijk de dijken op sterkte te houden om overstromingen te voorkomen. Hiervoor worden toetsen uitgevoerd hoe sterk een dijk is en in hoeverre deze afwijkt van de wettelijke landelijke veiligheidsnorm 2050. Op grond van deze veiligheidsbeoordeling voldoet het dijktracé Cuijk-Ravenstein bij lange na niet aan de norm. Daarom is het landelijk geprioriteerd om te worden versterkt, dus als urgent aangemerkt. Het vervolgonderzoek van de waterveiligheidsopgave in de Verkenning bevestigt deze urgentie en dat er veel moet gebeuren aan de dijk op het traject Cuijk-Ravenstein.

2. Er is bestuurlijk draagvlak voor de aanpak inclusief meekoppelkansen

Het proces van de Verkenning en de afspraken met gemeenten, provincie en Rijkswaterstaat bevestigen het bestuurlijk draagvlak voor de aanpak om waterveiligheidsopgave en meekoppelkansen gezamenlijk uit te werken. Meekoppelkansen zijn wensen van de gebiedspartners die gelijktijdig met de dijkversterking gerealiseerd kunnen worden. De gedacht hierachter is “werk met werk” maken om zo de overlast en hinder richting de omgeving te beperken. De meekoppelkansen op het dijktracé Cuijk-Ravenstein zijn vastgelegd in een Bestuurlijke Samenwerkingsovereenkomst (SOK) en worden in de Planuitwerkingsfase uitgewerkt tot een Bestuurlijke Realisatieovereenkomst (ROK).

3. Behalen mijlpaal dijkveilig 2028
Inmiddels is de planuitwerking zo ver voorbereid dat het de hoogste tijd is om de werkzaamheden van de Planuitwerkingsfase te gunnen. Dat het ingenieursbureau met deze werkzaamheden start is nodig om de eindmijlpaal van een veilige dijk in 2028 te halen. Dit draagt ook bij aan de haalbaarheid van de financiële programmering van de overige dijkversterkingen.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

1. Risicoreservering in de kredietaanvraag kan onvoldoende blijken te zijn
In deze kredietaanvraag is een risicoreservering opgenomen. Deze zijn als beheersing uitgewerkt in het risicodossier om overschrijding in tijd en geld tot een minimum te beperken. Er kan echter, zeker in de huidige turbulente wereld, van buitenaf een risico optreden dat niet voorzien is. Terugkijkend zijn de pandemie (COVID19), wijziging wet- en regelgeving (stikstof) en de situatie in de Oekraïne daar voorbeelden van.

2. Het niet volledig gesubsidieerd krijgen van alle werkzaamheden in de Planuitwerking
De subsidieaanvraag voor de Planuitwerkingsfase is nog niet ingediend bij het HWBP. Daarmee is onzeker of de totale investering in de Planuitwerking voor 90% wordt gesubsidieerd. In voortgangsoverleggen met het HWBP is subsidiabiliteit van werkzaamheden al wel onderwerp van gesprek geweest om grote verrassingen te voorkomen. De verwachting is dat de subsidieaanvraag voor de zomervakantie 2023 kan worden ingediend bij het HWBP voor toetsing en dat in september 2023 een beschikking wordt afgegeven.
De invulling van de financiering meekoppelkansen wordt conform de afspraken vanuit de Bestuurlijke Samenwerkingsovereenkomst (SOK) uitgewerkt.

3. Krapte op de arbeidsmarkt
Niet tijdige of volledige invulling van capaciteit, kennis en kunde om de werkzaamheden in de planfase efficiënt en goed uit te voeren.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK
In het projectenboek 2023, voor kennisgeving aangeboden bij de vaststelling van de programmabegroting 2023, is het volgende investeringsvolume opgenomen voor de fase planuitwerking van het dijkverbeteringsproject Cuijk-Ravenstein:

PJB-nr.	Projectnaam	Fase	Besluiten AB	Uitgaven/inkomsten	Totaal	
241	HWBP Cuijk Ravenstein Planuitwerking	*A-krediet*	*8-4-2022*	Uitgaven	€	3.700.000
				Inkomsten	€	-3.330.000
		B/C-krediet	-	Uitgaven	€	15.051.000
				Inkomsten	€	-13.545.900
Opgenomen in Projectenboek 2023				**Totaal BRUTO**	**€**	**18.751.000**
				Totaal NETTO	**€**	**1.875.100**

De volumes in dit projectenboek zijn een indicatie van de verwachte investering op basis waarvan we financiële middelen voor de projecten reserveren in een meerjarig kader. Eerder heeft het algemeen bestuur op 8 april 2022 een investeringskrediet van € 3.700.000 toegekend (zie regel A-krediet) voor de fase Planuitwerking van het dijkverbeteringsproject Cuijk-Ravenstein (zie iBabs dossier 410). Voor het vervolgdeel van de planuitwerkingsfase is € 15.051.000 opgenomen in de programmering.

Gevraagd krediet

Om de fase Planuitwerking (die doorloopt tot en met 2025) te voltooien wordt aan het algemeen bestuur aanvullend een investeringskrediet van € 21.980.000 gevraagd. De hogere raming, in vergelijking met hetgeen is opgenomen in de doorgerekende meerjarige investeringsvolumes is het gevolg van:

- het verder uitwerken en nader specificeren van de verwachte kosten en mogelijke risico's en dat naar het huidig prijspeil (indexering) (+€ 5.229.000);
- de verwachte kosten voor de te realiseren gebiedsmaatregelen van derden zijn niet eerder opgenomen in de ramingen, maar maken nu onderdeel uit van het gevraagde krediet (+€ 1.700.000).

Zie hiervoor de bijgevoegde kostenraming (zie bijlage).

Subsidie/bijdragen derden

De dijkgerelateerde kosten zijn voor 90% subsidiabel binnen de subsidieregeling van het HWBP. De hogere kosten binnen de huidige actuele raming worden in de subsidieaanvraag opgenomen.
De gebiedsmaatregelen voor derden wordt voor 100% verrekend met de gebiedspartners in het project, zoals overeengekomen in de samenwerkingsovereenkomst (SOK).

Dekking

Voor het vervolg van de Planuitwerking is bij de Programmabegroting 2023 rekening gehouden met de uitgaven én inkomsten zoals weergegeven in bovenstaande tabel (zie regel B/C-krediet). De hogere uitgaven en inkomsten zijn doorgerekend in meerjarig kader in de Voorjaarsnota 2023. Deze worden effectief vanaf 2025 en zorgen daarmee niet voor nadelige financiële consequenties voor de tarieven van het huidige en eerstvolgende belastingjaar.

Effect op exploitatie

De (hogere) kosten sorteren effect op de toekomstige kapitaallasten. Deze worden effectief vanaf het moment van oplevering van de Planuitwerkingsfase, dus niet eerder dan begrotingsjaar 2025 (zie hiervoor ook onderstaande tabel in de paragraaf ‘Uitvoering/vervolg’).

De financiële consequenties van deze aanvraag zijn zichtbaar gemaakt in bijgaande financiële paragraaf (zie bijlage).

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

Tijdens de Planuitwerking wordt bepaald hoe de duurzaamheidsambitie vorm krijgt in de in de uitvoering van het project.

UITVOERING/VERVOLG

April 2023	Start aanbesteding Ingenieursdienst
Juni 2023	Kredietvoorstel deel 2 Planuitwerking / toekenning HWBP-subsidie
Juni 2023	Definitieve gunning Ingenieursdienst
Juli 2023	Indienen subsidieaanvraag Panuitwerking bij HWBP
April 2025	Projectbesluit vastgesteld (nog niet onherroepelijk)

De opdrachtgever zal het Algemeen Bestuur halfjaarlijks informeren over de voortgang van het project.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

Wij betrekken bewoners, bedrijven en belangenorganisaties actief en laten hen meedenken in de gehele Planuitwerking. Daarbij sluiten we zoveel mogelijk aan bij de ontwikkelingen van de Omgevingswet om het procedure-risico bij de overgang naar de Omgevingswet te minimaliseren. Wij organiseren informatieavonden, werkateliers en individuele gesprekken. Daarnaast worden diverse communicatiemiddelen ingezet om belanghebbenden te informeren.

BIJLAGEN

1. Financiële paragraaf
2. Kostenraming Planuitwerking Cuijk Ravenstein

VERSIEDATUM

14 maart 2023

AB-BESLUIT

ONDERWERP:
Kredietvoorstel planuitwerking dijkversterking Cuijk-Ravenstein

AGENDAPUNT:

BESLUITNUMMER:

INVESTERINGSBESLUIT:
08/2023

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;

gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 14 maart 2023;

gelet op het bepaalde in de Waterschapswet;

gezien het advies van de commissie Watersysteembeheer van 25 mei 2023;

BESLUIT:
Een aanvullend investeringskrediet beschikbaar te stellen van € 21.980.000 voor de Planuitwerking van het project dijkverbetering Cuijk-Ravenstein.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 16 juni 2023.

De secretaris,	De dijkgraaf,
Pieter Sennema	Mario Jacobs

Printdatum: 22-2-2023

INVESTERING

IB-nummer	08 / 2023

FINANCIELE PARAGRAAF

Waterschap Aa en Maas

Datum DB:	14-3-2023
Datum AB:	16-6-2023

Algemeen

Sector/staf	Watersysteembeheer
(Staf)afdeling	Waterveiligheid
Naam Budgethouder/projectleider	Heutink, B.
Naam investering	**HWBP Cuijk Ravenstein Planuitwerking**
Soort investering	**B2**

Financieel		Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Gevraagd krediet		€ 21.980.000	€ -19.952.000	€ 2.028.000
Projectenboek 2023	PJBnr. 241	€ 15.051.000	€ -13.545.900	€ 1.505.100

Verdeling krediet	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Grond	€ -	€ -	€ -
Mechanisch/electr.	€ -	€ -	€ -
Bouwkundige werken	€ -	€ -	€ -
Onderzoek & ontwikkelling	€ 21.980.000	€ -19.952.000	€ 2.028.000
Totaal	**€ 21.980.000**	**€ -19.952.000**	**€ 2.028.000**
Kapitaallasten eerste jaar:	2025	Lasten over het 1e volledig jaar berekend!	
Rente %	1,82%		

Verdeling activa	Afschr.termijn	Afschrijving	Rente	Totaal kapitaallast.
Grond	40	€ -	€ -	€ -
Mechanisch/electr.	15	€ -	€ -	€ -
Bouwkundige werken	40	€ -	€ -	€ -
Onderzoek & ontwikkelling	5	€ 405.600	€ 36.910	€ 442.510
Totaal		€ 405.600	€ 36.910	€ 442.510
Toename overige jaarlijkse exploitatielasten (standaard is 1,25% van gevraagd krediet)				N.v.t.
Afname jaarlijkse exploitatielasten				N.v.t.
Totale lasten				€ 442.510

Verdeling totale lasten over de taken	
Watersysteembeheer	100,0%
Zuiveringsbeheer	0,0%

Kostentoedeling: Watersysteembeheer			eenheden	
Ingezetenen	29,0%	€ 128.327,78	321.300	€ 0,40
Gebouwd	58,6%	€ 259.310,63	140.317.000.000	0,00018%
Ongebouwd	12,2%	€ 53.986,17	101.000	€ 0,53
Natuurterreinen	0,2%	€ 885,02	25.300	€ 0,03
Kostentoedeling: Zuiveringsbeheer			**eenheden**	
Per vervuilingseenheid (v.e.)		€ -	1.209.500	€ -
Totaal Generaal		**€ 442.509,60**		

Overige gegevens

Projectnummer	:	I1026901	HWBP Cuijk Ravenstein Planuitwerking
Programma	:	100%	Waterveiligheid
Beleidsveld	:	61100000	Aanleg en onderhoud waterkeringen
Werkplanproductnummer	:	61121001	Aanleg en verwerving primaire waterkering

BIJLAGE *14-3-2023*

Kredietraming Planuitwerking Cuijk Ravenstein

Bedragen inclusief BTW	IB2022-08	**IB2023-08**	*TOTAAL*
UITGAVEN	*Deel 1*	*Deel 2*	
Uitbesteding advies onderzoekkosten	€ 2.140.000	€ 9.261.000	€ 11.401.000
Externe inhuur	€ 400.000	€ 945.000	€ 1.345.000
Interne uren	€ 800.000	€ 7.560.000	€ 8.360.000
Risicoreservering	€ 345.000	€ 2.484.000	€ 2.829.000
Interne rente	€ 15.000	€ 30.000	€ 45.000
Gebiedsmaatregelen derden (meekoppelkansen)	€ -	€ 1.700.000	€ 1.700.000
Totaal	**€ 3.700.000**	**€ 21.980.000**	**€ 25.680.000**
*HWBP-bijdrage (90%)**	€ -3.330.000	€ -18.252.000	€ -21.582.000
*Gebiedsmaatregelen derden (meekoppelkansen)***	€ -	€ -1.700.000	€ -1.700.000
TOTAAL KREDIETAANVRAAG	**€ 3.700.000**	**€ 21.980.000**	**€ 25.680.000**
NETTO-BIJDRAGE (10%)	€ 370.000	€ 2.028.000	€ 2.398.000

* 90% van de dijkgerelateerde kosten zijn subsidiabel bij HWBP

** De kosten relateerd aan de gebiedsmaatregelen vragen van de gebiedspartners een bijdrage

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	1111
Extern Zaak ID	0654188932
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2023
Agendapunt	4.J
Titel	Herstellen damwanden Crevecoeur
Organisatieonderdeel	Ontwerp en Realisatie
Projectenboeknummer en naam	347 Vervanging Damwanden Crevecoeur
Portefeuillehouder	Peter van Dijk
Digitale toegankelijkheid toegepast paraafsecretaris	Nee

Bijlagen
Adviesnota AB__159247__16062023_def
Bijlage 1 Financiële paragraaf.pdf
Bijlage 2 Kostenraming IB2023 09 Damwanden Crevecoeur.pdf
Bijlage 3 overzicht in foto's

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Commissie Watersysteembeheer	25 mei 2023
Algemeen Bestuur	**16 juni 2023**

Voorgesteld besluit

Een investeringskrediet beschikbaar te stellen van € 1.450.000,-- voor het herstellen van de middelste damwanden aan de uitstroomzijde van spuisluis Crevecoeur.

Besluit

Conform voorstel.

Zaaknummer: 159241

ADVIESNOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 16 JUNI 2023

VOORSTEL:

Een investeringskrediet beschikbaar te stellen van € 1.450.000,- voor het herstellen van de middelste damwanden aan de uitstroomzijde van spuisluis Crevecoeur.

PROBLEEMSTELLING

Spuisluis Crevecoeur is onderdeel van de primaire kering binnen het gebied hertogwetering en is essentieel voor de regulering van de waterstand in Den Bosch.

Inspecties voor regulier onderhoud hebben aangetoond dat de (middelste) damwanden aan de uitstroomzijde van de spuisluis Crevecoeur in slechte staat verkeren (bijlage 1). De gemeten staaldikteafname van deze (middelste) damwanden ligt boven de verwachte staalafname. Ook zijn bij de uitstroomopening aan deze damwanden diverse schades en onregelmatigheden aangetroffen, waaronder diverse gaten. De gaten in de stalen damwanden van de stroomgeleiding onder het brugdek zijn zorgwekkend omdat de damwanden hier een dragende functie hebben.

Op basis van constructieve analyses wordt er geadviseerd om maatregelen te treffen ter voorkoming van verdere schade. Verdere schade gaat lijden tot permanente vervormingen en verlies van materiaal. Dit lijdt tot zeer hoge kosten voor beheer in de toekomst en in het ergste geval tot complete vervanging. Dat zijn materiele kosten, risico's m.b.t. de veiligheid van direct omwonenden en weggebruikers hebben een nog grotere impact.

Het plan met de benodigde herstel- en conserveringswerkzaamheden voor de damwanden zijn in een bouwteam uitwerkt en kunnen na goedkeuring in 2023 worden uitgevoerd.

BEOOGD EFFECT

Een veilige damwandconstructie die weer 30 jaar mee kan.

ARGUMENTEN

1. *Middelste damwand verkeert in slechte staat*
   Technische inspecties voor regulier onderhoud hebben aangetoond dat de (middelste) damwanden aan de uitstroomzijde van de spuisluis Crevecoeur in slechte staat verkeren.
2. *Functionaliteit van de primaire waterkering dient te worden gewaarborgd.*
   Door het herstellen van de damwanden wordt de functionaliteit van de primaire waterkering gewaarborgd. Ook behouden we hiermee een veilige en constructieve primaire waterkering.
3. *Uitstel leidt tot hogere toekomstige beheerkosten*
   Indien het herstellen van de middelste damwanden wordt uitgesteld ontstaan in de toekomst hogere kosten voor beheer.
4. *Verkeersveiligheid en bereikbaarheid gebied blijft gewaarborgd*
   Verdere slijtage van de damwanden kan mogelijk leiden tot een beperking en/of afsluiting van het verkeer over de brug.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

De risico´s tijdens de uitvoering zijn geïnventariseerd en de beheersmaatregelen zijn ook verwerkt in het uitvoeringsplan van de aannemer. Verkeersveiligheid en bereikbaarheid van het gebied zijn gewaarborgd doordat de brug niet zal worden afgesloten tijdens de uitvoering. Ook de afvoer capaciteit van het object zal niet worden beperkt tijdens de uitvoering.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

In het projectenboek 2023, voor kennisgeving aangeboden bij de vaststelling van de programmabegroting 2023, is het volgende opgenomen:

PJB-nr.	Projectnaam	Fase	Uitgaven/inkomsten	Totaal	
347	Damwanden spuisluis Crevecoeur	*Voorbereiding en uitvoering*	Uitgaven	€	800.000
			Inkomsten	€	-
Opgenomen in Projectenboek 2023			**Totaal BRUTO**	**€**	**800.000**
			Totaal NETTO	**€**	**800.000**

Vanuit het algemeen voorbereidingskrediet is in september 2021 € 50.000 ter beschikking gesteld om te starten met de voorbereiding. De voorbereiding heeft meer tijd gevraagd, onder andere als gevolg van de onderzoeksvraag of de herstelwerkzaamheden integraal onderdeel uitmaken van de gebiedsgerichte aanpak 's-Hertogenbosch (m.n. het gemaal Crevecoeur). Hierbij is ook geconcludeerd dat als er een gemaal komt bij Crevecoeur, het huidige bouwwerk en de peilregulerende functie van de spuisluis blijft behouden.
Dit heeft wel geleid tot een overschrijding op het ter beschikking staande investeringskrediet. Het dagelijks bestuur heeft bij besluit van 7 februari 2023 toestemming verleend om te mogen overschrijden met een bedrag van maximaal € 80.000.

<u>Gevraagd krediet</u>
Nu de herstelwerkzaamheden in een eigenstandig project wordt voortgezet, wordt gevraagd een investeringskrediet van € 1.450.000 ter beschikking te stellen. Dit is inclusief de eerder toegekende € 50.000 vanuit het algemeen voorbereidingskrediet. Volgens de daaraan gekoppelde voorwaarden dient binnen een tijdsbestek van 24 maanden een aanvraag voor een investeringskrediet zijn gedaan, waarmee de eerder toegekende middelen worden teruggeboekt naar het algemene voorbereidingskrediet en weer beschikbaar komen ter voorbereiding van andere projecten.

De in de programmering opgenomen middelen van € 800.000 is gebaseerd op de initiële prijzen, die waren gekoppeld aan de voorgestelde reparaties vanuit het eerste inspectierapport (2019). Na het bouwteam is gebleken dat we ook de herstelwerken aan de constructie moeten doen en dat is een significante uitbreiding van de scope, bepaald in sept 2022. De daarbij behorende kosten en in combinatie met een hoger prijspeil (indexering) zorgen voor het verschil.

<u>Dekking</u>
In de doorrekening van de programmabegroting 2023 is rekening gehouden met de bedragen uit bovenstaande tabel. Het hoger gevraagde bedrag heeft geen directe financiële gevolgen voor de tarieven. De financiële consequenties worden effectief vanaf begrotingsjaar 2025. Bij de komende doorrekening in meerjarig kader in de P&C-cyclus wordt hiermee rekening gehouden.
De verwachte hogere uitgaven in het huidige begrotingsjaar worden opgevangen binnen het doorgerekende investeringsvolume van 2023.

Effect op de exploitatie

Voor het bepalen van de hoogte van de afschrijvingslasten is gekeken naar de verwachte technische levensduur. Op basis daarvan is de afschrijvingstermijn op 30 jaar gesteld. Dit is afwijkend van het financieel beleid (de reguliere afschrijvingstermijn is 40 jaar voor de primaire kering).
Naast de kapitaallasten, effectief vanaf 2025, nemen naar verwachting de jaarlijkse exploitatielasten voor beheer en onderhoud toe met (afgerond) € 17.000 op basis van normkosten.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

Dit project draagt bij aan duurzaam beheer van onroerend goed en verlengen van de levensduur van het object. Er wordt niet alleen hersteld maar ook geconserveerd. Niet alleen de waterkerende functie wordt hiermee gewaarborgd maar ook de bereikbaarheid van het gebied.

UITVOERING/VERVOLG

De uitvoering van het project wordt gepland voor 2023.

Activiteiten:

- Schoonmaken damwanden
- Herstel staal damwanden
- Aanbrengen extra platen
- Storten beton / conserveren

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

Het gebied achter de spuisluis blijft in principe bereikbaar voor al het verkeer wat nu ook wordt toegelaten, echter kunnen er wel verstoringen zijn voor de bewoners. Daarom zal met de omgeving afgestemd en gecommuniceerd moeten worden, in samenwerking met onze afdeling communicatie. De gemeente ‘s-Hertogenbosch betrekken we bij deze communicatie.

Extern:

- Aannemer
- Gemeente ‘s-Hertogenbosch

BIJLAGEN

1. Financiële paragraaf
2. Kostenraming
3. Overzicht in foto’s

VERSIEDATUM

9 mei 2023

AB-BESLUIT

ONDERWERP:
Herstellen middelste damwanden aan de uitstroomzijde van spuisluis Crevecoeur

AGENDAPUNT:

BESLUITNUMMER:

INVESTERINGSBESLUIT:
09 / 2023

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;
gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 9 mei 2023;
gelet op het bepaalde in de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen;
gezien het advies van de commissie Watersysteembeheer van 25 mei 2023;
overwegende

B E S L U I T :

Een krediet van € 1.450.000,- beschikbaar te stellen ten behoeve van de het herstellen van de middelste damwanden aan de uitstroomzijde van spuisluis Crevecoeur.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 16 juni 2023,

De secretaris,	De dijkgraaf,
Pieter Sennema	Mario Jacobs

Printdatum: 12-4-2023

INVESTERING

IB-nummer	09 / 2023

FINANCIELE PARAGRAAF

Waterschap Aa en Maas

Datum DB:	9-5-2023
Datum AB:	16-6-2023

Algemeen

Sector/staf	Watersysteembeheer
(Staf)afdeling	Ontwerp en Realisatie
Naam Budgethouder/projectleider	Korven, B.
Naam investering	**Damwanden spuisluis Crevecoeur**
Soort investering	**B2**

Financieel		Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Gevraagd krediet		€ 1.450.000	€ -	€ 1.450.000
Projectenboek 2023	PJBnr. 347	€ 800.000	€ -	€ 800.000

Verdeling krediet	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Grond	€ -	€ -	€ -
Mechanisch/electr.	€ -	€ -	€ -
Bouwkundige werken/primaire kering	€ 1.450.000	€ -	€ 1.450.000
Onderzoek & ontwikkelling	€ -	€ -	€ -
Totaal	**€ 1.450.000**	**€ -**	**€ 1.450.000**

Kapitaallasten eerste jaar:	2025	Lasten over het 1e volledig jaar berekend!
Rente %	1,82%	

Verdeling activa	Afschr.termijn	Afschrijving	Rente	Totaal kapitaallast.
Grond	40	€ -	€ -	€ -
Mechanisch/electr.	15	€ -	€ -	€ -
Bouwkundige werken/primaire kering	30	€ 48.333	€ 26.390	€ 74.723
Onderzoek & ontwikkelling	5	€ -	€ -	€ -
Totaal		€ 48.333	€ 26.390	€ 74.723
Toename overige jaarlijkse exploitatielasten (standaard is 1,25% van gevraagd krediet)				€ 17.000
Afname jaarlijkse exploitatielasten				€ -
Totale lasten				€ 91.723

Verdeling totale lasten over de taken	
Watersysteembeheer	100,0%
Zuiveringsbeheer	0,0%

Kostentoedeling: Watersysteembeheer				eenheden	
Ingezetenen	29,0%	€	26.599,77	321.600	€ 0,08
Gebouwd	58,6%	€	53.749,87	142.067.000.000	0,00004%
Ongebouwd	12,2%	€	11.190,25	101.050	€ 0,11
Natuurterreinen	0,2%	€	183,45	25.300	€ 0,01
Kostentoedeling: Zuiveringsbeheer				**eenheden**	
Per vervuilingseenheid (v.e.)		€	-	1.232.700	€ -
Totaal Generaal		**€**	**91.723,33**		

Overige gegevens

Projectnummer	I1026001	Damwanden spuisluis Crevecoeur
Programma	100%	Waterveiligheid
Beleidsveld	61100000	Aanleg en onderhoud waterkeringen
Werkplanproductnummer	61122001	Onderhoud primaire waterkeringen

BIJLAGE *9-5-2023*

Damwanden Crevecoeur

Bedragen inclusief BTW	*IB 2021 - 27 Vbkrediet*	**IB 2023-09**	*TOTAAL*
Kostenraming:			
Uitbesteding advies-/onderzoekskosten	€ 49.500	€ 10.000	€ 59.500
Interne uren	€ -	€ 320.000	€ 320.000
PR en communicatie	€ -	€ 10.000	€ 10.000
Aanneemsom	€ -	€ 910.000	€ 910.000
Interne rente	€ 500	€ 30.000	€ 30.500
Onvoorzien	€ -	€ 120.000	€ 120.000
			€ -
Totaal kosten	**€ 50.000**	**€ 1.400.000**	**€ 1.450.000**
Subsidie/inkomsten (bijdrage)		€ -	€ -
TOTAAL KREDIETAANVRAAG	**€ 50.000**	**€ 1.400.000**	**€ 1.450.000**
NETTO-BIJDRAGE	€ 50.000	€ 1.400.000	€ 1.450.000

Aan te vragen investeringskrediet i.v.m. gebruikmaking van het Algemeen Voorbereidingskrediet voor een bedrag van € 50.000. *€ 1.450.000*

Bijlage 3 overzicht in foto's

Inspectie Nebest 18 november 2019

Inspectie BT Geoconsult BV 27 februari 2023

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	1126
Extern Zaak ID	0654290388
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2023
Agendapunt	4.K
Titel	Grondaankoop/aanleg en inrichting alternatieve dassenburcht te Megen (gemeente Oss)
Organisatieonderdeel	Waterveiligheid
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Peter van Dijk
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Adviesnota AB
Bijlage 1 Financiële paragraaf Dassenburcht Megen
Bijlage 2 Kostenraming IB2023 07 Dassenburcht Megen
Bijlage 3 Notitie Omgang met graverij door dassen en bevers in waterkeringen

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Commissie Watersysteembeheer	25 mei 2023
Algemeen Bestuur	**16 juni 2023**

Voorgesteld besluit

In te stemmen met de aanleg en inrichting van een alternatieve dassenburcht op een deel van een aangekocht perceel aan de Kapelstraat in Megen en hiervoor een investeringskrediet beschikbaar te stellen van € 125.000,--.

Besluit

Conform voorstel.

Zaaknummer: 290388

ADVIESNOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 16 JUNI 2023

VOORSTEL:

In te stemmen met:

1. Aanleg en inrichting van een alternatieve dassenburcht op een deel van een aangekocht perceel aan de Kapelstraat in Megen en hiervoor een investeringskrediet beschikbaar te stellen van € 125.000.

PROBLEEMSTELLING

Op 8 april 2022 is de commissie watersysteembeheer geïnformeerd over graverij door dassen en bevers en de consequenties daarvan voor het waterschap. En op 26 januari 2023 is de commissie geïnformeerd hoe we met graverij om willen gaan specifiek gericht op de waterkering (bijlage 3). Kennisontwikkeling op dit vlak blijft de komende jaren belangrijk en zal ertoe leiden dat we het beleid tegen graverij door dassen en bevers steeds gerichter kunnen uitwerken en uitvoeren.

Eén van de maatregelen om de kans op graverij in de primaire waterkering te beperken, is de aanleg van alternatieve dassenburchten. Op enige afstand van de waterkering, maar wel binnen het bestaande territorium, zodat deze bezet blijft. Als je de das alleen zou verdrijven wordt het territorium binnen afzienbare tijd opnieuw bezet door een andere dassenfamilie die zich mogelijk ook weer in de dijk vestigt en ben je weer terug bij af. Dit wordt buiten de scope van de lopende projecten Meanderende Maas en Cuijk-Ravenstein uitgewerkt voor het gebied van Cuijk tot Lith. Inmiddels hebben wij als dijkbeheerder concrete locaties in beeld voor een aantal alternatieve burchten, veelal op grond van derden. Ook komt verplaatsing binnen hetzelfde eigendom voor. Eén locatie betreft echter een particulier perceel waarvan een klein gedeelte al voor de dijkversterking verworven moest worden.

Om snel te kunnen handelen is het perceel aangekocht vanuit de grondbank. Dit is gemeld en akkoord bevonden in het overleg met de portefeuillehouder financiën op 17 januari 2023.

BEOOGD EFFECT

Met de aanleg van een alternatieve dassenburcht binnen het bestaande territorium de kans op graverij in de primaire waterkering te verminderen/beperken en zorg te dragen voor de waterveiligheid van de dijk.

ARGUMENTEN

1.1 Er zijn geen andere voor de hand liggende alternatieve opties voorhanden in de omgeving
De dassenburcht te Megen bij dijkpaal 512 ligt in het dijktalud en is van aanzienlijke omvang. Bij hoogwater komt de waterveiligheid in het gevaar, maar de burcht mag niet worden ontmanteld zonder alternatieve locatie vanuit de Wet Natuurbescherming. Eerder is ook al een verlaten burcht bij dijkpaal 515 ontmanteld. Het is belangrijk dat er een goed alternatief wordt gerealiseerd, zodat we de das kunnen weghalen uit de waterkering en deze de dijkversterking niet in de weg zit.

1.2 Het momentum voor verwerving van dit perceel is benut
Door de dijkversterking vonden al gesprekken plaats over grondverwerving. Hieruit is de verwerving van dit hele perceel in beeld gekomen en benut.

1.3 De aanleg van alternatieve burchten is een zinvolle maatregel
Het is complementair aan het treffen van graverij werende maatregelen zoals het aanbrengen van gaas op de meest risicovolle locaties. Zonder alternatieve burcht is de kans op nieuwe graverij in de dijk vele malen groter. En zal zich ook nog keer op keer blijven herhalen. In 2022 hebben we aan het ontmantelen van een achttal dassenburchten 100.000 euro uitgegeven. Indien we in een noodsituatie een steunberm moeten aanleggen, zoals eerder is gebeurd in Linden, kost dit het tienvoudige en gaat er veel natuur verloren. In dit geval creëren we een structurele oplossing en natuur rondom de aan te leggen alternatieve burcht, in plaats van bij herhaling 10.000 of 100.000 euro uit te geven.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

1.1 Dat de das zich uiteindelijk op het perceel vestigt is niet gegarandeerd
We blijven afhankelijk van de daadwerkelijke vestiging van de das op het perceel nadat de kunstburcht is aangelegd. Er is voldoende ervaring met het lokken van dassen naar een potentiële nieuwe burchtlocatie om vertrouwen te hebben dat dit ook hier lukt.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

Gevraagd krediet/dekking
Om de voorgestelde maatregel te financieren wordt gevraagd om een investeringskrediet van € 125.000 ter beschikking te stellen. Bij de vaststelling van de programmabegroting 2023 is geen rekening gehouden met deze investeringsuitgaven. Het effect van de onvoorziene uitgaven op het doorgerekende investeringsvolume voor dit begrotingsjaar is van geen betekenis.

Effect op de exploitatie
De kapitaallasten worden effectief vanaf begrotingsjaar 2024. De financiële consequentie van deze investering wordt doorgerekend in meerjarig kader in de Voorjaarsnota 2023. Zie hiervoor bijgaande financiële paragraaf (zie bijlage 1).

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

De aanleg van de kunstburcht op het aangekochte perceel is een maatregel om de primaire waterkering nabij Megen duurzaam in stand te houden door te streven naar een structurele oplossing. We creëren natuur door de directe omgeving rondom de dassenburcht aan te beplanten en aantrekkelijk te maken voor de das. De dassenburcht zelf richten we zo natuurlijk mogelijk in zodat de das zelf zijn/haar eigen plekje kan creëren waarbij we de ecologische richtlijnen volgen.

UITVOERING/VERVOLG

Het ontwerp en bestek voor de aanleg van de burcht zijn al uitgewerkt en een omgevingsvergunning is toegekend. Ook zijn de eerste voorbereidingen reeds getroffen voor de realisatie. Bij instemming wordt de dassenburcht zo snel als mogelijk gerealiseerd. Daarna kunnen de dassen passief worden verplaatst en kan vervolgens de ongewenste burcht voor de start van de dijkversterking ontmanteld worden.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

Bij de aanleg van de burcht wordt hierover in overleg met de afdeling gecommuniceerd.

BIJLAGEN

Bijlage 1 Financiële paragraaf
Bijlage 2 Kostenraming
Bijlage 3 Notitie omgang met graverij door dassen en bevers in waterkeringen

VERSIEDATUM

14 maart 2023

AB-BESLUIT

ONDERWERP:
Grondaankoop/inrichting alternatieve dassenburcht gemeente Oss

AGENDAPUNT:

BESLUITNUMMER:

INVESTERINGSBESLUIT:
07/2023

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;
gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 14 maart 2023;
gelet op het bepaalde in de Wet natuurbescherming;
gezien het advies van de Commissie watersysteembeheer van 25 mei 2023;
overwegende

BESLUIT:
In te stemmen met de aanleg en inrichting van een alternatieve dassenburcht op een deel van een aangekocht perceel aan de Kapelstraat in Megen en hiervoor een investeringskrediet beschikbaar te stellen van € 125.000.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 16 juni 2023,

De secretaris,	De dijkgraaf,
Pieter Sennema	Mario Jacobs

Printdatum: 22-2-2023

INVESTERING

IB-nummer	07 / 2023

FINANCIELE PARAGRAAF

Waterschap Aa en Maas

Datum DB:	14-3-2023
Datum AB:	16-6-2023

Algemeen

Sector/staf	Watersysteembeheer
(Staf)afdeling	Waterveiligheid
Naam Budgethouder/projectleider	Roij, M.
Naam investering	**Dassenburcht Megen**
Soort investering	**C**

Financieel		Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Gevraagd krediet		€ 125.000	€ -	€ 125.000
Projectenboek 2023	PJBnr.	€ -	€ -	€ -

Verdeling krediet	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Grond	€ 80.000	€ -	€ 80.000
Mechanisch/electr.	€ -	€ -	€ -
Bouwkundige werken	€ 45.000	€ -	€ 45.000
Onderzoek & ontwikkelling	€ -	€ -	€ -
Totaal	**€ 125.000**	**€ -**	**€ 125.000**

Kapitaallasten eerste jaar:	2024	Lasten over het 1e volledig jaar berekend!
Rente %	1,82%	

Verdeling activa	Afschr.termijn	Afschrijving	Rente	Totaal kapitaallast.
Grond	40	€ 2.000	€ 1.456	€ 3.456
Mechanisch/electr.	15	€ -	€ -	€ -
Bouwkundige werken	40	€ 1.125	€ 819	€ 1.944
Onderzoek & ontwikkelling	5	€ -	€ -	€ -
Totaal		€ 3.125	€ 2.275	€ 5.400
Toename overige jaarlijkse exploitatielasten (standaard is 1,25% van gevraagd krediet)				N.v.t.
Afname jaarlijkse exploitatielasten				N.v.t.
Totale lasten				€ 5.400

Verdeling totale lasten over de taken	
Watersysteembeheer	100,0%
Zuiveringsbeheer	0,0%

Kostentoedeling: Watersysteembeheer			eenheden	
Ingezetenen	29,0%	€ 1.566,00	321.300	€ 0,00
Gebouwd	58,6%	€ 3.164,40	140.317.000.000	0,00000%
Ongebouwd	12,2%	€ 658,80	101.000	€ 0,01
Natuurterreinen	0,2%	€ 10,80	25.300	€ 0,00
Kostentoedeling: Zuiveringsbeheer			**eenheden**	
Per vervuilingseenheid (v.e.)		€ -	1.209.500	€ -
Totaal Generaal		**€ 5.400,00**		

Overige gegevens

Projectnummer		Dassenburcht Megen
Programma	100%	Waterveiligheid
Beleidsveld	61100000	Aanleg en onderhoud waterkeringen
Werkplanproductnummer	61127000	Voorziening verwante belangen waterkeringen

BIJLAGE *14-3-2023*

Dassenburcht Megen

Bedragen inclusief BTW	**IB 2023-07**		*TOTAAL*	
Kostenraming:		*Krediet*		
Grondverwerving	€	77.000	€	77.000
Interne uren	€	1.900	€	1.900
Inrichtingskosten	€	40.000	€	40.000
Onvoorzien	€	5.000	€	5.000
Interne rente	€	1.100	€	1.100
Totaal kosten	**€**	**125.000**	**€**	**125.000**
Subsidie/inkomsten (bijdrage)	€	-	€	-
TOTAAL KREDIETAANVRAAG	**€**	**125.000**	**€**	**125.000**
NETTO-BIJDRAGE	€	125.000	€	125.000

Notitie: Omgang met graverij door dassen en bevers in waterkeringen
24 januari 2023
Voor: Commissie Watersysteembeheer 26 januari 2023
Door: Dagelijks bestuur

Inleiding
Bevers en dassen zijn inmiddels niet meer weg te denken in Nederland en in het beheergebied van waterschap Aa en Maas. Door hun positieve invloed op het ecosysteem en hun beschermde status wordt er gestreefd naar duurzaam samenleven met deze diersoorten door niet alleen reactief te handelen, maar ook door de omgeving zo in te richten dat ze er goed kunnen leven en de negatieve impact zo gering mogelijk is. Dit is een meerjarenaanpak, waarover meer in deze notitie op verzoek van de commissie Watersysteembeheer. Op 17 maart 2022 is er reeds een presentatie gegeven over bever- en dassenactiviteit voor de commissie Watersysteembeheer (bijlage 1).

Bevers en dassen nabij waterkeringen
Het aantal bevers en dassen in Nederland neemt jaarlijks toe. Dit is ook merkbaar in het beheergebied van waterschap Aa en Maas. Zo is er in 2022 weer een stijging van 1100 uren geweest ten opzichte van 2021 (van 2700 uren naar 3800 uren) en ook in euro's is er een stijging te zien van bijna een ton. Er is in 2022 ook flink gegraven in en nabij de primaire en regionale waterkeringen. Meer informatie hierover is te vinden in de rapportage instandhouding waterveiligheid (bijlage 2). Door deze grote impact op waterveiligheid is de kwaliteit van de zorgplicht gedaald. Om ervoor te zorgen dat de bevers en dassen zo min mogelijk risico opleveren voor waterveiligheid en veilig werken wordt er via 2 sporen gewerkt: reactief en proactief. Hieronder meer toelichting op de 2 sporen.

Reactief:
Er vindt wekelijks inspectie plaats op de primaire waterkeringen en 2-wekelijks op de risicovolle regionale waterkeringen. Wanneer graverij wordt gesignaleerd wordt conform protocol gehandeld. Dit betekent kort gezegd dat de bever en das worden weggepest door hun burcht minder toegankelijk te maken. Het vrij graven of vrij knagen van de ingang van de burcht vinden ze dusdanig vervelend dat ze een andere woonlocatie gaan zoeken. Wanneer ze weg zijn kan de waterkering worden hersteld (figuur 1).

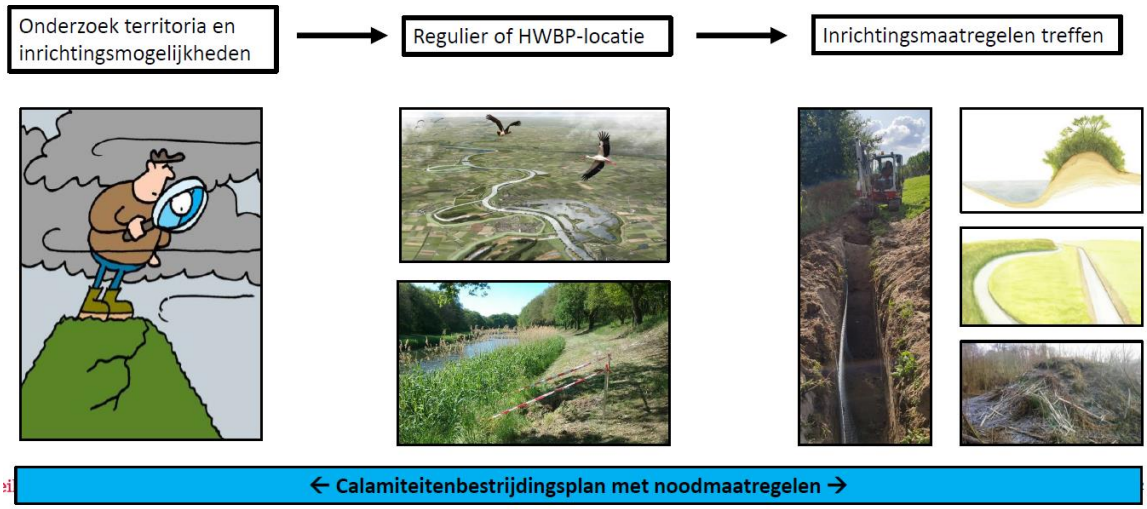
Voor dassen is opgenomen in het dassenprotocol dat er een alternatieve burcht beschikbaar moet zijn, wat er in sommige gevallen voor zorgt dat we de dassenburcht nog niet kunnen verwijderen (momenteel 8 locaties). In 2023 wordt aan een nieuwe ontheffing gewerkt waarin deze voorwaarde wordt geschrapt, gezien de gunstige staat van instandhouding en het grote risico voor waterveiligheid.

Figuur 1: reactieve spoor – graverijlocaties zo snel mogelijk herstellen

Proactief

Het doel van het proactieve spoor (figuur 2) is om de omgeving zo in te richten dat de bever en das in hun eigen territorium kunnen blijven, maar op een manier waardoor ze minder risico vormen voor de waterveiligheid. Om hiertoe te komen wordt er onderzoek gedaan naar de territoria van bevers en dassen langs de primaire en regionale keringen plus inrichtingsmogelijkheden. In HWBP-projecten, maar ook in bestaande locaties, worden deze inrichtingsmaatregelen nu en in de toekomst toegepast. Hier moet actief aandacht voor gevraagd worden, aangezien de dassen- en bevergraverij een vrij nieuw risico is en daardoor nog niet bij iedereen voldoende op het netvlies staat. Het bever- en dasbestendig inrichten van de waterkeringen zal nog zeker 10 tot 20 jaar nodig hebben, gezien de omvang van het aantal keringen en de doorlooptijd van de HWBP-projecten.

Figuur 2: proactieve spoor – bever- en dasbestendig inrichten van de waterkeringen en omgeving

Er zijn meerdere type maatregelen mogelijk. Zo zijn er graverijwerende maatregelen (afbeelding 1) te treffen zoals het ingraven van gaas en er zijn maatregelen die bevers en dassen naar aantrekkelijkere locaties lokken zoals hoogwatervluchtplaatsen en alternatieve burchten (afbeelding 2). Afhankelijk van de hoeveelheid ruimte die er is kan er gekozen worden voor verschillende soorten maatregelen. Veelal zal er een mix van maatregelen gekozen worden. Een mooi voorbeeld is het project Meanderende Maas waar 5 hoogwatervluchtplaatsen worden aangelegd en gaas wordt ingegraven in de dijk op kritische locaties (exact aantal meters moet nog bepaald worden). Wanneer er damwanden voorzien zijn zal bekeken worden of deze gelijktijdig als graafwerende maatregel kunnen functioneren.

Afbeelding 1 en 2: aanbrengen van bevergaas en een alternatieve dassenburcht in Rosmalen

In bestaande gebieden is het een grotere uitdaging, aangezien daar lang niet altijd voldoende grond beschikbaar is om alternatieve burchten of hoogwatervluchtplaatsen aan te leggen. Bij het inrichten van deze gebieden moet worden voorkomen dat het probleem wordt verlegd naar spoor- of wegentaluds. Dit betekent vaak een flinke puzzel met een doorlooptijd van meerdere jaren. Samenwerking is hierbij vereist. Bij huidige locaties waar waterschap Aa en Maas al maatregelen heeft getroffen is vaak gekozen voor het aanbrengen van gaas, gezien het beperkte ruimtebeslag. In afbeelding 1 is het aanbrengen van bevergaas te zien bij een wiel in Empel in het najaar 2022. De kosten hiervoor zijn vaak wel hoog (€170.000 voor 480 meter).

Wanneer een gebied zo is ingericht dat het risico op graverij in waterkeringen minimaal is zal er altijd inspectie nodig blijven. Bevers en dassen houden nu eenmaal van graven, ook als ze al een hoofdburcht hebben. Deze graverij is veelal oppervlakkiger en minder omvangrijk, waardoor de impact geringer is. Het zal echter altijd een risico blijven vormen, waardoor wekelijkse inspectie en een goed calamiteitenbestrijdingsplan onontbeerlijk blijven.

Beleid en kennisdeling
Naast de 2 sporen die waterschap Aa en Maas toepast in de omgang met bevers en dassen wordt er ook beleid gemaakt en kennis gedeeld om in de toekomst nog beter te kunnen handelen. Zo is er momenteel een beverprotocol in de maak (vastgesteld door DB op 20 december 2022) die in het voorjaar door GS moet worden vastgesteld. Dit protocol is opgesteld door de Brabantse waterschappen en Rijkswaterstaat en maakt het mogelijk om sneller te kunnen handelen en om ook afschieten van bevers mogelijk te maken. Voor dassen loopt de ontheffing af waarin ook een alternatieve burcht verplicht is bij het wegpesten. Deze ontheffing wordt geactualiseerd (incl. regionale waterkeringen) waarbij we ernaar streven dat de verplichting voor een alternatieve burcht wordt geschrapt. Dit loopt via de FBE, alvorens dit goedgekeurd wordt komt het voorstel ter inzage te liggen. Indien de verplichting daadwerkelijk komt te vervallen kunnen we de risicovolle burchten weghalen zonder een alternatieve burcht te hoeven realiseren. Op landelijk niveau wordt er momenteel vanuit de Unie druk gezet op het ontwikkelen van landelijk beleid, omdat de waterveiligheid in het geding komt. Dit is ook relevant voor andere infrastructurele partners, zoals ProRail en Rijkswaterstaat.

Landelijk wordt er ook veel kennis uitgewisseld op verschillende werkgebieden. Denk hierbij aan inspectiemethodieken, herstelmaatregelen, inrichtingsmaatregelen, hoogwatersituaties. In 2021 is er ook een website gelanceerd over bevers, hierop staan vele maatregelen die getroffen kunnen worden en hoe er met bevers omgegaan kan worden www.kenniscentrumbever.nl. Dit is een initiatief van de Stowa, UvW, Prorail, IPO, RWS en de zoogdierverening.

Toekomst
De komende jaren zullen de aantallen bevers en dassen blijven toenemen. Vanuit waterschap Aa en Maas wordt de huidige aanpak met reactieve en proactieve maatregelen voortgezet. Met name het inrichten van de waterkeringen en de omgeving hiervan zijn van groot belang om gesteld te staan voor de toekomst. Het blijft een ontdekkingstocht waarin niet met 100% zekerheid te zeggen is hoe de maatregelen precies uitwerken, vandaar dat het reactieve spoor parallel zal blijven lopen met de inrichtingsmaatregelen. Daarnaast blijft beleidsbeïnvloeding van belang om voldoende handelingsperspectief te hebben en te houden.

Het is ook goed om te beseffen dat deze notitie alleen over waterkeringen gaat. In het watersysteem is de beveractiviteit minstens net zo omvangrijk, zo niet groter. Ook hier worden de reactieve en proactieve sporen toegepast. Er is een kort lijntje tussen waterkeringen en watersysteem, waardoor we elkaar helpen en van elkaar leren.

Bijlagen:

1. Presentatie commissie Watersysteembeheer plaagsoorten, bevers en dassen - 17 maart 2022
2. Graverij in dijken – hfst. 1.4.3.1 van rapportage instandhouding waterveiligheid 2022

Bijlage 1. Presentatie commissie Watersysteembeheer plaagsoorten, bevers en dassen 17-3-2022

Bijlage 2. Graverij in dijken – hfst. 1.4.3.1 van rapportage instandhouding waterveiligheid 2022

Disclaimer: de getallen en uren die in deze bijlage worden genoemd gaan over de periode van 1 november 2021 tot 1 november 2022. Op dit moment zijn het aantal locaties alweer veranderd door het verwijderen van graverij en het ontstaan van nieuwe locaties.

Graverij in dijken

In 2022 is er wederom meer tijd gestoken in graverij door dassen en bevers, 3800 uren in 2022 versus 2700 uren in 2021 (zie tabel 1.6). Dit is een stijging van 1100 uren. Het aantal inspectie-uren is gelijk gebleven, want er werd al wekelijks specifiek op graverij geïnspecteerd. Door de toename van het aantal graverijlocaties nam het aantal uren toe voor het herstellen van deze locaties (ontheffing aanvragen, herstel voorbereiden en begeleiden). Daarnaast is ook veel tijd geïnvesteerd in het creëren van alternatieve locaties voor dassen (afstemming met grondeigenaren en provincie) en het uitvoeren van preventieve maatregelen zoals het gaas aanbrengen bij de wielen in Empel (afbeelding 1.2). Door de toename van graverij en werkzaamheden die dit met zich mee brengt neemt de druk op de Beheerorganisatie in reguliere situaties jaarlijks toe.

Afbeelding 1.2 Gaas aanbrengen Empel

	2019	2020	2021	2022	Toelichting
Kosten	€130.000	€20.000	€190.000	€100.000 expl. €170.000 inv.	Herstel (expl.) + preventieve maatregelen (inv.)
Uren inspectie	500	1000	1800	1800	Specifiek voor inspectie
Uren totaal	1500*	1400	2700	3800	Inspectie + beleid + voorbereiding + herstel

Tabel 1.6 Kosten en uren voor bever- en dassengraverij

Het aantal dassenburchten is verontrustend en vormt momenteel een serieus waterveiligheidsrisico (zie tabel 1.7). Het afgelopen jaar zijn 9 dassenburchten ontmanteld en tientallen beginnende pijpen dichtgezet, ook zijn er 5 locaties met bevergraverij hersteld (allen primaire kering). Er worden nu voorbereidingen getroffen om in november nog 6 dassenburchten en grote graverij te ontmantelen en de dijk te herstellen. Doordat de peildatum van dit rapport 1 november is, staan deze echter niet in het overzicht als reeds ontmanteld. Daarnaast zijn er 8 locaties met dassenburchten waar eerst een alternatieve burchtlocatie gerealiseerd moet worden voordat tot ontmantelen overgegaan kan worden, zijn er 3 beverburchten die nog ontmanteld moeten worden en zijn er 5 locaties met dassenburchten die gemonitord moeten worden bij hoogwater. Hierbij gaat het om de primaire kering. In de regionale keringen zitten nog eens 9 risicovolle graverijlocaties door dassen. Dit betekent dat er 17 locaties met dassenburchten en 3 locaties met beverburchten zijn waar tijdens hoogwater noodmaatregelen uitgevoerd moeten worden.

Burchten of grote graverij	Ontmanteld (1-11-2021 t/m 1-1-2022 – primair	Planning ontmanteling 11-2022	Bestaand en risicovol na 11-2022 - primair	Bestaand en monitoren - primair	Bestaand risicovol - regionaal

Dassen	9	6	8	5	9
Bever	5	0	3	0	0
Totaal	14	6	11	5	9

Tabel 1.7. Locaties met bever- of dassenburchten/forse graverij

Dit vraagt een serieuze inspanning van de beheerorganisatie en vormt een serieus risico tijdens hoogwater. Ook bevergraverij is een groot risico, aangezien de ingangen van de burchten onder water worden gegraven. De kans is reëel dat niet alle locaties daardoor in beeld te zijn, aangezien er nog geen goede opsporingsmethode beschikbaar is. Voor de locaties die wel bekend zijn, zowel primair als regionaal, zijn noodmaatregelen opgenomen in het calamiteitenbestrijdingsplan. De situatie verandert wekelijks door nieuwe graverijlocaties of juist het ontmantelen van graverijlocaties. Momenteel loopt er nog een inventarisatie door de Zoogdiervereniging, mogelijk volgen hieruit nog nieuwe graverijlocaties.

Naast inspectie, herstel en noodmaatregelen zijn er dit ook jaar acties in gang gezet om in de toekomst goed te kunnen anticiperen op graverij. Zowel in de dijkversterkingsprojecten (onderzoek/voorbereiden inrichtingsmaatregelen) als in het dagelijks beheer en onderhoud (gaas ingraven). Daarmee wordt voorgesorteerd om duurzaam samen te kunnen leven met bever en das. Dit is een gezamenlijke opgave van grondeigenaren, waardoor er ook steeds vaker samenwerking wordt gezocht. Dit vraagt echter veel tijd en afstemming en zal dan ook nog meerdere jaren duren. De optimale situatie waarin alle gebieden zijn ingericht kost nog tientallen jaren (gaat grotendeels op met de dijkversterkingen).

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	1268
Extern Zaak ID	0654321605
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2023
Agendapunt	4.L
Titel	Concept-Bestuursakkoord 2023-2027
Organisatieonderdeel	Beleid en Advies
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Jacobs, Mario
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Adviesnota AB.docx
Concept-Bestuursakkoord 2023
Portefeuilleverdeling DB 2023 (002)
Reactie ZLTO op Bestuursakkoord 2023-2027 van Waterschap Aa en Maas.pdf
Reactie CDJA.docx.pdf
Gewijzigd Concept-Bestuursakkoord 2023.pdf
Technische vragen fractie Partij voor de Dieren inzake concept-Bestuursakkoord.docx
Concept-motie fractie Partij voor de Dieren inzake positie van waterschap in landbouwtransitie (1).docx
Aangepaste motie fractie Partij voor de Dieren inzake positie van waterschap in landbouwtransitie (1).docx
Amendement 1 - bagger.docx
Amendement 2 - bestuursakkoord vervangen door coalitie akkoord.docx
Amendement 3 - bevers dassen.docx
Amendement 4 - financiele kaders.docx
Amendement 5 - gezond watersysteem.docx
Amendement 6 - integer bestuur.docx
Amendement 7 - kerntaken.docx
Amendement 8 - meten is weten.docx
Amendement 9 - nadrukkelijker focus pag 1.docx

Amendement 10 - onteigening.docx
Amendement 11 - stikstofproblematie vervangen door natuuropgave.docx
Amendement 12 - vertrouwen en controle.docx
Amendement 13 - voorkomen tariefverhoging.docx
Amendement 14 - zoveel mogelijk in overleg naar overleg.docx
Amendement 15 - waterbeheerplan.docx
Amendement 16 - waterschap van voor mensen.docx
Amendement 17 - zonder te onteigenen.docx
Amendement AWP anti-afhaaksubsidie AB 16 juni 2023.docx

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Commissie Watersysteembeheer	25 mei 2023
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	25 mei 2023
Commissie Emissiebeheer	25 mei 2023
Algemeen Bestuur	**16 juni 2023**

Voorgesteld besluit

Het concept-Bestuursakkoord 2023-2027 vast te stellen.

Besluit

Het Bestuursakkoord 2023-2027 wordt met 22 stemmen voor en 6 tegen gewijzigd vastgesteld. Op het Bestuursakkoord worden 18 amendementen vanuit de fracties BBB en AWP ingediend, waarvan er 3 (de nrs. 5, 11 en 14) met voldoende stemmen voor worden aangenomen. De overige amendementen worden op basis van stemming verworpen. Een (aangepaste) motie van de fractie PvdDieren wordt met 19 stemmen voor en 9 stemmen tegen aangenomen.

Zaaknummer: 321605

ADVIESNOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 16 JUNI 2023

VOORSTEL:

Vaststellen van het concept-Bestuursakkoord 2023-2027

PROBLEEMSTELLING

Het Bestuursakkoord 2023 – 2027 'Zonder Bodem en Water geen later' is behandeld in het AB van 9 mei. Hier hebben verschillende fracties een reflectie op het bestuursakkoord gegeven. Ook is hier aangekondigd dat het Bestuursakkoord ter verdere bespreking en besluitvorming wordt geagendeerd voor de Commissies van 25 mei en het AB van 16 juni.
Bovendien is gevraagd om te duiden wat anders is in het bestuursakkoord 2023-2027 t.o.v. van het vorige bestuursakkoord en om te schetsen wat de financiële consequenties van het bestuursakkoord 2023-2027 zijn. Dit vindt u in deze adviesnota terug.

Om niet in alle Commissies dezelfde discussies te voeren ziet u hieronder een leeswijzer, met per hoofdstuk aangegeven in welke commissie het betreffende hoofdstuk besproken wordt.

Leeswijzer voor de Commissies

	WB	EB	AFZ
Inleiding en Doel	X	X	X
Een samenwerkend waterschap middenin de samenleving	X	X	X
Bestuurlijk Samenspel			X
Een stevige basis	X		
Waterveiligheid	X		
Een robuust, veerkrachtig en stuurbaar watersysteem	X		
Natuurlijk en gezond watersysteem	X		
Schoon Water		X	
Energie, duurzaamheid en innovatie		X	
Middelen en organisatie			X

BEOOGD EFFECT

Met het nieuwe bestuursakkoord geeft het nieuwe AB richting aan de ambities voor de periode tot en met 2027.

ARGUMENTEN

1. Het bestuursakkoord is tot stand gekomen in een zorgvuldig proces met alle AB-fracties
Alle AB-fracties hebben hun belangrijkste aandachtspunten voor de komende bestuursperiode ('10-punten plannen') meegegeven aan de formateur en toegelicht in een gesprek. Die inbreng is gebruikt bij het opstellen van het voorliggende bestuursakkoord. Vervolgens is het bestuursakkoord aangevuld en verfijnd in gesprek met de fracties uit de nieuwe coalitie.

2. Het bestuursakkoord bevestigt de lijn van de afgelopen jaren en voegt daar extra accenten aan toe.

In het bestuursakkoord wordt de bestaande koers zoals die in het WBP 2022-2027 is vastgelegd bevestigd. Dit betekent dat we doorgaan waarmee we bezig zijn. Alleen dat al is met de grote opgaven rond waterveiligheid, klimaat (droog en nat), KRW (inrichting systeem en verdergaande zuivering) en duurzaamheid een flinke ambitie.

In het bestuursakkoord worden bij het doorzetten van die bestaande koers wel nieuwe accenten aangebracht, zoals:

- nog intensievere (bestuurlijke) afstemming met gemeenten;
- aangepaste of extra inzet op communicatie;
- nog meer betrekken van de jeugd bij het waterschap;
- aanpassing van het concept van de regiocommissies;
- structureel een plek geven in de begroting van de kosten rondom graverij;
- onderzoeken hoe we nog beter oog kunnen hebben voor dierenwelzijn;
- uitwerken van een programmatische aanpak rond de droogte- en verdrogingsproblematiek;
- werken met een lijst van ecologische meest waardevolle trajecten waar we extra energie zetten op grondverwerving;
- uitdenken met belanghebbenden van effectieve maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren;
- aandringen op harmonisatie van normen en meetmethoden in Europa;
- voorbereiden van een tweede tranche afvalwaterstrategie;
- bekijken waar helofytenfilters/waterharmonica's een waardevolle toevoeging zijn op de afvalwaterstrategie;
- onderzoeken of wij nog meer biogas/groen gas kunnen produceren en of wij met aquathermie of anderszins warmte kunnen leveren;
- uitwerken hoe wij (nog meer) aan alle SDG's (Sustainable Development Goals) bij kunnen dragen;
- experimenteren met een technische financiële auditcommissie;
- actualiseren van het aanbestedingsbeleid.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

1. Niet alle punten uit de 10-punten plannen hebben een plek gekregen

Als het goed is herkennen alle fracties elementen van hun eigen 10-punten plan terug in het bestuursakkoord. Sommige punten pasten onvoldoende in de lijn die de nieuwe coalitie de komende jaren wil volgen. Die punten zijn dan niet of aangepast in het bestuursakkoord opgenomen.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

Het nieuwe DB is bij het opstellen van het bestuursakkoord uitgegaan van de 'financiële doorkijk voor 2024 en verder' zoals die bij de stukken van het AB van 29 maart 2023 waren gevoegd. Er is voor gekozen om geen grote nieuwe ambities met grote financiële consequenties in het akkoord op te nemen. Sommige van de accenten zoals die hierboven zijn opgenomen kunnen extra kosten met zich meebrengen. De inschatting nu is dat die kosten beperkt zijn. Voor de accenten waar dit speelt wordt dit uitgewerkt en komen die kosten terug in de Programmabegroting.

In het bestuursakkoord zijn wel diverse onderzoeken opgenomen die tot extra ambities en daarmee extra kosten kunnen leiden. Bijvoorbeeld het onderzoek naar helofytenfilters/ waterharmonica's bij rwzi's en het onderzoek naar meer productie van biogas. De kosten voor die onderzoeken zelf zijn naar verwachting niet zo hoog, maar met het eventuele vervolg op zo'n

onderzoek kunnen wel grote kosten gemoeid zijn. Dit wordt dan in een bestuursvoorstel uitgewerkt en ter besluitvorming aan u voorgelegd.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

Energie, duurzaamheid en innovatie is expliciet in het bestuursakkoord opgenomen. Met de vaststelling van het nieuwe bestuursakkoord dragen we bij aan het halen van onze duurzaamheidsdoelen.

UITVOERING/VERVOLG

Na vaststelling zal door het nieuwe DB invulling worden gegeven aan het nieuwe bestuursakkoord en de doelen en acties die er in staan opgenomen. Halverwege de bestuursperiode zal het bestuursakkoord tegen het licht worden gehouden (midterm review).

BIJLAGEN

1. Bestuursakkoord 2023-2027 ‘Zonder bodem en water geen later’

VERSIEDATUM

16 mei 2023

AB-BESLUIT

ONDERWERP:
Bestuursakkoord 2023-2027

AGENDAPUNT:

BESLUITNUMMER:

INVESTERINGSBESLUIT:
n.v.t.

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;

gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 16 mei 2023 ;

gezien het advies van de commissie Watersysteembeheer, Emissiebeheer, AFZ van 25 mei 2023;

B E S L U I T :

Vast te stellen het concept-Bestuursakkoord 2023 -2027 waterschap Aa en Maas.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 16 juni 2023,

De secretaris,	De dijkgraaf,
Pieter Sennema	Mario Jacobs

Waterschap Aa en Maas, Bestuursakkoord 2023-2027

Titel: Zonder bodem en water geen later

Inleiding en doel

Samen doen, ervan leren, beter doen. Aa en Maas is een uitvoeringsgericht en pro-actief waterschap. Met de voeten in het veen, de klei en het zand. Gericht op het stap voor stap verbeteren van het watersysteem om zo beter voorbereid te zijn op weersextremen. Zo dragen wij bij aan een leefbare en krachtige omgeving met ruimte voor economische en maatschappelijke ontwikkeling.

Wij werken aan de soms uitdagende wateropgaven in Oost-Brabant: aan waterveiligheid en het voldoende beschermd zijn tegen overstromingen, aan een robuust, veerkrachtig en stuurbaar watersysteem in droge en natte tijden, aan een gezond watersysteem dat ecologisch goed functioneert en aan schoon water dat voldoet aan alle kwaliteitseisen.

Dit doen wij in een context die sterk in beweging is. Een context met grote maatschappelijke ontwikkelingen en urgente opgaven zoals de klimaatverandering met steeds grotere extremen (overstromingen, droogte, hitte), de natuuropgaven met de stikstofproblematiek, de landbouwtransitie, de woningbouwopgave, de biodiversiteit, de energietransitie en de geopolitieke en economische turbulentie. Al deze ontwikkelingen grijpen op elkaar in. Je kunt niet aan het ene thema werken, zonder dat je nadenkt over het andere. Op veel plekken werken wij samen met andere overheden en belangenorganisaties aan een oplossing voor deze maatschappelijke opgaven, onder andere via de gebiedsgerichte aanpak (gga).
Wij gaan hier nog nadrukkelijker dan tot nu toe onze doe-kracht inzetten om snelheid te maken en zoveel mogelijk duidelijkheid te bieden. Vanuit overzicht van de totale problematiek bepalen we, samen met de inwoners en gebruikers in een gebied, welke stappen al gezet kunnen worden. Wij willen vooruitlopend op een totaalplan voor een gebied bijvoorbeeld aan de slag met de realisatie van verbeteringen in het watersysteem. Zo zetten wij stappen vooruit, kunnen wij hiervan leren en ontstaat er positieve energie in een gebied.

Wij bevestigen de doelstellingen en aanpak die wij hebben opgenomen in het Waterbeheerplan (WBP) voor de periode tot en met 2027. Via dit Bestuursakkoord geven wij verder richting aan hoe wij de komende 4 jaar in samenwerking met onze partners werken aan de wateropgaven. Hierbij streven wij naar een realistisch en uitvoerbaar ambitieniveau, waarbij wij de opgaven, de risico's en de rekening niet doorschuiven naar de toekomst.

Gelet op de grote dynamiek waarin wij werken hebben wij in dit bestuursakkoord de hoofdlijn van wat wij willen bereiken in deze 4 jaar opgenomen en hoe wij dat voor elkaar willen krijgen. Wij houden continu in de gaten of het anders moet of slimmer kan. Onderdeel hiervan is dat wij halverwege de bestuursperiode de resultaten tot dan toe tegen het licht houden (midterm review).

De rol van het waterschap in de maatschappij en het bestuurlijk samenspel

Een samenwerkend waterschap midden in de samenleving

Wij vinden het belangrijk dat onze inwoners weten wat het waterschap doet. Onze inwoners mogen weten wat zij krijgen voor hun belastinggeld en worden uitgedaagd om hun mening te geven. Zo kunnen wij met ons werk nog meer aansluiten bij de behoeften uit de samenleving. Wij zijn een waterschap van en voor de mensen.

De samenleving verandert snel en onze opgaves zijn groot. Het werken aan water kan niet alleen, dit moet in goede afstemming en samenwerking met andere overheden en belangenorganisaties, maar vooral ook in goed overleg met belanghebbenden, inwoners en bedrijven. Goede communicatie en samenwerking zijn essentieel om met respect voor ieders belang de juiste keuzes en afwegingen te maken.

Concreet gaan wij het volgende doen:

- Wij zoeken nog nadrukkelijker de samenwerking met gemeenten op. Dit doen wij onder meer door, naast de doorlopende contacten tussen ons Dagelijks Bestuur met de gemeentelijke Colleges, betere afstemming te faciliteren tussen het Algemeen Bestuur en de Gemeenteraden.
- In de bilaterale bestuurlijke overleggen met de gemeenten vanuit het DB bespreken wij periodiek de voortgang van afgesproken acties in de Verbrede Gemeentelijke Rioleringsplannen.
- Naast de versterkte samenwerking met de gemeenten zetten we de samenwerking met provincie, regio's, rijk en andere waterschappen door, bijvoorbeeld rondom het Nationaal Programma Landelijk gebied en de verstedelijkingsopgave.
- Wij hechten er veel belang aan dat alle relevante informatie op een gemakkelijke manier ontsloten wordt voor onze inwoners en bedrijven. Het gaat dan om ons beleid, onze projecten en onze data (zoals peilen, debieten, concentraties en risico op droogte / wateroverlast). Een goed voorbeeld hiervan is de Perceelwijzer-app, waarbij wij gaan kijken hoe wij die nog breder kunnen inzetten.
- Waar mogelijk maken wij gebruik van de ogen en oren van onze inwoners, bijvoorbeeld via inzet van inwoners als burgerdijkwacht en door ze te betrekken bij onze projecten.
- Gericht op het waterbewustzijn van onze inwoners handhaven wij, naast het budget voor communicatie, het budget voor educatie, recreatie en participatie (€ 400.000 per jaar). Hiermee kunnen wij het werk van het waterschap extra zichtbaar en tastbaar maken voor de inwoners van Oost-Brabant, bijvoorbeeld via een informatiebord of bijdrage aan een wandelpad langs onze beek.
- Wij betrekken de inwoners en bedrijven zoveel mogelijk actief bij het werken aan onze opgaven. Lokaal doen wij dat bij onze projecten en door op wijk- en buurtniveau te stimuleren dat schoon regenwater wordt afgekoppeld van de riolering of dat daken en tuinen worden vergroend. Meer generiek doen wij dit via extra communicatie en stimulatie: bijvoorbeeld door een actie "Zuinig met water".
- Wij staan positief tegenover initiatieven van perceelseigenaren die een rol willen spelen in de uitvoering van projecten en/of het beheer en onderhoud.
- Wij vinden het belangrijk om de jeugd bij het werk van het waterschap te betrekken, onder meer door de relatie met het onderwijs nog verder te verbeteren en voldoende ruimte voor stages te blijven bieden. Ook bekijken wij hoe wij kennisuitwisseling over water met jongeren kunnen stimuleren (bijvoorbeeld via een jongerendag of bij een festival).

- Wij nemen geen taken van andere partijen over, zo is de gemeente in de lead binnen het bebouwde gebied. Wij wijzen partijen wel op het belang van het oppakken van taken, die ons raken. Gelet op de gedeelde belangen zijn wij een constructieve samenwerkingspartner en stellen wij actief kennis en soms subsidie beschikbaar.
- Wij combineren onze opgaven zoveel mogelijk met de opgaven van onze partners (werk met werk maken). Vanuit onze inhoudelijke en uitvoeringskennis ligt het voor de hand dat wij daarbij soms als kartrekker fungeren, waarbij de partners hun eigen deeltaken financieren.

Bestuurlijk samenspel

Het Algemeen Bestuur is het hoogste bestuursorgaan van het waterschap. Het is verantwoordelijk voor het bepalen van de strategische doelen en het beschikbaar stellen van financiële middelen om deze doelen te realiseren. Het Dagelijks Bestuur is verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken. Het bereidt de besluitvorming door het Algemeen Bestuur voor en zorgt vervolgens voor de uitvoering van die besluiten.

Concreet gaan wij het volgende doen:

- Wij kiezen voor een slagvaardig DB, passend bij de grote opgaven waar wij aan werken. Wij zetten stevig in op vertrouwen in elkaar, op een gestroomlijnde werkverdeling tussen de DB-leden en op het werken volgens het principe van collegiaal bestuur.
- Landelijk wordt gewerkt aan verruiming van het maximale aantal fte's voor het waterschapsbestuur. Die verruiming past bij het vergrote takenpakket van het waterschap en de toegenomen noodzaak om af te stemmen met andere overheden en belangenorganisaties. Als de wet hierop is aangepast zullen wij met een voorstel in het AB komen over hoe wij dit toepassen in het DB van Aa en Maas.
- Het Dagelijks Bestuur opereert met slagkracht op basis van heldere mandaatverlening door het Algemeen Bestuur.
- Wij hechten zeer aan een transparant, open en integer waterschapsbestuur. Alleen als het over personen of privaatrechtelijke aangelegenheden gaat zijn AB-vergaderingen besloten.
- Wij blijven werken met vaste (bestuurlijke) contactpersonen per gebied (relatiebeheer)
- Wij onderzoeken hoe wij de bestaande Regiocommissies kunnen aanpassen naar regionale informatieve streekpanels, waar wij bestuurders en andere belangstellenden uit de betreffende districten kunnen betrekken bij het feitelijke werk van het waterschap.

Bestuurlijke accenten in het waterbeheer

Een stevige basis

Een groot gedeelte van de inzet van menskracht en middelen van het waterschap gaat naar het op orde houden van het watersysteem en de waterketen. Het gaat om het onderhoud van waterkeringen, rwzi's, leidingen, gemalen, stuwen, baggeren en maaien van waterlopen, het peilbeheer, etc. Wij hechten hier groot belang aan en dit werk vormt de basis voor een veilig, klimaatbestendig en gezond watersysteem.

Concreet gaan wij hiervoor het volgende doen:

- In deze bestuursperiode werken wij de resterende baggerachterstand weg. Wij voorkomen nieuwe achterstanden met onze baggercyclus van 7 jaar.

- Het waterschap blijft zich inzetten om de onderhoudssituatie en bereikbaarheid langs waterlopen te verbeteren. Voor het landelijk en stedelijk gebied worden hiervoor dezelfde basisprincipes gehanteerd.
- Wij professionaliseren het onderhoud aan kunstwerken nog verder op basis van de principes van risicogestuurd onderhoud.
- Wij schenken extra aandacht aan het voorkomen en oplossen van problemen met graverij (bijvoorbeeld door dassen en bevers). Bijvoorbeeld door het aanbrengen van preventieve maatregelen zoals gaas en het aanbieden van locaties waar graverij minder kwaad kan. De kosten die hiermee samenhangen geven wij een structurele plek in de begroting en daarbij spreken wij ook het rijk (HWBP) en de provincie aan op hun (financiële) verantwoordelijkheid.
- Wij zetten zoveel mogelijk in op preventie: het voorkomen dat er gehandhaafd moet worden. Onderdeel van onze taak en onderdeel van onze strategie om doelen te halen is echter ook om in te grijpen als regels niet nageleefd worden.
- Bij het actualiseren van ons beleid eigendommenbeheer (met onder meer beleid over de verpachting van onze gronden) zetten wij in op duurzame gronduitgifte en stimulering van de biodiversiteit.
- Wij onderzoeken hoe wij binnen het werk van het waterschap nog beter oog kunnen hebben voor het dierenwelzijn. Dat gaat niet ten koste van het uitvoeren van onze taak zoals het bieden van bescherming tegen overstromingen.

Waterveiligheid

Het waterschap Aa en Maas beheert 110 km dijk langs de Maas. Een goede bescherming tegen overstromingen is belangrijk. Hiervoor moet over de gehele lengte van de Maasdijk in ons gebied de bescherming tegen overstromingen vanuit de Maas worden vergroot. Dit doen wij binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

Concreet gaan wij hiervoor het volgende doen:

- Wij zorgen dat wij voldoen aan de zorgplicht om de waterveiligheid te waarborgen. Hierbij gaat het om het dagelijks beheer en onderhoud, inspectie, herstel van keringen en calamiteitenbestrijding hoogwater.
- Wij zetten de huidige planning van de waterveiligheidsprojecten door: Het project Ravenstein - Lith wordt geheel gerealiseerd in deze bestuursperiode. Dit geldt ook voor het korte traject Doeveren. In het traject Cuijk – Ravenstein starten wij met de uitvoering. En wij ronden de Verkenning van het traject Lith-Bokhoven af.
- Wij zien dat de kosten voor de waterveiligheidsprojecten van ons, maar ook bij andere waterschappen hoger zijn dan aanvankelijk gedacht. Dit zet druk op de financiering van de HWBP-projecten. Wij gaan door met alle voorbereidingen. Daarnaast maken wij ons binnen de alliantie van het HWBP en richting het rijk hard voor een redelijke verdeling van de lasten en snelle duidelijkheid over de financiering, waaronder voorfinanciering.
- Waar mogelijk combineren wij onze waterveiligheidsdoelen met de doelen van onze gebiedspartners. Met zo'n integrale gebiedsgerichte aanpak beperken wij het aantal keren overlast in een bepaald gebied.
- Bij het bepalen en invullen van de waterveiligheidsopgave werken wij volgens het principe van meerlaagse veiligheid. Volgens dit principe wordt rekening gehouden met de lagen preventie (1), ruimtelijke inrichting (2) en rampenbestrijding (3).

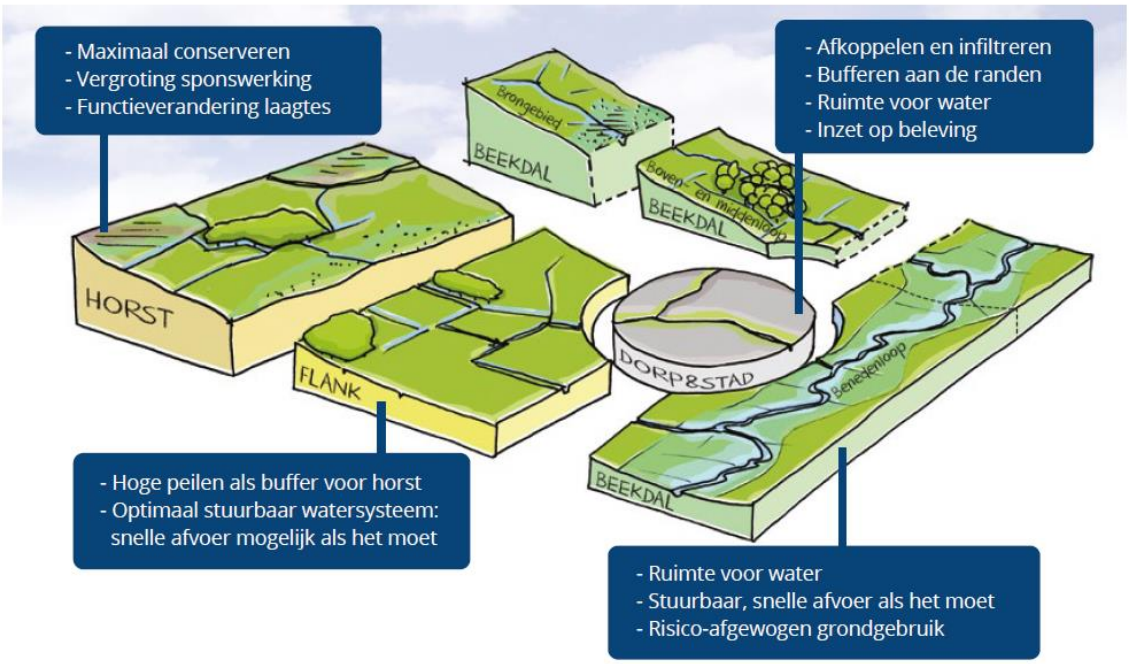
- Onze regionale keringen voldoen vrijwel helemaal aan de normen. De laatste aandachtspunten pakken wij aan en wij houden de keringen op orde.
- Op en rond onze dijken versterken wij de biodiversiteit via natuurlijk maaibeheer en extensief beheer door schapen. We bouwen permanente schapenbegrazing stapsgewijs af.

Een robuust, veerkrachtig en stuurbaar watersysteem

De afgelopen jaren leren ons dat wij steeds vaker te maken krijgen met weersextremen. Dit vraagt om een watersysteem dat niet alleen in normale situaties goed functioneert, maar dat ook extreem natte en extreem droge situaties beter aan kan.

Om voorbereid te zijn op droogte zetten wij het hele jaar door in op het conserveren van water. Oppervlaktewaterpeilen staan hoog en zeker op de hoge gronden in ons gebied (zoals de Peel- en de Maashorst) infiltreert zoveel mogelijk water naar het grondwater. De hoge gronden vormen zo een spons die via de ondergrond het hele jaar door water levert richting de flank en de beekdalen. Ook op de flanken en in de beekdalen houden wij de waterpeilen zo hoog mogelijk, om te voorkomen dat wij daar de spons te snel leegtrekken. Tegelijkertijd zorgen wij er hier voor dat er voldoende ruimte voor water is en sturingsmogelijkheden zijn. Zo blijven wij ook voldoende bescherming bieden tegen wateroverlast.

Al deze maatregelen leiden tot hogere grondwaterstanden in het hele gebied. Wij streven naar 35 tot 50 cm hogere grondwaterstanden op de hoge gronden, 20 tot 30 cm op de flanken en 10 tot 15 cm in de beekdalen en polders. Vanzelfsprekend zijn dit streefwaarden en verschilt het per gebied wat er wenselijk en mogelijk is en welke economische activiteiten mogelijk zijn.

Concreet gaan wij het volgende doen aan voldoende water en omgang met weersextremen:

- Wij continueren het huidige peilbeheer dat is vastgelegd in de Nota Peilbeheer. In de grotere waterlopen waar het waterschap het peilbeheer uitvoert (a-watergangen), houden wij de peilen het hele jaar door hoog (uitgangspunt is circa 40 cm onder maaiveld) en als het nodig is zelfs extra hoog door inzet van de conserveringsmarge. Dit is de mogelijkheid in ons beleid om,

bijvoorbeeld tijdens en na een droge periode, de peilen hoger in te stellen dan normaal. Uiteraard hebben wij daarbij oog voor de belangen van de diverse grondeigenaren, waarbij wij zoveel mogelijk in overleg met elkaar doen.

- Wij zetten extra in op het conserveren van water in de haarvaten (de b en c watergangen). Vooral op de hoge gronden stimuleren wij het dempen van sloten of het omzetten van sloten naar groenblauwe perceelsranden. Als sloten behouden moeten blijven stimuleren wij verhoogde waterpeilen (via slootbodemverhoging of extra stuwtjes).
- Wij pakken laagtes op de hoge zandgronden die drainerend werken (zoals het Straatsven, het Palmven, het Meerven) met maatwerk aan (bijvoorbeeld via ruiling van grond of het omvormen van laagtes tot een klimaatbuffer).
- Wij gaan meer 'waterhouderijen' ontwikkelen: locaties waar wij water opslaan dat wij in droge tijden kunnen benutten. Wij denken onder andere aan omvorming van het Meerven nabij de Strabrechtse Heide tot zo'n waterhouderij en aan de visvijvers bij Asten waar wij extra water willen opslaan. Als op andere plekken kansen liggen, pakken wij die ook.
- Afspraken over waterconserverende maatregelen zoals het dempen van sloten, lop-stuwen en klimaatadaptieve drainage leggen wij vast in bedrijfs bodem- en waterplannen, met daarbij aandacht voor de verantwoordelijkheid van de grondeigenaren en die van het waterschap.
- Hierbij hoort het principe van 'voor wat, hoort wat'. Grondeigenaren die aantoonbaar extra inzet plegen op het aanvullen van het grondwater, mogen in normale situaties een deel van dat grondwater ook zelf gebruiken voor bijvoorbeeld beregening of subirrigatie. In extreme situaties geldt de nationale verdringingsreeks.
- Essentieel onderdeel voor een goed functionerend watersysteem is het humusgehalte van de bodem en het tegengaan van bodemverdichting. Goede bodems houden water (en nutriënten) vast. Wij blijven hierop inzetten via inzet van onze kennis en stimulering, onder meer via het programma Bodem Up.
- Wij zetten er op in om in deze bestuursperiode de opgave voor hydrologisch herstel in en rond de Natura2000 gebieden en Natte Natuurparels in ons gebied af te ronden. Het gaat hierbij met name om de Peelvenen, Vlijmens Ven/Moerputten, Hooge Raam, Sang en Goorkens en het Wijboschbroek.
- Wij passen het beregeningsbeleid aan zoals is afgesproken in het concept-beregeningsbeleid 1.0 gemaakt door de werkgroep beregening van het BBG (Breed Bestuurlijk Grondwateroverleg). Hierbij is het doel dat die aanpassingen bijdragen aan het bereiken van de geschikte hydrologische omstandigheden voor beschermde natuurgebieden met als uitgangspunt dat er zoveel mogelijk ruimte blijft voor economische ontwikkelingen.
- Ook wijstherstel zorgt ervoor dat wij extra water vasthouden op de hoge gronden en flanken en blijven wij daarom stimuleren.
- Wij maken het beleidsmatig mogelijk om sub-irrigatie in de zones rondom natuurgebieden toe te passen met als voorwaarde dat de voeding uit een kleine onttrekkingsput komt. Wij combineren dat met het verhogen van grondwaterstanden en het verminderen van de beregeningsbehoefte.
- Ten behoeve van verdrogingsbestrijding in die natuurgebieden kopen wij op vrijwillige basis gronden aan rondom de natuurgebieden die cruciaal zijn voor een goed hydrologisch functioneren van die natuurgebieden en geven deze langjarig in (natuur)pacht. Zo stimuleren wij onder andere initiatieven voor natuur inclusieve agrarische bedrijfsvoering en voor agrarisch waterbeheer. Vanzelfsprekend hebben wij ook oog voor andere oplossingen dan aankoop en staan wij open voor initiatieven vanuit de diverse grondeigenaren.

- Wij werken samen met gemeenten uit hoe wij op zo'n kort mogelijke termijn al het schone regenwater in bebouwd gebied afkoppelen van de riolering en terplekke infiltreren of opvangen in buffers. Zo voeden wij het (grond)watersysteem optimaal.
- Samen met gemeenten stimuleren wij initiatieven gericht op een duurzaam watersysteem in het bebouwde gebied (groene daken, afkoppelen, groene schoolpleinen, etc.). Hiertoe zetten wij de bestaande regelingen en de loketfunctie die Aa en Maas daarin vervult door.
- Wij leggen de manier waarop wij werken aan het tegengaan van droogte en verdroging, met daarin onder meer aandacht voor de hierboven genoemde acties, vast in een programmatische aanpak.
- De nagestreefde hoge waterpeilen vragen om een systeem waarin je, vooral op de flanken, snel kunt sturen om wateroverlast te beperken. Wij zetten daarom het automatiseren van stuwen door en waar mogelijk realiseren wij ruimte voor (kleinschalige) waterberging om afwenteling naar de beekdalen te beperken.
- Voor een klimaatbestendig en robuust watersysteem is meer ruimte voor water in de beekdalen nodig. Door het extremer wordende klimaat, de structureel hogere grondwaterstanden in het hele gebied en de snelle sturing op de flanken, moet er rekening mee worden gehouden dat de van oudsher natte gronden in de beekdalen vaker overstromen.
- Vanuit het principe dat bodem en water meer sturend moeten zijn in de inrichting van Nederland, gebruiken wij de opgestelde signaleringskaart om aan te geven welke ruimtelijke ontwikkelingen wel of niet passen binnen het watersysteem. Hiermee sturen wij op het voorkomen van ongewenste ontwikkelingen in het beekdal.
- Er ligt een grote opgave om 's-Hertogenbosch en omgeving voldoende te beschermen tegen wateroverlast (Howabo). Wij werken de 11 bouwstenen die hiervoor zijn bedacht verder uit, met extra aandacht voor het bovenstrooms vasthouden van water, omdat we hiermee werk met werk kunnen maken met de droogte aanpak.

Natuurlijk en gezond watersysteem

Door de extra inzet op infiltratie op de hoge gronden, worden de beken een groot deel van het jaar gevoed met schoon kwelwater. Wij zetten in op schoner aanvoerwater, schoner effluent vanuit de rwzi's en minder uit- en afspoeling uit landbouwgebied. Samen met een meer natuurlijke inrichting van de beken zorgen wij zo voor een natuurlijk en gezond oppervlaktewatersysteem.

Concreet gaan wij het volgende doen aan een gezond en natuurlijk watersysteem:

- Wij doen er alles aan om uiterlijk in 2027 de doelen voor de KRW te realiseren.
- Wij zetten de inrichtingsmaatregelen in de beekdalen door: beekherstel, ecologische verbindingszones, natuurvriendelijke oevers en realisatie van vispassages.
- Het beschikbaar krijgen van grond voor deze inrichtingsmaatregelen is de cruciale factor om ze te kunnen realiseren. Hiervoor hebben wij in 2022 een grondstrategie vastgesteld die wij bevestigen. Met die grondstrategie werken wij aan alle nog te realiseren trajecten. Zo houden wij overal de grondmarkt in de gaten en springen wij in op kansen. Wij kunnen vanwege de gelimiteerde capaciteit echter niet overal actief, meerdere keren, met alle grondeigenaren in gesprek gaan. Wij maken daarom voor de zomer van 2023 een lijst met ecologisch meest waardevolle trajecten waar wij extra energie zetten op het vrijwillig beschikbaar krijgen van de grond.

- Bij de beekontwikkelprojecten wordt waar mogelijk ruimte gegeven voor bouwen met natuur (inrichtingsmaatregelen met natuurlijke materialen zoals hout in de beek).
- Via de afvalwaterstrategie (zie kopje Schoon Water) zorgen wij voor een flinke verbetering van de waterkwaliteit.
- Wij blijven bovenstrooms opererende waterbeheerders (buurlanden, Rijkswaterstaat, buurwaterschappen) aanspreken op hun verantwoordelijkheid om de waterkwaliteit te verbeteren.
- Wij werken samen met de agrariërs in ons gebied aan verbetering van de waterkwaliteit. Dit doen wij op plekken waar dat nodig is en met effectieve maatregelen. Dat kunnen bufferstroken zijn, maar ook kruidenrijke akkerranden of de aanleg van natuurvriendelijke oevers dragen bij. Andere mogelijke maatregelen zijn het dempen van sloten, het beperken van de hoeveelheid nutriënten (voedingsstoffen) die uit het maaisel terug de waterloop in stroomt, aanleg van helofytenfilters, werken met de nieuwste goede technieken en innovaties. Wij zoeken naar slimme combinaties van dit soort maatregelen met financieringsregelingen zoals GLB en Stila.
- Meten is weten: via meten en monitoren krijgen wij inzicht in hoe het echt zit. Dit helpt om betere beslissingen te nemen. Wij denken hierbij bijvoorbeeld aan sensorgestuurd boeren, beregeningsmeters en aan ons grond- en oppervlaktewatermeetnet.
- Wij maken ons hard om samen met de andere waterschappen en de Unie bij het rijk aan te dringen op harmonisatie van waterkwaliteitsnormen en meetmethoden in Europa. Waar mogelijk gaan wij hierover ook zelf rechtstreeks het gesprek aan met onze buren, bijvoorbeeld in de overleggen in Maasstroomgebied-verband.
- Wij zetten in op ecologisch oever- en randenbeheer gericht op een vergroting van de biodiversiteit. We hebben daarbij oog voor voldoende stuurbaarheid en beheersing van risico's op wateroverlast.
- In onze projecten hebben wij aandacht voor landschap, erfgoed, cultuurhistorie. Dit doen wij door de aanleg van landschapselementen (zoals beekbegeleidende bosjes) en door behoud en herstel van waterhistorie.

Schoon water

Ons doel is een watersysteem met een goede waterkwaliteit, dat ecologisch goed functioneert en waar de inwoners en bezoekers van ons beheergebied van kunnen genieten. Met onze zuiveringen hebben wij een grote invloed op de waterkwaliteit.
De afgelopen bestuursperiode zijn flinke stappen gezet in het verder optimaliseren van het zuiveringsrendement van onze rwzi's en halen wij het maximale uit de bestaande installaties. Daarnaast is geïnvesteerd in extra stappen op onze zuiveringen zodat het effluent bijdraagt aan het behalen van de KRW-normen in het oppervlaktewater en zijn wij met planning en ontwerp van drie rwzi hotspots voor medicijnen aan de slag gegaan. Begin 2023 is de PACAS installatie op rwzi Oijen geopend. In de komende bestuursperiode zetten wij deze lijn middels de programmering vanuit de Afvalwaterstrategie voort.

Concreet gaan wij het volgende doen:

- Wij reduceren de nutriëntengehaltes in ons effluent op alle rwzi's nog verder zodat in 2027 de rwzi's geen oorzaak meer zijn van een eventuele overschrijding van KRW-normen.

- Om medicijnresten en andere microverontreinigingen te verwijderen realiseren wij in de periode tot en met 2027 (naast bij rwzi Oijen) op minimaal 3, maar bij voorkeur op meer rwzi's aanvullende zuiveringsstappen. Dit doen we in ieder geval bij rwzi Dinther en Vinkel.
- Daarnaast onderzoeken we, rekening houdend met de beschikbaarheid van technologie en met de grote invloed van ontwikkelingen op de wereldmarkt t.a.v. materialen, grondstoffen en energie, hoe op de zuiveringen aanvullende stappen voor microverontreinigingen, en andere vervuiling zoals microplastics en zeer zorgwekkende stoffen, mogelijk zijn. Wij programmeren die opgaven via een tweede tranche van de afvalwaterstrategie.
- In de tweede tranche van de afvalwaterstrategie programmeren wij ook de stap om het effluent nog verder te zuiveren zodat het effluent gelijk is aan de KRW-norm van het oppervlaktewater. In 2027 hebben wij deze effluentkwaliteit op minimaal 2 rwzi's al bereikt.
- Wij lopen hiermee vooruit op de strengere eisen die de komende jaren vanuit de nieuwe Europese Richtlijn Stedelijk afvalwater op ons af gaan komen.
- Wij zetten actief in op de ontwikkeling van onze rwzi's tot waterfabrieken en benutting van ons effluent. Afhankelijk van de kwaliteit kunnen wij het effluent meer en gerichter in het watersysteem inzetten of lokaal als bron voor industrie en landbouw. Dit sluit tevens aan bij (het versnellen van) onze ambities ten aanzien van circulariteit en hergebruik in 2030 en 2050.
- Wij zetten daarvoor in ieder geval op de locaties Oijen en Den Bosch in op onderzoek met de industrie naar leveringsmogelijkheden van water vanuit de rwzi.
- De locatie Land van Cuijk ontwikkelen wij versneld als waterfabriek. Wij zetten in op een aanvullende en versnelde reductie van medicijnresten, versnelde inzet op het benaderen van de KRW-norm voor oppervlaktewater als richtlijn voor het effluent voor de rwzi, om het watersysteem in tijden van droogte te kunnen voeden met schoon en zoet water vanuit de rwzi.
- Wij onderzoeken waar de realisatie van helofytenfilters of waterharmonica's achter onze zuiveringen een effectieve toevoeging is aan onze afvalwaterstrategie.
- Een goede bronaanpak is belangrijk. Wij zetten er op in dat het water dat wij binnenkrijgen via de afvalwaterketen zo min mogelijk verontreinigingen bevat. Daarom werken wij intensief samen en wisselen wij kennis uit met onze partners in de afvalwaterketen (bijvoorbeeld gemeenten) en met de lozers in ons beheergebied. Bovendien zetten wij in op samenwerking op stroomgebiedsniveau via de samenwerking in de Schone Maaswaterketen.
- Wij zetten in op slimme datagedreven sturing van de totale waterketen voor ons gehele beheergebied. Hiermee maximaliseren wij de benutting van de infrastructuur in de waterketen. Onder de naam Poseidon ontwikkelen wij de eerste pilots door naar een volle schaal en uitrol in nauwe samenwerking met de gemeenten.

Energie, duurzaamheid en innovatie

Als waterschap ondervinden wij als geen ander de gevolgen van klimaatverandering. Wij vinden het daarom van belang om koploper te zijn in de verduurzaming. Wij blijven werken aan de Sustainable Development Goals, de zeventien doelen van de Verenigde Naties om van de wereld een betere plek te maken in 2030.

Concreet gaan wij het volgende doen:

- Wij blijven inzetten op de uitvoering van de routekaart 'Naar een klimaatneutraal en circulair Aa en Maas in 2050'.

- In 2030 wekken wij ons eigen energieverbruik volledig duurzaam op. Dit doen wij door waar mogelijk energie te besparen en door het opwekken van duurzame energie via biogas/groen gas, zonnepanelen en windmolens.
- In 2050 willen wij klimaatneutraal zijn: netto geen broeikasgassen (waaronder CO2, lachgas, methaan) meer uitstoten. Dit doen wij door ons gebruik van fossiele brandstoffen uit te faseren, reductie en/of terugwinning van broeikasgassen uit onze rwzi's en watersysteem en/of door duurzame opslag van broeikasgas. Ook aquathermie (aanvragen door derden), klimaatmitigatie en –adaptatie dragen bij aan deze doelstelling.
- In 2050 willen wij ook circulair werken. Wij ontwerpen circulair in onze projecten en wij reduceren het gebruik van primaire grondstoffen. Wij benutten de kansen voor de circulaire economie, onder andere door grondstoffen terug te winnen op zuiveringen. Binnen de mogelijkheden van onze publieke rol hanteren wij daarbij een ondernemende rolopvatting: energie- en grondstoffenfabriek. Wij onderzoeken of wij nog meer biogas/groen gas kunnen produceren en of wij met aquathermie of anderszins warmte kunnen leveren en zo kunnen bijdragen aan de energietransitie.
- Wij besteden actief aandacht aan hoe wij verder aan alle SDG's bij kunnen dragen. Als het gaat om verantwoorde voeding en productie hebben wij in onze eigen keuken oog voor duurzaamheid en een breed aanbod met voor ieder wat wils.
- Om ons te helpen bij het zo slim en effectief mogelijk aanpakken van onze opgaven is innovatie op alle vlakken noodzakelijk. Wij blijven daarom op innovatie en creativiteit inzetten.
- Onderdeel hiervan is de digitale transformatie. Data en technologie helpen om onze opgaven nog beter en slimmer te realiseren en dragen bij aan optimale dienstverlening en duurzame oplossingen.
- In die digitale transformatie borgen wij dat onze medewerkers de regie houden en blijven snappen wat de technologie voor ons doet, ook als wij gebruik maken van AI (kunstmatige intelligentie).

	Energieneutraal (vastgesteld)	Klimaatneutraal	Circulaire economie
2030	100% duurzaam eigen energie opwekken op eigen terrein (zon, wind, water, groen gas)	49%* minder uitstoot van broeikasgassen (CO_2, lachgas, methaan) ten opzichte van 1990	50% minder gebruik van primaire grondstoffen (fossiel, mineraal, metaal)
2050		100% klimaat-neutraal (geen uitstoot, terugwinning of duurzame opslag)	100% circulair, meer gebruik biobased (opslag CO_2), andere kringlopen sluiten

**Waarschijnlijk wordt deze 49% bijgesteld naar 55% om de klimaatdoelen te halen (minder dan 2ºC temperatuurstijging).*

Middelen en organisatie

Wij streven naar een realistisch en uitvoerbaar ambitieniveau, waarbij wij de rekening, de opgaven en de risico's niet doorschuiven naar de toekomst.

De komende 4 jaar zijn de opgaven en ambities op het terrein van waterveiligheid, klimaat, waterkwaliteit en duurzaamheid fors. Dit is niet eenvoudig te realiseren en vraagt veel van bestuur en organisatie.

Een belangrijk streven uit dit Bestuursakkoord is dat wij de lasten betaalbaar houden en de kosten- en tariefsontwikkeling zo gelijkmatig mogelijk plaatsvindt (geen grote sprongen).

Concreet gaan wij het volgende doen:

- Wij blijven de drie financiële pijlers (personeel, investeringen en goederen en diensten) binnen het waterschap als samenhangend geheel beschouwen. Dit voorkomt inefficiënte prikkels zoals een plafond op Personeelslasten dat leidt tot extra kosten voor inhuur.
- Voor het programma waterzuiveringsbeheer en watersysteembeheer laten wij gedurende deze bestuursperiode de netto lasten jaarlijks maximaal stijgen met de inflatie + 3%. Bij watersysteem wordt de ontwikkeling van de kapitaallasten HWBP hiervan uitgezonderd. De inflatie wordt gebaseerd op de juniraming van het Centraal Planbureau.
- De financiële kaders die hiervoor beschreven staan volstaan niet om alle doelstellingen voor de periode tot en met 2027 met de nu ingeschatte kosten te realiseren. Dit daagt de organisatie uit om nog slimmer, efficiënter en effectiever te werken en om te blijven innoveren.
- De financiële kaders zijn echter geen dogma. Als de kaders, bijvoorbeeld als gevolg van extreme economische ontwikkelingen zoals een erg hoge of juist erg lage inflatie, het halen van de doelen in de weg zit, kan goed onderbouwd zowel omhoog als omlaag van de kaders worden afgeweken.
- Met het borgen van de waterveiligheid zijn grote kosten gemoeid. Wij onderzoeken hoe wij voor onze inwoners nog duidelijker kunnen maken welk deel van onze kosten hiermee samen hangt.
- Gelet op de omvang van onze schuldenpositie maken wij bewuste keuzes bij nieuwe investeringen, waarbij wij rekening houden met de potentiële rente risico's op de midden lange termijn en oog hebben voor andere oplossingen dan tariefsverhoging en extra lenen.
- Wij handhaven de huidige regeling voor kwijtschelding op het maximum van de wettelijke mogelijkheden (100% bijstandsnorm). Wij kaarten bij de Unie van waterschappen aan dat wij voorstander zijn van het verruimen van de mogelijkheden.
- Voor maatregelen zoals verdrogingsbestrijding, beekherstel, ecologische verbindingszones en aanleg van vispassages is er een gedeelde verantwoordelijkheid met onze partners. Ondanks de gestegen kosten dringen wij er op aan dat de afgesproken kostenverdeling (vaak 50-50) blijft gehandhaafd.
- We experimenteren met een technische financiële auditcommissie. Met het voorbereidende werk van deze technische commissie faciliteren wij het gesprek in het AB over de financiële documenten uit de Planning & Controlcyclus en de commissie volgt de administratieve organisatie van het waterschap. Na 1 jaar evalueren wij het werken met deze auditcommissie.
- In deze bestuursperiode passen wij, binnen de wettelijke kaders, de kostentoedeling en de kostenverdeling aan. Hierbij houden wij rekening met de landelijke ontwikkelingen op dit vlak en met de principes de 'gebruiker betaalt' en de 'vervuiler/kostenveroorzaker betaalt'.
- Wij hechten veel waarde aan een goed inkoopproces om zo scherp te blijven op onze uitgaven in projecten en andere aanbestedingen. Duurzame inkoop is in dit proces een belangrijke factor.

Wij actualiseren deze bestuursperiode ons aanbestedingsbeleid.

- Wij zijn als werkgever voor de uitvoering van de doelstellingen in dit bestuursakkoord afhankelijk van de ambtelijke organisatie. Wij zijn trots op hoe de organisatie de afgelopen jaren heeft gefunctioneerd. Wij zien het als onze plicht om als werkgever de organisatie goed te faciliteren.

Bijlage: Verklarende woordenlijst en afkortingen

AB	*Algemeen Bestuur*
Afkoppelen	*Neerslag van schone verharde oppervlakken niet meer op het riool lozen maar in de bodem of op het oppervlaktewater*
Afvalwaterketen	*Geheel van inzamelen via de riolering, transporteren en zuiveren van afvalwater van huishoudens en bedrijven*
Bedrijfs bodem en waterplan	*Een plan van een (agrarisch) bedrijf waarin is beschreven welke waterconserverende of waterbesparende maatregelen worden getroffen.*
Beekherstel	*Een beek weer de ruimte geven om te kronkelen, zodat natuurlijke variatie in leefmilieus voor planten en dieren ontstaat*
Bufferstrook	*Een strook van 1, 3 of 5 meter vanaf de sloot waar beperkingen op liggen, bijvoorbeeld ten aanzien van mestgift.*
DB	*Dagelijks Bestuur*
Ecologisch oeverbeheer	*Beheer waarbij zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de ecologische waarden van de oever, bijvoorbeeld door steeds plekken over te slaan bij het maaien.*
Effluent	*Het gezuiverde water dat de rwzi verlaat en in de sloot/beek terecht komt.*
EVZ	*Ecologische verbindingszone*
GLB	*Gemeenschappelijk Landbouw Beleid*
GGA	*Gebiedsgerichte Aanpak Groenblauw, De aanpak in de provincie Noord-Brabant waarin 'complexe' gebieden zijn aangewezen waar zoveel opgaven samen komen dat je die in samenhang moet aanpakken. Het betreft onder andere de stikstofgevoelige natura2000 gebieden en de omgeving daarvan.*
Howabo	*Hoog water bescherming 's-Hertogenbosch: pakket aan maatregelen om de kans op wateroverlast in het bebouwde gebied van 's-Hertogenbosch en omgeving te beperken.*
HWBP	*Hoogwaterbeschermingsprogramma*
Klimaatadaptatie	*Is het proces waarbij de samenleving zich aanpast aan het actuele of verwachte klimaat en de effecten daarvan, om de schade die gepaard kan gaan met klimaatverandering te beperken en de kansen die de klimaatverandering biedt te benutten*

KRW	*Kaderrichtlijn Water, EU-richtlijn om een goede toestand van het oppervlakte- en grondwater in de lidstaten te bereiken*
Kunstwerk	Een technische voorziening zoals bijvoorbeeld een stuw of een duiker.
Lop-stuw	*Kleine stuw in de bovenlopen van het watersysteem. Dit type stuw is geïntroduceerd in de landbouw ontwikkelings plannen (lops)*
Natte natuurparel	*Benaming voor de belangrijkste natte natuurgebieden in Brabant met bijzondere ecologische waarden. Nationaal staan deze gebieden bekend als TOP-gebieden*
Natura 2000	*Overkoepelende naam voor alle gebieden die onder de Europese Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn als te beschermen gebieden zijn aangegeven*
NVO	*Natuurvriendelijke Oever*
Perceelwijzer-app	*Een app die inzicht geeft in (grond)waterstanden en waterkwaliteitsmetingen.*
POP3	*Het plattelandsontwikkelingsprogramma 2014 – 2020 (POP3) is het Europese subsidieprogramma voor het ontwikkelen, verduurzamen en innoveren van het Nederlandse platteland.*
Richtlijn Stedelijk Afvalwater	*Een Europese richtlijn die regels stelt aan de inzameling (gemeenten) en zuivering (waterschappen) van afvalwater. Deze richtlijn wordt herzien gericht en zal onder meer strengere eisen aan de rwzi's opleggen.*
Risicogestuurd onderhoud	*Onderhoud dat je uitvoert omdat het gelet op de risico's die je loopt nodig is, niet omdat het onderhoud nu eenmaal in de planning staat.*
Rwzi	*Rioolwaterzuiveringsinstallatie*
Schone Maaswaterketen	*Samenwerking tussen de waterschappen, drinkwaterbedrijven en rijk in het stroomgebied van de Maas om tot een schonere Maas te komen.*
Sensorgestuurd boeren	*Proefproject waarin wij 24 uur per dag met allerlei sensoren meten in de sloot en op het boerenland in het projectgebied. Zo zien wij hoe agrarisch landgebruik de waterkwaliteit beïnvloedt. Met deze kennis bepalen wij samen welke mestmaatregelen haalbaar en effectief zijn, zodat stikstof en fosfaat uit mest in de plant terecht komt, en niet in het water.*
SDG's	*Sustainable Development Goals. 17 doelen van de Verenigde Naties om van de wereld een betere plek te maken in 2030.*

Subirrigatie	*Een buizensysteem dat water vanuit de sloot tot in de wortelzone kan brengen. In natte periodes kan het water afvoeren uit de bodem als dat nodig is.*
WBP	*Waterbeheerplan / Waterbeheer programma*

Portefeuilleverdeling DB 2023

Portefeuille dijkgraaf Mario Jacobs	- Algemeen bestuurlijke aangelegenheden en juridische zaken - Bestuurlijke coördinatie - Bestuurlijke organisatie en verkiezingen - Personeel en organisatie (incl. GO) - Bestuurlijke coördinatie strategie: WPB, KRW, DHZ, Agrifood Capital, Deltaprogramma -Calamiteitencoördinatie - Repressieve handhaving (uitvoering) - Concern control - Klachtenafhandeling - Bezwaarschriftencommissie - Communicatie en externe betrekkingen - Plannen van derden (strategisch)
Portefeuille Ernest de Groot	- Waterschap projecten/projectplannen Raam en Hertogswetering - Uitwerking beleid provinciaal-regionaal (NOVEX), RNOB, ZOB - Beekherstel beleid, EVZ beleid, Natuurvriendelijke oevers, Vismigratie - Peelvenen Projecten, GGA Vlijmens Ven/Moerputten, GGA Strabrecht - Afstemming Water-RO, Bodem Water sturend, Watertoets RO plannen/visies - Verdrogingsbestrijding. Natte natuurparels, S+G Hoge Raam, Wijbosch, Peelvenen - Duurzaam bodembeheer, Bodem Up, Vitale bodem - Biodiversiteit, akkerrandenbeheer, blauwe diensten - Recreatie en recreatief medegebruik, water-educatie
Portefeuille Peter van Dijk	- Waterschap projecten Beneden en Boven Aa m.u.v. Peelvenen - Inrichting, beheer/onderhoud watersystemen (baggeren, maaien, etc.), schouw - Keur/Legger oppervlaktewateren + Keringen - Grondwaterbeheer en Beregeningsbeleid, Deltaplan Agrarisch Waterbeheer - HWBP inclusief regioproces, inrichting, beheer/onderhoud keringen - Watak/Wateraanvoer, technische installaties watersysteem - Waterkwaliteit landelijk gebied - Grondzaken en eigendommen - Dierenwelzijn
Portefeuille Joël Scherrenberg	- Financiën, Planning en Control Cyclus - Belastingen (Bestuur BSOB) - Bedrijfsvoering en middelen - Huisvesting (centraal, districten, RWZI) - Aanbesteding en inkoopbeleid
Portefeuille Sikko Oegema	- Stedelijk waterbeheer en afkoppeling bestaand stedelijk gebied - Gemeentelijke waterplannen, verbrede gemeentelijke rioleringsplannen - Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (preventief), Schadeafhandeling - ICT - Kwaliteit Arbo Milieu / KAM-zorg en beheer, Waterkwaliteit stedelijk gebied - Klimaatadaptatie stedelijk gebied, regionale waterketen-overleggen - Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en Participatie
Portefeuille Suzanne de Zoeten	- Bouw en renovatie zuiveringstechnische werken (RWZI) - Exploitatie zuiveringstechnische werken (RWZI) - Industriële afvalwaterketen/bedrijfsafvalwater, Afvalwaterbehandeling derden - Innovatie en Duurzame ontwikkeling, - Energie en Grondstoffen, Energietransitie, RES, Circulariteit

Datum	5 mei 2023
Onderwerp	Reactie ZLTO op Bestuursakkoord 2023-2027 van Waterschap Aa en Maas
Contact	Michael van der Schoot michael.van.der.schoot@zlto.nl 06-39007314

Geachte bestuurder,

Met waardering heeft ZLTO kennis genomen van het bestuursakkoord. Goed dat het er is, want er is veel werk te doen. Het voorliggende bestuursakkoord plaatst een aantal stevige accenten in het waterbeheer. Op dinsdag 9 mei 2023 heeft u een algemeen bestuursvergadering gepland staan. Onder agendapunt 4.2 staat het Bestuursakkoord 2023-2027 geagendeerd, dat voor ligt ter bespreking. Via deze brief reflecteert ZLTO op dit voorliggende Bestuursakkoord.

Robuust, veerkrachtig en stuurbaar watersysteem
In deze paragraaf krijgt het grondwaterconvenant (2021-2027) en Droogteagenda 2040 inhoud en invulling. ZLTO is voorstander van het verminderen van de beregeningsbehoefte. Op bladzijde 5 wordt veel gegeven nadruk op peilverhoging op de hoge gronden. Dat werd volgens ZLTO tijd. Tegelijkertijd wordt in de beekdalen er voor gezorgd dat er voldoende sturingsmogelijkheden zijn. '*Zo blijven wij ook voldoende bescherming bieden tegen wateroverlast'*. ZLTO verstaat hier ook de landbouwgronden onder. De regel daaronder: het gaat over streefwaarden. Maatwerk blijkt mogelijk en nodig (economische activiteit). ZLTO is tevreden met deze formulering. Onderaan bladzijde 5 valt te lezen dat het huidige nota Peilbeheer wordt voortgezet. ZLTO heeft daarover tot op heden nagenoeg geen klachten gehoord, dus daar kan wat ZLTO betreft mee worden ingestemd. Op bladzijde 6 staat '*afspraken over waterconserverende maatregelen zoals het dempen van sloten, lop-stuwen en klimaatadaptieve drainage leggen wij vast in bedrijfs bodem- en waterplannen, met daarbij aandacht voor de verantwoordelijkheid van de grondeigenaren en die van het waterschap.*' ZLTO is tevreden over de intentie van dit bestuursakkoord om te werken met het bedrijfs bodem- en waterplan (BBWP). Op dezelfde bladzijde staat '*voor wat hoort wat*': dat is volgens ZLTO precies de kern van het BBWP en het grondwaterconvenant. Op bladzijde 6 staat een stimuleringsregeling voor het dempen van sloten. ZLTO heeft eerder gewerkt aan de uitwerking hiervan, en is tevreden over het opnemen van deze regeling. De mogelijkheden voor subirrigatie worden uitgebreid. En ook qua voeding, namelijk via kleine onttrekkingen. ZLTO vindt dit een goede ambitie. Op bladzijde 7 staat de ambitie tot het afkoppelen van bebouwd gebied van riolering. ZLTO is bij met deze ambitie, die past in de geest van het grondwaterconvenant, waarbij ook inspanningen van andere sectoren gevraagd worden.

Natuurlijk en gezond watersysteem
Op bladzijde 7 staat onder 'natuurlijk en gezond watersysteem' bij de eerste bullet '*wij doen er alles aan om uiterlijk in 2027 de doelen voor de KRW te realiseren*'. ZLTO is van mening

dat dit te algemeen is, en (te) veel ruimte openlaat voor overhaastte en mogelijk ondoordachte maatregelen. ZLTO vindt dat het moet worden aangepast naar: '*wij doen er alles aan om de maatregelen zoals omschreven in de 3e generatie Stroomgebiedsbeheersplannen uit te voeren, en spreken andere waterbeheerders hier ook op aan*'. De Stroomgebiedsbeheersplannen zijn leidend, en zouden wat ZLTO betreft leidend moeten zijn/blijven. ZLTO merkt op dat bij beekherstel ten algemene veel aandacht is voor flora en fauna. De laatste jaren krijgt ZLTO van onze leden veel signalen dat na beekherstel het water conserverend vermogen van veel stroomgebieden achteruit zijn gegaan als gevolg van het verwijderen van stuwen in de beken. ZLTO zou graag in het bestuursakkoord een ambitie opgenomen zien worden dat bij beekherstelwerkzaamheden geborgd wordt dat waterconservering op stroomgebiedsniveau minimaal gelijk blijft. Op bladzijde 7 staat '*door het extremer wordende klimaat, de structureel hogere grondwaterstanden in het hele gebied en de snelle sturing op de flanken, moet er rekening mee worden gehouden dat de van oudsher natte gronden in de beekdalen vaker overstromen.*' ZLTO houdt vast aan haar eerdere standpunt dat schade vergoed moet worden. ZLTO heeft waardering voor de insteek met betrekking tot grondverwerving. In het Bestuursakkoord staat '*Ten behoeve van verdrogingsbestrijding in die natuurgebieden kopen wij op vrijwillige basis gronden aan rondom de natuurgebieden die cruciaal zijn voor een goed hydrologisch functioneren van die natuurgebieden en geven deze langjarig in (natuur)pacht. Zo stimuleren wij onder andere initiatieven voor natuur inclusieve agrarische bedrijfsvoering en voor agrarisch waterbeheer. Vanzelfsprekend hebben wij ook oog voor andere oplossingen dan aankoop en staan wij open voor initiatieven vanuit de diverse grondeigenaren.*' ZLTO kan zich vinden in deze formulering waarbinnen stimulering het leidende principe is. Wel pleit ZLTO stevig voor het behoud van de agrarische bestemming op deze gronden. Op bladzijde 8 staat '*Wij reduceren de nutriëntengehaltes in ons effluent op alle rwzi's nog verder zodat in 2027 de rwzi's geen oorzaak meer zijn van een eventuele overschrijding van KRW-normen*'. De doelstelling van de KRW is het bereiken en beschermen van een goede ecologische en chemische toestand van het oppervlaktewater, en een goede chemische en kwantitatieve toestand van het grondwater. Dit wordt bepaald door vele parameters. Per waterlichaam is voor elke parameter door lidstaat Nederland een toetsbare, kwantitatieve norm bepaald, die verschilt per type water. Echter, ZLTO merkt op dat er géén gekwantificeerde *opgave* bestaat per actor voor de KRW. ZLTO vraagt dus concreet welke (kwantitatieve) *opgave* het bestuursakkoord hanteert voor de rwzi's. Met andere woorden; wanneer kan achteraf worden gesteld dat naar tevredenheid is voldaan aan deze zin in het bestuursakkoord?

ZLTO wil ook in de komende bestuursperiode graag samenwerking met het waterschap, met als doel verder te werken aan toekomstbestendige en volhoudbare agrarische sector in Oost-Brabant. Mocht u aan de hand van onze inbreng nog vragen hebben, of nadere verduidelijking wensen, zijn wij graag bereid om u nader te woord te staan. U kunt hiervoor contact opnemen met onze contactpersoon / Belangenbehartiger Bodem en Water (michael.van.der.schoot@zlto.nl / 06-39007314).

Met vriendelijke groet,

Janus Scheepers
ZLTO Portefeuillehouder Bodem en Water

Datum: 22 mei 2023

Onderwerp: Reactie CDJA Brabant op Bestuursakkoord Waterschap Aa en Maas 2023-2027 en adviezen

Contact: Veerle Bens (Voorzitter CDJA Brabant)
brabant@cdja.nl
06-53512002

Geachte bestuurders,

Vanuit onze moederpartij “CDA” hebben wij kennisgenomen van het Bestuursakkoord Waterschap Aa en Maas 2023-2027 naar aanleiding van de Algemeen Bestuursvergadering op 9 mei 2023. Ons is gevraagd of wij een reactie willen geven op het akkoord met het oog op wat jongeren belangrijk vinden. Daarnaast willen we ook een aantal adviezen geven op basis van de planning en samenstelling van Algemeen Bestuur en de commissies.

Als we kijken naar het bestuursakkoord in zijn geheel merken we, als CDJA Brabant, op dat er nog te weinig gericht wordt op de jongeren binnen het waterschap. Er wordt op sommige fronten gesproken over jongeren, zoals jongerendagen organiseren en meer stages bieden. Dit is naar onze mening nog niet voldoende. Vanuit meerdere waterschappen hebben we begrepen dat ze graag willen gaan kijken naar verjonging binnen de organisatie, maar dat er ook bij jongeren meer besef komt wat het waterschap op dit moment doen. Dit kan alleen behaald worden als ook de politiek zich gaat richten op de jongeren op een aantal punten.

Als eerste wordt er in het bestuursakkoord gesproken over jongerendagen of zelfs een festival te organiseren. Dit lijkt ook ons zeker een goed begin om onder de jongeren meer bewustzijn te creëren wat de taken zijn van het waterschap en ook in te winnen wat jongeren belangrijk vinden. Wel lijkt het ons ook goed om te kijken naar een meer structurelere manier van inwinning van kennis. Hierbij kan worden nagedacht over een jongerenraad/jeugdbestuur die gevraagd en ongevraagd advies verschaffen aan het Algemeen Bestuur over bepaalde kwesties waar zij tegenaan lopen. Een goed voorbeeld hiervan gebeurt bij Waterschap Vallei en Veluwe. Vanaf augustus 2021 hebben zij een jeugdbestuur die met verscheidende thema’s bezig is, zoals waterbewustzijn, waterschapsbewustzijn, duurzaamheid en kwaliteit van leefomgeving,

In het akkoord wordt verder ook gesproken over innovaties. Op dit punt hebben we als CDJA Brabant al bij Waterschap de Dommel aangegeven dat hierbij eventueel educatieve instellingen kunnen worden betrokken. In onze provincie hebben we namelijk een mooi kenniscentrum gevestigd zitten gericht op technieken. Hierdoor

worden jongeren ook meer betrokken bij het waterschap en dat het hen eventueel een stap verder kan geven in de richting om voor het Waterschap aan de slag te gaan.

Hierop voortbordurend missen we in het bij het hoofdstuk “Middelen en organisatie” een stukje over Young professionals. We weten dat het waterschap intern al bezig is met het aantrekken van deze categorie op de arbeidsmarkt, maar vanuit ons oogpunt zou ook het Algemeen Bestuur/coalitiepartijen die ook meer mogen uitdragen dat het zeker van belang is. Waterschap staat bekend als een goede werkgever en je kunt als jongere je op veel facetten ontwikkelen.

Als laatste geldt dit natuurlijk niet alleen voor mensen die opleiding op het HBO of universiteit genoten hebben, maar ook voor de MBO-opgeleide. Zij moeten ook een goede kans hebben om zich te kunnen ontwikkelen. Daarom zouden wij als CDJA Brabant ook willen pleiten dat er naar mogelijkheden worden gekeken om deze opgeleiden ook meer kansen te bieden. Dit kan in de vorm goede praktijkopleidingen aan te bieden.

Naast dat we een reactie hebben gegeven op het bestuursakkoord zouden ook nog wat adviezen willen op de planning en samenstelling van het Algemeen Bestuur en de commissies. Als er op dit moment zijn de bijeenkomsten van het Algemeen Bestuur en de commissies, zowel vast als de regionale, gepland overdag. Veel jongeren moeten dan werken of studeren. Hierdoor zijn zij vaak genoodzaakt om een stapje terug te doen, aangezien zij dit niet kunnen combineren. Daarom zou ons advies zijn om te kijken of er mogelijkheden zijn dat bijeenkomsten later op de dag worden gepland, zodat zij ook ervaring kunnen opdoen.

Commissies zijn voor jongeren ook een belangrijk punt om zich meer te kunnen ontwikkelen en hierin kunnen zij het waterschapswerk eigen maken in begeleiding met de ervaring die er al zit. Vanuit de fractie hebben we begrepen dat het besluit nu ligt dat er per fractie één commissielid mag worden aangedragen. Hierdoor zal het moeilijker worden om als jongeren aan de slag te kunnen gaan. Er wordt verwacht dat er meer verjonging komt binnen het waterschap, maar hierdoor is het niet mogelijk dat dat ook echt komt. Daarom zou het CDJA willen pleiten dat er een verruiming komt van het aantal commissieleden binnen het waterschap Aa en Maas. Daarnaast zien wij ook de meerwaarde voor kleinere fracties, zodat de kwaliteit van hun bijdrage niet verloren gaat. Vier oren horen namelijk meer, dan twee en twee monden kunnen meer zeggen dan één.

CDJA Brabant zou graag mee willen helpen om verder te helpen bij de bewustwording en het Waterschap meer op de kaart te zetten bij de jongeren, omdat wij het belang zien voor onze toekomst. Mocht u aan de hand van onze inbreng nog vragen hebben, of nadere verduidelijking wensen, zijn wij graag bereid om u verder te woord te staan. Hiervoor kunt u contact op nemen met CDJA Brabant via brabant@cdja.nl.

Met vriendelijke groet,

Veerle Bens
Voorzitter CDJA Brabant

Waterschap Aa en Maas, Bestuursakkoord 2023-2027

Titel: Zonder bodem en water geen later

Inleiding en doel

Samen doen, ervan leren, beter doen. Aa en Maas is een uitvoeringsgericht en pro-actief waterschap. Met de voeten in het veen, de klei en het zand. Gericht op het stap voor stap verbeteren van het watersysteem om zo beter voorbereid te zijn op weersextremen. Zo dragen wij bij aan een leefbare en krachtige omgeving met ruimte voor economische en maatschappelijke ontwikkeling.

Wij werken aan de soms uitdagende wateropgaven in Oost-Brabant: aan waterveiligheid en het voldoende beschermd zijn tegen overstromingen, aan een robuust, veerkrachtig en stuurbaar watersysteem in droge en natte tijden, aan een gezond watersysteem dat ecologisch goed functioneert en aan schoon water dat voldoet aan alle kwaliteitseisen.

Dit doen wij in een context die sterk in beweging is. Een context met grote maatschappelijke ontwikkelingen en urgente opgaven zoals de klimaatverandering met steeds grotere extremen (overstromingen, droogte, hitte), de natuuropgaven met de stikstofproblematiek, de landbouwtransitie, de woningbouwopgave, de biodiversiteit, de energietransitie en de geopolitieke en economische turbulentie. Al deze ontwikkelingen grijpen op elkaar in. Je kunt niet aan het ene thema werken, zonder dat je nadenkt over het andere. Op veel plekken werken wij samen met andere overheden en belangenorganisaties aan een oplossing voor deze maatschappelijke opgaven, onder andere via de gebiedsgerichte aanpak (gga).
Wij gaan hier nog nadrukkelijker dan tot nu toe onze doe-kracht inzetten om snelheid te maken en zoveel mogelijk duidelijkheid te bieden. Vanuit overzicht van de totale problematiek bepalen we, samen met de inwoners en gebruikers in een gebied, welke stappen al gezet kunnen worden. Wij willen vooruitlopend op een totaalplan voor een gebied bijvoorbeeld aan de slag met de realisatie van verbeteringen in het watersysteem. Zo zetten wij stappen vooruit, kunnen wij hiervan leren en ontstaat er positieve energie in een gebied.

Wij bevestigen de doelstellingen en aanpak die wij hebben opgenomen in het Waterbeheerplan (WBP) voor de periode tot en met 2027. Via dit Bestuursakkoord geven wij verder richting aan hoe wij de komende 4 jaar in samenwerking met onze partners werken aan de wateropgaven. Hierbij streven wij naar een realistisch en uitvoerbaar ambitieniveau, waarbij wij de opgaven, de risico's en de rekening niet doorschuiven naar de toekomst.

Gelet op de grote dynamiek waarin wij werken hebben wij in dit bestuursakkoord de hoofdlijn van wat wij willen bereiken in deze 4 jaar opgenomen en hoe wij dat voor elkaar willen krijgen. Wij houden continu in de gaten of het anders moet of slimmer kan. Onderdeel hiervan is dat wij halverwege de bestuursperiode de resultaten tot dan toe tegen het licht houden (midterm review).

De rol van het waterschap in de maatschappij en het bestuurlijk samenspel

Een samenwerkend waterschap midden in de samenleving

Wij vinden het belangrijk dat onze inwoners weten wat het waterschap doet. Onze inwoners mogen weten wat zij krijgen voor hun belastinggeld en worden uitgedaagd om hun mening te geven. Zo kunnen wij met ons werk nog meer aansluiten bij de behoeften uit de samenleving. Wij zijn een waterschap van en voor de mensen.

De samenleving verandert snel en onze opgaves zijn groot. Het werken aan water kan niet alleen, dit moet in goede afstemming en samenwerking met andere overheden en belangenorganisaties, maar vooral ook in goed overleg met belanghebbenden, inwoners en bedrijven. Goede communicatie en samenwerking zijn essentieel om met respect voor ieders belang de juiste keuzes en afwegingen te maken.

Concreet gaan wij het volgende doen:

- Wij zoeken nog nadrukkelijker de samenwerking met gemeenten op. Dit doen wij onder meer door, naast de doorlopende contacten tussen ons Dagelijks Bestuur met de gemeentelijke Colleges, betere afstemming te faciliteren tussen het Algemeen Bestuur en de Gemeenteraden.
- In de bilaterale bestuurlijke overleggen met de gemeenten vanuit het DB bespreken wij periodiek de voortgang van afgesproken acties in de Verbrede Gemeentelijke Rioleringsplannen.
- Naast de versterkte samenwerking met de gemeenten zetten we de samenwerking met provincie, regio's, rijk en andere waterschappen door, bijvoorbeeld rondom het Nationaal Programma Landelijk gebied en de verstedelijkingsopgave.
- Wij hechten er veel belang aan dat alle relevante informatie op een gemakkelijke manier ontsloten wordt voor onze inwoners en bedrijven. Het gaat dan om ons beleid, onze projecten en onze data (zoals peilen, debieten, concentraties en risico op droogte / wateroverlast). Een goed voorbeeld hiervan is de Perceelwijzer-app, waarbij wij gaan kijken hoe wij die nog breder kunnen inzetten.
- Waar mogelijk maken wij gebruik van de ogen en oren van onze inwoners, bijvoorbeeld via inzet van inwoners als burgerdijkwacht en door ze te betrekken bij onze projecten.
- Gericht op het waterbewustzijn van onze inwoners handhaven wij, naast het budget voor communicatie, het budget voor educatie, recreatie en participatie (€ 400.000 per jaar). Hiermee kunnen wij het werk van het waterschap extra zichtbaar en tastbaar maken voor de inwoners van Oost-Brabant, bijvoorbeeld via een informatiebord of bijdrage aan een wandelpad langs onze beek.
- Wij betrekken de inwoners en bedrijven zoveel mogelijk actief bij het werken aan onze opgaven. Lokaal doen wij dat bij onze projecten en door op wijk- en buurtniveau te stimuleren dat schoon regenwater wordt afgekoppeld van de riolering of dat daken en tuinen worden vergroend. Meer generiek doen wij dit via extra communicatie en stimulatie: bijvoorbeeld door een actie "Zuinig met water".
- Wij staan positief tegenover initiatieven van perceelseigenaren die een rol willen spelen in de uitvoering van projecten en/of het beheer en onderhoud.
- Wij vinden het belangrijk om de jeugd bij het werk van het waterschap te betrekken, onder meer door de relatie met het onderwijs nog verder te verbeteren en voldoende ruimte voor stages te blijven bieden. Ook bekijken wij hoe wij kennisuitwisseling over water met jongeren kunnen

stimuleren (bijvoorbeeld via een jongerendag of bij een festival, of meer structureel door bijvoorbeeld ruimte te bieden om aan te schuiven bij streekpanels, zie ook verderop).
- Wij nemen geen taken van andere partijen over, zo is de gemeente in de lead binnen het bebouwde gebied. Wij wijzen partijen wel op het belang van het oppakken van taken, die ons raken. Gelet op de gedeelde belangen zijn wij een constructieve samenwerkingspartner en stellen wij actief kennis en soms subsidie beschikbaar.
- Wij combineren onze opgaven zoveel mogelijk met de opgaven van onze partners (werk met werk maken). Vanuit onze inhoudelijke en uitvoeringskennis ligt het voor de hand dat wij daarbij soms als kartrekker fungeren, waarbij de partners hun eigen deeltaken financieren.

Bestuurlijk samenspel

Het Algemeen Bestuur is het hoogste bestuursorgaan van het waterschap. Het is verantwoordelijk voor het bepalen van de strategische doelen en het beschikbaar stellen van financiële middelen om deze doelen te realiseren. Het Dagelijks Bestuur is verantwoordelijk voor de dagelijkse gang van zaken. Het bereidt de besluitvorming door het Algemeen Bestuur voor en zorgt vervolgens voor de uitvoering van die besluiten.

Concreet gaan wij het volgende doen:
- Wij kiezen voor een slagvaardig DB, passend bij de grote opgaven waar wij aan werken. Wij zetten stevig in op vertrouwen in elkaar, op een gestroomlijnde werkverdeling tussen de DB-leden en op het werken volgens het principe van collegiaal bestuur.
- Landelijk wordt gewerkt aan verruiming van het maximale aantal fte's voor het waterschapsbestuur. Die verruiming past bij het vergrote takenpakket van het waterschap en de toegenomen noodzaak om af te stemmen met andere overheden en belangenorganisaties. Als de wet hierop is aangepast zullen wij met een voorstel in het AB komen over hoe wij dit toepassen in het DB van Aa en Maas.
- Het Dagelijks Bestuur opereert met slagkracht op basis van heldere mandaatverlening door het Algemeen Bestuur.
- Wij hechten zeer aan een transparant, open en integer waterschapsbestuur. Alleen als het over personen of privaatrechtelijke aangelegenheden gaat zijn AB-vergaderingen besloten.
- Wij blijven werken met vaste (bestuurlijke) contactpersonen per gebied (relatiebeheer)
- Met (een afvaardiging uit) het AB onderzoeken wij hoe wij de bestaande Regiocommissies kunnen aanpassen naar regionale informatieve streekpanels, waar wij bestuurders en andere belangstellenden uit de betreffende districten kunnen betrekken bij het feitelijke werk van het waterschap. Wij bekijken ook hoe we meer ruimte kunnen bieden aan nieuwe potentiële bestuurders om bij de streekpanels aan te schuiven en/of op een andere wijze kennis te maken met het werk van het waterschap.

Bestuurlijke accenten in het waterbeheer

Een stevige basis

Een groot gedeelte van de inzet van menskracht en middelen van het waterschap gaat naar het op orde houden van het watersysteem en de waterketen. Het gaat om het onderhoud van waterkeringen, rwzi's, leidingen, gemalen, stuwen, baggeren en maaien van waterlopen, het

peilbeheer, etc. Wij hechten hier groot belang aan en dit werk vormt de basis voor een veilig, klimaatbestendig en gezond watersysteem.

Concreet gaan wij hiervoor het volgende doen:
- In deze bestuursperiode werken wij de resterende baggerachterstand weg. Wij voorkomen nieuwe achterstanden met onze baggercyclus van 7 jaar.
- Het waterschap blijft zich inzetten om de onderhoudssituatie en bereikbaarheid langs waterlopen te verbeteren. Voor het landelijk en stedelijk gebied worden hiervoor dezelfde basisprincipes gehanteerd.
- Wij professionaliseren het onderhoud aan kunstwerken nog verder op basis van de principes van risicogestuurd onderhoud.
- Wij schenken extra aandacht aan het voorkomen en oplossen van problemen met graverij (bijvoorbeeld door dassen en bevers). Bijvoorbeeld door het aanbrengen van preventieve maatregelen zoals gaas, het aanbieden van locaties waar graverij minder kwaad kan en innovatieve oplossingen met respect voor dierenwelzijn. De kosten die hiermee samenhangen geven wij een structurele plek in de begroting en daarbij spreken wij ook het rijk (HWBP) en de provincie aan op hun (financiële) verantwoordelijkheid.
- Wij zetten zoveel mogelijk in op preventie: het voorkomen dat er gehandhaafd moet worden. Onderdeel van onze taak en onderdeel van onze strategie om doelen te halen is echter ook om in te grijpen als regels niet nageleefd worden.
- Bij het actualiseren van ons beleid eigendommenbeheer (met onder meer beleid over de verpachting van onze gronden) zetten wij in op duurzame gronduitgifte en stimulering van de biodiversiteit.
- Wij onderzoeken hoe wij binnen het werk van het waterschap nog beter oog kunnen hebben voor het dierenwelzijn. Dat gaat niet ten koste van het uitvoeren van onze taak zoals het bieden van bescherming tegen overstromingen.

Waterveiligheid

Het waterschap Aa en Maas beheert 110 km dijk langs de Maas. Een goede bescherming tegen overstromingen is belangrijk. Hiervoor moet over de gehele lengte van de Maasdijk in ons gebied de bescherming tegen overstromingen vanuit de Maas worden vergroot. Dit doen wij binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

Concreet gaan wij hiervoor het volgende doen:
- Wij zorgen dat wij voldoen aan de zorgplicht om de waterveiligheid te waarborgen. Hierbij gaat het om het dagelijks beheer en onderhoud, inspectie, herstel van keringen en calamiteitenbestrijding hoogwater.
- Wij zetten de huidige planning van de waterveiligheidsprojecten door: Het project Ravenstein - Lith wordt geheel gerealiseerd in deze bestuursperiode. Dit geldt ook voor het korte traject Doeveren. In het traject Cuijk – Ravenstein starten wij met de uitvoering. En wij ronden de Verkenning van het traject Lith-Bokhoven af.
- Wij zien dat de kosten voor de waterveiligheidsprojecten van ons, maar ook bij andere waterschappen hoger zijn dan aanvankelijk gedacht. Dit zet druk op de financiering van de HWBP-projecten. Wij gaan door met alle voorbereidingen. Daarnaast maken wij ons binnen de

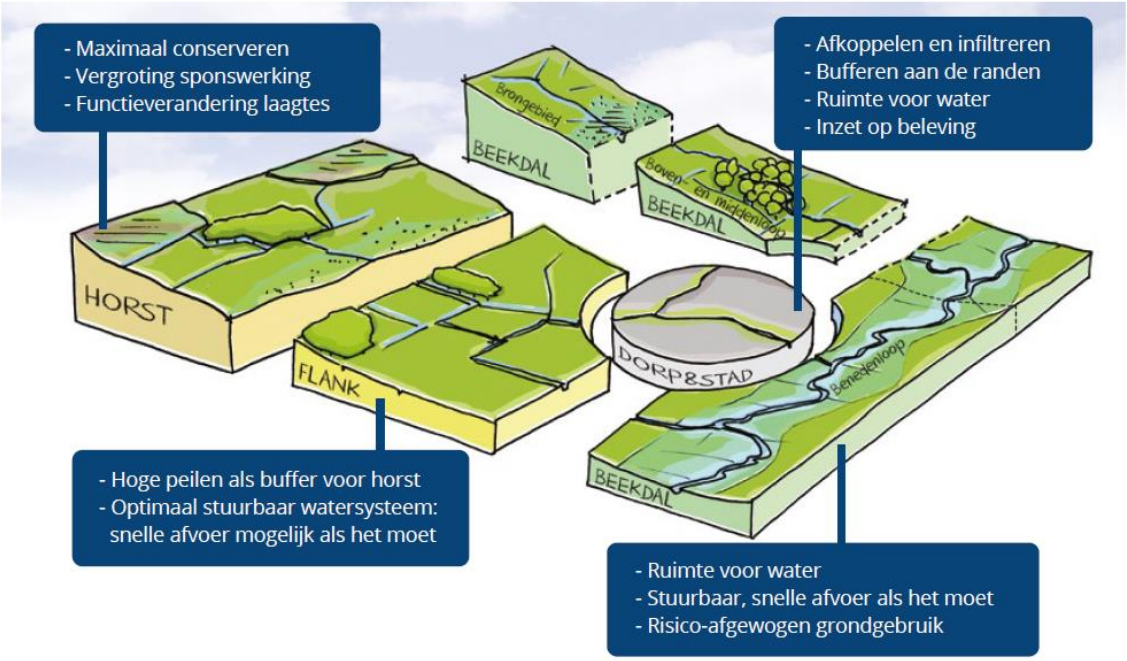
alliantie van het HWBP en richting het rijk hard voor een redelijke verdeling van de lasten en snelle duidelijkheid over de financiering, waaronder voorfinanciering.
- Waar mogelijk combineren wij onze waterveiligheidsdoelen met de doelen van onze gebiedspartners. Met zo'n integrale gebiedsgerichte aanpak beperken wij het aantal keren overlast in een bepaald gebied.
- Bij het bepalen en invullen van de waterveiligheidsopgave werken wij volgens het principe van meerlaagse veiligheid. Volgens dit principe wordt rekening gehouden met de lagen preventie (1), ruimtelijke inrichting (2) en rampenbestrijding (3).
- Onze regionale keringen voldoen vrijwel helemaal aan de normen. De laatste aandachtspunten pakken wij aan en wij houden de keringen op orde.
- Op en rond onze dijken versterken wij de biodiversiteit via natuurlijk maaibeheer en extensief beheer door schapen. We bouwen permanente schapenbegrazing stapsgewijs af.

Een robuust, veerkrachtig en stuurbaar watersysteem

De afgelopen jaren leren ons dat wij steeds vaker te maken krijgen met weersextremen. Dit vraagt om een watersysteem dat niet alleen in normale situaties goed functioneert, maar dat ook extreem natte en extreem droge situaties beter aan kan.

Om voorbereid te zijn op droogte zetten wij het hele jaar door in op het conserveren van water. Oppervlaktewaterpeilen staan hoog en zeker op de hoge gronden in ons gebied (zoals de Peel- en de Maashorst) infiltreert zoveel mogelijk water naar het grondwater. De hoge gronden vormen zo een spons die via de ondergrond het hele jaar door water levert richting de flank en de beekdalen. Ook op de flanken en in de beekdalen houden wij de waterpeilen zo hoog mogelijk, om te voorkomen dat wij daar de spons te snel leegtrekken. Tegelijkertijd zorgen wij er hier voor dat er voldoende ruimte voor water is en sturingsmogelijkheden zijn. Zo blijven wij ook voldoende bescherming bieden tegen wateroverlast.

Al deze maatregelen leiden tot hogere grondwaterstanden in het hele gebied. Wij streven naar 35 tot 50 cm hogere grondwaterstanden op de hoge gronden, 20 tot 30 cm op de flanken en 10 tot 15 cm in de beekdalen en polders. Vanzelfsprekend zijn dit streefwaarden en verschilt het per gebied wat er wenselijk en mogelijk is en welke economische activiteiten mogelijk zijn.

Concreet gaan wij het volgende doen aan voldoende water en omgang met weersextremen:

- Wij continueren het huidige peilbeheer dat is vastgelegd in de Nota Peilbeheer. In de grotere waterlopen waar het waterschap het peilbeheer uitvoert (a-watergangen), houden wij de peilen het hele jaar door hoog (uitgangspunt is circa 40 cm onder maaiveld) en als het nodig is zelfs extra hoog door inzet van de conserveringsmarge. Dit is de mogelijkheid in ons beleid om, bijvoorbeeld tijdens en na een droge periode, de peilen hoger in te stellen dan normaal. Uiteraard hebben wij daarbij oog voor de belangen van de diverse grondeigenaren, waarbij wij zoveel mogelijk in overleg met elkaar doen.
- Wij zetten extra in op het conserveren van water in de haarvaten (de b en c watergangen). Vooral op de hoge gronden stimuleren wij het dempen van sloten of het omzetten van sloten naar groenblauwe perceelsranden. Als sloten behouden moeten blijven stimuleren wij verhoogde waterpeilen (via slootbodemverhoging of extra stuwtjes).
- Wij pakken laagtes op de hoge zandgronden die drainerend werken (zoals het Straatsven, het Palmven, het Meerven) met maatwerk aan (bijvoorbeeld via ruiling van grond of het omvormen van laagtes tot een klimaatbuffer).
- Wij gaan meer ‘waterhouderijen’ ontwikkelen: locaties waar wij water opslaan dat wij in droge tijden kunnen benutten. Wij denken onder andere aan omvorming van het Meerven nabij de Strabrechtse Heide tot zo’n waterhouderij en aan de visvijvers bij Asten waar wij extra water willen opslaan. Als op andere plekken kansen liggen, pakken wij die ook.
- Afspraken over waterconserverende maatregelen zoals het dempen van sloten, lop-stuwen en klimaatadaptieve drainage leggen wij vast in bedrijfs bodem- en waterplannen, met daarbij aandacht voor de verantwoordelijkheid van de grondeigenaren en die van het waterschap.
- Hierbij hoort het principe van ‘voor wat, hoort wat’. Grondeigenaren die aantoonbaar extra inzet plegen op het aanvullen van het grondwater, mogen in normale situaties een deel van dat grondwater ook zelf gebruiken voor bijvoorbeeld beregening of subirrigatie. In extreme situaties geldt de nationale verdringingsreeks.

- Essentieel onderdeel voor een goed functionerend watersysteem is het humusgehalte van de bodem en het tegengaan van bodemverdichting. Goede bodems houden water (en nutriënten) vast. Wij blijven hierop inzetten via inzet van onze kennis en stimulering, onder meer via het programma Bodem Up.
- Wij zetten er op in om in deze bestuursperiode de opgave voor hydrologisch herstel in en rond de Natura2000 gebieden en Natte Natuurparels in ons gebied af te ronden. Het gaat hierbij met name om de Peelvenen, Vlijmens Ven/Moerputten, Hooge Raam, Sang en Goorkens en het Wijboschbroek.
- Wij passen het beregeningsbeleid aan zoals is afgesproken in het concept-beregeningsbeleid 1.0 gemaakt door de werkgroep beregening van het BBG (Breed Bestuurlijk Grondwateroverleg). Hierbij is het doel dat die aanpassingen bijdragen aan het bereiken van de geschikte hydrologische omstandigheden voor beschermde natuurgebieden met als uitgangspunt dat er zoveel mogelijk ruimte blijft voor economische ontwikkelingen.
- Ook wijstherstel zorgt ervoor dat wij extra water vasthouden op de hoge gronden en flanken en blijven wij daarom stimuleren.
- Wij maken het beleidsmatig mogelijk om sub-irrigatie in de zones rondom natuurgebieden toe te passen met als voorwaarde dat de voeding uit een kleine onttrekkingsput komt. Wij combineren dat met het verhogen van grondwaterstanden en het verminderen van de beregeningsbehoefte.
- Ten behoeve van verdrogingsbestrijding in die natuurgebieden kopen wij op vrijwillige basis gronden aan rondom de natuurgebieden die cruciaal zijn voor een goed hydrologisch functioneren van die natuurgebieden en geven deze langjarig in (natuur)pacht. Zo stimuleren wij onder andere initiatieven voor natuur inclusieve agrarische bedrijfsvoering en voor agrarisch waterbeheer. Vanzelfsprekend hebben wij ook oog voor andere oplossingen dan aankoop en staan wij open voor initiatieven vanuit de diverse grondeigenaren.
- Wij werken samen met gemeenten uit hoe wij op zo'n kort mogelijke termijn al het schone regenwater in bebouwd gebied afkoppelen van de riolering en terplekke infiltreren of opvangen in buffers. Zo voeden wij het (grond)watersysteem optimaal.
- Samen met gemeenten stimuleren wij initiatieven gericht op een duurzaam watersysteem in het bebouwde gebied (groene daken, afkoppelen, groene schoolpleinen, etc.). Hiertoe zetten wij de bestaande regelingen en de loketfunctie die Aa en Maas daarin vervult door.
- Wij leggen de manier waarop wij werken aan het tegengaan van droogte en verdroging, met daarin onder meer aandacht voor de hierboven genoemde acties, vast in een programmatische aanpak.
- De nagestreefde hoge waterpeilen vragen om een systeem waarin je, vooral op de flanken, snel kunt sturen om wateroverlast te beperken. Wij zetten daarom het automatiseren van stuwen door en waar mogelijk realiseren wij ruimte voor (kleinschalige) waterberging om afwenteling naar de beekdalen te beperken.
- Voor een klimaatbestendig en robuust watersysteem is meer ruimte voor water in de beekdalen nodig. Door het extremer wordende klimaat, de structureel hogere grondwaterstanden in het hele gebied en de snelle sturing op de flanken, moet er rekening mee worden gehouden dat de van oudsher natte gronden in de beekdalen vaker overstromen.
- Vanuit het principe dat bodem en water meer sturend moeten zijn in de inrichting van Nederland, gebruiken wij de opgestelde signaleringskaart om aan te geven welke ruimtelijke ontwikkelingen wel of niet passen binnen het watersysteem. Hiermee sturen wij op het voorkomen van ongewenste ontwikkelingen in het beekdal.

- Er ligt een grote opgave om ’s-Hertogenbosch en omgeving voldoende te beschermen tegen wateroverlast (Howabo). Wij werken de 11 bouwstenen die hiervoor zijn bedacht verder uit, met extra aandacht voor het bovenstrooms vasthouden van water, omdat we hiermee werk met werk kunnen maken met de droogte aanpak.

Natuurlijk en gezond watersysteem

Door de extra inzet op infiltratie op de hoge gronden, worden de beken een groot deel van het jaar gevoed met schoon kwelwater. Wij zetten in op schoner aanvoerwater, schoner effluent vanuit de rwzi’s en minder uit- en afspoeling uit landbouwgebied. Samen met een meer natuurlijke inrichting van de beken zorgen wij zo voor een natuurlijk en gezond oppervlaktewatersysteem.

Concreet gaan wij het volgende doen aan een gezond en natuurlijk watersysteem:

- Wij doen er alles aan om uiterlijk in 2027 de benodigde maatregelen voor de KRW te realiseren.
- Wij zetten de inrichtingsmaatregelen in de beekdalen door: beekherstel, ecologische verbindingszones, natuurvriendelijke oevers en realisatie van vispassages.
- Het beschikbaar krijgen van grond voor deze inrichtingsmaatregelen is de cruciale factor om ze te kunnen realiseren. Hiervoor hebben wij in 2022 een grondstrategie vastgesteld die wij bevestigen. Met die grondstrategie werken wij aan alle nog te realiseren trajecten. Zo houden wij overal de grondmarkt in de gaten en springen wij in op kansen. Wij kunnen vanwege de gelimiteerde capaciteit echter niet overal actief, meerdere keren, met alle grondeigenaren in gesprek gaan. Wij maken daarom voor de zomer van 2023 een lijst met ecologisch meest waardevolle trajecten waar wij extra energie zetten op het vrijwillig beschikbaar krijgen van de grond.
- Bij de beekontwikkelprojecten wordt waar mogelijk ruimte gegeven voor bouwen met natuur (inrichtingsmaatregelen met natuurlijke materialen zoals hout in de beek).
- Via de afvalwaterstrategie (zie kopje Schoon Water) zorgen wij voor een flinke verbetering van de waterkwaliteit.
- Wij blijven bovenstrooms opererende waterbeheerders (buurlanden, Rijkswaterstaat, buurwaterschappen) aanspreken op hun verantwoordelijkheid om de waterkwaliteit te verbeteren.
- Wij werken samen met de agrariërs in ons gebied aan verbetering van de waterkwaliteit. Dit doen wij op plekken waar dat nodig is en met effectieve maatregelen. Dat kunnen bufferstroken zijn, maar ook kruidenrijke akkerranden of de aanleg van natuurvriendelijke oevers dragen bij. Andere mogelijke maatregelen zijn het dempen van sloten, het beperken van de hoeveelheid nutriënten (voedingsstoffen) die uit het maaisel terug de waterloop in stroomt, aanleg van helofytenfilters, werken met de nieuwste goede technieken en innovaties. Wij zoeken naar slimme combinaties van dit soort maatregelen met financieringsregelingen zoals GLB en Stila.
- Meten is weten: via meten en monitoren krijgen wij inzicht in hoe het echt zit. Dit helpt om betere beslissingen te nemen. Wij denken hierbij bijvoorbeeld aan sensorgestuurd boeren, beregeningsmeters en aan ons grond- en oppervlaktewatermeetnet.
- Wij maken ons hard om samen met de andere waterschappen en de Unie bij het rijk aan te dringen op harmonisatie van waterkwaliteitsnormen en meetmethoden in Europa. Waar mogelijk gaan wij hierover ook zelf rechtstreeks het gesprek aan met onze buren, bijvoorbeeld in de overleggen in Maasstroomgebied-verband.

- Wij zetten in op ecologisch oever- en randenbeheer gericht op een vergroting van de biodiversiteit. We hebben daarbij oog voor voldoende stuurbaarheid en beheersing van risico's op wateroverlast.
- In onze projecten hebben wij aandacht voor landschap, erfgoed, cultuurhistorie. Dit doen wij door de aanleg van landschapselementen (zoals beekbegeleidende bosjes) en door behoud en herstel van waterhistorie.

Schoon water

Ons doel is een watersysteem met een goede waterkwaliteit, dat ecologisch goed functioneert en waar de inwoners en bezoekers van ons beheergebied van kunnen genieten. Met onze zuiveringen hebben wij een grote invloed op de waterkwaliteit.
De afgelopen bestuursperiode zijn flinke stappen gezet in het verder optimaliseren van het zuiveringsrendement van onze rwzi's en halen wij het maximale uit de bestaande installaties. Daarnaast is geïnvesteerd in extra stappen op onze zuiveringen zodat het effluent bijdraagt aan het behalen van de KRW-normen in het oppervlaktewater en zijn wij met planning en ontwerp van drie rwzi hotspots voor medicijnen aan de slag gegaan. Begin 2023 is de PACAS installatie op rwzi Oijen geopend. In de komende bestuursperiode zetten wij deze lijn middels de programmering vanuit de Afvalwaterstrategie voort.

Concreet gaan wij het volgende doen:
- Wij reduceren de nutriëntengehaltes in ons effluent op alle rwzi's nog verder zodat in 2027 de rwzi's geen oorzaak meer zijn van een eventuele overschrijding van KRW-normen.
- Om medicijnresten en andere microverontreinigingen te verwijderen realiseren wij in de periode tot en met 2027 (naast bij rwzi Oijen) op minimaal 3, maar bij voorkeur op meer rwzi's aanvullende zuiveringsstappen. Dit doen we in ieder geval bij rwzi Dinther en Vinkel.
- Daarnaast onderzoeken we, rekening houdend met de beschikbaarheid van technologie en met de grote invloed van ontwikkelingen op de wereldmarkt t.a.v. materialen, grondstoffen en energie, hoe op de zuiveringen aanvullende stappen voor microverontreinigingen, en andere vervuiling zoals microplastics en zeer zorgwekkende stoffen, mogelijk zijn. Wij programmeren die opgaven via een tweede tranche van de afvalwaterstrategie.
- In de tweede tranche van de afvalwaterstrategie programmeren wij ook de stap om het effluent nog verder te zuiveren zodat het effluent gelijk is aan de KRW-norm van het oppervlaktewater. In 2027 hebben wij deze effluentkwaliteit op minimaal 2 rwzi's al bereikt.
- Wij lopen hiermee vooruit op de strengere eisen die de komende jaren vanuit de nieuwe Europese Richtlijn Stedelijk afvalwater op ons af gaan komen.
- Wij zetten actief in op de ontwikkeling van onze rwzi's tot waterfabrieken en benutting van ons effluent. Afhankelijk van de kwaliteit kunnen wij het effluent meer en gerichter in het watersysteem inzetten of lokaal als bron voor industrie en landbouw. Dit sluit tevens aan bij (het versnellen van) onze ambities ten aanzien van circulariteit en hergebruik in 2030 en 2050.
- Wij zetten daarvoor in ieder geval op de locaties Oijen en Den Bosch in op onderzoek met de industrie naar leveringsmogelijkheden van water vanuit de rwzi.
- De locatie Land van Cuijk ontwikkelen wij versneld als waterfabriek. Wij zetten in op een aanvullende en versnelde reductie van medicijnresten, versnelde inzet op het benaderen van de KRW-norm voor oppervlaktewater als richtlijn voor het effluent voor de rwzi, om het watersysteem in tijden van droogte te kunnen voeden met schoon en zoet water vanuit de rwzi.

- Wij onderzoeken waar de realisatie van helofytenfilters of waterharmonica's achter onze zuiveringen een effectieve toevoeging is aan onze afvalwaterstrategie.
- Een goede bronaanpak is belangrijk. Wij zetten er op in dat het water dat wij binnenkrijgen via de afvalwaterketen zo min mogelijk verontreinigingen bevat. Daarom werken wij intensief samen en wisselen wij kennis uit met onze partners in de afvalwaterketen (bijvoorbeeld gemeenten) en met de lozers in ons beheergebied. Bovendien zetten wij in op samenwerking op stroomgebiedsniveau via de samenwerking in de Schone Maaswaterketen.
- Wij zetten in op slimme datagedreven sturing van de totale waterketen voor ons gehele beheergebied. Hiermee maximaliseren wij de benutting van de infrastructuur in de waterketen. Onder de naam Poseidon ontwikkelen wij de eerste pilots door naar een volle schaal en uitrol in nauwe samenwerking met de gemeenten.

Energie, duurzaamheid en innovatie

Als waterschap ondervinden wij als geen ander de gevolgen van klimaatverandering. Wij vinden het daarom van belang om koploper te zijn in de verduurzaming. Wij blijven werken aan de Sustainable Development Goals, de zeventien doelen van de Verenigde Naties om van de wereld een betere plek te maken in 2030.

Concreet gaan wij het volgende doen:

- Wij blijven inzetten op de uitvoering van de routekaart 'Naar een klimaatneutraal en circulair Aa en Maas in 2050'.
- In 2030 wekken wij ons eigen energieverbruik volledig duurzaam op. Dit doen wij door waar mogelijk energie te besparen en door het opwekken van duurzame energie via biogas/groen gas, zonnepanelen en windmolens.
- In 2050 willen wij klimaatneutraal zijn: netto geen broeikasgassen (waaronder CO2, lachgas, methaan) meer uitstoten. Dit doen wij door ons gebruik van fossiele brandstoffen uit te faseren, reductie en/of terugwinning van broeikasgassen uit onze rwzi's en watersysteem en/of door duurzame opslag van broeikasgas. Ook aquathermie (aanvragen door derden), klimaatmitigatie en –adaptatie dragen bij aan deze doelstelling.
- In 2050 willen wij ook circulair werken. Wij ontwerpen circulair in onze projecten en wij reduceren het gebruik van primaire grondstoffen. Wij benutten de kansen voor de circulaire economie, onder andere door grondstoffen terug te winnen op zuiveringen. Maatschappelijke impact en bijdragen aan een meer duurzame wereld is daarbij onze drijfveer. Binnen de mogelijkheden van onze publieke rol hanteren wij daarbij een ondernemende rolopvatting: energie- en grondstoffenfabriek. Wij onderzoeken of wij nog meer biogas/groen gas kunnen produceren en of wij met aquathermie of anderszins warmte kunnen leveren en zo kunnen bijdragen aan de energietransitie.
- Wij besteden actief aandacht aan hoe wij verder aan alle SDG's bij kunnen dragen. Als het gaat om verantwoorde voeding en productie hebben wij in onze eigen keuken oog voor duurzaamheid en een breed aanbod met voor ieder wat wils. Bovendien dragen we met de Blue Deal actief bij aan SDG doelen 6.3 t/m 6.6 waarbij we kennis en expertise m.b.t. voldoende, veilig en schoon water wereldwijd delen.
- Om ons te helpen bij het zo slim en effectief mogelijk aanpakken van onze opgaven is innovatie op alle vlakken noodzakelijk. Wij blijven daarom op innovatie en creativiteit inzetten.

- Onderdeel hiervan is de digitale transformatie. Data en technologie helpen om onze opgaven nog beter en slimmer te realiseren en dragen bij aan optimale dienstverlening en duurzame oplossingen.
- In die digitale transformatie borgen wij dat onze medewerkers de regie houden en blijven snappen wat de technologie voor ons doet, ook als wij gebruik maken van AI (kunstmatige intelligentie).

	Energieneutraal (vastgesteld)	Klimaatneutraal	Circulaire economie
2030	100% duurzaam eigen energie opwekken op eigen terrein (zon, wind, water, groen gas)	49%* minder uitstoot van broeikasgassen (CO_2, lachgas, methaan) ten opzichte van 1990	50% minder gebruik van primaire grondstoffen (fossiel, mineraal, metaal)
2050		100% klimaat-neutraal (geen uitstoot, terugwinning of duurzame opslag)	100% circulair, meer gebruik biobased (opslag CO_2), andere kringlopen sluiten

**Waarschijnlijk wordt deze 49% bijgesteld naar 55% om de klimaatdoelen te halen (minder dan 2ºC temperatuurstijging).*

Middelen en organisatie

Wij streven naar een realistisch en uitvoerbaar ambitieniveau, waarbij wij de rekening, de opgaven en de risico's niet doorschuiven naar de toekomst.

De komende 4 jaar zijn de opgaven en ambities op het terrein van waterveiligheid, klimaat, waterkwaliteit en duurzaamheid fors. Dit is niet eenvoudig te realiseren en vraagt veel van bestuur en organisatie.

Een belangrijk streven uit dit Bestuursakkoord is dat wij de lasten betaalbaar houden en de kosten- en tariefsontwikkeling zo gelijkmatig mogelijk plaatsvindt (geen grote sprongen).

Concreet gaan wij het volgende doen:

- Wij blijven de drie financiële pijlers (personeel, investeringen en goederen en diensten) binnen het waterschap als samenhangend geheel beschouwen. Dit voorkomt inefficiënte prikkels zoals een plafond op Personeelslasten dat leidt tot extra kosten voor inhuur.
- Voor het programma waterzuiveringsbeheer en watersysteembeheer laten wij gedurende deze bestuursperiode de netto lasten jaarlijks maximaal stijgen met de inflatie + 3%. Bij watersysteem wordt de ontwikkeling van de kapitaallasten HWBP hiervan uitgezonderd. De inflatie wordt gebaseerd op de juniraming van het Centraal Planbureau.
- De financiële kaders die hiervoor beschreven staan volstaan niet om alle doelstellingen voor de periode tot en met 2027 met de nu ingeschatte kosten te realiseren. Dit daagt de organisatie uit om nog slimmer, efficiënter en effectiever te werken en om te blijven innoveren.

- De financiële kaders zijn echter geen dogma. Als de kaders, bijvoorbeeld als gevolg van extreme economische ontwikkelingen (zoals enorme stijgingen van een specifieke kostenpost zoals chemicaliën of loonkosten) ~~een erg hoge of juist erg lage inflatie,~~ het halen van de doelen in de weg zit, kan goed onderbouwd ~~zowel omhoog als omlaag~~ van de kaders worden afgeweken.
- Met het borgen van de waterveiligheid zijn grote kosten gemoeid. Wij onderzoeken hoe wij voor onze inwoners nog duidelijker kunnen maken welk deel van onze kosten hiermee samen hangt.
- Gelet op de omvang van onze schuldenpositie maken wij bewuste keuzes bij nieuwe investeringen, waarbij wij rekening houden met de potentiële rente risico's op de midden lange termijn en oog hebben voor andere oplossingen dan tariefsverhoging en extra lenen.
- Wij handhaven de huidige regeling voor kwijtschelding op het maximum van de wettelijke mogelijkheden (100% bijstandsnorm). Wij kaarten bij de Unie van waterschappen aan dat wij voorstander zijn van het verruimen van de mogelijkheden.
- Voor maatregelen zoals verdrogingsbestrijding, beekherstel, ecologische verbindingszones en aanleg van vispassages is er een gedeelde verantwoordelijkheid met onze partners. Ondanks de gestegen kosten dringen wij er op aan dat de afgesproken kostenverdeling (vaak 50-50) blijft gehandhaafd.
- We experimenteren met een technische financiële auditcommissie. Met het voorbereidende werk van deze technische commissie faciliteren wij het gesprek in het AB over de financiële documenten uit de Planning & Controlcyclus en de commissie volgt de administratieve organisatie van het waterschap. Na 1 jaar evalueren wij het werken met deze auditcommissie.
- In deze bestuursperiode passen wij, binnen de wettelijke kaders, de kostentoedeling en de kostenverdeling aan. Hierbij houden wij rekening met de landelijke ontwikkelingen op dit vlak en met de principes de 'gebruiker betaalt' en de 'vervuiler/kostenveroorzaker betaalt'.
- Wij hechten veel waarde aan een goed inkoopproces om zo scherp te blijven op onze uitgaven in projecten en andere aanbestedingen. Duurzame inkoop is in dit proces een belangrijke factor. Wij actualiseren deze bestuursperiode ons aanbestedingsbeleid.
- Wij zijn als werkgever voor de uitvoering van de doelstellingen in dit bestuursakkoord afhankelijk van de ambtelijke organisatie. Wij zijn trots op hoe de organisatie de afgelopen jaren heeft gefunctioneerd. Wij zien het als onze plicht om als werkgever de organisatie goed te faciliteren.

Bijlage: Verklarende woordenlijst en afkortingen

AB	*Algemeen Bestuur*
Afkoppelen	*Neerslag van schone verharde oppervlakken niet meer op het riool lozen maar in de bodem of op het oppervlaktewater*
Afvalwaterketen	*Geheel van inzamelen via de riolering, transporteren en zuiveren van afvalwater van huishoudens en bedrijven*
Bedrijfs bodem en waterplan	*Een plan van een (agrarisch) bedrijf waarin is beschreven welke waterconserverende of waterbesparende maatregelen worden getroffen.*
Beekherstel	*Een beek weer de ruimte geven om te kronkelen, zodat natuurlijke variatie in leefmilieus voor planten en dieren ontstaat*
Bufferstrook	*Een strook van 1, 3 of 5 meter vanaf de sloot waar beperkingen op liggen, bijvoorbeeld ten aanzien van mestgift.*
DB	*Dagelijks Bestuur*
Ecologisch oeverbeheer	*Beheer waarbij zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de ecologische waarden van de oever, bijvoorbeeld door steeds plekken over te slaan bij het maaien.*
Effluent	*Het gezuiverde water dat de rwzi verlaat en in de sloot/beek terecht komt.*
EVZ	*Ecologische verbindingszone*
GLB	*Gemeenschappelijk Landbouw Beleid*
GGA	*Gebiedsgerichte Aanpak Groenblauw, De aanpak in de provincie Noord-Brabant waarin 'complexe' gebieden zijn aangewezen waar zoveel opgaven samen komen dat je die in samenhang moet aanpakken. Het betreft onder andere de stikstofgevoelige natura2000 gebieden en de omgeving daarvan.*
Howabo	*Hoog water bescherming 's-Hertogenbosch: pakket aan maatregelen om de kans op wateroverlast in het bebouwde gebied van 's-Hertogenbosch en omgeving te beperken.*
HWBP	*Hoogwaterbeschermingsprogramma*
Klimaatadaptatie	*Is het proces waarbij de samenleving zich aanpast aan het actuele of verwachte klimaat en de effecten daarvan, om de schade die gepaard kan gaan met klimaatverandering te beperken en de kansen die de klimaatverandering biedt te benutten*

KRW	*Kaderrichtlijn Water, EU-richtlijn om een goede toestand van het oppervlakte- en grondwater in de lidstaten te bereiken*
Kunstwerk	Een technische voorziening zoals bijvoorbeeld een stuw of een duiker.
Lop-stuw	*Kleine stuw in de bovenlopen van het watersysteem. Dit type stuw is geïntroduceerd in de landbouw ontwikkelings plannen (lops)*
Natte natuurparel	*Benaming voor de belangrijkste natte natuurgebieden in Brabant met bijzondere ecologische waarden. Nationaal staan deze gebieden bekend als TOP-gebieden*
Natura 2000	*Overkoepelende naam voor alle gebieden die onder de Europese Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn als te beschermen gebieden zijn aangegeven*
NVO	*Natuurvriendelijke Oever*
Perceelwijzer-app	*Een app die inzicht geeft in (grond)waterstanden en waterkwaliteitsmetingen.*
POP3	*Het plattelandsontwikkelingsprogramma 2014 – 2020 (POP3) is het Europese subsidieprogramma voor het ontwikkelen, verduurzamen en innoveren van het Nederlandse platteland.*
Richtlijn Stedelijk Afvalwater	*Een Europese richtlijn die regels stelt aan de inzameling (gemeenten) en zuivering (waterschappen) van afvalwater. Deze richtlijn wordt herzien gericht en zal onder meer strengere eisen aan de rwzi's opleggen.*
Risicogestuurd onderhoud	*Onderhoud dat je uitvoert omdat het gelet op de risico's die je loopt nodig is, niet omdat het onderhoud nu eenmaal in de planning staat.*
Rwzi	*Rioolwaterzuiveringsinstallatie*
Schone Maaswaterketen	*Samenwerking tussen de waterschappen, drinkwaterbedrijven en rijk in het stroomgebied van de Maas om tot een schonere Maas te komen.*
Sensorgestuurd boeren	*Proefproject waarin wij 24 uur per dag met allerlei sensoren meten in de sloot en op het boerenland in het projectgebied. Zo zien wij hoe agrarisch landgebruik de waterkwaliteit beïnvloedt. Met deze kennis bepalen wij samen welke mestmaatregelen haalbaar en effectief zijn, zodat stikstof en fosfaat uit mest in de plant terecht komt, en niet in het water.*
SDG's	*Sustainable Development Goals. 17 doelen van de Verenigde Naties om van de wereld een betere plek te maken in 2030.*

Subirrigatie	*Een buizensysteem dat water vanuit de sloot tot in de wortelzone kan brengen. In natte periodes kan het water afvoeren uit de bodem als dat nodig is.*
WBP	*Waterbeheerplan / Waterbeheer programma*

Technische vragen

Door de heer Van de Pol van de fractie Partij voor de Dieren zijn technische vragen gesteld over het concept-Bestuursakkoord 2023-2027 en de reactiebrief van de ZLTO. Hieronder treft u de antwoorden op de gestelde vragen aan.

Vraag 1
In de brief wordt verwezen naar de 'gekwantificeerde opgave per actor' voor de KRW. Voor onze fractie is duidelijk wat deze opgave is voor N en P voor de RWZI's. Onze resterende vraag is echter hoe wordt bepaald wat die gekwantificeerde opgave per actor is? Hoe wordt bepaald hoeveel N en P een 'actor' (RWZI, of landbouw, of buitenland, of industrie) maximaal mag lozen en hoe wordt die verdeelsleutel berekend?

Antwoord:
Het Regionaal Bestuurlijk Overleg Maasstroomgebied (kortweg RBOM) heeft de afgelopen jaren met alle partijen gezamenlijk een zogenaamde bronnenanalyse laten uitvoeren door Wageningen Environmental Research. In de bijlage treft u deze bronnenanalyse. In dit rapport is aangegeven in welke mate elke bron bijdraagt aan de overschrijding van het doel voor N of P in een KRW-meetpunt. Vervolgens is voor elk van de betrokken bronnen de hoeveelheid terug te dringen emissies bepaald (in kilogram) naar rato van de bijdrage aan deze overschrijding.

Toelichting:
Technische vragen zijn vragen die moeten leiden tot een beter begrip van een voorliggend vraagstuk/voorstel. Vragen dus over feiten en de uitleg daarvan; net zoals verzoeken om verheldering van onduidelijk ervaren formuleringen. Kortom, al die vragen die bijdragen aan een betere voorbereiding van het AB- of commissielid zónder een voorschot te nemen op het te voeren politieke debat.

Motie: positie van het waterschap in de landbouwtransitie

Het Algemeen Bestuur van Waterschap Aa en Maas in vergadering bijeen op 16-6-2023, gelezen het concept Bestuursakkoord, agendapunt 4.L, en gehoord de advisering door de commissies;

Constaterende dat:

- In het bestuursakkoord wordt benadrukt dat verschillende opgaven niet los van elkaar kunnen worden gezien.
- In het bestuursakkoord wordt aangegeven dat wij andere partijen wijzen op het belang van het oppakken van taken die ons raken.
- Er bij de provincie Noord-Brabant de komende periode een belangrijke taak ligt voor de reductie van stikstofuitstoot en verduurzaming van landbouw, onder andere met het Brabants Programma Landelijk Gebied.
- Het waterschap een belangrijke gesprekspartner is bij het opstellen van het Brabantse Programma Landelijk Gebied.
- Oplossingen die gericht zijn op het verminderen van stikstofuitstoot positieve of negatieve impact kunnen hebben op waterkwaliteit en/of waterkwantiteit.

Overwegende dat:

- Het programma Bodem Up waarin in het bestuursakkoord naar wordt verwezen een onderdeel is van een duurzaam landbouwsysteem, maar dat het waterschap hiermee nog niet een duidelijke positie inneemt in samenwerking met andere organisaties en overheden, zoals de provincie Noord-Brabant en de gemeentes binnen ons werkgebied, voor natuurinclusieve kringlooplandbouw ter verbetering van de waterkwaliteit.
- De Raad voor Leefomgeving en Infrastructuur op 11 mei een belangrijk advies heeft uitgebracht over waterkwaliteit. Ze benadrukken onder andere om verschillende opgaven, zoals stikstof en waterkwaliteit, in samenhang op te pakken. In het bijbehorende essay wordt gewezen op de noodzaak van natuurinclusieve kringlooplandbouw met minder dieren.
- Door ons uit te spreken voor natuurinclusieve duurzame landbouw we een duidelijke boodschap geven aan de provincie Noord-Brabant over de richting waarop het Programma Landelijk Gebied vorm moet krijgen en hiermee wordt gewaarborgd dat verschillende opgaves in samenhang worden opgepakt.

Roept het Dagelijks bestuur op:

Om bij de samenwerking met de provincie Noord-Brabant voor het Brabants Programma Landelijk Gebied en het aanpakken van de stikstofcrisis de focus te leggen op de verschuiving naar natuurinclusieve kringlooplandbouw.

En gaat over tot de orde van de dag.

De fractie Partij voor de Dieren, de heer Rick van de Pol_____

De fractie Partij voor de Dieren, mevrouw Corine Vos_____

De fractie AWP, de heer Henk Siroen_____

De fractie PvdA, mevrouw Gäby Vereijken_____

Motie: positie van het waterschap in de landbouwtransitie

Het Algemeen Bestuur van Waterschap Aa en Maas in vergadering bijeen op 16-6-2023, gelezen het concept Bestuursakkoord, agendapunt 4.L, en gehoord de advisering door de commissies;

Constaterende dat:

- In het bestuursakkoord wordt benadrukt dat verschillende opgaven niet los van elkaar kunnen worden gezien.
- In het bestuursakkoord wordt aangegeven dat wij andere partijen wijzen op het belang van het oppakken van taken die ons raken.
- Er bij de provincie Noord-Brabant de komende periode een belangrijke taak ligt voor de reductie van stikstofuitstoot en verduurzaming van landbouw, onder andere met het Brabants Programma Landelijk Gebied.
- Het waterschap een belangrijke gesprekspartner is bij het opstellen van het Brabantse Programma Landelijk Gebied.
- Oplossingen die gericht zijn op het verminderen van stikstofuitstoot positieve of negatieve impact kunnen hebben op waterkwaliteit en/of waterkwantiteit.

Overwegende dat:

- Het programma Bodem Up waarin in het bestuursakkoord naar wordt verwezen een onderdeel is van een duurzaam landbouwsysteem, maar dat het waterschap hiermee nog niet een duidelijke positie inneemt in samenwerking met andere organisaties en overheden, zoals de provincie Noord-Brabant en de gemeentes binnen ons werkgebied, voor natuurinclusieve kringlooplandbouw ter verbetering van de waterkwaliteit.
- De Raad voor Leefomgeving en Infrastructuur op 11 mei een belangrijk advies heeft uitgebracht over waterkwaliteit. Ze benadrukken onder andere om verschillende opgaven, zoals stikstof en waterkwaliteit, in samenhang op te pakken. In het bijbehorende essay wordt gewezen op de noodzaak van natuurinclusieve kringlooplandbouw met minder dieren.
- Door ons uit te spreken voor natuurinclusieve duurzame landbouw we een duidelijke boodschap geven aan de provincie Noord-Brabant over de richting waarop het Programma Landelijk Gebied vorm moet krijgen en hiermee wordt gewaarborgd dat verschillende opgaves in samenhang worden opgepakt.

Roept het Dagelijks bestuur op:

Om bij de samenwerking met de provincie Noord-Brabant voor het Brabants Programma Landelijk Gebied en het aanpakken van de stikstofcrisis de focus te leggen op de verschuiving naar natuurinclusieve, klimaatbestendige en/of andere duurzame vormen van kringlooplandbouw.

En gaat over tot de orde van de dag.

De fractie Partij voor de Dieren, de heer Rick van de Pol_____

De fractie Partij voor de Dieren, mevrouw Corine Vos_____

De fractie AWP, de heer Henk Siroen_____

De fractie PvdA, mevrouw Gäby Vereijken_____

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel amendement: “Baggeren”

Ten behoeve van het algemeen bestuur, bijeen op 16 juni 2023

Agendapunt:
Onderwerp:
Algemeen bestuur waterschap Aa en Maas, bijeen op 16 juni 2023
Overwegende - dat als er geen bagger in de sloot aanwezig is dit een direct verbeterende KDW tot gevolg heeft **hebben wij geconstateerd** - dat als de bagger weg is, de sloot direct voldoet aan de eisen KDW - dat baggeren de ecologische toestand van de sloot verslechtert. **Beschrijf Besluit: (pag 3)** - In deze bestuursperiode werken wij de resterende baggerachterstand weg. Wij voorkomen nieuwe achterstanden met onze baggercyclus van 7 jaar. **Voorstel:** deze tekst vervangen door - Gedurende een traject van drie jaar gaan we de sloten in drie etappes baggeren om op die manier de ecologische toestand niet te hard achteruit te laten gaan.
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel amendement: “Vervang bestuursakkoord door coalitieakkoord”

Ten behoeve van het algemeen bestuur, bijeen op 16 juni 2023

Agendapunt:
Onderwerp:
Algemeen bestuur waterschap Aa en Maas, bijeen op 16 juni 2023
Overwegende dat: - de fractie Water Natuurlijk zich uitgesproken heeft in de trend van “Breekpunten” **hebben wij geconstateerd** - dat de fractie van de BoerBurgerBeweging zich daar niet in herkent. - dat het een eenzijdige overweging is geweest van Water Natuurlijk om niet samen te werken met de BoerBurgerBeweging. - dat er nu een coalitie is van een aanzienlijke democratische minderheid, die zich heeft laten versterken door de geborgde zetels en zich zodoende met meer zetels kan vertegenwoordigen in het dagelijks bestuur. - dat zich de unieke opmerkelijke situatie voordoet dat een minderheid van de stemmen een meerderheid van de zetels bezit. **Beschrijf Besluit:** Overal wordt gesproken over “bestuursakkoord”. **Voorstel:** Bestuursakkoord vervangen door coalitieakkoord.
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel amendement: “Bevers en dassen”

Ten behoeve van het algemeen bestuur, bijeen op 16 juni 2023

Agendapunt:
Onderwerp:
Algemeen bestuur waterschap Aa en Maas, bijeen op 16 juni 2023
Overwegende - dat bevers en dassen een structureel probleem vormen voor de graverij. **hebben wij geconstateerd** - dat in het conceptakkoord wordt gesproken over “aandacht” - dat “aandacht” onvoldoende duidelijkheid geeft waarop het AB zijn controlerende taak kan uitvoeren. **Beschrijf Besluit: (pag 4)** - Wij schenken extra aandacht aan het voorkomen en oplossen van problemen met graverij (bijvoorbeeld door dassen en bevers). Bijvoorbeeld door het aanbrengen van preventieve maatregelen zoals gaas en het aanbieden van locaties waar graverij minder kwaad kan. De kosten die hiermee samenhangen geven wij een structurele plek in de begroting en daarbij spreken wij ook het rijk (HWBP) en de provincie aan op hun (financiële) verantwoordelijkheid. **Voorstel:** Deze tekst vervangen door - We lossen het probleem van de graverij op dat als gevolg van dassen en bevers ontstaat. De kosten die hiermee samenhangen geven wij een structurele plek in de begroting. Dit mag niet leiden tot belasting-verhogingen. We spreken het rijk (HWBP) en dus ook de provincie aan op hun financiële verantwoordelijkheden.
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel Amendement “Financiële kaders”

Algemeen bestuur bijeen op 16 juni

Agendapunt: 4L
Onderwerp: Concept - Bestuursakkoord
Algemeen bestuur waterschap AA en Maas bijeen 16 juni

Overwegende dat:

- In het concept bestuursakkoord een “Carte blanche” is opgenomen voor het dagelijks bestuur.
- Dat een extreme economische ontwikkeling ook de burgers en bedrijven raakt.

Geconstateerd hebbende;

- Het concept bestuursakkoord geen enkele verantwoording neemt en in zulks geval de rekening 1 op 1 naar de burgers en/of bedrijven doorschuift.

Beschrijf Besluit: (pag 3)

De financiële kaders zijn echter geen dogma. Als de kaders, bijvoorbeeld als gevolg van extreme economische ontwikkelingen zoals een erg hoge of juist erg lage inflatie, het halen van de doelen in de weg zit, kan goed onderbouwd zowel omhoog als omlaag van de kaders worden afgeweken.

Deze tekst te vervangen door:

De financiële kaders, welke jaarlijks worden vastgesteld, zijn bindend. Als de kaders, bijvoorbeeld als gevolg van extreme economische ontwikkelingen zoals een erg hoge of juist erg lage inflatie, het halen van de doelen in de weg zit, kan niet van de kaders worden afgeweken. Dit kan slechts geschieden door een goed onderbouwd en gemotiveerde plan voor te leggen aan het algemeen bestuur.

En gaat over tot de orde van de dag.
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel Amendement “Schoon en gezondwatersysteem”

Algemeen bestuur bijeen op 16 juni

Agendapunt: 4L
Onderwerp: Concept - Bestuursakkoord
Algemeen bestuur waterschap AA en Maas bijeen 16 juni

Overwegende dat:

- In het hoofdstuk “natuurlijk en gezond watersysteem” de riool overstorten niet worden genoemd.

Geconstateerd hebbende;

- Dat als gevolg van het niet benoemen van de riool overstorten er een onbalans ontstaat tussen landbouw en inwoners. Vervolgens een prikkel naar burgers en gemeente wordt vermeden om bij te dragen aan een schoon en gezond watersysteem.

Beschrijf Besluit: (pag 3)

Door de extra inzet op infiltratie op de hoge gronden, worden de beken een groot deel van het jaar gevoed met schoon kwelwater. Wij zetten in op schoner aanvoerwater, schoner effluent vanuit de rwzi’s en minder uit- en afspoeling uit landbouwgebied. Samen met een meer natuurlijke inrichting van de beken zorgen wij zo voor een natuurlijk en gezond oppervlaktewatersysteem.

Deze tekst te vervangen door:

Door de extra inzet op infiltratie op de hoge gronden, worden de beken een groot deel van het jaar gevoed met schoon kwelwater. Wij zetten in op schoner aanvoerwater, schoner effluent vanuit de rwzi’s en minder uit- en afspoeling uit landbouwgebied *en riooloverstorten*. Samen met een meer natuurlijke inrichting van de beken zorgen wij zo voor een natuurlijk en gezond oppervlaktewatersysteem.

En gaat over tot de orde van de dag.
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel amendement: “Transparant, open en integer waterbestuur”

t.b.v. algemeen bestuur, bijeen op 16 juni 2023

Agendapunt:
Onderwerp:
Algemeen bestuur Waterschap Aa en Maas, bijeen op 16 juni 2023
Overwegende - dat in het coalitieakkoord gesproken wordt over “Transparant, open en integer waterschapbestuur” - dat de fractie van BoerBurgerBeweging zichzelf niet herkent in deze toegekende criteria **hebben wij geconstateerd** - dat “transparant” niet van toepassing is, nu gebleken is dat men met minder stemmen de meerderheid structureel wil overrulen. - dat het niet transparant is als de geborgde landbouw zich niet optimaal inzet voor deze landbouw. - dat het niet “open” is, gelet op de vele vage uitdrukkingen in dit voorliggend akkoord. - dat er er geen sprake is van “integer bestuur” als men structureel in alle communicatie blijft spreken over een “bestuursakkoord” terwijl de “breekpunten” door het DB zelf zijn gecommuniceerd, zonder medeweten van andere partijen en waarin sommige partijen zichzelf niet eens herkennen. - dat deze term een minachting is naar de kiezer. Integer had betekend: een ultieme poging om met winnende partijen te onderhandelen. **Beschrijf Besluit: (pag 3)** “Wij hechten zeer aan een transparant, open en integer waterschapsbestuur. Alleen als het over personen of privaatrechtelijke aangelegenheden gaat zijn AB-vergaderingen besloten”. **Voorstel:** Deze zin geheel weglaten.
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel amendement: “Kerntaken”

Ten behoeve van het algemeen bestuur, bijeen op 16 juni 2023

Agendapunt:
Onderwerp:
Algemeen bestuur waterschap Aa en Maas, bijeen op 16 juni 2023
Overwegende - dat een waterschap bij wet toegekende kerntaken heeft **hebben wij geconstateerd** - dat de kerntaken vaak worden uitgebreid en dat dit extra kosten met zich meebrengt - dat niemand op deze extra kosten zit te wachten. **Beschrijf Besluit: (pag 4)** ***Waterveiligheid*** Het waterschap Aa en Maas beheert 110 km dijk langs de Maas. Een goede bescherming tegen overstromingen is belangrijk. Hiervoor moet over de gehele lengte van de Maasdijk in ons gebied de bescherming tegen overstromingen vanuit de Maas worden vergroot. Dit doen wij binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). **Voorstel:** deze tekst vervangen door ***Waterveiligheid*** Het waterschap Aa en Maas beheert 110 km dijk langs de Maas. Een goede bescherming tegen overstromingen is belangrijk. Hiervoor moet over de gehele lengte van de Maasdijk in ons gebied de bescherming tegen overstromingen vanuit de Maas worden vergroot. Dit doen wij binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). We focussen ons op de kerntaken en realiseren dit zonder belastingverhogingen.
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel Amendement “Meten is weten”

Algemeen bestuur bijeen op 16 juni

Agendapunt: 4L
Onderwerp: Concept - Bestuursakkoord
Algemeen bestuur waterschap AA en Maas bijeen 16 juni

Overwegende dat:

- Meten is weten, meer meten is meer weten. Indien er eenzijdig gemeten wordt geeft dat BIAS. Veel (onbetrouwbare) meetgegevens

Geconstateerd hebbende;

- Dat in het conceptakkoord (pag 8), eenzijdig de aandacht uitgaat naar “sensor gestuurd boeren”.
- Dat een dergelijke manier van meten eenzijdige data geeft en derhalve BIAS veroorzaakt en dus onbetrouwbare data is.

Beschrijf Besluit: (pag 3)

Meten is weten: via meten en monitoren krijgen wij inzicht in hoe het echt zit. Dit helpt om betere beslissingen te nemen. Wij denken hierbij bijvoorbeeld aan sensorgestuurd boeren, beregeningsmeters en aan ons grond- en oppervlaktewatermeetnet.

Deze tekst te vervangen door:

Meten is weten: via meten en monitoren krijgen wij inzicht in hoe het echt zit. Dit helpt om betere beslissingen te nemen. We meten en plaatsen sensoren op een betrouwbare manier zodat een eenzijdig beeld en dus bias wordt voorkomen.

En gaat over tot de orde van de dag.
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel amendement: “Nadrukkelijker binnen de kerntaken van het waterschap”

Ten behoeve van het algemeen bestuur, bijeen op 16 juni 2023

Agendapunt:
Onderwerp:
Algemeen bestuur waterschap Aa en Maas, bijeen op 16 juni 2023

Overwegende dat:

- de BoerBurgerBeweging een focus wil houden op de kerntaken van het waterschap
- een term als “Vanuit een overzicht van de totale problematiek bepalen we samen met de inwoners en gebruikers in een gebied” niet past en aansluit bij de verkiezingsuitslag
- “coalitie minderheid” en de term “samen met de inwoners” een minachting is naar de kiezers die gekozen hebben voor een “focus op de kerntaken”

hebben wij geconstateerd:

- dat de tekst een nieuwe wereldorde uitstraalt.
- dat Waterschap Aa en Maas zo ongeveer de wereld wil gaan redden.

Beschrijf Besluit:
Wij gaan hier nog nadrukkelijker dan tot nu toe onze doe-kracht inzetten om snelheid te maken en zoveel mogelijk duidelijkheid te bieden. Vanuit overzicht van de totale problematiek bepalen we, samen met de inwoners en gebruikers in een gebied, welke stappen al gezet kunnen worden. Wij willen vooruitlopend op een totaalplan voor een gebied bijvoorbeeld aan de slag met de realisatie van verbeteringen in het watersysteem. Zo zetten wij stappen vooruit, kunnen wij hiervan leren en ontstaat er positieve energie in een gebied.

Voorstel: Deze tekst te vervangen door :

Wij gaan met een focus op onze kerntaken en binnen ons budget als waterschap onze doe-kracht inzetten om snelheid te maken. Vanuit focus op onze kerntaken bepalen we, samen met de oppositie, inwoners en gebruikers in een gebied, welke stappen al gezet kunnen worden. Wij willen vooruitlopend op een totaalplan voor een gebied bijvoorbeeld aan de slag met de realisatie van verbeteringen in het watersysteem. Zo zetten wij stappen vooruit, kunnen wij hiervan leren en ontstaat er positieve energie in een gebied.

BOER
BURGER
BEWEGING

Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel amendement: “Dwangprocedures onteigening”

Ten behoeve van het algemeen bestuur, bijeen op 16 juni 2023

Agendapunt: 4.L
Onderwerp: waterveiligheid
Algemeen bestuur waterschap Aa en Maas, bijeen op 16 juni 2023
Overwegende - dat het algemeen bestuur van Waterschap Aa en Maas openbaar bijeen is op 16 juni 2023 - dat er een concept-bestuursakkoord ter accordering voorligt - dat nationaal gezien veel ondernemers, burgers en agrariërs zich hebben uitgelaten tégen dwangmatige onteigeningen - dat dwangmatige onteigeningen het hart raken van een fatsoenlijke democratie **hebben wij geconstateerd** - dat in het Waterbeheerplan op pagina 70 de mogelijkheid opengehouden wordt tot het inzetten van dwangprocedures - dat veelvuldig wordt verwezen naar dit Waterbeheerplan - dat deze dwangprocedures niet gelimiteerd zijn tot “strikt noodzakelijk in het kader van (water) veiligheid” maar een open norm laten - dat tijdens de verkiezingen een grote en overweldigende meerderheid zich uitgesproken heeft tégen dwangmatige onteigeningen van ondernemers, burgers en agrariërs. **Voorstel:** - de tekst op pagina 4 – in het hoofdstuk Waterveiligheid – als volgt aan te passen: “Om dwangprocedures tegen ondernemers, burgers en agrariërs alleen in te zetten als er sprake is van concrete risico’s in het kader van (water)veiligheid”.
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel amendement: “Stikstofproblematiek vervangen door natuuropgaven”

Ten behoeve van het algemeen bestuur, bijeen op 16 juni 2023

Agendapunt:
Onderwerp:
Algemeen bestuur waterschap Aa en Maas, bijeen op 16 juni 2023
Overwegende - dat de term “de natuuropgaven met de stikstofproblematiek” subjectief is en dat de problemen zich zeker niet alleen beperken tot stikstof - dat de BoerBurgerBeweging staat voor een balans in uitvoering en in tegenstelling tot de coalitie weg wil blijven van te eenzijdige en polariserende teksten **hebben wij geconstateerd** - dat stikstofproblematiek een te algemene uitdrukking is. - dat de BoerBurgerBeweging erkent dat de EU richtlijnen heeft opgesteld voor natuurbehoud. - dat uit recentelijk overleg met dhr. Timmermans en de BoerBurgerBeweging duidelijk is geworden dat “stikstof” vraagstukken “een onderdeel” zijn van de problemen van de natuuropgaven. **Beschrijf Besluit:** - De zin “de natuuropgaven met de stikstofproblematiek”. **Voorstel:** Deze tekst te vervangen door ; - “de natuuropgaven, relevant voor het waterschap”
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel amendement: “Vertrouwen en controle”

Ten behoeve van het algemeen bestuur, bijeen op 16 juni 2023

Agendapunt:
Onderwerp:
Algemeen bestuur waterschap Aa en Maas, bijeen op 16 juni 2023
Overwegende dat: - het dagelijks bestuur graag inzet op vertrouwen in elkaar zonder aan de “controlerende taak” invulling te geven **hebben wij geconstateerd** - dat vertrouwen een goede zaak is, maar dat dit niet ten koste mag gaan van de controlerende taak. **Beschrijf Besluit: (pag 3)** Wij kiezen voor een slagvaardig DB, passend bij de grote opgaven waar wij aan werken. Wij zetten stevig in op vertrouwen in elkaar, op een gestroomlijnde werkverdeling tussen de DB-leden en op het werken volgens het principe van collegiaal bestuur. **Voorstel:** Deze tekst te vervangen door: Wij kiezen voor een slagvaardig DB, passend bij de grote opgaven waar wij aan werken. Wij zetten stevig in op vertrouwen in elkaar en controle van elkaar en op een gestroomlijnde werkverdeling tussen de DB-leden en op het werken volgens het principe van collegiaal bestuur.
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel Amendement “Financiële kaders”

Algemeen bestuur bijeen op 16 juni

Agendapunt: 4L
Onderwerp: Concept - Bestuursakkoord
Algemeen bestuur waterschap AA en Maas bijeen 16 juni

Overwegende dat:

- In het concept bestuursakkoord wordt veel ruimte open gelaten voor financiële vrijheden zoals tariefsverhogingen.

Geconstateerd hebbende;

- Het concept bestuursakkoord geen enkele verantwoording neemt om tariefverhoging te voorkomen.

Beschrijf Besluit: (pag 12)

Gelet op de omvang van onze schuldenpositie maken wij bewuste keuzes bij nieuwe investeringen, waarbij wij rekening houden met de potentiële rente risico’s op de midden lange termijn en oog hebben voor andere oplossingen dan tariefsverhoging en extra lenen.

Deze tekst te vervangen door:

Gelet op de omvang van onze schuldenpositie maken wij bewuste keuzes bij nieuwe investeringen, waarbij wij rekening houden met de potentiële rente risico’s op de midden lange termijn en sluiten tariefsverhoging uit en voorkomen zoveel als mogelijk extra lenen.

BOER BURGER BEWEGING

En gaat over tot de orde van de dag.
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel Amendement “van zoveel mogelijk naar overleg”

Algemeen bestuur bijeen op 16 juni

Agendapunt: 4L
Onderwerp: Concept - Bestuursakkoord
Algemeen bestuur waterschap AA en Maas bijeen 16 juni
Overwegende dat: - In het concept bestuursakkoord melding wordt gemaakt van “Zoveel mogelijk in overleg met elkaar doen”. (Eerste zin pag. 6) **Geconstateerd hebbende;** - Dat zoveel mogelijk niet uitsluit dat peilbeheer geheel buiten enig overleg om kan geschieden. - Dat deze handels wijze conflicteert met “participatie” en de eerder in het concept bestuursakkoord gemelde “samen met”. **Beschrijf Besluit: (pag 3)** Uiteraard hebben wij daarbij oog voor de belangen van de diverse grondeigenaren, waarbij wij zoveel mogelijk in overleg met elkaar doen. Deze tekst te vervangen door; Uiteraard hebben wij daarbij oog voor de belangen van de diverse grondeigenaren, waarbij wij in overleg met elkaar treden. Deze zin geheel weg te laten. En gaat over tot de orde van de dag.
Ondertekening

BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel amendement : “Waterbeheerplan pagina 1”

Ten behoeve van het algemeen bestuur, bijeen op 16 juni 2023

Agendapunt:
Onderwerp:
Algemeen bestuur waterschap Aa en Maas, bijeen op 16 juni 2023
Overwegende - dat ondanks de forse verliezen tijdens de verkiezingen en een niet democratisch gekozen meerderheid - dat ondanks dat in dit coalitieplan wordt gesproken over “samen met de inwoners” - dat de coalitie vast blijft houden aan het Waterbeheerplan **hebben wij geconstateerd** - dat hoe dan ook en met welke verkiezingsuitslag dan ook, er geen enkele consequentie wordt getrokken uit de verkiezingsnederlaag. - dat ondanks deze nederlaag men toch blijft spreken over “samen met de inwoners”. **Beschrijf Besluit:** 1. Wij bevestigen de doelstellingen en aanpak die wij hebben opgenomen in het Waterbeheerplan. 2. Waarbij wij de opgaven, de risico’s en de rekening niet doorschuiven naar de toekomst. **Voorstel:** Deze tekst te vervangen door: 1. Wij evalueren de doelstellingen en de aanpak die wij hebben opgenomen in het Waterbeheerplan en dragen zorg voor een update naar de maatstaven van vandaag. 2. Waarbij wij de opgaven, de risico’s en de rekening niet doorschuiven naar de toekomst maar oog hebben voor de budgetbeperkingen van vandaag de dag. Daarom kan de uitvoering leiden tot een inflatieaanpassing, maar niet meer dan dat.
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel amendement : “Waterschap van en voor mensen”

Ten behoeve van het algemeen bestuur, bijeen op 16 juni 2023

Agendapunt:
Onderwerp:
Algemeen bestuur waterschap Aa en Maas, bijeen op 16 juni 2023
Overwegende - dat de coalitie blijft herhalen dat ze een waterschap “van en voor mensen” is. - dat al deze mensen naar de stembus zijn gegaan en een helder signaal hebben afgegeven. - dat dit door de coalitie maar ook zeker door de geborgde zetels naast zich neergelegd wordt. **hebben wij geconstateerd** - dat de term “Wij zijn een waterschap van en voor mensen” niet past bij deze coalitie. **Beschrijf Besluit:** “we zijn een waterschap van en voor mensen” **Voorstel:** deze tekst overal vervangen door “we zijn een waterschap”.
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel Amendement “Zonder te onteigenen”

Algemeen bestuur bijeen op 16 juni

Agendapunt: 4L
Onderwerp: Concept - Bestuursakkoord
Algemeen bestuur waterschap AA en Maas bijeen 16 juni
Overwegende dat: - In het concept bestuursakkoord niet wordt uitgesloten om te onteigenen en/of deze te beperken tot daar waar onteigening nodig is voor (water)veiligheid. **Geconstateerd hebbende;** - Dat onteigening mogelijk is op tal van onderdelen volgens het concept akkoord. **Beschrijf Besluit: (pag 3)** Wij gaan meer ‘waterhouderijen’ ontwikkelen: locaties waar wij water opslaan dat wij in droge tijden kunnen benutten. Wij denken onder andere aan omvorming van het Meerven nabij de Strabrechtse Heide tot zo’n waterhouderij en aan de visvijvers bij Asten waar wij extra water willen opslaan. Als op andere plekken kansen liggen, pakken wij die ook. Aan deze tekst toe te voegen: Zonder te onteigenen. Deze zin geheel weg te laten. En gaat over tot de orde van de dag.
Ondertekening

BoerBurgerBeweging

Amendement: stopzetten anti-afhaaksubsidie.

Het Algemeen Bestuur van het Waterschap Aa en Maas, in vergadering bijeen op 16 juni,

Overwegende dat,

-duurzaamheid hoog in t vaandel staat en zuiveren aan de bron voorrang verdient,

-binnen het waterschap flinke stappen voorwaarts gemaakt worden, maar buiten het waterschap we bedrijven afhouden van duurzame ontwikkeling,

-bedrijven die zich voornemen om het eigen afvalwater te gaan zuiveren en te hergebruiken een aanbod krijgen van het waterschap in de vorm van een financiële korting op de zuiveringsheffing om niet af te koppelen; een zogeheten anti-afhaaksubsidie.

- ontmoedigingsbeleid van duurzame ontwikkelingen past niet past bij maatschappelijk verantwoord handelen en nadelige gevolgen heeft voor de economie, innovatie, circulariteit, gebruik van water en energieverbruik.

-anti-afhaak-subsidie concurrentievervalsing teweegbrengt en het karakter van staatsteun heeft,

-de Europese commissie tijdelijk toestemming heeft verleend en die toestemming in 2023 afloopt,

Voegt de volgende tekst toe aan het concept-bestuursakkoord op pagina 10 onder kopje ‘Schoon water’:

“ *Het verstrekken van zogeheten anti-afhaaksubsidie zal met inachtneming van beginselen van behoorlijk bestuur zo spoedig mogelijk volledig worden beëindigd*. ”

En gaat over tot de orde van de dag,

Namens

De fractie AWP, de heer Henk Siroen_____

De fractie Partij voor de Dieren, de heer Rick van de Pol_____

De fractie Partij voor de Dieren, mevrouw Corine Vos_____

Motie: positie van het waterschap in de landbouwtransitie

Het Algemeen Bestuur van Waterschap Aa en Maas in vergadering bijeen op 16-6-2023, gelezen het concept Bestuursakkoord, agendapunt 4.L, en gehoord de advisering door de commissies;

Constaterende dat:

- In het bestuursakkoord wordt benadrukt dat verschillende opgaven niet los van elkaar kunnen worden gezien.
- In het bestuursakkoord wordt aangegeven dat wij andere partijen wijzen op het belang van het oppakken van taken die ons raken.
- Er bij de provincie Noord-Brabant de komende periode een belangrijke taak ligt voor de reductie van stikstofuitstoot en verduurzaming van landbouw, onder andere met het Brabants Programma Landelijk Gebied.
- Het waterschap een belangrijke gesprekspartner is bij het opstellen van het Brabantse Programma Landelijk Gebied.
- Oplossingen die gericht zijn op het verminderen van stikstofuitstoot positieve of negatieve impact kunnen hebben op waterkwaliteit en/of waterkwantiteit.

Overwegende dat:

- Het programma Bodem Up waarin in het bestuursakkoord naar wordt verwezen een onderdeel is van een duurzaam landbouwsysteem, maar dat het waterschap hiermee nog niet een duidelijke positie inneemt in samenwerking met andere organisaties en overheden, zoals de provincie Noord-Brabant en de gemeentes binnen ons werkgebied, voor natuurinclusieve kringlooplandbouw ter verbetering van de waterkwaliteit.
- De Raad voor Leefomgeving en Infrastructuur op 11 mei een belangrijk advies heeft uitgebracht over waterkwaliteit. Ze benadrukken onder andere om verschillende opgaven, zoals stikstof en waterkwaliteit, in samenhang op te pakken. In het bijbehorende essay wordt gewezen op de noodzaak van natuurinclusieve kringlooplandbouw met minder dieren.
- Door ons uit te spreken voor natuurinclusieve duurzame landbouw we een duidelijke boodschap geven aan de provincie Noord-Brabant over de richting waarop het Programma Landelijk Gebied vorm moet krijgen en hiermee wordt gewaarborgd dat verschillende opgaves in samenhang worden opgepakt.

Roept het Dagelijks bestuur op:

Om bij de samenwerking met de provincie Noord-Brabant voor het Brabants Programma Landelijk Gebied en het aanpakken van de stikstofcrisis de focus te leggen op de verschuiving naar natuurinclusieve, klimaatbestendige en/of andere duurzame vormen van kringlooplandbouw.

En gaat over tot de orde van de dag.

De fractie Partij voor de Dieren, de heer Rick van de Pol

De fractie Partij voor de Dieren, mevrouw Corine Vos

De fractie AWP, de heer Henk Siroen

De fractie PvdA, mevrouw Gäby Vereijken

Amendement: stopzetten anti-afhaaksubsidie.

Het Algemeen Bestuur van het Waterschap Aa en Maas, in vergadering bijeen op 16 juni,

Overwegende dat,

-duurzaamheid hoog in t vaandel staat en zuiveren aan de bron voorrang verdient,

-binnen het waterschap flinke stappen voorwaarts gemaakt worden, maar buiten het waterschap we bedrijven afhouden van duurzame ontwikkeling,

-bedrijven die zich voornemen om het eigen afvalwater te gaan zuiveren en te hergebruiken een aanbod krijgen van het waterschap in de vorm van een financiële korting op de zuiveringsheffing om niet af te koppelen; een zogeheten anti-afhaaksubsidie.

- ontmoedigingsbeleid van duurzame ontwikkelingen past niet past bij maatschappelijk verantwoord handelen en nadelige gevolgen heeft voor de economie, innovatie, circulariteit, gebruik van water en energieverbruik.

-anti-afhaak-subsidie concurrentievervalsing teweegbrengt en het karakter van staatsteun heeft,

-de Europese commissie tijdelijk toestemming heeft verleend en die toestemming in 2023 afloopt,

Voegt de volgende tekst toe aan het concept-bestuursakkoord op pagina 10 onder kopje 'Schoon water':

" *Het verstrekken van zogeheten anti-afhaaksubsidie zal met inachtneming van beginselen van behoorlijk bestuur zo spoedig mogelijk volledig worden beëindigd.* "

En gaat over tot de orde van de dag,

Namens

De fractie AWP, de heer Henk Siroen

De fractie Partij voor de Dieren, de heer Rick van de ~~Pol~~

De fractie Partij voor de Dieren, mevrouw Corine Vos

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel amendement: "Baggeren"

Ten behoeve van het algemeen bestuur, bijeen op 16 juni 2023

Agendapunt:
Onderwerp:
Algemeen bestuur waterschap Aa en Maas, bijeen op 16 juni 2023
Overwegende - dat als er geen bagger in de sloot aanwezig is dit een direct verbeterende KDW tot gevolg heeft **hebben wij geconstateerd** - dat als de bagger weg is, de sloot direct voldoet aan de eisen KDW - dat baggeren de ecologische toestand van de sloot verslechtert. **Beschrijf Besluit: (pag 3)** - In deze bestuursperiode werken wij de resterende baggerachterstand weg. Wij voorkomen nieuwe achterstanden met onze baggercyclus van 7 jaar. **Voorstel:** deze tekst vervangen door - Gedurende een traject van drie jaar gaan we de sloten in drie etappes baggeren om op die manier de ecologische toestand niet te hard achteruit te laten gaan.
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel amendement: "Vervang bestuursakkoord door coalitieakkoord"

Ten behoeve van het algemeen bestuur, bijeen op 16 juni 2023

Agendapunt:
Onderwerp:
Algemeen bestuur waterschap Aa en Maas, bijeen op 16 juni 2023
Overwegende dat: - de fractie Water Natuurlijk zich uitgesproken heeft in de trend van "Breekpunten" **hebben wij geconstateerd** - dat de fractie van de BoerBurgerBeweging zich daar niet in herkent. - dat het een eenzijdige overweging is geweest van Water Natuurlijk om niet samen te werken met de BoerBurgerBeweging. - dat er nu een coalitie is van een aanzienlijke democratische minderheid, die zich heeft laten versterken door de geborgde zetels en zich zodoende met meer zetels kan vertegenwoordigen in het dagelijks bestuur. - dat zich de unieke opmerkelijke situatie voordoet dat een minderheid van de stemmen een meerderheid van de zetels bezit. **Beschrijf Besluit:** Overal wordt gesproken over "bestuursakkoord". **Voorstel:** Bestuursakkoord vervangen door coalitieakkoord.
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel Amendement "Schoon en gezondwatersysteem"

Algemeen bestuur bijeen op 16 juni

Agendapunt: 4L
Onderwerp: Concept - Bestuursakkoord
Algemeen bestuur waterschap AA en Maas bijeen 16 juni

Overwegende dat:

- In het hoofdstuk "natuurlijk en gezond watersysteem" de riool overstorten niet worden genoemd.

Geconstateerd hebbende;

- Dat als gevolg van het niet benoemen van de riool overstorten er een onbalans ontstaat tussen landbouw en inwoners. Vervolgens een prikkel naar burgers en gemeente wordt vermeden om bij te dragen aan een schoon en gezond watersysteem.

Beschrijf Besluit: (pag 3)

Door de extra inzet op infiltratie op de hoge gronden, worden de beken een groot deel van het jaar gevoed met schoon kwelwater. Wij zetten in op schoner aanvoerwater, schoner effluent vanuit de rwzi's en minder uit- en afspoeling uit landbouwgebied. Samen met een meer natuurlijke inrichting van de beken zorgen wij zo voor een natuurlijk en gezond oppervlaktewatersysteem.

Deze tekst te vervangen door:

Door de extra inzet op infiltratie op de hoge gronden, worden de beken een groot deel van het jaar gevoed met schoon kwelwater. Wij zetten in op schoner aanvoerwater, schoner effluent vanuit de rwzi's en minder uit- en afspoeling uit landbouwgebied *en riooloverstorten*. Samen met een meer natuurlijke inrichting van de beken zorgen wij zo voor een natuurlijk en gezond oppervlaktewatersysteem.

BOER
BURGER
BEWEGING

En gaat over tot de orde van de dag.
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel amendement: "Transparant, open en integer waterbestuur"

t.b.v. algemeen bestuur, bijeen op 16 juni 2023

Agendapunt:
Onderwerp:
Algemeen bestuur Waterschap Aa en Maas, bijeen op 16 juni 2023
Overwegende - dat in het coalitieakkoord gesproken wordt over "Transparant, open en integer waterschapbestuur" - dat de fractie van BoerBurgerBeweging zichzelf niet herkent in deze toegekende criteria **hebben wij geconstateerd** - dat "transparant" niet van toepassing is, nu gebleken is dat men met minder stemmen de meerderheid structureel wil overrulen. - dat het niet transparant is als de geborgde landbouw zich niet optimaal inzet voor deze landbouw. - dat het niet "open" is, gelet op de vele vage uitdrukkingen in dit voorliggend akkoord. - dat er er geen sprake is van "integer bestuur" als men structureel in alle communicatie blijft spreken over een "bestuursakkoord" terwijl de "breekpunten" door het DB zelf zijn gecommuniceerd, zonder medeweten van andere partijen en waarin sommige partijen zichzelf niet eens herkennen. - dat deze term een minachting is naar de kiezer. Integer had betekend: een ultieme poging om met winnende partijen te onderhandelen. **Beschrijf Besluit: (pag 3)** "Wij hechten zeer aan een transparant, open en integer waterschapsbestuur. Alleen als het over personen of privaatrechtelijke aangelegenheden gaat zijn AB-vergaderingen besloten". **Voorstel:** Deze zin geheel weglaten.
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel amendement: "Kerntaken"

Ten behoeve van het algemeen bestuur, bijeen op 16 juni 2023

Agendapunt:
Onderwerp:
Algemeen bestuur waterschap Aa en Maas, bijeen op 16 juni 2023

Overwegende

- dat een waterschap bij wet toegekende kerntaken heeft

hebben wij geconstateerd

- dat de kerntaken vaak worden uitgebreid en dat dit extra kosten met zich meebrengt
- dat niemand op deze extra kosten zit te wachten.

Beschrijf Besluit: (pag 4)

Waterveiligheid
Het waterschap Aa en Maas beheert 110 km dijk langs de Maas. Een goede bescherming tegen overstromingen is belangrijk. Hiervoor moet over de gehele lengte van de Maasdijk in ons gebied de bescherming tegen overstromingen vanuit de Maas worden vergroot. Dit doen wij binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

Voorstel: deze tekst vervangen door

Waterveiligheid
Het waterschap Aa en Maas beheert 110 km dijk langs de Maas. Een goede bescherming tegen overstromingen is belangrijk. Hiervoor moet over de gehele lengte van de Maasdijk in ons gebied de bescherming tegen overstromingen vanuit de Maas worden vergroot. Dit doen wij binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). We focussen ons op de kerntaken en realiseren dit zonder belastingverhogingen.

Ondertekening

BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER
BURGER
BEWEGING

Amendement

Titel Amendement "Meten is weten"

Algemeen bestuur bijeen op 16 juni

Agendapunt: 4L
Onderwerp: Concept - Bestuursakkoord
Algemeen bestuur waterschap AA en Maas bijeen 16 juni

Overwegende dat:

- Meten is weten, meer meten is meer weten. Indien er eenzijdig gemeten wordt geeft dat BIAS. Veel (onbetrouwbare) meetgegevens

Geconstateerd hebbende;

- Dat in het conceptakkoord (pag 8), eenzijdig de aandacht uitgaat naar "sensor gestuurd boeren".
- Dat een dergelijke manier van meten eenzijdige data geeft en derhalve BIAS veroorzaakt en dus onbetrouwbare data is.

Beschrijf Besluit: (pag 3)

Meten is weten: via meten en monitoren krijgen wij inzicht in hoe het echt zit. Dit helpt om betere beslissingen te nemen. Wij denken hierbij bijvoorbeeld aan sensorgestuurd boeren, beregeningsmeters en aan ons grond- en oppervlaktewatermeetnet.

Deze tekst te vervangen door:

Meten is weten: via meten en monitoren krijgen wij inzicht in hoe het echt zit. Dit helpt om betere beslissingen te nemen. We meten en plaatsen sensoren op een betrouwbare manier zodat een eenzijdig beeld en dus bias wordt voorkomen.

BOER
BURGER
BEWEGING

En gaat over tot de orde van de dag.
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER
BURGER
BEWEGING

Amendement

Titel amendement: "Nadrukkelijker binnen de kerntaken van het waterschap"

Ten behoeve van het algemeen bestuur, bijeen op 16 juni 2023

Agendapunt:
Onderwerp:
Algemeen bestuur waterschap Aa en Maas, bijeen op 16 juni 2023

Overwegende dat:

- de BoerBurgerBeweging een focus wil houden op de kerntaken van het waterschap
- een term als "Vanuit een overzicht van de totale problematiek bepalen we samen met de inwoners en gebruikers in een gebied" niet past en aansluit bij de verkiezingsuitslag
- "coalitie minderheid" en de term "samen met de inwoners" een minachting is naar de kiezers die gekozen hebben voor een "focus op de kerntaken"

hebben wij geconstateerd:

- dat de tekst een nieuwe wereldorde uitstraalt.
- dat Waterschap Aa en Maas zo ongeveer de wereld wil gaan redden.

Beschrijf Besluit:

Wij gaan hier nog nadrukkelijker dan tot nu toe onze doe-kracht inzetten om snelheid te maken en zoveel mogelijk duidelijkheid te bieden. Vanuit overzicht van de totale problematiek bepalen we, samen met de inwoners en gebruikers in een gebied, welke stappen al gezet kunnen worden. Wij willen vooruitlopend op een totaalplan voor een gebied bijvoorbeeld aan de slag met de realisatie van verbeteringen in het watersysteem. Zo zetten wij stappen vooruit, kunnen wij hiervan leren en ontstaat er positieve energie in een gebied.

Voorstel: Deze tekst te vervangen door :

Wij gaan met een focus op onze kerntaken en binnen ons budget als waterschap onze doe-kracht inzetten om snelheid te maken. Vanuit focus op onze kerntaken bepalen we, samen met de oppositie, inwoners en gebruikers in een gebied, welke stappen al gezet kunnen worden. Wij willen vooruitlopend op een totaalplan voor een gebied bijvoorbeeld aan de slag met de realisatie van verbeteringen in het watersysteem. Zo zetten wij stappen vooruit, kunnen wij hiervan leren en ontstaat er positieve energie in een gebied.

BOER
BURGER
BEWEGING

Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel amendement: "Dwangprocedures onteigening"

Ten behoeve van het algemeen bestuur, bijeen op 16 juni 2023

Agendapunt: 4.L
Onderwerp: waterveiligheid
Algemeen bestuur waterschap Aa en Maas, bijeen op 16 juni 2023
Overwegende - dat het algemeen bestuur van Waterschap Aa en Maas openbaar bijeen is op 16 juni 2023 - dat er een concept-bestuursakkoord ter accordering voorligt - dat nationaal gezien veel ondernemers, burgers en agrariërs zich hebben uitgelaten tégen dwangmatige onteigeningen - dat dwangmatige onteigeningen het hart raken van een fatsoenlijke democratie **hebben wij geconstateerd** - dat in het Waterbeheerplan op pagina 70 de mogelijkheid opengehouden wordt tot het inzetten van dwangprocedures - dat veelvuldig wordt verwezen naar dit Waterbeheerplan - dat deze dwangprocedures niet gelimiteerd zijn tot "strikt noodzakelijk in het kader van (water) veiligheid" maar een open norm laten - dat tijdens de verkiezingen een grote en overweldigende meerderheid zich uitgesproken heeft tégen dwangmatige onteigeningen van ondernemers, burgers en agrariërs. **Voorstel:** - de tekst op pagina 4 – in het hoofdstuk Waterveiligheid – als volgt aan te passen: "Om dwangprocedures tegen ondernemers, burgers en agrariërs alleen in te zetten als er sprake is van concrete risico's in het kader van (water)veiligheid".
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel Amendement "Financiële kaders"

Algemeen bestuur bijeen op 16 juni

Agendapunt: 4L
Onderwerp: Concept - Bestuursakkoord
Algemeen bestuur waterschap AA en Maas bijeen 16 juni

Overwegende dat:

- In het concept bestuursakkoord wordt veel ruimte open gelaten voor financiële vrijheden zoals tariefsverhogingen.

Geconstateerd hebbende;

- Het concept bestuursakkoord geen enkele verantwoording neemt om tariefverhoging te voorkomen.

Beschrijf Besluit: (pag 12)

Gelet op de omvang van onze schuldenpositie maken wij bewuste keuzes bij nieuwe investeringen, waarbij wij rekening houden met de potentiële rente risico's op de midden lange termijn en oog hebben voor andere oplossingen dan tariefsverhoging en extra lenen.

Deze tekst te vervangen door:

Gelet op de omvang van onze schuldenpositie maken wij bewuste keuzes bij nieuwe investeringen, waarbij wij rekening houden met de potentiële rente risico's op de midden lange termijn en sluiten tariefsverhoging uit en voorkomen zoveel als mogelijk extra lenen.

BOER
BURGER
BEWEGING

En gaat over tot de orde van de dag.
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel amendement: "Stikstofproblematiek vervangen door natuuropgaven"

Ten behoeve van het algemeen bestuur, bijeen op 16 juni 2023

Agendapunt:
Onderwerp:
Algemeen bestuur waterschap Aa en Maas, bijeen op 16 juni 2023
Overwegende - dat de term "de natuuropgaven met de stikstofproblematiek" subjectief is en dat de problemen zich zeker niet alleen beperken tot stikstof - dat de BoerBurgerBeweging staat voor een balans in uitvoering en in tegenstelling tot de coalitie weg wil blijven van te eenzijdige en polariserende teksten **hebben wij geconstateerd** - dat stikstofproblematiek een te algemene uitdrukking is. - dat de BoerBurgerBeweging erkent dat de EU richtlijnen heeft opgesteld voor natuurbehoud. - dat uit recentelijk overleg met dhr. Timmermans en de BoerBurgerBeweging duidelijk is geworden dat "stikstof" vraagstukken "een onderdeel" zijn van de problemen van de natuuropgaven. **Beschrijf Besluit:** - De zin "de natuuropgaven met de stikstofproblematiek". **Voorstel:** Deze tekst te vervangen door ; - "de natuuropgaven, relevant voor het waterschap"
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER
BURGER
BEWEGING

Amendement

Titel amendement: "Vertrouwen en controle"

Ten behoeve van het algemeen bestuur, bijeen op 16 juni 2023

Agendapunt:
Onderwerp:
Algemeen bestuur waterschap Aa en Maas, bijeen op 16 juni 2023
Overwegende dat: - het dagelijks bestuur graag inzet op vertrouwen in elkaar zonder aan de "controlerende taak" invulling te geven **hebben wij geconstateerd** - dat vertrouwen een goede zaak is, maar dat dit niet ten koste mag gaan van de controlerende taak. **Beschrijf Besluit: (pag 3)** Wij kiezen voor een slagvaardig DB, passend bij de grote opgaven waar wij aan werken. Wij zetten stevig in op vertrouwen in elkaar, op een gestroomlijnde werkverdeling tussen de DB-leden en op het werken volgens het principe van collegiaal bestuur. **Voorstel:** Deze tekst te vervangen door: Wij kiezen voor een slagvaardig DB, passend bij de grote opgaven waar wij aan werken. Wij zetten stevig in op vertrouwen in elkaar en controle van elkaar en op een gestroomlijnde werkverdeling tussen de DB-leden en op het werken volgens het principe van collegiaal bestuur.
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel Amendement "van zoveel mogelijk naar overleg"

Algemeen bestuur bijeen op 16 juni

Agendapunt: 4L
Onderwerp: Concept - Bestuursakkoord
Algemeen bestuur waterschap AA en Maas bijeen 16 juni
Overwegende dat: - In het concept bestuursakkoord melding wordt gemaakt van "Zoveel mogelijk in overleg met elkaar doen". (Eerste zin pag. 6) **Geconstateerd hebbende;** - Dat zoveel mogelijk niet uitsluit dat peilbeheer geheel buiten enig overleg om kan geschieden. - Dat deze handels wijze conflicteert met "participatie" en de eerder in het concept bestuursakkoord gemelde "samen met". **Beschrijf Besluit: (pag 3)** Uiteraard hebben wij daarbij oog voor de belangen van de diverse grondeigenaren, waarbij wij zoveel mogelijk in overleg met elkaar doen. Deze tekst te vervangen door; Uiteraard hebben wij daarbij oog voor de belangen van de diverse grondeigenaren, waarbij wij in overleg met elkaar treden. Deze zin geheel weg te laten. En gaat over tot de orde van de dag.
Ondertekening

BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel amendement : "Waterbeheerplan pagina 1"

Ten behoeve van het algemeen bestuur, bijeen op 16 juni 2023

Agendapunt:
Onderwerp:
Algemeen bestuur waterschap Aa en Maas, bijeen op 16 juni 2023
Overwegende - dat ondanks de forse verliezen tijdens de verkiezingen en een niet democratisch gekozen meerderheid - dat ondanks dat in dit coalitieplan wordt gesproken over "samen met de inwoners" - dat de coalitie vast blijft houden aan het Waterbeheerplan **hebben wij geconstateerd** - dat hoe dan ook en met welke verkiezingsuitslag dan ook, er geen enkele consequentie wordt getrokken uit de verkiezingsnederlaag. - dat ondanks deze nederlaag men toch blijft spreken over "samen met de inwoners". **Beschrijf Besluit:** 1. Wij bevestigen de doelstellingen en aanpak die wij hebben opgenomen in het Waterbeheerplan. 2. Waarbij wij de opgaven, de risico's en de rekening niet doorschuiven naar de toekomst. **Voorstel:** Deze tekst te vervangen door: 1. Wij evalueren de doelstellingen en de aanpak die wij hebben opgenomen in het Waterbeheerplan en dragen zorg voor een update naar de maatstaven van vandaag. 2. Waarbij wij de opgaven, de risico's en de rekening niet doorschuiven naar de toekomst maar oog hebben voor de budgetbeperkingen van vandaag de dag. Daarom kan de uitvoering leiden tot een inflatieaanpassing, maar niet meer dan dat.
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel amendement : "Waterschap van en voor mensen"

Ten behoeve van het algemeen bestuur, bijeen op 16 juni 2023

Agendapunt:
Onderwerp:
Algemeen bestuur waterschap Aa en Maas, bijeen op 16 juni 2023
Overwegende - dat de coalitie blijft herhalen dat ze een waterschap "van en voor mensen" is. - dat al deze mensen naar de stembus zijn gegaan en een helder signaal hebben afgegeven. - dat dit door de coalitie maar ook zeker door de geborgde zetels naast zich neergelegd wordt. **hebben wij geconstateerd** - dat de term "Wij zijn een waterschap van en voor mensen" niet past bij deze coalitie. **Beschrijf Besluit:** "we zijn een waterschap van en voor mensen" **Voorstel:** deze tekst overal vervangen door "we zijn een waterschap".
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel Amendement "Financiële kaders"

Algemeen bestuur bijeen op 16 juni

Agendapunt: 4L
Onderwerp: Concept - Bestuursakkoord
Algemeen bestuur waterschap AA en Maas bijeen 16 juni

Overwegende dat:

- In het concept bestuursakkoord een "Carte blanche" is opgenomen voor het dagelijks bestuur.
- Dat een extreme economische ontwikkeling ook de burgers en bedrijven raakt.

Geconstateerd hebbende;

- Het concept bestuursakkoord geen enkele verantwoording neemt en in zulks geval de rekening 1 op 1 naar de burgers en/of bedrijven doorschuift.

Beschrijf Besluit: (pag 3)

De financiële kaders zijn echter geen dogma. Als de kaders, bijvoorbeeld als gevolg van extreme economische ontwikkelingen zoals een erg hoge of juist erg lage inflatie, het halen van de doelen in de weg zit, kan goed onderbouwd zowel omhoog als omlaag van de kaders worden afgeweken.

Deze tekst te vervangen door:

De financiële kaders, welke jaarlijks worden vastgesteld, zijn bindend. Als de kaders, bijvoorbeeld als gevolg van extreme economische ontwikkelingen zoals een erg hoge of juist erg lage inflatie, het halen van de doelen in de weg zit, kan niet van de kaders worden afgeweken. Dit kan slechts geschieden door een goed onderbouwd en gemotiveerde plan voor te leggen aan het algemeen bestuur.

BOER
BURGER
BEWEGING

En gaat over tot de orde van de dag.
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel amendement: "Bevers en dassen"

Ten behoeve van het algemeen bestuur, bijeen op 16 juni 2023

Agendapunt:
Onderwerp:
Algemeen bestuur waterschap Aa en Maas, bijeen op 16 juni 2023
Overwegende - dat bevers en dassen een structureel probleem vormen voor de graverij. **hebben wij geconstateerd** - dat in het conceptakkoord wordt gesproken over "aandacht" - dat "aandacht" onvoldoende duidelijkheid geeft waarop het AB zijn controlerende taak kan uitvoeren. **Beschrijf Besluit: (pag 4)** - Wij schenken extra aandacht aan het voorkomen en oplossen van problemen met graverij (bijvoorbeeld door dassen en bevers). Bijvoorbeeld door het aanbrengen van preventieve maatregelen zoals gaas en het aanbieden van locaties waar graverij minder kwaad kan. De kosten die hiermee samenhangen geven wij een structurele plek in de begroting en daarbij spreken wij ook het rijk (HWBP) en de provincie aan op hun (financiële) verantwoordelijkheid. **Voorstel:** Deze tekst vervangen door - We lossen het probleem van de graverij op dat als gevolg van dassen en bevers ontstaat. De kosten die hiermee samenhangen geven wij een structurele plek in de begroting. Dit mag niet leiden tot belasting-verhogingen. We spreken het rijk (HWBP) en dus ook de provincie aan op hun financiële verantwoordelijkheden.
Ondertekening BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

BOER BURGER BEWEGING

Amendement

Titel Amendement "Zonder te onteigenen"

Algemeen bestuur bijeen op 16 juni

Agendapunt: 4L
Onderwerp: Concept - Bestuursakkoord
Algemeen bestuur waterschap AA en Maas bijeen 16 juni

Overwegende dat:

- In het concept bestuursakkoord niet wordt uitgesloten om te onteigenen en/of deze te beperken tot daar waar onteigening nodig is voor (water)veiligheid.

Geconstateerd hebbende;

- Dat onteigening mogelijk is op tal van onderdelen volgens het concept akkoord.

Beschrijf Besluit: (pag 3)

Wij gaan meer 'waterhouderijen' ontwikkelen: locaties waar wij water opslaan dat wij in droge tijden kunnen benutten. Wij denken onder andere aan omvorming van het Meerven nabij de Strabrechtse Heide tot zo'n waterhouderij en aan de visvijvers bij Asten waar wij extra water willen opslaan. Als op andere plekken kansen liggen, pakken wij die ook.

Aan deze tekst toe te voegen:

Zonder te onteigenen.

Deze zin geheel weg te laten.

En gaat over tot de orde van de dag.

Ondertekening

BoerBurgerBeweging

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	1151
Extern Zaak ID	0654264226
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2023
Agendapunt	4.M
Titel	Jaarverslag 2022 Waterschap Aa en Maas
Organisatieonderdeel	Informatiestaf
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Peter Ketelaars
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Adviesnota AB
1. Jaarverslag 2022 versie 1.0 definitief
2. 2022 Accountantsverslag WAM def.pdf
3. Reactie DB op accountantsverslag 2022 vs DB 9mei23
4. Controllersparagraaf bij Jaarrekening 2022 DB 9mei23.docx
5. Uitvoeringsinformatie bij het Jaarverslag 2022 1.0.pdf
6. Link naar sociaal jaarverslag 2022 waterschap Aa en Maas.docx
7. Financieel overzicht Ghana 2022 .docx
8. Jaarverslag 2022_in_een_oogopslag_Aa_en_Maas 1.0.pdf
9. Getekende beantwoording Artikel 44 vragen fractie BBB over Jaarverslag 2022 (extra lozingen).pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Commissie Watersysteembeheer	25 mei 2023
Commissie Emissiebeheer	25 mei 2023
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	25 mei 2023
Algemeen Bestuur	**16 juni 2023**

Voorgesteld besluit

1. De Jaarverslaglegging 2022 van waterschap Aa en Maas vast te stellen en in te stemmen met de bij “Voorstel en Besluit” opgenomen beslispunten.
2. Kennis te nemen van het verslag van de accountant n.a.v. de controle van de Jaarverslaglegging 2022 met bijbehorende reactie van het Dagelijks Bestuur (DB).
3. Kennis te nemen van de controllersparagraaf, de Uitvoeringsinformatie Jaarverslaglegging 2022 en het Sociaal Jaarverslag 2022.

Besluit

Conform voorstel.

ADVIESNOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 16 JUNI 2023

Voorstel:

1. De Jaarverslaglegging 2022 van waterschap Aa en Maas vast te stellen en in te stemmen met de bij “Voorstel en Besluit” opgenomen beslispunten;
2. Kennis te nemen van het verslag van de accountant n.a.v. de controle van de Jaarverslaglegging 2022 met bijbehorende reactie van het Dagelijks Bestuur (DB);
3. Kennis te nemen van de controllersparagraaf; Uitvoeringsinformatie Jaarverslaglegging 2022; het Sociaal Jaarverslag 2022.

Probleemstelling

De jaarverslaglegging 2022 geeft een goed en getrouw beeld van de uitgevoerde werkzaamheden en de daarmee samenhangende financiële feiten. Een groot deel van de Programmabegroting 2022 is gerealiseerd conform planning. Ten opzichte van de vastgestelde begrote nettolasten bedraagt de realisatie 96%, we zijn min of meer op de stip geland, en voor de investeringen bedraagt het totale realisatiepercentage 99% (2021: 93%; 2020: 82%) van het begrote bedrag.

De Jaarrekening is afgesloten met een voordelig exploitatiesaldo, voor resultaats-bestemming, van € 4,59 miljoen. Het voordelig exploitatiesaldo is vooral ontstaan door hogere (incidentele) baten als de overige opbrengsten (biogas opbrengsten) en de personeels-opbrengsten.
Daarnaast zijn de exploitatielasten wat lager uitgevallen; de hogere interne rentelasten en lagere kapitaallasten zijn hiervan de belangrijkste oorzaken.
De inflatie is met 10% over 2022 fors hoger dan de 1,5% die was begroot. Vooral de grondstoffen zijn in 2022 gestegen. De belastingopbrengsten vallen lager uit dan begroot.
Het jaarrekeningresultaat bedraagt 4,59 miljoen positief en dit is afgerond 3,4% van de exploitatie (netto lasten begroot € 133,6 miljoen).

In de Bestuursrapportage bent u reeds geïnformeerd over het feit dat een aantal kosten hoger of lager uit gaan vallen en opbrengsten positiever uitvallen dan begroot. Bij het opstellen van het jaarverslag pakken enkele kosten/opbrengsten als volgt uit:

- de personeelslasten werden ingeschat op een nadeel van € 0,19 miljoen bij de Bestuursrapportage en de realisatie laat een voordeel van € 0,56 miljoen zien;
- de hogere ontvangsten voor de detachering van personeel bedragen € 1,18 miljoen terwijl bij de Bestuursraportage € 0,38 miljoen werd verwacht.
- de hogere ontvangsten van de verkopen van biogas bedraagt € 4,2 miljoen terwijl bij de Bestuursraportage € 2,1 miljoen werd verwacht.

De gerealiseerde belastingopbrengsten (€ 133,9 miljoen) zijn t.o.v. de begrote belastingopbrengsten (€134,9 miljoen) 1% lager uitgevallen (€ 1,03 miljoen). Dit was in de ‘Memo Concept cijfers tm oktober 2022 en eindejaarsprognose’ behorende bij de Programmabegroting 2023 niet voorzien.
De zuiveringsheffing bedrijven (inclusief de meetbedrijven) vallen door de coronamaatregelen lager uit. Dit geldt in mindere mate voor de forfaitaire bedrijven (horeca).

Er is begroot om in 2022 aan de reserves toe te voegen. Ondanks de lagere belastingopbrengsten neemt het saldo van de reserves, na resultaatsbestemming, toe.

Voor een toelichting op het resultaat wordt verwezen naar het kopje “Financiën” dat hierna wordt uiteengezet. In het kort is het voordelig resultaat als volgt tot stand gekomen:

Analyse resultaat Jaarrekening 2022 (x 1 mln.€)		
Begrotingssaldo	0,00	
Jaarrekening werkelijk	-4,59	
Saldo voordelig t.o.v. begroting voor resultaatbestemming	**4,59**	**V**
Lagere belastingopbrengsten	1,03	N
Lagere afschrijvingslasten	-0,80	V
Lagere personeelasten	-0,56	V
Lagere geactiveerde lasten (minder geactiveerde uren)	0,76	N
Hogere baten ivm detacheringen personeel en subsidies	-1,18	V
Lagere dividendopbrengsten	0,07	N
Hogere verkoop van overige goederen (vooral biogas)	-4,67	V
Lagere uitgaven lasten (goederen en diensten en bijdragen aan derden)	0,24	V
Lagere ontvangsten baten	0,18	N
Bestemmingsreserves mutaties	0,48	N
Onvoorzien is gedeeltelijk ingezet	-0,15	V
Positief jaarrekening saldo 2022 (voor resultaatbestemming)	**-4,59**	**V**
V= voordeel N= nadeel		

Beoogd effect
Door middel van de oplevering van de diverse Jaarverslagleggingsstukken 2022 legt het Dagelijks Bestuur verantwoording af over de uitvoering van de Programmabegroting 2022. De resultaten van het sociaal jaarverslag toont aan dat mensen graag in onze organisatie werken, we een laag verloop en ziekte verzuim kennen en we er op de arbeidsmarkt goed voor staan.

Argumenten
1 Opgeleverde producten als onderdeel van de P&C cyclus.
Het uitbrengen van het jaarverslag; de uitvoeringsinformatie en het sociaal jaarverslag maakt onderdeel uit van de planning- & control cyclus. Hiermee wordt voldaan aan de verplichtingen van de Waterschapswet en het Waterschapsbesluit.

2 Controleverklaring accountant volgt op accountantscontrole
De accountantscontrole van de Jaarverslaglegging 2022 is afgerond en de accountant heeft een goedkeurende controleverklaring afgegeven.
Het accountantsverslag; de controleverklaring en de reactie namens het DB hierop worden ter kennisgeving aangeboden.

3 *Reactie Dagelijks Bestuur op de controllersparagraaf*
Wordt separaat aangeboden.

Kanttekeningen / Risico’s
Weerstandsvermogen / risico’s
In de jaarverslaglegging 2022 wordt in de paragraaf Weerstandvermogen (vanaf pagina 49) de voortgang van de benoemde risico’s toegelicht. Ook is aangegeven welke risico’s overgaan naar het jaar 2022 en welke risico’s zijn afgerond of zijn ontstaan in 2022.

Voor het jaarverslag 2022 zijn 2 nieuwe risico’s ontstaan (Risico’s rond ‘renovatie rwzi Oijen’ en ‘vertraging door stikstofcrisis’).

In 2022 is er geen risico financieel afgerond. Er zijn 15 benoemde risico's die overgaan naar 2023.

Financiën/Subsidies/Projectenboek
De Jaarrekening is afgesloten met een voordelig exploitatiesaldo, voor resultaats-bestemming, van € 4,59 miljoen. Het voordelig exploitatiesaldo is vooral ontstaan door hogere (incidentele) baten als de opbrengst van de verkoop van biogas en de personeelsopbrengsten. Daarnaast zijn de exploitatielasten per saldo wat lager uitgevallen; de lagere kapitaallasten en lagere personeelslasten zijn hiervan de belangrijkste oorzaken. De belastingopbrengsten vallen lager uit dan begroot.

Analyse resultaat Jaarrekening 2022 (x 1 mln.€)		
Belastingopbrengsten:		
De belastingopbrengsten zijn lager	1,03	N
Bestemmingsreserves mutaties:		
Overige mutaties bestemmingsreserves	0,48	N
Lasten:		
Minder kapitaallasten	-0,82	V
Hogere interne rentelasten door hogere marktrente	1,03	N
Lagere personeelslasten	-0,56	V
Goederen en diensten en bijdragen aan derden (incl. onderhoud waterkering; uitgaven bever en das en SNB)	0,24	V
Kosten onvoorzien (luchtbehandelingssysteem districtskantoor en noodmaatregelen aan 2 bruggen)	-0,15	V
Totaal hogere lasten	-0,26	V
Baten:		
Hogere interne rentebaten (door hogere marktrente)	-1,03	V
Lagere financiele baten; dividenduitkering	0,07	N
Hogere vergoeding detachering personeel en subsidies	-1,18	V
Hogere opbrengst verkoop biogas	-4,16	V
Hogere opbrengsten diverse goederen aan derden (grondverkopen etc.)	-0,48	V
Lagere bijdrage diensten voor derden (o.a. SDE subsidie)	0,18	N
Lagere opbrengsten geactiveerde uren	0,76	N
Totaal hogere baten	-5,84	V
Positief jaarrekening saldo 2022 (voor resultaatbestemming)	**-4,59**	**V**
V= voordeel N= nadeel		

Investeringen
In het jaarverslag 2022 is de realisatie van de investeringen weergegeven zoals deze in de begroting 2022 is opgenomen; de realisatie van de investeringsprojecten wordt afgezet tegen de bruto investeringen.
In 2020 is gestart met een andere manier van rapporteren over de realisatiegraad van de investeringen; de investeringen zijn geschoond van de post onvoorzien en het aanbestedingsvoordeel. Deze andere manier sluit aan bij de wijze waarop de kapitaallasten zijn doorberekend in de diverse programma's. Doordat de realisatie wordt vergeleken met de doorberekende kapitaallasten in de begroting wordt de vergelijking tussen de begrote investeringen en realisatie reëler weergegeven. Gebaseerd op de realisatiecijfers over 2022 laat onderstaand overzicht zien welke invloed dit heeft op de realisatiegraad van de investeringen.

Programa's (bedragen * € 1.000)	Aandeel in bruto-investering 2022	Aandeel gecorrigeerde bruto investeringen 2022	Realisatie 2022	Prognose Bestuursrap-portage 2022	Realisatie gecorrigeerde bruto investeringen in %	Prognose Bestuursrap-portage 2022 in % gecor. bruto investeringen
Waterveiligheid	29.049	21.805	22.113	23.678	101%	109%
Klimaatbestendig en gezond watersysteem *(Voldoende water en robuust watersysteem; gezond en natuurlijk water)*	40.400	28.684	25.622	26.539	89%	93%
Schoon water	36.705	25.419	27.150	33.209	107%	131%
Samen, duurzaam, slim en effectief *(bedrijfsvoering)*	2.437	1.757	1.143	1.343	65%	76%
Totaal bruto	108.590	77.664	76.028	84.770	98%	109%

De investeringen in ‘Schoon Water’ vallen lager uit dan begroot en dit geldt ook voor de investeringen van het programma “Klimaatbestendig en gezond watersysteem’.
Enkele prestaties blijven achter zoals de realisatie van projecten beekherstel, ecologische verbindingszones en natuurvriendelijke oevers. De opgetreden vertragingen in alle bovengenoemde projecten hebben meerdere oorzaken; de beschikbaarheid van materialen, grondstoffen en personeel is een belangrijke reden. De verwerving van grondposities en de puzzel die gelegd moet worden met gronden voor de realisering van projecten speelt ook een rol in de vertraging.
Bij het Programma ‘Schoon Water” hebben enkele projecten vertraging opgelopen. De grootste zijn: Renovatie en kwaliteitsverbetering rwzi Oijen als gevolg van de aanbesteding en opstart en oplossen capaciteitsknelpunt Bakel door leverantieproblemen van materialen.

In de tabel weergegeven op de laatste bladzijde van deze memo, wordt een nadere analyse gegeven van het gerealiseerde exploitatieresultaat ten opzichte van de Begroting 2022 en Bestuursverslag.

Bijdrage duurzaam waterschap
De bijdrage aan duurzaamheid wordt in de Jaarverslaglegging 2022 beschreven. In het jaarverslag treft u een duurzaamheidsparagraaf aan die als bijlage is opgenomen zodat invulling wordt gegeven aan het Bestuursakkoord.

Uitvoering / vervolg
Na vaststelling wordt de Jaarverslaglegging 2022 voor 15 juli 2023 aangeboden aan Gedeputeerde Staten.

Communicatie/Participatie
n.v.t.

Bijlagen
1. Jaarverslaglegging 2022;
2. Accountantsverslag inclusief Controleverklaring accountant;
3. Reactie namens DB op het accountantsverslag;
4. Controllersparagraaf;
5. Uitvoeringsinformatie jaarverslaglegging 2022;
6. Sociaal Jaarverslag 2022 (via link).

Versiedatum
9 mei 2023

Tabel: analyse realisatie exploitatieresultaat t.o.v. Begroting 2022 en Bestuursverslag

LASTEN (x € 1.000)	Begroting 2022	Begrotings-wijzigingen	Begroting 2022 na wijzigingen	Verwacht resultaat 2022 Bestuursverslag	Realisatie Jaarrekening (tov begroting)	Verklaring
Kapitaallasten	36.463		36.463	300	-208	De realisatie van de kapitaallasten valt € 208.000 hoger uit dan was begroot. Dit wordt dit verklaard doordat de interne rentelasten, als gevolg van de hogere geldmarkrente, € 1.024.000 hoger uitvallen. Door lagere realisatie op projecten in voorgaande jaren en uitgestelde opleveringsdatums vallen de afschrijvingslasten € 800.000 lager uit.
Personeelslasten	47.383		47.383	-190	558	De personeelslasten laat een voordeel van € 558.000 zien. Het voordeel is vooral ontstaan doordat vacatures, als gevolg van de krappe arbeidsmarkt, vertraagd ingevuld (kunnen) worden.
Goederen & diensten	57.111		57.111	-709	-3.239	De hogere lasten voor inrichting en onderhoud waterkeringen en watersysteem, inclusief de uitgaven voor het herstellen van de schade door bever en das, zorgen voor een nadeel. De kosten voor (bijdrage aan) de SNB valt hoger uit en aan het onderhoud van zuiveringen en het verbruik van chemicalien is meer uitgegeven dan begroot. De lasten voor de BSOB zijn verwerkt op een kostensoort die toebehoort aan de 'Goederen en diensten' maar begroot op 'Bijdragen aan derden'; dit verklaart het grootste verschil.
Bijdragen aan derden	9.586		9.586	-1.101	3.003	De lasten voor de BSOB zijn verwerkt op een kostensoort die toebehoort aan de 'Goederen en diensten' maar begroot op 'Bijdragen aan derden'; dit verklaart het grootste verschil.
Onvoorzien	300		300	150	150	De post onvoorzien is ingezet voor de extra kosten van een luchtbehandelingssytem van een districtskantoor en de noodmaatregel aan twee bruggen.
Toevoegingen reserves	2.729		2.729	0	-180	Diverse toevoegingen aan (bestemmings) reserves vallen wat hoger uit.
Totaal lasten	**153.572**		**153.572**	**-1.551**	**84**	
Financiële Baten	54		54	0	1.011	De bespaarde rente over de reserves vallen hoger uit door een hogere interne rente.
Dividenden en bonusuitkeringen	865		865		-73	De dividentuitkering van de NWB 2021 is lager uitgevallen dan werd verwacht.
Personeelsbaten	1.007		1.007	375	1.182	De hogere baten worden veroorzaakt door de hogere detacheringsopbrengsten en subsidies van de provincie.
Goederen en diensten aan derden	1.398		1.398	1.963	4.666	Het grootste positieve verschil is ontstaan doordat de gasopbrengsten veel hoger zijn uitgevallen door de gestegen gasprijs in 2022. De (incidentele) baten zijn vooral hoger door grondverkopen.
Bijdrage van derden	4.924		4.924	0	-183	Diverse bijdragen vallen wat hoger en lager uit. De SDE subsidie valt lager uit en voor diverse gebiedsgerichte plannen is meer subsidie ontvangen.
Geactiveerde lasten	7.409		7.409	-769	-762	De geactiveerde lasten (uren) vallen € 761.000 lager uit door vertragingen bij (inrichtings)projecten.
Interne verrekeningen/reserveringen	2.988		2.988	0	-301	Dit betreft het aanwenden van de bestemmingsreserve PBB en instandhouding rwzi Oijen en diverse overige mutaties.
Totaal overige baten	**18.645**		**18.645**	**1.569**	**5.541**	
Netto lasten	**134.927**	**0**	**134.927**	**19**	**5.625**	
Waterschapsbelastingen	134.927		134.927		1.031	
Saldo 2022	**0**		**0**	**19**	**4.594**	**Resultaat voor resultaatsbestemming**

Waterschap
Aa en Maas

Jaarverslag 2022

status	: Definitief
kenmerk	**:** Jaarverslag 2022
datum	**:** 18 april 2023
opgesteld door	**:** Financiën
vastgesteld door	**:** Dagelijks Bestuur, d.d. 09-05-2023
paraaf	**:**

KERNGEGEVENS

GEBIED		
Oppervlakte in hectare	161.000	
Aantal gemeenten	19	
Aantal bedrijven	16.488	
Aantal inwoners	788.739	

TAKEN			
Watersysteembeheer	110	km primaire waterkering
	198	km niet-primaire waterkering
	4.140	km watergangen/-lopen
	114	gemalen
Zuiveringsbeheer	7	rioolwaterzuiveringsinstallaties
	102	rioolgemalen
	400	km transportleiding
	1.174.797	capaciteit zuiveringen i.e.

	Begroting	Rekening
FINANCIEN		
Watersysteembeheer		
Aantal ingezetenen	316.500	320.172
Waarde gebouwd in miljarden	€ 130,2	€ 128,7
Aantal herleide ha ongebouwd	101.275	100.621
Aantal ha natuurterreinen	25.300	23.673
Aantal directe lozingen t.b.v watersysteemheffing	4.500	3.907
Netto kosten in miljoenen	€ 74,3	€ 72,1
Opbrengst heffingen in miljoenen (inclusief beschikking reserves)	€ 73,9	€ 73,9
Tarief ingezetenen	€ 65,42	€ 65,42
Tarief gebouwd in % van de WOZ-waarde	0,03349%	0,03349%
Tarief ongebouwd	€ 87,57	€ 87,57
Tarief natuurterreinen	€ 5,72	€ 5,72
Tarief verontreinigingsheffing	€ 51,00	€ 51,00
Bruto investeringen in miljoenen	€ 71,0	€ 48,5
Zuiveringsbeheer		
Aantal ve's	1.190.100	1.174.797
Netto kosten in miljoenen	€ 59,3	€ 55,9
Opbrengst heffingen in miljoenen (inclusief beschikking reserves)	€ 61,0	€ 60,0
Tarief zuiveringsheffing	€ 51,00	€ 51,00
Bruto investeringen in miljoenen	€ 37,6	€ 27,5

ORGANISATIE			
Bestuur		1	Dijkgraaf
		30	Leden algemeen bestuur
			waarvan 3 leden dagelijks bestuur
Totale organisatie	fte	495,23	504,68

INLEIDING 7

1 JAARVERSLAG 2022 11

Programmarealisatie 2022 11

1.1 Waterveiligheid 13
1.1.1 Doelstellingen 13
1.1.2 Prestaties en activiteiten 13
1.1.3 Financieel 17

1.2 Klimaatbestendig en gezond watersysteem 19
1.2.1 Voldoende water en omgaan met weersextremen 19
1.2.2 Gezond en natuurlijk water 24
1.2.3 Financieel 28

1.3 Schoon water 30
1.3.1 Doelstellingen 30
1.3.2 Prestaties en activiteiten 30
1.3.3 Financieel 34

1.4 Samen, duurzaam, slim en effectief 36
1.4.1 Prestaties en activiteiten 36
1.4.2 Financieel 39

1.5 De verplichte paragrafen volgens het Waterschapsbesluit 41
1.5.1 Ontwikkelingen in het vorig begrotingsjaar 41
1.5.2 Incidentele lasten en baten 45
1.5.3 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen 47
1.5.4 Waterschapsbelastingen 48
1.5.5 Weerstandsvermogen 49
1.5.6 Financiering 56
1.5.7 Verbonden partijen 60
1.5.8 Openbaarheidsparagraaf 62
1.5.9 Bedrijfsvoering 64
1.5.10 EMU-saldo 64
1.5.11 Investeringen 65

2 JAARREKENING 2022 69

2.1 Kostenverdeelstaat 71

2.2 Exploitatierekening naar kostendragers 72
2.2.1 Toelichting kostenverdeelstaat naar kostendrager Watersysteembeheer 72
2.2.2 Toelichting kostenverdeelstaat naar kostendrager Zuiveringsbeheer 78

2.3 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten 84

2.4 Balans voor resultaatbestemming 88
2.4.1 Grondslagen bij de balans en resultaatbepaling 90
2.4.2 Toelichting activa 92
2.4.3 Toelichting Passiva 98
2.4.4 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector 109

VOORSTEL EN BESLUIT 111

BIJLAGE SISA VERANTWOORDING **115**

BIJLAGE DUURZAAMHEID **117**

BIJLAGE UITGELICHTE PROJECTEN **123**

BIJLAGE REALISATIE NAAR BELEIDSVELDEN **133**

Waterveiligheid **133**

Klimaatbestendig en gezond watersysteem **134**

Schoon Water **135**

BIJLAGE VERBONDEN PARTIJEN **137**

VERKLARENDE WOORDENLIJST EN AFKORTINGEN **151**

Inleiding

Voor u ligt het Jaarverslag 2022 van waterschap Aa en Maas. Deze bestaat uit het jaarverslag en de jaarrekening. Samen vormen zij de verantwoording van wat ons waterschap afgelopen jaar heeft gedaan en behaald, in woord én getal.

Wanneer we terugkijken op 2022, dan kunnen we niet om het woord 'inflatie' heen. Iedereen kreeg ermee te maken. De Nederlandse economie heeft zich na corona snel herpakt en de vraag is in verhouding tot het aanbod gestegen. Daarnaast hebben hoge energieprijzen de inflatie opgedreven. Door de veranderde economie en inflatie ontstonden er financiële nadelen voor het waterschap. Ook voor 2023 en de jaren erna worden na-ijlende effecten van inflatie en cao-stijgingen verwacht.

In zijn algemeenheid kan grotendeels tevreden worden teruggekeken op 2022 als het gaat om het realisatiepercentage van de exploitatie (96%) en investeringen (70%); van de doorberekende kapitaallasten van de investeringsprojecten in de begroting bedraagt het percentage 98%. In 2022 is € 5 miljoen meer geïnvesteerd dan in 2021. De begrote opgave in 2022 was € 108,6 miljoen en daarmee maar liefst € 32,3 miljoen hoger dan de opgave in 2021. De in gang gezette voorbereidingen van de afgelopen jaren zijn geëffectueerd.
Enkele prestaties blijven achter zoals de realisatie van projecten beekherstel, ecologische verbindingszones en natuurvriendelijke oevers. De opgetreden vertraging in de projecten heeft meerdere oorzaken; de beschikbaarheid van materialen, grondstoffen en personeel is een belangrijke reden. De verwerving van grondposities en de puzzel die gelegd moet worden met gronden voor de realisering van projecten speelt ook een rol in de vertraging.

Met alle mooie ambities en resultaten is het waterschap erin geslaagd om ook 2022 positief af te sluiten. Vooral door een aantal incidentele baten komt het positieve resultaat uit op € 4,59 miljoen.

Samenvatting jaarverslaggeving 2022
Met het jaarverslag legt het dagelijks bestuur verantwoording af aan het algemeen bestuur over de realisatie van de in de begroting opgenomen doelstellingen en maatregelen over het afgelopen jaar. Hieraan is de verantwoording van de kosten en opbrengsten en de financiële positie van het waterschap gekoppeld.

Van een aantal velden binnen het werk van het waterschap zijn interessante mijlpalen of onderwerpen te benoemen. Deze volgen hierna. Ten slotte volgt een beknopt overzicht van de totstandkoming van het financieel resultaat.

In 2022 hebben we veel van de geplande resultaten bereikt. Al blijven de gevolgen van de oorlog in Oekraïne en de prijsstijgingen van materialen onduidelijk in welke mate ze invloed op onze planningen gaan krijgen. Via de gebruikelijke wegen rapporteren we daarover.

Beoordeling, HWBP en HWBP-verkenning
In november 2022 hebben we het voorkeursalternatief voor het dijktraject Cuijk-Ravenstein vastgesteld, inclusief de bijbehorende ontwerp-planMER. In december hebben we ook de samenwerkingsovereenkomst voor de planuitwerkingsfase ondertekend.
Het team dat in 2023 de voorverkenning van het dijkversterkingsproject Lith-Bokhoven gaat uitvoeren, is sinds december 2022 op volle sterkte.
De dijktrajecten 36-1 (Boxmeer-Cuijk) en 58-1 (Groeningen) zijn onderzocht. Daaruit is gebleken dat de hoogte van de primaire waterkering en de aansluiting op de hoge gronden ten zuiden van Boxmeer fors onvoldoende is. Het hoogwater van juli 2021 bevestigde dit. Op basis daarvan hebben we het voorlopige dijktracé bepaald. Dit is de basis voor een normeringsberekening die het Rijk begin 2023 uitvoert. Daarna bepaalt het Rijk in overleg met het waterschap een voorgenomen norm. Na

2022 zetten we samen met andere overheden een planologische reservering in gang, als dat nodig is. Daarmee zijn de eerste stappen gezet op weg naar een HWBP-project om de nieuwe kering daadwerkelijk te gaan aanleggen.

Wegwerken baggerachterstand
Afgelopen jaar hebben we in totaal 212 kilometer waterloop gebaggerd in het kader van cyclisch groot onderhoud en het wegwerken van baggerachterstanden. Het wegwerken van de baggerachterstand verloopt volgens planning.

Droogte
De droge jaren 2018, 2019, 2020 en 2022 hebben laten zien hoe belangrijk het is om te anticiperen op klimaatverandering. (Strategisch) grondwaterbeheer en waterconservering staan inmiddels hoog op de bestuurlijke agenda. Eind 2021 hebben we met alle (grond)waterpartners in Brabant een bestuursconvenant ondertekend. In 2022 zijn we hiermee aan de slag gegaan. Waterschap Aa en Maas moderniseert het beregeningsbeleid. Daarnaast blijven we in de winter en het voorjaar zo veel mogelijk water aanvoeren en vasthouden.

Instandhouding watersysteem
In zes van de in totaal elf rayons is het slootonderhoud het afgelopen najaar opnieuw aanbesteed. In de nieuwe maaibestekken is het onderhoud van de sloten en de naastgelegen natuurlijk ingerichte gebieden geïntegreerd. Ook het verzamelen van 3D-gegevens tijdens het maaien is hierin opgenomen. De inzet van emissievrij of emissiearm materieel is een prestatiecriterium.
Voor ruim 100 kilometer aan waterlopen hebben we afspraken gemaakt met de aangrenzende grondeigenaren over een toekomstbestendig slootonderhoud (wijzer onderhoud).
We maaiden 4483 kilometer sloten.

Gezond en natuurlijk watersysteem
In 2022 is bij het werken aan een gezond en natuurlijk watersysteem 11 km beekherstel, 2,8 km ecologische verbindingszone, 3 km natuurvriendelijke oevers en 15 vispassages gerealiseerd. Daarmee hebben we weer een stapje gezet richting een watersysteem dat voldoet aan de eisen van de Kaderrichtlijn Water.

Thema verbeteren effluentkwaliteit
We willen de kwaliteit van het effluent verder verbeteren en voldoen aan de KRW-reductieopgave (de mate waarin het effluent van de rwzi schoner moet worden om het aandeel van die rwzi in de KRW-normoverschrijding op te lossen) in 2027. Daarvoor hebben we per rwzi de normen voor stikstof en fosfor berekend. Om vanaf 2027 te voldoen aan deze nieuwe normen, hebben we jaarlijkse ambities vastgesteld.
Een belangrijke stap naar een betere waterkwaliteit is het terugdringen van emissies vanuit onze rwzi's. Via het meetnet voor opkomende stoffen bepalen we met chemische en biologische metingen de invloed van de rwzi's. Dit meetnet hebben we in 2022 uitgebreid. Daarnaast hebben we ons specifiek gericht op de emissie van ammonium in het effluent en het oppervlaktewater.
Ook hebben we een gebiedsbrede strategiestudie uitgevoerd naar de benutting van het effluent van alle rwzi's. Met onze regionale partners hebben we een schetsontwerp gemaakt om het effluent van de rwzi Oijen te kunnen gebruiken als industriewater voor de bedrijven in Oss. Verder loopt er op de rwzi Asten een onderzoek naar de toepassing van nanofiltratie voor de opwerking van het effluent.

Duurzaamheid en energieneutraliteit
De informatie over duurzaamheid maakt onderdeel van het jaarverslag en zal een beeld (kwalitatief en kwantitatief) van de stand van zaken op het gebied van: energieverbruik en -neutraliteit; klimaat en CO_2-voetafdruk; circulaire economie en duurzaamheidsprojecten. Voer meer informatie wordt dan ook verwezen naar de bijlage Duurzaamheid.

Financieel resultaat 2022

Het exploitatieresultaat voor bestemming in de jaarrekening 2022 betreft € 4,59 miljoen positief. Het voordelig exploitatiesaldo is vooral ontstaan door (incidentele) baten als de verkoop van biogas en detacheringsopbrengsten. De mutaties op de bestemmingsreserves vallen negatief uit. De belastingopbrengsten, vooral zuiveringsheffing bedrijven, vallen dit jaar wat lager uit dan begroot. Het jaarrekeningresultaat bedraagt € 4,59 miljoen positief en dit is afgerond 3,4% van de exploitatie (begrote netto lasten € 133,6 miljoen).

Hieronder geven we in het kort aan hoe dit positieve resultaat tot stand is gekomen.

Analyse resultaat Jaarrekening 2022 (x 1 mln.€)		
Begrotingssaldo	0,00	
Jaarrekening werkelijk	-4,59	
Saldo voordelig t.o.v. begroting voor resultaatbestemming	**4,59**	**V**
Lagere belastingopbrengsten	1,03	N
Lagere afschrijvingslasten	-0,80	V
Lagere personeelasten	-0,56	V
Lagere geactiveerde lasten (minder geactiveerde uren)	0,76	N
Hogere baten ivm detacheringen personeel en subsidies	-1,18	V
Lagere dividendopbrengsten	0,07	N
Hogere verkoop van overige goederen (vooral biogas)	-4,67	V
Lagere uitgaven lasten (goederen en diensten en bijdragen aan derden)	0,24	V
Lagere ontvangsten baten	0,18	N
Bestemmingsreserves mutaties	0,48	N
Onvoorzien is gedeeltelijk ingezet	-0,15	V
Positief jaarrekening saldo 2022 (voor resultaatbestemming)	**-4,59**	**V**
V= voordeel N= nadeel		

Analyse resultaat Jaarrekening 2022 (x 1 mln.€)		
Belastingopbrengsten:		
De belastingopbrengsten zijn lager	1,03	N
Bestemmingsreserves mutaties:		
Overige mutaties bestemmingsreserves	0,48	N
Lasten:		
Minder kapitaallasten	-0,82	V
Hogere interne rentelasten door hogere marktrente	1,03	N
Lagere personeelslasten	-0,56	V
Goederen en diensten en bijdragen aan derden (incl. onderhoud waterkering; uitgaven bever en das en SNB)	0,24	V
Kosten onvoorzien (luchtbehandelingssysteem districtskantoor en noodmaatregelen aan 2 bruggen)	-0,15	V
Totaal hogere lasten	-0,26	V
Baten:		
Hogere interne rentebaten (door hogere marktrente)	-1,03	V
Lagere financiele baten; dividenduitkering	0,07	N
Hogere vergoeding detachering personeel en subsidies	-1,18	V
Hogere opbrengst verkoop biogas	-4,16	V
Hogere opbrengsten diverse goederen aan derden (grondverkopen etc.)	-0,48	V
Lagere bijdrage diensten voor derden (o.a. SDE subsidie)	0,18	N
Lagere opbrengsten geactiveerde uren	0,76	N
Totaal hogere baten	-5,84	V
Positief jaarrekening saldo 2022 (voor resultaatbestemming)	**-4,59**	**V**
V= voordeel N= nadeel		

Leeswijzer

Door het afronden van getallen komt de optelling daarvan soms niet overeen met het gepresenteerde totaal.
Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben en zijn in de jaarrekening verwerkt tot 9 maart 2023.

Daar waar sprake is van investeringen, zijn deze in te delen in drie categorieën:

A-investeringen: Kredieten zijn volledig geautoriseerd (via een investeringsbesluit) door het algemeen bestuur.

B1-investeringen: De vervangingsinvesteringen, inclusief bijbehorende afspraken en kaders. Voor een aantal B1-investeringen geldt dat via de programmabegroting het algemeen bestuur goedkeuring wordt gevraagd voor autorisatie door het dagelijks bestuur van deze investeringen voor Watersysteembeheer, Zuiveringsbeheer en de Algemene dienst. De hiervoor gehanteerde richtlijnen zijn:

- Watersysteembeheer: maximaal € 3 miljoen per jaar en € 350.000 per project.
- Zuiveringsbeheer: maximaal € 10 miljoen per jaar en € 1 miljoen per project.

Voor de overige B1-investeringen zal via een investeringsbesluit goedkeuring gevraagd worden aan het algemeen bestuur.

B2-investeringen: Het uitvoeringsdeel behorende bij een al toegekend A-krediet. Er is een besluit genomen over de start van het project. Er is echter maar een deel van het krediet toegekend. Over het toekennen van het uitvoeringsdeel moet het algemeen bestuur nog een besluit nemen.

C-investeringen: Een door het algemeen bestuur toe te kennen krediet. Er is nog geen besluit genomen over de start van het project of toekenning van het krediet.

In de Functionele Commissies zal het jaarverslag integraal aan de orde gesteld worden. Daarbij geldt dat in de Commissie AFZ alle hoofdstukken behandeld worden en in de Commissies EB en WB enkele hoofdstukken, conform onderstaande tabel.

Tabel 1: Leeswijzer

Document	Hoofd-stuk	Omschrijving	Pagina	Cie AFZ	Cie EB	Cie WB
Waterschapsblad / voorstel				X	X	X
Jaarverslag 2022	alle	Jaarverslag 2022		X		
	1.1	Waterveiligheid	13-18			X
	1.2.1	Voldoende water en omgaan met weersextren	19-24			X
	1.2.2	Gezond en natuurlijk water	24-29		X	X
	1.3	Schoon water	30-35		X	
	1.4	Samen, duurzaam, slim en effectief	36-40		X	X
	1.5	De verplichte paragrafen	41-68		X	X
	2.1	Kostenverdeelstaat	71		X	X
	2.2.1	Exploitatierekening naar kostendrager WSB	72-77			X
	2.2.2	Exploitatierekening naar kostendragers ZB	78-82		X	
		Voorstel en besluit	111-112		X	X
Accountantsverslag				X	X	X
Reactie DB op accountantsverslag				X	X	X
Controllersparagraaf				X	X	X

1 Jaarverslag 2022

Het hoofdstuk Jaarverslag 2022 is opgebouwd conform het Waterschapsbesluit en begint met een overzicht van de programma's naar de kostendragers Watersysteembeheer en Zuiveringsbeheer. Vervolgens lichten we per programma de realisatie toe ten opzichte van de Programmabegroting 2022, voor zowel de output als de input. Het laatste deel van het hoofdstuk bevat de toelichting op de verplichte paragrafen.

Programmarealisatie 2022

Exploitatie
Per programma zijn de gemaakte kosten toe te delen aan de taken/kostendragers van het waterschap. Voor Watersysteembeheer betreft dit per programma onder andere:

- Waterveiligheid: de keringswerkzaamheden, het voorkomen van wateroverlast en oplossen van knelpunten in het stedelijk gebied.
- Voldoende water en omgaan met weersextremen: het aanleggen en onderhouden van de waterlopen, het onderhouden van de kunstwerken, cyclisch groot onderhoud en verdrogingsbestrijding.
- Gezond en natuurlijk water: de kwaliteitsmaatregelen voor het oppervlaktewater, het aanleggen en onderhouden van ecologische verbindingszones, natuurvriendelijke oevers, vispassages en beekmondingen, het uitvoeren van beekherstel, en recreatie.

Voor de taak/kostendrager Zuiveringsbeheer geldt: binnen het programma Schoon water worden alle zuiveringsactiviteiten van het transporteren en zuiveren van afvalwater en het verwerken van het zuiveringsslib verantwoord.

De gerealiseerde input voor het (sub)programma Samen, duurzaam, slim en effectief is verwerkt in de drie hoofdprogramma's. Onder de dekkingsmiddelen zijn de belastingopbrengsten van 2022 en het begrotingsresultaat verantwoord.

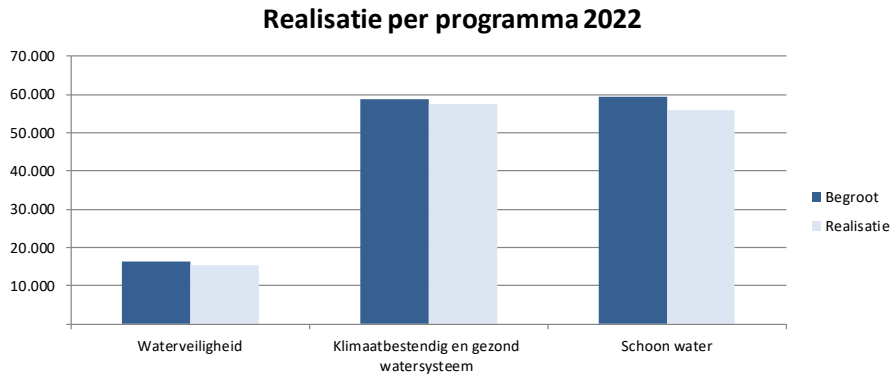
Voor 2022 ziet de totale realisatie per programma er als volgt uit:

*Tabel 2: Programma's naar taken/kostendragers (bedrag * € 1.000)*

Programma	Totaal Begroting 2022	Begrotings-wijziging	Totaal Begroting 2022 incl. wijziging	Realisatie Water-systeem-beheer	Realisatie Zuiverings-beheer	Totaal Realisatie 2022	Verschil v=voordeel, n=nadeel	
Waterveiligheid	16.304	-15	16.289	15.393		15.393	V	896
Klimaatbestendig en gezond watersysteem	58.736	15	58.751	57.362		57.362	V	1.389
Schoon water	59.380		59.380		55.967	55.967	V	3.413
Dividend (dekkingsmiddel)	-865		-865	-679	-113	-792	N	-73
Netto lasten	**133.555**		**133.555**	**72.076**	**55.854**	**127.930**	**V**	**5.625**
Dekkingsmiddelen (belasting en beschikking reserves)	-133.555		-133.555	-74.362	-58.162	-132.523	N	-1.031
Saldo				**-2.286**	**-2.307**	**-4.594**	**V**	**4.594**

De realisatie per programma verdeeld naar beleidsvelden wordt in de bijlagen weergegeven.

*Grafiek 1: Programmarealisatie 2022 (bedrag * € 1.000)*

Investeringen

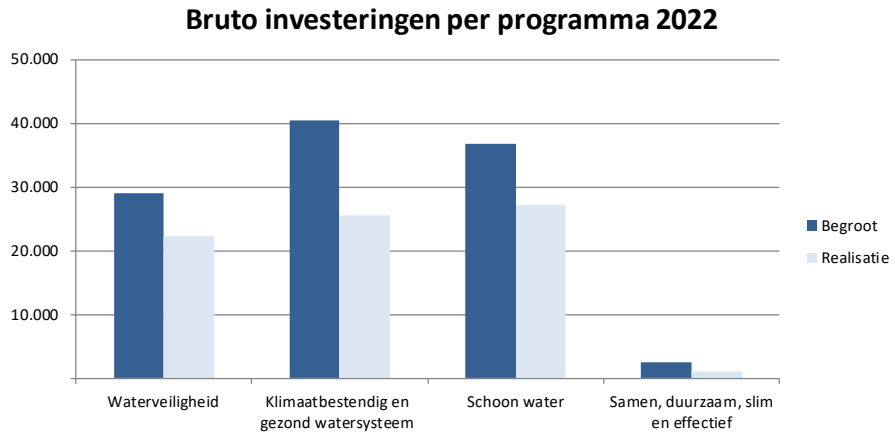
Onderstaande tabel toont de realisatie van de bruto-investeringen in 2022 ten opzichte van de begroting.

*Tabel 3: Bruto investeringen naar programma (bedrag * € 1.000)*

Totaal bruto investering programma's	Begroot	Realisatie	Verschil v=voordeel, n=nadeel	
Waterveiligheid	29.049	22.113	V	6.936
Klimaatbestendig en gezond watersysteem	40.400	25.622	V	14.777
Schoon water	36.705	27.150	V	9.555
Samen, duurzaam, slim en effectief	2.437	1.143	V	1.294
TOTAAL*	**108.590**	**76.028**	**V**	**32.562**

*Binnen de programma's zijn de investeringen/mutaties ten laste van de grondbank niet meenomen. Per saldo resulteert dit in hogere uitgaven van € 5,6 miljoen. In de uitsplitsing van de uitgaven naar de taken en de staatjes van de balans (mva) wordt wel rekening gehouden met de boekingen ten laste van de grondbank.

*Grafiek 2: Programmarealisatie 2022 (bedrag * € 1.000)*

In § 1.1 tot en met § 1.4 lichten we de realisatie per programma toe.

1.1 Waterveiligheid

1.1.1 Doelstellingen

Dit zijn de doelstellingen van het programma *Waterveiligheid*:

- Bewoners en bedrijven zijn optimaal beschermd tegen overstromingen vanuit de Maas.
- De regionale waterkeringen dragen optimaal bij aan de bescherming van inwoners en bedrijven tegen overstromingen vanuit het regionale watersysteem.

1.1.2 Prestaties en activiteiten

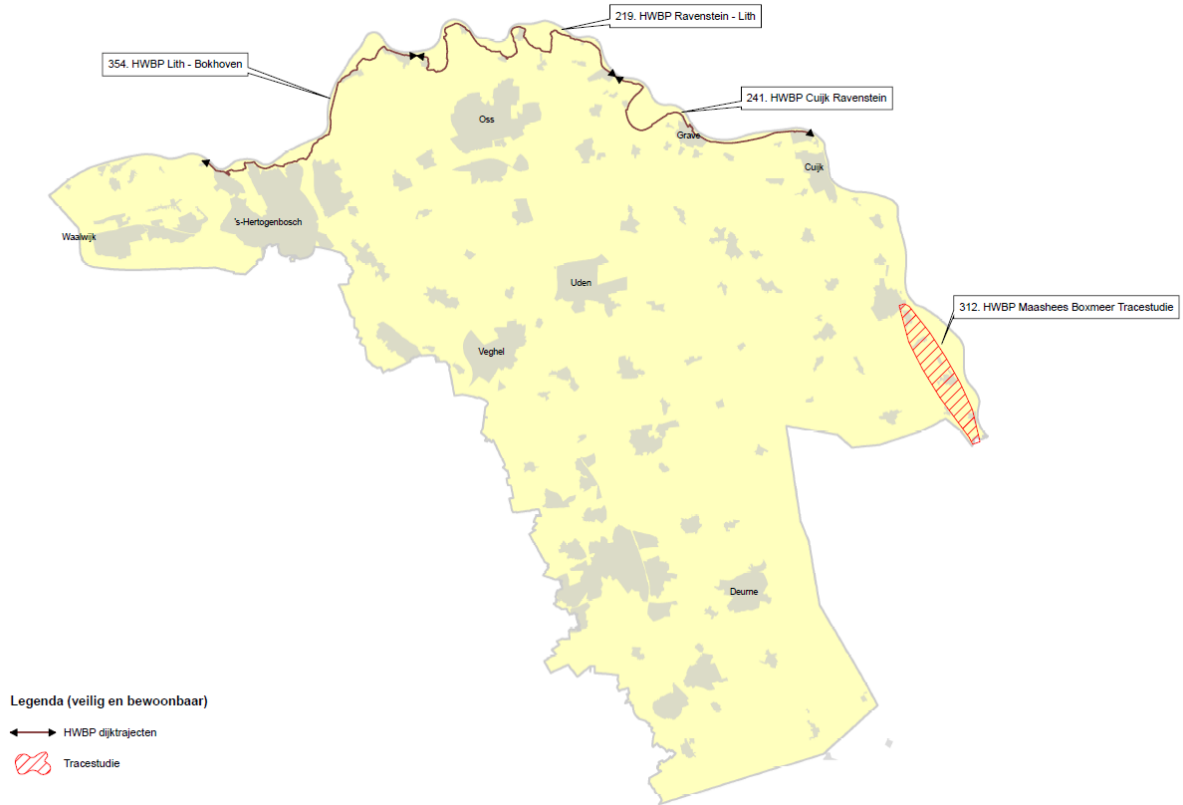
Voor het programma *Waterveiligheid* zijn meerdere prestaties opgenomen in de Programmabegroting 2022. In onderstaande tabel ziet u hoe het medio en eind 2022 gesteld was met de realisatie van deze prestaties

Tabel 4: Overzicht begrote en gerealiseerde prestaties en activiteiten

Prestaties/Activiteiten	Eenheid	Meerjaren-begroting	Begroting 2022	Prognose Burap 2022	Realisatie 2022	T.o.v. Burap 2022	T.o.v. Begroting 2022
Primaire keringen	km	26	0	0	0		
Regionale keringen/verbeteren kunstwerken	stuks	4	4	4	0		

Verkenningen en beleid voor 2022		
Planuitwerking Meanderende Maas: Definitief Ontwerp	Opstellen en vaststellen	
Verkenning Cuijk-Ravenstein: Voorkeursalternatief	Opstellen en vaststellen	
Voorverkenning Lith-Bokhoven: Plan van aanpak Verkenning	Opstellen	
Aansluiting op hoge gronden: tracéstudie waterkering Maashees - Boxmeer	Uitvoeren	
Pilot integraal riviermanagement Howabo: onderzoek	Uitvoeren	

Kaart 1: Grafische weergave van de activiteiten binnen het programma Waterveiligheid

Activiteiten om de waterkeringen in stand te houden

Aandacht voor de zorgplicht voor de primaire waterkeringen

In februari 2022 vond een *peer review* plaats van de calamiteitenzorg van waterschap Brabantse Delta. Hier heeft waterschap Aa en Maas aan deelgenomen, samen met waterschap Limburg en Rijkswaterstaat Zuid-Nederland. Hierbij hebben we nuttige kennis en ervaringen uitgewisseld.
In de jaarlijkse rapportage over de instandhouding van de waterveiligheid is veel aandacht voor graverij door bevers en dassen. De impact hiervan is zo groot dat de kwaliteit van onze zorgplicht op het onderdeel onderhoud in 2022 is afgenomen. Deze rapportage wordt begin 2023 met het algemeen bestuur gedeeld en dient ook als verantwoording aan het Rijk en de provincie.

Vervolgstrategie voor de veiligheidsbeoordeling van de primaire waterkeringen

De veiligheid van onze primaire keringen is beoordeeld. Dat heeft een aantal aandachtspunten opgeleverd. Daarvoor hebben we in 2021 een plan van aanpak opgesteld. Na het hoogwater van juli 2021 hebben we besloten om een vervolgonderzoek uit te voeren naar de *piping* bij Doeveren. In het voorjaar van 2022 hebben we voorgesteld om in 2025 vier kilometer dijk bij Doeveren te versterken. Na een succesvolle ingangstoets is dit project eind 2022 opgenomen in het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

Beheer en onderhoud kunstwerken

We willen het beheer en onderhoud (assetmanagement) van onze keringen risico-gestuurd gaan uitvoeren. Daar werken we stapsgewijs naartoe. In 2022 hebben we de basisinformatie voor de waterkerende kunstwerken op orde gebracht. Dit is een eerste stap op weg naar het strikter doorlopen van de PDCA-cyclus. Hierbij sluiten we aan op andere domeinen binnen het waterschap.

Graverij door dieren

Graverij door bevers en dassen vormt een steeds grotere bedreiging voor de waterveiligheid. De Zoogdiervereniging inventariseert tot en met begin 2023 de territoria van deze dieren in de buurt van onze waterkeringen. Zij stellen daarbij ook preventieve maatregelen voor. In 2021 is het traject van het project Meanderende Maas onderzocht. In de eerste helft van 2022 is het traject Cuijk-Ravenstein onderzocht, gevolgd door de regionale waterkeringen. Eind 2022 en begin 2023 wordt het resterende deel van de primaire waterkering in beeld gebracht. Parallel hieraan treffen we waar nodig al maatregelen. Op negen locaties zijn beverholen uitgegraven en is de dijk of beschermingszone hersteld. Bij buitendijkse wielen tegen de dijk bij Empel is over een lengte van 480 meter vier meter diep bevergaas aangebracht. Daarmee voorkomen we verdere graverij in de kering. Ook dassenburchten die bij hoogwater voor een instabiele dijk kunnen zorgen, worden ontmanteld. In totaal hebben we in 2022 tien burchten ontmanteld en diverse holen verwijderd. We zorgen waar nodig voor alternatieve locaties voor burchten in de buurt. Zo willen we de druk op de waterkering verminderen. De gemeente 's-Hertogenbosch heeft in het Kanaalpark de eerste kunstmatig aangelegde burcht aangelegd, in samenwerking met het waterschap. Daarnaast hebben we een omgevingsvergunning gekregen om een alternatieve burcht te bouwen in Megen. De aanleg van alternatieve burchten verloopt moeizaam, onder meer door een gebrek aan grond in eigendom van het waterschap. De kosten voor de preventieve maatregelen en herstelmaatregelen waren in 2022 zo'n € 300.000 en 2,5 fte. Deze kosten zijn structureel en lopen jaarlijks verder op.

Biodiversiteit dijkvegetatie

De pilot met de Kleurkeur is uitgebreid met een traject bij Engelen. We monitoren de resultaten. In 2022 hebben we de biodiversiteit voor de hele Maasdijk in kaart gebracht en vergeleken met de resultaten uit 2016. De situatie is op de meeste locaties hetzelfde gebleven of verbeterd. Alleen percelen met stand- en drukbegrazing blijven aandacht vragen. Hier wordt niet de volle ecologische potentie benut. Dit leidde tot een advies om het beheer te optimaliseren voor waterveiligheid én biodiversiteit. In het nieuwe maaibestek is veel aandacht voor biodiversiteit. We maaien in de ronde

in mei en juni eerst alleen het binnentalud en pas 6 weken later het buitentalud, zodat er voldoende voedsel en schuilplaatsen overblijven voor insecten.

Activiteiten voor het HWBP

Definitief ontwerp Meanderende Maas/Ravenstein-Lith

Waterschap Aa en Maas is sinds 2017 trekker van het integrale HWBP- en MIRT-project Meanderende Maas/Ravenstein-Lith. Daarin komen dijkversterking, rivierverruiming en gebiedsontwikkeling samen. De stuurgroep heeft het ontwerp medio 2022 vrijgegeven om de besturen van de partners en het publiek te informeren. Eind november heeft het dagelijks bestuur het ontwerp-projectplan Waterwet dijkversterking vastgesteld. Op dit moment discussiëren we nog met enkele bevoegde gezagen over de vergunningen. Daarom kunnen we de ontwerp-projectbesluiten nu nog niet ter inzage leggen.

Voorkeursalternatief Cuijk-Ravenstein

In november 2022 hebben we het voorkeursalternatief voor het dijktraject Cuijk-Ravenstein vastgesteld, inclusief de bijbehorende ontwerp-planMER. In december hebben we ook de samenwerkingsovereenkomst voor de planuitwerkingsfase ondertekend.

Start voorverkenning Lith-Bokhoven

Het team dat in 2023 de voorverkenning van het dijkversterkingsproject Lith-Bokhoven uit gaat voeren, is sinds december 2022 op volle sterkte.

Tracéstudie nieuwe waterkering Maashees-Boxmeer

De dijktrajecten 36-1 (Boxmeer-Cuijk) en 58-1 (Groeningen) zijn onderzocht. Daaruit is gebleken dat de hoogte van de primaire waterkering en de aansluiting op de hoge gronden ten zuiden van Boxmeer fors onvoldoende is. Het hoogwater van juli 2021 bevestigde dit. De waterkering moet richting Maashees verlengd worden. We hebben hiervoor verschillende tracés bekeken. Hiervoor hebben we berekeningen en kaarten gemaakt van overstromingen, getroffenen en schade. Op basis daarvan hebben we het voorlopige dijktracé bepaald. Dit is de basis voor een normeringsberekening die het Rijk begin 2023 uitvoert. Daarna bepaalt het Rijk in overleg met het waterschap een voorgenomen norm. Na 2022 zetten we samen met andere overheden een planologische reservering in gang, als dat nodig is. Daarmee zijn de eerste stappen gezet op weg naar een HWBP-project om de nieuwe kering daadwerkelijk te gaan aanleggen.

Specifieke activiteiten voor de regionale waterkeringen

Opleveren verbeterde kunstwerken in de regionale waterkeringen

De vier kunstwerken die in 2022 aangepast zouden worden, hebben om diverse redenen vertraging opgelopen. Het gaat om:

- Bossche Sloot. De voorbereiding moet nog worden opgestart. De uitvoering staat gepland voor 2024/2025.
- Uitstroom Zandleij. Hier zijn we afhankelijk van een verzoek van waterschap De Dommel. Zij moeten aangeven wat de afmetingen voor deze voorziening moeten worden. Daarna kunnen we starten met de voorbereiding.
- Sifon bij de Bovenlandse Sluis. Hierover zijn we in overleg met Rijkswaterstaat als eigenaar en waterschap Brabantse Delta als belanghebbende.
- Gemaal De Brand. We moeten nog starten met de voorbereiding.

Herstel Aa-kades bij bedrijventerrein De Brand in ’s-Hertogenbosch

In 2022 hebben we bepaald hoe we de bekleding van de kades afdoende kunnen herstellen. Dit plan wordt begin 2023 als voorkeursalternatief vastgesteld.

Realiseren nieuwe opgaven voor de regionale keringen
In 2022 hebben we de 'afgekeurde' bomen en leidingen uit de toetsing van 2019 nader geanalyseerd. De rapportage is in concept opgeleverd en de definitieve rapportage wordt begin 2023 met het bestuur gedeeld. Conclusie: we hoeven geen gezonde bomen te verwijderen en we kunnen met beheermaatregelen de waterveiligheid voldoende garanderen. Van de ruim 30 beoordeelde leidingen is een kwart goedgekeurd.

Activiteiten voor de waterveiligheid van de Maas en interactie met de regionale wateropgave (HoWaBo)
Beleidskader en programma Integraal Riviermanagement - Maas
Samen met het Rijk en partners van het Deltaprogramma Maas hebben we in 2022 gewerkt aan Integraal Riviermanagement (IRM). Het proces is complex en heeft vertraging opgelopen. We verwachten nu dat het beleidskader en de uitwerking van het programma in 2023 klaar zijn. Het beleidskader bevat een integrale visie op het rivierengebied met ambities voor de afvoercapaciteit en de bodemligging van de rivier. Daarnaast geven we hierin globaal aan in welke prioritaire gebieden bepaalde typen maatregelen kunnen worden uitgevoerd om de visie vorm te geven.

IRM-pilot HoWaBo
In 2021 zijn we gestart met een onderzoek naar de samenhang tussen hoogwater op de Maas en de afvoer van hoogwater uit het regionale systeem bij 's-Hertogenbosch. Dit doen we samen met het Rijk en onze regionale partners. Het onderzoek toont aan dat het effect van maatregelen op de Maas beperkt is: klimaatverandering maakt de opgave in 2050 en 2100 groter. De kennis uit deze IRM-pilot brengen we ook in 2023 in bij de verdere uitwerking van de wateroverlastopgave in de regio 's-Hertogenbosch (zie ook paragraaf 1.2).

Bijdragen aan rivierverruimingsprojecten langs de Maas
We blijven actief deelnemen aan rivierverruimingsprojecten van anderen die bijdragen aan lagere hoogwaterstanden op de Maas langs ons beheergebied. Daarbij gaat het vooral om de MIRT-planuitwerking rivierverruiming Oeffelt (trekker: provincie Noord-Brabant) en de MIRT-verkenning/Gebiedsontwikkeling Alem-Sint Andries (trekkers: gemeente Maasdriel en firma Dekker). Bij het project Oeffelt is in 2022 besloten om de kruising van de N264 met de primaire waterkering niet gelijktijdig te verbeteren. De besluitvorming over het definitieve voorkeursalternatief is vertraagd door de huidige prijsontwikkelingen. Begin 2023 wordt dit besluit alsnog genomen. Dat wordt uitgewerkt in de planfase.
Voor het project Alem is in het MIRT 2022 afgesproken dat er eind 2023 een definitief besluit wordt genomen over de planuitwerkingsfase. Voorwaarde daarbij is meer duidelijkheid over de integratie van de opgave vanuit de Programmatische Aanpak Grote Wateren. Medio 2023 verwachten we ook duidelijkheid over de bijdrage die rivierverruiming aan de Gelderse kant van de Maas kan leveren aan de hoogteopgave in het HWBP-dijkversterkingsproject Lith-Bokhoven.

Overige activiteiten
Doorontwikkelen van de calamiteitenbestrijding
Wat we hebben geleerd van het hoogwater op de Maas in juli 2021, nemen we op in onze calamiteitenplannen. We hebben trainingen gegeven aan de districten Raam en Hertogswetering, en onze technische adviseurs. Onze dijkwachten hebben de jaarlijkse herhalingstraining theorie en praktijk gevolgd. Ook zijn er weer nieuwe dijkwachten opgeleid, waardoor er nu zo'n 170 actief zijn.

Actualiseren overstromingsscenario's
We hebben ons voorbereid op een Europese aanbesteding om de overstromingsscenario's te actualiseren. Daarbij werken we samen met de provincie Noord-Brabant en waterschap Brabantse Delta. De provincie is de penvoerder. Eind 2022 hebben we een afsprakenregeling en de aanbestedingsstukken vastgesteld.

Informatiemanagement
De informatie-uitwisseling rondom de HWBP-projecten verloopt steeds beter. We pakken de informatiestructuur en -uitwisseling organisatiebreed aan. Als onderdeel hiervan hebben de afdelingen die projecten uitvoeren in 2022 een gezamenlijke projectomgeving voor eisenmanagement gemaakt.
We hebben assetmanagement ingericht voor onze waterkeringen en leren van deze aanpak voor de waterketen. Samen met de nieuwe afdeling WaDI en de districten gaan we beheerdata beter organiseren. Daarmee willen we onder meer beter en sneller inzicht krijgen in meldingen en de aanpak van ongewenste graverij (door bevers en dassen).
We willen komen tot een landelijk bruikbaar dashboard voor onze zorgplicht. Hiervoor waren we een van de initiatiefnemers. Het Waterschapshuis is verantwoordelijk voor de verdere uitwerking hiervan, maar wij blijven hierbij betrokken. Het landelijke pilotproject voor een digital twin (virtuele representatie) van de waterkeringen en de ondergrond is eind 2022 opgeleverd.

1.1.3 Financieel

Exploitatie

Tabel 5: Saldo lasten en baten

INPUT-VERANTWOORDING WATERVEILIGHEID *(bedragen * € 1.000)*							
Omschrijving	**Primaire Begroting 2022**	**Begrotings-wijziging**	**Begroting 2022 incl. wijziging**	**Realisatie 2022**	**Realisatie %**	**Verschil v=voordeel, n=nadeel**	
Totaal lasten	17.013	-15	16.998	16.408	97%	V	590
Totaal baten	626		626	981	157%	V	355
Saldo exclusief mutaties bestemmingsreserves	**16.387**	**-15**	**16.372**	**15.427**	**94%**	**V**	**944**
Totaal beschikking bestemmingsreserves	83		83	34	41%	N	48
Netto lasten	**16.304**	**-15**	**16.289**	**15.393**	**95%**	**V**	**896**

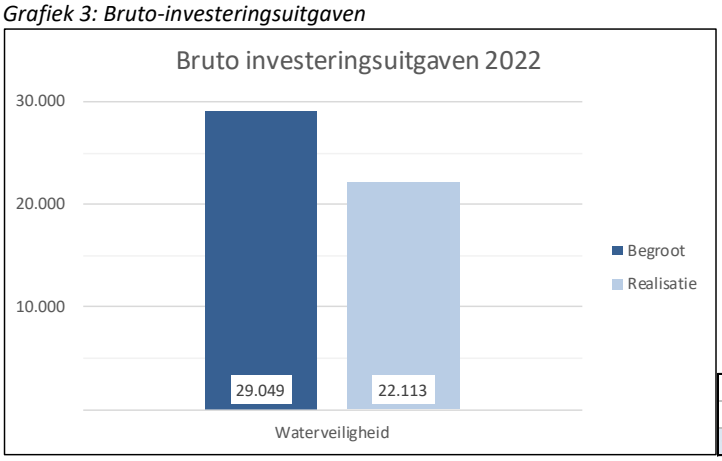
Belangrijkste onderwerpen binnen de lasten en baten
De hogere baten en de lagere lasten zorgen per saldo voor een voordelig nettoresultaat van € 896.000 (een realisatiegraad van 95%).

De lagere doorberekende lasten binnen dit programma, naast de lagere besteding binnen de goederen en diensten, zorgt voor een voordelig resultaat. Hierdoor is het mogelijk gebleken om de niet geraamde kosten voor de calamiteitenbestrijding op te vangen binnen het totale budget van dit programma. De kosten voor calamiteitenbestrijding betreft onder andere de herstelmaatregelen als gevolg van graafschade door dassen.
De inkomsten vanuit de regiodeal NOB voor Puzzelen met ruimte zorgt voor de hogere baten binnen dit programma. Bij de waardering van de gronden in de grondbank is er sprake van vrijval, deze boekwinst zorgt mede voor de hogere baten.

Zie voor een nadere toelichting op de lasten en baten paragraaf 2.2.1.

Investeringen
Onderstaande grafiek vergelijkt de gerealiseerde bruto-investeringen met de Begroting 2022.

Grafiek 3: Bruto-investeringsuitgaven

Realisatie	22.113
Begroting	29.049
% Realisatie t.o.v. begroting	76%

De besteding bedraagt 76% van het begrote bruto investeringsvolume.
De jaarlijkse financiële bijdrage aan het HWBP Deltaprogramma, het gebiedsplan Raam en de twee dijkverbeteringsprojecten (Ravenstein-Lith en Cuijk-Ravenstein) zijn voor een substantieel deel hiervoor verantwoordelijk (69%).
Eerder is in het Bestuursverslag 2022 aangegeven dat een aantal investeringsprojecten vertraging oplopen, waardoor de besteding verschuift naar volgende jaren. Dit geldt onder andere voor:

- Het verbeteren van de kunstwerken in de regionale kering (realisatiegraad 9%). Acht identieke kunstwerken zijn eerder gerealiseerd. Het ontwerp van de overige kunstwerken vergt meer zorg en aandacht in de voorbereiding. Dit leidt tot vertraging in de voorbereidingen;
- De integrale aanpak Oeffeltse Raam (realisatiegraad 9%) ondervindt hinder van de stikstofontwikkelingen. De waterberging en maatregelen zijn inmiddels in uitvoering met een geplande oplevering in juli 2023. De aanbesteding op de inlaatgemalen is onderhanden met een verwachte startdatum in maart 2023;
- De Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL) stagneert in de voortgang van dit samenwerkingsverband door een procedure bij de Raad van State. Als gevolg hiervan zijn meerdere verzoeken tot wijzigingen ingediend, welke effect hebben op de indexering van de eerdere ramingen binnen het project GOL;
- Regionale kering Aa Afleidingskanaal (realisatiegraad 5%). Na een kritische beschouwing wordt de projectscope bijgesteld, de kering is veilig. Hierdoor zijn niet alle beschikbare middelen nodig.
- Het vervangen van LM-stations door LMX-stations (realisatiegraad 6%). De aanbesteding en de daadwerkelijke vervanging is vertraagd door het faillissement van de leverancier.
- Vervangen greenboxbesturing geautomatiseerde stuwen (realisatiegraad 57%). De lagere aanbesteding zorgt ervoor dat een deel van de beschikbare middelen niet nodig zijn. Het project is nagenoeg opgeleverd.

1.2 Klimaatbestendig en gezond watersysteem

1.2.1 Voldoende water en omgaan met weersextremen

1.2.1.1 Doelstellingen

Dit zijn de doelstellingen van het deelprogramma *Voldoende water en omgaan met weersextremen*:

- Een klimaatbestendig, robuust en veerkrachtig, stuurbaar watersysteem;
- Transparantie en draagvlak voor de inrichting en het beheer;
- Een integrale uitwerking van de verschillende opgaven in gebiedsplannen.

1.2.1.2 Prestaties en activiteiten

Voor het deelprogramma *Voldoende water en omgaan met weersextremen* zijn meerdere prestaties opgenomen in de Programmabegroting 2022. In onderstaande tabel ziet u de voortgang hiervan. Sommige inspanningen zijn wel geleverd, maar zijn niet terug te zien in de gerealiseerde prestaties. Daarom hebben we ook een kolom 'inspanningsprestaties' toegevoegd.
Daarbij houden we rekening met de voortgang van een project:

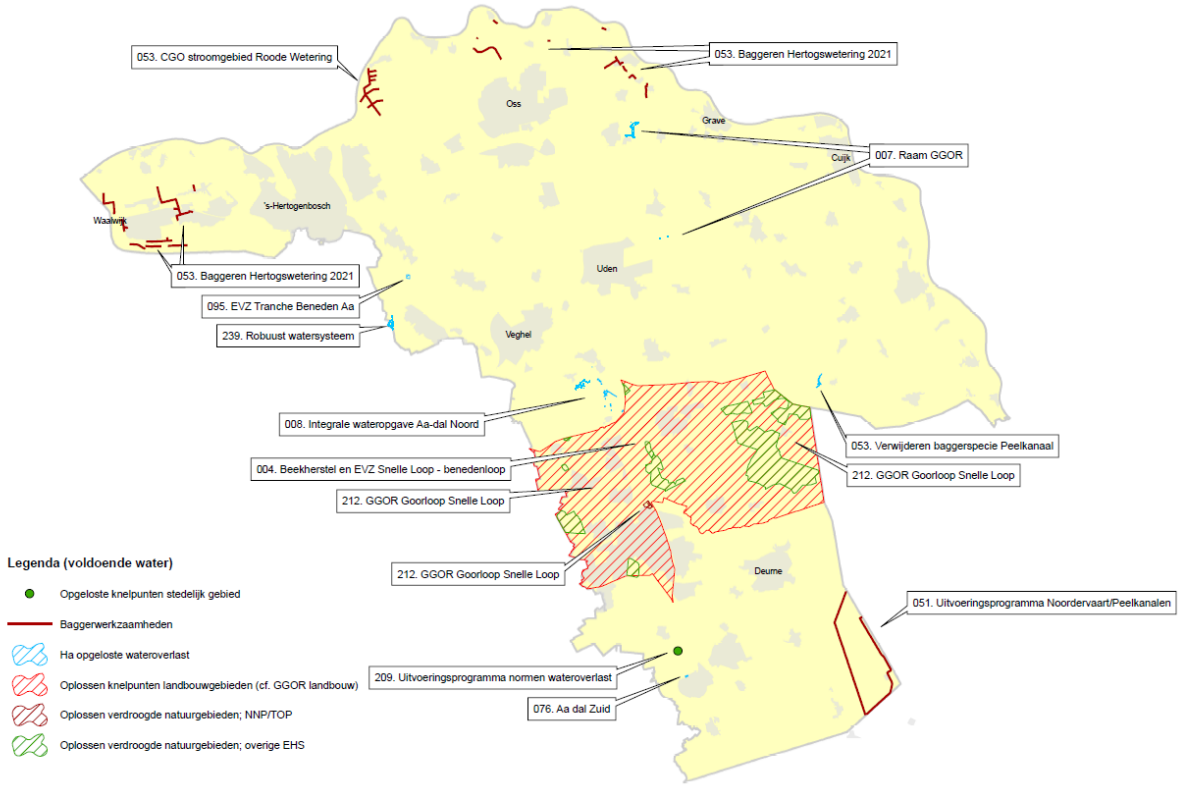
- 10% van de prestatie in een project telt mee als het plan van aanpak af is.
- 30% telt mee als er een vastgesteld voorkeursalternatief is.
- 60% telt mee als het projectplan Waterwet is vastgesteld.
- 100% telt mee na afronding van het project (daadwerkelijke realisatie).

Tabel 6: Overzicht van de begrote en gerealiseerde prestaties en activiteiten

Prestaties/Activiteiten	Eenheid	Meerjaren-begroting	Begroting 2022	Prognose Burap 2022	Realisatie 2022	Inspannings-prestaties 2022	T.o.v. Burap 2022	T.o.v. Begroting 2022
Investeringsprojecten								
Natura 2000	ha	2.300	1.275	1.260	0	756		
Natte Natuurparels	ha	1.000	0	0	19	19		
GGOR 2.0 (GGOR landbouw + overig EHS)	ha	66.000	13.379	9.508	7.289	20.751		
Wateroverlast: Voldoen aan de normen (uitv. Progr. 2 en 3)	ha	258	8	8	41	41		
Wateroverlast: Knelpunten bebouwd gebied	aantal	22	2	2	1	2		
Wegwerken baggerachterstand	km	250	43	76	51			
Exploitatie								
Maaien	km	2450	2.450	2.450	2.450			
Cyclisch groot onderhoud	km	750	160	160	160			
Wijzer onderhoud	km	200	150	100	100			

Verkenningen en beleid voor 2022		
Klimaatadaptatie (DHZ en DPRA)	Planvormen/Uitvoeren	
Brabant Breed grondwaterbeleid (met o.a. beregeningsbeleid)	Planvormen/Uitvoeren	
Kennisontwikkeling rondom droogte/robuust watersysteem	Uitvoeren	
GGA - verkenningen	Uitvoeren	
GGOR 2.0	Uitwerken concept	

Kaart 2: Grafische weergave van de activiteiten binnen het deelprogramma Voldoende water en omgaan met weersextremen

Natuurnetwerk Brabant (NNB) en GGA

- In het gebied Leegveld (Natura2000) zijn de werkzaamheden in volle gang. Het project is in 2023 klaar.
- Voor de Natte Natuurparel Gulden Land is met provincie en terreinbeherende organisatie geconcludeerd dat er geen aanvullende maatregelen nodig zijn. Er is daarom 19 ha op ‘gerealiseerd’ gezet.
- Voor andere NNB-gebieden, zoals Hooge Raam, Wijboschbroek en de Maashorst, loopt de voorbereiding. De realisatie is pas later gepland.
- De extra werkzaamheden voor natuurherstel en ontwikkeling in de Peelvenen worden uitgewerkt in de gebiedsgerichte aanpak (GGA) Vitale Peel. De provincie is daarbij de trekker. In dit gebied komen veel opgaven samen en er is nog veel onduidelijk. Het waterschap wil daarom een lerende aanpak hanteren. Daarbij treffen we maatregelen met draagvlak die helpen om de doelen te realiseren. Van die maatregelen leren we voor het vervolg van het project. In het gebied ontstaan nu meerdere initiatieven met deze lerende aanpak.
- De verkenning GGA Strabrechtse Heide is afgerond. Daardoor zijn nu alle opgaven in beeld. Waterschap Aa en Maas gaat aan de slag met de projecten Meerven, de Kleine Aa en Sang en Goorkens.
- We hebben twee verkenningen afgerond: voor de GGA Vlijmens Ven/Moerputten/Bossche Broek en voor de GGA Aa-dal Noord. Voor de GGA Vlijmens Ven en omgeving stellen we in 2023 met onze partners een visie op om alle opgaven een plek te geven in het gebied. Wij zijn hier de trekker van. De GGA Aa-dal Noord heeft geleid tot een indeling in deelgebieden, waarvoor we een plan uitwerken. Ook in Aa-dal Noord zijn wij de trekker van de GGA.

Gewenst Grond- en Oppervlaktewaterregime (GGOR en GGOR 2.0)

- In GGOR Goorloop-Snelle Loop is twee derde van de werkzaamheden afgerond. In 2023 voeren we het laatste deel van het werk uit. De realisatie van circa 1500 hectare aan GGOR-maatregelen in het project Klimaatadaptatie Oeffeltse Raam is doorgeschoven naar 2023.

- We hebben verder gewerkt aan het GGOR 2.0 klimaatrobuust watersysteem. Binnen het pilotproject Maashorst hebben we in 2022 een geohydrologische studie afgerond. Ook hebben we maatregelen om de grondwaterstanden te verhogen besproken met belanghebbenden. Een aantal anti-verdrogingsmaatregelen is voorbereid in het projectplan waterwet. De verwachting is dat we deze op korte termijn kunnen uitvoeren.
- Binnen de pilot in de Peelvenen bereiden we een aantal kleinere projecten voor.

Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA)

- Voor 2024 hebben we nieuwe stresstesten gepland binnen onze werkregio's. Intussen gaat de uitvoering van ingediende en goedgekeurde projecten gewoon door. Voor de werkregio Peel zijn we betrokken bij een tweede aanvraag voor impulsgelden vanuit het Ministerie van IenW. Deze aanvraag is inmiddels goedgekeurd. Bij DPRA gaat het vooralsnog vooral om projecten in bebouwd gebied waarbij de gemeenten werkzaamheden uitvoeren die leiden tot minder wateroverlast in de stad en die de stad laten werken als een spons.
- We hebben een interne stresstest uitgevoerd voor de rwzi 's-Hertogenbosch. Daardoor hebben we nu een overzicht van de klimaatrisico's voor deze locatie. In 2023 bespreken we welke aanvullende maatregelen er nodig zijn om het risico op wateroverlast en overstromingen verder te verminderen. Daarbij kijken we naar deze en andere locaties die in het kader van DPRA als vitaal en kwetsbaar worden gezien.

Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ)

Het tweede Uitvoeringsprogramma (2022-2027) van het DHZ is van start gegaan. De voorbereidingen bij het Rijk en de provincie waren uitgelopen. Daardoor waren de bijdragen vanuit het Deltafonds en de provincie nog niet beschikbaar. Deze gaan wij in 2023 alsnog ontvangen. Waterschap Aa en Maas investeert in verschillende maatregelen (zoals GGOR, beekherstel en automatisering van onze kunstwerken) om de zoetwatervoorziening te verbeteren. Dit doen we in samenhang met ons beleid voor droogte en grondwater.

Wateroverlast

- In 2022 hebben we verder gewerkt aan de uitvoeringsprogramma's om wateroverlast te voorkomen. De maatregelen in lopende projecten hebben effect: in 2022 hebben we meer hectares met een te grote kans op wateroverlast opgelost dan gepland. Dit is gebeurd in projecten met meerdere doelstellingen zoals GGOR Raam en gekoppeld aan aanleg natuurvriendelijke oever en evz. Daarbij kijken we ook naar de effecten van droogte, in lijn met het grondwaterconvenant en de ambities in het WBP. Daarnaast voorkomen we de afwenteling van wateroverlast op benedenstroomse gebieden.
- Bij Someren, Slievense Loop, hebben we extra waterberging gerealiseerd als oplossing voor de wateroverlast in de bebouwde kern. Het andere knelpunt in bebouwd gebied dat we wilden aanpakken in 2022 (Drunen) is afhankelijk van het proces van de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat dat de provincie trekt en waar vertraging optreedt door gerechtelijke procedures.
- Samen met onze partners zoeken we verder naar structurele oplossingen voor de wateroverlastopgave rond 's-Hertogenbosch. In de eerste helft van 2022 hebben we alle mogelijke maatregelen geïnventariseerd. Daarbij hebben we ook de kennis uit de pilot Integraal Riviermanagement (over interactie tussen de Maas en het regionale systeem van de Aa en de Dommel) betrokken en gekeken naar de andere maatschappelijke opgaven in de regio. Bijvoorbeeld in de GGA-verkenning Vlijmens Ven/Moerputten/Bossche Broek. In de tweede helft van 2022 hebben we alle opties beoordeeld op effectiviteit, kosten en meekoppelkansen. De maatregelen zijn nu opgenomen in een adaptieve strategie. Parallel hieraan zoeken we naar optimalisaties binnen het huidige watersysteem. Daarnaast bereiden we onze calamiteitenorganisatie voor op eventuele hoogwatersituaties.

Droogte

De droge jaren 2018, 2019, 2020 en 2022 hebben laten zien hoe belangrijk het is om te anticiperen op klimaatverandering. (Strategisch) grondwaterbeheer en waterconservering staan inmiddels hoog op de bestuurlijke agenda. Eind 2021 hebben we met alle (grond)waterpartners in Brabant een bestuursconvenant ondertekend. In 2022 zijn we hiermee aan de slag gegaan. Waterschap Aa en Maas moderniseert het beregeningsbeleid. Daarnaast blijven we in de winter en het voorjaar zo veel mogelijk water aanvoeren en vasthouden.

Beheer en onderhoud van de waterlopen

- In de winter en specifiek in de natte maand februari 2022 hebben we het waterpeil vooral op de hogere gronden hooggehouden. Verzoeken om peilverlagingen hebben we alleen onder specifieke omstandigheden gehonoreerd. Het hele jaar hebben we de conserveringsmarge ingezet volgens de aangescherpte nota Peilbeheer. 2022 was vooral het jaar van de lange droge perioden: in het voorjaar, in de zomer en zelfs tot diep in de herfst. Pas aan het einde van het jaar viel er neerslag van betekenis en begonnen de (grond)waterstanden zich te herstellen.
- We hebben het maaionderhoud in de periode tussen 1 juni en 15 juli en tussen 1 september en 15 november volgens de planning uitgevoerd. Waar mogelijk sparen we daarbij een deel van de begroeiing. Vóór en tussen deze periodes is de waterbodem waar nodig op afroep extra gemaaid.
- Graverij door bevers en dassen zorgt steeds vaker voor onveilige situaties bij het onderhoud van sloten.
- In zes van de in totaal elf rayons is het slootonderhoud het afgelopen najaar opnieuw aanbesteed. In de nieuwe maaibestekken is het onderhoud van de sloten en de naastgelegen natuurlijk ingerichte gebieden geïntegreerd. Ook het verzamelen van 3D-gegevens tijdens het maaien is hierin opgenomen. De inzet van emissievrij of emissiearm materieel is een prestatiecriterium.
- Voor ruim 100 kilometer aan waterlopen hebben we afspraken gemaakt met de aangrenzende grondeigenaren over een toekomstbestendig slootonderhoud (wijzer onderhoud).
- We werken onze achterstanden op het gebied van baggeren voortvarend weg. In het voorjaar van 2022 hebben we onder andere het baggerwerk in het Kanaal van Deurne en de Helenavaart afgerond. Dankzij deze projecten is nu extra wateraanvoer mogelijk vanuit de Noordervaart. Het baggeren in de gemeente Helmond heeft vertraging opgelopen doordat de mogelijkheden om bagger te verwerken beperkt zijn. We zijn hierover in gesprek met de gemeente en hopen in 2023 alsnog te kunnen gaan baggeren.
- Ons onderhoudsbeheersysteem GISratio wordt vanaf 1 januari 2023 vervangen door Geovisia. De aannemer kan hierin de gedetailleerde maaiplanning opnemen, zodat we die in 2023 inzichtelijk kunnen maken in de Perceelwijzer-app. De onttrekkingsverboden in april en mei 2022 zijn via deze app duidelijk gecommuniceerd. Dat werd gewaardeerd. Inmiddels is deze informatie ook beschikbaar via het waterportaal.

Beheer en onderhoud van onze kunstwerken

- De Lange Termijn Asset Planning (LTAP) voor (automatische) stuwen is opgesteld. Daardoor kunnen we meerdere jaren vooruitkijken naar de benodigde renovaties en vervangingen. Het algemene beeld is dat onze stuwen er goed voor staan. Goede inspecties en periodiek onderhoud betalen zich dus: we kunnen renovatie-investeringen uitstellen en risico's tijdig aanpakken. We blijven onze gemalen en stuwen periodiek controleren, zodat de meerjarenplanning actueel blijft. Zo kunnen we onze financiële en personele middelen zo optimaal mogelijk inzetten.
- Het project 'Aanpak krappe duikers' is nagenoeg afgerond. Hierbij we de meest complexe krappe duikers vervangen voor een robuuster watersysteem.

Kennisontwikkeling

- We hebben de maximale conservering berekend die we via peilbeheer kunnen bereiken. Onze bevindingen hebben we in enkele werksessies besproken met het dagelijks bestuur.
- We passen tegelijkertijd de modellen in de GGOR's en GGA's toe. Daarbij hebben we bijvoorbeeld berekend wat het effect is van de infiltratie van water op de Maashorst. In KLIMAP hebben we in de casus voor waterschap Limburg in beeld gebracht wat maximale waterconservering zou betekenen voor het landgebruik. Deze werkwijze passen we ook toe voor waterschap Aa en Maas.
- Binnen het project Optimalisatie Meetnetten en Datamanagement in Systeem en Keten (OMDISK) hebben we in 2022 gewerkt aan de automatische validatie van de metingen en het ontsluiten van informatie voor de Waterkamer. Hiermee optimaliseren we het operationeel beheer van het watersysteem en de waterketen. Ook kunnen we (op termijn) beter voorspellen welke situaties zich gaan voordoen. Op die manier kunnen we tijdig de juiste besluiten nemen. Om (realtime) inzicht te krijgen in het integrale bodem- en watersysteem (gewasverdamping, bodemvocht, grondwater- en oppervlaktewatersysteem), hebben we neerslag- en bodemvochtsensoren geïnstalleerd. Verder hebben we de voorbereidende werkzaamheden afgerond om een verdampingsmeetnet te installeren. Daarnaast hebben we een voorzichtige start gemaakt met de DataHUB, een digitale omgeving om onze data te verzamelen, op te slaan en te ontsluiten. Dit is een cruciaal onderdeel dat in 2023 wordt afgerond door de afdeling WaDI.
- We zijn gestart met de uitvoering van OMDISK Grondwater. Wageningen Environmental is in het verlengde daarvan gestart met een pilot om de bodemkundige informatie en het Water Diepte Model te verbeteren. Dat gebeurt voor de BRO (Basis Registratie Ondergrond) in het stroomgebied van de Raam.
- We willen de effecten van regelbare drainage- en infiltratiesystemen verkennen, ook in de zones rondom natuurgebieden. Daarvoor hebben we in een TKI-project (Topconsortium voor Kennis en Innovatie) de functionaliteiten uitgebreid van de in Lumbricus ontwikkelde eerste versie. We hebben de nieuwe modelversie getest en gebruikt om onze RDI-pilots in model te brengen. Nadat de vergunning voor de RDI-pilots was verleend, stroomden de meetdata binnen. Het meetnet lijkt goed te functioneren en we hebben inmiddels enkele verkennende analyses uitgevoerd.
- In de Waterfabriek verkennen we de inzet van effluent voor droogtebestrijding.
- De noodzaak van ruimtelijke oplossingen, en de effectiviteit van inrichtingsmaatregelen en operationele maatregelen in het watersysteem hangt nauw samen met verkennende berekeningen naar de maximale conservering via peilbeheer en komt in de ontwikkelpaden van KLIMAP uitgebreid aan de orde. Om het waterbeheer klimaatadaptief te maken, denken we in scenario's en ontwikkelpaden. Dat doen we samen met andere partijen in regionale en landelijke kennisprogramma's als KLIMAP, CASTOR en Slim Water Management. In 2022 hebben we dit onder meer vertaald naar de GGA Vitale Peel. In een eerste workshop hebben we transities en toekomstbeelden verkend. In een tweede workshop hebben we het denken in ontwikkelpaden concreet gemaakt. Met waterschap Limburg hebben we een opzet gemaakt voor een gezamenlijk grondwatermodel voor de Peelvenen. We gaan hier in 2023 mee verder.
- Medio 2022 zijn we begonnen met de overstap naar een nieuw, eigentijds hydraulisch oppervlaktewatermodel. Daarbij verbeteren we ook onze data en methoden. Dit traject loopt door in 2023 en dient mede als voorbereiding op een volgende NBW-toets. Tegelijkertijd werken we met kunstmatige intelligentie (AI) een sterk vereenvoudigd, snel rekenend model uit voor het hoofdsysteem. Het idee is om dit in het BOS Hoogwater op te nemen. We gaan het ook inzetten om de overschrijdingskansen voor de NBW-toetsen nog beter te berekenen. Daarnaast gebruiken we het model om de overstromingsrisico's bij 's-Hertogenbosch beter te kunnen kwantificeren, in combinatie met de Maasgolven.
- We hebben verkend of de neerslagstatistiek voor ons beheergebied afwijkt van de landelijke statistiek en of er binnen ons gebied zones met andere statistieken voorkomen.

Bebouwd gebied

- In 2022 hebben de provincie, de vier stedelijke regio's, het Rijk en de drie Brabantse waterschappen de verstedelijkingsstrategie Brabant 2040 opgesteld. Tijdens het BO MIRT in november zijn de eerste samenwerkingsafspraken gedeeld met het Rijk, zodat die in juni 2023 bevestigd kunnen worden. Voor nieuwbouwlocaties hebben we een signaleringskaart ontwikkeld. Deze kaart geeft aan waar het veilig en duurzaam is om te bouwen. De kaart heeft vooral een signalerende functie: hij brengt de mogelijke geschiktheid van een gebied voor verstedelijking in beeld. Door hier vroegtijdig naar te kijken, kan vertraging in de planvorming voorkomen worden.
- We willen onderzoeken hoe de signaleringskaart (planologisch) verankerd kan worden in een instrumentarium. We gaan onder meer samen 'botsproeven' uitwerken voor locaties waar we vanuit het bodem- en watersysteem belemmeringen verwachten. In de botsproeven brengen we naast de klimaatrisico's ook de financiële consequenties in beeld.
- Naast het Brabantbrede verstedelijkingsakkoord zijn in 2022 het Verstedelijkingsakkoord Stedelijk Gebied Eindhoven, het Schets Ontwikkelpad Stedelijke Regio 's-Hertogenbosch en de Ontwikkelstrategie Zuidoost-Brabant ontwikkeld en vastgesteld.
- Voor de subsidieregeling Klimaatbestendige maatregelen, die in 2022 is gestart, hebben zich 497 enthousiaste inwoners aangemeld. In totaal hebben we voor € 366.000 aan subsidie toegekend van een totaalbudget van € 440.000. 60% van de toegekende subsidie ging naar groene daken en 30% naar regentonnen. De regeling loopt door in 2023.
- Samen met de provincie en de andere waterschappen dragen we via het buurtnatuur- en buurtwaterfonds bij aan groene daken. Hier is zo veel belangstelling voor dat het budget voor de periode tot en met 2023 al in 2022 uitgeput was.

1.2.2 Gezond en natuurlijk water

1.2.2.1 Doelstellingen

Dit zijn de doelstellingen van het deelprogramma *Gezond en natuurlijk water*:

- We treffen (ons deel van) de maatregelen die nodig zijn voor een ecologisch goed functionerend watersysteem (inrichting, stoffen, en beheer en onderhoud).
- We dragen bij aan meer biodiversiteit.
- We vergroten de mogelijkheden voor recreatie in en om het water, zonder dat dit ten koste gaat van de waterdoelen.

1.2.2.2 Prestaties en activiteiten

Voor het deelprogramma *Gezond en natuurlijk water* zijn meerdere prestaties opgenomen in de programmabegroting 2022. In onderstaande tabel ziet u de voortgang hiervan. Sommige inspanningen zijn wel geleverd, maar zijn niet terug te zien in de gerealiseerde prestaties. Daarom hebben we ook een kolom 'inspanningsprestaties' toegevoegd. Daarbij houden we rekening met de voortgang van een project:

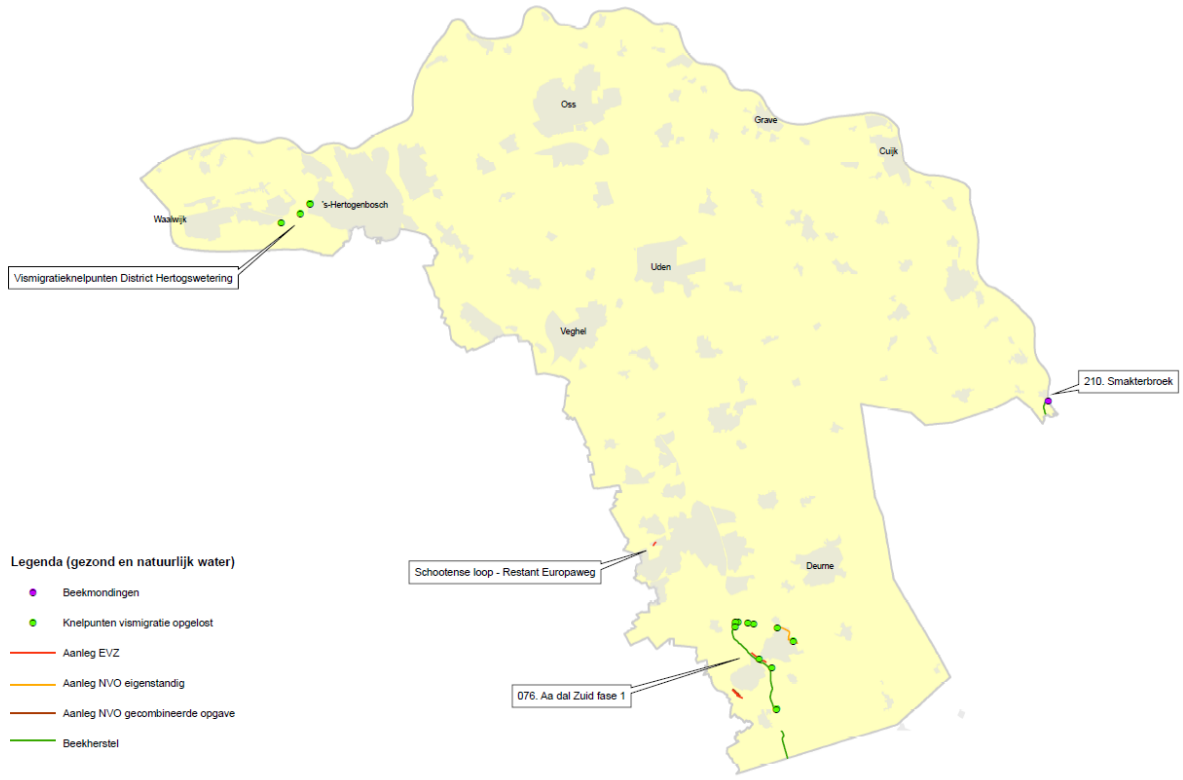
- 10% van de prestatie in een project telt mee als het plan van aanpak af is.
- 30% telt mee als er een vastgesteld voorkeursalternatief is.
- 60% telt mee als het projectplan Waterwet is vastgesteld.
- 100% telt mee na afronding van het project (daadwerkelijke realisatie).

Tabel 7: Overzicht van de begrote en gerealiseerde prestaties en activiteiten

Prestaties/Activiteiten	Eenheid	Meerjaren-begroting	Begroting 2022	Prognose Burap 2022	Realisatie 2022	Inspannings-prestaties 2022	T.o.v. Burap 2022	T.o.v. Begroting 2022
Beekherstel	km	116	12	9	11	15		
Natuurvriendelijke oevers eigenstandig	km	203	20	4	2	11		
Natuurvriendelijke oevers gecombineerd	km	43	10	1	1	4		
Ecologische verbindingszones	km	95	17	2	2,8	8		
Beekmondingen	stuks	2	0	1	1	1		
Vispassages	stuks	170	23	9	15	21		
Recreatie	stuks	18	18	23	21			

Verkenningen en beleid voor 2022		
Uitvoeringsprogramma vitaal platteland incl. bodem	Opstellen	
Waterverdeling en waterkwaliteit	Opstellen	
Kennisontwikkeling waterkwaliteit (o.a. opkomende stoffen)	Uitvoeren/Opstellen	
Beïnvloeden en stimuleren aanpak diffuse bronnen	Uitvoeren	

Kaart 3: Grafische weergave van de activiteiten binnen het deelprogramma Gezond en natuurlijk water

Inrichtingsopgaven

- We hebben 11 km beekherstel gerealiseerd: 10 kilometer binnen Aa-dal Zuid en 1 kilometer bij de Campagnebeek (eveneens beekmonding).
- We hebben 3 kilometer natuurvriendelijke oevers aangelegd. Dit betreft de Beekerloop en een deel van de Kleine Aa. Daarnaast is beter inzicht verschaft in de opgave voor natuurvriendelijke oevers en het ruimtebeslag dat er voor nodig is.
- In 2022 hebben we 2,8 kilometer ecologische verbindingszone aangelegd, vooral binnen het project Aa-dal Zuid.
- In 2022 hebben we 15 knelpunten opgelost op het gebied van vismigratie: 11 binnen vispassages in Aa-dal Zuid en 4 binnen het district Hertogswetering.

Beheer en onderhoud van natuurlijk ingerichte gebieden

Uit een kwaliteitstoets is gebleken dat er nog veel te winnen is bij de inrichting en het beheer van onze ecologische verbindingszones. De afgelopen periode hebben we bekeken hoe we het beheer beter kunnen uitvoeren. Die verbeteringen hebben we opgenomen in onze maaibestekken. De gewenste aanpassingen aan de inrichting werken we in 2023 verder uit.

Actieplan biodiversiteit
We voeren het Actieplan Biodiversiteit uit en leggen daarmee een extra accent boven op de reguliere activiteiten. In totaal was hiervoor vanaf 2022 jaarlijks € 100.000 beschikbaar. In juni 2022 hebben we daarmee een subsidieregeling biodiversiteit opengesteld voor inwoners van ons werkgebied. Tot eind 2022 zijn er 14 aanvragen binnengekomen voor in totaal € 20.000.

Bestrijding plaagsoorten, schade door bever en das
- We zien een sterke toename van het aantal plaagdieren en van graaf- en bouwactiviteiten door bevers en dassen.
- We hebben nieuwe hulpmiddelen getest om de verspreiding, de kosten en de aanpak beter te kunnen monitoren. Deze nemen we in 2023 in gebruik.

Recreatief medegebruik
- Via recreatief medegebruik willen we onze inwoners bewust maken van water en hen in aanraking brengen met ons werk. Met de subsidieregeling recreatie-educatie-participatie stimuleren en ondersteunen we externe initiatieven. In 2022 hebben we het volledige budget hiervoor toegekend aan 21 aanvragen. Het ging om uiteenlopende initiatieven: van natuur- en watereducatie op scholen tot cultuurhistorische wandelroutes en van evenementen rondom 200 jaar Zuid-Willemsvaart tot de aanleg van een centraal infopunt voor sup- en kanoroutes.
- De beleidsnota Recreatief medegebruik is niet herzien. De toenemende populariteit van onder meer kanoën en suppen maakt het wel wenselijk om onze kaders voor recreatie duidelijker te communiceren. We denken hierbij bijvoorbeeld aan extra bebording bij de in- en uitstapplaatsen. Hier gaan we in 2023 mee aan de slag.
- In oktober 2022 is de visstandbeheercommissie voor het eerst in drie jaar weer bij elkaar gekomen. Samen met de Sportvisfederatie Zuidwest-Nederland en Brabants Landschap zijn we gestart met het opstellen van een nieuw visplan.

Zwemmen
We hebben in 2022 onze (reguliere) metingen uitgevoerd naar de waterkwaliteit van de zwemplassen. Ook hebben we geadviseerd over twee potentiële nieuwe zwemplassen. Door de komst van de Omgevingswet zijn we bezig om nadere Brabantbrede afspraken te maken met de provincie, de omgevingsdiensten en de waterschappen.

Waterkwaliteit
- We voeren de KRW-maatregelen uit en houden ons daarnaast bezig met veranderingen in wet- en regelgeving. We blijven bouwen aan onze dossierkennis en blijven deelnemen binnen onze kennisnetwerken. We hebben de toestand en trends in de waterkwaliteit voor 2021 vastgelegd. Momenteel zijn we bezig met een onderzoek naar de mogelijkheden om de waterkwaliteit te verbeteren na de inwerkingtreding van de Omgevingswet, met beleidsrijke aanpassingen van onze regels.
- In het Nationaal Programma Landelijk Gebied is ruimschoots aandacht voor de normen waaraan de waterkwaliteit moet voldoen. Waar we voorheen vooral keken naar de regels vanuit het Rijk, werken we de komende jaren met een duidelijke gebiedsgerichte aanpak. Daarin krijgen maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren een belangrijke plaats. De gebiedsgerichte aanpak wordt ondersteund vanuit het Brabantbrede programma BodemUP 2.0, waaraan de provincie, de Brabantse waterschappen en Brabant Water sinds 2022 deelnemen. Dit programma loopt tot en met 2027 en helpt agrariërs om maatregelen te nemen die goed zijn voor de bodem, de waterkwaliteit en waterconservering.
- Het Project Grondig Boeren met Maïs is in 2022 afgerond. De deelnemende boeren hebben laten zien hoe maïs meer duurzaam kan worden geteeld. Bijvoorbeeld door vanggewassen mechanisch onder te werken in plaats van met glyfosaat te bespuiten en door een efficiënt gebruik van

mineralen met lage overschotten van stikstof in de bodem. Deze voorbeelden zijn actief aan collega-maïstelers gedemonstreerd.
- Op het gebied van microplastics volgen we de landelijke ontwikkelingen. Zo blijven we op de hoogte van de effecten op het aquatisch milieu en de ontwikkeling van eenduidige meetmethodes.
- Met de provincie en enkele agrarische collectieven hebben we in 2022 de beheerstrategie groenblauwe diensten uitgewerkt (agrarisch natuur- en landschapsbeheer). Hierin staat wat boeren vanaf 2023 kunnen doen om een bijdrage te leveren aan agrarisch waterbeheer. De agrarische collectieven zijn in het laatste kwartaal van 2022 gestart om geïnteresseerde boeren te vinden en zij gaan hier in het eerste kwartaal van 2023 mee door. Dit leidt uiteindelijk tot een definitieve gebiedsaanvraag bij de provincie.
- In 2022 hebben particuliere grondbezitters in het buitengebied voor ruim € 100.000 aan STILA-projecten aangevraagd. Deze dragen bij aan de waterkwaliteit en de biodiversiteit. STILA loopt in 2023 door met een resterend budget van € 200.000.
- Binnen het project Sensorgestuurd Boeren onderzoeken we per gebied welke invloed de landbouw heeft op de waterkwaliteit. De resultaten en gereedschappen geven de boeren handvatten om het verlies van nutriënten en ammonium naar het oppervlaktewater te verminderen. 2022 was het laatste meetjaar van het POP3-project Sensorgestuurd Boeren, dat begin 2023 officieel wordt afgerond. In juli is ook de samenwerking met de landelijke Kennisimpuls Waterkwaliteit (KIWK) afgerond met een serie webinars, een website met producten en een groot landelijk symposium. In samenwerking met de ministeries van LNV en IenW, de STOWA en enkele andere partners hebben we een gezamenlijk vervolgonderzoek opgezet om de metingen voort te kunnen zetten in de projectgebieden van waterschap Aa en Maas en waterschap Zuiderzeeland. We richten ons daarin ook op de effecten van de maatregelen die uitgevoerd worden. We ontwikkelen nu een praktische lightvariant van Sensorgestuurd Boeren om het programma waar nodig met kennis en metingen te ondersteunen.
- Een belangrijke stap naar een betere waterkwaliteit is het terugdringen van emissies vanuit onze rwzi's. Via het meetnet voor opkomende stoffen bepalen we met chemische en biologische metingen de invloed van de rwzi's. Dit meetnet hebben we in 2022 uitgebreid. Daarnaast hebben we ons specifiek gericht op de emissie van ammonium in het effluent en het oppervlaktewater. Om meer inzicht te krijgen in mogelijke maatregelen, onderzoeken we nu of en hoe we de normen voor ammonium in het oppervlaktewater kunnen vertalen naar gewenste hoeveelheden ammonium in het effluent. Hierbij houden we rekening met de verschillende bronnen van ammonium en de invloed van regen op het zuiveringsproces. Begin 2023 verwachten we de eerste resultaten van dit onderzoek.
- Om de emissies van medicijnresten naar het oppervlaktewater terug te dringen, treffen we end-of-pipe-maatregelen (zie het programma Schoon water) en richten we ons op een aanpak bij de bron. In 's-Hertogenbosch hebben we in het voorjaar een actie georganiseerd voor inzameling en bewustwording. Op 6 juli vond het provinciale symposium 'Medicijnresten uit water' plaats. Daarbij hebben water- en zorgpartijen hun kennis gedeeld en inspiratie opgedaan voor nieuwe projecten. We waren daarnaast meerdere keren te gast bij een farmacotherapeutisch overleg (FTO) met huisartsen en apothekers.

Natuurlijk en gezond water in bebouwd gebied

- Ons oppervlaktewater is de afgelopen decennia gemiddeld 1 graad warmer geworden. De verwachting is dat die opwarming doorzet en dat we daardoor meer last krijgen van blauwalgen en zuurstoftekort in het water. Door realtime te meten met sensoren, kunnen we deze problemen beter in kaart brengen en doelgericht maatregelen treffen. De pilot met dit type sensoren in 's-Hertogenbosch is afgerond.

- Het was in 2022 een uitdaging om materialen en reserveonderdelen op tijd geleverd te krijgen. Daardoor hebben meerdere projecten vertraging opgelopen. We blijven bouwen aan onze meetnetten en zijn continu bezig om leveringsproblemen te beperken. Waar nodig geven we de installatie van apparatuur die wél beschikbaar is voorrang boven andere projecten.

1.2.3 Financieel

Exploitatie

Tabel 8: Exploitatie

INPUT-VERANTWOORDING KLIMAATBESTENDIG EN GEZOND WATERSYSTEEM *(bedragen * € 1.000)*							
Omschrijving	**Primaire Begroting 2022**	**Begrotings-wijziging**	**Begroting 2022 incl. wijziging**	**Realisatie 2022**	**Realisatie %**	**Verschil v=voordeel, n=nadeel**	
Totaal lasten	59.479	15	59.494	59.572	100%	N	78
Totaal baten	495		495	2.086	421%	V	1.591
waterschapsbelasting	**58.984**	**15**	**58.999**	**57.486**	**97%**	**V**	**1.513**
Totaal beschikking bestemmingsreserves	248		248	124	50%	N	124
Netto lasten	**58.736**	**15**	**58.751**	**57.362**	**98%**	**V**	**1.389**

Belangrijkste onderwerpen binnen de lasten en baten

Dit programmabudget is opgebouwd uit twee deelprogramma's. Met name de hogere baten zorgen voor een voordelig nettoresultaat van € 1.389.000 (een realisatiegraad van 98%).

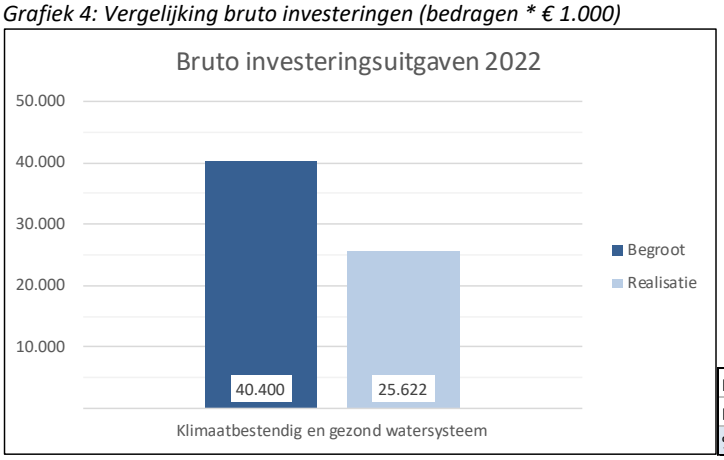
De lagere doorberekende lasten compenseren de hogere besteding binnen de goederen en diensten. Het onderhouden van met name de peilregulerende kunstwerken (stuwen en gemalen) binnen watersysteembeheer zorgt voor die hogere lasten. Dit in combinatie met de lasten voor het plaatsen van nieuwe stuwen in het kader van waterconservering. Deze hogere lasten worden grotendeels gecompenseerd door de lagere besteding op verschillende andere producten, zoals op de voorziening verwante belangen watersysteembeheer, het cyclisch groot onderhoud en monitoring waterkwantiteit/-kwaliteit.
De hogere baten zijn voornamelijk het gevolg van incidentele posten, zoals de inkomsten vanuit de regiodeal NOB, de afrekening met de buitenlandprojecten (Ghana), boekwinst op grondzaken (grondverkoop/-ruiling) en een financiële bijdrage in het kader van de subsidieregeling klimaat As50+. Daarnaast zijn hogere bijdragen van derden ontvangen voor het onderhoud aan de waterlopen en de natuurlijk ingerichte gebieden. De opbrengsten vanuit het pachtkohier (pacht, erfpacht) zijn ook hoger dan voorzien.

Zie voor een nadere toelichting op de lasten en baten paragraaf 2.2.1.

Investeringen

Onderstaande grafiek vergelijkt de gerealiseerde bruto-investeringen met de Begroting 2022.

*Grafiek 4: Vergelijking bruto investeringen (bedragen * € 1.000)*

Realisatie	25.622
Begroting	40.400
% Realisatie t.o.v. begroting	63%

Van het begrote investeringsvolume voor 2022 is 63% gerealiseerd. Dit komt nagenoeg overeen met de prognose van 66%, die eerder als verwachting is gegeven in het eerste bestuursverslag van 2022. Enkele projecten hebben een substantieel aandeel (47%) in het behaalde resultaat binnen dit programma. Dit betreft de investeringsprojecten gebiedsplan Raam, EVZ-tranche Beneden Aa, Uitvoeringsprogramma Noordervaart en Aa dal Zuid.

Het Uitvoeringsprogramma Noordervaart heeft grote stappen gezet in de realisatie. De afronding van het project en de overdracht naar beheer wordt verwacht in 2023. De wateraanvoer kan pas op het gewenste niveau worden gebracht als ook het Rijk klaar is met haar werkzaamheden.
De uitvoeringsmaatregelen van het project GGOR St. Anthonis Boxmeer liggen op schema volgens de planning. Door een gunstige aanbesteding eerder in de tijd wordt het project goedkoper gerealiseerd.
Project NNP Wijboschbroek verloopt voorspoedig om te komen tot een definitief ontwerp en een projectplan waterwet. In 2022 zijn de conditionerende onderzoeken gereedgekomen. De uiteindelijke uitvoering start naar verwachting eind 2023 of begin 2024

Van enkele noemenswaardige projecten, die een lagere besteding hebben dan geraamd voor dit begrotingsjaar, volgt hieronder een korte toelichting:

- Het project EVZ-tranche Beneden Aa (realisatiegraad 54%). Het wel of niet realiseren van het traject Leijgraaf hangt samen met de uitspraak van de rechter over een beroepszaak. Daarnaast speelt de stikstofproblematiek een rol, waardoor vertraging is ontstaan;
- EVZ Groote Wetering (realisatiegraad 5%). Dit project kent dezelfde problematiek als EVZ-tranche Beneden Aa, waardoor de realisatie later plaatsvindt;
- De EVZ Baardwijkse Overlaat en EVZ Voordijk kennen vertraging in de uitvoering. Beide EVZ's maken onderdeel uit van de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL). De voortgang van dit samenwerkingsverband stagneert door een procedure bij de Raad van State. De uitvoering is mogelijk deels in 2023 en deels in 2024. Hier dient rekening te worden gehouden met een mogelijke indexering op de eerdere ramingen;
- Aanpak hoogwaterafvoer sluis 0 (realisatiegraad 3%). Het bouwteam is afgesloten zonder akkoord op de uitvoering. Begin 2023 wordt een nieuwe opzet bepaald;
- Uitvoeringsprogramma 't Gulden Land (realisatiegraad 4%). De aangepaste planning, mede als gevolg van het alsnog moeten opstellen van een projectplan waterwet en de beschikbaarheid van de gronden, zorgt ervoor dat pas in 2023 tot uitvoering wordt overgegaan;
- De vijf waterbeheersingsgemalen, die als B1-investeringen vanuit de lange termijn asset planning (LTAP) zijn opgepakt, kennen een vertraging in tijd als gevolg van capaciteitsgebrek. De benodigde middelen zijn toegekend in december 2022 en de uitvoering is in 2023.

1.3 Schoon water

1.3.1 Doelstellingen

De doelstelling van het programma Schoon water is een duurzame en doelmatige afvalwaterketen. We gaan uit van de eisen die worden gesteld aan de kwaliteit van ons effluent qua stikstof en fosfor (in het kader van de KRW in 2027). Daarnaast werken we aan de opgave om in 2030 energieneutraal, in 2035 klimaatneutraal en in 2050 circulair te zijn.

1.3.2 Prestaties en activiteiten

Voor het programma Schoon water zijn meerdere prestaties en activiteiten begroot en uitgevoerd. U vindt deze in de tabel en op de kaart hieronder.

Tabel 9: Overzicht van de begrote en gerealiseerde prestaties en activiteiten

Prestaties/Activiteiten	Eenheid	Wettelijke Norm RWZI *1	Begroting 2022	Doel Reductieopgave KRW 2027	KRW-norm oppervlakte water	Realisatie 2022	T.o.v. begroting 2022
Uitvoering wettelijke taak: zuiveren van afvalwater							
Voldoen aan afnameafspraak, operationele beschikbaarheid	%		> 98	> 98		99,3	
Voldoen aan lozingseizen vergunningen	j/n		j	j		n	*2
Verbetering effluentkwaliteit							
Zomerhalfjaargemiddelde concentratie fosfor							
rwzi Dinther	mg/l	1,0	0,60	0,39	0,22	0,55	
rwzi Vinkel	mg/l	2,0	1,10	0,14	0,15	1,35	
rwzi Aarle-Rixtel	mg/l	1,0	0,60	0,14	0,11	0,73	
rwzi Asten	mg/l	2,0	0,40	0,30	0,11	0,54	
rwzi Oijen	mg/l	1,0	0,50	0,69	0,15	0,91	
rwzi Land van Cuijk	mg/l	1,6	0,80	1,00	0,14	1,12	
rwzi 's-Hertogenbosch	mg/l	1,0	1,00	0,80	0,11	0,96	*3
Zomerhalfjaargemiddelde concentratie stikstof							
rwzi Dinther	mg/l	10	4,0	2,8	2,4	4,0	
rwzi Vinkel	mg/l	10	4,5	3,7	2,8	3,1	
rwzi Aarle-Rixtel	mg/l	10	3,5	3,0	2,3	3,9	
rwzi Asten	mg/l	10	2,0	2,5	2,3	2,4	
rwzi Oijen	mg/l	10	3,0	4,2	2,8	2,8	
rwzi Land van Cuijk	mg/l	10	7,0	4,9	2,5	4,4	
rwzi 's-Hertogenbosch	mg/l	12	12,0	7,0	2,3	10,7	
Doelmatige en duurzame bedrijfsvoering							
Slibafvoer naar extern	ton		74.400			73.700	
Electriciteitsopwekking	MWh		13.600			13.800	
Electriciteitsverbruik	MWh		42.700			42.000	
Energieneutraliteit	%		>60	> 80		74	
Productie biogas	m^3		6.700.000	> 6.700.000		7.365.000	
Bijproducten i.v.m. doelmatige bedrijfsvoering							
Winning struviet	ton		350			89	
Winning zeefgoed	ton		1.800			513	

*1 Actuele wettelijke norm betreft de waarden uit het activiteitenbesluit. Dit zijn voortschrijdend jaargemiddelden voor de nutriënten fosfor en stikstof.

*2 Overschrijding van lozingseisen maatwerkvoorschrift zomerhalfjaargemiddelde fosfor 's-Hertogenbosch.

*3 Fosfor rwzi 's-Hertogenbosch voor de zomer voldeed aan begroting (1,0 mg P/l). Normering voor fosfor in de zomer is op basis van maatwerkvoorschrift sinds 1 januari 2022 0,8 mg P/l, daar is niet aan voldaan.

Verkenningen en beleid voor 2022		
Herziening beleidslijn doelmatigheid zuivering (in relatie tot indirecte lozingen)	Opstellen	

De kwaliteit van het effluent: wettelijke eisen en ambities voor 2027

Het beheer en onderhoud van de rwzi's is vooral gericht op de zuiveringsprestaties. Onze zuiveringen voldoen ruimschoots aan alle wettelijke normen van het Activiteitenbesluit. De enige uitzondering daarop is de rwzi 's-Hertogenbosch. Die overschreed het zomerhalfjaargemiddelde voor fosfor (0,8 milligram per liter). Dat komt doordat de zuivering na de renovatie te krap is gedimensioneerd. Daardoor kon het scherpe maatwerkvoorschrift niet worden gehaald. We zijn volop bezig om de rwzi alsnog aan deze eis te laten voldoen. Daarnaast lopen er nog juridische procedures om ervoor te zorgen dat de aannemer de rwzi alsnog volgens specificatie oplevert.

We willen de kwaliteit van het effluent verder verbeteren en voldoen aan de KRW-reductieopgave in 2027. Daarvoor hebben we per rwzi de normen voor stikstof en fosfor berekend. Dit zijn veel strengere normen dan in het Activiteitenbesluit van de Wet milieubeheer. Om vanaf 2027 te voldoen aan deze nieuwe normen, hebben we jaarlijkse ambities vastgesteld. Deze ambities (vertaald in begrotingswaarden per rwzi) zijn vastgesteld op basis van de maatregelen, optimalisaties en projecten die we nu voorzien.

De zuiveringen presteren goed bij het verwijderen van stikstof. Dit komt grotendeels door de optimalisaties die we hebben uitgevoerd. De droge en warme zomerperiode had ook een gunstig effect. Kijken we naar de begrotingswaarden voor 2022 voor stikstof, dan voldoen alle rwzi's behalve Aarle-Rixtel en Asten. (Die laatste is per abuis strakker begroot dan de KRW-reductieopgave).

De verwijdering van fosfor is een ander verhaal. Hier hebben vijf van de zeven rwzi's de begrotingswaarde nog niet gehaald. De bijzonder lange en droge zomer is hiervoor de belangrijkste reden. Het biologische proces waarmee we fosfaat verwijderen, is erg gevoelig. Kleine (technische) procesafwijkingen hebben een grote invloed gehad op de efficiëntie van de verwijdering. We hebben diverse maatregelen uitgevoerd en voorbereid die een positief effect zullen hebben. De snelheid waarmee we dit effect bereiken, verschilt per rwzi doordat elke configuratie verschillend is. Deze is bovendien afhankelijk van de uitrol van de afvalwaterstrategie. De begrotingswaarde voor de rwzi 's-Hertogenbosch is voor 2023 bijgesteld naar de norm uit het maatwerkvoorschrift.

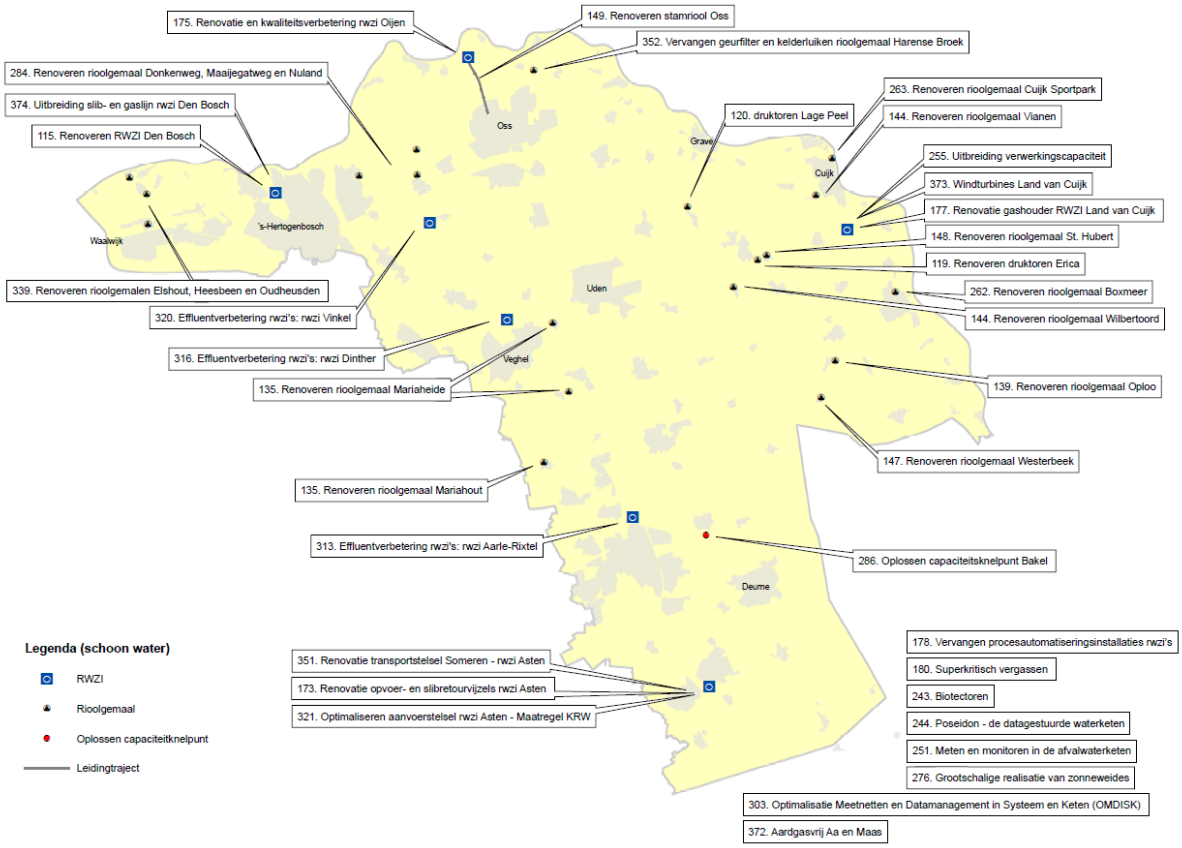
Bij het verbeteren van het zuiveringsrendement is de samenstelling van het afvalwater van belang. Daarom gaan we de beleidslijn Doelmatige werking zuiveren herzien. We leggen de relatie met de invloed van indirecte lozingen, waarvoor de vergunningverlening verandert bij de komst van de Omgevingswet. Daarnaast kijken we naar de nieuwe richtlijn Stedelijk afvalwater, waarvan het concept in oktober is gepubliceerd. De aanpassing van onze beleidslijn loopt daarom door in 2023 en wordt dan aan het algemeen bestuur aangeboden.

Energie en kengetallen

Mede door de ontwikkelingen op de energiemarkt hebben we extra aandacht besteed aan de productie van biogas. Daardoor hebben we 10% meer biogas geproduceerd dan begroot en minder slib afgevoerd. Het biogas is vooral afgenomen door Heineken en de afvalstoffendienst, wat bijdraagt aan onze doelstellingen op het gebied van duurzaamheid en een zo maximaal mogelijke nuttige inzet van het biogas. De verkoop van biogas was een flinke inkomstenbron, mede door de sterk schommelende prijzen. Tot slot hebben we in 2022 meer elektriciteit opgewekt. Dit was vooral te danken aan onze zonneweides.

Het werkgebied van waterschap Aa en Maas heeft zo'n 784.000 inwoners. In 2022 hebben we per inwoner 5,9 m^3 methaan opgewekt door middel van biogas. Daarnaast hebben we per inwoner 700 gram roostergoed verwerkt en 129 m^3 water gezuiverd.

Kaart 4: Grafische weergave van de activiteiten vallen binnen het programma Schoon water

Toelichting op de kaart:
De belangrijkste behaalde mijlpalen op het gebied van investeringsprojecten en activiteiten over 2022 zijn:

- Aanpassing transportleiding Grave - Wachthuis : opgeleverd
- Renovatie opvoer- en slibretourvijzels rwzi Asten : opgeleverd
- Optimalisatie PE-installatie rwzi Land van Cuijk : opgeleverd
- Renovatie rioolgemaal Holthees : opgeleverd
- Renovatie rioolgemaal Boxmeer : opgeleverd
- Renovatie rioolgemaal Fortunaweg : opgeleverd
- Renovatie rioolgemalen Donkenweg, Maaijegatweg en Nuland : opgeleverd
- Zonneweide rwzi Aarle-Rixtel : opgeleverd
- Renovatie en kwaliteitsverbetering rwzi Oijen : PACAS in bedrijf genomen en slibverlading aangepast. Vervanging puntbeluchters is voorbereid. Het hoofdproject is gegund en gestart.
- Renovatie stamriool Oss : fase 4/5 nagenoeg gereed
- Zonneweide rwzi Oijen : nagenoeg gereed
- Zonneweide Land van Cuijk : nagenoeg gereed
- Renovatie rwzi Den Bosch : de definitieve doseerinstallatie voor de afbraak van legionella is operationeel
- Superkritisch vergassen : de pilot is beëindigd

In 2022 zijn de volgende activiteiten uitgevoerd op de rwzi's:

- Verbetering van het effluent, rwzi Dinther: de combinatie van PACAS (full-scale) en Ozon (in deelstroom) is als ontwerp uitgewerkt. We hebben het bouwteam geformeerd en willen dit project in 2023 afronden. Dat is nodig om te voldoen aan de eisen van het ministerie van IenW voor een financiële bijdrage.
- Verbetering van het effluent, rwzi Vinkel: de voorbereidingsfase voor de full-scale installatie is gestart.
- Verbetering van het effluent, rwzi Aarle-Rixtel: we leggen een leiding aan naar de Zuid-Willemsvaart om effluent bij piekbuien af te voeren. Dit project is in voorbereiding.
- Uitbreiding van de verwerkingscapaciteit/renovatie rwzi Land van Cuijk: we hebben bekeken welke aanpassingen er nodig zijn aan de rwzi Land van Cuijk. Het algemeen bestuur heeft een investeringskrediet toegekend om een voorlopig ontwerp uit te werken.

Monitoring

Op de rwzi's Aarle-Rixtel, Oijen en Land van Cuijk zijn UV-VIS-sensoren geïnstalleerd om binnenkomende stoffen te monitoren. We volgen de resultaten op de voet, zodat we deze techniek op alle rwzi's kunnen inzetten. Daarnaast hebben we in 2022 deze monitoringprogramma's uitgevoerd:

- Meetnet opkomende stoffen (meetnet in de keten én het watersysteem, jaarlijks);
- Vastleggen 0-situatie PACAS Oijen en PACAS Dinther;
- Brede screening 2022 (trekker is de provincie Noord-Brabant, 1 keer per 6 jaar).

In 2022 zijn we binnen de Schone Maaswaterketen (SMWK, samenwerking tussen waterschappen, drinkwaterbedrijven en het Rijk) aan de slag gegaan met het actieprogramma 2022-2027:

- We hebben een gezamenlijk monitoringsprogramma opgesteld voor de waterkwaliteit. Zo kunnen we de hoeveelheid medicijnresten en industriële stoffen in beeld brengen en in de toekomst toetsen aan onze ambities. De eerste metingen vinden plaats in 2023.
- De vergunningen die waterschap Aa en Maas heeft verstrekt aan directe lozers, hebben we opgenomen in de SMWK-atlas. Waar nodig krijgen deze een update volgens de landelijke afspraken over Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS). Momenteel worden de vergunningen van de andere waterschappen in de atlas opgenomen, zodat er een totaalbeeld ontstaat.

We zijn betrokken bij de provinciale bronaanpak voor medicijnresten (zie het deelprogramma *Gezond en natuurlijk water*).

Het project Datagestuurde waterketen (Poseidon) is gestart. Daarin willen we samen met gemeenten in ons gebied het aanbod van afvalwater beter in kaart brengen. Bij droog weer wordt afvalwater in het aanvoerstelsel gebufferd om met behulp van kunstmatige intelligentie (AI) pieken in het aanbod af te vlakken. Dit zorgt voor een effectiever zuiveringsproces. Ook op de zuivering zelf wordt AI ingezet voor de procesregeling. Met de gemeente 's-Hertogenbosch hebben we dit systeem uitgerold. Naar verwachting is dit medio 2023 operationeel.

Daarnaast werken we aan maatregelen om ons waterschap energieneutraal (in 2030), klimaatneutraal (in 2035) en circulair (in 2050) te maken. Daarvoor gebruiken we de routekaart uit 2021. In 2022 hebben we op de rwzi Aarle-Rixtel de zonneweide in gebruik genomen. Ook zijn we gestart met de aanleg van zonneweides bij de rwzi's Oijen en Land van Cuijk. Daarnaast onderzoeken we de haalbaarheid van windturbines bij de rwzi Land van Cuijk, met extra aandacht voor de opslag van energie. Om de uitstoot van broeikasgassen (lachgas, methaan en CO_2) uit onze rwzi's terug te dringen, doen we onderzoek. De metingen van lachgas op de rwzi Land van Cuijk zijn uitgebreid naar andere rwzi's. Tot slot zijn we een onderzoek gestart naar de extra opwekking van biogas/groen gas op de rwzi 's-Hertogenbosch om onze doelen voor energieneutraliteit te halen.

1.3.3 Financieel

Exploitatie

Tabel 10: Exploitatie

INPUT-VERANTWOORDING SCHOON WATER *(bedragen * € 1.000)*							
Omschrijving	**Primaire Begroting 2022**	**Begrotings-wijziging**	**Begroting 2022 incl. wijziging**	**Realisatie 2022**	**Realisatie %**	**Verschil v=voordeel, n=nadeel**	
Totaal lasten	65.671		65.671	65.496	100%	V	174
Totaal baten	4.982		4.982	8.399	169%	V	3.417
Saldo exclusief mutaties bestemmingsreserves	**60.689**		**60.689**	**57.098**	**94%**	**V**	**3.591**
Totaal beschikking bestemmingsreserves	1.308		1.308	1.131	86%	N	178
Netto lasten	**59.380**		**59.380**	**55.967**	**94%**	**V**	**3.413**

Belangrijkste onderwerpen binnen de lasten en baten

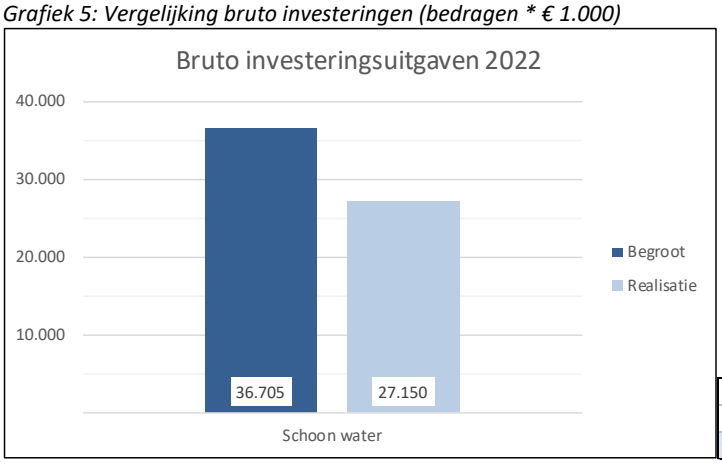
De investeringen in duurzame energie van de afgelopen jaren zorgen ervoor dat het saldo van de lasten en baten van het programma positiever is dan begroot, ondanks alle economische uitdagingen in 2022. De opbrengsten uit de afzet van biogas komen € 4,2 miljoen hoger uit. Het zonnige jaar in combinatie met lagere inkoopprijzen voor elektriciteit, zorgen bij de inkoop van elektriciteit voor een voordeel van € 0,9 miljoen.

De hogere energie- en grondstoffenprijzen op de markt zorgen er wel voor dat de kosten voor de afzet van slibkoek (€ 1,6 miljoen) en de inkoop van hulpstoffen (€ 0,4 miljoen) zijn toegenomen. Ook zijn de begrote inkomsten van de SDE-subsidie (€ 0,6 miljoen) weggevallen vanwege de hoge energieprijzen. Wel is de afrekening van de SDE-subsidie over 2021 hoger uitgevallen dan verwacht, waardoor in 2022 een voordeel van € 0,1 miljoen ontstaat. De kosten voor de inkoop van restwarmte zijn € 0,3 miljoen hoger uitgevallen.
Een gunstigere afrekening over 2021 van de SNB zorgt voor een voordeel van € 0,3 miljoen in 2022. Het bij het bestuursverslag gemelde voordeel op de verkoop van HBE-certificaten is kleiner geworden (€ 34.000), doordat in de tweede helft van het jaar de prijzen flink zijn gedaald. De kosten voor het onderhoud van de installaties zijn toegenomen als gevolg van de stijgende prijzen van materialen, arbeid en hulpstoffen. Doordat niet alle geplande werkzaamheden uitgevoerd konden worden, is het nadeel beperkt gebleven tot € 176.000, op een begroot bedrag van € 7,7 miljoen. De PACAS-installatie op de rwzi Oijen is in 2022 net te kort in bedrijf geweest om in 2022 recht te hebben op de begrote subsidie van € 1,3 miljoen. Dit zal nu in 2023 ontvangen worden.

Investeringen

Onderstaande grafiek vergelijkt de gerealiseerde bruto-investeringen met de Begroting 2022.

*Grafiek 5: Vergelijking bruto investeringen (bedragen * € 1.000)*

Realisatie	27.150
Begroting	36.705
% Realisatie t.o.v. begroting	74%

De volgende investeringsprojecten hebben de belangrijkste bijdrage geleverd aan de realisatiegraad:

- Renovatie rwzi ’s-Hertogenbosch;
- Renovatie en kwaliteitsverbetering rwzi Oijen;
- Renovatie gashouder rwzi Land van Cuijk;
- Renovatie Stamriool Oss;
- Renovatie RG Donkenweg, Maaijegatweg en Nuland;
- Zonneweides rwzi Aarle-Rixtel, Oijen en Land van Cuijk;
- Voorbereiding medicijnrestenverwijdering rwzi Dinther.

In 2022 is 74% van het in het projectenboek 2022 opgenomen bruto investeringsvolume gerealiseerd. Door versnelling is aan de realisatie van de zonneweides € 5,6 miljoen (+ € 2,2 miljoen) besteed. Ook aan de renovatie rwzi ’s-Hertogenbosch is door versnelling meer besteed (+ € 1 miljoen), maar als gevolg van een tussenvonnis van de rechter hebben enkele correcties plaatsgevonden waardoor de boekwaarde per saldo € 1,5 miljoen is verlaagd.
Daarnaast hebben enkele projecten vertraging opgelopen. De grootste zijn: Renovatie en kwaliteitsverbetering rwzi Oijen (-/- € 5,1 miljoen) als gevolg van de aanbesteding en opstart, oplossen capaciteitsknelpunt Bakel (-/- € 2,4 miljoen door leverantieproblemen van materialen), Renovatie rioolgemaal Cuijk-Sportpark (-/- € 0,6 miljoen) en Stamriool Oss (-/- € 0,5 miljoen), allen door verschuiving van kosten naar 2023.

1.4 Samen, duurzaam, slim en effectief

Diverse ontwikkelingen en activiteiten van het waterschap zijn programma-overstijgend. Daardoor passen ze niet binnen de programma's die we in de vorige hoofdstukken hebben beschreven. Ze gaan over hoe wij willen werken en wat daarvoor nodig is: samen, duurzaam, slim en effectief.

1.4.1 Prestaties en activiteiten

Samen

- Waterschap Aa en Maas staat voor veel opgaven, onder meer op het gebied van waterveiligheid, het klimaat, de KRW en de natuur. Daarnaast hebben we grote maatschappelijke opgaven. Denk aan: stikstof/Natura2000, de waterkwaliteit, de landbouw, de energietransitie en de woningbouwopgave. Veel van deze onderwerpen komen samen in het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Dit programma kan veel invloed hebben op het werk van het waterschap. De provincie krijgt een regierol en ziet de GGA als een oplossing voor de realisatie van deze opgaven.
- In ons werkgebied liggen 4 van de 17 Brabantse GGA-gebieden: De Vitale Peel, Strabrechtse Heide, Aa-dal Noord en Vlijmens Ven/Moerputten. In de GGA werken we in samenhang aan doelstellingen voor de natuur, het water, stikstof, de landbouw en meekoppelkansen voor bijvoorbeeld recreatie, woningbouw en energie.
    - In De Vitale Peel is de provincie de trekker. Wij zijn gestart met de uitwerking van het herstelplan sponswerking, dat inzicht moet geven in de waterpeilen die nodig zijn om de Natura2000-doelen te halen. Parallel daaraan spelen we in op (*no regret*) kansen en leren we van wat we uitvoeren.
    - Op de Strabrechtse Heide is onder leiding van Staatsbosbeheer een verkenning uitgevoerd en een overzicht gecreëerd van alle opgaven. Wij gaan aan de slag met enkele deelprojecten (zoals Meerven en beekontwikkeling Kleine Aa). Inmiddels is de provincie de trekker van dit gebied.
    - Wij zijn zelf de trekker voor de GGA's Aa-dal Noord en Vlijmens Ven en omgeving. In beide gebieden hebben we in het najaar van 2022 de verkenningen afgerond. Die hebben laten zien welke opgaven er liggen en hoe we die gaan realiseren. Voor Vlijmens Ven en omgeving gaan we een visie voor het gebied opstellen. Voor Aa-dal Noord gaan we direct plannen uitwerken voor de diverse deelgebieden.
- In 2022 zijn we ons bestuurlijk en ambtelijk blijven inzetten binnen diverse regionale netwerken, zoals de Regio Noordoost-Brabant (RNOB), de Metropoolregio Eindhoven en Brabantstad. Binnen de RNOB hebben we voor een aantal dossiers (waaronder de transitie van het landelijk gebied en de woningbouwopgave) een beïnvloedingsagenda opgesteld. Hiermee willen we het regionale belang gezamenlijk behartigen bij de provincie en het Rijk. Daarnaast is er een omgevingsagenda Zuidoost-Brabant vastgesteld. Daarin staan de gezamenlijke opgaven en afspraken voor de komende jaren. Tijdens het BO MIRT in november hebben we de eerste samenwerkingsafspraken gemaakt voor de Brabantbrede verstedelijkingsopgave (NOVEX Stedelijk Brabant). Het water- en bodemsysteem is daarbij een sturend ontwerpprincipe voor de ruimtelijke keuze en inrichting. Dit ontwerpprincipe wordt nu vertaald naar de stedelijke regio 's-Hertogenbosch en de regio Zuidoost-Brabant.
- De Peel is begin 2021 definitief aangemerkt als NOVI-gebied: een aandachts- en voorbeeldgebied binnen de Nationale Omgevingsvisie. Hierin werken het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen aan hun gezamenlijke opgaven. De term 'NOVI' is intussen veranderd in 'NOVEX': Nationale Omgevingsvisie Extra. Onze dijkgraaf is de bestuurlijke trekker van NOVEX De Peel.
- In januari 2022 hebben we een projectteam samengesteld om de waterschapsverkiezingen voor te bereiden. Zij overleggen met de Unie van Waterschappen, collega-waterschappen en andere belanghebbenden. Samen met de waterschappen om ons heen hebben we onze gebiedsgrenzen geactualiseerd. Deze wijzigingen zijn door de provincie vastgesteld. Daarnaast zijn informatiebijeenkomsten georganiseerd voor aspirant-bestuursleden, heeft een klankbordgroep

vanuit het AB meegedacht over de invulling van de communicatie rondom de verkiezingen en is geholpen om tot een goede invulling van de 'stemwijzer' te komen.

Duurzaam

- We onderzoeken de mogelijkheden om de uitstoot van broeikasgassen uit onze rwzi's, het watersysteem en de bodem terug te dringen. Daarnaast bekijken we de mogelijkheden om broeikasgas op te slaan in bijvoorbeeld bomen, (bouw)materialen en de bodem.
- We hebben innovaties uitgewerkt op het gebied van baggeren, de verwerking van slib en maaisel, emissieloos bouwen (CO_2 en stikstof) en bewust materiaalgebruik (biobased of circulair).
- Klimaatverandering leidt tot forse weersextremen. Bij maatregelen voor klimaatadaptatie zoeken we naar meekoppelkansen. Bijvoorbeeld bij klimaatrobuuste beekdalen en de KRW, een verhoging van de grondwaterpeilen, bodemverbetering, vergroening en biodiversiteit, en de verduurzaming van de landbouw.
- Waterschap Aa en Maas wil dat wateroverlast- en overstromingsrisico's beter te verzekeren zijn. We hebben hierover bestuurlijke gesprekken gevoerd met een verzekeringsmaatschappij en de Unie van Waterschappen (UvW). Daarbij is onder de aandacht gebracht dat we door klimaatverandering steeds vaker te maken hebben met extreme situaties waarop het watersysteem niet is berekend. De schade die hierdoor ontstaat is slecht verzekerbaar en niet te verhalen op het waterschap.
- In 2021 zijn de definitieve Regionale Energiestrategieën 1.0 vastgesteld (RES). Daarin zijn de mogelijkheden en afspraken vastgelegd over de grootschalige opwekking van energie, energiebesparing en per regio een Regionale Structuur Warmte. In 2022 en 2023 zorgen gemeenten voor de borging daarvan in een RES 2.0 of in een voortgangsrapportage. Onze activiteiten voor een energieneutraal waterschap in 2030 dragen bij aan de RES-doelstellingen. Als waterschap zorgen we voor input en denken we mee. Door onze deelname blijven we op de hoogte en kunnen we mogelijk aanhaken bij ontwikkelprojecten.
- In 2022 zijn we aan de slag gegaan met de routekaart 2022-2027 'Naar een energieneutraal, klimaatneutraal en circulair waterschap in 2050'. We hebben de planning en de acties uitgewerkt en hebben afdelingen, taakvelden en teams opgezocht om ze bij te praten over de doelen en interactief op zoek te gaan naar maatwerkoplossingen.
- In 2022 zijn we opnieuw gecertificeerd voor trede 3 van de CO_2-prestatieladder. Dat is een kwaliteitsmanagementsysteem dat eisen stelt aan de CO_2-boekhouding en communicatie. Het systeem schrijft voor dat we ambitieuze doelen stellen om onze certificering te behouden. De audit leverde een positief resultaat op.
- We hebben onderzocht of het haalbaar is om warmte uit het effluent van de rwzi Aarle-Rixtel te gebruiken. Daarnaast zijn we verdergegaan met onze verkenning naar het winnen van thermische energie uit de Dieze (TEO). Waterschap Aa en Maas stimuleert en faciliteert de toepassing van aquathermie. Dit doen we door kennis beschikbaar te stellen, heldere kaders te scheppen en Brabantbreed een interactieve potentiekaart beschikbaar te stellen.
- De routekaart Energie, klimaat en circulair komt terug in alle programma's. Informatie over de acties en projecten op onze rwzi's staat in paragraaf 1.3.2.

Slim: innovatief, digitaal, datagedreven waterbeheer

In ons nieuwe Waterbeheerplan 2022-2027 is ons motto 'Slim: innovatief, digitaal, datagedreven waterbeheer'. Daarmee bedoelen we dat we onze doelen willen bereiken door kennisontwikkeling, door digitaal te transformeren en door te innoveren. In januari 2022 is de afdeling Waterdata en Informatie (WaDI) gestart. Zij leveren concrete producten en ondersteuning om data en informatie onderdeel te maken van al onze processen. Zo kunnen we het datagedreven waterbeheer versnellen.

In 2022 heeft de afdeling WaDI vooral een goed fundament neergelegd om digitaal en datagedreven werken beter aan te kunnen jagen. Een datahub is in de cloud opgezet die het straks mogelijk maakt

om data beter te valideren en te combineren. Ook is in 2022 een stuurgroep digitaal (SGD) opgezet. Die is opgezet vanuit alle geledingen van onze organisatie om de digitale transitie te volgen, te programmeren en te prioriteren.

Kennis is een schaars goed. Mensen met kennis van data en agile werken zijn veelgevraagd. Daarom werken we samen, huren we kennis in en spannen we ons in om een interessante werkgever te blijven. Dan kunnen we onze ambities op korte termijn waarmaken en ervoor zorgen dat we op de lange termijn voldoende expertise in huis hebben om dit te kunnen doen. Daarnaast blijven we natuurlijk voldoen aan alle nieuwe wet- en regelgeving, zoals het gebruik van basisregistraties, de Wet open overheid (Woo), de aansluiting op MijnOverheid.nl en Single Digital Gateway.

Op het gebied van innovatie speelden in 2022 onder andere de volgende zaken:

- *Effluentbenutting*
  We hebben een gebiedsbrede strategiestudie uitgevoerd naar de benutting van het effluent van alle rwzi's. Met onze regionale partners hebben we een schetsontwerp gemaakt om het effluent van de rwzi Oijen te kunnen gebruiken als industriewater voor de bedrijven in Oss. Verder loopt er op de rwzi Asten een onderzoek naar de toepassing van nanofiltratie voor de opwerking van het effluent.
- *Circulair en grondstoffen*
  Op de rwzi Land van Cuijk zijn de voorbereidingen voor de pilot slibverwerking Torwash in volle gang. Ook zijn we een onderzoek gestart met Wageningen University & Research naar de inzet van maaisel voor de insectenteelt (project ComySect met TKI-subsidie).
- *Data science*
  De eerste conceptversie van de 'perceelwijzer voor burgers' (de WaterWegWijs-app) is ontwikkeld en getest. Verder hebben we met de zes Peelgemeenten een eerste pilot uitgevoerd naar een volledig datagestuurde afvalwaterketen. Tot slot hebben we bij de zuiveringsregio's een pilot uitgevoerd naar de toepassing van augmented en virtual reality.
- *Energie*
  De uitgewerkte casus voor waterstof bij de rwzi Oijen (en de levering daarvan aan Oss) is helaas negatief uitgevallen. Het project is te duur en de benodigde windenergie is onzeker. Verder hebben we gekeken naar de potentie van de opslag van elektrische energie in batterijen.

Effectief

- Om de ambities uit het WBP 2022-2027 waar te kunnen maken, zorgen we voor voldoende personeel. In 2022 zijn hiervoor nieuwe medewerkers gestart: bij de HWBP-projecten, bij de districten, een hydroloog, een ecoloog en een projectleider. Tegelijkertijd zien we veel verloop. Het is dus belangrijk om een aantrekkelijke werkgever te blijven.
- We ontwikkelen onze digitale tools verder door. De combinatie van iBabs, Djuma en My-lex draait inmiddels goed. De upgrade van het projectinformatiesysteem (Programma in Beeld) is afgerond. Vanuit het Rijk (het Nationaal Programma Landelijk Gebied) en vanuit de provincie verwachten we nieuwe instrumenten om projecten te realiseren. Binnen het waterschap hebben we een nieuwe grondstrategie vastgesteld.
- In 2022 hebben we geïnventariseerd welke vacatures moeilijk in te vullen zijn door de krappe arbeidsmarkt. Het gaat onder meer om technische functies, data-gerelateerde functies, inkoopadviseurs, toezichthouders en handhavers. Om de continuïteit en de kwaliteit van onze dienstverlening te borgen, werken we waar mogelijk samen met ketenpartners en andere waterschappen. Ook huren we kennis in en werken we aan opleidings- en traineeprogramma's voor schoolverlaters, potentiële kandidaten en eigen medewerkers (omscholing).
- Digitale instrumenten kunnen ons toezicht en onze handhaving efficiënter maken. Denk aan veranderdetectie op basis van satellietbeelden. Door data te analyseren en te verrijken, kunnen we het toezicht gerichter uitvoeren en het naleefgedrag effectief beïnvloeden. Veranderdetectie

op basis van satellietbeelden pakken we met alle waterschappen samen op. In 2023 ronden we de aanbesteding af en gaan we testen uitvoeren. Informatiemanagement levert hier een belangrijke bijdrage aan.

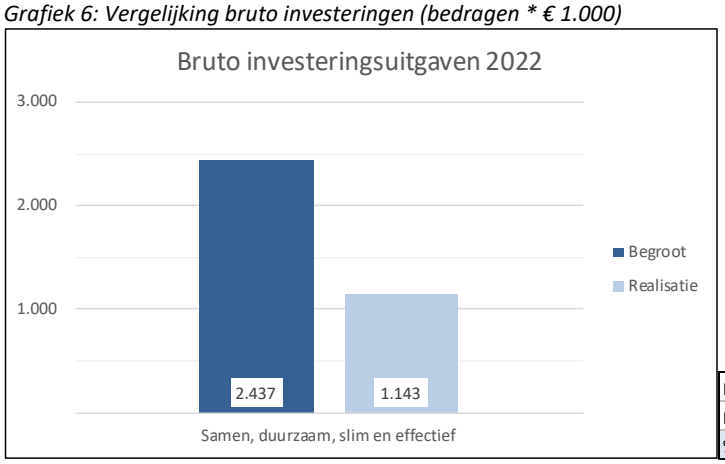
- Om de hoeveelheid arbeidsintensief werk te verminderen en effectiever te werken, bieden drones een mogelijkheid. Denk aan de inspectie van moeilijk toegankelijke locaties of de schouw, waarbij grote afstanden moeten worden afgelegd. Vliegen met een drone is binnen ons beheergebied gebonden aan veel restricties. In 2022 hebben we dit proces geprofessionaliseerd. We hebben een handboek opgesteld en een vergunning gekregen om te vliegen binnen *no-fly zones*.
- De samenwerking binnen de keten blijft een uitdaging, bijvoorbeeld als het gaat om de versnippering in mandaat en bevoegdheden. Dit speelt onder meer bij indirecte lozingen, de mestregelgeving en activiteiten met (potentiële) waterlozingen én bodemlozingen, zoals bij noodtrayvelden. Dit vraagt ook in 2023 om intensieve afstemming met collega-waterschappen, omgevingsdiensten en de NVWA. Die afstemming verloopt steeds beter.
- Met preventie willen we bijdragen aan de bescherming van de fysieke leefomgeving en minder handhavend optreden. Door vroegtijdig in gesprek te gaan, willen we schade en overtredingen voorkomen (coachend handhaven).
- In 2022 hebben we veel stappen gezet om ons voor te bereiden op de implementatie van de Omgevingswet. Het veelvuldige uitstel en de voortdurende onzekerheid maakten het echter een lastig dossier. Waar nodig blijven we op de achtergrond bezig om producten door te ontwikkelen. Zodra de datum van inwerkingtreding definitief is vastgesteld, kijken we of en waar we moeten versnellen. De verwachting blijft dat de hoeveelheid werk toeneemt. Daarnaast worden de termijnen om vergunningen te verlenen en te adviseren op ruimtelijke plannen naar verwachting korter. Ook dat blijft onze aandacht vragen.

1.4.2 Financieel

Exploitatie
We hebben rekening gehouden met diverse mutaties die samenhangen met de activiteiten in dit hoofdstuk. Het gaat onder meer om toegenomen licentiekosten, de doorwerking van de bijgestelde begroting van Het Waterschapshuis en van de BSOB, de implementatie (en kosten) van diverse wet- en regelgeving (zoals bijvoorbeeld de Omgevingswet) en de subsidieregeling Bebouwd gebied As50. We hebben daarnaast rekening gehouden met extra capaciteit voor waterkwaliteit, communicatie, en data en informatie (Wadi).

Investeringen
Onderstaande grafiek vergelijkt de gerealiseerde bruto-investeringen met de Begroting 2022.

*Grafiek 6: Vergelijking bruto investeringen (bedragen * € 1.000)*

Realisatie	1.143
Begroting	2.437
% Realisatie t.o.v. begroting	47%

De realisatiegraad over de eerste helft van het jaar bedroeg 15% van het bruto begrote investeringsvolume. De prognose is in het Bestuursverslag naar beneden bijgesteld tot 55% van het bruto investeringsvolume (€ 2,437 miljoen) en dat is € 1,343 miljoen. De werkelijke realisatie is met 47% wat lager uitgevallen.

De uitgaven voor het project Zaakgericht werken blijven achter op de prognose; de uitgaven worden verwacht in 2023. Daarnaast kennen de uitgaven voor de kredieten vervangen vervoermiddelen en gereedschappen 2021 en 2022 vertraging in de uitlevering van materialen en vooral auto's door onder andere mondiale chiptekorten.

In ons nieuwe ontwerp-WBP 2022-2027 is *Slim: innovatief, digitaal, datagedreven waterbeheer* een thema dat gaat over hoe wij onze doelen realiseren. Digitaal transformeren en innoveren maakt ook deel uit van investeringsprojecten als OMDISK. De overige investeringen voor dit programma hebben min of meer hetzelfde niveau als in de vorige periode.

1.5 De verplichte paragrafen volgens het Waterschapsbesluit

Hieronder gaan we in op de verplichte paragrafen volgens het Waterschapsbesluit. In deze paragrafen staat de verantwoording voor hetgeen in de overeenkomstige paragrafen in de begroting is opgenomen.

1. Ontwikkelingen in het vorig begrotingsjaar
2. Incidentele baten en lasten
3. Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen
4. Waterschapsbelastingen
5. Weerstandsvermogen
6. Financiering
7. Verbonden partijen
8. Openbaarheidsparagraaf
9. Bedrijfsvoering
10. EMU-saldo
11. Investeringen

1.5.1 Ontwikkelingen in het vorig begrotingsjaar

De uitbraak van de oorlog in Oekraïne heeft wereldwijd grote gevolgen, en heeft ook invloed op de activiteiten van het waterschap. De inflatie is in 2022 tot recordhoogtes gestegen. Dit komt door de combinatie van een sterke stijging van de vraag naar goederen en diensten na de coronapandemie en achterblijvend aanbod door de verstoring in productieketens. Nederland kent op dit moment een krappe arbeidsmarkt met meer vacatures dan werkzoekenden. In veel sectoren wordt naarstig gezocht naar mensen en ook Aa en Maas kent een aantal functies die steeds moeilijker ingevuld kunnen worden. Vandaar dat zowel voor de lange termijn, waar we inzetten op groei en ontwikkelorganisatie met eigen ambassadeurs en aansprekende middelen, ook wordt ingezet op welke mogelijkheden er zijn op de korte termijn zoals het aflossen van de studieschuld en een beloning voor het aandragen van een nieuwe collega.
Via de ‘Robuustheidsanalyses’ is inzicht gegeven in de financiële gevolgen van de actuele ontwikkelingen rondom prijsstijgingen, schaarste, etc.

Onderhoud en beheer van dijken en sloten

Wij beheren, controleren, versterken en onderhouden dijken in Noord-Brabant. Als sloten en beken dichtgroeien, belemmert dat de aanvoer en afvoer van water.
Een veilige Maasdijk; sterk en hoog genoeg om het water te kunnen keren, dat is wat we willen. Wat deden we in 2022?

- We maaiden 110 km dijk langs de Maas en 70 km dijk langs de regionale rivieren en kanalen.
- We ontmantelden dassen- en beverburchten om de sterkte van de dijk te herstellen. Dat deden we bijvoorbeeld in Rosmalen. Er waren veel bevers actief in ons werkgebied. We merkten veel beveractiviteit in ons werkgebied waardoor we op meerdere plekken schades moesten herstellen. In Empel brachten we graaf werend gaas aan tegen bevergraverij.
- Onze dijkwachten, waaronder burgers, kregen een theorie- en praktijktraining.
- We stimuleerden biodiversiteit op onze dijken door meer fasering aan te brengen in de maaibestekken en 2 pilots waarbij ecologisch beheer wordt toegepast in lijn met de Kleurkeur.
- We herstelden 3 waterkerende kunstwerken (denk aan gemalen, sluizen en stuwen) in de dijk langs het Drongelens Kanaal.
- We maaiden 4.483 kilometer sloten.
- We baggerden 212 kilometer sloten.
- En de 50 duikers die te krap waren en daardoor verstopt konden raken hebben we vergroot.
- In de Peelregio hebben we gezorgd dat de wateraanvoer voor nu en in de toekomst goed is geregeld. Het gaat om een traject van 10 kilometer per kanaal. We baggerden het Kanaal van

Deurne en de Helenavaart. We herstelden de kanaalkades van het Kanaal van Deurne en we verbeterden de inspectie- en onderhoudspaden.

Zuivering van rioolwater

Onze rioolwaterzuiveringen draaiden weer op volle toeren om het vuile rioolwater van inwoners en bedrijven in Oost-Brabant weer schoon terug te geven aan de natuur. Uit rioolwater halen we ook waardevolle grondstoffen. Wat deden we in 2022?

- We zuiverden 288.000 liter water per dag.
- We produceerden 7,2 miljoen kubieke meter biogas, omgerekend het gasverbruik van ongeveer 3.000 huishoudens.
- We wekten ruim 11,5 miljoen kilowattuur (kWh) elektriciteit op met zonne-energie en ruim 2 miljoen kWh door verbranding van biogas in onze eigen generatoren. Dit komt overeen met het elektriciteitsverbruik van ongeveer 4.500 huishoudens.
- Van het aangevoerde rioolwater op onze zuiveringen verwijderden we 94% van de vervuiling. We doen onderzoek om de overige 6% er ook uit te krijgen.
- De eerste tonnen actief poederkool zijn gedoseerd, voor aanvullende verwijdering van medicijnresten op de zuivering in Oijen. Op de zuiveringen in Dinther en in Vinkel zijn vergelijkbare installaties in voorbereiding.
- Op de zuivering in Dinther gaan we medicijnresten verwijderen met onder andere ozon. Als er te veel van de stof bromide in het afvalwater zit, kan bromaat ontstaan, een soort bleekmiddel. Dit is niet wenselijk. Het bedrijf dat het meeste bromide loost hebben we daarom opgespoord. Nu onderzoeken we samen hoe de bromidelozing beperkt kan worden.
- We breidden onze zuiveringen daar waar nodig uit met aanvullende reinigingstrappen om te voldoen aan de Kaderrichtlijn Water (KRW)-doelen in 2027.

Innoveren

Innoveren, vernieuwen, verbeteren, grote en kleine stappen. Onze innovatoren zijn er maar druk mee. Continu zoeken zij naar manieren om slimmer en duurzamer te werken. In 2022 ging de aandacht uit naar vele verkenningen, pilots, demonstraties en samenwerkingen. Dat doen we onder andere met:

- Pilot Torwash op de zuivering in land van Cuijk: onderzoek naar een nieuwe manier van slibverwerking.
- Pilot op de zuivering in Asten: toepassing van nieuwe membranen voor de verwijdering van medicijnresten.
- We deden een proef met warm water voor het bestrijden van de invasieve exoot Japanse duizendknoop.
- We ontwikkelden een zelflerend en zelfsturend platform ‘Poseidon’ voor een centrale aansturing van de afvalwaterketen.
- Het 3D inmeten tijdens het maaien van watergangen is in 2022 als standaard eis opgenomen in de bestekken. Zo wordt tijdens het maaien meteen de diepte en breedte van de waterlopen gemeten.

Projecten

We zijn volop bezig met projecten die bijdragen aan schoon, veilig en voldoende water. Wat deden we in 2022?

- We startten met de werkzaamheden voor een klimaatbestendig en natuurvriendelijk beekdal in Asten en Someren. We laten onder meer de Aa en Kleine Aa weer slingeren, leggen vispassages aan en automatiseren of vervangen stuwen in het gebied.
- We pakten de monding van de Campagnebeek bij Maashees aan. Hier verwijderden we onder meer stortsteen zodat vissen de beek in kunnen trekken. En we creëerden meer ruimte voor water, bij hevige buien.

- We rondden het groot onderhoud aan de Peelkanalen af. Ongeveer 100.000 kuub slib is daar verwijderd, wat neerkomt op zo'n 4.000 vrachtwagens.
- We pasten onder meer stuwen en duikers aan in de Beekerloop in Asten en maakten de beek op sommige plekken breder. Het water kan nu sneller wegstromen en zorgt bij piekbuien voor minder overlast in nabij liggende wijken. En nieuwe natuurvriendelijke oevers en vispassages verbeteren de biodiversiteit in de beek.
- We startten met de grondverwerving voor project Meanderende Maas.
- De grondverwerving voor project Wijboschbroek werd in 2022 hervat en bevindt zich nu in de afrondingsfase.

Energie- en klimaatneutraal én circulair waterschap

In 2030 willen we alle energie, voor eigen gebruik, zelf opwekken. En in 2050 willen we klimaatneutraal zijn en bijdragen aan een circulair Nederland. Ook in 2022 zetten we belangrijke stappen.

- We leverden zonneweides op in Aarle-Rixtel, met ruim 9000 panelen in totaal en een verwachte elektriciteitsproductie van 3,9 GWh per jaar en een bijdrage van 7,5% in onze energieneutraal ambitie.
- We gaan door met het plaatsen van zonnepanelen op onze zuiveringen. Op dit moment zijn Oijen en Land van Cuijk aan de beurt. Deze projecten zijn bijna afgerond.
- We schatten dat we eind 2022 voor ongeveer 80% energieneutraal waren.
- In 2022 wisten we het certificaat van de CO_2-prestatieladder te behouden.
- We willen meer biogas op de zuivering in 's-Hertogenbosch produceren. We zijn al gestart met de voorbereidingen om dit voor elkaar te krijgen.
- We deden onderzoek naar de haalbaarheid van windenergie. En in 2022 besloten we om in 2023 te verkennen of we kunnen participeren in windprojecten van derden.

Educatie en verleende klimaatsubsidies

Wat deden we aan educatie en hoeveel klimaatsubsidies zijn er verleend in 2022:

- Samen met de waterschappen Brabantse Delta, De Dommel en Rivierenland ontwikkelden we het escapespel Kraak de Klas.
- We namen deel aan Waterdiertjes.nl en zetten dit voort in 2023. Door waterdiertjes te vangen en in te voeren op www.waterdiertjes.nl krijgen we een beter beeld van het waterleven in Nederland, kunnen we maatregelen nemen om de waterkwaliteit te verbeteren én maken we inwoners en scholen waterbewuster.
- We lieten het leerlingen van diverse basisscholen in de gemeenten Helmond en Laarbeek tijdens klimaatlessen ontdekken aan de hand van de watertafel. Centraal tijdens de lessen stond het veranderende klimaat en hoe we ons daartegen kunnen beschermen.
- We verzorgden gastlessen op scholen over ons waterschapswerk.
- Met 497 aanvragen hebben we in 2022 nog meer klimaatsubsidies verleend dan de jaren hiervoor: in 2020 160 aanvragen en in 2021 274 aanvragen. De meeste aanvragen hebben geleid tot een groenere omgeving door meer groene daken te realiseren en tuinen te vergroenen. Daarnaast is er in totaal meer dan 17.000 m^2 afgekoppeld van de riolering.
- In 2022 hebben we aan 21 aanvragen voor de subsidie recreatie-educatie-participatie toegekend, voor een totaalbedrag van € 249.100. We zien aanvragen binnenkomen voor zeer uiteenlopende projecten: van natuur-/watereducatie voor scholen tot cultuurhistorische wandelroutes en van evenementen rondom 200 jaar Zuid-Willemsvaart tot realisatie van een centraal infopunt voor SUP- en kanoroutes.
- In 2022 is 14 keer de subsidie biodiversiteit aangevraagd, voor bijvoorbeeld het planten van fruitbomen, het plaatsen van nestkastjes of bijenhotels.
- Voor boeren en inwoners van het buitengebied is er nog de STILA-regeling, voor bijvoorbeeld de realisatie van een natuurvriendelijke oever of poel.

Verbeteren van de dienstverlening
Wij blijven onze dienstverlening aan inwoners, boeren, ondernemers en samenwerkingspartners verbeteren. Dat doen we persoonlijk én digitaal. Wat deden we in 2022?

- Op onze website kun je steeds meer digitaal regelen met DigiD en eHerkenning. Denk bijvoorbeeld aan: een melding doen, subsidie aanvragen of een klacht indienen.
- Met behulp van de Vergunningenchecker kun je digitaal eenvoudig checken of je een vergunning nodig hebt.

Bestuurlijk
2022 is het eerste uitvoeringsjaar van het nieuwe WBP en het laatste volledige jaar van deze bestuursperiode.

Overzicht realisatie uitgangspunten ten opzichte van vastgestelde norm bij de Programmabegroting 2022

Tabel 11: Verschil norm en werkelijk

Variabelen / uitgangspunten / normen	Begroting 2022	Werkelijk 2022
Inflatiecorrectie	1,50%	10,00%
Formatie omvang	495,23	504,68
Loonontwikkeling	1,50%	3,75% + € 1.000 (eenmalig)
Rente toerekening reserves	0,10%	1,92%

1.5.2 Incidentele lasten en baten

In onderstaande tabellen worden de incidentele lasten en baten weergegeven (geselecteerd op bedragen > € 25.000) welke gerealiseerd of deels gerealiseerd zijn in 2022. Alleen de incidentele lasten of baten die begroot zijn maken onderdeel uit van onderstaande tabellen.

Tabel 12: Incidentele lasten

Omschrijving	Begrote incidentele last	Realisatie incidentele last	Uitgevoerd ja / nee / deels
PMO Preventief medisch onderzoek, uitgesteld van 2021	€ 50.000	€ 30.190	Ja
Evaluatie MVV (Natura2000)	€ 90.000	€ 62.284	Ja
GGA Vitale Peel	€ 80.000	€ 29.537	Deels
LIFE IP NAS (t/m 2026)	€ 75.000	€ 32.446	Deels
Peelvenen/extra inzet communicatie	€ 60.000	€ 2.816	Ja
Astense Aa van schietbaan tot A67	€ 268.200	€ 250.504	Ja
Leegveld, kleine aanpassingen in deelgebied 1	€ 36.300	€ -	Nee
Aanpassen kantelstuwen Gemert Bakel	€ 60.000	€ 105.646	Ja
BBL'er/werkervaringsformatie	€ 50.000	€ 40.250	Ja
Aanvullend onderhoud agv bestrijden invasieve exoten	€ 40.000	€ 40.000	Ja
Vervangingschema stuwen	€ 75.000	€ 177.761	Ja
Financiële solidariteitsbijdrage GOL provincie	€ 80.000	€ -	Nee
Groot onderhoud/vervangen vistrap Hertogswetering	€ 95.000	€ 150.932	Ja
Bijdrage herstel buitengracht fort Isabella Vught	€ 112.500	€ -	Nee
Aquathermie Aarle-Rixtel	€ 45.000	€ 51.420	Ja
Torwash	€ 70.000	€ 100.000	Ja
Circulair/klimaatneutraal	€ 40.000	€ 19.547	Ja
Divers onderzoek	€ 25.000	€ 15.573	Ja
Kraanbaan RG Haarsteeg	€ 25.000	€ 5.495	Ja
Overdracht RG Huisseling incl persleiding	€ 250.000	€ 205.459	Ja
Opslag gevaarlijke stoffen PGS15	€ 40.000	€ -	Nee
Meethuisje effluent	€ 70.000	€ 41.319	Ja
Revisie borstelbeluchters	€ 60.000	€ 65.006	Ja
Smartpiggen zuiveringsregio Vinkel	€ 85.000	€ -	Nee
Veiligheid ontvangskelders	€ 80.000	€ 163.519	Ja
Inspectie lekdichtheid	€ 50.000	€ -	Nee
Gefaseerd vervangen ontluchters (N279) / afsluiters	€ 25.000	€ 14.772	Ja
Werkzaamheden daken vanuit de RI&E 2020	€ 30.000	€ -	Nee
Aanleg chemicaliën doseerleidingen verdeeltoren	€ 75.000	€ -	Nee
Werk vanuit SGA fijnzeef	€ 25.375	€ 33.892	Ja
Vermogenschakelaats vervangen 3x	€ 45.000	€ -	Nee
Amoveren slibgisting	€ 250.000	€ 6.250	Deels
Smartpiggen Vlierden - rwzi Asten	€ 40.000	€ -	Nee
Bijdrage aan provincie/actualisatie overstromingsscenario's	€ 100.000	€ 75.625	Ja
Advisering/ecologische begeleiding bevers en dassen	€ 30.000	€ 37.615	Ja
Bijdrage provincie dijkkruising Oeffelt	€ 70.000	€ 16.638	Ja
Pilot IRM Crevecoeur	€ 437.500	€ 237.742	Ja
Technisch adviseur geo-techniek waterveiligheid	€ 90.000	€ 74.866	Ja
Totaal	**€ 3.229.875**	**€ 2.087.103**	

Tabel 13: Incidentele lasten naar taak

Kostendrager	Begrote incidentele last	Realisatie incidentele last
Ondersteuning	50.000	30.190
Watersysteembeheer	1.849.500	1.334.663
Waterzuiveringsbeheer	1.330.375	722.251
Totaal	**3.229.875**	**2.087.103**

Het totaal van de gerealiseerde incidentele lasten is lager dan begroot. Voor een belangrijk deel komt dat doordat begrote werkzaamheden binnen budget zijn uitgevoerd of zijn uitgesteld. Dit zorgt voor voldoende financiële ruimte om de enkele tegenvallers bij de gerealiseerde incidentele lasten op te vangen.

Van het beschikbare budget is 63% besteed aan de volledig gerealiseerde werkzaamheden. De werkzaamheden die deels zijn uitgevoerd kennen een besteding van 2% van het beschikbare budget.

Daarmee is 35% van het begrote bedrag niet ingezet. Deze werkzaamheden zijn uitgesteld of komen te vervallen. Voorbeelden van uitstel zijn solidariteitsbijdrage aan het GOL door de procedure bij de Raad van State, de bijdrage aan het herstel van de buitengracht bij fort Isabella te Vught, de opslag gevaarlijke stoffen (rwzi Dinther) en de smartpiggen zuiveringsregio Vinkel en Vlierden (rwzi Asten) als gevolg van de herziening van de smartpig-strategie.

Tabel 14: Incidentele baten

Omschrijving	Begrote incidentele baat	Realisatie incidentele baat	Uitgevoerd ja / nee / deels
Subsidie/bijdrage provincie hydrologen	€ 42.500	€ 108.868	Ja
Evaluatie MVV (Natura2000)	€ 45.000	€ -	Nee
LIFE IP NAS	€ 44.000	€ 42.034	Ja
Subs/provincie aanst beleidswijz ken	€ 42.500	€ -	Nee
Subs/provincie extra project voorber	€ 42.500	€ 115.903	Ja
subs/provincie proj nvo	€ 42.500	€ 53.695	Ja
NNB/Subs Prov/capaciteitsinvulling	€ 75.000	€ 31.600	Ja
Subs/provincie extra project	€ 42.500	€ 75.504	Ja
Subs/provincie	€ -	€ 38.030	Ja
Pilot IRM Crevecoeur (bijdrage Rijk)	€ 250.000	€ 142.028	Ja
Pilot IRM Crevecoeur (bijdrage Provincie)	€ 125.000	€ 71.014	Ja
Totaal	**€ 751.500**	**€ 678.676**	

Tabel 15: Incidentele baten naar taak

Kostendrager	Begrote incidentele baat	Realisatie incidentele baat
Ondersteuning		
Watersysteembeheer	751.500	678.676
Waterzuiveringsbeheer		
Totaal	**751.500**	**678.676**

De incidentele baten zijn bijna volledig gerealiseerd volgens begroting.

Daarnaast is bij de waardering van de gronden in de grondbank gebleken dat een gedeelte van de waarde vrijvalt (€ 352.000). Dit resulteert in een incidenteel voordeel ten gunste van de exploitatie. Van deze boekwinst is een deel niet eerder verantwoord (€ 205.000) en is een deel (€ 147.000) als positief resultaat op grondverkopen/-ruilingen geboekt.

1.5.3 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

Tabel 16: Bestemmingsreserves (€ 1.000)*

Omschrijving	Stand aan het begin van het dienstjaar	Mutaties in dienstjaar				Stand aan het einde van het dienstjaar	Bespaarde rente welke niet is toegevoegd
		Vermeerderingen		Verminderingen			
		Interne		Interne			
		Rente	Mutaties	Rente	Mutaties		Bedrag
Bestemmingsreserves							
Natschadeloket Peilopzet Maas	1.427	27		27	21	1.406	27
Bestemmingsreserve PBB	551	11		11	275	276	11
Bestemmingsreserve IBP2016-2021	250	5		5		250	5
Bestemmingsreserve t.b.v. instandhouding rwzi (	479	9		9	111	368	9
Bestemmingsreserve afschrijving Oijen	1.400	27		27	882	518	27
Bestemmingsreserve Waterveiligheid	2.464	47		47		2.464	47
Totaal bestemmingsreserves	**6.571**	**126**		**126**	**1.289**	**5.282**	**126**

Tabel 17: Voorzieningen (€ 1.000)*

Omschrijving	Stand aan het begin van het dienstjaar	Mutaties in dienstjaar				Stand aan het einde van het dienstjaar	Bespaarde rente welke niet is toegevoegd
		Vermeerderingen		Verminderingen			
		Interne		Interne	Externe		
		Rente	Overige				Bedrag
Voorzieningen							
Vz arbeidsgerelateerde vpl wachtgelden	118	2		2	55	63	2
Vz arbeidsgerelateerde vpl pensioenen	297	6		6	37	260	6
Vz APPAplan			2.028			2.028	
Totaal voorzieningen	**415**	**8**	**2.028**	**8**	**92**	**2.352**	**8**

Bestemmingsreserves

Onder bestemmingsreserves wordt verstaan: een reserve waaraan het algemeen bestuur een bepaalde bestemming heeft gegeven. In het algemeen houdt het instellen en opbouwen van een bestemmingsreserve verband met een gewenste ontwikkeling waarvoor het waterschap gedurende een aantal jaren middelen wil reserveren.

In 2022 zijn met betrekking tot de vermeerderingen/verminderingen van de overige bestemmingsreserves en voorzieningen de volgende boekingen gedaan:

- De hoogte van de bestemmingsreserve Natschadeloket Peilopzet Maas is in 2022 gewijzigd omdat er € 21.000 kosten zijn gemaakt voor uitbetaling van schadeclaims;
- De kosten die zijn gemaakt voor het Persoonsgebonden basisbudget (PBB) worden gedekt uit de bestemmingsreserve. In 2022 bedraagt dit € 275.000;
- De bestemmingsreserve Informatiebeleidsplan is in 2022 niet aangewend omdat de exploitatie hiervoor geen aanleiding gaf. De omvang van de reserve bedraagt conform het door het AB vastgestelde maximum van € 250.000;
- Instandhouding rwzi Oijen is in 2022 voor € 111.000 aangewend.
- In 2021 is besloten om een bestemmingsreserve afschrijving Oijen van € 1.400.000 te vormen ter dekking van de verwachte versnelde afschrijving van activa als gevolg van de renovatie van rwzi Oijen. In 2022 is deze bestemmingsgreserve voor € 882.000 aangewend voor de dekking van vervroegde afschrijvingslasten.
- Conform het besluit bij jaarverslag 2020 is de bestemmingsreserve waterveiligheid gevormd. Aanleiding voor het vormen van deze bestemmingsreserve was dat het project Ravenstein Lith (Meanderende Maas) overgegaan was van de verkenningsfase naar de planuitwerkingsfase. Deze fase van het project kent voor het waterschap een gunstiger nettoresultaat dan werd voorzien en het onbenutte deel aan inkomsten (€ 2.464.000) vormt de basis van de bestemmingsreserve Waterveiligheid en blijft daarmee ter beschikking voor de resterende twee fasen van het project Meanderende Maas. In 2022 zijn er geen mutaties geweest.

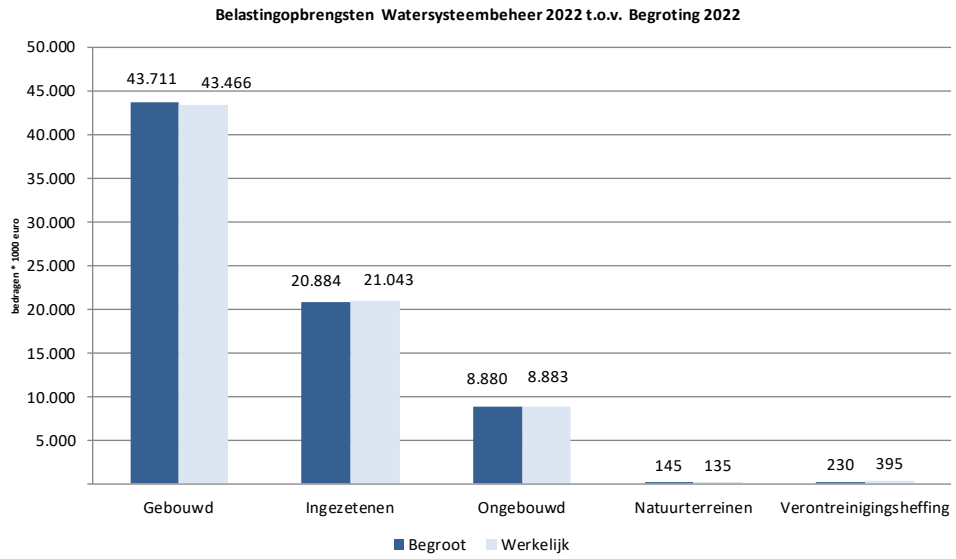
Voorzieningen

- De mutatie op de voorziening arbeidsgerelateerde verplichting wachtgeld betreft enerzijds de rechtstreekse uitkeringen in 2022 van € 5.592 en anderzijds een onttrekking van € 49.538 om de voorziening op het gewenste peil te brengen conform de laatst bekende informatie;
- De mutatie op de voorziening arbeidsgerelateerde verplichting pensioen bestaat uit rechtstreekse uitkeringen in 2022 van € 37.115. Het saldo van de voorziening voldoet aan de toekomstige verwachting van uitgaven.
- Per 1 januari 2022 is de overeenkomst van het APPAplan met ASR-levensverzekering N.V. beëindigd en is het opgebouwde kapitaal uitgekeerd. Op basis van wettelijke afspraken is deze arbeidsgerelateerde voorziening gevormd. Het ontvangen bedrag en de boeking om de voorziening op het gewenste peil te brengen ad. € 2.028.467 betreft de doorgevoerde mutatie.

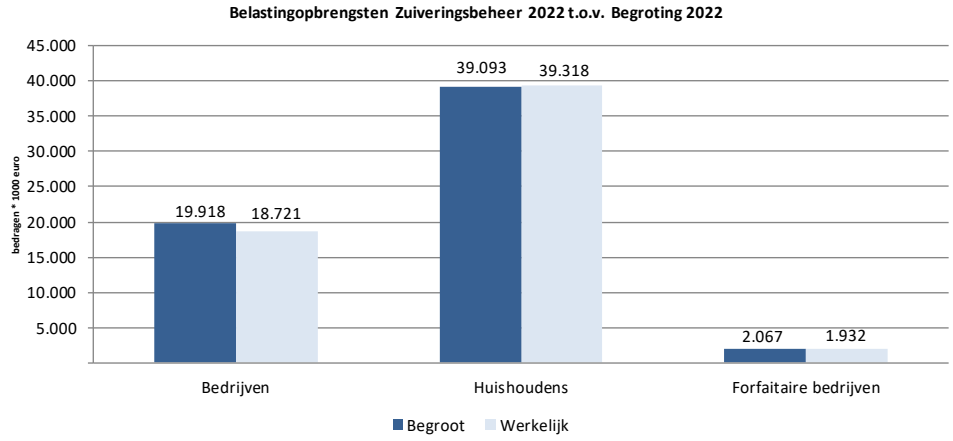
1.5.4 Waterschapsbelastingen

In onderstaande tabellen worden de belastingopbrengsten van de taken weergegeven.

Grafiek 7: Netto belastingopbrengsten Watersysteembeheer 2022
(inclusief invorderingsopbrengsten, kwijtschelding en oninbaar)

Grafiek 8: Netto belastingopbrengsten Zuiveringsbeheer 2022
(inclusief invorderingsopbrengsten, kwijtschelding en oninbaar)

In hoofdstuk 2 Jaarrekening 2022 wordt bij de toelichting van de realisatie per taak de belastingopbrengst per categorie nader toegelicht.

1.5.5 Weerstandsvermogen

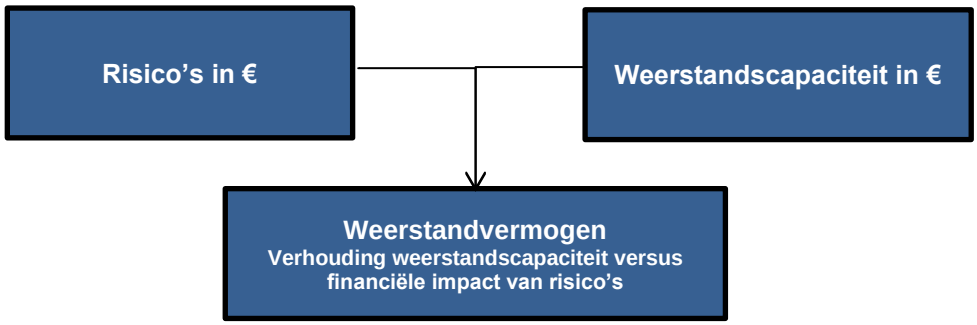
1.5.5.1 Weerstandsvermogen

In 2022 zijn de risico's geactualiseerd, wat niet heeft geleid tot aanpassing van de gevormde reserves.

Om het weerstandsvermogen te bepalen, wordt de risico-inventarisatie periodiek herijkt. Hierbij hanteren we een methode waarbij de geïnventariseerde risico's vertaald zijn naar financiële omvang op basis van kans en financiële impact.

Voor de bepaling van het weerstandvermogen wordt de weerstandscapaciteit vergeleken met de financiële omvang van de geïnventariseerde risico's.

Schematisch:

Uitgaande van de kans dat risico's optreden, zijn drie scenario's doorgerekend: optimistisch, gematigd en pessimistisch. Afhankelijk van het gekozen rekenscenario is de totale financiële impact van de geïnventariseerde risico's na het nemen van preventieve, repressieve en correctieve maatregelen als volgt:

Financiële impact van de risico's

Scenario	Financiële omvang van alle risico's
Optimistisch	€ 1.700.500
Gematigd	€ 2.563.000
Pessimistisch	€ 3.425.500

1.5.5.2 Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit van Aa en Maas in 2022 bestaat uit de volgende componenten:

- Een reserve van € 3.350.000 als specifiek aangemerkte weerstandsreserve;
- Overige algemene reserves.
- Het vermogen om extra inkomsten te genereren door verhoging van de belastingen.
- Het vermogen om uitgaven te verminderen door middel van bezuinigingen/temporiseren (creëren van extra begrotingsruimte).

Dit levert het volgende beeld op, waarbij voor het gemak de weerstandscapaciteit beperkt is tot de specifiek gehanteerde weerstandsreserves. De weerstandscapaciteit is afgezet tegen de geldwaarde van de risico's. Een weerstandsvermogen kleiner dan 1 is dan als onvoldoende te kwantificeren. Een weerstandsvermogen groter dan 1 is dan als voldoende aan te merken.

Scenario	Financiële weerstandsvermogen
Optimistisch	1,97
Gematigd	1,31
Pessimistisch	0,98

Conclusie
De specifieke gevormde weerstandsreserve van € 3.350.000 is alleen in het pessimistische scenario net niet toereikend (het tekort bedraagt dan € 75.500) voor de geïnventariseerde risico's. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de risico's samenhangend met de renovatie van de rwzi 's-Hertogenbosch, de coronacrisis en de gestegen grondstofkosten. De ontwikkeling van de algemene reserve en bestemmingsreserve's laten zien dat de omvang van de reserve's de risico's kunnen opvangen.

1.5.5.3 Risico's
Van onderstaande risico's is waar mogelijk een indicatieve schatting gegeven van de hoogte van het risicobedrag.

De van belang zijnde risico's in 2022, worden verdeeld in drie categorieën:
1. Risico's die doorlopen in het nieuwe jaar.
2. Lopende het jaar nieuw ontstane risico's.
3. Gedurende het boekjaar afgeronde risico's.

Deze categorieën worden hieronder nader toegelicht.

Risico's die doorlopen in het nieuwe jaar

Risico's SNB
SNB is door haar maatschappelijke functie en met haar ondernemende bedrijfsvoering blootgesteld aan strategische, operationele, financiële en compliance risico's. Risicomanagement is daarom een integraal onderdeel van de bedrijfsvoering. Het nemen van risico's is inherent aan ondernemen. Door een bewuste afweging te maken tussen doelstellingen en de risico's die SNB bereid is te nemen, streeft SNB naar een bestendige en maatschappelijk verantwoorde bedrijfsvoering. Dit betekent dat SNB maximaal een laag tot gematigd risico accepteert. Het risicomanagementsysteem van SNB heeft tot doel significante risico's te identificeren, de realisatie van doelstellingen te bewaken en het naleven van relevante wet- en regelgeving te waarborgen. Het risicomanagement is geïntegreerd in de gehele bedrijfsvoering en de planning- en controlecyclus. In de keten zullen partijen afstemming moeten gaan zoeken om sub-optimalisaties in de keten te vermijden. Waterschap Aa en Maas tracht deze afstemming met SNB en de overige aandeelhouders te vinden.

Verandering in fiscale wetgeving en/of afspraken met de Belastingdienst
De rijksoverheid zet fiscale maatregelen, zoals CO_2-heffing, kilometerheffing en afvalstoffenbelasting, steeds meer in om de (afval)sector(en) te verduurzamen. Vooralsnog is SNB vrijgesteld van bovengenoemde heffingen en belasting. SNB is voor de activiteiten ten behoeve van haar aandeelhouders tevens vrijgesteld van BTW en VPB. Afspraken hierover met de Belastingdienst, wetgeving en jurisprudentie kunnen wijzigen, waardoor deze vrijstellingen in de toekomst mogelijk kunnen vervallen. SNB lobbyt via belangenorganisaties voor passende fiscale maatregelen. Daarnaast

is SNB proactief in het verder verduurzamen van de bedrijfsvoering om mogelijke heffingen/belastingen op dit gebied te vermijden. SNB bewaakt de naleving van de afspraken omtrent de VPB-vrijstellingen en voorwaarden om gebruik te kunnen maken van de BTW-koepelvrijstelling intensief.

Ten aanzien van de BTW-koepelvrijstelling heeft de Belastingdienst de eerder afgesloten vaststellingsovereenkomst tussen SNB en de Belastingdienst opgezegd per 1 januari 2021. Met de Belastingdienst is overleg gevoerd over de voorzetting van de BTW-koepelvrijstelling na 1 januari 2021. Vanaf 2021 hanteert SNB een nieuwe systematiek. De Belastingdienst kiest er voor om op basis van nieuw beleid een en ander niet meer vast te leggen in een vaststellingsovereenkomst. Inmiddels is 2021 afgewikkeld met de Belastingdienst. Hieruit maakt SNB op dat de Belastingdienst de nieuwe systematiek van SNB volgt al blijft er een mate van onzekerheid dat de Belastingdienst op een later tijdstip een andere zienswijze heeft op welke wijze de BTW verwerkt zou moeten worden. Ook in de Jaarrekening 2022 gaat SNB uit van het kunnen toepassen van de BTW-koepelvrijstelling.

Bedrijfsvoering
Niet kunnen voldoen aan (nieuwe) wet- en regelgeving op gebied van milieu en Arbo
De toenemende maatschappelijke aandacht voor de gevolgen van onder andere klimaatverandering en stikstofdepositie zorgt ervoor dat SNB te maken krijgt met veranderende en complexere (milieu-) wet- en regelgeving. Belangrijke aandachtspunten zijn de stikstofreductiedoelstellingen voor de industrie, de nieuwe luchtemissie-normen voor afvalverbranding en de vertaling van de discussie rondom ZZS en PFAS in wet- en regelgeving. SNB volgt de ontwikkelingen in wet- en regelgeving nauwgezet en is aangesloten bij belangenorganisaties om een bijdrage te kunnen leveren aan goede wet- en regelgeving. Daarnaast gaat veel aandacht uit naar het up-to-date houden van benodigde vergunningen en het toezien op de naleving van de vergunningseisen. Tot slot zet SNB intrinsiek in op het continu verlagen van de milieubelasting die haar activiteiten met zich meebrengen. De specifieke focus ligt hierbij op het reduceren van CO_2 en stikstof. Aanpassingen aan de SVI zijn hiervoor nodig.

Risico's rond renovatie rwzi 's-Hertogenbosch
Technologie
De beoogde innovatieve technologie waarmee de aannemer heeft ingeschreven, functioneert niet op de rwzi 's-Hertogenbosch. Dit is onderdeel van het juridische traject met de aannemer.

Contract
Doordat de beoogde technologie niet functioneert op rwzi 's-Hertogenbosch kan de aannemer het werk niet opleveren. Op 14 september 2020 heeft een kort geding plaatsgevonden waarin het waterschap eiste dat de aannemer een ontwerp indient waarmee de rwzi aan de eisen gaat voldoen. Dit kort geding heeft het waterschap gewonnen. De aannemer heeft hoger beroep aangetekend, dat op 4 april 2021 heeft plaatsgevonden. De eisen van de aannemer in het hoger beroep zijn afgewezen waarmee deze procedure definitief is afgerond.

Parallel loopt de bodemprocedure, die voornamelijk gaat over de contractuele schades en boetes. In augustus 2022 heeft de rechtbank een tussenvonnis uitgesproken waarop beide partijen in oktober en december op hebben gereageerd middels een akte van uitlatingen. In juni 2023 vindt de volgende zitting plaats en de verwachting is dat de rechter een definitief uitspraak geeft in Q4 van 2023. Daarna volgt een procedure voor het vaststellen van de schade en daar kan weer hoger beroep op worden aangetekend.

Eind 2021 heeft Besix zijn organisatiestructuur gewijzigd waardoor het waterschap het risico loopt dat als de vordering wordt toegewezen deze in een "lege" BV terecht is gekomen. Daarom heeft het waterschap in Nederland conservatoir beslag gelegd op projecten van Besix. Besix heeft op zijn beurt een bankgarantie verstrekt die dekking verleent voor een deel van onze vordering. Daarmee is het

conservatoir beslag opgeheven. Op 30 mei is de zitting geweest in Brussel waarbij het waterschap aanvullende zekerheid eist van Besix om dekking voor de gehele vordering (minus de verkregen bankgarantie) te creëren. In april is een formele verschijning voor het hof en na de zomervakantie is de verwachting dat de tweede verschijning zal plaatsvinden. De uitspraak door het hof volgt naar verwachting dan eind 2023.
Naast het juridische traject vinden gesprekken plaats in het kader van een mogelijke minnelijke schikking. Die onderhandelingen zijn in 2021 afgebroken en sindsdien heeft Besix geen initiatief ondernomen om te komen tot een schikking. Gezien de huidige opstelling van Besix is het niet te verwachten dat binnen afzienbare tijd we tot een rechtmatige en acceptabele schikking komen.

Onze sterke juridische positie op basis van het contract biedt vertrouwen in de uitkomsten van het totale traject.

Geur
Medio 2022 zijn nog een paar kleinere restgeurbronnen aangepakt, waaronder de afzuiging en behandeling van het ontvangwerk. De kosten voor deze installatie worden in de bodemprocedure ten laste van de aannemer ingebracht. Na het uitvoeren van een onafhankelijke meting blijkt dat we nog niet aan de vereiste geuremissie voldoen zoals die door de provincie is vastgesteld. Met het uitbreiden van de geurbehandelingsinstallatie van de voorbezinktanks wordt de laatste mitigerende maatregel genomen om de geuremissie binnen de vergunde eisen te brengen.

Afwerkpunten
Waterschap Aa en Maas heeft in 2022 de zaken afgewerkt die uit het Validatie en Verificatie proces zijn gekomen. De laatste werkzaamheden zijn in januari 2023 afgehandeld. De kosten worden in het juridische traject ten laste van de aannemer opgevoerd.

Wateroverlast
Als gevolg van de extreem hevige neerslag in de periode mei-juni 2016 is met name in het zuidoosten van het beheergebied van Aa en Maas veel schade ontstaan door wateroverlast. Naar aanleiding hiervan heeft het waterschap 270 schadeclaims ontvangen van of namens gedupeerden. De laatste ingediende claims (twee) dateren van begin mei 2021.
Een grove inschatting van de totaal geclaimde schade (vooral gewasschade) komt uit op ongeveer € 8 miljoen, met een bandbreedte van € 2 miljoen. Het merendeel van de schadeclaims is door het waterschap en/of de verzekeraar beoordeeld. Momenteel staan nog vier claims open. Voor deze claims is op verzoek van de wederpartijen een deskundig onderzoek gelast voor de rechtbank. De deskundige die in eerste instantie is benoemd, is op verzoek van wederpartijen van zijn taken ontheven. Daarop heeft de rechtbank een nieuwe deskundige benoemd. Wederpartijen moeten naar aanleiding van het hydrologisch rapport besluiten de procedure voort te zetten of te staken.
Van de beoordeelde schadeclaims heeft het waterschap in het merendeel van de gevallen de aansprakelijkheid afgewezen. In elf gevallen is aansprakelijkheid erkend. Acht van deze claims zijn aangemerkt als één gebeurtenis en vallen onder de dekking van onze aansprakelijkheidsverzekering. Hiervoor geldt een eigen risico van € 50.000. Daarnaast is in vier gevallen besloten om tot vergoeding van nadeelcompensatie over te gaan. In totaal is bij benadering € 108.000 uitgekeerd, hieronder begrepen het eigen risico dat aan onze aansprakelijkheidsverzekeraar moet worden betaald.
Naar aanleiding van de afwijzingen heeft het waterschap elf dagvaardingen ontvangen (de laatste dateert van 21 december 2020) en vijftien verzoeken om nadeelcompensatie op grond van artikel 7.14 Waterwet. De laatst ingediende nadeelcompensatieverzoeken zijn in augustus 2021 ingediend en houden verband met een beekherstelproject. Deze liggen voor advisering voor aan Stichting Adviesbureau Onroerende Zaken (SAOZ). In de andere gevallen is de afwijzing van het verzoek om nadeelcompensatie inmiddels onherroepelijk. Met betrekking tot de dagvaardingsprocedures lopen nog twee hoger beroepszaken, waarvan in één geval het hoger beroep door het waterschap is ingesteld. Aanleiding hiervoor is onder meer dat in eerste aanleg de vordering van ruim € 460.000 is

toegewezen, terwijl in een vergelijkbare procedure, waar het gaat om dezelfde gebeurtenis, de vordering is afgewezen. De uitspraken in eerste aanleg zijn gedaan door dezelfde rechtbank maar door verschillende rechters.

Exoten
De uitvoering van de bestrijding van invasieve exoten (plaagsoorten) loopt gelijk op met de maaiactiviteiten in het groeiseizoen. Met name grote waternavel en watercrassula vragen in het voorjaar al de nodige tijd en geld. Beheermaatregelen met betrekking tot overige soorten komen later op gang. De laatste jaren wordt ongeveer € 300.000 per jaar aan de bestrijding van plaagsoorten uitgegeven. Dit is sterk afhankelijk van de groeiomstandigheden per jaar, met name bij de beheerkosten van grote waternavel. Alhoewel naar verwachting structureel van aard, kunnen de kosten jaarlijks dus sterk variëren. Kosten voor de bestrijding van invasieve exoten zijn in de organisatie op verschillende manieren geboekt. Voor de toekomst is een eenduidige registratiemethode afgesproken om de kosten scherper in beeld te krijgen.

Aanleg ecologische verbindingszone
In 2019 heeft de provincie Noord-Brabant vanuit het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) de subsidie verleend voor de aanleg van EVZ's. Vergoeding voor de waterschappen betreft 50% en voor gemeenten 75%. Nu het merendeel van de in de beschikking verleende EVZ-trajecten in uitvoer zijn genomen, is er meer duidelijk over de uitvoeringskosten voor verwerving alsmede voor inrichting. Duidelijk is dat de maximale vergoedingsnorm voor inrichtingskosten, zijnde € 50.000 p/ha, niet toereikend is. Het waterschap is met de provincie Noord-Brabant in gesprek om hiervoor oplossingen te bedenken. Mogelijk dat een deel van de inrichtingskosten onder de nieuwe maatwerkovereenkomst (MOK) met de provincie Noord-Brabant kunnen worden ondergebracht. Door de hogere uitvoeringskosten op inrichting en verwerving bestaat een risico dat gemeenten alsnog afzien van deelname in de opgave tot realisatie van EVZ's in hun gebied. Mocht realisatie achterblijven, dan is een verlenging van de projectperiode van drie jaar tot 2027 mogelijk.

Calamiteiten/handhavingszaken
Het waterschap loopt het risico op onvoorziene kosten die handhavingszaken met zich meebrengen. Denk aan het opruimen van afvalstoffen (onder andere drugsafval) en herstelkosten bij calamiteiten waarbij de kosten niet op derden verhaald kunnen worden. In 2022 is er een aantal lozingen en calamiteiten geweest waarvan de dader niet kon worden achterhaald om de kosten te verhalen.

Subsidierisico's
Diverse projecten van het waterschap ontvangen subsidies op basis van Europese, nationale of provinciale regelingen. In een aantal gevallen in gezamenlijkheid met andere partners. Risico hierbij is dat deze partners niet leveren wat initieel de afspraak is. Daarbij moet worden voldaan aan de (soms aanvullende) voorwaarden die de subsidiegever stelt. In veel gevallen zijn separate accountantsverklaringen nodig. De definitieve uitbetaling van de subsidiegelden is gekoppeld aan tijdige uitvoering, voldoen aan inhoudelijke randvoorwaarden en een accurate financiële verantwoording. Daarnaast is er een bewaarplicht van de stukken behorende bij een verstrekte subsidie en instandhoudingplicht. Tot slot kunnen activiteiten staatssteungevoelig zijn. Als we op één of meer punten afwijken, kan dit leiden tot financiële korting/boetes.

Schadevergoeding waterberging
Voor schade bij de inzet van waterbergingsgebieden (zoals Diesdonk, Bakelse Beemden, Groene Peelvallei, Ham-Havelt, Dynamisch Beekdal, HoWaBo) heeft het dagelijks bestuur in de vergadering van 14 februari 2012 een schadevergoedingsregeling in het leven geroepen (Vergoeding schade bij waterberging (inundatieschade)). Vooraf is niet in te schatten of in een bepaald jaar de inzet van waterbergingsgebieden en daarmee uitkering van schadevergoedingen nodig is.

Kosten voorzieningen rijksoverheid
De Unie van Waterschappen (UVW) heeft gemeld dat de rijksoverheid steeds meer voorzieningen direct gaat factureren bij de waterschappen en belastingkantoren. Dit betreft onder andere kosten voor: Mijn overheid, Digid, (Digi-)koppelingen en Basis Registratie Personen (BRP).

Anti-afhaak/aanhaakproblematiek
Waterschap Aa en Maas is zich ervan bewust dat het wegvallen van inkomsten, wanneer grote bedrijven besluiten om hun afvalwater zelf te gaan zuiveren, een negatieve invloed kan hebben op de zuiveringsheffing van de overige belastingbetalers. Om dit risico te reduceren, is gekozen voor het actief onderhouden van de relatie met industriële lozers. Samen met de bedrijven worden kansen tot samenwerking verkend, problemen geïnventariseerd en wordt indien nodig advies gegeven. Hierbij streven we naar win-win situaties. Daarnaast volgt waterschap Aa en Maas actief de ontwikkelingen rond het vervolg van de anti-afhaakregeling die nu nog een eindtermijn heeft van 15 oktober 2023.

PFAS in waterbodems
PFAS heeft in 2022 niet tot onverwachte extra uitgaven geleid. Het aantal te baggeren trajecten waarbij de PFAS-toepassingsnorm werd overschreden was ditmaal erg gering. Hierdoor konden deze binnen de exploitatiebegroting worden uitgevoerd.
Wel heeft PFAS ertoe geleid dat een aantal geplande trajecten in Helmond nog niet tot uitvoer is gekomen. De aanwezigheid van PFAS in combinatie met gemeentelijk beleid geeft beperkingen in de verwerkingsmogelijkheden. We zijn hierover in gesprek met de gemeente en hopen in 2023 alsnog tot baggeren te kunnen over gaan.
PFAS blijft een ongrijpbare stofgroep. Het is moeilijk te voorspellen waar we PFAS in de waterbodem aantreffen. Dit maakt dat de afvoerkosten per jaar enorm kunnen verschillen, al naar gelang er wel of geen hoge PFAS-waarden in de waterbodem worden aangetroffen.

Coronacrisis
De uitbraak van het coronavirus eind december 2019/begin 2020 heeft grote impact gehad op de bedrijfsvoering van het waterschap. Het waterschap heeft de risico's als gevolg van de coronacrisis uitgebreid geïnventariseerd en beheersmaatregelen getroffen om uitvoering te kunnen blijven geven aan de primaire wettelijke taken rekening houdende met de beperkende maatregelen en omstandigheden. Inmiddels zijn in de loop van 2022 alle beperkende maatregelen opgeheven.

Geconstateerd kan worden dat het waterschap over 2020 en 2021 minder belastinginkomsten heeft ontvangen als gevolg van de toen geldende beperkende maatregelen die verband hielden met de coronacrisis. Het betreft met name minder opbrengsten zuiveringsheffing van bedrijven (en in mindere mate ook meer aanvragen voor kwijtschelding, meer oninbaar-verklaringen en minder opbrengsten van invordering). De Unie heeft samen met de andere koepels van de decentrale overheden gesproken over een mogelijke compensatie van het Rijk voor de nadelige financiële effecten van de coronacrisis. De grondslag voor een eventuele compensatie is gelegen in de actieve invulling die de waterschappen hebben gegeven aan de oproep van het kabinet om inwoners en bedrijven zoveel mogelijk financieel te ontzien. Daarmee hebben de waterschappen bijgedragen aan een breder maatschappelijk belang. Het kabinet heeft de toezegging gedaan dat de waterschappen compensatie kunnen krijgen voor de inkomstenderving als gevolg van de coronacrisis over de jaren 2020 en 2021. Inmiddels heeft de Unie namens negen waterschappen over het jaar 2020 voor een totaalbedrag van € 11,2 mln. een verzoek tot coronacompensatie ingediend bij de ministeries Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Financiën. Waterschap Aa en Maas komt over het jaar 2020 niet in aanmerking komt voor coronacompensatie. Indien dezelfde methode voor het aanvragen van coronacompensatie wordt gehanteerd over het jaar 2021 dan komt waterschap Aa en Maas wel in aanmerking voor coronacompensatie. De aanvraag voor coronacompensatie over 2021 kan echter pas voor de zomer van 2023 worden opgesteld (peildatum 1 juni 2023). Omdat de

toekenning derhalve pas in 2023 wordt verwacht is een eventuele coronacompensatie over 2021 voorzichtigheidshalve nog niet in de jaarrekening 2022 verantwoord.

Graverij door dieren
Met de sterke toename van het aantal bevers en dassen neemt ook de bedreiging toe voor de waterveiligheid (bijvoorbeeld graverij) en het watersysteem (bijvoorbeeld het bouwen van dammen). Samenhangend daarmee nemen de kosten toe voor preventieve- en herstelmaatregelen aan de keringen evenals de kosten voor beheer en onderhoud aan het watersysteem. Alhoewel naar verwachting structureel van aard kunnen de kosten jaarlijks sterk variëren. De geschatte kosten op jaarbasis bedragen structureel € 300.000 (exploitatie). De verwachting is dat de komende jaren de kosten toenemen.

Stijging projectkosten door prijsstijgingen op de grondstoffenmarkt
Door een tekort aan grondstoffen (door COVID-19), tekort aan personeel en de hoge prijs van ruwe olie is de productie en levering van bepaalde producten vertraagd en soms tijdelijk tot stilstand gekomen. Hoewel de markt zich ten opzichte van 2021 wel in enige mate heeft hersteld zijn de negatieve effecten nog steeds merkbaar. Daardoor hebben projecten vertraging opgelopen en konden aannemers niet altijd de prijzen garanderen. Omdat het hier overmacht betreft, mogen de aannemers hun prijzen in veel gevallen ook verhogen.
Projecten waarbij veel materialen en automatiseringen worden gebruikt lopen het grootste risico. Temporiseren om minder financieel risico te lopen zou betekenen dat de doelstellingen vanuit de begroting en het WBP direct in het gedrang komen. Temporiseren leidt hierbij ook tot verliezen in efficiëntie en kan leiden tot beperking van de kapitalisering van de personele inzet en daarmee toename van de exploitatiekosten en effect hebben op andere contracten (zoals ingenieursdiensten). Daarom is besloten om niet te temporiseren. We investeren continu in onze assets en realiseren projecten in zowel hoogconjunctuur als laagconjunctuur. Met de doorlooptijd van de meeste projecten is hier niet direct op in te spelen en met de spreiding ervaren wij zowel voordelen als soms ook nadelen. Om de vaart in de realisatie van projecten te houden is in door het algemeen bestuur op 10 juni 2022 besloten om de bevoegdheid van het dagelijks bestuur op het vlak van kredietoverschrijdingen tijdelijk, voor de boekjaren 2022 en 2023, te verruimen: Een overschrijding van een krediet met maximaal 35% tot een maximum van € 1.000.000 is zonder voorafgaande toestemming van het algemeen bestuur toegestaan (mits deze overschrijding wordt veroorzaakt door prijsstijgingen als gevolg van marktontwikkelingen én deze overschrijding achteraf aan het algemeen bestuur wordt gerapporteerd).

Fluctuaties energieprijzen
Na een sterke stijging eind 2021 en een hele bewegelijke energiemarkt in 2022, lijken de gasprijzen (TTF) begin 2023 een iets dalende trend te hebben aangenomen. Het risico bestaat daardoor dat de opbrengsten uit de verkoop van biogas lager worden.

Lopende het jaar nieuw ontstane risico's

Risico's rond renovatie rwzi Oijen
Voortgang
Vooruitlopend op de grote renovatie zijn drie deelprojecten, de realisatie van de PACAS-installatie, het vervangen van de puntbeluchters en de aanpassing van de slibverlading, apart aanbesteed. De aanpassing van de slibverlading (eind 2022) en de PACAS-installatie (begin 2023) zijn gereed. 2023 Wordt benut voor het goed inregelen van de PACAS-installatie. De vervanging van de puntbeluchters zijn naar verwachting in de eerste helft van 2023 afgerond. De grote renovatie is gestart met eerste fase van de uitvoering.

Vergunningen
Met betrekking tot de renovatie heeft het waterschap in april 2022 bij de ODBN een omgevingsvergunning milieu/bouwen en een Wnb-vergunning aangevraagd. Door een lange doorlooptijd bij de ODBN en gewijzigde wet- en regelgeving in het kader van stikstof (PHORTOS-uitspraak, mededeling provincie inzake afhandelingstop vanwege stikstofdossier) zijn begin maart 2023 de vergunningen nog niet binnen. De eerste fase van het werk is inmiddels in uitvoering. Voor de vervolgfases worden de gevolgen inzichtelijk gemaakt als de vergunningen niet op tijd worden gekregen. Dit gebeurt gezamenlijk met de aannemer en met behulp van specialistische/juridische ondersteuning. Dit alles om een vertraging en/of een bouwstop te voorkomen. De exacte vertragingskosten zijn nog niet in beeld, maar zouden kunnen oplopen tot enkele honderdduizenden euro's per maand.

Vertraging door stikstofcrisis
Door een uitspraak van de Raad van State op 2 november 2022 is de bouwvrijstelling uit de stikstofwet niet langer houdbaar. Ook projecten met een tijdelijke stikstofuitstoot moeten nu een stikstofvergunning krijgen. Bij Aa en Maas werkt dit door in alle inrichtingsprojecten, HWBP-projecten en bouwprojecten in het zuiveringsproces. En is er kans op vertraging en daaruit voortvloeiende kostenstijgingen. Beheer en onderhoud en renovatie vallen overigens buiten deze vergunningplicht.
Op 1 maart 2023 heeft de provincie Noord-Brabant bekend gemaakt per direct geen vergunningen meer te verlenen voor projecten met stikstofeffecten op Natura2000 gebieden. Het gaat hier om een tijdelijke maatregel, waarvan nog niet bekend is wanneer deze maatregel eindigt. Voor Aa en Maas kwam dit als een verrassing.

Concreet betekent dit dat het veel lastiger wordt om werkzaamheden uit te voeren waarbij tijdelijk sprake is van stikstofuitstoot. Als uit de voortoets (Aerius-calculator) een significant negatief effect niet kan worden uitgesloten, is een passende beoordeling noodzakelijk waarbij op dit moment alleen een vergunningaanvraag in behandeling wordt genomen op basis van een expertbeoordeling of een zgn. ADC toets. Een vergunningaanvraag op basis van externe saldering (mitigerende maatregelen zoals leasen of inzet rechten door aankoop) wordt op dit moment niet in behandeling genomen. De verwachting is dat meerdere projecten hierdoor zullen vertragen. De concrete gevolgen zijn echter nog moeilijk te voorspellen omdat die zeer project-specifiek zijn en de ontwikkelingen op het stikstofdossier op dit moment erg snel gaan en onderhevig zijn aan politieke besluiten.

Afgeronde risico's
Geen

1.5.6 Financiering
Deze paragraaf is in samenhang met het treasurystatuut op basis van artikel 108 van de Waterschapswet een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee sturen, beheersen en controleren van de treasuryfunctie.
Om de financiële (rente)risico's te beheersen, zijn de volgende twee instrumenten gehanteerd:
- kasgeldlimiet (renterisico vlottende schuld)
- renterisiconorm (renterisico vaste schuld)

Kasgeldlimiet

Volgens de Wet Fido mag maximaal 23% van de begroting kortlopend worden gefinancierd. De kasgeldlimiet beperkt het renterisico op de korte financiering. De voor 2022 vastgestelde kasgeldlimiet bedroeg € 32,6 miljoen.
In 2022 is gebruikgemaakt van de extra financieringsbehoefte. Conform de begroting is er in februari 2022 een bedrag van € 25 miljoen geleend en in april 2022 een bedrag van 30 miljoen, daarnaast is ook middels kortgeld (rekening courant krediet) gebruikt gemaakt van een extra financieringsmiddel. Aa en Maas beschikte over een rekening-courantlimiet van € 36 miljoen.
De kasgeldlimiet is in 2022 eenmalig kort overschreden.

Renterisiconorm

De renterisiconorm geeft de beperking weer voor de lange schuldpositie en heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De norm voor de waterschappen is 30% van het begrotingstotaal, oftewel voor 2022 een renterisiconorm van € 45,3 miljoen. De aflossing op bestaande vaste geldleningen bedroeg € 28,2 miljoen. In 2022 hebben geen renteherzieningen op bestaande leningen plaatsgevonden.

Tabel 18: Berekening en toetsing renterisiconorm

Renterisiconorm en renterisico's vaste schuld in jaar 2022 (bedragen x € 1.000)			
		Begroot	**Werkelijk**
1.	Renteherzieningen	€ 0	€ 0
2.	Aflossingen	€ 28.466	€ 28.246
3.	**Renterisico (1+2)**	**€ 28.466**	**€ 28.246**
4.	**Renterisiconorm (4a*4b)**	**€ 45.255**	**€ 45.237**
5a = (4>3)	ruimte onder renterisiconorm	**€ 16.789**	**€ 16.991**
5b= (3>4)	Overschrijding renterisiconorm		
Berekening	**RENTERISICONORM**		
4a	Begrotingstotaal	€ 150.851	€ 150.789
4b	Bij ministerie vast gesteld %	30%	30%

Ontwikkeling van de rente

De tarieven op de geld- en kapitaalmarkt bevonden zich aanvankelijk in 2022 nog op een historisch laag niveau. In de loop van 2022 is de inflatie, als gevolg van de oorlog in Oekraïne, (enorm) gestegen. De ECB heeft in 2022 vier renteverhogingen doorgevoerd met in totaal 2,5%. De marktrentes lagen in het begin van het jaar nog zo rond de 1%; deze stegen naar een percentage van ongeveer 4% richting het einde van het jaar. Een stijging van 3% in een jaar.

In de Begroting 2022 is rekening gehouden met 0,1% rente op het verwachte financieringstekort. Terwijl de tarieven op de geld- en kapitaalmarkt zijn in 2022 in een enorm tempo zijn gestegen.

Geldmarkt

Op de geldmarkt vinden transacties plaats met een korte looptijd (korter dan één jaar). Bij de Begroting 2022 is uitgegaan van een rentepercentage van gemiddeld -0,52%.
Op de geldmarkt vinden transacties plaats met een korte looptijd (korter dan één jaar). De tarieven voor deze kortlopende transacties in 2022 waren -0,499% in januari 2022 en 3,316% in december 2022 (op basis van 12 maanden Euribor).

Kapitaalmarkt

Op de kapitaalmarkt worden financieringsmiddelen met een lange looptijd (langer dan één jaar) verhandeld. Het gedrag op de kapitaalmarkt (op de langere termijn) wordt voornamelijk beïnvloed door institutionele beleggers. Medio december lag het percentage rond de 4,0% (10 jaar fix).

Liquiditeit en schuldenpositie

Liquiditeitsprognose

De liquiditeitsprognose 2022 is gebaseerd op de Programmabegroting 2022 en het geactualiseerde projectenboek aangevuld met recente ontwikkelingen op het gebied van investeringen. Gezien de ervaringen met de realisatie van investeringen van de afgelopen jaren is rond de 80% hiervan opgenomen in de liquiditeitsprognose.

Financieringsbehoefte

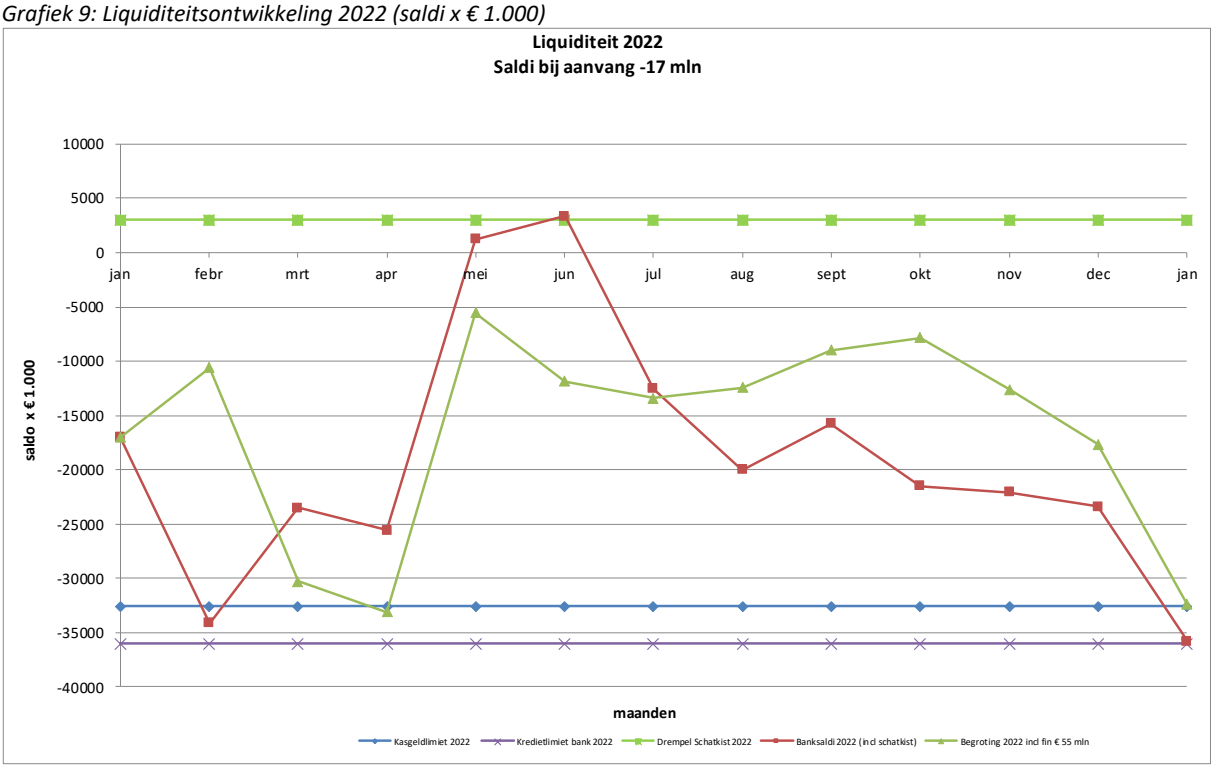
Voor 2022 was een financieringstekort voorzien dat moest worden opgelost met het aantrekken van een nieuwe lening. In januari is een nieuwe lening afgesloten van € 25 miljoen (25 jaar aflossing rente 0,705%) en in april een nieuwe lening van € 30 miljoen (25 jaar rente 1,690%).

Schatkistbankieren

Decentrale overheden moeten overtollige middelen boven de vastgestelde drempel afromen naar de schatkist. Het percentage van de drempel voor het verplicht schatkistbankieren is 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1.000.000. De drempel voor waterschap Aa en Maas komt uit op een bedrag van
€ 3.017.000.
Per kwartaal vindt toetsing plaats op juiste hantering van de regelgeving. In 2022 is de drempel niet overschreden.

In onderstaande grafiek wordt per maand het eindsaldo van de liquide middelen weergegeven ten opzichte van de toegestane kasgeldlimiet.

Grafiek 9: Liquiditeitsontwikkeling 2022 (saldi x € 1.000)

Schuldenpositie

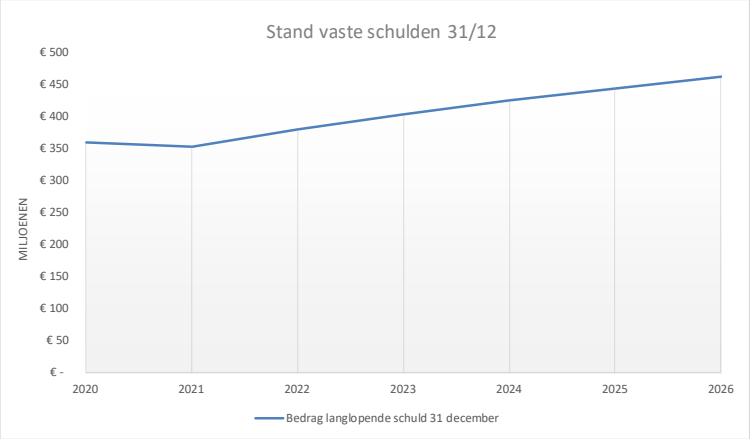
Een robuuste financiële huishouding maakt het voor het waterschap mogelijk om ook op de lange termijn de wettelijke taken uit te voeren tegen maatschappelijk aanvaardbare lasten.
Waterschappen investeren en activeren veelal de uitgaven die een meerjarig nut hebben volgens het geldende financieel beleid. Investeringen worden over langere perioden afgeschreven, omdat investeringen langjarig nut afwerpen. Het activeren in combinatie met langjarig afschrijven betekent

lagere kosten per jaar waardoor de effecten op de tarieven zoveel mogelijk worden beperkt. De investeringsuitgaven worden gefinancierd door leningen aan te trekken die zoveel mogelijk aansluiten bij de gemiddelde afschrijvingstermijn van de activa. De gemiddelde looptijd van de huidige leningen bedraagt 20 jaar.

Toezicht
De Waterschapswet schrijft voor dat de provincies toezicht houden op de waterschappen (interbestuurlijk toezicht). Gedeputeerde Staten moeten onder meer vaststellen of de begroting en jaarrekening aan een aantal formele eisen voldoen. De schuldpositie of de hoogte van de kapitaallasten waren daarbij nooit een punt van discussie, omdat er geen wettelijke normen bestaan voor een maximale schuld en andere financiële parameters.

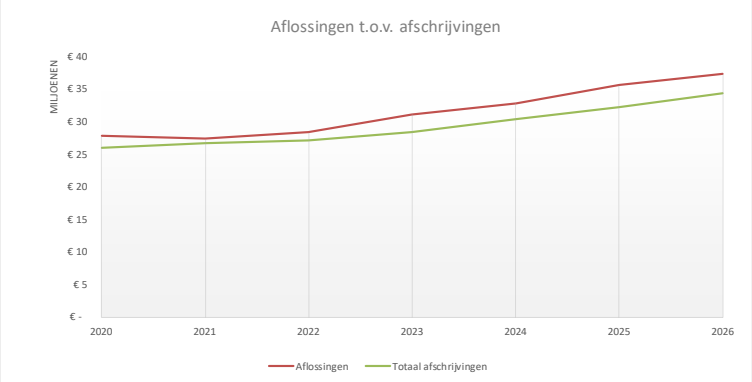
Schuldenpositie waterschap Aa en Maas
De herfinanciering van een aantal geldleningen heeft vanaf 2015 geleid tot een daling van het rentedeel. De in 2022 afgesloten geldleningen dragen hier eveneens aan bij. Het effect op het aflossingsdeel is dat dit nu langer verspreid wordt over de nieuwe looptijd van de lening. Het verloop van de vaste schulden wordt in onderstaande grafiek weergegeven.

Grafiek 10: Lang vreemd vermogen

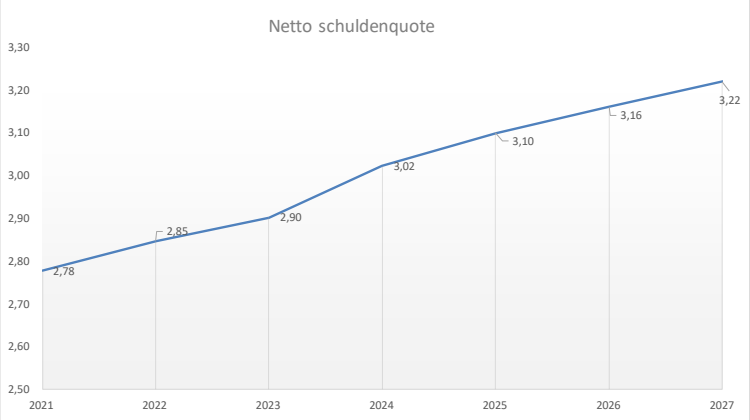
In 2022 is een beroep gedaan op de kapitaalmarkt doordat de realisatie van de investeringen, in vergelijking met voorgaande jaren, relatief hoog zijn uitgevallen. Daarnaast zijn de belastingopbrengsten wat lager uitgevallen dan was begroot.
De schuldpositie bedraagt per 31-12-2022 € 381,4 miljoen. In 2022 is er voor € 28,2 miljoen afgelost op de leningen.
Voor het meerjarig kader is vanaf 2022 rekening gehouden met een gemiddeld benodigde lening van circa € 55 miljoen per jaar oplopend naar € 60 miljoen vanaf 2023 waarna de benodigde leningen elk jaar met € 5 miljoen toenemen. De verhouding tussen de aflossingen en de afschrijvingen wordt in onderstaande grafiek gepresenteerd.

Grafiek 11: Verhouding tussen aflossingen en afschrijvingen

De aflossingen en afschrijvingen zijn voor 2022 nagenoeg gelijk. Vanaf 2022 ontstaat een constant verschil tussen de aflossingen en afschrijvingen. De reden hiervoor is dat de volledige investeringsuitgaven gedekt worden door de voor de investeringen afgesloten geldlening. Daarnaast leidt de inzet van de reserve waterzuiveringsbeheer tot een groter verschil tussen de aflossingen en afschrijvingen.
De verhouding tussen langlopend vreemd vermogen en de belastinginkomsten is in onderstaande grafiek tot uitdrukking gebracht. Een veelgebruikt kengetal dat inzicht geeft in de omvang van het vreemd vermogen van een organisatie, is de netto schuldquote. Dit is de verhouding tussen de omvang van het vreemd vermogen en de inkomsten. Voor waterschappen geeft de verhouding tussen de nettoschuld en de belastingopbrengsten een goed beeld, omdat de belastingopbrengsten verreweg de grootste inkomstenbron zijn. Er is geen (wettelijke) norm voor de netto schuldquote.

Grafiek 12: Schuldpositie

1.5.7 Verbonden partijen

Waterschap Aa en Maas neemt deel in verschillende verbonden partijen. Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarmee het waterschap een bestuurlijke en financiële band heeft.
Deze verbonden partijen voeren beleid uit voor het waterschap. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Van financieel belang is sprake wanneer het waterschap middelen ter beschikking heeft gesteld en die kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op het waterschap.

Ons beleid ten aanzien van verbonden partijen is vastgelegd in de beleidsnota Verbonden partijen/Good Governance, vastgesteld door het algemeen bestuur op 16 december 2011.

Om inzicht te geven in de bijdragen aan de verbonden partijen zijn in onderstaand overzicht de voor 2022 betaalde en verantwoorde bedragen gepresenteerd. In de bijlage Verbonden partijen worden daar waar bekend de definitieve bedragen opgenomen.
De eventueel aanwezige financiële risico's met betrekking tot de verbonden partijen zijn verder uitgewerkt in § 1.5.5 weerstandsvermogen.

Tabel 19: Verbonden partijen

Verbonden partijen (bedragen *€1.000)	Deelname / belang*	Begroot 2022	Begrotings-wijziging 2022	Begroting 2022 inclusief wijziging	Realisatie 2022	Verschil
Gemeenschappelijke Regeling Afvalwater Vught met waterschap De Dommel	n.v.t.	€ -1.728	€ -	€ -1.728	€ -1.675	€ 53
Aquaminerals	546 aandelen (€ 40)	€ 0	n.v.t.	n.v.t.	€ 16	n.v.t.
AQUON	10,3%	€ 3.401	€ -	€ 3.401	€ 3.233	€ -168
BHIC (Brabants Historisch Informatiecentrum)	2%	€ 119	€ -	€ 119	€ 119	€ -
BSOB (Belastingsamenwerking Oost-Brabant)	37%	€ 3.264	€ -123	€ 3.141	€ 3.142	€ 1
HWH (Het Waterschapshuis)	5%	€ 1.188	€ -84	€ 1.104	€ 1.245	€ 141
Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant	33%	€ 891	€ -	€ 891	€ 891	€ -
NBWB (Noord-Brabantse Waterschapsbond)	31%	€ 38	€ -	€ 38	€ 19	€ -19
NWB (De Nederlandse Waterschapsbank N.V.)	627 aandelen (€ 211)	€ -865	€ -	€ -865	€ -865	€ -
SNB (NV Slibverwerking Noord-Brabant)	29,42%	€ 5.283	€ 909	€ 6.192	€ 6.979	€ 787
STOWA (Stichting toegepast onderzoek water)	5%	€ 513	€ -55	€ 458	€ 458	€ -
UVW (Unie van Waterschappen)	4,5%	€ 465	€ 25	€ 490	€ 490	€ -
Totalen		**€ 12.569**	**€ 672**	**€ 13.241**	**€ 14.052**	**€ 795**

*aandeel Aa en Maas in het begrotingstotaal van de verbonden partij

Enkele belangrijke (beleids)ontwikkelingen bij de verbonden partijen in het afgelopen jaar zijn:

- **BHIC (Brabants Historisch Informatiecentrum**): Het Rijk heeft besloten bestuurlijk terug te treden uit alle 11 RHC's (Regionale Historische Centra), waaronder het BHIC. Na uittreding blijft het BHIC de overgebrachte analoge (papieren) rijksarchieven beheren en zal de bijdrage hiervoor blijven bestaan. De verwachtte uittredingdatum was aanvankelijk 1 januari 2024 maar is inmiddels verschoven naar 1 januari 2025. Ten gevolge van het uitreden van het Rijk zal de gemeenschappelijke regeling BHIC aangepast moeten worden en zal de bestuurssamenstelling van het BHIC wijzigen. Hiervoor zal t.z.t. conform de Wet gemeenschappelijke regelingen een zienswijzeprocedure doorlopen worden.
- **Het Waterschapshuis (hWh):** Eind 2022 liep het huidige koersplan af. Eind 2021 is een procesvoorstel aan de Opdrachtgeverstafel (OGT) en het Algemeen bestuur (AB) voorgelegd hoe hier mee om te gaan. In maart zijn er vijf digitale bijeenkomsten gehouden waarin AB-leden hWh (zijnde DB-leden waterschappen), OGT-leden, andere bestuurders, directieleden of adviseurs van waterschappen met elkaar in gesprek zijn gegaan om te ontdekken hoe de waterschappen nog meer profijt van hWh kunnen hebben. Vooruitlopend op de herijking van het huidige koersplan, is vervolgens in de zomer van 2022 in een strategische sessie de ontwikkeling van de samenwerkingsopgave besproken met leden van de OGT en het AB. De maatschappij verandert snel, de waterschappen veranderen en dus ook hWh zal permanent aan veranderingen onderhevig blijven. De transformatie van de producten en dienstenportfolio van hWh is een continu proces. Gelet op de opgaven op het gebied van digitale transformatie is er in de strategische sessie een aantal thema's benoemd waar meerwaarde voor samenwerking ligt. Dit zal mogelijk ook gevolgen hebben voor de inrichting van de hWh organisatie. De strategische sessies van de doorontwikkeling van de samenwerkingsopgave hebben geleid tot vier oplossingsrichtingen, waar hWh in 2023 aan gaat werken. Deze richtingen passen binnen de huidige governance van hWh en zijn vooral een aanscherping en verbetering van de huidige manier van samenwerking. Dit betreft:
  - Verduidelijken van de taakverdeling binnen de bestaande governance.
  - Vereenvoudigen van de begroting en het begrotingsproces.
  - Anders samenwerken op het gebied van digitale transformatie.
  - Herindeling producten- en dienstenportfolio.

- **NV Slibverwerking Noord-Brabant (SNB)**; in 2021 heeft SNB in overleg met de aandeelhouders een toetredingsstrategie voor nieuwe aandeelhouders opgesteld, welke is vastgesteld in de AvA van 3 juni 2021 (behandeld in AB-vergadering Aa en Maas 9 april 2021). Op basis van deze toetredingsstrategie is SNB in 2022 in overleg getreden met een tweetal waterschappen die concrete interesse toonden voor aandeelhouderschap. Het betreft Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en waterschap Limburg. In het vierde kwartaal van 2022 heeft bij alle huidige aandeelhouders positieve bestuurlijk besluitvorming plaatsgevonden over de voorgenomen toetreding als aandeelhouder van beide waterschappen. Uiteindelijk heeft dit geleid tot de toetreding per 1 januari 2023 van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanen en waterschap Limburg als aandeelhouder in SNB. De financiële gevolgen van de verkoop van een deel van de aandelen wordt verantwoord in de jaarrekening 2023.
- **AQUON**; het AB van Aquon heeft in maart 2020 op basis van een opgestelde business case unaniem besloten tot centralisatie van Aquon's laboratoria door middel van nieuwbouw van een eenlaags-gebouw op een centrale locatie. In 2021 heeft Aquon besloten de nieuwbouw in Houten te gaan realiseren en is een grondreserveringsovereenkomst met de gemeente Houten getekend, waarna in 2022 de grond voor de nieuwe locatie is gekocht. In 2022 heeft de aanbesteding plaatsgevonden voor de bouwkundige en installatietechnische werkzaamheden. Door de sterk gestegen inflatie en stijgende grondstofprijzen viel de aanbesteding buiten de financiële kaders. Het resultaat van een ingelaste onderhandelingsfase is dat met behoud van de doelstellingen zodanige aanpassingen zijn gedefinieerd dat het project terug is gebracht binnen de financiële kaders. Begin 2023 heeft dan ook definitieve gunning plaats kunnen vinden aan de aannemers. Naar verwachting zal de eerste paal in het tweede kwartaal van 2023 de grond in gaan. Oplevering is vooralsnog voorzien voor eind 2024.
- **Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)**; Vanwege een gemeentelijke herindeling in Land van Cuijk is de gemeente Sint Anthonis per 2022 uitgetreden uit de GR BSOB. Verder zijn per 2022 de deelnemende gemeenten Uden en Landerd gefuseerd tot de nieuwe gemeente Maashorst. De gemeente Maashorst is als rechtsopvolger nu deelnemer in de GR BSOB.

Voor nadere toelichting op de afzonderlijke verbonden partijen, zie Bijlage Verbonden partijen.

1.5.8 Openbaarheidsparagraaf

De Wet open overheid (Woo) is 1 mei 2022 in werking getreden ter vervanging van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Met deze op grond van de Woo verplichte openbaarheidsparagraaf wordt verantwoording afgelegd over de uitvoering van de Woo in het verslagjaar 2022. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar zeven thema's.

1. ***De actieve openbaarmakingsplicht voor de elf verplichte categorieën documenten***
   De Woo verplicht overheden om - gefaseerd in een periode van vijf jaar - actief documenten uit elf informatiecategorieën te publiceren. In onderstaande tabel wordt weergegeven welke documenten het waterschap reeds publiceerde in 2022, tot welke informatiecategorie deze behoren en op welk platform ze zijn gepubliceerd. De inwerkingtreding van de publicatie van de informatiecategorieën volgt per Koninklijk Besluit. Wanneer dit besluit genomen wordt, is vooralsnog onbekend.

Tabel 20: Verplichte categorieën documenten

Nr.	Art. Woo	Naar verwachting verplicht per	Omschrijving	Aantal documenten	Platform
1	3.3, 1a, 1b en 1c	2023 en verder nog niet bekend	Wet- en regelgeving, overige besluiten algemene strekking en ontwerpen waarover extern advies is gevraagd. Beleidsregels en projectplannen.	66	Overheid.nl
2	3.3, 1d en 1e	2023	Inzicht in de organisatie/werkwijze, de bereikbaarheid, en de wijze waarop een informatieverzoek kan worden ingediend	Zijn webpagina's	Website Aa en Maas Overheid.nl Website Aa en Maas
3	3.3, 2a en 2c	2023	Vergaderstukken en verslagen van het algemeen bestuur en zijn commissies en de bij het algemeen bestuur ingekomen stukken	1208	Website Aa en Maas
4	3.3, 2d	Nog niet bekend	Agenda's en besluitenlijsten van het dagelijks bestuur	16	Website Aa en Maas bestuurlijke informatie
5	3.3, 2e	Nog niet bekend	Adviezen met betrekking tot de ontwerpen uit categorie 1 en adviezen van adviescommissies die niet zien op individuele zaken	0	Niet van toepassing
6	3.3, 2f	2023	Convenanten	4	Overheid.nl
7	3.3, 2g	Nog niet bekend	Jaarplannen en jaarverslagen	4	Waterbeheerplan, bestuursakkoord, begroting en jaarverslag - Waterschap Aa en Maas
8	3.3, 2i	2023	Woo-verzoeken (incl. beslissing en verstrekte informatie)	5	Website Aa en Maas
9	3.3, 2j	Nog niet bekend	Onderzoeksrapporten	0	
10	3.3, 2k 3.3a	Nog niet bekend	Beschikkingen	294	Overheid.nl
11	3.3, 2l	Nog niet bekend	Klachtoordelen	0	

2. ***De inspanningsverplichting tot openbaarmaking voor andere documenten dan de elf onder punt 1 vermelde categorieën***
   In 2022 zijn enkele documenten gepubliceerd op basis van de inspanningsverplichting. Dit betreffen documenten rondom dijkversterkingen en andere projecten.
3. ***De passieve openbaarmaking***
   In 2022 zijn twee Woo verzoeken binnengekomen. Naar aanleiding hiervan zijn vijf documenten openbaar gemaakt via de website.
4. ***De informatiehuishouding***
   De Woo verplicht overheidsorganisaties om bepaalde informatiecategorieën actief openbaar te maken. Dit kan alleen wanneer de informatiehuishouding op orde is en we weten welke documenten in welk proces te vinden zijn. Om te komen tot een transparante

informatiehuishouding, zijn wij een paar jaar geleden gestart met het project Invoeren Zaakgericht Werken. Dit project is in 2022 afgerond.

5. ***De aanstelling en het in dienst hebben van een Woo-contactpersoon***
   Het waterschap beschikt per 1 mei 2022 over een Woo-contactpersoon.
6. ***Eventuele andere activiteiten om de Woo te implementeren***
   Ten behoeve van de implementatie van de Woo is actief kennis gedeeld met andere waterschappen en collega-overheden. Daarnaast is stapsgewijs de interne organisatie geïnformeerd.
7. ***Besteding incidentele subsidie***
   De rijksoverheid stelt incidentele middelen beschikbaar om de Woo te implementeren en structurele middelen om de extra uitvoeringskosten als gevolg van de Woo te dekken. In 2022 heeft het waterschap € 48.045 aan incidentele middelen ontvangen.
   De incidentele middelen zijn in 2022 als volgt ingezet:
   Aanschaf applicatie Woo: € 23.000
   Inzet projectcoördinator: € 18.000
   Implementatie van de Woo in interne uren: 208 uur

1.5.9 Bedrijfsvoering

De stand van zaken ten aanzien van de bedrijfsvoering is opgenomen in het subprogramma Samen, duurzaam, slim en effectief § 1.4.

1.5.10 EMU-saldo

In het kader van een verantwoorde ontwikkeling van de economie en het monetaire stelsel binnen de landen die deelnemen aan de EMU (Economische en Monetaire Unie), zijn in het Verdrag van Maastricht een aantal afspraken gemaakt. Een belangrijke afspraak is dat het EMU-tekort (lees overheidstekort; het totaal van de inkomsten minus de uitgaven) van een lidstaat niet meer mag bedragen dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Het EMU-saldo is opgebouwd uit het totaal van het Rijk, de sociale fondsen, gemeenschappelijke regelingen en de decentrale overheden.

In onderstaand overzicht wordt het EMU-saldo van de Rekening 2022 en de Begroting 2022 weergegeven. De werkelijke referentiewaarde 2022 is voor het waterschap vastgesteld op € 17.500.000 (afgerond). Onder- of overschrijding van de referentiewaarde geeft aan dat het waterschap een positieve, dan wel negatieve bijdrage heeft geleverd in EMU-saldo.

Tabel 21: EMU-saldo

OPBOUW EMU-SALDO (bedragen x € 1.000)		**Begroot 2022**	**Rekening 2022**
1 EMU-exploitatiesaldo:		€ 1.372	€ 4.594
2 Invloed investeringen:			
bruto-investeringsuitgaven	-/-	€ 64.586	€ 75.004
investeringssubsidies	+	€ 12.686	€ 15.698
verkoop materiële en immateriële activa	+		
afschrijvingen	+	€ 28.276	€ 27.462
3 Invloed voorzieningen:			
toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	+		
onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	-/-		€ 49
onttrekkingen rechtstreeks uit voorzieningen	-/-		€ 43
4 Deelnemingen en aandelen:			
boekwinst	-/-		
boekverlies	+		
EMU-SALDO		**-€ 22.252**	**-€ 27.342**
Toegestaan EMU-Saldo volgens referentiewaarde Unie		-€ 17.500	-€ 17.500
Verschil		**-€ 4.752**	**-€ 9.842**

Met het negatieve verschil van de Rekening 2022 (lager EMU-saldo dan referentiewaarde) levert het waterschap een negatieve bijdrage aan het EMU-saldo; als individueel waterschap worden wij hierop niet afgerekend en betreft het een landelijke norm. De realisatie van de investeringen, de

afschrijvingskosten en het EMU-exploitatiesaldo (inclusief de verwerking van de mutaties uit de reserves conform vastgestelde begroting) bepalen met name het resultaat.

1.5.11 Investeringen

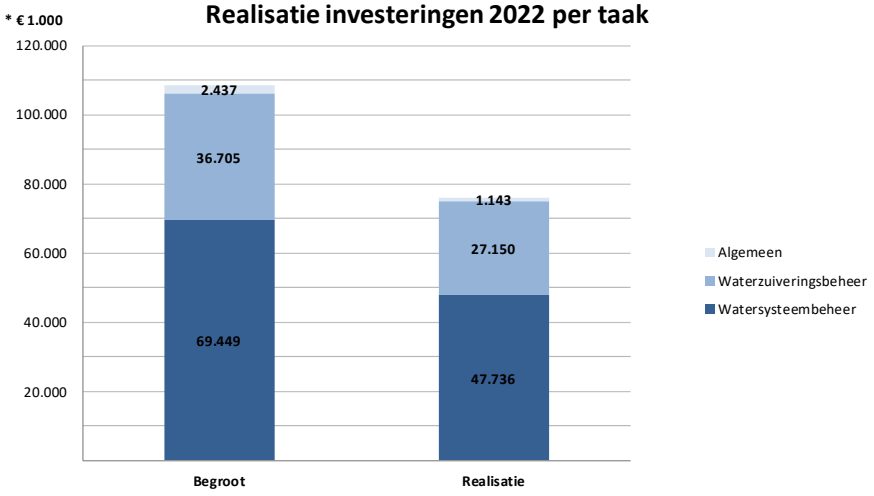
In 2022 zijn diverse investeringsprojecten uitgevoerd en voltooid. Bij de toelichting op de programma's wordt inhoudelijk ingegaan op de gerealiseerde output van de investeringen. In onderstaande tabel wordt algemene informatie weergegeven van de investeringen 2022.

Tabel 22: Algemene informatie investeringen 2022 (€ 1.000)*

omschrijving	aantal	bruto bedrag
Gevoteerde kredieten door AB in 2022	25	77.951
Gevoteerde kredieten door AB in 2022 via bestuursverslag	4	385
Gestarte B1 kredieten gevoteerd door DB	11	4.245
Voorbereidingskredieten algemeen	5	298
Totaal geblokkeerd aanbestedingsvoordeel per 31-12-2022	3	512
Onderhanden werken per 31-12-2022	116	242.927
Afgewikkelde projecten 2022	16	29.984
Investeringen met kredietoverschrijding (overschreden bedrag)	11	-1.184

Onderstaand overzicht geeft de vergelijking van de bruto investeringen per taak tussen de begroting 2022 en de realisatie 2022 weer.

Grafiek 13: Totale Realisatiecijfers 2022

De realisatie per taak 2022 ziet er ten opzichte van het vastgestelde Projectenboek 2022-2027 als volgt uit:

Tabel 23: Realisatie per taak (€ 1.000)*

Taak	Uitgaven			Inkomsten		
	Begroot	Realisatie	%	Begroot	Realisatie	%
Watersysteembeheer	69.449	47.736	69%	16.752	14.731	88%
Waterzuiveringsbeheer	36.705	27.150	74%	85	146	172%
Algemeen	2.437	1.143	47%			-
Totaal	**108.590**	**76.028**	**70%**	**16.837**	**14.877**	**88%**

Investeringsprojecten met (verwachte) kredietoverschrijdingen

Bij het opmaken van het jaarverslag blijkt dat een aantal investeringskredieten een overschrijding kennen. Voor zeven investeringskredieten zijn aanvullende middelen gewenst.
In onderstaand overzicht zijn deze investeringsprojecten weergegeven en worden nader toegelicht. Via het Voorstel en Besluit punt 3 en 4 wordt goedkeuring gevraagd aan het algemeen bestuur voor de afhandeling van de ontstane en verwachte overschrijdingen.

Tabel 24: Investeringen met (verwachte) kredietoverschrijding (€ 1.000)*

Investeringskrediet/-project	Krediet cfm. investerings-besluit	Totaal uitgaven (incl. uren/rente)	Openstaande verplichtingen	Totaal gerealiseerd	Restant beschikbaar krediet	Benodigd aanvullend krediet
10228 - Ren RG St Hub Wilber Fortuna	882	886		886	-4	
10239 - RG Vianen	132	134		134	-2	
10246 - Renovatie gashouder LvC	375	377		377	-2	
10250 - HWBP bijdrage 2021	7.070	7.474		7.474	-404	
Afgeronde projecten	***8.459***	***8.871***		***8.871***	***-412***	
10033 - Verdrogingsbestrijding Aa Heeswijk Dinther	1.300	1.298	13	1.311	-11	15
10042 - Wegwerken achterstand groot ondhoud	9.450	9.319	174	9.493	-43	125
10045 - BHS EVZ Esperloop IGP BM	2.350	2.352		2.352	-2	25
10050 - BHS Snelle Loop dtj Benedenloop	1.460	1.478		1.478	-18	24
10227 - Spuiwerken sluis 8 en 9	1.920	1.957		1.957	-37	38
10260 - Herstel damwand Crevecoeur	50	75		75	-25	
10262 - Vervoermiddelen 2022	1.175	688	525	1.213	-38	130
10293 - HWBP bijdrage 2022	7.070	7.508		7.508	-438	438
Niet afgeronde projecten	***24.775***	***24.674***	***712***	***25.386***	***-611***	***794***
Totaal investeringsprojecten	**33.234**	**33.545**	**712**	**34.257**	**-1.023**	**794**

Toelichting afgeronde investeringsprojecten met kredietoverschrijding

Bij vier projecten is bij de afronding van het project een overschrijding ontstaan. Hieronder een korte toelichting.

HWBP-bijdrage 2021

Het Deltafonds HWBP hanteert de systematiek van voorschot in het betreffende begrotingsjaar en de afrekening in een volgend begrotingsjaar. Dit in tegenstelling tot de systematiek van een enkel jaar terug, waarin het voorschot en de afrekening in hetzelfde begrotingsjaar plaatsvonden. De afrekening over het begrotingsjaar 2021 is hoger dan de toegekende middelen bij de vaststelling van de Programmabegroting 2021. Voor het bedrag van overschrijding (€ 404.000) wordt goedkeuring gevraagd, waarmee de financiële afronding wordt gerealiseerd.

Toelichting doorlopende investeringsprojecten met (verwachte) kredietoverschrijding

Verdrogingsbestrijding Aa Heeswijk Dinther

De enkele nog uit te voeren werkzaamheden in de nazorgfase zorgen ervoor dat de toegekende investeringsmiddelen ontoereikend zijn. De verwachte overschrijding ontstaat in 2023 door een nog te plaatsen krooshek en het realiseren van nutsvoorzieningen.

Wegwerken achterstand groot onderhoud

Eerder is toestemming verkregen om tijdelijk te mogen overschrijden tot een bedrag van maximaal € 150.000. Bij het vaststellen van het Jaarverslag 2021 is ditzelfde bedrag als aanvullend middel toegekend door het bestuur. De verwachting van destijds was om het project per ultimo 2022 af te sluiten. Echter is met de gemeente Helmond nog geen algehele overeenstemming bereikt als het gaat over de (verdeling van de) meerkosten van afvoeren van bagger die naar verwachting € 80.000 bedragen. Daarnaast zijn de kosten hoger uitgevallen bij het wegwerken van achterstand in een ander baggertraject, waardoor de eerder vernoemde aanvullende middelen alsnog ontoereikend zijn gebleken. In totaal wordt via dit jaarverslag gevraagd om een aanvullend bedrag van € 125.000 (dit is inclusief interne rente).

BHS EVZ Esperloop IGP Bakel Milheeze

Ten behoeve van het verder uitwerken van projectplan waterwet voor het EVZ ’t Ven in combinatie met Middenloop zijn in 2022 nog extra uren geactiveerd, die zorgen voor de ontstane overschrijding. Ter afronding van het proces worden in 2023 en mogelijk 2024 nog kosten gemaakt, waardoor een aanvullend investeringskrediet van € 25.000 wordt gevraagd via dit jaarverslag.

BHS Snelleloop deeltraject Benedenloop
Bij de vaststelling van het Jaarverslag 2021 zijn eerder aanvullende middelen (€ 35.000) toegekend voor enkele activiteiten in de nazorgfase. Dat betrof onder andere het verleggen van kabels, lab-analyses archeologie en het vervangen van twee kunstwerken. Ondanks deze aanvullende middelen is alsnog een overschrijding ontstaan als gevolg van de hogere kosten voor het leveren en plaatsen van de kantelstuwen, de kosten voor de nutsvoorzieningen en enkele niet voorziene kosten.
De nu gevraagde middelen van € 24.000 moet toereikend zijn om het project definitief af te ronden. In dit aanvullend bedrag is rekening gehouden met het kansrijk kunnen verwerven van een onderhouds-/toegangspad ten behoeve van het beheer en onderhoud.

Spuiwerken sluis 8 en 9
In het vorige jaarverslag is aangegeven dat de overschrijding op het toegekende investeringskrediet van tijdelijke aard zou zijn, doordat een deel van de overeengekomen en betaalde lumpsum bijdrage in 2022 gerestitueerd zou worden als gevolg van aanpassingen in het ontwerp die voor het waterschap financieel voordelig uitpakken. Echter hebben diverse ontwikkelingen daarna ervoor gezorgd dat de voortgang in het project is vastgelopen. Eind 2022 heeft de gemeente Helmond alsnog aangegeven de werken aan de sluis uit te willen voeren, waarbij de spuiwerken voor het waterschap worden meegenomen. Het tijdspad is nog onduidelijk als het gaat om het uitzetten van het bestek op de markt. Daarbij moet rekening worden gehouden met een indexering op de eerdere ramingen. De onzekerheid over de hoogte van de kosten is de grondslag om via dit jaarverslag alleen aanvullend investeringskrediet te vragen om de huidige overschrijding te dekken. Te zijner tijd wordt aan het algemeen bestuur een separate kredietaanvraag voorgelegd op basis van een geactualiseerde raming.

Herstel damwand Crèvecoeur
Met gebruikmaking van het algemeen voorbereidingskrediet is in september 2021 het project geïnitieerd om de middelste damwanden in de uitstroom van de spuisluis te herstellen om een veilige en constructieve primaire waterkering te behouden. Vanuit dat algemeen voorbereidingskrediet is € 50.000 toegekend. Dit bedrag is inmiddels overschreden als gevolg van aanvullende constructieberekeningen en extra conditionerende onderzoeken. Dit is te wijten aan de wijzigingen in de uitgangspunten van het ontwerp. Daarbij is overwogen om dit project integraal onderdeel te laten uitmaken van HoWaBo (in relatie tot de nieuwbouw van het gemaal Crèvecoeur). In 2023 wordt aan het algemeen bestuur een separate adviesnota voorgelegd, waarbij wordt verzocht om een investeringskrediet voor de gehele voorbereiding toe te kennen.

Vervanging van vervoermiddelen 2022
In verband met wereldwijde chiptekorten en de verstoring van de distributieketens zijn de levertijden en prijzen van de bestelde vervoermiddelen fors opgelopen. Voor de overschrijding van € 130.000 is gebruik gemaakt van de tijdelijke verruiming bevoegdheden dagelijks bestuur overschrijding investeringskredieten.

HWBP-bijdrage 2022
Het Deltafonds HWBP hanteert de systematiek van voorschot en afrekening (op basis van indexatie). Het voorschotbedrag en een voorlopige indexatie hierop zorgen voor een overschrijding van € 428.000 (inclusief interne rente) per ultimo 2022. Naar verwachting en op basis van de voortgangsrapportage van het programmabestuur HWBP wordt de hoogte van de definitieve afrekening ingeschat op € 9.991.

Voorbereidingskrediet
De opgestelde voorwaarden van het oude voorbereidingskrediet waren zodanig knellend geworden dat het aanwenden van het vorige algemeen voorbereidingskrediet in onbruik is geraakt. Vandaar dat aan het AB een geactualiseerde versie van het voorbereidingskrediet is voorgelegd die als

doelstelling heeft het vereenvoudigen van de procedure voor de voorbereiding van investeringsprojecten met oog op een meer flexibele en voortvarende voorbereiding van investeringsprojecten.

De belangrijkste wijzigingen waarmee is ingestemd zijn de volgende:

- Het algemeen voorbereidingskrediet te verhogen tot € 1.000.000;
- Het investeringsproject waarvoor het algemeen voorbereidingskrediet wordt aangewend moet opgenomen zijn in Projectenboek;
- Een voorbereidingskrediet mag niet hoger zijn dan € 100.000; Het uiteindelijke uitvoeringskrediet (inclusief de voorbereidingskosten) voor een investeringsproject mag niet hoger zijn dan € 1.000.000;
- Het voorbereidingskrediet mag maximaal een doorlooptijd hebben van 24 maanden.

De evaluatie van het nieuwe voorbereidingskrediet laat de volgende resultaten zien. De aanvragen voor een voorbereidingskrediet kunnen als volgt worden weergegeven over de jaren: 2018:1 2019:1 2020:1 2021:9 2022:5 (Bestuursverslag 2022:1).

Tijdelijke verruiming bevoegdheden DB voor overschrijding van investeringskredieten

Op 10 juni heeft het algemeen bestuur ingestemd met een verruiming van de overschrijding van de investeringskredieten met 35% tot een maximum van € 1.000.000, zonder toestemming vooraf door het algemeen bestuur, wanneer deze overschrijding wordt veroorzaakt door prijsstijgingen als gevolg van marktontwikkelingen.

Rapportage hierover vindt achteraf plaats aan het algemeen bestuur. In de periode vanaf 10 juni tot en met 31 december is één keer een beroep gedaan op deze verruimingsmogelijkheid. Het betreft het krediet voor vervanging vervoersmiddelen en gereedschappen (uitvoeringsjaar 2022). De extra middelen bedragen € 130.000.

2 Jaarrekening 2022

In de navolgende hoofdstukken wordt de toelichting van de jaarrekening 2022 gepresenteerd.

Toelichting realisatie exploitatie naar programma's:

Programma overstijgend:
De consequenties van de lagere bijdragen aan de BSOB; de WOZ kosten aan de Unie van Waterschappen en lagere kosten op ondersteunende producten hebben effect op alle programma's. Door het achterblijven van de realisatie op enkele investeringen zijn er minder uren geactiveerd.

Binnen de baten hebben de verwerking van boekwinst uit verleden op gronden en de ontvangen dividenduitkering van de NWB (beperkt) effect op alle programma's.

Rechtmatigheid
Het dagelijks bestuur is bevoegd de netto-kosten van een programma met 10%, tot een maximum van € 1 miljoen, van de netto-kosten te overschrijden zonder toestemming vooraf van het algemeen bestuur indien de middeleninzet past binnen het vastgestelde beleid en indien de hiervoor benodigde financiële ruimte elders binnen de begroting, binnen de totale budgetten van watersysteembeheer respectievelijk zuiveringsbeheer kan worden gevonden.

Per programma:

Waterveiligheid

Tabel 25: Realisatie exploitatie (€ 1.000)*

Omschrijving	Primaire Begroting 2022	Begrotings-wijziging	Begroting 2022 incl. wijziging	Realisatie 2022	Realisatie %
Totaal lasten	17.013	-15	16.998	16.408	97%
Totaal baten	626		626	981	157%
Saldo exclusief mutaties bestemmingsreserves	**16.387**	**-15**	**16.372**	**15.427**	**94%**
Totaal beschikking bestemmingsreserves	83		83	34	41%
Netto lasten	**16.304**	**-15**	**16.289**	**15.393**	**95%**

Het programma kent in 2022 een realisatiegraad van 95%.
De hogere baten en de lagere lasten zorgen per saldo voor een voordelig nettoresultaat van € 896.000.
De lagere doorberekende lasten voor het onderhoud aan de primaire waterkering en de bestuursrechtelijke handhaving, naast de lagere besteding binnen de IRM-pilot hoogwaterbescherming Den Bosch, zorgen voor een voordelig resultaat binnen de totale lasten. Hierdoor is het mogelijk gebleken om de niet geraamde kosten voor de calamiteitenbestrijding op te vangen binnen het totale budget van dit programma. De kosten voor calamiteitenbestrijding betreft onder andere de herstelmaatregelen als gevolg van graafschade door dassen.

De inkomsten vanuit de regiodeal NOB voor Puzzelen met ruimte zorgt voor de hogere baten binnen dit programma. Bij de waardering van de gronden in de grondbank is er sprake van vrijval, deze boekwinst zorgt mede voor de hogere baten.

Klimaatbestendig en gezond watersysteem

Tabel 26: Realisatie exploitatie (€ 1.000)*

Omschrijving	Primaire Begroting 2022	Begrotings-wijziging	Begroting 2022 incl. wijziging	Realisatie 2022	Realisatie %
Totaal lasten	59.479	15	59.494	59.572	100%
Totaal baten	495		495	2.086	421%
waterschapsbelasting	**58.984**	**15**	**58.999**	**57.486**	**97%**
Totaal beschikking bestemmingsreserves	248		248	124	50%
Netto lasten	**58.736**	**15**	**58.751**	**57.362**	**98%**

Het totaal aan lasten toont een voordelig saldo en een realisatiegraad van 98%.
Dit programmabudget is opgebouwd uit twee deelprogramma's. Per saldo zorgen de hogere baten, ondanks de hogere lasten, voor een voordelig nettoresultaat van € 1.389.000 (een realisatiegraad van 98%).

Het onderhouden van met name de peilregulerende kunstwerken (stuwen en gemalen) binnen watersysteembeheer zorgt voor de hogere lasten. Dit in combinatie met de lasten voor het plaatsen van nieuwe stuwen in het kader van waterconservering. Deze hogere lasten worden grotendeels gecompenseerd door de lagere besteding op verschillende andere producten, zoals op de voorziening verwante belangen watersysteembeheer, het cyclisch groot onderhoud en monitoring waterkwantiteit/-kwaliteit.

De hogere baten zijn voornamelijk het gevolg van incidentele posten, zoals de inkomsten vanuit de regiodeal NOB, de afrekening met de buitenlandprojecten (Ghana), boekwinst op grondzaken (grondverkoop/-ruiling) en een financiële bijdrage in het kader van de subsidieregeling klimaat As50+. Daarnaast zijn hogere bijdragen van derden ontvangen voor het onderhoud aan de waterlopen en de natuurlijk ingerichte gebieden. De opbrengsten vanuit het pachtkohier (pacht, erfpacht) zijn ook hoger dan voorzien.

Schoon water

Tabel 27: Realisatie exploitatie (€ 1.000)*

Omschrijving	Primaire Begroting 2022	Begrotings-wijziging	Begroting 2022 incl. wijziging	Realisatie 2022	Realisatie %
Totaal lasten	65.671		65.671	65.496	100%
Totaal baten	4.982		4.982	8.399	169%
Saldo exclusief mutaties bestemmingsreserves	**60.689**		**60.689**	**57.098**	**94%**
Totaal beschikking bestemmingsreserves	1.308		1.308	1.131	86%
Netto lasten	**59.380**		**59.380**	**55.967**	**94%**

Het totaal van de lasten en baten laat een voordelig netto saldo zien van € 3.413.000 en een realisatiegraad van 94%.
De investeringen in duurzame energie van de afgelopen jaren zorgen ervoor dat het saldo van de lasten en baten van het programma positiever is dan begroot, ondanks alle economische uitdagingen in 2022. De opbrengsten uit de afzet van biogas zijn hoger uitgevallen. Het zonnige jaar in combinatie met lagere inkoopprijzen voor elektriciteit, zorgen bij de inkoop van elektriciteit op een voordeel.

De hogere energie- en grondstoffenprijzen op de markt zorgen er wel voor dat de kosten voor de afzet van slibkoek, de inkoop van hulpstoffen en inkoop restwarmte zijn toegenomen. Ook zijn de begrote inkomsten van de SDE-subsidie weggevallen vanwege de hoge energieprijzen. De afrekeningen 2021 van de SDE-subsidies en de SNB hebben een positief effect op het resultaat 2022. Het bij het bestuursverslag gemelde voordeel op de verkoop van HBE-certificaten is kleiner geworden, doordat in de tweede helft van het jaar de prijzen flink zijn gedaald. De PACAS-installatie op de rwzi Oijen is in 2022 net te kort in bedrijf geweest om in 2022 recht te hebben op de begrote subsidie. Dit zal nu in 2023 ontvangen worden.

De kostenverdeelstaat van de programma's naar de kostendragers wordt in onderstaande staat gepresenteerd.

Tabel 28: Realisatie Programma's naar kostendragers (€ 1.000)*

Programma	Totaal Begroting 2022	Begrotings-wijziging	Totaal Begroting 2022 incl. wijziging	Realisatie Water-systeem-beheer	Realisatie Zuiverings-beheer	Totaal Realisatie 2022	Verschil v=voordeel, n=nadeel	
Waterveiligheid	16.304	-15	16.289	15.393		15.393	V	896
Klimaatbestendig en gezond watersysteem	58.736	15	58.751	57.362		57.362	V	1.389
Schoon water	59.380		59.380		55.967	55.967	V	3.413
Dividend (dekkingsmiddel)	-865		-865	-679	-113	-792	N	-73
Netto lasten	**133.555**		**133.555**	**72.076**	**55.854**	**127.930**	**V**	**5.625**
Dekkingsmiddelen (belasting en beschikking reserves)	-133.555		-133.555	-74.362	-58.162	-132.523	N	-1.031
Saldo				**-2.286**	**-2.307**	**-4.594**	**V**	**4.594**

2.1 Kostenverdeelstaat

Deze paragraaf presenteert de financiële effecten naar kostendragers. Vanuit de totale kostenverdeelstaat wordt per kostendrager een nadere toelichting gegeven.

Tabel 29: Kostenverdeelstaat

(Bedrag x € 1.000)	Totaal	Afdelingskosten-plaats	Ondersteuning	Watersysteem-beheer	Zuiverings-beheer	Geactiveerde kosten
Totaal lasten	*150.789*	*2.234*	*431*	*75.980*	*65.496*	*6.647*
Totaal baten	*21.570*	*2.234*	*431*	*3.746*	*8.512*	*6.647*
Saldo voor beschikking bestemmingsreserves	***129.219***			***72.234***	***56.985***	
Totaal beschikking bestemmingsreserves	*1.289*			*158*	*1.131*	
Netto lasten	***127.930***			***72.076***	***55.854***	
Totaal belastingopbrengsten	*133.895*			*73.924*	*59.972*	
Saldo resultaat voor bestemming	***5.966***			***1.848***	***4.118***	
Totaal resultaatbestemming	*-1.372*			*438*	*-1.810*	
Nog te bestemmen resultaat	**4.594**			**2.286**	**2.307**	

Ten opzichte van de vastgestelde begrote nettolasten (€ 133.554.783) komt de realisatie van € 127.929.767 uit op 95,8%.

2.2 Exploitatierekening naar kostendragers

2.2.1 Toelichting kostenverdeelstaat naar kostendrager Watersysteembeheer

Tabel 30: Kostenverdeelstaat Watersysteembeheer

(Bedrag x € 1.000)	Watersysteembeheer				
	Primaire Begroting 2022	Begrotings-wijziging	Begroting 2022 incl. wijziging	R2022	Verschil tov B2022 incl. wijziging)
Lasten					
Kapitaallasten	14.389		14.389	14.481	-92
Personeelslasten (direct)	273		273	474	-201
Personeelslasten (uren verantwoording)	28.925		28.925	28.258	667
Goederen en diensten van derden	20.796	150	20.946	22.820	-1.873
Bijdragen aan derden	4.386		4.386	3.014	1.372
Reserveringen	9		9	189	-180
Voorzieningen					
Onvoorzien	150	-150			
Doorberekende kosten ondersteuning	7.562		7.562	6.743	820
Totaal lasten	*76.492*		*76.492*	*75.980*	*512*
Baten					
Financiële baten	774		774	1.179	-405
Personeelsbaten	78		78	39	39
Goederen en diensten aan derden	501		501	1.134	-633
Bijdragen van derden	520		520	1.369	-849
Onttrekkingen aan voorzieningen				25	-25
Totaal baten	*1.873*		*1.873*	*3.746*	*-1.873*
Saldo voor beschikking bestemmingsreserves	***74.619***		***74.619***	***72.234***	***2.384***
Beschikking bestemmingsreserves					
Beschikking bestemmingsreserves Natschade peilopzet				21	-21
PBB	331		331	137	194
Totaal beschikking bestemmingsreserves	*331*		*331*	*158*	*173*
Netto lasten	***74.287***		***74.287***	***72.076***	***2.212***
Belastingsopbrengsten					
Gederfde baten agv kwijtscheldingen	-837		-837	-860	23
Gederfde baten agv oninbaarverklaringen				-52	52
Opbrengst invorderingskosten ingezetenen	179		179	176	3
Opbrengst invorderingskosten gebouwd	98		98	129	-31
Opbrengst invorderingskosten ongebouwd	12		12	22	-10
Opbrengst invorderingskosten verontreiniging bedr				1	-1
Opbrengst ingezetenenomslag	21.543		21.543	21.775	-232
Opbrengst omslag gebouwd	43.612		43.612	43.344	269
Opbrengst omslag ongebouwd	8.869		8.869	8.860	8
Opbrengst natuurterreinen	145		145	135	9
Opbrengst verontreinigingsheffing t.b.v. WB	230		230	395	-165
Totaal belastingopbrengsten	*73.849*		*73.849*	*73.924*	*-75*
Dekkingsmiddelen					
Beschikking categoriereserve ingezetenen	297		297	297	
Beschikking categoriereserve gebouwd	-911		-911	-911	
Beschikking categoriereserve ongebouwd	30		30	30	
Beschikking categoriereserve natuurterreinen	1		1	1	
Beschikking egalisatiereserve watersysteembeheer	1.020		1.020	1.020	
Totaal resultaatbestemming	***438***		***438***	***438***	
Nog te bestemmen resultaat				**-2.286**	**2.286**

De totaal te dekken lasten vermindert met de totale dekkingsmiddelen resulteert voor de taak Watersysteembeheer in een positief exploitatieresultaat van € 2.286.267. De afwijkingen ten opzichte van de Begroting 2022 worden in onderstaande toelichting nader verklaard.

2.2.1.1 Lasten

Kapitaallasten (€ 92.000 hoger)
De kapitaallasten bestaan uit rente- en afschrijvingslasten. De rentecomponent valt hoger uit als gevolg van een hoger te hanteren renteomslagpercentage (0,22%).

Personeelslasten (direct) (€ 201.000 hoger)
Het berekende bedrag van het saldo aan verlofuren en de plus- en min-uren per balansdatum zorgt voor een bijstelling naar boven in het te reserveren bedrag. In het kader van de werkkostenregeling (WKR) is een naheffing voldaan aan de belastingdienst. Dergelijke posten worden niet begroot. Daarnaast kennen de opleiding- en studiekosten een hogere besteding dan voorzien.

Personeelslasten (urenverantwoording) (€ 667.000 lager)
Via de uren en uurtarieven zijn minder lasten doorberekend aan de primaire taken binnen watersysteembeheer. Dit komt met name door lagere overheadkosten. Daarnaast zijn vacatures niet of vertraagd ingevuld als gevolg van de krappe arbeidsmarkt. Hier staat tegenover dat de in mei en december 2022 overeengekomen cao's zorgen voor een stijging van de personeelslasten (stijging van salarissen en schaalbedragen per 1 januari met 2,0%, per 1 juli met 1,75% en € 1.000 eenmalig). Per saldo resulteert dit in een voordeel van € 667.000.

Goederen en diensten en bijdragen aan derden (€ 502.000 hoger)
De besteding is per saldo 2% hoger dan het beschikbare budget. De onderbouwing hiervan kent de volgende toelichting.

- Het beheer van de hoeveelheid water ondervindt hogere lasten (€ 1.269.000) voor het onderhouden, vervangen en het aanpassen van stuwen en gemalen (de peilregulerende kunstwerken). Dit naast de lasten voor het plaatsen van nieuwe stuwen in het kader van waterconservering;
- Daarbij opgeteld komen de niet geraamde lasten voor de calamiteitenbestrijding binnen watersysteembeheer (€ 252.000) en waterkeringen (€ 147.000). Deze lasten betreft de herstelmaatregelen als gevolg van (graaf)schade door dassen en bevers naast de kosten voor het ruimen van afval, stormhout en omgevallen bomen. Daarnaast zijn kosten gemaakt voor de inzet van mobiele pompen bij de Sambeekse Uitwatering;
- Daarentegen zijn de lasten voor monitoring waterkwantiteit/-kwaliteit lager (€ 397.000). Lagere licentiekosten en een lagere besteding aan advies- en onderzoekskosten ligt hieraan ten grondslag;
- De besteding aan het houden van toezicht en handhaven zijn lager dan voorzien (€ 112.000);
- De lasten voor het cyclisch groot onderhoud aan de waterlopen zijn dit jaar lager (€ 465.000);
- De kosten aan het BSOB voor de aanslagen, kwijtschelding en de invorderingsmaatregelen vallen lager uit (€ 340.000);
- Als laatste zorgen diverse posten met een geringe onder- of overschrijding per saldo voor een nadeel (€ 148.000).

Reserveringen, voorzieningen en onvoorzien (€ 180.000 hoger)
Het waterschap kent een voorziening voor arbeidsgerelateerde verplichtingen wachtgeld en pensioenen. De reservering voor de toegerekende rente aan de categoriereserves is hoger (€ 180.000).
De post onvoorzien is volledig aangewend (€ 150.000) met instemming van het dagelijks bestuur (besluit van 13 september 2022). Deze middelen zijn ingezet voor aanpassingen aan het luchtbehandelingssysteem van districtskantoor Boven Aa (€ 90.000) om te voldoen aan de eisen. Daarnaast zijn middelen ingezet voor het op korte termijn treffen van noodmaatregelen door het aanbrengen van een tijdelijke dam met duiker bij twee bruggen van het landgoed Eyckenlust te Laarbeek (€ 60.000).

Doorberekende kosten ondersteuning (€ 820.000 lager)
De doorberekende kosten voor watersysteembeheer (kosten in het kader van informatiebeleid en automatisering, Geografisch Informatie Systeem (GIS), huisvesting, overhead en de uitgaven op de ondersteunende producten) zijn lager uitgevallen.

2.2.1.2 Baten

Baten (€ 1.873.000 hoger)
De financiële baten zijn per saldo hoger (€ 405.000). Enerzijds door de hogere bespaarde rente over de eigen financieringsmiddelen (€ 478.000) en anderzijds is de dividenduitkering van NWB lager (€ 73.000).
Bij de waardering van de gronden in de grondbank blijkt dat een gedeelte van de waarde vrijvalt (€ 352.000). Dit resulteert in een voordeel ten gunste van de exploitatie. Van deze boekwinst is een deel niet eerder verantwoord (€ 205.000) en is een deel incidenteel (€ 147.000) als positief resultaat op grondverkopen/-ruilingen.
De verkoop van (overtollig) materiaal en boekwinst op verkoop duurzame goederen zorgt voor extra baten (€ 24.000), evenals de hogere opbrengsten (€ 50.000) vanuit het pachtkohier (pacht, erfpacht).
De opbrengsten voor de uitgevoerde diensten en werken voor derden zijn hoger (€ 206.000). Dit betreft het onderhoud aan regionale waterkeringen, waterlopen en evz's en in het kader van beheer niet reglementaire taken.
Vanuit de regiodeal NOB is voor het Puzzelen met ruimte een subsidie ingeboekt (€ 367.000). Ter compensatie van de kosten als gevolg van het uitstel van de invoering van de Omgevingswet voor bevoegde gezagen is een vergoeding toegekend (€ 100.000). Niet begrote bijdragen van andere overheden (gemeenten, provincie en/of rijk) of derden (€ 395.000) zijn ontvangen, die de hogere kosten voor de thema- en gebiedsgerichte plannen grotendeels compenseren.
De detacheringsopbrengsten zijn gerealiseerd, maar niet zichtbaar in de verdeelstaat door een andere wijze van verantwoorden en er zijn diverse kleinere posten, zoals bijvoorbeeld de uitkeringen van verzekeringsmaatschappijen, niet begrote opbrengsten in het kader van beheer niet reglementaire taken of bijdragen van gemeente, die zorgen voor de hogere baten.

Beschikking bestemmingsreserves (€ 173.000 lager)
Vanuit de bestemmingsreserve Persoonsgebonden basisbudget (PBB) is in 2022 € 194.000 minder onttrokken dan waarmee in de begroting rekening is gehouden. Dit als gevolg van een lagere besteding binnen deze regeling.
Vanuit de bestemmingsreserve Natschadeloket Peilopzet Maas is een bedrag van € 21.000 onttrokken ter dekking van eerder gemaakte kosten voor natschade.

2.2.1.3 Belastingopbrengsten Watersysteembeheer

Belastingopbrengsten (€ 75.000 hoger)
Momenteel is er een achterstand in de opbrengst Watersysteemheffing Gebouwd; dit is gelegen in het feit dat BSOB nog een groot aantal WOZ-waarden moet ontvangen van de inliggende gemeenten (met name de nieuwe gemeente Land van Cuijk). De verwachting is dat na ontvangst van deze waarden, de opbrengst nagenoeg de begroting zal halen.
Er is een kleine meeropbrengst in de watersysteemheffing ingezetenen ten opzichte van begroot. De oninbaar verklaringen laten geen grote verschillen zien met voorgaande jaren.

In de overzichten die volgen wordt een nadere toelichting gegeven over de diverse belastingcategorieën. Hierbij wordt de netto belastingopbrengst 2022 gepresenteerd alsmede de netto-opbrengst over voorgaande jaren.

De bruto/netto berekening ziet er als volgt uit:

Tabel 31: Belastingopbrengsten Watersysteembeheer

Watersysteembeheer	Totaal		
Bedragen * € 1000	Begroting	Rekening	Verschil
Belastingopbrengst 2022	74.398	74.011	-387
Invordering	288	327	39
Oninbaar		-4	-4
Dubieus		-40	-40
Kwijtschelding	-837	-831	7
Netto belastingopbrengst 2022	**73.849**	**73.463**	**-386**
Belastingopbrengst vgj		449	449
Oninbaar vgj		-48	-48
Dubieus		89	89
Kwijtschelding vgj		-30	-30
Netto belastingopbrengst vgj		**460**	**460**
Totaal netto belastingopbrengst	**73.849**	**73.924**	**75**

Watersysteemheffing Ingezetenen

Tabel 32: Belastingopbrengsten Ingezetenen

Watersysteembeheer	Ingezetenen		
Bedragen * € 1000	Begroting	Rekening	Verschil
Belastingopbrengst 2022	21.543	21.776	234
Invordering	179	176	-3
Oninbaar		-4	-4
Dubieus		-25	-25
Kwijtschelding	-837	-831	7
Netto belastingopbrengst 2022	**20.884**	**21.092**	**208**
Belastingopbrengst vgj		5	5
Oninbaar vgj		-43	-43
Dubieus		19	19
Kwijtschelding vgj		-30	-30
Netto belastingopbrengst vgj		**-49**	**-49**
Totaal netto belastingopbrengst	**20.884**	**21.043**	**159**

In de begroting is uitgegaan van een bruto aantal eenheden, vóór kwijtschelding, van 329.300. Het aantal kwijtscheldingsverzoeken is geraamd op 12.800, waarmee het netto geraamde aantal ingezetenen uitkomt op 316.500.
Op basis van vervaardigde aanslagen is het bruto aantal ingezetenen (opgelegd-/-vernietiging, vermindering en overig biljet) voor kwijtschelding 332.870. In 2022 is aan 12.698 eenheden kwijtschelding verleend. In totaal zijn er netto 320.172 eenheden opgelegd, wat 1,2% hoger is dan de prognose. Er is nog op te leggen aanslagen van in totaal € 298.400.

Watersysteemheffing Gebouwd

Tabel 33: Belastingopbrengsten Gebouwd

Watersysteembeheer	Gebouwd		
Bedragen * € 1000	Begroting	Rekening	Verschil
Belastingopbrengst 2022	43.612	43.089	-523
Invordering	98	129	31
Oninbaar			
Dubieus		-10	-10
Kwijtschelding			
Netto belastingopbrengst 2022	**43.711**	**43.207**	**-503**
Belastingopbrengst vgj		246	246
Oninbaar vgj		-6	-6
Dubieus		19	19
Kwijtschelding vgj			
Netto belastingopbrengst vgj		**259**	**259**
Totaal netto belastingopbrengst	**43.711**	**43.466**	**-244**

Voor Watersysteemheffing gebouwd is bij de Begroting 2022 de totale waarde in het economisch verkeer van alle onroerende zaken (WOZ-waarde) in het gebied geraamd op ruim € 130 miljard. De werkelijke WOZ-waarde, binnen de Watersysteemheffing gebouwd in 2022 bedroeg afgerond € 129 miljard. De afwijking is 1,1% negatief ten opzichte van de begroting die gebaseerd is op de gegevens van de BSOB.

De hoge nog op te leggen aanslagen van € 1.816.800 zijn in de belastingopbrengsten verantwoord. Deze zijn veroorzaakt doordat de BSOB pas erg laat een groot aantal WOZ-waarden heeft ontvangen van de inliggende gemeenten (met name de nieuwe gemeente Land van Cuijk).

Watersysteemheffing Ongebouwd

Tabel 34: Belastingopbrengsten Ongebouwd Incl. wegen

Watersysteembeheer	Ongebouwd		
Bedragen * € 1000	Begroting	Rekening	Verschil
Belastingopbrengst 2022	8.869	8.811	-57
Invordering	12	22	10
Oninbaar			
Dubieus		-5	-5
Kwijtschelding			
Netto belastingopbrengst 2022	**8.880**	**8.829**	**-52**
Belastingopbrengst vgj		3	3
Oninbaar vgj		1	1
Dubieus		51	51
Kwijtschelding vgj			
Netto belastingopbrengst vgj		**55**	**55**
Totaal netto belastingopbrengst	**8.880**	**8.883**	**3**

Bij de begroting is uitgegaan van 101.275 herleide ha voor de berekening van de Watersysteemheffing ongebouwd. Het aantal toe te rekenen kadastrale ha naar herleide ha wordt berekend door toepassing van de wegendifferentiatie met 100%. Het is een opslag van het tarief per ha voor de wegen van 100%. Daarbij worden de buitendijks gelegen kadastrale ha slechts voor 25% in de heffing betrokken.
Het aantal herleide ha dat in de aanslagen 2022 betrokken is, bedraagt 100.621 ha.
Naar verwachting zal nog € 583.200 aan ongebouwd worden opgelegd. Dit relatief hoge bedrag wordt veroorzaakt doordat de BSOB erg laat een aantal objecten heeft ontvangen van de gemeente Land van Cuijk, dit doordat er technische problemen zijn geweest bij de omzetting van ongebouwde objecten naar WOZ-objecten.

Watersysteemheffing Ongebouwd Natuurterreinen

Tabel 35: Belastingopbrengsten Natuurterreinen

Watersysteembeheer	Natuurterreinen		
Bedragen * € 1000	Begroting	Rekening	Verschil
Belastingopbrengst 2022	145	135	-9
Invordering			
Oninbaar			
Dubieus			
Kwijtschelding			
Netto belastingopbrengst 2022	**145**	**135**	**-9**
Belastingopbrengst vgj			
Oninbaar vgj			
Dubieus			
Kwijtschelding vgj			
Netto belastingopbrengst vgj			
Totaal netto belastingopbrengst	**145**	**135**	**-9**

Het werkelijk aantal ha dat in de aanslag betrokken is, bedraagt 23.673.
Deze opbrengst blijft licht achter bij de Begroting 2022.

Verontreinigingsheffing ten behoeve van Watersysteembeheer

Tabel 36: Belastingopbrengsten verontreinigingsheffing t.b.v. Watersysteembeheer

Watersysteembeheer	Verontreinigingsheffing		
Bedragen * € 1000	Begroting	Rekening	Verschil
Belastingopbrengst 2022	230	199	-30
Invordering		1	1
Oninbaar			
Dubieus			
Kwijtschelding			
Netto belastingopbrengst 2022	**230**	**200**	**-30**
Belastingopbrengst vgj		195	195
Oninbaar vgj			
Dubieus			
Kwijtschelding vgj			
Netto belastingopbrengst vgj		**195**	**195**
Totaal netto belastingopbrengst	**230**	**395**	**166**

Bij de begroting is uitgegaan van 4.500 ve voor de berekening van de opbrengst verontreinigingsheffing. De door de BSOB opgelegde verontreinigingsheffing 2022, op basis van de aangeleverde gegevens (3.907 ve), heeft betrekking op belastingjaar 2022. Dit aantal ligt 593 ve lager dan de begroting.
De positieve opbrengst voorgaande jaren wordt veroorzaakt door het feit dat er werkelijk nog op te leggen aanslagen 2021 zijn geweest die niet begroot waren.

2.2.1.4 Resultaatbestemming

Beschikking categorie- en egalisatiereserves (nihil)
De beschikking van de categorie- en egalisatiereserves heeft geheel conform begroting plaatsgevonden, waarbij het volgende is verantwoord.

- € 296.624 onttrekking categorie Ingezetenen;
- € 910.561 toevoeging categoriereserve Gebouwd;
- € 30.383 onttrekking categoriereserve Ongebouwd;
- € 1.359 onttrekking Natuurterreinen.
- € 1.020.468 onttrekking egalisatiereserve watersysteembeheer.

2.2.1.5 Nog te bestemmen resultaat
Na verwerking van alle gegevens ten behoeve van Watersysteembeheer blijft een voordelig saldo van € 2.286.267 over.

De resultaatbestemming is binnen Voorstel en Besluit pagina 111 opgenomen in dit Jaarverslag.

2.2.2 Toelichting kostenverdeelstaat naar kostendrager Zuiveringsbeheer

Tabel 37: Kostenverdeelstaat Zuiveringsbeheer

(Bedrag x € 1.000)	Zuiveringsbeheer				
	Primaire Begroting 2022	Begrotings-wijziging	Begroting 2022 incl. wijziging	R2022	Verschil tov B2022 incl. wijziging)
Lasten					
Kapitaallasten	18.866		18.866	18.881	-16
Personeelslasten (direct)	83		83	93	-9
Personeelslasten (uren verantwoording)	13.351		13.351	13.019	332
Goederen en diensten van derden	25.541		25.541	27.978	-2.437
Bijdragen aan derden	3.675		3.675	1.899	1.776
Reserveringen					
Voorzieningen					
Onvoorzien	150		150		150
Doorberekende kosten ondersteuning	4.005		4.005	3.627	378
Totaal lasten	*65.671*		*65.671*	*65.496*	*174*
Baten					
Financiële baten	145		145	679	-533
Personeelsbaten	23		23	12	12
Goederen en diensten aan derden	897		897	5.463	-4.566
Bijdragen van derden	4.030		4.030	2.334	1.696
Onttrekkingen aan voorzieningen				25	-25
Totaal baten	*5.095*		*5.095*	*8.512*	*-3.417*
Saldo voor beschikking bestemmingsreserves	***60.576***		***60.576***	***56.985***	***3.591***
Beschikking bestemmingsreserves					
Bestemmingsreserve afschrijving Oijen	882		882	882	
Bestemmingsreserve PBB	331		331	137	194
Instandhouding rwzi Oijen	95		95	111	-16
Totaal beschikking bestemmingsreserves	*1.308*		*1.308*	*1.131*	*178*
Netto lasten	***59.267***		***59.267***	***55.854***	***3.413***
Belastingopbrengsten					
Gederfde baten agv kwijtscheldingen	-1.199		-1.199	-1.268	69
Gederfde baten agv oninbaarverklaringen				-110	110
Opbrengst invorderingskosten bedrijven	54		54	63	-10
Opbrengst invorderingskosten huishoudens	302		302	323	-21
Opbrengst invorderingskosten ff bedrijven	27		27	26	1
Opbrengst zuiveringsheffing bedrijven	19.865		19.865	18.684	1.180
Opbrengst zuiveringsheffing huishoudens	39.989		39.989	40.339	-350
Opbrengst zuiveringsheffing ff bedrijven	2.040		2.040	1.914	126
Totaal belastingopbrengsten	*61.077*		*61.077*	*59.972*	*1.106*
Dekkingsmiddelen					
Beschikking egalisatiereserve zuiveringsbeheer	-1.810		-1.810	-1.810	
Totaal resultaatbestemming	*-1.810*		*-1.810*	*-1.810*	
Nog te bestemmen resultaat				**-2.307**	**2.307**

De totaal te dekken lasten, vermindert met de totale dekkingsmiddelen, geeft voor de taak Zuiveringsbeheer een positief exploitatieresultaat van € 2.307.456. De verklaring van de verschillen ten opzichte van de Begroting 2022 worden in onderstaande toelichting verklaard.

2.2.2.1 Lasten

Kapitaallasten (€ 16.000 hoger)

Door de gestegen rente zijn in 2022 de rentelasten hoger dan begroot. Dit wordt grotendeels gecompenseerd doordat in 2021 minder uitgaven zijn gerealiseerd dan waar in de begroting 2022 rekening mee is gehouden en door lagere kapitaalslasten op ondersteunende producten gerelateerd aan zuiveren.

Directe Personeelslasten (€ 9.000 hoger)
Het berekende bedrag van het saldo aan verlofuren en de plus- en min-uren per balansdatum zorgt voor een bijstelling naar boven in het te reserveren bedrag. In het kader van de werkkostenregeling (WKR) is een naheffing voldaan aan de belastingdienst. Dergelijke posten worden niet begroot.

Personeelslasten (urenverantwoording) (€ 332.000 lager)
Via de uren en uurtarieven zijn minder lasten doorberekend aan de primaire taken binnen zuiveringsbeheer. Dit komt met name door lagere overheadkosten. Daarnaast zijn vacatures niet of vertraagd ingevuld als gevolg van de krappe arbeidsmarkt. Hier staat tegenover dat de in mei en december 2022 overeengekomen cao's zorgen voor een stijging van de personeelslasten (stijging van salarissen en schaalbedragen per 1 januari met 2,0%, per 1 juli met 1,75% en € 1.000 eenmalig). Per saldo geeft dit een voordeel van € 332.000.
Per saldo geeft dit een voordeel van € 332.000.

Goederen en diensten van derden (€ 2.437.000 hoger)
SNB
De reguliere bijdrage aan de SNB komt uit op € 6.979.000. Daar staat positief effect van de afrekening van 2021 tegenover (€ 330.000 voordeel). Dit levert per saldo een nadeel op van € 1.266.000.

Onderhoud
Bij het onderhoud van zuiveringen en het transportstelsel is € 176.000 meer uitgegeven.

Overig
Gunstige inkoopprijzen in combinatie met een zonnig jaar hebben gezorgd voor een voordeel op de inkoop van elektriciteit van € 864.000. De inkoop van chemicaliën heeft last ondervonden van de gestegen prijzen op de energie- en grondstoffenmarkt. Daardoor is € 4.095.000 uitgegeven (€ 394.000 nadeel). De inkoop van restwarmte heeft € 301.000 meer gekost. Voor COVID-bemonsteringen is € 186.000 uitgegeven. Hier staan ook voor eenzelfde bedrag aan inkomsten van het Rijk tegenover.

Kosten voor heffing en invordering belasting
Voor de heffing en invordering van de belasting zijn € 1.281.000 aan kosten gemaakt. Deze waren echter bij Bijdragen aan derden begroot.

Bijdragen aan derden (€ 1.776.000 lager)
Kosten voor heffing en invordering belasting
Voor de heffing en invordering van de belasting is € 1.476.000 begroot. Deze kosten zijn bij Goederen en diensten van derden gerealiseerd.

Subsidies (overig)
Aan subsidies ter bevordering van het verminderen van de hoeveelheid te zuiveren rioolwater is € 109.000 minder besteed.

Beschikking Reserves/voorzieningen en onvoorzien (€ 150.000 lager)
De bij de begroting vastgestelde post onvoorzien van € 150.000 voor de taak Zuiveringsbeheer is in 2022 niet ingezet.

Doorberekende kosten ondersteuning (€ 378.000 lager)
De doorberekende kosten (kosten in het kader van informatiebeleid en automatisering, Geografisch Informatie Systeem (GIS), huisvesting, overhead en de uitgaven op de ondersteunende producten) toe te rekenen aan zuiveringsbeheer vallen lager uit.

2.2.2.2 Baten

Baten (€ 3.417.000 hoger)
Uit de verkoop van biogas zijn € 4.168.000 meer baten zijn ontvangen. Dit is vooral te danken aan de hoge energieprijzen van 2022, maar ook de hoger dan begrote productie draagt hieraan bij. De aan de verkoop van biogas gerelateerde HBE-certificaten hebben € 34.000 meer opgeleverd.
De bespaarde rente over de eigen middelen is € 533.000 hoger uitgevallen. De begrote personele baten zijn gedeeltelijk gerealiseerd (€ 11.000 nadeel).
In 2022 heeft een correctie plaatsgevonden over eerdere jaren van de aangeboden hoeveelheid ve's aan afvalwater van de gemeente Vught. Dit resulteert in een lagere bijdrage van waterschap De Dommel voor de behandeling ervan (€ 53.000 nadeel). De eerste bijdrage van € 1.337.500 van het ministerie van IenW voor de demo-installatie medicijnresten op de rwzi Oijen is in 2022 nog niet ontvangen. Deze zal begin 2023 worden ontvangen. Voor de productie van groengas en zonne-energie zijn enkele afrekeningen van de SDE-subsidie over 2021 ontvangen (€ 78.000 voordeel). De SDE-subsidie over 2022 is echter geheel vervallen door de hoge energieprijzen op de markt (€ 640.000 nadeel). Per saldo zorgt dit voor een nadeel van € 562.000.
Aan eerder te veel betaalde btw is € 311.000 terugontvangen.
Alle overige voor- en nadelen binnen de goederen en diensten aan derden en de bijdragen van derden zorgen per saldo voor € 310.000 voordeel.
Tot slot is er voor € 25.000 onttrokken uit een aan personeel gerelateerde voorziening.

Beschikking bestemmingsreserves/voorzieningen
- Van de bestemmingsreserve PBB is € 194.000 minder gebruikt dan begroot;
- In 2022 is € 111.000 onttrokken aan de bestemmingsreserve instandhouding rwzi Oijen.

2.2.2.3 Belastingopbrengsten Waterzuiveringsbeheer

Belastingopbrengsten, incl. kwijtscheldingen en oninbaar verklaringen (€ 1.106.000 lager)
De lagere belastingopbrengsten zuiveringsheffing hebben voor een groot deel te maken met de minderopbrengst bedrijven. Hoofdzakelijk het gevolg van de Corona-maatregelen en de sterk verhoogde energieprijzen als gevolg van de oorlog Rusland en Oekraïne, waardoor de productie bij veel bedrijven in werkelijkheid fors achtergebleven is bij de begroting. Opgemerkt hierbij moet worden dat het effect van de forfaitaire bedrijven relatief gezien minder achterblijven dan de meetbedrijven. De oninbaar verklaringen vallen daarom ook hoger uit in vergelijking met voorgaande jaren.

In de overzichten hierna wordt duidelijk welke opbrengsten betrekking hebben op het huidige belastingjaar en welke opbrengsten betrekking hebben op aanslagoplegging van voorgaande jaren.

De bruto/netto berekening ziet er als volgt uit:

Tabel 38: Belastingopbrengsten Zuiveringsbeheer

Zuiveringsbeheer	Totaal		
Bedragen * € 1000	Begroting	Rekening	Verschil
Belastingopbrengst 2022	61.894	61.129	-765
Invordering	382	412	30
Oninbaar		-8	-8
Dubieus		-39	-39
Kwijtschelding	-1.199	-1.214	-15
Netto belastingopbrengst 2022	**61.077**	**60.281**	**-797**
Belastingopbrengst vgj		-217	-217
Oninbaar vgj		-102	-102
Dubieus		64	64
Kwijtschelding vgj		-54	-54
Netto belastingopbrengst vgj		**-309**	**-309**
Totaal netto belastingopbrengst	**61.077**	**59.972**	**-1.106**

Zuiveringsheffing Woningen en forfaitaire bedrijven

Tabel 39: Belastingopbrengsten Woningen en forfaitaire bedrijven

Zuiveringsbeheer	Woningen / ff bedrijven		
Bedragen * € 1000	Begroting	Rekening	Verschil
Belastingopbrengst 2022	42.029	42.190	161
Invordering	329	349	20
Oninbaar		-6	-6
Dubieus		-39	-39
Kwijtschelding	-1.199	-1.214	-15
Netto belastingopbrengst 2022	**41.159**	**41.281**	**121**
Belastingopbrengst vgj		78	78
Oninbaar vgj		-78	-78
Dubieus		23	23
Kwijtschelding vgj		-54	-54
Netto belastingopbrengst vgj		**-30**	**-30.156**
Totaal netto belastingopbrengst	**41.159**	**41.251**	**91**

Voor de woningen geldt dat de grondslag voor de heffing is gerelateerd aan het aantal bewoners volgens de inschrijving in de GBA.
Bij de begroting is uitgegaan van 684.100 ve van meerpersoonshuishoudens en 100.000 ve van eenpersoonshuishoudens. Na aanslagoplegging is gebleken dat het aantal ve bij meerpersoons-huishoudens ruim 675.000 bedraagt en het aantal ve bij eenpersoonshuishoudens bijna 101.600. Er is nagenoeg evenveel kwijtschelding aangevraagd (23.800 ve) en verleend voor huishoudens dan begroot (23.500 ve). De verwachting met betrekking tot de nog op te leggen aanslagen voor 2022 bedraagt € 623.400.

Voor wat betreft de vervuilingseenheden forfaitaire bedrijven werd bij de begroting uitgegaan van 40.000 ve. Werkelijk is 35.155 ve aan aanslagen opgelegd.
De nog op te leggen aanslagen van € 146.500 (2.873 ve) zijn in de belastingopbrengsten verantwoord.

Zuiveringsheffing bedrijven

Tabel 40: Belastingopbrengsten bedrijven

Zuiveringsbeheer	Bedrijven		
Bedragen * € 1000	Begroting	Rekening	Verschil
Belastingopbrengst 2022	19.865	18.938	-926
Invordering	54	63	10
Oninbaar		-2	-2
Dubieus			
Kwijtschelding			
Netto belastingopbrengst 2022	**19.918**	**19.000**	**-918**
Belastingopbrengst vgj		-295	-295
Oninbaar vgj		-24	-24
Dubieus		41	41
Kwijtschelding vgj			
Netto belastingopbrengst vgj		**-279**	**-279**
Totaal netto belastingopbrengst	**19.918**	**18.721**	**-1.197**

Tegenover het begrote aantal heffingseenheden voor bedrijven (389.500 ve) zijn werkelijk in 2022 minder aan aanslagen opgelegd (366.079 ve).
Daarnaast zijn de nog op te leggen aanslagen over de jaren 2020 tot en met 2022 voor een bedrag van € 546.400 in de belastingopbrengsten verantwoord.
De negatieve opbrengst voorgaande jaren is het gevolg van minder opgelegde aanslagen 2020 en 2021 ten opzichte van de begrotingen. Dit is veroorzaakt door hoofdzakelijk minder productie als gevolg van de Corona-maatregelen. Er wordt nog bezien of er Corona steun wordt aangevraagd.

2.2.2.4 Resultaatbestemming

Beschikking egalisatiereserve (nihil)
De beschikking van de egalisatiereserve betreft de toevoeging aan de egalisatiereserve Zuiveringsbeheer van € 1.810.052 conform de begroting.

2.2.2.5 Nog te bestemmen resultaat
Verwerking van alle gegevens ten behoeve van Zuiveringsbeheer heeft een voordelig saldo van € 2.307.456 als resultaat.

De resultaatbestemming is binnen het Voorstel en Besluit pagina 111 opgenomen in dit Jaarverslag.

2.3 Exploitatierekening naar kosten- en opbrengstsoorten

Lasten (x € 1.000)

Omschrijving	Primaire Begroting 2022	Begrotings wijzigingen	Begroting 2022 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2022	Jaarrekening 2021
Kapitaallasten	36.463		36.463	36.670	35.794
Personeelslasten	47.383		47.383	46.826	44.814
Duurzame gebruiksgoederen	1.803	60	1.863	2.614	2.358
Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	4.544		4.544	4.896	3.815
Energie	5.413		5.413	4.998	5.293
Huren en rechten	2.519		2.519	2.695	2.271
Leasebetalingen					
Pachten en erfpachten	4		4	4	4
Verzekeringen	364		364	405	377
Belastingen	69		69	107	64
Onderhoud door derden	20.185	90	20.275	20.711	19.464
Overige diensten door derden	22.210		22.210	24.070	23.295
Bijdragen aan bedrijven	1.191		1.191	941	1.236
Bijdragen aan overheden	7.776		7.776	4.637	4.199
Bijdragen aan overigen	619		619	1.005	830
Onvoorzien	300	-150	150		
Voorzieningen					144
Reserveringen	9		9	189	34
Totaal	**150.851**		**150.851**	**150.768**	**143.993**
Toevoeging categoriereserve ingezetenen					56
Toevoeging categoriereserve gebouwd	911		911	911	1.061
Toevoeging categoriereserve ongebouwd					124
Toevoeging categoriereserve natuurterreinen					1
Toevoeging egalisatiereserve watersysteembeheer					2.578
Toevoeging egalisatiereserve zuiveringsbeheer	1.810		1.810	1.810	2.882
Toevoeging bestemmingsreserves					1.400
Totaal toevoeging reserves	**2.721**		**2.721**	**2.721**	**8.103**
Totaal inclusief toevoeging reserves	**153.572**		**153.572**	**153.488**	**152.096**

Baten (x € 1.000)

Omschrijving	Primaire Begroting 2022	Begrotings wijzigingen	Begroting 2022 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2022	Jaarrekening 2021
Externe rentebaten					
Interne rentebaten	54		54	1.065	209
Dividenden en bonusuitkeringen	865		865	792	1.584
Baten ivm salarissen en sociale lasten	1.007		1.007	2.189	1.399
Verkoop van grond				352	451
Verkoop van duurzame goederen				39	13
Verkoop van overige goederen	855		855	5.078	1.641
Opbrengst uit grond en water	345		345	395	387
Huuropbrengst uit overige eigendommen	13		13	13	13
Diensten voor derden	186		186	747	721
Bijdragen van overheden	4.924		4.924	3.884	4.050
Bijdragen van overigen				297	150
Belastingopbrengsten	134.927		134.927	133.895	127.668
Onttrekking aan voorzieningen				50	
Geactiveerde lasten	7.409		7.409	6.647	5.643
Totaal	**150.584**		**150.584**	**155.444**	**143.929**
Onttrekking categoriereserve ingezetenen	297		297	297	56
Onttrekking categoriereserve gebouwd					373
Onttrekking categoriereserve ongebouwd	30		30	30	68
Onttrekking categoriereserve natuurterreinen	1		1	1	
Onttrekking egalisatiereserve watersysteembeheer	1.020		1.020	1.020	3.139
Onttrekking egalisatiereserve zuiveringsbeheer					3.733
Onttrekking bestemmingsreserves	1.639		1.639	1.289	798
Totaal onttrekking reserves	**2.988**		**2.988**	**2.638**	**8.167**
Totaal inclusief onttrekking reserves	**153.572**		**153.572**	**158.082**	**152.096**

Totaal baten	155.444
Totaal lasten	150.768
Saldo baten en lasten	4.676
Mutaties reserves	-83
Voordelig saldo	**4.594**

Met betrekking tot de toelichting op de exploitatierekening naar kosten- en opbrengstensoorten wordt verwezen naar § 2.2.1 Toelichting kostenverdeelstaat naar kostendrager Watersysteembeheer en § 2.2.2 Toelichting kostenverdeelstaat naar kostendrager Zuiveringsbeheer. In deze paragrafen wordt per kosten- en opbrengstengroep een toelichting per taak gegeven op de realisatie ten opzichte van de begroting.

In onderstaand overzicht is voor de kostensoorten met een afwijking > € 100.000 ten opzichte van de Programmabegroting 2022, een korte toelichting gegeven.

Tabel 41: Toelichting afwijking kostensoorten (€ 1.000)*

Kostensoort	Verschil	Verklaring
Kapitaallasten	€ 208	De realisatie van de kapitaallasten valt € 208.000 hoger uit dan was begroot. Dit wordt dit verklaard doordat de interne rentelasten, als gevolg van de hogere geldmarkrente, € 1.024.000 hoger uitvallen. Door lagere realisatie op projecten in voorgaande jaren en uitgestelde opleveringsdatums vallen de afschrijvingslasten € 800.000 lager uit.
Personeelslasten	-€ 558	De personeelslasten laat een voordeel van € 558.000 zien. Het voordeel is vooral ontstaan doordat vacatures, als gevolg van de krappe arbeidsmarkt, vertraagd ingevuld (kunnen) worden.
Duurzame gebruiksgoederen	€ 751	De hogere lasten voor het onderhoud aan zuiveringen zorgen voor een nadeel.
Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	€ 352	Het verbruik van chemicalien op de zuiveringen valt, ook door prijsstijgingen, hoger uit.
Energie	-€ 415	In 2022 zijn de energiekosten, vooral bij de zuiveringen, lager uitgevallen.
Huren en rechten	€ 176	De hogere kosten zijn vooral ontstaan doordat de licentiekosten hoger uitvallen.
Onderhoud door derden	€ 436	De hogere lasten voor inrichting en onderhoud waterkeringen en watersysteem, inclusief de uitgaven voor het herstellen van de schade door bever en das, zorgen voor een nadeel.
Overige diensten door derden	€ 1.860	De kosten voor (bijdrage aan) de SNB valt hoger uit en aan het onderhoud van zuiveringen en het verbruik van chemicalien is meer uitgegeven dan begroot. De lasten voor de BSOB zijn verwerkt op een kostensoort die toebehoort aan de 'Goederen en diensten' maar begroot op 'Bijdragen aan derden'; dit verklaart het grootste verschil.
Bijdragen aan bedrijven	-€ 251	De afhaaksubsidies vallen lager uit.
Bijdragen aan overheden	-€ 3.138	De lasten voor de BSOB zijn verwerkt op een kostensoort die toebehoort aan de 'Goederen en diensten' maar begroot op 'Bijdragen aan derden'; dit verklaart het grootste verschil.
Bijdragen aan overigen	€ 386	Diverse (niet begrote) schadeuitkeringen zorgen ervoor dat er meer wordt uitgegeven. Daarnaast is er een hogere besteding bij monitoring watersystemen (bijdrage RNOB) .
Onvoorzien	-€ 150	De post onvoorzien is ingezet voor de extra kosten van een luchtbehandelingssytem van een districtskantoor en de noodmaatregel aan twee bruggen.
Toevoeging aan reserves/bestem-ming resultaat	€ 180	Diverse toevoegingen aan (bestemmings) reserves vallen wat hoger uit.

Tabel 42: Toelichting afwijking opbrengstsoorten (€ 1.000)*

Opbrengstensoort	Verschil	Verklaring
Interne rentebaten	€ 1.011	De bespaarde rente over de reserves vallen hoger uit door een hogere interne rente.
Baten ivm salarissen en sociale lasten	€ 1.182	De hogere baten worden veroorzaakt door de hogere detacheringsopbrengsten en subsidies van de provincie.
Verkoop van grond	€ 352	Incidentele opbrengst als gevolg van grondverkopen
Verkoop van overige goederen	€ 4.224	Het grootste positieve verschil is ontstaan doordat de gasopbrengsten veel hoger zijn uitgevallen door de gestegen gasprijs in 2022.
Diensten voor derden	€ 561	De opbrengsten voor het Drongelens kanaal waren niet begroot en ook de BTW suppletie 2021 is ontvangen.
Bijdragen van overheden	-€ 1.040	Diverse bijdragen van overheden (o.a. subsidies) vallen lager uit (SDE subsidie en subsidie demo poederkool).
Bijdragen van overigen	€ 297	Diverse niet begrote bijdragen van derden aan projecten zijn ontvangen.
Belastingopbrengsten	-€ 1.031	De belastingopbrengsten zuiveringsheffing bedrijven vallen lager uit.
Geactiveerde lasten	-€ 762	De geactiveerde lasten (uren) vallen lager uit door vertragingen bij (inrichtings)projecten.

*Tabel 43: Specificatie aanslagen (bedragen * € 1.000)*

	Begroting 2022	Opgelegd 2022	Opgelegd vgj	Totaal opgelegd	Verschil
Watersysteemheffing					
Ingezetenen	20.884	21.092	-49	21.043	159
Gebouwd	43.711	43.207	259	43.466	-244
Ongebouwd	8.880	8.829	55	8.883	3
Natuur	145	135		135	-9
Verontreinigingsheffing indirecte lozingen	230	200	195	395	166
Totaal Watersysteemheffing	***73.849***	***73.463***	***460***	***73.924***	***75***
Zuiveringsheffing					
Huishoudens en forfaitbedrijven	41.159	41.281	-30	41.251	91
Bedrijven (meet en tabel)	19.918	19.000	-279	18.721	-1.197
Totaal Zuiveringsheffing	***61.077***	***60.281***	***-309***	***59.972***	***-1.106***
Totaal netto	**134.927**	**133.744**	**151**	**133.895**	**-1.031**

2.4 Balans voor resultaatbestemming

ACTIVA bedragen x € 1.000	31-12-2022		31-12-2021	
Vaste activa				
Materiële vaste activa	398.762		364.636	
Immateriële vaste activa	75.291		70.816	
Financiële vaste activa	5.171		5.811	
Totaal vaste activa		479.224		441.263
Vlottende activa				
Vorderingen en overlopende activa				
Belastingdebiteuren	17.181		13.314	
Debiteuren algemeen	2.695		5.123	
Overlopende activa	17.448		14.862	
Liquide middelen			23	
Totaal vlottende activa		37.324		33.322
TOTAAL ACTIVA		**516.548**		**474.585**

PASSIVA bedragen x € 1.000	31-12-2022		31-12-2021	
Eigen Vermogen				
Totaal reserves	55.504		54.028	
Saldo van baten en lasten	4.594		1.205	
Totaal eigen vermogen		60.098		55.233
Voorzieningen				
Voorzieningen		2.352		415
Vreemd vermogen				
Langlopende Schulden				
Langlopende schulden		381.489		354.719
Kortlopende schulden				
Crediteuren	13.198		7.719	
Schuld in rekening-courant	35.808		16.955	
Overlopende passiva	23.603		39.544	
Totaal kortlopende schulden en overlopende passiva		72.609		64.218
TOTAAL PASSIVA		**516.548**		**474.585**

2.4.1 Grondslagen bij de balans en resultaatbepaling

Algemeen
De waardering van de activa, reserves en voorzieningen heeft plaatsgevonden volgens de door het algemeen bestuur goedgekeurde verordening op de uitgangspunten voor het beleid, voor het beheer en voor de inrichting van de beleids- en verantwoordingsfunctie van waterschap Aa en Maas. Deze verordening is opgesteld met inachtneming van artikel 108 van de Waterschapswet en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit. Op 16 juli 2021 heeft het AB ingestemd met de nota Financieel Beleid 2022 die vanaf 2022 van toepassing is verklaard.

In het algemeen bestuur van oktober 2020 is besloten om het voorwaarden van het voorbereidingskrediet te wijzigen. Door het vereenvoudigen van de procedure voor de voorbereiding van investeringsprojecten en het aanpassen van de omvang en de voorwaarden van het algemeen voorbereidingskrediet aan de huidige omstandigheden met oog op een meer flexibele en voortvarende voorbereiding van investeringsprojecten. Op 16 juli 2021 heeft het AB ingestemd met de nota Financieel Beleid 2022 die vanaf 2022 van toepassing is verklaard.

In 2022 heeft AB op 10 juni 2022 ingestemd met voorstel om Een overschrijding van een krediet met maximaal 35% tot een maximum van 1.000.000 euro, zonder toestemming van het AB vooraf, toe te staan mits deze overschrijding wordt veroorzaakt door prijsstijgingen als gevolg van marktontwikkelingen én deze overschrijding achteraf aan het algemeen bestuur wordt gerapporteerd. Hiermee is slagkracht behouden in de uitvoering van investeringsprojecten met inachtneming van transparante verslaglegging en verantwoording.

Waarderingsgrondslagen
Het primaire uitgangspunt van het financiële beleid is het voorzichtigheidsprincipe. Bij de toepassing van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling wordt voorzichtigheid betracht. Activa mag niet te hoog en passiva niet te laag worden gewaardeerd.

De vaste activa worden gewaardeerd tegen de historische kostprijs van de investeringen, verminderd met eventuele afboekingen wegens directe bijdragen van derden en met afschrijvingen.
Vorderingen en schulden worden gewaardeerd op nominale waarde. Ten behoeve van de vorderingen van belastingen is een voorziening dubieuze debiteuren gecreëerd. Voorzieningen wegens oninbaarheid van vorderingen worden in mindering gebracht op de desbetreffende vorderingen.

De in de balans opgenomen reserves zijn nodig voor een gelijkmatige ontwikkeling van de belastingtarieven. De jaarlijkse dotaties of eventuele verminderingen van de reserves worden bepaald aan de hand van de werkelijke uitgaven ten opzichte van de vastgestelde normen.

Resultaatbepaling
Bij de bepaling van het resultaat wordt het stelsel van baten en lasten gehanteerd. Dit houdt in dat rekening wordt gehouden met de aan het eind van het jaar nog te ontvangen en te betalen bedragen over het dienstjaar.
Ten aanzien van de belastingopbrengsten zijn de mutaties (hoeveelheidsverschillen) met betrekking tot de eenheden in het resultaat meegenomen. De afwijkingen per belastingcategorie van het watersysteembeheer zijn gecompenseerd door onttrekkingen/toevoegingen aan de categoriereserves.

Voor wat betreft de zuiveringsheffing zal het positieve/negatieve resultaat volledig ten laste/ten gunste van de bestemmingsreserve tariefegalisatie zuiveringsbeheer geboekt worden.

Afschrijvingen
Afschrijvingen vinden plaats op basis van economische levensduur via de lineaire afschrijvingsmethode uitgaande van de werkelijke aanschafprijs. De afschrijvingen van de investeringen worden voor het eerst in de exploitatierekening opgenomen in het jaar volgend op het gereedkomen van de investering. Uitzondering hierop zijn de investeringen voor watersysteembeheer, betreffende de aanleg van waterlopen. Voor deze investeringen geldt, dat indien de looptijd langer is dan twee jaar, gestart wordt met afschrijven in het eerste jaar na aanvang van het project.

Vaste activa
In de nota Financieel Beleid 2022 zijn de afschrijvingstermijnen van de vaste activa als volgt vastgelegd:

Tabel 44: Afschrijvingstermijnen

	Onderwerp	Termijn verordening Aa en Maas
a.	Vervoermiddelen, machines, apparaten, automatisering *) en werktuigen	5
b.	Bedrijfsgebouwen en woonruimten	40
c.	Technische installaties in bedrijfsgebouwen en woonruimten	15
d.	Veiligheidsvoorzieningen, telefooninstallaties, kantoormeubilair in bedrijfsgebouwen en woonruimten	10
e.	Primaire waterkeringen	40
f.	Overige waterkeringen	40
g.	Waterlopen en eenvoudige watersysteemkunstwerken	40
h.	Bouwkundig deel watersysteemgemalen	40
i.	Mechanisch deel watersysteemgemalen	15
j.	Transportleidingen en bouwkundig deel transportgemalen	30
k.	Mechanisch deel transportgemalen	15
l.	Bouwkundig deel zuiveringsinstallaties en slibverwerkingsinstallaties	30
m.	Mechanisch deel zuiveringsinstallaties en slibverwerkingsinstallaties	15
n.	Telemetrie t.b.v. de aansturing van gemalen, zuiveringsinstallaties en eventueel andere voorzieningen	15
o.	Wegen	25
p.	Vaarwegen en havens	35
q.	Peilbesluiten en waterakkoorden	10
r.	Legger en beheerregister	5
s.	Beschoeiing	15
t.	Depot berging saneringsspecie	10
u.	Meerjarige strategische beleidsplannen	5
v.	Overige materiële vaste activa	verwachte gebruiksduur
w.	Hoogwaterbeschermingsprogramma	30
x.	Baggeren	20
w.	Onderzoek en ontwikkeling	5

*) Automatisering met een economische levensduur < vijf jaar wordt via de exploitatie verantwoord (bijvoorbeeld vervanging van pc's om de drie jaar)

Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven tenzij de gronden een onverbreekbaar onderdeel vormen van een object. Dergelijke gronden worden conform het object afgeschreven.

Vlottende activa
De vlottende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.
In het kader van oninbaarheid van belastingdebiteuren is hiervoor een voorziening dubieuze debiteuren gevormd. Deze voorziening is op de belastingdebiteuren in mindering gebracht.

Eigen vermogen
Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het nog te bestemmen resultaat. De reserves zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Rentetoerekening aan reserves
Bij de bepaling van het resultaat wordt rekening gehouden met bijschrijving van rente op de stand van reserves aan het begin van het jaar. Aan de reserves wordt niet het geraamde rentepercentage (1,00%) toegerekend, maar de gemiddelde marktrente van een lening met een looptijd van 20 jaar (1,92%).

Langlopende schulden
Hier zijn de schulden opgenomen met een rente-typische looptijd van een jaar of langer. De schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Kortlopende schulden
De schulden zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

2.4.2 Toelichting activa
Voor een nadere specificatie van de totale staat van vaste activa per project wordt verwezen naar de Uitvoeringsinformatie Jaarverslag 2022.

De gebouwde eigendommen zijn voor zover deze daarvoor in aanmerking komen, tezamen met de inboedels op uitgebreide voorwaarden verzekerd. Per balansdatum beliep de verzekerde waarde € 322,4 miljoen (brandopstal € 322,3 miljoen, € 100.000 kunst).

2.4.2.1 Materiële vaste activa

Tabel 45: Staat van Materiële vaste activa (€ 1.000)*

Materiële vaste activa	31-dec-21	Investering	Subsidie	Afschrijving	Desinvestering / Verkoop	31-dec-22
Gronden	23.975	5.623	822	16		28.761
Vervoermiddelen	1.140	408		395		1.152
Machines, apparaten en werktuigen	7.979	1.849	523	1.030		8.275
Bedrijfsgebouwen	11.808			544		11.264
Waterkering	10.681	12.504	9.685	656		12.844
Watersysteembeheer						
* Kunstwerken	44.301	10.515	1.189	2.956		50.671
* Watergangen	81.454	16.039	3.450	3.618		90.426
Zuiveringsbeheer						
* Transportriolen en gemalen*	59.434	12.249	17	4.821		66.928
* Zuiveringsinstallaties*	109.947	14.694		8.524		116.033
* Slibverwerkingsinstallaties	12.259	-164		1.292		10.803
Overige materiële vaste activa	1.658	157	13	197		1.605
Totaal	**364.636**	**73.873**	**15.698**	**24.048**		**398.762**

*In de balansstand per 01-01-2022 heeft een verschuiving van € 83 tussen de rubrieken plaatsgevonden van Zuiveringsinstallaties naar Transportriolen en gemalen.

In onderstaand overzicht wordt de verdeling van de geactiveerde boekwaarde en boekwaarde onderhanden werk weergegeven.

Tabel 46: Boekwaarde materiële vast activa (€ 1.000)*

Materiële vaste activa	Totale Boekwaarde 31-12-2021	Geactiveerde boekwaarde per 31-12-2022	Boekwaarde onderhanden-werk 31-12-2022	Totale boekwaarde per 31-12-2022
Gronden	23.975	559	28.202	28.761
Vervoermiddelen	1.140	509	644	1.152
Machines, apparaten en werktuigen	7.979	4.900	3.375	8.275
Bedrijfsgebouwen	11.808	10.929	335	11.264
Waterkering	10.681	7.279	5.565	12.844
Watersysteembeheer				
* Kunstwerken	44.301	32.875	17.795	50.671
* Watergangen	81.454	44.762	45.663	90.426
Zuiveringsbeheer				
* Transportriolen en gemalen*	59.434	38.818	28.110	66.928
* Zuiveringsinstallaties*	109.947	48.302	67.731	116.033
* Slibverwerkingsinstallaties	12.259	2.958	7.844	10.803
Overige materiële vaste activa	1.658	860	745	1.605
Totaal	**364.636**	**192.753**	**206.010**	**398.762**

*In de balansstand per 01-01-2022 heeft een verschuiving van € 83 tussen de rubrieken plaatsgevonden van Zuiveringsinstallaties naar Transportriolen en gemalen.

Per categorie worden de diverse mutaties 2022 op hoofdlijnen toegelicht.

Gronden
De mutaties op de Grondbank betreffen overboekingen van aangekochte gronden naar gestarte investeringsprojecten en de correctie van verkochte gronden inclusief gerealiseerde boekwinsten naar de exploitatierekening. In het algemeen bestuur van 18 november 2022 is een nieuwe grondwaterstrategie 2022-2027 vastgesteld. Hiermee is het krediet verhoogd naar € 70.000.000. De mutatie op de grondbank worden veroorzaakt door overheveling van budgetten naar projecten en het uitvoeren van een actualisatie van de grondbank.
Op gronden die onderdeel zijn van investeringsprojecten wordt wel afgeschreven. Deze gronden maken dus geen onderdeel meer uit van de grondbank. Het afschrijven van gronden vindt voornamelijk plaats op gronden die onderdeel uitmaken van rwzi's.

Vervoermiddelen
De investering betreft zeven dienstvoertuigen; een elektrische heftruck en een shovel.

Machines apparaten en werktuigen
De investeringen zijn onder andere gedaan voor de aanschaf van het zaaksysteem en investeringen het meetnet. Ook is een gedeelte van het serverpark vervangen (incl. back-up mogelijkheid) en bijbehorende routers. Tenslotte is er geïnvesteerd in de vervanging van het inbraak- en brandalarm.

Waterkering
De voornaamste uitgaven hebben betrekking op de HWBP-projecten; te weten de voorverkenning van Cuijk-Ravenstein en de planuitwerking van Ravenstein-Lith.
Daarnaast zijn er uitgaven geweest m.b.t. maatregelen bevers in Empel en HWBP kosten voor Doeveren.
De totale kosten voor de dijkverbetering inclusief urenbesteding worden voor 90% door het HWBP betaald.

Watersysteembeheer kunstwerken
De uitgaven zijn onder andere gedaan voor het robuust maken van het watersysteem. Zo is er geïnvesteerd in extra maatregelen tegen wateroverlast, extra wateraanvoer gebiedsregeling Noordervaart, vervangen van krappe duikers, het automatiseren van de stuwen, het herstel van de damwanden van Crèvecoeur en is een Greenbox bij een inlaat van het Peelkanaal vervangen.

Watersysteembeheer watergangen
Onder deze activa vallen de projecten die uitgevoerd worden in het kader van de aanleg van ecologische verbindingszones, verdrogingsbestrijding, beekherstel, waterlopen en waterberging. Investeringsprojecten kunnen betrekking hebben op meerdere maatregelen.
De voornaamste uitgevoerde projecten per maatregel zijn:

- Aanleg evz's: Beneden Aa, Roode Wetering, Soeloop, Oeffeltse Raam, Astense Aa, Gulden Land en Gebiedsplan Raam (Peelkanaalzone);
- Verdrogingsbestrijding: Heeswijk en Wijboschbroek;
- Wateroverlast: 2e uitvoeringsprogramma normen wateroverlast;
- Beekherstel: Snelle loop Benedenloop, IPG Maasheggen, Smakterbroek (Campagnebeek) en Aa dal Zuid;
- Waterberging: Gebiedsplan Raam; Blauwe Poort fase 2; GGOR Sint Anthonis Boxmeer; 2e uitvoeringsprogramma knelpunten wateroverlast.
- Waterlopen: Wegwerken achterstanden cyclisch groot onderhoud en baggeren Hertogswetering.

De inkomsten betreffen diverse subsidies zoals de subsidie DHZ-verdrogingsbestrijding en STUW. Daarnaast zijn ontvangen bijdragen van gemeenten en waterschappen verantwoord naar de projecten.

Zuiveringsbeheer transport en gemalen
De voornaamste uitgaven in 2022 hebben plaatsgevonden voor de renovatie van de volgende rioolgemalen: Stamriool Oss, Elshout- Heesbeen-Oudheusden Den Bosch, Harense Broek, rwzi Asten, Wilbertoord, Sint-Hubert, Cuijk (sportpark), druktoren Lage Peel, Donken- en Maaijegatweg Nuland en knelpunt Bakel.

Zuiveringsbeheer zuiveringsinstallaties
De grootste investeringsuitgaven hebben plaatsgevonden op de projecten: uitbreiding verwerkingscapaciteit, vervanging gashouder en vervangen automatisering Cuijk, de renovatie en uitbreiding van rwzi Oijen, effluentverbetering en verwijdering medicijnresten Dinther en Vinkel, biotectoren op alle zuiveringen en de (voorbereiding van de) aanleg van zonneweides op alle rwzi's.

Zuiveringsbeheer Slibverwerkingsinstallaties
De mutaties hebben betrekking op de financiële verwerking van het project Renovatie rwzi 's-Hertogenbosch.

Overige materiële vaste activa
Binnen deze categorie zijn de uitgaven geweest voor het project uitbreiden en verdichten van de bestaande meetnetten.

2.4.2.2 Immateriële vaste activa

Tabel 47: Immateriële vaste activa (€ 1.000)*

Immateriële vaste activa	31-dec-21	Investering	Subsidie	Afschrijving	Desinvestering / Verkoop	31-dec-22
Onderzoek en ontwikkeling	1.173	238		148	0	1.262
Bijdragen aan activa eigendom derden	582			37	0	544
Geactiveerde bijdragen aan het Rijk	62.531	7.507		2.435	0	67.604
Overige immateriële activa	6.531	33		683	0	5.881
Totaal	**70.816**	**7.778**		**3.303**	**0**	**75.291**

De geactiveerde bijdragen aan het Rijk betreffen HWBP bijdragen.

De verdeling van de geactiveerde boekwaarde en de boekwaarde onderhanden werk is als volgt:

Tabel 48: Boekwaarde immateriële vaste activa (€ 1.000)*

Immateriële vaste activa	Totale Boekwaarde 31-12-2021	Geactiveerde boekwaarde per 31-12-2022	Boekwaarde onderhanden werk 31-12-2022	Totale boekwaarde per 31-12-2022
Onderzoek en ontwikkeling	1.173	269	994	1.262
Bijdragen aan activa eigendom derden	582	544		544
Geactiveerde bijdragen aan het Rijk	62.531	52.872	14.732	67.604
Overige immateriële activa	6.531	5.848	33	5.881
Totaal	**70.816**	**59.532**	**15.759**	**75.291**

Onderzoek en ontwikkeling
De lopende projecten zijn het Superkritisch vergassen fase 2 en de veiligheidstoets primaire waterkering. Van het project Superkritisch vergassen fase 2 zijn we in afwachting van de bijdrage van derden waarna het investeringsproject wordt afgesloten.

Geactiveerde bijdragen aan het Rijk
Dit betreft de jaarlijkse verantwoording van de bijdrage aan het HWBP.

Overige immateriële activa
In 2022 zijn er uitgaven geweest (ter voorbereiding) op de waterschapsverkiezingen in maart 2023.

2.4.2.3 Financiële vaste activa

Tabel 49: Financiële vaste activa (€ 1.000)*

Financiële vaste activa	31-dec-21	Investering	Agiostorting	Afschrijving	Desinvestering / Verkoop	31-dec-22
Kapitaalverstrekkingen	5.660		530	111	0	5.020
Overige uitzettingen	151				0	151
Totaal	**5.811**		**530**	**111**	**0**	**5.171**

De verdeling van de geactiveerde boekwaarde en de boekwaarde onderhanden werk is als volgt:

Tabel 50: Boekwaarde financiële vaste activa (€ 1.000)*

Financiële vaste activa	Totale Boekwaarde 31-12-2021	Geactiveerde boekwaarde per 31-12-2022	Boekwaarde onderhanden werk 31-12-2022	Totale boekwaarde per 31-12-2022
Kapitaalverstrekkingen	5.660	5.020		5.020
Overige uitzettingen	151	151		151
Totaal	**5.811**	**5.171**		**5.171**

Kapitaalverstrekkingen
In 2022 is agio van de SNB ontvangen die verwerkt is als vaste activa en gerubriceerd moet worden onder kapitaalverstrekkingen.

Overige uitzettingen
In 2022 is niet geïnvesteerd in vaste activa die gerubriceerd moet worden onder Overige uitzettingen.

Effecten
De effecten bestaan grotendeels uit aandelen Nederlandse Waterschapsbank NV en zijn gefinancierd door gebruik te maken van de toenmalige egalisatiereserve kering, kwantiteit en kwaliteit.

Tabel 51: De effectenportefeuille

Type	MK/AA	Aantal	Storting	Nominaal bedrag	Totaal bedrag
A	MK	188	100%	€ 113	€ 21.328
A	MK	16	200%	€ 113	€ 3.630
B	MK	81	25%	€ 454	€ 9.189
					€ 34.147
B	AA	220	25%	€ 454	€ 24.958
A	AA	423	100%	€ 113	€ 47.987
					€ 72.945
Totaal aandelen		**928**			**€ 107.092**

Tabel 52: Verdeling dividend naar taken

Verdeling dividend naar kostendrager in %		
MK/AA	Watersysteembeheer	Zuiveringbeheer
MK	60%	40%
AA	100%	

Verdeling dividend naar kostendrager in €			
MK/AA	Watersysteembeheer	Zuiveringbeheer	Totaal
MK	€ 20.488	€ 13.659	€ 34.147
AA	€ 72.945	€ -	€ 72.945
Totaal	**€ 93.433**	**€ 13.659**	**€ 107.092**
% aandeel in totaal	**87%**	**13%**	

2.4.2.4 Vlottende activa

Tabel 53: Belastingdebiteuren (€ 1.000)*

Belastingdebiteuren	31-dec-21	31-dec-22
Leges/pachten/schouwvoering	2	66
Watersysteembeheer	5.838	8.972
Zuiveringsbeheer	7.474	8.143
Totaal	**13.314**	**17.181**

Tabel 54: Specificatie belastingdebiteuren (€ 1.000)*

Belastingdebiteuren	2021	2022
Watersysteembeheer		
Debiteuren over huidig dienstjaar	5.679	8.806
Debiteuren over vorige dienstjaren	403	363
Totaal	6.083	9.168
Reservering dubieuze debiteuren	-245	-196
Boekwaarde	**5.838**	**8.972**
Zuiveringsbeheer		
Debiteuren over huidig dienstjaar	6.783	7.457
Debiteuren over vorige dienstjaren	950	918
Totaal	7.732	8.376
Reservering dubieuze debiteuren	-258	-233
Boekwaarde	**7.474**	**8.143**
Leges/pachten/schouwvoering	**2**	**66**
Totaal	**13.314**	**17.181**

Het saldo bij belastingdebiteuren betreft de openstaande posten van de werkelijk door de BSOB opgelegde aanslagen en is ten opzichte van het beginsaldo met € 3,9 miljoen toegenomen. De verlate aanslagoplegging van de heringedeelde gemeente Land van Cuijk is hiervan vooral de oorzaak. Het saldo van de reservering dubieuze debiteuren is gedaald met € 74.000.

Tabel 55: Verloop debiteuren algemeen (€ 1.000)*

Debiteuren algemeen	31-dec-21	31-dec-22
Debiteuren algemeen	5.123	2.695
Voorziening dubieuze debiteuren		
Totaal	**5.123**	**2.695**

Het saldo van debiteuren algemeen betreft vorderingen die per 31 december 2022 nog niet zijn ontvangen. Het debiteurensaldo is ten opzichte van 2021 met € 2.428.000 gedaald.

De (grootste) te vorderen bedragen hebben betrekking op de gemeente Deurne € 180.000 betreffende de NGE Peelkanalen subsidie, waterschap Limburg € 680.000 voor de bijdrage baggeren Peelkanalen; DP maas en detachering, Rijkswaterstaat € 110.000 voor de bijdrage DP Maas, waterschap de Dommel € 232.000 (verdeling kosten Drongelens kanaal en detachering), Heineken Nederland € 718.000 en Afvalstoffendienst € 56.000 voor levering biogas en verhalen van gemaakte kosten als gevolg van brand € 132.000.

Op de debiteuren is een bedrag van € 16.189 aan vorderingen door het dagelijks bestuur oninbaar verklaard. Het betreft een vordering uit 2017 (gemeente Heusden) en 2021 (schadeverhaal particulier inzake haag Eikenheuvelweg informatienota hiervan behandelt in dagelijks bestuur d.d. 20 november).

Tabel 56: Overlopende activa (€ 1.000)*

Overlopende activa	31-dec-21	31-dec-22
Nog te ontvangen inkomsten het Rijk	300	250
Nog te ontvangen inkomsten provincies	145	
Nog te ontvangen inkomsten overige openbare lichamen	1.520	1.857
Nog te ontvangen inkomsten	3.950	2.937
Nog te ontvangen belastingopbrengsten BSOB	7.195	11.170
Vooruitbetaalde kosten	1.014	114
Waarborgsommen	8	342
Overige transitoria	731	779
Totaal	**14.862**	**17.448**

Tabel 57: Nog te ontvangen inkomsten (€ 1.000)*

Nog te ontvangen inkomsten	Stand per 31-12-2021	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Stand per 31-12-2022
Het Rijk	300	150	200	250
Provincie	145		145	
Overige openbare lichamen	1.520	2.000	1.663	1.857
Overig	3.950	1.345	2.358	2.937
Totaal	**5.914**	**3.495**	**4.365**	**5.044**

De nog te ontvangen inkomsten van het Rijk betreft de verwachte suppletieaangifte omzetbelasting 2021 en 2022.
Het saldo van de nog te ontvangen inkomsten van overige openbare lichamen is samengesteld uit de grondwateronttrekking Brabant Water; de dividenduitkering van de Nederlandse Waterschapsbank; de Unie van Waterschappen voor de buitenlandactiviteiten en de bijdragen voor Gulden Energie van de gemeente Helmond en Laarbeek.
Het saldo van de overige nog te ontvangen inkomsten bestaat uit de nog te ontvangen opbrengsten HBE-certificaten en SDE-subsidie.

Nog te ontvangen belasting voorgaande jaren
Het saldo op deze rekening betreft de van de BSOB nog te ontvangen belastingenopbrengsten 2022, opgelegd in 2022, die in 2023 per bank worden ontvangen. En de in 2023 nog op te leggen aanslagen 2020, 2021 en 2022.

Vooruitbetaalde kosten
De vooruitbetaalde kosten hebben betrekking op de jaarlijks vooruit te betalen kosten voor de premies van diverse verzekeringen.

Overige transitoria
Het saldo bestaat voornamelijk uit de bijdrage voor de waterschapsverkiezingen 2023.

Liquide middelen

De post liquide middelen is samengesteld uit de saldi van de diverse lopende betaalrekeningen bij de banken.

Tabel 58: Liquide middelen (€ 1.000)*

Liquide middelen	31-dec-21	31-dec-22
Rekening-courant 's Rijks schatkist	0	0
Rabobank	23	0
Totaal	**23**	**0**

Schatkistbankieren

Het verplicht schatkistbankieren is met ingang van 1 januari 2014 opgenomen in de Wet Fido. Voor decentrale overheden betekent schatkistbankieren dat zij al hun overtollige middelen aanhouden in de schatkist (rekening-courant) bij het ministerie van Financiën. De hoogte van deze drempel is afhankelijk van de financiële omvang van het waterschap. De drempel is vastgesteld op 0,75% van het jaarlijkse begrotingstotaal, met een minimum van € 250.000. In 2021 is het percentage van de drempel voor het verplicht schatkistbankieren verhoogd van 0,75% naar 2% van het begrotingstotaal. Voor 2022 geldt voor waterschap Aa en Maas een drempel van € 3.017.000.

2.4.3 Toelichting Passiva

2.4.3.1 Eigen vermogen

Tabel 59: Verloop bestemmingsreserves (€ 1.000)*

Totaal reserves	31-dec-21	Resultaat bestemming	31-12-2021 incl. resultaat bestem.	Interne ver-meerderingen	Interne ver-minderingen	31-dec-22
Totaal	**54.028**	**1.205**	**55.233**	**2.911**	**2.639**	**55.504**

- **Bestemmingsreserves voor tariefegalisatie**

Tabel 60: Verloop bestemmingsreserve tariefegalisatie (€ 1.000)*

Bestemmingsreserves voor tariefegalisatie	31-dec-21	Resultaat bestemming	31-12-2021 incl. resultaat	Interne ver-meerderingen	Interne ver-minderingen	31-dec-22
Totaal bestemmingsreserve voor tariefegalisatie Watersysteembeheer	*16.418*	*3.627*	*20.046*	*1.101*	*1.350*	*19.797*
Totaal bestemmingsreserve voor tariefegalisatie Zuiveringsbeheer	*27.599*	*-2.333*	*25.266*	*1.810*		*27.076*
Totaal	**44.017**	**1.294**	**45.312**	**2.911**	**1.350**	**46.873**

De bestemmingsreserves voor tariefegalisatie bestaan uit egalisatiereserves en categoriereserves. De egalisatiereserve heeft tot doel om de tariefontwikkelingen in relatie tot de kostenontwikkeling af te vlakken. Als gevolg van het vastgestelde Financieel Beleid per 2022 is de minimumgrens van deze reserve bepaald op 8% van de nettolasten voor Watersysteembeheer en 7% voor Waterzuiveringsbeheer.
De categoriereserves van de verschillende categorieën worden aangewend om de hoeveelheid verschillen tussen de begrote belastingopbrengsten en de gerealiseerde belastingopbrengsten te dekken.
De mutaties binnen de tariefegalisatiereserves betreffen de bestemming van het resultaat volgens de vastgestelde Programmabegroting 2022.

- **Algemene reserve**

Vanuit de Waterschapswet is de verplichting ontstaan voor het vormen van een weerstandsreserve voor Watersysteem- en Zuiveringsbeheer. Deze reserve is nodig om risico's bij calamiteiten op te kunnen vangen.

Tabel 61: Verloop weerstandsreserve (€ 1.000)*

Weerstandsreserve	31-dec-21	Interne ver-meerderingen	Interne ver-minderingen	Resultaat bestemming	31-dec-22
Weerstandsreserve Watersysteembeheer	1.600				1.600
Weerstandsreserve Zuiveringsbeheer	1.750				1.750
Totaal	**3.350**				**3.350**

Voor 2022 zijn de risico's in beeld gebracht maar hebben niet geleid tot het aanpassen van de gevormde reserves. De toelichting van de financiële risico's zijn verwoord in de risicoparagraaf binnen het jaarverslag.

- **Overige Bestemmingsreserves**

Tabel 62: Verloop bestemmingsreserves (€ 1.000)*

Overige Bestemmingsreserves	31-dec-21	Resultaat bestemming	31-12-2021 incl. resultaat	Interne ver-meerderingen	Interne ver-minderingen	31-dec-22
Natschadeloket Peilopzet Maas	1.427		1.427		21	1.406
Bestemmingsreseve PBB	551		551		275	276
Bestemmingsreserve IBP2016-2021	339	-89	250			250
Instandhouding Oijen	479		479		111	368
Afschrijving Oijen	1.400		1.400		882	518
Waterveiligheid	2.464		2.464			2.464
Totaal	**6.660**	**-89**	**6.571**		**1.289**	**5.282**

Natschadeloket Peilopzet Maas
Doordat Rijkswaterstaat de Maaswerken maatregelen uitvoert ter verbetering van de waterhuishouding van de Maas, zijn de stuwpeilen in Grave en Sambeek in 2011 en 2012 verhoogd. Deze peilverhoging zal leiden tot vernattingsschade bij agrariërs. Daarnaast bestaat ook de mogelijkheid dat waterschapactiviteiten lokaal tot vernatting kunnen leiden. Deze reserve is bedoeld om bovengenoemde schades te kunnen uitkeren. Onzeker is hoeveel natschadeclaims zullen worden ingediend en wat dit vergt aan capaciteit en middelen. In de overeenkomst met Rijkswaterstaat is hiervoor op basis van aannamen een vergoeding vastgesteld. Deze vergoeding betreft naast uit te keren schadebedragen, procedurekosten inclusief organisatorische en personele kosten. Er zijn kosten gemaakt zodat een onttrekking heeft plaatsgevonden op basis van deze regeling. Op grond van het uitgebrachte advies loopt de overeenkomst tot 2038 en kan een verzoek worden ingediend tot 2035, en mogelijk nog 5 jaar langer.

Bestemmingsreserve PBB
Via de resultaatbestemming bij de jaarrekening 2015 is een bestemmingsreserve PBB (Persoonsgebonden basisbudget) ad € 1.800.000 gevormd. Deze bestemmingsreserve is nog altijd actueel doordat deze voorziening nog altijd onderdeel uitmaakt van de cao. In 2022 zijn de kosten ad. € 275.000 voor het persoonsgebonden basisbudget onttrokken aan de reserve.

Bestemmingsreserve IBP
Bij de besluitvorming van het 2e Bestuursverslag 2016 is besloten het project binnen de exploitatie uit te voeren en worden de niet uitgegeven middelen gestort in een bestemmingsreserve. Formeel was 2021 het laatste jaar van deze bestemmingsreserve. Bij de vaststelling van het jaarverslag 2021 heeft het AB besloten om de bestemmingsreserve InformatieBeleidsPlan (IBP) te continueren en de hoogte van de bestemmingsreserve vast te stellen op maximaal € 250.000.
De stand van de reserve bedroeg per 31-12-2022 het maximale bedrag van € 250.000 zodat er uit de overgebleven exploitatiemiddelen geen toevoeging meer hoeft plaats te vinden.

Instandhouding Oijen
Deze bestemmingsreserve is bij de vaststelling van het Jaarverslag 2018 gevormd voor het in stand houden van rwzi Oijen voor en tijdens de renovatie. In 2022 is een bedrag van € 111.000 onttrokken aan deze bestemmingsreserve.

Afschrijving Oijen
Het Algemeen Bestuur heeft op 26 februari 2021 besloten om een bestemmingsreserve afschrijving Oijen van € 1.400.000 te vormen ter dekking van de verwachte versnelde afschrijving van activa als gevolg van de renovatie van rwzi Oijen. In 2022 is deze bestemmingsgreserve voor € 882.000 aangewend voor de dekking van vervroegde afschrijvingslasten.

Waterveiligheid
Conform het besluit bij jaarverslag 2020 is de bestemmingsreserve waterveiligheid gevormd. Aanleiding voor het vormen van deze bestemmingsreserve was dat het project Ravenstein Lith (Meanderende Maas) overgegaan was van de verkenningsfase naar de planuitwerkingsfase. Deze fase van het project kent voor het waterschap een gunstiger nettoresultaat dan werd voorzien en het onbenutte deel aan inkomsten (€ 2.464.000) vormt de basis van de bestemmingsreserve Waterveiligheid en blijft daarmee ter beschikking voor de resterende twee fasen van het project Meanderende Maas. In 2021 en 2022 is deze bestemmingsgreserve niet aangewend voor de dekking van exploitatielasten.

Tabel 63: Exploitatiesado (€ 1.000)*

Saldo van baten en lasten	31-dec-22
Exploitatiesaldo voor besluitvorming	**4.594**

Over het nog te bestemmen saldo van de rekening van baten en lasten over 2022 moet door het algemeen bestuur nog een besluit worden genomen. De resultaatbestemming is binnen Voorstel en Besluit pagina 111 opgenomen in dit jaarverslag.

2.4.3.2 Voorzieningen

Tabel 64: Verloop voorzieningen (€ 1.000)*

Voorzieningen	31-dec-21	Interne ver-meerderingen	Interne ver-minderingen	31-dec-22
Arbeidsgerelateerde vpl wachtgelden	118		55	63
Arbeidsgerelateerde vpl pensioenen	297		37	260
Arbeidsgerelateerde voorziening APPAplan		2.028		2.028
Totaal	**415**	**2.028**	**92**	**2.352**

Toelichting voorzieningen:

Arbeidsgerelateerde verplichtingen
Deze voorziening is als gevolg van de Waterschapswet 2009 verplicht gevormd. De voorziening is te verdelen in drie componenten, te weten:

Wachtgeld verplichtingen
Gekeken is naar de uitkeringsgerechtigden en de resterende duur van de uitkeringen. Op het moment dat nieuwe bestuurders recht hebben of krijgen op een wachtgelduitkering wordt de voorziening geactualiseerd. Dit geldt ook bij het stoppen van wachtgelduitkeringen wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd of bij overlijden. Bij het actualiseren is onder meer rekening gehouden met de duur van de verplichtingen, waarbij gegevens en cijfers ultimo 2022 als basis hebben gediend. In onderstaande tabel worden de mutaties over 2022 weergegeven.

Tabel 65: Mutaties arbeidsgerelateerde verplichtingen wachtgeld (€ 1.000)*

Arbeidsgerelateerde verplichting wachtgeld	Bedrag
Vermindering als gevolg van de rechtstreekse betalingen via de voorziening	-6
Onttrekking in verband met te hoog ingeschat bedrag voorziening	-50
Totaal	**-55**

Pensioenverplichtingen
Bij het actualiseren van de voorziening is rekening gehouden met de verwachte pensioenverplichtingen ten behoeve van de oud-bestuurders of hun partners gebaseerd op een levensverwachting van de man/vrouw in Nederland (bron: CBS). Het betreft hier oud-bestuurders (tot 2008) waarvoor destijds geen pensioenverzekering is afgesloten. In onderstaande tabel worden de mutaties over 2022 weergegeven.

Tabel 66: Mutaties arbeidsgerelateerde verplichtingen pensioenen (€ 1.000)*

Arbeidsgerelateerde verplichting pensioenen	Bedrag
Vermindering als gevolg van de rechtstreekse betalingen via de voorziening	-37
Totaal	**-37**

Voorziening APPAplan
De uitkering na het vervullen van een politiek ambt is voor politieke ambtsdragers geregeld in de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (APPA).
Dagelijks bestuursleden van de waterschappen bouwen op grond van de APPA-pensioenaanspraken op tijdens de functievervulling, maar ook tijdens de uitkeringsperiode na het aftreden. Deze pensioenaanspraken komen ten laste van de begroting.
De pensioenopbouw voor de (oud-) DB-leden verliep tot 1 januari 2022 via een verzekeraar. De verzekeraar heeft per 1 januari 2022 aangeven de overeenkomst per 1 januari 2022 te beëindigen. Per 1 januari 2022 kan waterschap Aa en Maas geen kapitaal meer opbouwen voor het pensioen van de DB-leden bij de verzekeraar. Het bij de verzekeraar opgebouwde kapitaal, dat is vrijgevallen in januari 2022, is gestort in een voorziening APPAplan. Alle toekomstige pensioenverplichtingen voor (oud-) DB-leden worden vervolgens in de voorziening APPAplan afgedekt en volledig in eigen beheer opgebouwd.

Tabel 67: Mutaties voorziening APPAplan (€ 1.000)*

Voorziening arbeid APPAplan	Bedrag
Toevoeging in verband met te vormen voorziening	2.028
Totaal	**2.028**

2.4.3.3 Vreemd vermogen

Tabel 68: Langlopende schulden (€ 1.000)*

Langlopende schulden	31-dec-21	31-dec-22
Totaal	**354.719**	**381.489**

Tabel 69: Geldleningen (€ 1.000)*

Geldleningen	31-dec-22
Hoofdsom Geldleningen per 1-1-2022	637.027
Aflossingen tot en met 1-1-2022	-282.428
Saldo geldleningen per 1-1-2022	354.599
Opgenomen geldleningen 2022	55.000
Aflossingen 2022	-28.246
Totaal	**381.352**

Tabel 70: Verloop geldleningen (€ 1.000)*

Hoofdsom	Stand per 1-1-2022	Vermeer-deringen	Gewone aflossing	Stand per 31-12-2022	Rentelast boekjaar
637.027	**354.599**	**55.000**	**28.246**	**381.352**	**8.050**

In 2022 zijn, zoals in de begroting werd voorzien, een tweetal leningen afgesloten voor in totaal € 55 miljoen. De schuldenlast is met € 28,2 miljoen gedaald door de aflossingen.
De rentelast van de totale vaste geldleningen over 2022 bedroeg € 8.050.000. In de Uitvoeringsinformatie Jaarrekening 2022 is een uitgebreide staat van vaste schulden opgenomen.

Tabel 71: Waarborgsommen (€ 1.000)*

Waarborgsommen	31-dec-21	31-dec-22
Totaal	**120**	**137**

De waarborgsommen hebben betrekking op: gemeente Helmond (plaatsen peilbuizen), PostNL (twee postbussen), een waarborgsom van € 51.000 voor Agrosaar America BV en waarborgsommen van € 86.000 voor een mestvergistingsinstallatie.

Tabel 72: Kortlopende schulden (€ 1.000)*

Kortlopende schulden	31-dec-21	31-dec-22
Rekening-courant met openbare lichamen	16.955	35.808
Crediteuren	5.231	9.646
Schulden in verband met te betalen belastingen, sociale en pensioenpremies	2.488	3.552
Overlopende passiva	39.544	23.603
Totaal	**64.218**	**72.609**

Rekening-courantverhouding met openbare lichamen
Dit betreft het saldo van de rekening bij de Nederlandse Waterschapsbank.

Crediteuren
Het saldo op de crediteuren (inclusief betalingen onderweg) is € 9.646.000.

Schulden in verband met te betalen belastingen, sociale- en pensioenpremies
In 2022 bestaan de kortlopende schulden uit ingeboekte belastingen afdrachten (€ 3.552.000).

Overlopende passiva

Tabel 73: Overlopende passiva (€ 1.000)*

Overlopende passiva	31-dec-21	31-dec-22
Nog te betalen kosten	10.676	13.935
Vooruitontvangen inkomsten	4	4
Vooruitontvangen van de EU	0	0
Vooruitontvangen van het Rijk	14.292	4.509
Vooruitontvangen van de Provincie	4.569	2.258
Vooruitontvangen ov. openbare lichamen	512	-247
Nog te verrekenen bedragen	6.479	157
Af te dragen loonheffing	38	87
Verplichtingen aan personeel	2.496	2.503
Overige transitoria	477	396
Totaal	**39.544**	**23.603**

Nog te betalen kosten
De voornaamste posten binnen het huidige saldo zijn:

- Rente diverse langlopende leningen € 6.175.095;
- Afrekening Greenchoise energiekosten € 1.507.846;
- Afhaaksubsidies Campina € 710.000 en Van Rooi Meat € 153.000;
- Afrekening HWBP bijdrage € 171.000;
- SDE subsidie 2022 en ASD € 444.490;
- Afrekening AQUON monstername Covid € 185.900;
- Afrekening SNB 2022 € 955.505;
- Gemeente ’s-Hertogenbosch HBE’s 2021 € 287.307 en afrekening warmtelevering € 185.370;
- Pennings Groenvoorzieining onderhoud € 360.102;
- HWH bijdrage TMX € 80.667;
- Bijdrage wateraanvoer Waterakkoord € 985.711;
- Advieskosten (Houthoff en Haskoning) € 330.034;

- Accountantskosten 2022 € 52.300;
- Diverse uitgevoerde werkzaamheden en geleverde goederen en diensten € 1.268.751.

Vooruitontvangen inkomsten

Het verloop van de vooruitontvangen inkomsten in 2022 zijn als volgt:

Tabel 74: Vooruitontvangen inkomsten (€ 1.000)*

Vooruitontvangen inkomsten	Stand per 31-12-2021	Toevoegingen	Vrijgevallen bedragen	Stand per 31-12-2022
EU		128	128	
Het Rijk	14.292	381	10.165	4.509
Provincies	4.569	2.371	4.681	2.258
Overige openbare lichamen	512	552	1.311	-247
Totaal	**19.374**	**3.432**	**16.284**	**6.521**

Deze vooruitontvangen inkomsten van het Rijk, de Provincie en overige openbare lichamen zijn te specificeren naar de volgende posten:

Tabel 75: Vooruitontvangen inkomsten per doel (€ 1.000)*

Vooruitontvangen inkomsten voor	Vooruitontvangen inkomsten van	Stand per 31-12-2021	Toevoegingen	Vrijgevallen bedragen	Stand per 31-12-2022
	EU		*128*	*128*	
	Het Rijk	*11*	*21*	*14*	*18*
	Provincies	*7*	*1.345*	*1.216*	*135*
	Overige openbare lichamen	*145*		*92*	*52*
Vooruitontvangen subsidies sva	Totaal	162	1.494	1.450	205
Buitenlandbeleid	Overige openbare lichamen	19		15	4
	Het Rijk	*1.870*		*1.932*	*-61*
	Overige openbare lichamen	*90*			*90*
Subsidie TKI-Gas fase 2	Totaal	1.960		1.932	29
Subsidie HWBP Ravenstein-Lith	Het Rijk	7.424		5.969	1.455
	Provincies	*86*	*29*	*115*	
	Overige openbare lichamen	*29*		*29*	
Sensorgestuurd boeren	Totaal	115	29	144	
Voorschot subsidie HWBP Cuijk-Ravenstein	Het Rijk	3.692		1.669	2.023
Voorschot subsidie Biodiversiteit	Provincies	53			53
	Het Rijk	*1.185*		*439*	*746*
	Provincies	*2.873*	*11*	*2.008*	*877*
Voorschot subsidie DHZ	Totaal	4.058	11	2.446	1.624
	Provincies	*440*	*62*	*500*	*2*
Voorschot subsidie STUW	Totaal	440	62	500	2
Voorschot subsidie NNB	Provincies	224	156	380	
Puzzelen met Ruimte	Overige openbare lichamen	325	200	457	68
	Het Rijk	*110*	*110*		*220*
	Provincies	*251*	*251*		*502*
	Overige openbare lichamen	*-199*	*352*	*615*	*-461*
DPMaas	Totaal	162	713	615	261
NVO Subsidie	Provincies	635			635
Covid Bemonstering	Overige openbare lichamen	103		103	
	Het Rijk		*250*	*142*	*108*
	Provincies		*125*	*71*	*54*
Hoogwv DB Crevecoeur	Totaal		375	213	162
MOK extra capaciteit	Provincies		392	392	
Totaal		**19.374**	**3.432**	**16.284**	**6.521**

Vooruitontvangen subsidies sva

Op deze balanspost worden de vooruitontvangen subsidies van diverse projecten verantwoord. Het kan voorkomen dat de uitgaven van de betreffende projecten achterblijven bij de totaal ontvangen subsidie. Wanneer de uitgaven op het project van voldoende omvang zijn worden de vooruit ontvangen subsidies naar de betreffende projecten verantwoord.
In 2022 is € 128.000 subsidie toegevoegd en ook vrijgevallen voor de ontvangen bijdrage van de EU life IP Deltanatuur Smakterbroek.
In 2022 is van het Rijk € 21.000 ontvangen voor Torwash en is € 14.000 vrijgevallen ten gunste van het project.

Van de Provincie is € 1.345.000 ontvangen € 1.216.000 vrijgevallen als bijdrage voor het project Life IP Smakterbroek.
Van de overige openbare lichamen is een bedrag van € 92.000 vrijgevallen ten gunste van het project ondersteuning pilot nanofiltratie rwzi Asten.

Buitenlandbeleid
Voor het uitvoeren van diverse projecten in het buitenland ontvangt het waterschap subsidies. Als penvoerder van deze subsidies vinden uitkeringen plaats aan de diverse instanties op basis van gedeclareerde voorschotten of gemaakte kosten. De mutatie betreft buitenlandproject Ghana.

TKI-Gas fase 2
Het vrijgevallen bedrag betreft de terugvordering ad. € 1.901.000 van de subsidie van het Rijk. Daarnaast is er voor € 31.000 kosten gedeclareerd voor het project Superkritisch vergassen fase 2.

Subsidie HWBP Ravenstein-Lith
Per 1 januari 2017 is de Waterwet gewijzigd en zijn nieuwe normen voor de primaire waterkeringen opgenomen. Van alle primaire waterkeringen langs de Maas krijgen de trajecten Cuijk-Ravenstein en Ravenstein-Lith de hoogste norm. Een bedrag van € 5.968.822,35 is verantwoord naar het betreffende project. In 2022 is geen subsidie ontvangen. De niet aangewende subsidie vanuit het Rijk wordt in 2023 (en verder) ingezet.

Subsidie Sensorgestuurd boeren
In 2019 is de meetpilot sensorgestuurd boeren gestart met als doel emissieroutes van nutriënten beter te kwantificeren. In 2022 is er € 28.697 toegevoegd aan het project en is er € 143.527 vrijgevallen voor het project waarmee het project tevens is beëindigd.

Subsidie HWBP Cuijk-Ravenstein
Van onder meer Rijkswaterstaat zijn subsidies ontvangen ten behoeve van de verkenning van het traject Cuijk-Ravenstein. Zo is er in 2022 geen subsidie ontvangen en een bedrag van € 1.169.000 aangewend en verantwoord naar het betreffende investeringsproject.

Subsidie Biodiversiteit leefgebieden
De provincie stelt subsidie beschikbaar voor projecten die bijdragen aan de instandhouding van bedreigde soorten of leefgebieden. Voor het project Smakterbroek/Campagnebeek west is hiervoor in 2019 een beschikking afgegeven en een voorschot ontvangen. In 2022 zijn geen middelen vrijgevallen ten gunste van het project.

Subsidie DHZ
De uitvoering van het Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) is gericht op klimaatadaptatie, zoetwatervoorziening en waterconservering. Naast de uitvoering van fase één wordt de tweede fase van het Deltaprogramma Zoet Water (2021-2027) voorbereid. Ook de stresstesten in het kader van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie leveren informatie op over de gevolgen van klimaatverandering en de te nemen maatregelen.
In 2022 is € 11.000 aan subsidie ontvangen en € 2.446.000 vrijgevallen ten gunste van de projecten.

Subsidie STUW
In 2019 is het manifest Brabants mozaïek in ontwikkeling opgesteld, is gestart met een gebiedsproces WBP en met voorbereidingen voor nieuwe afspraken over de samenwerking met de provincie (STUW). Van de provincie Noord-Brabant is in 2022 € 62.217 subsidie ontvangen. Met de vooruitgangen inkomsten en de vooruit ontvangen subsidie konden de uitgaven van € 499.869 worden gedekt.

Subsidie NNB
In 2022 heeft de provincie Noord-Brabant € 155.790 uitbetaald vanuit de in 2020 toegekende subsidiebeschikking voor capaciteitsinzet in relatie tot Natuurnetwerk Noord-Brabant. In 2022 is een bedrag van € 379.644 aangewend ter dekking van de gemaakte kosten voor diverse NNB-projecten. Met de vooruit ontvangen inkomsten en de vooruit ontvangen subsidie konden de uitgaven worden gedekt.

Puzzelen met Ruimte
Waterschap Aa en Maas is namens de regio Noord-Oost Brabant bestuurlijk en ambtelijk trekker van het project Puzzelen met Ruimte. Vanuit de RegioDeal Noord-Oost Brabant zijn hiervoor de komende jaren middelen beschikbaar. Doelstelling is een impuls geven aan een zestal gebiedsprocessen in de regio en twee experimenteergebieden kringlooplandbouw. De inzet is om te schakelen tussen verschillende opgaven in een gebied en waar mogelijk slim te koppelen (met ruimte) zodat kansen ontstaan of knelpunten sneller opgelost worden. In 2022 is € 200.000 aan subsidie hiervoor ontvangen en een bedrag van € 456.941 is aangewend ter dekking van de gemaakte kosten en het beschikbaar stellen van middelen voor gebiedsprocessen. In de Begroting 2022 was dit nog niet voorzien.

DP Maas
Het Deltaprogramma Maas is een samenwerkingsverband van bevoegde en verantwoordelijke partijen voor de inrichting en het beheer van het Nederlandse deel van het hoofdwatersysteem Maas. De Stuurgroep Deltaprogramma Maas heeft in 2015 het procesontwerp voor deze samenwerking vastgesteld. In de afgelopen jaren hebben de acht regionale partijen (drie provincies, vier waterschappen en Rijkswaterstaat Zuid) de middelen en capaciteit bijeengebracht.
In 2022 is € 713.000 aan bijdrages ontvangen. € 615.000 is in 2022 aangewend ter dekking van gemaakte kosten.

NVO-subsidie
In 2021 is € 674.594 aan voorschot ontvangen voor de realisatie van tien natuurvriendelijke oevertrajecten. In 2022 zijn geen middelen vrijgevallen ten gunste van het project.

COVID-bemonstering
In 2021 is € 103.075 aan bijdrage hiervoor ontvangen. Dit bedrag is in 2022 aangewend ter dekking van gemaakte kosten zodat er geen subsidie meer vooruit ontvangen is.

Hoogwaterveiligheid ‘s-Hertogenbosch Crèvecoeur
De activiteiten zijn gericht op de voorbereiding en uitvoering van het project Hoogwaterveiligheid ’s-Hertogenbosch, Crèvecoeur. Deze maatregelen zorgen voor een waterstandsdaling in de Maas in de provincie Noord-Brabant en ook wordt gekeken wat het effect is op wateroverlast rondom 's-Hertogenbosch.
In 2022 is subsidie ontvangen van het Rijk (€ 250.000) en de provincie Noord-Brabant (€ 125.000). In 2022 is er voor € 213.042 aangewend ter dekking van de gemaakte kosten.

2.4.3.4 Niet uit de balans blijkende verplichtingen en rechten

Investeringen
Met betrekking tot investeringsprojecten is per ultimo 2022 voor € 88,5 miljoen aan opdrachten verstrekt.

Leaseverplichtingen
Het waterschap heeft vier leaseauto's tot haar beschikking. De leaseverplichting betreft een bedrag van € 64.999 Dit bedrag is bepaald op basis van de nog lopende contractperiode per auto (tussen de 1 maand en 2,2 jaar).

Juridische procedures
Rondom de afwikkeling van de renovatie rwzi 's-Hertogenbosch spelen juridische procedures met de aannemer. De uitkomst van deze procedures kan uiteindelijk een materiele impact hebben op de financiële positie van het waterschap. Bij opmaak van de jaarrekening is geen betrouwbare schatting te maken van de uitkomst en de mogelijke financiële gevolgen. Daarom zijn deze in de jaarrekening niet financieel gewaardeerd. Voor een verdere toelichting hieromtrent verwijzen we naar de paragraaf weerstandsvermogen.

Coronacompensatie
Ten tijde van de Coronapandemie hebben de waterschappen actief invulling gegeven aan de oproep van het kabinet om inwoners en bedrijven zoveel mogelijk financieel te ontzien. Hiermee hebben de waterschappen bijgedragen aan een breder maatschappelijk belang en heeft het kabinet de toezegging gedaan dat de waterschappen compensatie kunnen krijgen voor de inkomstenderving over de jaren 2020 en 2021 die daardoor is opgetreden. De nadelige financiële effecten van de coronacrisis bestaan voor de waterschappen met name uit minder opbrengsten zuiveringsheffing van bedrijven en in mindere mate ook meer aanvragen voor kwijtschelding, meer oninbaar-verklaringen en minder opbrengsten van invordering.
Op grond van de jaarrekening over 2020 had waterschap Aa en Maas geen recht op coronacompensatie. De aanvraag voor coronacompensatie over 2021 kan pas voor de zomer van 2023 (peildatum 1 juni 2023) worden gedeclareerd. Indien de declaratie voor de coronacompensatie over 2021 wordt toegekend dan komt in 2023 € 3,3 mln. ten gunste van de exploitatie van de taak Waterzuiveringsbeheer.

Waarborging/garantstellingen

Garantstelling waterschap voor krediet Aquon
In de GR Aquon is in artikel 36 Borgtocht opgenomen dat voor de aan Aquon verstrekte leningen iedere deelnemer jegens betreffende geldgever rechtstreeks aansprakelijk is conform zijn kostenaandeel in Aquon, op basis van de laatst vastgestelde verdeelsleutel. Aquon is in het verleden twee langlopende leningen aangegaan voor een totaalbedrag van € 9,655 miljoen. In 2022 heeft Aquon voor de financiering van de nieuwbouw een tweetal nieuwe leningen afgesloten voor in totaal € 6.705.000. Op 31-12-2022 resteert nog een totale lening schuld van € 12,871 miljoen.
Daarnaast heeft de Nederlandse Waterschapsbank aan de Gemeenschappelijke regeling AQUON een kredietfaciliteit verleend van € 7 miljoen. De garantstelling van waterschap Aa en Maas in de leningen en kredietfaciliteit is 10,3%.

Garantstelling waterschap voor hypothecaire leningen personeel
Het waterschap staat garant voor hypothecaire leningen die zijn verstrekt aan voormalig medewerkers van het waterschap op grond van de samenwerkingsovereenkomst Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel. Dit betreft in het verleden verstrekte leningen waarvan de samenwerkingsovereenkomst met ingang van 31 december 2012 beëindigd was. Eind 2022 bedraagt de hoofdsom € 788.882 en de restschuld € 546.021.

Garantstelling aan NWB ten behoeve van doorlopend kredietfaciliteit voor UvW
Alle waterschappen, met uitzondering van Hoogheemraadschap van Delfland, hebben een garantstelling afgegeven aan de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) ten behoeve van een

doorlopend kredietfaciliteit voor de Unie van Waterschappen (UvW). Het maximale bedrag waarvoor een waterschap aangesproken kan worden, is € 2 miljoen.
In de ledenvergadering van de Unie d.d. 16 oktober 2015 is afgesproken dat bij een eventuele aansprakelijkheidsstelling inzake het krediet het verhaalrecht (recht van regres) gebaseerd wordt op het aandeel in de reguliere contributiebijdrage. Het huidige aandeel van waterschap Aa en Maas in de contributie bedraagt 4,5%.

De Unie van Waterschappen heeft in 2017, na instemming van het algemeen bestuur van waterschap Aa en Maas, een lening (groot € 6.013.268) met hypothecaire zekerheid ten behoeve van het pand aan de Koningskade 40 te Den Haag omgezet in een lening met borgtochtverklaring van de waterschappen. De nieuwe lening moet gegarandeerd worden door de waterschappen. Voor de garantstelling geldt een verdeelsleutel voor de waterschappen die optelt tot 100% en als basis de verdeelsleutel conform de contributiebijdrage van de Unie van Waterschappen heeft.

Garantieregeling nieuwe kosten-verdeelsystematiek SNB
Bij de bestuurlijke vaststelling in 2019 van de nieuwe kosten-verdeelmethodiek bij SNB is een garantieregeling overeengekomen tussen de aandeelhoudende waterschappen van SNB. De garantieregeling houdt in dat de waterschappen Vechtstromen en Scheldestromen van de andere aandeelhoudende waterschappen (Aa en Maas, De Dommel en Brabantse Delta) de garantie hebben gekregen dat SNB over de periode 2021 tot met 2026 bepaalde hoeveelheden slib van derden contracteert tegen geprognosticeerde tarieven. Op grond van deze garantieregeling is door de andere waterschappen gegarandeerd dat de waterschappen Vechtstromen en Scheldestromen per saldo geen financieel nadeel zullen ondervinden over de periode 2017 tot en met 2026 vanwege de invoering van de nieuwe kosten-verdeelmethodiek. Voor waterschap Aa en Maas bedraagt de verleende garantie € 333.333. Het bedrag is pas definitief verschuldigd als kan worden vastgesteld dat SNB niet voldoet aan de gestelde voorwaarden uit de garantieregeling.

Garantiestelling inzake eigen financiering SNB
Het waterschap Aa en Maas staat naar rato van het aandelenbezit garant voor een bedrag van maximaal € 16.179.775 (exclusief eventuele achterstallige (boete)rente of kosten) voor leningen die SNB afsluit. Voor deze garantiestelling heeft waterschap Aa en Maas als zekerheidsstelling, naar rato van het aandelenbezit, een recht van hypotheek op het terrein, gebouwen en installaties van SNB te Moerdijk. De SNB heeft in 2020 en 2022 geldleningen afgesloten met een restant leensom per 31-12-2022 van € 23.562.500.

NWB-OVERZICHT LENINGEN

					saldo	aflossing	saldo
Leningnummer	**aanvang**	**hoofdsom**	**rente %**	**looptijd**	**31-12-2021**	**2022**	**31-12-2022**
Lening NWB 30818*	23-12-2020	€ 27.000.000	0,00%	6 jaar	€ 22.500.000	€ 4.500.000	€ 18.000.000
Lening NWB 31505	15-4-2022	€ 6.000.000	1,39%	8 jaar	€ -	€ 437.500	€ 5.562.500
Totaal					**€ 22.500.000**	**€ 4.937.500**	**€ 23.562.500**

* In feite is het rentepercentage -0,218% doordat de rente vooraf in één keer is uitbetaald door een hoger bedrag dan de hoofdsom gestort te krijgen

Naar rato van het aandelenbezit bedraagt de garantiestelling van waterschap Aa en Maas voor deze leningen € 6.932.088. In 2022 is geen aanspraak gemaakt op deze garantstelling.

Garantiestelling inzake gederfde belastinginkomsten
De minister verstrekt wat betreft de waterschapsbelastingen aan een waterschap een uitkering ter bekostiging van:
a) de door de ambtenaar belast met de invordering kwijtgescholden bedragen van gedupeerden (component ‘gederfde belastinginkomsten’)
   In juridische termen betreft de uitkering die een waterschap van de Minister van BZK ontvangt een ‘incidentele uitkering’. Deze uitkering bestaat in de eerste plaats uit een vergoeding voor de gederfde belastinginkomsten die het rechtstreekse gevolg zijn van het kwijtschelden van de op

31 december 2020 openstaande belastingschulden van gedupeerden en hun toeslagpartners voortvloeiend uit waterschapsbelastingen.

b) de kosten die samenhangen met de uitvoering van deze kwijtschelding (component 'uitvoeringskosten'), zijnde het product van het aantal gedupeerden en het normbedrag van € 100.

De totale uitkering bedraagt de som van a en b.

2.4.3.5 Verbonden partijen

De specifieke informatie omtrent de verbonden partijen wordt nader toegelicht in § 1.5.7 Verbonden partijen.

2.4.3.6 Gebeurtenissen na balansdatum

Aanhoudende hoge Inflatie

Vorig jaar schreven we nog over de ontwikkelingen van het coronavirus. Het Nederlandse financiële stelsel heeft de coronacrisis goed doorstaan en kan toekomstige schokken opvangen, zo is gebleken. De inflatie is het afgelopen jaar in veel landen tot recordhoogtes gestegen. Dit komt door een sterke stijging van de vraag naar goederen en diensten na de coronapandemie in combinatie met een achterblijvend aanbod door verstoringen in productieketens. Door de oorlog in Oekraïne zijn de prijzen en daarmee de inflatie verder gestegen. De inflatie was en is op dit moment hoog, maar daalt naar verwachting in 2023. In de praktijk zien wij dat bepaalde elementen van de inflatie vertraagd doorlopen in onze begrotingen. De Europese Centrale Bank (ECB) kan er met haar beleid voor zorgen dat de inflatieverwachtingen voor de middellange termijn in de eurozone stabiel rond de 2% zijn.

Naast de inflatie blijft de beschikbaarheid van personeel in negatieve zin ook een rol in de realisatie van investeringsprojecten. Diverse investeringsprojecten laten over 2022 een vertraging van de uitvoering zien.

2.4.4 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

De Wet normering topinkomens (WNT) is van toepassing op waterschap Aa en Maas. Het toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2022 € 216.000. Het waterschap valt onder het regime waarin de bezoldiging van de bestuurders en hoogste leidinggevenden niet mag uitstijgen boven het wettelijke bezoldigingsmaximum van € 216.000. Hieronder het overzicht van de beloning van de secretaris-directeur van waterschap Aa en Maas waaruit blijkt dat deze binnen de kaders van de WNT blijft.

Tabel 76: Topfunctionarissen waterschap Aa en Maas

Bedragen x € 1	Dhr. P. Sennema
Functiegegevens	**Secretaris-Directeur**
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01-01/31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0
Dienstbetrekking	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 158.451,88
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.689,96
Subtotaal	*€ 181.141,84*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 216.000,00
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.
Bezoldiging	**€ 181.141,84**
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.
Gegevens 2021	
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01-01/31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 152.688,64
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.156,80
Subtotaal	*€ 174.845,44*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 209.000,00
Bezoldiging	**€ 174.845,44**

Naast de hiervoor vermelde topfunctionaris zijn er geen overige functionarissen die in 2022 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WOPT of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2022 geen ontslaguitkeringen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT moeten worden gerapporteerd.

Voorstel en Besluit

Het algemeen bestuur van waterschap Aa en Maas;

gezien het voorstel van het dagelijks bestuur van 9 mei 2023;

gehoord het advies van de commissie Algemene en Financiële Zaken, van de commissie Watersysteembeheer en de commissie Emissiebeheer;

gelet op het bepaalde in de Waterschapswet;

besluit:

1 Het Jaarverslag 2022 vast te stellen;

2 In te stemmen met het voorstel tot administratieve overboeking van de restantkredieten van onderhanden werk van het verslagjaar 2022 en de daarmee samenhangende geraamde bijdragen die per ultimo 2022 nog niet ontvangen waren;

3 Goedkeuren van de kredietoverschrijding op een viertal investeringen, die in 2022 volledig afgerond zijn en geactiveerd worden (zie § 1.5.11 voor verdere toelichting). Het betreft de volgende projecten;

(€ 1.000)*

Investeringskrediet/-project	Krediet cfm. investerings-besluit	Totaal uitgaven (incl. uren/rente)	Openstaande verplichtingen	Totaal gerealiseerd	Restant beschikbaar krediet
10228 - Ren RG St Hub Wilber Fortuna	882	886		886	-4
10239 - RG Vianen	132	134		134	-2
10246 - Renovatie gashouder LvC	375	377		377	-2
10250 - HWBP bijdrage 2021	7.070	7.474		7.474	-404
Afgeronde projecten	***8.459***	***8.871***		***8.871***	***-412***

4 In te stemmen met het beschikbaar stellen van het benodigd aanvullend investeringskrediet voor de projecten in onderstaande tabel (zie § 1.5.11 voor verdere toelichting);

(€ 1.000)*

Investeringskrediet/-project	Krediet cfm. investerings-besluit	Totaal uitgaven (incl. uren/rente)	Openstaande verplichtingen	Totaal gerealiseerd	Restant beschikbaar krediet	Benodigd aanvullend krediet
10033 - Verdrogingsbestrijding Aa Heeswijk Dinther	1.300	1.298	13	1.311	-11	15
10042 - Wegwerken achterstand groot ondhoud	9.450	9.319	174	9.493	-43	125
10045 - BHS EVZ Esperloop IGP BM	2.350	2.352		2.352	-2	25
10050 - BHS Snelle Loop dtj Benedenloop	1.460	1.478		1.478	-18	24
10227 - Spuiwerken sluis 8 en 9	1.920	1.957		1.957	-37	38
10260 - Herstel damwand Crevecoeur	50	75		75	-25	
10262 - Vervoermiddelen 2022	1.175	688	525	1.213	-38	130
10293 - HWBP bijdrage 2022	7.070	7.669		7.508	-438	438
Niet afgeronde projecten	***24.775***	***24.835***	***712***	***25.386***	***-611***	***794***

5 De Jaarrekening over 2022 vast te stellen;

6 In te stemmen met het voorstel het resultaat 2022 na bestemming, per taak overeenkomstig het geldende reserveringsbeleid, als volgt te bestemmen:

Watersysteembeheer:

Soort	Ontvangsten	Begroting	Verschil	Bestemming reserve conform begroting doorgevoerd als werkelijk in jaarrekening	Resultaat bestemming	Correctie geboekte mutatie tov werkelijk
Ingezetenen	21.043.124	20.884.240	158.884	296.624	137.740	158.884
Gebouwd	43.466.423	43.710.508	244.085-	910.561-	666.476-	244.085-
Ongebouwd	8.883.485	8.880.188	3.297	30.383	27.086	3.297
Natuurterreinen	135.412	144.716	9.304-	1.359	10.663	9.304-
Egalisatiereserve Watersysteembeheer				1.020.468	1.795.279-	2.377.475 *
Totaal Watersysteembeheer	**73.528.444**	**73.619.652**	**91.208-**	**438.273**	**2.286.267-**	**2.286.267**

*om het juiste saldo te verantwoorden in de jaarverslaglegging is het saldo (€ 438.273) van de reeds doorgevoerde mutaties volgens de begroting gecorrigeerd binnen deze telling.

Bovenstaande staat resulteert in een:

- Toevoeging aan de categorie ingezetenen € 158.884;
- Onttrekking aan de categorie gebouwd € 244.085;
- Toevoeging aan de categorie ongebouwd € 3.297;
- Onttrekking aan de categorie natuurterreinen € 9.304;
- Toevoeging aan de egalisatiereserve watersysteembeheer € 2.377.475.

Waterzuiveringsbeheer:

- Het totaal saldo voor waterzuiveringsbeheer sluit op een toevoeging aan de egalisatiereserve waterzuiveringsbeheer van € 2.307.456.

Het algemeen bestuur voornoemd,

de secretaris de dijkgraaf

Pieter Sennema Mario Jacobs

Aan het dagelijks bestuur van het waterschap Aa en Maas

Ingevolge artikel 6, onder k, van de regeling met betrekking tot de organisatie van het financieel beheer doe ik u hierbij ter vaststelling toekomen de Jaarrekening 2022 van waterschap Aa en Maas.

’s-Hertogenbosch,

de financieel ambtenaar,

Pascal Reinaerdts

Ingevolge artikel 105 van de Waterschapswet bieden wij u hierbij ter vaststelling aan de Jaarrekening 2022 van waterschap Aa en Maas.

de secretaris	de dijkgraaf
Pieter Sennema	Mario Jacobs

Bijlage Sisa verantwoording

Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 20-1-2023									
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
IenW	E44B	**Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)**	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/01*	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle R* *Indicator: E44B/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/03*	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E44B/04*	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/06*
		1	030010 Provincie Noord-Brabant	€ 0	€ 0	€ 26.475	€ 46.781	Nee
		2						
		10						
			Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/07*	Naam/nummer maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/08*	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/09*			
		1	030010 Provincie Noord-Brabant	Sluis O	Nee			
		2						
		10						

Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 20-1-2023								
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering / Juridische grondslag / Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
LNV	L7B	**Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland** SiSa tussen medeoverheden	Gebiedsnaam/nummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L7B/01*	Hieronder per regel één provincie(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L7B/02*	Totale besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: L7B/03*	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle R* *Indicator: L7B/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L7B/05*	Toelichting Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: L7B/06*
		1	C2290043/4987743	030010 Provincie Noord-Brabant	€ 62.736	€ 157.994	Nee	
		2						
		10						

Niet Sisa verantwoording

Puzzelen met ruimte

SiSa 2022 incl extra uitvraag Provincie NIET-OVERHEDEN

	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
Regio deals 3e tranche	Vooringevuld	Beschikkingsnummer per (deel)project	Betreft pijler per (deel)project	Besteding per (jaar T) per (deel)project	Publieke cofinanciering (jaar T) per (deel)project	
		(Deel)projecten met een zelfde beschikkingnr kunnen niet als aparte regel opgevoerd worden. Voor dit format vallen ze dan onder hetzelfde (deel) project.		ten laste van Rijksmiddelen	Provincie en gemeenten en waterschappen	
	Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	
	Indicator: C75B/01	*Indicator: C75B/02*	*Indicator: C75B/03*	*Indicator: C75B/04*	*Indicator: C75B/05*	
1	*060796 Gemeente 's-Hertogenbosch*	20001582	Fijn Wonen	€ 173.491	€ 124.280	
	Vooringevuld	**Totale cumulatieve besteding per (t/m jaar T) per (deel)project**	**Totale cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) per (deel)project**	**Totale cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T) per (deel)project**	**Totale cumulatieve overige cofinanciering (t/m jaar T) per (deel)project**	**Toelichting**
			Provincie	Gemeenten en waterschappen	Derden	
	Aard controle n.v.t.	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*	*Aard controle n.v.t.*
	Indicator: C75B/06	*Indicator: C75B/07*	*Indicator: C75B/08A*	*Indicator: C75B/08B*	*Indicator: C75B/13*	*Indicator: C75B/09*
1	*060796 Gemeente 's-Hertogenbosch*	€ 368.079	€ 124.280	€ 0	€ 0	
	Totale cumulatieve uitvoeringskosten (t/m jaar T)	**Totale compensabele BTW (t/m jaar T) per (deel)project**	**Eindverantwoording (Ja/Nee) per (deel)project**			
	Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*			
	Indicator: C75B/10	*Indicator: C75B/11*	*Indicator: C75B/12*			
1	€ 0	€ 0	nee			

Bijlage Duurzaamheid

Duurzaamheid maakt integraal onderdeel uit van het jaarverslag en geeft een beeld (kwalitatief en kwantitatief) van de stand van zaken op het gebied van: energieverbruik en -neutraliteit; klimaat en CO_2-voetafdruk; circulaire economie en duurzaamheidsprojecten. Deze bijlage is gelinkt aan de "Routekaart Naar een energieneutraal, klimaatneutraal en circulair Aa en Maas in 2050", vastgesteld 9 december 2021. Vanwege de ontwikkelingen op de genoemde thema's is de 'duurzaamheidsparagraaf' dynamisch waarbij jaarlijks aanpassingen kunnen plaatsvinden.

Definitie duurzaamheid (definitie volgens de VN-commissie Brundtland uit 1987)

Duurzame ontwikkeling is een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie, zonder de behoeften van toekomstige generaties (zowel hier als in andere delen van de wereld) in gevaar te brengen.

Onderdeel energie

Doel: *2030: 100% energieneutraal (waterschapsector in 2025 energieneutraal)*

Definitie energieneutraal (bron: RVO)

Een situatie waarbij over een jaar gemeten het energiegebruik van een gebouw of object (woning/gebouw/wijk/kunstwerk/inrichting, e.d.) tenminste nul is. Dit betekent dat er niet méér energie uit het gas- en elektriciteitsnet betrokken wordt dan er vanuit duurzame bronnen wordt aangeleverd.

Het percentage energieneutraal voor waterschap Aa en Maas wordt als volgt berekend:

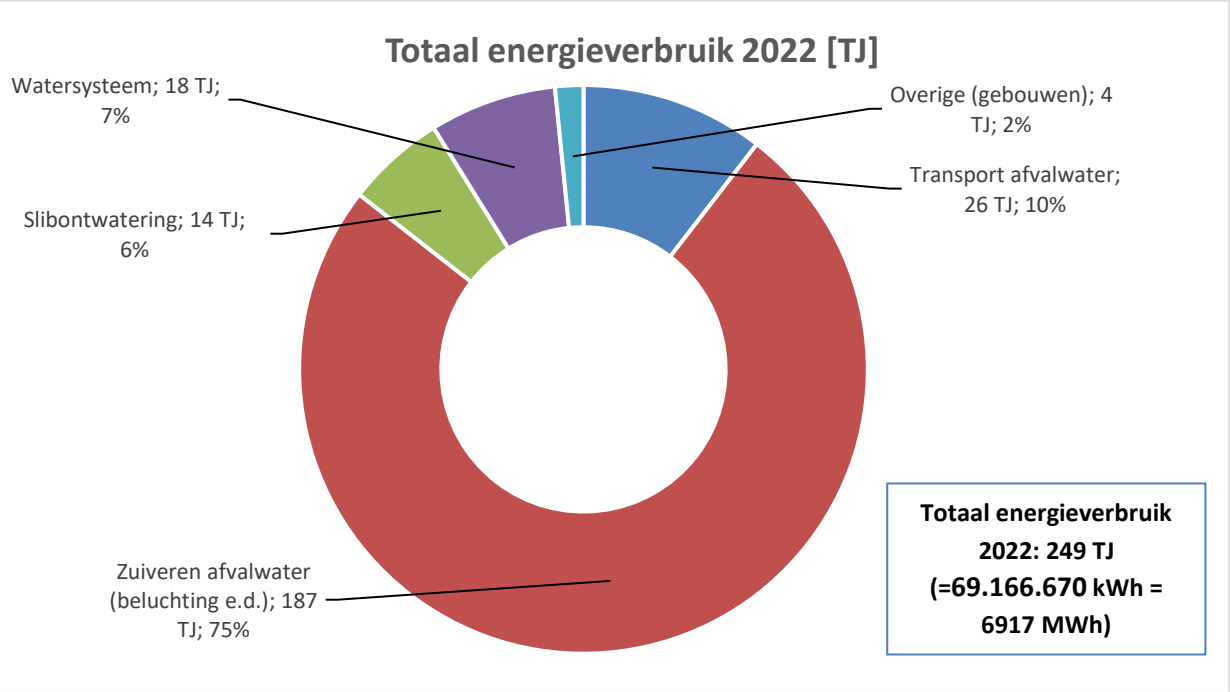
$$\frac{\text{jaarlijks op eigen terrein door onszelf duurzaam opgewekte energie}}{\text{de hoeveelheid jaarlijks gebruikte energie}} * 100$$

Het waterschap wil net zoveel duurzame energie zelf produceren als het verbruikt. Hiervoor wordt momenteel ingezet op biogasproductie, zonne-energie, windenergie en aquathermie.

Primair energieverbruik per bedrijfsonderdeel

Figuur 1 geeft inzicht in het energieverbruik (elektriciteit, aardgas en warmte) per onderdeel van het waterschap.

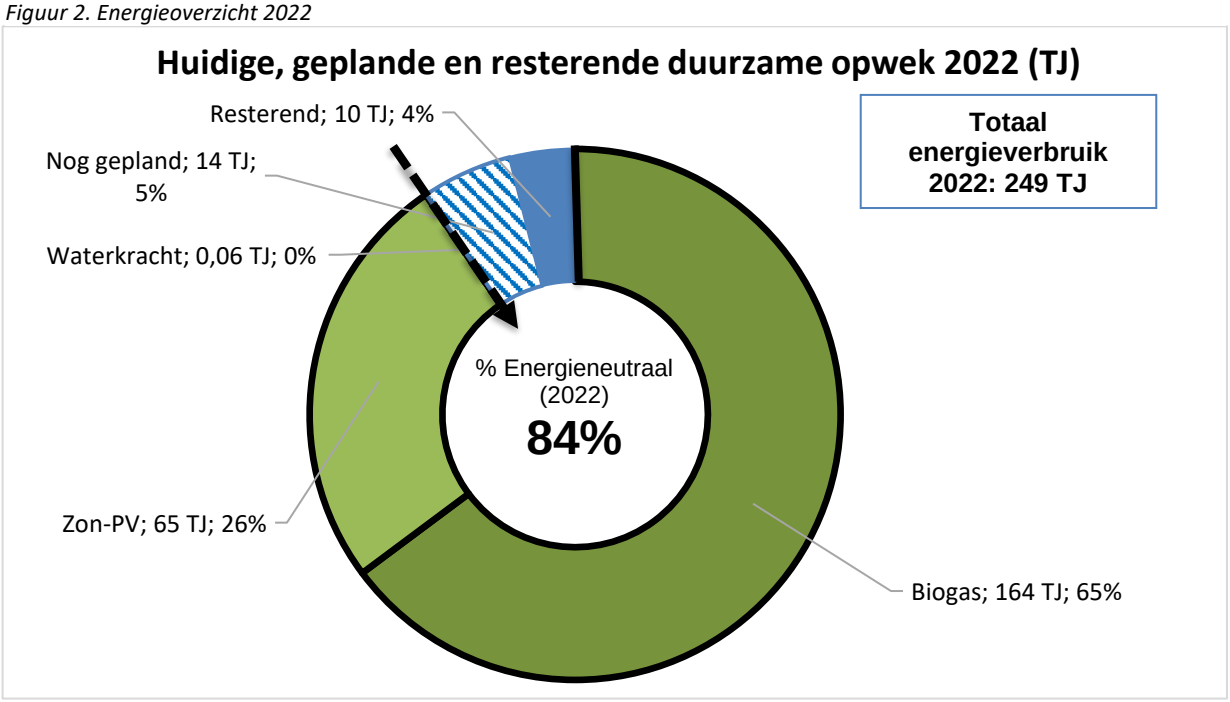
Figuur 1. Primair energieverbruik (elektriciteit, gas, warmte)

Huidige, geplande en resterende duurzame opwek

In figuur 2 is een beeld gegeven van de opwek in 2022, de nog geplande opwek waarvoor budget is gereserveerd (gepland, blauw gestreept) en de nog resterende opwek die moet worden ingevuld met projecten.

Figuur 2. Energieoverzicht 2022

De toekomstige opgave kan wijzigen als gevolg van verdergaand zuiveren conform de ambities in het Waterbeheerprogramma (verwijdering P en N, medicijnresten en opkomende stoffen). Het verwachte verbruik is dan uiteindelijk circa 330 TJ met een onzekerheidsmarge van + of – 30%.

Realisatie en planning duurzame opwek

Voor de opwekking van duurzame energie wordt een aantal zonneweides gerealiseerd. Hieronder is een overzicht gegeven van de realisatie en planning van zonneweides op de rwzi's.

2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Budget 7 zonneweides toegekend	Den Bosch gereed	Dinther en Vinkel gereed	Aarle-Rixtel gereed, Oijen en Land van Cuijk in uitvoering	Oijen en Land van Cuijk gereed, Asten fase 1 gepland	Asten fase 2 gepland + overige projecten	Overige projecten

In de periode 2019 tot en met augustus 2021 zijn alle zon-op-dak projecten gerealiseerd (productie totaal circa 300 Mwh/jr).

Onderdeel Klimaat (CO_2-footprint)

Doelen

2030: 49% reductie broeikasgas ten opzichte van 1990
2050: 100% Klimaatneutraal

Ambitie sector

In de ALV van 14 oktober 2022 van de UvW is de ambitie voor de gezamenlijke waterschappen bijgesteld naar 100% klimaatneutraal in 2035 (inspanningsverplichting).

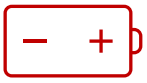
Definitie klimaatneutraal (bron: RVO)

Het begrip 'klimaatneutraal' wordt vooral gebruikt om aan te geven dat bepaalde activiteiten geen negatief effect hebben op het klimaat, waarmee men wil zeggen: per saldo geen emissie van CO_2 en andere broeikasgassen. Te bereiken door sterke reductie van emissies en door compensatie (bijv. boomaanplant) van CO_2-uitstoot. Opmerking: afhankelijk van de scope kan bij de berekening voor klimaatneutraal ook de keten worden betrokken.

Afbakening

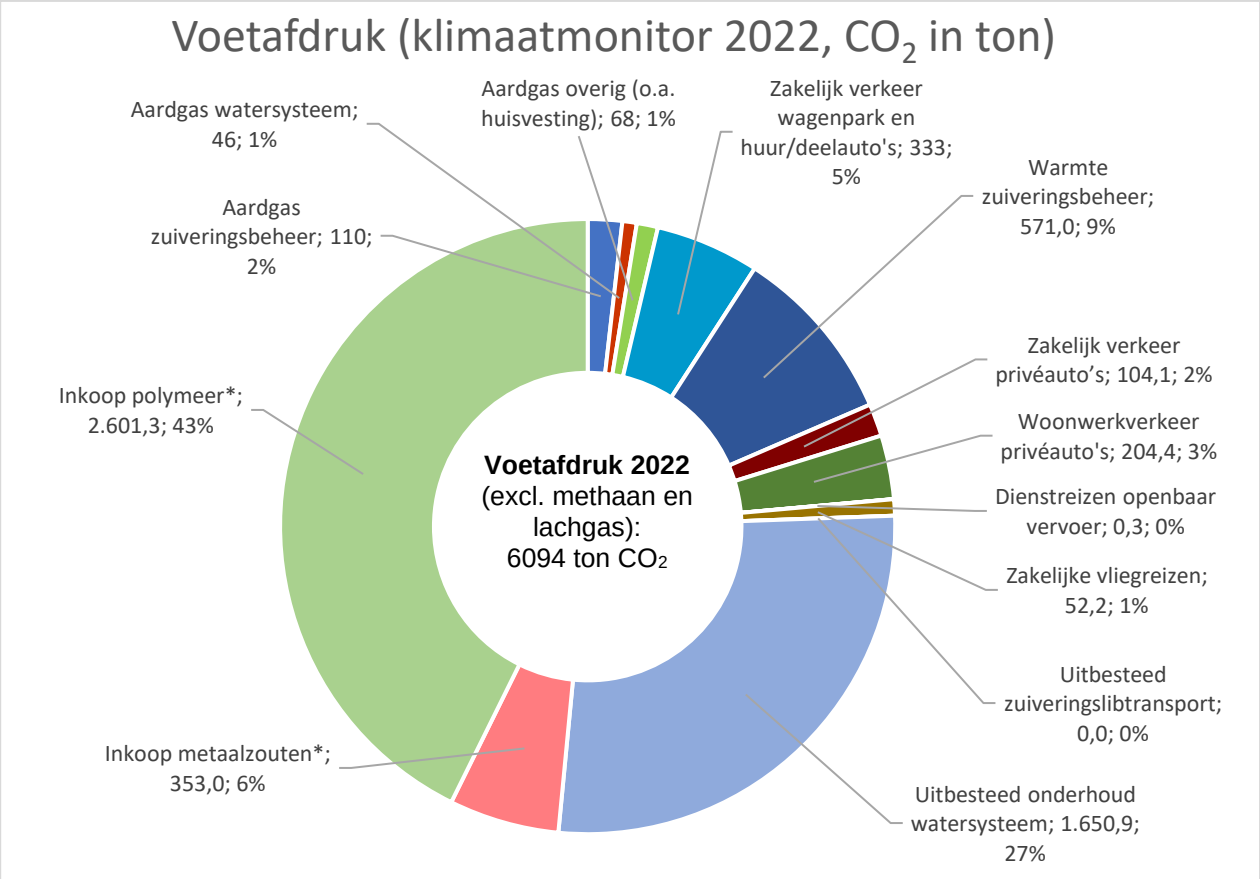
Op grond van de klimaatmonitor en de CO_2-prestatieladder moet met de volgende elementen gerekend worden om de voetafdruk te bepalen. Het betreft alle directe en indirecte bronnen die uitstoot van broeikasgas veroorzaken, dit zijn CO_2, lachgas en methaan (exclusief de uitstoot van de zuiveringen).

Onderdelen klimaatmonitor/CO_2-prestatieladder

		
Scope 1: *Direct energieverbruik primair proces, mobiliteit*	***Scope 2:*** *Inkoop elektriciteit (groen)*	***Scope 3:*** *Indirecte uitstoot (metaalzouten, grondverzet, transport, assets, onderhoud)*

In figuur 3 staat een overzicht van de uitstoot van alle bronnen waarmee, op grond van de klimaatmonitor en CO_2-prestatieladder gerekend moet worden om de CO_2-voetafdruk te bepalen.

Figuur 3. Emissie broeikasgas uit de klimaatmonitor 2022

Tabel 1. Ter info de van de uitstoot over 2021 van methaan en lachgas in CO_2-equivalenten

Methaanemissie waterlijn rwzi (1 kg methaan = 25 kg CO_2)	290.953	kg	8.147	ton CO_2-eq
Methaanemissie sliblijn rwzi	70.365	kg	1.970	ton CO_2-eq
Lachgasemissie rwzi*(1 kg lachgas = 298 kg CO_2)	118.897	kg	31.508	ton CO_2-eq
Methaan in afgassen ketels & WKK's (onverbrande rest)	16.967	kg	475	ton CO_2-eq
	497.182	kg	42.100	ton CO_2-eq

De gegevens zijn afkomstig van modelberekeningen door de UvW. De gegevens over 2022 zijn medio 2023 bekend.

In 2022 is gestart met:

- Dashboarding klimaatmonitor-afstemming op CO_2-prestatieladder
- CO_2-beprijzing
- Fictieve kortingen op basis van CO_2
- CO_2-boekhouding per project.

Onderdeel Circulair (grondstoffen/materiaalstroomanalyse)

Doelen

2030: 50% gebruik primaire grondstoffen
2050: 100% Circulaire economie (aansluiten bij)

Definitie circulaire economie (bron: de circulaire bouweconomie)

Een circulaire economie is een economisch systeem waarin natuurlijke hulpbronnen niet onnodig worden uitgeput, het gebruik van primaire grondstoffen (metalen, mineralen en fossiel) tot een minimum is beperkt en kringlopen zijn zo veel mogelijk gesloten zodat materialen, onderdelen en producten zo lang mogelijk bruikbaar zijn en hun waarde zo min mogelijk verliezen.
Hierbij wordt de gehele productie- en consumptieketen van grondstoffen, materialen en goederen betrokken. Een circulaire economie zorgt dat ecosystemen kunnen herstellen, activiteiten economisch verantwoord zijn en bijdragen aan het welzijn van mens en dier.

Binnen de circulaire economie wordt zoveel mogelijk teruggegrepen op de zogenoemde R-ladder (geeft de mate van circulariteit aan).
Alle stromen zullen in kaart worden gebracht. Uiteindelijk vertaalt dit zich in de totale hoeveelheid gebruikte primaire grondstoffen en teruggewonnen materialen in percentage en in hoeveelheid.

In 2022 is gestart met:

- Uitrol Routekaart 'Naar een energieneutraal, klimaatneutraal en circulair Aa en Maas in 2050' over heel Aa en Maas.
- Circulair ontwerpen in diverse projecten: onder andere binnen projecten de 'Circulaire Peiler. Met de Circulaire Peiler pas je de R-ladder gestructureerd toe op een project. In de ontwerpfase kan het gebruikt worden als inspiratiebron.
- Materiaalgebruik/materialenstaten opvragen.
- Ontwikkeling dashboarding materialen per type schaars – niet schaars.
- Verkenning gebruik maken van materialenmarktplaatsen (bijvoorbeeld Duspot) in verband met materiaalschaarste en leveringsproblemen.

Bijlage Uitgelichte projecten

Januari 2023

Status mijlpalen inrichtingsprojecten

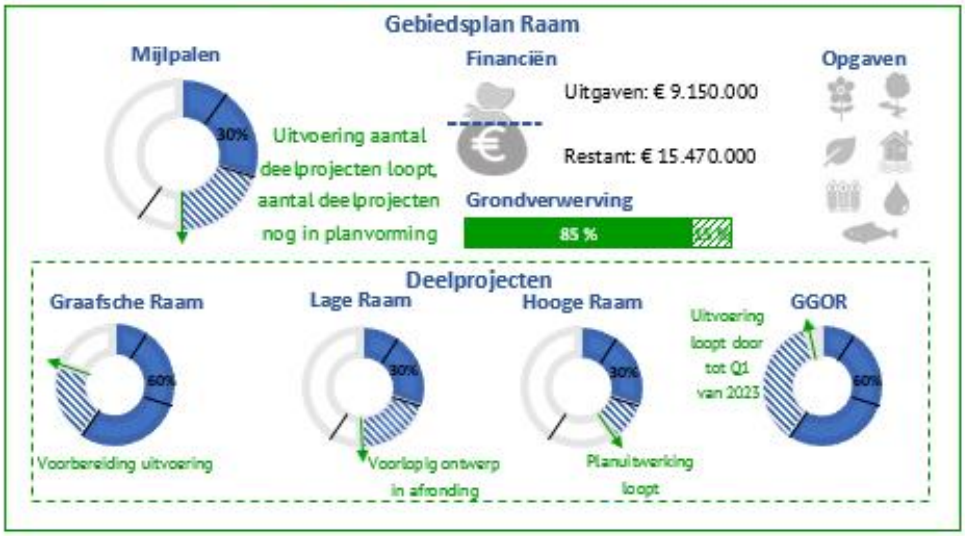
Afdeling: Grondzaken & Inrichting

Onderstaande overzichten geven de status weer van de mijlpalen en financiën voor de grootste inrichtings-projecten, als het gaat om doelrealisatie en impact, die een bijdrage leveren aan de volgende opgaven:

EVZ | Beekherstel | Vismigratie | NVO | Waterberging | Voldoende water | Verdrogings-bestrijding | Knelpunt wateroverlast

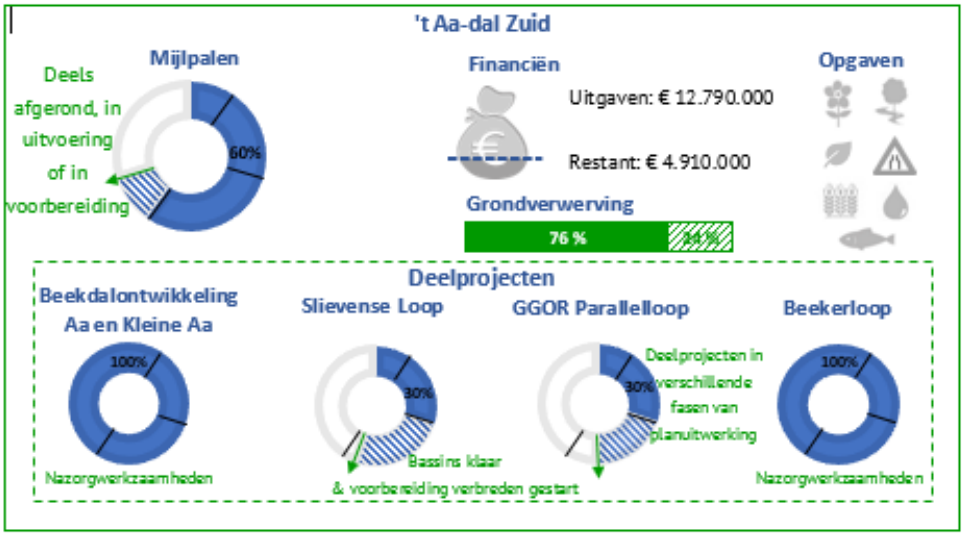
Overzicht mijlpalen en financiën per project:

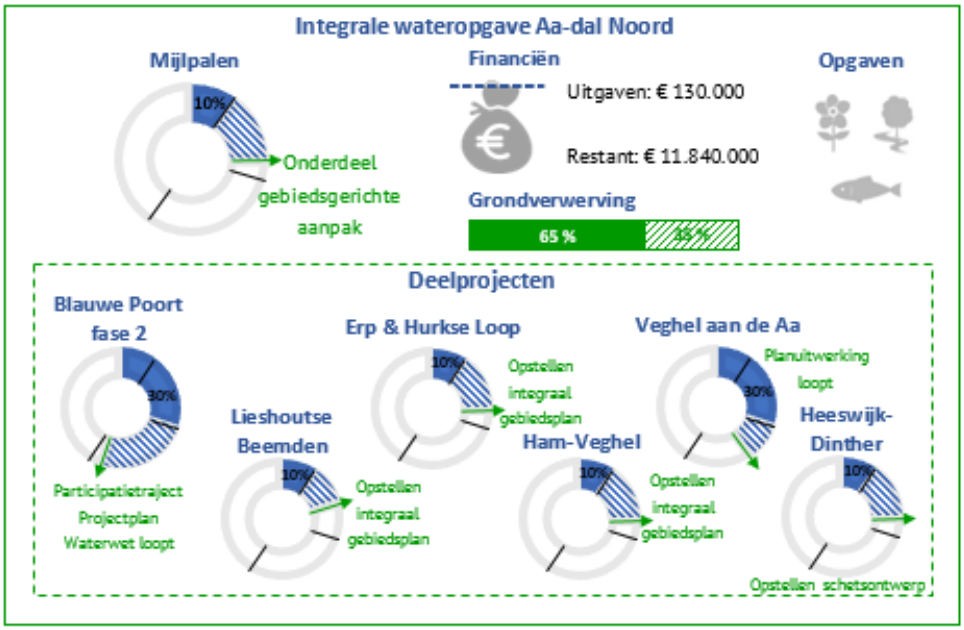

veilig
voldoende
schoon
water

Meer informatie over de inrichtingsprojecten & de planningen is te vinden op aaenmaas.nl/projecten

Waterschap Aa en Maas

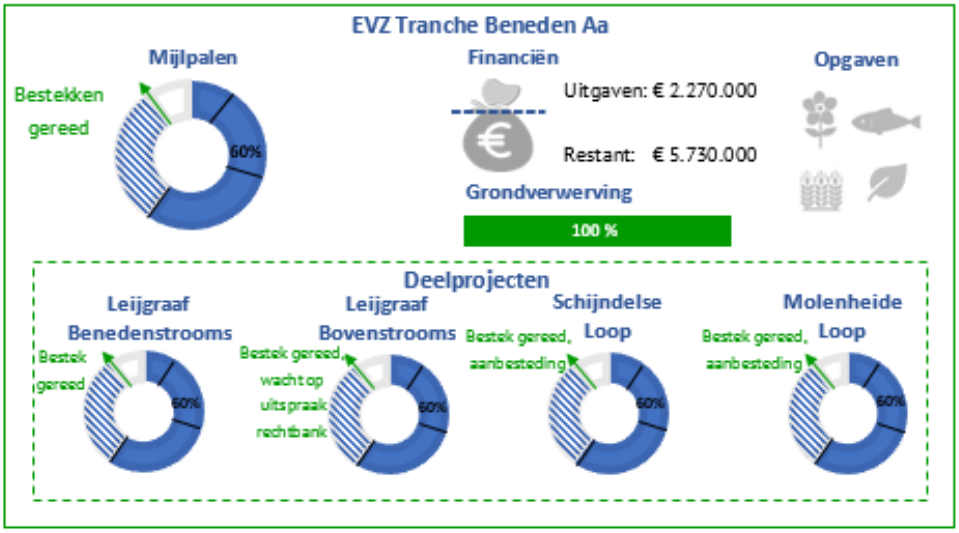

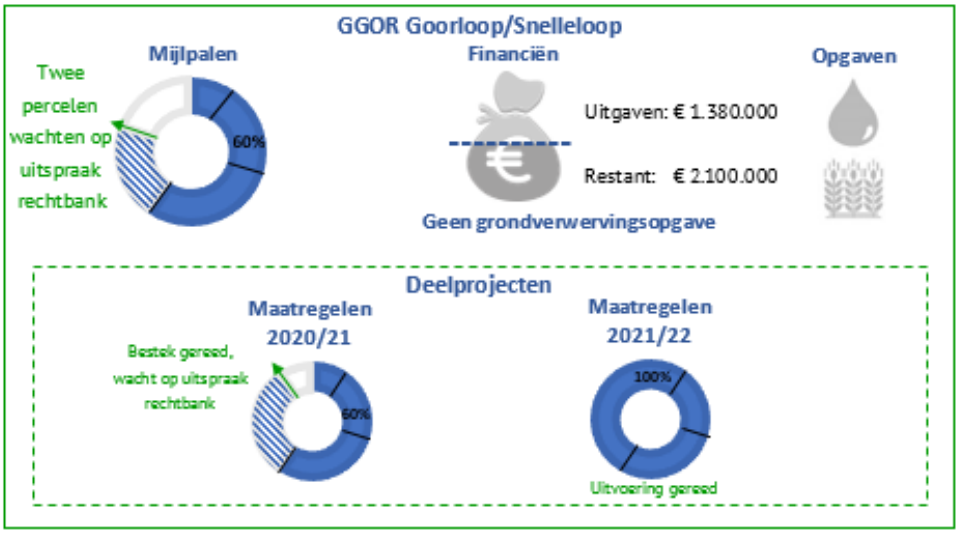

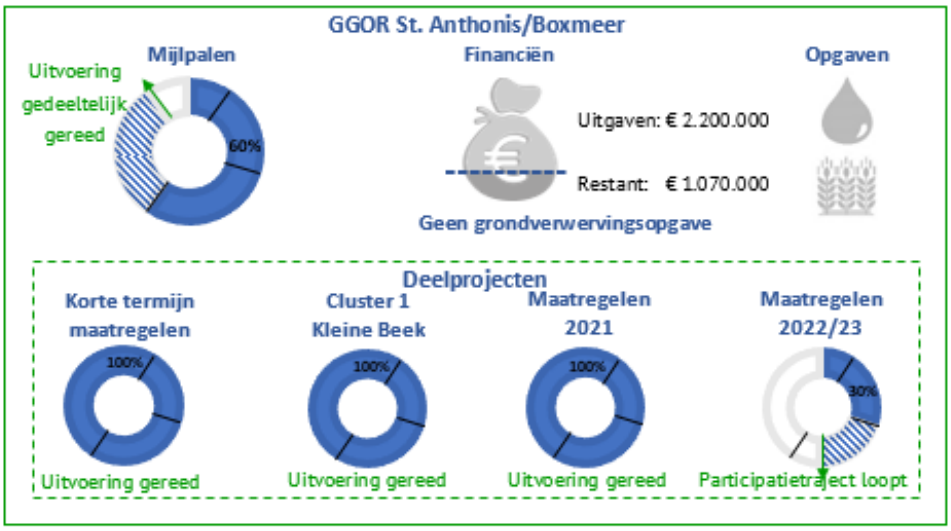
veilig
voldoende
schoon
water

Meer informatie over de inrichtingsprojecten & de planningen is te vinden op aaenmaas.nl/projecten

Waterschap Aa en Maas

EVZ Tranche Beneden Aa
Mijlpalen
Bestekken gereed
60%
Financiën
Uitgaven: € 2.270.000
Restant: € 5.730.000
Grondverwerving
100 %
Opgaven
Deelprojecten
Leijgraaf Benedenstrooms
Bestek gereed
60%
Leijgraaf Bovenstrooms
Bestek gereed, wacht op uitspraak rechtbank
60%
Schijndelse Loop
Bestek gereed, aanbesteding
60%
Molenheide Loop
Bestek gereed, aanbesteding
60%

GGOR Goorloop/Snelleloop
Mijlpalen
Twee percelen wachten op uitspraak rechtbank
60%
Financiën
Uitgaven: € 1.380.000
Restant: € 2.100.000
Geen grondverwervingsopgave
Opgaven
Deelprojecten
Maatregelen 2020/21
Bestek gereed, wacht op uitspraak rechtbank
60%
Maatregelen 2021/22
100%
Uitvoering gereed

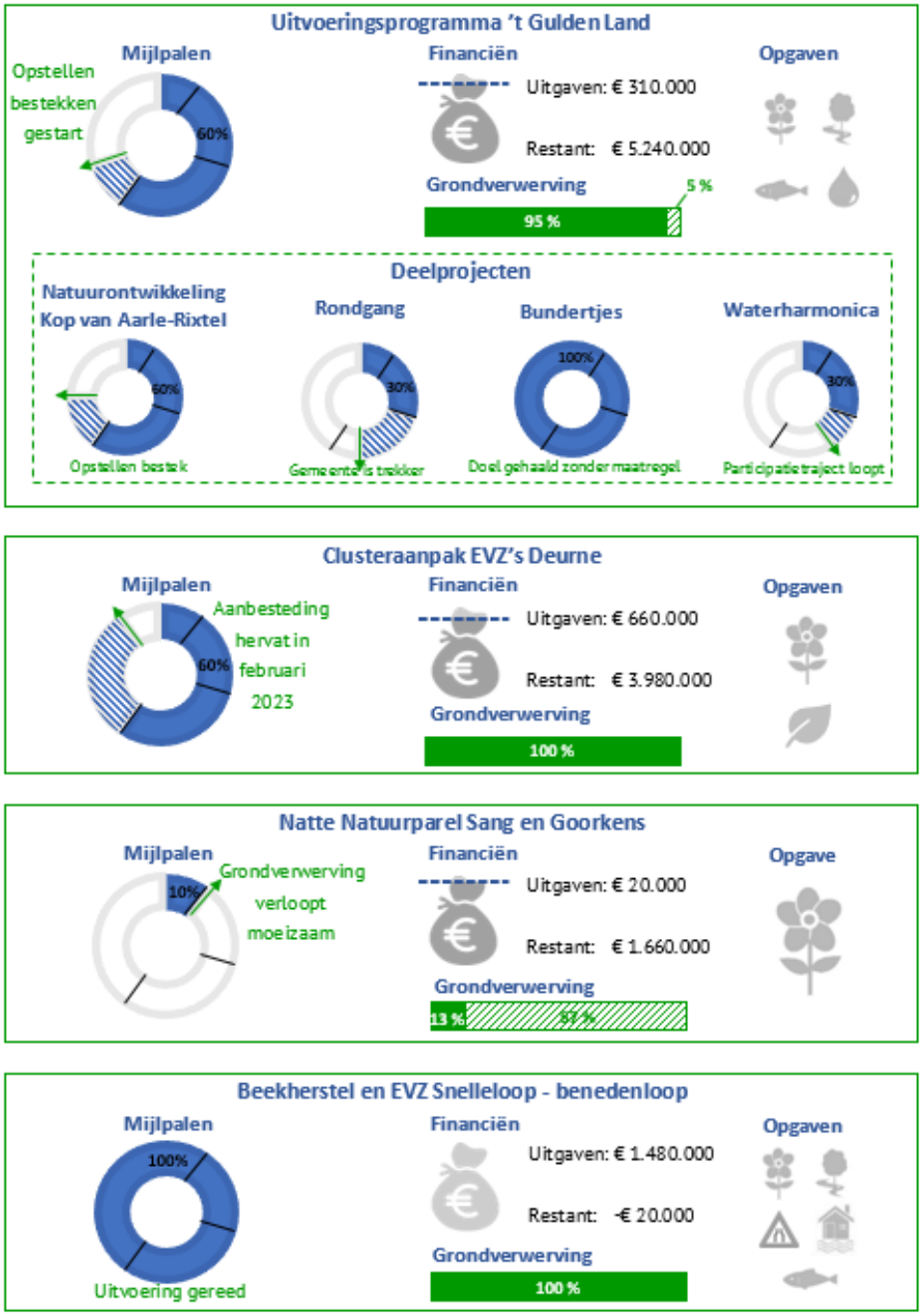

veilig
voldoende
schoon
water

Meer informatie over de inrichtingsprojecten & de planningen is te vinden op aaenmaas.nl/projecten

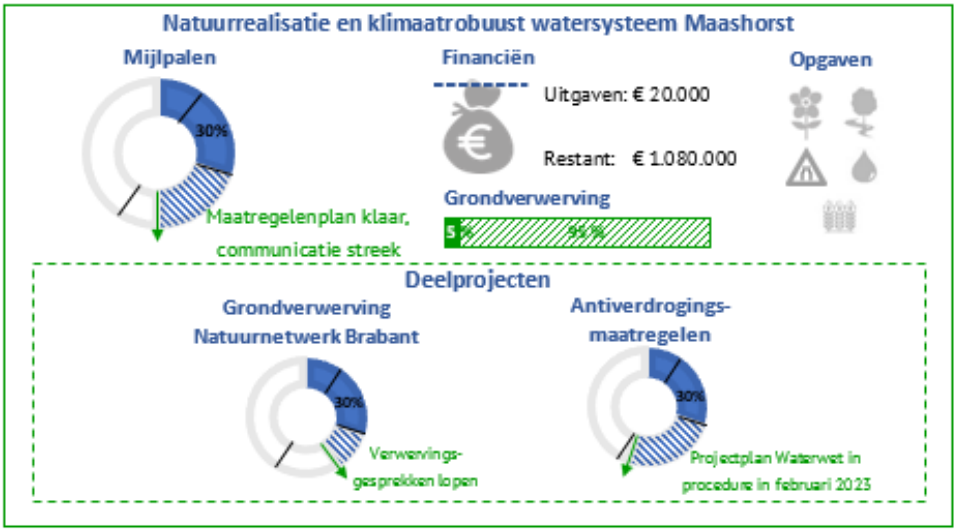
Waterschap Aa en Maas

veilig
voldoende
schoon
water

Meer informatie over de inrichtingsprojecten & de planningen is te vinden op aaenmaas.nl/projecten

Waterschap Aa en Maas

veilig
voldoende
schoon
water

Meer informatie over de inrichtingsprojecten & de planningen is te vinden op aaenmaas.nl/projecten

Waterschap Aa en Maas

Januari 2023

Status mijlpalen Zuiveren

Afdeling: Ontwerp & Realisatie

Onderstaande overzichten geven de status weer van de mijlpalen en financiën voor de financieel grootste projecten die een bijdrage leveren aan de volgende opgaven:

Schoon water: RWZI's

Schoon water: Rioolgemalen en transportleidingen

Schoon water: Energie en innovatie

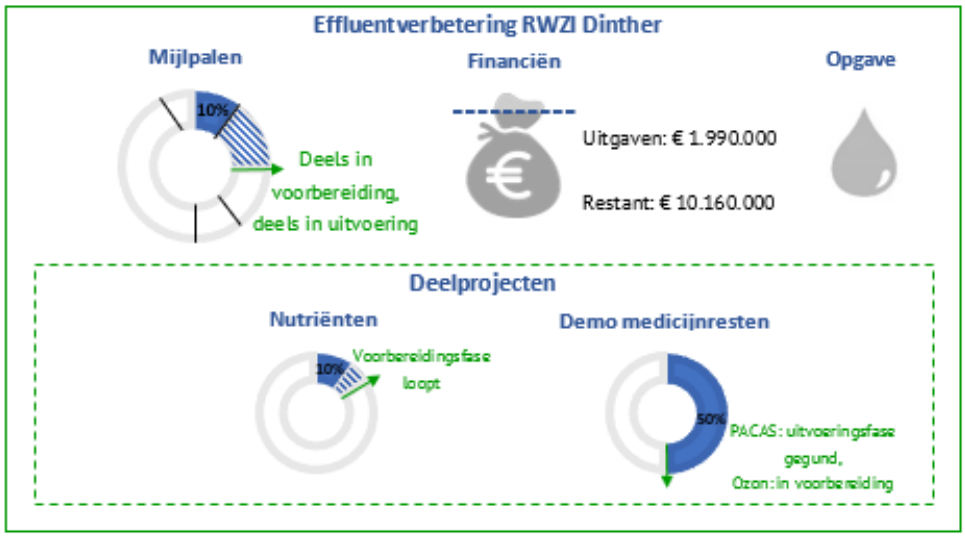
Overzicht mijlpalen en financiën per project:

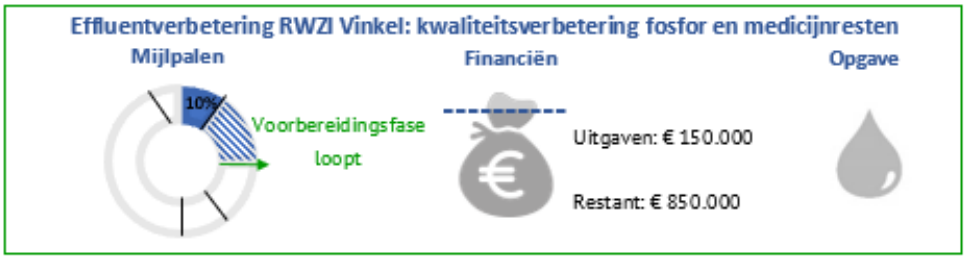

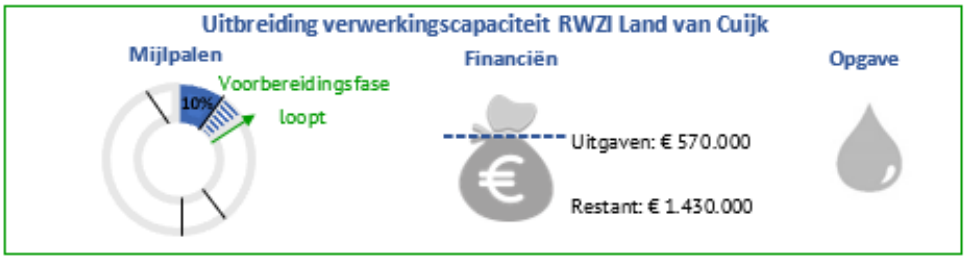

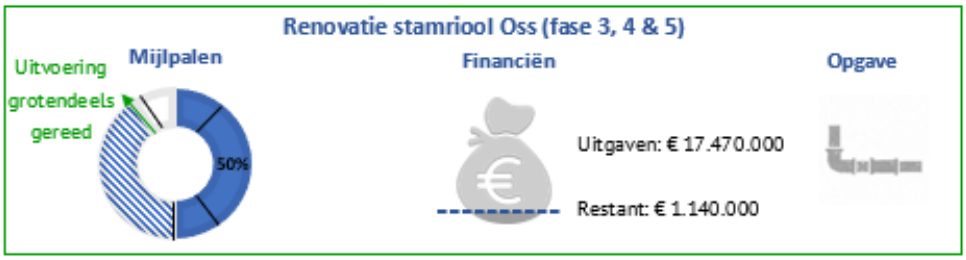
veilig voldoende schoon water

Waterschap Aa en Maas

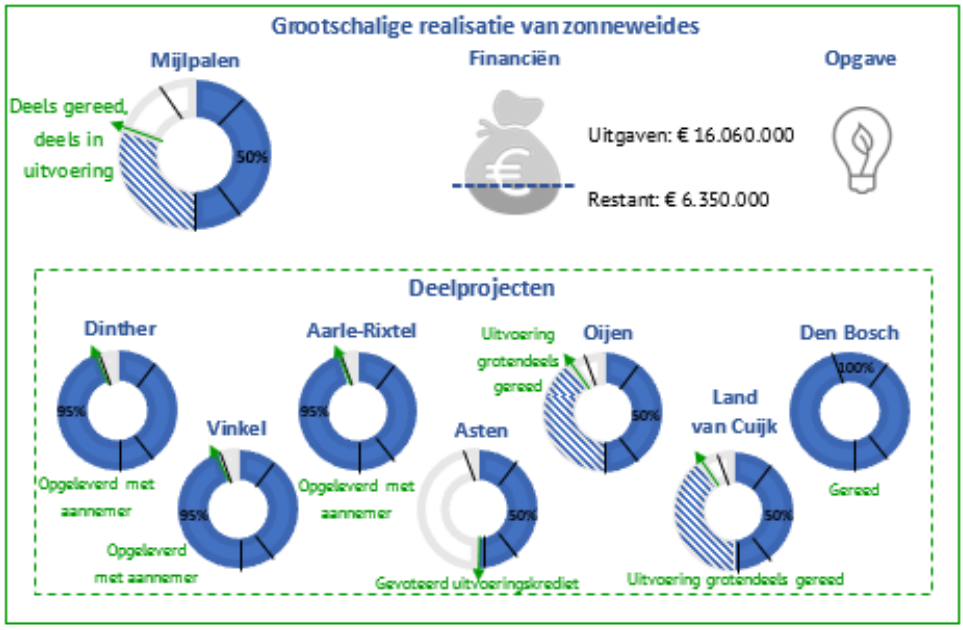

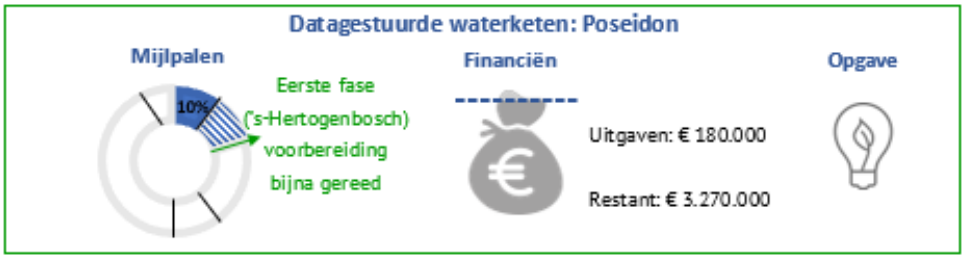

veilig voldoende schoon water

Waterschap Aa en Maas

Grootschalige realisatie van zonneweides
Mijlpalen
Deels gereed, deels in uitvoering
50%
Financiën
Uitgaven: € 16.060.000
Restant: € 6.350.000
Opgave
Deelprojecten
Dinther
95%
Opgeleverd met aannemer
Vinkel
95%
Opgeleverd met aannemer
Aarle-Rixtel
95%
Opgeleverd met aannemer
Asten
50%
Gevoteerd uitvoeringskrediet
Uitvoering grotendeels gereed
Oijen
50%
Land van Cuijk
50%
Uitvoering grotendeels gereed
Den Bosch
100%
Gereed

Datagestuurde waterketen: Poseidon
Mijlpalen
10%
Eerste fase ('s-Hertogenbosch) voorbereiding bijna gereed
Financiën
Uitgaven: € 180.000
Restant: € 3.270.000
Opgave

Januari 2023

Status mijlpalen Bedrijfsvoering

Afdeling: Waterdata & Informatie

Onderstaand overzicht geeft de status weer van de mijlpalen voor het grootste project dat valt onder Bedrijfsvoering, dat een bijdrage levert aan de volgende opgaven:

Overzicht mijlpalen en financiën per project:

veilig voldoende schoon water

Waterschap Aa en Maas

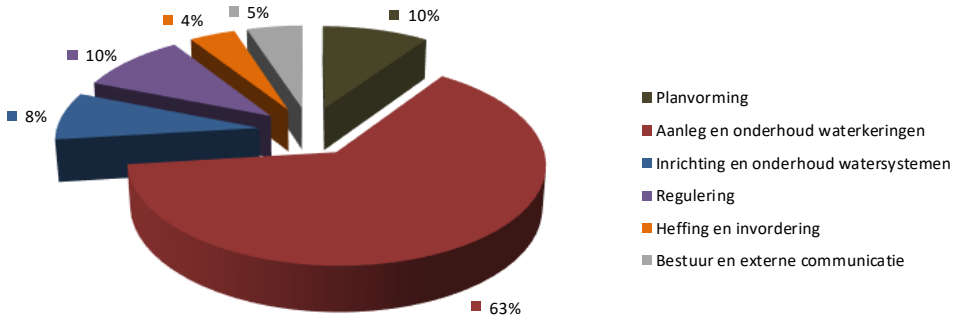
Bijlage realisatie naar beleidsvelden

Waterveiligheid

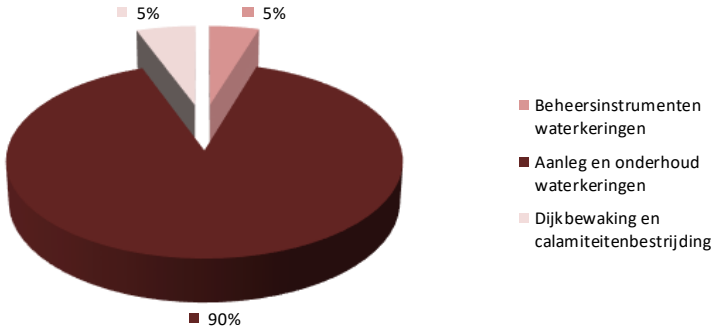
Tabel 77: Realisatie naar beleidsvelden

Beleidsproduct	Rekening 2022				Begroting 2022		Rekening 2021	
	Nettolasten x € 1.000			%	x € 1.000	%	x € 1.000	%
	Totaal	Water-systeem-beheer	Zuiverings-beheer					
Planvorming	1.481	1.481		9,6%	1.540	9,4%	1.443	9,7%
Beheersinstrumenten waterkeringen	461	461			520		312	
Aanleg en onderhoud waterkeringen	8.782	8.782			9.231		8.088	
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	549	549			450		894	
Aanleg en onderhoud waterkeringen	9.792	9.792		63,6%	10.201	62,6%	9.294	62,3%
Inrichting en onderhoud watersystemen	1.221	1.221		7,9%	1.017	6,2%	1.256	8,4%
Regulering	1.511	1.511		9,8%	1.858	11,4%	1.660	11,1%
Heffing en invordering	640	640		4,2%	727	4,5%	682	4,6%
Bestuur en externe communicatie	866	866		5,6%	1.009	6,2%	969	6,5%
Dekkingsmiddelen	-118	-118		-0,8%	-48	-0,3%	-385	-2,6%
TOTAAL	**15.393**	**15.393**		**100,0%**	**16.304**	**100,0%**	**14.919**	**100,0%**

Grafiek 14: % Aandeel kosten per beleidsveld

Grafiek 15: Het beleidsveld Aanleg en onderhoud waterkeringen gesplitst naar beleidsproducten

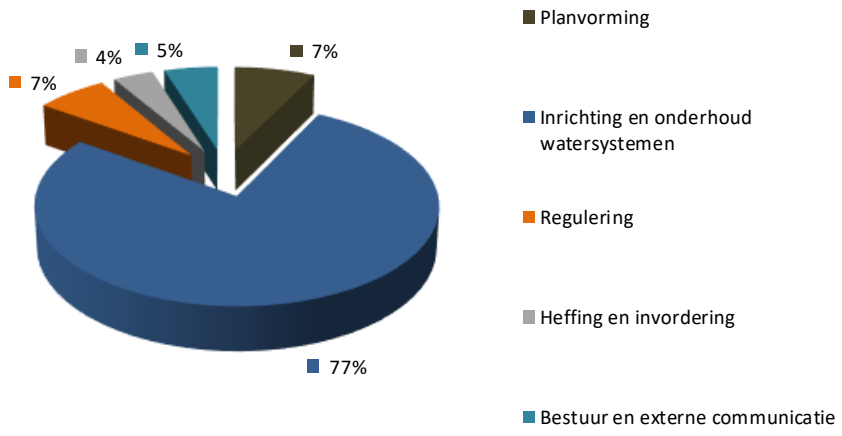

Klimaatbestendig en gezond watersysteem

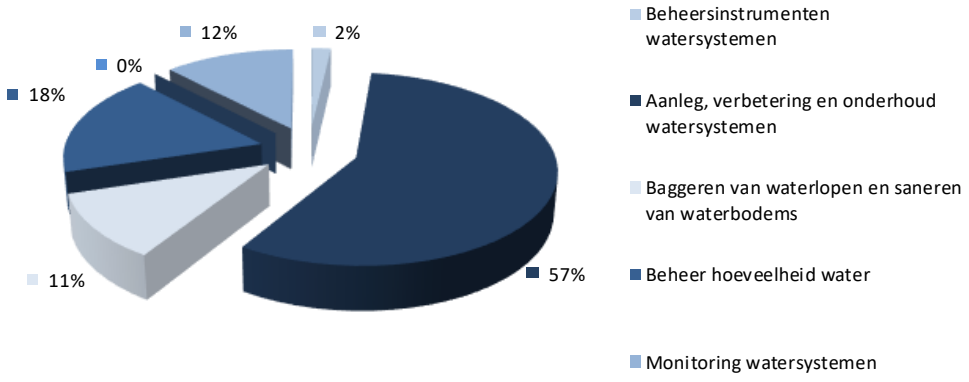
Tabel 78: Realisatie naar beleidsvelden

Beleidsproduct	Rekening 2022				Begroting 2022		Rekening 2021	
	Kosten x € 1.000			%	x € 1.000	%	x € 1.000	%
	Totaal	Water-systeem-beheer						
Planvorming	4.186	4.186		7,3%	4.345	7,4%	4.329	7,9%
Beheersinstrumenten watersystemen	757	757			825		822	
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	25.960	25.960			25.999		24.800	
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	4.657	4.657			5.103		5.365	
Beheer hoeveelheid water	9.306	9.306			8.000		8.318	
Calamiteitenbestrijding watersystemen								
Monitoring watersystemen	5.176	5.176			5.525		4.006	
Inrichting en onderhoud watersystemen	45.856	45.856		79,9%	45.452	77,4%	43.310	78,6%
Regulering	3.156	3.156		5,5%	3.875	6,6%	3.661	6,6%
Heffing en invordering	1.919	1.919		3,3%	2.181	3,7%	2.045	3,7%
Bestuur en externe communicatie	2.599	2.599		4,5%	3.027	5,2%	2.908	5,3%
Dekkingsmiddelen	-353	-353		-0,6%	-144	-0,2%	-1.154	-2,1%
TOTAAL	**57.362**	**57.362**		**100,0%**	**58.736**	**100,0%**	**55.099**	**100,0%**

Grafiek 16: % Aandeel kosten per beleidsveld

Grafiek 17: Het beleidsveld Inrichting en onderhoud watersystemen gesplitst naar beleidsproducten

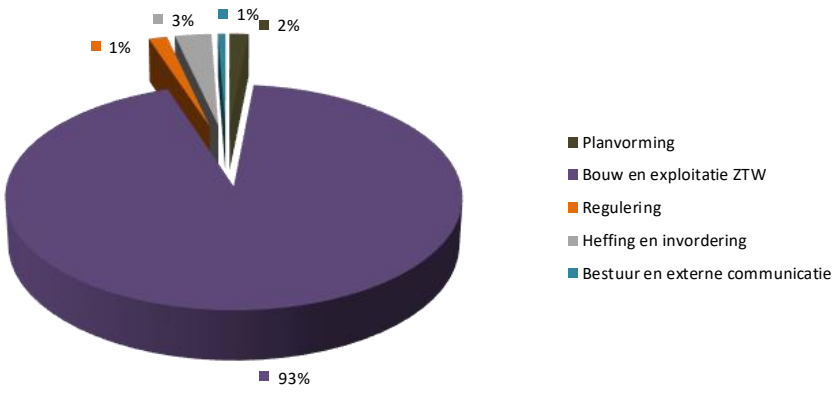

Schoon Water

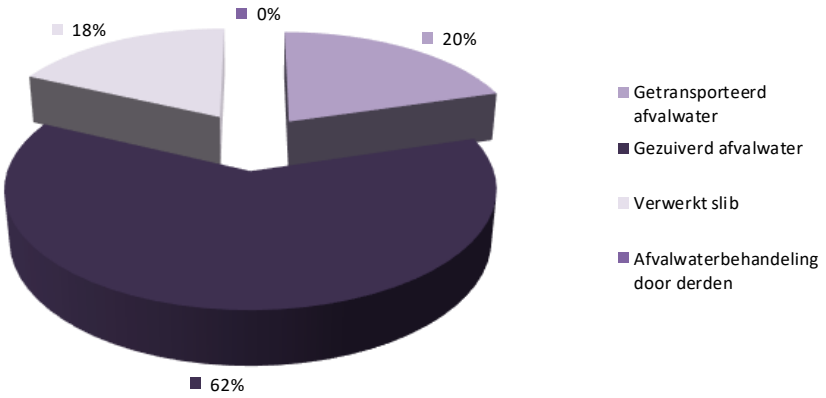
Tabel 79: Realisatie naar beleidsvelden

Beleidsproduct	Rekening 2022				Begroting 2022		Rekening 2021	
	Nettolasten x € 1.000			%	x € 1.000	%	x € 1.000	%
	Totaal	Water-systeem-beheer	Zuiverings-beheer					
Planvorming	884		884	1,6%	1.383	2,3%	738	1,3%
Getransporteerd afvalwater	10.654		10.654		11.843		10.352	
Gezuiverd afvalwater	32.184		32.184		30.266		31.371	
Verwerkt slib	9.430		9.430		12.776		11.022	
Afvalwaterbehandeling door derden								
Bouw en exploitatie ZTW	52.267		52.267	93,4%	54.885	92,4%	52.745	92,5%
Regulering	844		844	1,5%	997	1,7%	740	1,3%
Heffing en invordering	1.663		1.663	3,0%	1.900	3,2%	1.671	2,9%
Bestuur en externe communicatie	1.036		1.036	1,9%	1.405	2,4%	1.528	2,7%
Dekkingsmiddelen	-727		-727	-1,3%	-1.190	-2,0%	-415	-0,7%
TOTAAL	**55.967**		**55.967**	**100,0%**	**59.380**	**100,0%**	**57.006**	**100,0%**

Grafiek 18: % Aandeel kosten per beleidsveld (zuiveringsbeheer)

Grafiek 19: Het beleidsveld Bouw en exploitatie zuiveringstechnische werken gesplitst naar beleidsproducten

Bijlage Verbonden partijen

GR Afvalwater Vught met waterschap De Dommel				
Vestigingsplaats	’s-Hertogenbosch			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling			
Ingangsdatum	1 januari 1995			
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	Aa en Maas ontvangt en behandelt voor waterschap De Dommel het afvalwater van de gemeente Vught op de rwzi te ’s-Hertogenbosch			
Bestuurlijk belang	Commissie van overleg waarvoor de DB’s van beide waterschappen een lid en een plaatsvervangend lid aanwijzen			
Deelnemende partijen	Waterschappen Aa en Maas en De Dommel			
Relatie met programma	Schoon water			
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Doelmatige behandeling van het afvalwater dat door de gemeente Vught wordt ingezameld en een optimale benutting van de beschikbare verwerkingscapaciteit op de rwzi ’s-Hertogenbosch.			
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	n.v.t.			
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage	Aa en Maas ontvangt een vergoeding van De Dommel die bestaat uit het aantal aangeboden ve’s vermenigvuldigd met het tarief per ve (Aa en Maas)			
Vermogen van de verbonden partij				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2021	n.v.t.	€ 1.695.000 (opbrengst)	n.v.t.	€ 1.644.366 (opbrengst)
2022	n.v.t.	€ 1.728.000 (opbrengst)	n.v.t.	€ 1.673.718 (opbrengst)
Door voortgang in de definitieve aanslagen bij De Dommel kan tussen de jaren een verschuiving optreden in de realisatie.				

Aquaminerals	
Vestigingsplaats	Nieuwegein
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Ingangsdatum	1 januari 2018
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	Aquaminerals verzorgt de afzet van grondstoffen die vrijkomen uit het zuiveringsproces. Het gaat hierbij in eerste instantie om cellulose en struviet. Daarnaast vervult ze, om stagnatie in de slibverwerking te voorkomen, vanaf juli 2021 in opdracht van de UvW de regie over de collectieve incidentencapaciteit in slibverwerking van de Nederlandse waterschappen.
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder met stemrecht.
Deelnemende partijen	Alle drinkwaterbedrijven in Nederland, waterschappen Aa en Maas, Amstel Gooi en Vecht, Zuiderzeeland en de Hoogheemraadschappen Hollands Noorderkwartier, Stichtse Rijnlanden en Delfland.
Relatie met programma	Schoon water
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	In het kader van de circulaire economie en duurzaamheid.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	- Langdurige relatie om ontzorgd te worden bij het afzetten en vermarkten van reststoffen en grondstoffen. De beginperiode is in het bijzonder gericht op de afzet van struviet. Inmiddels worden ook zand en roostergoed uit de rwzi's via Aquaminerals afgevoerd. Mogelijk dat op termijn ook (opgewerkt) cellulose via Aqaminerals afgezet kan worden. - Toezien op verder acquireren van waterschappen als deelnemer om zodoende in de toekomst groter aanbod (gezamenlijke afzet) en daarmee grotere schaalvoordelen te kunnen bewerkstelligen.
Financiële gegevens	
Financieel belang/basis van de bijdrage	Aandelenkapitaal ter waarde van € 40.000 (546 aandelen).

Vermogen van de verbonden partij

Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2021	€ 1.315.588	€ 3.648.864	€ 1.433.884	€ 2.426.346
2022	€ 1.433.884	€ 2.426.346	Nog niet bekend	Nog niet bekend

Het resultaat van de verbonden partij

	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2021	n.v.t.	n.v.t.	€ 17.278.900	€ 225.459
2022	n.v.t.	n.v.t.	Nog niet bekend	Nog niet bekend

Aquon	
Vestigingsplaats	‘s-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Ingangsdatum	1 juli 2011
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	Aquon verricht laboratoriumonderzoek en heeft als doel te komen tot vergroting van efficiency, vermindering van kwetsbaarheid, benutting van de mogelijkheden tot continue kwaliteitsborging en kwaliteitsverbetering en versterking van innovatiekracht.
Bestuurlijk belang	Zetel in het Dagelijks Bestuur en Algemeen Bestuur met stemrecht
Deelnemende partijen	Waterschappen Aa en Maas, De Dommel, Brabantse Delta, Schieland en Krimpenerwaard, Delfland, Rijnland, Hollandse Delta, Rivierenland en De Stichtse Rijnlanden.
Relatie met programma	Schoon water
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Aquon verricht monstername- en laboratoriumwerkzaamheden t.b.v. de kwalitatieve monitoring (KRW) van het watersysteem, de monitoring van de zuiveringsinstallaties, hydrobiologie (ecologie), waterbodemonderzoek, grondwateronderzoek en t.b.v. handhavingsactiviteiten en calamiteiten. In 2022 worden nog specifieke analysewerkzaamheden verricht t.b.v. de COVID-bemonsteringen van de rwzi’s en de projecten “Renovatie rwzi Den Bosch”, “Onderzoek naar Geneesmiddelen” en metingen n.a.v. onderzoek toepassing “Poederkool op rwzi Oijen”. Tevens gaan er steeds meer metingen met sensoren plaatsvinden.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partijen	Geen, de bestuurlijke en bedrijfsmatige focus is gericht op een stabiele bedrijfsvoering en verlaging van de kosten. Om dit te bereiken is een strategische herijking uitgevoerd. Daarbij is een nieuwe visie ontwikkeld (Aquon 2.0) en een ombouwplan met implementatieplan gemaakt en in maart 2020 is besloten om over te gaan tot centralisatie en nieuwbouw. Dit proces wordt door het AB van waterschap Aa en Maas gesteund. Tevens heeft het AB besloten om de deelname van Aa en Maas in Aquon te continueren.
Financiële gegevens	
Financieel belang/basis van de bijdrage	Op basis van aantal productiepunten/verkooppunten.

Vermogen van de verbonden partij

Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2021	€ 0	€ 13.722.422	€ 957.316	€ 13.409.413
2022	€ 957.316	€ 13.409.413	€ 1.671.035 (concept)	€ 20.023.018 (concept)

Het resultaat van de verbonden partij

	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2021	€ 26.614.000	€ 2.667.000	€ 30.561.278	€ 3.031.000
2022	€ 33.646.000	€ 3.401.000	€ 32.121.439 (concept)	€ 3.233.000 (concept)

Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC)	
Vestigingsplaats	’s-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Ingangsdatum	1 januari 2005
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	Het BHIC heeft als doel het behartigen van de belangen van de deelnemende partijen bij alle aangelegenheden betreffende de archiefbescheiden en collecties in rijksarchiefbewaarplaats in de Provincie Noord-Brabant en de archiefbewaarplaatsen van de deelnemende gemeenten en waterschappen.
Bestuurlijk belang	Het AB bestaat uit 8 leden, het DB uit 4 leden. Niet alle deelnemers (waaronder Aa en Maas) hebben zitting in het bestuur. Wel hebben alle deelnemers de mogelijkheid hun standpunten in te brengen middels het (adviserende) portefeuillehoudersoverleg waarin alle deelnemers zijn vertegenwoordigd.
Deelnemende partijen	Waterschap Aa en Maas, Waterschap De Dommel, het Rijk en diverse Brabantse gemeenten (Bernheze, Boekel, Boxtel, Land van Cuijk, Maashorst, Meierijstad, Oss, Sint-Michielsgestel en Vught). De provincie Noord-Brabant is geen lid van de Gr maar neemt diensten af middels een DVO (dienstverleningsovereenkomst).
Relatie met programma	Bedrijfsvoering
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Beheer van de overgebrachte archiefbescheiden en het toezicht op het beheer van niet-overgebrachte archiefbescheiden.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partijen	n.v.t.
Financiële gegevens	
Financieel belang/basis van de bijdrage	Bijdrage op basis van bedrag per inwoner Voor de deelnemende waterschappen is bij de oprichting van het BHIC gerekend met hectare en vervolgens is er een fictief aantal inwoners bepaald. Voor Aa en Maas is dit 30.627.

Vermogen van de verbonden partij

	Stand 1-1-xxxx		Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2021	€ 1.169.576	€ 3.999.098	€ 1.444.272	€ 4.356.507
2022	€ 1.444.272	€ 4.356.507	€ 1.576.213 (concept)	€ 4.633.088 (concept)

Het resultaat van de verbonden partij

	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2021	€ 5.434.700	€ 117.000	€ 5.493.676	€ 117.000
2022	€ 5.645.400	€ 118.700	€ 5.837.496 (concept)	€ 118.700

Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)				
Vestigingsplaats	Oss			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling			
Ingangsdatum	1 juli 2011			
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	BSOB verzorgt de heffing en invordering van waterschapsbelastingen en gemeentelijke heffingen en stelt de WOZ-waarde voor woningen en bedrijfspanden vast			
Bestuurlijk belang	Zetel in het dagelijks bestuur en algemeen bestuur met stemrecht			
Deelnemende partijen	Waterschap Aa en Maas, gemeenten Asten, Bernheze, Boekel, Deurne, Gemert-Bakel, Laarbeek, Maashorst, Oss, en Someren			
Relatie met programma	Bedrijfsvoering			
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Het behalen van een kwalitatief hoogwaardig en efficiënt niveau van belastingheffing en -invordering. Dit leidt tot een adequate dienstverlening aan de deelnemers en belastingplichtigen en het reduceren van de maatschappelijke kosten.			
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Toezien op het opstellen van een strategie voor toetreden van potentiële nieuwe deelnemers en het dientengevolge bereiken van financieel voordeel voor de huidige deelnemers.			
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage	Aantal WOZ-objecten, aantal aanslagregels en aantal aanslagbiljetten.			
Vermogen van de verbonden partij				
	Stand 1-1-xxxx		Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2021	€ 299.000	€ 14.733.000	€ 1.243.000	€ 15.316.000
2022	€ 1.243.000	€ 15.316.000	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2021	€ 9.826.223	€ 3.291.710	€ 8.941.666	€ 3.081.522
2022	€ 9.711.157	€ 3.141.679	Nog niet bekend	€ 3.041.647 (concept)

Het Waterschapshuis (hWh)	
Vestigingsplaats	Amersfoort
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Ingangsdatum	1 juli 2010
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	HWh is de regie-, beheer- en uitvoeringsorganisatie voor de waterschappen op het gebied van Informatievoorziening. De regeling is getroffen om de informatie- en bedrijfsprocessen van de waterschappen te ondersteunen en daarmee te voorzien in een behoefte van algemeen belang.
Bestuurlijk belang	Zetel in het algemeen bestuur en dagelijks bestuur met stemrecht
Deelnemende partijen	Alle Nederlandse waterschappen
Relatie met programma	Bedrijfsvoering
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Het verbeteren van informatie- en bedrijfsprocessen met behulp van ICT ter bevordering van de kwaliteit en efficiëntie van de taakuitvoering. Dit behelst onder andere: - Kennis samenbrengen en onderzoeken van kansen om te komen tot samenwerking bij nieuwe ICT-projecten; - Efficiënte ICT-ondersteuning door levering, beheer en onderhoud van gemeenschappelijke voorzieningen voor onder andere: • Informatievoorziening voor de primaire processen (bv Z-info); • Beheren van kerngegevens die nodig zijn voor het primaire proces en aansluiten op eisen en wensen die daar wettelijk en organisatorisch aan gesteld worden (o.a. DAMO (datamodel) keringen, transport, watersysteem)); - Toegankelijke en transparante waterschapsinformatie om te voldoen aan wettelijke datastromen en andere externe dataverplichtingen (b.v. omgevingswet); - Generieke informatievoorziening voor diverse bedrijfsfuncties (b.v. actueel hoogtebestand (landsdekkend hoogtebestand)), beeldmateriaal (landelijke set luchtfoto's)).
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Deelname aan (nieuwe) projecten van hWh wordt per project bekeken, mede op basis van een businesscase. Bij prioritering van de projecten zal gekeken worden volgens het principe 'wat moet, wat hoort, wat loont' en naar de aard van het project (product, dienst of advies/ondersteuning), waarbij de volgorde qua prioriteit is: 1. Producten die we anders zelf moeten aanschaffen; 2. Diensten die we anders zelf moeten aanschaffen; 3. Advies en ondersteuning
Financiële gegevens	
Financieel belang/basis van de bijdrage	In de begroting van hWh wordt onderscheid gemaakt tussen instandhouding en de programma's/projecten. Het instandhoudingsdeel valt onder de verantwoordelijkheid van het bestuur, de programma's/projecten onder de

	verantwoordelijkheid van de OGT (opdrachtgeverstafel, bestaande uit directeuren van de waterschappen). In de Gemeenschappelijke regeling hWh is bepaald dat alleen bij wijzigingen in de instandhoudingsbijdrage een zienswijzeprocedure van toepassing is. Alle deelnemers dragen conform de unieverdeelsleutel bij aan het instandhoudingsdeel. Dit betekent dat aan 45% van de instandhoudingskosten door elk waterschap gelijk wordt bijgedragen. De overige 55% van de instandhoudingskosten wordt naar rato van de omvang van de belastingopbrengst van elk waterschap verdeeld. Tussen instandhouding en programma's/projecten en tussen programma's/projecten onderling wordt het "Loden deur principe" gehanteerd. Deelnemers dragen alleen de kosten en risico's voor projecten waaraan zij deelnemen. De kostenverdeling bij de verschillende projecten is in deelnameovereenkomsten geregeld. De mogelijke verdeelsleutels zijn vastgelegd in het programmareglement.

Vermogen van de verbonden partij

	Stand 1-1-xxxx		Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2021	€ 0	€ 12.214.831	€ 0	€ 8.301.132
2022	€ 0	€ 8.301.132	€ 0	€ 10.241.671 (concept)

Het resultaat van de verbonden partij

	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2021	€ 20.960.696 excl. btw	€ 1.030.499 incl. btw	€ 22.811.571 excl. btw	€ 1.132.797 incl. btw
2022	€ 24.003.132 excl. btw	€ 1.194.085 incl. btw	€ 25.518.052 excl. btw (concept)	€ 1.244.958 incl. btw) (concept)

T.a.v. bovenstaande financiële gegevens dient het volgende opgemerkt te worden:

- De begrotingsbedragen betreffen steeds de primitieve begroting. Gedurende het jaar vinden er bij hWh begrotingswijzigingen plaats (zowel met als zonder zienswijzeprocedure).
- In 2019 heeft de belastingdienst de koepelvrijstelling voor hWh ingetrokken. Dit betekent dat hWh niet meer BTW-vrij diensten mag leveren aan de waterschappen. Daarom worden de cijfers vanaf 2019 herziene begroting zonder BTW gepresenteerd (en met BTW doorberekend aan de waterschappen).

Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant				
Vestigingsplaats	Breda			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Ingangsdatum	2010			
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	Doelmatige bestrijding van de muskusrat en beverrat en het voorkomen van schade door deze soorten aan waterstaatswerken in het bijzonder.			
Bestuurlijk belang	Ieder waterschap wordt vertegenwoordigd door één lid van het dagelijks bestuur			
Deelnemende partijen	Waterschappen Brabantse Delta, De Dommel en Aa en Maas			
Relatie met programma	Veilig en bewoonbaar beheergebied			
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Voorkomen van schade aan waterstaatswerken door muskusrat en beverrat.			
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	In de vergadering van 9 oktober 2015 heeft het AB van waterschap Aa en Maas ingestemd met een verlenging van de gemeenschappelijke regeling met minimaal 5 jaar (stilzwijgende voortzetting van de regeling).			
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage	De waterschappen nemen ieder deel voor één derde (1/3). Dit geldt eveneens ten aanzien van de risico's.			
Vermogen van de verbonden partij				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2021	€ 2.793.800	€ 862.100	€ 2.724.628	€ 838.294
2022	€ 2.825.500	€ 890.500	Nog niet bekend	Nog niet bekend

Noord-Brabantse Waterschapsbond (NBWB)				
Vestigingsplaats	Breda			
Rechtsvorm	Vereniging			
Ingangsdatum	1928			
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	De NBWB behartigt de gemeenschappelijke belangen van de waterschappen in de provincie Noord-Brabant			
Bestuurlijk belang	• Bestuurslid (1 van de 4) • Stemrecht in de algemene ledenvergadering			
Deelnemende partijen	Waterschappen Brabantse Delta, De Dommel, Rivierenland en Aa en Maas			
Relatie met programma	Alle programma's			
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	De behartiging van de belangen van de waterschappen vindt vooral plaats door: 1. Sterke en efficiënte (bestuurlijke) afstemming met partners; 2. Werk met werk maken: organisatie van cofinanciering op regionaal en landelijk niveau; 3. Beleidsmatige afstemming en gezamenlijke aanpak, zoals bijvoorbeeld het grondwaterbeleid; 4. Bij te dragen aan kennisontwikkeling t.b.v. de realisatie van waterdoelen door o.a. de leerstoel Natuurbeschermingswetgeving; 5. Participatie in het GroenOntwikkelfonds Brabant.			
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Continuering huidige koers.			
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage	De algemene ledenvergadering stelt ieder jaar op voordracht van het bestuur de contributie voor ieder lid vast op basis van de door het bestuur aangeboden ontwerpbegroting. Waterschap Aa en Maas betaalt 4/13^{e} deel van de totale contributie.			
Vermogen van de verbonden partij				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2021	€ 75.000	€ 47.311	€ 75.000	€ 68.325
2022	€ 75.000	€ 68.325	€ 75.000 (concept)	€ 44.639 (concept)
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2021	€ 122.000	€ 37.538	€ 128.203	€ 37.538
2022	€ 122.000	€ 37.538	€ 58.699(concept)	€ 19.077 (concept)

De Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)	
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Ingangsdatum	1954
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	De NWB is een vooraanstaande financiële dienstverlener voor de overheidssector. Voor gemeenten, provincies, instellingen voor volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu, arrangeert de bank korte en langlopende kredieten. De NWB financiert haar activiteiten op de internationale geld- en kapitaalmarkten op basis van een zeer sterke vermogenspositie en triple-A ratings van Moody's en Standard & Poor's. Doelstelling van de bank is het zo gunstig mogelijk en exact op maat aanbieden van de gewenste financieringen. Maatschappelijke relevantie, hoge kwaliteit, een sterke financiële positie en integriteit zijn de hoekstenen van het beleid van de bank.
Bestuurlijk belang	Middels algemene vergadering van aandeelhouders. Ieder aandeel A geeft recht op 1 stem, ieder aandeel B op 4 stemmen.
Deelnemende partijen	35 overheden (provincies, waterschappen en de Staat der Nederlanden)
Relatie met programma	Bedrijfsvoering
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Bij de NWB kan het waterschap vreemd vermogen aantrekken tegen een gunstigere rente dan elders in de markt. Daarnaast is er m.i.v. 2019 weer sprake is van een te ontvangen dividenduitkering, welke ten gunste komt van de exploitatie van het waterschap.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Actief participeren in de algemene vergadering van aandeelhouders.
Financiële gegevens	
Financieel belang/basis van de bijdrage	Aandelenbezit: 627 aandelen A à € 115 en 301 aandelen B à € 460 (Totale aandelenuitgifte bedraagt: 50.478 aandelen A en 8.511 aandelen B). De nominale waarde van het totale aandelenbezit van Aa en Maas bedraagt € 210.565.

Vermogen van de verbonden partij (in miljoenen euro's)

Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2021	€ 1.782	€ 105.100	€ 1.902	€ 94.117
2022	€ 1.902	€ 94.117	Nog niet bekend	Nog niet bekend

Het resultaat van de verbonden partij (in duizenden euro's)

	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Resultaat na belastingen	Aandeel Aa en Maas (dividend)
2021	n.v.t.	n.v.t.	€ 121.000	€ 792
2022	n.v.t.	n.v.t.	Nog niet bekend	Nog niet bekend

NV Slibverwerking Noord-Brabant (SNB)	
Vestigingsplaats	Moerdijk
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Ingangsdatum	14 september 1994
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	Het tot stand brengen van en het in stand houden van de duurzame exploitatie van een slibverwerkingsinstallatie voor de verwerking van zuiveringsslib dat in beginsel afkomstig is van waterschappen.
Bestuurlijk belang	Ieder aandeelhoudend waterschap benoemt een vertegenwoordiger die de belangen van het waterschap behartigt (stemrecht) in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AvA). Waterschap Aa en Maas wordt in de AvA. Het geplaatste aandelenkapitaal van de NV bedraagt € 4.538.000 en is volledig volgestort. Aa en Maas is de grootste aandeelhouder met een aandelenbezit van 29,42%.
Deelnemende partijen	Waterschappen Aa en Maas (29,42%), De Dommel (26,46%), Brabantse Delta (22,56%), Vechtstromen (13,59%) en Scheldestromen (7,97%).
Relatie met programma	Schoon water
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Het verwerken van zuiveringsslib tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten met minimale emissies naar het milieu en maximale terugwinning van energie en grondstoffen.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	De aandeelhouders hebben in de periode juli 2016 - juli 2017 een gezamenlijke slibstrategie opgesteld. In oktober 2017 heeft het AB van waterschap Aa en Maas de slibstrategie vastgesteld. De slibstrategie houdt op hoofdlijnen in dat de komende 10 jaar in beginsel wordt vastgehouden aan de huidige route van SNB. In 2019 is bestuurlijke overeenstemming bereikt over een te hanteren nieuwe kostenverdeelsystematiek. Daarnaast is in 2020 bestuurlijke overeenstemming bereikt over aanpassingen in de governance (o.a. onafhankelijke Raad van Commissarissen) en eigen financiering door SNB.
Financiële gegevens	
Financieel belang/basis van de bijdrage	Er geldt een eenheidsprijs per ton ontwaterd slib, met beperkte aanvullende bepalingen over de kwantiteit van de slibaanvoer vanuit de aandeelhouders (een waterschap krijgt een afwijkende prijs in rekening gebracht indien het waterschap meer dan 5% afwijkt van de opgegeven slibprognose).

Vermogen van de verbonden partij

	Stand 1-1-xxxx		Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2021	€ 19.971.000	€ 30.333.000	€ 18.038.000	€ 26.892.000
2022	€ 18.038.000	€ 26.892.000	Nog niet bekend	Nog niet bekend

Het resultaat van de verbonden partij

	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2021	€ 30.556.000	€ 5.522.000	€ 31.371.000	€ 5.731.000
2022	€ 29.671.000	€ 6.186.000	Nog niet bekend	€ 6.979.000 (concept)

Stowa (Stichting toegepast onderzoek waterbeheer)				
Vestigingsplaats	Den Haag (cf statuten)			
Rechtsvorm	Stichting			
Ingangsdatum	1971			
Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	Het (doen) verrichten van toegepast onderzoek ten dienste van instellingen belast met het beheer van watersystemen en waterketen, alsmede het vergaren en verankeren van deze kennis bij de deelnemers.			
Bestuurlijk belang	Geen. De heer P. Ketelaars is bestuurslid op persoonlijke titel.			
Deelnemende partijen	Alle waterschappen, provincies en Rijkswaterstaat			
Relatie met programma	Alle programma's			
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Kennisontwikkeling & innovatie staan bij Aa & Maas hoog in het vaandel. De kennis die wordt ontwikkeld door STOWA wordt afgetapt en vertaald naar de eigen organisatie. Deels door een actieve inbreng in bestuur, commissies en werkgroepen, maar ook doordat STOWA co financiert in projecten van Aa & Maas.			
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	STOWA heeft een belangrijke taak om het waterbeheer in Nederland te voorzien van adequate kennis op met name tactisch en strategisch niveau. Daarbij zien we dat nieuwe thema's als duurzaam grondwaterbeheer, opkomende stoffen, maar ook bijvoorbeeld Digitale Transformatie van ons water- en zuiveringsbeheer, de traditionele domeinen (watersystemen, keringen, keten) ontstijgen. De samenwerking met hWh werd verder geïnventariseerd. Daarnaast zien wij een toenemende behoefte om, in lijn met de ontwikkelingen rond de Omgevingswet, op regionale schaal kennis te ontwikkelen op de waterthema's. Om bovendien de beperkte hoeveelheid middelen doelmatig te kunnen inzetten, verwachten wij dat de verschillende onderzoekslijnen binnen de nieuwe kennisprogramma's op transparante wijze worden geprogrammeerd, inclusief bijbehorende budgettering.			
Financiële gegevens				
Financieel belang/basis van de bijdrage	Wordt elke 5 jaar opnieuw bepaald bij een nieuwe strategienota. Op dit moment betaalt Aa en Maas 5,01%			
Vermogen van de verbonden partij				
Stand 1-1-xxxx			Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2021	€ 10.300.380	€ 9.190.803	€ 9.627.949	€ 14.283.503
2022	€ 9.627.949	€ 14.283.503	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Het resultaat van de verbonden partij				
	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2021	€ 24.259.000	€ 442.305	€ 26.983.455	€ 442.305
2022	€ 24.959.000	€ 457.786	Nog niet bekend	€ 457.786
T.a.v. bovenstaande financiële gegevens dient het volgende opgemerkt te worden: • Naast de contributie dragen wij aan enkele projecten separaat bij.				

Unie van Waterschappen (UvW)	
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Vereniging
Ingangsdatum	1927
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten en prestaties)	Behartiging van de belangen van de Nederlandse waterschappen op nationaal, Europees en internationaal niveau, alsmede de ontwikkeling van een gezamenlijke visie en het bepalen van gezamenlijke standpunten van haar leden en het verlenen van service aan haar leden.
Bestuurlijk belang	Stemrecht in de algemene ledenvergadering (evenredige vertegenwoordiging)
Deelnemende partijen	Alle Nederlandse waterschappen
Relatie met programma	Alle programma's
Doelstelling(en) waterschap die worden gerealiseerd door deelneming in de verbonden partij	Nationale en internationale behartiging van de waterschapsbelangen. Binnen de Unie ligt de nadruk op lobby, communicatie en regievoering over het beleidsthema regionaal waterbeheer. Daarnaast kennisuitwisseling en samenwerking op een veelheid aan onderwerpen.
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Voortzetting huidige koers
Financiële gegevens	
Financieel belang/basis van de bijdrage	Contributie welke jaarlijks in de algemene ledenvergadering tegelijk met de begroting wordt vastgesteld. Bij ontbinding van de Unie zijn de waterschappen naar rato van contributiebetaling aansprakelijk voor eventuele tekorten na vereffening.

Vermogen van de verbonden partij

	Stand 1-1-xxxx		Stand 31-12-xxxx	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2021	€ 1.993.366	€ 15.546.462	€ 3.134.712	€ 23.517.682
2022	€ 3.134.712	€ 23.517.682	€ 2.697.666 (concept)	€ 25.577.582 (concept)

Het resultaat van de verbonden partij

	Begrotingstotaal	Aandeel Aa en Maas	Realisatietotaal	Aandeel Aa en Maas
2021	€ 10.657.900	€ 466.598	€ 17.570.471	€ 466.598
2022	€ 11.405.000	€ 489.863	€ 20.557.036 (concept)	€ 489.863 (concept)

T.a.v. bovenstaande financiële gegevens dient het volgende opgemerkt te worden:

- Naast de contributie int de Unie ook onderstaande bedragen:

	muskus/beverratten-bestrijding	contributie blad Het Waterschap (excl btw)	SIKB
2021	€ 72.613	€ 6.190	€ 5.000
2022	€ 90.547	€ 6.429	€ 5.000

- Het realisatietotaal 2021 is inclusief € 7,7 miljoen uitgaven t.b.v. projecten waar een gelijk bedrag aan extra inkomsten op projecten tegenover staat. In 2022 is dit € 9 miljoen.
- Het bedrijfsvoeringsresultaat 2022 voor bestemming bedraagt € 437.044 negatief. Hiervan betreft 38.330 het resultaat reguliere bedrijfsvoering en wordt grotendeels veroorzaakt door overbesteding op de personeelskosten. € 398.714 wordt veroorzaakt door een incidentele last i.v.m. waardevermindering van het pand als gevolg van een uitgevoerde taxatie. Dit

laatste bedrag is onttrokken aan de egalisatiereserve ‘herwaardering pand’ (ingesteld om fluctuaties in de waarde van het pand op te vangen).

Verklarende woordenlijst en afkortingen

Afvalwaterketen	*Geheel van inzamelen via de riolering, transporteren en zuiveren van afvalwater van huishoudens en bedrijven*
AI	*Artificiële intelligentie: wetenschap die zich bezighoudt met het creëren van een artefact dat een vorm van intelligentie vertoont*
As50+	*De watersamenwerking As50+ bestaat uit samenwerking tussen waterschap Aa en Maas, waterschap De Dommel en de gemeenten Bernheze, Boekel, Landerd, Oss, Uden en Meierijstad*
AVK	*Aanvullend krediet*
Baggeren	*Verwijderen van de (vaak slappe) bodem onder water om een water dieper te maken, dit om de doorstroming van het water te bevorderen en/of het waterlichaam bevaarbaar te houden*
BBP	*Beleids- en Beheerproduct*
Beekherstel	*Een beek weer de ruimte geven om te kronkelen, zodat natuurlijke variatie in leefmilieus voor planten en dieren ontstaat*
Beheerregister	*Document van het waterschap met daarin de feitelijke toestand van waterlopen of waterkeringen*
Benedenloop	*Laagste, nabij de monding gelegen deel van een waterloop*
BH(S)	*Beekherstel*
BHIC	*Brabants Historisch Informatie Centrum*
BodemUP	*Traject van ZLTO voor een betere bodemvruchtbaarheid, voor een betere benutting van nutriënten en om nog meer uit je bodem te halen*
BO MIRT	*Bestuurlijk Overleg Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport*
BOS Hoogwater	*Beslissings Ondersteunend Systeem Hoogwater*
BrabantStad	*Stedelijk netwerk van de vijf grote Brabantse steden Breda, Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch en Tilburg én de provincie Noord-Brabant*
BSOB	*Belastingsamenwerking Oost-Brabant*
CASTOR	*Onderzoeksproject gericht op de toekomst van de hogere zandgronden*

Deltafonds	*Het Deltafonds is het financiële fundament onder het Deltaprogramma. Het biedt continuïteit en geeft zekerheid over beschikbare middelen, zonder dat concurrentie met andere bestedingsdoelen nodig is. Hierdoor is het mogelijk de noodzakelijke maatregelen - ook voor de lange termijn - te plannen en is het zeker dat ze in uitvoering kunnen wanneer dat nodig is*
DHZ	*Deltaplan Hoge Zandgronden; water vasthouden aan de bron*
Digital twin	*Een digitale kopie die gebruikt kan worden voor onderzoek*
DPRA	*Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie*
Duiker	*Kokervormige constructie die twee waterlopen met elkaar verbindt*
DVO	*Dienstverleningsovereenkomst*
Emissie	*Uitstoot van stoffen naar water, bodem of lucht*
EMU	*Economische en Monetaire Unie*
Evz	*Ecologische verbindingszone*
Forfaitaire bedrijven	*Zijn kleine bedrijven waarbij het aantal vervuilingsheden kleiner is dan vijf*
FTO	*Farmacotherapeutisch overleg: huisartsen en apothekers overleggen over het voorschrijven en verstrekken van medicijnen*
GGA	*Gebiedsgerichte aanpak*
GGOR	*Gewenst grond- en oppervlaktewaterregime*
GOB	*Groen Ontwikkelfonds Brabant*
Governance	*Governance is het waarborgen van de onderlinge samenhang van de wijze van sturen, beheersen en toezicht houden van een organisatie, gericht op een efficiënte en effectieve realisatie van doelstellingen, alsmede het daarover op een open wijze communiceren en verantwoording afleggen ten behoeve van belanghebbenden*
HBE	*Hernieuwbare brandstof eenheden: certificaten die u ontvangt bij de productie van groene transportbrandstoffen en kunt verhandelen*
HoWaBo	*Hoogwateraanpak ’s-Hertogenbosch: maatregelen voor de berging van hoogwater rondom 's-Hertogenbosch*
HWBP	*Hoogwaterbeschermingsprogramma*
HWH	*Het Waterschapshuis*

IBP	*Interbestuurlijk Programma, is een initiatief van gemeenten, provincies, waterschappen en het rijk om samen meer te bereiken op grote maatschappelijke opgaven*
IenW	*Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat*
IGP	*Integraal Gebiedsproject*
IRM	*Binnen Integraal Riviermanagement werken regionale overheden en het Rijk vanuit één gezamenlijke visie samen aan een veilig, bevaarbaar, vitaal en aantrekkelijk Maas- en Rijngebied*
KIWK	*In de Kennisimpuls Waterkwaliteit hebben Rijk, provincies, waterschappen, drinkwaterbedrijven en kennisinstituten gezamenlijk gewerkt aan het vergroten van het inzicht in de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater en in de factoren die deze kwaliteit beïnvloeden. Daarmee kunnen waterbeheerders de juiste maatregelen nemen om de waterkwaliteit te verbeteren en de biodiversiteit te vergroten.*
Kleurkeur	*Kleurkeur staat voor goed maaibeheer van bermen en andere groenstroken. Dankzij Kleurkeur kunnen opdrachtgevers en aannemers zich voorbereiden op een nieuwe standaard voor ecologisch bermbeheer. Kleurkeur is ontwikkeld door De Vlinderstichting en Stichting Groenkeur.*
Klimaatadaptatie	*Is het proces waarbij de samenleving zich aanpast aan het actuele of verwachte klimaat en de effecten daarvan, om de schade die gepaard kan gaan met klimaatverandering te beperken en de kansen die de klimaatverandering biedt te benutten*
KLIMAP	*Een consortium van 24 partijen, waaronder STOWA, onderzoekt hoe het water- en bodemsysteem op de zandgronden in Nederland klimaatadaptief kan worden ingericht voor onder andere landbouw en natuur*
KRW	*Kaderrichtlijn Water, EU-richtlijn om een goede toestand van het oppervlakte- en grondwater in de lidstaten te bereiken*
Kunstwerk	*Een door mensenhanden gemaakt infrastructureel bouwwerk (o.a. stuw, gemaal, sluis, duiker, viaduct, ecoduct)*
Legger	*Document van het waterschap met daarin de ligging, vereiste afmetingen en toestand van waterlopen of waterkeringen*
LNV	*Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit*
Meanderen	*Natuurlijk kronkelen van een beek of rivier*
M.e.r.	*Milieueffectrapportage*

MIRT	*Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport: De Rijksoverheid werkt samen met decentrale overheden aan ruimtelijke projecten en programma's voor elke regio in Nederland. Het MIRT richt zich op financiële investeringen in deze programma's en projecten*
Natura 2000	*Overkoepelende naam voor alle gebieden die onder de Europese Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn als te beschermen gebieden zijn aangegeven*
NBW	*Nationaal Bestuursakkoord Water*
NBWB	*Noord-Brabantse Waterschapsbond*
NNB	*Natuurnetwerk Brabant*
NOVEX-gebied	*Het betreft hier gebiedsontwikkelingen waar nationale opgaven in het fysieke domein dusdanig stapelen dat een gebiedsgerichte ordening en prioritering van verschillende nationale opgaven noodzakelijk is om te kunnen komen tot de gewenste herbestemming en/of ingrijpende herinrichting met behoud of versterking van de ruimtelijke kwaliteit*
NOVI	*Nationale omgevingsvisie*
NVO	*Natuurvriendelijke oevers*
NVWA	*Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit*
NWB	*De Nederlandse Waterschapsbank N.V.*
PACAS	*In een PACAS-installatie (Powdered Activated Carbon in Activated Sludge) wordt poederactiefkool gedoseerd in actief slib. Dit verhoogt het verwijderingsrendement van microverontreinigingen (medicijnresten)*
PBB	*Persoonlijk Basis Budget*
PDCA	*Plan Do Check Act*
Peilbesluit	*Besluit van het waterschap over de na te streven waterstanden in de waterlopen binnen een bepaald gebied*
PFAS	*Poly- en perfluoralkylstoffen*
Piping	*Term uit de civiele techniek die aangeeft dat er water door een kade, dijk of ander kunstwerk stroomt als gevolg van een groot waterstandsverschil*
POP3	*Plattelandsontwikkelingsprogramma*

Primaire waterkering	*Dijk, duinen of constructie die een dijkringgebied beveiligt tegen overstroming vanuit zee, de grote rivieren en het IJsselmeer*
RDI-pilots	*Regelbare drainage- infiltratie: modelstudie door waterschap Aa en Maas uitgevoerd naar de invloed in het hydrologische attentiegebied rondom natuurgebied de Deurnsche Peel*
Regionale waterkering	*Dijk of constructie die bescherming biedt tegen inundatie vanuit een regionaal water, of tegen overstroming van een gebied nadat een primaire waterkering heeft gefaald*
RES	*Regionale energiestrategie*
RG	*Rioolgemaal*
RNOB	*Samenwerking van de 16 gemeenten en 2 waterschappen in Noordoost-Brabant op economische en maatschappelijke opgaven voor de regio*
RWS	*Rijkswaterstaat*
Rwzi	*Rioolwaterzuiveringsinstallatie*
SDE-subsidie	*Is een exploitatiesubsidie, die je krijgt over de energie die je met je zakelijke zonnepanelen opwekt*
Sensorgestuurd boeren	*Waterschap Aa en Maas wil samen met boeren meer grip krijgen op de waterkwaliteit in de landbouw. We meten daarom 24 uur per dag met allerlei sensoren in de sloot en op het boerenland in het projectgebied*
SNB	*Slibverwerking Noord Brabant*
STILA	*De Stimuleringsregeling Landschap heeft als doel om landschapsontwikkeling door boeren en burgers in het buitengebied van Brabant te stimuleren*
STOWA	*Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer*
STUW	*Samenwerkingsovereenkomst tot uitvoering waterdoelen*
SVI	*Slibverwerkingsinstallatie*
Torwash	*Is een innovatieve techniek die torrefactie integreert met het uitwassen van zouten en mechanische ontwatering*
Torrefactie	*Is een thermochemisch proces dat onder meer wordt toegepast op biomassa, om het geschikter te maken voor het gebruik als brandstof*
TPL	*Transportleiding*

TTF	*Title Transfer Facility, virtuele marktplaats voor het verhandelen van aardgas in Nederland*
UV-VIS	*Is een spectroscopische techniek waarbij de concentratie van een bepaalde stof in een te analyseren monster bepaald wordt door de absorptie van zichtbaar licht (VIS=visible) of van ultraviolet licht (uv-licht) te meten*
UvW	*Unie van Waterschappen*
Ve	*Vervuilingseenheid*
Virtual Reality	*Simuleert een omgeving via een computer om een gebruiker via diverse zintuigen onder te dompelen in een ervaring*
Waterakkoord	*Beheerders van watersystemen stellen binnen eenzelfde stroomgebied district waterakkoorden vast, als dat nodig is voor een samenhangend en doelmatig waterbeheer. Beheerders zijn enerzijds het Rijk en anderzijds de waterschappen*
Waterkamer	*De Waterkamer is verantwoordelijk voor betrouwbare landelijke berichtgeving over waterstanden, overstromingsgevaar en waterkwaliteit*
Waterlichaam (KRW)	*Water (rivier, meer, beek, kanaal etc.) van aanzienlijke omvang dat door de betreffende EU-lidstaat als zodanig is vastgesteld*
WBP	*Waterbeheerplan*
WKK	*Warmte-krachtkoppeling*
ZLTO	*Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie*

Crowe | Accountancy & Advies

Accountantsverslag

Waterschap Aa en Maas

8 mei 2023

Eindhoven

Aanbiedingsbrief

Waterschap Aa en Maas
t.a.v. het algemeen bestuur
Pettelaarpark 70
5216 PP ‘S-HERTOGENBOSCH

Eindhoven, 8 mei 2023

Betreft: **Accountantsverslag boekjaar 2022**

Geachte leden van het algemeen bestuur,

Hierbij bieden wij u het accountantsverslag aan naar aanleiding van onze jaarrekeningcontrole bij Waterschap Aa en Maas. Onze opdracht is het controleren van de jaarrekening op de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid. In het kader van onze opdracht hebben wij in oktober 2022 een interim controle uitgevoerd. De bevindingen hieruit zijn reeds in een separate management letter gerapporteerd.

Aansluitend hebben wij in maart 2023 de jaareindecontrole uitgevoerd. De jaareindecontrole is gericht op het vormen van een oordeel over getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening in overeenstemming met de Nederlandse regels voor financiële verslaggeving voor Waterschappen en het vastgestelde normenkader.

Dit accountantsverslag bevat de belangrijkste bevindingen naar aanleiding van de jaareindecontrole. Waar mogelijk doen wij aanbevelingen gericht op verdere verbetering. Deze aspecten doen geen afbreuk aan ons oordeel omtrent de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening 2022.

Wij hebben dit verslag in concept besproken met de medewerkers van de informatiestaf en concernstaf. Tevens wordt dit verslag toegelicht aan de leden van commissie AFZ van 25 mei 2023.

Wij vertrouwen erop u middels onze rapportage voldoende geïnformeerd te hebben. Tot het geven van een nadere toelichting op dit verslag zijn wij uiteraard gaarne bereid.

Wij danken de medewerkers van Waterschap Aa en Maas voor de plezierige en constructieve samenwerking.

Met vriendelijke groet, namens ons hele team,

ValidSigned by T.M.M. van Lierop RA MSc
on 08-05-2023

T.M.M. van Lierop RA MSc
Extern accountant

ValidSigned by H.A.C.M. Vissers RA MSc
on 08-05-2023

H.A.C.M. Vissers RA MSc
Manager

© 2023 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

Inhoudsopgave

1. Management samenvatting 4
2. Ons oordeel 7
3. Bevindingen jaarrekening 2022
    1. Begrotingsrechtmatigheid netto lasten 10
    2. Begrotingsrechtmatigheid investeringen 11
    3. Aanbestedingsrechtmatigheid 12
    4. Ontwikkeling saldo onderhanden projecten 13
    5. HWBP - dijkversterkingsprojecten 14
    6. RWZI ‘s-Hertogenbosch 15
    7. Overige bevindingen 16
4. Overige aspecten 17
5. Bijlage 1 – Tabel fouten en onzekerheden SiSa 19

Totaal pagina’s: *20*

© 2023 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

1. Management samenvatting

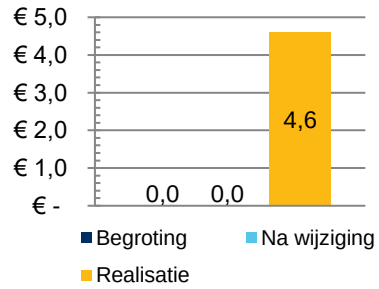
Ons oordeel				
Onderwerp	**Goedkeurend**	**Afkeurend**	**Anders**	**Toelichting**
Getrouw beeld		-	-	De jaarrekening 2022 geeft een **getrouw beeld** van de grootte en samenstelling van zowel de baten en lasten over 2022 als van de activa en passiva per 31 december 2022 in overeenstemming met de Waterschapswet.
Rechtmatigheid		-	-	De verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in de jaarrekening 2022 zijn tevens in alle van materieel zijnde aspecten **rechtmatig tot stand gekomen** en zijn in overeenstemming met de wet- en regelgeving zoals opgenomen in het door het door het Algemeen Bestuur vastgestelde normenkader.
Onderwerp	**Geen bevindingen**	**Wel bevindingen**	**Anders**	**Toelichting**
WNT verantwoording		-	-	Wij hebben vastgesteld dat de WNT-verantwoording zoals opgenomen in de jaarrekening **voldoet aan de daaraan te stellen eisen.**
SiSa bijlage		-	-	Wij hebben de SiSa-bijlage zoals opgenomen in de jaarrekening gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022. Op grond hiervan melden wij dat **geen fouten en/of onzekerheden** zijn geconstateerd boven de voor de SiSa geldende rapporteringstoleranties.

© 2023 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

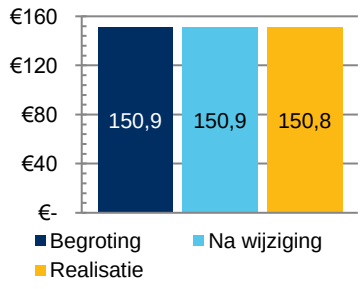
1. Management samenvatting

Financiële analyse 2022

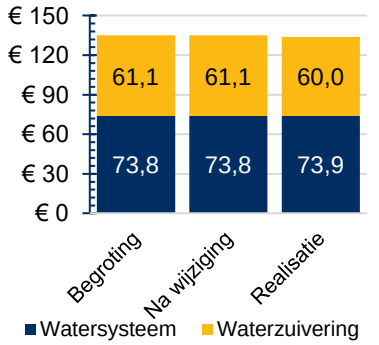
Resultaat na mutatie reserves in € mln

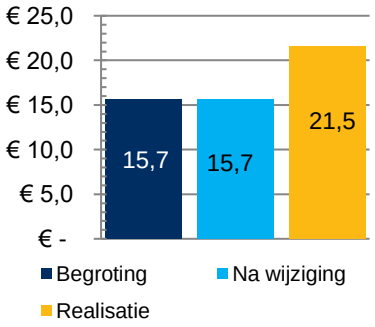
Lasten voor mutatie reserves in € mln

Belastingbaten in € mln

Overige baten in € mln

Het resultaat (na reserves) was begroot op nihil en is gedurende het jaar niet bijgesteld. Het **gerealiseerde resultaat** bedraagt € 4,6 mln positief. Dit wordt hoofzakelijk veroorzaakt door een combinatie van minder belastingopbrengsten (€ 1,0 mln nadeel) en hogere overige baten (€ 5,8 mln voordeel). Uit de reserves is per saldo circa € 0,3 mln minder onttrokken dan begroot.

De **totale lasten** ad € 150,8 mln liggen op totaalniveau sterk in lijn met de begroting. Binnen de diverse kostensoorten is sprake van afwijkingen, zowel positief als negatief, die per saldo tegen elkaar wegvallen. De belangrijkste afwijkingen betreffen:

- hogere kosten SNB en verbruik chemicaliën (€ 1,9 mln hoger)
- lagere personeelskosten (€ 0,6 mln lager) vanwege het niet invullen van vacatures door krapte op de arbeidsmarkt.

Voor een volledige toelichting op alle afwijkingen verwijzen wij naar de jaarrekening.

De **totale belastingbaten** bedragen € 133,9 mln en zijn circa € 1,0 mln lager dan begroot. Dit speelt met name binnen de categorie zuiveringsheffing meetbedrijven veroorzaakt door lagere zuiveringseenheden (inclusief afrekening 2021). De inning is door het waterschap uitbesteed aan BSOB. Overigens is de verwachte nadeelcompensatie door het Rijk vanwege Corona nog niet financieel verwerkt.

De **overige baten** bedragen € 21,5 mln en zijn € 5,8 mln hoger dan begroot. De belangrijkste afwijkingen betreffen

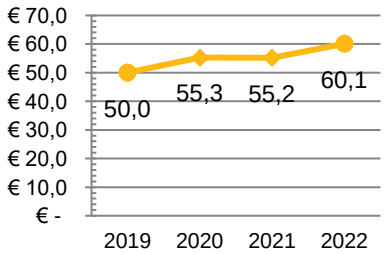
- € 4,2 mln hogere verkoopopbrengsten biogas
- € 1,2 mln hogere vergoeding detachering personeel en subsidies
- € 0,5 mln hogere opbrengsten diverse goederen aan derden (grondverkopen)

© 2023 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

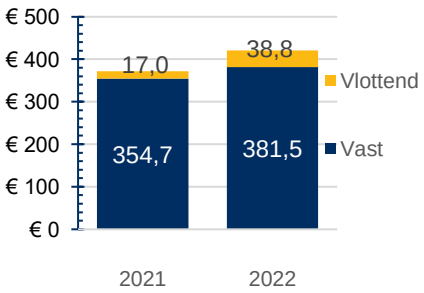
1. Management samenvatting

Financiële analyse 2022

Eigen vermogen in € mln

Externe financiering in € mln

Het **eigen vermogen** van Waterschap Aa en Maas neemt toe met € 4,9 en bedraagt € 60,1 mln eind 2022.

Het eigen vermogen – voor resultaatbestemming - bestaat uit:

- € 46,9 mln uit bestemmingsreserves voor tariefegalisatie, waarvan € 27,1 mln voor Zuiveringsbeheer en € 19,8 mln voor Watersysteembeheer. Deze reserves zijn nodig om toekomstige tariefstijgingen te kunnen dempen, gezien de toekomstige investeringsambitie van het waterschap.
- € 5,3 mln uit overige bestemmingsreserves. Deze zijn per saldo afgenomen met € 1,4 mln, met name door de onttrekkingen uit reserve afschrijving RWZI Ooijen (€ 0,9 mln) en PBB (€ 0,3 mln) conform bestuursbesluiten.
- € 3,3 mln algemene reserve, ter dekking van risico's. Op basis van de analyse die is opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen is de weerstandscapaciteit voldoende voor het optimistische en gematigde scenario.. Alleen voor het pessimistische scenario is het weekstandsvermogen net niet toereikend (€ 76.000 tekort).
- € 4,6 mln onverdeeld resultaat. Het voorstel voor resultaatverdeling dient nog te worden vastgesteld door het algemeen bestuur en is vooruitlopend hierop al toegelicht in het jaarverslag.

Omdat de activa van het waterschap met name bestaan uit vaste activa, is er sprake van een belangrijk deel externe financiering. De totale **externe financiering** bedraagt eind 2022 € 420,3 mln en is gedurende 2022 toegenomen met € 48,6 mln. Dit hangt voornamelijk samen met het hoge investeringsvolume (circa € 82 mln). De totale rentelast bedraagt circa € 8,1 mln in 2022. Wij hebben tijdens de controle vastgesteld dat aan de wettelijke voorschriften voor financiering wordt voldaan.

In 2022 is voor een bedrag van € 55 mln aan nieuwe leningen aangegaan met een gemiddelde rentepercentage van circa 1%. Gezien de huidige renteontwikkelingen en de verwachte omvang van geplande investeringen verdienen treasury en liquiditeitsbeheer bijzondere aandacht.

© 2023 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

2. Ons oordeel

<table>
<tr><th>Onderwerp</th><th>Toelichting</th></tr>
<tr><td>Gehanteerde controle en rapporterings-tolerantie</td><td>Wij hebben de jaarrekeningcontrole 2022 uitgevoerd met inachtneming van de volgende toleranties, zoals opgenomen in het controleprotocol. Indien de geconstateerde fouten en onzekerheden het bedrag van de goedkeuringstolerantie niet overschrijden kan in beginsel een goedkeurende controleverklaring worden afgegeven. Wij rapporteren in dit verslag alleen de afwijkingen boven de vastgestelde rapporteringstolerantie van € 200.000.
<table>
<tr><th></th><th>Grondslag</th><th>Omvang</th><th>Tolerantie</th></tr>
<tr><td>Fouten</td><td>1% van de lasten inclusief dotatie reserves</td><td>€ 153.488.000</td><td>€ 1.535.000</td></tr>
<tr><td>Onzekerheden</td><td>3% van de lasten inclusief dotatie reserves</td><td>€ 153.488.000</td><td>€ 4.605.000</td></tr>
<tr><td>Rapporteringstolerantie</td><td>-</td><td>-</td><td>€ 200.000</td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>Controleverschillen</td><td>In de jaarrekening 2022 resteren geen ongecorrigeerde controleverschillen met betrekking tot de getrouwheid maar wel met betrekking tot de rechtmatigheid voor een bedrag van € 593.000. Voor een inhoudelijke toelichting op deze afwijking verwijzen wij naar paragraaf 3.3 van dit verslag.
<table>
<tr><th>Omschrijving</th><th>Getrouwheid / Rechtmatigheid</th><th>Omvang fout</th><th>Richting</th><th>Omvang onzekerheid</th><th>Verwijzing</th></tr>
<tr><td>Lasten uit inkoopcontracten welke niet in lijn met de EU aanbestedingsregels tot stand zijn gekomen</td><td>Rechtmatigheid</td><td>€ 593.000</td><td>-</td><td>-</td><td>3.3</td></tr>
<tr><td>Totaal</td><td></td><td>€ 593.000</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr>
</table></td></tr>
</table>

© 2023 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

2. Ons oordeel

Onderwerp	Toelichting
Jaarverslag verenigbaar	Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag overeenkomstig de Waterschapswet is opgesteld en, voor zover wij dat kunnen beoordelen, **verenigbaar is met de jaarrekening**. De programmaverantwoording hebben wij marginaal getoetst wat zoveel betekent als het signaleren van mogelijke tegenstrijdigheden. De accountantscontrole omvat derhalve geen oordeel over de inhoudelijke juistheid en/of volledigheid van de informatieverstrekking opgenomen in de programmaverantwoording.
Schattingen	De opstelling van de jaarrekening vereist dat het dagelijks bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van de baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen zijn in het kader van onze controleopdracht op aanvaardbaarheid beoordeeld. Hierbij hebben wij geen belangrijke tekortkomingen geconstateerd. In uw jaarrekening zijn in bijzonder de volgende schattingen verwerkt: • De verwerking van de balansposities uit hoofde van het juridische geschil inzake RWZI ‘s-Hertogenbosch • Nog op te leggen belastingen die toezien op 2022 bedragen per saldo € 4,1 mln. • Voorzieningen (wachtgelden en pensioen (voormalig) bestuurders) ad € 2,4 mln. Deze is positie is, vanwege overdracht aan het waterschap van de pensioenvoorziening van nog niet pensioengerechtigde bestuurders, toegenomen.

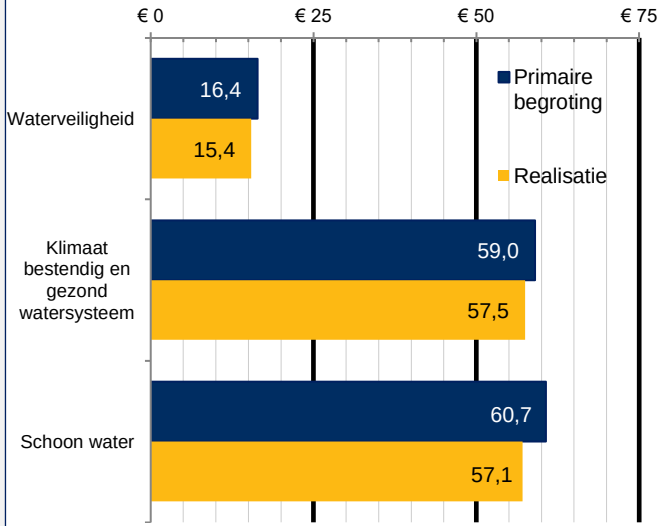
© 2023 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

2. Ons oordeel

Onderwerp	Toelichting
Verbonden partijen	In uw jaarrekening zijn diverse bijdragen aan verbonden partijen verwerkt. De (vanwege de financiële impact) belangrijkste partijen betreffen: • SNB: bijdrage van € 7,0 mln • Aquon: bijdrage van € 3,2 mln • Het Waterschapshuis: bijdrage van € 1,2 mln • BSOB: bijdrage van € 3,1 mln De bovengenoemde bedragen zijn verwerkt op basis van de voorlopige jaarcijfers zoals opgeleverd door de verbonden partij. Wij hebben kennis genomen van deze jaarcijfers en stemmen in met de huidige verwerking in uw jaarrekening. Wij adviseren om voor vaststelling van de jaarrekening door het AB kennis te nemen van de definitieve cijfers. Eventuele afwijkingen met een materiële impact op uw jaarrekening kunnen dan alsnog verwerkt dan wel toegelicht worden.
Interne beheersing	Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen significante tekortkomingen in de interne beheersing geconstateerd. In onze management letter hebben wij enkele belangrijke aandachtspunten opgenomen voor de verdere verbetering van de processen. De belangrijkste bevindingen voor het waterschap ziet toe op de monitoring van projecten en uitvoering van de verbijzonderde interne controle.
SiSa-bijlage	Vanaf boekjaar 2020 is door het waterschap een SiSa-bijlage toegevoegd aan de jaarrekening met als doel verantwoording afleggen over de bestedingen ten laste van specifiek ontvangen uitkeringen van (mede)overheden. Wij hebben deze bijlage betrokken in onze controle en onze controlewerkzaamheden uitgevoerd conform de nota verwachting accountantscontrole SiSa 2022. De verplichte tabel voor fouten en onzekerheden is als bijlage opgenomen achter in dit verslag.

© 2023 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

3.1 Begrotingsrechtmatigheid netto lasten

Begrotingsrechtmatigheid lasten		
Algemeen	Bevinding	
	Netto lasten per programma excl. mutaties bestemmingsreserves in € mln 	In het kader van de controle hebben wij onderzoek verricht op overschrijdingen van lasten (lasten minus baten derden) ten opzichte van de geraamde begroting per programma. Hierbij wordt aangesloten bij de spelregels conform de financiële verordening en het financieel beleid. Er zijn geen overschrijdingen op de netto lasten per programma geconstateerd, derhalve is er geen sprake van begrotingsonrechtmatigheden. De lagere realisatie van netto lasten (€ 1,5 mln) binnen programma **Klimaat bestendig en gezond watersysteem** ontstaat voornamelijk door hogere subsidieontvangsten en boekwinst op grondverkopen en grondruilingen. Op het programma **Schoon water** is vooral sprake van lagere netto lasten (€ 3,6 mln) met name door hogere opbrengsten uit de afzet van biogas. Deze hogere opbrengsten compenseren onder andere met de hogere lasten SNB en chemicaliën.

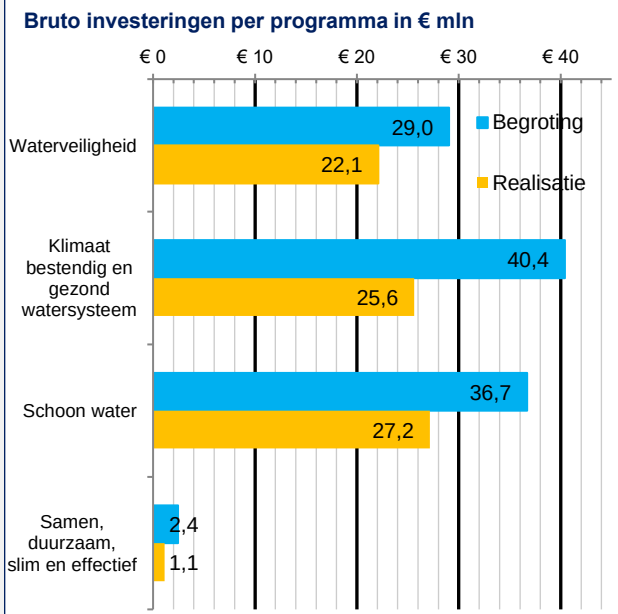
© 2023 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

3.2 Begrotingsrechtmatigheid investeringen

Begrotingsrechtmatigheid investeringen

Algemeen

Bevinding

In het kader van de controle hebben wij onderzoek verricht op overschrijdingen van investeringen ten opzichte van de geraamde begroting (inclusief stelpost onvoorzien) en de investeringskredieten. In totaal is 71% van de begroting gerealiseerd.

Op **Waterveiligheid** blijven de gerealiseerde projectinvesteringen nog achter op de begroting. Dit betreffen met name de projecten vervanging LMX-stations en integrale aanpak Oeffeltse Raam. Wij begrijpen dat deze projecten vertraging hebben opgelopen.

Op **Klimaatbestendig en gezond watersysteem** is er 63% gerealiseerd wat nagenoeg overeenkomt met de prognose van 66% zoals afgegeven in het eerste bestuursverslag van 2022. Dit wordt onder andere veroorzaakt door de stikstofproblematiek en beroepszaken en procedures.

Op **Schoon water** is er € 9,0 mln minder gerealiseerd dan begroot als gevolg van capaciteitsknelpunten en leveranciersproblemen van materiaal.

Wij hebben van de projecten en investeringen gecontroleerd of ze uitgevoerd zijn binnen het vastgestelde krediet. Er is voor bijdrage HWBP 2021 en 2022 een overschrijding geconstateerd boven de rapporteringstolerantie (totaal € 757.000). Vanwege het verplichte karakter van deze bijdrage nemen wij dit niet mee in ons oordeel.

© 2023 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

3.3 Aanbestedingsrechtmatigheid

Aanbestedingsrechtmatigheid	
	Bevinding
Aanbestedings rechtmatigheid	In het kader van de rechtmatigheidscontrole zijn onze controlewerkzaamheden op inkopen en aanbestedingen gericht op het voldoen aan de Europese aanbestedingswetgeving. Dit betekent dat wij primair controleren op inkopen boven de Europese drempel 2022 van € 215.000 (exclusief BTW) voor leveringen en diensten en € 5,38 mln (exclusief BTW) voor werken en dat enkel constateringen op het gebied van de Europese aanbestedingswetgeving een effect hebben op ons rechtmatigheidsoordeel. Tijdens de interim controle in het najaar hebben wij kennis genomen van de tussentijdse inkoopanalyse zoals die door de organisatie wordt uitgevoerd. Op basis van die analyse hebben wij in de management letter melding gemaakt van enkele mogelijke onrechtmatigheden. Tijdens de jaareindecontrole hebben wij de inkoopanalyse over het gehele boekjaar 2022 ontvangen en hierop onze eigen controlewerkzaamheden verricht. Op basis van deze controlewerkzaamheden constateren wij het volgende: • Bij een leverancier van hard- en software voor de besturing van stuwen wordt al enkele jaren ingekocht zonder raamcontract. In 2022 zijn de inkopen bij deze leverancier eenmalig extra hoog. Dit heeft te maken met de overname van systemen uit de failliete boedel met als doelstelling het veiligstellen van de eigen bedrijfsvoering binnen Aa en Maas. Mede op basis van een onderzoek door een extern deskundige is bepaald dat deze inkoopwijze onrechtmatig is voor een bedrag van € 321.000. Vanwege het faillissement van de leverancier is deze constructie ook eenmalig en resteren er geen toekomstige risico's meer. • Bij een leverancier wordt nog ingekocht na de geldige einddatum van het raamcontract. Hierdoor is een onrechtmatigheid ontstaan van € 131.000. Op dit moment wordt gewerkt aan een aanbestedingsprocedure. • Op drie overige dossiers constateren wij een onrechtmatigheid van totaal € 141.000. Bij deze inkopen is sprake van diverse losse opdrachten (telkens onder het grensbedrag van een inkoopmelding) waarbij op totaalniveau de EU drempels zijn overschreden. Wij hebben vastgesteld dat op deze opdrachten actie wordt ondernomen door middel van een nieuwe aanbesteding. Bovendien wordt er intern vanuit de VIC functie strakker gemonitord op inkopen zonder inkoopmelding, zodat dit soort gevallen eerder kunnen worden ontdekt.

© 2023 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

3.4 Ontwikkeling saldo onderhanden projecten

Ontwikkeling saldo onderhanden projecten	
	Bevinding
	Ultimo 2022 bedragen de geactiveerde immateriële en materiële vaste activa samen circa € 474,1 mln (2021: ca € 435,5 mln). In het jaar is voor circa € 66,0 mln geïnvesteerd (netto na subsidiebaten) en is voor € 27,4 mln afgeschreven. Wij hebben de investeringen in 2022 gecontroleerd en vastgesteld dat activering conform de verslaggevingsregels heeft plaatsgevonden. De afschrijvingen zijn getoetst aan het afschrijvingsbeleid. Hierbij zijn geen materiële afwijkingen geconstateerd. Wij hebben naar aanleiding van onze controle van de onderhanden projecten de aanvullende opmerkingen: • Het saldo onderhanden projecten - ***exclusief RWZI 's-Hertogenbosch en HWBP dijkversterkingsprojecten*** – is gedurende 2022 verder toegenomen naar € 147 mln en bestaat uit projecten in uitvoering welke nog niet financieel zijn afgesloten. Dit hoge saldo betreft vooral de Aa dal Zuid, renovatie stamriool Oss, gebiedsplan Raam en de aanleg van zonneweides. Wij hebben geadviseerd projecten waar mogelijk zo snel als mogelijk af te sluiten. Een en ander hangt ook samen met de afwikkeling van te ontvangen subsidies en bijdragen door derden. • De subsidies en andere bijdragen worden tussentijds in mindering gebracht op de projecten naar rato van de bestedingen en voortgang. Bij projectafsluiting hebben wij diverse malen vastgesteld dat het inzicht in de verantwoordingsverplichtingen jegens de subsidieverstrekker tussentijds voor verbetering vatbaar is. Dit verhoogd het risico op eventuele terugbetalingsverplichtingen en vertraagd het voorspoedig afsluiten van projecten. • Aan de hand van het overzicht aan projecten hebben wij tijdens de controle ingezoomd op oudere projecten in uitvoering waarop in 2022 geen uitgaven zijn verantwoord. Op deze projecten loopt het waterschap een groter risico dat uiteindelijk een afwaardering noodzakelijk is, omdat de doelstellingen van het project niet worden gerealiseerd. Wij hebben vastgesteld dat er op dit moment geen sprake is van projecten die afgewaardeerd dienen te worden.

© 2023 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

3.5 HWBP - Dijkversterkingsprojecten

Dijkversterkingsprojecten	
	Bevinding
	Onder de noemer van het HWBP (Hoogwaterbeschermingsprogramma zijn momenteel drie projecten opgenomen. De financiering van deze projecten loopt voor 90% via het HWBP. De bijdragen in de voorfases zijn gebaseerd op ramingen vanuit Aa en Maas. Vanaf de uitvoeringsfase wordt de bijdrage gebaseerd op de aanbestedingsuitkomsten. De bijdrage vanuit het HWBP betreft in basis een vast bedrag. Dit houdt in dat eventuele mee- en/of tegenvallers voor rekening komen van het waterschap. Vanwege het complexe karakter (grote projecten, lange doorlooptijd etc.) is gekozen voor een aparte projectorganisatie. De monitoring van de HWBP dijkversterkingsprojecten vindt plaats middels het ontwikkelde dashboard en wordt periodiek besproken in de commissie Waterbeheer. Hierbij is per project, per fase inzichtelijk wat de voortgang is van het project en wat de meerjarenplanning is. Ten aanzien van de HWBP projecten en verwerking in de jaarrekening melden wij het volgende: • Ravenstein-Lith project bevindt zich in de planuitwerkingsfase en Cuijk – Ravenstein in de verkenningsfase. De in 2022 geactiveerde kosten op deze projecten bedragen € 10,7 mln. Van deze projecten is de uitvoering gepland tussen 2024 en 2028 met een totaal geschatte investeringsomvang van € 448,5 mln. In 2022 zijn er verder voor € 142.000 aan voorbereidingskosten gemaakt ten behoeve van project Doeveren. Deze is inmiddels ook opgenomen in het dashboard. • De grootste uitgaven en risico's doen zich voor vanaf de uitvoeringsfase. Gezien de oplopende inflatiecijfers is een betrouwbare raming (als basis voor de vaste bijdrage vanuit HWBP) gebaseerd op aanbestedingsuitkomsten van cruciaal belang, gezien overschrijdingen op kosten in basis voor rekening van Aa en Maas komen. Voor het project Ravenstein – Lith is de aanbesteding in gang gezet. In 2023 ontstaat er naar verwachting duidelijkheid over de hiermee gemoeide bedragen en de bijdrage door HWBP. • Wij hebben begrepen dat er bij nieuwe subsidieaanvragen – vanwege liquiditeitstekorten bij het HWBP – mogelijk geen voorfinanciering meer wordt toegekend. Een en ander hangt samen met de hogere inflatie en oplopende projectkosten. Het waterschap zou in dit geval zelf moeten voorfinancieren, waarbij rentekosten niet subsidiabel zijn. Hierover wordt op dit moment discussie gevoerd binnen het HWBP. Ons inziens zou een separate toelichting over de risico's rondom HWBP in de weerstandsparagraaf passend zijn.

© 2023 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

3.6 RWZI ‘s-Hertogenbosch

RWZI ‘s-Hertogenbosch	
	Bevinding
	Rondom de renovatie RWZI ‘s-Hertogenbosch heeft de rechtbank in augustus 2022 een tussenvonnis uitgesproken inzake de lopende geschillen tussen Aa en Maas en de aannemer van het project. Naar verwachting volgt in 2023 een definitieve uitspraak en daarna volgt een procedure voor het vaststellen van de schade. Naar aanleiding van het tussenvonnis zijn de financiële posities binnen de jaarrekening heroverwogen. Wij melden in dit kader het volgende: • Het waterschap is onveranderd van mening dat men een sterke juridische positie heeft. • Er is duidelijkheid ontstaan over de hoogte van de boetevordering vanwege het niet opleveren van het project. Deze vordering is – samen met andere effecten op basis van het tussenvonnis – als bijdrage toegerekend aan het project. De resterende ruimte binnen het krediet is daardoor toegenomen en bedraagt nog € 6,6 mln. De investeringen in 2022 (circa € 2 mln) blijven binnen het krediet. • Advieskosten die het waterschap heeft gemaakt in verband met deze kwestie (€ 1,9 mln in 2022 en € 6 mln totaal) zijn ten laste van het exploitatieresultaat verantwoord en vervolgens gedekt middels een daarvoor opgenomen reservering uit het verleden. De netto impact op het exploitatieresultaat bedraagt hierdoor nihil. Het waterschap anticipeert hiermee op een positieve uitkomst van het eindvonnis. • In 2023 is door een bankier een bankgarantie verstrekt van maximaal € 25,8 mln jegens het waterschap. Hiermee is het kredietrisico bij verwachte toekomstige invorderingstelling voor dit bedrag afgedekt. • In de risicoparagraaf heeft het bestuur de kwestie en het mogelijke financiële risico voor het waterschap uiteengezet gegeven de thans bekende feiten en omstandigheden en de inschatting van het bestuur daaromtrent. Wij hebben in het kader van onze controle de documentatie rondom deze kwestie opnieuw beoordeeld waaronder het tussenvonnis en correspondentie met juridisch adviseurs. Wij zijn van mening dat de positie van het waterschap op basis van de huidige feiten en omstandigheden toereikend en in overeenstemming met de verslaggevingsregels is verantwoord in de jaarrekening. Wij merken op dat de ontwikkelingen in de voornoemde juridische procedures een wezenlijke impact kunnen hebben op de balansposities en de financiële positie van het waterschap. Indien de ontwikkelingen daartoe aanleiding geven is het van groot belang om de financiële verwerking te herzien.

© 2023 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

3.7 Overige bevindingen

Overige bevindingen	
	Bevinding
Corona compensatie	Als gevolg van corona zijn de belastingkomsten in 2021 lager geweest dan vooraf begroot. Het ministerie van BZK heeft besloten om hiervoor compensatie te verlenen aan de waterschappen. De daadwerkelijke besluitvorming en berekeningsmethodiek is in 2022 vastgesteld en de aanvraag dient in de zomer 2023 ingediend te worden. Op basis van een eerste schatting wordt nog een nagekomen opbrengst verwacht van ruim € 3 mln. In de jaarrekening 2022 heeft het waterschap nog geen rekening gehouden met deze opbrengst, omdat de aanvraag nog niet is ingediend en toegekend. Indien dit wordt toegekend leidt dit eenmalig tot een nagekomen opbrengst in 2023. Deze situatie is ons inziens toereikend toegelicht onder de niet uit de balans blijkende rechten.
Voorziening APPA	Aa en Maas had de toegezegde pensioenen aan (oud) bestuurders tot en met 2021 verzekerd bij een externe verzekeringsmaatschappij. Vanaf 1 januari 2022 bestaat deze verzekering niet meer waardoor het waterschap zelf de verplichting dient te dragen voor de toegezegde pensioenen. De verzekeraar heeft het opgebouwde kapitaal van € 1,9 mln uitgekeerd en het waterschap heeft deze in de voorziening gestort. Daarna is de algehele indexatie van de pensioenpremie toegevoegd, waardoor de voorziening totaal € 2,0 mln bedraagt. Dit bedrag is waarschijnlijk hoger dan de benodigde voorziening op basis van actuariële berekeningen, onder andere door de gestegen rente. Wij hebben geadviseerd de pensioenverplichting in komende jaren op persoonsniveau te berekenen met inachtneming van de meest recente parameters (rente, sterftetafels etc).

© 2023 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

4. Overige aspecten in relatie tot onze controle

Onderwerp	Toelichting
Geen sprake van beperkingen in de reikwijdte van onze controle	Er zijn **geen beperkingen** bij de uitvoering van onze controle opgetreden. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door de medewerkers van het waterschap de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.
Fraude	De verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude ligt primair bij het bestuur. Onze rol als accountant is om vast te stellen dat de jaarrekening vrij is van materiële afwijkingen door fouten of fraude. Bij fraude is het risico dat een afwijking niet ontdekt wordt groter dan bij fouten, omdat fraude vaak samen gaat met activiteiten om de fraude te verhullen. Onze werkzaamheden ten aanzien van fraude bestaan onder andere uit: • Alertheid op fraudesignalen gedurende de controle; • Evalueren en bespreken van mogelijkheden tot fraude en fraudesignalen met het management; • Het uitvoeren van een analyse op handmatige journaalposten, onder andere om ingrijpen van het bestuur in de interne beheersing te kunnen identificeren; • Het uitvoeren van controlewerkzaamheden op schattingsposten, onder andere om oneigenlijke beïnvloeding door het bestuur te kunnen identificeren; • Het beoordelen van rechten in de financiële administratie en de bankapplicatie alsmede het uitvoeren van een bankanalyse, met als doel om fouten en fraude in de uitgaande betalingen te kunnen identificeren. Er zijn gedurende 2022 door ons **geen materiële fraudegevallen geconstateerd** en er zijn ons eveneens geen vermoedens van fraude bekend. Daarnaast heeft uw dagelijks bestuur aan ons geen melding gemaakt van geconstateerde fraudegevallen of andere fraudesignalen.
Claims en juridische procedures	Er zijn - met uitzondering van hetgeen in hoofdstuk 3 is genoemd rondom RWZI ‘s-Hertogenbosch - **geen belangrijke** (dreigende en niet gewaardeerde) **claims en/of juridische procedures** met een mogelijke materiële impact op de cijfers per ultimo 2022.

© 2023 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

4. Overige aspecten in relatie tot onze controle

Onderwerp	Toelichting
Gebeurtenissen na balansdatum	Er zijn **geen belangrijke gebeurtenissen na balansdatum** anders dan hetgeen opgenomen in het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen, met een materiële impact op de cijfers per ultimo 2022.
Geautomatiseerde gegevensverwerking	Wij hebben vanuit onze controle op de jaarrekening **geen belangrijke bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit** van de geautomatiseerde gegevensverwerking.
Onafhankelijkheid	Wij zijn onafhankelijk van uw waterschap en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels (Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (VIO)) ten aanzien van onafhankelijkheid.
Openstaande punten	• Ontvangen getekende bevestiging bij de jaarrekening • Afgifte controleverklaring (datum 23 mei 2023) • Toelichting van dit accountantsverslag in de commissie AFZ (25 mei 2023)

© 2023 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

5. Bijlage 1 – Tabel fouten en onzekerheden SiSa

Nummer	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in €	Toelichting fout / onzekerheid
E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptaties (2021-2027)	-	0	n.v.t.
L5B	Regiodeals 3e tranche	-	0	n.v.t.
Strekking controleverklaring				
Strekking controleverklaring rechtmatigheid:		Goedkeurend		
Strekking controleverklaring getrouwheid:		Goedkeurend		

© 2023 Crowe Foederer Audit & Assurance B.V.

Smart decisions. Lasting value.

Reactie Dagelijks Bestuur op het Accountantsverslag 2022

Gebaseerd op het Accountantsverslag 2022 voor het boekjaar eindigend op 31 december 2022

Algemeen

Naar aanleiding van de controle op de jaarrekening biedt de accountant een verslag van bevindingen (accountantsverslag) aan het Algemeen Bestuur aan. Het accountantsverslag treft u bijgaand aan. De accountant beoordeelt naast de getrouwheid ook de financiële rechtmatigheid van de jaarrekening.

Opvolging aanbevelingen vanuit interimcontrole

Ook heeft de accountant in zijn managementletter n.a.v. de interimcontrole een aantal aanbevelingen gedaan ten behoeve van de verbetering van de interne beheersing en Verbijzonderde Interne Controle. De belangrijkste zijn hieronder toegelicht inclusief de hierop ondernomen acties.

Monitoring projecten

De accountant adviseerde om de monitoring van projecten verder te optimaliseren. Dit is opgepakt en heeft verder vorm gekregen in Project in Beeld (PIB) 2.0. Zie ook onderstaande reactie bij punt 3.4 *Ontwikkeling saldo onderhanden projecten* van het accountantsverslag.

Uitvoering verbijzonderde interne controle (VIC)

Het advies van de accountant was om de controle meer planmatig vorm te geven op basis van een controleplan. De opstelling van het interne controleplan loopt zodat dit ook de basis vormt voor de uit te voeren VIC-werkzaamheden in 2023. In het controleplan zal ook rekening gehouden worden met de aangescherpte controlevereisten vanuit de belastingdienst in het kader van Horizontaal toezicht.

Contractenbeheer

De accountant constateerde dat er (nog) geen centrale bewaking is op de volledigheid van het contractenregister in Djuma, dat hierdoor enerzijds het risico gelopen wordt dat verplichtingen niet volledig in beeld zijn en dat anderzijds een verhoogd risico bestaat op onrechtmatige inkopen als contracten stilzwijgend worden verlengd. Omdat dit reeds onderkend was, is de afgelopen periode actief ingezet op het verder registreren van contracten in Djuma i.c.m. de ontwikkeling van een Power BI-tool om de contracten blijvend te kunnen monitoren.

Reactie op accountantsverslag

Onderstaand wordt analoog aan de indeling van het accountantsverslag de reactie gegeven op de door de accountant gedane bevindingen, adviezen en suggesties.

1. Managementsamenvatting

De managementsamenvatting geeft een kort oordeel en blikt terug op het behaalde financiële resultaat.

2. Oordeel

Het waterschap krijgt net als voorgaande jaren een goedkeurende verklaring voor zowel getrouwheid als financiële rechtmatigheid. Hierbij geldt een goedkeuringstolerantie van €1.535.000. De accountant constateert terecht dat er op het vlak van rechtmatigheid een aantal afwijkingen zijn geconstateerd, die gecumuleerd hoger zijn dan de rapportagetolerantie van € 200.000. Inmiddels zijn maatregelen getroffen t.a.v. deze afwijkingen.

3. Bevindingen

3.1 Begrotingsrechtmatigheid lasten

De accountant concludeert dat er geen overschrijdingen op de programma's zijn geconstateerd en derhalve niet hebben geleid tot onrechtmatigheden.

3.2 Begrotingsrechtmatigheid investeringen
Voor het overzicht waarbij de realisatie afgezet wordt tegen de begroting gaat de accountant uit van de bruto geplande investeringsuitgaven per programma. In de jaarstukken zelf worden de geplande investeringsuitgaven echter nog gecorrigeerd voor eventueel aanbestedingsvoordeel en de post onvoorzien. Dit geeft een meer getrouwe weergave van het realisatiepercentage.

De accountant rapporteert een overschrijding van het krediet HWBP-bijdrage 2021 en 2022. Vanwege het verplichte karakter van deze bijdrage heeft deze geen effect op het oordeel van de accountant.

3.3 Aanbestedingsrechtmatigheid
Op een aantal dossiers constateert de accountant onrechtmatigheden.
Het betreft aankoop hard- en software voor de besturing van stuwen en in het bijzonder voor aankopen uit de failliete boedel (€ 321k), inkopen na afloop van de einddatum van een contract (€ 131k) en 3 kleinere dossiers voor in totaal € 141k
Deze zijn teruggekoppeld met de betreffende verantwoordelijken teneinde hieruit lering te trekken en verbetermaatregelen te treffen.

3.4 Ontwikkeling saldo onderhanden projecten
De accountant adviseert aandacht te besteden aan het tijdig financieel afsluiten van reeds gerealiseerde investeringsprojecten. T.a.v. het eerder danwel tijdig afsluiten van reeds realiseerde investeringsprojecten wordt opgemerkt dat dit continu de aandacht heeft. Het komt echter voor dat investeringsprojecten niet eerder kunnen worden afgesloten omdat bijdragen van subsidieverstrekkers en/of medefinancierders nog op de investeringsprojecten moeten worden verantwoord.
Ook refereert de accountant dat het inzicht in de verantwoordingsverplichtingen voor verbetering vatbaar is. Hier zijn inmiddels verbetermaatregelen genomen zodat de projectorganisatie beter vanuit de Informatiestaf ondersteund wordt. Eind 2023 zal geëvalueerd worden of deze aangepaste werkwijze succesvol is.

3.5 HWBP – project dijkversterking
De accountant wijst op de financiële risico's voor de projecten Ravenstein-Lith en Cuijk-Ravenstein als gevolg van de oplopende inflatiecijfers. Deze gaan met name spelen in de uitvoeringsfase. In de begroting zal via de robuustheidscheck hieraan aandacht worden besteed. Tevens zal dit worden meegenomen in de risicoparagraaf.

Wat betreft het wegvallen van voorfinanciering door het projectenbureau HWBP en het verzoek van de accountant om de hiermee gepaard gaande risico's ook een plek te geven in de weerstandsparagraaf voldoet het DB aan dit verzoek m.i.v. de toekomstige P&C-documenten.

3.6 RWZI 's-Hertogenbosch
De accountant constateert dat de stand van zaken in de basis niet gewijzigd is t.o.v. vorig jaar. De accountant erkent dat het waterschap een juridisch sterke positie heeft, maar dat ontwikkelingen in de juridische procedures een wezenlijke impact kunnen hebben op de balansposities en financiële positie van het waterschap. Zodra er aanleiding is om de juridische positie t.a.v. de rwzi 's-Hertogenbosch te herzien, zal in overleg met de accountant de financiële verwerking afgestemd worden.

3.7 Overige bevindingen
Vanwege het met ingang van 2022 in eigen beheer nemen van de pensioenverplichtingen van (oud) bestuurders heeft het waterschap een voorziening getroffen ter hoogte van de uitgekeerde gelden die eerder daartoe bij de verzekeraar waren opgebouwd. De voorziening is echter hoger dan op basis van actuariële berekening noodzakelijk zou zijn. De accountant adviseert dan ook om de hoogte van de voorziening hiermee in lijn te brengen. Dit advies wordt eveneens opgevolgd.

4. Overige aspecten in relatie tot de controle

Dit betreft een aantal controle-gerelateerde aspecten die voor zichtzelf spreken en geen reactie van het DB behoeven.

Tot slot

Zoals uit bovenstaande blijkt zal het DB (voor zover nog niet is gedaan) uitvoering geven aan de gedane aanbevelingen.

Voorts bedankt het DB de accountant voor de heldere wijze van rapporteren en voor de scherpe analyses. Het DB waardeert de professionele en constructieve werkwijze waarop de accountant, in samenwerking met de organisatie, de jaarrekeningcontrole heeft vormgegeven.

--/--

Controllersparagraaf bij het Jaarverslag 2022

Gebaseerd op het Jaarverslag 2022 versie DB 9 mei 2023

Algemeen

Afgegeven verklaringen accountant
De accountant heeft voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid een goedkeurende verklaring bij de jaarrekening verstrekt. Daarnaast heeft de accountant separaat een accountantsverslag uitgebracht met aanbevelingen gericht op verdere verbetering. Het accountantsverslag en de reactie van het Dagelijks Bestuur met de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de aanbevelingen worden gelijktijdig aangeboden met het jaarverslag 2022.

AB-adviesnota
Opvallend is het grote verschil tussen het verwachte resultaat bij de bestuursrapportage en de uiteindelijk gerealiseerde jaarcijfers. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de hogere (bio)gas-opbrengsten en hogere personeelsbaten vanwege hogere detacheringsopbrengsten en ontvangen subsidies.

Kerngegevens
Geen opmerkingen.

Programmadeel
Programma Waterveiligheid
Geen opmerkingen.

Programma Klimaatbestendig en gezond watersysteem
In de opgave van de natte natuurparels is rekening gehouden met maatregelen voor de natte natuurparel Gulden Land. Uit de prestatietabel blijkt dat deze opgave niet begroot is voor 2022. Geconstateerd is dat, zoals blijkt uit de toelichting, er voor 19ha geen aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn, maar deze wel als gerealiseerd zijn aangemerkt. Dit geeft een geflatteerd beeld van de opgave.

De realisatie van de natuurdoelen blijft achter t.o.v. de begroting (ook gemeld bij de Controllersparagraaf bij de jaarrekening 2021 en de begroting 2023). De Rekenkamercommissie heeft al geconcludeerd dat het niet waarschijnlijk is dat zonder aanvullende maatregelen (zoals bijvoorbeeld de inzet van dwingende instrumenten) de realisatie van de natuurdoelen zoals geformuleerd in 2027 voor 100% gerealiseerd zullen worden. Het dagelijks bestuur heeft daarop richting het AB geantwoord dat in het waterbeheerplan de realisatie van de natuurdoelen zodanig gepland is dat zij als één van de weinige waterschappen in Nederland koerst op het halen van de doelen. Het wederom achterblijven van de realisatie van de natuurdoelen in 2022 betekent dat de opgave om de natuurdoelen in 2027 te halen steeds groter wordt.

Programma Schoon Water
Geen opmerkingen.

Programma Samen, duurzaam, slim en effectief
Geen opmerkingen

Jaarrekening 2022

In paragraaf 1.5.1 zijn ontwikkelingen in het begrotingsjaar toegelicht. Daarnaast is er voor een aantal onderwerpen volgend op de zinsnede *"Wat deden we in 2022?"* een uitgebreide opsomming gegeven van gerealiseerde output. Hier is (deels) sprake van dubbele verantwoording, enerzijds in de programmaverantwoording en anderzijds in deze verplichte paragraaf volgens het waterschapsbesluit. Voor de leesbaarheid en het voorkomen van dubbele verantwoording wordt geadviseerd om alleen de ontwikkelingen in het begrotingsjaar vermelden en voor de gerealiseerde output te verwijzen naar de output in de betreffende programma's.

Op bladzijde 45 is een tabel met incidentele lasten en baten opgenomen, waarbij de gerealiseerde lasten afgezet zijn tegen de begrote incidentele lasten. Zoals ook aangegeven in de controllersparagraaf bij de jaarrekening 2021 wordt nog geen inzicht gegeven in de niet begrote incidentele lasten en baten die zich kunnen hebben voorgedaan in het verslagjaar. Voor de volledigheid en de leesbaarheid is het wenselijk in de toekomst, naast de realisatie van de begrote incidentele lasten en baten, ook de substantiële niet begrote incidentele lasten en baten die zich in het verslagjaar hebben voorgedaan, in de betreffende tabel op te nemen.

Op bladzijde 60 wordt de verhouding tussen aflossingen en afschrijvingen (grafiek 11) toegelicht. Hier is vermeld dat de inzet van de reserve waterzuiveringsbeheer leidt tot een groter verschil tussen de aflossingen en afschrijvingen. Bedoeld wordt dat de in het verleden toegepaste éénmalige versnelde afschrijvingen gedekt zijn vanuit een onttrekking uit de reserve. Dit leidt tot toekomstige lagere afschrijvingslasten hetgeen vervolgens leidt tot een groter verschil tussen de aflossingen en afschrijvingen.

Op bladzijde 104 is t.a.v. het project TKI-Gas fase 2 (Superkritisch vergassen) melding gemaakt van de vrijgevallen subsidie (€ 1.932k). Hierbij is, zoals in de toelichting vermeld, voor nagenoeg het hele bedrag echter geen sprake van vrijval van subsidies ten gunste van het project, maar van een terugbetaling van voorschotten omdat het project voortijdig is beëindigd en er nauwelijks meer subsidiabele uitgaven meer zijn gedaan.

Bijlage Status mijlpalen
Geen opmerkingen.

Bijlage duurzaamheid
Waar in eerdere jaarstukken binnen de paragraaf *"Leveren en organiseren van maatschappelijke meerwaarde"* gerapporteerd werd over duurzaamheid, is nu aanvullend op de rapportage binnen het programma *"Samen, duurzaam, slim en effectief"* een aparte bijlage duurzaamheid opgenomen. Deze geeft o.a. visueel op een heldere wijze aan wat de stand van zaken is op het gebied van energieverbruik en -neutraliteit, klimaat en CO_2-voetafdruk, circulaire economie en duurzaamheids-projecten. Deze bijlage is een waardevolle aanvulling en vergroot de informatiewaarde van het jaarverslag.

Overige onderwerpen
Dashboard HWBP
N.a.v. het Rekenkameronderzoek is aan het AB is toegezegd periodiek middels dashboards te rapporteren over de HWBP-projecten. Over het 3e en 4e kwartaal 2022 zijn deze dashboards niet meer aangeboden aan het AB kennelijk in verband met onzekerheden rondom het project Meanderende Maas. Ook voor het 1e kwartaal 2023 is het dashboard niet aangeboden in afwachting van de informatiebehoefte na de nieuwe bestuurssamenstelling. We adviseren om de afgesproken rapportagewijze aan het AB middels de ontwikkelde dashboards te blijven hanteren zolang het AB daar geen andere keuzes in maakt. Dit mede gezien de financiële belangen, complexiteit en risico's die samenhangen met de HWBP-projecten.

Vennootschapsbelastingplicht Energiefabriek

In de controllersparagraaf bij de bestuursrapportage is melding gemaakt van het mogelijk in 2022 vpb-plichtig worden van de energiefabriek. De energieprijzen zijn in het najaar 2022 weer gedaald, met als gevolg dat de Energiefabriek in 2022 niet aan de voorwaarden voor vpb-plicht voldoet. De organisatie houdt de prijsontwikkelingen op de energiemarkt scherp in de gaten. Mocht blijken dat de Energiefabriek in de (nabije) toekomst alsnog vpb-plichtig wordt dan is de organisatie voorbereid om tijdig aangifte te doen.

--/--

Waterschap
Aa en Maas

Uitvoeringsinformatie bij het Jaarverslag 2022

status	**:** Definitief
kenmerk	**:** Uitvoeringsinformatie 2022
datum	: 24-04-2023
opgesteld door	**:** Financiën
vastgesteld door	**:** Dagelijks Bestuur d.d. 09 mei 2023
paraaf	**:**

KERNGEGEVENS

GEBIED	Oppervlakte in hectare	161.000	
	Aantal gemeenten	19	
	Aantal bedrijven	16.488	
	Aantal inwoners	788.739	

TAKEN	**Watersysteembeheer**	110	km primaire waterkering
		198	km niet-primaire waterkering
		4.140	km watergangen/-lopen
		114	gemalen
	Zuiveringsbeheer	7	rioolwaterzuiveringsinstallaties
		102	rioolgemalen
		400	km transportleiding
		1.174.797	capaciteit zuiveringen i.e.

		Begroting	Rekening
FINANCIEN	**Watersysteembeheer**		
	Aantal ingezetenen	316.500	320.172
	Waarde gebouwd in miljarden	€ 130,2	€ 128,7
	Aantal herleide ha ongebouwd	101.275	100.621
	Aantal ha natuurterreinen	25.300	23.673
	Aantal directe lozingen t.b.v watersysteemheffing	4.500	3.907
	Netto kosten in miljoenen	€ 74,3	€ 72,1
	Opbrengst heffingen in miljoenen (inclusief beschikking reserves)	€ 73,9	€ 73,9
	Tarief ingezetenen	€ 65,42	€ 65,42
	Tarief gebouwd in % van de WOZ-waarde	0,03349%	0,03349%
	Tarief ongebouwd	€ 87,57	€ 87,57
	Tarief natuurterreinen	€ 5,72	€ 5,72
	Tarief verontreinigingsheffing	€ 51,00	€ 51,00
	Bruto investeringen in miljoenen	€ 71,0	€ 48,5
	Zuiveringsbeheer		
	Aantal ve's	1.190.100	1.174.797
	Netto kosten in miljoenen	€ 59,3	€ 55,9
	Opbrengst heffingen in miljoenen (inclusief beschikking reserves)	€ 61,0	€ 60,0
	Tarief zuiveringsheffing	€ 51,00	€ 51,00
	Bruto investeringen in miljoenen	€ 37,6	€ 27,5

ORGANISATIE	Bestuur		1 Dijkgraaf	
			30 Leden algemeen bestuur	
			waarvan 3 leden dagelijks bestuur	
	Totale organisatie	fte	495,23	504,68

1 INLEIDING 4

2 REALISATIE NAAR PROGRAMMA'S 5

3 REALISATIE VAN LASTEN EN BATEN 14

4 KOSTENVERDEELSTAAT PER BELEIDSPRODUCT 16

5 VERBONDEN PARTIJEN 17

6 STAAT VAN VASTE - EN (IM)MATERIËLE ACTIVA 18

7 STAAT VAN RESERVES EN VOORZIENINGEN 19

8 STAAT VAN VASTE SCHULDEN 20

9 STAAT VAN PERSONEELSLASTEN 21

BESLUIT TOT VASTSTELLING UITVOERINGSINFORMATIE BIJ HET JAARVERSLAG 2022 22

1 Inleiding

Bijgaand treft u de Uitvoeringsinformatie bij het Jaarverslag 2022 aan. De opzet van het document sluit aan bij artikel 4.72 van het Waterschapsbesluit.
Inhoudelijk is de uitvoeringsinformatie gebaseerd op de BBP-indeling naar beleidsvelden en beleidsproducten.

2 Realisatie naar programma's

In dit hoofdstuk wordt per programma uiteengezet welke doelstellingen gerealiseerd zijn en welke prestaties er geleverd zijn (output en investeringen).

PROGRAMMA	WATERVEILIGHEID		
WBP 2022-2027			
Verkenningen en beleid voor 2022	**2022**	**Toelichting**	
Planuitwerking Meanderende Maas: Definitief Ontwerp	Opstellen/ vaststellen	Waterschap Aa en Maas is sinds 2017 trekker van het integrale HWBP- en MIRT-project Meanderende Maas/Ravenstein-Lith. Daarin komen dijkversterking, rivierverruiming en gebiedsontwikkeling samen. De stuurgroep heeft het ontwerp medio 2022 vrijgegeven om de besturen van de partners en het publiek te informeren. Eind november heeft het dagelijks bestuur het ontwerp-projectplan Waterwet dijkversterking vastgesteld.	
Verkenning Cuijk-Ravenstein: Voorkeursalternatief	Opstellen/ vaststellen	In november 2022 hebben we het voorkeursalternatief voor het dijktraject Cuijk-Ravenstein vastgesteld, inclusief de bijbehorende ontwerp-planMER. In december hebben we ook de samenwerkingsovereenkomst voor de planuitwerkingsfase ondertekend.	
Voorverkenning Lith-Bokhoven: Plan van aanpak Verkenning	Opstellen	Het team dat in 2023 de voorverkenning van het dijkversterkingsproject Lith-Bokhoven uit gaat voeren, is sinds december 2022 op volle sterkte.	
Aansluiting op hoge gronden: tracestudie waterkering Maashees-Boxmeer	Uitvoeren	De dijktrajecten 36-1 (Boxmeer-Cuijk) en 58-1 (Groeningen) zijn onderzocht. Daaruit is gebleken dat de hoogte van de primaire waterkering en de aansluiting op de hoge gronden ten zuiden van Boxmeer fors onvoldoende is. De waterkering moet richting Maashees verlengd	
Pilot integraal riviermanagement Howabo: onderzoek	Uitvoeren	In 2021 zijn we gestart met een onderzoek naar de samenhang tussen hoogwater op de Maas en de afvoer van hoogwater uit het regionale systeem bij 's-Hertogenbosch. Het onderzoek toont aan dat het effect van maatregelen op de Maas beperkt is: klimaatverandering maakt de opgave in 2050 en 2100 groter.	

Belangrijkste investeringsprojecten	**Nr. PJB**	**Eenheid**	**Begroting 2022**	**Realisatie 2022**
Primaire keringen		km	0	0
Verbeteren kunstwerken regionale keringen		aantal	4	0

Toelichting belangrijkste investeringsprojecten

Verbeteren kunstwerken regionale keringen:
Van de twaalf kunstwerken die we in 2022 wilden aanpakken, zijn er acht opgeleverd. De resterende vier kunstwerken volgen op een later moment. Het gaat om:
- Bossche Sloot. De voorbereiding moet nog worden opgestart. De uitvoering staat gepland voor 2024/2025.
- Uitstroom Zandleij. Hier zijn we afhankelijk van een verzoek van waterschap De Dommel. Zij moeten aangeven wat de afmetingen voor deze voorziening moeten worden. Daarna kunnen we starten met de voorbereiding.
- Sifon bij de Bovenlandse Sluis. Hierover zijn we in overleg met Rijkswaterstaat als eigenaar en waterschap Brabantse Delta als belanghebbende.
- Gemaal De Brand. We moeten nog starten met de voorbereiding.

Input

Investeringen

Srt. Inv.	Objectnummer Projectenboek	Nr. PJB	Omschrijving Investering	%-Aandeel in program-ma	Bruto uitgaven B2022	Inkomsten B2022	Netto uitgaven B2022	Bruto uitgaven R2022	Inkomsten R2022	Netto uitgaven R2022
A		5	Blauwe Poort	20%	-	-	-	404	14.744	-14.340
A		6	VTW Gebied Oostelijk Lang	50%	-	-	-	18.243		18.243
A		7	Gebiedsplan Raam	30%	171.096	22.356	148.740	656.434	174.524	481.910
A		8	Aa dal Noord	10%	15.000	-	15.000	4.461		4.461
A		25	HWBP Bijdrage 2021	100%	-	-	-	-333		-333
A		25	HWBP Bijdrage 2022	100%	7.070.000	-	7.070.000	7.507.629		7.507.629
A		206	Veiligheidstoetsing primaire keringen	100%	121.152	-	121.152	143.402		143.402
A		208	Kunstwerken regionale keringen	100%	800.000	342.844	457.156	75.021		75.021
A		209	2e uitvoeringsprog wateroverl	100%	401.678	-	401.678	270.113		270.113
A		210	Smakterbroek	20%	27.363	19.185	8.178	1.136	25.530	-24.394
A		219	Ravenstein Lith	100%	8.525.000	5.568.500	2.956.500	10.021.323	8.028.822	1.992.501
A		241	HWBP Cuijk Ravenstein	100%	2.225.000	1.732.500	492.500	1.998.541	1.656.504	342.037
A		245	Verkiezingen 2023	20%	-	-	-	6.523		6.523
A		267	Vervangen greenbox auto stuwen	50%	654.733	-	654.733	372.385		372.385
A		293	Int aanpak Oeffeltse Raam	100%	40.904	-	40.904	442.777		442.777
A		303	Uitbr meetnet data OMDISK	100%	330.000	324.000	6.000	16.636		16.636
A		303	Uitbr meetnet data OMDISK	25%	126.500	56.250	70.250	445		445
A		306	Aanpak regionale waterkeringen langs Aa en Afleidingskanaal	100%	700.000	-	700.000	34.305		34.305
A		312	Tracéstudie aansluiting 36-1 op hoge gronden; Traject Maashees-Bc	100%	50.519	-	50.519	82.841		82.841
A		347	Vervanging Damwanden Crevecoeur	100%	335.000	-	335.000	71.370		71.370
A		357	Vervanging LM door LMX	50%	487.500	-	487.500	27.344		27.344
A		362	Maatregelen bevers Empel	100%	-	-	-	172.259		172.259
A		364	HWBP Doeveren	100%	-	-	-	143.993		143.993
A			Automatiseren stuwen	50%	-	-	-	5.304	2.046	3.258
A			HWBP Progplan 23-25	100%	-	-	-	40.487		40.487
Totaal A					**22.081.445**	**8.065.635**	**14.015.810**	**22.113.043**	**9.902.170**	**12.210.873**
B2		7	Gebiedsplan Raam	30%	742.253	63.680	678.572			
B2		293	Int aanpak Oeffeltse Raam	100%	4.800.000	500.000	4.300.000			
Totaal B2					**5.542.253**	**563.680**	**4.978.572**	-	-	-
C		35	Overige maatregelen wateroverlast	100%	750.000	-	750.000			
C		305	Restopgave knelpunt wateroverlast Drunen noordwest (H14)	100%	50.000	-	50.000			
C		354	HWBP Lith Bokhoven	100%	500.000	-	500.000			
C		359	Herstel Brug 20172 Beek en Donk	100%	125.000	-	125.000			
Totaal C					**1.425.000**	-	**1.425.000**	-	-	-
Eindtotaal					***29.048.697***	***8.629.315***	***20.419.382***	***22.113.043***	***9.902.170***	***12.210.873***

Exploitatie					
Omschrijving	**Primaire Begroting 2022**	**Begrotings-wijziging**	**Begroting 2022 incl. wijziging**	**Realisatie 2022**	**Realisatie %**
Rente en afschrijvingen	-	-	-	-	-
Personeelslasten	96.500	-	96.500	192.144	199%
Goederen en diensten	4.455.259	-	4.455.259	4.602.713	103%
Bijdragen aan derden	758.290	-	758.290	479.868	63%
Toevoeging voorziening / onvoorzien	39.717	-37.500	2.217	47.324	2135%
Doorberekende kosten	11.662.833	22.500	11.685.333	11.085.975	95%
Totaal lasten	**17.012.599**	**-15.000**	**16.997.599**	**16.408.023**	**97%**
Financiële baten	5.534	-	5.534	124.962	2258%
Personeelsbaten	19.404	-	19.404	9.723	50%
Goederen en diensten aan derden	203.855	-	203.855	362.313	178%
Bijdragen van derden	397.250	-	397.250	477.388	120%
Waterschapsbelasting	-	-	-	-	-
Interne verrekeningen	-	-	-	6.195	-
Totaal baten	**626.043**	**-**	**626.043**	**980.581**	**157%**
Saldo exclusief mutaties bestemmingsreserves	***16.386.556***	***-15.000***	***16.371.556***	***15.427.442***	***94%***
Beschikking bestemmingsreserves PBB	82.800		82.800	34.335	41%
Totaal beschikking bestemmingsreserves	**82.800**	**-**	**82.800**	**34.335**	**41%**
Saldo lasten en baten	***16.303.756***	***-15.000***	***16.288.756***	***15.393.107***	***95%***

Toelichting Exploitatie

De lagere doorberekende lasten binnen dit programma, naast de lagere besteding binnen de goederen en diensten/bijdragen aan derden, zorgt voor een voordelig resultaat. Hierdoor is het mogelijk gebleken om de niet geraamde kosten voor de calamiteitenbestrijding op te vangen binnen het totale budget van dit programma. De kosten voor calamiteitenbestrijding betreft onder andere de herstelmaatregelen als gevolg van graafschade door dassen.
De inkomsten vanuit de regiodeal NOB voor Puzzelen met ruimte zorgt voor de hogere baten binnen dit programma. Bij de waardering van de gronden in de grondbank is er sprake van vrijval, deze boekwinst zorgt mede voor de hogere baten.

PROGRAMMA	VOLDOENDE WATER EN OMGAAN MET WEERSEXTREMEN

WBP 2022-2027

Verkenningen en beleid voor 2022	2022	Toelichting
Klimaatadaptatie (DHZ en DPRA)	Planvorming /Uitvoering	Voor de werkregio Peel zijn we betrokken bij een tweede aanvraag voor impulsgelden vanuit het Ministerie van IenW. Deze aanvraag is inmiddels goedgekeurd. Bij DPRA gaat het vooralsnog vooral om projecten in bebouwd gebied waarbij de gemeenten werkzaamheden uitvoeren die leiden tot minder wateroverlast in de stad en die de stad laten werken als een spons. We hebben een interne stresstest uitgevoerd voor de rwzi 's-Hertogenbosch. Daardoor hebben we nu een overzicht van de klimaatrisico's voor deze locatie. Het tweede Uitvoeringsprogramma (2022-2027) van het DHZ is van start gegaan. Waterschap Aa en Maas investeert in verschillende maatregelen (zoals GGOR, beekherstel en automatisering van onze kunstwerken) om de zoetwatervoorziening te verbeteren. Dit doen we in samenhang met ons beleid voor droogte en grondwater.
Brabant Breed grondwaterbeleid (met o.a. beregeningsbeleid)	Planvorming /Uitvoering	De droge jaren 2018, 2019, 2020 en 2022 hebben laten zien hoe belangrijk het is om te anticiperen op klimaatverandering. (Strategisch) grondwaterbeheer en waterconservering staan inmiddels hoog op de bestuurlijke agenda. Eind 2021 hebben we met alle (grond)waterpartners in Brabant een bestuursconvenant ondertekend. In 2022 zijn we hiermee aan de slag gegaan. Waterschap Aa en Maas herziet het beregeningsbeleid. Daarnaast blijven we in de winter en het voorjaar zo veel mogelijk water aanvoeren en vasthouden.
Kennisontwikkeling rondom droogte/robuust watersysteem	Uitvoering	• We hebben de maximale conservering berekend die we via peilbeheer kunnen bereiken. • We passen tegelijkertijd de modellen in de GGOR's en GGA's toe. • Binnen het project Optimalisatie Meetnetten en Datamanagement in Systeem en Keten (OMDISK) hebben we in 2022 gewerkt aan de automatische validatie van de metingen en het ontsluiten van informatie voor de Waterkamer. Daarnaast zijn we gestart met de DataHUB, een digitale omgeving om onze data te verzamelen, op te slaan en te ontsluiten. • We zijn gestart met de uitvoering van OMDISK Grondwater. Wageningen Environmental is in het verlengde daarvan gestart met een pilot om de bodemkundige informatie en het Water Diepte Model te verbeteren. • We willen de effecten van regelbare drainage- en infiltratiesystemen verkennen, ook in de zones rondom natuurgebieden. Daarvoor hebben we in een TKI-project (Topconsortium voor Kennis en Innovatie) de functionaliteiten uitgebreid van de in Lumbricus ontwikkelde eerste versie. • In de Waterfabriek verkennen we de inzet van effluent voor droogtebestrijding. • De noodzaak van ruimtelijke oplossingen, en de effectiviteit van inrichtingsmaatregelen en operationele maatregelen in het watersysteem hangt nauw samen met verkennende berekeningen naar de maximale conservering via peilbeheer en komt in de ontwikkelpaden van KLIMAP uitgebreid aan de orde. Om het waterbeheer klimaatadaptief te maken, denken we in scenario's en ontwikkelpaden. Dat doen we samen met andere partijen in regionale en landelijke kennisprogramma's als KLIMAP, CASTOR en Slim Water Management. In 2022 hebben we dit onder meer vertaald naar de GGA Vitale Peel. • Medio 2022 zijn we begonnen met de overstap naar een nieuw, eigentijds hydraulisch oppervlaktewatermodel. Tegelijkertijd werken we met kunstmatige intelligentie (AI) een sterk vereenvoudigd, snel rekenend model uit voor het hoofdsysteem. Het idee is om dit in het BOS Hoogwater op te nemen. We gaan het ook inzetten om de overschrijdingskansen voor de NBW-toetsen nog beter te berekenen. Daarnaast gebruiken we het model om de overstromingsrisico's bij 's-Hertogenbosch beter te kunnen kwantificeren, in combinatie met de Maasgolven.
GGA-verkenningen	Uitvoering	Wij zijn zelf de trekker voor de GGA's Aa-dal Noord en Vlijmens Ven en omgeving. In beide gebieden zijn de verkenningen afgerond. Voor Vlijmens Ven en omgeving gaan we een visie voor het gebied opstellen. Voor Aa-dal Noord gaan we direct plannen uitwerken voor de diverse deelgebieden.
GGOR 2.0	Uitwerking concept	We hebben gewerkt aan het GGOR 2.0 klimaatrobuust watersysteem. Binnen het pilotproject Maashorst hebben we in 2022 een geohydrologische studie afgerond. Ook hebben we maatregelen om de grondwaterstanden te verhogen besproken met belanghebbenden. Een aantal anti-verdrogingsmaatregelen is voorbereid en de verwachting is dat we deze op korte termijn kunnen uitvoeren.

Belangrijkste investeringsprojecten	Nr. PJB	Eenheid	Begroting 2022	Realisatie 2022
Hydrologie NBB			1.275	
Natura 2000		ha	*1.275*	*0*
Natte natuurparels			*0*	*19*
Droogte, waterconservering		ha		
GGOR 2.0 (GGOR landbouw + overige EHS)			*13.379*	*7.289*
Wateroverlast				
Voldoen aan de normen (uitv.progr. 2 en 3)		ha	*8*	*41*
Knelpunten bebouwd gebied		aantal	*2*	*1*
Wegwerken baggerachterstand		km	43	51

Toelichting belangrijkste investeringsprojecten

Hydrologie NBB
In het gebied Leegveld (Natura2000) zijn de werkzaamheden in volle gang. Het project is in 2023 klaar.

Droogte, waterconservering
In GGOR Goorloop-Snelle Loop is twee derde van de werkzaamheden afgerond. In 2023 voeren we het laatste deel van het werk uit. De realisatie van circa 1500 hectare aan GGOR-maatregelen in het project Klimaatadaptatie Oeffeltse Raam is doorgeschoven naar 2023.

Wateroverlast
In 2022 hebben we verder gewerkt aan de uitvoeringsprogramma's om wateroverlast te voorkomen. De maatregelen in lopende projecten hebben effect: in 2022 hebben we meer knelpunten opgelost. Daarbij kijken we ook naar de effecten van droogte, in lijn met het grondwaterconvenant en de ambities in het WBP. Daarnaast voorkomen we de afwenteling van wateroverlast op benedenstroomse gebieden.

Wegwerken baggerachterstand
We werken onze achterstanden op het gebied van baggeren voortvarend weg. In het voorjaar van 2022 hebben we onder andere het baggerwerk in het Kanaal van Deurne en de Helenavaart afgerond. Dankzij deze projecten is nu extra wateraanvoer mogelijk vanuit de Noordervaart. Het baggeren in de gemeente Helmond heeft vertraging opgelopen doordat de mogelijkheden om bagger te verwerken beperkt zijn. We zijn hierover in gesprek met de gemeente en hopen in 2023 alsnog te kunnen gaan baggeren.

Exploitatie	Nr. PJB	Eenheid	Begroting 2022	Realisatie 2022
Maaien		km/jaar	2.450	2.450
Cyclisch groot onderhoud		km	160	160
Wijzer onderhoud		km/jaar	150	100

Toelichting exploitatie

Input

Investeringen

Srt. Inv.	Objectnummer Projectenboek	Nr. PJB	Omschrijving Investering	%-Aandeel in program-ma	Bruto uitgaven B2022	Inkomsten B2022	Netto uitgaven B2022	Bruto uitgaven R2022	Inkomsten R2022	Netto uitgaven R2022
A		7	Gebiedsplan Raam	20%	114.064	14.904	99.160	437.623	116.349	321.274
A		51	Uitvoeringsp Noordervaart/Peelkanaal	100%	1.737.205	1.253.100	484.105	8.503.480	719.596	7.783.884
A		52	Uitvoeringsp Noordervaart/Peelkanaal	100%	223.474	500.000	-276.526			-
A		53	Baggeren Hertogswetering	100%	-	-	-	84.092		84.092
A		53	Cyclisch groot onderhoud	100%	3.655.641	340.000	3.315.641	946.626	22.788	923.838
A		210	Smakterbroek	30%	41.044	28.778	12.266	1.704	38.295	-36.591
A		211	Verdroging Aa Hees	50%	-	-	-	13.931		13.931
A		212	GGOR Goorloop Snelle Loop	100%	600.000	218.000	382.000	617.009	311.794	305.215
A		213	GGOR St Anthonis Boxmeer	100%	800.000	-	800.000	552.707	164.071	388.636
A		231	Aanp hoogwaterafv sluis 0	100%	789.865	-	789.865	26.475		26.475
A		240	Aanpak krappe duikers	100%	-	-	-	140.227		140.227
A		240	Aanpak complexe duikers	100%	-	-	-	387.641		387.641
A		245	Verkiezingen 2023	37%	-	-	-	12.068		12.068
A		267	Vervangen greenbox auto stuwen	50%	654.733	-	654.733	372.385		372.385
A		273	Uitbreiding meetnet- en vergroten bruikbaarheid data	100%	50.000	-	50.000	84.717		84.717
A		275	NNP wijboschbroek	100%	40.848	25.000	15.848	55.952		55.952
A		288	GGOR landbouw Biezenloop	100%	-	-	-	17.635	197.295	-179.660
A		291	Spuiwerken sluis 8 en 9	100%	-	-	-	4.105		4.105
A		296	NNP Sang en Goorkens	100%	170.942	85.000	85.942	3.330		3.330
A		302	Natuur klimaat Maashorst	75%	-	-	-	11.151		11.151
A		302	Natuurrealisatie en klimaatrobuust watersysteem Maashorst	75%	75.000	-	75.000			-
A		303	Uitbr meetnet data OMDISK	100%	668.735	270.000	398.735	855.289	406.373	448.916
A		303	Uitbr meetnet data OMDISK	75%	379.500	168.750	210.750	1.334		1.334
A		304	Optim automatisering watersysteem	100%	1.127.298	437.500	689.798	672.419		672.419
A		310	Restopgave Peelseloop stuwen	50%				501		501
A		357	Vervanging TMX Onderstations LM-8N en LM-20N door LMX-serie	50%	487.500	-	487.500	27.344		27344
A			Automatiseren stuwen	50%				5.304	2.046	3.258
A			Vv stuwen Peelkanaal	100%	-	-	-	-3.087	527.899	-530.986
Totaal A					**11.615.849**	**3.341.032**	**8.274.817**	**13.831.962**	**2.506.506**	**11.325.456**
B1		301	Gemaal De Brand	100%	345.000	-	345.000			
B1		301	Gemaal Herpt	100%	105.000	-	105.000			
B1		301	Gemaal Keent	100%	95.000	-	95.000			
B1		301	Gemaal Kleine Wetering	100%	141.000	-	141.000			
B1		301	Gemaal Grensweg	100%	104.000	-	104.000			
Totaal B1					**790.000**	**-**	**790.000**	**-**	**-**	**-**
B2		7	Gebiedsplan Raam	20%	494.835	42.453	452.382			
B2		53	Cyclisch groot onderhoud	100%	2.000.000	-	2.000.000			
B2		275	NNP wijboschbroek	100%	700.000	350.000	350.000			
B2		296	NNP Sang en Goorkens	100%	650.000	340.000	310.000			
Totaal B2					**3.844.835**	**732.453**	**3.112.382**	**-**	**-**	**-**
C		240	Optimalisatie watersysteem	100%	2.700.000	-	2.700.000			
C		288	Oplossen knelpunt robuust watersysteem Beekgraaf	100%	40.000	-	40.000			
C		356	Aanpassing Astense Aa tbv aanvoer vanuit Noordervaart	100%	70.000	-	70.000			
C		358	Bhs Peelseloop Benedenloop	50%	30.000	-	30.000			
Totaal C					**2.840.000**	**-**	**2.840.000**	**-**	**-**	**-**
Eindtotaal					*19.090.684*	*4.073.485*	*15.017.199*	*13.831.962*	*2.506.506*	*11.325.456*

Exploitatie

Omschrijving	Primaire Begroting 2022	Begrotings-wijziging	Begroting 2022 incl. wijziging	Realisatie 2022	Realisatie %
Rente en afschrijvingen	-	-	-	-	-
Personeelslasten	118.000	-	118.000	188.309	160%
Goederen en diensten	13.137.290	60.000	13.197.290	14.547.247	110%
Bijdragen aan derden	2.473.685	-	2.473.685	1.868.513	76%
Toevoeging voorziening / onvoorzien	79.434	-75.000	4.434	94.648	2135%
Doorberekende kosten	32.997.741	45.000	33.042.741	32.307.525	98%
Totaal lasten	**48.806.149**	**30.000**	**48.836.149**	**49.006.242**	**100%**
Financiële baten	11.067	-	11.067	249.925	2258%
Personeelsbaten	38.808	-	38.808	19.445	50%
Goederen en diensten aan derden	223.070	-	223.070	504.014	226%
Bijdragen van derden	44.500	-	44.500	613.153	1378%
Waterschapsbelasting	-	-	-	-	
Interne verrekeningen	-	-	-	12.391	
Totaal baten	**317.445**	**-**	**317.445**	**1.398.928**	**441%**
Saldo exclusief mutaties bestemmingsreserves	***48.488.704***	***30.000***	***48.518.704***	***47.607.314***	***98%***
Beschikking bestemmingsreserves PBB	165.600	-	165.600	68.671	41%
Beschikking bestemmingsreserves Natschadeloket Peilopzet Maas	-	-	-	21.097	
Totaal beschikking bestemmingsreserves	**165.600**	**-**	**165.600**	**89.768**	**54%**
Saldo lasten en baten	***48.323.104***	***30.000***	***48.353.104***	***47.517.547***	***98%***

Toelichting Exploitatie

Dit programma kent een voordelig resultaat als gevolg van de hogere baten. Die hogere baten zijn voornamelijk het gevolg van incidentele posten, zoals de inkomsten vanuit de regiodeal NOB, de afrekening met de buitenlandprojecten (Ghana), boekwinst op grondzaken (grondverkoop/-ruiling) en een financiële bijdrage in het kader van de subsidieregeling klimaat As50+. Daarnaast zijn hogere bijdragen van derden ontvangen voor het onderhoud aan de waterlopen en de natuurlijk ingerichte gebieden. De opbrengsten vanuit het pachtkohier (pacht, erfpacht) zijn ook hoger dan voorzien.

De lagere doorberekende lasten compenseren de hogere besteding binnen de goederen en diensten en bijdragen aan derden. Het onderhouden van met name de peilregulerende kunstwerken (stuwen en gemalen) binnen watersysteembeheer zorgt voor die hogere lasten. Dit in combinatie met de lasten voor het plaatsen van nieuwe stuwen in het kader van waterconservering. Deze hogere lasten worden grotendeels gecompenseerd door de lagere besteding op verschillende andere producten, zoals op de voorziening verwante belangen watersysteembeheer, het cyclisch groot onderhoud en monitoring waterkwantiteit/-kwaliteit.

PROGRAMMA	GEZOND EN NATUURLIJK WATER

WBP 2022-2027

Verkenningen en beleid voor 2022	2022	Toelichting
Uitvoeringsprogramma vitaal platteland incl. bodem	Opstellen	Het is niet nodig om een uitvoeringsprogramma vitaal platteland op te stellen. Er wordt door de provincie een Brabants Programma Landelijk Gebied opgesteld. Hiervoor leveren wij input vanuit de waterkwaliteits-, waterkwantiteits- en bodemopgaven.
Waterverdeling en waterkwaliteit	Opstellen	We leggen steeds beter de link tussen waterkwantiteit en waterkwaliteit. Bij keuzes ten aanzien van de waterverdeling (bv bij wateraanvoer of bij effluent van onze zuiveringen) betrekken we ook het aspect waterkwaliteit.
Kennisontwikkeling waterkwaliteit (o.a. opkomende stoffen)	Uitvoeren/ opstellen	Binnen het project Sensorgestuurd Boeren onderzoeken we per gebied welke invloed de landbouw heeft op de waterkwaliteit. De resultaten en gereedschappen geven de boeren handvatten om het verlies van nutriënten en ammonium naar het oppervlaktewater te verminderen. 2022 was het laatste meetjaar van het POP3-project Sensorgestuurd Boeren, dat begin 2023 officieel wordt afgerond. In juli is ook de samenwerking met de landelijke Kennisimpuls Waterkwaliteit (KIWK) afgerond met een serie webinars, een website met producten en een groot landelijk symposium. In samenwerking met de ministeries van LNV en IenW, de STOWA en enkele andere partners hebben we een gezamenlijk vervolgonderzoek opgezet om de metingen voort te kunnen zetten in de projectgebieden van waterschap Aa en Maas en waterschap Zuiderzeeland. Een belangrijke stap naar een betere waterkwaliteit is het terugdringen van emissies vanuit onze rwzi's. Via het meetnet voor opkomende stoffen bepalen we met chemische en biologische metingen de invloed van de rwzi's. Dit meetnet hebben we in 2022 uitgebreid. Daarnaast hebben we ons specifiek gericht op de emissie van ammonium in het effluent en het oppervlaktewater. Om meer inzicht te krijgen in mogelijke maatregelen, onderzoeken we nu of en hoe we de normen voor ammonium in het oppervlaktewater kunnen vertalen naar gewenste hoeveelheden ammonium in het effluent. Hierbij houden we rekening met de verschillende bronnen van ammonium en de invloed van regen op het zuiveringsproces. Begin 2023 verwachten we de eerste resultaten van dit onderzoek.
Beïnvloeden en stimuleren aanpak diffuse bronnen	Uitvoeren	In het NPLG is ruimschoots aandacht voor de normen waaraan de waterkwaliteit moet voldoen. Waar we voorheen vooral keken naar de regels anuit het Rijk werken we de komende jaren met een duidelijke gebiedsgerichte aanpak. Daarin krijgen maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren een belangrijke plaats. Dit wordt ondersteund met het Brabantbrede programma Bodem UP 2.0. Dit programma helpt agrariers om maatregelen te nemen die goed zijn voor de bodem, de waterkwaliteit en waterconservering.

Belangrijkste investeringsprojecten	Nr. PJB	Eenheid	Begroting 2022	Realisatie 2022
Beekherstel		km	12	11
Natuurvriendelijke oevers eigenstandig		km	20	2
Natuurvriendelijke oevers gecombineerd			10	1
Ecologische verbindingszones		km	17	2,8
Beekmondingen		aantal	0	1
Vispassages		aantal	23	15
Recreatie		aantal/jaar	18	21

Toelichting belangrijkste investeringsprojecten

In 2022 hebben we 2,8 kilometer ecologische verbindingszone aangelegd, vooral binnen het project Aa-dal Zuid. Aan beekherstel hebben we 11 kilometer aangelegd: 10 kilometer binnen Aa-dal Zuid en 1 kilometer bij de Campagnebeek (eveneens beekmonding). We hebben 3 kilometer natuurvriendelijke oevers aangelegd. Dit betreft de Beekerloop en een deel van de Kleine Aa.
In 2022 hebben we 15 knelpunten opgelost op het gebied van vismigratie: 11 binnen Aa-dal Zuid en 4 binnen het district Hertogswetering.

Input

Investeringen

Srt. Inv.	Objectnummer Projectenboek	Nr. PJB	Omschrijving Investering	%-Aandeel in program-ma	Bruto uitgaven B2022	Inkomsten B2022	Netto uitgaven B2022	Bruto uitgaven R2022	Inkomsten R2022	Netto uitgaven R2022
A		4	BHS Snelle Loop dtj Benedenlp	100%	-	205.719	-205.719			-
A		5	Blauwe Poort Laarbeek	100%	84.000	-	84.000	98.866	58.978	39.888
A		6	Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL)	100%	570.500	-	570.500			-
A		7	Gebiedsplan Raam	50%	285.160	37.260	247.900	1.094.057	290.873	803.184
A		8	Aa dal Noord	90%	135.000	-	135.000	40.152		40.152
A		12	BHS Esperloop IGP Bakel Milheeze	100%	6.748	-	6.748	7.267		7.267
A		76	Aa dal Zuid	100%	7.892.773	1.718.460	6.174.313	6.881.630	679.108	6.202.522
A		86	IGP Maasheggen	100%	300.000	-	300.000	312.147		312.147
A		95	EVZ Tranche Beneden Aa	100%	3.975.372	900.000	3.075.372	2.128.577		2.128.577
A		99	EVZ Groote Wetering	100%	999.780	240.000	759.780	53.337		53.337
A		100	EVZ Roode Wetering	100%	-	300.000	-300.000	119.157	918.703	-799.546
A		210	Campagnebeek	100%	-	-	-	132.446		132.446
A		210	Smakterbroek	50%	68.407	47.963	20.444	2.841	63.825	-60.984
A		211	Verdroging Aa Hees	50%	-	-	-	13.931		13.931
A		234	Uitvoeringsprogram Gulden Land	100%	122.920	-	122.920	124.191		124.191
A		245	Verkiezingen 2023	20%	-	-	-	6.523		6.523
A		300	Soeloop	100%	-	-	-	163.445		163.445
A		300	Oude Aa	100%	-	-	-	68.489		68.489
A		300	Astense Aa Fase 3	100%	1.814.155	370.000	1.444.155	288.474		288.474
A		300	Clusteraanpak EVZ's Deurne	100%	655	-	655			-
A		302	Natuur Klimaat ws Maashorst	25%	25.000	-	25.000	3.717		3.717
A		310	Restopgave Peelseloop stuwen	50%	-	-	-	501		501
A		358	Bhs Peelseloop Benedenloop	100%	30.000	-	30.000	70.899		70.899
A			EVZ Koningsvliet	100%	-	-	-	-3.636	372.740	-376.376
A			Clusteraanpak vismigratie	100%	-	-	-	2.669	-62.217	64.886
A			Clusteraanpak NVO/Robuust ws	100%	-	-	-	159.861		159.861
A			NVO De Vlier&Opl vismigratie	100%	-	-	-	20.986		20.986
Totaal A					**16.310.470**	**3.819.402**	**12.491.068**	**11.790.527**	**2.322.010**	**9.468.517**

B2		7	Gebiedsplan Raam	50%	1.237.088	106.134	1.130.954			
B2		76	Aa dal Zuid	100%	100.000	-	100.000			
B2		234	Uitvoeringsprogram Gulden Land	100%	2.877.080	-	2.877.080			
Totaal B2					**4.214.168**	**106.134**	**4.108.034**	**-**	**-**	**-**
C		109	Knelp.gemengde overstorten	100%	50.000	-	50.000			
C		111	Waterkwaliteit in bebouwd gebied	100%	125.000	-	125.000			
C		216	EVZ Meerkensloop	100%	50.000	-	50.000			
C		308	Groene Punt	100%	250.000	-	250.000			
C		355	Intentieovereenkomst Sint Anthonisrealisatie restopgaven EVZ's en N	100%	309.500	123.750	185.750			
Totaal C					**784.500**	**123.750**	**660.750**	**-**	**-**	**-**
Eindtotaal					***21.309.138***	***4.049.286***	***17.259.852***	***11.790.527***	***2.322.010***	***9.468.517***

Exploitatie

Omschrijving	**Primaire Begroting 2022**	**Begrotings-wijziging**	**Begroting 2022 incl. wijziging**	**Realisatie 2022**	**Realisatie %**
Rente en afschrijvingen	-	-	-	-	0%
Personeelslasten	59.000	-	59.000	93.929	159%
Goederen en diensten	3.203.923	-	3.203.923	3.669.981	115%
Bijdragen aan derden	1.154.125	-	1.154.125	665.828	58%
Toevoeging voorziening / onvoorzien	39.717	-37.500	2.217	47.324	2135%
Doorberekende kosten	6.216.167	22.500	6.238.667	6.088.389	98%
Totaal lasten	**10.672.932**	**-15.000**	**10.657.932**	**10.565.450**	**99%**
Financiële baten	5.534	-	5.534	124.962	2258%
Personeelsbaten	19.404	-	19.404	9.723	50%
Goederen en diensten aan derden	74.375	-	74.375	267.591	360%
Bijdragen van derden	78.250	-	78.250	278.364	356%
Waterschapsbelasting	-	-	-	-	0%
Interne verrekeningen	-	-	-	6.195	0%
Totaal baten	**177.563**	**-**	**177.563**	**686.836**	**387%**
Saldo exclusief mutaties bestemmingsreserves	***10.495.369***	***-15.000***	***10.480.369***	***9.878.615***	***94%***
Beschikking bestemmingsreserves PBB	82.800	-	82.800	34.335	41%
Totaal beschikking bestemmingsreserves	**82.800**	**-**	**82.800**	**34.335**	**41%**
Saldo lasten en baten	***10.412.569***	***-15.000***	***10.397.569***	***9.844.279***	***95%***

Toelichting Exploitatie

Het voordelig nettoresultaat binnen dit programma is het gevolg van de hogere baten. Dit is voornamelijk het gevolg van de incidentele posten, zoals de inkomsten vanuit de regiodeal NOB, de afrekening met de buitenlandprojecten (Ghana), boekwinst op grondzaken (grondverkoop/-ruiling) en een financiële bijdrage in het kader van de subsidieregeling klimaat As50+. Daarnaast zijn hogere bijdragen van derden ontvangen voor het onderhouden van de waterlopen en de natuurlijk ingerichte gebieden. De opbrengsten vanuit het pachtkohier (pacht, erfpacht) zijn ook hoger dan voorzien.
Het totaal aan gerealiseerde lasten is nagenoeg gelijk aan het hiervoor begrode bedrag. Ook hier compenseren de lagere doorberekende lasten de hogere besteding op de overige componenten.

PROGRAMMA	SCHOON WATER

WBP 2022-2027

Verkenningen en beleid voor 2022	2022	Toelichting
Herziening beleidslijn doelmatigheid zuivering (in relatie tot indirecte lozingen)	Opstellen	Bij het verbeteren van het zuiveringsrendement is de samenstelling van het afvalwater van belang. Daarom gaan we de beleidslijn Doelmatige werking zuiveren herzien. We leggen de relatie met de invloed van indirecte lozingen, waarvoor de vergunningverlening verandert bij de komst van de Omgevingswet. Daarnaast kijken we naar de nieuwe richtlijn Stedelijk afvalwater, waarvan het concept in oktober is gepubliceerd. De aanpassing van onze beleidslijn loopt daarom door in 2023 en wordt dan aan het algemeen bestuur aangeboden.

Prestaties	Eenheid	Wettelijke Norm rwzi *1	Begroting 2022	Realisatie 2022
Uitvoering wettelijke taak: Zuiveren van afvalwater				
Voldoen aan afname afspraak, operationele beschikbaarheid	%		>98	99,3
Voldoen aan lozingseisen vergunningen	j/n		j	*2 n
Verbetering effluentkwaliteit				
Zomerhalfjaargemiddelde concentratie fosfor				
rwzi Dinther	mg/l	1,0	0,60	0,55
rwzi Vinkel	mg/l	2,0	1,10	1,35
rwzi Aarle-Rixtel	mg/l	1,0	0,60	0,73
rwzi Asten	mg/l	2,0	0,40	0,54
rwzi Oijen	mg/l	1,0	0,50	0,91
rwzi Land van Cuijk	mg/l	1,6	0,80	1,12
rwzi Den Bosch	mg/l	1,0	1,00	*3 0,96
Zomerhalfjaargemiddelde concentratie stikstof				
rwzi Dinther	mg/l	10,0	4,0	4,0
rwzi Vinkel	mg/l	10,0	4,5	3,1
rwzi Aarle-Rixtel	mg/l	10,0	3,5	3,9
rwzi Asten	mg/l	10,0	2,0	2,4
rwzi Oijen	mg/l	10,0	3,0	2,8
rwzi Land van Cuijk	mg/l	10,0	7,0	4,4
rwzi Den Bosch	mg/l	12,0	12,0	10,7
Doelmatige en duurzame bedrijfsvoering				
Slibafvoer naar extern	ton		74.400	73.700
Energie opwekking	MWh		13.600	13.800
Energie verbruik	MWh		42.700	42.000
Energie neutraliteit	%		>60	74,0
Productie biogas	m^3		6.700.000	7.365.000
Bijproducten i.v.m. doelmatige bedrijfsvoering				
Winning struviet	ton		350	89
Winning zeefgoed	ton		1.800	513

Toelichting belangrijkste investeringsprojecten

**1 Actuele wettelijke norm betreft de waarden uit het activiteitenbesluit. Dit zijn voortschrijdend jaargemiddelden voor de nutriënten fosfor en stikstof*
**2 Overschrijding van lozingseisen maatwerkvoorschrift zomerhalfjaargemiddelde fosfor 's-|Hertogenbosch*
**3 Fosfor rwzi's-Hertogenbosch voor de zomer voldeed aan begroting (1,0 mg P/l). Normering voor fosfor in de zomer is op basis van maatwerkvoorschrift is sinds 1 januari 2022 0,8 mg P/l, daar is niet aan voldaan.*

Projecten:
- Aanpassing transportleiding Grave - Wachthuis
- Renovatie opvoer- en slibretourvijzels rwzi Asten
- Optimalisatie PE-installatie rwzi Land van Cuijk
- Renovatie rioolgemaal Holthees
- Renovatie rioolgemaal Boxmeer
- Renovatie rioolgemaal Fortunaweg
- Renovatie rioolgemalen Donkenweg, Maaijegatweg en Nuland
- Zonneweide rwzi Aarle-Rixtel
- Renovatie en kwaliteitsverbetering rwzi Oijen
- Renovatie stamriool Oss
- Zonneweide rwzi Oijen
- Zonneweide Land van Cuijk
- Renovatie rwzi Den Bosch
- Superkritisch vergassen

Input

Investeringen

Srt. Inv.	Objectnummer Projectenboek	Nr. PJB	Omschrijving Investering	%-Aandeel in programma	Bruto uitgaven B2022	Inkomsten B2022	Netto uitgaven B2022	Bruto uitgaven R2022	Inkomsten R2022	Netto uitgaven R2022
A		115	Renoveren rwzi Den Bosch	100%	1.000.000	-	1.000.000	-1.481.158		-1.481.158
A		119	Renovatie druktorens Erica	100%	100.500	-	100.500	124.880		124.880
A		120	Renoveren druktoren Lage Peel	100%	245.000	-	245.000	318.060		318.060
A		131	Renoveren rioolgemaal Keldonk/Mariaheide	100%	300.000	-	300.000	39.636		39.636
A		139	Renovatie rioolgemaal Oploo	100%	-	-	-	26.049		26.049
A		144	Rioolgemaal Vianen	100%	-	-	-	67.506		67.506
A		147	Renoveren rioolgemaal Westerbeek	100%	270.000	-	270.000	40.147		40.147
A		148	Renoveren rioolgemalen Fortunaweg, St. Hubert en Wilbertoord	100%	360.000	-	360.000	476.178		476.178
A		149	Renoveren stamriool Oss	100%	8.833.872	-	8.833.872	8.432.156	16.935	8.415.221
A		173	Renovatie vijzels rwzi Asten	100%	-	-	-	5.309		5.309
A		175	Renovatie en kwaliteitsverbetering rwzi Oijen	100%	12.500.000	-	12.500.000	7.571.798		7.571.798
A		177	Renovatie gashouder Land van Cuijk	100%	-	-	-	366.729		366.729
A		178	Vervangen procesautomatiseringsinstallaties rwzi's	100%	100.000	-	100.000			-
A		178	Vervangen PA rwzi Land van Cuijk	100%	-	-	-	224.873		224.873
A		180	Superkritisch vergassen	100%	216.397	-	216.397	11.665		11.665
A		243	Aans 6 biotectoren influent	100%	-	-	-	123.205		123.205
A		244	Datagestuurde waterketen	100%	-	-	-	179.641		179.641
A		245	Verkiezingen 2023	23%	-	-	-	7.502		7.502
A		251	Meten en monitoren in de afvalwaterketen	100%	39.337	-	39.337	71.860	12.541	59.319
A		255	Uitbreiding verwerkingscapaciteit rwzi Land van Cuijk	100%	1.150.000	-	1.150.000	288.900		288.900
A		262	Renovatie rioolgemaal Boxmeer	100%	-	-	-	15.318		15.318
A		263	Renoveren rioolgemaal Cuijk Sportpark	100%	860.000	-	860.000	233.025		233.025
A		276	Grootschalige realisatie van zonneweides	100%	3.410.000	-	3.410.000	5.743.181		5.743.181
A		284	Renoveren rioolgemaal Donkenweg, Maaijegatweg en Nuland	100%	800.000	-	800.000	859.954		859.954
A		286	Oplossen capaciteitsknelpunt Bakel	100%	2.869.273	-	2.869.273	507.929		507.929
A		303	Optimalisatie Meetnetten en Datamanagement in Systeem en Keten (O	100%	345.000	85.000	260.000	239.899	116.406	123.493
A		316	Medicijnresten verwijderen Dinther	100%	-	-	-	1.151.414		1.151.414
A		316	Effluentverbetering rwzi's: rwzi Dinther	100%	712.439	-	712.439	90.915		90.915
A		320	Effluentverbetering rwzi's: rwzi Vinkel	100%	200.000	-	200.000	146.324		146.324
A		321	Optimaliseren aanvoerstelsel Asten - Maatregel KRW	100%	1.110.000	-	1.110.000	753.681		753.681
A		339	Renoveren rioolgemalen Elshout, Heesbeen en Oudheusden	100%	52.938	-	52.938	124.631		124.631
A		351	Renovatie transportstelsel Someren - rwzi Asten	100%	150.000	-	150.000	99.323		99.323
A		352	Vervangen geurfilter en kelderluiken rioolgemaal Harense Broek	100%	180.000	-	180.000	170.338		170.338
A		373	Voorbereiding Windturbines Land van Cuijk	100%	-	-	-	16.482		16.482
A		374	Slib en gaslijn rwzi Den Bosch	100%	-	-	-	102.242		102.242
Totaal A					**35.804.756**	**85.000**	**35.719.756**	**27.149.592**	**145.882**	**27.003.710**

B1		135	Renoveren rioolgemaal Mariahout	100%	50.000	-	50.000			
Toaal B1					**50.000**	**-**	**50.000**	**-**	**-**	**-**
C		244	Effluentverbetering rwzi's: Kunstmatige intelligentie op rwzi's	100%	250.000	-	250.000			
C		313	Effluentverbetering rwzi's: rwzi Aarle-Rixtel	100%	200.000	-	200.000			
C		348	Kunstmatige intelligentie in transportstelsels	100%	400.000	-	400.000			
Totaal C					**850.000**	**-**	**850.000**	**-**	**-**	**-**
Eindtotaal					***36.704.756***	***85.000***	***36.619.756***	***27.149.592***	***145.882***	***27.003.710***

Exploitatie

Omschrijving	**Begroting 2022**	**Begrotings-wijziging**	**Begroting 2022 incl. wijziging**	**Realisatie 2022**	**Realisatie %**
Rente en afschrijvingen	-	-	-	-	-
Personeelslasten	83.480	-	83.480	92.866	111%
Goederen en diensten	25.540.661	-	25.540.661	27.977.872	110%
Bijdragen aan derden	3.674.854	-	3.674.854	1.899.073	52%
Toevoeging voorziening / onvoorzien	150.000	-	150.000	-	0%
Doorberekende kosten	36.221.631	-	36.221.631	35.526.524	98%
Totaal lasten	**65.670.625**	**-**	**65.670.625**	**65.496.336**	**100%**
Financiële baten	32.154	-	32.154	565.535	1759%
Personeelsbaten	23.184	-	23.184	11.617	50%
Goederen en diensten aan derden	896.929	-	896.929	5.463.079	609%
Bijdragen van derden	4.029.708	-	4.029.708	2.333.538	58%
Waterschapsbelasting	-	-	-	-	-
Interne verrekeningen	-	-	-	24.769	-
Totaal baten	**4.981.975**	**-**	**4.981.975**	**8.398.538**	**169%**
Saldo exclusief mutaties bestemmingsreserves	***60.688.651***	**-**	***60.688.651***	***57.097.798***	***94%***
Beschikking bestemmingsreserves PBB	331.200	-	331.200	137.355	41%
Beschikking bestemmingsreserves Instandhouding rwzi Oijen	95.000	-	95.000	111.294	117%
Beschikking bestemmingsreserves Extra afschrijving rwzi Oijen	882.098	-	882.098	882.098	100%
Totaal beschikking bestemmingsreserves	**1.308.298**	**-**	**1.308.298**	**1.130.747**	**86%**
Saldo lasten en baten	***59.380.353***	***0***	***59.380.353***	***55.967.051***	***94%***

Toelichting Exploitatie

De investeringen in duurzame energie van de afgelopen jaren zorgen ervoor dat het saldo van de lasten en baten van het programma positiever is dan begroot, ondanks alle economische uitdagingen in 2022. De opbrengsten uit de afzet van biogas komen € 4,2 miljoen hoger uit dan begroot. Het zonnige jaar in combinatie met lagere inkoopprijzen voor elektriciteit dan begroot, zorgen bij de inkoop van elektriciteit op een voordeel van € 0,9 miljoen.
De hogere energie- en grondstoffenprijzen op de markt zorgen er wel voor dat de kosten voor de afzet van slibkoek (€ 1,6 miljoen) en de inkoop van hulpstoffen (€ 0,4 miljoen) zijn toegenomen. Ook zijn de begrote inkomsten van de SDE-subsidie (€ 0,6 miljoen) weggevallen vanwege de hoge energieprijzen. Wel is de afrekening van de SDE-subsidie over 2021 hoger uitgevallen dan verwacht, waardoor in 2022 een voordeel van € 0,1 miljoen ontstaat. De kosten voor de inkoop van restwarmte zijn € 0,3 miljoen hoger uitgevallen.
Een gunstigere afrekening over 2021 van de SNB zorgt voor een voordeel van € 0,3 miljoen in 2022. Het bij het bestuursverslag gemelde voordeel op de verkoop van HBE-certificaten is kleiner geworden (€ 34.000), doordat in de tweede helft van het jaar de prijzen flink zijn gedaald. De kosten voor het onderhoud van de installaties zijn toegenomen als gevolg van de stijgende prijzen van materialen, arbeid en hulpstoffen. Doordat niet alle geplande werkzaamheden uitgevoerd konden worden, is het nadeel beperkt gebleven tot € 176.000, op een begroot bedrag van € 7,7 miljoen. De PACAS-installatie op de rwzi Oijen is in 2022 net te kort in bedrijf geweest om in 2022 recht te hebben op de begrote subsidie van € 1,3 miljoen. Dit zal nu in 2023 ontvangen worden.

PROGRAMMA			SAMEN, DUURZAAM, SLIM EN EFFECTIEF							
Input										
Investeringen										
Srt. Inv.	**Objectnummer Projectenboek**	**Nr. PJB**	**Omschrijving Investering**	**%-Aandeel in program-ma**	**Bruto uitgaven B2022**	**Inkomsten B2022**	**Netto uitgaven B2022**	**Bruto uitgaven R2022**	**Inkomsten R2022**	**Netto uitgaven R2022**
A		197	Verv vervoersmiddelen en gereedschap	100%	1.175.000	-	1.175.000	860.137	-	860.137
A		248	Zaakgericht Werken/Nieuw Zaaksysteem	100%	394.550	-	394.550	246.742	-	246.742
A		249	Digitale Transformatie Infrastructuur	100%	117.548	-	117.548	36.214	-	36.214
Totaal A					**1.687.098**	**-**	**1.687.098**	**1.143.093**	**-**	**1.143.093**
C		270	Maatregelen digitale transformatie	100%	750.000	-	750.000	-	-	-
Totaal C					**750.000**	**-**	**750.000**	**-**	**-**	**-**
Eindtotaal					***2.437.098***	**-**	***2.437.098***	***1.143.093***	**-**	***1.143.093***

3 Realisatie van lasten en baten

Lasten (x € 1.000)

Omschrijving	Primaire Begroting 2022	Begrotings wijzigingen	Begroting 2022 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2022	Jaarrekening 2021
Kapitaallasten	36.463		36.463	36.670	35.794
Personeelslasten	47.383		47.383	46.826	44.814
Duurzame gebruiksgoederen	1.803	60	1.863	2.614	2.358
Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	4.544		4.544	4.896	3.815
Energie	5.413		5.413	4.998	5.293
Huren en rechten	2.519		2.519	2.695	2.271
Leasebetalingen					
Pachten en erfpachten	4		4	4	4
Verzekeringen	364		364	405	377
Belastingen	69		69	107	64
Onderhoud door derden	20.185	90	20.275	20.711	19.464
Overige diensten door derden	22.210		22.210	24.070	23.295
Bijdragen aan bedrijven	1.191		1.191	941	1.236
Bijdragen aan overheden	7.776		7.776	4.637	4.199
Bijdragen aan overigen	619		619	1.005	830
Onvoorzien	300	-150	150		
Voorzieningen					144
Reserveringen	9		9	189	34
Totaal	**150.851**		**150.851**	**150.768**	**143.993**
Toevoeging categoriereserve ingezetenen					56
Toevoeging categoriereserve gebouwd	911		911	911	1.061
Toevoeging categoriereserve ongebouwd					124
Toevoeging categoriereserve natuurterreinen					1
Toevoeging egalisatiereserve watersysteembeheer					2.578
Toevoeging egalisatiereserve zuiveringsbeheer	1.810		1.810	1.810	2.882
Toevoeging bestemmingsreserves					1.400
Totaal toevoeging reserves	**2.721**		**2.721**	**2.721**	**8.103**
Totaal inclusief toevoeging reserves	**153.572**		**153.572**	**153.488**	**152.096**

Baten (x € 1.000)

Omschrijving	Primaire Begroting 2022	Begrotings wijzigingen	Begroting 2022 incl. wijzigingen	Jaarrekening 2022	Jaarrekening 2021
Externe rentebaten					
Interne rentebaten	54		54	1.065	209
Dividenden en bonusuitkeringen	865		865	792	1.584
Baten ivm salarissen en sociale lasten	1.007		1.007	2.189	1.399
Verkoop van grond				352	451
Verkoop van duurzame goederen				39	13
Verkoop van overige goederen	855		855	5.078	1.641
Opbrengst uit grond en water	345		345	395	387
Huuropbrengst uit overige eigendommen	13		13	13	13
Diensten voor derden	186		186	747	721
Bijdragen van overheden	4.924		4.924	3.884	4.050
Bijdragen van overigen				297	150
Belastingopbrengsten	134.927		134.927	133.895	127.668
Onttrekking aan voorzieningen				50	
Geactiveerde lasten	7.409		7.409	6.647	5.643
Totaal	**150.584**		**150.584**	**155.444**	**143.929**
Onttrekking categoriereserve ingezetenen	297		297	297	56
Onttrekking categoriereserve gebouwd					373
Onttrekking categoriereserve ongebouwd	30		30	30	68
Onttrekking categoriereserve natuurterreinen	1		1	1	
Onttrekking egalisatiereserve watersysteembeheer	1.020		1.020	1.020	3.139
Onttrekking egalisatiereserve zuiveringsbeheer					3.733
Onttrekking bestemmingsreserves	1.639		1.639	1.289	798
Totaal onttrekking reserves	**2.988**		**2.988**	**2.638**	**8.167**
Totaal inclusief onttrekking reserves	**153.572**		**153.572**	**158.082**	**152.096**

Totaal baten	155.444
Totaal lasten	150.768
Saldo baten en lasten	4.676
Mutaties reserves	-83
Voordelig saldo	**4.594**

4 Kostenverdeelstaat per beleidsproduct

(Bedrag * € 1.000)	Eigen plannen	Plannen van derden	Beheersinstrumenten waterkeringen	Aanleg en onderhoud waterkeringen	Dijkbewaking en calamiteiten-bestrijding	Beheersinstrumenten watersystemen	Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	Beheer hoeveelheid water	Calamiteiten-bestrijding watersysteembeheer	Monitoring watersysteembeheer	Getransporteerd afvalwater	Gezuiverd afvalwater
Lasten													
doorberekende kapitaallasten			76	4.412		8	5.004	1.244	3.093	19	106	6.050	10.432
personeelslasten	3									98			
doorberekende kosten uren	3.528	346	231	1.707	203	566	9.732	1.018	2.937	148	2.325	1.808	8.778
goederen en diensten	1.249		107	2.565	330		8.421	1.980	2.591	360	2.379	2.186	12.403
bijdragen aan derden	1.013			31		123	910	115	1		40	205	1.062
toevoegingen aan voorzieningen													
doorberekende kosten ondersteuning	817	79	47	424	51	116	2.428	301	702	45	564	440	2.250
Totaal lasten	6.610	425	461	9.139	584	814	26.496	4.657	9.323	670	5.413	10.689	34.925
Baten													
financiele baten													
personeelsbaten													
goederen en diensten aan derden				145		57	56				13	35	4
bijdrage van derden	484			213	35		134		17		19		1.977
waterschapsbelastingen watersysteembeheer													
waterschapsbelastingen zuiveringsbeheer													
interne verrekeningen													761
Totaal baten	484			358	35	57	190		18		32	35	2.742
Saldo	**6.126**	**425**	**461**	**8.782**	**549**	**757**	**26.306**	**4.657**	**9.306**	**670**	**5.381**	**10.654**	**32.184**

(Bedrag * € 1.000)	Verwerkt slib	Beheer Keurkwart VTHbeleid	Vergunning en meldingen	Adviezen vergunningen	Toezicht	Handhaving	Regulering lozingen	Belastingheffing	Invordering	Bestuur	Externe communicatie	Dekkingsmiddelen en saldo	Totaal
Lasten													
doorberekende kapitaallasten	1.939						791			184		3	**33.362**
personeelslasten										466			**567**
doorberekende kosten uren	790		1.336	52	531	1.413	349	224		2.403	737		**41.165**
goederen en diensten	11.532		80		39	4	35	2.354	933	1.001	249		**50.798**
bijdragen aan derden	31		3				346	511		519	2		**4.913**
toevoegingen aan voorzieningen												2.910	**2.910**
doorberekende kosten ondersteuning	571		310	12	116	302	86	162	37	307	184		**10.348**
Totaal lasten	14.863		1.729	64	686	1.719	1.607	3.251	970	4.882	1.172	2.913	**144.064**
Baten													
financiele baten												1.858	**1.858**
personeelsbaten										51			**51**
goederen en diensten aan derden	5.056					20				1.210			**6.597**
bijdrage van derden	257		100				175			292			**3.702**
waterschapsbelastingen watersysteembeheer												73.924	**73.924**
waterschapsbelastingen zuiveringsbeheer												59.972	**59.972**
interne verrekeningen	121											1.673	**2.555**
Totaal baten	5.434		100			20	175			1.553		137.426	**148.658**
Saldo	**9.430**		**1.629**	**64**	**686**	**1.699**	**1.432**	**3.251**	**970**	**3.329**	**1.172**	**-134.513**	**-4.594**

5 Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarmee het waterschap een bestuurlijke en financiële band heeft. Een *bestuurlijk belang* wordt gekenmerkt door een bestuurszetel en/of stemrecht. Er is sprake van *financieel belang* wanneer het waterschap middelen ter beschikking heeft gesteld en het risico loopt die kwijt te raken bij faillissement. Hiervan is ook sprake als financiële problemen bij verbonden partijen verhaald kunnen worden op het waterschap.

Ons beleid ten aanzien van verbonden partijen is vastgelegd in de beleidsnota Verbonden partijen/Good Governance, vastgesteld door het AB op 16 december 2011.

De volgende rechtspersonen kunnen worden aangemerkt als verbonden partij:
1. Gemeenschappelijke Regeling Afvalwater Vught met waterschap De Dommel;
2. Aquaminerals;
3. Aquon;
4. Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC);
5. Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB);
6. Het Waterschapshuis (HWH);
7. Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant;
8. Noord-Brabantse Waterschapsbond (NBWB);
9. Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB Bank);
10. NV Slibverwerking Noord-Brabant (SNB);
11. STOWA (Stichting toegepast onderzoek water);
12. Unie van Waterschappen (UVW).

Voor detailinformatie en ontwikkelingen wordt verwezen naar de afdeling Concernstaf en naar het Jaarverslag 2022 § 1.5.7 Verbonden partijen.

6 Staat van vaste - en (im)materiële activa

	Per 01-01-2022					Mutaties in 2022									Per 31-12-2022						
OBJECTOMSCHRIJVING	Aanschafprijs	Afschrijving Cumulatief	Subsidies	Ontvangsten Overig	Boekwaarde	Correcties	Nieuwbouw Derden	Geactiveerde Lasten	subsidies	Ontvangsten Overig	Afschrijving Termijn (Jaar)	Reguliere Afschrijving	Correctie Afschrijving	Totaal Afschrijving	Aanschafprijs	Afschrijving Cumulatief	Subsidies	Ontvangsten Overig	Boekwaarde	Rente	Kapitaallast bruto Totaal
Gronden en terreinen	28.980	255	570	4.179	23.975		5.623			822		16		16	34.602	271	570	5.000	28.761	515	530
Vervoermiddelen	1.948	808			1.140		404	4				395		395	2.356	1.203			1.152	22	418
Machines,apparaten en werktuigen	10.806	2.155	672		7.979		1.799	50	523			1.030		1.030	12.655	3.185	1.195		8.275	156	1.185
Bedrijfsgebouwen	20.920	9.111		1	11.808							544		544	20.920	9.655		1	11.264	230	774
Waterkeringen	98.596	11.036	74.698	2.180	10.681		9.828	2.676	9.670	15		663	-7	656	111.100	11.692	84.368	2.195	12.844	208	864
Kunstwerken	80.884	24.784	9.872	1.926	44.301		10.165	350	710	479		2.956		2.956	91.399	27.740	10.582	2.406	50.671	864	3.820
Watergangen	188.337	33.185	57.458	16.239	81.454		14.584	1.455	3.326	123		3.618		3.618	204.376	36.803	60.785	16.362	90.426	1.589	5.207
Transportsystemen	130.902	65.280	4.599	1.505	59.517		11.708	541		17		4.821		4.821	143.151	70.102	4.599	1.522	66.928	1.161	5.982
Zuiveringsinstallaties	193.350	76.927	6.303	257	109.864		13.252	1.442				8.524		8.524	208.045	85.451	6.303	257	116.033	2.143	10.668
Slibverwerkingsinstallaties	21.600	9.332	2	7	12.259		-200	35				1.191	101	1.292	21.435	10.624	2	7	10.803	239	1.531
Overige materiële vaste activa	3.424	880	886		1.658		155	1	13			197		197	3.581	1.077	899		1.605	32	229
MATERIELE VASTE ACTIVA	**779.745**	**233.754**	**155.061**	**26.294**	**364.636**		**67.318**	**6.555**	**14.242**	**1.456**		**23.954**	**94**	**24.048**	**853.618**	**257.802**	**169.304**	**27.751**	**398.762**	**7.160**	**31.209**
Onderzoek en ontwikkeling	3.765	2.505	78	10	1.173		221	17				137	12	148	4.003	2.653	78	10	1.262	23	171
Bijdrage aan activa eigendom derden	2.645	865	1.172	27	582							37		37	2.645	902	1.172	27	544	11	49
Geactiveerde bijdragen aan het Rijk	73.039	10.508			62.531		7.433	74				2.435		2.435	80.547	12.942			67.604	1.220	3.654
Overige immateriele vaste activa	14.739	7.808		400	6.531		32					683		683	14.771	8.491		400	5.881	127	810
IMMATERIËLE VASTE ACTIVA	**94.188**	**21.685**	**1.250**	**436**	**70.816**		**7.686**	**92**				**3.291**	**12**	**3.303**	**101.966**	**24.988**	**1.250**	**436**	**75.291**	**1.381**	**4.685**
Kapitaalverstrekkingen	54.224	18.304		30.260	5.660					530		111		111	54.224	18.414		30.790	5.020	110	221
Overige uitzettingen looptijd > 1 jr	151				151										151				151	3	3
FINANCIËLE VASTE ACTIVA	**54.375**	**18.304**		**30.260**	**5.811**					**530**		**111**		**111**	**54.375**	**18.414**		**30.790**	**5.171**	**113**	**224**
EINDTOTAAL	**928.309**	**273.743**	**156.312**	**56.991**	**441.263**		**75.004**	**6.647**	**14.242**	**1.986**		**27.356**	**106**	**27.462**	**1.009.960**	**301.205**	**170.554**	**58.977**	**479.224**	**8.655**	**36.117**

7 Staat van reserves en voorzieningen

Staat van Reserves (bedragen * € 1.000)

Omschrijving	Stand aan het begin van het dienstjaar	Mutaties in dienstjaar				Stand aan het einde van het dienstjaar	Bespaarde rente welke niet is toegevoegd
		Vermeerderingen		Verminderingen			
		Interne		Interne			
		Rente	Mutaties	Rente	Mutaties		Bedrag
Reserves Watersysteembeheer							
Categoriereserve ingezetenen	1.144	22			297	869	
Categoriereserve gebouwd	8.748	168	911			9.827	
Categoriereserve ongebouwd	-37	-1			30	-68	
Natuurterreinen	6				1	5	
Weerstandsvermogen watersysteembeheer	1.600	31		31		1.600	31
Egalisatiereserve watersysteembeheer	10.185	193		193	1.020	9.165	193
Totaal reserves Waterkwantiteit	21.646	413	911	224	1.349	21.397	224
Reserves Zuiveringsbeheer							
Weerstandsvermogen zuiveringsbeheer	1.750	34		34		1.750	34
Egalisatiereserve zuiveringsbeheer	25.266	484	1.810	484		27.076	484
Totaal reserves Waterkwaliteit	27.016	518	1.810	518		28.826	518
Bestemmingsreserves							
Natschadeloket Peilopzet Maas	1.427	27		27	21	1.406	27
Bestemmingsreserve PBB	551	11		11	275	276	11
Bestemmingsreserve IBP2016-2021	250	5		5		250	5
Bestemmingsreserve t.b.v. instandhouding rwzi (	479	9		9	111	368	9
Bestemmingsreserve afschrijving Oijen	1.400	27		27	882	518	27
Bestemmingsreserve Waterveiligheid	2.464	47		47		2.464	47
Totaal bestemmingsreserves	**6.571**	**126**		**126**	**1.289**	**5.282**	**126**
TOTAAL EIGEN VERMOGEN	**55.233**	**1.057**	**2.721**	**868**	**2.638**	**55.504**	**868**

Staat van Voorzieningen (bedragen * € 1.000)

Omschrijving	Stand aan het begin van het dienstjaar	Mutaties in dienstjaar				Stand aan het einde van het dienstjaar	Bespaarde rente welke niet is toegevoegd
		Vermeerderingen		Verminderingen			
		Interne		Interne	Externe		
		Rente	Overige				Bedrag
Voorzieningen							
Vz arbeidsgerelateerde vpl wachtgelden	118	2		2	55	63	2
Vz arbeidsgerelateerde vpl pensioenen	297	6		6	37	260	6
Vz APPAplan			2.028			2.028	
TOTAAL VOORZIENINGEN	**415**	**8**	**2.028**	**8**	**92**	**2.352**	**8**
TOTAAL GENERAAL	**55.648**	**1.065**	**4.749**	**876**	**2.730**	**57.856**	**876**

8 Staat van vaste schulden

*(bedragen * € 1.000)*

Nr.	Verstrekker	Hoofdsom	Looptijd in jaren	Stand per 1-1-2022	Vermeer-deringen	Gewone aflossing	Extra aflossing	Stand per 31-12-2022	Aflossings-verplichting	Rentelast boekjaar	Rente-vergoeding	Laatste jaar aflossing
89	Nederlandse Waterschapsbank VERPAND DNB	20.000	20	2.000		1.000		1.000	1.000	57	4,06%	2023
95	Nederlandse Waterschapsbank VERPAND DNB	20.000	20	4.000		1.000		3.000	1.000	124	3,92%	2025
98	Nederlandse Waterschapsbank VERPAND DNB	25.000	20	6.250		1.250		5.000	1.250	189	3,71%	2026
99	ASN Bank NV	25.000	20	7.500		1.250		6.250	1.250	275	4,31%	2027
100	Nederlandse Waterschapsbank VERPAND DNB	25.000	20	8.750		1.250		7.500	1.250	341	4,46%	2028
103	Nederlandse Waterschapsbank N.V.	30.000	20	13.500		1.500		12.000	1.500	482	3,96%	2030
106	NV Bank Nederlandse Gemeenten	25.000	20	13.750		1.250	12.500			6	3,10%	2032
107	NV Bank Nederlandse Gemeenten	35.000	20	19.250		1.750		17.500	1.750	625	3,52%	2032
108	Nederlandse Waterschapsbank N.V.	25.000	20	15.000		1.250		13.750	1.250	385	2,78%	2033
111	Nederlandse Waterschapsbank N.V.	15.000	20	9.750		750		9.000	750	162	1,67%	2034
113	Nederlandse Waterschapsbank N.V.	123.927	20	86.749		6.196		80.552	6.196	2.240	2,69%	2036
114	Nederlandse Waterschapsbank N.V.	30.000	20	22.500		1.500		21.000	1.500	328	1,56%	2036
115	Nederlandse Waterschapsbank N.V.	20.000	20	15.000		1.000		14.000	1.000	229	1,61%	2036
116	Nederlandse Waterschapsbank N.V.	30.000	20	24.000		1.500		22.500	1.500	392	1,74%	2037
117	Nederlandse Waterschapsbank N.V.	20.000	20	16.000		1.000		15.000	1.000	272	1,78%	2037
118	Nederlandse Waterschapsbank N.V.	40.000	20	34.000		2.000		32.000	2.000	611	1,90%	2038
119	Nederlandse Waterschapsbank N.V.	40.000	20	36.000		2.000		34.000	2.000	696	2,04%	2039
120	A&O-fonds	600	5	600				600			0,00%	2037
121	NV Bank Nederlandse Gemeenten	20.000	25	20.000		800		19.200	800	100	0,50%	2037
122	NV Bank Nederlandse Gemeenten (was lening 106	12.500	10		12.500			12.500	1.250	11	0,09%	2037
123	Nederlandse Waterschapsbank N.V.	25.000	25		25.000			25.000	1.000	161	0,71%	2037
124	Nederlandse Waterschapsbank N.V.	30.000	25		30.000			30.000	1.200	363	1,69%	2037
	Totaal	**637.027**		**354.599**	**67.500**	**28.246**	**12.500**	**381.352**	**30.446**	**8.050**		

9 Staat van personeelslasten

Organisatie-eenheid	Personele sterkte (in fte's)		Personeelslasten (x € 1.000)								
	Geraamde formatie 1-jan-2022	Werkelijke formatie 31-dec-2022	Salarissen eigen personeel	Sociale lasten eigen personeel	Rechtstreekse uitkering eigen personeel	Overige personeelslasten eigen personeel	Salarissen tijdelijk personeel	Totaal personeels-lasten	Totaal voormalig personeel	Totaal generaal	Totaal primaire begroting 2022
Algemeen bestuur	0,84	0,84	€ 253	€ -	€ 3	€ 3	€ -	**€ 259**	€ -	**€ 259**	€ 265
Dagelijks bestuur	2,80	2,80	€ 346	€ -11	€ 6	€ 4	€ -	**€ 344**	€ -	**€ 344**	€ 323
Voorzitter/Dijkgraaf	1,00	1,00	€ 150	€ 27	€ -	€ -	€ -	**€ 177**	€	**€ 177**	€ 173
Secretaris-Directeur	1,00	1,00	€ 146	€ 32	€ -	€ 136	€ -	**€ 314**	€ -	**€ 314**	€ 361
Directielid WSK	1,00	1,00	€ 121	€ 31	€ -	€ 1	€ -	**€ 152**	€ -	**€ 152**	€ 152
Directielid Zuiveren	1,00	1,00	€ 121	€ 31	€ -	€ 2	€ -	**€ 153**	€ -	**€ 153**	€ 152
Concernstaf	23,12	22,01	€ 1.647	€ 486	€ -	€ 32	€ 54	**€ 2.219**	€ -	**€ 2.219**	€ 2.222
Servicestaf	26,17	24,58	€ 1.656	€ 490	€ -	€ 18	€ 38	**€ 2.202**	€ -	**€ 2.202**	€ 2.361
Adviesstaf	20,56	20,58	€ 1.316	€ 397	€ -	€ 29	€ 141	**€ 1.883**	€ -	**€ 1.883**	€ 1.834
Informatiestaf	19,25	20,84	€ 1.217	€ 353	€ -	€ 24	€ 101	**€ 1.696**	€ -	**€ 1.696**	€ 1.619
Onderzoek & Monitoring	26,26	29,25	€ 1.818	€ 547	€ -	€ 22	€ -	**€ 2.386**	€ -	**€ 2.386**	€ 2.103
Beleid & Advies	27,08	24,95	€ 2.052	€ 608	€ -	€ 26	€ 187	**€ 2.872**	€ -	**€ 2.872**	€ 2.824
Planadvies & Vergunning	18,75	18,53	€ 1.033	€ 312	€ -	€ 20	€ 139	**€ 1.503**	€ -	**€ 1.503**	€ 1.739
Handhaving	25,44	21,89	€ 1.435	€ 420	€ -	€ 117	€ 109	**€ 2.081**	€ -	**€ 2.081**	€ 2.177
Waterdata & Informatie	28,84	29,57	€ 1.945	€ 583	€ -	€ 45	€ 202	**€ 2.774**	€ -	**€ 2.774**	€ 2.689
Grondzaken & inrichting	35,44	32,69	€ 2.329	€ 702	€ -	€ 47	€ 56	**€ 3.134**	€ -	**€ 3.134**	€ 3.371
District Boven Aa	24,60	25,60	€ 1.440	€ 435	€ -	€ 30	€ -	**€ 1.905**	€ -	**€ 1.905**	€ 1.750
District Beneden Aa	23,31	20,53	€ 1.295	€ 382	€ -	€ 18	€ -	**€ 1.694**	€ -	**€ 1.694**	€ 1.637
District Raam	22,89	22,89	€ 1.299	€ 384	€ -	€ 19	€ -	**€ 1.703**	€ -	**€ 1.703**	€ 1.424
District Hertogswetering	23,73	22,12	€ 1.290	€ 395	€ -	€ 19	€ 1	**€ 1.705**	€ -	**€ 1.705**	€ 1.832
Waterveiligheid	33,15	33,64	€ 2.230	€ 657	€ -	€ 47	€ 311	**€ 3.244**	€ -	**€ 3.244**	€ 3.440
Advies Zuiveren	25,87	24,40	€ 1.728	€ 508	€ -	€ 25	€ 20	**€ 2.280**	€ -	**€ 2.280**	€ 2.603
Ontwerp & Realisatie	34,83	35,83	€ 2.382	€ 688	€ -	€ 63	€ 10	**€ 3.143**	€ -	**€ 3.143**	€ 3.220
Steunpunt Den Bosch	15,68	16,60	€ 1.055	€ 304	€ -	€ 16	€ 23	**€ 1.398**	€ -	**€ 1.398**	€ 1.280
Steunpunt Oijen	12,00	11,00	€ 711	€ 207	€ -	€ 12	€ 111	**€ 1.041**	€ -	**€ 1.041**	€ 1.111
Steunpunt Cuijk	12,33	12,58	€ 752	€ 222	€ -	€ 9	€ 16	**€ 999**	€ -	**€ 999**	€ 972
Steunpunt Dinther	12,20	11,60	€ 678	€ 191	€ -	€ 10	€ -	**€ 879**	€ -	**€ 879**	€ 1.026
Steunpunt Aarle-Rixtel	12,25	12,47	€ 773	€ 226	€ -	€ 18	€ 18	**€ 1.035**	€ -	**€ 1.035**	€ 977
Centrale budgetten/Algemene dienst*	2,00	2,89	€ 365	€ 68	€ -	€ 916	€ 88	**€ 1.437**	€ 32	**€ 1.469**	€ 1.746
TOTAAL	**513,39**	**504,68**	**€ 33.582**	**€ 9.675**	**€ 9**	**€ 1.726**	**€ 1.624**	**€ 46.616**	**€ 32**	**€ 46.648**	**€ 47.383**

Besluit tot vaststelling Uitvoeringsinformatie bij het Jaarverslag 2022

Aldus ontworpen en vastgesteld door het Dagelijks Bestuur van het waterschap Aa en Maas op 9 mei 2023

Het Dagelijks Bestuur voornoemd,

de secretaris, de dijkgraaf,

Pieter Sennema Mario Jacobs

Link naar sociaal jaarverslag 2022 waterschap Aa en Maas

https://aa-en-maas.maglr.com/sociaal-jaarverslag-2022/5-fact-figures

Beantwoording vraag gesteld tijdens technisch vragenuurtje omtrent de behandeling van de jaarverslaglegging 2022.

Op bladzijde 28 wordt in de toelichting op de belangrijkst onderwerpen binnen de lasten en baten gesproken over de hogere baten veroorzaakt door de afrekening van het buitlandproject Ghana. De vraag werd gesteld of er iets meer duidelijkheid gegeven kon worden over de kosten en opbrengsten vanuit dit project?

Het antwoord:

De genoemde afrekening betreft het jaar 2021. Deze is positiever uitgevallen dan waar we aanvankelijk in de jaarrekening 2021 rekening mee hadden gehouden.

Omschrijving	Bedrag	Omschrijving
Netto lasten 2021	108.312,66	Kosten verblijf, vluchten, huur auto's, bijeenkomsten/workshops Ghana
Ontvangen voorschot 2021	-/-26.606,00	Van Unie van waterschappen
Totaal netto lasten 2021	81.706,66	Dit bedrag verantwoord in rekening 2021
Werkelijk ontvangen afrekening in 2022	-/-114.001	Unie van Waterschappen
Positief resultaat	-/-32.294,34	Dit bedrag verantwoord in jaarverslaglegging 2022

veilig voldoende schoon water

Waterschap Aa en Maas

Jaarverslag 2022 in één oogopslag

In dit overzicht staat wat waterschap Aa en Maas in 2022 aan opbrengsten heeft binnengekregen en waaraan dat geld is besteed. Het uitgebreide jaarverslag is te vinden op www.aaenmaas.nl.

Welke opbrengsten heeft het waterschap?

Huurder
Eenpersoonshuishouden
Waterschapsbelasting € 116

Huurder
Meerpersoonshuishouden
Waterschapsbelasting € 218

Gezin met koopwoning
Meerpersoonshuishouden
WOZ-waarde € 300.000
Waterschapsbelasting € 319

Middelgroot productiebedrijf
300 vervuilingseenheden
WOZ-waarde € 13 miljoen
Waterschapsbelasting € 19.654

Argrarisch bedrijf
50 hectare
WOZ-waarde €0,5 miljoen
Waterschapsbelasting € 4.764

€ 133,895 miljoen
Waterschapsbelastingen

€ 12,175 miljoen
Overige opbrengsten
Denk aan subsidies, verkoop van biogas en detachering personeel

Het resultaat over 2022 bedraagt voor Aa en Maas € 4,594 miljoen positief en wordt toegevoegd aan de reserves.

Totaal opbrengsten € 146,07 miljoen

Wat doet het waterschap met het geld?

€ 16,408 miljoen
Waterveiligheid
Wij zorgen voor bescherming tegen wateroverlast en overstromingen van de Maas en het regionale watersysteem.

€ 59,572 miljoen
Klimaatbestendig en gezond watersysteem

- **Voldoende water en omgaan met weersextremen**
  Wij werken aan een klimaatbestendig, robuust en veerkrachtig, stuurbaar watersysteem.
- **Gezond en natuurlijk water**
  Wij gaan voor een ecologisch goed functionerend systeem met oog voor de waterkwaliteit en biodiversiteit.

€ 65,496 miljoen
Schoon water
We zuiveren het afvalwater uit het riool zodat het weer terug kan naar sloten en beken. We zoeken naar slimme oplossingen en samenwerkingen om de waterkwaliteit te verbeteren.

Totaal kosten
(bruto lasten)
€ 141,476 miljoen

Uitgaven dijkversterking
We investeren extra in dijkversterkingen langs de Maas. De kosten hiervoor bedragen ongeveer € 11 voor een gezin.

Activa € 516,5 miljoen

(in 2021 € 474,6 miljoen)
Vaste activa (bezittingen) € 479,2 miljoen
Vlottende activa (vorderingen en liquide middelen) € 37,3 miljoen

2022

Passiva € 516,5 miljoen

(in 2021 € 474,6 miljoen)
Reserves (eigen vermogen) € 60 miljoen
Langlopende schulden € 381,5 miljoen
Kortlopende verplichtingen € 75 miljoen

Cijfers komen uit hoofdstuk 2.4 Balans voor resultaatbestemming in het jaarverslag.

Dit overzicht is met de grootse zorg samengesteld. Wij streven er altijd naar om juiste en actuele informatie te verstrekken. Wij kunnen helaas niet garanderen dat deze informatie in alle gevallen foutloos, volledig en actueel is. Kijk voor het volledige jaarverslag op www.aaenmaas.nl.

Waterschap
Aa en Maas

Fractie BBB
Mw. J. Nooijen
Voor-Oventje 33
5411 NR Zeeland (Gemeente Maashorst)

Datum	13 juni 2023
Zaaknummer	330163
Doorkiesnr.	073-23594175/Leona van de Wiel
Onderwerp	Vragen art. 44 van het Reglement van Orde Algemeen Bestuur inzake 4500 extra lozingen
Bijlage(n)	

Geachte leden van de fractie BBB,

Op 7 juni 2023 hebben wij van u een mailbericht ontvangen met schriftelijke vragen ex artikel 44 van het Reglement van Orde Algemeen Bestuur. De vragen hebben betrekking op een verwijzing naar 4500 extra lozingen in het Jaarverslag 2022 waterschap Aa en Maas. Hieronder geven wij u antwoord op de gestelde vragen.

Algemene toelichting
In het financieel jaarverslag wordt aangegeven (kerngegevens, pagina 3):
"*Aantal directe lozingen ten behoeve van watersysteemheffing: 4.500".*
Op pagina 77 van het financieel jaarverslag is toegelicht dat dit niet het aantal lozingen betreft, maar het aantal vervuilingseenheden (V.E.).

Vraag 1
Wat houden deze extra lozingen in?

Antwoord
Er is geen sprake geweest van extra lozingen. De begroting ging uit van lozing van 4.500 VE, maar er is een zuiveringsheffing voor 3.907 VE opgelegd. Er zijn dus minder VE's aangeleverd dan begroot.

Vraag 2
Door wie worden deze lozingen gedaan?

Antwoord
Deze lozingen (directe lozingen watersysteemheffing) gaan voornamelijk over bronneringen. Dit zijn tijdelijke onttrekkingen van grondwater veelal voor bouwactiviteiten. Dit gebeurt door particulieren, bedrijven en overheden. Een klein deel van deze lozingen heeft betrekking op lozingen vanuit woonboten. Huishoudelijk afvalwater mag onder bepaalde condities en na voorzuivering worden geloosd.

Vraag 3
Wat wordt er geloosd?

Antwoord
Vanuit de bronneringen wordt grondwater geloosd. Lozingen moeten voldoen aan de normen in het Activiteitenbesluit Milieubeheer, het Besluit Lozen Buiten Inrichtingen of vergunningvoorschriften in het kader van de Waterwet. Zonodig wordt het onttrokken grondwater gezuiverd voordat het wordt geloosd. Vanuit de woonboten gaat het om lozing van voorgezuiverd huishoudelijk afvalwater.

Vraag 4
Zijn deze lozingen te voorkomen?

Antwoord
De lozingen zijn op grond van de Waterwet, het Activiteitenbesluit Milieubeheer en het Besluit Lozen Buiten Inrichtingen) toegestaan. Wel gelden voorwaarden en lozingseisen. Het gaat om landelijke regelgeving. We kunnen deze lozingen niet voorkomen.

Vraag 5
Is onderzocht wat voor gevolgen deze lozingen hebben?

Antwoord
De wetgever heeft criteria en lozingsnormen opgesteld waaraan deze lozingen moeten voldoen. Deze criteria en lozingsnormen beogen de bescherming van de waterkwaliteit.

Vraag 6
Als blijkt dat de lozingen schadelijk zijn, waarom wordt hier dan medewerking aan verleend?

Antwoord
Deze lozingen moeten voldoen aan wettelijke, landelijke criteria, die borgen dat er geen nadelige effecten optreden. Dit controleren we door steekproefsgewijs toezicht te houden.

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Het dagelijks bestuur van waterschap Aa en Maas,

De secretaris,

Pieter Sennema

de dijkgraaf,

Mario Jacobs

Het algemeen bestuur van waterschap Aa en Maas te ‘s-Hertogenbosch,

gelezen het voorstel van het dagelijks bestuur van waterschap Aa en Maas d.d. ……,

gelet op de Waterschapswet, het Waterschapsbesluit en het Reglement voor Waterschap Aa en Maas 2008 (gewijzigd 2019),

Besluit in te trekken het Reglement van orde voor de Commissies uit het Algemeen Bestuur 2019 zoals vastgesteld op 7 juni 2019 en gewijzigd op 4 oktober 2019;

vast te stellen het volgende reglement:

Reglement van orde voor de commissies en streekpanels 2023

Hoofdstuk 1 Algemeen

Artikel 1 Begrippen
In dit reglement wordt verstaan onder:
a. vaste commissie: vaste commissie van advies uit of op voordracht van het algemeen bestuur van het waterschap Aa en Maas, zoals ingesteld bij afzonderlijk besluit van het algemeen bestuur;
b. bijzondere commissie: commissie voor onderzoek uit het algemeen bestuur van het waterschap Aa en Maas, zoals ingesteld bij afzonderlijk besluit van het Algemeen Bestuur;
c. ~~regionale commissie: commissie voor opiniërende bespreking van onderwerpen die betrekking hebben op het (deel) gebied waarvoor de commissie is ingesteld.~~
c. regionale informatieve streekpanels, panels waarin bestuurders en andere belangstellenden uit de betreffende districten worden betrokken bij het feitelijke werk van het waterschap;
d. dijkgraaf: voorzitter van het algemeen bestuur en van het dagelijks bestuur;
e. fractie: fractie als bedoeld in artikel 8 van het reglement van orde algemeen bestuur 2023;

Hoofdstuk 2 Vaste commissies

Artikel 2 Instelling
Het algemeen bestuur kan overeenkomstig een voorstel van het dagelijks bestuur een vaste commissie instellen.

Artikel 3 Taak en functie
1. Een vaste commissie is adviescollege voor het dagelijks bestuur.
2. Het advies van een vaste commissie wordt uitgebracht hetzij op verzoek van het dagelijks bestuur, hetzij ongevraagd.
3. Het dagelijks bestuur vermeldt bij de voorstellen aan het algemeen bestuur het door een vaste commissie terzake uitgebrachte advies.

Artikel 4 Samenstelling
1. Een vaste commissie bestaat uit tenminste vier leden, die lid zijn van het algemeen

bestuur, doch die geen lid zijn van het dagelijks bestuur. De dijkgraaf en de overige leden van het dagelijks bestuur kunnen de vergaderingen van vaste commissies bijwonen.

2. Elk lid wordt benoemd door het algemeen bestuur op voordracht van de desbetreffende fractie.
3. Elke fractie heeft in iedere vaste commissie als bedoeld in artikel 1 van dit reglement, voor zover beschikbaar, ten minste één gekozen c.q. benoemd fractielid, niet zijnde een lid van het dagelijks bestuur.
4. Door fracties kleiner dan vier leden wordt één lid en zo mogelijk één plaatsvervangend lid voorgedragen. Plaatsvervangend lid kan zijn een lid van het algemeen bestuur dat geen lid is van het dagelijks bestuur.
5. Door fracties met vier leden of meer worden twee leden voorgedragen en zo mogelijk één plaatsvervangend lid. Plaatsvervangend lid kan zijn een lid van het algemeen bestuur dat geen lid is van het dagelijks bestuur.
6. Onverminderd het bepaalde in het derde lid, kan een fractie uit de categorie Ingezetenen, die - exclusief de in het dagelijks bestuur gekozen leden - uit minder dan drie in het algemeen bestuur gekozen leden bestaat, , een extra commissielid voordragen uit de personen van de geregistreerde kandidatenlijst voor de verkiezingen, zodat de fractie in elk van de drie vaste commissies vertegenwoordigd is.
7. Onverminderd het bepaalde in het derde lid, kan een fractie uit de categorie Ingezetenen, die - exclusief de in het dagelijks bestuur gekozen leden - uit minder dan twee in het algemeen bestuur gekozen leden bestaat, twee extra commissieleden voordragen uit de personen van de geregistreerde kandidatenlijst voor de verkiezingen, zodat de fractie in elk van de drie vaste commissies vertegenwoordigd is.
8. De leden van een vaste commissie die geen lid zijn van het algemeen bestuur ontvangen overeenkomstig artikel 4.4.1 van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers per bijgewoonde vergadering een presentiegeld. Daarnaast ontvangen zij een reiskostenvergoeding overeenkomstig de regeling voor de leden van het algemeen bestuur.
9. De benoeming van de leden van een vaste commissie geschiedt telkens voor de duur van één zittingsperiode van het algemeen bestuur.
10. Iedere vaste commissie heeft een voorzitter en een plaatsvervangend voorzitter. De voorzitter en plaatsvervangend voorzitter worden door het dagelijks bestuur uit zijn midden benoemd.
11. De secretaris van het waterschap of een door hem aan te wijzen ambtenaar is secretaris van een vaste commissie.
12. Het algemeen bestuur is bevoegd om, op voorstel van de desbetreffende fractie en door tussenkomst van het dagelijks bestuur een benoemingsbesluit ten aanzien van één of meer leden van de commissie in te trekken.

Artikel 5 Openbaarheid

1. De vergadering of gedeelten van een vergadering van een vaste commissie zijn openbaar.
2. De themavergaderingen van een vaste commissie zijn openbaar.
3. Wanneer de voorzitter of de meerderheid van de aanwezige leden het in het belang van personen dan wel in het algemeen belang nodig acht, wordt door de voorzitter de openbaarheid opgeheven.

Artikel 6 Geheimhouding bij besloten vergadering

1. Voor het einde van de vergadering beslist de commissie in hoeverre geheimhouding aan de commissieleden zal worden opgelegd omtrent hetgeen is behandeld in die vergadering en omtrent de inhoud stukken.

2. De geheimhouding kan alleen in een besloten vergadering van de commissie worden opgeheven.

Artikel 7 Notulen besloten vergadering

1. De notulen van een besloten vergadering worden door de commissie vastgesteld in een vergadering, die, tenminste voor de duur dat die vaststelling aan de orde is, besloten is. Tijdens deze vergadering neemt de commissie een besluit over het al dan niet openbaar maken van deze notulen.
2. De notulen worden aan het begin van het besloten gedeelte van de vergadering rondgedeeld en weer ingenomen bij sluiting van het besloten deel, tenzij besloten wordt tot openbaarmaking van de notulen.
3. De vastgestelde notulen worden door de voorzitter en de secretaris van de commissie ondertekend.

Artikel 8 Spreekrecht toehoorders

1. De voorzitter stelt toehoorders bij een openbare vergadering op hun verzoek in de gelegenheid gezamenlijk gedurende maximaal dertig minuten het woord te voeren, met inachtneming van het bepaalde in de volgende leden.
2. Het in het eerste lid bedoeld verzoek dient uiterlijk 24 uur voor het begin van de vergadering schriftelijk of elektronisch bij de voorzitter te worden ingediend, onder vermelding van het punt waarover men het woord wil voeren. Het spreekrecht geldt alleen voor geagendeerde onderwerpen. De verzoeker vermeldt in zijn verzoek naam, adres en telefoonnummer.
3. Indien verzocht is het woord te mogen voeren, schorst de voorzitter onmiddellijk na de opening de vergadering en stelt de toehoorders, in de volgorde waarin zij hun verzoek hebben ingediend, in de gelegenheid het woord te voeren. De voorzitter kan van de volgorde afwijken indien dit in het belang is van de orde van de vergadering.
4. Voor ieder van de toehoorders die in de gelegenheid zijn gesteld het woord te voeren, geldt een spreektijd van maximaal vijf minuten. De voorzitter verdeelt de spreektijd evenredig over de sprekers als er meer dan zes sprekers zijn.
5. De toehoorder voert het woord, nadat de voorzitter hem dit heeft verleend. De voorzitter of een lid van de commissie doet een voorstel voor de behandeling van de inbreng van de toehoorder.
6. Nadat van de gelegenheid het woord te voeren is gebruik gemaakt, heropent de voorzitter de vergadering.

Artikel 9 Oproeping en aankondiging

1. De voorzitter roept een vaste commissie in vergadering bijeen, zo spoedig mogelijk nadat het dagelijks bestuur of tenminste drie leden van de commissie hem dat hebben verzocht.
2. De aankondiging van de vergadering van een vaste commissie geschiedt op dezelfde wijze als waarop de aankondiging van de openbare vergadering van het algemeen bestuur geschiedt.
3. De vergadering vindt niet eerder plaats dan tien dagen na de oproeping. Bij de oproeping vermeldt de voorzitter de datum, het tijdstip en de plaats van de vergadering en de daarin aan de orde komende zaken.
4. Ingeval van informatieve/themavergaderingen zijn, met uitzondering van lid 2 en 3 van dit artikel, de overige bepalingen uit dit Reglement van Orde niet van toepassing.
5. In afwijking van het bepaalde in de leden 1 en 3 roept de voorzitter een vaste commissie onmiddellijk bijeen indien naar zijn oordeel de omstandigheden dit noodzaken.

Artikel 10 Werkwijze

~~1. Van het verhandelde in de vergadering worden door de secretaris van de commissie notulen opgemaakt.~~
~~2. De vaststelling van de notulen heeft als regel plaats bij de aanvang van de vergadering volgende op die, waarop zij betrekking hebben.~~
~~3. De notulen worden na de vaststelling door de voorzitter en de secretaris van de commissie ondertekend.~~
~~4. In een vergadering waarin niet meer dan de helft van de leden aanwezig is, mag niet worden besloten.~~
~~5. Alle besluiten om te komen tot een advies door de commissie worden genomen bij meerderheid van stemmen van de aanwezige leden. Bij staking van stemmen wordt een voorstel voor een advies geacht te zijn verworpen.~~

1. De secretaris draagt zorg voor het opstellen van een overzicht van de door de commissie verstrekte adviezen, afspraken en toezeggingen.
2. De vergaderingen worden op video opgenomen en uitgezonden op de website van het waterschap.
3. Het dagelijks bestuur draagt er zorg voor dat de video-opname van de vergaderingen na afloop worden omgezet in een videoverslag dat op de website van het waterschap wordt geplaatst.
4. In een vergadering waarin niet meer dan de helft van de leden aanwezig is, mag niet worden geadviseerd.
5. Voor een advies door de commissie is een meerderheid van de aanwezige leden vereist. Indien nodig kan de vaststelling van een advies plaatsvinden door stemming, waaruit een meerderheid van stemmen van de aanwezige leden moet blijken. Is er geen meerderheid van stemmen en bij staking van stemmen wordt een voorstel voor een advies geacht te zijn verworpen.
6. De aanwezige leden van het dagelijks bestuur hebben een adviserende stem.
7. In gevallen, betrekking hebbend op de orde in de vergaderingen, waarin dit reglement niet voorziet, beslist de voorzitter.
8. De voorzitters kunnen desgewenst vaste commissies in gecombineerde vergaderingen bijeenroepen. De voorzitters bepalen in onderling overleg wie de gecombineerde vergadering voorzit.
9. Een vaste commissie is bevoegd, door tussenkomst van de voorzitter, ambtenaren uit te nodigen haar vergaderingen bij te wonen, teneinde inlichtingen of adviezen te verstrekken.

Hoofdstuk 3 Bijzondere commissies

Artikel 11 Instelling

Het algemeen bestuur kan bijzondere commissies instellen voor onderzoek van bij het instellingsbesluit aan te wijzen aangelegenheden.

Artikel 12 Taak en functie

1. Een bijzondere commissie brengt, afhankelijk van het doel van de instelling, omtrent het verhandelde in de vergaderingen van de commissie verslag uit aan het dagelijks bestuur of aan het algemeen bestuur.
2. Het dagelijks bestuur beantwoordt het verslag, tenzij dit daartoe geen aanleiding geeft, en zendt het verslag en een gegeven antwoord aan het algemeen bestuur.

Artikel 13 Samenstelling

1. Een bijzondere commissie bestaat uit tenminste vier leden.
2. Het algemeen bestuur benoemt de leden uit zijn midden en benoemt de voorzitter.
3. De dijkgraaf en de overige leden van het dagelijks bestuur die geen lid zijn van de

commissie, kunnen de vergaderingen van een bijzondere commissie desgevraagd bijwonen en hebben daarin een adviserende stem.
4. De secretaris van het waterschap of een door hem aan te wijzen ambtenaar is secretaris van een bijzondere commissie.
5. Een bijzondere commissie is bevoegd door tussenkomst van de voorzitter deskundigen uit te nodigen haar vergaderingen bij te wonen teneinde inlichtingen of adviezen te verstrekken.

Artikel 14 Werkwijze
1. De voorzitter roept een bijzondere commissie zo spoedig mogelijk in vergadering bijeen.
2. Artikel 7 derde lid, artikel 8 eerste tot en met derde lid en vijfde lid zijn van overeenkomstige toepassing.

Hoofdstuk 4 Regionale informatieve streekpanels

Artikel 15 Instelling
Het dagelijks bestuur kan regionale informatieve streekpanels instellen.

Artikel 16 Taak en functie
De Regionale informatieve streekpanels zijn panels waarin bestuurders en andere belangstellenden uit de betreffende districten worden betrokken bij het feitelijke werk van het waterschap. De gebieden van de streekpanels vallen samen met de organisatorische districten. De panels worden geïnformeerd over projecten en beheer en onderhoud in het district. Zij reflecteren op projecten en op beheer- en onderhoudsaangelegenheden in het district, zij reiken de groen-blauwe handdruk 1 maal per jaar uit. Zij zijn de (bestuurlijke) oren en ogen van het waterschap in het district.

Artikel 17 Samenstelling
1. De leden van een regionaal streekpanel worden door het dagelijks bestuur benoemd en ontslagen.
2. De te benoemen kandidaten van een regionaal streekpanel worden voorgedragen door de fracties in het algemeen bestuur, zijn afkomstig buiten het algemeen bestuur en dienen woonachtig zijn in het desbetreffende district. Hiervan kan niet worden afgeweken.
3. Uitgangspunt is daarbij dat iedere fractie met 2 leden buiten het algemeen bestuur in elk panel vertegenwoordigd mag zijn. Er worden geen plaatsvervangers aangewezen. De leden van het algemeen bestuur mogen deelnemen aan het streekpanel van het eigen district.
4. De benoeming van de 2 leden van een regionaal streekpanel buiten het algemeen bestuur geschiedt telkens voor de duur van één zittingsperiode van het algemeen bestuur.
5. Iedere regionaal streekpanel heeft een voorzitter (de gebiedsportefeuille-houder) en een plaatsvervangend voorzitter, die door het dagelijks bestuur uit zijn midden worden aangewezen.
6. Een door de secretaris van het waterschap aan te wijzen ambtenaar (het districtshoofd) is secretaris van een regionaal streekpanel.

Artikel 18 Presentiegeld en reiskostenvergoeding
De leden van een regionaal streekpanel ontvangen overeenkomstig artikel 4.4.1 van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers per bijgewoonde vergadering

presentiegeld. Daarnaast ontvangen zij een reiskostenvergoeding overeenkomstig de regeling voor AB-leden.

Artikel 19 Werkwijze
1. De vergaderingen van een regionaal streekpanel zijn openbaar en worden 3 keer per jaar gehouden.
2. De voorzitter roept een regionaal streekpanel in vergadering bijeen. De aankondiging van de vergadering van een regionaal streekpanel geschiedt op dezelfde wijze als waarop de aankondiging van een AB geschiedt.
4. Bij de oproeping vermeldt de voorzitter de datum, het tijdstip en de plaats van de vergadering en de daarin aan de orde komende zaken.
5. Van het verhandelde in de vergadering worden door de secretaris van de commissie een kort verslag opgemaakt (afspraken en acties).
6. In gevallen, betrekking hebbend op de orde in de vergaderingen, waarin dit reglement niet voorziet, beslist de voorzitter.

Hoofdstuk 5 Slotbepalingen

Artikel 20 Inwerkingtreding
Dit reglement treedt in werking met ingang van 16 juni 2023.

Artikel 21 Citeertitel
Dit reglement wordt aangehaald als “Reglement van orde voor de commissies en streekpanel 2023”.

Aldus vastgesteld door het algemeen bestuur op 16 juni 2023,

de secretaris,	de dijkgraaf,
Pieter Sennema	Mario Jacobs

Het algemeen bestuur van waterschap Aa en Maas te ‘s-Hertogenbosch,

gelezen het voorstel van het dagelijks bestuur van waterschap Aa en Maas d.d. 6 juni 2023,

gelet op de Waterschapswet, het Waterschapsbesluit en het Reglement voor Waterschap Aa en Maas 2008 (gewijzigd 2019),

Besluit in te trekken het Reglement van orde voor de Commissies uit het Algemeen Bestuur 2019 zoals vastgesteld op 7 juni 2019 en gewijzigd op 4 oktober 2019;

vast te stellen het volgende reglement:

Reglement van orde voor de Vaste Advies commissies ~~en streekpanels 2023~~

Hoofdstuk 1 Algemeen

Artikel 1 Begrippen
In dit reglement wordt verstaan onder:
a. vaste commissie: vaste commissie van advies uit of op voordracht van het algemeen bestuur van het waterschap Aa en Maas, zoals ingesteld bij afzonderlijk besluit van het algemeen bestuur;
b. bijzondere commissie: commissie voor onderzoek uit het algemeen bestuur van het waterschap Aa en Maas, zoals ingesteld bij afzonderlijk besluit van het Algemeen Bestuur;
~~c. regionale commissie: commissie voor opiniërende bespreking van onderwerpen die betrekking hebben op het (deel) gebied waarvoor de commissie is ingesteld.~~
~~c. regionale informatieve streekpanels, panels waarin bestuurders en andere belangstellenden uit de betreffende districten worden betrokken bij het feitelijke werk van het waterschap;~~
c. dijkgraaf: voorzitter van het algemeen bestuur en van het dagelijks bestuur;
d. fractie: fractie als bedoeld in artikel 8 van het reglement van orde algemeen bestuur 2023;

Hoofdstuk 2 Vaste advies commissies

Artikel 2 Instelling
Het algemeen bestuur kan overeenkomstig een voorstel van het dagelijks bestuur een vaste commissie instellen.

Artikel 3 Taak en functie
1. Een vaste commissie is adviescollege voor het dagelijks bestuur.
2. Het advies van een vaste commissie wordt uitgebracht hetzij op verzoek van het dagelijks bestuur, hetzij ongevraagd.
3. Het dagelijks bestuur vermeldt bij de voorstellen aan het algemeen bestuur het door een vaste commissie terzake uitgebrachte advies.

Artikel 4 Samenstelling
1. Een vaste commissie bestaat uit tenminste vier leden, die lid zijn van het algemeen

bestuur, doch die geen lid zijn van het dagelijks bestuur. De dijkgraaf en de overige leden van het dagelijks bestuur kunnen de vergaderingen van vaste commissies bijwonen.
2. Elk lid wordt benoemd door het algemeen bestuur op voordracht van de desbetreffende fractie.
3. Elke fractie heeft in iedere vaste commissie als bedoeld in artikel 1 van dit reglement, voor zover beschikbaar, ten minste één gekozen c.q. benoemd fractielid, niet zijnde een lid van het dagelijks bestuur.
4. Door fracties kleiner dan vier leden wordt per commissie één lid ~~en zo mogelijk één plaatsvervangend lid~~ voorgedragen. Plaatsvervangend lid kan binnen elke fractie zowel zijn een lid van het algemeen bestuur dat geen lid is van het dagelijks bestuur, als een burgerlid. [1]
5. Door fracties met vier leden of meer worden per commissie twee leden voorgedragen ~~en zo mogelijk één plaatsvervangend lid~~. Plaatsvervangend lid kan binnen elke fractie een lid van het algemeen bestuur zijn, dat geen lid is van het dagelijks bestuur.
6. Onverminderd het bepaalde in het derde lid, kan een fractie uit de categorie Ingezetenen, die - exclusief de in het dagelijks bestuur gekozen leden - uit minder dan drie in het algemeen bestuur gekozen leden bestaat, een extra commissielid voordragen uit de personen van de geregistreerde kandidatenlijst voor de verkiezingen, zodat de fractie in elk van de drie vaste commissies vertegenwoordigd is.
7. Onverminderd het bepaalde in het derde lid, kan een fractie uit de categorie Ingezetenen, die - exclusief de in het dagelijks bestuur gekozen leden - uit minder dan twee in het algemeen bestuur gekozen leden bestaat, twee extra commissieleden voordragen uit de personen van de geregistreerde kandidatenlijst voor de verkiezingen, zodat de fractie in elk van de drie vaste commissies vertegenwoordigd is.
8. De leden van een vaste commissie die geen lid zijn van het algemeen bestuur ontvangen overeenkomstig artikel 4.4.1 van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers per bijgewoonde vergadering een presentiegeld. Daarnaast ontvangen zij een reiskostenvergoeding overeenkomstig de regeling voor de leden van het algemeen bestuur.
9. De benoeming van de leden van een vaste commissie geschiedt telkens voor de duur van één zittingsperiode van het algemeen bestuur.
10. Iedere vaste commissie heeft een voorzitter en een plaatsvervangend voorzitter. De voorzitter en plaatsvervangend voorzitter worden door het dagelijks bestuur uit zijn midden benoemd.
11. De secretaris van het waterschap of een door hem aan te wijzen ambtenaar is secretaris van een vaste commissie.
12. Het algemeen bestuur is bevoegd om, op voorstel van de desbetreffende fractie en door tussenkomst van het dagelijks bestuur een benoemingsbesluit ten aanzien van één of meer leden van de commissie in te trekken.

Artikel 5 Openbaarheid

1. De vergadering of gedeelten van een vergadering van een vaste commissie zijn openbaar.
2. De themavergaderingen van een vaste commissie zijn openbaar.
3. Wanneer de voorzitter of de meerderheid van de aanwezige leden het in het belang

[1] Ingeval van een verzoek om tijdelijke vervanging door een burgerlid, identiek aan artikel 21 van de Waterschapswet, kan door het AB een vervanger voor de plaats die is open gevallen worden benoemd, eea overeenkomstig artikel 21 van de Waterschapswet.

van personen dan wel in het algemeen belang nodig acht, wordt door de voorzitter de openbaarheid opgeheven.

Artikel 6 Geheimhouding bij besloten vergadering

1. Voor het einde van de vergadering beslist de commissie in hoeverre geheimhouding aan de commissieleden zal worden opgelegd omtrent hetgeen is behandeld in die vergadering en omtrent de inhoud stukken.
2. De geheimhouding kan alleen in een besloten vergadering van de commissie worden opgeheven.

Artikel 7 Notulen besloten vergadering

1. De notulen van een besloten vergadering worden door de commissie vastgesteld in een vergadering, die, tenminste voor de duur dat die vaststelling aan de orde is, besloten is. Tijdens deze vergadering neemt de commissie een besluit over het al dan niet openbaar maken van deze notulen.
2. De notulen worden aan het begin van het besloten gedeelte van de vergadering rondgedeeld en weer ingenomen bij sluiting van het besloten deel, tenzij besloten wordt tot openbaarmaking van de notulen.
3. De vastgestelde notulen worden door de voorzitter en de secretaris van de commissie ondertekend.

Artikel 8 Spreekrecht toehoorders

1. De voorzitter stelt toehoorders bij een openbare vergadering op hun verzoek in de gelegenheid gezamenlijk gedurende maximaal dertig minuten het woord te voeren, met inachtneming van het bepaalde in de volgende leden.
2. Het in het eerste lid bedoeld verzoek dient uiterlijk 24 uur voor het begin van de vergadering schriftelijk of elektronisch bij de voorzitter te worden ingediend, onder vermelding van het punt waarover men het woord wil voeren. Het spreekrecht geldt alleen voor geagendeerde onderwerpen. De verzoeker vermeldt in zijn verzoek naam, adres en telefoonnummer.
3. Indien verzocht is het woord te mogen voeren, schorst de voorzitter onmiddellijk na de opening de vergadering en stelt de toehoorders, in de volgorde waarin zij hun verzoek hebben ingediend, in de gelegenheid het woord te voeren. De voorzitter kan van de volgorde afwijken indien dit in het belang is van de orde van de vergadering.
4. Voor ieder van de toehoorders die in de gelegenheid zijn gesteld het woord te voeren, geldt een spreektijd van maximaal vijf minuten. De voorzitter verdeelt de spreektijd evenredig over de sprekers als er meer dan zes sprekers zijn.
5. De toehoorder voert het woord, nadat de voorzitter hem dit heeft verleend. De voorzitter of een lid van de commissie doet een voorstel voor de behandeling van de inbreng van de toehoorder.
6. Nadat van de gelegenheid het woord te voeren is gebruik gemaakt, heropent de voorzitter de vergadering.

Artikel 9 Oproeping en aankondiging

1. De voorzitter roept een vaste commissie in vergadering bijeen, zo spoedig mogelijk nadat het dagelijks bestuur of tenminste drie leden van de commissie hem dat hebben verzocht.
2. De aankondiging van de vergadering van een vaste commissie geschiedt op dezelfde wijze als waarop de aankondiging van de openbare vergadering van het algemeen bestuur geschiedt.
3. De vergadering vindt niet eerder plaats dan tien dagen na de oproeping. Bij de oproeping vermeldt de voorzitter de datum, het tijdstip en de plaats van de vergadering en de daarin aan de orde komende zaken.

4. Ingeval van informatieve/themavergaderingen zijn, met uitzondering van lid 2 en 3 van dit artikel, de overige bepalingen uit dit Reglement van Orde niet van toepassing.
5. In afwijking van het bepaalde in de leden 1 en 3 roept de voorzitter een vaste commissie onmiddellijk bijeen indien naar zijn oordeel de omstandigheden dit noodzaken.

Artikel 10 Werkwijze

~~1. Van het verhandelde in de vergadering worden door de secretaris van de commissie notulen opgemaakt.~~
~~2. De vaststelling van de notulen heeft als regel plaats bij de aanvang van de vergadering volgende op die, waarop zij betrekking hebben.~~
~~3. De notulen worden na de vaststelling door de voorzitter en de secretaris van de commissie ondertekend.~~
~~4. In een vergadering waarin niet meer dan de helft van de leden aanwezig is, mag niet worden besloten.~~
~~5. Alle besluiten om te komen tot een advies door de commissie worden genomen bij meerderheid van stemmen van de aanwezige leden. Bij staking van stemmen wordt een voorstel voor een advies geacht te zijn verworpen.~~

1. De secretaris draagt zorg voor het opstellen van een overzicht van de door de commissie verstrekte adviezen, afspraken en toezeggingen.
2. De vergaderingen worden op video opgenomen en uitgezonden op de website van het waterschap.
3. Het dagelijks bestuur draagt er zorg voor dat de video-opname van de vergaderingen na afloop worden omgezet in een videoverslag dat op de website van het waterschap wordt geplaatst.
4. In een vergadering waarin niet meer dan de helft van de leden aanwezig is, mag niet worden geadviseerd.
5. Voor een advies door de commissie is een meerderheid van de aanwezige leden vereist. Indien nodig kan de vaststelling van een advies plaatsvinden door stemming, waaruit een meerderheid van stemmen van de aanwezige leden moet blijken. Is er geen meerderheid van stemmen en bij staking van stemmen wordt een voorstel voor een advies geacht te zijn verworpen.
6. De aanwezige leden van het dagelijks bestuur hebben een adviserende stem.
7. In gevallen, betrekking hebbend op de orde in de vergaderingen, waarin dit reglement niet voorziet, beslist de voorzitter.
8. De voorzitters kunnen desgewenst vaste commissies in gecombineerde vergaderingen bijeenroepen. De voorzitters bepalen in onderling overleg wie de gecombineerde vergadering voorzit.
9. Een vaste commissie is bevoegd, door tussenkomst van de voorzitter, ambtenaren uit te nodigen haar vergaderingen bij te wonen, teneinde inlichtingen of adviezen te verstrekken.

Hoofdstuk 3 Bijzondere commissies

Artikel 11 Instelling

Het algemeen bestuur kan bijzondere commissies instellen voor onderzoek van bij het instellingsbesluit aan te wijzen aangelegenheden.

Artikel 12 Taak en functie

1. Een bijzondere commissie brengt, afhankelijk van het doel van de instelling, omtrent het verhandelde in de vergaderingen van de commissie verslag uit aan het dagelijks bestuur of aan het algemeen bestuur.

2. Het dagelijks bestuur beantwoordt het verslag, tenzij dit daartoe geen aanleiding geeft, en zendt het verslag en een gegeven antwoord aan het algemeen bestuur.

Artikel 13 Samenstelling

1. Een bijzondere commissie bestaat uit tenminste vier leden.
2. Het algemeen bestuur benoemt de leden uit zijn midden en benoemt de voorzitter.
3. De dijkgraaf en de overige leden van het dagelijks bestuur die geen lid zijn van de commissie, kunnen de vergaderingen van een bijzondere commissie desgevraagd bijwonen en hebben daarin een adviserende stem.
4. De secretaris van het waterschap of een door hem aan te wijzen ambtenaar is secretaris van een bijzondere commissie.
5. Een bijzondere commissie is bevoegd door tussenkomst van de voorzitter deskundigen uit te nodigen haar vergaderingen bij te wonen teneinde inlichtingen of adviezen te verstrekken.

Artikel 14 Werkwijze

1. De voorzitter roept een bijzondere commissie zo spoedig mogelijk in vergadering bijeen.
2. Artikel 7 derde lid, artikel 8 eerste tot en met derde lid en vijfde lid zijn van overeenkomstige toepassing.

~~Hoofdstuk 4 Regionale informatieve streekpanels~~

~~**Artikel 15 Instelling**~~
~~Het dagelijks bestuur kan regionale informatieve streekpanels instellen.~~

~~**Artikel 16 Taak en functie**~~
~~De Regionale informatieve streekpanels zijn panels waarin bestuurders en andere belangstellenden uit de betreffende districten worden betrokken bij het feitelijke werk van het waterschap. De gebieden van de streekpanels vallen samen met de organisatorische districten. De panels worden geïnformeerd over projecten en beheer en onderhoud in het district. Zij reflecteren op projecten en op beheer- en onderhoudsaangelegenheden in het district, zij reiken de groen-blauwe handdruk 1 maal per jaar uit. Zij zijn de (bestuurlijke) oren en ogen van het waterschap in het district.~~

~~**Artikel 17 Samenstelling**~~
~~1. De leden van een regionaal streekpanel worden door het dagelijks bestuur benoemd en ontslagen.~~
~~2. De te benoemen kandidaten van een regionaal streekpanel worden voorgedragen door de fracties in het algemeen bestuur, zijn afkomstig buiten het algemeen bestuur en dienen woonachtig zijn in het desbetreffende district. Hiervan kan niet worden afgeweken.~~
~~3. Uitgangspunt is daarbij dat iedere fractie met 2 leden buiten het algemeen bestuur in elk panel vertegenwoordigd mag zijn. Er worden geen plaatsvervangers aangewezen. De leden van het algemeen bestuur mogen deelnemen aan het streekpanel van het eigen district.~~
~~4. De benoeming van de 2 leden van een regionaal streekpanel buiten het algemeen bestuur geschiedt telkens voor de duur van één zittingsperiode van het algemeen bestuur.~~
~~5. Iedere regionaal streekpanel heeft een voorzitter (de gebiedsportefeuille-houder) en een plaatsvervangend voorzitter, die door het dagelijks bestuur uit zijn midden worden aangewezen.~~
~~6. Een door de secretaris van het waterschap aan te wijzen ambtenaar (het districtshoofd) is secretaris van een regionaal streekpanel.~~

~~**Artikel 18 Presentiegeld en reiskostenvergoeding**~~
~~De leden van een regionaal streekpanel ontvangen overeenkomstig artikel 4.4.1 van het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers per bijgewoonde vergadering~~

~~presentiegeld. Daarnaast ontvangen zij een reiskostenvergoeding overeenkomstig de regeling voor AB-leden.~~

~~**Artikel 19 Werkwijze**~~
~~1. De vergaderingen van een regionaal streekpanel zijn openbaar en worden 3 keer per jaar gehouden.~~
~~2. De voorzitter roept een regionaal streekpanel in vergadering bijeen. De aankondiging van de vergadering van een regionaal streekpanel geschiedt op dezelfde wijze als waarop de aankondiging van een AB geschiedt.~~
~~4. Bij de oproeping vermeldt de voorzitter de datum, het tijdstip en de plaats van de vergadering en de daarin aan de orde komende zaken.~~
~~5. Van het verhandelde in de vergadering worden door de secretaris van de commissie een kort verslag opgemaakt (afspraken en acties).~~
~~6. In gevallen, betrekking hebbend op de orde in de vergaderingen, waarin dit reglement niet voorziet, beslist de voorzitter.~~

Hoofdstuk 5 Slotbepalingen

Artikel 20 Inwerkingtreding
Dit reglement treedt in werking met ingang van 16 juni 2023.

Artikel 21 Citeertitel
Dit reglement wordt aangehaald als “Reglement van orde voor de Vaste advies commissies ~~en streekpanel~~ 2023”.

Aldus vastgesteld door het algemeen bestuur op 16 juni 2023,
de secretaris, de dijkgraaf,

Pieter Sennema Mario Jacobs

Het algemeen bestuur van waterschap Aa en Maas;

gelezen het voorstel van het dagelijks bestuur …….~~van 12 mei 2015~~;

gezien het advies van de commissie Algemene,- en Financiële Zaken van 25 mei 2023;

B e s l u i t :

vast te stellen de

'Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning 2023'

Paragraaf 1 Ambtelijke bijstand

Artikel 1 Verzoek om informatie of ambtelijke bijstand

1. Een lid van het algemeen bestuur wendt zich tot de griffie ~~bestuursadviseur van de cluster Bestuursondersteuning~~ van het waterschap ~~(hierna te noemen bestuursadviseur)~~ met een verzoek om:
   a. feitelijke informatie van geringe omvang;
   b. inzage in of afschrift van, documenten die openbaar zijn.
2. Als de griffie ~~bestuursadviseur~~ twijfelt of het verzoek betrekking heeft op informatie bedoeld onder het eerste lid, onderdeel a of b, stelt hij de secretaris-directeur daarvan in kennis. De secretaris-directeur beslist.
3. Een lid van het algemeen bestuur wendt zich tot de griffie ~~bestuursadviseur~~ met een verzoek om bijstand bij het opstellen van voorstellen, amendementen en moties.
4. De bijstand, als bedoeld in het derde lid, wordt verleend door de griffie ~~bestuursadviseur~~. Als deze de gevraagde bijstand niet kan verlenen, kan de hij de secretaris-directeur verzoeken één of meer medewerkers aan te wijzen die de gevraagde bijstand zo spoedig mogelijk verlenen.

Artikel 2 Verlenen van ambtelijke bijstand

Ambtelijke bijstand wordt aan lid van het algemeen bestuur verleend, tenzij:

a. het lid van het algemeen bestuur niet aannemelijk heeft gemaakt dat de bijstand betrekking heeft op de werkzaamheden van het algemeen bestuur.
b. dit het belang van het waterschap kan schaden.

Artikel 3 Weigering verzoek ambtelijke bijstand

1. De secretaris-directeur beoordeelt of ambtelijke bijstand op grond van artikel 2 wordt geweigerd.
2. Als de secretaris-directeur de bijstand op grond van artikel 2 weigert deelt hij zijn besluit gemotiveerd mee aan de voorzitter van het algemeen bestuur, de griffie ~~bestuursadviseur~~ en het lid van het algemeen bestuur dat het verzoek heeft ingediend.

Artikel 4 Geschil over ambtelijke bijstand

1. Als het verzoek om bijstand door de secretaris-directeur wordt geweigerd kan het betrokken lid van het algemeen bestuur het verzoek voorleggen aan de dijkgraaf. De dijkgraaf beslist zo spoedig mogelijk over het verzoek.
2. Indien een lid van het algemeen bestuur niet tevreden is de verleende bijstand kan het betrokken lid hierover in overleg treden met de secretaris-directeur.

3. Als overleg met de secretaris-directeur niet leidt tot een voor het betrokken lid bevredigende oplossing legt zij de zaak voor aan de dijkgraaf. De dijkgraaf beslist, al dan niet na overleg met het presidium, zo spoedig mogelijk over de zaak.

Paragraaf 2 Fractieondersteuning

Artikel 5 Recht op financiële bijdrage

1. De fracties, zoals bedoeld in het reglement van orde algemeen bestuur, ontvangen jaarlijks een financiële bijdrage als tegemoetkoming in de kosten voor het functioneren van de fractie.
2. De financiële bijdrage bestaat max. € 2000,-- voor elke fractie per kalenderjaar.
3. Het dagelijks bestuur is bevoegd de hoogte van het in het tweede lid bedoelde bedrag jaarlijks vast te stellen en kan omtrent het bepaalde in deze verordening uitvoeringsregels vaststellen.
4. De financiële bijdrage wordt, vóór 31 januari van een kalenderjaar, als voorschot op dat kalenderjaar verstrekt of op declaratiebasis achteraf, op een door de fractie aan te geven rekeningnummer. De fractievoorzitter deelt de de bestuursadviseur mee welke persoon binnen de fractie met het beheer van de gelden is belast.

Artikel 6 Besteding bijdrage

1. De financiële bijdrage mag niet gebruikt worden ter bekostiging van:
   a. uitgaven die in strijd zijn met wettelijke bepalingen en overige regelingen;
   b. betalingen aan politieke partijen, met politieke partijen verbonden instellingen of natuurlijke personen anders dan ter vergoeding van prestaties (diensten of goederen) geleverd ten behoeve van de fractie op basis van een gespecificeerde, reële declaratie;
   c. giften en leningen;
   d. uitgaven waarvoor aan de leden op grond van een wettelijke regeling een gedeeltelijke tegemoetkoming is verstrekt;
   e. opleidingen voor bestuursleden, anders dan opleidingen in het kader van de ontwikkeling van het functioneren van de fracties als geheel.
   f activiteiten in het kader van verkiezingscampagnes;
   g. buitenlandse reizen;
2. De financiële bijdrage mag in elk geval worden gebruikt voor:
   a. vergaderkosten fractie, zoals onder meer huur vergaderlocatie, catering, materialen, administratieve ondersteuning.
   b. opleidingskosten in het kader van de ontwikkeling van het functioneren van de fractie als geheel; Onder opleidingskosten wordt verstaan:
      -cursus- en lesgeld;
      -kosten studiemateriaal
      -examen- en diplomakosten
      -aanschafkosten verplicht studiemateriaal;
      -reis- en verblijfkosten in het kader van de opleiding.
   c. kosten voor vakbladen ten behoeve van de fractie;
   d. kosten voor lief en leed eigen fractieleden, ter hoogte van maximaal 50 euro per persoon op basis van integriteitsnorm;
   e. website van de fractie
   f. bankkosten fractierekening

Artikel 7 Gevolgen splitsing fractie

1. Bij afsplitsing van een fractie wordt de op grond van artikel 5, tweede lid, voor de oorspronkelijke fractie vastgestelde bijdrage verdeeld over de betrokken fracties naar evenredigheid van het aantal bij de splitsing betrokken fractieleden.
2. Bij afsplitsing van een fractie wordt het aan de oorspronkelijke fractie verstrekte voorschot per de eerste dag van de maand na de splitsing verrekend overeenkomstig de verdeling die volgt uit eerste lid.
3. Indien een fractie als gevolg van verkiezingen ophoudt te bestaan, vervalt de aanspraak op de financiële bijdrage met ingang van de datum dat het algemeen bestuur in de nieuwe samenstelling aantreedt.
4. Wanneer een fractie ophoudt te bestaan gedurende de bestuursperiode, vervalt de aanspraak op de financiële bijdrage met ingang van de maand volgende op de maand waarin de fractie hiervan kennisgeving heeft gedaan en legt het uiterlijk 2 maanden na deze kennisgeving verantwoording af over de besteding van de tegemoetkoming als bedoeld in artikel 5, eerste lid.

Artikel 8 Reservering niet bestede gelden

1. De in enig jaar niet bestede gelden blijven als reservering in beheer bij de fractie en kan met in achtneming van artikel 6, eerste lid in volgende jaren worden aangewend.

Artikel 9 Verantwoording

1. Elke fractie legt, uiterlijk 1 februari na het einde van een boekjaar, aan het algemeen bestuur verantwoording af over de besteding van de bijdrage voor fractieondersteuning. onder overlegging van een verslag met behulp van een bij deze verordening in een bijlage opgenomen format. De verslagen zijn openbaar.
2. De fracties bieden het verslag met onderliggende originele betalingsbewijzen ter controle aan bij de griffie ~~bestuursadviseur~~ van het waterschap. De griffie ~~deze~~ parafeert de verantwoording. De bevindingen worden in de jaarrekening verwerkt.
3. Het algemeen bestuur stelt gelijktijdig met het vaststellen van de jaarrekening de bedragen vast van:
   a. de uitgaven van een fractie die in het vorig kalenderjaar uit de bijdrage bekostigd zijn;
   b. de verrekening tussen de in onderdeel a. genoemde uitgaven en het ontvangen voorschot en, voor zover nodig, de hoogte van de terugvordering van ontvangen voorschotten.

Artikel 10 Terugvordering

Indien een fractie niet voldoet aan de in artikel 9, lid 1, verplichte verantwoording en verslaglegging over het vorige jaar, kan het dagelijks bestuur besluiten een voorschot geheel of gedeeltelijk niet te verstrekken, dan wel geheel of gedeeltelijk terug te vorderen. Zij doet daarvan mededeling aan het algemeen bestuur.

Artikel 11 Intrekking oude verordening

De verordening financiële ondersteuning fracties uit het algemeen bestuur 2019 wordt ingetrokken.

Artikel 12 Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op de dag na de vaststelling.

Artikel 13 Citeertitel
Deze verordening kan worden aangehaald als ‘Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning 2023’.

Aldus vastgesteld door het algemeen bestuur van waterschap Aa en Maas
in zijn openbare vergadering van 16 juni 2023,

de secretaris,	de dijkgraaf,
Pieter Sennema	Mario Jacobs

Toelichting op de verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning 2023

Algemeen
Deze verordening legt expliciet vast dat het algemeen bestuur en individuele algemeen bestuursleden een recht op ambtelijke bijstand hebben. Voor de fracties bestaat daarnaast een recht op fractieondersteuning. De uitwerking van deze rechten moeten bij verordening worden geregeld.

Ambtelijke bijstand
De verordening is niet bedoeld om formele barrières op te werpen die het verlenen van bijstand aan bestuursleden bemoeilijken. Als het gaat om het verzoek om informatie van feitelijke aard, of inzage in of afschrift van openbare documenten, kan een algemeen bestuurslid contact opnemen met de griffie ~~bestuursadviseur van de cluster Bestuursondersteuning~~ van het waterschap. Bij twijfel is er een rol voor de secretaris-directeur weggelegd. Deze zal moeten beslissen of het verzoek als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel a. en b. betreft. De griffie ~~bestuursadviseur~~ zorgt vervolgens dat het verzoek op de juiste wijze in behandeling wordt genomen. Het begrip document wordt hier overigens gebruikt in de betekenis die het in de Wet open overheid ~~baarheid van bestuur~~ heeft. Met openbaar wordt bedoeld openbaar in de zin van de Wet open overheid ~~baarheid van bestuur~~. Op niet-openbare documenten is het bepaalde in de artikel 55d ~~en 37 en 43~~ van de Waterschapswet van toepassing.

De hoofdregel is dat een verzoek om ambtelijke bijstand wordt ingewilligd, tenzij sprake is van één van de genoemde weigeringsgronden zoals bedoeld in artikel 2. Een weigering wordt altijd gemotiveerd.

De uiteindelijke beslissing over het niet verlenen van ambtelijke bijstand is voorbehouden aan de dijkgraaf. Het ligt voor de hand dat hij hierover overleg voert met de secretaris-directeur en de griffie ~~bestuursadviseur~~ (en zo nodig ook het betrokken algemeen bestuurslid). Uiteraard kan het algemeen bestuur via de gebruikelijke weg hierover de dijkgraaf verzoeken verantwoording af te leggen (artikel 97 Waterschapswet).

Fractieondersteuning
De hoogte van het budget voor fractieondersteuning is opgenomen in de begroting en wordt dus door het algemeen bestuur vastgesteld. De fractieondersteuning bestaat uit een vast deel. Het kan gebeuren dat de bijdrage aangepast moet worden aan veranderende verhoudingen in het algemeen bestuur. Bij splitsing van een fractie zal het al eerder verstrekte voorschot direct verrekend moeten worden. Als dat niet zou gebeuren zou een deel van de oorspronkelijke fractie over een te groot voorschot beschikken en zou het andere deel van de oorspronkelijke fractie juist helemaal geen voorschot krijgen. Na het kalenderjaar zou dan alsnog verrekend moeten worden. Het is billijker de verrekening in deze gevallen direct te laten plaatsvinden.

Een fractie legt verantwoording af door overlegging van een verslag en originele betalingsbewijzen van de werkelijke uitgaven in een kalenderjaar. Het dagelijks bestuur kan sanctiemogelijkheden hanteren voor het geval dat de fractie niet handelt conform de verordening. Bijvoorbeeld wanneer uitgaven worden gedaan waar de financiële bijdrage niet voor bedoeld is of die niet kunnen worden onderbouwd, wanneer de verantwoording niet tijdig of volledig wordt ingediend, of wanneer teveel ontvangen voorschotten niet tijdig worden terugbetaald.

Het algemeen bestuur van waterschap Aa en Maas;

gelezen het voorstel van het dagelijks bestuur 6 juni 2023 ~~van 12 mei 2015~~;

gezien het advies van de commissie Algemene,- en Financiële Zaken van 25 mei 2023;

B e s l u i t :

vast te stellen de

‘Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning 2023’

Paragraaf 1 Ambtelijke bijstand

Artikel 1 Verzoek om informatie of ambtelijke bijstand

1. Een lid van het algemeen bestuur wendt zich tot de griffie ~~bestuursadviseur van de cluster Bestuursondersteuning~~ van het waterschap ~~(hierna te noemen bestuursadviseur)~~ met een verzoek om:
   a. feitelijke informatie van geringe omvang;
   b. inzage in of afschrift van, documenten die openbaar zijn.
2. Als de griffie ~~bestuursadviseur~~ twijfelt of het verzoek betrekking heeft op informatie bedoeld onder het eerste lid, onderdeel a of b, stelt hij de secretaris-directeur daarvan in kennis. De secretaris-directeur beslist.
3. Een lid van het algemeen bestuur wendt zich tot de griffie ~~bestuursadviseur~~ met een verzoek om bijstand bij het opstellen van voorstellen, amendementen en moties.
4. De bijstand, als bedoeld in het derde lid, wordt verleend door de griffie ~~bestuursadviseur~~. Als deze de gevraagde bijstand niet kan verlenen, kan de hij de secretaris-directeur verzoeken één of meer medewerkers aan te wijzen die de gevraagde bijstand zo spoedig mogelijk verlenen.

Artikel 2 Verlenen van ambtelijke bijstand

Ambtelijke bijstand wordt aan lid van het algemeen bestuur verleend, tenzij:

a. het lid van het algemeen bestuur niet aannemelijk heeft gemaakt dat de bijstand betrekking heeft op de werkzaamheden van het algemeen bestuur.
b. dit het belang van het waterschap kan schaden.

Artikel 3 Weigering verzoek ambtelijke bijstand

1. De secretaris-directeur beoordeelt of ambtelijke bijstand op grond van artikel 2 wordt geweigerd.
2. Als de secretaris-directeur de bijstand op grond van artikel 2 weigert deelt hij zijn besluit gemotiveerd mee aan de voorzitter van het algemeen bestuur, de griffie ~~bestuursadviseur~~ en het lid van het algemeen bestuur dat het verzoek heeft ingediend.

Artikel 4 Geschil over ambtelijke bijstand

1. Als het verzoek om bijstand door de secretaris-directeur wordt geweigerd kan het betrokken lid van het algemeen bestuur het verzoek voorleggen aan de dijkgraaf. De dijkgraaf beslist zo spoedig mogelijk over het verzoek.
2. Indien een lid van het algemeen bestuur niet tevreden is de verleende bijstand kan het betrokken lid hierover in overleg treden met de secretaris-directeur.

3. Als overleg met de secretaris-directeur niet leidt tot een voor het betrokken lid bevredigende oplossing legt zij de zaak voor aan de dijkgraaf. De dijkgraaf beslist, al dan niet na overleg met het presidium, zo spoedig mogelijk over de zaak.

Paragraaf 2 Fractieondersteuning

Artikel 5 Recht op financiële bijdrage

1. De fracties, zoals bedoeld in het reglement van orde algemeen bestuur, ontvangen jaarlijks een financiële bijdrage als tegemoetkoming in de kosten voor het functioneren van de fractie.
2. ~~De financiële bijdrage bestaat max. € 2000,-- voor elke fractie per kalenderjaar.~~ De bijdrage bestaat uit een vast deel van € 1800,- voor elke fractie. Daarnaast ontvangt elke fractie een bedrag van € 300,- per fractielid.
3. Het dagelijks bestuur is bevoegd de hoogte van het in het tweede lid bedoelde bedrag jaarlijks vast te stellen en kan omtrent het bepaalde in deze verordening uitvoeringsregels vaststellen.
4. De financiële bijdrage wordt, vóór 31 januari van een kalenderjaar, als voorschot op dat kalenderjaar verstrekt of op declaratiebasis achteraf, op een door de fractie aan te geven rekeningnummer. De fractievoorzitter deelt de griffie ~~de bestuursadviseur~~ mee welke persoon binnen de fractie met het beheer van de gelden is belast.

Artikel 6 Besteding bijdrage

1. De financiële bijdrage mag niet gebruikt worden ter bekostiging van:
   a. uitgaven die in strijd zijn met wettelijke bepalingen en overige regelingen;
   b. betalingen aan politieke partijen, met politieke partijen verbonden instellingen of natuurlijke personen anders dan ter vergoeding van prestaties (diensten of goederen) geleverd ten behoeve van de fractie op basis van een gespecificeerde, reële declaratie;
   c. giften en leningen;
   d. uitgaven waarvoor aan de leden op grond van een wettelijke regeling een gedeeltelijke tegemoetkoming is verstrekt;
   e. opleidingen voor bestuursleden, anders dan opleidingen in het kader van de ontwikkeling van het functioneren van de fracties als geheel.
   f activiteiten in het kader van verkiezingscampagnes;
   g. buitenlandse reizen;
2. De financiële bijdrage mag in elk geval worden gebruikt voor:
   a. vergaderkosten fractie, zoals onder meer huur vergaderlocatie, catering, materialen, administratieve ondersteuning.
   b. opleidingskosten in het kader van de ontwikkeling van het functioneren van de fractie als geheel; Onder opleidingskosten wordt verstaan:
      -cursus- en lesgeld;
      -kosten studiemateriaal
      -examen- en diplomakosten
      -aanschafkosten verplicht studiemateriaal;
      -reis- en verblijfkosten in het kader van de opleiding.
   c. kosten voor vakbladen ten behoeve van de fractie;
   d. kosten voor lief en leed eigen fractieleden, ter hoogte van maximaal 50 euro per persoon op basis van integriteitsnorm;
   e. website van de fractie
   f. bankkosten fractierekening

Artikel 7 Gevolgen splitsing fractie

1. Bij afsplitsing van een fractie wordt de op grond van artikel 5, tweede lid, voor de oorspronkelijke fractie vastgestelde bijdrage verdeeld over de betrokken fracties naar evenredigheid van het aantal bij de splitsing betrokken fractieleden.
2. Bij afsplitsing van een fractie wordt het aan de oorspronkelijke fractie verstrekte voorschot per de eerste dag van de maand na de splitsing verrekend overeenkomstig de verdeling die volgt uit eerste lid.
3. Indien een fractie als gevolg van verkiezingen ophoudt te bestaan, vervalt de aanspraak op de financiële bijdrage met ingang van de datum dat het algemeen bestuur in de nieuwe samenstelling aantreedt.
4. Wanneer een fractie ophoudt te bestaan gedurende de bestuursperiode, vervalt de aanspraak op de financiële bijdrage met ingang van de maand volgende op de maand waarin de fractie hiervan kennisgeving heeft gedaan en legt het uiterlijk 2 maanden na deze kennisgeving verantwoording af over de besteding van de tegemoetkoming als bedoeld in artikel 5, eerste lid.

Artikel 8 Reservering niet bestede gelden

1. De in enig jaar niet bestede gelden blijven als reservering in beheer bij de fractie en kan met in achtneming van artikel 6, eerste lid in volgende jaren worden aangewend.

Artikel 9 Verantwoording

1. Elke fractie legt, uiterlijk 1 februari na het einde van een boekjaar, aan het algemeen bestuur verantwoording af over de besteding van de bijdrage voor fractieondersteuning. onder overlegging van een verslag met behulp van een bij deze verordening in een bijlage opgenomen format. De verslagen zijn openbaar.
2. De fracties bieden het verslag met onderliggende originele betalingsbewijzen ter controle aan bij de griffie ~~bestuursadviseur~~ van het waterschap. De griffie ~~deze~~ parafeert de verantwoording. De bevindingen worden in de jaarrekening verwerkt.
3. Het algemeen bestuur stelt gelijktijdig met het vaststellen van de jaarrekening de bedragen vast van:
   a. de uitgaven van een fractie die in het vorig kalenderjaar uit de bijdrage bekostigd zijn;
   b. de verrekening tussen de in onderdeel a. genoemde uitgaven en het ontvangen voorschot en, voor zover nodig, de hoogte van de terugvordering van ontvangen voorschotten.

Artikel 10 Terugvordering

Indien een fractie niet voldoet aan de in artikel 9, lid 1, verplichte verantwoording en verslaglegging over het vorige jaar, kan het dagelijks bestuur besluiten een voorschot geheel of gedeeltelijk niet te verstrekken, dan wel geheel of gedeeltelijk terug te vorderen. Zij doet daarvan mededeling aan het algemeen bestuur.

Artikel 11 Intrekking oude verordening

De verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning 2015 wordt ingetrokken.

Artikel 12 Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op de dag na de vaststelling.

Artikel 13 Citeertitel
Deze verordening kan worden aangehaald als ‘Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning 2023’.

Aldus vastgesteld door het algemeen bestuur van waterschap Aa en Maas
in zijn openbare vergadering van 16 juni 2023,

de secretaris,	de dijkgraaf,
Pieter Sennema	Mario Jacobs

Toelichting op de verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning 2023

Algemeen
Deze verordening legt expliciet vast dat het algemeen bestuur en individuele algemeen bestuursleden een recht op ambtelijke bijstand hebben. Voor de fracties bestaat daarnaast een recht op fractieondersteuning. De uitwerking van deze rechten moeten bij verordening worden geregeld.

Ambtelijke bijstand
De verordening is niet bedoeld om formele barrières op te werpen die het verlenen van bijstand aan bestuursleden bemoeilijken. Als het gaat om het verzoek om informatie van feitelijke aard, of inzage in of afschrift van openbare documenten, kan een algemeen bestuurslid contact opnemen met de griffie ~~bestuursadviseur van de cluster Bestuursondersteuning~~ van het waterschap. Bij twijfel is er een rol voor de secretaris-directeur weggelegd. Deze zal moeten beslissen of het verzoek als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel a. en b. betreft. De griffie ~~bestuursadviseur~~ zorgt vervolgens dat het verzoek op de juiste wijze in behandeling wordt genomen. Het begrip document wordt hier overigens gebruikt in de betekenis die het in de Wet open overheid ~~baarheid van bestuur~~ heeft. Met openbaar wordt bedoeld openbaar in de zin van de Wet open overheid ~~baarheid van bestuur~~. Op niet-openbare documenten is het bepaalde in de artikel 55d ~~en 37 en 43~~ van de Waterschapswet van toepassing.

De hoofdregel is dat een verzoek om ambtelijke bijstand wordt ingewilligd, tenzij sprake is van één van de genoemde weigeringsgronden zoals bedoeld in artikel 2. Een weigering wordt altijd gemotiveerd.

De uiteindelijke beslissing over het niet verlenen van ambtelijke bijstand is voorbehouden aan de dijkgraaf. Het ligt voor de hand dat hij hierover overleg voert met de secretaris-directeur en de griffie ~~bestuursadviseur~~ (en zo nodig ook het betrokken algemeen bestuurslid). Uiteraard kan het algemeen bestuur via de gebruikelijke weg hierover de dijkgraaf verzoeken verantwoording af te leggen (artikel 97 Waterschapswet).

Fractieondersteuning
De hoogte van het budget voor fractieondersteuning is opgenomen in de begroting en wordt dus door het algemeen bestuur vastgesteld. De fractieondersteuning bestaat uit een vast deel, en daarnaast een bedrag per fractielid. Het kan gebeuren dat de bijdrage aangepast moet worden aan veranderende verhoudingen in het algemeen bestuur. Bij splitsing van een fractie zal het al eerder verstrekte voorschot direct verrekend moeten worden. Als dat niet zou gebeuren zou een deel van de oorspronkelijke fractie over een te groot voorschot beschikken en zou het andere deel van de oorspronkelijke fractie juist helemaal geen voorschot krijgen. Na het kalenderjaar zou dan alsnog verrekend moeten worden. Het is billijker de verrekening in deze gevallen direct te laten plaatsvinden.

Een fractie legt verantwoording af door overlegging van een verslag en originele betalingsbewijzen van de werkelijke uitgaven in een kalenderjaar. Het dagelijks bestuur kan sanctiemogelijkheden hanteren voor het geval dat de fractie niet handelt conform de verordening. Bijvoorbeeld wanneer uitgaven worden gedaan waar de financiële bijdrage niet voor bedoeld is of die niet kunnen worden onderbouwd, wanneer de verantwoording niet tijdig of

volledig wordt ingediend, of wanneer teveel ontvangen voorschotten niet tijdig worden terugbetaald.

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	1218
Extern Zaak ID	0654188776
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2023
Agendapunt	4.P
Titel	Beekontwikkeling Sint Jansbeek
Organisatieonderdeel	Grondzaken en Vastgoed
Projectenboeknummer en naam	086 Beekherstel Sint Jansbeek
Portefeuillehouder	Ernest de Groot
Digitale toegankelijkheid toegepast	Nee
paraafsecretaris	

Bijlagen
Adviesnota AB PPWW Sint Jansbeek fase 2 en 3_306802
Bijlage 1 PPWW Sint Jansbeek buitendijks fase 2 def (eindversie)
Bijlage 1a Nota van zienswijzen oppww SJB fase 2 buitendijks (eindversie - niet anoniem)
Bijlage 1aa Nota van zienswijzen oppww SJB fase 3 binnendijks (eindversie - anoniem)
Bijlage 1b PPWW fase 2 buitendijks bijlagen gebundeld
Bijlage 2 PPWW Sint Jansbeek fase 3 binnendijks_def (eindversie)
Bijlage 2a Nota van zienswijzen oppww SJB fase 3 binnendijks (eindversie - niet anoniem)
Bijlage 2aa Nota van zienswijzen oppww SJB fase 2 buitendijks (eindversie - anoniem)
Bijlage 2b PPWW fase 3 binnendijks bijlagen gebundeld
Bijlage 3 FP IB2023 10 St Jansbeek
Bijlage 4 Kostenraming IB2023 10 St Jansbeek
Bijlage 5 Toelichting kostenontwikkeling uitvoering Sint Jansbeek
Bijlage 6 Presentatie Sint Jansbeek Watersysteemcommissie van 23 januari 2023.pdf
Bijlage 7 Gewijzigde AB-adviesnota AB (nav commissie Watersysteembeheer).pdf
Bijlage 8 Bestuurlijke Projectsamenvatting Sint Jansbeek.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Commissie Watersysteembeheer	25 mei 2023
Algemeen Bestuur	**16 juni 2023**

Toelichting

Waterschap Aa en Maas

Voorgesteld besluit

1. Het vaststellen van:
a. het definitieve projectplan Waterwet Beekontwikkeling Sint Jansbeek fase 2, inclusief nota van zienwijzen;
b. het definitieve projectplan Waterwet Beekontwikkeling Sint Jansbeek fase 3, inclusief nota van zienswijzen;
2. Een investeringskrediet beschikbaar te stellen van € 6.910.000,-- voor het in uitvoering brengen van de maatregelen binnen het project beekdalontwikkeling Sint Jansbeek.

Besluit

Conform voorstel.

Zaaknummer: 188776

ADVIESNOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 16 JUNI 2023

VOORSTEL:

1) Het vaststellen van:
a) het definitieve projectplan Waterwet Beekontwikkeling Sint Jansbeek fase 2, inclusief nota van zienswijzen;
b) het definitieve projectplan Waterwet Beekontwikkeling Sint Jansbeek fase 3, inclusief nota van zienswijzen;
2) Een investeringskrediet van € 6.910.000 beschikbaar te stellen voor het in uitvoering brengen van de maatregelen binnen het project beekdalontwikkeling Sint Jansbeek.

PROBLEEMSTELLING

Op de Sint Jansbeek liggen de Kader Richtlijn Water (KRW) respectievelijk provinciale opgaven beekontwikkeling en ecologische verbindingszone (EVZ). In de huidige situatie voldoet de beek niet volledig aan deze opgaven. Om deze knelpunten op te lossen wordt de beek deels opnieuw ingericht. Dit doen we samen met de omgeving en partijen in het gebied zoals ZLTO, Staatsbos-beheer, gemeente Land van Cuijk, provincie en Rijkswaterstaat.
In 2016 is fase 1, de beekmonding gerealiseerd. De uitgangssituatie voor fase 2 (buitendijks) en fase 3 (binnendijks) zijn nu dusdanig dat inrichtingsplannen voor deze trajecten van de Sint Jansbeek zijn uitgewerkt in een projectplan Waterwet.
Het inrichtingsproject heeft onderstaande doelstellingen:
•Beekontwikkeling om de omstandigheden te creëren om de ecologische doelen voor het KRW-type R5 (langzaam stromende midden- of benedenloop op zand) te behalen;
•Het verbinden van de Maasdal met het achterland middels een EVZ door Vortum-Mullem;
•Vismigratie mogelijk maken: de beek wordt optrekbaar gemaakt voor vis;
•Doelmatig toekomstbestendig onderhoud.

De projectplannen Waterwet hebben van 19 december 2022 tot 29 januari 2023 ter inzage gelegen. Er zijn door 9 partijen zienswijzen ingediend. De zienswijzen hebben geleid tot aanpassing van de projectplannen. In de nota's van zienwijzen worden de zienswijzen beantwoord en benoemd tot welke wijzigingen deze hebben geleid. De aangepaste projectplannen zijn bijgevoegd.

BEOOGD EFFECT

Door in te stemmen met de projectplannen Waterwet geeft het waterschap invulling aan de verschillende opgaven uit het Waterbeheerplan 2022-2027 (WBP):
•Realisatie van ca. 7 km. beekinrichting en 300m. EVZ door Vortum-Mullem. Fase 2 betreft 1,8 km en fase 3 behelst 5,2 km. De beekontwikkeling krijgt vorm in herprofilering van de waterloop, stapstenen langs de beek, natuurvriendelijke oevers, vispassages, amfibieënpoelen en begroeiing op de oevers.
•Versterken van de recreatieve beleving. Dit wordt gerealiseerd middels wandelpaden op de onderhoudsstroken in eigendom.
•Na uitvoering van het plan wordt ‘toekomstbestendig onderhoud’ op de Sint Jansbeek mogelijk.

ARGUMENTEN

1.1 De projectplannen geven uitvoering aan opgaven waterbeheerplan (WBP)
Met voorgestelde inrichtingsmaatregelen wordt invulling gegeven aan de beleidsdoelen beekontwikkeling, ecologische verbindingszone en vismigratie uit het waterbeheerplan.

1.2 Inrichtingsmaatregelen zijn in lijn met het bestuursakkoord 2019 – 2023
Het beekontwikkelplan voor de Sint Jansbeek is met een gebiedsgerichte aanpak tot stand gekomen. De maatregelen zijn gericht op een klimaatbestendig, robuust, stuurbaar en veerkrachtig watersysteem waarin ruimte is voor ecologie, oog voor de gebruiksfuncties naast de beek en balans tussen water vasthouden, bergen en afvoeren. De beek wordt vispasseerbaar tot de locatie waar jaarlijks (van nature) droogval plaatsvindt. Het watersysteem blijft stuurbaar doordat enkele stuwen blijven staan. Het beekprofiel omvat een ecologische zone, die extensief beheerd wordt, een smal zomerbed om stroming te bevorderen en een breed piekbed (winterbed), om water de ruimte te geven wanneer dat nodig is. Zowel de ecologische zone als het piekbed zijn bereikbaar voor beheer en onderhoud. Knelpunten voor toekomstbestendig onderhoud zijn opgelost.

1.3 Voor de totstandkoming van dit plan is een zorgvuldig ontwerpproces doorlopen
Een intensief participatietraject met omwonenden en belanghebbenden betekent dat veel meningen en wensen zijn besproken. Deze zijn niet allemaal 1 op 1 ingewilligd in de projectplannen. Een mogelijk gevolg is dat er zienswijzen/bezwaren worden ingediend. Met deze projectplannen beoogt het waterschap een integrale afweging tussen doelstellingen, belangen en wensen te hebben gemaakt. Hierbij wordt binnen de beschikbare ruimte voor zowel de doelsoorten als de belanghebbenden een flinke kwaliteitsimpuls gegeven aan de beek en directe omgeving.

1.4 Optimalisatie beekontwikkeling fase 1
Bij de besluitvorming voor de inrichting van de Sint Jansbeek, fase 1 in 2016 is gesteld dat het definitief verwijderen van stuw 112GRS kan plaatsvinden als uit monitoring blijkt dat dit geen negatief effect heeft op de omringende (agrarische) gronden. Deze monitoring heeft van 2017 tot medio 2022 plaats gevonden. De resultaten hiervan zijn weergegeven in een bijlage van het projectplan fase 3. Over de resultaten is portefeuillehouder Van Dijk en ZLTO afd. Land van Cuijk geïnformeerd. In onderhavig projectplan wordt de definitieve verwijdering van de gehele stuwconstructie voorgesteld als integraal onderdeel van de beekontwikkeling Sint Jansbeek. Hiermee wordt deze restopgave uit fase 1 gerealiseerd.

1.5 De inrichtingsmaatregelen hebben draagvlak bij belanghebbenden
Nadere gesprekken, mede op basis van de ingediende zienswijzen, hebben geresulteerd in draagvlak voor de inrichtingsmaatregelen bij de belanghebbenden/grondeigenaren. De maatregelen worden uitgevoerd op eigendommen van het waterschap, Staatsbosbeheer en enkele particulieren. Met de betrokken partijen zijn nadere afspraken gemaakt over de inrichting en het toekomstig beheer.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

1.1 Beperkte restopgave EVZ in Vortum Mullem resteert

Met direct omwonenden is uitvoerig gesproken over de mogelijkheden voor inrichting van de EVZ en de beek in 'hun achtertuin'. Dit heeft geresulteerd in de mogelijkheid voor een gedeeltelijke realisatie van de EVZ in Vortum-Mullem. Voor het niet te realiseren deel (ca. 70m) geldt een restopgave die tot realisatie een mogelijk risico vormt in een goede werking van de EVZ. Door middel van doelmatig onderhoud op dit traject kan dit risico worden beperkt. Het betreft in dit geval handmatig onderhoud conform het beheer- en onderhoudsplan.

1.2 Start uitvoering afhankelijk van regelgeving omtrent stikstof

Op het moment van schrijven bestaat er onzekerheid over de regelgeving en procedures met betrekking tot stikstofuitstoot bij uitvoeringswerken. Diverse maatregelen uit de projectplannen, waaronder met name grondtransport, zorgen voor uitstoot. In de detailuitwerking en contractvorming richting marktpartijen wordt nader uitgewerkt hoe de plannen binnen de normen kunnen worden uitgevoerd om vertraging te voorkomen. Mocht dit niet het gewenste effect hebben, dan kan dit leiden tot vertraging van de uitvoering.

1.3 Uitvoeringskosten onderhevig aan onzekerheden bodemkwaliteit af te voeren grond

Voor het realiseren van de maatregelen voor beekontwikkeling vindt grondverzet plaats. Op basis van historisch onderzoek is de kwaliteit hiervan op hoofdlijnen bekend. Uit aanvullend onderzoek moet blijken of de vrijkomende grond de juiste kwaliteit heeft om onder normale omstandigheden af te voeren en te verwerken. Hiervoor is in het te voteren krediet een risicopost opgenomen.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

In het projectenboek 2023, voor kennisgeving aangeboden bij de vaststelling van de programmabegroting 2023, is het volgende opgenomen:

PJB-nr.	Projectnaam	Fase	Besluit	Uitgaven/inkomsten	Totaal	
86	Beekherstel St. Jansbeek	*Voorbereiding*	*21-2-2014*	Uitgaven	€	850.000
				Inkomsten	€	-400.000
		Uitvoering	-	Uitgaven	€	3.000.000
				Inkomsten	€	-1.500.000
Opgenomen in Projectenboek 2023				**Totaal BRUTO**	**€**	**3.850.000**
				Totaal NETTO	**€**	**1.950.000**

Voor de voorbereiding van fase 2 en 3 is eerder door het algemeen bestuur een investeringskrediet van € 850.000 ter beschikking gesteld.

<u>Gevraagd krediet</u>

Om de maatregelen ten uitvoer te kunnen brengen wordt gevraagd om een investeringskrediet van € 6.910.000 ter beschikking te stellen. Dit bedrag is inclusief een risicoreservering van € 600.000 in het geval de afvoerkosten voor grond hoger uitvallen als gevolg van een hogere vervuilingswaarde.

De hogere raming voor de uitvoering, in vergelijking met het doorgerekende investeringsvolume in meerjarig kader, is het gevolg van het bijstellen van de raming naar een actueel prijspeil (indexering op grondkosten, uitvoeringswerkzaamheden en materialen) en enkele scopewijzigingen. De hogere raming is ook een gevolg van de aanleg van een ecologische verbindingszone in bebouwd gebied.

Subsidie/bijdragen van derden
In deze aanvraag wordt rekening gehouden met subsidie vanuit de MOK-regeling met de provincie (50% bijdrage op de werkelijke voorbereidings- en uitvoeringswerkzaamheden met uitzondering van de eigen interne kosten).

Dekking
Het gevraagde investeringskrediet voor de uitvoering is deels doorgerekend in meerjarig kader. Het hogere gevraagde deel wordt doorgerekend in meerjarig kader bij de komende voorjaarsnota en begroting en zorgt daarmee niet voor nadelige financiële consequentie in begrotingsjaar 2023.

Effect op de exploitatie
De hogere kosten sorteren effect op de toekomstige kapitaallasten, deze worden effectief vanaf begrotingsjaar 2025. Daarnaast nemen, na oplevering van het project, naar verwachting de exploitatielasten voor beheer en onderhoud toe met € 80.000 op basis van de normkosten.

De financiële consequentie van deze aanvraag en een kostenraming zijn toegevoegd als bijlagen 5 en 6). Daarnaast is in bijlage 7 een onderbouwing opgenomen van de toename van de uitvoeringskosten.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP
De uitvoering van de maatregelen draagt bij aan een klimaatrobuust watersysteem doordat ruimte in de beek wordt gecreëerd voor het afvlakken van piekafvoeren. Daarnaast wordt met dit voorstel invulling gegeven aan de verbetering van de aquatische biodiversiteit. De herinrichting van de Sint Jansbeek en de gedeeltelijke realisatie van de EVZ door Vortum-Mullem dragen bij aan een hogere ecologische kwaliteit van zowel het watersysteem als de natuurlijk ingerichte, aangrenzende percelen. Door het verwijderen of automatiseren van stuwen en het inrichten van stapstenen langs de beek, natuurvriendelijke oevers, vispassages, amfibieënpoelen en aanbrengen van begroeiing op de oevers wordt bijgedragen aan een robuust en natuurlijk watersysteem. Bij de uitwerking wordt waar mogelijk rekening houden met circulair materiaalgebruik.

UITVOERING/VERVOLG
De aanbesteding en gunning van het werk worden na (positieve) besluitvorming op de definitieve projectplannen Waterwet in gang gezet. De uitvoering van de maatregelen is voorzien vanaf het najaar 2023 met een doorloop in 2024 en mogelijke uitloop in 2025. Dit is nog afhankelijk van diverse vergunningprocedures, terreinomstandigheden en natuurwetregelgeving.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE
Aan de totstandkoming van het projectplan is een uitgebreid omgevingsproces voorafgegaan. Er hebben meerdere inloopbijeenkomsten in Vortum-Mullem en digitale informatiebijeenkomsten plaatsgevonden om de streek zo goed mogelijk te informeren over de voortgang van de plannen en reacties op te halen. Direct aanwonenden zijn hiervoor uitgenodigd per brief en in de lokale en regionale media zijn via een persbericht de aankondigingen voor de bijeenkomsten gepubliceerd. Daarnaast hebben er diverse bijeenkomsten van de klankbordgroep plaatsgevonden waarbij men kon meedenken over de uitwerking van de plannen. Met verschillende belangenpartijen, zoals Staatsbosbeheer en de gemeente Land van Cuijk, hebben ook aparte overleggen plaatsgevonden. Met direct belanghebbenden hebben keukentafelgesprekken plaatsgevonden.

Over het project is bekendheid gegeven in het vakblad Land & Water (feb. 2023), een presentatie aan de Commissie Watersysteembeheer (jan. 2023) en presentatie aan en veldbezoek met de Regiocommissie (feb. 2023).
Voorafgaand aan de start van de uitvoering en tijdens de uitvoering zal afstemming plaatvinden met direct omwonenden en informatie worden gedeeld met belangstellenden via o.a. gesprekken, inloopbijeenkomsten, brieven, projectpagina, persberichten en digitale nieuwsbrief.

BIJLAGEN

1) Bijlage 1_PPWW Sint Jansbeek fase 2 buitendijks_def
2) Bijlage 1a Nota van zienswijzen O-PPWW SJB fase 2 buitendijks
3) Bijlage 1b PPWW Sint Jansbeek fase 2 bijlagen gebundeld
4) Bijlage 2_PPWW Sint Jansbeek fase 3 binnendijks_def
5) Bijlage 2a Nota van zienswijzen O-PPWW SJB fase 3 binnendijks
6) Bijlage 2b PPWW Sint Jansbeek fase 3 bijlagen gebundeld
7) Bijlage 3 Financiële paragraaf
8) Bijlage 4 Kostenraming
9) Bijlage 5 Toelichting kostenontwikkeling uitvoering Sint Jansbeek

Versiedatum
1 mei 2023

AB-BESLUIT

ONDERWERP:
Vaststellen van de projectplannen Waterwet Beekontwikkeling Sint Jansbeek fase 2 en 3 en ter beschikking stellen van uitvoeringskrediet.

AGENDAPUNT:

BESLUITNUMMER:

INVESTERINGSBESLUIT:
IB10/2023

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;
gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 9 mei 2023;
gelet op het bepaalde in de Waterschapswet, Algemene Wet Bestuursrecht en regeling voor beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen;
gezien het advies van de commissie Watersysteem van 25 mei 2023;
overwegende

B E S L U I T :

1.Vast te stellen:
a) het definitieve projectplan Waterwet Beekontwikkeling Sint Jansbeek fase 2, inclusief nota van zienswijzen;
b) het definitieve projectplan Waterwet Beekontwikkeling Sint Jansbeek fase 3, inclusief nota van zienswijzen;
2. Een investeringskrediet van € 6.910.000 beschikbaar te stellen voor het in uitvoering brengen van de maatregelen binnen het project beekdalontwikkeling Sint Jansbeek.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 16 juni 2023

De secretaris, De dijkgraaf,

Pieter Sennema Mario Jacobs

Projectplan Waterwet

Beekontwikkeling Sint Jansbeek fase 2, buitendijks

id verde Advies

COLOFON

Projectplan Waterwet
Beekontwikkeling Sint Jansbeek, fase 2 buitendijks

In opdracht van waterschap Aa en Maas
Afdeling Grondzaken en Inrichting

OPDRACHTNEMER	Iv-Infra B.V. i.s.m. *id*verde Advies
OPGESTELD DOOR	Anouk Gloudemans
VRIJGEGEVEN DOOR	Dennis van Heumen
KENMERK	Projectplan Waterwet
STATUS	Projectplan Waterwet
VERSIE	1.0
DATUM	05-4-2023

INHOUDSOPGAVE

COLOFON 2

PROJECTPLAN WATERWET 5

DEEL 1 – AANLEG EN WIJZIGING WATERSTAATSWERKEN 6

1.1 INLEIDING 6

1.1.1 Aanleiding en doel 6

1.1.2 Doelsoorten 7

1.1.3 Ligging en begrenzing plangebied 7

1.2 HUIDIGE SITUATIE PLANGEBIED 8

1.2.1.1 Grondgebruik 8

1.2.1.2 Bodem 8

1.2.1.3 Geomorfologie 9

1.2.1.4 Eigendomssituatie 9

1.2.1.5 Onderhoud 9

1.2.1.6 Huidige landschaps- en natuurwaarden 9

1.2.2 Waterhuishouding 9

1.2.2.1 Eigenschappen beeksysteem 9

1.2.2.2 Oppervlaktewater 9

1.2.2.3 Grondwater 10

1.2.2.4 Beschrijving waterhuishoudkundige elementen 11

1.3 DE INGREEP 12

1.3.1 Ontwikkelingen en veranderingen 12

1.4 EFFECTEN VAN HET PLAN 15

1.4.1 Hydrologie – waterkwantiteit 15

1.4.2 Waterkwaliteit 15

1.4.3 Ecologie 15

1.4.4 Landbouw 16

1.4.5 Beheer en onderhoud 16

1.4.6 Recreatie 16

1.4.6 Waterveiligheid 16

1.4.7 De Maas 16

1.4.8 BPRW-toets 16

Toetsingskader 16

1.5 WERKWIJZE 20

1.5.1 Technische uitvoering 20

1.5.2. Uitvoeringsvoorwaarden en vergunbaarheid 20

1.5.3 Planning 20

1.6 TE TREFFEN VOORZIENINGEN 21

1.6.1 Beperken nadelige gevolgen van de uitvoering 21

1.6.2 Financieel nadeel 21

1.7 LEGGER, BEHEER EN ONDERHOUD 22

1.7.1 Legger 22

1.7.2 Beheer en onderhoud 22

1.8 SAMENWERKING 23

1.8.1 Partners en taakverdeling 23

DEEL 2 – VERANTWOORDING 24

2.1 WET- EN REGELGEVING 24
2.1.1 Kaderrichtlijn Water 24
2.1.2 Waterwet (Rijk) 25
2.1.3 De Keur 25
2.1.4 Wet Natuurbescherming 26
2.1.5 Wet op de Archeologische Monumentenzorg 26
2.1.6 Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken 27
2.1.7 Wet Bodembescherming 27
2.1.8 Interim omgevingsverordening 27
2.1.9 Omgevingsvergunning 28
2.1.10 CS-OOO 28
2.1.11 Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering 29
2.1.12 Waterwet (Rijkswaterstaat) 29
2.2 BELEID 30
2.2.1 Regionaal Water en Bodem Programma (RWP) 2022-2027 30
2.2.2 Waterbeheerplan 2022-2027 31
2.2.3 Bestemmingsplan 31
2.3 ONDERZOEKEN EN RAPPORTAGES 32
2.4 OVERIGE RANDVOORWAARDEN 33
2.4.1 Planologische inpassing 33
2.4.2 Vergunbaarheid 33
DEEL 3 – RECHTSBESCHERMING 34
3.1 PROCEDURE 34
3.1.1 Zienswijze 34
3.1.2 Beroep en hoger beroep 34
3.1.3 Crisis- en herstelwet 34
3.1.4 Verzoek om voorlopige voorziening 34
DEEL 4 - BIJLAGEN 35
Bijlage 1: Ontwerp inrichting fase 2 buitendijks 35
Bijlage 2: Bodemkaart 35
Bijlage 3: Bestemmingsplan 35
Bijlage 4: Archeologisch bureauonderzoek 35
Bijlage 5: Quickscan soortenbescherming 35
Bijlage 6: Onderzoek vismigratieknelpunten Sint Jansbeek 35
Bijlage 7: Quickscan knelpuntenanalyse macrofauna 35
Bijlage 8: Hydrologisch model 35
Bijlage 9: Waterbodemonderzoek 35
BIJLAGE 2: BODEMKAART 36
BIJLAGE 3: BESTEMMINGSPLAN 37

Projectplan Waterwet

Voor de aanleg en/of wijziging van een waterstaatswerk Artikel 5.4 Waterwet

Voor u ligt het projectplan Waterwet beekontwikkeling Sint Jansbeek, fase 2. Dit projectplan beschrijft de inrichting, ingrepen en aanpassingen voor het projectgebied, de gevolgen voor de legger, de relevante wetten, regels en beleid, de werkwijze en alle overige informatie die van belang is voor de waterstaatswerken. In dit projectplan worden de inrichtingsmaatregelen vanaf de waterkering aan de Veerweg te Vortum-Mullem tot aan de het reeds ingerichte deel ten zuiden van de Maasstraat (fase 1) beschreven.
De inrichtingsmaatregelen vanaf de waterkering aan de Veerweg tot de Koudenhoek nabij Holthees worden niet in dit projectplan meegenomen. Hiervoor is een separaat projectplan opgesteld (projectplan Waterwet beekontwikkeling Sint Jansbeek, fase 3).

Een projectplan Waterwet geeft een beschrijving van het aanleggen of wijzigen van een waterstaatswerk en de wijze waarop dit werk zal worden uitgevoerd. Het is opgebouwd uit vier delen:

- Deel 1 beschrijft de huidige situatie, ingreep, werkwijze en samenwerking.
- Deel 2 geeft een toelichting op de achterliggende wet- en regelgeving, overheidsbeleid, onderzoeken en overige randvoorwaarden.
- Deel 3 geeft informatie over rechtsbescherming en procedures.
- Deel 4 bevat bijlages die voor het projectplan van belang zijn.

De vier delen hebben elk een ander doel en de opdeling in deze delen bevordert de leesbaarheid van het projectplan Waterwet.

Deel 1 – Aanleg en wijziging Waterstaatswerken

In deel 1 van het projectplan Waterwet wordt antwoord gegeven op het waarom, wat, waar, wie en hoe? Waarom wordt het project gedaan en wat is het doel? Waar ligt het plangebied en wat zijn de diverse onderdelen ervan? Wie zijn de belanghebbenden of de eigenaren? Wat zijn de effecten van het plan? En hoe wordt het project uitgevoerd?

1.1 Inleiding

1.1.1 Aanleiding en doel

Alle Europese lidstaten moeten uiterlijk in 2027 voldoen aan chemische en ecologische kwaliteitseisen. Deze kwaliteitseisen komen voort uit de Kaderrichtlijn Water (hierna KRW). De waterkwaliteit en inrichting van de Sint Jansbeek scoort momenteel onvoldoende. Om deze reden wordt project beekherstel Sint Jansbeek opgetuigd. Vanuit de KRW systematiek is aan de Sint Jansbeek het KRW-type R5 toegekend. Dit type beek is een langzaam stromende midden- of benedenloop op zand waarbij in de huidige situatie agrarisch landgebruik bepalend is en de beekloop gestuwd is en rechtgetrokken. Voornamelijk de uniformiteit van het dwarsprofiel, lage stroomsnelheid, gebrek aan dynamiek en versnippering van de waterloop door stuwen belemmeren het behalen van de KRW doelstellingen. Om deze knelpunten op te lossen wordt de beek deels opnieuw ingericht.

Het project heeft onderstaande doelstellingen:

- Beekontwikkeling om de omstandigheden te creëren om de ecologische doelen voor het KRW-type R5 te behalen;
- Het verbinden van de Maas met het achterland middels een Ecologische Verbindingszone (hierna EVZ) door Vortum-Mullem;
- Vismigratie mogelijk maken: de beek wordt optrekbaar gemaakt voor vis;
- Doelmatig toekomstbestendig onderhoud.

Het projectplan Waterwet Sint Jansbeek geeft een beschrijving van de huidige situatie van het plangebied, de gewenste situatie om aan de doelstellingen te voldoen en welke maatregelen hiervoor nodig zijn om dit te bereiken. Gezamenlijk met het projectplan Waterwet zijn inrichtingsontwerpen opgesteld en een Beheer- & Onderhoudsplan geschreven. Dit projectplan wordt door het algemeen bestuur van waterschap Aa en Maas vastgesteld en wordt gedurende deze procedure ter inzage gelegd. Inspraak is mogelijk op de in dit projectplan beschreven waterstaatkundige maatregelen of wijzigingen.

KRW streefbeeld Sint Jansbeek

Om aan de kwaliteitseisen van de KRW opgave te voldoen wordt de Sint Jansbeek heringericht. De beek loopt hoofdzakelijk door een open landschap van gras- en akkerland. Na het project bestaat minimaal één van de oevers in de beekdalvlakte uit een 5 tot 25 meter brede strook met een natuurlijk inrichting. Deze bestaat uit natuurlijk- of verruigd grasland, lokaal aangevuld met struweel en bomen. Waar de beek van oudsher gestuwd, over gedimensioneerd en rechtgetrokken is wordt nu ruimte gegeven aan meer dynamische processen welke van nature in een beek voorkomen. Door het versmallen van het profiel wordt de stroming verhoogd, meanders zorgen voor een natuurlijk sedimentatie proces en het inbrengen van houtpakketten zorgt voor

een diversiteit aan habitatten waarbij lokaal zand- en grindbankjes ontstaan. Hiervan profiteren verschillende vissoorten zoals winde, rivierdonderpad, riviergrondel en bermpje en macrofauna zoals de kenmerkende weidebeekjuffer.
Veel van deze beektypische vissoorten komen in kleine aantallen voor in de Sint jansbeek of komen voor in de Maas. Door stuwen te verwijderen en vispassages aan te leggen kunnen vissen zich vrij bewegen binnen de Sint Jansbeek. Op deze manier wordt invulling gegeven aan de vismigratie opgave.

Door het voedselrijke karakter van de beek en directe lichtinval groeien waterplanten weelderig. Kenmerkende waterplanten zijn onder andere Liesgras, Mannagras en Smalle waterpest. Door het aanplanten van bomen langs de waterloop wordt de dominantie van waterplanten verminderd en de watertemperatuur verlaagd. Hierdoor neemt de zuurstofconcentratie toe waardoor beektypische soorten meer kans krijgen.

EVZ opgave

Naast de KRW opgave ligt er op een deel van de Sint Jansbeek ook een EVZ opgave. Het doel van deze opgave is het realiseren van een verbinding tussen de Maas en het achterliggend gebied. Om deze reden wordt door Vortum-Mullem een migratiezone aangelegd (inclusief faunapassage onder de provinciale weg). Dit is onderdeel van het projectplan Waterwet beekontwikkeling Sint Jansbeek, fase 3 (binnendijks). Deze EVZ wordt ingericht voor de das, struweelvogels en de kleine modderkruiper.

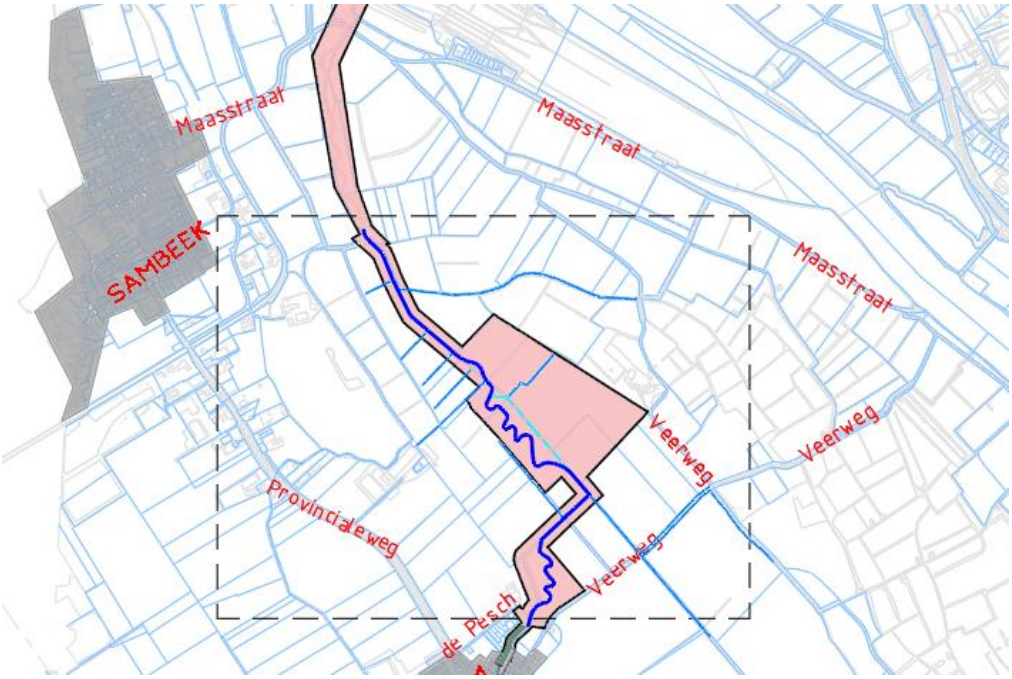
1.1.2 Doelsoorten

Binnen het beekherstelproject van de Sint Jansbeek komen verschillende opgaven samen. Ieder van deze opgave kent ook zo zijn eigen doelsoorten. Ten behoeven van de KRW opgave worden hieronder de ecologische kenmerken en voorbeeldsoorten genoemd. De kenmerkende soorten van het natuurlijke watertype (R5 & R6-natuur) komen in beperkte mate voor. Vanwege de lage stroomsnelheden gedurende een groot deel van het jaar, wordt hun plaats ingenomen door soorten van sloten en andere stilstaande wateren. Een kenmerkende libellesoort is de weidebeekjuffer. Vegetaties ontwikkelen zich vaak zeer uitbundig (tot wel 100% in de zomer), met name daar waar beschaduwing ontbreekt. Meerdere soorten waterplanten komen voor; vooral soorten van voedselrijke situaties, zoals liesgras, mannagras en smalle waterpest. De visfauna bestaat uit algemeen voorkomende soorten zoals blankvoorn, ruisvoorn, alver en kleine modderkruiper (R5) en snoek, aars en blankvoorn. De aanwezigheid van winde, rivierdonderpad, riviergrondel en bermpje wijzen op het optreden van stroming. Voor de EVZ opgave door Vortum-Mullem realiseren we een verbinding tussen de Maas en het achterland. Deze worden ingericht voor de das, struweelvogels en de kleine modderkruiper. Daarnaast wordt ook de connectiviteit binnen de waterloop verbeterd. Stuwen worden verwijderd of aangepast en er worden vispassages aangelegd. Dit gebeurt voor soorten zoals winde, riviergrondel, bermpje, kleine modderkruiper en aal.

1.1.3 Ligging en begrenzing plangebied

Dit projectplan Waterwet betreft de Sint Jansbeek ten zuiden/westen van de Maas (zie figuur 1). De Sint Jansbeek bestaat uit een watergang gelegen aan de westelijke Maasoever en stroomt parallel met de Maasterrassen. De watergang ligt in een oud en afwisselend cultuurlandschap.

Het projectgebied wordt begrensd door de Maas aan de noordzijde en de waterkering nabij de Veerweg te Vortum-Mullem.

Figuur 1 Ligging plangebied

1.2 Huidige situatie plangebied

1.2.1.1 Grondgebruik

De Sint Jansbeek ligt binnen het projectgebied in het uiterwaardengebied van de Maas (het Maasheggengebied). De beek stroomt vooral langs percelen die in gebruik zijn als grasland of voor akkerbouw.

1.2.1.2 Bodem

De insnijding van de beek komt ook tot uiting in de bodemkaart. Het hoge plateau (bruine vlak in de bodemkaart) bestaat uit een hoge bruine enkeerdgrond bestaande uit lemig fijn zand (bEZ23). Verder bestaat de grondsoort in de omgeving uit kalkloze ooivaaggronden, kalkloze poldervaaggronden en vlakvaaggronden.

Figuur 2 Bodemkaart (zie bijlage 2 voor vergrootte versie van de bodemkaart)

1.2.1.3 Geomorfologie

Het gehele plangebied is ontstaan onder invloed van de rivier de Maas. Het plangebied bestaat geomorfologisch gezien uit een terrasvlakte en terrasgeul met een oeverdek uit de periode Romeinse tijd-Late Middeleeuwen, met in het zuidwesten aangrenzend een terrasvlakte. De bodem binnen het plangebied is deels opgehoogd ten tijde van de aanleg van de Stuw Sambeek in de Maas.

1.2.1.4 Eigendomssituatie

De uitvoering van het project vindt plaats op eigendommen van Waterschap Aa en Maas en een particulier.

1.2.1.5 Onderhoud

In de huidige situatie wordt de Sint Jansbeek onderhouden door middel van regulier, mechanisch onderhoud vanaf de oever. Hierbij wordt gebruikt gemaakt van de 5 m. obstakelvrije zone langs de beek. Vrijkomend maaisel wordt gedeponeerd op aanliggende terreinen.

1.2.1.6 Huidige landschaps- en natuurwaarden

De gehele Sint Jansbeek ligt in de Maasvallei en bestaat uit een oud en afwisselend cultuurlandschap. Het kleinschalige landschap met gevarieerde vegetatie, zoals landbouwpercelen en bosgebieden, en de afwisseling tussen droge en nattere gebieden hebben het tot een belangrijk dassenleefgebied gemaakt. Ter hoogte van het plangebied stroomt de Sint Jansbeek door een agrarisch landschap met geringe natuur- en landschapswaarden. Het plangebied ligt in de nabijheid van het Maasheggengebied. De waterloop is leefgebied van de kleine modderkruiper. Verder komt de bever voor in het projectgebied.

Het waterschap heeft een wettelijke verantwoordelijkheid voor een goede waterhuishouding. Daar waar de wettelijke waterbeheertaken in de knel komen door beveractiviteit zal het waterschap – op eigen eigendommen - gepaste actie ondernemen. Hierin wordt een belangenafweging gemaakt en is het waterschap gebonden aan wet- en regelgeving.
Het waterschap zet in op duurzaam samenleven met de bever. Daar waar het kan wordt geprobeerd om gebieden voor de bever in te richten. Als een beverfamilie zich stabiel vestigt op een plek die geen kwaad kan, zorgt de territorialiteit van de soort ervoor dat nieuwe bevers worden verdreven. Waar dit soort gebiedsinrichting niet gaat, worden – op eigen eigendommen - preventieve maatregelen genomen, zodat het waterschap aan de wettelijke verplichtingen voor een goede waterhuishouding kan blijven voldoen.

1.2.2 Waterhuishouding

1.2.2.1 Eigenschappen beeksysteem

Het profiel van de Sint jansbeek is uniform, waardoor de beek bij verschillende afvoeren weinig varieert in breedte. De beek ligt binnen het plangebied in de overstromingsvlakte van de Maas en inundeert periodiek.

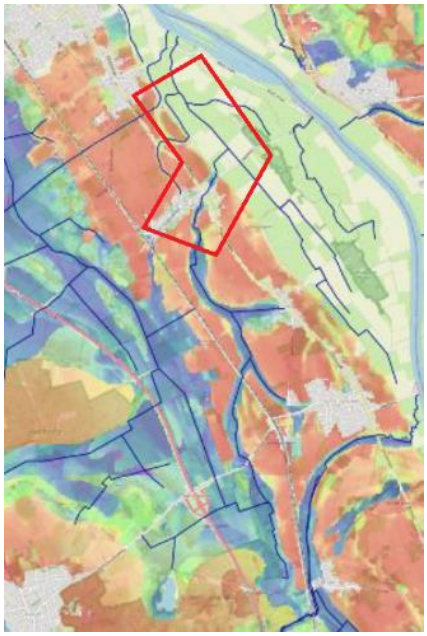
1.2.2.2 Oppervlaktewater

De waterlaag in de beek is over het algemeen ondiep, enkele decimeters op het diepste punt. De maatgevende afvoer ligt op 0,68 m3/s. Na de inrichtingsmaatregelen zal dit wijzigen naar 0,61 m3/s. De beek reageert zeer snel op piekbuien. Een terugkomend patroon is dat vanuit de basisafvoer binnen enkele uren de afvoerpiek wordt bereikt waarna vervolgens binnen 24 uur

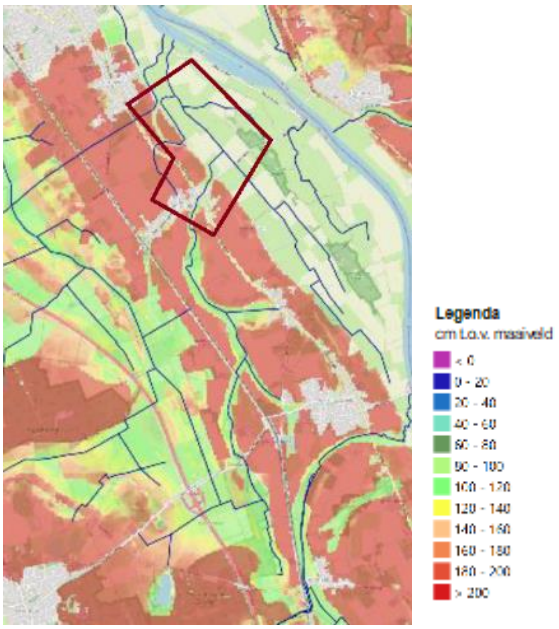
meestal de basisafvoer weer wordt bereikt. Naast de piekbuien worden de piekafvoeren beïnvloed door de vochttoestand van de bodem en het grondwaterniveau, begroeiing en de vier overstorten uit het rioolstelsel op de beek. Het waterschap meet de waterstand nabij de Maasweg. De waterstand in de Sint Jansbeek staat onder invloed van de waterstand in de Maas.

1.2.2.3 Grondwater

Het peil in de Sint Jansbeek staat sterk onder invloed van de waterstanden in de Maas. De bodem en de maaiveldverschillen hebben invloed op het grondwaterniveau. Dit is te zien op de kaarten van de gemiddeld hoogste (GHG) en gemiddeld laagste (GLG) grondwaterstand, figuur 3 en 4. Het waterschap meet met peilbuizen op verschillende plaatsen in het beekdal de grondwaterstand. De actuele waterstanden zijn terug te vinden in de app Perceelwijzer.

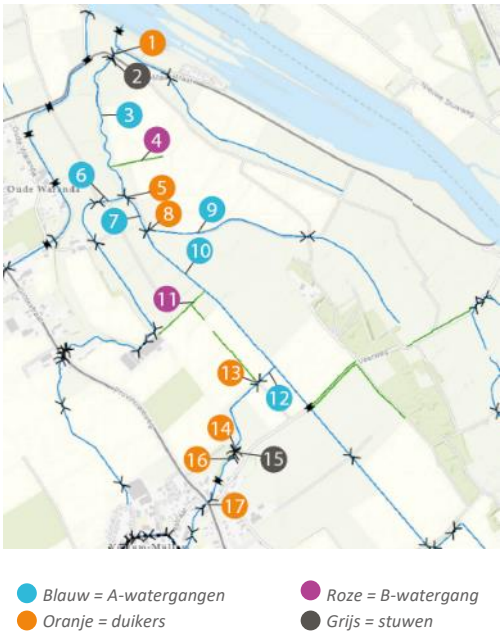
Figuur 3 Kaart met GHG

Figuur 4 Kaart met GLG

1.2.2.4 Beschrijving waterhuishoudkundige elementen

In figuur 5 zijn alle watergangen en de waterhuishoudkundige kunstwerken opgenomen en in onderstaande tabel staan de bestaande elementen die binnen dit projectplan worden, gewijzigd of die permanent worden beïnvloed door de werkzaamheden.

Figuur 5 Ligging waterhuishoudkundige kunstwerken

Element	Type	Kenmerk
7	A-Watergang	1121420
10	A-Watergang	1121340
12	A-Watergang	1120510
13	Duiker	1120044

1.3 De ingreep

Dit hoofdstuk geeft eerst een algemene en daarna technische beschrijving van de uitvoeringsmaatregelen die nodig zijn voor de beekontwikkeling.

1.3.1 Ontwikkelingen en veranderingen

Als gevolg van de inrichting van de Sint Jansbeek ten behoeve van beekontwikkeling, fase 2 verandert een deel van de bestaande waterstaatkundige elementen. De rest van de waterstaatkundige elementen blijft ongewijzigd of valt buiten de reikwijdte van het project (scope). De kolom 'Waterstaatswerk' in onderstaande tabellen geeft aan of de benoemde maatregel projectplan plichtig is. In dit hoofdstuk worden de waterstaatkundige elementen in kaart gebracht met een lijst van aanpassingen.
In onderstaande tabel is weergegeven welke maatregelen getroffen worden om aan het streefbeeld te voldoen. De maatregelnummers in onderstaande tabel corresponderen met de nummers op het ontwerp in bijlage 1.

nr.		Maatregel	Type/object	Waterstaatswerk
1.1		Profiel aanpassen - binnen bestaande ruimte	Sint Jansbeek	Ja
1.2	a	Ontgraven meander Sint Jansbeek	Sint Jansbeek	Ja
1.3		Profiel aanpassen - binnen bestaande ruimte	Sint Jansbeek	Ja
1.4	a	Dempen Sint Jansbeek	Sint Jansbeek	Ja
1.4	b	Ontgraven meander - smal zomerbed in een breed winterbed	Sint Jansbeek	Ja
2.2		Aanbrengen drempel in piekgeul	Kunstwerk	Ja
4.2	a	Aanbrengen oversteek t.b.v. onderhoudspad	Overige constructies	Ja
		Aanvullen en egaliseren bodem	Overige constructies	Ja
4.5		Aanbrengen dood hout	Overige constructies	Ja
5.1	a	Beverbiotoop inrichten	Ecologische voorzieningen	Ja
6.1		Vochtig hooiland - ontgraven toplaag	Groenvegetatie	Nee
6.2		Beplanting aanbrengen	Groenvegetatie	Nee
6.3		Zaaien - Kruiden- en faunarijk grasland	Groenvegetatie	Nee

Object Sint Jansbeek

Ingreep: Het aanpassen van het beekprofiel ten behoeve van natuurlijke beekinrichting en hogere stroomsnelheid.

Om de ingreep te realiseren worden de volgende maatregelen uitgevoerd:

- Aanpassing aan het beekprofiel, binnen de bestaande ruimte (1.1). Het beekprofiel krijgt een accoladeprofiel, waarbij het zomerbed een talud 1:1,5 met een bodembreedte van 1,00m krijgt en het winterbed wordt zo breed als mogelijk binnen het bestaande profiel met een talud van 1:1,5. In het zomerbed worden dood hout pakketten aangebracht tot de bodem 1m breed is.
- Ontgraven meander Sint Jansbeek die als hoofdloop gaat dienen (1.2a). Het beekprofiel krijgt een bodembreedte van 1,00m met een gevarieerd talud van 1:1,5 tot 1:3.
- De bestaande Sint Jansbeek wordt deels gedempt en deels afgewaardeerd tot piekgeul (1.2b). Er wordt een vaste drempel geplaatst aan de benedenstroomse zijde van de beek die op hoogte van T=1 wordt aangebracht. (T=1: waterstand die gemiddeld 1 keer per jaar voorkomt) (2.2)
- Ontgraven meander Sint Jansbeek die als hoofdloop gaat dienen (1.3). Het beekprofiel krijgt een zomerbed met een bodembreedte van 1,00m en een gevarieerd talud van 1:1,5 tot 1:3. Het winterbed bestaat uit een flauw talud vanaf het zomerbed tot aan het

maaiveld met een breedte van ca. 60 m. De bestaande Sint Jansbeek, ter plaatse van de nieuwe meander, wordt gehandhaafd en als piekwatergeul gebruikt. In de bestaande Sint Jansbeek worden op een aantal locaties verdiepingen in het beekprofiel aangebracht, zodat refugia gecreëerd wordt voor vissen. De locatie van deze verdiepingen wordt tijdens uitvoering in het veld bepaald.

Object Kunstwerken

Er is een kunstwerk dat in dit project worden aangepast. Hieronder wordt beschreven welke aanpassingen worden uitgevoerd aan het kunstwerk:

- Aanbrengen stuw in piekgeul (2.2). Er wordt een drempel geplaatst in de huidige Sint Jansbeek die er voor zorgt dat bij afvoeren < T=1 het water via de nieuwe meanders stroomt. Bij hogere afvoeren wordt het water ook via de piekgeul afgevoerd.

Object overige constructies

In de Sint Jansbeek worden oversteken (4.2a) in de beek aangebracht om een doorlopend onderhoudspad te creëren. Ter hoogte van profiel B-B' wordt een duiker aangebracht en ter hoogte van profiel C-C' wordt een voorde in de beek aangebracht. De instroomhoogte van de oversteek ligt op de bodem van de Sint Jansbeek.
Nabij de waterkering is een schuilhut voor vee aanwezig. Deze wordt verwijderd.

Er wordt dood hout, zoals pakketten of boomstronken, in de beek aangebracht om variatie in stroomsnelheid te creëren (4.5). Verder wordt dood hout gebruikt om het beekprofiel te versmallen, zoals te zien is op referentiefoto's op de tekening in bijlage 1b. Het hout wordt verankerd, zodat dit niet weg kan spoelen.

Object Ecologische voorzieningen

Om overlast door de bever in de Sint Jansbeek te beperken wordt een beverbiotoop naast de beek gerealiseerd (5.1a).
Dit bestaat uit een soort poel welke is aangetakt op de Sint Jansbeek. Deze wordt geoptimaliseerd voor de bever, waarbij de dieren uit de waterloop worden gelokt. Door voldoende waterdiepte te creëren en steile oevers aan te leggen hoeven de bevers geen dammen te bouwen om hun holen veilig te houden. Op deze manier krijgt de bever een geschikte plek waarbij overlast in de waterloop wordt voorkomen. Langs het beverbiotoop wordt struweel aangeplant.

Object Groenvegetatie

- *Vochtig hooiland (6.1)*
  Ter plaatse van het doeltype vochtig hooiland wordt de toplaag ontgraven, waardoor de bodem schraler en natter wordt. Door deze omstandigheden wordt een uitgangssituatie gecreëerd waardoor vochtig hooiland zich kan ontwikkelen.
- *Kruiden- en faunarijk grasland (6.3)*
  Ter plaatse van het kruiden- en faunarijk grasland wordt een kruidenmengsel ingezaaid, waardoor dit natuurbeheertype wordt ontwikkeld.
- *Maasheggen (6.2)*
  De aanplant van maasheggen vindt op de linkeroever van de Sint Jansbeek plaats, waardoor de beek voor een groot deel van de dag beschaduwd is. Dit draagt bij aan koeler water gedurende zomerwarmte en vergroot de ecologische variatie. De aanplant vindt plaats in het kader van het convenant 'Herstel beekmondingen' tussen RWS en Waterschap Aa en Maas (bijlage 3 'Aanplant Maasheggen').
- *Bomen (6.2)*
  - Schaduwwerking door bomen op de Sint Jansbeek is noodzakelijk, hierdoor ontstaan rustplekken voor vissen bij warm weer, wordt de watertemperatuur gedempt en verbeteren zuurstofcondities. Ook draagt beplanting via o.a. tak- en bladinval bij aan structuurvariatie en substraatvariatie op de beekbodem.

    - Aanwezige bomen blijven gehandhaafd. Voor de locatie zie het ontwerp in bijlage 1.
- *Struweel (6.2)*
    - Toepassen van inheems autochtoon plantmateriaal en soorten die van nature voorkomen in het gebied.
    - Toepassen van bloem- en besdragende soorten, ten behoeve van bevordering biodiversiteit (oa. bijen, dassen).

1.4 Effecten van het plan

In dit hoofdstuk wordt aangegeven welke positieve en negatieve effecten te verwachten zijn van de beekontwikkeling Sint Jansbeek, fase 2. Daarbij wordt ook aangegeven of het noodzakelijk is dat mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen worden om negatieve effecten te voorkomen of te compenseren. De mogelijke effecten gedurende de aanlegwerkzaamheden worden in het volgende hoofdstuk beschouwd.

1.4.1 Hydrologie – waterkwantiteit

- In het beekdal van de Sint Jansbeek wordt ruimte gecreëerd om extra water te kunnen bergen bij extreme situaties. Het verbreden van het winterbed is gelimiteerd door beperkte ruimte.
- Door de verkleining van het profiel van de Sint Jansbeek, vindt vertraging van de afvoer plaats en blijft de beek in droge tijden langer watervoerend.
- De waterdiepte neemt na de inrichtingsmaatregelen toe ten opzichte van de huidige situatie. Doordat droogval van de beek in de huidige situatie niet voorkomt, zal dat in de toekomst ook niet voorkomen.

Hydrologie - waterstanden

- Doordat er vergelijkbare waterpeilen zijn als in de huidige situatie het geval is, worden geen noemenswaardige effecten op de grondwaterstanden verwacht. Het waterschap heeft een meetnet ingericht om eventuele effecten in beeld te brengen.

1.4.2 Waterkwaliteit

- De waterkwaliteit van de Sint Jansbeek zal beter worden doordat op diverse locaties de afstand van landbouwpercelen tot de insteek wordt vergroot en daarmee een buffer wordt gecreëerd om inspoeling van pesticiden en meststoffen te verminderen.
- De beschaduwing van de beek door nieuw aan te brengen beplantingen zorgt voor demping van de watertemperatuur, meer variatie in bodemsubstraat en stroming en daardoor een verbeterde waterkwaliteit.

1.4.3 Ecologie

- Het beekherstel project van de Sint Jansbeek werkt toe naar het behalen van verschillende ecologische doelstellingen. Met verschillende maatregelen wordt invulling gegeven aan de KRW opgave.
- Hierbij ligt de focus voornamelijk op het herstellen van de typische dynamische beek-processen. Door het inbrengen van houtpakketten en het laten meanderen van de waterloop wordt een grotere diversiteit aan habitat gerealiseerd voor macrofauna en vissen.
- Beschaduwing zorgt voor het verlagen van de watertemperatuur en aanvoer van organisch materiaal. Daarnaast worden de oevers natuurlijker gemaakt en wordt het beheer geëxtensiveerd.
- Er wordt een beverbiotoop gecreëerd die voor minder overlast voor de omgeving moeten zorgen.
- Bestaande waardevolle bomen blijven gehandhaafd en zijn ingepast in het plan.

1.4.4 Landbouw

- Als gevolg van de wijzigingen in de profielen wordt de drooglegging van percelen in de wintersituatie minder groot. Aangezien in de huidige situatie de drooglegging erg groot is, worden hier voor het landgebruik geen negatieve effecten verwacht.
- Watergangen die uitkomen op de Sint Jansbeek worden ook in de nieuwe situatie aangesloten op de Sint Jansbeek waardoor de afwatering van aangrenzende percelen wordt gegarandeerd.

1.4.5 Beheer en onderhoud

- Door het inrichten van doorlopende onderhoudsroutes en het aanbrengen van beverbiotopen wordt peilbeheer en de bereikbaarheid voor onderhoudsmaterieel verbeterd.

1.4.6 Recreatie

- De onderhoudspaden langs de Sint Jansbeek die in eigendom van het waterschap zijn en buiten het bebouwd gebied van Vortum-Mullem liggen, zijn toegankelijk voor recreatief gebruik door wandelaars. Er wordt geen fysiek wandelpad aangelegd.

1.4.6 Waterveiligheid

- De constructie in de waterkering wordt inclusief aansluiting volledig intact gelaten. Er worden enkel werkzaamheden uitgevoerd buiten de beschermingszone. Hierdoor zijn er geen effecten voor de waterkering en daarmee de waterveiligheid te verwachten. De beschermingszone staat weergegeven op het ontwerp in bijlage 1.

1.4.7 De Maas

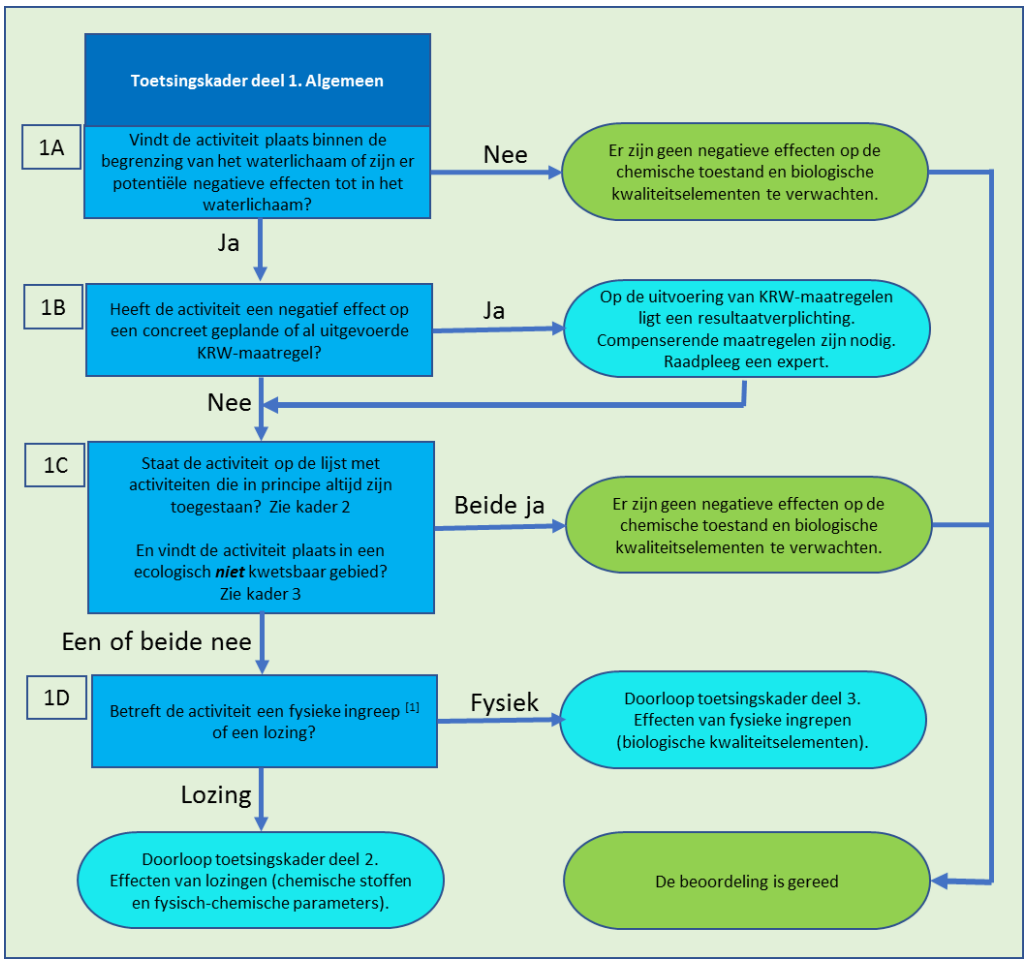
- De maatregelen die worden uitgevoerd bij de Sint Jansbeek zijn van relatief beperkte omvang, dat deze geen effect hebben op de scheepvaart op de Maas.
- Het verleggen van de beekloop van het huidige rechte tracé naar de nieuwe slingerende loop met winterbed heeft geen effect op de waterstanden in de Maas. De ingreep is daarvoor te klein. De inundatiefrequentie van het gebied met Maaswater zal door de ingreep niet veranderen.

1.4.8 BPRW-toets

De Sint Jansbeek stroomt door de uiterwaarden van de Maas. De voorgenomen werkzaamheden ter plaatse van het beheersgebied van Rijkswaterstaat (RWS) betreffen het ontgraven van een beek met zomerbed en winterbed, het ontgraven van een beverbiotoop, het herstel van de beekmonding, het aanbrengen van solitaire bomen, struweel en aanplant van maasheggen.
De KRW is van toepassing op de Maas. Wanneer ingrepen plaats vinden in de Maas (zomer- en winterbed) die invloed kunnen hebben op de KRW-doelstellingen, moet een zogenaamde Beheer- en Ontwikkelplan voor de Rijkswateren (BPRW)-toets plaatsvinden. Concreet betekent dit voor de ingreep in de uiterwaarden dat het Toetsingskader waterkwaliteit van het BPRW (RWS) doorlopen moet worden. De centrale vraag die RWS zich stelt bij het uitvoeren van deze toetsing is: ‘Kunnen de KRW-doelstellingen waarop de activiteit mogelijk effecten heeft nog behaald worden als de activiteit daadwerkelijk plaatsvindt?’.

Toetsingskader

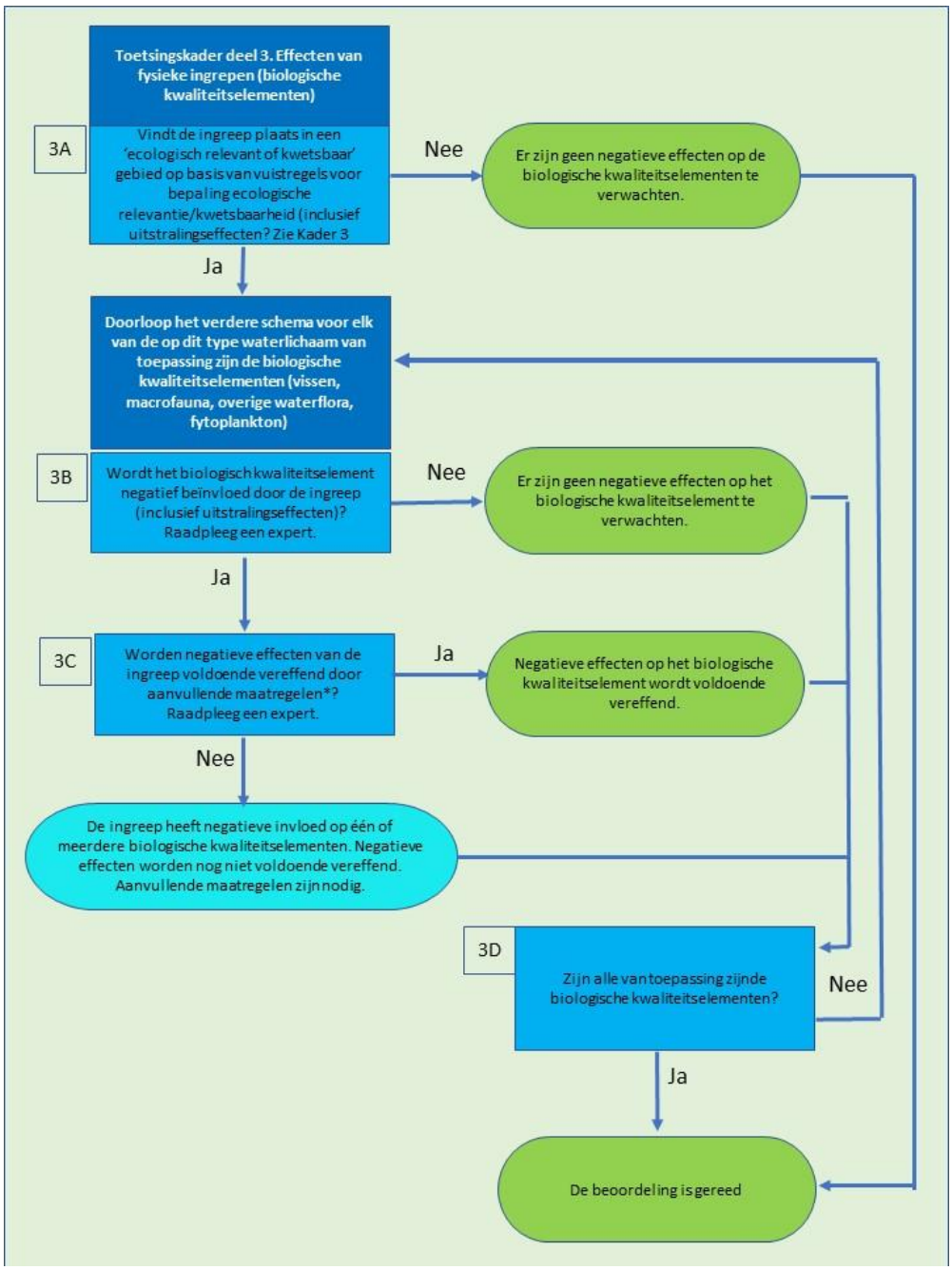
Voor het toetsingskader moeten één of meerdere stroomschema’s doorlopen worden. Hieronder worden de vragen van stroomschema 1 doorlopen.

Figuur 6: toetsingskader deel 1 algemeen

Vraag 1A: vind de activiteit plaats binnen de begrenzing van het waterlichaam?
Antwoord: ja, de activiteit vindt plaats binnen de begrenzing van het waterlichaam Maas plaats.
Vraag 1B: heeft de activiteit een negatief effect op een concreet geplande of al uitgevoerde KRW-maatregel?
Antwoord: nee, de activiteit heeft geen negatief effect op al uitgevoerde KRW-maatregelen in de Maas. De maatregelen vanuit het beekherstel hebben eerder een positief effect. De overige maatregelen zijn voor de KRW doelstellingen van de Sint Jansbeek gewenst.
Vraag 1C: staat de activiteit op de lijst met activiteiten die in principe altijd zijn toegestaan?
Antwoord: nee, de activiteit staat er niet op.
Vraag 1D: Betreft de activiteit een fysieke ingreep of een lozing?
Antwoord: het betreft een fysieke ingreep.

Op het laatste bovenstaande antwoord geeft stroomschema 1 aan dat stroomschema 3 doorlopen moet worden. Dit is het stroomschema dat betrekking heeft op fysieke ingrepen. Hieronder worden de vragen van dit stroomschema doorlopen:

Figuur 7: toetsingskader deel 3

Vraag 3A: vindt de ingreep plaats in een 'ecologisch relevant of kwetsbaar' gebied?
Antwoord: nee, de ingreep vindt plaats buiten 'ecologisch relevant of kwetsbaar' gebied. De ingreep is gelegen buiten het permanent watervoerend deel van de Maas die dus daarmee automatisch meer dan 50 dagen per jaar geïnundeerd is.
Vraag 3B: worden de biologische kwaliteitselementen (vissen, macrofauna, overige waterflora, fytoplankton) negatief beïnvloed door de ingreep?
Antwoord: nee, de biologische kwaliteitselementen worden niet negatief beïnvloed. Tijdelijk zou als gevolg van de werkzaamheden/maatregelen verstoring kunnen ontstaan door vertroebeling, verandering in afvoer of trillingen door de werkzaamheden. Indirect zal deze maatregel bijdragen aan de biologische kwaliteitselementen van de Maas. De werkzaamheden verbeteren namelijk de biologische kwaliteitskenmerken van de Sint Jansbeek. Vanwege de verbinding met de rivier heeft de Maas hier ook indirect profijt

van. Tot slot heeft een waterbodemonderzoek plaatsgevonden, hieruit volgen geen negatieve effecten (zie bijlage 9).

De beoordeling is gereed omdat er geen negatieve ecologische effecten zijn te verwachten op de Maas als gevolg van de ingreep bij de Sint Jansbeek. De laatste vraag in het stroomschema is of '[…] de KRW-doelstellingen waarop de activiteit mogelijk effecten heeft nog behaald worden als de activiteit daadwerkelijk plaatsvindt?'. Hier kan met 'ja' op geantwoord worden en daarmee is deze toets positief afgerond.

1.5 Werkwijze

Dit hoofdstuk behandelt de uitvoering van de beekontwikkeling Sint Jansbeek en de daarbij benodigde vergunningen en procedures. Met een uitvoeringscontract wordt een uitvoerende partij geselecteerd, waarbij waterschap Aa en Maas als opdrachtgever fungeert. Naast de resultaatsverplichting wordt sturing gegeven aan de wijze van uitvoering.

1.5.1 Technische uitvoering

De werkzaamheden binnen dit project bestaan uit natuur- en cultuurtechnisch grondwerk, het verwijderen en aanbrengen van enkele waterstaatkundige kunstwerken en het aanbrengen van beplanting. Gedurende de werkzaamheden wordt de werkwijze zo goed als mogelijk afgestemd op de omgeving, het terrein en de weersomstandigheden. Hierdoor wordt zoveel mogelijk schade aan de bodem door spoorvorming en bodemverdichting voorkomen. Verder worden waar nodig voorzieningen toegepast om schade te voorkomen. Dit ook wat betreft de aan- en afvoerroutes van grond en materieel. De werkzaamheden worden zo uitgevoerd dat het weinig tot geen overlast voor de omgeving geeft.

1.5.2. Uitvoeringsvoorwaarden en vergunbaarheid

De uitvoering van de inrichtingsmaatregelen sluit aan op de opgaven van Waterschap Aa en Maas (Kaderrichtlijn Water). Voorafgaand aan de realisatie van het project is het noodzakelijk onderzoek en meldingen te doen en vergunningen en/of ontheffingen aan te vragen. Dit vloeit voort uit de inrichtingsmaatregelen beschreven in dit projectplan in deel 1 - hoofdstuk 3 en uit de (beleids-)kaders beschreven in deel 2 – hoofdstuk 1. De voorwaarden uit de vergunningen, ontheffingen en meldingen worden in de voorbereiding en uitvoering opgenomen. In deel 2 - hoofdstuk 3 is een overzicht opgenomen met de uitgevoerde en nog uit te voeren onderzoeken. In hoofdstuk 4 is een overzicht opgenomen met de te verwachten vergunningen.

1.5.3 Planning

Voordat met de uitvoering gestart kan worden, is nog nadere informatie nodig met betrekking tot detailplanning, werkvolgorde, fasering en dergelijke. De nadere uitwerking van deze details vindt plaats op basis van dit projectplan en de benodigde vergunningen. Het vergunningentraject loopt tot medio 2023. De uitvoering van het project is voorzien vanaf eind 2023, rekening houdend met beschermde flora en fauna, afvoer van de beek en de terreinomstandigheden.

1.6 TE TREFFEN VOORZIENINGEN

1.6.1 Beperken nadelige gevolgen van de uitvoering

De volgende maatregelen worden getroffen om negatieve gevolgen van de uitvoering van het plan zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken:

Bodem

- Er worden voorzieningen toegepast om structuurbederf van de bodem te voorkomen;
- Rij- en werkstroken worden na afloop van de werkzaamheden hersteld middels het woelen, het frezen en/of het inzaaien van de desbetreffende grond;
- Tijdens de uitvoering wordt natuurtechnisch gewerkt. Er worden kansen voor natuurontwikkeling gecreëerd door het aanbrengen van microreliëf in de afwerking van afgegraven delen, door het voorkomen van losse grond, door het doordacht behandelen van de aanwezige grondlagen, door het vermijden van bodemverstoring en verdichting en het ontzien van bestaande natuur- en gebiedswaarden.

Flora en Fauna

- De gedragscode voor Waterschappen voor ruimtelijke ingrepen is sinds 1 juli 2022 niet meer van toepassing. Tijdens de uitvoering zal toch in lijn van de gedagscode worden gewerkt.
- Voorafgaand aan de werkzaamheden worden onderhoudsmaatregelen aan de beek uitgevoerd in lijn met de geldende gedragscode voor Waterschappen;
- Er wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld, waarin de mitigerende maatregelen zijn vastgesteld;
- Werkzaamheden worden zo veel mogelijk buiten de kwetsbare periode van soorten uitgevoerd;
- Door bij de uitvoering van de werkzaamheden één richting op te werken worden de vluchtmogelijkheden voor dieren opengehouden.

Omgeving

- Tijdens de uitvoeringswerkzaamheden vinden extra vervoersbewegingen van tractoren/vrachtauto's (in het projectgebied) plaats. In het nog op te stellen bestek wordt bekeken hoe de overlast van deze vervoersbewegingen en de bijbehorende overlast (zoals stofvorming) zoveel mogelijk kan worden beperkt;
- Er worden duidelijke omleidingsroutes ingesteld met vooraankondiging;
- Aanliggende percelen en eigendommen blijven tijdens uitvoering beschikbaar.

1.6.2 Financieel nadeel

Als gevolg van dit projectplan is geen financiële schade voorzien die aan de uitvoering van het project te wijten is. Indien een belanghebbende ten gevolge van dit besluit toch schade lijdt of zal lijden, die redelijkerwijs niet of niet geheel te zijnen laste behoort te blijven en ten aanzien waarvan de vergoeding niet of niet voldoende anderszins is verzekerd, kan op grond van artikel 7.14 van de Waterwet een verzoek om schadevergoeding worden ingediend. Voor de wijze van indiening van een dergelijk verzoek en voor de procedure wordt verwezen naar Verordening schadevergoeding.

1.7 Legger, beheer en onderhoud

1.7.1 Legger

De huidige legger van Waterschap Aa en Maas komt na uitvoering van de inrichtingsmaatregelen fase 2 niet meer overeen met de werkelijke situatie. Als gevolg daarvan moet de legger worden aangepast. Na afloop van de werkzaamheden worden de volgende waterlopen in de legger opgenomen, dan wel verwijderd, dan wel aangepast.

Nr.	Element	Kenmerk	Maatregelen
7	A-Watergang	1121420	Aanpassing in profiel
10	A-Watergang	1121340	Dempen watergang
12	A-Watergang	1120510	Aanpassing in profiel

Tabel 2 Watergangen met de maatregelen

1.7.2 Beheer en onderhoud

Om effectief en doelmatig te kunnen onderhouden is bereikbaarheid door onderhoudsmaterieel van belang. In het ontwerp is rekening gehouden met de bereikbaarheid door het situeren van een onderhoudsroute in de beschermingszone van 5 m breed (zie bijlage 1). Verdere specificaties van het beheer en onderhoud staan beschreven in het specifiek voor de Sint Jansbeek opgestelde B&O-plan.

Zowel het waterschap als particulieren zijn verantwoordelijk voor het onderhoud van de beek en omliggende terreinen. De nadruk voor het waterschap ligt voornamelijk bij het onderhoud van het stroomprofiel in de watergang en de waterhuishoudkundige kunstwerken. Particulieren zijn verantwoordelijk voor de inrichting op de gronden in hun eigendom.

Element	Specificatie	Verantwoordelijke
Watergangen	• Alle A-watergangen (zomerbed) • Winterbedding	Waterschap Aa en Maas
Overige inrichting	• Bossen, struweel en solitaire bomen • Overige watergangen (zijnde in eigendom) • Beverbiotoop	Waterschap Aa en Maas, particulieren Specifieke afspraken in B&O plan

Tabel 3 Elementen en verantwoordelijken voor het beheer

1.8 Samenwerking

1.8.1 Partners en taakverdeling

Het project Beekontwikkeling Sint Jansbeek - Buitendijks is een initiatief van waterschap Aa en Maas en vindt plaats in samenwerking met Rijkswaterstaat, gemeente Land van Cuijk en een particuliere eigenaar.

Waterschap Aa en Maas en Rijkswaterstaat hebben ieder hun verantwoordelijkheden en taken. Deze zijn omschreven in deel 1 – 7.2 Beheer en onderhoud. De gronden binnen het plangebied zijn in eigendom van Waterschap Aa en Maas en een particulier.

Belanghebbende	Betrokkenheid
Waterschap Aa en Maas	Initiatiefnemer, grondeigenaar en toekomstig beheerder
Particulier	Grondeigenaar perceel M143

Tabel 4 Belanghebbenden en betrokkenheid

DEEL 2 – VERANTWOORDING

In dit deel van het projectplan Waterwet komt de verantwoording voor het plan aan bod. Beleid, wetten, regels en afspraken op allerlei niveaus zijn van invloed op de planvorming en realisatie van het inrichtingsplan. Aan welke wetten en regels is voldaan? Welk beleid is de grondslag voor het project? Welke keuzes zijn gemaakt en wat is de onderbouwing daarvan?

2.1 WET- EN REGELGEVING

Alle initiatieven tot het nemen van (waterstaatkundige) maatregelen vinden hun basis in wetten, regels en beleid. Deze kunnen zowel een rechtvaardiging als een beperking vormen voor de in een projectplan te maken keuzes. In dit hoofdstuk wordt inzichtelijk gemaakt op welke wijze wetten en regels een rol hebben gespeeld bij de totstandkoming van het plan. De diverse wetten worden vanaf hogere overheden (Europees niveau)) naar lagere (gemeentelijke) overheden beschreven, te weten:

- Kaderrichtlijn Water – Europese Unie
- Waterwet – Nederlandse overheid
- De Keur – Waterschap Aa en Maas
- Wet Natuurbescherming – Nederlandse overheid
- Wet op de Archeologische Monumentenzorg – Nederlandse overheid
- Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken – Nederlandse overheid
- Wet Bodembescherming – Nederlandse overheid
- Besluit Bodemkwaliteit – Nederlandse overheid
- Interim omgevingsverordening – Provincie Noord-Brabant
- CS-OOO (Certificatieschema opsporen ontplofbare oorlogsresten) – diverse wet- en regelgeving
- Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering – Nederlandse overheid
- Waterwet - Rijkswaterstaat

2.1.1 Kaderrichtlijn Water

De Kaderrichtlijn Water is opgesteld door de Europese Unie om de waterkwaliteit in Europa te verbeteren en is sinds 2000 van kracht. In de richtlijn staan afspraken die ervoor moeten zorgen dat uiterlijk in 2027 het water in alle Europese landen voldoende schoon en gezond is. De Kaderrichtlijn Water bepaalt dat betrokken landen voor elk stroomgebied een stroomgebiedbeheerplan opstellen. Hierin staan milieudoelstellingen voor het grond- en oppervlaktewater. Naast de stroomgebiedbeheerplannen zijn ook maatregelenprogramma's opgesteld. Hierin staan de maatregelen om deze doelstellingen te bereiken. Voorbeelden van maatregelen zijn het verwijderen van waterbodems, het uitvoeren van beekherstel, realiseren van vismigratie. De Kaderrichtlijn Water is niet vrijblijvend. Het behalen van milieudoelen vormt een verplichting, de toestand van oppervlaktewater, grondwater en beschermde gebieden moet gerapporteerd worden. Aan de hand van die rapportage wordt door de waterbeheerder bepaald welke maatregelen er genomen moeten worden.

Op dit project is een beekontwikkelopgave van toepassing. In de watersysteemanalyse van de Sint Jansbeek is als streefbeeld gekozen voor het nieuwe KRW-type R5 en zijn de voorgestelde maatregelen op dat streefbeeld gebaseerd.
De KRW is van toepassing op de Maas. Wanneer ingrepen plaats vinden in de Maas (zomer- en winterbed) die invloed kunnen hebben op de KRW-doelstellingen, moet een zogenaamde Beheer- en Ontwikkelplan voor de Rijkswateren (BPRW)-toets plaatsvinden. Deze toetsing is opgenomen in paragraaf 1.4.7.

2.1.2 Waterwet (Rijk)

De Waterwet regelt in hoofdzaak het beheer van watersystemen, waaronder waterkeringen, oppervlaktewater- en grondwaterlichamen. De wet is gericht op het voorkomen dan wel beperken van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste, de bescherming en verbetering van kwaliteit van watersystemen en de vervulling van maatschappelijke functies door watersystemen. Niet in de laatste plaats levert de Waterwet een belangrijke bijdrage aan kabinetsdoelstellingen zoals: vermindering van regels, vereenvoudiging van vergunningstelsels en vermindering van administratieve lasten (bron: Rijkswaterstaat).

De Waterwet stelt integraal waterbeheer centraal op basis van het geheel van relaties binnen watersystemen. Denk hierbij aan de relaties tussen waterkwaliteit en -kwantiteit, oppervlakte- en grondwater, maar ook aan de samenhang tussen water, grondgebruik en watergebruikers. Hiernaast kenmerkt integraal waterbeheer zich ook door de samenhang met de omgeving. Dit komt tot uitdrukking in relaties met beleidsterreinen als natuur, milieu en ruimtelijke ordening.

De Waterwet eist dat de aanleg of wijziging van een waterstaatswerk wordt uitgevoerd volgens een door het waterschap vast te stellen projectplan, een waterstaatkundig besluit waartegen rechtsbescherming open staat. Het waterschap voert dit werk uit om te voldoen aan de doelen van de Waterwet. De doelen van de Waterwet zijn voor het gebied van Waterschap Aa en Maas nader uitgewerkt in het Waterbeheerplan.

De Waterwet regelt de leggerplicht voor alle waterstaatswerken. De vegetatielegger is onderdeel van de Legger rijkswaterstaatswerken en geeft de norm voor begroeiing aan in het hele rivierbed. Hieruit blijkt dat in het projectgebied de ruwheid van het terrein niet hoger mag zijn dan Gras en Akker en Struweel.

2.1.3 De Keur

De Keur is een aanvulling op regels uit de Waterwet. De Keur is van toepassing op de rivieren, beken, sloten, grondwater en waterkeringen die in beheer zijn bij het waterschap. In de Keur zijn verbodsbepalingen opgenomen, waarmee inbreuk van derden op het watersysteem kunnen worden voorkomen. Voor wijzigingen in de natte infrastructuur en voor obstakels en activiteiten op onderhoudsstroken langs leggerwateren kan in uitzonderingsgevallen een vergunning van de Keur worden verleend. In dit project is de Keur van toepassing op de volgende maatregelen:

- De aanleg van nieuwe of het dempen van bestaande oppervlaktewaterlichamen;
- Het wijzigen van het profiel van bestaande oppervlaktewaterlichamen;
- Het verbinden van oppervlaktewaterlichamen;
- Het aanbrengen van werken, zoals duikers, stuwen, bruggen en taludafwerking;
- Het aanbrengen dan wel verwijderen van (opgaande) beplanting en boomgroepen.

2.1.4 Wet Natuurbescherming

De Wet Natuurbescherming is de Nederlandse wet die de bescherming van natuurgebieden, soorten en bos regelt. De wet is vanaf 1 januari 2017 van kracht en vervangt drie eerdere wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. In de Wet Natuurbescherming staat beschreven dat de verstoring van bedreigde inheemse plant- en diersoorten verboden is. Voor het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen verplicht de Wet Natuurbescherming de bestaande natuurwaarden in kaart te brengen en indien nodig passende maatregelen te treffen voor het beschermen en in stand houden van de beschermde soorten.

Ten behoeve van de inrichting van beekontwikkeling Sint Jansbeek is een toetsing Wet Natuurbescherming uitgevoerd.
Uit de uitgevoerde quickscan door *i*dverde Advies blijkt dat de bever en soorten van kleine marterachtigen, grondgebonden diersoorten, vleermuizen, broedvogels en amfibieën in het plangebied voorkomen. Naar verwachting kan wat betreft soortenbescherming volstaan met het treffen van mitigerende maatregelen tijdens de uitvoering, waarvoor geen ontheffing benodigd is. Indien werkzaamheden binnen de kwetsbare perioden en afstand van de bever worden uitgevoerd is het aanvragen van een ontheffing wel noodzakelijk. De kwetsbare periode van bevers is van mei tot en met augustus. Tijdens de werkzaamheden wordt rekening gehouden met het broedseizoen en het seizoen waarin de reeën jongen hebben. Verder wordt tijdens de uitvoering rekening gehouden met mogelijk aanwezige dassenburchten.

Verder worden ten aanzien van omliggende beschermde gebieden geen significante negatieve effecten verwacht.

2.1.5 Wet op de Archeologische Monumentenzorg

De Wet op de Archeologische Monumentenzorg beoogt het culturele erfgoed (en vooral het archeologische erfgoed) te beschermen. Archeologisch erfgoed zijn alle fysieke overblijfselen, zowel in als boven de grond, die bijdragen aan het verkrijgen van inzicht in menselijke samenlevingen uit het verleden.
De uitgangspunten van de wet:

- Archeologische waarden moeten zoveel mogelijk in de bodem worden bewaard en alleen opgegraven als behoud in de bodem (in situ) niet mogelijk is.
- Vroeg in de ruimtelijke ordening al rekening houden met archeologie.
- Initiatiefnemers van ruimtelijke ontwikkelingen moeten in een vroegtijdig stadium aangeven hoe ze met eventuele archeologische waarden bij bodemverstorende ingrepen omgegaan. Dit houdt in: een verplichting tot vooronderzoek bij werkzaamheden die de grond gaan verstoren. De invoering hiervan wordt geregeld via bestemmingsplannen en vrijstellingen, de mer-plichtige activiteiten en ontgrondingen.
- Bodemverstoorders betalen archeologisch onderzoek en mogelijke opgravingen. De kosten voor noodzakelijke archeologische werkzaamheden komen ten laste van de initiatiefnemer tot de bodemverstorende activiteit.

Uit het Archeologisch bureauonderzoek van Bodac blijkt dat er hoge verwachting geldt voor vondsten uit het Jong-Paleolithicum in het plangebied. In het bestemmingsplan staat echter geen archeologische waarde opgenomen. Vanuit het bureauonderzoek wordt geadviseerd om binnen het gehele plangebied archeologisch verkennend booronderzoek uit te voeren. Het vervolgonderzoek zal in de volgende fase van het project worden uitgevoerd. Vanuit het

verkennende onderzoek dient, afhankelijk van de uitkomsten, een Programma van Eisen te worden opgesteld.

2.1.6 Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken

De Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken (WIBON) vervangt de in 2008 ingevoerde WION. De wet is sinds 31 maart 2018 van kracht. Doel van de WIBON is gevaar of economische schade door beschadiging van ondergrondse kabels of leidingen (zoals bijvoorbeeld: water-, elektriciteit-, gas- en telecomleidingen) te voorkomen. Het Agentschap Telecom, onderdeel van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, ziet toe op de handhaving van de wet.

Als voorbereiding op de werkzaamheden is een oriënterende KLIC-melding uitgevoerd. In het vervolgtraject wordt eventueel aanvullende informatie opgevraagd bij de netwerkbeheerder voor de kabels en leidingen die door het plangebied lopen. Dit in verband met het uitvoeren van de werkzaamheden ter plaatse van de kabel.

2.1.7 Wet Bodembescherming

De Wet Bodembescherming stelt regels om de bodem te beschermen, het bevat de voorwaarden die verbonden zijn aan het verrichten van handelingen in of op de bodem. De wet heeft uitsluitend betrekking op landbodems, waarbij het grondwater als onderdeel van de bodem wordt gezien. Primair komt bescherming en sanering in de wet aan bod. Wat betreft bodembescherming bestaat de wet uit een regeling waarin de (zorg)plicht voor veroorzakers is opgenomen.

Er wordt in de volgende fase van dit project een bodemonderzoek uitgevoerd en afhankelijk van de resultaten van het onderzoek worden maatregelen getroffen. Op de kwaliteitskaart van de regio Noordoost-Brabant blijkt dat de ontgravingsklasse Landbouw/Natuur van toepassing is op het gehele plangebied.

2.1.8 Interim omgevingsverordening

Voor het realiseren van het project is de Interim Omgevingsverordening van de provincie Noord-Brabant van toepassing. De regeling vervangt diverse verordeningen, zoals: verordening Water, verordening Ruimte en verordening ontgronding.

In de Interim Omgevingsverordening is in *paragraaf 3.25 – Natuur Netwerk Brabant* is beekontwikkeling Sint Jansbeek opgenomen als onderdeel van het natuurnetwerk. Daarbij is *paragraaf 2.3.2 - Ontgronden* van toepassing op de ontgrondingsactiviteiten:

- Ontgraven beverbiotoop
- Ontgraven natuurvriendelijke oever
- Ontgraven piekgeul
- Ontgraven nieuwe meanders
- Ontgraven nieuwe watergang

Volgens *artikel 2.33 - lid B* komt een project in aanmerking voor vrijstelling van vergunningsplicht als is voldaan aan:
“Ontgrondings- en herinrichtingsactiviteiten in het kader van ecologische verbindingszones, beek- en kreekherstelprojecten of een overige natuurontwikkelingsproject, die:

1. in overeenstemming zijn met de vigerende gebiedsanalyse PAS (Programma Aanpak Stikstof) of een ter plaatse geldende gebiedsanalyse PAS, het vigerend natuurbeheerplan op het moment van de melding;
2. zijn opgenomen in een plan waarin de betrokken belangen bij de ontgronding zijn afgewogen en dat is voorbereid met toepassing van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht.

De ontgrondingsactiviteiten bij de Sint Jansbeek worden gedaan in het kader van het aanleggen van een ecologische verbindingszone/beekherstel/NNB. Hierdoor is de procedure van een ontgrondingsmelding van toepassing door de vrijstelling volgens artikel 2.33 lid b van de Interim Omgevingsverordening provincie Noord-Brabant.

Het projectgebied ligt in een gebied met de aanduiding 'Hoge of middelhoge indicatieve archeologische waarde' (bijlage 4 voor archeologisch rapport). Op basis van dit rapport en de verdere technische uitwerking worden de uit te voeren vervolgacties bepaald en uitgezet.

Daarnaast is het gebied gelegen in 'aardkundig waardevol gebied' Maasterassen Land van Cuijk. Kenmerkend voor het gebied zijn de in het landschap goed zichtbare reliëfvormen die sinds het einde van de laatste ijstijd zijn opgebouwd door de Maas. Deze elementen blijven met de uitvoering van onderliggend plan intact.

2.1.9 Omgevingsvergunning

Voor het realiseren van het project is het bestemmingsplan Buitengebied 2018 van de gemeente Boxmeer, tegenwoordig Land van Cuijk van toepassing. Voor het uitvoeren van de maatregelen is een Omgevingsvergunning nodig. De omgevingsvergunning is in plaats gekomen voor een aantal vergunningen voor bouwen, wonen, monumenten, ruimte, natuur en milieu.
Er wordt een vergunning aangevraagd voor het aanleggen van wegen of paden, uitvoeren van graafwerkzaamheden, aanbrengen van diepwortelende beplanting, aanbrengen van wijzigingen in het maaiveld en het vellen of rooien van opgaand houtgewas.

2.1.10 CS-OOO

Conventionele explosieven vallen onder verschillende wet- en regelgeving. In het kader van omgaan met conventionele explosieven in de bodem bij grondroerende werkzaamheden is dit de wet- en regelgeving in volgorde van belangrijkheid:

- Arbeidsomstandighedenwet, artikel 5 - de verplichting voor het doen van een risico-inventarisatie en -evaluatie.
- Arbeidsomstandighedenbesluit, artikel 4.1.b - de zorgplicht die een werkgever heeft voor de gezondheid en de veiligheid van zijn werknemers.
- Arbeidsomstandighedenregeling, paragraaf 4.2.b (wijziging opsporen conventionele explosieven, Staatscourant 10 april 2007) - hierin is bepaald dat bedrijven die werkzaamheden samenhangende met het opsporen van conventionele explosieven verrichten, in het bezit dienen te zijn van een procescertificaat opsporen conventionele explosieven.
- Beoordelingsrichtlijn voor het procescertificaat 'Opsporen Conventionele Explosieven' (BRL-OCE), versie 2007-02, d.d. 8 februari 2007 - bevat de eisen, waaraan een bedrijf moet voldoen om gecertificeerd te kunnen worden.
- Gemeentewet, openbare orde

- Wet Wapens en Munitie (Wet van 5 juli 1997, houdende regels inzake het vervaardigen, verhandelen, vervoeren, voorhanden hebben, dragen enz. van wapens en munitie).

De gemeente, en dan met name de burgemeester, is binnen zijn verantwoordelijkheid voor de openbare orde en de lokale veiligheid verantwoordelijk voor het opsporen en het onschadelijk maken van de explosieven. Daarmee is de gemeente overigens niet altijd per definitie verplicht om tot opsporing en ruiming over te gaan. Het al dan niet opsporen en ruimen zal vooral worden beoordeeld in relatie tot het historisch, het huidige en het toekomstige gebruik van het gebied.

Er zijn drie situaties waarin een gemeente te maken kan krijgen met conventionele explosieven:

- Bij de spontane vondst van een explosief dat onmiddellijk moet worden geruimd.
- Bij voorgenomen grond- en of baggerwerkzaamheden in een gebied waarvan vermoedens bestaan dat er (resten van) explosieven in de grond zitten.
- Bij het vermoeden van explosieven op het grondgebied van de gemeente waarbij geen grond- en of baggerwerkzaamheden worden uitgevoerd.

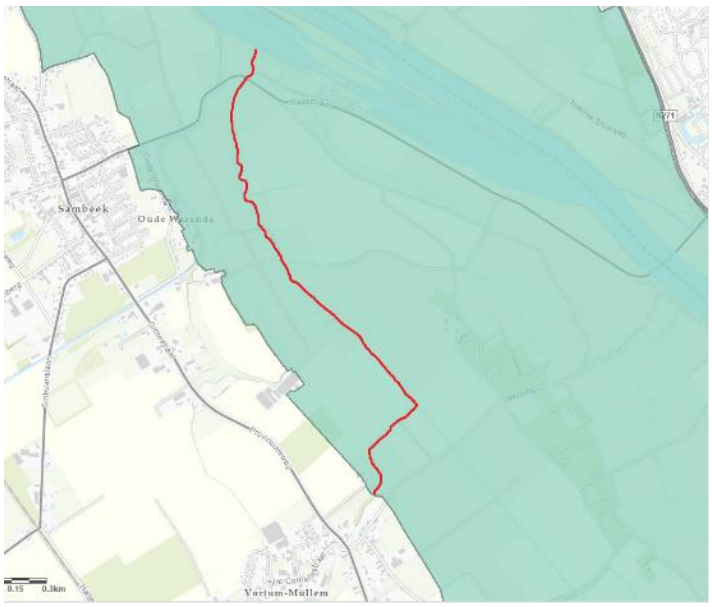
Gemeente Land van Cuijk heeft een verwachtingenkaart beschikbaar. Vanuit deze verwachtingenkaart blijkt dat het gehele plangebied verdacht is op artillerie en een klein gedeelte verdacht op mijnenvelden. Tijdens de verdere uitwerking wordt de omgang met deze verwachting bepaald.

2.1.11 Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering

De partiële vrijstelling van de natuurvergunningplicht voor het aspect stikstof voor activiteiten van de bouwsector (ofwel de bouwvrijstelling) mag met de uitspraak van de Raad van State in november 2022 niet meer worden toegepast. Daarom wordt separaat getoetst of een natuurvergunning moet worden aangevraagd in verband met de stikstofuitstoot als gevolg van de werkzaamheden. Benodigde vergunning hiervoor wordt voorafgaand aan de uitvoering aangevraagd.

2.1.12 Waterwet (Rijkswaterstaat)

De uiterwaarden van de Maas valt onder het beheer van Rijkswaterstaat. De voorgenomen werkzaamheden ter plaatse van het beheersgebied van RWS betreffen het ontgraven van een beek met zomerbed en winterbed, het ontgraven van een beverbiotoop, het aanbrengen van een solitaire boom, struweel (500 m2) en aanplant van maasheggen.

Figuur 8 Begrenzing beheersgebied waterstaatkundig beheer met ligging Sint Jansbeek in rood (bron: Rijksoverheid.nl)

Volgens artikel 6.5 van Waterwet is het verboden om zonder vergunning '*gebruik te maken van een waterstaatswerk of een daartoe behorende beschermingszone door, anders dan in overeenstemming met de functie, daarin, daarop, daarboven, daarover of daaronder werkzaamheden te verrichten, werken te maken of te behouden, dan wel vaste substanties of voorwerpen te storten, te plaatsen of neer te leggen, of deze te laten staan of liggen.'*

De KRW is van toepassing op de Maas. Wanneer ingrepen plaats vinden in de Maas (zomer- en winterbed) die invloed kunnen hebben op de KRW-doelstellingen, moet een zogenaamde Beheer- en Ontwikkelplan voor de Rijkswateren (BPRW)-toets plaatsvinden. Deze toetsing is opgenomen in paragraaf 1.4.7.

2.2 BELEID

Het project Beekontwikkeling Sint Jansbeek, fase 2 Buitendijks heeft effect op de omgeving en hoe deze door mensen ervaren wordt. Om de belangen van de omgeving te borgen zijn de inrichtingsplannen afgestemd met de omgeving en andere belanghebbenden. De inrichtingsplannen zijn gebaseerd op ontwikkelingen en natuurlijke c.q. landschappelijk waarden beschreven in beleidsplannen. Dit betreft zowel beleid van het waterschap als beleid van andere overheden zoals de Europese Unie, de rijksoverheid en de provincie. De diverse beleidsplannen worden vanaf hogere overheden (Europees niveau) naar lagere (gemeentelijke) overheden beschreven, te weten:

- Regionaal Water en Bodem Programma (RWP) 2022 – 2027– Provincie Noord-Brabant
- Waterbeheerplan 2022-2027 - Waterschap Aa en Maas
- Bestemmingsplan – Gemeente Boxmeer (thans gemeente Land van Cuijk)

2.2.1 Regionaal Water en Bodem Programma (RWP) 2022-2027

Dit water en bodem programma is onderdeel van het planstelsel voor de wateropgaven in Nederland, samen met het Nationaal Waterprogramma en de waterbeheerpramma's van de waterschappen. De doelen die de provincie in dit programma stelt zijn:

- Klimaat adaptief Brabant

- Een veilige leefomgeving
- Voldoende schoon water voor mens, plant en dier
- Groene groei door verduurzaming van onze grondstoffen-, energie- en voedselvoorziening

Het Regionaal Water en Bodem Programma 2022-2027 voegt de milieu- en de wateropgave samen. Het zet de koers uit voor de provinciale inzet met betrekking tot water, bodem, lucht en de overige milieuaspecten.
Dit project draagt vooral bij aan voldoende schoon water voor mens, plant en dier en een veilige leefomgeving.

2.2.2 Waterbeheerplan 2022-2027

Het waterbeheerplan van Waterschap Aa en Maas beschrijft de doelen die ze willen bereiken. De doelen zijn op het gebied van waterveiligheid, schoon water, klimaatbestendig en gezond watersysteem. Het beheer van water door het waterschap bepaalt mede dat mensen en dieren in Noordoost-Brabant leven in een veilige, schone en prettige omgeving.

Op het vlak van natuurlijk water heeft het waterschap de volgende doelen gesteld:

- Goede bescherming tegen overstromingen vanuit de maas;
- Een hydrologisch en ecologisch goed functionerend watersysteem;
- Goed transport en een goede zuivering van het afvalwater.

Het projectplan Sint Jansbeek levert een bijdrage aan een hydrologisch en ecologisch goed functionerend watersysteem en er vindt geen nadelig effect plaats voor goed transport en goede zuivering van het afvalwater.

2.2.3 Bestemmingsplan

Voor het plangebied geldt een gemeentelijk bestemmingsplan, namelijk Buitengebied 2018, gemeente Boxmeer. Het plangebied valt voornamelijk onder de bestemming Agrarisch met waarden, zie bestemmingsplan in bijlage 4. Het plangebied kent nog een andere bestemming, namelijk Natuur. Verder zijn de volgende dubbelbestemmingen en gebiedszones aanwezig:

- Waterstaat - Stroomvoerend regime
- Dubbelbestemming – Archeologie 1 en 3
- Overige zone - aardkundige waardevol gebied (artikel 37.3)
- Overige zone - Cultuurhistorisch waardevol gebied (artikel 37.4)
- Overige zone - Maasheggengebied (artikel 37.6)
- Overige zone - Natuur Netwerk Brabant (artikel 37.8)
- Overige zone – Zoekgebied behoud en herstel watersystemen
- Overige zone – Beperkingen veehouderij
- Overige zone - Verruimd VAB-gebied

2.3 ONDERZOEKEN EN RAPPORTAGES

Ten behoeve van dit project zijn de volgende onderzoeken reeds uitgevoerd:

Titel/omschrijving	Uitgevoerd door	Datum
Archeologisch bureauonderzoek	Bodac B.V.	27 mei 2021
Quickscan soortenbescherming	*i*dverde Advies B.V.	27 September 2022
Verkenning van kansrijke oplossingen voor verbeteren connectiviteit en herinrichting van de Sint Jansbeek	KroesConsultancy	1 oktober 2021
Quickscan knelpuntenanalyse macrofauna St. Jansbeek april 2021	Wageningen Environmental Research	Mei 2021
Hydraulisch functioneren inrichtingsontwerp Sint Jansbeek	Iv-Infra B.V.	24 oktober 2022

Tabel 1 Uitgevoerde onderzoeken

Ten behoeve van dit project dienen de volgende onderzoeken / acties nog uitgevoerd te worden:

OMSCHRIJVING	DOEL
(Water)bodemonderzoek	Om te weten wat voor kwaliteit grond aanwezig is in het gebied om de uitvoering veilig te kunnen laten verlopen. Dit onderzoek dient te zijn afgerond en goedgekeurd door bevoegd gezag, voorafgaand aan de uitvoering van de werkzaamheden.
Archeologisch vervolgonderzoek	Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied een hoge archeologische verwachting heeft, waardoor het advies is om een booronderzoek uit te laten voeren om de waarden beter te kunnen duiden.
Ecologisch Werkprotocol	Het omschrijven van de randvoorwaarden en uitgangspunten om tijdens de uitvoering te voldoen aan de Wet Natuurbescherming.
Natuurtoets stikstofuitstoot	Bepalen van de effecten van de stikstofuitstoot door de werkzaamheden op N2000 gebieden in de omgeving.
Onderzoek (detectie/benadering) OOO	Het kunnen vrijgeven van het gebied om de (graaf)werkzaamheden veilig te kunnen laten plaatsvinden.

Tabel 2: nog uit te voeren onderzoeken.

2.4 OVERIGE RANDVOORWAARDEN

2.4.1 Planologische inpassing

Zie deel II hoofdstuk 1.

2.4.2 Vergunbaarheid

Voor de realisatie van Beekontwikkeling Sint Jansbeek zijn de volgende vergunningen vereist:

Vergunning/melding/toestemming	Vereist	Activiteit	Bevoegd gezag
Projectplan	Ja	Werkzaamheden aan waterstaatswerken	Waterschap Aa en Maas en Rijkswaterstaat
Watervergunning	Mogelijk	Bemaling en lozing op oppervlaktewater	Waterschap Aa en Maas
Omgevingsvergunning	Ja	Aanleg van werken waarvan in het bestemmingsplan is aangegeven dat een vergunning nodig is	Gemeente Land van Cuijk
Wet Natuurbescherming	Mogelijk	Uitvoeren van activiteiten met betrekking tot gebieds- of soortbescherming	Omgevingsdienst Noord-Brabant
Melding ontgrondingen	Ja	Ontgronden	Omgevingsdienst Zuidoost Brabant
Melding besluit bodemkwaliteit	Ja	Toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie op de (water)bodem en in oppervlaktewater	Via Agentschap NL naar bevoegd gezag
Melding Besluit lozingen buiten inrichtingen	Mogelijk	Bemaling en lozing op oppervlaktewater	Rijkswaterstaat
Besluit MER	Ja	Een landinrichtingsproject dan wel een wijziging of uitbreiding daarvan, Besluit MER, activiteit D9	Gemeente Land van Cuijk
Ontheffing Wegenverkeerswet	Mogelijk	Tijdelijke verkeersmaatregelen	Gemeente Land van Cuijk

Tabel 3 Vereiste vergunningen.

DEEL 3 – RECHTSBESCHERMING

Dit plan is tot stand gekomen na zorgvuldig onderzoek naar alle relevante belangen en waarden en in afstemming met de kaders vanuit wetgeving en beleid. Toch kan het zijn dat belanghebbenden opmerkingen hebben op het plan en/of vinden dat hun specifieke belang onvoldoende is meegenomen. Daarvoor voorziet de wet in een inspraak- en rechtsbeschermingsprocedure. Er wordt een openbare voorbereidingsprocedure gevolgd waarbij zienswijzen door belanghebbenden kunnen worden ingebracht. Deze zullen beantwoord worden. Vervolgens wordt een nota van zienswijzen toegevoegd aan dit projectplan waarin de wijzigingen ten aanzien van zienswijze en ambtshalve wijzigingen worden toegevoegd.

3.1 PROCEDURE

3.1.1 Zienswijze

Als een ontwerp-projectplan is vastgesteld, wordt dit bekend gemaakt. Het plan ligt gedurende zes weken ter inzage. Voordat het waterschap een definitieve beslissing neemt, kunnen belanghebbenden en ingezetenen gedurende deze periode hun zienswijze op dit ontwerp-projectplan kenbaar maken. Dat kan schriftelijk of mondeling. Een reactie moet vóór afloop van de termijn bij het waterschap zijn ingediend.

3.1.2 Beroep en hoger beroep

Als het definitieve projectplan is vastgesteld, wordt dit bekend gemaakt. Het plan ligt gedurende zes weken ter inzage. Gedurende zes weken vanaf de dag na die waarop het besluit ter inzage is gelegd kan door belanghebbenden beroep worden ingesteld bij de rechtbank. Voor het indienen van een beroepschrift is griffierecht verschuldigd. Tegen de uitspraak van de rechtbank kan vervolgens hoger beroep worden ingediend bij de Raad van State.

3.1.3 Crisis- en herstelwet

Op de vaststelling van een projectplan is afdeling 2 van hoofdstuk 1 van de Crisis- en herstelwet van toepassing. Dit betekent dat de belanghebbenden in het beroepschrift moeten aangeven welke beroepsgronden zij aanvoeren tegen het besluit. Na afloop van de termijn van zes weken kunnen geen nieuwe beroepsgronden meer worden aangevoerd. Belanghebbenden wordt verzocht in het beroepschrift te vermelden dat de Crisis- en herstelwet van toepassing is.

3.1.4 Verzoek om voorlopige voorziening

Het projectplan treedt na vaststelling in werking, ook al wordt er een bezwaar of beroepschrift ingediend. Dit betekent dat de maatregelen opgenomen in het projectplan kunnen worden uitgevoerd. Om dit te voorkomen kunnen belanghebbenden gelijktijdig of na het indienen van een beroepschrift een zogenaamd “verzoek voor het treffen van een voorlopige voorziening” vragen bij de Voorzieningenrechter van de rechtbank. Ook in dat geval is griffierecht verschuldigd.

DEEL 4 - BIJLAGEN

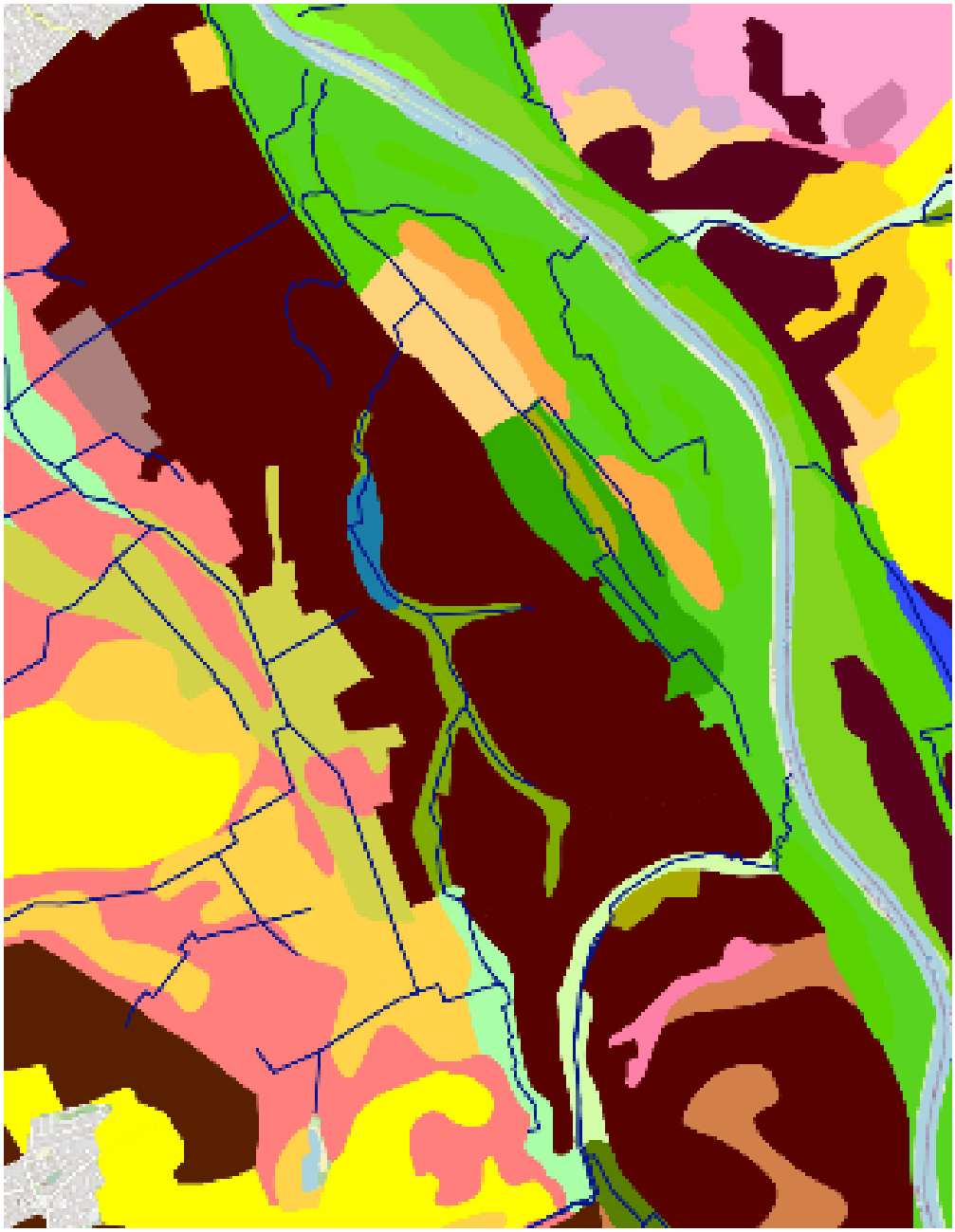
Onderzoeken en rapporten die ter voorbereiding van dit projectplan zijn opgesteld, horen onlosmakelijk bij het plan. In deel 4 van het projectplan Waterwet zijn deze verslagen toegevoegd, te weten:

Bijlage 1: Ontwerp inrichting fase 2 buitendijks
Bijlage 2: Bodemkaart
Bijlage 3: Bestemmingsplan
Bijlage 4: Archeologisch bureauonderzoek
Bijlage 5: Quickscan soortenbescherming
Bijlage 6: Onderzoek vismigratieknelpunten Sint Jansbeek
Bijlage 7: Quickscan knelpuntenanalyse macrofauna
Bijlage 8: Hydrologisch model
Bijlage 9: Waterbodemonderzoek

Bijlage 2: Bodemkaart

Van bovenstrooms naar benedenstrooms stroomt de St. Jansbeek door de volgende grondsoorten:

- Hn21: Veldpodzolgronden in leem arm en zwak lemig fijn zand (roze kleur)
- pZn21g: Gooreerdgronden; leem arm en zwak lemig fijn zand met grof zand of grind in de ondiepe ondergrond (licht bruin)
- pZg23 pZg 23 Beekeerdgronden; lemig fijn zand (licht groen)
- pKRn1 pKRn 1 Leek-/woudeerdgronden; lichte zavel (donkergroen)
- pVk pV k Weideveengronden op (meestal niet-gerijpte) zavel of klei, beginnend ondieper dan 120 cm (blauw)
- bEZ23 bEZ 23 Hoge bruine enkeerdgrond; lemig fijn zand (bruin)
- Zn30 Zn 30 Vlakvaaggronden; grof zand k Zavel- of kleidek, 15 à 40 cm dik (lichtbruin)
- Rd90C Rd 90 C Kalkloze ooivaaggronden; zware zavel en lichte klei (groen)

Bijlage 3: Bestemmingsplan

Nota van zienswijzen
Waterschap Aa en Maas

Ontwerp-projectplan Waterwet
Beekontwikkeling Sint Jansbeek, fase 3, binnendijks

Inzagetermijn van 19 december 2022 tot en met 29 januari 2023

Zaaknummer: 265494
Datum: 05-04-2023
Versie: 2 (geanonimiseerd)

Inhoud

1 Inleiding 3
1.1 Doel van deze nota 3
1.2 Leeswijzer 3
1.3 Overzicht zienswijzen 3
2 Zienswijzen 4
2.1 Zienswijze reclamant 1 4
2.2 Zienswijze reclamant 2 6
2.3 Zienswijze reclamant 3 7
2.4 Zienswijze reclamant 4 8
2.5 Zienswijze reclamant 5 10
2.6 Zienswijze reclamant 6 11
2.7 Zienswijze reclamant 7 13
2.8 Zienswijze reclamant 8 15
3 Ambtshalve wijzigingen 18

1 Inleiding

1.1 Doel van deze nota

Deze Nota zienswijzen stelt insprekers en belangstellenden in de gelegenheid om kennis te nemen van alle zienswijzen op het ontwerp-projectplan waterwet ‘beekontwikkeling Sint Jansbeek, fase 3, binnendijks’, de reactie van waterschap Aa en Maas hierop en de mogelijke wijzigingen in het ontwerp-projectplan.

Het ontwerp-projectplan waterwet ‘beekontwikkeling Sint Jansbeek, fase 3, binnendijks’ heeft van 19 december 2022 tot en met 29 januari 2023 ter inzage gelegen. In deze periode zijn er 8 zienswijzen ontvangen.

In deze nota wordt elke zienswijze afzonderlijk samengevat, beantwoord en wordt per reactie aangegeven of en in welke mate de reactie aanleiding geeft tot aanpassing van het ontwerp-projectplan.

Behalve zienswijzen kunnen wijzigingen van het ontwerp hun oorzaak vinden in nieuwe of gewijzigde inzichten en het herstel van onjuistheden. We noemen deze de ambtshalve wijzigingen.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 komen de zienswijzen aan de orde. Elke zienswijze wordt kort samengevat en beantwoord. Ook hier wordt telkens aangegeven of de reactie leidt tot het aanpassen van het ontwerp-projectplan. Omdat de zienswijzen moeten worden samengevat kan het zijn dat de formulering van de zinnen anders is dan in de oorspronkelijke zienswijze.
Hoofdstuk 3 is gewijd aan de ambtshalve aanpassingen. Op grond van nieuwe gegevens en inzichten die los staan van zienswijzen en overlegreacties kan het wenselijk zijn om het projectplan op onderdelen te wijzigingen.

1.3 Overzicht zienswijzen

Er zijn 8 zienswijzen ingediend. De zienswijzen zijn binnen de termijn van terinzagelegging ontvangen en daarom ontvankelijk. Onderstaand volgt een overzicht van de ontvangen zienswijzen. In hoofdstuk 2 worden de zienswijzen samengevat weergegeven en beantwoord.

Par	Naam	Ontvangen	Registratienummer
2.1	Reclamant 1	20-12-2022	270748
2.2	Reclamant 2	10-01-2023	276888
2.3	Reclamant 3	10-01-2023	276887
2.4	Reclamant 4	27-01-2023	285854
2.5	Reclamant 5	27-01-2023	285839
2.6	Reclamant 6	17-01-2023	281154
2.7	Reclamant 7	27-12-2022	310009
2.8	Reclamant 8	27-01-2023	285763

2 Zienswijzen

In dit hoofdstuk worden de zienswijzen samengevat weergeven en beantwoord. In verband met de verplichting tot anonimiseren van de Nota Zienswijzen op grond van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), zijn de NAW-gegevens van de zienswijzen niet vermeld.

2.1 Zienswijze reclamant 1

Samenvatting

1. In het ontwerp-projectplan staat aangegeven dat duiker 1120015 verwijderd wordt. Reclamant verzoekt tot handhaving van een oversteek zodat toegang tot het bos behouden blijft.
2. Het dempen van de Sint jansbeek direct grenzend aan het perceel van reclamant, zal een versterkend negatief effect hebben op het regenwater dat blijft liggen op de bovenste grondlaag van het terrein van reclamant. De plek waar het water heen kan wordt met de herinrichting 40 meter verschoven terwijl er geen natuurlijke afloop van grond meer is.

   In de huidige situatie heeft reclamant, om bouwkundige schade te voorkomen, op kleine schaal beperkt grond- en hemelwaterafvoer ingeregeld net boven de leemlaag rondom de lodges. Deze waterafvoer komt uit in de Sint Jansbeek. Reclamant draagt drie oplossingsrichtingen aan om bouwkundige schade te voorkomen als gevolg van de herinrichting:
   a. Op het perceel ten noordoosten van het terrein van reclamant een geul creëren dat afloopt naar de Sint Jansbeek. Het overtollig water van perceel reclamant kan dan zoveel mogelijk (op een natuurlijke manier) de grond intrekken voordat het in de Sint Jansbeek uitkomt.
   b. Een leiding aanleggen om het water 80 tot 145 m verderop te transporteren, naar het punt waar de Sint Jansbeek begint met meanderen. Hierbij worden ook risico's en kostenposten voorzien. De leiding onder het perceel met 'vochtig hooiland' leggen wordt niét als een (wenselijke) optie gezien.
   c. Het niet dempen van de beek die grenst aan het terrein van reclamant. Deze optie heeft de voorkeur.

3. Reclamant pacht de grond van Staatsbosbeheer. Deze grond staat in het ontwerp als vochtig hooiland ingetekend, conform de aanduiding vanuit het NNB. Reclamant kan daarmee de gronden niet meer gebruiken en verzoekt om contact op te nemen over het opbreken of annuleren van de pachtovereenkomst zodat er duidelijkheid is voor alle betrokken partijen. Het betalen van pacht voor een perceel dat niet te gebruiken is, is onwenselijk.

Antwoord

1. Ecologisch en hydrologisch is hier geen belemmering met het behouden van de duiker met kenmerk 1120015. Het waterschap gaat mee in het verzoek van reclamant. Duiker 1120015 zal niet worden verwijderd zodat een oversteek tot het bos behouden blijft.
2. Het waterschap is verantwoordelijk voor de borging van de afwatering indien ontwerpwijzigingen aan de beek plaatsvinden. Daarom wordt het voorliggende ontwerp deels gewijzigd. De huidige Sint Jansbeek wordt over een lengte van circa 15 m gedempt om de nieuwe meander te kunnen inrichten. Voor het overige deel zal de Sint Jansbeek, aan de westzijde van het perceel van reclamant, blijven behouden in de vorm van een C-watergang. Dit betekent dat de Sint Jansbeek op deze locatie mogelijk wordt versmalt en/of verontdiept. De C-watergang komt in verbinding te staan met de nieuwe Sint Jansbeek. Dit wordt als zodanig opgenomen in de plankaarten. Daarmee blijft afwatering van het perceel van reclamant geborgd.

3. Het waterschap heeft Staatsbosbeheer erop gewezen dat reclamant deze wens heeft. Het betreft echter een overeenkomst tussen reclamant en Staatsbosbeheer, waardoor het uiteindelijk aan reclamant zelf is om de overeenkomst te herzien.

Conclusie

De zienswijze leidt wel tot aanpassing van het ontwerp-projectplan.

- Duiker 1120015 blijft behouden i.p.v. verwijderd. In de toelichting van het projectplan wordt dit als volgt gewijzigd:
    - Pagina 13 tabel 1: rij verwijderen met aanduidingen '63' en 'duiker'
    - Pagina 22, tabel paragraaf 1.3.1.6, regel met 3.1. u 'duiker 1120015 verwijderen' wordt verwijderd.
    - Pagina 23 onder kop 'object kunstwerk', tekst 'Duiker 1120015 verwijderen (3.1u)' wordt verwijderd.
    - Pagina 28 paragraaf 1.7.1, tabel 3 regel met nr. 63 wordt verwijderd.
- Wijziging plankaart traject 6 (DO1.05): symbool duiker wordt gewijzigd waarmee aangegeven wordt dat duiker 1120015 blijft behouden.
- Wijziging plankaart traject 6 (DO1.05): '1.28 Dempen Sint Jansbeek' komt deels te vervallen ter hoogte van traject reclamant. Dit wordt, daar waar de watergang t.b.v. de afwatering tot C-watergang wordt afgewaardeerd, gewijzigd in '1.28a afwaarderen Sint Jansbeek tot C-watergang'.
- In de toelichting van het projectplan wordt (op pagina 23) de volgende zin opgenomen: "De bestaande Sint Jansbeek wordt afgewaardeerd tot een C-watergang ter hoogte van de duiker 1120129. Dit betekent dat de Sint Jansbeek op deze locatie mogelijk wordt versmalt en/of verontdiept. De C-watergang komt in verbinding te staan met de nieuwe Sint Jansbeek. Daarmee blijft afwatering van het naastgelegen perceel geborgd (1.28a)".

2.2 Zienswijze reclamant 2

Samenvatting

1. Er is geen rekening gehouden met de historische beekloop. De beekloop zou aangehouden moeten worden om natuurherstel te bereiken en niet door een meanderende onnatuurlijke beek uit te graven.
2. Met het voorliggende ontwerp moet 100.000 m³ grond verplaatst worden wat miljoenen aan gemeenschapsgeld kost. Reclamant geeft aan dat dit zonde van het gemeenschapsgeld is.
3. Er is niet uitgebreid toegelicht waar de uitgegraven grond naar toe verplaatst wordt en wie hiervoor gaat betalen. Hoe grondverzet plaatsvindt, wie voor het uitgraven van grond betaald en welke kosten verbonden zijn aan het leveren van grond wordt nergens beschreven.
4. Reclamant verzoekt om herziening van het ontwerp-projectplan.

Antwoord

1. Het projectplan is gericht op beekontwikkeling. Dat uit zich in een pakket aan maatregelen, waaronder het herinrichten van de beek middels meandering. Het waterschap heeft bij het opstellen van het ontwerp historische kaarten geraadpleegd. Daar waar mogelijk is - op basis van beschikbare gronden, huidig grondgebruik en landschapsstructuren - rekening gehouden met (cultuur)historie.
2. Het waterschap is zich ervan bewust dat met herinrichting van de beek ook grondverzet plaatsvindt en daar kosten mee gemoeid zijn. De grondslag voor het project Sint Jansbeek is de Kaderrichtlijn Water (KRW). De KRW is Europese regelgeving en wettelijk verankerd. In de KRW zijn diverse kwaliteitseisen opgesteld waar de Sint Jansbeek aan moet voldoen. Vanuit de KRW systematiek is aan de Sint Jansbeek het KRW-type R5 toegekend, waardoor het project diverse doelstellingen (KRW-opgave) heeft. Om invulling te geven aan deze doelstellingen is het waterschap tot het voorliggend ontwerp gekomen. Grondverzet is daar onderdeel van.
3. Een grondstromenplan maakt geen onderdeel van het projectplan Waterwet. Dit maakt onderdeel uit van het uitvoeringsplan (bestek) en plan van aanpak van de aannemer. Het waterschap spant zich in om zo duurzaam en efficiënt mogelijk met grondverzet om te gaan.
4. De ingediende reactie geeft geen aanleiding tot wijziging van het ontwerp-projectplan.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het ontwerp-projectplan.

2.3 Zienswijze reclamant 3

Samenvatting

1. Reclamant maakt bezwaar tegen het feit dat de overgang van de huidige beek met betonnen bak naar de nieuwe beek zonder betonnen bak ter hoogte van het perceel van reclamant plaatsvindt. Reclamant verzoekt deze grens van de overgang te verleggen van midden op de perceelgrens naar het einde van de perceelsgrens. Vooral omdat dit esthetisch gezien een logischere en daarom wenselijkere locatie is.
2. Reclamant geeft aan dat de voorkeur uitgaat naar het volledig verwijderen van de betonnen bak in Vortum-Mullem en is bereid om hiervoor samen met het waterschap met buurtbewoners in gesprek te gaan.

Antwoord

1. Een van de uitgangpunt voor het verwijderen van het beton uit de Sint Jansbeek, is de bereikbaarheid van de Sint Jansbeek met onderhoudsmaterieel. Hiervoor is een strook op het bosperceel van Staatsbosbeheer ingericht als onderhoudspad, wat ook als grens is aangehouden. Inschatting is dat vanaf hier machinaal onderhoud uitgevoerd kan worden tot aan de erfgrens van reclamant. Het waterschap zal daarom de grens van het te verwijderen beton ca. 5 m. verplaatsen tot de kadastrale grens van reclamant, conform verzoek.
2. Uitgangpunt voor het verwijderen van het beton is de bereikbaarheid van de Sint Jansbeek met onderhoudsmaterieel. Hiervoor is voor een deel vrijwillige particuliere medewerking nodig. Hierin krijgt het waterschap niet de volledige medewerking en blijft dus een traject van circa 70 m betonnen bak in Vortum-Mullem behouden.

Conclusie

De zienswijze leidt wel tot aanpassing van het ontwerp-projectplan.

- Plankaart DO1.02 traject 2: Grens van het te verwijderen beton wordt verplaatst (ca. 5 m) tot de kadastrale grens van reclamant.

2.4 Zienswijze reclamant 4

Samenvatting

1. Er is onduidelijkheid over de genoemde peilen. Reclamant maakt uit de kaarten op dat er een winterpeil van 11,68 m NAP en een zomerpeil van 11,53 m NAP bij een maaiveld van 12,38 m wordt gehanteerd. Reclamant vraagt of het klopt dat in de winterperiode het water zich op ca. 70 cm onder maaiveld bevindt en in de zomer 85 cm onder maaiveld. Reclamant geeft aan dat het peil moet aansluiten bij het gebruik als akkerbouwgrond. In de afbeeldingen wordt volgens reclamant een hoogte aangegeven van 11,89 m (49 cm minus maaiveld). Dit lijkt de piekafvoer te zijn bij hevige regenbuien. Naar mening van reclamant dient de piekafvoer op minimaal 70 cm onder maaiveld te zitten.
2. Het beheer en onderhoudsplan maakt geen onderdeel uit van de bijlagen. Het beheer dient naar mening van reclamant voor vaststelling van het plan duidelijk te zijn. Onder meer zijn er zorgen over het plaatsen van hout in de beek, dat de afvoer van het water vertraagd. Dit zorgt ervoor dat machinaal onderhoud onmogelijk wordt, zo niet ernstig bemoeilijkt. Hier is geen oplossing voor die er voor vaststelling van het plan wel moet zijn.
3. De realisatie van het plan maakt het gebied meer geschikt voor de bever waardoor overlast van de bever verder zal toenemen. Op dit moment is er al veel overlast van de bever (Brembroeken) en wordt door de beverdam het water in de Sint Jansbeek al flink opgestuwd. Deze hogere, onwenselijke waterstanden zijn al meerdere keren aangegeven aan het waterschap door reclamant. In de praktijk is er de afgelopen periode niets gedaan aan de overlast van de bever. Reclamant vraagt waarom er in het plan niet gekozen is om de bever naar een andere locatie te lokken. Mondeling is door waterschap aangegeven dat dit wel zou gebeuren, hier ziet reclamant niks van terug in de plannen. Reclamant geeft aan dat eerst de bestaande overlast moet worden opgelost boven het toelaten van meer of nieuwe bevers.
4. Reclamant vraagt waarom de bestaande (riool)overstorten ongemoeid in staat worden gehouden in het plan, terwijl de landbouw zich moet schikken aan de waterkwaliteit. De riooloverstorten aanpakken zou volgens reclamant ook kunnen zorgen voor een verbetering van de kwaliteit van het water.
5. Ten noorden van het perceel van reclamant zal volgens het plan een nieuwe houtwal worden gerealiseerd. Het aanleggen van een nieuwe houtwal geeft de mogelijkheid dat diersoorten (bijv. de das) zich in deze wallen gaan vestigen en zodoende ook op de percelen die landbouwkundig in gebruik zijn terecht komen en daar tot schade leiden. Dat is voor reclamant ongewenst. Het verplaatsen van de beoogde houtwal, meer richting het noorden, zou een oplossing zou kunnen zijn voor dit probleem volgens reclamant.
6. Het projectgebied ligt in de nabijheid van Natura 2000 gebieden. Reclamant geeft aan dat het voor de hand ligt om nu te bepalen of er effecten zijn en daardoor een vergunningplicht geldt in het kader van de Wet natuurbescherming.

Antwoord

1. Uitgaande van een maaiveld van 12,38 m + NAP klopt het dat het water zich ongeveer 70 cm onder maaiveld bevindt in een gemiddelde wintersituatie en 85 cm in een gemiddelde zomersituatie. Conform de Nota Peilbeheer van het waterschap wordt 40 cm drooglegging gehanteerd ten opzichte van het laagste perceel in het stuwvak. Hieraan wordt voldaan. Uit het hydrologisch onderzoek volgt dat de drooglegging minder zal zijn dan 70 cm tijdens extreme situaties (zoals ook door reclamant gesteld) en er geen inundaties worden berekend. Voor extreme situaties (piekafvoeren zoals benoemd door reclamant) zijn geen normen/richtlijnen vastgelegd voor de drooglegging.
2. Uitgangspunt van het ontwerp-projectplan is dat alles wat ingericht wordt ook goed bereikbaar en onderhoudbaar is. Het beheer- en onderhoudsplan waar in het projectplan naar verwezen is, betreft een separaat plan waarin voor de onderhoudsmedewerkers van het waterschap in detail is uitgewerkt hoe de beek beheerd en onderhouden moet worden. Doelmatig onderhoud van

de ingerichte Sint Jansbeek wordt hierin geborgd. Het beheer- en onderhoudsplan is geen wettelijk onderdeel van het projectplan.

3. De omgang en eventuele overlast door de bever maakt onderdeel uit van het dagelijks beheer en onderhoud door het waterschap. Het waterschap heeft een wettelijke verantwoordelijkheid voor een goede waterhuishouding. Daar waar de wettelijke waterbeheertaken in de knel komen door beveractiviteit zal het waterschap – op eigen eigendommen – gepaste actie ondernemen. Hierin wordt een belangenafweging gemaakt en is het waterschap gebonden aan wet- en regelgeving. Het waterschap zet in op duurzaam samenleven met de bever. Daar waar het kan wordt geprobeerd om gebieden voor de bever in te richten. Als een beverfamilie zich stabiel vestigt op een plek waar die het minste overlast oplevert, zorgt de territorialiteit van de soort ervoor dat nieuwe bevers worden verdreven. Waar dit soort gebiedsinrichting niet gaat, worden – op eigen eigendommen –preventieve maatregelen genomen, zodat het waterschap aan de wettelijke verplichtingen voor een goede waterhuishouding kan blijven voldoen. Op de volgende locaties zullen deze beverbiotopen worden ingericht: ten noorden van Vortum-Mullem (zie locatie 5.1a in de bijlagen van het ontwerp-projectplan Waterwet, beekontwikkeling Sint Jansbeek, fase 2, buitendijks) en ten noorden van de Overloonseweg (zie locatie 5.2a in de bijlagen van ontwerp-projectplan Waterwet, beekontwikkeling Sint Jansbeek, fase 3, binnendijks).
4. Met het ontwerp-projectplan is daar waar mogelijk ingezet op verbetering van de biologische waterkwaliteit. Riooloverstorten zijn van invloed op de fysisch/chemische waterkwaliteit. Het is een gegeven dat riooloverstorten langs het beektraject gesitueerd zijn. Bij regenbuien met hevige regenval in korte tijd kan het voorkomen dat een overstort plaatsvindt met een uitstroom in de Sint Jansbeek, ter voorkoming van overstroming van de rioolvoorziening in het stedelijk gebied. Dit is conform bestaande regelgeving (‘Besluit lozen buiten inrichtingen’). Het is aan de gemeente Land van Cuijk om conform deze regelgeving het riool te beheren en op te nemen in het gemeentelijk rioleringsplan of een gemeentelijk rioleringsprogramma. De gemeente is verantwoordelijk voor het goed ontwerpen, beheren en onderhouden van het rioolstelsel en daarmee de impact op de waterkwaliteit te beperken. Een riolering wordt ontworpen met standaard kentallen en voor een bepaald type regenbui (landelijke richtlijnen). Omdat het technisch en economisch gezien niet haalbaar is om de riolering zodanig te ontwerpen dat ieder type regenbui via de riolering afgevoerd kan worden, is de riolering daarom voorzien van overstortconstructies. Conform de landelijke ontwerprichtlijnen treedt bij een goed ontworpen rioolstelsel de overstort 8 à 10 keer per jaar in werking.
5. Houtwallen zijn veel voorkomend in het gebied. Hoewel extra schade als gevolg van de das als gering wordt ingeschat, wordt de houtwal op deze locatie uit het plan gehaald omdat deze geen directe relatie met de beek heeft. Er wordt daarmee door het waterschap géén nieuwe houtwal aangelegd bij het perceel van reclamant.
6. Om werkzaamheden te kunnen uitvoeren dient het waterschap te voldoen aan de geldende wet- en regelgeving. Er vindt een toetsing plaats aan de Wet natuurbescherming en indien nodig wordt een vergunning of ontheffing aangevraagd.

Conclusie

De zienswijze leidt wel tot aanpassing van het ontwerp-projectplan.

- Plankaart DO 1.02 (traject 3): houtwal op perceel, kadastraal bekend onder BMR00U 137 wordt van de tekening gehaald.

2.5 Zienswijze reclamant 5

Samenvatting

1. Reclamant verzoekt om stuw 112EOS te behouden zodat bij extreem weer het water eerder wordt tegengehouden.
2. Reclamant geeft aan dat in het plan staat beschreven dat het streefpeil van stuw 112 ESS verhoogd wordt van 11,45m naar 11,50m +NAP. Reclamant geeft aan dat zij het hele jaar last hebben van 'natte voeten' en een nog hoger peil hier geen oplossing in gaat brengen. Ook gezien de marge van 30 cm die het waterschap volgens het plan mag gaan hanteren.

Antwoord

1. Stuw 112 EOS (bovenstrooms van reclamant) is in de huidige situatie een handmatig bediende stuw die niet wordt opgezet om extreme piekafvoeren tegen te houden. Met het projectplan wordt stuw 112 EOS verwijderd en vervangen door cascades (die op dezelfde hoogte wordt afgesteld als de huidige stuw) om de watergang vispasseerbaar te maken ten behoeve van de KRW opgave. Ten opzichte van de huidige situatie verandert niks aan het peilbeheer. Het waterschap gaat daarom niet mee met het verzoek van reclamant.
2. In de huidige situatie is het streefpeil van stuw 112 ESS reeds 11,50m + NAP, waarbij een beheermarge van 11,30m - 11,60m + NAP van toepassing is. Dit is vastgelegd in het beheerregister van het waterschap.
   Reclamant verwijst naar een streefpeil van stuw 112 ESS, wat 11,45m + NAP zou zijn. Waarschijnlijk wordt daarmee figuur 6 van de rapportage hydraulisch functioneren DO.03-model bedoeld (bijlage 10 van het projectplan). Dit betreft echter de klepstand en niet het streefpeil. De klepstand en de overstortende straal (de laag water die over de klep stroomt) is het streefpeil.
   Reclamant geeft aan dat gedurende het jaar sprake is van een te natte situatie. Het afgelopen jaar was er een beverdam in de Sint Jansbeek wat heeft gezorgd voor hogere waterstanden dan gebruikelijk. Dit heeft mede effect gehad op de drooglegging van de percelen van reclamant. Waar mogelijk heeft het waterschap hier, binnen de geldende wetgeving, op ingegrepen.
   Wel wordt ter hoogte van het perceel van reclamant een verhoging van de waterstand berekend door de aanpassing van het beekprofiel. In de zomersituatie zal de waterstand ca. 10 cm hoger worden en in de winter 17 cm hoger, ten opzichte van het huidig streefpeil.
   Over de gebruiksmogelijkheden/kavelverbetering van de aan de Sint Jansbeek grenzende percelen zijn ondertussen afspraken gemaakt tussen het waterschap en reclamant.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het ontwerp-projectplan.

2.6 Zienswijze reclamant 6

Samenvatting

Reclamant maakt zich zorgen over onderstaande punten die in het ontwerp-projectplan zijn opgenomen.

1. Het vrije uitzicht richting het zuiden zal volgens reclamant belemmerd worden door de aanplant zoals opgenomen in het ontwerp-projectplan.
2. Wandelaars en derden die vanaf de gronden van het waterschap over het perceel van reclamant hun weg gaan vervolgen.
3. Reclamant maakt zich zorgen over het ontwikkelen van de nieuwe natuur dat ook overlast met zich meebrengt met de te verwachten onkruiden en diersoorten die zich hier gaan ophouden.
4. Reclamant wil dat er harde afspraken worden gemaakt voor de overlast van blokkades van de bever en overige objecten in de watergang die de waterafvoer belemmeren.
5. Reclamant wil gebruik maken van een oversteek over de Sint Jansbeek om twee percelen te kunnen bereiken.
6. Reclamant wil gebruik kunnen maken van een verbinding onder het spoor door voor het beregenen van hun perceel aan de oostzijde van het spoor.
7. Reclamant wil dat er rekening wordt gehouden met de werkzaamheden ten aanzien van het verstoren van wild wat zich ophoudt in de aangewezen percelen.
8. Reclamant maakt zich zorgen over de overlast als gevolg van de werkzaamheden.

Antwoord

1. Naar aanleiding van de binnengekomen zienswijzen is het waterschap opnieuw in gesprek gegaan met reclamant. Als gevolg hiervan is besloten om het ontwerp aan te passen, in die zin dat er minder beplanting komt ter hoogte van het perceel van reclamant. Ten opzichte van het ontwerp-projectplan worden 5 van de 8 bomen uit het ontwerp weggehaald zodat het uitzicht minder beperkt wordt. Bij de cascade (vistrappen) blijven drie solitaire bomen in het ontwerp behouden ten behoeve van de beschaduwing.
2. Er worden door het waterschap geen fysieke wandelpaden aangelegd op de onderhoudspaden van het waterschap. De onderhoudspaden langs de Sint Jansbeek buiten het bebouwd gebied van Vortum-Mullem zijn wel (deels) toegankelijk voor recreatief gebruik door wandelaars. Daar waar wandelen expliciet ongewenst is zal een hekwerk worden geplaatst welke is voorzien met een bord ‘verboden toegang’.
3. De grondslag voor het project Sint Jansbeek is de Kaderrichtlijn Water (KRW). De KRW is Europese regelgeving en wettelijk verankerd. In de KRW zijn diverse kwaliteitseisen opgesteld waar de Sint Jansbeek aan moet voldoen. Vanuit de KRW systematiek is aan de Sint Jansbeek het KRW-type R5 toegekend, waardoor het project diverse doelstellingen (KRW-opgave) heeft. Om invulling te geven aan deze doelstellingen is het waterschap tot het voorliggend ontwerp gekomen. Om dit de Sint Jansbeek te kunnen laten voldoen aan de doelstellingen, zal ook een daartoe geschikt beheer en onderhoud worden toegepast. Daar waar mogelijk en reëel wordt in het toekomstig beheer ook rekening gehouden met het beheer en/of bestrijden van eventuele plaagsoorten.
4. Het waterschap heeft een wettelijke verantwoordelijkheid voor een goede waterhuishouding. Daar waar de wettelijke waterbeheertaken in de knel komen door beveractiviteit zal het waterschap – op eigen eigendommen – gepaste actie ondernemen. Hierin wordt een belangenafweging gemaakt en is het waterschap gebonden aan wet- en regelgeving. Het waterschap zet in op duurzaam samenleven met de bever. Daar waar het kan wordt geprobeerd om gebieden voor de bever in te richten. Als een beverfamilie zich stabiel vestigt op een plek die geen kwaad kan, zorgt de territorialiteit van de soort ervoor dat nieuwe bevers worden verdreven. Waar dit soort gebiedsinrichting niet gerealiseerd kan worden, worden – op eigen eigendommen – preventieve maatregelen genomen, zodat het waterschap aan de wettelijke verplichtingen voor een goede waterhuishouding kan blijven voldoen.

Ook bij andere blokkades in de beek zal het waterschap middels haar beheertaken zorgdragen voor een goede waterhuishouding.

5. Het verzoek van reclamant staat de beekontwikkeling ter plaatse niet in de weg. Met het toevoegen van een duiker zal een oversteek tussen twee percelen mogelijk worden gemaakt zonder dat gebruik hoeft te worden gemaakt van de openbare weg. Deze duiker wordt daarmee ook onderdeel van de onderhoudsroute van het waterschap. Een duiker zal worden toegevoegd aan het ontwerp.
6. Het verzoek van reclamant ziet niet op wijzigingen als bedoeld in het projectplan Waterwet. De situatie van de Sint Jansbeek bij de onderdoorgang van het spoor wijzigt niet.
7. Om werkzaamheden te kunnen uitvoeren dient het waterschap te voldoen aan de geldende wet- en regelgeving. Zo zal dan ook een toetsing plaatsvinden aan de Wet natuurbescherming en indien nodig een vergunning of ontheffing worden aangevraagd (voorafgaand aan de werkzaamheden). Tijdens de werkzaamheden dient te worden gewerkt conform de daartoe geldende protocollen en gedragscodes, waarmee rekening wordt gehouden met flora en fauna.
8. Vermoedelijk wordt overlast ten tijde van de uitvoering bedoelt. Het waterschap ziet toe op het zorgvuldig uitvoeren van de werkzaamheden waarbij overlast op de omgeving zoveel mogelijk beperkt wordt.

Conclusie

De zienswijze leidt wel tot aanpassing van het ontwerp-projectplan.

- Plankaart DO1.04 (traject 5). Van de 8 bomen langs de Sint Jansbeek worden er 5 uit het ontwerp gehaald.
- Plankaart DO1.04 (traject 5). Een duiker wordt toegevoegd aan het ontwerp ter hoogte van kadastrale percelen VLB00O000348G en VLB00O000020G0000.
- In de toelichting van het projectplan vinden de volgende wijzigingen plaats i.v.m. opnemen van een duiker:
    - Pagina 20, paragraaf 1.3.1.5 tabel onder traject 5: de volgende regel wordt toegevoegd aan de tabel:

Nr.	maatregel	Type/object	waterstaatswerk
4.2	Duiker aanbrengen	Kunstwerk	Ja

    - Pagina 21, paragraaf 1.3.1.5. De volgende tekst wordt toegevoegd onder ‘object kunstwerken’: “aanbrengen duiker (4.2).

2.7 Zienswijze reclamant 7

Samenvatting

Reclamant geeft aan dat er sinds augustus 2022 geen overleg wordt gevoerd door het waterschap en zij alleen door het waterschap op de hoogte zijn gesteld via algemene berichtgeving. Meer betrokkenheid door het waterschap gedurende het proces zou bijdragen aan het draagvlak van reclamant. Reclamant geeft aan dat eveneens geen inhoudelijke reactie is gekomen op de zienswijze van augustus 2022. Voorts worden de volgende punten aangehaald.

1. Op de gepubliceerde plankaarten is een lijn aangegeven (binnen de door reclamant aangewezen rode cirkel). Onduidelijk is wat deze lijn aangeeft.
2. Reclamanten geven aan dat de strook van 5 meter, waarvoor het recht van overpad geldt, gebruikt mag worden voor het onderhoud aan de beek. Deze strook en de rest van het perceel van reclamant is niet beschikbaar voor het aanleggen van een nieuwe meanderende Sint Jansbeek. Ook het verdere gebruik van haar perceel, bijvoorbeeld voor de opslag en stalling van materieel, grond of andere materialen willen reclamanten niet toestaan. Schades die optreden bij onderhoudswerkzaamheden als gevolg van oppervlaktedruk dienen beperkt of voorkomen te worden.
3. Reclamanten hebben reeds een tiental jaar geleden bomen geplant waarmee het perceel voor voorbijgangers en het wegverkeer aan het zicht onttrokken is en de gewenste privacy geeft. De beek is nu, met steile oever en een erfscheiding tot over deze oever, een natuurlijke grens voor het houden van vee. Ook is de beek een barrière welke ervoor zorgt dat er geen onbevoegden zomaar het terrein van reclamanten kunnen betreden, een eis van de verzekering van de inrichting. Als gevolg van de inrichting verwacht indiener dat het vee via de watergang kan ontsnappen dan wel het perceel kan betreden. Ook verwacht indiener dat onbevoegden het perceel van reclamanten kunnen betreden. Te meer omdat het onderhoudspad een openbaar voetpad wordt zoals aangeduid met de roze stippellijn in het ontwerp. Reclamant vraagt om garantie dat er tijdens aanleg, alsmede de nieuwe situatie geen toegang tot het perceel van reclamant is via de beek dan wel via grond van derden. Ook niet bij laag water.
4. Reclamant heeft bij aankoop van het perceel aan het waterschap aangegeven dat zij hun recht willen uitoefenen om hun bezit te beschermen voor betreding door onbevoegden. Destijds is door reclamant, in overleg met het waterschap, een erfafscheiding geplaatst welke aan beide zijden van het perceel (de natuurlijke grens/steile oever) van reclamanten doorkruist. Als gevolg van de nieuwe inrichting is deze erfafscheiding niet meer afdoende. Reclamant vraagt duidelijkheid over de maatregelen die daartoe genomen kunnen worden. Een oplossing zou kunnen zijn, een gaasafrastering op de gehele perceelsgrens van de inrichting.
5. Ter plaatse van doorsnede F1-F1 is de beek verder van het perceel van reclamanten gelegen. Onduidelijk is of op andere delen de beek dichter bij het perceel van reclamant is gelegen en daarmee het eigendom van reclamant raakt. Op het perceel dat in eigendom is van reclamant rust enkel een recht van overpad op de eerste 5 m voor onderhoudswerkzaamheden. Het aanroeren en afgraven van de gronden van reclamant wordt niet akkoord bevonden. Reclamant wil bevestigd zien dat het perceel van reclamant onaangeroerd blijft en op generlei wijze onderdeel uitmaakt van het project Sint Jansbeek. Ook niet ten tijde van de werkzaamheden aan de beek.

Antwoord

Gedurende het proces om tot het ontwerp-projectplan te komen heeft het waterschap diverse keren geprobeerd om in gesprek te komen met reclamant. Ook is meerdere keren een brief verstuurd waarin bijeenkomsten zijn aangekondigd waarin de verschillende concepten en ideeën zijn toegelicht. Ook is een reactie gegeven op de brief die reclamant heeft ingediend. Tijdens het planproces is daarmee de mogelijkheid geweest voor reclamant om in gesprek te zijn over het ontwerp.

1. De lijn op de kaart betreft enkel de afbakening van het projectgebied. Hier wordt geen inrichting of anderszins een afscheiding mee bedoeld en heeft geen officiële status.

2. Op de eigendommen van reclamant vinden geen inrichtingsmaatregelen plaats. Ook van verder/ander gebruik van het perceel van reclamant tijdens de uitvoering is geen sprake.
3. Het waterschap is in overleg gegaan met reclamant over het plaatsen van een erfafscheiding. Afgesproken is dat reclamant een vergunning mag aanvragen bij het waterschap voor het plaatsen van een erfafscheiding op de erfgrens van reclamant van 1,80m hoog, conform de afspraken zoals gemaild d.d. 22-03-2023 (geregistreerd door het waterschap onder documentnummer 306897).
4. Voor inhoudelijke reactie wordt verwezen naar de beantwoording onder sub 3.
5. Voor inhoudelijke reactie wordt verwezen naar de beantwoording onder sub 2. Herontwikkeling van de Sint Jansbeek vindt enkel plaats binnen eigendom van het waterschap. Percelen van reclamant blijven onaangeroerd.

Conclusie

De zienswijze leidt wel tot aanpassing van het ontwerp-projectplan.

- Projectgrens (zwarte stippellijn met bolletjes) wordt verwijderd van de plankaarten.

2.8 Zienswijze reclamant 8

Samenvatting

1. In paragraaf 1.1.1 (pag. 6) en paragraaf 1.7.2 wordt over een Beheer- en onderhoudsplan gesproken. Deze ligt niet ter inzage. Reclamant is zich er ook niet bewust van dat er in gezamenlijkheid een B&O plan is opgesteld. Reclamant acht betrokkenheid bij de opstelling van het B&O plan van belang en verzoekt het waterschap om aan te geven hoe hier vorm aan gegeven wordt.
2. De legenda van figuur 13 (paragraaf 1.2.2.4 pagina 13) ontbreekt. Onduidelijk is wat de afzonderlijke kleuren betekenen. Ook is onduidelijkheid over de tabel waarin, naar zeggen van het projectplan, alle elementen zijn benoemd waarmee iets gebeurt. Deze tabel komt niet overeen met de ontwerpkaarten (bijv. A-watergang nr.22 duiker nr. 23 op traject 3). Reclamant vraagt waarom deze (en wellicht andere elementen) niet in de tabel zijn opgenomen.
3. Traject 3, 4 en 6 (paragraaf 1.3.1.3, 1.3.1.4 en 1.3.1.6). Voor wat betreft de status 'vochtig hooiland' geeft reclamant aan de gedachtengoed om te ontgraven niet te onderschrijven. Uitgangpunt van reclamant blijft voortzetting verschralingsbeheer en beheertype 'kruiden- en faunarijk grasland'.
4. Traject 3, 4 en 6 (paragraaf 1.3.1.3, 1.3.1.4 en 1.3.1.6). Voor wat betreft de status 'zaaien kruiden- en faunarijk grasland' is onduidelijk waar op de kaart dit aan de orde is. Bovendien vindt reclamant 'een kruidenmengsel' te vrijblijvend en verzoekt dit nader gespecificeerd te zien, bijvoorbeeld middels BG5-mengsel.
5. Traject 3, 4 en 6 (paragraaf 1.3.1.3, 1.3.1.4 en 1.3.1.6). Voor wat betreft de status 'beplanting aanbrengen' gaat reclamant er vanuit dat gebruik zal worden gemaakt van inheems autochtoon plantmateriaal. Dit ziet reclamant graag bevestigd in het plan. Ook dient rekening te worden gehouden met begrazing van aanliggende percelen middels uitrastering.
6. Reclamant is niet betrokken geweest bij wijzigingen met betrekking tot recreatieve mogelijkheden. Hiervoor is toestemming van reclamant nodig en verzoekt dan ook om overleg hierover te voeren alvorens wijzigingen worden doorgevoerd.
7. Paragraaf 1.3.1.4 (pag. 17) traject 4: Voor wat betreft 'poelen graven' wil reclamant een onderbouwing zien voor welke soorten deze poelen bedoeld zijn. Ook dienen afspraken te worden gemaakt over het beheer ervan alvorens reclamant akkoord kan gaan met de aanleg ervan op gronden van reclamant.
8. Paragraaf 1.3.1.6 (pag. 22) traject 6: Voor wat betreft 'ontgraven meander door bos' is reclamant van mening dat negatieve effecten onvoldoende in beeld zijn. Reclamant geeft aan dat het mogelijk kan leiden tot sterkere ontwatering en meer kans op verdroging van het omliggende bos. Ook geeft reclamant aan dat er meer kans is op droogval van de bovenloop en daarmee een mogelijk negatieve impact op de macrofauna. Het graven van een diepe waterloop door het bos zal volgens reclamant mogelijk meer negatieve, verdrogende effecten hebben op het bos en de levensgemeenschappen in de waterloop dan positieve effecten op de macrofaunagemeenschap. Reclamant vraagt om een betere onderbouwing van de meerwaarde en de zekerheid dat deze maatregel geen negatief effect heeft op de bestaande aanwezige waarden.
9. Paragraaf 1.4.4 (pag. 25) vijfde punt onder 'ecologie' en paragraaf 1.4.6. Het is reclamant niet duidelijk wat bedoeld wordt met de zin 'er worden beverbiotopen gecreëerd die voor minder overlast voor de omgeving moeten zorgen' en waar deze biotopen zijn voorzien. Reclamant vraagt of het gebied door de beekherstelmaatregelen niet vanzelf geschikter wordt als leefgebied voor de bever of dat dit met deze zin ook zo bedoeld is te zeggen.
10. Bijlage 6 Quickscan soortenbescherming (paragraaf 2.1 bronnenonderzoek): er is geen gebruik gemaakt van bij Staatsbosbeheer aanwezige informatie. Reclamant biedt de mogelijkheid aan om hier alsnog gebruik van te maken.
11. Bijlage 6 Quickscan soortenbescherming (resultaten): Reclamant wijst erop dat er weinig aandacht is besteed aan de das terwijl deze soort wel als één van de doelsoorten in het kader

van de EVZ-opgave is genoemd in het ontwerp-projectplan (pagina 7). Reclamant geeft aan dat de mogelijke aanwezigheid van dassenburchten dient te worden onderzocht. Tevens geeft reclamant mee dat naast de vermelde broedvogels ook Zomertortel, Spotvogel, Kneu, Appelvink en Groene specht in het gebied zijn aangetroffen.

Antwoord

1. Het waterschap zal het contact met reclamant intensiveren voor een nadere afstemming over het beheer- en onderhoudsplan. Eventuele afspraken die omtrent beheer en onderhoud worden gemaakt met reclamant zullen, net als het beheer- en onderhoudsplan, los van het projectplan Waterwet met reclamant worden afgestemd.
2. Figuur 13 geeft alle watergangen en waterstaatswerken weer die aanwezig zijn in het plangebied. In de tabel naast figuur 13 staat welke van deze elementen worden verwijderd, gewijzigd of permanent worden beïnvloed als gevolg van de werkzaamheden die beschreven zijn in het projectplan. De tabel is als gevolg van wijzigingen in het projectplan (n.a.v. andere zienswijzen) geactualiseerd.
3. De herinrichting van de Sint Jansbeek voorziet niet in integrale ontgraving van omliggende percelen zoals deze op de plankaarten de aanduiding ‘N10.02 vochtig hooiland’ hebben. Ontgraving vindt alleen plaats voor de beekinrichting, op delen langs de Sint Jansbeek. Om onduidelijkheid hieromtrent te voorkomen wordt de aanduiding ‘N10.02 vochtig hooiland’ van de plankaarten gehaald. In de toelichting van het projectplan wordt deze aanduiding eveneens verwijderd.
4. Nadere specificatie van het type kruidenmengsel ten behoeve van de inrichting van percelen met ‘kruiden- en faunarijk grasland’ vindt plaats in het op te stellen bestek voor de aannemer. Het waterschap neemt de suggestie om hiervoor een BG5-mengsel te hanteren in het bestek op. De locatie waar dit wordt aangebracht is terug te vinden in de plankaarten middels de duiding ‘(6.3) N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland’.
5. Het waterschap hanteert, net als reclamant, het uitgangspunt om bij het aanbrengen van beplanting gebruik te maken van inheems, autochtoon plantmateriaal. Voor de uitrastering van aanliggende percelen waar begraasd wordt zal het waterschap contact opnemen met reclamant. Na afstemming vindt verdere uitwerking hiervan plaats in het op te stellen bestek voor de aannemer.
6. Het projectplan ziet in zijn algemeenheid op de aanleg en wijzigingen van waterstaatswerken. Het aanleggen of wijzigen van wandelroutes is geen onderdeel van het projectplan. Wel zijn de onderhoudspaden langs de Sint Jansbeek buiten het bebouwd gebied van Vortum-Mullem deels toegankelijk voor recreatief gebruik door wandelaars. Daar waar mogelijk en toegestaan kunnen deze routes worden aangesloten op bestaande wandelroutes. Voor een nadere afstemming zal het waterschap het contact met reclamant intensiveren. Om onduidelijkheden over wandelroutes weg te nemen worden de locaties van de onderhoudspaden die geschikt zijn voor wandelen van de plankaarten gehaald.
7. De poelen worden gegraven voor amfibieën. Er worden geen poelen aangelegd op percelen van reclamant.
8. Voor de aanleg van de bosbeek wordt gebruik gemaakt van natuurlijke laagtes in het bos. Door de natuurlijke hoogteverschillen zal er voldoende ruimte zijn voor de beek zonder dat er diepe ontgravingen nodig zijn. De locatie van de meander in het bos wordt nader bepaald in het werk om hier zoveel mogelijk gebruik van te kunnen maken en de watergang tussen de bestaande bomen door kan lopen.
9. Op de volgende locaties zullen deze beverbiotopen worden ingericht: ten noorden van Vortum-Mullem (zie locatie 5.1a in de bijlagen van projectplan Waterwet buitendijks), ten noorden van de Overloonseweg (zie locatie 5.2a in de bijlagen van projectplan Waterwet binnendijks). In paragraaf 1.3.1.5 onder kopje ‘object ecologische voorzieningen’ is het volgende toegelicht: Om overlast door de bever in de Sint Jansbeek te beperken wordt een beverbiotoop naast de beek gerealiseerd (5.1a). Dit bestaat uit een soort poel welke is aangetakt op de Sint Jansbeek. Deze wordt geoptimaliseerd voor de bever, waarbij de dieren uit de waterloop wordt gelokt. Door

voldoende waterdiepte te creëren en steile oevers aan te leggen hoeven de bevers geen dammen te bouwen om hun holen veilig te houden. Op deze manier krijgt de bever een geschikte plek waarbij overlast in de waterloop wordt voorkomen.

10. Het waterschap neemt de suggestie in acht en dankt reclamant voor het aanbod. Indien hier aanleiding toe is zal hierover nader contact worden opgenomen.
11. Om werkzaamheden te kunnen uitvoeren dient het waterschap te voldoen aan de geldende wet- en regelgeving. Zo zal dan ook een toetsing plaatsvinden aan de Wet natuurbescherming en indien nodig een vergunning of ontheffing worden aangevraagd (voorafgaand aan de werkzaamheden). Tijdens de werkzaamheden dient te worden gewerkt conform de daartoe geldende protocollen en gedragscodes, waarmee rekening wordt gehouden met flora en fauna.

Conclusie

De zienswijze leidt wel tot aanpassing van het ontwerp-projectplan.

- Plankaarten: codering N10.02 vochtig hooiland wordt van de plankaarten gehaald omdat het plan niet voorziet in integrale ontgraving van deze percelen.
- Toelichting projectplan: in de volgende paragrafen, waar de term ‘vochtig hooiland’ is opgenomen, wordt dit verwijderd. Dit betekent wijzigingen in de volgende hoofdstukken en paginanummers:
    - Paragraaf 1.3.1.3: tabel (pagina 16) en onder kopje object groenvegetatie (pagina 17)
    - Paragraaf 1.3.1.4: tabel (pagina 18) en onder kopje object groenvegetatie (pagina 19)
    - Paragraaf 1.3.1.5: tabel (pagina 20) en onder kopje object groenvegetatie (pagina 21)
    - Paragraaf 1.3.1.6: tabel (pagina 22) en onder kopje object groenvegetatie (pagina 23)
- Toelichting projectplan paragraaf 1.3.1.6 (pagina 22) ‘object sint jansbeek’, tweede bullet. De volgende zin wordt ingevoegd:
  De locatie van de meander in het bos wordt nader bepaald in het werk, zodat deze zo veel mogelijk *‘gebruikt wordt gemaakt van bestaande laagtes in de bodem en de watergang’* tussen de bestaande bomen door kan lopen.
- Toelichting paragraaf 1.3.7 ‘recreatie’ (pagina 26): de zin ‘*zie de het ontwerp in bijlage 1a t/m 1e voor de locatie van deze onderhoudspaden*’ wordt verwijderd en vervangen door: ‘*Daar waar mogelijk en toegestaan kan het onderhoudspad worden aangesloten op bestaande wandelroutes. Hierover vindt, buiten het projectplan, afstemming plaats met de streek*.’
- In de toelichting van het projectplan wordt bij figuur 13 een legenda opgenomen en de bijbehorende tabel aangepast.

3 Ambtshalve wijzigingen

Los van de zienswijzen hebben een aantal nieuwe gegevens en inzichten er toe geleid dat het waterschap een aantal wijzigingen doorvoert. Onderstaand volgt een overzicht van de onderdelen waarop het projectplan is gewijzigd.

Wijzigingen ontwerp

- DO1.02 (traject 2): ter hoogte van de kering (binnendijks): toevoegen '5.1 b Aanbrengen beverwerende maatregelen'
- DO 1.02 (traject 2): Vortum-Mullem ten zuiden van profiel C-C: hierin staat dood hout getekend. Dit vervalt omdat er geen ruimte is voor beschaduwing.
- DO.1.03 (traject 4): Flauw ter hoogte van de Voortweg 17 en 19 te Groeningen wordt verwijderd. Ter plaatse vinden géén inrichtingsmaatregelen plaats.
- DO 1.04 (traject 5): ter hoogte van de Hattertweg wordt de beek versmald. Een symbool hiervoor wordt toegevoegd.
- DO 1.04 (traject 5): Ter hoogte van de Hattertweg worden enkele bomen verwijderd. Dit wordt op de plankaart aangegeven.
- DO 1.05 voorde ten zuiden van profiel M-M wordt een duiker t.b.v bereikbaarheid onderhoudsmaterieel.
- DO1.05 (traject 6): aanpassing profiel N-N. Alleen de beek zelf wordt geherprofileerd. Er vindt geen verdere afgraving plaats.
- DO 1.05 (traject 6): '3.1 duiker aanbrengen bij Koudenhoek': duiker parallel aan de weg wordt vervangen door een kopstuw zodat we deze kunnen inzetten in tijden van droogte.

Wijzigingen toelichting PPWW

- In de toelichting van het projectplan wordt in paragraaf 1.3.1.2 traject 2 – Vortum-Mullem een kop met de volgende tekst ingevoegd:
  'Overige constructies
  Ter hoogte van de kering wordt een beverwerende maatregel (5.1 b) in de oever van de Sint Jansbeek toegepast ter bescherming van de kering.'

Bijlagen projectplan Waterwet Beekontwikkeling Sint Jansbeek fase 2, buitendijks

Bijlage 1:
Ontwerp inrichting fase 2 buitendijks

Bijlage 2:

Bodemkaart (zie pagina 36 projectplan waterwet)

Bijlage 3:

Bestemmingsplan (zie pagina 37 projectplan waterwet)

Bijlage 4:

Archeologisch bureauonderzoek

Bijlage 5:

Quickscan soortenbescherming

Bijlage 6:

Onderzoek vismigratieknelpunten Sint Jansbeek

Bijlage 7:

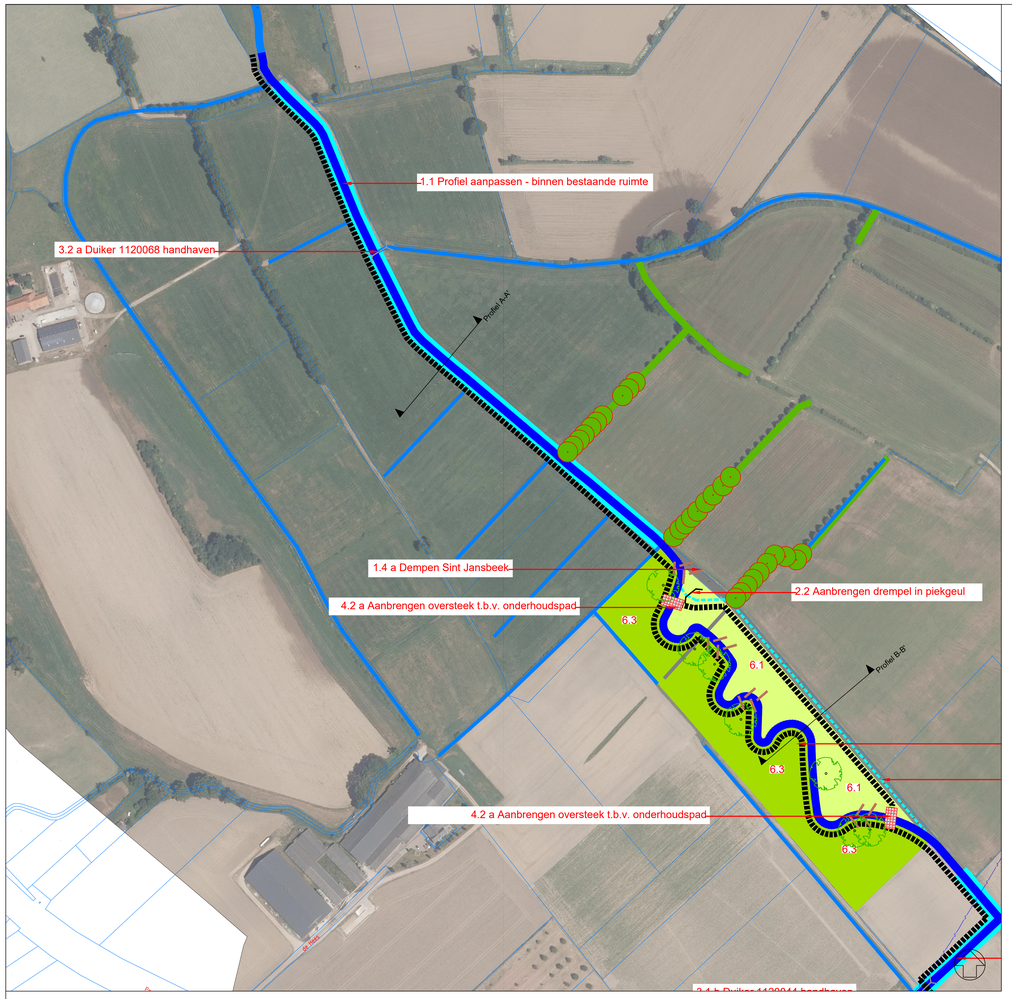
Quickscan knelpunten macrofauna

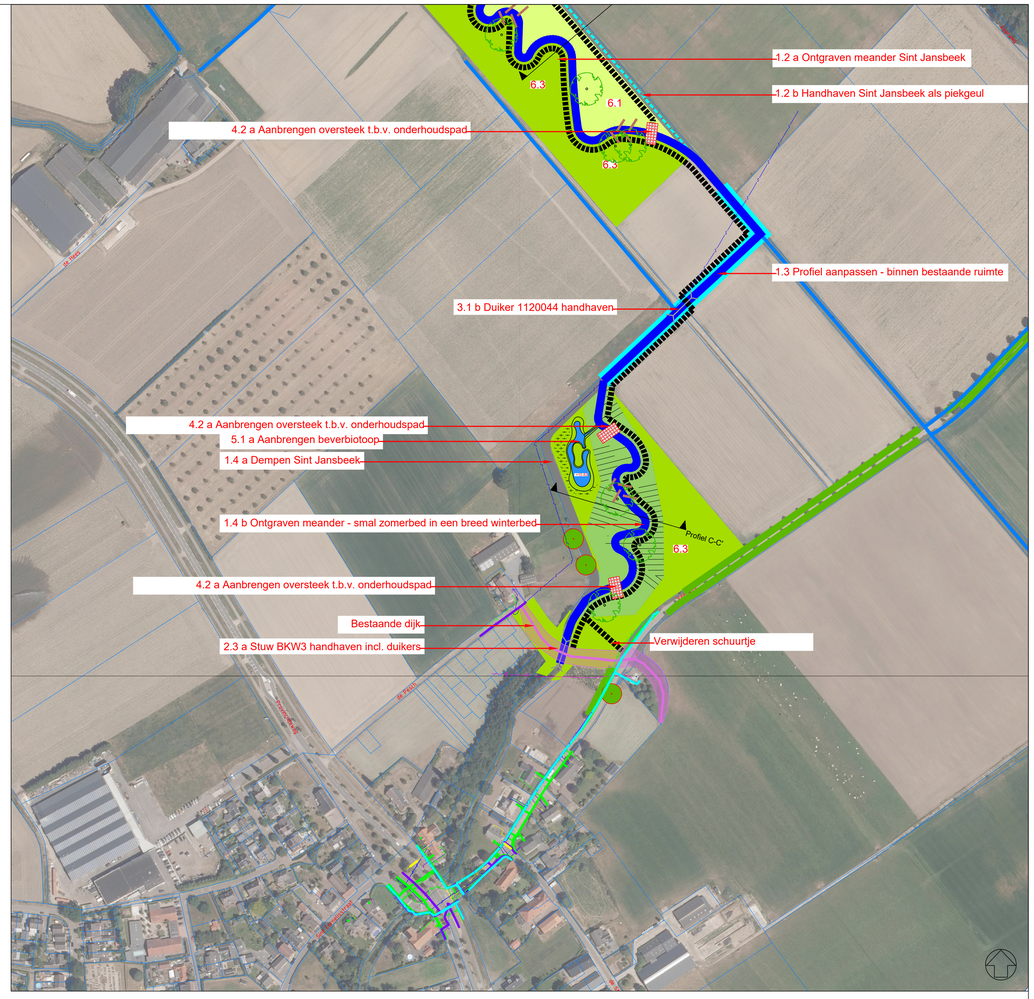
Bijlage 8:

Hydrologisch model

Bijlage 9:

Waterbodemonderzoek

WATER

- Zomerbed Sint Jansbeek
- Indicatie zomerbed Sint Jansbeek in Moeraszone
- Aanpassen bestaande Sint Jansbeek Versmallen - wat mogelijk is in beperkte ruimte
- piekgeul
- Duiker
- Aanbrengen vispassage Weergave aantal drempels
- Dempen Sint Jansbeek
- Bestaande watergangen
- Winterbed Sint Jansbeek
- Aanbrengen voorde
- Aanbrengen flauwe oever
- Aanbrengen beverlocatie

GROEN

- Aanplanten solitaire boom
- Bestaande houtwal
- Bestaand bos
- Bestaande waardevolle boom
- Bestaande boom
- Aanplant bosplantsoen

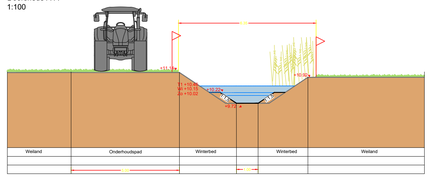
NATUURDOELTYPEN

- N05.04 Dynamisch moeras
- N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland
- N10.02 Vochtig hooiland

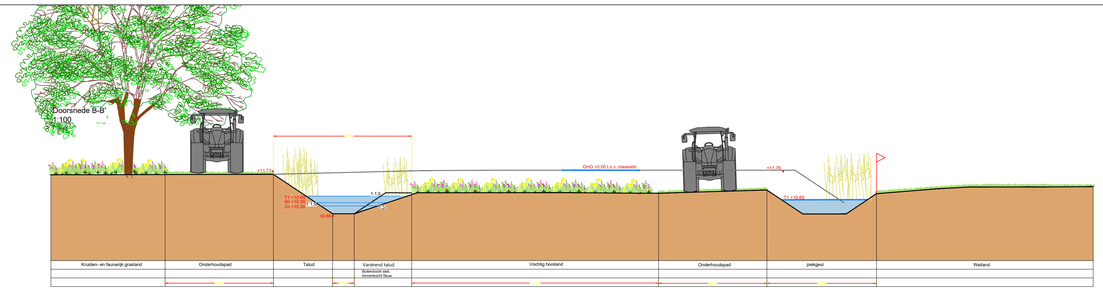
ALGEMEEN

- Onderhoudspad
- Kadastrale grens
- Profielaanduiding A-A'

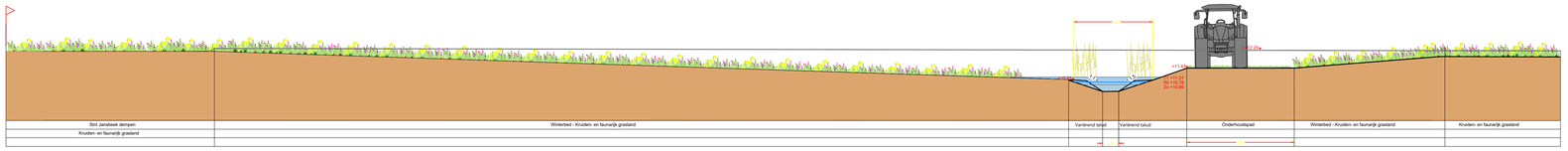
Doorsnede A-A
1:100

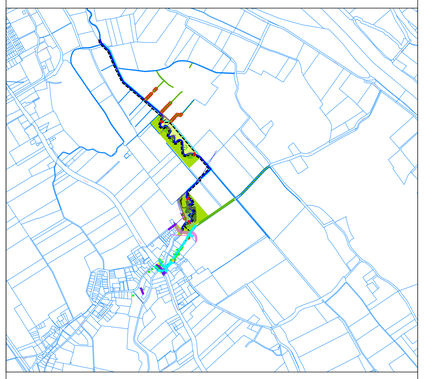

Doorsnede B-B'
1:100

Doorsnede C-C'
1:100

0 20 40 60 80m

0.3	AG	DVH	Verwerken zienswijzen	11-04-2023
0.2	AG	DVH	Verwerken reacties	09-11-2022
0.1	AG	DVH	Opstellen Tekeningen	24-10-2022
Code	Get	Gec	Wijziging	Datum

Project
Sint Jansbeek

Onderdeel
Definitief ontwerp

Opdrachtgever
Waterschap Aa & Maas

Projectnummer
722200325

Status
Definitief

Teknr. 1.02 Afm. A0 Datum 24-10-2022

Bestekn. – Schaal 1:2000

idverde Advies

BODAC
Your safety is our concern

Archeologisch en cultuurhistorisch bureauonderzoek Sint Jansbeek, gemeente Boxmeer

- Kennis- en adviescentrum
- Historisch vooronderzoek
- Risicoanalyse
- Detectie
- Benaderen en veiligstellen
- Offshore
- Vliegtuigberging
- Archeologie
- Sanering

rapportnummer	A1013
titel	Archeologisch en cultuurhistorisch bureauonderzoek Sint Jansbeek, gemeente Boxmeer
versienummer	1.0
status	concept
datum	27 mei 2020
vestiging	Hermalen 7 5481 XX Schijndel 073-5431010 info@bodac.nl / y.raczynski-henk@bodac.nl
auteurs	N.J.H. Sommers & Y. Raczynski-Henk
autorisatie	Y. Raczynski-Henk (senior KNA archeoloog)
paraaf	

© Bodac bv, Schijndel
Foto's en tekeningen: Bodac bv, tenzij anders vermeld.
Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Bodac bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

ISSN: 2452-2074 (Analoog rapport)
ISSN: 2452-2066 (Digitaal rapport E-depot)

Kwaliteitszorg
Bodac bv beschikt over alle kwaliteitscertificaten voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek, afgegeven door de SIKB. Het certificaat geeft opdrachtgevers de zekerheid dat het uitvoerend bureau werkt conform de eisen die de RCE stelt op het gebied van competenties en integriteit van medewerkers en het toepassen van vigerende normen en onderzoeksprotocollen.

Betrouwbaarheid
Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd, conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving.

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens 4

Samenvatting 7

1 Inleiding 9
1.1 Aanleiding voor het onderzoek 9
1.2 Juridisch en methodologisch kader 9

2 Het Bureauonderzoek 10
2.1 Doel- en vraagstelling 10
2.2 Huidige en toekomstige situatie onderzoeksgebied 10
2.3 Landschappelijke situatie 11
2.4 Bekende archeologische waarden 19
2.5 Cultuurhistorische ontwikkeling 23
2.6 Mogelijke verstoringen 27
2.7 Synthese archeologisch en (cultuur)historisch kader 27
2.8 Gespecificeerd archeologisch en cultuurhistorisch verwachtingsmodel 27

3 Conclusie 30
3.1 Conclusie 30
3.2 Aanbevelingen 30

Literatuurlijst 34

Lijst van figuren en tabellen 37

Bijlage 1. Archeologische beleidskaart gemeente Boxmeer 38

Bijlage 2. Archismeldingen in en om plangebied 41

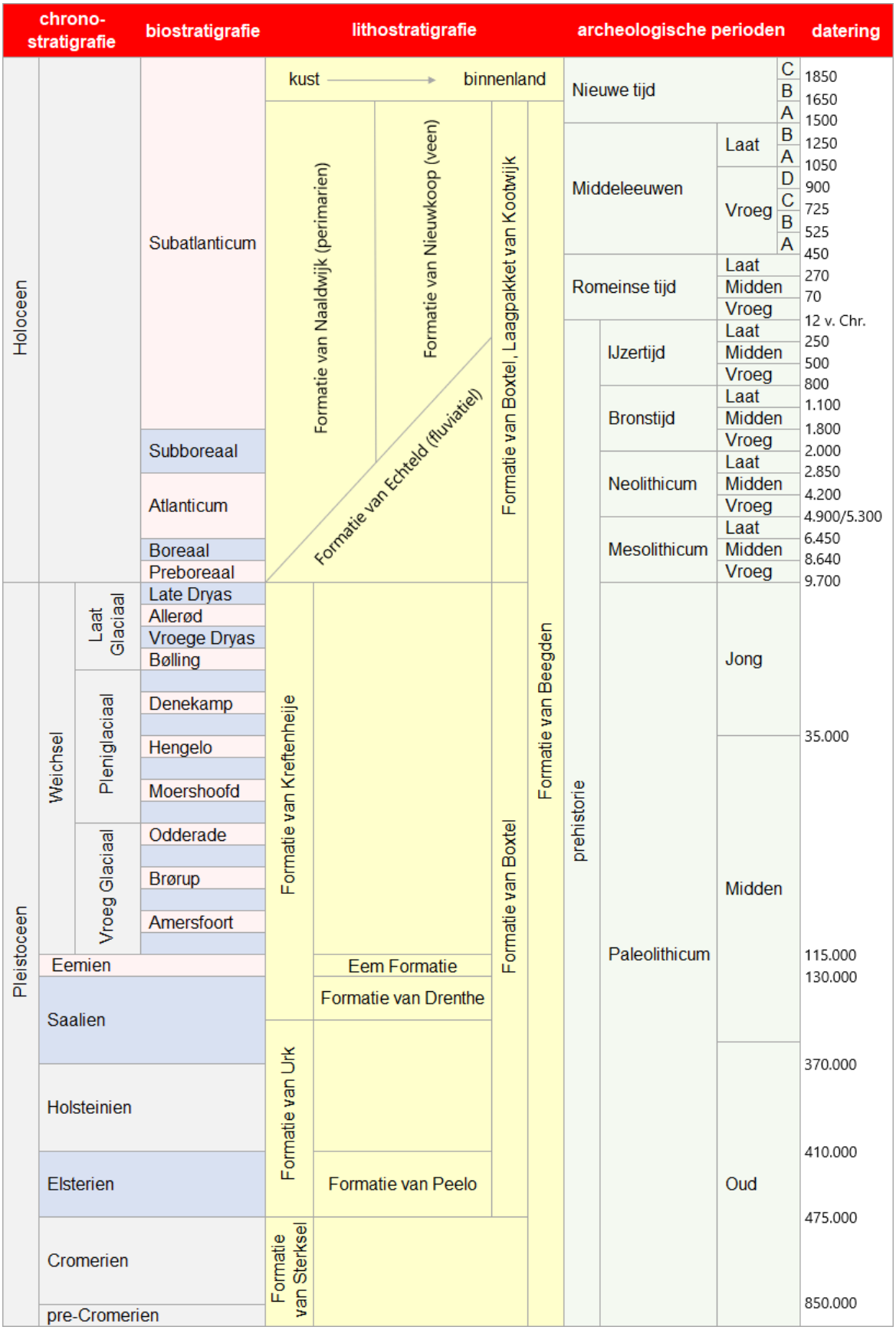
Bijlage 3. Geomorfologische kaart 44

Bijlage 4. Bodemkundige kaart 47

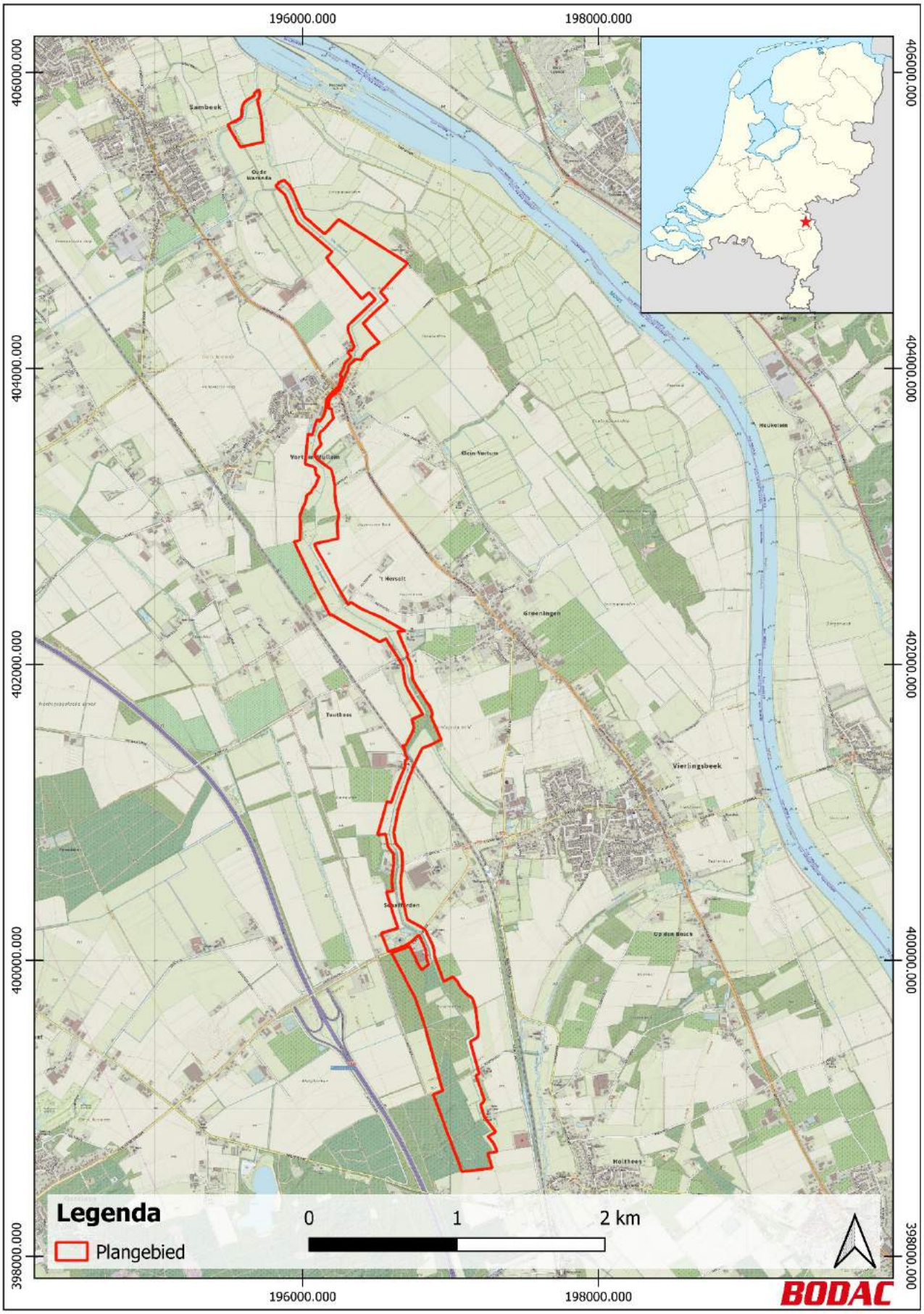
Bijlage 5. Archeologische verwachtingskaart Maasdal 50

Administratieve gegevens

projectcode	A1013
toponiem	Sint Jansbeek
adres/locatie	Tussen Sambeek (noord) en Vierlingsbeek (zuid)
plaats	Sambeek / Vierlingsbeek
gemeente	Boxmeer
provincie	Noord-Brabant
oppervlakte plangebied	64,8 ha
lengte plangebied	8,6 kilometer
coördinaten projectgebied	N: 195.845 / 405.995 Z: 197.250 / 398.695
(RO) kader onderzoek	herinrichting van de Sint Jansbeek
opdrachtgever	waterschap Aa en Maas namens deze: Iv-infra b.v. dhr. R. op ten Noort Pettelaarpark 10-15 5216 PD 's-Hertogenbosch 088-9434132 R.J.W.optenNoort@Iv-Infra.nl
bevoegde overheid	Gemeente Boxmeer Postbus 450 5830 AL Boxmeer 0485-585911 gemeente@boxmeer.nl
adviseur archeologie namens bevoegde overheid	The Missing Link 2e Daalsedijk 6a 3551 EJ Utrecht 06-14325141 info@the-missinglink.nl
ARCHIS3 zaakidentificatienummer	5025153100
archeoregio NOaA	Brabants zandgebied
beheer en plaats documentatie	Bodac bv, Schijndel / e-depot
uitvoerder	Bodac bv
uitvoeringsperiode	april-mei 2021

Figuur 1. Overzicht van de aardkundige en archeologische indeling van Nederland.

Figuur 2: Onderzoeksgebied op de topografische kaart (bron: OpenTopo).

Samenvatting

In opdracht van Iv-infra b.v. is door Bodac B.V. een archeologisch en cultuurhistorisch bureauonderzoek uitgevoerd. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de voorgenomen herinrichting van de Sint Jansbeek tussen de plaatsen Sambeek en Vierlingsbeek (figuur 1). Het plangebied kent op de gemeentelijke archeologische beleidskaart van 2008 voor het grootste gedeelte een lage archeologische verwachting, met gedeeltes waar een hoge verwachting geldt. De dorpskern van Vortum-Mullem is van archeologische waarde. Hoewel de precieze plannen en de locaties van grondroerende activiteiten nog niet bekend zijn, is wel te verwachten dat deze werkzaamheden het potentiële archeologische vlak verstoord wordt. Globaal is bekend dat de beek een zomer- en winterbed krijgt, dat enkele percelen wordt verschraald en dat beplanting wordt gezet.

Het gehele plangebied is in meer of mindere mate ontstaan onder invloed van de rivier de Maas. In het noorden bestaat het plangebied uit de uiterwaarden van de holocene rivier, meer naar het zuiden is de ondergrond ontstaan onder invloed van de pleistocene Maas. In het noorden bestaat deze geomorfogenetisch gezien uit een terrasvlakte en terrasgeul uit het Dryas met een oeverdek uit de periode Romeinse tijd-Late Middeleeuwen, met in het zuidwesten aangrenzend een interstadiale terrasvlakte. In het zuiden zijn op de pleistocene Maasafzettingen later nog dekzand afgezet. Het plangebied bevindt zich geomorfologisch gezien grotendeels in een restgeul, met aan de oost- en westkant dalvlakterrassen, terrasvlaktes en/of terrasafzettingswelvingen. Bodemkundig gezien zijn er van noord naar zuid vaaggronden, eerdgronden en podzolgronden aanwezig.

De Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed heeft in 2015 voor het Maasdal tussen Mook en Eijsden een archeologische verwachtingskaart opgesteld. Hierin zijn een aantal nieuwe inzichten op het gebied van de archeologie van het Maasdal, waaronder de opgravingen bij Well-Aijen, meegenomen die niet in de archeologische verwachtingskaart van de gemeente zijn meegenomen. Het heeft betrekking op het noordelijk deel van het plangebied tot aan het dorpje Vortum-Mullem. Deze kaart maakt vooral duidelijk dat kleine lokale hoogteverschillen op de eerdergenoemde Dryas terrasvlakte vaak archeologische resten bevatten. In en om het plangebied zijn een aantal onderzoeken uitgevoerd en vondstmeldingen bekend waarbij resten uit alle periodes van het Jong Paleolithicum tot en met de Late Middeleeuwen bekend zijn. Met name het aantal vuursteenvondsten in de omgeving van het plangebied is opvallend. Ook kruist het plangebied, net ten noorden van Vortum-Mullem, twee AMK-terreinen betreffende een Romeinse weg en een Middeleeuwse huisterp. De historische vereniging Nepomuk heeft laten weten dat in en om het plangebied vele vondsten uit de periode Neolithicum tot en met de Middeleeuwen bekend zijn.

Cultuurhistorisch maakt het plangebied onderdeel uit van de landschappen 'het Maasheggengebied' (noord) en 'het Zuidelijke Maasterras' (midden en zuid), maar ook een aantal reeds bekende belangrijke waarden. Zo is de Sint Jansbeek een (grotendeels) gegraven beekloop uit de 14^{e} tot 16^{e} eeuw. Deze beek doorkruist de beschermde Maasheggen, maar ook enkele wegen van cultuurhistorisch belang, het kapelgehucht Vortum-Mullem met lintbebouwing en enkele hakhoutbosjes. Op geen van de geraadpleegde cultuurhistorische bronnen worden de grachten van voormalig kasteel De Hatert beschreven als waardevol element, terwijl deze grachten nog steeds aanwezig zijn in het landschap. Tijdens het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden zal met name de Sint Jansbeek zelf van belang zijn. Wanneer mogelijk, dient de aan te leggen meander de voormalige meanders te volgen zoals zichtbaar op historisch kaartmateriaal. Hetzelfde geldt voor de grotendeels verdwenen hakhoutbosjes en de grachten van het voormalige kasteel De Hatert.

Voor het plangebied geldt een hoge archeologische verwachting op archeologische resten uit het Jong-Paleolithicum tot en met de Late Middeleeuwen. In het noorden kunnen verschillende potentiële archeologische vlakken aanwezig zijn door sedimentatie. In het midden en zuiden zijn maximaal twee potentiële archeologische vlakken aanwezig. Voor deze gebieden wordt geadviseerd om een archeologisch verkennend booronderzoek uit te voeren met een boorgrid van 20x25 meter. Dit relatief fijne boorgrid is van belang om het microreliëf in kaart te brengen en de kleine potentiële vindplaatsen te kunnen lokaliseren. Enkele gebieden hebben een vastgestelde archeologische waarde (AMK-terreinen), andere gebieden hebben

geen archeologische verwachting meer. De eerste dienen onderzocht te worden met proefsleuven om de mate van conservering vast te stellen. De laatste betreft de beekloop zelf en een gebied dat eerder is afgegraven, hier hoeft geen verder archeologisch onderzoek plaats te vinden.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

In opdracht van Iv-infra b.v. is door Bodac B.V. een archeologisch en cultuurhistorisch bureauonderzoek uitgevoerd. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de voorgenomen herinrichting van de Sint Jansbeek tussen de plaatsen Sambeek en Vierlingsbeek (figuur 1). Het onderzoek is noodzakelijk om te bepalen of in het gebied archeologische en/of cultuurhistorische waarden aanwezig kunnen zijn, in hoeverre de voor archeologie relevante bodemlagen intact zijn gebleven en wat de (diepte)ligging van deze lagen is in vergelijking met de verstoringen als gevolg van de voorgenomen ingrepen.

1.2 Juridisch en methodologisch kader

Sinds 2016 is de Erfgoedwet van kracht. Het deel dat betrekking heeft op de besluitvorming in de fysieke leefomgeving gaat over naar de toekomstige Omgevingswet. Vooruitlopend op de datum van ingang van de Omgevingswet zijn deze artikelen te vinden in het Overgangsrecht in de Erfgoedwet, waar ze ongewijzigd van toepassing blijven tot aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

De archeologische potentie en de daaraan verbonden consequenties met betrekking tot het plangebied zijn vastgelegd in de Archeologische beleidskaart van de gemeente Boxmeer.[1] Op basis hiervan is het plangebied voor het overgrote deel gelegen in een zone met een lage archeologische verwachting. Hier is geen archeologisch onderzoek vereist. Daarnaast valt een gedeelte in de categorie hoge verwachting. Hier is archeologisch onderzoek vereist wanneer voorgenomen ingrepen een groter gebied bestrijken dan 2.500 vierkante meter en 0,50 meter beneden maaiveld. De dorpskern van Vortum-Mullem geldt als een terrein van archeologie waarde, hier zijn de maximale verstoringsoppervlaktes 100 vierkante meter en 0,30 meter beneden maaiveld verstoring.

De voorgenomen plannen houden een verstoring in die boven deze ondergrenzen uitkomt. Op basis daarvan is de initiatiefnemer verplicht om onderzoek te doen uitvoeren naar de aan- of afwezigheid van archeologische resten of sporen in het plangebied, de gaafheid en conservering daarvan en het effect van de voorgenomen ingrepen op deze archeologische waarden. Dit onderzoek dient te resulteren in een selectieadvies (zijn archeologische resten in het plangebied aanwezig, en zo ja, zijn ze behoudenswaardig) en een advies over de aard van het eventueel uit te voeren vervolgonderzoek.

In Nederland dient het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied te gebeuren op grond van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.1).[2]

[1] Past2Present 2008.
[2] SIKB 2018: BRL 4000, protocol 4002.

2 Het Bureauonderzoek

2.1 Doel- en vraagstelling

Een bureauonderzoek vormt de eerste fase van een archeologisch onderzoek in een gebied. Tijdens een bureauonderzoek worden de huidige situatie, de toekomstige situatie, de landschappelijke situatie, de bekende archeologische gegevens uit de omgeving en de historische situatie van het projectgebied onderzocht aan de hand van geschreven bronnen en kaartmateriaal. Door middel van een synthese van de onderzochte gegevens wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Als er eenmaal een gespecificeerde verwachting is opgesteld wordt er onderzocht of de verwachte archeologische waarden door de voorgenomen ingreep bedreigd worden en zo ja, op welke wijze en of een verstoring van de potentiële archeologische waarden voorkomen kan worden. Als het niet mogelijk is om een verstoring van de verwachte archeologische waarden te voorkomen, wordt een advies opgesteld voor archeologisch vervolgonderzoek.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- *Zijn archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting (ligging, datering, aard, conserveringstoestand, enzovoort)?*
- *Welke cultuurhistorische waarden zijn binnen het plangebied bekend?*
- *Worden deze archeologische en/of cultuurhistorische waarden bedreigd door de voorgenomen ingrepen?*
- *Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van archeologisch vervolgonderzoek kan worden geadviseerd?*

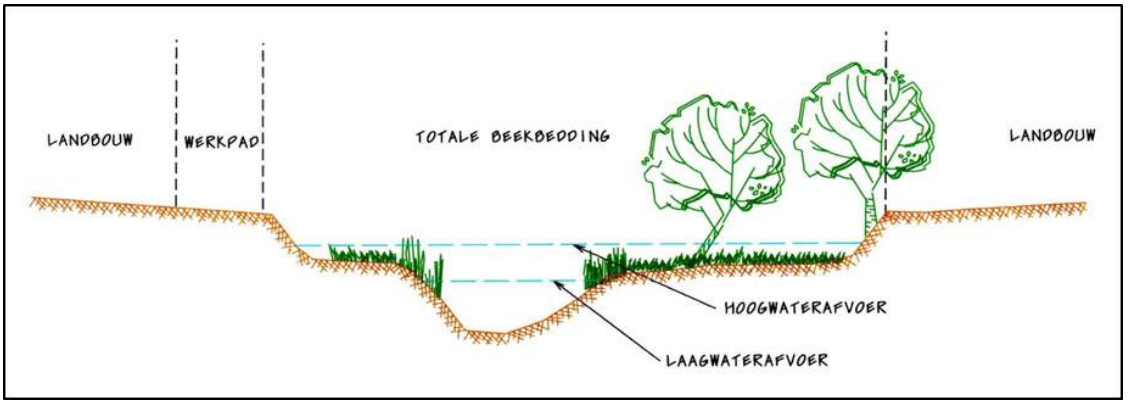
2.2 Huidige en toekomstige situatie onderzoeksgebied

2.2.1 Ligging en huidig gebruik van het plangebied.

Zoals zichtbaar in Figuur 2 loopt de Sint Jansbeek door het buitengebied van de gemeente Boxmeer. De beek ontspringt ten westen van Holthees en stroomt door landbouw- en bosgebieden en passeert de dorpskern van Vortum-Mullem. Ten westen van de plaats Sambeek stroomt de Sint Jansbeek in de Maas. Het langgerekte plangebied heeft een oppervlakte van circa 64.840 vierkante meter en het heeft een lengte van 8,6 kilometer.

2.2.2 Aard van de voorgenomen ingrepen

De precieze plannen van de voorgenomen ingrepen zijn op dit moment nog niet bekend. De globale plannen zijn wel aangegeven door Iv-Infra. De beek zal een smaller en dieper zomerbed krijgen, met een breder en ondieper winterbed (vergelijkbaar met figuur 3). Hierbij wordt de rivier ook meer meanderend aangelegd. Daarnaast zullen enkele poelen worden gecreëerd, maar ook zullen enkele percelen worden verlaagd/verschraald en beplanting aangebracht.

Figuur 3: Voorbeeld profiel van voorgenomen werkzaamheden ter plaatse van de Sint Jansbeek (bron: opdrachtgever).

2.3 Landschappelijke situatie

Tijdens het onderzoek naar de landschappelijke ligging van het plangebied binnen het onderzoeksgebied zijn de volgende (hoofd)bronnen gebruikt (zie ook Tabel 1):

- *geomorfologische kaart van Nederland (zie bijlage 2);*[3]
- *bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000 (zie bijlage 3);*[4]
- *Geomorfongenetische kaart van het Maasdal (zie bijlage 4);*[5]
- *actueel Hoogtebestand Nederland (AHN);*[6]
- *DINOloket;*[7]
- *relevante literatuur.*

geologie				geomorfologie		Formatie		Laagpakket		ouderdom (BP)
Holoceen				stuifzand	fluviatiele afzettingen	Boxtel	Beegden	Kootwijk / Delwijnen	Oost-Maarland	10.640 - 1950
Pleistoceen	laat	Weichsel	Preboreaal	jong dekzand				Wierden		10.640 - 11.650
			Jonge Dryas							11.650 - 12.850
			Allerød							12.850 - 13.900
			Oude Dryas							13.900 - 14.000
			Bølling							14.000 - 14.650
			Oudste Dryas	oud dekzand						14.650 - 73.000
		Eemien								73.000 - 116,000
	midden									119.000 - 126.000
	vroeg						KO			126.000 - 465.000
										465.000 - 2.580.000

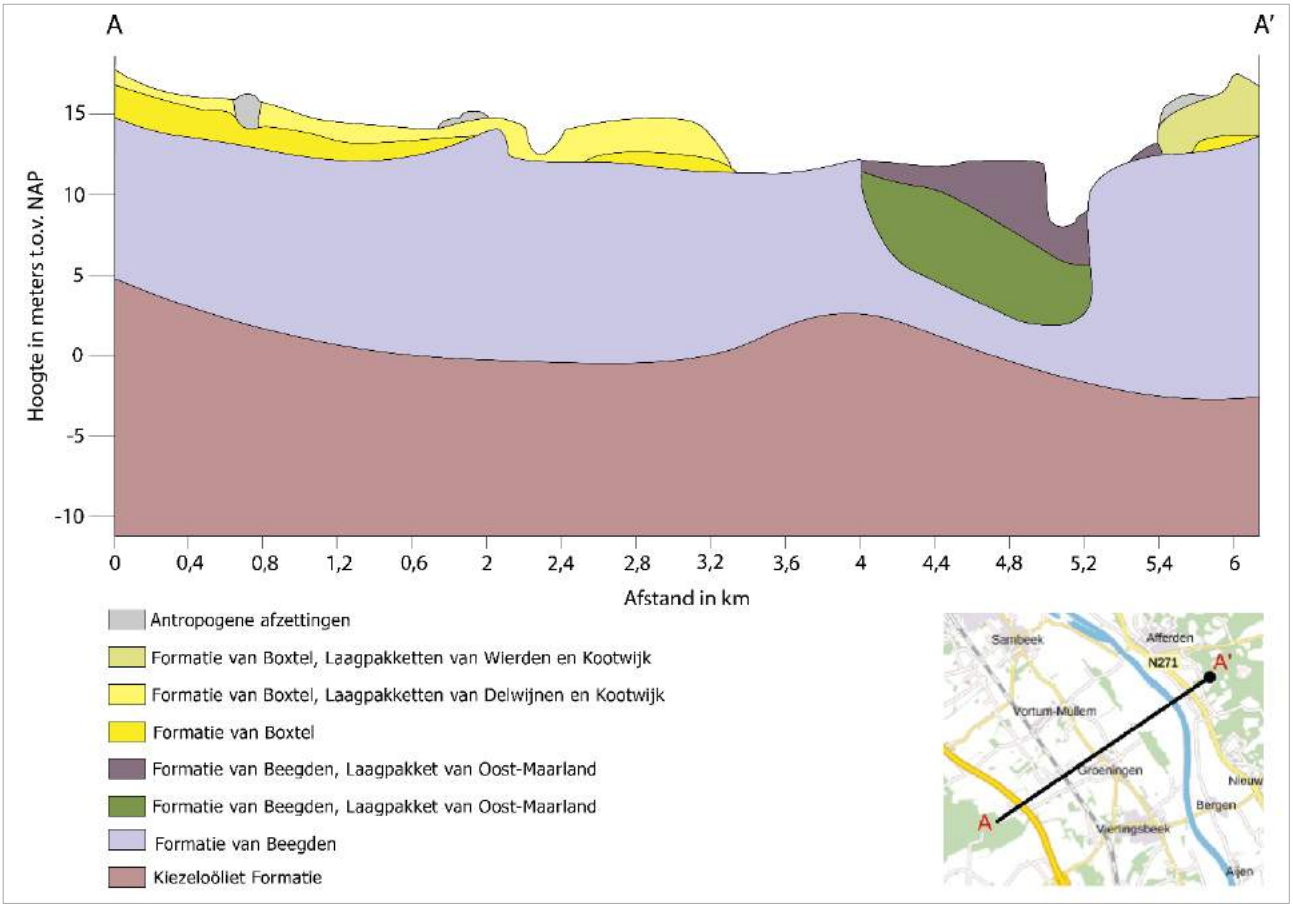
Tabel 1. Overzicht van de geo(morfo)logische indeling en ouderdom van de natuurlijke ondergrond in het plangebied.

[3] Alterra, 2008; raadpleging via Archis3, RCE.
[4] Alterra, 2014; raadpleging via Archis3, RCE.
[5] https://rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=Archeologische%5Fverwachting%5FMaasdal#.
[6] http://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/.
[7] www.dinoloket.nl

2.3.1 Algemene aardkundige situatie

Het plangebied bevindt zich aan de oostelijke rand van de archeoregio Brabants zandgebied, die op zijn beurt binnen het zuidelijke zandgebied van Nederland valt.[8] Het plangebied ligt in de Venloslenk, een dalingsgebied sinds de afgelopen 25 miljoen jaar. Deze slenk wordt ten zuidwesten begrensd door het Peelblok, ook wel Peelhorst genoemd, en in het noordoosten door het Krefeldblok, waarvan de rand zich net aan de andere kant van de Nederlands-Duitse grens bevindt. In de laagte tussen deze twee blokken heeft de Maas zich in de laatste 700.000 jaar een weg gezocht, voordat zij in westelijke richting afbuigt. In de diepere ondergrond is de Laag van Venlo afgezet, een kleiig pakket fluviatiele afzettingen uit de overgang van het Mioceen naar het Plioceen,[9] dat uniek is voor de Venloslenk.[10] De Venloslenk bestaat van west naar oost uit de rand van de Peelhorst, een relatief laaggelegen gebied, gevormd door een oude bedding van de Maas, een lage, NNW-ZZO georiënteerde lage rug en de huidige riviervlakte. Ter plaatse van het plangebied verplaatst de Maas zich in oostelijke richting, waardoor de oostelijke rand van de riviervlakte is ingesneden in de rand van het Krefeldblok. De oostelijke hellingen van het rivierdal zijn bedekt met rivierduinen.

In verticale zin is de (ondiepe) ondergrond in de omgeving van het plangebied opgebouwd uit een basis van fluviatiele afzettingen van de Maas vanaf het Midden-Pleistoceen, met daarop periglaciale afzettingen uit het Pleistoceen en het begin van het Holoceen. In de Holocene riviervlakte van de Maas en in andere, lagere delen van het gebied ontbreken die periglaciale afzettingen, en dagzomen de pleistocene en fluviatiele afzettingen van de Maas en haar zijrivieren (Figuur 4).

Figuur 4. Dwarsprofiel van het Maasdal ter plaatse van het plangebied (bron: Dinoloket).

[8] Berendsen 2000.
[9] 3,6 miljoen jaar geleden.
[10] TNO-GDN (2021). Laag van Venlo. In: Stratigrafische Nomenclator van Nederland, TNO – Geologische Dienst Nederland. Geraadpleegd op 16-04-2021 op http://www.broloket.nl/stratigrafische-nomenclator/laag-van-venlo.

bron	informatie
geomorfologische kaart (van noord naar zuid)	rivierdalbodem: R41 dijk van geomorfologisch belang (geen codering) restgeul: R43 vlakte door afgraving en/of egalisatie: M93 plateau-achtige storthoop, opgehoogd terrein: F91 dalvlakteterras: E44 terrasvlakte: M42 terrasafzettingswelvingen: L41 dalvormige laagte: R23 landduinen met bijbehorende vlakten en laagten: L54
lithostratigrafie	Formatie van Boxtel, Laagpakket van Kootwijk (lokaal) Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden Formatie van Beegden, Laagpakket van Oost-Maarland Formatie van Beegden
bodemkaart (van noord naar zuid)	poldervaaggronden: Rn95C Holtpodzolgronden: Y30/Zb30 vlakvaaggronden: Zn30 hoge bruine enkeerdgronden: bEZ23 leek-/woudeerdgronden: pKRn1 moerige eerdgronden met een moerige bovengrond of moerige tussenlaag op niet-gerijpte zavel of klei: Wo beekeerdgronden: pZg23 gooreerdgronden: pZn21 veldpodzolgronden: Hn21 duinvaaggronden: Zd21
Geomorfogenetische kaart Maasdal (van noord naar zuid)	Dryas terrasvlakte laag, met oeverdek: DL-o Dryas terrasgeul, met oeverdek: DG-o Interstadiale terrasvlakte: IT
AHN	10,40 meter boven NAP (noorden) 15,45 meter boven NAP (zuiden)

Tabel 2. Aardkundige en landschappelijke gegevens met betrekking tot het plangebied.

Fluviatiele afzettingen

De Venloslenk kent een lange geschiedenis van fluviatiele activiteiten. Hoewel een slenk een gebied is waar de bodem daalt onder invloed van geologische processen wordt het zuidoostelijke deel van Nederland als gevolg van de opstuwing van het Ardennen/Eiffelmassief proces juist omhooggestuwd.[11] Omdat die ophoging sterker is dan de bodemdaling in de slenk en de insnijding van de rivier in de bodem, raakt deze ter plaatse van het plangebied langzaam gevuld met een dik pakket sedimenten van de Maas en haar voorlopers. De diepere ondergrond bestaat tot een diepte van ongeveer 15 meter onder maaiveld uit zandige en grindige afzettingen van voorlopers van de Maas en de Rijn uit het Mioceen en het Plioceen.[12] Deze afzettingen worden gerekend tot de zogenaamde Kiezeloöliet Formatie.[13] Op deze zeer oude afzettingen ligt een dik, gelaagd pakket soms uiterst grof grind en zand met zandige leem- en kleilagen. Lokaal kan een leemlaag worden aangetroffen in de top van deze afzettingen. In de huidige riviervlakte zal de top van deze afzettingen (deels) bestaan uit zandige, zavelige of kleiige over- en komafzettingen. Deze pleistocene en holocene rivierafzettingen van de Maas horen bij de Formatie van Beegden.[14]

Binnen de afzettingen van de Formatie van Beegden wordt in de huidige riviervlakte nog een onderscheid gemaakt voor de sedimenten in de actieve stroomgordel van de Maas. De opbouw van dit pakket bestaat uit een basis van fijn tot zeer grof, zandig grind met aan de top een zandige leemlaag van 1 tot 3 meter dikte. Het verschil met de nog grovere afzettingen van de andere afzettingen uit de Formatie van Beegden kan worden

[11] Pirson e.a. 2008.
[12] Circa 20 tot 2,5 miljoen jaar geleden.
[13] TNO-GDN 2021a.
[14] TNO-GDN 2021b.

verklaard door het geleidelijk afnemende debiet van de Maas onder invloed van de verbeterende klimaatsomstandigheden, in de overgang van het Pleistoceen naar het Holoceen. Op de oostelijke rand van het Maasdal zijn deze afzettingen als terrasrest achtergebleven. De afzettingen van deze stroomgordel worden geschaard onder de Formatie van Beegden, het Laagpakket van Oost-Maarland.[15]

Periglaciale afzettingen
De ondergrond ten westen van de Maas bestaat grotendeels uit dekzand. Dit is afgezet tijdens de koudste fasen van de twee laatste ijstijden. Tijdens deze koude fasen heerst in Noordwest-Europa een poolklimaat, waarbij dusdanig veel water in de ijskappen wordt opgesloten dat de Noordzee droog komt te liggen. Door de extreme omstandigheden krijgt vegetatie geen kans om zich te vestigen, en als gevolg van sterke noordwestelijke winden worden de sedimenten op de drooggevallen zeebodem opgenomen en on oostelijke richting getransporteerd. Het sediment op de zeebodem bestaat uit een mengsel van zand- en siltkorrels. Het grovere, zandige materiaal wordt door saltatie getransporteerd, het fijnere, siltige materiaal wordt door de wind opgenomen en op deze manier verder landinwaarts getransporteerd. Het meeste dekzand dateert uit de laatste ijstijd, het Weichselien.

In het pleniglaciaal (Midden-Weichselien) wordt zo het Oudere Dekzand als een deken over het vrijwel vegetatieloze landschap afgezet. Het Oudere Dekzand is vaak horizontaal gelaagd met lemige banden. Door de (discontinue) aanwezigheid van een grindrijk niveau, de zogenaamde Laag van Beuningen, dat is ontstaan door uitblazing van fijnere delen[16], kan soms eenvoudig onderscheid worden gemaakt in het ouder dekzand I en II. Deze laag is echter niet overal aanwezig.

Figuur 5. Een vlechtend riviersysteem (bron: Wikipedia, Creative Commons license CC BY 2.5).

In het laatglaciaal (Laat-Weichselien) is de begroeiing weer wat dichter, waardoor de verstuiving een meer lokaal karakter heeft, en het zogenaamde Jonger dekzand wordt afgezet in de vorm van langgerekte, voornamelijk ZW-NO georiënteerde ruggen. Het Jonger Dekzand is meestal niet gelaagd. Gedurende de interstadialen[17] zijn plaatselijk leemlagen, veenlaagjes of bodems gevormd. Zo vindt gedurende het Allerød-

[15] TNO-GDN 2021c.
[16] Een zogenaamd *desert pavement*.
[17] Relatief warme periode binnen een glaciaal.

interstadiaal op de hogere terreindelen bodemvorming plaats, die nu lokaal nog te herkennen is als een grijswitte laag met houtskoolresten. Deze zogenaamde Laag van Usselo bevindt zich tussen het jong dekzand I[18] en het jong dekzand II[19]. Aan het einde van het Weichselien en in het Holoceen wordt het klimaat een stuk milder. Het systeem van ondiepe, verwilderde geulen en beken verandert hierdoor in meanderende beeksystemen, die zich aanvankelijk in het landschap insnijden. Door de toenemende vegetatie komt een eind aan de natuurlijke zandverstuivingen en raken de dekzandruggen gefixeerd.[20] Dekzand wordt lithostratigrafisch gerekend tot de Formatie van Boxtel, het Laagpakket van Wierden.[21]

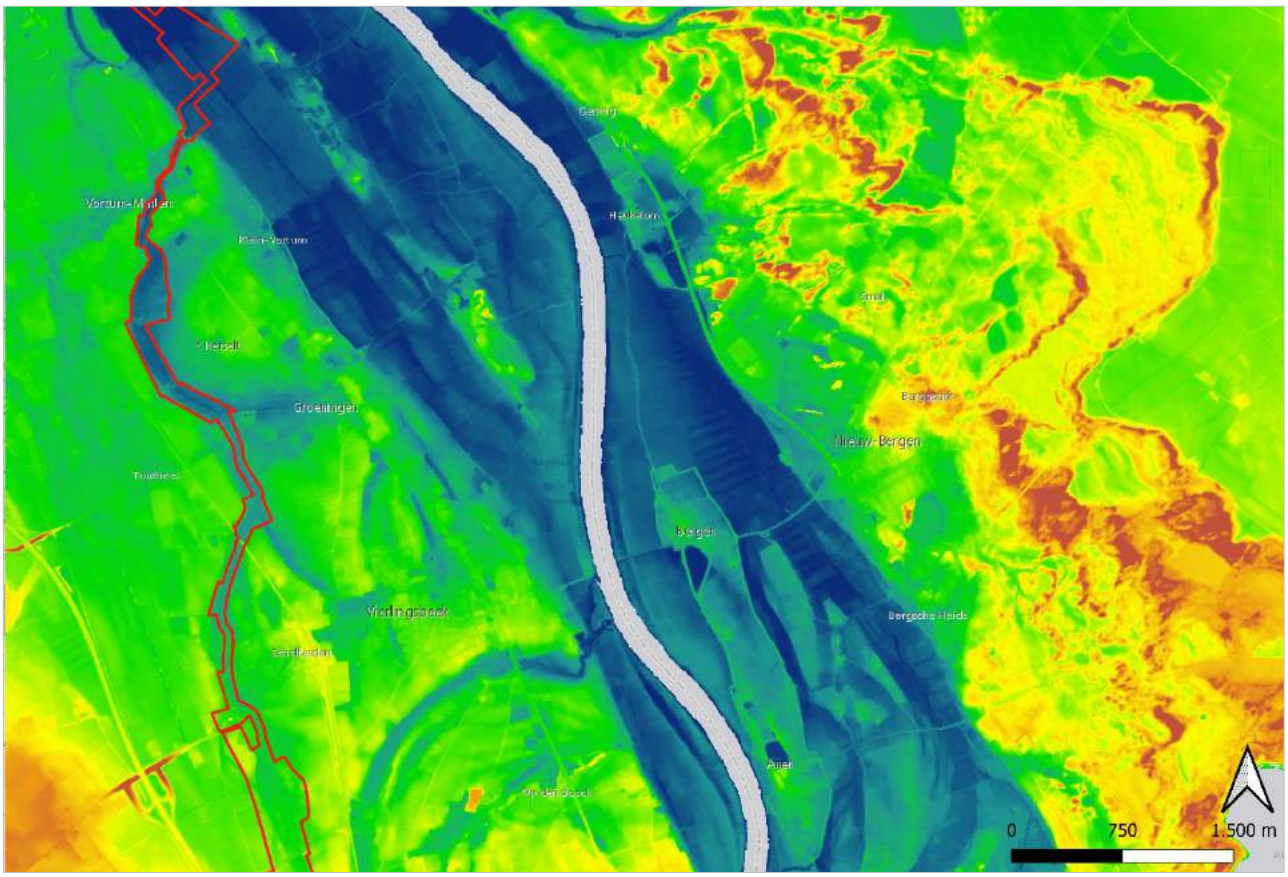
Holocene afzettingen

De holocene afzettingen in de omgeving van het plangebied zijn gevormd onder twee afzettingsmilieus; fluviatiele afzettingen van de Maas en haar zijrivieren, en eolische afzettingen uit de overgang van het Pleistoceen naar het begin van het Holoceen en uit het Holoceen. De afzettingen van de Maas zijn hierboven al besproken. De zijrivieren van de Maas, waaronder de Sint Jansbeek, fungeren als afwatering van de hogere gebieden aan weerszijden van het dal. Hemelwater en grondwater verzamelen zich daarbij in bestaande laagten, en bij voldoende debiet worden daarbij beken of rivieren gevormd.[22] Deze afzettingen uit deze waterlopen bestaan uit zand en klei, al dan niet met ingeschakelde detritus- of gyttjalagen. De stroomsnelheid is vaak te laag om grind te transporteren, maar dit kan lokaal wel voorkomen. Deze afzettingen vallen eveneens binnen de Formatie van Boxtel, en zijn ondergebracht in het Laagpakket van Singraven.[23] In lage delen van deze dalen kan onder invloed van de natte omstandigheden veengroei optreden. Dit broekveen valt onder de Formatie van Nieuwkoop, het Hollandveen Laagpakket.[24]

Onder de koudere omstandigheden in het Pleistoceen gedraagt de Maas zich als een vlechtende rivier (figuur 5). Vlechtende rivieren zijn tegenwoordig nog terug te vinden in bergen en in koude streken. Ze vormen een brede bedding waarin veel kleine, in elkaar overlopende geulen actief zijn. Zij worden van elkaar gescheiden door zand- en grindbanken. De droogliggende delen van deze bedding zijn onbegroeid, en zeer gevoelig voor erosie door wind. Daardoor ontstaan op plekken waar de rivierloop loodrecht op de (zuidoostelijke) windrichting ligt, stuifduinen, doordat de zandfractie uit de bedding opwaait en, gezien het gewicht van de sedimentkorrels, vrij snel weer worden afgezet.[25] De stuifduinen aan de oostkant van de Maas getuigen van deze preferente windrichting door middel van de typische halvemaanvorm waaraan de ze naam paraboolduinen te danken hebben (Figuur 5). Deze vorm ontstaat doordat de duinen door de wind geleidelijk verplaatst worden, waarbij het hoogste deel van het duin zich te snelste verplaatst. Zij zijn ontstaan aan het einde van het Pleistoceen en in het begin van het Holoceen en ze zijn ingedeeld bij de Formatie van Boxtel, het Laagpakket van Delwijnen.[26]

Tijdens het Holoceen ontstaan lokaal stuifduinen, wanneer de bodemlagen in de top van de dekzandafzettingen als gevolg van menselijk handelen, zoals intensieve landbouw, verdwijnt en het onderliggende zand bloot komt te liggen. Deze verstuivingen kunnen lokaal van aard zijn, maar ook duizenden hectares groot worden, zoals bijvoorbeeld de Loonse en Drunense Duinen. In de omgeving van het plangebied zijn deze verstuivingen eerder lokaal van aard. Voor deze holocene stuifduinen is in de Formatie van Boxtel een apart laagpakket gedefinieerd: het Laagpakket van Kootwijk.[27]

[18] Afgezet in het Oude Dryas-stadiaal.
[19] Afgezet in het Jonge Dryas-stadiaal.
[20] Stouthamer, Cohen & Hoek 2020.
[21] TNO-GDN 2021d.
[22] In geo(morfo)logische zin wordt geen onderscheid gemaakt tussen een beek en een rivier.
[23] TNO-GDN 2021e.
[24] TNO-GDN 2021f.
[25] Stouthamer, Cohen & Hoek 2020.
[26] TNO-GDN 2021g.
[27] TNO-GDN 2021h.

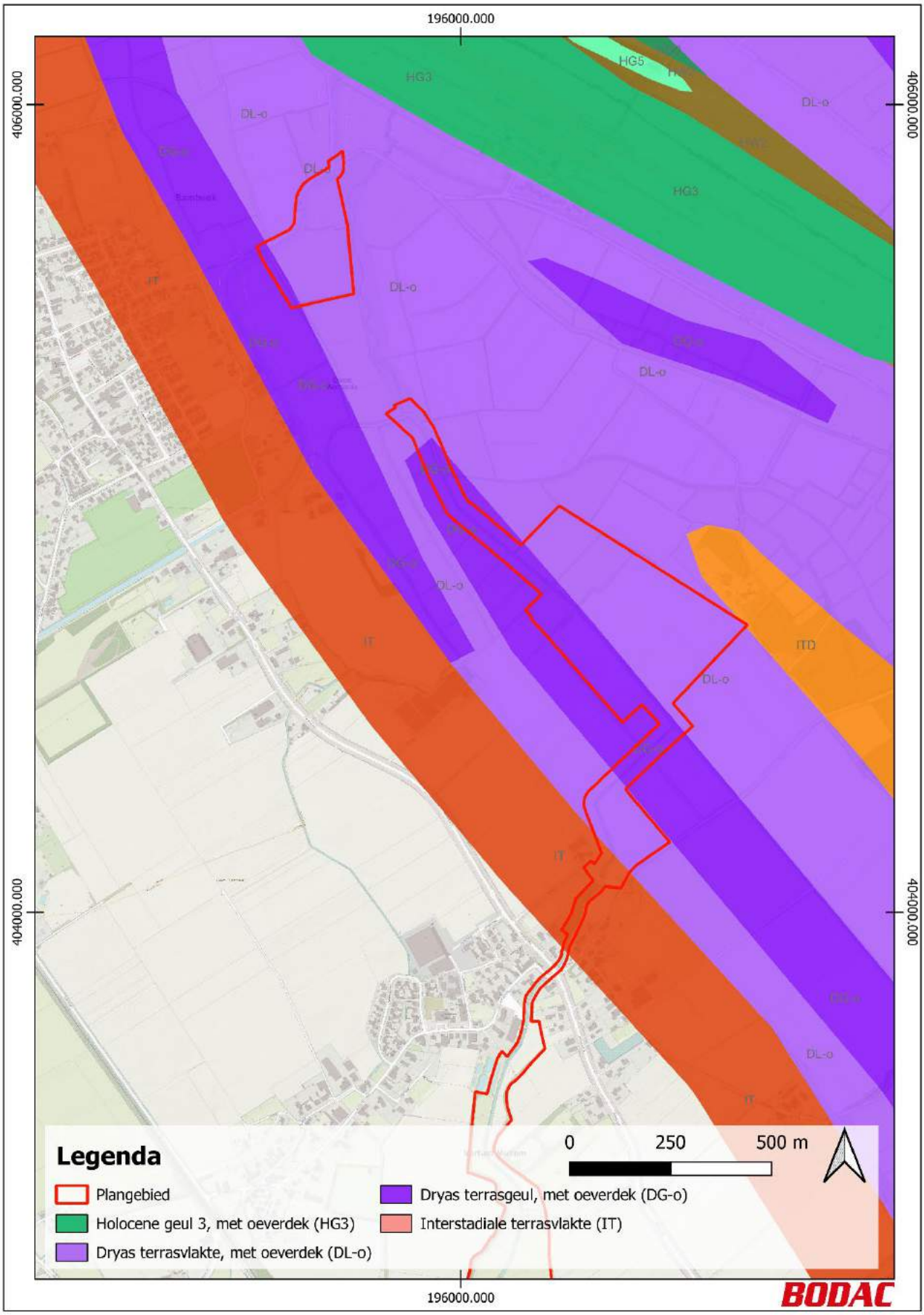

Figuur 6. AHN-beeld van de omgeving van het plangebied. De rug waar de Sint Jansbeek doorheen stroomt wordt doorsneden door diverse oude Maasmeanders en de paraboolduinen op de oostelijke helling van het Maasdal zijn goed te onderscheiden (bron: www.ahn.nl).

2.3.2 Geomorfologie

De beekloop van de Sint Jansbeek is vrijwel geheel gekarteerd in de eenheid 'restgeul' (code R43, bijlage 3). Het gaat daarbij om verschillende, elkaar oversnijdende, fossiele geulen van de Maas. Gezien de sikkelvorm van deze geulrestanten gaat het om afgesneden bochten van een meanderend systeem. Ze dateren uit het begin van het Holoceen. Een klein deel van de beekloop ligt in een gebied met codes M93 en F91, hetgeen duidt op terreinen met antropogene ingrepen. De zuidelijke punt van het tracé snijdt net een dalvormige laagte (R23) en (de voet van) een landduin aan (L54). De dalvormige laagte bestaat uit een langgerekte, relatief ondiepe depressie die normaliter niet gelinkt kunnen worden aan een waterloop. In dit geval zal deze laagte onder invloed van de Maas zijn ontstaan, mede ingegeven door het feit dat de laagte aansluit op de eerder genoemde restgeul. Landduinen met vlakten en laagten (L54) zijn ontstaan onder eolische omstandigheden in het Holoceen doordat het losse sediment aan het oppervlakte kwam te liggen. Vaak is dit veroorzaakt door menselijk handelen.

Naast de rivierdalbodem en restgeul waar de Sint Jansbeek doorheen stroomt, zijn nog enkele andere geomorfologische eenheden aanwezig. Op de geomorfologische kaart wordt de restgeul oostelijk en westelijk begrensd door een dalvlakteterras (code E44), waarbij het westelijk deel relatief hoger gelegen is. Deze rug is een restant van het middenterras van de Maas, dat is gevormd aan het einde van het Weichselien, op het moment dat deze nog een vlechtend karakter heeft. Later zijn deze al dan niet afgedekt met eolisch dekzand. Het noordelijke deel van het plangebied, waar de Sint Jansbeek uitmondt in de Maas, ligt in riviervlakte, gekarteerd als rivierdalbodem (code LR41).

Figuur 7: Geomorfogenetische kaart van het Maasdal (bron: RCE, achtergrond: OpenTopo).

Voor het Maasdal tussen Mook en Eijsden is een aparte archeologische verwachtingskaart opgesteld door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. Hierbij is ook een geomorfogenetische kaart opgesteld, welke binnen het huidige plangebied de geologische ontstaansgeschiedenis van het landschap vanaf de Maas tot en met Vortum-Mullem weergeeft. Hier wordt aangegeven dat het grootste gekarteerde deel bestaat uit een lagere terrasvlakte en terrasgeul ontstaan in het Dryas-stadiaal, beide met een oeverdek (figuur 7). Het oeverdek is afgezet na een sedimentrijke periode na de Romeinse tijd, welke pas stopgezet wordt door de bedijking van de Maas in de Middeleeuwen. Hier is een pakket sediment afgezet van circa 70 centimeter dik. De gekarteerde 250 meter voor Vortum-Mullem bestaat uit een interstadiale terrasvlakte.[28]

2.3.3 Bodemkunde

De restgeul(en) waarin de Sint Jansbeek loopt is gekarteerd als een gebied met overwegend eerdgronden van verschillende types (bijlage 4); jonge bodems gevormd in (al dan niet moerige) klei, zavel en in de hogere delen van het plangebied lemig fijn zand (tabel 2).[29] De eerdgronden zijn ontstaan in de restgeulen waarin tijdens het Holoceen onder invloed van beken kleiige en/of zandige afzettingen zijn achtergebleven als (voornamelijk) komafzettingen in de smalle riviervlaktes. Daarbij is , vrijwel altijd onder invloed van de mens, een dikke bruine of zwarte A-horizont ontstaat welke tussen de 25 en 40 cm dikte.[30] Moerige eerdgronden komen voor in nattige bodems, bijvoorbeeld een beekdal, en worden gekenmerkt door een moerige bovengrond of laag.[31] Deze moerige bovenlaag, die voor het grootste deel bestaat uit organisch materiaal is het vaak het resultaat van het afgraven of omspitten van veen.

Op de Bodemkaart van Nederland staat de terrasvlakte grotendeels gekarteerd als een hoge bruine enkeerdgrond, gevormd in lemig fijn zand (code bEZ23). Hoge enkeerdgronden zijn sterk door de mens beïnvloedt doordat een plaggendek aangelegd is in de top van het dekzand dat de ondergrond uitmaakt. Dit plaggendek is ontstaan doordat vanaf de Late Middeleeuwen op grote schaal het systeem van potstalbemesting werd toegepast. Plaggen werden met mest van het vee vermengd en op de akkers uitgespreid om de bodem vruchtbaarder te maken. In de loop van de tijd is hierdoor een plaggendek op de oorspronkelijke bodem ontstaan.[32] Dikke humeuze A-horizonten hebben vaak een beschermende werking en dienen als een buffer die de potentiële archeologische lagen beschermd tegen verstoringen.[33] Gezien de geogenetische geschiedenis van het gebied is het echter mogelijk dat (het bovenste deel van) de ondergrond niet uit dekzand bestaat, maar eerder uit kleiige en of zandige, fluviatiele sedimenten afgezet onder invloed van natuurlijke aggradatieprocessen, waarbij de sedimentatie gelijke tred houdt met de stijging van de waterspiegel van de Maas en andere waterlopen.[34]

Het Actueel Hoogtebestand Nederland laat binnen het onderzoeksgebied een hoogte zien van ca. 18,5 m +NAP. Het straatniveau (plangebied) ligt iets lager, op ongeveer 18,3 m +NAP.

2.3.4 Synthese aardkundig kader

Het plangebied bestaat uit de terrasvlakte van de Maas, die gevormd is aan het einde van het Pleistoceen. De Maas gaat in de overgang van het Pleistoceen naar het Holoceen geleidelijk over in een meanderend systeem en verschillende van de restgeulen van dit systeem zijn nog steeds als sikkelvormige laagtes aanwezig in het landschap. De sedimenten van de terrasvlakte bestaan uit lemig fijn zand, dat op het dwarsprofiel (figuur 4) is gekarteerd als eolisch dek- en stuifzand. De landschappelijke ligging en datering van het terras (het einde van het Weichsel) maken de aanwezigheid van dikke pakketten dekzand onwaarschijnlijk. De vorming van dekzand

[28] Isarin *et al.* 2015, 6-9.
[29] Archis3; RCE/Alterra 2008.
[30] De Bakker &Schelling 1989: 63-69.
[31] Bakker & Schelling 1989: 109, 146-147.
[32] Hiddink & Renes 2007.
[33] De Bakker & Schelling 1989: 141.
[34] Ball & Jansen 2018, 70.

komt met de afloop van het Laat-Pleniglaciaal grotendeels tot een einde, terwijl de vorming van het terras, en dus ook de vorming van de (rest)geulen daarna nog doorloopt. Op basis daarvan kan niet worden uitgesloten dat de afzettingen op de terrasvlakte bestaan uit dekzandafzettingen die onder invloed van een gestaag minder actief wordende, vroeg-holocene Maas zijn afgezet. Bekend is dat het noorden van het plangebied in het Dryas-stadiaal gevormd is, en na de Romeinse tijd is afgedekt met een pakket oeverafzettingen.

De Sint Jansbeek is gelegen in een restgeul, waarin zich door kwel en afstroming (grond)water verzamelde dat afkomstig is van het Peelblok. Waarschijnlijk heeft dit in eerste instantie gezorgd voor het ontstaan van een zogenaamd doorstroommoeras. De afvloeiing van het water zal deels door percolatie, deels door zeer trage, laterale verplaatsing hebben plaatsgevonden, waarbij niet voldoende stroomsnelheid wordt gegenereerd om tot geulvorming te leiden. Deze natte omstandigheden, gecombineerd met een hoge grondwaterspiegel, zullen in de lagere delen van de restgeul tot veengroei hebben geleid. Dichter de Maas heeft die geulvorming mogelijk wel plaatsgevonden. Bij hoog water in de Maas zal de restgeul vanuit de Maas gevuld zijn door opgestuwd rivierwater. De sedimentatie van klei en zand is daarom waarschijnlijk het resultaat van een combinatie van activiteiten van de beek, richting de Maas, en van de Maas, in de andere richting. De huidige Sint Jansbeek is waarschijnlijk het resultaat van het (deels) graven en kanaliseren van een natuurlijke waterloop, die lokaal mogelijk nauwelijks meer dan een natte laagte in het landschap zal zijn geweest.

De aan de Sint Jansbeek grenzende gronden hebben in het Maasdal (in het noorden, tot Vortum-Mullem) een fluviatiele oorsprong, bestaande uit verspoelde löss, klei en/of zand. Hierop kan een pakket dekzand afgezet zijn, waarop vanaf de Romeinse tijd een oeverdek van klei is afgezet. Vanaf Vortum-Mullem betreft het ook fluviatiele afzettingen waar vrijwel zeker een dekzandpakket op is afgezet. De dikte van de lagen kan op dit moment niet vastgesteld worden.

2.4 Bekende archeologische waarden

Tijdens het onderzoek naar de bekende archeologische gegevens binnen het onderzoeksgebied zijn de volgende (hoofd)bronnen gebruikt:

- *archeologisch informatiesysteem (Archis 3.0);*[35]
- *relevante archeologische onderzoeksrapporten via https://easy.dans.knaw.nl;*
- *gemeentelijke archeologische waardenkaart;*[36]
- *Archeologische verwachtingskaart van het Maasdal tussen Mook en Eijsden;*[37]
- *relevante literatuur;*
- *historische vereniging Nepomuk te Boxmeer.*

De gemeentelijke archeologische beleidskaart is in 2010 opgesteld door The Missing Link (voorheen Past2Present) in opdracht van de gemeente Boxmeer. Op deze kaart geldt een lage verwachting voor circa 8,3 kilometer van het 8,6 meter lange tracé. Voor overige 300 meter geldt voor de helft een hoge archeologische waarde en de andere helft een hoge archeologische verwachting. Opvallend is dat een Romeinse weg (AMK-terrein, zie hieronder) niet is aangegeven op deze kaart. Uitsneden van deze kaart met de ligging van het plangebied zijn weergegeven in bijlage 2.

De eerder genoemde en recentere archeologische verwachtingskaart van het Maasdal tussen Mook en Eijsden geeft een ander beeld dan de gemeentelijke beleidskaart. Hierin zijn verschillende grootschalige archeologische onderzoeken, uitgevoerd in de Maasuiterwaarden, meegenomen die bewijzen dat deze gebieden archeologisch zeer waardevol kunnen zijn. De kaart is verdeeld in vier periodes: jager-verzamelaars/eerste boeren (Paleolithicum tot en met het Middel-Neolithicum A (3.400 voor Christus), vroege landbouwsamenlevingen (Midden-Neolithicum B tot en met de Midden-Bronstijd A (1.500 voor Christus), late

[35] http://archis.cultureelerfgoed.nl.
[36] Kortlang & Van De Water 2012.
[37] https://rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=Archeologische%5Fverwachting%5FMaasdal#.

landbouwsamenlevingen (Midden-Bronstijd tot en met de Vroege Middeleeuwen C (900 na Christus) en de staatssamenlevingen (Vroege Middeleeuwen D tot en met de Nieuwe tijd (1950 na Christus). De kaarten zijn weergegeven in bijlage 5.

Voor de periode jager-verzamelaars/eerste boeren geldt binnen het plangebied een algemene kans op het aantreffen van vindplaatsen met bewoning, begraving, economische en/of rituele activiteiten. Daarnaast geldt op de Interstadiale en Dryas terrasvlakte een aanvullende verwachting op resten van bewoning en begraving. Op de overgang van deze twee terrasvlaktes geldt een verhoogde aanvullende verwachting op deze resten. De Dryas terrasgeul heeft een verwachting op watergerelateerde resten van economische en/of rituele activiteiten. Voor de vroege en late landbouwsamenlevingen geldt een algemene kans op vindplaatsen met bewoning, begraving, economische en/of rituele activiteiten op lokale hogere delen op de Dryas terrasvlakte. Voor de Interstadiale terrasvlakte geldt voor deze periode een aanvullende verwachting op resten van bewoning en begravingen. De Dryas terrasgeul heeft een verwachting op watergerelateerde resten van economische en/of rituele activiteiten. Voor de periode staatssamenlevingen geldt een kans op het aantreffen van vindplaatsen met (watergerelateerde) economische activiteiten in de Dryas terrasvlakte en -geul. Op de Interstadiale terrasvlakte geldt een hogere kans op het aantreffen van vindplaatsen gerelateerd aan bewoning en begravingen.[38]

In Archis zijn zeven onderzoeksmeldingen vermeld die gedeeltelijk binnen het huidige onderzoeksgebied ter plaatse van de Sint Jansbeek liggen. In het uiterste noorden zijn drie opeenvolgende onderzoeken uitgevoerd in verband met een eerdere herinrichting van de Sint Jansbeek. Het laatste rapport uit 2017 beschrijft de resultaten van een archeologische begeleiding ter plaatse van de herinrichting van een gedeelte van de Sint Jansbeek. Tijdens de archeologische begeleiding zijn geen archeologische sporen of vondsten aangetroffen.[39] Ook in het noorden zijn twee bureaustudies uitgevoerd, één door Arcadis (2019) en één door Aeres Milieu (2020). Deze zijn nog niet aangeleverd aan Archis of Easy-Dans.[40] Een ander onderzoek betreft een bureaustudie dat grofweg het gebied ten westen van de Maas tussen Cuijk en Maashees bestrijkt, dit in het kader van het Integraal Gebiedsprogramma Maasheggen. Dit onderzoek heeft geresulteerd in een archeologische verwachtingskaart voor het plangebied. Hierbij wordt benadrukt dat het gehele gebied een middelhoge tot hoge verwachting kent, met uitzondering van ontgrondingen, waar bij grondroerende werkzaamheden altijd extra vooronderzoek benodigd is. Dit betreft een algemene aanbeveling voor het zeer grote plangebied.[41] Daarnaast doorkruist het huidige plangebied een bureauonderzoek ten behoeve van de uitbreiding van de Maaslijn (Nijmegen-Venlo-Roermond). Ook hier heeft de studie geleidt tot een plangebied-specifieke archeologische verwachtingskaart. Op deze kaart is het onderscheid gemaakt tussen archeologische monumenten, gebieden met een archeologische verwachting en gebieden zonder archeologische verwachting.[42]

Daarnaast doorkruist het huidige plangebied twee AMK-terreinen (Archeologische Monumenten Kaart). De eerste betreft een terrein met resten van een Romeinse weg, herkenbaar aan een grindbed dat aanwezig is in de ondergrond. Het wegtracé strekt zich uit van Vierlingsbeek tot Oeffelt, waarbij delen nog steeds als weg in gebruik zijn. Langs deze weg zijn verschillende Romeinse vindplaatsen bekend.[43] Direct ten zuidwesten van deze Romeinse weg, bevindt zich een huisterp uit de Late Middeleeuwen en is beschreven als vrij hoge terp.[44]

[38] Isarin *et al.* 2015.
[39] De Jongh 2017.
[40] Zaakidentificatienummer 4722887100 en 4882035100.
[41] Benerink, Ras en Van Wilgen 2011.
[42] Gazenbeek, Hageraats en Vonk 2017.
[43] Monumentnummer 4648.
[44] Monumentnummer 4645.

In de omgeving van het plangebied zijn een aantal onderzoeksmeldingen relevant op basis van de afstand (500 meter) tot het plangebied[45], deze worden hieronder kort besproken (zaakidentificatienummers, van noord naar zuid):

- 2010787100: Aan de overkant van de Maas, is een zeer omvangrijk bureauonderzoek en verkennend archeologisch onderzoek uitgevoerd in het kader van beleidsontwikkeling voor de Maasvallei. Hierbij is onderzoek uitgevoerd voor 18 plangebieden tussen Mook en Roermond. Het voor dit onderzoek relevante deelgebied is gelegen ten westen van de plaats Afferden. Hier zijn in de boringen verschillende oeverafzettingen aangetroffen, alsmede aardewerkfragmenten uit de Bronstijd tot en met de Romeinse tijd. Ook is een restgeul gedateerd in het Midden-/Laat-Mesolithicum. Geadviseerd is om nog enkele aanvullende proefsleuven aan te leggen in geselecteerde gebieden.[46] Dit onderzoek is tot op heden niet uitgevoerd.
- 2037169100: Op circa 500 meter ten oosten van het noordelijk deel van het plangebied is door RAAP een booronderzoek uitgevoerd binnen 'beheersobject De Bergjes'. In dit onderzoek uit 1993 zijn veldkarteringen en boringen uitgevoerd ter plaatse van verschillende AMK-terreinen en hun omgeving. Hieruit blijkt dat er op vrijwel alle rivierduinen archeologische resten aangetroffen zijn en dat de beschermde terreinen een matige conservering kennen.[47]
- 2186769100: Direct ten oosten van het midden van het plangebied heeft ArcheoPro een booronderzoek uitgevoerd. Uit de boringen blijkt dat de ondergrond vergraven en opgehoogd is, waarbij tot op grotere diepte recent materiaal aangetroffen is.[48]
- 2338173100: Op ongeveer 200 meter ten zuiden van het midden van het plangebied, onder het hierboven genoemde onderzoek, heeft Archeopro een bureau- en booronderzoek uitgevoerd. Uit het booronderzoek blijkt de ondergrond van het plangebied tussen de 55 en 140 centimeter beneden maaiveld verstoord te zijn. Tot op deze dieptes werden ook moderne insluitsels aangetroffen. Geadviseerd is om geen vervolgonderzoek uit te laten voeren.[49]
- 2212988100: Op circa 200 meter ten westen van het plangebied heeft Synthegra een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van het bureauonderzoek kon de aanwezigheid van archeologisch resten niet uitgesloten worden. Daarom is geadviseerd om een booronderzoek uit te voeren om de intactheid van de bodem vast te stellen.[50] Dit onderzoek is tot op heden niet uitgevoerd. Op recent kaartmateriaal zijn echter al wel nieuwe huizen zichtbaar binnen het toenmalige plangebied.
- 2110716100: Op circa 425 meter ten westen van het zuidelijk deel van het plangebied heeft BAAC een bureau- en booronderzoek uitgevoerd. Uit de boringen blijkt het plangebied circa 40 tot 80 centimeter beneden maaiveld verstoord is. Geadviseerd wordt om geen vervolgonderzoek uit te laten voeren.[51]
- 2475282100: Op ongeveer 500 meter ten oosten van het zuidelijk deel van het plangebied heeft Arcadis een archeologische begeleiding uitgevoerd rond het kasteelterrein Makken, tijdens werkzaamheden aan het Afleidingskanaal. Verwacht werd dat bij de verbreding van de waterloop aan de westkant de gracht van het voormalige kasteel Makken werden aangetroffen. Hier zijn echter geen archeologische waarden van het kasteel, of uit andere tijdvakken, aangetroffen.[52]

[45] Onderzoeksmeldingen 4722887100 en 4882035100 grenzen direct ten westen van het noordelijk deel van het plangebied. Deze worden niet besproken aangezien de rapportages van deze bureauonderzoeken (nog) niet traceerbaar zijn in Archis of Easy-Dans. Onderzoeksmeldingen 4866751100 en 4935163100 worden niet besproken omdat er van deze recente onderzoeken nog geen rapportage beschikbaar is en de 'Eerste bevindingen' enkel bevat dat het veldwerk is afgerond.
[46] Zuidhoff en Huizer 2015.
[47] Odé 1993.
[48] Exaltus en Orbons 2008.
[49] Exaltus en Orbons 2011.
[50] Hagens en Rondags 2009.
[51] Den Otter 2006.
[52] Vanderhoeven 2016.

- 2042060100: Op circa 350 meter ten westen van het zuidelijk deel van het plangebied is een zeer omvangrijk archeologisch vooronderzoek uitgevoerd ten behoeve van de aanleg van de A73. Er is geen rapportage van dit onderzoek bekend.[53] In de Archismelding staat dat er boringen en veldkarteringen zijn uitgevoerd en kleine proefputjes gegraven om vindplaatsen te lokaliseren. Dit heeft op 750 meter ten oosten van het huidige plangebied, bij toponiem Biesplanken, verschillende Paleolithische en Mesolithische vuursteenvondsten opgeleverd.

Daarnaast zijn er verschillende andere archeologische gegevens het vermelden waard. In de wijdere omgeving van het plangebied zijn verschillende AMK-terreinen bekend met bewoningsresten en grafvelden uit de IJzertijd, Romeinse tijd en kasteelterreinen uit de Late Middeleeuwen (bijvoorbeeld AMK-nummers 2962, 4644, 8249, 8250, 8458, 9400). Ook zijn er verschillende losse vondstmeldingen gedaan in de nabije omgeving (maximaal 200 meter) van het plangebied. In het uiterste noorden van het plangebied zijn bij een zandafgraving aardewerkscherven uit de IJzertijd, Romeinse tijd en Middeleeuwen aangetroffen. Onbekend is of het losse vondsten of een vondstconcentratie betreft.[54] Iets bezuiden hiervan is bij het egaliseren van een akker Vroegmiddeleeuws aardewerk aangetroffen. Deze vindplaats ten oosten van Sambeek bevatte onder meer Badorf-aardewerk.[55] Iets ten noorden van Vortum-Mullem is een vondstmelding bekend waarin de hierboven genoemde hoge huisterp vernoemd wordt.[56] In het midden van het plangebied is ter hoogte van de Hultenhoek een vondstmelding bekend, waarin een Middeleeuwse versterking wordt vermeld.[57] Ten zuiden hiervan, aan de Voortweg, wordt nogmaals een melding gemaakt van een Middeleeuwse versterking. Van dit kasteel, genaamd De Voirt, zouden nog sporen in het landschap aanwezig moeten zijn.[58] Ook in de omgeving van het zuidelijk deel van het plangebied is een Middeleeuwse versterking gemeld, genaamd De Hat(t)ert.[59] Op een akker direct ten zuiden hiervan is melding gemaakt van de vondst van een ovalbeil uit het Neolithicum-Bronstijd.[60] Aan de Koudenhoek, ten noorden van Holthees, is een vondstmelding gedaan van de vondst van een bronzen ketel en koperen vaatwerk bij landbouwwerkzaamheden op een diepte van circa 60 centimeter. Deze Laatmiddeleeuwse vondsten waren voorzien van het wapen van de stad Mechelen en worden gedateerd rond 1400.[61]

De Historische Vereniging Nepomuk Boxmeer houdt zich bezig met de historie van de gemeente Boxmeer, maar ook met archeologisch onderzoek in de omgeving. Amateurarcheoloog D. Reijnen laat weten dat er langs de gehele loop van de Sint Jansbeek resten zijn aangetroffen uit het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen. Zo zijn er uit het Neolithicum bijlen en pijlpunten bekend, uit de IJzertijd zijn urnen aangetroffen en er zijn veel verschillende vondsten uit de Romeinse tijd gedaan.[62]

Ook noemenswaardig is een zeer omvangrijk onderzoek van verschillende archeologische partijen in de uiterwaarden bij Well en Aijen. Het toenmalige onderzoeksgebied is qua landschappelijke ligging globaal vergelijkbaar met het huidige deel van het plangebied ten noorden van Vortum-Mullem. Tijdens de vooronderzoeken in de vorm van bureauonderzoek, verkennend en karterend booronderzoek en proefsleuven zijn bij Well-Aijen enkele kleinere vindplaatsen uit alle periodes gelokaliseerd. Opvallend was de vondst van een Mesolithische vindplaats, welke pas werd gezien bij het aanleggen van aanvullende proefsleuven. Deze vindplaats werd aangetroffen op een smalle kronkelwaardrug in een geulzone. Uit dit onderzoek en andere onderzoeken in dit gebied bij Well en Aijen blijkt dat kleine gebieden met gering hoogteverschil op de

[53] Op 20-04-2021 opgevraagd bij RAAP, echter geen antwoord ontvangen.
[54] Zaakidentificatienummer 3120405100.
[55] Zaakidentificatienummer 2877091100.
[56] Zaakidentificatienummer 2877212100.
[57] Zaakidentificatienummer 3241914100.
[58] Zaakidentificatienummer 3241671100
[59] Zaakidentificatienummer 2876898100.
[60] Zaakidentificatienummer 2774553100.
[61] Zaakidentificatienummer 2879335100.
[62] Persoonlijke communicatie met dhr. D. Reijnen van historische vereniging Nepomuk d.d. 26-05-2021.

terrasvlakten vaak zeer interessante archeologische vindplaatsen opleveren. Dit in tegenstelling tot wat men tot voor kort aannam.[63]

2.5 Cultuurhistorische ontwikkeling

Tijdens het onderzoek naar de bekende cultuurhistorische gegevens binnen het onderzoeksgebied zijn de volgende (hoofd)bronnen gebruikt:

- Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Noord-Brabant:[64]
- Agrarische landschappenkaart:[65]
- Kaart groen erfgoed;[66]
- Kaart van verdedigingswerken;[67]
- CultGIS;[68]
- Kadastrale minuutplans (1811-1832) via de beeldbank van de RCE;
- Topografische kaarten via TopoTijdReis.nl.

2.5.1 Algemene geschiedenis van het Land van Cuijk

Cuijk is al in de Romeinse tijd bekend, het staat vermeldt op de Peutingerkaart onder de naam Ceuclum. Deze plaats herbergt een castellum en ligt aan de Romeinse weg van Nijmegen naar Maastricht/Tongeren. In de Vroege Middeleeuwen namen lokale heren de macht over en vestigde hun machtsbasis in Cuijk, waarbij de omliggende landen onderhorig waren aan deze heren. Hun macht bestrijkt het gebied tussen de Peel tot de Maas van oost naar west en Grave tot Overloon van noord naar zuid. Rond 1100 krijgen de heren van Cuijk een conflict met de Duitse Keizer, waarop de laatste het kasteel te Cuijk verwoesten en de heren verdrijft. In 1139 keren de heren terug en bouwen een nieuwe machtsbasis bij Grave. Na 1500 kwam het gebied onder controle van de Hertogen van Brabant, maar de heren van Cuijk raakte wel macht kwijt over eigen gebieden. Hierdoor kon Boxmeer met omliggende landen zich ontwikkelen tot een vrije heerlijkheid die pas in 1800 bij Nederland (Bataafse Republiek) werd gevoegd. Door de heerlijkheid Boxmeer werd het land van de heren van Cuijk in tweeën gedeeld. Later werd het Land van Cuijk onderdeel van de Generaliteitslanden en de provincie Noord-Brabant.[69]

2.5.2 Cultuurhistorische waarden

Het plangebied is grofweg op te delen in twee cultuurhistorische landschappen; het noordelijke deel van het onderzoeksgebied valt in het Maasheggengebied, het midden en zuidelijk gedeelte is gelegen op het Zuidelijke Maasterras. De eerste wordt omschreven als een overstromingsvlakte van de Maas met graslanden. Deze graslanden zijn voor grote gedeeltes omzoomd door meidoornhagen. De ontginning van het terrein, waaronder het plaatsen van de hagen, gaat terug tot in de Middeleeuwen en is sindsdien weinig veranderd, afgezien van enkele stukken ruilverkaveling. Daarom staat het bekend als één van de meest waardevolle en uitzonderlijke landschappen van de provincie Noord-Brabant.[70] Het Zuidelijke Maasterras wordt gekenmerkt als de circa twee kilometer brede strook naast de uiterwaarden (hier de Maasheggen) waar dorpen zijn gevormd binnen een gebied wat verder vrijwel uitsluitend uit akkercomplexen bestaat. Deze complexen worden van elkaar gescheiden door oude Maasmeanders, kleine beekdalen en de nederzettingen zelf. De dorpen worden gekenmerkt door hun langwerpige structuren, waarvan Vortum-Mullem een goed voorbeeld

[63] Bouma & Müller 2014.
[64] https://www.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=1dab0b45b3234fffa8090a4bc8ae06f8.
[65] https://rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=Agrarische_landschappenkaart#.
[66] https://rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=groen_erfgoed.
[67] https://rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=militaire_landschapskaart.
[68] https://rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=CultGIS.
[69] Wols 2009.
[70] Brabantse Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW)-code: MA01. https://informatie.brabant.nl/BOE/OpenDocument/2008202047/OpenDocument/opendoc/openDocument.faces?logonSuccessful=true&shareId=0, geraadpleegd op 21-04-2021.

is. De oude Maasmeanders en kleine beekdalen zijn in gebruik als weiland of hakhoutbossen, waarbij eikenhakhoutbosjes van voor 1840 bekend zijn.[71]

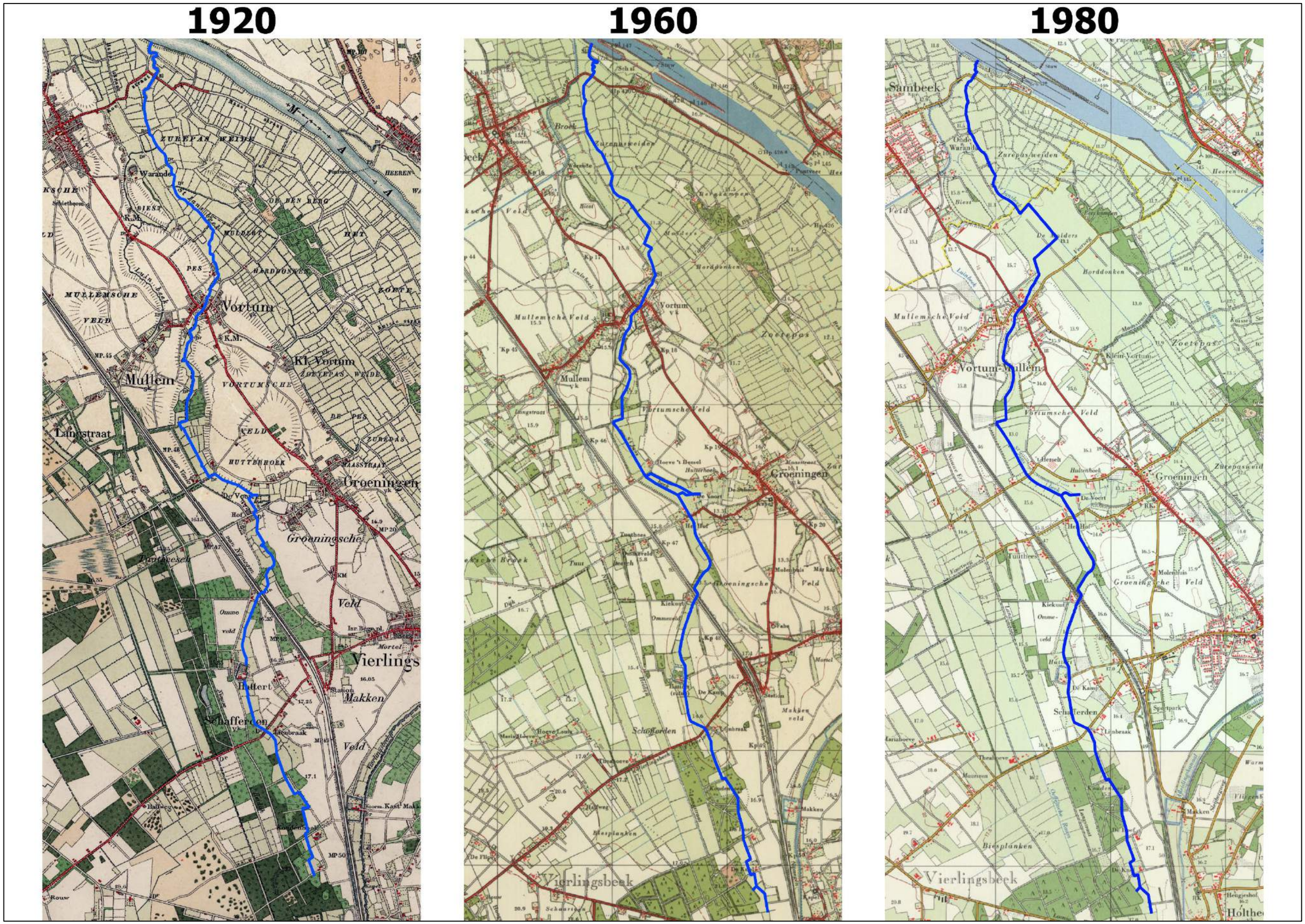
De Sint Jansbeek zelf is het belangrijkste cultuurhistorische element binnen het onderzoeksgebied. Verschillende bronnen ten westen van Groeningen en Vierlingsbeek voeden de waterloop, welke voormalige geulen van de Maas volgt. Oorspronkelijk zal dit gebied meer een moerassige laagte met veenvorming zijn geweest. Tussen de 14e en 16e eeuw wordt in deze laagte een beekloop gegraven om het gebied te ontwateren maar vooral ook om de grachten van de twee hiervoor genoemde kastelen, De Voirt en De Hatert, te voeden.[72] In CultGIS van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed wordt aangegeven dat de Sint Jansbeek een (vergraven) natuurlijke waterloop. Op de Tranchotkaart is zichtbaar dat delen van de beek binnen de voormalige Maasgeul stukken rechte beeklopen zijn aangelegd (figuur 6). Later wordt de waterloop nog verder gekanaliseerd, met name in de jaren '60 en '80 van de vorige eeuw (figuur 7).

De Sint Jansbeek kruist van noord naar zuid nog enkele cultuurhistorische fenomenen. In het uiterste noorden doorkruis het enkele met hagen begrensde percelen in het gebied de Maasheggen. Net vóór het plaatsje Vortum-Mullem passeert de beek een kruising van twee wegen van cultuurhistorisch belang. Eén weg maakt onderdeel uit van het netwerk zandwegen dat binnen het Maasheggengebied is aangelegd, al is deze hier tegenwoordig verhard.[73] De andere weg betreft een lijnelement van hoge cultuurhistorische waarde. Na de kruising grenst de waterloop aan de noordzijde aan het kapelgehucht Vortum-Mullem. Dit dorp, gevormd op een oeverwal naast een voormalige stroomgeul van de Maas, bestaat uit een lintbebouwing van voornamelijk boerderijen.[74] Direct ten zuiden van deze plaats bevindt zich in de voormalige Maasgeul, waar ook de Sint Jansbeek stroomt, een hakhoutbos genaamd Brembroeken. Dit bos wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van zomereiken en wilgen, grotendeels geplant in de periode 1850-1910.[75] Bezuiden de Voortweg te Groeningen is nog een hakhoutbos aanwezig, genaamd Groeningsche Veld. Dit wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van zomereiken.[76] Opvallend is dat (de nog aanwezige grachten van) voormalig kasteel De Hatert niet is aangemerkt als element van cultuurhistorisch belang. Het uiterste zuiden van het onderzoeksgebied, met toponiem Koudenhoek, is in de GIS-omgeving 'Groen Erfgoed' genoemd als een kansrijk gebied met (voormalige) oude boskernen, houtwallen en/of heggen.

[71] Brabantse CHW-code MA02. https://informatie.brabant.nl/BOE/OpenDocument/2008202047/OpenDocument/opendoc/openDocument.faces?logonSuccessful=true&shareId=1, geraadpleegd op 21-04-2021.
[72] Van Winden, Kurstjens en Willem 2013, 15-16.
[73] Brabantse CHW-code L175, https://informatie.brabant.nl/BOE/OpenDocument/2008202047/OpenDocument/opendoc/openDocument.faces?logonSuccessful=true&shareId=0, geraadpleegd op 22-04-2021.
[74] Brabantse CHW-code S102, https://informatie.brabant.nl/BOE/OpenDocument/2008202047/OpenDocument/opendoc/openDocument.faces?logonSuccessful=true&shareId=1, geraadpleegd op 21-04-2021.
[75] Brabantse CHW-code G536, https://informatie.brabant.nl/BOE/OpenDocument/2008202047/OpenDocument/opendoc/openDocument.faces?logonSuccessful=true&shareId=3, geraadpleegd op 22-04-2021.
[76] Brabantse CHW-code G537, https://informatie.brabant.nl/BOE/OpenDocument/2008202047/OpenDocument/opendoc/openDocument.faces?logonSuccessful=true&shareId=6, geraadpleegd op 22-04-2021.

Figuur 8: De Sint Jansbeek op de Tranchotkaart van 1804-1805 (links, aangegeven in blauw) en de huidige topografische kaart (rechts, in rood) (bron: Beeldbank Vrije Universiteit en OpenTopo).

Figuur 9: De verandering van de Sint Jansbeek door de tijd. Hierbij is zichtbaar dat de waterloop met name in het noorden en rond kastelen De Voirt en De Hattert aangepast wordt (bron: OpenTopo).

2.6 Mogelijke verstoringen

Op de geomorfologische kaart is duidelijk zichtbaar dat een gedeelte is afgegraven/geëgaliseerd en opgehoogd. Daarnaast is het aannemelijk dat eerdere onderhoudswerkzaamheden aan de beek, zoals het uitbaggeren of kanaliseren van de beek, verstoring heeft veroorzaakt van het potentiële archeologische bodemarchief.

2.7 Synthese archeologisch en (cultuur)historisch kader

In het algemeen is het van belang te vermelden dat, in tegenstelling tot wat vaak gedacht wordt, de Maasterassen relatief dicht bij de rivier vaak al vroeg bewoond zijn geweest. Bij verschillende onderzoeken in de gemeenten Cuijk en Boxmeer, maar ook aan de overkant van de Maas in Limburg is dit gebleken. Uit archeologisch onderzoek is gebleken dat het gebied rondom de huidige Sint Jansbeek al vanaf het Paleolithicum bewoond is; uit het Paleolithicum en het Mesolithicum zijn vuursteenvindplaatsen bekend. Uit de Bronstijd en IJzertijd zijn geen vindplaatsen bekend, maar losse vondsten zijn wel aangetroffen bij grondstofwinning in de uiterwaarden. Het is bekend dat deze vindplaatsen soms maar een zeer smalle/kleine oppervlakte kennen. Wel zijn vindplaatsen uit de Romeinse tijd bekend, waaronder een Romeinse weg die het plangebied kruist en in de wijdere omgeving enkele villa's.

Uit de Vroege Middeleeuwen zijn geen vindplaatsen of vondsten bekend. Het is echter wel uit historische bronnen bekend dat de omgeving in handen van de heren van Cuijk komt. Dit blijft zo tot de Bataafse Republiek aan het einde van de 18^{e} eeuw. In deze tussenliggende periode wordt het cultuurhistorisch landschap van nu grotendeel gevormd. De venige laagte (een voormalige Maasmeander) waar nu de Sint Jansbeek stroomt, wordt in de 14^{e} tot 16^{e} eeuw gedeeltelijk ontgraven om betere waterafvoer te creëren. In deze periode is de beek aangesloten op de grachtenstelsels van de kastelen De Hatert en De Voirt. De percelen direct grenzend aan de beek wordt gebruikt als weiland of hakhoutbos, waarvan de toponiemen, Koudenhoek, Brembroeken en Groeningsche Veld nog afgeleiden zijn. Rondom een doorwaadbare plaats iets stroomafwaarts van deze kastelen ontstaat het lintdorp Vortum-Mullem. Direct ten noorden hiervan, naar de voormalige Romeinse weg, ligt een Middeleeuwse terp. Voorbij deze terp vervolgt de beek zijn weg in de uiterwaarden van de Maas. Dit gebied wordt de Maasheggen genoemd en is van groot cultuurhistorisch belang door de inrichting van het landschap met het gebruik van heggen als erfafscheiding. In de 19^{e} en 20^{e} eeuw is de Sint Jansbeek en haar omgeving voor grote delen hetzelfde gebleven. De beek wordt op enkele locaties aangepast en rechtgetrokken, met name rond de twee eerder genoemde kastelen en het gedeelte tussen Vortum-Mullem en de Maas. In dit stuk zijn ook grote delen van de heggenstructuur verdwenen door ruilverkaveling.

2.8 Gespecificeerd archeologisch en cultuurhistorisch verwachtingsmodel

Op basis van de resultaten is het nu mogelijk om een antwoord te formuleren op de voor het bureauonderzoek geformuleerde onderzoeksvragen.

Zijn archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting (ligging, datering, aard, conserveringstoestand, enzovoort)?

Ja, het is mogelijk dat binnen het plangebied archeologische resten aanwezig zijn. Over het algemeen geldt een hoge verwachting voor resten uit alle tijden. In de uiterwaarden in het noorden van het plangebied, tot aan Vortum-Mullem, kunnen lokale hoogtes in de vorm van (resten van) kronkelwaardruggen en oeverwallen in de Dryas terrasvlakte vanaf het Paleolithicum tot en met de Romeinse tijd in gebruik zijn geweest. Als gevolg van de activiteiten van de rivier kunnen deze hoogtes meerdere malen zijn overstroomd, opgeslibd en opnieuw in gebruik genomen. Vanaf de Romeinse tijd tot en met de bedijking van de rivier (waarschijnlijk in de Late Middeleeuwen), heeft sedimentatie opgetreden binnen dit gedeelte van het plangebied. Mogelijk hebben zich in dit deel van het plangebied meerdere leefniveaus ontwikkeld, waarna deze zijn afgedekt met nieuw

sediment. Het gaat dan om archeologische resten en sporen vanaf het Paleolithicum tot aan de Romeinse tijd in de oeverwallen en kronkelwaardruggen van de Maas, en om resten en sporen vanaf de Romeinse tijd in en op het overdek dat vanaf de Romeinse tijd wordt afgezet. Deze leefniveaus zijn te herkennen als humeuze en soms met nederzettingsafval vervuilde lagen.

In het midden en zuiden van het plangebied geldt een vergelijkbare archeologische verwachting. Hier is mogelijk sprake van twee potentiële archeologische niveaus, namelijk in de top van de afzettingen van de interstadiale terrasvlakte (Paleolithicum) en in het mogelijk daarop afgezette dekzand (vanaf het Mesolithicum). In het uiterste zuiden zijn voorafgaand aan de aanleg van de A73 bij een veldkartering verschillende paleolithische en mesolithische vondsten gedaan. Het is dus mogelijk dat vondsten van deze periode aan het maaiveld aangetroffen worden.

Oud kaartmateriaal laat zien dat het gehele plangebied begin 19e eeuw in gebruik is als weiland of (hakhout)bos. Daarom geldt voor deze periode een lage archeologische verwachting. Uitzondering hierop zijn de dorpskern van Vortum-Mullem en de (omgeving van de) kasteelterreinen De Hatert en De Voirt. Voor een gedeelte van het noordelijk deel van het onderzoeksgebied is bekend dat hier reeds grote delen geen archeologische verwachting meer hebben vanwege recente bodemverstoringen.

De algemene archeologische verwachting, inclusief de aan te treffen archeologische kenmerken van de periodes, is weergegeven in tabel 2. Op enkele locaties geldt een specifieke archeologische verwachting in verband met bekende archeologisch en/of (cultuur)historische fenomenen, zoals hierboven benoemd. Meteen ten noorden van Vortum-Mullem is een locatie van archeologische waarde voor resten uit de Romeinse tijd tot en met de Late Middeleeuwen in verband met de aanwezigheid van een voormalige Romeinse weg en een Middeleeuwse huisterp.

periode	verwachting	verwachte kenmerken vindplaats
Jong-Paleolithicum t/m Mesolithicum	hoog	vuurstenen artefacten, haardkuilen
Neolithicum t/m IJzertijd	hoog	nederzettingsresten, fragmenten aardewerk, natuursteen, metaal en resten van begravingen
Romeinse tijd t/m Late Middeleeuwen	hoog	nederzettingsresten/cultuurlaag, fragmenten aardewerk, natuursteen, metaal, glas, bot
Nieuwe tijd	laag (hoog op enkele locaties)	nederzettingsresten/cultuurlaag, fragmenten aardewerk, natuursteen, metaal, glas, bot. Sporen van landgebruik (perceelsloten)

Tabel 3. Archeologische verwachting per periode binnen het zuidelijke gedeelte van het onderzoeksgebied.

Welke cultuurhistorische waarden zijn er binnen het plangebied bekend?
De Sint Jansbeek is het belangrijkste cultuurhistorische element binnen het plangebied. Deze gedeeltelijk gegraven beek is vrijwel geheel door de mens gevormd en onderhouden, waarschijnlijk vanaf de 14e eeuw na Christus. Tot in de jaren '80 van de vorige eeuw zijn gedeeltes van de beek verlegd en rechtgetrokken. In het uiterste noordenzijn enkele met hagen begrensde percelen in het gebied 'de Maasheggen'. Bij Vortum-Mullem passeert de beek een kruising van twee wegen van cultuurhistorisch belang. Eén nu verharde weg maakt onderdeel uit van het netwerk zandwegen dat binnen het Maasheggengebied is aangelegd. De andere weg betreft een lijnelement van hoge cultuurhistorische waarde. De waterloop doorkruist het kapelgehucht met lintbebouwing genaamd Vortum-Mullem. Ook zijn aan de beek enkele hakhoutbosjes aanwezig, genaamd Brembroeken Groeningsche Veld en Koudenhoek. Het plangebied bevat ook de nog aanwezige grachten van voormalig kasteel De Hatert, wat opvallend genoeg in geen van de geraadpleegde bronnen is aangemerkt als element van cultuurhistorisch belang.

Worden deze archeologische en/of cultuurhistorische waarden bedreigd door de voorgenomen ingrepen?
De precieze plannen zijn in dit stadium nog niet precies bekend. Wel is bekend dat een dieper en smal zomerbed met een breder en ondieper winterbed aangelegd zal worden. Daarnaast worden enkele poelen aangelegd, percelen verschraald en beplanting gezet.

Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van archeologisch vervolgonderzoek kan worden geadviseerd?
Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek gesteld worden dat het plangebied onvoldoende is onderzocht om archeologische resten uit te sluiten. Er bestaat een kans op de aanwezigheid van behoudenswaardige archeologische resten in het plangebied. Deze kans hangt echter in grote mate samen met de intactheid van het oorspronkelijke bodemprofiel, alsmede de lokale geomorfogenese. Indien de bodem (grotendeels) verstoord blijkt te zijn, dan kan de archeologische verwachting voor het plangebied mogelijk naar beneden worden bijgesteld. Dit geldt ook als er geen (aanwijzingen voor) lokale verhogingen, laklagen en/of loopniveaus aangetroffen worden.

Daarom dient de staat van het bodemprofiel te worden vastgesteld door middel van een verkennend archeologisch onderzoek. Verkennend archeologisch onderzoek is niet bedoeld om archeologische vindplaatsen op te sporen en/of te begrenzen, maar heeft als doel om inzicht te krijgen in de vormeenheden van het landschap die van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden en de intactheid van eventueel aanwezige archeologische vindplaatsen.[77] Gezien de aardkundige situatie in het plangebied kan deze verkenning het beste worden uitgevoerd in de vorm van een booronderzoek. Op grond van het belang van het microreliëf in functie van de geschiktheid voor bewoning in het plangebied adviseren wij om de boringen uit te voeren in een grid van 20 x 25 meter, tot minimaal 30 centimeter onder de maximale verstoringsdiepte.

Een enkele locatie binnen het plangebied behoeft een andere aanpak. Hier kan namelijk worden gesteld dat een archeologische vindplaats aanwezig is, of dat net naast deze vindplaatsen gewerkt gaat worden. Een waarderend archeologisch onderzoek is de beproefde methode om vast te stellen of archeologische resten aanwezig zijn. Normaliter wordt tijdens de waarderende fase het waarnemingsnet verder verdicht om de aard, omvang, datering, gaafheid, conservering en inhoudelijke kwaliteit van de archeologische resten vast te stellen.[78] Gezien de voorgenomen werkzaamheden in het plangebied kan deze waardering het beste worden uitgevoerd door middel van een proefsleuvenonderzoek, wanneer mogelijk aangepast op de voorlopige plannen voor de grondroerende werkzaamheden.[79] Voorafgaande aan het uitvoeren van een proefsleuvenonderzoek dient een programma van Eisen te worden opgesteld, en te worden getoetst en goedgekeurd door (de adviseur namens) het bevoegd gezag.

Een gedeelte van het onderzoeksgebied is voldoende onderzocht. Dit omdat hier aardkundig gezien sprake is van een ingrijpende antropogene aanpassing (afgraving) van de ondergrond. Daarnaast zal de huidige beekloop vrijwel zeker geen archeologische waarden meer bevatten. Dit gezien het feit dat dit een in een natte laagte Middeleeuwse gegraven beekloop betreft en dus door eventuele oudere vindplaatsen heen gegraven is. Resten van de aanleg en onderhoud uit te Middeleeuwen en later zullen door regulier onderhoud van de beek reeds verdwenen zijn. Deze gedeeltes behoeven geen verder archeologisch onderzoek.

[77] CCvD 2018.
[78] CCvD 2018.
[79] Borsboom, Verhagen & Tol 2012.

3 Conclusie

3.1 Conclusie

Het bureauonderzoek heeft duidelijk gemaakt dat de ondergrond van het plangebied zeer sterk onder invloed heeft gestaan van de Maas. Juist deze ontstaansgeschiedenis maakt het gebied interessant voor archeologisch onderzoek omdat uit recente onderzoeken blijkt dat dit gebied niet archeologisch 'leeg' is zoals tot voor kort wel werd aangenomen. Er is dus een zeker kans op archeologische waarden binnen het plangebied. Hierbij geldt een hoge verwachting voor resten uit het Jong-Paleolithicum t/m de Middeleeuwen voor het gehele plangebied. In het noorden is het mogelijk dat er meerdere potentiële archeologische niveaus aanwezig zijn, voornamelijk door sedimentatie waardoor eventuele archeologische lagen zijn afgedekt. In het midden en zuiden van het onderzoeksgebied zal dit zich beperken tot maximaal twee niveaus gezien de verschillende geomorfogenese ten opzicht van het noordelijk deel.

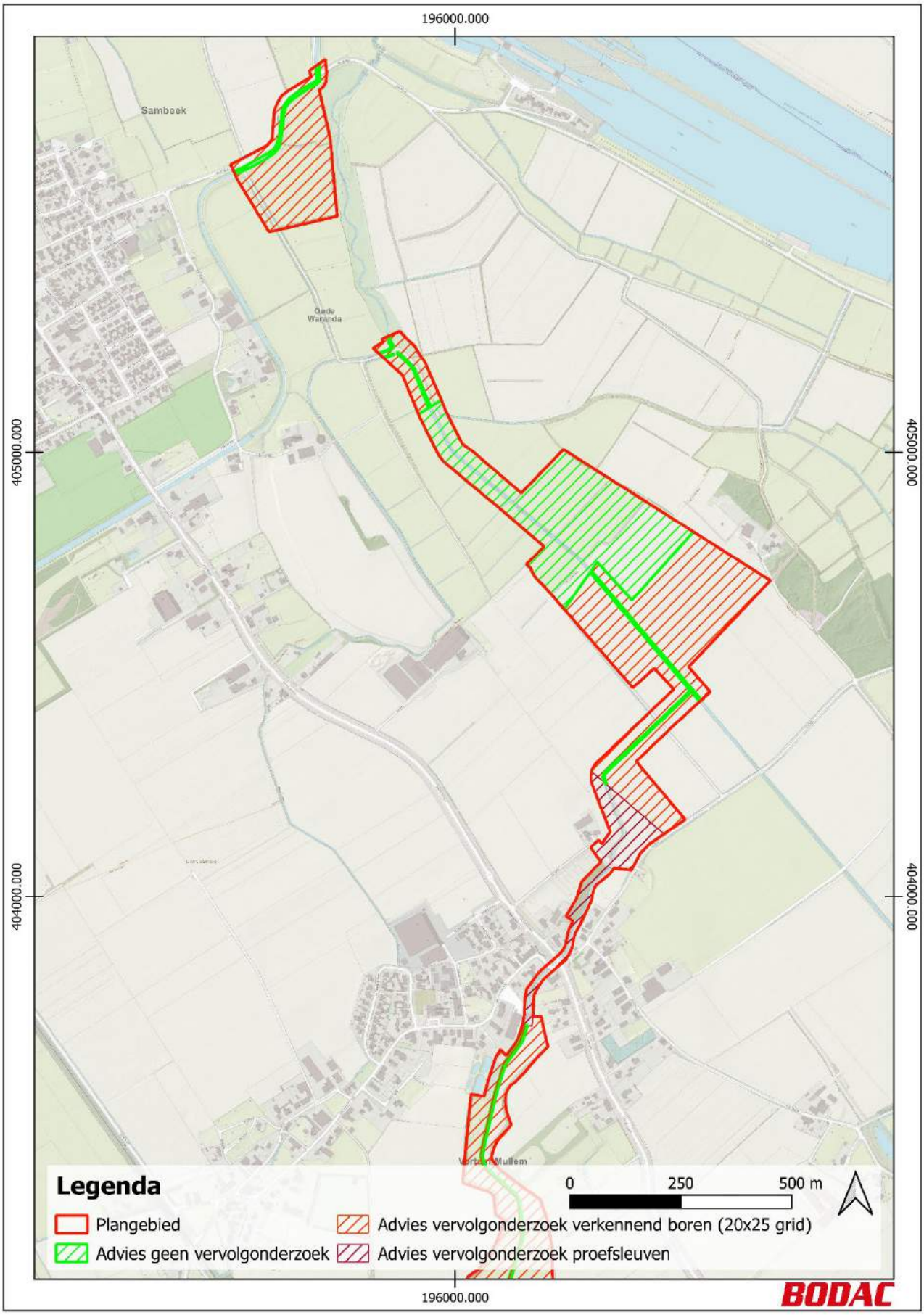
Ook zijn enkele cultuurhistorische elementen gelokaliseerd. De Sint Jansbeek zelf in het belangrijkste element, maar ook de Maasheggen in het noorden zijn van belang (en reeds beschermd). Enkele wegen, het plaatsje Vortum-Mullem en drie hakhoutbossen zijn geïdentificeerd als cultuurhistorische elementen. Een nieuw geïdentificeerd cultuurhistorisch fenomeen is het grachtenstelsel van voormalige kasteel De Hatert, welke gedeeltelijk binnen het onderzoeksgebied gelegen zijn.

3.2 Aanbevelingen

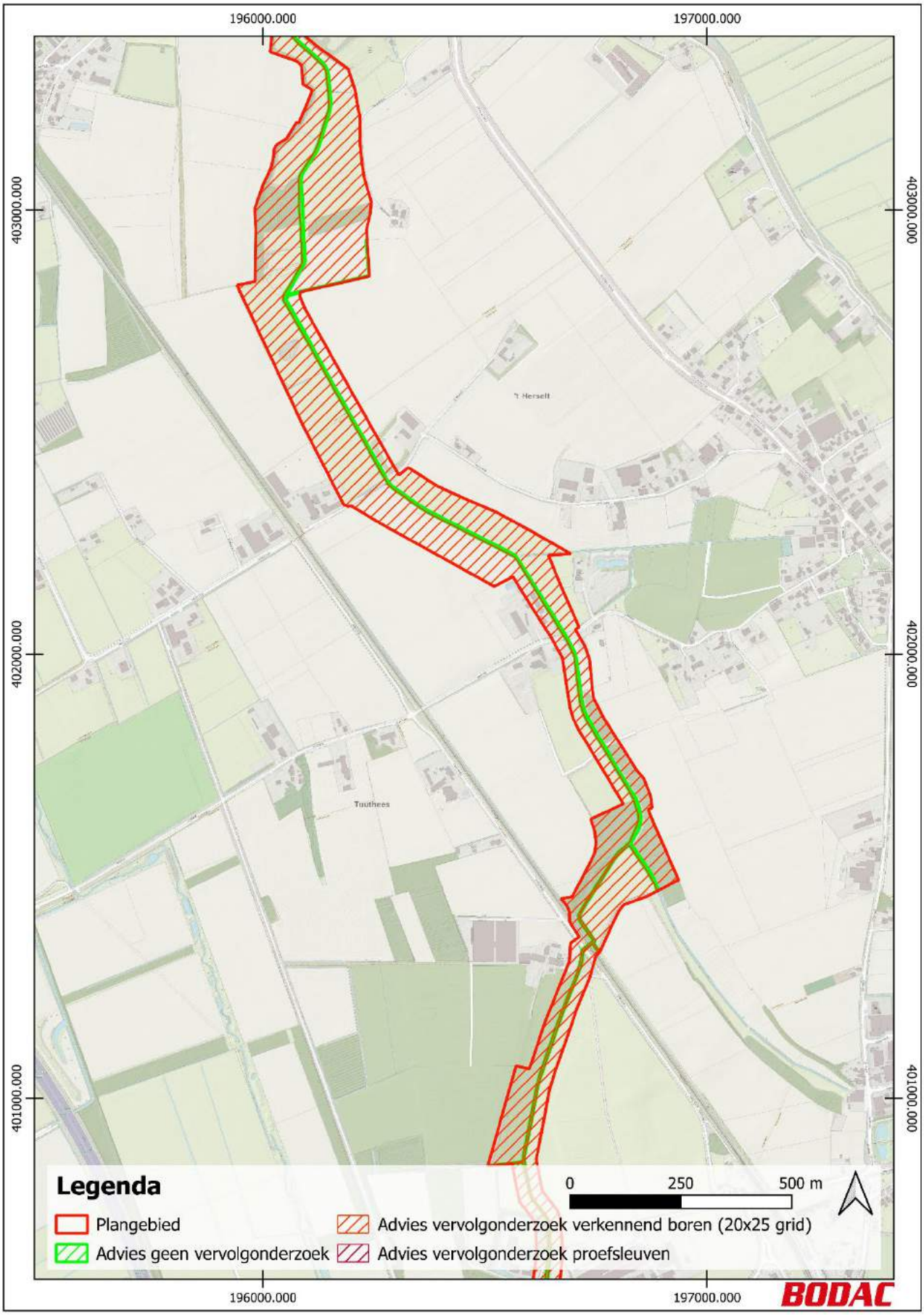
Het advies van Bodac is om binnen het gehele plangebied een archeologisch verkennend booronderzoek uit te voeren. Op grond van het belang van het microreliëf in functie van de geschiktheid voor bewoning in het plangebied adviseren wij om de boringen uit te voeren in een grid van 20 x 25 meter, tot minimaal 30 centimeter onder de maximale verstoringsdiepte. Wanneer mogelijk dient hierbij rekening gehouden te worden met de voorgenomen grondroerende werkzaamheden. De precieze locaties van deze werkzaamheden zijn op dit moment nog niet bekend. Wel is zeker dat de beek een breder en ondieper winterbed krijgt. Daarnaast is een gebied in de dorpskern van en ten noorden van Vortum-Mullem van archeologische waarde door de aanwezigheid van twee archeologische monumenten en het Middeleeuwse lintdorp, hier zal een proefsleuvenonderzoek vast moeten stellen in hoeverre deze waarden intact zijn. Ook zal een gedeelte niet verder onderzocht worden omdat hier reeds verstoring heeft plaatsgevonden. Dit advies is weergegeven in figuren 10-12.

Voor de cultuurhistorische waarden is voor de beekloop de aanbeveling om deze, waar mogelijk, zoveel mogelijk op de oude locaties te laten meanderen. Hiervoor is de Tranchotkaart van 1804-1806 de best bekende bron (zie figuur 8). Verder dienen de hakhoutbossen zoveel mogelijk in de huidige staat te blijven, mogelijk enkele delen aanplanten zoals weergegeven op oud kaartmateriaal. Op de locatie van voormalig kasteel De Hatert dient rekening gehouden te worden met het voormalig voorkomen van de grachten, deze is aan de beekzijde verdwenen. Mogelijk kan deze opnieuw aangelegd worden indien de plannen voor beekherstel deze locatie raakt.

Het rapport en bovenstaand selectieadvies dienen beoordeeld te worden door (de adviseur archeologie van) de gemeente Boxmeer. Op basis van de inhoudelijke onderbouwing van het selectieadvies beslist deze of dit wordt omgezet in een selectiebesluit.

Figuur 10. Het Bodac-advies over het al dan niet uit laten voeren van archeologisch vervolgonderzoek in het noordelijk deel van het onderzoeksgebied (bron: OpenTopo).

Figuur 11. Het Bodac-advies over het al dan niet uit laten voeren van archeologisch vervolgonderzoek in het middelste deel van het onderzoeksgebied (bron: OpenTopo).

Figuur 12. Het Bodac-advies over het al dan niet uit laten voeren van archeologisch vervolgonderzoek in het zuidelijk deel van het onderzoeksgebied (bron: OpenTopo).

Literatuurlijst

Bakker, H. de & J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland, de hogere niveaus*, Wageningen (Staring Centrum).

Ball, E.A.G. & R. Jansen (red.), 2018: *Drieduizend jaar bewonings geschiedenis van oostelijk NoordBrabant Synthetiserend onderzoek naar locatiekeuze en bewoningsdynamiek tussen 1500 v.Chr. en 1500 n.Chr. op basis van archeologisch onderzoek in het Malta-tijdperk*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 061).

Benerink, G.M.H., J. Ras & L.R. van Wilgen, 2011: *Archeologische bureauonderzoek Integraal Gebiedsprogramma (IGP) Maasheggen, gemeente Cuijk en gemeente Boxmeer*, Heinenoord (SOB-research rapport 1788-1008).

Berendsen, H.J.A., 2004: *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie. Fysische geografie van Nederland*, Assen.

Berendsen, H.J.A., 2005: *Landschappelijk Nederland*, Assen.

Borsboom, A.J., J.W.H.P. Verhagen & A. Tol, 2012: *KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek. Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P)*, Gouda (SIKB).

Bouma, N. & A. Müller (red.), 2014: *Tienduizend jaar landschaps- en bewoningsgeschiedenis in het Maasdal tussen Well en Aijen. Een verkennend en waarderend onderzoek in de deelgebieden 1 en 4 en een archeologische opgraving in deelgebied 2 te Well-Aijen Hoogwatergeul werkvak 4*. Amersfoort (ADC Rapport 3472).

Centraal College van Deskundigen (CCvD), 2018: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) Landbodems, versie 4.1*, Gouda (SIKB).

Exaltus, R. & J. Orbons, 2008: *Vortum-Mullem; Veerweg, gemeente Boxmeer Inventariserend veldonderzoek (IVO-O); Karterend booronderzoek*, Maastricht (ArcheoPro Archeologisch rapport nr. 804).

Exaltus, R. & J. Orbons, 2011: *Provincialeweg, Vortum-Mullem Gemeente Boxmeer Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O); Bureauonderzoek en karterend booronderzoek*, Maastricht (ArcheoPro Archeologisch rapport nr. 11104).

Gazenbeek, G., C. Hageraats & A. Vonk, 2017: *Archeologie langs de Maaslijn, archeologisch bureauonderzoek opwaardering Maaslijn*, Eindhoven (Sweco Archeologische Rapporten 2051).

Hagens, D. & E. Rondags, 2009: *Bureauonderzoek, Sint Cornelisstraat te Vortum-Mullem, gemeente Boxmeer*, Valkenswaard (Synthegra Rapport S083292).

Hiddink, H. & H. Renes, 2007: De oude akkercomplexen in de oostelijke helft van Noord-Brabant en het noorden en midden van Limburg', in: J. van Doesburg e.a. (red.), 2007: *Essen in zicht: Essen en plaggendekken in Nederland: onderzoek en beleid*, Amersfoort (RCE).

Isarin, R., E. Rensink, R. Ellenkamp & E. Heunks, 2015: *Verantwoording methodiek en kaartbeeld archeologische verwachtingskaart Maasdal (AVM) tussen Mook en Eijsden*. Amersfoort, Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

Jongh, I. de, 2017: *Archeologische begeleiding Oeffeltse raam en Sint Jansbeek, gemeente Boxmeer*, 's-Hertogenbosch (Arcadis Archeologisch Rapport 84).

Odé, O., 1993: *Een archeologische kartering, inventarisatie en waardering voor het SBB-beheersobject 'De Bergjes'*, Amsterdam (RAAP-rapport 71).

Otter, Y. den, 2006: *Plangebied Voortweg Groeningen Gemeente Boxmeer, Inventariserend archeologisch veldonderzoek karterende fase*, 's-Hertogenbosch (BAAC-rapport 06.028).

Past2Present, 2008: *Beleidsplan Archeologie gemeente Boxmeer*, Boxmeer.

Pirson, S., P. Spagna, J.-M. Baele, F. Damblon, P. Gerienne, Y. Vanbrabant & J. Yans, 2008: An overview of the geology of Belgium, *Memoirs of the Geological Survey of Belgium* 55; 5-25.

Stouthamer, E., K.M. Cohen & W.M. Hoek, 2020: *De vorming van het land. Geologie en geomorfologie*, Utrecht (Perspectief Uitgevers).

Teunissen van Manen, T.C., 1985: *Geologische overzichtskaart van Nederland 1:600.000*, Haarlem (Rijks Geologische Dienst).

TNO-GDN, 2021: Kiezeloöliet Formatie, *Stratigrafische Nomenclator van Nederland*, Utrecht (TNO – Geologische Dienst Nederland).

TNO-GDN, 2021: Formatie van Beegden, *Stratigrafische Nomenclator van Nederland*, Utrecht (TNO – Geologische Dienst Nederland).

TNO-GDN, 2021: Laagpakket van Oost-Maarland, *Stratigrafische Nomenclator van Nederland*, Utrecht (TNO – Geologische Dienst Nederland).

TNO-GDN, 2021: Laagpakket van Wierden, *Stratigrafische Nomenclator van Nederland*, Utrecht (TNO – Geologische Dienst Nederland).

TNO-GDN, 2021: Laagpakket van Singraven, *Stratigrafische Nomenclator van Nederland*, Utrecht (TNO – Geologische Dienst Nederland).

TNO-GDN, 2021: Formatie van Nieuwkoop, *Stratigrafische Nomenclator van Nederland*, Utrecht (TNO – Geologische Dienst Nederland).

TNO-GDN, 2021: Laagpakket van Delwijnen, *Stratigrafische Nomenclator van Nederland*, Utrecht (TNO – Geologische Dienst Nederland).

TNO-GDN, 2021: Laagpakket van Kootwijk, *Stratigrafische Nomenclator van Nederland*, Utrecht (TNO – Geologische Dienst Nederland).

Vanderhoeven, T., 2016: *Archeologische begeleiding Vierlingsbeekse Molenbeek*, 's-Hertogenbosch (Arcadis Archeologisch Rapport 72).

Winden, A. van, G. Kurstjens & D. Willems, 2013: *Definitief ontwerp beekmonding Sint Jansbeek, Hoofdrapport*, Beek-Ubbergen.

Wols, R., 2009: *Cuijk in Vogelvlucht*, geraadpleegd op 20-04-2021. https://www.bhic.nl/ontdekken/verhalen/cuijk-in-vogelvlucht.

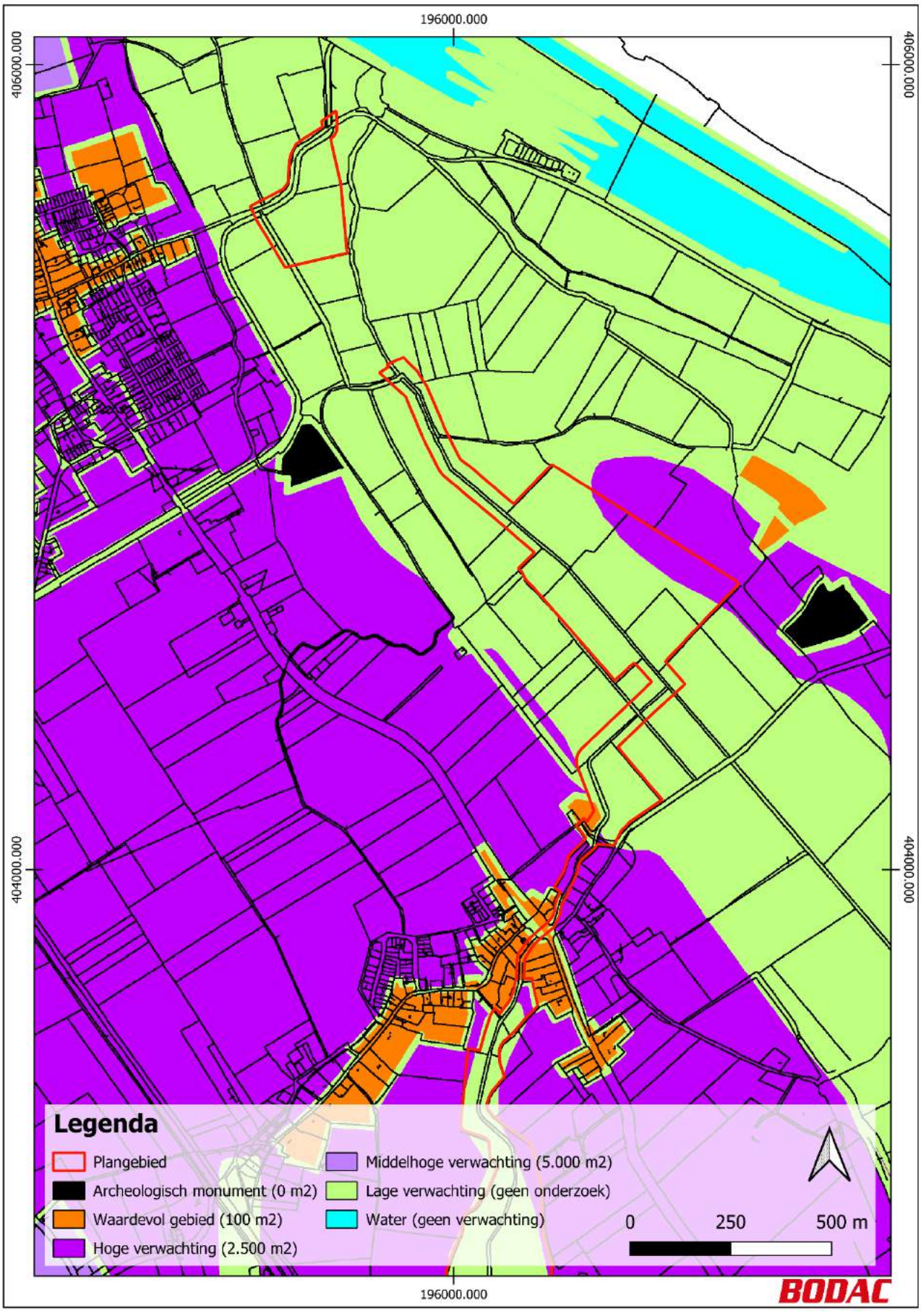
Zuidhoff, F.S. & J. Huizer (red.), 2015: *De noordelijke Maasvallei door de eeuwen heen. Vijftienduizend jaar landschapsdynamiek tussen Roermond en Mook Inventariserend archeologisch onderzoek 'Verkenning Plus' Project Maasvallei voor vijftien plangebieden*, Amersfoort (ADC Monografie 19/ADC Rapport 3750).

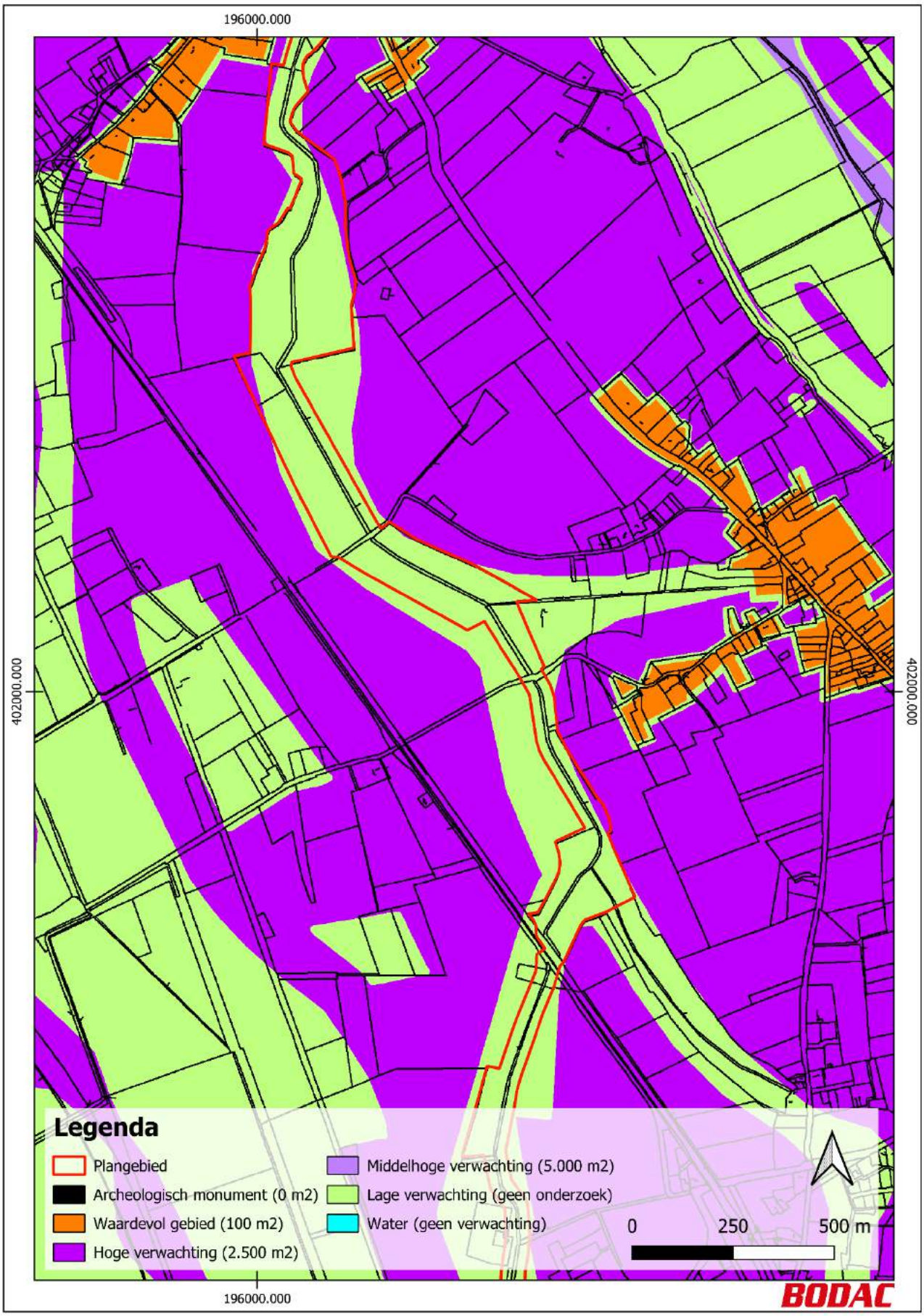
Lijst van figuren en tabellen

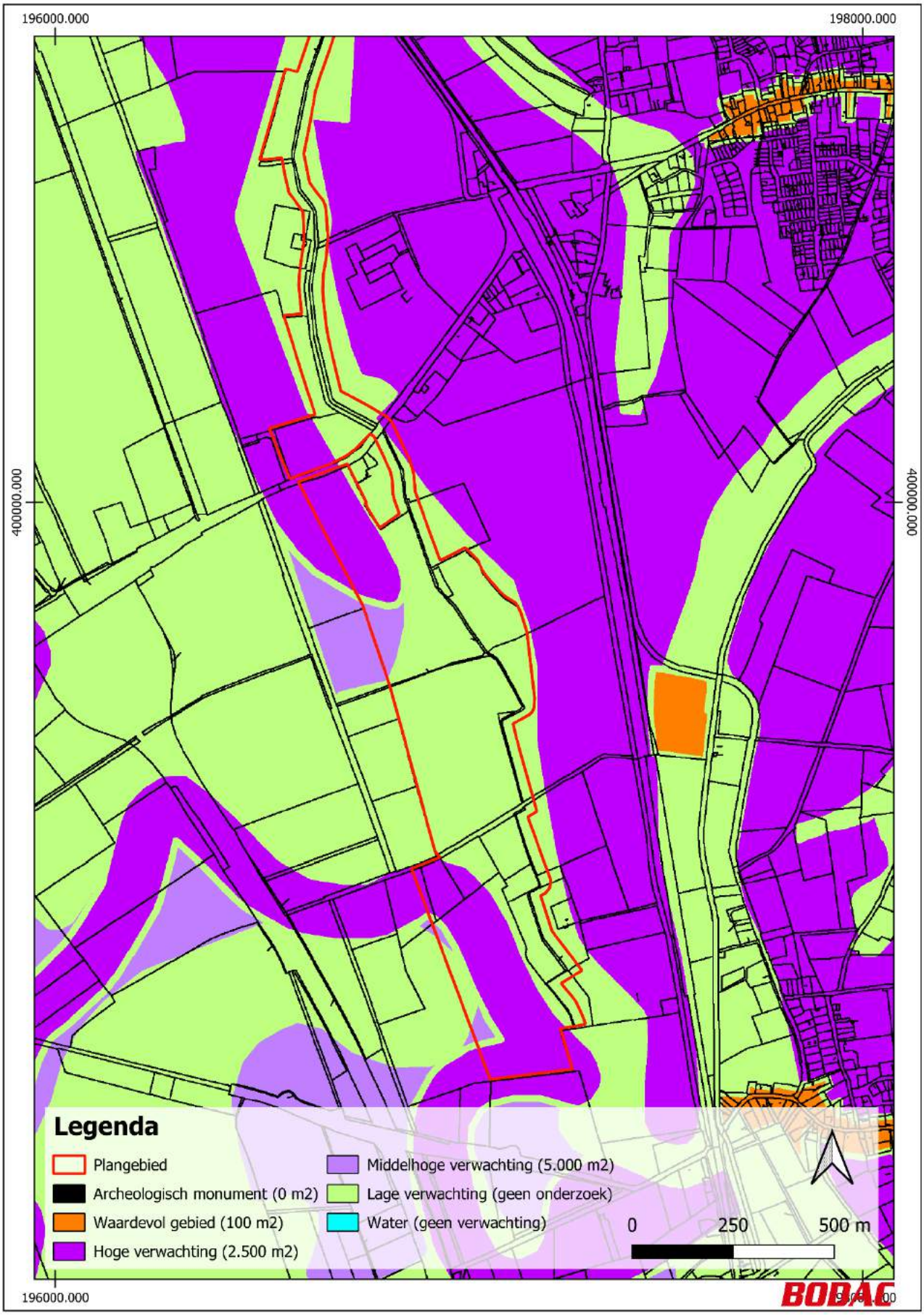
Figuur 1. Overzicht van de aardkundige en archeologische indeling van Nederland. 5
Figuur 2: Onderzoeksgebied op de topografische kaart (bron: OpenTopo). 6
Figuur 3: Voorbeeld profiel van voorgenomen werkzaamheden ter plaatse van de Sint Jansbeek (bron: opdrachtgever). 10
Figuur 4. Dwarsprofiel van het Maasdal ter plaatse van het plangebied (bron: Dinoloket). 12
Figuur 5. Een vlechtend riviersysteem (bron: Wikipedia, Creative Commons license CC BY 2.5). 14
Figuur 6. AHN-beeld van de omgeving van het plangebied. De rug waar de Sint Jansbeek doorheen stroomt wordt doorsneden door diverse oude Maasmeanders en de paraboolduinen op de oostelijke helling van het Maasdal zijn goed te onderscheiden (bron: www.ahn.nl). 16
Figuur 7: Geomorfogenetische kaart van het Maasdal (bron: RCE, achtergrond: OpenTopo). 17
Figuur 8: De Sint Jansbeek op de Tranchotkaart van 1804-1805 (links, aangegeven in blauw) en de huidige topografische kaart (rechts, in rood) (bron: Beeldbank Vrije Universiteit en OpenTopo). 25
Figuur 9: De verandering van de Sint Jansbeek door de tijd. Hierbij is zichtbaar dat de waterloop met name in het noorden en rond kastelen De Voirt en De Hattert aangepast wordt (bron: OpenTopo) 26
Figuur 10. Het Bodac-advies over het al dan niet uit laten voeren van archeologisch vervolgonderzoek in het noordelijk deel van het onderzoeksgebied (bron: OpenTopo). 31
Figuur 11. Het Bodac-advies over het al dan niet uit laten voeren van archeologisch vervolgonderzoek in het middelste deel van het onderzoeksgebied (bron: OpenTopo). 32
Figuur 12. Het Bodac-advies over het al dan niet uit laten voeren van archeologisch vervolgonderzoek in het zuidelijk deel van het onderzoeksgebied (bron: OpenTopo). 33

Tabel 1. Overzicht van de geo(morfo)logische indeling en ouderdom van de natuurlijke ondergrond in het plangebied. 11
Tabel 2. Aardkundige en landschappelijke gegevens met betrekking tot het plangebied. 13
Tabel 3. Archeologische verwachting per periode binnen het zuidelijke gedeelte van het onderzoeksgebied. 28

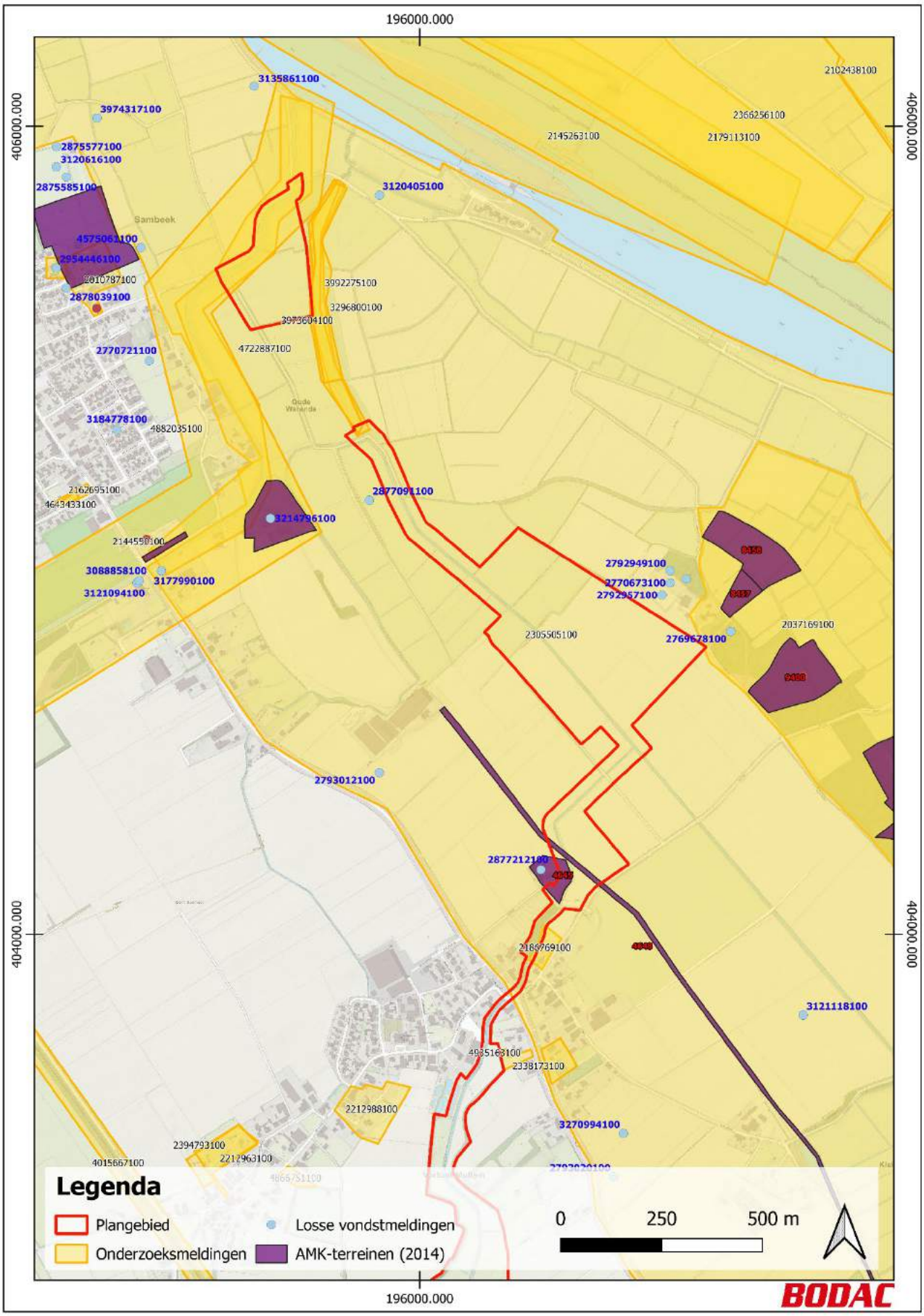
Bijlage 1. Archeologische beleidskaart gemeente Boxmeer

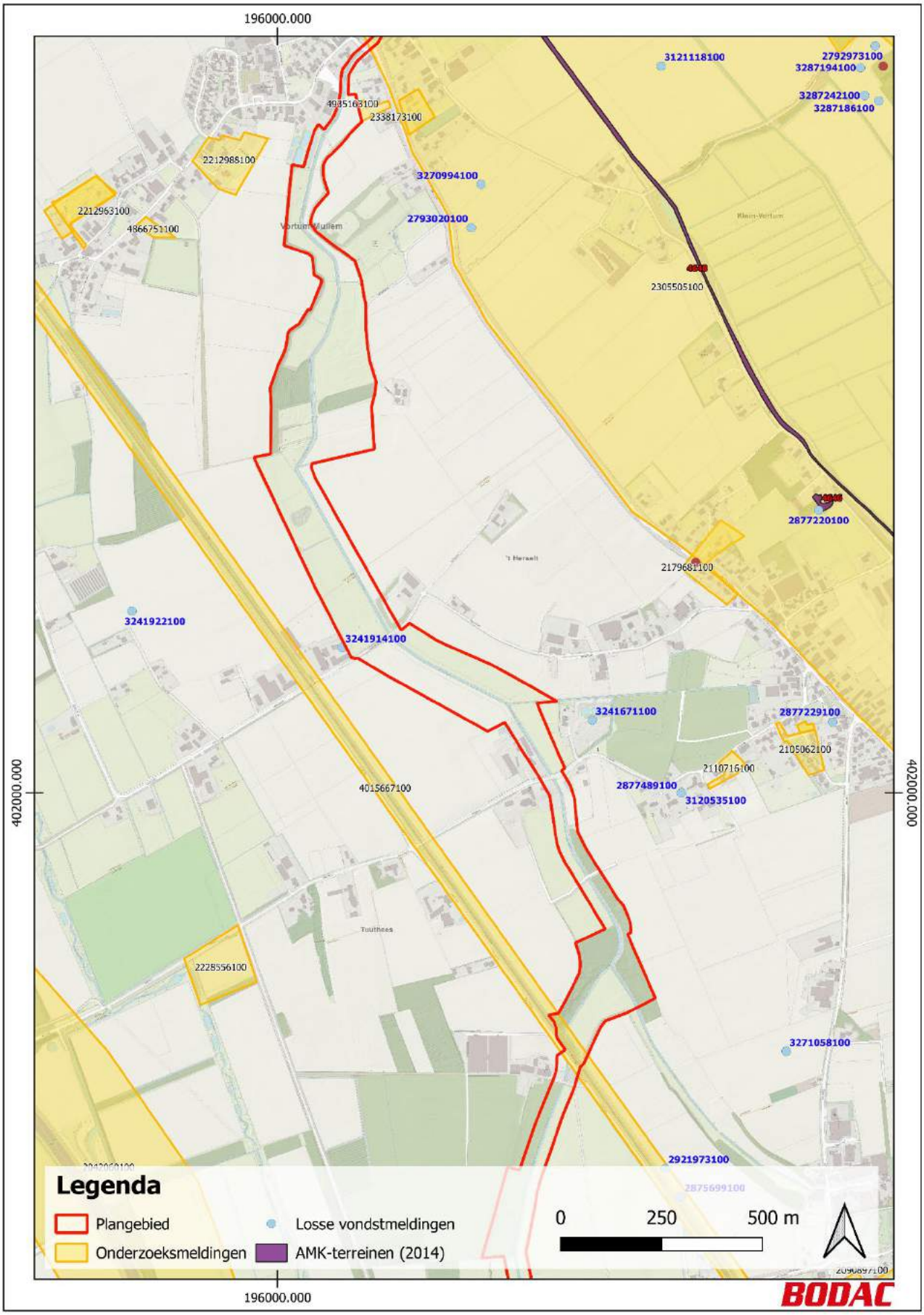

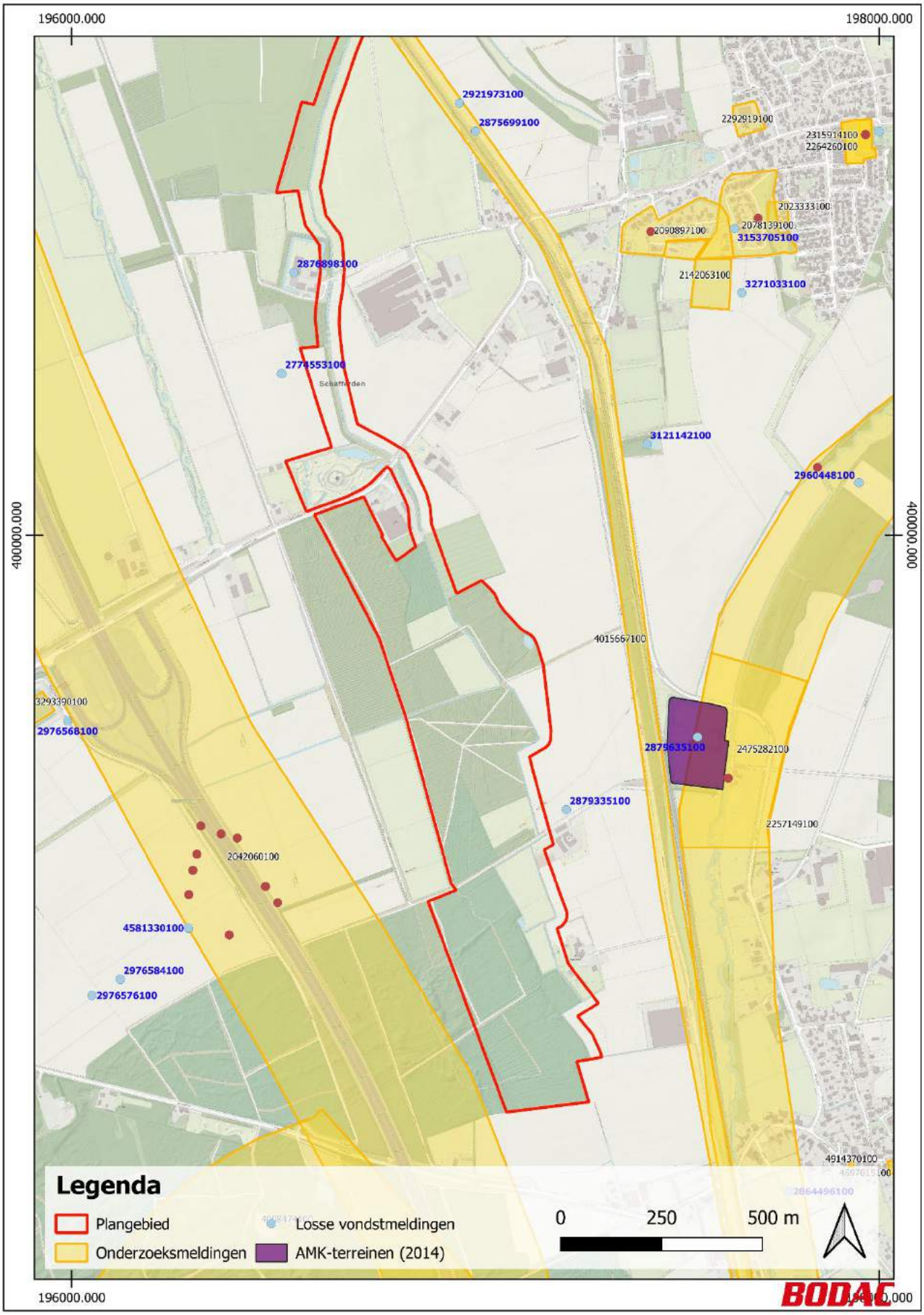

196000.000
402000.000
402000.000
196000.000
Legenda
Plangebied
Archeologisch monument (0 m2)
Waardevol gebied (100 m2)
Hoge verwachting (2.500 m2)
Middelhoge verwachting (5.000 m2)
Lage verwachting (geen onderzoek)
Water (geen verwachting)
0
250
500 m
BODAC

196000.000
198000.000
400000.000
400000.000
196000.000
Legenda
Plangebied
Archeologisch monument (0 m2)
Waardevol gebied (100 m2)
Hoge verwachting (2.500 m2)
Middelhoge verwachting (5.000 m2)
Lage verwachting (geen onderzoek)
Water (geen verwachting)
0
250
500 m
BODAC

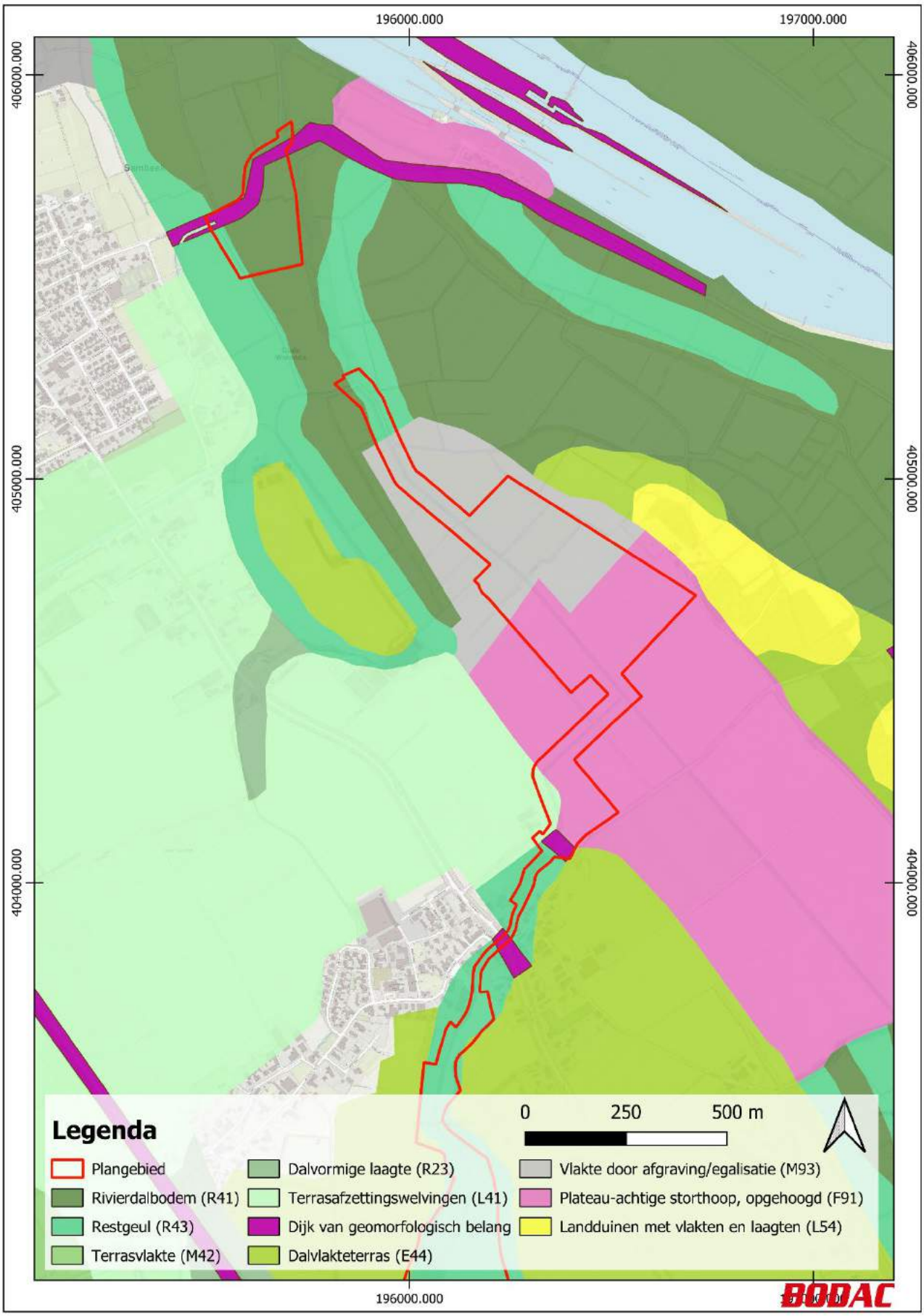
Bijlage 2. Archismeldingen in en om plangebied

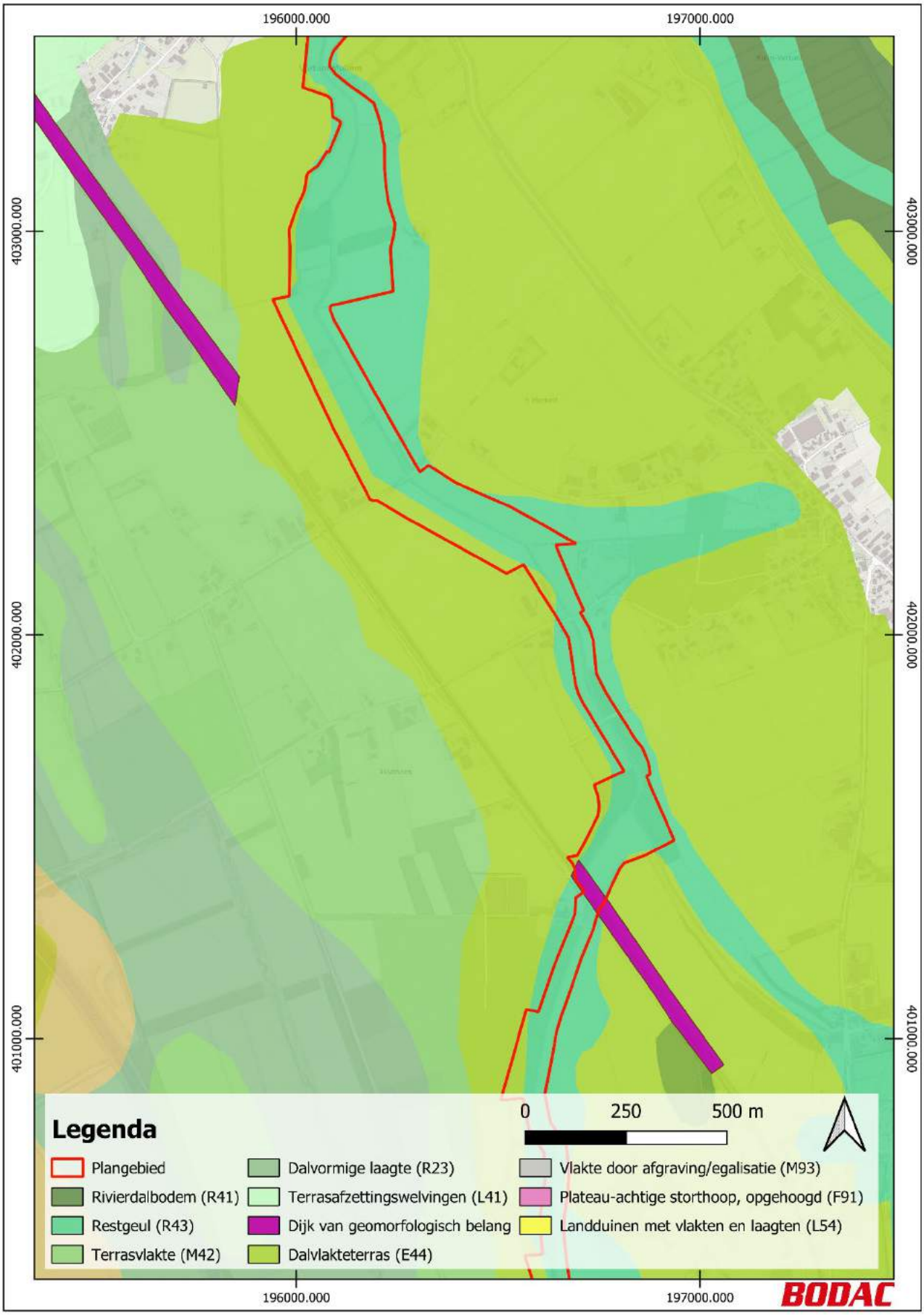

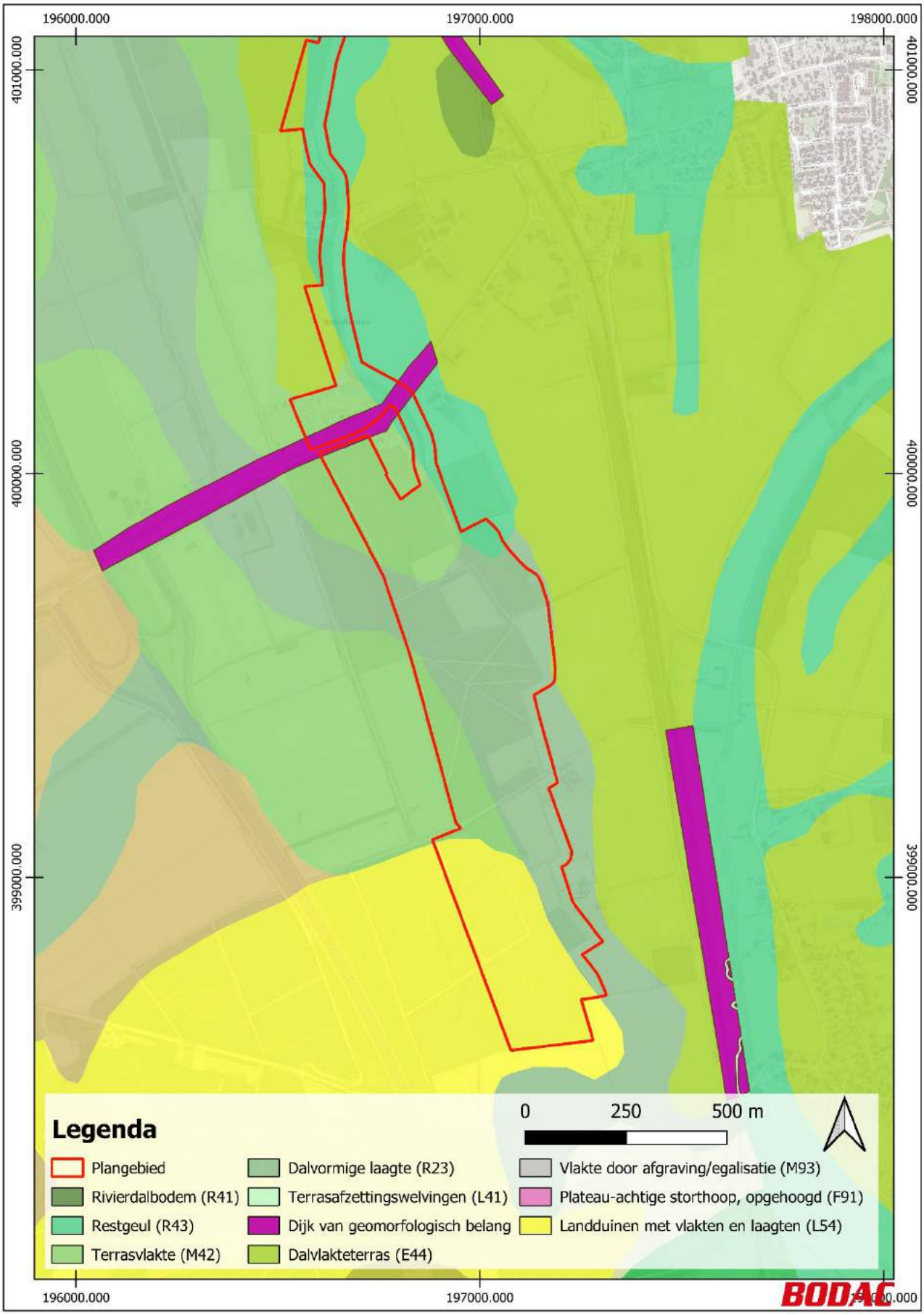

196000.000
402000.000
3121118100
2792973100
3287194100
3287242100
3287186100
4985163100
2338173100
2212988100
3270994100
2212963100
4866751100
2793020100
2305505100
2877220100
2179681100
3241922100
3241914100
3241671100
2877229100
2105062100
2110716100
2877489100
3120535100
4015667100
2228556100
3271058100
2921973100
Legenda
Plangebied
Onderzoeksmeldingen
Losse vondstmeldingen
AMK-terreinen (2014)
0
250
500 m
BODAC

196000.000
198000.000
400000.000
2921973100
2875699100
2292919100
2315914100
2264260100
2023333100
2078139100
2090897100
3153705100
2876898100
2142063100
3271033100
2774553100
3121142100
2960448100
4015667100
3293390100
2976568100
2879635100
2475282100
2879335100
2257149100
2042060100
4581330100
2976584100
2976576100
4914370100
Legenda
Plangebied
Losse vondstmeldingen
Onderzoeksmeldingen
AMK-terreinen (2014)
0
250
500 m

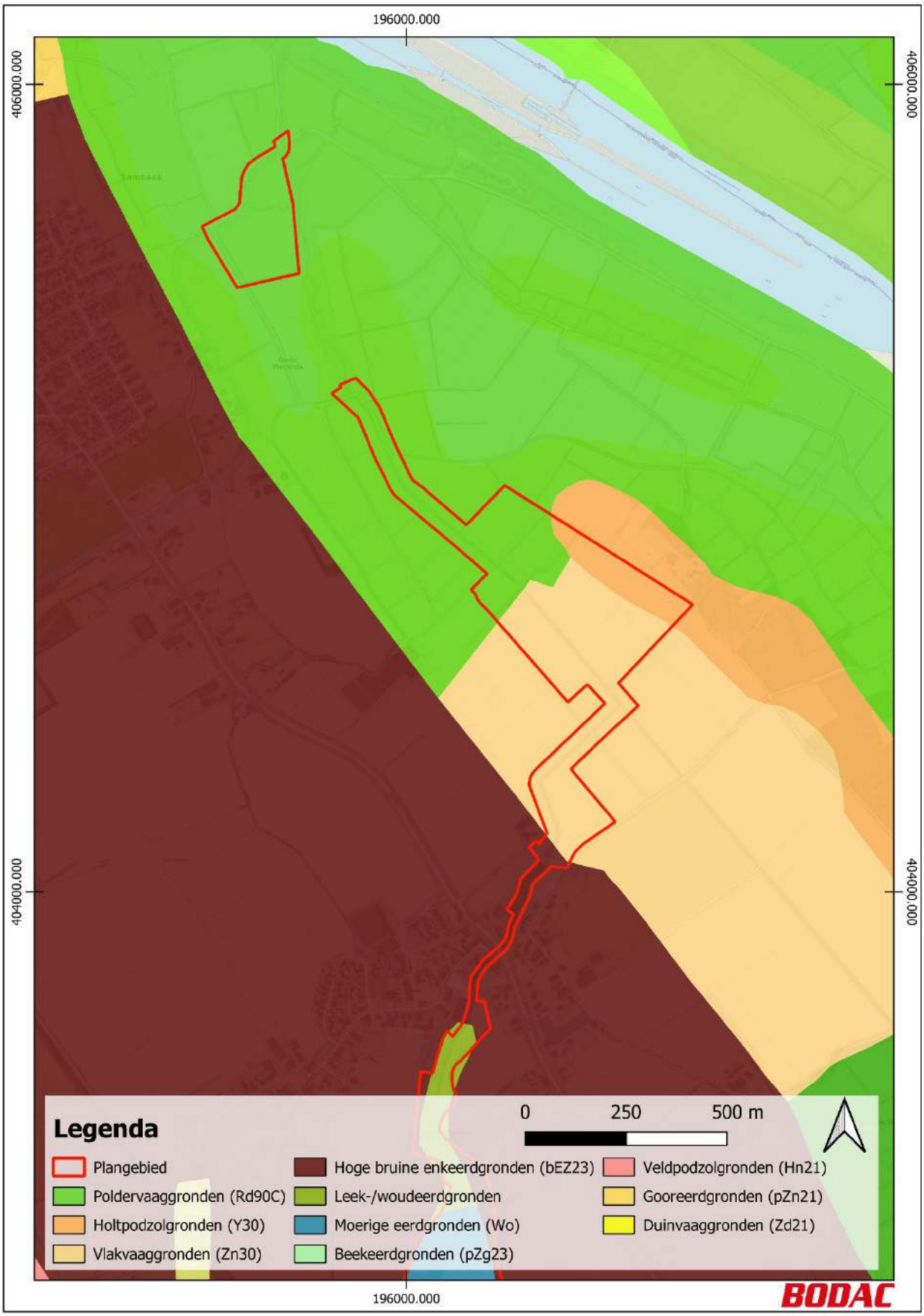
Bijlage 3. Geomorfologische kaart

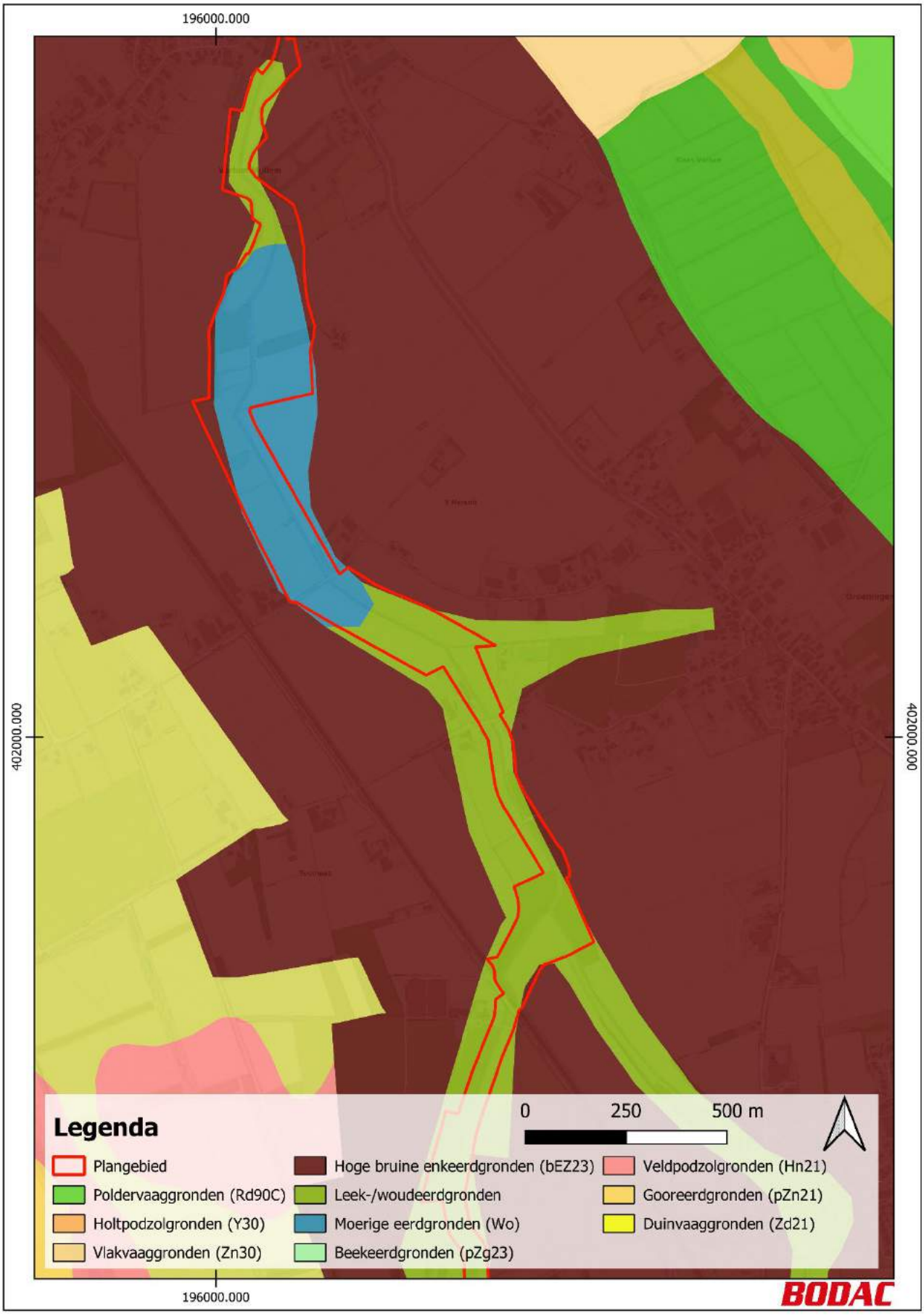

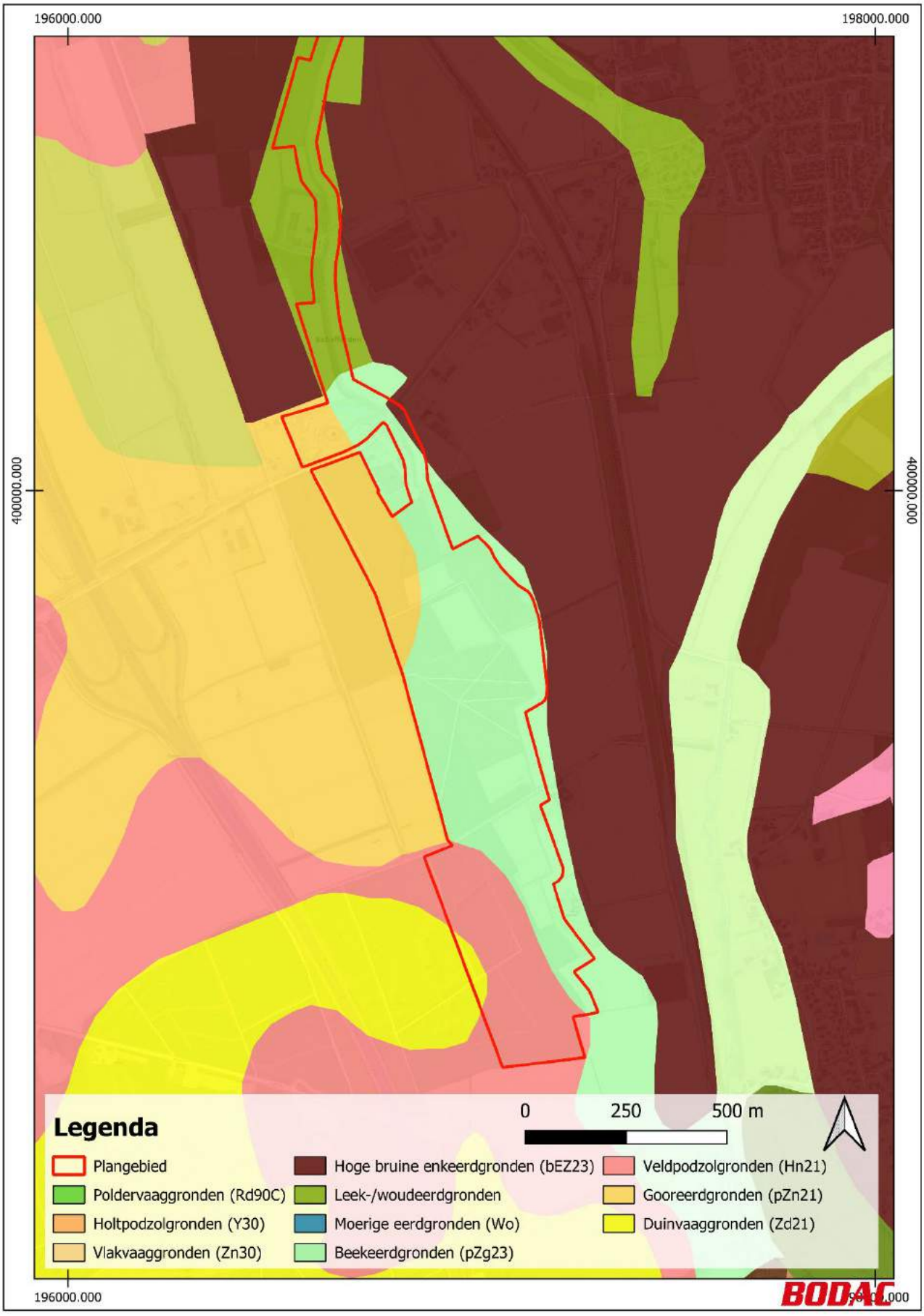

196000.000
197000.000
403000.000
402000.000
401000.000
Legenda
0
250
500 m
Plangebied
Rivierdalbodem (R41)
Restgeul (R43)
Terrasvlakte (M42)
Dalvormige laagte (R23)
Terrasafzettingswelvingen (L41)
Dijk van geomorfologisch belang
Dalvlakteterras (E44)
Vlakte door afgraving/egalisatie (M93)
Plateau-achtige storthoop, opgehoogd (F91)
Landduinen met vlakten en laagten (L54)
BODAC

196000.000
197000.000
198000.000
401000.000
400000.000
399000.000
Legenda
0
250
500 m
Plangebied
Rivierdalbodem (R41)
Restgeul (R43)
Terrasvlakte (M42)
Dalvormige laagte (R23)
Terrasafzettingswelvingen (L41)
Dijk van geomorfologisch belang
Dalvlakteterras (E44)
Vlakte door afgraving/egalisatie (M93)
Plateau-achtige storthoop, opgehoogd (F91)
Landduinen met vlakten en laagten (L54)
BODAC

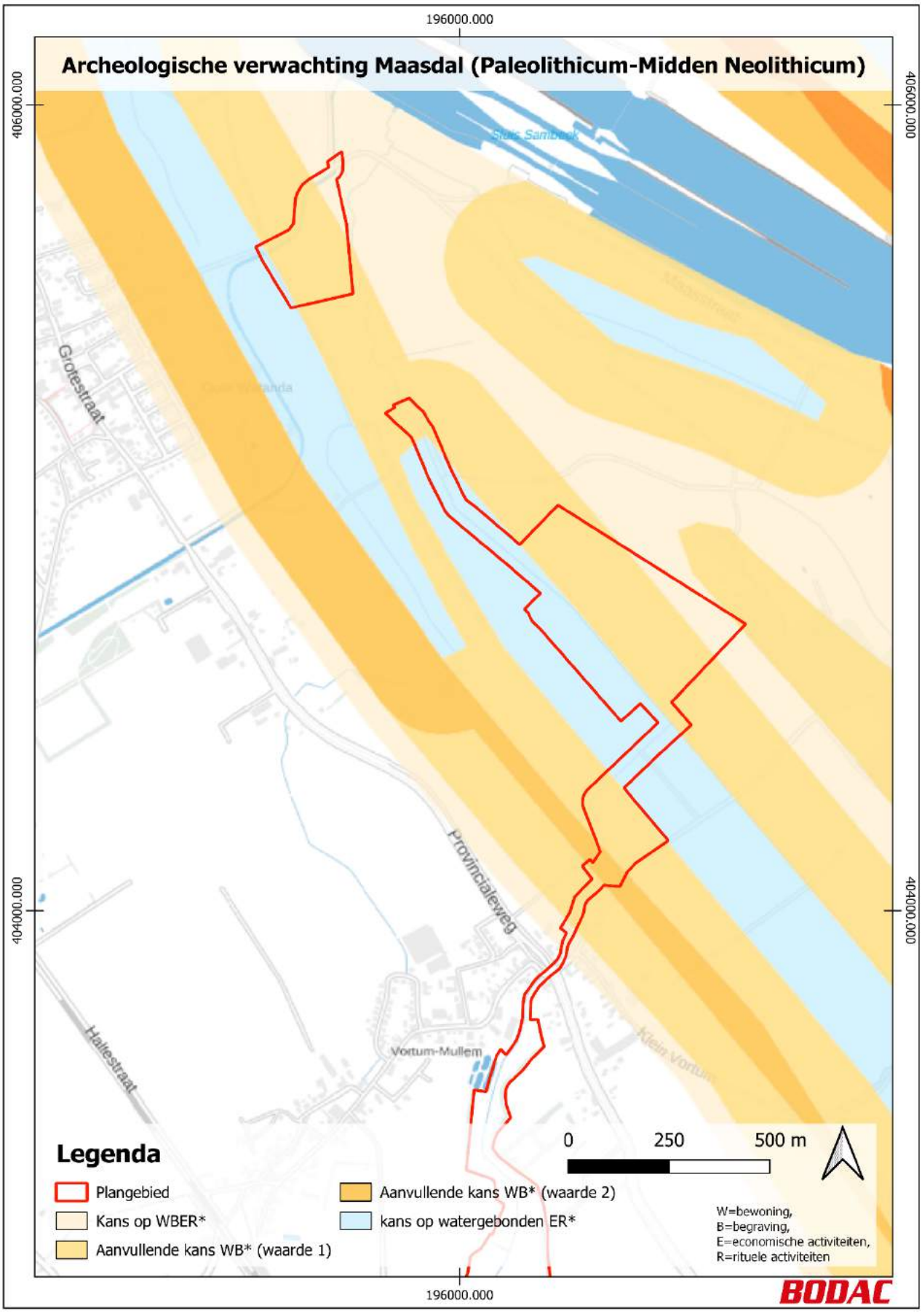
Bijlage 4. Bodemkundige kaart

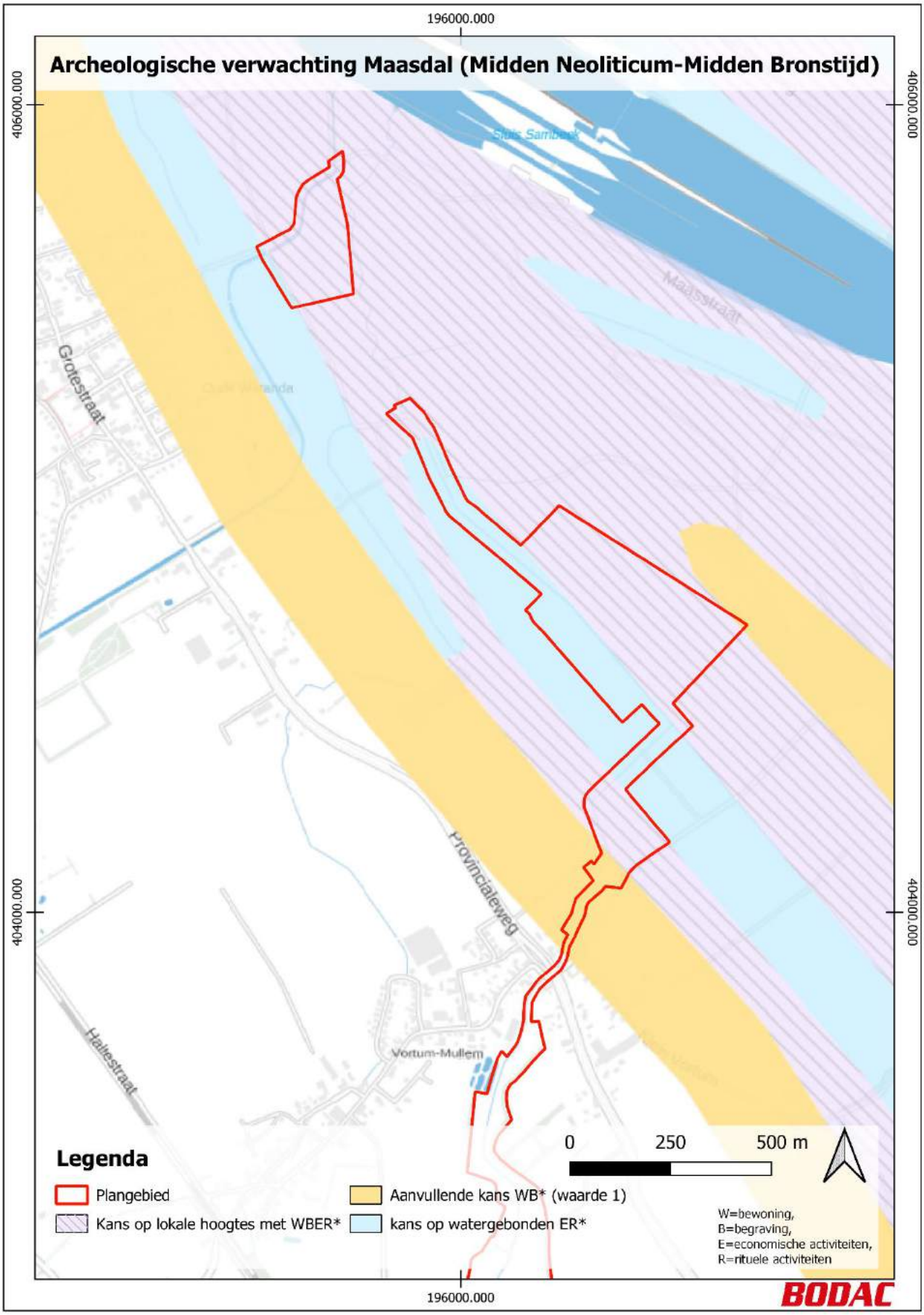

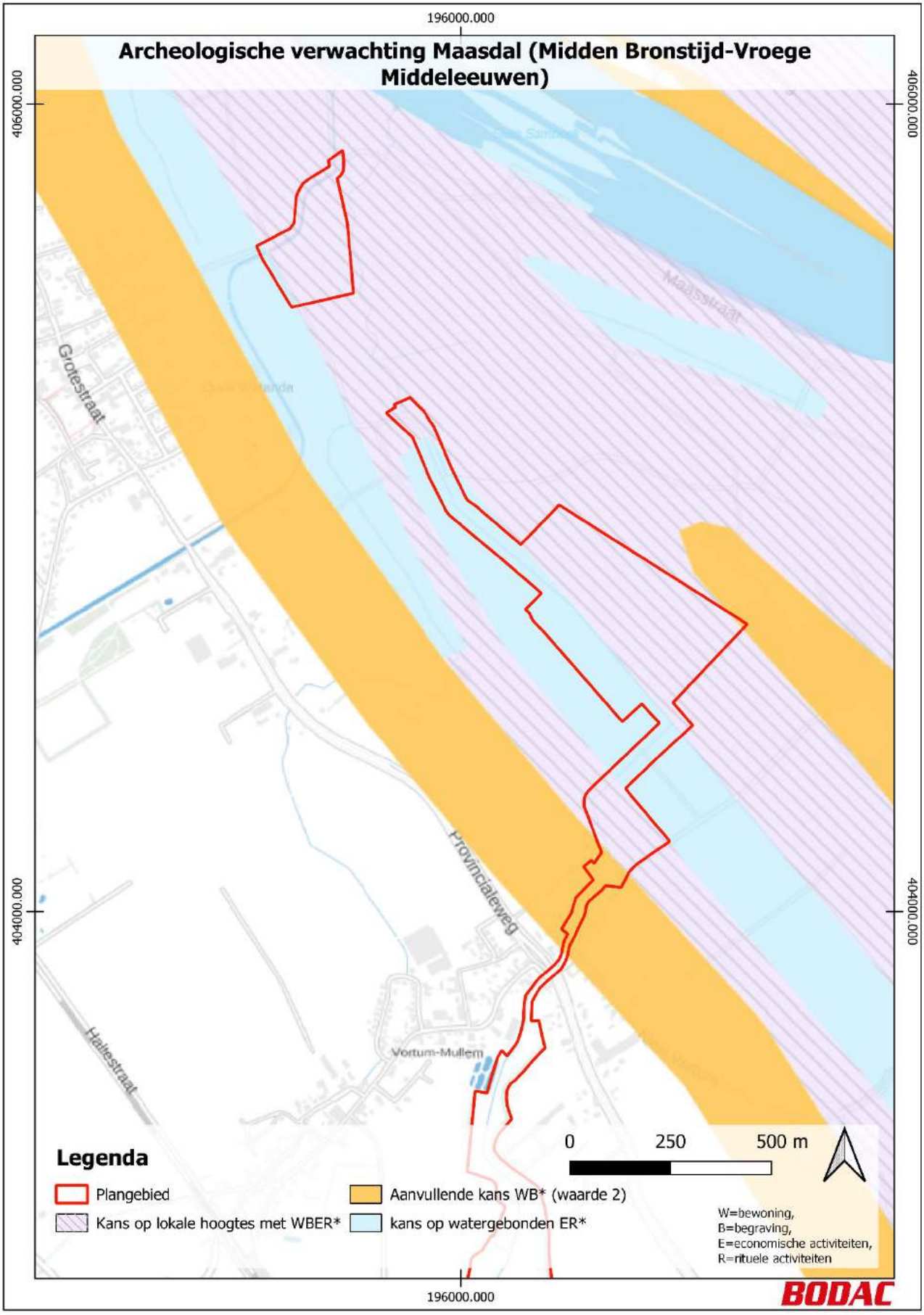

196000.000
402000.000
402000.000
196000.000
Legenda
0
250
500 m
Plangebied
Poldervaaggronden (Rd90C)
Holtpodzolgronden (Y30)
Vlakvaaggronden (Zn30)
Hoge bruine enkeerdgronden (bEZ23)
Leek-/woudeerdgronden
Moerige eerdgronden (Wo)
Beekeerdgronden (pZg23)
Veldpodzolgronden (Hn21)
Gooreerdgronden (pZn21)
Duinvaaggronden (Zd21)
BODAC

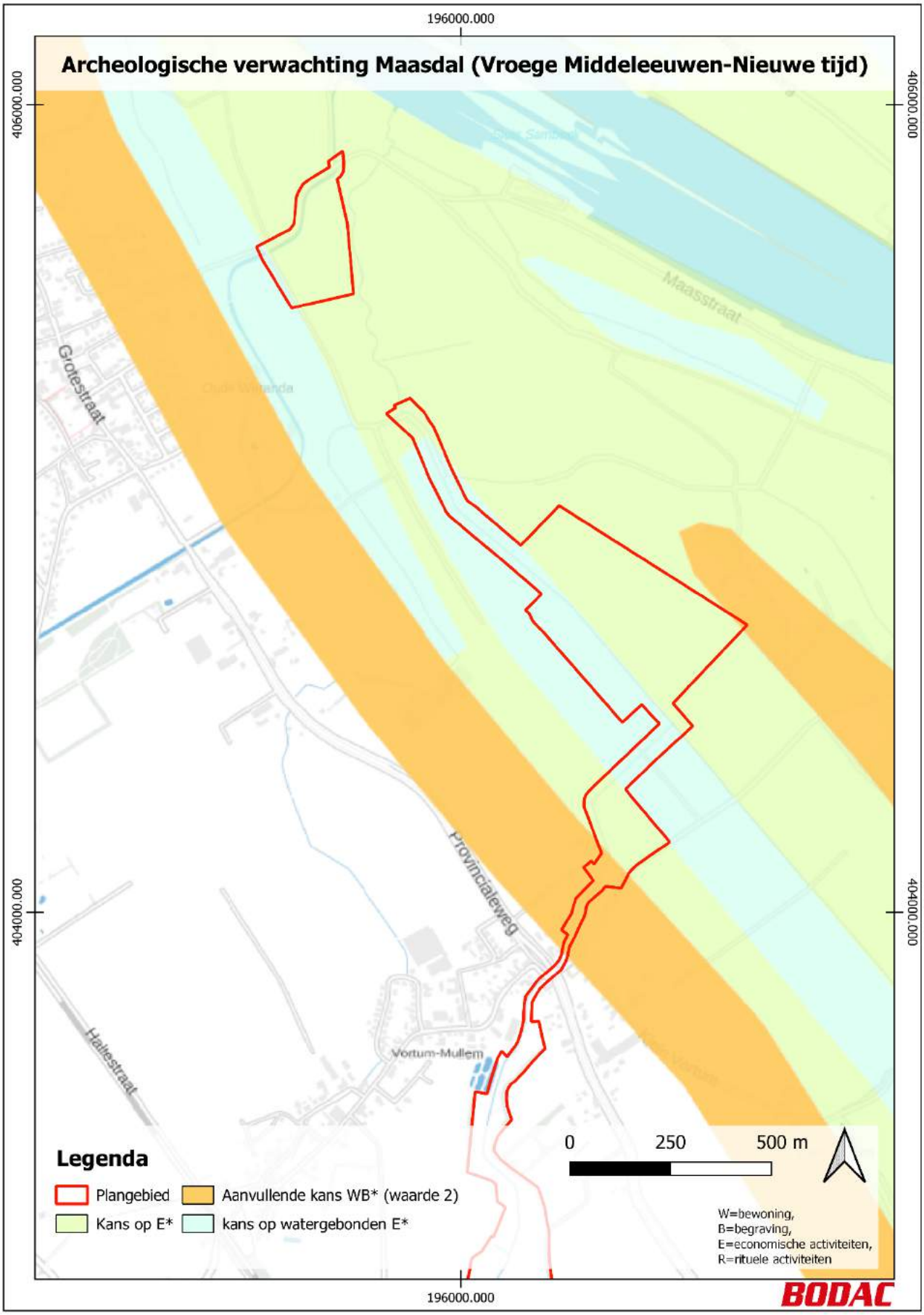

196000.000
198000.000
400000.000
400000.000
196000.000
Legenda
0
250
500 m
Plangebied
Poldervaaggronden (Rd90C)
Holtpodzolgronden (Y30)
Vlakvaaggronden (Zn30)
Hoge bruine enkeerdgronden (bEZ23)
Leek-/woudeerdgronden
Moerige eerdgronden (Wo)
Beekeerdgronden (pZg23)
Veldpodzolgronden (Hn21)
Gooreerdgronden (pZn21)
Duinvaaggronden (Zd21)
BODAC

Bijlage 5. Archeologische verwachtingskaart Maasdal

Archeologische verwachting Maasdal (Midden Neoliticum-Midden Bronstijd)
196000.000
406000.000
404000.000
Grotestraat
Maasstraat
Provincialeweg
Hallestraat
Vortum-Mullem
0
250
500 m
Legenda
Plangebied
Kans op lokale hoogtes met WBER*
Aanvullende kans WB* (waarde 1)
kans op watergebonden ER*
W=bewoning,
B=begraving,
E=economische activiteiten,
R=rituele activiteiten
BODAC

Archeologische verwachting Maasdal (Midden Bronstijd-Vroege Middeleeuwen)
196000.000
406000.000
404000.000
Grotestraat
Maasstraat
Provincialeweg
Hallestraat
Vortum-Mullem
0
250
500 m
Legenda
Plangebied
Kans op lokale hoogtes met WBER*
Aanvullende kans WB* (waarde 2)
kans op watergebonden ER*
W=bewoning,
B=begraving,
E=economische activiteiten,
R=rituele activiteiten
BODAC

Archeologische verwachting Maasdal (Vroege Middeleeuwen-Nieuwe tijd)
196000.000
406000.000
404000.000
Maasstraat
Grotestraat
Provincialeweg
Hallestraat
Vortum-Mullem
0
250
500 m
Legenda
Plangebied
Aanvullende kans WB* (waarde 2)
Kans op E*
kans op watergebonden E*
W=bewoning,
B=begraving,
E=economische activiteiten,
R=rituele activiteiten
BODAC

BODAC

Your safety is our concern

Waterschap Aa en Maas

QuickScan Soortenbescherming

Herinrichting Sint-Jansbeek

idverde Advies

COLOFON

QuickScan Soortenbescherming
Herinrichting Sint-Jansbeek

OPDRACHTNEMER	*i*dverde Advies Willemsplein 2-4 5211 AK 's-Hertogenbosch T 073 205 11 00 E **advies@*i*dverde.nl**
OPGESTELD DOOR	Matthias Koster (Adviseur Ecologie)
VRIJGEGEVEN DOOR	Arjan Schoenmakers (Teamleider Ecologie)
OPDRACHTGEVER	Waterschap Aa en Maas Pettelaarpark 70 5216 PP 's-Hertogenbosch
PROJECTNUMMER	722200325
KENMERK	QuickScan soortenbescherming herinrichting Sint-Jansbeek
STATUS	Definitief
VERSIE	2.0
DATUM	27 september 2022

*I*dverde advies bv is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden, kaartmateriaal inclusief getoonde begrenzingen of andere gegevens verkregen van *i*dverde Advies bv. De opdrachtgever vrijwaart *idverde* Advies bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing. *I*dverde Advies bv is lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van ecologische adviesbureaus. Hierdoor zijn wij goed op de hoogte van de nieuwste ontwikkeling op het gebied van ecologie en wetgeving. Door de inzet van conform de wet ter zake kundige ecologen, waarborgen wij daarnaast onze onderzoekskwaliteit. Omdat ecologisch (veld)onderzoek een momentopname is, kan aanwezigheid van beschermde soorten soms niet worden uitgesloten of bevestigd. Daarnaast is de natuurwetgeving aan verandering en jurisprudentie onderhevig. *I*dverde Advies bv is niet aansprakelijk voor de gevolgen van onverwacht verschijnende of verdwijnende flora of fauna, noch voor de gevolgen van veranderende wetgeving of jurisprudentie.

Copyright 2022 *i*dverde. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van *i*dverde. *i*dverde is niet aansprakelijk voor eventuele schade ontstaan bij gebruik van gegevens uit dit rapport.

INHOUDSOPGAVE

COLOFON 2

1. INLEIDING 4
- 1.1 Aanleiding 4
- 1.2 Afbakening 5

2. WERKWIJZE 6
- 2.1 Bronnenonderzoek 6
- 2.2 Veldbezoek 6
- 2.3 Effectenbeoordeling 6

3. ONDERZOEKSRESULTATEN 7
- 3.1 Algemene beschrijving plangebied 7
- 3.2 Vaatplanten 10
- 3.3 Zoogdieren 10
  - 3.3.1 Grondgebonden zoogdiersoorten 10
  - 3.3.2 Vleermuizen 12
- 3.4 Vogels 12
  - 3.4.1 Vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen 12
  - 3.4.2 Overige broedvogels 13
- 3.5 Vissen 13
- 3.6 Amfibieën en reptielen 13
- 3.7 Overige beschermde soorten 14
- 3.8 Invasieve exoten 14
- 3.9 Beschermde gebieden 14
  - 3.9.1 Natura2000 14
  - 3.9.2 Natuurnetwerk Brabant (NNB) 14

4. TOETSING AAN DE WET NATUURBESCHERMING 15
- 4.1 Grondgebonden zoogdiersoorten 15
  - 4.1.1 Bever 15
  - 4.1.2 Kleine marterachtigen 15
  - 4.1.3 Overige grondgebonden zoogdieren 15
- 4.2 Vleermuizen 15
- 4.3 Broedvogels 16
  - 4.3.1 Vogels met jaarrond beschermde nesten (ransuil, boomvalk en sperwer) 16
  - 4.3.2 Overige broedvogels (houtduif, roodborst, goudhaan etc.) 16
- 4.4 Amfibieën en reptielen 16
- 4.5 Beschermde gebieden 16
  - 4.5.1 Natura2000 16
  - 4.5.2 NNB 17

5. CONCLUSIE 18
- 5.1 Soortenbescherming Wet natuurbescherming 18
- 5.2 Beschermde gebieden 19

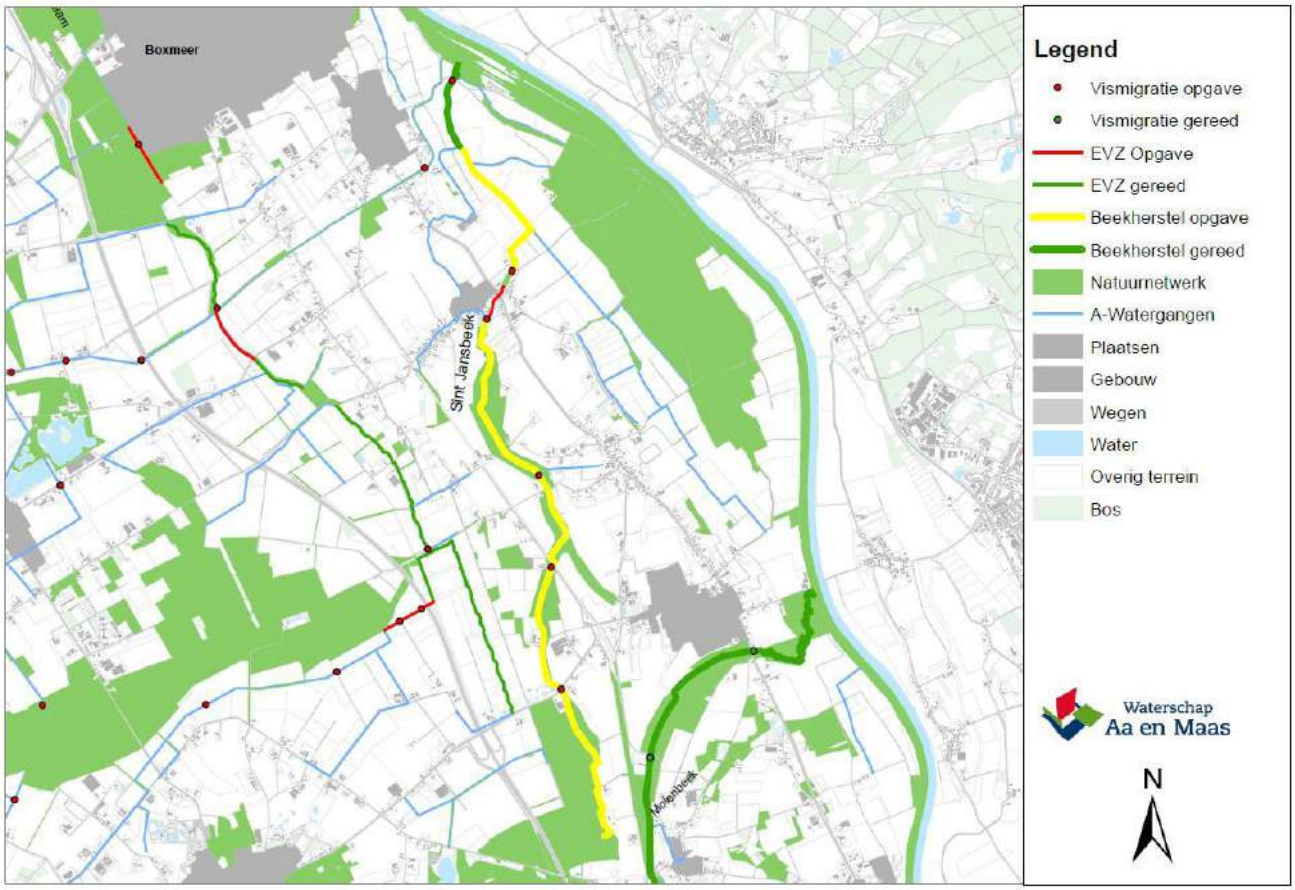
6. LITERATUURLIJST 20

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Waterschap Aa en Maas is voornemens om verschillende maatregelen te treffen aan en langs de Sint-Jansbeek. Aan de basis van de werkzaamheden staat de landelijke aanpak die is vastgelegd in de Handreiking KRW-doelen (STOWA, 2018). Project specifiek houdt dit in dat in 2019 en 2020 gewerkt is aan een technische actualisatie van de doelen voor de komende planperiode (2022-2027) in en rondom de Sint-Jansbeek. Daarbij worden aanpassingen aan de landelijke maatlatten (die worden gebruikt voor het vaststellen van de toestand en de doelen) en een aangescherpt inzicht in het doelbereik verwerkt in een technische actualisatie van het doel. Het uitgangspunt dat daarbij is gehanteerd is dat de geplande maatregelen (beekherstel, vispassages) allemaal zijn uitgevoerd. In dit kader is in het 1e kwartaal van 2020 gestart met de voorbereiding van de beekherstel Sint Jansbeek fase 2 en 3. Fase 1 is de monding die reeds in 2015 is hersteld. Naast de beekherstel opgave dienen er 6 stuwen, waarvan 1 niet meer functioneert, passeerbaar voor vissen gemaakt te worden. Tevens moet een EVZ opgave van circa 400 m langs de Sint Jansbeek worden gerealiseerd.

In het kader van de Wet natuurbescherming moet rekening worden gehouden met beschermde flora, fauna en natuurgebieden. Ruimtelijke ingrepen, zoals- graaf en kapwerkzaamheden, kunnen (negatieve) effecten hebben op beschermde flora en fauna. Indien dergelijke soorten aanwezig zijn, worden door de voorgenomen ingreep mogelijk verbodsbepalingen van het onderdeel soortenbescherming van de Wet natuurbescherming overtreden. Door middel van een effectenanalyse moet worden onderzocht op welke wijze sprake is van negatieve effecten en hoe deze kunnen worden voorkomen.
Om na te gaan of dit voor het voorgenomen plan het geval is, is door *I*dverde Advies op verzoek van Waterschap Aa en Maas een QuickScan in het kader van de Wet natuurbescherming ten behoeve van het onderdeel soortenbescherming uitgevoerd. Hierbij zijn ook de mogelijke effecten op beschermde gebieden getoetst.

Afbeelding 1.1. Het plangebied, de loop van de Sint-Jansbeek (Bron: Waterschap Aa en Maas).

1.2 Afbakening

De Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) beschermt naast soorten, onder andere ook gebieden. Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura2000 gebied. Wel zijn binnen vijf kilometer twee Natura2000 gebieden gelegen, namelijk de Boschhuizerbergen in het zuiden en de Maasduinen aan de overzijde van de Maas. Tenslotte is het beekdal van de Sint Jansbeek grotendeels in het Natuurnetwerk Brabant gelegen. Daarom wordt in deze rapportage een eerste toetsing aan de effecten op beschermde gebieden uitgevoerd.

Onderzoeksvragen ten aanzien van de soort- en planologische gebiedsbescherming
Voorliggende rapportage geeft antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

- Zijn in het plangebied en de directe omgeving daarvan beschermde plant- of diersoorten en/of verblijfplaatsen van deze soorten aanwezig of te verwachten?
- Ondervinden de aanwezige beschermde plant- of diersoorten negatieve effecten van de voorgenomen herinrichtingsmaatregelen?
- Zo ja, is het mogelijk om optredende negatieve effecten te voorkomen of te mitigeren? En op welke wijze dient dit te geschieden?
- Is het noodzakelijk om een ontheffing aan te vragen voor het overtreden van de verbodsbepalingen binnen het onderdeel soortenbescherming van de Wet natuurbescherming?
- Is mogelijk sprake van externe werking op beide Natura2000 gebieden? Is nadere toetsing of een vergunningsaanvraag noodzakelijk?
- Treedt door de voorgenomen werkzaamheden mogelijk aantasting van het Natuurnetwerk Brabant op? En is een vergunningsaanvraag of nadere toetsing nodig?

2. Werkwijze

De QuickScan betreft een verkenning die bestaat uit een bronnenonderzoek en een veldbezoek. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek, is een inschatting gemaakt van de aanwezige en oorspronkelijke natuurwaarden en is beoordeeld of het plan mogelijk (negatieve) effecten heeft op beschermde soorten en gebieden (effectenanalyse). Hieronder is per onderdeel de werkwijze toegelicht.

2.1 Bronnenonderzoek

Voor het bronnen- en literatuuronderzoek zijn gegevens opgevraagd uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). In de NDFF is rondom het plangebied een polygoon ingetekend. Het polygoon is ruimer ingetekend dan het plangebied, namelijk in een straal van ca. 1 km rondom het plangebied. Binnen dit polygoon zijn alle verspreidingsgegevens van beschermde soorten opgevraagd van de afgelopen tien jaar. Door het polygoon ruimer in te tekenen dan het plangebied is de verkregen dataset voldoende groot om te kunnen benutten voor dit onderzoek.
De uit de NDFF aangeleverde dataset (opgehaald op 11 maart 2021) bestaat in totaal uit 15.014 'records'. Op basis van de beschikbare gegevens is een inschatting gemaakt van het voorkomen van beschermde soorten binnen het plangebied. Aanvullend zijn de Atlas van de Nederlandse zoogdieren (Broekhuizen et al. 2016) en de Atlas van de Nederlandse amfibieën en reptielen (Broekhuizen et al. 2016) geraadpleegd.
Voor de beschermde gebieden zijn het Natuurbeheerplan Noord Brabant van 2021 en de site www.natura2000.nl geraadpleegd om de kenmerkende waarden of instandhoudingsdoelstellingen in beeld te brengen.

2.2 Veldbezoek

Het veldbezoek bestaat uit een biotooptoets met als doel een inschatting te maken van de ecologische kwaliteiten van het plangebied. De bevindingen van het bronnenonderzoek zijn hierbij in het veld getoetst en waar nodig aangevuld.

Op 12 maart 2021 is een veldbezoek uitgevoerd door Matthias Koster, ecoloog van Idverde Advies, ter plaatse van het plangebied, Sint-Jansbeek tussen Sambeek en Vierlingsbeek. De weersomstandigheden waren op dat moment bewolkt, perioden met miezerregen, 10 ^{o}C en 3-4 Bft.
Op het moment van het veldbezoek zijn nooit alle mogelijk voorkomende soorten zichtbaar aanwezig. Diersoorten zijn bijvoorbeeld alleen nachtactief of in een bepaalde periode van het jaar afwezig. Daarom zijn de eisen die soorten/soortgroepen aan hun leefgebied stellen met betrekking tot vaste rust- en verblijfplaatsen, voedselgebieden en migratieroutes vergeleken en getoetst met de situatie in het veld. Het plangebied kan o.a. voor vogels, amfibieën en vleermuizen een geschikte locatie zijn omdat deze de beek en aanwezige houtopstanden kunnen gebruiken als broedlocatie, verblijfplaats of migratieroute.

2.3 Effectenbeoordeling

Op basis van de uitkomsten van het bronnen- en veldonderzoek is beoordeeld of het plan (negatieve) effecten kan hebben. Hierbij is de uitvoeringsperiode meegewogen, en wordt waar mogelijk onderscheid gemaakt in effecten op korte en lange termijn.
In hoeverre het mogelijk is om een complete effectanalyse te maken is afhankelijk van de volledigheid en bruikbaarheid van de beschikbare verspreidingsgegevens en duidelijkheid over de uit te voeren werkzaamheden en uitvoeringsplanning. Wanneer aanvullend onderzoek noodzakelijk blijkt kan pas na afloop van het benodigde onderzoek de effectanalyse worden afgerond.
Indien sprake is van een conflictsituatie tussen de aanwezigheid van strikt beschermde soorten en de geplande ruimtelijke ingreep, is in onderhavige rapportage aangegeven welke voorzorgsmaatregelen genomen moeten worden om negatieve effecten op beschermde soorten te voorkomen. Indien negatieve effecten door het nemen van voorzorgsmaatregelen niet te voorkomen zijn, is aangegeven dat mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn en/of een ontheffing aangevraagd dient te worden. Ook is beoordeeld of mogelijke negatieve effecten op de Natura2000 gebieden of het Natuurnetwerk kunnen optreden.

3. Onderzoeksresultaten

De basis voor de QuickScan wordt gevormd door gegevens over het (mogelijk) voorkomen van beschermde planten- en diersoorten binnen de invloedsfeer van de werkzaamheden. Onderstaand is eerst een algemene beschrijving van het plangebied gegeven. Daarna zijn per soortgroep de resultaten van het bronnen- en veldonderzoek beschreven.

3.1 Algemene beschrijving plangebied

Het plangebied bevindt zich in de gemeente Boxmeer en bevat naast de beek ook aanliggende percelen. Het gehele plangebied ligt nagenoeg in het buitengebied van de gemeente, met uitzondering van het dorp Vortum-Mullem heen. De Sint Jansbeek stroomt van zuid naar noord. De beek bestaat op verschillende trajecten een rechtgetrokken watergang. Pleksgewijs bevindt zich een ruigtestrook op de oeverzone. De oeverzones hebben een steil verloop. De watergang kenmerkt zich door een stromende beek en bevat nagenoeg geen onderwatervegetatie. In de randen staat op verschillende plekken rietvegetatie. Op meerdere plekken langs de beek bevinden zich poelen en natte hooilanden. Verder bestaat omliggende gebied hoofdzakelijk uit agrarisch gebruikte graslanden. Op enkele plekken bevinden zich kleine bospercelen naast de beek. Ter hoogte van Vortum-Mullem stroomt de beek in een betonnen bak tussen tuinen door.

Afbeelding 3.1. Impressie plangebied gezien ter hoogte van Sambeek, kijkend richting het zuiden.

Afbeelding 3.2. Impressie plangebied gezien ter hoogte van Sambeek, kijkend richting het noorden.

Afbeelding 3.3. Impressie plangebied gezien ter hoogte van Vortum-Mullem, kijkend richting het zuiden.

.

Afbeelding 3.4. Impressie plangebied gezien ter hoogte van Vortum-Mullem (straat Brembroeken), kijkend richting het noorden.

Afbeelding 3.5. Impressie plangebied gezien ter hoogte van Vortum-Mullem (straat Brembroeken), kijkend richting het zuiden.

Afbeelding 3.6. Impressie plangebied gezien ter hoogte van Vortum-Mullem (straat Brembroeken), kijkend richting het zuiden.

Afbeelding 3.7. Impressie plangebied gezien ter hoogte van Vortum-Mullem (straat Brembroeken), kijkend richting het zuiden.

Afbeelding 3.8. Impressie plangebied gezien ter hoogte van Groeningen (straat Hultenweg), kijkend richting het noorden.

Afbeelding 3.9. Impressie plangebied gezien ter hoogte van Vortum-Mullem (straat Voortweg), kijkend richting het zuiden.

3.2 Vaatplanten

In de gegevens van de NDFF zijn meldingen bekend van beschermde vaatplanten. Het gaat hierbij om wilde weit en drijvende waterweegbree.

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde vaatplanten aangetroffen in en rondom het plangebied. Dit was vanwege de tijd van het waarin het veldbezoek uitgevoerd was (late winter/begin voorjaar) ook te verwachten. Doordat de oevers dichtbegroeid zijn met grassoorten, de Sint-Jansbeek met enige regelmaat geschoond wordt en droogvallende slikranden/oevers ontbreken, wordt drijvende waterweegbree uitgesloten in het plangebied en de directe omgeving van het plangebied. Doordat open plekken in de oevers ontbreken en in de omgeving ook geen graanakkers aanwezig zijn, wordt het voorkomen van de wilde weit in het plangebied en de directe omgeving ervan uitgesloten.

3.3 Zoogdieren

Doordat vleermuizen andere eisen stellen aan hun plangebied dan andere (grondgebonden) zoogdieren, worden beide soortgroep apart besproken.

3.3.1 Grondgebonden zoogdiersoorten

In de NDFF zijn binnen een straal van ca. 1 km rondom het plangebied meerdere meldingen bekend van grondgebonden zoogdieren. Zo zijn meerdere meldingen bekend van de bever, bunzing, das en steenmarter. Meldingen van de bever en bunzing zijn van zowel in als buiten het plangebied afkomstig. Van de overige soorten bevinden de meldingen in de directe omgeving van het plangebied.

Uit de Atlas van Nederlandse Zoogdieren blijkt dat de wezel en hermelijn eveneens in de omgeving van het plangebied voorkomen. Daarnaast zijn tal van meldingen bekend van algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren als de haas, ree, mol en verschillende muissoorten. De meldingen zijn zowel vanuit het plangebied als van ruim buiten het plangebied afkomstig (100-1000 meter).

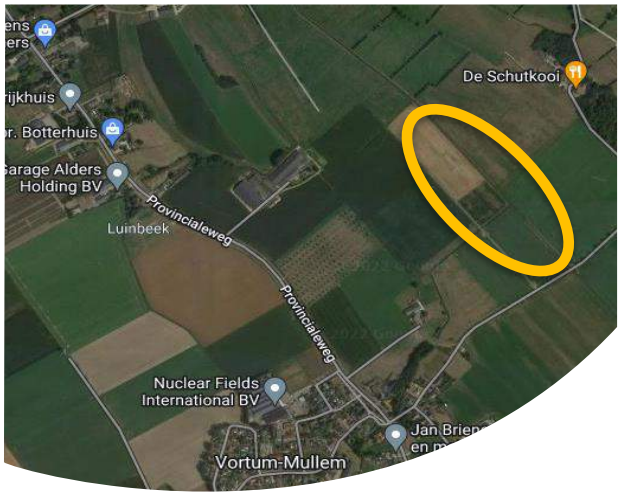
Tijdens het veldbezoek zijn sporen van grondgebonden zoogdieren aangetroffen. Zo zijn ten zuiden van Vortum-Mullem diverse vraatsporen van de bever aangetroffen. Eveneens is op deze locatie een burcht van de bever aangetroffen Daarnaast komen vanuit het waterschap meerdere meldingen van het aanleggen van dammen en knaagsporen op het traject ten zuiden van Vortum-Mullem. Hier is duidelijk sprake van een territorium van een bever(familie). Ook ten noordoosten van Vortum-Mullem is sprake van een beverterritorium. Hier zijn door het waterschap beveractiviteiten vastgesteld, een exacte locatie van een beverburcht is (nog) niet bekend. (Zie afbeelding 3.12 en 3.13).

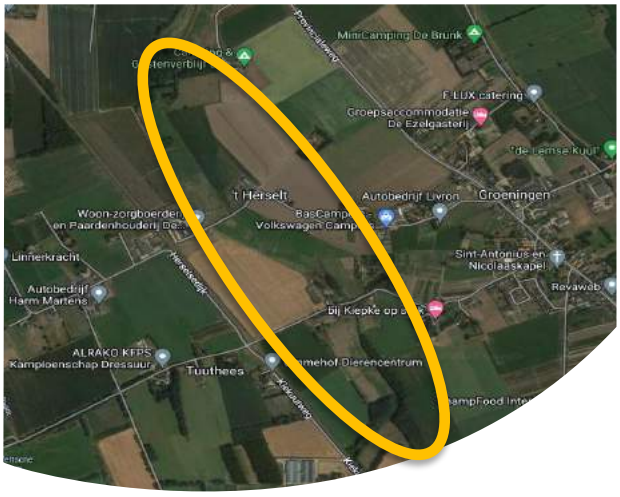
Afbeelding 3.10. Aangetroffen beverburcht in het plangebied

Afbeelding 3.11.Locatie beverburcht in het plangebied

Afbeelding 3.12. Beverterritorium noord

Afbeelding 3.13. Beverterritorium zuid

In de oevers bevinden zich de nodige muizenholen. Direct grenzend aan deze oevers bevinden zich op verschillende locaties kleine bospercelen en ruigtestroken. Samen kunnen deze elementen (als lijnstructuur) fungeren als verblijfplaats voor kleine martachtigen als hermelijn, wezel, bunzing en/of steenmarter. Deze stroken zijn alleen ten zuiden van Vortum-Mullem geschikt als leefgebied voor deze soorten. Het gebied ten noorden van Vortum-Mullem is niet geschikt aangezien ruigtestroken en bospercelen die aangesloten zijn op deze ruigtestroken niet aanwezig zijn. Hierdoor kan het voorkomen van deze (kleine) marterachtigen in het plangebied niet worden uitgesloten.
Sporen en/of verblijfplaatsen van de das zijn niet aangetroffen. De omgeving van het plangebied kan wel fungeren als leefgebied voor de das.
Daarnaast kunnen zowel het plangebied als de grondstructuren rondom het plangebied fungeren als leefgebied voor verschillende algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren als muizen, vos, mol en egel.

Voorkomen grondgebonden zoogdieren:

- Voorkomen (kleine) marterachtigen (steenmarter, wezel, hermelijn, bunzing, das) en de bever in het plangebied en de invloedssfeer ervan kan niet worden uitgesloten.
- Het plangebied is geschikt als leefgebied voor algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren (egel, mol en verschillende muissoorten).

3.3.2 Vleermuizen

Bij het gebruik van het landschap door vleermuizen kan onderscheid gemaakt worden in vaste verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden. In de NDFF zijn meldingen van gewone dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis en rosse vleermuis rondom het plangebied bekend. Verder blijkt uit de Atlas van Nederlandse Zoogdieren dat de watervleermuis en ruige dwergvleermuis voorkomen in de omgeving van het plangebied. Onderstaand is per gebruiksfunctie (verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroute) beschreven wat de bevindingen in het veld zijn.

Verblijfplaatsen

De aanwezige duikers/bruggen kunnen vanwege de geringe ruimte tot het wateroppervlak (maximaal 30 cm) en het ontbreken van kieren en spleten als verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen worden uitgesloten. In enkele bomen direct grenzen aan het plangebied zijn bomen met holtes en spleten aangetroffen. Hierdoor kunnen verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen in het plangebied niet worden uitgesloten. Wel kunnen, omdat het gaat om kleinere ruimtes (spechtenholtes), winter- en kraamverblijfplaatsen van boombewonende vleermuissoorten worden uitgesloten.

Vliegroutes en foerageergebied

De aanwezige watergang en op meerdere locaties de bospercelen grenzend aan het plangebied kunnen fungeren als onderdeel van het foerageergebied en/of vliegroute voor vleermuizen.

Voorkomen vleermuizen:

- Verblijfplaatsen van zowel gebouw bewonende vleermuizen kunnen in het plangebied worden uitgesloten.
- Verblijfplaatsen van winter- en kraamverblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen direct grenzend aan de beek kunnen worden uitgesloten.
- Zomer- en paarverblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen in het plangebied direct grenzend aan de beek kunnen niet worden uitgesloten.
- Binnen en direct grenzend aan het plangebied bevindt zich geschikt foerageergebied.
- Het plangebied en directe omgeving ervan kunnen gebruikt worden als vliegroute.

3.4 Vogels

De bescherming van vogelnesten en/of verblijfplaatsen is niet voor alle soorten gelijk. Daarom is hieronder een onderscheid gemaakt.

3.4.1 Vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Bronnenstudie

In de omgeving van het plangebied zijn meldingen bekend van exemplaren van de buizerd, boomvalk, grote gele kwikstaart, havik, kerkuil, ooievaar, roek, ransuil, steenuil en sperwer. Op meldingen van de grote gele kwikstaart en buizerd na zijn meldingen afkomstig van buiten het plangebied. Deze eerdergenoemde soorten vallen binnen categorie 1 t/m 4, wat betekent dat dat de verblijfplaatsen van deze soorten ten alle tijde jaarrond beschermd zijn, dus ook buiten de periode dat de verblijfplaatsen door de soorten in gebruik zijn.

Veldbezoek

Het voorkomen van de grote gele kwikstaart in het plangebied kan worden uitgesloten. De aanwezige duikers en onderdoorgangen zijn niet geschikt als nestlocatie voor de grote gele kwikstaart. Dit wordt veroorzaakt doordat kieren, spleten en uitstekende elementen niet aanwezig zijn en doordat de daadwerkelijke ruimte tot het wateroppervlak gering is (max. 30cm). Daarnaast zijn de oevers dichtbegroeid waardoor deze geen stenige open plekken of zandige slikplaten bevat.
Kolonies, grote horsten/nesten zijn niet aanwezig. Hierdoor kunnen soorten als havik, roek, buizerd en ooievaar worden uitgesloten. Bebouwing in het plangebied dat door de voorgenomen werkzaamheden verloren gaat, is niet aanwezig. Hierdoor kunnen kerkuil en steenuil als broedvogel in het plangebied worden uitgesloten.
In het omliggende gebied (ten zuiden van Vortum-Mullem) bevinden zich twee zwarte kraaiennesten in de aangrenzende bospercelen. Deze nesten kunnen potentieel in gebruik zijn als nestlocatie door de boomvalk, ransuil of sperwer. Het plangebied en het omliggende gebied kan fungeren als leefgebied voor de kerkuil, buizerd, sperwer, boomvalk, steenuil, ooievaar en ransuil.
Tijdens het veldbezoek zijn vogels met jaarrond beschermde nesten (cat. 5) aangetroffen in en rondom het plangebied. Het gaat hierbij om de grote bonte specht, boomkruiper, pimpel- en koolmees. In bomen direct grenzend aan de Sint-Jansbeek zijn meerdere spechtenholen aangetroffen die voor deze soorten als broedlocatie kunnen fungeren.

Voorkomen vogels met jaarrond beschermde nesten:

- Voorkomen van de buizerd, grote gele kwikstaart, havik, kerkuil, ooievaar, roek en steenuil als broedvogel kan worden uitgesloten binnen het plangebied en de directe omgeving ervan.

- Voorkomen van de boomvalk, ransuil en sperwer als broedvogel kan niet worden uitgesloten binnen het plangebied en de directe omgeving van het plangebied ervan.
- Voorkomen buizerd, boomvalk, ransuil, sperwer havik, kerkuil, ooievaar, roek en steenuil (foerageergebied) binnen het plangebied en de invloedsfeer ervan kan niet worden uitgesloten.
- Voorkomen van soorten als grote bonte specht, boomkruiper pimpel- en koolmees als broedvogel kan niet worden uitgesloten in de directe omgeving van het plangebied.

3.4.2 Overige broedvogels

Bronnenstudie

Uit het aanvullende bronnenonderzoek in 2021 blijken in de NDFF een hoog aantal meldingen van algemene vogels bekend te zijn die afkomstig zijn uit de omgeving van het plangebied. Het gaat hierbij om soorten als wilde eend, grauwe gans, meerkoet, blauwborst, grasmus, gele kwikstaart en nachtegaal.

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn meerdere overige (broed-)vogelsoorten in en rondom het plangebied aangetroffen. Het gaat hierbij om soorten als heggenmus, roodborst, wilde eend en waterhoen. Nesten van deze soorten zijn niet aangetroffen in en rondom het plangebied. Daarentegen kunnen de oevers, bospercelen en ruigtestroken grenzend aan de beek wel geschikt zijn voor water- boom, ruigte- en grondbroeders.

Voorkomen overige broedvogels:

- Het plangebied en het gebied binnen de invloedsfeer van het plangebied is geschikt als broedbiotoop voor water-, ruigte-, struweel- en boombroeders.

3.5 Vissen

Bronnenstudie

In de NDFF zijn geen meldingen bekend van beschermde vissoorten. Vanwege het ontbreken van verlandingsvegetaties worden beschermde vissoorten niet verwacht in het plangebied en de invloedsfeer ervan.

Voorkomen beschermde vissen:

- Beschermde vissen zijn niet te verwachten binnen het plangebied.

3.6 Amfibieën en reptielen

Bronnenstudie

Tijdens het bronnenonderzoek in 2021 blijken in de NDFF meerdere meldingen bekend te zijn van amfibieën. Het gaat hierbij om meldingen van amfibieën als alpenwatersalamander, kamsalamander, bruine kikker, kleine watersalamander en gewone pad. In de NDFF zijn ook meldingen bekend van de levendbarende hagedis.

Veldbezoek

Voortplantingswateren van de kam-, alpen- en vinpootsalamander bevinden zich niet in en rondom het plangebied. Doordat de Sint-Jansbeek vrij ondiep is, vrij snel stroomt en vissen (tiendoornige stekelbaars, snoek, pos) bevat, kunnen de eerdergenoemde soorten worden uitgesloten. De Sint-Jansbeek heeft daarentegen wel de potentie om te fungeren als voortplantingswater voor algemeen voorkomende amfibieën.
Het voorkomen van reptielen in en rondom plangebied kan worden uitgesloten vanwege het feit dat het plangebied geen structuurrijke vegetatie bevat. In de aangrenzende bospercelen ten zuiden van de Overloonse weg komt mogelijk wel levendbarende hagedis voor.

Voorkomen beschermde reptielen en amfibieën:

- Voorkomen van de kam-, alpen- en vinpootsalamander in de beek en de directe omgeving ervan worden uitgesloten.
- Voorkomen van algemeen voorkomende amfibieën (groene kikker, bruine kikker, kleine watersalamander en gewone pad) binnen het plangebied en de directe omgeving ervan kan niet worden uitgesloten.
- Voorkomen van reptielen in de beek en de directe omgeving ervan kan worden uitgesloten.
- Voorkomen van levendbarende hagedis in de wijdere omgeving kan niet worden uitgesloten.

3.7 Overige beschermde soorten

Bronnenstudie

In de NDFF zijn meldingen bekend van de beschermde kleine ijsvogelvlinder (dagvlinder).

Veldbezoek

De bospercelen grenzend aan het plangebied hebben de potentie om te fungeren als leefgebied voor de kleine ijsvogelvlinder. Echter vanwege het ontbreken van waardplanten als wilde kamperfoelie kan het voorkomen van de kleine ijsvogelvlinder worden uitgesloten. Andere beschermde ongewervelde diersoorten worden ook op basis van het huidige biotoop niet in het plangebied of het gebied binnen de invloedsfeer van de werkzaamheden verwacht, vanwege het ontbreken van geschikt biotoop.

Voorkomen beschermde ongewervelde diersoorten:

- Beschermde ongewervelde diersoorten zijn niet te verwachten binnen het plangebied.

3.8 Invasieve exoten

In de NDFF zijn meerdere meldingen van invasieve exoten bekend. Het gaat hierbij om muskusrat, reuzenberenklauw, reuzenbalsemien en smalle waterpest.

Voorkomen invasieve exoten:

- Binnen de invloedsfeer van het plangebied zijn geen groeiplaatsen/verblijfplaatsen van invasieve exoten aanwezig.

3.9 Beschermde gebieden

3.9.1 Natura2000

Op minder dan vijf kilometer afstand tot het plangebied bevinden zich de Natura2000 gebieden Maasduinen en Boschhuizerbergen. De Boschhuizerbergen vormen een stuifzandgebied in Noord-Limburg, gelegen tussen de Peel en de Maas. Sindsdien bestaat het gebied uit een complex van naaldbossen, droge heideterreinen, jeneverbesstruwelen en open stuifzand. In het noordwestelijk deel van het gebied bevindt zich een voedselarm ven. Het gebied is aangewezen als Habitatrichtlijngebied voor Stuifzandduinen (H2310), Zandverstuivingen (H2330), Zwakgebufferde vennen (H3130) en Jeneverbesstruwelen (H5130). Het gebied is gevoelig voor de externe factoren stikstof, verdroging (vennen) en vernatting (heide en zandverstuivingen).

De Maasduinen bevinden zich aan de overzijde van de Maas. Het gebied vormt ecologisch gezien een belangrijke overgang van hoog- naar laagterras in het stroomdal van de Maas. Het gebied is onder andere aangewezen als Habitatrichtlijngebied voor Stuifzandduinen (H2310) en Zandverstuivingen (H2330), Zwakgebufferde vennen (H3130) , Droge en Vochtige heiden (H4030 en H4010A) en Stroomdalgraslanden (H6120). Daarnaast is het aangewezen als Vogelrichtlijngebied voor soorten als Grauwe klauwier, Nachtzwaluw en Oeverzwaluw. Het gebied is gevoelig voor de externe factoren stikstof, verdroging (vennen) en vernatting (heide en zandverstuivingen).

3.9.2 Natuurnetwerk Brabant (NNB)

De Sint Jansbeek en aangrenzende gronden zijn opgenomen in het NNB, met uitzondering van het gedeelte in de kern Vortum-Mullem. Dit deel is aangewezen als ecologische verbindingszone.
De Sint Jansbeek is aangewezen als beheertype *N03.01 Beek en Bron*. De aangrenzende percelen hebben als beheertype *N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland, N05.04 Dynamisch moeras, N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos* en *N14.02 Hoog- en laagveenbos*. Een groot deel is vooralsnog aangeduid als *N00.01 Nog om te vormen landbouwgrond naar natuur (inrichting)*.
Het ambitietype voor een deel van het kruiden- en faunarijkgrasland en de nog in te richten gronden is vochtig hooiland. Ook voor de bossen is de ambitie gericht op vernatting ten opzichte van de huidige situatie: *N14.03 Haagbeuken- en essenbos* en *N16.04 Vochtig bos met productie*. Daarnaast zijn de landschapselementen *L01.02 Houtwal en houtsingel* en *L01.16 Bossingel* aanwezig.

4. Toetsing aan de Wet natuurbescherming

In dit hoofdstuk is een analyse gemaakt van de te verwachten effecten op de soorten die aanwezig zijn of verwacht mogen worden. Op basis van de gegevens uit het bronnen- en veldonderzoek is het voorkomen van beschermde vaatplanten, vissen en ongewervelde diersoorten uitgesloten. Hierdoor is het optreden van negatieve effecten op deze soorten of soortgroepen uitgesloten en worden zij onderstaand niet verder behandeld.

4.1 Grondgebonden zoogdiersoorten

4.1.1 Bever

Ten zuiden van Vortum-Mullem bevindt zich een beverburcht in de Sint-Jansbeek. Ook zijn hier over een groter traject sporen van bevers aangetroffen, zoals knaagsporen en beverdammen, die wijzen op een beverterritorium. Ook ten noorden van Vortum-Mullem maakt de Sint Jansbeek deel uit van een beverterritorium. Bij het uitvoeren van werkzaamheden op deze trajecten, kan niet worden uitgesloten dat verstoring en hiermee overtredingen van verbodsartikelen binnen de Wet natuurbescherming optreden en is het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk. Aanvullende maatregelen zijn noodzakelijk.

4.1.2 Kleine marterachtigen

Winterverblijfplaatsen van kleine marterachtigen zijn in en rondom de beek uitgesloten. Daarentegen kan het gebied wel zomer- en kraamverblijfplaatsen bevatten. Deze bevinden zich ten zuiden van Vortum-Mullem. Hier bevinden zich ruigtestroken, houtstapels, muizenholen en bospercelen die kunnen fungeren als leefgebied voor kleine marterachtigen. De voorgenomen herinrichtingsmaatregelen hebben maar betrekking op een klein deel van het leefgebied van deze soorten. Hierdoor blijft het leefgebied behouden en wordt mogelijk verbeterd door de herinrichting van het gebied. De werkzaamheden leiden mogelijk wel tot tijdelijke verstoring en ongeschiktheid voor kleine marterachtigen. Daarom wordt geadviseerd om de werkzaamheden in de periode september-half maart uit te voeren. Op deze manier vinden overtredingen van verbodsartikelen binnen de Wet natuurbescherming niet plaats. Door de werkzaamheden in deze periode al op te starten/uit te voeren, is het eveneens mogelijk om de werkzaamheden door te laten lopen in de kwetsbare periode. Door de menselijk activiteit in het gebied vindt tijdelijk geen vestiging van exemplaren plaats en kunnen de werkzaamheden zonder overtreding van verbodsartikelen plaatsvinden. Worden de werkzaamheden pas in de periode april-september opgestart, dan kunnen negatieve effecten als verstoring op verblijfplaatsen (zomer- en kraamverblijfplaatsen) niet worden uitgesloten. Wordt toch gewerkt in deze periode dan is aanvullend onderzoek en mogelijk een ontheffing noodzakelijk.

4.1.3 Overige grondgebonden zoogdieren

Voor de te verwachten algemene grondgebonden zoogdiersoorten (§3.3, o.a. vos, egel, mol en diverse muizensoorten) binnen het plangebied geldt in de Provincie Noord-Brabant een algemene vrijstelling. D.w.z. dat in gevallen waar de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling leidt tot een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming, geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd.

Ondanks de vrijstelling die geldt voor algemeen voorkomende soorten, blijft te allen tijde de algemene zorgplicht van kracht. Deze houdt in dat de ingreep en werkzaamheden zorgvuldig en met zo min mogelijk schade aan de aanwezige flora en fauna uitgevoerd moeten worden. Dit houdt o.a. in dat wanneer dieren worden aangetroffen, deze de gelegenheid moeten krijgen om te kunnen vluchten of (indien mogelijk) worden verplaatst buiten het plangebied.

4.2 Vleermuizen

Geadviseerd wordt om de bomen met holtes langs de Sint-Jansbeek te behouden. Indirecte effecten door de voorgenomen werkzaamheden als geluid en trillingen ten behoeve van de herinrichting van de beek kunnen daarentegen wel leiden tot verstoring van de verblijfplaatsen en daarmee overtredingen van verbodsartikelen binnen de Wet natuurbescherming. Door de werkzaamheden in de periode eind oktober tot en met begin april uit te voeren, zijn deze verblijfplaatsen nog niet in gebruik door vleermuizen (potentieel gebruik van deze verblijfplaatsen is vanaf medio april tot en met oktober). Doordat de werkzaamheden in het bosperceel van korte duur zijn, kan op deze manier verstoring van zomer- en paarverblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen worden uitgesloten en zijn dus overtredingen op verbodsartikelen binnen de Wet natuurbescherming niet aan de orde. Worden de werkzaamheden in de periode april tot en met oktober uitgevoerd dan kan negatieve effecten als verstoring door geluid en trillingen

niet worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is dan noodzakelijk om gebruik van deze potentiële verblijfplaatsen in beeld te brengen.

4.3 Broedvogels

4.3.1 Vogels met jaarrond beschermde nesten (ransuil, boomvalk en sperwer)

In enkele bomen direct grenzend aan het plangebied (ten zuiden van Vortum-Mullem) zijn zwarte kraaiennesten aangetroffen. Deze nesten worden met enige regelmaat gekraakt door soorten als sperwer, boomvalk of ransuil. Verblijf-/broedplaatsen en bijbehorend functioneel leefgebied van vogels (waaronder sperwer, ransuil en boomvalk), die deze het hele jaar door gebruiken of elk jaar terugkeren naar hetzelfde nest, zijn permanent beschermd.
Door de voorgenomen werkzaamheden ten behoeve van de herinrichting van de Sint-Jansbeek kan op voorhand visuele verstoring en verstoring door geluid niet worden uitgesloten op een in gebruik zijnde nest door de sperwer, boomvalk of ransuil. Geadviseerd wordt om de werkzaamheden in de periode september-medio februari uit te voeren. Op deze manier vindt verstoring van deze nesten niet plaats en worden verbodsartikelen binnen de Wet natuurbescherming niet overtreden.

In meerdere bomen direct grenzend aan de beek zijn holtes aangetroffen die in gebruik kunnen zijn door soorten als grote bonte specht, boomkruiper, pimpel- en koolmees. Dit soort verblijfplaatsen is jaarrond beschermd indien zwaarwegende ecologische omstandigheden aan de orde zijn. Deze genoemde soorten zijn allen vrij algemeen in de Noord-Brabant. Hierdoor zijn ecologisch zwaarwegende omstandigheden niet aan de orde. Wel dienen werkzaamheden in de omgeving van geschikte nestbomen in de periode eind oktober tot en met medio maart (dus buiten de broedperiode) uit te worden gevoerd. Op deze manier vindt geen vernietiging en/of verstoring van in gebruik zijnde nesten plaats en vindt dus ook geen overtreding van verbodsartikelen binnen de Wet natuurbescherming plaats.

4.3.2 Overige broedvogels (houtduif, roodborst, goudhaan etc.)

De meeste vogelsoorten maken elk jaar een nieuw nest. Nesten van algemene broedvogels zijn beschermd wanneer zij in gebruik zijn. Door de voorgenomen werkzaamheden in de periode eind september tot en met medio maart uit te voeren, worden de werkzaamheden buiten het broedseizoen van algemene broedvogels uitgevoerd. Wanneer werkzaamheden in het broedseizoen worden uitgevoerd, kan niet worden uitgesloten dat in gebruik zijnde nesten worden verstoord dan wel vernietigd en zijn overtredingen van verbodsartikelen van de Wet natuurbescherming niet uitgesloten. Aanvullende maatregelen zijn dan noodzakelijk. Deze zijn beschreven in hoofdstuk 5.

4.4 Amfibieën en reptielen

Voor de te verwachten algemene amfibieën (§3.6, o.a. gewone pad, kleine watersalamander en bruine kikker) binnen het plangebied geldt in de Provincie Noord-Brabant een algemene vrijstelling. D.w.z. dat in gevallen waar de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling leidt tot een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming, geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd. Ondanks de vrijstelling geldt voor algemeen voorkomende soorten te allen tijde de algemene zorgplicht. Deze houdt in dat de ingreep en werkzaamheden zorgvuldig en met zo min mogelijk schade aan de aanwezige flora en fauna uitgevoerd moeten worden. Dit houdt o.a. in dat wanneer dieren worden aangetroffen, deze de gelegenheid moeten krijgen om te kunnen vluchten of (indien mogelijk) worden verplaatst buiten het plangebied.

De levendbarende hagedis komt voor in de bospercelen ten zuiden van de Overloonse weg. Wanneer in deze percelen herinrichtingsmaatregelen plaatsvinden, ondervindt deze soort mogelijk hinder van de werkzaamheden. Indien bos gekapt wordt, is sprake van verlies aan leefgebied. Wanneer alleen het profiel van de beek wordt aangepast, is sprake van tijdelijke verstoring. Afhankelijk van de voorgenomen herinrichting moeten aanvullende maatregelen worden genomen.

4.5 Beschermde gebieden

4.5.1 Natura2000

Effecten op de beide Natura2000 gebieden treden mogelijk op als gevolg van stikstofdepositie tijdens de werkzaamheden of door een verandering in de hydrologische situatie. Hydrologische effecten op het gebied Maasduinen zijn niet te verwachten, aangezien dit gebied aan de overzijde van de Maas is gelegen. Ook zijn geen hydrologische effecten te verwachten op het gebied Boschhuizerbergen. Aan de bovenloop van de Sint Jansbeek vinden geen maatregelen plaatsen, die leiden tot een wijziging in de hydrologische situatie van het Natura2000 gebied. Voor een nadere onderbouwing wordt verwezen naar de hydrologische studie, die in het kader van het Projectplan Waterwet wordt uitgevoerd
Gezien de geringe omvang van de werkzaamheden, lijkt vooralsnog geen sprake te zijn van uitstoot van stikstof op de stikstofgevoelige habitattypen. Daarnaast is per 1 juli 2021 de Wet stikstofreductie en natuurverbetering in werking getreden,

waarmee voor bouw-, aanleg- en sloopactiviteiten een vrijstelling geldt van een eventuele vergunningplicht. Deze vrijstelling geldt specifiek alleen voor de bouwfase, niet voor de gebruiksfase. Tot de vrijgestelde bouwwerkzaamheden behoren ook aanlegactiviteiten in de weg- en waterbouw, inclusief de vervoersbewegingen die samenhangen met de werkzaamheden, zoals aan- en afvoer van materialen en transport van werknemers en werktuigen van en naar de bouwplaats. De werkzaamheden voor de inrichting van de EVZ vallen daarmee in de aanlegfase onder deze vrijstelling. Tijdens de gebruiksfase treedt geen extra uitstoot van stikstof op ten opzichte van de huidige situatie.
Aanvullende maatregelen voor de N2000 gebieden zijn daarmee niet nodig.

4.5.2 NNB

Het doel van het project is invulling te geven aan de doelstelling van het NNB. Hierbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de beheertype, zoals die in het Natuurbeheerplan 2021 van de Provincie Noord-Brabant zijn opgenomen. Aantasting van het NNB is vooralsnog niet aan de orde. In het Projectplan Waterwet wordt op basis van het Voorlopig en Definitief Ontwerp de toetsing aan het Natuur Netwerk Nederland (NNN) nader uitgewerkt.

5. Conclusie

In dit hoofdstuk zijn de conclusie en het advies opgenomen. Er is aangegeven of sprake kan zijn van een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming, er voorzorgsmaatregelen genomen moeten worden om overtreding te voorkomen, of dat aanvullend onderzoek en/of mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn. Indien een ontheffing noodzakelijk is, wordt dit aangegeven.

5.1 Soortenbescherming Wet natuurbescherming

De verspreidingsgegevens en het oriënterend veldbezoek geven een voldoende duidelijk beeld van het (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten. Voor de volgende soortgroepen zijn vervolgstappen vereist. Hierbij is rekening gehouden met de overlap van de meest gewenste werkperiode en dus minst kwetsbare periode:

Bever

- Voor het uitvoeren van werkzaamheden op de trajecten, waar beverterritoria aanwezig zijn, is het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk. Aanvullende maatregelen zijn in dat geval noodzakelijk en moeten worden opgenomen in het activiteitenplan, dat bij de ontheffing wordt ingediend.

Kleine marterachtigen

- Werkzaamheden in de periode-september-half maart uitvoeren.
- Worden de werkzaamheden vanaf april-september opgestart dan is aanvullend onderzoek noodzakelijk en mogelijk een ontheffing noodzakelijk.

Overige grondgebonden zoogdieren:

- Voldoen aan zorgplicht vrijgestelde soorten:
    - Indien tijdens de uitvoering van het werk dieren worden waargenomen, dan moeten zij de gelegenheid krijgen om te kunnen vluchten. Minder mobiele dieren kunnen eventueel worden verplaatst tot buiten de werkgrens.

Vleermuizen

- Indien binnen de kraam- en paarperiode (april-oktober) van vleermuizen wordt gewerkt:
    - Aanvullend onderzoek naar de potentiële verblijfplaatsen in het bosperceel.
- De te plaatsen verlichting op de opslag dient naar beneden geschenen te worden om zo lichtverstrooiing naar de lijnstructuren van het bosperceel en watergang te voorkomen.

Broedvogels

- Werkzaamheden uitvoeren in de periode september-medio februari.
- Indien werkzaamheden opgestart worden in het broedseizoen:
    - Aanvullend onderzoek functionaliteit zwarte kraaiennesten (boomvalk, ransuil en sperwer) bospercelen ten zuiden van Vortum-Mullem.
    - Broedvogelcheck (overige broedvogels) maximaal 3 dagen voorafgaand aan werkzaamheden door een ecoloog laten uitvoeren. Indien nesten aanwezig zijn dienen werkzaamheden uitgesteld te worden totdat de nestjongen het nest hebben verlaten.

Amfibieën en reptielen

- Bij werkzaamheden in de bospercelen ten zuiden van de Overloonse weg aanvullende maatregelen nemen ten behoeve van de levendbarende hagedis. Maatregelen zijn afhankelijk van de aard en de omvang van de werkzaamheden.
- Voldoen aan zorgplicht vrijgestelde soorten:
    - Indien tijdens de uitvoering van het werk dieren worden waargenomen, dan moeten zij de gelegenheid krijgen om te kunnen vluchten. Minder mobiele dieren kunnen eventueel worden verplaatst tot buiten de werkgrens.

Nog uit te voeren ecologische aanvullende onderzoeken of vervolgmaatregelen

De volgende maatregelen dienen voorafgaand aan of tijdens de werkzaamheden volgende toegepast te worden:

- Aanvragen ontheffingsaanvraag voor werkzaamheden binnen de beverterritoria.
- Opstellen ecologisch werkprotocol
- Ecologische begeleiding bij de voorgenomen werkzaamheden

5.2 Beschermde gebieden

Ten aanzien van de beschermde gebieden worden geen significante negatieve effecten verwacht. In het Projectplan Waterwet moet nader worden omschreven in hoeverre het definitieve ontwerp past binnen de doelstelling van het NNB ter plaatse.

6. Literatuurlijst

Geraadpleegde literatuur

BIJ12. (2017). Kennisdocument Bever

Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J.B.M., Canters, K.J., Buys, J.C. (2016). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center. P. 236-264.

Dietz, C., Helversen von, O., Nill, D., Vleermuizen, alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika, Utrecht 2011.

NDFF. (2021). https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul.

Verkenning van kansrijke oplossingen voor verbeteren connectiviteit en herinrichting van de Sint Jansbeek

KroesConsultancy
WATER - MILIEU - ECOLOGIE

In opdracht van Waterschap Aa en Maas

Colofon

Auteur:	M.J. Kroes
Opdrachtgever	Waterschap Aa en Maas
Opdrachtnemer:	Kroes Consultancy
Project.nr.:	KC2021-06
Status	Concept
Datum:	10 september 2021
Plaats:	Amsterdam

Inhoud

1 Inleiding 5
1.1 Algemeen 5
1.2 Locaties 5
1.3 Doelsoorten 7
2 Uitmonding Maas en stuw 112GRS 8
2.1 Algemeen 8
2.2 Knelpuntbeschrijving 9
2.3 Kansrijke oplossingsrichtingen 10
3 Coupure BKW3 14
3.1 Algemeen 14
3.2 Knelpuntbeschrijving 14
3.3 Kansrijke oplossingsrichtingen 15
4 Duiker onder Provinciale weg in Vortum-Mullem 17
4.1 Algemeen 17
4.2 Knelpuntbeschrijving 17
4.3 Kansrijke oplossingsrichtingen 17
5 Betonnen bak in Vortum-Mullem 18
5.1 Algemeen 18
5.2 Knelpuntbeschrijving 18
5.3 Kansrijke oplossingsrichtingen 19
6 Stuw 112ESS 20
6.1 Algemeen 20
6.2 Knelpuntbeschrijving 20
6.3 Kansrijke oplossingsrichtingen 20
7 Stuw 112ERS 22
7.1 Algemeen 22
7.2 Knelpuntbeschrijving 22
7.3 Kansrijke oplossingsrichtingen 22
8 Duiker onder spoorweg 24
8.1 Algemeen 24
8.2 Knelpuntbeschrijving 24
8.3 Kansrijke oplossingsrichtingen 25
9 Stuw 112EOS 26
9.1 Algemeen 26
9.2 Knelpuntbeschrijving 26

9.3 Kansrijke oplossingsrichtingen 26
10 Stuw 112A5 28
10.1 Algemeen 28
10.2 Knelpuntbeschrijving 28
10.3 Kansrijke oplossingsrichtingen 28
11 Duiker constructie vanaf A73 (nabij stuw 112A4) 30
11.1 Algemeen 30
11.2 Knelpuntbeschrijving 30
11.3 Kansrijke oplossingsrichtingen 30
12 Conclusies en aanbevelingen 32
12.1 Conclusies 32
12.2 Aanbevelingen 32
Bijlagen 34
Grondposities Sint Jansbeek 34

1 Inleiding

1.1 Algemeen

De Sint Jansbeek kent een beekherstelopgave. De monding van de beek is in 2015 voor 0,8 km ingericht. Binnen de uiterwaarden van de Maas is een gedeelte van de Sint Jansbeek hersteld, waardoor hij weer een natuurlijker karakter heeft. De beek slingert weer door het landschap. Bovenstrooms is de Sint Jansbeek nog niet hersteld. De grondpositie voor herinrichting ligt echter redelijk gunstig waardoor het voornemen er is om het resterende deel op te pakken.

Naast het beoogde beekherstel dient stuw 112GRS, die niet meer functioneel is, vispasseerbaar te worden gemaakt en dienen de 5 overige aanwezige stuwen, de overkluizing en de uitwateringssluis Veerweg nader te worden verkend of deze ook vispasseerbaar gemaakt dienen te worden. Verder resteert er nog een kleine EVZ opgave van 0,4 km binnen de bebouwde kom van Vortum-Mullem.

In dit rapport is specifiek gekeken naar de problematiek en mogelijke oplossingen van de vismigratieknelpunten bij de Sint Jansbeek. Omdat voor het gehele tracé van de Sint Jansbeek een beekherstel / EVZ-opgave ligt dienen deze mogelijke oplossingen integraal te worden beschouwd en meegenomen in het totale plan. Mogelijk zijn daardoor ook nog andere oplossingen mogelijk/denkbaar.

1.2 Locaties

De werkzaamheden betreffen het gezamenlijk met waterschap Aa en Maas en ID Verde verkennen van kansrijke oplossingen voor vispasseerbaarheid en inrichting van de Sint Jansbeek. De volgende locaties zijn onderdeel van deze verkenning:

1. Uitmonding Maas
2. Stuw 112GRS
3. Coupure BKW3
4. Duiker onder de provinciale weg in Vortum-Mullem
5. Betonnen bak in Vortum-Mullem
6. Stuw 112ESS
7. Stuw 112ERS
8. Duiker onder spoorweg
9. Stuw 112EOS
10. Stuw 112A5
11. Duiker constructie bij monding met waterloop vanaf A73 (nabij stuw 112A4)

Per knelpunt zijn een of meerdere oplossingen beschreven, die het waterschap kan toepassen voor een nadere analyse om te komen tot een voorkeursoplossing die wordt uitgewerkt tot een voorontwerp. In afwegingskader vismigratie is aangegeven dat nr 10 en 11 geen prioriteit hebben bij

het vispasseerbaar maken omdat (volgens district) het deel bovenstrooms aan deze stuw regelmatig droog valt. Er zijn wel oplossingen voorgesteld voor deze locaties omdat vanuit een nieuw ontwerp van de watergang er mogelijk sprake is van het langer vasthouden van het water.

Figuur 1.1 Ligging van de knelpunt lokaties

1.3 Doelsoorten

Het waterlichaam is gekarakteriseerd als R5 (landbouw), langzaam stromend riviertje op zand, rekening houdend met een ligging in een omgeving met veel landbouw. Doelsoorten zijn onder andere winde, riviergrondel, bermpje, kleine modderkruiper en aal.

De visstand voldoet nog niet aan het streefbeeld. Hiervoor kan een aantal factoren worden aangegeven: de nog te onnatuurlijke inrichting van het waterlichaam, de aanwezigheid van niet vispasseerbare obstakels, beperkte stroming en gebrek aan habitatdiversiteit.

Als uitgangspunt wordt genomen dat de doelsoorten in twee richtingen kunnen migreren. Voor de vismigratieroute tussen de Maas en het bovenstroomse deel van de Sint Jansbeek ligt er extra aandacht ligt bij de doelsoorten winde, riviergrondel, bermpje en aal. Het is onzeker of winde ook daadwerkelijk gebruik gaat maken van de gehele migratieroute of dat deze alleen tot in het benedenstroomse deel migreert.

Figuur 1.2 De winde, één van de doelsoorten voor vismigratie

2 Uitmonding Maas en stuw 112GRS

2.1 Algemeen

De Sint Jansbeek mondt benedenstrooms van het stuw-sluiscomplex uit in de Maas. Het benedenstroomse deel is opnieuw ingericht, waardoor de beek hier een meer bochtig karakter heeft. De monding van de beek is in 2015 voor 0,8 km ingericht. Binnen de uiterwaarden van de Maas is een gedeelte van de Sint Jansbeek hersteld, waardoor hij weer een natuurlijker karakter heeft. De beek slingert weer door het landschap. Stuw112GRS heeft geen functie meer. De betonnen bak Inclusief drempel is gehandhaafd.

Net benedenstrooms van de monding van de Sint Jansbeek in de Maas, komt de Sambeekse uitwatering uit in de Maas. Deze monding is niet optrekbaar voor vis.

Figuur 2.1 Sambeekse uitwatering. Foto links, water stroomt over de damwand de Maas in. Pomp dient voor opmaling Maaswater tijdens droge perioden (water wordt richting Oeffeltse raam gepompt). Foto rechts, richting monding kijkend.

Figuur 2.2 Uitmonding Sint Jansbeek. Foto links, uitmonding. Foto rechts, boom staat nog in het water die normaal op de oever droog staat.

Figuur 2.3 Stuw 112GRS gezien vanaf de stroomafwaartse zijde

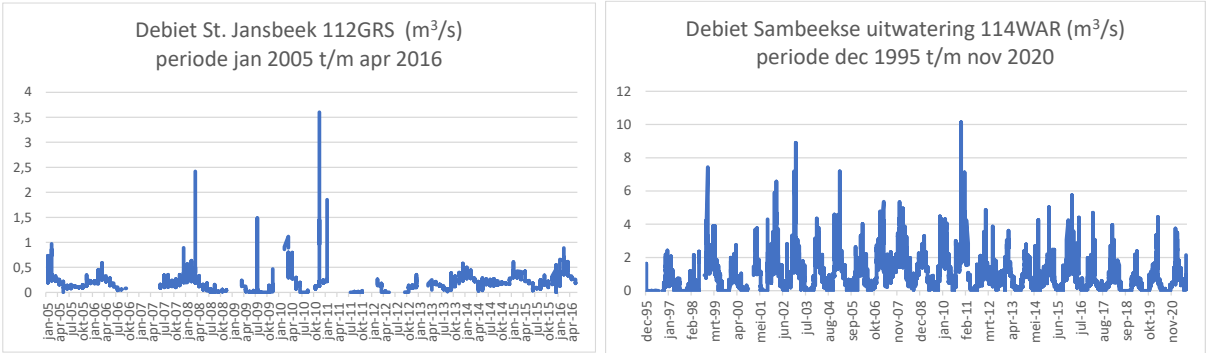
2.2 Knelpuntbeschrijving

De uitstroom van de Sambeekse uitwatering heeft wel een hoger debiet dan die van de Sint Jansbeek, waardoor er voor de vissen die vanuit de Maas de Sint Jansbeek willen optrekken een afleidende lokstroom uitgaat van de Sambeekse uitwatering. Uit onderstaande tabel is af te leiden dat de gemiddelde afvoer van de Sambeekse uitwatering beduidend groter is.

Tabel 2.1 Gemiddelde en maximale dagelijkse afvoer van de Sambeekse uitwatering en Sint Jansbeek

		totaal aantal dagen	**gemiddelde** m^3/s	**maximum** m^3/s
Sint Jansbeek	112GRS	2878	0,18	3,60
Sambeekse uitwatering	114WAR	8949	0,84	10,14

Onderstaand zijn de gemiddelde dagelijkse debieten weergegeven. De afvoer van beide watergangen verloopt pieksgewijs en is afhankelijk van de regenval. Beide wateren kennen perioden van droogte. De Sambeekse uitwatering heeft een meer constant afvoerverloop. Tijdens perioden van droogte worden er water vanuit de Maas opgepompt in de Sambeekse uitwatering.

Figuur 2.4 Verloop van de dagelijkse afvoer van de Sambeekse uitwatering en Sint Jansbeek

De stuw 112GRS is verwijderd en in principe passeerbaar voor vissen. Er ligt nog wel een drempel die mogelijk een barrière vormt voor vis bij lage waterafvoeren. Deze tijdens het veldbezoek (26 juli 2021) niet zichtbaar. Wel was de stroming vrij sterk door vernauwing veroorzaakt door waterplanten. Tevens zijn de taluds strak in het beton gegoten. Het lijkt een lastig te passeren traject voor kleine vis/minder goede zwemmers. De stroming was zo sterk vanwege de periode van hoogwater op de Maas. Normaliter is er sprake van een kleinere afvoer op deze locatie.

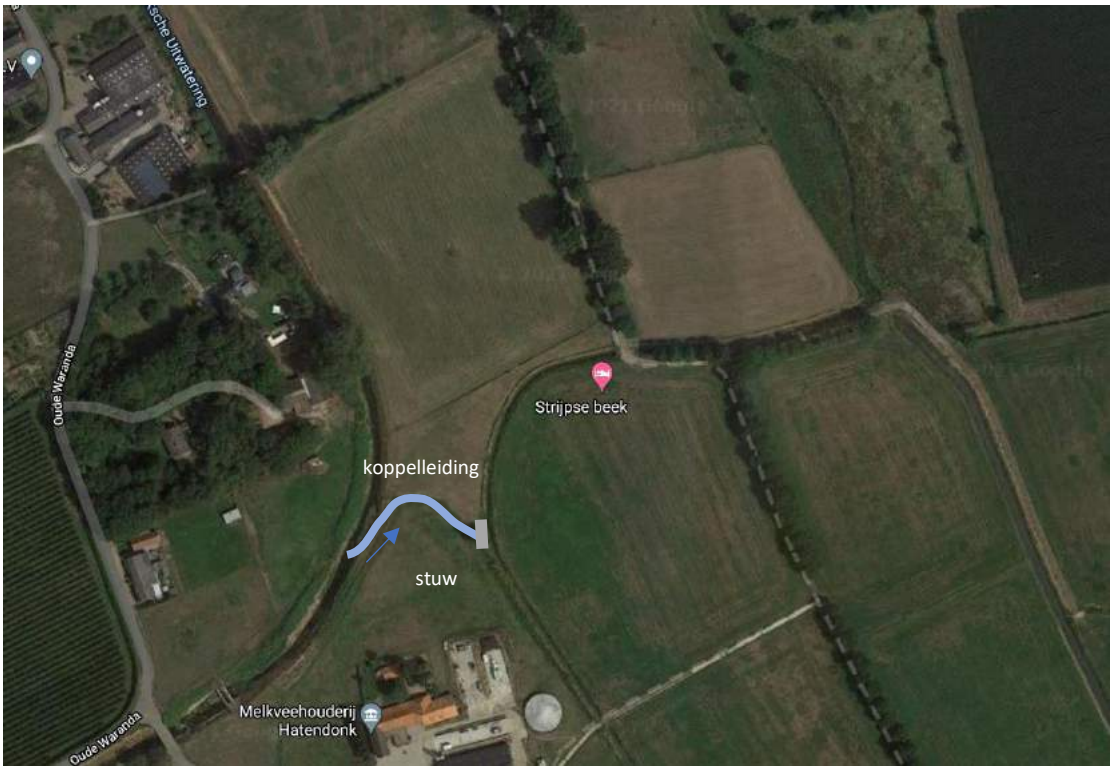
2.3 Kansrijke oplossingsrichtingen

Een deel van het wateroverschot van de Sambeekse uitwatering kan worden geleid naar de Sint Jansbeek. Dit leidt tot een betere lokstroomverdeling tussen Sambeekse uitwatering en Sint Jansbeek ten gunste van de Sint Jansbeek. Een groter debiet van de Sint Jansbeek zal ook beter worden opgemerkt door vis in de Maas. De vis die er langs komt, moet extra goed worden gelokt, aangezien er naar verwachting meer vis wordt aangetrokken door de vispassage in de Maas aan de overzijde.

Er liggen kansen om de Sambeekse uitwatering (die net noordelijk ligt) te koppelen aan de Sint Jansbeek om zodoende de lokstroom te vergroten. Meest kansrijke locatie is die waar de afstand tussen beide waterlichamen het smalst is. De Luinbeek kan dienen als een koppelleiding tussen beide watergangen. Aandachtspunt is de waterkwaliteit van de b-waterloop, tijdens het veldbezoek leek deze sterk verontreinigd door meststoffen. Grond wellicht in eigendom bij waterschap. Daar waar de Luinbeek in de Sint Jansbeek uitmondt is een stuw of stenen dam nodig om te voorkomen dat vis de verkeerde afslag neemt. Moet dus ook bij de aantakking van Luinbeek met Sambeekse uitwatering een stuw komen welke in periode van droogte voorkomt dat water weer via Sint Jansbeek in de Maas komt maar via de Oeffeltse raam gestuurd wordt. Tenminste ca. 50% van het water van de Sambeekse uitwatering wordt geleid naar de Sint Jansbeek om een gunstige lokstroomverdeling te creëren. In hoeverre het profiel van de Sint Jansbeek geschikt is voor grotere debieten moet nader worden onderzocht.

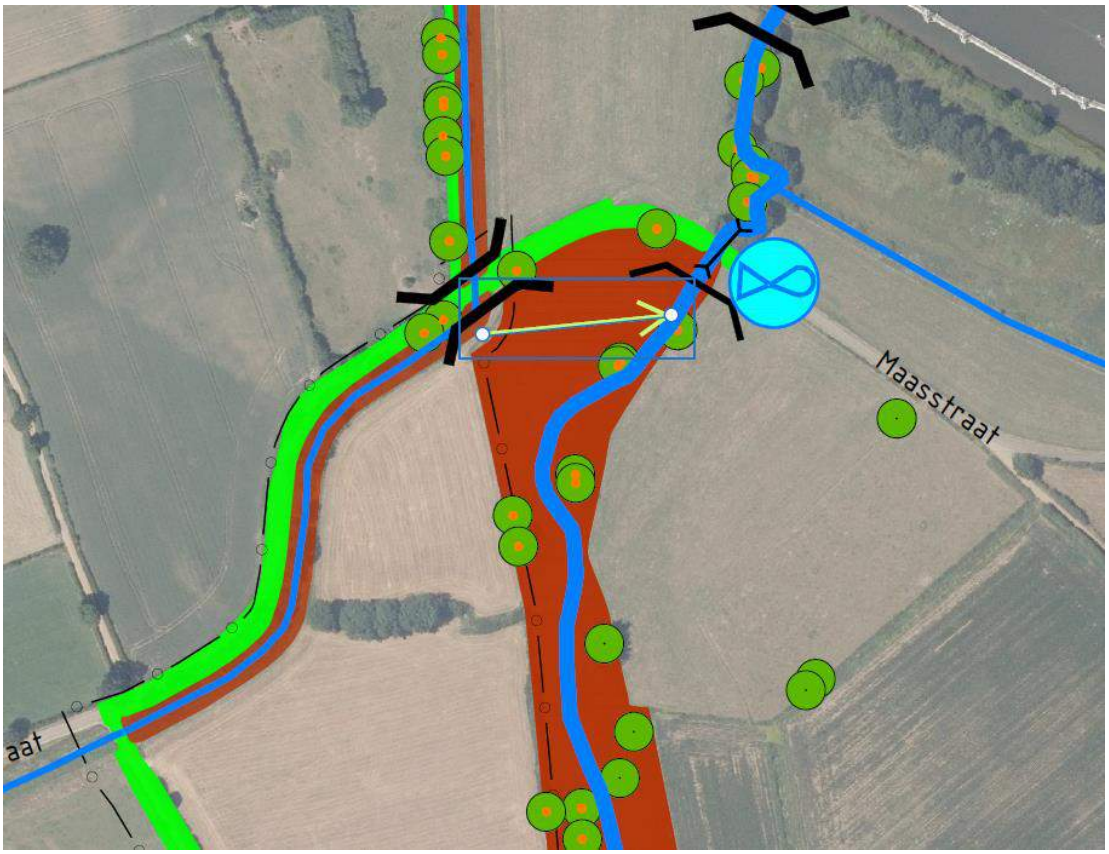

Figuur 2.5. Foto linksboven. Loop van de Luinbeek in het landschap. Foto rechtsboven. Verontreiniging door bemesting (misschien samenhangend met het hoge water van de Maas). Foto linksonder. Uitmonding Luinbeek in de Sint Jansbeek.

Figuur 2.6 Mogelijke positie van de koppelleiding en stuw

Verder stroomafwaarts liggen de Sambeekse Uitwatering en Sint Jansbeek ook dicht bij elkaar en heeft het waterschap bovendien de aangrenzende grond in eigendom (bij de Maasstraat, zie groene peil in figuur 2.7).

Figuur 2.7 Mogelijke positie van de koppelleiding bij de Maasstraat, zie groene peil

Extra aandacht bij de te kiezen verbinding moet er zijn voor het plan van de Oeffeltse Raam waar ook allerlei maatregelen worden verricht (zie ook https://www.aaenmaas.nl/in-jouw-buurt/projectenkaart/oeffeltse-raam/).

T.a.v. stuw 112GRS staat de constructie nog in het veld. Zoals eerder aangegeven zijn de onderdelen die de watergang stuwen er reeds in fase 1 uitgehaald. Geadviseerd wordt om hier de beek natuurlijker in te richten. De aanwezige drempel kan met stenen worden aangestort om hier de stroomsnelheid te remmen en de bodemovergang geleidelijke te maken voor bodem gebonden vissoorten/macrofauna. Bij voorkeur worden hiervoor houtige structuur gebruikt omdat de exotische grondels uit de Maas veel gebruik maken van stortsteen als habitat.

3 Coupure BKW3

3.1 Algemeen

Stuw BKW3 nabij Vortum-Mullem is een houten schot gesitueerd in de winterdijk van de Maas. Verval is ca. 15 cm. T.a.v. het vispasseerbaar maken van de betreffende stuw dient er dus rekening mee te worden gehouden dat deze kering in de dijk aanwezig is. Het betreft een stuw met schuif met een breedte van 2 m, die tijdens normale afvoersituaties open staat.

Daarnaast is er een houten draaideur aanwezig aan de benedenstroomse zijde van de dijk. Functie hiervan is af het dichten dijk tijdens hoog water. Indien water vanuit de maas de Sint Jansbeek op stroomt dan wordt de deur door druk vanuit de maas dichtgedrukt. De stroming vanuit de Sint Jansbeek zet de deur weer op een kier.

Figuur 3.1 Foto linksboven, draaideur net benedenstrooms van de dijk. Foto rechtsboven, vaste houten overlaat. Foto linksonder, strakke inrichting aan de bovenstroomse zijde

3.2 Knelpuntbeschrijving

Ten tijde van het veldbezoek stond de draaideur aan de benedenstroomse zijde op een kier. De deur kan verder open, maar vormt in deze situatie voor grotere vissen een knelpunt op deze manier. In november van 2020 stond deze verder open, zie onderste foto. Bij het district moet worden nagevraagd wat de maximale opening is die wordt toegestaan, evenals het moment van opening.

(m.a.w. gaat ie snel, ver genoeg open). De oplossing betreft min mogelijk handwerk, en het automatiseren als dat kan.

Figuur 3.2 Draaideur net benedenstrooms van de dijk iets verder op een kier (november van 2020)

Schot bovenstrooms van de duiker is een vaste overlaat (houten schot in sponning). De begroeiing met rietvegetatie kan aanvullend probleem veroorzaken door extra opstuwing/dichtgroei. De stuw is niet passeerbaar voor vissen.

Een aandachtspunt is verder de vrij strakke inrichting van de waterloop aan de bovenstroomse zijde. De betonnen oevers vormen geen geschikt leefgebied voor beekvissoorten.

3.3 Kansrijke oplossingsrichtingen

Kansrijke oplossingen voor het passeerbaar maken van de stuw zijn die door het aanbrengen van twee extra drempels. Dit kan beneden- of bovenstrooms van de huidige overlaat (houten schot in sponning). De vaste overlaat moet daarbij wel iets worden aangepast om deze beter passeerbaar te maken.

Idealiter wordt het houten schot verwijderd en wordt het verval over een deel van de lengte opgevangen met grove structuren in de watergang. Omdat het een vast schot in een sponning betreft is, kan deze in zijn geheel worden verwijderd. Als structuren zouden bijvoorbeeld grote

stenen (rond 50 cm of groter, afgewisseld met kleinere stenen en grind) kunnen dienen, die zorgen voor opstuwing en verruwing. Daarmee ontstaat er tevens meer variatie in stromingspatronen in het bovenstroomse deel. De stenen zorgen tevens voor beschutting voor vissen en macrofauna. Grote stenen zouden ook vervangen kunnen worden door houtige structuren.

De draaideur staat zover mogelijk open (tenminste 30-50%), zodat deze voor uitwisseling van vis geen belemmering vormt.

4 Duiker onder Provinciale weg in Vortum-Mullem

4.1 Algemeen

De overkluizing van de Sint Jansbeek onder de provinciale weg in Vortum-Mullem betreft een vierkante betonnen duiker. De lengte bedraagt ca. 48 m.

Figuur 4.1 overkluizing van de Sint Jansbeek onder de provinciale weg in Vortum-Mullem

4.2 Knelpuntbeschrijving

Tijdens het veldbezoek leek de passeerbaarheid voor beekvissen geen probleem qua stroomsnelheid. Wel kan de waterdiepte beperkend zijn voor de passage van grotere vissen (o.a. winde).

4.3 Kansrijke oplossingsrichtingen

Door het aanbrengen van extra verruwing aan de benedenstroomse zijde van de duiker, is het mogelijk om wat meer diepte/opstuwing te bewerkstelligen. Verruwing kan worden gecreëerd met structuren zoals grote stenen. Bij voorkeur worden houtstructuren ingezet omdat deze meer kansen bieden voor ecologie.

5 Betonnen bak in Vortum-Mullem

5.1 Algemeen

Het gedeelte van de Sint Jansbeek van de Forellen visvijvers tot aan de kering in de winterdijk is vastgelegd in beton. Het gedeelte in Vortum-Mullem loopt achter tuinen van huizen en heeft vrij veel emerse en drijvende vegetatie in het midden van de loopt. De beek is hier slecht toegankelijk en de oevers zijn volledig begroeid.

Figuur 4.2 Impressies van de Sint Jansbeek in de betonnen bak in Vortum-Mullem

5.2 Knelpuntbeschrijving

De emerse vegetatie biedt wel habitat voor vis, o.a. paaisubstraat en beschutting, mits deze nog open genoeg blijft. Onderhoud blijft waarschijnlijk wel noodzakelijk. De toegankelijkheid in het gedeelte van Vortum-Mullem vormt een probleem vanuit het oogpunt van onderhoud. Dit kan leiden tot dichtgroei van de hoofdloop, waardoor het te dicht is voor vissen om te kunnen passeren (naast de problemen met overstroming tijdens pieken in de afvoer).

De diepte over het gehele traject kan wel beperkend zijn voor passage/leefgebied grotere vissen (o.a. winde).

5.3 Kansrijke oplossingsrichtingen

Een belangrijk aspect voor behoud van leefgebied en passeerbaarheid is het onderhoud van de watergang. Wellicht ligt er een kans om dit i.s.m. de bewoners uit te voeren. Communicatie en voorlichting over hoe/waarom spelen een rol daarbij. In de winterperiode is geconstateerd dat de begroeiing in de bak volledig is verdwenen, zie onderstaande foto. De wijze van onderhoud moet nog worden nagevraagd bij de beheerders van het district.

Meer dynamiek en stromingsvariatie kunnen ook bijdragen aan lagere onderhoudsintensiteit. Dit kan bewerkstelligd worden door het aanbrengen van grote structuren in de bedding, o.a. houtstructuren of grote stenen. Dit leidt ook tot grotere waterdieptes, wat gunstiger is voor grote vissen.

Figuur 4.3 Impressies van de Sint Jansbeek in de betonnen bak in Vortum-Mullem in de winterperiode

6 Stuw 112ESS

6.1 Algemeen

Stuw 112ESS is oostelijk gelegen van Vortum-Mullem. Het betreft een stuw met klep met een doorstroombreedte van 2,75 m. De toegang van de stuw is via het perceel van de visvijvers. De klepstuw heeft een relatief gering verval. Het verval bedraagt ca. 15-20 cm. Het benedenstroomse deel beschikt over veel waterplanten, o.a. drijfblad en emerse vegetatie. Het bovenstroomse deel is wat breder, hier wordt de oever gemaaid. De grond is in eigendom bij Staatsbosbeheer.

Figuur 6.1 Foto linksboven, stuw112ESS. Foto rechtsboven, benedenstroomse deel van de stuw. Foto linksonder, bovenstroomse deel van de stuw

6.2 Knelpuntbeschrijving

De klepstuw is niet passeerbaar voor vissen in stroomopwaartse richting. In stroomafwaartse richting is deze alleen passeerbaar indien er voldoende water over de stuw stroomt.

6.3 Kansrijke oplossingsrichtingen

De meest kansrijke oplossing is die door aanleg van een vispassage in een omleiding langs de stuw. Dit kan een langere nevengeul zijn of een technische vispassage (de witvispassage). De grond in

eigendom bij Staatsbosbeheer zou de meest voor de hand liggende locatie hiervoor zijn. Onderstaand is hiervan een principeschets weergegeven.

Een andere mogelijkheid is de oplossing integraal onderdeel te laten uitmaken van beekherstel. De stuw kan mogelijk volledig worden verwijderd en/of vervangen door drempels in watergang.

Figuur 6.2 Principeschets van de inpassing van een nevengeul langs stuw 112ESS

7 Stuw 112ERS

7.1 Algemeen

Stuw 112ERS is gelegen langs het perceel aan de Voortweg 10 te Vierlingsbeek. Het betreft een stuw met klep met een doorstroombreedte van 2,75 m. Perceel links van de stuw is reeds in bezit van het waterschap.

Figuur 7.1 Foto linksboven, stuw112ERS. Foto rechtsboven, opstopping van de stuw met takken door de bever activiteit. Foto linksonder, benedenstroomse deel van de stuw. Foto rechtsonder, bovenstroomse deel van de stuw

7.2 Knelpuntbeschrijving

De stuw is niet passeerbaar voor vissen in opwaartse richting. Tijdens het veldbezoek bleek bovendien dat de klepstuw volledig dicht zat takken als gevolg van beveractiviteit. Hierdoor was het water aan de bovenstroomse zijde opgestuwd, resulterend in stilstaand, relatief diep water. Aan de benedenstroomse zijde was de beek erg ondiep. Voor grotere vis als winde/serpeling is dit mogelijk minder geschikt. De stuw had tijdens het veldbezoek een verval van ca. 70-80 cm.

7.3 Kansrijke oplossingsrichtingen

De oplossing voor het passeerbaar maken van de stuw is de aanleg van een vispassage langs de stuw. Kansrijke is de aanleg van een natuurlijke nevengeul langs de stuw op de naastgelegen grond die in eigendom is bij het waterschap. Dit biedt ook kansen om een wat meer natuurlijke inrichting te

bewerkstelligen in de nevengeul. Onderstaand is een principeschets weergegeven van een mogelijke loop van de nevengeul parralel langs de huidige loop.

Figuur 7.2 Principeschets van de inpassing van een nevengeul

8 Duiker onder spoorweg

8.1 Algemeen

De duiker loopt onder de Kiekuutweg en de spoorlijn door. De betonnen duiker is rond 1,25 m en heeft een lengte van ca. 26 m. Het water aan de bovenstroomse zijde is dieper dan aan de benedenstroomse zijde. Er lijkt sprake van een lichte helling in de duiker. Tijdens het veldbezoek was de watergang aan de benedenstroomse zijde volledig met kroos bedenkt. Bovenstrooms. Lijkt geen probleem voor vis qua diepte.

Figuur 8.1 Foto linksboven, betonnen duiker vanaf bovenstrooms gezien. Foto rechtsboven, betonnen duiker vanaf benedenstrooms gezien. Foto linksonder, benedenstroomse deel van de duiker.

8.2 Knelpuntbeschrijving

De helling in de duiker (Helling: BOS 12.64NAP BES 12.69NAP) kan over het gehele traject te hoge stroomsnelheden veroorzaken, waardoor met name kleinere vis niet in staat is om de duiker in stroomopwaartse richting te passeren. De waterdiepte (geringe passeerbaarheid en beschutting) en kroosbedekking (zuurstofgehalte) vormen knelpunten voor vis aan de benedenstroomse zijde.

8.3 Kansrijke oplossingsrichtingen

De waterdiepte in de duiker is te vergoten door het aanbrengen van structuren in de duiker. Onderstaand zijn een aantal voorbeelden gegeven van deze toepassing. Dit moet het verval geleidelijk overbruggen en leiden tot een hoger waterpeil in de duiker tot ca. 30 cm waterdiepte.

Figuur 8.2. Voorbeelden van inpassing van overlaten in de duiker (rechts) en stoorstenen met stenen bedding in duiker (links).

Indien er in de duiker te weinig mogelijkheden zijn voor drempels, dan ook structuren worden aangebracht in het benedenstroomse deel. Gedacht kan worden aan het gericht plaatsen van stenen of boomstronken in de bedding.

9 Stuw 112EOS

9.1 Algemeen

Stuw 112EOS is een klepstuw met ca. 20 cm verval. De stuw is bovenstrooms gelegen na de onderdoorgang van de Sint Jansbeek onder het spoor. Het betreft een stuw met klep met een doorstroombreedte van 2,25 m. Het waterschap heeft hier geen aangrenzende gronden in eigendom.

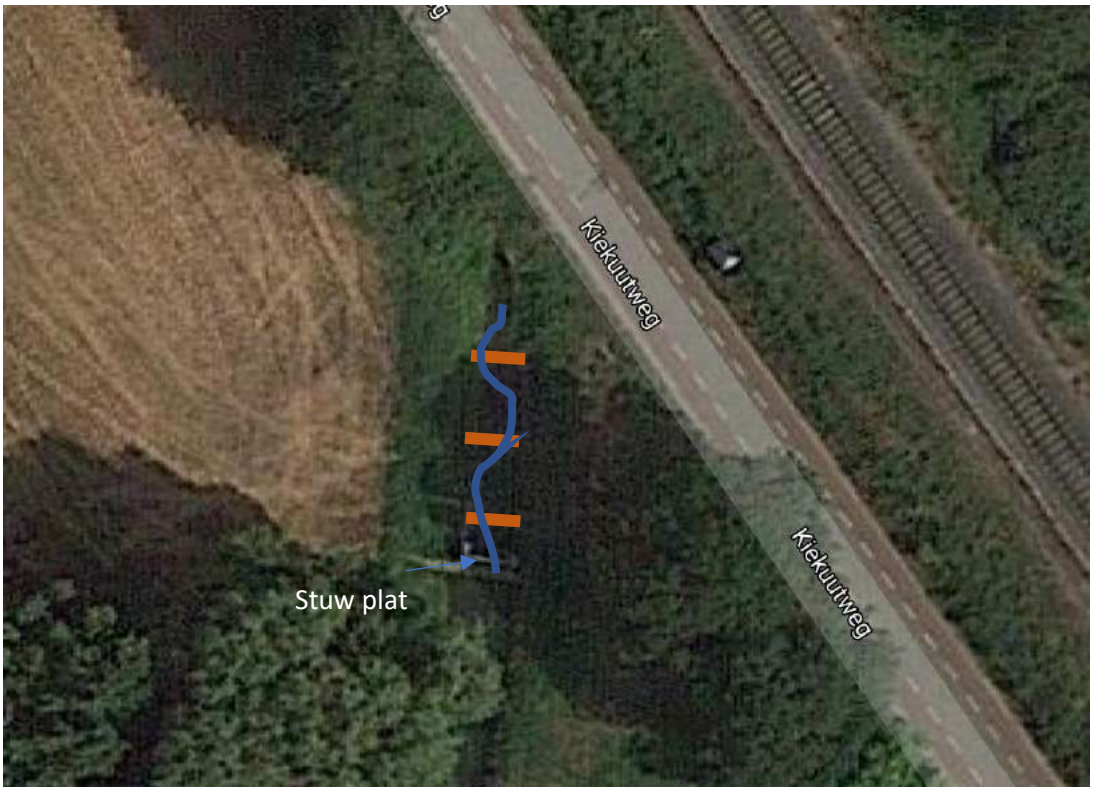
Figuur 9.1 Stuw112EOS

9.2 Knelpuntbeschrijving

De klepstuw is niet passeerbaar voor vissen in stroomopwaartse richting. In stroomafwaartse richting is deze alleen passeerbaar indien er voldoende water over de stuw stroomt.

9.3 Kansrijke oplossingsrichtingen

Als oplossing wordt voorgesteld om hier een vispassage aan te leggen om de stuw vispasseerbaar te maken. Gezien de beperkte ruimte rondom de stuw moet hier goed gekeken worden naar de mogelijke inpassing van de oplossing. Mogelijk is er ruimte links (opwaarts kijkend) langs de stuw voor een bypass. Dit moet wel worden afgestemd met de eigenaar van de betreffende grond. De minst ingrijpende oplossing is die door de klep van de stuw plat te leggen en het verval op te vangen met drempels in de beek.

Figuur 9.2. Principeschets van een vispassage benedenstrooms van de stuw

10 Stuw 112A5

10.1 Algemeen

Stuw 112A5 is gelegen naast de Overloonseweg nabij huisnummer 11. Het betreft een schotbalkstuw gecombineerd met de duiker onder de Overloonseweg. Het verval bedraagt ca. 10-15 cm.

Figuur 10.1 Foto links, betonnen duiker vanaf benedenstroomse zijde gezien. Foto rechts, stuw 112A5 en betonnen duiker vanaf bovenstroomse zijde gezien.

10.2 Knelpuntbeschrijving

De vaste overlaat is niet passeerbaar voor (kleine) vissen. De duiker heeft bovenstrooms voldoende waterdiepte, maar omdat deze in een helling ligt is de waterdiepte benedenstrooms erg ondiep.

10.3 Kansrijke oplossingsrichtingen

De meest eenvoudige oplossing is het verwijderen van de vaste overlaat en de gewenste opstuwing creëren met drempels in de hoofdloop aan de benedenstroomse zijde. Hierdoor ontstaat meer waterdiepte in het benedenstroomse traject en in de duiker.

Kansrijk is de mogelijkheid om op het terrein van Vivaro extra meandering aan te brengen, in combinatie met structuren als grote stenen of boomstronken, zie onderstaande principeschets.

Figuur 10.2. Principeschets van een meandere loop op het Vivaro terrein

11 Duiker constructie vanaf A73 (nabij stuw 112A4)

11.1 Algemeen

De ronde betonnen duiker ligt onder een onverharde weg. Net benedenstrooms komt de watergang vanaf de A73 uit via een duiker in de Sint Jansbeek. De Sint Jansbeek stroomt hier door een bosrijk gebied.

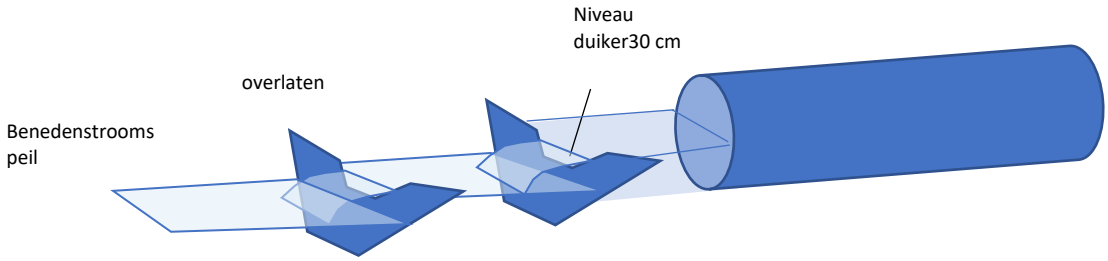
Figuur 11.1 Foto links, duiker met verval aan de benedenstrooms zijde. Foto rechts, loop van de Sint Jansbeek aan de bovenstroomse zijde

11.2 Knelpuntbeschrijving

De duiker benedenstrooms ligt hoger dan watergang, daardoor is deze onpasseerbaar voor vissen in stroomopwaartse richting. Bovenstrooms is de beek vrij ondiep, er is weinig stroming en veel emerse vegetatie, waardoor het habitat minder geschikt is voor beekminnende fauna.

11.3 Kansrijke oplossingsrichtingen

Een kansrijke oplossing voor een betere passeerbaarheid van de duiker is voorgesteld om benedenstrooms drempels aan te brengen. Dit moet leiden tot opstuwing met als uiteindelijke resultaat een hoger waterpeil van de duiker tot ca. 30 cm waterdiepte. Onderstaand is hiervan een principeschets gegeven.

Figuur 11.2. Principe oplossing voor het traject benedenstrooms van de duiker

De meest voor de hand liggende oplossing is het verwijderen van de duiker en deze vervangen voor een plaat of brug. Omdat het een landweg betreft zou dit een kansrijke oplossing kunnen zijn. De vraag is wel of hiermee het verval wordt opgelost, wellicht is het noodzakelijk om een aantal extra drempels aan te brengen.

In het bovenstroomse deel zou door het her en der plaatsen van structuren meer stromingsvariatie en diepte kunnen worden gerealiseerd.

12 Conclusies en aanbevelingen

12.1 Conclusies

Uit de verkenning blijkt dat er voor de knelpunten in de Sint Jansbeek diverse kansrijke oplossingen zijn die zowel bijdragen aan de connectiviteit als extra leefgebied voor kenmerkende vissoorten (en macrofauna). Onderstaand zijn de oplossingen per locatie samengevat.

Lokatie	**Kansrijke oplossingen**
1. Uitmonding Maas	Koppelen van Sint Jansbeek via Luinbeek. Tenminste ca. 50% van het water van de Sambeekse uitwatering wordt geleid naar de Sint Jansbeek om een gunstige lokstroomverdeling te creëren.
2. Stuw 112GRS	Beekdeel natuurlijker inrichten. De aanwezige drempel met stenen aanstorten om hier de stroomsnelheid te remmen en de bodemovergang geleidelijke te maken.
3. Coupure BKW3	Aanbrengen van twee extra drempels of verwijderen overlaat aanbrengen grove structuren in de watergang. De draaideur zover mogelijk open (tenminste 30-50%) zetten, zodat deze voor uitwisseling van vis geen belemmering vormt.
4. Duiker onder de provinciale weg in Vortum-Mullem	Lijkt geen knelpunt
5. Betonnen bak in Vortum-Mullem	Regulier onderhoud van de beek i.v.m. dichtgroei vegetatie. Aanbrengen van grote structuren in de bedding, o.a. houtstructuren of grote stenen voor meer dynamiek en stromingsvariatie (draag bij aan lagere onderhoudsintensiteit).
6. Stuw 112ESS	Aanleg van een vispassage in een omleiding langs de stuw, bijv. een langere nevengeul of een technische vispassage (de witvispassage).
7. Stuw 112ERS	Aanleg van een vispassage in een omleiding langs de stuw, bijv. een langere nevengeul of een technische vispassage (de witvispassage).
8. Duiker onder spoorweg	Aanbrengen van structuren in de duiker of structuren in het benedenstroomse deel.
9. Stuw 112EOS	Vispassage aan leggen langs de stuw of klep van de stuw plat leggen en het verval op vangen met drempels in de beek.
10. Stuw 112A5	Verwijderen van de vaste overlaat en de gewenste opstuwing creëren met drempels in de hoofdloop aan de benedenstroomse zijde.
11. Duiker constructie bij monding met waterloop vanaf A73 (nabij stuw 112A4)	Benedenstrooms van duiker aanbrengen van drempels of verwijderen van de duiker en deze vervangen voor een plaat of brug. In combinatie met een aantal extra drempels. In het bovenstroomse deel het her en der plaatsen van structuren om meer stromingsvariatie en diepte te realiseren.

12.2 Aanbevelingen

Aanbevolen wordt om de genoemde oplossingsrichtingen met de beheerders uit het District verder te verkennen op hun haalbaarheid, voor wat betreft type oplossing en inpassing.

Daarnaast worden sommige trajecten van de Sint Jansbeek in agrarische gebieden gekenmerkt door een recht en monotoon karakter. Voor de typische beekfauna (vissen en macrofauna) bieden deze delen weinig habitat. Door het aanbrengen van extra verruwing ontstaan betere schuilmogelijkheden

voor (jonge)vissen. Tevens ontstaat er een beter stromingsprofiel en zou ook kunnen worden overwogen om minder overlaten aan te leggen indien meer structuur wordt aangebracht. Mogelijkheden zijn er door het plaatsen van grote stoorstenen in de hoofdstroom/bedding. In langere trajecten kan ook worden overwogen om het zomerbed te versmallen met wilgentakken, waardoor er meer beeklengte wordt gecreëerd via een zogenaamde micromeandering. De beek krijgt dan een grotere waterdiepte en tevens een meer stromend karakter dan momenteel het geval is. Tijdens perioden met hoogwater zal het water over de ontstane plasberm stromen (zie voorbeelden in de onderstaande foto's).

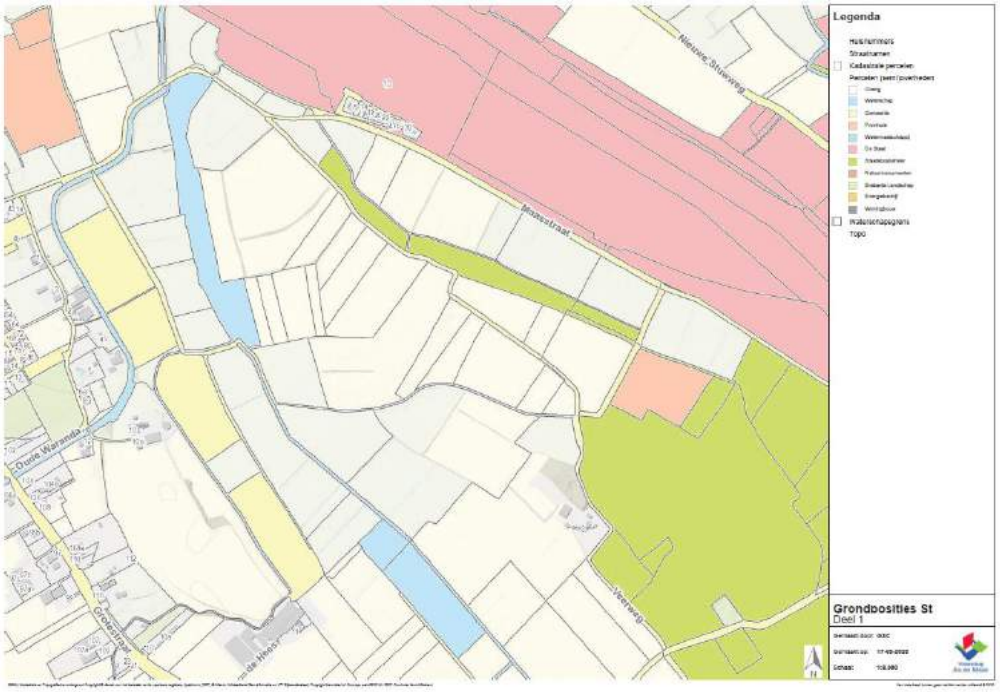

Figuur 12.1. Voorbeeld van versmallen zomerbed en micro-meandering. In Duitsland is hiermee ervaring op meerdere plaatsen.

Bijlagen

Grondposities Sint Jansbeek

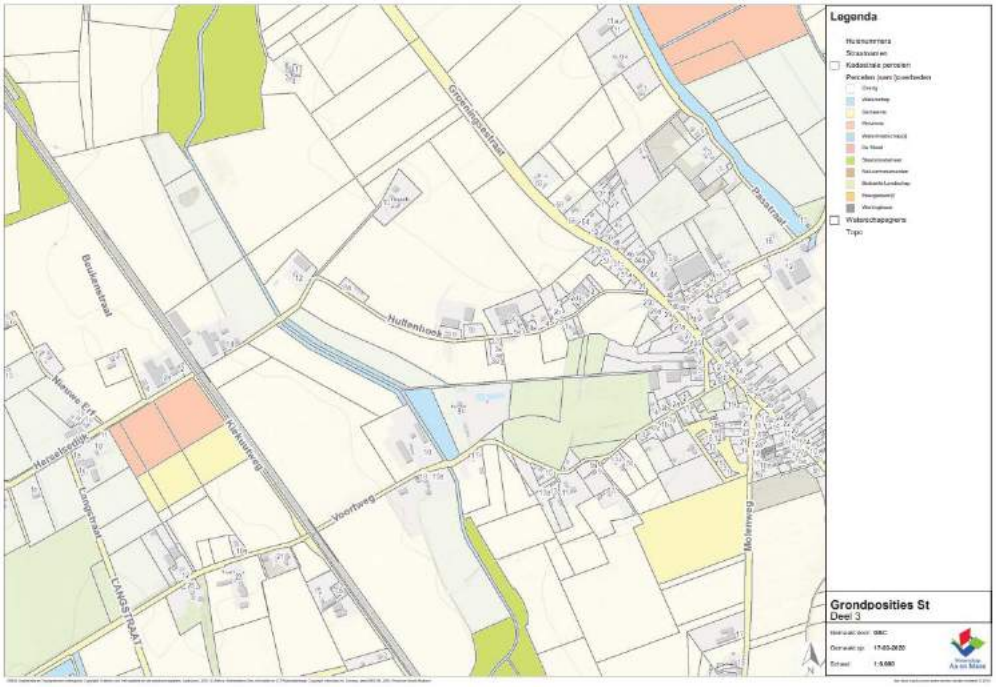
Deel 1

Deel 2

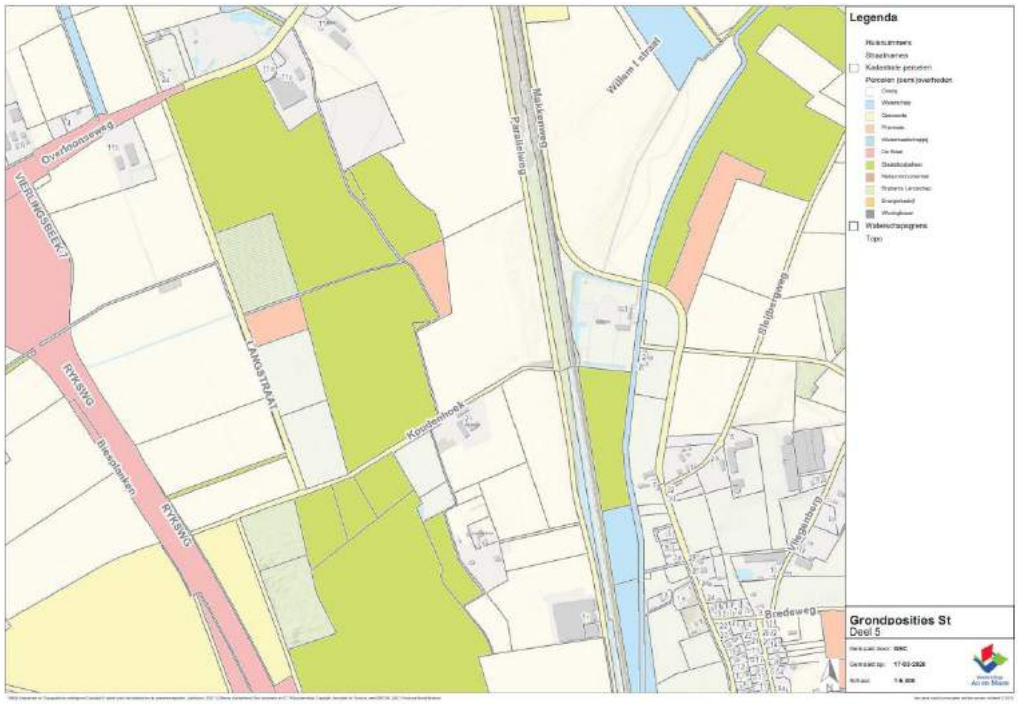
Deel 3

Deel 4

Deel 5

Legenda
Huisnummers
Straatnamen
Kadastrale percelen
Percelen (semi)overheden
Waterschapsgrens
Topo
Overloonseweg
VIERLINGSBEEKT
RYKSWG
Breeënlaken
RYKSWG
LANGSTRAAT
Koudenhoek
Parallelweg
Makkenweg
Willem I canaal
Stijlbergweg
Vlierdenseweg
Bredeweg
Grondposities St
Deel 5

Quickscan knelpuntenanalyse macrofauna St. Jansbeek april 2021

Ralf Verdonschot

Notitie Zoetwatersystemen, Wageningen Environmental Research
Mei 2021

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Auteur
Ralf Verdonschot

Opdrachtgever
AQUON; contactpersoon Mieke Moeleker

Referaat
Verdonschot, R.C.M. (2021) Quickscan knelpuntenanalyse macrofauna St. Jansbeek april 2021. Notitie Zoetwatersystemen, Wageningen Environmental Research, Wageningen UR, Wageningen.

Trefwoorden
indicatoren, KRW, beoordelingssysteem, ecologische kwaliteit

Beeldmateriaal
Mieke Moeleker, Ralf Verdonschot

© 2021 Wageningen Environmental Research, Wageningen UR

- Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking van deze uitgave is toegestaan mits met duidelijke bronvermelding.
- Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking is niet toegestaan voor commerciële doeleinden en/of geldelijk gewin.
- Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking is niet toegestaan voor die gedeelten van deze uitgave waarvan duidelijk is dat de auteursrechten liggen bij derden en/of zijn voorbehouden.

Wageningen Environmental Research aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen

Inhoud

1. Inleiding en doel **3**
1.1 Achtergrond 3
1.2 Doel en projectonderdelen 3

2. Methode **4**
2.1 Bemonstering 4
2.2 Analyse 6

3. Resultaten **8**
3.1 Macrofaunasamenstelling 8
3.2 Quickscan knelpuntenanalyse 10
3.3 Multivariate analyse macrofauna en milieuvariabelen 18

4. Discussie en conclusies **21**

5. Aanbevelingen voor beheer en inrichting **24**

6. Referenties **28**

1. Inleiding en doel

1.1 Achtergrond

AQUON heeft Wageningen Environmental Research gevraagd de gegevens van de macrofauna-quickscan knelpuntenanalyse van de St. Jansbeek te analyseren. De macrofauna-quickscan is een kosteneffectieve, ruimtelijk dekkende en diagnostische benadering om beeksystemen te beoordelen op basis van de macrofauna. De zogenoemde 'Quickscan knelpuntenanalyse' (QS-KA) is geschikt voor het diagnostiseren van de stressoren die spelen in een traject. Deze QS-KA is voor het eerst toegepast in de Sterkselsche Aa voor waterschap de Dommel (Verdonschot & Verdonschot 2019). In dit type quickscan worden verschillen tussen meetlocaties geinterpretereerd met behulp van sleutelfactoren op basis van de milieu- en habitatpreferenties van de aangetroffen taxa.

1.2 Doel en projectonderdelen

In de St. Jansbeek is beekherstel gepland. Om meer inzicht te krijgen in de toestand waarin de beek zich op dit moment bevindt (nulmeting) en welke stressoren er een bepalende rol spelen is de QS-KA toegepast.

Data is verzameld door AQUON op een serie meetlocaties, die zijn geselecteerd door Waterschap Aa en Maas op basis van een 5-tal criteria:

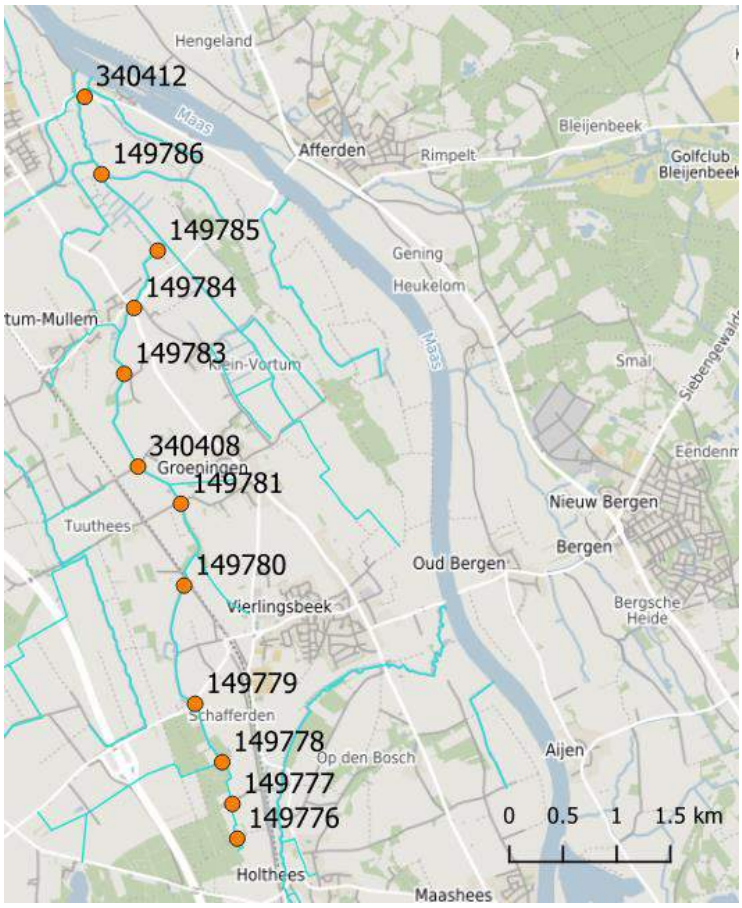
- Het landgebruik verandert;
- Uitmonding van een zijloop;
- Aanwezigheid potentiële puntbron (overstort, afwatering bedrijf etc.);
- Er zijn herstelmaatregelen uitgevoerd;
- Bovenstaande in combinatie met bereikbaarheid van de locaties.

Op basis van de op de meetlocaties aangetroffen taxa en hun abundantie is door WEnR op basis van de milieu- en habitatpreferenties van de gevonden taxa een knelpuntenanalyse uitgevoerd voor de parameters saprobie, stroming, temperatuur en toxiciteit. Het inzetten op meerdere stressoren is belangrijk omdat in stroomgebieden gewoonlijk meerdere stressoren tegelijkertijd een rol spelen en knelpunten kunnen vormen. De aangeleverde milieugegevens zijn gebruikt voor verdere interpretatie van de bevindingen. Tenslotte zijn de uitkomsten gebruikt om maatregelen te formuleren die de knelpunten zouden kunnen wegnemen.

2. Methode

2.1 Bemonstering

Op 19 april 2021 zijn 12 locaties in de St. Jansbeek bemonsterd, van het begin van de beek op het punt waar verschillende sloten samenkomen (locatie 149776) tot bij de monding in de rivier de Maas (locatie 340412; Figuur 1). Op iedere locatie is een deeltraject van 10 m geselecteerd dat visueel representatief is voor het omliggende traject. In dit deeltraject is een monster genomen van de dominante habitats met een totale lengte van 1,5 m met een standaardmacrofaunanet. De habitatsamenstelling is gegeven in tabel 1. De monsters zijn in het laboratorium uitgezocht, waar de taxa zijn genoteerd. Ze zijn gedetermineerd tot op familieniveau en in het geval van haften, steenvliegen en kokerjuffers (EPT) tot op genusniveau. Dit gebeurde op het oog of bij twijfelgevallen met behulp van een binoculair. De aantallen individuen per taxon zijn genoteerd aan de hand van 5 abundantieklassen: 1: 1-2 individuen, 2: 3-9 individuen, 3: 10-50 individuen, 4: 51-100 individuen en 5: 101-200 individuen.

Figuur 1*: Ligging van de 12 meetlocaties in de St. Jansbeek.*

Naast de macrofaunabemonstering is op iedere locatie een aantal milieuparameters genoteerd en zijn er metingen verricht m.b.t. zuurstofgehalte, geleidbaarheid, zuurgraad, watertemperatuur en stroomsnelheid. Een overzicht van de parameters wordt gegeven in tabel 2.

***Tabel 1**: Meetpuntinformatie en bemonsterd habitat per locatie. De bemonstering is uitgevoerd op 19-04-2021.*

Locatiecode	Omschrijving	Coordinaten		KRW-type		Bemonsterd habitat (m geschept)						
		X	Y		holle oever	zand	slib	planten	steile oever	fijne detritus	grove detritus	grind
149776	Begin St. Jansbeek in het bos	197204	398924	R5				0.5	0.5		0.5	
149777	Bovenstrooms Koudenhoek	197159	399247	R5		0.5		0.5	0.5			
149778	300 meter ten Oosten Zandpad Overloonseweg	197064	399636	R5		0.5		0.5	0.5			
149779	Bovenstrooms Overloonseweg	196812	400179	R5		0.5		0.5	0.5			
149780	Bovenstrooms zandpad Kiekuutweg	196709	401280	R5	1.0		0.5					
149781	Benedenstrooms Voortweg	196680	402042	R5			0.5		0.5	0.5		
340408	Hultenhoekweg ten westen van Groeningen	196280	402388	R5				0.5	0.5	0.5		
149783	100 meter westen Brembroeken bij duiker	196151	403251	R5		0.5		0.5	0.5			
149784	Benedenstrooms Veerweg, Provinciale weg	196243	403865	R5		0.5				0.5		0.5
149785	200 meter noordwesten zandpad Veerweg bij duiker	196463	404398	R5								
149786	50 meter benedenstrooms na instroom zijloop	195940	405110	R5			0.5	0.5	0.5			
340412	Voor uitmonding in de Maas	195783	405831	R5				0.5	0.5			

***Tabel 2**: Milieuparameters genoteerd tijdens de bemonsteringen in de St. Jansbeek.*

Categorie	Parameter	Waarden
Dimensies	Breedte	m
	Diepte	m
Morfologie en landschap	Landschappelijke ligging	niet natuurlijk, half natuurlijk, natuurlijk
	Meandering	geen, matig, veel
	Oeverbegroeiing	geen, matig, veel
	Profiel	genormaliseerd, verwaarloosd normprofiel, natuurlijk
	Beschaduwing	%
	Substraatdifferentiatie	uniform, matig divers, divers
Substraat (bedekking)	Slibdikte	cm
	Slib	%
	Fijn organisch materiaal (FPOM)	%
	Grof organisch materiaal (CPOM)	%
	Waterplanten	%
	Zand	%
	Klei	%
	Grind	%
Hydrologie (eenmalige veldmeting)	Stroomsnelheid	m/s
Fysisch-chemische variabelen	Zuurstofverzadiging	%
	Zuurstofconcentratie	mg/L
	EGV	µS/cm
	pH	-
	Watertemperatuur	°C
Beheer en onderhoud	Onderhoud (schoning)	volledig, gedeeltelijk, geen

2.2 Analyse

Om inzicht te krijgen in de stressoren die spelen in de St. Jansbeek is er een koppeling gemaakt tussen de in de quickscan gevonden taxa en de milieu- en habitatpreferenties (Verberk et al. 2012) en de gevoeligheid voor toxische stoffen (SPEAR, Liess & van der Ohe 2005) van deze taxa. Er is eerst een selectie gemaakt van preferentieklassen die in theorie inzicht zouden kunnen geven in de rol van bepaalde sleutelfactoren binnen het beekecosysteem, de zogenoemde indicatieve preferentieklassen (Tabel 3). Vervolgens is de gemiddelde preferentiescore van alle geclassificeerde taxa binnen de in de database opgenomen families, of genera in het geval van EPT taxa, berekend voor deze preferentieklassen. Per monster is daarna een gewogen gemiddelde preferentiescore berekend door de som te nemen van de preferentiescores van de aanwezige taxa vermenigvuldigd met hun abundantieklasse. Dit totaal is vervolgens gedeeld door het totaal van alle abundantieklassen in het monster.

Om de gevonden scores te kunnen waarderen op een gradient van slecht naar goed, moeten deze geijkt worden op data van slechte en zeer goede locaties. Immers bestaat een levensgemeenschap nooit volledig uit taxa met één bepaalde preferentie. Om deze ijking te kunnen uitvoeren zijn de metrics berekend voor de dataset van de beken gebruikt om de Nederlandse bekentypologie op te stellen (Verdonschot & Nijboer 2004). Binnen deze

dataset zijn goede monsters geselecteerd op basis van hun toegekende kwaliteitsklasse (score 5) en de berekende KRW-score (EKR ≥0.8). Hetzelfde is gedaan voor de slechte monsters (kwaliteitsklasse 1, EKR ≤0.2). Op basis van deze criteria zijn respectievelijk 23 en 12 monsters gebruikt om de ijkwaarden vast te stellen door de gemiddelde waarde te berekenen per preferentie (Tabel 3). Opgemerkt moet worden dat deze monsters geen quickscanmonsters zijn maar standaardnetmonsters, omdat er geen quickscanmonsters beschikbaar zijn van dit type locaties. De ijkwaarden geven direct het onderscheidend vermogen weer van de indicatieve preferentieklassen. Het blijkt dat sommige preferenties niet of amper onderscheidend zijn tussen goede en slechte locaties. Voor een goede beoordeling is een gradient oftewel voldoende spreiding tussen de laagste en hoogte waarde van groot belang.

Uiteindelijk bleken 6 preferenties indicatief: het aandeel taxa van het watertype 'ondiep bron', wat een preferentie voor een relatief lage gedempte watertemperatuur aangeeft, bijvoorbeeld als gevolg van grondwatervoeding of sterke beschaduwing; aandeel oligosaprobe taxa en aandeel α-mesosaprobe en polysaprobe taxa, oftewel de mate van organische belasting van de beek; het aandeel stromingsminnende (rheofiele) taxa, wat het stromende karakter van de beek aangeeft met de bijbehorende omstandigheden (zuurstofgehalte, substraten); het aandeel stilstaand watertaxa, wat het 'moeraskarakter' van beken aangeeft met factoren als stagnatie, verslibbing, waterplanten. Tenslotte geeft het aandeel gevoelige taxa de invloed van gewasbeschermingsmiddelen weer. De ijkwaarden zijn gebruikt om de gevonden waarden te schalen van 0 (slechtste score) tot 1 (beste score). De scores zijn per parameter op kaart weergegeven.

***Tabel 3**: Metrics gebruikt voor de beoordeling van de quickscan resultaten.*

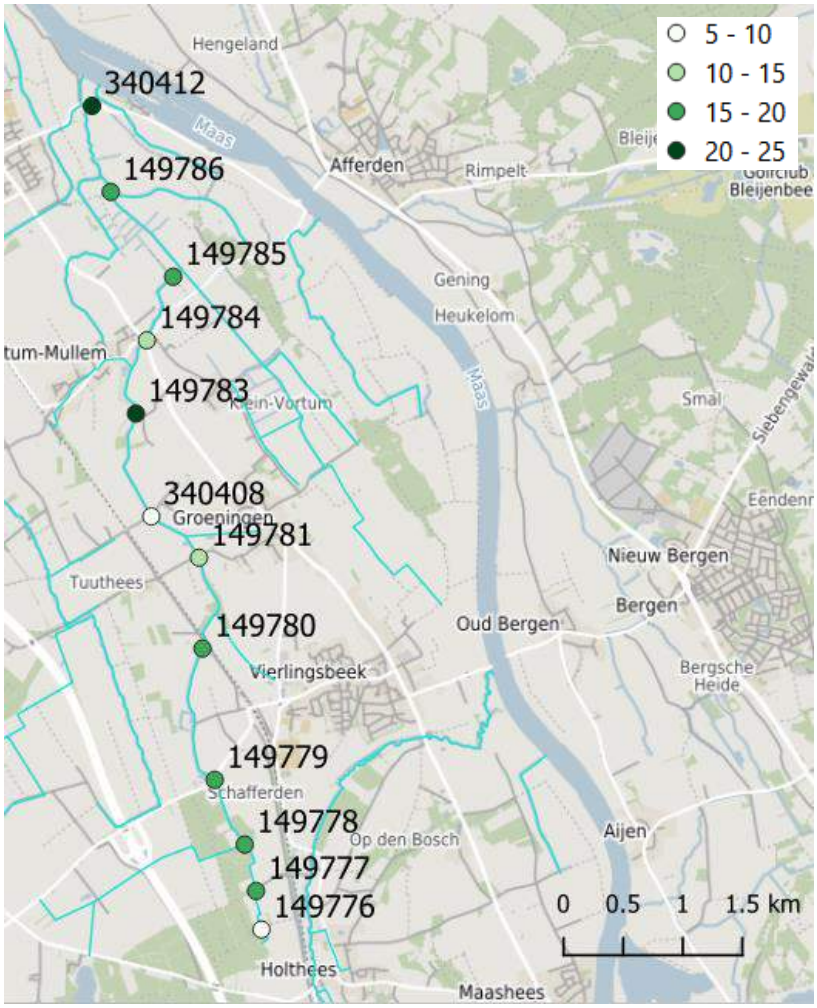
Parameter	**Preferentieklasse**	**Sleutelfactor**	**IJkwaarden (aandeel taxa)**		**Gebruikt**
			Beste locaties NL	**Slechtste locaties NL**	
Diepte	Ondiep (bron)	Temperatuur	2.363	0.938	V
Droogval	Temporair (3 klassen)	Droogval	1.050	1.084	X
Saprobie	Oligosaproob	Zuurstof/toxiciteit	3.346	2.055	V
	α-mesosaproob+polysaproob	Zuurstof/toxiciteit	2.346	3.641	V
Stroming	Matig stromend + Snel stromend	Stroming/zuurstof	4.999	2.531	V
	Stilstaand	Stagnatie/verslibbing	2.010	4.106	V
Saliniteit	Niet zoet (4 klassen)	Saliniteit	0.501	0.471	X
Toxiciteit	Gevoeligheid	Toxiciteit pesticiden	-0.289	-0.844	V

Invloed van het milieu op de macrofaunasamenstelling
Om een beeld te krijgen van de relatie tussen de taxonsamenstelling en de milieugegevens van de St. Jansbeek is een multivariate analyse uitgevoerd in CANOCO for Windows 5.10. Er is gebruik gemaakt van de principal components analysis (PCA) om de taxonsamenstelling van alle quickscanmonsterlocaties te analyseren. Om de patronen in macrofaunasamenstelling op de monsterpunten te kunnen interpreteren zijn de milieuvariabelen in de analyse meegenomen als zogenoemde 'supplementaire variabelen'. Dit wil zeggen dat de ligging van de monsterpunten in het ordinatiediagram alleen bepaald wordt door de macrofaunasamenstelling en niet door de milieuvariabelen, maar dat deze wel in het diagram geprojecteerd worden op basis van hun waarde op de verschillende monsterpunten.

3. Resultaten

3.1 Macrofaunasamenstelling

In totaal zijn 46 taxa waargenomen op de 12 locaties (Tabel 4). Gemiddeld waren er 15.8 taxa in een monster aanwezig. Het meetpunt in de kop van het systeem, waar de St. Jansbeek gevormd wordt door de samenvloeiing van een aantal sloten in het bos (locatie 149776) bevatte het laagste aantal taxa (8), terwijl meetpunt 340408 (weilandtraject verpacht door Staatsbosbeheer bij de Hultenhoekweg ten westen van Groeningen) met slechts 9 taxa ook relatief arm was (Figuur 2). Het hoogste aantal taxa (21) werd gevonden op de locaties 149783 (100 meter westen Brembroeken bij duiker, 'natuurlijker' traject in Staatsbosbeheerterrein) en in het herstelde meanderende Maasmondingstraject 340412. Het is waarschijnlijk dat het laatste punt door zowel de herstelmaatregelen additionele taxa bevat, bijvoorbeeld stromingsminnende taxa die alleen op deze locatie gevonden worden (*Hydropsyche*, *Baetis*), als dat de directe verbinding met de Maas voor extra aanvoer zorgt, van zowel beeksoorten afkomstig uit andere beken bovenstrooms (meegevoerd als drift) als soorten uit de rivier zelf (bijvoorbeeld Hydrobiidae).

***Figuur 2**: Aantal waargenomen macrofaunataxa per meetlocatie in de quickscanmonsters van de St. Jansbeek.*

***Tabel 4**: Waargenomen taxa in de St. Jansbeek op basis van 1,5 m standaardnetmonsters. De ligging van de locaties, aangegeven met locatiecodes, is weergegeven in tabel 1 en figuur 1. Abundantieklassen: 1: 1-2 individuen, 2: 3-9 individuen, 3: 10-50 individuen, 4: 51-100 individuen en 5: 101-200 individuen.*

Groep	**Taxon**	**Locatie**											
		149776	149777	149778	149779	149780	149781	340408	149783	149784	149785	149786	340412
Bloedzuigers	Erpobdellidae								2	2	1	1	1
	Hirudinidae				1		1	1					
Borstelwormen	Lumbriculidae		3										
	Naididae						1			1	2		2
	Tubificidae	2	2	2	4	2	4	3	5	3	2	2	1
Platwormen	Planariidae		1										
Watermijten	Hydrachnidae	3	1	3	2	3	3	3	2	1	2		2
	Mideopsidae				1				3				
Vlokreeften	Crangonyctidae		2	2		2		2					
	Gammaridae			4	3	1	2	3	5	3	3	3	5
Pissebedden	Asellidae	3	2	2	3	2	1		2	3	3	4	3
Kevers	Dryopidae		2										
	Dytiscidae	2	2	2				2	2		2	2	
	Haliplidae		1	1	1		1		2			2	
	Hydraenidae					1							
	Hydrophilidae		2	1		2					1		
Wantsen	Noteridae								2				
	Corixidae								1			1	
	Naucoridae											1	
	Pleidae								1				
Libellen	Aeshnidae	1			1							1	
	Calopterygidae												2
	Coenagrionidae				1	2				1	1		1
	Libellulidae		1										
	Platycnemididae					1			1				1
Slijkvliegen	Sialidae								2			1	
Muggen	Chironomidae	4	4	3	5	3	3	4	4	3	4	4	3
	Ceratopogonidae		2	2	2	1	3		3		2	2	3
	Limoniidae	1		1									
Vliegen	Tabanidae					1	1			1			1
Tweekleppigen	Sphaeriidae		3	2	1			3	3	3	3	2	3
Slakken	Lymnaeidae			1	3	1	1	1	1		2	2	
	Physidae										1	2	2
	Planorbidae			2	2	2			1		3	3	2
	Hydrobiidae												1
	Valvatidae										4		
Haften	*Baetis*												2

Groep	Taxon	Locatie											
		149776	149777	149778	149779	149780	149781	340408	149783	149784	149785	149786	340412
	Caenis			1						2	2		
	Cloeon					1						3	
Steenvliegen	*Nemoura*	3	4	4	1	1							
Kokerjuffers	*Anabolia*								1		1		1
	Athripsodes					3			2	3		2	2
	Hydropsyche												3
	Limnephilus		2	3	2	1			2	1		2	3
	Molanna									2	1		
	Mystacides									1			

3.2 Quickscan knelpuntenanalyse

Organische belasting
De mate van organische belasting van een oppervlaktewater wordt aangeduid met de term saprobie. Dit is de aanwezige hoeveelheid organisch materiaal in het waterlichaam dat kan worden omgevormd door met name bacteriën, waarbij stoffen vrijkomen en zuurstof wordt verbruikt. De herkomst van organische verontreiniging is vaak een combinatie van puntbronnen zoals overstorten en oppervlakkige afspoeling van organisch materiaal van landbouwpercelen en erven. Dit heeft consequenties voor de milieuomstandigheden in het waterlichaam en daarmee de daar voorkomende organismen. Er worden gewoonlijk vier klassen van organische belasting onderscheiden in Nederland (Verberk et al. 2012). Dit loopt van weinig belasting (oligosaproob; <0,1 mg NH_4/L, >8 mg O_2/L, <1 mg bodemzuurstofverbruik (BZV)/L), via β-mesosaproob (0,1-0,5 mg NH_4/L, 6-8 mg O_2/L, 1-5 mg BZV/L) en α-mesosaproob (0,5-4,0 mg $NH_4 \cdot l\text{-}1$; 2-6 mg $O_2 \cdot l\text{-}1$; 5-13 mg BZV·l-1) naar sterk belast (polysaproob; >4,0 mg NH_4/L, <2 mg O_2/L, >13 mg BZV/L).

Monsterpunt 149776 bevat een relatief kleiner aandeel taxa dat organische belasting indiceert en een groter aandeel oligosaprobe taxa, oftewel taxa van weinig organisch belaste omstandigheden (kwaliteitsklasse matig; Figuur 3,4). Dit laatste geldt ook voor monsterpunt 149777. Stroomafwaarts neemt de invloed van organische belasting toe, met een score die valt in kwaliteitsklasse slecht vanaf monsterpunt 149780 voor het aandeel α-mesosaprobe en polysaprobe taxa. Het aandeel oligosaprobe taxa scoort overal behalve op de twee eerder genoemde stroomopwaartse punten ontoereikend.

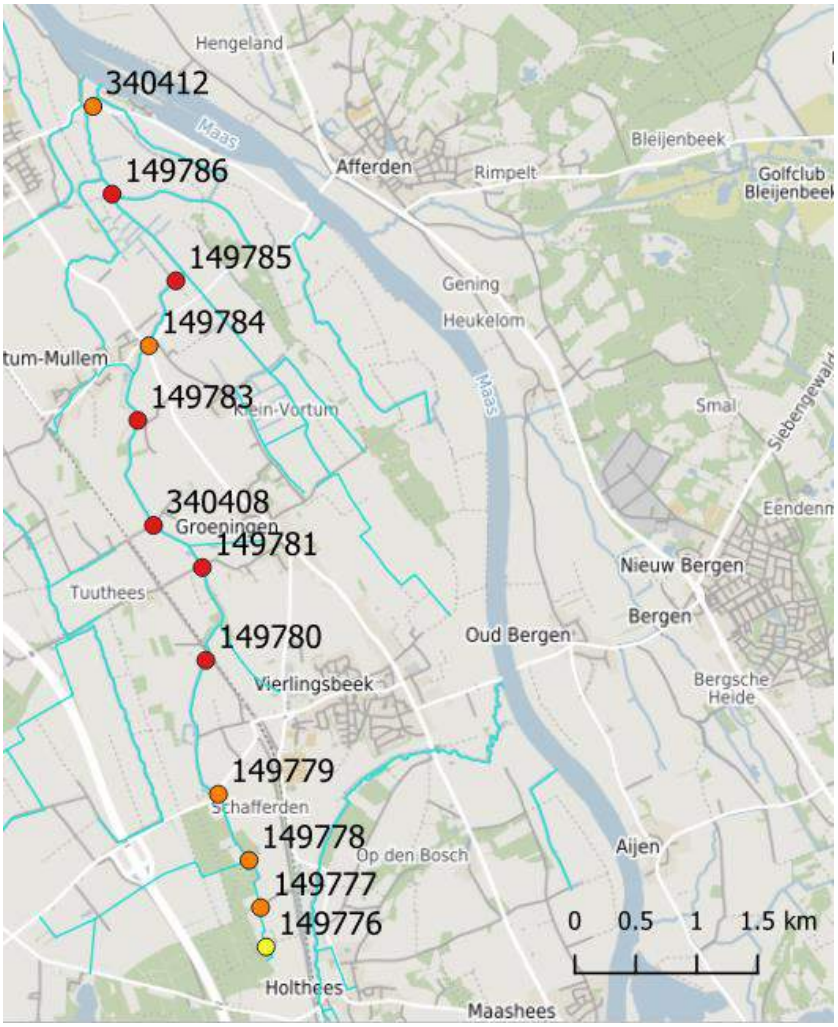
De organische belasting in de kop van het systeem (traject in het bos) is dus relatief laag en neemt al snel toe zodra de beek het bosgebied verlaat (nabij Schafferden). Iets hogere scores (kwaliteitsklasse ontoereikend) worden gehaald op locatie 149784 in het dorp Vortum Muller en in het herstelde mondingtraject 340412. Een andere verklaring voor de hogere scores op locatie 149784 kan zijn dat door de ligging in een betonbak er op die plek weinig habitat voorhanden is, wat het lagere aandeel polysaprobe taxa kan verklaren. In de constructie, die overigens niet erg lang is, stroomt het water relatief hard over een kale zandbodem zonder veel andere substraattypen. Voor macrofauna is hier dus weinig habitat aanwezig.

Stroming
De beoordeling van de stroming in de St. Jansbeek laat zien dat alleen het mondingstraject 340412 relatief beter scoort op een relatief hoge aanwezigheid van stromingsminnende taxa

en een relatief lage aanwezigheid van taxa die stilstaand water indiceren (kwaliteitsklasse matig; Figuur 5,6). Hier is bijvoorbeeld de stromingsminnende kokerjuffer *Hydropsyche* talrijk gevonden en is de haft *Baetis* aanwezig (Tabel 4). Dit deel van de St. Jansbeek hebben herstelmaatregelen geleid tot een betere stroming, wat dus ook heeft geresulteerd in de aanwezigheid van meer stromingsminnende soorten. Dit is een indicatie dat maatregelen die gericht zijn om de stroming te verbeteren de ecologische kwaliteit positief zullen beïnvloeden. Het aandeel stilstaand water soorten is naast in het mondingstraject wat lager (klasse ontoereikend i.p.v. slecht) op locatie 149784 in het dorp Vortum Muller, waar de beek in een betonbak ligt. Dit kan daar ook een habitatkwestie zijn, zie hierboven bij organische belasting.

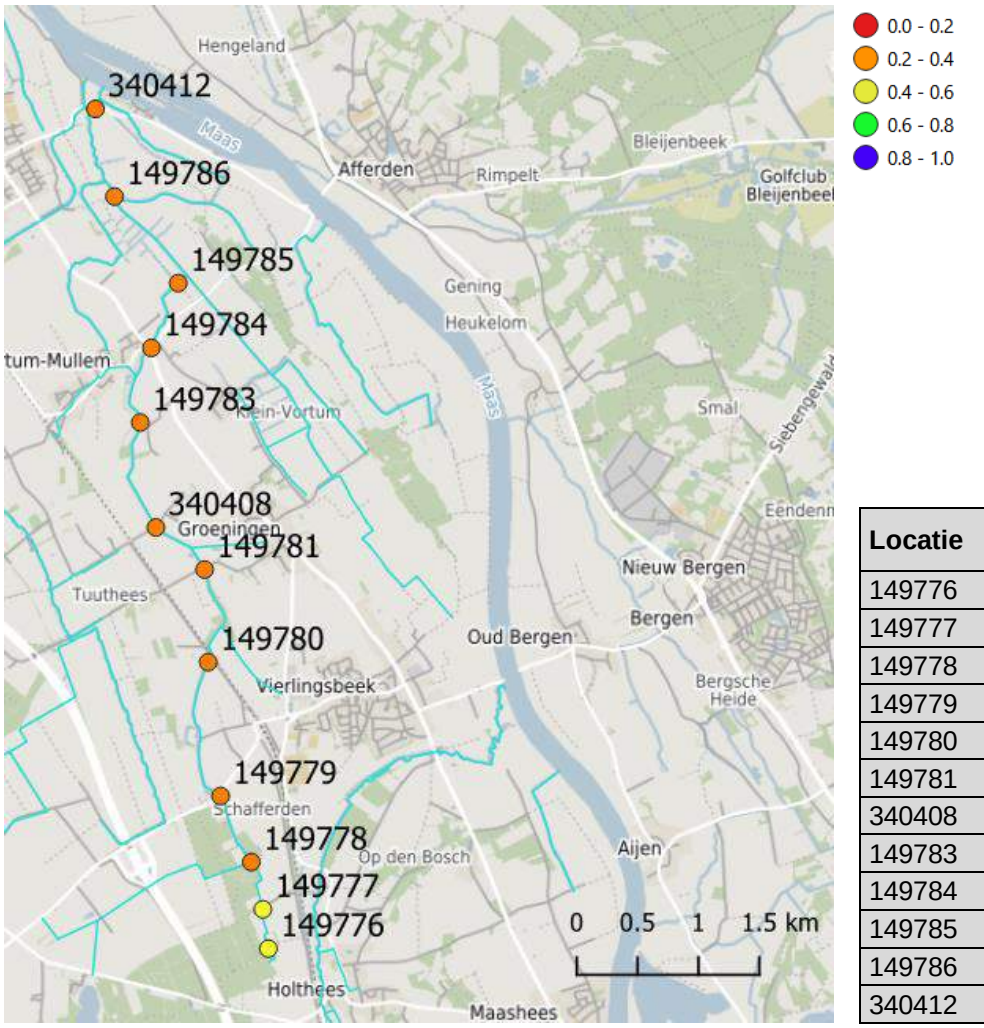
Grondwaterinvloed/watertemperatuur
De kop van het systeem scoort zeer goed (locatie 149776) tot matig (locatie 149777-149778) op het aandeel taxa in de macrofaunalevensgemeenschap dat een relatief lage gedempte watertemperatuur prefereert (Figuur 7). Dit wijst op sterke grondwaterinvloed in het bovenstroomse gedeelte van de beek, aangezien van sterke beschaduwing op deze locaties geen sprake is (maximaal 50% op locatie 149776). Een belangrijke rol in de classificatie speelt de steenvlieg *Nemoura* op deze locaties, die er talrijk aanwezig is (Tabel 4). Verder benedenstrooms lijkt de grondwaterinvloed af te nemen en is het aandeel taxa laag, wat resulteert in een kwaliteitsklasse slecht. Meer beschaduwing toestaan langs de beek zorgt voor sterkere temperatuurdemping in de zomer, wat koudeminnende soorten (veelal KRW-indicatoren) ten goede komt.

Toxiciteit
Het aandeel taxa dat gevoelig is voor pesticiden laat in het bovenstroomse gedeelte van de beek een gedifferentieerd beeld zien, wat duidt op potentiële bronnen en een beïnvloeding van de beek door de aanliggende percelen. Bufferzones die kunnen zorgen voor het verminderen van deze invloed zijn veelal niet aanwezig. In de kop van het systeems scoort locatie 149777 opvallend laag (slecht) ten opzichte van het boven- en benedenstrooms gelegen punt (149776, 149778; beide matig). Deze locatie grenst aan een akker, waarvan het vanggewas op het moment van monstername oranje kleurde van de toepassing van glyfosaat. Ook locatie 149779 scoorde relatief lager (ontoereikend) ten opzichte van de aanliggende punten (beide matig). Dit punt grenst aan een akker en een bedrijf. Locatie 149780 scoort weer matig, gevolgd door een drietal punten met de classificatie ontoereikend/slecht/ontoereikend. De slechte locatie 340408 ligt overigens in een gebied met weilanden verpacht door Staatsbosbeheer, met in principe een minder intensief beheer maar dat was in het veld echter niet zichtbaar. De oorzaak van de lage score is niet duidelijk. Daar waar de beek in het dorp in een betonbak ligt (locatie 149784) scoort deze weer wat beter (matig; maar mogelijk een habitateffect, zie eerder), om vervolgens opnieuw weer te verslechteren; slecht op locatie 149785 waar de beek tussen akkers en intensief grasland ligt.

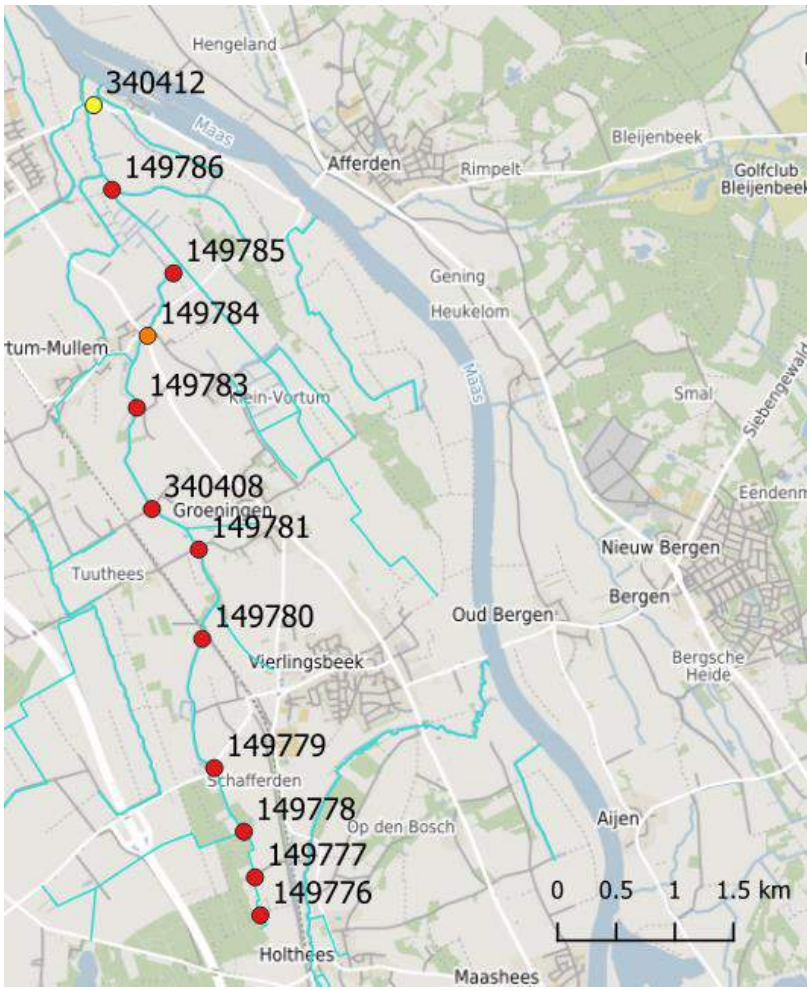
Locatie	α-meso / polysaproob QS-score
149776	3.12
149777	3.34
149778	3.26
149779	3.24
149780	3.48
149781	3.54
340408	3.67
149783	3.50
149784	3.26
149785	3.46
149786	3.39
340412	3.16

Figuur 3: *Quickscan beoordeling meetlocaties St. Jansbeek op basis van taxa van* ***organisch belaste omstandigheden*** *(het aandeel α-mesosaprobe en polysaprobe taxa) in de macrofaunalevensgemeenschap. De kwaliteit, uitgedrukt in een schaal van 0 (slecht, rood) tot 1 (goed, blauw), is weergegeven met verschillende kleuren en is gestandaardiseerd naar de waarden die optreden in de slechtste en beste locaties in Nederland. In de tabel worden daarnaast de absolute milieu- en habitatpreferentiescores voor de locaties gegeven, niet gestandaardiseerd.*

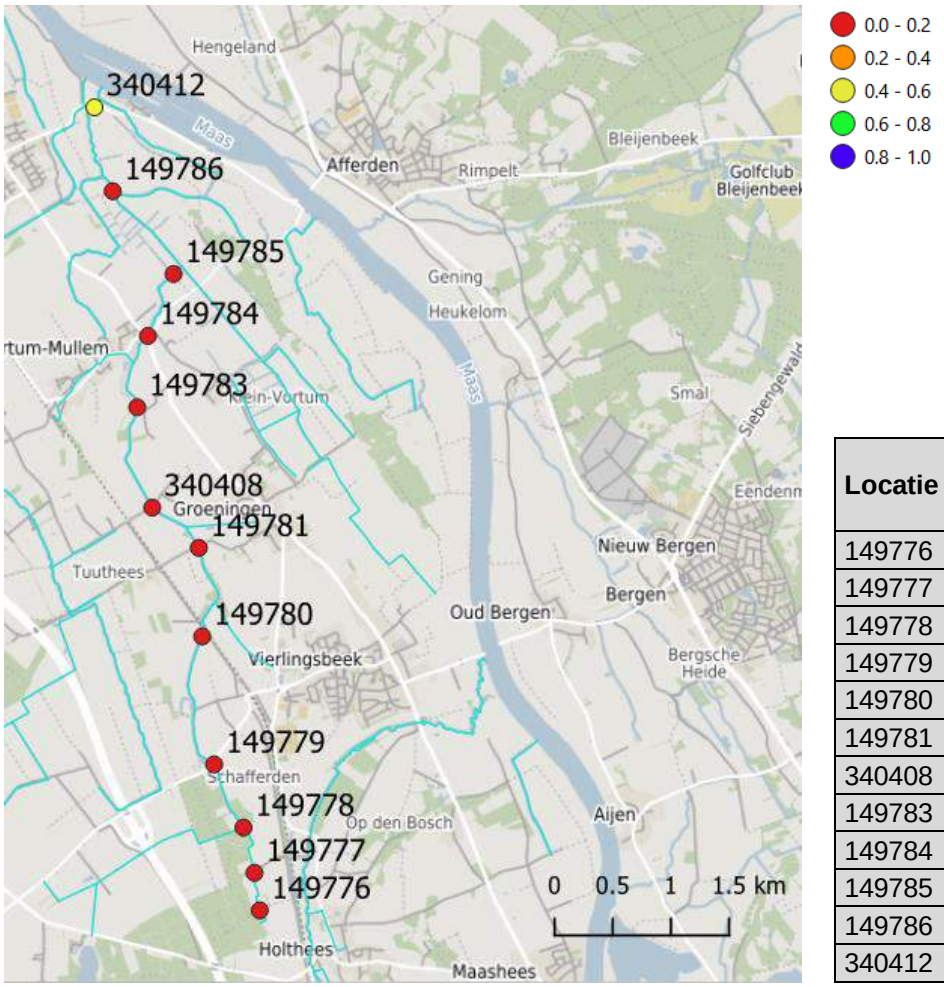
Locatie	Oligosaproob QS-score
149776	2.73
149777	2.32
149778	2.26
149779	2.27
149780	1.86
149781	1.83
340408	1.78
149783	1.96
149784	1.90
149785	1.96
149786	2.13
340412	2.16

***Figuur 4**: Quickscan beoordeling meetlocaties St. Jansbeek op basis van taxa van **weinig organisch belaste omstandigheden** (het aandeel oligosaprobe taxa) in de macrofaunalevensgemeenschap. De kwaliteit, uitgedrukt in een schaal van 0 (slecht, rood) tot 1 (goed, blauw), is weergegeven met verschillende kleuren en is gestandaardiseerd naar de waarden die optreden in de slechtste en beste locaties in Nederland. In de tabel worden daarnaast de absolute milieu- en habitatpreferentiescores voor de locaties gegeven, niet gestandaardiseerd.*

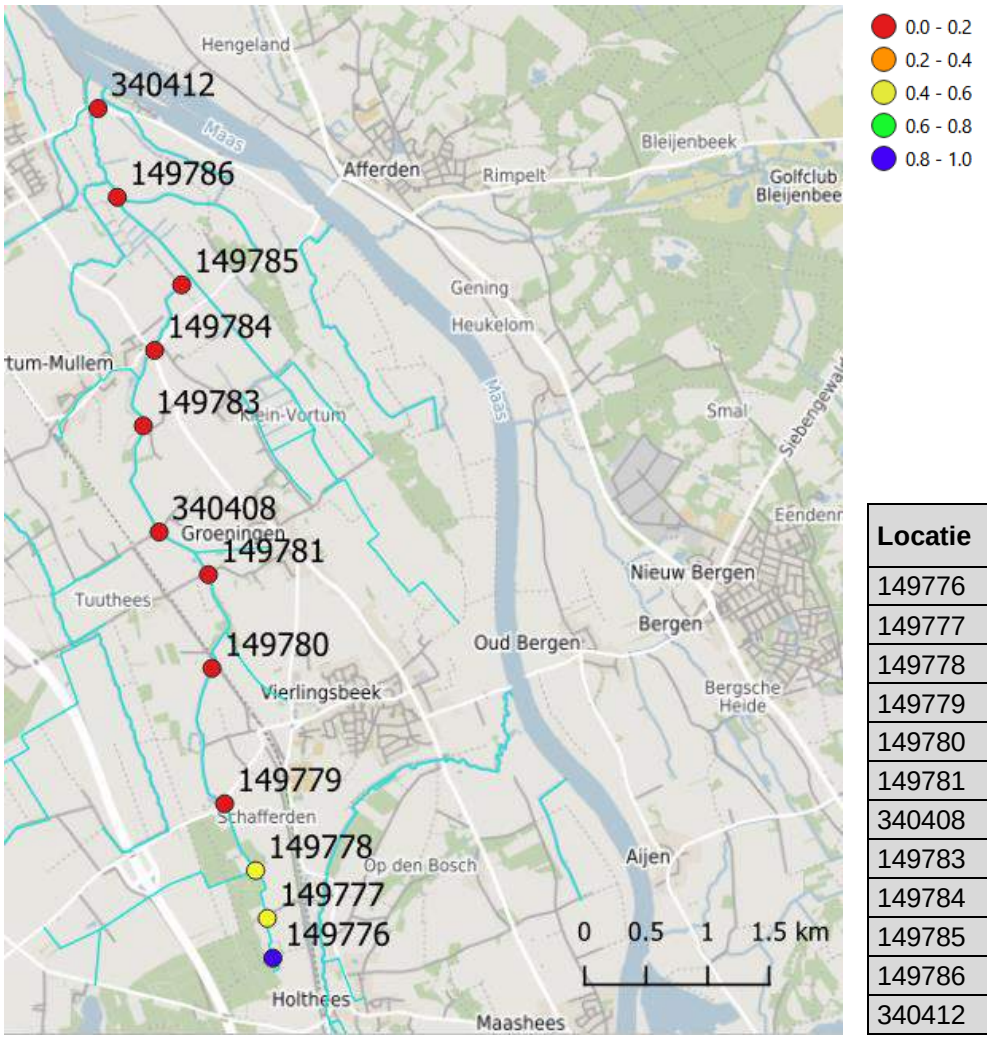
Locatie	Stilstaand QS-score
149776	3.90
149777	3.97
149778	3.99
149779	4.47
149780	4.31
149781	4.95
340408	4.88
149783	4.01
149784	3.55
149785	4.45
149786	4.04
340412	3.22

Figuur 5: *Quickscan beoordeling meetlocaties St. Jansbeek op basis van het aandeel* ***stilstaand water*** *prefererende taxa in de macrofaunalevensgemeenschap. De kwaliteit, uitgedrukt in een schaal van 0 (slecht) tot 1 (goed), is weergegeven met verschillende kleuren en is gestandaardiseerd naar de waarden die optreden in de slechtste en beste locaties in Nederland. In de tabel worden daarnaast de absolute milieu- en habitatpreferentiescores voor de locaties gegeven, niet gestandaardiseerd.*

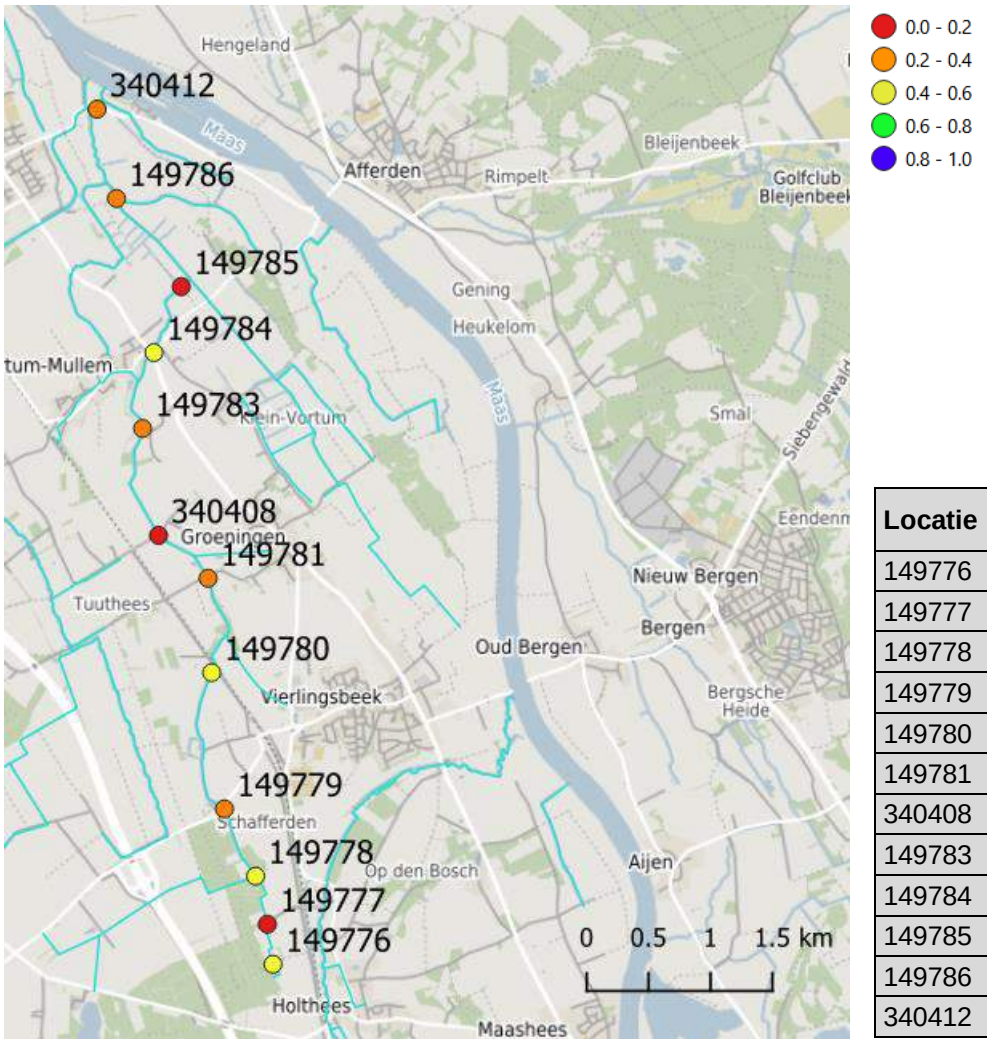
Locatie	Matig/snel stromend QS-score
149776	3.02
149777	2.63
149778	2.74
149779	2.38
149780	2.43
149781	2.25
340408	2.00
149783	2.63
149784	2.98
149785	2.32
149786	2.54
340412	3.56

Figuur 6: *Quickscan beoordeling meetlocaties St. Jansbeek op basis van het aandeel* ***matig tot snel stromend water*** *prefererende taxa in de macrofaunalevensgemeenschap. De kwaliteit, uitgedrukt in een schaal van 0 (slecht) tot 1 (goed), is weergegeven met verschillende kleuren en is gestandaardiseerd naar de waarden die optreden in de slechtste en beste locaties in Nederland. In de tabel worden daarnaast de absolute milieu- en habitatpreferentiescores voor de locaties gegeven, niet gestandaardiseerd.*

Locatie	Bronkarakter QS-score
149776	2.08
149777	1.67
149778	1.72
149779	1.21
149780	0.97
149781	0.80
340408	0.73
149783	0.90
149784	0.83
149785	0.76
149786	1.03
340412	0.81

***Figuur 7**: Quickscan beoordeling meetlocaties St. Jansbeek op basis van het aandeel taxa in de macrofaunalevensgemeenschap dat een relatief **lage gedempte watertemperatuur** prefereert. De kwaliteit, uitgedrukt in een schaal van 0 (slecht) tot 1 (goed), is weergegeven met verschillende kleuren en is gestandaardiseerd naar de waarden die optreden in de slechtste en beste locaties in Nederland. In de tabel worden daarnaast de absolute milieu- en habitatpreferentiescores voor de locaties gegeven, niet gestandaardiseerd.*

Locatie	SPEAR QS-score
149776	-0.55
149777	-0.77
149778	-0.60
149779	-0.67
149780	-0.61
149781	-0.67
340408	-0.82
149783	-0.69
149784	-0.53
149785	-0.89
149786	-0.71
340412	-0.67

***Figuur 8**: Quickscan beoordeling meetlocaties St. Jansbeek op basis van het aandeel taxa in de macrofaunalevensgemeenschap dat gevoelig is voor toxische stoffen in de vorm van **pesticiden**. De kwaliteit, uitgedrukt in een schaal van 0 (slecht) tot 1 (goed), is weergegeven met verschillende kleuren en is gestandaardiseerd naar de waarden die optreden in de slechtste en beste locaties in Nederland. In de tabel worden daarnaast de absolute SPEAR sensitivity scores voor pesticiden gegeven voor de locaties, niet gestandaardiseerd.*

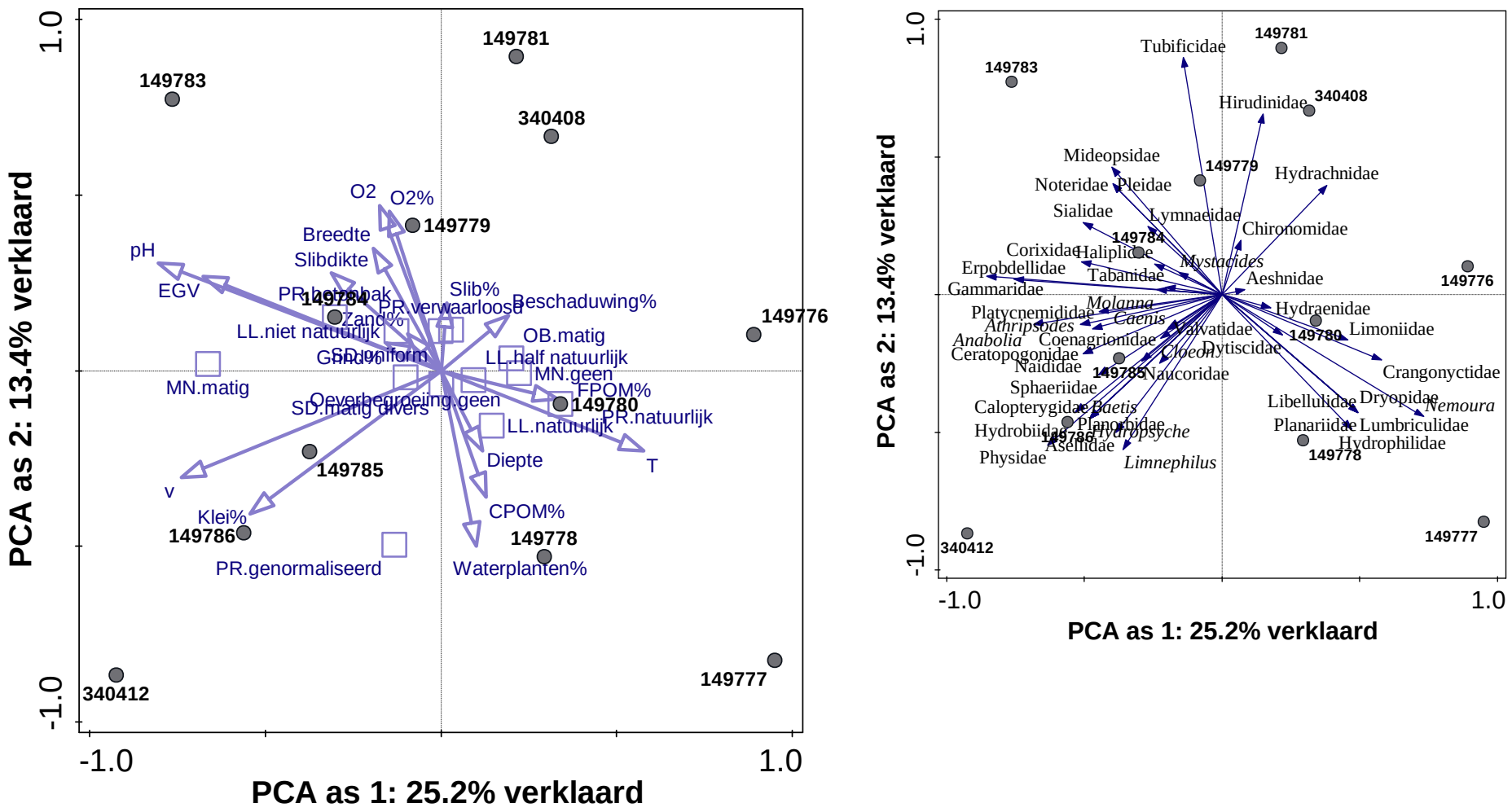
3.3 Multivariate analyse macrofauna en milieuvariabelen

Wanneer er een Principal Correspondence Analysis (PCA) wordt uitgevoerd op de monsterlocaties op basis van hun macrofaunasamenstelling waarop de milieuvariabelen worden geprojecteerd zonder dat deze invloed uitoefenen op de ligging van de monsterpunten in het diagram dan komt er een patroon naar voren (Tabel 5, Figuur 9). Hierbij moet wel worden opgemerkt dat het aantal monsters dat in deze quickscan genomen is relatief klein is, waardoor het vaststellen van patronen bemoeilijkt wordt. Voor ordinaties geldt namelijk dat een groter aantal monsters met bijbehorende milieuvariabelen het vaststellen van patronen vergemakkelijkt, zeker wanneer de milieuvariabelen een duidelijke gradiënt vormen.

In het ordinatiediagram en dan met name langs de eerste ordinatie-as is een verdeling te zien op basis van de aangetroffen levensgemeenschappen tussen de locaties in de benedenloop (links in het diagram) en de locaties in de bovenloop (rechts in het diagram). De benedenloop wordt onder andere gekenmerkt door een hogere zuurgraad, geleidingsvermogen, stroomsnelheid, aanwezigheid van het substraat klei.

***Tabel 5**: Milieuvariabelen monsterpunten opgenomen ten tijde van de bemonstering (19-04-2021). Afkortingen en coderingen: Landschappelijke ligging: 0: niet natuur, 1: half natuur, 2: natuurlijk; Meandering: 0: geen, 1: matig; Oeverbegroeiing: 0: geen, 1: matig; Profiel: 0: genormaliseerd, 1: verwaarloosd normprofiel, 2: natuurlijk, 3: betonbak; Substraatdifferentiatie: 0: uniform, 1: matig, divers; Onderhoud ten tijde bemonstering: geen: 2; FPOM fijn organisch materiaal; CPOM: grof organisch materiaal.*

Parameter	**Locatie**											
	340412	**149786**	**149785**	**149784**	**149783**	**340408**	**149781**	**149780**	**149779**	**149778**	**149777**	**149776**
Breedte (m)	2	4.5	3.5	2	3	3.5	4.5	4	2	2.5	1.5	2
Diepte (m)	0.5	0.55	0.45	0.2	0.25	0.55	0.5	0.5	0.3	0.4	0.4	0.4
Landschappelijke ligging (LL)	2	0	0	0	1	2	0	0	0	2	1	2
Meandering (MN)	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Oeverbegroeiing (OB)	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1
Profiel (PR)	1	0	1	3	1	1	1	2	1	0	1	1
Beschaduwing (%)	0	0	0	60	0	0	0	5	35	10	0	50
Substraatdifferentiatie (SD)	1	0	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1
Slibdikte (cm)	0	10	3	0	10	3	5	10	0	0	0	0
Slib (%)	0	75	10	0	15	20	70	90	0	0	0	10
FPOM (%)	40	10	40	20	15	65	20	5	20	50	30	55
CPOM (%)	15	10	40	10	10	5	5	5	20	20	20	30
Waterplanten (%)	55	3	90	1	5	25	2	0	40	60	50	45
Zand (%)	10	0	0	65	60	5	0	0	60	30	50	5
Klei (%)	35	5	10	0	0	5	5	0	0	0	0	0
Grind (%)	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0
O_2 (%)	66	67	91	81	80	87	81	83	76	79	68	61
O_2 (mg/L)	7.5	7.7	10.4	9.2	9.2	10	9.3	9.5	8.7	8.9	7.7	6.8
EGV (µS/cm)	507	496	488	487	487	509	512	511	485	481	307	281
pH	6.7	6.8	6.8	6.7	6.7	6.7	6.7	6.5	6.5	6.3	5.7	5.7
V (m/s)	0.55	0.13	0.32	0.17	0.2	0.11	0.05	0.05	0.3	0.13	0.06	0.03
T (°C)	9.6	9.5	9.7	9.8	9.7	9.7	9.6	9.7	9.1	10.1	10	10.5
Onderhoud (moment monstername)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2

***Figuur 9**: Principal Components Analysis (PCA) ordinatie-as 1 en as 2 op basis van de taxonsamenstelling van de quickscanmonsterpunten. De bijbehorende supplementaire milieuvariabelen zijn aangeven met pijlen voor continue variabelen, zoals aandeel bedekking substraten en de stroomsnelheid, waarbij de richting van de pijl een toename van de variabele op de monsterpunten corresponderend met een verandering in taxonsamenstelling laat zien. Nominale variabelen (klassen, zoals landschappelijke ligging) zijn aangegeven met vierkantjes, waarbij de ligging het zwaartepunt van een klasse weergeeft corresponderend met een verandering in taxonsamenstelling. Zie voor meer details tabel 5.*

4. Discussie en conclusies

De resultaten van de quickscan knelpuntenanalyse voor beekmacrofauna geven aan dat er sprake is van meerdere stressoren die invloed uitoefenen op de macrofaunalevensgemeenschappen in de St. Jansbeek, maar dat er tegelijkertijd relatief grote verschillen zijn in de mate van beïnvloeding tussen de meetlocaties. Het bovenstroomse deel van het systeem en het mondingstraject scoren relatief hoger dan de midden- en benedenloop.

Organische belasting heeft een relatief grote invloed in het systeem gezien het hoge aandeel α-mesosaprobe en polysaprobe taxa en een laag aandeel oligosaprobe taxa op vrijwel alle locaties. Relatief beter ten opzichte van de referentiewaarden scoort het meest bovenstrooms gelegen deel van de beek (vooral locatie 149776), maar niet hoger dan kwaliteitsklasse matig ten opzichte van de referentiebeken. De herkomst van de organische belasting is een combinatie van 1. directe inspoeling van stoffen (zowel akkers als grasland) en slib (met name akkers) vanuit aanliggende landbouwpercelen, 2. intern gegenereerd via de ingespoelde voedingsstoffen vanuit de percelen en aangerijkt grondwater die zorgen voor een hoge interne productie van organisch materiaal door waterplanten en algen en tenslotte 3. afkomstig van overstorten (o.a. vanuit Vierlingsbeek). Organische belasting leidt voor de ecologie tot een hoge respiratie als gevolg van de afbraak van organisch materiaal door micro-organismen, wat leidt tot zuurstoftekorten. Dit kan vervolgens weer leiden tot het vrijkomen van zowel nog meer voedingsstoffen (bijv. fosfaat) als toxische verbindingen (bijv. nitriet, sulfide) uit het substraat, Verder leidt het slib tot fysieke stress voor organismen, met name via bedekking van habitat. Er is overigens sprake van een samenspel tussen de indicaties voor organische belasting en de afvoer en stroomsnelheid in de beek. Relatief hoge stroomsnelheden en een continue stroming gedurende het jaar kunnen, tot op zekere hoogte, de effecten van organische belasting mitigeren.

Het hoge aandeel stilstaand water taxa en lage aandeel taxa van matig tot snel stromend water in vrijwel de hele beek geeft echter aan dat er geen sprake is van continu voldoende hoge stroomsnelheden gedurende het jaar. De stroomsnelheden gemeten tijdens de bemonsteringen zijn op het merendeel van de locaties overigens relatief hoog, maar dit is een tijdelijk verschijnsel, gezien de lage scores voor stromingsminnendheid voor de macrofauna wat aangeeft dat de perioden met veel stroming te kort zijn voor stromingsminnende soorten om hun levenscyclus te doorlopen. Uitzondering is het mondingstraject (locatie 340412), waar beekherstel heeft plaatsgevonden in 2016 met onder andere het aanleggen van meanders en het creëren van een groter verhang, zijn de stromingscondities beter en komen meer stromingsminnende taxa voor (kwaliteitsklasse matig ten opzichte van referentiebeken; Figuur 10). Bij het meten van de stroomsnelheid tijdens de bemonsteringen werden hier ook de hoogste snelheden gemeten (55 cm/s). Deze snelheiden zijn overigens ook een tijdelijk verschijnsel, anders was de score voor stromingsminnendheid ongetwijfeld hoger uitgekomen omdat een breed scala aan stromingsminnende soorten bij deze stroomsnelheden hoge dichtheden bereikt.

Er lijkt dus sprake te zijn van een verstoorde afvoerdynamiek in het grootste deel van de beek, met te weinig afvoer in de zomer, waardoor stagnatie of zelfs droogval (bovenloop) optreedt en afvoerpieken na veel neerslag. Het optreden van stagnatie bij weinig afvoer wordt nog eens versterkt door de aanwezigheid van meerdere stuwen in de beek, die zorgen voor opstuwing en daarmee verlies van stroming. Verlies van stroming bovenstrooms de stuwen zorgt ervoor dat de organische belasting van het systeem nog verder toeneemt door sedimentatie wanneer de stroming is weggevallen. De bovenloop van de beek kan droogvallen. Mogelijk dat dit zorgt voor verminderde organische belasting aldaar en daardoor hogere scores op deze factor, omdat het slib versneld wordt afgebroken wanneer de bedding is drooggevallen. Echter leidt dit tevens tot een verarming van de levensgemeenschap omdat niet droogvaltolerante taxa verdwijnen.

Figuur 10*: Mondingstraject 340412 waar in 2016 beekherstel heeft plaatsgevonden. Het aandeel stromingsminnende taxa is hier relatief groot ten opzichte van de andere locaties in de beek.*

Dat de bovenloop van de St. Jansbeek hoge ecologische potenties heeft laat de (relatief) hoge kwaliteitsscore voor grondwater/temperatuurafhankelijkheid zien voor de locaties 149776-149778, ondanks de lage stroomsnelheid, droogval in de zomer en het ontbreken van volledige beschaduwing aldaar (maximaal 50% i.p.v. de minimaal vereiste 70% voor zware beschaduwing). Het talrijk voorkomen van de steenvlieg *Nemoura* in de bovenloop is bijvoorbeeld een goede indicatie van het optreden van relatief lage gedempte watertemperaturen. Verder benedenstrooms verdwijnen deze organismen en scoort de beek slecht op deze factor. Mogelijk is het aandeel grondwatervoeding hier lager, waardoor de watertemperatuur minder gedempt wordt omdat te weinig relatief koud grondwater wordt aangevoerd in combinatie met het vrijwel ontbreken van beekbegeleidende beplanting die voor schaduw en daarmee temperatuurbuffering kan zorgen.

De SPEAR-index indiceert op een deel van de locaties een negatieve invloed van pesticiden op het systeem. Het feit dat er wisselende scores gevonden in de beek geeft een indicatie van lokale bronnen van toxiciteit. Dit is bijvoorbeeld goed zichtbaar in de bovenloop, waar een plotselinge grote lokale terugval in kwaliteit is waargenomen waar de beek langs een maïsakker loopt (Figuur 11). Deels lijkt er een verband te zijn met landgebruik, zo lijkt de score lager uit te vallen wanneer het aanliggend landgebruik akkerbouw is, maar niet altijd, zo scoort ook locatie 340408, dat wordt omringd door verpachte extensief gebruikte weilanden van Staatsbosbeheer, slecht. Dit zou kunnen wijzen op de aanwezigheid van meer potentiële bronnen dan akkers alleen.

Figuur 11*: Locatie 149776, waar de SPEAR-index sterke invloed van pesticiden op de macrofauna indiceert. Het vanggewas op de aanliggende maïsakker is recentelijk behandeld met glyfosaat.*

5. Aanbevelingen voor beheer en inrichting

Uit de quickscan-knelpuntenanalyse komen knelpunten naar voren met betrekking tot stoffen (organische belasting, pesticiden) en de hydrologie (afvoer en stroomsnelheid), waarbij de bovenloop en het mondingstraject relatief beter scoren dan de midden- en benedenloop. Desalniettemin zijn ook daar verbeteringsstappen mogelijk, omdat de referentiekwaliteit niet gehaald wordt.

Stoffen
Terugdringen van belasting van het systeem met voedingsstoffen, toxicanten (en slib) vraagt om ingrepen die de effecten van diffuse bronnen en puntbronnen verminderen en uiteindelijk opheffen.

Puntbronnen, in de vorm van rioolwateroverstorten, kunnen na aanpassingen aan het rioolstelsel door bijvoorbeeld gemeentes een verminderde uitworp in volume of frequentie krijgen of zelfs helemaal gesaneerd worden. Andere aandachtspunten zijn potentiële puntbronnen zoals bedrijventerreinen of andere verharde oppervlakten water op de beek lozen (proceswater, erfwater), plekken waar afwatering van infrastructuur in contact komt met de beek (wegwater provenciale wegen en snelwegen, spoorlijnen), de afwatering van sportvelden, aangekoppelde visvijvers etc.

Door de schaal waarop het optreedt vraagt het terugdringen van diffuse belasting grootschaligere ingrepen in de manier waarop het land gebruikt wordt. Belasting van de beek treedt op relatief korte afstand op vanuit de aanliggende agrarische percelen en over langere afstanden via grondwaterstromen vanuit de inzijggebieden via de flanken van het beekdal. In beeld brengen van de grootste bronnen van stoffen is hierbij van groot belang. Uiteindelijk is een transitie naar landbouw op basis van gesloten kringlopen nodig, maar verbeterde technieken die het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en bemesting verminderen kunnen in de tussentijd de diffuse belasting al terugdringen. Omschakeling naar een gesloten kringloop landbouw (volledig circulair) betekent, na een periode van nalevering uit de bodem van de historische belasting, uiteindelijk geen uit- en afspoeling van stoffen (nutriënten, slib en toxische stoffen) naar de beek meer.

Langs de St. Jansbeek liggen de landbouwpercelen op de meeste plaatsen tot aan de insteek. Op de korte termijn kan de belasting van de beek in deze situaties worden teruggedrongen door bufferzones langs de beek in te richten, waarbij bosstroken (mantel-zoom vegetaties) langs de beek het meest effectief zijn om verminderde inspoeling en verwaaiing van stoffen en sediment vanaf de percelen te bewerkstelligen (Figuur 12). Een tussenvorm kan zijn de strook in te richten als natuurgrasland met een extensief landbouwkundig gebruik. Het gaat hierbij om een minimaal 20-30 m brede zone (Feld et al. 2018).

***Figuur 12**: Bufferstrook met een bos-struiken-natuurgrasland combinatie langs de Hoge Raam.*

Het voordeel van de toepassing van bosstroken is dat deze, naast het invangen van uit- en afspoeling van stoffen (nutriënten, slib en toxische stoffen) uit het aanliggende landbouwgebied, de beek beschaduwen. Waterplantengroei wordt door gebrek aan licht dusdanig geremd dat het maaionderhoud van de beek achterwege kan blijven. Schaduw zorgt voor temperatuurdemping, waardoor het water in de zomer minder kan opwarmen en de schommelingen worden beperkt op warme dagen; daarmee zorgt het tegelijkertijd ook voor mitigatie van de effecten van klimaatverandering. Tenslotte zorgen de bomen op de oever voor de ontwikkeling van een onregelmatig profiel en gevarieerd substraat, waardoor de ecologie gestimuleerd wordt.

Hydrologie
Om de ecologische waarde van de St. Jansbeek te verhogen is het belangrijk maatregelen door te voeren die leiden tot een stabiele continue afvoer. Belangrijk uitgangspunt hierbij is dat er niet gestreefd hoeft te worden naar het bereiken van hoge stroomsnelheden, maar dat juist de continuiteit van de stroming belangrijker is voor de levensgemeenschappen van laaglandbeken, die ook bij een lage maar continu aanwezige stroomsnelheid zich goed kunnen ontwikkelen.

Om dit te bereiken moet de drainagebasis verhoogd worden zodat er een continue voeding vanuit het grondwater kan optreden, moeten stuwen worden verwijderd, moet een profielverkleining worden doorgevoerd van de nu overgedimensioneerde normprofielen (verondiepen en versmallen). Dit kan worden gerealiseerd via herprofilering van de loop (zoals in het mondingstraject), maar ook via alternatieven zoals zandsuppletie (Figuur 13). Is dit niet realiseerbaar dan kan eventueel door het maaien van de watergang achterwege te laten ook meer stroming door de knijpende werking van de vegetatie bewerkstelligd kunnen worden, waardoor een tweefasenprofiel ontstaat waar in de zomer een kleine stromende loop in stand gehouden kan worden.

***Figuur 13**: Verondieping van het Anloërdiepje (Drenthe) door middel van zandsuppletie. De beekbodem is er 30 centimeter opgehoogd.*

Naast problemen met de stroomsnelheid bleek ook de watertemperatuur in de midden- en benedenloop een groot probleem. Door de drainagebasis te verhogen kan de grondwaterinvloed worden vergroot, waardoor de watertemperatuur meer gedempt wordt omdat meer relatief koud water wordt aangevoerd. Om dit optimaal te kunnen benutten is echter wel beschaduwing nodig om te voorkomen dat het water te snel opwarmt in de zomer door zoninstraling. Dit vraagt om de hierboven onder stoffen genoemde bosstroken.

Het inrichten van beekdalzones waarin periodieke inundatie wordt toegestaan kan helpen wateroverschotten na perioden met veel neerslag te bergen en vast te houden. De verhoogde beekbodem in combinatie met de verkleinde dimensies maakt het mogelijk dat de beek kan gaan inunderen bij hoge afvoeren. Dit heeft als consequentie dat piekafvoeren benedenstrooms gereduceerd worden. Hiervoor is het nodig dat de toegewezen beekdalzones een functieverandering ondergaan, waarbij het landbouwkundig gebruik wordt gewijzigd in natuurgrasland met een verminderde af- en uitspoeling van stoffen. In deze situatie blijft de beek ook bereikbaar voor onderhoud. Alternatief is in te zetten op bosontwikkeling in de overstromingszones (Figuur 14). Hierdoor kunnen meerdere functies worden gecombineerd, zoals hierboven bij de bufferstroken voor stoffen beschreven is.

***Figuur 14**: Waterberging in bosgebied langs de Oostrumsche beek (Limburg).*

Het overzicht in dit hoofdstuk laat zien dat er verschillende opties zijn om de ecologische kwaliteit van de St. Jansbeek te verhogen, die samen een integrale oplossing bieden voor herstel van het beeksysteem. Het verschil in scores tussen de kop als de monding van de St. Jansbeek en de trajecten in de midden- en benedenloop geeft aan dat er verbeterpotentieel aanwezig is. Wanneer er in de toekomst herstelmaatregelen worden genomen kunnen de resultaten van deze quickscan worden gebruikt om de effectiviteit vast te stellen van de maatregelen door de scores voor en na de ingrepen met elkaar te vergelijken en eventueel de veranderingen te volgen in de tijd.

Samenvattend kunnen op basis van resultaten en discussie de volgende aanbevelingen voor de St. Jansbeek worden geformuleerd:

- Dempen afvoerdynamiek en verbeteren stromingscondities door aanpassen profiel, met kleine zomerbedding om stroming te handhaven met flauwe oevers richting winterbed, verondieping via ophogen van de beekbodem. Een optie zou nog kunnen zijn inundatievlaktes te creëren op op het terrein van staatsbosbeheer in de middenloop om bij afvoerpieken deze te bergen en vertraagd af te voeren.
- Aanleggen van bufferzones langs de beek om de huidige invloed van de aanliggende landbouwpercelen te verkleinen, idealiter met bomen in de vorm van een bosstrook.
- In de open gebieden beschaduwing van de beek laten toenemen door het aanplanten van begroeiing langs de beek of dit via natuurlijke opslag te laten ontwikkelen. Bomen stimuleren naast temperatuurdemping ook een natuurlijker profiel en meer substraat en stromingsvariatie.
- Herhalen van de macrofauna metingen over 3-5 jaar na uitvoering van de maatregelen om de veranderingen te volgen in de tijd.

6. Referenties

Feld, C.K.,Fernandes, M.R., Ferreira, M.T., Hering, D., Ormerod , S.J., Venohr, M., Gutiérrez-Cánovas, C. (2018) Evaluating riparian solutions to multiple stressor problems in river ecosystems. A conceptual study. Water Research 139: 381-394

Liess, M. & van der Ohe, P.C. (2005) Analyzing effects of pesticides on invertebrate communities in streams. Environmental toxicology and chemistry 24: 954-965.

Verberk, W. C. E. P., Verdonschot, P. F. M., Van Haaren, T., & Van Maanen, B. (2012) Milieu- en habitatpreferenties van Nederlandse zoetwatermacrofauna (No. 2012-19). Stowa.

Verdonschot, P.F.M., Nijboer, R.C. (2004) Macrofauna en vegetatie van de Nederlandse beken. Een aanzet tot beoordeling van de ecologische toestand. Alterra-rapport 756, Alterra, Wageningen.

Verdonschot, R.C.M., Verdonschot P.F.M. (2019) QuickScan macrofauna Sterkselsche Aa 2018. Notitie Zoetwatersystemen, Wageningen Environmental Research, Wageningen UR, Wageningen.

Bijlage 1

Absolute scores quickscan knelpunten analyse per monsterpunt St Jansbeek 19-04-2021.

Locatiecode	QS-KA absolute score						Aantal taxa
	Oligosaproob	apolysap	msnelstromend	stilstaand	bron	SPEAR	Totaal
149776	2.728	3.116	3.016	3.898	2.080	-0.549	8
149777	2.322	3.343	2.630	3.966	1.674	-0.772	16
149778	2.263	3.265	2.740	3.985	1.722	-0.598	17
149779	2.268	3.240	2.379	4.470	1.207	-0.670	16
149780	1.862	3.483	2.432	4.311	0.973	-0.610	18
149781	1.825	3.539	2.254	4.948	0.802	-0.669	11
340408	1.779	3.666	2.002	4.885	0.733	-0.823	9
149783	1.963	3.497	2.632	4.009	0.904	-0.694	21
149784	1.899	3.264	2.982	3.554	0.834	-0.527	15
149785	1.962	3.465	2.315	4.445	0.755	-0.892	19
149786	2.129	3.391	2.536	4.038	1.026	-0.715	19
340412	2.160	3.160	3.555	3.221	0.805	-0.672	21

Beekherstel Sint Jansbeek

Rapportage hydraulisch functioneren DO

Opdrachtgever:	Waterschap Aa en Maas
Referentie:	**221202_SJB_Hydraulisch_Functioneren_DO**
Revisie:	0
Datum:	2 december 2022

Iv-Infra b.v.

Ingenieursbureau met Passie voor Techniek

Titel document:	Beekherstel Sint Jansbeek, Hydraulisch functioneren Definitief Ontwerp
Ondertitel document:	Rapportage Definitief Ontwerp - hydraulisch functioneren
Referentie:	**221202_SJB_Hydraulisch_Functioneren_DO**
Revisie:	**0**
Datum:	2 december 2022
Opdrachtgever:	Waterschap Aa en Maas
Projectnummer opdrachtgever:	
Project:	INFR200757 WSAM, beekherstel Sint Jansbeek

Revisie	Datum	Status	Auteur(s)	Gecontroleerd	Goedgekeurd
..	..	..	JLK		
..	..	..	DH		
..	..	..	RotN		
..	..	..	TS/ JvdG	..	..

Status

P	Voorlopige uitgave	IDC	Interdisciplinaire controle	SD	Standaard Document
VC	Voor commentaar	VA	Voor aanbieding	OV	Op verzoek
TG	Ter goedkeuring	VO	Voor onderzoek	TW	Te wijzigen zoals aangegeven
GO	Goedgekeurd voor ontwerp	AA	Afgifte voor aankoop	DEF	Definitief
GF	Goedgekeurd voor fabricage	TI	Ter informatie	A	Anders

© Iv-Infra b.v., Alle rechten voorbehouden, Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Iv-Infra b.v.

Samenvatting

Voor u ligt de rapportage van de hydraulische toetsing van effecten van beekherstelmaatregelen voor de Sint Jansbeek. Bij het opstellen van de effect inschatting is gebruik gemaakt van modelsoftware Sobek 2.16 waarbij het landschappelijke ontwerp (DO) zijn doorgevoerd en in een scenario model voor zeven afvoerscenario's zijn beschouwd ten opzichte van de huidige situatie (referentie model).

Vanuit deze beschouwing worden de volgende conclusies getrokken vanuit de gestelde criteria:

	Criterium (par 2.2)	***Voldoet /Niet voldoet***	***Bijlage***	***Opmerkingen***
1	*Stuw 112GRS is verwijderd*	*Voldoet*	*n.v.t.*	
2	*Het lengteprofiel dient meanderend en kronkelend te zijn, zoveel mogelijk conform historisch profiel*	*Voldoet*	*n.v.t.*	*Het scenariomodel is gebaseerd op het DO. Voor het lengteprofiel is waar de ruimte dit toelaat gekozen voor een meanderend profiel. Het historisch profiel is als vertrekpunt gehanteerd, maar komt op veel plaatsen niet overeen met de huidige grondeigendommen.*
3	*Sinuositeit groter dan 1,25*	*Voldoet niet*	*n.v.t.*	*Het ontwerp is gebaseerd op de locaties waar ruimte is om de beek te laten meanderen. Wat betreft de sinuositeit geldt dat in het binnendijkse deel van de beek de sinuositeit 1,15 wordt gehaald. Voor het buitendijkse deel is de sinuositeit 1,4. Voor het gedeelte van Vortum-Mullem is de sinuositeit gelijk aan 1 omdat voor dit lengteprofiel geen mogelijkheden zijn de loop te laten meanderen en hetzelfde is aan de oude loop. Hiermee is de eerder maximaal haalbaar geachte sinuositeit van 1,06 wel gehaald*
4	*Behouden van het beschikbare afvoer- en bergingscapaciteit van het rivierbed van de Maas in hoogwatersituaties*	*Voldoet*	*n.v.t.*	*De afvoer en bergingscapaciteit van de Maas blijft door het ontwerp minimaal gelijk.*
5	*Tegengaan van ontwikkelingen die de*	*Voldoet*	*n.v.t.*	*Deze eis is in het ontwerp meegenomen door alleen percelen in*

	mogelijkheid tot rivierverruiming door verbreding en verlaging van het rivierbed van de Maas onmogelijk maken			*eigendom van het Waterschap in het rivierbed van de Maas in te richten.*
6	*Het dwarsprofiel dient asymmetrisch en structuurrijk te zijn*	*Voldoet*	*n.v.t.*	*In de dwarsprofielen is een diversiteit in het profiel gewaarborgd door behalve de aanpassing van het dwarsprofiel ook in de uitvoering rekening extra maatregelen te nemen om de variatie te verhogen.*
7	*De bovenbreedte van de watergangen tussen 3,0 m en 8,0 m*	*Voldoet*	*n.v.t.*	*Om aan deze doelstelling te voldoen zijn de dwarsprofielen uit het DO overgenomen zie Figuur 8 t/m Figuur 17*
8	***Waterdiepte***			
8a	*Zomer, Winter en T1 tussen 0,2 m en 0,7 m*	*Voldoet niet*	*Bijlage C.1 tot en met C.3*	*Tzomer en Twinter voldoen vrijwel overal. T1 leidt tot enkele overschrijdingen van de waterdiepte van 0,7m. Overschrijdingen liggen veelal binnen 10% marge. Mogelijk dat het bodemverhang in deze trajecten nog kan worden aangepast/verfijnd.*
8b	*Voor Zomer, Winter en T1 groter dan in referentiesituatie*	*Voldoet*	*Bijlagen D.1 tot en met D.3*	*Bijlage E bevat het verschil van de waterstanden/waterdieptes tussen het referentiemodel en het scenariomodel voor T1, waarbij de waterstanden/waterdieptes die in het scenariomodel hoger/groter zijn dan het referentiemodel met labels is weergegeven.*
9	*Het verhang (waterstand) is kleiner dan 1 m/km*	*Voldoet niet*	*Bijlage F*	*Er wordt vrijwel voor de gehele loop voldaan aan de eis van het verhang van waterstand van 1m/km. Enkel op een aantal locaties is dit niet het geval.*
10	***Stroomsnelheid***			
10a	*Voor Zomer, Winter en T1 tussen 0,10 m/s en 0,50 m/s*	*Voldoet*	*Bijlage G*	*Slechts bij de duiker in de winterdijk en bij de uitstroom in de Maas zijn de stroomsnelheden groter dan 0,5 m/s.*

				Verder voldoet het gehele traject aan de eis.
10b	*Stromingsvariatie en stroomsnelheid vergroot t.o.v. referentiesituatie*	*Voldoet*	*Bijlage G*	*Door tijdens de uitvoering te zorgen voor variatie in het stroombed zal ook de stromingsvariatie toenemen*
11	*De gemiddelde stroomsnelheid in voor Zomer is minimaal 0,18 m/s*	*Voldoet niet*	*Bijlage G.1*	*Alleen benedenstrooms van Vortum Mullem wordt hieraan voldaan.*
12	*De afvoer ligt voor de gehele beek tussen 0,024 m3/s en 3,08 m3/s*	*Voldoet*	*Bijlage H*	*Voor zowel Tzomer, Twinter, T1 en T100 voldoet de hoofdloop aan deze eis.*
13	*Meandering doorgevoerd en stroomsnelheid verhoogd naar ca. 0,14 m/s.*	*Voldoet niet*	*Bijlage G.6 t/m G.2*	*De meandering is toegepast, echter de stroomsnelheid voor Tzomer ligt voor grote delen onder de 0,14 m/s. Voor T1 geldt dit vooral voor het traject tussen Vortum Mullem en Hultenhoek.*
14	*Vermindering van verstuwing van de beek*	*Voldoet*	*n.v.t.*	*stuwen in de hoofdloop 112GRS, , 112EOS en 112A5 worden verwijderd. Stuw 112 ESS wordt verwijderd en opnieuw geplaatst en geautomatiseerd. Stuw 112 ERS wordt geautomatiseerd.Hiermee wordt voldaan aan deze eis.*
15	*Geen wateroverlast binnen bebouwde kom*	*Voldoet*	*Zie* Figuur 23, Figuur 24 *en* Figuur 25 *en Bijlage A*	*De NBW-normen worden niet overschreden.*
16	*Geen wateroverlast buiten bebouwde kom*	*Voldoet*	*Zie* Figuur 23, Figuur 24 *en* Figuur 25 *en Bijlage A*	*De NBW-normen worden niet overschreden.*

Inhoudsopgave

1 Inleiding 8
1.1. Achtergrond 8
1.2. Typering huidige situatie 9
1.2.1. Stroomgebied 9
1.2.2. Verhang bodem Sint Jansbeek 11
1.2.3. Dwarsprofiel 12
1.2.4. Kunstwerken 13
1.2.5. Droogval Sint Jansbeek 14
1.2.6. Afsluiting primaire kering 15

2 Eisen ontwerp 16
2.1. Afvoerscenario's 16
2.2. Eisen uit het PvE 17

3 Uitgangspunten model ontwerp 19
3.1. Referentiemodel 19
3.2. Scenariomodel (3DOStJan3.lit) 19
3.3. Uitgangspunten opstellen scenario model 20
3.4. Aanpassingen objecten ontwerp 22
3.4.1. Aanpassingen aan profielen 22
3.4.2. Poelen 24
3.4.3. Aanpassingen aan kunstwerken 24
3.5. Bouwstenen ontwerpmodel 26
3.5.1. Wijziging van profieldefinities ten behoeve van beekherstel 26
3.5.2. Waterafvoer door piekgeulen 31
3.5.1. Vispasseerbare stuwen d.m.v. toepassen vistrappen 33
3.5.2. Ruwheden 33
3.6. Synthese aanpassing model 37

4 Resultaten hydraulische toetsing 39
4.1. Resultaten toetsing Programma van eisen 39
4.2. Waterdiepte en waterstanden 42
4.3. Stroomsnelheid 44
4.4. Wateroverlast 44

Referenties 49

BIJLAGEN 50
A. Kaart met NBW-normen 50
B. Overzicht dwarsprofielen scenariomodel DO 51

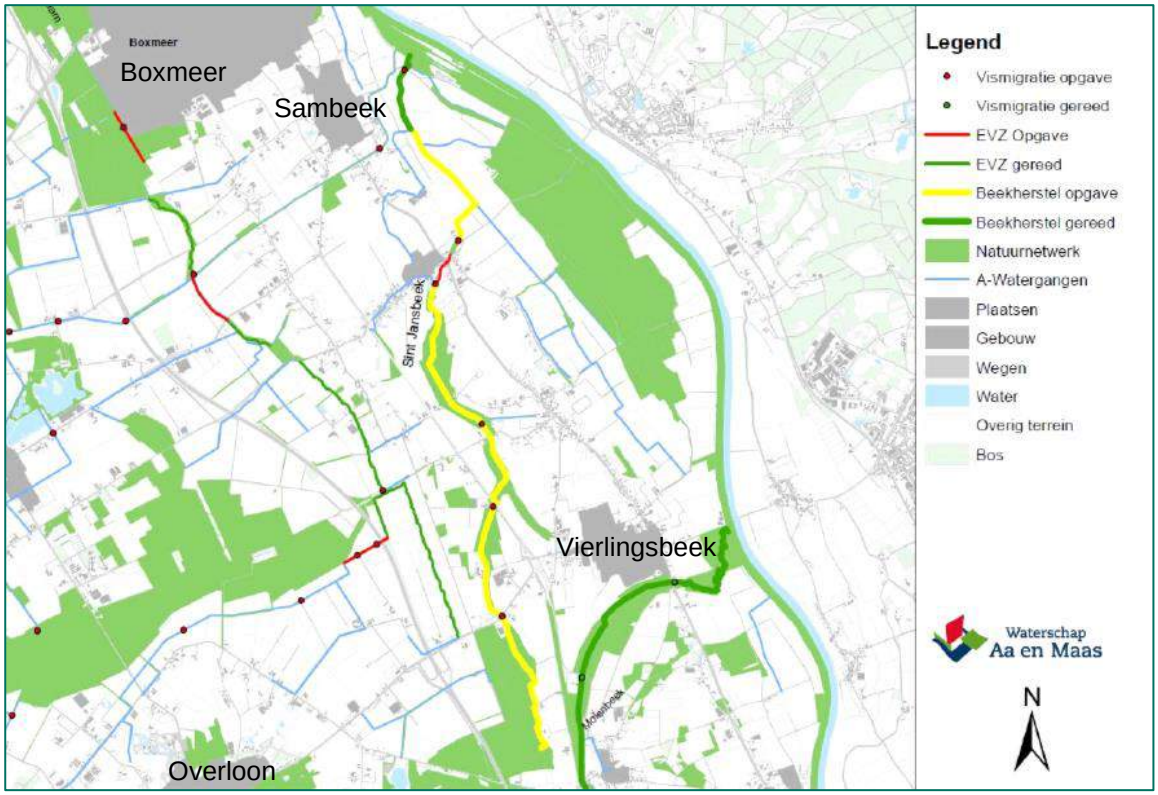
C. Waterdiepte Referentiemodel 52
C.1. Waterdiepte Tzomer – Referentie model 52
C.2. Waterdiepte Twinter – Referentie model 53
C.3. Waterdiepte T1 – Referentie model 54
D. Kaarten met waterdieptes scenariomodel DO.03 55
D.1. Waterdiepte Tzomer – referentiemodel 55
D.2. Waterdiepte Twinter referentiemodel 56
D.3. Waterdiepte T1 referentiemodel 57
E. Kaart met verschil waterstanden/waterdiepte scenario model DO vs. referentiemodel 58
E.1. Verschil in waterdiepte bij gemiddelde zomerafvoer (Tzo) 58
E.2. Verschil in waterdiepte bij gemiddelde winterafvoer (Twi) 59
E.3. Verschil in waterdiepte bij maatgevende afvoer (T1) 60
F. Verhang scenariomodel bij maatgevende afvoer T1 61
G. Kaarten met stroomsnelheden 62
G.1. Stroomsnelheid Tzomer – referentiemodel 62
G.2. Stroomsnelheid Twinter – referentiemodel 63
G.3. Stroomsnelheid T1 – referentiemodel 64
G.4. Stroomsnelheid Tzomer – scenariomodel 65
G.5. Stroomsnelheid Twinter – scenariomodel 66
G.6. Stroomsnelheid T1 – scenariomodel 67
H. Kaarten afvoer Tzomer, Twinter, T1 scenariomodel 68
H.1. Berekende afvoeren Tzomer 68
H.2. Berekende afvoeren Twinter 69
H.3. Berekende afvoeren T1 70
I. Kaarten met drooglegging 71
I.1. Drooglegginskaarten Tzomer en Twinter referentiemodel 71
I.2. Drooglegginskaarten Tzomer en Twinter scenariomodel 72
J. Wijzigingen in referentiemodel (Changelog referentiemodel 2022.pdf) 75
K. Changelog Iv-Infra scenario model DO; specifieke beschrijving modelwijzigingen 76
K.1. Dwarsprofielen; uitwerking DOtekeningen en input uit gebiedssessies 76
K.2. Bodemhoogte 79
K.3. Bodembreedte ontwerp profielen 81
K.4. Kunstwerken 83
K.5. Laterals 83
K.6. Vistrappen 85

1 Inleiding

1.1. Achtergrond

Het waterschap Aa en Maas heeft de wens om voor de Sint Jansbeek beekherstel uit te voeren. Iv-Infra stelt met *i*dverde Advies een ontwerp op wat door Iv-Infra hydraulisch is doorgerekend en gedimensioneerd. De aangepaste inrichting van het gebied is er enerzijds op gericht om bepaalde doelsoorten in de beek te krijgen, en mag anderzijds niet tot wateroverlast leiden voor de omgeving. Er zijn eisen opgesteld ten aanzien van de hydraulica waar het ontwerp aan moet voldoen. Dit rapport vormt een verslag van de toetsing van het ontwerp op de hydraulische eisen.

In Figuur 1 is het traject van de Sint Jansbeek weergegeven waarvoor mogelijk beekherstel plaats zal vinden. Het stroomgebied van de Sint Jansbeek ligt grofweg tussen Overloon, Vierlingsbeek en Sambeek en is ongeveer 1.500 ha groot. De loop van de beek is ongeveer 8,5 km lang en stroomt uit in de Maas benedenstrooms van stuw Sambeek. De eerste fase van het beekherstel van de Sint Jansbeek heeft al plaatsgevonden en is in Figuur 1 met groen aangeduid, het betreft het eerste traject vanaf de monding in de Maas gezien.

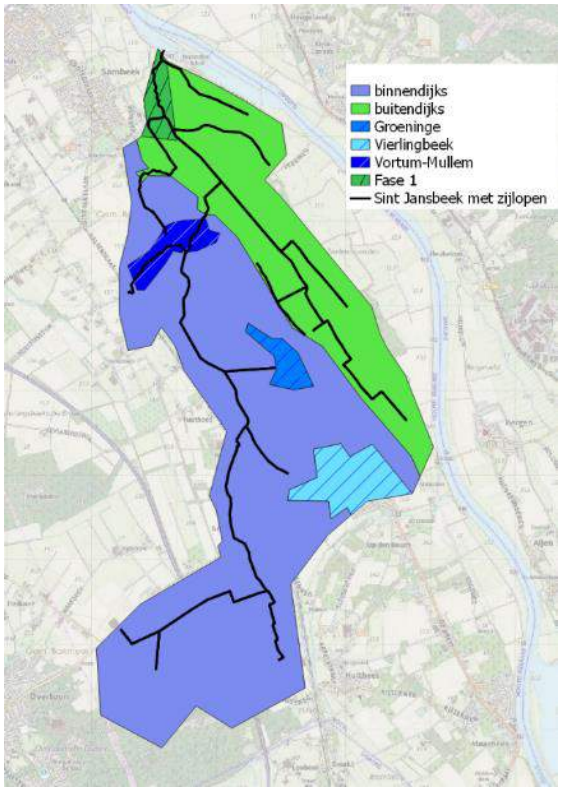

Figuur 1: Overzichtskaart Sint Jansbeek

1.2. Typering huidige situatie

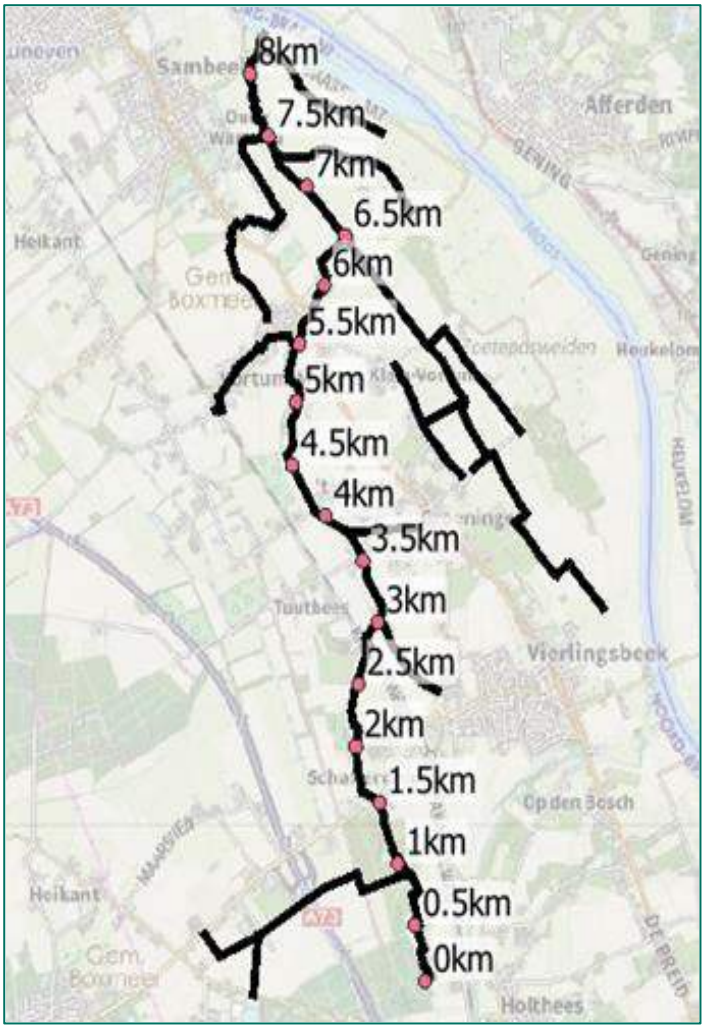
1.2.1. Stroomgebied

De Sint Jansbeek heeft een relatief klein stroomgebied en bestaat uit een gedeelte binnendijks en buitendijks van de Maas, zie Figuur 2. In het buitendijks gebied stroomt de beek hoofdzakelijk door landbouwgebied. In het binnendijks gebied stroomt de hoofdloop afwisselend door bebouwd gebied, langs landbouwpercelen en bos. Er bevinden zich drie woonkernen in het stroomgebied die afwateren op de beek namelijk Groeningen, Vierlingbeek en Vortum-Mullem.

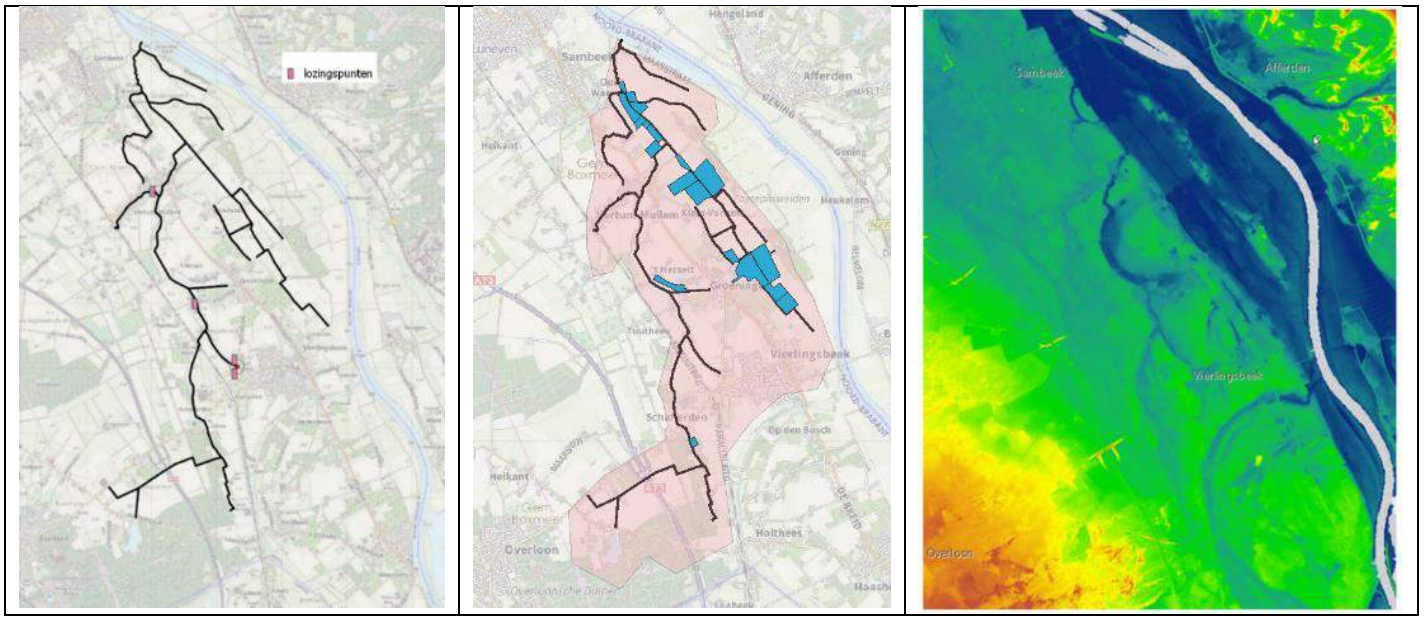
Figuur 2: Stroomgebied Sint Jansbeek

De Sint Jansbeek is een genormaliseerde beek en de loop van de beek is dus grotendeels rechtgetrokken. De beek loopt gedeeltelijk in de uiterwaarden van de Maas. In Figuur 3 ligt het traject dat in de uiterwaarden van de Maas ligt tussen kilometerpunt 6,0 en kilometerpunt 8,5 (de monding van de Maas). De hoofdloop wordt door verschillende waterlopen gevoed. De belangrijkste liggen rond kilometerpunt 0,9 en kilometerpunt 6,5.

Figuur 3: Hoofdloop van de Sint Jansbeek inclusief belangrijkste zijwaterlopen

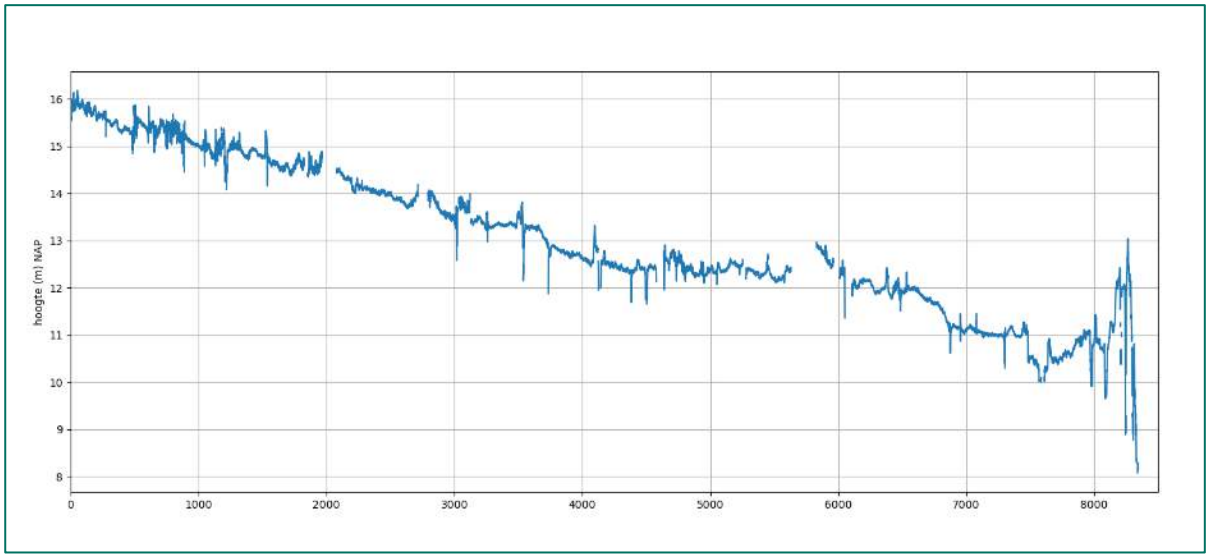
Het stroomgebied bevat een aantal overstorten en daarnaast is een aantal percelen via buisdrainage aangesloten op de beek [1], zie Figuur 4.

Figuur 4: Overzicht overstortlocaties (links), percelen met buisdrainage (middel), AHN-hoogte beekdal Sint Jansbeek (rechts)

1.2.2. Verhang bodem Sint Jansbeek

Volgens [3] is het verhang van de bodem van de beek 0.67 m/km. In Figuur 5 is de hoogteligging van het maaiveld ter plaatse van de hoofdloop vanaf de bron tot de uitstroom in de Maas weergegeven. Over het algemeen volgt het bodem verhang van de beek het verhang van het maaiveld. Voor een groot deel ligt het verhang van de beek op 1m/1km, vanaf de bron tot kilometerpunt 4,0 en vanaf kilometerpunt 6,0 tot kilometerpunt 8,0. Tussen kilometerpunten 4,0 en 6,0 is het beekdal vrij vlak. De laatste 250 m tot aan de monding in de Maas wordt het verhang van de beek zeer groot en wordt nog 1,5 m hoogteverschil overwonnen (6 m/km).

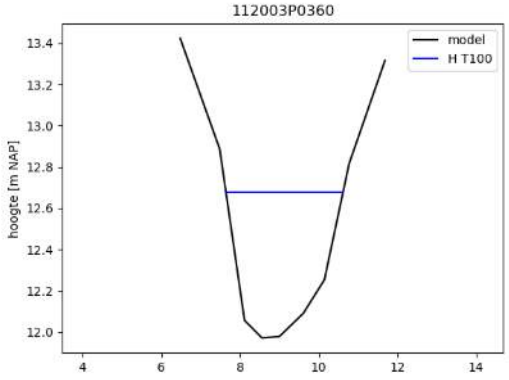

Figuur 5: Hoogteligging maaiveld ter plaatse van hoofdloop Sint Jansbeek

De uitstroming van de beek is benedenstrooms van stuw 112GRS bij Sambeek, zie Figuur 7. Het waterpeil in de Maas varieert en heeft een beperkte invloed op de hydrologie van de beek. Een waterstand op de Maas onder het streefpeil van ca. +8,00 m NAP treedt meer dan de helft van de tijd op [1]. Een waterstand boven de +9,0 m NAP komt ongeveer 10% van de tijd voor. De drempel van de stuw 112GRS [5] ligt op +9,3 m NAP waardoor de invloed van de Maas beperkt is.

1.2.3. Dwarsprofiel

De beek volgt grotendeels de oude meandering van de Maas. De Sint Jansbeek beschikt over een smal stroomprofiel, met name bovenstrooms vanaf Vortum-Mullem en snijdt diep in het landschap dat het doorkruist. Volgens [3] is de waterbreedte 3,31 m. Meetdata uit 2011 van dwarsprofielen zijn verwerkt in het referentiemodel. Er is in de huidige situatie nauwelijks sprake van een overstromingsvlakte in geval van hoge afvoeren. Door het jaar heen varieert de breedte van de beek nauwelijks tot niet. De waterdiepte in de beek is over het algemeen klein, enkele decimeters op het diepste punt. Voor de beeldvorming is een dwarsprofiel uit het referentierapport opgenomen in Figuur 6.

Figuur 6 Voorbeeld van een dwarsprofiel uit het referentiemodel

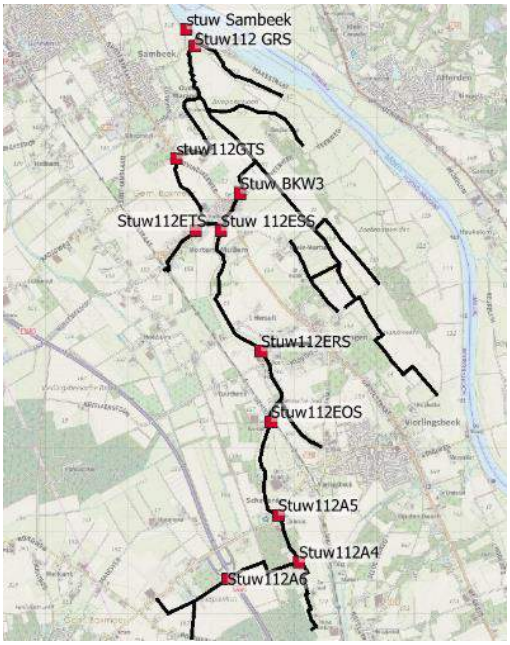
1.2.4. Kunstwerken

De Sint Jansbeek inclusief zijstromen beschikt over een aantal stuwen, zie Figuur 7.
Het waterpeil op de Sint Jansbeek wordt gemeten bij de stuwen:

- Waterstand Geautomatiseerd: 112ESS en 112GRS; waterpeil bovenstrooms en benedenstrooms.
- Waterstand handmatig: 112ESS, 112ERS, 112EOS, 112A5, 112A6, 112A4; Waterpeil bovenstrooms en stand van de stuw.

Sinds december 2021 worden de boven- en benedenstroomse waterstand van de stuwen 112ERS, 112EOS en 112A5 gemeten met druksensoren. Mede aan de hand van deze meetwaarden is het referentiemodel geactualiseerd.

Drempel (en afsluiter constructie) BKW3 en stuw 112GRS zijn vaste overlaten. De overige stuwen zijn afhankelijk van de situatie regelbaar door het handmatig aanpassen van de kruinhoogte. Het waterpeil wordt jaarrond op streefpeil gestuurd [1]. De streefpeilen voor de stuwen zoals oorspronkelijk in het referentiemodel zijn opgenomen zijn terug te vinden in bijlage K.4.1, recentelijk zijn in het (geactualiseerde) referentiemodel en het DO model andere klepstanden gehanteerd verwezen wordt naar Figuur 7 (tabel rechts). Voor droge of natte periodes is het mogelijk om binnen de boven- en ondergrens de waterstand bovenstrooms van de regelbare stuwen te sturen.

Stuw	Klepstand zomer	Klepstand winter	Opmerking
112A4	14,30	14,30	Vaste drempel.
112A5	13,75	13,75	Registraties klepstand kloppen niet. Ingeschat o.b.v. actuele metingen.
112A6	16,10	16,10	Staat al jaren op deze stand.
112EOS	13,25	13,25	Staat sinds maart 2019 op deze stand. Ligt ook in lijn met metingen van de waterstand.
112ERS	12,50	12,50	Staat sinds mei 2018 op 12,54 m+NAP. Op basis van metingen denk ik dat de werkelijke stand iets lager is.
112ESS	11,45	11,45	Afgelopen jaren varieert de klepstand tussen de 11,30 en 11,60 m+NAP. Zit echter niet een duidelijke zomer-winter trend in. Voorstel om jaarrond 11,45 m+NAP te hanteren aangezien het streefpeil 11,50 m+NAP is en deze waarde ook het meeste voorkomt in de meetreeks. Klepstand is 5cm lager dan streefpeil i.v.m. overstortende straal.
112ETS	12,57	12,57	Geen registraties. Ook niet echt relevant. Drempelhoogte aanhouden.
112GRS	9,33	9,33	Vaste drempel.
112GTS	12,28	12,28	Stuw recent aangepast, echter geen registraties. Ook niet echt relevant. Drempelhoogte aanhouden.

Figuur 7: Ligging van stuwen in de Sint Jansbeek (bestaande situatie – referentiemodel) incl. de klepstanden. Zowel referentiemodel als het DO zijn op basis van de meest actuele beheers situatie en de laatste informatie bij actualiseren referentiemodel van het waterschap opgesteld.

Zoals in paragraaf 1.1 eerder is benoemd heeft al de eerste fase van het beekherstel plaatsgevonden. Onderdeel van deze opdracht betreft het herstel van ca. 7,26 km beekloop. In het deel van de beek waar de uitvoering al heeft plaatsgevonden dient nog wel een deel van een aanwezige stuw (112GRS) verwijderd te worden. Tussen kilometerpunt 0 en kilometerpunt 7,26 is een vijftal stuwen aanwezig die momenteel een knelpunt vormen wat betreft vismigratie (te weten 112GRS, 112ESS, 112ERS, 112EOS en 112A5**),** waar in dit project oplossingen voor dienen te komen. Eén van de aanwezige stuwen (BKW3) is onderdeel van de primaire kering en vormt onderdeel van een duiker door de winterdijk nabij Vortum-Mullem. Deze afsluiter wordt bij hoogwater op de Maas dicht gezet.

In de Sint Jansbeek liggen 33 duikers en bruggen. In alle A-waterlopen liggen meer dan 100 bruggen en duikers. Er zijn 9 duikers langer dan 10 meter, zie Figuur 8. De langste duiker is ruim 40 meter lang en ligt in het dorp Vortum-Mullem onder de provinciale weg.

Figuur 8: Duikers Sint Jansbeek met lengte groter dan 10 m

1.2.5. Droogval Sint Jansbeek

De beek is afhankelijk van de aanvoer van grondwater. In de zomermaanden daalt het grondwaterpeil. Tijdens een droge periode zal de aanvoer van grondwater vooral in het bovenstroomse deel van de beek richting de beek stilvallen. Volgens [3] is er geen droogval in de beek waargenomen in de periode 2010-2017. Het waterschap geeft aan dat wanneer er sprake is van droogval in de beek dit alleen bovenstrooms van het instroompunt van de zijwaterloop vanaf de A73 voorkomt.

Uit meetgegevens bij de stuw 112ESS blijkt dat in de droge zomer van 2018 enkele maanden nauwelijks water over de stuw stroomt. In de zomers van 2019 en 2020 stroomt er maar een zeer korte periode,

ongeveer een week geen water over de stuw. Uit het voorgaande blijkt dat dat volledige droogval van de beek weinig voorkomt.

1.2.6. Afsluiting primaire kering

Bij hoog water op de Maas wordt ter hoogte van de primaire kering de Sint Jansbeek afgesloten. Dit gebeurt bij de objecten BKW3 en FKW3.

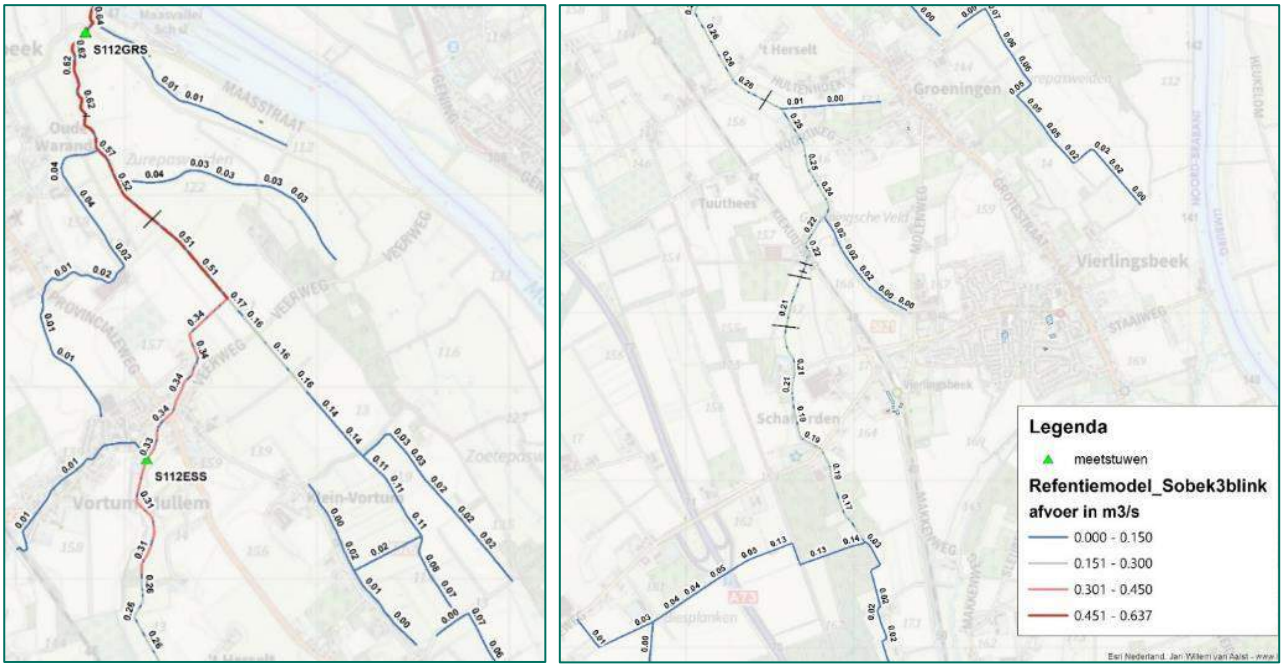
2 Eisen ontwerp

2.1. Afvoerscenario's

Bij het ontwerpen van de beek wordt gebruik gemaakt van de maatgevende afvoer. Dit is de afvoer die 1 à 2 dagen per jaar voorkomt. De maatgevende afvoer wordt berekend op basis van afwateringseenheden met ieder een eigen oppervlakte en afvoercoëfficiënt. Afhankelijk van de gewenste situatie (zomer, winter of T1) dient met een Flow Design Factor gerekend te worden. Via de lateral-knopen wordt in de model schematisatie de wateraanvoer naar het beeksysteem verzorgd. Aan de hand van deze theoretische benadering zijn afvoeren bepaald voor verschillende scenario's. Tabel 1 geeft de berekende uitkomsten voor de afvoeren ter plaatse van de stuwen 112GRS en 112ESS voor de verschillende scenario's. Afhankelijk van de locatie in het model varieert de uitkomst van de te verwachten afvoeren. Figuur 9 geeft het debiet door de beek per traject voor de maatgevende afvoer T1.

Tabel 1 Maatgevende afvoeren, berekend aan de hand van het referentiemodel

Maatgevende afvoeren	Wijze van berekening	Afvoer ter plaatse van Stuw 112GRS (m^3/s)	Afvoer ter plaatse van Stuw 112ESS (m^3/s)	Naam
Gemiddelde zomerafvoer	Lateral-Flow Design Factor van (10%)	0,061	0,031	Zomer
Gemiddelde winterafvoer	Lateral-Flow Design Factor van (30%)	0,184	0,092	Winter
T1 maatgevend	Lateral-Flow Design Factor (100%)	0,612	0,306	T1
T10 afvoer	GHG60	1,165	0,513	T10
T25 afvoer	GHG70	1,222	0,614	T25
T50 afvoer	GHG80	1,425	0,694	T50
T100 afvoer	GHG90	1,611	0,784	T100

Figuur 9: Debiet per traject Sint Jansbeek voor maatgevende afvoer T1

2.2. Eisen uit het PvE

Voor het project Sint Jansbeek is een programma van eisen opgesteld [2]. De hydrologische eisen zijn grotendeels afkomstig uit de standaard eisen die het waterschap hanteert (STOWA 2018-49 Referenties en maatlatten voor natuurlijke Watertypen voor de kaderrichtlijn Water 2021-2027) hieronder samengevat:

1. Stuw 112GRS dient volledig verwijderd te worden;
2. De beek dient meanderend en kronkelend te zijn, zoveel mogelijk conform historisch profiel;
3. Grenswaarde voor sinuositeit, groter dan 1,25; Voor de Sint Jansbeek geldt nog een eigen achterliggende norm met betrekking tot sinuositeit van 1.06 [3]. In eerste instantie wordt getoetst op een grenswaarde sinuositeit, groter dan 1,25 mocht blijken dat deze (hogere) norm niet gehaald wordt zal eveneens de (eigen) norm van de Sint Jansbeek beschouwd worden.
4. Behouden van het beschikbare afvoer- en bergingscapaciteit van het rivierbed van de Maas in hoogwatersituaties;
5. Tegengaan van ontwikkelingen die de mogelijkheid tot rivierverruiming door verbreding en verlaging van het rivierbed van de Maas onmogelijk maken;
6. Het dwarsprofiel dient asymmetrisch en structuurrijk te zijn;
7. De bovenbreedte van de watergangen dient tussen 3,0 m en 8,0 m te liggen;
8. De waterdiepte van de beek dient tussen 0,2 m en 0,7 m te liggen en bij voorkeur te variëren. Deze eis hebben wij verder afgeleid naar:
    a. De waterdiepte dient voor Zomer, Winter en T1 tussen 0,2 m en 0,7 m te liggen en bij voorkeur te variëren.
9. Het verhang van de waterstand dient kleiner te zijn dan 1 m/km;
10. De stroomsnelheid in de beek dient tussen 0,10 m/s (laag) en 0,50 m/s (hoog) te liggen. Deze eis hebben wij verder afgeleid naar:

   a. De stroomsnelheid dient voor Zomer, Winter en T1 tussen 0,10 m/s en 0,50 m/s te liggen.
   b. Vergroten stromingsvariatie en stroomsnelheid voor de ontwerpsituatie ten opzichte van de referentiesituatie (zogenaamd van 0,04 m/s naar 0,14 m/s) door mogelijk accoladeprofiel. (Met het 1 dimensionale model kunnen alleen gemiddelde stroomsnelheden worden doorgerekend variatie binnen het profiel is niet mogelijk, wel in de ruimte.)
11. De gemiddelde stroomsnelheid in de zomer, scenario Tzomer, dient groter te zijn dan 0,18 m/s;
12. De afvoer dient voor de gehele beek tussen 0,024 m3/s (laag) en 3,08 m3/s (hoog) te liggen;
13. Vergroten substraatvariatie van de beek voor afname hoeveelheid slib. Wanneer meandering en verhogen van de stroomsnelheid (naar ca. 0,14 m/s) wordt gerealiseerd wordt voldaan aan de eis. In eerste instantie wordt getoetst op een grenswaarde voor stroomsnelheid groter dan 0,18 m/s mocht blijken dat deze (hogere) norm niet gehaald wordt zal eveneens de (eigen) norm van 0,14 m/s van de Sint Jansbeek beschouwd worden. Deze is gebiedseigen norm voor stroomsnelheid van de Sint [3]. Belangrijk is ook dat aandacht gaat naar beschaduwing en het toepassen van houtpakketten in de beek.
14. Vermindering van verstuwing van de beek, van 77% naar 58%;
15. Wateroverlast binnen de bebouwde kom:
   a. Norm overstromingskans van 1/100 jr. voor gebieden die in een ruimtelijk plan bestemd zijn voor de doeleinden bebouwing, hoofdinfrastructuur en spoorwegen;
   b. Norm overstromingskans van 1/10 jr. voor overige gebieden;
16. Wateroverlast buiten de bebouwde kom:
   a. Norm overstromingskans van 1/100 jr. voor gebieden met de ruimtelijke bestemming hoofdinfrastructuur en spoorwegen;
   b. Norm overstromingskans van 1/50 jr. voor glastuinbouw en hoogwaardige land- en tuinbouw;
   c. Norm overstromingskans van 1/25 jr. voor akkerbouw;
   d. Norm overstromingskans van 1/10 jr. voor grasland;

Ad 16) Voor bebouwing die is gelegen buiten de bebouwde kom geldt de norm van het omringende landgebruik (b, c of d). Als het gebied als reserveringsgebied is aangemerkt dan is er geen norm. Als het gebied is aangemerkt als beekdal, dan is de norm van de overstromingskans 1/10 jr. ongeacht het landgebruik. Bijlage 1A bevat kaarten met daarop de NBW-normen weergegeven voor het stroomgebied van de Sint Jansbeek.

De verschillende afvoerscenario's dienen voor een normale en hoge waterstand op de Maas doorgerekend te worden. Echter geldt dat voor een hoge waterstand op de Maas de duiker in de winterdijk wordt afgesloten. In dergelijke gevallen worden noodpompen ingezet om de waterafvoer uit het bovenstroomse gedeelte van de Sint Jansbeek weg te pompen, waardoor inundaties worden voorkomen. Vanwege de inzet van noodpompen is het schematiseren van het afsluiten van de winterdijk in het DO model niet nodig. Dat wil zeggen dat alleen de normale waterstand op de Maas van op +8,0 m NAP (zoals ook in het referentiemodel) [1] is gehanteerd bij het doorrekenen van de verschillende afvoerscenario's.

3 Uitgangspunten model ontwerp

3.1. Referentiemodel

De hydraulica van het traject is gemodelleerd met een Sobek model. Het referentiemodel is door Iv-Infra op een aantal onderdelen gewijzigd, de casenaam van dit referentiemodel is: “SJ210414.lit”, zie [1].

Op haar beurt heeft WSAM op 24 augustus 2022 een herziening van het oorspronkelijke referentiemodel [1]. aangeleverd aan Iv-Infra. Daarbij is rekening gehouden met wijziging van klephoogte zoals beschreven in paragraaf 1.2.4 Figuur 7 ten opzichte van het eerdere opgeleverde referentiemodel [1]. In totaal zijn er in dit geactualiseerde referentiemodel acht wijzigingen aangebracht waarvan twee wijzigingen (het meest) van invloed zijn op de uitkomsten van berekende waterstanden.

De eerste belangrijke wijziging in het referentiemodel was een controle en wijziging van stuwpeilen door het aanpassen van klepstanden naar de huidige beheers praktijk. Daarnaast is voor de zomersituatie de begroeiingsweerstand aangepast naar de weerstand die hoort bij het beheer en onderhoud dat voor de watergangen wordt gehanteerd. De weerstand is gemodelleerd met Kstrickler en varieert voor de zomersituatie tussen de 12-15 ($m^{1/3}*s^{-1}$). Voor informatie over de gehanteerde klepstanden wordt verwezen naar Figuur 7 en het Changelog van wijzingen in het referentiemodel bijlage J.

Dit geactualiseerd referentiemodel is gebruikt om de huidige situatie (zonder maatregelen) te vergelijken met het scenario model. In dit model zijn de meest actuele veranderingen voor kunstwerken als duikers, stuwen en andere zaken gewijzigd zodanig dat de scenario’s voor de gemiddelde zomer, winter en de maatgevende afvoer (nader aangeduid met Tzo, Twi en T1) van de huidige situatie voor de Sint Jansbeek aansluiten bij het waterbeheer in de praktijk.

De uitgangspunten van de huidige situatie voor de Sint Jansbeek (zonder de beekherstelmaatregel) zijn opgenomen in het herziene referentiemodel.

3.2. Scenariomodel (3DOStJan3.lit)

*i*dverde heeft de maatregelen vastgelegd in het DO ontwerp van november 2022 [4] t/m [8]. Iv-Infra heeft deze maatregelen door vertaald in een Sobek-model. Met dit model kan hydraulica voor een situatie met maatregelen gemodelleerd worden. Daarbij wordt aan de hand van laterals met daaraan gekoppeld een neerslagbelasting (T10, T25, T50, T100) of een vaste intensiteit (Zomer, Winter, T1) afvoer scenario’s doorgerekend.
De verschillende scenario sommen en het aangepaste referentiemodel zijn opgenomen in het Sobek-project: “3DO3STJ3.lit”.

Tabel 2 Samenvatting oplevering Sobek DO-modellering, de resultaten in deze rapportage zijn gebaseerd op onderstaande scenario's.

Scenariomodel Sint Jansbeek		Specifiek naamgeving
Software	Sobek, versie 2.16	
Modelnaam:	3DO1STJ3.lit	
Datum levering	2 december 2022	
Scenario's:		
Referentiemodel (op basis van herziening JvK)	gemiddelde zomersituatie (Tzo) gemiddelde wintersituatie (Twi) maatgevende afvoer (T1) NBW-scenario (T100,T10,T25,T50)	'Referentiemodel_Gemiddelde zomerafvoer, Tzo_GHG_DRG'. 'Referentiemodel_Gemiddelde winterafvoer, Twi_GHG_DRG' 'Referentiemodel_Maatgevende afvoer, T1_GHG_DRG' 'Referentiemodel_NBW, T100T10T25T50_compsitbui'
DO-model	gemiddelde zomersituatie (Tzo) gemiddelde wintersituatie (Twi) maatgevende afvoer (T1) NBW-scenario (T100,T10,T25,T50)	'DO.03-model_Tzo_gemiddelde_zomerafvoer (DSFA_10prcnt)' 'DO.03-model_Twi_gemiddelde_winterafvoer (DSFA_30pcnt)' 'DO.03-model_T1_maatgevende_afvoer (DSFA_100prcnt)' 'DO.03-model_T100T10T25T50_NBW'.
Buibestanden	een gecombineerde bui waarin achtereenvolgens T100, T10, T25 en T50 zijn opgenomen met verwijzing naar meteostation '112'	COMPSIT.bui,
	geen neerslag met een verwijzing naar meteostation 'bui'	GHG_DRG.bui

Om te komen tot het definitieve DO model is in paragraaf 3.4 een samenvatting gemaakt van wijzigingen ten opzichte van de referentiesituatie. Voor een specifiekere toelichting van de uitgangspunten en wijzigingen of modelkeuzes wordt verwezen naar bijlage K.

3.3. Uitgangspunten opstellen scenario model

De toekomstige situatie met beekherstelmaatregelen in de Sint Jansbeek is vertaald naar een scenario model. Hierbij is het landschappelijk ontwerp uit het DO vertaald naar het DO- Sobek model (3DO1STJ3.lit). Hierbij dient opgemerkt te worden dat de ligging van de hoofdloop, nieuwe meanders en piekgeulen inclusief de afmetingen van de dwarsprofielen zijn gebaseerd op het DO van november 2022 [4] t/m [8]. Het DO inclusief en daarmee het scenario model komen voort uit input van gebiedssessies tussen het waterschap en grondeigenaren/belanghebbenden in het gebied.

In het scenariomodel zijn een aantal specifieke begrippen opgenomen. Die zijn hier onderstaand **(vetgedrukt en onderstreept)** toegelicht.

De maatregelen die zowel in het landschappelijk ontwerp van de Sint Jansbeek worden voorgesteld zijn, het realiseren van de doelstellingen natuurherstel en vismigratie door het aanleggen van een meer meanderend profiel op locaties van de huidige Sint Jansbeek dit wordt in dit rapport aangeduid met **meanders**. Op locaties waar er de wens bestaat om gebruik te maken van een extra afvoermogelijkheden in geval van hogere afvoeren wordt een extra watergang parallel aan de meanders gerealiseerd zodanig dat de waterafvoer in geval van hogere afvoeren bij waterstanden groter of gelijk aan de T1 waterstand worden in dit rapport **piekgeulen** genoemd. Stuwen die als functie hebben water door te laten bij hogere afvoeren dan T1 worden **piekstuw** genoemd. Daarbij is de drempelhoogte van deze stuwen naar een waterstanden die optreedt bij een maatgevende afvoer (T1).

Behalve het realiseren van meanders en piekgeulen, zijn er ook aan aanpassingen gedaan aan stuwen. De stuwen die vanuit het oogpunt van vispasseerbaarheid in vorm en kruinhoogte zijn aangepast worden in dit rapport aangeduid met **vispasseerbare stuwen** (of cascaden). Daarbij is gebruik gemaakt van de mogelijkheid te werken met een aanpassing van de originele rechte kruinvorm door in Sobek gebruik gemaakt van het kunstwerk type Universal Weir met een symmetrische gelijke vorm (‘symmetrical profile’). Het aanbrengen van een dergelijke symmetrische gelijkvormige inkeping wordt ook wel een vistrap met **vertical slot** genoemd.

In deze doorvertaling van het DO naar nieuwe dwarsprofielen in het Sobek model is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- De huidige bodemhoogte uit het referentiemodel zijn bij het herprofileren van dwarsprofielen voor de meanders van de bestaande beekloop overgenomen. De belangrijkste redenen hiervoor zijn dat zo enerzijds aangesloten kan worden op de fysieke eigenschappen van bestaande duikers onder kruisende wegen (b.o.b) en deze niet moeten worden aangepast. Een andere reden voor het hanteren van de bestaande bodemhoogte uit referentiemodel is dat in de huidige situatie al grotendeels aan doelstellingen voor de gewenste waterdiepte wordt voldoen. Deze keuze heeft tot gevolg dat de mate van insnijding van de beek over het gehele traject hetzelfde is als in de huidige situatie. Hierdoor hebben andere maatregelen die genomen worden en resulteren in een stremming van de afvoer tot gevolg dat de waterdiepte toeneemt, de watervoerendheid toeneemt en de stroomsnelheid afneemt.
- Een minimale bodembreedte niet smaller dan 0,50m (voor het zomerprofiel) dit in verband met het uitvoeren van beheer en onderhoud
- De dwarsprofielen moeten aansluiten bij het aanwezige maaiveld ter plaatse en de beschikbare ruimte (eigendommen en maaiveldhoogtes).

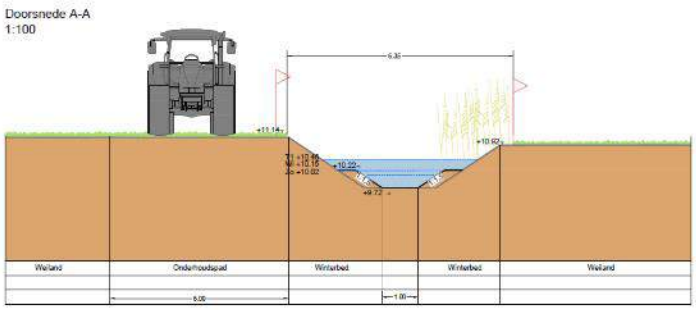
In paragraaf 3.4 worden de aanpassingen specifiek beschreven. De codering van de aanpassingen komt overeen met de codering van de ontwerptekeningen behorende bij het DO [4] tot en met [8].

3.4. Aanpassingen objecten ontwerp

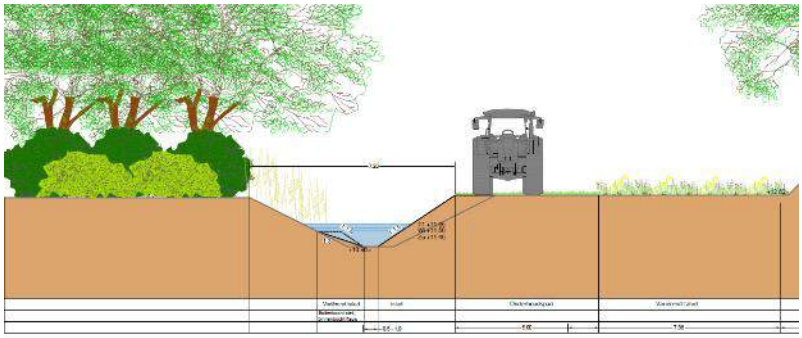
3.4.1. Aanpassingen aan profielen

In het hydraulisch model zijn de profielen uit de ontwerptekeningen behorende bij het landschappelijk Definitief Ontwerp [4] tot en met [8] overgenomen, dit geldt dus ook voor de strekkingen waarover de profielen geldig zijn. Bijlage B bevat een overzichtskaart met daarop de strekkingen van de profielen aangegeven die in het scenariomodel gehanteerd zijn. Voor het model is een aantal basisprofielen gehanteerd welke qua principe zijn beschreven in Tabel 4:

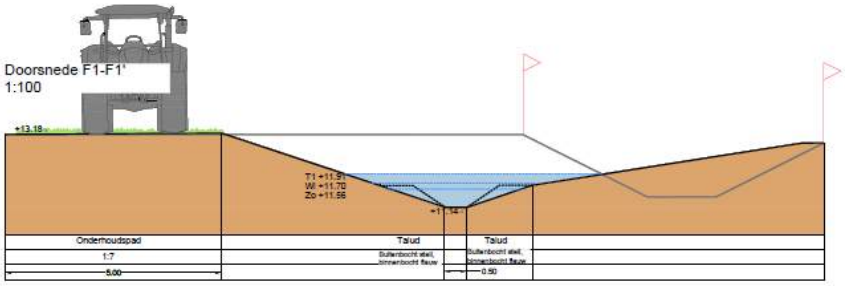
- Accoladeprofiel binnen profiel bestaande beek (Figuur 10).
- Eénzijdig profiel binnen bestaande beek (Figuur 11).
- Meanderprofiel in smal profiel met deels dempen huidige beek (Figuur 12).
- Meanderprofiel in combinatie met hoogwatergeul in bestaande beek (Figuur 13).
- Meander tweefase profiel in combinatie met verondiepen bestaande beek (Figuur 14).
- Meander tweefase profiel in combinatie met dempen bestaande beek (Figuur 15).
- Eénfase profiel met kerende constructie (Figuur 16).
- Eénfase profiel met natuurlijke taluds (Figuur 17).
- Dynamisch doorstroommoeras (Figuur 18).

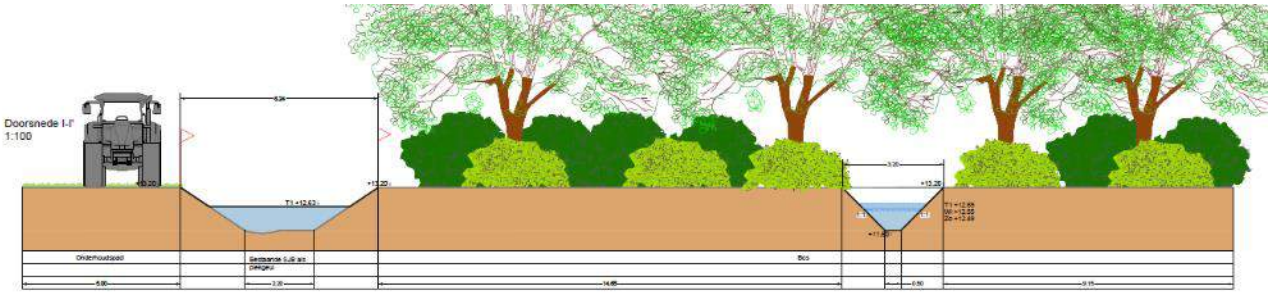
Figuur 10: Basisprofiel ‘accoladeprofiel binnen profiel bestaande beek’

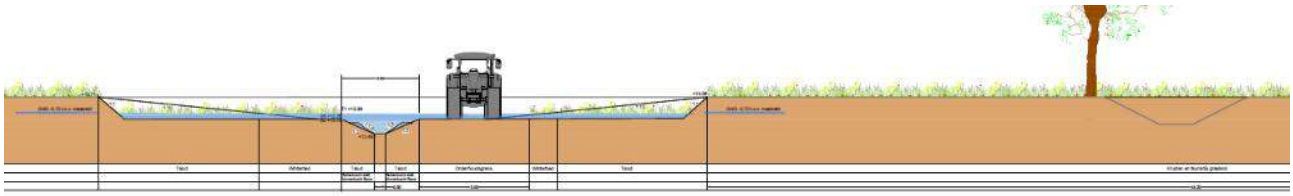
Figuur 11: Basisprofiel ‘eenzijdig profiel binnen bestaande beek’

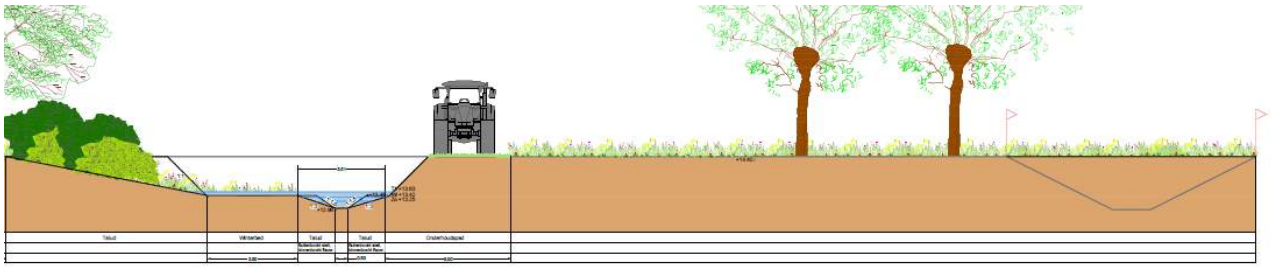
Figuur 12: Basisprofiel ‘meander in smal profiel’

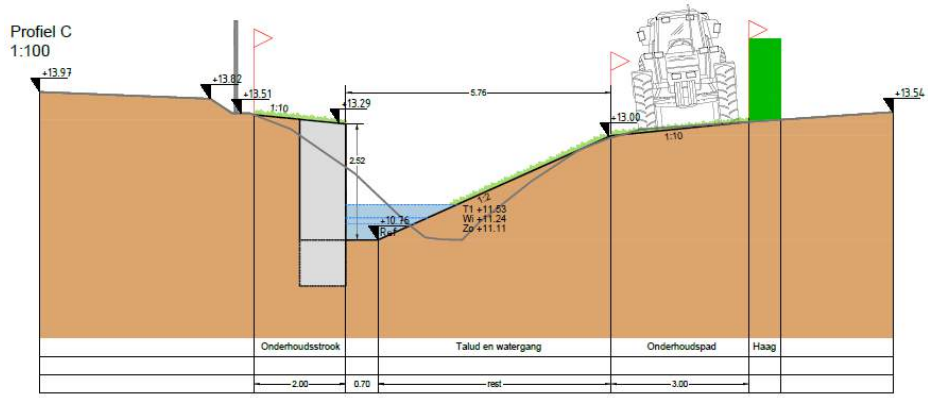
Figuur 13: Basisprofiel ‘meander in combinatie met hoogwatergeul in bestaande beek’

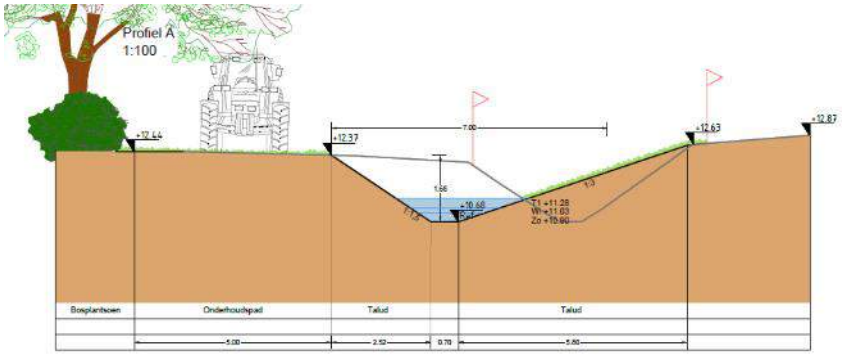
Figuur 14: Basisprofiel ‘meander tweefase profiel i.c.m. verondiepen bestaande beek’

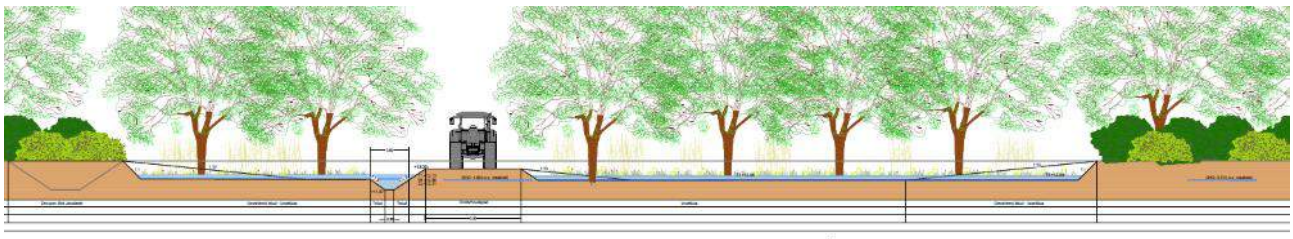
Figuur 15: Basisprofiel ‘meander tweefase profiel in combinatie met dempen bestaande beek

Figuur 16: Basisprofiel ‘éénfase profiel met kerende constructie’

Figuur 17: Basisprofiel ‘éénfase profiel met natuurlijke taluds’

Figuur 18: Basisprofiel ‘dynamisch doorstroommoeras’

3.4.2. Poelen

- 5.1 a – Aanbrengen beverlocaties. Ter hoogte van de winterdijk en ten zuiden van de Overloonseweg worden beverlocaties aangelegd die worden gevoed vanuit de Sint Jansbeek. Deze zijn niet opgenomen in het scenario model.
- 5.2 a – Aanbrengen poelen. Ten behoeve van de ecologie in deze poelen geldt dat deze niet te vaak mogen overstromen, maximaal eens per 3-10 jaar De poelen ziet opgenomen in het scenariomodel.

3.4.3. Aanpassingen aan kunstwerken

<u>Stuwen/drempels</u>

- 2.1a – Stuw 112GRS wordt verwijderd. De bestaande drempel wordt verwijderd, waardoor dit deel vispasseerbaar wordt.
- 2.2 – Aanbrengen stuw in hoogwatergeul buitendijks. Door het toevoegen van de stuw krijgt de bestaande beek een functie van piekgeul en worden de lage afvoeren door de nieuwe meander gestuurd.
- 2.3 b – Aanbrengen drempel bovenstrooms van de winterdijk ten behoeve van vismigratie. Uitvoeren in combinatie met verwijderen huidige houten schotstuw. Aanpassing van drempel BKW3 zodanig dat deze drempel enerzijds fungeert als zandvang en anderzijds beter vispasseerbaar wordt. BKW3 is net als de andere vispasseerbare stuwen- gewerkt met een wijze van modelleren door middel van een vertical slot door de kruinvorm van de oorspronkelijk stuw aan te passen. Voor een beschrijving van de wijze waarop de inkeping (vertical slot) is gemodelleerd wordt wordt verwezen naar paragraaf 3.5.1 waarbij de vorm van het vertical slot is weergegeven in Figuur 19 en de modelparameters van de vistrap zijn opgenomen in Tabel 6. In bijlage K.6 is een overzicht op welke wijze specifiek BKW3 maar ook alle andere vistrappen zijn gemodelleerd.
- 2.4 a – Stuw 112ESS wordt naar bovenstrooms verplaatst en geautomatiseerd om hiermee een knelpunt in vispasseerbaarheid weg te nemen. Het streefpeil voor de geautomatiseerde stuw is conform input van het waterschap gesteld op 11.50 m. + NAP.
- 2.5 – Aanbrengen drempel in een meanderende piekgeul naast stuw 112ESS inclusief het
- Het aanbrengen van drempels of cascades met een vertical slot.
- 2.6 b - Aanbrengen van drempels (cascades) in meander ter hoogte van stuw 112ERS om behalve de automatische sturing van stuw 112ERS ook vispasseerbaarheid in de meander te garanderen. Het streefpeil voor de geautomatiseerde stuw is conform input van het waterschap is gesteld op 12.55 m. + NAP.
- 2.7 b – Stuw 112EOS wordt verwijderd om hiermee een knelpunt in vispasseerbaarheid weg te nemen. Op deze locatie is in het DO.03 model gebruik gemaakt van 3 tredes, Twee treden bovenstrooms van duiker D1120021 en één trede benedenstrooms voor voornoemde duiker
- 2.8 – Stuw 112A5 wordt verwijderd.
- 2.9 Aanbrengen stuw in piekgeul zuidelijk van de Overloonseweg.
- 2.10a/b – Verplaatsen stuw 112A4 ten behoeve van aansluiting A-watergang.
-

<u>Duikers</u>

- 3.1 b – Duiker 1120044 handhaven
- 3.1 d – Duiker 1120035 in te dempen beek verwijderen, echter geen wijziging in hydraulisch model.
- 3.1 g – Duiker 1120032 aanpassen. De duiker moet aangepast worden zodanig dat deze aansluit op het nieuwe profiel.
- 3.1 i – Duiker 1120026 handhaven
- 3.1 j – Duiker 1120023 aanpassen. De duiker moet aangepast worden zodanig dat deze aansluit op het nieuwe profiel.
- 3.1 p – Duiker 1120018 in te dempen beek verwijderen, echter geen wijziging in hydraulisch model.
- 3.2 d – Duiker 1120013 in te dempen beek verwijderen, echter geen wijziging in hydraulisch model.
- 3.1 s – Duiker 1120016 handhaven
- 3.1 – Aanbrengen duiker.
- 3.1 t – Duiker verwijderen

- 3.1 u – Duiker 1120015 verwijderen
- 3.1 - Duiker 1120014 handhaven

3.5. Bouwstenen ontwerpmodel

3.5.1. Wijziging van profieldefinities ten behoeve van beekherstel

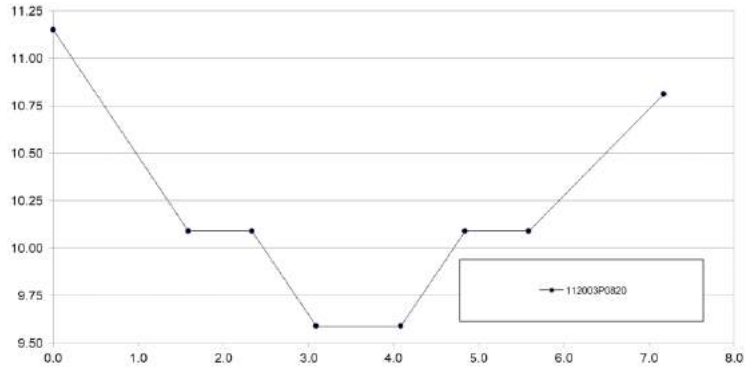
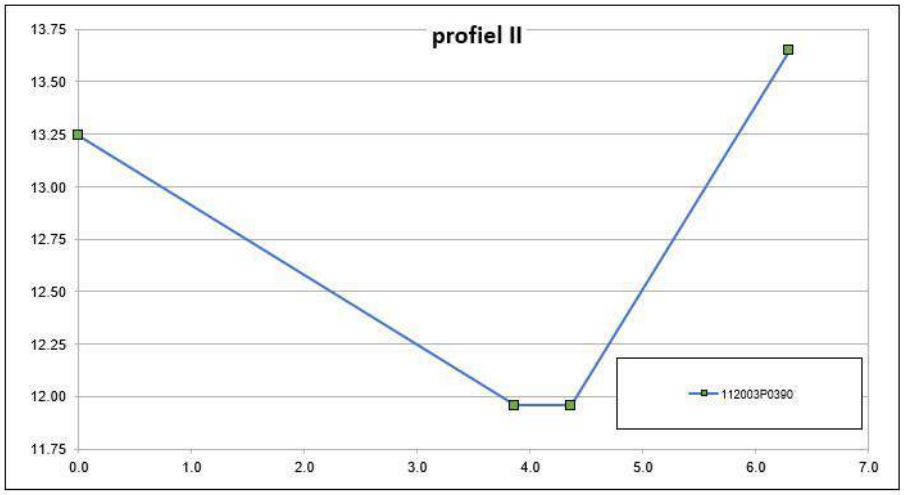
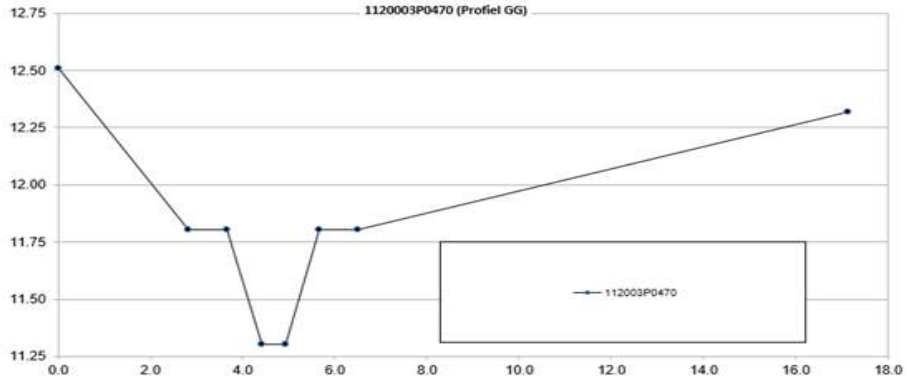
De dwarsprofielen van toekomstige watergangen zijn uitgewerkt naar profielen met een vaste vorm met ieder een eigen basisprincipe aan dwarsprofiel. Deze dwarsprofielen zijn gebaseerd op het landschappelijk ontwerp en zijn onder te verdelen naar verschillende principes van dwarsprofielen welke worden beschreven in Tabel 4. De verschillende principes aan dwarsprofielen die in het scenario model zijn gemodelleerd zijn tevens weergegeven Figuur 10 t/m Figuur 18. Voor een meer gedetailleerd overzicht van de locatie van dwarsprofielen en maatvoering wordt verwezen naar het DO.

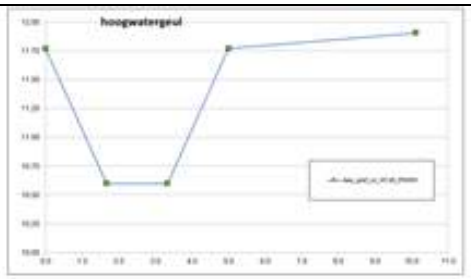
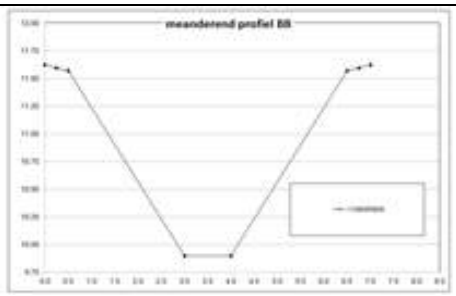
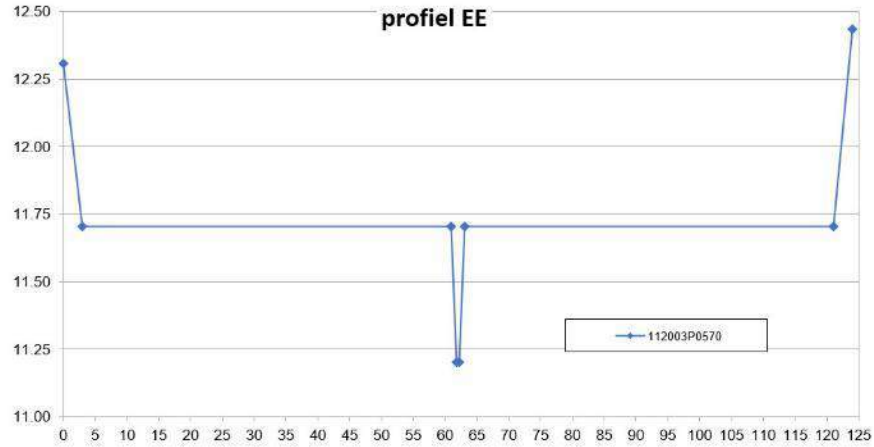
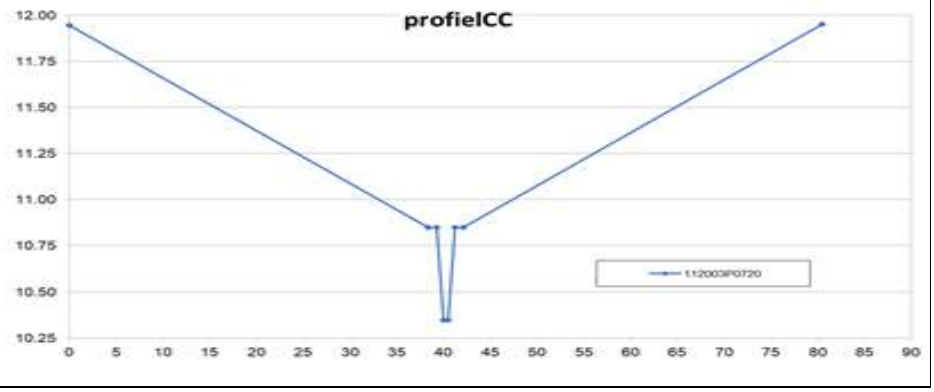
In bijlage B is opgenomen op welke locaties in het Sobek model de verschillende principes aan dwarsprofielen zijn toegepast. Daarbij is onderscheid gemaakt in dwarsprofielen waar het DO van *i*dverde Advies één op één zijn overgenomen. De locaties met andere profieldefinities en uitgangspunten dan profielvoorstellen in het DO (landschappelijk ontwerp van idverde Advies [4] t/m [8]) zijn samengevat in Tabel 3.

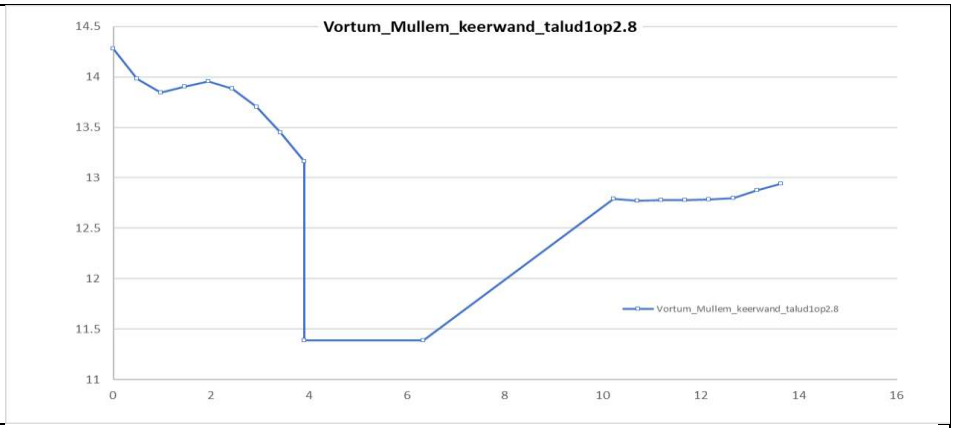
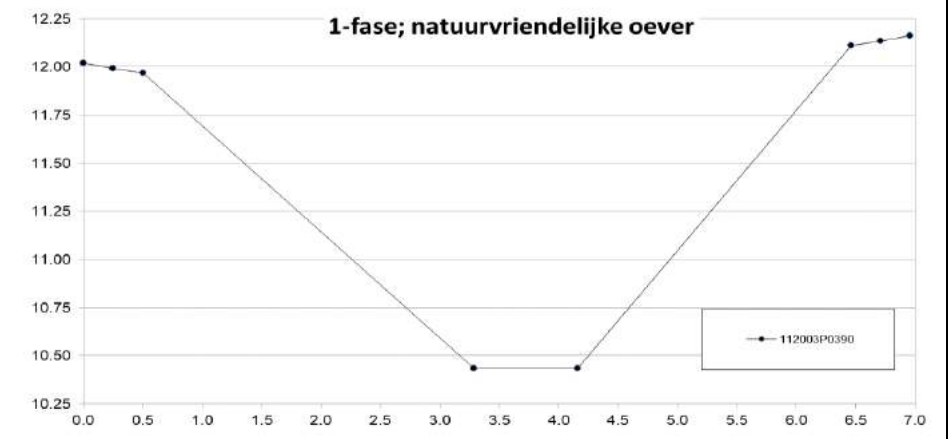
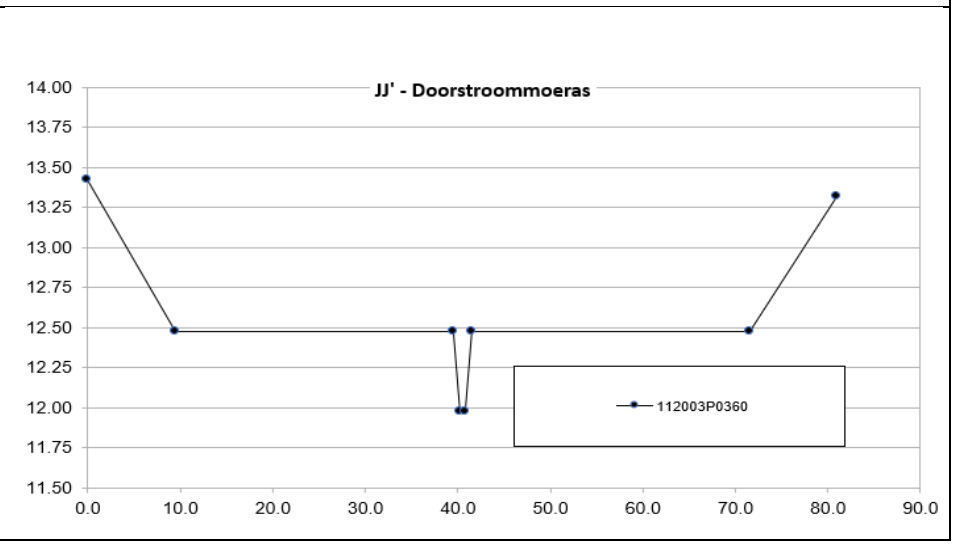
Tabel 3 Locaties waar in het DO model van Sobek dwarsprofielen uit het DO opgesteld door idverde Advies de dwarsprofielen **niet** één op één zijn overgenomen. Voor deze locaties geldt in het algemeen dat de dwarsprofielen uit het referentiemodel leidend gesteld zijn.

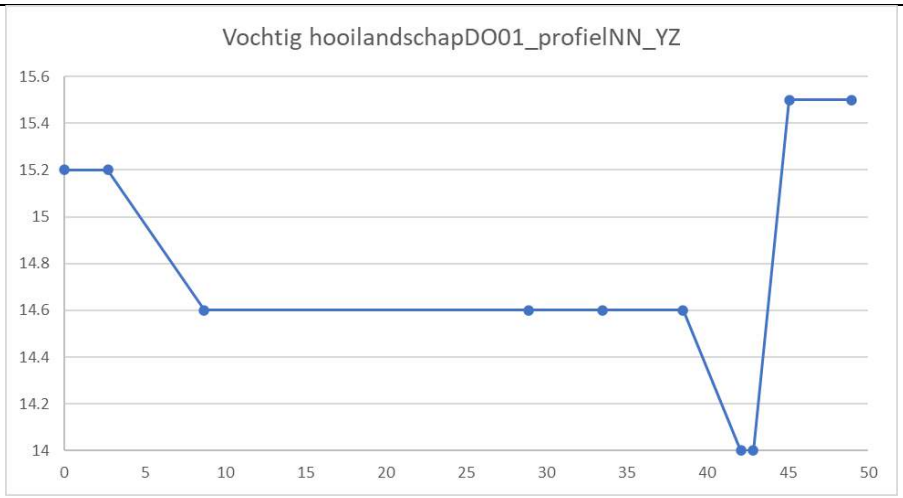
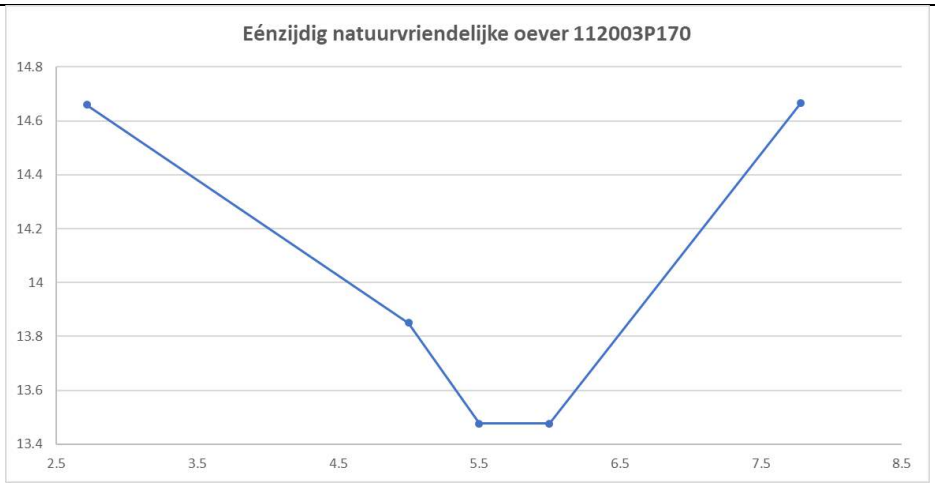
Sobek ID	Profiel definitie naamgeving	Type	Referentie model leidend	Profiel defenitie	aanname iv_infra
DO1_HW5	DO1_profiel_HW1	YZ	nee	n.v.t.	Cross level shift van -8.42E-02 m.
DO1_HW3	DO1_profiel_HW1	YZ	nee	n.v.t.	Cross level shift van 7.77E-03 m.
DO1_HW1	DO1_profiel_HW1	YZ	nee	n.v.t.	Cross level shift 0,00 m.
7	bypassERS	Trapezium	nee	n.v.t.	Bed level 11.8 m + NAP.
DO3_112003P0395	112003P0390_refprofiel_hergebruik_bestaandprofiel	YZ	ja	112003P0390	
16	112003P0640	YZ	ja	112003P0640	
18902	112003P0680	YZ	ja	112003P0680	
112003P0630	112003P0630	YZ	nee	n.v.t.	input DH idverde Advies
112003P0640	112003P0640	YZ	ja	112003P0640	
112003P0650	112003P0650	YZ	ja	112003P0650	
112003P0670	112003P0670	YZ	ja	112003P0670	
112003P0430	112003P0430	YZ	ja	112003P0430	
112003P0440	112003P0440	YZ	ja	112003P0440	
112003P0380	112003P0390_refprofiel_hergebruik_bestaandprofiel	YZ	ja	112003P0380	
112003P0390	112003P0390_refprofiel_hergebruik_bestaandprofiel	YZ	ja	112003P0390	
112003P0390	112003P0390_refprofiel_hergebruik_bestaandprofiel	YZ	ja	112003P0390	
DO3_112003P0620	112003P0620_refprofiel_hergebruik_bestaandprofiel	YZ	ja	112003P0620	
JJ_PROF_01	JJ_PROF_01_DO03	YZ	nee	n.v.t.	Zie bijlage K
112003P0110	112003P0110	YZ	ja	112003P0110	
112003P0100	112003P0100	YZ	ja	112003P0100	
112003P0090	112003P0090	YZ	ja	112003P0090	
112003P0080	112003P0080	YZ	ja	112003P0080	
112003P0070	112003P0070	YZ	ja	112003P0070	
112003P0060	112003P0060	YZ	ja	112003P0060	
112003P0050	112003P0050	YZ	ja	112003P0050	
112003P0040	112003P0040	YZ	ja	112003P0040	
112003P0030	112003P0030	YZ	ja	112003P0030	

Tabel 4: Principes van dwarsprofielen toegepast in het scenario model.

Accoladeprofiel binnen bestaande beek	
Eénzijdig profiel binnen bestaande beek	
Meanderprofiel in smal profiel met deels dempen huidige beek	

Meanderprofiel in combinatie met hoogwatergeul in bestaande beek	
Meander tweefase profiel in combinatie met verondiepen bestaande beek	
Meander tweefase profiel in combinatie met dempen bestaande beek	

Eénfase profiel met kerende constructie	
Eénfase profiel met natuurlijke taluds	
Dynamisch doorstroommoeras	

Vochtig hooilandschap	
Eénzijdig natuurvriendelijke oever	

3.5.2. Waterafvoer door piekgeulen

Voor een tweetal locaties treden de piekgeulen in werking door een actieve vorm sturing met het realiseren van (nieuwe) geautomatiseerde stuwen, dit geldt voor locatie S112ESS en S112ERS. Voor de overige piekgeulen is gebruik gemaakt van een andere bodemhoogte dan in het oorspronkelijke referentiemodel door de bodemhoogte van de dwarsprofielen (van de piekgeul zelf) op een hoogte leggen rond de T1 - waterstand. Op deze wijze wordt behalve de waterafvoer door de meanders ook in het model het water door een zestal piekgeulen gestuurd.

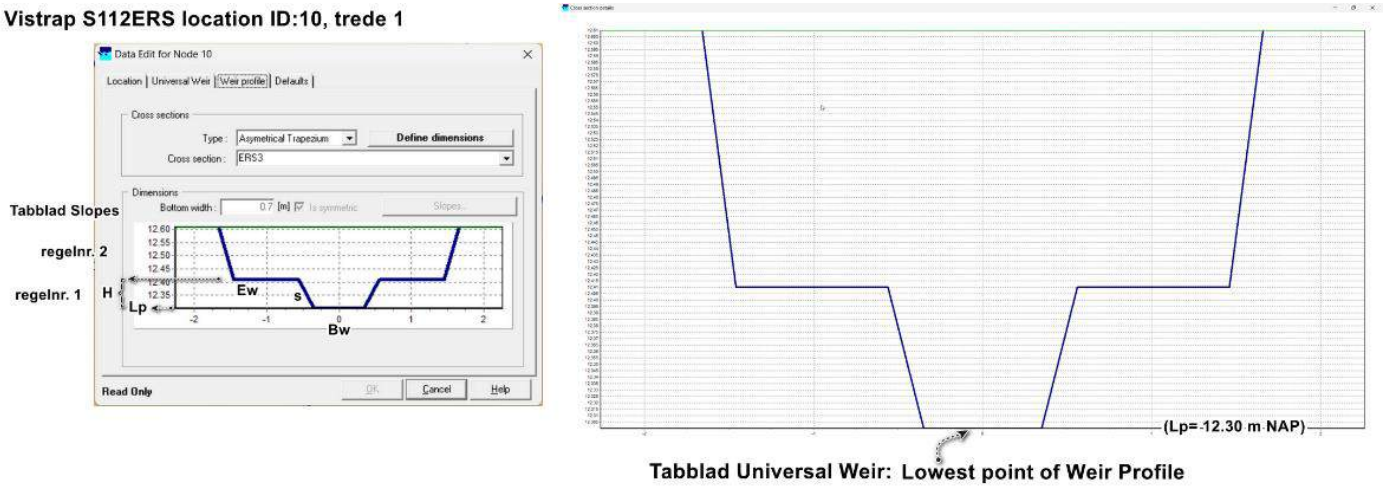
Tabel 5 Locaties van piekgeulen met daarbij aangegeven of waterafvoer door stuw of meest bovenstroomse bodemverhoging in de piekgeulen is gemodelleerd.

ID	Locatie en wijze van regeling waterafvoer door piekgeul	Kruinhoogte m + NAP	Kruinbreedte in m
DO1_HW1	Piekgeul profiel BB', gemodelleerd als bodemverhoging	10.37	2.45
S112ESS	Piekstuw geautomatiseerd	11.50 (Setpoint)	2.00
S112_piekgeul_DO3_1120225_19	Piekgeul profiel II'	12.63	2.00
S112_piekgeul_DO3_33	Piekgeul profiel II'	12.63	2.00
JJ_PROF_01	Gemodelleerd als bodemverhoging	14.75	0.45
S112ERS	Piekstuw geautomatiseerd	12.55 (Setpoint)	2.75

3.5.1. Vispasseerbare stuwen d.m.v. toepassen vistrappen

Bij het ontwerp van de vistrappen is gekozen om bij de werking van de vistrap af te passen op zomer- en wintersituaties waarbij zowel de berekende waterstanden en het afvoerend debiet als ontwerpvariabelen zijn gebruikt. In het model zijn op vier locaties opgenomen stuwen als vistrap opgenomen namelijk 112ESS, 112ERS, 112EOS en BKW3. In het scenariomodel is voor een tweetal locaties gekozen om gebruik te maken van het modelleren van meerdere cascades.

Voor de vistrappen is gebruik gemaakt van stuwen met een vertical slot van het type “symmetrical universal weir profile”. De breedte van de kruin is per trap zodanig gekozen dat er een stroomsnelheid door het slot tussen de 0,18 m/s en (maximaal) 1 m/s optreedt deze stroomsnelheid volgt uit het PVE en de handreiking vispassage [10] De breedte van de vistrappen benadert de breedte van de te verwijderen stuwen. De kruinhoogte van stuwen die gemodelleerd zijn als vistrap is vooralsnog gekozen door deze ongeveer gelijk te houden aan de hoogte van de (oorspronkelijk) te verwijderen stuwen.

Figuur 19 Principe van vistrap S112ERS. In deze figuur zijn de eigenschappen van de 1e trede (drempel/ cascade) weergegeven. Het toegepaste type vistrap zoals gemodelleerd in Sobek is een Vertical Slot van het type Symmetrical Universal Weir Profile.

In Tabel 6 zijn de locaties waar vistrappen in de Sint Jansbeek zijn gemodelleerd inclusief de eigenschappen van de vistrappen hoofdlijnen opgenomen.

Tabel 6: Vistrappen in de Sint Jansbeek binnen DO.03 model, waarbij aangegeven hoeveel treden in het model zijn opgenomen (van benedenstrooms naar bovenstrooms). *Kruinhoogte -en breedte van bovenste treden in geval er meer treden zijn gemodelleerd

Locatie	Sobek ID	Aantal treden	Kruinhoogte onderkant vistrap * (+ m NAP)	Kruinbreedte onderkant * (m)	Effectieve breedte* (m)	Totale Breedte gehele constructie* (m)
BKW3	BKW3	1	10.56	0.53	2.04	2.04
112ESS	S112ESS	1	11.30	1.50	3.80	4.40
112ERS	S112ERS	3	12.30	0.90	2.44	3.84
112EOS	S112EOS	3	13.05	1.10	1.76	3.56

3.5.2. Ruwheden

Voor de ruwheid wordt uitgegaan van waarden die het waterschap Aa en Maas toepast, zie Tabel 7. In de tabel wordt onderscheid gemaakt tussen winter en zomer situatie. In de wintersituatie zal er weinig begroeiing zijn in de beek en is de ruwheid laag. Voor de zomersituatie, het groeiseizoen, zal door de aanwezigheid van begroeiing de ruwheid toe nemen. De mate van begroeiing, en bijgevolg de ruwheid, is dan afhankelijk van het aantal maaibeurten. Bij het wijzigen van het scenario model is zoveel mogelijk rekening gehouden met de ruwheden die zijn gehanteerd in het geactualiseerde referentiemodel.

Om praktische redenen is voor verplaatste watergangen met andere reach id's een weerstandswaarde van Ks= 13,5 $m^{1/3}/s$ gehanteerd hetgeen enerzijds laat zien dat er wijziging in ligging plaatsvindt en anderzijds een goede gemiddelde benadering voor de aanwezigheid van hout weergeeft.

Tabel 7 ruwheden Strickler Ks toegepast in hydrologische modellen waterschap Aa en Maas.

		Maaifrequentie per jaar							
		Winter	***Zomer***						
Inrichting			***0***	***1***	***2***	***3***	***4***	***5***	***6***	***7***
	Standaard inrichting	*30* $m^{1/3}/s$	*8* $m^{1/3}/s$	*12* $m^{1/3}/s$	*15* $m^{1/3}/s$	*18* $m^{1/3}/s$	*20* $m^{1/3}/s$	*22* $m^{1/3}/s$	*24* $m^{1/3}/s$	*25* $m^{1/3}/s$
	Beekherstel	*20* $m^{1/3}/s$	*6* $m^{1/3}/s$	*10* $m^{1/3}/s$	*13* $m^{1/3}/s$	*15* $m^{1/3}/s$	-	-	-	-
	EVZ	*27* $m^{1/3}/s$	*7* $m^{1/3}/s$	*11* $m^{1/3}/s$	*14* $m^{1/3}/s$	*17* $m^{1/3}/s$	*19* $m^{1/3}/s$	*21* $m^{1/3}/s$	-	-

In de referentiesituatie bestaat het profiel van de beek uit profielen van het type YZ. De ruwheid is uniform voor het hele profiel. Binnen het scenario model is voor de profielen ook een uniforme ruwheid gehanteerd. De ruwheid voor de locatie van het doorstroommoeras benedenstrooms van de spoorlijn heeft voor de zomersituatie in het zomerbed een ruwheid van Ks = 6 $m^{1/3}/s$ voor het winterbed is Ks= 20 $m^{1/3}/s$ gehanteerd.

Voor de verschillende beektypes houden wij aparte ruwheden aan voor de zomer- en wintersituatie. Reden hiervoor is dat er grote verschillen kunnen zijn in begroeiing en daardoor dus ook in ruwheden. Daarnaast neemt de ruwheid waarschijnlijk toe als gevolg van het aangepaste maaibeheer bij het beekherstel, zowel in frequentie als het eventueel laten overstaan van vegetatie.

Zomersituatie

Voor de zomersituatie geldt dat het aantal maaibeurten bepalend is voor de toe te passen ruwheid. In het modelleren van de zomersituatie is de toegepaste ruwheid in het DO model afgestemd naar een ruwheid die past bij de maaifrequentie ter plaatse. Voor het gehele profiel van de beekloop, dus voor zowel het zomer- als het winterbed zijn de ruwheden uit het referentiemodel overgenomen namelijk tussen de 12 en 15 $m^{1/3}/s$. Voor reaches met een andere id is het gemiddelde van de voorgenoemde waarde aangehouden 13.5 $m^{1/3}/s$. Voor het profiel ter hoogte van Vortum Mullem is 25 $m^{1/3}/s$ aangehouden, vanwege de aanwezigheid van aan één zijde een kerende gladde constructie. Voor het doorstroommoeras houden wij in het zomerbed een ruwheid van 6 $m^{1/3}/s$ aan.

Wintersituatie

Voor het gehele profiel van de beekloop, dus voor zowel het zomer- als het winterbed, wordt 20 $m^{1/3}/s$ aangehouden. Voor het profiel ter hoogte van Vortum Mullem is 25 $m^{1/3}/s$ aangehouden, vanwege de

aanwezigheid van aan één zijde een kerende gladde constructie. Voor het doorstroommoeras houden wij in het winterbed een ruwheid van 20 $m^{1/3}/s$ aan voor het winterbed verwezen wordt naar bijlage K Figuur 18, figuur.

In Tabel 8 zijn de ruwheden toegepast in de modellering van de Sint Jansbeek samengevat. Ter verificatie zijn de ruwheden in Tabel 8 vergeleken met waarden uit het cultuurtechnisch vademecum [9], zie Tabel 9. De wintersituatie voor de ruwheid, met een ruwheid 20 $m^{1/3}/s$ in het doorstroommoeras en in het winterbed, komt overeen met licht begroeid in tabel 9. Dit betekent dat verspreid struiken voorkomen, maar het geheel niet overwoekerd is. In het doorstroommoeras is in de zomersituatie uitgegaan van een ruwheid 6 $m^{1/3}/s$: overeenkomend met vrij sterk tot zeer sterk begroeid. Dit is een reële waarde voor een gebied waar weinig opgeruimd wordt.

Tabel 8 gehanteerde Ruwheid Strickler (Ks). Voor de gevallen dat de ligging van de sint Jansbeek is veranderd naar een meanderend profiel is gekozen voor een waarde van Ks 13,5 $m^{1/3}/s$ (het gemiddelde tussen 12 en 15).,

Type Profiel	Ruwheid referentiemodel Ks ($m^{1/3}/s$)	Ruwheid ontwerpmodel Ks ($m^{1/3}/s$)	
		Tzomer	Twinter
Beek (zomer- en winterbed)	30	12 -15 (13.5)	20
Beek in Vortum Mullem	50	25	25
Doorstroommoeras	N.v.t.	6	20

Tabel 9 Ruwheden uit Cultuurtechnisch Vademecum, opgesteld door “De Werkgroep Waterlopen

Toestand waterloop	k_M-waarde in $m^{1/3} \cdot s^{-1}$
zeer schoon	45 - 30
schoon	35 - 20
licht begroeid	25 - 15
matig begroeid	20 - 10
vrij sterk begroeid	16 - 5
zeer sterk begroeid	< 10

3.6. Synthese aanpassing model

Door te variëren met de invoerparameters kan het ontwerp meer in overeenstemming gebracht worden met de eisen. Een verandering die een positief effect heeft op de ene eis, kan voor andere eisen een negatief effect hebben. Bijvoorbeeld: een verlaging van de stuwstand zal stilstaand water in beweging brengen maar kan in de zomer ervoor zorgen dat de waterstand in de beek daalt en daarmee het grondwater in het aangrenzende gebied verlagen. Het effect van een verandering is ook complex, omdat een verandering aan het profiel zowel stroomopwaarts als stroomafwaarts doorwerkt. Wat het tot slot ook lastig maakt is dat er fysieke grenzen aan de aanpassing zitten. Zo vormt bebouwing een harde grens voor het verbreden van het profiel.

In Tabel 10 is een synthese gegeven van potentiële veranderingen aan de profielen, het doel dat je met de verandering wilt bereiken en de nadelen die aan de verandering zitten. In de tabel staan alleen aanpassingen waarmee gevarieerd is in het ontwerpmodel. Er zijn nog meer aanpassingen mogelijk, zoals het verflauwen en steiler maken van de taluds van het zomerbed. Of de ruwheid kan gevarieerd worden. Deze parameters zijn bij de modellering constant gebleven en ze zijn niet genoemd in de tabel.

Tabel 10 Synthese van aanpassingen in het scenariomodel met daarbij opgesomd de algemene gevolgen voor hydraulica en de nadelen en beperkingen.

Aanpassing	**Doel**	**Nadeel/Beperking**
Verlagen van winterbed	a) Waterstand lager bij hoge afvoer	1) Winterbed wordt te nat bij lage afvoer 2) Lagere stroomsnelheid bij lage afvoer
Verbreding van winterbed	a) Waterstand lager bij hoge afvoer	1) Ruimte om winterbed te verbreden is gelimiteerd.
Versmallen van zomerbed	b) Waterstand hoger bij lage afvoer c) Stroomsnelheid hoger bij lage afvoer	2) Hogere waterstanden bij hoge afvoer 3) Lagere stroming stroomopwaarts
Verhogen bodemhoogte piekgeul/ toevoegen stuw	a) Geen afvoer door piekgeul bij lage afvoeren b) Stroming en waterstand omhoog brengen in beek	1) Niet van toepassing
Verhogen bodemhoogte zomerbed	a) Waterstand omhoog bij lage afvoer. b) Stroming omhoog brengen stroomafwaarts bij lage afvoer	1) Hogere waterstanden bij hoge afvoer 2) Lagere stroming stroomopwaarts 3) Duikers en vistrappen vormen harde grenzen 4) Groter risico op droogvallen (verhoogd) zomerbed

Verlagen bodemhoogte zomerbed	a) Waterstand omhoog bij lage afvoer. b) Stroming omhoog brengen stroomopwaarts bij lage afvoer	1) Lagere waterstanden stroomopwaarts bij lage afvoer 2) Lagere stroomsnelheid stroomafwaarts bij lage afvoer 3) Duikers en vistrappen vormen harde grenzen
Weghalen/verlagen stuw	a) Stroming omhoog stroomopwaarts bij lage afvoer b) Waterstand lager bij hoge afvoer	1) Lagere waterstand bij lage afvoer 2) Hogere waterstand bij hoge afvoer stroomafwaarts
Weghalen trede vistrap	a) Stroming hoger stroomopwaarts bij lage afvoer b) Waterstand lager bij hoge afvoer	1) Lagere waterstand bij lage afvoer.
Aanleg doorstroommoeras	a) Ecologische verbetering b) Waterstand lager bij hoge afvoer	1) Hogere waterstand bij hoge afvoer (vergeleken met winterbed met zelfde afmeting)

4 Resultaten hydraulische toetsing

In dit hoofdstuk zijn de resultaten van de verschillende uitgevoerde berekeningen gepresenteerd. De waarden uit de afvoerscenario's Tzomer, Twinter en T1 zijn met name gebruikt voor de beschouwing van de werking van de vistrappen en de toets op waterdiepte, stroomsnelheid en debiet. Daarnaast is voor deze lage afvoeren ook gekeken of er grote wijzigingen plaatsvinden in waterstanden ten opzichte van de referentiesituatie.

Voor de meer extreme afvoerenscenario's T10, T25, T50 en T100 zijn de doelstelling (optreden van wateroverlast) uit de NBW-toetsing gebruikt. Paragraaf 4.1 geeft de resultaten van de toetsing aan het Programma van eisen, waarbij is aangegeven of wel of niet aan de desbetreffende eis voldaan wordt. Ook is bij een aantal eisen een verwijzing opgenomen naar een bijlage waarin in een GIS kaart of Excel document de resultaten gevisualiseerd zijn. In de navolgende paragrafen is nader ingegaan op de resultaten met betrekking tot waterstanden, stroomsnelheden en wateroverlast.

4.1. Resultaten toetsing Programma van eisen

In onderstaande tabel is per criterium aangegeven of hieraan wordt voldaan.

	Criterium (par 2.2)	***Voldoet /Niet voldoet***	***Bijlage***	***Opmerkingen***
1	*Stuw 112GRS is verwijderd*	*Voldoet*	*n.v.t.*	
2	*Het lengteprofiel dient meanderend en kronkelend te zijn, zoveel mogelijk conform historisch profiel*	*Voldoet*	*n.v.t.*	*Het scenariomodel is gebaseerd op het DO. Voor het lengteprofiel is waar de ruimte dit toelaat gekozen voor een meanderend profiel. Het historisch profiel is als vertrekpunt gehanteerd, maar komt op veel plaatsen niet overeen met de huidige grondeigendommen.*
3	*Sinuositeit groter dan 1,25*	*Voldoet niet*	*n.v.t.*	*Het ontwerp is gebaseerd op de locaties waar ruimte is om de beek te laten meanderen. Wat betreft de sinuositeit geldt dat in het binnendijkse deel van de beek de sinuoisiteit 1,15 wordt gehaald. Voor het buitendijkse deel is de sinuoisiteit 1,4. Voor het gedeelte van Vortum-Mullem is de sinuoisiteit gelijk aan 1 omdat voor dit lengteprofiel geen mogelijkheden zijn de loop te laten*

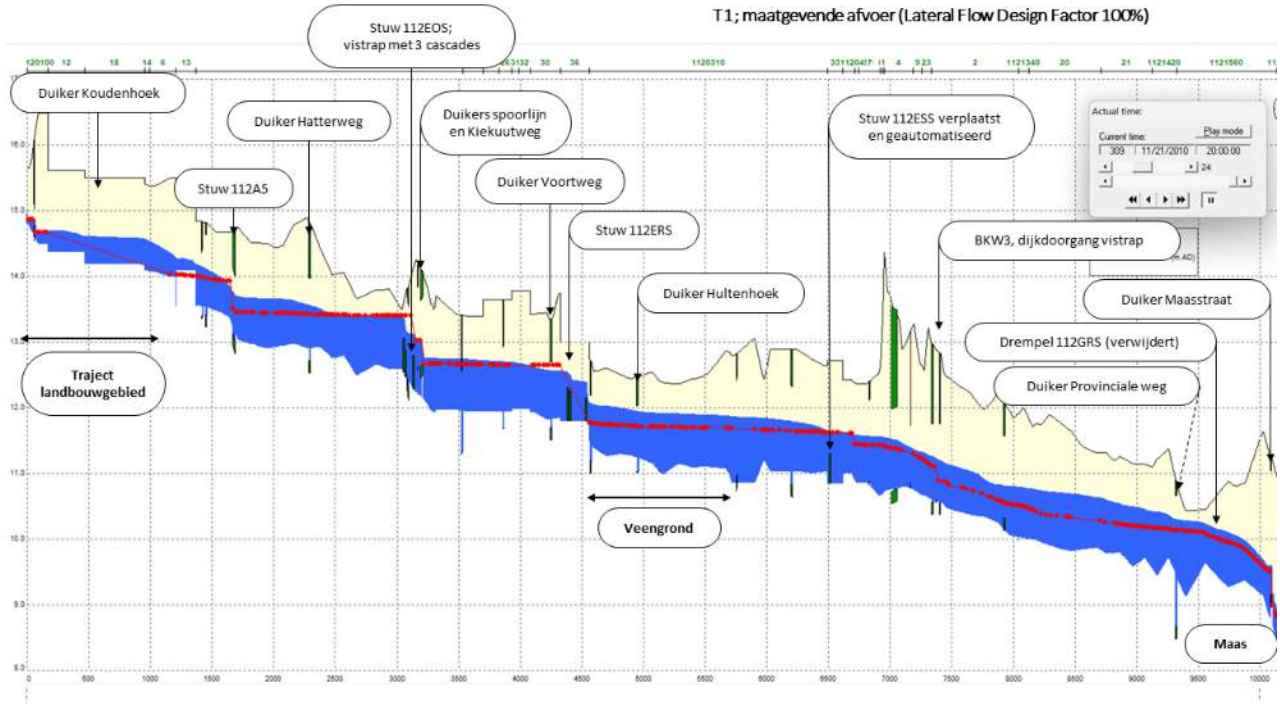
				meanderen en hetzelfde is aan de oude loop. Hiermee is de eerder maximaal haalbaar geachte sinuositeit van 1,06 wel gehaald
4	*Behouden van het beschikbare afvoer- en bergingscapaciteit van het rivierbed van de Maas in hoogwatersituaties*	*Voldoet*	*n.v.t.*	*De afvoer en bergingscapaciteit van de Maas blijft door het ontwerp minimaal gelijk.*
5	*Tegengaan van ontwikkelingen die de mogelijkheid tot rivierverruiming door verbreding en verlaging van het rivierbed van de Maas onmogelijk maken*	*Voldoet*	*n.v.t.*	*Deze eis is in het ontwerp meegenomen door alleen percelen in eigendom van het Waterschap in het rivierbed van de Maas in te richten.*
6	*Het dwarsprofiel dient asymmetrisch en structuurrijk te zijn*	*Voldoet*	*n.v.t.*	*In de dwarsprofielen is een diversiteit in het profiel gewaarborgd door behalve de aanpassing van het dwarsprofiel ook in de uitvoering rekening extra maatregelen te nemen om de variatie te verhogen.*
7	*De bovenbreedte van de watergangen tussen 3,0 m en 8,0 m*	*Voldoet*	*n.v.t.*	*Om aan deze doelstelling te voldoen zijn de dwarsprofielen uit het DO overgenomen zie Figuur 8 t/m Figuur 17*
8	***Waterdiepte***			
8a	*Zomer, Winter en T1 tussen 0,2 m en 0,7 m*	*Voldoet niet*	*Bijlage C.1 tot en met C.3*	*Tzomer en Twinter voldoen vrijwel overal. T1 leidt tot enkele overschrijdingen van de waterdiepte van 0,7m. Overschrijdingen liggen veelal binnen 10% marge. Mogelijk dat het bodemverhang in deze trajecten nog kan worden aangepast/verfijnd.*
8b	*Voor Zomer, Winter en T1 groter dan in referentiesituatie*	*Voldoet*	*Bijlagen D.1 tot en met D.3*	*Bijlage E bevat het verschil van de waterstanden/waterdieptes tussen het referentiemodel en het scenariomodel voor T1, waarbij de waterstanden/waterdieptes die in het scenariomodel hoger/groter zijn dan*

				het referentiemodel met labels is weergegeven.
9	*Het verhang (waterstand) is kleiner dan 1 m/km*	*Voldoet niet*	*Bijlage F*	*Er wordt vrijwel voor de gehele loop voldaan aan de eis van het verhang van waterstand van 1m/km. Enkel op een aantal locaties is dit niet het geval.*
10	***Stroomsnelheid***			
10a	*Voor Zomer, Winter en T1 tussen 0,10 m/s en 0,50 m/s*	*Voldoet*	*Bijlage G*	*Slechts bij de duiker in de winterdijk en bij de uitstroom in de Maas zijn de stroomsnelheden groter dan 0,5 m/s. Verder voldoet het gehele traject aan de eis.*
10b	*Stromingsvariatie en stroomsnelheid vergroot t.o.v. referentiesituatie*	*Voldoet*	*Bijlage G*	*Door tijdens de uitvoering te zorgen voor variatie in het stroombed zal ook de stromingsvariatie toenemen*
11	*De gemiddelde stroomsnelheid in voor Zomer is minimaal 0,18 m/s*	*Voldoet niet*	*Bijlage G.1*	*Alleen benedenstrooms van Vortum Mullem wordt hieraan voldaan.*
12	*De afvoer ligt voor de gehele beek tussen 0,024 m3/s en 3,08 m3/s*	*Voldoet*	*Bijlage H*	*Voor zowel Tzomer, Twinter, T1 en T100 voldoet de hoofdloop aan deze eis.*
13	*Meandering doorgevoerd en stroomsnelheid verhoogd naar ca. 0,14 m/s.*	*Voldoet niet*	*Bijlage G.6 t/m G.2*	*De meandering is toegepast, echter de stroomsnelheid voor Tzomer ligt voor grote delen onder de 0,14 m/s. Voor T1 geldt dit vooral voor het traject tussen Vortum Mullem en Hultenhoek.*
14	*Vermindering van verstuwing van de beek*	*Voldoet*	*n.v.t.*	*Stuwen in de hoofdloop 112GRS, , 112EOS en 112A5 worden verwijderd. Stuw 112 ESS wordt verwijderd en opnieuw geplaatst en geautomatiseerd. Stuw 112 ERS wordt geautomatiseerd.Hiermee wordt voldaan aan deze eis.*
15	*Geen wateroverlast binnen bebouwde kom*	*Voldoet*	*Zie* Figuur 23, Figuur 24 *en* Figuur 25 *en Bijlage A*	*De NBW-normen worden niet overschreden.*
16	*Geen wateroverlast buiten bebouwde kom*	*Voldoet*	*Zie* Figuur 23, Figuur 24 *en* Figuur 25 *en Bijlage A*	*De NBW-normen worden niet overschreden.*

4.2. Waterdiepte en waterstanden

In het scenariomodel zijn vooralsnog geen aanpassingen aan het bodemniveau van de bestaande beek gedaan. Door het toepassen van vistrappen op de locaties waar stuwen verwijderd worden lijkt het ‘leeglopen’ van de beek met waterstandsdalingen tot gevolg voorkomen te worden. De waterdiepte voldoet voor Tzomer en Twinter aan het programma van eisen. Voor T1 is er een aantal locaties waar de waterdiepte groter is dan 0,70 m, zie bijlage C. Echter, de overschrijdingen liggen veelal binnen de 10% marge. Dit wordt beschouwd als binnen de rekennauwkeurigheid van het model en wordt hiermee acceptabel geacht.

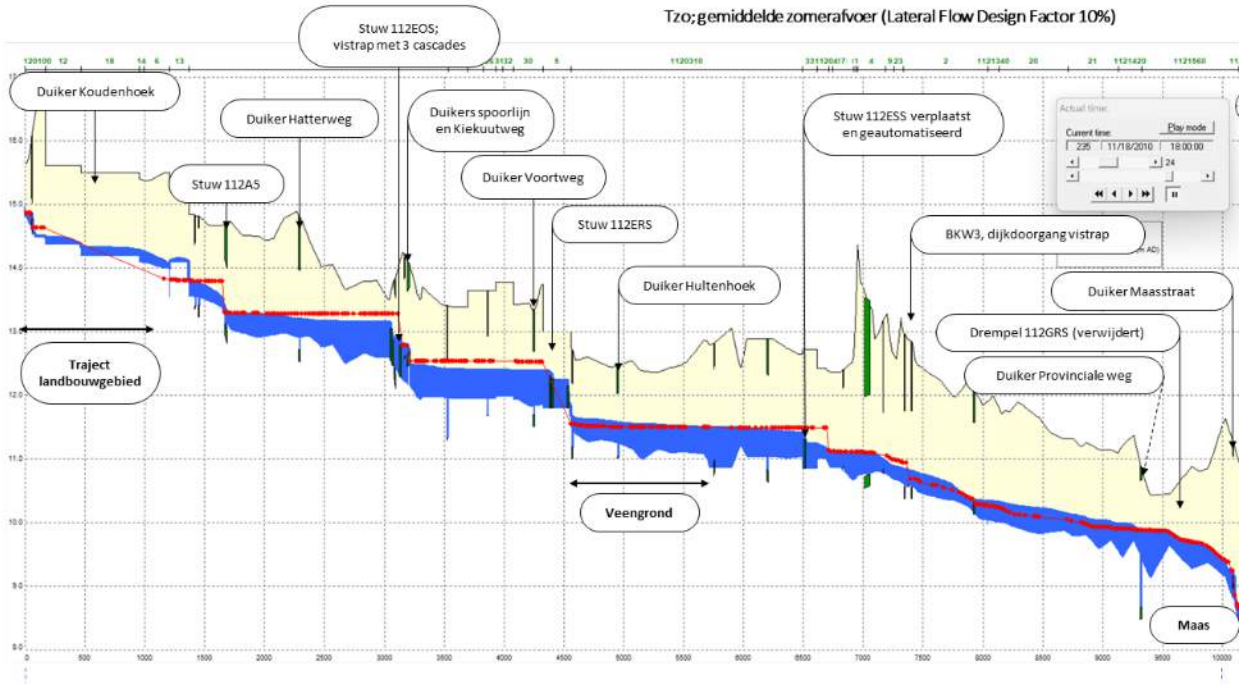
De waterdiepte in het scenariomodel neemt toe ten opzichte van het referentiemodel en hiermee kan geconcludeerd worden dat droogval van de beek niet of nauwelijks voor zal komen, aangezien dit ook niet het geval is in de huidige situatie.

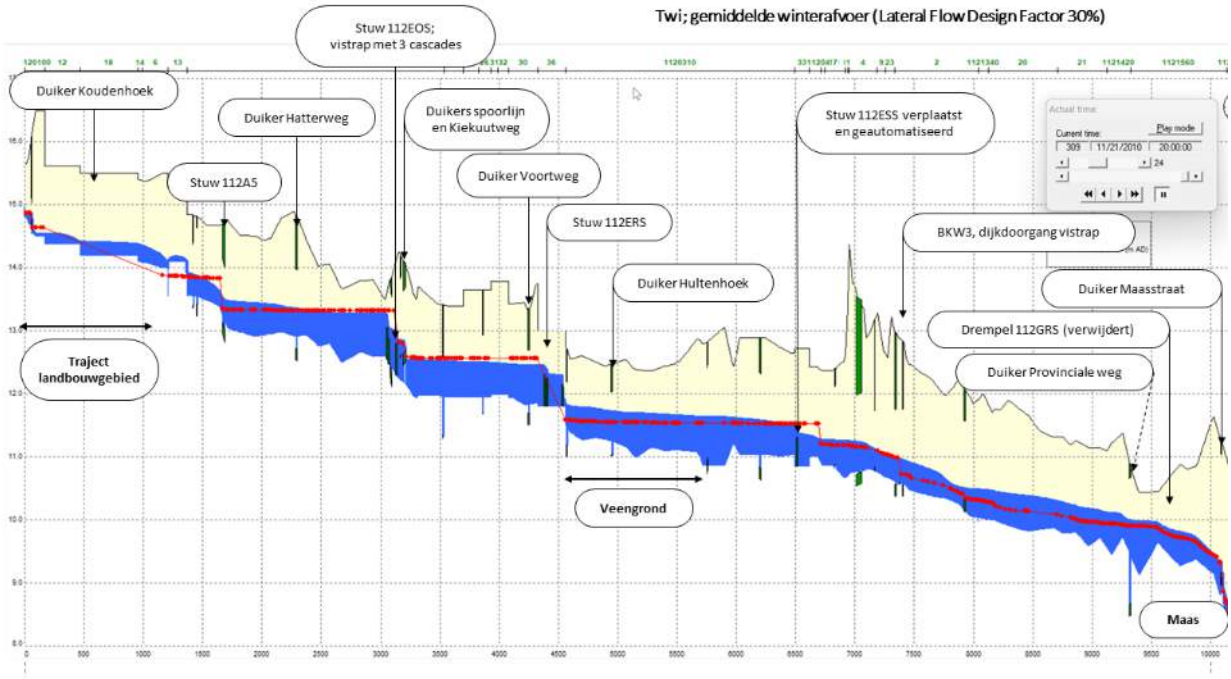
Figuur 20 Langsdoorsnede met waterstand voor een maatgevende afvoer scenario T1 scenario (blauwe vlak)- en referentiemodel (rode lijn) inclusief bodem- en maaiveldniveau

In Figuur 20, Figuur 21 en Figuur 22 zijn respectievelijk de waterstanden over het lengteprofielen gegeven voor de maatgevende afvoer, de gemiddelde zomer -en winter afvoerscenario’s. In deze figuren zijn de berekende waterstanden (m + NAP) van zowel het scenario- als het referentiemodel opgenomen inclusief bodem- en maaiveldniveau. Hieruit valt op te maken dat de waterstanden als gevolg van het DO toenemen in vrijwel het gehele traject van de hoofdloop, dit is met name het geval in het benedenstroomse gedeelte van de beek. Bijlage E geeft de verschillen voor de waterstand/waterdiepte tussen het scenario- en het

referentiemodel voor T1, Twinter en Tzomer. De drooglegging neemt in geval van de maatgevende afvoer af met ca. 0,25 m, dit verschilt flink per traject mede afhankelijk voor welk scenario hiernaar gekeken wordt. Bijlage I bevat drooglegginsgskaarten van zowel het referentiemodel als het scenariomodel voor de situaties Tzomer en Twinter.

Figuur 21 Waterstanden (m + NAP) voor Tzomer voor zowel referentie (rode lijn)- als scenario model (blauwe vlak) inclusief bodem- en maaiveldniveau.

Figuur 22 Langsdoorsnede met waterstand voor een gemiddelde winter afvoer scenario (Twi) (blauwe vlak)- en referentiemodel (rode lijn) inclusief bodem- en maaiveldniveau.

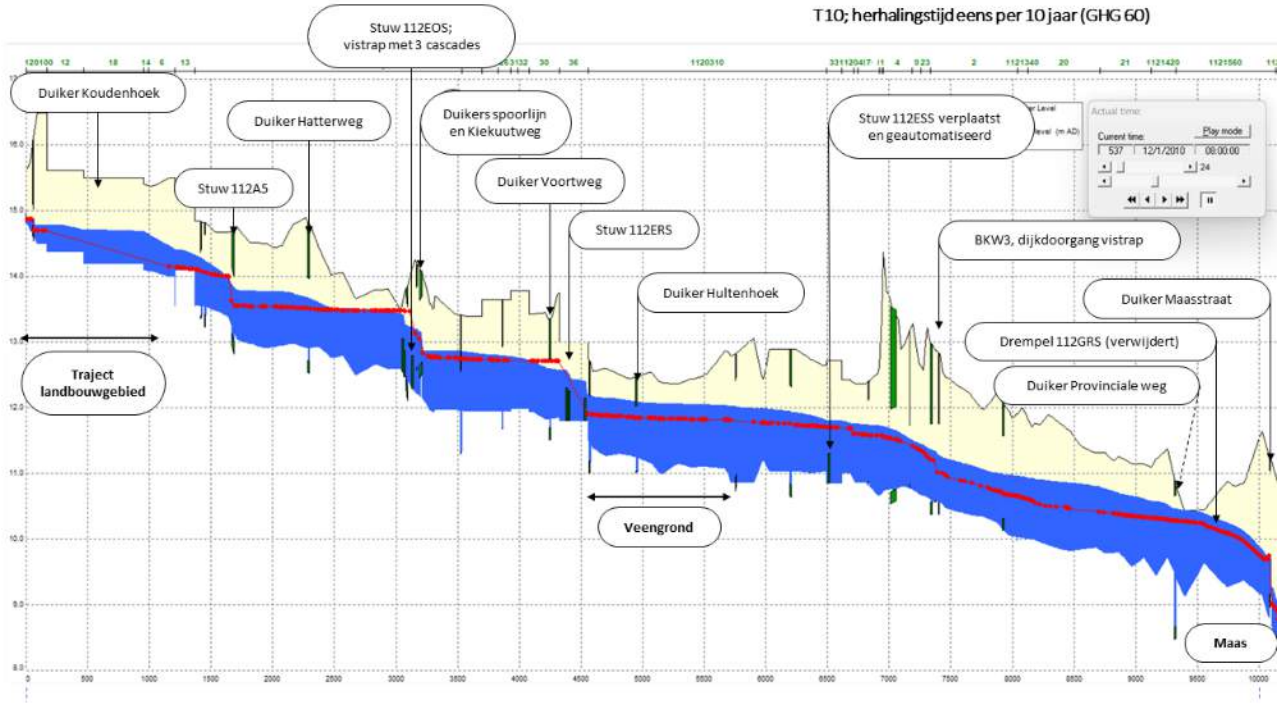
4.3. Stroomsnelheid

De stroomsnelheid valt binnen de grenzen van het programma van eisen. Echter wordt nog niet voldaan aan de minimum stroomsnelheid van 0,14 m/s voor Tzomer. De berekende stroomsnelheid is een gemiddelde voor het profiel. Tijdens de aanleg zal door verschillen in stroomsnelheden in binnenbochten en buitenbochten en door het inbrengen van bijvoorbeeld takkenbossen variatie in stroomsnelheden gaan ontstaan. Hierdoor zal in de praktijk sprake zijn van meer variatie in stroomsnelheden.

De geringe stroomsnelheid is onder andere het gevolg van het gehanteerde uitgangspunt dat de bodem van de beek nagenoeg overal is gelijk gebleven. Hiermee wordt voor het gehele beektraject een goede aansluiting met vaste hoogtes bij duikers en bruggen gegarandeerd. Om de stroomsnelheid toch te verhogen kan aan de hand van aanvullend onderzoek nader bekeken worden of er trajecten zijn waar tussen vaste punten de bodemhoogte kan worden gevarieerd waardoor meer variatie in stroomsnelheden zal ontstaan.

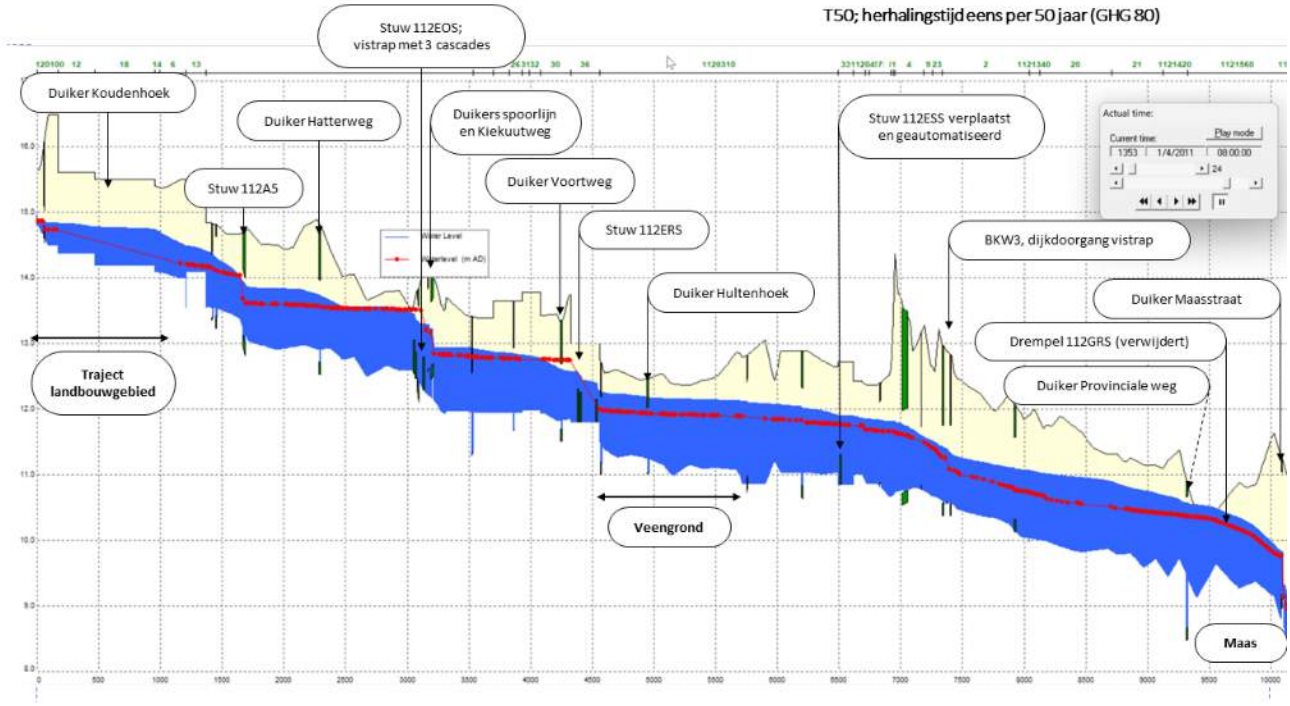
4.4. Wateroverlast

Er vindt voor T100 en T50 slechts wateroverlast plaats op één enkele locatie. Het betreft een locatie ter hoogte van Sambeek en is gelegen buiten de projectgrenzen. Figuur 21, Figuur 22 en Figuur 23 weergeven respectievelijk het lengteprofiel van de beek met daarin de wateroverlastlocatie voor neerslagslag(afvoer)scenario's met een herhalingstijd van T10, T50 en T100.

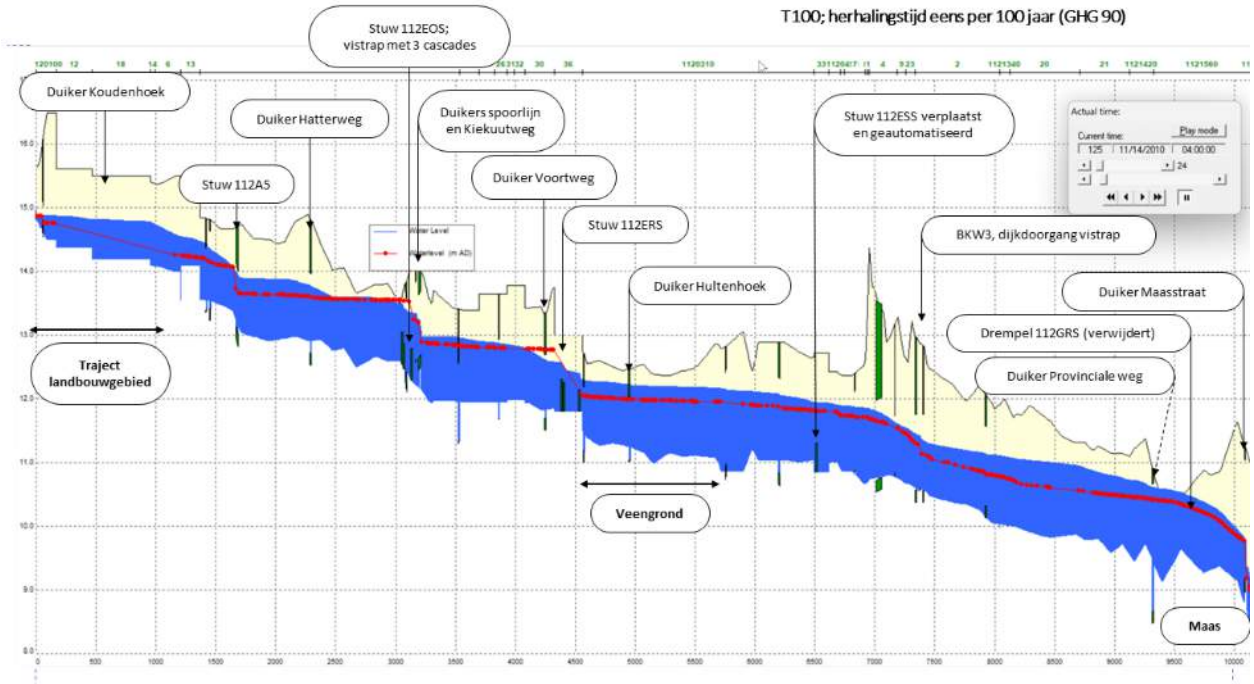

Figuur 23 Langsdoorsnede met waterstand voor T10 scenario (blauwe vlak) - en referentiemodel (rode lijn) inclusief bodem- en maaiveldniveau

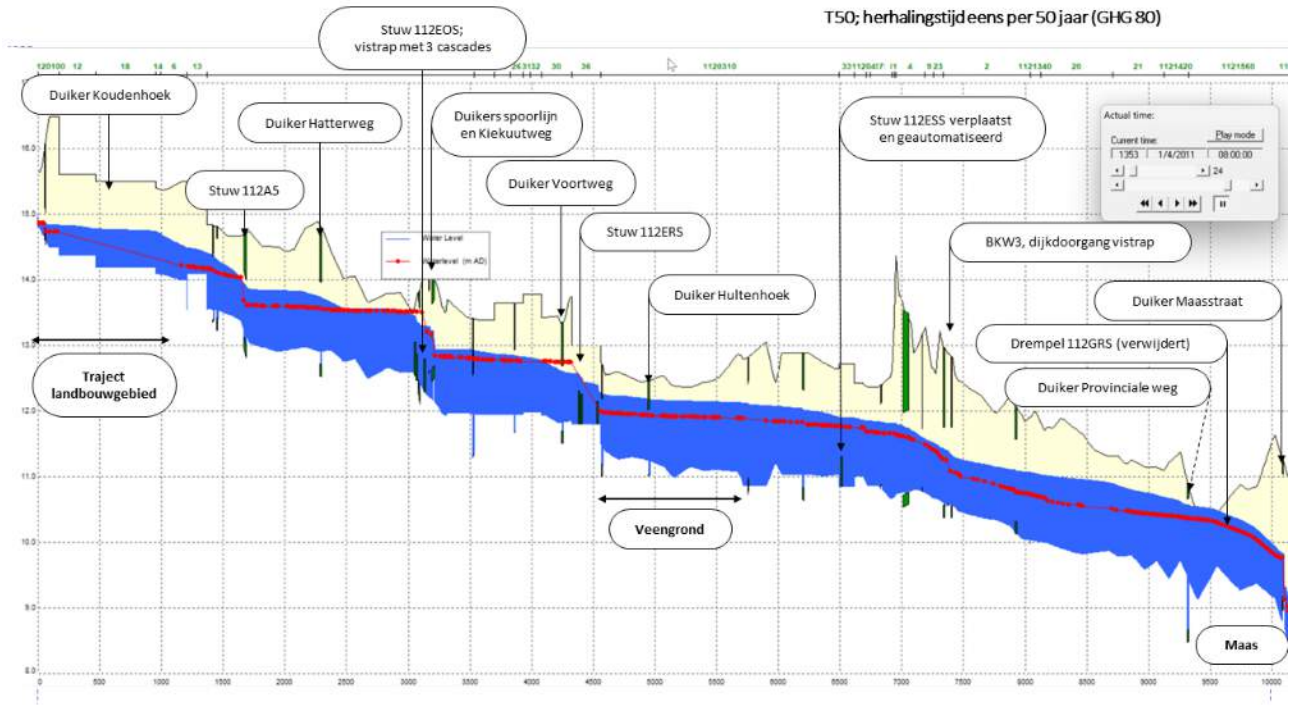
In Figuur 23 is te zien dat voor de T10 situatie de waterstanden net aan maaiveld reiken. Het referentiemodel geeft voor deze afvoeren nog geen wateroverlast op deze locatie. De locatie bevindt zich buiten de bebouwde kom en het betreft voornamelijk grasland waarvoor een norm van T10 geldt (Bijlage A). Bovenstrooms van dit punt blijven de waterstanden onder het maaiveld en vindt geen wateroverlast plaats.

Figuur 24 Langsdoorsnede met waterstand voor T50 scenario (blauwe vlak) - en referentiemodel (rode lijn) inclusief bodem- en maaiveldniveau.

Figuur 25 Langsdoorsnede met waterstand voor T100 scenario (blauwe vlak) - en referentiemodel (rode lijn) inclusief bodem- en maaiveldniveau

Figuur 24 en Figuur 25 laten voor het punt nabij Sambeek ook zien dat waterstanden in geval van neerslaggebeurtenissen met een herhalingstijd van eens per 50 en eens per 100 jaar hoger (boven het maaiveld) reiken dan de T10 norm. Het in deze extreme situaties overschrijden van de T10 norm ligt in de lijn der verwachtingen.

In deze rapportage zijn de resultaten opgenomen van de toets op hydraulische eisen van het DO. Uit de modelresultaten (en daarmee de doorvertaling van het DO naar model) volgt dat het ontwerp niet voldoet aan alle hydraulische eisen:

- De stroomsnelheid voor de zomersituatie (Tzomer) is te laag. Uit de berekeningen blijkt dat gedurende de zomer de berekende stroomsnelheid lager is dan de gestelde norm van 0.18 m/s,
- De waterdiepte is te groot: Voor de maatgevende situatie die gemiddeld 1 maal per jaar voorkomt (T1) is voor enkele locaties een te grote waterdiepte berekend. Deze overschrijdingen zijn echter beperkt (< 10%) en vallen binnen de rekennauwkeurigheid van het model.

De geringe stroomsnelheid voor de zomersituatie is het gevolg van een combinatie van factoren. De lage afvoer gedurende de zomer, de relatief diepe insnijding van de beek in combinatie met stremmende maatregelen en een gering verhang van de beekbodem zijn de belangrijkste oorzaken. De voorgaande factoren resulteren in een gering verhang van het waterniveau waardoor de waterdiepte toeneemt en de stroomsnelheid afneemt. Het is een gevolg van de gehanteerde randvoorwaarden waarbij beektrajecten moeten aansluiten bij de aanwezige duikers.

Om voor meer beektrajecten aan de doelstelling van stroomsnelheid te voldoen wordt geadviseerd om voor een aantal trajecten bij de doorvertaling naar de uitvoeringstekeningen een nadere optimalisatie uit te voeren. Hierbij moet gedacht worden aan het variëren van de verhanglijn van de beekbodem tussen twee vaste hoogtepunten zoals duikers en bruggen. Hierdoor zal meer variatie in zowel de stroomsnelheid als de waterdiepte ontstaan. Door hierbij gericht te gaan kijken naar beektrajecten waar de waterdiepte boven de norm is kan ook wellicht beter aan deze eis worden voldaan.

Daarnaast bestaat er de mogelijkheid om lokaal nog meer variatie in de profielen aan te brengen. Dit kan door tijdens de uitvoering meer dynamiek in het profiel aan te brengen door het plaatsen van stenen en/of aanbrengen van boomstronken en dood hout zodat er lokaal meer stroomsnelheidsverschillen en morfo(logische)dynamiek ontstaat.

Het verhang voldoet ook nog niet geheel aan het programma van eisen voor een aantal locaties, waaronder ter plaatse van de vistrappen en/of de nieuw toegevoegde automatische stuw S112ESS. Als in de volgende fase met meer detail naar de vistrappen gekeken gaat worden zullen ook deze knelpunten met betrekking tot verhang beschouwd worden. Behalve de locaties rondom automatische stuw S112ESS en de vistrappen wordt de verhangnorm ook in de volgende trajecten overschreden:

- Bovenstroomse van de Overloonsweg
- Benedenstrooms van Vortum Mullem ter hoogte van profielen CC'.

Daarbij moet opgemerkt worden dat alleen voor de maatgevende afvoersituatie (T1) niet wordt voldaan aan deze eis. Door ook in deze trajecten meer variatie in het verhang van de beekbodem aan te brengen kan mogelijk wel worden voldaan aan deze eis. De waterdiepte neemt toe ten opzichte van de huidige situatie. Hieruit blijkt dat met het realiseren van de maatregelen zoals in het DO is voorgesteld droogval van de beek niet vaker voor zal komen. Uit mondelinge informatie vanuit het waterschap blijkt dat droogval in de huidige situatie enkel plaatsvindt in de meer bovenstroomse delen.

Uit de berekeningen blijkt dat tijdens de extreme afvoersituaties T10, T25, T50 en T100 er geen knelpuntlocaties optreden waar mogelijke wateroverlast ontstaat. In de huidige situatie was dit ook al de constatering en met de toevoeging van hoogwatergeulen, strekkingen met breed winterbed en doorstroommoerassen blijft in de nieuwe situatie de waterstand onder maaiveld behalve voor één enkele locatie ter hoogte van Sambeek. Dit gedeelte van de beekloop is gelegen buiten de projectgrenzen.

De waterstanden nemen in vrijwel het gehele traject van de hoofdloop van de beek door toedoen van het ontwerp toe. De drooglegging neemt hierdoor gemiddeld met ca. 0,25 m af, maar kan per traject in hoge mate verschillen. Met name bij een vergelijking van berekende waterstanden onder maatgevende omstandigheden (T1) is het verschil ten opzichte van de referentie vrij groot. De verschillen ten opzichte van de afvoer situaties voor Tzomer en Twinter zijn kleiner en liggen rond de 0,10 m. Lokaal zijn er enkel wat grotere verschillen waarneembaar met name op locaties waar sprake is van verplaatsen van stuwen zoals bij stuw S112ESS. In overleg met de streek zal nagegaan moeten worden of deze afname van drooglegging toelaatbaar is.

Wat betreft de stroomsnelheden zijn er een aantal locaties waar deze boven de norm uitkomt. Dit is met name het geval voor benedenstrooms gelegen locaties nabij de instroom van de Sint Jansbeek in de Maas

en rond locaties waar kunstwerken als stuwen en duikers in het model zitten (bij T1). Voor de locatie bij instroom in de Maas ligt de stroomsnelheid wordt op de locaties bij het instromen van de Maas net boven de norm van 0.50 m/s

Belangrijk aandachtspunten met betrekking tot vismigratie zijn:

- De berekende stroomsnelheid en doelsoorten: Afhankelijk van de door het waterschap gekozen doelsoort kan gekozen worden voor optimalisatie van de vistrap in een vervolgfase. Wanneer in detail wordt gekeken naar de stroomsnelheid blijkt dat de eerste trede (ID: JJ_accent_trede3) van de vistrap ter hoogte van de oude stuwlocatie S112EOS en stroomsnelheid hoger dan 1 m/s voor het T1 scenario laat zien. Voor deze locatie dient de inkeping mogelijk aangepast te worden.
- Afvoerverdeling: In geval van aanwezigheid van piekgeulen en automatische stuwen kan gekozen worden voor andere instellingen van de sturing door het sturingsniveau van de sturing te wijzigen en daarmee de waterstand in verschillende afvoerregimes over de naburige vistrap te optimaliseren.

Referenties

[1] Iv-Infra, INFR200757 Notitie referentiemodel Sint Jansbeek, versie v0 16 juni 2021
[2] Iv-Infra & Idverde Advies, Programma van Eisen Sint Jansbeek, versie 20 oktober 2021
[3] WSAM/RHDHV, Factsheet waterlichaam St Jansbeek (NL38_8Q),
[4] Iv-Infra & Idverde Advies, Definitieve Ontwerp tekening 1.01, versie November 2022
[5] Iv-Infra & Idverde Advies, Definitieve Ontwerp tekening 1.02, versie November 2022
[6] Iv-Infra & Idverde Advies, Definitieve Ontwerp tekening 1.03, versie November 2022
[7] Iv-Infra & Idverde Advies, Definitieve Ontwerp tekening 1.04, versie November 2022
[8] Iv-Infra & Idverde Advies, Definitieve Ontwerp tekening 1.05, versie November 2022
[9] Cultuurtechnisch Vademecum, deel V Ontwerp en uitvoering
[10] Coenen, J., M. Antheunisse, J. Beekman & M. Beers, Handreiking Vispassages in Noord-Brabant. Waterschap De Dommel, waterschap Aa en Maas & waterschap Brabantse Delta, 2013.

BIJLAGEN

A. Kaart met NBW-normen

NBW - normen stroomgebied Sint Jansbeek

N

Legenda

Watergangen_DO.03_model

Normeringskaart_september2019

Afvoernorm

- 10
- 25
- 50
- 100

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, Jan Willem van Aalst - www.imergis.nl

B. Overzicht dwarsprofielen scenariomodel DO

Dwarsprofielen zoals gemodelleerd in het DO model

N

Profiel AA'_1m bodembreedte_ID: 112003P0830
Profiel AA'_1m bodembreedte_ID: 112003P0820
Profiel AA'_1m bodembreedte_ID:112003P0810
profiel BB' meander_ID: 112003P0790
DO1_HW5
profiel BB' meander_ID: 112003P0780
DO1_HW3
profiel BB' meander_ID: 112003P0770
DO1_HW1
oude profiel 112003P0750_ID: 112003P0750
Profiel CC'_ID: 112003P0740
Profiel CC'_ID: 112003P0730
Profiel CC'_ID: 112003P0720
Profiel CC'_ID: 112003P0710
Profiel CC'_ID: 112003P0700
Vortum Mullem keerwand profiel R_ID: 18909
Vortum Mullem keerwand profiel L_ID: 112003P0680
18902
P0650 geschaald_ID: 112003P0650
112003P0640
P0630 geschaald_ID: 112003P0630
16
piekgeul; oude loop profiel DD'_ID: DO3_112003P0620
112003P0620
ProfielDD'_ID: 112003P0610
Profiel DD'_ID: 112003P0600
Profiel EE'_geschaald_ID: 112003P0590
Profiel EE'_geschaald_ID: 112003P0580
Profiel EE'_geschaald_ID: 112003P0560
Profiel EE'_geschaald_ID: 112003P0550
Profiel FF'_geschaald_ID: 112003P0530
Profiel FF'_geschaald_ID: 112003P0520
Profiel FF'_geschaald_ID: 112003P0510
Profiel FF'_geschaald_ID: 112003P0500
Profiel GG'_ID: 112003P0480
Profiel GG'_ID: 112003P0460
7
112003P0430
profiel HH'_ID: 112003P0420
profiel HH'_ID: 112003P0410
meander profiel II_ID: DO3_112003P0400_1
112003P0400
meander profiel II_ID: 112003P0390
DO3_112003P0395
DO3_112003P0380
meander profiel II_ID: 112003P0370
Profiel JJ doorstr.moeras_ID: 112003P0350
Profiel J1J1'_ID: 112003P0330
Profiel J1J1'_ID: 112003P0320
Profiel J1J1'_ID: 112003P0310
Profiel J1J1'_ID: 112003P0300
Profiel KK_ID: 112003P0290
Profiel KK_ID: 112003P0280
Profiel K1K1'_ID: 112003P0270
Profiel K1K1'_ID: 112003P0260
Profiel K1K1'_ID: 112003P0250
Profiel K1K1'_ID: 112003P0240
Profiel LL'_ID: 112003P0230
Profiel LL'_ID: 112003P0220
Profiel LL'_ID: 112003P0210
Profiel LL2' (nvo)_ID: 112003P0180
Profiel LL2' (nvo)_ID: 112003P0170
profiel MM_ID: 112003P0160
profiel MM_ID: 112003P0150
profielNN'_vochtig hooilandschap_ID: b112003P100
Profiel OO_ID: JJ_fxcl_4
112003P0110
112003P0100
112003P0090
Profiel OO_ID: b1
112003P0080
112003P0070
112003P0060
Profiel OO_ID: JJ_PROF_b2
112003P0050

Legenda

- ongewijzigde_dwarsprofielen (=referentieprofiel)
- scenario model DO (dwp refmodel leidend/aannameIV)
- aannameIV_landbouwBBpiekgeul

NAME

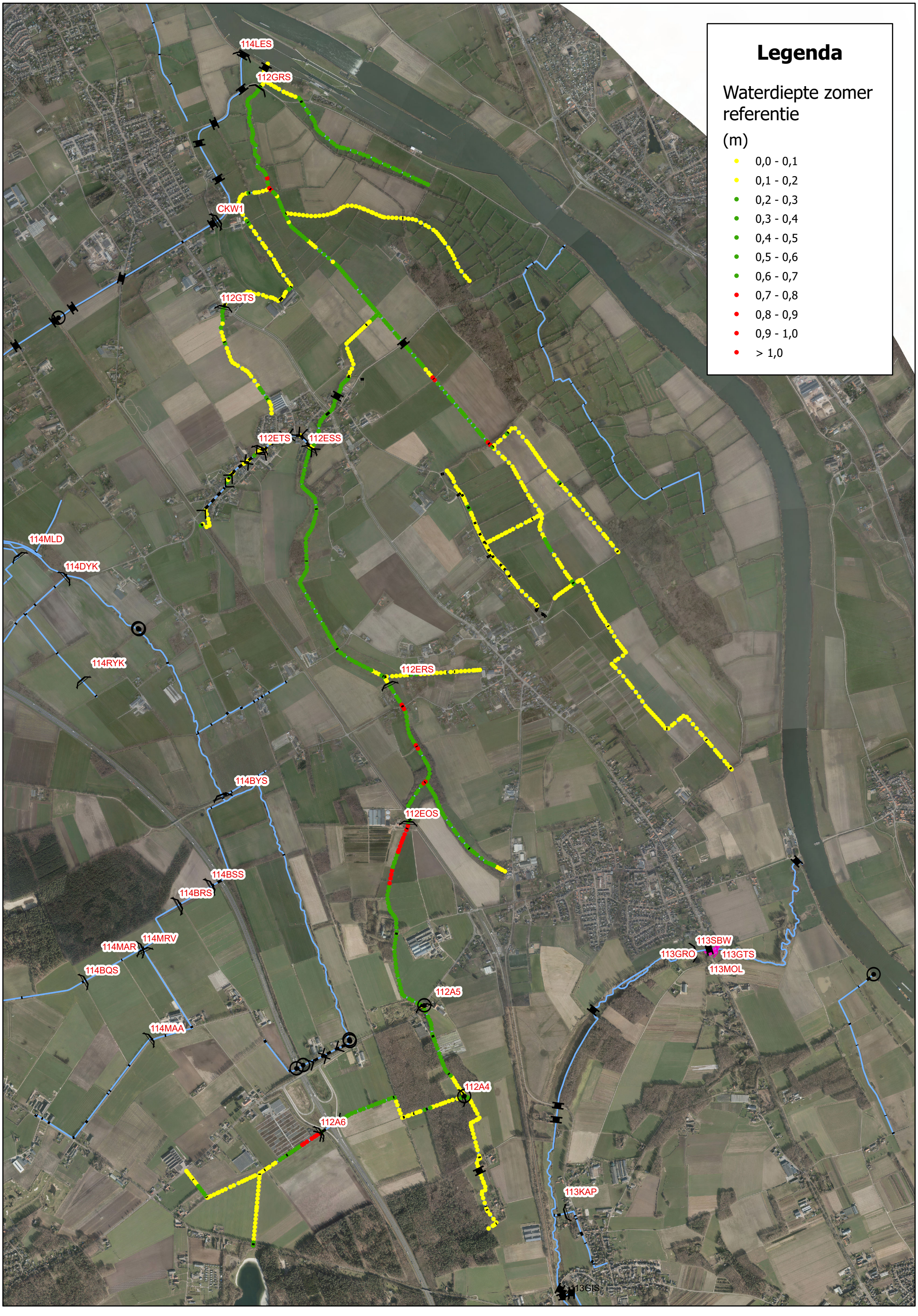
- P0630 geschaald
- P0640 origineel beekprofiel
- P0650 geschaald
- Piekgeul II' orig.profielP0400
- Profiel J1J1'
- Profiel AA'_1m bodembreedte
- Profiel CC'
- Profiel DD'
- Profiel DD' vistrap S112ERS
- Profiel EE'_geschaald
- Profiel FF'_geschaald
- Profiel GG'
- Profiel JJ doorstr.moeras
- Profiel K1K1'
- Profiel KK
- Profiel LL'
- Profiel LL1'
- Profiel LL2' (nvo)
- Profiel NN' (landbouwgreppel)
- Profiel OO
- Vortum Mullem keerwand profiel A
- Vortum Mullem keerwand profiel C
- Vortum Mullem keerwand profiel E
- Vortum Mullem keerwand profiel L
- Vortum Mullem keerwand profiel O
- Vortum Mullem keerwand profiel R
- meander profiel II
- meander vistrappen S112ERS
- origineel beekprofiel P0640
- origineel beekprofiel P0670
- origineel beekprofiel P0680
- oude profiel 112003P0750
- piekgeul stuw S112ERS
- piekgeul lanbgr. & NN' bod. @ T1
- piekgeul profiel MM'
- piekgeul; naast meander II
- piekgeul; oude loop profiel DD'
- profiel BB' meander
- profiel BB_piekgeul (DO1_HW1)
- profiel HH'
- profiel MM
- profielNN'_vochtig hooilandschap
- Watergangen_DO.03_model

0 500 1 000 2 000 Meter

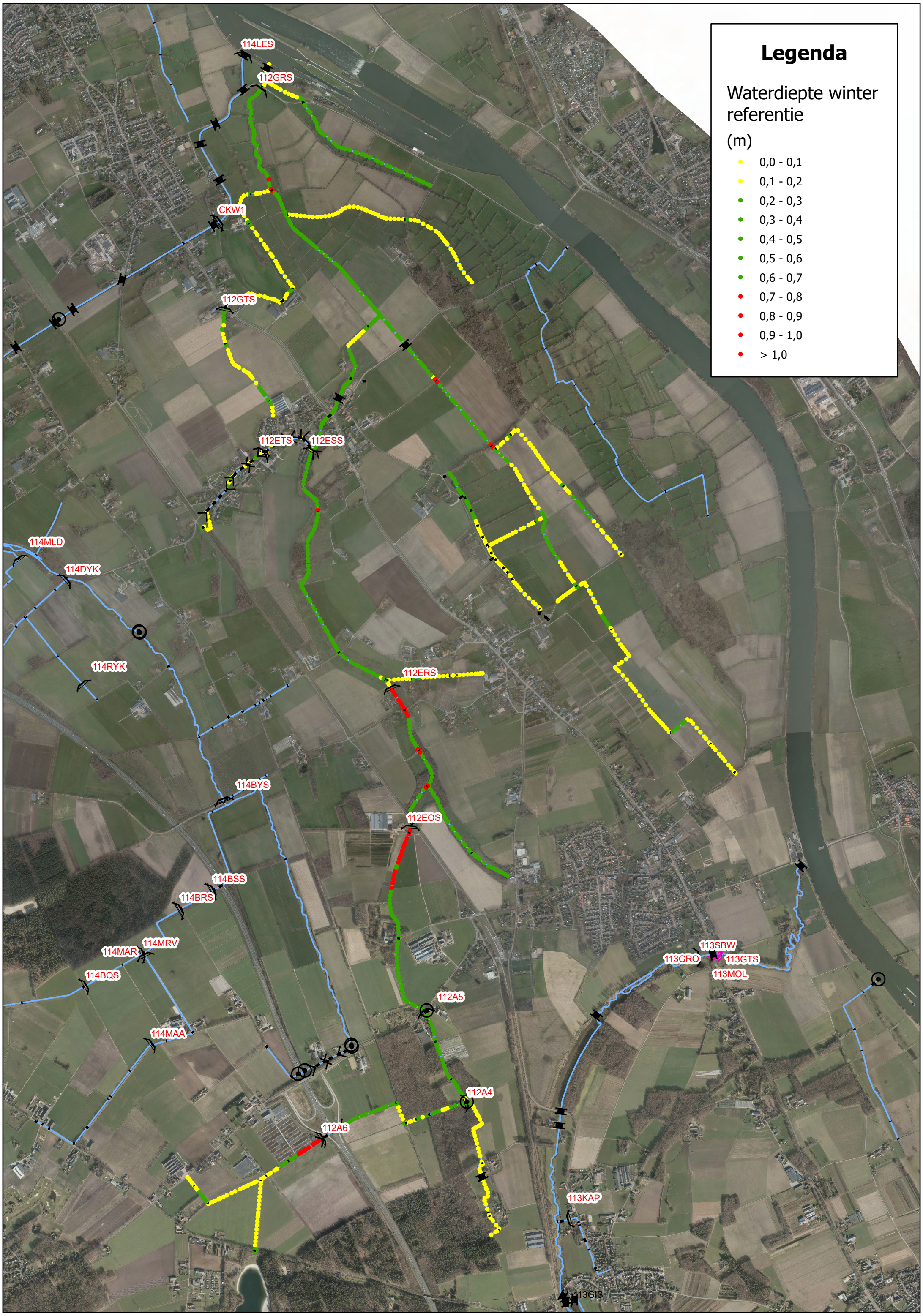
Esri Nederland, Jan Willem van Aalst - www.imergis.nl

C. Waterdiepte Referentiemodel

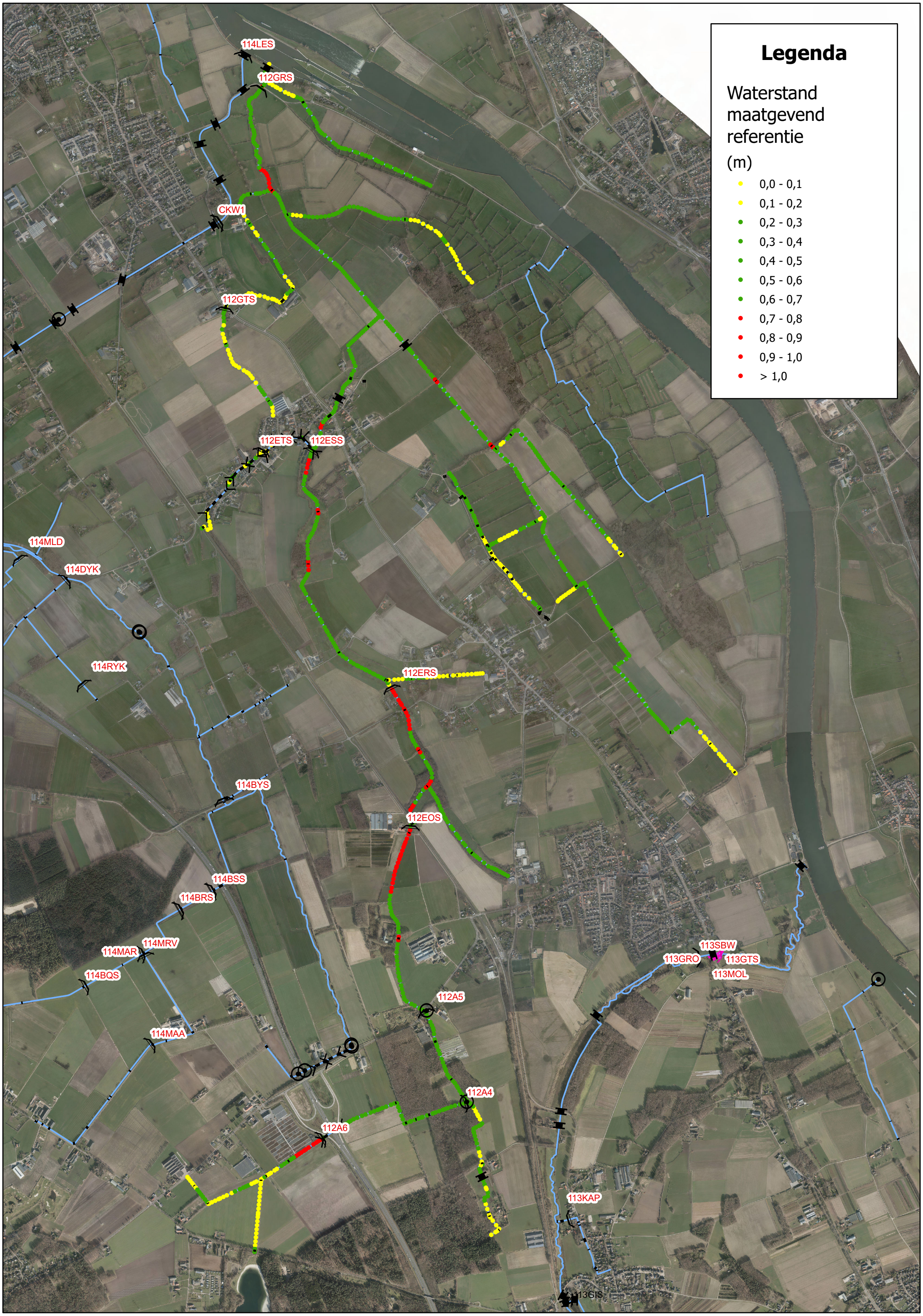
C.1. *Waterdiepte Tzomer – Referentie model*

114LES
112GRS
CKW1
112GTS
112ETS
112ESS
114MLD
114DYK
114RYK
112ERS
114BYS
112EOS
114BSS
114BRS
114MRV
114MAR
114BQS
112A5
114MAA
112A4
112A6
113SBW
113GRO
113GTS
113MOL
113KAP
113GIS
Legenda
Waterdiepte zomer referentie
(m)
0,0 - 0,1
0,1 - 0,2
0,2 - 0,3
0,3 - 0,4
0,4 - 0,5
0,5 - 0,6
0,6 - 0,7
0,7 - 0,8
0,8 - 0,9
0,9 - 1,0
> 1,0

C.2. *Waterdiepte Twinter – Referentie model*

114LES
112GRS
CKW1
112GTS
112ETS
112ESS
114MLD
114DYK
114RYK
112ERS
114BYS
112EOS
114BSS
114BRS
114MRV
114MAR
114BQS
112A5
114MAA
112A4
112A6
113SBW
113GRO
113GTS
113MOL
113KAP
113GIS
Legenda
Waterdiepte winter referentie
(m)
0,0 - 0,1
0,1 - 0,2
0,2 - 0,3
0,3 - 0,4
0,4 - 0,5
0,5 - 0,6
0,6 - 0,7
0,7 - 0,8
0,8 - 0,9
0,9 - 1,0
> 1,0

C.3. *Waterdiepte T1 – Referentie model*

114LES
112GRS
CKW1
112GTS
112ETS
112ESS
114MLD
114DYK
114RYK
112ERS
114BYS
112EOS
114BSS
114BRS
114MRV
114MAR
114BQS
112A5
114MAA
112A4
112A6
113SBW
113GRO
113GTS
113MOL
113KAP
113GIS
Legenda
Waterstand maatgevend referentie
(m)
0,0 - 0,1
0,1 - 0,2
0,2 - 0,3
0,3 - 0,4
0,4 - 0,5
0,5 - 0,6
0,6 - 0,7
0,7 - 0,8
0,8 - 0,9
0,9 - 1,0
> 1,0

D. Kaarten met waterdieptes scenariomodel DO.03

D.1. *Waterdiepte Tzomer – referentiemodel*

Waterdiepte scenario model (DO.03) bij gemiddelde zomer afvoer (Tzo)

N

Legenda

Waterdiepte Tzo in meters

- 0.00 - 0.20
- 0.21 - 0.70
- 0.71 - 1.26

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

D.2. *Waterdiepte Twinter referentiemodel*

Waterdiepte scenario model (DO.03) bij gemiddelde winter afvoer (Twi)

N

Legenda

Waterdiepte (Twi)

in meters

- 0.00 - 0.20
- 0.21 - 0.70
- 0.71 - 1.32

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

D.3. *Waterdiepte T1 referentiemodel*

Waterdiepte scenario model (DO.03) bij maatgevende afvoer (T1)

N

Legenda

Waterdiepte (T1)
in meters

- 0.00 - 0.20
- 0.21 - 0.70
- 0.71 - 1.62

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

E. Kaart met verschil waterstanden/waterdiepte scenario model DO vs. referentiemodel

E.1. *Verschil in waterdiepte bij gemiddelde zomerafvoer (Tzo)*

Vergelijking waterstandsverschil Referentie model versus scenario model DO bij gemiddelde zomer afvoer (Tzo).
->verschillen groter en gelijk aan 0.10m als label weergegeven op kaart

N

Legenda

dH_Tzo in m.

- -0.45 - -0.30
- -0.29 - -0.15
- -0.14 - 0.00
- 0.01 - 0.10
- 0.11 - 0.20
- 0.21 - 0.30
- 0.31 - 0.50
- 0.51 - 0.70

0.25 0.3 0.1 0.32 0.29 0.31 0.36 0.16 0.11 0.18 0.2 0.3 0.25 0.25 0.11 0.25 0.19 0.39 0.62 0.55 0.63 0.63 0.4 0.4 0.41 0.49 0.35 0.3 0.1 0.1 0.1 0.7 0.56 0.6 0.1 0.58 0.48 0.55 0.6 0.54 0.33 0.34 0.31 0.23 0.31 0.15 0.17 0.18 0.1 0.11 0.12 0.18 0.13 0.1 0.14 0.41

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

E.2. *Verschil in waterdiepte bij gemiddelde winterafvoer (Twi)*

Vergelijking waterstandsverschil Referentie model versus scenario model DO bij gemiddelde winter afvoer (Twi).
->verschillen groter en gelijk aan 0.10m als label weergegeven op kaart

N

Legenda

dH_Twi in m.

- -0.39 - -0.30
- -0.29 - -0.15
- -0.14 - 0.00
- 0.01 - 0.10
- 0.11 - 0.20
- 0.21 - 0.30
- 0.31 - 0.50
- 0.51 - 0.76

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

E.3. *Verschil in waterdiepte bij maatgevende afvoer (T1)*

Vergelijking waterstandsverschil Referentie model versus scenario model DO bij gemiddelde winter afvoer (Twi). ->verschillen groter en gelijk aan 0.10m als label weergegeven op kaart

N

Legenda

dH_T1 in m.

- -0.37 - -0.30
- -0.29 - -0.15
- -0.14 - 0.00
- 0.01 - 0.10
- 0.11 - 0.20
- 0.21 - 0.30
- 0.31 - 0.50
- 0.51 - 1.00

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

F. Verhang scenariomodel bij maatgevende afvoer T1

Verhang scenariomodel (DO.03) bij T1, maatgevende afvoer

N

Legenda

Verhang in m/km

- 0.00000 - 0.49900
- 0.49901 - 0.99990
- 0.99991 - 1.99990
- 1.99991 - 2.99990
- 2.99991 - 8.40000

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

G. Kaarten met stroomsnelheden

G.1. *Stroomsnelheid Tzomer – referentiemodel*

Legenda

Stroomsnelheid zomer referentie (m/s)

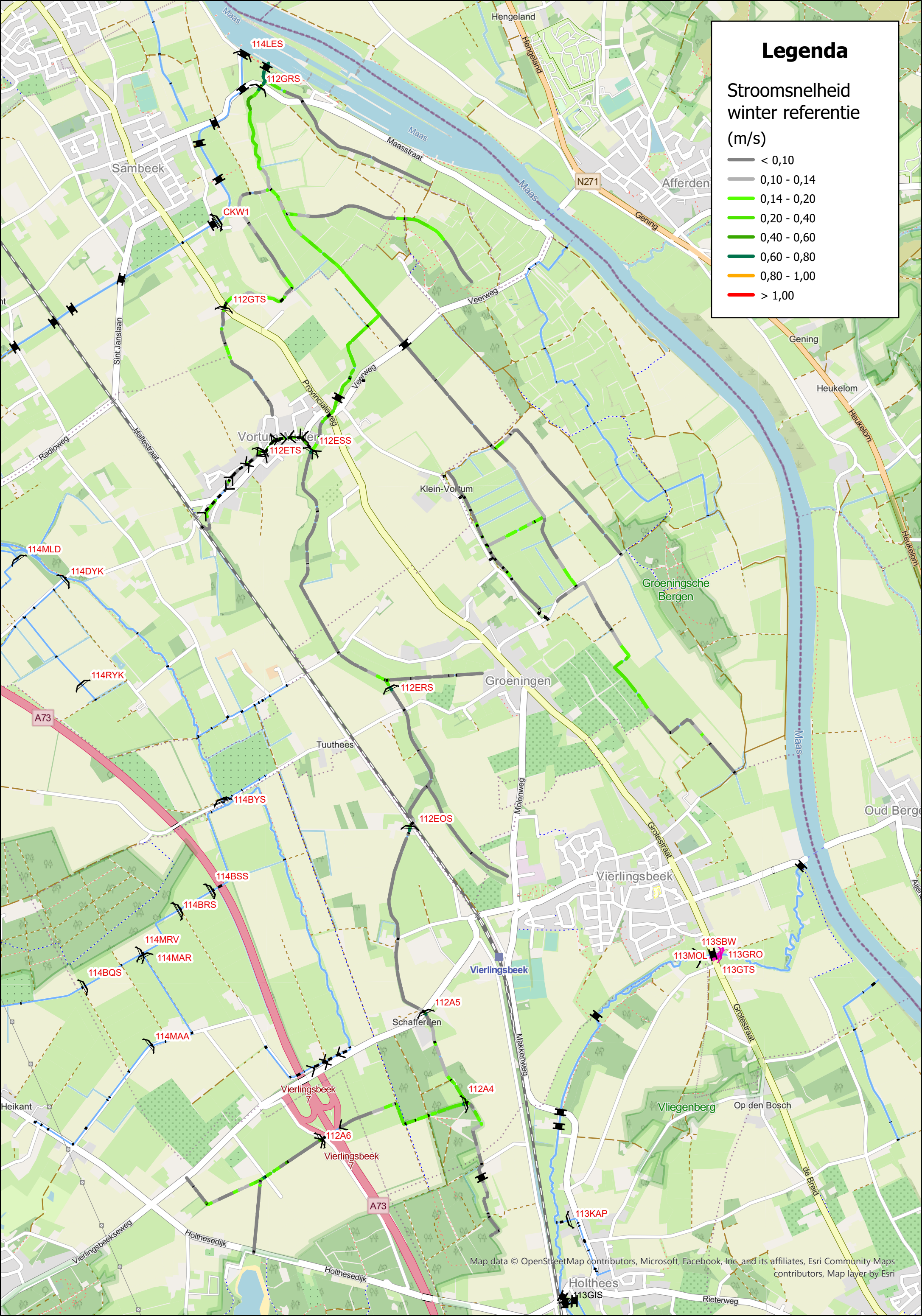
- < 0,10
- 0,10 - 0,14
- 0,14 - 0,20
- 0,20 - 0,40
- 0,40 - 0,60
- 0,60 - 0,80
- 0,80 - 1,00
- > 1,00

114LES
112GRS
CKW1
112GTS
112ESS
112ETS
114MLD
114DYK
114RYK
112ERS
114BYS
112EOS
114BSS
114BRS
114MRV
114MAR
114BQS
114MAA
112A5
112A4
112A6
113SBW
113MOL
113GRO
113GTS
113KAP
113GIS

Maas
Hengeland
Maasstraat
N271
Afferden
Gening
Sambeek
Sint Janslaan
Veerweg
Provincialeweg
Haltestraat
Radioweg
Klein-Vorstum
Heukelom
Groeningsche Bergen
Tuuthees
Groeningen
Molenweg
Vierlingsbeek
Grotestraat
Oud Berge
Schaffenden
Makkenweg
Vliegenberg
Op den Bosch
de Breid
A73
Heikant
Vierlingsbeekseweg
Holthesedijk
Holthees
Rieterweg

Map data © OpenStreetMap contributors, Microsoft, Facebook, Inc. and its affiliates, Esri Community Maps contributors, Map layer by Esri

G.2. *Stroomsnelheid Twinter – referentiemodel*

Legenda
Stroomsnelheid winter referentie (m/s)
< 0,10
0,10 - 0,14
0,14 - 0,20
0,20 - 0,40
0,40 - 0,60
0,60 - 0,80
0,80 - 1,00
> 1,00
114LES
112GRS
CKW1
112GTS
112ESS
112ETS
114MLD
114DYK
114RYK
112ERS
114BYS
112EOS
114BSS
114BRS
114MRV
114MAR
114BQS
114MAA
112A5
112A4
112A6
113SBW
113MOL
113GRO
113GTS
113KAP
113GIS
Maas
Maasstraat
Hengeland
N271
Afferden
Gening
Sambeek
Sint Janslaan
Veerweg
Provincialeweg
Haltestraat
Radioweg
Klein-Vorstum
Heukelom
Groeningsche Bergen
Tuuthees
Groeningen
Molenweg
Vierlingsbeek
Grotestraat
Oud Berge
Schaffenden
Makkenweg
Vliegenberg
Op den Bosch
de Breid
A73
Vierlingsbeekseweg
Holthesedijk
Holthees
Rieterweg
Heikant
Map data © OpenStreetMap contributors, Microsoft, Facebook, Inc. and its affiliates, Esri Community Maps contributors, Map layer by Esri

G.3. *Stroomsnelheid T1 – referentiemodel*

Legenda

Stroomsnelheid maatgevend referentie

(m/s)

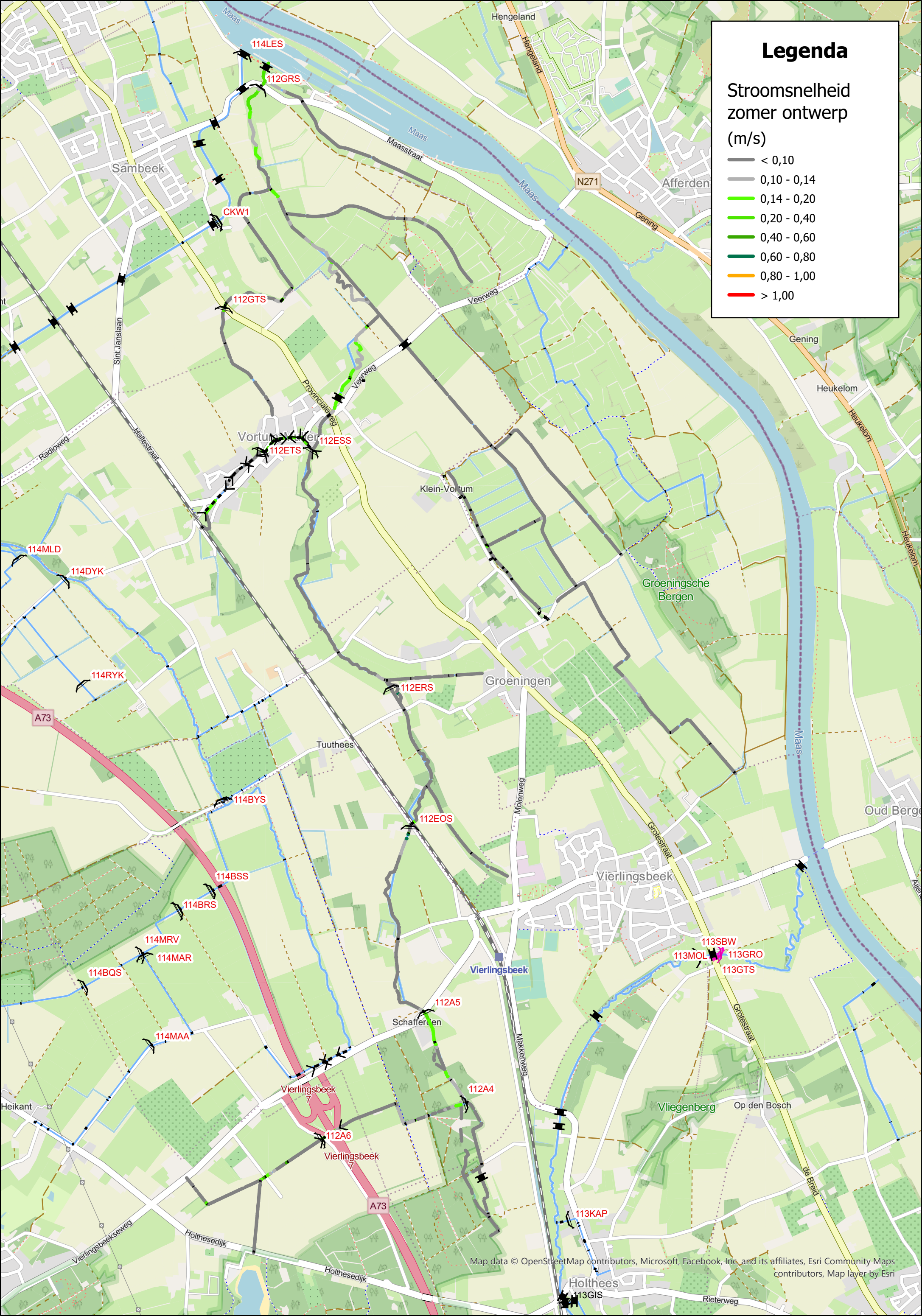
- < 0,10
- 0,10 - 0,14
- 0,14 - 0,20
- 0,20 - 0,40
- 0,40 - 0,60
- 0,60 - 0,80
- 0,80 - 1,00
- > 1,00

114LES
112GRS
CKW1
112GTS
112ESS
112ETS
114MLD
114DYK
114RYK
112ERS
114BYS
112EOS
114BSS
114BRS
114MRV
114MAR
114BQS
114MAA
112A5
112A4
112A6
Vierlingsbeek 7
Vierlingsbeek 7
113KAP
113GIS
113SBW
113MOL
113GRO
113GTS

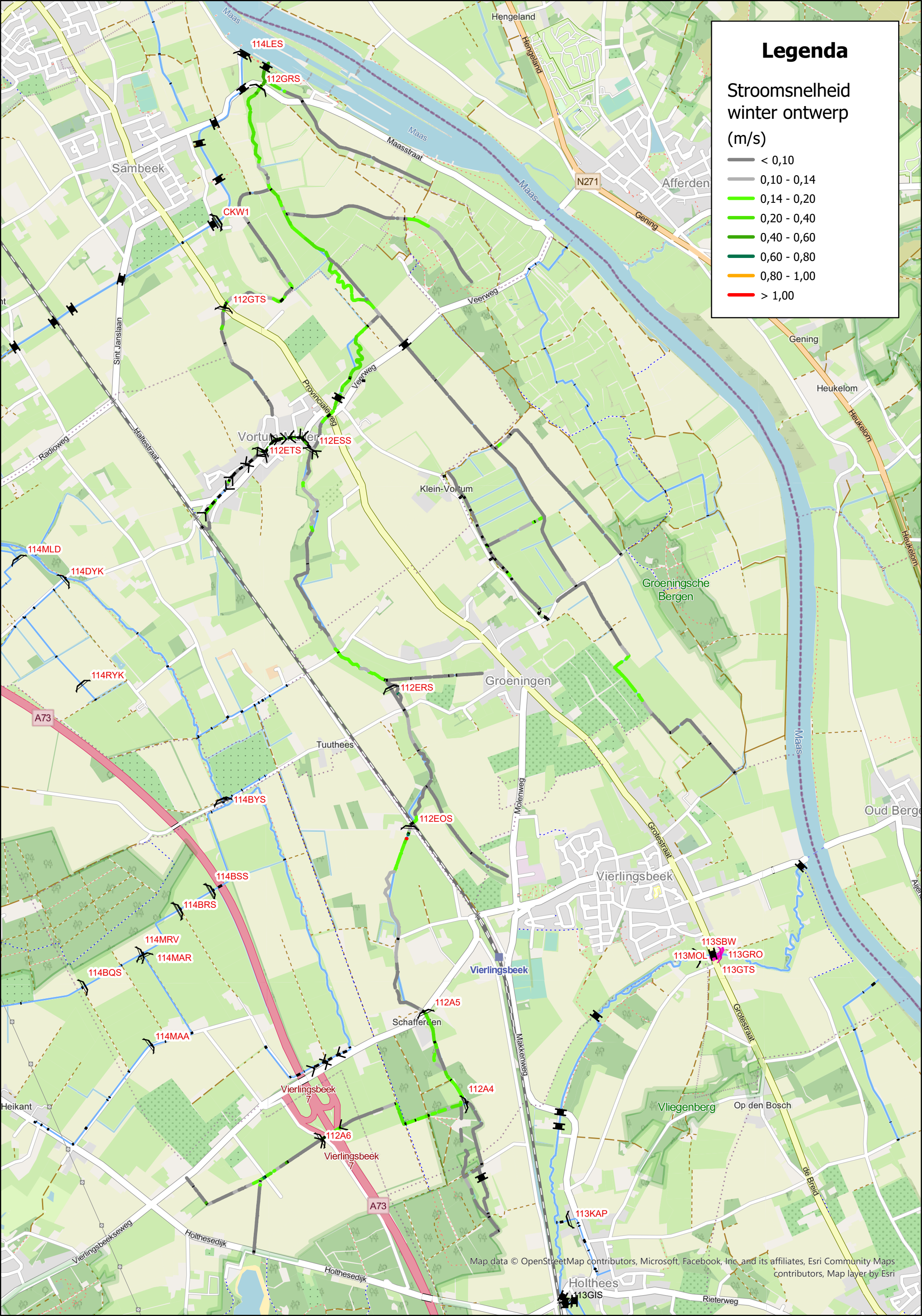
Maas
Maasstraat
Hengeland
Hengeland
N271
Afferden
Gening
Sambeek
Sint Janslaan
Veerweg
Veerweg
Provincialeweg
Haltestraat
Radioweg
Klein-Vortum
Heukelom
Heukelom
Groeningsche Bergen
A73
Tuuthees
Groeningen
Mjolenweg
Grotestraat
Vierlingsbeek
Vierlingsbeek
Schaffercen
Makkenweg
Grotestraat
Heikant
Vliegenberg
Op den Bosch
de Breid
A73
Vierlingsbeekseweg
Holthesedijk
Holthesedijk
Holthees
Rieterweg
Oud Berge

Map data © OpenStreetMap contributors, Microsoft, Facebook, Inc. and its affiliates, Esri Community Maps contributors, Map layer by Esri

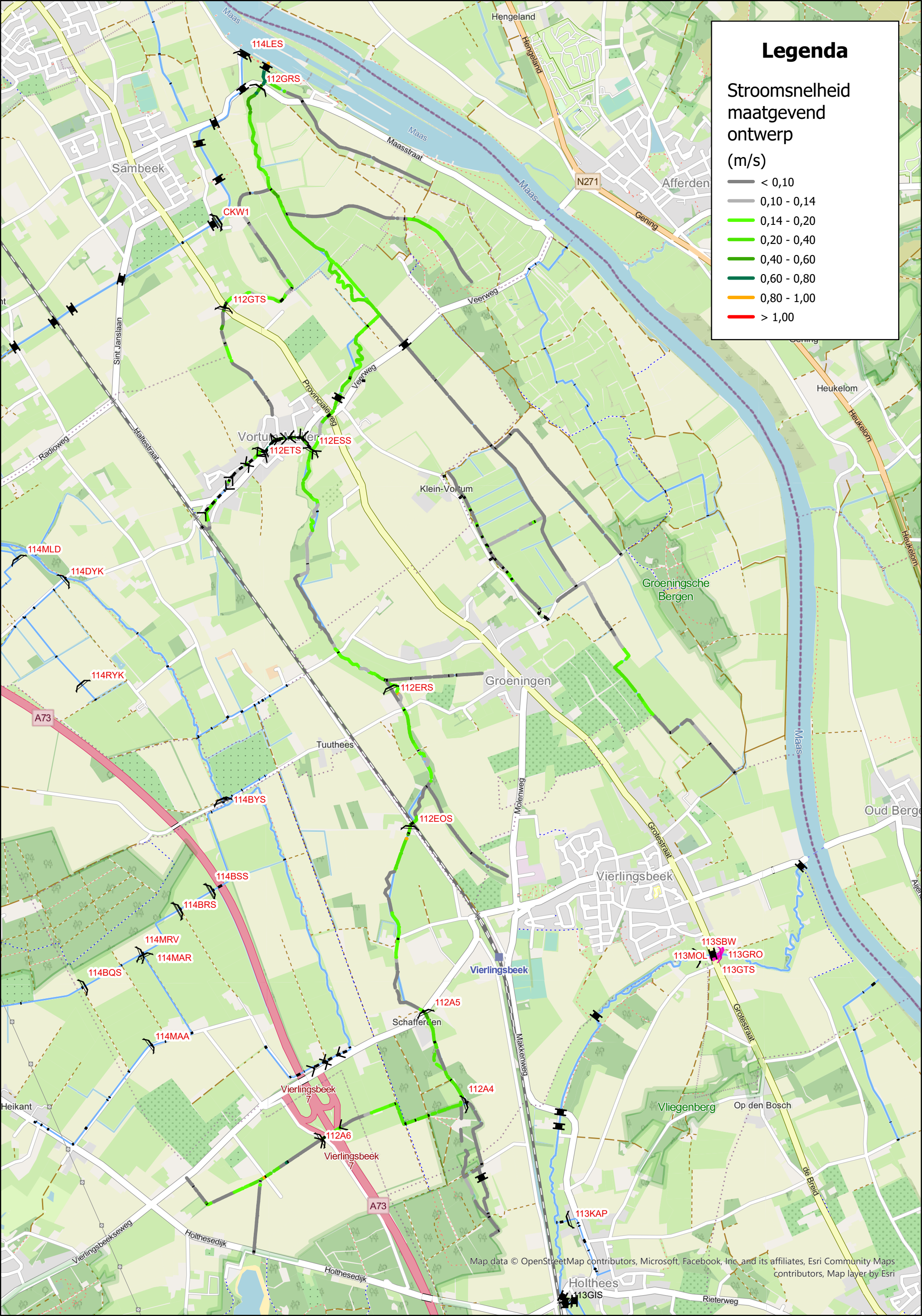
G.4. *Stroomsnelheid Tzomer – scenariomodel*

Legenda
Stroomsnelheid zomer ontwerp (m/s)
< 0,10
0,10 - 0,14
0,14 - 0,20
0,20 - 0,40
0,40 - 0,60
0,60 - 0,80
0,80 - 1,00
> 1,00
114LES
112GRS
CKW1
112GTS
112ETS
112ESS
114MLD
114DYK
114RYK
112ERS
114BYS
112EOS
114BSS
114BRS
114MRV
114MAR
114BQS
114MAA
112A5
112A4
112A6
113SBW
113MOL
113GRO
113GTS
113KAP
113GIS
Maas
Maasstraat
Hengeland
N271
Afferden
Gening
Sambeek
Veerweg
Sint Janslaan
Provincialeweg
Haltestraat
Radioweg
Klein-Vorstum
Heukelom
Groeningsche Bergen
Groeningen
Tuuthees
Molenweg
Vierlingsbeek
Grotestraat
Oud Berge
Schaffenden
Makkenweg
Vliegenberg
Op den Bosch
de Breid
Heikant
A73
Holthesedijk
Vierlingsbeekseweg
Holthees
Rieterweg
Map data © OpenStreetMap contributors, Microsoft, Facebook, Inc. and its affiliates, Esri Community Maps contributors, Map layer by Esri

G.5. *Stroomsnelheid Twinter – scenariomodel*

Legenda
Stroomsnelheid winter ontwerp (m/s)
< 0,10
0,10 - 0,14
0,14 - 0,20
0,20 - 0,40
0,40 - 0,60
0,60 - 0,80
0,80 - 1,00
> 1,00
114LES
112GRS
CKW1
112GTS
112ESS
112ETS
114MLD
114DYK
114RYK
112ERS
114BYS
112EOS
114BSS
114BRS
114MRV
114MAR
114BQS
114MAA
112A5
112A4
112A6
Vierlingsbeek 7
Vierlingsbeek 7
113SBW
113MOL
113GRO
113GTS
113KAP
113GIS
Maas
Maasstraat
Hengeland
N271
Afferden
Gening
Veerweg
Sint Janslaan
Provincialeweg
Haltestraat
Radioweg
Klein-Vortum
Groeningsche Bergen
Heukelom
Groeningen
Tuuthees
Molenweg
Grotestraat
Vierlingsbeek
Schaffelen
Makkenweg
Vliegenberg
Op den Bosch
de Breid
Heikant
A73
Vierlingsbeekseweg
Holthesedijk
Holthees
Rieterweg
Oud Berge
Map data © OpenStreetMap contributors, Microsoft, Facebook, Inc. and its affiliates, Esri Community Maps contributors, Map layer by Esri

G.6. *Stroomsnelheid T1 – scenariomodel*

Legenda
Stroomsnelheid maatgevend ontwerp
(m/s)
< 0,10
0,10 - 0,14
0,14 - 0,20
0,20 - 0,40
0,40 - 0,60
0,60 - 0,80
0,80 - 1,00
> 1,00
114LES
112GRS
CKW1
112GTS
112ESS
112ETS
114MLD
114DYK
114RYK
112ERS
114BYS
112EOS
114BSS
114BRS
114MRV
114MAR
114BQS
114MAA
112A5
112A4
112A6
113SBW
113MOL
113GRO
113GTS
113KAP
113GIS
Maas
Maasstraat
Hengeland
N271
Afferden
Gening
Sambeek
Sint Janslaan
Radioweg
Haltestraat
Provincialeweg
Veerweg
Vortum-Mullem
Klein-Vortum
Heukelom
Groeningsche Bergen
Groeningen
Tuuthees
Mijenweg
Vierlingsbeek
Schaffelden
Makkenweg
Grotestraat
Vliegenberg
Op den Bosch
de Breid
Oud Berge
A73
Vierlingsbeek 7
Heikant
Vierlingsbeekseweg
Holthesedijk
Holthees
Rieterweg
Map data © OpenStreetMap contributors, Microsoft, Facebook, Inc. and its affiliates, Esri Community Maps contributors, Map layer by Esri

H. Kaarten afvoer Tzomer, Twinter, T1 scenariomodel

H.1. *Berekende afvoeren Tzomer*

Berekende afvoer scenario model (DO.03) bij gemiddelde zomer afvoersituatie (Tzo)

N

Legenda

Tzo gemiddelde afvoer debiet in m3/s

- 0.000 - 0.010
- 0.011 - 0.020
- 0.021 - 0.030
- 0.031 - 0.050
- 0.051 - 0.069

0.068 0.066 0.065 0.061 0.005 0.056 0.004 0.002 0.001 0.001 0.000 0.001 0.000 0.038 0.055 0.000 0.017 0.016 0.037 0.037 0.014 0.003 0.011 0.003 0.002 0.000 0.008 0.007 0.000 0.001 0.001 0.000 0.000 0.006 0.005 0.002 0.000 0.036 0.000 0.036 0.035 0.030 0.031 0.000 0.000 0.031 0.000 0.000 0.029 0.028 0.027 0.027 0.002 0.000 0.026 0.024 0.023 0.022 0.021 0.017 0.013 0.005 0.004 0.003 0.000 0.001 0.003 0.000 0.003 0.002 0.000 0.002 0.000

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

H.2. *Berekende afvoeren Twinter*

Berekende afvoer scenario model (DO.03) bij gemiddelde winter afvoersituatie (Twi)

N

Legenda

Twi gemiddelde afvoer debiet in m3/s

- 0.000 - 0.010
- 0.011 - 0.020
- 0.021 - 0.030
- 0.031 - 0.050
- 0.051 - 0.202

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

H.3. *Berekende afvoeren T1*

Berekende afvoer scenario model (DO.03) bij maatgevende afvoer (T1)

N

Legenda

Q_T1DO3m3s

- 0.000 - 0.010
- 0.011 - 0.020
- 0.021 - 0.030
- 0.031 - 0.050
- 0.051 - 0.249
- 0.250 - 0.499
- 0.500 - 0.680

0.677 0.012 0.661 0.010 0.000 0.651 0.041 0.610 0.045 0.034 0.039 0.560 0.000 0.019 0.389 0.012 0.171 0.379 0.379 0.171 0.007 0.007 0.163 0.000 0.371 0.371 0.140 0.014 0.030 0.111 0.356 0.218 0.137 0.106 0.018 0.011 0.000 0.000 0.017 0.027 0.079 0.000 0.008 0.072 0.008 0.000 0.000 0.070 0.304 0.057 0.297 0.002 0.000 0.050 0.295 0.024 0.295 0.271 0.246 0.000 0.292 0.272 0.020 0.271 0.019 0.271 0.000 0.262 0.238 0.227 0.210 0.205 0.133 0.044 0.021 0.049 0.035 0.012 0.039 0.001 0.036 0.033 0.013 0.000 0.009 0.010 0.003 0.000

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

I. Kaarten met drooglegging

I.1. *Drooglegginskaarten Tzomer en Twinter referentiemodel*

Drooglegginskaart Tzomer Referentiemodel

N

Legenda

drgleg_TzoRefJvk.tif

<VALUE>

- -2.2 - 0
- 0.01 - 0.2
- 0.21 - 0.4
- 0.41 - 0.6
- 0.61 - 0.8
- 0.81 - 1
- 1.1 - 1.2
- 1.3 - 1.4
- 1.5 - 1.6
- 1.7 - 1.8
- 1.9 - 2
- 2.1 - 7.7
- ligging_StJanDO1

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, Jan Willem van Aalst - www.imergis.nl

Drooglegginskaart Twinter Referentiemodel

N

Legenda

drgleg_TwiRefJvk.tif
<VALUE>

- -2.2 - 0
- 0.01 - 0.2
- 0.21 - 0.4
- 0.41 - 0.6
- 0.61 - 0.8
- 0.81 - 1
- 1.1 - 1.2
- 1.3 - 1.4
- 1.5 - 1.6
- 1.7 - 1.8
- 1.9 - 2
- 2.1 - 7.7
- ligging_StJanDO1

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, Jan Willem van Aalst - www.imergis.nl

I.2. *Droogleggingskaarten Tzomer en Twinter scenariomodel*

Drooglegginskaart Tzomer Scenariomodel DO.01

N

Legenda

ok_DO1_drglegTzo.tif
<VALUE>

- -2.2 - 0
- 0.01 - 0.2
- 0.21 - 0.4
- 0.41 - 0.6
- 0.61 - 0.8
- 0.81 - 1
- 1.1 - 1.2
- 1.3 - 1.4
- 1.5 - 1.6
- 1.7 - 1.8
- 1.9 - 2
- 2.1 - 7.7
- ligging_StJanDO1

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, Jan Willem van Aalst - www.imergis.nl

Drooglegginskaart Twinter Scenariomodel DO.01

N

Legenda

ligging_StJanDO1

DO1_drglegTwi.tif

<VALUE>

- -2.2 - 0
- 0.01 - 0.2
- 0.21 - 0.4
- 0.41 - 0.6
- 0.61 - 0.8
- 0.81 - 1
- 1.1 - 1.2
- 1.3 - 1.4
- 1.5 - 1.6
- 1.7 - 1.8
- 1.9 - 2
- 2.1 - 7.7

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, Jan Willem van Aalst - www.imergis.nl

J. Wijzigingen in referentiemodel (Changelog referentiemodel 2022.pdf)

Wijzigingen referentiemodel

Datum: 23-08-2022

	Aanpassing
1	Initial Depth Levels 0,5 m gebruikt i.p.v. restartfile;
2	Minimum length of reach segment gewijzigd van 15 naar 10;
3	Laterals 3 (BOX-VIE-IND-36), 6 (BOX-VIE-MOL-52), BOX-GRO-WES en BOX-VOR-KER verwijdert. Deze laterals hebben geen afvoer.
3	Duikers 1120017, 1120073, 1120079, 1120080, 1120081 en 1120082 verwijdert.
4	Duiker 1120031 aangepast.
5	Duikers 1120129, 1120130 en 1120133 toegevoegd.
6	Begroeiingsweerstand zomer aangepast conform aangeleverde basismodel (Kstrickler 12-15).
7	Stuw 112GTS gewijzigd.
8	Stuwpeilen gewijzigd o.b.v. onderstaande tabel.

Aanpassingen 3 t/m 7 zijn na aanleiding van wijzigingen in het beheerregister (en buiten) na aanlevering van het basismodel. Het effect van deze aanpassingen is verwaarloosbaar gebleken en liggen deels buiten het beekhersteltraject. 6 en 8 zijn de belangrijkste wijzigingen.

Stuw	Klepstand zomer	Klepstand winter	Opmerking
112A4	14,30	14,30	Vaste drempel.
112A5	13,75	13,75	Registraties klepstand kloppen niet. Ingeschat o.b.v. actuele metingen.
112A6	16,10	16,10	Staat al jaren op deze stand.
112EOS	13,25	13,25	Staat sinds maart 2019 op deze stand. Ligt ook in lijn met metingen van de waterstand.
112ERS	12,50	12,50	Staat sinds mei 2018 op 12,54 m+NAP. Op basis van metingen denk ik dat de werkelijke stand iets lager is.
112ESS	11,45	11,45	Afgelopen jaren varieert de klepstand tussen de 11,30 en 11,60 m+NAP. Zit echter niet een duidelijke zomer-winter trend in. Voorstel om jaarrond 11,45 m+NAP te hanteren aangezien het streefpeil 11,50 m+NAP is en deze waarde ook het meeste voorkomt in de meetreeks. Klepstand is 5cm lager dan streefpeil i.v.m. overstortende straal.
112ETS	12,57	12,57	Geen registraties. Ook niet echt relevant. Drempelhoogte aanhouden.
112GRS	9,33	9,33	Vaste drempel.
112GTS	12,28	12,28	Stuw recent aangepast, echter geen registraties. Ook niet echt relevant. Drempelhoogte aanhouden.

K. Changelog Iv-Infra scenario model DO; specifieke beschrijving modelwijzigingen

In deze bijlage zijn alle wijzigingen die in het scenario model DO zijn doorgevoerd beschreven. Alle resultaten in deze rapportage zijn gebaseerd op het scenario model DO in Sobek 2.16 met de projectnaam 3DO3STJ3.lit. De beschrijving van wijzigen in deze bijlage betreffen wijzigingen ten opzicht van het opgeleverde scenariomodel V.05 en het DO.01 model.

K.1. *Dwarsprofielen; uitwerking DOtekeningen en input uit gebiedssessies*

Voor een aantal profielen is de bovenbreedte van dwarsprofielen vermindert door het originele profiel te (ver)schalen naar een smallere breedte vanwege beschikbaarheid grond. In Tabel 11 is aangegeven welke profielen zijn gewijzigd en wat de uitgangspunten daarvoor zijn.

De oorspronkelijke AHN-hoogten van dwarsprofielen uit het VO.05 zijn gebruikt voor het verschalen, waarbij dus enkel de effectieve breedte van insteek tot insteek is veranderd. In Tabel 11 is aangegeven welke profielen zijn aangepast, profielen 112003P0600 en 112003P0610 zijn niet gewijzigd, omdat hier de breedte al klopte met de beschikbare ruimte.

Op de locatie van dwarsprofiel ID:1 was een onbedoelde bodemsprong in een eerder model aanwezig. Met het overnemen van het profiel C uit DO.03 tekeningen aanwezig is de bodemsprong en de te hoge waterstanden (door opstuwing) verholpen. De dwarsprofielen ter hoogte van Vortum Mullem zijn overgenomen uit de ontwerptekeningen van *i*dverde Advies, zie Tabel 11.

Tabel 11 Dwarsprofielen waar wijzigingen op basis van het landschappelijk ontwerp zijn doorgevoerd.

ID	Uitgangspunten/ beschrijving wijziging t.o.v. VO.05-model	Effectieve breedte watergang na verschalen in meter
18909	YZ-profieldefinitie profiel R uit DO-tekening gehanteerd.	n.v.t
112003P0690	YZ-profieldefinitie profiel O uit DO-tekening gehanteerd.	n.v.t
	YZ-profieldefinitie profiel L uit DO-tekening gehanteerd.	n.v.t
112003P0680	YZ-profieldefinitie referentiemodel van referentiemodel gehanteerd	n.v.t
112003P0670	YZ-profieldefinitie profiel E uit DO-tekening gehanteerd.	n.v.t
112003P0663_new_mid	YZ-profieldefinitie profiel C uit DO-tekening gehanteerd.	n.v.t
1	YZ-profieldefinitie profiel C uit DO-tekening gehanteerd.	n.v.t
18897	Rekenknoop omgezet naar YZ-knooptype, YZ-profiel A uit DO-tekening gehanteerd.	
112003P0630	Voor dit profiel is een bredere bodembreedte (van 1 meter) gehanteerd om te komen tot een profiel van ca. 7 meter onderhoudsstrook linker taludhelling van 1 op 3 en rechts 1 op 1.5 met rechtszijdig onderhoudsstrook van 5 meter. Bodemhoogte gesteld op +11.02 m NAP (afgeleid van 112003P0620)	7.3
112003P0620	Verschaling profieldefinitie VO.05, bodembreedte 0,5 m gehouden.	14

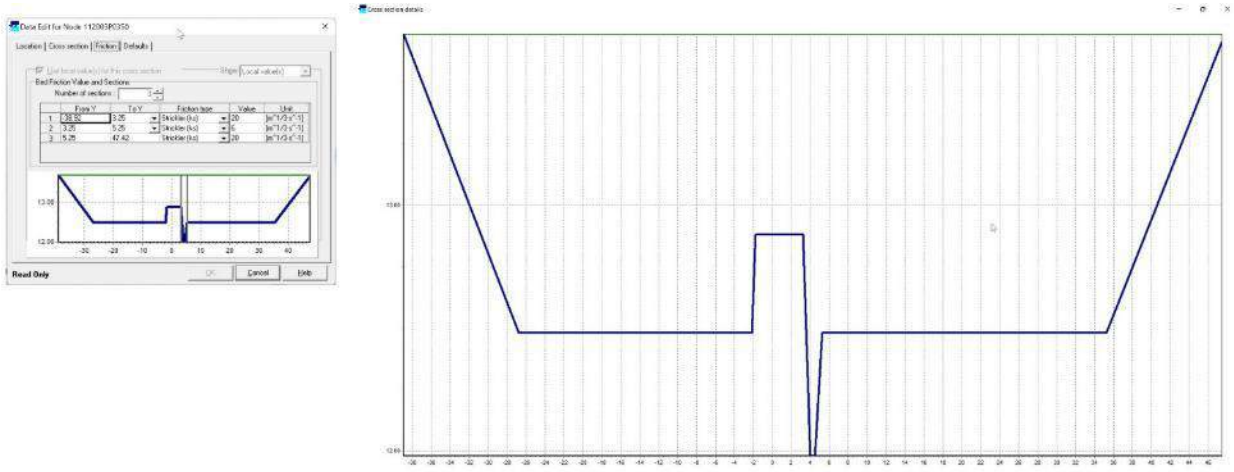
ID	Uitgangspunten/ beschrijving wijziging t.o.v. VO.05-model	Effectieve breedte watergang na verschalen in meter
112003P0590	Verschaling profieldefinitie VO.05, bodembreedte 0,5 m gehouden.	14
112003P0580		
112003P0570	Om te komen tot een profiel van 7 meter is gekozen voor een linker taludhelling van 1 op 2.5 en rechts 1 op 1 met rechtszijdig onderhoudsstrook van 5 meter.	ca. 7
112003P0560	Om te komen tot een profiel van 7 meter is gekozen voor een linker taludhelling van 1 op 2.5 en rechts 1 op 1 met rechtszijdig onderhoudsstrook van 5 meter.	ca. 7
112003P0550	Verschaling profieldefinitie VO.05, bodembreedte 0,5 m gehouden.	ca. 7
112003P0540	Verschaling profieldefinitie VO.05, bodembreedte 0,5 m gehouden.	17
112003P0530	Verschaling profieldefinitie VO.05, bodembreedte 0,5 m gehouden.	17
112003P0520	Verschaling profieldefinitie VO.05, bodembreedte 0,5 m gehouden.	14
112003P0510	Verschaling profieldefinitie VO.05, bodembreedte 0,5 m gehouden.	14
112003P0500	Verschaling profieldefinitie VO.05, bodembreedte 0,5 m gehouden.	14
112003P0490	Verschaling profieldefinitie VO.05, bodembreedte 0,5 m gehouden.	17
b1	Profiel aangepast op basis van DO.03 tekening profiel OO' , bodembreedte 0,7m linker en rechtertalud 1 op 1.5.	4,45
112003P0280	Verschaling profieldefinitie VO.05, bodembreedte 0,5 m gehouden, (van 80 meter) naar 50 meter	50
112003P0290	Verschaling profieldefinitie VO.05, bodembreedte 0,5 m gehouden, (van 80 meter) naar 50 meter	50

Ter hoogte van profiel II' wordt een meer meanderend profiel gemaakt in de hoofdloop. De precieze ligging zal in het werk bepaald worden. Om de toename in waterberging door het lokaal meanderen te simuleren is gekozen profielen 112003P0390 en 112003P0380 aan te passen door de bodembreedte van het zomerbed met 0.50m te verbreden t.o.v. van het oorspronkelijke profiel in het VO.05 model.

Ter hoogte van het doorstroommoeras (profiel JJ) is éénzijdig een onderhoudspad in het YZ-profiel opgenomen zodanig dat er dat er geen wateruitwisseling plaatsvindt met de zijde waar het onderhoudspad ligt. De afmetingen van het onderhoudspad zijn een hoogte van 0,4 meter hoger ligt dan het winterbed in het VO.05-model met een breedte van ca. 5 meter. De weerstandswaarde voor het zomerbed zijn voor het

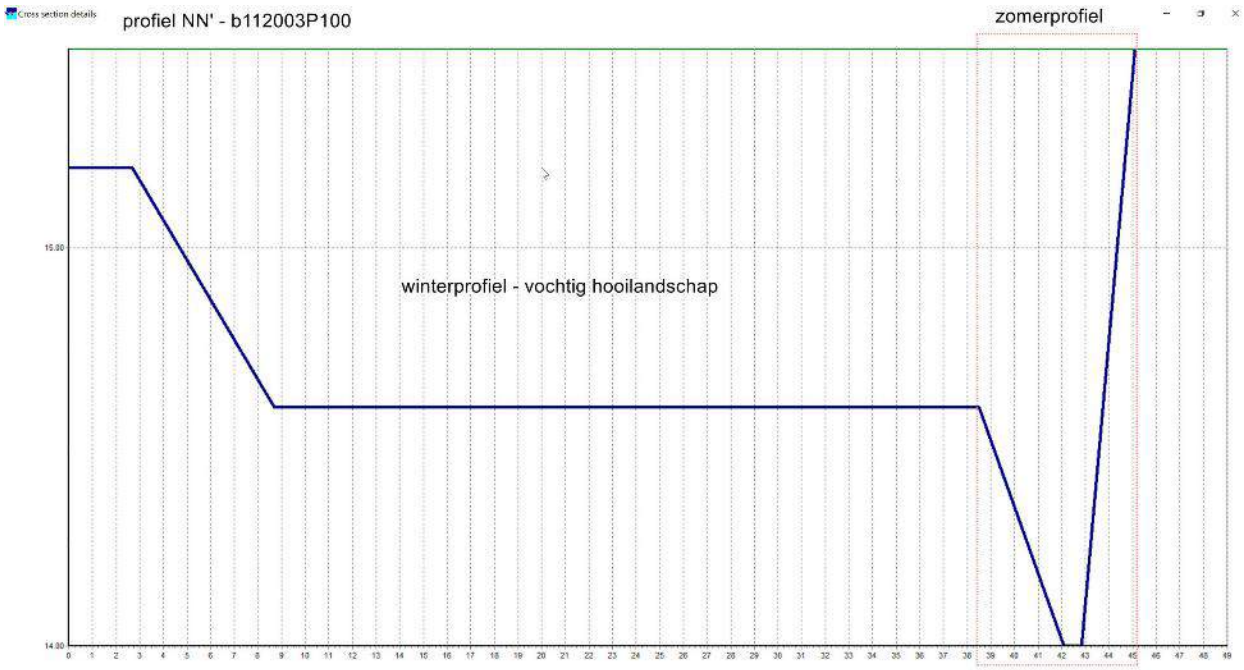
zomerscenario aangepast naar Ks= 6 m1/3*s-1 voor het voor het hoger gelegen winterbed is Ks= 20 m1/3*s-1 aangehouden.

In de praktijk is het de bedoeling dat er twee voordes op hoogte van het winterbed aan het begin en het eind van het doorstroommoeras gerealiseerd worden. Vanuit praktisch oogpunt in het modelleren is gekozen de voordes te verwerken in de profieldefinitie. De verwachting is dat het profiel zodanig breed is dat er voldoende berging in één zijde van het doorstroommoeras plaatsvindt. Daarnaast is het voordeel dat bij deze aanname een worst case benadering doorgerekend wordt in geval van T1 en extremere situaties en dat het evt. teveel aan berging in andere profielen gecompenseerd wordt. De verwachting is dat de waterstanden bij Twi en Tzo niet hoger reikt dan het onderhoudspad.

Figuur 26 weergave dwarsprofiel definitie112003P0340, 112003P0350 en 112003P0360 waarbij éénzijdig het is geschematiseerd en de lokale weerstandswaarde voor het zomerbed is weergegeven.

In het DO.03-model is de ontwatering van de landbouwsloot via (bestaande) duiker 1120133 aangetakt op b112003P100. Het dwarsprofiel b112003P100 was als trapezium (krap) gemodelleerd en is omgezet naar een YZ-profiel conform DO tekeningen. Het een vochtig hooilandschap gemodelleerd is 1-zijdig breed gemodelleerd, voor de hoofdafwatering is een profiel als “zomerbakje” gemodelleerd met een effectieve breedte van 7 meter.

Figuur 27 weergave dwarsprofiel definitie profiel NN', de rode stippellijn weergeeft het zomerbakje

Daar waar het mogelijk was om over de connection nodes te interpoleren is gebruik gemaakt van deze interpolatiemogelijkheid. Nog niet overal in het model zijn YZ-profielen opgenomen waardoor het niet overal mogelijk was te interpoleren over de hoofdloop.

K.2. *Bodemhoogte*

In het DO.03-model zijn weinig tot geen aanpassingen gedaan aan de oorspronkelijk bodemhoogte ten opzichte van het referentiemodel, enkel op locaties waar dit vanuit hydraulisch oogpunt strikt noodzakelijk was. In gevallen van YZ-profielen is in de laatste fase (DO.03 modellering) in sommige gevallen met een Cross-level Shift gewerkt. Deze locaties zijn expliciet gerapporteerd omdat in die gevallen de DO.03-tekeningen als leidend beschouwd moeten worden boven het model. Dat wil zeggen dat voor een juiste realisatie niet één op één de dwarsprofieldefinities uit het model kunnen worden gebruikt.

ID	Bodemhoogte dwarsprofiel in m + NAP	Cross Level Shift in m
112003P0270	12.76	-0.16
112003P0280	12.80	-0.12
112003P0290	12.50	-0.42
112003P0300	12.66	-0.26
112003P0310	12.59	-0.33
112003P0320	12.60	-0.32
112003P0330	12.58	-0.34

ID	Bodemhoogte dwarsprofiel in m + NAP	Cross Level Shift in m

K.2.1. Uitstroom maasmonding

In het referentie -en scenariomodel (DO.03) heeft profiel 8 heeft een Cross level shift -1.15 meter, de motivatie daarachter is afgestemd met het waterschap in heeft als reden dat deze te hoog lag en daardoor (onterecht) stuwend werkte (weergegeven als DUMMY-profielen).

K.2.2. Piekgeul BB

Voor de bypass/ nevengeul ter hoogte van BB' is het bodemverhang onder een klein verhang gemodelleerd door het toepassen van een Cross Level Shift van het YZ-profiel ter plaatse. Hierbij is gebruik gemaakt van het verschil in verhang in maaiveld uit het ruwe (maaiveld)raster. De bodemhoogte ter plaatse van de piekgeul ligt rond de T1 waterstand en zorgt voor stuwing/ sturing zodanig dat bij de hogere afvoeren water wordt afgevoerd. Het is derhalve voor deze piekgeul niet noodzakelijk een piekstuw te modelleren.

Tabel 12 dwarsprofielen waarvoor een cross level shift is toegepast.

ID	Bodemhoogte dwarsprofiel in m + NAP	Cross Level Shift in m	Motivatie
DO1_HW5	10.37	-8.42E-02	Piekgeul BB’
DO1_HW3	10.37	-7.77E-03	Piekgeul BB’
DO1_HW1	10.37	0	Piekgeul BB’
112003P0200	13.04	0.12	Het langsprofiel ter hoogte van het traject Schafferden volgde niet het huidige verhang van de bodem waardoor te weinig berging in de beek werd gemodelleerd en anders te weinig ruimtelijke variëteit werd gemodelleerd (nadelig voor ecologie).
112003P0210	12.98	0.06	
112003P0220	12.91	-0.01	
112003P0230	12.95	0.03	
112003P0240	12.98	0.06	
112003P0250	12.91	-0.01	
112003P0260	12.93	0.01	
112003P0270	12.76	-0.16	
112003P0280	12.80	-0.12	
112003P0290	12.50	-0.42	
112003P0300	12.66	-0.26	
112003P0310	12.59	-0.33	
112003P0320	12.60	-0.32	
112003P0330	12.58	-0.34	

K.3. *Bodembreedte ontwerp profielen*

Bij het opstellen van het scenario model is de algemene stelregel gehanteerd de bodembreedte van de meanders te stellen op een bodembreedte van 0.5 meter. De redenen daarvoor zijn:

- het effect van verwijderen van stuwen te compenseren
- de stroomsnelheid in lage afvoeren te verhogen
- de hoeveelheid graafwerkzaamheden en grondverzet te beperken en daarmee kosten te besparen

In een aantal gevallen is afgeweken van deze algemene stelregel in Tabel 13 zijn deze locatie opgesomd en is de achterliggende reden daarvoor beschreven.

Tabel 13 Locaties waar in het DO.03 model is afgeweken van de stelregel de profielen met een bodembreedte van 0,5m te modelleren.

ID	Bodembreedte in m.	Traject	Motivatie
112003P0830	1	AA’	Vanuit oogpunt watervoerendheid
112003P0820	1	AA’	
112003P0810	1	AA’	
112003P0800	1	AA’	
DO1_HW5	2.5	BB’ piekgeul	Voor het benedenstroomse gedeelte is gezorgd voor beter watervoerendheid door het netto oppervlak van de meander en de piekgeul een gelijk nat oppervlak te geven
DO1_HW3	2.5	BB’ piekgeul	
DO1_HW1	2.5	BB’ piekgeul	
112003P0780	1	BB’ meander	
112003P0770	1	BB’ meander	
112003P0390	1	Meander profiel II’	Omdat in een eerdere fase niet precies duidelijk was of tweede meander en piekgeul werden gerealiseerd was voor deze profielen de ontbrekende toename aan berging in deze meander gemodelleerd.
112003P0380	1	Meander profiel II’	Zie motivatie 112003P0390 (hierboven)
b112003P100	0.70	profielNN (Vochtig hooilandschap)	Bandbreedte in DO- tekeningen gevolgd, mede vanuit droogteproblematiek is gekozen meer bergend vermogen in brongedeelte beek te realiseren
JJ_fxcl_4	0.75	Overgang van stuw A5 naar vochtig hooilandschap	Bandbreedte in DO.01 tekening gevolgd, emailwisseling JvK en vanuit droogteproblematiek meer bergend vermogen in brongedeelte beek
b1	0.75	profielNN (Vochtig hooilandschap)	
JJ_PROF_01	0.45	Verbinding NN en landbouwgreppel	

K.4. *Kunstwerken*

K.4.1. Streefpeilen stuwen (referentiemodel)

Stuw	Soort stuw	Laagste doorstroom hoogte (m NAP)	Hoogste doorstroom hoogte (m NAP)	Hoogte constructie (m)	Doorstroom breedte (m)	Streefpeil bovengrens (m NAP)	Streefpeil (m NAP)	Streefpeil ondergrens (m NAP)
112A4	schotbalkstuw	14,3	14,57	15,25	1,5	14,4	14,35	14,3
112A5	schotbalkstuw	13,63	13,98	14,65	1,5	13,75	13,7	13,65
112A6	tuimel- of kantelstuw	15,46	16,2	16,43	0,9	16,1	16	15,8
112EOS	stuw met klep	12,73	13,84	13,9	2,25	13,3	13,2	13
112ERS	stuw met klep	11,9	13,03	13,26	2,75	12,65	12,55	12,35
112ESS	stuw met klep	10,95	12,46	12,62	2,76	11,6	11,5	11,3
112ETS	stuw met schuif	12,57	13,01	13,74	0,4	12,65	12,6	12,55
112GRS	overlaat	9,33	9,33	11,32	4	9,55	9,45	9,35
112GTS	schotbalkstuw	11,78	12,84	13,78	0,99	13,5	13,4	13,2

K.4.2. Stuwen

Voor de stuwen die in het scenario-model gehandhaafd blijven (DO.03) zijn de stuwstanden overeenkomstig de herziening(en) van het referentiemodel overgenomen (zie bijlage H changelog JvK).

Toevoeging van PID-control voor de stuwen S112ERS en S112ESS, het toevoegen van de PID-regeling simuleert de automatische sturing op het streefpeil in de huidige situatie. Ook voor de toekomstige situatie is in het DO.03-model een PID-regeling voor beide opgenomen.

Tabel 14 Specifieke instellingen voor de automatische stuwen S112ERS en S112ESS.

Stuw	Setpoint	Initial value	Minimum value	Maximum value	Maximum change per second	Kp	Ki	Kd	Controller Frequency	Stuw	Setpoint	Measurement Station
S112ERS	12,55	12,55	11,90	13,03	0,00005	1	0	0	1	12,55	12,55	VO05_MSR03
S112ESS	11,50	11,50	10,95	12,46	0,00005	1	0	0	1	112ESS	11,50	VO05_MSR02

K.4.3. Duikers

Voor een drietal duikers zijn de eigenschappen **1120133, 1120130** en **1120129** conform referentiemodel overgenomen.

K.5. *Laterals*

Voor een aantal laterals in het DO.03 model zijn de instellingen gecorrigeerd zodanig dat in de stationaire sommen en de hoogwatersommen een correcte aanvoer op de Sint Jansbeek wordt gemodelleerd.

Tabel 15 Veranderingen in lateral.dat om te komen tot juiste afvoerinschatting in de Sint Jansbeek voor het scenario model DO.03

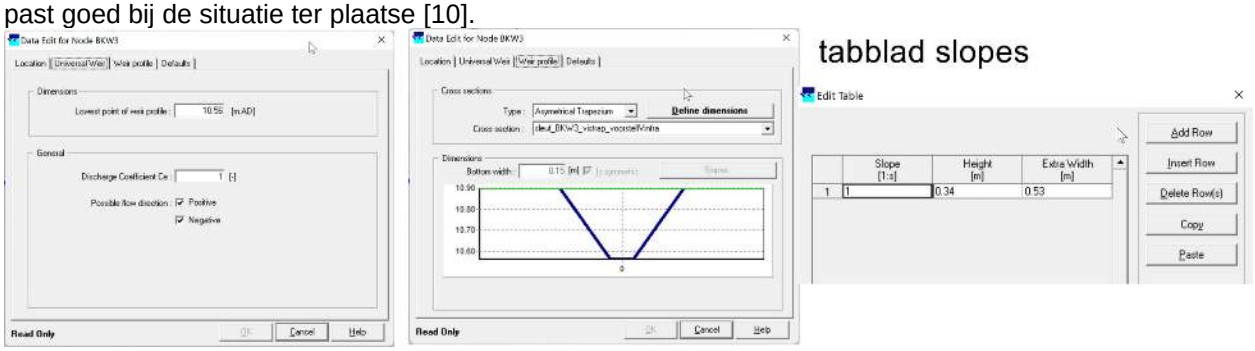
ID	Beschrijving aanpassing	Wijziging Lateral.dat
1120100L	Stationaire aanvoerintensiteit	4.7E-5 mm/s
1120110L	Correctie afstromend oppervlak en stationaire aanvoerintensiteit	3.9E-5 mm/s en 249200 m^2
1120120L	Correctie afstromend oppervlak en stationaire aanvoerintensiteit	5.6E-5 mm/s en 293300 m^2
1121020L	Toekennen meteostation	Van ‘101’ naar ‘bui’
1121410L	Rekenen met aanvoerintensiteit in plaats van oppervlakte * bui-intensiteit	Van it ‘7’naar it ‘6’

K.6. *Vistrappen*

Bestaande drempel winterdijk BKW3

De drempel in de winterdijk blijft in het scenariomodel aanwezig, om de drempel (beter) vispasseerbaar te maken is in het DO.01-model gekozen om een inkeping (vertical slot) tot op de bodem van de afsluiter te modelleren. Het oorspronkelijk kunstwerktype (Orifice) is omgezet naar Universal Weir. De Universal Weir heeft één inkeping (V-slot) met een onderbreedte van 0.15m een hoogte van 0,20m. De bovenbreedte (drempel) van de drempel is gelijk gehouden met de oorspronkelijk drempelbreedte van de afsluiter namelijk 2 meter. Figuur 28 weergeeft de gekozen instellingen voor de uitwerking van vistrap BKW3.

Belangrijk om op te merken is dat het vertical slot van BKW3 verschilt van de andere vistrappen en enkel een inkeping onder de oorspronkelijk kruinhoogte ten opzichte van het referentiemodel heeft. De reden daarvoor is dat drempel van BKW3 op die wijze met minimale aanpassingen (meer) vispasseerbaar is gemaakt en het ontbrak aan eenduidige informatie hoe te komen tot juiste realisatie en modellering van de praktijk. Op deze wijze blijft voor BKW3 de functie van de afsluitconstructie in de winterdijk (met zandvang) behouden maar wordt zo ook beter vispasseerbaar. Deze technische wijze van uitvoering met vertical slot past goed bij de situatie ter plaatse [10].

Figuur 28 Wijze van modelleren vistrap BKW3 ter hoogte de afsluitconstructie in winterdijk

Op basis van vuistregels uit het handboek vispassage en informatie uit overleg met het waterschap is gewerkt met het uitgangspunt dat de vistrap in ieder geval bij Tzo en Twi geen stroomsnelheid groter dan 1 m/s mag bereiken. Het zou goed zijn als dat ook het geval is bij T1. In het ontwerp is gebruik gemaakt van afvoeren bij T1, Twi en Tzo inclusief de waterstanden bij die situatie(s) hetgeen resulteert in een set van meer dan12 onderling afhankelijke variabelen die het functioneren van de voor de trede(s) bepaald.

De stuwaanpassing van S112EOS in het geactualiseerde referentiemodel (van 12.79 m NAP naar 13.25 m NAP) is voor de vistrap S112EOS niet één op één als zodanig overgenomen. In het DO.01 model heb is de 1e trede op 12.86 m NAP gemodelleerd. Dit omdat de kruinhoogte krapper is gemodelleerd dan de oorspronkelijke kruinbreedte van 2.25 m in het referentiemodel en de overstortende straal daarmee groter wordt.

Tabel 16 Eigenschappen van de verschillende vistrappen zoals in het scenario model DO gemodelleerd.

			Lp	Bw		s	H	Ew		
Vistraplocatie	ID	Aantal treden binnen vistraplocatie	Lowest Point (m +NAP)	Bottem Width (m)	Tablad slopes regelnr.	Slope (1/n)	Height (m)	Extra Width	Crossection defintion	Motivatie
BKW3	BKW3	1 trede	10.56	0.15	1	1	0.340	0.53	sleuf_BKW3_vistrap_voorstellVinfra	voor het omzetten van de drempel afsluiter is gekozen om vast te houden aan de bestaande afmetingen aangezien de oorspronkelijk orifice in duikers constructie zit en we gehouden zijn aan de afmetingen ter plaatse. Gekozen is om hier een inkeping te maken ter breedte van 0.15m zodanig dat vissen als modderkruiper er qua afmeting door heen passen,
S112ESS	DO03_S112ESS_cascade1	1 trede	11.30	0.50	1	2	0.225	1.50	CO03_S112ESS_cascade1	bovenstroomse trede meest maatgevend, daarnaast is voor deze stuwe ook een automatische stuw In nabijheid waarmee het functioneren van de trap geoptimaliseerd kan worden. Omwille van tijd en budget enkel de eerste trede gemodelleerd.
					2	1	0.150	0.00		
S112ERS	10	1e trede (bovenstrooms)	12.30	0.70	1	1.9	0.110	0.90	ERS3	voor deze stuw vistrap is er ook een automatische stuw In nabijheid, waarmee het functioneren van de trap geoptimaliseerd kan worden.
					2	1	0.200	0.60		
	10_vistrap_casc2	2e trede (midden)	12.28	0.70	1	1.9	0.110	0.90	ERS3	
					2	1	0.200	0.60		
	10_vistrap_casc5	3e trede (benedenstrooms)	12.30	0.70	1	1.9	0.110	0.90	ERS3	
					2	1	0.200	0.60		
S112EOS	JJ_accent_trede3	1e trede (bovenstrooms)	13.05	0.50	1	0.2	0.200	1.10	Vistrap112EOS_laagste trede +0.1mbodembreedte	
					2	1	0.300	0.60		
	JJ_accent_trede4	2e trede (midden)	12.98	0.50	1	0.2	0.200	1.10	Vistrap112EOS_laagste trede +0.1mbodembreedte	
					2	1	0.300	0.60		
	S112EOS	3e trede (benedenstrooms)	12.79	0.40	1	0.2	0.200	1.10	Vistrap112EOS_laagste trede	
					2	1	0.300	0.60		

Iv-Infra b.v.
Trapezium 322
3364 DL Sliedrecht
Nederland

Nevelgaarde 10
3436 ZZ Nieuwegein
Nederland

Pettelaarpark 10-15
5216 PD 's-Hertogenbosch
Nederland

Waarderweg 40
2031 BP Haarlem
Nederland

www.iv-infra.nl
Telefoon +31 88 943 3200
Postbus 135
3360 AC Sliedrecht
officemanagement@iv-infra.nl

Westervoortsedijk 73
Gebouw CB
6827 AV Arnhem
Nederland

Trompstraat 36a
9190 Stekene
België

Milieuhygiënisch vooronderzoek

Land- en waterbodem ter plaatse van en nabij de Sint Jansbeek

Projectnummer: 20231088
Datum: 2 maart 2023

zuiver in advies & onderzoek

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Milieuhygiënisch vooronderzoek

Land- en waterbodem ter plaatse van en nabij de Sint Jansbeek

Opdrachtgever

Iv-Infra b.v.
Pettelaarpark 10-15
5216 PD 's-Hertogenbosch

Adviesbureau

MILON bv
Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
info@milon.nl / www.milon.nl
073 – 5477253

Status
definitief

Versie
1

Datum
2 maart 2023

Projectnummer
20231088

Normec
BRL SIKB 2000

Auteur
ing. Anja van der Lee

Kwaliteitscontrole
ing. Mark Bergmans

zuiver in advies & onderzoek

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Inhoudsopgave

1 Inleiding 3
1.1 Aanleiding en doel 3
1.2 Opbouw van het rapport 3
1.3 Onafhankelijkheid en betrouwbaarheid 3
2 Milieuhygiënisch vooronderzoek 4
2.1 Afbakening en locatiegegevens 4
2.2 Gebruik en potentiële bronnen 7
2.3 Uitgevoerde bodemonderzoeken 9
2.4 Bodemkwaliteitskaart, bodemopbouw en geohydrologie 11
2.5 Terreininspectie 12
3 Conclusies 13

Bijlagen

Bijlage 1: Topografische overzichtskaart
Bijlage 2: Situatietekeningen
Bijlage 3: Foto's
Bijlage 4: Omgevingsrapportage

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

1 Inleiding

MILON bv te Veghel (hierna te noemen MILON) heeft in opdracht van Iv-Infra b.v. een milieuhygiënisch vooronderzoek uitgevoerd ter plaatse van land- en waterbodem ter plaatse van en nabij de Sint Jansbeek. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de Nederlandse Normen NEN 5717 en NEN 5725.

1.1 Aanleiding en doel

Het milieuhygiënisch vooronderzoek is uitgevoerd in verband met de voorgenomen herinrichting van de landbodem en het beekherstel. Het doel van het milieuhygiënisch vooronderzoek is inzicht krijgen in de mogelijke aanwezigheid van verontreinigingen op de onderzoekslocatie. Hierbij wordt een inschatting gemaakt van de aard, mate, oorzaak en ligging van mogelijke verontreinigingen.

Om dit doel te bereiken wordt relevante informatie over de onderzoekslocatie en eventueel de beïnvloeding vanuit de directe omgeving verzameld, geanalyseerd en geïnterpreteerd. De te verzamelen informatie heeft betrekking op locatiegegevens, bodemopbouw, geohydrologie, te verwachten bodemkwaliteit en potentieel bodembedreigende activiteiten op de locatie.

1.2 Opbouw van het rapport

In onderhavige rapportage komen de volgende aspecten aan de orde:

- informatie over de onderzoekslocatie (hoofdstuk 2);
- conclusies en hypothese (hoofdstuk 3).

De bijbehorende topografische overzichtskaart, tekeningen, foto’s en de omgevingsrapportage zijn als bijlagen in deze rapportage opgenomen.

1.3 Onafhankelijkheid en betrouwbaarheid

Het onderzoek is geheel onafhankelijk uitgevoerd. MILON bv (hierna te noemen MILON) is geen eigenaar van de onderzoekslocatie, heeft geen belang bij de uitkomsten van het uitgevoerde onderzoek en is financieel niet gelieerd aan de opdrachtgever.

Het onderzoek is met de grootst mogelijke nauwkeurigheid en conform de daarvoor opgestelde normen en richtlijnen uitgevoerd. Hierbij wordt opgemerkt dat een vooronderzoek slechts bestaat uit een dossieronderzoek en een terreinverkenning. Daarom kan niet geheel uitgesloten worden dat op de locatie een verontreiniging aanwezig is die bij dit onderzoek niet is aangetroffen. MILON bv acht zich niet aansprakelijk voor eventueel hieruit voortvloeiende (financiële) schade.

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

2 Milieuhygiënisch vooronderzoek

Het vooronderzoek is uitgevoerd conform de NEN 5717:2017 nl Bodem – Waterbodem – Strategie voor het uitvoeren van basis milieuhygiënisch vooronderzoek en NEN 5725:2017 nl Bodem - Landbodem – Strategie voor het uitvoeren van milieuhygiënisch vooronderzoek.

Het doel van het milieuhygiënisch vooronderzoek is inzicht krijgen in de mogelijke aanwezigheid van verontreinigingen op de onderzoekslocatie. Hierbij wordt een inschatting gemaakt van de aard, mate, oorzaak en ligging van mogelijke verontreinigingen. Ook onderzoek naar een mogelijke verontreiniging met PFAS maakt hier deel van uit. Om dit doel te bereiken wordt relevante informatie over de onderzoekslocatie en eventueel de beïnvloeding vanuit de directe omgeving verzameld, geanalyseerd en geïnterpreteerd. De te verzamelen informatie heeft betrekking op locatiegegevens, bodemopbouw, geohydrologie, te verwachten bodemkwaliteit en potentieel bodembedreigende activiteiten op de locatie.

Uiteindelijk dienen in het vooronderzoek de onderzoeksvragen uit de NEN 5717 "Hypothesestelling" en NEN 5725 "Opstellen hypothese over de bodemkwaliteit ten behoeve van uit te voeren bodemonderzoek" beantwoord te worden. Ten behoeve van het vooronderzoek zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

- Informatie opdrachtgever en eigenaar;
- Informatie overheid inzake bodemonderzoeken, ophooglagen, vergunningen, (voormalige) brandstoftanks en andere mogelijke relevante informatie;
- Omgevingsrapportage Noord-Brabant;
- Historisch topografisch kaartmateriaal, topotijdreis;
- Actuele luchtfoto's (Google Earth);
- Atlas leefomgeving;
- Planviewer en kadaster;
- DINOloket.

In de volgende paragrafen wordt de informatie en de resultaten van het vooronderzoek besproken. Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek, waarbij bovenstaande bronnen zijn geraadpleegd en uit een locatie inspectie van de onderzoekslocatie en de directe omgeving waarbij op basis van visuele waarnemingen relevante aspecten worden onderzocht.

2.1 Afbakening en locatiegegevens

Het onderzoeksgebied voor het vooronderzoek is geografisch afgebakend tot de onderzoekslocatie en de aangrenzende percelen tot 25 meter vanaf de grens van de onderzoekslocatie. In verticale richting is de locatie afgebakend tot 5 meter beneden maaiveld. Gezien het doel van het onderzoek wordt deze afbakening voldoende geacht.

De onderzoekslocatie bestaat uit watergang de Sint Jansbeek en nabijgelegen percelen waar mogelijk herinrichting gaat plaatsvinden. Ook een watergang, zijtak van de Sint Jansbeek, in rood aangegeven in figuur 1, maakt onderdeel uit van het onderzoek. De dorpskern van Vortum-Mullem is uitgesloten van het onderzoek. In tabellen 1 en 2 zijn locatiegegevens opgenomen.

De regionale ligging van de onderzoekslocatie is weergegeven op de topografische overzichtskaart in bijlage 1 en op het overzichtskaartje in figuur 1. Voor een indruk van de onderzoekslocatie wordt verwezen naar de situatietekening in bijlage 2 en de foto's in bijlage 3.

zuiver in advies & onderzoek

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Tabel 1: Overzicht locatiegegevens landbodem

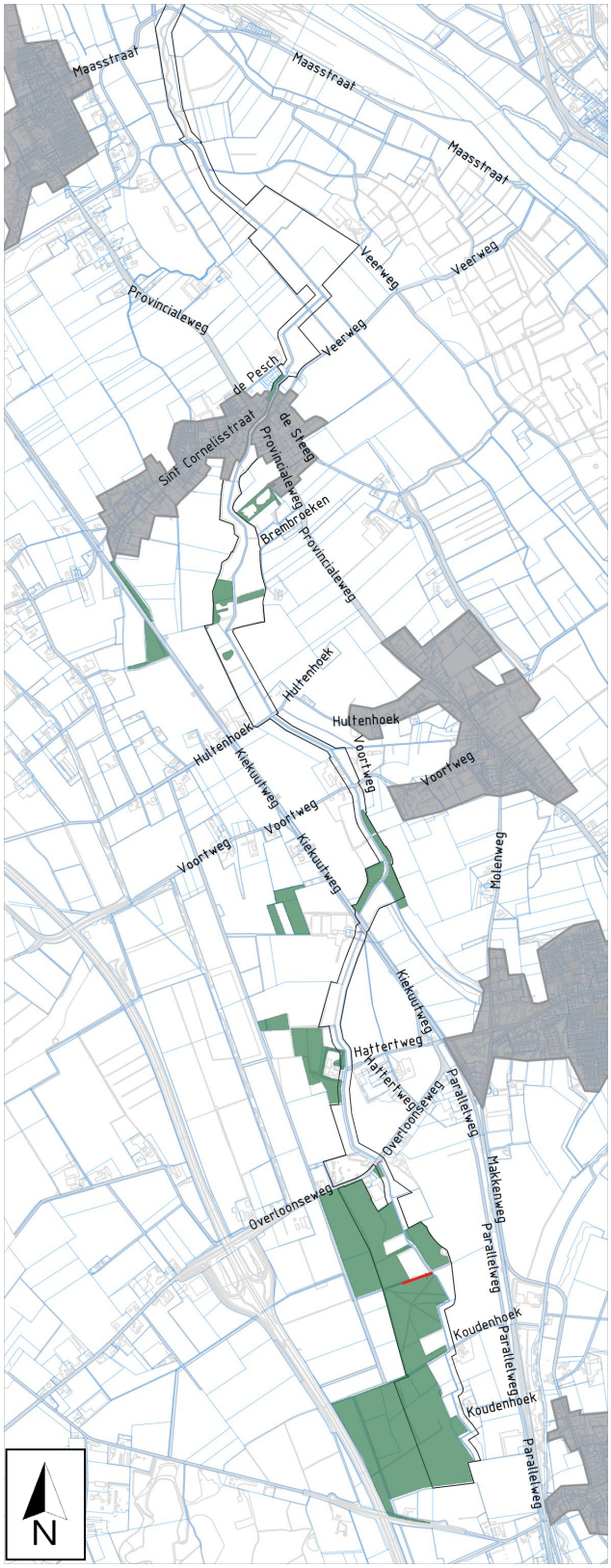
Adres locatie	landbodem nabij de Sint Jansbeek (Vierlingsbeek tot de Maas bij Vortum-Mullem)
Ligging locatie	zie figuur 1 en bijlage 2
Bebouwing	voornamelijk onbebouwd, enkele boerderijen, recreatie en woningen aanwezig
Oppervlakte locatie	circa 116 hectare
Huidig gebruik	agrarisch, wonen, bos, natuur, recreatie

Tabel 2: Overzicht locatiegegevens en toetsingsaspecten bureauonderzoek

Locatie	Sint Jansbeek (Vierlingsbeek tot de Maas bij Vortum-Mullem)
Ligging locatie	zie figuur 1 en bijlage 2
Coördinaten Rijksdriehoekstelsel	x: 196049 y: 403418
Lengte watergang	circa 8,5 kilometer
Type watergang	beek
Stromingssnelheid	langzaam
Indeling watertype	regionaal, lintvormig water
Laatste baggerjaar	onbekend
Gebiedskenmerken	
Gebruiksfunctie	wateropvang – afwatering
Gebied	landelijk
Natuurlijk of gegraven	gegraven
Overstorten of overige puntbronnen?	er zijn twee riooloverstorten aanwezig die uitmonden in de beek. - t.h.v Voortweg 17 te Groeningen (zie bijlage 2-5). - t.h.v Sint Cornelisstraat 5 te Vortum-Mullem (zie bijlage 2-8) overige puntbronnen zijn niet bekend
Sedimentatie en erosie patroon	lage stroomsnelheid en weinig tot geen erosie
Beïnvloeding door ongewone voorvallen	niet bekend
Beïnvloeding door menselijke activiteit	lokale wegen en agrarisch gebruik aangrenzende percelen
Gebruik aangrenzende percelen, landgebruik	agrarisch (grasland, akkerland), natuur/groen, recreatie
Afweging onderzoeksstrategie	
Grenzend aan weg met verkeersintensiteit > 500 per dag, tenzij het bermsloten betreft op afstand > 15 meter waarin riolering niet loost	Sint Jansbeek stroomt onder de Provinciale weg in Vortum-Mullem (verkeersintensiteit is niet bekend) en onder het spoor tussen Boxmeer en Venlo.
Vindt op de watergang regelmatig beroeps- of pleziermotorvaart plaats?	nee
Eerdere onderzoeksgegevens	
Eerdere onderzoeksgegevens beschikbaar	beperkt, zie ook 2.3
Belasting door diffuse of specifieke bronnen	diffuus landelijk

zuiver in advies & onderzoek

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Figuur 1: overzichtskaart met globale ligging onderzoekslocatie (zwart omrand) *Bron: opdrachtgever*

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

2.2 Gebruik en potentiële bronnen

Over het algemeen is op basis van historisch kaartmateriaal de watergang en het gebruik van de omliggende percelen door de jaren heen niet veranderd. Op enkele plaatsen is de watergang wel rechtgetrokken.

Volgens historisch topografisch kaartmateriaal is de Sint Jansbeek rond 1900 reeds ter plaatse gelegen. De stadkernen van de nabijgelegen plaatsen zijn reeds aanwezig. Het overgrote gedeelte van de directe omgeving is in gebruikt voor agrarische doeleinden of natuur.

In de loop der jaren is te zien dat de stadskernen uitbreiden en de heide over het algemeen plaats maakt voor agrarische percelen. Vanaf eind jaren '60 zijn op enkele plekken nabij of aangrenzend aan de onderzoekslocatie fruit- of boomkwekerijen aanwezig. De landbodem ter plaatse van de onderzoekslocatie is hierdoor niet direct verdacht op het voorkomen van een verontreiniging met bestrijdingsmiddelen. Door verwaaiing kan het niet worden uitgesloten maar aangezien dit meer dan zestig jaar geleden is en over een relatief korte periode wordt de onderzoekslocatie niet verdacht beschouwd en is onderzoek naar bestrijdingsmiddelen naar onze mening niet noodzakelijk en niet zinvol.

Eind jaren '70 is door de afgraving van de oeverwal van de Maas de laatste 100 meter van de Sint Jansbeek verdwenen en bestaat nu uit water en functioneert als overnachtingshaven met aanlegsteigers. Tussen 1968 en 1980 is de licht slingerende beek ter plaatse van de Zurepasweiden gekanaliseerd. Ook de ontwateringssloot vanuit het bovenstroomse deel van de Zurepasweiden bij Groeningen is verlegd en rechtgetrokken. Ervan uitgegaan wordt dat gedempt is met gebiedseigen grond. Dit kan in een bodemonderzoek geverifieerd worden op basis van zintuiglijke waarnemingen.

<u>Omgevingsrapportage</u>
Uit de omgevingsrapportage van de omgevingsdienst komen de onderstaande potentieel verdachte locaties naar voren. De omgevingsrapportage is opgenomen in bijlage 4.

- ter plaatse van de Hultenhoek 12 in Groeningen was een huisbrandolie tank aanwezig. In december 1994 is de tank gesaneerd door het te reinigen en af te vullen met zand. Zintuiglijk werd geen verontreiniging waargenomen.
- ter plaatse van de Hultenhoek 14 in Groeningen was een huisbrandolie tank aanwezig. In augustus 1991 is de tank gesaneerd door het te legen en te reinigen.
- ter plaatse van de Hattertweg 6 te Vlieringsbeek was een huisbrandolie tank aanwezig. In augustus 1991 is de tank gesaneerd door het te reinigen en af te vullen met zand. Zintuiglijk werd geen verontreiniging waargenomen.
- aan de Overloonsweg 2a in Vlieringsbeek was een asbestverontreiniging (>100 mg/kg ds) in een mestkelder aanwezig. In augustus 2009 is zo'n 450 ton asbesthoudend materiaal is verwijderd. Na een visuele inspectie is de verwijdering akkoord bevonden.

<u>Overstorten</u>
Er komen voor zover bekend twee overstorten uit in de Sint Jansbeek. Het betreffen riooloverstorten, ter hoogte van Voortweg 17 te Groeningen (zie bijlage 2-5) en ter hoogte van Sint Cornelisstraat 5 te Vortum-Mullem (zie bijlage 2-8). De overstort nabij de Voortweg voert enkele malen per jaar overtollig afval- en regenwater af. Van de overstort nabij de Sint-Cornelisstraat, welke uitkomt direct na een stuw in de Sint Jansbeek, is niet bekend of deze daadwerkelijk afvoert in de Sint Jansbeek. De ligging van de overstorten zijn tevens weergegeven op figuur 2 en 3.

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Figuur 2: luchtfoto met globale ligging overstort Vortum-Mullem *Bron: Google Maps*

Figuur 3: luchtfoto met globale ligging overstort Groeningen *Bron: Google Maps*

Asbest

Er zijn geen gegevens bekend over ophogingen of dempingen, stortingen of calamiteiten en voor zover bekend is er geen asbesthoudende beschouwing aanwezig in de watergangen. De (water)bodem is op basis van de beschikbare informatie niet verdacht op het voorkomen van asbestverontreiniging. Wel komt het voor dat kavelsloten of andere watergangen gedempt kunnen zijn met puin, paden verhard met puin of bebouwing met asbesthoudende daken nabij de watergang aanwezig is. Tijdens de locatie inspectie wordt daarom hier specifiek aandacht aan besteed. Als uit waarnemingen in het veld blijkt dat asbest verdachte (plaat)materialen aanwezig zijn, wordt alsnog de locatie als asbestverdacht beoordeeld.

PFAS

Sinds 8 juli 2019 is het 'Tijdelijk handelingskader PFAS' in werking getreden en in december 2021 is het 'Handelingskader voor hergebruik van PFAS-houdende grond en baggerspecie' vastgesteld. Vastgesteld is dat grond in Nederland verdacht is op het diffuus voorkomen van PFAS boven de bepalingsgrens via atmosferische depositie als het gaat om bovengrond of als grond is geroerd. Daarnaast betreffen PFAS zeer mobiele stoffen die slecht adsorberen aan de vaste bodem en in een zandige bodem gemakkelijk kunnen uitlogen naar de ondergrond. PFAS accumuleert in de vaste bodem rond de grondwaterstand door de oppervlakte-actieve eigenschappen. PFAS kan dus ook in de bodem voorkomen rond het grondwaterniveau. Er zijn op locatie geen directe bronnen bekend voor PFAS-verontreiniging. Algemeen is bekend dat door depositie PFAS in de bodem voorkomt in Nederland. Indien aan- en afvoer van grond of baggerspecie plaatsvindt dan is het noodzakelijk onderzoek naar PFAS te verrichten.

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

2.3 Uitgevoerde bodemonderzoeken

Binnen de onderzoekslocatie zijn tot op heden enkele bodemonderzoeken uitgevoerd. In de omgeving zijn meerdere bodemonderzoeken uitgevoerd. Binnen de onderzoekslocatie zijn de volgende twee onderzoeken uitgevoerd:

1. *Verkennend (water)bodemonderzoek Beekmonding Sint Jansbeek, Geofox-Lexmond, projectnummer 20132085/SVEN, 13 maart 2014*
   De aanleiding voor het onderzoek vormde de voorgenomen herinrichting van de beekmonding van de watergang en het omliggende uiterwaardengebied. Uit het vooronderzoek van deze rapportage blijkt dat eerder op een gedeelte van de watergang en op de naastgelegen uiterwaardebodem twee waterbodemonderzoek zijn uitgevoerd, namelijk:
   1.1 *Verkennend waterbodemonderzoek - District Raam - Waterloop 112008, Agel Adviseurs, projectnummer 20120199-006, rapportversie D.01, d.d. 24 augustus 2012:*
   Dit betreft het deel van de Sint Jansbeek binnen het huidige onderzoeksgebied, vanaf watergang 112008 aan de zuidoostzijde tot aan de stuw ter plaatse van de uitmonding in de Maas aan de noordzijde. Op basis van het uitgevoerde vooronderzoek is de watergang onverdacht op het voorkomen van verontreinigingen. De waterbodem (sedimentlaag) van de watergang bestaat uit een circa 10 tot 60 cm dikke sliblaag. De onderliggende vaste bodem bestaat uit zand of klei. Er zijn bij het onderzoek geen (water)bodemvreemde bijmengingen aangetroffen. De kwaliteit van de sliblaag varieert van klasse A tot klasse B voor toepassing op/in waterbodem en overwegend klasse Industrie op/in landbodem. Het slib in het stroomafwaarts deel van de watergang is niet toepasbaar op/in landbodem. Het slib is gedeeltelijk niet verspreidbaar op de kant. De onderliggende vaste klei- of zandbodem varieert van vrij toepasbaar tot klasse B voor toepassing op/in waterbodem. De toepassingsmogelijkheden op landbodem zijn niet bepaald.'
   1.2 *Waterbodemonderzoek Sint Jansbeek Adviesbureau, documentkenmerk 13J047RAP, d.d. 6 februari 2014:*
   Het onderzoek heeft betrekking op de uiterwaardebodem van de kadastrale percelen Boxmeer, sectie T nummer 46 en 99 en delen van de Sint Jansbeek en twee aangrenzende kavelsloten. Op basis van het vooronderzoek zijn de onderzoekslocaties (waterbodem en uiterwaardenbodem) onverdacht op het voorkomen van verontreinigingen. De kwaliteit van de onderzochte waterbodem (deel Sint Jansbeek en kavelsloten) is als verspreidbaar en vrij toepasbaar beoordeeld. De kwaliteit van de uiterwaardenbodem varieert. De onderzochte klei (tot 1,0 m-mv) betreft klasse A of B voor toepassing op/in waterbodem en klasse Industrie bij toepassing op/in landbodem. Het onderzochte zand en de sterk zandige klei is vrij toepasbaar beoordeeld bij toepassing op/in land- of waterbodem. Al het materiaal is verspreidbaar op de kant.

   Uit het waterbodem onderzoek uitgevoerd door Geofox-Lexmond is de waterbodem in het onderzochte deel van de Sint Jansbeek toepasbaar als klasse B bij toepassing op/in waterbodem en klasse Industrie toepassing op/in landbodem. Het materiaal is eveneens verspreidbaar op de kant. Alle uitwaardenbodem is toepasbaar op en/of in waterbodems. Op zeer een lokale koolashoudende kleilaag na is al het bodemmateriaal ook toepasbaar op en/of in landbodems. Er is een duidelijk verschil in kwaliteit tussen de klei en het zand. Het zand is vrij toepasbaar. De kwaliteit van de klei varieert van Klasse A tot B (waterbodemtoepassing) dan wel AW tot Industrie (landbodemtoepassing). De ondergrond (>0,5 m-mv) is doorgaans van betere kwaliteit. Binnen de onderzoeksgrens zijn plaatselijk paden/wegen aanwezig die in meer of mindere mate verhard zijn met grind/kiezels en gebroken puin. Bij het pad dat centraal door het gebied loopt zijn stukjes asbesthoudend materiaal aangetroffen.

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

2. *Verkennend en nader bodemonderzoek asbest Beekmonding Sint Jansbeek, Geofox-Lexmond, projectnummer, 20140709/SVEN/ 18 september 2014*
   Dit onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van het vorige onderzoek, waarbij plaatselijk asbesthoudend materiaal is aangetroffen. Locatie C1 ligt binnen de onderhavige onderzoekslocatie. Ter plaatse is visueel en analytisch asbesthoudend materiaal aangetroffen op en in de onderzochte paden (grove fractie). In de onderzochte puin- en grondmonsters (fijne fractie) zijn geen of slechts marginale gehalten asbest aangetroffen. Het (gewogen) asbestgehalte in de onderzochte ruimtelijke eenheid RE1 van locatie C1 – het puinpad parallel aan de Sint Jansbeek - overschrijdt de restconcentratienorm. Dit deel van dit pad valt hiermee onder de definitie van een asbestweg in het kader van het Besluit asbestwegen. Er dienen derhalve maatregelen te worden getroffen ter voorkoming van blootstelling aan asbest. De omvang van de met asbest verontreinigde laag wordt geraamd op 370 m^3. De asbestgehalten in het overige deel van locatie C1 (RE2) bevinden zich ruim beneden de restconcentratienorm. Er zijn hiervoor derhalve geen maatregelen of sanerende handelingen noodzakelijk. Geadviseerd werd de verontreiniging met asbest volledig weg te nemen, gezien de voorgenomen herinrichting.

De hiernavolgende onderzoeken zijn uitgevoerd in de nabijheid van maar wel buiten onderhavige onderzoekslocatie:

3. *Verkennend bodemonderzoek St. Cornelisstraat 21 te Vortum-Mullem, Royal Haskoning, projectnummer 9T0250.01, 14 november 2007*
   Deze onderzoekslocatie grenst aan de onderhavige onderzoekslocatie. De locatie is in het verleden in gebruik geweest als varkensboerderij. Ten tijde van het onderzoek heeft het de functie wonen met erf. Naast één van de schuren is een bovengrondse brandstoftank in een lekbak en onder een afdak aanwezig. Het achterste gedeelte, grenzend aan onderhavige locatie, is in gebruik voor landbouw.

   Ter plaatse van de bovengrondse olietank zijn kolengruis en puinresten aangetroffen; hier blijkt analytisch licht verhoogde gehalten aan koper en zink te bevatten. Minerale olie is niet aangetoond in zowel de boven- als ondergrond. Op enkele plekken bevat de bovengrond een lichte bijmenging met puin, die te relateren is aan de nabijgelegen terreinverharding met puin. In de zintuiglijk schone bovengrond is een licht verhoogd gehalte aan PAK aangetoond. In de ondergrond zijn geen verhogingen gemeten. In de grond onder het met puin verharde pad is een licht verhoogd gehalte aan PAK aangetoond. In het grondwater is een licht verhoogde concentratie aan zink aangetoond.
   In het puin ter plaatse is asbest aangetoond. De gehaltes liggen echter lager dan de norm voor een nader onderzoek.

   Geconcludeerd werd dat de bodemkwaliteit geen belemmering opleverde voor eventuele nieuwbouw en vervolgonderzoek niet nodig is.

4. *Nulsituatie onderzoek Hultenhoek 14 Groeningen, Econsultancy, rapportnummer 6033.001, 28 maart 2018*
   In dit onderzoek wordt de nulsituatie van een bovengrondse dieseltank vastgelegd en is daarom onderzocht op metalen, minerale olie, aromaten en oplosmiddelen. Bodemvreemde bijmengingen zijn niet waargenomen. In de grond zijn geen verhogingen aangetoond. In het grondwater is een licht verhoogde concentratie aan naftaleen aangetoond. de nulsituatie is afdoende vastgelegd.

5. *Vooronderzoek Oeffeltse Raam Boxmeer, Aeres Milieu B.V., projectnummer AM20120-2, 27 oktober 2020*
   Daar waar de Sambeekse uitwatering uitmondt op de Maas is het enige punt wat nabij onderhavige onderzoekslocatie gelegen is. De Sambeekse Uitwatering is aangemerkt als ‘overig water, lintvormig’. De waterbodem ter plaatse van deze watergang kan zover bekend volgens de lichte onderzoeksinspanning uitgevoerd worden. de omliggende landbodem kan gezien het gebruik en huidige bekende gegevens

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

grotendeels als onverdacht beschouwd worden. Op basis van eerdere bodemonderzoeksresultaten ter plaatse en in de directe omgeving dient wel rekening gehouden te worden met licht tot sterk verhoogde gehalten aan zware metalen in het grondwater ten gevolge van regionaal verhoogde achtergrondwaarden. De aanwezigheid van asbestverdacht materiaal in de bodem wordt ter plaatse van de watergangen en akker-, wei- en bospercelen niet verwacht (onverdacht).

6. *Verkennend bodemonderzoek Oeffeltse Raam Boxmeer, Aeres Milieu B.V., projectnummer AM20120-2, 20 januari 2022*
   Daar waar de Sambeekse uitwatering uitmondt op de Maas is waterbodemonderzoek gedaan. Dit is de enige onderzochte locatie nabij de onderhavige onderzoekslocatie. De waterbodem ter plaatse voldoet aan klasse industrie en klasse A. Het slib is als toepasbaar beoordeeld. Diverse zware metalen zijn hier verhoogd aangetoond.

7. *Verkennend bodemonderzoek conform NEN 5740/A1 & Indicatief asbest in grond onderzoek gebaseerd op NEN 5707, SGS Search, projectnummer 25.18.00236.7, 7 december 2018*
   Deellocaties E17, E18, E19, E20 en E117 bevinden zich nabij onderhavige onderzoekslocatie. In de bovengrond ter plaatse van boring E1701 en de ondergrond van boringen E1701, E1703 en E1704 is zintuiglijk een bijmenging met baksteen en kolengruis aangetroffen. Deze lagen zijn matig verontreinigd met PAK. In de bovengrond ter plaatse van boring E1801 is zintuiglijk een bijmenging met baksteen aangetroffen. Deze laag is matig verontreinigd met PAK. In de zintuiglijk schone bovengrond ter plaatse van boringen E1901 en E1902 is een matige verontreinigd met PAK en een sterke verontreiniging met lood aangetroffen (MME1901). De separate grondmonsters uit MME1901 zijn aanvullend onderzocht op de aanwezigheid van het metalenpakket en PAK. Uit de resultaten van de uitsplitsing blijkt dat de bovengrond bij boring E1902 sterk is verontreinigd met PAK (E1902-1). In de overige boring wordt een lichte verontreiniging met PAK aangetroffen. Ter plaatse van deellocatie E117 zijn in de zwak baksteenhoudende bovengrond licht verhoogde gehalten aan PAK en minerale olie aangetoond. In de ondergrond zijn geen verhogingen aangetoond. Ter plaatse van deellocatie E20 is een asbest in puin onderzoek uitgevoerd. In het puin is een gewogen gehalte van 48 mg/kg ds aangetoond. Officieel ligt dit gehalte onder de grenswaarde voor een nader onderzoek. Voor deellocatie E19 werd een BUS-melding tijdelijke uitplaatsing geadviseerd. Naar aanleiding hiervan is dan ook een BUS-melding ingediend.

2.4 Bodemkwaliteitskaart, bodemopbouw en geohydrologie

De onderzoekslocatie heeft een globale hoogteligging van variërend van circa 13 tot 16 m+NAP. De gegevens van de regionale bodemopbouw zijn verkregen van DINOloket (uitgifte portaal van TNO, Geologische Dienst Nederland).

Vanaf maaiveld tot circa 14 m-mv bestaat de bodem uit de formatie van Beegden (zand, matig grof tot uiterst grof, lokaal grindig; grind, fijn tot grof, lokaal zandig; stenen; keien; blokken; klei, lokaal siltig tot zandig). Hieronder is de Kiezeloöliet formatie (zand, matig fijn tot uiterst grof, lokaal grindig; klei, lokaal siltig tot zandig, lokaal humeus; bruinkool aanwezig.

Volgens opgave van de Atlas Leefomgeving ligt het onderzoeksgebied niet in een waterwingebied, grondwaterbeschermingsgebied of boringvrije zone. Het aanwezig zijn van ongeregistreerde onttrekkingen in de directe omgeving is niet bekend. Voor zover bekend wordt binnen het onderzoeksgebied geen grondwater onttrokken.

Uit de bodemkwaliteitskaart van de regio Noordoost-Brabant blijkt dat de onderzoekslocatie is gelegen in een gebied waarin de bodemkwaliteit naar verwachting voldoet aan de bodemkwaliteitsklasse AW2000. De

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

onderzoekslocatie is gelegen in de bodemfunctieklasse AW2000 (Landbouw/Natuur). Uit de Bodemkwaliteitskaart PFAS Noord-Brabant blijkt dat de onderzoekslocatie is gelegen is in zone 5 - Noordoost-Brabant. Op basis van de PFAS-gehalten voldoet de ontgravingsklasse naar verwachting aan landbouw/natuur. Uit de bodemkwaliteitskaart blijkt ook dat het gedeelte van de onderzoekslocatie vrijwel direct ten noorden van de kern van Vortum-Mullem uitgesloten is van de kaart en valt onder waterbodem.

2.5 Terreininspectie

De resultaten van de gegevens uit voorgaande paragrafen zijn voor zover mogelijk geverifieerd tijdens de locatie inspectie. Tijdens de inspectie is aandacht geschonken aan de aanwezigheid van asbestverdachte materialen op of in de bodem of op bebouwing. Door begroeiing is puin in de bodem moeilijk waarneembaar en niet uitgesloten kan worden dat bodemvreemd materiaal aanwezig is welke tijdens de inspectie niet is waargenomen. De locatie inspectie is op 2 en 3 februari 2023 uitgevoerd door de heer J.F.J. (Joost) Cox, erkend en ervaren veldwerker van MILON. Hierbij is het volgende geconstateerd:

1. in het verlengende van de Koudenhoek Holtenhoek, nabij nummer 2, is een puinverharding aanwezig (bijlage 2-1);
2. ten noorden van de Overloonseweg 11b in Vierlingsbeek is een puinpad aanwezig (bijlage 2-3);
3. nabij Hattertweg 6 is een puinverharding aanwezig (bijlage 2-3);
4. in de kern van Vortum-Mullem is in de Sint Jansbeek een betonnen bak aanwezig (bijlage 2-9);
5. ten noorden van Veerweg nabij nummer 8 te Vortum-Mullem, is een schuur met een asbestverdacht dak aangetroffen. Een dakgoot ontbreekt en daarmee is de onverharde druppelzone verdacht op het voorkomen van asbest (bijlage 2-9);
6. ten noorden van de kern van Vortum-Mullem is ter plaatse van een pad nabij de Veerweg een puin- en grindverharding aanwezig (bijlage 2-9);
7. ter hoogte van de Oude Waranda en de Sambeekse uitwatering is een puin-/grindpad aanwezig (bijlage 2-11). Dit betreft hetzelfde pad als waar in het bodemonderzoek onder punt 2 in paragraaf 2.3 een verontreiniging met asbest is aangetoond. Kadastraal is dit perceel bekend als gemeente Boxmeer sectie M nummer 104 en is eigendom van de gemeente Land van Cuijk;
8. nabij de uitmonding van de beek in de Maas, ter hoogte van de Maasstraat in Sambeek is in de Sint Jansbeek een betonnen bak aanwezig (bijlage 2-12);
9. meerdere stuwen en bruggen zijn aanwezig;
10. de twee eerder benoemde overstorten zijn waargenomen (bijlage 2-5 en 2-8);
11. in het noordelijkste gedeelte, vanaf Maasstraat te Sambeek tot de uitmonding in de Maas, is puin, tegels, beton en stenen waargenomen in de beek (bijlage 2-12).

Bovenstaande waarnemingen zijn zo veel als mogelijk weergegeven op de tekeningen en vastgelegd met foto's. In bijlage 3 zijn de foto's opgenomen en op de tekeningen in bijlage 2 zijn de fotolocaties en -richting weergegeven.

Er is geen beïnvloeding door oeverbeschoeiing of steigers bestaande uit gecreosoteerd behandeld hout en er is geen beïnvloeding door niet natuurlijke materialen gebruikt voor kunstwerken, taluds en/of oeverbescherming.

Opgemerkt wordt dat door begroeiing het waarnemen van bodemvreemde materialen moeilijk is en hierdoor is het mogelijk dat op meer plaatsen sprake is van puin of andere bodemvreemde bijmengingen. Er zijn geen boringen of graafwerkzaamheden verricht waardoor geen inzicht is verkregen in de bodemopbouw en eventuele bodemvreemde bijmengingen of andere bijzonderheden.

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

3 Conclusies

MILON heeft in opdracht van Iv-Infra b.v. een milieuhygiënisch vooronderzoek uitgevoerd ter plaatse van land- en waterbodem ter plaatse van en nabij de Sint Jansbeek. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de Nederlandse Normen NEN 5717 en NEN 5725.

Het overgrote gedeelte in gebruik is voor agrarische doeleinden of natuur en groen waardoor weinig bijzonderheden worden verwacht. Op basis van het vooronderzoek worden de hiernavolgende bijzonderheden onderscheiden. Omdat de voorgenomen herinrichtingsplannen nog niet bekend zijn kan hier geen rekening mee worden gehouden en derhalve is niet aan te geven of de bijzonderheden onderzocht dienen te worden dan wel een mogelijke belemmering vormen voor de herinrichting.

Voor wat betreft de waterbodem is op een gedeelte van de beek eerder onderzoek uitgevoerd. Dit onderzochte deel van de Sint Jansbeek is toepasbaar als klasse B bij toepassing op waterbodem en klasse Industrie bij toepassing op landbodem. Het materiaal is ook verspreidbaar op de kant. Specifiek wordt vermeld dat er op de locatie geen directe bronnen bekend zijn voor PFAS-verontreiniging.
Door de overstorten is de waterbodem ter plaatse verdacht. Met de indeling in vakken dient bij een waterbodemonderzoek rekening te worden gehouden met de overstorten en de verschillende stuwen in de beek.
In het noordelijkste gedeelte, vanaf Maasstraat te Sambeek tot de uitmonding in de Maas, zijn puin, tegels, beton en stenen waargenomen in de beek. Dit gedeelte is verdacht op het voorkomen van verontreiniging met asbest.

Ter plaatse van de landbodem is op diverse locaties puin waargenomen. Het puin is, vanwege het ontbreken van informatie over de kwaliteit en herkomst, verdacht op het voorkomen van verontreiniging met asbest. Daarnaast is bekend dat in de bodem zware metalen, PAK en PCB te verwachten zijn als gevolg van de aanwezigheid van puin in de bodem. Ter hoogte van de Oude Waranda en de Sambeekse uitwatering is het puin-/grindpad (gemeente Boxmeer sectie M nummer 104) eerder onderzocht waarbij is vastgesteld dat in een gedeelte van het pad het (gewogen) asbestgehalte de restconcentratienorm overschrijdt. Dit deel van dit pad valt hiermee onder de definitie van een asbestweg in het kader van het Besluit asbestwegen. Er dienen derhalve maatregelen te worden getroffen ter voorkoming van blootstelling aan asbest. De omvang van de met asbest verontreinigde laag is geraamd op 370 m^3.

Ten noorden van Veerweg nabij nummer 8 te Vortum-Mullem, is een schuur met een asbestverdacht dak aangetroffen. Een dakgoot ontbreekt en daarmee is de onverharde druppelzone verdacht op het voorkomen van asbest.

Verder zijn geen noemenswaardige bijzonderheden of verdachte activiteiten waargenomen die mogelijk een noemenswaardige invloed kunnen hebben gehad op de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem op de onderzoekslocatie.

Op basis van het vooronderzoek wordt geconcludeerd dat voldoende inzicht is verkregen in de mogelijke aanwezigheid van verontreinigingen op de onderzoekslocatie. Op basis van het vooronderzoek en het herinrichtingsplan is het opstellen van een onderzoeksopzet mogelijk. Een waterbodemonderzoek kan uitgevoerd worden volgens onderzoeksprotocol NEN 5720, een bodemonderzoek volgens NEN 5740 en een asbestonderzoek conform NEN 5707 voor grond en NEN 5897 voor puin, bouw- en sloopafval.

zuiver in advies & onderzoek

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Bijlage 1: Topografische overzichtskaart

Topografische overzichtskaart
met ligging onderzoekslocatie

Deze kaart is noordgericht

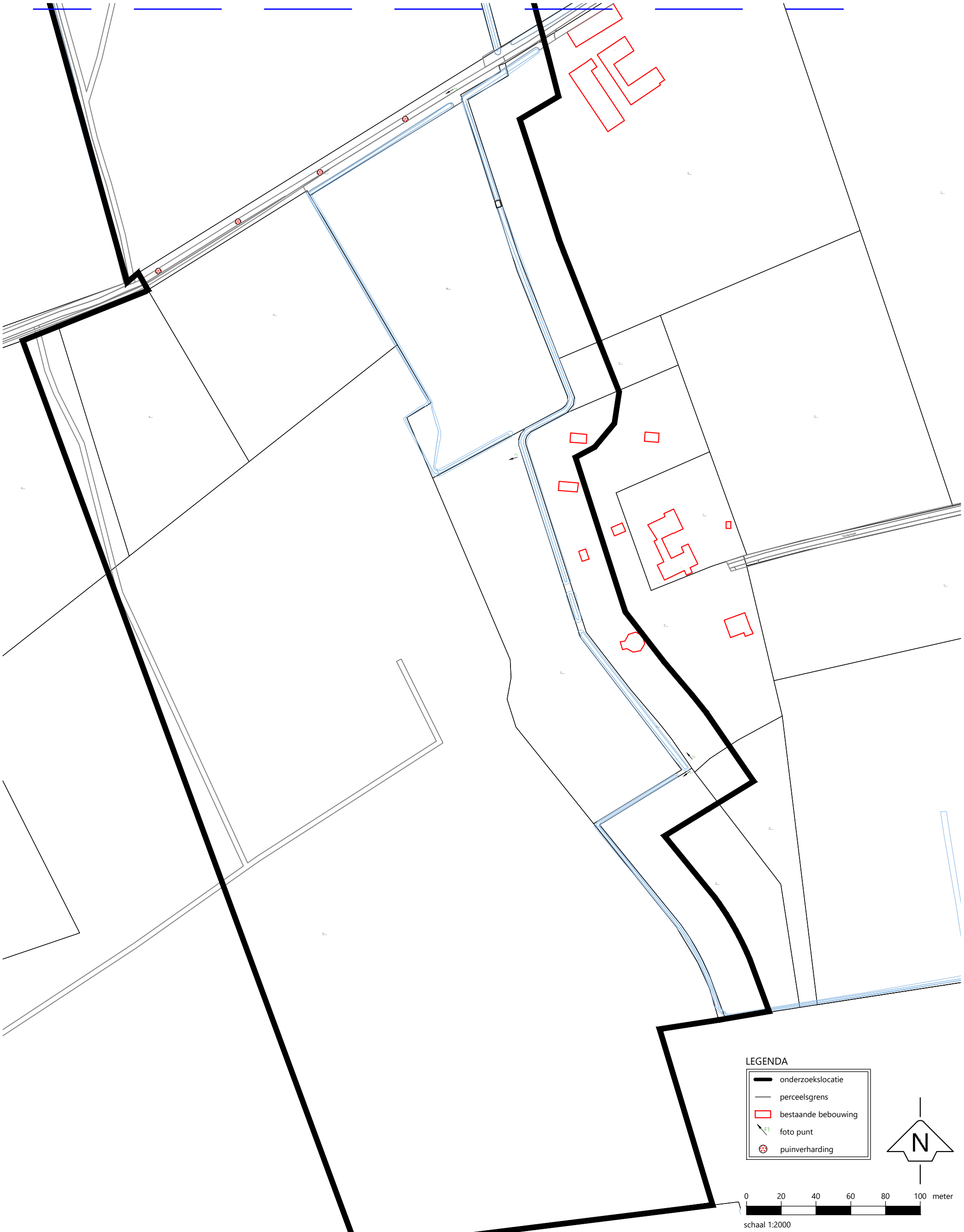
Ligging onderzoekslocatie

MILON

zuiver in advies & onderzoek

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Bijlage 2: Situatietekeningen

Betreft	Milieuhygiënisch vooronderzoek
Locatie	Sint-Jansbeek e.o.
Plaats	Boxmeer
Figuur	Ligging onderzoekslocatie en waarnemingen veldinspectie
Bijlage	2-1
Project	20231088
Formaat	A3
Schaal	1:2000

MILON
zuiver in advies & onderzoek
Rembrandtlaan 4, 5462 CH Veghel
T 073-5477253 - E info@milon.nl

AAN DEZE TEKENING KUNNEN GEEN RECHTEN WORDEN ONTLEEND

LEGENDA

- onderzoekslocatie
- perceelsgrens
- bestaande bebouwing
- foto punt
- stuw

N

0 20 40 60 80 100 meter

schaal 1:2000

Betreft	Milieuhygiënisch vooronderzoek
Locatie	Sint-Jansbeek e.o.
Plaats	Boxmeer
Figuur	Ligging onderzoekslocatie en waarnemingen veldinspectie
Bijlage	2-2
Project	20231088
Formaat	A3
Schaal	1:2000

MILON
zuiver in advies & onderzoek
Rembrandtlaan 4, 5462 CH Veghel
T 073-5477253 - E info@milon.nl

AAN DEZE TEKENING KUNNEN GEEN RECHTEN WORDEN ONTLEEND

LEGENDA

- onderzoekslocatie
- perceelsgrens
- bestaande bebouwing
- F1 foto punt
- puinverharding
- asfaltverharding
- stuw

N

0 20 40 60 80 100 meter

schaal 1:2000

Betreft	Milieuhygiënisch vooronderzoek
Locatie	Sint-Jansbeek e.o.
Plaats	Boxmeer
Figuur	Ligging onderzoekslocatie en waarnemingen veldinspectie
Bijlage	2-3
Project	20231088
Formaat	A3
Schaal	1:2000

MILON
zuiver in advies & onderzoek
Rembrandtlaan 4, 5462 CH Veghel
T 073-5477253 - E info@milon.nl

AAN DEZE TEKENING KUNNEN GEEN RECHTEN WORDEN ONTLEEND

LEGENDA

- onderzoekslocatie
- perceelsgrens
- bestaande bebouwing
- foto punt
- stuw

N

0 20 40 60 80 100 meter

schaal 1:2000

Betreft	Milieuhygiënisch vooronderzoek
Locatie	Sint-Jansbeek e.o.
Plaats	Boxmeer
Figuur	Ligging onderzoekslocatie en waarnemingen veldinspectie
Bijlage	2-4
Project	20231088
Formaat	A3
Schaal	1:2000

MILON
zuiver in advies & onderzoek
Rembrandtlaan 4, 5462 CH Veghel
T 073-5477253 - E info@milon.nl

AAN DEZE TEKENING KUNNEN GEEN RECHTEN WORDEN ONTLEEND

LEGENDA

- onderzoekslocatie
- perceelsgrens
- bestaande bebouwing
- F1 foto punt
- overstort

N

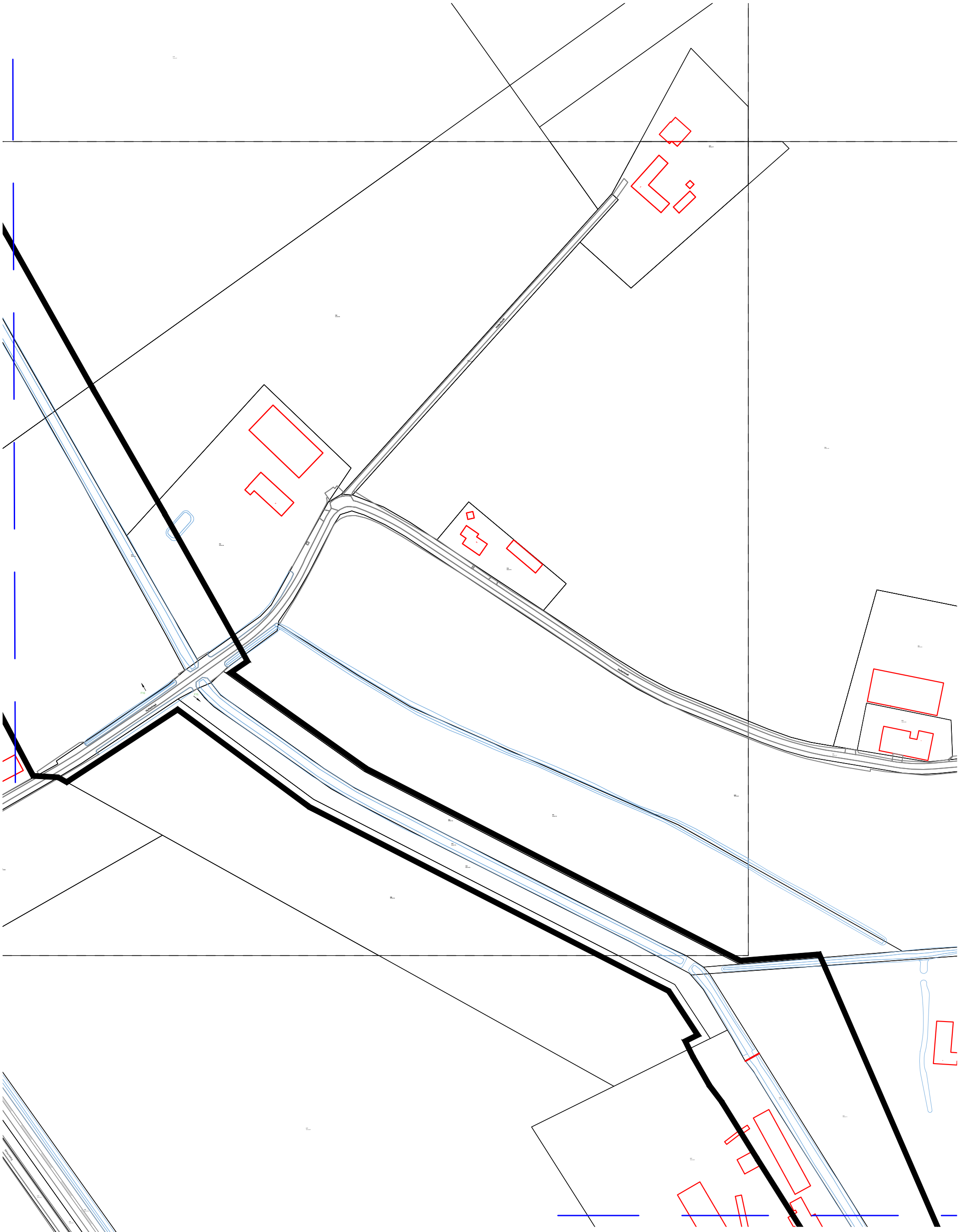
0 20 40 60 80 100 meter

schaal 1:2000

Betreft	Milieuhygiënisch vooronderzoek
Locatie	Sint-Jansbeek e.o.
Plaats	Boxmeer
Figuur	Ligging onderzoekslocatie en waarnemingen veldinspectie
Bijlage	2-5
Project	20231088
Formaat	A3
Schaal	1:2000

MILON
zuiver in advies & onderzoek
Rembrandtlaan 4, 5462 CH Veghel
T 073-5477253 - E info@milon.nl

AAN DEZE TEKENING KUNNEN GEEN RECHTEN WORDEN ONTLEEND

LEGENDA

- onderzoekslocatie
- perceelsgrens
- bestaande bebouwing
- foto punt
- stuw

N

0 20 40 60 80 100 meter

schaal 1:2000

Betreft	Milieuhygiënisch vooronderzoek
Locatie	Sint-Jansbeek e.o.
Plaats	Boxmeer
Figuur	Ligging onderzoekslocatie en waarnemingen veldinspectie
Bijlage	2-6
Project	20231088
Formaat	A3
Schaal	1:2000

MILON

zuiver in advies & onderzoek

Rembrandtlaan 4, 5462 CH Veghel
T 073-5477253 - E info@milon.nl

AAN DEZE TEKENING KUNNEN GEEN RECHTEN WORDEN ONTLEEND

LEGENDA

- onderzoekslocatie
- perceelsgrens
- bestaande bebouwing
- F1 foto punt

N

0 20 40 60 80 100 meter

schaal 1:2000

Betreft	Milieuhygiënisch vooronderzoek
Locatie	Sint-Jansbeek e.o.
Plaats	Boxmeer
Figuur	Ligging onderzoekslocatie en waarnemingen veldinspectie
Bijlage	2-7
Project	20231088
Formaat	A3
Schaal	1:2000

MILON
zuiver in advies & onderzoek
Rembrandtlaan 4, 5462 CH Veghel
T 073-5477253 - E info@milon.nl

AAN DEZE TEKENING KUNNEN GEEN RECHTEN WORDEN ONTLEEND

LEGENDA

- onderzoekslocatie
- perceelsgrens
- bestaande bebouwing
- foto punt
- stuw
- overstort

N

0 20 40 60 80 100 meter

schaal 1:2000

Betreft	Milieuhygiënisch vooronderzoek
Locatie Plaats	Sint-Jansbeek e.o. Boxmeer
Figuur	Ligging onderzoekslocatie en waarnemingen veldinspectie
Bijlage	2-8
Project	20231088
Formaat	A3
Schaal	1:2000

MILON
zuiver in advies & onderzoek
Rembrandtlaan 4, 5462 CH Veghel
T 073-5477253 - E info@milon.nl

AAN DEZE TEKENING KUNNEN GEEN RECHTEN WORDEN ONTLEEND

LEGENDA

- onderzoekslocatie
- perceelsgrens
- bestaande bebouwing
- foto punt
- puinverharding
- grindverharding
- betonnen bak
- asbestverdachte druppelzone
- stuw

N

0 20 40 60 80 100 meter

schaal 1:2000

Betreft	Milieuhygiënisch vooronderzoek
Locatie	Sint-Jansbeek e.o.
Plaats	Boxmeer
Figuur	Ligging onderzoekslocatie en waarnemingen veldinspectie
Bijlage	2-9
Project	20231088
Formaat	A3
Schaal	1:2000

MILON
zuiver in advies & onderzoek
Rembrandtlaan 4, 5462 CH Veghel
T 073-5477253 - E info@milon.nl

AAN DEZE TEKENING KUNNEN GEEN RECHTEN WORDEN ONTLEEND

LEGENDA

- onderzoekslocatie
- perceelsgrens
- bestaande bebouwing
- F1 foto punt

N

0 20 40 60 80 100 meter

schaal 1:2000

Betreft	Milieuhygiënisch vooronderzoek
Locatie	Sint-Jansbeek e.o.
Plaats	Boxmeer
Figuur	Ligging onderzoekslocatie en waarnemingen veldinspectie
Bijlage	2-10
Project	20231088
Formaat	A3
Schaal	1:2000

MILON
zuiver in advies & onderzoek
Rembrandtlaan 4, 5462 CH Veghel
T 073-5477253 - E info@milon.nl

AAN DEZE TEKENING KUNNEN GEEN RECHTEN WORDEN ONTLEEND

LEGENDA

- onderzoekslocatie
- perceelsgrens
- bestaande bebouwing
- foto punt
- puinverharding
- grindverharding

N

0 20 40 60 80 100 meter

schaal 1:2000

Betreft	Milieuhygiënisch vooronderzoek
Locatie	Sint-Jansbeek e.o.
Plaats	Boxmeer
Figuur	Ligging onderzoekslocatie en waarnemingen veldinspectie
Bijlage	2-11
Project	20231088
Formaat	A3
Schaal	1:2000

MILON
zuiver in advies & onderzoek
Rembrandtlaan 4, 5462 CH Veghel
T 073-5477253 - E info@milon.nl

AAN DEZE TEKENING KUNNEN GEEN RECHTEN WORDEN ONTLEEND

LEGENDA

- onderzoekslocatie
- perceelsgrens
- bestaande bebouwing
- foto punt
- beton
- stuw
- puin

N

0 20 40 60 80 100 meter

schaal 1:2000

Betreft	Milieuhygiënisch vooronderzoek
Locatie	Sint-Jansbeek e.o.
Plaats	Boxmeer
Figuur	Ligging onderzoekslocatie en waarnemingen veldinspectie
Bijlage	2-12
Project	20231088
Formaat	A3
Schaal	1:2000

MILON
zuiver in advies & onderzoek
Rembrandtlaan 4, 5462 CH Veghel
T 073-5477253 - E info@milon.nl

AAN DEZE TEKENING KUNNEN GEEN RECHTEN WORDEN ONTLEEND

zuiver in advies & onderzoek

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Bijlage 3: Foto's

MILON
zuiver in advies & onderzoek

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Foto 1

Foto 2

Foto 3

Foto 4

Foto 5

Foto 6

MILON
zuiver in advies & onderzoek

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Foto 7

Foto 8

Foto 9

Foto 10

Foto 11

Foto 12

MILON
zuiver in advies & onderzoek

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Foto 13

Foto 14

Foto 15

Foto 16

Foto 17

Foto 18

MILON
zuiver in advies & onderzoek

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Foto 19

Foto 20

Foto 21

Foto 22

Foto 23

Foto 24

MILON
zuiver in advies & onderzoek

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Foto 25**A**

Foto 25B

Foto 26

Foto 27

Foto 28

Foto 29

MILON
zuiver in advies & onderzoek

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Foto 30

Foto 31

Foto 32

Foto 33

Foto 34

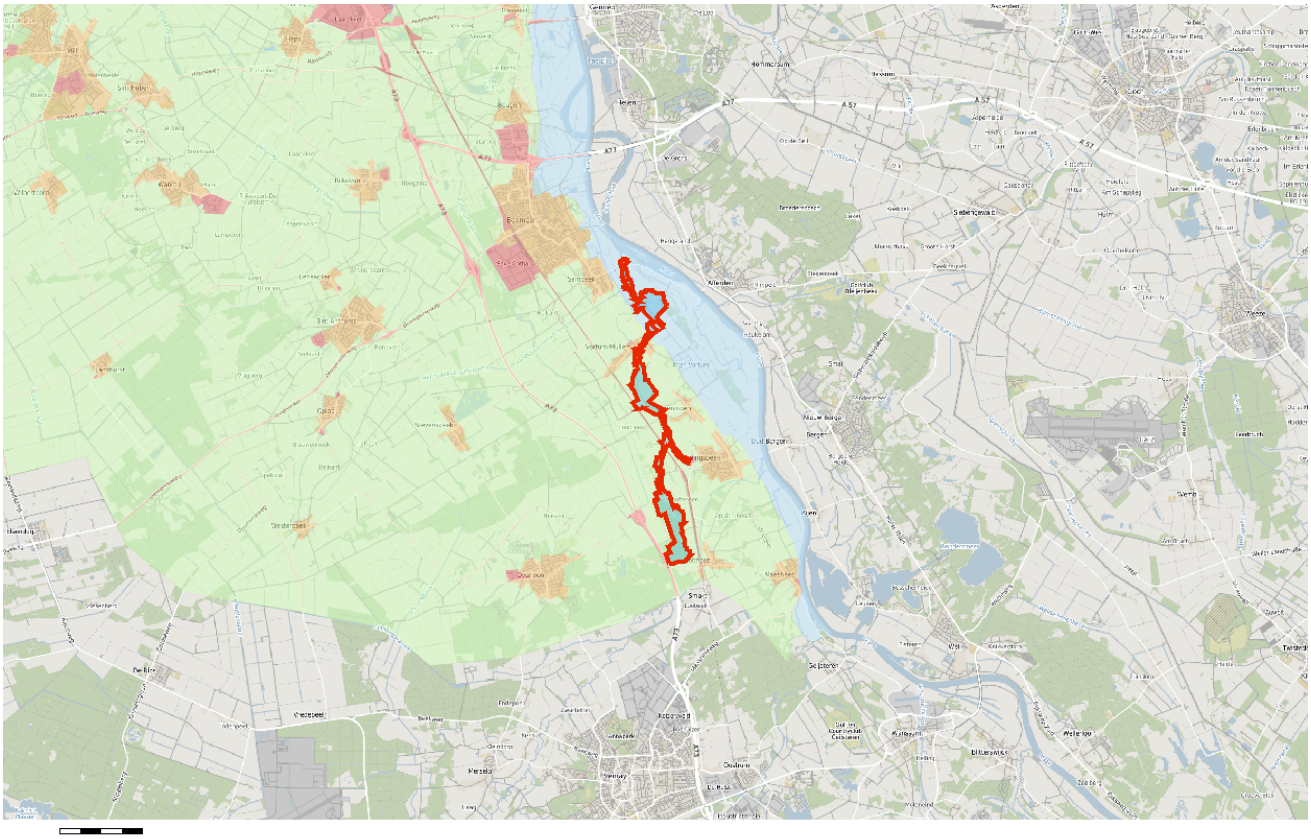
zuiver in advies & onderzoek

Rembrandtlaan 4
5462 CH Veghel
Telefoon 073 - 547 72 53
E-mail info@milon.nl
Internet www.milon.nl

Bijlage 4: Omgevingsrapportage

Sint-Jansbeek Boxmeer

Omgevingsrapportage

Bodem
- Locaties

Ondergrond
- Kadastraal perceel
- topografie
- Selectie

Inhoudsopgave

Voorblad
Inhoudsopgave
Inleiding
Tank: Hultenhoek 12 GROENINGEN
Tank: Sint Cornelisstraat 1 VORTUM-MULLEM
Sint Cornelisstraat 7
Hattertweg 6
Sint Cornelisstraat 21
Sint Cornelisstraat 5
Voortweg 8
Hultenhoek 14
Sint Cornelisstraat /St. Jansbeek
Sint Cornelisstraat 3
Veerweg ongenummerd
Overloonseweg 2a
Sint Jansbeek (Beekmonding)
Oeffeltse Raam te Boxmeer
Sint Cornelisstraat 2 tm 13 en 30 tm 32
Sint Cornelisstraat ong. te Vortum-Mullem
Sint Cornelisstraat 3
Luinbeek
Hultenhoek 12
Hultenhoek 14
Voortweg 2
Sint Cornelisstraat 7
Veerweg 11
Overloonseweg 11A
Sint Cornelisstraat 7 (Pakhuus 't)
Maaslijn (uitbreiding spoorlijn Roermond - Nijmegen
Kaarten
Disclaimer
Toelichting

Inleiding

Dit betreft een rapportage van de milieu-hygiënische bodemkwaliteit van het perceel waarvan de locatie op de eerste pagina van deze rapportage is aangegeven. De rapportage is gemaakt met behulp van het bodeminformatiesysteem (bis) van de gezamenlijke omgevingsdiensten in Noord–Brabant.

Indien er van het perceel, of de directe omgeving hiervan, bodemonderzoeken of ondergrondse tanks in het bis bekend zijn, bevat deze rapportage een uittreksel hiervan.

Welke informatie bevat het bodeminformatiesysteem?

Bij de uitvoering van de gemeentelijke en provinciale bodemtaken ontvangen wij bodemrapporten bij grondwerken, bodem- en tanksaneringen, grondtransacties en het behandelen van aanvragen voor omgevingsvergunningen. De resultaten van de bodemonderzoeken worden verwerkt in het bis.

Geen informatie aanwezig

Indien er in het bis geen informatie over een perceel aanwezig is, kan niet geconcludeerd worden dat er dan ook geen bodemverontreiniging aanwezig is. Alleen na uitvoering van een volledig verkennend bodemonderzoek conform de NEN 5740 kan hierover meer zekerheid worden verkregen. Indien u onderzoek wilt laten uitvoeren dan adviseren wij u contact op te nemen met een SIKB BRL 2000 gecertificeerd adviesbureau. Alleen onderzoeken die uitgevoerd zijn door een gecertificeerd bureau worden voor overheidsbeslissingen in behandeling genomen.

Locaties met historisch bodembedreigende activiteiten

Om inzicht te krijgen waar de bodem in het verleden mogelijk verontreinigd is geraakt zijn de locaties met een risico op bodemverontreiniging in kaart gebracht. Deze gegevens zijn afkomstig uit oude bestanden en tekeningen, zoals het Hinderwetarchief, milieuarchief en de bestanden van de Kamer van Koophandel. Deze historische informatie zegt iets over het vermoeden van bodemverontreiniging. In feite is het een risicoanalyse die kan leiden tot vervolgonderzoek.

Deze locaties zijn ondergebracht in het zogenaamde historische bodembestand (HBB). Op tal van locaties met de meest verdachte bodembedreigende activiteiten en waar nog niet eerder bodemonderzoek heeft plaatsgevonden, heeft inmiddels oriënterend bodemonderzoek plaatsgevonden.

Opbouw van de rapportage

Op basis van de ingevoerde geografische gegevens die voor de aanvraag van de rapportage zijn ingevoerd, is met behulp van software gecontroleerd of er op het perceel of in de directe omgeving hiervan gegevens over de bodem en grondwater beschikbaar zijn. Indien deze informatie aanwezig is dan wordt deze getoond in de onderstaande volgorde:

Informatie over de milieukwaliteit op de locatie:

- Overzicht locatiegegevens
- Overzicht bodemonderzoeken
- Overzicht historische bodembedreigende activiteiten

- Overzicht ondergrondse tanks

Naast het geselecteerde perceel wordt ook in een straal van 25 meter rond het geselecteerde perceel gekeken of er onderzoeksgegevens beschikbaar zijn. Indien er informatie aanwezig is, dan wordt deze getoond onder het hoofdstuk:“Informatie over de milieukwaliteit in de directe omgeving van de locatie”.

Vervolgens worden ook voor de percelen in de directe omgeving de locatiegegevens, de historische bodembedreigende activiteiten en de ondergrondse tanks weergegeven.

Toelichting bij informatie over de bodemkwaliteit op de locatie

Overzicht locatiegegevens
Onder deze paragraaf worden de locatiegegevens getoond zoals deze in het bis bekend zijn. Onder de locatiegegevens worden ook de status van de bodemlocatie, eventuele verontreinigingen en de vervolgactie aangeven.

Overzicht onderzoeken
Onder deze paragraaf worden de gegevens van de bodemrapporten die op de locatie zijn uitgevoerd weergeven, zoals soort onderzoek, aanleiding, rapportdatum, beknopte conclusie en resultaat Wet bodembescherming.

Overzicht historische bodembedreigende activiteiten
Onder deze paragraaf worden de historische bodembedreigende activiteiten getoond zoals deze in het bis bekend zijn.

Overzicht aanwezige ondergrondse tanks
Onder deze paragraaf worden de ondergrondse tanks getoond, zoals deze in het bis bekend zijn.

Informatie over de bodemkwaliteit in een straal van 25 meter rond de locatie
Idem als informatie over de bodemkwaliteit op de locatie maar dan binnen een straal van 25 meter rond de locatie.

Locatie: Tank: Hultenhoek 12 GROENINGEN

Locatie

Adres	Hultenhoek 12 5826AE GROENINGEN
Locatiecode	AA075603439
Locatienaam	Tank: Hultenhoek 12 GROENINGEN
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075603439

Status

Vervolg WBB	Uitvoeren historisch onderzoek	Beoordeling	Pot. verontreinigd
Status rapporten	BOOT	Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	
Is van voor 1987			

Uitgevoerde onderzoeken

Datum	Type	Naam	Auteur	Opdrachtnummer	Archief	Conclusie overheid
13-12-1994	BOOT	Hultenhoek 12				Naam: Hultenhoek 12 Straat/Huisnummer: Hultenhoek 12 Postcode/Plaats: 5826AE GROENINGEN Gemeente: Boxmeer Volume: 3000 Product: Huisbrandolie KIWA-certificaat?: Ja KIWA-certificaatnummer: BO.1054 Datum sanering: 13-12-1994 Status: gereinigd, gevuld met zand Saneringsbedrijf: Chemclean Code Nazca: NZ075600439 X/Y coördinaten: 196323.000 / 402490.000 Opmerking1: Naam eigenaar: Gooren Wijk: Verspreide huizen Vierlingsbeek/Groen Inrichting: nee Type: WONING Tankgegevens Tank: ja Status: tank gesaneerd Controle: Opslag: hbo Tankinhoud: 3000 Sanering Uitvoering: KIWA erkend saneerder conform bijlage VI BOO Saneringswijze: tank gereinigd en afgevuld met zand Opslag: nee Verwijderd: nee Uitvoerder: Chemclean Datum: 13-12-1994 Certificaat: BO.1054 Bodemonderzoek: ja Type onderzoek: organoleptisch bodemonderzoek Conclusie: geen verontreiniging Brondocument: B&W Besluit Datum: 28-01-2003

Beschikbare documenten per onderzoek

Geen gegevens beschikbaar

Verontreinigende activiteiten

Activiteit	Start	Einde	Vervallen	Benoemd	Verontreinigd	Spoed	Voldoende onderzocht
onbekend	9999	1994	Niet van toepassing	Per definitie	Onbekend		Onbekend

Geconstateerde verontreinigingen

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten

Geen gegevens beschikbaar

Besluiten

Geen gegevens beschikbaar

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Tank: Sint Cornelisstraat 1 VORTUM-MULLEM

Locatie

Adres	Sint Cornelisstraat 1 5827AJ VORTUM-MULLEM
Locatiecode	AA075603460
Locatienaam	Tank: Sint Cornelisstraat 1 VORTUM-MULLEM
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075603460

Status

Vervolg WBB	Uitvoeren historisch onderzoek	Beoordeling	Pot. verontreinigd
Status rapporten	BOOT	Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	
Is van voor 1987			

Uitgevoerde onderzoeken

Datum	Type	Naam	Auteur	Opdrachtnummer	Archief	Conclusie overheid
01-01-1900	BOOT	Sint Cornelisstraat 1				Naam: Sint Cornelisstraat 1 Straat/Huisnummer: Sint Cornelisstraat 1 Postcode/Plaats: 5827AJ VORTUM-MULLEM Gemeente: Boxmeer Volume: 0 Product: Onbekend Status: Onbekend Code Nazca: NZ075600639 X/Y coördinaten: 196173.000 / 403842.000 Opmerking1: Naam eigenaar: Wolters C.F.L. Wijk: Inrichting: nee Type: Tankgegevens Tank: ja Status: onbekend Controle: Opslag: onbekend Tankinhoud: Sanering Uitvoering: onbekend Saneringswijze: onbekend Opslag: nee Verwijderd: nee Uitvoerder: Datum: Certificaat: Bodemonderzoek: nee Type onderzoek: Conclusie: Brondocument: Datum:

Beschikbare documenten per onderzoek

Geen gegevens beschikbaar

Verontreinigende activiteiten

Activiteit	Start	Einde	Vervallen	Benoemd	Verontreinigd	Spoed	Voldoende onderzocht
onbekend	9999	9999	Niet van toepassing	Per definitie	Onbekend		Onbekend

Geconstateerde verontreinigingen

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten

Geen gegevens beschikbaar

Besluiten

Geen gegevens beschikbaar

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Sint Cornelisstraat 7

Locatie

Adres	Sint Cornelisstraat 7 5827AJ Vortum-Mullem
Locatiecode	AA075630062
Locatienaam	Sint Cornelisstraat 7
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075630062

Status

Vervolg WBB	opstellen SP	Beoordeling	ernstig, geen risico's bepaald
Status rapporten	Meldingsformulier BUS saneringsplan	Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	
Is van voor 1987	Ja		

Uitgevoerde onderzoeken

Datum	Type	Naam	Auteur	Opdrachtnummer	Archief	Conclusie overheid
05-12-2018	Historisch onderzoek	Historisch onderzoek Vierlingsbeek	SGS Search Ingenieursbureau B.V.			
07-12-2018	Verkennend onderzoek NEN 5740	Verkennend bodemonderzoek en indicatief asbest in grond onderzoek Vierlingsbeek	SGS Search Ingenieursbureau B.V.			
19-12-2018	Meldingsformulier BUS saneringsplan	Meldingsformulier BUS TUP 5 weken				

Beschikbare documenten per onderzoek

Geen gegevens beschikbaar

Verontreinigende activiteiten

Geen gegevens beschikbaar

Geconstateerde verontreinigingen

Matrix	Overschr.	m²	m³	Van	Tot	Opmerking
Grond	I					

Beschikbare documenten

Geen gegevens beschikbaar

Besluiten

Datum	Besluit	Kenmerk	Status
04-04-2019	BUS-melding incorrect aangeleverd	Z.117440/D.450703	Definitief

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Hattertweg 6

Locatie

Adres	Hattertweg 6 5821EB VIERLINGSBEEK
Locatiecode	AA075600013
Locatienaam	Hattertweg 6
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075603784

Status

Vervolg WBB		Beoordeling	Onverdacht/Niet verontreinigd
Status rapporten	Nader onderzoek	Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	
Is van voor 1987	Nee		

Uitgevoerde onderzoeken

Datum	Type	Naam	Auteur	Opdrachtnummer	Archief	Conclusie overheid
21-08-1991	BOOT	Hattertweg 6				Naam: Hattertweg 6 Straat/Huisnummer: Hattertweg 6 Postcode/Plaats: 5821EB VIERLINGSBEEK Gemeente: Boxmeer Volume: 3700 Product: Huisbrandolie KIWA-certificaat?: Ja KIWA-certificaatnummer: A. 01324 Datum sanering: 21-08-1991 Status: geleegd en gereinigid Saneringsbedrijf: Iso tank Code Nazca: NZ075600314 X/Y coördinaten: 196599.000 / 400646.000 Opmerking1: Naam eigenaar: Kempen P van Wijk: Verspreide huizen Vierlingsbeek/Groen Inrichting: nee Type: WONING Tankgegevens Tank: ja Status: tank gesaneerd Controle: Opslag: hbo Tankinhoud: 3700 Sanering Uitvoering: door saneerder(aktie tankslag)conform REIS (Saneringswijze: tank leeggepomt en gereinigd Opslag: ja Verwijderd: nee Uitvoerder: Iso tank Datum: 21-08-1991 Certificaat: A. 01324 Bodemonderzoek: ja Type onderzoek: organoleptisch bodemonderzoek Conclusie: geen verontreiniging Brondocument: B&W

					Besluit Datum: 28-01-2003
21-12-2009	Verkennend onderzoek NEN 5740	Hattertweg 6 Vierlingsbeek	Nova Chemie		Zintuigelijke waarnemingen: puin in bovengrond Bovengrond: geen uitspraak over de bodemkwaliteit te doen doordat zintuiglijk schoon en verontreinigd zijn opgemengd in 1 mengmonster. Ondergrond: geen verontreiniging aangetroffen Grondwater: c
26-02-2010	Nader onderzoek	Hattertweg 6 Vierlingsbeek	Nova Chemie		Zintuigelijke waarnemingen: geen bijzonderheden Bovengrond: barium, kobalt>S Ondergrond: barium, kobalt en lood>S Grondwater: geen verontreiniging aangetroffen Conclusie Gemeente Boxmeer: Alsnog bodemonderzoek akkoord.

Beschikbare documenten per onderzoek

Geen gegevens beschikbaar

Verontreinigende activiteiten

Geen gegevens beschikbaar

Geconstateerde verontreinigingen

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten

Geen gegevens beschikbaar

Besluiten

Geen gegevens beschikbaar

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Sint Cornelisstraat 21

Locatie

Adres	Sint Cornelisstraat 21 5827AJ Vortum-Mullem
Locatiecode	AA075600091
Locatienaam	Sint Cornelisstraat 21
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075630024

Status

Vervolg WBB	voldoende gesaneerd	Beoordeling	Onverdacht/Niet verontreinigd
Status rapporten	Verkennend onderzoek NEN 5740	Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	Onderzocht conform NEN 5707 en 0 - 100 mg/kg;
Is van voor 1987	Nee		

Uitgevoerde onderzoeken

Datum	Type	Naam	Auteur	Opdrachtnummer	Archief	Conclusie overheid
14-11-2007	Verkennend onderzoek NEN 5740	Sint Cornelisstraat 21 Vortum-Mullem	Royal Haskoning			Uit het verkennend bodemonderzoek op de locatie Sint Cornelisstraat 21 te Vortum-Mullem blijkt dat er op het terrein een bovengrondse tank en puinverharding aanwezig is. Grond In de bovengrond van de locatie is slechts in 1 mengmonster een oversc
30-05-2014	Saneringsevaluatie	Saneringsevaluatie 1	Econsultancy			Putbodem: Asbest <detectielimiet Conclusie rapport: Sanering door middel van ontgraven. Over een oppervlakte van 34m2 is tot een diepte van 0,5 m-mv in totaal 21,3 ton met asbest verontreinigde grond ontgraven en afgevoerd naar een erkend verwerker. De ontgravingsvakken zijn niet aangevuld. Saneringsdoelstelling is

						gehaald. Geconcludeerd kan worden dat de sanering in voldoende mate is uitgevoerd.
23-12-2015	ASB - asbest onderzoek NEN 5707	ASB - asbest onderzoek NEN 5707 1	Econsultancy			Zintuiglijk: zwak puin / asbestverdacht materiaal Asbest: <I (49 mg/kgds) Geen ernstige verontreiniging met asbest. Wel wordt aanbevolen het terrein verder te zeven en asbesthoudend materiaal middels handpicking te verwijderen.
21-06-2016	Saneringsplan	Saneringsplan 1	Econsultancy			Sanering dmv ontgraving. Tot 1,5m-mv zal een asbestnest verwijderd worden.
07-12-2016	Saneringsevaluatie	Saneringsevaluatie 2	Econsultancy			PB: <AW PW: <AW GW: <S Sanering dmv ontgraving. In totaal is 55,78 ton grond ontgraven en afgevoerd. De sanering is in voldoende mate uitgevoerd.
29-04-2019	Verkennend onderzoek NEN 5740	Verkennend onderzoek NEN 5740	Archimil			ZW: zwak puin / sporen baksteen BG: <AW OG: niet onderzocht GW: niet onderzocht Er zijn geen verontreinigingen aangetoond, nader onderzoek niet noodzakelijk. Er zijn geen belemmeringen.

Beschikbare documenten per onderzoek

Naam Onderzoek	Document
Saneringsevaluatie 1	ttyho4oy.pdf
Saneringsevaluatie 2	doawsit5.pdf
Saneringsplan 1	cyvbq2xx.pdf
ASB - asbest onderzoek NEN 5707 1	soqt3dta.pdf
Verkennend onderzoek NEN 5740	imp4jah5.pdf

Verontreinigende activiteiten

Geen gegevens beschikbaar

Geconstateerde verontreinigingen

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten

qp4am2wq.pdf

Besluiten

Geen gegevens beschikbaar

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Sint Cornelisstraat 5

Locatie

Adres	Sint Cornelisstraat 5 5827 A Vortum-Mullum
Locatiecode	AA075600096
Locatienaam	Sint Cornelisstraat 5
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075603859

Status

Vervolg WBB		Beoordeling	Onverdacht/Niet verontreinigd
Status rapporten	Verkennend onderzoek NEN 5740	Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	
Is van voor 1987	Ja		

Uitgevoerde onderzoeken

Datum	Type	Naam	Auteur	Opdrachtnummer	Archief	Conclusie overheid
28-05-2001	Verkennend onderzoek NEN 5740	Sint Cornelisstraat 5 Vortum-Mullem	Alex Stewart			Zintuigelijke waarnemingen: geen bijzonderheden Bovengrond: minerale olie >I Heranalyse van uitgesplitste monsters: minerale olie >S, minerale olie <S Ondergrond: geen verontreiniging aangetroffen Grondwater: cadmium, chroom, zink >S Con

Beschikbare documenten per onderzoek

Geen gegevens beschikbaar

Verontreinigende activiteiten

Geen gegevens beschikbaar

Geconstateerde verontreinigingen

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten

Geen gegevens beschikbaar

Besluiten

Geen gegevens beschikbaar

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Voortweg 8

Locatie

Adres	Voortweg 8 5826AH GROENINGEN
Locatiecode	AA075600176
Locatienaam	Voortweg 8
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075603914

Status

Vervolg WBB		Beoordeling	Onverdacht/Niet verontreinigd
Status rapporten	Verkennend onderzoek NEN 5740	Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	
Is van voor 1987			

Uitgevoerde onderzoeken

Datum	Type	Naam	Auteur	Opdrachtnummer	Archief	Conclusie overheid
09-02-1999		Voortweg 8 Groeningen	van dorsser			Conclusie Gemeente Boxmeer: Niet in dossier aanwezig. Rapport: Bovengrond= licht verhoogd gehalte met PAK, Cr, Zn, min. olie (>S) Ondergrond= licht verhoogd gehalte met min. olie (>S) Grondwater= geen verhoogde gehalte aangtroffen deze vormt geen
20-10-2004	Nul- of Eindsituatieonderzoek	Voortweg 8 Groeningen	van dorsser			Betreft vastleggen nulsituatie nieuwe wasplaats. Steenpuin in de bovenste 30 cm. In het grondwater is een concentratie chroom boven de streefwaarde aangetroffen. De nulsituatie is hiermee voldoende vastgelegd.
26-06-2009	Verkennend onderzoek NEN 5740	Voortweg 8 Groeningen	Van Limborgh			Zintuigelijke waarnemingen: gehel locatie puinresten in bovengrond Bovengrond: cobalt, pak, minerale olie

						en PCB>AW2000 Ondergrond: cobalt en minerale olie>AW2000 Grondwater: barium>S Rapport: geen verontreinigingen aanwezig.

Beschikbare documenten per onderzoek

Geen gegevens beschikbaar

Verontreinigende activiteiten

Geen gegevens beschikbaar

Geconstateerde verontreinigingen

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten

Geen gegevens beschikbaar

Besluiten

Geen gegevens beschikbaar

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Hultenhoek 14

Locatie

Adres	Hultenhoek 14 5826AE GROENINGEN
Locatiecode	AA075600278
Locatienaam	Hultenhoek 14
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075604015

Status

Vervolg WBB		Beoordeling	Onverdacht/Niet verontreinigd
Status rapporten	Nul- of Eindsituatieonderzoek	Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	
Is van voor 1987	Nee		

Uitgevoerde onderzoeken

Datum	Type	Naam	Auteur	Opdrachtnummer	Archief	Conclusie overheid
20-08-1991	BOOT	Hultenhoek 14				Naam: Hultenhoek 14 Straat/Huisnummer: Hultenhoek 14 Postcode/Plaats: 5826AE GROENINGEN Gemeente: Boxmeer Volume: 3200 Product: Huisbrandolie KIWA-certificaat?: Ja KIWA-certificaatnummer: A.01320 Datum sanering: 20-08-1991 Status: geleegd en gereinigid Saneringsbedrijf: Iso tank Code Nazca: NZ075600440 X/Y coördinaten: 196156.000 / 402330.000 Opmerking1: Naam eigenaar: Jacobs J. Wijk: Verspreide huizen Vierlingsbeek/Groen Inrichting: nee Type: WONING Tankgegevens Tank: ja Status: tank gesaneerd Controle: Opslag: hbo Tankinhoud: 3200 Sanering

						Uitvoering: door saneerder(aktie tankslag)conform REIS (Saneringswijze: tank leeggepomt en gereinigd Opslag: ja Verwijderd: nee Uitvoerder: Iso tank Datum: 20-08-1991 Certificaat: A.01320 Bodemonderzoek: ja Type onderzoek: organoleptisch bodemonderzoek Conclusie: geen verontreiniging Brondocument: B&W Besluit Datum: 28-01-2003
01-06-2008	Verkennend onderzoek NEN 5740	Hultenhoek 14 Groeningen	Certicon			Zintuigelijke waarnemingen: geen bijzonderheden Bovengrond: geen verontreiniging aangetroffen Ondergrond: geen verontreiniging aangetroffen Grondwater: geen verontreiniging aangetroffen Conclusie Gemeente Boxmeer: bouwvergunning kan verst
28-03-2018	Nul- of Eindsituatieonderzoek	Nulsituatie-onderzoek (28-03-2018)	Econsultancy			

Beschikbare documenten per onderzoek

Naam Onderzoek	Document
Nulsituatie-onderzoek (28-03-2018)	nocalmaw.pdf

Verontreinigende activiteiten

Geen gegevens beschikbaar

Geconstateerde verontreinigingen

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten

Geen gegevens beschikbaar

Besluiten

Geen gegevens beschikbaar

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Sint Cornelisstraat /St. Jansbeek

Locatie

Adres	Sint Cornelisstraat Vortum-Mullum
Locatiecode	AA075600316
Locatienaam	Sint Cornelisstraat /St. Jansbeek
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075604052

Status

Vervolg WBB		Beoordeling	Onverdacht/Niet verontreinigd
Status rapporten	Verkennend onderzoek NVN 5740	Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	
Is van voor 1987	Ja		

Uitgevoerde onderzoeken

Datum	Type	Naam	Auteur	Opdrachtnummer	Archief	Conclusie overheid
16-02-1999	Verkennend onderzoek NVN 5740	Sint Cornelisstraat /St. Jansbeek Vortu	VWM			Zintuigelijke waarnemingen: geen bijzonderheden Bovengrond: pak >S Ondergrond: chroom, koper, kwik, nikkel, zink, pak >S Grondwater: zink >S Rapport: Hypothese is verworpen.

Beschikbare documenten per onderzoek

Geen gegevens beschikbaar

Verontreinigende activiteiten

Geen gegevens beschikbaar

Geconstateerde verontreinigingen

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten

Geen gegevens beschikbaar

Besluiten

Geen gegevens beschikbaar

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Sint Cornelisstraat 3

Locatie

Adres	Sint Cornelisstraat 3 5827 A Vortum-Mullum
Locatiecode	AA075600569
Locatienaam	Sint Cornelisstraat 3
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075604284

Status

Vervolg WBB		Beoordeling	Onverdacht/Niet verontreinigd
Status rapporten	Verkennend onderzoek NEN 5740	Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	
Is van voor 1987	Nee		

Uitgevoerde onderzoeken

Datum	Type	Naam	Auteur	Opdrachtnummer	Archief	Conclusie overheid
31-12-1976	BOOT	Sint Cornelisstraat 3				Naam: Sint Cornelisstraat 3 Straat/Huisnummer: Sint Cornelisstraat 3 Postcode/Plaats: 5827AJ VORTUM-MULLEM Gemeente: Boxmeer Volume: 0 Product: Onbekend Datum sanering: 31-12-1976 Status: Onbekend Code Nazca: NZ075600640 X/Y coördinaten: 195564.000 / 403312.000 Opmerking1: Naam eigenaar: Broeren M. Wijk: Inrichting: nee Type: Tankgegevens Tank: ja Status: tank gesaneerd Controle: Opslag: onbekend Tankinhoud: Sanering Uitvoering: onbekend Saneringswijze: onbekend Opslag: nee Verwijderd: nee Uitvoerder: Datum: 31-12-1976 Certificaat: Bodemonderzoek: nee Type onderzoek: Conclusie: Brondocument: Datum:
17-05-1993	BOOT	Sint Cornelisstraat 3				Naam: Sint Cornelisstraat 3 Straat/Huisnummer: Sint Cornelisstraat 3 Postcode/Plaats: 5827AJ VORTUM-MULLEM Gemeente: Boxmeer Volume: 5000 Product: Huisbrandolie KIWA-certificaat?: Ja KIWA-certificaatnummer: Q.743 Datum

					sanering: 17-05-1993 Status: gereinigd, gevuld met zand Saneringsbedrijf: Vissers Code Nazca: NZ075600641 X/Y coördinaten: 196097.000 / 403735.000 Opmerking1: Naam eigenaar: R-K Kerk Wijk: Inrichting: ja Type: Tankgegevens Tank: ja Status: tank gesaneerd Controle: Opslag: hbo Tankinhoud: 5000 Sanering Uitvoering: door saneerder(aktie tankslag)conform REIS (Saneringswijze: tank gereinigd en afgevuld met zand Opslag: nee Verwijderd: nee Uitvoerder: Vissers Datum: 17-05-1993 Certificaat: Q.743 Bodemonderzoek: ja Type onderzoek: organoleptisch bodemonderzoek Conclusie: geen verontreiniging Brondocument: Datum:
20-02-1995	Historisch onderzoek	Sint Cornelisstraat 3 Vortum-Mullem van dorsser			Historisch onderzoek : geen waarnemingen/analyses Voordat de handelsonderneming zich op het perceel vestigde was het perceel in gebruik als weiland. De locatie is gedeeltelijk bedekt met betonplaten.
27-08-2002	Verkennend onderzoek NEN 5740	Sint Cornelisstraat 3 Vortum-Mullem van dorsser			Zintuigelijke waarnemingen: geen bijzonderheden Bovengrond: lood, pak, eox >S Ondergrond: geen verontreiniging aangetroffen Grondwater: chroom >S Conclusie Gemeente Boxmeer: positief advies. De resultaten van het onderzoek zijn representa

Beschikbare documenten per onderzoek

Geen gegevens beschikbaar

Verontreinigende activiteiten

Activiteit	Start	Einde	Vervallen	Benoemd	Verontreinigd	Spoed	Voldoende onderzocht
dieseltank (bovengronds)	9999	2002	Nee		Onbekend	Nee	Ja
metaalconstructiebedrijf	1987	1995	Nee		Onbekend	Nee	Ja
opslag van aromatische koolwaterstoffen	9999	2002	Nee		Onbekend	Nee	Ja

Geconstateerde verontreinigingen

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten

Geen gegevens beschikbaar

Besluiten

Geen gegevens beschikbaar

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Veerweg ongenummerd

Locatie

Adres	Veerstraat Vortum-Mullum
Locatiecode	AA075600632
Locatienaam	Veerweg ongenummerd
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075604341

Status

Vervolg WBB		Beoordeling	Onverdacht/Niet verontreinigd
Status rapporten	Verkennend onderzoek NEN 5740	Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	
Is van voor 1987	Nee		

Uitgevoerde onderzoeken

Datum	Type	Naam	Auteur	Opdrachtnummer	Archief	Conclusie overheid
13-02-2008	Verkennend onderzoek NEN 5740	Veerweg ongenummerd Vortum-Mullem	Van Limborgh			Zintuigelijke waarnemingen: geen bijzonderheden Bovengrond: lood en pak>S Ondergrond: geen verontreiniging aangetroffen Grondwater: koper en zink>S Conclusie Gemeente Boxmeer: Vergunning kan verstrekt worden.

Beschikbare documenten per onderzoek

Naam Onderzoek	Document
Veerweg ongenummerd Vortum-Mullem	ofyfpkgg.pdf

Verontreinigende activiteiten

Geen gegevens beschikbaar

Geconstateerde verontreinigingen

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten

Geen gegevens beschikbaar

Besluiten

Geen gegevens beschikbaar

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Overloonseweg 2a

Locatie

Adres	Overloonseweg 2A 5821EE VIERLINGSBEEK
Locatiecode	AA075600686
Locatienaam	Overloonseweg 2a
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075600686

Status

Vervolg WBB		Beoordeling	Onverdacht/Niet verontreinigd
Status rapporten		Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	
Is van voor 1987	Nee		

Uitgevoerde onderzoeken

Datum	Type	Naam	Auteur	Opdrachtnummer	Archief	Conclusie overheid
28-08-2009		Overloonseweg 2a Vierlingsbeek	Van Limborgh			Asbestverontreiniging>100 mg/kg ds in mestkelder.circa 450 ton asbesthoudend materiaal verwijderd. Visuele inspectie akkoord.

Beschikbare documenten per onderzoek

Geen gegevens beschikbaar

Verontreinigende activiteiten

Geen gegevens beschikbaar

Geconstateerde verontreinigingen

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten

Geen gegevens beschikbaar

Besluiten

Geen gegevens beschikbaar

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Sint Jansbeek (Beekmonding)

Locatie

Adres	Sambeek
Locatiecode	AA075600787
Locatienaam	Sint Jansbeek (Beekmonding)
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075604486

Status

Vervolg WBB	opstellen SP	Beoordeling	niet ernstig, licht tot matig verontreinigd
Status rapporten	ASB - asbest onderzoek NEN 5707	Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	Onderzocht conform NEN 5707 en >= 100 mg/kg;
Is van voor 1987	Ja		

Uitgevoerde onderzoeken

Datum	Type	Naam	Auteur	Opdrachtnummer	Archief	Conclusie overheid
13-03-2014	Verkennend onderzoek NEN 5740	Verkennend onderzoek NEN 5740 1	Geofox-Lexmond bv			Zintuiglijke waarnemingen: Baksteenpuin, Asbesthoudende materialen Grond uiterwaarden: Al het zand in vrij toepasbaar, klei varieert van klasse AW tot Industrie Waterbodem: Klasse B bij toepassing op/in waterbodem; Klasse Industrie bij toepassing op/in landbodem Conclusie rapport: Hergebruik van de gekeurde (water)bodem dien plaats te vinden conform de bepalingen uit de Bbk. De in het gebied aanwezige paden zijn verdacht voor asbest en vallen mogelijk binnen de definitie van asbestweg. Er is daadwerkelijk asbesthoudend materiaal aangetroffen.
18-09-2014	ASB - asbest onderzoek NEN 5707	ASB - asbest onderzoek NEN 5707 1	Geofox-Lexmond bv			Zintuiglijke waarnemingen: Puin / Asbesthoudend materiaal Asbest in puin: >I (1.275,80 mg/kg ds) Asbest in grond: <I (4,65 mg/kg ds) Conclusie rapport: Ter plaatse van ruimtelijke eenheid 1 van locatie C1 wordt de restconcentratienorm overschreden. Er is sprake van een asbestweg in het

					kader van het Besluit Asbestwegen. De omvang van de verontreinigde laag wordt geschat op 370m3. De eigenaar van een asbestweg is verplicht een melding te doen bij de Inspectie Leefomgeving en Transport. Geadviseerd wordt de verontreiniging met asbest volledig weg te nemen. Hiervoor dient een werkplan ingediend te worden bij het bevoegd gezag (ILT). De werkzaamheden zullen conform de CROW 132plaats moeten vinden in de hoogste veiligheidsklasse 3T.

Beschikbare documenten per onderzoek

Naam Onderzoek	Document
Verkennend onderzoek NEN 5740 1	ipfnhjk1.pdf
ASB - asbest onderzoek NEN 5707 1	fs10y0tl.pdf

Verontreinigende activiteiten

Geen gegevens beschikbaar

Geconstateerde verontreinigingen

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten

Geen gegevens beschikbaar

Besluiten

Geen gegevens beschikbaar

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Oeffeltse Raam te Boxmeer

Locatie

Adres	Raamstraat Boxmeer
Locatiecode	AA075630587
Locatienaam	Oeffeltse Raam te Boxmeer
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075630587

Status

Vervolg WBB	uitvoeren NO	Beoordeling	Potentieel Ernstig
Status rapporten	Verkennend onderzoek voor waterbodems (NEN 5720)	Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	Onverdacht op basis HO, vooronderzoek asbest
Is van voor 1987	Ja		

Uitgevoerde onderzoeken

Datum	Type	Naam	Auteur	Opdrachtnummer	Archief	Conclusie overheid
27-10-2020	Historisch onderzoek	HO Oeffeltse Raam te Boxmeer	Aeres Milieu			
27-10-2020	Historisch onderzoek	Historisch Onderzoek	Aeres Milieu B.V.			Grotendeels onverdachte locatie, alsnog worden een VO NEN 5740 en NEN 5720 en VO naar asbest NEN 5707/5897 noodzakelijk geacht. Afhankelijk van de toekomstige maatregelen/plannen is voorgaand aan de grondwerkzaamheden / herontwikkeling een verkennend (water)bodem onderzoek noodzakelijk geacht. Daarnaast dient bij graafwerkzaamheden rekening gehouden te worden met de dubbelbestemming archeologie en de mogelijke aanwezigheid van niet gesprongen explosieven. Sprongseweg

						9 Rijkevoort: 5000 liter HBO-tank zover bekend niet gesaneerd Heistraat 5: 10.000 liter HBO Datum sanering: 28-10-1991 Hoogeindseweg 3 Sambeek: Mogelijk tank; besluit 28-01-2003, geen info bekend Hoogeindseweg 12 Sambeek: 3000 liter HBO Datum sanering: 30-06-1997 Grotestraat 104 Sambeek: 3000 liter HBO Datum sanering: 07-03-1997 Grotestraat 106 Sambeek: 3000 liter HBO Datum sanering: 23-06-1993 Grotestraat 108 Sambeek: 1800 liter petroleum Datum sanering: 26-06-1992 Oude Waranda 3 Sambeek: Bovengrondse tank, nadere info ontbreekt, wel onderzocht Oude Waranda 10 Sambeek: 3200 liter HBO Datum sanering: 19-07-1991 Sint Anthonisweg 63 Boxmeer: 3000 liter HBO tank gesaneerd (verwijderd juni 1992) Sint Janslaan 11: Diverse 6000 liter tanks, tevens onderzocht Sint Janslaan 11 –Stalenberg 18 (noordelijk Sambeekse Uitwatering): Sanering tanks 6000 liter 03-08-1992 (aktie tankslag)
29-04-2021	Indicatief onderzoek	Indicatief onderzoek	Ingenieursbureau Land			ZW: sterk roesthoudend / matig grindhoudend / zwak puinhoudend / resten hout Over het algemeen is het vrijkomende zand indicatief geschikt als 'zand in aanvulling of ophoging' en 'zand in zandbed'. Het zand uit de monsters ZK10, ZK20 en ZK21 is tevens indicatief geschikt voor 'draineerzand'. Het zand

						uit monsters ZK01, ZK02, ZK04, ZK06, ZK10, ZK16, ZK20, ZK21, ZK23 en ZK24 is indicatief geschikt als straatzand. Ter plaatse van boringen 21, 25 en 40 is een tussenliggende sterk zandige kleilaag aanwezig, die niet geschikt is om toe te passen in een van de vier categorieën. De gemiddelde laagdikte van de humeuze laag wordt op 0,3 m bepaald over de gehele locatie. Hierdoor wordt de hoeveelheid vrijkomende zand (zand in aanvulling of ophoging en zand in zandbed) geschat op circa 272.000 m3. De hoeveelheid dat is bepaald als straat zand wordt geschat op circa 163.000 m3, dat als draineerzand is bepaald op circa 47.000 m3.
20-01-2022	Verkennend onderzoek voor waterbodems (NEN 5720)	Verkennend onderzoek voor waterbodems (NEN 5720)	Aeres milieu			Locatie MM1-MM3 WB: Industrie (Cd, Co, Pb, Zn, Hg, Ni >AW) Slib betreft Klasse A en is verspreidbaar op aangrenzend perceel. --- Locatie: MM4-MM6 WB: Altijd toepasbaar (PAK (10-VROM), Co, Zn, > AW) Slib betreft Klasse B en is verspreidbaar op aangrenzend perceel. --- Locatie MM7-MM9 WB: Altijd toepasbar (SOM PFOA >AW) Slib betreft Klasse Altijd toepasbaar en is verspreidbaar op aangrenzend perceel. --- Locatie: MM10 WB: Altijd toepasbaar (Pb, SOM PFOS >AW) Slib betreft Klasse Altijd toepasbaar en is verspreidbaar op aangrenzend perceel. --- Locatie MM11-MM12 WB: Industrie (Cd, Hg, Pb, SOM PFOA, SOM PFOS >AW) Slib

						betreft Klasse A en is verspreidbaar op aangrenzend perceel. --- Locatie MM13: WB: Altijd toepasbaar (-) Slib betreft Klasse Altijd toepasbaar en is verspreidbaar op aangrenzend perceel. Locatie MM14: WB: Altijd toepasbaar (-) Slib betreft Klasse Altijd toepasbaar en is verspreidbaar op aangrenzend perceel. Locatie MM15: WB: Altijd toepasbaar (-) Slib betreft Klasse Altijd toepasbaar en is verspreidbaar op aangrenzend perceel. --- Locatie MM16-MM17 WB: Industrie (Co, min. olie > AW) Slib betreft Klasse A en is verspreidbaar op aangrenzend perceel Locatie MM18MM19 WB: Industrie (Co, min. olie >AW) Slib betreft Klasse A en is verspreidbaar op aangrenzend perceel --- Locatie MM20-MM21 WB: Industrie (Cd>AW) Slib betreft Klasse A en is verspreidbaar op aangrenzend perceel --- Locatie MM24: WB: Altijd toepasbaar (-) Slib betreft Klasse Altijd toepasbaar en is verspreidbaar op aangrenzend perceel. Locatie MM25-MM26 WB: Altijd toepasbaar (Ni > AW) Slib betreft Klasse Altijd toepasbaar en is verspreidbaar op aangrenzend perceel. --- Locatie MM2-MM23 WB: Altijd toepasbaar (-) Slib betreft Klasse Altijd toepasbaar en is verspreidbaar op aangrenzend perceel. --- Locatie MM27-MM28 WB: Industrie (min. olie > AW)

						Slib betreft Klasse A en is verspreidbaar op aangrenzend perceel Locatie MM29: WB: Altijd toepasbaar (-) Slib betreft Klasse Altijd toepasbaar en is verspreidbaar op aangrenzend perceel. LocatieMM30-MM31 WB: Altijd toepasbaar (-) Slib betreft Klasse Altijd toepasbaar en is verspreidbaar op aangrenzend perceel. Locatie MM32: WB: Altijd toepasbaar (-) Slib betreft Klasse Altijd toepasbaar en is verspreidbaar op aangrenzend perceel Locatie MM33: WB: Altijd toepasbaar (-) Slib betreft Klasse Altijd toepasbaar en is verspreidbaar op aangrenzend perceel Locatie MM34: WB: Altijd toepasbaar (-) Slib betreft Klasse Altijd toepasbaar en is verspreidbaar op aangrenzend perceel Locatie MM36-MM37: WB: Industrie (Ni, min. olie > AW) Slib betreft Klasse B en is verspreidbaar op aangrenzend perceel --- Locatie MM35: WB: Altijd toepasbaar (-) Slib betreft Klasse Altijd toepasbaar en is verspreidbaar op aangrenzend perceel --- Locatie MM38-MM39 WB: Niet toepasbaar (Ni > I / Cu >AW) Slib betreft Klasse B en is nooit verspreidbaar. --- Locatie MM40-MM41 WB: Niet toepasbaar (min olie > I / Cu, Ni, Som PCB > AW) Slib betreft Klasse B en is nooit verspreidbaar. --- Locatie: MM42-MM43 WB: Niet toepasbaar (Ni, Cu, min. olie > I / Zn, PAK (10-VROM), Som PCB, Cd,

						Co > AW) Slib betreft nooit toepasbaar en is nooit verspreidbaar. --- Locatie: MM44-MM45 WB: Niet toepasbaar (Ni > I / Cd, Cu, min. olie > AW) Slib betreft Klasse B en is nooit verspreidbaar. Locatie MM46 WB: Niet toepasbaar (Ni > I / Cu, Zn >AW) Slib betreft nooit toepasbaar en is nooit verspreidbaar. --- Locatie MM47 WB: Altijd toepasbaar (-) Slib betreft Klasse Altijd toepasbaar en is verspreidbaar op aangrenzend perceel Locatie MM48 WB: Altijd toepasbaar (-) Slib betreft Klasse Altijd toepasbaar en is verspreidbaar op aangrenzend perceel --- Locatie MM49-MM51 WB: Niet toepasbaar (Ni > I / Cd, Cu > AW) Slib betreft nooit toepasbaar en is nooit verspreidbaar.

Beschikbare documenten per onderzoek

Naam Onderzoek	Document
Indicatief onderzoek	theerxzo.pdf

Verontreinigende activiteiten

Activiteit	Start	Einde	Vervallen	Benoemd	Verontreinigd	Spoed	Voldoende onderzocht
hbo-tank (ondergronds)	9999	1991		Per definitie			Ja
hbo-tank (ondergronds)	9999	1992		Per definitie			
hbo-tank (ondergronds)	9999	1993		Per definitie			
hbo-tank (ondergronds)	9999	1997		Per definitie			
hbo-tank (ondergronds)	9999	9999		Per definitie			Onbekend
onverdachte activiteit	9999	8888		Per definitie			Onbekend

petroleum- of kerosinetank (ondergronds)	9999 1992		Per definitie		

Geconstateerde verontreinigingen

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten

vf5chx2l.pdf

Besluiten

Geen gegevens beschikbaar

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Sint Cornelisstraat 2 tm 13 en 30 tm 32

Locatie

Adres	Sint Cornelisstraat 2 5827AL Vortum-Mullem
Locatiecode	AA075630608
Locatienaam	Sint Cornelisstraat 2 tm 13 en 30 tm 32
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075630608

Status

Vervolg WBB	opstellen SP	Beoordeling	ernstig, geen risico's bepaald
Status rapporten	Saneringsevaluatie	Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	Onverdacht op basis preHO
Is van voor 1987	Ja		

Uitgevoerde onderzoeken

Datum	Type	Naam	Auteur	Opdrachtnummer	Archief	Conclusie overheid
05-12-2018	Historisch onderzoek	Historisch bodeonderzoek Vierlingsbeek	SGS Search Ingenieursbureau B.V.	Z.214103/D.758693	ODZOB	
07-12-2018	Verkennend onderzoek NEN 5740	Verkennend bodemonderzoek en indicatief asbest in grond onderzoek	SGS Search Ingenieursbureau B.V.	Z.214103/D.758693	ODZOB	
19-03-2021	Verkennend onderzoek NEN 5740	Verkennend bodemonderzoek kabel- en leidingtracé ter plaatse van Sint Cornelisstraat 25A te Votum-Mullem	Stantec	Z.214103/D.758693	ODZOB	
18-09-2021	Saneringsevaluatie	BUS TUP Evaluatie Sint Cornelisstraat 2 t/m 13 en 30 t/m 32	Stantec	z.225556	ODZOB	

Beschikbare documenten per onderzoek

Geen gegevens beschikbaar

Verontreinigende activiteiten

Geen gegevens beschikbaar

Geconstateerde verontreinigingen

Matrix	Overschr.	m²	m³	Van	Tot	Opmerking
Grond	I	220				PAK >I

Beschikbare documenten

Geen gegevens beschikbaar

Besluiten

Datum	Besluit	Kenmerk	Status
25-06-2021	BUS-melding correct aangeleverd	Z.214103/D.758693	Definitief
04-10-2021	Instemmen uitgevoerde sanering	Z.225556/D.818585	Definitief

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Sint Cornelisstraat ong. te Vortum-Mullem

Locatie

Adres	Sint Cornelisstraat Vortum-Mullem
Locatiecode	AA075630654
Locatienaam	Sint Cornelisstraat ong. te Vortum-Mullem
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075630654

Status

Vervolg WBB	uitvoeren NO	Beoordeling	Potentieel Ernstig
Status rapporten	Verkennend onderzoek NEN 5740	Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	Onderzocht conform NEN 5707 en 0 - 100 mg/kg;
Is van voor 1987	Ja		

Uitgevoerde onderzoeken

Datum	Type	Naam	Auteur	Opdrachtnummer	Archief	Conclusie overheid
14-10-2021	Verkennend onderzoek NEN 5740	Verkennend bodemonderzoek NEN 5740	Ingenieursbureau Land			ZW: volledig menggranulaat-, asfalt- en betonhoudend / uiterst grind- en steenhoudend / sterk baksteen-, metselpuin- en puinhoudend / zwak roesthoudend / brokken dakpan BG: PAK en minerale olie >I / Cu, Co, Pb en PCB >AW OG: PAK >I / minerale olie >T / Cu, Co, Pb en PCB >AW GW: naftaleen >S ASB: <I (32 mg/kg d.s.) De boven- en ondergrond zijn sterk verontreinigd met PAK, de ondergrond daarnaast tevens matig met minerale olie (tot 0,7 m-mv). Verder zijn er lichte verontreinigingen aangetroffen. Asbest is ook aangetroffen, maar het gehalte ligt beneden de

						toetswaarde voor nader onderzoek. Nader onderzoek is echter wel noodzakelijk, zodat de sterke (en matige) verontreinigingen afgeperkt kunnen worden.

Beschikbare documenten per onderzoek

Naam Onderzoek	Document
Verkennend bodemonderzoek NEN 5740	3kn1hvfs.pdf

Verontreinigende activiteiten

Activiteit	Start	Einde	Vervallen	Benoemd	Verontreinigd	Spoed	Voldoende onderzocht
onverdachte activiteit	9999	8888		Per definitie			Onbekend

Geconstateerde verontreinigingen

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten

Geen gegevens beschikbaar

Besluiten

Geen gegevens beschikbaar

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Sint Cornelisstraat 3

Locatie

Adres	Sint Cornelisstraat 3 5827AJ VORTUM MULLEM
Locatiecode	AA075600908
Locatienaam	Sint Cornelisstraat 3
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075601939

Status

Vervolg WBB	voldoende onderzocht	Beoordeling	Onverdacht/Niet verontreinigd
Status rapporten		Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	
Is van voor 1987	Nee		

Uitgevoerde onderzoeken

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten per onderzoek

Geen gegevens beschikbaar

Verontreinigende activiteiten

Activiteit	Start	Einde	Vervallen	Benoemd	Verontreinigd	Spoed	Voldoende onderzocht
hbo-tank (ondergronds)	9999	9999	Nee	Nee	Nee		Nee
metaalconstructiebedrijf	9999	9999	Nee	Nee	Nee		Nee
smederij	1894	9999	Nee	Nee	Nee		Nee

Geconstateerde verontreinigingen

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten

Geen gegevens beschikbaar

Besluiten

Geen gegevens beschikbaar

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Luinbeek

Locatie

Adres	Luinbeek OMB VORTUM-MULLEM
Locatiecode	AA075600993
Locatienaam	Luinbeek
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB755500018

Status

Vervolg WBB		Beoordeling	
Status rapporten		Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	
Is van voor 1987	Ja		

Uitgevoerde onderzoeken

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten per onderzoek

Geen gegevens beschikbaar

Verontreinigende activiteiten

Geen gegevens beschikbaar

Geconstateerde verontreinigingen

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten

Geen gegevens beschikbaar

Besluiten

Geen gegevens beschikbaar

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Hultenhoek 12

Locatie

Adres	Hultenhoek 12 5826AE GROENINGEN
Locatiecode	AA075601301
Locatienaam	Hultenhoek 12
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075600818

Status

Vervolg WBB		Beoordeling	
Status rapporten		Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	
Is van voor 1987	Ja		

Uitgevoerde onderzoeken

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten per onderzoek

Geen gegevens beschikbaar

Verontreinigende activiteiten

Activiteit	Start	Einde	Vervallen	Benoemd	Verontreinigd	Spoed	Voldoende onderzocht
hbo-tank (ondergronds)	9999	9999	Nee	Nee	Onbekend		Nee

Geconstateerde verontreinigingen

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten

Geen gegevens beschikbaar

Besluiten

Geen gegevens beschikbaar

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Hultenhoek 14

Locatie

Adres	Hultenhoek 14 5826AE GROENINGEN
Locatiecode	AA075601302
Locatienaam	Hultenhoek 14
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075600819

Status

Vervolg WBB		Beoordeling	
Status rapporten		Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	
Is van voor 1987	Ja		

Uitgevoerde onderzoeken

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten per onderzoek

Geen gegevens beschikbaar

Verontreinigende activiteiten

Activiteit	Start	Einde	Vervallen	Benoemd	Verontreinigd	Spoed	Voldoende onderzocht
hbo-tank (ondergronds)	9999	9999	Nee	Nee	Onbekend		Nee

Geconstateerde verontreinigingen

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten

Geen gegevens beschikbaar

Besluiten

Geen gegevens beschikbaar

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Voortweg 2

Locatie

Adres	Voortweg 2 5826AH GROENINGEN
Locatiecode	AA075601304
Locatienaam	Voortweg 2
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075600827

Status

Vervolg WBB		Beoordeling	
Status rapporten		Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	
Is van voor 1987	Ja		

Uitgevoerde onderzoeken

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten per onderzoek

Geen gegevens beschikbaar

Verontreinigende activiteiten

Activiteit	Start	Einde	Vervallen	Benoemd	Verontreinigd	Spoed	Voldoende onderzocht
brandstoftank (ondergronds)	9999	9999	Nee	Nee	Onbekend		Nee

Geconstateerde verontreinigingen

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten

Geen gegevens beschikbaar

Besluiten

Geen gegevens beschikbaar

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Sint Cornelisstraat 7

Locatie

Adres	Sint Cornelisstraat 7 5827AJ VORTUM MULLEM
Locatiecode	AA075601368
Locatienaam	Sint Cornelisstraat 7
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075602230

Status

Vervolg WBB	uitvoeren NO	Beoordeling	Potentieel Ernstig
Status rapporten		Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	
Is van voor 1987	Ja		

Uitgevoerde onderzoeken

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten per onderzoek

Geen gegevens beschikbaar

Verontreinigende activiteiten

Activiteit	Start	Einde	Vervallen	Benoemd	Verontreinigd	Spoed	Voldoende onderzocht
akkerbouwproductengroothandel	9999	9999	Nee	Nee	Nee		Nee
bestrijdingsmiddelengroothandel	1952	1962	Nee	Nee	Nee		Nee
brandstoffendetailhandel (vloeibaar)	1952	1962	Nee	Nee	Nee		Nee
graanmalerij	1957	9999	Nee	Nee	Nee		Nee
granengroothandel	9999	9999	Nee	Nee	Nee		Nee
landbouwartikelengroothandel	1987	9999	Nee	Nee	Nee		Nee
minerale olieproductengroothandel (geen brandstoffen)	1952	1962	Nee	Nee	Nee		Nee
onverdachte activiteit	9999	9999	Nee	Nee	Nee		Nee
veevoeder- en meststoffengroothandel	1987	9999	Nee	Nee	Nee		Nee
verf- en verfwarendetailhandel	1952	1962	Nee	Nee	Nee		Nee

Geconstateerde verontreinigingen

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten

Geen gegevens beschikbaar

Besluiten

Geen gegevens beschikbaar

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Veerweg 11

Locatie

Adres	Veerweg 11 5827AD VORTUM MULLEM
Locatiecode	AA075601469
Locatienaam	Veerweg 11
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075601597

Status

Vervolg WBB		Beoordeling	
Status rapporten		Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	
Is van voor 1987	Ja		

Uitgevoerde onderzoeken

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten per onderzoek

Geen gegevens beschikbaar

Verontreinigende activiteiten

Activiteit	Start	Einde	Vervallen	Benoemd	Verontreinigd	Spoed	Voldoende onderzocht
hbo-tank (ondergronds)	9999	9999	Nee	Nee	Onbekend		Nee

Geconstateerde verontreinigingen

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten

Geen gegevens beschikbaar

Besluiten

Geen gegevens beschikbaar

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Overloonseweg 11A

Locatie

Adres	Overloonseweg 11A 5821EE VIERLINGSBEEK
Locatiecode	AA075602010
Locatienaam	Overloonseweg 11A
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075600310

Status

Vervolg WBB		Beoordeling	
Status rapporten		Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	
Is van voor 1987	Ja		

Uitgevoerde onderzoeken

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten per onderzoek

Geen gegevens beschikbaar

Verontreinigende activiteiten

Activiteit	Start	Einde	Vervallen	Benoemd	Verontreinigd	Spoed	Voldoende onderzocht
dieseltank (bovengronds)	1981	9999	Nee	Nee	Onbekend		Nee

Geconstateerde verontreinigingen

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten

Geen gegevens beschikbaar

Besluiten

Geen gegevens beschikbaar

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Sint Cornelisstraat 7 (Pakhuus 't)

Locatie

Adres	Sint Cornelisstraat 7 5827AJ VORTUM MULLEM
Locatiecode	AA075602085
Locatienaam	Sint Cornelisstraat 7 (Pakhuus 't)
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075600129

Status

Vervolg WBB	voldoende onderzocht	Beoordeling	
Status rapporten		Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	
Is van voor 1987	Ja		

Uitgevoerde onderzoeken

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten per onderzoek

Geen gegevens beschikbaar

Verontreinigende activiteiten

Activiteit	Start	Einde	Vervallen	Benoemd	Verontreinigd	Spoed	Voldoende onderzocht
aardappelgroothandel	9999	9999	Nee		Onbekend		Nee
granengroothandel	9999	9999	Nee		Onbekend		Nee
onverdachte activiteit	9999	9999	Nee		Onbekend		Nee
zaai- en pootgoedgroothandel	9999	9999	Nee		Onbekend		Nee

Geconstateerde verontreinigingen

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten

Geen gegevens beschikbaar

Besluiten

Geen gegevens beschikbaar

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

Locatie: Maaslijn (uitbreiding spoorlijn Roermond - Nijmegen

Locatie

Adres	Vortum-Mullem
Locatiecode	AA075602357
Locatienaam	Maaslijn (uitbreiding spoorlijn Roermond - Nijmegen
Plaats	Land van Cuijk
Locatiecode bevoegd gezag WBB	NB075630006

Status

Vervolg WBB		Beoordeling	
Status rapporten		Beschikking	
Status besluiten		Status asbest	
Is van voor 1987			

Uitgevoerde onderzoeken

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten per onderzoek

Geen gegevens beschikbaar

Verontreinigende activiteiten

Geen gegevens beschikbaar

Geconstateerde verontreinigingen

Geen gegevens beschikbaar

Beschikbare documenten

Geen gegevens beschikbaar

Besluiten

Geen gegevens beschikbaar

Sanering

Geen gegevens beschikbaar

Saneringscontouren

Geen gegevens beschikbaar

Zorgmaatregelen

Geen gegevens beschikbaar

De informatie die wij in deze rapportage beschikbaar stellen, dient u te interpreteren als een inschatting van de situatie. Aangezien de informatie is gebaseerd op onderzoeken die in het verleden hebben plaatsgevonden kunnen wij nooit 100% zekerheid geven met betrekking tot de actuele kwaliteit van grond en grondwater. De gezamenlijke omgevingsdiensten in Noord – Brabant zijn niet aansprakelijk voor enige schade dan wel enige andere indirecte incidentele of gevolgschade als blijkt dat in de praktijk de kwaliteit van grond of grondwater anders is dan in dit rapport is vermeld. Wij attenderen u op het feit dat u als makelaar, eigenaar, toekomstig eigenaar of als derde, bij aan- of verkoop van onroerend goed een vergaande onderzoeksplicht heeft als het gaat om het vaststellen van de kwaliteit van de bodem en/of de aanwezigheid van ondergrondse brandstoftanks. Wij adviseren u om in voorkomende gevallen zelf zorg te dragen voor bodemonderzoek dan wel onderzoek naar de aanwezigheid van een tank.

De informatie uit deze rapportage kan niet worden gebruikt bij de aanvraag van een omgevingsvergunning of andere gemeentelijke producten of diensten. Bij een vergunningaanvraag dient elke situatie opnieuw afzonderlijk te worden beoordeeld. Ook al heeft er op een locatie eerder bodemonderzoek plaatsgevonden is het niet uitgesloten dat de gemeente opnieuw bodemonderzoek eist. De aanwezige informatie kan verouderd zijn, ook kan er een onjuiste onderzoeksstrategie zijn toegepast.

Toelichting

Toelichting op gebruikte terminologie

Uitleg begrippen bij deze rapportage

De analyseresultaten in relatie tot de onderzoeksstrategie geven een beeld van de verontreinigingsituatie. Op basis van hiervan wordt een locatie beoordeeld. Hieronder volgt een opsomming:

- Niet verontreinigd geen vervolg: Volgens de beschikbare informatie is de locatie niet verontreinigd, een nader bodemonderzoek is niet noodzakelijk.
- Ernstig: Potentieel ernstig. Het vermoeden bestaat dat er sprake is van een ernstige verontreiniging.
- Een locatie wordt ook als Pot. Ernstig gekwalificeerd als er alleen bodembedreigende handelingen hebben plaatsgevonden (historisch bodemonderzoek). De locatie is dan als het ware verdacht met betrekking tot het voorkomen van bodemverontreiniging.
- Urgent c.q. Spoedeisend: Potentieel urgent. Het vermoeden bestaat dat de ernstige verontreiniging risico"e;s vormt voor de gezondheid, ecologie en verspreiding.
- verontreinigd: Geen vervolg. Het vermoeden bestaat dat de locatie wel verontreinigd is maar er is geen aanleiding tot het doen van vervolgonderzoek.
- Niet Ernstig: Er is geen sprake van een ernstige bodemverontreiniging.
- Ernstig, niet urgent c.q. Spoedeisend: Door de provincie in een beschikking vastgelegd dat sprake is van een sterke verontreiniging in meer dan 25 m3 grond en/of 100 m3 grondwater. Er zijn geen gezondheids- , Ecologische en/ of verspreidingsrisico"e;s.
- Ernstig, urgentie c.q. spoedeisendheid niet bepaald: Er is sprake van een sterke verontreiniging in meer dan 25 m3 grond en/of 100 m3 grondwater waarvan de urgentie (risico"e;s) niet zijn vastgesteld.
- Ernstig en urgent c.q. spoedeisend, sanering binnen 4 jaar: Door de provincie in een beschikking vastgelegd dat sprake is van een sterke verontreiniging in meer dan 25 m3 grond en/of 100 m3 grondwater. De verontreiniging vormt een actueel gevaar voor de volksgezondheid, en/of het ecosysteem en/of verspreiding.

Indien er op een locatie een geval van ernstige bodemverontreiniging is aangetroffen is de provincie bevoegd gezag. De provincie zal afhankelijk van de situatie een beschikking afgeven.

Op basis van de status van de verontreiniging (beoordeling van de locatie) worden de vervolgstappen vastgesteld. We onderscheiden de volgende stappen (activiteiten):

- Voldoende onderzocht/gesaneerd, geen vervolg: Op basis van de huidige bodemonderzoeken of op grond van een goedgekeurd evaluatierapport (naar aanleiding van een bodemsanering) is vervolgonderzoek niet noodzakelijk.
- Uitvoeren (aanvullend) HO, OO, NO, SO en SP: Respectievelijk het uitvoeren van een (aanvullend) Historisch Onderzoek, een Oriënterend Onderzoek, een Nader Onderzoek, een Saneringonderzoek en het opstellen van een Saneringsplan.
- Uitvoeren van een sanering en/of aanvullend sanering: De grond en/of het grondwater worden ontdaan van de verontreinigende componenten.
- Uitvoeren tijdelijke beveiliging: Het plaatsen van tijdelijke sanerende maatregelen met als doel verspreiding van de verontreiniging tegen te gaan of de risico"e;s van de verontreiniging terug te dringen.
- Uitvoeren (aanvullende) saneringsevaluatie: De resultaten (hoeveelheid verwijderde grond, terugsaneerwaarde, etc) worden vastgelegd in een rapport.
- Uitvoeren actieve nazorg: Na afronding van de sanering gelden nog zorgverplichtingen die door de provincie in een beschikking zijn vastgelegd.

- Monitoring: De verontreiniging wordt periodiek gecontroleerd of geen verspreiding plaatsvindt. Ook deze activiteiten zijn in een beschikking vastgelegd.
- Registratie restverontreiniging: Na sanering is een verontreiniging achter gebleven. De aard en omvang van deze verontreiniging wordt geregistreerd bij de provincie en de gemeente. Bij het kadaster wordt een aantekening gemaakt.

Er zijn verschillende soorten bodemonderzoeken, elk met een ander doel en uitvoeringsstrategie. De volgende onderzoekstypen worden onderscheiden:

- PreHo: Prehistorisch bodemonderzoek, er is een verdenking van bodembedreigende activiteiten. De locatie is bijvoorbeeld afkomstig uit de lijst van de Kamer van Koophandel.
- Historisch onderzocht: Er is een historisch bodemonderzoek verricht. Zonder de locatie te bezoeken is in de gemeentelijke archieven gezocht naar aanwijzingen voor een bodembedreigende activiteit.
- Beperkt onderzoek: Eenvoudig onderzoek met een specifiek doel (bv verdenking van asbest of een calamiteit). Een beperkt onderzoek geeft geen uitsluitsel over de algemene bodemkwaliteit.
- BOOT of indicatief onderzoek: Een beperkt onderzoek geeft geen uitsluitsel over de algemene bodemkwaliteit.
- Onderzocht op aard (O.O./NVN/NEN): Op de locatie is een analytisch bodemonderzoek verricht om te onderzoeken of er sprake is van bodemverontreiniging. Dit kunnen verschillende typen onderzoek zijn die echter allemaal tot doel hebben om een eventuele verontreiniging aan het licht te brengen. (OO = oriënterend onderzoek, NVN = indicatief bodemonderzoek conform de Nederlandse Voornorm en NEN =verkennend bodemonderzoek conform de Nederlandse Eenheidsnorm (NEN 5740)).
- Nulsituatie onderzoek: Om in de toekomst vast te kunnen stellen of de huidige eigenaar de bodem (verder)verontreinigd heeft wordt de kwaliteit van de bodem vastgelegd. Indien later blijkt dat de milieuhygiënische kwaliteit van de bodem is verslechterd dan kan de eigenaar hiervoor aansprakelijk worden gesteld. Wordt toegepast bij de vestiging van bedrijven op een locatie die potentieel bodembedreigende activiteiten uitvoeren.
- O.O.T. (Besluit Opslag Ondergrondse Tanks): Onderzoek dat wordt uitgevoerd om vast te stellen of zich bij een ondergrondse brandstoftank verontreinigingen bevindt.
- Asbest in grond onderzoek (NEN 5707)
- Nader onderzoek: Onderzoek naar de grootte van de verontreiniging en het vaststellen van de ernst en de urgentie (NTA 5755).
- Saneringsonderzoek opgesteld: er is, naar aanleiding van de resultaten van het nader bodemonderzoek, een onderzoek naar de saneringsmogelijkheden uitgevoerd.
- Saneringsplan opgesteld: Een saneringsplan is een planmatige beschrijving van de saneringsmethode en/of de saneringstechnieken.
- Saneringsevaluatie uitgevoerd: een opsomming van de resultaten en gebeurtenissen naar aanleiding van een sanering.

Analyseresultaten in conclusie

De analyseresultaten worden weergegeven in de vorm van letters en symbolen. De combinatie hiervan geeft aan of de bodem verontreinigd is of niet. De letters hebben de volgende betekenis (conform de Wet bodembescherming).

AW= Achtergrondwaarde

S = Streefwaarde

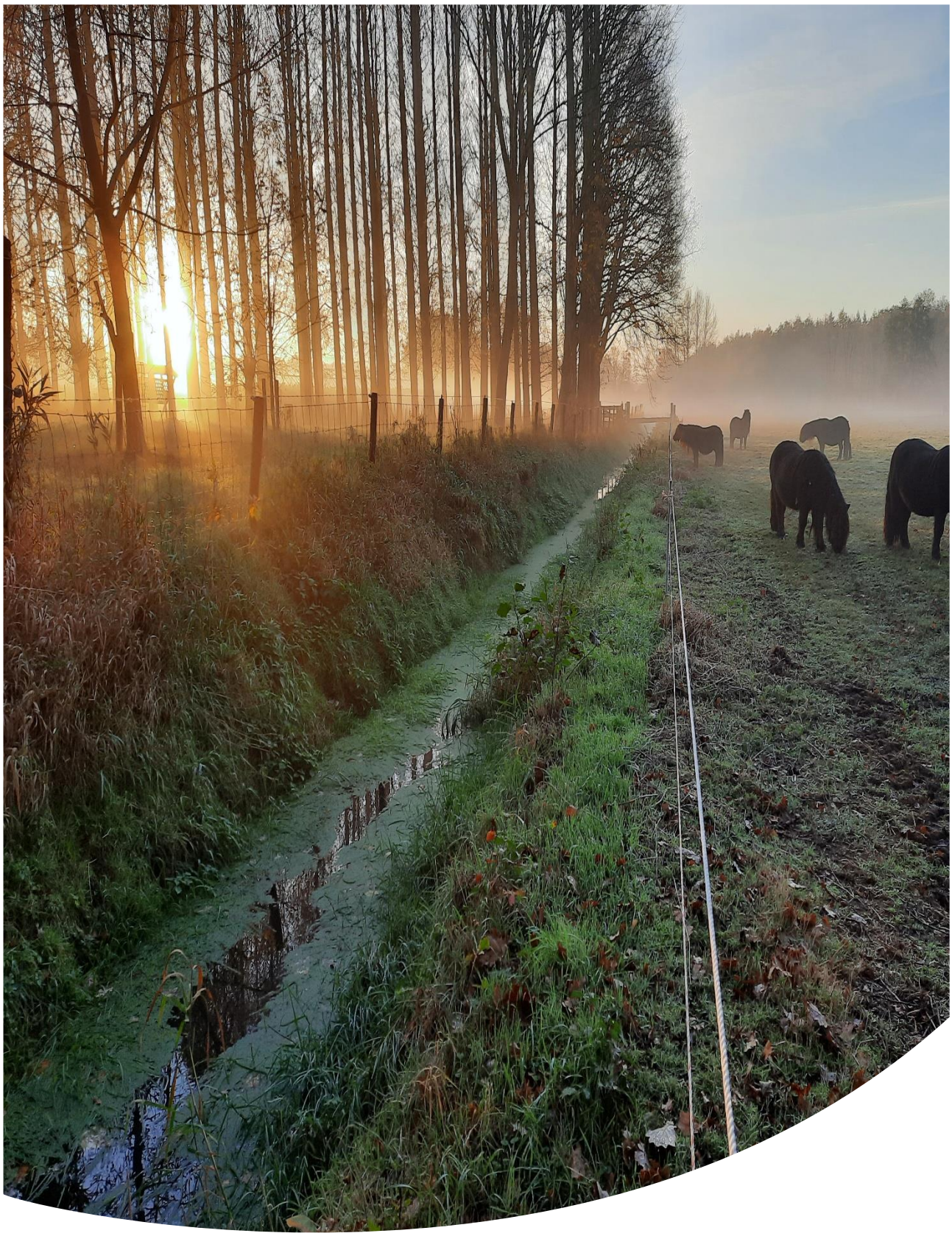
T = Tussenwaarde

I = Interventiewaarde

In feite geven de letters een concentratieniveau aan dat iets zegt over de aard van de verontreiniging en de sanering daarvan. In het kader van het Besluit bodemkwaliteit is dit de van nature in de bodem aanwezige gehalte aan “verontreinigende” stoffen. Streefwaarde: is de waarde waarbij sprake is van schone grond, geschikt voor alle mogelijke doeleinden. Als van één of meerdere stoffen de streefwaarde of achtergrondwaarde wordt overschreden, is sprake van een lichte bodemverontreiniging. Tussenwaarde: Als van één of meerdere stoffen de tussenwaarde wordt overschreden, is sprake van een matige bodemverontreiniging. Overschrijding van de tussenwaarde is het criterium voor uitvoering van nader bodemonderzoek. Interventiewaarde: is de waarde waarbij maatregelen (interventies) noodzakelijk zijn. Als van één of meerdere stoffen de interventiewaarde wordt overschreden, is sprake van een sterke bodemverontreiniging. De omvang van de verontreiniging, de risico"e;s voor de volksgezondheid, ecologische risico"e;s en verspreidingsrisico"e;s bepalen de ernst en de urgentie c.q. spoedeisendheid van het geval.

Wat u moet weten over tankgegevens

In het verleden werden veel woningen verwarmd met behulp van huisbrandolie (hbo). Deze olie werd opgeslagen in speciale ondergrondse opslagtanks. Bij lekkage kunnen deze tanks een bodemverontreiniging veroorzaken. Volgens het besluit BOOT (Besluit Opslaan in Ondergrondse Tanks), tegenwoordig het Activiteitenbesluit, moeten nog in gebruik zijnde gesaneerde ondergrondse tanks voldoen aan diverse voorschriften zoals keuringen en monitoring. Oude buitengebruik gestelde tanks konden tot 1998 worden gesaneerd door KIWA (Keuringsinstituut voor Waterleidingsartikelen) erkende bedrijven (de tanks werden schoon gemaakt en gevuld met zand, mits de bodem niet verontreinigd was). Oude buitengebruik gestelde tanks die nu nog niet zijn behandeld moeten worden verwijderd. Een eindonderzoek naar brandstofproducten in grond en grondwater is dan verplicht.

Projectplan Waterwet

Beekontwikkeling Sint Jansbeek, fase 3

idverde Advies

COLOFON

Projectplan Waterwet
Beekontwikkeling Sint Jansbeek, fase 3

In opdracht van waterschap Aa en Maas
Afdeling Grondzaken en Inrichting

OPDRACHTNEMER	Iv-Infra B.V. i.s.m. *id*verde Advies
OPGESTELD DOOR	Anouk Gloudemans
VRIJGEGEVEN DOOR	Dennis van Heumen
KENMERK	Projectplan Waterwet
STATUS	Projectplan Waterwet
VERSIE	1.0
DATUM	5-4-2023

INHOUDSOPGAVE

COLOFON 2

PROJECTPLAN WATERWET 5

DEEL 1 – AANLEG EN WIJZIGING WATERSTAATSWERKEN 6

1.1 INLEIDING 6
1.1.1 Aanleiding en doel 6
1.1.2 Doelsoorten 7
1.1.3 Ligging en begrenzing plangebied 7

1.2 HUIDIGE SITUATIE PLANGEBIED 10
1.2.1.1 Grondgebruik 10
1.2.1.2 Bodem 10
1.2.1.3 Geomorfologie 10
1.2.1.4 Eigendomssituatie 10
1.2.1.5 Onderhoud 11
1.2.1.6 Huidige landschaps- en natuurwaarden 11
1.2.2 Waterhuishouding 11
1.2.2.1 Eigenschappen beeksysteem 11
1.2.2.2 Oppervlaktewater 11
1.2.2.3 Grondwater 12
1.2.2.4 Beschrijving waterstaatswerken 13

1.3 DE INGREEP 14
1.3.1 Ontwikkelingen en veranderingen 14
1.3.1.1 Traject 1 - Monding maas 14
1.3.1.2 Traject 2 – Vortum-Mullem 14
1.3.1.3 Traject 3 – Vortum-Mullem tot Hultenhoek 16
1.3.1.4 Traject 4 – Hultenhoek tot spoor 17
1.3.1.5 Traject 5 – Spoor tot Overloonseweg 20
1.3.1.6 Traject 6 – Overloonseweg tot Loonseweg 22

1.4 EFFECTEN VAN HET PLAN 24
1.4.1 Hydrologie – waterkwantiteit 24
1.4.2 Hydrologie - waterstanden 24
1.4.3 Waterkwaliteit 24
1.4.4 Ecologie 25
1.4.5 Landbouw 25
1.4.6 Beheer en onderhoud 25
1.4.7 Recreatie 25
1.4.8 Waterveiligheid 26
1.4.9 De Maas 26
1.4.10 BPRW-toets 26

1.5 WERKWIJZE 29
1.5.1 Technische uitvoering 29
1.5.2. Uitvoeringsvoorwaarden en vergunbaarheid 29
1.5.3 Planning 29

1.6 TE TREFFEN VOORZIENINGEN 30
1.6.1 Beperken nadelige gevolgen van de uitvoering 30
1.6.2 Financieel nadeel 30

1.7 LEGGER, BEHEER EN ONDERHOUD 31
1.7.1 Legger 31

1.7.2 Beheer en onderhoud 32

1.8 SAMENWERKING 33

1.8.1 Partners en taakverdeling 33

DEEL 2 – VERANTWOORDING 34

2.1 WET- EN REGELGEVING 34

2.1.1 Kaderrichtlijn Water 34
2.1.2 Waterwet (Rijk) 35
2.1.3 De Keur 35
2.1.4 Wet Natuurbescherming 36
2.1.5 Wet op de Archeologische Monumentenzorg 36
2.1.6 Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken 37
2.1.7 Wet Bodembescherming 37
2.1.8 Interim omgevingsverordening 38
2.1.9 Omgevingsvergunning 38
2.1.10 CS-OOO 39
2.1.11 Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering 39

2.2 BELEID 40

2.2.1 Regionaal Water en Bodem Programma (RWP) 2022-2027 40
2.2.2 Waterbeheerplan 2022-2027 40
2.2.3 Bestemmingsplan 40

2.3 ONDERZOEKEN EN RAPPORTAGES 42

2.4 OVERIGE RANDVOORWAARDEN 43

2.4.1 Planologische inpassing 43
2.4.2 Vergunbaarheid 43

DEEL 3 – RECHTSBESCHERMING 44

3.1 PROCEDURE 44

3.1.1 Zienswijze 44
3.1.2 Beroep en hoger beroep 44
3.1.3 Crisis- en herstelwet 44
3.1.4 Verzoek om voorlopige voorziening 44

DEEL 4 - BIJLAGEN 45

Bijlage 1a: Ontwerp 1.01: monding Maas 45
Bijlage 1b: Ontwerp 1.02: Vortum-Mullem tot Hultenhoek 45
Bijlage 1c: Ontwerp 1.03: Hultenhoek tot spoorlijn 45
Bijlage 1d: Ontwerp 1.04: Spoor tot Overloonseweg 45
Bijlage 1e: Ontwerp 1.05: Overloonseweg tot Loonseweg 45
Bijlage 2: Bodemkaart 45
Bijlage 3: Memo Maasheggen 45
Bijlage 4: Bestemmingsplan 45
Bijlage 5: Archeologisch bureauonderzoek 45
Bijlage 6: Quickscan soortenbescherming 45
Bijlage 7: Onderzoek vismigratieknelpunten Sint Jansbeek 45
Bijlage 8: Quickscan knelpuntenanalyse macrofauna 45
Bijlage 9: Rapportage inspectie 2 duikers 45
Bijlage 10: Hydrologisch model 45
Bijlage 11: Memo stuw 112GRS 45

BIJLAGE 2: BODEMKAART 46

Projectplan Waterwet

Voor de aanleg en/of wijziging van een waterstaatswerk Artikel 5.4 Waterwet

Voor u ligt het projectplan Waterwet beekontwikkeling Sint Jansbeek, fase 3. Dit projectplan beschrijft de inrichting, ingrepen en aanpassingen voor het projectgebied, de gevolgen voor de legger, de relevante wetten, regels en beleid, de werkwijze en alle overige informatie die van belang is voor de waterstaatswerken. In dit projectplan worden de inrichtingsmaatregelen vanaf de waterkering aan de Veerweg te Vortum-Mullem tot aan de Koudenhoek nabij Holthees beschreven. Ook maatregelen nabij de monding in de Maas, die bij een eerdere inrichting in 2016 (fase 1) niet zijn meegenomen, behoren tot de reikwijdte van dit projectplan Waterwet.

De inrichtingsmaatregelen vanaf de waterkering aan de Veerweg tot de aansluiting op het reeds ingerichte deel ten zuiden van de Maasstraat (het buitendijks gebied) worden niet in dit projectplan meegenomen. Hiervoor is een separaat projectplan opgesteld (projectplan Waterwet beekontwikkeling Sint Jansbeek, fase 2).

Een projectplan Waterwet geeft een beschrijving van het aanleggen of wijzigen van een waterstaatswerk en de wijze waarop dit werk zal worden uitgevoerd. Het is opgebouwd uit vier delen:

- Deel 1 beschrijft de huidige situatie, ingreep, werkwijze en samenwerking.
- Deel 2 geeft een toelichting op de achterliggende wet- en regelgeving, overheidsbeleid, onderzoeken en overige randvoorwaarden.
- Deel 3 geeft informatie over rechtsbescherming en procedures.
- Deel 4 bevat bijlages die voor het projectplan van belang zijn.

De vier delen hebben elk een ander doel en de opdeling in deze delen bevordert de leesbaarheid van het projectplan Waterwet.

Deel 1 – Aanleg en wijziging Waterstaatswerken

In deel 1 van het projectplan Waterwet wordt antwoord gegeven op het waarom, wat, waar, wie en hoe? Waarom wordt het project gedaan en wat is het doel? Waar ligt het plangebied en wat zijn de diverse onderdelen ervan? Wie zijn de belanghebbenden of de eigenaren? Wat zijn de effecten van het plan? En hoe wordt het project uitgevoerd?

1.1 Inleiding

1.1.1 Aanleiding en doel

Alle Europese lidstaten moeten uiterlijk in 2027 voldoen aan chemische en ecologische kwaliteitseisen. Deze kwaliteitseisen komen voort uit de Kaderrichtlijn Water (hierna KRW). De waterkwaliteit en de inrichting van de Sint Jansbeek scoort momenteel onvoldoende. Om deze reden wordt project beekherstel Sint Jansbeek opgetuigd. Vanuit de KRW systematiek is aan de Sint Jansbeek het KRW-type R5 toegekend. Dit type beek is een langzaam stromende midden- of benedenloop op zand waarbij in de huidige situatie agrarisch landgebruik bepalend is en de beekloop gestuwd is en rechtgetrokken. Voornamelijk de uniformiteit van het dwarsprofiel, lage stroomsnelheid, gebrek aan dynamiek en versnippering van de waterloop door stuwen belemmeren het behalen van de KRW doelstellingen. Om deze knelpunten op te lossen wordt de beek deels opnieuw ingericht.

Het project heeft onderstaande doelstellingen:

- Beekontwikkeling om de omstandigheden te creëren om de ecologische doelen voor het KRW-type R5 te behalen;
- Het verbinden van de Maas met het achterland middels een Ecologische Verbindingszone (hierna EVZ) door Vortum-Mullem;
- Vismigratie mogelijk maken: de beek wordt optrekbaar gemaakt voor vis;
- Doelmatig toekomstbestendig onderhoud.

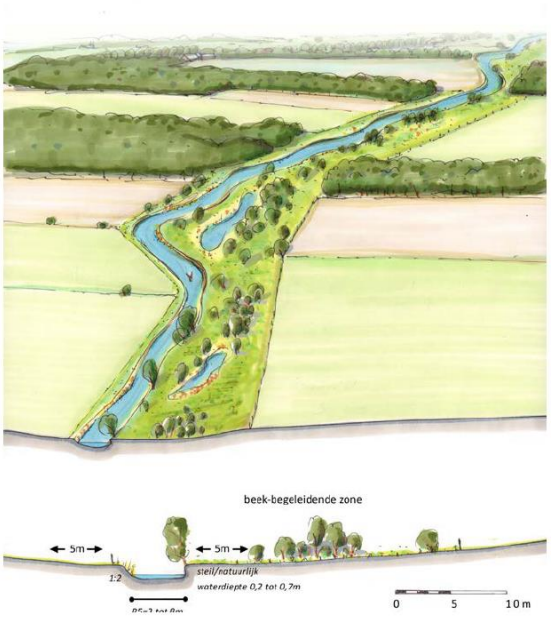
Het projectplan Waterwet Sint Jansbeek geeft een beschrijving van de huidige situatie van het plangebied, de gewenste situatie om aan de doelstellingen te voldoen en welke maatregelen hiervoor nodig zijn om dit te bereiken. Gezamenlijk met het projectplan Waterwet zijn inrichtingsontwerpen opgesteld en een Beheer- & Onderhoudsplan geschreven. Dit projectplan wordt door het algemeen bestuur van waterschap Aa en Maas vastgesteld en wordt gedurende deze procedure ter inzage gelegd. Inspraak is mogelijk op de in dit projectplan beschreven waterstaatkundige maatregelen of wijzigingen.

KRW streefbeeld Sint Jansbeek

Om aan de kwaliteitseisen van de KRW opgave te voldoen wordt de Sint Jansbeek heringericht. De beek loopt hoofdzakelijk door een open landschap van gras- en akkerland met lokaal ook bos. Na het project bestaat minimaal één van de oevers in de beekdalvlakte uit een 5 tot 25 meter brede strook met een natuurlijk inrichting. Deze bestaat uit natuurlijk- of verruigd grasland, lokaal aangevuld met struweel en bomen. Waar de beek van oudsher gestuwd, over gedimensioneerd en rechtgetrokken is wordt nu ruimte gegeven aan meer dynamische processen welke van nature in een beek voorkomen. Door het versmallen van het profiel wordt de stroming verhoogd, meanders zorgen voor een natuurlijk sedimentatie proces en het inbrengen van houtpakketten

zorgt voor een diversiteit aan habitatten waarbij lokaal zand- en grindbankjes ontstaan. Hiervan profiteren verschillende vissoorten zoals winde, rivierdonderpad, riviergrondel en bermpje en macrofauna zoals de kenmerkende weidebeekjuffer.

Veel van deze beektypische vissoorten komen in kleine aantallen voor in de Sint jansbeek of komen voor in de Maas. Door stuwen te verwijderen en vispassages aan te leggen kunnen vissen zich vrij bewegen binnen de Sint Jansbeek. Op deze manier wordt invulling gegeven aan de vismigratie opgave.
Door het voedselrijke karakter van de beek en directe lichtinval groeien waterplanten weelderig. Kenmerkende waterplanten zijn onder andere Liesgras, Mannagras en Smalle waterpest. Door het aanplanten van bomen langs de waterloop wordt de dominantie van waterplanten verminderd en de watertemperatuur verlaagd. Hierdoor neemt de zuurstofconcentratie toe waardoor beektypische soorten meer kans krijgen.

EVZ opgave
Naast de KRW opgave ligt er op een deel van de Sint Jansbeek ook een EVZ opgave. Het doel van deze opgave is het realiseren van een verbinding tussen de Maas en het achterliggend gebied. Om deze reden wordt door Vortum-Mullem een migratiezone aangelegd (inclusief faunapassage onder de provinciale weg). Deze EVZ wordt ingericht voor de das, struweelvogels en de kleine modderkruiper.

1.1.2 Doelsoorten

Binnen het beekherstelproject van de Sint Jansbeek komen verschillende opgaven samen. Ieder van deze opgave kent ook zo zijn eigen doelsoorten. Ten behoeven van de KRW opgave worden hieronder de ecologische kenmerken en voorbeeldsoorten genoemd. De kenmerkende soorten van het natuurlijke watertype (R5 & R6-natuur) komen in beperkte mate voor. Vanwege de lage stroomsnelheden gedurende een groot deel van het jaar, wordt hun plaats ingenomen door soorten van sloten en andere stilstaande wateren. Een kenmerkende libellesoort is de weidebeekjuffer. Vegetaties ontwikkelen zich vaak zeer uitbundig (tot wel 100% in de zomer), met name daar waar beschaduwing ontbreekt. Meerdere soorten waterplanten komen voor; vooral soorten van voedselrijke situaties, zoals liesgras, mannagras en smalle waterpest. De visfauna bestaat uit algemeen voorkomende soorten zoals blankvoorn, ruisvoorn, alver en kleine modderkruiper (R5) en snoek, aars en blankvoorn. De aanwezigheid van winde, rivierdonderpad, riviergrondel en bermpje wijzen op het optreden van stroming. Voor de EVZ opgave door Vortum-Mullem realiseren we een verbinding tussen de Maas en het achterland. Deze worden ingericht voor de das, struweelvogels en de kleine modderkruiper. Daarnaast wordt ook de connectiviteit binnen de waterloop verbeterd. Stuwen worden verwijderd of aangepast en er worden vispassages aangelegd. Dit gebeurt voor soorten zoals winde, riviergrondel, bermpje, kleine modderkruiper en aal.

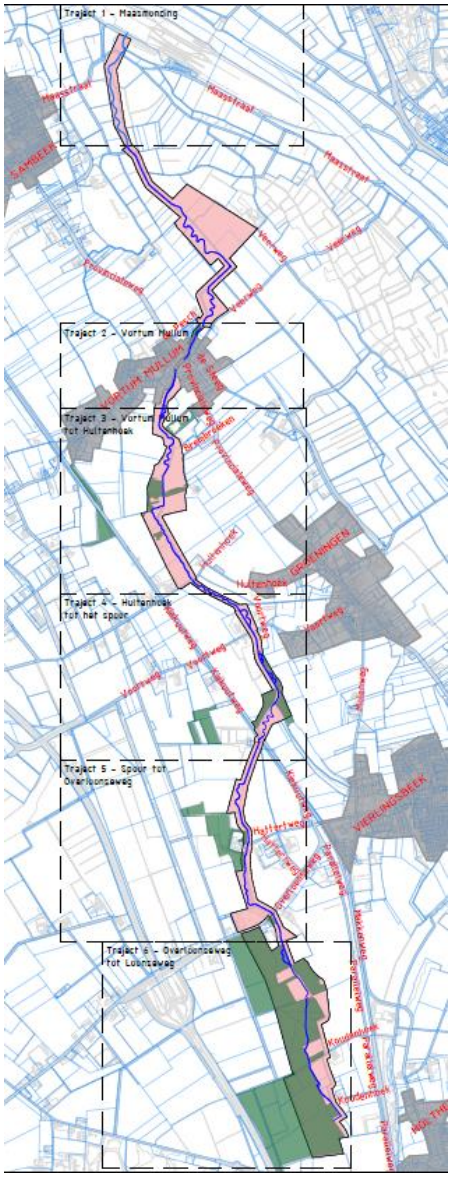
1.1.3 Ligging en begrenzing plangebied

Dit projectplan Waterwet betreft de Sint Jansbeek ten zuiden/westen van de Maas (zie figuur 2). De Sint Jansbeek bestaat uit een watergang gelegen aan de westelijke Maasoever en stroomt parallel met de Maasterrassen. De watergang ligt in een oud en afwisselend cultuurlandschap. Het projectgebied wordt begrensd door de Maas aan de noordzijde en de Loonseweg aan de

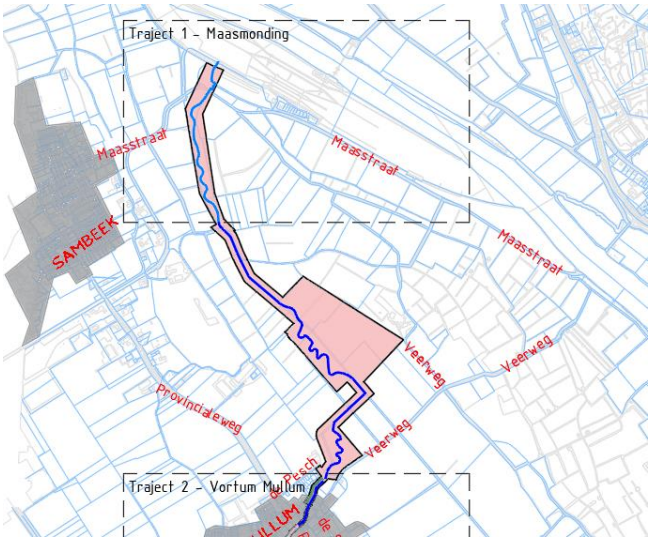
zuidzijde. Het totale projectgebied is ongeveer 8 km lang. Het projectgebied wordt opgesplitst in 6 trajecten.

1. Traject 1 Monding Maas (zie figuur 3);
2. Traject 2 Vortum-Mullem (zie figuur 4);
3. Traject 3 loopt van Vortum-Mullem tot Hultenhoek (zie figuur 5);
4. Traject 4 loopt van Hultenhoek tot aan het spoor (zie figuur 6);
5. Traject 5 loopt van het spoor tot aan de Overloonseweg (zie figuur 7) en
6. Traject 6 loopt van de Overloonseweg tot aan de Loonseweg (Holthees) (zie figuur 8).

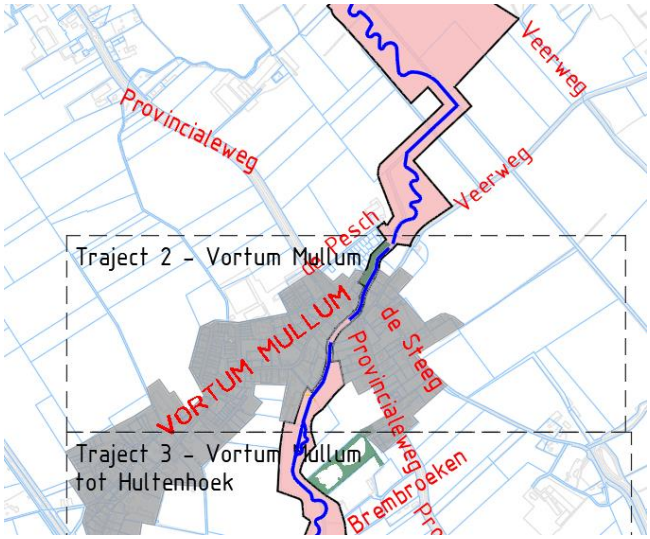
In dit projectplan Waterwet beekontwikkeling Sint Jansbeek, fase 3 worden de inrichtingsmaatregelen vanaf de waterkering aan de Veerweg tot de aansluiting op het reeds ingerichte deel ten zuiden van de Maasstraat niet meegenomen. Hiervoor wordt een separaat projectplan opgesteld (projectplan Waterwet beekontwikkeling Sint Jansbeek, fase 2).

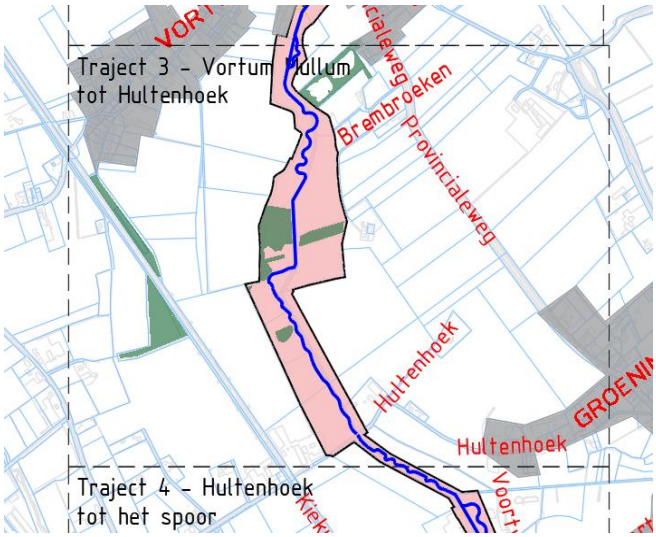
Figuur 1 Ligging plangebied

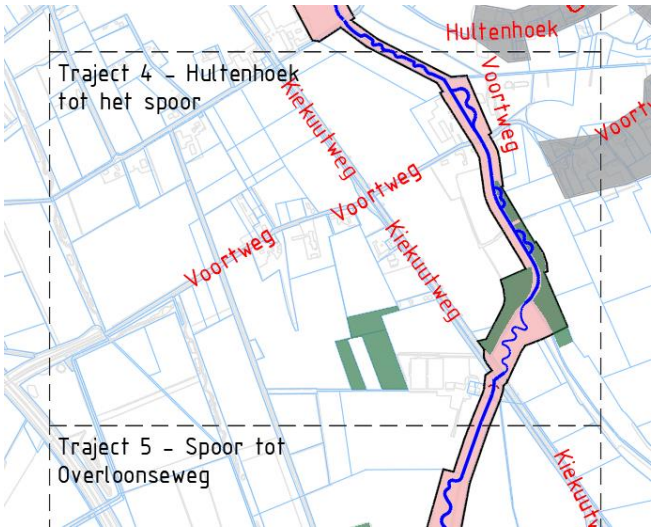
Figuur 3 Traject 1 - Maasmonding

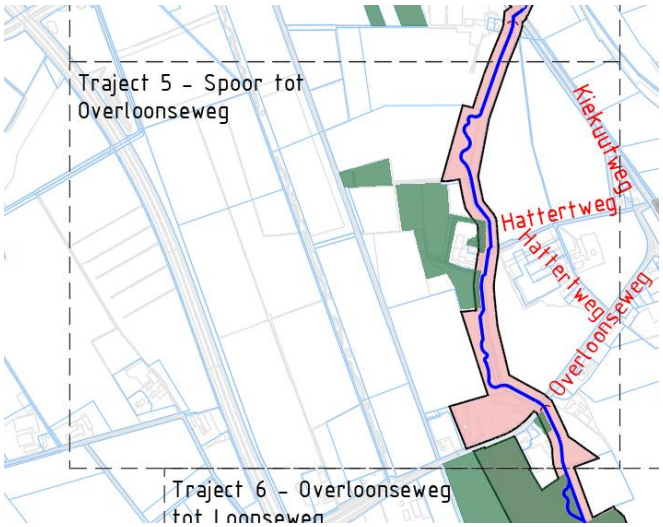
Figuur 4 Traject 2 – Vortum-Mullem

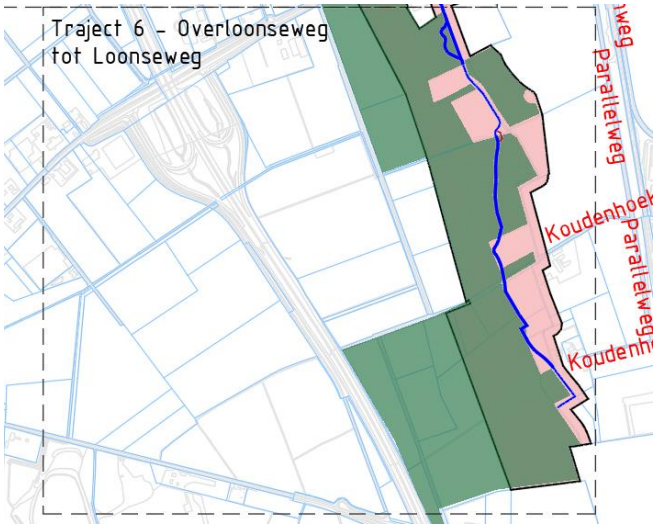
Figuur 5 Ligging Traject 3 – Vortum-Mullum - Hultenhoek

Figuur 6 Ligging Traject 4 - Hultenhoek tot spoor

Figuur 7 Ligging Traject 5 - Spoor tot Overloonseweg

Figuur 8 Ligging Traject 6 – Overloonseweg tot Loonseweg

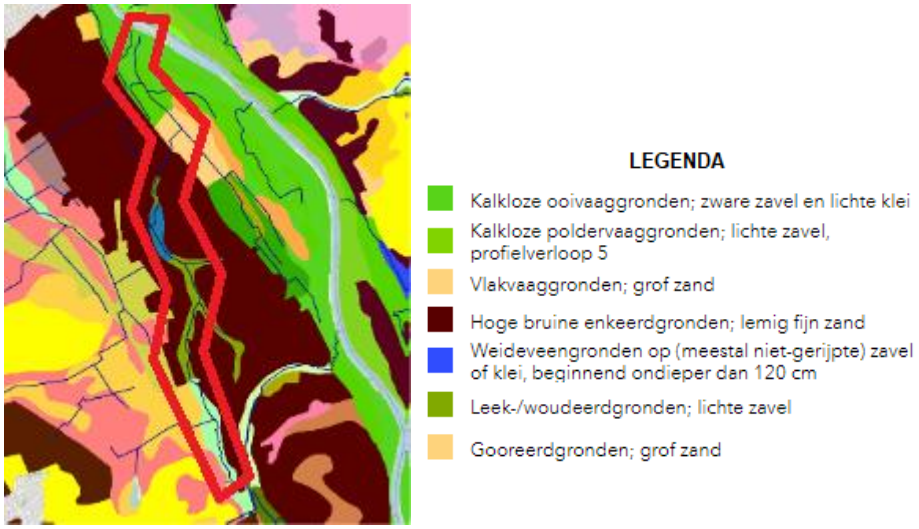
1.2 Huidige situatie plangebied

1.2.1.1 Grondgebruik

De Sint Jansbeek stroomt benedenstrooms Vortum-Mullem door het uiterwaardengebied van de Maas (het Maasheggengebied). Bovenstrooms Vortum-Mullem stroomt de beek vooral langs percelen die in gebruik zijn als grasland of voor akkerbouw. Daarnaast stroomt de beek aan de rand van een aantal beboste percelen. Verder zijn al een aantal poelen in het projectgebied aanwezig. Binnen de bebouwde kom Vortum-Mullem stroomt de Sint Jansbeek langs achtertuinen, bedrijfspercelen en een forellenvijver.

1.2.1.2 Bodem

De diepe insnijding van de beek komt ook tot uiting in de bodemkaart. Het hoge plateau (bruine vlak in de bodemkaart) bestaat uit een hoge bruine enkeerdgrond bestaande uit lemig fijn zand (bEZ23). Deze grond wordt gekenmerkt door een hoge en droge ligging. Binnen het bruine vlak van de enkeerdgrond is sprake van een smal beekdal met andere grondsoorten.

Figuur 9 Bodemkaart (zie bijlage 2 voor vergrootte versie van de bodemkaart)

1.2.1.3 Geomorfologie

Het gehele plangebied is in meer of mindere mate ontstaan onder invloed van de rivier de Maas. In het noorden bestaat het plangebied uit de uiterwaarden van de holocene rivier, meer naar het zuiden is de ondergrond ontstaan onder invloed van de pleistocene Maas. In het noorden bestaat deze geomorfologisch gezien uit een terrasvlakte en terrasgeul met een oeverdek uit de periode Romeinse tijd-Late Middeleeuwen, met in het zuidwesten aangrenzend een terrasvlakte. In het zuiden is op de pleistocene Maasafzettingen later nog dekzand afgezet. Het plangebied bevindt zich geomorfologisch gezien grotendeels in een restgeul, met aan de oost- en westkant dalvlakterrassen, terrasvlaktes en/of terrasafzettingswelvingen.

1.2.1.4 Eigendomssituatie

De uitvoering van het project vindt plaats op eigendommen van Waterschap Aa en Maas, De Staat (Infrastructuur en Waterstaat), Staatsbosbeheer, Gemeente Land van Cuijk en particulieren.

1.2.1.5 Onderhoud

In de huidige situatie wordt de Sint Jansbeek onderhouden door middel van regulier, mechanisch onderhoud vanaf de oever. Hierbij wordt gebruikt gemaakt van de 5 m. obstakelvrije zone langs de beek. Vrijkomend maaisel wordt gedeponeerd op aanliggende terreinen. De Sint Jansbeek ter hoogte van Vortum-Mullem is niet bereikbaar voor onderhoudsmachines. Hier vindt handmatig onderhoud aan de beek plaats.

1.2.1.6 Huidige landschaps- en natuurwaarden

De Sint Jansbeek ligt in de Maasvallei en bestaat uit een oud en afwisselend cultuurlandschap. Het kleinschalige landschap met gevarieerde vegetatie, zoals landbouwpercelen en bosgebieden, en de afwisseling tussen droge en nattere gebieden hebben het tot een belangrijk dassenleefgebied gemaakt. Daarnaast stroomt de Sint Jansbeek door meerdere leefgebieden van struweelvogels. De waterloop zelf is leefgebied van de kleine modderkruiper. Verder komt de bever voor in het projectgebied.

Het waterschap heeft een wettelijke verantwoordelijkheid voor een goede waterhuishouding. Daar waar de wettelijke waterbeheertaken in de knel komen door beveractiviteit zal het waterschap – op eigen eigendommen - gepaste actie ondernemen. Hierin wordt een belangenafweging gemaakt en is het waterschap gebonden aan wet- en regelgeving.
Het waterschap zet in op duurzaam samenleven met de bever. Daar waar het kan wordt geprobeerd om gebieden voor de bever in te richten. Als een beverfamilie zich stabiel vestigt op een plek die geen kwaad kan, zorgt de territorialiteit van de soort ervoor dat nieuwe bevers worden verdreven. Waar dit soort gebiedsinrichting niet gaat, worden – op eigen eigendommen - preventieve maatregelen genomen, zodat het waterschap aan de wettelijke verplichtingen voor een goede waterhuishouding kan blijven voldoen.

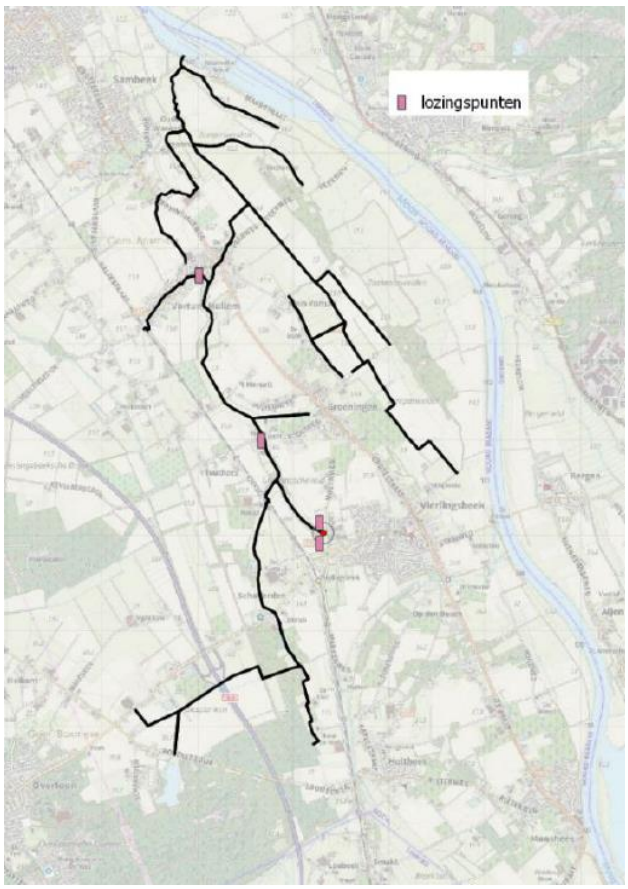
1.2.2 Waterhuishouding

1.2.2.1 Eigenschappen beeksysteem

De Sint Jansbeek is, vooral bovenstrooms, smal en snijdt relatief diep in het landschap. Het profiel van de beek is uniform, waardoor de beek bij verschillende afvoeren weinig varieert in breedte. Vanaf de Overloonseweg wordt de beek breder. Stroomafwaarts hiervan is er nauwelijks sprake van een overstromingsvlakte in geval van hoge afvoeren.

1.2.2.2 Oppervlaktewater

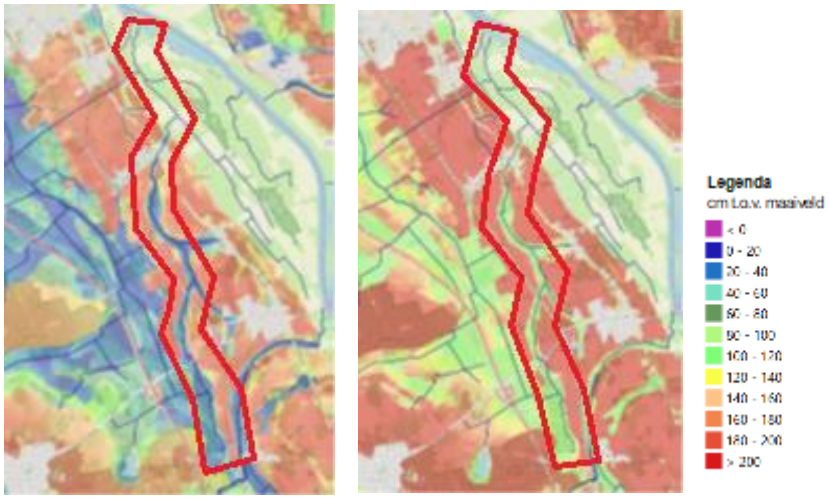
De waterlaag in de beek is over het algemeen ondiep, enkele decimeters op het diepste punt. De maatgevende afvoer ligt op 0,68 m3/s. De beek reageert zeer snel op piekbuien. Een terugkomend patroon is dat vanuit de basisafvoer binnen enkele uren de afvoerpiek wordt bereikt waarna vervolgens meestal binnen 24 uur de basisafvoer weer wordt bereikt. Naast de piekbuien worden de piekafvoeren beïnvloed door de vochttoestand van de bodem en het grondwaterniveau, begroeiing en de vier overstorten uit het rioolstelsel op de beek, zie figuur 10. Het waterschap meet de waterstanden bij de stuwen.
De Sint Jansbeek is afhankelijk van de aanvoer van grond- en regenwater. Tijdens een droge periode zal de aanvoer van grondwater vooral in het bovenstroomse deel van de beek stilvallen.

Figuur 10 Overzicht overstortlocaties

1.2.2.3 Grondwater

De beek volgt de oude meandering van de Maas. Vooral bovenstrooms is de beek zeer smal en heeft een diepe insnijding in het landschap. De bodem en de maaiveldverschillen hebben een sterke invloed op het grondwaterniveau. Dit is te zien op de kaarten van de gemiddeld hoogste (GHG) en gemiddeld laagste (GLG) grondwaterstand, figuur 11 en 12.
Het benedenstroomse deel van de Sint Jansbeek staat sterk onder invloed van de waterstanden in de Maas. In het middendeel zit veel variantie in de waterstanden. Het waterschap meet met peilbuizen op verschillende plaatsen in het beekdal de grondwaterstand. De actuele waterstanden zijn terug te vinden in de app Perceelwijzer.

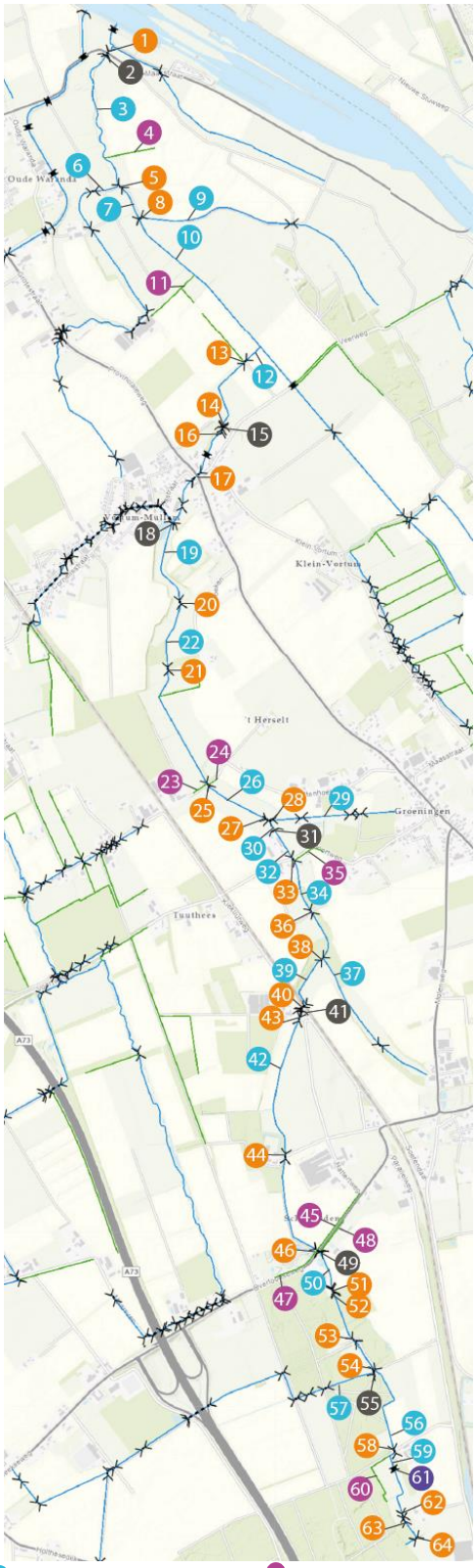

Figuur 11 Kaart met GHG

Figuur 12 Kaart met GLG

1.2.2.4 Beschrijving waterstaatswerken

In figuur 13 zijn alle watergangen en de waterstaatswerken opgenomen die aanwezig zijn in het plangebied. In de tabel naast figuur 13 staan de bestaande elementen die binnen dit projectplan worden verwijderd, gewijzigd of die permanent worden beïnvloed door de werkzaamheden. In tabel 1 staan de specifieke eigenschappen van de stuwen in de huidige situatie omschreven.

Figuur 13 Ligging waterhuishoudkundige kunstwerken

Element	Type	Kenmerk
2	Stuw	112GRS
3	A-Watergang	1121560
7	A-Watergang	1121420
10	A-Watergang	1121340
12	A-Watergang	1120510
13	Duiker	1120044
18	Stuw	112ESS
19	A-Watergang	1120320
20	Duiker	1120035
26	A-Watergang	1120310
27	Duiker	1120032
28	Duiker	1120031
30	A-Watergang	1120240
31	Stuw	112ERS
32	A-Watergang	1120230
34	A-Watergang	1120225
36	Duiker	1120026
38	Duiker	1120023
39	A-Watergang	1120150
41	Stuw	112EOS
42	A-Watergang	1120140
49	Stuw	112A5
50	A-Watergang	1120120
53	Duiker	1120018
54	Duiker	112013
55	Stuw	112A4
56	A-Watergang	1120110
58	Duiker	1120016
59	A-Watergang	1120100
62	Duiker	1120129
64	Duiker	1120014

Nr	Stuw	Stuwstanden zomer (in meters tov NAP)	Stuwstanden winter (in meters tov NAP)	Opmerking
2	112GRS	9,33	9,33	Vaste drempel
18	112ESS	11,45	11,45	
31	112ERS	12,50	12,50	
41	112EOS	13,25	13,25	
49	112 A5	13,75	13,75	
55	112 A4	14,30	14,30	Vaste drempel

1.3 De ingreep

Dit hoofdstuk geeft eerst een algemene en daarna technische beschrijving van de uitvoeringsmaatregelen die nodig zijn voor de beekontwikkeling.

1.3.1 Ontwikkelingen en veranderingen

Als gevolg van de inrichting van de Sint Jansbeek ten behoeve van beekontwikkeling, fase 3 verandert een deel van de bestaande waterstaatkundige elementen. De rest van de waterstaatkundige elementen blijft ongewijzigd of valt buiten de reikwijdte van het project (scope). De kolom 'Waterstaatswerk' in onderstaande tabellen geeft aan of de benoemde maatregel projectplan plichtig is. In dit hoofdstuk worden de waterstaatkundige elementen per traject in kaart gebracht met een lijst van aanpassingen.

1.3.1.1 Traject 1 - Monding maas

In onderstaande tabel is weergegeven welke maatregelen getroffen worden om aan het streefbeeld te voldoen. De maatregelnummers in onderstaande tabel corresponderen met de nummers op het ontwerp in bijlage 1A t/m 1E.

nr.	Maatregel	Type/object	Waterstaatswerk
2.1 a	Verwijderen stuw 112 GRS	Kunstwerk	Ja
2.1 b	Talud- en oeverbescherming aanpassen t.h.v. verwijderen stuw 112GRS	Kunstwerk	Ja
2.1 c	Herstellen natuurlijke beekmonding	Kunstwerk	Ja
6.2	Maasheggen aanplanten	Groenvegetatie	Nee

Object Kunstwerken

Er zijn een aantal kunstwerken in traject 1 – Maasmonding die in dit project worden aangepast. Hieronder wordt beschreven welke aanpassingen worden uitgevoerd aan de kunstwerken:

- De constructie van Stuw 112 GRS wordt verwijderd (2.1a) (de klep is een aantal jaren geleden al verwijderd). De huidige bodem- en oeverbescherming van beton wordt verwijderd en aangepast naar een meer natuurlijkere inrichting (2.1b) om te borgen dat de aansluiting op de duiker onder de Maasstraat geborgd blijft. Op basis van monitoring is aangetoond dat het verwijderen van de stuw geen negatieve effecten heeft op de bovenstroomse landbouwgronden. Voor meer informatie zie de memo in bijlage 11.
- Herstellen van de natuurlijke beekmonding door het egaliseren van de bodem (2.1c) (met name net benedenstrooms de duiker onder de Maasstraat en het verwijderen van aanwezige oeverbescherming (breuksteen/beton/puin) en tegels in de monding op de bodem.

Object Groenvegetatie

- *Maasheggen (6.2)*
  Planten maasheggen op de linkeroever van de Sint Jansbeek, waardoor de beek voor een groot deel van de dag beschaduwd is. Dit draagt bij aan koeler water gedurende zomerwarmte en vergroot de ecologische variatie. De aanplant vindt plaats in het kader van het convenant herstel beekmondingen tussen RWS en Waterschap Aa en Maas (bijlage 3 'Aanplant Maasheggen').

1.3.1.2 Traject 2 – Vortum-Mullem

In onderstaande tabel is weergegeven welke maatregelen getroffen worden om aan het streefbeeld te voldoen. De maatregelnummers in de tabel corresponderen met de nummers op het ontwerp in bijlage 1a t/m 1e.

nr.	Maatregel	Type/object	Waterstaatwerk
7.1	Aanpassen drempel t.b.v. vismigratie	Kunstwerk	Ja
7.2	Profiel aanpassen – flauw talud	Sint Jansbeek	Ja
7.3	Aanbrengen loopplank das	Ecologische voorzieningen	Nee
7.4	Aanbrengen stapelmuur	Sint Jansbeek	Ja
7.5	Profiel aanpassen – binnen bestaande ruimte	Sint Jansbeek	Ja

Object Sint Jansbeek

Ingreep: Het aanpassen van het beekprofiel ten behoeve van natuurlijke beekinrichting en hogere stroomsnelheid.

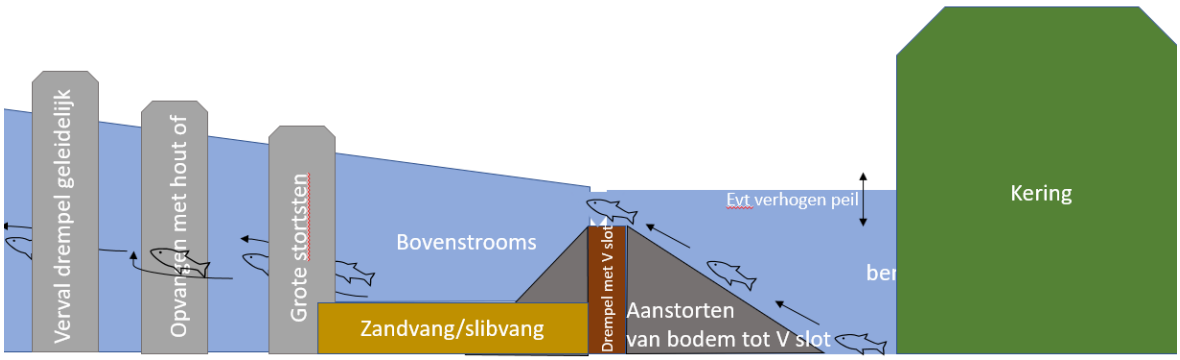
Om het streefbeeld te realiseren worden de volgende maatregelen uitgevoerd:

- De betonnen oever- en bodembescherming wordt over een groot deel van dit beektraject verwijderd. Hierdoor kan natuurlijke begroeiing in en langs de beek terugkomen. Waar de betonnen oever- en bodembescherming wordt verwijderd, wordt ruimte gecreëerd voor onderhoudsmaterieel, zodat de beek machinaal kan worden onderhouden.
- Aanpassing aan het beekprofiel (7.2). Het profiel krijg een zomerbed met een bodembreedte van 0,50m. Het winterbed bestaat uit een variërend flauw talud van 1:1,5 tot 1:3 vanaf het zomerbed tot aan het maaiveld.
- Aanbrengen stapelmuur (7.4). Het profiel van de Sint Jansbeek wordt aangepast door een stapelmuur aan te brengen. Het profiel krijgt een bodembreedte van 0,70m en een variërend talud van 1:2 tot 1:5.
- Aanpassing in het beekprofiel, binnen de bestaande ruimte (7.5). Het beekprofiel krijgt een variërend talud van 1:1,5 tot 1:3 met een bodembreedte van 0,50m.

Object Kunstwerken

Er is een kunstwerk in Traject 2 – Vortum-Mullem dat in dit project wordt aangepast. Hieronder wordt beschreven welke aanpassingen worden uitgevoerd aan het kunstwerk:

- Aanpassen drempels (7.1). De bestaande drempel net bovenstrooms van stuw BKW3, nabij de waterkering aan de Veerweg, wordt met ca. 0,20m verlaagd in een V-vorm en wordt aangestort met stortstenen in beton om het verval op te vangen.

Figuur 14 Principeschets oplossing vismigratieknelpunt nabij waterkering

Object Ecologische voorzieningen

In duiker 1120126 onder de Provincialeweg in Vortum-Mullem wordt een loopplank voor de das aangebracht (7.3). De duiker heeft een hoogte van 1,25m en een breedte van 2,0m. Om een optimale looproute voor de das te hebben wordt deze aangebracht op een hoogte van 0,60m

onder de bovenkant van de duiker. De loopplank wordt ca. 50cm breed en sluit aan op het talud van de Sint Jansbeek.

Overige constructies
Ter hoogte van de kering wordt een beverwerende maatregel (5.1 b) in de oever van de Sint Jansbeek toegepast ter bescherming van de kering.

1.3.1.3 Traject 3 – Vortum-Mullem tot Hultenhoek

In onderstaande tabel is weergegeven welke maatregelen getroffen worden om aan het streefbeeld R5 te voldoen. De maatregelnummers in de tabel corresponderen met de nummers op het ontwerp in bijlage 1a t/m 1e.

nr.		Maatregel	Type/object	Waterstaatwerk
1.5	a	Ontgraven meander Sint Jansbeek	Sint- Jansbeek	Ja
1.5	b	Profiel aanpassen – binnen bestaande ruimte	Sint- Jansbeek	Ja
1.6	a	Profiel aanpassen - smal zomerbed in bestaand beekprofiel	Sint- Jansbeek	Ja
1.7	b	Dempen Sint Jansbeek	Sint- Jansbeek	Ja
2.4	a	Bestaande stuw 112 ESS verwijderen	Kunstwerk	Ja
2.4	b	Stuw 112 ESS aanbrengen en automatiseren	Kunstwerk	Ja
2.12		Aanbrengen drempels in vispassage	Kunstwerk	Ja
3.1	d	Duiker 1120035 verwijderen	Kunstwerk	Ja
3.1	e	Duiker 1120034 verplaatsen	Kunstwerk	Ja
3.3		Aanbrengen voetgangersbrug	Kunstwerk	Ja
4.2	a	Aanbrengen oversteek t.b.v onderhoudspad	Overige constructies	Ja
4.5		Aanbrengen dood hout	Overige constructies	Ja
6.2		Beplanting aanbrengen	Groenvegetatie	Nee
6.3		Zaaien – Kruiden- en faunarijk grasland	Groenvegetatie	Nee

Object Sint Jansbeek
Ingreep: Het aanpassen van het beekprofiel ten behoeve van natuurlijke beekinrichting en hogere stroomsnelheid.

Om het streefbeeld te realiseren worden de volgende maatregelen uitgevoerd:

- Ontgraven meander Sint Jansbeek wat als hoofdloop gaat dienen (1.5a). Het beekprofiel krijgt een bodembreedte van 0,5m met een talud van 1:1,5. De bestaande Sint Jansbeek (1.6b), ter plaatse van de nieuwe meander, wordt gehandhaafd en gaat dienen als piekgeul
- Aanpassing aan het beekprofiel (1.6a). Het profiel krijg een zomerbed met een bodembreedte van 0,50m. Het winterbed bestaat uit een variërend flauw talud van 1:1 tot 1:10 vanaf het zomerbed tot aan het maaiveld.

Object Kunstwerken
Er zijn een aantal kunstwerken in traject 3 – Vortum-Mullem tot Hultenhoek die in dit project worden aangepast. Hieronder wordt beschreven welke aanpassingen worden uitgevoerd aan de kunstwerken:

- Stuw 112ESS wordt verwijderd (2.4a) en stroomopwaarts wordt een nieuwe geautomatiseerde stuw aangebracht (2.4b) met een streefpeil van +11.50m NAP. Daardoor ontstaat ruimte om een vispassage in de vorm van een nevengeul aan te leggen. De nieuwe stuw staat in de hoofdloop van de Sint Jansbeek waardoor het meeste water via de vispassage zal stromen. Alleen in geval van hoge afvoeren of ten behoeve van beheer en onderhoud kan de stuw worden verlaagd om het water versneld af te voeren.

Tijdens droge periodes wordt de vispassage afgesloten en wordt met de stuw op het gewenste peil gestuurd.
- Aanbrengen vispassage (2.12). Ter plaatse van stuw 112 ESS wordt een bekkenvispassage aangebracht om het vismigratieknelpunt op te lossen.
- Aanbrengen voetgangersbrug (3.3) Ter plaatse van de huidige locatie van stuw 112 ESS wordt een voetgangersbrug gerealiseerd, zodat de recreatieve verbinding gehandhaafd blijft.
- De volgende duikers in traject 3 – Vortum-Mullem tot Hultenhoek wordt aangepast:
  - Duiker 1120035 verwijderen (3.1d)
  - Duiker 1120034 verplaatsen (3.1e)

Overige constructies
Er wordt dood hout in de beek aangebracht om variatie in stroming en stroomsnelheid te creëren (4.5). Verder wordt dood hout gebruikt om het beekprofiel te versmallen, zoals te zien is op referentiefoto's op de tekening in bijlage 1a t/m 1e. Het hout wordt verankerd, zodat het niet weg kan spoelen. Hierbij wordt gewerkt volgens de handreiking 'Varianten toepassing dood hout in stromende wateren, augustus 2022'.

Ter hoogte van de te verplaatsen stuw 112ESS wordt een oversteek (4.2a) door middel van een voorde in de beek aangebracht om een doorlopend onderhoudspad te creëren. De instroomhoogte van de oversteek ligt op de bodem van de Sint Jansbeek.
Object Groenvegetatie
- Kruiden- en faunarijk grasland (6.3)
  Ter plaatse van het Kruiden- en faunarijk grasland wordt een kruidenmengsel ingezaaid, waardoor dit natuurbeheertype wordt ontwikkeld.
- Struweel (6.2)
  - Toepassen van inheems autochtoon plantmateriaal en soorten die van nature voorkomen in het gebied.
  - Toepassen van bloem- en besdragende soorten.
- Houtwal (6.2)
  - Toepassen van inheemse soorten die van nature voorkomen in het gebied.
  - Aanwezige natuur- en landschapselementen blijven gehandhaafd.
- Bomen (6.2)
  - Schaduwwerking door bomen op de Sint Jansbeek is noodzakelijk. Hierdoor ontstaan rustplekken voor vissen bij warm weer, wordt de watertemperatuur gedempt en verbeteren zuurstofcondities. Ook draagt beplanting via o.a. tak- en bladinval bij aan structuurvariatie en substraatvariatie op de beekbodem.
  - Aanwezige natuur- en landschapselementen blijven gehandhaafd.

1.3.1.4 Traject 4 – Hultenhoek tot spoor

In onderstaande tabel is weergegeven welke maatregelen getroffen worden om aan het streefbeeld te voldoen. De maatregelnummers in de tabel corresponderen met de nummers op het ontwerp in bijlage 1a t/m 1e.

nr.	Maatregel	Type/object	Waterstaatswerk
1.8	Ontgraven meander in smal profiel	Sint Jansbeek	Ja
1.9 a	Ontgraven meander	Sint Jansbeek	Ja
1.10 a	Profiel aanpassen – binnen bestaande ruimte	Sint Jansbeek	Ja
1.10 b	Ontgraven flauw talud	Sint Jansbeek	Ja
1.11 a	Ontgraven bosbeek	Sint Jansbeek	Ja
1.11 b	Dempen Sint Jansbeek	Sint Jansbeek	Ja
1.11 c	Ontgraven nevengeul – locatie wordt tijdens de uitvoering bepaald	Sint Jansbeek	Ja

2.2	Aanbrengen drempel in piekgeul	Kunstwerk	Ja
2.6 a	Bestaande stuw 112 ERS automatiseren	Kunstwerk	Ja
2.6 b	Aanbrengen drempels t.b.v. vismigratie	Kunstwerk	Ja
3.1 g	Duiker 1120032 aanpassen	Kunstwerk	Ja
3.1 j	Duiker 1120023 aanpassen	Kunstwerk	Ja
3.1 w	Aanbrengen duiker	Kunstwerk	Ja
4.2 a	Aanbrengen verlaging in het onderhoudspad	Overige constructies	Ja
4.4	Loze leiding incl. bijbehorende constructie verwijderen	Overige constructies	Nee
5.2 a	Poelen graven	Ecologische voorzieningen	Ja
6.2	Ontwikkeling broekbos	Groenvegetatie	Nee
6.2	Beplanting aanbrengen	Groenvegetatie	Nee
6.3	Zaaien – Kruiden- en faunarijk grasland	Groenvegetatie	Nee

Object Sint Jansbeek

Ingreep: Het aanpassen van het beekprofiel ten behoeve van natuurlijke beekinrichting en hogere stroomsnelheid.

Om het streefbeeld te realiseren worden de volgende maatregelen uitgevoerd:

- Aanpassing in het beekprofiel (1.8). Het ontgraven van een watergang die als hoofdloop gaat dienen. Het profiel van het zomerbed bestaat uit een bodembreedte van 0,50m en een variërend talud van 1:1,5 tot 1:3. Het winterbed loopt met een flauw talud van het zomerbed tot het bestaande maaiveld, met een maximale breedte van 25m.
- Ontgraven meander ten behoeve van de vispassage (1.9a). De exacte dimensionering en maatvoering wordt tijdens de technische uitwerking bepaald.
- Aanpassing in het beekprofiel, binnen de bestaande ruimte (1.10a). Het beekprofiel krijgt een variërend talud van 1:1,5 tot 1:3 met een bodembreedte van 0,50m.
- Aanpassing in het beekprofiel, het ontgraven van een flauw talud aan het bestaande beekprofiel (1.10b). Het wordt een variërend talud van 1:3 tot 1:10 aan de oostzijde van de huidige beek.
- Ontgraven nevengeul (1.11c) met een bodembreedte van 0,50m en taluds tussen 1:1,5 en 1:3. De exacte locatie/loop van de meander wordt nader bepaald, zodat deze zo veel mogelijk tussen de bestaande bomen door kan lopen. Enkele bomen worden verwijderd om de meander te realiseren. Er wordt een drempel geplaatst aan de benedenstroomse zijde van de beek die op hoogte van T=1 wordt aangebracht (2.2).
- Ontwikkelen broekbos (1.11a); de nieuwe beekloop door het aan te planten broekbos krijgt een zomerbed dat bestaat uit een profiel met een bodembreedte van 0,50m en een talud van 1:1,5. Het winterbed loopt met een talud van 1:1 tot 1:10 naar het maaiveld. De bestaande Sint Jansbeek wordt gedempt.

Object Kunstwerk

Er zijn een aantal kunstwerken in traject 4 – Hultenhoek tot het spoor die in dit project worden aangepast. Hieronder wordt beschreven welke aanpassingen worden uitgevoerd aan de kunstwerken:

- Aanbrengen drempel in piekgeul (2.2). Er wordt een drempel geplaatst in de huidige Sint Jansbeek zodat het water alleen door de nieuwe hoofdloop zal stromen tot aan een situatie van T=1.
- Stuw 112 ERS wordt geautomatiseerd (2.6a), zodat gestuurd kan worden op waterpeil. Het streefpeil is +12.50m NAP. De nieuwe stuw staat in de hoofdloop van de Sint Jansbeek waardoor het meeste water via de vispassage zal stromen. Alleen in geval van hoge afvoeren of ten behoeve van beheer en onderhoud kan de stuw worden verlaagd om het

water versneld af te voeren. Tijdens droge periodes wordt de vispassage afgesloten en wordt met de stuw op het gewenste peil gestuurd.
- Aanbrengen drempels in de te ontgraven vispassage ter hoogte van de Voortweg (2.6b). Exacte maatvoering en detaillering wordt in de technische uitwerking bepaald. De meest bovenstroomse drempel wordt tevens afsluitbaar gemaakt om in droge tijden water vast te kunnen houden in het beeksysteem.
- Aanbrengen drempel als onderdeel van de vispassage in deelgebied 4 (zie 1.3.1.4).
- Aanbrengen duiker (3.3w), zodat een doorlopende onderhoudsroute wordt gerealiseerd.
- De volgende duikers in traject 3 – Hultenhoek tot het spoor worden aangepast:
  - Duiker 1120032 aanpassen (3.1g)
  - Duiker 1120023 aanpassen (3.1j)

Object overige constructies

Ter hoogte van het broekbos worden oversteken (4.2) door middel van een voorde in de beek aangebracht om een doorlopend onderhoudspad te creëren. De instroomhoogte van de oversteek ligt op de bodem van de Sint Jansbeek.

In het onderhoudspad parallel aan de nieuwe meander in het broekbos worden op een 2-tal locaties een verlaging in het onderhoudspad aangebracht waardoor het water ook aan die zijde het broekbos in kan stromen. Via deze laagtes kan het broekbos afwateren richting de beek.

Benedenstrooms van het broekbos ligt een loze defensieleiding. Deze leiding incl. de bijbehorende constructie wordt ter plaatse van de beekinrichting verwijderd in overleg met de beheerder.

Object Ecologische voorzieningen

Er worden poelen gegraven (5.2a) voor amfibieën. De poelen voldoen aan de volgende eisen:
- Ondergedoken waterplanten kunnen ontwikkelen.
- Lange ondiepe zonnige noordoever, taluds 1:5 tot 1:20 (afhankelijk van de grootte van de poel, overige taluds 1:3 tot 1:5)
- Diepte afgestemd op GLG (0,50m onder de GLG) zodat ze incidenteel droogvallen en permanente vestiging van vissen voorkomen wordt.
- Poelen moeten voldoende groot zijn (>500 m2), zodat deze niet snel dichtgroeien en daarmee langere tijd zonder ingrepen kunnen functioneren als voortplantingswater voor amfibieën.
- Exacte maatvoering en detaillering wordt in de technische uitwerking bepaald.

Object Groenvegetatie

- *Kruiden- en faunarijk grasland (6.3)*
  Ter plaatse van het kruiden- en faunarijk grasland wordt een inheems autochtoon kruidenmengsel ingezaaid, waardoor dit natuurbeheertype wordt ontwikkeld.
- *Struweel (6.2)*
  - Toepassen van inheems autochtoon plantmateriaal en soorten die van nature voorkomen in het gebied.
  - Toepassen van bloem- en besdragende soorten.
- *Bomen (6.2)*
  - Schaduwwerking door bomen op de Sint Jansbeek is noodzakelijk. Hierdoor ontstaan rustplekken voor vissen bij warm weer, wordt de watertemperatuur gedempt en verbeteren zuurstofcondities. Ook draagt beplanting via o.a. tak- en bladinval bij aan structuurvariatie en substraatvariatie op de beekbodem.

- Aanwezige natuur- en landschapselementen blijven gehandhaafd, uitgezonderd op de locaties van de nieuwe meanders (1.11c).
- *Aanplant en ontwikkeling broekbos (6.2)*
  - Het uitgangspunt is dat ongeveer 50% van het terrein wordt aangeplant (met name de randen) en dat spontane ontwikkeling op de overige locaties plaats vindt.

1.3.1.5 Traject 5 – Spoor tot Overloonseweg

In onderstaande tabel is weergegeven welke maatregelen getroffen worden om aan het streefbeeld te voldoen. De maatregelnummers in de tabel corresponderen met de nummers op het ontwerp in bijlage 1a t/m 1e.

nr.		Maatregel	Type/object	Waterstaatswerk
1.12		Profiel aanpassen – binnen bestaande ruimte	Sint Jansbeek	Ja
1.13	a	Profiel aanpassen – binnen bestaande ruimte	Sint Jansbeek	Ja
1.13	b	Dempen Sint Jansbeek	Sint Jansbeek	Ja
1.15		Ontgraven beek – smal zomerbed	Sint Jansbeek	Ja
1.16	a	Ontgraven beek – smal zomerbed in een breed winterbed	Sint Jansbeek	Ja
1.16	b	Dempen Sint Jansbeek	Sint Jansbeek	Ja
1.17		Verleggen Sint Jansbeek (ontgraven en dempen)	Sint Jansbeek	Ja
2.7	a	Verwijderen stuw 112 EOS	Kunstwerk	Ja
2.7	b	Aanbrengen drempels t.b.v. vismigratie	Kunstwerk	Ja
2.8		Verwijderen stuw 112A5	Kunstwerk	Ja
	4.2	Duiker aanbrengen	Kunstwerk	Ja
4.2	a	Aanbrengen oversteek t.b.v. onderhoudspad	Overige constructies	Ja
4.5		Aanbrengen dood hout	Overige constructies	Ja
5.1	a	Beverbiotoop inrichten	Ecologische voorzieningen	Ja
5.2	b	Aanbrengen poel	Ecologische voorzieningen	Ja
6.2		Beplanting aanbrengen	Groenvegetatie	Nee
6.3		Zaaien – Kruiden- en faunarijk grasland	Groenvegetatie	Nee

Object Sint Jansbeek

Ingreep: Het aanpassen van het beekprofiel ten behoeve van natuurlijke beekinrichting en hogere stroomsnelheid.

Om het streefbeeld te realiseren worden de volgende maatregelen uitgevoerd:

- Aanpassing in het beekprofiel, binnen de bestaande ruimte (1.12). Het beekprofiel krijgt een variërend talud van 1:1,5 tot 1:3 met een bodembreedte van 0,50m.
- Aanpassing in het beekprofiel, binnen de bestaande ruimte (1.13a). Het zomerbed bestaat uit een profiel met een bodembreedte van 0,50m en een talud van 1:1,5. Het winterbed loopt met een talud van 1:1 tot 1:10 naar het maaiveld. De bestaande Sint Jansbeek, ter plaatse van de nieuwe meander, wordt gedempt (1.13b).
- Ontgraven beek (1.15), het profiel krijgt een bodembreedte van 0,50 m met een variërend talud van 1:1,5 tot 1:3. De bestaande Sint Jansbeek, ter plaatse van de nieuwe beek, wordt gedempt (1.16b).
- Ontgraven beek (1.16a), het zomerbedprofiel krijgt een bodembreedte van 0,50 meter met een talud van 1:1,5 tot 1:3 en het winterbed loopt met een talud van 1:1 tot 1:5 met een maximale breedte van 20 m naar het maaiveld.

Object Kunstwerken

Er zijn een aantal kunstwerken in traject 5 – Spoor tot Overloonseweg die in dit project worden aangepast. Hieronder wordt beschreven welke aanpassingen worden uitgevoerd aan de kunstwerken:

- Verwijderen stuw 112EOS (2.8)
- Aanbrengen drempels ten behoeve van de vispassage boven- en benedenstrooms van Kiekuutweg (2.7). De hoogte van de drempel bovenstrooms komt op +13.05 NAP en de drempel benedenstrooms +12.79 NAP (bijlage 10)
- Aanbrengen duiker (4.2)

Overige constructies
Er wordt dood hout in de beek aangebracht om variatie in stroming en stroomsnelheid te creëren (4.5). Verder wordt dood hout gebruikt om het beekprofiel te versmallen, zoals te zien is op referentiefoto's op de tekening in bijlage 1b. Het hout wordt verankerd, zodat dit niet weg kan spoelen.

Ter hoogte profiel K-K' wordt een oversteek (4.2a) door middel van een voorde in de beek aangebracht om een doorlopend onderhoudspad te creëren. De instroomhoogte van de oversteek ligt op de bodem van de Sint Jansbeek.

Object Ecologische voorzieningen
Om overlast door de bever in de Sint Jansbeek te beperken wordt een beverbiotoop naast de beek gerealiseerd (5.1a). Dit bestaat uit een soort poel welke is aangetakt op de Sint Jansbeek. Deze wordt geoptimaliseerd voor de bever, waarbij de dieren uit de waterloop wordt gelokt. Door voldoende waterdiepte te creëren en steile oevers aan te leggen hoeven de bevers geen dammen te bouwen om hun holen veilig te houden. Op deze manier krijgt de bever een geschikte plek waarbij overlast in de waterloop wordt voorkomen. Langs de beverbiotoop wordt struweel aangeplant.

Er worden poelen gegraven voor amfibieën (5.2b). De poelen voldoen aan de volgende eisen:

- Ondergedoken waterplanten kunnen ontwikkelen.
- Lange ondiepe zonnige noordoever, taluds 1:5 tot 1:20 (afhankelijk van de grootte van de poel, overige taluds 1:3 tot 1:5)
- Diepte afgestemd op GLG (0,50m onder de GLG) zodat ze incidenteel droogvallen en permanente vestiging van vissen voorkomen wordt.
- Poelen moeten voldoende groot zijn (>500 m2), zodat deze niet snel dichtgroeien en daarmee langere tijd zonder ingrepen kunnen functioneren als voortplantingswater.
- Exacte maatvoering en detaillering wordt in de technische uitwerking bepaald.

Object Groenvegetatie

- *Kruiden- en faunarijk grasland (6.3)*
  Ter plaatse van het Kruiden- en faunarijk grasland wordt een kruidenmengsel ingezaaid, waardoor dit natuurbeheertype wordt ontwikkeld.
- *Struweel (6.2)*
  - Toepassen van inheems autochtoon plantmateriaal en soorten die van nature voorkomen in het gebied.
  - Toepassen van bloem- en besdragende soorten.
- *Houtwal (6.2)*
  - Toepassen van inheemse soorten die van nature voorkomen in het gebied.
  - Aanwezige natuur- en landschapselementen blijven gehandhaafd.
- *Bomen (6.2)*
  - Schaduwwerking door bomen op de Sint Jansbeek is noodzakelijk. Hierdoor ontstaan rustplekken voor vissen bij warm weer, wordt de watertemperatuur gedempt en

verbeteren zuurstofcondities. Ook draagt beplanting via o.a. tak- en bladinval bij aan structuurvariatie en substraatvariatie op de beekbodem.
- Aanwezige natuur- en landschapselementen blijven gehandhaafd.

1.3.1.6 Traject 6 – Overloonseweg tot Loonseweg

In onderstaande tabel is weergegeven welke maatregelen getroffen worden om aan het streefbeeld te voldoen. De maatregelnummers in de tabel corresponderen met de nummers op het ontwerp in bijlage 1a t/m 1e.

nr.	Maatregel	Type/object	Waterstaatswerk
1.18	Profiel aanpassen - versmallen en één zijde flauw talud	Sint Jansbeek	Ja
1.19 a	Ontgraven meander door het bos	Sint Jansbeek	Ja
1.19 b	Plaatselijk verdiepen Sint Jansbeek	Sint Jansbeek	Ja
1.20 a	Profiel aanpassen – binnen bestaande ruimte	Sint Jansbeek	Ja
1.22	Ontgraven meander door het bos	Sint Jansbeek	Ja
1.23	Ontgraven meander - smal zomerbed in een breed winterbed	Sint Jansbeek	Ja
1.25	Ontgraven Sint Jansbeek langs bosrand	Sint Jansbeek	Ja
1.26	Ontgraven meander - smal zomerbed in een breed winterbed	Sint Jansbeek	Ja
1.27	Profiel aanpassen - binnen bestaande ruimte	Sint Jansbeek	Ja
1.28	Dempen Sint Jansbeek	Sint Jansbeek	Ja
2.9	Aanbrengen drempel in piekgeul	Kunstwerk	Ja
2.10 a	Verwijderen stuw 112A4	Kunstwerk	Ja
2.10 b	Aanbrengen stuw i.p.v. 112 A4	Kunstwerk	Ja
3.1 p	Duiker 1120018 verwijderen	Kunstwerk	Ja
3.1 r	Duiker aanbrengen	Kunstwerk	Ja
3.1 t	Duiker 1120129 verwijderen	Kunstwerk	Ja
3.2 d	Duiker 1120013 verwijderen	Kunstwerk	Ja
4.5	Aanbrengen dood hout	Overige constructies	Ja
6.2	Beplanting aanbrengen	Groenvegetatie	Nee
6.3	Zaaien - Kruiden- en faunarijk grasland	Groenvegetatie	Nee

Object Sint Jansbeek

Ingreep: Het aanpassen van het beekprofiel ten behoeve van natuurlijke beekinrichting en hogere stroomsnelheid.

Om het streefbeeld te realiseren worden de volgende maatregelen uitgevoerd:
- Aanpassing in het beekprofiel, het profiel bestaat uit een bodembreedte van 0,50m met aan de westzijde van de beek een talud van 1:1,5 en aan de oostzijde een talud van maximaal 1:10 (1.18)
- Ontgraven meander met een bodembreedte (1.19a/1.22) van 0,50m en taluds tussen 1:1,5 en 1:3. De locatie van de meander in het bos wordt nader bepaald in het werk, zodat deze zo veel mogelijk gebruikt wordt gemaakt van bestaande laagtes in de bodem en de watergang tussen de bestaande bomen door kan lopen.
- Gezien de KRW opgave op de bosloop (1.22) wenst het waterschap de verantwoordelijkheid te behouden voor het toekomstig beheer en onderhoud van deze watergang. De bosbeek wordt een categorie A watergang. Hiermee wordt geborgd dat het waterschap verantwoordelijk blijft voor de duurzame instandhouding van de KRW doelstelling.
- Ontgraven meander Sint Jansbeek die als hoofdloop gaat dienen (1.23). Het beekprofiel krijgt een bodembreedte van 0,50m met een talud variërend talud van 1:1,5 tot 1:3. De bestaande Sint Jansbeek, ter plaatse van de nieuwe meander, wordt gedempt (1.28).

- De bestaande Sint Jansbeek wordt gehandhaafd en dient als piekgeul (1.19b). Er wordt een drempel geplaatst aan de benedenstroomse zijde van de beek die op hoogte van de maatgevende afvoer wordt aangebracht (2.9). Er worden plaatselijk wat uitdiepingen aangebracht. De locatie van deze uitdiepingen wordt in het veld bepaald.
- De bestaande Sint Jansbeek wordt gehandhaafd (1.24)
- De bestaande Sint Jansbeek wordt afgewaardeerd tot een C-watergang ter hoogte van de duiker 1120129. Dit betekent dat de Sint Jansbeek op deze locatie mogelijk wordt versmalt en/of verontdiept. De C-watergang komt in verbinding te staan met de nieuwe Sint Jansbeek. Daarmee blijft afwatering van het naastgelegen perceel geborgd (1.28a).

Object Kunstwerk

Er zijn een aantal kunstwerken in traject 6 – Overloonseweg tot Loonseweg die in dit project worden aangepast. Hieronder wordt beschreven welke aanpassingen worden uitgevoerd aan de kunstwerken:

- Verwijderen stuw 112A4 (2.10a)
- Aanbrengen stuw (vaste drempel) 112A4 (2.10b)
- Duiker 1120018 verwijderen (3.1p)
- Duiker aanbrengen (3.1r)
- Duiker 1120129 verwijderen (3.1t)
- Duiker 1120013 verwijderen (3.2d)

Overige constructies

Er wordt dood hout in de beek aangebracht (4.5) om variatie in stroming en stroomsnelheid te creëren. Verder wordt dood hout gebruikt om het beekprofiel te versmallen, zoals te zien is op referentiefoto's op de tekening in bijlage 1b. Het hout wordt verankerd, zodat dit niet weg kan spoelen.

Object Groenvegetatie

- *Kruiden- en faunarijk grasland (6.3)*
  Ter plaatse van het Kruiden- en faunarijk grasland wordt een kruidenmengsel ingezaaid, waardoor dit natuurbeheertype wordt ontwikkeld.
- *Struweel (6.2)*
  - Toepassen van inheems plantmateriaal en soorten die van nature voorkomen in het gebied.
  - Toepassen van bloem- en besdragende soorten.
- *Bomen (6.2)*
  - Bomen voorzien van boompalen met boombanden.
  - Schaduwwerking door bomen op de Sint Jansbeek is noodzakelijk, hierdoor ontstaan rustplekken voor vissen bij warm weer, wordt de watertemperatuur gedempt en verbeteren zuurstofcondities. Ook draagt beschaduwing via o.a. tak- en bladinval bij aan structuurvariatie en substraatvariatie op de beekbodem.
  - Aanwezige natuur- en landschapselementen blijven gehandhaafd.

1.4 Effecten van het plan

In dit hoofdstuk wordt aangegeven welke positieve en negatieve effecten te verwachten zijn van de beekontwikkeling Sint Jansbeek, fase 3. Daarbij wordt ook aangegeven of het noodzakelijk is dat mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen worden om negatieve effecten te voorkomen of te compenseren. De mogelijke effecten gedurende de aanlegwerkzaamheden worden in het volgende hoofdstuk beschouwd.

1.4.1 Hydrologie – waterkwantiteit

- In het beekdal van de Sint Jansbeek wordt ruimte gecreëerd om extra water te kunnen bergen bij extreme situaties. Het verbreden van het winterbed is gelimiteerd door beperkte ruimte.
- Door de verkleining van het profiel van de Sint Jansbeek, vindt vertraging van de afvoer plaats en blijft de beek in droge tijden langer watervoerend.
- Het geautomatiseerd aansturen van de stuwen zorgt voor een optimaler peilbeheer en een vermindering van de verstuwing van de beek. De stuwen staan in de hoofdloop van de Sint Jansbeek waardoor het meeste water op natuurlijke wijze eerst via de vispassage zal stromen. Alleen in geval van hoge afvoeren of ten behoeve van beheer en onderhoud kan de stuw worden verlaagd om het water versneld af te voeren. Tijdens droge periodes wordt de vispassage afgesloten en wordt met de stuw op het gewenste peil gestuurd.
- De stroomsnelheid verbetert ten opzichte van de huidige situatie en valt binnen de grenzen van 0.1 m/s en 0,5 m/s, maar voldoet niet aan de eis om in de zomer minimaal 0,14 m/s te hebben. Er is echter niet meer water beschikbaar in het beeksysteem en de aanwezige vaste elementen (duikers onder wegen) zijn hierin leidend. In de contract- en uitvoeringsfase wordt nog onderzocht of verfijning in het verhang mogelijk is om zowel de stroomsnelheden wat te verhogen en waterdiepte te verkleinen.
- De waterdiepte voldoet vrijwel overal aan de gestelde eis van 0,2 tot 0,7m, op enkele locaties wordt deze overschreden.

1.4.2 Hydrologie - waterstanden

- Doordat er vergelijkbare waterpeilen zijn als in de huidige situatie het geval is, worden geen noemenswaardige effecten op de grondwaterstanden verwacht. Het waterschap heeft een meetnet ingericht om eventuele effecten in beeld te brengen.
- De waterstanden nemen door de inrichtingsmaatregelen toe met als gevolg dat de drooglegging gemiddeld met ca. 0,14m afneemt. De absolute afname verschilt per beektraject, zie bijlage 10 (rapportage hydrologische modellering). Dit zorgt vooral voor positieve effecten in drogere periodes.

1.4.3 Waterkwaliteit

- De waterkwaliteit van de Sint Jansbeek zal beter worden doordat op diverse locaties de afstand van landbouwpercelen tot de insteek wordt vergroot en daarmee een buffer wordt gecreëerd om inspoeling van meststoffen en pesticiden te verminderen.
- De beschaduwing van de beek door nieuw aan te brengen beplantingen, zorgt voor demping van de watertemperatuur, meer variatie in bodemsubstraat en stroming en daardoor een verbeterde waterkwaliteit. In het traject ten zuiden van Vortum-Mullem is ongeveer 50% van de beek in de toekomst beschaduwd.
- Er vinden geen maatregelen plaats aan de overstorten die uitkomen in de Sint Jansbeek.

1.4.4 Ecologie

- Het beekherstel project van de Sint Jansbeek werkt toe naar het behalen van verschillende ecologische doelstellingen. Met verschillende maatregelen wordt invulling gegeven aan zowel de KRW als EVZ opgave.
- De EVZ opgave ligt ter hoogte van Vortum-Mullem en leidt tot de connectiviteit tussen de Maas en het achterland. Hier wordt de in beton ingeklemde waterloop natuurlijker ingericht (door grotendeels het beton te verwijderen) t.b.v. de kleine modderkruiper en wordt een migratiezone inclusief faunapassage onder de provinciale weg door gerealiseerd voor de das.
- Ook voor de KRW opgave worden verschillende maatregelen genomen. Hierbij ligt de focus voornamelijk op het herstellen van de typische dynamische beekprocessen. Door het inbrengen van houtpakketten en het laten meanderen van de waterloop wordt een grotere diversiteit aan habitat gerealiseerd voor macrofauna en vissen. Variaties in stroomsnelheden kunnen modelmatig niet worden berekend, maar de genoemde elementen zorgen voor variatie van de stroomsnelheid in het profiel van de beek. Aan de vanuit de KRW gestelde eisen aan verhang, mate van meandering en waterdiepte wordt (nagenoeg) voldaan.
- Beschaduwing zorgt voor het verlagen van de watertemperatuur en aanvoer van organisch materiaal. Daarnaast worden de oevers natuurlijker gemaakt en wordt het beheer geëxtensiveerd.
- Er worden beverbiotopen gecreëerd die voor minder overlast voor de omgeving moeten zorgen.

- Door de aanleg van vispassages nabij de te handhaven stuwen en het verwijderen van stuwen wordt de Sint Jansbeek vispasseerbaar gemaakt.
- Bestaande waardevolle bomen blijven gehandhaafd en zijn ingepast in het plan.
- Voor de aanleg van enkele nieuwe meanders moeten beperkt bestaande begroeiingen, bosschages en/of bomen worden verwijderd. De detaillering/bepaling van het verwijderen van de beplanting volgt in de contract- en uitvoeringsfase.

1.4.5 Landbouw

- Als gevolg van de wijzigingen in de profielen wordt de drooglegging van percelen in de wintersituatie minder groot. Aangezien in de huidige situatie de drooglegging erg groot is, worden hier voor het landgebruik geen negatieve effecten verwacht.
- Watergangen die uitkomen op de Sint Jansbeek worden ook in de nieuwe situatie aangesloten op de Sint Jansbeek waardoor de afwatering van aangrenzende percelen wordt gegarandeerd.

1.4.6 Beheer en onderhoud

- Door het inrichten van doorlopende onderhoudspaden en -routes, het automatiseren van stuwen en het aanbrengen van beverbiotopen wordt peilbeheer en de bereikbaarheid voor onderhoudsmaterieel verbeterd.

1.4.7 Recreatie

- De onderhoudspaden langs de Sint Jansbeek buiten het bebouwd gebied van Vortum-Mullem zijn deels toegankelijk voor recreatief gebruik door wandelaars. Er wordt geen fysiek wandelpad aangelegd. Daar waar mogelijk en toegestaan kan het onderhoudspad worden aangesloten op bestaande wandelroutes. Hierover vindt, los van het projectplan, afstemming plaats met de streek.

1.4.8 Waterveiligheid

- De constructie in de waterkering aan de Veerweg in Vortum-Mullem wordt inclusief aansluiting intact gelaten, behalve de aanpassing aan de houten schotbalk. Er worden aanpassingen aan het beekprofiel uitgevoerd buiten de beschermingszone, waardoor geen effecten voor de waterkering en daarmee de waterveiligheid te verwachten zijn. De beschermingszone staat weergegeven op het ontwerp in bijlage 1b.

1.4.9 De Maas

- De maatregelen die worden uitgevoerd bij de Sint Jansbeek in Vortum-Mullem en bovenstrooms daarvan hebben geen effect op de afvoer van en scheepvaart op de Maas.

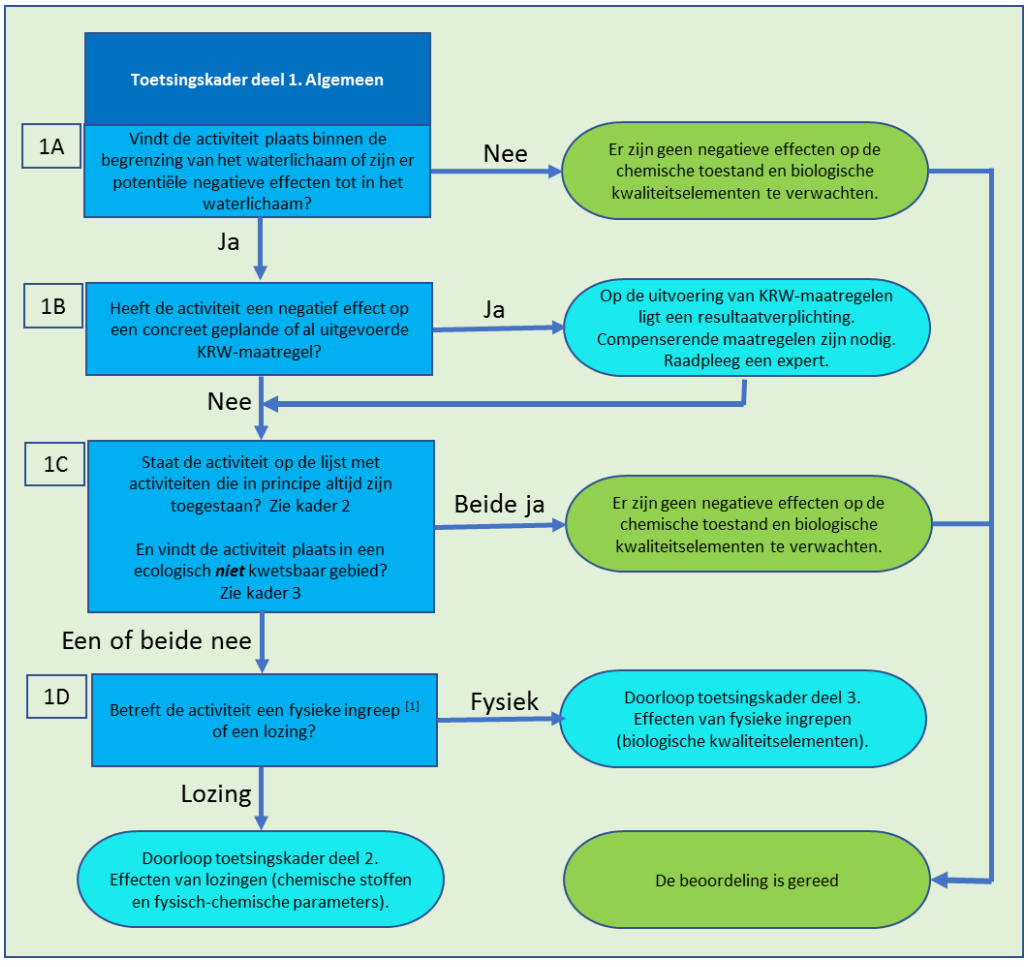
1.4.10 BPRW-toets

De Sint Jansbeek stroomt door de uiterwaarden van de Maas. De voorgenomen werkzaamheden ter plaatse van het beheersgebied van RWS betreffen het herstel van de beekmonding, het aanbrengen van solitaire bomen, struweel en aanplant van maasheggen.

De KRW is van toepassing op de Maas. Wanneer ingrepen plaats vinden in de Maas (zomer- en winterbed) die invloed kunnen hebben op de KRW-doelstellingen, moet een zogenaamde Beheer- en Ontwikkelplan voor de Rijkswateren (BPRW)-toets plaatsvinden. Concreet betekent dit voor de ingreep in de uiterwaarden dat het Toetsingskader waterkwaliteit van het BPRW doorlopen moet worden. De centrale vraag die Rijkswaterstaat zich stelt bij het uitvoeren van deze toetsing is: ‘Kunnen de KRW-doelstellingen waarop de activiteit mogelijk effecten heeft nog behaald worden als de activiteit daadwerkelijk plaatsvindt?’.

Toetsingskader

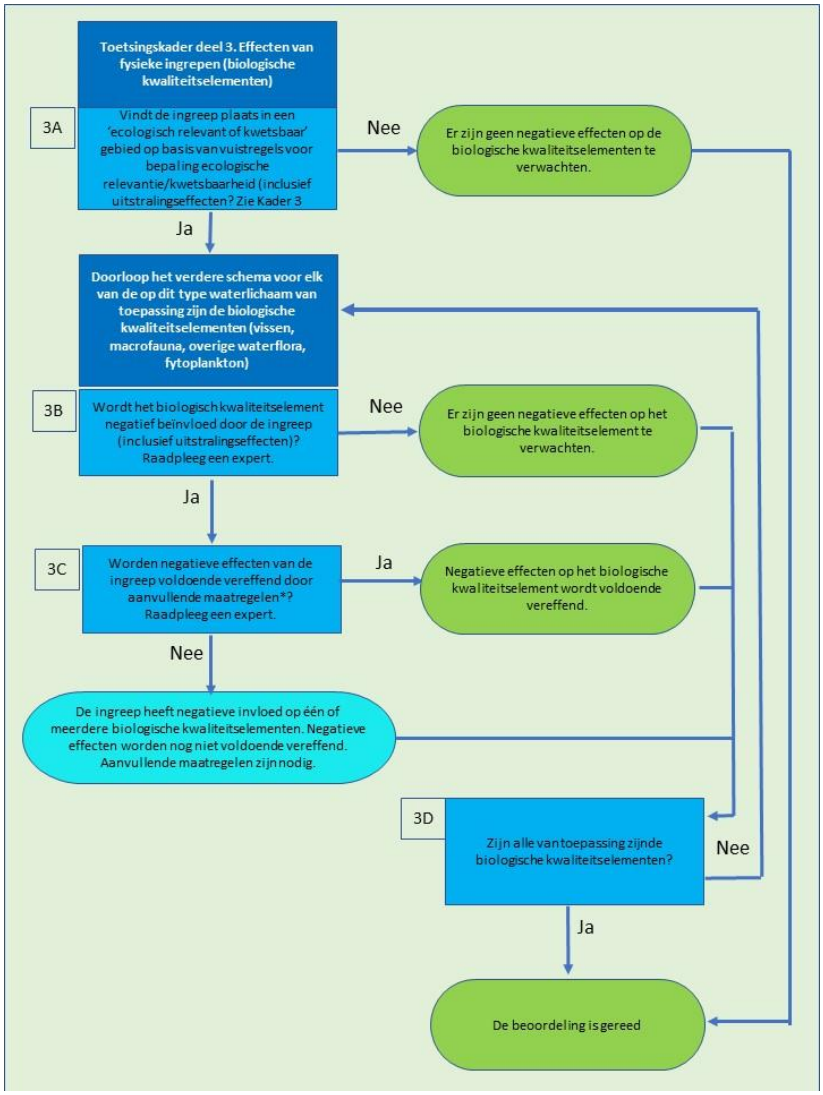
Voor het toetsingskader moeten één of meerdere stroomschema’s doorlopen worden. Hieronder worden de vragen van stroomschema 1 doorlopen.

Figuur 15: toetsingskader deel 1 algemeen

Vraag 1A: vind de activiteit plaats binnen de begrenzing van het waterlichaam?
Antwoord: ja, de activiteit vindt plaats binnen de begrenzing van het waterlichaam Maas plaats.
Vraag 1B: heeft de activiteit een negatief effect op een concreet geplande of al uitgevoerde KRW-maatregel?
Antwoord: nee, de activiteit heeft geen negatief effect op al uitgevoerde KRW-maatregelen in de Maas. De maatregelen vanuit het herstel van de beekmonding hebben eerder een positief effect. De overige maatregelen zijn voor de KRW doelstellingen van de Sint Jansbeek gewenst.
Vraag 1C: staat de activiteit op de lijst met activiteiten die in principe altijd zijn toegestaan?
Antwoord: nee, de activiteit staat er niet op.
Vraag 1D: Betreft de activiteit een fysieke ingreep of een lozing?
Antwoord: het betreft een fysieke ingreep.

Op het laatste bovenstaande antwoord geeft stroomschema 1 aan dat stroomschema 3 doorlopen moet worden. Dit is het stroomschema dat betrekking heeft op fysieke ingrepen. Hieronder worden de vragen van dit stroomschema doorlopen:

Figuur 16: toetsingskader deel 3

Vraag 3A: vindt de ingreep plaats in een 'ecologisch relevant of kwetsbaar' gebied?
Antwoord: ja en nee,
Ja: herstel van de beekmonding: de ingreep vindt plaats in 'ecologisch relevant of kwetsbaar' gebied. De ingreep is gelegen in het permanent watervoerend deel van de Maas die dus daarmee automatisch meer dan 50 dagen per jaar geïnundeerd is.
Nee: de overige maatregelen: de ingreep vindt plaats buiten 'ecologisch relevant of kwetsbaar' gebied. De ingreep is gelegen buiten het permanent watervoerend deel van de Maas die dus daarmee automatisch meer dan 50 dagen per jaar geïnundeerd is.
Vraag 3B: worden de biologische kwaliteitselementen (vissen, macrofauna, overige waterflora, fytoplankton) negatief beïnvloed door de ingreep?
Antwoord: nee, de biologische kwaliteitselementen worden niet negatief beïnvloed. Tijdelijk zou als gevolg van de werkzaamheden/maatregelen verstoring kunnen ontstaan door vertroebeling, verandering in afvoer of trillingen door de werkzaamheden. Indirect zal deze maatregel bijdragen aan de biologische kwaliteitselementen van de Maas. De werkzaamheden verbeteren namelijk de biologische kwaliteitskenmerken van de Sint Jansbeek. Vanwege de verbinding met de rivier heeft de Maas hier ook indirect profijt van.

De beoordeling is gereed omdat er geen negatieve ecologische effecten zijn te verwachten op de Maas als gevolg van de ingreep bij de Sint Jansbeek. De laatste vraag in het stroomschema is of '[…] de KRW-doelstellingen waarop de activiteit mogelijk effecten heeft nog behaald worden als de activiteit daadwerkelijk plaatsvindt?'. Hier kan met 'ja' op geantwoord worden en daarmee is deze toets positief afgerond.

1.5 Werkwijze

Dit hoofdstuk behandelt de uitvoering van de beekontwikkeling Sint Jansbeek en de daarbij benodigde vergunningen en procedures. Met een uitvoeringscontract wordt een uitvoerende partij geselecteerd, waarbij waterschap Aa en Maas als opdrachtgever fungeert. Naast de resultaatsverplichting wordt sturing gegeven aan de wijze van uitvoering.

1.5.1 Technische uitvoering

De werkzaamheden binnen dit project bestaan uit natuur- en cultuurtechnisch grondwerk, het verwijderen en aanbrengen van enkele waterstaatkundige kunstwerken en het aanbrengen van beplanting. Gedurende de werkzaamheden wordt de werkwijze zo goed als mogelijk afgestemd op de omgeving, het terrein en de weersomstandigheden. Hierdoor wordt zoveel mogelijk schade aan de bodem door spoorvorming en bodemverdichting voorkomen. Verder worden waar nodig voorzieningen toegepast om schade te voorkomen. Dit ook wat betreft de aan- en afvoerroutes van grond en materieel. De werkzaamheden worden zo uitgevoerd dat overlast voor de omgeving tot een minimum wordt beperkt.

1.5.2. Uitvoeringsvoorwaarden en vergunbaarheid

De uitvoering van de inrichtingsmaatregelen sluit aan op de opgaven van Waterschap Aa en Maas (Kaderrichtlijn Water en EVZ). Voorafgaand aan de realisatie van het project is het noodzakelijk onderzoek en meldingen te doen en vergunningen en/of ontheffingen aan te vragen. Dit vloeit voort uit de inrichtingsmaatregelen beschreven in dit projectplan in deel 1 - hoofdstuk 3 en uit de (beleids-)kaders beschreven in deel 2 – hoofdstuk 1. De voorwaarden uit de vergunningen, ontheffingen en meldingen worden in de voorbereiding en uitvoering opgenomen. In deel 2 - hoofdstuk 3 is een overzicht opgenomen met de uitgevoerde en nog uit te voeren onderzoeken. In hoofdstuk 4 is een overzicht opgenomen met de te verwachten vergunningen.

1.5.3 Planning

Voordat met de uitvoering gestart kan worden, is nog nadere informatie nodig met betrekking tot detailplanning, werkvolgorde, fasering en dergelijke. De nadere uitwerking van deze details vindt plaats op basis van dit projectplan en de benodigde vergunningen. Het vergunningentraject loopt tot medio 2023. De uitvoering van het project is voorzien vanaf eind 2023, rekening houdend met het beschermde flora- en fauna, afvoer van de beek en de terreinomstandigheden.

1.6 TE TREFFEN VOORZIENINGEN

1.6.1 Beperken nadelige gevolgen van de uitvoering

De volgende maatregelen worden getroffen om negatieve gevolgen van de uitvoering van het plan zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken:

Bodem

- Er worden voorzieningen toegepast om structuurbederf van de bodem te voorkomen;
- Rij- en werkstroken worden indien nodig na afloop van de werkzaamheden hersteld middels het woelen, het frezen en/of het inzaaien van de desbetreffende grond;
- Tijdens de uitvoering wordt natuurtechnisch gewerkt. Er worden kansen voor natuurontwikkeling gecreëerd door het aanbrengen van microreliëf in de afwerking van afgegraven delen, door het voorkomen van losse grond, door het behandelen van de aanwezige grondlagen, door het vermijden van bodemverstoring en verdichting en het ontzien van bestaande natuur- en gebiedswaarden.

Flora en Fauna

- De gedragscode voor Waterschappen voor ruimtelijke ingrepen is sinds 1 juli 2022 niet meer van toepassing. Tijdens de uitvoering zal nog steeds in lijn met de gedagscode worden gewerkt.
- Voorafgaand aan de werkzaamheden worden onderhoudsmaatregelen aan de beek uitgevoerd in lijn met de geldende gedragscode voor Waterschappen;
- Er wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld, waarin de mitigerende maatregelen zijn vastgesteld;
- Werkzaamheden worden zo veel mogelijk buiten de kwetsbare periode van soorten uitgevoerd;
- Door bij de uitvoering van de werkzaamheden één richting op te werken worden de vluchtmogelijkheden voor dieren opengehouden.

Omgeving

- Tijdens de uitvoeringswerkzaamheden vinden extra vervoersbewegingen van tractoren/vrachtauto's (in het projectgebied) plaats. In het nog op te stellen bestek wordt bekeken hoe de overlast van deze vervoersbewegingen en de bijbehorende overlast (zoals stofvorming) zoveel mogelijk kan worden beperkt;
- Indien nodig worden duidelijke omleidingsroutes voor verkeer ingesteld met vooraankondiging;
- Aanliggende percelen en eigendommen blijven tijdens uitvoering bereikbaar.

1.6.2 Financieel nadeel

Als gevolg van dit projectplan is geen financiële schade voorzien die aan de uitvoering van het project te wijten is. Indien een belanghebbende ten gevolge van dit besluit toch schade lijdt of zal lijden, die redelijkerwijs niet of niet geheel te zijnen laste behoort te blijven en ten aanzien waarvan de vergoeding niet of niet voldoende anderszins is verzekerd, kan op grond van artikel 7.14 van de Waterwet een verzoek om schadevergoeding worden ingediend. Voor de wijze van indiening van een dergelijk verzoek en voor de procedure wordt verwezen naar Verordening schadevergoeding van het waterschap.

1.7 Legger, beheer en onderhoud

1.7.1 Legger

De huidige legger van waterschap Aa en Maas komt na uitvoering van de inrichtingsmaatregelen voor fase 3 niet meer overeen met de werkelijke situatie. Als gevolg daarvan moet de legger worden aangepast. Na afloop van de werkzaamheden worden de volgende waterlopen en kunstwerken in de legger opgenomen, dan wel verwijderd, dan wel aangepast.

Nr.	Element	Kenmerk	Maatregelen
7	A-Watergang	1121420	Aanpassing in profiel
10	A-Watergang	1121340	Dempen watergang
12	A-Watergang	1120510	Aanpassing in profiel
19	A-Watergang	1120320	Dempen watergang | Aanpassing in profiel
26	A-Watergang	1120310	Dempen watergang | Aanpassing in profiel
30	A-Watergang	1120240	Dempen watergang | Aanpassing in profiel
32	A-Watergang	1120230	Aanpassing in profiel
34	A-Watergang	1120225	Aanpassing in profiel
39	A-Watergang	1120150	Dempen watergang | Aanpassing in profiel
42	A-Watergang	1120140	Dempen watergang | Aanpassing in profiel
50	A-Watergang	1120120	Dempen watergang | Aanpassing in profiel
56	A-Watergang	1120110	Dempen watergang
59	A-Watergang	1120100	Dempen watergang

Tabel 2 Watergangen met de maatregelen

Nr.	Element	Kenmerk	Maatregelen
20	Duiker	1120035	Verwijderen
27	Duiker	1120032	Aanpassen
36	Duiker	1120026	Aanpassen
38	Duiker	1120023	Aanpassen
52	Duiker	1120018	Verwijderen
54	Duiker	1120013	Verwijderen
58	Duiker	1120016	Aanpassen
62	Duiker	1120129	Verwijderen
63	Duiker	1120015	Verwijderen
64	Duiker	1120014	Aanpassen

Tabel 3 Duikers met de maatregelen

Nr.	Element	Kenmerk	Maatregelen
2	Stuw	112GRS	Verwijderen
18	Stuw	112ESS	Verplaatsen en automatiseren
31	Stuw	112ERS	Handhaven en automatiseren
41	Stuw	112EOS	Verwijderen
49	Stuw	112 A5	Verwijderen
55	Stuw	112 A4	Verwijderen en aanbrengen op nieuwe locatie

Tabel 4 Stuwen met de maatregelen

Nr.	Element	Kenmerk	Maatregelen
18	Stuw	112ESS	Aanbrengen vispassage
31	Stuw	112ERS	Aanbrengen vispassage

Tabel 5 Vispassages

Ter hoogte van kadastraal perceel U676 wordt de keurzone over een lengte van 40m[1] aangepast van 5 meter naar 3 meter, volledig op eigendom van het waterschap. Een doorlopende, obstakelvrije route voor onderhoudsmaterieel blijft hierdoor beschikbaar.

De dood hout constructies en oversteken (voordes) verspreid door over het beektracé worden ook op de legger opgenomen.

1.7.2 Beheer en onderhoud

Om effectief en doelmatig te kunnen onderhouden is bereikbaarheid door onderhoudsmaterieel van belang. In het ontwerp is rekening gehouden met de bereikbaarheid door het situeren van een onderhoudspad of -route in de beschermingszone van 5 m breed (zie bijlage 1a t/m 1e). Verdere specificaties van het beheer en onderhoud staan beschreven in het specifiek voor de Sint Jansbeek opgesteld B&O-plan.

Waterschap Aa en Maas is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de Sint Jansbeek. Zowel het waterschap, Staatsbosbeheer als particulieren zijn verantwoordelijk voor het onderhoud van de omliggende terreinen. De nadruk voor het waterschap ligt voornamelijk bij het onderhoud van het stroomprofiel in de watergang en de waterhuishoudkundige kunstwerken. In Vortum-Mullem wordt langs het traject waar de betonnen oever- en bodembescherming wordt verwijderd ruimte gecreëerd voor machinaal onderhoud. Voor een deel is dit niet mogelijk vanwege particuliere eigendommen en wordt de beek over een lengte van ca. 40m handmatig onderhouden. Om te komen tot een eenduidig beeld in het plangebied is de exacte verdeling van verantwoordelijkheden en taken toegelicht in tabel 6.

Element	Specificatie	Verantwoordelijke
Watergangen	• Alle A-watergangen (zomerbed) • Winterbedding	Waterschap Aa en Maas
Overige inrichting	• Bossen, graslanden, struweel en solitaire bomen • Poelen • Overige watergangen (zijnde in eigendom) • Beverbiotoop	Waterschap Aa en Maas, Staatsbosbeheer en particulieren Specifieke afspraken in B&O plan
Waterhuishoudkundige kunstwerken	• Duikers • Stuwen • Vispassage	Waterschap Aa en Maas

Tabel 6 Elementen en verantwoordelijken voor het beheer

1.8 Samenwerking

1.8.1 Partners en taakverdeling

Het project Beekontwikkeling Sint Jansbeek is een initiatief van waterschap Aa en Maas in samenwerking met Staatsbosbeheer, gemeente Land van Cuijk, Rijkswaterstaat, ProRail, Provincie Noord-Brabant en enkele particulieren.

Waterschap Aa en Maas en Staatsbosbeheer hebben ieder hun verantwoordelijkheden en taken binnen de beekdalontwikkeling. Deze zijn omschreven in deel 1 – 7.2 Beheer en onderhoud. De gronden binnen het plangebied zijn in eigendom van Waterschap Aa en Maas, Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat, gemeente Land van Cuijk en particulieren.

Belanghebbende	Betrokkenheid
Waterschap Aa en Maas	Initiatiefnemer, grondeigenaar en toekomstig beheerder
Staatsbosbeheer	Grondeigenaar en (toekomstig) beheerder
Gemeente Land van Cuijk	Grondeigenaar
Provincie Noord-Brabant	Grondeigenaar
Particulieren	Grondeigenaar
Rijkswaterstaat	Grondeigenaar

Tabel 4 Belanghebbenden en betrokkenheid

DEEL 2 – VERANTWOORDING

In dit deel van het projectplan Waterwet komt de verantwoording voor het plan aan bod. Beleid, wetten, regels en afspraken op allerlei niveaus zijn van invloed op de planvorming en realisatie van het inrichtingsplan. Aan welke wetten en regels is voldaan? Welk beleid is de grondslag voor het project? Welke keuzes zijn gemaakt en wat is de onderbouwing daarvan?

2.1 WET- EN REGELGEVING

Alle initiatieven tot het nemen van (waterstaatkundige) maatregelen vinden hun basis in wetten, regels en beleid. Deze kunnen zowel een rechtvaardiging als een beperking vormen voor de in een projectplan te maken keuzes. In dit hoofdstuk wordt inzichtelijk gemaakt op welke wijze wetten en regels een rol hebben gespeeld bij de totstandkoming van het plan. De diverse wetten worden vanaf hogere overheden (Europees niveau)) naar lagere (gemeentelijke) overheden beschreven, te weten:

- Kaderrichtlijn Water – Europese Unie
- Waterwet – Nederlandse overheid
- De Keur – Waterschap Aa en Maas
- Wet Natuurbescherming – Nederlandse overheid
- Wet op de Archeologische Monumentenzorg – Nederlandse overheid
- Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken – Nederlandse overheid
- Wet Bodembescherming – Nederlandse overheid
- Besluit Bodemkwaliteit – Nederlandse overheid
- Interim omgevingsverordening – Provincie Noord-Brabant
- CS-OOO (Certificatieschema opsporen ontplofbare oorlogsresten) – diverse wet- en regelgeving
- Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering – Nederlandse overheid
- Waterwet - Rijkswaterstaat

2.1.1 Kaderrichtlijn Water

De Kaderrichtlijn Water is opgesteld door de Europese Unie om de waterkwaliteit in Europa te verbeteren en is sinds 2000 van kracht. In de richtlijn staan afspraken die ervoor moeten zorgen dat uiterlijk in 2027 het water in alle Europese landen voldoende schoon en gezond is. De Kaderrichtlijn Water bepaalt dat betrokken landen voor elk stroomgebied een stroomgebiedbeheerplan opstellen. Hierin staan milieudoelstellingen voor het grond- en oppervlaktewater. Naast de stroomgebiedbeheerplannen zijn ook maatregelenprogramma's opgesteld. Hierin staan de maatregelen om deze doelstellingen te bereiken. Voorbeelden van maatregelen zijn het verwijderen van waterbodems, het uitvoeren van beekherstel, realiseren van vismigratie. De Kaderrichtlijn Water is niet vrijblijvend. Het behalen van milieudoelen vormt een verplichting, de toestand van oppervlaktewater, grondwater en beschermde gebieden moet gerapporteerd worden. Aan de hand van die rapportage wordt door de waterbeheerder bepaald welke maatregelen er genomen moeten worden.

Op dit project is een beekontwikkelingsopgave van toepassing. Voor de Sint Jansbeek is als streefbeeld het KRW-type R5 gekozen en zijn de voorgestelde maatregelen op dat streefbeeld gebaseerd.
De KRW is van toepassing op de Maas. Wanneer ingrepen plaats vinden in de Maas (zomer- en winterbed) die invloed kunnen hebben op de KRW-doelstellingen, moet een zogenaamde Beheer- en Ontwikkelplan voor de Rijkswateren (BPRW)-toets plaatsvinden. Deze toetsing is opgenomen in paragraaf 1.4.7.

2.1.2 Waterwet (Rijk)

De Waterwet regelt in hoofdzaak het beheer van watersystemen, waaronder waterkeringen, oppervlaktewater- en grondwaterlichamen. De wet is gericht op het voorkomen dan wel beperken van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste, de bescherming en verbetering van kwaliteit van watersystemen en de vervulling van maatschappelijke functies door watersystemen. Niet in de laatste plaats levert de Waterwet een belangrijke bijdrage aan kabinetsdoelstellingen zoals: vermindering van regels, vereenvoudiging van vergunningstelsels en vermindering van administratieve lasten (bron: Rijkswaterstaat).

De Waterwet stelt integraal waterbeheer centraal op basis van het geheel van relaties binnen watersystemen. Denk hierbij aan de relaties tussen waterkwaliteit en -kwantiteit, oppervlakte- en grondwater, maar ook aan de samenhang tussen water, grondgebruik en watergebruikers. Hiernaast kenmerkt integraal waterbeheer zich ook door de samenhang met de omgeving. Dit komt tot uitdrukking in relaties met beleidsterreinen als natuur, milieu en ruimtelijke ordening.

De Waterwet eist dat de aanleg of wijziging van een waterstaatswerk wordt uitgevoerd volgens een door het waterschap vast te stellen projectplan, een waterstaatkundig besluit waartegen rechtsbescherming open staat. Het waterschap voert dit werk uit om te voldoen aan de doelen van de Waterwet. De doelen van de Waterwet zijn voor het gebied van Waterschap Aa en Maas nader uitgewerkt in het Waterbeheerplan.

De Waterwet regelt de leggerplicht voor alle waterstaatswerken. De vegetatielegger is onderdeel van de Legger rijkswaterstaatswerken en geeft de norm voor begroeiing aan in het hele rivierbed. Hieruit blijkt dat in het projectgebied de ruwheid van het terrein niet hoger mag zijn dan Gras en Akker en Struweel.

2.1.3 De Keur

De Keur is een aanvulling op regels uit de Waterwet. De Keur is van toepassing op de rivieren, beken, sloten, grondwater en waterkeringen die in beheer zijn bij het waterschap. In de Keur zijn verbodsbepalingen opgenomen, waarmee inbreuk van derden op het watersysteem kunnen worden voorkomen. Voor wijzigingen in de natte infrastructuur en voor obstakels en activiteiten op onderhoudsstroken langs leggerwateren kan in uitzonderingsgevallen een vergunning van de Keur worden verleend. In dit project is de Keur van toepassing op de volgende maatregelen:

- De aanleg van nieuwe of het dempen van bestaande oppervlaktewaterlichamen inclusief beschermingszone;
- Het wijzigen van het profiel van bestaande oppervlaktewaterlichamen;
- Het verbinden van oppervlaktewaterlichamen;
- Het aanbrengen van werken, zoals duikers, stuwen, bruggen en taludafwerking;
- Het aanbrengen dan wel verwijderen van (opgaande) beplanting en boomgroepen.

2.1.4 Wet Natuurbescherming

De Wet Natuurbescherming is de Nederlandse wet die de bescherming van natuurgebieden, soorten en bos regelt. De wet is vanaf 1 januari 2017 van kracht en vervangt drie eerdere wetten: de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. In de Wet Natuurbescherming staat beschreven dat de verstoring van bedreigde inheemse plant- en diersoorten verboden is. Voor het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen verplicht de Wet Natuurbescherming de bestaande natuurwaarden in kaart te brengen en indien nodig passende maatregelen te treffen voor het beschermen en in stand houden van de beschermde soorten.

Ten behoeve van de inrichting van beekontwikkeling Sint Jansbeek is een toetsing Wet Natuurbescherming uitgevoerd.
Uit de uitgevoerde quickscan door *i*dverde Advies blijkt dat de bever en soorten van kleine marterachtigen, grond-gebonden diersoorten, vleermuizen, broedvogels en amfibieën in het plangebied voorkomen. De bever is een wilde diersoort en is beschermd onder de Wet Natuurbescherming. Omdat de bever niemands eigendom is, kan geen organisatie verantwoordelijkheid nemen voor de activiteiten van het dier. Indien werkzaamheden binnen de kwetsbare perioden en een minimaal bepaalde afstand van de bever worden uitgevoerd is het aanvragen van een ontheffing wel noodzakelijk. De kwetsbare periode van bevers is van mei tot en met augustus. Tijdens de werkzaamheden wordt rekening gehouden met het broedseizoen en het seizoen waarin de reeën jongen hebben. Verder wordt tijdens de uitvoering rekening gehouden met aanwezige dassenburchten.

Verder worden ten aanzien van omliggende beschermde gebieden geen significante negatieve effecten verwacht.

2.1.5 Wet op de Archeologische Monumentenzorg

De Wet op de Archeologische Monumentenzorg beoogt het culturele erfgoed (en vooral het archeologische erfgoed) te beschermen. Archeologisch erfgoed zijn alle fysieke overblijfselen, zowel in als boven de grond, die bijdragen aan het verkrijgen van inzicht in menselijke samenlevingen uit het verleden.
De uitgangspunten van de wet:

- Archeologische waarden moeten zoveel mogelijk in de bodem worden bewaard en alleen opgegraven als behoud in de bodem (in situ) niet mogelijk is.
- Vroeg in de ruimtelijke ordening al rekening houden met archeologie, door het uitvoeren van bureauonderzoek.
- Initiatiefnemers van ruimtelijke ontwikkelingen moeten in een vroegtijdig stadium aangeven hoe ze met eventuele archeologische waarden bij bodemverstorende ingrepen omgegaan. Dit houdt in: een verplichting tot vooronderzoek bij werkzaamheden die de grond gaan verstoren. De invoering hiervan wordt geregeld via bestemmingsplannen en vrijstellingen, de mer-plichtige activiteiten en ontgrondingen.
- Bodemverstoorders betalen archeologisch onderzoek en mogelijke opgravingen. De kosten voor noodzakelijke archeologische werkzaamheden komen ten laste van de initiatiefnemer tot de bodemverstorende activiteit.

Uit het Archeologisch bureauonderzoek van Bodac blijkt dat er hoge verwachting geldt voor vondsten uit het Jong-Paleolithicum in het plangebied. In het bestemmingsplan staat echter geen

archeologische waarde opgenomen. Vanuit het bureauonderzoek wordt geadviseerd om binnen het gehele plangebied archeologisch verkennend booronderzoek uit te voeren. Het vervolgonderzoek wordt al in de volgende fase van het project uitgevoerd. Vanuit het verkennende onderzoek dient, afhankelijk van de uitkomsten, een Programma van Eisen te worden opgesteld.

2.1.6 Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken

De Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken (WIBON) vervangt de in 2008 ingevoerde WION. De wet is sinds 31 maart 2018 van kracht. Doel van de WIBON is gevaar of economische schade door beschadiging van ondergrondse kabels of leidingen (zoals bijvoorbeeld: water-, elektriciteit-, gas- en telecomleidingen) te voorkomen. Het Agentschap Telecom, onderdeel van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, ziet toe op de handhaving van de wet.

Als voorbereiding op de werkzaamheden is een oriënterende KLIC-melding uitgevoerd. In tabel 6 is een overzicht van kabels en leidingen in het plangebied opgenomen.

Locatie	Type leiding	Nutsbedrijf	Opmerkingen
Ten zuiden van Voortweg	Riool vrij verval	Gemeente Land van Cuijk	De leiding loopt dwars door het plangebied. De leiding mondt haaks op de beek uit. Deze overstort wordt ingepast in het nieuwe beekprofiel.
Ter hoogte van waterkering Vortum-Mullem	Rioolpersleiding	Waterschap	De leiding kruist de beek haaks.
Ten noorden van Kiekuutweg	Gasleiding	Defensie Pijpleiding organisatie	De leiding loopt dwars door het plangebied en kruist de bestaande beek. Vanuit de KLIC-melding blijkt dat deze leiding loos is en wordt derhalve verwijderd.

Tabel 6 Overzicht kabels en leidingen in het plangebied

In het vervolgtraject wordt eventueel aanvullende informatie opgevraagd bij de netwerkbeheerder voor de kabels en leidingen die door het plangebied lopen. Dit in verband met het uitvoeren van de werkzaamheden ter plaatse van de leiding.

2.1.7 Wet Bodembescherming

De Wet Bodembescherming stelt regels om de bodem te beschermen, het bevat de voorwaarden die verbonden zijn aan het verrichten van handelingen in of op de bodem. De wet heeft uitsluitend betrekking op landbodems, waarbij het grondwater als onderdeel van de bodem wordt gezien. Primair komt bescherming en sanering in de wet aan bod. Wat betreft bodembescherming bestaat de wet uit een regeling waarin de (zorg)plicht voor veroorzakers is opgenomen.

Er wordt in de volgende fase van dit project een bodemonderzoek uitgevoerd en afhankelijk van de resultaten van het onderzoek worden maatregelen getroffen. Op de kwaliteitskaart van de

regio Noordoost-Brabant blijkt dat de ontgravingsklasse Landbouw/Natuur van toepassing is op het gehele plangebied.

2.1.8 Interim omgevingsverordening

Voor het realiseren van het project is de Interim Omgevingsverordening van de provincie Noord-Brabant van toepassing. De regeling vervangt diverse verordeningen, zoals: verordening Water, verordening Ruimte en verordening ontgronding.

In de Interim Omgevingsverordening is in *paragraaf 3.25 – Natuur Netwerk Brabant* is beekontwikkeling Sint Jansbeek opgenomen als onderdeel van het natuurnetwerk. Daarbij is *paragraaf 2.3.2 - Ontgronden* van toepassing op de ontgrondingsactiviteiten:

- Ontgraven poel
- Ontgraven beverbiotoop
- Ontgraven natuurvriendelijke oever
- Ontgraven piekgeul
- Ontgraven nieuwe meanders
- Ontgraven nieuwe watergang

Volgens *artikel 2.33 - lid B* komt een project in aanmerking voor vrijstelling van vergunningsplicht als is voldaan aan:
“Ontgrondings- en herinrichtingsactiviteiten in het kader van ecologische verbindingszones, beek- en kreekherstelprojecten of een overige natuurontwikkelingsproject, die:

1. in overeenstemming zijn met de vigerende gebiedsanalyse PAS (Programma Aanpak Stikstof) of een ter plaatse geldende gebiedsanalyse PAS, het vigerend natuurbeheerplan op het moment van de melding;
2. zijn opgenomen in een plan waarin de betrokken belangen bij de ontgronding zijn afgewogen en dat is voorbereid met toepassing van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht.

De ontgrondingsactiviteiten bij de Sint Jansbeek worden gedaan in het kader van het aanleggen van een ecologische verbindingszone/beekherstel/ NNB. Hierdoor is de procedure van een ontgrondingsmelding van toepassing door de vrijstelling volgens artikel 2.33 lid b van de Interim Omgevingsverordening provincie Noord-Brabant.

Het projectgebied ligt in een gebied met de aanduiding ‘Hoge of middelhoge indicatieve archeologische waarde’ (bijlage 5 voor archeologisch rapport). Op basis van dit rapport en de verdere technische uitwerking worden de uit te voeren vervolgacties bepaald en uitgezet.

Daarnaast is het gebied gelegen in ‘aardkundig waardevol gebied’ Maasterassen Land van Cuijk. Kenmerkend voor het gebied zijn de in het landschap goed zichtbare reliëfvormen die sinds het einde van de laatste ijstijd zijn opgebouwd door de Maas. Deze elementen blijven met de uitvoering van onderliggend plan intact.

2.1.9 Omgevingsvergunning

Voor het realiseren van het project is het bestemmingsplan Buitengebied 2018 van de gemeente Boxmeer, tegenwoordig Land van Cuijk van toepassing. Voor het uitvoeren van de maatregelen is een Omgevingsvergunning nodig. De omgevingsvergunning is in plaats gekomen voor een aantal vergunningen voor bouwen, wonen, monumenten, ruimte, natuur en milieu.

Er wordt een vergunning aangevraagd voor het aanleggen van wegen of paden, uitvoeren van graafwerkzaamheden, aanbrengen van diepwortelende beplanting, aanbrengen van wijzigingen in het maaiveld en het vellen of rooien van opgaand houtgewas.

2.1.10 CS-OOO

Conventionele explosieven vallen onder verschillende wet- en regelgeving. In het kader van omgaan met conventionele explosieven in de bodem bij grondroerende werkzaamheden is dit de wet- en regelgeving in volgorde van belangrijkheid:

- Arbeidsomstandighedenwet, artikel 5 - de verplichting voor het doen van een risico-inventarisatie en -evaluatie.
- Arbeidsomstandighedenbesluit, artikel 4.1.b - de zorgplicht die een werkgever heeft voor de gezondheid en de veiligheid van zijn werknemers.
- Arbeidsomstandighedenregeling, paragraaf 4.2.b (wijziging opsporen conventionele explosieven, Staatscourant 10 april 2007) - hierin is bepaald dat bedrijven die werkzaamheden samenhangende met het opsporen van conventionele explosieven verrichten, in het bezit dienen te zijn van een procescertificaat opsporen conventionele explosieven.
- Beoordelingsrichtlijn voor het procescertificaat ‘Opsporen Conventionele Explosieven’ (BRL-OCE), versie 2007-02, d.d. 8 februari 2007 - bevat de eisen, waaraan een bedrijf moet voldoen om gecertificeerd te kunnen worden.
- Gemeentewet, openbare orde
- Wet Wapens en Munitie (Wet van 5 juli 1997, houdende regels inzake het vervaardigen, verhandelen, vervoeren, voorhanden hebben, dragen enz. van wapens en munitie).

De gemeente, en dan met name de burgemeester, is binnen zijn verantwoordelijkheid voor de openbare orde en de lokale veiligheid verantwoordelijk voor het opsporen en het onschadelijk maken van de explosieven. Daarmee is de gemeente overigens niet altijd per definitie verplicht om tot opsporing en ruiming over te gaan. Het al dan niet opsporen en ruimen zal vooral worden beoordeeld in relatie tot het historisch, het huidige en het toekomstige gebruik van het gebied.

Er zijn drie situaties waarin een gemeente te maken kan krijgen met conventionele explosieven:

- Bij de spontane vondst van een explosief dat onmiddellijk moet worden geruimd.
- Bij voorgenomen grond- en of baggerwerkzaamheden in een gebied waarvan vermoedens bestaan dat er (resten van) explosieven in de grond zitten.
- Bij het vermoeden van explosieven op het grondgebied van de gemeente waarbij geen grond- en of baggerwerkzaamheden worden uitgevoerd.

Gemeente Land van Cuijk heeft een verwachtingenkaart beschikbaar. Hieruit blijkt dat het gehele plangebied verdacht is op het voorkomen van diverse soorten explosieven. In de volgende fase van het project wordt bepaald hoe hiermee wordt omgegaan.

2.1.11 Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering

De partiële vrijstelling van de natuurvergunningplicht voor het aspect stikstof voor activiteiten van de bouwsector (ofwel de bouwvrijstelling) mag met de uitspraak van de Raad van State in november 2022 niet meer worden toegepast. Daarom wordt separaat getoetst of een natuurvergunning moet worden aangevraagd in verband met de stikstofuitstoot als gevolg van de werkzaamheden. Benodigde vergunning hiervoor wordt voorafgaand aan de uitvoering aangevraagd.

2.2 BELEID

Het project Beekontwikkeling Sint Jansbeek, fase 3 heeft effect op de omgeving en hoe deze door mensen ervaren wordt. Om de belangen van de omgeving te borgen zijn de inrichtingsplannen afgestemd met de omgeving en andere belanghebbenden. De inrichtingsplannen zijn gebaseerd op ontwikkelingen en natuurlijke c.q. landschappelijk waarden beschreven in beleidsplannen. Dit betreft zowel beleid van het waterschap als beleid van andere overheden zoals de Europese Unie, de rijksoverheid en de provincie. De diverse beleidsplannen worden vanaf hogere overheden (Europees niveau) naar lagere (gemeentelijke) overheden beschreven, te weten:

- Regionaal Water en Bodem Programma (RWP) 2022 – 2027– Provincie Noord-Brabant
- Waterbeheerplan 2022-2027 - Waterschap Aa en Maas
- Bestemmingsplan – Gemeente Boxmeer (thans gemeente Land van Cuijk)

2.2.1 Regionaal Water en Bodem Programma (RWP) 2022-2027

Dit water en bodem programma is onderdeel van het planstelsel voor de wateropgaven in Nederland, samen met het Nationaal Waterprogramma en de waterbeheerpramma's van de waterschappen. De doelen die de provincie in dit programma stelt zijn:

- Klimaat adaptief Brabant
- Een veilige leefomgeving
- Voldoende schoon water voor mens, plant en dier
- Groene groei door verduurzaming van onze grondstoffen-, energie- en voedselvoorziening

Het Regionaal Water en Bodem Programma 2022-2027 voegt de milieu- en de wateropgave samen. Het zet de koers uit voor de provinciale inzet met betrekking tot water, bodem, lucht en de overige milieuaspecten.
Dit project draagt vooral bij aan voldoende schoon water voor mens, plant en dier en een veilige leefomgeving.

2.2.2 Waterbeheerplan 2022-2027

Het waterbeheerplan van Waterschap Aa en Maas beschrijft de doelen die ze willen bereiken. De doelen zijn op het gebied van waterveiligheid, schoon water, klimaatbestendig en gezond watersysteem. Het beheer van water door het waterschap bepaalt mede dat mensen en dieren in Noordoost-Brabant leven in een veilige, schone en prettige omgeving.

Op het vlak van natuurlijk water heeft het waterschap de volgende doelen gesteld:

- Goede bescherming tegen overstromingen vanuit de maas;
- Een hydrologisch en ecologisch goed functionerend watersysteem;
- Goed transport en een goede zuivering van het afvalwater.

Het projectplan Sint Jansbeek levert een bijdrage aan een hydrologisch en ecologisch goed functionerend watersysteem en er vindt geen nadelig effect plaats voor een goed transport en goede zuivering van het afvalwater.

2.2.3 Bestemmingsplan

Voor het plangebied geldt een gemeentelijk bestemmingsplan, namelijk Buitengebied 2018, gemeente Boxmeer (huidig Land van Cuijk). Het plangebied valt voornamelijk onder de bestemming Natuur, zie bestemmingsplan in bijlage 4. Het plangebied kent nog een aantal andere bestemmingen, zoals Agrarisch, Agrarisch met waarden en Water. Verder zijn de volgende dubbelbestemmingen en gebiedszones aanwezig:

- Waterstaat - Stroomvoerend regime
- Waarde - Archeologie 1 en 3
- Overige zone - aardkundige waardevol gebied (artikel 37.3)
- Overige zone - Cultuurhistorisch waardevol gebied (artikel 37.4)
- Overige zone - Maasheggengebied (artikel 37.6)
- Overige zone - Natuur Netwerk Brabant (artikel 37.8)
- Overige zone - steilranden (artikel 37.9)

2.3 ONDERZOEKEN EN RAPPORTAGES

Ten behoeve van dit project zijn de volgende onderzoeken reeds uitgevoerd:

Titel/omschrijving	Uitgevoerd door	Datum
Archeologisch bureauonderzoek	Bodac B.V.	27 mei 2021
Quickscan soortenbescherming	*i*dverde Advies B.V.	27 September 2022
Verkenning van kansrijke oplossingen voor verbeteren connectiviteit en herinrichting van de Sint Jansbeek	KroesConsultancy	1 oktober 2021
Quickscan knelpuntenanalyse macrofauna St. Jansbeek, april 2021	Wageningen Environmental Research	Mei 2021
Rapportage inspectie 2 duikers st. Jansbeek	Iv-Infra B.V.	5 november 2021
Hydraulisch functioneren inrichtingsontwerp Sint Jansbeek	Iv-Infra B.V.	24 oktober 2022

Tabel 2 Uitgevoerde onderzoeken

Ten behoeve van dit project dienen de volgende onderzoeken acties nog uitgevoerd te worden:

OMSCHRIJVING	DOEL
(Water)bodemonderzoek	Om te weten wat voor kwaliteit grond aanwezig is in het gebied om de uitvoering veilig te kunnen laten verlopen
Archeologisch vervolgonderzoek	Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied een hoge archeologische verwachting heeft, waardoor het advies is om een booronderzoek uit te laten voeren om de waarden beter te kunnen duiden.
Ecologisch Werkprotocol	Het omschrijven van de randvoorwaarden en uitgangspunten om tijdens de uitvoering te voldoen aan de Wet Natuurbescherming.
Natuurtoets stikstofuitstoot	Bepalen van de effecten van de stikstofuitstoot door de werkzaamheden op N2000 gebieden in de omgeving.
Onderzoek (detectie/benadering) OOO	Het kunnen vrijgeven van het gebied om de (graaf)werkzaamheden veilig te kunnen laten plaatsvinden.

Tabel 3: nog uit te voeren onderzoeken.

2.4 OVERIGE RANDVOORWAARDEN

2.4.1 Planologische inpassing

Zie deel II hoofdstuk 1.

2.4.2 Vergunbaarheid

Voor de realisatie van Beekontwikkeling Sint Jansbeek zijn de volgende vergunningen vereist:

Vergunning/melding/toestemming	Vereist	Activiteit	Bevoegd gezag
Projectplan	Ja	Werkzaamheden aan waterstaatswerken	Waterschap Aa en Maas en Rijkswaterstaat
Watervergunning	Mogelijk	Bemaling en lozing op oppervlaktewater	Waterschap Aa en Maas
Omgevingsvergunning	Ja	Aanleg van werken waarvan in het bestemmingsplan is aangegeven dat een vergunning nodig is	Gemeente Land van Cuijk
Wet Natuurbescherming	Mogelijk	Uitvoeren van activiteiten met betrekking tot gebieds- of soortbescherming	Omgevingsdienst Noord-Brabant
Melding ontgrondingen	Ja	Ontgronden	Omgevingsdienst Zuidoost Brabant
Melding besluit bodemkwaliteit	Ja	Toepassen van bouwstoffen, grond en baggerspecie op de (water)bodem en in oppervlaktewater	Via Agentschap NL naar bevoegd gezag
Besluit MER	Ja	Een landinrichtingsproject dan wel een wijziging of uitbreiding daarvan, Besluit MER, activiteit D9	Gemeente Land van Cuijk
Ontheffing Wegenverkeerswet	Mogelijk	Tijdelijke verkeersmaatregelen	Gemeente Land van Cuijk

Tabel 4 Vereiste vergunningen.

DEEL 3 – RECHTSBESCHERMING

Dit plan is tot stand gekomen na zorgvuldig onderzoek naar alle relevante belangen en waarden en in afstemming met de kaders vanuit wetgeving en beleid. Toch kan het zijn dat belanghebbenden opmerkingen hebben op het plan en/of vinden dat hun specifieke belang onvoldoende is meegenomen. Daarvoor voorziet de wet in een inspraak- en rechtsbeschermingsprocedure. Er wordt een openbare voorbereidingsprocedure gevolgd waarbij zienswijzen door belanghebbenden kunnen worden ingebracht. Deze zullen beantwoord worden. Vervolgens wordt een nota van zienswijzen toegevoegd aan dit projectplan waarin de wijzigingen ten aanzien van zienswijze en ambtshalve wijzigingen worden toegevoegd.

3.1 PROCEDURE

3.1.1 Zienswijze

Als een ontwerp-projectplan is vastgesteld, wordt dit bekend gemaakt. Het plan ligt gedurende zes weken ter inzage. Voordat het waterschap een definitieve beslissing neemt, kunnen belanghebbenden en ingezetenen gedurende deze periode hun zienswijze op dit ontwerp-projectplan kenbaar maken. Dat kan schriftelijk of mondeling. Een reactie moet vóór afloop van de termijn bij het waterschap zijn ingediend.

3.1.2 Beroep en hoger beroep

Als het definitieve projectplan is vastgesteld, wordt dit bekend gemaakt. Het plan ligt gedurende zes weken ter inzage. Gedurende zes weken vanaf de dag na die waarop het besluit ter inzage is gelegd kan door belanghebbenden beroep worden ingesteld bij de rechtbank. Voor het indienen van een beroepschrift is griffierecht verschuldigd. Tegen de uitspraak van de rechtbank kan vervolgens hoger beroep worden ingediend bij de Raad van State.

3.1.3 Crisis- en herstelwet

Op de vaststelling van een projectplan is afdeling 2 van hoofdstuk 1 van de Crisis- en herstelwet van toepassing. Dit betekent dat de belanghebbenden in het beroepschrift moeten aangeven welke beroepsgronden zij aanvoeren tegen het besluit. Na afloop van de termijn van zes weken kunnen geen nieuwe beroepsgronden meer worden aangevoerd. Belanghebbenden wordt verzocht in het beroepschrift te vermelden dat de Crisis- en herstelwet van toepassing is.

3.1.4 Verzoek om voorlopige voorziening

Het projectplan treedt na vaststelling in werking, ook al wordt er een bezwaar of beroepschrift ingediend. Dit betekent dat de maatregelen opgenomen in het projectplan kunnen worden uitgevoerd. Om dit te voorkomen kunnen belanghebbenden gelijktijdig of na het indienen van een beroepschrift een zogenaamd “verzoek voor het treffen van een voorlopige voorziening” vragen bij de Voorzieningenrechter van de rechtbank. Ook in dat geval is griffierecht verschuldigd.

DEEL 4 - BIJLAGEN

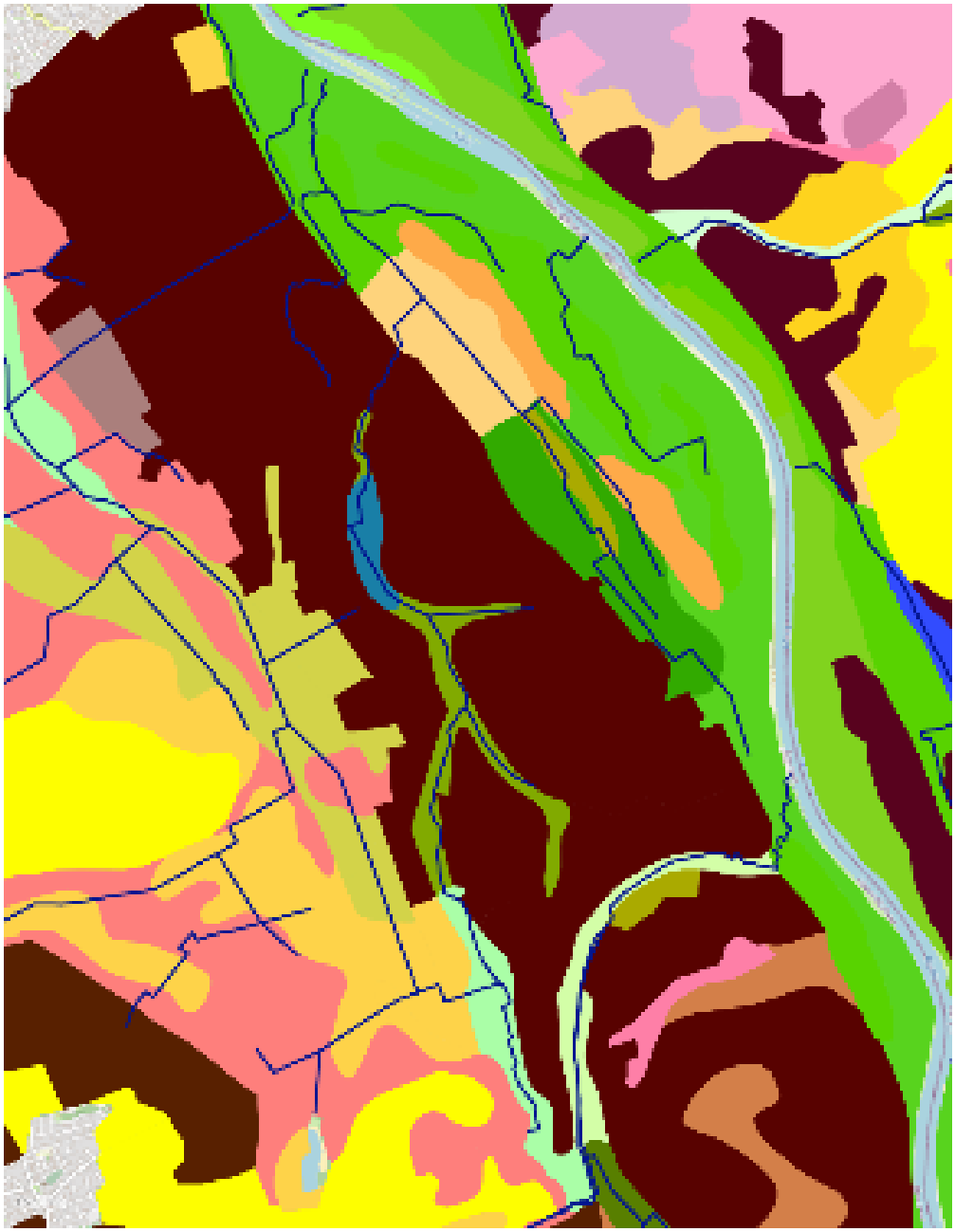
Onderzoeken en rapporten die ter voorbereiding van dit projectplan zijn opgesteld, horen onlosmakelijk bij het plan. In deel 4 van het projectplan Waterwet zijn deze verslagen toegevoegd, te weten:

Bijlage 1a: Ontwerp 1.01: monding Maas
Bijlage 1b: Ontwerp 1.02: Vortum-Mullem tot Hultenhoek
Bijlage 1c: Ontwerp 1.03: Hultenhoek tot spoorlijn
Bijlage 1d: Ontwerp 1.04: Spoor tot Overloonseweg
Bijlage 1e: Ontwerp 1.05: Overloonseweg tot Loonseweg
Bijlage 2: Bodemkaart
Bijlage 3: Memo Maasheggen
Bijlage 4: Bestemmingsplan
Bijlage 5: Archeologisch bureauonderzoek
Bijlage 6: Quickscan soortenbescherming
Bijlage 7: Onderzoek vismigratieknelpunten Sint Jansbeek
Bijlage 8: Quickscan knelpuntenanalyse macrofauna
Bijlage 9: Rapportage inspectie 2 duikers
Bijlage 10: Hydrologisch model
Bijlage 11: Memo stuw 112GRS

Bijlage 2: Bodemkaart

Van bovenstrooms naar benedenstrooms stroomt de St. Jansbeek door de volgende grondsoorten:

- Hn21: Veldpodzolgronden in leem arm en zwak lemig fijn zand (roze kleur)
- pZn21g: Gooreerdgronden; leem arm en zwak lemig fijn zand met grof zand of grind in de ondiepe ondergrond (licht bruin)
- pZg23 pZg 23 Beekeerdgronden; lemig fijn zand (licht groen)
- pKRn1 pKRn 1 Leek-/woudeerdgronden; lichte zavel (donkergroen)
- pVk pV k Weideveengronden op (meestal niet-gerijpte) zavel of klei, beginnend ondieper dan 120 cm (blauw)
- bEZ23 bEZ 23 Hoge bruine enkeerdgrond; lemig fijn zand (bruin)
- Zn30 Zn 30 Vlakvaaggronden; grof zand k Zavel- of kleidek, 15 à 40 cm dik (lichtbruin)
- Rd90C Rd 90 C Kalkloze ooivaaggronden; zware zavel en lichte klei (groen)

Bijlage 4: Bestemmingsplan

Nota van zienswijzen
Waterschap Aa en Maas

Ontwerp-projectplan Waterwet
Beekontwikkeling Sint Jansbeek, fase 2, buitendijks

Inzagetermijn van 19 december 2022 tot en met 29 januari 2023

Zaaknummer: 265490
Datum: 05-04-2023
Versie: 2 (anoniem)

Inhoud

1 Inleiding 3
1.1 Doel van deze nota 3
1.2 Leeswijzer 3
1.3 Overzicht zienswijzen 3
2 Zienswijzen 4
2.1 Zienswijze reclamant 1 4
3 Ambtshalve wijzigingen 5

1 Inleiding

1.1 Doel van deze nota

Deze Nota zienswijzen stelt insprekers en belangstellenden in de gelegenheid om kennis te nemen van alle zienswijzen op het ontwerp-projectplan waterwet ‘beekontwikkeling Sint Jansbeek, fase 2, buitendijks’, de reactie van waterschap Aa en Maas hierop en de mogelijke wijzigingen in het ontwerp-projectplan.

Het ontwerp-projectplan waterwet ‘beekontwikkeling Sint Jansbeek, fase 2, buitendijks’ heeft van 19 december 2022 tot en met 29 januari 2023 ter inzage gelegen. In deze periode is er 1 zienswijze ontvangen.

In deze nota wordt elke zienswijze afzonderlijk samengevat, beantwoord en wordt per reactie aangegeven of en in welke mate de reactie aanleiding geeft tot aanpassing van het ontwerp-projectplan.

Behalve zienswijzen kunnen wijzigingen van het ontwerp hun oorzaak vinden in nieuwe of gewijzigde inzichten en het herstel van onjuistheden. We noemen deze de ambtshalve wijzigingen.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 komen de zienswijzen aan de orde. Elke zienswijze wordt kort samengevat en beantwoord. Ook hier wordt telkens aangegeven of de reactie leidt tot het aanpassen van het ontwerp-projectplan. Omdat de zienswijzen moeten worden samengevat kan het zijn dat de formulering van de zinnen anders is dan in de oorspronkelijke zienswijze.

Hoofdstuk 3 is gewijd aan de ambtshalve aanpassingen. Op grond van nieuwe gegevens en inzichten die los staan van zienswijzen en overlegreacties kan het wenselijk zijn om het projectplan op onderdelen te wijzigingen.

1.3 Overzicht zienswijzen

Er is 1 zienswijze ingediend. De zienswijze is binnen de termijn van terinzagelegging ontvangen en daarom ontvankelijk. Onderstaand volgt een overzicht van de ontvangen zienswijze. In hoofdstuk 2 wordt de zienswijze samengevat weergegeven en beantwoord.

Par	Naam	Ontvangen	Registratienummer
2.1	Reclamant 1	23-01-2023	283757

2 Zienswijzen

In dit hoofdstuk worden de zienswijzen samengevat weergeven en beantwoord. In verband met de verplichting tot anonimiseren van de Nota Zienswijzen op grond van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), zijn de NAW-gegevens van de zienswijzen niet vermeld.

2.1 Zienswijze reclamant 1

Samenvatting

1. Reclamant geeft aan dat in het deel van de Provincialeweg tot aan de dijk in Vortum-Mullem het betonwerk en de begroeiing verwijderd wordt om hier een werkgang (onderhoudspad) te gebruiken die over de Pesch loopt. Dit is volgens reclamant onmogelijk. Naar mening van reclamant komt dit omdat het onderhoudspad dan over de teen van de dijk moet lopen waardoor elke vracht om zal vallen en de situatie ter plekke dusdanig krap is dat er over privé eigendommen gereden moet worden waardoor er grote schade zal ontstaan.
2. Reclamant verwacht niet dat de bever zich enkel tot de beverspeelplaats gaat richten indien deze zich in dit gebied gaat vestigen. Door de komst van de bever, welke volgens reclamant niet thuishoren in dit gebied, zal veel schade ontstaan.
3. In de ontwerptekeningen staat dat de beek deels wordt gedempt. Daardoor zal de werking van de drainage op het aangrenzende perceel van reclamant verloren gaan. Reclamant stelt het waterschap hier verantwoordelijk voor.
4. Het grootste deel van de grond dat reclamant nu huurt van het waterschap, wordt gebruikt voor de herinrichting van de Sint Jansbeek. Dit is bepalend voor de bedrijfsvoering van reclamant. Reclamant stelt dat het vreemd zou zijn als het vruchtgebruik van wat er overblijft aan gronden in één keer naar een ander over zou gaan.

Antwoord

1. Daar waar de Pesch een openbare weg betreft, wordt deze gebruikt als toegang tot de onderhoudsroute. De onderhoudsroute over de kering wordt in een technisch ontwerp, buiten dit projectplan, nader uitgewerkt.
2. De omgang en eventuele overlast door de bever maakt onderdeel uit van het dagelijks beheer en onderhoud door het waterschap. Het waterschap heeft een wettelijke verantwoordelijkheid voor een goede waterhuishouding. Daar waar de wettelijke waterbeheertaken in de knel komen door beveractiviteit zal het waterschap – op eigen eigendommen – gepaste actie ondernemen. Hierin wordt een belangenafweging gemaakt en is het waterschap gebonden aan wet- en regelgeving. Het waterschap zet in op duurzaam samenleven met de bever. Daar waar het kan wordt geprobeerd om gebieden voor de bever in te richten. Als een beverfamilie zich stabiel vestigt op een plek waar dat geen overlast oplevert, zorgt de territorialiteit van de soort ervoor dat nieuwe bevers worden verdreven. Waar dit soort gebiedsinrichting niet gaat, worden – op eigen eigendommen – preventieve maatregelen genomen, zodat het waterschap aan de wettelijke verplichtingen voor een goede waterhuishouding kan blijven voldoen.
3. Indien in de huidige situatie afwatering (middels drainage) plaatsvindt houdt het waterschap zich verantwoordelijk voor het borgen van een geschikte afwatering van de percelen op de nieuwe Sint Jansbeek.
4. Deze gronden zijn aangekocht ten behoeve van de herontwikkeling van de beek. Deze gronden zijn de afgelopen jaren in kortdurende pacht uitgegeven. Na uitvoering van het projectplan zal bekeken worden of en hoe dit terrein nog in beheer kan worden uitgegeven voor bijvoorbeeld natuurinclusieve beweiding. Bij uitgifte van gronden dient het waterschap iedereen gelijke kansen te bieden, wat betekent dat eventuele uitgifte openbaar plaats zal vinden.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot aanpassing van het ontwerp-projectplan.

3 Ambtshalve wijzigingen

Los van de zienswijze hebben een aantal nieuwe gegevens en inzichten er toe geleid dat het waterschap een aantal wijzigingen doorvoert. Onderstaand volgt een overzicht van de onderdelen waarop het projectplan is gewijzigd.

Wijzigingen ontwerp

- Plankaart DO traject buitendijks: bij perceel kadastraal bekend onder BMR00 sectie M nr. 143 is een kleine meander opgenomen. Deze komt in verband met de grondpositie (niet beschikbaar voor herinrichting) te vervallen. De Sint Jansbeek blijft hier in zijn huidige loop behouden. De volgende wijzigingen vinden plaats op de plankaart:
    - 1.4a Dempen Sint Jansbeek komt plaatselijk te vervallen;
    - 1.2a Ontgraven meander Sint Jansbeek komt plaatselijk te vervallen;
    - Maatregel 1.1 Profiel aanpassen – binnen bestaande ruimte wordt doorgetrokken.

Wijzigingen toelichting PPWW

- Toelichting projectplan: paragraaf 1.4.8 BPRW-toets: de volgende zin is opgenomen *'Tot slot heeft een waterbodemonderzoek plaatsgevonden, hieruit volgen geen negatieve effecten (zie bijlage 9).'*
- Bijlagen bij toelichting projectplan: 'bijlage 9 – waterbodemonderzoek' is toegevoegd.

Bijlagen projectplan Waterwet Beekontwikkeling Sint Jansbeek fase 3, binnendijks

Bijlage 1:

- Bijlage 1a: Ontwerp 1.01: monding maas
- Bijlage 1b: Ontwerp 1.02: Vortum-Mullem tot Hultenhoek
- Bijlage 1c: Ontwerp 1.03: Hultenhoek tot spoorlijn
- Bijlage 1d: Ontwerp 1.04: Spoor tot Overloonseweg
- Bijlage 1e: Ontwerp 1.05: Overloonseweg tot Loonseweg

Bijlage 2:

Bodemkaart (zie pagina 47 projectplan waterwet)

Bijlage 3:

Memo Maasheggen

Bijlage 4:

Bestemmingsplan (zie pagina 48 projectplan waterwet)

Bijlage 5:

Archeologisch bureauonderzoek

Bijlage 6:

Quickscan soortenbescherming

Bijlage 7:

Onderzoek vismigratieknelpunten Sint Jansbeek

Bijlage 8:

Quickscan knelpunten macrofauna

Bijlage 9:

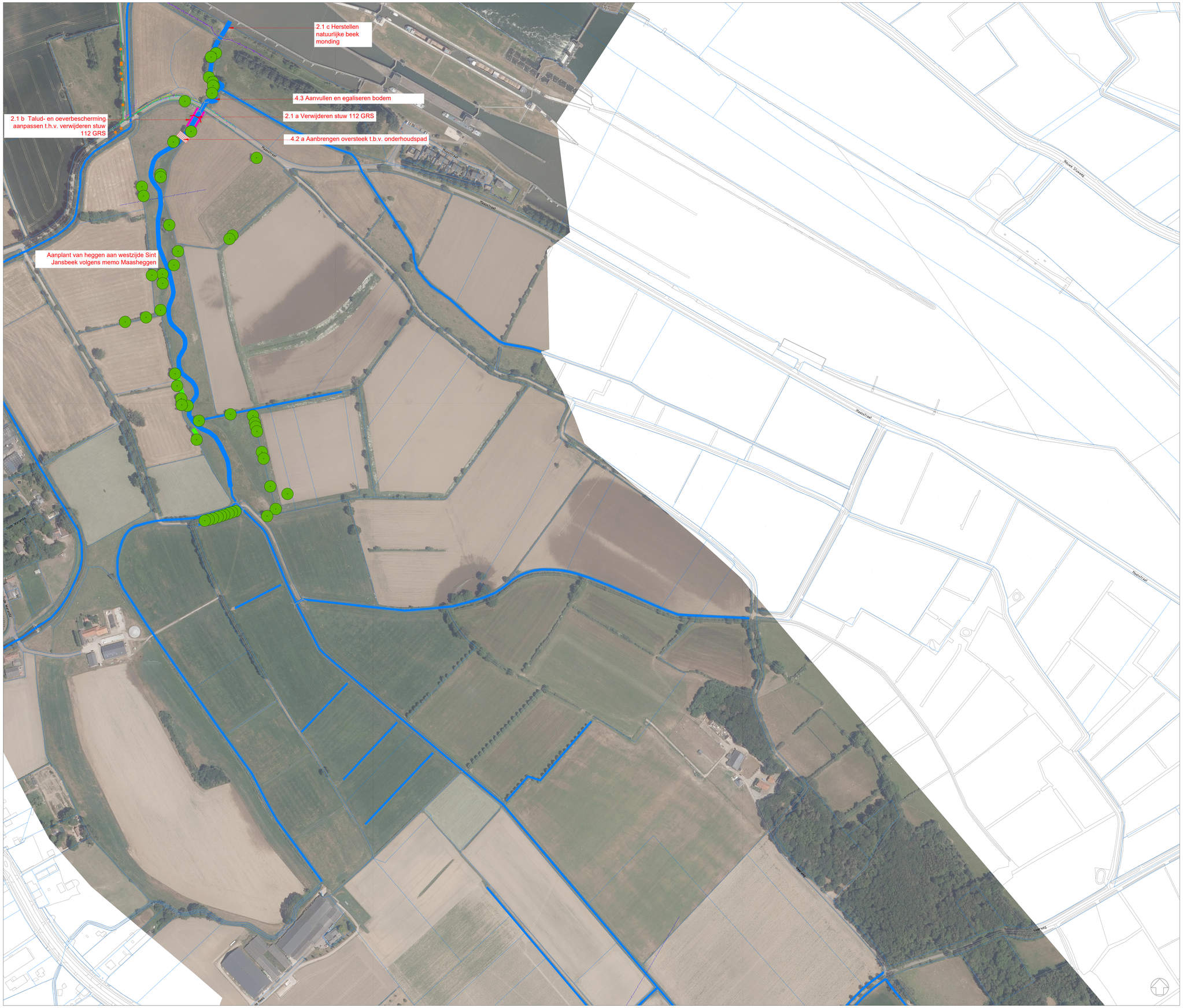
Rapportage inspectie 2 duikers

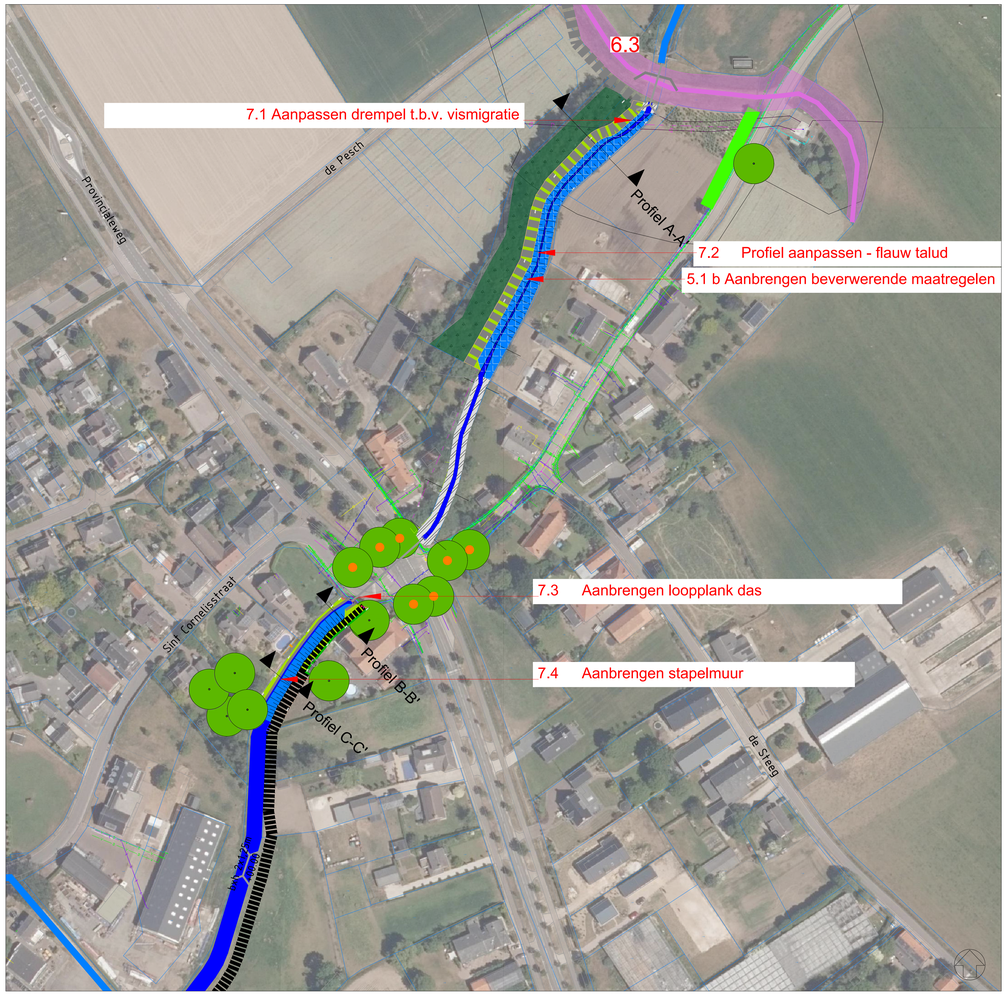
Bijlage 10:

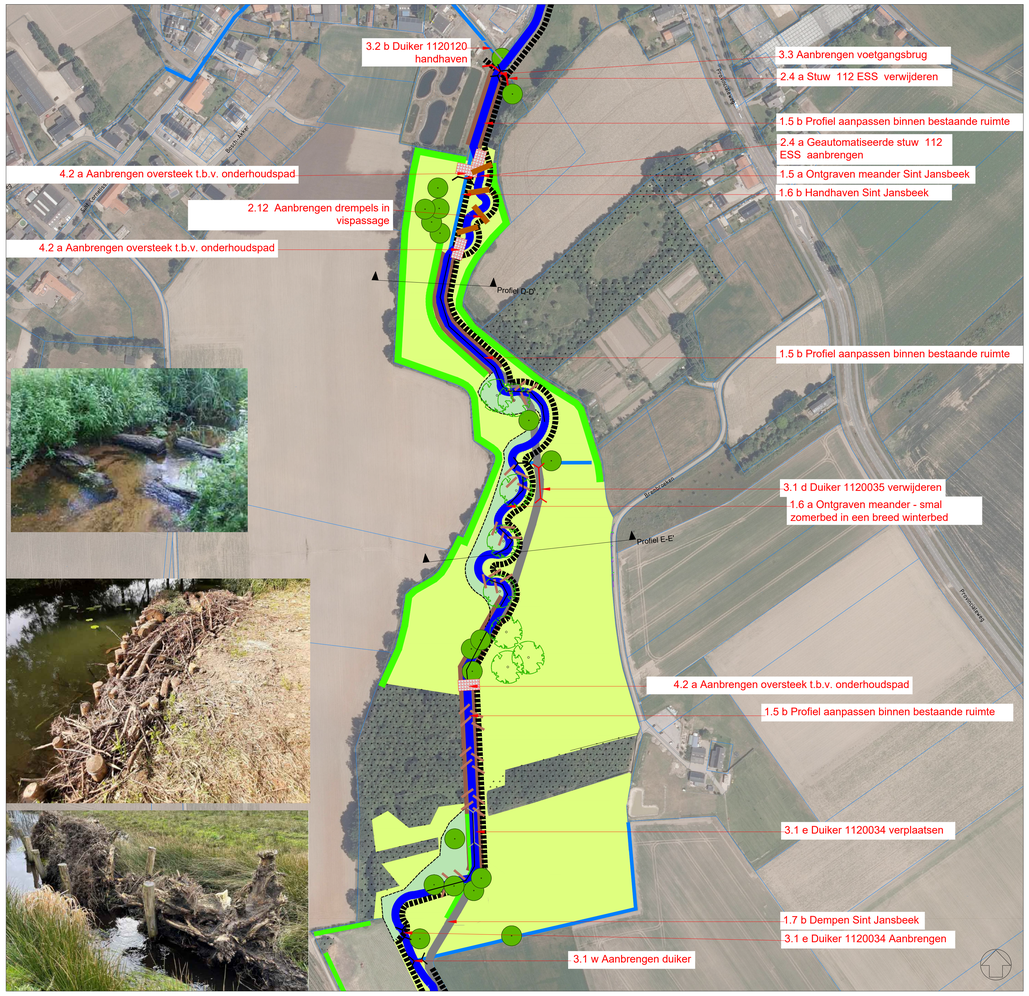
Hydrologisch model

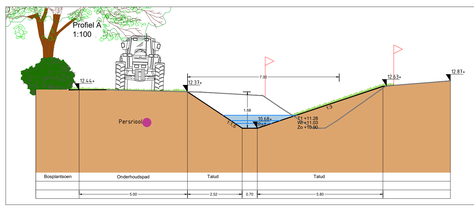
Bijlage 11:

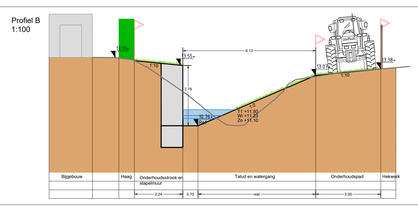
Memo stuw 112 GRS

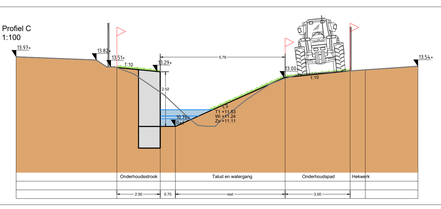

2.1 c Herstellen natuurlijke beek monding
4.3 Aanvullen en egaliseren bodem
2.1 a Verwijderen stuw 112 GRS
2.1 b Talud- en oeverbescherming aanpassen t.h.v. verwijderen stuw 112 GRS
4.2 a Aanbrengen oversteek t.b.v. onderhoudspad
Aanplant van heggen aan westzijde Sint Jansbeek volgens memo Maasheggen
Nieuwe Sluisweg
Hasseltstraat
Hasseltstraat
Hasseltstraat

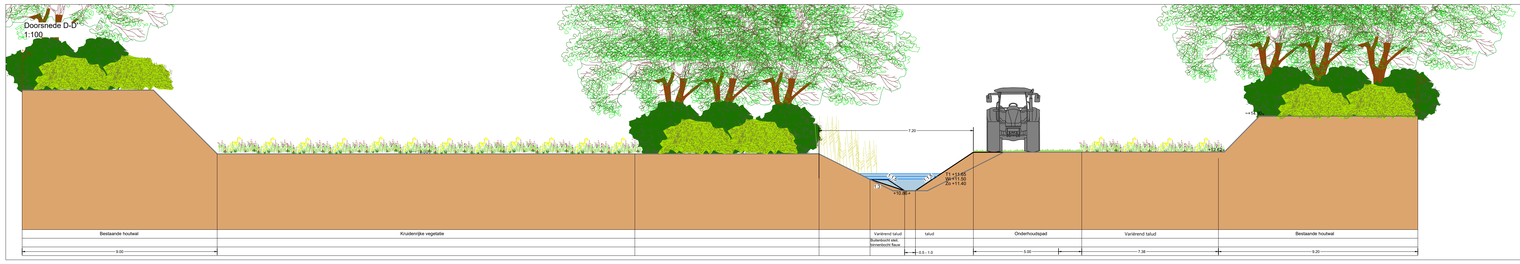

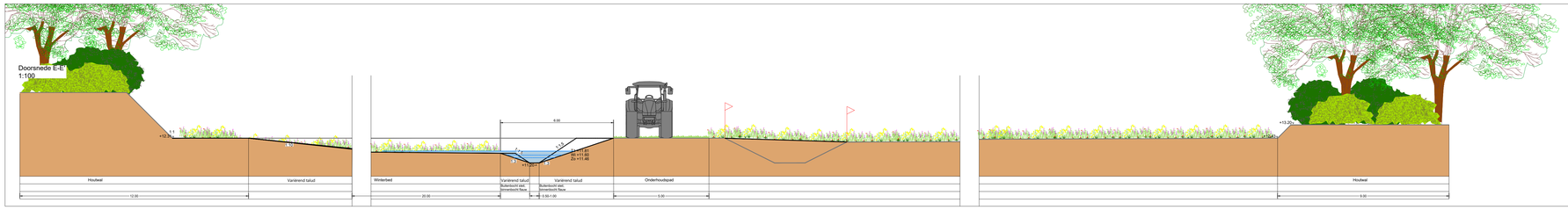

WATER

- Zomerbed Sint Jansbeek
- Indicatie zomerbed Sint Jansbeek in Moeraszone
- Aanpassen bestaande Sint Jansbeek Versmallen – d.m.v. hout in de beek
- Hoogwatergeul
- Aanbrengen stuw/vaste drempel
- Bestaande oeverbescherming
- Aanbrengen duiker
- Aanpassen duiker
- Aanbrengen vispassage Weergave aantal drempels
- Vervangen oeverbescherming
- Aanbrengen poel
- Aanbrengen beverbiotoop
- Uitstroom bestaande riolering
- Dempen Sint Jansbeek
- Bestaande watergangen
- Aanpassen bestaande Sint Jansbeek Versmallen – d.m.v. grondwerk en stobbes
- Winterbed Sint Jansbeek
- Bestaande stuw
- Verwijderen stuw
- Oversteek beek t.b.v. onderhoud
- Handhaven duiker
- Verwijderen duiker
- Bestaande brug
- Aanbrengen flauwe oever
- Aanbrengen beverwerende maatregelen
- Aanbrengen stapelmuur

GROEN

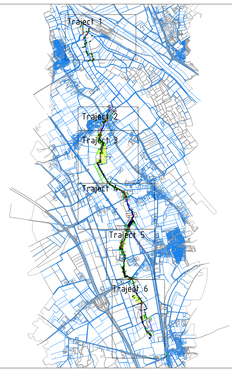
- Aanplanten solitaire boom (6.2a)
- Bestaande knotboom
- Nieuwe houtwal (6.2a)
- Bestaand bos
- Verwijderen bomen
- Bestaande waardevolle boom
- Bestaande boom
- Bestaande houtwal
- Boomstammen/dood hout in beek

NATUURDOELTYPEN

- N05.04 Dynamisch moeras (6.2c)
- N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland (6.3)
- Aanplant bosplantsoen (6.2b)
- Bestaande kruidenrijke vegetatie (6.1)

ALGEMEEN

- Kadastrale grens
- Kabels en leidingen Indicatieve ligging
- Profielaanduiding (A-A')
- Onderhoudspad

0 20 40 60 80m

Code	Get.	Gec.	Wijziging	Datum
0.4	AG	DVH	Verwerken zienswijzen	11-04-2023
0.3	MS	DVH	Aanpassen gronden SBB	05-09-2022
0.2	MS	DVH	Aanpassen ahp Verte Nullum	09-06-2022
0.1	MS	DVH	Verwerking Sobek	03-06-2022

Project
Sint Jansbeek

Onderdeel
Definitief ontwerp

Opdrachtgever
Waterschap Aa & Maas

Projectnummer
722200325

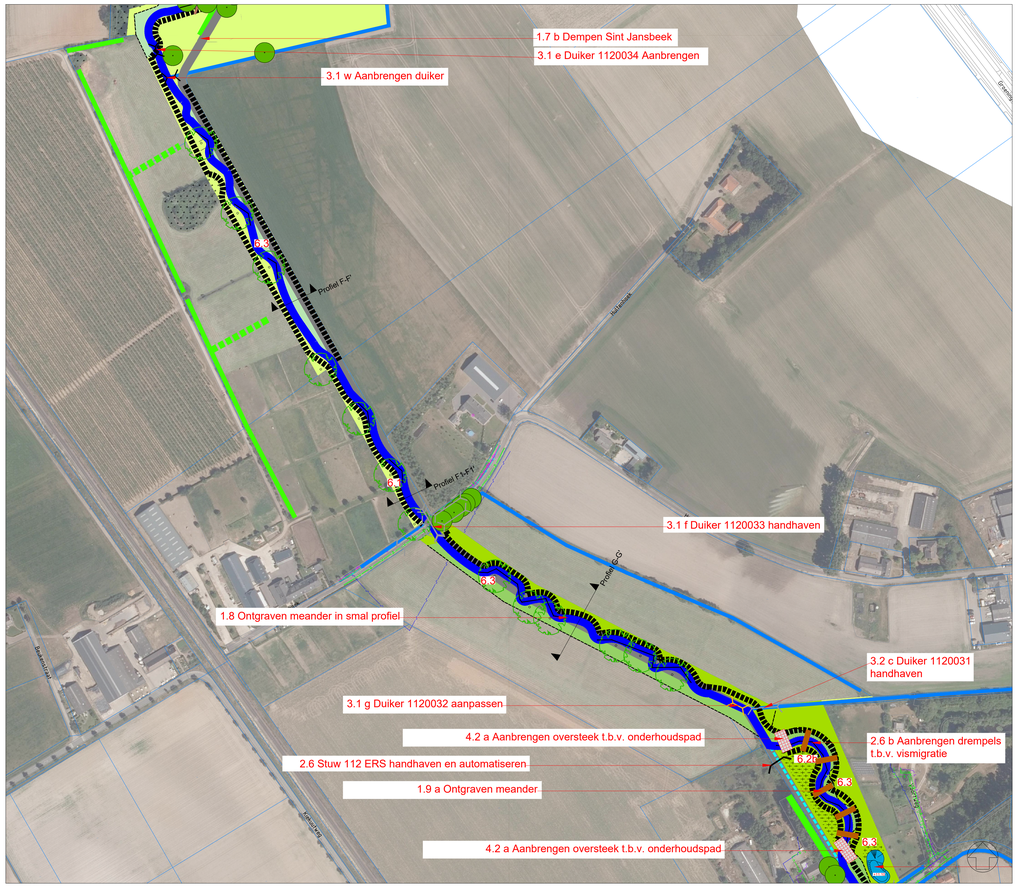
Status
PPWW

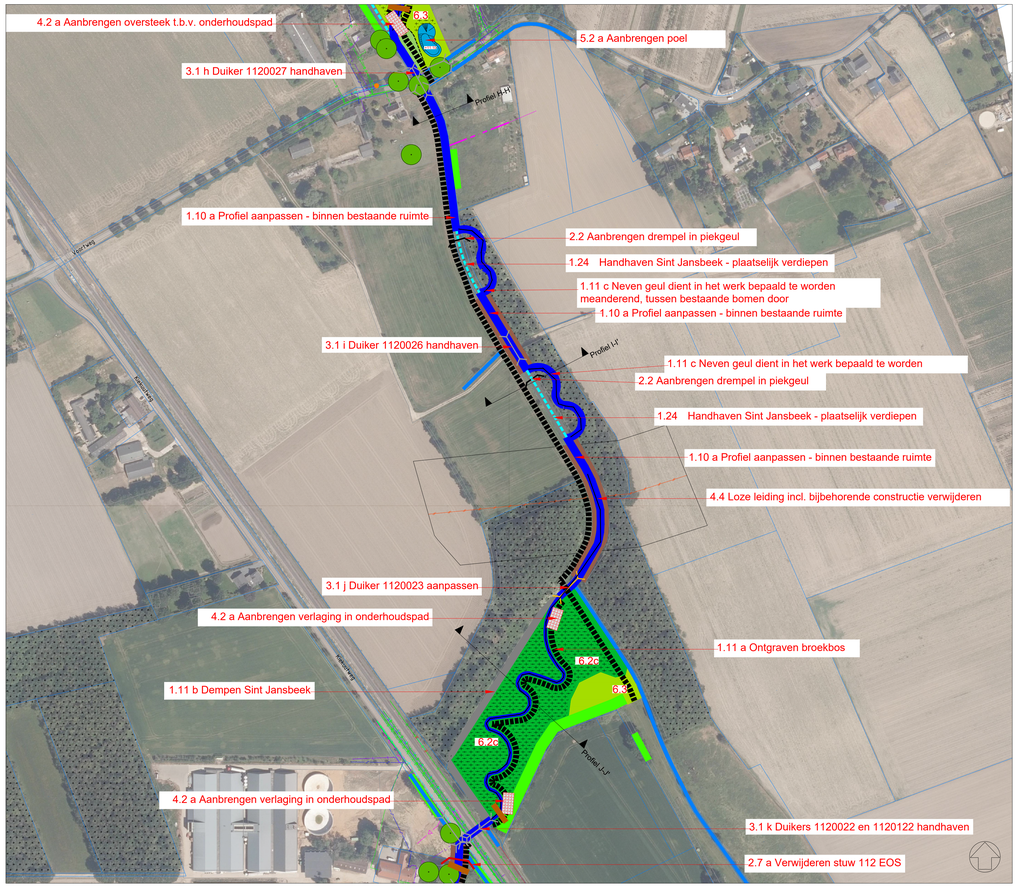
Teknr. 1.02 Afm. A0 Datum 06-04-2023

Beteknr. – Schaal 1:2000

Iv-Infra

idverde Advies

WATER

- Zomerbed Sint Jansbeek
- Dempen Sint Jansbeek
- Indicatie zomerbed Sint Jansbeek in Moeraszone
- Bestaande watergangen
- Aanpassen bestaande Sint Jansbeek Versmallen - d.m.v. hout in de beek
- Aanpassen bestaande Sint Jansbeek Versmallen - d.m.v. grondwerk en stobbes
- Hoogwatergeul
- Winterbed Sint Jansbeek
- Aanbrengen stuw/vaste drempel
- Bestaande stuw
- Bestaande oeverbescherming
- Verwijderen stuw
- Aanbrengen duiker
- Oversteek beek t.b.v. onderhoud
- Aanpassen duiker
- Handhaven duiker
- Aanbrengen vispassage Weergave aantal drempels
- Verwijderen duiker
- Vervangen oeverbescherming
- Bestaande brug
- Aanbrengen poel
- Aanbrengen flauwe oever
- Aanbrengen beverbiotoop
- Aanbrengen beverwerende maatregelen
- Uitstroom bestaande riolering
- Aanbrengen stapelmuur

GROEN

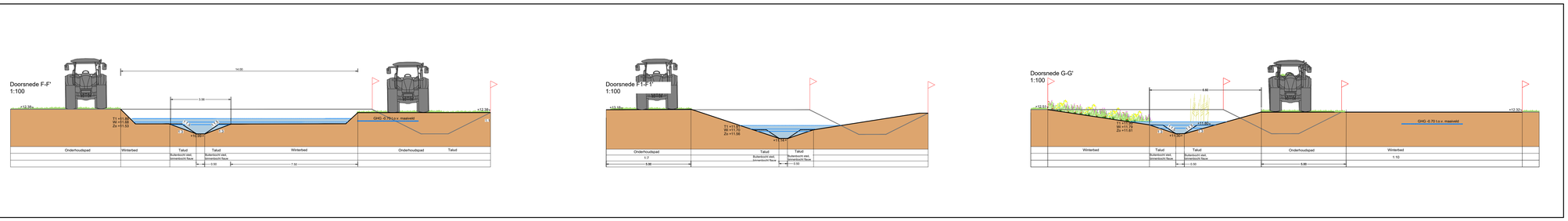
- Aanplanten solitaire boom
- Bestaande waardevolle boom
- Bestaande knotboom
- Bestaande boom
- Nieuwe houtwal
- Bestaande houtwal
- Bestaand bos
- Boomstammen/dood hout in beek
- Verwijderen bomen

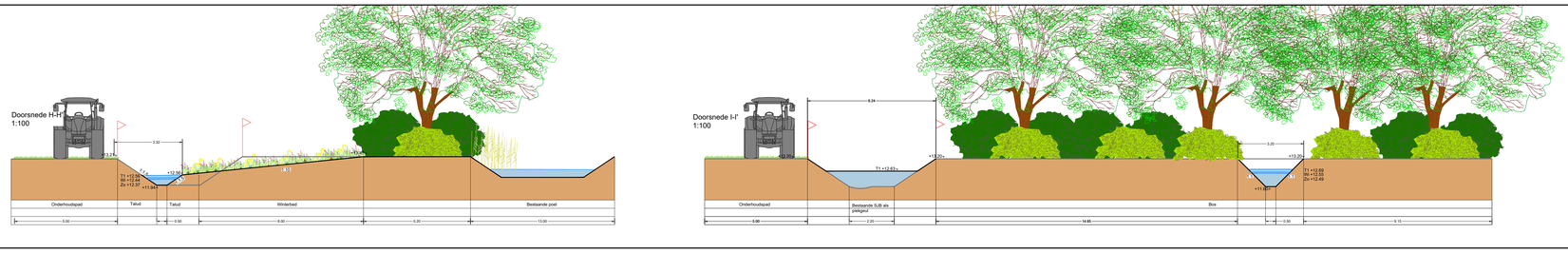
NATUURDOELTYPEN

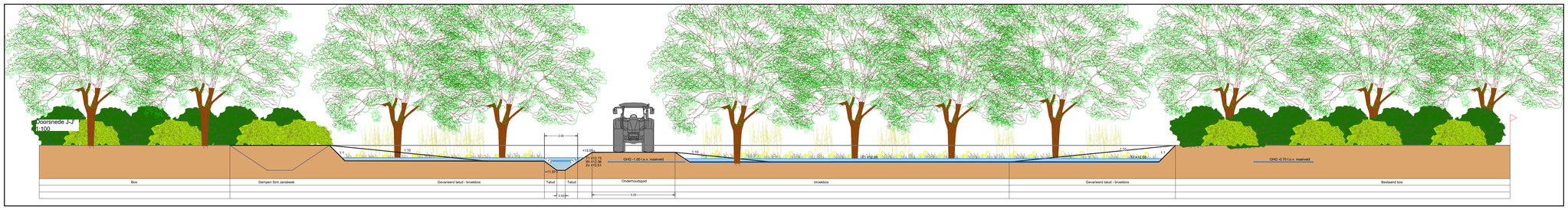
- N05.04 Dynamisch moeras
- Aanplant bosplantsoen
- N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland
- Bestaande kruidenrijke vegetatie

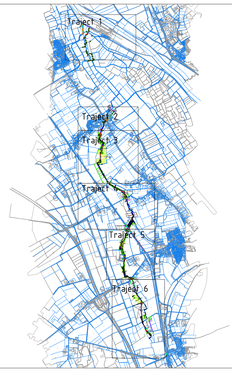
ALGEMEEN

- Kadastrale grens
- Profielaanduiding
- Kabels en leidingen Indicatieve ligging
- Onderhoudspad

0 20 40 60 80m

0.3	AG	DVH	Verwerken opmerkingen	11-04-2023
0.2	AG	DVH	Verwerken reactie	24-10-2022
0.1	MS	DVH	Verwerken zienswijzen	03-06-2022
Code	Gef.	Gec.	Wijziging	Datum

Project
Sint Jansbeek

Onderdeel
Definitief ontwerp

Opdrachtgever
Waterschap Aa & Maas

Projectnummer
722200325

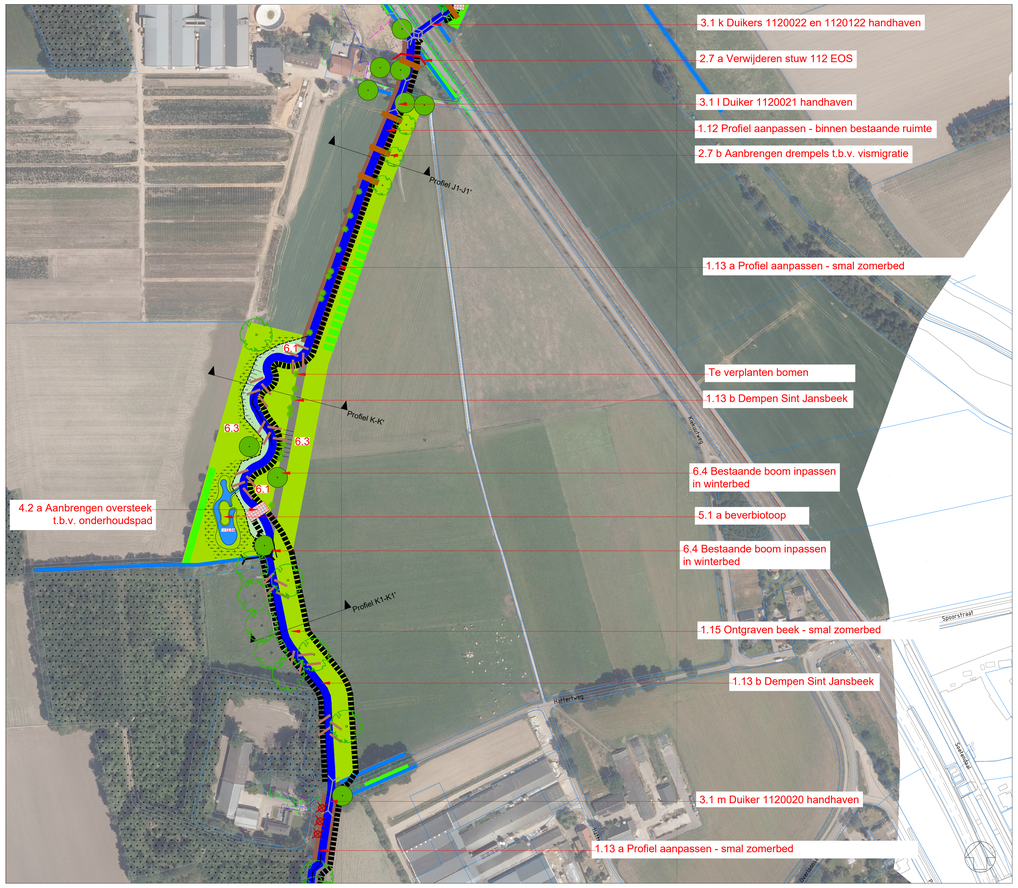
Status
PPWW

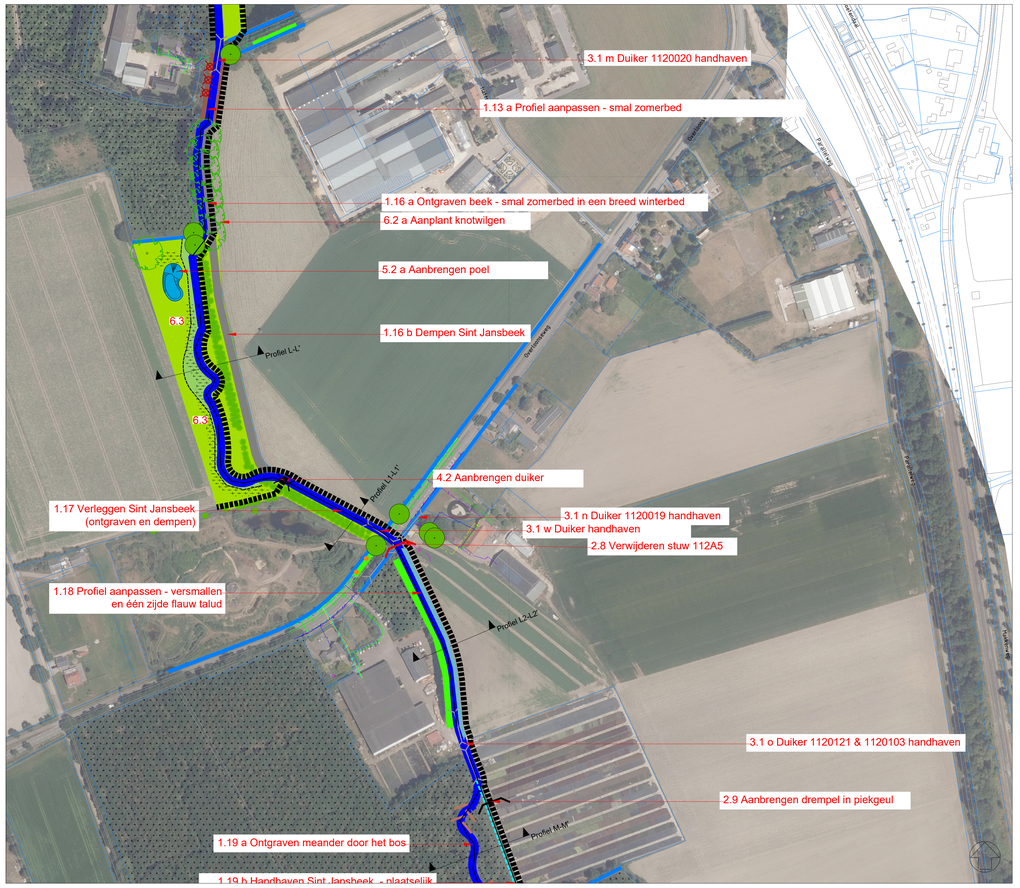
Teknr. 1.03 Afm. A0 Datum 06-4-2023

Besteknr. – Schaal 1:2000

Iv-Infra

idverde Advies

WATER

- Zomerbed Sint Jansbeek
- Indicatie zomerbed Sint Jansbeek in Moeraszone
- Aanpassen bestaande Sint Jansbeek Versmallen - d.m.v. hout in de beek
- Hoogwatergeul
- Aanbrengen stuw/vaste drempel
- Bestaande oeverbescherming
- Aanbrengen duiker
- Aanpassen duiker
- Aanbrengen vispassage Weergave aantal drempels
- Vervangen oeverbescherming
- Aanbrengen poel
- Aanbrengen beverbiotoop
- Uitstroom bestaande riolering
- Dempen Sint Jansbeek
- Bestaande watergangen
- Aanpassen bestaande Sint Jansbeek Versmallen - d.m.v. grondwerk en stobbes
- Winterbed Sint Jansbeek
- Bestaande stuw
- Verwijderen stuw
- Oversteek beek t.b.v. onderhoud
- Handhaven duiker
- Verwijderen duiker
- Bestaande brug
- Aanbrengen flauwe oever
- Aanbrengen beverwerende maatregelen
- Aanbrengen stapelmuur

GROEN

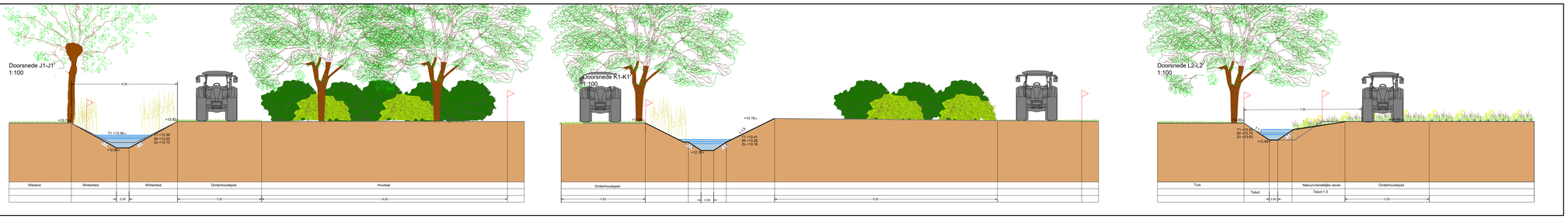
- Aanplanten solitaire boom (6.2a)
- Bestaande knotboom
- Nieuwe houtwal (6.2d)
- Bestaand bos
- Verwijderen bomen
- Bestaande waardevolle boom
- Bestaande boom
- Bestaande houtwal
- Boomstammen/dood hout in beek

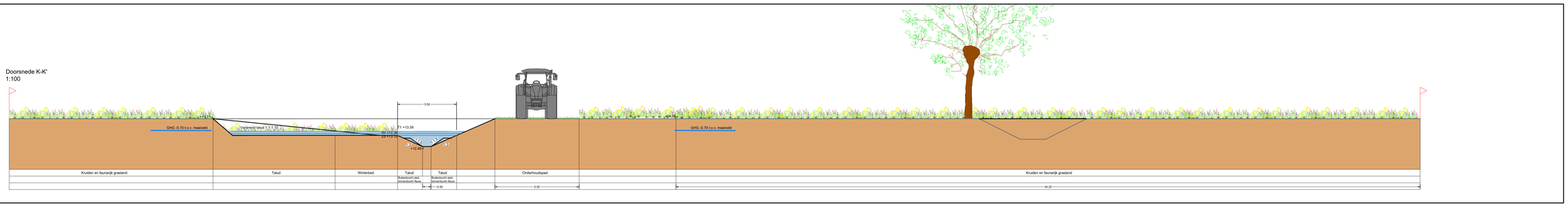
NATUURDOELTYPEN

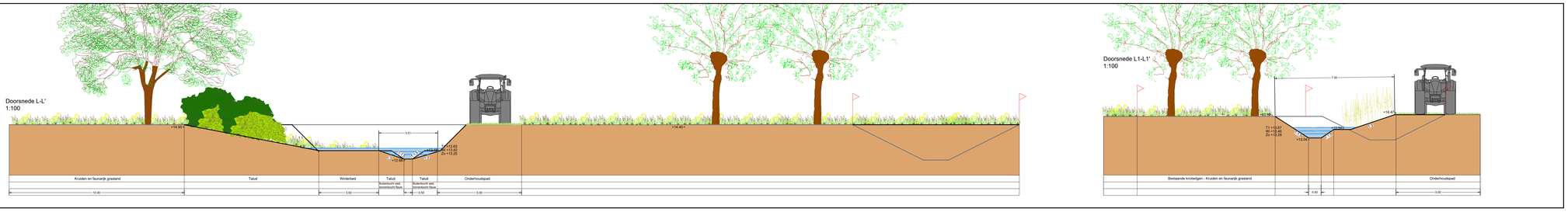
- N05.04 Dynamisch moeras (6.2c)
- N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland (6.3)
- Aanplant bosplantsoen (6.2b)
- Bestaande kruidenrijke vegetatie (6.1)

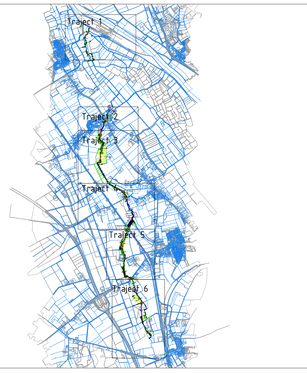
ALGEMEEN

- Kadastrale grens
- Kabels en leidingen Indicatieve ligging
- Profielaanduiding (A-A')
- Onderhoudspad

0 20 40 60 80m

0.3	AG	DVH	Verwerken zienswijzen	11-04-2023
0.2	MS	DVH	Aanpassen ontwerp	24-10-2022
0.1	MS	DVH	Verwerken Sobek	03-06-2022
Code	Get.	Gec.	Wijziging	Datum

Project
Sint Jansbeek

Onderdeel
Definitief ontwerp

Opdrachtgever
Waterschap Aa & Maas

Projectnummer
722200325

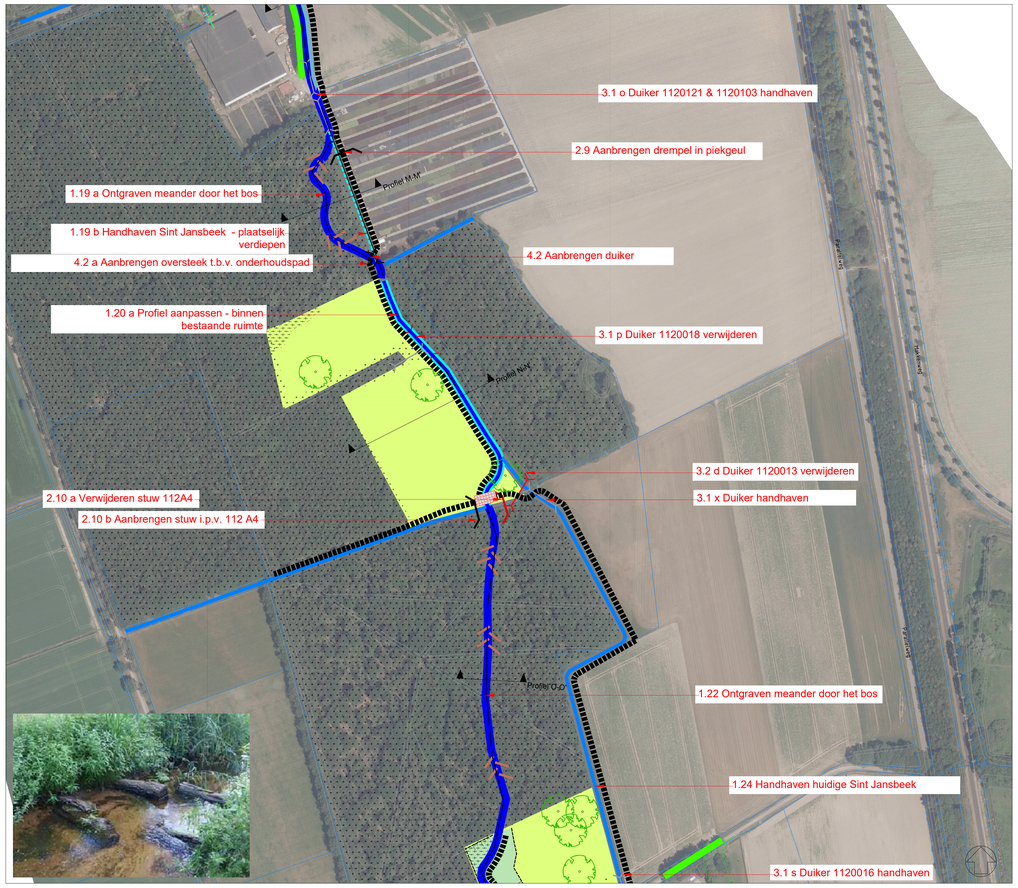
Status
PPWW

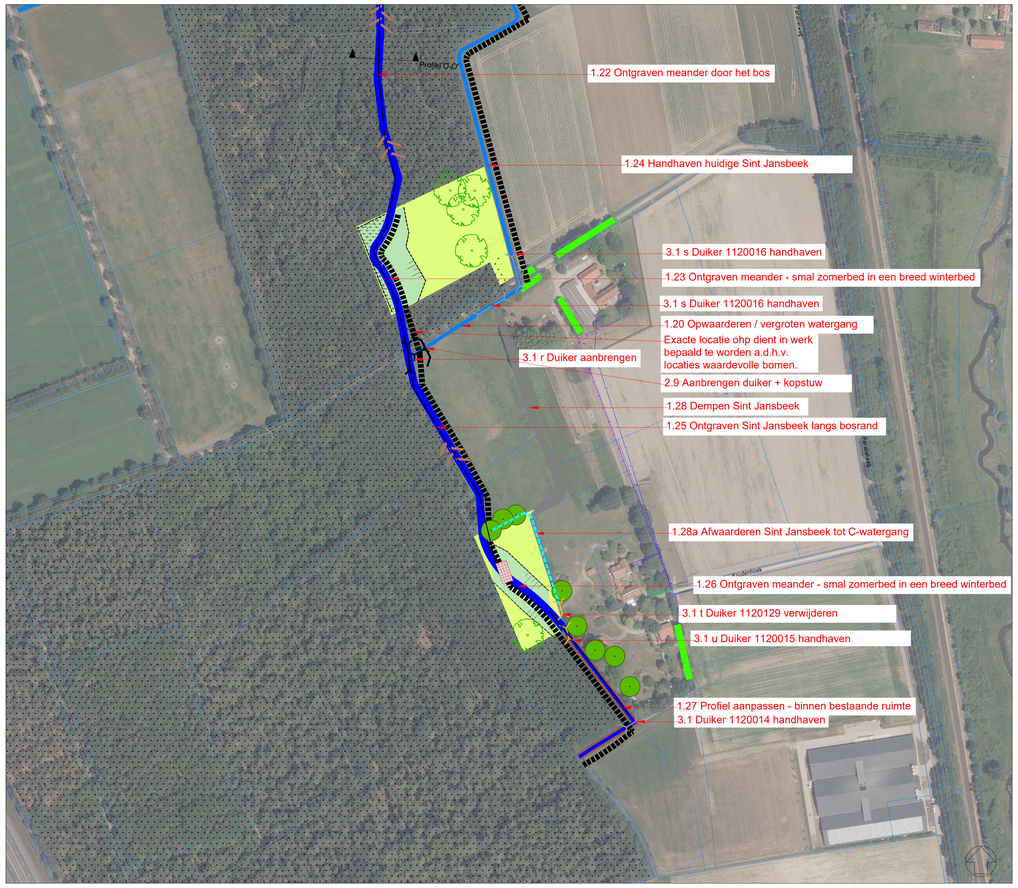
Teknr. 1.04 Afm. A0 Datum 11-04-2023

Besteknr. – Schaal 1:2000

Iv-Infra

id verde Advies

WATER

- Zomerbed Sint Jansbeek
- Indicatie zomerbed Sint Jansbeek in Moeraszone
- Aanpassen bestaande Sint Jansbeek Versmallen - d.m.v. hout in de beek
- Hoogwatergeul
- Aanbrengen stuw/vaste drempel
- Bestaande oeverbescherming
- Aanbrengen duiker
- Aanpassen duiker
- Aanbrengen vispassage Weergave aantal drempels
- Vervangen oeverbescherming
- Aanbrengen poel
- Aanbrengen beverbiotoop
- Uitstroom bestaande riolering
- Dempen Sint Jansbeek
- Bestaande watergangen
- Aanpassen bestaande Sint Jansbeek Versmallen - d.m.v. grondwerk en stobbes
- Winterbed Sint Jansbeek
- Bestaande stuw
- Verwijderen stuw
- Oversteek beek t.b.v. onderhoud
- Handhaven duiker
- Verwijderen duiker
- Bestaande brug
- Aanbrengen flauwe oever
- Aanbrengen beverwerende maatregelen
- Aanbrengen stapelmuur

GROEN

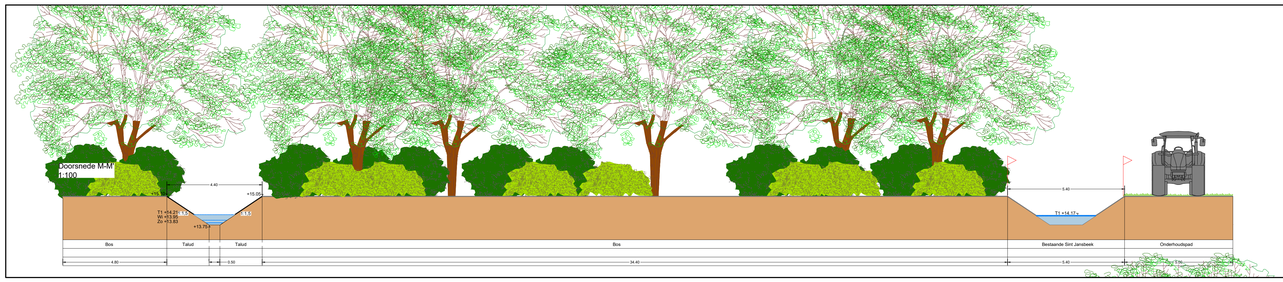
- Aanplanten solitaire boom (6.2a)
- Bestaande knotboom
- Nieuwe houtwal (6.2d)
- Bestaand bos
- Verwijderen bomen
- Bestaande waardevolle boom
- Bestaande boom
- Bestaande houtwal
- Boomstammen/dood hout in beek

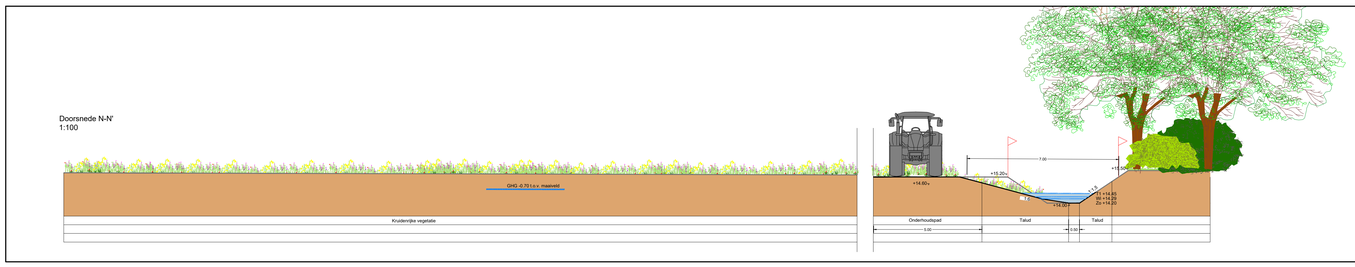
NATUURDOELTYPEN

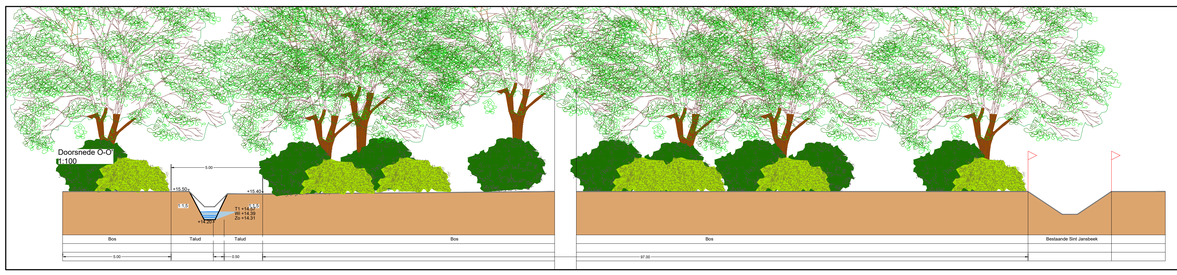
- N05.04 Dynamisch moeras (6.2c)
- N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland (6.3)
- Aanplant bosplantsoen (6.2b)
- Bestaande kruidenrijke vegetatie (6.1)

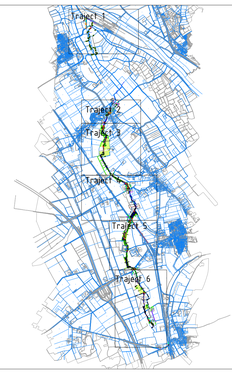
ALGEMEEN

- Kadastrale grens
- Kabels en leidingen Indicatieve ligging
- Profielaanduiding (A-A')
- Onderhoudspad

0 20 40 60 80m

Code	Gef.	Gec.	Wijziging	Datum
0.3	AG	DVH	Verwerken zienswijzen	11-04-2023
0.2	AG	DVH	Verwerken reacties	29-09-2022
0.1	MS	DVH	Verwerken Sobek	03-06-2022

Project
Sint Jansbeek

Onderdeel
Definitief ontwerp

Opdrachtgever
Waterschap Aa & Maas

Projectnummer
722200325

Status
PPWW

Teknr. 1.05 Afm. A0 Datum 11-04-2023

Beteknr. - Schaal 1:2000

Iv-Infra

idverde Advies

MEMO

Onderwerp: Aanplant reeds vergunde maasheggen Sint Jansbeek

Aan: M. van den Brink & R. Sassen (Rijkswaterstaat)

Van: Bram Spierings (Waterschap Aa en Maas)

Datum: 23-06-2022

Aanleiding

In het gezamelijke beekmondingen convenant tussen Rijkswaterstaat (RWS) en Aa en Maas is afgesproken dat beekmondingen uiterlijk in 2027 moeten voldoen aan de eisen van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Zoals vastgesteld in het najaar van 2021 hebben zowel RWS als Aa en Maas bevestigd dat er nog een restopgave rust op de monding van de Sint Jansbeek (zie bijlage 1). Eén van de restopgaves in de monding van de Sint Jansbeek is het oplossen van het gebrek aan beschaduwing van de beek. Beschaduwing draagt bij aan het behalen van de KRW doelen doordat het zorgt voor koeler water, meer zuurstof in de beek en een grotere verscheidenheid aan bodemsubstraat.

In de overzichtskaart 'Maasheggen, voortgang realisatie' d.d. 22-07-2020 staan alle vergunde maasheggen ingetekend (zie bijlage 2). Hieruit blijkt dat niet alle vergunde maasheggen in de praktijk aanwezig zijn. Zo ontbreken er in de praktijk ook maasheggen langs de Sint Jansbeek.

Het project 'beekherstel Sint Jansbeek' van waterschap Aa en Maas biedt de mogelijkheid om zowel invulling te geven aan het behalen van de KRW doelen alsmede een bijdrage te leveren aan het behoud van het maasheggengebied. In deze memo wordt daarom een voorstel gedaan waar binnen het beekherstelproject van de Sint Jansbeek reeds vergunde (maar in de praktijk ontbrekende) maasheggen kunnen worden aangeplant.

Impressie foto's Sint Jansbeek bovenstrooms ter hoogte van de Maasstraat. Reeds vergunde maasheggen ontbreken.

Reeds vergunde maasheggen

Op onderstaande afbeeldingen is het traject van de Sint Jansbeek aangegeven waar eventueel maasheggen kunnen worden aangeplant. De linker afbeelding (1) geeft aan welke maasheggen vergund zijn (zwarte lijnen). De middelste afbeelding (2) geeft weer welke maasheggen in de werkelijkheid ontbreken nabij de Sint Jansbeek (rode lijnen). Dit biedt de mogelijheid om circa 500 m aan maasheggen aan te planten langs de Sint Jansbeek.

(1) Reeds vergunde maasheggen (in zwart)

(2) ontbrekende, vergunde maasheggen (in rood)

(3) voorgestelde locatie maasheggen (in rood)

Voorstel inrichting: aanplant vergunde maasheggen

Om bij te dragen aan het behalen van de KRW doelen is beschaduwing van de Sint Jansbeek belangrijk. De aanplant van maasheggen kan hieraan bijdragen. De reeds vergunde maasheggen staan echter veelal ten oosten van de Sint Jansbeek geprojecteerd. Om de beschaduwing van de beek maximaal tot zijn recht te laten komen is het van belang dat de maasheggen ten zuiden of ten westen van de beek gepositioneerd worden. Daarom wordt voorgesteld om de maasheggen aan te planten zoals weergegeven in de rechter afbeelding (3). Daarbij worden de maasheggen op de westelijke oever van de Sint Jansbeek geplaatst waarbij de contouren van de beek worden gevolgd. In de praktijk betekent dit dat de maasheggen op een aantal plekken circa 20 m westelijker (ten opzichte van de vergunde situatie) worden aangeplant. Daarbij wordt zowel invulling gegeven aan behoud van het maasheggengebied met de aanplant van circa 500 m aan maasheggen als het behalen van de KRW doelen.

BODAC
Your safety is our concern

Archeologisch en cultuurhistorisch bureauonderzoek Sint Jansbeek, gemeente Boxmeer

- Kennis- en adviescentrum
- Historisch vooronderzoek
- Risicoanalyse
- Detectie
- Benaderen en veiligstellen
- Offshore
- Vliegtuigberging
- Archeologie
- Sanering

rapportnummer	A1013
titel	Archeologisch en cultuurhistorisch bureauonderzoek Sint Jansbeek, gemeente Boxmeer
versienummer	1.0
status	concept
datum	27 mei 2020
vestiging	Hermalen 7 5481 XX Schijndel 073-5431010 info@bodac.nl / y.raczynski-henk@bodac.nl
auteurs	N.J.H. Sommers & Y. Raczynski-Henk
autorisatie	Y. Raczynski-Henk (senior KNA archeoloog)
paraaf	

© Bodac bv, Schijndel
Foto's en tekeningen: Bodac bv, tenzij anders vermeld.
Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Bodac bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

ISSN: 2452-2074 (Analoog rapport)
ISSN: 2452-2066 (Digitaal rapport E-depot)

Kwaliteitszorg
Bodac bv beschikt over alle kwaliteitscertificaten voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek, afgegeven door de SIKB. Het certificaat geeft opdrachtgevers de zekerheid dat het uitvoerend bureau werkt conform de eisen die de RCE stelt op het gebied van competenties en integriteit van medewerkers en het toepassen van vigerende normen en onderzoeksprotocollen.

Betrouwbaarheid
Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd, conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving.

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens 4

Samenvatting 7

1 Inleiding 9
1.1 Aanleiding voor het onderzoek 9
1.2 Juridisch en methodologisch kader 9

2 Het Bureauonderzoek 10
2.1 Doel- en vraagstelling 10
2.2 Huidige en toekomstige situatie onderzoeksgebied 10
2.3 Landschappelijke situatie 11
2.4 Bekende archeologische waarden 19
2.5 Cultuurhistorische ontwikkeling 23
2.6 Mogelijke verstoringen 27
2.7 Synthese archeologisch en (cultuur)historisch kader 27
2.8 Gespecificeerd archeologisch en cultuurhistorisch verwachtingsmodel 27

3 Conclusie 30
3.1 Conclusie 30
3.2 Aanbevelingen 30

Literatuurlijst 34

Lijst van figuren en tabellen 37

Bijlage 1. Archeologische beleidskaart gemeente Boxmeer 38

Bijlage 2. Archismeldingen in en om plangebied 41

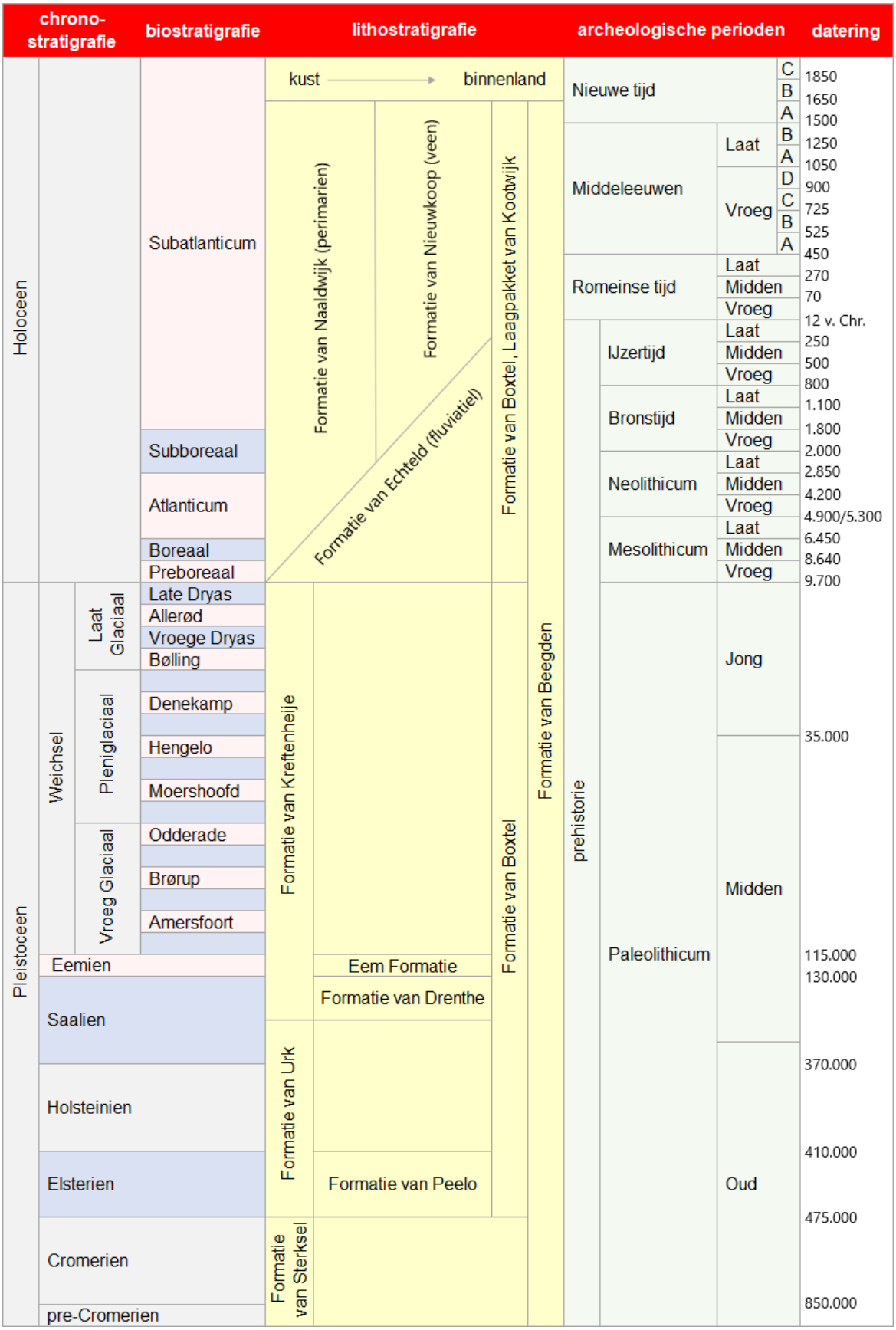
Bijlage 3. Geomorfologische kaart 44

Bijlage 4. Bodemkundige kaart 47

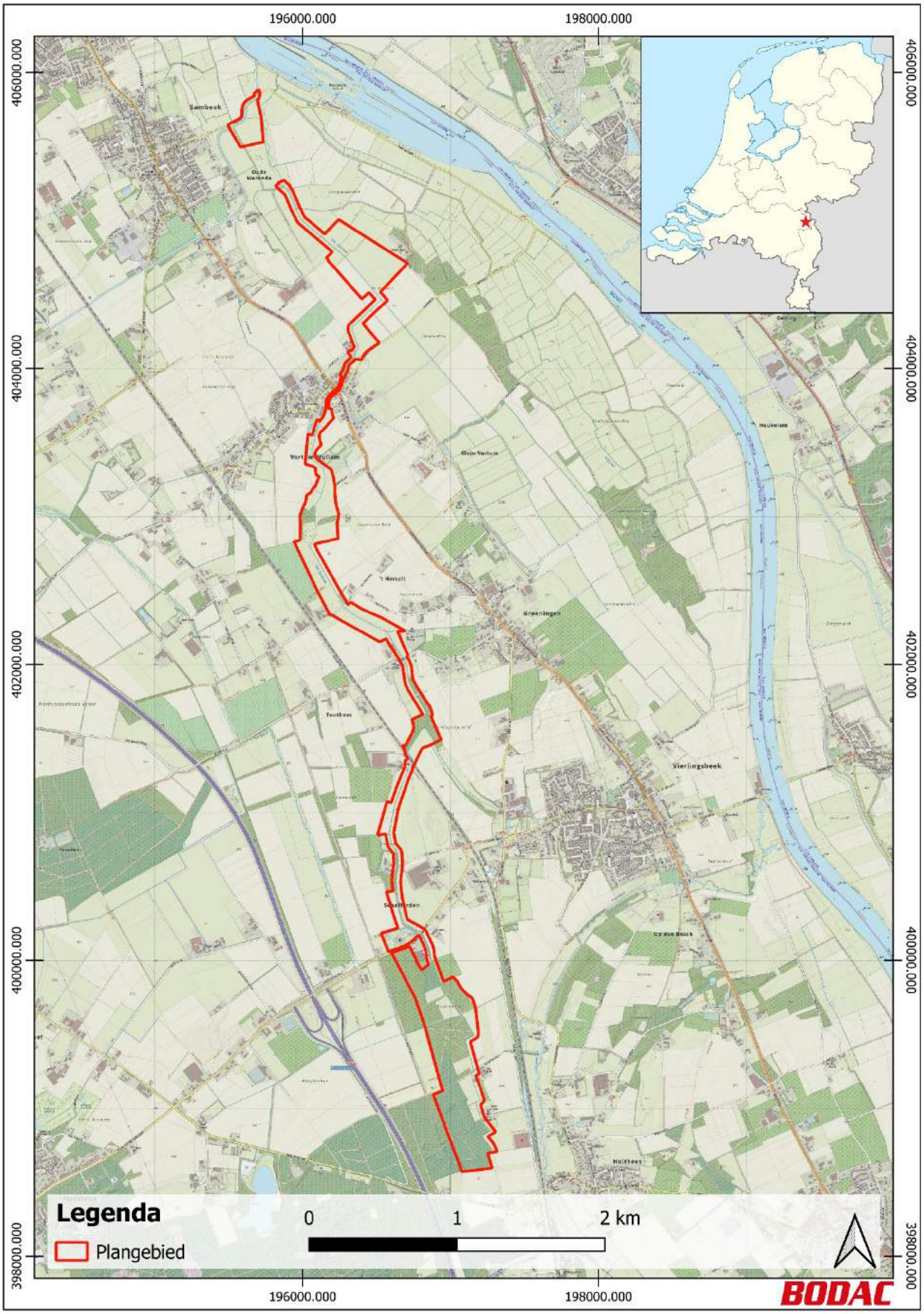
Bijlage 5. Archeologische verwachtingskaart Maasdal 50

Administratieve gegevens

projectcode	A1013
toponiem	Sint Jansbeek
adres/locatie	Tussen Sambeek (noord) en Vierlingsbeek (zuid)
plaats	Sambeek / Vierlingsbeek
gemeente	Boxmeer
provincie	Noord-Brabant
oppervlakte plangebied	64,8 ha
lengte plangebied	8,6 kilometer
coördinaten projectgebied	N: 195.845 / 405.995 Z: 197.250 / 398.695
(RO) kader onderzoek	herinrichting van de Sint Jansbeek
opdrachtgever	waterschap Aa en Maas namens deze: Iv-infra b.v. dhr. R. op ten Noort Pettelaarpark 10-15 5216 PD 's-Hertogenbosch 088-9434132 R.J.W.optenNoort@Iv-Infra.nl
bevoegde overheid	Gemeente Boxmeer Postbus 450 5830 AL Boxmeer 0485-585911 gemeente@boxmeer.nl
adviseur archeologie namens bevoegde overheid	The Missing Link 2e Daalsedijk 6a 3551 EJ Utrecht 06-14325141 info@the-missinglink.nl
ARCHIS3 zaakidentificatienummer	5025153100
archeoregio NOaA	Brabants zandgebied
beheer en plaats documentatie	Bodac bv, Schijndel / e-depot
uitvoerder	Bodac bv
uitvoeringsperiode	april-mei 2021

Figuur 1. Overzicht van de aardkundige en archeologische indeling van Nederland.

Figuur 2: Onderzoeksgebied op de topografische kaart (bron: OpenTopo).

Samenvatting

In opdracht van Iv-infra b.v. is door Bodac B.V. een archeologisch en cultuurhistorisch bureauonderzoek uitgevoerd. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de voorgenomen herinrichting van de Sint Jansbeek tussen de plaatsen Sambeek en Vierlingsbeek (figuur 1). Het plangebied kent op de gemeentelijke archeologische beleidskaart van 2008 voor het grootste gedeelte een lage archeologische verwachting, met gedeeltes waar een hoge verwachting geldt. De dorpskern van Vortum-Mullem is van archeologische waarde. Hoewel de precieze plannen en de locaties van grondroerende activiteiten nog niet bekend zijn, is wel te verwachten dat deze werkzaamheden het potentiële archeologische vlak verstoord wordt. Globaal is bekend dat de beek een zomer- en winterbed krijgt, dat enkele percelen wordt verschraald en dat beplanting wordt gezet.

Het gehele plangebied is in meer of mindere mate ontstaan onder invloed van de rivier de Maas. In het noorden bestaat het plangebied uit de uiterwaarden van de holocene rivier, meer naar het zuiden is de ondergrond ontstaan onder invloed van de pleistocene Maas. In het noorden bestaat deze geomorfogenetisch gezien uit een terrasvlakte en terrasgeul uit het Dryas met een oeverdek uit de periode Romeinse tijd-Late Middeleeuwen, met in het zuidwesten aangrenzend een interstadiale terrasvlakte. In het zuiden zijn op de pleistocene Maasafzettingen later nog dekzand afgezet. Het plangebied bevindt zich geomorfologisch gezien grotendeels in een restgeul, met aan de oost- en westkant dalvlakterrassen, terrasvlaktes en/of terrasafzettingswelvingen. Bodemkundig gezien zijn er van noord naar zuid vaaggronden, eerdgronden en podzolgronden aanwezig.

De Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed heeft in 2015 voor het Maasdal tussen Mook en Eijsden een archeologische verwachtingskaart opgesteld. Hierin zijn een aantal nieuwe inzichten op het gebied van de archeologie van het Maasdal, waaronder de opgravingen bij Well-Aijen, meegenomen die niet in de archeologische verwachtingskaart van de gemeente zijn meegenomen. Het heeft betrekking op het noordelijk deel van het plangebied tot aan het dorpje Vortum-Mullem. Deze kaart maakt vooral duidelijk dat kleine lokale hoogteverschillen op de eerdergenoemde Dryas terrasvlakte vaak archeologische resten bevatten. In en om het plangebied zijn een aantal onderzoeken uitgevoerd en vondstmeldingen bekend waarbij resten uit alle periodes van het Jong Paleolithicum tot en met de Late Middeleeuwen bekend zijn. Met name het aantal vuursteenvondsten in de omgeving van het plangebied is opvallend. Ook kruist het plangebied, net ten noorden van Vortum-Mullem, twee AMK-terreinen betreffende een Romeinse weg en een Middeleeuwse huisterp. De historische vereniging Nepomuk heeft laten weten dat in en om het plangebied vele vondsten uit de periode Neolithicum tot en met de Middeleeuwen bekend zijn.

Cultuurhistorisch maakt het plangebied onderdeel uit van de landschappen 'het Maasheggengebied' (noord) en 'het Zuidelijke Maasterras' (midden en zuid), maar ook een aantal reeds bekende belangrijke waarden. Zo is de Sint Jansbeek een (grotendeels) gegraven beekloop uit de 14^{e} tot 16^{e} eeuw. Deze beek doorkruist de beschermde Maasheggen, maar ook enkele wegen van cultuurhistorisch belang, het kapelgehucht Vortum-Mullem met lintbebouwing en enkele hakhoutbosjes. Op geen van de geraadpleegde cultuurhistorische bronnen worden de grachten van voormalig kasteel De Hatert beschreven als waardevol element, terwijl deze grachten nog steeds aanwezig zijn in het landschap. Tijdens het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden zal met name de Sint Jansbeek zelf van belang zijn. Wanneer mogelijk, dient de aan te leggen meander de voormalige meanders te volgen zoals zichtbaar op historisch kaartmateriaal. Hetzelfde geldt voor de grotendeels verdwenen hakhoutbosjes en de grachten van het voormalige kasteel De Hatert.

Voor het plangebied geldt een hoge archeologische verwachting op archeologische resten uit het Jong-Paleolithicum tot en met de Late Middeleeuwen. In het noorden kunnen verschillende potentiële archeologische vlakken aanwezig zijn door sedimentatie. In het midden en zuiden zijn maximaal twee potentiële archeologische vlakken aanwezig. Voor deze gebieden wordt geadviseerd om een archeologisch verkennend booronderzoek uit te voeren met een boorgrid van 20x25 meter. Dit relatief fijne boorgrid is van belang om het microreliëf in kaart te brengen en de kleine potentiële vindplaatsen te kunnen lokaliseren. Enkele gebieden hebben een vastgestelde archeologische waarde (AMK-terreinen), andere gebieden hebben

geen archeologische verwachting meer. De eerste dienen onderzocht te worden met proefsleuven om de mate van conservering vast te stellen. De laatste betreft de beekloop zelf en een gebied dat eerder is afgegraven, hier hoeft geen verder archeologisch onderzoek plaats te vinden.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

In opdracht van Iv-infra b.v. is door Bodac B.V. een archeologisch en cultuurhistorisch bureauonderzoek uitgevoerd. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de voorgenomen herinrichting van de Sint Jansbeek tussen de plaatsen Sambeek en Vierlingsbeek (figuur 1). Het onderzoek is noodzakelijk om te bepalen of in het gebied archeologische en/of cultuurhistorische waarden aanwezig kunnen zijn, in hoeverre de voor archeologie relevante bodemlagen intact zijn gebleven en wat de (diepte)ligging van deze lagen is in vergelijking met de verstoringen als gevolg van de voorgenomen ingrepen.

1.2 Juridisch en methodologisch kader

Sinds 2016 is de Erfgoedwet van kracht. Het deel dat betrekking heeft op de besluitvorming in de fysieke leefomgeving gaat over naar de toekomstige Omgevingswet. Vooruitlopend op de datum van ingang van de Omgevingswet zijn deze artikelen te vinden in het Overgangsrecht in de Erfgoedwet, waar ze ongewijzigd van toepassing blijven tot aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

De archeologische potentie en de daaraan verbonden consequenties met betrekking tot het plangebied zijn vastgelegd in de Archeologische beleidskaart van de gemeente Boxmeer.[1] Op basis hiervan is het plangebied voor het overgrote deel gelegen in een zone met een lage archeologische verwachting. Hier is geen archeologisch onderzoek vereist. Daarnaast valt een gedeelte in de categorie hoge verwachting. Hier is archeologisch onderzoek vereist wanneer voorgenomen ingrepen een groter gebied bestrijken dan 2.500 vierkante meter en 0,50 meter beneden maaiveld. De dorpskern van Vortum-Mullem geldt als een terrein van archeologie waarde, hier zijn de maximale verstoringsoppervlaktes 100 vierkante meter en 0,30 meter beneden maaiveld verstoring.

De voorgenomen plannen houden een verstoring in die boven deze ondergrenzen uitkomt. Op basis daarvan is de initiatiefnemer verplicht om onderzoek te doen uitvoeren naar de aan- of afwezigheid van archeologische resten of sporen in het plangebied, de gaafheid en conservering daarvan en het effect van de voorgenomen ingrepen op deze archeologische waarden. Dit onderzoek dient te resulteren in een selectieadvies (zijn archeologische resten in het plangebied aanwezig, en zo ja, zijn ze behoudenswaardig) en een advies over de aard van het eventueel uit te voeren vervolgonderzoek.

In Nederland dient het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied te gebeuren op grond van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.1).[2]

[1] Past2Present 2008.
[2] SIKB 2018: BRL 4000, protocol 4002.

2 Het Bureauonderzoek

2.1 Doel- en vraagstelling

Een bureauonderzoek vormt de eerste fase van een archeologisch onderzoek in een gebied. Tijdens een bureauonderzoek worden de huidige situatie, de toekomstige situatie, de landschappelijke situatie, de bekende archeologische gegevens uit de omgeving en de historische situatie van het projectgebied onderzocht aan de hand van geschreven bronnen en kaartmateriaal. Door middel van een synthese van de onderzochte gegevens wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Als er eenmaal een gespecificeerde verwachting is opgesteld wordt er onderzocht of de verwachte archeologische waarden door de voorgenomen ingreep bedreigd worden en zo ja, op welke wijze en of een verstoring van de potentiële archeologische waarden voorkomen kan worden. Als het niet mogelijk is om een verstoring van de verwachte archeologische waarden te voorkomen, wordt een advies opgesteld voor archeologisch vervolgonderzoek.

Voor het bureauonderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- *Zijn archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting (ligging, datering, aard, conserveringstoestand, enzovoort)?*
- *Welke cultuurhistorische waarden zijn binnen het plangebied bekend?*
- *Worden deze archeologische en/of cultuurhistorische waarden bedreigd door de voorgenomen ingrepen?*
- *Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van archeologisch vervolgonderzoek kan worden geadviseerd?*

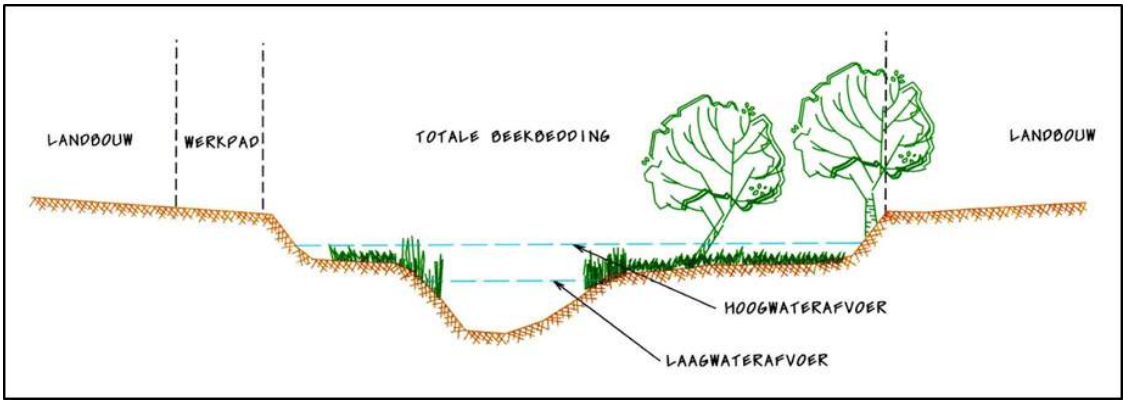
2.2 Huidige en toekomstige situatie onderzoeksgebied

2.2.1 Ligging en huidig gebruik van het plangebied.

Zoals zichtbaar in Figuur 2 loopt de Sint Jansbeek door het buitengebied van de gemeente Boxmeer. De beek ontspringt ten westen van Holthees en stroomt door landbouw- en bosgebieden en passeert de dorpskern van Vortum-Mullem. Ten westen van de plaats Sambeek stroomt de Sint Jansbeek in de Maas. Het langgerekte plangebied heeft een oppervlakte van circa 64.840 vierkante meter en het heeft een lengte van 8,6 kilometer.

2.2.2 Aard van de voorgenomen ingrepen

De precieze plannen van de voorgenomen ingrepen zijn op dit moment nog niet bekend. De globale plannen zijn wel aangegeven door Iv-Infra. De beek zal een smaller en dieper zomerbed krijgen, met een breder en ondieper winterbed (vergelijkbaar met figuur 3). Hierbij wordt de rivier ook meer meanderend aangelegd. Daarnaast zullen enkele poelen worden gecreëerd, maar ook zullen enkele percelen worden verlaagd/verschraald en beplanting aangebracht.

Figuur 3: Voorbeeld profiel van voorgenomen werkzaamheden ter plaatse van de Sint Jansbeek (bron: opdrachtgever).

2.3 Landschappelijke situatie

Tijdens het onderzoek naar de landschappelijke ligging van het plangebied binnen het onderzoeksgebied zijn de volgende (hoofd)bronnen gebruikt (zie ook Tabel 1):

- *geomorfologische kaart van Nederland (zie bijlage 2);*[3]
- *bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000 (zie bijlage 3);*[4]
- *Geomorfongenetische kaart van het Maasdal (zie bijlage 4);*[5]
- *actueel Hoogtebestand Nederland (AHN);*[6]
- *DINOloket;*[7]
- *relevante literatuur.*

geologie				geomorfologie		Formatie		Laagpakket		ouderdom (BP)
Holoceen				stuifzand	fluviatiele afzettingen	Boxtel	Beegden	Kootwijk / Delwijnen	Oost-Maarland	10.640 - 1950
Pleistoceen	laat	Weichsel	Preboreaal	jong dekzand				Wierden		10.640 - 11.650
			Jonge Dryas							11.650 - 12.850
			Allerød							12.850 - 13.900
			Oude Dryas							13.900 - 14.000
			Bølling							14.000 - 14.650
			Oudste Dryas	oud dekzand						14.650 - 73.000
		Eemien								73.000 - 116,000
	midden									119.000 - 126.000
	vroeg						KO			126.000 - 465.000
										465.000 - 2.580.000

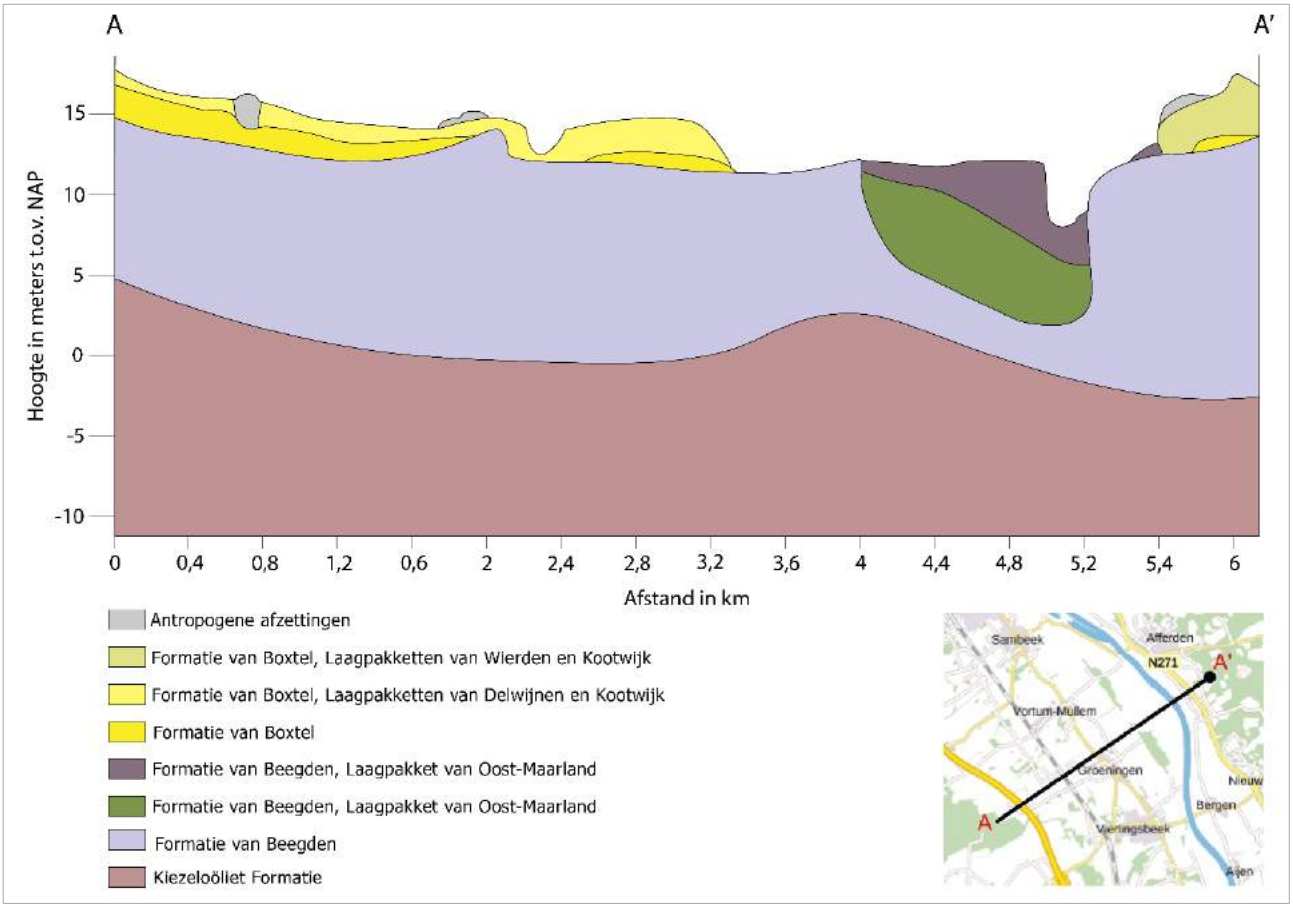
Tabel 1. Overzicht van de geo(morfo)logische indeling en ouderdom van de natuurlijke ondergrond in het plangebied.

[3] Alterra, 2008; raadpleging via Archis3, RCE.
[4] Alterra, 2014; raadpleging via Archis3, RCE.
[5] https://rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=Archeologische%5Fverwachting%5FMaasdal#.
[6] http://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/.
[7] www.dinoloket.nl

2.3.1 Algemene aardkundige situatie

Het plangebied bevindt zich aan de oostelijke rand van de archeoregio Brabants zandgebied, die op zijn beurt binnen het zuidelijke zandgebied van Nederland valt.[8] Het plangebied ligt in de Venloslenk, een dalingsgebied sinds de afgelopen 25 miljoen jaar. Deze slenk wordt ten zuidwesten begrensd door het Peelblok, ook wel Peelhorst genoemd, en in het noordoosten door het Krefeldblok, waarvan de rand zich net aan de andere kant van de Nederlands-Duitse grens bevindt. In de laagte tussen deze twee blokken heeft de Maas zich in de laatste 700.000 jaar een weg gezocht, voordat zij in westelijke richting afbuigt. In de diepere ondergrond is de Laag van Venlo afgezet, een kleiig pakket fluviatiele afzettingen uit de overgang van het Mioceen naar het Plioceen,[9] dat uniek is voor de Venloslenk.[10] De Venloslenk bestaat van west naar oost uit de rand van de Peelhorst, een relatief laaggelegen gebied, gevormd door een oude bedding van de Maas, een lage, NNW-ZZO georiënteerde lage rug en de huidige riviervlakte. Ter plaatse van het plangebied verplaatst de Maas zich in oostelijke richting, waardoor de oostelijke rand van de riviervlakte is ingesneden in de rand van het Krefeldblok. De oostelijke hellingen van het rivierdal zijn bedekt met rivierduinen.

In verticale zin is de (ondiepe) ondergrond in de omgeving van het plangebied opgebouwd uit een basis van fluviatiele afzettingen van de Maas vanaf het Midden-Pleistoceen, met daarop periglaciale afzettingen uit het Pleistoceen en het begin van het Holoceen. In de Holocene riviervlakte van de Maas en in andere, lagere delen van het gebied ontbreken die periglaciale afzettingen, en dagzomen de pleistocene en fluviatiele afzettingen van de Maas en haar zijrivieren (Figuur 4).

Figuur 4. Dwarsprofiel van het Maasdal ter plaatse van het plangebied (bron: Dinoloket).

[8] Berendsen 2000.
[9] 3,6 miljoen jaar geleden.
[10] TNO-GDN (2021). Laag van Venlo. In: Stratigrafische Nomenclator van Nederland, TNO – Geologische Dienst Nederland. Geraadpleegd op 16-04-2021 op http://www.broloket.nl/stratigrafische-nomenclator/laag-van-venlo.

bron	informatie
geomorfologische kaart (van noord naar zuid)	rivierdalbodem: R41 dijk van geomorfologisch belang (geen codering) restgeul: R43 vlakte door afgraving en/of egalisatie: M93 plateau-achtige storthoop, opgehoogd terrein: F91 dalvlakteterras: E44 terrasvlakte: M42 terrasafzettingswelvingen: L41 dalvormige laagte: R23 landduinen met bijbehorende vlakten en laagten: L54
lithostratigrafie	Formatie van Boxtel, Laagpakket van Kootwijk (lokaal) Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden Formatie van Beegden, Laagpakket van Oost-Maarland Formatie van Beegden
bodemkaart (van noord naar zuid)	poldervaaggronden: Rn95C Holtpodzolgronden: Y30/Zb30 vlakvaaggronden: Zn30 hoge bruine enkeerdgronden: bEZ23 leek-/woudeerdgronden: pKRn1 moerige eerdgronden met een moerige bovengrond of moerige tussenlaag op niet-gerijpte zavel of klei: Wo beekeerdgronden: pZg23 gooreerdgronden: pZn21 veldpodzolgronden: Hn21 duinvaaggronden: Zd21
Geomorfogenetische kaart Maasdal (van noord naar zuid)	Dryas terrasvlakte laag, met oeverdek: DL-o Dryas terrasgeul, met oeverdek: DG-o Interstadiale terrasvlakte: IT
AHN	10,40 meter boven NAP (noorden) 15,45 meter boven NAP (zuiden)

Tabel 2. Aardkundige en landschappelijke gegevens met betrekking tot het plangebied.

Fluviatiele afzettingen

De Venloslenk kent een lange geschiedenis van fluviatiele activiteiten. Hoewel een slenk een gebied is waar de bodem daalt onder invloed van geologische processen wordt het zuidoostelijke deel van Nederland als gevolg van de opstuwing van het Ardennen/Eiffelmassief proces juist omhooggestuwd.[11] Omdat die ophoging sterker is dan de bodemdaling in de slenk en de insnijding van de rivier in de bodem, raakt deze ter plaatse van het plangebied langzaam gevuld met een dik pakket sedimenten van de Maas en haar voorlopers. De diepere ondergrond bestaat tot een diepte van ongeveer 15 meter onder maaiveld uit zandige en grindige afzettingen van voorlopers van de Maas en de Rijn uit het Mioceen en het Plioceen.[12] Deze afzettingen worden gerekend tot de zogenaamde Kiezeloöliet Formatie.[13] Op deze zeer oude afzettingen ligt een dik, gelaagd pakket soms uiterst grof grind en zand met zandige leem- en kleilagen. Lokaal kan een leemlaag worden aangetroffen in de top van deze afzettingen. In de huidige riviervlakte zal de top van deze afzettingen (deels) bestaan uit zandige, zavelige of kleiige over- en komafzettingen. Deze pleistocene en holocene rivierafzettingen van de Maas horen bij de Formatie van Beegden.[14]

Binnen de afzettingen van de Formatie van Beegden wordt in de huidige riviervlakte nog een onderscheid gemaakt voor de sedimenten in de actieve stroomgordel van de Maas. De opbouw van dit pakket bestaat uit een basis van fijn tot zeer grof, zandig grind met aan de top een zandige leemlaag van 1 tot 3 meter dikte. Het verschil met de nog grovere afzettingen van de andere afzettingen uit de Formatie van Beegden kan worden

[11] Pirson e.a. 2008.
[12] Circa 20 tot 2,5 miljoen jaar geleden.
[13] TNO-GDN 2021a.
[14] TNO-GDN 2021b.

verklaard door het geleidelijk afnemende debiet van de Maas onder invloed van de verbeterende klimaatsomstandigheden, in de overgang van het Pleistoceen naar het Holoceen. Op de oostelijke rand van het Maasdal zijn deze afzettingen als terrasrest achtergebleven. De afzettingen van deze stroomgordel worden geschaard onder de Formatie van Beegden, het Laagpakket van Oost-Maarland.[15]

Periglaciale afzettingen
De ondergrond ten westen van de Maas bestaat grotendeels uit dekzand. Dit is afgezet tijdens de koudste fasen van de twee laatste ijstijden. Tijdens deze koude fasen heerst in Noordwest-Europa een poolklimaat, waarbij dusdanig veel water in de ijskappen wordt opgesloten dat de Noordzee droog komt te liggen. Door de extreme omstandigheden krijgt vegetatie geen kans om zich te vestigen, en als gevolg van sterke noordwestelijke winden worden de sedimenten op de drooggevallen zeebodem opgenomen en on oostelijke richting getransporteerd. Het sediment op de zeebodem bestaat uit een mengsel van zand- en siltkorrels. Het grovere, zandige materiaal wordt door saltatie getransporteerd, het fijnere, siltige materiaal wordt door de wind opgenomen en op deze manier verder landinwaarts getransporteerd. Het meeste dekzand dateert uit de laatste ijstijd, het Weichselien.

In het pleniglaciaal (Midden-Weichselien) wordt zo het Oudere Dekzand als een deken over het vrijwel vegetatieloze landschap afgezet. Het Oudere Dekzand is vaak horizontaal gelaagd met lemige banden. Door de (discontinue) aanwezigheid van een grindrijk niveau, de zogenaamde Laag van Beuningen, dat is ontstaan door uitblazing van fijnere delen[16], kan soms eenvoudig onderscheid worden gemaakt in het ouder dekzand I en II. Deze laag is echter niet overal aanwezig.

Figuur 5. Een vlechtend riviersysteem (bron: Wikipedia, Creative Commons license CC BY 2.5).

In het laatglaciaal (Laat-Weichselien) is de begroeiing weer wat dichter, waardoor de verstuiving een meer lokaal karakter heeft, en het zogenaamde Jonger dekzand wordt afgezet in de vorm van langgerekte, voornamelijk ZW-NO georiënteerde ruggen. Het Jonger Dekzand is meestal niet gelaagd. Gedurende de interstadialen[17] zijn plaatselijk leemlagen, veenlaagjes of bodems gevormd. Zo vindt gedurende het Allerød-

[15] TNO-GDN 2021c.
[16] Een zogenaamd *desert pavement*.
[17] Relatief warme periode binnen een glaciaal.

interstadiaal op de hogere terreindelen bodemvorming plaats, die nu lokaal nog te herkennen is als een grijswitte laag met houtskoolresten. Deze zogenaamde Laag van Usselo bevindt zich tussen het jong dekzand I[18] en het jong dekzand II[19]. Aan het einde van het Weichselien en in het Holoceen wordt het klimaat een stuk milder. Het systeem van ondiepe, verwilderde geulen en beken verandert hierdoor in meanderende beeksystemen, die zich aanvankelijk in het landschap insnijden. Door de toenemende vegetatie komt een eind aan de natuurlijke zandverstuivingen en raken de dekzandruggen gefixeerd.[20] Dekzand wordt lithostratigrafisch gerekend tot de Formatie van Boxtel, het Laagpakket van Wierden.[21]

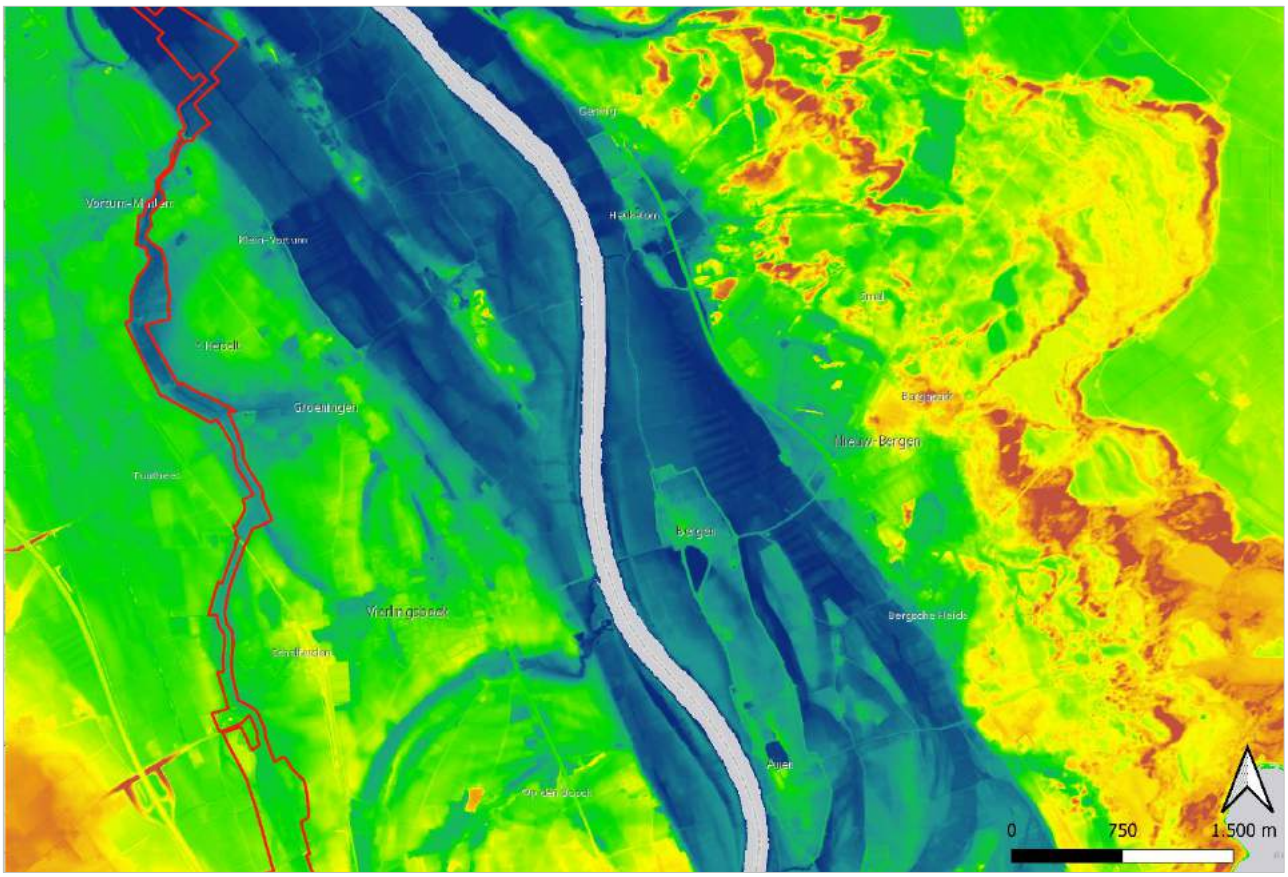
Holocene afzettingen

De holocene afzettingen in de omgeving van het plangebied zijn gevormd onder twee afzettingsmilieus; fluviatiele afzettingen van de Maas en haar zijrivieren, en eolische afzettingen uit de overgang van het Pleistoceen naar het begin van het Holoceen en uit het Holoceen. De afzettingen van de Maas zijn hierboven al besproken. De zijrivieren van de Maas, waaronder de Sint Jansbeek, fungeren als afwatering van de hogere gebieden aan weerszijden van het dal. Hemelwater en grondwater verzamelen zich daarbij in bestaande laagten, en bij voldoende debiet worden daarbij beken of rivieren gevormd.[22] Deze afzettingen uit deze waterlopen bestaan uit zand en klei, al dan niet met ingeschakelde detritus- of gyttjalagen. De stroomsnelheid is vaak te laag om grind te transporteren, maar dit kan lokaal wel voorkomen. Deze afzettingen vallen eveneens binnen de Formatie van Boxtel, en zijn ondergebracht in het Laagpakket van Singraven.[23] In lage delen van deze dalen kan onder invloed van de natte omstandigheden veengroei optreden. Dit broekveen valt onder de Formatie van Nieuwkoop, het Hollandveen Laagpakket.[24]

Onder de koudere omstandigheden in het Pleistoceen gedraagt de Maas zich als een vlechtende rivier (figuur 5). Vlechtende rivieren zijn tegenwoordig nog terug te vinden in bergen en in koude streken. Ze vormen een brede bedding waarin veel kleine, in elkaar overlopende geulen actief zijn. Zij worden van elkaar gescheiden door zand- en grindbanken. De droogliggende delen van deze bedding zijn onbegroeid, en zeer gevoelig voor erosie door wind. Daardoor ontstaan op plekken waar de rivierloop loodrecht op de (zuidoostelijke) windrichting ligt, stuifduinen, doordat de zandfractie uit de bedding opwaait en, gezien het gewicht van de sedimentkorrels, vrij snel weer worden afgezet.[25] De stuifduinen aan de oostkant van de Maas getuigen van deze preferente windrichting door middel van de typische halvemaanvorm waaraan de ze naam paraboolduinen te danken hebben (Figuur 5). Deze vorm ontstaat doordat de duinen door de wind geleidelijk verplaatst worden, waarbij het hoogste deel van het duin zich te snelste verplaatst. Zij zijn ontstaan aan het einde van het Pleistoceen en in het begin van het Holoceen en ze zijn ingedeeld bij de Formatie van Boxtel, het Laagpakket van Delwijnen.[26]

Tijdens het Holoceen ontstaan lokaal stuifduinen, wanneer de bodemlagen in de top van de dekzandafzettingen als gevolg van menselijk handelen, zoals intensieve landbouw, verdwijnt en het onderliggende zand bloot komt te liggen. Deze verstuivingen kunnen lokaal van aard zijn, maar ook duizenden hectares groot worden, zoals bijvoorbeeld de Loonse en Drunense Duinen. In de omgeving van het plangebied zijn deze verstuivingen eerder lokaal van aard. Voor deze holocene stuifduinen is in de Formatie van Boxtel een apart laagpakket gedefinieerd: het Laagpakket van Kootwijk.[27]

[18] Afgezet in het Oude Dryas-stadiaal.
[19] Afgezet in het Jonge Dryas-stadiaal.
[20] Stouthamer, Cohen & Hoek 2020.
[21] TNO-GDN 2021d.
[22] In geo(morfo)logische zin wordt geen onderscheid gemaakt tussen een beek en een rivier.
[23] TNO-GDN 2021e.
[24] TNO-GDN 2021f.
[25] Stouthamer, Cohen & Hoek 2020.
[26] TNO-GDN 2021g.
[27] TNO-GDN 2021h.

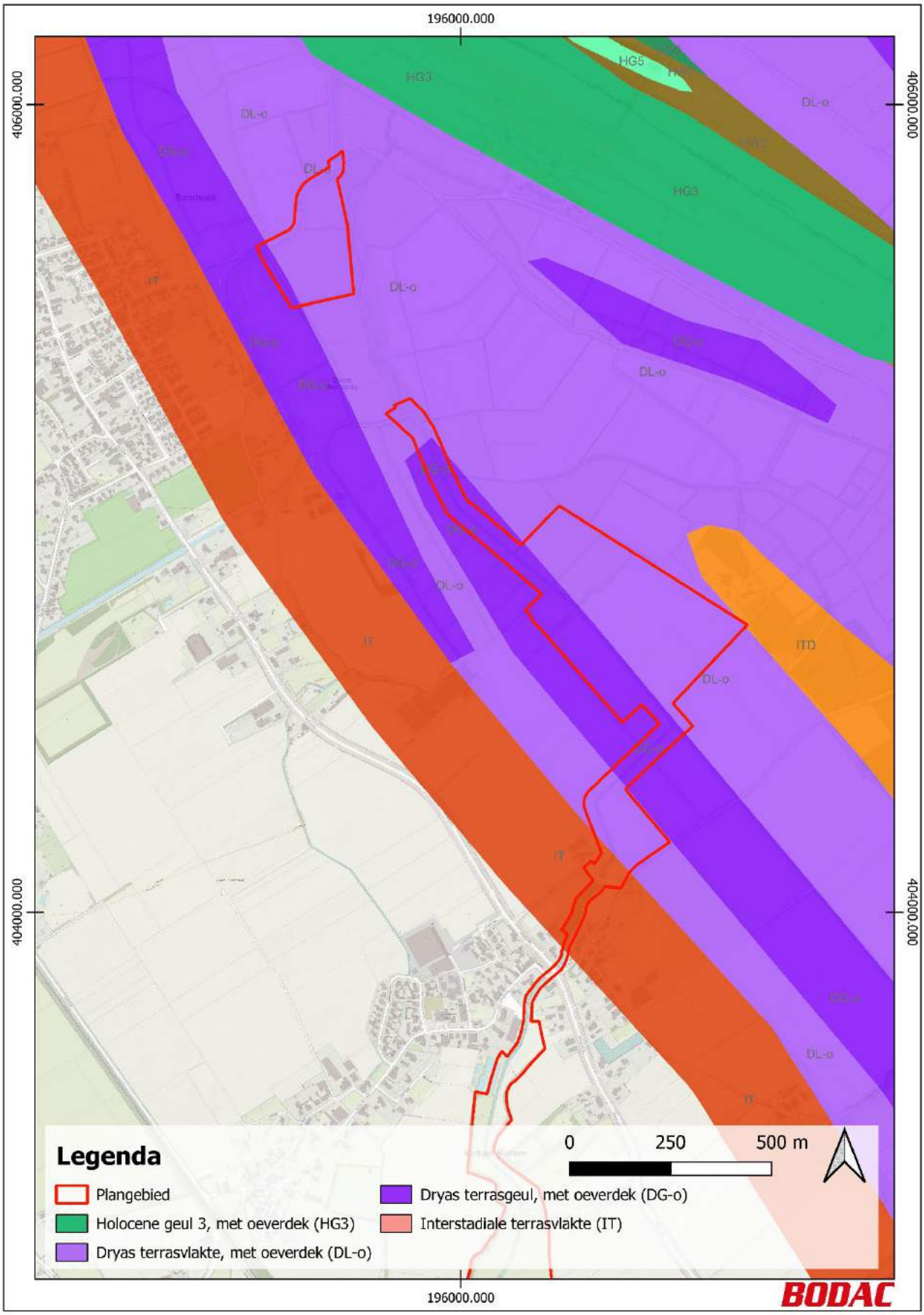

Figuur 6. AHN-beeld van de omgeving van het plangebied. De rug waar de Sint Jansbeek doorheen stroomt wordt doorsneden door diverse oude Maasmeanders en de paraboolduinen op de oostelijke helling van het Maasdal zijn goed te onderscheiden (bron: www.ahn.nl).

2.3.2 Geomorfologie

De beekloop van de Sint Jansbeek is vrijwel geheel gekarteerd in de eenheid 'restgeul' (code R43, bijlage 3). Het gaat daarbij om verschillende, elkaar oversnijdende, fossiele geulen van de Maas. Gezien de sikkelvorm van deze geulrestanten gaat het om afgesneden bochten van een meanderend systeem. Ze dateren uit het begin van het Holoceen. Een klein deel van de beekloop ligt in een gebied met codes M93 en F91, hetgeen duidt op terreinen met antropogene ingrepen. De zuidelijke punt van het tracé snijdt net een dalvormige laagte (R23) en (de voet van) een landduin aan (L54). De dalvormige laagte bestaat uit een langgerekte, relatief ondiepe depressie die normaliter niet gelinkt kunnen worden aan een waterloop. In dit geval zal deze laagte onder invloed van de Maas zijn ontstaan, mede ingegeven door het feit dat de laagte aansluit op de eerder genoemde restgeul. Landduinen met vlakten en laagten (L54) zijn ontstaan onder eolische omstandigheden in het Holoceen doordat het losse sediment aan het oppervlakte kwam te liggen. Vaak is dit veroorzaakt door menselijk handelen.

Naast de rivierdalbodem en restgeul waar de Sint Jansbeek doorheen stroomt, zijn nog enkele andere geomorfologische eenheden aanwezig. Op de geomorfologische kaart wordt de restgeul oostelijk en westelijk begrensd door een dalvlakteterras (code E44), waarbij het westelijk deel relatief hoger gelegen is. Deze rug is een restant van het middenterras van de Maas, dat is gevormd aan het einde van het Weichselien, op het moment dat deze nog een vlechtend karakter heeft. Later zijn deze al dan niet afgedekt met eolisch dekzand. Het noordelijke deel van het plangebied, waar de Sint Jansbeek uitmondt in de Maas, ligt in riviervlakte, gekarteerd als rivierdalbodem (code LR41).

Figuur 7: Geomorfogenetische kaart van het Maasdal (bron: RCE, achtergrond: OpenTopo).

Voor het Maasdal tussen Mook en Eijsden is een aparte archeologische verwachtingskaart opgesteld door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. Hierbij is ook een geomorfogenetische kaart opgesteld, welke binnen het huidige plangebied de geologische ontstaansgeschiedenis van het landschap vanaf de Maas tot en met Vortum-Mullem weergeeft. Hier wordt aangegeven dat het grootste gekarteerde deel bestaat uit een lagere terrasvlakte en terrasgeul ontstaan in het Dryas-stadiaal, beide met een oeverdek (figuur 7). Het oeverdek is afgezet na een sedimentrijke periode na de Romeinse tijd, welke pas stopgezet wordt door de bedijking van de Maas in de Middeleeuwen. Hier is een pakket sediment afgezet van circa 70 centimeter dik. De gekarteerde 250 meter voor Vortum-Mullem bestaat uit een interstadiale terrasvlakte.[28]

2.3.3 Bodemkunde

De restgeul(en) waarin de Sint Jansbeek loopt is gekarteerd als een gebied met overwegend eerdgronden van verschillende types (bijlage 4); jonge bodems gevormd in (al dan niet moerige) klei, zavel en in de hogere delen van het plangebied lemig fijn zand (tabel 2).[29] De eerdgronden zijn ontstaan in de restgeulen waarin tijdens het Holoceen onder invloed van beken kleiige en/of zandige afzettingen zijn achtergebleven als (voornamelijk) komafzettingen in de smalle riviervlaktes. Daarbij is , vrijwel altijd onder invloed van de mens, een dikke bruine of zwarte A-horizont ontstaat welke tussen de 25 en 40 cm dikte.[30] Moerige eerdgronden komen voor in nattige bodems, bijvoorbeeld een beekdal, en worden gekenmerkt door een moerige bovengrond of laag.[31] Deze moerige bovenlaag, die voor het grootste deel bestaat uit organisch materiaal is het vaak het resultaat van het afgraven of omspitten van veen.

Op de Bodemkaart van Nederland staat de terrasvlakte grotendeels gekarteerd als een hoge bruine enkeerdgrond, gevormd in lemig fijn zand (code bEZ23). Hoge enkeerdgronden zijn sterk door de mens beïnvloedt doordat een plaggendek aangelegd is in de top van het dekzand dat de ondergrond uitmaakt. Dit plaggendek is ontstaan doordat vanaf de Late Middeleeuwen op grote schaal het systeem van potstalbemesting werd toegepast. Plaggen werden met mest van het vee vermengd en op de akkers uitgespreid om de bodem vruchtbaarder te maken. In de loop van de tijd is hierdoor een plaggendek op de oorspronkelijke bodem ontstaan.[32] Dikke humeuze A-horizonten hebben vaak een beschermende werking en dienen als een buffer die de potentiële archeologische lagen beschermd tegen verstoringen.[33] Gezien de geogenetische geschiedenis van het gebied is het echter mogelijk dat (het bovenste deel van) de ondergrond niet uit dekzand bestaat, maar eerder uit kleiige en of zandige, fluviatiele sedimenten afgezet onder invloed van natuurlijke aggradatieprocessen, waarbij de sedimentatie gelijke tred houdt met de stijging van de waterspiegel van de Maas en andere waterlopen.[34]

Het Actueel Hoogtebestand Nederland laat binnen het onderzoeksgebied een hoogte zien van ca. 18,5 m +NAP. Het straatniveau (plangebied) ligt iets lager, op ongeveer 18,3 m +NAP.

2.3.4 Synthese aardkundig kader

Het plangebied bestaat uit de terrasvlakte van de Maas, die gevormd is aan het einde van het Pleistoceen. De Maas gaat in de overgang van het Pleistoceen naar het Holoceen geleidelijk over in een meanderend systeem en verschillende van de restgeulen van dit systeem zijn nog steeds als sikkelvormige laagtes aanwezig in het landschap. De sedimenten van de terrasvlakte bestaan uit lemig fijn zand, dat op het dwarsprofiel (figuur 4) is gekarteerd als eolisch dek- en stuifzand. De landschappelijke ligging en datering van het terras (het einde van het Weichsel) maken de aanwezigheid van dikke pakketten dekzand onwaarschijnlijk. De vorming van dekzand

[28] Isarin *et al.* 2015, 6-9.
[29] Archis3; RCE/Alterra 2008.
[30] De Bakker &Schelling 1989: 63-69.
[31] Bakker & Schelling 1989: 109, 146-147.
[32] Hiddink & Renes 2007.
[33] De Bakker & Schelling 1989: 141.
[34] Ball & Jansen 2018, 70.

komt met de afloop van het Laat-Pleniglaciaal grotendeels tot een einde, terwijl de vorming van het terras, en dus ook de vorming van de (rest)geulen daarna nog doorloopt. Op basis daarvan kan niet worden uitgesloten dat de afzettingen op de terrasvlakte bestaan uit dekzandafzettingen die onder invloed van een gestaag minder actief wordende, vroeg-holocene Maas zijn afgezet. Bekend is dat het noorden van het plangebied in het Dryas-stadiaal gevormd is, en na de Romeinse tijd is afgedekt met een pakket oeverafzettingen.

De Sint Jansbeek is gelegen in een restgeul, waarin zich door kwel en afstroming (grond)water verzamelde dat afkomstig is van het Peelblok. Waarschijnlijk heeft dit in eerste instantie gezorgd voor het ontstaan van een zogenaamd doorstroommoeras. De afvloeiing van het water zal deels door percolatie, deels door zeer trage, laterale verplaatsing hebben plaatsgevonden, waarbij niet voldoende stroomsnelheid wordt gegenereerd om tot geulvorming te leiden. Deze natte omstandigheden, gecombineerd met een hoge grondwaterspiegel, zullen in de lagere delen van de restgeul tot veengroei hebben geleid. Dichter de Maas heeft die geulvorming mogelijk wel plaatsgevonden. Bij hoog water in de Maas zal de restgeul vanuit de Maas gevuld zijn door opgestuwd rivierwater. De sedimentatie van klei en zand is daarom waarschijnlijk het resultaat van een combinatie van activiteiten van de beek, richting de Maas, en van de Maas, in de andere richting. De huidige Sint Jansbeek is waarschijnlijk het resultaat van het (deels) graven en kanaliseren van een natuurlijke waterloop, die lokaal mogelijk nauwelijks meer dan een natte laagte in het landschap zal zijn geweest.

De aan de Sint Jansbeek grenzende gronden hebben in het Maasdal (in het noorden, tot Vortum-Mullem) een fluviatiele oorsprong, bestaande uit verspoelde löss, klei en/of zand. Hierop kan een pakket dekzand afgezet zijn, waarop vanaf de Romeinse tijd een oeverdek van klei is afgezet. Vanaf Vortum-Mullem betreft het ook fluviatiele afzettingen waar vrijwel zeker een dekzandpakket op is afgezet. De dikte van de lagen kan op dit moment niet vastgesteld worden.

2.4 Bekende archeologische waarden

Tijdens het onderzoek naar de bekende archeologische gegevens binnen het onderzoeksgebied zijn de volgende (hoofd)bronnen gebruikt:

- *archeologisch informatiesysteem (Archis 3.0);*[35]
- *relevante archeologische onderzoeksrapporten via https://easy.dans.knaw.nl;*
- *gemeentelijke archeologische waardenkaart;*[36]
- *Archeologische verwachtingskaart van het Maasdal tussen Mook en Eijsden;*[37]
- *relevante literatuur;*
- *historische vereniging Nepomuk te Boxmeer.*

De gemeentelijke archeologische beleidskaart is in 2010 opgesteld door The Missing Link (voorheen Past2Present) in opdracht van de gemeente Boxmeer. Op deze kaart geldt een lage verwachting voor circa 8,3 kilometer van het 8,6 meter lange tracé. Voor overige 300 meter geldt voor de helft een hoge archeologische waarde en de andere helft een hoge archeologische verwachting. Opvallend is dat een Romeinse weg (AMK-terrein, zie hieronder) niet is aangegeven op deze kaart. Uitsneden van deze kaart met de ligging van het plangebied zijn weergegeven in bijlage 2.

De eerder genoemde en recentere archeologische verwachtingskaart van het Maasdal tussen Mook en Eijsden geeft een ander beeld dan de gemeentelijke beleidskaart. Hierin zijn verschillende grootschalige archeologische onderzoeken, uitgevoerd in de Maasuiterwaarden, meegenomen die bewijzen dat deze gebieden archeologisch zeer waardevol kunnen zijn. De kaart is verdeeld in vier periodes: jager-verzamelaars/eerste boeren (Paleolithicum tot en met het Middel-Neolithicum A (3.400 voor Christus), vroege landbouwsamenlevingen (Midden-Neolithicum B tot en met de Midden-Bronstijd A (1.500 voor Christus), late

[35] http://archis.cultureelerfgoed.nl.
[36] Kortlang & Van De Water 2012.
[37] https://rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=Archeologische%5Fverwachting%5FMaasdal#.

landbouwsamenlevingen (Midden-Bronstijd tot en met de Vroege Middeleeuwen C (900 na Christus) en de staatssamenlevingen (Vroege Middeleeuwen D tot en met de Nieuwe tijd (1950 na Christus). De kaarten zijn weergegeven in bijlage 5.

Voor de periode jager-verzamelaars/eerste boeren geldt binnen het plangebied een algemene kans op het aantreffen van vindplaatsen met bewoning, begraving, economische en/of rituele activiteiten. Daarnaast geldt op de Interstadiale en Dryas terrasvlakte een aanvullende verwachting op resten van bewoning en begraving. Op de overgang van deze twee terrasvlaktes geldt een verhoogde aanvullende verwachting op deze resten. De Dryas terrasgeul heeft een verwachting op watergerelateerde resten van economische en/of rituele activiteiten. Voor de vroege en late landbouwsamenlevingen geldt een algemene kans op vindplaatsen met bewoning, begraving, economische en/of rituele activiteiten op lokale hogere delen op de Dryas terrasvlakte. Voor de Interstadiale terrasvlakte geldt voor deze periode een aanvullende verwachting op resten van bewoning en begravingen. De Dryas terrasgeul heeft een verwachting op watergerelateerde resten van economische en/of rituele activiteiten. Voor de periode staatssamenlevingen geldt een kans op het aantreffen van vindplaatsen met (watergerelateerde) economische activiteiten in de Dryas terrasvlakte en -geul. Op de Interstadiale terrasvlakte geldt een hogere kans op het aantreffen van vindplaatsen gerelateerd aan bewoning en begravingen.[38]

In Archis zijn zeven onderzoeksmeldingen vermeld die gedeeltelijk binnen het huidige onderzoeksgebied ter plaatse van de Sint Jansbeek liggen. In het uiterste noorden zijn drie opeenvolgende onderzoeken uitgevoerd in verband met een eerdere herinrichting van de Sint Jansbeek. Het laatste rapport uit 2017 beschrijft de resultaten van een archeologische begeleiding ter plaatse van de herinrichting van een gedeelte van de Sint Jansbeek. Tijdens de archeologische begeleiding zijn geen archeologische sporen of vondsten aangetroffen.[39] Ook in het noorden zijn twee bureaustudies uitgevoerd, één door Arcadis (2019) en één door Aeres Milieu (2020). Deze zijn nog niet aangeleverd aan Archis of Easy-Dans.[40] Een ander onderzoek betreft een bureaustudie dat grofweg het gebied ten westen van de Maas tussen Cuijk en Maashees bestrijkt, dit in het kader van het Integraal Gebiedsprogramma Maasheggen. Dit onderzoek heeft geresulteerd in een archeologische verwachtingskaart voor het plangebied. Hierbij wordt benadrukt dat het gehele gebied een middelhoge tot hoge verwachting kent, met uitzondering van ontgrondingen, waar bij grondroerende werkzaamheden altijd extra vooronderzoek benodigd is. Dit betreft een algemene aanbeveling voor het zeer grote plangebied.[41] Daarnaast doorkruist het huidige plangebied een bureauonderzoek ten behoeve van de uitbreiding van de Maaslijn (Nijmegen-Venlo-Roermond). Ook hier heeft de studie geleidt tot een plangebied-specifieke archeologische verwachtingskaart. Op deze kaart is het onderscheid gemaakt tussen archeologische monumenten, gebieden met een archeologische verwachting en gebieden zonder archeologische verwachting.[42]

Daarnaast doorkruist het huidige plangebied twee AMK-terreinen (Archeologische Monumenten Kaart). De eerste betreft een terrein met resten van een Romeinse weg, herkenbaar aan een grindbed dat aanwezig is in de ondergrond. Het wegtracé strekt zich uit van Vierlingsbeek tot Oeffelt, waarbij delen nog steeds als weg in gebruik zijn. Langs deze weg zijn verschillende Romeinse vindplaatsen bekend.[43] Direct ten zuidwesten van deze Romeinse weg, bevindt zich een huisterp uit de Late Middeleeuwen en is beschreven als vrij hoge terp.[44]

[38] Isarin *et al.* 2015.
[39] De Jongh 2017.
[40] Zaakidentificatienummer 4722887100 en 4882035100.
[41] Benerink, Ras en Van Wilgen 2011.
[42] Gazenbeek, Hageraats en Vonk 2017.
[43] Monumentnummer 4648.
[44] Monumentnummer 4645.

In de omgeving van het plangebied zijn een aantal onderzoeksmeldingen relevant op basis van de afstand (500 meter) tot het plangebied[45], deze worden hieronder kort besproken (zaakidentificatienummers, van noord naar zuid):

- 2010787100: Aan de overkant van de Maas, is een zeer omvangrijk bureauonderzoek en verkennend archeologisch onderzoek uitgevoerd in het kader van beleidsontwikkeling voor de Maasvallei. Hierbij is onderzoek uitgevoerd voor 18 plangebieden tussen Mook en Roermond. Het voor dit onderzoek relevante deelgebied is gelegen ten westen van de plaats Afferden. Hier zijn in de boringen verschillende oeverafzettingen aangetroffen, alsmede aardewerkfragmenten uit de Bronstijd tot en met de Romeinse tijd. Ook is een restgeul gedateerd in het Midden-/Laat-Mesolithicum. Geadviseerd is om nog enkele aanvullende proefsleuven aan te leggen in geselecteerde gebieden.[46] Dit onderzoek is tot op heden niet uitgevoerd.
- 2037169100: Op circa 500 meter ten oosten van het noordelijk deel van het plangebied is door RAAP een booronderzoek uitgevoerd binnen 'beheersobject De Bergjes'. In dit onderzoek uit 1993 zijn veldkarteringen en boringen uitgevoerd ter plaatse van verschillende AMK-terreinen en hun omgeving. Hieruit blijkt dat er op vrijwel alle rivierduinen archeologische resten aangetroffen zijn en dat de beschermde terreinen een matige conservering kennen.[47]
- 2186769100: Direct ten oosten van het midden van het plangebied heeft ArcheoPro een booronderzoek uitgevoerd. Uit de boringen blijkt dat de ondergrond vergraven en opgehoogd is, waarbij tot op grotere diepte recent materiaal aangetroffen is.[48]
- 2338173100: Op ongeveer 200 meter ten zuiden van het midden van het plangebied, onder het hierboven genoemde onderzoek, heeft Archeopro een bureau- en booronderzoek uitgevoerd. Uit het booronderzoek blijkt de ondergrond van het plangebied tussen de 55 en 140 centimeter beneden maaiveld verstoord te zijn. Tot op deze dieptes werden ook moderne insluitsels aangetroffen. Geadviseerd is om geen vervolgonderzoek uit te laten voeren.[49]
- 2212988100: Op circa 200 meter ten westen van het plangebied heeft Synthegra een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van het bureauonderzoek kon de aanwezigheid van archeologisch resten niet uitgesloten worden. Daarom is geadviseerd om een booronderzoek uit te voeren om de intactheid van de bodem vast te stellen.[50] Dit onderzoek is tot op heden niet uitgevoerd. Op recent kaartmateriaal zijn echter al wel nieuwe huizen zichtbaar binnen het toenmalige plangebied.
- 2110716100: Op circa 425 meter ten westen van het zuidelijk deel van het plangebied heeft BAAC een bureau- en booronderzoek uitgevoerd. Uit de boringen blijkt het plangebied circa 40 tot 80 centimeter beneden maaiveld verstoord is. Geadviseerd wordt om geen vervolgonderzoek uit te laten voeren.[51]
- 2475282100: Op ongeveer 500 meter ten oosten van het zuidelijk deel van het plangebied heeft Arcadis een archeologische begeleiding uitgevoerd rond het kasteelterrein Makken, tijdens werkzaamheden aan het Afleidingskanaal. Verwacht werd dat bij de verbreding van de waterloop aan de westkant de gracht van het voormalige kasteel Makken werden aangetroffen. Hier zijn echter geen archeologische waarden van het kasteel, of uit andere tijdvakken, aangetroffen.[52]

[45] Onderzoeksmeldingen 4722887100 en 4882035100 grenzen direct ten westen van het noordelijk deel van het plangebied. Deze worden niet besproken aangezien de rapportages van deze bureauonderzoeken (nog) niet traceerbaar zijn in Archis of Easy-Dans. Onderzoeksmeldingen 4866751100 en 4935163100 worden niet besproken omdat er van deze recente onderzoeken nog geen rapportage beschikbaar is en de 'Eerste bevindingen' enkel bevat dat het veldwerk is afgerond.
[46] Zuidhoff en Huizer 2015.
[47] Odé 1993.
[48] Exaltus en Orbons 2008.
[49] Exaltus en Orbons 2011.
[50] Hagens en Rondags 2009.
[51] Den Otter 2006.
[52] Vanderhoeven 2016.

- 2042060100: Op circa 350 meter ten westen van het zuidelijk deel van het plangebied is een zeer omvangrijk archeologisch vooronderzoek uitgevoerd ten behoeve van de aanleg van de A73. Er is geen rapportage van dit onderzoek bekend.[53] In de Archismelding staat dat er boringen en veldkarteringen zijn uitgevoerd en kleine proefputjes gegraven om vindplaatsen te lokaliseren. Dit heeft op 750 meter ten oosten van het huidige plangebied, bij toponiem Biesplanken, verschillende Paleolithische en Mesolithische vuursteenvondsten opgeleverd.

Daarnaast zijn er verschillende andere archeologische gegevens het vermelden waard. In de wijdere omgeving van het plangebied zijn verschillende AMK-terreinen bekend met bewoningsresten en grafvelden uit de IJzertijd, Romeinse tijd en kasteelterreinen uit de Late Middeleeuwen (bijvoorbeeld AMK-nummers 2962, 4644, 8249, 8250, 8458, 9400). Ook zijn er verschillende losse vondstmeldingen gedaan in de nabije omgeving (maximaal 200 meter) van het plangebied. In het uiterste noorden van het plangebied zijn bij een zandafgraving aardewerkscherven uit de IJzertijd, Romeinse tijd en Middeleeuwen aangetroffen. Onbekend is of het losse vondsten of een vondstconcentratie betreft.[54] Iets bezuiden hiervan is bij het egaliseren van een akker Vroegmiddeleeuws aardewerk aangetroffen. Deze vindplaats ten oosten van Sambeek bevatte onder meer Badorf-aardewerk.[55] Iets ten noorden van Vortum-Mullem is een vondstmelding bekend waarin de hierboven genoemde hoge huisterp vernoemd wordt.[56] In het midden van het plangebied is ter hoogte van de Hultenhoek een vondstmelding bekend, waarin een Middeleeuwse versterking wordt vermeld.[57] Ten zuiden hiervan, aan de Voortweg, wordt nogmaals een melding gemaakt van een Middeleeuwse versterking. Van dit kasteel, genaamd De Voirt, zouden nog sporen in het landschap aanwezig moeten zijn.[58] Ook in de omgeving van het zuidelijk deel van het plangebied is een Middeleeuwse versterking gemeld, genaamd De Hat(t)ert.[59] Op een akker direct ten zuiden hiervan is melding gemaakt van de vondst van een ovalbeil uit het Neolithicum-Bronstijd.[60] Aan de Koudenhoek, ten noorden van Holthees, is een vondstmelding gedaan van de vondst van een bronzen ketel en koperen vaatwerk bij landbouwwerkzaamheden op een diepte van circa 60 centimeter. Deze Laatmiddeleeuwse vondsten waren voorzien van het wapen van de stad Mechelen en worden gedateerd rond 1400.[61]

De Historische Vereniging Nepomuk Boxmeer houdt zich bezig met de historie van de gemeente Boxmeer, maar ook met archeologisch onderzoek in de omgeving. Amateurarcheoloog D. Reijnen laat weten dat er langs de gehele loop van de Sint Jansbeek resten zijn aangetroffen uit het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen. Zo zijn er uit het Neolithicum bijlen en pijlpunten bekend, uit de IJzertijd zijn urnen aangetroffen en er zijn veel verschillende vondsten uit de Romeinse tijd gedaan.[62]

Ook noemenswaardig is een zeer omvangrijk onderzoek van verschillende archeologische partijen in de uiterwaarden bij Well en Aijen. Het toenmalige onderzoeksgebied is qua landschappelijke ligging globaal vergelijkbaar met het huidige deel van het plangebied ten noorden van Vortum-Mullem. Tijdens de vooronderzoeken in de vorm van bureauonderzoek, verkennend en karterend booronderzoek en proefsleuven zijn bij Well-Aijen enkele kleinere vindplaatsen uit alle periodes gelokaliseerd. Opvallend was de vondst van een Mesolithische vindplaats, welke pas werd gezien bij het aanleggen van aanvullende proefsleuven. Deze vindplaats werd aangetroffen op een smalle kronkelwaardrug in een geulzone. Uit dit onderzoek en andere onderzoeken in dit gebied bij Well en Aijen blijkt dat kleine gebieden met gering hoogteverschil op de

[53] Op 20-04-2021 opgevraagd bij RAAP, echter geen antwoord ontvangen.
[54] Zaakidentificatienummer 3120405100.
[55] Zaakidentificatienummer 2877091100.
[56] Zaakidentificatienummer 2877212100.
[57] Zaakidentificatienummer 3241914100.
[58] Zaakidentificatienummer 3241671100
[59] Zaakidentificatienummer 2876898100.
[60] Zaakidentificatienummer 2774553100.
[61] Zaakidentificatienummer 2879335100.
[62] Persoonlijke communicatie met dhr. D. Reijnen van historische vereniging Nepomuk d.d. 26-05-2021.

terrasvlakten vaak zeer interessante archeologische vindplaatsen opleveren. Dit in tegenstelling tot wat men tot voor kort aannam.[63]

2.5 Cultuurhistorische ontwikkeling

Tijdens het onderzoek naar de bekende cultuurhistorische gegevens binnen het onderzoeksgebied zijn de volgende (hoofd)bronnen gebruikt:

- Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Noord-Brabant:[64]
- Agrarische landschappenkaart:[65]
- Kaart groen erfgoed;[66]
- Kaart van verdedigingswerken;[67]
- CultGIS;[68]
- Kadastrale minuutplans (1811-1832) via de beeldbank van de RCE;
- Topografische kaarten via TopoTijdReis.nl.

2.5.1 Algemene geschiedenis van het Land van Cuijk

Cuijk is al in de Romeinse tijd bekend, het staat vermeldt op de Peutingerkaart onder de naam Ceuclum. Deze plaats herbergt een castellum en ligt aan de Romeinse weg van Nijmegen naar Maastricht/Tongeren. In de Vroege Middeleeuwen namen lokale heren de macht over en vestigde hun machtsbasis in Cuijk, waarbij de omliggende landen onderhorig waren aan deze heren. Hun macht bestrijkt het gebied tussen de Peel tot de Maas van oost naar west en Grave tot Overloon van noord naar zuid. Rond 1100 krijgen de heren van Cuijk een conflict met de Duitse Keizer, waarop de laatste het kasteel te Cuijk verwoesten en de heren verdrijft. In 1139 keren de heren terug en bouwen een nieuwe machtsbasis bij Grave. Na 1500 kwam het gebied onder controle van de Hertogen van Brabant, maar de heren van Cuijk raakte wel macht kwijt over eigen gebieden. Hierdoor kon Boxmeer met omliggende landen zich ontwikkelen tot een vrije heerlijkheid die pas in 1800 bij Nederland (Bataafse Republiek) werd gevoegd. Door de heerlijkheid Boxmeer werd het land van de heren van Cuijk in tweeën gedeeld. Later werd het Land van Cuijk onderdeel van de Generaliteitslanden en de provincie Noord-Brabant.[69]

2.5.2 Cultuurhistorische waarden

Het plangebied is grofweg op te delen in twee cultuurhistorische landschappen; het noordelijke deel van het onderzoeksgebied valt in het Maasheggengebied, het midden en zuidelijk gedeelte is gelegen op het Zuidelijke Maasterras. De eerste wordt omschreven als een overstromingsvlakte van de Maas met graslanden. Deze graslanden zijn voor grote gedeeltes omzoomd door meidoornhagen. De ontginning van het terrein, waaronder het plaatsen van de hagen, gaat terug tot in de Middeleeuwen en is sindsdien weinig veranderd, afgezien van enkele stukken ruilverkaveling. Daarom staat het bekend als één van de meest waardevolle en uitzonderlijke landschappen van de provincie Noord-Brabant.[70] Het Zuidelijke Maasterras wordt gekenmerkt als de circa twee kilometer brede strook naast de uiterwaarden (hier de Maasheggen) waar dorpen zijn gevormd binnen een gebied wat verder vrijwel uitsluitend uit akkercomplexen bestaat. Deze complexen worden van elkaar gescheiden door oude Maasmeanders, kleine beekdalen en de nederzettingen zelf. De dorpen worden gekenmerkt door hun langwerpige structuren, waarvan Vortum-Mullem een goed voorbeeld

[63] Bouma & Müller 2014.
[64] https://www.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=1dab0b45b3234fffa8090a4bc8ae06f8.
[65] https://rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=Agrarische_landschappenkaart#.
[66] https://rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=groen_erfgoed.
[67] https://rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=militaire_landschapskaart.
[68] https://rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=CultGIS.
[69] Wols 2009.
[70] Brabantse Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW)-code: MA01. https://informatie.brabant.nl/BOE/OpenDocument/2008202047/OpenDocument/opendoc/openDocument.faces?logonSuccessful=true&shareId=0, geraadpleegd op 21-04-2021.

is. De oude Maasmeanders en kleine beekdalen zijn in gebruik als weiland of hakhoutbossen, waarbij eikenhakhoutbosjes van voor 1840 bekend zijn.[71]

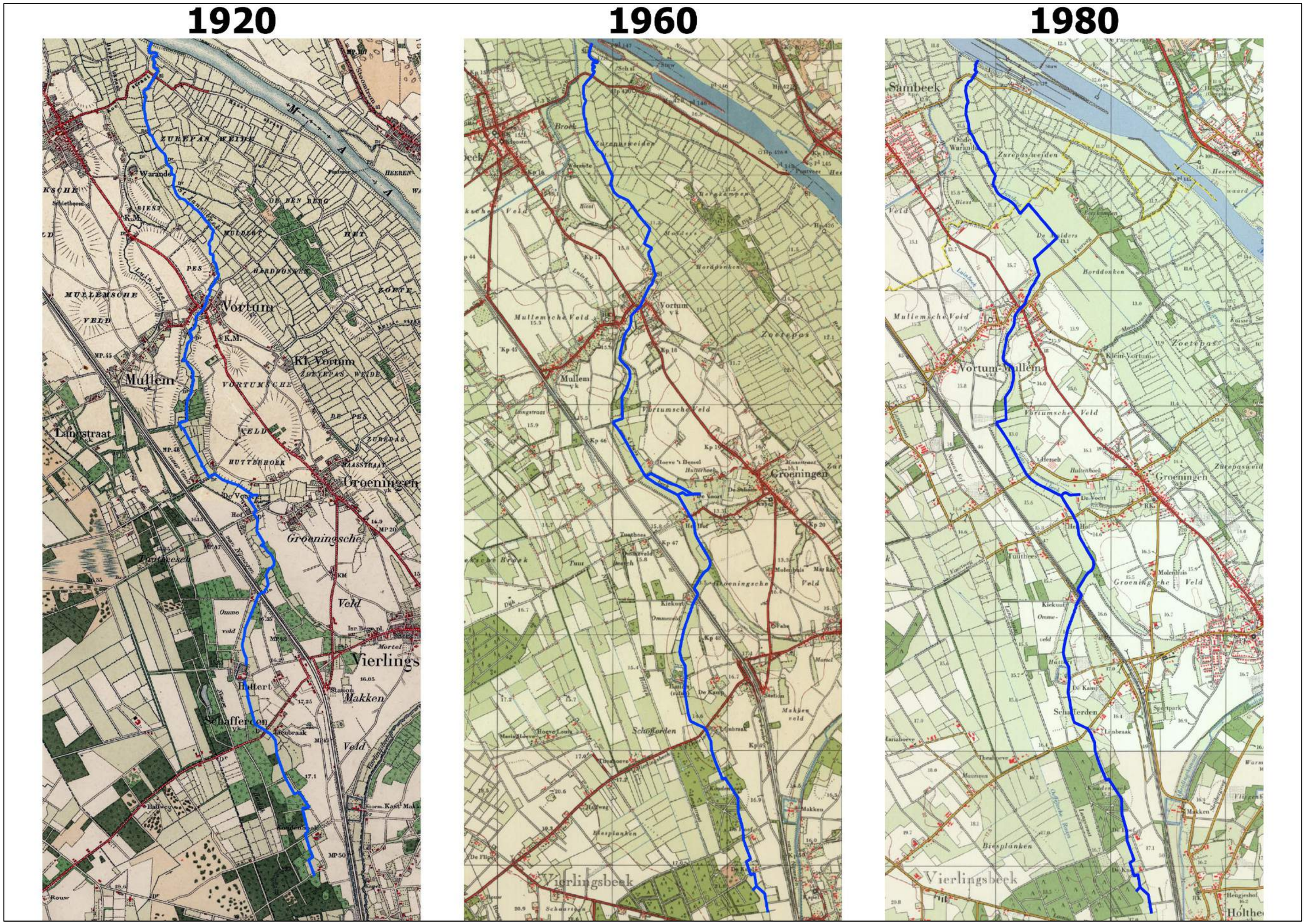
De Sint Jansbeek zelf is het belangrijkste cultuurhistorische element binnen het onderzoeksgebied. Verschillende bronnen ten westen van Groeningen en Vierlingsbeek voeden de waterloop, welke voormalige geulen van de Maas volgt. Oorspronkelijk zal dit gebied meer een moerassige laagte met veenvorming zijn geweest. Tussen de 14e en 16e eeuw wordt in deze laagte een beekloop gegraven om het gebied te ontwateren maar vooral ook om de grachten van de twee hiervoor genoemde kastelen, De Voirt en De Hatert, te voeden.[72] In CultGIS van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed wordt aangegeven dat de Sint Jansbeek een (vergraven) natuurlijke waterloop. Op de Tranchotkaart is zichtbaar dat delen van de beek binnen de voormalige Maasgeul stukken rechte beeklopen zijn aangelegd (figuur 6). Later wordt de waterloop nog verder gekanaliseerd, met name in de jaren '60 en '80 van de vorige eeuw (figuur 7).

De Sint Jansbeek kruist van noord naar zuid nog enkele cultuurhistorische fenomenen. In het uiterste noorden doorkruis het enkele met hagen begrensde percelen in het gebied de Maasheggen. Net vóór het plaatsje Vortum-Mullem passeert de beek een kruising van twee wegen van cultuurhistorisch belang. Eén weg maakt onderdeel uit van het netwerk zandwegen dat binnen het Maasheggengebied is aangelegd, al is deze hier tegenwoordig verhard.[73] De andere weg betreft een lijnelement van hoge cultuurhistorische waarde. Na de kruising grenst de waterloop aan de noordzijde aan het kapelgehucht Vortum-Mullem. Dit dorp, gevormd op een oeverwal naast een voormalige stroomgeul van de Maas, bestaat uit een lintbebouwing van voornamelijk boerderijen.[74] Direct ten zuiden van deze plaats bevindt zich in de voormalige Maasgeul, waar ook de Sint Jansbeek stroomt, een hakhoutbos genaamd Brembroeken. Dit bos wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van zomereiken en wilgen, grotendeels geplant in de periode 1850-1910.[75] Bezuiden de Voortweg te Groeningen is nog een hakhoutbos aanwezig, genaamd Groeningsche Veld. Dit wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van zomereiken.[76] Opvallend is dat (de nog aanwezige grachten van) voormalig kasteel De Hatert niet is aangemerkt als element van cultuurhistorisch belang. Het uiterste zuiden van het onderzoeksgebied, met toponiem Koudenhoek, is in de GIS-omgeving 'Groen Erfgoed' genoemd als een kansrijk gebied met (voormalige) oude boskernen, houtwallen en/of heggen.

[71] Brabantse CHW-code MA02. https://informatie.brabant.nl/BOE/OpenDocument/2008202047/OpenDocument/opendoc/openDocument.faces?logonSuccessful=true&shareId=1, geraadpleegd op 21-04-2021.
[72] Van Winden, Kurstjens en Willem 2013, 15-16.
[73] Brabantse CHW-code L175, https://informatie.brabant.nl/BOE/OpenDocument/2008202047/OpenDocument/opendoc/openDocument.faces?logonSuccessful=true&shareId=0, geraadpleegd op 22-04-2021.
[74] Brabantse CHW-code S102, https://informatie.brabant.nl/BOE/OpenDocument/2008202047/OpenDocument/opendoc/openDocument.faces?logonSuccessful=true&shareId=1, geraadpleegd op 21-04-2021.
[75] Brabantse CHW-code G536, https://informatie.brabant.nl/BOE/OpenDocument/2008202047/OpenDocument/opendoc/openDocument.faces?logonSuccessful=true&shareId=3, geraadpleegd op 22-04-2021.
[76] Brabantse CHW-code G537, https://informatie.brabant.nl/BOE/OpenDocument/2008202047/OpenDocument/opendoc/openDocument.faces?logonSuccessful=true&shareId=6, geraadpleegd op 22-04-2021.

Figuur 8: De Sint Jansbeek op de Tranchotkaart van 1804-1805 (links, aangegeven in blauw) en de huidige topografische kaart (rechts, in rood) (bron: Beeldbank Vrije Universiteit en OpenTopo).

Figuur 9: De verandering van de Sint Jansbeek door de tijd. Hierbij is zichtbaar dat de waterloop met name in het noorden en rond kastelen De Voirt en De Hattert aangepast wordt (bron: OpenTopo).

2.6 Mogelijke verstoringen

Op de geomorfologische kaart is duidelijk zichtbaar dat een gedeelte is afgegraven/geëgaliseerd en opgehoogd. Daarnaast is het aannemelijk dat eerdere onderhoudswerkzaamheden aan de beek, zoals het uitbaggeren of kanaliseren van de beek, verstoring heeft veroorzaakt van het potentiële archeologische bodemarchief.

2.7 Synthese archeologisch en (cultuur)historisch kader

In het algemeen is het van belang te vermelden dat, in tegenstelling tot wat vaak gedacht wordt, de Maasterassen relatief dicht bij de rivier vaak al vroeg bewoond zijn geweest. Bij verschillende onderzoeken in de gemeenten Cuijk en Boxmeer, maar ook aan de overkant van de Maas in Limburg is dit gebleken. Uit archeologisch onderzoek is gebleken dat het gebied rondom de huidige Sint Jansbeek al vanaf het Paleolithicum bewoond is; uit het Paleolithicum en het Mesolithicum zijn vuursteenvindplaatsen bekend. Uit de Bronstijd en IJzertijd zijn geen vindplaatsen bekend, maar losse vondsten zijn wel aangetroffen bij grondstofwinning in de uiterwaarden. Het is bekend dat deze vindplaatsen soms maar een zeer smalle/kleine oppervlakte kennen. Wel zijn vindplaatsen uit de Romeinse tijd bekend, waaronder een Romeinse weg die het plangebied kruist en in de wijdere omgeving enkele villa's.

Uit de Vroege Middeleeuwen zijn geen vindplaatsen of vondsten bekend. Het is echter wel uit historische bronnen bekend dat de omgeving in handen van de heren van Cuijk komt. Dit blijft zo tot de Bataafse Republiek aan het einde van de 18^{e} eeuw. In deze tussenliggende periode wordt het cultuurhistorisch landschap van nu grotendeel gevormd. De venige laagte (een voormalige Maasmeander) waar nu de Sint Jansbeek stroomt, wordt in de 14^{e} tot 16^{e} eeuw gedeeltelijk ontgraven om betere waterafvoer te creëren. In deze periode is de beek aangesloten op de grachtenstelsels van de kastelen De Hatert en De Voirt. De percelen direct grenzend aan de beek wordt gebruikt als weiland of hakhoutbos, waarvan de toponiemen, Koudenhoek, Brembroeken en Groeningsche Veld nog afgeleiden zijn. Rondom een doorwaadbare plaats iets stroomafwaarts van deze kastelen ontstaat het lintdorp Vortum-Mullem. Direct ten noorden hiervan, naar de voormalige Romeinse weg, ligt een Middeleeuwse terp. Voorbij deze terp vervolgt de beek zijn weg in de uiterwaarden van de Maas. Dit gebied wordt de Maasheggen genoemd en is van groot cultuurhistorisch belang door de inrichting van het landschap met het gebruik van heggen als erfafscheiding. In de 19^{e} en 20^{e} eeuw is de Sint Jansbeek en haar omgeving voor grote delen hetzelfde gebleven. De beek wordt op enkele locaties aangepast en rechtgetrokken, met name rond de twee eerder genoemde kastelen en het gedeelte tussen Vortum-Mullem en de Maas. In dit stuk zijn ook grote delen van de heggenstructuur verdwenen door ruilverkaveling.

2.8 Gespecificeerd archeologisch en cultuurhistorisch verwachtingsmodel

Op basis van de resultaten is het nu mogelijk om een antwoord te formuleren op de voor het bureauonderzoek geformuleerde onderzoeksvragen.

Zijn archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting (ligging, datering, aard, conserveringstoestand, enzovoort)?

Ja, het is mogelijk dat binnen het plangebied archeologische resten aanwezig zijn. Over het algemeen geldt een hoge verwachting voor resten uit alle tijden. In de uiterwaarden in het noorden van het plangebied, tot aan Vortum-Mullem, kunnen lokale hoogtes in de vorm van (resten van) kronkelwaardruggen en oeverwallen in de Dryas terrasvlakte vanaf het Paleolithicum tot en met de Romeinse tijd in gebruik zijn geweest. Als gevolg van de activiteiten van de rivier kunnen deze hoogtes meerdere malen zijn overstroomd, opgeslibd en opnieuw in gebruik genomen. Vanaf de Romeinse tijd tot en met de bedijking van de rivier (waarschijnlijk in de Late Middeleeuwen), heeft sedimentatie opgetreden binnen dit gedeelte van het plangebied. Mogelijk hebben zich in dit deel van het plangebied meerdere leefniveaus ontwikkeld, waarna deze zijn afgedekt met nieuw

sediment. Het gaat dan om archeologische resten en sporen vanaf het Paleolithicum tot aan de Romeinse tijd in de oeverwallen en kronkelwaardruggen van de Maas, en om resten en sporen vanaf de Romeinse tijd in en op het overdek dat vanaf de Romeinse tijd wordt afgezet. Deze leefniveaus zijn te herkennen als humeuze en soms met nederzettingsafval vervuilde lagen.

In het midden en zuiden van het plangebied geldt een vergelijkbare archeologische verwachting. Hier is mogelijk sprake van twee potentiële archeologische niveaus, namelijk in de top van de afzettingen van de interstadiale terrasvlakte (Paleolithicum) en in het mogelijk daarop afgezette dekzand (vanaf het Mesolithicum). In het uiterste zuiden zijn voorafgaand aan de aanleg van de A73 bij een veldkartering verschillende paleolithische en mesolithische vondsten gedaan. Het is dus mogelijk dat vondsten van deze periode aan het maaiveld aangetroffen worden.

Oud kaartmateriaal laat zien dat het gehele plangebied begin 19e eeuw in gebruik is als weiland of (hakhout)bos. Daarom geldt voor deze periode een lage archeologische verwachting. Uitzondering hierop zijn de dorpskern van Vortum-Mullem en de (omgeving van de) kasteelterreinen De Hatert en De Voirt. Voor een gedeelte van het noordelijk deel van het onderzoeksgebied is bekend dat hier reeds grote delen geen archeologische verwachting meer hebben vanwege recente bodemverstoringen.

De algemene archeologische verwachting, inclusief de aan te treffen archeologische kenmerken van de periodes, is weergegeven in tabel 2. Op enkele locaties geldt een specifieke archeologische verwachting in verband met bekende archeologisch en/of (cultuur)historische fenomenen, zoals hierboven benoemd. Meteen ten noorden van Vortum-Mullem is een locatie van archeologische waarde voor resten uit de Romeinse tijd tot en met de Late Middeleeuwen in verband met de aanwezigheid van een voormalige Romeinse weg en een Middeleeuwse huisterp.

periode	verwachting	verwachte kenmerken vindplaats
Jong-Paleolithicum t/m Mesolithicum	hoog	vuurstenen artefacten, haardkuilen
Neolithicum t/m IJzertijd	hoog	nederzettingsresten, fragmenten aardewerk, natuursteen, metaal en resten van begravingen
Romeinse tijd t/m Late Middeleeuwen	hoog	nederzettingsresten/cultuurlaag, fragmenten aardewerk, natuursteen, metaal, glas, bot
Nieuwe tijd	laag (hoog op enkele locaties)	nederzettingsresten/cultuurlaag, fragmenten aardewerk, natuursteen, metaal, glas, bot. Sporen van landgebruik (perceelsloten)

Tabel 3. Archeologische verwachting per periode binnen het zuidelijke gedeelte van het onderzoeksgebied.

Welke cultuurhistorische waarden zijn er binnen het plangebied bekend?
De Sint Jansbeek is het belangrijkste cultuurhistorische element binnen het plangebied. Deze gedeeltelijk gegraven beek is vrijwel geheel door de mens gevormd en onderhouden, waarschijnlijk vanaf de 14e eeuw na Christus. Tot in de jaren '80 van de vorige eeuw zijn gedeeltes van de beek verlegd en rechtgetrokken. In het uiterste noordenzijn enkele met hagen begrensde percelen in het gebied 'de Maasheggen'. Bij Vortum-Mullem passeert de beek een kruising van twee wegen van cultuurhistorisch belang. Eén nu verharde weg maakt onderdeel uit van het netwerk zandwegen dat binnen het Maasheggengebied is aangelegd. De andere weg betreft een lijnelement van hoge cultuurhistorische waarde. De waterloop doorkruist het kapelgehucht met lintbebouwing genaamd Vortum-Mullem. Ook zijn aan de beek enkele hakhoutbosjes aanwezig, genaamd Brembroeken Groeningsche Veld en Koudenhoek. Het plangebied bevat ook de nog aanwezige grachten van voormalig kasteel De Hatert, wat opvallend genoeg in geen van de geraadpleegde bronnen is aangemerkt als element van cultuurhistorisch belang.

Worden deze archeologische en/of cultuurhistorische waarden bedreigd door de voorgenomen ingrepen?
De precieze plannen zijn in dit stadium nog niet precies bekend. Wel is bekend dat een dieper en smal zomerbed met een breder en ondieper winterbed aangelegd zal worden. Daarnaast worden enkele poelen aangelegd, percelen verschraald en beplanting gezet.

Is het plangebied voldoende onderzocht en zo nee, welke vorm van archeologisch vervolgonderzoek kan worden geadviseerd?
Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek gesteld worden dat het plangebied onvoldoende is onderzocht om archeologische resten uit te sluiten. Er bestaat een kans op de aanwezigheid van behoudenswaardige archeologische resten in het plangebied. Deze kans hangt echter in grote mate samen met de intactheid van het oorspronkelijke bodemprofiel, alsmede de lokale geomorfogenese. Indien de bodem (grotendeels) verstoord blijkt te zijn, dan kan de archeologische verwachting voor het plangebied mogelijk naar beneden worden bijgesteld. Dit geldt ook als er geen (aanwijzingen voor) lokale verhogingen, laklagen en/of loopniveaus aangetroffen worden.

Daarom dient de staat van het bodemprofiel te worden vastgesteld door middel van een verkennend archeologisch onderzoek. Verkennend archeologisch onderzoek is niet bedoeld om archeologische vindplaatsen op te sporen en/of te begrenzen, maar heeft als doel om inzicht te krijgen in de vormeenheden van het landschap die van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden en de intactheid van eventueel aanwezige archeologische vindplaatsen.[77] Gezien de aardkundige situatie in het plangebied kan deze verkenning het beste worden uitgevoerd in de vorm van een booronderzoek. Op grond van het belang van het microreliëf in functie van de geschiktheid voor bewoning in het plangebied adviseren wij om de boringen uit te voeren in een grid van 20 x 25 meter, tot minimaal 30 centimeter onder de maximale verstoringsdiepte.

Een enkele locatie binnen het plangebied behoeft een andere aanpak. Hier kan namelijk worden gesteld dat een archeologische vindplaats aanwezig is, of dat net naast deze vindplaatsen gewerkt gaat worden. Een waarderend archeologisch onderzoek is de beproefde methode om vast te stellen of archeologische resten aanwezig zijn. Normaliter wordt tijdens de waarderende fase het waarnemingsnet verder verdicht om de aard, omvang, datering, gaafheid, conservering en inhoudelijke kwaliteit van de archeologische resten vast te stellen.[78] Gezien de voorgenomen werkzaamheden in het plangebied kan deze waardering het beste worden uitgevoerd door middel van een proefsleuvenonderzoek, wanneer mogelijk aangepast op de voorlopige plannen voor de grondroerende werkzaamheden.[79] Voorafgaande aan het uitvoeren van een proefsleuvenonderzoek dient een programma van Eisen te worden opgesteld, en te worden getoetst en goedgekeurd door (de adviseur namens) het bevoegd gezag.

Een gedeelte van het onderzoeksgebied is voldoende onderzocht. Dit omdat hier aardkundig gezien sprake is van een ingrijpende antropogene aanpassing (afgraving) van de ondergrond. Daarnaast zal de huidige beekloop vrijwel zeker geen archeologische waarden meer bevatten. Dit gezien het feit dat dit een in een natte laagte Middeleeuwse gegraven beekloop betreft en dus door eventuele oudere vindplaatsen heen gegraven is. Resten van de aanleg en onderhoud uit te Middeleeuwen en later zullen door regulier onderhoud van de beek reeds verdwenen zijn. Deze gedeeltes behoeven geen verder archeologisch onderzoek.

[77] CCvD 2018.
[78] CCvD 2018.
[79] Borsboom, Verhagen & Tol 2012.

3 Conclusie

3.1 Conclusie

Het bureauonderzoek heeft duidelijk gemaakt dat de ondergrond van het plangebied zeer sterk onder invloed heeft gestaan van de Maas. Juist deze ontstaansgeschiedenis maakt het gebied interessant voor archeologisch onderzoek omdat uit recente onderzoeken blijkt dat dit gebied niet archeologisch 'leeg' is zoals tot voor kort wel werd aangenomen. Er is dus een zeker kans op archeologische waarden binnen het plangebied. Hierbij geldt een hoge verwachting voor resten uit het Jong-Paleolithicum t/m de Middeleeuwen voor het gehele plangebied. In het noorden is het mogelijk dat er meerdere potentiële archeologische niveaus aanwezig zijn, voornamelijk door sedimentatie waardoor eventuele archeologische lagen zijn afgedekt. In het midden en zuiden van het onderzoeksgebied zal dit zich beperken tot maximaal twee niveaus gezien de verschillende geomorfogenese ten opzicht van het noordelijk deel.

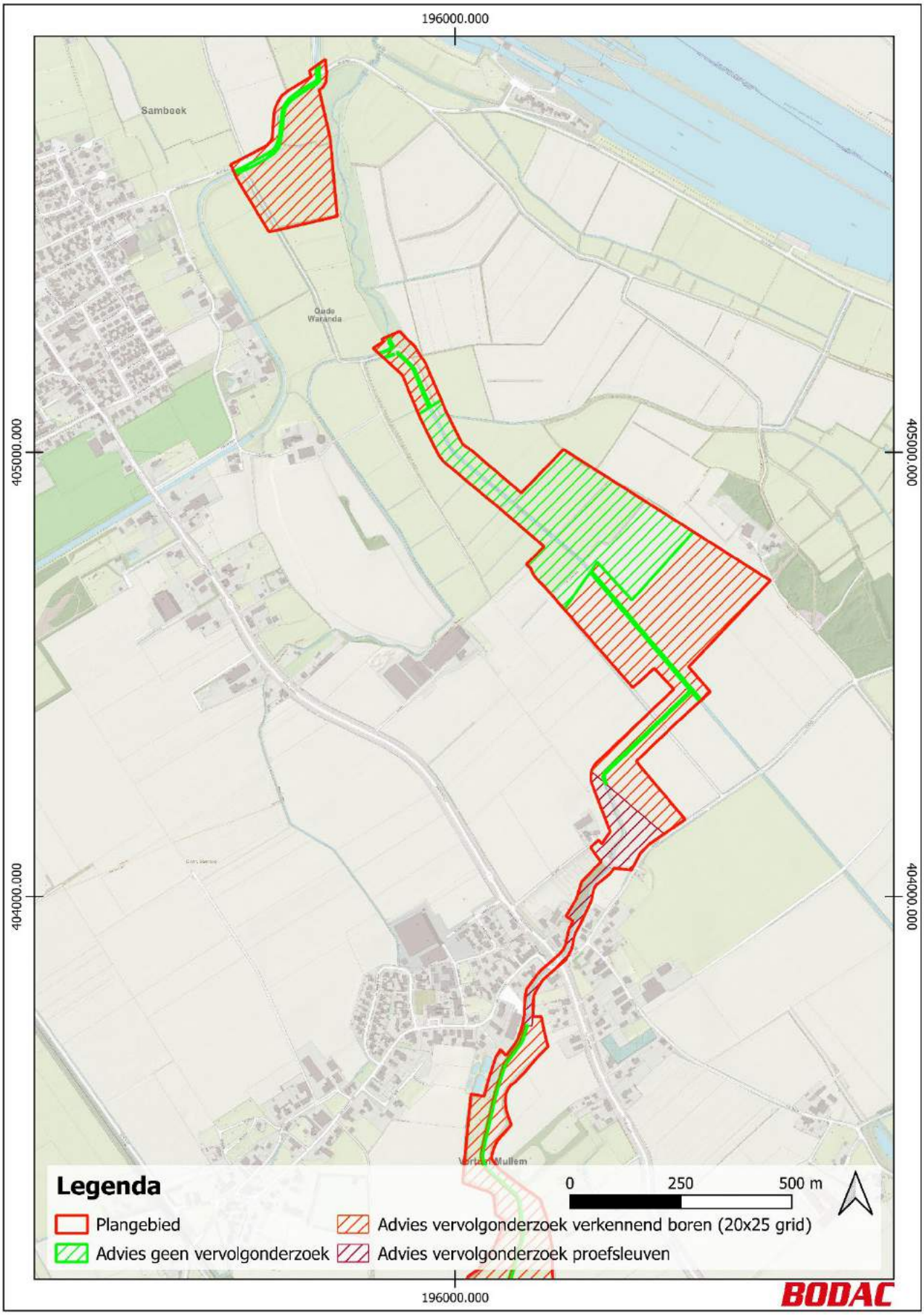
Ook zijn enkele cultuurhistorische elementen gelokaliseerd. De Sint Jansbeek zelf in het belangrijkste element, maar ook de Maasheggen in het noorden zijn van belang (en reeds beschermd). Enkele wegen, het plaatsje Vortum-Mullem en drie hakhoutbossen zijn geïdentificeerd als cultuurhistorische elementen. Een nieuw geïdentificeerd cultuurhistorisch fenomeen is het grachtenstelsel van voormalige kasteel De Hatert, welke gedeeltelijk binnen het onderzoeksgebied gelegen zijn.

3.2 Aanbevelingen

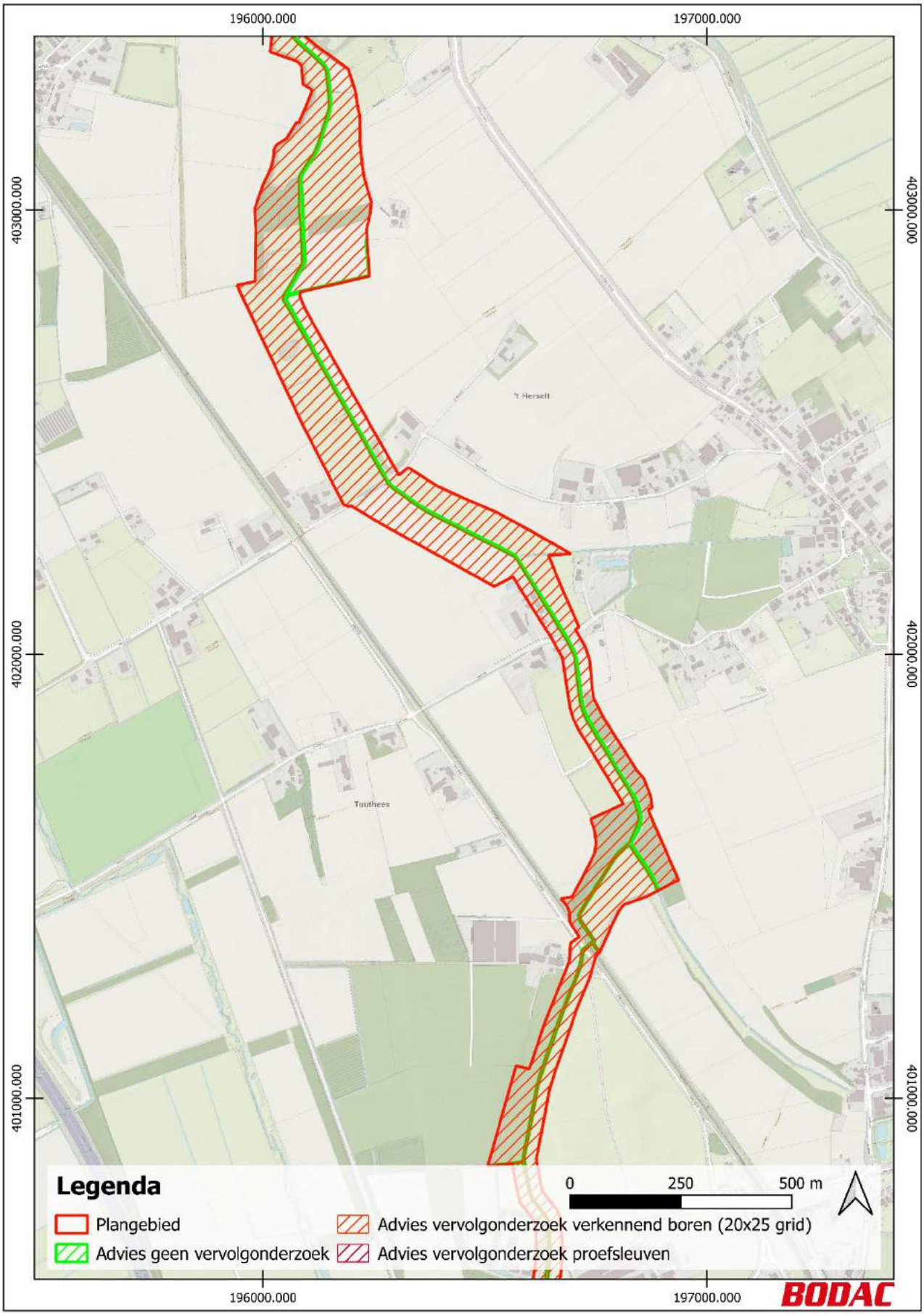
Het advies van Bodac is om binnen het gehele plangebied een archeologisch verkennend booronderzoek uit te voeren. Op grond van het belang van het microreliëf in functie van de geschiktheid voor bewoning in het plangebied adviseren wij om de boringen uit te voeren in een grid van 20 x 25 meter, tot minimaal 30 centimeter onder de maximale verstoringsdiepte. Wanneer mogelijk dient hierbij rekening gehouden te worden met de voorgenomen grondroerende werkzaamheden. De precieze locaties van deze werkzaamheden zijn op dit moment nog niet bekend. Wel is zeker dat de beek een breder en ondieper winterbed krijgt. Daarnaast is een gebied in de dorpskern van en ten noorden van Vortum-Mullem van archeologische waarde door de aanwezigheid van twee archeologische monumenten en het Middeleeuwse lintdorp, hier zal een proefsleuvenonderzoek vast moeten stellen in hoeverre deze waarden intact zijn. Ook zal een gedeelte niet verder onderzocht worden omdat hier reeds verstoring heeft plaatsgevonden. Dit advies is weergegeven in figuren 10-12.

Voor de cultuurhistorische waarden is voor de beekloop de aanbeveling om deze, waar mogelijk, zoveel mogelijk op de oude locaties te laten meanderen. Hiervoor is de Tranchotkaart van 1804-1806 de best bekende bron (zie figuur 8). Verder dienen de hakhoutbossen zoveel mogelijk in de huidige staat te blijven, mogelijk enkele delen aanplanten zoals weergegeven op oud kaartmateriaal. Op de locatie van voormalig kasteel De Hatert dient rekening gehouden te worden met het voormalig voorkomen van de grachten, deze is aan de beekzijde verdwenen. Mogelijk kan deze opnieuw aangelegd worden indien de plannen voor beekherstel deze locatie raakt.

Het rapport en bovenstaand selectieadvies dienen beoordeeld te worden door (de adviseur archeologie van) de gemeente Boxmeer. Op basis van de inhoudelijke onderbouwing van het selectieadvies beslist deze of dit wordt omgezet in een selectiebesluit.

Figuur 10. Het Bodac-advies over het al dan niet uit laten voeren van archeologisch vervolgonderzoek in het noordelijk deel van het onderzoeksgebied (bron: OpenTopo).

Figuur 11. Het Bodac-advies over het al dan niet uit laten voeren van archeologisch vervolgonderzoek in het middelste deel van het onderzoeksgebied (bron: OpenTopo).

Figuur 12. Het Bodac-advies over het al dan niet uit laten voeren van archeologisch vervolgonderzoek in het zuidelijk deel van het onderzoeksgebied (bron: OpenTopo).

Literatuurlijst

Bakker, H. de & J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland, de hogere niveaus*, Wageningen (Staring Centrum).

Ball, E.A.G. & R. Jansen (red.), 2018: *Drieduizend jaar bewonings geschiedenis van oostelijk NoordBrabant Synthetiserend onderzoek naar locatiekeuze en bewoningsdynamiek tussen 1500 v.Chr. en 1500 n.Chr. op basis van archeologisch onderzoek in het Malta-tijdperk*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 061).

Benerink, G.M.H., J. Ras & L.R. van Wilgen, 2011: *Archeologische bureauonderzoek Integraal Gebiedsprogramma (IGP) Maasheggen, gemeente Cuijk en gemeente Boxmeer*, Heinenoord (SOB-research rapport 1788-1008).

Berendsen, H.J.A., 2004: *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie. Fysische geografie van Nederland*, Assen.

Berendsen, H.J.A., 2005: *Landschappelijk Nederland*, Assen.

Borsboom, A.J., J.W.H.P. Verhagen & A. Tol, 2012: *KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek. Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P)*, Gouda (SIKB).

Bouma, N. & A. Müller (red.), 2014: *Tienduizend jaar landschaps- en bewoningsgeschiedenis in het Maasdal tussen Well en Aijen. Een verkennend en waarderend onderzoek in de deelgebieden 1 en 4 en een archeologische opgraving in deelgebied 2 te Well-Aijen Hoogwatergeul werkvak 4*. Amersfoort (ADC Rapport 3472).

Centraal College van Deskundigen (CCvD), 2018: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) Landbodems, versie 4.1*, Gouda (SIKB).

Exaltus, R. & J. Orbons, 2008: *Vortum-Mullem; Veerweg, gemeente Boxmeer Inventariserend veldonderzoek (IVO-O); Karterend booronderzoek*, Maastricht (ArcheoPro Archeologisch rapport nr. 804).

Exaltus, R. & J. Orbons, 2011: *Provincialeweg, Vortum-Mullem Gemeente Boxmeer Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O); Bureauonderzoek en karterend booronderzoek*, Maastricht (ArcheoPro Archeologisch rapport nr. 11104).

Gazenbeek, G., C. Hageraats & A. Vonk, 2017: *Archeologie langs de Maaslijn, archeologisch bureauonderzoek opwaardering Maaslijn*, Eindhoven (Sweco Archeologische Rapporten 2051).

Hagens, D. & E. Rondags, 2009: *Bureauonderzoek, Sint Cornelisstraat te Vortum-Mullem, gemeente Boxmeer*, Valkenswaard (Synthegra Rapport S083292).

Hiddink, H. & H. Renes, 2007: De oude akkercomplexen in de oostelijke helft van Noord-Brabant en het noorden en midden van Limburg', in: J. van Doesburg e.a. (red.), 2007: *Essen in zicht: Essen en plaggendekken in Nederland: onderzoek en beleid*, Amersfoort (RCE).

Isarin, R., E. Rensink, R. Ellenkamp & E. Heunks, 2015: *Verantwoording methodiek en kaartbeeld archeologische verwachtingskaart Maasdal (AVM) tussen Mook en Eijsden*. Amersfoort, Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

Jongh, I. de, 2017: *Archeologische begeleiding Oeffeltse raam en Sint Jansbeek, gemeente Boxmeer*, 's-Hertogenbosch (Arcadis Archeologisch Rapport 84).

Odé, O., 1993: *Een archeologische kartering, inventarisatie en waardering voor het SBB-beheersobject 'De Bergjes'*, Amsterdam (RAAP-rapport 71).

Otter, Y. den, 2006: *Plangebied Voortweg Groeningen Gemeente Boxmeer, Inventariserend archeologisch veldonderzoek karterende fase*, 's-Hertogenbosch (BAAC-rapport 06.028).

Past2Present, 2008: *Beleidsplan Archeologie gemeente Boxmeer*, Boxmeer.

Pirson, S., P. Spagna, J.-M. Baele, F. Damblon, P. Gerienne, Y. Vanbrabant & J. Yans, 2008: An overview of the geology of Belgium, *Memoirs of the Geological Survey of Belgium* 55; 5-25.

Stouthamer, E., K.M. Cohen & W.M. Hoek, 2020: *De vorming van het land. Geologie en geomorfologie*, Utrecht (Perspectief Uitgevers).

Teunissen van Manen, T.C., 1985: *Geologische overzichtskaart van Nederland 1:600.000*, Haarlem (Rijks Geologische Dienst).

TNO-GDN, 2021: Kiezeloöliet Formatie, *Stratigrafische Nomenclator van Nederland*, Utrecht (TNO – Geologische Dienst Nederland).

TNO-GDN, 2021: Formatie van Beegden, *Stratigrafische Nomenclator van Nederland*, Utrecht (TNO – Geologische Dienst Nederland).

TNO-GDN, 2021: Laagpakket van Oost-Maarland, *Stratigrafische Nomenclator van Nederland*, Utrecht (TNO – Geologische Dienst Nederland).

TNO-GDN, 2021: Laagpakket van Wierden, *Stratigrafische Nomenclator van Nederland*, Utrecht (TNO – Geologische Dienst Nederland).

TNO-GDN, 2021: Laagpakket van Singraven, *Stratigrafische Nomenclator van Nederland*, Utrecht (TNO – Geologische Dienst Nederland).

TNO-GDN, 2021: Formatie van Nieuwkoop, *Stratigrafische Nomenclator van Nederland*, Utrecht (TNO – Geologische Dienst Nederland).

TNO-GDN, 2021: Laagpakket van Delwijnen, *Stratigrafische Nomenclator van Nederland*, Utrecht (TNO – Geologische Dienst Nederland).

TNO-GDN, 2021: Laagpakket van Kootwijk, *Stratigrafische Nomenclator van Nederland*, Utrecht (TNO – Geologische Dienst Nederland).

Vanderhoeven, T., 2016: *Archeologische begeleiding Vierlingsbeekse Molenbeek*, 's-Hertogenbosch (Arcadis Archeologisch Rapport 72).

Winden, A. van, G. Kurstjens & D. Willems, 2013: *Definitief ontwerp beekmonding Sint Jansbeek, Hoofdrapport*, Beek-Ubbergen.

Wols, R., 2009: *Cuijk in Vogelvlucht*, geraadpleegd op 20-04-2021. https://www.bhic.nl/ontdekken/verhalen/cuijk-in-vogelvlucht.

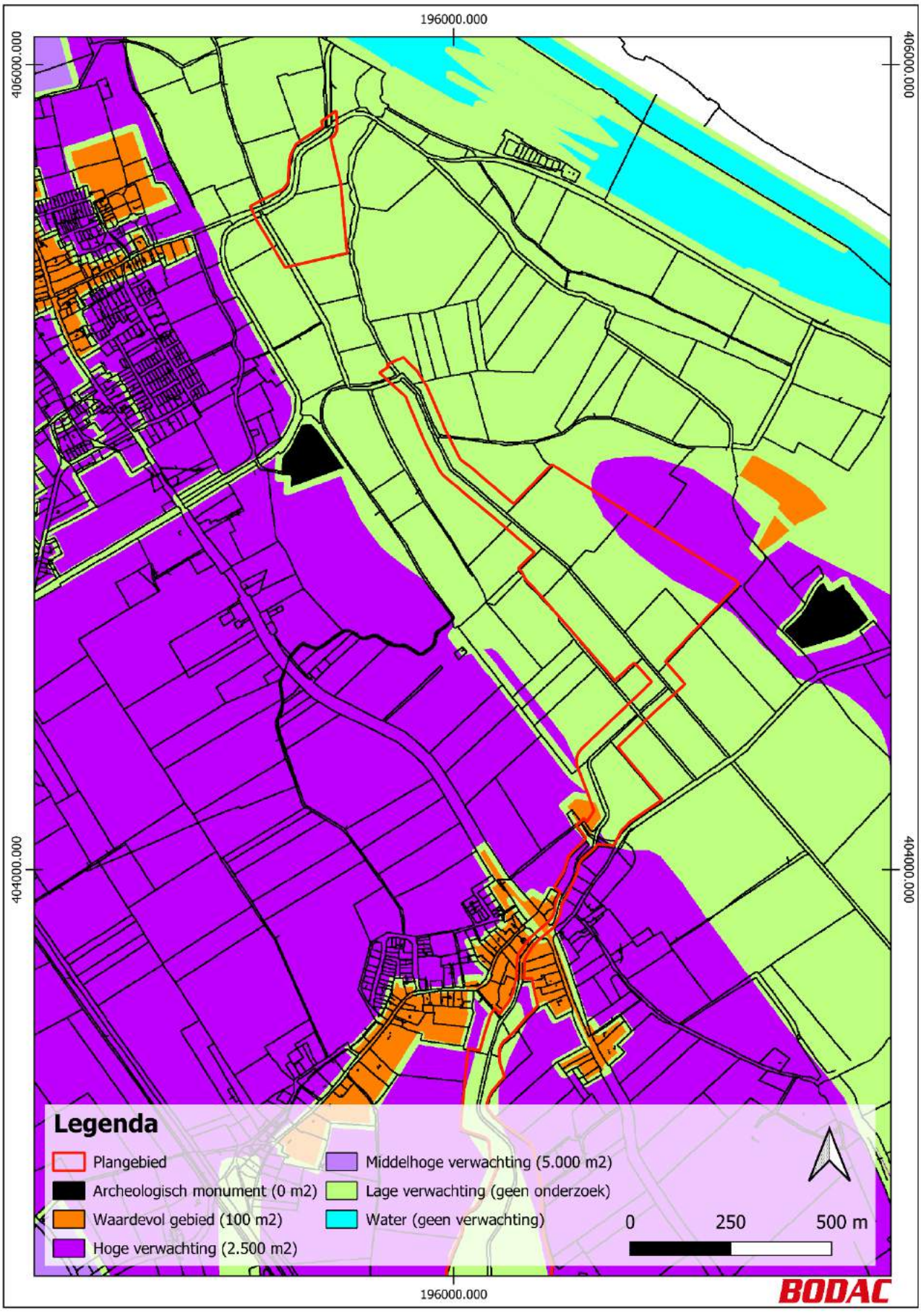
Zuidhoff, F.S. & J. Huizer (red.), 2015: *De noordelijke Maasvallei door de eeuwen heen. Vijftienduizend jaar landschapsdynamiek tussen Roermond en Mook Inventariserend archeologisch onderzoek 'Verkenning Plus' Project Maasvallei voor vijftien plangebieden*, Amersfoort (ADC Monografie 19/ADC Rapport 3750).

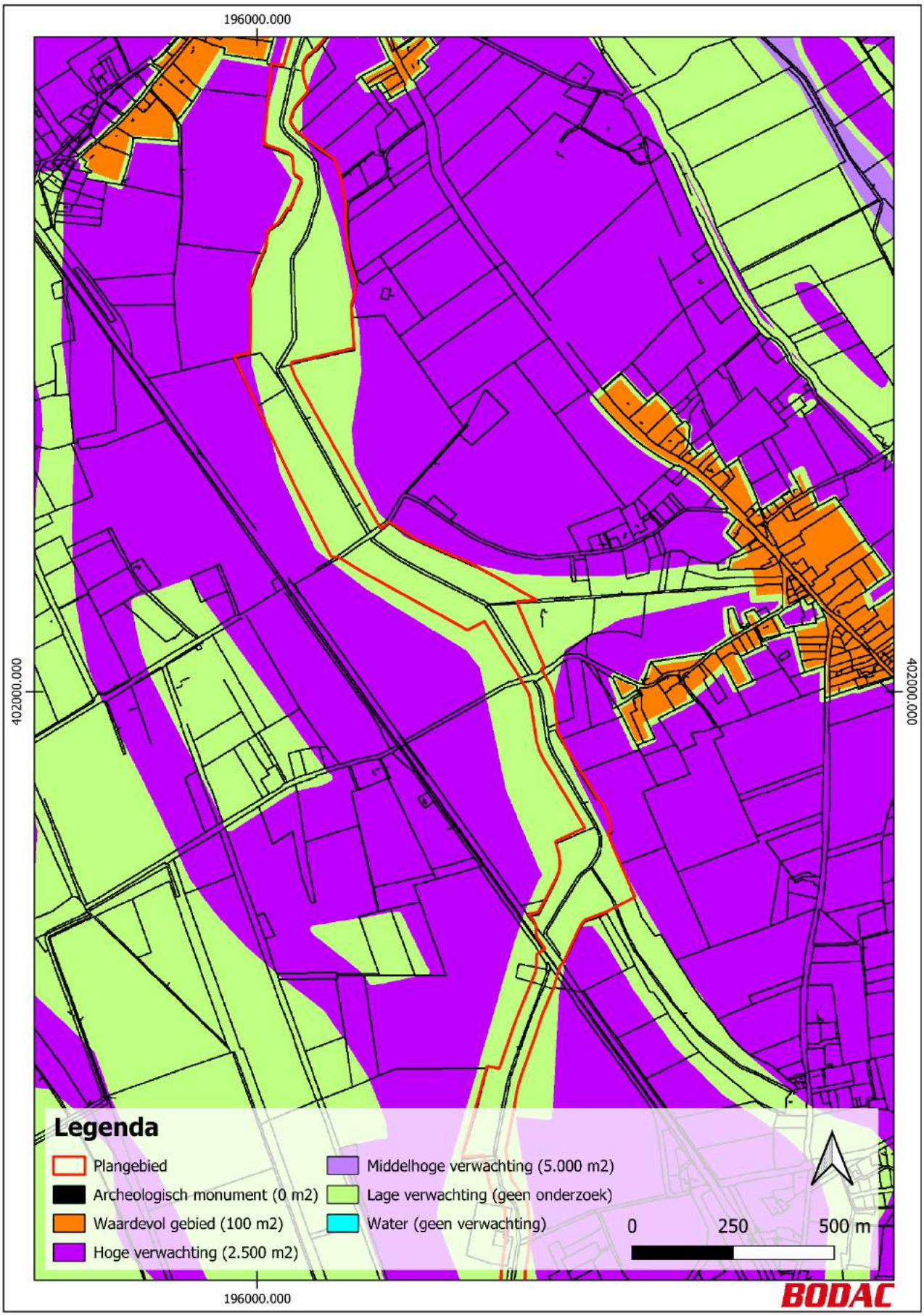
Lijst van figuren en tabellen

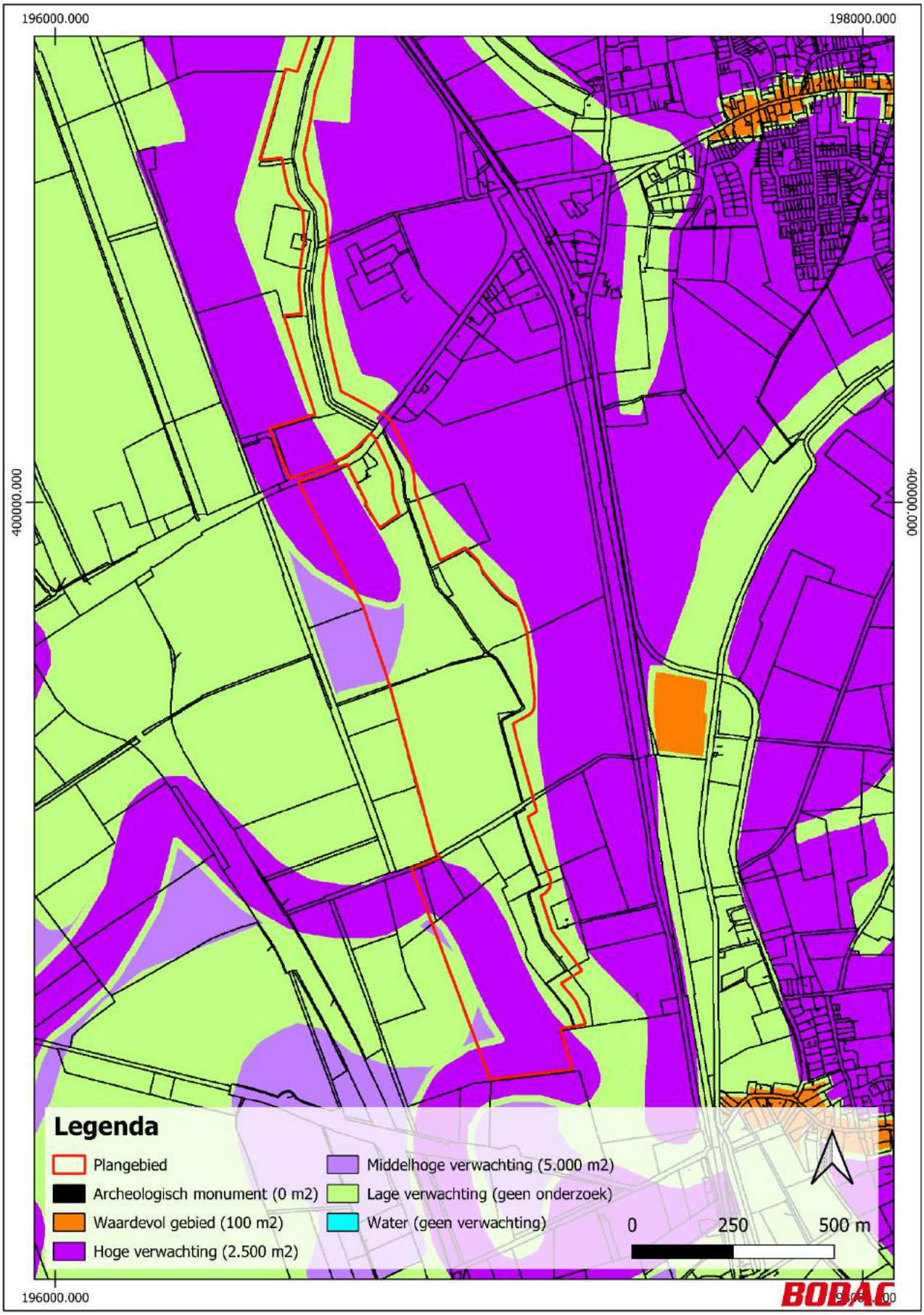
Figuur 1. Overzicht van de aardkundige en archeologische indeling van Nederland. 5
Figuur 2: Onderzoeksgebied op de topografische kaart (bron: OpenTopo). 6
Figuur 3: Voorbeeld profiel van voorgenomen werkzaamheden ter plaatse van de Sint Jansbeek (bron: opdrachtgever). 10
Figuur 4. Dwarsprofiel van het Maasdal ter plaatse van het plangebied (bron: Dinoloket). 12
Figuur 5. Een vlechtend riviersysteem (bron: Wikipedia, Creative Commons license CC BY 2.5). 14
Figuur 6. AHN-beeld van de omgeving van het plangebied. De rug waar de Sint Jansbeek doorheen stroomt wordt doorsneden door diverse oude Maasmeanders en de paraboolduinen op de oostelijke helling van het Maasdal zijn goed te onderscheiden (bron: www.ahn.nl). 16
Figuur 7: Geomorfogenetische kaart van het Maasdal (bron: RCE, achtergrond: OpenTopo). 17
Figuur 8: De Sint Jansbeek op de Tranchotkaart van 1804-1805 (links, aangegeven in blauw) en de huidige topografische kaart (rechts, in rood) (bron: Beeldbank Vrije Universiteit en OpenTopo). 25
Figuur 9: De verandering van de Sint Jansbeek door de tijd. Hierbij is zichtbaar dat de waterloop met name in het noorden en rond kastelen De Voirt en De Hattert aangepast wordt (bron: OpenTopo) 26
Figuur 10. Het Bodac-advies over het al dan niet uit laten voeren van archeologisch vervolgonderzoek in het noordelijk deel van het onderzoeksgebied (bron: OpenTopo). 31
Figuur 11. Het Bodac-advies over het al dan niet uit laten voeren van archeologisch vervolgonderzoek in het middelste deel van het onderzoeksgebied (bron: OpenTopo). 32
Figuur 12. Het Bodac-advies over het al dan niet uit laten voeren van archeologisch vervolgonderzoek in het zuidelijk deel van het onderzoeksgebied (bron: OpenTopo). 33

Tabel 1. Overzicht van de geo(morfo)logische indeling en ouderdom van de natuurlijke ondergrond in het plangebied. 11
Tabel 2. Aardkundige en landschappelijke gegevens met betrekking tot het plangebied. 13
Tabel 3. Archeologische verwachting per periode binnen het zuidelijke gedeelte van het onderzoeksgebied. 28

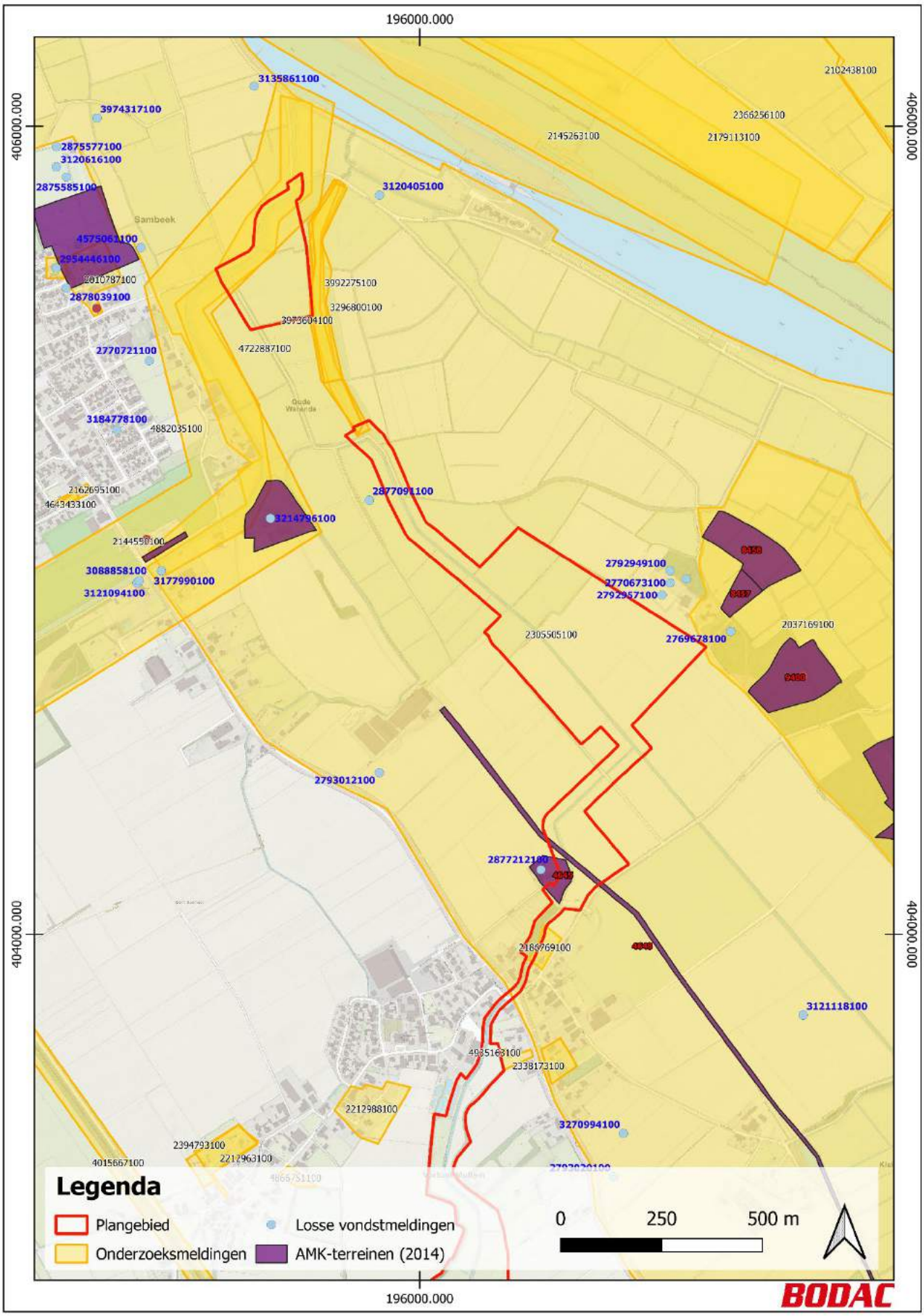
Bijlage 1. Archeologische beleidskaart gemeente Boxmeer

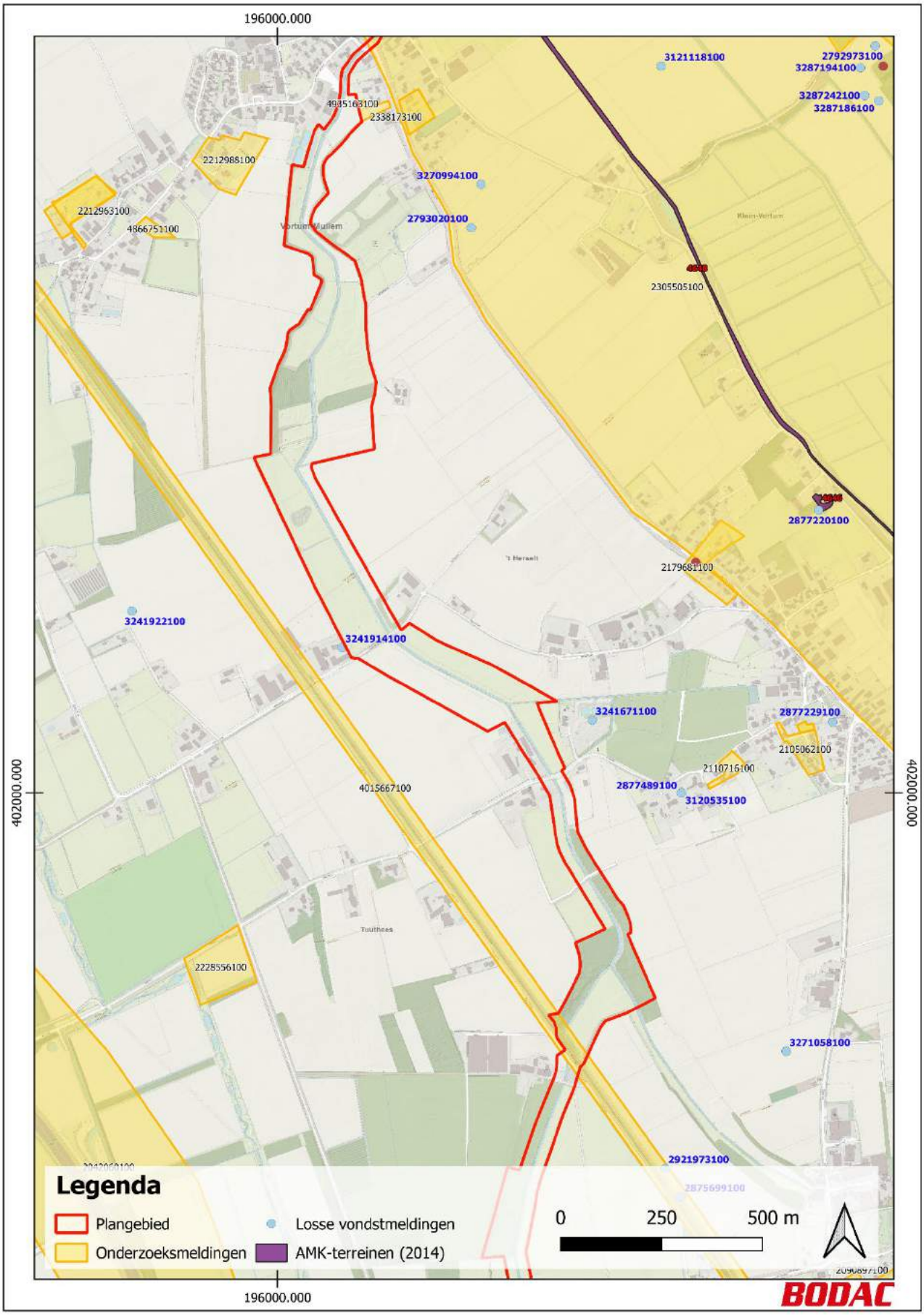

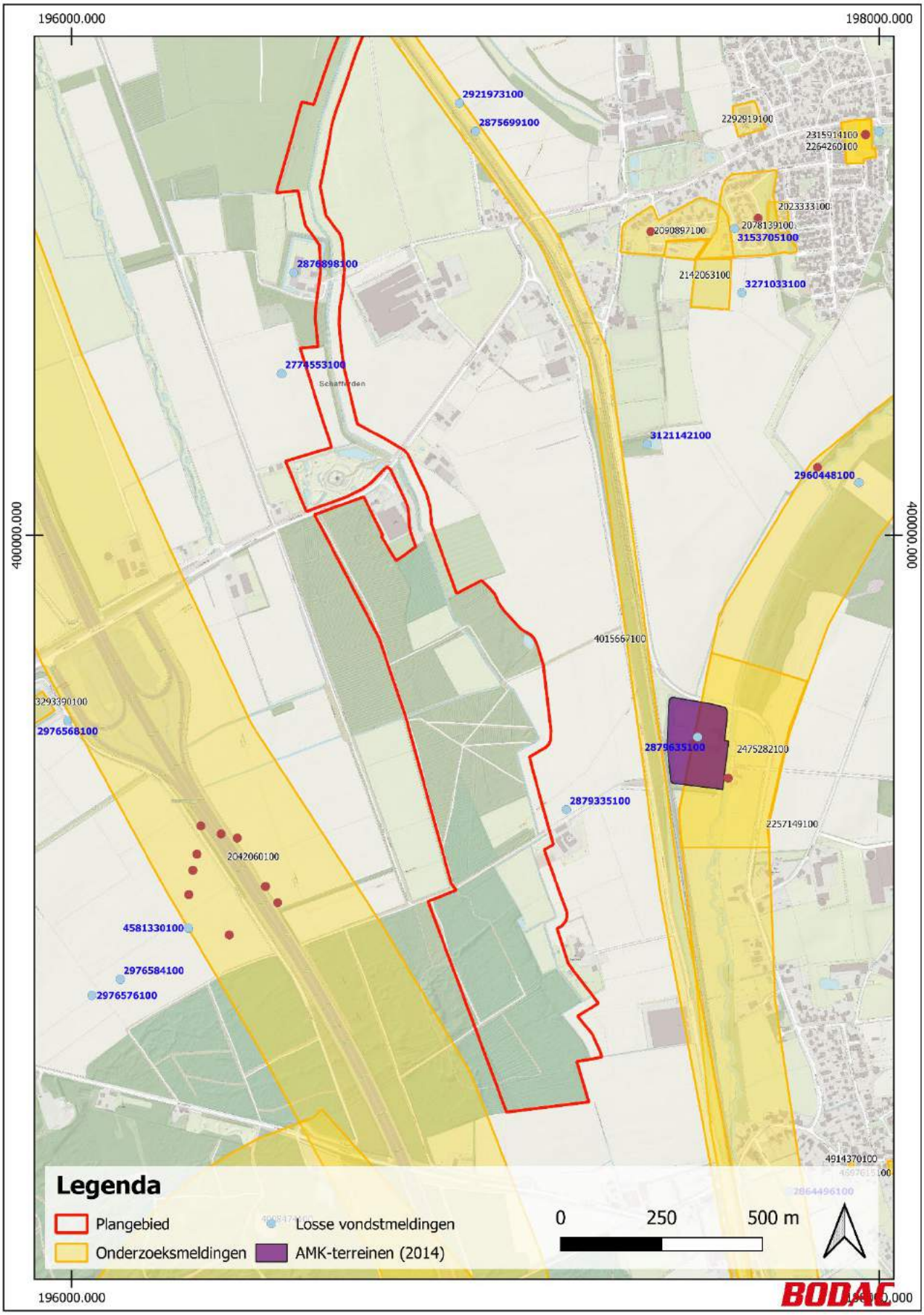

196000.000
402000.000
402000.000
196000.000
Legenda
Plangebied
Archeologisch monument (0 m2)
Waardevol gebied (100 m2)
Hoge verwachting (2.500 m2)
Middelhoge verwachting (5.000 m2)
Lage verwachting (geen onderzoek)
Water (geen verwachting)
0
250
500 m
BODAC

196000.000
198000.000
400000.000
400000.000
196000.000
Legenda
Plangebied
Archeologisch monument (0 m2)
Waardevol gebied (100 m2)
Hoge verwachting (2.500 m2)
Middelhoge verwachting (5.000 m2)
Lage verwachting (geen onderzoek)
Water (geen verwachting)
0
250
500 m
BODAC

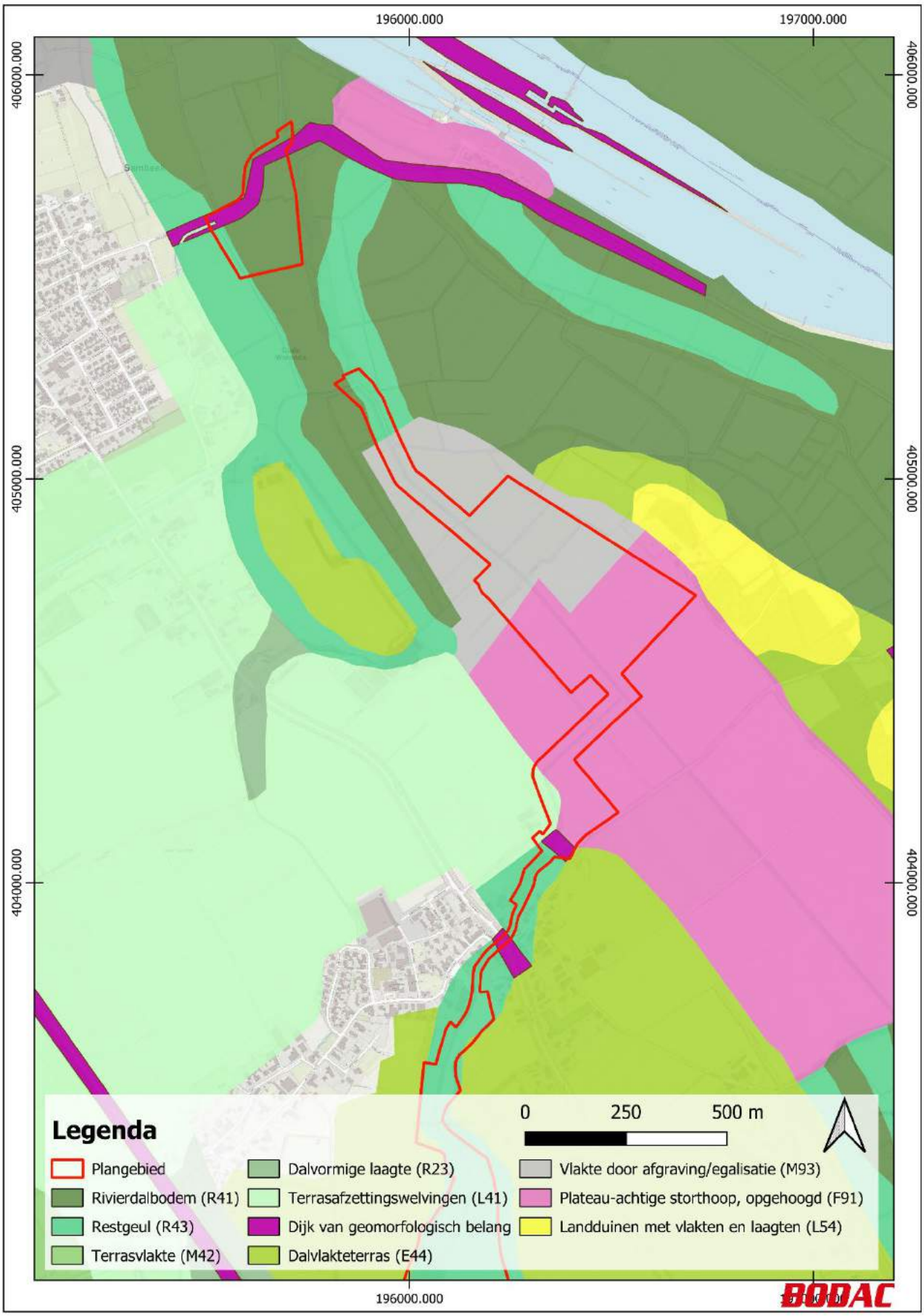
Bijlage 2. Archismeldingen in en om plangebied

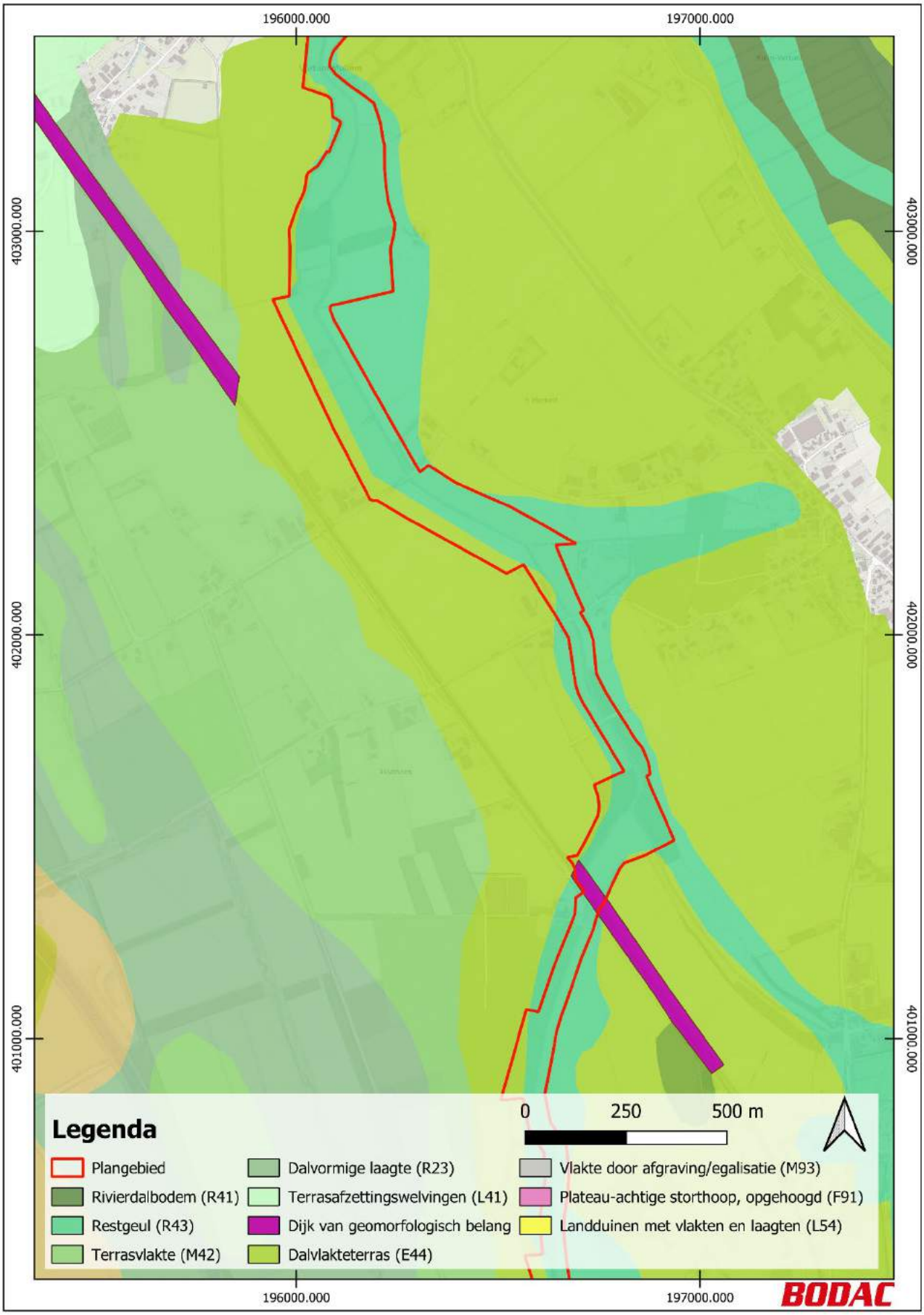

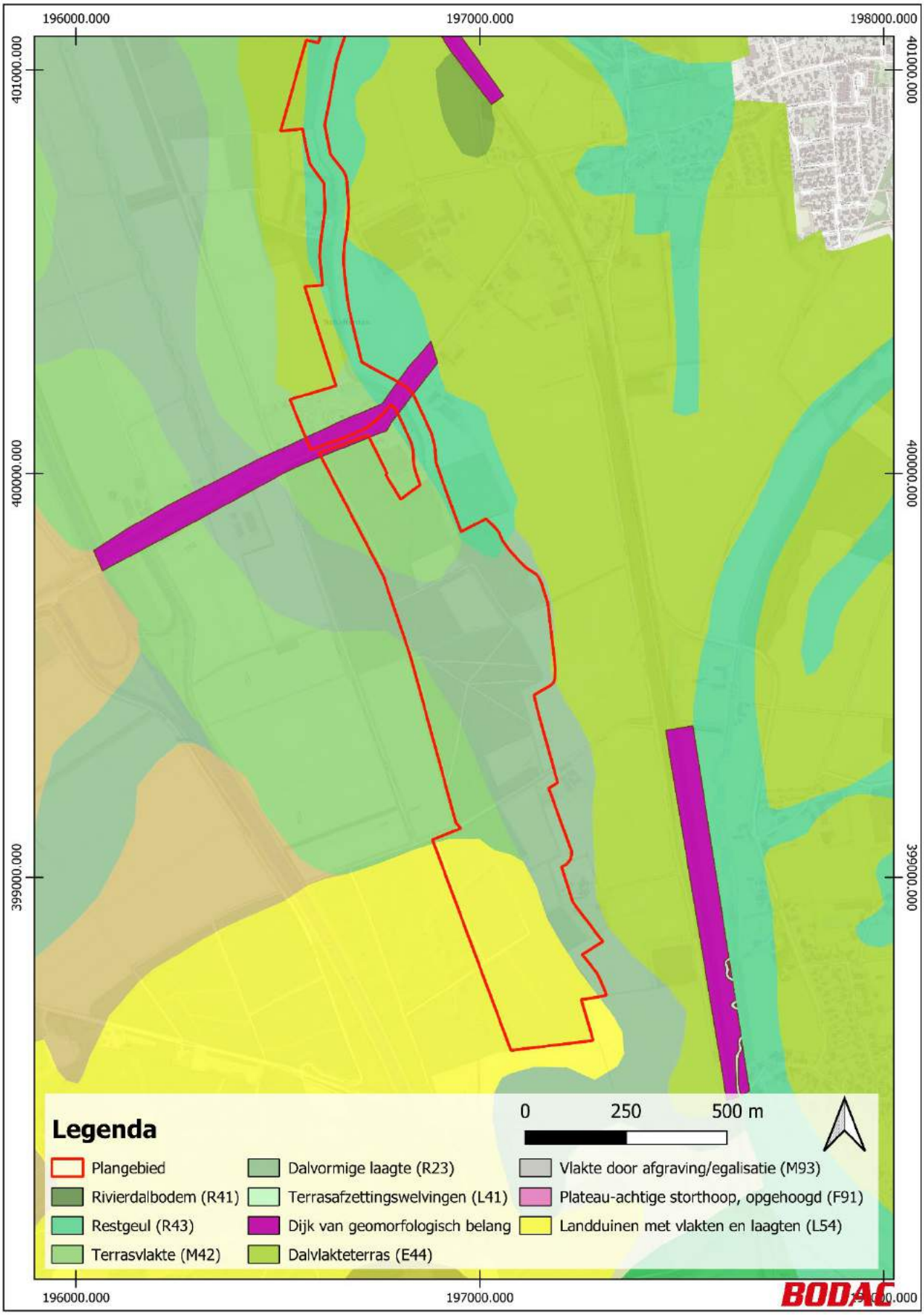

196000.000
402000.000
3121118100
2792973100
3287194100
3287242100
3287186100
4985163100
2338173100
2212988100
3270994100
2212963100
4866751100
2793020100
2305505100
2877220100
2179681100
3241922100
3241914100
3241671100
2877229100
2105062100
2110716100
2877489100
3120535100
4015667100
2228556100
3271058100
2921973100
Legenda
Plangebied
Onderzoeksmeldingen
Losse vondstmeldingen
AMK-terreinen (2014)
0
250
500 m
BODAC

196000.000
198000.000
400000.000
2921973100
2875699100
2292919100
2315914100
2264260100
2023333100
2078139100
2090897100
3153705100
2876898100
2142063100
3271033100
2774553100
3121142100
2960448100
4015667100
3293390100
2976568100
2879635100
2475282100
2879335100
2257149100
2042060100
4581330100
2976584100
2976576100
4914370100
Legenda
Plangebied
Losse vondstmeldingen
Onderzoeksmeldingen
AMK-terreinen (2014)
0
250
500 m

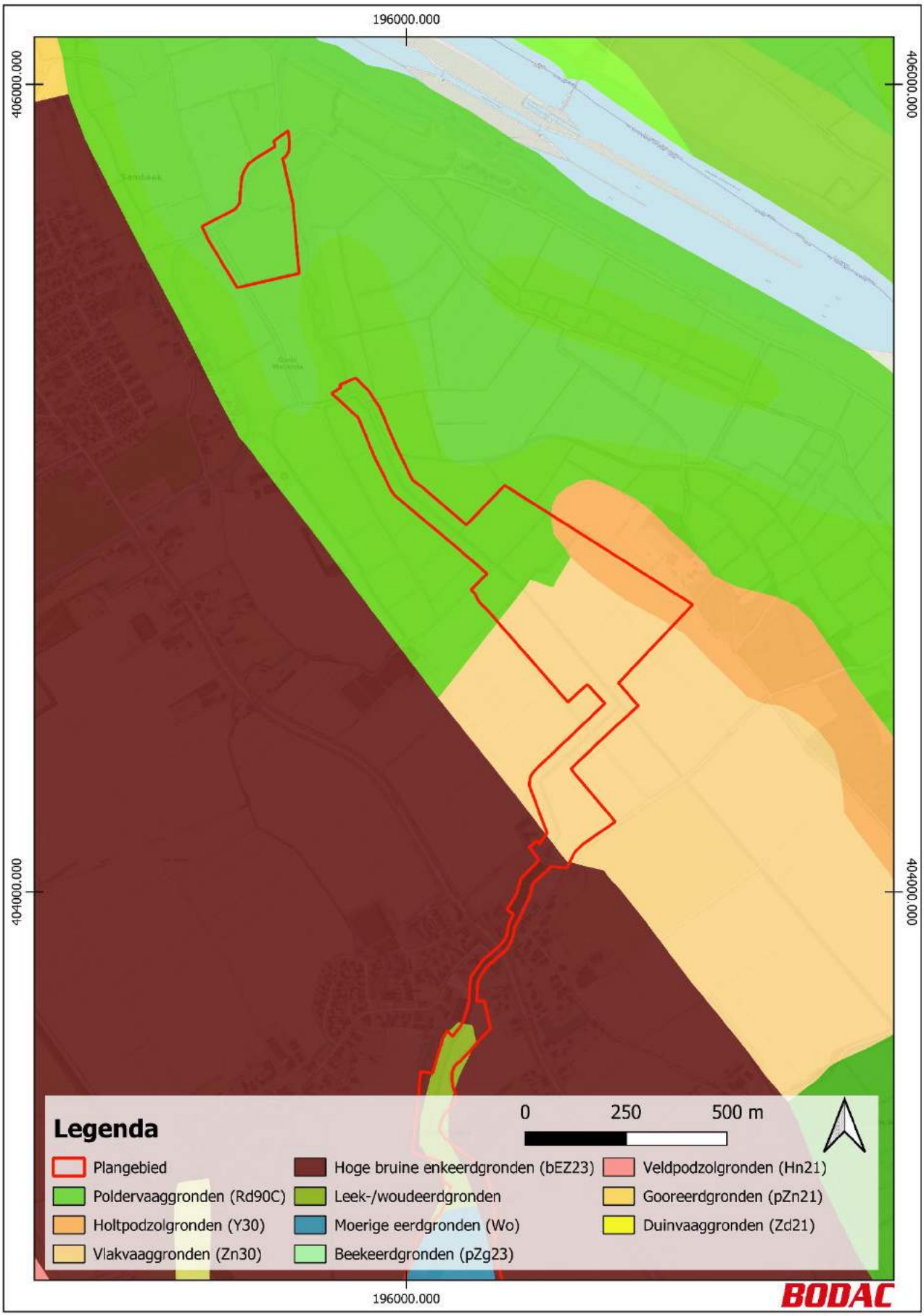
Bijlage 3. Geomorfologische kaart

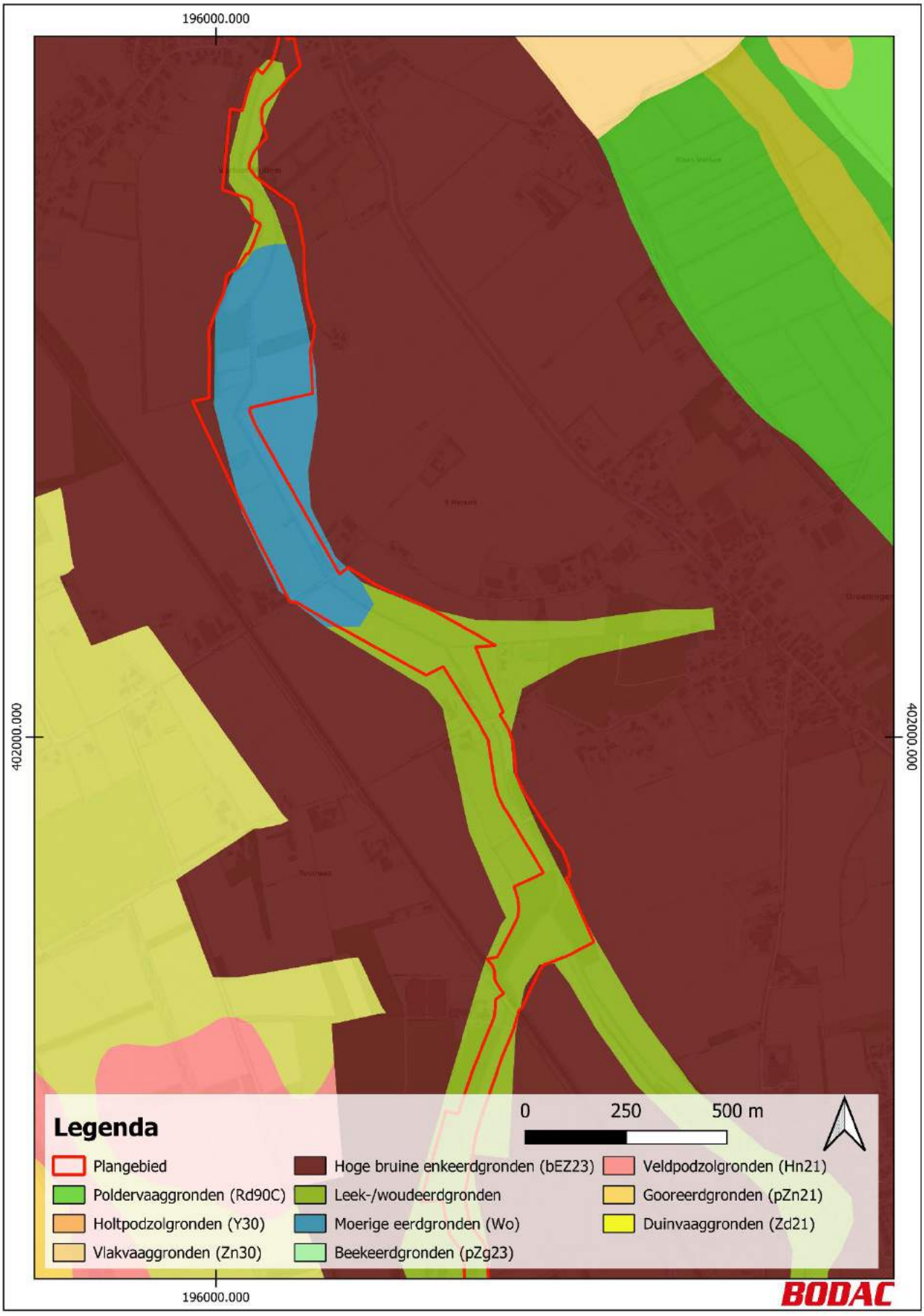

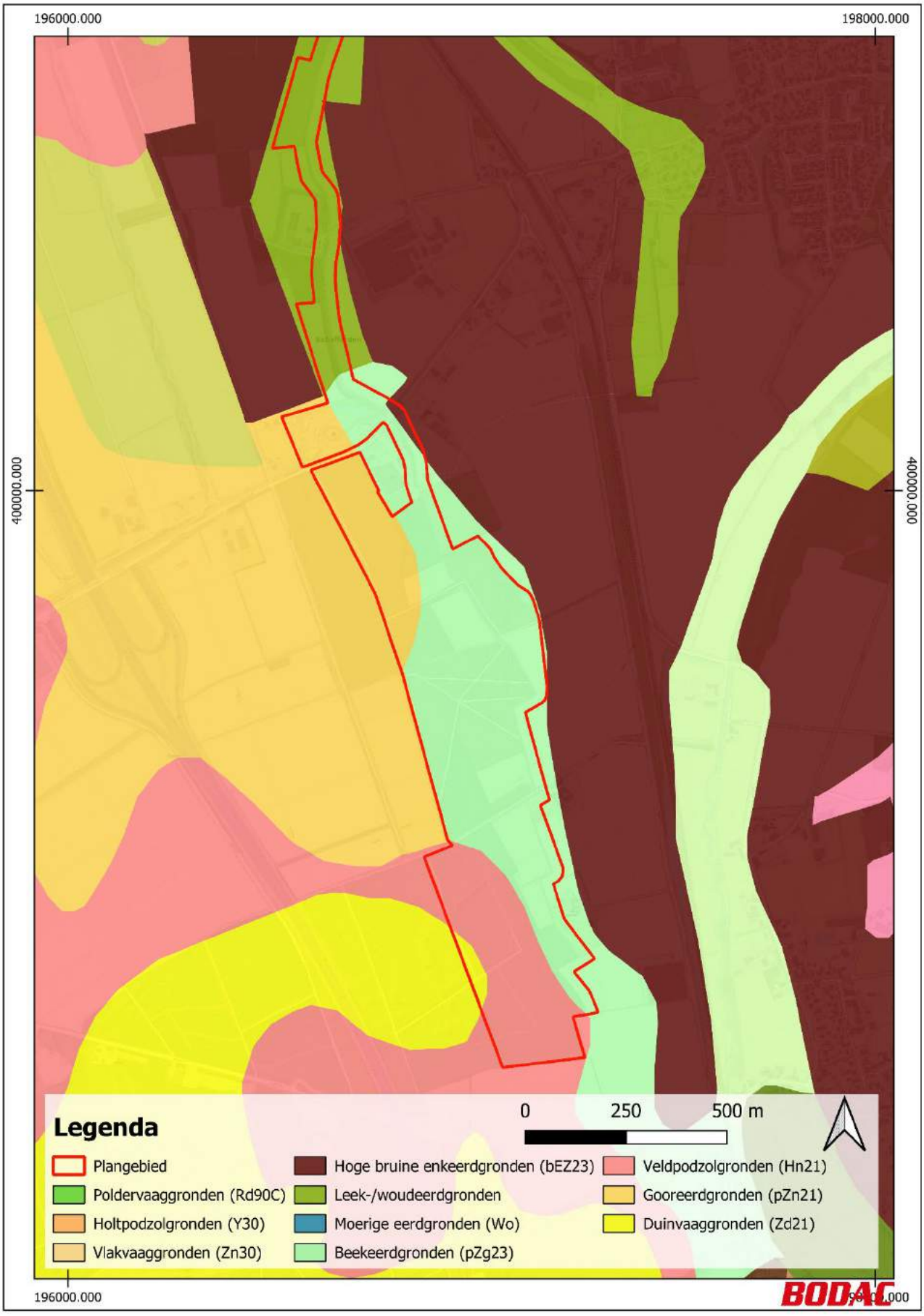

196000.000
197000.000
403000.000
402000.000
401000.000
Legenda
0
250
500 m
Plangebied
Rivierdalbodem (R41)
Restgeul (R43)
Terrasvlakte (M42)
Dalvormige laagte (R23)
Terrasafzettingswelvingen (L41)
Dijk van geomorfologisch belang
Dalvlakteterras (E44)
Vlakte door afgraving/egalisatie (M93)
Plateau-achtige storthoop, opgehoogd (F91)
Landduinen met vlakten en laagten (L54)
BODAC

196000.000
197000.000
198000.000
401000.000
400000.000
399000.000
Legenda
0
250
500 m
Plangebied
Rivierdalbodem (R41)
Restgeul (R43)
Terrasvlakte (M42)
Dalvormige laagte (R23)
Terrasafzettingswelvingen (L41)
Dijk van geomorfologisch belang
Dalvlakteterras (E44)
Vlakte door afgraving/egalisatie (M93)
Plateau-achtige storthoop, opgehoogd (F91)
Landduinen met vlakten en laagten (L54)
BODAC

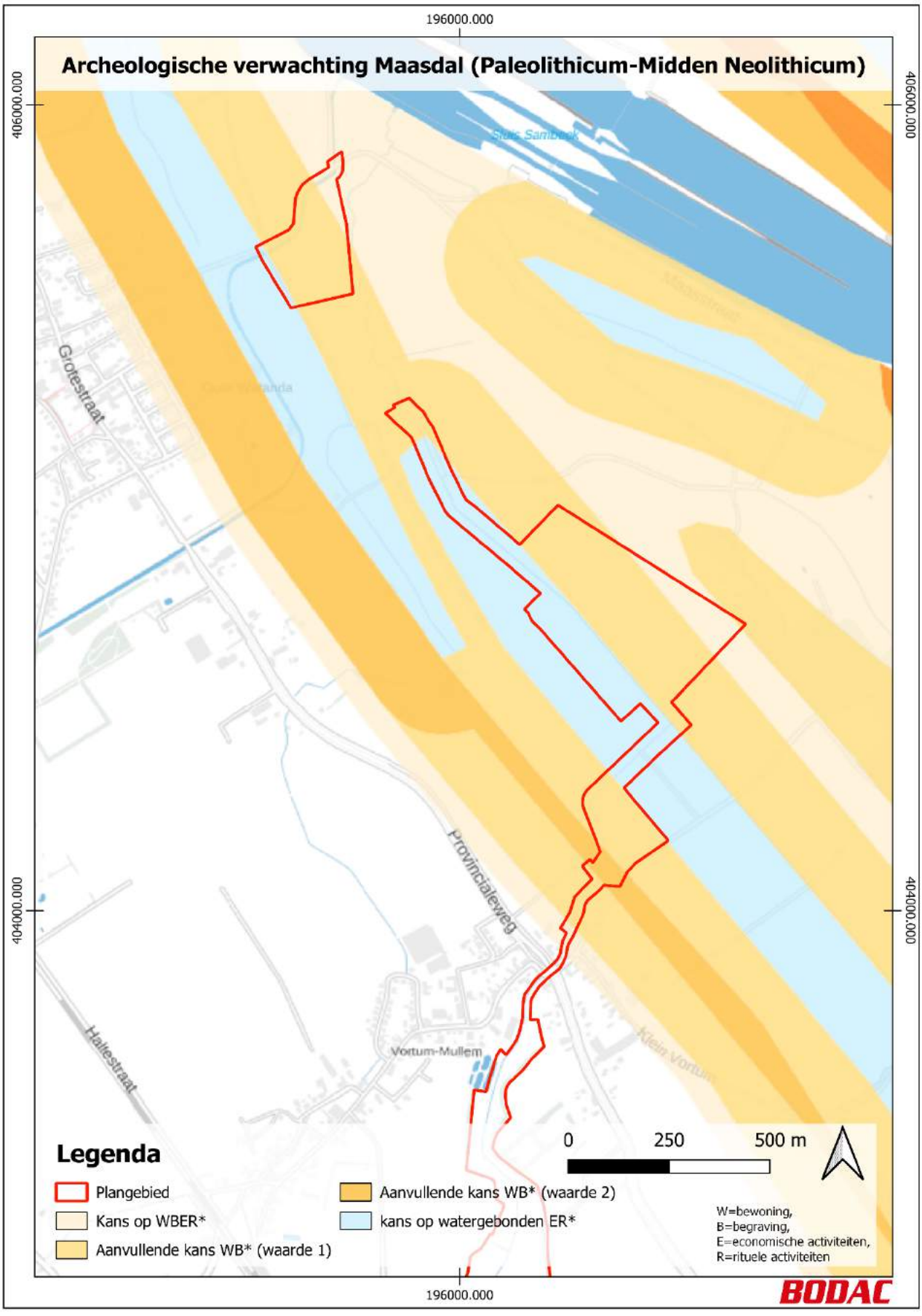
Bijlage 4. Bodemkundige kaart

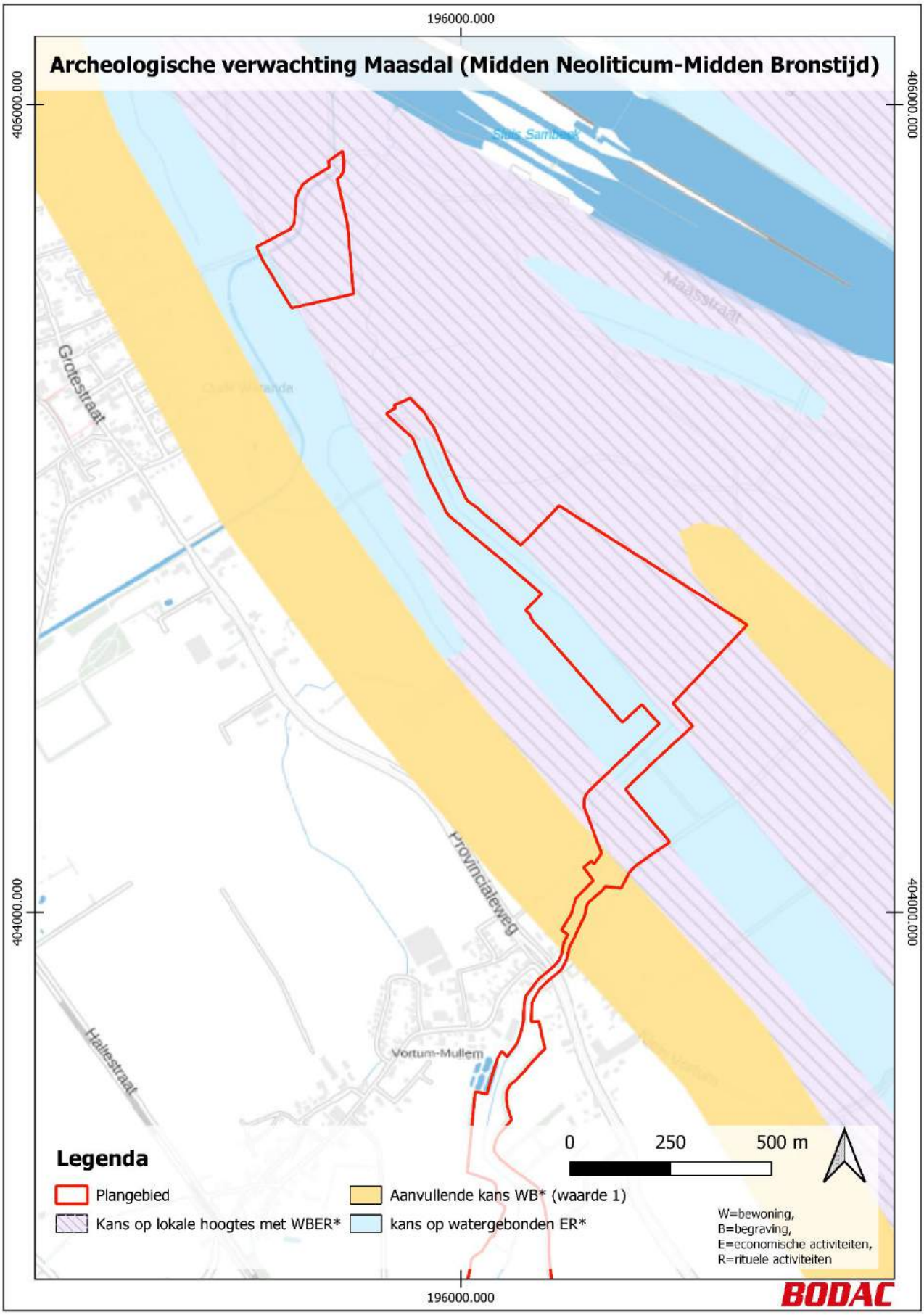

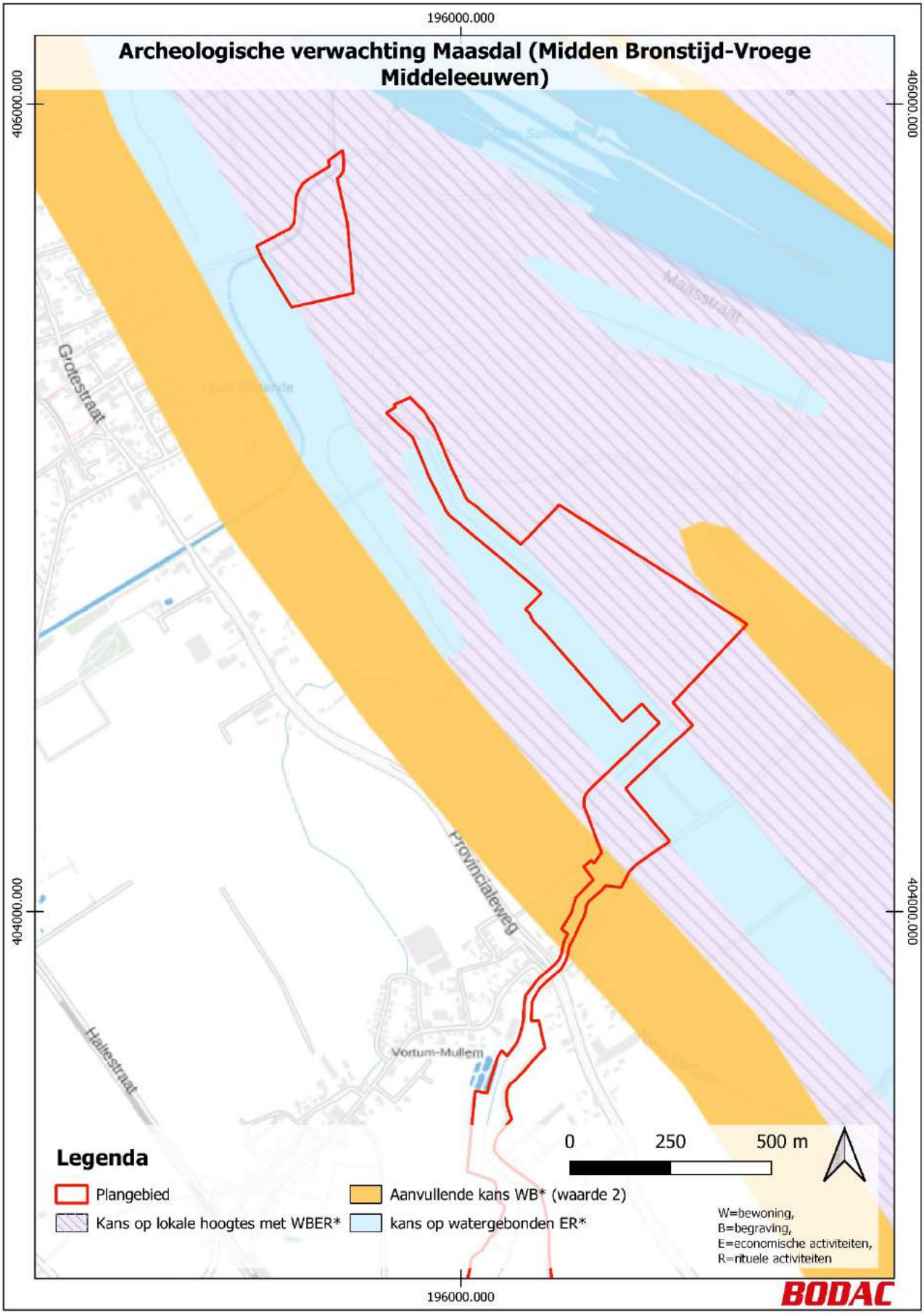

196000.000
402000.000
402000.000
196000.000
Legenda
0
250
500 m
Plangebied
Poldervaaggronden (Rd90C)
Holtpodzolgronden (Y30)
Vlakvaaggronden (Zn30)
Hoge bruine enkeerdgronden (bEZ23)
Leek-/woudeerdgronden
Moerige eerdgronden (Wo)
Beekeerdgronden (pZg23)
Veldpodzolgronden (Hn21)
Gooreerdgronden (pZn21)
Duinvaaggronden (Zd21)
BODAC

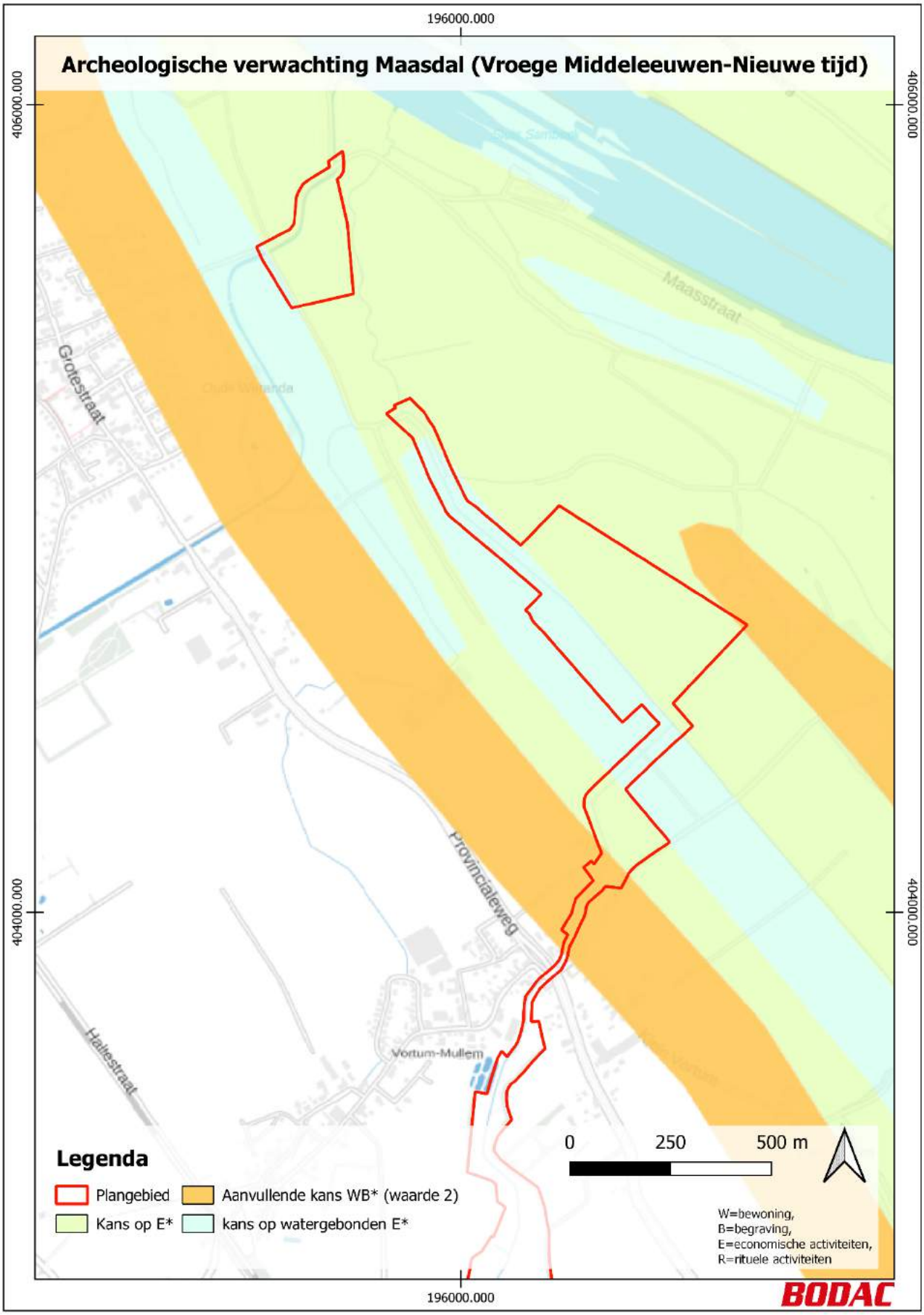

196000.000
198000.000
400000.000
400000.000
196000.000
Legenda
0
250
500 m
Plangebied
Poldervaaggronden (Rd90C)
Holtpodzolgronden (Y30)
Vlakvaaggronden (Zn30)
Hoge bruine enkeerdgronden (bEZ23)
Leek-/woudeerdgronden
Moerige eerdgronden (Wo)
Beekeerdgronden (pZg23)
Veldpodzolgronden (Hn21)
Gooreerdgronden (pZn21)
Duinvaaggronden (Zd21)
BODAC

Bijlage 5. Archeologische verwachtingskaart Maasdal

Archeologische verwachting Maasdal (Midden Neoliticum-Midden Bronstijd)
196000.000
406000.000
404000.000
Grotestraat
Maasstraat
Provincialeweg
Hallestraat
Vortum-Mullem
0
250
500 m
Legenda
Plangebied
Kans op lokale hoogtes met WBER*
Aanvullende kans WB* (waarde 1)
kans op watergebonden ER*
W=bewoning,
B=begraving,
E=economische activiteiten,
R=rituele activiteiten
BODAC

Archeologische verwachting Maasdal (Midden Bronstijd-Vroege Middeleeuwen)
196000.000
406000.000
404000.000
Grotestraat
Maasstraat
Provincialeweg
Hallestraat
Vortum-Mullem
0
250
500 m
Legenda
Plangebied
Kans op lokale hoogtes met WBER*
Aanvullende kans WB* (waarde 2)
kans op watergebonden ER*
W=bewoning,
B=begraving,
E=economische activiteiten,
R=rituele activiteiten
BODAC

Archeologische verwachting Maasdal (Vroege Middeleeuwen-Nieuwe tijd)
196000.000
406000.000
404000.000
Maasstraat
Grotestraat
Provincialeweg
Hallestraat
Vortum-Mullem
0
250
500 m
Legenda
Plangebied
Aanvullende kans WB* (waarde 2)
Kans op E*
kans op watergebonden E*
W=bewoning,
B=begraving,
E=economische activiteiten,
R=rituele activiteiten
BODAC

BODAC

Your safety is our concern

Waterschap Aa en Maas

QuickScan Soortenbescherming

Herinrichting Sint-Jansbeek

idverde Advies

COLOFON

QuickScan Soortenbescherming
Herinrichting Sint-Jansbeek

OPDRACHTNEMER	*i*dverde Advies Willemsplein 2-4 5211 AK 's-Hertogenbosch T 073 205 11 00 E **advies@*i*dverde.nl**
OPGESTELD DOOR	Matthias Koster (Adviseur Ecologie)
VRIJGEGEVEN DOOR	Arjan Schoenmakers (Teamleider Ecologie)
OPDRACHTGEVER	Waterschap Aa en Maas Pettelaarpark 70 5216 PP 's-Hertogenbosch
PROJECTNUMMER	722200325
KENMERK	QuickScan soortenbescherming herinrichting Sint-Jansbeek
STATUS	Definitief
VERSIE	2.0
DATUM	27 september 2022

*I*dverde advies bv is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden, kaartmateriaal inclusief getoonde begrenzingen of andere gegevens verkregen van *i*dverde Advies bv. De opdrachtgever vrijwaart *idverde* Advies bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing. *I*dverde Advies bv is lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van ecologische adviesbureaus. Hierdoor zijn wij goed op de hoogte van de nieuwste ontwikkeling op het gebied van ecologie en wetgeving. Door de inzet van conform de wet ter zake kundige ecologen, waarborgen wij daarnaast onze onderzoekskwaliteit. Omdat ecologisch (veld)onderzoek een momentopname is, kan aanwezigheid van beschermde soorten soms niet worden uitgesloten of bevestigd. Daarnaast is de natuurwetgeving aan verandering en jurisprudentie onderhevig. *I*dverde Advies bv is niet aansprakelijk voor de gevolgen van onverwacht verschijnende of verdwijnende flora of fauna, noch voor de gevolgen van veranderende wetgeving of jurisprudentie.

Copyright 2022 *i*dverde. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van *i*dverde. *i*dverde is niet aansprakelijk voor eventuele schade ontstaan bij gebruik van gegevens uit dit rapport.

INHOUDSOPGAVE

COLOFON 2

1. INLEIDING 4
- 1.1 Aanleiding 4
- 1.2 Afbakening 5

2. WERKWIJZE 6
- 2.1 Bronnenonderzoek 6
- 2.2 Veldbezoek 6
- 2.3 Effectenbeoordeling 6

3. ONDERZOEKSRESULTATEN 7
- 3.1 Algemene beschrijving plangebied 7
- 3.2 Vaatplanten 10
- 3.3 Zoogdieren 10
  - 3.3.1 Grondgebonden zoogdiersoorten 10
  - 3.3.2 Vleermuizen 12
- 3.4 Vogels 12
  - 3.4.1 Vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen 12
  - 3.4.2 Overige broedvogels 13
- 3.5 Vissen 13
- 3.6 Amfibieën en reptielen 13
- 3.7 Overige beschermde soorten 14
- 3.8 Invasieve exoten 14
- 3.9 Beschermde gebieden 14
  - 3.9.1 Natura2000 14
  - 3.9.2 Natuurnetwerk Brabant (NNB) 14

4. TOETSING AAN DE WET NATUURBESCHERMING 15
- 4.1 Grondgebonden zoogdiersoorten 15
  - 4.1.1 Bever 15
  - 4.1.2 Kleine marterachtigen 15
  - 4.1.3 Overige grondgebonden zoogdieren 15
- 4.2 Vleermuizen 15
- 4.3 Broedvogels 16
  - 4.3.1 Vogels met jaarrond beschermde nesten (ransuil, boomvalk en sperwer) 16
  - 4.3.2 Overige broedvogels (houtduif, roodborst, goudhaan etc.) 16
- 4.4 Amfibieën en reptielen 16
- 4.5 Beschermde gebieden 16
  - 4.5.1 Natura2000 16
  - 4.5.2 NNB 17

5. CONCLUSIE 18
- 5.1 Soortenbescherming Wet natuurbescherming 18
- 5.2 Beschermde gebieden 19

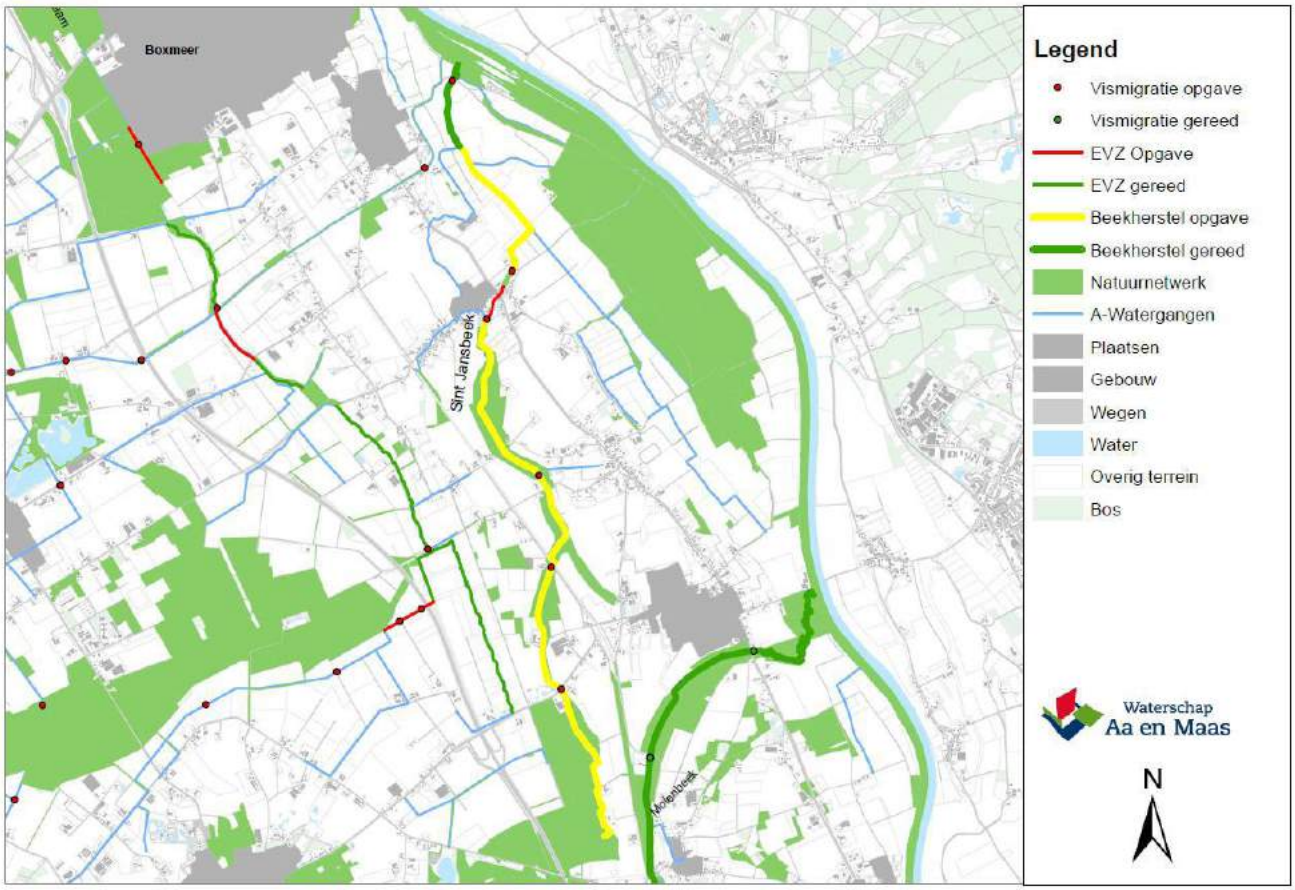
6. LITERATUURLIJST 20

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Waterschap Aa en Maas is voornemens om verschillende maatregelen te treffen aan en langs de Sint-Jansbeek. Aan de basis van de werkzaamheden staat de landelijke aanpak die is vastgelegd in de Handreiking KRW-doelen (STOWA, 2018). Project specifiek houdt dit in dat in 2019 en 2020 gewerkt is aan een technische actualisatie van de doelen voor de komende planperiode (2022-2027) in en rondom de Sint-Jansbeek. Daarbij worden aanpassingen aan de landelijke maatlatten (die worden gebruikt voor het vaststellen van de toestand en de doelen) en een aangescherpt inzicht in het doelbereik verwerkt in een technische actualisatie van het doel. Het uitgangspunt dat daarbij is gehanteerd is dat de geplande maatregelen (beekherstel, vispassages) allemaal zijn uitgevoerd. In dit kader is in het 1e kwartaal van 2020 gestart met de voorbereiding van de beekherstel Sint Jansbeek fase 2 en 3. Fase 1 is de monding die reeds in 2015 is hersteld. Naast de beekherstel opgave dienen er 6 stuwen, waarvan 1 niet meer functioneert, passeerbaar voor vissen gemaakt te worden. Tevens moet een EVZ opgave van circa 400 m langs de Sint Jansbeek worden gerealiseerd.

In het kader van de Wet natuurbescherming moet rekening worden gehouden met beschermde flora, fauna en natuurgebieden. Ruimtelijke ingrepen, zoals- graaf en kapwerkzaamheden, kunnen (negatieve) effecten hebben op beschermde flora en fauna. Indien dergelijke soorten aanwezig zijn, worden door de voorgenomen ingreep mogelijk verbodsbepalingen van het onderdeel soortenbescherming van de Wet natuurbescherming overtreden. Door middel van een effectenanalyse moet worden onderzocht op welke wijze sprake is van negatieve effecten en hoe deze kunnen worden voorkomen.
Om na te gaan of dit voor het voorgenomen plan het geval is, is door *I*dverde Advies op verzoek van Waterschap Aa en Maas een QuickScan in het kader van de Wet natuurbescherming ten behoeve van het onderdeel soortenbescherming uitgevoerd. Hierbij zijn ook de mogelijke effecten op beschermde gebieden getoetst.

Afbeelding 1.1. Het plangebied, de loop van de Sint-Jansbeek (Bron: Waterschap Aa en Maas).

1.2 Afbakening

De Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) beschermt naast soorten, onder andere ook gebieden. Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura2000 gebied. Wel zijn binnen vijf kilometer twee Natura2000 gebieden gelegen, namelijk de Boschhuizerbergen in het zuiden en de Maasduinen aan de overzijde van de Maas. Tenslotte is het beekdal van de Sint Jansbeek grotendeels in het Natuurnetwerk Brabant gelegen. Daarom wordt in deze rapportage een eerste toetsing aan de effecten op beschermde gebieden uitgevoerd.

Onderzoeksvragen ten aanzien van de soort- en planologische gebiedsbescherming
Voorliggende rapportage geeft antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

- Zijn in het plangebied en de directe omgeving daarvan beschermde plant- of diersoorten en/of verblijfplaatsen van deze soorten aanwezig of te verwachten?
- Ondervinden de aanwezige beschermde plant- of diersoorten negatieve effecten van de voorgenomen herinrichtingsmaatregelen?
- Zo ja, is het mogelijk om optredende negatieve effecten te voorkomen of te mitigeren? En op welke wijze dient dit te geschieden?
- Is het noodzakelijk om een ontheffing aan te vragen voor het overtreden van de verbodsbepalingen binnen het onderdeel soortenbescherming van de Wet natuurbescherming?
- Is mogelijk sprake van externe werking op beide Natura2000 gebieden? Is nadere toetsing of een vergunningsaanvraag noodzakelijk?
- Treedt door de voorgenomen werkzaamheden mogelijk aantasting van het Natuurnetwerk Brabant op? En is een vergunningsaanvraag of nadere toetsing nodig?

2. Werkwijze

De QuickScan betreft een verkenning die bestaat uit een bronnenonderzoek en een veldbezoek. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek, is een inschatting gemaakt van de aanwezige en oorspronkelijke natuurwaarden en is beoordeeld of het plan mogelijk (negatieve) effecten heeft op beschermde soorten en gebieden (effectenanalyse). Hieronder is per onderdeel de werkwijze toegelicht.

2.1 Bronnenonderzoek

Voor het bronnen- en literatuuronderzoek zijn gegevens opgevraagd uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). In de NDFF is rondom het plangebied een polygoon ingetekend. Het polygoon is ruimer ingetekend dan het plangebied, namelijk in een straal van ca. 1 km rondom het plangebied. Binnen dit polygoon zijn alle verspreidingsgegevens van beschermde soorten opgevraagd van de afgelopen tien jaar. Door het polygoon ruimer in te tekenen dan het plangebied is de verkregen dataset voldoende groot om te kunnen benutten voor dit onderzoek.
De uit de NDFF aangeleverde dataset (opgehaald op 11 maart 2021) bestaat in totaal uit 15.014 'records'. Op basis van de beschikbare gegevens is een inschatting gemaakt van het voorkomen van beschermde soorten binnen het plangebied. Aanvullend zijn de Atlas van de Nederlandse zoogdieren (Broekhuizen et al. 2016) en de Atlas van de Nederlandse amfibieën en reptielen (Broekhuizen et al. 2016) geraadpleegd.
Voor de beschermde gebieden zijn het Natuurbeheerplan Noord Brabant van 2021 en de site www.natura2000.nl geraadpleegd om de kenmerkende waarden of instandhoudingsdoelstellingen in beeld te brengen.

2.2 Veldbezoek

Het veldbezoek bestaat uit een biotooptoets met als doel een inschatting te maken van de ecologische kwaliteiten van het plangebied. De bevindingen van het bronnenonderzoek zijn hierbij in het veld getoetst en waar nodig aangevuld.

Op 12 maart 2021 is een veldbezoek uitgevoerd door Matthias Koster, ecoloog van Idverde Advies, ter plaatse van het plangebied, Sint-Jansbeek tussen Sambeek en Vierlingsbeek. De weersomstandigheden waren op dat moment bewolkt, perioden met miezerregen, 10 ^{o}C en 3-4 Bft.
Op het moment van het veldbezoek zijn nooit alle mogelijk voorkomende soorten zichtbaar aanwezig. Diersoorten zijn bijvoorbeeld alleen nachtactief of in een bepaalde periode van het jaar afwezig. Daarom zijn de eisen die soorten/soortgroepen aan hun leefgebied stellen met betrekking tot vaste rust- en verblijfplaatsen, voedselgebieden en migratieroutes vergeleken en getoetst met de situatie in het veld. Het plangebied kan o.a. voor vogels, amfibieën en vleermuizen een geschikte locatie zijn omdat deze de beek en aanwezige houtopstanden kunnen gebruiken als broedlocatie, verblijfplaats of migratieroute.

2.3 Effectenbeoordeling

Op basis van de uitkomsten van het bronnen- en veldonderzoek is beoordeeld of het plan (negatieve) effecten kan hebben. Hierbij is de uitvoeringsperiode meegewogen, en wordt waar mogelijk onderscheid gemaakt in effecten op korte en lange termijn.
In hoeverre het mogelijk is om een complete effectanalyse te maken is afhankelijk van de volledigheid en bruikbaarheid van de beschikbare verspreidingsgegevens en duidelijkheid over de uit te voeren werkzaamheden en uitvoeringsplanning. Wanneer aanvullend onderzoek noodzakelijk blijkt kan pas na afloop van het benodigde onderzoek de effectanalyse worden afgerond.
Indien sprake is van een conflictsituatie tussen de aanwezigheid van strikt beschermde soorten en de geplande ruimtelijke ingreep, is in onderhavige rapportage aangegeven welke voorzorgsmaatregelen genomen moeten worden om negatieve effecten op beschermde soorten te voorkomen. Indien negatieve effecten door het nemen van voorzorgsmaatregelen niet te voorkomen zijn, is aangegeven dat mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn en/of een ontheffing aangevraagd dient te worden. Ook is beoordeeld of mogelijke negatieve effecten op de Natura2000 gebieden of het Natuurnetwerk kunnen optreden.

3. Onderzoeksresultaten

De basis voor de QuickScan wordt gevormd door gegevens over het (mogelijk) voorkomen van beschermde planten- en diersoorten binnen de invloedsfeer van de werkzaamheden. Onderstaand is eerst een algemene beschrijving van het plangebied gegeven. Daarna zijn per soortgroep de resultaten van het bronnen- en veldonderzoek beschreven.

3.1 Algemene beschrijving plangebied

Het plangebied bevindt zich in de gemeente Boxmeer en bevat naast de beek ook aanliggende percelen. Het gehele plangebied ligt nagenoeg in het buitengebied van de gemeente, met uitzondering van het dorp Vortum-Mullem heen. De Sint Jansbeek stroomt van zuid naar noord. De beek bestaat op verschillende trajecten een rechtgetrokken watergang. Pleksgewijs bevindt zich een ruigtestrook op de oeverzone. De oeverzones hebben een steil verloop. De watergang kenmerkt zich door een stromende beek en bevat nagenoeg geen onderwatervegetatie. In de randen staat op verschillende plekken rietvegetatie. Op meerdere plekken langs de beek bevinden zich poelen en natte hooilanden. Verder bestaat omliggende gebied hoofdzakelijk uit agrarisch gebruikte graslanden. Op enkele plekken bevinden zich kleine bospercelen naast de beek. Ter hoogte van Vortum-Mullem stroomt de beek in een betonnen bak tussen tuinen door.

Afbeelding 3.1. Impressie plangebied gezien ter hoogte van Sambeek, kijkend richting het zuiden.

Afbeelding 3.2. Impressie plangebied gezien ter hoogte van Sambeek, kijkend richting het noorden.

Afbeelding 3.3. Impressie plangebied gezien ter hoogte van Vortum-Mullem, kijkend richting het zuiden.

.

Afbeelding 3.4. Impressie plangebied gezien ter hoogte van Vortum-Mullem (straat Brembroeken), kijkend richting het noorden.

Afbeelding 3.5. Impressie plangebied gezien ter hoogte van Vortum-Mullem (straat Brembroeken), kijkend richting het zuiden.

Afbeelding 3.6. Impressie plangebied gezien ter hoogte van Vortum-Mullem (straat Brembroeken), kijkend richting het zuiden.

Afbeelding 3.7. Impressie plangebied gezien ter hoogte van Vortum-Mullem (straat Brembroeken), kijkend richting het zuiden.

Afbeelding 3.8. Impressie plangebied gezien ter hoogte van Groeningen (straat Hultenweg), kijkend richting het noorden.

Afbeelding 3.9. Impressie plangebied gezien ter hoogte van Vortum-Mullem (straat Voortweg), kijkend richting het zuiden.

3.2 Vaatplanten

In de gegevens van de NDFF zijn meldingen bekend van beschermde vaatplanten. Het gaat hierbij om wilde weit en drijvende waterweegbree.

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde vaatplanten aangetroffen in en rondom het plangebied. Dit was vanwege de tijd van het waarin het veldbezoek uitgevoerd was (late winter/begin voorjaar) ook te verwachten. Doordat de oevers dichtbegroeid zijn met grassoorten, de Sint-Jansbeek met enige regelmaat geschoond wordt en droogvallende slikranden/oevers ontbreken, wordt drijvende waterweegbree uitgesloten in het plangebied en de directe omgeving van het plangebied. Doordat open plekken in de oevers ontbreken en in de omgeving ook geen graanakkers aanwezig zijn, wordt het voorkomen van de wilde weit in het plangebied en de directe omgeving ervan uitgesloten.

3.3 Zoogdieren

Doordat vleermuizen andere eisen stellen aan hun plangebied dan andere (grondgebonden) zoogdieren, worden beide soortgroep apart besproken.

3.3.1 Grondgebonden zoogdiersoorten

In de NDFF zijn binnen een straal van ca. 1 km rondom het plangebied meerdere meldingen bekend van grondgebonden zoogdieren. Zo zijn meerdere meldingen bekend van de bever, bunzing, das en steenmarter. Meldingen van de bever en bunzing zijn van zowel in als buiten het plangebied afkomstig. Van de overige soorten bevinden de meldingen in de directe omgeving van het plangebied.

Uit de Atlas van Nederlandse Zoogdieren blijkt dat de wezel en hermelijn eveneens in de omgeving van het plangebied voorkomen. Daarnaast zijn tal van meldingen bekend van algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren als de haas, ree, mol en verschillende muissoorten. De meldingen zijn zowel vanuit het plangebied als van ruim buiten het plangebied afkomstig (100-1000 meter).

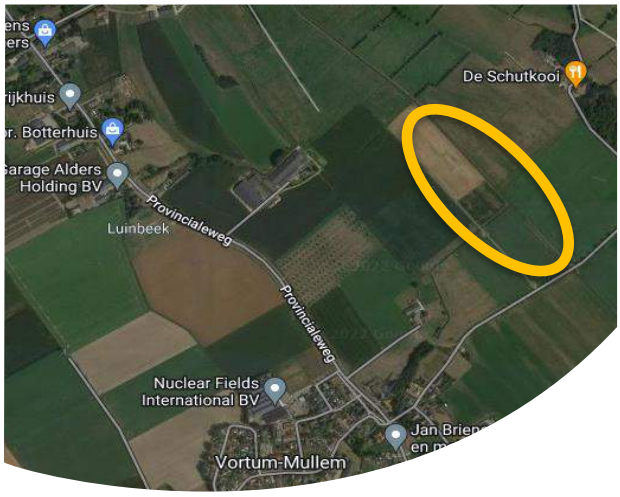
Tijdens het veldbezoek zijn sporen van grondgebonden zoogdieren aangetroffen. Zo zijn ten zuiden van Vortum-Mullem diverse vraatsporen van de bever aangetroffen. Eveneens is op deze locatie een burcht van de bever aangetroffen Daarnaast komen vanuit het waterschap meerdere meldingen van het aanleggen van dammen en knaagsporen op het traject ten zuiden van Vortum-Mullem. Hier is duidelijk sprake van een territorium van een bever(familie). Ook ten noordoosten van Vortum-Mullem is sprake van een beverterritorium. Hier zijn door het waterschap beveractiviteiten vastgesteld, een exacte locatie van een beverburcht is (nog) niet bekend. (Zie afbeelding 3.12 en 3.13).

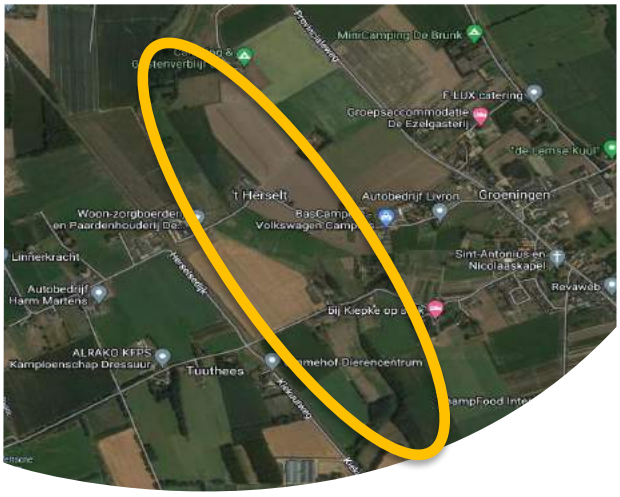
Afbeelding 3.10. Aangetroffen beverburcht in het plangebied

Afbeelding 3.11.Locatie beverburcht in het plangebied

Afbeelding 3.12. Beverterritorium noord

Afbeelding 3.13. Beverterritorium zuid

In de oevers bevinden zich de nodige muizenholen. Direct grenzend aan deze oevers bevinden zich op verschillende locaties kleine bospercelen en ruigtestroken. Samen kunnen deze elementen (als lijnstructuur) fungeren als verblijfplaats voor kleine martachtigen als hermelijn, wezel, bunzing en/of steenmarter. Deze stroken zijn alleen ten zuiden van Vortum-Mullem geschikt als leefgebied voor deze soorten. Het gebied ten noorden van Vortum-Mullem is niet geschikt aangezien ruigtestroken en bospercelen die aangesloten zijn op deze ruigtestroken niet aanwezig zijn. Hierdoor kan het voorkomen van deze (kleine) marterachtigen in het plangebied niet worden uitgesloten.
Sporen en/of verblijfplaatsen van de das zijn niet aangetroffen. De omgeving van het plangebied kan wel fungeren als leefgebied voor de das.
Daarnaast kunnen zowel het plangebied als de grondstructuren rondom het plangebied fungeren als leefgebied voor verschillende algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren als muizen, vos, mol en egel.

Voorkomen grondgebonden zoogdieren:

- Voorkomen (kleine) marterachtigen (steenmarter, wezel, hermelijn, bunzing, das) en de bever in het plangebied en de invloedssfeer ervan kan niet worden uitgesloten.
- Het plangebied is geschikt als leefgebied voor algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren (egel, mol en verschillende muissoorten).

3.3.2 Vleermuizen

Bij het gebruik van het landschap door vleermuizen kan onderscheid gemaakt worden in vaste verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden. In de NDFF zijn meldingen van gewone dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis en rosse vleermuis rondom het plangebied bekend. Verder blijkt uit de Atlas van Nederlandse Zoogdieren dat de watervleermuis en ruige dwergvleermuis voorkomen in de omgeving van het plangebied. Onderstaand is per gebruiksfunctie (verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroute) beschreven wat de bevindingen in het veld zijn.

Verblijfplaatsen

De aanwezige duikers/bruggen kunnen vanwege de geringe ruimte tot het wateroppervlak (maximaal 30 cm) en het ontbreken van kieren en spleten als verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen worden uitgesloten. In enkele bomen direct grenzen aan het plangebied zijn bomen met holtes en spleten aangetroffen. Hierdoor kunnen verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen in het plangebied niet worden uitgesloten. Wel kunnen, omdat het gaat om kleinere ruimtes (spechtenholtes), winter- en kraamverblijfplaatsen van boombewonende vleermuissoorten worden uitgesloten.

Vliegroutes en foerageergebied

De aanwezige watergang en op meerdere locaties de bospercelen grenzend aan het plangebied kunnen fungeren als onderdeel van het foerageergebied en/of vliegroute voor vleermuizen.

Voorkomen vleermuizen:

- Verblijfplaatsen van zowel gebouw bewonende vleermuizen kunnen in het plangebied worden uitgesloten.
- Verblijfplaatsen van winter- en kraamverblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen direct grenzend aan de beek kunnen worden uitgesloten.
- Zomer- en paarverblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen in het plangebied direct grenzend aan de beek kunnen niet worden uitgesloten.
- Binnen en direct grenzend aan het plangebied bevindt zich geschikt foerageergebied.
- Het plangebied en directe omgeving ervan kunnen gebruikt worden als vliegroute.

3.4 Vogels

De bescherming van vogelnesten en/of verblijfplaatsen is niet voor alle soorten gelijk. Daarom is hieronder een onderscheid gemaakt.

3.4.1 Vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Bronnenstudie

In de omgeving van het plangebied zijn meldingen bekend van exemplaren van de buizerd, boomvalk, grote gele kwikstaart, havik, kerkuil, ooievaar, roek, ransuil, steenuil en sperwer. Op meldingen van de grote gele kwikstaart en buizerd na zijn meldingen afkomstig van buiten het plangebied. Deze eerdergenoemde soorten vallen binnen categorie 1 t/m 4, wat betekent dat dat de verblijfplaatsen van deze soorten ten alle tijde jaarrond beschermd zijn, dus ook buiten de periode dat de verblijfplaatsen door de soorten in gebruik zijn.

Veldbezoek

Het voorkomen van de grote gele kwikstaart in het plangebied kan worden uitgesloten. De aanwezige duikers en onderdoorgangen zijn niet geschikt als nestlocatie voor de grote gele kwikstaart. Dit wordt veroorzaakt doordat kieren, spleten en uitstekende elementen niet aanwezig zijn en doordat de daadwerkelijke ruimte tot het wateroppervlak gering is (max. 30cm). Daarnaast zijn de oevers dichtbegroeid waardoor deze geen stenige open plekken of zandige slikplaten bevat.
Kolonies, grote horsten/nesten zijn niet aanwezig. Hierdoor kunnen soorten als havik, roek, buizerd en ooievaar worden uitgesloten. Bebouwing in het plangebied dat door de voorgenomen werkzaamheden verloren gaat, is niet aanwezig. Hierdoor kunnen kerkuil en steenuil als broedvogel in het plangebied worden uitgesloten.
In het omliggende gebied (ten zuiden van Vortum-Mullem) bevinden zich twee zwarte kraaiennesten in de aangrenzende bospercelen. Deze nesten kunnen potentieel in gebruik zijn als nestlocatie door de boomvalk, ransuil of sperwer. Het plangebied en het omliggende gebied kan fungeren als leefgebied voor de kerkuil, buizerd, sperwer, boomvalk, steenuil, ooievaar en ransuil.
Tijdens het veldbezoek zijn vogels met jaarrond beschermde nesten (cat. 5) aangetroffen in en rondom het plangebied. Het gaat hierbij om de grote bonte specht, boomkruiper, pimpel- en koolmees. In bomen direct grenzend aan de Sint-Jansbeek zijn meerdere spechtenholen aangetroffen die voor deze soorten als broedlocatie kunnen fungeren.

Voorkomen vogels met jaarrond beschermde nesten:

- Voorkomen van de buizerd, grote gele kwikstaart, havik, kerkuil, ooievaar, roek en steenuil als broedvogel kan worden uitgesloten binnen het plangebied en de directe omgeving ervan.

- Voorkomen van de boomvalk, ransuil en sperwer als broedvogel kan niet worden uitgesloten binnen het plangebied en de directe omgeving van het plangebied ervan.
- Voorkomen buizerd, boomvalk, ransuil, sperwer havik, kerkuil, ooievaar, roek en steenuil (foerageergebied) binnen het plangebied en de invloedsfeer ervan kan niet worden uitgesloten.
- Voorkomen van soorten als grote bonte specht, boomkruiper pimpel- en koolmees als broedvogel kan niet worden uitgesloten in de directe omgeving van het plangebied.

3.4.2 Overige broedvogels

Bronnenstudie

Uit het aanvullende bronnenonderzoek in 2021 blijken in de NDFF een hoog aantal meldingen van algemene vogels bekend te zijn die afkomstig zijn uit de omgeving van het plangebied. Het gaat hierbij om soorten als wilde eend, grauwe gans, meerkoet, blauwborst, grasmus, gele kwikstaart en nachtegaal.

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn meerdere overige (broed-)vogelsoorten in en rondom het plangebied aangetroffen. Het gaat hierbij om soorten als heggenmus, roodborst, wilde eend en waterhoen. Nesten van deze soorten zijn niet aangetroffen in en rondom het plangebied. Daarentegen kunnen de oevers, bospercelen en ruigtestroken grenzend aan de beek wel geschikt zijn voor water- boom, ruigte- en grondbroeders.

Voorkomen overige broedvogels:

- Het plangebied en het gebied binnen de invloedsfeer van het plangebied is geschikt als broedbiotoop voor water-, ruigte-, struweel- en boombroeders.

3.5 Vissen

Bronnenstudie

In de NDFF zijn geen meldingen bekend van beschermde vissoorten. Vanwege het ontbreken van verlandingsvegetaties worden beschermde vissoorten niet verwacht in het plangebied en de invloedsfeer ervan.

Voorkomen beschermde vissen:

- Beschermde vissen zijn niet te verwachten binnen het plangebied.

3.6 Amfibieën en reptielen

Bronnenstudie

Tijdens het bronnenonderzoek in 2021 blijken in de NDFF meerdere meldingen bekend te zijn van amfibieën. Het gaat hierbij om meldingen van amfibieën als alpenwatersalamander, kamsalamander, bruine kikker, kleine watersalamander en gewone pad. In de NDFF zijn ook meldingen bekend van de levendbarende hagedis.

Veldbezoek

Voortplantingswateren van de kam-, alpen- en vinpootsalamander bevinden zich niet in en rondom het plangebied. Doordat de Sint-Jansbeek vrij ondiep is, vrij snel stroomt en vissen (tiendoornige stekelbaars, snoek, pos) bevat, kunnen de eerdergenoemde soorten worden uitgesloten. De Sint-Jansbeek heeft daarentegen wel de potentie om te fungeren als voortplantingswater voor algemeen voorkomende amfibieën.
Het voorkomen van reptielen in en rondom plangebied kan worden uitgesloten vanwege het feit dat het plangebied geen structuurrijke vegetatie bevat. In de aangrenzende bospercelen ten zuiden van de Overloonse weg komt mogelijk wel levendbarende hagedis voor.

Voorkomen beschermde reptielen en amfibieën:

- Voorkomen van de kam-, alpen- en vinpootsalamander in de beek en de directe omgeving ervan worden uitgesloten.
- Voorkomen van algemeen voorkomende amfibieën (groene kikker, bruine kikker, kleine watersalamander en gewone pad) binnen het plangebied en de directe omgeving ervan kan niet worden uitgesloten.
- Voorkomen van reptielen in de beek en de directe omgeving ervan kan worden uitgesloten.
- Voorkomen van levendbarende hagedis in de wijdere omgeving kan niet worden uitgesloten.

3.7 Overige beschermde soorten

Bronnenstudie

In de NDFF zijn meldingen bekend van de beschermde kleine ijsvogelvlinder (dagvlinder).

Veldbezoek

De bospercelen grenzend aan het plangebied hebben de potentie om te fungeren als leefgebied voor de kleine ijsvogelvlinder. Echter vanwege het ontbreken van waardplanten als wilde kamperfoelie kan het voorkomen van de kleine ijsvogelvlinder worden uitgesloten. Andere beschermde ongewervelde diersoorten worden ook op basis van het huidige biotoop niet in het plangebied of het gebied binnen de invloedsfeer van de werkzaamheden verwacht, vanwege het ontbreken van geschikt biotoop.

Voorkomen beschermde ongewervelde diersoorten:

- Beschermde ongewervelde diersoorten zijn niet te verwachten binnen het plangebied.

3.8 Invasieve exoten

In de NDFF zijn meerdere meldingen van invasieve exoten bekend. Het gaat hierbij om muskusrat, reuzenberenklauw, reuzenbalsemien en smalle waterpest.

Voorkomen invasieve exoten:

- Binnen de invloedsfeer van het plangebied zijn geen groeiplaatsen/verblijfplaatsen van invasieve exoten aanwezig.

3.9 Beschermde gebieden

3.9.1 Natura2000

Op minder dan vijf kilometer afstand tot het plangebied bevinden zich de Natura2000 gebieden Maasduinen en Boschhuizerbergen. De Boschhuizerbergen vormen een stuifzandgebied in Noord-Limburg, gelegen tussen de Peel en de Maas. Sindsdien bestaat het gebied uit een complex van naaldbossen, droge heideterreinen, jeneverbesstruwelen en open stuifzand. In het noordwestelijk deel van het gebied bevindt zich een voedselarm ven. Het gebied is aangewezen als Habitatrichtlijngebied voor Stuifzandduinen (H2310), Zandverstuivingen (H2330), Zwakgebufferde vennen (H3130) en Jeneverbesstruwelen (H5130). Het gebied is gevoelig voor de externe factoren stikstof, verdroging (vennen) en vernatting (heide en zandverstuivingen).

De Maasduinen bevinden zich aan de overzijde van de Maas. Het gebied vormt ecologisch gezien een belangrijke overgang van hoog- naar laagterras in het stroomdal van de Maas. Het gebied is onder andere aangewezen als Habitatrichtlijngebied voor Stuifzandduinen (H2310) en Zandverstuivingen (H2330), Zwakgebufferde vennen (H3130) , Droge en Vochtige heiden (H4030 en H4010A) en Stroomdalgraslanden (H6120). Daarnaast is het aangewezen als Vogelrichtlijngebied voor soorten als Grauwe klauwier, Nachtzwaluw en Oeverzwaluw. Het gebied is gevoelig voor de externe factoren stikstof, verdroging (vennen) en vernatting (heide en zandverstuivingen).

3.9.2 Natuurnetwerk Brabant (NNB)

De Sint Jansbeek en aangrenzende gronden zijn opgenomen in het NNB, met uitzondering van het gedeelte in de kern Vortum-Mullem. Dit deel is aangewezen als ecologische verbindingszone.
De Sint Jansbeek is aangewezen als beheertype *N03.01 Beek en Bron*. De aangrenzende percelen hebben als beheertype *N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland, N05.04 Dynamisch moeras, N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos* en *N14.02 Hoog- en laagveenbos*. Een groot deel is vooralsnog aangeduid als *N00.01 Nog om te vormen landbouwgrond naar natuur (inrichting)*.
Het ambitietype voor een deel van het kruiden- en faunarijkgrasland en de nog in te richten gronden is vochtig hooiland. Ook voor de bossen is de ambitie gericht op vernatting ten opzichte van de huidige situatie: *N14.03 Haagbeuken- en essenbos* en *N16.04 Vochtig bos met productie*. Daarnaast zijn de landschapselementen *L01.02 Houtwal en houtsingel* en *L01.16 Bossingel* aanwezig.

4. Toetsing aan de Wet natuurbescherming

In dit hoofdstuk is een analyse gemaakt van de te verwachten effecten op de soorten die aanwezig zijn of verwacht mogen worden. Op basis van de gegevens uit het bronnen- en veldonderzoek is het voorkomen van beschermde vaatplanten, vissen en ongewervelde diersoorten uitgesloten. Hierdoor is het optreden van negatieve effecten op deze soorten of soortgroepen uitgesloten en worden zij onderstaand niet verder behandeld.

4.1 Grondgebonden zoogdiersoorten

4.1.1 Bever

Ten zuiden van Vortum-Mullem bevindt zich een beverburcht in de Sint-Jansbeek. Ook zijn hier over een groter traject sporen van bevers aangetroffen, zoals knaagsporen en beverdammen, die wijzen op een beverterritorium. Ook ten noorden van Vortum-Mullem maakt de Sint Jansbeek deel uit van een beverterritorium. Bij het uitvoeren van werkzaamheden op deze trajecten, kan niet worden uitgesloten dat verstoring en hiermee overtredingen van verbodsartikelen binnen de Wet natuurbescherming optreden en is het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk. Aanvullende maatregelen zijn noodzakelijk.

4.1.2 Kleine marterachtigen

Winterverblijfplaatsen van kleine marterachtigen zijn in en rondom de beek uitgesloten. Daarentegen kan het gebied wel zomer- en kraamverblijfplaatsen bevatten. Deze bevinden zich ten zuiden van Vortum-Mullem. Hier bevinden zich ruigtestroken, houtstapels, muizenholen en bospercelen die kunnen fungeren als leefgebied voor kleine marterachtigen. De voorgenomen herinrichtingsmaatregelen hebben maar betrekking op een klein deel van het leefgebied van deze soorten. Hierdoor blijft het leefgebied behouden en wordt mogelijk verbeterd door de herinrichting van het gebied. De werkzaamheden leiden mogelijk wel tot tijdelijke verstoring en ongeschiktheid voor kleine marterachtigen. Daarom wordt geadviseerd om de werkzaamheden in de periode september-half maart uit te voeren. Op deze manier vinden overtredingen van verbodsartikelen binnen de Wet natuurbescherming niet plaats. Door de werkzaamheden in deze periode al op te starten/uit te voeren, is het eveneens mogelijk om de werkzaamheden door te laten lopen in de kwetsbare periode. Door de menselijk activiteit in het gebied vindt tijdelijk geen vestiging van exemplaren plaats en kunnen de werkzaamheden zonder overtreding van verbodsartikelen plaatsvinden. Worden de werkzaamheden pas in de periode april-september opgestart, dan kunnen negatieve effecten als verstoring op verblijfplaatsen (zomer- en kraamverblijfplaatsen) niet worden uitgesloten. Wordt toch gewerkt in deze periode dan is aanvullend onderzoek en mogelijk een ontheffing noodzakelijk.

4.1.3 Overige grondgebonden zoogdieren

Voor de te verwachten algemene grondgebonden zoogdiersoorten (§3.3, o.a. vos, egel, mol en diverse muizensoorten) binnen het plangebied geldt in de Provincie Noord-Brabant een algemene vrijstelling. D.w.z. dat in gevallen waar de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling leidt tot een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming, geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd.

Ondanks de vrijstelling die geldt voor algemeen voorkomende soorten, blijft te allen tijde de algemene zorgplicht van kracht. Deze houdt in dat de ingreep en werkzaamheden zorgvuldig en met zo min mogelijk schade aan de aanwezige flora en fauna uitgevoerd moeten worden. Dit houdt o.a. in dat wanneer dieren worden aangetroffen, deze de gelegenheid moeten krijgen om te kunnen vluchten of (indien mogelijk) worden verplaatst buiten het plangebied.

4.2 Vleermuizen

Geadviseerd wordt om de bomen met holtes langs de Sint-Jansbeek te behouden. Indirecte effecten door de voorgenomen werkzaamheden als geluid en trillingen ten behoeve van de herinrichting van de beek kunnen daarentegen wel leiden tot verstoring van de verblijfplaatsen en daarmee overtredingen van verbodsartikelen binnen de Wet natuurbescherming. Door de werkzaamheden in de periode eind oktober tot en met begin april uit te voeren, zijn deze verblijfplaatsen nog niet in gebruik door vleermuizen (potentieel gebruik van deze verblijfplaatsen is vanaf medio april tot en met oktober). Doordat de werkzaamheden in het bosperceel van korte duur zijn, kan op deze manier verstoring van zomer- en paarverblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen worden uitgesloten en zijn dus overtredingen op verbodsartikelen binnen de Wet natuurbescherming niet aan de orde. Worden de werkzaamheden in de periode april tot en met oktober uitgevoerd dan kan negatieve effecten als verstoring door geluid en trillingen

niet worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek is dan noodzakelijk om gebruik van deze potentiële verblijfplaatsen in beeld te brengen.

4.3 Broedvogels

4.3.1 Vogels met jaarrond beschermde nesten (ransuil, boomvalk en sperwer)

In enkele bomen direct grenzend aan het plangebied (ten zuiden van Vortum-Mullem) zijn zwarte kraaiennesten aangetroffen. Deze nesten worden met enige regelmaat gekraakt door soorten als sperwer, boomvalk of ransuil. Verblijf-/broedplaatsen en bijbehorend functioneel leefgebied van vogels (waaronder sperwer, ransuil en boomvalk), die deze het hele jaar door gebruiken of elk jaar terugkeren naar hetzelfde nest, zijn permanent beschermd.
Door de voorgenomen werkzaamheden ten behoeve van de herinrichting van de Sint-Jansbeek kan op voorhand visuele verstoring en verstoring door geluid niet worden uitgesloten op een in gebruik zijnde nest door de sperwer, boomvalk of ransuil. Geadviseerd wordt om de werkzaamheden in de periode september-medio februari uit te voeren. Op deze manier vindt verstoring van deze nesten niet plaats en worden verbodsartikelen binnen de Wet natuurbescherming niet overtreden.

In meerdere bomen direct grenzend aan de beek zijn holtes aangetroffen die in gebruik kunnen zijn door soorten als grote bonte specht, boomkruiper, pimpel- en koolmees. Dit soort verblijfplaatsen is jaarrond beschermd indien zwaarwegende ecologische omstandigheden aan de orde zijn. Deze genoemde soorten zijn allen vrij algemeen in de Noord-Brabant. Hierdoor zijn ecologisch zwaarwegende omstandigheden niet aan de orde. Wel dienen werkzaamheden in de omgeving van geschikte nestbomen in de periode eind oktober tot en met medio maart (dus buiten de broedperiode) uit te worden gevoerd. Op deze manier vindt geen vernietiging en/of verstoring van in gebruik zijnde nesten plaats en vindt dus ook geen overtreding van verbodsartikelen binnen de Wet natuurbescherming plaats.

4.3.2 Overige broedvogels (houtduif, roodborst, goudhaan etc.)

De meeste vogelsoorten maken elk jaar een nieuw nest. Nesten van algemene broedvogels zijn beschermd wanneer zij in gebruik zijn. Door de voorgenomen werkzaamheden in de periode eind september tot en met medio maart uit te voeren, worden de werkzaamheden buiten het broedseizoen van algemene broedvogels uitgevoerd. Wanneer werkzaamheden in het broedseizoen worden uitgevoerd, kan niet worden uitgesloten dat in gebruik zijnde nesten worden verstoord dan wel vernietigd en zijn overtredingen van verbodsartikelen van de Wet natuurbescherming niet uitgesloten. Aanvullende maatregelen zijn dan noodzakelijk. Deze zijn beschreven in hoofdstuk 5.

4.4 Amfibieën en reptielen

Voor de te verwachten algemene amfibieën (§3.6, o.a. gewone pad, kleine watersalamander en bruine kikker) binnen het plangebied geldt in de Provincie Noord-Brabant een algemene vrijstelling. D.w.z. dat in gevallen waar de voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling leidt tot een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming, geen ontheffing hoeft te worden aangevraagd. Ondanks de vrijstelling geldt voor algemeen voorkomende soorten te allen tijde de algemene zorgplicht. Deze houdt in dat de ingreep en werkzaamheden zorgvuldig en met zo min mogelijk schade aan de aanwezige flora en fauna uitgevoerd moeten worden. Dit houdt o.a. in dat wanneer dieren worden aangetroffen, deze de gelegenheid moeten krijgen om te kunnen vluchten of (indien mogelijk) worden verplaatst buiten het plangebied.

De levendbarende hagedis komt voor in de bospercelen ten zuiden van de Overloonse weg. Wanneer in deze percelen herinrichtingsmaatregelen plaatsvinden, ondervindt deze soort mogelijk hinder van de werkzaamheden. Indien bos gekapt wordt, is sprake van verlies aan leefgebied. Wanneer alleen het profiel van de beek wordt aangepast, is sprake van tijdelijke verstoring. Afhankelijk van de voorgenomen herinrichting moeten aanvullende maatregelen worden genomen.

4.5 Beschermde gebieden

4.5.1 Natura2000

Effecten op de beide Natura2000 gebieden treden mogelijk op als gevolg van stikstofdepositie tijdens de werkzaamheden of door een verandering in de hydrologische situatie. Hydrologische effecten op het gebied Maasduinen zijn niet te verwachten, aangezien dit gebied aan de overzijde van de Maas is gelegen. Ook zijn geen hydrologische effecten te verwachten op het gebied Boschhuizerbergen. Aan de bovenloop van de Sint Jansbeek vinden geen maatregelen plaatsen, die leiden tot een wijziging in de hydrologische situatie van het Natura2000 gebied. Voor een nadere onderbouwing wordt verwezen naar de hydrologische studie, die in het kader van het Projectplan Waterwet wordt uitgevoerd
Gezien de geringe omvang van de werkzaamheden, lijkt vooralsnog geen sprake te zijn van uitstoot van stikstof op de stikstofgevoelige habitattypen. Daarnaast is per 1 juli 2021 de Wet stikstofreductie en natuurverbetering in werking getreden,

waarmee voor bouw-, aanleg- en sloopactiviteiten een vrijstelling geldt van een eventuele vergunningplicht. Deze vrijstelling geldt specifiek alleen voor de bouwfase, niet voor de gebruiksfase. Tot de vrijgestelde bouwwerkzaamheden behoren ook aanlegactiviteiten in de weg- en waterbouw, inclusief de vervoersbewegingen die samenhangen met de werkzaamheden, zoals aan- en afvoer van materialen en transport van werknemers en werktuigen van en naar de bouwplaats. De werkzaamheden voor de inrichting van de EVZ vallen daarmee in de aanlegfase onder deze vrijstelling. Tijdens de gebruiksfase treedt geen extra uitstoot van stikstof op ten opzichte van de huidige situatie.
Aanvullende maatregelen voor de N2000 gebieden zijn daarmee niet nodig.

4.5.2 NNB

Het doel van het project is invulling te geven aan de doelstelling van het NNB. Hierbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de beheertype, zoals die in het Natuurbeheerplan 2021 van de Provincie Noord-Brabant zijn opgenomen. Aantasting van het NNB is vooralsnog niet aan de orde. In het Projectplan Waterwet wordt op basis van het Voorlopig en Definitief Ontwerp de toetsing aan het Natuur Netwerk Nederland (NNN) nader uitgewerkt.

5. Conclusie

In dit hoofdstuk zijn de conclusie en het advies opgenomen. Er is aangegeven of sprake kan zijn van een overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming, er voorzorgsmaatregelen genomen moeten worden om overtreding te voorkomen, of dat aanvullend onderzoek en/of mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn. Indien een ontheffing noodzakelijk is, wordt dit aangegeven.

5.1 Soortenbescherming Wet natuurbescherming

De verspreidingsgegevens en het oriënterend veldbezoek geven een voldoende duidelijk beeld van het (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten. Voor de volgende soortgroepen zijn vervolgstappen vereist. Hierbij is rekening gehouden met de overlap van de meest gewenste werkperiode en dus minst kwetsbare periode:

Bever

- Voor het uitvoeren van werkzaamheden op de trajecten, waar beverterritoria aanwezig zijn, is het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk. Aanvullende maatregelen zijn in dat geval noodzakelijk en moeten worden opgenomen in het activiteitenplan, dat bij de ontheffing wordt ingediend.

Kleine marterachtigen

- Werkzaamheden in de periode-september-half maart uitvoeren.
- Worden de werkzaamheden vanaf april-september opgestart dan is aanvullend onderzoek noodzakelijk en mogelijk een ontheffing noodzakelijk.

Overige grondgebonden zoogdieren:

- Voldoen aan zorgplicht vrijgestelde soorten:
    - Indien tijdens de uitvoering van het werk dieren worden waargenomen, dan moeten zij de gelegenheid krijgen om te kunnen vluchten. Minder mobiele dieren kunnen eventueel worden verplaatst tot buiten de werkgrens.

Vleermuizen

- Indien binnen de kraam- en paarperiode (april-oktober) van vleermuizen wordt gewerkt:
    - Aanvullend onderzoek naar de potentiële verblijfplaatsen in het bosperceel.
- De te plaatsen verlichting op de opslag dient naar beneden geschenen te worden om zo lichtverstrooiing naar de lijnstructuren van het bosperceel en watergang te voorkomen.

Broedvogels

- Werkzaamheden uitvoeren in de periode september-medio februari.
- Indien werkzaamheden opgestart worden in het broedseizoen:
    - Aanvullend onderzoek functionaliteit zwarte kraaiennesten (boomvalk, ransuil en sperwer) bospercelen ten zuiden van Vortum-Mullem.
    - Broedvogelcheck (overige broedvogels) maximaal 3 dagen voorafgaand aan werkzaamheden door een ecoloog laten uitvoeren. Indien nesten aanwezig zijn dienen werkzaamheden uitgesteld te worden totdat de nestjongen het nest hebben verlaten.

Amfibieën en reptielen

- Bij werkzaamheden in de bospercelen ten zuiden van de Overloonse weg aanvullende maatregelen nemen ten behoeve van de levendbarende hagedis. Maatregelen zijn afhankelijk van de aard en de omvang van de werkzaamheden.
- Voldoen aan zorgplicht vrijgestelde soorten:
    - Indien tijdens de uitvoering van het werk dieren worden waargenomen, dan moeten zij de gelegenheid krijgen om te kunnen vluchten. Minder mobiele dieren kunnen eventueel worden verplaatst tot buiten de werkgrens.

Nog uit te voeren ecologische aanvullende onderzoeken of vervolgmaatregelen

De volgende maatregelen dienen voorafgaand aan of tijdens de werkzaamheden volgende toegepast te worden:

- Aanvragen ontheffingsaanvraag voor werkzaamheden binnen de beverterritoria.
- Opstellen ecologisch werkprotocol
- Ecologische begeleiding bij de voorgenomen werkzaamheden

5.2 Beschermde gebieden

Ten aanzien van de beschermde gebieden worden geen significante negatieve effecten verwacht. In het Projectplan Waterwet moet nader worden omschreven in hoeverre het definitieve ontwerp past binnen de doelstelling van het NNB ter plaatse.

6. Literatuurlijst

Geraadpleegde literatuur

BIJ12. (2017). Kennisdocument Bever

Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J.B.M., Canters, K.J., Buys, J.C. (2016). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center. P. 236-264.

Dietz, C., Helversen von, O., Nill, D., Vleermuizen, alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika, Utrecht 2011.

NDFF. (2021). https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul.

Verkenning van kansrijke oplossingen voor verbeteren connectiviteit en herinrichting van de Sint Jansbeek

KroesConsultancy
WATER - MILIEU - ECOLOGIE

In opdracht van Waterschap Aa en Maas

Colofon

Auteur:	M.J. Kroes
Opdrachtgever	Waterschap Aa en Maas
Opdrachtnemer:	Kroes Consultancy
Project.nr.:	KC2021-06
Status	Concept
Datum:	10 september 2021
Plaats:	Amsterdam

Inhoud

1 Inleiding 5
1.1 Algemeen 5
1.2 Locaties 5
1.3 Doelsoorten 7
2 Uitmonding Maas en stuw 112GRS 8
2.1 Algemeen 8
2.2 Knelpuntbeschrijving 9
2.3 Kansrijke oplossingsrichtingen 10
3 Coupure BKW3 14
3.1 Algemeen 14
3.2 Knelpuntbeschrijving 14
3.3 Kansrijke oplossingsrichtingen 15
4 Duiker onder Provinciale weg in Vortum-Mullem 17
4.1 Algemeen 17
4.2 Knelpuntbeschrijving 17
4.3 Kansrijke oplossingsrichtingen 17
5 Betonnen bak in Vortum-Mullem 18
5.1 Algemeen 18
5.2 Knelpuntbeschrijving 18
5.3 Kansrijke oplossingsrichtingen 19
6 Stuw 112ESS 20
6.1 Algemeen 20
6.2 Knelpuntbeschrijving 20
6.3 Kansrijke oplossingsrichtingen 20
7 Stuw 112ERS 22
7.1 Algemeen 22
7.2 Knelpuntbeschrijving 22
7.3 Kansrijke oplossingsrichtingen 22
8 Duiker onder spoorweg 24
8.1 Algemeen 24
8.2 Knelpuntbeschrijving 24
8.3 Kansrijke oplossingsrichtingen 25
9 Stuw 112EOS 26
9.1 Algemeen 26
9.2 Knelpuntbeschrijving 26

9.3 Kansrijke oplossingsrichtingen 26
10 Stuw 112A5 28
10.1 Algemeen 28
10.2 Knelpuntbeschrijving 28
10.3 Kansrijke oplossingsrichtingen 28
11 Duiker constructie vanaf A73 (nabij stuw 112A4) 30
11.1 Algemeen 30
11.2 Knelpuntbeschrijving 30
11.3 Kansrijke oplossingsrichtingen 30
12 Conclusies en aanbevelingen 32
12.1 Conclusies 32
12.2 Aanbevelingen 32
Bijlagen 34
Grondposities Sint Jansbeek 34

1 Inleiding

1.1 Algemeen

De Sint Jansbeek kent een beekherstelopgave. De monding van de beek is in 2015 voor 0,8 km ingericht. Binnen de uiterwaarden van de Maas is een gedeelte van de Sint Jansbeek hersteld, waardoor hij weer een natuurlijker karakter heeft. De beek slingert weer door het landschap. Bovenstrooms is de Sint Jansbeek nog niet hersteld. De grondpositie voor herinrichting ligt echter redelijk gunstig waardoor het voornemen er is om het resterende deel op te pakken.

Naast het beoogde beekherstel dient stuw 112GRS, die niet meer functioneel is, vispasseerbaar te worden gemaakt en dienen de 5 overige aanwezige stuwen, de overkluizing en de uitwateringssluis Veerweg nader te worden verkend of deze ook vispasseerbaar gemaakt dienen te worden. Verder resteert er nog een kleine EVZ opgave van 0,4 km binnen de bebouwde kom van Vortum-Mullem.

In dit rapport is specifiek gekeken naar de problematiek en mogelijke oplossingen van de vismigratieknelpunten bij de Sint Jansbeek. Omdat voor het gehele tracé van de Sint Jansbeek een beekherstel / EVZ-opgave ligt dienen deze mogelijke oplossingen integraal te worden beschouwd en meegenomen in het totale plan. Mogelijk zijn daardoor ook nog andere oplossingen mogelijk/denkbaar.

1.2 Locaties

De werkzaamheden betreffen het gezamenlijk met waterschap Aa en Maas en ID Verde verkennen van kansrijke oplossingen voor vispasseerbaarheid en inrichting van de Sint Jansbeek. De volgende locaties zijn onderdeel van deze verkenning:

1. Uitmonding Maas
2. Stuw 112GRS
3. Coupure BKW3
4. Duiker onder de provinciale weg in Vortum-Mullem
5. Betonnen bak in Vortum-Mullem
6. Stuw 112ESS
7. Stuw 112ERS
8. Duiker onder spoorweg
9. Stuw 112EOS
10. Stuw 112A5
11. Duiker constructie bij monding met waterloop vanaf A73 (nabij stuw 112A4)

Per knelpunt zijn een of meerdere oplossingen beschreven, die het waterschap kan toepassen voor een nadere analyse om te komen tot een voorkeursoplossing die wordt uitgewerkt tot een voorontwerp. In afwegingskader vismigratie is aangegeven dat nr 10 en 11 geen prioriteit hebben bij

het vispasseerbaar maken omdat (volgens district) het deel bovenstrooms aan deze stuw regelmatig droog valt. Er zijn wel oplossingen voorgesteld voor deze locaties omdat vanuit een nieuw ontwerp van de watergang er mogelijk sprake is van het langer vasthouden van het water.

Figuur 1.1 Ligging van de knelpunt lokaties

1.3 Doelsoorten

Het waterlichaam is gekarakteriseerd als R5 (landbouw), langzaam stromend riviertje op zand, rekening houdend met een ligging in een omgeving met veel landbouw. Doelsoorten zijn onder andere winde, riviergrondel, bermpje, kleine modderkruiper en aal.

De visstand voldoet nog niet aan het streefbeeld. Hiervoor kan een aantal factoren worden aangegeven: de nog te onnatuurlijke inrichting van het waterlichaam, de aanwezigheid van niet vispasseerbare obstakels, beperkte stroming en gebrek aan habitatdiversiteit.

Als uitgangspunt wordt genomen dat de doelsoorten in twee richtingen kunnen migreren. Voor de vismigratieroute tussen de Maas en het bovenstroomse deel van de Sint Jansbeek ligt er extra aandacht ligt bij de doelsoorten winde, riviergrondel, bermpje en aal. Het is onzeker of winde ook daadwerkelijk gebruik gaat maken van de gehele migratieroute of dat deze alleen tot in het benedenstroomse deel migreert.

Figuur 1.2 De winde, één van de doelsoorten voor vismigratie

2 Uitmonding Maas en stuw 112GRS

2.1 Algemeen

De Sint Jansbeek mondt benedenstrooms van het stuw-sluiscomplex uit in de Maas. Het benedenstroomse deel is opnieuw ingericht, waardoor de beek hier een meer bochtig karakter heeft. De monding van de beek is in 2015 voor 0,8 km ingericht. Binnen de uiterwaarden van de Maas is een gedeelte van de Sint Jansbeek hersteld, waardoor hij weer een natuurlijker karakter heeft. De beek slingert weer door het landschap. Stuw112GRS heeft geen functie meer. De betonnen bak Inclusief drempel is gehandhaafd.

Net benedenstrooms van de monding van de Sint Jansbeek in de Maas, komt de Sambeekse uitwatering uit in de Maas. Deze monding is niet optrekbaar voor vis.

Figuur 2.1 Sambeekse uitwatering. Foto links, water stroomt over de damwand de Maas in. Pomp dient voor opmaling Maaswater tijdens droge perioden (water wordt richting Oeffeltse raam gepompt). Foto rechts, richting monding kijkend.

Figuur 2.2 Uitmonding Sint Jansbeek. Foto links, uitmonding. Foto rechts, boom staat nog in het water die normaal op de oever droog staat.

Figuur 2.3 Stuw 112GRS gezien vanaf de stroomafwaartse zijde

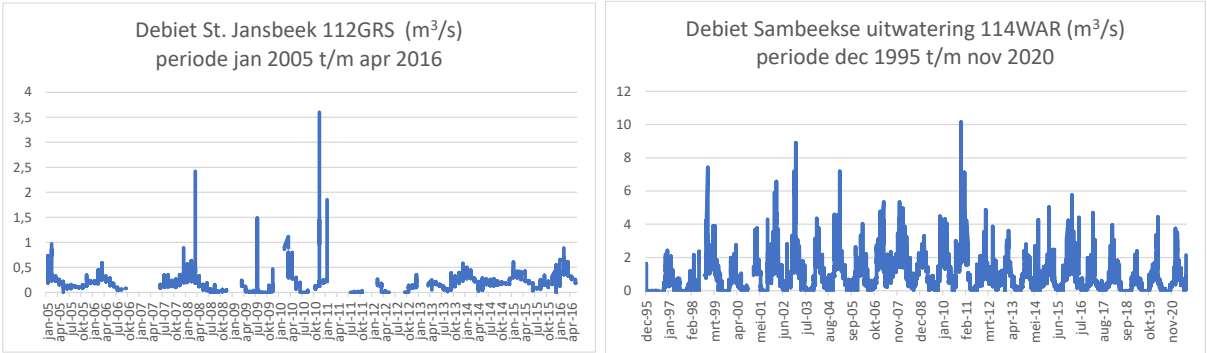
2.2 Knelpuntbeschrijving

De uitstroom van de Sambeekse uitwatering heeft wel een hoger debiet dan die van de Sint Jansbeek, waardoor er voor de vissen die vanuit de Maas de Sint Jansbeek willen optrekken een afleidende lokstroom uitgaat van de Sambeekse uitwatering. Uit onderstaande tabel is af te leiden dat de gemiddelde afvoer van de Sambeekse uitwatering beduidend groter is.

Tabel 2.1 Gemiddelde en maximale dagelijkse afvoer van de Sambeekse uitwatering en Sint Jansbeek

		totaal aantal dagen	**gemiddelde** m^3/s	**maximum** m^3/s
Sint Jansbeek	112GRS	2878	0,18	3,60
Sambeekse uitwatering	114WAR	8949	0,84	10,14

Onderstaand zijn de gemiddelde dagelijkse debieten weergegeven. De afvoer van beide watergangen verloopt pieksgewijs en is afhankelijk van de regenval. Beide wateren kennen perioden van droogte. De Sambeekse uitwatering heeft een meer constant afvoerverloop. Tijdens perioden van droogte worden er water vanuit de Maas opgepompt in de Sambeekse uitwatering.

Figuur 2.4 Verloop van de dagelijkse afvoer van de Sambeekse uitwatering en Sint Jansbeek

De stuw 112GRS is verwijderd en in principe passeerbaar voor vissen. Er ligt nog wel een drempel die mogelijk een barrière vormt voor vis bij lage waterafvoeren. Deze tijdens het veldbezoek (26 juli 2021) niet zichtbaar. Wel was de stroming vrij sterk door vernauwing veroorzaakt door waterplanten. Tevens zijn de taluds strak in het beton gegoten. Het lijkt een lastig te passeren traject voor kleine vis/minder goede zwemmers. De stroming was zo sterk vanwege de periode van hoogwater op de Maas. Normaliter is er sprake van een kleinere afvoer op deze locatie.

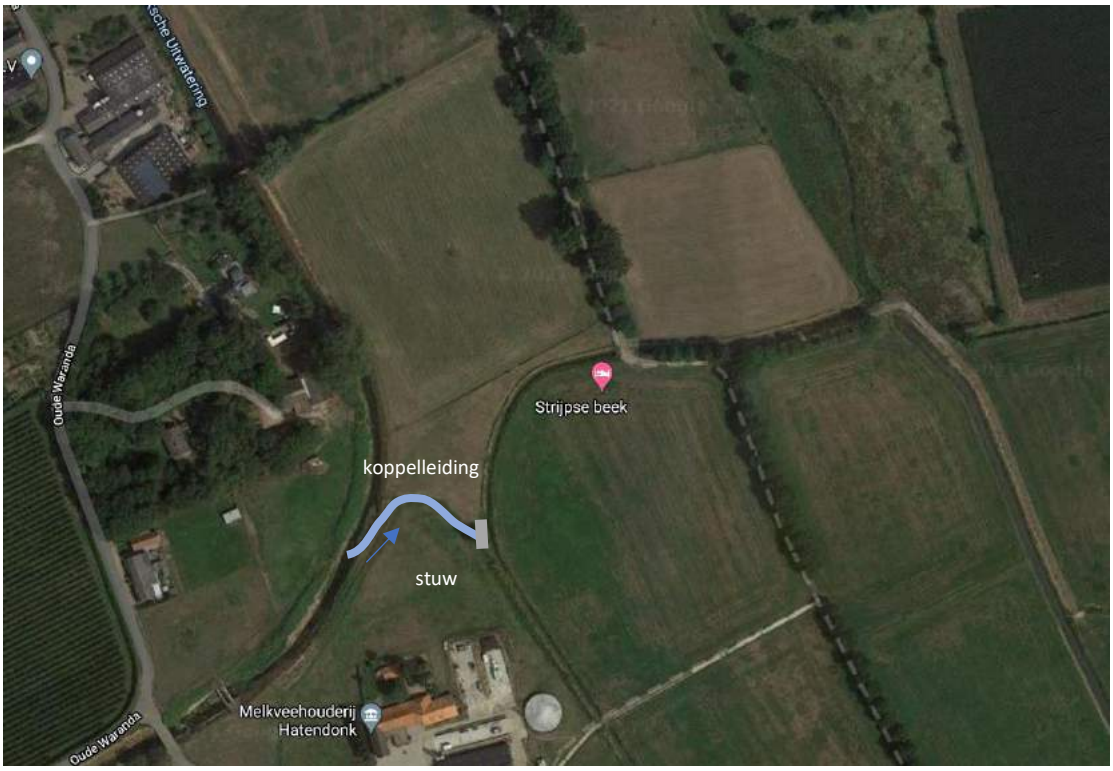
2.3 Kansrijke oplossingsrichtingen

Een deel van het wateroverschot van de Sambeekse uitwatering kan worden geleid naar de Sint Jansbeek. Dit leidt tot een betere lokstroomverdeling tussen Sambeekse uitwatering en Sint Jansbeek ten gunste van de Sint Jansbeek. Een groter debiet van de Sint Jansbeek zal ook beter worden opgemerkt door vis in de Maas. De vis die er langs komt, moet extra goed worden gelokt, aangezien er naar verwachting meer vis wordt aangetrokken door de vispassage in de Maas aan de overzijde.

Er liggen kansen om de Sambeekse uitwatering (die net noordelijk ligt) te koppelen aan de Sint Jansbeek om zodoende de lokstroom te vergroten. Meest kansrijke locatie is die waar de afstand tussen beide waterlichamen het smalst is. De Luinbeek kan dienen als een koppelleiding tussen beide watergangen. Aandachtspunt is de waterkwaliteit van de b-waterloop, tijdens het veldbezoek leek deze sterk verontreinigd door meststoffen. Grond wellicht in eigendom bij waterschap. Daar waar de Luinbeek in de Sint Jansbeek uitmondt is een stuw of stenen dam nodig om te voorkomen dat vis de verkeerde afslag neemt. Moet dus ook bij de aantakking van Luinbeek met Sambeekse uitwatering een stuw komen welke in periode van droogte voorkomt dat water weer via Sint Jansbeek in de Maas komt maar via de Oeffeltse raam gestuurd wordt. Tenminste ca. 50% van het water van de Sambeekse uitwatering wordt geleid naar de Sint Jansbeek om een gunstige lokstroomverdeling te creëren. In hoeverre het profiel van de Sint Jansbeek geschikt is voor grotere debieten moet nader worden onderzocht.

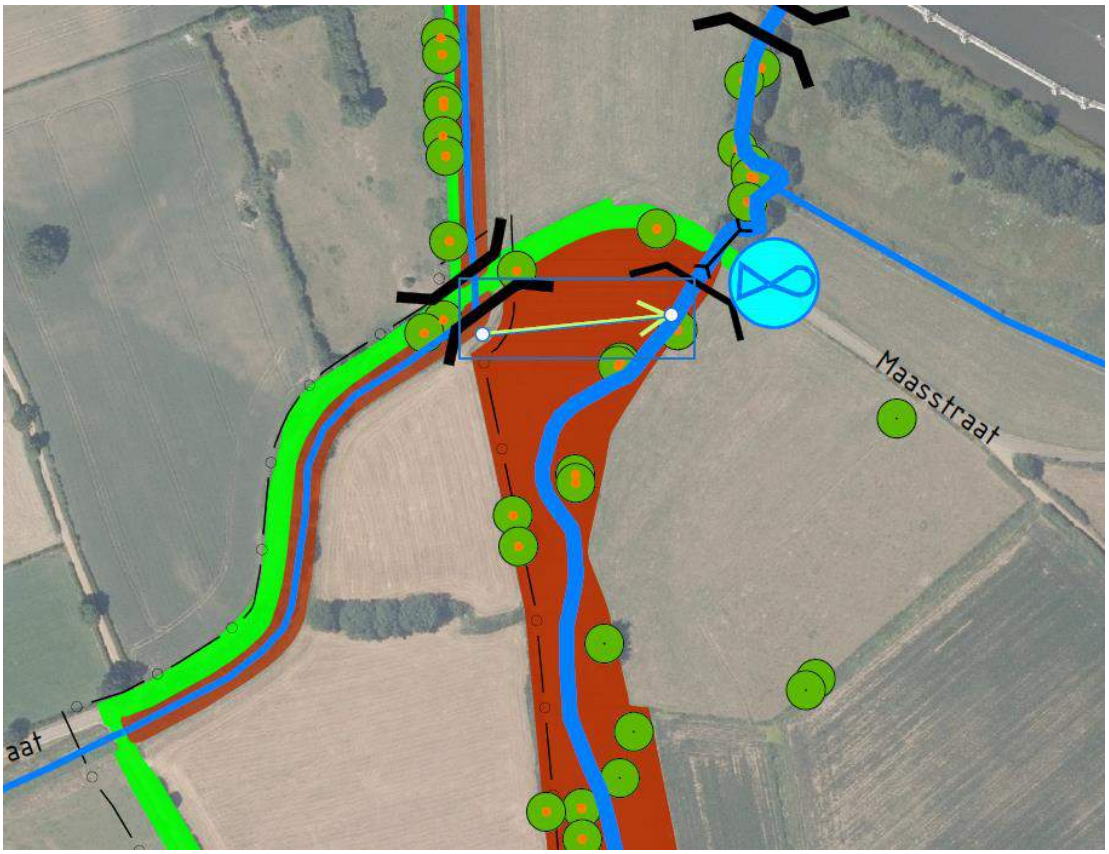

Figuur 2.5. Foto linksboven. Loop van de Luinbeek in het landschap. Foto rechtsboven. Verontreiniging door bemesting (misschien samenhangend met het hoge water van de Maas). Foto linksonder. Uitmonding Luinbeek in de Sint Jansbeek.

Figuur 2.6 Mogelijke positie van de koppelleiding en stuw

Verder stroomafwaarts liggen de Sambeekse Uitwatering en Sint Jansbeek ook dicht bij elkaar en heeft het waterschap bovendien de aangrenzende grond in eigendom (bij de Maasstraat, zie groene peil in figuur 2.7).

Figuur 2.7 Mogelijke positie van de koppelleiding bij de Maasstraat, zie groene peil

Extra aandacht bij de te kiezen verbinding moet er zijn voor het plan van de Oeffeltse Raam waar ook allerlei maatregelen worden verricht (zie ook https://www.aaenmaas.nl/in-jouw-buurt/projectenkaart/oeffeltse-raam/).

T.a.v. stuw 112GRS staat de constructie nog in het veld. Zoals eerder aangegeven zijn de onderdelen die de watergang stuwen er reeds in fase 1 uitgehaald. Geadviseerd wordt om hier de beek natuurlijker in te richten. De aanwezige drempel kan met stenen worden aangestort om hier de stroomsnelheid te remmen en de bodemovergang geleidelijke te maken voor bodem gebonden vissoorten/macrofauna. Bij voorkeur worden hiervoor houtige structuur gebruikt omdat de exotische grondels uit de Maas veel gebruik maken van stortsteen als habitat.

3 Coupure BKW3

3.1 Algemeen

Stuw BKW3 nabij Vortum-Mullem is een houten schot gesitueerd in de winterdijk van de Maas. Verval is ca. 15 cm. T.a.v. het vispasseerbaar maken van de betreffende stuw dient er dus rekening mee te worden gehouden dat deze kering in de dijk aanwezig is. Het betreft een stuw met schuif met een breedte van 2 m, die tijdens normale afvoersituaties open staat.

Daarnaast is er een houten draaideur aanwezig aan de benedenstroomse zijde van de dijk. Functie hiervan is af het dichten dijk tijdens hoog water. Indien water vanuit de maas de Sint Jansbeek op stroomt dan wordt de deur door druk vanuit de maas dichtgedrukt. De stroming vanuit de Sint Jansbeek zet de deur weer op een kier.

Figuur 3.1 Foto linksboven, draaideur net benedenstrooms van de dijk. Foto rechtsboven, vaste houten overlaat. Foto linksonder, strakke inrichting aan de bovenstroomse zijde

3.2 Knelpuntbeschrijving

Ten tijde van het veldbezoek stond de draaideur aan de benedenstroomse zijde op een kier. De deur kan verder open, maar vormt in deze situatie voor grotere vissen een knelpunt op deze manier. In november van 2020 stond deze verder open, zie onderste foto. Bij het district moet worden nagevraagd wat de maximale opening is die wordt toegestaan, evenals het moment van opening.

(m.a.w. gaat ie snel, ver genoeg open). De oplossing betreft min mogelijk handwerk, en het automatiseren als dat kan.

Figuur 3.2 Draaideur net benedenstrooms van de dijk iets verder op een kier (november van 2020)

Schot bovenstrooms van de duiker is een vaste overlaat (houten schot in sponning). De begroeiing met rietvegetatie kan aanvullend probleem veroorzaken door extra opstuwing/dichtgroei. De stuw is niet passeerbaar voor vissen.

Een aandachtspunt is verder de vrij strakke inrichting van de waterloop aan de bovenstroomse zijde. De betonnen oevers vormen geen geschikt leefgebied voor beekvissoorten.

3.3 Kansrijke oplossingsrichtingen

Kansrijke oplossingen voor het passeerbaar maken van de stuw zijn die door het aanbrengen van twee extra drempels. Dit kan beneden- of bovenstrooms van de huidige overlaat (houten schot in sponning). De vaste overlaat moet daarbij wel iets worden aangepast om deze beter passeerbaar te maken.

Idealiter wordt het houten schot verwijderd en wordt het verval over een deel van de lengte opgevangen met grove structuren in de watergang. Omdat het een vast schot in een sponning betreft is, kan deze in zijn geheel worden verwijderd. Als structuren zouden bijvoorbeeld grote

stenen (rond 50 cm of groter, afgewisseld met kleinere stenen en grind) kunnen dienen, die zorgen voor opstuwing en verruwing. Daarmee ontstaat er tevens meer variatie in stromingspatronen in het bovenstroomse deel. De stenen zorgen tevens voor beschutting voor vissen en macrofauna. Grote stenen zouden ook vervangen kunnen worden door houtige structuren.

De draaideur staat zover mogelijk open (tenminste 30-50%), zodat deze voor uitwisseling van vis geen belemmering vormt.

4 Duiker onder Provinciale weg in Vortum-Mullem

4.1 Algemeen

De overkluizing van de Sint Jansbeek onder de provinciale weg in Vortum-Mullem betreft een vierkante betonnen duiker. De lengte bedraagt ca. 48 m.

Figuur 4.1 overkluizing van de Sint Jansbeek onder de provinciale weg in Vortum-Mullem

4.2 Knelpuntbeschrijving

Tijdens het veldbezoek leek de passeerbaarheid voor beekvissen geen probleem qua stroomsnelheid. Wel kan de waterdiepte beperkend zijn voor de passage van grotere vissen (o.a. winde).

4.3 Kansrijke oplossingsrichtingen

Door het aanbrengen van extra verruwing aan de benedenstroomse zijde van de duiker, is het mogelijk om wat meer diepte/opstuwing te bewerkstelligen. Verruwing kan worden gecreëerd met structuren zoals grote stenen. Bij voorkeur worden houtstructuren ingezet omdat deze meer kansen bieden voor ecologie.

5 Betonnen bak in Vortum-Mullem

5.1 Algemeen

Het gedeelte van de Sint Jansbeek van de Forellen visvijvers tot aan de kering in de winterdijk is vastgelegd in beton. Het gedeelte in Vortum-Mullem loopt achter tuinen van huizen en heeft vrij veel emerse en drijvende vegetatie in het midden van de loopt. De beek is hier slecht toegankelijk en de oevers zijn volledig begroeid.

Figuur 4.2 Impressies van de Sint Jansbeek in de betonnen bak in Vortum-Mullem

5.2 Knelpuntbeschrijving

De emerse vegetatie biedt wel habitat voor vis, o.a. paaisubstraat en beschutting, mits deze nog open genoeg blijft. Onderhoud blijft waarschijnlijk wel noodzakelijk. De toegankelijkheid in het gedeelte van Vortum-Mullem vormt een probleem vanuit het oogpunt van onderhoud. Dit kan leiden tot dichtgroei van de hoofdloop, waardoor het te dicht is voor vissen om te kunnen passeren (naast de problemen met overstroming tijdens pieken in de afvoer).

De diepte over het gehele traject kan wel beperkend zijn voor passage/leefgebied grotere vissen (o.a. winde).

5.3 Kansrijke oplossingsrichtingen

Een belangrijk aspect voor behoud van leefgebied en passeerbaarheid is het onderhoud van de watergang. Wellicht ligt er een kans om dit i.s.m. de bewoners uit te voeren. Communicatie en voorlichting over hoe/waarom spelen een rol daarbij. In de winterperiode is geconstateerd dat de begroeiing in de bak volledig is verdwenen, zie onderstaande foto. De wijze van onderhoud moet nog worden nagevraagd bij de beheerders van het district.

Meer dynamiek en stromingsvariatie kunnen ook bijdragen aan lagere onderhoudsintensiteit. Dit kan bewerkstelligd worden door het aanbrengen van grote structuren in de bedding, o.a. houtstructuren of grote stenen. Dit leidt ook tot grotere waterdieptes, wat gunstiger is voor grote vissen.

Figuur 4.3 Impressies van de Sint Jansbeek in de betonnen bak in Vortum-Mullem in de winterperiode

6 Stuw 112ESS

6.1 Algemeen

Stuw 112ESS is oostelijk gelegen van Vortum-Mullem. Het betreft een stuw met klep met een doorstroombreedte van 2,75 m. De toegang van de stuw is via het perceel van de visvijvers. De klepstuw heeft een relatief gering verval. Het verval bedraagt ca. 15-20 cm. Het benedenstroomse deel beschikt over veel waterplanten, o.a. drijfblad en emerse vegetatie. Het bovenstroomse deel is wat breder, hier wordt de oever gemaaid. De grond is in eigendom bij Staatsbosbeheer.

Figuur 6.1 Foto linksboven, stuw112ESS. Foto rechtsboven, benedenstroomse deel van de stuw. Foto linksonder, bovenstroomse deel van de stuw

6.2 Knelpuntbeschrijving

De klepstuw is niet passeerbaar voor vissen in stroomopwaartse richting. In stroomafwaartse richting is deze alleen passeerbaar indien er voldoende water over de stuw stroomt.

6.3 Kansrijke oplossingsrichtingen

De meest kansrijke oplossing is die door aanleg van een vispassage in een omleiding langs de stuw. Dit kan een langere nevengeul zijn of een technische vispassage (de witvispassage). De grond in

eigendom bij Staatsbosbeheer zou de meest voor de hand liggende locatie hiervoor zijn. Onderstaand is hiervan een principeschets weergegeven.

Een andere mogelijkheid is de oplossing integraal onderdeel te laten uitmaken van beekherstel. De stuw kan mogelijk volledig worden verwijderd en/of vervangen door drempels in watergang.

Figuur 6.2 Principeschets van de inpassing van een nevengeul langs stuw 112ESS

7 Stuw 112ERS

7.1 Algemeen

Stuw 112ERS is gelegen langs het perceel aan de Voortweg 10 te Vierlingsbeek. Het betreft een stuw met klep met een doorstroombreedte van 2,75 m. Perceel links van de stuw is reeds in bezit van het waterschap.

Figuur 7.1 Foto linksboven, stuw112ERS. Foto rechtsboven, opstopping van de stuw met takken door de bever activiteit. Foto linksonder, benedenstroomse deel van de stuw. Foto rechtsonder, bovenstroomse deel van de stuw

7.2 Knelpuntbeschrijving

De stuw is niet passeerbaar voor vissen in opwaartse richting. Tijdens het veldbezoek bleek bovendien dat de klepstuw volledig dicht zat takken als gevolg van beveractiviteit. Hierdoor was het water aan de bovenstroomse zijde opgestuwd, resulterend in stilstaand, relatief diep water. Aan de benedenstroomse zijde was de beek erg ondiep. Voor grotere vis als winde/serpeling is dit mogelijk minder geschikt. De stuw had tijdens het veldbezoek een verval van ca. 70-80 cm.

7.3 Kansrijke oplossingsrichtingen

De oplossing voor het passeerbaar maken van de stuw is de aanleg van een vispassage langs de stuw. Kansrijke is de aanleg van een natuurlijke nevengeul langs de stuw op de naastgelegen grond die in eigendom is bij het waterschap. Dit biedt ook kansen om een wat meer natuurlijke inrichting te

bewerkstelligen in de nevengeul. Onderstaand is een principeschets weergegeven van een mogelijke loop van de nevengeul parralel langs de huidige loop.

Figuur 7.2 Principeschets van de inpassing van een nevengeul

8 Duiker onder spoorweg

8.1 Algemeen

De duiker loopt onder de Kiekuutweg en de spoorlijn door. De betonnen duiker is rond 1,25 m en heeft een lengte van ca. 26 m. Het water aan de bovenstroomse zijde is dieper dan aan de benedenstroomse zijde. Er lijkt sprake van een lichte helling in de duiker. Tijdens het veldbezoek was de watergang aan de benedenstroomse zijde volledig met kroos bedenkt. Bovenstrooms. Lijkt geen probleem voor vis qua diepte.

Figuur 8.1 Foto linksboven, betonnen duiker vanaf bovenstrooms gezien. Foto rechtsboven, betonnen duiker vanaf benedenstrooms gezien. Foto linksonder, benedenstroomse deel van de duiker.

8.2 Knelpuntbeschrijving

De helling in de duiker (Helling: BOS 12.64NAP BES 12.69NAP) kan over het gehele traject te hoge stroomsnelheden veroorzaken, waardoor met name kleinere vis niet in staat is om de duiker in stroomopwaartse richting te passeren. De waterdiepte (geringe passeerbaarheid en beschutting) en kroosbedekking (zuurstofgehalte) vormen knelpunten voor vis aan de benedenstroomse zijde.

8.3 Kansrijke oplossingsrichtingen

De waterdiepte in de duiker is te vergoten door het aanbrengen van structuren in de duiker. Onderstaand zijn een aantal voorbeelden gegeven van deze toepassing. Dit moet het verval geleidelijk overbruggen en leiden tot een hoger waterpeil in de duiker tot ca. 30 cm waterdiepte.

Figuur 8.2. Voorbeelden van inpassing van overlaten in de duiker (rechts) en stoorstenen met stenen bedding in duiker (links).

Indien er in de duiker te weinig mogelijkheden zijn voor drempels, dan ook structuren worden aangebracht in het benedenstroomse deel. Gedacht kan worden aan het gericht plaatsen van stenen of boomstronken in de bedding.

9 Stuw 112EOS

9.1 Algemeen

Stuw 112EOS is een klepstuw met ca. 20 cm verval. De stuw is bovenstrooms gelegen na de onderdoorgang van de Sint Jansbeek onder het spoor. Het betreft een stuw met klep met een doorstroombreedte van 2,25 m. Het waterschap heeft hier geen aangrenzende gronden in eigendom.

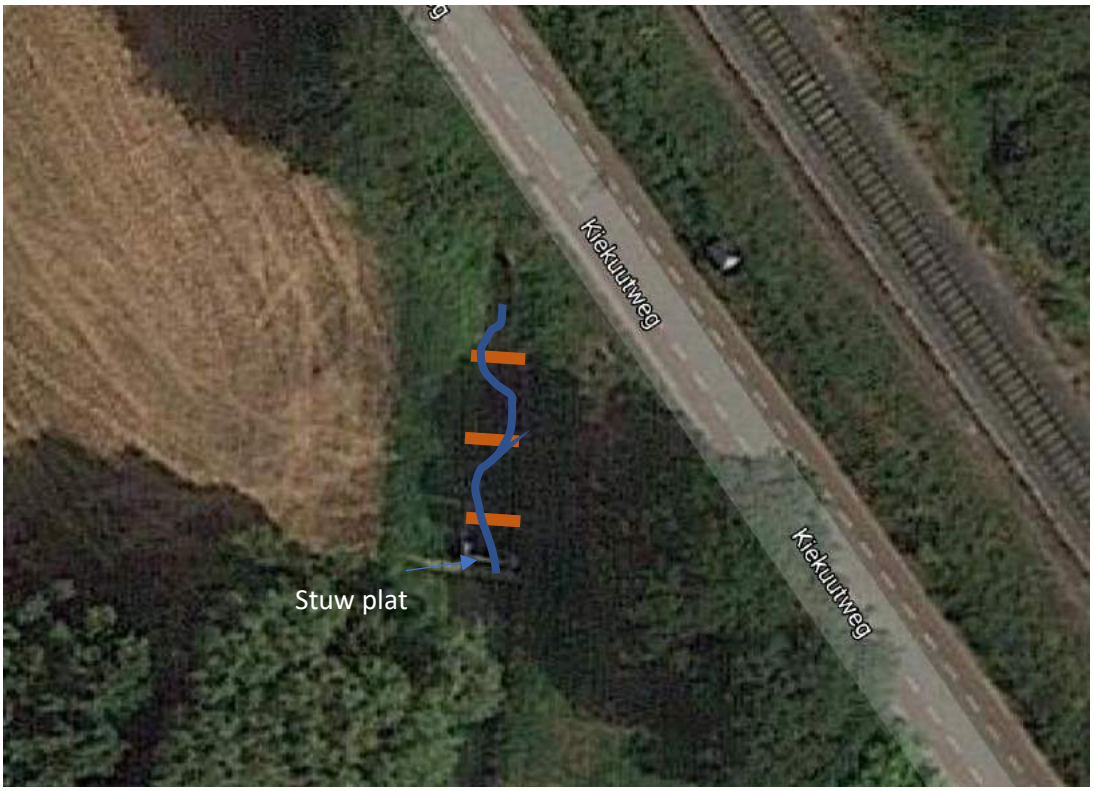
Figuur 9.1 Stuw112EOS

9.2 Knelpuntbeschrijving

De klepstuw is niet passeerbaar voor vissen in stroomopwaartse richting. In stroomafwaartse richting is deze alleen passeerbaar indien er voldoende water over de stuw stroomt.

9.3 Kansrijke oplossingsrichtingen

Als oplossing wordt voorgesteld om hier een vispassage aan te leggen om de stuw vispasseerbaar te maken. Gezien de beperkte ruimte rondom de stuw moet hier goed gekeken worden naar de mogelijke inpassing van de oplossing. Mogelijk is er ruimte links (opwaarts kijkend) langs de stuw voor een bypass. Dit moet wel worden afgestemd met de eigenaar van de betreffende grond. De minst ingrijpende oplossing is die door de klep van de stuw plat te leggen en het verval op te vangen met drempels in de beek.

Figuur 9.2. Principeschets van een vispassage benedenstrooms van de stuw

10 Stuw 112A5

10.1 Algemeen

Stuw 112A5 is gelegen naast de Overloonseweg nabij huisnummer 11. Het betreft een schotbalkstuw gecombineerd met de duiker onder de Overloonseweg. Het verval bedraagt ca. 10-15 cm.

Figuur 10.1 Foto links, betonnen duiker vanaf benedenstroomse zijde gezien. Foto rechts, stuw 112A5 en betonnen duiker vanaf bovenstroomse zijde gezien.

10.2 Knelpuntbeschrijving

De vaste overlaat is niet passeerbaar voor (kleine) vissen. De duiker heeft bovenstrooms voldoende waterdiepte, maar omdat deze in een helling ligt is de waterdiepte benedenstrooms erg ondiep.

10.3 Kansrijke oplossingsrichtingen

De meest eenvoudige oplossing is het verwijderen van de vaste overlaat en de gewenste opstuwing creëren met drempels in de hoofdloop aan de benedenstroomse zijde. Hierdoor ontstaat meer waterdiepte in het benedenstroomse traject en in de duiker.

Kansrijk is de mogelijkheid om op het terrein van Vivaro extra meandering aan te brengen, in combinatie met structuren als grote stenen of boomstronken, zie onderstaande principeschets.

Figuur 10.2. Principeschets van een meandere loop op het Vivaro terrein

11 Duiker constructie vanaf A73 (nabij stuw 112A4)

11.1 Algemeen

De ronde betonnen duiker ligt onder een onverharde weg. Net benedenstrooms komt de watergang vanaf de A73 uit via een duiker in de Sint Jansbeek. De Sint Jansbeek stroomt hier door een bosrijk gebied.

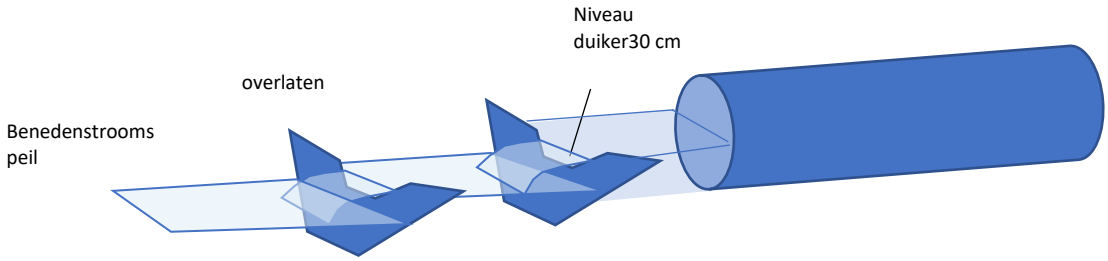
Figuur 11.1 Foto links, duiker met verval aan de benedenstrooms zijde. Foto rechts, loop van de Sint Jansbeek aan de bovenstroomse zijde

11.2 Knelpuntbeschrijving

De duiker benedenstrooms ligt hoger dan watergang, daardoor is deze onpasseerbaar voor vissen in stroomopwaartse richting. Bovenstrooms is de beek vrij ondiep, er is weinig stroming en veel emerse vegetatie, waardoor het habitat minder geschikt is voor beekminnende fauna.

11.3 Kansrijke oplossingsrichtingen

Een kansrijke oplossing voor een betere passeerbaarheid van de duiker is voorgesteld om benedenstrooms drempels aan te brengen. Dit moet leiden tot opstuwing met als uiteindelijke resultaat een hoger waterpeil van de duiker tot ca. 30 cm waterdiepte. Onderstaand is hiervan een principeschets gegeven.

Figuur 11.2. Principe oplossing voor het traject benedenstrooms van de duiker

De meest voor de hand liggende oplossing is het verwijderen van de duiker en deze vervangen voor een plaat of brug. Omdat het een landweg betreft zou dit een kansrijke oplossing kunnen zijn. De vraag is wel of hiermee het verval wordt opgelost, wellicht is het noodzakelijk om een aantal extra drempels aan te brengen.

In het bovenstroomse deel zou door het her en der plaatsen van structuren meer stromingsvariatie en diepte kunnen worden gerealiseerd.

12 Conclusies en aanbevelingen

12.1 Conclusies

Uit de verkenning blijkt dat er voor de knelpunten in de Sint Jansbeek diverse kansrijke oplossingen zijn die zowel bijdragen aan de connectiviteit als extra leefgebied voor kenmerkende vissoorten (en macrofauna). Onderstaand zijn de oplossingen per locatie samengevat.

Lokatie	**Kansrijke oplossingen**
1. Uitmonding Maas	Koppelen van Sint Jansbeek via Luinbeek. Tenminste ca. 50% van het water van de Sambeekse uitwatering wordt geleid naar de Sint Jansbeek om een gunstige lokstroomverdeling te creëren.
2. Stuw 112GRS	Beekdeel natuurlijker inrichten. De aanwezige drempel met stenen aanstorten om hier de stroomsnelheid te remmen en de bodemovergang geleidelijke te maken.
3. Coupure BKW3	Aanbrengen van twee extra drempels of verwijderen overlaat aanbrengen grove structuren in de watergang. De draaideur zover mogelijk open (tenminste 30-50%) zetten, zodat deze voor uitwisseling van vis geen belemmering vormt.
4. Duiker onder de provinciale weg in Vortum-Mullem	Lijkt geen knelpunt
5. Betonnen bak in Vortum-Mullem	Regulier onderhoud van de beek i.v.m. dichtgroei vegetatie. Aanbrengen van grote structuren in de bedding, o.a. houtstructuren of grote stenen voor meer dynamiek en stromingsvariatie (draag bij aan lagere onderhoudsintensiteit).
6. Stuw 112ESS	Aanleg van een vispassage in een omleiding langs de stuw, bijv. een langere nevengeul of een technische vispassage (de witvispassage).
7. Stuw 112ERS	Aanleg van een vispassage in een omleiding langs de stuw, bijv. een langere nevengeul of een technische vispassage (de witvispassage).
8. Duiker onder spoorweg	Aanbrengen van structuren in de duiker of structuren in het benedenstroomse deel.
9. Stuw 112EOS	Vispassage aan leggen langs de stuw of klep van de stuw plat leggen en het verval op vangen met drempels in de beek.
10. Stuw 112A5	Verwijderen van de vaste overlaat en de gewenste opstuwing creëren met drempels in de hoofdloop aan de benedenstroomse zijde.
11. Duiker constructie bij monding met waterloop vanaf A73 (nabij stuw 112A4)	Benedenstrooms van duiker aanbrengen van drempels of verwijderen van de duiker en deze vervangen voor een plaat of brug. In combinatie met een aantal extra drempels. In het bovenstroomse deel het her en der plaatsen van structuren om meer stromingsvariatie en diepte te realiseren.

12.2 Aanbevelingen

Aanbevolen wordt om de genoemde oplossingsrichtingen met de beheerders uit het District verder te verkennen op hun haalbaarheid, voor wat betreft type oplossing en inpassing.

Daarnaast worden sommige trajecten van de Sint Jansbeek in agrarische gebieden gekenmerkt door een recht en monotoon karakter. Voor de typische beekfauna (vissen en macrofauna) bieden deze delen weinig habitat. Door het aanbrengen van extra verruwing ontstaan betere schuilmogelijkheden

voor (jonge)vissen. Tevens ontstaat er een beter stromingsprofiel en zou ook kunnen worden overwogen om minder overlaten aan te leggen indien meer structuur wordt aangebracht. Mogelijkheden zijn er door het plaatsen van grote stoorstenen in de hoofdstroom/bedding. In langere trajecten kan ook worden overwogen om het zomerbed te versmallen met wilgentakken, waardoor er meer beeklengte wordt gecreëerd via een zogenaamde micromeandering. De beek krijgt dan een grotere waterdiepte en tevens een meer stromend karakter dan momenteel het geval is. Tijdens perioden met hoogwater zal het water over de ontstane plasberm stromen (zie voorbeelden in de onderstaande foto's).

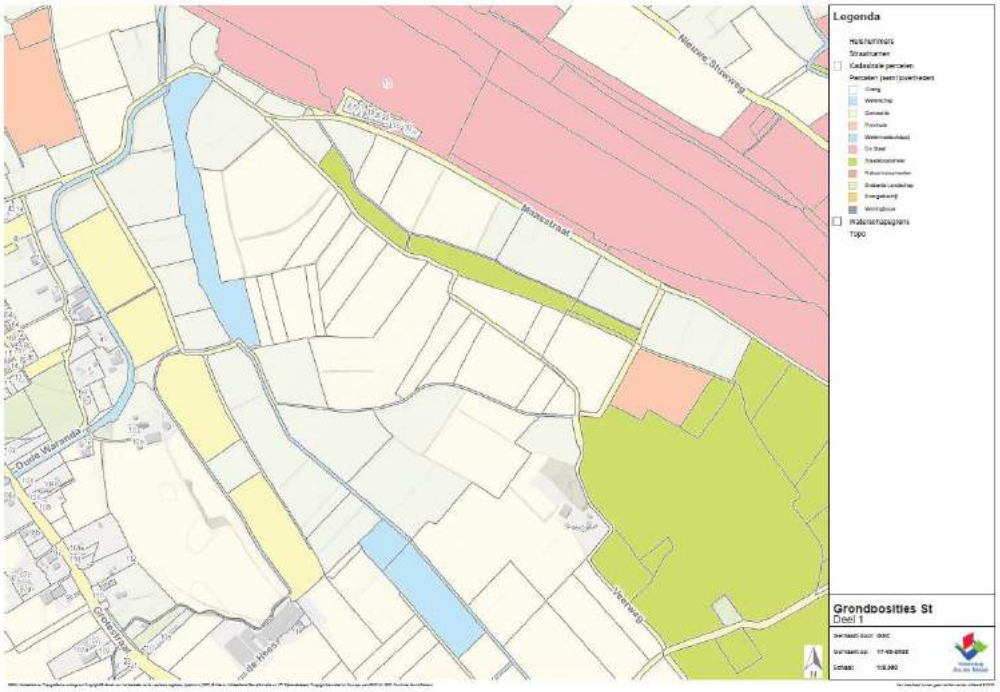

Figuur 12.1. Voorbeeld van versmallen zomerbed en micro-meandering. In Duitsland is hiermee ervaring op meerdere plaatsen.

Bijlagen

Grondposities Sint Jansbeek

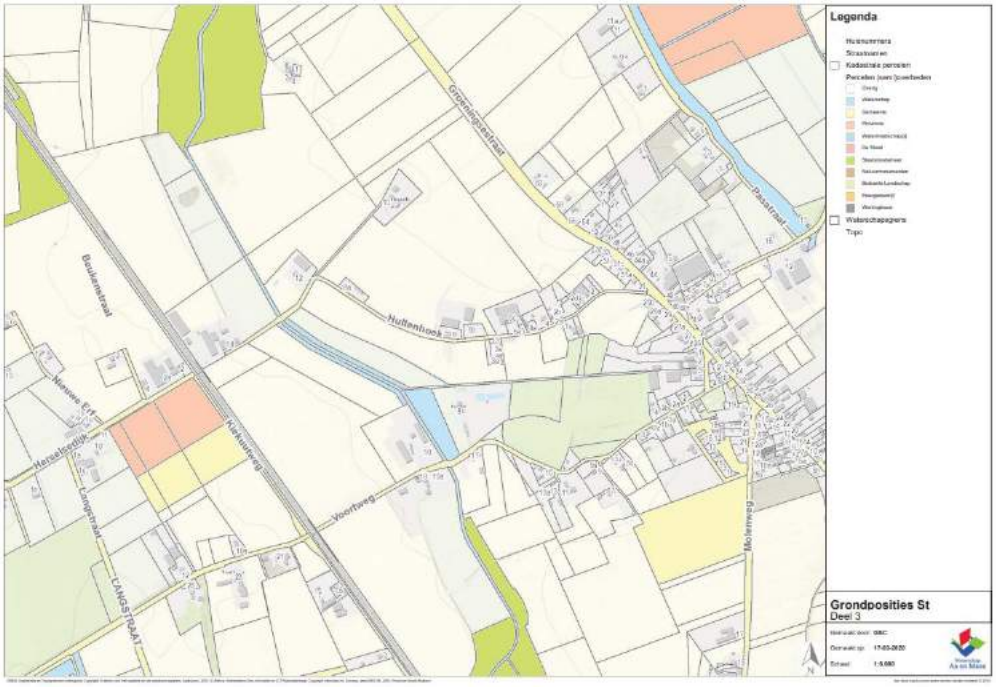
Deel 1

Deel 2

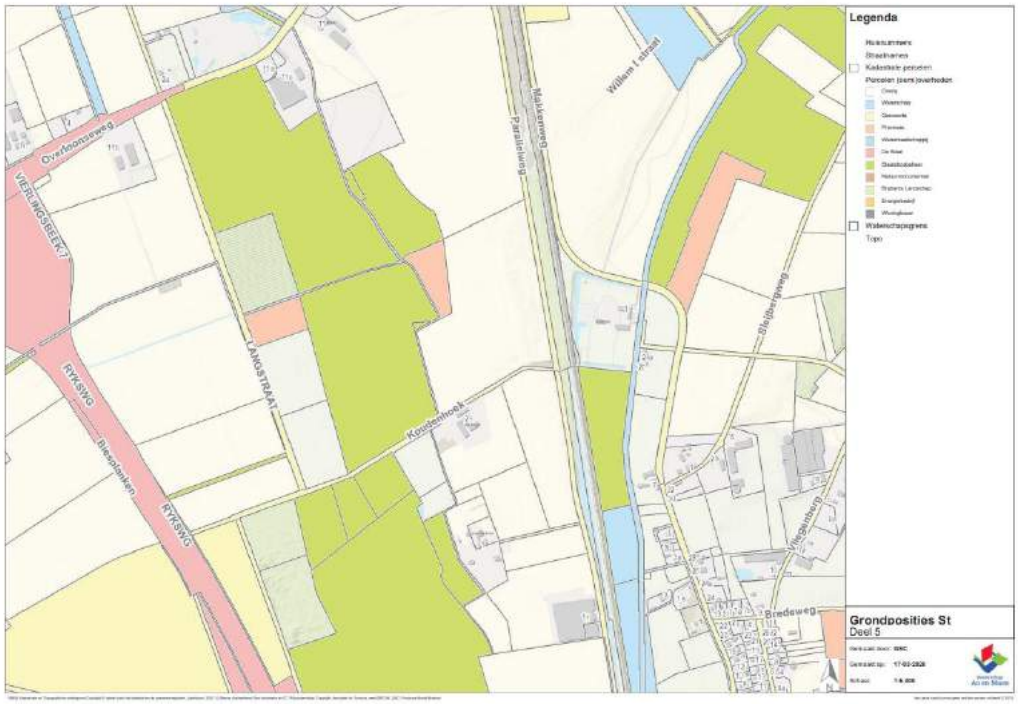
Deel 3

Deel 4

Deel 5

Legenda
Huisnummers
Straatnamen
Kadastrale percelen
Percelen (semi)overheden
Waterschapsgrens
Topo
Overloonseweg
VIERLINGSBEEKT
RYKSWG
Breeënlaken
RYKSWG
LANGSTRAAT
Koudenhoek
Parallelweg
Makkenweg
Willem I canaal
Stijlbergweg
Vlierdenseweg
Bredeweg
Grondposities St
Deel 5

Quickscan knelpuntenanalyse macrofauna St. Jansbeek april 2021

Ralf Verdonschot

Notitie Zoetwatersystemen, Wageningen Environmental Research
Mei 2021

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Auteur
Ralf Verdonschot

Opdrachtgever
AQUON; contactpersoon Mieke Moeleker

Referaat
Verdonschot, R.C.M. (2021) Quickscan knelpuntenanalyse macrofauna St. Jansbeek april 2021. Notitie Zoetwatersystemen, Wageningen Environmental Research, Wageningen UR, Wageningen.

Trefwoorden
indicatoren, KRW, beoordelingssysteem, ecologische kwaliteit

Beeldmateriaal
Mieke Moeleker, Ralf Verdonschot

© 2021 Wageningen Environmental Research, Wageningen UR

- Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking van deze uitgave is toegestaan mits met duidelijke bronvermelding.
- Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking is niet toegestaan voor commerciële doeleinden en/of geldelijk gewin.
- Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking is niet toegestaan voor die gedeelten van deze uitgave waarvan duidelijk is dat de auteursrechten liggen bij derden en/of zijn voorbehouden.

Wageningen Environmental Research aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen

Inhoud

1. Inleiding en doel **3**
1.1 Achtergrond 3
1.2 Doel en projectonderdelen 3

2. Methode **4**
2.1 Bemonstering 4
2.2 Analyse 6

3. Resultaten **8**
3.1 Macrofaunasamenstelling 8
3.2 Quickscan knelpuntenanalyse 10
3.3 Multivariate analyse macrofauna en milieuvariabelen 18

4. Discussie en conclusies **21**

5. Aanbevelingen voor beheer en inrichting **24**

6. Referenties **28**

1. Inleiding en doel

1.1 Achtergrond

AQUON heeft Wageningen Environmental Research gevraagd de gegevens van de macrofauna-quickscan knelpuntenanalyse van de St. Jansbeek te analyseren. De macrofauna-quickscan is een kosteneffectieve, ruimtelijk dekkende en diagnostische benadering om beeksystemen te beoordelen op basis van de macrofauna. De zogenoemde 'Quickscan knelpuntenanalyse' (QS-KA) is geschikt voor het diagnostiseren van de stressoren die spelen in een traject. Deze QS-KA is voor het eerst toegepast in de Sterkselsche Aa voor waterschap de Dommel (Verdonschot & Verdonschot 2019). In dit type quickscan worden verschillen tussen meetlocaties geinterpretereerd met behulp van sleutelfactoren op basis van de milieu- en habitatpreferenties van de aangetroffen taxa.

1.2 Doel en projectonderdelen

In de St. Jansbeek is beekherstel gepland. Om meer inzicht te krijgen in de toestand waarin de beek zich op dit moment bevindt (nulmeting) en welke stressoren er een bepalende rol spelen is de QS-KA toegepast.

Data is verzameld door AQUON op een serie meetlocaties, die zijn geselecteerd door Waterschap Aa en Maas op basis van een 5-tal criteria:

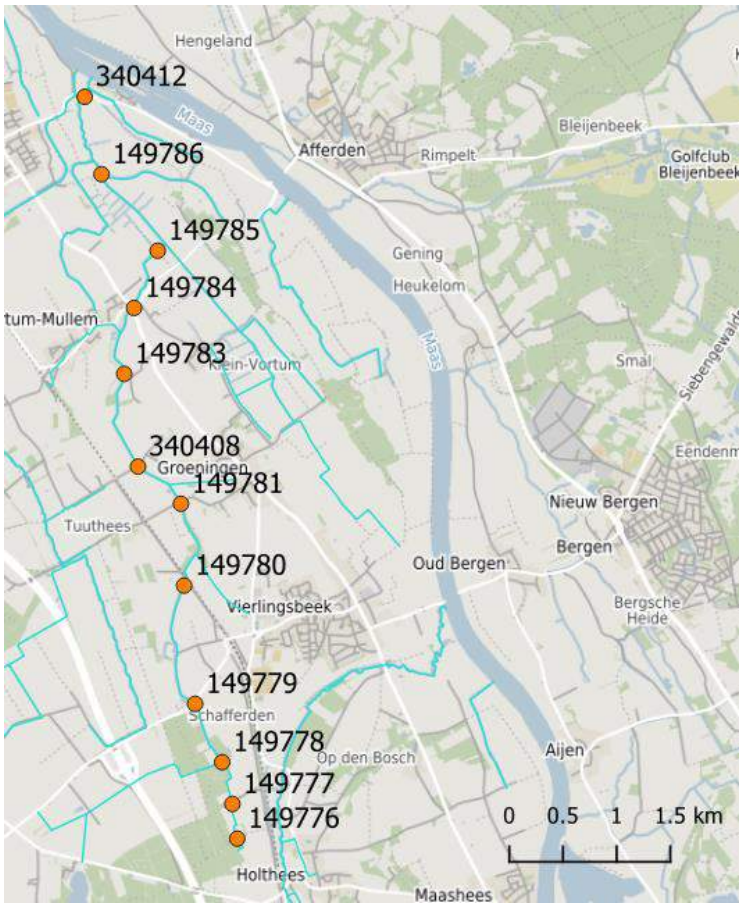
- Het landgebruik verandert;
- Uitmonding van een zijloop;
- Aanwezigheid potentiële puntbron (overstort, afwatering bedrijf etc.);
- Er zijn herstelmaatregelen uitgevoerd;
- Bovenstaande in combinatie met bereikbaarheid van de locaties.

Op basis van de op de meetlocaties aangetroffen taxa en hun abundantie is door WEnR op basis van de milieu- en habitatpreferenties van de gevonden taxa een knelpuntenanalyse uitgevoerd voor de parameters saprobie, stroming, temperatuur en toxiciteit. Het inzetten op meerdere stressoren is belangrijk omdat in stroomgebieden gewoonlijk meerdere stressoren tegelijkertijd een rol spelen en knelpunten kunnen vormen. De aangeleverde milieugegevens zijn gebruikt voor verdere interpretatie van de bevindingen. Tenslotte zijn de uitkomsten gebruikt om maatregelen te formuleren die de knelpunten zouden kunnen wegnemen.

2. Methode

2.1 Bemonstering

Op 19 april 2021 zijn 12 locaties in de St. Jansbeek bemonsterd, van het begin van de beek op het punt waar verschillende sloten samenkomen (locatie 149776) tot bij de monding in de rivier de Maas (locatie 340412; Figuur 1). Op iedere locatie is een deeltraject van 10 m geselecteerd dat visueel representatief is voor het omliggende traject. In dit deeltraject is een monster genomen van de dominante habitats met een totale lengte van 1,5 m met een standaardmacrofaunanet. De habitatsamenstelling is gegeven in tabel 1. De monsters zijn in het laboratorium uitgezocht, waar de taxa zijn genoteerd. Ze zijn gedetermineerd tot op familieniveau en in het geval van haften, steenvliegen en kokerjuffers (EPT) tot op genusniveau. Dit gebeurde op het oog of bij twijfelgevallen met behulp van een binoculair. De aantallen individuen per taxon zijn genoteerd aan de hand van 5 abundantieklassen: 1: 1-2 individuen, 2: 3-9 individuen, 3: 10-50 individuen, 4: 51-100 individuen en 5: 101-200 individuen.

Figuur 1*: Ligging van de 12 meetlocaties in de St. Jansbeek.*

Naast de macrofaunabemonstering is op iedere locatie een aantal milieuparameters genoteerd en zijn er metingen verricht m.b.t. zuurstofgehalte, geleidbaarheid, zuurgraad, watertemperatuur en stroomsnelheid. Een overzicht van de parameters wordt gegeven in tabel 2.

***Tabel 1**: Meetpuntinformatie en bemonsterd habitat per locatie. De bemonstering is uitgevoerd op 19-04-2021.*

Locatiecode	Omschrijving	Coordinaten		KRW-type		Bemonsterd habitat (m geschept)						
		X	Y		holle oever	zand	slib	planten	steile oever	fijne detritus	grove detritus	grind
149776	Begin St. Jansbeek in het bos	197204	398924	R5				0.5	0.5		0.5	
149777	Bovenstrooms Koudenhoek	197159	399247	R5		0.5		0.5	0.5			
149778	300 meter ten Oosten Zandpad Overloonseweg	197064	399636	R5		0.5		0.5	0.5			
149779	Bovenstrooms Overloonseweg	196812	400179	R5		0.5		0.5	0.5			
149780	Bovenstrooms zandpad Kiekuutweg	196709	401280	R5	1.0		0.5					
149781	Benedenstrooms Voortweg	196680	402042	R5			0.5		0.5	0.5		
340408	Hultenhoekweg ten westen van Groeningen	196280	402388	R5				0.5	0.5	0.5		
149783	100 meter westen Brembroeken bij duiker	196151	403251	R5		0.5		0.5	0.5			
149784	Benedenstrooms Veerweg, Provinciale weg	196243	403865	R5		0.5				0.5		0.5
149785	200 meter noordwesten zandpad Veerweg bij duiker	196463	404398	R5								
149786	50 meter benedenstrooms na instroom zijloop	195940	405110	R5			0.5	0.5	0.5			
340412	Voor uitmonding in de Maas	195783	405831	R5				0.5	0.5			

***Tabel 2**: Milieuparameters genoteerd tijdens de bemonsteringen in de St. Jansbeek.*

Categorie	Parameter	Waarden
Dimensies	Breedte	m
	Diepte	m
Morfologie en landschap	Landschappelijke ligging	niet natuurlijk, half natuurlijk, natuurlijk
	Meandering	geen, matig, veel
	Oeverbegroeiing	geen, matig, veel
	Profiel	genormaliseerd, verwaarloosd normprofiel, natuurlijk
	Beschaduwing	%
	Substraatdifferentiatie	uniform, matig divers, divers
Substraat (bedekking)	Slibdikte	cm
	Slib	%
	Fijn organisch materiaal (FPOM)	%
	Grof organisch materiaal (CPOM)	%
	Waterplanten	%
	Zand	%
	Klei	%
	Grind	%
Hydrologie (eenmalige veldmeting)	Stroomsnelheid	m/s
Fysisch-chemische variabelen	Zuurstofverzadiging	%
	Zuurstofconcentratie	mg/L
	EGV	µS/cm
	pH	-
	Watertemperatuur	°C
Beheer en onderhoud	Onderhoud (schoning)	volledig, gedeeltelijk, geen

2.2 Analyse

Om inzicht te krijgen in de stressoren die spelen in de St. Jansbeek is er een koppeling gemaakt tussen de in de quickscan gevonden taxa en de milieu- en habitatpreferenties (Verberk et al. 2012) en de gevoeligheid voor toxische stoffen (SPEAR, Liess & van der Ohe 2005) van deze taxa. Er is eerst een selectie gemaakt van preferentieklassen die in theorie inzicht zouden kunnen geven in de rol van bepaalde sleutelfactoren binnen het beekecosysteem, de zogenoemde indicatieve preferentieklassen (Tabel 3). Vervolgens is de gemiddelde preferentiescore van alle geclassificeerde taxa binnen de in de database opgenomen families, of genera in het geval van EPT taxa, berekend voor deze preferentieklassen. Per monster is daarna een gewogen gemiddelde preferentiescore berekend door de som te nemen van de preferentiescores van de aanwezige taxa vermenigvuldigd met hun abundantieklasse. Dit totaal is vervolgens gedeeld door het totaal van alle abundantieklassen in het monster.

Om de gevonden scores te kunnen waarderen op een gradient van slecht naar goed, moeten deze geijkt worden op data van slechte en zeer goede locaties. Immers bestaat een levensgemeenschap nooit volledig uit taxa met één bepaalde preferentie. Om deze ijking te kunnen uitvoeren zijn de metrics berekend voor de dataset van de beken gebruikt om de Nederlandse bekentypologie op te stellen (Verdonschot & Nijboer 2004). Binnen deze

dataset zijn goede monsters geselecteerd op basis van hun toegekende kwaliteitsklasse (score 5) en de berekende KRW-score (EKR ≥0.8). Hetzelfde is gedaan voor de slechte monsters (kwaliteitsklasse 1, EKR ≤0.2). Op basis van deze criteria zijn respectievelijk 23 en 12 monsters gebruikt om de ijkwaarden vast te stellen door de gemiddelde waarde te berekenen per preferentie (Tabel 3). Opgemerkt moet worden dat deze monsters geen quickscanmonsters zijn maar standaardnetmonsters, omdat er geen quickscanmonsters beschikbaar zijn van dit type locaties. De ijkwaarden geven direct het onderscheidend vermogen weer van de indicatieve preferentieklassen. Het blijkt dat sommige preferenties niet of amper onderscheidend zijn tussen goede en slechte locaties. Voor een goede beoordeling is een gradient oftewel voldoende spreiding tussen de laagste en hoogte waarde van groot belang.

Uiteindelijk bleken 6 preferenties indicatief: het aandeel taxa van het watertype 'ondiep bron', wat een preferentie voor een relatief lage gedempte watertemperatuur aangeeft, bijvoorbeeld als gevolg van grondwatervoeding of sterke beschaduwing; aandeel oligosaprobe taxa en aandeel α-mesosaprobe en polysaprobe taxa, oftewel de mate van organische belasting van de beek; het aandeel stromingsminnende (rheofiele) taxa, wat het stromende karakter van de beek aangeeft met de bijbehorende omstandigheden (zuurstofgehalte, substraten); het aandeel stilstaand watertaxa, wat het 'moeraskarakter' van beken aangeeft met factoren als stagnatie, verslibbing, waterplanten. Tenslotte geeft het aandeel gevoelige taxa de invloed van gewasbeschermingsmiddelen weer. De ijkwaarden zijn gebruikt om de gevonden waarden te schalen van 0 (slechtste score) tot 1 (beste score). De scores zijn per parameter op kaart weergegeven.

***Tabel 3**: Metrics gebruikt voor de beoordeling van de quickscan resultaten.*

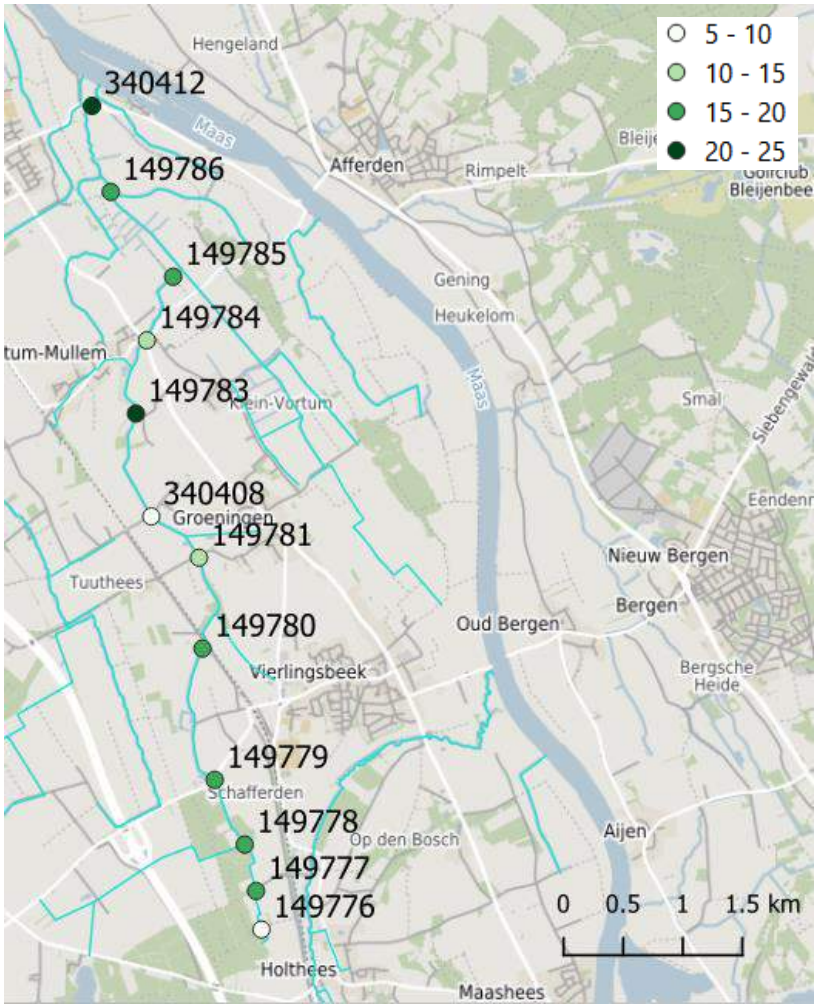
Parameter	**Preferentieklasse**	**Sleutelfactor**	**IJkwaarden (aandeel taxa)**		**Gebruikt**
			Beste locaties NL	**Slechtste locaties NL**	
Diepte	Ondiep (bron)	Temperatuur	2.363	0.938	V
Droogval	Temporair (3 klassen)	Droogval	1.050	1.084	X
Saprobie	Oligosaproob	Zuurstof/toxiciteit	3.346	2.055	V
	α-mesosaproob+polysaproob	Zuurstof/toxiciteit	2.346	3.641	V
Stroming	Matig stromend + Snel stromend	Stroming/zuurstof	4.999	2.531	V
	Stilstaand	Stagnatie/verslibbing	2.010	4.106	V
Saliniteit	Niet zoet (4 klassen)	Saliniteit	0.501	0.471	X
Toxiciteit	Gevoeligheid	Toxiciteit pesticiden	-0.289	-0.844	V

Invloed van het milieu op de macrofaunasamenstelling
Om een beeld te krijgen van de relatie tussen de taxonsamenstelling en de milieugegevens van de St. Jansbeek is een multivariate analyse uitgevoerd in CANOCO for Windows 5.10. Er is gebruik gemaakt van de principal components analysis (PCA) om de taxonsamenstelling van alle quickscanmonsterlocaties te analyseren. Om de patronen in macrofaunasamenstelling op de monsterpunten te kunnen interpreteren zijn de milieuvariabelen in de analyse meegenomen als zogenoemde 'supplementaire variabelen'. Dit wil zeggen dat de ligging van de monsterpunten in het ordinatiediagram alleen bepaald wordt door de macrofaunasamenstelling en niet door de milieuvariabelen, maar dat deze wel in het diagram geprojecteerd worden op basis van hun waarde op de verschillende monsterpunten.

3. Resultaten

3.1 Macrofaunasamenstelling

In totaal zijn 46 taxa waargenomen op de 12 locaties (Tabel 4). Gemiddeld waren er 15.8 taxa in een monster aanwezig. Het meetpunt in de kop van het systeem, waar de St. Jansbeek gevormd wordt door de samenvloeiing van een aantal sloten in het bos (locatie 149776) bevatte het laagste aantal taxa (8), terwijl meetpunt 340408 (weilandtraject verpacht door Staatsbosbeheer bij de Hultenhoekweg ten westen van Groeningen) met slechts 9 taxa ook relatief arm was (Figuur 2). Het hoogste aantal taxa (21) werd gevonden op de locaties 149783 (100 meter westen Brembroeken bij duiker, 'natuurlijker' traject in Staatsbosbeheerterrein) en in het herstelde meanderende Maasmondingstraject 340412. Het is waarschijnlijk dat het laatste punt door zowel de herstelmaatregelen additionele taxa bevat, bijvoorbeeld stromingsminnende taxa die alleen op deze locatie gevonden worden (*Hydropsyche*, *Baetis*), als dat de directe verbinding met de Maas voor extra aanvoer zorgt, van zowel beeksoorten afkomstig uit andere beken bovenstrooms (meegevoerd als drift) als soorten uit de rivier zelf (bijvoorbeeld Hydrobiidae).

***Figuur 2**: Aantal waargenomen macrofaunataxa per meetlocatie in de quickscanmonsters van de St. Jansbeek.*

***Tabel 4**: Waargenomen taxa in de St. Jansbeek op basis van 1,5 m standaardnetmonsters. De ligging van de locaties, aangegeven met locatiecodes, is weergegeven in tabel 1 en figuur 1. Abundantieklassen: 1: 1-2 individuen, 2: 3-9 individuen, 3: 10-50 individuen, 4: 51-100 individuen en 5: 101-200 individuen.*

Groep	**Taxon**	**Locatie**											
		149776	149777	149778	149779	149780	149781	340408	149783	149784	149785	149786	340412
Bloedzuigers	Erpobdellidae								2	2	1	1	1
	Hirudinidae				1		1	1					
Borstelwormen	Lumbriculidae		3										
	Naididae						1			1	2		2
	Tubificidae	2	2	2	4	2	4	3	5	3	2	2	1
Platwormen	Planariidae		1										
Watermijten	Hydrachnidae	3	1	3	2	3	3	3	2	1	2		2
	Mideopsidae				1				3				
Vlokreeften	Crangonyctidae		2	2		2		2					
	Gammaridae			4	3	1	2	3	5	3	3	3	5
Pissebedden	Asellidae	3	2	2	3	2	1		2	3	3	4	3
Kevers	Dryopidae		2										
	Dytiscidae	2	2	2				2	2		2	2	
	Haliplidae		1	1	1		1		2			2	
	Hydraenidae					1							
	Hydrophilidae		2	1		2					1		
Wantsen	Noteridae								2				
	Corixidae								1			1	
	Naucoridae											1	
	Pleidae								1				
Libellen	Aeshnidae	1			1							1	
	Calopterygidae												2
	Coenagrionidae				1	2				1	1		1
	Libellulidae		1										
	Platycnemididae					1			1				1
Slijkvliegen	Sialidae								2			1	
Muggen	Chironomidae	4	4	3	5	3	3	4	4	3	4	4	3
	Ceratopogonidae		2	2	2	1	3		3		2	2	3
	Limoniidae	1		1									
Vliegen	Tabanidae					1	1			1			1
Tweekleppigen	Sphaeriidae		3	2	1			3	3	3	3	2	3
Slakken	Lymnaeidae			1	3	1	1	1	1		2	2	
	Physidae										1	2	2
	Planorbidae			2	2	2			1		3	3	2
	Hydrobiidae												1
	Valvatidae										4		
Haften	*Baetis*												2

Groep	Taxon	Locatie											
		149776	149777	149778	149779	149780	149781	340408	149783	149784	149785	149786	340412
	Caenis			1						2	2		
	Cloeon					1						3	
Steenvliegen	*Nemoura*	3	4	4	1	1							
Kokerjuffers	*Anabolia*								1		1		1
	Athripsodes					3			2	3		2	2
	Hydropsyche												3
	Limnephilus		2	3	2	1			2	1		2	3
	Molanna									2	1		
	Mystacides									1			

3.2 Quickscan knelpuntenanalyse

Organische belasting
De mate van organische belasting van een oppervlaktewater wordt aangeduid met de term saprobie. Dit is de aanwezige hoeveelheid organisch materiaal in het waterlichaam dat kan worden omgevormd door met name bacteriën, waarbij stoffen vrijkomen en zuurstof wordt verbruikt. De herkomst van organische verontreiniging is vaak een combinatie van puntbronnen zoals overstorten en oppervlakkige afspoeling van organisch materiaal van landbouwpercelen en erven. Dit heeft consequenties voor de milieuomstandigheden in het waterlichaam en daarmee de daar voorkomende organismen. Er worden gewoonlijk vier klassen van organische belasting onderscheiden in Nederland (Verberk et al. 2012). Dit loopt van weinig belasting (oligosaproob; <0,1 mg NH_4/L, >8 mg O_2/L, <1 mg bodemzuurstofverbruik (BZV)/L), via β-mesosaproob (0,1-0,5 mg NH_4/L, 6-8 mg O_2/L, 1-5 mg BZV/L) en α-mesosaproob (0,5-4,0 mg $NH_4 \cdot l\text{-}1$; 2-6 mg $O_2 \cdot l\text{-}1$; 5-13 mg BZV·l-1) naar sterk belast (polysaproob; >4,0 mg NH_4/L, <2 mg O_2/L, >13 mg BZV/L).

Monsterpunt 149776 bevat een relatief kleiner aandeel taxa dat organische belasting indiceert en een groter aandeel oligosaprobe taxa, oftewel taxa van weinig organisch belaste omstandigheden (kwaliteitsklasse matig; Figuur 3,4). Dit laatste geldt ook voor monsterpunt 149777. Stroomafwaarts neemt de invloed van organische belasting toe, met een score die valt in kwaliteitsklasse slecht vanaf monsterpunt 149780 voor het aandeel α-mesosaprobe en polysaprobe taxa. Het aandeel oligosaprobe taxa scoort overal behalve op de twee eerder genoemde stroomopwaartse punten ontoereikend.

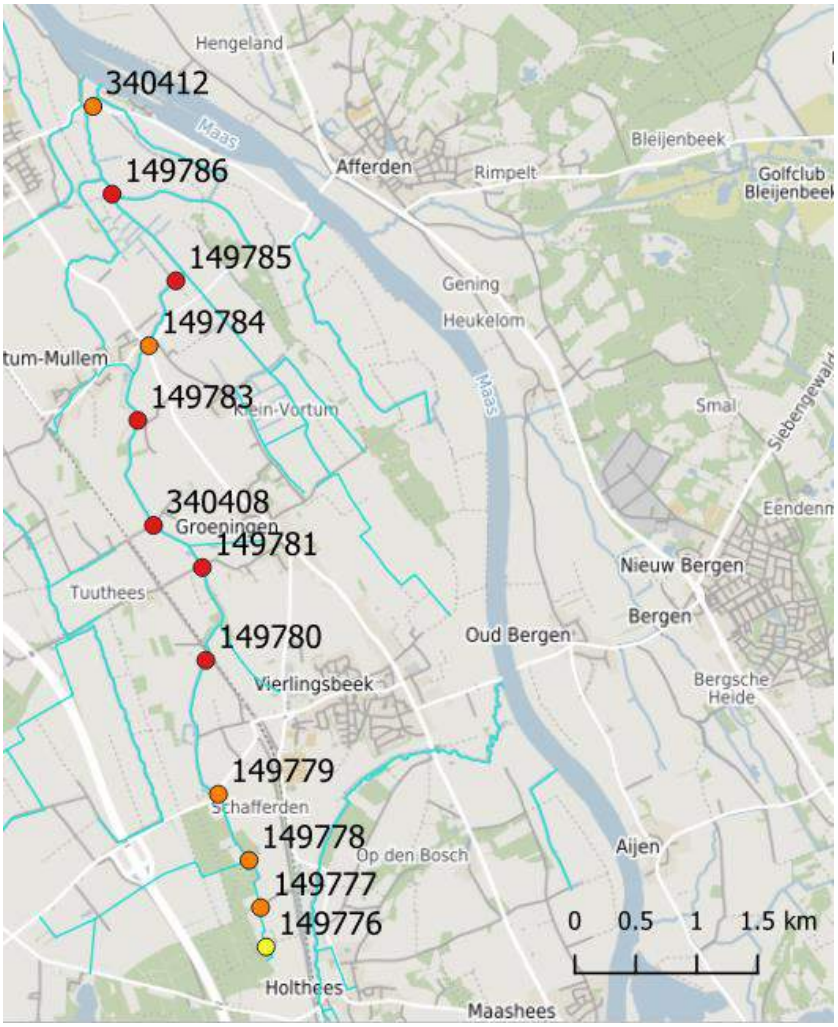
De organische belasting in de kop van het systeem (traject in het bos) is dus relatief laag en neemt al snel toe zodra de beek het bosgebied verlaat (nabij Schafferden). Iets hogere scores (kwaliteitsklasse ontoereikend) worden gehaald op locatie 149784 in het dorp Vortum Muller en in het herstelde mondingtraject 340412. Een andere verklaring voor de hogere scores op locatie 149784 kan zijn dat door de ligging in een betonbak er op die plek weinig habitat voorhanden is, wat het lagere aandeel polysaprobe taxa kan verklaren. In de constructie, die overigens niet erg lang is, stroomt het water relatief hard over een kale zandbodem zonder veel andere substraattypen. Voor macrofauna is hier dus weinig habitat aanwezig.

Stroming
De beoordeling van de stroming in de St. Jansbeek laat zien dat alleen het mondingstraject 340412 relatief beter scoort op een relatief hoge aanwezigheid van stromingsminnende taxa

en een relatief lage aanwezigheid van taxa die stilstaand water indiceren (kwaliteitsklasse matig; Figuur 5,6). Hier is bijvoorbeeld de stromingsminnende kokerjuffer *Hydropsyche* talrijk gevonden en is de haft *Baetis* aanwezig (Tabel 4). Dit deel van de St. Jansbeek hebben herstelmaatregelen geleid tot een betere stroming, wat dus ook heeft geresulteerd in de aanwezigheid van meer stromingsminnende soorten. Dit is een indicatie dat maatregelen die gericht zijn om de stroming te verbeteren de ecologische kwaliteit positief zullen beïnvloeden. Het aandeel stilstaand water soorten is naast in het mondingstraject wat lager (klasse ontoereikend i.p.v. slecht) op locatie 149784 in het dorp Vortum Muller, waar de beek in een betonbak ligt. Dit kan daar ook een habitatkwestie zijn, zie hierboven bij organische belasting.

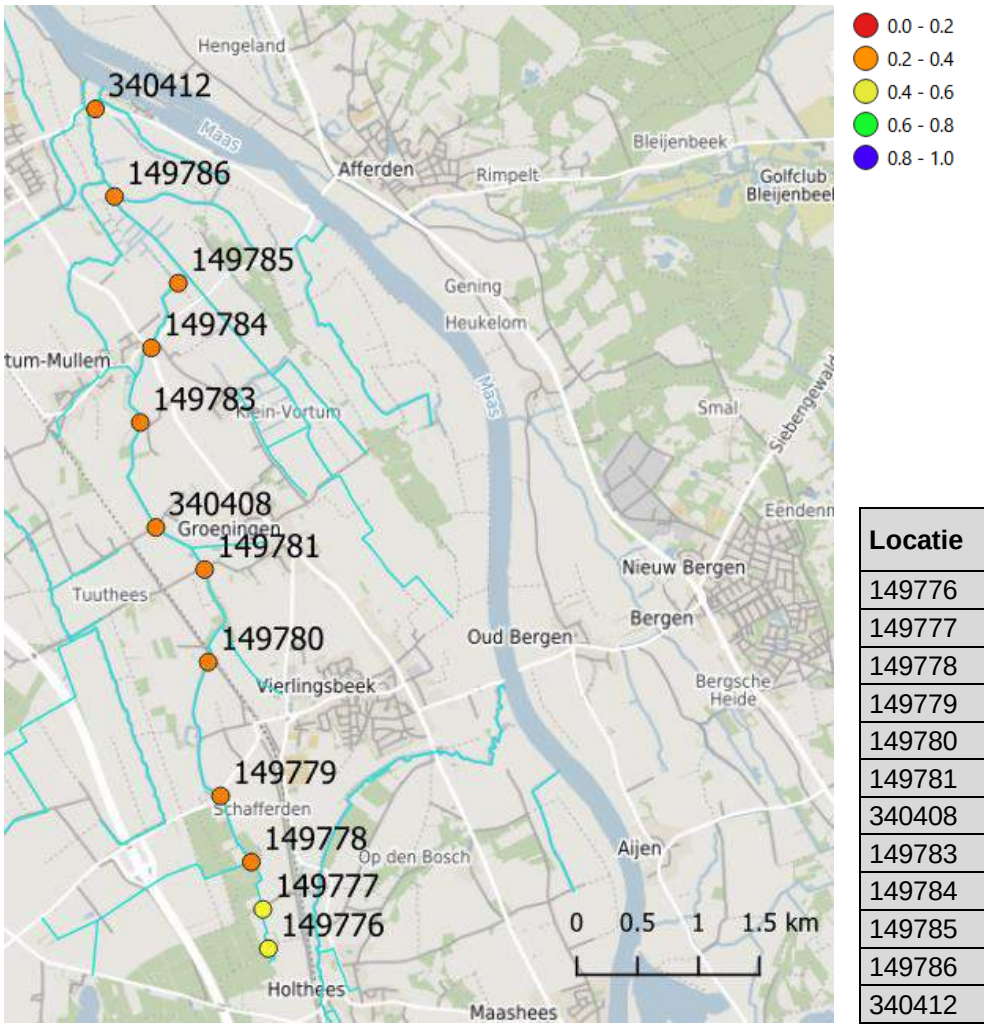
Grondwaterinvloed/watertemperatuur
De kop van het systeem scoort zeer goed (locatie 149776) tot matig (locatie 149777-149778) op het aandeel taxa in de macrofaunalevensgemeenschap dat een relatief lage gedempte watertemperatuur prefereert (Figuur 7). Dit wijst op sterke grondwaterinvloed in het bovenstroomse gedeelte van de beek, aangezien van sterke beschaduwing op deze locaties geen sprake is (maximaal 50% op locatie 149776). Een belangrijke rol in de classificatie speelt de steenvlieg *Nemoura* op deze locaties, die er talrijk aanwezig is (Tabel 4). Verder benedenstrooms lijkt de grondwaterinvloed af te nemen en is het aandeel taxa laag, wat resulteert in een kwaliteitsklasse slecht. Meer beschaduwing toestaan langs de beek zorgt voor sterkere temperatuurdemping in de zomer, wat koudeminnende soorten (veelal KRW-indicatoren) ten goede komt.

Toxiciteit
Het aandeel taxa dat gevoelig is voor pesticiden laat in het bovenstroomse gedeelte van de beek een gedifferentieerd beeld zien, wat duidt op potentiële bronnen en een beïnvloeding van de beek door de aanliggende percelen. Bufferzones die kunnen zorgen voor het verminderen van deze invloed zijn veelal niet aanwezig. In de kop van het systeems scoort locatie 149777 opvallend laag (slecht) ten opzichte van het boven- en benedenstrooms gelegen punt (149776, 149778; beide matig). Deze locatie grenst aan een akker, waarvan het vanggewas op het moment van monstername oranje kleurde van de toepassing van glyfosaat. Ook locatie 149779 scoorde relatief lager (ontoereikend) ten opzichte van de aanliggende punten (beide matig). Dit punt grenst aan een akker en een bedrijf. Locatie 149780 scoort weer matig, gevolgd door een drietal punten met de classificatie ontoereikend/slecht/ontoereikend. De slechte locatie 340408 ligt overigens in een gebied met weilanden verpacht door Staatsbosbeheer, met in principe een minder intensief beheer maar dat was in het veld echter niet zichtbaar. De oorzaak van de lage score is niet duidelijk. Daar waar de beek in het dorp in een betonbak ligt (locatie 149784) scoort deze weer wat beter (matig; maar mogelijk een habitateffect, zie eerder), om vervolgens opnieuw weer te verslechteren; slecht op locatie 149785 waar de beek tussen akkers en intensief grasland ligt.

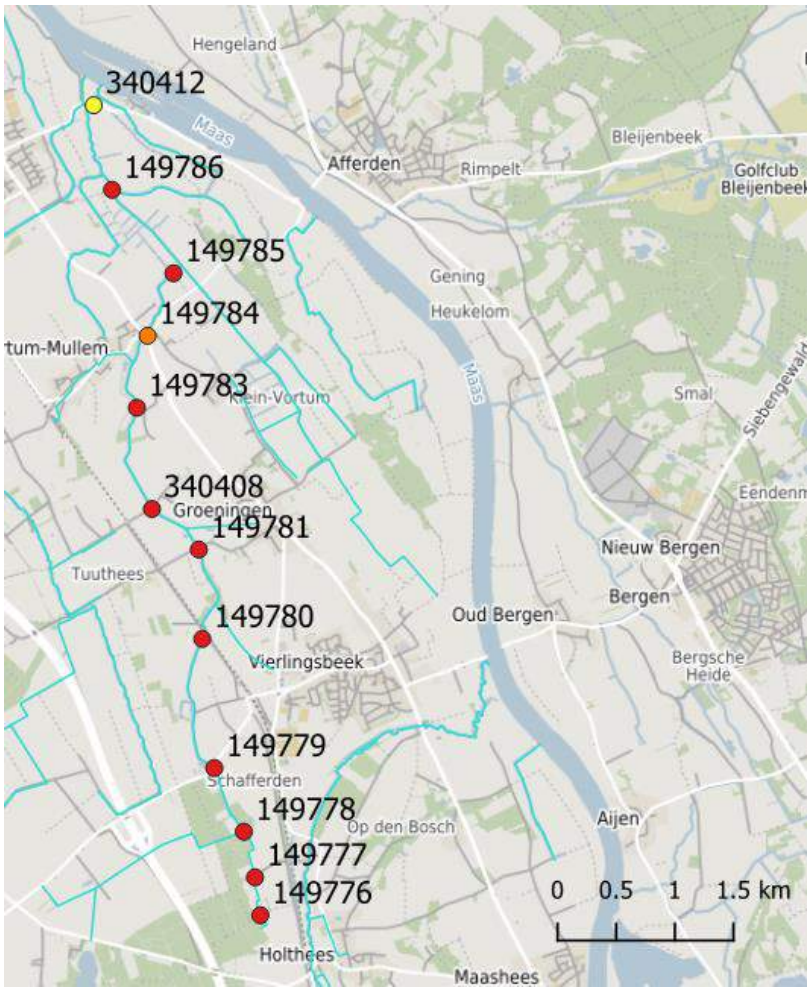
Locatie	α-meso / polysaproob QS-score
149776	3.12
149777	3.34
149778	3.26
149779	3.24
149780	3.48
149781	3.54
340408	3.67
149783	3.50
149784	3.26
149785	3.46
149786	3.39
340412	3.16

Figuur 3: *Quickscan beoordeling meetlocaties St. Jansbeek op basis van taxa van* ***organisch belaste omstandigheden*** *(het aandeel α-mesosaprobe en polysaprobe taxa) in de macrofaunalevensgemeenschap. De kwaliteit, uitgedrukt in een schaal van 0 (slecht, rood) tot 1 (goed, blauw), is weergegeven met verschillende kleuren en is gestandaardiseerd naar de waarden die optreden in de slechtste en beste locaties in Nederland. In de tabel worden daarnaast de absolute milieu- en habitatpreferentiescores voor de locaties gegeven, niet gestandaardiseerd.*

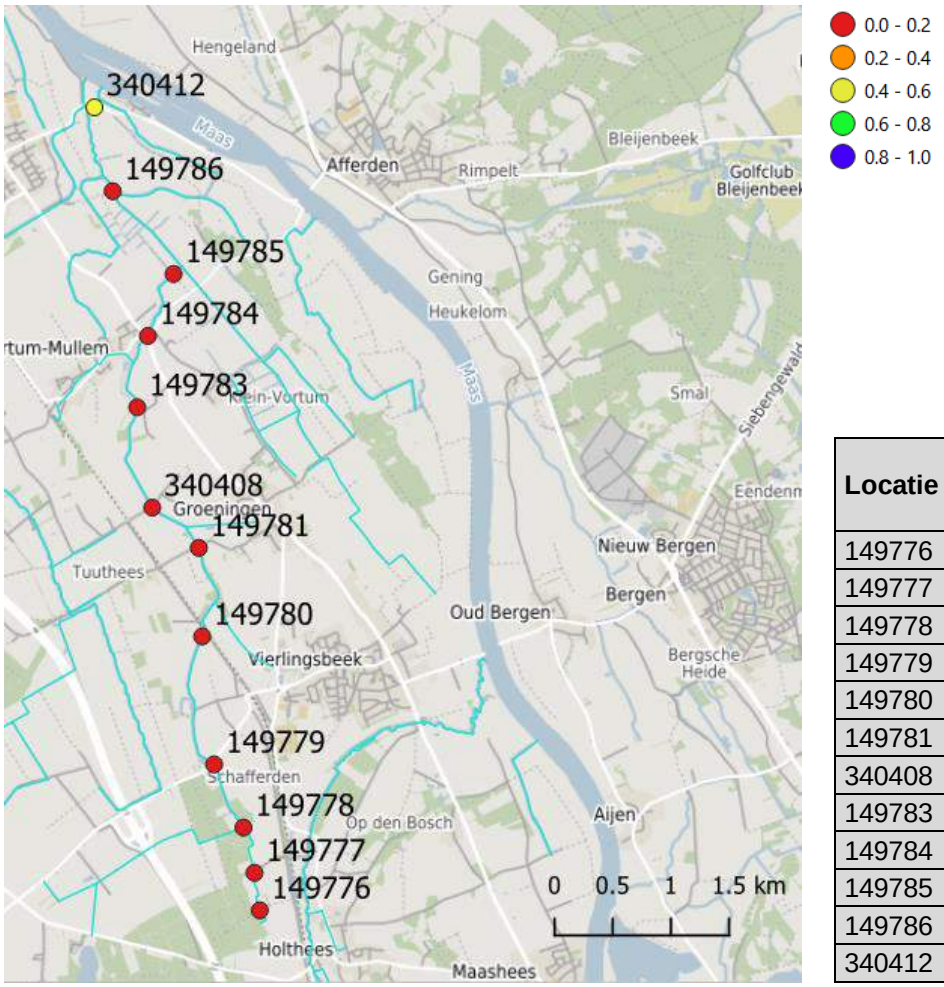
Locatie	Oligosaproob QS-score
149776	2.73
149777	2.32
149778	2.26
149779	2.27
149780	1.86
149781	1.83
340408	1.78
149783	1.96
149784	1.90
149785	1.96
149786	2.13
340412	2.16

***Figuur 4**: Quickscan beoordeling meetlocaties St. Jansbeek op basis van taxa van **weinig organisch belaste omstandigheden** (het aandeel oligosaprobe taxa) in de macrofaunalevensgemeenschap. De kwaliteit, uitgedrukt in een schaal van 0 (slecht, rood) tot 1 (goed, blauw), is weergegeven met verschillende kleuren en is gestandaardiseerd naar de waarden die optreden in de slechtste en beste locaties in Nederland. In de tabel worden daarnaast de absolute milieu- en habitatpreferentiescores voor de locaties gegeven, niet gestandaardiseerd.*

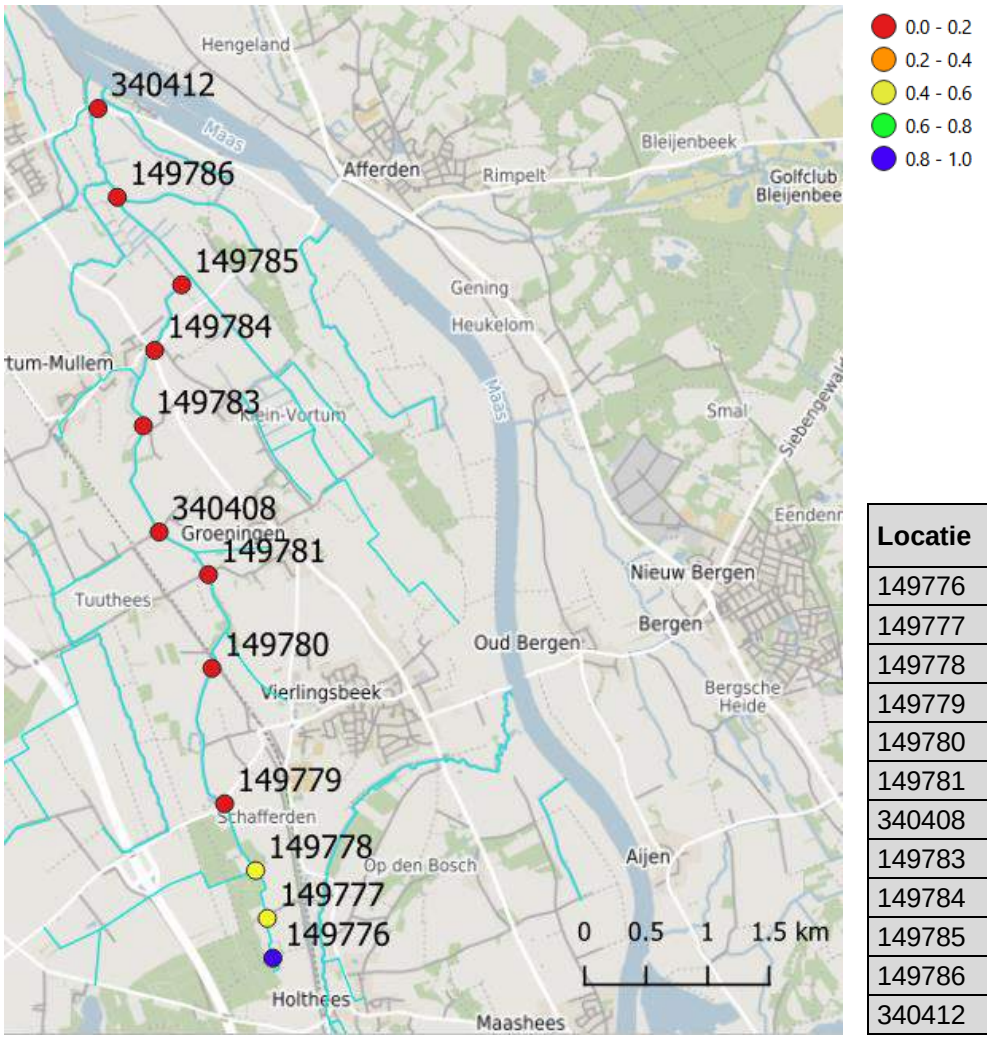
Locatie	Stilstaand QS-score
149776	3.90
149777	3.97
149778	3.99
149779	4.47
149780	4.31
149781	4.95
340408	4.88
149783	4.01
149784	3.55
149785	4.45
149786	4.04
340412	3.22

Figuur 5: *Quickscan beoordeling meetlocaties St. Jansbeek op basis van het aandeel* ***stilstaand water*** *prefererende taxa in de macrofaunalevensgemeenschap. De kwaliteit, uitgedrukt in een schaal van 0 (slecht) tot 1 (goed), is weergegeven met verschillende kleuren en is gestandaardiseerd naar de waarden die optreden in de slechtste en beste locaties in Nederland. In de tabel worden daarnaast de absolute milieu- en habitatpreferentiescores voor de locaties gegeven, niet gestandaardiseerd.*

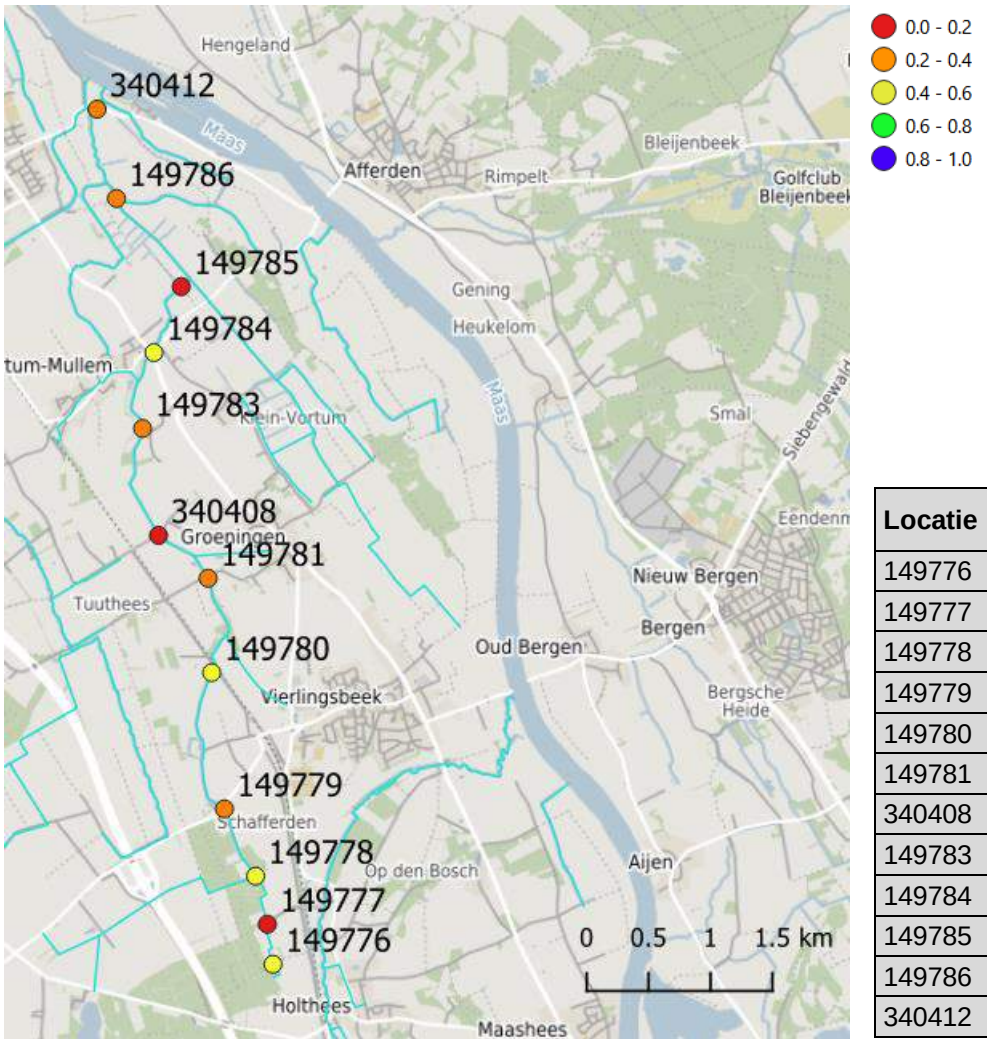
Locatie	Matig/snel stromend QS-score
149776	3.02
149777	2.63
149778	2.74
149779	2.38
149780	2.43
149781	2.25
340408	2.00
149783	2.63
149784	2.98
149785	2.32
149786	2.54
340412	3.56

Figuur 6: *Quickscan beoordeling meetlocaties St. Jansbeek op basis van het aandeel* ***matig tot snel stromend water*** *prefererende taxa in de macrofaunalevensgemeenschap. De kwaliteit, uitgedrukt in een schaal van 0 (slecht) tot 1 (goed), is weergegeven met verschillende kleuren en is gestandaardiseerd naar de waarden die optreden in de slechtste en beste locaties in Nederland. In de tabel worden daarnaast de absolute milieu- en habitatpreferentiescores voor de locaties gegeven, niet gestandaardiseerd.*

Locatie	Bronkarakter QS-score
149776	2.08
149777	1.67
149778	1.72
149779	1.21
149780	0.97
149781	0.80
340408	0.73
149783	0.90
149784	0.83
149785	0.76
149786	1.03
340412	0.81

***Figuur 7**: Quickscan beoordeling meetlocaties St. Jansbeek op basis van het aandeel taxa in de macrofaunalevensgemeenschap dat een relatief **lage gedempte watertemperatuur** prefereert. De kwaliteit, uitgedrukt in een schaal van 0 (slecht) tot 1 (goed), is weergegeven met verschillende kleuren en is gestandaardiseerd naar de waarden die optreden in de slechtste en beste locaties in Nederland. In de tabel worden daarnaast de absolute milieu- en habitatpreferentiescores voor de locaties gegeven, niet gestandaardiseerd.*

Locatie	SPEAR QS-score
149776	-0.55
149777	-0.77
149778	-0.60
149779	-0.67
149780	-0.61
149781	-0.67
340408	-0.82
149783	-0.69
149784	-0.53
149785	-0.89
149786	-0.71
340412	-0.67

***Figuur 8**: Quickscan beoordeling meetlocaties St. Jansbeek op basis van het aandeel taxa in de macrofaunalevensgemeenschap dat gevoelig is voor toxische stoffen in de vorm van **pesticiden**. De kwaliteit, uitgedrukt in een schaal van 0 (slecht) tot 1 (goed), is weergegeven met verschillende kleuren en is gestandaardiseerd naar de waarden die optreden in de slechtste en beste locaties in Nederland. In de tabel worden daarnaast de absolute SPEAR sensitivity scores voor pesticiden gegeven voor de locaties, niet gestandaardiseerd.*

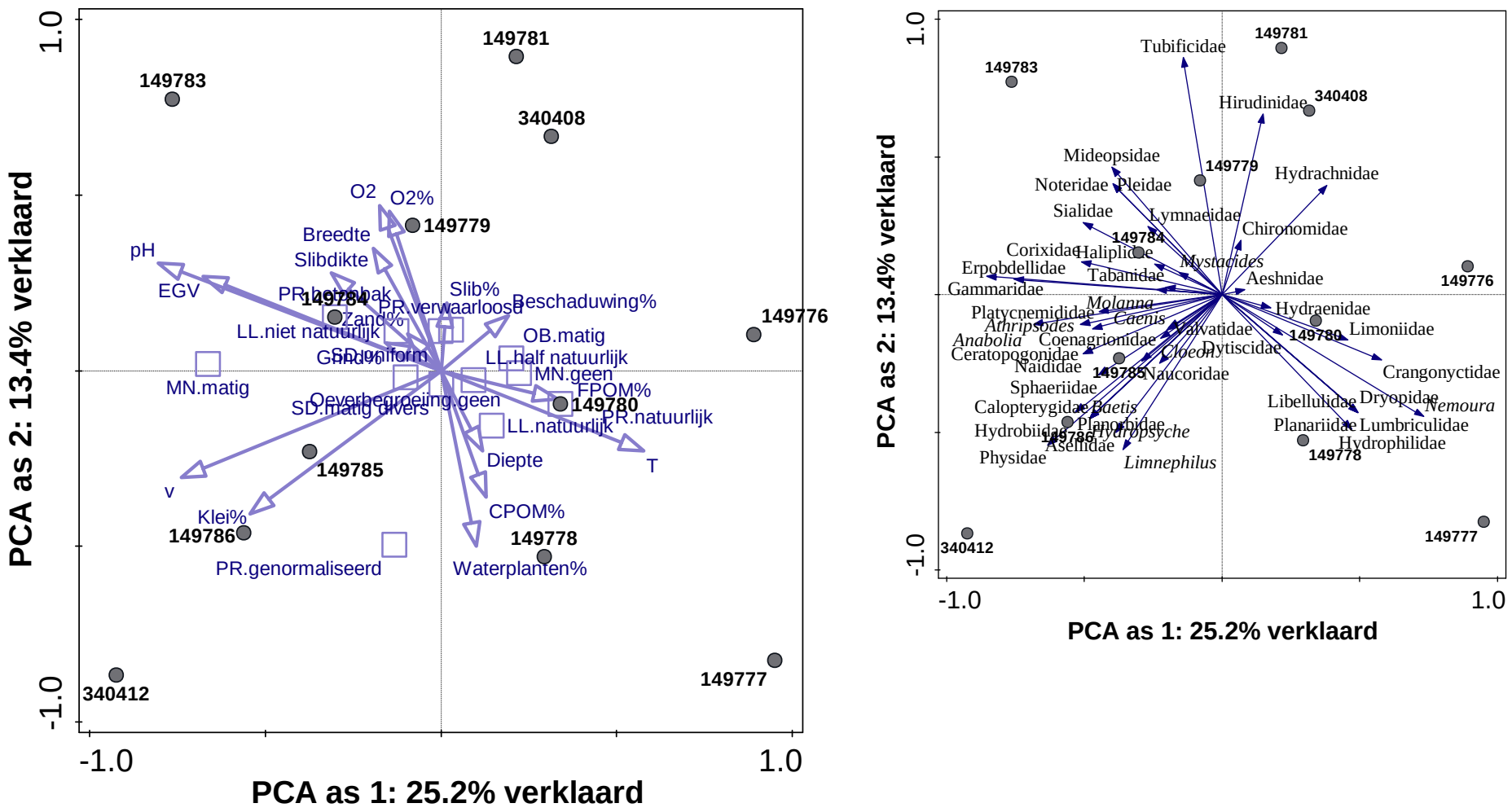
3.3 Multivariate analyse macrofauna en milieuvariabelen

Wanneer er een Principal Correspondence Analysis (PCA) wordt uitgevoerd op de monsterlocaties op basis van hun macrofaunasamenstelling waarop de milieuvariabelen worden geprojecteerd zonder dat deze invloed uitoefenen op de ligging van de monsterpunten in het diagram dan komt er een patroon naar voren (Tabel 5, Figuur 9). Hierbij moet wel worden opgemerkt dat het aantal monsters dat in deze quickscan genomen is relatief klein is, waardoor het vaststellen van patronen bemoeilijkt wordt. Voor ordinaties geldt namelijk dat een groter aantal monsters met bijbehorende milieuvariabelen het vaststellen van patronen vergemakkelijkt, zeker wanneer de milieuvariabelen een duidelijke gradiënt vormen.

In het ordinatiediagram en dan met name langs de eerste ordinatie-as is een verdeling te zien op basis van de aangetroffen levensgemeenschappen tussen de locaties in de benedenloop (links in het diagram) en de locaties in de bovenloop (rechts in het diagram). De benedenloop wordt onder andere gekenmerkt door een hogere zuurgraad, geleidingsvermogen, stroomsnelheid, aanwezigheid van het substraat klei.

***Tabel 5**: Milieuvariabelen monsterpunten opgenomen ten tijde van de bemonstering (19-04-2021). Afkortingen en coderingen: Landschappelijke ligging: 0: niet natuur, 1: half natuur, 2: natuurlijk; Meandering: 0: geen, 1: matig; Oeverbegroeiing: 0: geen, 1: matig; Profiel: 0: genormaliseerd, 1: verwaarloosd normprofiel, 2: natuurlijk, 3: betonbak; Substraatdifferentiatie: 0: uniform, 1: matig, divers; Onderhoud ten tijde bemonstering: geen: 2; FPOM fijn organisch materiaal; CPOM: grof organisch materiaal.*

Parameter	**Locatie**											
	340412	**149786**	**149785**	**149784**	**149783**	**340408**	**149781**	**149780**	**149779**	**149778**	**149777**	**149776**
Breedte (m)	2	4.5	3.5	2	3	3.5	4.5	4	2	2.5	1.5	2
Diepte (m)	0.5	0.55	0.45	0.2	0.25	0.55	0.5	0.5	0.3	0.4	0.4	0.4
Landschappelijke ligging (LL)	2	0	0	0	1	2	0	0	0	2	1	2
Meandering (MN)	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Oeverbegroeiing (OB)	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1
Profiel (PR)	1	0	1	3	1	1	1	2	1	0	1	1
Beschaduwing (%)	0	0	0	60	0	0	0	5	35	10	0	50
Substraatdifferentiatie (SD)	1	0	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1
Slibdikte (cm)	0	10	3	0	10	3	5	10	0	0	0	0
Slib (%)	0	75	10	0	15	20	70	90	0	0	0	10
FPOM (%)	40	10	40	20	15	65	20	5	20	50	30	55
CPOM (%)	15	10	40	10	10	5	5	5	20	20	20	30
Waterplanten (%)	55	3	90	1	5	25	2	0	40	60	50	45
Zand (%)	10	0	0	65	60	5	0	0	60	30	50	5
Klei (%)	35	5	10	0	0	5	5	0	0	0	0	0
Grind (%)	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0
O_2 (%)	66	67	91	81	80	87	81	83	76	79	68	61
O_2 (mg/L)	7.5	7.7	10.4	9.2	9.2	10	9.3	9.5	8.7	8.9	7.7	6.8
EGV (µS/cm)	507	496	488	487	487	509	512	511	485	481	307	281
pH	6.7	6.8	6.8	6.7	6.7	6.7	6.7	6.5	6.5	6.3	5.7	5.7
V (m/s)	0.55	0.13	0.32	0.17	0.2	0.11	0.05	0.05	0.3	0.13	0.06	0.03
T (°C)	9.6	9.5	9.7	9.8	9.7	9.7	9.6	9.7	9.1	10.1	10	10.5
Onderhoud (moment monstername)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2

***Figuur 9**: Principal Components Analysis (PCA) ordinatie-as 1 en as 2 op basis van de taxonsamenstelling van de quickscanmonsterpunten. De bijbehorende supplementaire milieuvariabelen zijn aangeven met pijlen voor continue variabelen, zoals aandeel bedekking substraten en de stroomsnelheid, waarbij de richting van de pijl een toename van de variabele op de monsterpunten corresponderend met een verandering in taxonsamenstelling laat zien. Nominale variabelen (klassen, zoals landschappelijke ligging) zijn aangegeven met vierkantjes, waarbij de ligging het zwaartepunt van een klasse weergeeft corresponderend met een verandering in taxonsamenstelling. Zie voor meer details tabel 5.*

4. Discussie en conclusies

De resultaten van de quickscan knelpuntenanalyse voor beekmacrofauna geven aan dat er sprake is van meerdere stressoren die invloed uitoefenen op de macrofaunalevensgemeenschappen in de St. Jansbeek, maar dat er tegelijkertijd relatief grote verschillen zijn in de mate van beïnvloeding tussen de meetlocaties. Het bovenstroomse deel van het systeem en het mondingstraject scoren relatief hoger dan de midden- en benedenloop.

Organische belasting heeft een relatief grote invloed in het systeem gezien het hoge aandeel α-mesosaprobe en polysaprobe taxa en een laag aandeel oligosaprobe taxa op vrijwel alle locaties. Relatief beter ten opzichte van de referentiewaarden scoort het meest bovenstrooms gelegen deel van de beek (vooral locatie 149776), maar niet hoger dan kwaliteitsklasse matig ten opzichte van de referentiebeken. De herkomst van de organische belasting is een combinatie van 1. directe inspoeling van stoffen (zowel akkers als grasland) en slib (met name akkers) vanuit aanliggende landbouwpercelen, 2. intern gegenereerd via de ingespoelde voedingsstoffen vanuit de percelen en aangerijkt grondwater die zorgen voor een hoge interne productie van organisch materiaal door waterplanten en algen en tenslotte 3. afkomstig van overstorten (o.a. vanuit Vierlingsbeek). Organische belasting leidt voor de ecologie tot een hoge respiratie als gevolg van de afbraak van organisch materiaal door micro-organismen, wat leidt tot zuurstoftekorten. Dit kan vervolgens weer leiden tot het vrijkomen van zowel nog meer voedingsstoffen (bijv. fosfaat) als toxische verbindingen (bijv. nitriet, sulfide) uit het substraat, Verder leidt het slib tot fysieke stress voor organismen, met name via bedekking van habitat. Er is overigens sprake van een samenspel tussen de indicaties voor organische belasting en de afvoer en stroomsnelheid in de beek. Relatief hoge stroomsnelheden en een continue stroming gedurende het jaar kunnen, tot op zekere hoogte, de effecten van organische belasting mitigeren.

Het hoge aandeel stilstaand water taxa en lage aandeel taxa van matig tot snel stromend water in vrijwel de hele beek geeft echter aan dat er geen sprake is van continu voldoende hoge stroomsnelheden gedurende het jaar. De stroomsnelheden gemeten tijdens de bemonsteringen zijn op het merendeel van de locaties overigens relatief hoog, maar dit is een tijdelijk verschijnsel, gezien de lage scores voor stromingsminnendheid voor de macrofauna wat aangeeft dat de perioden met veel stroming te kort zijn voor stromingsminnende soorten om hun levenscyclus te doorlopen. Uitzondering is het mondingstraject (locatie 340412), waar beekherstel heeft plaatsgevonden in 2016 met onder andere het aanleggen van meanders en het creëren van een groter verhang, zijn de stromingscondities beter en komen meer stromingsminnende taxa voor (kwaliteitsklasse matig ten opzichte van referentiebeken; Figuur 10). Bij het meten van de stroomsnelheid tijdens de bemonsteringen werden hier ook de hoogste snelheden gemeten (55 cm/s). Deze snelheiden zijn overigens ook een tijdelijk verschijnsel, anders was de score voor stromingsminnendheid ongetwijfeld hoger uitgekomen omdat een breed scala aan stromingsminnende soorten bij deze stroomsnelheden hoge dichtheden bereikt.

Er lijkt dus sprake te zijn van een verstoorde afvoerdynamiek in het grootste deel van de beek, met te weinig afvoer in de zomer, waardoor stagnatie of zelfs droogval (bovenloop) optreedt en afvoerpieken na veel neerslag. Het optreden van stagnatie bij weinig afvoer wordt nog eens versterkt door de aanwezigheid van meerdere stuwen in de beek, die zorgen voor opstuwing en daarmee verlies van stroming. Verlies van stroming bovenstrooms de stuwen zorgt ervoor dat de organische belasting van het systeem nog verder toeneemt door sedimentatie wanneer de stroming is weggevallen. De bovenloop van de beek kan droogvallen. Mogelijk dat dit zorgt voor verminderde organische belasting aldaar en daardoor hogere scores op deze factor, omdat het slib versneld wordt afgebroken wanneer de bedding is drooggevallen. Echter leidt dit tevens tot een verarming van de levensgemeenschap omdat niet droogvaltolerante taxa verdwijnen.

Figuur 10*: Mondingstraject 340412 waar in 2016 beekherstel heeft plaatsgevonden. Het aandeel stromingsminnende taxa is hier relatief groot ten opzichte van de andere locaties in de beek.*

Dat de bovenloop van de St. Jansbeek hoge ecologische potenties heeft laat de (relatief) hoge kwaliteitsscore voor grondwater/temperatuurafhankelijkheid zien voor de locaties 149776-149778, ondanks de lage stroomsnelheid, droogval in de zomer en het ontbreken van volledige beschaduwing aldaar (maximaal 50% i.p.v. de minimaal vereiste 70% voor zware beschaduwing). Het talrijk voorkomen van de steenvlieg *Nemoura* in de bovenloop is bijvoorbeeld een goede indicatie van het optreden van relatief lage gedempte watertemperaturen. Verder benedenstrooms verdwijnen deze organismen en scoort de beek slecht op deze factor. Mogelijk is het aandeel grondwatervoeding hier lager, waardoor de watertemperatuur minder gedempt wordt omdat te weinig relatief koud grondwater wordt aangevoerd in combinatie met het vrijwel ontbreken van beekbegeleidende beplanting die voor schaduw en daarmee temperatuurbuffering kan zorgen.

De SPEAR-index indiceert op een deel van de locaties een negatieve invloed van pesticiden op het systeem. Het feit dat er wisselende scores gevonden in de beek geeft een indicatie van lokale bronnen van toxiciteit. Dit is bijvoorbeeld goed zichtbaar in de bovenloop, waar een plotselinge grote lokale terugval in kwaliteit is waargenomen waar de beek langs een maïsakker loopt (Figuur 11). Deels lijkt er een verband te zijn met landgebruik, zo lijkt de score lager uit te vallen wanneer het aanliggend landgebruik akkerbouw is, maar niet altijd, zo scoort ook locatie 340408, dat wordt omringd door verpachte extensief gebruikte weilanden van Staatsbosbeheer, slecht. Dit zou kunnen wijzen op de aanwezigheid van meer potentiële bronnen dan akkers alleen.

Figuur 11*: Locatie 149776, waar de SPEAR-index sterke invloed van pesticiden op de macrofauna indiceert. Het vanggewas op de aanliggende maïsakker is recentelijk behandeld met glyfosaat.*

5. Aanbevelingen voor beheer en inrichting

Uit de quickscan-knelpuntenanalyse komen knelpunten naar voren met betrekking tot stoffen (organische belasting, pesticiden) en de hydrologie (afvoer en stroomsnelheid), waarbij de bovenloop en het mondingstraject relatief beter scoren dan de midden- en benedenloop. Desalniettemin zijn ook daar verbeteringsstappen mogelijk, omdat de referentiekwaliteit niet gehaald wordt.

Stoffen
Terugdringen van belasting van het systeem met voedingsstoffen, toxicanten (en slib) vraagt om ingrepen die de effecten van diffuse bronnen en puntbronnen verminderen en uiteindelijk opheffen.

Puntbronnen, in de vorm van rioolwateroverstorten, kunnen na aanpassingen aan het rioolstelsel door bijvoorbeeld gemeentes een verminderde uitworp in volume of frequentie krijgen of zelfs helemaal gesaneerd worden. Andere aandachtspunten zijn potentiële puntbronnen zoals bedrijventerreinen of andere verharde oppervlakten water op de beek lozen (proceswater, erfwater), plekken waar afwatering van infrastructuur in contact komt met de beek (wegwater provenciale wegen en snelwegen, spoorlijnen), de afwatering van sportvelden, aangekoppelde visvijvers etc.

Door de schaal waarop het optreedt vraagt het terugdringen van diffuse belasting grootschaligere ingrepen in de manier waarop het land gebruikt wordt. Belasting van de beek treedt op relatief korte afstand op vanuit de aanliggende agrarische percelen en over langere afstanden via grondwaterstromen vanuit de inzijggebieden via de flanken van het beekdal. In beeld brengen van de grootste bronnen van stoffen is hierbij van groot belang. Uiteindelijk is een transitie naar landbouw op basis van gesloten kringlopen nodig, maar verbeterde technieken die het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en bemesting verminderen kunnen in de tussentijd de diffuse belasting al terugdringen. Omschakeling naar een gesloten kringloop landbouw (volledig circulair) betekent, na een periode van nalevering uit de bodem van de historische belasting, uiteindelijk geen uit- en afspoeling van stoffen (nutriënten, slib en toxische stoffen) naar de beek meer.

Langs de St. Jansbeek liggen de landbouwpercelen op de meeste plaatsen tot aan de insteek. Op de korte termijn kan de belasting van de beek in deze situaties worden teruggedrongen door bufferzones langs de beek in te richten, waarbij bosstroken (mantel-zoom vegetaties) langs de beek het meest effectief zijn om verminderde inspoeling en verwaaiing van stoffen en sediment vanaf de percelen te bewerkstelligen (Figuur 12). Een tussenvorm kan zijn de strook in te richten als natuurgrasland met een extensief landbouwkundig gebruik. Het gaat hierbij om een minimaal 20-30 m brede zone (Feld et al. 2018).

***Figuur 12**: Bufferstrook met een bos-struiken-natuurgrasland combinatie langs de Hoge Raam.*

Het voordeel van de toepassing van bosstroken is dat deze, naast het invangen van uit- en afspoeling van stoffen (nutriënten, slib en toxische stoffen) uit het aanliggende landbouwgebied, de beek beschaduwen. Waterplantengroei wordt door gebrek aan licht dusdanig geremd dat het maaionderhoud van de beek achterwege kan blijven. Schaduw zorgt voor temperatuurdemping, waardoor het water in de zomer minder kan opwarmen en de schommelingen worden beperkt op warme dagen; daarmee zorgt het tegelijkertijd ook voor mitigatie van de effecten van klimaatverandering. Tenslotte zorgen de bomen op de oever voor de ontwikkeling van een onregelmatig profiel en gevarieerd substraat, waardoor de ecologie gestimuleerd wordt.

Hydrologie
Om de ecologische waarde van de St. Jansbeek te verhogen is het belangrijk maatregelen door te voeren die leiden tot een stabiele continue afvoer. Belangrijk uitgangspunt hierbij is dat er niet gestreefd hoeft te worden naar het bereiken van hoge stroomsnelheden, maar dat juist de continuiteit van de stroming belangrijker is voor de levensgemeenschappen van laaglandbeken, die ook bij een lage maar continu aanwezige stroomsnelheid zich goed kunnen ontwikkelen.

Om dit te bereiken moet de drainagebasis verhoogd worden zodat er een continue voeding vanuit het grondwater kan optreden, moeten stuwen worden verwijderd, moet een profielverkleining worden doorgevoerd van de nu overgedimensioneerde normprofielen (verondiepen en versmallen). Dit kan worden gerealiseerd via herprofilering van de loop (zoals in het mondingstraject), maar ook via alternatieven zoals zandsuppletie (Figuur 13). Is dit niet realiseerbaar dan kan eventueel door het maaien van de watergang achterwege te laten ook meer stroming door de knijpende werking van de vegetatie bewerkstelligd kunnen worden, waardoor een tweefasenprofiel ontstaat waar in de zomer een kleine stromende loop in stand gehouden kan worden.

***Figuur 13**: Verondieping van het Anloërdiepje (Drenthe) door middel van zandsuppletie. De beekbodem is er 30 centimeter opgehoogd.*

Naast problemen met de stroomsnelheid bleek ook de watertemperatuur in de midden- en benedenloop een groot probleem. Door de drainagebasis te verhogen kan de grondwaterinvloed worden vergroot, waardoor de watertemperatuur meer gedempt wordt omdat meer relatief koud water wordt aangevoerd. Om dit optimaal te kunnen benutten is echter wel beschaduwing nodig om te voorkomen dat het water te snel opwarmt in de zomer door zoninstraling. Dit vraagt om de hierboven onder stoffen genoemde bosstroken.

Het inrichten van beekdalzones waarin periodieke inundatie wordt toegestaan kan helpen wateroverschotten na perioden met veel neerslag te bergen en vast te houden. De verhoogde beekbodem in combinatie met de verkleinde dimensies maakt het mogelijk dat de beek kan gaan inunderen bij hoge afvoeren. Dit heeft als consequentie dat piekafvoeren benedenstrooms gereduceerd worden. Hiervoor is het nodig dat de toegewezen beekdalzones een functieverandering ondergaan, waarbij het landbouwkundig gebruik wordt gewijzigd in natuurgrasland met een verminderde af- en uitspoeling van stoffen. In deze situatie blijft de beek ook bereikbaar voor onderhoud. Alternatief is in te zetten op bosontwikkeling in de overstromingszones (Figuur 14). Hierdoor kunnen meerdere functies worden gecombineerd, zoals hierboven bij de bufferstroken voor stoffen beschreven is.

***Figuur 14**: Waterberging in bosgebied langs de Oostrumsche beek (Limburg).*

Het overzicht in dit hoofdstuk laat zien dat er verschillende opties zijn om de ecologische kwaliteit van de St. Jansbeek te verhogen, die samen een integrale oplossing bieden voor herstel van het beeksysteem. Het verschil in scores tussen de kop als de monding van de St. Jansbeek en de trajecten in de midden- en benedenloop geeft aan dat er verbeterpotentieel aanwezig is. Wanneer er in de toekomst herstelmaatregelen worden genomen kunnen de resultaten van deze quickscan worden gebruikt om de effectiviteit vast te stellen van de maatregelen door de scores voor en na de ingrepen met elkaar te vergelijken en eventueel de veranderingen te volgen in de tijd.

Samenvattend kunnen op basis van resultaten en discussie de volgende aanbevelingen voor de St. Jansbeek worden geformuleerd:

- Dempen afvoerdynamiek en verbeteren stromingscondities door aanpassen profiel, met kleine zomerbedding om stroming te handhaven met flauwe oevers richting winterbed, verondieping via ophogen van de beekbodem. Een optie zou nog kunnen zijn inundatievlaktes te creëren op op het terrein van staatsbosbeheer in de middenloop om bij afvoerpieken deze te bergen en vertraagd af te voeren.
- Aanleggen van bufferzones langs de beek om de huidige invloed van de aanliggende landbouwpercelen te verkleinen, idealiter met bomen in de vorm van een bosstrook.
- In de open gebieden beschaduwing van de beek laten toenemen door het aanplanten van begroeiing langs de beek of dit via natuurlijke opslag te laten ontwikkelen. Bomen stimuleren naast temperatuurdemping ook een natuurlijker profiel en meer substraat en stromingsvariatie.
- Herhalen van de macrofauna metingen over 3-5 jaar na uitvoering van de maatregelen om de veranderingen te volgen in de tijd.

6. Referenties

Feld, C.K.,Fernandes, M.R., Ferreira, M.T., Hering, D., Ormerod , S.J., Venohr, M., Gutiérrez-Cánovas, C. (2018) Evaluating riparian solutions to multiple stressor problems in river ecosystems. A conceptual study. Water Research 139: 381-394

Liess, M. & van der Ohe, P.C. (2005) Analyzing effects of pesticides on invertebrate communities in streams. Environmental toxicology and chemistry 24: 954-965.

Verberk, W. C. E. P., Verdonschot, P. F. M., Van Haaren, T., & Van Maanen, B. (2012) Milieu- en habitatpreferenties van Nederlandse zoetwatermacrofauna (No. 2012-19). Stowa.

Verdonschot, P.F.M., Nijboer, R.C. (2004) Macrofauna en vegetatie van de Nederlandse beken. Een aanzet tot beoordeling van de ecologische toestand. Alterra-rapport 756, Alterra, Wageningen.

Verdonschot, R.C.M., Verdonschot P.F.M. (2019) QuickScan macrofauna Sterkselsche Aa 2018. Notitie Zoetwatersystemen, Wageningen Environmental Research, Wageningen UR, Wageningen.

Bijlage 1

Absolute scores quickscan knelpunten analyse per monsterpunt St Jansbeek 19-04-2021.

Locatiecode	QS-KA absolute score						Aantal taxa
	Oligosaproob	apolysap	msnelstromend	stilstaand	bron	SPEAR	Totaal
149776	2.728	3.116	3.016	3.898	2.080	-0.549	8
149777	2.322	3.343	2.630	3.966	1.674	-0.772	16
149778	2.263	3.265	2.740	3.985	1.722	-0.598	17
149779	2.268	3.240	2.379	4.470	1.207	-0.670	16
149780	1.862	3.483	2.432	4.311	0.973	-0.610	18
149781	1.825	3.539	2.254	4.948	0.802	-0.669	11
340408	1.779	3.666	2.002	4.885	0.733	-0.823	9
149783	1.963	3.497	2.632	4.009	0.904	-0.694	21
149784	1.899	3.264	2.982	3.554	0.834	-0.527	15
149785	1.962	3.465	2.315	4.445	0.755	-0.892	19
149786	2.129	3.391	2.536	4.038	1.026	-0.715	19
340412	2.160	3.160	3.555	3.221	0.805	-0.672	21

Memo

Voor:	Geert Schrijvers
Van:	Dennis Smits / Ahmed Al Alwan
Bedrijf:	Iv-Infra b.v.
Datum:	5 november 2021
Referentie:	909366
Onderwerp:	Rapportage inspectie2 duikers st. Jansbeek

Geachte heer Schrijvers,

U hebt ons gevraagd om voor het project INFR200757, beekherstel St. Jansbeek, de staat bepalen van een tweetal duikers.

De duikers dienen geschikt te zijn voor de vispasseerbaarheid van een aantal vissoorten. Omdat de staat niet bekend is kunnen de 2 duikers een obstakel vormen voor deze vispasseerbaarheid en daarmee de haalbaarheid van het project. Het gaat om de volgende duikers:

1. Overkluizing van de Sint Jansbeek onder de provinciale weg in Vortum-Mullen
   - Het betreft hier een vierkante betonnen duiker van ca. 48m.
2. Duiker onder de Kiekuutweg en de spoorlijn in Vierlingsbeek
   - Het betreft hier een ronde betonnen duiker met een doorsnede van ca. 1,25m.

Uitvoering

Om de staat van de duikers te bepalen, is er op 04-11-2021 door D. Smits en A. Al Alwan een visuele inspectie uitgevoerd van de twee genoemde duikers. Tijdens deze inspectie is het volgende opgenomen:

- De visuele staat van de duiker
- De visuele staat van de in- en uitstroom van de duiker
- Maten van de duiker, incl. waterstand etc.

Tijdens de inspectie is er gebruik gemaakt van de volgende hulpmiddelen:

- Waadpak

Onderstaand vindt u de resultaten van de inspectie van de duikers.

Inspectieresultaten

Duiker 1 onder de provinciale weg

Vaste gegevens object:

Objectnummer:	Niet bekend
Objectnaam:	Duiker 1 onder de provinciale weg in Vortum-Mullen
Type object:	Duiker

Zijaanzicht object instroomzijde:	
Zijaanzicht object uitstroomzijde:	

Maten object:

Breedte uitstroomopening	200 cm
Hoogte uitstroomopening	110 cm
Lengte duiker	60 m
Vrije doorvaarthoogte(bij huidige waterstand)	94 cm
Slibdiepte	5-8 cm

Aangetroffen schades op object:

Constatering 1: Element 7 vanaf de uitstroomzijde is aan de zijde van element 6 ca. 1 cm verzakt. Er is geen lekkage of grondtransport geconstateerd.	

Constatering 2: De dilatatie tussen elementen 13-14, 14/15 en 15/16 vanaf de instroomzijde en elementen 1/2 vanaf de uitstroomzijde is aan één zijde breder dan de overige dilataties. Het gaat om een breedte van 2-3 cm ten opzichte van ca. 1 cm. Er is geen lekkage of grondtransport geconstateerd.	
Constatering 2(vervolg)	

Conclusie:
Bij deze duiker zijn geen bijzonderheden geconstateerd. De duiker verkeert in goede staat. De waterstand is zeer beperkt

Duiker 2 onder de Kiekuutweg en spoorbaan

Vaste gegevens object:

Objectnummer:	Niet bekend
Objectnaam:	Duiker onder de Kiekuutweg en de spoorlijn in Vierlingsbeek
Type object:	Duiker
Zijaanzicht object instroomzijde:	

Zijaanzicht object uitstroomzijde:	

Maten object:

Diameter uitstroomopening	125 (beton) /100 (staal) cm
Lengte duiker	6m (beton) + 0,8m (metselwerk)+17,7m (staal)
Vrije doorvaarthoogte(bij huidige waterstand)	100 cm (beton) / 75 cm (staal)
Slibdiepte	0 cm

Aangetroffen schades op object:

Constatering 1: Voegwerk van het metselwerk is verouderd en afgebrokkeld. Door het slechte voegwerk kunnen metselwerkstenen los komen te liggen. Tevens versneld de degradatie van het metselwerk door het slechte voegwerk.	
Constatering 1(vervolg)	

Constatering 2: Uniforme corrosie van de stalen buis over het gehele oppervlak.		
Constatering 2(vervolg)		
Constatering 3: Scholvorming op de wind-waterlijn van de stalen buis geconstateerd. De maximale materiaalafname is ca. 0,05 mm.		
Constatering 3(vervolg)		

Constatering 4: Er is een Scheur van ca. 2 meter lang in de asfaltverharding ter hoogte van de betonnen buis geconstateerd. De scheur in de verharding is hoogstwaarschijnlijk a.g.v. zetting (van de ondergelegen bodem) ontstaan.		
Constatering 4(vervolg)		
Constatering 5: 4 scheuren van ca. 15 cm lengte vanaf de hoeken van het mangat. Er lijken al eerder reparatiewerkzaamheden aan de asfaltverharding te zijn uitgevoerd.		
Constatering 5(vervolg)		

Constatering 5(vervolg)	

Conclusie:

- Voor het stalen deel van de duiker zijn geen bijzonderheden geconstateerd.
- Het voegwerk bij het mangat tussen het stalen en het betonnen deel verkeert in slechte staat en wordt aanbevolen gerenoveerd te worden.
- De scheurvorming in de verharding is hoogstwaarschijnlijk als gevolg van zetting. Er wordt aanbevolen dit te blijven monitoren.
- De waterstand van de duiker is zeer beperkt.

Met vriendelijke groet,
Iv-Infra b.v.

Dennis Smits
Senior Inspecteur

Beekherstel Sint Jansbeek

Rapportage hydraulisch functioneren DO

Opdrachtgever:	Waterschap Aa en Maas
Referentie:	**221202_SJB_Hydraulisch_Functioneren_DO**
Revisie:	0
Datum:	2 december 2022

Iv-Infra b.v.

Ingenieursbureau met Passie voor Techniek

Titel document:	Beekherstel Sint Jansbeek, Hydraulisch functioneren Definitief Ontwerp
Ondertitel document:	Rapportage Definitief Ontwerp - hydraulisch functioneren
Referentie:	**221202_SJB_Hydraulisch_Functioneren_DO**
Revisie:	**0**
Datum:	2 december 2022
Opdrachtgever:	Waterschap Aa en Maas
Projectnummer opdrachtgever:	
Project:	INFR200757 WSAM, beekherstel Sint Jansbeek

Revisie	Datum	Status	Auteur(s)	Gecontroleerd	Goedgekeurd
..	..	..	JLK		
..	..	..	DH		
..	..	..	RotN		
..	..	..	TS/ JvdG	..	..

Status

P	Voorlopige uitgave	IDC	Interdisciplinaire controle	SD	Standaard Document
VC	Voor commentaar	VA	Voor aanbieding	OV	Op verzoek
TG	Ter goedkeuring	VO	Voor onderzoek	TW	Te wijzigen zoals aangegeven
GO	Goedgekeurd voor ontwerp	AA	Afgifte voor aankoop	DEF	Definitief
GF	Goedgekeurd voor fabricage	TI	Ter informatie	A	Anders

© Iv-Infra b.v., Alle rechten voorbehouden, Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Iv-Infra b.v.

Samenvatting

Voor u ligt de rapportage van de hydraulische toetsing van effecten van beekherstelmaatregelen voor de Sint Jansbeek. Bij het opstellen van de effect inschatting is gebruik gemaakt van modelsoftware Sobek 2.16 waarbij het landschappelijke ontwerp (DO) zijn doorgevoerd en in een scenario model voor zeven afvoerscenario's zijn beschouwd ten opzichte van de huidige situatie (referentie model).

Vanuit deze beschouwing worden de volgende conclusies getrokken vanuit de gestelde criteria:

	Criterium (par 2.2)	***Voldoet /Niet voldoet***	***Bijlage***	***Opmerkingen***
1	*Stuw 112GRS is verwijderd*	*Voldoet*	*n.v.t.*	
2	*Het lengteprofiel dient meanderend en kronkelend te zijn, zoveel mogelijk conform historisch profiel*	*Voldoet*	*n.v.t.*	*Het scenariomodel is gebaseerd op het DO. Voor het lengteprofiel is waar de ruimte dit toelaat gekozen voor een meanderend profiel. Het historisch profiel is als vertrekpunt gehanteerd, maar komt op veel plaatsen niet overeen met de huidige grondeigendommen.*
3	*Sinuositeit groter dan 1,25*	*Voldoet niet*	*n.v.t.*	*Het ontwerp is gebaseerd op de locaties waar ruimte is om de beek te laten meanderen. Wat betreft de sinuositeit geldt dat in het binnendijkse deel van de beek de sinuositeit 1,15 wordt gehaald. Voor het buitendijkse deel is de sinuositeit 1,4. Voor het gedeelte van Vortum-Mullem is de sinuositeit gelijk aan 1 omdat voor dit lengteprofiel geen mogelijkheden zijn de loop te laten meanderen en hetzelfde is aan de oude loop. Hiermee is de eerder maximaal haalbaar geachte sinuositeit van 1,06 wel gehaald*
4	*Behouden van het beschikbare afvoer- en bergingscapaciteit van het rivierbed van de Maas in hoogwatersituaties*	*Voldoet*	*n.v.t.*	*De afvoer en bergingscapaciteit van de Maas blijft door het ontwerp minimaal gelijk.*
5	*Tegengaan van ontwikkelingen die de*	*Voldoet*	*n.v.t.*	*Deze eis is in het ontwerp meegenomen door alleen percelen in*

	mogelijkheid tot rivierverruiming door verbreding en verlaging van het rivierbed van de Maas onmogelijk maken			*eigendom van het Waterschap in het rivierbed van de Maas in te richten.*
6	*Het dwarsprofiel dient asymmetrisch en structuurrijk te zijn*	*Voldoet*	*n.v.t.*	*In de dwarsprofielen is een diversiteit in het profiel gewaarborgd door behalve de aanpassing van het dwarsprofiel ook in de uitvoering rekening extra maatregelen te nemen om de variatie te verhogen.*
7	*De bovenbreedte van de watergangen tussen 3,0 m en 8,0 m*	*Voldoet*	*n.v.t.*	*Om aan deze doelstelling te voldoen zijn de dwarsprofielen uit het DO overgenomen zie Figuur 8 t/m Figuur 17*
8	***Waterdiepte***			
8a	*Zomer, Winter en T1 tussen 0,2 m en 0,7 m*	*Voldoet niet*	*Bijlage C.1 tot en met C.3*	*Tzomer en Twinter voldoen vrijwel overal. T1 leidt tot enkele overschrijdingen van de waterdiepte van 0,7m. Overschrijdingen liggen veelal binnen 10% marge. Mogelijk dat het bodemverhang in deze trajecten nog kan worden aangepast/verfijnd.*
8b	*Voor Zomer, Winter en T1 groter dan in referentiesituatie*	*Voldoet*	*Bijlagen D.1 tot en met D.3*	*Bijlage E bevat het verschil van de waterstanden/waterdieptes tussen het referentiemodel en het scenariomodel voor T1, waarbij de waterstanden/waterdieptes die in het scenariomodel hoger/groter zijn dan het referentiemodel met labels is weergegeven.*
9	*Het verhang (waterstand) is kleiner dan 1 m/km*	*Voldoet niet*	*Bijlage F*	*Er wordt vrijwel voor de gehele loop voldaan aan de eis van het verhang van waterstand van 1m/km. Enkel op een aantal locaties is dit niet het geval.*
10	***Stroomsnelheid***			
10a	*Voor Zomer, Winter en T1 tussen 0,10 m/s en 0,50 m/s*	*Voldoet*	*Bijlage G*	*Slechts bij de duiker in de winterdijk en bij de uitstroom in de Maas zijn de stroomsnelheden groter dan 0,5 m/s.*

				Verder voldoet het gehele traject aan de eis.
10b	*Stromingsvariatie en stroomsnelheid vergroot t.o.v. referentiesituatie*	*Voldoet*	*Bijlage G*	*Door tijdens de uitvoering te zorgen voor variatie in het stroombed zal ook de stromingsvariatie toenemen*
11	*De gemiddelde stroomsnelheid in voor Zomer is minimaal 0,18 m/s*	*Voldoet niet*	*Bijlage G.1*	*Alleen benedenstrooms van Vortum Mullem wordt hieraan voldaan.*
12	*De afvoer ligt voor de gehele beek tussen 0,024 m3/s en 3,08 m3/s*	*Voldoet*	*Bijlage H*	*Voor zowel Tzomer, Twinter, T1 en T100 voldoet de hoofdloop aan deze eis.*
13	*Meandering doorgevoerd en stroomsnelheid verhoogd naar ca. 0,14 m/s.*	*Voldoet niet*	*Bijlage G.6 t/m G.2*	*De meandering is toegepast, echter de stroomsnelheid voor Tzomer ligt voor grote delen onder de 0,14 m/s. Voor T1 geldt dit vooral voor het traject tussen Vortum Mullem en Hultenhoek.*
14	*Vermindering van verstuwing van de beek*	*Voldoet*	*n.v.t.*	*stuwen in de hoofdloop 112GRS, , 112EOS en 112A5 worden verwijderd. Stuw 112 ESS wordt verwijderd en opnieuw geplaatst en geautomatiseerd. Stuw 112 ERS wordt geautomatiseerd.Hiermee wordt voldaan aan deze eis.*
15	*Geen wateroverlast binnen bebouwde kom*	*Voldoet*	*Zie* Figuur 23, Figuur 24 *en* Figuur 25 *en Bijlage A*	*De NBW-normen worden niet overschreden.*
16	*Geen wateroverlast buiten bebouwde kom*	*Voldoet*	*Zie* Figuur 23, Figuur 24 *en* Figuur 25 *en Bijlage A*	*De NBW-normen worden niet overschreden.*

Inhoudsopgave

1 Inleiding 8
1.1. Achtergrond 8
1.2. Typering huidige situatie 9
1.2.1. Stroomgebied 9
1.2.2. Verhang bodem Sint Jansbeek 11
1.2.3. Dwarsprofiel 12
1.2.4. Kunstwerken 13
1.2.5. Droogval Sint Jansbeek 14
1.2.6. Afsluiting primaire kering 15

2 Eisen ontwerp 16
2.1. Afvoerscenario's 16
2.2. Eisen uit het PvE 17

3 Uitgangspunten model ontwerp 19
3.1. Referentiemodel 19
3.2. Scenariomodel (3DOStJan3.lit) 19
3.3. Uitgangspunten opstellen scenario model 20
3.4. Aanpassingen objecten ontwerp 22
3.4.1. Aanpassingen aan profielen 22
3.4.2. Poelen 24
3.4.3. Aanpassingen aan kunstwerken 24
3.5. Bouwstenen ontwerpmodel 26
3.5.1. Wijziging van profieldefinities ten behoeve van beekherstel 26
3.5.2. Waterafvoer door piekgeulen 31
3.5.1. Vispasseerbare stuwen d.m.v. toepassen vistrappen 33
3.5.2. Ruwheden 33
3.6. Synthese aanpassing model 37

4 Resultaten hydraulische toetsing 39
4.1. Resultaten toetsing Programma van eisen 39
4.2. Waterdiepte en waterstanden 42
4.3. Stroomsnelheid 44
4.4. Wateroverlast 44

Referenties 49

BIJLAGEN 50
A. Kaart met NBW-normen 50
B. Overzicht dwarsprofielen scenariomodel DO 51

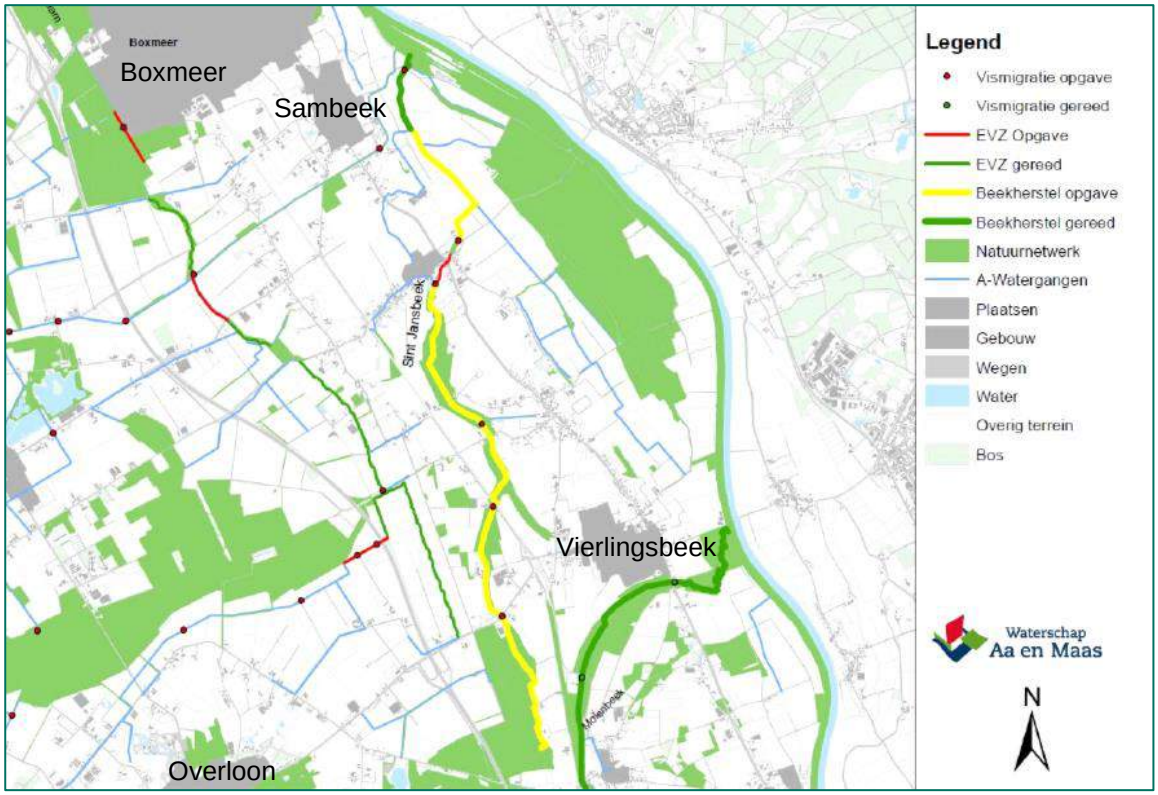
C. Waterdiepte Referentiemodel 52
C.1. Waterdiepte Tzomer – Referentie model 52
C.2. Waterdiepte Twinter – Referentie model 53
C.3. Waterdiepte T1 – Referentie model 54
D. Kaarten met waterdieptes scenariomodel DO.03 55
D.1. Waterdiepte Tzomer – referentiemodel 55
D.2. Waterdiepte Twinter referentiemodel 56
D.3. Waterdiepte T1 referentiemodel 57
E. Kaart met verschil waterstanden/waterdiepte scenario model DO vs. referentiemodel 58
E.1. Verschil in waterdiepte bij gemiddelde zomerafvoer (Tzo) 58
E.2. Verschil in waterdiepte bij gemiddelde winterafvoer (Twi) 59
E.3. Verschil in waterdiepte bij maatgevende afvoer (T1) 60
F. Verhang scenariomodel bij maatgevende afvoer T1 61
G. Kaarten met stroomsnelheden 62
G.1. Stroomsnelheid Tzomer – referentiemodel 62
G.2. Stroomsnelheid Twinter – referentiemodel 63
G.3. Stroomsnelheid T1 – referentiemodel 64
G.4. Stroomsnelheid Tzomer – scenariomodel 65
G.5. Stroomsnelheid Twinter – scenariomodel 66
G.6. Stroomsnelheid T1 – scenariomodel 67
H. Kaarten afvoer Tzomer, Twinter, T1 scenariomodel 68
H.1. Berekende afvoeren Tzomer 68
H.2. Berekende afvoeren Twinter 69
H.3. Berekende afvoeren T1 70
I. Kaarten met drooglegging 71
I.1. Drooglegginskaarten Tzomer en Twinter referentiemodel 71
I.2. Drooglegginskaarten Tzomer en Twinter scenariomodel 72
J. Wijzigingen in referentiemodel (Changelog referentiemodel 2022.pdf) 75
K. Changelog Iv-Infra scenario model DO; specifieke beschrijving modelwijzigingen 76
K.1. Dwarsprofielen; uitwerking DOtekeningen en input uit gebiedssessies 76
K.2. Bodemhoogte 79
K.3. Bodembreedte ontwerp profielen 81
K.4. Kunstwerken 83
K.5. Laterals 83
K.6. Vistrappen 85

1 Inleiding

1.1. Achtergrond

Het waterschap Aa en Maas heeft de wens om voor de Sint Jansbeek beekherstel uit te voeren. Iv-Infra stelt met *i*dverde Advies een ontwerp op wat door Iv-Infra hydraulisch is doorgerekend en gedimensioneerd. De aangepaste inrichting van het gebied is er enerzijds op gericht om bepaalde doelsoorten in de beek te krijgen, en mag anderzijds niet tot wateroverlast leiden voor de omgeving. Er zijn eisen opgesteld ten aanzien van de hydraulica waar het ontwerp aan moet voldoen. Dit rapport vormt een verslag van de toetsing van het ontwerp op de hydraulische eisen.

In Figuur 1 is het traject van de Sint Jansbeek weergegeven waarvoor mogelijk beekherstel plaats zal vinden. Het stroomgebied van de Sint Jansbeek ligt grofweg tussen Overloon, Vierlingsbeek en Sambeek en is ongeveer 1.500 ha groot. De loop van de beek is ongeveer 8,5 km lang en stroomt uit in de Maas benedenstrooms van stuw Sambeek. De eerste fase van het beekherstel van de Sint Jansbeek heeft al plaatsgevonden en is in Figuur 1 met groen aangeduid, het betreft het eerste traject vanaf de monding in de Maas gezien.

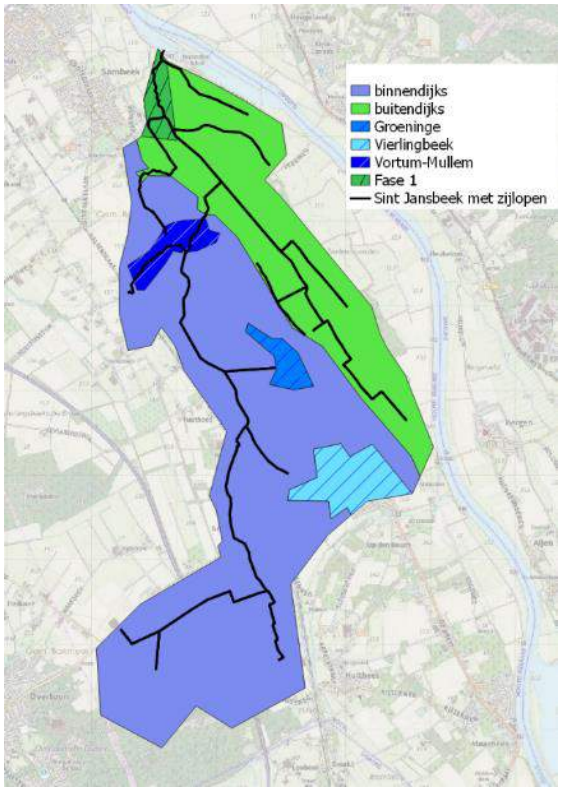

Figuur 1: Overzichtskaart Sint Jansbeek

1.2. Typering huidige situatie

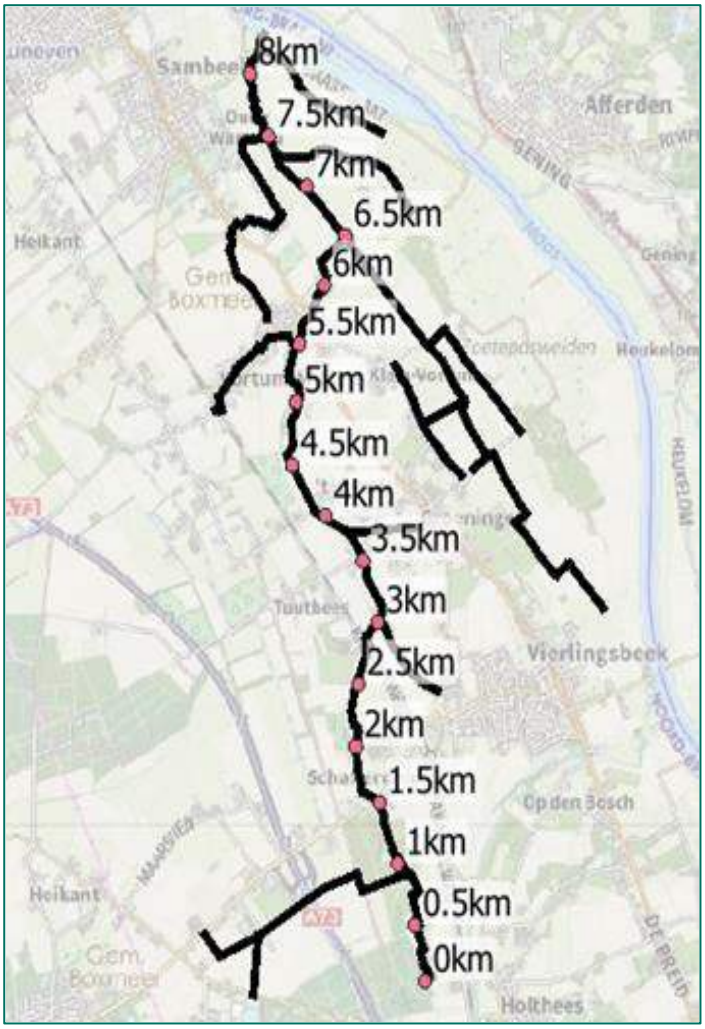
1.2.1. Stroomgebied

De Sint Jansbeek heeft een relatief klein stroomgebied en bestaat uit een gedeelte binnendijks en buitendijks van de Maas, zie Figuur 2. In het buitendijks gebied stroomt de beek hoofdzakelijk door landbouwgebied. In het binnendijks gebied stroomt de hoofdloop afwisselend door bebouwd gebied, langs landbouwpercelen en bos. Er bevinden zich drie woonkernen in het stroomgebied die afwateren op de beek namelijk Groeningen, Vierlingbeek en Vortum-Mullem.

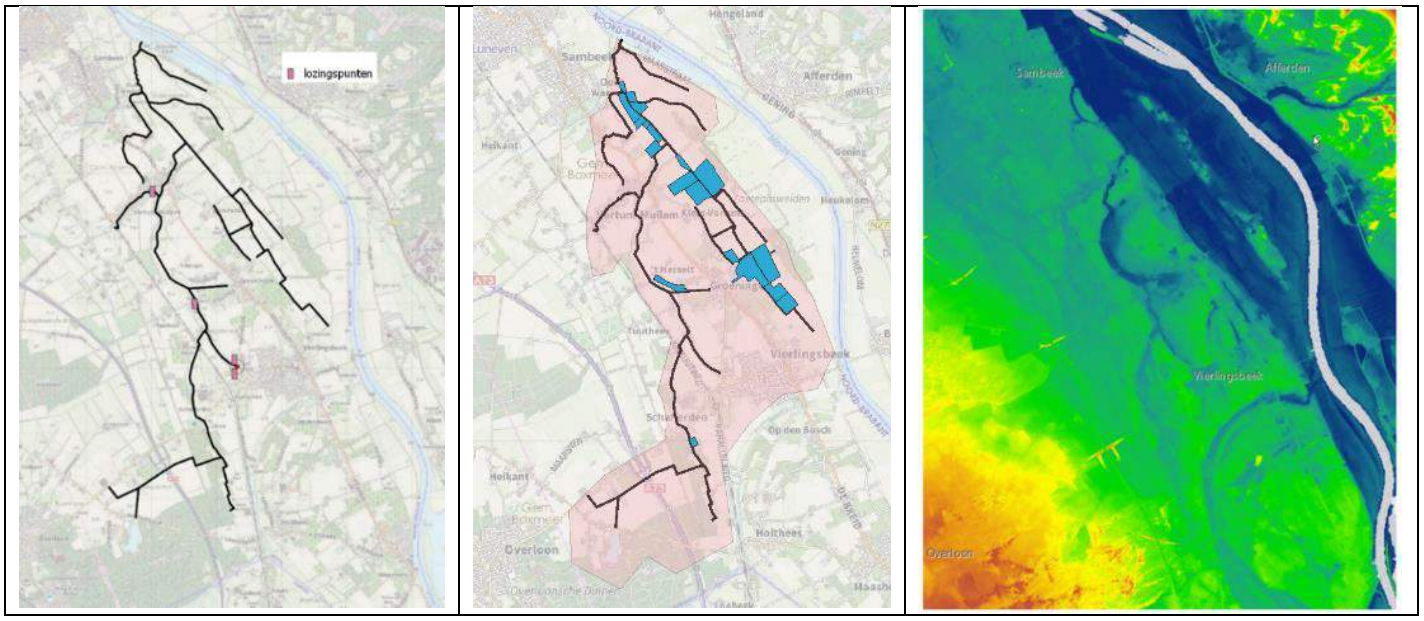
Figuur 2: Stroomgebied Sint Jansbeek

De Sint Jansbeek is een genormaliseerde beek en de loop van de beek is dus grotendeels rechtgetrokken. De beek loopt gedeeltelijk in de uiterwaarden van de Maas. In Figuur 3 ligt het traject dat in de uiterwaarden van de Maas ligt tussen kilometerpunt 6,0 en kilometerpunt 8,5 (de monding van de Maas). De hoofdloop wordt door verschillende waterlopen gevoed. De belangrijkste liggen rond kilometerpunt 0,9 en kilometerpunt 6,5.

Figuur 3: Hoofdloop van de Sint Jansbeek inclusief belangrijkste zijwaterlopen

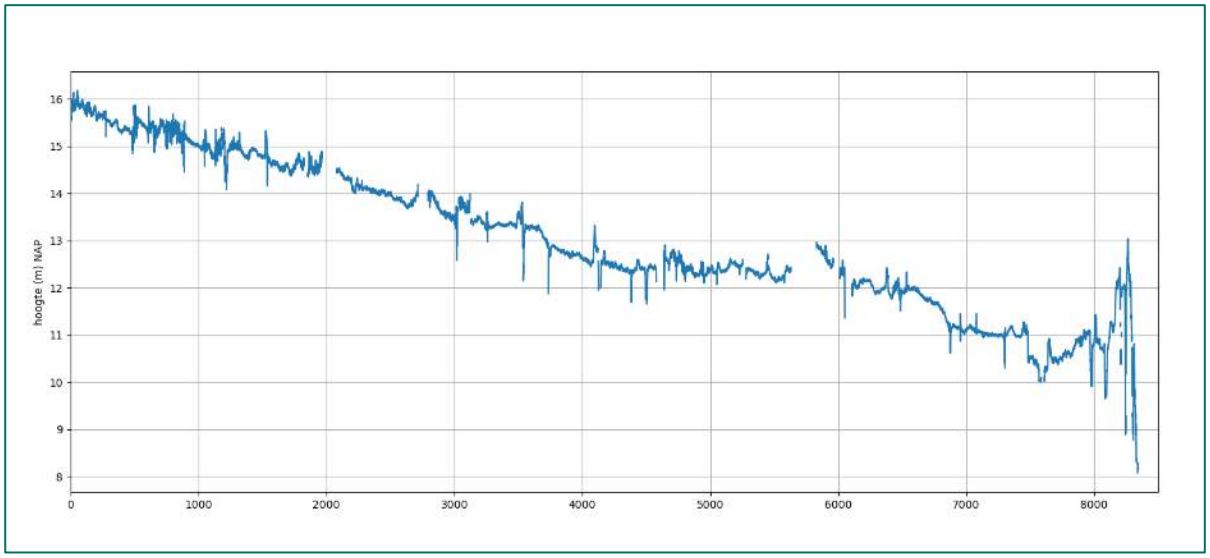
Het stroomgebied bevat een aantal overstorten en daarnaast is een aantal percelen via buisdrainage aangesloten op de beek [1], zie Figuur 4.

Figuur 4: Overzicht overstortlocaties (links), percelen met buisdrainage (middel), AHN-hoogte beekdal Sint Jansbeek (rechts)

1.2.2. Verhang bodem Sint Jansbeek

Volgens [3] is het verhang van de bodem van de beek 0.67 m/km. In Figuur 5 is de hoogteligging van het maaiveld ter plaatse van de hoofdloop vanaf de bron tot de uitstroom in de Maas weergegeven. Over het algemeen volgt het bodem verhang van de beek het verhang van het maaiveld. Voor een groot deel ligt het verhang van de beek op 1m/1km, vanaf de bron tot kilometerpunt 4,0 en vanaf kilometerpunt 6,0 tot kilometerpunt 8,0. Tussen kilometerpunten 4,0 en 6,0 is het beekdal vrij vlak. De laatste 250 m tot aan de monding in de Maas wordt het verhang van de beek zeer groot en wordt nog 1,5 m hoogteverschil overwonnen (6 m/km).

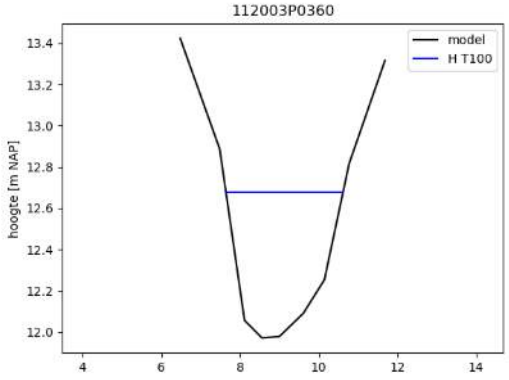

Figuur 5: Hoogteligging maaiveld ter plaatse van hoofdloop Sint Jansbeek

De uitstroming van de beek is benedenstrooms van stuw 112GRS bij Sambeek, zie Figuur 7. Het waterpeil in de Maas varieert en heeft een beperkte invloed op de hydrologie van de beek. Een waterstand op de Maas onder het streefpeil van ca. +8,00 m NAP treedt meer dan de helft van de tijd op [1]. Een waterstand boven de +9,0 m NAP komt ongeveer 10% van de tijd voor. De drempel van de stuw 112GRS [5] ligt op +9,3 m NAP waardoor de invloed van de Maas beperkt is.

1.2.3. Dwarsprofiel

De beek volgt grotendeels de oude meandering van de Maas. De Sint Jansbeek beschikt over een smal stroomprofiel, met name bovenstrooms vanaf Vortum-Mullem en snijdt diep in het landschap dat het doorkruist. Volgens [3] is de waterbreedte 3,31 m. Meetdata uit 2011 van dwarsprofielen zijn verwerkt in het referentiemodel. Er is in de huidige situatie nauwelijks sprake van een overstromingsvlakte in geval van hoge afvoeren. Door het jaar heen varieert de breedte van de beek nauwelijks tot niet. De waterdiepte in de beek is over het algemeen klein, enkele decimeters op het diepste punt. Voor de beeldvorming is een dwarsprofiel uit het referentierapport opgenomen in Figuur 6.

Figuur 6 Voorbeeld van een dwarsprofiel uit het referentiemodel

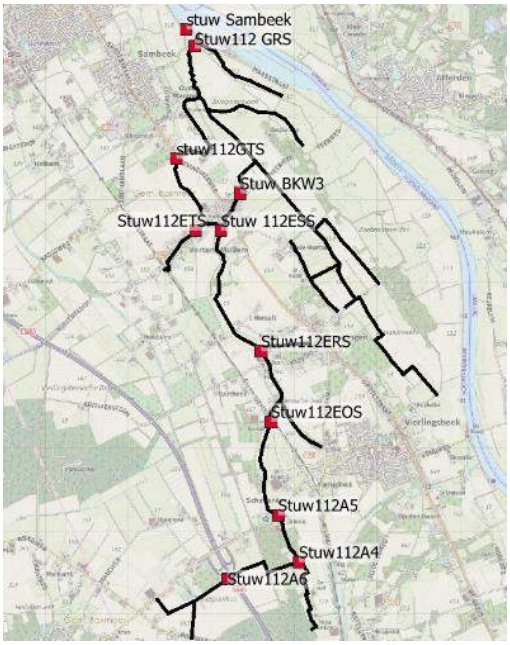
1.2.4. Kunstwerken

De Sint Jansbeek inclusief zijstromen beschikt over een aantal stuwen, zie Figuur 7.
Het waterpeil op de Sint Jansbeek wordt gemeten bij de stuwen:

- Waterstand Geautomatiseerd: 112ESS en 112GRS; waterpeil bovenstrooms en benedenstrooms.
- Waterstand handmatig: 112ESS, 112ERS, 112EOS, 112A5, 112A6, 112A4; Waterpeil bovenstrooms en stand van de stuw.

Sinds december 2021 worden de boven- en benedenstroomse waterstand van de stuwen 112ERS, 112EOS en 112A5 gemeten met druksensoren. Mede aan de hand van deze meetwaarden is het referentiemodel geactualiseerd.

Drempel (en afsluiter constructie) BKW3 en stuw 112GRS zijn vaste overlaten. De overige stuwen zijn afhankelijk van de situatie regelbaar door het handmatig aanpassen van de kruinhoogte. Het waterpeil wordt jaarrond op streefpeil gestuurd [1]. De streefpeilen voor de stuwen zoals oorspronkelijk in het referentiemodel zijn opgenomen zijn terug te vinden in bijlage K.4.1, recentelijk zijn in het (geactualiseerde) referentiemodel en het DO model andere klepstanden gehanteerd verwezen wordt naar Figuur 7 (tabel rechts). Voor droge of natte periodes is het mogelijk om binnen de boven- en ondergrens de waterstand bovenstrooms van de regelbare stuwen te sturen.

Stuw	Klepstand zomer	Klepstand winter	Opmerking
112A4	14,30	14,30	Vaste drempel.
112A5	13,75	13,75	Registraties klepstand kloppen niet. Ingeschat o.b.v. actuele metingen.
112A6	16,10	16,10	Staat al jaren op deze stand.
112EOS	13,25	13,25	Staat sinds maart 2019 op deze stand. Ligt ook in lijn met metingen van de waterstand.
112ERS	12,50	12,50	Staat sinds mei 2018 op 12,54 m+NAP. Op basis van metingen denk ik dat de werkelijke stand iets lager is.
112ESS	11,45	11,45	Afgelopen jaren varieert de klepstand tussen de 11,30 en 11,60 m+NAP. Zit echter niet een duidelijke zomer-winter trend in. Voorstel om jaarrond 11,45 m+NAP te hanteren aangezien het streefpeil 11,50 m+NAP is en deze waarde ook het meeste voorkomt in de meetreeks. Klepstand is 5cm lager dan streefpeil i.v.m. overstortende straal.
112ETS	12,57	12,57	Geen registraties. Ook niet echt relevant. Drempelhoogte aanhouden.
112GRS	9,33	9,33	Vaste drempel.
112GTS	12,28	12,28	Stuw recent aangepast, echter geen registraties. Ook niet echt relevant. Drempelhoogte aanhouden.

Figuur 7: Ligging van stuwen in de Sint Jansbeek (bestaande situatie – referentiemodel) incl. de klepstanden. Zowel referentiemodel als het DO zijn op basis van de meest actuele beheers situatie en de laatste informatie bij actualiseren referentiemodel van het waterschap opgesteld.

Zoals in paragraaf 1.1 eerder is benoemd heeft al de eerste fase van het beekherstel plaatsgevonden. Onderdeel van deze opdracht betreft het herstel van ca. 7,26 km beekloop. In het deel van de beek waar de uitvoering al heeft plaatsgevonden dient nog wel een deel van een aanwezige stuw (112GRS) verwijderd te worden. Tussen kilometerpunt 0 en kilometerpunt 7,26 is een vijftal stuwen aanwezig die momenteel een knelpunt vormen wat betreft vismigratie (te weten 112GRS, 112ESS, 112ERS, 112EOS en 112A5**),** waar in dit project oplossingen voor dienen te komen. Eén van de aanwezige stuwen (BKW3) is onderdeel van de primaire kering en vormt onderdeel van een duiker door de winterdijk nabij Vortum-Mullem. Deze afsluiter wordt bij hoogwater op de Maas dicht gezet.

In de Sint Jansbeek liggen 33 duikers en bruggen. In alle A-waterlopen liggen meer dan 100 bruggen en duikers. Er zijn 9 duikers langer dan 10 meter, zie Figuur 8. De langste duiker is ruim 40 meter lang en ligt in het dorp Vortum-Mullem onder de provinciale weg.

Figuur 8: Duikers Sint Jansbeek met lengte groter dan 10 m

1.2.5. Droogval Sint Jansbeek

De beek is afhankelijk van de aanvoer van grondwater. In de zomermaanden daalt het grondwaterpeil. Tijdens een droge periode zal de aanvoer van grondwater vooral in het bovenstroomse deel van de beek richting de beek stilvallen. Volgens [3] is er geen droogval in de beek waargenomen in de periode 2010-2017. Het waterschap geeft aan dat wanneer er sprake is van droogval in de beek dit alleen bovenstrooms van het instroompunt van de zijwaterloop vanaf de A73 voorkomt.

Uit meetgegevens bij de stuw 112ESS blijkt dat in de droge zomer van 2018 enkele maanden nauwelijks water over de stuw stroomt. In de zomers van 2019 en 2020 stroomt er maar een zeer korte periode,

ongeveer een week geen water over de stuw. Uit het voorgaande blijkt dat dat volledige droogval van de beek weinig voorkomt.

1.2.6. Afsluiting primaire kering

Bij hoog water op de Maas wordt ter hoogte van de primaire kering de Sint Jansbeek afgesloten. Dit gebeurt bij de objecten BKW3 en FKW3.

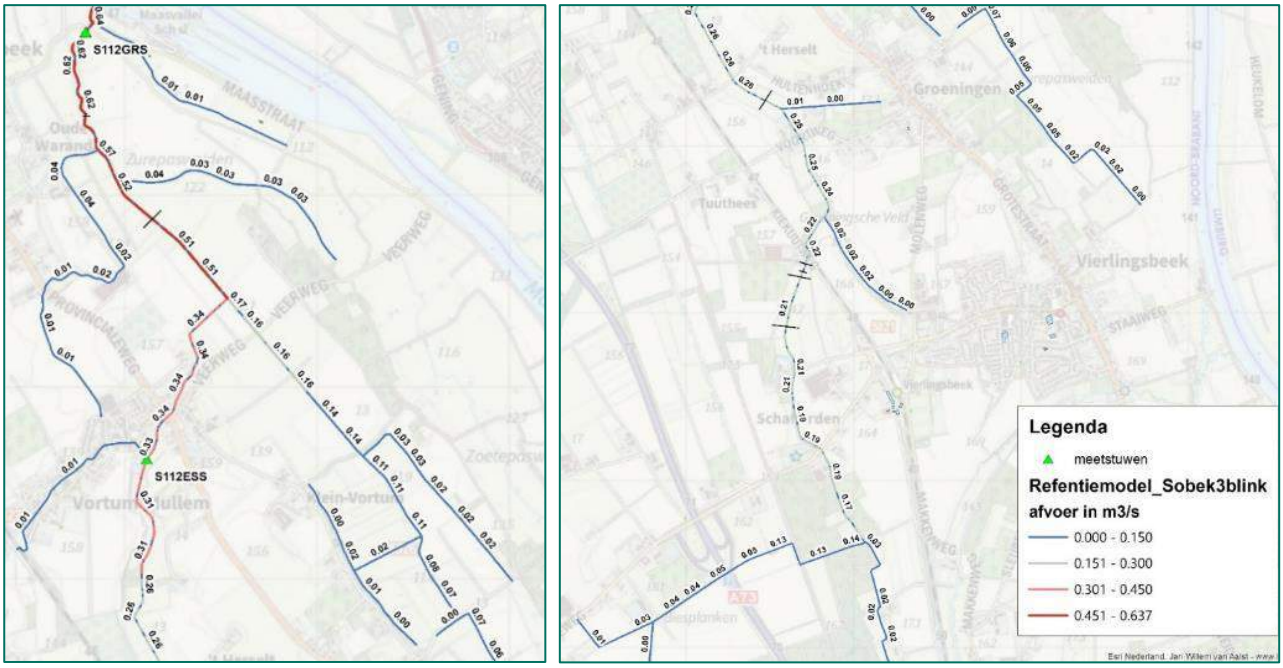
2 Eisen ontwerp

2.1. Afvoerscenario's

Bij het ontwerpen van de beek wordt gebruik gemaakt van de maatgevende afvoer. Dit is de afvoer die 1 à 2 dagen per jaar voorkomt. De maatgevende afvoer wordt berekend op basis van afwateringseenheden met ieder een eigen oppervlakte en afvoercoëfficiënt. Afhankelijk van de gewenste situatie (zomer, winter of T1) dient met een Flow Design Factor gerekend te worden. Via de lateral-knopen wordt in de model schematisatie de wateraanvoer naar het beeksysteem verzorgd. Aan de hand van deze theoretische benadering zijn afvoeren bepaald voor verschillende scenario's. Tabel 1 geeft de berekende uitkomsten voor de afvoeren ter plaatse van de stuwen 112GRS en 112ESS voor de verschillende scenario's. Afhankelijk van de locatie in het model varieert de uitkomst van de te verwachten afvoeren. Figuur 9 geeft het debiet door de beek per traject voor de maatgevende afvoer T1.

Tabel 1 Maatgevende afvoeren, berekend aan de hand van het referentiemodel

Maatgevende afvoeren	Wijze van berekening	Afvoer ter plaatse van Stuw 112GRS (m^3/s)	Afvoer ter plaatse van Stuw 112ESS (m^3/s)	Naam
Gemiddelde zomerafvoer	Lateral-Flow Design Factor van (10%)	0,061	0,031	Zomer
Gemiddelde winterafvoer	Lateral-Flow Design Factor van (30%)	0,184	0,092	Winter
T1 maatgevend	Lateral-Flow Design Factor (100%)	0,612	0,306	T1
T10 afvoer	GHG60	1,165	0,513	T10
T25 afvoer	GHG70	1,222	0,614	T25
T50 afvoer	GHG80	1,425	0,694	T50
T100 afvoer	GHG90	1,611	0,784	T100

Figuur 9: Debiet per traject Sint Jansbeek voor maatgevende afvoer T1

2.2. Eisen uit het PvE

Voor het project Sint Jansbeek is een programma van eisen opgesteld [2]. De hydrologische eisen zijn grotendeels afkomstig uit de standaard eisen die het waterschap hanteert (STOWA 2018-49 Referenties en maatlatten voor natuurlijke Watertypen voor de kaderrichtlijn Water 2021-2027) hieronder samengevat:

1. Stuw 112GRS dient volledig verwijderd te worden;
2. De beek dient meanderend en kronkelend te zijn, zoveel mogelijk conform historisch profiel;
3. Grenswaarde voor sinuositeit, groter dan 1,25; Voor de Sint Jansbeek geldt nog een eigen achterliggende norm met betrekking tot sinuositeit van 1.06 [3]. In eerste instantie wordt getoetst op een grenswaarde sinuositeit, groter dan 1,25 mocht blijken dat deze (hogere) norm niet gehaald wordt zal eveneens de (eigen) norm van de Sint Jansbeek beschouwd worden.
4. Behouden van het beschikbare afvoer- en bergingscapaciteit van het rivierbed van de Maas in hoogwatersituaties;
5. Tegengaan van ontwikkelingen die de mogelijkheid tot rivierverruiming door verbreding en verlaging van het rivierbed van de Maas onmogelijk maken;
6. Het dwarsprofiel dient asymmetrisch en structuurrijk te zijn;
7. De bovenbreedte van de watergangen dient tussen 3,0 m en 8,0 m te liggen;
8. De waterdiepte van de beek dient tussen 0,2 m en 0,7 m te liggen en bij voorkeur te variëren. Deze eis hebben wij verder afgeleid naar:
    a. De waterdiepte dient voor Zomer, Winter en T1 tussen 0,2 m en 0,7 m te liggen en bij voorkeur te variëren.
9. Het verhang van de waterstand dient kleiner te zijn dan 1 m/km;
10. De stroomsnelheid in de beek dient tussen 0,10 m/s (laag) en 0,50 m/s (hoog) te liggen. Deze eis hebben wij verder afgeleid naar:

   a. De stroomsnelheid dient voor Zomer, Winter en T1 tussen 0,10 m/s en 0,50 m/s te liggen.
   b. Vergroten stromingsvariatie en stroomsnelheid voor de ontwerpsituatie ten opzichte van de referentiesituatie (zogenaamd van 0,04 m/s naar 0,14 m/s) door mogelijk accoladeprofiel. (Met het 1 dimensionale model kunnen alleen gemiddelde stroomsnelheden worden doorgerekend variatie binnen het profiel is niet mogelijk, wel in de ruimte.)
11. De gemiddelde stroomsnelheid in de zomer, scenario Tzomer, dient groter te zijn dan 0,18 m/s;
12. De afvoer dient voor de gehele beek tussen 0,024 m3/s (laag) en 3,08 m3/s (hoog) te liggen;
13. Vergroten substraatvariatie van de beek voor afname hoeveelheid slib. Wanneer meandering en verhogen van de stroomsnelheid (naar ca. 0,14 m/s) wordt gerealiseerd wordt voldaan aan de eis. In eerste instantie wordt getoetst op een grenswaarde voor stroomsnelheid groter dan 0,18 m/s mocht blijken dat deze (hogere) norm niet gehaald wordt zal eveneens de (eigen) norm van 0,14 m/s van de Sint Jansbeek beschouwd worden. Deze is gebiedseigen norm voor stroomsnelheid van de Sint [3]. Belangrijk is ook dat aandacht gaat naar beschaduwing en het toepassen van houtpakketten in de beek.
14. Vermindering van verstuwing van de beek, van 77% naar 58%;
15. Wateroverlast binnen de bebouwde kom:
   a. Norm overstromingskans van 1/100 jr. voor gebieden die in een ruimtelijk plan bestemd zijn voor de doeleinden bebouwing, hoofdinfrastructuur en spoorwegen;
   b. Norm overstromingskans van 1/10 jr. voor overige gebieden;
16. Wateroverlast buiten de bebouwde kom:
   a. Norm overstromingskans van 1/100 jr. voor gebieden met de ruimtelijke bestemming hoofdinfrastructuur en spoorwegen;
   b. Norm overstromingskans van 1/50 jr. voor glastuinbouw en hoogwaardige land- en tuinbouw;
   c. Norm overstromingskans van 1/25 jr. voor akkerbouw;
   d. Norm overstromingskans van 1/10 jr. voor grasland;

Ad 16) Voor bebouwing die is gelegen buiten de bebouwde kom geldt de norm van het omringende landgebruik (b, c of d). Als het gebied als reserveringsgebied is aangemerkt dan is er geen norm. Als het gebied is aangemerkt als beekdal, dan is de norm van de overstromingskans 1/10 jr. ongeacht het landgebruik. Bijlage 1A bevat kaarten met daarop de NBW-normen weergegeven voor het stroomgebied van de Sint Jansbeek.

De verschillende afvoerscenario's dienen voor een normale en hoge waterstand op de Maas doorgerekend te worden. Echter geldt dat voor een hoge waterstand op de Maas de duiker in de winterdijk wordt afgesloten. In dergelijke gevallen worden noodpompen ingezet om de waterafvoer uit het bovenstroomse gedeelte van de Sint Jansbeek weg te pompen, waardoor inundaties worden voorkomen. Vanwege de inzet van noodpompen is het schematiseren van het afsluiten van de winterdijk in het DO model niet nodig. Dat wil zeggen dat alleen de normale waterstand op de Maas van op +8,0 m NAP (zoals ook in het referentiemodel) [1] is gehanteerd bij het doorrekenen van de verschillende afvoerscenario's.

3 Uitgangspunten model ontwerp

3.1. Referentiemodel

De hydraulica van het traject is gemodelleerd met een Sobek model. Het referentiemodel is door Iv-Infra op een aantal onderdelen gewijzigd, de casenaam van dit referentiemodel is: “SJ210414.lit”, zie [1].

Op haar beurt heeft WSAM op 24 augustus 2022 een herziening van het oorspronkelijke referentiemodel [1]. aangeleverd aan Iv-Infra. Daarbij is rekening gehouden met wijziging van klephoogte zoals beschreven in paragraaf 1.2.4 Figuur 7 ten opzichte van het eerdere opgeleverde referentiemodel [1]. In totaal zijn er in dit geactualiseerde referentiemodel acht wijzigingen aangebracht waarvan twee wijzigingen (het meest) van invloed zijn op de uitkomsten van berekende waterstanden.

De eerste belangrijke wijziging in het referentiemodel was een controle en wijziging van stuwpeilen door het aanpassen van klepstanden naar de huidige beheers praktijk. Daarnaast is voor de zomersituatie de begroeiingsweerstand aangepast naar de weerstand die hoort bij het beheer en onderhoud dat voor de watergangen wordt gehanteerd. De weerstand is gemodelleerd met Kstrickler en varieert voor de zomersituatie tussen de 12-15 ($m^{1/3}*s^{-1}$). Voor informatie over de gehanteerde klepstanden wordt verwezen naar Figuur 7 en het Changelog van wijzingen in het referentiemodel bijlage J.

Dit geactualiseerd referentiemodel is gebruikt om de huidige situatie (zonder maatregelen) te vergelijken met het scenario model. In dit model zijn de meest actuele veranderingen voor kunstwerken als duikers, stuwen en andere zaken gewijzigd zodanig dat de scenario’s voor de gemiddelde zomer, winter en de maatgevende afvoer (nader aangeduid met Tzo, Twi en T1) van de huidige situatie voor de Sint Jansbeek aansluiten bij het waterbeheer in de praktijk.

De uitgangspunten van de huidige situatie voor de Sint Jansbeek (zonder de beekherstelmaatregel) zijn opgenomen in het herziene referentiemodel.

3.2. Scenariomodel (3DOStJan3.lit)

*i*dverde heeft de maatregelen vastgelegd in het DO ontwerp van november 2022 [4] t/m [8]. Iv-Infra heeft deze maatregelen door vertaald in een Sobek-model. Met dit model kan hydraulica voor een situatie met maatregelen gemodelleerd worden. Daarbij wordt aan de hand van laterals met daaraan gekoppeld een neerslagbelasting (T10, T25, T50, T100) of een vaste intensiteit (Zomer, Winter, T1) afvoer scenario’s doorgerekend.
De verschillende scenario sommen en het aangepaste referentiemodel zijn opgenomen in het Sobek-project: “3DO3STJ3.lit”.

Tabel 2 Samenvatting oplevering Sobek DO-modellering, de resultaten in deze rapportage zijn gebaseerd op onderstaande scenario's.

Scenariomodel Sint Jansbeek		Specifiek naamgeving
Software	Sobek, versie 2.16	
Modelnaam:	3DO1STJ3.lit	
Datum levering	2 december 2022	
Scenario's:		
Referentiemodel (op basis van herziening JvK)	gemiddelde zomersituatie (Tzo) gemiddelde wintersituatie (Twi) maatgevende afvoer (T1) NBW-scenario (T100,T10,T25,T50)	'Referentiemodel_Gemiddelde zomerafvoer, Tzo_GHG_DRG'. 'Referentiemodel_Gemiddelde winterafvoer, Twi_GHG_DRG' 'Referentiemodel_Maatgevende afvoer, T1_GHG_DRG' 'Referentiemodel_NBW, T100T10T25T50_compsitbui'
DO-model	gemiddelde zomersituatie (Tzo) gemiddelde wintersituatie (Twi) maatgevende afvoer (T1) NBW-scenario (T100,T10,T25,T50)	'DO.03-model_Tzo_gemiddelde_zomerafvoer (DSFA_10prcnt)' 'DO.03-model_Twi_gemiddelde_winterafvoer (DSFA_30pcnt)' 'DO.03-model_T1_maatgevende_afvoer (DSFA_100prcnt)' 'DO.03-model_T100T10T25T50_NBW'.
Buibestanden	een gecombineerde bui waarin achtereenvolgens T100, T10, T25 en T50 zijn opgenomen met verwijzing naar meteostation '112'	COMPSIT.bui,
	geen neerslag met een verwijzing naar meteostation 'bui'	GHG_DRG.bui

Om te komen tot het definitieve DO model is in paragraaf 3.4 een samenvatting gemaakt van wijzigingen ten opzichte van de referentiesituatie. Voor een specifiekere toelichting van de uitgangspunten en wijzigingen of modelkeuzes wordt verwezen naar bijlage K.

3.3. Uitgangspunten opstellen scenario model

De toekomstige situatie met beekherstelmaatregelen in de Sint Jansbeek is vertaald naar een scenario model. Hierbij is het landschappelijk ontwerp uit het DO vertaald naar het DO- Sobek model (3DO1STJ3.lit). Hierbij dient opgemerkt te worden dat de ligging van de hoofdloop, nieuwe meanders en piekgeulen inclusief de afmetingen van de dwarsprofielen zijn gebaseerd op het DO van november 2022 [4] t/m [8]. Het DO inclusief en daarmee het scenario model komen voort uit input van gebiedssessies tussen het waterschap en grondeigenaren/belanghebbenden in het gebied.

In het scenariomodel zijn een aantal specifieke begrippen opgenomen. Die zijn hier onderstaand **(vetgedrukt en onderstreept)** toegelicht.

De maatregelen die zowel in het landschappelijk ontwerp van de Sint Jansbeek worden voorgesteld zijn, het realiseren van de doelstellingen natuurherstel en vismigratie door het aanleggen van een meer meanderend profiel op locaties van de huidige Sint Jansbeek dit wordt in dit rapport aangeduid met **meanders**. Op locaties waar er de wens bestaat om gebruik te maken van een extra afvoermogelijkheden in geval van hogere afvoeren wordt een extra watergang parallel aan de meanders gerealiseerd zodanig dat de waterafvoer in geval van hogere afvoeren bij waterstanden groter of gelijk aan de T1 waterstand worden in dit rapport **piekgeulen** genoemd. Stuwen die als functie hebben water door te laten bij hogere afvoeren dan T1 worden **piekstuw** genoemd. Daarbij is de drempelhoogte van deze stuwen naar een waterstanden die optreedt bij een maatgevende afvoer (T1).

Behalve het realiseren van meanders en piekgeulen, zijn er ook aan aanpassingen gedaan aan stuwen. De stuwen die vanuit het oogpunt van vispasseerbaarheid in vorm en kruinhoogte zijn aangepast worden in dit rapport aangeduid met **vispasseerbare stuwen** (of cascaden). Daarbij is gebruik gemaakt van de mogelijkheid te werken met een aanpassing van de originele rechte kruinvorm door in Sobek gebruik gemaakt van het kunstwerk type Universal Weir met een symmetrische gelijke vorm (‘symmetrical profile’). Het aanbrengen van een dergelijke symmetrische gelijkvormige inkeping wordt ook wel een vistrap met **vertical slot** genoemd.

In deze doorvertaling van het DO naar nieuwe dwarsprofielen in het Sobek model is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- De huidige bodemhoogte uit het referentiemodel zijn bij het herprofileren van dwarsprofielen voor de meanders van de bestaande beekloop overgenomen. De belangrijkste redenen hiervoor zijn dat zo enerzijds aangesloten kan worden op de fysieke eigenschappen van bestaande duikers onder kruisende wegen (b.o.b) en deze niet moeten worden aangepast. Een andere reden voor het hanteren van de bestaande bodemhoogte uit referentiemodel is dat in de huidige situatie al grotendeels aan doelstellingen voor de gewenste waterdiepte wordt voldoen. Deze keuze heeft tot gevolg dat de mate van insnijding van de beek over het gehele traject hetzelfde is als in de huidige situatie. Hierdoor hebben andere maatregelen die genomen worden en resulteren in een stremming van de afvoer tot gevolg dat de waterdiepte toeneemt, de watervoerendheid toeneemt en de stroomsnelheid afneemt.
- Een minimale bodembreedte niet smaller dan 0,50m (voor het zomerprofiel) dit in verband met het uitvoeren van beheer en onderhoud
- De dwarsprofielen moeten aansluiten bij het aanwezige maaiveld ter plaatse en de beschikbare ruimte (eigendommen en maaiveldhoogtes).

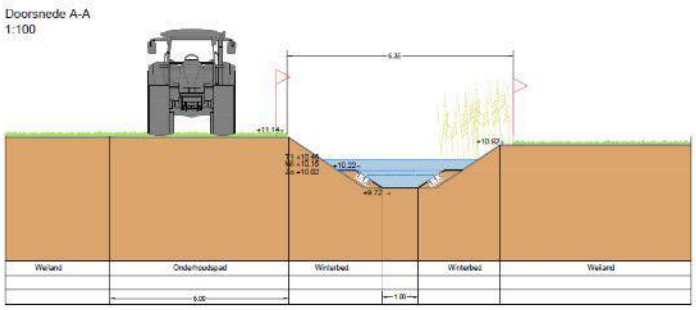
In paragraaf 3.4 worden de aanpassingen specifiek beschreven. De codering van de aanpassingen komt overeen met de codering van de ontwerptekeningen behorende bij het DO [4] tot en met [8].

3.4. Aanpassingen objecten ontwerp

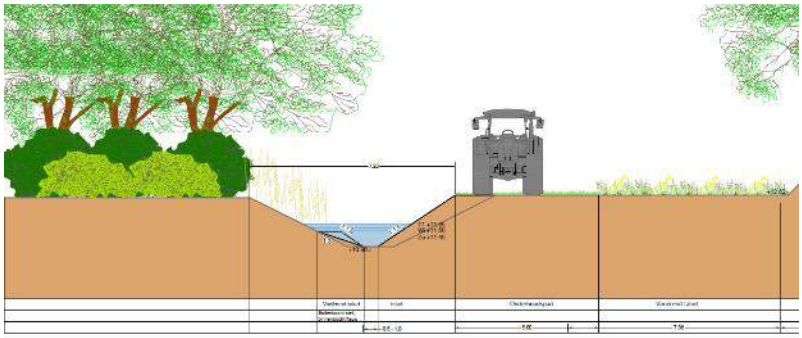
3.4.1. Aanpassingen aan profielen

In het hydraulisch model zijn de profielen uit de ontwerptekeningen behorende bij het landschappelijk Definitief Ontwerp [4] tot en met [8] overgenomen, dit geldt dus ook voor de strekkingen waarover de profielen geldig zijn. Bijlage B bevat een overzichtskaart met daarop de strekkingen van de profielen aangegeven die in het scenariomodel gehanteerd zijn. Voor het model is een aantal basisprofielen gehanteerd welke qua principe zijn beschreven in Tabel 4:

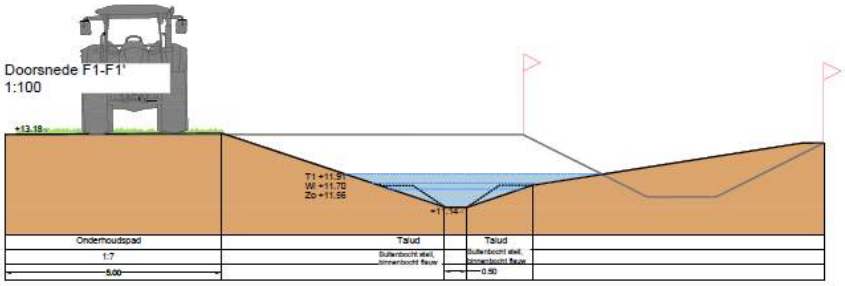
- Accoladeprofiel binnen profiel bestaande beek (Figuur 10).
- Eénzijdig profiel binnen bestaande beek (Figuur 11).
- Meanderprofiel in smal profiel met deels dempen huidige beek (Figuur 12).
- Meanderprofiel in combinatie met hoogwatergeul in bestaande beek (Figuur 13).
- Meander tweefase profiel in combinatie met verondiepen bestaande beek (Figuur 14).
- Meander tweefase profiel in combinatie met dempen bestaande beek (Figuur 15).
- Eénfase profiel met kerende constructie (Figuur 16).
- Eénfase profiel met natuurlijke taluds (Figuur 17).
- Dynamisch doorstroommoeras (Figuur 18).

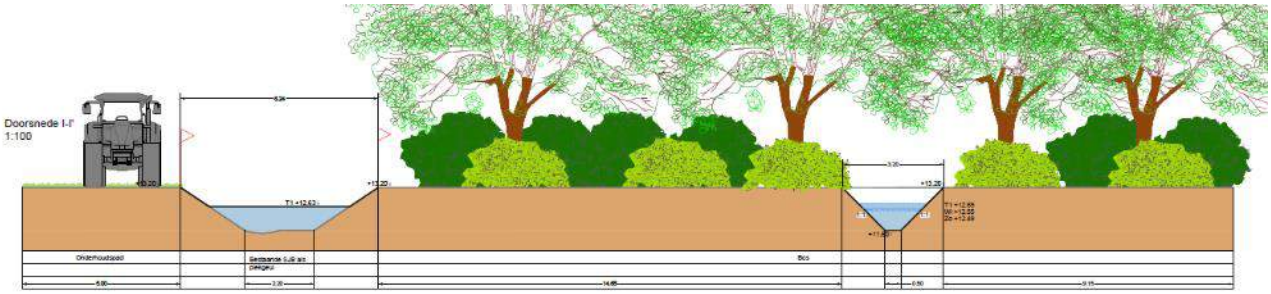
Figuur 10: Basisprofiel ‘accoladeprofiel binnen profiel bestaande beek’

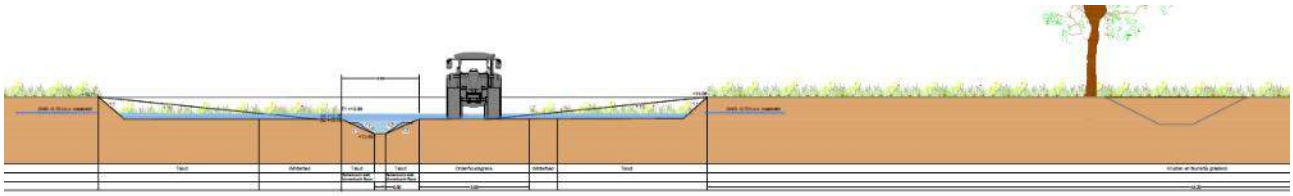
Figuur 11: Basisprofiel ‘eenzijdig profiel binnen bestaande beek’

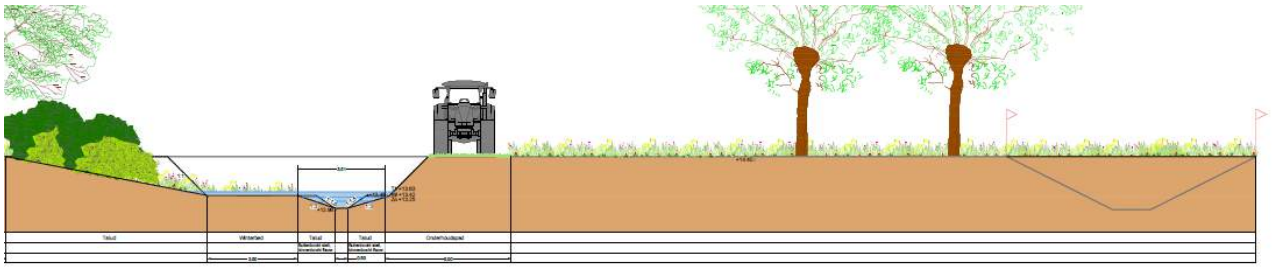
Figuur 12: Basisprofiel ‘meander in smal profiel’

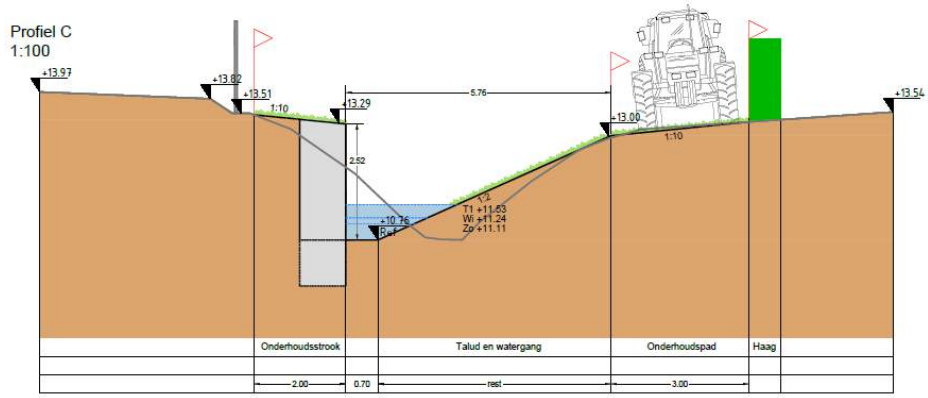
Figuur 13: Basisprofiel ‘meander in combinatie met hoogwatergeul in bestaande beek’

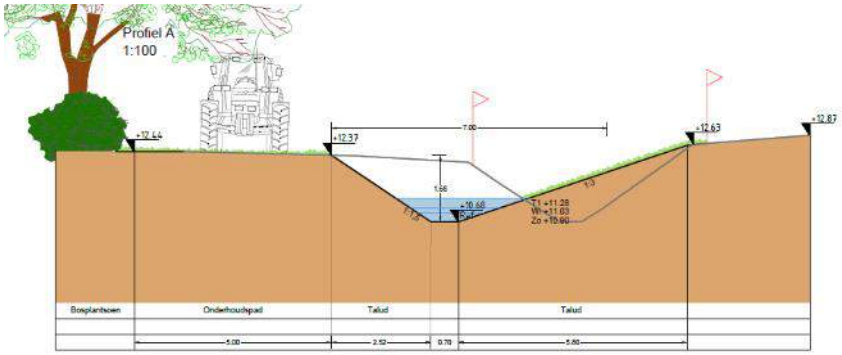
Figuur 14: Basisprofiel ‘meander tweefase profiel i.c.m. verondiepen bestaande beek’

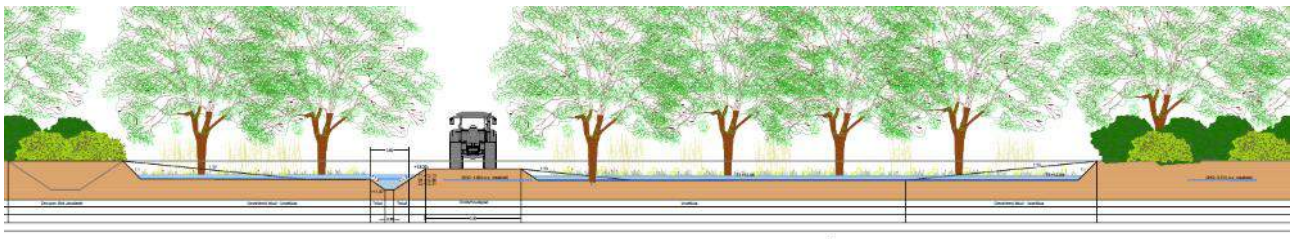
Figuur 15: Basisprofiel ‘meander tweefase profiel in combinatie met dempen bestaande beek

Figuur 16: Basisprofiel ‘éénfase profiel met kerende constructie’

Figuur 17: Basisprofiel ‘éénfase profiel met natuurlijke taluds’

Figuur 18: Basisprofiel ‘dynamisch doorstroommoeras’

3.4.2. Poelen

- 5.1 a – Aanbrengen beverlocaties. Ter hoogte van de winterdijk en ten zuiden van de Overloonseweg worden beverlocaties aangelegd die worden gevoed vanuit de Sint Jansbeek. Deze zijn niet opgenomen in het scenario model.
- 5.2 a – Aanbrengen poelen. Ten behoeve van de ecologie in deze poelen geldt dat deze niet te vaak mogen overstromen, maximaal eens per 3-10 jaar De poelen ziet opgenomen in het scenariomodel.

3.4.3. Aanpassingen aan kunstwerken

<u>Stuwen/drempels</u>

- 2.1a – Stuw 112GRS wordt verwijderd. De bestaande drempel wordt verwijderd, waardoor dit deel vispasseerbaar wordt.
- 2.2 – Aanbrengen stuw in hoogwatergeul buitendijks. Door het toevoegen van de stuw krijgt de bestaande beek een functie van piekgeul en worden de lage afvoeren door de nieuwe meander gestuurd.
- 2.3 b – Aanbrengen drempel bovenstrooms van de winterdijk ten behoeve van vismigratie. Uitvoeren in combinatie met verwijderen huidige houten schotstuw. Aanpassing van drempel BKW3 zodanig dat deze drempel enerzijds fungeert als zandvang en anderzijds beter vispasseerbaar wordt. BKW3 is net als de andere vispasseerbare stuwen- gewerkt met een wijze van modelleren door middel van een vertical slot door de kruinvorm van de oorspronkelijk stuw aan te passen. Voor een beschrijving van de wijze waarop de inkeping (vertical slot) is gemodelleerd wordt wordt verwezen naar paragraaf 3.5.1 waarbij de vorm van het vertical slot is weergegeven in Figuur 19 en de modelparameters van de vistrap zijn opgenomen in Tabel 6. In bijlage K.6 is een overzicht op welke wijze specifiek BKW3 maar ook alle andere vistrappen zijn gemodelleerd.
- 2.4 a – Stuw 112ESS wordt naar bovenstrooms verplaatst en geautomatiseerd om hiermee een knelpunt in vispasseerbaarheid weg te nemen. Het streefpeil voor de geautomatiseerde stuw is conform input van het waterschap gesteld op 11.50 m. + NAP.
- 2.5 – Aanbrengen drempel in een meanderende piekgeul naast stuw 112ESS inclusief het
- Het aanbrengen van drempels of cascades met een vertical slot.
- 2.6 b - Aanbrengen van drempels (cascades) in meander ter hoogte van stuw 112ERS om behalve de automatische sturing van stuw 112ERS ook vispasseerbaarheid in de meander te garanderen. Het streefpeil voor de geautomatiseerde stuw is conform input van het waterschap is gesteld op 12.55 m. + NAP.
- 2.7 b – Stuw 112EOS wordt verwijderd om hiermee een knelpunt in vispasseerbaarheid weg te nemen. Op deze locatie is in het DO.03 model gebruik gemaakt van 3 tredes, Twee treden bovenstrooms van duiker D1120021 en één trede benedenstrooms voor voornoemde duiker
- 2.8 – Stuw 112A5 wordt verwijderd.
- 2.9 Aanbrengen stuw in piekgeul zuidelijk van de Overloonseweg.
- 2.10a/b – Verplaatsen stuw 112A4 ten behoeve van aansluiting A-watergang.
-

<u>Duikers</u>

- 3.1 b – Duiker 1120044 handhaven
- 3.1 d – Duiker 1120035 in te dempen beek verwijderen, echter geen wijziging in hydraulisch model.
- 3.1 g – Duiker 1120032 aanpassen. De duiker moet aangepast worden zodanig dat deze aansluit op het nieuwe profiel.
- 3.1 i – Duiker 1120026 handhaven
- 3.1 j – Duiker 1120023 aanpassen. De duiker moet aangepast worden zodanig dat deze aansluit op het nieuwe profiel.
- 3.1 p – Duiker 1120018 in te dempen beek verwijderen, echter geen wijziging in hydraulisch model.
- 3.2 d – Duiker 1120013 in te dempen beek verwijderen, echter geen wijziging in hydraulisch model.
- 3.1 s – Duiker 1120016 handhaven
- 3.1 – Aanbrengen duiker.
- 3.1 t – Duiker verwijderen

- 3.1 u – Duiker 1120015 verwijderen
- 3.1 - Duiker 1120014 handhaven

3.5. Bouwstenen ontwerpmodel

3.5.1. Wijziging van profieldefinities ten behoeve van beekherstel

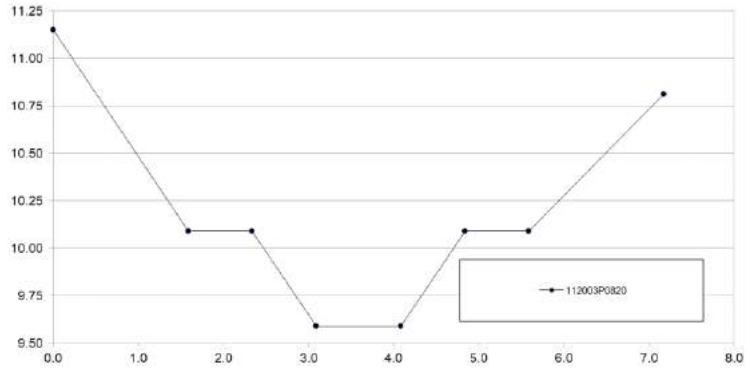
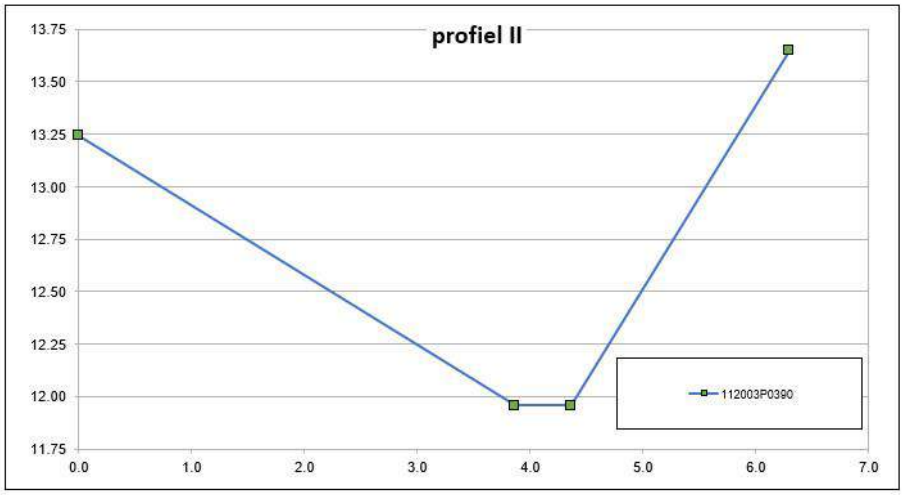
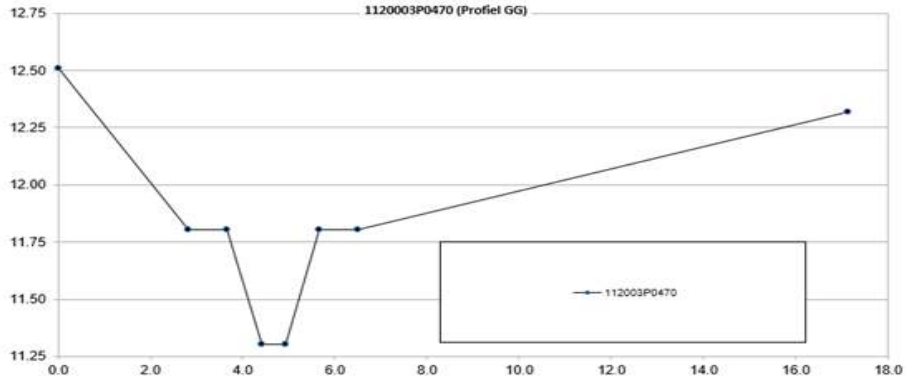
De dwarsprofielen van toekomstige watergangen zijn uitgewerkt naar profielen met een vaste vorm met ieder een eigen basisprincipe aan dwarsprofiel. Deze dwarsprofielen zijn gebaseerd op het landschappelijk ontwerp en zijn onder te verdelen naar verschillende principes van dwarsprofielen welke worden beschreven in Tabel 4. De verschillende principes aan dwarsprofielen die in het scenario model zijn gemodelleerd zijn tevens weergegeven Figuur 10 t/m Figuur 18. Voor een meer gedetailleerd overzicht van de locatie van dwarsprofielen en maatvoering wordt verwezen naar het DO.

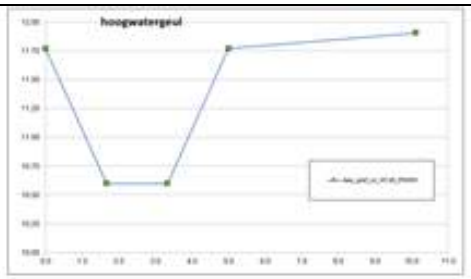
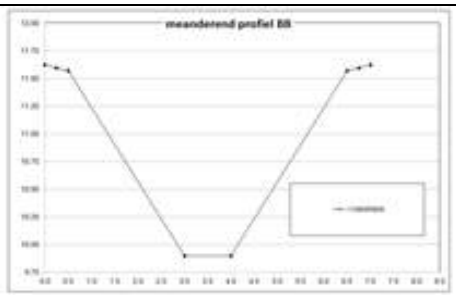
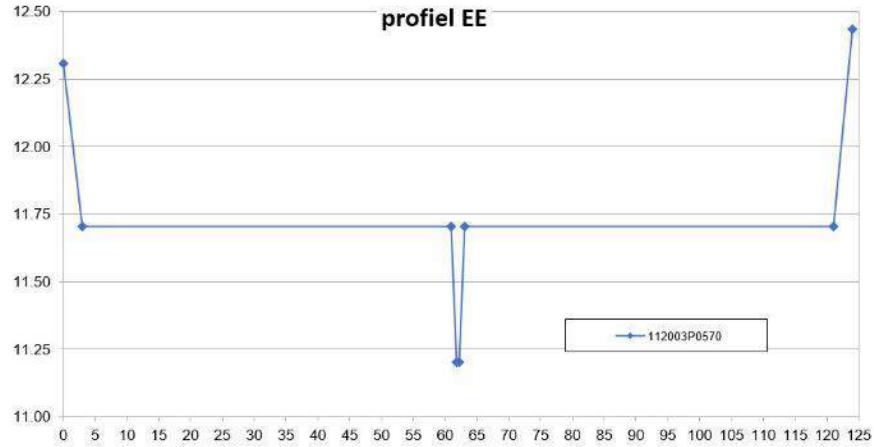
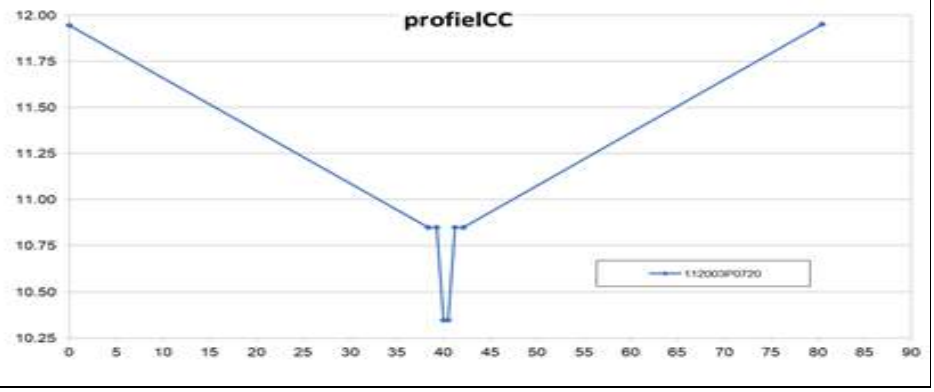
In bijlage B is opgenomen op welke locaties in het Sobek model de verschillende principes aan dwarsprofielen zijn toegepast. Daarbij is onderscheid gemaakt in dwarsprofielen waar het DO van *i*dverde Advies één op één zijn overgenomen. De locaties met andere profieldefinities en uitgangspunten dan profielvoorstellen in het DO (landschappelijk ontwerp van idverde Advies [4] t/m [8]) zijn samengevat in Tabel 3.

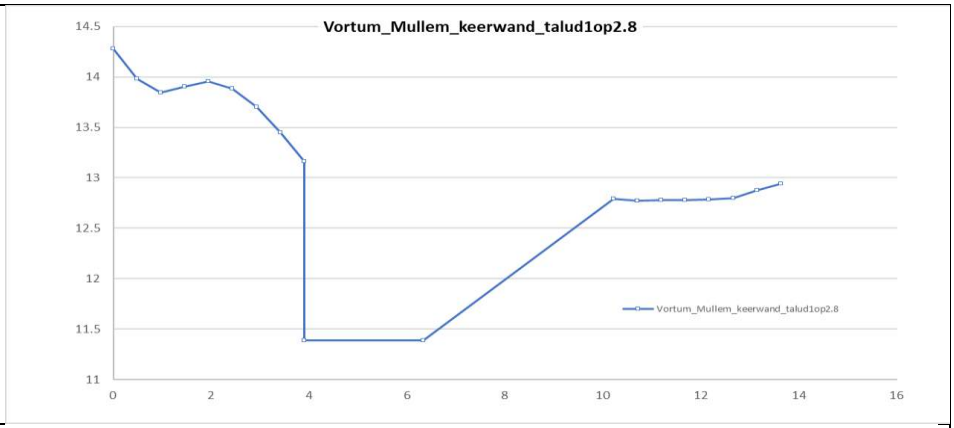
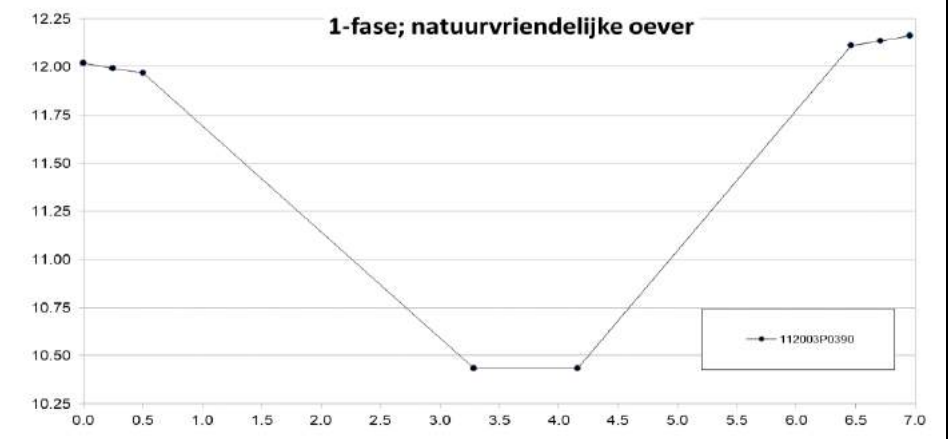
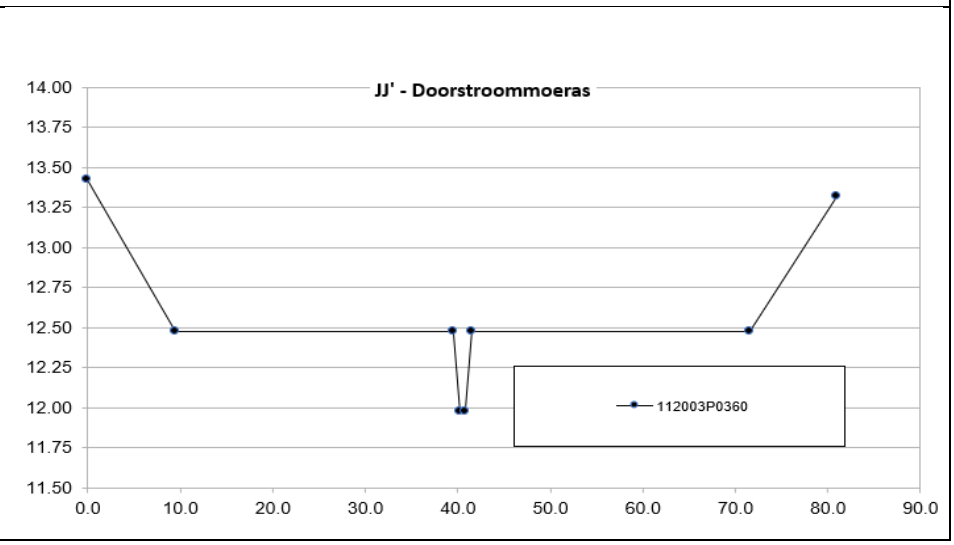
Tabel 3 Locaties waar in het DO model van Sobek dwarsprofielen uit het DO opgesteld door idverde Advies de dwarsprofielen **niet** één op één zijn overgenomen. Voor deze locaties geldt in het algemeen dat de dwarsprofielen uit het referentiemodel leidend gesteld zijn.

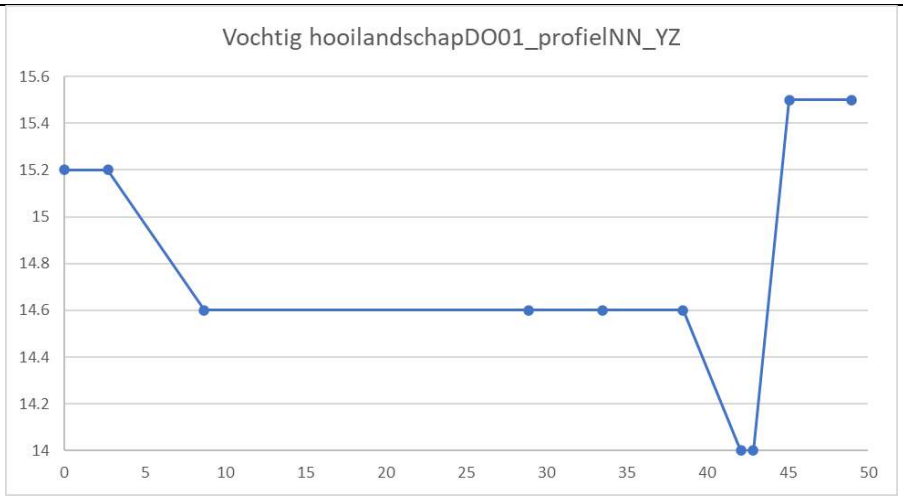
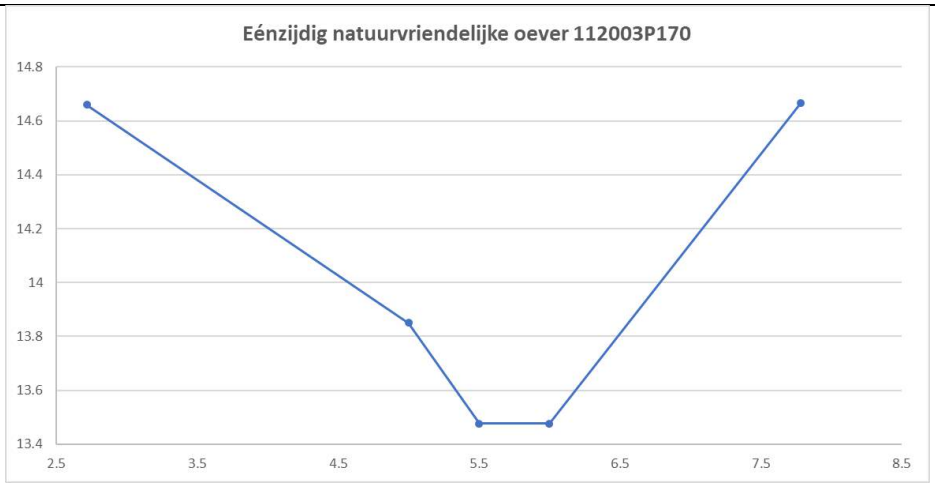
Sobek ID	Profiel definitie naamgeving	Type	Referentie model leidend	Profiel defenitie	aanname iv_infra
DO1_HW5	DO1_profiel_HW1	YZ	nee	n.v.t.	Cross level shift van -8.42E-02 m.
DO1_HW3	DO1_profiel_HW1	YZ	nee	n.v.t.	Cross level shift van 7.77E-03 m.
DO1_HW1	DO1_profiel_HW1	YZ	nee	n.v.t.	Cross level shift 0,00 m.
7	bypassERS	Trapezium	nee	n.v.t.	Bed level 11.8 m + NAP.
DO3_112003P0395	112003P0390_refprofiel_hergebruik_bestaandprofiel	YZ	ja	112003P0390	
16	112003P0640	YZ	ja	112003P0640	
18902	112003P0680	YZ	ja	112003P0680	
112003P0630	112003P0630	YZ	nee	n.v.t.	input DH idverde Advies
112003P0640	112003P0640	YZ	ja	112003P0640	
112003P0650	112003P0650	YZ	ja	112003P0650	
112003P0670	112003P0670	YZ	ja	112003P0670	
112003P0430	112003P0430	YZ	ja	112003P0430	
112003P0440	112003P0440	YZ	ja	112003P0440	
112003P0380	112003P0390_refprofiel_hergebruik_bestaandprofiel	YZ	ja	112003P0380	
112003P0390	112003P0390_refprofiel_hergebruik_bestaandprofiel	YZ	ja	112003P0390	
112003P0390	112003P0390_refprofiel_hergebruik_bestaandprofiel	YZ	ja	112003P0390	
DO3_112003P0620	112003P0620_refprofiel_hergebruik_bestaandprofiel	YZ	ja	112003P0620	
JJ_PROF_01	JJ_PROF_01_DO03	YZ	nee	n.v.t.	Zie bijlage K
112003P0110	112003P0110	YZ	ja	112003P0110	
112003P0100	112003P0100	YZ	ja	112003P0100	
112003P0090	112003P0090	YZ	ja	112003P0090	
112003P0080	112003P0080	YZ	ja	112003P0080	
112003P0070	112003P0070	YZ	ja	112003P0070	
112003P0060	112003P0060	YZ	ja	112003P0060	
112003P0050	112003P0050	YZ	ja	112003P0050	
112003P0040	112003P0040	YZ	ja	112003P0040	
112003P0030	112003P0030	YZ	ja	112003P0030	

Tabel 4: Principes van dwarsprofielen toegepast in het scenario model.

Accoladeprofiel binnen bestaande beek	
Eénzijdig profiel binnen bestaande beek	
Meanderprofiel in smal profiel met deels dempen huidige beek	

Meanderprofiel in combinatie met hoogwatergeul in bestaande beek	
Meander tweefase profiel in combinatie met verondiepen bestaande beek	
Meander tweefase profiel in combinatie met dempen bestaande beek	

Eénfase profiel met kerende constructie	
Eénfase profiel met natuurlijke taluds	
Dynamisch doorstroommoeras	

Vochtig hooilandschap	
Eénzijdig natuurvriendelijke oever	

3.5.2. Waterafvoer door piekgeulen

Voor een tweetal locaties treden de piekgeulen in werking door een actieve vorm sturing met het realiseren van (nieuwe) geautomatiseerde stuwen, dit geldt voor locatie S112ESS en S112ERS. Voor de overige piekgeulen is gebruik gemaakt van een andere bodemhoogte dan in het oorspronkelijke referentiemodel door de bodemhoogte van de dwarsprofielen (van de piekgeul zelf) op een hoogte leggen rond de T1 - waterstand. Op deze wijze wordt behalve de waterafvoer door de meanders ook in het model het water door een zestal piekgeulen gestuurd.

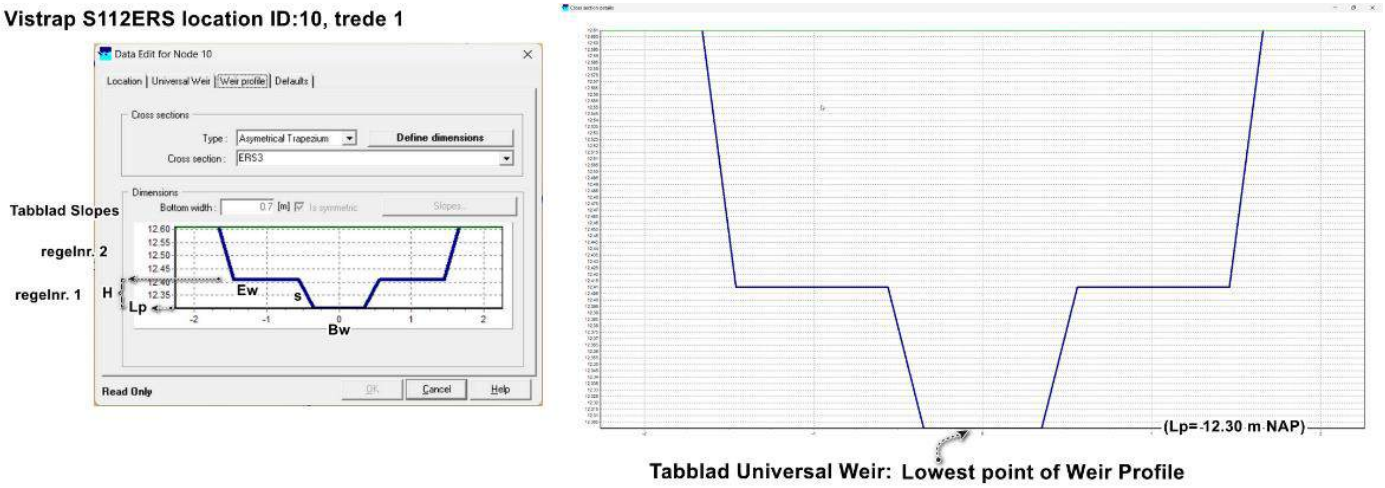
Tabel 5 Locaties van piekgeulen met daarbij aangegeven of waterafvoer door stuw of meest bovenstroomse bodemverhoging in de piekgeulen is gemodelleerd.

ID	Locatie en wijze van regeling waterafvoer door piekgeul	Kruinhoogte m + NAP	Kruinbreedte in m
DO1_HW1	Piekgeul profiel BB', gemodelleerd als bodemverhoging	10.37	2.45
S112ESS	Piekstuw geautomatiseerd	11.50 (Setpoint)	2.00
S112_piekgeul_DO3_1120225_19	Piekgeul profiel II'	12.63	2.00
S112_piekgeul_DO3_33	Piekgeul profiel II'	12.63	2.00
JJ_PROF_01	Gemodelleerd als bodemverhoging	14.75	0.45
S112ERS	Piekstuw geautomatiseerd	12.55 (Setpoint)	2.75

3.5.1. Vispasseerbare stuwen d.m.v. toepassen vistrappen

Bij het ontwerp van de vistrappen is gekozen om bij de werking van de vistrap af te passen op zomer- en wintersituaties waarbij zowel de berekende waterstanden en het afvoerend debiet als ontwerpvariabelen zijn gebruikt. In het model zijn op vier locaties opgenomen stuwen als vistrap opgenomen namelijk 112ESS, 112ERS, 112EOS en BKW3. In het scenariomodel is voor een tweetal locaties gekozen om gebruik te maken van het modelleren van meerdere cascades.

Voor de vistrappen is gebruik gemaakt van stuwen met een vertical slot van het type “symmetrical universal weir profile”. De breedte van de kruin is per trap zodanig gekozen dat er een stroomsnelheid door het slot tussen de 0,18 m/s en (maximaal) 1 m/s optreedt deze stroomsnelheid volgt uit het PVE en de handreiking vispassage [10] De breedte van de vistrappen benadert de breedte van de te verwijderen stuwen. De kruinhoogte van stuwen die gemodelleerd zijn als vistrap is vooralsnog gekozen door deze ongeveer gelijk te houden aan de hoogte van de (oorspronkelijk) te verwijderen stuwen.

Figuur 19 Principe van vistrap S112ERS. In deze figuur zijn de eigenschappen van de 1e trede (drempel/ cascade) weergegeven. Het toegepaste type vistrap zoals gemodelleerd in Sobek is een Vertical Slot van het type Symmetrical Universal Weir Profile.

In Tabel 6 zijn de locaties waar vistrappen in de Sint Jansbeek zijn gemodelleerd inclusief de eigenschappen van de vistrappen hoofdlijnen opgenomen.

Tabel 6: Vistrappen in de Sint Jansbeek binnen DO.03 model, waarbij aangegeven hoeveel treden in het model zijn opgenomen (van benedenstrooms naar bovenstrooms). *Kruinhoogte -en breedte van bovenste treden in geval er meer treden zijn gemodelleerd

Locatie	Sobek ID	Aantal treden	Kruinhoogte onderkant vistrap * (+ m NAP)	Kruinbreedte onderkant * (m)	Effectieve breedte* (m)	Totale Breedte gehele constructie* (m)
BKW3	BKW3	1	10.56	0.53	2.04	2.04
112ESS	S112ESS	1	11.30	1.50	3.80	4.40
112ERS	S112ERS	3	12.30	0.90	2.44	3.84
112EOS	S112EOS	3	13.05	1.10	1.76	3.56

3.5.2. Ruwheden

Voor de ruwheid wordt uitgegaan van waarden die het waterschap Aa en Maas toepast, zie Tabel 7. In de tabel wordt onderscheid gemaakt tussen winter en zomer situatie. In de wintersituatie zal er weinig begroeiing zijn in de beek en is de ruwheid laag. Voor de zomersituatie, het groeiseizoen, zal door de aanwezigheid van begroeiing de ruwheid toe nemen. De mate van begroeiing, en bijgevolg de ruwheid, is dan afhankelijk van het aantal maaibeurten. Bij het wijzigen van het scenario model is zoveel mogelijk rekening gehouden met de ruwheden die zijn gehanteerd in het geactualiseerde referentiemodel.

Om praktische redenen is voor verplaatste watergangen met andere reach id's een weerstandswaarde van Ks= 13,5 $m^{1/3}/s$ gehanteerd hetgeen enerzijds laat zien dat er wijziging in ligging plaatsvindt en anderzijds een goede gemiddelde benadering voor de aanwezigheid van hout weergeeft.

Tabel 7 ruwheden Strickler Ks toegepast in hydrologische modellen waterschap Aa en Maas.

		Maaifrequentie per jaar							
		Winter	***Zomer***						
Inrichting			***0***	***1***	***2***	***3***	***4***	***5***	***6***	***7***
	Standaard inrichting	*30* $m^{1/3}/s$	*8* $m^{1/3}/s$	*12* $m^{1/3}/s$	*15* $m^{1/3}/s$	*18* $m^{1/3}/s$	*20* $m^{1/3}/s$	*22* $m^{1/3}/s$	*24* $m^{1/3}/s$	*25* $m^{1/3}/s$
	Beekherstel	*20* $m^{1/3}/s$	*6* $m^{1/3}/s$	*10* $m^{1/3}/s$	*13* $m^{1/3}/s$	*15* $m^{1/3}/s$	-	-	-	-
	EVZ	*27* $m^{1/3}/s$	*7* $m^{1/3}/s$	*11* $m^{1/3}/s$	*14* $m^{1/3}/s$	*17* $m^{1/3}/s$	*19* $m^{1/3}/s$	*21* $m^{1/3}/s$	-	-

In de referentiesituatie bestaat het profiel van de beek uit profielen van het type YZ. De ruwheid is uniform voor het hele profiel. Binnen het scenario model is voor de profielen ook een uniforme ruwheid gehanteerd. De ruwheid voor de locatie van het doorstroommoeras benedenstrooms van de spoorlijn heeft voor de zomersituatie in het zomerbed een ruwheid van Ks = 6 $m^{1/3}/s$ voor het winterbed is Ks= 20 $m^{1/3}/s$ gehanteerd.

Voor de verschillende beektypes houden wij aparte ruwheden aan voor de zomer- en wintersituatie. Reden hiervoor is dat er grote verschillen kunnen zijn in begroeiing en daardoor dus ook in ruwheden. Daarnaast neemt de ruwheid waarschijnlijk toe als gevolg van het aangepaste maaibeheer bij het beekherstel, zowel in frequentie als het eventueel laten overstaan van vegetatie.

Zomersituatie

Voor de zomersituatie geldt dat het aantal maaibeurten bepalend is voor de toe te passen ruwheid. In het modelleren van de zomersituatie is de toegepaste ruwheid in het DO model afgestemd naar een ruwheid die past bij de maaifrequentie ter plaatse. Voor het gehele profiel van de beekloop, dus voor zowel het zomer- als het winterbed zijn de ruwheden uit het referentiemodel overgenomen namelijk tussen de 12 en 15 $m^{1/3}/s$. Voor reaches met een andere id is het gemiddelde van de voorgenoemde waarde aangehouden 13.5 $m^{1/3}/s$. Voor het profiel ter hoogte van Vortum Mullem is 25 $m^{1/3}/s$ aangehouden, vanwege de aanwezigheid van aan één zijde een kerende gladde constructie. Voor het doorstroommoeras houden wij in het zomerbed een ruwheid van 6 $m^{1/3}/s$ aan.

Wintersituatie

Voor het gehele profiel van de beekloop, dus voor zowel het zomer- als het winterbed, wordt 20 $m^{1/3}/s$ aangehouden. Voor het profiel ter hoogte van Vortum Mullem is 25 $m^{1/3}/s$ aangehouden, vanwege de

aanwezigheid van aan één zijde een kerende gladde constructie. Voor het doorstroommoeras houden wij in het winterbed een ruwheid van 20 $m^{1/3}/s$ aan voor het winterbed verwezen wordt naar bijlage K Figuur 18, figuur.

In Tabel 8 zijn de ruwheden toegepast in de modellering van de Sint Jansbeek samengevat. Ter verificatie zijn de ruwheden in Tabel 8 vergeleken met waarden uit het cultuurtechnisch vademecum [9], zie Tabel 9. De wintersituatie voor de ruwheid, met een ruwheid 20 $m^{1/3}/s$ in het doorstroommoeras en in het winterbed, komt overeen met licht begroeid in tabel 9. Dit betekent dat verspreid struiken voorkomen, maar het geheel niet overwoekerd is. In het doorstroommoeras is in de zomersituatie uitgegaan van een ruwheid 6 $m^{1/3}/s$: overeenkomend met vrij sterk tot zeer sterk begroeid. Dit is een reële waarde voor een gebied waar weinig opgeruimd wordt.

Tabel 8 gehanteerde Ruwheid Strickler (Ks). Voor de gevallen dat de ligging van de sint Jansbeek is veranderd naar een meanderend profiel is gekozen voor een waarde van Ks 13,5 $m^{1/3}/s$ (het gemiddelde tussen 12 en 15).,

Type Profiel	Ruwheid referentiemodel Ks ($m^{1/3}/s$)	Ruwheid ontwerpmodel Ks ($m^{1/3}/s$)	
		Tzomer	Twinter
Beek (zomer- en winterbed)	30	12 -15 (13.5)	20
Beek in Vortum Mullem	50	25	25
Doorstroommoeras	N.v.t.	6	20

Tabel 9 Ruwheden uit Cultuurtechnisch Vademecum, opgesteld door “De Werkgroep Waterlopen

Toestand waterloop	k_M-waarde in $m^{1/3} \cdot s^{-1}$
zeer schoon	45 - 30
schoon	35 - 20
licht begroeid	25 - 15
matig begroeid	20 - 10
vrij sterk begroeid	16 - 5
zeer sterk begroeid	< 10

3.6. Synthese aanpassing model

Door te variëren met de invoerparameters kan het ontwerp meer in overeenstemming gebracht worden met de eisen. Een verandering die een positief effect heeft op de ene eis, kan voor andere eisen een negatief effect hebben. Bijvoorbeeld: een verlaging van de stuwstand zal stilstaand water in beweging brengen maar kan in de zomer ervoor zorgen dat de waterstand in de beek daalt en daarmee het grondwater in het aangrenzende gebied verlagen. Het effect van een verandering is ook complex, omdat een verandering aan het profiel zowel stroomopwaarts als stroomafwaarts doorwerkt. Wat het tot slot ook lastig maakt is dat er fysieke grenzen aan de aanpassing zitten. Zo vormt bebouwing een harde grens voor het verbreden van het profiel.

In Tabel 10 is een synthese gegeven van potentiële veranderingen aan de profielen, het doel dat je met de verandering wilt bereiken en de nadelen die aan de verandering zitten. In de tabel staan alleen aanpassingen waarmee gevarieerd is in het ontwerpmodel. Er zijn nog meer aanpassingen mogelijk, zoals het verflauwen en steiler maken van de taluds van het zomerbed. Of de ruwheid kan gevarieerd worden. Deze parameters zijn bij de modellering constant gebleven en ze zijn niet genoemd in de tabel.

Tabel 10 Synthese van aanpassingen in het scenariomodel met daarbij opgesomd de algemene gevolgen voor hydraulica en de nadelen en beperkingen.

Aanpassing	**Doel**	**Nadeel/Beperking**
Verlagen van winterbed	a) Waterstand lager bij hoge afvoer	1) Winterbed wordt te nat bij lage afvoer 2) Lagere stroomsnelheid bij lage afvoer
Verbreding van winterbed	a) Waterstand lager bij hoge afvoer	1) Ruimte om winterbed te verbreden is gelimiteerd.
Versmallen van zomerbed	b) Waterstand hoger bij lage afvoer c) Stroomsnelheid hoger bij lage afvoer	2) Hogere waterstanden bij hoge afvoer 3) Lagere stroming stroomopwaarts
Verhogen bodemhoogte piekgeul/ toevoegen stuw	a) Geen afvoer door piekgeul bij lage afvoeren b) Stroming en waterstand omhoog brengen in beek	1) Niet van toepassing
Verhogen bodemhoogte zomerbed	a) Waterstand omhoog bij lage afvoer. b) Stroming omhoog brengen stroomafwaarts bij lage afvoer	1) Hogere waterstanden bij hoge afvoer 2) Lagere stroming stroomopwaarts 3) Duikers en vistrappen vormen harde grenzen 4) Groter risico op droogvallen (verhoogd) zomerbed

Verlagen bodemhoogte zomerbed	a) Waterstand omhoog bij lage afvoer. b) Stroming omhoog brengen stroomopwaarts bij lage afvoer	1) Lagere waterstanden stroomopwaarts bij lage afvoer 2) Lagere stroomsnelheid stroomafwaarts bij lage afvoer 3) Duikers en vistrappen vormen harde grenzen
Weghalen/verlagen stuw	a) Stroming omhoog stroomopwaarts bij lage afvoer b) Waterstand lager bij hoge afvoer	1) Lagere waterstand bij lage afvoer 2) Hogere waterstand bij hoge afvoer stroomafwaarts
Weghalen trede vistrap	a) Stroming hoger stroomopwaarts bij lage afvoer b) Waterstand lager bij hoge afvoer	1) Lagere waterstand bij lage afvoer.
Aanleg doorstroommoeras	a) Ecologische verbetering b) Waterstand lager bij hoge afvoer	1) Hogere waterstand bij hoge afvoer (vergeleken met winterbed met zelfde afmeting)

4 Resultaten hydraulische toetsing

In dit hoofdstuk zijn de resultaten van de verschillende uitgevoerde berekeningen gepresenteerd. De waarden uit de afvoerscenario's Tzomer, Twinter en T1 zijn met name gebruikt voor de beschouwing van de werking van de vistrappen en de toets op waterdiepte, stroomsnelheid en debiet. Daarnaast is voor deze lage afvoeren ook gekeken of er grote wijzigingen plaatsvinden in waterstanden ten opzichte van de referentiesituatie.

Voor de meer extreme afvoerenscenario's T10, T25, T50 en T100 zijn de doelstelling (optreden van wateroverlast) uit de NBW-toetsing gebruikt. Paragraaf 4.1 geeft de resultaten van de toetsing aan het Programma van eisen, waarbij is aangegeven of wel of niet aan de desbetreffende eis voldaan wordt. Ook is bij een aantal eisen een verwijzing opgenomen naar een bijlage waarin in een GIS kaart of Excel document de resultaten gevisualiseerd zijn. In de navolgende paragrafen is nader ingegaan op de resultaten met betrekking tot waterstanden, stroomsnelheden en wateroverlast.

4.1. Resultaten toetsing Programma van eisen

In onderstaande tabel is per criterium aangegeven of hieraan wordt voldaan.

	Criterium (par 2.2)	***Voldoet /Niet voldoet***	***Bijlage***	***Opmerkingen***
1	*Stuw 112GRS is verwijderd*	*Voldoet*	*n.v.t.*	
2	*Het lengteprofiel dient meanderend en kronkelend te zijn, zoveel mogelijk conform historisch profiel*	*Voldoet*	*n.v.t.*	*Het scenariomodel is gebaseerd op het DO. Voor het lengteprofiel is waar de ruimte dit toelaat gekozen voor een meanderend profiel. Het historisch profiel is als vertrekpunt gehanteerd, maar komt op veel plaatsen niet overeen met de huidige grondeigendommen.*
3	*Sinuositeit groter dan 1,25*	*Voldoet niet*	*n.v.t.*	*Het ontwerp is gebaseerd op de locaties waar ruimte is om de beek te laten meanderen. Wat betreft de sinuositeit geldt dat in het binnendijkse deel van de beek de sinuoisiteit 1,15 wordt gehaald. Voor het buitendijkse deel is de sinuoisiteit 1,4. Voor het gedeelte van Vortum-Mullem is de sinuoisiteit gelijk aan 1 omdat voor dit lengteprofiel geen mogelijkheden zijn de loop te laten*

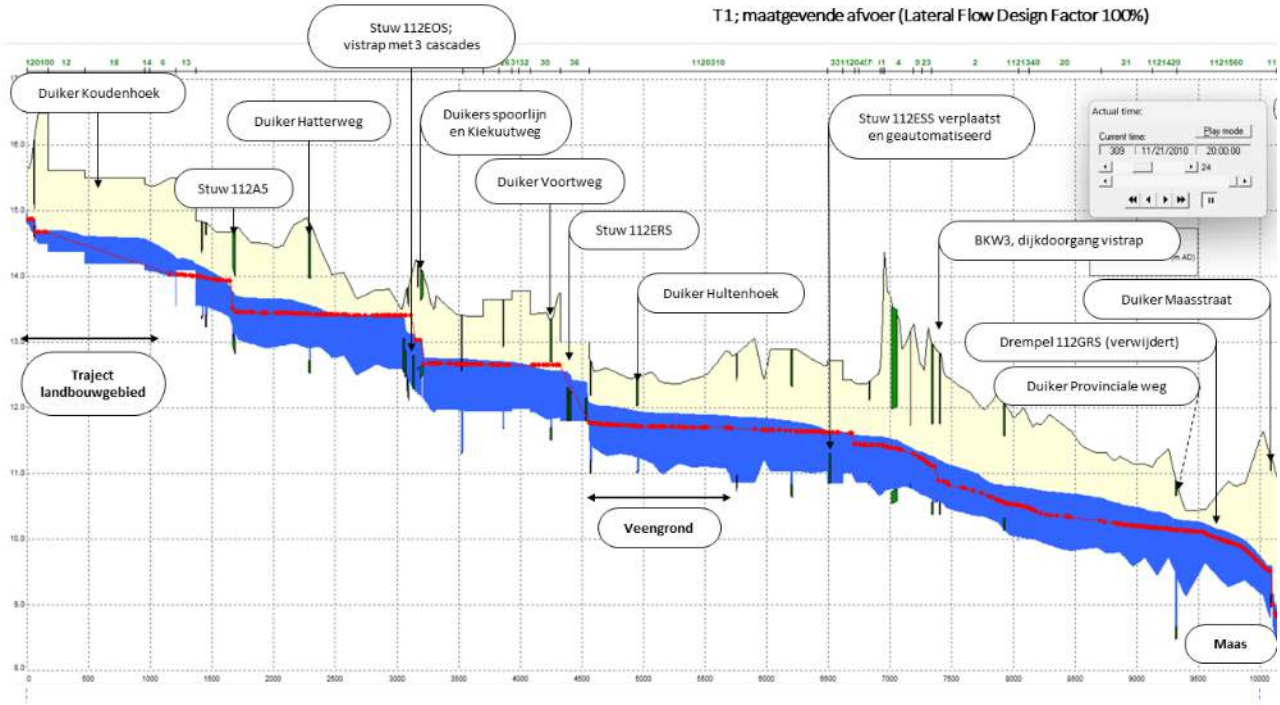
				meanderen en hetzelfde is aan de oude loop. Hiermee is de eerder maximaal haalbaar geachte sinuositeit van 1,06 wel gehaald
4	*Behouden van het beschikbare afvoer- en bergingscapaciteit van het rivierbed van de Maas in hoogwatersituaties*	*Voldoet*	*n.v.t.*	*De afvoer en bergingscapaciteit van de Maas blijft door het ontwerp minimaal gelijk.*
5	*Tegengaan van ontwikkelingen die de mogelijkheid tot rivierverruiming door verbreding en verlaging van het rivierbed van de Maas onmogelijk maken*	*Voldoet*	*n.v.t.*	*Deze eis is in het ontwerp meegenomen door alleen percelen in eigendom van het Waterschap in het rivierbed van de Maas in te richten.*
6	*Het dwarsprofiel dient asymmetrisch en structuurrijk te zijn*	*Voldoet*	*n.v.t.*	*In de dwarsprofielen is een diversiteit in het profiel gewaarborgd door behalve de aanpassing van het dwarsprofiel ook in de uitvoering rekening extra maatregelen te nemen om de variatie te verhogen.*
7	*De bovenbreedte van de watergangen tussen 3,0 m en 8,0 m*	*Voldoet*	*n.v.t.*	*Om aan deze doelstelling te voldoen zijn de dwarsprofielen uit het DO overgenomen zie Figuur 8 t/m Figuur 17*
8	***Waterdiepte***			
8a	*Zomer, Winter en T1 tussen 0,2 m en 0,7 m*	*Voldoet niet*	*Bijlage C.1 tot en met C.3*	*Tzomer en Twinter voldoen vrijwel overal. T1 leidt tot enkele overschrijdingen van de waterdiepte van 0,7m. Overschrijdingen liggen veelal binnen 10% marge. Mogelijk dat het bodemverhang in deze trajecten nog kan worden aangepast/verfijnd.*
8b	*Voor Zomer, Winter en T1 groter dan in referentiesituatie*	*Voldoet*	*Bijlagen D.1 tot en met D.3*	*Bijlage E bevat het verschil van de waterstanden/waterdieptes tussen het referentiemodel en het scenariomodel voor T1, waarbij de waterstanden/waterdieptes die in het scenariomodel hoger/groter zijn dan*

				het referentiemodel met labels is weergegeven.
9	*Het verhang (waterstand) is kleiner dan 1 m/km*	*Voldoet niet*	*Bijlage F*	*Er wordt vrijwel voor de gehele loop voldaan aan de eis van het verhang van waterstand van 1m/km. Enkel op een aantal locaties is dit niet het geval.*
10	***Stroomsnelheid***			
10a	*Voor Zomer, Winter en T1 tussen 0,10 m/s en 0,50 m/s*	*Voldoet*	*Bijlage G*	*Slechts bij de duiker in de winterdijk en bij de uitstroom in de Maas zijn de stroomsnelheden groter dan 0,5 m/s. Verder voldoet het gehele traject aan de eis.*
10b	*Stromingsvariatie en stroomsnelheid vergroot t.o.v. referentiesituatie*	*Voldoet*	*Bijlage G*	*Door tijdens de uitvoering te zorgen voor variatie in het stroombed zal ook de stromingsvariatie toenemen*
11	*De gemiddelde stroomsnelheid in voor Zomer is minimaal 0,18 m/s*	*Voldoet niet*	*Bijlage G.1*	*Alleen benedenstrooms van Vortum Mullem wordt hieraan voldaan.*
12	*De afvoer ligt voor de gehele beek tussen 0,024 m3/s en 3,08 m3/s*	*Voldoet*	*Bijlage H*	*Voor zowel Tzomer, Twinter, T1 en T100 voldoet de hoofdloop aan deze eis.*
13	*Meandering doorgevoerd en stroomsnelheid verhoogd naar ca. 0,14 m/s.*	*Voldoet niet*	*Bijlage G.6 t/m G.2*	*De meandering is toegepast, echter de stroomsnelheid voor Tzomer ligt voor grote delen onder de 0,14 m/s. Voor T1 geldt dit vooral voor het traject tussen Vortum Mullem en Hultenhoek.*
14	*Vermindering van verstuwing van de beek*	*Voldoet*	*n.v.t.*	*Stuwen in de hoofdloop 112GRS, , 112EOS en 112A5 worden verwijderd. Stuw 112 ESS wordt verwijderd en opnieuw geplaatst en geautomatiseerd. Stuw 112 ERS wordt geautomatiseerd.Hiermee wordt voldaan aan deze eis.*
15	*Geen wateroverlast binnen bebouwde kom*	*Voldoet*	*Zie* Figuur 23, Figuur 24 *en* Figuur 25 *en Bijlage A*	*De NBW-normen worden niet overschreden.*
16	*Geen wateroverlast buiten bebouwde kom*	*Voldoet*	*Zie* Figuur 23, Figuur 24 *en* Figuur 25 *en Bijlage A*	*De NBW-normen worden niet overschreden.*

4.2. Waterdiepte en waterstanden

In het scenariomodel zijn vooralsnog geen aanpassingen aan het bodemniveau van de bestaande beek gedaan. Door het toepassen van vistrappen op de locaties waar stuwen verwijderd worden lijkt het ‘leeglopen’ van de beek met waterstandsdalingen tot gevolg voorkomen te worden. De waterdiepte voldoet voor Tzomer en Twinter aan het programma van eisen. Voor T1 is er een aantal locaties waar de waterdiepte groter is dan 0,70 m, zie bijlage C. Echter, de overschrijdingen liggen veelal binnen de 10% marge. Dit wordt beschouwd als binnen de rekennauwkeurigheid van het model en wordt hiermee acceptabel geacht.

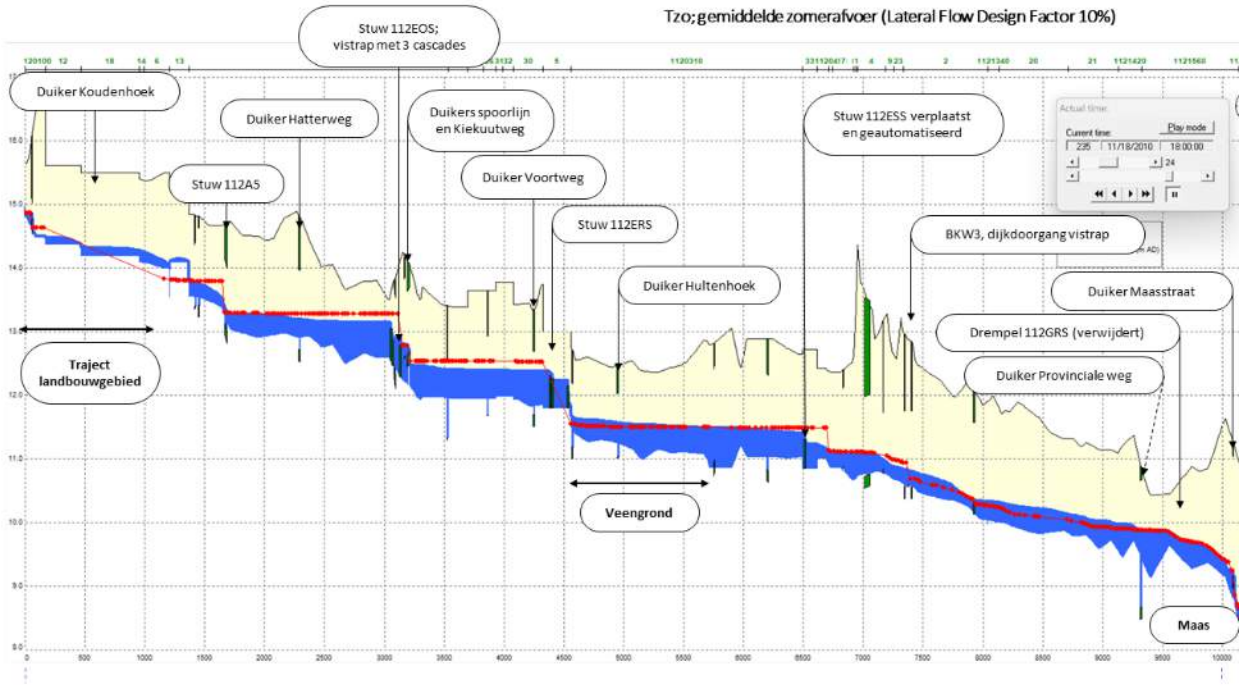
De waterdiepte in het scenariomodel neemt toe ten opzichte van het referentiemodel en hiermee kan geconcludeerd worden dat droogval van de beek niet of nauwelijks voor zal komen, aangezien dit ook niet het geval is in de huidige situatie.

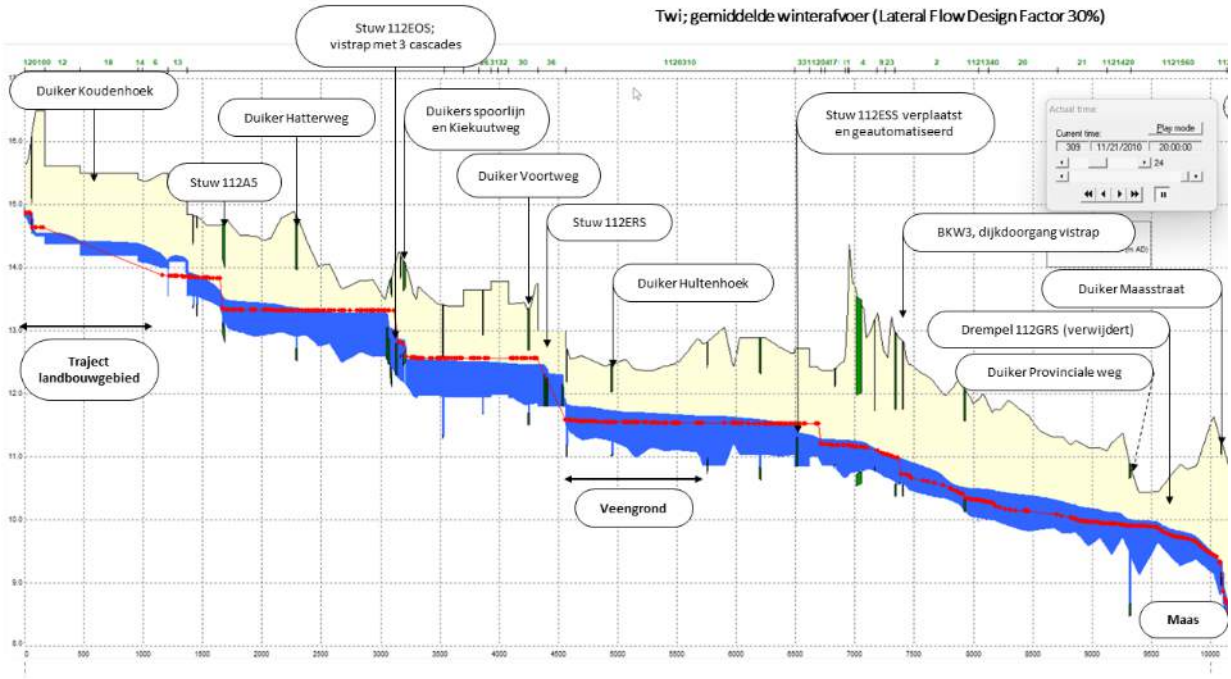
Figuur 20 Langsdoorsnede met waterstand voor een maatgevende afvoer scenario T1 scenario (blauwe vlak)- en referentiemodel (rode lijn) inclusief bodem- en maaiveldniveau

In Figuur 20, Figuur 21 en Figuur 22 zijn respectievelijk de waterstanden over het lengteprofielen gegeven voor de maatgevende afvoer, de gemiddelde zomer -en winter afvoerscenario’s. In deze figuren zijn de berekende waterstanden (m + NAP) van zowel het scenario- als het referentiemodel opgenomen inclusief bodem- en maaiveldniveau. Hieruit valt op te maken dat de waterstanden als gevolg van het DO toenemen in vrijwel het gehele traject van de hoofdloop, dit is met name het geval in het benedenstroomse gedeelte van de beek. Bijlage E geeft de verschillen voor de waterstand/waterdiepte tussen het scenario- en het

referentiemodel voor T1, Twinter en Tzomer. De drooglegging neemt in geval van de maatgevende afvoer af met ca. 0,25 m, dit verschilt flink per traject mede afhankelijk voor welk scenario hiernaar gekeken wordt. Bijlage I bevat drooglegginsgskaarten van zowel het referentiemodel als het scenariomodel voor de situaties Tzomer en Twinter.

Figuur 21 Waterstanden (m + NAP) voor Tzomer voor zowel referentie (rode lijn)- als scenario model (blauwe vlak) inclusief bodem- en maaiveldniveau.

Figuur 22 Langsdoorsnede met waterstand voor een gemiddelde winter afvoer scenario (Twi) (blauwe vlak)- en referentiemodel (rode lijn) inclusief bodem- en maaiveldniveau.

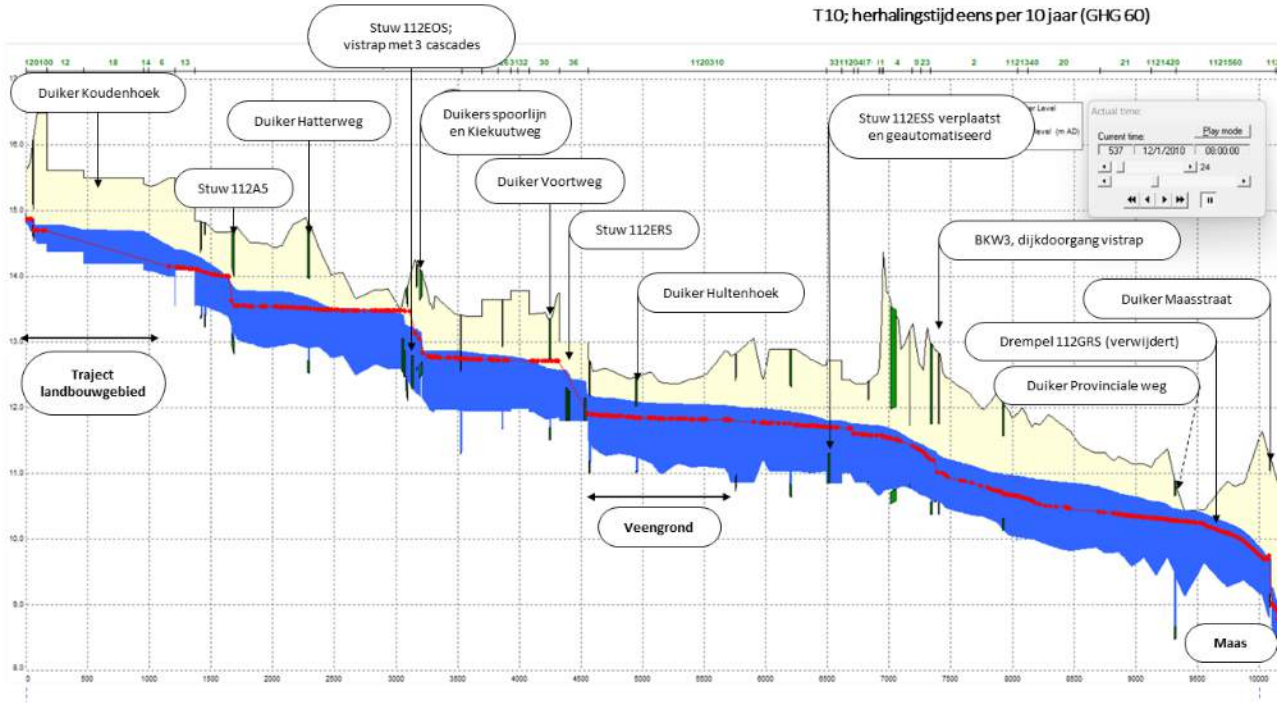
4.3. Stroomsnelheid

De stroomsnelheid valt binnen de grenzen van het programma van eisen. Echter wordt nog niet voldaan aan de minimum stroomsnelheid van 0,14 m/s voor Tzomer. De berekende stroomsnelheid is een gemiddelde voor het profiel. Tijdens de aanleg zal door verschillen in stroomsnelheden in binnenbochten en buitenbochten en door het inbrengen van bijvoorbeeld takkenbossen variatie in stroomsnelheden gaan ontstaan. Hierdoor zal in de praktijk sprake zijn van meer variatie in stroomsnelheden.

De geringe stroomsnelheid is onder andere het gevolg van het gehanteerde uitgangspunt dat de bodem van de beek nagenoeg overal is gelijk gebleven. Hiermee wordt voor het gehele beektraject een goede aansluiting met vaste hoogtes bij duikers en bruggen gegarandeerd. Om de stroomsnelheid toch te verhogen kan aan de hand van aanvullend onderzoek nader bekeken worden of er trajecten zijn waar tussen vaste punten de bodemhoogte kan worden gevarieerd waardoor meer variatie in stroomsnelheden zal ontstaan.

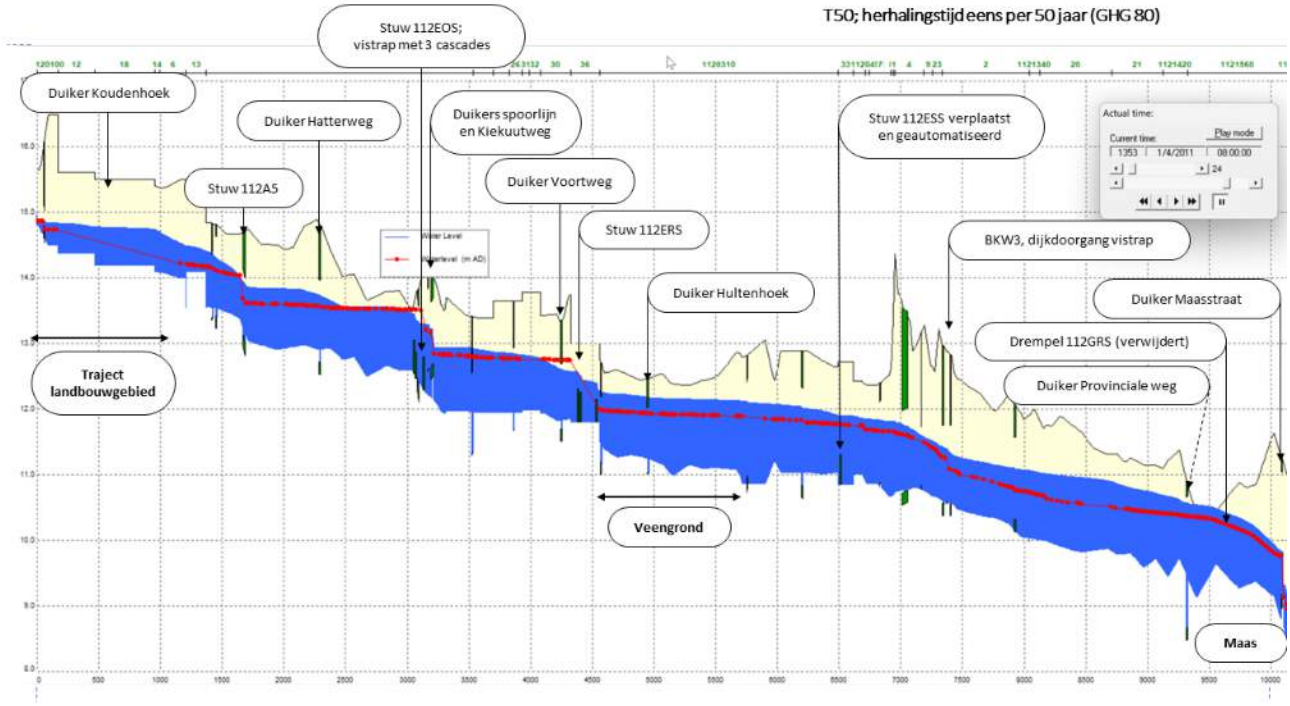
4.4. Wateroverlast

Er vindt voor T100 en T50 slechts wateroverlast plaats op één enkele locatie. Het betreft een locatie ter hoogte van Sambeek en is gelegen buiten de projectgrenzen. Figuur 21, Figuur 22 en Figuur 23 weergeven respectievelijk het lengteprofiel van de beek met daarin de wateroverlastlocatie voor neerslagslag(afvoer)scenario's met een herhalingstijd van T10, T50 en T100.

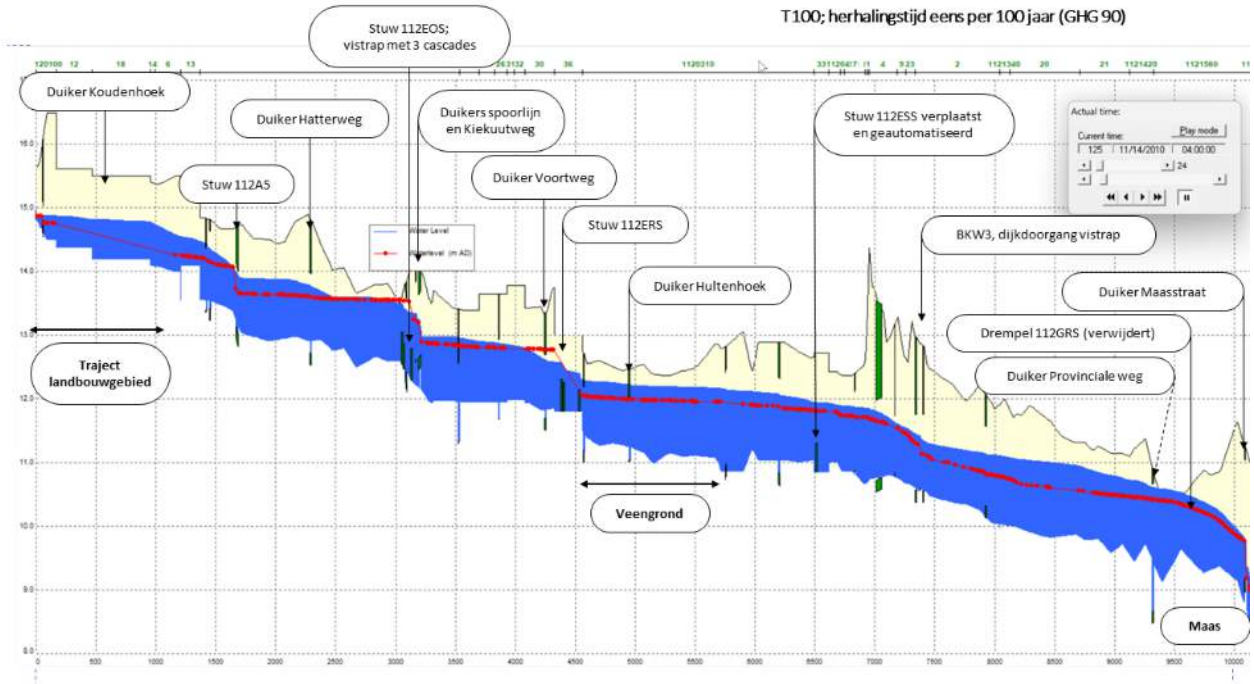

Figuur 23 Langsdoorsnede met waterstand voor T10 scenario (blauwe vlak) - en referentiemodel (rode lijn) inclusief bodem- en maaiveldniveau

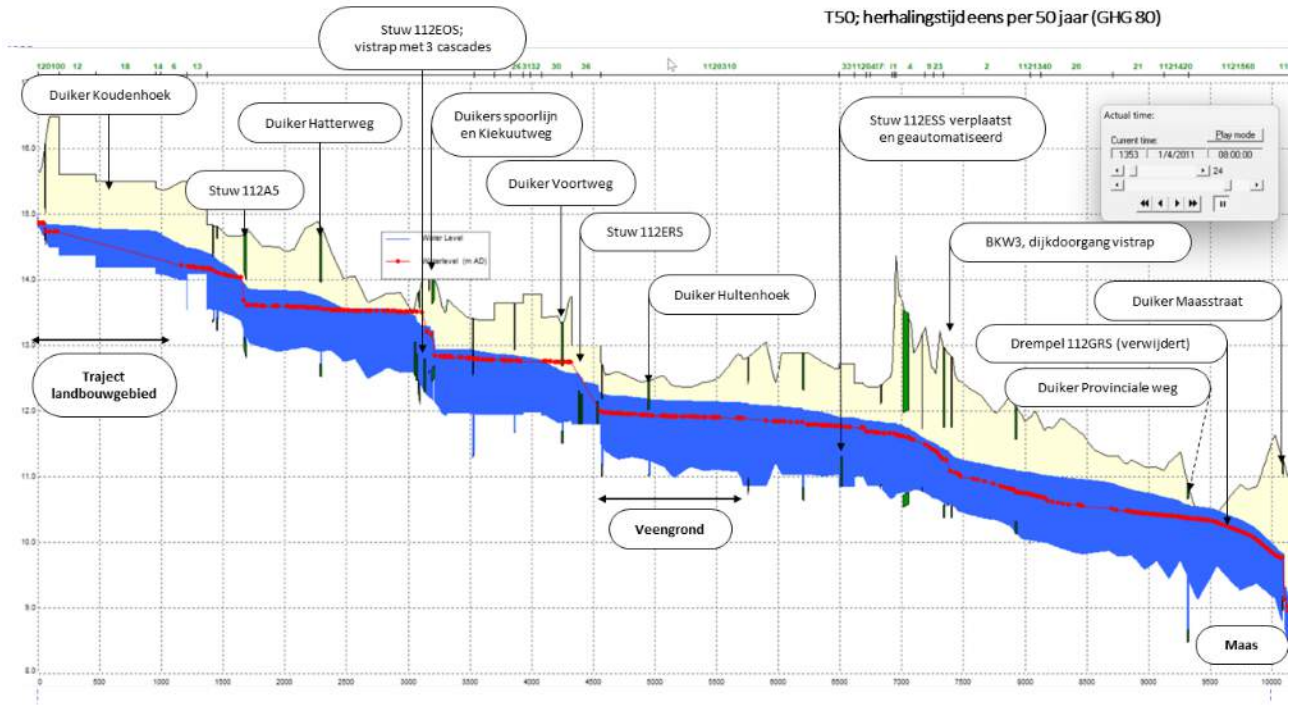
In Figuur 23 is te zien dat voor de T10 situatie de waterstanden net aan maaiveld reiken. Het referentiemodel geeft voor deze afvoeren nog geen wateroverlast op deze locatie. De locatie bevindt zich buiten de bebouwde kom en het betreft voornamelijk grasland waarvoor een norm van T10 geldt (Bijlage A). Bovenstrooms van dit punt blijven de waterstanden onder het maaiveld en vindt geen wateroverlast plaats.

Figuur 24 Langsdoorsnede met waterstand voor T50 scenario (blauwe vlak) - en referentiemodel (rode lijn) inclusief bodem- en maaiveldniveau.

Figuur 25 Langsdoorsnede met waterstand voor T100 scenario (blauwe vlak) - en referentiemodel (rode lijn) inclusief bodem- en maaiveldniveau

Figuur 24 en Figuur 25 laten voor het punt nabij Sambeek ook zien dat waterstanden in geval van neerslaggebeurtenissen met een herhalingstijd van eens per 50 en eens per 100 jaar hoger (boven het maaiveld) reiken dan de T10 norm. Het in deze extreme situaties overschrijden van de T10 norm ligt in de lijn der verwachtingen.

In deze rapportage zijn de resultaten opgenomen van de toets op hydraulische eisen van het DO. Uit de modelresultaten (en daarmee de doorvertaling van het DO naar model) volgt dat het ontwerp niet voldoet aan alle hydraulische eisen:

- De stroomsnelheid voor de zomersituatie (Tzomer) is te laag. Uit de berekeningen blijkt dat gedurende de zomer de berekende stroomsnelheid lager is dan de gestelde norm van 0.18 m/s,
- De waterdiepte is te groot: Voor de maatgevende situatie die gemiddeld 1 maal per jaar voorkomt (T1) is voor enkele locaties een te grote waterdiepte berekend. Deze overschrijdingen zijn echter beperkt (< 10%) en vallen binnen de rekennauwkeurigheid van het model.

De geringe stroomsnelheid voor de zomersituatie is het gevolg van een combinatie van factoren. De lage afvoer gedurende de zomer, de relatief diepe insnijding van de beek in combinatie met stremmende maatregelen en een gering verhang van de beekbodem zijn de belangrijkste oorzaken. De voorgaande factoren resulteren in een gering verhang van het waterniveau waardoor de waterdiepte toeneemt en de stroomsnelheid afneemt. Het is een gevolg van de gehanteerde randvoorwaarden waarbij beektrajecten moeten aansluiten bij de aanwezige duikers.

Om voor meer beektrajecten aan de doelstelling van stroomsnelheid te voldoen wordt geadviseerd om voor een aantal trajecten bij de doorvertaling naar de uitvoeringstekeningen een nadere optimalisatie uit te voeren. Hierbij moet gedacht worden aan het variëren van de verhanglijn van de beekbodem tussen twee vaste hoogtepunten zoals duikers en bruggen. Hierdoor zal meer variatie in zowel de stroomsnelheid als de waterdiepte ontstaan. Door hierbij gericht te gaan kijken naar beektrajecten waar de waterdiepte boven de norm is kan ook wellicht beter aan deze eis worden voldaan.

Daarnaast bestaat er de mogelijkheid om lokaal nog meer variatie in de profielen aan te brengen. Dit kan door tijdens de uitvoering meer dynamiek in het profiel aan te brengen door het plaatsen van stenen en/of aanbrengen van boomstronken en dood hout zodat er lokaal meer stroomsnelheidsverschillen en morfo(logische)dynamiek ontstaat.

Het verhang voldoet ook nog niet geheel aan het programma van eisen voor een aantal locaties, waaronder ter plaatse van de vistrappen en/of de nieuw toegevoegde automatische stuw S112ESS. Als in de volgende fase met meer detail naar de vistrappen gekeken gaat worden zullen ook deze knelpunten met betrekking tot verhang beschouwd worden. Behalve de locaties rondom automatische stuw S112ESS en de vistrappen wordt de verhangnorm ook in de volgende trajecten overschreden:

- Bovenstroomse van de Overloonsweg
- Benedenstrooms van Vortum Mullem ter hoogte van profielen CC'.

Daarbij moet opgemerkt worden dat alleen voor de maatgevende afvoersituatie (T1) niet wordt voldaan aan deze eis. Door ook in deze trajecten meer variatie in het verhang van de beekbodem aan te brengen kan mogelijk wel worden voldaan aan deze eis. De waterdiepte neemt toe ten opzichte van de huidige situatie. Hieruit blijkt dat met het realiseren van de maatregelen zoals in het DO is voorgesteld droogval van de beek niet vaker voor zal komen. Uit mondelinge informatie vanuit het waterschap blijkt dat droogval in de huidige situatie enkel plaatsvindt in de meer bovenstroomse delen.

Uit de berekeningen blijkt dat tijdens de extreme afvoersituaties T10, T25, T50 en T100 er geen knelpuntlocaties optreden waar mogelijke wateroverlast ontstaat. In de huidige situatie was dit ook al de constatering en met de toevoeging van hoogwatergeulen, strekkingen met breed winterbed en doorstroommoerassen blijft in de nieuwe situatie de waterstand onder maaiveld behalve voor één enkele locatie ter hoogte van Sambeek. Dit gedeelte van de beekloop is gelegen buiten de projectgrenzen.

De waterstanden nemen in vrijwel het gehele traject van de hoofdloop van de beek door toedoen van het ontwerp toe. De drooglegging neemt hierdoor gemiddeld met ca. 0,25 m af, maar kan per traject in hoge mate verschillen. Met name bij een vergelijking van berekende waterstanden onder maatgevende omstandigheden (T1) is het verschil ten opzichte van de referentie vrij groot. De verschillen ten opzichte van de afvoer situaties voor Tzomer en Twinter zijn kleiner en liggen rond de 0,10 m. Lokaal zijn er enkel wat grotere verschillen waarneembaar met name op locaties waar sprake is van verplaatsen van stuwen zoals bij stuw S112ESS. In overleg met de streek zal nagegaan moeten worden of deze afname van drooglegging toelaatbaar is.

Wat betreft de stroomsnelheden zijn er een aantal locaties waar deze boven de norm uitkomt. Dit is met name het geval voor benedenstrooms gelegen locaties nabij de instroom van de Sint Jansbeek in de Maas

en rond locaties waar kunstwerken als stuwen en duikers in het model zitten (bij T1). Voor de locatie bij instroom in de Maas ligt de stroomsnelheid wordt op de locaties bij het instromen van de Maas net boven de norm van 0.50 m/s

Belangrijk aandachtspunten met betrekking tot vismigratie zijn:

- De berekende stroomsnelheid en doelsoorten: Afhankelijk van de door het waterschap gekozen doelsoort kan gekozen worden voor optimalisatie van de vistrap in een vervolgfase. Wanneer in detail wordt gekeken naar de stroomsnelheid blijkt dat de eerste trede (ID: JJ_accent_trede3) van de vistrap ter hoogte van de oude stuwlocatie S112EOS en stroomsnelheid hoger dan 1 m/s voor het T1 scenario laat zien. Voor deze locatie dient de inkeping mogelijk aangepast te worden.
- Afvoerverdeling: In geval van aanwezigheid van piekgeulen en automatische stuwen kan gekozen worden voor andere instellingen van de sturing door het sturingsniveau van de sturing te wijzigen en daarmee de waterstand in verschillende afvoerregimes over de naburige vistrap te optimaliseren.

Referenties

[1] Iv-Infra, INFR200757 Notitie referentiemodel Sint Jansbeek, versie v0 16 juni 2021
[2] Iv-Infra & Idverde Advies, Programma van Eisen Sint Jansbeek, versie 20 oktober 2021
[3] WSAM/RHDHV, Factsheet waterlichaam St Jansbeek (NL38_8Q),
[4] Iv-Infra & Idverde Advies, Definitieve Ontwerp tekening 1.01, versie November 2022
[5] Iv-Infra & Idverde Advies, Definitieve Ontwerp tekening 1.02, versie November 2022
[6] Iv-Infra & Idverde Advies, Definitieve Ontwerp tekening 1.03, versie November 2022
[7] Iv-Infra & Idverde Advies, Definitieve Ontwerp tekening 1.04, versie November 2022
[8] Iv-Infra & Idverde Advies, Definitieve Ontwerp tekening 1.05, versie November 2022
[9] Cultuurtechnisch Vademecum, deel V Ontwerp en uitvoering
[10] Coenen, J., M. Antheunisse, J. Beekman & M. Beers, Handreiking Vispassages in Noord-Brabant. Waterschap De Dommel, waterschap Aa en Maas & waterschap Brabantse Delta, 2013.

BIJLAGEN

A. Kaart met NBW-normen

NBW - normen stroomgebied Sint Jansbeek

N

Legenda

Watergangen_DO.03_model

Normeringskaart_september2019

Afvoernorm

- 10
- 25
- 50
- 100

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, Jan Willem van Aalst - www.imergis.nl

B. Overzicht dwarsprofielen scenariomodel DO

Dwarsprofielen zoals gemodelleerd in het DO model

N

Profiel AA'_1m bodembreedte_ID: 112003P0830
Profiel AA'_1m bodembreedte_ID: 112003P0820
Profiel AA'_1m bodembreedte_ID:112003P0810
profiel BB' meander_ID: 112003P0790
DO1_HW5
profiel BB' meander_ID: 112003P0780
DO1_HW3
profiel BB' meander_ID: 112003P0770
DO1_HW1
oude profiel 112003P0750_ID: 112003P0750
Profiel CC'_ID: 112003P0740
Profiel CC'_ID: 112003P0730
Profiel CC'_ID: 112003P0720
Profiel CC'_ID: 112003P0710
Profiel CC'_ID: 112003P0700
Vortum Mullem keerwand profiel R_ID: 18909
Vortum Mullem keerwand profiel L_ID: 112003P0680
18902
P0650 geschaald_ID: 112003P0650
112003P0640
P0630 geschaald_ID: 112003P0630
16
piekgeul; oude loop profiel DD'_ID: DO3_112003P0620
112003P0620
ProfielDD'_ID: 112003P0610
Profiel DD'_ID: 112003P0600
Profiel EE'_geschaald_ID: 112003P0590
Profiel EE'_geschaald_ID: 112003P0580
Profiel EE'_geschaald_ID: 112003P0560
Profiel EE'_geschaald_ID: 112003P0550
Profiel FF'_geschaald_ID: 112003P0530
Profiel FF'_geschaald_ID: 112003P0520
Profiel FF'_geschaald_ID: 112003P0510
Profiel FF'_geschaald_ID: 112003P0500
Profiel GG'_ID: 112003P0480
Profiel GG'_ID: 112003P0460
7
112003P0430
profiel HH'_ID: 112003P0420
profiel HH'_ID: 112003P0410
meander profiel II_ID: DO3_112003P0400_1
112003P0400
meander profiel II_ID: 112003P0390
DO3_112003P0395
DO3_112003P0380
meander profiel II_ID: 112003P0370
Profiel JJ doorstr.moeras_ID: 112003P0350
Profiel J1J1'_ID: 112003P0330
Profiel J1J1'_ID: 112003P0320
Profiel J1J1'_ID: 112003P0310
Profiel J1J1'_ID: 112003P0300
Profiel KK_ID: 112003P0290
Profiel KK_ID: 112003P0280
Profiel K1K1'_ID: 112003P0270
Profiel K1K1'_ID: 112003P0260
Profiel K1K1'_ID: 112003P0250
Profiel K1K1'_ID: 112003P0240
Profiel LL'_ID: 112003P0230
Profiel LL'_ID: 112003P0220
Profiel LL'_ID: 112003P0210
Profiel LL2' (nvo)_ID: 112003P0180
Profiel LL2' (nvo)_ID: 112003P0170
profiel MM_ID: 112003P0160
profiel MM_ID: 112003P0150
profielNN'_vochtig hooilandschap_ID: b112003P100
Profiel OO_ID: JJ_fxcl_4
112003P0110
112003P0100
112003P0090
Profiel OO_ID: b1
112003P0080
112003P0070
112003P0060
Profiel OO_ID: JJ_PROF_b2
112003P0050

Legenda

- ongewijzigde_dwarsprofielen (=referentieprofiel)
- scenario model DO (dwp refmodel leidend/aannameIV)
- aannameIV_landbouwBBpiekgeul

NAME

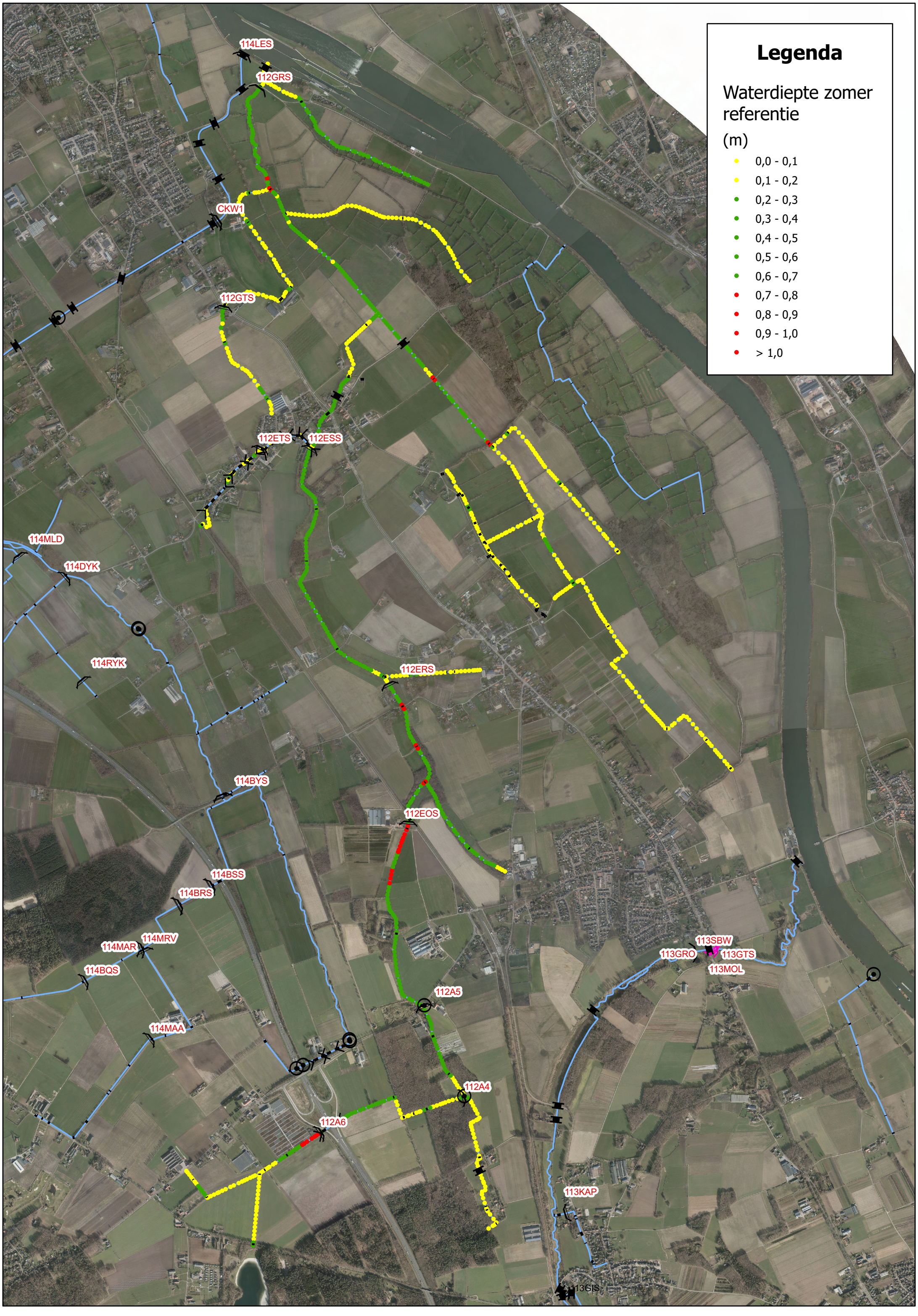
- P0630 geschaald
- P0640 origineel beekprofiel
- P0650 geschaald
- Piekgeul II' orig.profielP0400
- Profiel J1J1'
- Profiel AA'_1m bodembreedte
- Profiel CC'
- Profiel DD'
- Profiel DD' vistrap S112ERS
- Profiel EE'_geschaald
- Profiel FF'_geschaald
- Profiel GG'
- Profiel JJ doorstr.moeras
- Profiel K1K1'
- Profiel KK
- Profiel LL'
- Profiel LL1'
- Profiel LL2' (nvo)
- Profiel NN' (landbouwgreppel)
- Profiel OO
- Vortum Mullem keerwand profiel A
- Vortum Mullem keerwand profiel C
- Vortum Mullem keerwand profiel E
- Vortum Mullem keerwand profiel L
- Vortum Mullem keerwand profiel O
- Vortum Mullem keerwand profiel R
- meander profiel II
- meander vistrappen S112ERS
- origineel beekprofiel P0640
- origineel beekprofiel P0670
- origineel beekprofiel P0680
- oude profiel 112003P0750
- piekgeul stuw S112ERS
- piekgeul lanbgr. & NN' bod. @ T1
- piekgeul profiel MM'
- piekgeul; naast meander II
- piekgeul; oude loop profiel DD'
- profiel BB' meander
- profiel BB_piekgeul (DO1_HW1)
- profiel HH'
- profiel MM
- profielNN'_vochtig hooilandschap
- Watergangen_DO.03_model

0 500 1 000 2 000 Meter

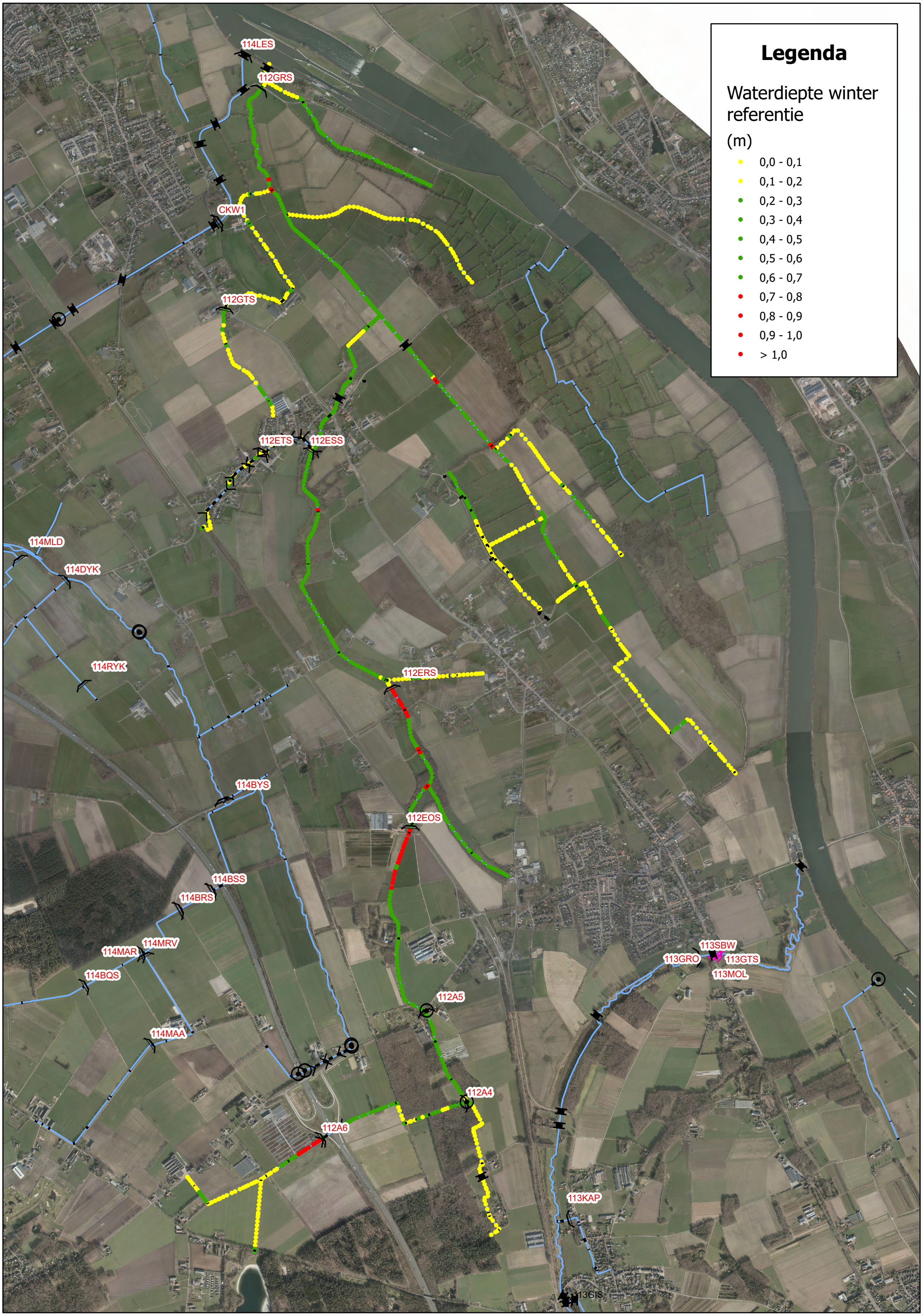
Esri Nederland, Jan Willem van Aalst - www.imergis.nl

C. Waterdiepte Referentiemodel

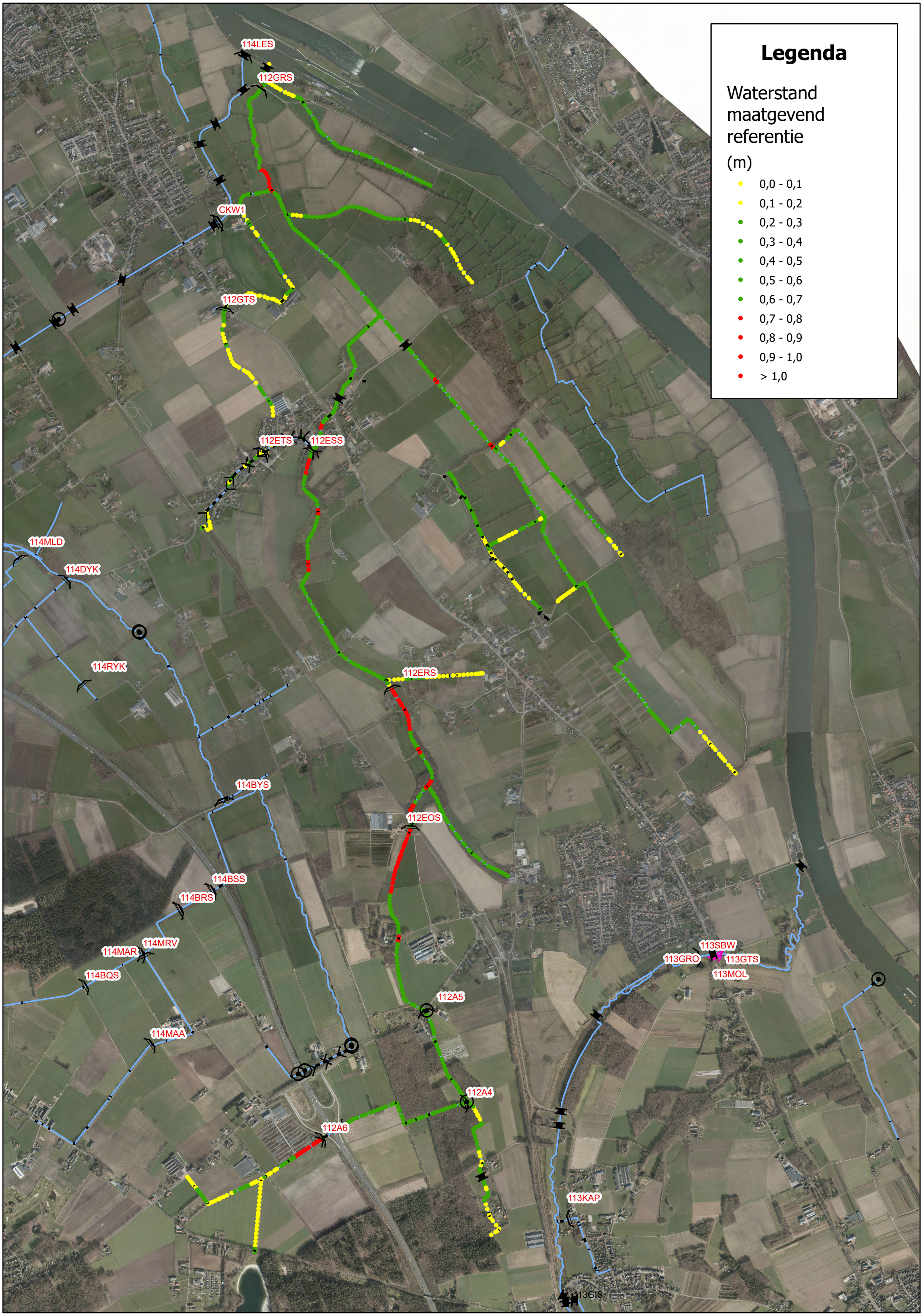
C.1. *Waterdiepte Tzomer – Referentie model*

114LES
112GRS
CKW1
112GTS
112ETS
112ESS
114MLD
114DYK
114RYK
112ERS
114BYS
112EOS
114BSS
114BRS
114MRV
114MAR
114BQS
112A5
114MAA
112A4
112A6
113SBW
113GRO
113GTS
113MOL
113KAP
113GIS
Legenda
Waterdiepte zomer referentie
(m)
0,0 - 0,1
0,1 - 0,2
0,2 - 0,3
0,3 - 0,4
0,4 - 0,5
0,5 - 0,6
0,6 - 0,7
0,7 - 0,8
0,8 - 0,9
0,9 - 1,0
> 1,0

C.2. *Waterdiepte Twinter – Referentie model*

114LES
112GRS
CKW1
112GTS
112ETS
112ESS
114MLD
114DYK
114RYK
112ERS
114BYS
112EOS
114BSS
114BRS
114MRV
114MAR
114BQS
112A5
114MAA
112A4
112A6
113SBW
113GRO
113GTS
113MOL
113KAP
113GIS
Legenda
Waterdiepte winter referentie
(m)
0,0 - 0,1
0,1 - 0,2
0,2 - 0,3
0,3 - 0,4
0,4 - 0,5
0,5 - 0,6
0,6 - 0,7
0,7 - 0,8
0,8 - 0,9
0,9 - 1,0
> 1,0

C.3. *Waterdiepte T1 – Referentie model*

114LES
112GRS
CKW1
112GTS
112ETS
112ESS
114MLD
114DYK
114RYK
112ERS
114BYS
112EOS
114BSS
114BRS
114MRV
114MAR
114BQS
112A5
114MAA
112A4
112A6
113SBW
113GRO
113GTS
113MOL
113KAP
113GIS
Legenda
Waterstand maatgevend referentie
(m)
0,0 - 0,1
0,1 - 0,2
0,2 - 0,3
0,3 - 0,4
0,4 - 0,5
0,5 - 0,6
0,6 - 0,7
0,7 - 0,8
0,8 - 0,9
0,9 - 1,0
> 1,0

D. Kaarten met waterdieptes scenariomodel DO.03

D.1. *Waterdiepte Tzomer – referentiemodel*

Waterdiepte scenario model (DO.03) bij gemiddelde zomer afvoer (Tzo)

N

Legenda

Waterdiepte Tzo in meters

- 0.00 - 0.20
- 0.21 - 0.70
- 0.71 - 1.26

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

D.2. *Waterdiepte Twinter referentiemodel*

Waterdiepte scenario model (DO.03) bij gemiddelde winter afvoer (Twi)

N

Legenda

Waterdiepte (Twi)

in meters

- 0.00 - 0.20
- 0.21 - 0.70
- 0.71 - 1.32

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

D.3. *Waterdiepte T1 referentiemodel*

Waterdiepte scenario model (DO.03) bij maatgevende afvoer (T1)

N

Legenda

Waterdiepte (T1)
in meters

- 0.00 - 0.20
- 0.21 - 0.70
- 0.71 - 1.62

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

E. Kaart met verschil waterstanden/waterdiepte scenario model DO vs. referentiemodel

E.1. *Verschil in waterdiepte bij gemiddelde zomerafvoer (Tzo)*

Vergelijking waterstandsverschil Referentie model versus scenario model DO bij gemiddelde zomer afvoer (Tzo).
->verschillen groter en gelijk aan 0.10m als label weergegeven op kaart

N

Legenda

dH_Tzo in m.

- -0.45 - -0.30
- -0.29 - -0.15
- -0.14 - 0.00
- 0.01 - 0.10
- 0.11 - 0.20
- 0.21 - 0.30
- 0.31 - 0.50
- 0.51 - 0.70

0.25 0.3 0.1 0.32 0.29 0.31 0.36 0.16 0.11 0.18 0.2 0.3 0.25 0.25 0.11 0.25 0.19 0.39 0.62 0.55 0.63 0.63 0.4 0.4 0.41 0.49 0.35 0.3 0.1 0.1 0.1 0.7 0.56 0.6 0.1 0.58 0.48 0.55 0.6 0.54 0.33 0.34 0.31 0.23 0.31 0.15 0.17 0.18 0.1 0.11 0.12 0.18 0.13 0.1 0.14 0.41

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

E.2. *Verschil in waterdiepte bij gemiddelde winterafvoer (Twi)*

Vergelijking waterstandsverschil Referentie model versus scenario model DO bij gemiddelde winter afvoer (Twi).
->verschillen groter en gelijk aan 0.10m als label weergegeven op kaart

N

Legenda

dH_Twi in m.

- -0.39 - -0.30
- -0.29 - -0.15
- -0.14 - 0.00
- 0.01 - 0.10
- 0.11 - 0.20
- 0.21 - 0.30
- 0.31 - 0.50
- 0.51 - 0.76

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

E.3. *Verschil in waterdiepte bij maatgevende afvoer (T1)*

Vergelijking waterstandsverschil Referentie model versus scenario model DO bij gemiddelde winter afvoer (Twi). ->verschillen groter en gelijk aan 0.10m als label weergegeven op kaart

N

Legenda

dH_T1 in m.

- -0.37 - -0.30
- -0.29 - -0.15
- -0.14 - 0.00
- 0.01 - 0.10
- 0.11 - 0.20
- 0.21 - 0.30
- 0.31 - 0.50
- 0.51 - 1.00

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

F. Verhang scenariomodel bij maatgevende afvoer T1

Verhang scenariomodel (DO.03) bij T1, maatgevende afvoer

N

Legenda

Verhang in m/km

- 0.00000 - 0.49900
- 0.49901 - 0.99990
- 0.99991 - 1.99990
- 1.99991 - 2.99990
- 2.99991 - 8.40000

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

G. Kaarten met stroomsnelheden

G.1. *Stroomsnelheid Tzomer – referentiemodel*

Legenda

Stroomsnelheid zomer referentie (m/s)

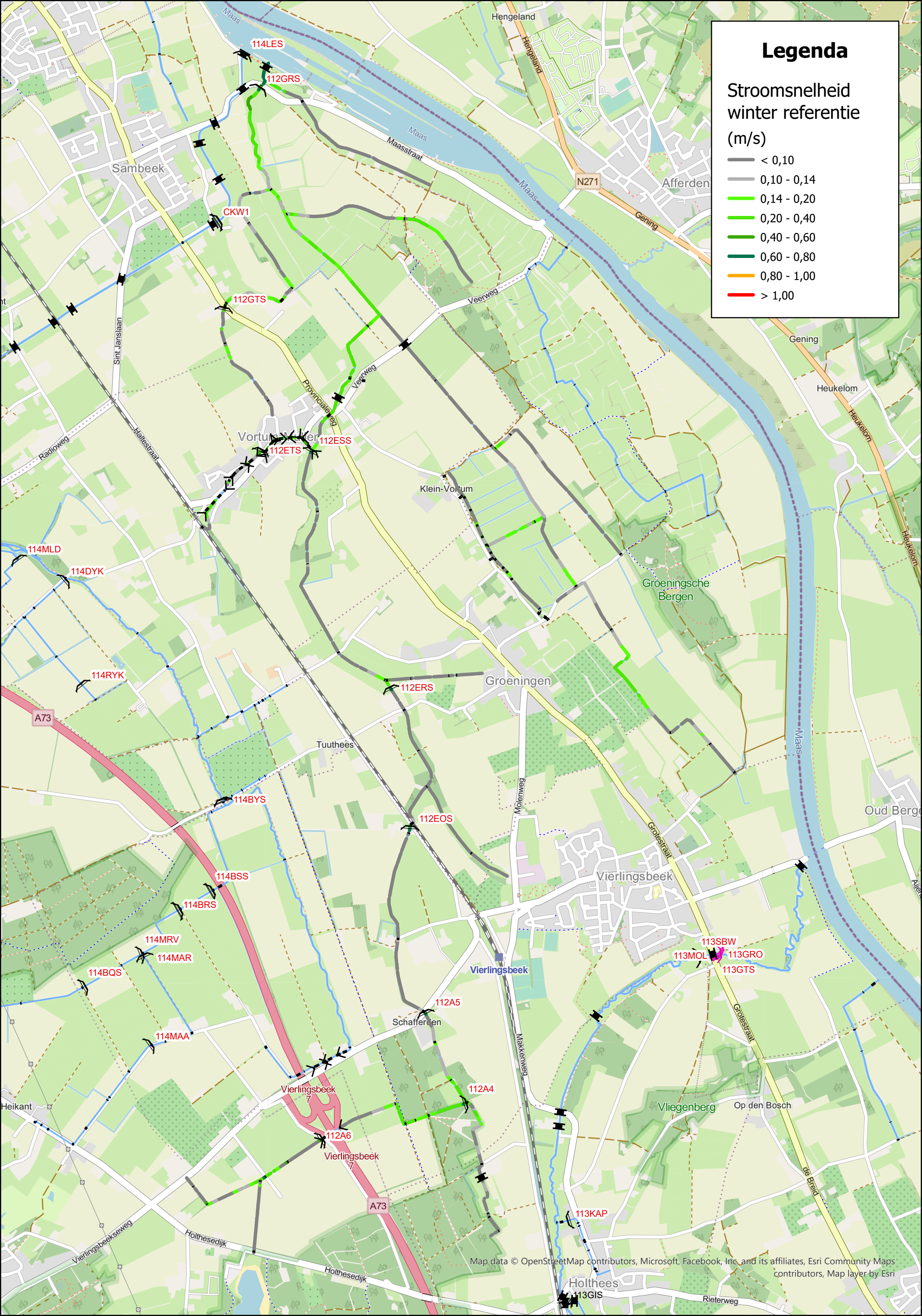
- < 0,10
- 0,10 - 0,14
- 0,14 - 0,20
- 0,20 - 0,40
- 0,40 - 0,60
- 0,60 - 0,80
- 0,80 - 1,00
- > 1,00

114LES
112GRS
CKW1
112GTS
112ESS
112ETS
114MLD
114DYK
114RYK
112ERS
114BYS
112EOS
114BSS
114BRS
114MRV
114MAR
114BQS
114MAA
112A5
112A4
112A6
113SBW
113MOL
113GRO
113GTS
113KAP
113GIS

Maas
Hengeland
Maasstraat
N271
Afferden
Gening
Sambeek
Sint Janslaan
Veerweg
Provincialeweg
Haltestraat
Radioweg
Klein-Vorstum
Heukelom
Groeningsche Bergen
Tuuthees
Groeningen
Molenweg
Vierlingsbeek
Grotestraat
Oud Berge
Schaffenden
Makkenweg
Vliegenberg
Op den Bosch
de Breid
A73
Heikant
Vierlingsbeekseweg
Holthesedijk
Holthees
Rieterweg

Map data © OpenStreetMap contributors, Microsoft, Facebook, Inc. and its affiliates, Esri Community Maps contributors, Map layer by Esri

G.2. *Stroomsnelheid Twinter – referentiemodel*

Legenda
Stroomsnelheid winter referentie (m/s)
< 0,10
0,10 - 0,14
0,14 - 0,20
0,20 - 0,40
0,40 - 0,60
0,60 - 0,80
0,80 - 1,00
> 1,00
114LES
112GRS
CKW1
112GTS
112ESS
112ETS
114MLD
114DYK
114RYK
112ERS
114BYS
112EOS
114BSS
114BRS
114MRV
114MAR
114BQS
114MAA
112A5
112A4
112A6
113SBW
113MOL
113GRO
113GTS
113KAP
113GIS
Maas
Maasstraat
Hengeland
N271
Afferden
Gening
Sambeek
Sint Janslaan
Veerweg
Provincialeweg
Haltestraat
Radioweg
Klein-Vorstum
Heukelom
Groeningsche Bergen
Tuuthees
Groeningen
Molenweg
Vierlingsbeek
Grotestraat
Oud Berge
Schaffenden
Makkenweg
Vliegenberg
Op den Bosch
de Breid
A73
Vierlingsbeekseweg
Holthesedijk
Holthees
Rieterweg
Heikant
Map data © OpenStreetMap contributors, Microsoft, Facebook, Inc. and its affiliates, Esri Community Maps contributors, Map layer by Esri

G.3. *Stroomsnelheid T1 – referentiemodel*

Legenda

Stroomsnelheid maatgevend referentie

(m/s)

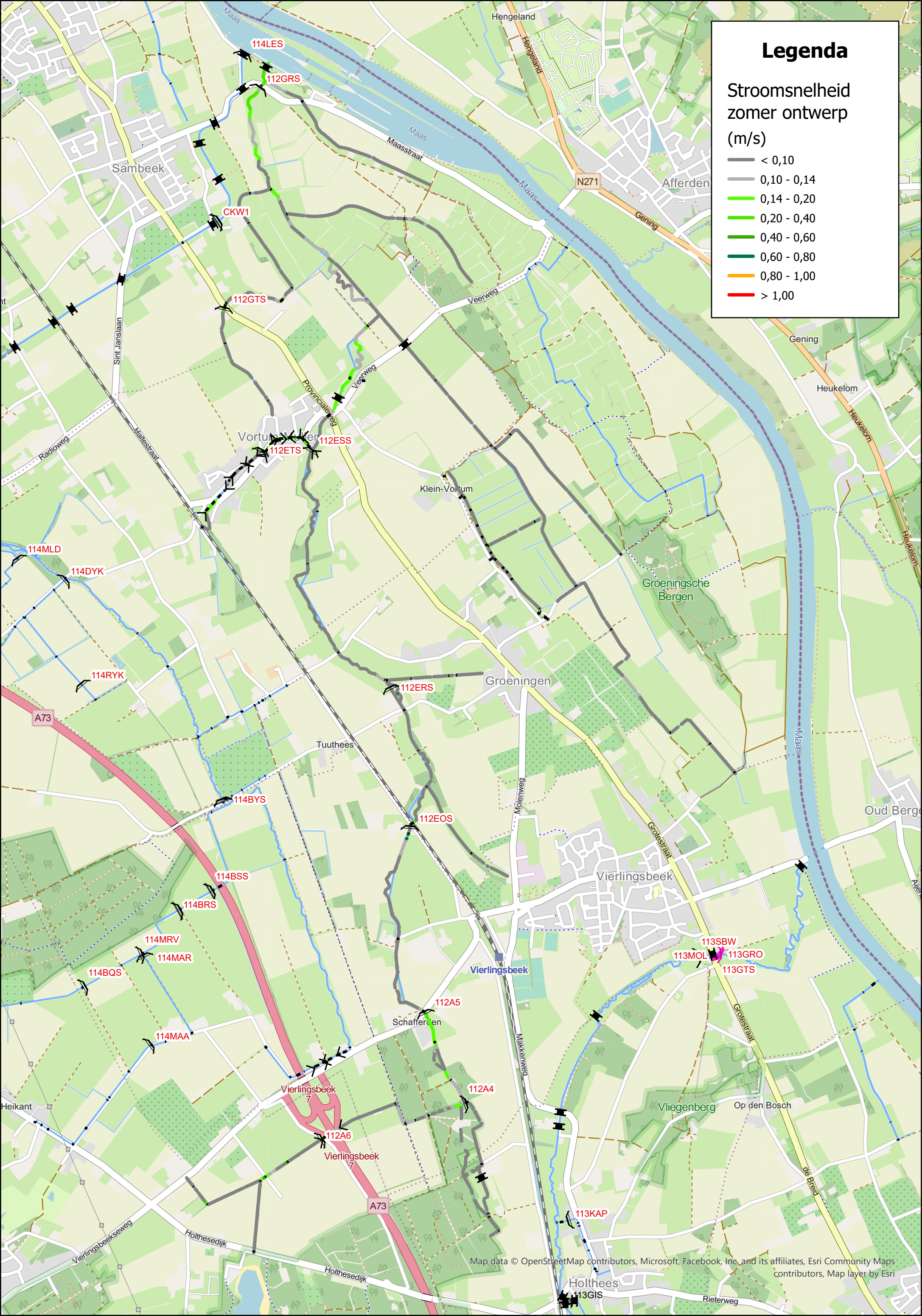
- < 0,10
- 0,10 - 0,14
- 0,14 - 0,20
- 0,20 - 0,40
- 0,40 - 0,60
- 0,60 - 0,80
- 0,80 - 1,00
- > 1,00

114LES
112GRS
CKW1
112GTS
112ESS
112ETS
114MLD
114DYK
114RYK
112ERS
114BYS
112EOS
114BSS
114BRS
114MRV
114MAR
114BQS
114MAA
112A5
112A4
112A6
Vierlingsbeek 7
Vierlingsbeek 7
113KAP
113GIS
113SBW
113MOL
113GRO
113GTS

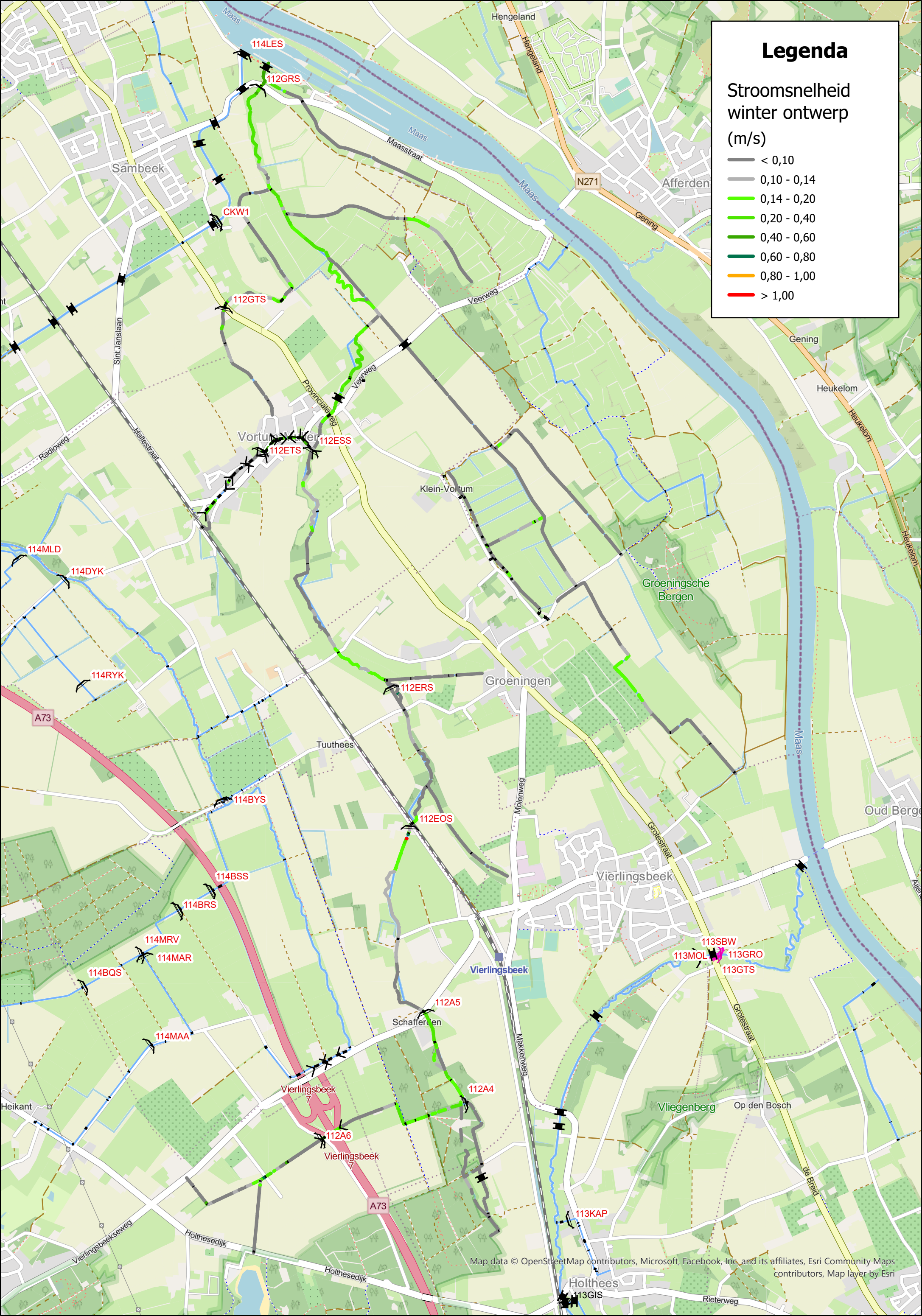
Maas
Maasstraat
Hengeland
Hengeland
N271
Afferden
Gening
Sambeek
Sint Janslaan
Veerweg
Veerweg
Provincialeweg
Haltestraat
Radioweg
Klein-Vortum
Heukelom
Heukelom
Groeningsche Bergen
A73
Tuuthees
Groeningen
Mjolenweg
Grotestraat
Vierlingsbeek
Vierlingsbeek
Schaffercen
Makkenweg
Grotestraat
Heikant
Vliegenberg
Op den Bosch
de Breid
A73
Vierlingsbeekseweg
Holthesedijk
Holthesedijk
Holthees
Rieterweg
Oud Berge

Map data © OpenStreetMap contributors, Microsoft, Facebook, Inc. and its affiliates, Esri Community Maps contributors, Map layer by Esri

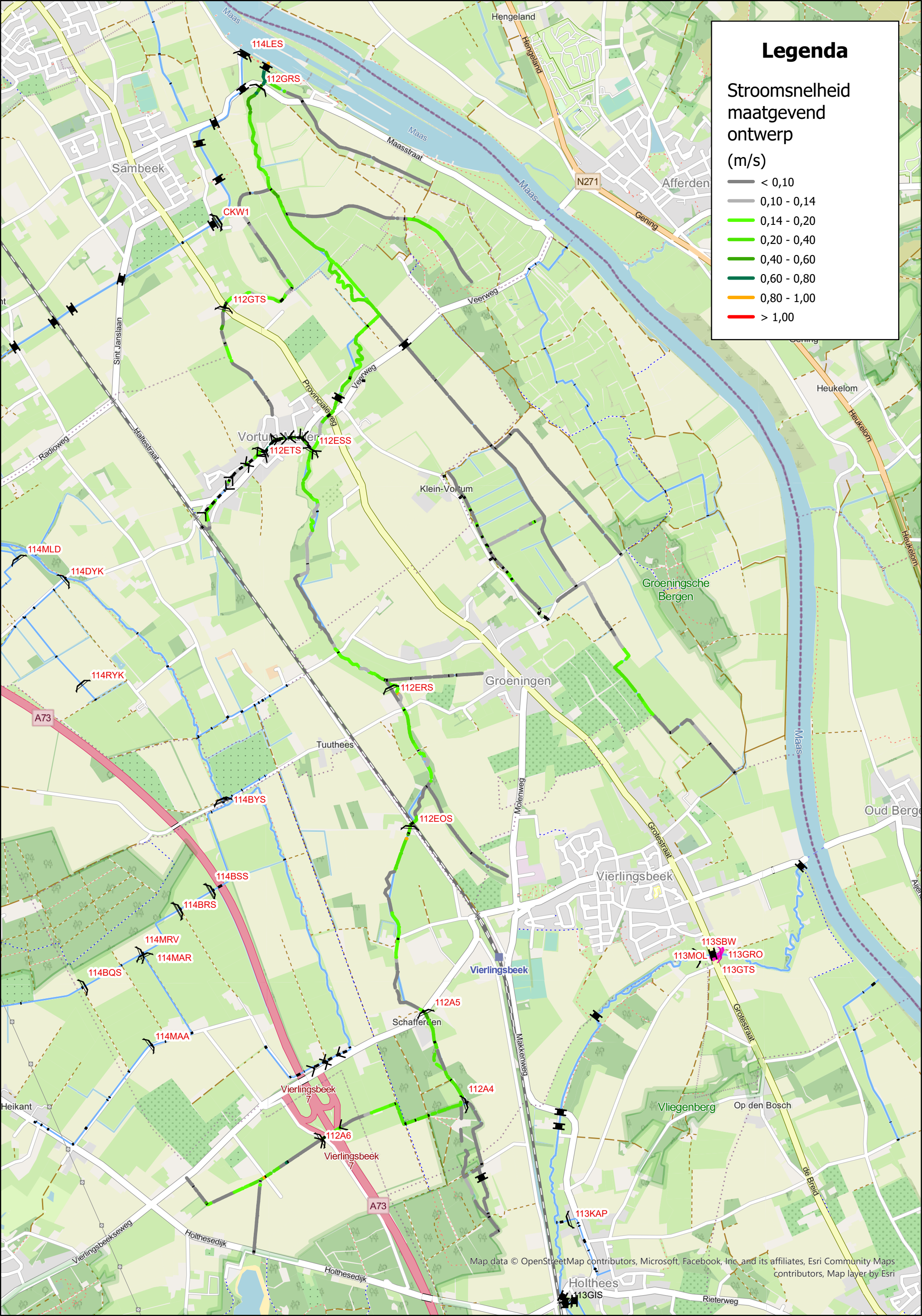
G.4. *Stroomsnelheid Tzomer – scenariomodel*

Legenda
Stroomsnelheid zomer ontwerp (m/s)
< 0,10
0,10 - 0,14
0,14 - 0,20
0,20 - 0,40
0,40 - 0,60
0,60 - 0,80
0,80 - 1,00
> 1,00
114LES
112GRS
CKW1
112GTS
112ETS
112ESS
114MLD
114DYK
114RYK
112ERS
114BYS
112EOS
114BSS
114BRS
114MRV
114MAR
114BQS
114MAA
112A5
112A4
112A6
113SBW
113MOL
113GRO
113GTS
113KAP
113GIS
Maas
Maasstraat
Hengeland
N271
Afferden
Gening
Sambeek
Veerweg
Sint Janslaan
Provincialeweg
Haltestraat
Radioweg
Klein-Vorstum
Heukelom
Groeningsche Bergen
Groeningen
Tuuthees
Molenweg
Vierlingsbeek
Grotestraat
Oud Berge
Schaffenden
Makkenweg
Vliegenberg
Op den Bosch
de Breid
Heikant
A73
Holthesedijk
Vierlingsbeekseweg
Holthees
Rieterweg
Map data © OpenStreetMap contributors, Microsoft, Facebook, Inc. and its affiliates, Esri Community Maps contributors, Map layer by Esri

G.5. *Stroomsnelheid Twinter – scenariomodel*

Legenda
Stroomsnelheid winter ontwerp (m/s)
< 0,10
0,10 - 0,14
0,14 - 0,20
0,20 - 0,40
0,40 - 0,60
0,60 - 0,80
0,80 - 1,00
> 1,00
114LES
112GRS
CKW1
112GTS
112ESS
112ETS
114MLD
114DYK
114RYK
112ERS
114BYS
112EOS
114BSS
114BRS
114MRV
114MAR
114BQS
114MAA
112A5
112A4
112A6
Vierlingsbeek 7
Vierlingsbeek 7
113SBW
113MOL
113GRO
113GTS
113KAP
113GIS
Maas
Maasstraat
Hengeland
N271
Afferden
Gening
Veerweg
Sint Janslaan
Provincialeweg
Haltestraat
Radioweg
Klein-Vortum
Groeningsche Bergen
Heukelom
Groeningen
Tuuthees
Molenweg
Grotestraat
Vierlingsbeek
Schaffelen
Makkenweg
Vliegenberg
Op den Bosch
de Breid
Heikant
A73
Vierlingsbeekseweg
Holthesedijk
Holthees
Rieterweg
Oud Berge
Map data © OpenStreetMap contributors, Microsoft, Facebook, Inc. and its affiliates, Esri Community Maps contributors, Map layer by Esri

G.6. *Stroomsnelheid T1 – scenariomodel*

Legenda
Stroomsnelheid maatgevend ontwerp
(m/s)
< 0,10
0,10 - 0,14
0,14 - 0,20
0,20 - 0,40
0,40 - 0,60
0,60 - 0,80
0,80 - 1,00
> 1,00
114LES
112GRS
CKW1
112GTS
112ESS
112ETS
114MLD
114DYK
114RYK
112ERS
114BYS
112EOS
114BSS
114BRS
114MRV
114MAR
114BQS
114MAA
112A5
112A4
112A6
113SBW
113MOL
113GRO
113GTS
113KAP
113GIS
Maas
Maasstraat
Hengeland
N271
Afferden
Gening
Sambeek
Sint Janslaan
Radioweg
Haltestraat
Provincialeweg
Veerweg
Vortum-Mullem
Klein-Vortum
Heukelom
Groeningsche Bergen
Groeningen
Tuuthees
Mijenweg
Vierlingsbeek
Schaffelden
Makkenweg
Grotestraat
Vliegenberg
Op den Bosch
de Breid
Oud Berge
A73
Vierlingsbeek 7
Heikant
Vierlingsbeekseweg
Holthesedijk
Holthees
Rieterweg
Map data © OpenStreetMap contributors, Microsoft, Facebook, Inc. and its affiliates, Esri Community Maps contributors, Map layer by Esri

H. Kaarten afvoer Tzomer, Twinter, T1 scenariomodel

H.1. *Berekende afvoeren Tzomer*

Berekende afvoer scenario model (DO.03) bij gemiddelde zomer afvoersituatie (Tzo)

N

Legenda

Tzo gemiddelde afvoer debiet in m3/s

- 0.000 - 0.010
- 0.011 - 0.020
- 0.021 - 0.030
- 0.031 - 0.050
- 0.051 - 0.069

0.068 0.066 0.065 0.061 0.005 0.056 0.004 0.002 0.001 0.001 0.000 0.001 0.000 0.038 0.055 0.000 0.017 0.016 0.037 0.037 0.014 0.003 0.011 0.003 0.002 0.000 0.008 0.007 0.000 0.001 0.001 0.000 0.000 0.006 0.005 0.002 0.000 0.036 0.000 0.036 0.035 0.030 0.031 0.000 0.000 0.031 0.000 0.000 0.029 0.028 0.027 0.027 0.002 0.000 0.026 0.024 0.023 0.022 0.021 0.017 0.013 0.005 0.004 0.003 0.000 0.001 0.003 0.000 0.003 0.002 0.000 0.002 0.000

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

H.2. *Berekende afvoeren Twinter*

Berekende afvoer scenario model (DO.03) bij gemiddelde winter afvoersituatie (Twi)

N

Legenda

Twi gemiddelde afvoer debiet in m3/s

- 0.000 - 0.010
- 0.011 - 0.020
- 0.021 - 0.030
- 0.031 - 0.050
- 0.051 - 0.202

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

H.3. *Berekende afvoeren T1*

Berekende afvoer scenario model (DO.03) bij maatgevende afvoer (T1)

N

Legenda

Q_T1DO3m3s

- 0.000 - 0.010
- 0.011 - 0.020
- 0.021 - 0.030
- 0.031 - 0.050
- 0.051 - 0.249
- 0.250 - 0.499
- 0.500 - 0.680

0.677 0.012 0.661 0.010 0.000 0.651 0.041 0.610 0.045 0.034 0.039 0.560 0.000 0.019 0.389 0.012 0.171 0.379 0.379 0.171 0.007 0.007 0.163 0.000 0.371 0.371 0.140 0.014 0.030 0.111 0.356 0.218 0.137 0.106 0.018 0.011 0.000 0.000 0.017 0.027 0.079 0.000 0.008 0.072 0.008 0.000 0.000 0.070 0.304 0.057 0.297 0.002 0.000 0.050 0.295 0.024 0.295 0.271 0.246 0.000 0.292 0.272 0.020 0.271 0.019 0.271 0.000 0.262 0.238 0.227 0.210 0.205 0.133 0.044 0.021 0.049 0.035 0.012 0.039 0.001 0.036 0.033 0.013 0.000 0.009 0.010 0.003 0.000

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, beeldmateriaal.nl

I. Kaarten met drooglegging

I.1. *Drooglegginskaarten Tzomer en Twinter referentiemodel*

Drooglegginskaart Tzomer Referentiemodel

N

Legenda

drgleg_TzoRefJvk.tif

<VALUE>

- -2.2 - 0
- 0.01 - 0.2
- 0.21 - 0.4
- 0.41 - 0.6
- 0.61 - 0.8
- 0.81 - 1
- 1.1 - 1.2
- 1.3 - 1.4
- 1.5 - 1.6
- 1.7 - 1.8
- 1.9 - 2
- 2.1 - 7.7
- ligging_StJanDO1

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, Jan Willem van Aalst - www.imergis.nl

Drooglegginskaart Twinter Referentiemodel

N

Legenda

drgleg_TwiRefJvk.tif
<VALUE>

- -2.2 - 0
- 0.01 - 0.2
- 0.21 - 0.4
- 0.41 - 0.6
- 0.61 - 0.8
- 0.81 - 1
- 1.1 - 1.2
- 1.3 - 1.4
- 1.5 - 1.6
- 1.7 - 1.8
- 1.9 - 2
- 2.1 - 7.7
- ligging_StJanDO1

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, Jan Willem van Aalst - www.imergis.nl

I.2. *Droogleggingskaarten Tzomer en Twinter scenariomodel*

Drooglegginskaart Tzomer Scenariomodel DO.01

N

Legenda

ok_DO1_drglegTzo.tif
<VALUE>

- -2.2 - 0
- 0.01 - 0.2
- 0.21 - 0.4
- 0.41 - 0.6
- 0.61 - 0.8
- 0.81 - 1
- 1.1 - 1.2
- 1.3 - 1.4
- 1.5 - 1.6
- 1.7 - 1.8
- 1.9 - 2
- 2.1 - 7.7
- ligging_StJanDO1

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, Jan Willem van Aalst - www.imergis.nl

Drooglegginskaart Twinter Scenariomodel DO.01

N

Legenda

ligging_StJanDO1

DO1_drglegTwi.tif

<VALUE>

- -2.2 - 0
- 0.01 - 0.2
- 0.21 - 0.4
- 0.41 - 0.6
- 0.61 - 0.8
- 0.81 - 1
- 1.1 - 1.2
- 1.3 - 1.4
- 1.5 - 1.6
- 1.7 - 1.8
- 1.9 - 2
- 2.1 - 7.7

0 500 1 000 2 000 Meter

Esri Nederland, Jan Willem van Aalst - www.imergis.nl

J. Wijzigingen in referentiemodel (Changelog referentiemodel 2022.pdf)

Wijzigingen referentiemodel

Datum: 23-08-2022

	Aanpassing
1	Initial Depth Levels 0,5 m gebruikt i.p.v. restartfile;
2	Minimum length of reach segment gewijzigd van 15 naar 10;
3	Laterals 3 (BOX-VIE-IND-36), 6 (BOX-VIE-MOL-52), BOX-GRO-WES en BOX-VOR-KER verwijdert. Deze laterals hebben geen afvoer.
3	Duikers 1120017, 1120073, 1120079, 1120080, 1120081 en 1120082 verwijdert.
4	Duiker 1120031 aangepast.
5	Duikers 1120129, 1120130 en 1120133 toegevoegd.
6	Begroeiingsweerstand zomer aangepast conform aangeleverde basismodel (Kstrickler 12-15).
7	Stuw 112GTS gewijzigd.
8	Stuwpeilen gewijzigd o.b.v. onderstaande tabel.

Aanpassingen 3 t/m 7 zijn na aanleiding van wijzigingen in het beheerregister (en buiten) na aanlevering van het basismodel. Het effect van deze aanpassingen is verwaarloosbaar gebleken en liggen deels buiten het beekhersteltraject. 6 en 8 zijn de belangrijkste wijzigingen.

Stuw	Klepstand zomer	Klepstand winter	Opmerking
112A4	14,30	14,30	Vaste drempel.
112A5	13,75	13,75	Registraties klepstand kloppen niet. Ingeschat o.b.v. actuele metingen.
112A6	16,10	16,10	Staat al jaren op deze stand.
112EOS	13,25	13,25	Staat sinds maart 2019 op deze stand. Ligt ook in lijn met metingen van de waterstand.
112ERS	12,50	12,50	Staat sinds mei 2018 op 12,54 m+NAP. Op basis van metingen denk ik dat de werkelijke stand iets lager is.
112ESS	11,45	11,45	Afgelopen jaren varieert de klepstand tussen de 11,30 en 11,60 m+NAP. Zit echter niet een duidelijke zomer-winter trend in. Voorstel om jaarrond 11,45 m+NAP te hanteren aangezien het streefpeil 11,50 m+NAP is en deze waarde ook het meeste voorkomt in de meetreeks. Klepstand is 5cm lager dan streefpeil i.v.m. overstortende straal.
112ETS	12,57	12,57	Geen registraties. Ook niet echt relevant. Drempelhoogte aanhouden.
112GRS	9,33	9,33	Vaste drempel.
112GTS	12,28	12,28	Stuw recent aangepast, echter geen registraties. Ook niet echt relevant. Drempelhoogte aanhouden.

K. Changelog Iv-Infra scenario model DO; specifieke beschrijving modelwijzigingen

In deze bijlage zijn alle wijzigingen die in het scenario model DO zijn doorgevoerd beschreven. Alle resultaten in deze rapportage zijn gebaseerd op het scenario model DO in Sobek 2.16 met de projectnaam 3DO3STJ3.lit. De beschrijving van wijzigen in deze bijlage betreffen wijzigingen ten opzicht van het opgeleverde scenariomodel V.05 en het DO.01 model.

K.1. *Dwarsprofielen; uitwerking DOtekeningen en input uit gebiedssessies*

Voor een aantal profielen is de bovenbreedte van dwarsprofielen vermindert door het originele profiel te (ver)schalen naar een smallere breedte vanwege beschikbaarheid grond. In Tabel 11 is aangegeven welke profielen zijn gewijzigd en wat de uitgangspunten daarvoor zijn.

De oorspronkelijke AHN-hoogten van dwarsprofielen uit het VO.05 zijn gebruikt voor het verschalen, waarbij dus enkel de effectieve breedte van insteek tot insteek is veranderd. In Tabel 11 is aangegeven welke profielen zijn aangepast, profielen 112003P0600 en 112003P0610 zijn niet gewijzigd, omdat hier de breedte al klopte met de beschikbare ruimte.

Op de locatie van dwarsprofiel ID:1 was een onbedoelde bodemsprong in een eerder model aanwezig. Met het overnemen van het profiel C uit DO.03 tekeningen aanwezig is de bodemsprong en de te hoge waterstanden (door opstuwing) verholpen. De dwarsprofielen ter hoogte van Vortum Mullem zijn overgenomen uit de ontwerptekeningen van *i*dverde Advies, zie Tabel 11.

Tabel 11 Dwarsprofielen waar wijzigingen op basis van het landschappelijk ontwerp zijn doorgevoerd.

ID	Uitgangspunten/ beschrijving wijziging t.o.v. VO.05-model	Effectieve breedte watergang na verschalen in meter
18909	YZ-profieldefinitie profiel R uit DO-tekening gehanteerd.	n.v.t
112003P0690	YZ-profieldefinitie profiel O uit DO-tekening gehanteerd.	n.v.t
	YZ-profieldefinitie profiel L uit DO-tekening gehanteerd.	n.v.t
112003P0680	YZ-profieldefinitie referentiemodel van referentiemodel gehanteerd	n.v.t
112003P0670	YZ-profieldefinitie profiel E uit DO-tekening gehanteerd.	n.v.t
112003P0663_new_mid	YZ-profieldefinitie profiel C uit DO-tekening gehanteerd.	n.v.t
1	YZ-profieldefinitie profiel C uit DO-tekening gehanteerd.	n.v.t
18897	Rekenknoop omgezet naar YZ-knooptype, YZ-profiel A uit DO-tekening gehanteerd.	
112003P0630	Voor dit profiel is een bredere bodembreedte (van 1 meter) gehanteerd om te komen tot een profiel van ca. 7 meter onderhoudsstrook linker taludhelling van 1 op 3 en rechts 1 op 1.5 met rechtszijdig onderhoudsstrook van 5 meter. Bodemhoogte gesteld op +11.02 m NAP (afgeleid van 112003P0620)	7.3
112003P0620	Verschaling profieldefinitie VO.05, bodembreedte 0,5 m gehouden.	14

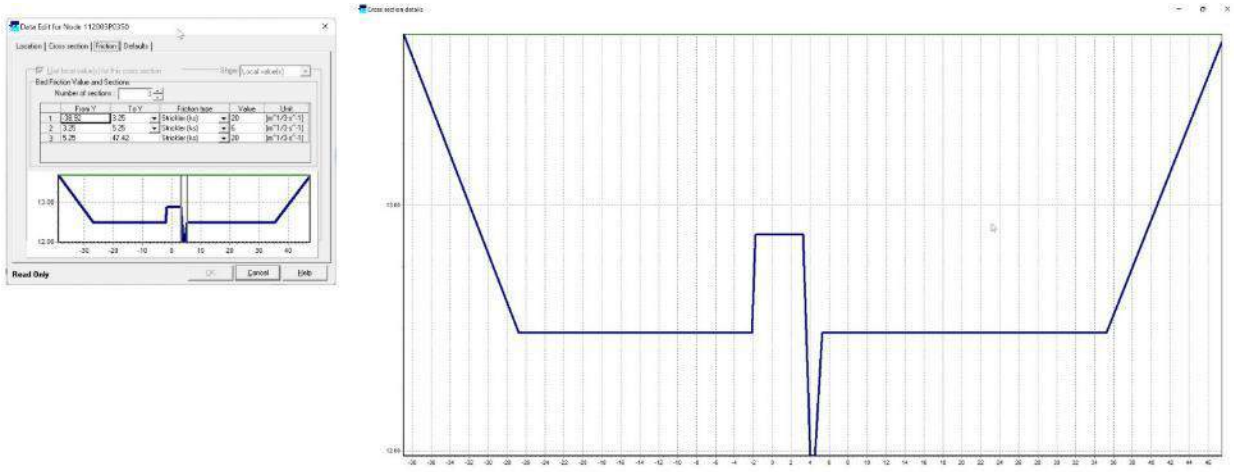
ID	Uitgangspunten/ beschrijving wijziging t.o.v. VO.05-model	Effectieve breedte watergang na verschalen in meter
112003P0590	Verschaling profieldefinitie VO.05, bodembreedte 0,5 m gehouden.	14
112003P0580		
112003P0570	Om te komen tot een profiel van 7 meter is gekozen voor een linker taludhelling van 1 op 2.5 en rechts 1 op 1 met rechtszijdig onderhoudsstrook van 5 meter.	ca. 7
112003P0560	Om te komen tot een profiel van 7 meter is gekozen voor een linker taludhelling van 1 op 2.5 en rechts 1 op 1 met rechtszijdig onderhoudsstrook van 5 meter.	ca. 7
112003P0550	Verschaling profieldefinitie VO.05, bodembreedte 0,5 m gehouden.	ca. 7
112003P0540	Verschaling profieldefinitie VO.05, bodembreedte 0,5 m gehouden.	17
112003P0530	Verschaling profieldefinitie VO.05, bodembreedte 0,5 m gehouden.	17
112003P0520	Verschaling profieldefinitie VO.05, bodembreedte 0,5 m gehouden.	14
112003P0510	Verschaling profieldefinitie VO.05, bodembreedte 0,5 m gehouden.	14
112003P0500	Verschaling profieldefinitie VO.05, bodembreedte 0,5 m gehouden.	14
112003P0490	Verschaling profieldefinitie VO.05, bodembreedte 0,5 m gehouden.	17
b1	Profiel aangepast op basis van DO.03 tekening profiel OO' , bodembreedte 0,7m linker en rechtertalud 1 op 1.5.	4,45
112003P0280	Verschaling profieldefinitie VO.05, bodembreedte 0,5 m gehouden, (van 80 meter) naar 50 meter	50
112003P0290	Verschaling profieldefinitie VO.05, bodembreedte 0,5 m gehouden, (van 80 meter) naar 50 meter	50

Ter hoogte van profiel II' wordt een meer meanderend profiel gemaakt in de hoofdloop. De precieze ligging zal in het werk bepaald worden. Om de toename in waterberging door het lokaal meanderen te simuleren is gekozen profielen 112003P0390 en 112003P0380 aan te passen door de bodembreedte van het zomerbed met 0.50m te verbreden t.o.v. van het oorspronkelijke profiel in het VO.05 model.

Ter hoogte van het doorstroommoeras (profiel JJ) is éénzijdig een onderhoudspad in het YZ-profiel opgenomen zodanig dat er dat er geen wateruitwisseling plaatsvindt met de zijde waar het onderhoudspad ligt. De afmetingen van het onderhoudspad zijn een hoogte van 0,4 meter hoger ligt dan het winterbed in het VO.05-model met een breedte van ca. 5 meter. De weerstandswaarde voor het zomerbed zijn voor het

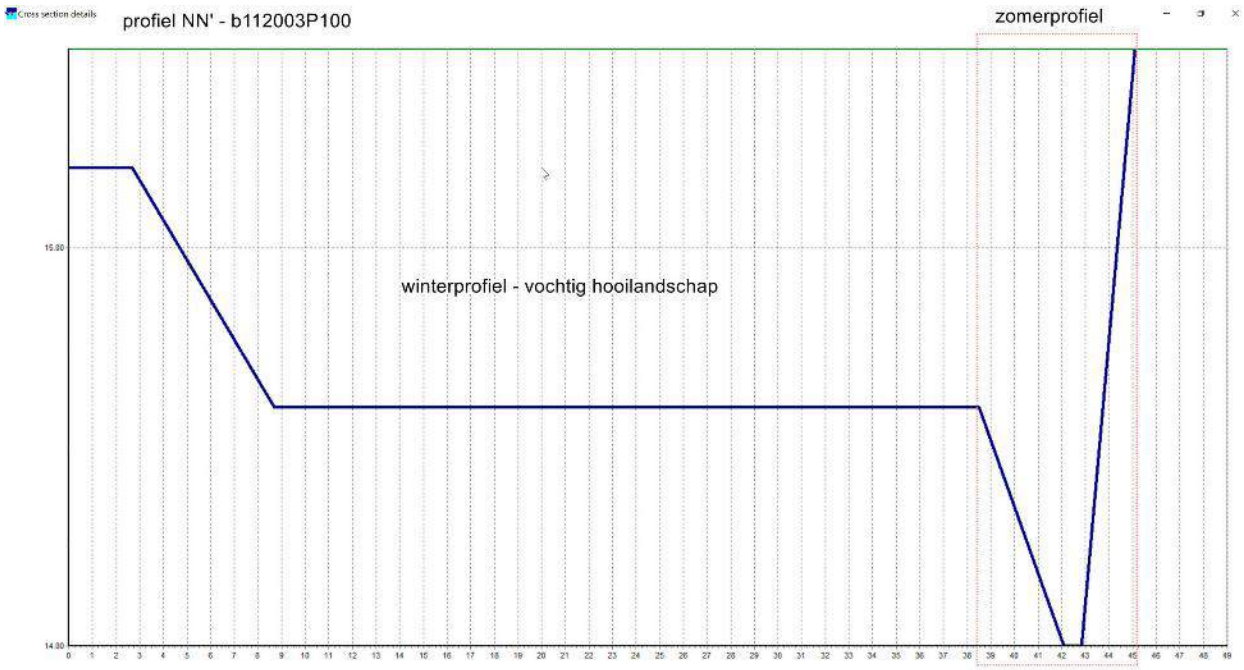
zomerscenario aangepast naar Ks= 6 m1/3*s-1 voor het voor het hoger gelegen winterbed is Ks= 20 m1/3*s-1 aangehouden.

In de praktijk is het de bedoeling dat er twee voordes op hoogte van het winterbed aan het begin en het eind van het doorstroommoeras gerealiseerd worden. Vanuit praktisch oogpunt in het modelleren is gekozen de voordes te verwerken in de profieldefinitie. De verwachting is dat het profiel zodanig breed is dat er voldoende berging in één zijde van het doorstroommoeras plaatsvindt. Daarnaast is het voordeel dat bij deze aanname een worst case benadering doorgerekend wordt in geval van T1 en extremere situaties en dat het evt. teveel aan berging in andere profielen gecompenseerd wordt. De verwachting is dat de waterstanden bij Twi en Tzo niet hoger reikt dan het onderhoudspad.

Figuur 26 weergave dwarsprofiel definitie112003P0340, 112003P0350 en 112003P0360 waarbij éénzijdig het is geschematiseerd en de lokale weerstandswaarde voor het zomerbed is weergegeven.

In het DO.03-model is de ontwatering van de landbouwsloot via (bestaande) duiker 1120133 aangetakt op b112003P100. Het dwarsprofiel b112003P100 was als trapezium (krap) gemodelleerd en is omgezet naar een YZ-profiel conform DO tekeningen. Het een vochtig hooilandschap gemodelleerd is 1-zijdig breed gemodelleerd, voor de hoofdafwatering is een profiel als “zomerbakje” gemodelleerd met een effectieve breedte van 7 meter.

Figuur 27 weergave dwarsprofiel definitie profiel NN', de rode stippellijn weergeeft het zomerbakje

Daar waar het mogelijk was om over de connection nodes te interpoleren is gebruik gemaakt van deze interpolatiemogelijkheid. Nog niet overal in het model zijn YZ-profielen opgenomen waardoor het niet overal mogelijk was te interpoleren over de hoofdloop.

K.2. *Bodemhoogte*

In het DO.03-model zijn weinig tot geen aanpassingen gedaan aan de oorspronkelijk bodemhoogte ten opzichte van het referentiemodel, enkel op locaties waar dit vanuit hydraulisch oogpunt strikt noodzakelijk was. In gevallen van YZ-profielen is in de laatste fase (DO.03 modellering) in sommige gevallen met een Cross-level Shift gewerkt. Deze locaties zijn expliciet gerapporteerd omdat in die gevallen de DO.03-tekeningen als leidend beschouwd moeten worden boven het model. Dat wil zeggen dat voor een juiste realisatie niet één op één de dwarsprofieldefinities uit het model kunnen worden gebruikt.

ID	Bodemhoogte dwarsprofiel in m + NAP	Cross Level Shift in m
112003P0270	12.76	-0.16
112003P0280	12.80	-0.12
112003P0290	12.50	-0.42
112003P0300	12.66	-0.26
112003P0310	12.59	-0.33
112003P0320	12.60	-0.32
112003P0330	12.58	-0.34

ID	Bodemhoogte dwarsprofiel in m + NAP	Cross Level Shift in m

K.2.1. Uitstroom maasmonding

In het referentie -en scenariomodel (DO.03) heeft profiel 8 heeft een Cross level shift -1.15 meter, de motivatie daarachter is afgestemd met het waterschap in heeft als reden dat deze te hoog lag en daardoor (onterecht) stuwend werkte (weergegeven als DUMMY-profielen).

K.2.2. Piekgeul BB

Voor de bypass/ nevengeul ter hoogte van BB' is het bodemverhang onder een klein verhang gemodelleerd door het toepassen van een Cross Level Shift van het YZ-profiel ter plaatse. Hierbij is gebruik gemaakt van het verschil in verhang in maaiveld uit het ruwe (maaiveld)raster. De bodemhoogte ter plaatse van de piekgeul ligt rond de T1 waterstand en zorgt voor stuwing/ sturing zodanig dat bij de hogere afvoeren water wordt afgevoerd. Het is derhalve voor deze piekgeul niet noodzakelijk een piekstuw te modelleren.

Tabel 12 dwarsprofielen waarvoor een cross level shift is toegepast.

ID	Bodemhoogte dwarsprofiel in m + NAP	Cross Level Shift in m	Motivatie
DO1_HW5	10.37	-8.42E-02	Piekgeul BB’
DO1_HW3	10.37	-7.77E-03	Piekgeul BB’
DO1_HW1	10.37	0	Piekgeul BB’
112003P0200	13.04	0.12	Het langsprofiel ter hoogte van het traject Schafferden volgde niet het huidige verhang van de bodem waardoor te weinig berging in de beek werd gemodelleerd en anders te weinig ruimtelijke variëteit werd gemodelleerd (nadelig voor ecologie).
112003P0210	12.98	0.06	
112003P0220	12.91	-0.01	
112003P0230	12.95	0.03	
112003P0240	12.98	0.06	
112003P0250	12.91	-0.01	
112003P0260	12.93	0.01	
112003P0270	12.76	-0.16	
112003P0280	12.80	-0.12	
112003P0290	12.50	-0.42	
112003P0300	12.66	-0.26	
112003P0310	12.59	-0.33	
112003P0320	12.60	-0.32	
112003P0330	12.58	-0.34	

K.3. *Bodembreedte ontwerp profielen*

Bij het opstellen van het scenario model is de algemene stelregel gehanteerd de bodembreedte van de meanders te stellen op een bodembreedte van 0.5 meter. De redenen daarvoor zijn:

- het effect van verwijderen van stuwen te compenseren
- de stroomsnelheid in lage afvoeren te verhogen
- de hoeveelheid graafwerkzaamheden en grondverzet te beperken en daarmee kosten te besparen

In een aantal gevallen is afgeweken van deze algemene stelregel in Tabel 13 zijn deze locatie opgesomd en is de achterliggende reden daarvoor beschreven.

Tabel 13 Locaties waar in het DO.03 model is afgeweken van de stelregel de profielen met een bodembreedte van 0,5m te modelleren.

ID	Bodembreedte in m.	Traject	Motivatie
112003P0830	1	AA’	Vanuit oogpunt watervoerendheid
112003P0820	1	AA’	
112003P0810	1	AA’	
112003P0800	1	AA’	
DO1_HW5	2.5	BB’ piekgeul	Voor het benedenstroomse gedeelte is gezorgd voor beter watervoerendheid door het netto oppervlak van de meander en de piekgeul een gelijk nat oppervlak te geven
DO1_HW3	2.5	BB’ piekgeul	
DO1_HW1	2.5	BB’ piekgeul	
112003P0780	1	BB’ meander	
112003P0770	1	BB’ meander	
112003P0390	1	Meander profiel II’	Omdat in een eerdere fase niet precies duidelijk was of tweede meander en piekgeul werden gerealiseerd was voor deze profielen de ontbrekende toename aan berging in deze meander gemodelleerd.
112003P0380	1	Meander profiel II’	Zie motivatie 112003P0390 (hierboven)
b112003P100	0.70	profielNN (Vochtig hooilandschap)	Bandbreedte in DO- tekeningen gevolgd, mede vanuit droogteproblematiek is gekozen meer bergend vermogen in brongedeelte beek te realiseren
JJ_fxcl_4	0.75	Overgang van stuw A5 naar vochtig hooilandschap	Bandbreedte in DO.01 tekening gevolgd, emailwisseling JvK en vanuit droogteproblematiek meer bergend vermogen in brongedeelte beek
b1	0.75	profielNN (Vochtig hooilandschap)	
JJ_PROF_01	0.45	Verbinding NN en landbouwgreppel	

K.4. *Kunstwerken*

K.4.1. Streefpeilen stuwen (referentiemodel)

Stuw	Soort stuw	Laagste doorstroom hoogte (m NAP)	Hoogste doorstroom hoogte (m NAP)	Hoogte constructie (m)	Doorstroom breedte (m)	Streefpeil bovengrens (m NAP)	Streefpeil (m NAP)	Streefpeil ondergrens (m NAP)
112A4	schotbalkstuw	14,3	14,57	15,25	1,5	14,4	14,35	14,3
112A5	schotbalkstuw	13,63	13,98	14,65	1,5	13,75	13,7	13,65
112A6	tuimel- of kantelstuw	15,46	16,2	16,43	0,9	16,1	16	15,8
112EOS	stuw met klep	12,73	13,84	13,9	2,25	13,3	13,2	13
112ERS	stuw met klep	11,9	13,03	13,26	2,75	12,65	12,55	12,35
112ESS	stuw met klep	10,95	12,46	12,62	2,76	11,6	11,5	11,3
112ETS	stuw met schuif	12,57	13,01	13,74	0,4	12,65	12,6	12,55
112GRS	overlaat	9,33	9,33	11,32	4	9,55	9,45	9,35
112GTS	schotbalkstuw	11,78	12,84	13,78	0,99	13,5	13,4	13,2

K.4.2. Stuwen

Voor de stuwen die in het scenario-model gehandhaafd blijven (DO.03) zijn de stuwstanden overeenkomstig de herziening(en) van het referentiemodel overgenomen (zie bijlage H changelog JvK).

Toevoeging van PID-control voor de stuwen S112ERS en S112ESS, het toevoegen van de PID-regeling simuleert de automatische sturing op het streefpeil in de huidige situatie. Ook voor de toekomstige situatie is in het DO.03-model een PID-regeling voor beide opgenomen.

Tabel 14 Specifieke instellingen voor de automatische stuwen S112ERS en S112ESS.

Stuw	Setpoint	Initial value	Minimum value	Maximum value	Maximum change per second	Kp	Ki	Kd	Controller Frequency	Stuw	Setpoint	Measurement Station
S112ERS	12,55	12,55	11,90	13,03	0,00005	1	0	0	1	12,55	12,55	VO05_MSR03
S112ESS	11,50	11,50	10,95	12,46	0,00005	1	0	0	1	112ESS	11,50	VO05_MSR02

K.4.3. Duikers

Voor een drietal duikers zijn de eigenschappen **1120133, 1120130** en **1120129** conform referentiemodel overgenomen.

K.5. *Laterals*

Voor een aantal laterals in het DO.03 model zijn de instellingen gecorrigeerd zodanig dat in de stationaire sommen en de hoogwatersommen een correcte aanvoer op de Sint Jansbeek wordt gemodelleerd.

Tabel 15 Veranderingen in lateral.dat om te komen tot juiste afvoerinschatting in de Sint Jansbeek voor het scenario model DO.03

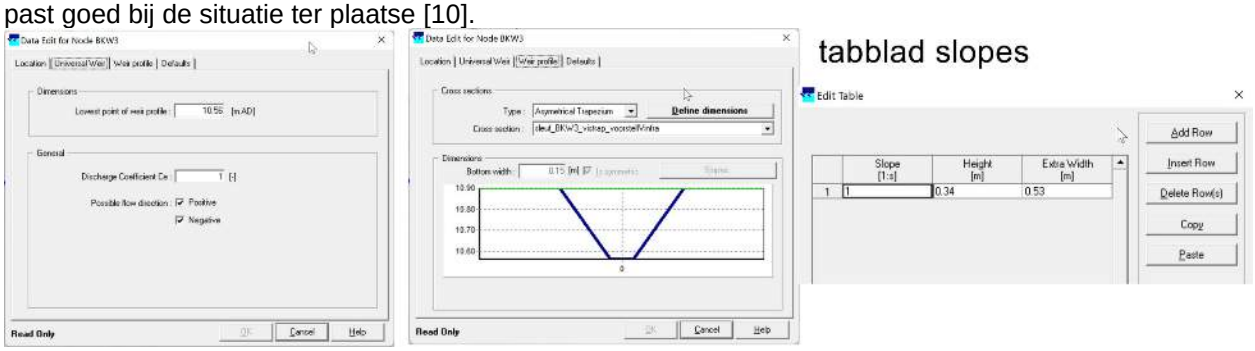
ID	Beschrijving aanpassing	Wijziging Lateral.dat
1120100L	Stationaire aanvoerintensiteit	4.7E-5 mm/s
1120110L	Correctie afstromend oppervlak en stationaire aanvoerintensiteit	3.9E-5 mm/s en 249200 m^2
1120120L	Correctie afstromend oppervlak en stationaire aanvoerintensiteit	5.6E-5 mm/s en 293300 m^2
1121020L	Toekennen meteostation	Van ‘101’ naar ‘bui’
1121410L	Rekenen met aanvoerintensiteit in plaats van oppervlakte * bui-intensiteit	Van it ‘7’naar it ‘6’

K.6. *Vistrappen*

Bestaande drempel winterdijk BKW3

De drempel in de winterdijk blijft in het scenariomodel aanwezig, om de drempel (beter) vispasseerbaar te maken is in het DO.01-model gekozen om een inkeping (vertical slot) tot op de bodem van de afsluiter te modelleren. Het oorspronkelijk kunstwerktype (Orifice) is omgezet naar Universal Weir. De Universal Weir heeft één inkeping (V-slot) met een onderbreedte van 0.15m een hoogte van 0,20m. De bovenbreedte (drempel) van de drempel is gelijk gehouden met de oorspronkelijk drempelbreedte van de afsluiter namelijk 2 meter. Figuur 28 weergeeft de gekozen instellingen voor de uitwerking van vistrap BKW3.

Belangrijk om op te merken is dat het vertical slot van BKW3 verschilt van de andere vistrappen en enkel een inkeping onder de oorspronkelijk kruinhoogte ten opzichte van het referentiemodel heeft. De reden daarvoor is dat drempel van BKW3 op die wijze met minimale aanpassingen (meer) vispasseerbaar is gemaakt en het ontbrak aan eenduidige informatie hoe te komen tot juiste realisatie en modellering van de praktijk. Op deze wijze blijft voor BKW3 de functie van de afsluitconstructie in de winterdijk (met zandvang) behouden maar wordt zo ook beter vispasseerbaar. Deze technische wijze van uitvoering met vertical slot past goed bij de situatie ter plaatse [10].

Figuur 28 Wijze van modelleren vistrap BKW3 ter hoogte de afsluitconstructie in winterdijk

Op basis van vuistregels uit het handboek vispassage en informatie uit overleg met het waterschap is gewerkt met het uitgangspunt dat de vistrap in ieder geval bij Tzo en Twi geen stroomsnelheid groter dan 1 m/s mag bereiken. Het zou goed zijn als dat ook het geval is bij T1. In het ontwerp is gebruik gemaakt van afvoeren bij T1, Twi en Tzo inclusief de waterstanden bij die situatie(s) hetgeen resulteert in een set van meer dan12 onderling afhankelijke variabelen die het functioneren van de voor de trede(s) bepaald.

De stuwaanpassing van S112EOS in het geactualiseerde referentiemodel (van 12.79 m NAP naar 13.25 m NAP) is voor de vistrap S112EOS niet één op één als zodanig overgenomen. In het DO.01 model heb is de 1e trede op 12.86 m NAP gemodelleerd. Dit omdat de kruinhoogte krapper is gemodelleerd dan de oorspronkelijke kruinbreedte van 2.25 m in het referentiemodel en de overstortende straal daarmee groter wordt.

Tabel 16 Eigenschappen van de verschillende vistrappen zoals in het scenario model DO gemodelleerd.

			Lp	Bw		s	H	Ew		
Vistraplocatie	ID	Aantal treden binnen vistraplocatie	Lowest Point (m +NAP)	Bottem Width (m)	Tablad slopes regelnr.	Slope (1/n)	Height (m)	Extra Width	Crossection defintion	Motivatie
BKW3	BKW3	1 trede	10.56	0.15	1	1	0.340	0.53	sleuf_BKW3_vistrap_voorstellVinfra	voor het omzetten van de drempel afsluiter is gekozen om vast te houden aan de bestaande afmetingen aangezien de oorspronkelijk orifice in duikers constructie zit en we gehouden zijn aan de afmetingen ter plaatse. Gekozen is om hier een inkeping te maken ter breedte van 0.15m zodanig dat vissen als modderkruiper er qua afmeting door heen passen,
S112ESS	DO03_S112ESS_cascade1	1 trede	11.30	0.50	1	2	0.225	1.50	CO03_S112ESS_cascade1	bovenstroomse trede meest maatgevend, daarnaast is voor deze stuwe ook een automatische stuw In nabijheid waarmee het functioneren van de trap geoptimaliseerd kan worden. Omwille van tijd en budget enkel de eerste trede gemodelleerd.
					2	1	0.150	0.00		
S112ERS	10	1e trede (bovenstrooms)	12.30	0.70	1	1.9	0.110	0.90	ERS3	voor deze stuw vistrap is er ook een automatische stuw In nabijheid, waarmee het functioneren van de trap geoptimaliseerd kan worden.
					2	1	0.200	0.60		
	10_vistrap_casc2	2e trede (midden)	12.28	0.70	1	1.9	0.110	0.90	ERS3	
					2	1	0.200	0.60		
	10_vistrap_casc5	3e trede (benedenstrooms)	12.30	0.70	1	1.9	0.110	0.90	ERS3	
					2	1	0.200	0.60		
S112EOS	JJ_accent_trede3	1e trede (bovenstrooms)	13.05	0.50	1	0.2	0.200	1.10	Vistrap112EOS_laagste trede +0.1mbodembreedte	
					2	1	0.300	0.60		
	JJ_accent_trede4	2e trede (midden)	12.98	0.50	1	0.2	0.200	1.10	Vistrap112EOS_laagste trede +0.1mbodembreedte	
					2	1	0.300	0.60		
	S112EOS	3e trede (benedenstrooms)	12.79	0.40	1	0.2	0.200	1.10	Vistrap112EOS_laagste trede	
					2	1	0.300	0.60		

Iv-Infra b.v.
Trapezium 322
3364 DL Sliedrecht
Nederland

Nevelgaarde 10
3436 ZZ Nieuwegein
Nederland

Pettelaarpark 10-15
5216 PD 's-Hertogenbosch
Nederland

Waarderweg 40
2031 BP Haarlem
Nederland

www.iv-infra.nl
Telefoon +31 88 943 3200
Postbus 135
3360 AC Sliedrecht
officemanagement@iv-infra.nl

Westervoortsedijk 73
Gebouw CB
6827 AV Arnhem
Nederland

Trompstraat 36a
9190 Stekene
België

Printdatum: 13-4-2023

INVESTERING

IB-nummer	10 / 2023

FINANCIELE PARAGRAAF

Waterschap Aa en Maas

Datum DB:	9-5-2023
Datum AB:	16-6-2023

Algemeen

Sector/staf	Watersysteembeheer
(Staf)afdeling	Grondzaken en Inrichting
Naam Budgethouder/projectleider	Hoften, L.
Naam investering	**Beekherstel St. Jansbeek**
Soort investering	**B2**

Financieel		Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Gevraagd krediet		€ 6.910.000	€ -2.675.000	€ 4.235.000
Projectenboek 2023	PJBnr. 086	€ 3.000.000	€ -1.500.000	€ 1.500.000

Verdeling krediet	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Grond	€ -	€ -	€ -
Mechanisch/electr.	€ -	€ -	€ -
Bouwkundige werken	€ -	€ -	€ -
Waterlopen en eenvoudige watersysteemkunstwerken	€ 6.910.000	€ -2.675.000	€ 4.235.000
Totaal	**€ 6.910.000**	**€ -2.675.000**	**€ 4.235.000**

Kapitaallasten eerste jaar: 2024 Lasten over het 1e volledig jaar berekend!
Rente % 1,82%

Verdeling activa	Afschr.termijn	Afschrijving	Rente	Totaal kapitaallast.
Grond	40	€ -	€ -	€ -
Mechanisch/electr.	15	€ -	€ -	€ -
Bouwkundige werken	40	€ -	€ -	€ -
Waterlopen en eenvoudige watersysteemkunstwerken	40	€ 105.875	€ 77.077	€ 182.952
Totaal		€ 105.875	€ 77.077	€ 182.952
Toename overige jaarlijkse exploitatielasten (standaard is 1,25% van gevraagd krediet)				€ 80.000
Afname jaarlijkse exploitatielasten				€ -
Totale lasten				€ 262.952

Verdeling totale lasten over de taken	
Watersysteembeheer	100,0%
Zuiveringsbeheer	0,0%

Kostentoedeling: Watersysteembeheer				eenheden		
Ingezetenen	29,0%	€	76.256,08	321.600	€	0,24
Gebouwd	58,6%	€	154.089,87	142.067.000.000		0,00011%
Ongebouwd	12,2%	€	32.080,14	101.050	€	0,32
Natuurterreinen	0,2%	€	525,90	25.300	€	0,02
Kostentoedeling: Zuiveringsbeheer				**eenheden**		
Per vervuilingseenheid (v.e.)		€	-	1.232.700	€	-
Totaal Generaal		**€**	**262.952,00**			

Overige gegevens

Projectnummer	086	Beekherstel St. Jansbeek
Programma	100%	Gezond en natuurlijk water
Beleidsveld	62100000	Inrichting en onderhoud watersystemen
Werkplanproductnummer	62121006	Aanleg beekherstel

BIJLAGE *9-5-2023*

Beekherstel St. Jansbeek

Bedragen inclusief BTW	IB2014-02	**IB 2023-10**	*TOTAAL*
Kostenraming:	*Voorbereiding*	*Uitvoering*	
Uitbesteding advies-/onderzoekskosten	€ 305.000		€ 305.000
Interne uren O&R	€ 15.000	€ 50.000	€ 65.000
Interne uren G&I	€ 85.000	€ 100.000	€ 185.000
Grondverwerving	€ -	€ 1.200.000	€ 1.200.000
Uitvoerings-/bestekskosten	€ 80.000	€ 4.700.000	€ 4.780.000
Inleen personeel van derden	€ 273.000	€ -	€ 273.000
Directievoering/toezicht houden	€ -	€ 130.000	€ 130.000
Onvoorzien	€ 85.000	€ 100.000	€ 185.000
Interne rente	€ 7.000	€ 30.000	€ 37.000
*Risicoreservering **		*€ 600.000*	€ 600.000
Totaal kosten	**€ 850.000**	**€ 6.910.000**	**€ 7.760.000**
MOK-subsidie (50% van projectbegroting € 5.350.000)	€ -400.000	€ -2.675.000	€ -3.075.000
TOTAAL KREDIETAANVRAAG	**€ 850.000**	**€ 6.910.000**	**€ 7.760.000**
NETTO-BIJDRAGE	€ 450.000	€ 4.235.000	€ 4.685.000

** In te zetten indien de afvoerkosten van grond hoger uitvallen a.g.v. een hogere vervuilingswaarde.*

Bijlage: toelichting kostenontwikkeling uitvoering Beekontwikkeling St. Jansbeek

Kostenposten beekontwikkeling Sint Jansbeek	*Prognose Projectenboek 2023 (peil december 2020)*	*Prognose AB-voorstel (16 juni 2023)*	*Verschil*
Investeringsvolume	**€ 3.000.000**	**€ 6.910.000**	**€ 3.910.000**
1. Grondaankoop	€ -	€ 1.200.000	€ 1.200.000
2. Risicovoorziening grondkwaliteit	€ -	€ 600.000	€ 600.000
3. Onvoorzien	€ -	€ 100.000	€ 100.000
Binnen scope:			
4. Uitvoeringskosten			
a. EVZ Vortum Mullum (normkosten 0,3 km * € 125.000)	€ 40.000	€ 270.000	€ 230.000
b. maatregelen beekontwikkeling (detaillering/maatwerk/indexering)	€ 2.960.000	€ 4.195.000	€ 1.235.000
Buiten scope:			
5. Aanpassing beekmonding	€ -	€ 60.000	€ 60.000
6. Inrichting Groeningseveld (NNB ambitie)	€ -	€ 100.000	€ 100.000
7. Optimalisatie fase 1 (2016)	€ -	€ 25.000	€ 25.000
8. Nieuwe kunstwerken voor waterconservering	€ -	€ 150.000	€ 150.000
9. Beverwerende maatregelen kering	€ -	€ 50.000	€ 50.000
10. Directie en toezicht extern	€ -	€ 130.000	€ 130.000
11. Interne rente	€ -	€ 30.000	€ 30.000
Totaal	**€ 3.000.000**	**€ 6.910.000**	**€ 3.910.000**

Onderbouwing
Bovenstaande onderbouwing geeft een toelichting op de (geraamde) toename van de uitvoeringskosten ten opzichte van de prognose van december 2020 en waarmee rekening is gehouden in de huidige begroting. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in uitvoeringskosten binnen de oorspronkelijke scope van het project en buiten deze scope. Op hoofdlijnen zijn naast scopewijzigingen, de grondaankoop, de grondkwaliteit, indexering en detaillering redenen van de toegenomen kosten ten opzichte van de eerdere prognose.

1. **Grondaankoop**: grondaankoopkosten niet eerder geraamd. Op het moment van opstellen van de huidige begroting bestond nog geen volledig beeld op de aankoopkansen en -kosten langs de St. Jansbeek.
2. **Risicovoorziening grondkwaliteit**: de exacte bodemkwaliteit van de te ontgraven en af te voeren grond is op het moment van opstellen van de raming nog onbekend. Hierdoor bestaat een risico bij de verwerkings-/afzetmogelijkheden. De kwaliteit wordt nader in beeld gebracht door het uitvoeren van diverse (water)bodemonderzoeken. Op basis van de resultaten hiervan, en de inschrijving door de aannemer, wordt bepaald of de kostenraming op dit onderdeel afdoende is of van de risicoreservering gebruik dient te worden gemaakt.
3. **Onvoorzien:** voor een betere risicobeheersing wordt in de kredietaanvraag een algemene risicovoorziening meegenomen. Op onvoorziene omstandigheden in de uitvoering kan dan direct worden geanticipeerd, waarmee vertraging in de voortgang wordt voorkomen.
4. **Uitvoeringskosten:**
    a. **EVZ Vortum-Mullem**: realisatie van de EVZ-opgave in de bebouwde kom van Vortum-Mullem is lastig vanwege het beperkte ruimtegebrek. Om zo goed mogelijk aan de opgave invulling te

geven is gezocht naar voldoende ruimte voor flauwe oevers en een goede bereikbaarheid en waar mogelijk een doorlopende onderhoudsstrook. Er is een ontwerp uitgewerkt met keerwanden aan een zijde van de beek en een flauwe oever aan de overzijde. Ook is een strook grond van Staatsbosbeheer aangekocht voor de EVZ-ontwikkeling in Vortum-Mullem. Bovenstaand voorstel is eerder gesondeerd en akkoord bevonden in het DB.

b. **Uitvoeringskosten beekontwikkeling**: Tijdens de planvoorbereiding is kritisch gekeken naar noodzakelijke maatregelen en of deze kostenefficiënt kunnen worden uitgevoerd. Onderstaand diverse onderdelen die de kostenoverschrijding ten opzichte van de eerdere begroting verklaren:
    - De eerdere begroting is opgesteld op basis van 'oude' normbedragen in het Plan van Aanpak. Ook normkosten voor conditionerende onderzoeken, zoals explosieven en archeologie zijn gestegen. Het plangebied St. Jansbeek is op beide thema's verdacht gebied.
    - Toekomst besteding onderhoud is integraal meegenomen in de planuitwerking, wat tot ruimtelijke keuzen heeft geleid en op enkele locaties tot extra technische voorzieningen vanwege de beperkte beschikbare ruimte.
    - Bouwindex: ten opzichte van de eerdere begroting is conform de bouwindex sprake van 20-25% kostenstijging op materialen, materieel en bouwkosten in deze sector.
    - Werk met werk maken: het baggeren van de St. Jansbeek is meegenomen in het project in plaats van dit in de nabije toekomst met groot cyclisch onderhoud uit te voeren.
    - Het projectteam heeft op basis van adviezen een voorstel gedaan voor natuurlijke vispassages t.b.v. de opgave vismigratie en de inrichting van beverbiotopen voor de beheersbaarheid en ter voorkoming van overlast.

5. **Aanpassing beekmonding**: uit de planvorming en diverse onderzoeken is gebleken dat de beekmonding van de Sint Jansbeek in de Maas onvoldoende functioneert voor vismigratie. Daarom zijn verdere inrichtingsmaatregelen uitgewerkt voor een doelmatig functioneren van de beekmonding. Deze waren in de initiële projectscope en begroting niet voorzien.
6. **Inrichting Groeningsveld (NNB ambitie)**: de inrichting van het Groeningseveld is in het projectplan uitgewerkt conform de natuurdoelambitie 'moerasbos' van de provincie. Het terrein is eigendom van Staatsbosbeheer. Op het terrein liggen kansen om een moerasbeek te ontwikkelen in een (doorstroom)moerasbos. Hiervoor wordt het terrein integraal afgegraven tot aan de gemiddeld hoogste grondwaterstand.
7. **Optimalisatie fase 1 beekontwikkeling**: uit een analyse is gebleken dat beschaduwing van het in fase 1 ingerichte deel van de Sint Jansbeek ontbreekt en wel van ecologische meerwaarde is voor de beekontwikkeling. Over een traject van 800m worden bomen/beplanting aangeplant langs de beek in de vorm van maasheggen.
8. **Nieuwe kunstwerken voor waterconservering**: ten behoeve van de opgave voor vismigratie worden enkele stuwen in de St. Jansbeek verwijderd en vispasseerbaar gemaakt. Om droogval in droge perioden te voorkomen worden in de vispassages nieuwe kunstwerken gerealiseerd, waardoor water kan worden geconserveerd en het waterniveau in de beek zoveel mogelijk op peil kan worden gehouden. In de periode van vismigratie kunnen deze kunstwerken tot op de bodem worden platgelegd, zodat deze passeerbaar zijn voor bodemminnende soorten.
9. **Beverwerende maatregelen**: de beheersbaarheid van de bever in het plangebied van de St. Jansbeek is een groot zorgpunt. In de huidige situatie veroorzaakt de bever overlast door het bouwen van dammen en het graven van holen. In het inrichtingsplan voor St. Jansbeek is rekening gehouden met mogelijke overlast van de bever in de toekomst en worden op diverse locaties, waaronder bij de waterkering in Vortum-Mullem, maatregelen getroffen zoals

beverwerend gaas in de oevers en de aanleg van beverbiotopen (beverpoel), daar waar deze geen overlast zal veroorzaken.

10. **Directie en toezicht**: vooralsnog is rekening gehouden met het inzetten van een extern team van directie en toezicht voor de begeleiding van het uitvoeringswerk en contractvoering met de uitvoerende partijen.

---

veilig voldoende schoon water

Waterschap Aa en Maas

Beekontwikkeling Sint Jansbeek – Watersysteemcommissie 26 januari 2023

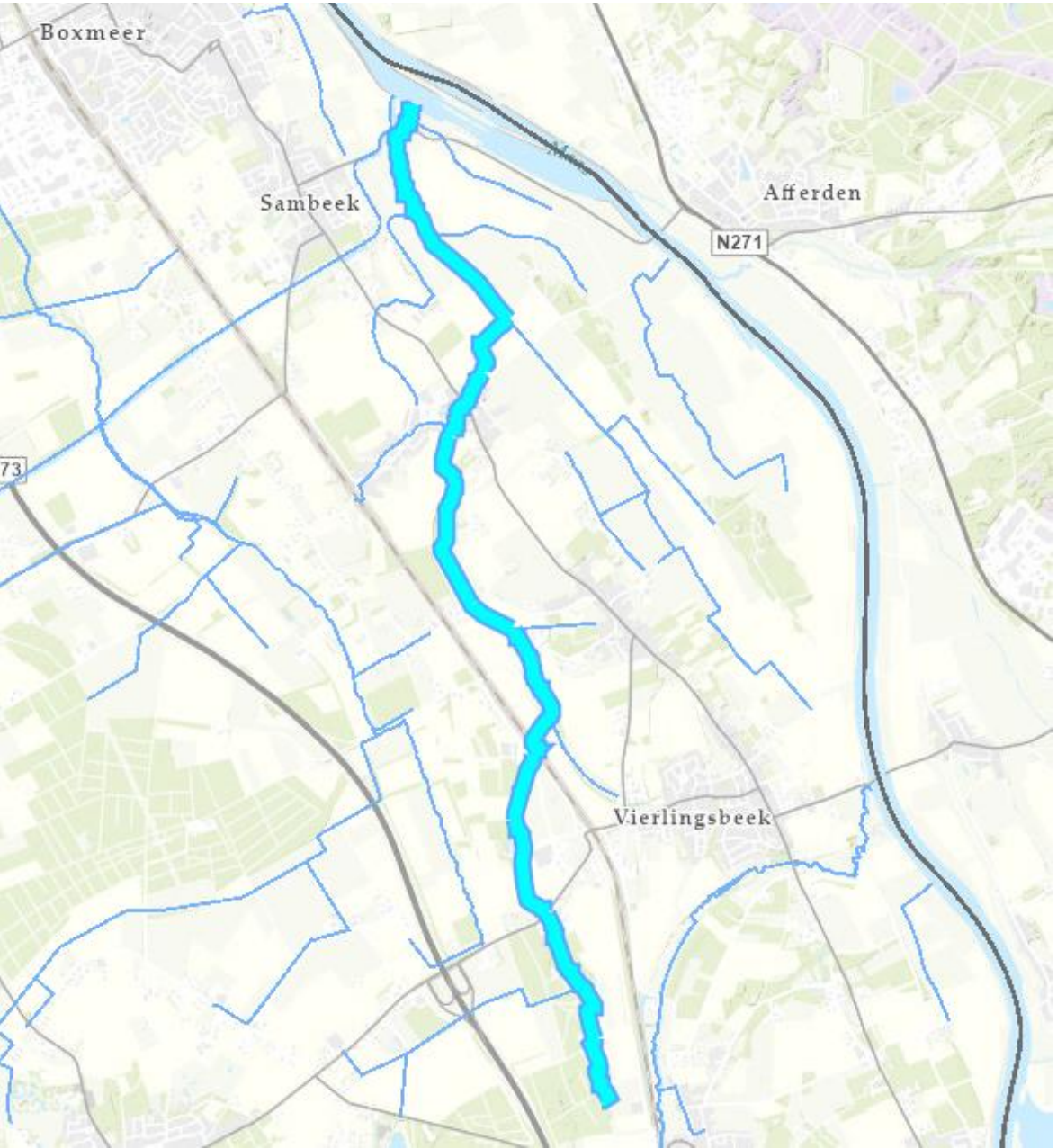
Presentatie Watersysteemcommissie

26 januari 2023

Beekontwikkeling Sint Jansbeek

- Doel: informeren voortgang project
- Ontwerp-Projectplannen liggen ter inzage
- Vaststelling definitieve plannen in AB 16 juni 2023

Locatie Sint Jansbeek

Inrichtingsopgaven Sint Jansbeek

1. Europese richtlijnen – Kader Richtlijn Water
2. Provinciale opgaven beekherstel en Ecologische Verbindingszone (EVZ)

Opgave Sint Jansbeek:

- Beekontwikkeling
- Vismigratie
- EVZ
- Waterkwaliteit
- Klimaatrobuust

Gefaseerde aanpak:

Fase 1: 850m beekontwikkeling 2016

Fase 2: buitendijks trace

Fase 3: binnendijks trace, incl. evz Vortum-Mullem

Doelstellingen Sint Jansbeek

Natuurlijke beek:

- 7 km beekontwikkeling: natuurlijke stroom herstellen, meanderen, natuurvriende-lijke oevers
- 5 stuwen vispasseerbaar maken
- 350 m. ecologische verbindingszone

Belangrijke randvoorwaarden:

- Voldoende water in droge periode, voldoende afvoer in natte periode
- Voldoende ruimte voor beheer en onderhoud

Vismigratie

Snelleloop – Bakel

Oude Aa - Helmond

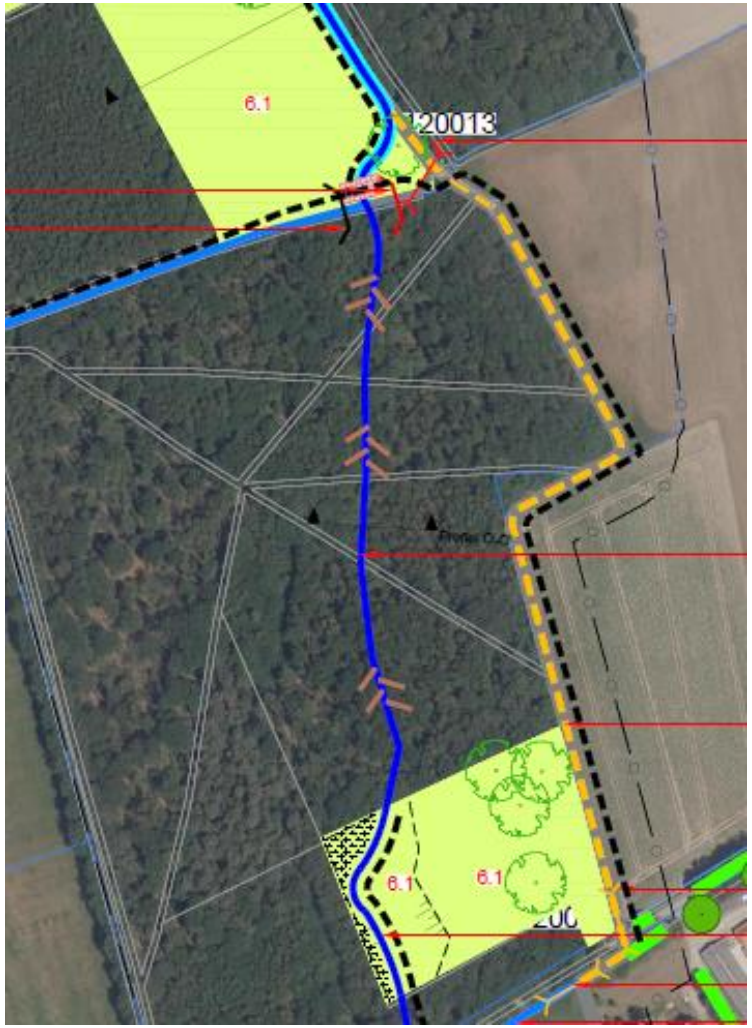
Ecologische verbindingszone

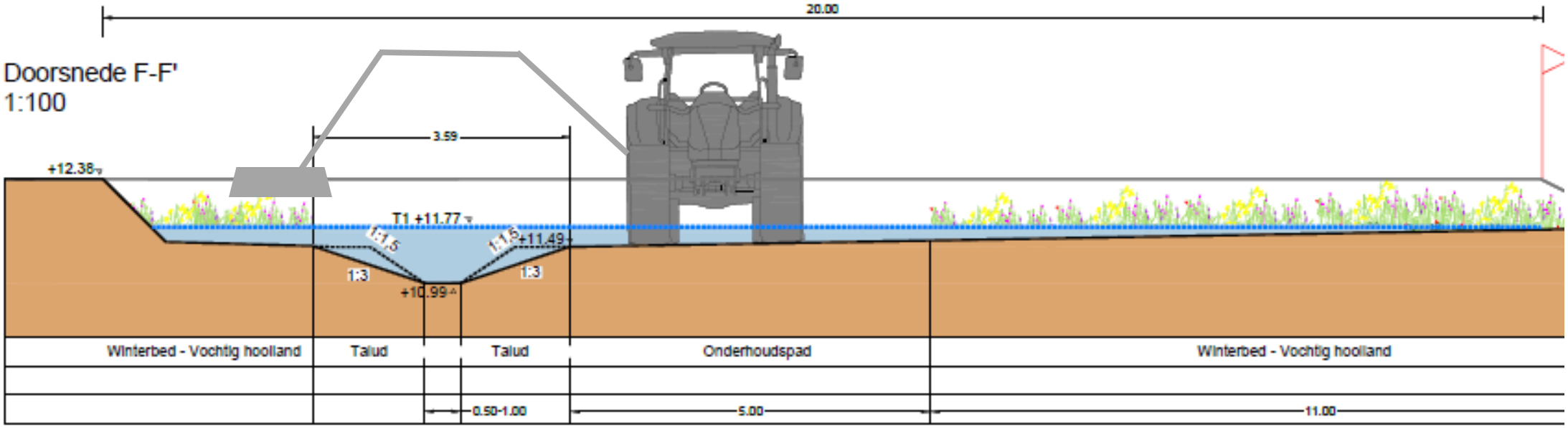
Bosbeek

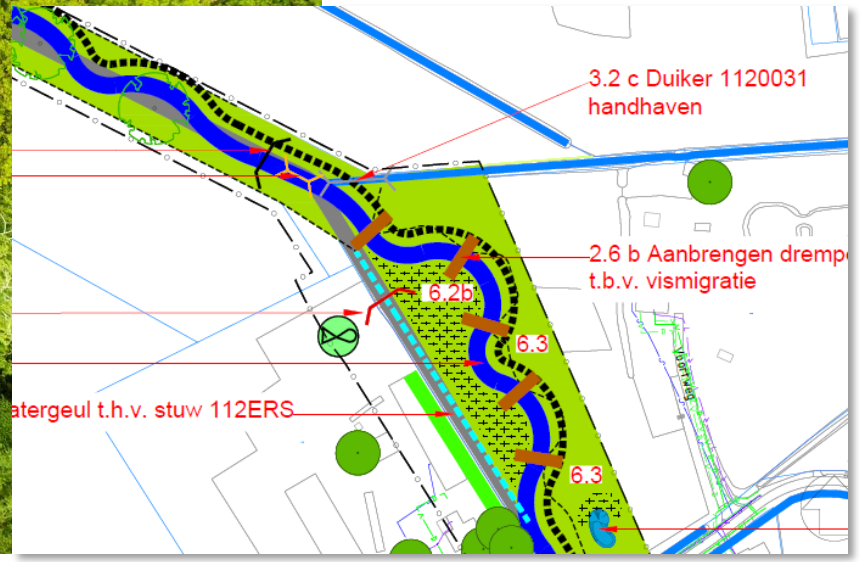

Klimaatrobuust inrichten

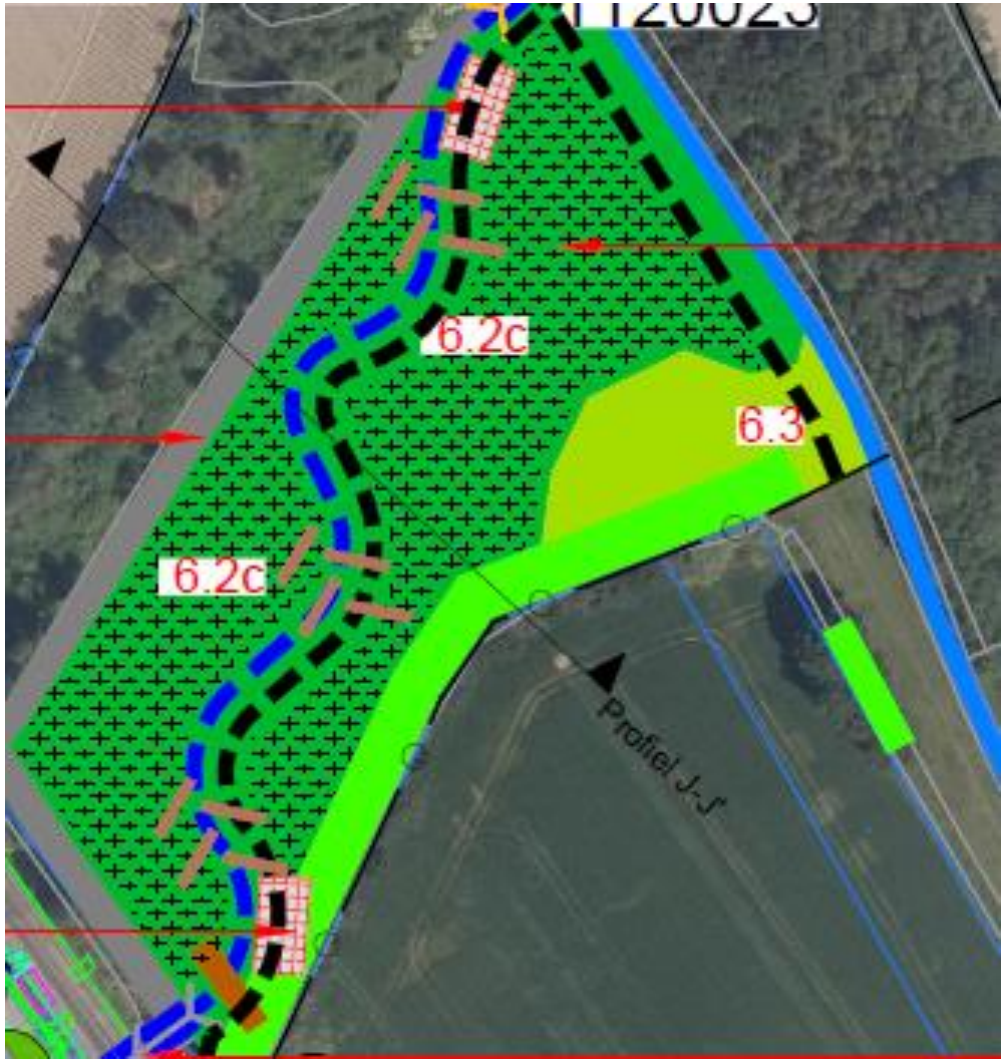

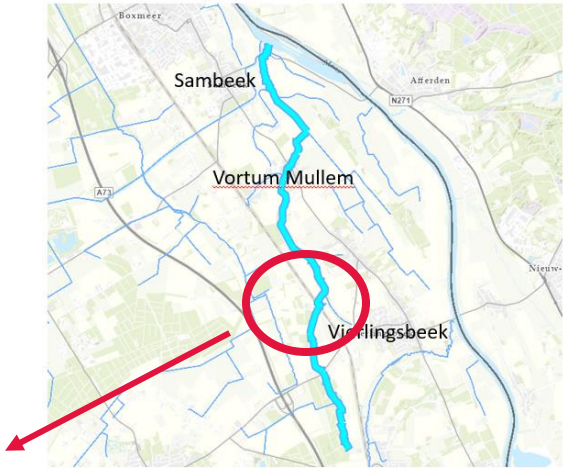
Meanderende beek

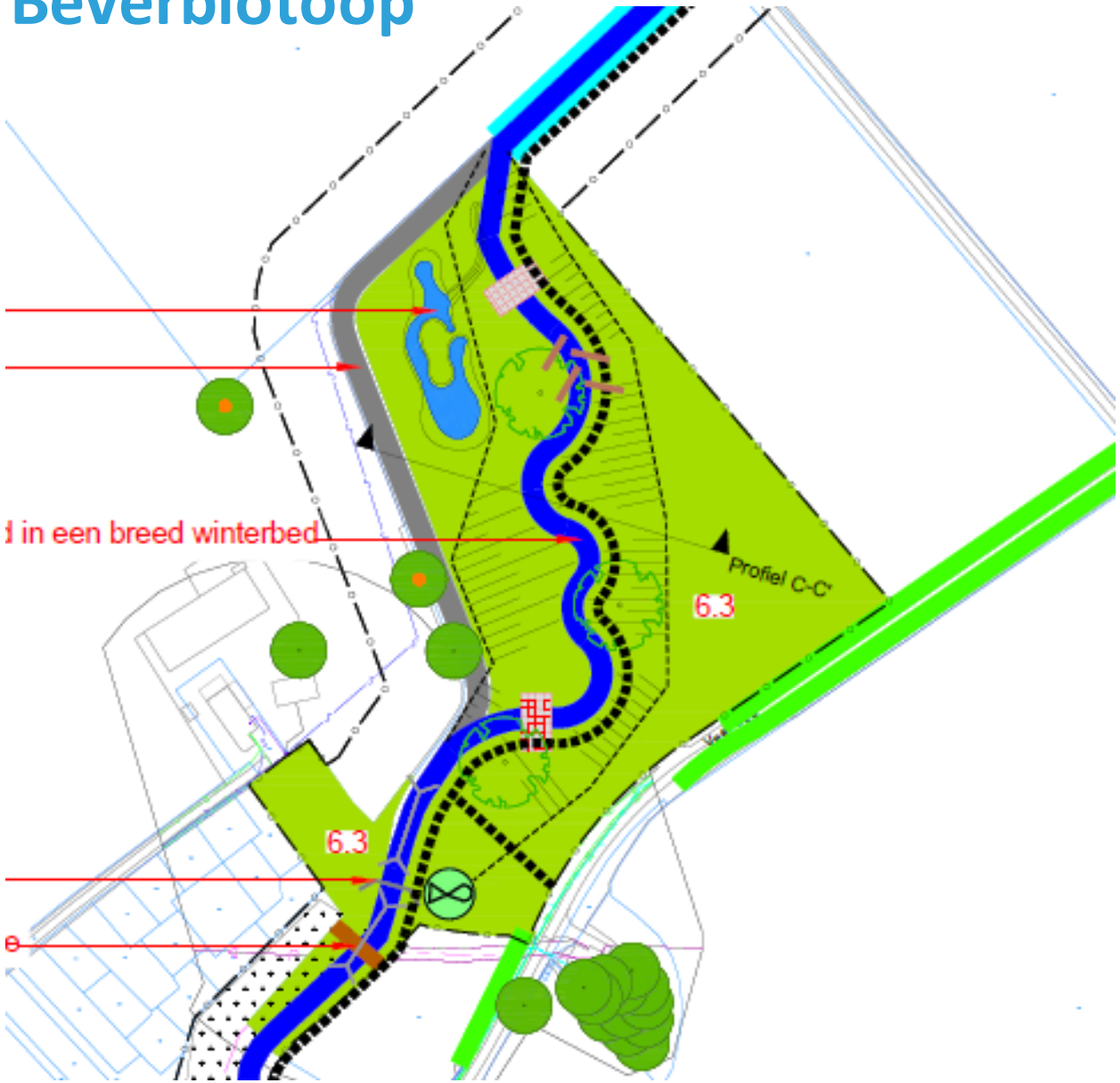

Nieuwe natuur

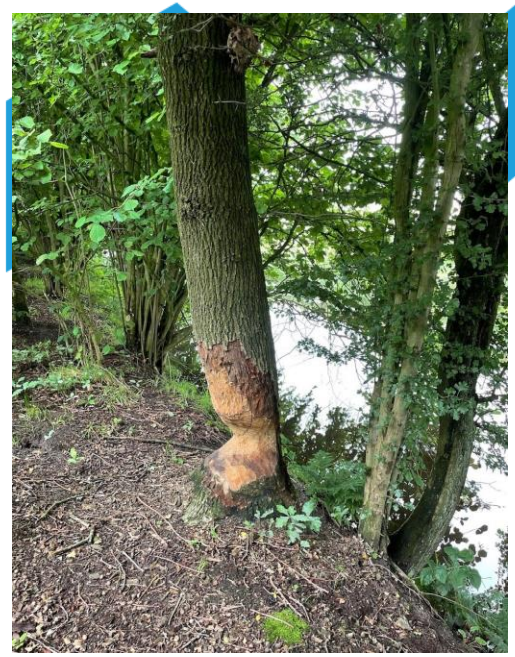

Beverbiotoop

Ommetjes

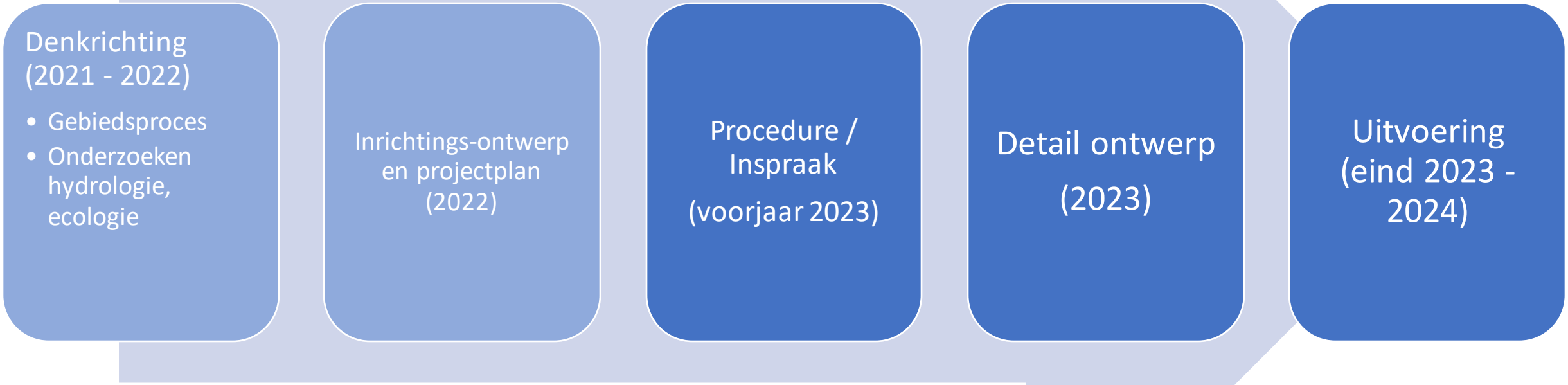

Beheer en onderhoud

- Bereikbaarheid
- Ecologisch maaibeheer
- Toekomst bestendig onderhoud (TBO)

Ontwikkeling Sint Jansbeek – planning

Waterschap Aa en Maas

Kijk voor nieuwsupdates en het PPWW op onze projectpagina:

www.aaenmaas.nl/sintjansbeek

Zaaknummer: 188776

ADVIESNOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 16 JUNI 2023

VOORSTEL:

1) Het vaststellen van:
a) het definitieve projectplan Waterwet Beekontwikkeling Sint Jansbeek fase 2, inclusief nota van zienswijzen;
b) het definitieve projectplan Waterwet Beekontwikkeling Sint Jansbeek fase 3, inclusief nota van zienswijzen;
2) In te stemmen met het toekennen van een investeringskrediet van € 6.910.000 voor het in uitvoering brengen van de maatregelen binnen het project beekdalontwikkeling Sint Jansbeek.

PROBLEEMSTELLING

Op de Sint Jansbeek liggen de Kader Richtlijn Water (KRW) respectievelijk provinciale opgaven beekontwikkeling en ecologische verbindingszone (EVZ). In de huidige situatie voldoet de beek niet volledig aan deze opgaven. Om deze knelpunten op te lossen wordt de beek deels opnieuw ingericht. Dit doen we samen met de omgeving en partijen in het gebied zoals ZLTO, Staatsbos-beheer, gemeente Land van Cuijk, provincie en Rijkswaterstaat.
In 2016 is fase 1, de beekmonding gerealiseerd. De uitgangssituatie voor fase 2 (buitendijks) en fase 3 (binnendijks) zijn nu dusdanig dat inrichtingsplannen voor deze trajecten van de Sint Jansbeek zijn uitgewerkt in een projectplan Waterwet.
Het inrichtingsproject heeft onderstaande doelstellingen:

- Beekontwikkeling om de omstandigheden te creëren om de ecologische doelen voor het KRW-type R5 (langzaam stromende midden- of benedenloop op zand) te behalen;
- Het verbinden van de Maasdal met het achterland middels een EVZ door Vortum-Mullem;
- Vismigratie mogelijk maken: de beek wordt optrekbaar gemaakt voor vis;
- Doelmatig toekomstbestendig onderhoud.

De projectplannen Waterwet hebben van 19 december 2022 tot 29 januari 2023 ter inzage gelegen. Er zijn door 9 partijen zienswijzen ingediend. De zienswijzen hebben geleid tot aanpassing van de projectplannen. In de nota's van zienwijzen worden de zienswijzen beantwoord en benoemd tot welke wijzigingen deze hebben geleid. De aangepaste projectplannen zijn bijgevoegd.

BEOOGD EFFECT

Door in te stemmen met de projectplannen Waterwet geeft het waterschap invulling aan de verschillende opgaven uit het Waterbeheerplan 2022-2027 (WBP):

- Realisatie van ca. 7 km. beekinrichting en 300m. EVZ door Vortum-Mullem. Fase 2 betreft 1,8 km en fase 3 behelst 5,2 km. De beekontwikkeling krijgt vorm in herprofilering van de waterloop, stapstenen langs de beek, natuurvriendelijke oevers, vispassages, amfibieënpoelen en begroeiing op de oevers.
- Versterken van de recreatieve beleving. Dit wordt gerealiseerd middels wandelpaden op de onderhoudsstroken in eigendom.
- Na uitvoering van het plan wordt ‘toekomstbestendig onderhoud’ op de Sint Jansbeek mogelijk.

ARGUMENTEN

1.1 De projectplannen geven uitvoering aan opgaven waterbeheerplan (WBP)
Met voorgestelde inrichtingsmaatregelen wordt invulling gegeven aan de beleidsdoelen beekontwikkeling, ecologische verbindingszone en vismigratie uit het waterbeheerplan.

1.2 Inrichtingsmaatregelen zijn in lijn met het bestuursakkoord 2019 – 2023
Het beekontwikkelplan voor de Sint Jansbeek is met een gebiedsgerichte aanpak tot stand gekomen. De maatregelen zijn gericht op een klimaatbestendig, robuust, stuurbaar en veerkrachtig watersysteem waarin ruimte is voor ecologie, oog voor de gebruiksfuncties naast de beek en balans tussen water vasthouden, bergen en afvoeren. De beek wordt vispasseerbaar tot de locatie waar jaarlijks (van nature) droogval plaatsvindt. Het watersysteem blijft stuurbaar doordat enkele stuwen blijven staan. Het beekprofiel omvat een ecologische zone, die extensief beheerd wordt, een smal zomerbed om stroming te bevorderen en een breed piekbed (winterbed), om water de ruimte te geven wanneer dat nodig is. Zowel de ecologische zone als het piekbed zijn bereikbaar voor beheer en onderhoud. Knelpunten voor toekomstbestendig onderhoud zijn opgelost.

1.3 Voor de totstandkoming van dit plan is een zorgvuldig ontwerpproces doorlopen
Een intensief participatietraject met omwonenden en belanghebbenden betekent dat veel meningen en wensen zijn besproken. Deze zijn niet allemaal 1 op 1 ingewilligd in de projectplannen. Dit geeft een risico op zienswijzen. Met deze projectplannen beoogt het waterschap een integrale afweging tussen doelstellingen, belangen en wensen te hebben gemaakt. Hierbij wordt binnen de beschikbare ruimte voor zowel de doelsoorten als de belanghebbenden een flinke kwaliteitsimpuls gegeven aan de beek en directe omgeving.

1.4 Optimalisatie beekontwikkeling fase 1
Bij de besluitvorming voor de inrichting van de Sint Jansbeek, fase 1 in 2016 is gesteld dat het definitief verwijderen van stuw 112GRS kan plaatsvinden als uit monitoring blijkt dat dit geen negatief effect heeft op de omringende (agrarische) gronden. Deze monitoring heeft van 2017 tot medio 2022 plaats gevonden. De resultaten hiervan zijn weergegeven in een bijlage van het projectplan fase 3. Over de resultaten is portefeuillehouder Van Dijk en ZLTO afd. Land van Cuijk geïnformeerd. In onderhavig projectplan wordt de definitieve verwijdering van de gehele stuwconstructie voorgesteld als integraal onderdeel van de beekontwikkeling Sint Jansbeek. Hiermee wordt deze restopgave uit fase 1 gerealiseerd.

1.5 De inrichtingsmaatregelen hebben draagvlak bij belanghebbenden
Nadere gesprekken, mede op basis van de ingediende zienswijzen, hebben geresulteerd in draagvlak voor de inrichtingsmaatregelen bij de belanghebbenden/grondeigenaren. De maatregelen worden uitgevoerd op eigendommen van het waterschap, Staatsbosbeheer en enkele particulieren. Met de betrokken partijen zijn nadere afspraken gemaakt over de inrichting en het toekomstig beheer.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

1.1 Beperkte restopgave EVZ in Vortum Mullem resteert

Met direct omwonenden is uitvoerig gesproken over de mogelijkheden voor inrichting van de EVZ en de beek in 'hun achtertuin'. Dit heeft geresulteerd in de mogelijkheid voor een gedeeltelijke realisatie van de EVZ in Vortum-Mullem. Voor het niet te realiseren deel (ca. 70m) geldt een restopgave die tot realisatie een mogelijk risico vormt in een goede werking van de EVZ. Door middel van doelmatig onderhoud op dit traject kan dit risico worden beperkt. Het betreft in dit geval handmatig onderhoud conform het beheer- en onderhoudsplan.

1.2 Start uitvoering afhankelijk van regelgeving omtrent stikstof

Op het moment van schrijven bestaat er onzekerheid over de regelgeving en procedures met betrekking tot stikstofuitstoot bij uitvoeringswerken. Diverse maatregelen uit de projectplannen, waaronder met name grondtransport, zorgen voor uitstoot. In de detailuitwerking en contractvorming richting marktpartijen wordt nader uitgewerkt hoe de plannen binnen de normen kunnen worden uitgevoerd om vertraging te voorkomen. Mocht dit niet het gewenste effect hebben, dan kan dit leiden tot vertraging van de uitvoering.

1.3 Uitvoeringskosten onderhevig aan onzekerheden bodemkwaliteit af te voeren grond

Voor het realiseren van de maatregelen voor beekontwikkeling vindt grondverzet plaats. Op basis van historisch onderzoek is de kwaliteit hiervan op hoofdlijnen bekend. Uit aanvullend onderzoek moet blijken of de vrijkomende grond de juiste kwaliteit heeft om onder normale omstandigheden af te voeren en te verwerken. Hiervoor is in het te voteren krediet een risicopost opgenomen.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

In het projectenboek 2023, voor kennisgeving aangeboden bij de vaststelling van de programmabegroting 2023, is het volgende opgenomen:

PJB-nr.	Projectnaam	Fase	Besluit	Uitgaven/inkomsten	Totaal	
86	Beekherstel St. Jansbeek	*Voorbereiding*	*21-2-2014*	Uitgaven	€	850.000
				Inkomsten	€	-400.000
		Uitvoering	-	Uitgaven	€	3.000.000
				Inkomsten	€	-1.500.000
Opgenomen in Projectenboek 2023				**Totaal BRUTO**	**€**	**3.850.000**
				Totaal NETTO	**€**	**1.950.000**

Voor de voorbereiding van fase 2 en 3 is eerder door het algemeen bestuur een investeringskrediet van € 850.000 ter beschikking gesteld.

<u>Gevraagd krediet</u>

Om de maatregelen ten uitvoer te kunnen brengen wordt gevraagd om een investeringskrediet van € 6.910.000 ter beschikking te stellen. Dit bedrag is inclusief een risicoreservering van € 600.000 in het geval de afvoerkosten voor grond hoger uitvallen als gevolg van een hogere vervuilingswaarde.

De hogere raming voor de uitvoering, in vergelijking met het doorgerekende investeringsvolume in meerjarig kader, is het gevolg van het bijstellen van de raming naar een actueel prijspeil (indexering op grondkosten, uitvoeringswerkzaamheden en materialen). Een ander voorbeeld inzake de hogere raming is de aanleg van een ecologische verbindingszone in bebouwd gebied.

Subsidie/bijdragen van derden
In deze aanvraag wordt rekening gehouden met subsidie vanuit de MOK-regeling met de provincie. De provincie geeft vanuit deze regeling een bijdrage van 50% op de werkelijke voorbereidings- en uitvoeringswerkzaamheden met uitzondering van de eigen interne kosten. Aangezien de evz door Vortum Mullem alleen een natte evz is, is er geen sprake van een gemeentelijke bijdrage.

Dekking
Het gevraagde investeringskrediet voor de uitvoering is deels doorgerekend in meerjarig kader. Het hogere gevraagde deel wordt doorgerekend in meerjarig kader bij de komende voorjaarsnota en begroting en zorgt daarmee niet voor nadelige financiële consequentie in begrotingsjaar 2023.

Effect op de exploitatie
De hogere kosten sorteren effect op de toekomstige kapitaallasten, deze worden effectief vanaf begrotingsjaar 2025. Daarnaast nemen, na oplevering van het project, naar verwachting de exploitatielasten voor beheer en onderhoud toe met € 80.000 op basis van de normkosten.

De financiële consequentie van deze aanvraag en een kostenraming zijn toegevoegd als bijlagen.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP
De uitvoering van de maatregelen draagt bij aan een klimaatrobuust watersysteem doordat ruimte in de beek wordt gecreëerd voor het afvlakken van piekafvoeren. Daarnaast wordt met dit voorstel invulling gegeven aan de verbetering van de aquatische biodiversiteit. De herinrichting van de Sint Jansbeek en de gedeeltelijke realisatie van de EVZ door Vortum-Mullem dragen bij aan een hogere ecologische kwaliteit van zowel het watersysteem als de natuurlijk ingerichte, aangrenzende percelen. Door het verwijderen of automatiseren van stuwen en het inrichten van stapstenen langs de beek, natuurvriendelijke oevers, vispassages, amfibieënpoelen en aanbrengen van begroeiing op de oevers wordt bijgedragen aan een robuust en natuurlijk watersysteem.

UITVOERING/VERVOLG
De aanbesteding en gunning van het werk worden na (positieve) besluitvorming op de definitieve projectplannen Waterwet in gang gezet. De uitvoering van de maatregelen is voorzien vanaf het najaar 2023 met een doorloop in 2024 en mogelijke uitloop in 2025. Dit is nog afhankelijk van diverse vergunningprocedures, terreinomstandigheden en natuurwetregelgeving.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE
Aan de totstandkoming van het projectplan is een uitgebreid omgevingsproces voorafgegaan. Er hebben meerdere inloopbijeenkomsten in Vortum-Mullem en digitale informatiebijeenkomsten plaatsgevonden om de streek zo goed mogelijk te informeren over de voortgang van de plannen en reacties op te halen. Direct aanwonenden zijn hiervoor uitgenodigd per brief en in de lokale en regionale media zijn via een persbericht de aankondigingen voor de bijeenkomsten gepubliceerd. Daarnaast hebben er diverse bijeenkomsten van de klankbordgroep plaatsgevonden waarbij men kon meedenken over de uitwerking van de plannen. Met verschillende belangenpartijen, zoals Staatsbosbeheer en de gemeente Land van Cuijk, hebben ook aparte overleggen plaatsgevonden. Met direct belanghebbenden hebben keukentafelgesprekken plaatsgevonden.
Over het project is bekendheid gegeven in het vakblad Land & Water (feb. 2023), een presentatie aan de Commissie Watersysteembeheer (jan. 2023) en presentatie aan en veldbezoek met de Regiocommissie (feb. 2023).

Tijdens de uitvoering zal afstemming plaatvinden met direct omwonenden en informatie worden gedeeld met belangstellenden.

BIJLAGEN

1) 230405_PPWW Sint Jansbeek fase 3 binnendijks_def
2) 230405_PPWW Sint Jansbeek fase 2 buitendijks_def
3) Nota van zienswijzen oppww SJB fase 3 binnendijks
4) Nota van zienswijzen oppww SJB fase 2 buitendijks
5) Financiële paragraaf
6) Kostenraming

Versiedatum
6 april 2023

AB-BESLUIT

ONDERWERP:

Vaststellen van de projectplannen Waterwet Beekontwikkeling Sint Jansbeek fase 2 en 3 en ter beschikking stellen van uitvoeringskrediet.

AGENDAPUNT:

BESLUITNUMMER:

INVESTERINGSBESLUIT:

IB10/2023

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;
gelezen het voorstel van het Dagelijkst Bestuur van 9 mei 2023;
gelet op het bepaalde in de Waterschapswet, Algemene Wet Bestuursrecht en regeling voor beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen;
gezien het advies van de commissie Watersysteem van 25 mei 2023;
overwegende

B E S L U I T :

[Geef hier evt. overwegingen aan die ten grondslag liggen aan het te nemen besluit.]

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van [Vul hier de datum in van de AB-vergadering waarop het besluit genomen wordt.],

De secretaris,

Pieter Sennema

De dijkgraaf,

Mario Jacobs

Juni 2023

Sint Jansbeek

Projectmanager: Leon van Hoften

We gaan de Sint Jansbeek ontwikkelen tot een natuurlijke en robuuste beek. Zo willen we zorgen voor voldoende water voor het gebied en tegelijkertijd voor voldoende afvoer van water in natte perioden. De ambitie is om de vissen en andere onderwaterdieren, die vanuit de Maas stroomopwaarts willen zwemmen, meer mogelijkheden te geven. Dat betekent dat de stuwen die in de beek zitten, worden verwijderd of aangepast zodat de vissen deze kunnen passeren. Daarnaast wordt een ecologische verbindingszone ter hoogte van het dorp Vortum-Mullem gerealiseerd. Een dergelijke ecologische verbinding geeft meer ruimte voor diersoorten zoals de das en de modderkruiper om zich langs de beek te kunnen verplaatsen.

De opgave

- **Beekontwikkeling 7 km**
- **Ecologische Verbindingszone 350 m**
- **Waterkwaliteit en klimaatrobuust**
- **Vismigratie 5 knelpunten**
- **Optimalisatie beekmonding**
- **Participatie**

Planning

Sint Jansbeek

2020	2021	2022	2023	2024
Planvoorbereiding	Gebiedsproces, onderzoeken, inrichtingsontwerp en projectplannen		Detailontwerp en voorbereiding uitvoering	Uitvoering / Oplevering

Wat is er al gedaan?

- Begin 2021 zijn we met gebiedspartners en inwoners langs de Sint Jansbeek in gesprek gegaan om kansen voor het gebied om te zetten in schetsen. Dit heeft geresulteerd in een schetsontwerp.
- Deze schets is verder ontwikkeld tot een Voorlopig Ontwerp en vervolgens een Definitief Ontwerp.
- We hebben meerdere inloopbijeenkomsten en digitale bijeenkomsten georganiseerd en digitale nieuwsbrieven verstuurd.
- We hebben een scholenproject georganiseerd bij de basisschool in Vortum-Mullem om de kinderen meer te vertellen over het (onder)waterleven.
- De ontwerpen zijn in twee ontwerp-projectplannen (binnendijks en buitendijks) vastgesteld door het Dagelijks Bestuur op 6 december 2022.
- In maart 2023 zijn we gestart met verschillende onderzoeken voorafgaand aan de vergunningaanvragen en uitvoering. O.a. ecologische onderzoeken, bodemonderzoek en archeologisch onderzoek.
- De Definitieve Ontwerpen worden voor vaststelling voorgelegd aan het Algemeen Bestuur op 16 juni 2023.

Voorbereidingskrediet: € 850.000

Uitgave: € 828.000

Restant: € 22.000

Investeringskrediet voor uitvoering (verwacht juni 2023): € 6.900.000

Subsidie: € 2.675.000

Grondeigendom

75 % Beschikbaar

25 % Niet beschikbaar

Meer informatie over het project is te vinden op www.aaenmaas.nl/sintjansbeek

veilig voldoende schoon water

Waterschap Aa en Maas

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	1073
Extern Zaak ID	0654287536
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2023
Agendapunt	5.A
Titel	Evaluatie van de subsidieregelingen ‘klimaat stedelijk gebied Aa en Maas 2022’ en ‘klimaat regio as50+ 2022’
Organisatieonderdeel	Planadvies en Vergunningen
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Ernest de Groot
Digitale toegankelijkheid toegepast paraafsecretaris	Ja

Bijlagen
Informatienota AB.docx
Infographic subsidiecampagne.pdf
Evaluatie van de subsidieregelingen ‘klimaat stedelijk gebied Aa en Maas 2022’ en ‘klimaat regio as50+ 2022’.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Algemeen Bestuur	**16 juni 2023**

Voorgesteld besluit

Kennis te nemen van bijgaande evaluatie van de subsidieregelingen ‘klimaat stedelijk gebied Aa en Maas 2022’ en ‘klimaat regio as50+ 2022’.

Besluit

Conform voorstel. Op verzoek van de fractie ..... wordt de evaluatie van de subsidieregelingen ‘klimaat stedelijk gebied Aa en Maas 2022’ en ‘klimaat regio as50+ 2022’ ter nadere bespreking geagendeerd voor de commissie EB.

INFORMATIENOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 16 JUNI 2023

KENNISNEMEN VAN

Bijgaande evaluatie van de subsidieregelingen ‘klimaat stedelijk gebied Aa en Maas 2022’ en ‘klimaat regio as50+ 2022’.

PROBLEEMSTELLING

Door het dagelijks bestuur zijn op 15 februari 2022 de subsidieregelingen "klimaat stedelijk gebied Aa en Maas 2022" en "klimaat regio as50+ 2022" vastgesteld. Jaarlijks worden de subsidieregelingen geëvalueerd. Net als voorgaande jaren is ook nu weer een evaluatie opgesteld voor de periode van het kalenderjaar 2022. De evaluatie van de subsidieregeling klimaatbestendige maatregelen is te vinden in bijlage 1.
Op basis van de ervaringen die de afgelopen jaren zijn opgedaan en voortschrijdend inzicht zijn deze subsidieregelingen opgesteld, die invulling geven aan de verbeterpunten van de voormalige stimuleringsregeling. Er zijn in 2022 in totaal 497 aanvragen ingediend, waarvan er 69 zijn ingetrokken of geweigerd. Over het algemeen is de reden dat deze aanvragen niet zijn verleend omdat deze niet volledig gingen afkoppelen, maar enkel een waterbergende maatregel realiseerde. Daarnaast is er eenmalig bezwaar ingediend, vanwege de schijn dat er altijd een vaste subsidiebijdrage per vierkante meter wordt vergoed zelfs als er geen kosten zijn gemaakt. Dit is in beide subsidieregelingen tekstueel aangepast.

KERNBOODSCHAP

Kennis te nemen van de jaarlijkse evaluatie van de subsidieregeling over het kalenderjaar 2022. Er zijn meer aanvragen ingediend dan in de voorgaande vier jaren door o.a. het actief inzetten op online communicatie. Met 497 aanvragen hebben we in 2022 nog meer klimaatsubsidies verleend dan de jaren hiervoor: in 2020 waren er 160 aanvragen en in 2021 274 aanvragen. De meeste aanvragen hadden betrekking op het realiseren van groene daken, maar liefst 10.000 vierkante meter.

CONSEQUENTIES

Naar aanleiding van de evaluatie over het eerste jaar is een succes gebleken en is daardoor ook besloten om deze in 2023 op dezelfde manier door te zetten. Vanuit communicatief oogpunt wordt eveneens dezelfde lijn gehanteerd. Er wordt dus via social media geadverteerd en emailmarketing ingezet om inwoners te verwijzen naar het online inspiratieboek.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

- Bijdrage aan klimaatadaptieve steden;
- Klimaatrobuust watersysteem;
- Klimaatbestendig vastgoed, duurzaam grond-weg-waterbouw en beheer roerende goederen.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

Zoals voorgaande jaren wordt de evaluatie voorgelegd aan het DB en indien wenselijk ook aan het AB. Daarnaast worden de samenwerkingspartners van de Regio As50+ geïnformeerd over welke aanvragen in ieder gemeentelijk grondgebied is ingediend.

VERVOLG

Naar aanleiding van de evaluatie is de subsidieregeling op hoofdlijnen hetzelfde als in 2022, maar er zijn in de betreffende regelingen een aantal tekstuele verbeterpunten doorgevoerd. Dit is besloten door het dagelijks bestuur op 20 december 2022. Ter verduidelijking van de subsidieregeling, is het begrip ‘maximaal’ toegevoegd aan de subsidiebijdrage. Ook is tijdens de uitvoering van de regeling gebleken dat er initiatieven zijn, die volgens het aanvraagformulier meer subsidie krijgen, dan de kosten die zij maken.

BIJLAGEN

1. Evaluatie van de subsidieregelingen ‘klimaat stedelijk gebied Aa en Maas 2022’ en ‘klimaat regio as50+ 2022’.
2. Infographic subsidiecampagne

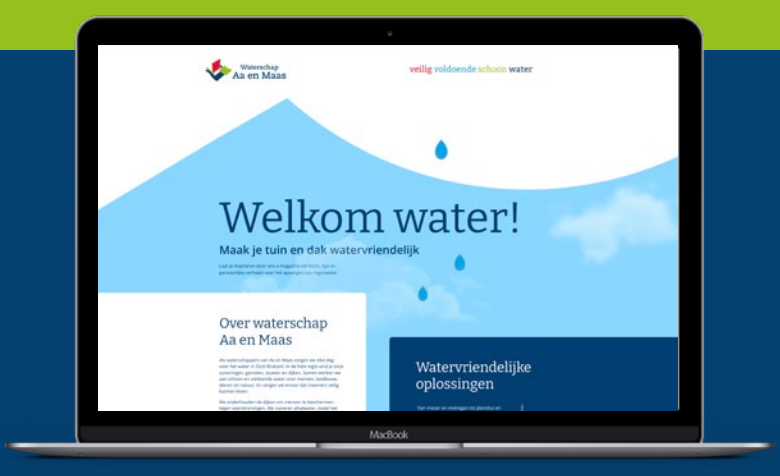
VERSIEDATUM

28 FEBRUARI 2022

Resultaten Subsidiecampagne Welkom water!

Voor de klimaatsubsidiecampagne 2022 heeft Waterschap Aa en Maas een online inspiratieboek ontwikkeld vol foto's, tips en persoonlijke verhalen over het opvangen van regenwater middels verschillende groene initiatieven. Dit e-magazine was erop gericht om inwoners te inspireren met unieke watervriendelijke oplossingen en laagdrempelige toepassingen voor eigen huis en tuin. Leuk leesvoer bedoeld om nieuwe ideeën aan te wakkeren en het zaadje te planten voor de ontplooiing van groene initiatieven.

Het inspiratieboek stond centraal in de online campagne. Via social media advertenties konden inwoners het digitale magazine gratis aanvragen en werden er efficiënt leads gegenereerd. Vervolgens begon hun online klantreis waarin deze woningeigenaren gefaseerd warm werden gemaakt voor een subsidieaanvraag.

Klantreis

Fase 1
De woning-eigenaar ziet op social media een banner en klikt hierop.

Fase 2
De woning-eigenaar vraagt het inspiratie-boek aan en laat zijn gegevens achter.

Fase 3
De woningeige-naar ontvangt het online inspiratieboek en e-mails met informatie over de groene initiatieven.

Fase 4
De woning-eigenaar vraagt subsidie aan.

Fase 5
De subsidie-aanvrager ontvangt een bedankje.

Social advertisement

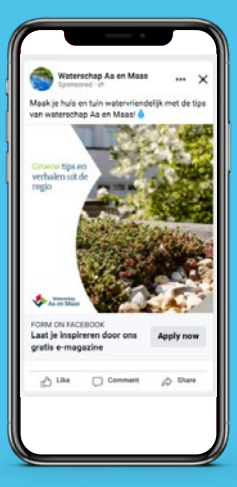
Instagram Advertising

Facebook Advertising

406.902
Impressies

Bereik	69.408
Frequentie	5,86
Link clicks	2.430
Registraties	840

Middelen

Social advertenties

E-mails

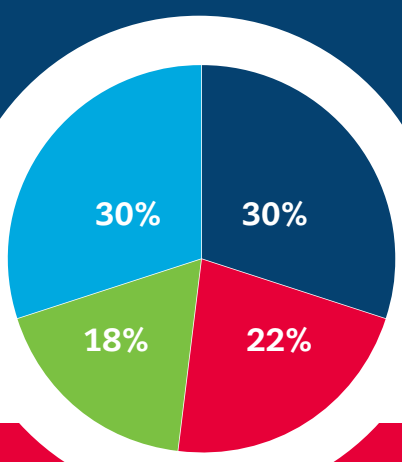
E-magazine

Landings-pagina

Maglr

2.747 **Page views**

Sessies	1.683
Bezoekers	1.206
Gem. scroll lengte	75%
Gem. tijd per sessie	04:02
Gemid. tijd per pagina	02:31

Maatregelen interesse

- **Groen dak**
- **Regenton**
- **Wadi**
- **Infiltratiekrat**

Mailreis

70% **open rate**
54% click rate

Leads opende de mails gemiddeld
1.4 keer

< 2% unsubs uit de email reis

Een greep uit de resultaten

497 **De meeste subsidie-aanvragen ooit**

2020: 160 aanvragen | 2021: 274 aanvragen

Voor de gemeenten Maashorst, Bernheze en Boekel is voor het eerst het subsidieplafond bereikt.

Minimaal 10.000m² groen dak gerealiseerd

Door de subsidieregeling is minimaal
17.000 m²
afgekoppeld zodat het regenwater blijft waar het valt.

Meer dan de helft van de groene initiatieven betrof een groen dak

Groene daken: 64%
Regenton: 25%
Infiltratiekrat: 6%
Wadi: 5%

Waterschap Aa en Maas

In samenwerking met:

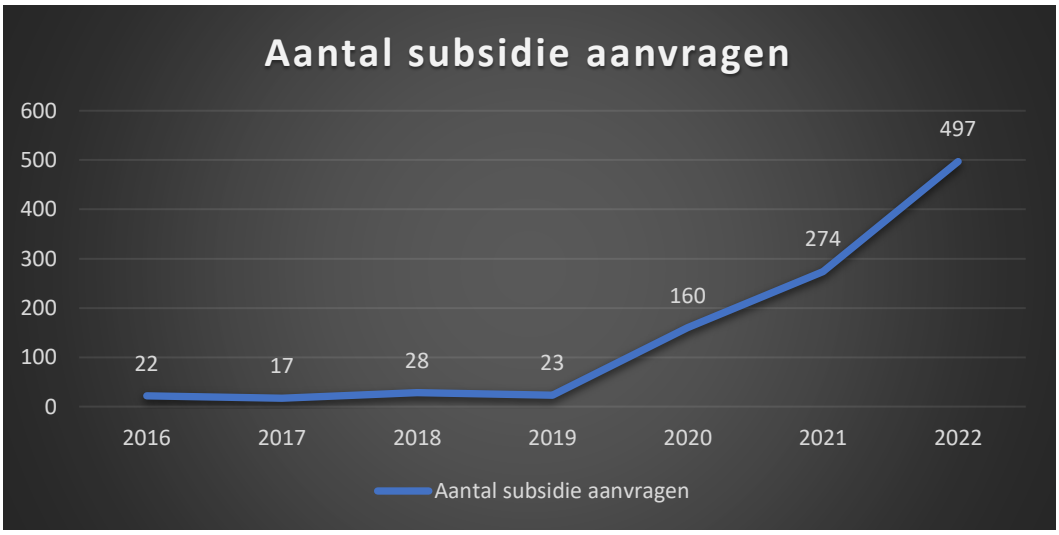
capitaladvertising

Evaluatie van de subsidieregelingen ‘klimaat stedelijk gebied Aa en Maas 2022’ en ‘klimaat regio as50+ 2022’.

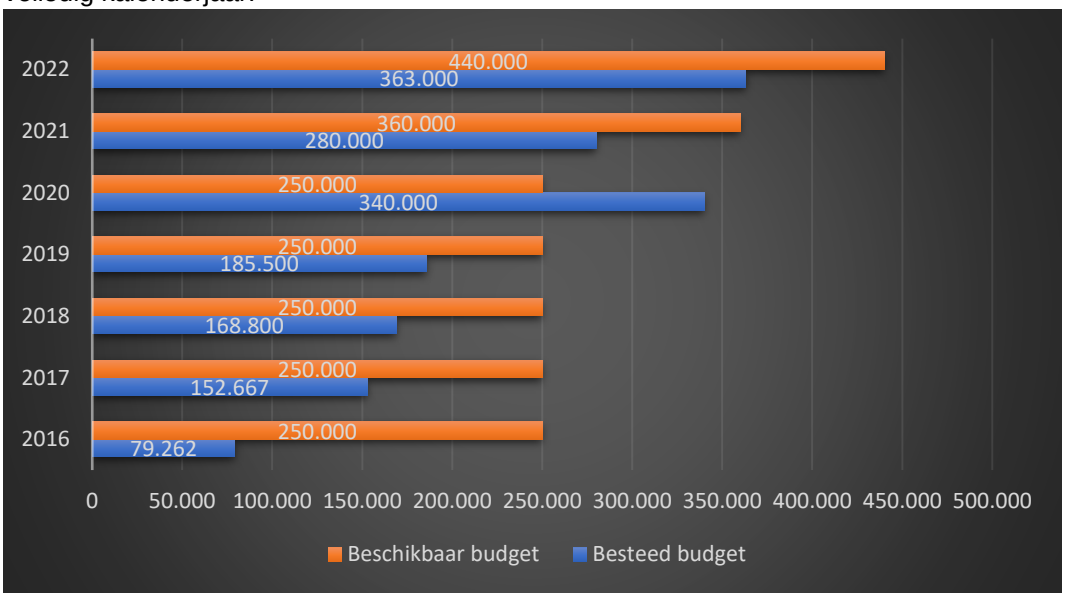
Ieder kalenderjaar worden de subsidieregelingen ‘klimaat stedelijk gebied Aa en Maas 2022’ en ‘klimaat regio as50+ 2022’ geëvalueerd en ter kennisname aan het dagelijks bestuur voorgelegd.

Terugblik voorgaande jaren

De periode 2016-2022 laat een stijgende lijn zien in het aantal aangevraagde subsidies. Met name vanaf 2020 is er een enorme toename geweest door de inzet van een online campagne. Ook heeft de samenwerking met de regio as50 gemeenten een olievlekwerking gecreëerd. Zoals in onderstaande grafiek is weergegeven is te herleiden dat de nieuwe klimaat subsidieregeling een succes is. Er zijn namelijk bijna twee keer zoveel aanvragen ingediend dan in het jaar daarvoor.

Om in te kunnen spelen op de toename van aanvragen is ook de jaarlijkse besteding van het exploitatiebudget verruimd. Dit heeft voornamelijk te maken met de samenwerking met de regio as50 gemeenten. Een kanttekening bij het kalenderjaar 2016 is dat het driekwart jaar betreft i.p.v. een volledig kalenderjaar.

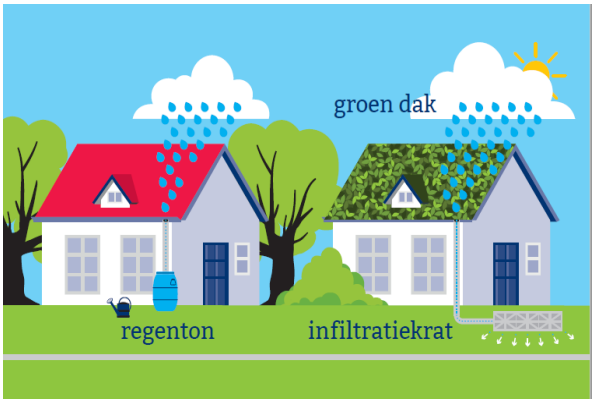

Samenvatting nieuwe subsidieregeling klimaat

Sinds februari 2022 zijn de subsidieregelingen ‘klimaat stedelijk gebied Aa en Maas 2022’ en ‘klimaat regio as50+ 2022’ in werking getreden. Het doel van de nieuwe subsidieregeling in tegenstelling tot de voormalige subsidieregeling is gebaseerd op de transitie van bewustzijn vergroten bij de inwoners over het vergroenen en afkoppelen naar effectief bijdragen aan de doelstelling ‘*Samen met gemeenten willen we werken aan een klimaatrobuust watersysteem’* wat is opgenomen in het WBP 2022 – 2027.

Er kan subsidie aangevraagd worden voor vier maatregelen:

1. het aanleggen van een groendak.
2. het opvangen van regenwater met een regenton en infiltreren.
3. het opvangen van regenwater met een wadi: een verlaagd gedeelte van de tuin waar regenwater naartoe stroomt.
4. het opvangen van regenwater met infiltratiekratten: een ondergrondse opslagruimte voor regenwater.

Maatregel 2, 3 en 4 vallen onder de categorie afkoppelen. Deze maatregelen zijn in samenhang met de gemeentelijke ambitie en dragen bij aan de opgave op het gebied van afkoppelen de aankomende periode.

Subsidie voor woning, bedrijf of woningcorporatie

Er kan individueel subsidie aangevraagd worden voor de woning, voor het pand van het bedrijf of vereniging. Woningcorporaties kunnen ook een subsidieaanvraag indienen. Concluderend kunnen zowel natuurlijke-, als rechtspersonen beroep doen op deze subsidieregelingen.

Subsidie voor meerdere projecten

Per perceel kunnen maximaal twee aanvragen ingediend worden: voor een groen dak en voor een afkoppelmaatregel.

Proces van subsidie aanvragen

A) Wij bekijken of de aanvraag aan de voorwaarden voldoet. Binnen 8 weken krijgt de aanvrager bericht.
B) Keuren we de aanvraag goed? Dan hoort de aanvrager welk bedrag hij of zij (achteraf) ontvangt. Diegene heeft nu 6 maanden de tijd voor het realiseren van de maatregel.
C) Zodra diegene klaar is, worden foto’s van de gerealiseerde maatregel, de factuur van het bedrijf dat de werkzaamheden heeft uitgevoerd en een bewijs van betaling (kopie van je bankafschrift).
D) Is alles in orde? Dan maken wij het subsidiebedrag over.

Financiële onderverdeling exploitatiebudget begroting subsidieregeling jaar 2022

Begroting 2022	
€	385.000,00

Doel	**Beschikbaar budget**	
Reguliere subsidieregeling (15 gemeenten)	€	150.000,00
Subsidieregeling Regio As50+ deel Aa en Maas	€	110.000,00
Buurtnatuur en waterfonds	€	60.000,00
Schoolpleinen van de toekomst	€	40.000,00
Communicatie	€	25.000,00
Sub totaal	**€**	**385.000,00**
Eenmalige verhoging gemeenten Bernheze, Maashorst en Boekel	**€**	**25.000,00**
Totaal	**€**	**410.000,00**

Toelichting 1: In relatie tot de subsidieregeling klimaat regio as50+ 2022 stellen Aa en Maas en de gemeenten beide hetzelfde budget beschikbaar voor subsidiabele initiatieven. Daarnaast is ook waterschap de Dommel aangehaakt voor de grensgemeente Meierijstad. Hierdoor ontstaat een totaal besteedbaar budget voor het subsidiëren van maatregelen binnen alle gemeenten van de Regio As50+.

Bijdrage vanuit de samenwerkingspartners Regio As50+ aan waterschap Aa en Maas

Regio As50 partners	**Bijdrage subsidie projecten**	**Bijdrage uitvoeringskosten**
Bernheze	€ 14.000,-	€ 2.292,64
Boekel	€ 5.000,-	€ 790,19
Maashorst	€ 25.000,-	€ 4.243,36
Oss	€ 40.000,-	€ 6.715,92
Meierijstad	€ 36.000,-	€ 5.957,90
**Waterschap de Dommel*	*€ 10.000,-*	
Eenmalige verhoging		
Bernheze	€ 10.000,-	€ 1.580,38
Maashorst	€ 10.000,-	€ 1.580,38
Boekel	€ 5.000,-	€ 790,19
Totaal	**€155.000,-**	**€ 23.950,95**

***de gemeente Meierijstad is een grensgemeente die voor een kwart van het grondgebied binnen het beheergebied van waterschap de Dommel valt. Hierdoor dragen zij, conform de samenwerkingsovereenkomst financieel bij om alle inwoners van deze gemeente dezelfde subsidiemogelijkheden te bieden.*

Overzicht subsidie aanvragen

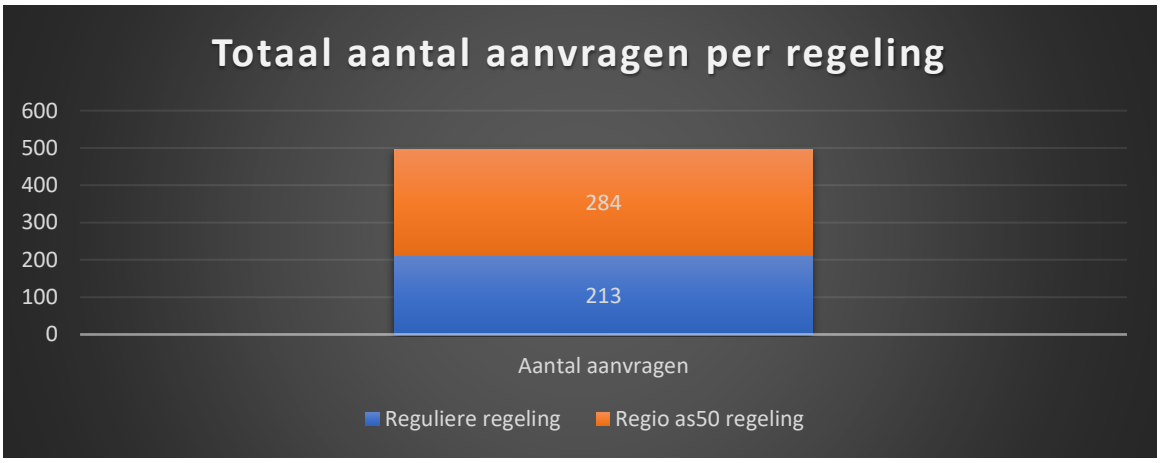
Met 497 aanvragen hebben we in 2022 nog meer klimaatsubsidies verleend dan de jaren hiervoor: in 2020 waren er 160 aanvragen en in 2021 274 aanvragen. De meeste aanvragen hadden betrekking op het realiseren van groene daken, maar liefst 10.000 vierkante meter. Daarnaast is er in totaal voor meer dan 17.000 m2 aan afkoppel maatregelen aangevraagd. Vanwege het proces, waarbij van het moment dat een initiatiefnemer een aanvraag indient en totdat deze is gerealiseerd is een relatief lange doorlooptijd. Daardoor zijn er nog veel aanvragen die nog verantwoording dienen af te leggen. Er is tot op heden 7.932 vierkante meter verhard oppervlak afgekoppeld en 7.962 m2 groendak gerealiseerd.
Daarvan was het afkoppelen in combinatie met een regenton veruit het meest aangevraagd.

Van de in totaal 497 aanvragen, zijn er 64 ingetrokken en 5 geweigerd vanwege verschillende redenen. Een veel voorkomende reden was dat deze aanvragen betrekking hadden op het enkel realiseren van een waterbergende maatregel zoals een regenton. Een vereiste van de subsidieregelingen is dat er volledig wordt afgekoppeld, zodat het regenwater niet meer naar de riolering kan. Een conclusie is dat veel mensen niet weten wat er expliciet wordt bedoeld met de term ‘afkoppelen’. Dit aspect is communicatief verbeterd door op zowel de website, als het aanvraagformulier om hierover meer uitleg te geven.

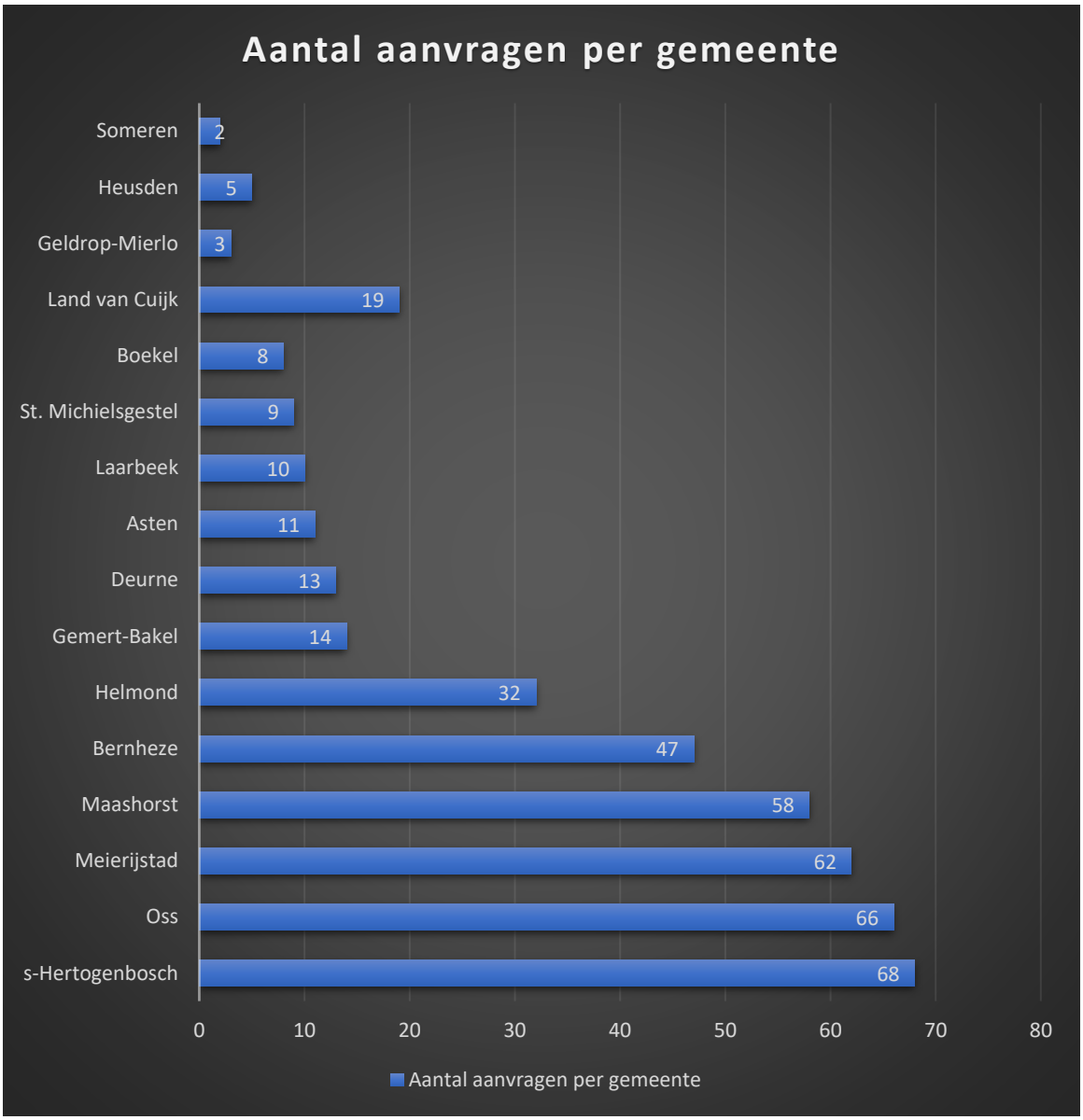
Daarnaast heeft het burgerinitiatief Met elkaar, voor mekaar (MevM) een subsidiebijdrage van €20.000,- ontvangen om 40 woningen af te koppelen in de gemeente Sint-Michielsgestel.

Statistieken

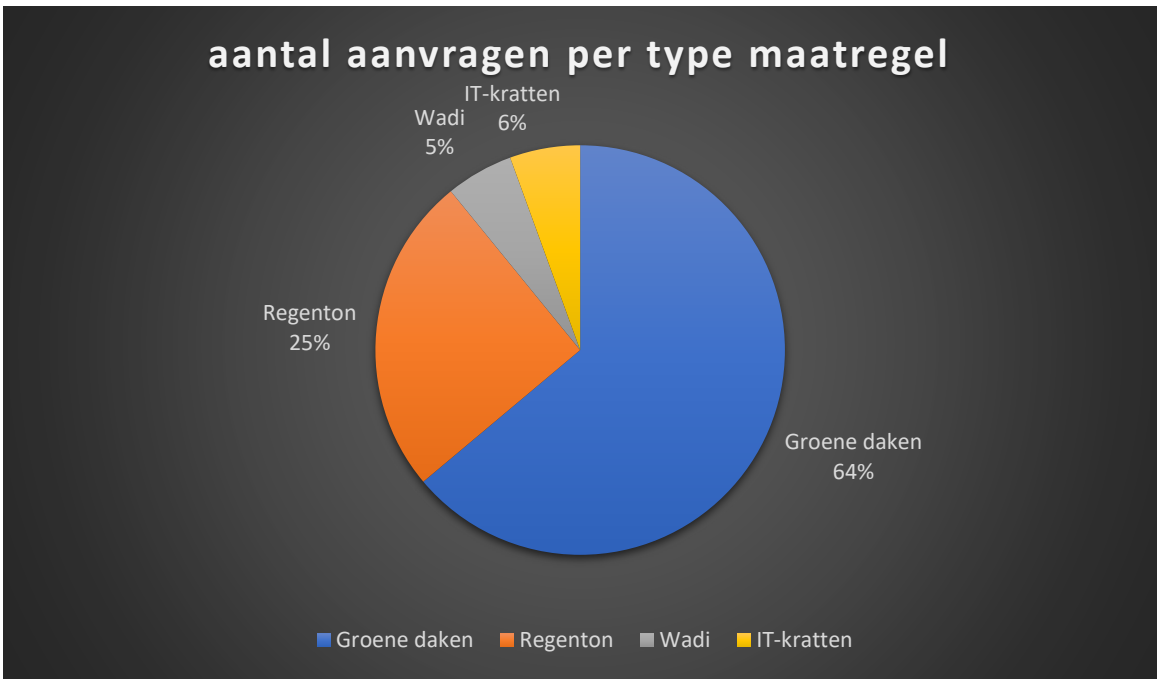
Aantal aanvragen subsidieregelingen

Aanvragen per gemeente

Hoeveelheid per type maatregel

Bestaande bouw versus nieuwbouw

Conclusie en vervolg 2023

Op 20 december 2022 zijn door het dagelijks bestuur de betreffende subsidieregelingen wederom vastgesteld. Het eerste jaar van deze subsidieregeling was een succes en daardoor is door het dagelijks bestuur op 20 december 2022 besloten om deze regelingen op hoofdlijnen voort te zetten. Er zijn enkel een aantal tekstuele wijzigingen doorgevoerd ten behoeve van de verduidelijking van de subsidieregelingen. Vanuit communicatief oogpunt wordt eveneens dezelfde lijn gehanteerd. Er wordt dus via social media geadverteerd en emailmarketing ingezet om inwoners te verwijzen naar het online inspiratieboek. In dit inspiratieboek worden goede voorbeelden toegelicht en ‘tips en tricks’ beschreven, zodat iedereen hier gebruik van kan maken met als doel dat ieder inwoner een steentje bijdraagt aan het realiseren van een klimaatrobuust watersysteem. Daarnaast wordt er nog een banner ontwikkelt met een QR-code die kan worden ingezet bij evenementen e.d.

Bijlage 1 Infographic subsidiecampagne

In samenwerking met een marketingbureau is een online marketingstrategie ontwikkelt. Het ontwikkelen van een online inspiratieboek stond centraal in de online campagne. Via social media advertenties konden inwoners dit digitale magazine gratis aanvragen door middel van zijn of haar emailadres in te vullen. Vervolgens werden zij door middel van verschillende e-mails geïnformeerd over de subsidieregeling. In de bijgevoegde bijlage is een infographic weergegeven van de resultaten van deze marketingcampagne.

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	949
Extern Zaak ID	0654272619
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2023
Agendapunt	5.B
Titel	Jaarverslag 2022 en uitvoeringsprogramma 2023 Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)
Organisatieonderdeel	Handhaving
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Ernest de Groot;Peter Ketelaars
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Informatienota AB
bijlage 1. Jaarverslag 2022 en Uitvoeringsprogramma 2023 VTH

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Algemeen Bestuur	**16 juni 2023**

Voorgesteld besluit

Kennis te nemen van het Jaarverslag Vergunningverlening, Preventie, Toezicht & Handhaving 2022 en Uitvoeringsprogramma 2023.

Besluit

Conform voorstel. Op verzoek van de fractie... wordt het Jaarverslag Vergunningverlening, Preventie, Toezicht & Handhaving 2022 en Uitvoeringsprogramma 2023 ter nadere bespreking geagendeerd voor de commissie AFZ.

INFORMATIENOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 16 JUNI 2023

KENNISNEMEN VAN
Het document ‘Jaarverslag Vergunningverlening, Preventie, Toezicht & Handhaving 2022 en Uitvoeringsprogramma 2023’.

PROBLEEMSTELLING
Op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) is het verplicht om voor vergunningverlening, toezicht en handhaving te voldoen aan procescriteria, te weten de uitwerking van een beleidsplan, een jaarverslag en een uitvoeringsprogramma.

Het jaarverslag en uitvoeringsprogramma stellen wij jaarlijks op. Wij doen dit in één document omdat signaleringen vanuit het jaarverslag worden gebruikt voor het uitvoeringsprogramma voor het daarop volgende jaar. De plan-do-check-act cyclus, wordt hierdoor in één rapportage doorlopen.

In voorliggend document ‘Jaarverslag Vergunningverlening, Preventie, Toezicht & Handhaving 2022 en Uitvoeringsprogramma 2023’ (bijlage 1, navolgend document genoemd), zijn de uitgevoerde activiteiten op het gebied van Vergunningverlening, Preventie, Toezicht en Handhaving beschreven en geëvalueerd. In de uitvoeringsprogramma’s wordt beschreven waar de accenten in komend jaar komen te liggen en hoe de beschikbare capaciteit wordt ingezet.

Het dagelijks bestuur wordt gedurende het jaar op de hoogte gehouden over de voortgang van onze activiteiten en eventuele keuzes/wijzigingen in de prioritering. Bijgevoegd document geeft hiervan één overzicht en wordt tevens gebruikt om ons algemeen bestuur, de provincie Noord-Brabant, onze handhavingspartners en onze ingelanden te informeren over hetgeen wij afgelopen jaar hebben gedaan.

KERNBOODSCHAP
Het document beschrijft de activiteiten en resultaten van vergunningverlening, preventie, toezicht en handhaving over 2022. Het document beschrijft ook waarop de beschikbare capaciteit in 2023 wordt ingezet.

CONSEQUENTIES
n.v.t

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

Een goede uitvoering van de VTH-werkzaamheden draagt bij realisatie van de waterschapsdoelen.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

Het document ‘Document ‘Jaarverslag Vergunningverlening, Preventie, Toezicht & Handhaving 2022 en Uitvoeringsprogramma 2023’ komt op onze website. Daarnaast is een afschrift verstuurd aan de provincie Noord-Brabant, aan onze handhavingspartners en aan de Brabantse waterschappen.

VERVOLG

N.V.T

BIJLAGEN

1. ‘Document ‘Jaarverslag Vergunningverlening, Preventie, Toezicht & Handhaving 2022 en Uitvoeringsprogramma 2023’

veilig voldoende schoon water

Waterschap Aa en Maas

Jaarverslag 2022 en Uitvoeringsprogramma 2023

Preventie, toezicht, vergunningverlening en handhaving

Inhoud

Inleiding **5**

Highlights **6**

1. DEEL I: Instrumentarium **7**

1.1 Inleiding 7

1.2 Planadvies en Vergunningverlening bewaken, beschermen en beheren van onze belangen 7

1.3 Preventie: Voorkomen is beter dan genezen 8

1.4 Toezicht: Controles meer probleemgericht 8

1.5 Handhaving: Overtreders passend aanpakken 9

2. DEEL II: Jaarverslag 2022 **10**

2.1 Planadvies en Vergunningverlening 10

2.1.1 Aantallen en tijdigheid 10

2.1.2 Beroep en hoger beroep 12

2.1.3 Projecten en thema's 14

2.1.4 Bijdrage aan beleidsontwikkelingen 15

2.1.5 Mensen en middelen 16

2.2 Preventie 17

2.2.1 Toolboxmeetingen 17

2.2.2 Schoon Water voor Brabant 2022-2026 17

2.2.3 Spoelwater van vleeskuikenbedrijven 18

2.2.4 Vragen over de wet- en regelgeving 18

2.3 Toezicht 21

2.3.1 Resultaten van het toezicht 21

2.3.2 Nadere beschrijving toezichtsresultaten 24

2.3.3 Schouw en groenprocedure 27

2.3.4 Fiscaal toezicht en toezicht op bronbemalingen 27

2.3.5 Uitgelicht: Luchtsurveillance 29
2.3.6 Uitgelicht: innovaties binnen toezicht 31
2.3.7 Calamiteiten 33
2.4 Handhaving 33
2.4.1 Overzicht 33
2.4.2 Toepassing Landelijke Handhavingsstrategie (LHS) 34
2.4.3 Bestuursrechtelijk optreden 37
2.4.4 Bezwaar en beroep 37
2.4.5 Strafrecht 38
2.5 Integrale thema's 40
2.5.1 Beregeningsbeleid 40
2.5.2 Indirecte lozingen 41
2.5.3 Omgevingswet 42
2.6 Samenwerking met ketenpartners 43
2.6.1 Rijkswaterstaat 43
2.6.2 Waterschap Brabantse Delta 43
2.6.3 Brabantse Omgevingsdiensten 43
2.6.4 Gebiedsgericht Handhaven Mestfraude (GGH) 44
2.6.5 Samen Sterk in Brabant (SSIB) 44
2.7 Evaluatie 45
3. Deel III UITVOERINGSPROGRAMMA 2023 46
3.1 Inleiding 46
3.2 Planadvies en Vergunningen 46
3.2.1 Basistaken 46
3.2.2 Projecten en thema's 47
3.3 Preventie 48
3.4 Toezicht 48
3.4.1 Beschikbare capaciteit 48
3.4.2 Toelichting risicoprioritering 50
3.4.3 Het uitvoeringsprogramma voor toezicht 51
3.4.4 Handhaving 52

Bijlagen:

- Risicoprioritering toezicht 2023
- Uitvoeringsprogramma toezicht 2023

Colofon:

Organisatie
Waterschap Aa en Maas
Postbus 5049
5201 GA ‘s-Hertogenbosch

Tel: 088-17 88 000
E-mail: info@aaenmaas.nl

Opdrachtgevers:

- Leona van de Wiel, Afdeling Planadvies en Vergunningverlening
- Eline Kooijman, Afdeling Handhaving en Crisisbeheersing

Auteurs:

- Leona van de Wiel en Erwin van de Pol

Besluitvorming:
Vastgesteld door het dagelijks bestuur van waterschap Aa en Maas op 24 januari 2023

Inleiding

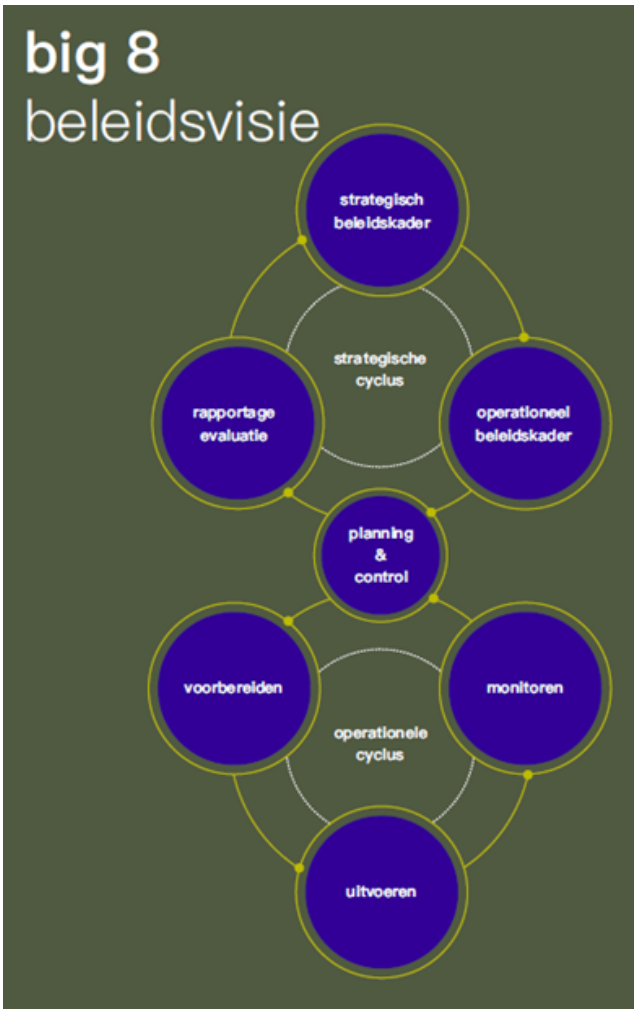
Net als voorgaande jaren zijn de delen ‘instrumentarium’, het ‘jaarverslag vergunningverlening, preventie, toezicht en handhaving (VPTH)’ en het ‘uitvoeringsprogramma VPTH’ samengevoegd tot één document. Gebleken is dat hiermee de samenhang tussen het beleidsplan, het jaarverslag en het uitvoeringsprogramma goed tot zijn recht komt. Kortom, één document om inzicht te geven in de ‘Big 8’ (afbeelding 1).

Het jaarverslag en het uitvoeringsprogramma zijn primair opgesteld om het dagelijks en algemeen bestuur en ook de provincie Noord-Brabant als onze toezichthouder[1] inzicht te geven in hetgeen we doen, trends die we signaleren en waar we verbetermogelijkheden zien[2]. Ook voor onze ingelanden maken we op deze manier onze activiteiten van afgelopen jaar en in het nieuwe jaar inzichtelijk.

Deel I Instrumenten
In deel I worden de reguleringsinstrumenten beschreven die we beschikbaar hebben binnen VPTH en hoe deze worden toegepast.

Deel II Jaarverslag 2022
De verslaglegging over 2022 van de activiteiten van VPTH – oftewel de controle (check) van het geprogrammeerde (do) gebeurt in deel II. In dit deel wordt ingegaan op de resultaten vanuit de doelstellingen uit het Uitvoeringsprogramma 2022 voor zowel vergunningverlening als preventie, toezicht en handhaving. Het hoofdstuk wordt afgesloten met conclusies en aanbevelingen voor 2023 (act).

Deel III Uitvoeringsprogramma 2023
In dit deel wordt onze programmering voor 2023 uiteengezet, oftewel het plan-onderdeel. Er wordt ingegaan op de inzet vanuit VPTH, welke keuzes worden gemaakt en waarom. Waar mogelijk worden de aandachtspunten die volgen uit deel II meegenomen om zo ons werk in 2023 verder te verbeteren.

Afbeelding 1: Big 8 Beleidscyclus

Highlights

- In 2022 is het beleidsplan voor vergunningverlening, toezicht en handhaving geactualiseerd. Dit beleidsplan beschrijft de ontwikkelingen, kaders en onze ambities voor de periode t/m 2027. Het vormt daarmee ons kapstok voor de VTH-activiteiten in de komende jaren.

- Maar liefst 94% van de vergunningen met de normale procedure is binnen termijn afgehandeld, de KPI is 85%.

- In navolging van de toezichthouders zijn ook de vergunningverleners gaan werken met aanspreekpunten per district. Dit is als erg positief ervaren, lijntjes worden korter en men weet elkaar beter te vinden. Dit zetten we uiteraard voort.

- Bij bezwaarprocedures voor P&V is maar liefst bijna 50% via de informele procedure afgehandeld. Dit betekent dat de bezwaren in die gevallen succesvol zijn weggenomen. Doordat er geen verdere formele procedure hoeft plaats te vinden bespaart het betrokken partijen tijd, geld en frustratie.

- Door de inzet van een online campagne en versteviging van de samenwerking met gemeenten voor de Subsidieregeling klimaatactief zijn er 141% meer aanvragen ingediend, dit betekent dat we bijna 500 subsidieaanvragen hebben behandeld.

- Er zijn in 2022 meerdere preventie activiteiten uitgevoerd, die in dit jaarverslag zijn beschreven. We hebben bijvoorbeeld ondernemers kunnen adviseren bij bedrijfsaanpassingen en hoe dan te voldoen aan wet- en regelgeving. Deze advisering werd erg gewaardeerd. Tegelijk zijn er ook vragen over bufferzones langs watergangen, waar het nieuwe beleid vanuit het rijk veel vragen oproept en het waterschap – die hierop wel snel wordt aangesproken – nog niet alle antwoorden kan geven.

- In 2022 waren er nauwelijks nog Covid-19 beperkingen voor het toezicht. Het uitvoeringsprogramma is grotendeels gerealiseerd, met in totaal 1.234 toezichtszaken, waarbij 315 overtredingen naar voren kwamen. Dit aantal overtredingen is gelijk aan voorgaand jaar.

- Via toezicht op bronbemalingen is meer dan EUR 181.440 aan zuiverings- en verontreinigingsheffing opgelegd. Deze opbrengst is aanzienlijk lager dan voorgaand jaar, wat samenhangt met veel droge perioden in 2022 (minder bemalingen en minder intensief bemalen). Het voorgaande jaar 2021 met een veel hogere heffingsopbrengst werd daarentegen gekenmerkt door perioden met wateroverlast.

- Met fiscaal toezicht bij bedrijven zijn 1.665 extra vervuilingseenheden opgespoord. Dit levert circa EUR 85.000,-- op aan extra heffing. Deze hogere heffing komt bovenop de hogere basisheffing die was opgelegd naar aanleiding van fiscaal toezicht in de voorgaande jaren.

- Het op sterkte houden van het team vraagt in de huidige arbeidsmarkt aandacht. Op het gebied van strafrecht was het team in 2022 niet op de gewenste sterkte. Er lopen wervingsacties om dit voor 2023 op orde te krijgen. Via bestuursrechtelijk optreden is er wel voor gezorgd dat alle overtredingen passend opvolging kregen, om nadelige effecten van overtredingen ongedaan te maken.

1. DEEL I: Instrumentarium

1.1 Inleiding

Uit het Waterbeheerplan volgen de kerntaken van ons Waterschap. De kern van ons werk is dat we het waterbeheer goed regelen voor de inwoners en bedrijven in ons werkgebied. We zorgen, tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten, voor:

- Goede bescherming tegen overstromingen vanuit de Maas;
- Een hydrologisch en ecologisch goed functionerend watersysteem, óók in extreem droge en extreem natte tijden;
- Goed transport en een goede zuivering van het afvalwater in ons werkgebied.

In het waterbeheerplan voor de periode 2022 – 2027 staan doelen en acties beschreven voor het waterbeheer. Preventie, vergunningverlening, toezicht en handhaving (PVTH) zijn instrumenten die het waterschap ter beschikking heeft om bij te dragen aan de realisatie van de doelen van het waterschap, zoals vastgelegd in het WBP.

Onze missie is dan ook door middel van preventie, vergunningverlening, toezicht en handhaving zoveel als mogelijk bij te dragen aan de doelen zoals vastgelegd in het waterbeheerplan van Aa en Maas. Deze missie voeren we uit aan de hand van de volgende pijlers:

- Voorkomen is beter dan genezen: we controleren niet alleen of ieder zich aan de regels houdt, maar leggen de regels pro-actief uit. Bekendheid met en draagvlak voor het beleid en de regels is een belangrijke pijler om overtredingen te voorkomen. Preventie krijgt hierom een vaste plek in ons jaarlijks uitvoeringprogramma.

- Toezicht als sluitstuk van (en input voor) ons beleid: via toezicht controleren we of ingelanden zich houden aan de water gerelateerde regelgeving. Bij een naleefpercentage[1] lager dan 80 % beoordelen we hoe we het gedrag positief kunnen beïnvloeden en zetten daarvoor acties uit[2]. Dit kan ook afstemming vragen met andere afdelingen van het waterschap en/of ketenpartners.

- Alle overtredingen krijgen passend vervolg. Zacht waar het kan en hard waar het moet. Hierbij werken we volgens de meest actuele versie van de Landelijke Handhavings Strategie. Bij passend vervolg gaat het ook om de snelheid van de handhavingsactie. Soms is lik op stuk passend en soms is een langere termijn redelijk. In module B is dit toegelicht.

1.2 Planadvies en Vergunningverlening bewaken, beschermen en beheren van onze belangen

Het waterschap bewaakt de waterkwaliteit en waterkwantiteit bij ruimtelijke plannen (bijvoorbeeld bestemmingsplannen) via het instrument van de ‘watertoets’. Dit gebeurt zowel bij nieuwe ruimtelijke plannen als bij een wijziging van bestaande ruimtelijke plannen. De watertoets omvat het hele proces van vroegtijdig

---

[1]: Het naleefpercentage zoals dat wordt bepaald vanuit steekproefsgewijs toezicht. Het gaat dus niet om toezicht op meldingen of risico gestuurd toezicht. In die situaties is de kans op een overtreding relatief groot en niet representatief voor de betreffende sector of activiteit.

[2]: Ook bij een hoger naleefpercentage kunnen acties wenselijk zijn, bijvoorbeeld als de effecten van een overtreding groot zijn (doorgaans hoog geprioriteerd toezicht). Indien dat het geval is, zal dat in het jaarverslag worden aangegeven.

informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen. Hierbij worden zowel de componenten grondwater als oppervlaktewater meegenomen. De watertoets is daarmee een instrument dat ingezet wordt om de belangen van het waterschap al in een vroegtijdig stadium te beschermen.

In de huidige wet- en regelgeving is de watertoets een verplicht proces dat doorlopen moet worden bij ruimtelijke plannen. Onder de toekomstige Omgevingswet wordt de watertoets vervangen voor 'de weging van het waterbelang'. Een gemeente is ook dan verplicht om de opvattingen van het Waterschap te betrekken bij het vaststellen van ruimtelijke plannen (omgevingsplannen).

Een watergerelateerde activiteit is vergunningplichtig wanneer deze verboden is op grond van de Waterwet of op grond van de Keur van het waterschap. Voor deze activiteit is dan een vergunning nodig, tenzij er algemene regels zijn gesteld die de activiteit vrijstellen van de vergunningplicht. Wanneer een activiteit onder algemene regels valt, dient veelal een melding te worden ingediend of is deze zelfs volledig vrijgesteld. Op basis van een melding kan het waterschap, bijvoorbeeld wanneer de algemene regels onvoldoende bescherming bieden, maatwerkvoorschriften opstellen. Deze maatwerkvoorschriften gelden dan, net zoals bij een vergunning, specifiek voor de gemelde activiteit. Met de instrumenten vergunningen en maatwerkvoorschriften kan het waterschap specifiek voor een bepaalde activiteit haar waterstaatsbelangen beschermen.

Voor veelvoorkomende activiteiten waarvoor op basis van de Keur vergunning moet worden aangevraagd, heeft het waterschap beleidsregels opgesteld. Deze vormen het toetsingskader bij het behandelen van de vergunningaanvragen inzake waterkwantiteit. De waterstaatsbelangen omtrent waterkwaliteit worden beschermd via vergunningverlening bij lozingen direct op het oppervlaktewater of op de rioolwaterzuivering (op grond van de Waterwet) of via het adviesrecht bij omgevingsvergunningen bij lozingen op het rioolstelsel van de gemeente. Het is namelijk op grond van de Waterwet verboden om zonder vergunning of vrijstelling op basis van Algemene maatregel van bestuur stoffen te brengen in een oppervlaktewaterlichaam.

1.3 Preventie: Voorkomen is beter dan genezen

Preventie draagt bij aan een beter contact met onze 'klant' en dan met name aan de voorkant: vóór de overtreding. Graag willen we, als deskundige en gespreksvaardige medewerkers, in gesprek zijn met onze ingelanden over hun wensen, activiteiten en belangen. Het helpt bij het voorkomen van overtredingen van maatschappelijk geaccepteerde regels.

Vanuit het perspectief van de Omgevingswet wordt het faciliteren van onze ingelanden ook veel meer de toekomstige rol van de overheid. Steeds meer krijgt de burger en initiatiefnemer zelf verantwoordelijkheid voor informatiegaring en de zorg voor participatie bij de eigen initiatieven en initiatieven van derden. Steeds meer moeten burgers zich bewust worden van de eigen zorgplicht. Met een reeks aan preventieve acties proberen we de betrokkenheid van onze ingelanden te vergroten zodat zij vaker spontaan en bewust handelen in lijn met de wet- en regelgeving.

1.4 Toezicht: Controles meer probleemgericht

Het doel van toezicht is het controleren of initiatiefnemers de betreffende wet- en regelgeving naleven bij het uitvoeren van activiteiten. Om te bepalen op welke sectoren de beschikbare capaciteit voor toezicht wordt ingezet, actualiseren we jaarlijks de 'risicoprioritering'. Dit houdt in dat we inspelen op sectorspecifieke ontwikkelingen, (bestuurlijke) aandachtsgebieden en het naleefgedrag. Op een hoger geprioriteerde sector wordt meer toezicht gehouden.

De risicoprioritering 2023 komt tot stand op basis van de volgende input:

- Het uitgevoerde toezicht over 2022 is geëvalueerd. Op deze manier kunnen de ervaringen van het afgelopen jaar gebruikt worden voor het komende uitvoeringsjaar.
- 'Integrale afstemming': er heeft afstemming plaatsgevonden binnen Waterschap Aa en Maas. Met verschillende disciplines is besproken waar dit jaar meer of minder nadruk op moet komen te liggen op het gebied van preventie, toezicht en handhaving.
- 'Kwantificering': Ranking van de activiteiten heeft plaatsgevonden op basis van (1) kans en effect van een overtreding, (2) het naleefgedrag in de sector, (3) wel of geen gevoerd toezicht in de afgelopen 3 jaar en (4) ontwikkelingen in de sector (groei/krimp).
- 'DB-DT': Als laatste slag scherpt het Dagelijks Bestuur de opgestelde risicoprioritering aan.

De uitgevoerde toezichtcontroles fungeren als input voor verschillende onderdelen van onze taken/instrumenten. Met name het naleefpercentage en het naleefgedrag vormen input voor de wijze van beïnvloeding in de toekomst. Zo zal een sector met een hoge mate van onwetendheid eerder in aanmerking komen voor preventieve inzet. Wanneer calculerende overtredingen de boventoon voeren, dient de betreffende sector met stevigere inzet op toezicht en handhaving te worden aangepakt. Zacht waar het kan, hard waar het moet. Wanneer naar aanleiding van toezicht overtredingen worden geconstateerd, wordt eerst gekeken of de overtreding ongedaan kan worden gemaakt binnen een hersteltermijn. Indien een overtreding niet ongedaan wordt gemaakt, leidt dit tot handhaving.

Toezicht en handhaving is daarmee een beleidsinstrument dat kan worden ingezet om ten aanzien van doelen uit het waterbeheerplan te signaleren, te bewaken en waar nodig te herstellen. Voorliggend jaarverslag doet hiervan verslag.

1.5 Handhaving: Overtreders passend aanpakken

In ons beleidsplan 'Planadvies, Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving 2023-2027' staat dat eerlijkheid en redelijkheid in de benadering van gebruikers door het Waterschap gewaarborgd wordt via proportioneel optreden, met een passende aanpak voor moedwillige overtreders. Dit alles gebeurt binnen de kaders van de Landelijke Handhavingsstrategie (LHS). Op basis van de output van de LHS wordt bepaald welke vorm van handhaving passend is en wordt bepaald in hoeverre deze wordt opgevolgd en toegepast. Niet alleen de ernst van de overtreding wordt beoordeeld, maar ook het gedrag van de overtreder. Op glijdende schaal kan onderscheid worden gemaakt tussen onbewuste overtreders tot calculerende overtreders. De output van de LHS wordt gebruikt als input voor preventie in het geval het gedrag niet kwaadwillend is gebleken. Het gedrag van calculerende overtreders wordt - vanuit het voordeel dat zij hier mee behalen – juist aangepakt door extra inzet op toezicht en (strafrechtelijke) handhaving. De invulling hiervan is dat handhavingsacties die in de eerste plaats gericht zijn op het beëindigen van de overtreding en op herstel van gevolgen worden aangepakt via de bestuursrechtelijke instrumenten. Bij moedwillige overtreders willen we voorkomen dat soortgelijke overtredingen (nogmaals) worden begaan. Hiervoor zetten we de bestraffende, strafrechtelijke instrumenten in.

Ondanks dat alle overtredingen worden aangepakt, betekent dit niet dat dat repressief optreden altijd vóór andere (toezichts)activiteiten gaat. Gekeken wordt naar de spoedeisendheid van de overtredingen. Heterdaad overtredingen en/of overtredingen waarvan directe beëindiging leidt tot het beperken van gevolgen, worden met voorrang opgepakt. Overige overtredingen waarbij de gevolgen voor de leefomgeving minder zijn, worden gepland.

2. DEEL II: Jaarverslag 2022

Waar deel I gaat over het instrumentarium dat we nodig hebben om onze taken uit te voeren, gaat deel II over de toepassing van deze instrumenten in het afgelopen jaar; het zogenoemde jaarverslag. De besproken instrumenten komen in dit deel aan bod. Vervolgens zijn de resultaten, conclusies en aanbevelingen die volgen uit het jaarverslag input voor ons Uitvoeringsprogramma 2023 (deel III).

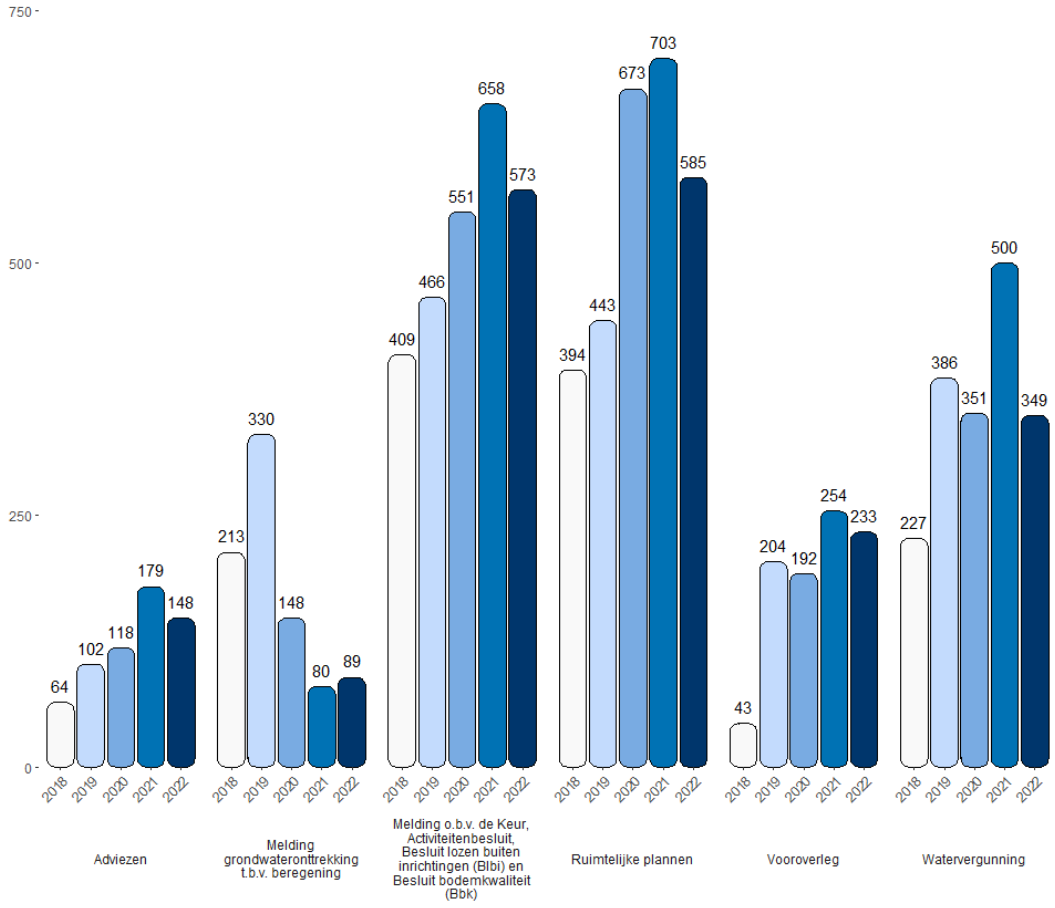
2.1 Planadvies en Vergunningverlening

2.1.1 Aantallen en tijdigheid

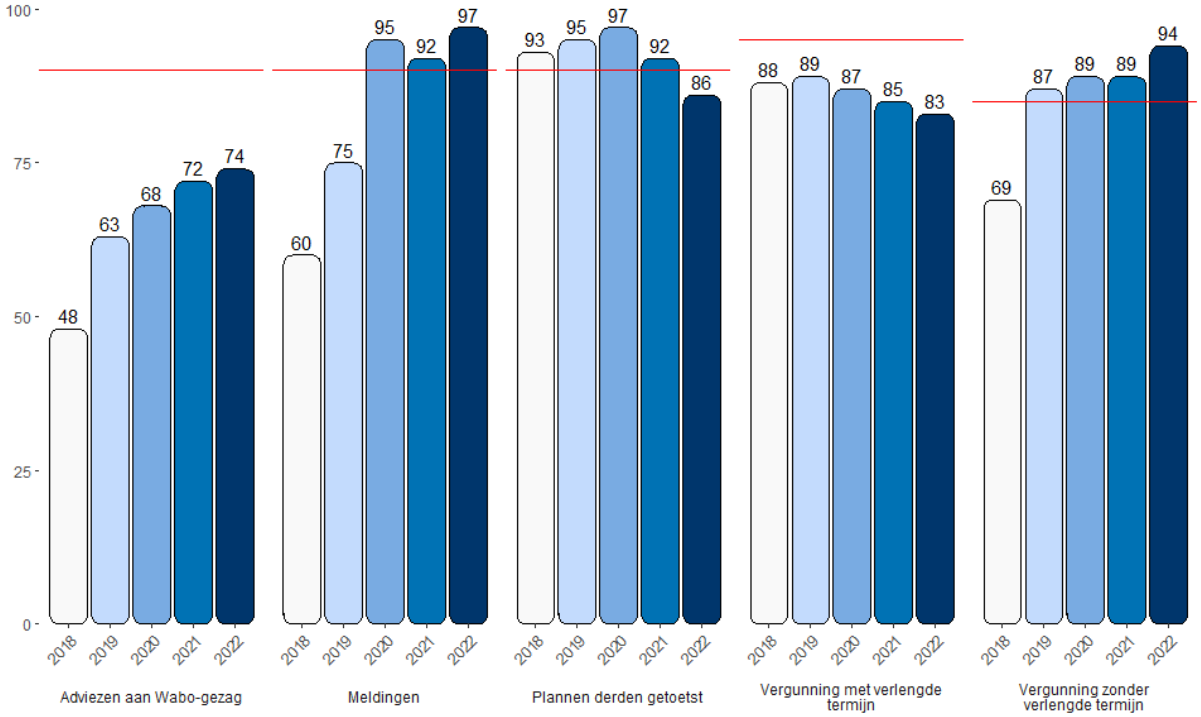
Aantallen

Sinds 2018 is een stijgende lijn te zien in zowel het aantal ontvangen als afgehandelde producten. In 2021 kenden we een piek op alle producten, 2022 lijkt in aantallen producten meer op die van 2020. In de volgende tabel staan de geleverde producten van 2019 tot en met 2022. De cijfers ten behoeve van de uitvoering van het beregeningsbeleid zijn hierin net als in voorgaande jaren apart vermeld.

Tabel: Producten planadvies & vergunningverlening

Tabel: 'Kritische prestatie indicatoren planadvies & vergunningverlening'

Tijdigheid van producten
In 2022 is wederom ingezet op de tijdigheid van het leveren van de producten. Natuurlijk vanwege een wettelijke verplichting op een aantal producten, maar ook vanuit het oogpunt van een goede dienstverlening. Voor vergunningaanvragen geldt een wettelijke beslistermijn van acht weken. Deze kan met 8 weken verlengd worden wanneer de aanvraag complex is. Voor de behandeling van meldingen, het geven van Wabo-adviezen en het adviseren over ruimtelijke plannen door middel van de watertoets geldt geen wettelijke beslistermijn, daarvoor hebben we onszelf een servicetermijn vier weken opgelegd.

Adviezen aan Wabo-gezag
Het aantal afgegeven adviezen is ten opzichte van 2021 iets afgenomen maar nog altijd fors hoger dan in 2020. De stijgende tendens van afgelopen jaren is vooral zichtbaar bij de adviezen omtrent omgevingsvergunningen waarbij afgeweken wordt van het bestemmingsplan. Het percentage van het aantal tijdig afgegeven adviezen voor de wabo-gezag is wederom iets gestegen ten opzichte van voorgaande jaren maar voldoet nog niet aan de KPI. De oorzaak ligt voornamelijk in het feit dat we geen splitsing maken in de eenvoudigere en complexere adviesverzoeken. De overschrijding van de termijn vindt plaats bij laatstgenoemde zaken. Komend jaar gaan we dit anders registreren zodat we dit verschil goed inzichtelijk krijgen. Daarnaast zit de kennis en ervaring om complexe adviezen te geven bij een beperkt aantal mensen, we zijn bezig met een intern opleidingstraject zodat meer collega's hierin een rol kunnen spelen.

Vergunningen reguliere procedure
De wettelijke beslistermijn voor vergunningen met een reguliere procedure is acht weken. Het percentage vergunningen, waarvan de beslistermijn niet is verdaagd en binnen de termijn is afgehandeld, is hoger dan voorgaande jaren en met 94% ruim boven de KPI van 85%. We zijn erg tevreden over dit resultaat omdat het blijk geeft van een goede dienstverlening richting aanvragers.

Verlengde termijn
Er is in 13% van de gevallen sprake geweest van een verlengde beslistermijn, dit zijn 45 zaken. De maximale termijn bedraagt dan 16 weken. In 8 gevallen is ook niet binnen de verlengde termijn een besluit genomen. Dit zijn complexe dossiers waarbij vaak sprake is van innovatieve ideeën waar nog geen bestaand kader voor is. Er is dan veel (interne) afstemming nodig om zo tot zorgvuldige besluitvorming over te kunnen gaan. Uiteraard blijft dit een punt van aandacht en proberen we het aantal zaken buiten termijn zo laag mogelijk te houden, bijvoorbeeld door nog meer vooroverleg te voeren zodat een vergunning aangevraagd wordt op het moment dat we als waterschap daar ook al een inhoudelijk standpunt over hebben ingenomen. Mocht dat niet het geval

zijn dan kunnen we een procedure, met toestemming van aanvrager, ook opschorten als we verwachten niet binnen termijn een besluit te kunnen nemen, dit proberen we zo min mogelijk te doen omdat snelle besluitvorming past bij goede dienstverlening.

Plannen derden
Voor het adviseren op plannen van derden, voornamelijk bestemmingsplannen, geldt geen wettelijke termijn. We hebben onszelf een servicetermijn van vier weken opgelegd. Medio 2022 zat het percentage adviezen binnen termijn op 80%. Er is in de tweede helft extra aandacht geweest voor het halen van de termijnen. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd dat 86% van de adviezen binnen deze vier weken is afgehandeld. Dit zit nog net onder onze KPI van 90%. De plannen die niet binnen termijn zijn afgehandeld betreffen vaak ook initiatieven waar nog geen helder beleidskader voor is, daarnaast zien we een toename in het aantal zogenoemde veegplannen. Dit zijn dossiers waarbij onder één verzoek meerdere locaties worden gevoegd waardoor het beoordelen van zo'n veegplan aanzienlijk meer tijd kost. Dit heeft ook invloed op het totaal aantal behandelde plannen, een veegplan wordt als één advies geregistreerd. Ook dit gaan we in 2023 anders registreren zodat we dit inzichtelijk kunnen maken. Qua aantallen is het verschil met 2020 en 2021 te verklaren door een wijziging in werkwijze met betrekking tot de digitale watertoets. Deze werd tot medio 2021 automatisch aan ons doorgestuurd en vervolgens geregistreerd als ruimtelijk advies. Vanaf medio 2021 is deze werkwijze vanwege de AVG aangepast. Nu moet men kiezen of deze digitale watertoets aan het waterschap gestuurd wordt, dit gebeurt nauwelijks. In 2019, 2020 en 2021 zijn respectievelijk 152, 197 en 126 digitale watertoetsen binnengekomen. De cijfers van 2022 geven hierdoor een beter beeld van het aantal plannen die we behandeld hebben.

Voor het indienen van zienswijzen is geldt wel een wettelijke termijn, namelijk zes weken. Er is 8 keer zienswijze ingediend, het tijdig indienden van zienswijze is 100% geweest. Deze zienswijzen hebben allen geresulteerd in het alsnog voldoende borgen van de waterbelangen.

Subsidieregeling
In 2022 heeft de Subsidieregeling klimaatactief bebouwd gebied een impuls gekregen, onder andere door de intensivering van de samenwerking met betrokken gemeenten en de inzet van een online campagne gericht op alle inwoners binnen het beheergebied. Mede hierdoor is het aantal aanvragen met maar liefst 141% toegenomen. Er zijn namelijk 497 subsidieaanvragen gedaan voor klimaatbestendige initiatieven, vorig jaar waren dit er 206. Van deze 497 zijn 65 aanvragen niet gehonoreerd omdat deze aanvragen niet voldeden aan de voorwaarden van de subsidieregeling. Dit niet gehonoreerde aanvragen hebben tot op heden niet geleid tot juridische procedures.

De subsidieregeling is niet alleen qua communicatie maar ook inhoudelijk verbeterd ten opzichte van de vorige regeling. Vanwege duidelijke kaders en een vaste bijdrage die afhankelijk is van de maatregel. Hierdoor is zowel de uitvoerbaarheid als de communicatie omtrent de subsidieregeling verbeterd.

2.1.2 Beroep en hoger beroep

Bezwaar en informele aanpak
Belanghebbenden hebben de mogelijkheid om tegen besluiten van het waterschap rechtsmiddelen aan te wenden. Hiermee wordt bedoeld dat zij een bezwaarschrift kunnen indienen, beroep of hoger beroep kunnen instellen. Een belanghebbende kan degene zijn die een vergunningaanvraag heeft ingediend, maar het kan ook een buurtbewoner zijn of een organisatie/vereniging die belangen behartigt waarvoor een vergunning is verleend. Een ingediend bezwaarschrift dient volgens een formele procedure te worden behandeld. Maar voordat deze procedure wordt gestart, bekijken we of het bezwaarschrift via de zogenoemde informele aanpak afgehandeld kan worden. Hierbij wordt geprobeerd om in overleg met de bezwaarmaker het bezwaar weg te nemen. In bepaalde gevallen lukt dit bijvoorbeeld al doordat wordt uitgelegd hoe het besluit tot stand is gekomen. Als de informele procedure succesvol verloopt, wordt aan de bezwaarmaker gevraagd om zijn bezwaarschrift in te trekken. Zodoende hoeft er geen besluit op het bezwaarschrift te worden genomen. Mocht de informele aanpak niet succesvol verlopen, dan wordt alsnog de formele bezwaarprocedure verder afgehandeld.

Cijfers
In 2022 is er een stijging te zien van het aantal juridische procedures ten opzichte van voorgaande jaren. Een aantal procedures daarvan is in 2021 aanhangig gemaakt. Tegelijkertijd zien we ook dat er in 2022 enkele beroepsprocedures zijn ingesteld die pas in 2023 zullen worden behandeld. De doorlooptijden van beroepsprocedures bij de rechtbank is behoorlijk toegenomen sinds 2021.

Er zijn 15 bezwaarschriften ingediend in 2022. Deze waren gericht tegen verleende en geweigerde vergunningaanvragen, maar ook tegen geweigerde subsidies voor het treffen van klimaatbestendige maatregelen. Van de 15 bezwaarschriften zien we dat er 7 zijn ingetrokken. Dat betekent dat de informele procedure in bijna 50% van de gevallen succesvol is geweest. Dit is een heel mooi resultaat omdat het betekent dat het bezwaar (grotendeels) is weggenomen, daarnaast scheelt het betrokken partijen tijd, geld en frustratie.

In de tabel hieronder/hiernaast is een overzicht van het totaal aantal bezwaar- en beroepszaken weergegeven van 2022. Tevens staan de cijfers vanaf 2018 weergegeven, zodat een vergelijking kan worden gemaakt. Daarbij is duidelijk zichtbaar dat het aantal procedures jaarlijks blijft toenemen. Dit is mogelijk te verklaren door de toename van het aantal besluiten dat jaarlijks genomen wordt.

Uitspraak rechtbank beleidsregel 5 (Duikers en bruggen)
Eén van de onderdelen van de toetsingscriteria voor het aanleggen van een dam met duiker of brug zijn bedrijfshygiënische redenen. Als er vanuit dat oogpunt een vergunning voor het leggen van een duiker aangevraagd werd dan konden we dat op grond van dit toetscriterium uit de beleidsregel goedkeuren.

In 2022 heeft de rechtbank Zeeland-West-Brabant een uitspraak gedaan in een procedure over het leggen van een dam met duiker waarbij waterschap Brabantse Delta betrokken was. In deze uitspraak heeft de rechtbank bepaald dat de afweging ‘bedrijfshygiënische redenen’ niet meer toegepast mag worden vanwege strijdigheid met de Waterwet. Dit toetscriterium ziet namelijk niet op het beschermen van waterbelangen. Ditzelfde geldt voor een aantal andere onderdelen uit de toetsingscriteria.

Omdat alle Brabantse waterschappen dezelfde Keurregels hebben, heeft deze uitspraak ook gevolgen voor waterschap Aa en Maas gehad. Naar aanleiding van deze uitspraak hebben waterschap Aa en Maas, waterschap De Dommel en waterschap Brabantse Delta, in samenwerking met de Unie van Waterschappen, een gezamenlijke werkwijze bepaald om dit onderdeel van de beleidsregel buiten beschouwing te laten. Hierdoor kunnen we dergelijke vergunningaanvragen blijven afhandelen totdat de betreffende beleidsregel is aangepast. In 2023 staat de aanpassing van deze beleidsregel in de planning.

Tabel: Aantallen en uitkomsten juridische procedures

	Resultaat						
	In Behandeling	Gegrond	Ongegrond	Ingetrokken	Niet-Ontvankelijk	Doorgezonden	Totaal
Bezwaar							
2018	3	0	1	4	0	0	**8**
2019	2	0	1	6	1	0	**10**
2020	3	0	1	3	0	1	**8**
2021	1	0	10	1	0	0	**12**
2022	5	1	2	7	0	0	**15**
Beroep							
2018	0	0	2	1	1	0	**4**
2019	0	0	0	0	0	0	**0**
2020	1	0	0	1	0	0	**2**
2021	1	1	3	0	0	0	**5**
2022	1	0	3	2	0	0	**6**
Hoger beroep							
2018	0	0	0	0	0	0	**0**
2019	0	0	1	0	0	0	**1**
2020	0	0	0	0	0	0	**0**
2021	1	0	0	0	0	0	**1**
2022	0	0	1	0	0	0	**1**

2.1.3 Projecten en thema's

In het Uitvoeringsprogramma 2022 is een aantal thema's en projecten omschreven waar we, naast de uitvoering in ons primaire proces, mee aan de slag zijn gegaan. In deze paragraaf leggen we verslag van de voortgang en eventueel resultaten van deze projecten en thema's.

Omgevingswet
Het was de verwachting dat de Omgevingswet in 2022 inwerking zou treden, dit is wederom uitgesteld. Er is afgelopen jaar weer verder gewerkt aan de verschillende onderdelen zoals het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO), Vergunning Eigen Dienst (VED) en het omgevingswetproof maken van de legger. De onzekerheid over de inwerkingtredingsdatum maakt het een lastig dossier waardoor de doorontwikkeling van sommige producten op een lager pitje staat.

Zaakgericht werken
Inmiddels is Djuma ook op de afdeling P&V geïmplementeerd. Dankzij de verbinding met Powerbrowser, het

VTH-zaaksysteem, communiceren we via Djuma met onze klanten. Bijna alle functionaliteiten worden gebruikt, zo is ook het begin gemaakt om de PIP (Persoonlijke Informatiepagina) voor vergunningverlening te gaan gebruiken. Naar verwachting ronden we dit de eerste helft van 2023 af.

Watertoets
Sinds 2011 gebruiken we het rapport *'Waterbelangen in ruimtelijke ordening'* om de ruimtelijke waterbelangen planologisch te verankeren. Met de komst van de Omgevingswet is een nieuw kader nodig. Hiervoor is een actualisatie uitgevoerd wat heeft geleid tot een nieuw rapport genaamd *'Handreiking waterbelangen onder Omgevingswet'*. Dit rapport is in samenwerking met een adviesbureau tot stand gekomen.

Peer Review
In 2022 is in afstemming met de afdeling Waterveiligheid verder gewerkt met de aanbevelingen uit de Peer Review die in 2021 is gedaan. Er zijn verbeterslagen gemaakt op het gebied van duidelijkheid in rol- en taakverdelingen. Als het gaat om eigen projecten is extra aandacht voor scheiding tussen rollen, zo mag een technisch adviseur in het projectteam niet dezelfde technisch adviseur zijn die de vergunningverlener adviseert over de voorgenomen werkzaamheden.

Vergunning in vijf dagen
De ontwikkelingen op dit gebied zijn minder ver gevorderd dan oorspronkelijk gedacht. Uit de eerste inventarisatie is wel duidelijk geworden dat we starten met aanvragen voor kabels en leidingen en wellicht ook eenvoudige dam met duiker. Met de indiensttreding van onze eigen datascientist (voor T&H en P&V) hebben we hier ruimte voor gekregen om dit verder vorm te geven.

Mestverwerking
In 2022 is gestart met het actualiseren van lozingsvergunningen voor mestverwerkers. Er zijn 29 vergunningen verleend waarvan er 8 actief worden gebruikt. De overige afgegeven vergunningen zijn tot op heden ongebruikt. Prioriteit ligt bij het ambtshalve aanpassen van de vergunningvoorschriften bij de inwerking zijnde mestverwerkingsinstallaties. Dit omvat enerzijds het opnemen van een norm voor ammonium-N en anderzijds het verlichten van de monitorings- en rapportageverplichting van de vergunninghouder. De overige niet actieve vergunningen worden gefaseerd ingetrokken.

2.1.4 Bijdrage aan beleidsontwikkelingen

De afdeling P&V is goed op de hoogte van kansen om bestaande beleidsterreinen door te ontwikkelen en waar nodig nieuwe beleidskaders te ontwikkelen. Om deze reden wordt de afdeling regelmatig gevraagd om hier input voor te leveren. Hier volgt een aantal highlights.

Regelbaar Drainage- en Infiltratiesysteem (RDI)
In samenwerking met onder andere de afdeling Beleid en Advies en de afdeling Toezicht en handhaving is onderzocht of een vergunning voor een Regelbaar Drainage- en Infiltratiesysteem (RDI) binnen de beleidskaders verleend kan worden. Met name speelde deze vraag een rol bij gebieden die een beschermde status hebben. Dit heeft geresulteerd in een pilot waarvoor het Dagelijks Bestuur twee vergunningen heeft verleend. Hieraan is een uitgebreid monitoringsplan gekoppeld, zodat onder andere het waterpeil in de nabij gelegen watergang als ook het grondwaterpeil op verschillende locaties gemeten wordt. Het doel hiervan is om inzicht te krijgen in de effecten van een RDI op deze peilen. Na afloop van de pilot (3 jaar) worden de gegevens geëvalueerd en wordt mogelijk het beleidskader hierop aangepast.

Aquathermie
In 2021 is de Strategienota ontwikkelt, in 2022 is de eerste vergunning verleend bij het EKP-terrein in 's-Hertogenbosch. Waterschap Aa en Maas heeft voor deze vergunning, in vergelijking tot de landelijke uitgangspunten, strengere ecologische beoordelingscriteria toegepast. Binnen deze strengere normen was vergunningverlening toch mogelijk, dit biedt een betere bescherming voor het ontvangende oppervlaktewater.

Waterkwaliteitsverbetering onder de Omgevingswet
Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet krijgen overheden lokaal meer bevoegdheden om zelf regelgeving op het gebied van waterkwaliteit te stellen. Samen met andere afdelingen, waaronder Beleid en Advies, Onderzoek en Monitoring, Toezicht en Handhaving en Advies Zuiveren, hebben we onderzocht welke kansen er zijn om voor bepaalde milieubelastende activiteiten strengere voorschriften te hanteren om zo de waterkwaliteit verder te kunnen verbeteren. Dit traject loopt nog door in 2023.

Doelmatige werking RWZI
Waterschap Aa en Maas heeft als visie vastgelegd dat de effluentkwaliteit van de rwzi's moet voldoen aan de eisen van de Kader Richtlijn Water. Daarvoor is verdergaande zuivering op N en P nodig. Daarnaast is aanvullende zuivering op geneesmiddelen en andere zorgwekkende stoffen nodig. Om die effluentkwaliteit te bereiken is onder andere een herziening van de beleidsnotitie doelmatige werking zuiveringstechnische werken nodig, in 2022 zijn oriënterende gesprekken gevoerd ter verkenning van de mogelijkheden daartoe. Ook dit traject krijgt een vervolg in 2023.

2.1.5 Mensen en middelen

Ook 2022 is voor Planadvies en Vergunningen niet zonder hobbels verlopen als het gaat om mensen en middelen. Door allerlei ontwikkelingen, zowel op het gebied van innovaties, en ook als het gaat om druk op de ruimte, krijgen we steeds vaker te maken met initiatieven buiten de bestaande kaders. Dit is uiteraard nodig en we denken mee, stimuleren en faciliteren dit daar waar het kan en passend is. Dit zijn zaken waar veel tijd en energie in gestoken wordt, zowel richting de interne organisatie als extern. De kennis en ervaring die nodig is om op deze complexe dossiers mee te denken is geconcentreerd bij een beperkt aantal collega's. Een van de redenen waarom bij sommige producten tijdigheid qua termijnen achter is gebleven, meedenken kost immers meer tijd dan 'nee zeggen'. In 2023 willen we deze kwetsbaarheid (deels) wegnemen door deze kennis breder in het team te delen en te borgen.

Ook heeft langdurig ziekteverlof invloed op de productie en werkverdeling, er is wederom een extra beroep gedaan op flexibiliteit en productiviteit van alle collega's. Deels is verlies aan capaciteit opgevangen door externe inhuur, dit binnen de gestelde kaders van de afdelingsbegroting.

2.2 Preventie

We zijn graag in gesprek met onze ingelanden over hun wensen, activiteiten en belangen. Het biedt ons de mogelijkheid om beleid en regels onder de aandacht te brengen en deze toe te lichten. Tegelijk horen we wat er speelt en wat onze ingelanden bezighoudt. Via gerichte voorlichting en communicatie werken we vervolgens aan preventief toezicht, met als doel het *voorkómen* van overtredingen.

Een bewogen jaar:
In de agrarische sector was in 2022 sprake van veel zorgen en onrust, vooral rondom het stikstofbeleid. Het maken van afspraken en het geven van voorlichting, werd hierdoor niet makkelijker. De oprechte interesse van toezichthouders in de bedrijfsvoering en alles wat daar bij komt kijken, begrip voor de soms lastige regelgeving en een goed luisterend oor maakten dat onze toezichthouders toch vaak gewoon welkom waren. De preventie- en toezichtsactiviteiten hebben we hierdoor toch voor een groot deel kunnen uitvoeren.

In 2022 hebben we de volgende activiteiten gericht op preventie uitgevoerd:

2.2.1 Toolboxmeetingen

Ook voor 2022 stonden er toolboxmeetingen gepland in de eerste 2 maanden van het jaar. Begin van het jaar (winterperiode) is daarvoor het meest geschikt: het is dan nog niet druk bij loonbedrijven en de voorlichting kan gebruikt worden in het daaropvolgende voorjaar.

Als gevolg van Corona is het niet gelukt afspraken te maken: er was nog sprake van restricties en (persoonlijke) terughoudendheid om met groepen bij elkaar te komen. Toen voorlichting voor groepen weer goed mogelijk was, was het seizoen alweer in volle gang en was er geen tijd meer voor deze bijeenkomsten. Jammer, maar volgend winterseizoen gaan we weer op pad.

2.2.2 Schoon Water voor Brabant 2022-2026

Binnen het project Schoon Water voor Brabant werken de Provincie Noord Brabant, Brabant Water, de Brabantse waterschappen en ZLTO samen, met als doelen:

- In de 101 grondwaterbeschermingsgebieden vindt op minimaal 80% van het landbouwareaal begeleiding plaats t.a.v. gewasbeschermingsmiddelen (GBM)-gebruik;
- Er ligt een actueel handelingsperspectief voor deelnemende agrariërs t.a.v. duurzaam GBM-gebruik, niet alleen t.b.v. de aanpak binnen grondwaterbeschermingsgebieden, maar ook voor daarbuiten;
- Er is een helpdesk ingericht waar boeren met adviesvragen terecht kunnen rond GBM-gebruik;
- De buitenwereld is via diverse communicatiekanalen bekend met de noodzaak tot duurzaam GBM-gebruik.

In de eerste fase van het project heeft een toezichthouder een 5-tal bedrijven bezocht, waarvan bekend was dat op grote schaal gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt. Op deze bedrijven is de waterhuishouding besproken en is beoordeeld op welke plaatsen gewasbeschermingsmiddelen in het oppervlaktewater en in de riolering terecht kunnen komen. Op deze plaatsen zijn monsters genomen.

De analyseresultaten zijn niet gebruikt voor toezicht, maar deze zijn door een externe adviseur van het project (CLM) besproken met de bedrijfsleider/eigenaar van het bedrijf. Daarbij zijn adviezen gegeven om de lozingen te voorkomen en beperken. Ook de andere Brabantse waterschappen hebben dit op deze wijze uitgevoerd, waarmee dit belangrijke input levert voor de bovengenoemde projectdoelstellingen.

2.2.3 Spoelwater van vleeskuikenbedrijven

Afspraken met gemeenten
Het Activiteitenbesluit geeft aan dat het spoelwater dat vrijkomt bij het reinigen van pluimveestallen niet mag worden geloosd op oppervlaktewater. Het water mag wel worden verspreid over het land of worden geloosd op het riool. Omdat vleeskuikenhouders vaak niet beschikken over landbouwgrond gaf dit vaak problemen en constateerden we toch lozingen op het oppervlaktewater. Om aan deze lozingssituaties een einde te maken heeft het waterschap het initiatief genomen om samen met gemeenten te onderzoeken of dit spoelwater (met maatwerkvoorschriften) kan worden geloosd op het drukriool. Dit heeft eerst (circa 5 jaar geleden) geleid tot een proef binnen de gemeente Someren. De resultaten waren positief. Vervolgens zijn de afgelopen jaren ook met de gemeenten Asten, Deurne, Helmond, Gemert-Bakel en Oss afspraken gemaakt over het toestaan van lozingen van spoelwater op het drukriool.

De gesprekken met andere gemeenten lopen steeds makkelijker met de positieve ervaringen van andere gemeenten achter de hand. Voor 2023 staan gesprekken op de agenda met de gemeenten Bernheze, Sint-Michielsgestel en Meierijstad, naast verdere afrondende gesprekken met de gemeenten Land van Cuijk en ’s-Hertogenbosch.

De gemaakte afspraken hebben ervoor gezorgd dat we bij deze bedrijven geen lozingen op het oppervlaktewater meer hebben geconstateerd.

Aandachtspunten
In 2022 zijn meerdere meldingen ontvangen over problemen bij de afvoer van bedrijfsafvalwater via het drukriool. Er zijn grenzen aan wat het drukriool aan kan, zowel qua debiet als qua concentraties van stoffen. De afspraken over het toestaan van lozing op het riool vragen daarom wel om zorgvuldige beoordeling en maatwerk, bijvoorbeeld dat de lozingen alleen 's-nachts mogen plaatsvinden. Ook is van belang dat de betreffende bedrijven goed in beeld blijven, vanwege de vervuilingseenheden die worden geloosd en de te betalen zuiveringsheffing daarvoor.

2.2.4 Vragen over de wet- en regelgeving

Ook in 2022 ontvingen wij verzoeken van ondernemers om plannen te toetsen aan wet- en regelgeving. Vaak gaat het om uitbreidingsplannen, waarbij de ondernemer zeker wil zijn dat de plannen voldoen aan de milieuregelgeving en aan onze Keur. Door deze plannen aan de voorkant te toetsen, is voorkomen dat we achteraf op- of aanmerkingen moesten maken.

Als voorbeelden worden genoemd:

- Een groot tuinbouwbedrijf was in onderhandeling met de gemeente over aankoop of ruil van gronden. De regels en gevolgen van hydrologisch neutraal ontwikkelen (HNO), waren niet goed bekend. De consequenties konden nu bij de ruil of aan- en verkoop worden betrokken.

- Een ander groot tuinbouwbedrijf stond op het punt een nieuwe loods te bouwen waarin een nieuwe wasplaats voor machines en werktuigen wordt opgenomen. Er waren veel vragen:
  - Hoe moet de vloer worden uitgevoerd?
  - Hoe groot moet de wasplaats zijn?
  - Hoe zit de wasplaats er bij andere ondernemers uit?
  - Welke zuiveringstechnische voorzieningen zijn geschikt en waar mag ik lozen?

  Tijdens het gesprek bleek dat er veel haast was bij de beantwoording van de vragen: “ze gaan maandagmorgen beginnen”. Op de zaterdagmorgen ervoor zijn de plannen doorgenomen en getoetst. De aandachtspunten die naar voren kwamen konden nog worden meegegeven.

- Een tuinbouwbedrijf met groot kassencomplex heeft een aansluiting op het drukriool. De hoeveelheid afvalwater die het bedrijf wil lozen is groter dan de capaciteit van het drukriool. Gevolg is dat de drukrioolput met regelmaat overstroomt naar de bermsloot. Toezichthouders van het waterschap hebben afgestemd met de gemeente en de ondernemer om aanpassingen te doen, waarmee lozingen op oppervlaktewater in de toekomst worden voorkomen.

- Een groot varkensbedrijf heeft moeite om het erfwater schoon te houden, waardoor met regelmaat verontreinigd hemelwater wordt geloosd. Naast handhaving gericht op herstel van de gevolgen, is een afspraak gemaakt met de bedrijfsleider. Hierbij is de bedrijfsvoering doorgesproken en zijn adviezen gegeven om de bedrijfsvoering aan te passen. Deze aanpassingen zorgen ervoor dat er veel minder kans is op een nieuwe lozing / overtreding.

Vragen over bufferstroken

In het najaar van 2022 kreeg het waterschap, zowel gebiedsbeheerders als toezichthouders, veel vragen over de beoogde nieuwe regels over bufferstroken langs watergangen. Er is veel onduidelijkheid waar, welke bufferzone moet worden toegepast. Deze onduidelijk komt voort uit landelijk beleid, waarbij de wetgeving (het activiteitenbesluit) nog niet is aangepast en daardoor niet aansluit op nieuwe voorwaarden voor derogatie en inkomenssteun op grond van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB). We volgen de ontwikkelingen op de voet, zodat we onze ingelanden zo goed als mogelijk kunnen adviseren.

Preventie in het buitengebied
Naast gerichte bedrijfscontroles, worden ook de gebieden bezocht waar geen sprake is van grote bedrijfsmatige activiteiten. Soms komen hier opvallende zaken en kan gericht advies worden gegeven.

Als voorbeeld wordt genoemd:
Langs de Aa werd op enkele meters van de insteek onbekend, organisch materiaal aangetroffen. Ratten hadden het materiaal ook ontdekt en gezien de wandelgangen werd er veel gebruik van gemaakt. De toezichthouder heeft de eigenaar opgespoord: deze gaf aan dat het materiaal mengvoer betrof.

Er werd getwijfeld over de kwaliteit hiervan en daarom werd het niet als voeding voor zijn dieren gebruikt. Vervolgens is dit materiaal op het land gestort, met de bedoeling dit later over het land te verspreiden en onder te werken. Hoewel dit niet verboden was, is besproken dat dit wel veel ongewenste effecten kan hebben, voor ongedierte en de kwaliteit van afstromend hemelwater. Hierop heeft de ondernemer zelf besloten het product op te ruimen en af te voeren.

Sparren met Agrarische adviesbureaus
Met regelmaat zien wij bij meldingen op grond van het activiteitenbesluit van agrarische melkveebedrijven dat de tekeningen, die zijn bijgeleverd, niet volledig zijn. Medewerkers van de adviesbureaus zijn vaak niet volledig op de hoogte van wet- en regelgeving. Het gaat dan bijvoorbeeld om de beschermingszone van De Keur of de opvangvoorziening voor perssappen en percolaat bij voerkuilen. Met deze adviesbureaus nemen wij contact om hen hierover te informeren. Het resultaat is dat bij toekomstige meldingen, wel de juiste tekeningen worden toegevoegd.

Preventie in combinatie met mediation
In 20222 hebben een toezichthouder en een medewerker beheer en onderhoud in kader van preventie en mediation een 9-tal dijkbewoners langs de Maas bezocht. Al jaren waren hier discussies tussen waterschappers en bewoners, bijvoorbeeld over:

- het plaatsen van bootjes, tuinmeubels of trampolines in de beschermingszone van de kering;
- het installeren van een robotmaaier voor het gazon, ook op de kering;
- het verwijderen van vegetatie al dan niet met bestrijdingsmiddelen.

De bewoners gaven aan dat ze een aanspreekpunt misten. Ook gaven ze aan dat het waterschap eerder gemaakte afspraken niet was nagekomen: dit zorgde voor oud zeer bij deze bewoners. De gesprekken waren positief, verhelderend en hebben de relatie weer verbeterd. Ook heeft een nieuw contactpersoon van het waterschap kennisgemaakt met deze bewoners.

Mediation
In 2022 zijn we na 2 jaar pauze door Corona weer gestart met het geven van trainingen aan collega's op het gebied van mediation. 19 collega's hebben deelgenomen aan de hiervoor ontwikkelde training “oplossingsgericht en verbindend communiceren”. Met deze training beogen we goed en oplossingsgericht contact met onze ingelanden.

2.3 Toezicht

Toezicht heeft plaatsgevonden op basis van het Uitvoeringsprogramma 2022. Hierin staat vermeld hoeveel uur beschikbaar is voor toezicht en handhaving en op welke sectoren de toezichtscapaciteit wordt ingezet. Ons toezicht is gebaseerd op een risicoprioritering, welke de basis vormt van het uitvoeringsprogramma. In dit hoofdstuk beschrijven wij de resultaten van het gevoerde toezicht.

Covid-19
Covid-19 heeft in 2022 vrijwel geen parten maar gespeeld bij de uitvoering van toezicht en handhaving. Alleen een aantal beoogde preventie-activiteiten (voorlichting) kon in januari geen doorgang vinden, wat eerder in dit verslag is toegelicht.

Vogelgriep
In 2022 hebben we wederom te maken gehad met uitbraken van besmettelijke vogelgriep op pluimveebedrijven. Dit heeft geresulteerd in verscherpte hygiënische maatregelen op de pluimveebedrijven, ook binnen ons werkgebied. Er is in de sector dan ook angst voor besmettingen door erfbetreders (en dus ook toezichthouders).

De geprogrammeerde controles bij pluimveebedrijven zijn door de maatregelen en de heersende onrust in de sector dit jaar beperkt uitgevoerd. Daar waar dit noodzakelijk was hebben de maatregelen geen beperkingen gehad bij handhavend optreden.

2.3.1 Resultaten van het toezicht

Afgelopen jaar zijn er circa 1.234 toezichtsmomenten geweest. Dit aantal is exclusief 631 fiscale controles (fiscaal toezicht). We constateerden in 315 gevallen overtredingen. Een groot deel van de overtredingen (265 stuks) is daarbij geconstateerd bij toezicht op meldingen, zie ook paragraaf 2.4.1.

Door verbeterde mogelijkheden met registratie in powerbrowser zijn we sinds 2020 in staat om van alle sectoren van het uitvoeringsprogramma de naleefpercentages te bepalen. Het resultaat hiervan staat in onderstaande tabel.

Afbeelding 2: Illegale lozingsvoorziening

Tabel: Naleefpercentage toezicht, exclusief fiscaal toezicht en toezicht op bronbemalingen

Sector	Aantal	Naleef[1]
Hoog geprioriteerd toezicht, streven is naleefpercentage > 90 %		
Indirecte lozingen	178	77%
Gemiddeld geprioriteerd toezicht, streven is naleefpercentage > 80 %		
Dierenhouderijen		
Geiten	10	100%
Pluimvee	1	0%
Rundvee	38	89%
Paarden	15	93%
Varkenshouderijen	34	88%
Directe lozingen vanuit bedrijven	51	86%
Directe lozingen vanuit mestverwerkingsinstallaties	77	87%
Directe lozingen vanuit RWZI's[2]	24	100%
Gebruik gewasbeschermingsmiddelen en biociden[3]	21	95%
Industriële grondwateronttrekkingen	10	80%
Onttrekkingen voor beregeningen grondwater	9	89%
Teelt in kassen		
Administratieve controle	158	95%
Toezicht	30	77%
Teelt in open lucht – akkerbouw	56	100%
Teelt in open lucht – pot- en container teelt	11	82%
Uitloging van stoffen / melding BBK	1	0%
Waterberging bij bouwactiviteiten	3	100%
Onttrekkingen voor bronnering en sanering	311	66%

Toelichting:

(1): aantal inspecties zonder overtreding / aantal uitgevoerde inspecties * 100;

(2): bij onze RWZI's (7 stuks) vinden jaarlijks ten minste 3 controles plaats: regulier toezicht, een controle bemonstering en administratief toezicht op het jaarverslag. Het aantal controles is dit jaar iets hoger (24 stuks), vanwege de afronding van controles die in 2021 zijn opgestart maar in 2022 zijn afgerond;

(3): het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is ook gecontroleerd tijdens controles bij akkerbouwbedrijven. Eventuele overtredingen t.a.v. gewasbeschermingsmiddelen bij die integrale controles zijn onder die sectoren gerapporteerd om te voorkomen dat dubbel wordt geteld.

Bij onderstaande sectoren was het naleefpercentage lager dan gewenst, of is een toelichting nodig.

Indirecte lozingen:
Indirecte lozingen zijn lozingen op het gemeentelijk rioolstelsel, die uitkomen bij onze RWZI's. De gemeenten of provincie zijn bevoegd gezag voor deze lozingen, maar we ervaren de effecten van ongewenste lozingen en overtredingen in de vorm van mogelijke verstoringen in het zuiveringsproces. Ook kan het gaan om stoffen die slecht of niet door de RWZI worden gezuiverd en dan ongezuiverd in het ontvangende oppervlaktewater terecht komen met vervuiling tot gevolg.

Het lage naleefpercentage past bij het beeld dat er nog veel te verbeteren is en het geïntensiveerde toezicht en samenwerking met omgevingsdiensten op indirecte lozingen nodig blijft. Het naleefpercentage is wel nadelig beïnvloed omdat 40 bedrijven zijn bezocht waar al een vermoeden of melding was dat er iets aan de hand zou zijn (risico gericht toezicht).

Vermeldenswaardig rond de indirecte lozingen is verder:

- Onderzoek naar hoge zinkvracht RWZI 's-Hertogenbosch:
  Op de RWZI 's-Hertogenbosch komt (inmiddels kwam) een zeer grote zinkvracht binnen, die zich afzet in het slib. Samen met de RWZI, gemeente en de omgevingsdienst is onderzoek uitgevoerd naar de herkomst, via metingen en controle bezoeken bij zink lozende bedrijven. Dit heeft geresulteerd in gesprekken met belangrijkste lozende bedrijven. Hoewel bij de bezoeken en controles geen overtredingen zijn vastgesteld, is de zinkvracht die binnenkomt bij de RWZI sindsdien wel sterk verminderd.
- Onderzoek naar discrepantie en hoge waarden in het influent van RWZI Vinkel:
  In samenwerking met diverse afdelingen binnen het waterschap en de omgevingsdienst Brabant Noord is onderzoek uitgevoerd naar de discrepantie tussen de gemeten vervuiling in het influent van de RWZI en de hoeveelheid opgelegde belasting (op basis van vervuilingseenheden). Door middel van metingen in strengen van het rioolstelsel zijn mogelijke oorzaken onderzocht.
- Onderzoek naar bromide in het influent van RWZI Dinther:
  Toezicht heeft ondersteund bij het in beeld brengen van de herkomst van bromide in het influent van RWZI Dinther. Hoge concentraties bromide zijn ongewenst, vanwege de beoogde nazuivering en dan het risico op de vorming van bromaat. In overleg met de afdeling advies zuiveren is beoordeeld welke bedrijven bromide zouden kunnen lozen en er zijn monsternames uitgevoerd.
- Leveringsproblemen van ijzerchloride:
  Landelijk speelde in het laatste kwartaal van 2021 en eerste kwartaal van 2022 een leveringsprobleem van ijzerchloride. IJzerchloride wordt, naast op onze eigen zuiveringen ook gebruikt bij verschillende zuiveringen van bedrijven. Hierdoor werden onze zuiveringen geconfronteerd met een hogere belasting in de aanvoer. Door de bedrijven met ijzerchloride dosering op hun voorzuivering preventief te bezoeken zijn mogelijke verhoging van de aanvoer gezamenlijk met de collega's van zuiveren in kaart gebracht.

Pluimvee
De pluimveesector is in 2022 niet uitgebreid bezocht, vanwege de vogelgriep. Er is slechts 1 controle uitgevoerd, waarbij een overtreding is geconstateerd. Het lage naleefpecentage is hierdoor niet representatief voor de hele sector.

Teelt in kassen / glastuinbouw
Tijdens het toezicht wordt aandacht besteed aan de emissienormen in relatie tot de gerapporteerde gegevens. Ook wordt de daadwerkelijke lozingssituatie van de verschillende afvalwaterstromen beoordeeld. In 2022 zijn er 30 glastuinbouwbedrijven gecontroleerd. Op basis van deze controles is een naleefpercentage op te maken van 77%. Dit is een daling ten opzichte van 2021, toen sprake was van een naleefpercentage van 87 %.

Er is geen duidelijk aanwijsbare oorzaak voor deze daling. In 2022 betrof het veelal kleine overtredingen, waarbij het ook ging om situaties die in voorgaande jaren nog legaal waren of waarop we niet eerder hadden gecontroleerd. De zuiveringsplicht welke per in januari 2018 geldt, heeft ondernemers bewuster gemaakt van het afvalwater op het bedrijf. Er wordt bewuster om gegaan met afvalwater en specifiek het drainwater. Verschillende bedrijven lozen nagenoeg geen drainwater meer en andere aanzienlijk minder dan voorheen.

Naast bovenvermeld fysieke toezicht, wordt in deze sector ook administratief toezicht uitgevoerd. In het kader van het Activiteitenbesluit dienen glastuinbouwbedrijven jaarlijks voor 1 mei een milieurapportage in. In de rapportage zijn de emissiegegevens van de bedrijven beschreven en is er een automatische toetsing op de emissienormen. Na de peildatum van 1 mei hebben we gecontroleerd of alle rapportageplichtige bedrijven tijdig hadden gerapporteerd. In 3 gevallen was dit niet het geval. Na contact met deze bedrijven zijn gegevens alsnog ingediend. In vrijwel alle gevallen betrof het geen onwil, maar was sprake van gewijzigde eigenaren of een probleem bij het indienen. We hebben uiteindelijk 162 rapportages beoordeeld. Dit zijn er minder dan voorgaande jaren doordat bedrijven gestopt zijn.

Uitloging van stoffen / melding op grond van het Besluit Bodemkwaliteit (BBK)
Het waterschap is bevoegd gezag voor het hergebruik van grond en bagger binnen haar oppervlaktewateren. Dit toezicht wordt uitgevoerd op basis van binnenkomende meldingen. Hierop is in 2022 één controle uitgevoerd, waarbij een overtreding is geconstateerd. Het lage naleefpecentage is hierdoor gebaseerd op slechts 1 moment van toezicht.

Onttrekkingen voor bronbemalingen en saneringen:
De afgelopen jaren is extra ingezet op toezicht op bronbemalingen: dit zijn tijdelijke onttrekkingen van grondwater ten behoeve van bouwactiviteiten. Deze extra aandacht bleek nodig omdat lang niet alle onttrekkingen werden gemeld. Dit had ook tot gevolg dat heffingsopbrengsten voor de lozingen vanuit bronbemalingen afnamen. Meerdere acties richting de sector hebben geleid tot een veel beter overzicht over het aantal bronbemalingen in ons beheergebied, alsmede een veel beter beeld over de hoeveelheden die worden onttrokken en geloosd. Hierdoor zijn ook de heffingen in balans gebracht met de werkelijke lozingen.

Nu er veel meer bronbemalingen in beeld zijn gekomen, zien we ook dat niet altijd aan alle eisen wordt voldaan. Maximale debieten zijn overschreden, er werd gewerkt onder meldingen waar een vergunning nodig was en er bleek meerdere keren sprake van visuele verontreiniging na de lozing. Toezicht blijft belangrijk om een goed beeld te houden en regels te laten nakomen.

2.3.2 Nadere beschrijving toezichtsresultaten

Voor een aantal sectoren wordt het gevoerde toezicht en de resultaten daarvan nader toegelicht:

RWZI's
Onze RWZI's zuiveren huishoudelijk afvalwater en lozen het gezuiverde water op het oppervlaktewater. Gezien de grote debieten en daardoor significante bijdrage van het effluent aan de kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater, is het belangrijk dat de RWZI's aan de lozingsnormen voldoen.

Dit jaar hebben we evenals voorgaande jaren dan ook op alle RWZI's toezicht gehouden. Naast gepland toezicht (24 stuks) ging het daarnaast in 13 gevallen om toezicht na een interne melding over een incident en de opvolging daarvan. Bij het geplande toezicht kwamen er geen overtredingen naar voren. Dit laat zien dat de reguliere bedrijfsvoering goed op orde is.

Wel waren er ook dit jaar waren enkele storingen op de RWZI's. Deze worden goed doorgemeld, zodat toezichthouders kunnen beoordelen of adequate beheers- en zonodig herstelmaatregelen worden genomen.

Indien acties nodig waren, werden deze getroffen, zodat nadelige effecten van de storingen zo beperkt mogelijk zijn gebleven.

Tabel: Overzicht toezichtsmomenten RWZI's

Omschrijving	Aantal	Aantal in orde	toelichting
Gepland toezicht	24	24	
Toezicht na melding	13	6	In 7 situaties was acties nodig om nadelige effecten te voorkomen

Mestververwerkingsinstallaties en mestproblematiek
In 2022 is het geïntensiveerde toezicht op de mestverwerkingsinstallaties in ons beheergebied voortgezet. Aanleiding hiervoor is zowel bestuurlijke als maatschappelijke aandacht alsook de complexiteit en beheersbaarheid van de mestverwerkingsinstallatie. De controles bestaan uit maandelijks eigen metingen door het waterschap, beoordeling van uitgevoerde metingen door de bedrijven en een controle bezoek. Incidenteel zijn normoverschrijdingen geconstateerd, waarop de bedrijven zijn aangeschreven. Over-all gezien is sprake van een naleefgedrag van 87%.

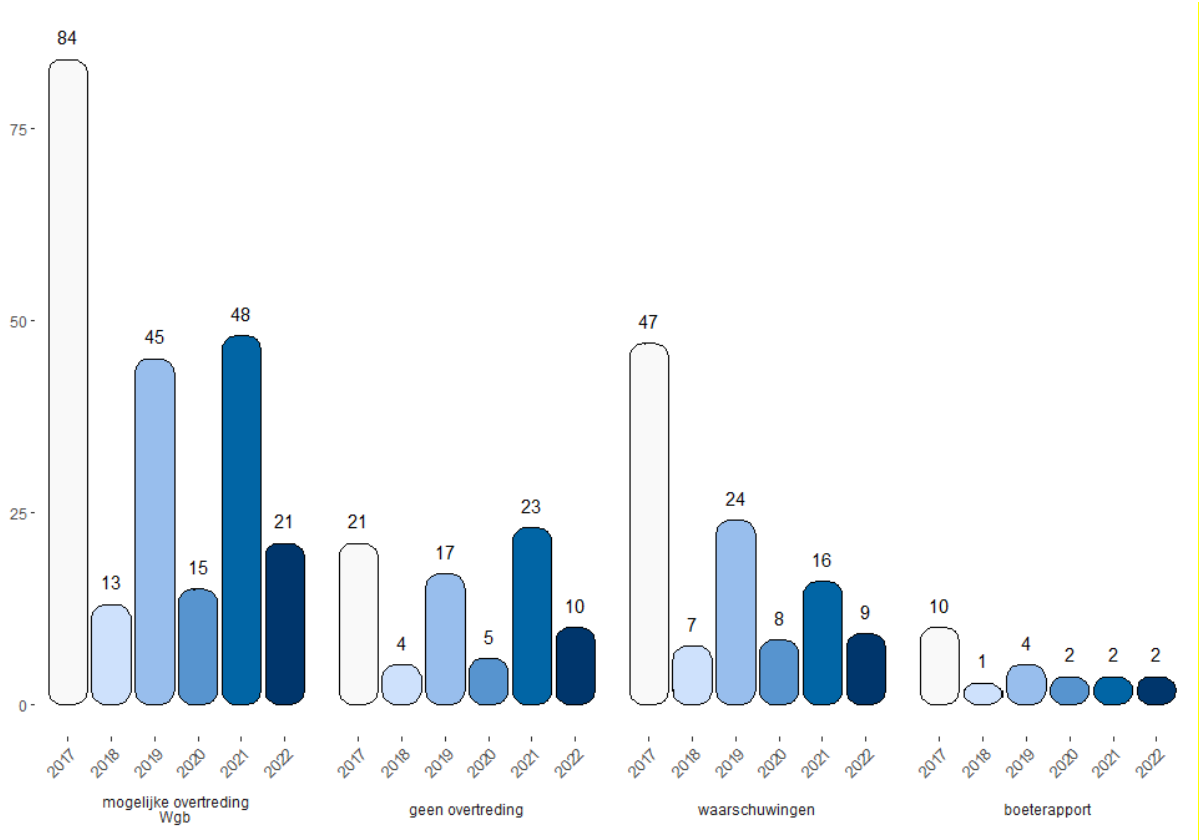
Onderdeel van het toezicht is ook een bezoek aan bedrijven die wel een watervergunning hebben verkregen voor mestverwerking, maar nog niet operationeel zijn. Doel van dit toezicht is om te beoordelen of deze bedrijven nog gebruik gaan maken van de vergunning. Uit dit toezicht is gebleken dat een 2-tal bedrijven hebben aangegeven dat wij de vergunning mogen intrekken.

Wet Gewasbeschermingsmiddelen en biociden
Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de teeltvrijezone en op het talud van de watergang is volgens de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Wgb) en het Activiteitenbesluit Milieubeheer verboden. Als waterbeheerder hebben we belang bij een goede naleving van de Wgb. Daarom zien we hierop toe. Binnen bestuursrechtelijke repressiemiddelen nemen Wgb-overtredingen een bijzondere positie in omdat we bij constatering van een overtreding hiervoor alleen een boeterapport voorbereiden. De uiteindelijke afhandeling zoals het innen van boetes of het opleggen van kortingen op subsidies gebeurt door het bevoegd gezag, de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA).

Bedrijven of particulieren die in 2021 een waarschuwing of boeterapport hadden gekregen, hebben we dit jaar opnieuw gecontroleerd. Bij deze hercontroles zijn geen overtredingen geconstateerd. De waarschuwingen/boeterapporten zijn daarmee effectief geweest.

Voor de situaties waar een boeterapport niet evenredig is met de mate van de overtreding, is volstaan met een mondelinge waarschuwing. Een waarschuwing zorgt wel voor verscherpt toezicht. Deze handelswijze is met de NVWA afgestemd.

Het overzicht van het aantal meldingen en de wijze van opvolging is onderstaand weergegeven.

Toezicht in de uiterwaarden, samen met Rijkswaterstaat
Ook dit jaar is toezicht uitgevoerd voor en met Rijkswaterstaat in de uiterwaarden langs de Maas in het traject Waalwijk tot aan de Limburgse grens. Het toezicht had betrekking op algemene regels uit het Activiteitenbesluit milieubeheer, waarvoor (in de uiterwaarden) Rijkswaterstaat bevoegd gezag is. Bij de betreffende percelen is gecontroleerd op de mest- en spuitvrijzone grenzend aan watervoerende sloten gelegen in de uiterwaarden.

Deze controles zijn onderdeel van samenwerking met Rijkswaterstaat, omdat Rijkswaterstaat minder kennis heeft van het activiteitenbesluit dan ons Waterschap. Daartegenover levert Rijkswaterstaat kennis over het Besluit Bodemkwaliteit aan ons Waterschap. In totaal zijn voor Rijkswaterstaat in de uiterwaarden 40 percelen gecontroleerd. Bij 1 controle werd een lozing van vervuild erfwater op de Maas geconstateerd, waarop Rijkswaterstaat actie kon ondernemen.

Een aantal controles is gezamenlijk met een toezichthouder van Rijkswaterstaat uitgevoerd, met het oog op kennisuitwisseling.

Teelt in open lucht – pot en containerteelt
Vooral de plantenteelt van softfruit is nog steeds een snelgroeiende sector. We zagen de afgelopen jaren meerdere keren dat deze teelt niet aan alle eisen van het activiteitenbesluit voldeed, met afstroming van water met nutriënten en bestrijdingsmiddelen richting ons oppervlaktewater tot gevolg. Afgelopen jaar lijkt er een beter naleefgedrag. Echter vindt er nog wel lozing op/in de bodem plaats. In overleg met de sector en ook de andere bevoegde gezagen wordt zoveel als mogelijk gezamenlijk opgetrokken met als doel een verbetering van grond- en oppervlaktewater.

2.3.3 Schouw en groenprocedure

Toezicht en handhaving kijkt tijdens de schouw- en groenprocedure mee bij de aanloop, opstart en uitvoering van de schouw- en groenprocedure. Dit om te zorgen dat in de brieven de juiste passages en grondslagen worden opgenomen, ingeval toezicht en handhaving in een latere fase een actieve rol moet pakken. In 2022 is gewerkt aan verdere digitalisering van het proces.

Afbeelding 3: Inspectie bij watergangen en keringen

2.3.4 Fiscaal toezicht en toezicht op bronbemalingen

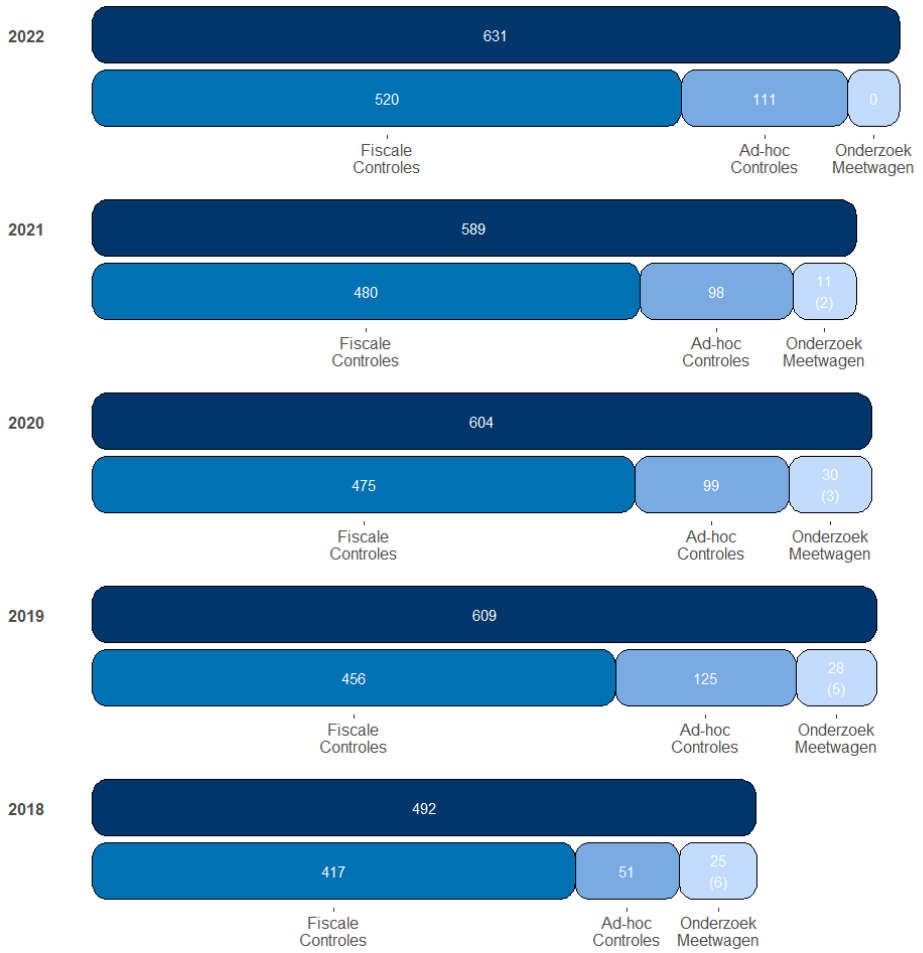
Het beginsel van de 'vervuiler betaalt' wordt onder andere gehanteerd om het afvalwater te zuiveren. Het Waterschap heft via zuiveringsheffing[3] en verontreinigingsheffing[4] een directe belasting aan bedrijven en particulieren die afvalwater lozen. We doen dit in samenwerking met de Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BS/OB). Om te controleren of de heffing die bedrijven betalen correct is, wordt toezicht gevoerd, zogenaamd fiscaal toezicht. Hierbij wordt gecontroleerd of de hoeveelheid en kwaliteit van het geloosde water overeenkomt met de opgave door het bedrijf.

Resultaten fiscaal toezicht:
In onderstaande tabel is het aantal uitgevoerde fiscale controles van 2022 weergegeven.

[3]: Zuiveringsheffing wordt opgelegd voor lozingen op onze RWZI 's

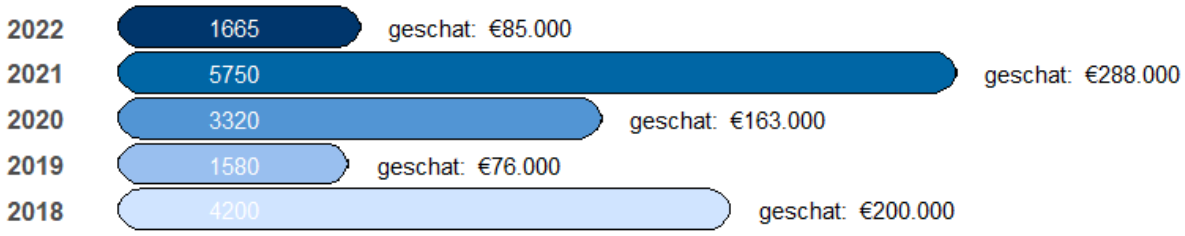
[4]: Verontreinigingsheffing wordt opgelegd voor lozingen op oppervlaktewater

Tabel: Aantal controles fiscaal toezicht

Toelichting:
(*): aantal controle momenten. Tussen haakjes staat het aantal bedrijven waar de meetwagen is geplaatst.

Tabel: Extra opgelegde heffing door toezicht

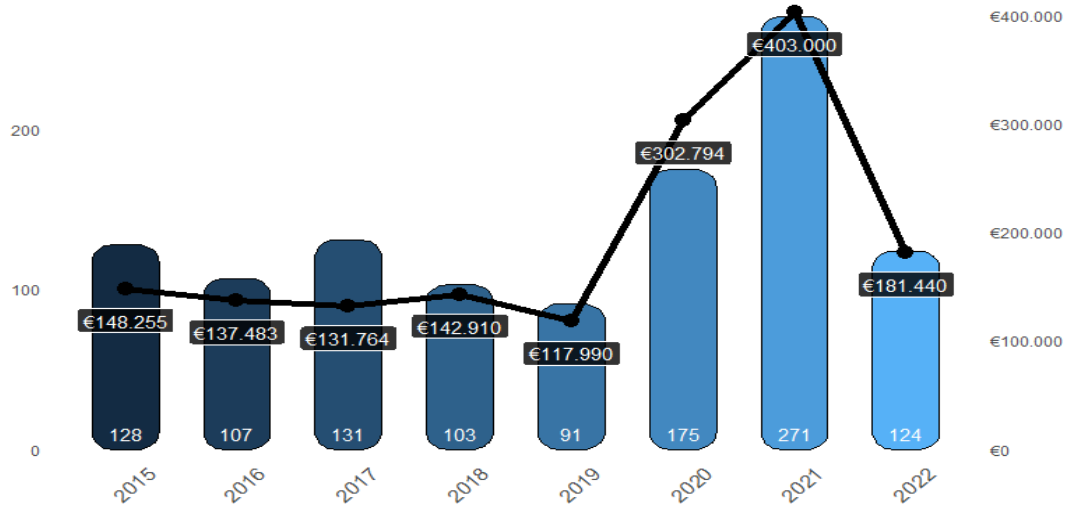

Het aantal uitgevoerde fiscale controles (520 stuks) komt goed overeen met het geplande aantal (516 stuks), zoals afgestemd met de BS-OB. Met eigen meetapparatuur (meetwagen), waarmee de afvalwaterstromen van bedrijven voor langere tijd gevolgd kunnen worden, heeft er dit jaar geen onderzoek plaatsgevonden, mede veroorzaakt door personeelswisselingen bij de BS-OB. Voor 2023 staan er al wel weer onderzoeken met de meetwagen ingepland.

Daarnaast heeft er door intensief toezicht bij 9 bedrijven een aanpassing van de aanslag naar boven plaatsgevonden. Uiteindelijk legden we in 2022 een extra heffing op van in totaal 1.665 v.e., overeenkomend met een aanslag van € 85.000. De opgelegde extra aanslag was lager dan in 2021. In 2021 hadden we 1 bedrijf die al goed was voor circa 5.000 v.e.

Resultaten toezicht op bronbemalingen
De resultaten van het (fiscaal) toezicht op bronneringen is samengevat in onderstaande tabel.

Tabel: Heffingen vanuit bronbemalingen

Toelichting:
(*) aantal bronbemalingen waarbij lozing heeft plaatsgevonden, derhalve exclusief de bemalingen waarbij al het onttrokken grondwater in de bodem is geïnfiltreerd. In 2022 zijn er 74 bemalingen zonder heffingen afgemeld.

Vanuit de bronbemalingen is 3.516.380 m^3 onttrokken en geloosd (heffingsplichtig). Daarnaast is 886.000 m^3 onttrokken en geïnfiltreerd (geen heffing).

Het aantal (gemelde) bemalingen en de opgelegde heffing was lager dan in 2021. Enerzijds werd 2022 gekenmerkt door een lange droge periode. Bij lage grondwaterstanden zijn doorgaans ook minder bemalingen bij bouwactiviteiten nodig en zijn de bemalingen minder omvangrijk. Hiertegenover was 2021 een jaar met veel wateroverlast en dientegengevolge relatief meer bemalingen.

2.3.5 Uitgelicht: Luchtsurveillance

Uitvoering
Bij de vluchten worden vanaf circa 300 m hoogte foto's gemaakt ter ondersteuning van toezichts- en handhavingszaken. Ook is de surveillance ingezet voor andere vragen vanuit het waterschap, zoals het in beeld brengen van de effecten van droogte, het beoordelen van verspreiding van blauwalg en om een actueel beeld van de keringen te verkrijgen.

In 2022 werd de luchtsurveillance ook ingezet voor het opsporen van dierlijke graverij in waterkeringen en beschermingzones.

Resultaten
Een aantal resultaten van de luchtsurveillance is onderstaand opgenomen.

Afbeelding 4: Luchtfoto: signalering voor noodtrayvelden

Afbeelding 5: Luchtfoto: signalering voor beregeningen

Afbeelding 6: Luchtfoto: signalering mest in de sloot

De resultaten van de surveillance zijn breed binnen en buiten (door ketenpartners) de organisatie gebruikt:

- Toezichthouders zijn ondersteund en voorzien van aanvullend bewijs;
- Er zijn illegale situaties opgespoord (heterdaad overtredingen).
- Situatie rond en op de keringen in beeld gebracht
- Situatie rond blauwalg
- Dassen en andere dierlijke graverij opgespeurd

2.3.6 Uitgelicht: innovaties binnen toezicht

Inzet van sensoren voor opsporen van illegale lozingen
Sinds 2020 worden mobiele sensoren met telemetrie ingezet waarmee continu gegevens kunnen worden doorgezonden en alarmeringen kunnen worden gegeven bij hoge waarden. Deze meters zijn ingezet bij vermoedelijke lozingspunten in waterlopen bij niet coöperatieve bedrijven.

De inzet van deze sensoren is waardevol gebleken en blijft onderdeel van het middelenpakket dat voor toezicht kan worden ingezet. De inzet van de sensoren wordt hierbij ook afgestemd met de afdeling onderzoek en monitoring, als aanvulling op hun metingen. Omdat de waarde en betrouwbaarheid inmiddels is gebleken, wordt in 2023 het aantal mobiele sensoren (in 2022 was dit 2 stuks) uitgebreid.

Inzet van drones
Om arbeidsintensieve werkzaamheden te verminderen en effectiever te werken biedt de inzet van drones een mogelijkheid, te denken valt aan het inspecteren van locaties die moeilijk toegankelijk zijn of voor de schouw waarbij grote afstanden worden overbrugd. Het vliegen met een drone is binnen ons beheergebied gebonden aan veel restricties. In 2022 is ingezet op het professionaliseren van het proces: hiervoor is een handboek

opgesteld en een vergunning verkregen om te vliegen binnen de 'no-fly zones'. In 2022 is daardoor nog voornamelijk gebruik gemaakt van ingehuurde piloten.

Veranderdetectie
In 2021 is in een breed samenwerkingsproject tussen Waterschappen en Rijkswaterstaat onderzocht of luchtfoto's en satellietbeelden bij kunnen dragen aan effectiever handhaven. Met dit project (NL Veranderdetectie) kunnen veranderingen gedetecteerd worden op het gebied van:

- Toename van verhard oppervlakte;
- Teelt in teeltvrije zone;
- Veranderingen van of in waterlopen;
- Objecten binnen beschermingszone.

In 2022 is fase 2 afgerond waarbij een proof-of-concept is gerealiseerd. In 2023 wordt gestart met fase 3 met de aanbesteding en realisatie van NL Veranderdetectie. Hierbij zal de koppeling met eigen datasystemen (verleende vergunningen en gegevens uit Geoweb) belangrijk zijn.

Monitoring van de productie en werkvoorraad
De registratie en monitoring van meldingen, vergunningen en toezichtszaken verzorgen we sinds 2018 in het zaaksysteem PowerBrowser. De monitoring van aantallen, registratie van doorlooptijden en naleefpercentages ligt dankzij sturing op goede en zorgvuldige invoer op een hoog niveau. Door verbeteringen in de export en verwerking van de gegevens, kan de sturingsinformatie in 2023 vrijwel real-time worden uitgelezen.

Komend jaar wordt ingezet om de gegevens uit ons zaaksysteem verder te koppelen met andere externe bronnen, bijvoorbeeld ten behoeve van de koppeling en interpretatie van satellietbeelden (project veranderdetectie, zoals hiervoor genoemd).

Digitalisering en klantgerichter werken
Hiernaast is op meerdere punten verder gewerkt aan verdere digitalisering van processen en klantgerichtheid. Voorbeelden zijn:

- Digitaal opgeven van het grondwatergebruik (LGR), ook met e-herkenning voor bedrijven;
- Digitale start/stop melding voor bronbemalingen;
- Externe meldingen kunnen digitaal worden ingediend en afgehandeld (via Djuma);
- Zienswijze en bezwaar kunnen digitaal worden ingediend en afgehandeld (via Djuma);
- Brieven zijn herzien met meer begrijpelijke taal voor de klant;
- Brieven worden steeds vaker per mail verstuurd of zijn terug te vinden in het klantenportaal van Djuma.

2.3.7 Calamiteiten

Vanuit handhaving werken we met een wachtdienst. De wachtdienst is 24 uur per dag en 7 dagen per week oproepbaar, voor zaken die onze ondersteuning vragen. Dit zijn voornamelijk waterkwaliteit gerelateerde zaken die het oppervlaktewater of de doelmatige werking van onze RWZI's ernstig bedreigen. Het kan ook gaan om bluswater dat vervuild raakt en afstroomt naar oppervlaktewater of het riool en daar nadelige effecten kan veroorzaken.

Afbeelding 7: Olielozing

2.4 Handhaving

2.4.1 Overzicht

Bij overtredingen op wet- of regelgeving waar we bevoegd gezag voor zijn, treden we handhavend op. Deze overtreding kan door onszelf worden waargenomen tijdens toezicht of volgen vanuit toezicht na in- of externe meldingen. Interne meldingen zijn afkomstig van medewerkers van het Waterschap. Externe meldingen zijn meldingen van iedereen buiten het Waterschap. Er zijn externe meldingen ontvangen van burgers, bedrijven, gemeenten en omgevingsdiensten.

In onderstaande tabel is aangegeven hoeveel overtredingen zijn waargenomen vanuit het gevoerde toezicht.

Tabel: Overzicht overtredingen vanuit toezicht en meldingen

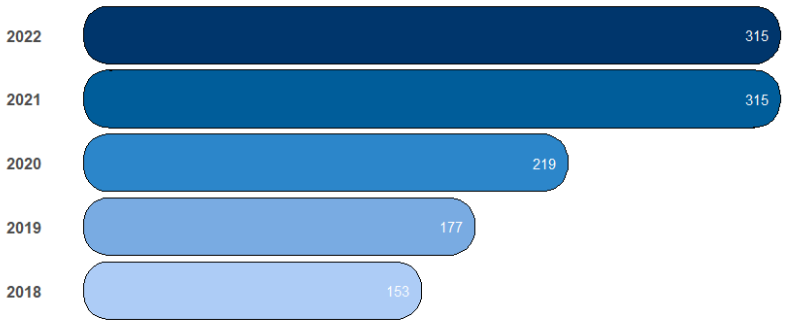
	Aantal		
Omschrijving	**Toezichtmomenten**[1]	**Overtredingen**	**Naleefpercentage**
Eigen toezicht	969	174	82%
Toezicht op interne meldingen	155	84	46%
Toezicht op externe meldingen	110	57	48%
Totaal	1234	315	74%

[1] Exclusief fiscaal toezicht

Uit de tabel blijkt dat meldingen erg waardevol zijn en hieruit relatief veel overtredingen naar voren komen. Onze keus om altijd te reageren op interne en externe meldingen wordt hiermee gerechtvaardigd.

Het totaal aantal overtredingen was in 2022 gelijk aan 2021.

Tabel: Overzicht overtredingen vanuit toezicht en meldingen

2.4.2 Toepassing Landelijke Handhavingsstrategie (LHS)

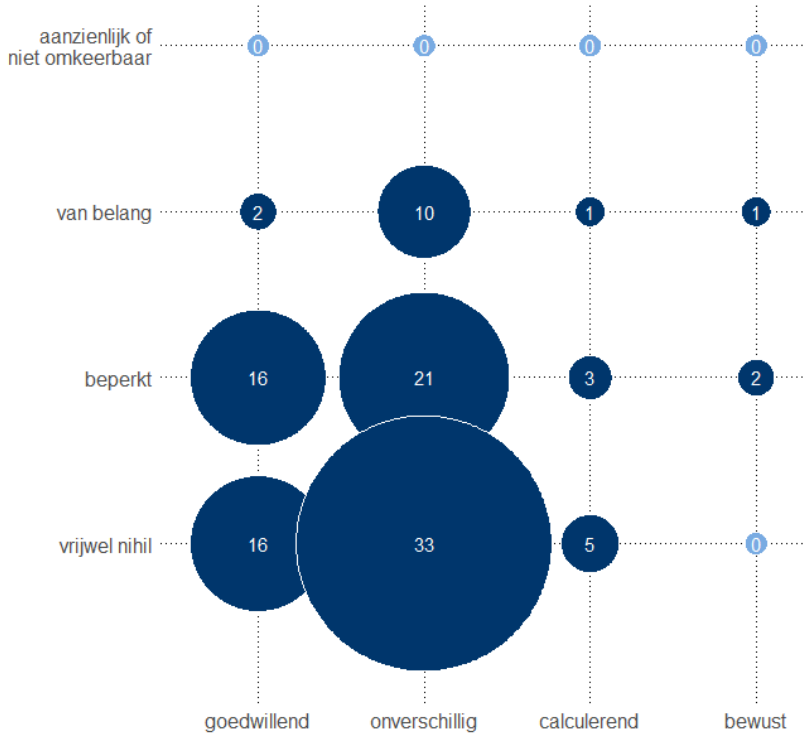
Tegen een overtreding treden we bestuursrechtelijk en/of strafrechtelijk op. Hierbij hanteren we het uitgangspunt dat iedere overtreding passend gevolg krijgt. In dit hoofdstuk beschrijven we hoe de overtredingen zijn ingedeeld op basis van de Landelijke Handhavingsstrategie.

De LHS gaat niet alleen uit van de zwaarte en gevolgen van een overtreding, maar ook van het gedrag van de overtreder. Hierbij wordt onderscheiden:

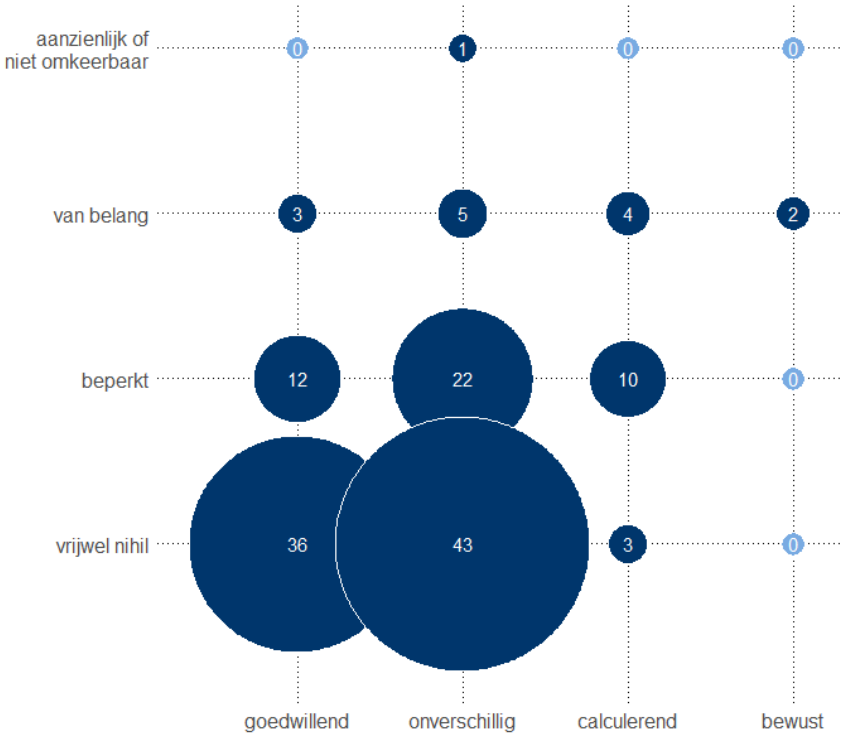
- Goedwillend gedrag: de overtreding was onbedoeld, er is pro-actief gehandeld;
- Onverschillig: het gedrag is nonchalant, niet alles is in het werk gesteld om de overtreding te voorkomen;
- Calculerend: de overtreding is weloverwogen tot stand gekomen, risico nemend dat het niet ontdekt zou worden;
- Bewust: de overtreding is bewust tot stand gekomen. Het gaat om overtredingen voor eigen gewin. Er is sprake van bewuste oplichting en fraude.

Door jaarlijks inzichtelijk te maken hoe de overtredingen zijn ingeschaald volgens de LHS wordt inzichtelijk hoeveel overtredingen begaan zijn, maar ook hoe deze zijn ingeschaald.

Toepassing Landelijke Handhaving Strategie 2022:

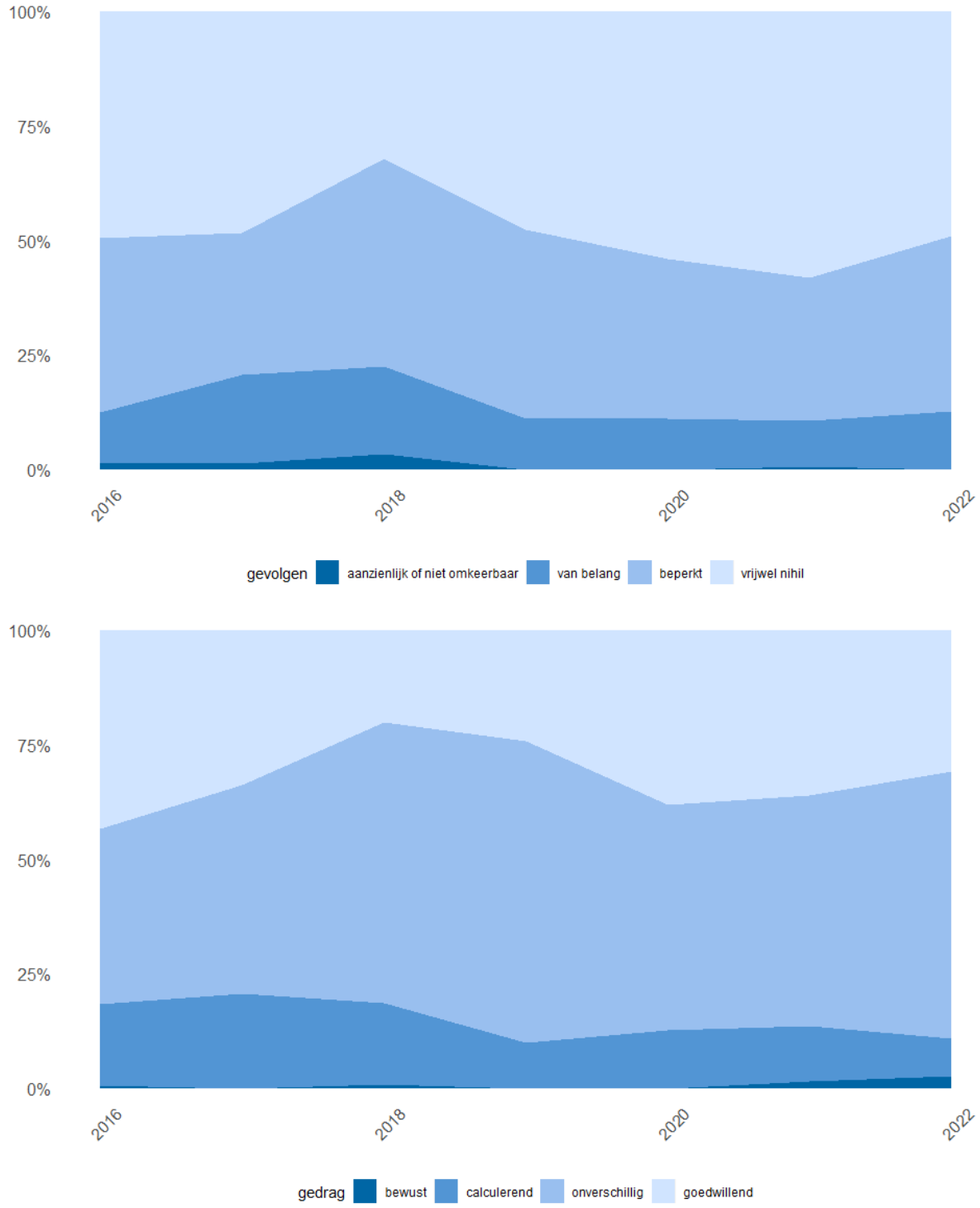

Toepassing Landelijke Handhaving Strategie 2021:

Toelichting:
Overtredingen die voortkomen vanuit de schouw, de groenprocedure en de WGB controles worden niet in de LHS-matrix ingedeeld. Ook is een aantal overtredingen nog in onderzoek. Dit verklaart het verschil tussen het aantal overtredingen en het aantal keren dat de LHS is ingevuld.

Illustratie met verloop inschaling LHS over de tijd

De matrix van de LHS biedt inzicht in de ontwikkeling van de overtredingen. Het beeld van 2021 wijkt niet duidelijk af van voorgaande jaren.

Ook komende jaren blijven we de inschaling van de overtredingen monitoren. Zo krijgen we steeds een beter beeld over overtredingen binnen de sectoren.

2.4.3 Bestuursrechtelijk optreden

In onderstaande tabel is uitgewerkt hoe vaak en op welke wijze we bestuursrechtelijk hebben opgetreden.

Tabel: Overzicht bestuursrechtelijk optreden

Jaar		waarschuwing	bestuursdwang	(voornemen) last onder dwangsom	gedoog beschikking	totaal
2018		81	14	10	22	127
2019		123	23 (*)	31	3	180
2020						
	• Afgerond	110	16	24	3	153
	• Lopend	71	4	32	0	107
	• Totaal	181	20	56	3	260
2021						
	• Afgerond	155	15	30	0	200
	• Lopend	22	2	31	0	55
	• Totaal	177	17	61	0	255
2022						
	• Afgerond	90	17	22	0	129
	• Lopend	25	2	25	0	52
	• Totaal	115	19	47	0	181

Waarschuwingen hebben we in alle sectoren afgegeven. Bestuursdwang is met name toegepast voor situaties waarbij illegale lozingen op oppervlaktewater moesten worden beëindigd. In enkele gevallen ging het om objecten in de beschermingszone.

2.4.4 Bezwaar en beroep

Wanneer iemand een handhavingsbesluit ontvangt, staan daar rechtsmiddelen zoals bezwaar, beroep en hoger beroep tegen open. Ook kan er een als er bezwaar wordt gemaakt voorlopige voorziening aangevraagd worden bij de voorzieningenrechter om de werking van een handhavingsbesluit op te schorten. Tegen het besluit tot opleggen van een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom kan bezwaar worden gemaakt.

Er wordt door het bevoegd gezag (het waterschap zelf) advies gevraagd aan een onafhankelijke bezwarencommissie en vervolgens een beslissing op het bezwaar genomen. Tegen deze beslissing kan beroep bij de rechtbank worden ingesteld. Tot slot kan de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State de uitspraak van de rechtbank beoordelen indien de belanghebbende in hoger beroep gaat. Dit jaar zijn er 2 bezwaren ingediend.

De afhandeling van bezwarenprocedures in 2022 is als volgt geweest:

- 2 bezwaren zijn in beslissing op bezwaar ongegrond verklaard;
- 1 bezwaar is pro forma ingediend en vervolgens ingetrokken.

En met betrekking tot beroepszaken:

- 4 beroepen in december 2021 (gezamenlijk) ingesteld tegen beslissingen op bezwaar waarin de bezwaren (conform advies van de bezwarencommissie) ongegrond zijn verklaard, zijn in mei 2022 ingetrokken;
- 2 beroepen in januari en in mei 2022 ingesteld tegen beslissingen op bezwaar waarin de bezwaren (conform advies van de bezwarencommissie) ongegrond zijn verklaard. Er zijn door de rechtbank nog geen zittingen gepland.

Tabel: Bezwaar en beroep handhaving

Omschrijving	2022	2021	2020	2019	2018	2017
Bezwaren ingediend	2	6	10	3	5	5
Bezwaren afgehandeld						
• ongegrond	2	5	4	1	3	1
• gegrond	0	0	0	0	0	0
• ingetrokken	1	3	2	0	1	2
• nog in behandeling	0	1	4	3	1	2
Beroep ingediend	2	4	2	1	0	2
Beroep afgehandeld						
• ongegrond	0	1	1	0	0	1
• gegrond	0	0	0	0	0	0
• ingetrokken	4	1	0	0	0	0
• nog in behandeling	2	4	2	0	0	0
Hoger beroep ingediend	0	0	1	0	1	1
Hoger beroep afgehandeld						
• ongegrond	0	0	1	0	0	0
• gegrond	0	0	0	0	0	0
• ingetrokken	0	0	0	0	0	1
• nog in behandeling	0	0	0	0	0	0

Toelichting:
Ingetrokken: hieronder vallen naast het intrekken door de indiener, ook minnelijke oplossingen of niet ontvankelijkheid verklaring

Het aantal bezwaren is in 2022 lager dan voorgaande jaren, vooral vergeleken met 2020 toen er relatief veel bezwaar en beroep werd ingesteld (wellicht als gevolg van de Coronaperiode, veel mensen waren/werkten thuis). We proberen ook steeds meer met overtreders in gesprek te gaan en te blijven, om ons beleid toe te lichten en overtredingen te (laten) beëindigen.

2.4.5 Strafrecht

In ons beleid staat dat iedere overtreding een passend vervolg krijgt. Welke handhavingsinstrumenten ingezet moeten worden voor dit vervolg, wordt bepaald door het invullen van de Landelijke Handhavingsstrategie (LHS). Hieruit volgt welk bestuursrechtelijk instrument moet of kan worden ingezet, maar óók wanneer strafrecht passend is.

Intermezzo:
Bestuursrechtelijk handhaven is gericht op het beëindigen van de overtreding. Strafrechtelijk handhaven is gericht op het bestraffen van de overtreder van het gepleegde feit. Het is een eigenstandig juridisch regime dat gelijktijdig of zonder het bestuursrechtelijk handhaven kan worden uitgevoerd. Het strafrechtelijke kader heeft een andere grondslag en ander wegingskader. De strafrechtelijke zaken worden vanwege de Wet Politiegegevens dan ook niet gedeeld met de andere toezichthouders en staan niet geregistreerd in het reguliere zaaksysteem dat wordt gebruikt voor handhavingszaken.

Team en werkzaamheden

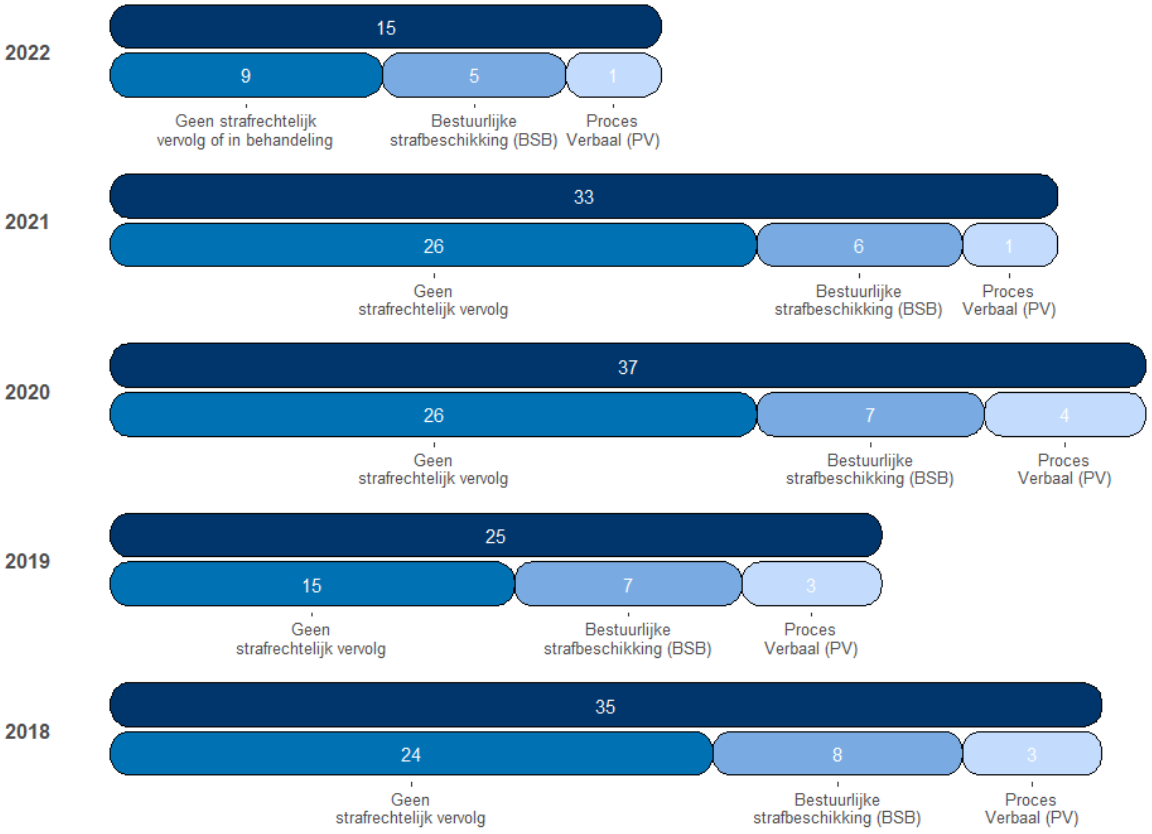
Eén van onze toezichthouders is beëdigd tot Buitengewoon Opsporingsambtenaar (BOA). Hiernaast staan er door vertrek, nog twee vacatures open. Het BOA-team:

- Beoordeelt welke overtredingen, geconstateerd door toezichthouders, een strafrechtelijk vervolg krijgen en pakken dit vervolgens op;
- Controleert de inschaling in de LHS. Bij nadere beoordeling door het BOA-team kan blijken dat een zwaardere inschaling nodig is, bijvoorbeeld bij recidive of andere verzwarende aspecten;
- Registreert welke zaken zijn en worden opgepakt, waarmee ook inzicht ontstaat over recidive en (in zijn algemeenheid) risicovolle sectoren;
- Stemt regelmatig af met het functioneel parket van het Openbaar Ministerie;
- Verzorgt opsporing en surveillance bij verdenking op milieu overtredingen.

Resultaten strafrecht

We werken volgens een interne richtlijn welke overtredingen moeten worden doorgezet naar het BOA-team, om te beoordelen of strafrechtelijk vervolg nodig is. Dit is voor 15 overtredingen het geval geweest. De wijze waarop deze overtredingen vervolg hebben gekregen is uitgewerkt in onderstaande tabel.

Overzicht strafrechtelijke maatregelen

De BSB is in het leven geroepen om snel en kordaat te ‘straffen’ zonder tussenkomst van een Officier van Justitie. Omdat de bewijslast bij de BOA ligt dient er bij een BSB een zorgvuldig onderzoek te worden uitgevoerd en zorgvuldige verslaglegging plaats te vinden. Dit is zeker bij complexe milieuzaken arbeidsintensief. In 5 gevallen hebben we een BSB opgelegd. Dit aantal ligt in lijn met voorgaande jaren.

Voor de gevallen waar een BSB niet mogelijk was door contra-indicatie, wordt een strafrechtelijk proces-verbaal (PV) opgemaakt. In 2022 is in 1 geval proces-verbaal opgemaakt: dit is gelijk aan 2021.

Wet politie gegevens (WPG)
Sommige gegevens waar de BOA's mee werken vallen de WPG. Voor de verwerking van deze gegevens gelden strenge eisen. Deze eisen zijn strenger dan de normale eisen, zoals die gelden op grond van de AVG[5]. De WPG stelt ook als eis dat interne (jaarlijks) en externe (4 jaarlijks) audits worden uitgevoerd. Dergelijke audits op naleving van de WPG vraagt komende tijd onze aandacht: we werken hierin samen met andere Waterschappen.

2.5 Integrale thema's

2.5.1 Beregeningsbeleid

Actueel vergunningenbestand

Intrekken vergunningen
In 2022 hebben we in het kader van het actueel houden van het vergunningen- en meldingenbestand met betrekking tot beregening, vergunninghouders en melders aangeschreven die drie jaren geen opgave hebben gedaan van de hoeveelheid onttrokken grondwater. Deze onttrekkers lijken op basis van de registratie geen gebruik meer te maken van de grondwaterputten. Als geen gebruik wordt gemaakt van de vergunning of melding trekken we deze in. We hebben van vijf vergunninghouders hierom aangeschreven wat heeft geleid tot één overschrijving en de overige vergunninghouders hebben alsnog opgave gedaan. Hiermee is het vergunningen- en meldingenbestand weer volledig actueel.

Aanpassing beregeningsbeleid glastuinbouw
In 2021 is het beregeningsbeleid met betrekking tot glastuinbouw gewijzigd. Naar aanleiding van deze regelwijziging zijn brieven verstuurd naar 63 glastuinbouwbedrijven die in het bezit zijn van een beregeningsvergunning waarin hen is verzocht om vóór 1 januari 2022 een bedrijfswaterplan in te dienen. Van deze bedrijven hebben er 9 niet gereageerd. In 2022 hebben we deze bedrijven benaderd, dit heeft er in geresulteerd dat ook voor die bedrijven de gegevens zijn geactualiseerd. Dit betekent dat voor alle 63 voormalig vergunninghouders alle dossiers zijn geactualiseerd.

Aantal meldingen en bedrijfswaterplannen	**Resultaat**
44	Melding voldoet aan algemene regels en is afgehandeld.
12	Nieuwe watervergunning verleend of vergunning geactualiseerd omdat de onttrekkingen niet onder de algemene regels vielen.
6	Vergunning ingetrokken i.v.m. bedrijfsbeëindiging of omdat het vrijstelling kleine onttrekking betrof.
1	Vergunning in stand gebleven omdat het geen onttrekking betrof.

Actualisatie industriële onttrekkingen
In 2022 is gestart met het actualiseren van de watervergunningen die verleend zijn voor industriële onttrekkingen. Het betreft 11 vergunningen. Vergunninghouders zijn telefonisch benaderd en/of bezocht door een toezichthouder. Op basis van deze bevindingen zijn/worden de vervolgacties opgestart.

5: AVG: Algemene Verordening Gegevensverwerking

De (vervolg)acties zijn als volgt onderverdeeld:

Aantal watervergunningen	Resultaat
2	Vergunningsvoorschriften geactualiseerd
1	Wijzigingsaanvraag in behandeling
2	Vergunning ingetrokken i.v.m. beëindiging grondwateronttrekking
1	Vergunning actueel geen actie nodig.
5	Gepland voor 2023

Toezicht binnen het beregeningsbeleid
In 2022 waren er perioden van grote droogte: weinig neerslag, wegzakkende grondwaterstanden, dalende oppervlaktewaterpeilen en droogvallende watergangen. Om nadelige effecten zoveel als mogelijk te beperken zijn in 2022 verboden ingesteld voor het gebruik van zowel grondwater (voorjaarsverbod) als oppervlaktewater.

Het toezicht op de onttrekkingsverboden vindt in hoofdzaak plaats door medewerkers van de districten. Vermoedelijke overtredingen worden vervolgens gemeld bij de de afdeling handhaving. In 2022 is er ook een actiedag vanuit toezicht geweest: alle toezichthouders houden die dag toezicht op hetzelfde thema: in 2022 op het beregeningsbeleid.

In totaal zijn vanuit de meldingen en de actiedag 5 overtredingen vastgesteld, wat heeft geleid tot 4 waarschuwingen en één last onder dwangsom, in verband met herhaling van de overtreding.

Ontwikkelingen in het beregeningsbeleid
Er wordt gewerkt aan een nieuw beregeningsbeleid, met als inzet meer zicht en sturing op grondwatergebruik. De precieze invullingen zijn nu nog niet bekend. Als ontwikkeling zien we wel meer maatwerk binnen het beregeningsbeleid (gedifferentieerde beregeningsruimte) en meer aandacht voor de kleine grondwateronttrekkingen, ook bij particulieren.

De impact op vergunningverlening, toezicht en handhaving moet gezien de impact (hoeveelheid werk, (beperkte) effectiviteit van toezicht) bij de nadere uitwerking van dit beleid goed worden meegewogen.

2.5.2 Indirecte lozingen

Toezicht op indirecte lozingen
Indirecte lozingen zijn lozingen op het gemeentelijk rioolstelsel, die uitkomen bij onze RWZI's. De gemeenten of provincie zijn bevoegd gezag voor deze lozingen, maar het Waterschap ervaart de effecten van ongewenste lozingen en overtredingen in de vorm van verstoringen in het zuiveringsproces. Ook kan het gaan om stoffen die slecht door de RWZI worden gezuiverd en dan ongezuiverd in het ontvangende oppervlaktewater terecht komen. Sinds 2020 voeren wij ook zelf weer toezicht uit op indirecte lozingen. De resultaten hiervan zijn eerder beschreven.

Omdat de omgevingsdiensten beperkt prioriteit gaven en beperkt kennis hebben omtrent toezicht op indirecte lozingen, voeren ook de andere Brabantse Waterschappen dit toezicht zelf uit. De resultaten van het door ons zelf uitgevoerde toezicht zijn reeds beschreven en maken duidelijk dat dit toezicht nodig blijft.

Om binnen Brabant een gelijk speelveld te krijgen ten aanzien van kennisontwikkeling, vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van indirecte lozingen, is medio 2021 een project gestart, waarin de Brabantse omgevingsdiensten en waterschappen participeren. Dit project loopt door tot 2023 en leidt tot een leidraad en streeft naar een uniforme aanpak voor vergunningverlening en toezicht op indirecte lozingen.

Kwaliteitscriteria
Goede vergunningverlening en adequaat toezicht is van groot belang voor goed waterbeheer. Daarom hebben Rijkswaterstaat en de waterschappen afgesproken om gezamenlijk kwaliteitscriteria voor de Vergunningverlening, Toezicht- en handhavingstaken (VTH) Waterbeheer vast te leggen. In de kwaliteitscriteria zijn de eisen vastgelegd voor de organisaties en medewerkers, inclusief eventuele derden voor wat betreft opleiding, kennis, ervaring en vlieguren. Sinds 2015 monitoren we of we aan alle deze eisen voldoen.

In 2020 is Unie van Waterschappen-breed geconstateerd dat vrijwel alle Waterschappen nog niet aan alle eisen voldoen. Ook voor ons Waterschap waren er nog aandachtspunten. In ons beleidsplan hebben we als ambitie opgenomen dat we volledig aan deze criteria willen voldoen.

Vergunningverlening:
P&V bestaat uit een relatief onervaren team, medewerkers zijn kort in dienst bij het Waterschap en hebben bij indiensttreding vaak geen achtergrond vanuit vergunningverlening of waterwetgeving. Op andere aspecten wordt wel voldaan aan de kwaliteitscriteria, denk aan opleidingseisen. Op het gebied van kennis en ervaring ligt er groeipotentieel. Nieuwe medewerkers zijn meegenomen in het opleidingsplan om ervoor te zorgen dat ze op termijn voldoen aan de gestelde criteria. Dit leidt ertoe dat het grootste deel van de vergunningverleners voldoet aan de gestelde eisen. De kwaliteit binnen Vergunningverlening is hiermee goed geborgd.

Toezicht en handhaving:
Voor toezicht en handhaving was een verbeterpunt om een roulatie-schema in te richten, zodat geen vaste relatie tussen toezichthouder en het bedrijf ontstaat. Voor de sectoren waar dat een rol kan spelen (met name de sectoren met hoog frequent toezicht, zoals onze eigen RWZI's en de MVI), is in 2021 gestart met roulatie. Dit zal ook de komende jaren onderdeel blijven bij de aanwijzing van toezichthouders aan bedrijven.

Beoordeling VTH-documenten door het IBT:
De provincie houdt toezicht op gemeenten op het gebied van de VTH-taken. Door een hiaat in de wetgeving is het IBT niet bevoegd voor beoordeling van de Waterschappen op het gebied van VTH. In overleg met het IBT, samen met Waterschap De Dommel en Waterschap Brabantse Delta, is afgesproken dat de Brabantse Waterschappen zich vrijwillig laten toetsen.

Deze beoordeling heeft in 2022 plaatsgevonden. Geconcludeerd is dat de documenten tijdig waren vastgesteld en voldeden aan de eisen. Enkele suggesties hebben we ter harte genomen bij de uitwerking van ons nieuwe beleidsplan en bij de uitwerking van dit jaarverslag met uitvoeringsprogramma. Verbeterpunten die op grond van de beoordeling door het IBT zijn doorgevoerd zijn:

- Een betere koppeling van het beleidsplan met de doelen van het waterbeheerplan;
- Concretere inschatting van verwachte aantallen van producten bij vergunningverlening in het uitvoeringsprogramma;
- Een betere beschrijving van de afstemming die plaatsvindt met ketenpartners rond het strafrecht (prioriteitenstelling en capaciteit) in het beleidsplan.

2.5.3 Omgevingswet

Wederom uitgesteld
In 2022 is bekend geworden dat de Omgevingswet nogmaals wordt uitgesteld. De datum dat deze wet inwerking treedt is nog onzeker, zowel 1 juli 2023 als 1 januari 2024 wordt genoemd. De onzekerheid rondom de inwerkingtreding maakt het een langlopend en lastig dossier. Ook in 2022 is hard gewerkt om onze organisatie zo goed mogelijk voor te bereiden, echter door veelvuldig uitstel is de doorontwikkeling van sommige producten op een lager pitje komen te staan. De onderdelen die nog wel volop in ontwikkeling zijn

betreffen de beleidsrijke ontwikkelingen op het vlak van waterkwaliteit en kwantiteit. Onder de Omgevingswet kan ook voor waterkwaliteit meer lokaal geregeld worden.

Training van toezichthouders
Er wordt reeds geoefend met de systematiek van de omgevingswet in actuele casussen om te zien hoe het nieuwe stelsel doorwerkt op de dagelijkse praktijk. Dit is waardevol en laat zien hoe we in het nieuwe stelsel moeten beoordelen en toetsen.

2.6 Samenwerking met ketenpartners

Vanuit VTH werken we al langer samen met verschillende partijen. Deze samenwerking wordt met het oog op de naderende inwerkingtreding van de Omgevingswet alsmaar belangrijker. We hebben in 2022 de samenwerking in stand gehouden en op het gebied van indirecte lozingen geïntensiveerd.

2.6.1 Rijkswaterstaat

De structurele samenwerking met Rijkswaterstaat (RWS) bestaat in hoofdzaak uit kennisuitwisseling over bodemkwaliteit (BBK) en het uitvoeren van gezamenlijke controles in de uiterwaarden. Deze samenwerking is van waarde omdat RWS veel vaker dan wij te maken hebben met meldingen BBK en dus meer kennis en ervaring hierover heeft. Daartegenover is onze kennis over het Activiteitenbesluit van waarde voor controles in de uiterwaarden van RWS.

Daarnaast is in 2021 een start gemaakt met kennisdeling omtrent opkomende stoffen. Gelet op de beperkte kennis omtrent de impact van de lozing van deze stoffen is het van belang om de beschikbare kennis met elkaar te delen en samen te werken aan een hoger kennisniveau. Het doel is uiteindelijk om zo goed mogelijk te kunnen adviseren aan omgevingsdiensten, aanvragers, gemeenten en interne collega's en om input te verzamelen voor eventueel te ontwikkelen beleidskaders.

2.6.2 Waterschap Brabantse Delta

Waterschap Brabantse Delta voert, onder andere voor Waterschap Aa en Maas, de inspecties uit bij bedrijven die vallen onder het Besluit risico’s zware ongevallen (Brzo-inspecties). We stemmen af met Brabantse Delta af welke bedrijven worden gecontroleerd, zodat alle Brzo-bedrijven met waterrelevantie binnen ons beheergebied tijdig (minimaal één keer in de vier jaar) worden gecontroleerd.

2.6.3 Brabantse Omgevingsdiensten

Met de Brabantse Omgevingsdiensten (ODBN, ODZOB en OMWB) wordt samengewerkt op de thema’s van risico relevante bedrijven en indirecte lozingen. Over deze onderwerpen vindt uitwisseling van informatie en kennis plaats en worden gezamenlijke controles uitgevoerd. Daarnaast hebben we de samenwerkingsafspraken op het gebied van advisering herzien en hebben we ervaring opgedaan met het organiseren van zogeheten Omgevingstafels. Dit zijn bijeenkomsten waarbij complexe initiatieven worden besproken vanuit de gedachte om het mogelijk te maken.

2.6.4 Gebiedsgericht Handhaven Mestfraude (GGH)

Gebiedsgericht handhaven is projectmatig gestart vanuit het Bestuurlijk Platform Omgevingsrecht (BPO) op basis van een door de partijen gedragen Plan van Aanpak. Onder regie van LNV werken de NVWA, RVO, de provincies Noord-Brabant en Limburg, gemeenten, omgevingsdiensten en waterschappen samen op het gebied van toezicht in de peelregio.

Onder de vlag van GGH worden, na analyse en selectie, jaarlijks circa 30 gezamenlijke controles uitgevoerd, waarvan 10 binnen het beheergebied van Aa en Maas.

2.6.5 Samen Sterk in Brabant (SSIB)

Om misstanden in het buitengebied aan te pakken, werkt de provincie samen met de Omgevingsdiensten, alle Brabantse gemeenten, Waterschappen, het Openbaar Ministerie, politie en terreinbeheerder samen. Een speciaal team van ‘SSIB handhavers’ houdt zich hiermee bezig. Hoewel de nadruk ligt op stroperij, wildcrossen en (drugs)afvaldumpingen, zijn de handhavers van SSIB belangrijke ‘ogen’ in ons gebied. De uitvoering van de taken van de SSIB zijn sinds 1 januari 2018 centraal belegd bij de Omgevingsdienst Brabant Noord.

In 2022 hebben de waterschappen een training gegeven aan toezichthouders van het SSIB over de watergerelateerde regelgeving. Hiermee wordt, samen met een opgestelde leidraad, getracht de oog- en oorfunctie voor elkaar goed vorm te kunnen geven.

2.7 Evaluatie

- Ons beleidsplan voor verguningverlening, toezicht en handhaving had een looptijd t/m 2022 en is in het laatste kwartaal van 2022 herzien en vastgesteld door het Dagelijks Bestuur[6]. Het nieuwe beleidsplan is onze leidraad voor de komende periode t/m 2027.

- Binnen het waterbeheer hebben wij te maken met versnipperde bevoegdheden. Op de gebieden van indirecte lozingen en mestregelgeving ervaren de waterschappen wel de lasten, maar hebben wij niet de bevoegdheden. We blijven ons inzetten op samenwerking met de ketenpartners. De samenwerking met de ketenpartners is in Noord-Brabant rond veel thema's al vorm gegeven, met als doel elkaar te informeren, ondersteunen en versterken. Ook zien we goede initiatieven voor verdere digitalisering en gegevensuitwisseling.

- Een aanzienlijk deel van het uit te voeren toezicht is melding gestuurd. Denk aan bronneringen, meldingen in het kader van het Besluit bodemkwaliteit en veel signalen van binnen en buiten de organisatie (meldingen). Dit kan zorgen voor tijdelijke piekbelastingen. Hiervoor is het goed om te kunnen beschikken over flexibele capaciteit (inhuur), om zo gewenst meldingen tijdig opvolging te kunnen geven.

- Signalen vanuit toezicht kunnen input geven voor beleid. In 2022 is een aantal observaties vanuit toezicht gedeeld en besproken binnen de organisatie. Voorbeelden zijn:
    - De schaalvergroting van en geconstateerde overtredingen bij (nood)trayvelden voor softfruit. Dit heeft geleid tot bestuurlijke afstemming met gemeente en ondernemers en de formatie van een projectgroep en metingen bij een proefveld, met als doel te komen tot een duurzamere invulling van deze teelt.
    - In het beregeningsbeleid zijn maximale debieten opgenomen waarmee ondernemers grondwater mogen onttrekken. Ook moeten de ondernemers jaarlijks opgave doen van het grondwater gebruik. Debietmeters zijn echter niet specifiek voorgeschreven. Debieten kunnen daardoor alleen worden geschat op basis van pompcapaciteit, buisdiameters en draaiuren. Dit is minder nauwkeurig dan wanneer debietmeters verplicht zouden zijn. Voor beter toezicht en betere jaaropgaves worden vanuit ons oogpunt bij voorkeur debietmeters verplicht gesteld.
    - Het particuliere en bedrijfsmatige gebruik van chloride voor ontharding van leiding- en grondwater blijkt omvangrijk en leidt in enkele gevallen tot schade aan vegetatie en normoverschrijdingen in oppervlaktewater. Vanuit toezicht hebben we in 2022 een eerste beeld gevormd van de omvang van het chloride gebruik. In 2023 zetten we in op verder onderzoek samen met Onderzoek & Monitoring om meer zicht te krijgen op bronnen en zetten we in op preventie om het gebruik terug te gaan dringen.

- Binnen vergunningverlening, toezicht en handhaving blijven we ons digitaal ontwikkelen, om meer en beter gebruik te gaan maken van data, sensoren en satellietgegevens. Hiermee trachten we onze activiteiten doelmatiger te maken en het bereik te vergroten.

6 : Op grond van het Besluit OmgevingsRecht, artikel 7.2 lid 1 stelt het bevoegd gezag het beleid op. Bij de waterschappen is dat het dagelijks bestuur. Het Dagelijks Bestuur informeert op grond van artikel 7.2 lid 9 het Algemeen Bestuur over dit beleid.

3. Deel III UITVOERINGSPROGRAMMA 2023

3.1 Inleiding

Met een beleidsplan, uitvoeringsprogramma en jaarverslag wordt een cyclus vormgegeven waarin beleid en uitvoering aan elkaar worden gekoppeld. We maken in dit uitvoeringsprogramma inzichtelijk aan welke doelen wordt gewerkt, welke uitgangspunten worden gehanteerd en zo concreet mogelijk welke activiteiten uitgevoerd worden in 2023.

3.2 Planadvies en Vergunningen

3.2.1 Basistaken

De basistaken binnen Planadvies en Vergunningen zijn:

- Het in behandeling nemen van vergunningaanvragen;
- Het actueel houden van het vergunningenbestand;
- Het beoordelen van meldingen;
- Het adviseren op adviesverzoeken van andere overheden in het kader van vergunningverlening;
- Het adviseren op ruimtelijke plannen;
- Het afgeven van verklaring van geen bezwaar bij GOB-verzoeken;
- Het uitvoeren en stimuleren van de subsidie voor klimaatbestendige maatregelen;
- Het behandelen van ingestelde juridische procedures voor P&V-zaken.

Voor het aantal te verwachten producten zijn we afhankelijk van de aanvragen en verzoeken die binnenkomen. Hier hebben we nauwelijks invloed op. Op basis van cijfers van voorgaande jaren kunnen we wel een inschatting maken. Voor alle producten zien we vanaf 2018 een jaarlijkse stijging. Hier houden we ook in 2023 rekening mee.

Concreet houdt dit in dat we in 2023 de volgende aantallen en de daarbij behorende ureninzet verwachten:

Product	**Verwacht aantal**	**Ureninzet**
Vooroverleg	Complex : 125 Eenvoudig: 200	2.500 400
Vergunningaanvragen	Complex : 125 Eenvoudig: 300	4.500 2.400
Meldingen	700	350
Adviesverzoeken andere overheden in het kader van vergunningverlening	Complex : 75 Eenvoudig: 75	1.200 225
Adviesverzoeken met betrekking tot ruimtelijke plannen	Ruimtelijke plannen: 400 Digitale watertoets: 70 GOB-aanvragen: 30	3.200 70 120

3.2.2 Projecten en thema's

Actualisatie uitgangspunten watertoets
Samen met de afdeling Beleid en Advies wordt in 2023 verder gewerkt aan het hernieuwen van de uitgangspunten watertoets. Onderdeel hiervan is de vroegtijdige betrokkenheid van het waterschap in planvormingsprocessen, zodat het waterbelang vanaf het begin af aan meegewogen wordt. Het bredere maatschappelijke belang wordt naar voren gehaald zodat de focus minder komt te liggen op toetsing achteraf. Dit door bijvoorbeeld invloed uit te oefenen op onder andere locatiekeuze. We nemen daarin de beschikbare instrumenten mee, zoals de klimaatonderlegger en de signaleringskaart om zo effectief mogelijk in te zetten om bodem en water ook echt sturend te laten zijn.

Omgevingstafels
Met de komst van de Omgevingswet wordt ook de omgevingstafel geïntroduceerd. We gaan verder met de voorbereiding hier op, onder andere door afspraken te maken met partners over de werkprocessen bij initiatieven, waarbij we ook weer sturen op zoveel mogelijk vroegtijdige betrokkenheid.

Subsidiebeleid
Het samenwerkingsverband met de as50 gemeenten loopt ook in 2023 door, waterschap Aa en Maas blijft de uitvoering van de subsidieregeling klimaat voor haar rekening nemen. Naast uitvoering zorgen we ook jaarlijks voor een evaluatie en verbetering van de regeling in samenwerking met betrokken partijen.

Beleidsrijke wijziging Keur
Een aantal onderwerpen en regels uit de Keur zijn geëvalueerd, dit heeft geleid tot verbeterpunten om zo de regelgeving te optimaliseren. Hier gaan we samen met de betrokken afdelingen, met name Beleid en Advies, Brabantbreed mee aan de slag.

Proces en inzichten
We blijven werken aan procesverbeteringen, zowel voor onze eigen afdeling als in de samenwerking met andere afdelingen. Specifiek gaan we in 2023 verbeteringen doorvoeren met betrekking tot het registreren van de verschillende producten. Dit leidt tot betere inzichten aan de hand waarvan we nog gerichter en specifieker kunnen kijken waar (tijds)winst en efficiëntievoordelen te behalen zijn. Daarnaast werken we door aan het verslimmen van processen, zo is ‘Vergunning in vijf dagen’ een project dat in 2023 verder uitgewerkt wordt. We proberen voor bepaalde handelingen die nu door medewerkers uitgevoerd kunstmatige intelligentie in te zetten.

Omgevingswet
De Omgevingswet is opnieuw uitgesteld, vooralsnog is de datum 1 juli 2023 maar vanuit de gemeente is reeds verzocht om verder uitstel tot 1 januari 2024. Herhaaldelijk uitstel en de onzekerheid over datum van inwerkingtreding maakt de Omgevingswet een lastig dossier. Er blijft inzet nodig op onder andere het DSO, het maken van samenwerkingsafspraken en het oefenen en trainen, dit borgen we organisatiebreed zoveel mogelijk in de bestaande processen. Als een versnelling nodig is op het moment van een definitieve datum van inwerkingtreding dan zetten waar daar dan gepaste actie op. Na inwerkingtreding wordt ook duidelijk welke consequenties de Omgevingswet heeft voor het aantal te behandelen aanvragen en meldingen. Naast externe aanvragen behandelt de afdeling P&V vanaf dat moment namelijk ook interne aanvragen, de Vergunning eigen dienst. Dit betekent een toename in het totaal aantal af te handelen producten. Ook voor planadvisering betekent het een wijziging waarbij doorlooptijden waarschijnlijk nog korter worden.

Grondwaterbeleid
Er wordt Brabantbreed gewerkt aan de uitwerking van het Grondwaterconvenant dat tussen alle waterschappen en de provincie tot stand is gekomen. Dit leidt ook tot hernieuwing van het grondwaterbeleid. We verwachten dat dit ook consequenties gaat hebben voor de inzet en capaciteit van onze afdeling, met name omdat er mogelijk een meldplicht komt voor kleine onttrekkingen. Er zijn nog te veel onzekerheden om een inschatting te kunnen maken van aantallen en capaciteit.

Bijdrage aan beleidsontwikkelingen
Ook in 2023 levert P&V een bijdrage aan beleidsontwikkelingen. De thema's waar in 2022 aan gewerkt is krijgen in 2023 een vervolg. Dit betreft in elk geval de ontwikkelingen rondom RDI, aquathermie, mestverwerking, waterkwaliteit onder de Omgevingswet en de doelmatige werking van de RWZI. Dit doen we uiteraard in samenwerking met andere afdelingen, in het bijzonder Beleid en Advies, Toezicht en Handhaving en Advies zuiveren.

3.3 Preventie

In 2022 is een projectleider aangesteld om preventie robuuster vorm te geven binnen de hele organisatie. Er liggen veel onderwerpen op de plank waar preventie bij kan dragen aan minder overtredingen van onze regels.

In 2023 zal in ieder geval aandacht worden besteed aan:

- Toekomst bestendige teelt op trayvelden voor softfruitteelt (continuering activiteiten in de werkgroep);
- Voorlichting regels bij toename van verhard oppervlak, aan gemeenten en projectontwikkelaars;
- Voorlichting (nieuwe) regels bufferstroken langs watergangen;
- Onderzoek en verkenning mogelijkheden vermindering chloride gebruik bij (particuliere en bedrijfsmatige) onthardingsinstallaties.

3.4 Toezicht

Op basis van de Risicoprioritering 2023 (zie bijlage 1) en aan de hand van de beschikbare capaciteit bepalen we op welke segmenten gepland toezicht wordt uitgevoerd. Hieronder is allereerst de beschikbare capaciteit omschreven, waarna de verdeling per segment wordt toegelicht.

3.4.1 Beschikbare capaciteit

De beschikbare capaciteit voor toezicht en handhaving in 2023 is in onderstaande tabel samengevat. Binnen deze uren vallen niet de juridische en bestuurlijke adviezen die gekoppeld zijn aan dit toezicht.

Overzicht uren voor toezicht en handhaving 2022, inclusief vergelijk voorgaande jaren

Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023	Toelichting
Toezicht en handhaving door afdeling Handhaving						
Preventie	700	700	900	1.540	700	In 2022 projectleider aangesteld. In 2023 sturing vanuit projectleider, met ondersteuning bij de activiteiten vanuit de organisatie.
Toezicht op basis van de risico prioritering, exclusief reactie op meldingen	2.822	4.360	5.849	6.520	8.132	minder overige activiteiten, geeft meer ruimte voor toezicht
Reactie op meldingen	PM	1.000	1.100	1.100	1.100	
Bestuursrechtelijk optreden	4.000	3.200	3.200	3.200	2.200	Voorgaande jaren is (extra) tijd gereserveerd voor bestuursrechtelijk optreden voor complexe zaken en projecten in de organisatie. Impact daarvan blijkt mee te vallen. Uren raming hierom naar beneden gebracht.
Strafrechtelijk handhaven	1.900	2.000	2.000	1.600	1.000	beperkte BOA capaciteit beschikbaar (vacature). Na werving en inwerken kan urenbesteding strafrecht in volgend jaar weer naar het normale niveau.
Heffingen en bronneringen	2.200	2.740	2.700	2.300	2.000	
Overige (aanspreekpunt districten, kennisoverdracht, opleiding, werkinstructies)	2.300	3.146	2.840	2.860	2.168	
Subtotaal uren afdeling Handhaving	***13.922***	***17.146***	***18.589***	***19.120***	**17.300**	flexibele schil voorzien voor piekbelastingen
Overige interne activiteiten						
Mediation	400	400	350	350	0	Mediation rol is overgedragen naar collega's buiten toezicht en handhaving
Adviestaken toezichthouders (handhavingstoetsen, interne afstemming)	1.400	1.400	600	600	600	
Overige interne activiteiten (implementatie Djuma, implementatie omgevingswet, procesverbetering)	2.784	1.040	643	512	364	in 2019 betrof dit ook de uren voor toezicht op meldingen
Subtotaal overige activiteiten	***4.584***	***2.840***	***1.593***	***1.460***	**964**	
Totaal uren voor toezichts- en handhavingstaken, afdeling Handhaving	**18.506**	**19.986**	**20.182**	**20.580**	**18.264**	

Waar de urenverdeling duidelijk afwijkt van voorgaand jaar, is dat in de tabel toegelicht.
Het bleek in 2022 lastig om het team - met name het BOA-team - op sterkte te krijgen. Vacatures stonden lang open. Via gerichte wervingsacties zijn de vooruitzichten goed en is de verwachting dat we in 2023 weer op sterkte komen.

Omdat een aantal activiteiten dit jaar naar verwachting minder op de urenbesteding van de afdeling drukt (bestuursrechtelijk optreden, preventie), zijn er meer uren beschikbaar gekomen voor de uitvoering van toezicht. We hebben hierdoor dit jaar alle geclaimde uren in de toezichtsplannen kunnen honoreren: dit betekent dat ook de sectoren die lager in de risico prioritering staan, de volledig (door toezichthouders aangevraagde) urenclaim krijgen toegekend.

Hiernaast wordt toezicht op keur kwantiteit en toezicht op de keringen uitgevoerd vanuit de districten en de afdeling Waterveiligheid.

3.4.2 Toelichting risicoprioritering

De totstandkoming van de Risicoprioritering (zie bijlage 1) heeft plaatsgevonden op basis van een drietal stappen:

- Het uitgevoerde toezicht over 2022 is geëvalueerd. Op deze manier kunnen de ervaringen van het afgelopen jaar gebruikt worden voor het komende uitvoeringsjaar.
- Vervolgens is met verschillende afdelingen gekeken waar dit jaar meer of minder nadruk op moet komen te liggen op het gebied van toezicht.
- Tot slot zijn de activiteiten geprioriteerd op basis van (1) kans en effect van een overtreding, (2) het naleefgedrag in de sector, (3) wel of geen gevoerd toezicht in de afgelopen 3 jaar en (4) ontwikkelingen in de sector (groei/krimp).

Deze stappen hebben samen geresulteerd in voorliggende risicoprioritering, waarbij de navolgende toelichting kan worden gegeven.

Thema's die hoog geprioriteerd blijven
In de hoog geprioriteerde activiteiten zitten logischerwijs niet veel verschuivingen. Bij waterveiligheid (toezicht op keringen) en een goed werkend watersysteem (toezicht op A/B-watergangen) heeft het Waterschap groot belang dat de regels goed worden nageleefd. Het toezicht in eerste aanleg op deze thema's rust hierom bij de afdelingen die hier dagelijks aan werken (afdeling waterveiligheid en de districten). De afdeling handhaving ondersteunt als vanuit toezicht blijkt dat handhavend optreden nodig is.

Daarnaast blijven ook hoog geprioriteerd:

- **Toezicht op meldingen**
  Er komen jaarlijks ruim 200 interne of externe meldingen binnen over mogelijke overtredingen. Onze ambitie is en blijft altijd te reageren op deze meldingen. We nemen meldingen serieus, te meer omdat we zien dat er relatief veel overtredingen naar voren komen bij toezicht op meldingen.

- **Versterking & ondersteuning toezicht op indirecte lozingen**
  In 2020 is voor het eerst weer toezicht ingezet op indirecte lozingen. In 2020 heeft dit geleid tot werkafspraken met de omgevingsdiensten en gezamenlijke controles, met name gericht op bedrijven met mogelijke impact op de doelmatige werking van het zuiveringsproces. Het naleefgedrag vanuit het gevoerde toezicht was onvoldoende. Daarnaast gaan sommige lozingen ook over stoffen die slecht worden gezuiverd en/of impact kunnen hebben op het ontvangende oppervlaktewater (bijvoorbeeld chloride, PFAS en microplastics). De blijvend hoge positie op de prioritering is daarmee gerechtvaardigd.

Geen grote stijgers en dalers in de prioritering voor 2023
Weliswaar zijn er beperkte verschillen in de prioritering voor 2023 ten opzichte van 2022, maar het gaat niet om grote verschillen. Dit wordt veroorzaakt doordat bij de stijgers van voorgaand jaar, de kans op overtreding en het effect van een overtreding als blijvend hoog wordt ingeschat. Dit is bijvoorbeeld het geval voor de pot- en containerteelt (trayvelden) en de bronneringen. Deze activiteiten blijven daardoor hoog gepositioneerd in de prioritering. Dit geldt ook voor activiteiten waarbij sprake is van directe lozingen op ons oppervlaktewater, omdat bij een incident het effect groot is. Daarmee blijven deze activiteiten volgens de systematiek hoog in de prioritering staan.

Bij aanhoudende droogte en inwerkingtreding van een onttrekkingsverbod neemt de urgentie van toezicht op (grond)wateronttrekkingen en naleving van het onttrekkingsverbod toe. Evenals voorgaande jaren zal bij droogte en de instelling van een onttrekkingsverbod het toezicht op onttrekkingen van grondwater en oppervlaktewater worden geïntensiveerd, ten koste van lager geprioriteerd toezicht.

Geen toezicht op laag geprioriteerd toezicht
Vermeldenswaard is dat op de laag geprioriteerde activiteiten geen toezicht is voorzien. Onder deze activiteiten vallen ook de kleine onttrekkingen (grondwateronttrekking kleiner dan 10 m^3 per uur). Deze onttrekkingen zijn nu nog niet meldingsplichtig en niet bij het Waterschap geregistreerd. Momenteel wordt ook voor de kleine onttrekkingen bezien of beter zicht op de omvang van onttrekkingen wenselijk en mogelijk is. Dit zal 2023 duidelijk worden en afhankelijk van de constateringen mogelijk leiden tot een hogere ranking in de prioritering van 2024.

Lozingen vanuit overstorten
Toezicht op de correcte werking van overstorten wordt vanuit toezicht uitgevoerd op basis van binnenkomende meldingen van overstorten. Alle meldingen krijgen opvolging: hierom zijn in het uitvoeringsprogramma geen aparte uren gereserveerd voor toezicht op overstorten. Deze uren komen uit de post voor meldingen.

3.4.3 Het uitvoeringsprogramma voor toezicht

Inleiding
In bijlage 2 zijn de toegekende uren voor de segmenten en activiteiten weergegeven. Alleen voor de risicocategorieën ‘hoog’ en ‘gemiddeld’ zijn uren toegekend. Op de risicocategorie ‘laag’ wordt vanuit de afdeling handhaving geen toezicht gevoerd. Via interne of externe meldingen kan wel toezicht in beeld komen bij deze segmenten.

De toebedeelde uren zijn het vertrekpunt voor de jaarplanning. Er kunnen zich echter omstandigheden voordoen die aanleiding geven tot bijsturen. Te denken valt aan:

- Meer meldingen of calamiteiten waarop de afdeling handhaving moet reageren. Deze activiteiten staan hoog in de prioritering en worden altijd opgevolgd. Als het aantal substantieel toeneemt, gaat dit ten koste van beschikbare tijd voor toezicht;
- Tussentijdse wijzigingen in de bestuurlijke koers, zoals extra controles in geval van droogte. Bij droogte zal intensiever gecontroleerd worden op onttrekkingen van oppervlaktewater en grondwater. Dit gaat in dat geval ten koste van lager geprioriteerd toezicht. In bijlage 2 is ook inzichtelijk gemaakt welk extra toezicht wordt uitgevoerd ingeval van droogte en welk ander toezicht dan wordt verminderd;
- Impact op de beschikbare toezichtscapaciteit door complexe handhavingszaken;
- Vertrek of ziekte van medewerkers;
- Onvoorziene restricties voor toezicht, bijvoorbeeld ten gevolge van Covid-19 of vogelgriep.

Over afwijkingen wordt tussentijds via de reguliere P&C-cyclus gerapporteerd.

3.4.4 Handhaving

De ‘geprogrammeerde inzet’ voor handhavingsactiviteiten is gebaseerd op een schatting en ervaring van voorgaande jaren.

Bestuursrechtelijke handhaving
Voor 2022 gaan we er wederom vanuit dat we aan alle overtredingen bestuursrechtelijk opvolging geven. Hiermee geven we invulling aan het uitgangspunt ‘aan iedere overtreding een passend gevolg’. Hoewel we in 2021 iets meer overtredingen constateerden dan in 2020, bleek de geraamde urenbesteding passend. We verwachten voor 2022 geen sterk afwijkend beeld, dus houden de urenraming gelijk.

Strafrechtelijk optreden
We hebben een interne richtlijn welke overtredingen worden aangemeld bij het BOA-team. Deze richtlijn volgt de LHS-systematiek. Op basis van het gedrag van de overtreder en het effect van de overtreding wordt beoordeeld of het BOA-team strafrechtelijk opvolging geeft. De capaciteit binnen het BOA-team is al enige tijd onder het gewenste niveau. Het blijkt lastig deze vacature in te vullen.

Bijlagen:

- Bijlage 1: Risico prioritering 2023
- Bijlage 2: Uitvoeringsprogramma toezicht

BIJLAGE 1. RISICO PRIORITERING 2023

Positie 2023	Positie 2022	*Sector / activiteit*
		Hoog geprioriteerd toezicht
1	1	Toezicht op primaire waterkeringen
2	2	Toezicht op regionale waterkeringen
3	3	Toezicht op overige keringen
4	4	Toezicht op A-Watergangen
5	5	Toezicht op B-Watergangen
6	6	Toezicht op meldingen
7	7	Versterking & ondersteuning toezicht op indirecte lozingen
		Gemiddeld geprioriteerd toezicht
8	9	Teelt in open lucht; pot- en containerteelt
9	8	Teelt in open lucht; vollegrondsteelt
10	10	Directe lozingen vanuit RWZI's
11	11	Directe lozingen vanuit IBA's
12	12	Toename verhard oppervlak
13	14	Gebruik gewasbeschermingsmiddelen en biociden
14	15	Directe lozingen vanuit mest verwerkende installaties
15	13	Directe lozingen vanuit bedrijven
16	16	Onttrekkingen voor bronneringen en saneringen, inclusief lozing
17	18	Varkenshouderijen
18	20	Rundvee, paarden, geiten, pluimvee, pelsdieren
19	21	Directe lozingen vanuit dempingen en saneringen (BBK)
20	17	Industriële wateronttrekkingen
21	19	Teelt in kassen of gebouwen
22	22	Onttrekkingen voor beregeningen (geen droogte)
23	23	Lozingen vanuit overstorten
24	24	Viskwekerijen
		Laag geprioriteerd toezicht
25	25	Agrarische sectoren
26	26	Kleine grondwateronttrekkingen
27	27	Noodvoorzieningen
28	28	Toezicht op C-Watergangen

BIJLAGE 2. UITVOERINGSPROGRAMMA TOEZICHT

BIJLage 2: Uitvoeringsprogramma toezicht

nr.	Categorie	Omschrijving	Geclaimde uren 2023 toezichtsplannen	Toegekende uren 2023	% toegekend
	Beschikbare uren voor toezicht				
	toezicht op basis van risico prioritering		5.557	5.557	100%
	toezicht - vaste afspraken				
	Toezicht op meldingen	ambitie om altijd op meldingen te reageren	1.100	1.100	100%
	Versterking & ondersteuning toezicht op indirecte lozingen	1 FTE wordt ingezet op indirecte lozingen, incl. samenwerking omgevingsdiensten	1.400	1.400	100%
	- controles met partners	gebiedsgericht handhaven, SSIB, Rijkswaterstaat	380	380	100%
	- administratief toezicht	UO Glastuinbouw, jaarverslagen	255	255	100%
	Urenverdeling 2023				
	Hoog geprioriteerd toezicht				
1	Toezicht op primaire waterkeringen	Overtredingen vanuit de Keur			
2	Toezicht op regionale waterkeringen	Overtredingen vanuit de Keur			
3	Toezicht op overige keringen	Overtredingen vanuit de Keur			
4	Toezicht op A-Watergangen	Overtredingen vanuit de Keur			
5	Toezicht op B-Watergangen	Toezicht via schouw			
6	Toezicht op meldingen	Reactie op interne en externe meldingen (200 - 300 stuks per jaar)			
7	Versterking & ondersteuning toezicht op indirecte lozingen	Relevant voor doelmatig werking RWZI's, samen met omgevingsdiensten, 1 FTE			
	Gemiddeld geprioriteerd toezicht				
8	Teelt in open lucht; vollegrondsteelt	Groente-, fruit- en sierteelt	652	652	100%
9	Teelt in open lucht; pot- en containerteelt	Groente-, fruit- en sierteelt	195	195	100%
10	Directe lozingen vanuit RWZI's	lozingen vanuit eigen RWZI's	95	95	100%
11	Toename verhard oppervlak	Keurregels, zowel voor landelijk en stedelijk gebied, incl. industrie	260	260	100%
12	Directe lozingen vanuit IBA's	lozingen vanuit IBA's	226	226	100%
13	Directe lozingen vanuit bedrijven	Directe lozingen vanuit bedrijven & WKO systemen, uitgezonderd MVI's, koelwater	335	335	100%
14	Gebruik gewasbeschermingsmiddelen en biociden	Specifiek aandachtspunt voor gehele agrarische sector	16	16	100%
15	Directe lozingen vanuit mest verwerkende installaties	Mede in relatie met GGH Mest	407	407	100%
16	Onttrekkingen voor bronneringen en saneringen, inclusief lozing	Grondwateronttrekkingen en lozingen bij bemalingen en saneringen	1.750	1.750	100%
17	Industriële wateronttrekkingen	onttrekkingen van grond- en oppervlaktewater (grondwater tot 150.000 m3/jaar)	50	50	100%
18	Varkenshouderijen	Varkenshouderijen, grote en krimpende sector, incl. luchtwassers	350	350	100%
19	Teelt in kassen of gebouwen	Groente-, fruit- en sierteelt	240	240	100%
20	Rundvee, paarden, geiten, pluimvee, pelsdieren	Dierhouderijen met redelijk gelijk activiteitenprofiel	984	984	100%
21	Directe lozingen vanuit dempingen en saneringen (BBK)	Toepassing van grond en bagger, dumpingen, baggerwerkzaamheden	25	25	100%
22	Onttrekkingen voor beregeningen (geen droogte)	Controlepunten nog afstemmen obv bevindingen controles top 10 LGR	120	120	100%
23	Lozingen vanuit overstorten	Zowel vanuit gemeentelijke als onze eigen overstorten	0	0	
24	Viskwekerijen	Specifieke activiteiten bij viskwekerijen	12	12	100%
25	Onttrekkingen voor beregeningen bij droogte	Zowel grond- als oppervlaktewater, ook sportvelden	0	0	
	Laag geprioriteerd toezicht				
25	Overige agrarische sectoren	niet elders genoemd			
26	Kleine grondwateronttrekkingen	particulier grondwatergebruik			
27	Noodvoorzieningen	brandblusvoorzieningen			
28	Toezicht op C-Watergangen	geen toezicht			

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	1208
Extern Zaak ID	0654274760
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2023
Agendapunt	5.C
Titel	Jaarverslag Commissie Bezwaarschriften 2022
Organisatieonderdeel	Concernstaf
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Jacobs, Mario
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Informatienota AB 16 juni 2023
Jaarverslag 2022
Brief Jaarverslag Commissie Bezwaarschriften 2022

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Algemeen Bestuur	**16 juni 2023**

Voorgesteld besluit

Kennisnemen van:

* Het jaarverslag 2022 van de bezwarencommissie van waterschap Aa en Maas en bijgaande reactie aan de commissie namens het dagelijks bestuur naar aanleiding van het jaarverslag.

Besluit

Conform voorstel.

Zaaknummer: 274760

INFORMATIENOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 16 JUNI 2023

KENNISNEMEN VAN:

- Het jaarverslag 2022 van de bezwarencommissie van waterschap Aa en Maas en bijgaande reactie aan de commissie namens het dagelijks bestuur naar aanleiding van het jaarverslag.

PROBLEEMSTELLING

De onafhankelijke bezwarencommissie is door het dagelijks bestuur belast met het horen van bezwaarmakers en het adviseren over de beslissingen op bezwaar. De commissie stelt hierover een verslag op.

KERNBOODSCHAP

In 2022 zijn 23 nieuwe bezwaarschriften ontvangen. Het aantal bezwaarschriften is vergelijkbaar met het voorgaande jaar. Van de ingekomen bezwaarschriften zijn er weer 10 ingetrokken na uitleg of bemiddeling van de betrokken vakafdeling. Verder zijn in 2022 vijf beroepsprocedures gestart tegen een beslissing op bezwaar. De uitkomst van deze procedures is nog niet bekend. Daarnaast is in twee gevallen een verzoek om voorlopige voorziening ingesteld. Eén verzoek is nog in behandeling en het andere verzoek is ingetrokken.
De commissie constateert dat op de website van het waterschap enkel is aangegeven dat digitaal bezwaar kan worden gemaakt door in te loggen met DigiD. Een omschrijving van de mogelijkheid om digitaal bezwaar te maken door in te loggen met eHerkenning ontbreekt. Door de commissie wordt daarom aanbevolen om de informatie op de website omtrent de mogelijkheden voor het digitaal bezwaar maken te verduidelijken.

CONSEQUENTIES

Met het jaarverslag informeert de commissie het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur (Commissie AFZ) over het aantal ingekomen en behandelde bezwaarschriften tegen besluiten van het dagelijks bestuur, alsmede over de inhoud van de adviezen en ingestelde beroepsprocedures.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

N.v.t.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

Het jaarverslag is als onderdeel van de vergaderstukken van de Commissie AFZ op internet te raadplegen. Verder heeft het dagelijks bestuur een schriftelijke reactie gegeven op het jaarverslag. Hierin is aangegeven dat de aanbevelingen van de commissie worden overgenomen. Daarnaast heeft het dagelijks bestuur zijn waardering uitgesproken over de constructieve werkwijze van alle betrokkenen en over de deskundige advisering van de commissie. Deze brief is als bijlage 2 opgenomen.

VERVOLG

N.v.t.

BIJLAGEN

1. Jaarverslag Bezwarencommissie 2022
2. Brief namens het dagelijks bestuur aan de commissie

VERSIEDATUM

9 mei 2023

veilig voldoende schoon water

Waterschap
Aa en Maas

Jaarverslag 2022
Commissie voor de behandeling van bezwaarschriften

Inhoud

Voorwoord 3

1. Inleiding 4

2. De commissie 4

3. Proces behandelen bezwaarschriften 4

    3.1 Procesbeschrijving 4

    3.2 Brabantse samenwerking 5

4. Behandelde bezwaren 6

    4.1 Ontvangen en afgehandelde bezwaarschriften 6

    4.2 Hoorzittingen en uitgebrachte adviezen 6

    4.3 Resultaten uitgebrachte adviezen 7

    4.4 Contrair gegaan 7

    4.5 Beroep, hoger beroep, voorlopige voorziening 7

5. Beslistermijnen 7

6. Aanbevelingen 8

Voorwoord

Maart 2022

Geacht bestuur,

Bij deze wordt u het jaarverslag van de commissie voor de behandeling van bezwaarschriften over 2022 aangeboden. Het jaarverslag geeft een samenvatting van de werkzaamheden die door onze commissie in deze periode zijn uitgevoerd.

De commissie spreekt haar waardering uit voor de goede samenwerking tussen alle betrokkenen bij het afwikkelen van bezwaarschriften.

Harry Brugmans, voorzitter

1. Inleiding

Waterschap Aa en Maas heeft een Verordening behandeling bezwaren 2015 (hierna: de Verordening). Deze Verordening regelt dat het waterschap een commissie heeft voor de voorbereiding van de beslissing op bezwaarschriften (hierna: commissie).

Het betreft de bezwaarschriften die in de periode vanaf 1 januari 2022 tot en met 31 december 2022 zijn binnengekomen bij het waterschap en de eerder ingediende bezwaren die door de commissie in het verslagjaar 2022 zijn afgehandeld.

2. De commissie

De commissie hoort bezwaarmakers en belanghebbenden en brengt een advies uit aan het dagelijks bestuur over de te nemen beslissing op het bezwaarschrift. Het gaat om bezwaarschriften die zich richten tegen een besluit van het waterschap. Een voorbeeld hiervan is een besluit op een aanvraag voor een watervergunning, een verzoek om informatie op grond van de Wet openbaarheid overheid of een besluit om handhavend op te treden tegen een overtreding van de Keur.

Voorzitter en leden

De commissie bestaat uit de volgende leden.

- De heer ing. H.A.W.E. Brugmans (voorzitter)
- De heer mr. J.A.Th.M. de Visser
- De heer drs. F.J.W. Baert

De commissie wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris. In 2022 waren dat de heer drs. M.C.A. Spee en mevrouw mr. M.H. Zuidema.

3. Proces behandelen bezwaarschriften

De bezwaarschriftenprocedure vindt haar grondslag in de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb). De werkwijze van de commissie is op hoofdlijnen geregeld in de Verordening en verder uitgewerkt in een procesbeschrijving.

3.1 Procesbeschrijving

Intake bezwaarschrift

De bezwaarschriften komen binnen bij het secretariaat van de bezwarencommissie (Afdeling Concernstaf, cluster Juridische Zaken). Als het bezwaarschrift in aanmerking komt voor behandeling door de commissie, beoordeelt de secretaris van de commissie (hierna: secretaris) of het bezwaarschrift voldoet aan de ontvankelijkheidseisen die de Awb aan een bezwaarschrift stelt (ondertekening, vermelden gronden bezwaar, tijdige indiening). Is dat niet het geval, dan wordt de bezwaarmaker de mogelijkheid geboden om zijn bezwaarschrift op dat punt aan te vullen (herstellen verzuim).
Vervolgens verstuurt de secretaris een ontvangstbevestiging naar bezwaarmaker en wordt de betreffende vakafdeling van het waterschap op de hoogte gebracht van het bezwaarschrift. Ook eventuele belanghebbenden worden op de hoogte gesteld.

Hoorzitting

Na de intake van het bezwaarschrift en nadat eventuele gebreken van het bezwaarschrift zijn hersteld, stelt de voorzitter na overleg met de commissieleden, de datum voor de hoorzitting vast. De secretaris verstuurt uitnodigingen naar de commissieleden, bezwaarmaker, vakafdeling en eventuele belanghebbenden. Verder verzoekt de secretaris aan de vakafdeling om het procesdossier aan te leveren en om uiterlijk tien dagen voor de

zitting een schriftelijke reactie op het bezwaarschrift te geven (verweerschrift). Het procesdossier en verweerschrift worden ook aan bezwaarmaker en belanghebbenden toegestuurd.

Voorafgaand aan het horen, wordt het bezwaarschrift door de commissie besproken.

Tijdens de hoorzitting wordt bezwaarmaker door de commissie in de gelegenheid gesteld zijn bezwaren mondeling toe te lichten en te reageren op het verweerschrift van het waterschap. Daarna worden de vertegenwoordigers van het waterschap en eventuele belanghebbenden in de gelegenheid gesteld om te reageren op de aangevoerde bezwaren. Ook stelt de commissie vragen aan de aanwezigen.

Na afloop van het horen, vindt een nabespreking plaats door de commissie (raadkamer). De commissie stelt vast of op basis van het bezwarendossier en de hoorzitting een advies gegeven kan worden. Zo nodig wordt aanvullende informatie gevraagd. Vervolgens formuleert de commissie een advies over het nemen van de beslissing op het bezwaarschrift.

Advies en verslag hoorzitting

De secretaris zorgt voor de uitwerking van het advies van de commissie en maakt een verslag van de hoorzitting. Na goedkeuring en ondertekening door de commissie van het advies en het verslag van de hoorzitting, zorgt de secretaris voor verzending van de stukken naar de vakafdeling.

Beslissing op bezwaar

De vakafdeling draagt zorg voor de voorbereiding van de beslissing op het bezwaarschrift en legt dit, na bespreking met de portefeuillehouder, ter beslissing voor aan het dagelijks bestuur.
Na de beslissing van het dagelijks bestuur op het bezwaarschrift zorgt de vakafdeling voor de bekendmaking ervan aan bezwaarmaker en eventuele belanghebbenden. Als de beslissing op het bezwaar afwijkt van het advies van de commissie, wordt in de beslissing gemotiveerd aangegeven waarom wordt afgeweken. Het verslag van de hoorzitting en het advies van de commissie worden als bijlage bij de beslissing op het bezwaarschrift gevoegd. De secretaris ontvangt een afschrift van de beslissing op het bezwaarschrift en zorgt voor terugkoppeling naar de commissie, met name indien van het advies wordt afgeweken.

3.2 Brabantse samenwerking

Vanwege de samenwerking tussen de Brabantse waterschappen onder de noemer ‘Winnend samenwerken” is in 2015 door de waterschappen besloten om ook op het gebied van het behandelen van bezwaarschriften samen te werken. Dit heeft in 2015 geresulteerd in de vaststelling door het algemeen bestuur van de Verordening behandeling bezwaarschriften 2015. Ook de algemene besturen van waterschap Brabantse Delta en waterschap De Dommel hebben de Verordening behandeling bezwaren 2015 vastgesteld.
Verder zijn door de dagelijks besturen van de Brabantse waterschappen over en weer dezelfde voorzitters en leden benoemd om te komen tot een Brabant brede bezwarencommissie. In de praktijk komt het erop neer dat de commissie per waterschap bestaat uit een vaste voorzitter en twee leden. Indien nodig kunnen de voorzitters en leden van de andere waterschappen elkaar vervangen. In de verslagperiode is hier eenmaal gebruik van gemaakt.

4. Behandelde bezwaren

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het aantal ingekomen en afgehandelde bezwaarschriften door de commissie in 2022. Verder wordt ingegaan op de aard van het besluit waartegen bezwaar is gemaakt, de resultaten, het contrair gaan van het dagelijks bestuur en het aantal ingestelde (hoger)beroepen en voorlopige voorzieningen.

4.1 Ontvangen en afgehandelde bezwaarschriften

In 2022 zijn 23 nieuwe bezwaren binnengekomen bij het waterschap.

In figuur 1 is een vergelijking opgenomen van de ontvangen bezwaarschriften van de jaren 2012 t/m 2022. Hieruit kan worden afgeleid dat het aantal binnengekomen bezwaarschriften in 2022 ten opzichte van het voorgaande jaar vergelijkbaar is.

Figuur 1

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ontvangen bezwaarschriften	34	29	24	18	18	15	17	19	18	23	23

In figuur 2 is een onderverdeling gemaakt naar ontvangen en behandelde bezwaarschriften door de commissie met een onderscheid naar de aard van het bestreden besluit. Evenals voorgaande jaren ligt de nadruk bij de bezwaren op vergunningverlening en handhaving.

Figuur 2

2022	Vergunningen	Handhaving	Wob/Woo	Subsidie	Overig	Totaal
Ontvangen in 2022	13	7	-	2	1[1]	23
Behandeld in 2022	3	3	-	-	-	6
Ingetrokken 2022	5[2]	3[3]	-	2	-	10
Behandelen in 2023	5	1	-	-	1	7

4.2 Hoorzittingen en uitgebrachte adviezen

Hoorzittingen

In 2022 zijn vier hoorzittingen gehouden door de commissie. Deze hebben allemaal fysiek plaatsgevonden op het kantoor van het waterschap.

Voor 2023 zal de commissie een jaarplanning met data opstellen voor het houden van de hoorzittingen. Op die manier kunnen zowel de commissie als de intern betrokken ambtenaren daarmee rekening houden in hun

[1] Dit bezwaar had betrekking op een projectplan waartegen bezwaar was opengesteld.

[2] Waarvan één bezwaar op grond van artikel 6:15 lid 2 Awb is doorgezonden naar de rechtbank.

[3] Waarvan één bezwaar op grond van artikel 6:14 lid 1 Awb is doorgezonden naar het bevoegde bestuursorgaan.

agenda's. Indien een hoorzitting niet doorgaat, zal dit tijdig door de secretaris van de commissie worden doorgegeven.

4.3 Resultaten uitgebrachte adviezen

In figuur 3 zijn de resultaten van de adviezen van de commissie weergegeven.

Figuur 3

	Afdeling Planadvies & Vergunningen	Afdeling Handhaving	Afdeling Concernstaf	Totaal
Ongegrond	2	3	0	5
(Deels) gegrond	0	0	0	0
Niet-ontvankelijk	1	0	0	1
Ingetrokken	7	3	0	10
Totaal	8	6	0	16

4.4 Contrair gegaan

Het dagelijks bestuur is niet verplicht om het advies van de commissie over te nemen. De Awb bepaalt dat het bestuursorgaan gemotiveerd kan afwijken van het advies (contrair gaan). In 2022 is het dagelijks bestuur niet afgeweken van het advies van de commissie.

4.5 Beroep, hoger beroep, voorlopige voorziening

Tegen de beslissing op bezwaar staat beroep open bij de rechtbank en hoger beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Beroep en hoger beroep

In 2022 zijn vijf beroepsprocedures gestart tegen een beslissing op bezwaar. In één geval is hoger beroep aangetekend tegen een uitspraak van de rechtbank waarin het beroep ongegrond was verklaard. De uitkomst van deze procedures is nog niet bekend.

Voorlopige voorziening

Degene die een bezwaar- of beroepschrift indient, kan ook een verzoek om een voorlopige voorziening indienen bij de voorzieningenrechter. Een voorlopige voorziening is het nemen van een tijdelijke maatregel zoals het schorsen van het primaire besluit of de beslissing op het bezwaarschrift gedurende de tijd die nodig is om het bezwaar of beroep te behandelen. Voorwaarde om een dergelijke voorlopige voorziening te vragen is dat er sprake is van een spoedeisend belang. In 2022 is in twee gevallen een verzoek om voorlopige voorziening ingediend. Eén verzoek is nog in behandeling en het andere verzoek is ingetrokken.

5. Beslistermijnen

Voor bezwaarschriften geldt een wettelijke beslistermijn. De termijn voor het behandelen van een bezwaarschrift is bepaald in de Algemene wet bestuursrecht. Deze termijn is standaard gesteld op zes weken. Wanneer er een adviescommissie voor de behandeling van het bezwaarschrift is ingesteld, bedraagt de termijn voor het nemen van een beslissing op bezwaar twaalf weken. De termijn begint te lopen vanaf de dag na die waarop de termijn voor het indienen van het bezwaarschrift is verstreken. Wanneer het bestuursorgaan niet binnen de hierboven genoemde termijn kan beslissen, kan het bestuursorgaan de beslissing voor ten hoogste

zes weken verdagen. Daarnaast is verder uitstel mogelijk voor zover alle belanghebbenden daarmee instemmen, wanneer de indiener van het bezwaarschrift daarmee instemt en andere belanghebbenden daardoor niet in hun belangen kunnen worden geschaad.

Wet Dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen
Sinds 1 oktober 2009 geldt de Wet Dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen (4:16 Awb e.v.). Op grond daarvan is het voor belanghebbenden mogelijk om een beroep te doen op een vergoeding (dwangsom) als het waterschap niet tijdig een besluit neemt, bijvoorbeeld een beslissing op bezwaar. Als een beroep wordt gedaan op een overschrijding van de beslistermijn, betekent dit niet automatisch dat een dwangsom wordt toegekend. Na de ingebrekestelling heeft het waterschap twee weken de tijd om alsnog een besluit te nemen. Wordt het besluit binnen twee weken genomen, dan bestaat er geen recht op een dwangsom.

Overschrijdingen
In 2022 is er geen enkele termijnoverschrijding geweest van de beslistermijn op bezwaar. Daarnaast is er in 2022 geen beroep gedaan op een dwangsom.

6. Aanbevelingen

Op de website van het waterschap is informatie opgenomen over het indienen van een bezwaarschrift. De commissie constateert dat op deze pagina enkel is aangegeven dat digitaal bezwaar kan worden gemaakt door in te loggen met DigiD. Niet is aangegeven dat digitaal bezwaar maken ook mogelijk is door in te loggen met eHerkenning. In de praktijk is gebleken dat bedrijven ook gebruik maken van de mogelijkheid om namens het bedrijf bezwaar te maken. Inloggen middels eHerkenning is hiervoor het aangewezen middel. Door de commissie wordt daarom aanbevolen om de informatie op de website omtrent de mogelijkheden voor het digitaal bezwaar maken te verduidelijken.

Aan: Commissie voor de behandeling van bezwaarschriften waterschap Aa en Maas

Van: Het dagelijks bestuur van waterschap Aa en Maas

Datum: 9 mei 2023

Onderwerp: Jaarverslag Commissie Bezwaarschriften 2022

Geachte commissie,

Hartelijk dank voor het aangeboden jaarverslag over het jaar 2022. Uit het verslag volgt dat de inzet van de informele aanpak, zoals deze is opgenomen in de Verordening behandeling bezwaren waterschap Aa en Maas 2015, tot goede resultaten heeft geleid. In 10 van de 23 zaken in 2022 heeft de informele aanpak geleid tot het intrekken van het bezwaarschrift door de bezwaarmaker. Het dagelijks bestuur spreekt zijn waardering uit naar alle betrokkenen voor deze constructieve werkwijze. Daarnaast heeft het dagelijks bestuur met belangstelling kennisgenomen van uw aanbevelingen en deze ter harte genomen.

Verder is gebleken dat het dagelijks bestuur alle adviezen van de commissie bezwaarschriften heeft overgenomen in de beslissing op bezwaar. Het dagelijks bestuur bedankt u voor uw inspanningen en uw deskundige advisering.

Hoogachtend,

namens het dagelijks bestuur,

de secretaris, de dijkgraaf,

Pieter Sennema Mario Jacobs

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	939
Extern Zaak ID	0654260160
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2023
Agendapunt	5.D
Titel	Jaarverslag Informatie- en archiefbeheer 2022
Organisatieonderdeel	Waterdata & Informatie
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Peter Ketelaars
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Informatienota AB
Voortgangsrapportage Informatie- en archiefbeheer 2022
toezichtoordeel informatie en archiefbeheer 2022

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Algemeen Bestuur	**16 juni 2023**

Voorgesteld besluit

Kennis te nemen van de voortgangsrapportage Informatie- en Archiefbeheer 2022 ten bate van het interbestuurlijk toezicht vanuit de Provincie Noord-Brabant.

Besluit

Conform voorstel.

Zaaknummer: 260160

INFORMATIENOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 16 JUNI 2023

KENNISNEMEN VAN:

1: De voortgangsrapportage Informatie- en Archiefbeheer 2022 ten bate van het interbestuurlijk toezicht vanuit de Provincie Noord-Brabant

---

PROBLEEMSTELLING

De provincie Noord-Brabant is voor Aa en Maas toezichthouder op het Informatie- en Archiefbeheer. Zij verzoekt Aa en Maas jaarlijks, voor 15 juli, een verslag aan te leveren van de uitgevoerde activiteiten op het gebied van Informatie- en Archiefbeheer over het voorgaande jaar.
Deze nota betreft de voortgangsrapportage 2022, in vervolg op het verslag 2021 en het bijbehorende verbeterplan. Deze stukken zijn behandeld in de vergadering van 15 juli 2022.

KERNBOODSCHAP

1.1: In het Toezichtoordeel 2022 heeft de provincie aangegeven in het bijzonder geïnteresseerd te zijn in een 3-tal onderwerpen. Hieraan is aandacht gegeven in hoofdstuk 1.
Deze aandachtspunten zijn vooral gericht op kwaliteitszorg. Hierbij wordt gevraagd om aandacht voor de locaties waar archiefwaardige informatie wordt opgeslagen (zoals de netwerkschijven). Maar ook voor controle op naamgeving van zaken en documenten om de terugvindbaarheid te bevorderen.

1.2: In het verslag van 2021 en het bijbehorende verbeterplan zijn een aantal acties uitgewerkt naar aanleiding van de in 2022 uitgevoerde archiefinspectie. In deze voortgangsrapportage is beschreven welke voortgang er is geboekt op deze acties, zoals de vorderingen in het opschonen van oudere archieven (papier en digitaal) en het toekomstbestendig recordmanagement.
Daarnaast is een doorkijk gegeven naar de acties die gepland staan voor 2023, zoals het inrichten van een kwaliteitsmonitor en het opstellen van een zaaktype-overzicht.

CONSEQUENTIES

Er zijn geen consequenties verbonden aan het verslag en het verbeterplan. Het verbeterplan kan gezien worden als een interne richtlijn voor de nog uit te voeren werkzaamheden.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

Niet van toepassing

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

Niet van toepassing

VERVOLG

De voortgangsrapportage en het bijbehorende verbeterplan worden, nadat het Algemeen Bestuur hiervan in kennis is gesteld, naar de Provincie Noord-Brabant verzonden. Om te voldoen aan de deadline, dienen de stukken uiterlijk 15 juli 2023 door de provincie te zijn ontvangen.

BIJLAGEN

1: Voortgangsrapportage Informatie- en Archiefbeheer 2022
2: Toezichtoordeel Informatie- en archiefbeheer 2022, Provincie Noord-Brabant

VERSIEDATUM

18 april 2023

Verslag Informatie- en Archiefbeheer 2022

Verslag ten behoeve van horizontale verantwoording over de wettelijke taken ten aanzien van het archiefbeheer in 2022

Opgesteld door: Wilma Paalvast - van den Berg
Afdeling: WaterData en Informatie

Datum: 28-2-2023
Versie: 1.0
Documentnummer: 294187

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2
Inleiding: 3
Hoofdstuk 1: Acties en informatieverzoeken uit Toezichtoordeel van 4 november 2022 4
Toelichting op de informatieverzoeken: 4
1: Uitfasering van de netwerkschijven 4
2: Kwaliteitszorg wordt via diverse fronten opgepakt. 4
3: Strategisch Informatie-overleg (SIO) 5
Inzicht in het kader van artikel 18 5
Hoofdstuk 2: Voortgang actiepunten 2022 6
2.1 Opschoning van het papieren archief: 6
2.2 Opschoning en migratie van Corsa: 6
2.3 Archivering in vakapplicaties en koppelingen met Djuma: 6
2.4 Toekomstbestendig recordmanagement (op basis van het Zaakgericht Werken): 7
Hoofdstuk 3: Doorkijkje naar 2023 8
3.1 Opschoning van het papieren archief 8
3.2 Opschoning en migratie van Corsa: 8
3.3 Beheer en onderhoud van Djuma 8
3.4 Archivering in vakapplicaties en koppelingen met Djuma 8
3.5 Opstellen Zaaktype-overzicht en aanvragen doorlopende machtiging voor vernietiging uit Djuma 8
3.6 Inrichten monitoring kwaliteit archiefvorming 9
Bijlagen: 10
Bijlage 1: Zaaktypen ingericht in Djuma 10
Huidige zaaktypen 10
Vervallen zaaktypen 12
Bijlage 2: Kernapplicaties 13
Overige bijlagen 13

Inleiding:

De provincie verzoekt vanuit het Interbestuurlijk Toezicht op het Informatie- en archiefbeheer elk jaar een verslag Informatie- en Archiefbeheer (incl. Verbeterplan). Dit verslag dient ook te worden aangeboden aan het Algemeen Bestuur van het Waterschap Aa en Maas.

In februari 2022 werd door het BHIC een archiefinspectie uitgevoerd. Op basis van deze inspectie zijn het verslag van 2021 en het verbeterplan 2022-2024 opgezet.
In dit verslag wordt de voortgang van de verschillende verbeterpunten uit het verslag over 2021 aangegeven. Als bijlage wordt het geactualiseerde verbeterplan 2022-2024 toegevoegd, met de voortgang op de acties.

Hoofdstuk 1: Acties en informatieverzoeken uit Toezichtoordeel van 4 november 2022

In het Toezichtoordeel 2022 met de beoordeling “voldoet” vraagt de provincie de volgende acties van het Waterschap:

1. Het aanleveren van een voortgangsbericht over het Informatie- en Archiefbeheer van 2022 dat aan het Algemeen Bestuur is gestuurd, voor 15-7-2022;
2. Een apart, actueel en concreet (SMART) verbeterplan;
3. De begeleidende brief van uw dagelijks bestuur aan het algemeen bestuur;
4. De begeleidende brief van uw dagelijks bestuur aan Gedeputeerde staten.

De provincie is in het bijzonder geïnteresseerd in:

1. de vorderingen in uw aanpak om het gebruik van de netwerkschijven met betrekking tot de opslag van archiefwaardige informatie te beheersen.
2. het toepassen van kwaliteitszorg in de organisatie met betrekking tot archiefwaardige informatie
3. de wijze waarop u het Strategische Informatieoverleg (SIO) heeft ingericht en of dit overleg nu periodiek plaatsvindt.

Daarnaast verzoekt de provincie inzicht in de stand van zaken en resultaten van het overzicht archiefbescheiden conform artikel 18 van de archiefregeling en het beheer hierop.

Toelichting op de informatieverzoeken:

1: Uitfasering van de netwerkschijven
Eind 2022 is een projectteam “Slimmer werken met M365” samengesteld met het oog op het verbeteren van de Governance en het stroomlijnen van de opzet van Teams-sites. De stuwende kracht achter dit project zijn de projectafdelingen Waterveiligheid, Grondzaken & Inrichting en Ontwerp & Realisatie. Binnen deze afdelingen is een sterke behoefte aan structuur en overzicht. Het DMS Corsa en het zaaksysteem Djuma bieden hen onvoldoende mogelijkheden om de informatiehuishouding naar wens in te richten. Dit met het resultaat van eigen mappenstructuren op de netwerkschijven en een eigen SharePoint-inrichting waarop DIV geen zicht c.q. invloed heeft.
Binnen het projectteam zullen een aantal standaard Teams-sites worden ingericht, inclusief SharePoint bibliotheken met standaard metadatavelden etc. Naast de sjablonen voor projectteams zal ook gekeken worden naar indelingen voor afdelingen en interne projecten.
Na inrichting van de teams-sjablonen zullen de netwerkschijven worden geïnventariseerd, stukken worden overgezet naar Teams en uiteindelijk zullen de netwerkschijven worden dichtgezet.
Binnen het project “Slimmer werken met M365” zullen dus eerst goede werkomgevingen gecreëerd gaan worden, waarmee naar verwachting het afscheid van de netwerkschijven sneller en gemakkelijker door de medewerkers geaccepteerd zal worden.

2: Kwaliteitszorg wordt via diverse fronten opgepakt.
Door middel van een inventarisatie van applicaties en hun inhoud hebben we een beter inzicht gekregen in de doorstroming van documenten en data in de organisatie.
Via een monitoringsrapportage gaat maandelijks gecheckt worden op zaaknamen en het gebruik van het juiste zaaktypen. Dit zal vooral de terugvindbaarheid van stukken beïnvloeden (zie ook paragraaf 3.6.).
Bij het project “Slimmer werken met M365” zal onder andere een lijst met documenten worden opgesteld, die elk project moet opleveren. Dit zal vooral invloed hebben op de compleetheid van de projectzaken.
Eind 2022 is een koppeling opgeleverd tussen het zaaksysteem Djuma en Microsoft Teams. Via deze koppeling kunnen eenvoudig stukken uit Teams-omgevingen naar een zaak in Djuma worden gekopieerd. Ook dit heeft een positieve invloed op de compleetheid van zaken. Dit heeft indirect ook invloed op het gebruik van de netwerkschijven. Het is hiermee niet meer noodzakelijk is om stukken eerst vanuit Teams/SharePoint te downloaden een netwerkschijf, van waaruit stukken dan in Djuma geplaatst kunnen worden.

3: Strategisch Informatie-overleg (SIO)
Waterschap Aa en Maas heeft gekozen voor een smal/gezamenlijk Strategisch Informatie Overleg[1]. Het neemt deel aan de Themagroep DIWAnet van de Unie van Waterschappen. DIWAnet is gemachtigd om de ontwerp-selectielijst voor de Waterschappen op te zetten.
Het DIWAnet-overleg vindt 4 keer per jaar plaats, een van de recordmanagers sluit aan bij het overleg.
Naast het SIO is er regelmatig overleg tussen Waterschap Aa en Maas en het BHIC over kleine informatie-vraagstukken.

Inzicht in het kader van artikel 18
In 2022 is een overzicht opgesteld van alle zaaktypen, inclusief resultaten. Hiermee is inzichtelijk welke processen inmiddels zaakgericht verlopen en waar de betreffende documenten zijn opgeslagen (zie bijlage 4).
In aanvulling daarop is een inventarisatie gedaan van applicaties die mogelijk archiefwaardige bestanden of data bevatten (zie bijlage 5). Beide overzichten zullen de komende tijd verder uitgebreid en aangevuld worden.
Na afloop van het project “Slimmer werken met M365” zal een nieuwe inventarisatie- c.q. migratieslag starten van gegevens op de netwerkschijven.

[1] Zie Handreiking Strategisch Informatie Overleg Decentrale Overheden, februari 2015

Hoofdstuk 2: Voortgang actiepunten 2022

2.1 Opschoning van het papieren archief:

Verbeteractie:
1: Het opschonen van losse stukken en toepassen van selectie en vernietiging op dossiers uit de periode 2004-2019. Waar nodig het toevoegen van de stukken/dossiers aan Corsa c.q. Djuma.
2: Vernietiging van dossiers

Stand van zaken:
1: In 2022 is het overgrote deel van de resterende 127 meter archief (stukken nog niet in dossier) verwerkt. Een aantal dossiers uit de periode 2004-2019, waar losse stukken aan toegevoegd werden, zijn direct opgeschoond. Waar mogelijk is het bewerkte dossier op bewaren of vernietigen afgesteld en toegevoegd aan de betreffende B- of V-serie.
2: De vernietigingslijst over 2020 is opgesteld en de vernietiging is uitgevoerd. De vernietigingslijst over 2021 is opgesteld en wordt gecontroleerd.

2.2 Opschoning en migratie van Corsa:

Verbeteractie:
Opschonen van Corsa ter voorbereiding op de migratie naar MyLex Legacy.

Stand van zaken
Uitfasering Corsa/migratie naar MyLex Legacy:
In 2024 wordt Corsa buiten gebruik gesteld en worden de zaken overgeheveld naar MyLex Legacy.
Hiervoor is in 2020 een grote opschoonactie gestart in Corsa.
In 2021/2022 zijn:

- Alle losse stukken in Corsa gekoppeld aan een zaak
- De dossiers van 2014 t/m 2022 op vernietiging/ bewaren gezet worden
- Alle lege documenten en lege dossiers verwijderd.

2.3 Archivering in vakapplicaties en koppelingen met Djuma:

Verbeteractie:
1: Het definiëren van kernapplicaties met archiefwaardige stukken en inrichten van koppelingen met het Zaaksysteem Djuma.
2: Het inventariseren van archivering in overige (vak-)applicaties.

Stand van zaken:
1: Met het inrichten van het Zaakgericht werken zijn een 6-tal vakapplicaties onderkend als kernapplicaties, zie bijlage 2. De kernapplicaties bevatten het merendeel van de archiefwaardige stukken.
In vervolg daarop zijn er koppelingen gebouwd tussen Djuma en deze vakapplicaties.
Door middel van deze koppelingen worden de stukken na toevoeging in de vakapplicatie ook opgenomen in Djuma. Hiermee wordt gewaarborgd dat deze archiefwaardige stukken op een toekomstbestendige en duurzame manier worden gearchiveerd.
2: In 2022 is een inventarisatie uitgevoerd welke applicaties archiefwaardige informatie bevatten en hoe deze informatie verder in de organisatie gebruikt wordt. Daaruit bleek dat veel van deze applicaties onderdelen (tabellen, grafieken of analyses) leveren voor besluitvormingsdocumenten, zoals jaarrapporten, projectplannen en Advies- of informatienota's. De opslaglocaties van de data/gegevens/documenten is in kaart gebracht, dit is vaak een database of een netwerkschijf waar de documenten (tijdelijk) worden opgeslagen. Ook is geïnventariseerd of de gegevens rechtstreeks vanuit de applicatie vernietigd kunnen. Het resultaat van deze inventarisatie is terug te vinden in bijlage 5.

2.4 Toekomstbestendig recordmanagement (op basis van het Zaakgericht Werken):

Verbeteractie:
Het archiefbeheer inrichten via “Archiving by Design”. Hierbij wordt, in overleg met de organisatie, bij de inrichting van zaaktypen gekeken naar de uiteindelijke resultaten van een zaak en vertrouwelijkheid van stukken.

Stand van zaken:
In juli is het project “Zaakgericht Werken” afgesloten en is de beheerfase ingegaan.
De resultaattypen van de bestaande zaaktypen zijn geëvalueerd in het kader van de aanvraag van een doorlopende machtiging. Waar nodig zijn de resultaten aangepast om te matchen met Selectielijst.
Inmiddels zijn 209 zaaktypen ingericht, zie bijlage 1.

Hoofdstuk 3: Doorkijkje naar 2023

3.1 Opschoning van het papieren archief

Naast het restant van ongeveer 5 meter aan “stukken nog niet in dossier “, zal in 2023 de focus vooral liggen op het opschonen van dossiers uit de periode 2004-2019. Hierbij wordt direct rekening gehouden met de start van het digitaal archiveren per 1-1-2012 en de Vervangingsbesluiten van 2016 en 2019.
Dossiers gesloten voor 2012 zullen analoog compleet gemaakt worden en toegevoegd worden aan de betreffende B- of V-serie. Bij dossiers gestart vanaf 2012 is het digitale dossier leidend en zullen (ontbrekende) analoge stukken alsnog gedigitaliseerd worden.
Bij dossiers gestart voor 2012 die doorlopen in 2012 en verder zal gekeken worden wat de meest praktische oplossing is. Hierbij wordt een keuze gemaakt op basis van het meest complete dossier (analoog of digitaal), of op basis van de doorlooptijd van de zaak.
Indien mogelijk zal een start gemaakt worden met het voorbereiden voor overbrenging van archieven van 1990 t/m 2003.
Na goedkeuring van het BHIC zal de vernietiging van 2021 worden uitgevoerd. Daarnaast zal een vernietigingslijst worden opgesteld met de dossiers te vernietigen in 2022.

3.2 Opschoning en migratie van Corsa:

De digitale dossiers van 2012/2013 worden beoordeeld in samenhang met de hierboven beschreven actie van het opschonen van dossiers uit de periode 2004-2019. Mogelijk wordt een deel van de digitale dossiers alsnog verwijderd.
Het archief in Corsa wordt verder opgeschoond en klaargemaakt voor migratie naar MyLex Legacy.

3.3 Beheer en onderhoud van Djuma

In 2023 zal worden doorgegaan met het aanmaken van nieuwe zaaktypen en het aanpassen van bestaande zaaktypen waar nodig/wenselijk door vernieuwde inzichten. Daarnaast worden in de zaaktypen eventuele ontbrekende gegevens aangevuld en zal het doel van de verschillende zaaktypen verder worden aangescherpt. Hierdoor kunnen de medewerkers beter bepalen welk zaaktype geschikt is voor zijn/haar nieuwe zaak.
Ook is voor 2023 een cyclus van trainingen opgezet, met daarin elke maand een training voor beginners/nieuwe collega’s en een verdiepingscursus voor gevorderden.

3.4 Archivering in vakapplicaties en koppelingen met Djuma

De applicatielijst zal verder aangevuld worden met nieuwe applicaties, in samenspraak met ICT. Daarnaast wordt de informatie opgenomen in de Blue Dolphin, zodat deze direct toegankelijk is bij de overige informatie over de vakapplicatie.
De koppeling Djuma - GeoWeb voor de Schouw- en Groenzaken wordt verder verfijnd.
Door DIV zal een inventarisatie gedaan worden in de projectorganisaties om een beter inzicht te krijgen in de informatiehuishouding van de zelfstandige projectteams.

3.5 Opstellen Zaaktype-overzicht en aanvragen doorlopende machtiging voor vernietiging uit Djuma

In 2022 zijn de concept-lijsten voor de doorlopende machtiging opgesteld. De eerste lijst (directie Staf) is begin 2023 verstuurd naar het BHIC. In de loop van het jaar zullen de overige lijsten ter goedkeuring worden opgestuurd. In hetzelfde proces is ook een eerste concept van een Zaaktype-catalogus opgesteld. Hierin staan nu alle zaaktypen en resultaten vermeld. De ZTC zal in de loop van het jaar verder worden uitgewerkt.

3.6 Inrichten monitoring kwaliteit archiefvorming

Aan de hand van een Dashboard ingericht in PowerBi kan het managementteam snel zien hoeveel zaken er door de afdelingen zijn aangemaakt, binnen de servicenorm zijn afgehandeld of langer dan 6 maanden open staan. Aan de hand van de zaakdetails wordt handmatig door DIV bepaald of de naam voldoende duidelijk is, of het zaaktype goed gekozen is en of de vertrouwelijkheid niet te hoog of te laag staat. Beide rapportages zullen vanaf begin 2023 maandelijks aangeboden worden aan de directieleden. Op termijn zullen de afdelingen ook worden aangesproken op regelmatig voorkomende fouten.
De rapportage bied de Recordmanager tevens de mogelijkheid om te monitoren op metadata van documenten, zoals documentnamen en het invullen van ontvangst- of verzenddatum of auteur. Dit zal in een later stadium worden opgepakt.

Bijlagen:

Bijlage 1: Zaaktypen ingericht in Djuma

Sinds de start van de inrichting van het zaaksysteem Djuma zijn inmiddels 209 zaaktypen ingericht. Hiervan zijn 35 zaaktypen inmiddels weer vervallen, er zijn meer specifieke zaaktypen voor teruggekomen.
(Status 8-2-2022)

Huidige zaaktypen

(Voor) overleg voeren
Aangewezen zwemwaterlocaties monitoren
Aangifte doen
Aansprakelijkstelling door een derde behandelen
Aansprakelijkstelling door waterschap uitvoeren
Aanvraag mediation behandelen
Aanvraag recreatief medegebruik behandelen
Aanvraag subsidie biodiversiteit
Aanvraag subsidie recreatie en burgerparticipatie behandelen
Aanvraag subsidieregeling Peelvenen behandelen
Aanvraag vergunning behandelen (regulier en uitgebreid)
Aanvraag vergunning behandelen (wordt alleen tijdelijk gebruikt i.v.m. test PIP)
AB vergaderstukken beheren
Advies intern vragen of geven
Advies verstrekken
Adviesverzoek van externe behandelen
Arbeidsovereenkomst P&O opstellen
Archief overbrenging uitvoeren
Archief vernietiging uitvoeren
Archief vervanging uitvoeren
Archief vervreemding uitvoeren
Auditjaarplan opstellen en uitvoeren
Audits verbetermaatregel uitvoeren
Baggerwerkzaamheden uitvoeren
Begroting investeringskrediet verwerken
Beheercontracten Grondzaken aangaan
Belastingaangifte doen
Beleid ondernemingsraad vaststellen
Beleid opstellen
Beroep bij derden indienen
Beroepschrift behandelen
Bestuur benoemen
Bestuurlijke vergadering voorbereiden
Bestuursrechtelijk handhaving
Bestuursverslag opstellen
Bezwaarschrift behandelen
Bezwaarschrift bij derden indienen
Bijzondere omstandigheden watersysteem beoordelen
Boeterapport opstellen
Budget inleen tijdelijk personeel aanvragen
Calamiteit bestrijden
Communicatie belanghebbenden uitvoeren
Contract beheren
Crediteur aanvragen of wijzigen
Datalek persoonsgegevens melden
DB vergaderstukken beheren
Drones beheren
Educatiemiddelen in bruikleen geven
Evaluatie uitvoeren
Extern overleg houden
Financiële bijdrage fractieondersteuning toekennen en verantwoorden
Gebouwen in eigen bezit beheren
Geldlening afsluiten
Groenprocedure reactie behandelen
Groenprocedure uitvoeren
Grondtransacties aangaan
Grondzaken leggerwijziging adviseren
Handhavingsbeslissing nemen
Hydrologische toets leggerwijziging uitvoeren
Incidentenmelding behandelen
Informatie grondzaken en vastgoed verwerken
Informatieverzoek (van interne) behandelen
Informatieverzoek van derde behandelen
Ingebrekestelling behandelen
Inkomsten registreren
Inkoop en aanbesteden nadere uitvraag o.b.v. een raamovereenkomst
Inkoop en aanbesteden van leveringen en diensten
Inkoop en aanbesteden van werken
Inkoop en aanbesteden verwerven externe capaciteit
Inkoop van klein materiaal en klein onderhoud
Inspectie uitvoeren
Intake subsidie recreatie en burgerparticipatie houden
Intake subsidieregeling Peelvenen houden

Interbestuurlijk toezicht behandelen
Intern overleg houden
Interne audit jaarplan opstellen
Interne audit uitvoeren
Inventarisatie uitvoeren
Keur overtreding behandelen
Klacht ongewenst gedrag behandelen
Klacht over aanbesteding behandelen
Klacht over privacy behandelen
Klantmelding (Social Media)
Klantmelding behandelen
Koppelingen testen
Legger actualiseren
Legger oppervlaktewater actualiseren
Lijst ex artikel 44 RvO vragen
Lijst openstaande moties en toezeggingen
Lijst technische vragen bestuur
Machtiging of certificering aanvragen
Materiaal in bruikleen geven
Melding behandelen (initiatief derde)
Monitoringsplan waterkwaliteit- en kwantiteit opstellen, uitvoeren en evalueren
Motie behandelen
Onderhoud uitvoeren
Ondernemingsraadvergadering uitvoeren
Onderzoek uitvoeren
Opgave grondwateronttrekking verwerken
Opleiden, trainen en oefenen uitvoeren
Opnamerapport aansprakelijkstelling opstellen
Optimalisatie beschermingszone reactie behandelen
Overleg commissies/werkgroep ondernemingsraad uitvoeren
Overlegvergadering ondernemingsraad uitvoeren
P&C cyclus jaarverslag opstellen
Periodieke acties grondzaken en vastgoed uitvoeren
Persbericht maken
Persoonsgegevens beperking verwerking verzoek behandelen
Persoonsgegevens correctieverzoek behandelen
Persoonsgegevens inzageverzoek behandelen
Persoonsgegevens vergetelheidsverzoek behandelen
Plan opstellen of aanpassen
Potentiële zwemwaterlocatie adviseren
Proces Better Biomass behandelen
Procesbeschrijvingen en werkinstructies beheren
Proces-verbaal opstellen
Programmabegroting opstellen
Project afsluiten
Projectdocumenten beheren
Prullenbak
Rechten ondernemingsraad uitvoeren (initiatief, advies of instemmingsrecht)
Rekenkamercommissie
Jaarverslag/onderzoeksprogramma opstellen
Rekenkamercommissie onderzoek uitvoeren
Samenwerkingsovereenkomst beheren
Schademelding Grondzaken en Vastgoed behandelen
Schademelding van derden behandelen
Schademelding verzekering behandelen
Schouw reactie behandelen
Schouwprocedure uitvoeren
Schouwprocedure uitvoeren - handmatig
Signalen achterban ondernemingsraad verwerken
Sprint Zaakgericht Werken
Stageovereenkomt P&O opstellen
Strafrechtelijk handhaving
Subsidie aanvragen, verantwoorden en vaststellen
Subsidie klimaatactief bebouwd gebied As50+ verlenen
Subsidie klimaatactief bebouwd gebied Regulier verlenen
Technische vraag behandelen
Toekomstbestendig slootonderhoud behandelen
Toestemming gebruik beeldmateriaal regelen
Toetsen MER complex/uitgebreid
Toetsing uitvoeren
Toetsing uitvoeren P&V
Toezegging behandelen
Toezicht houden (op overeenkomst)
Toezicht uitvoeren
Uitvoeringsinformatie opstellen
Vacature melden
Verbetermaatregel uitvoeren
Vergadering beheren
Vergunning aanvraag bij derde indienen
Verkiezing ondernemingsraad uitvoeren
Verordening of regeling opstellen, aanpassen, intrekken
Verweerschrift opstellen
Verzoek nadeelcompensatie beoordelen
Verzoek ontheffing behandelen
Verzoek tot toestemming eenmalig gebruik eigendom behandelen
Verzoek Wet Open Overheid beoordelen

Verzoek Wet Open Overheid milieu beoordelen
Voor kennisgeving aannemen
Voorjaarsnota opstellen
Voorlopige voorziening behandelen
Vraag ex artikel 44 RvO behandelen
Wagenpark beheren
Wagenpark bestellen
Waterschapsverkiezingen uitvoeren
Werkafspraken Toekomstbestendig slootonderhoud maken
Wijziging vergunningsplichtige wateronttrekker verwerken
Wijzigingsverzoek legger oppervlaktewater behandelen
Woningen beheren
Zienswijze / reactie indienen
Zienswijze behandelen (intern)
Zienswijze inspraakreactie behandelen
Zwemwaterprofiel actualiseren

Vervallen zaaktypen

Wet- en regelgeving opstellen, aanpassen en intrekken
Inkomsten registreren
Interne audit uitvoeren
Subsidie klimaatactief bebouwd gebied verlenen
Adviesverzoek interne
Adviesverzoek externe
Beleid opstellen
Beleid aanpassen
Subsidie aanvragen
Subsidie tussentijds verantwoorden
Verzekeringen beheren
Aansprakelijkstelling door een derde behandelen
Wijzigingsverzoek legger oppervlaktewater behandelen
Behandelen informatieverzoek van derde (oud)
Bezwaarschrift personeelslid behandelen
Verzoek Wet openbaarheid van bestuur beoordelen
Bezwaarschrift behandelen
Verzoek nadeelcompensatie beoordelen
Persoonsgegevens inzageverzoek behandelen
Klacht ongewenst gedrag personeelslid behandelen
Verzoek Wet openbaarheid van bestuur milieu beoordelen
Project beheren
Contract beheren
Archief vernietiging voorbereiden
Klantmelding behandelen
Beheerregister projectplan / vergunning verwerken
Externe melding stankoverlast rioolwaterzuivering 's-Hertogenbosch behandelen
Afwijking beheerregister oppervlaktewater behandelen
Subsidie beschikking vaststellen
Aanvraag subsidie recreatie en burgerparticipatie behandelen
Vacature melden
Schademelding van derden behandelen
Bestuurlijk voorstel behandelen (tijdelijk zaaktype)
Zienswijze Waterbeheerplan behandelen
Projectdocumenten beheren

Bijlage 2: Kernapplicaties

Met de onderstaande applicaties is inmiddels een koppeling met Djuma

Pakketnaam	Gebruikt voor
Geoweb (WebGIS)	Groen- en Schouwprocedure
I-Babs	Vastlegging van vergaderingen en besluiten van het Algemeen en Dagelijks bestuur
MyLex Overheid	Enterprise search Engine
P8	Beheercontracten en grondtransacties
Power BI Pro	Opstellen van managementrapportages
PowerBrowser	Documenten en zaken Planadvies, Vergunningen en Handhaving
Microsoft Teams	Overbrengen van documenten vanuit MS Teams naar de betreffende zaak in Djuma

Overige bijlagen

Deze bijlagen worden meegeleverd als losse documenten bij het verslag.
Bijlage 3: Verbeterplan Informatie- en Archiefbeheer 2022-2024
Bijlage 4: WSAM Zaaktype overzicht met resultaten
Bijlage 5: WSAM applicatielijst

Provincie Noord-Brabant

– 4 NOV. 2022

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 681 28 12
Fax (073) 680 76 80
www.brabant.nl
IBAN NL86INGB0674560043

Bereikbaarheid
openbaar vervoer en fiets:
www.brabant.nl/route

Waterschap Aa en Maas
t.a.v. het dagelijks bestuur
Postbus 5049
5201 GA 'S-HERTOGENBOSCH

Onderwerp
Toezichtoordeel informatie- en archiefbeheer in 2022

Datum
2 november 2022
Ons kenmerk
C2294207/5152766
Uw kenmerk
-146465
Contactpersoon
J.P. (Jan Peter) Spierenburg
Telefoon
(06) 15 03 22 00
Email
JSpierenburg@brabant.nl
Bijlage(n)
-

Geacht bestuur,

Toezicht houden op de taakuitvoering door lokale overheden is naast een wettelijke taak ook een van de kerntaken van de provincie Noord-Brabant. In dit kader beoordelen wij of uw waterschap op het gebied van informatie- en archiefbeheer voldoet aan de Archiefwet 1995 en de goede maatregelen neemt voor het tegengaan van risico's.

Toegankelijke en betrouwbare overheidsarchieven zijn essentieel voor een goed bestuur, alsmede voor de democratische controle op het bestuur en de verantwoording naar de samenleving. Hierbij is het op orde zijn van de digitale en papieren archivering een voorwaarde om alle andere overheidstaken goed uit te kunnen voeren.

Systematisch toezicht informatie- en archiefbeheer
Bij de uitvoering van ons systematisch toezicht op het informatie- en archiefbeheer vragen wij u jaarlijks uiterlijk 15 juli aan ons verslag te doen over het informatie- en archiefbeheer van het voorgaande jaar[1]. Het verslag kan bestaan uit een volledig verslag of een voortgangsbericht en dient vergezeld te gaan van een SMART opgesteld verbeterplan en de begeleidende brief aan het algemeen bestuur. Uw volledig verslag over 2021 met bijbehorende stukken ontvingen wij op 27 juni 2022.

Op basis van de criteria die wij hanteren, beoordelen wij uw waterschap voor wat betreft ons systematisch toezicht op het informatie- en archiefbeheer over 2021 als **voldoet**.

Uw verslag aan het algemeen bestuur beoordelen wij aan de hand van de volgende criteria.

---

[1] *Zie: Uitvoeringsagenda interbestuurlijk toezicht 2022 en Factsheet Informatie- en archiefbeheer*

Beoordeling	Criteria
Voldoet	▪ Het dagelijks bestuur brengt vóór 15 juli een volledig verslag of voortgangsbericht uit aan het algemeen bestuur. ▪ Gedeputeerde Staten heeft deze stukken uiterlijk op 15 juli ontvangen. ▪ De verslaglegging gaat gepaard met een SMART uitgewerkt verbeterplan op basis van de aanbevelingen van de archivaris en eventuele aanvullende risicovolle knelpunten.
Voldoet gedeeltelijk	▪ De uitwerking in het verbeterplan is niet zodanig SMART beschreven dat er het vertrouwen is dat er op afzienbare termijn voldaan wordt aan de bepalingen die de Archiefwet stelt aan de informatiehuishouding van een waterschap.
Voldoet niet	Indien voor 15 juli: a. geen verslag of voortgangsbericht met verbeterplan is uitgebracht aan het algemeen bestuur; of b. Gedeputeerde Staten de stukken niet heeft ontvangen.

Beoordeling
Wij baseren onze beoordeling vooral op het proces van verslaglegging en de kwaliteit van het bijbehorende verbeterplan om de grootste risico's binnen afzienbare tijd beheersbaar te maken. Onze beoordeling kan daardoor afwijken van de bevindingen van de archivaris omdat de archivaris vooral kijkt naar de kwaliteit van en de wijze waarop u uitvoering geeft aan de Archiefwet 1995.

Wij ontvingen uw volledig verslag archiefbeheer met bijbehorende stukken voor 15 juli jl. Het volledig verslag is door u op 7 juni 2022 naar het algemeen bestuur gezonden.

Uw volledig verslag en bijbehorend verbeterplan beschrijft concreet de knelpunten waarmee u risico loopt, inclusief de maatregelen die u gaat nemen om de risico's zo spoedig mogelijk te beheersen. Wij beoordelen uw waterschap daarom als 'voldoet'.

In verband met de rol van het algemeen bestuur in de horizontale verantwoording verzoeken wij u uw algemeen bestuur over deze uitkomst te informeren.

Gevraagde acties van uw kant in 2023
Uiterlijk 15 juli 2023 ontvangen wij graag een voortgangsbericht informatie- en archiefbeheer over 2022 dat u aan het algemeen bestuur heeft gestuurd.

De stukken bevatten in elk geval:
- een apart, actueel en concreet (SMART) verbeterplan;
- de begeleidende brief van uw dagelijks bestuur aan het algemeen bestuur;
- de begeleidende brief van uw dagelijks bestuur aan Gedeputeerde Staten.

In het verbeterplan zijn ten minste alle aanbevelingen van uw archivaris 1-op-1 overgenomen. De verbeteracties beschrijft u concreet (SMART) waarbij is aangegeven welke verbeteracties zijn afgerond, wat de stand van zaken is omtrent de ingezette verbeteracties en welke nieuwe verbeteracties opgepakt gaan worden.

In het bijzonder zijn wij geïnteresseerd in:
- de vorderingen in uw aanpak om het gebruik van de netwerkschijven met betrekking tot de opslag van archiefwaardige informatie te beheersen;
- het toepassen van kwaliteitszorg in de organisatie met betrekking tot archiefwaardige informatie;
- de wijze waarop u het Strategisch Informatieoverleg (SIO) heeft ingericht en of dit overleg nu periodiek plaatsvindt.

In navolging van de kennisbijeenkomst, die wij samen met de Brabantse archivarissen op 17 mei jl. hebben georganiseerd, verzoeken wij u ons volgend jaar inzicht te geven in de stand van zaken en resultaten van het overzicht archiefbescheiden conform artikel 18 van de Archiefregeling en het beheer daarop. Doelstelling is dat het overzicht, gericht op de inventarisatie van de informatie, op 15 juli 2023 gereed is.

Tot slot
Indien u nog vragen heeft, kunt u contact opnemen met de heer J.P. Spierenburg van ons team IBT informatie- en archiefbeheer. Hij is op woensdag tot en met vrijdag tijdens kantooruren bereikbaar via telefoonnummer 06-15 03 22 00.

Een afschrift van deze brief wordt naar uw archivaris gezonden.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,
namens deze,

B.J.H. Loeffen,
programmamanager Kwaliteit Openbaar Bestuur

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	1088
Extern Zaak ID	0654286455
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2023
Agendapunt	5.E
Titel	Wijziging in proces REKS
Organisatieonderdeel	Advies Zuiveren
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Peter Ketelaars
Digitale toegankelijkheid toegepast paraafsecretaris	Ja

Bijlagen
Informatienota AB
Bijlage 1 REKS-tijdlijn-9_1

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Algemeen Bestuur	**16 juni 2023**

Voorgesteld besluit

Kennis te nemen van de wijziging in het proces van de REKS Hart van Brabant.

Besluit

Conform voorstel.

Zaaknummer: 286455

INFORMATIENOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 16 JUNI 2023

KENNISNEMEN VAN:
De wijziging in het proces van de REKS Hart van Brabant.

PROBLEEMSTELLING
In het voorjaar van 2021 is de Regionale Energie en Klimaatstrategie Hart van Brabant, het REKS-bod 1.0 vastgesteld. Bij de vaststelling is aangegeven dat de REKS elke twee jaar wordt geëvalueerd en herijkt en dat de herijkte RES'sen telkens opnieuw door de gemeenteraden, de algemene besturen van de waterschappen en Gedeputeerde Staten moeten worden vastgesteld. De komst van de nieuwe Omgevingswet, die nu naar verwachting op 1 januari 2024 in werking treed, brengt een wijziging aan in dit proces. Hierover informeren wij u in deze informatiebrief.

KERNBOODSCHAP
Waterschappen hebben geen primaire taak bij de opgave van duurzame elektriciteitsopwekking, energiebesparing en warmtetransitie. De waterschappen faciliteren het behalen van deze doelen uit de Regionale Energiestrategieën (RES'en). Door zelf zoveel mogelijk energie te besparen, zonnevelden (en mogelijk windmolens) te ontwikkelen en de toepassingsmogelijkheid van aquathermie te exploreren, dragen we als waterschap bij aan de RES-doelstellingen. We werken hierbij samen met de betreffende gemeenten. Hiermee geven we tegelijkertijd invulling aan de realisatie van onze eigen (duurzaamheids)ambities.

Op rijksniveau is onderzocht of er een plicht is om een plan-mer-procedure te doorlopen bij de vaststelling van de REKS. Dit onderzoek bevestigt dat de REKS 1.0 niet plan-mer plichtig was. De REKS 2.0 kan bij het in werking treden van Omgevingswet echter in een aantal gevallen wel plan-mer plichtig zijn. Bij het in werking treden van de Omgevingswet krijgt het 'programma' namelijk een positie van kerninstrument.
Of de REKS 2.0 wel of niet plan-mer plichtig is, is afhankelijk van het doel dat de REKS 2.0 dient. Het monitoren en verantwoorden van de REKS is niet plan-mer-plichtig. Op het moment dat er nieuwe ambities worden opgevoerd, er verschuivingen plaatsvinden tussen zon en wind en/of nieuwe ruimtelijke keuzes worden gemaakt en dus een herijking of nieuwe kaderstelling plaats vindt, is de REKS al heel snel wel plan-mer plichtig. Naast

de REKS kan een plan-mer ook van toepassing zijn op het omgevingsplan en/of de omgevingsvergunning voor toekomstige mer-plichtige of mer-beoordelingsplichtige activiteiten, zoals bijvoorbeeld de realisatie van windmolens in de energiehubs.

Daarom moet de REKS 2.0 nu worden opgedeeld in twee documenten:
• het REKS Voortgangsdocument (de monitoring/verantwoording)
• de REKS Herijking 2.0 (herijking en/of nieuwe kaderstelling).

In het REKS Voortgangsdocument moet worden ingezoomd op de vraag of we als regio op koers liggen met het regionale bod voor 2030. Het Rijk vindt het essentieel dat de regio's dat elke 2 jaar doen, beginnend in 2023. Dit document heeft geen kaderstellend karakter en is niet plan-mer plichtig. Dit document kan daarom worden vastgesteld door de colleges, Gedeputeerde Staten en de dagelijkse besturen van de Waterschappen.

De REKS Herijking 2.0 komt pas in beeld wanneer er tijdens het uitvoeren van de Regionale Energie- en Klimaatstrategie nieuwe inzichten ontstaan, die leiden tot nieuwe ruimtelijke keuzes en kaders voor toekomstige ontwikkelingen. Wanneer dit moet plaatsvinden is door het Rijk niet vooraf bepaald, omdat dat regiospecifiek maatwerk is. Dit kaderstellende document moet wel worden vastgesteld door de gemeenteraden, Provinciale Staten en de algemene besturen van de Waterschappen.

CONSEQUENTIES
De inhoud van deze informatienota heeft direct geen consequenties voor het waterschap.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP
De inspanningen die we als waterschap plegen om energie te besparen en onze eigen elektriciteitsopwekking te realiseren dragen bij aan onze eigen duurzaamheidsdoelstellingen. Daarnaast levert het een bijdrage aan de opgave van de RES en daarmee aan het bereiken van de doelstellingen uit het Klimaatakkoord.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE
Alle betrokken gemeenteraden, provinciale staten en algemeen besturen krijgen via een informatienota min of meer gelijktijdig deze informatie.

VERVOLG

Het REKS Voortgangsdocument 2023 zal in het voorjaar van 2023 worden vastgesteld door het dagelijks bestuur. Dit document moet door de RES-regio voor 1 juli 2023 bij het Rijk worden ingediend. Over de inhoud wordt u op dat moment met een informatiebrief geïnformeerd.

Wanneer het proces van de REKS Herijking 2.0 zal starten is op dit moment nog niet bekend. U wordt hierover in een later stadium geïnformeerd. Omdat dit document door het algemeen bestuur moet worden vastgesteld, wordt u hierbij actief betrokken.

BIJLAGEN

Tijdspad RE(K)S Hart van Brabant

VERSIEDATUM

28 februari 2023

Tijdspad Regionale Energie- en Klimaatstrategie Hart van Brabant

Totstandkoming **Voortgangsdocument REKS**

2022 — 2023 — 2030

nov | dec | jan | feb | mrt | apr | mei | jun | jul

Periode tot medio april 2023
Ontwikkeling Voortgangsdocument REKS, een tweejaarlijkse rapportage zonder kaderstellend karakter die een stand van zaken geeft over de uitvoering van de plannen uit de REKS 1.0.*

Begin mei 2023
Rapportage voor besluitvorming naar gemeenten, provincie en waterschappen

mei 2023
Besluitvorming colleges gemeenten, Gedeputeerde Staten provincie en dagelijks bestuur waterschappen

1 juli 2023
Indienen bij Rijk
(NP RES-deadline)

Besluitvorming oprichting **Publiek Ontwikkelbedrijf REKS BV**

& ontwikkeling **energiehubs**

2022 — 2023 — 2030

nov | dec | jan | feb | mrt | apr | mei | jun | jul

Periode tot en met maart 2023
Besluitvorming Gemeenteraden en Colleges

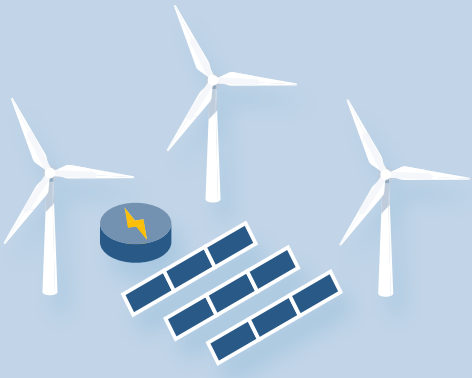
Medio maart 2023
(Beoogde) **oprichting BV**

2022 - 2030
Ontwikkeling van 5 energiehubs voor de grootschalige opwek van wind- en zonne-energie, met koppelkansen voor klimaat, recreatie, warmte, mobiliteit, energieopslag en energiedistributie.

- De Baars
- Kattenberg
- Vossenberg-Kraaiven
- Heusden
- De Spinder

De overige 3 hubs maken geen onderdeel uit van het ontwikkelbedrijf:

- Haven Acht & Noorden A59: ontwikkeling aangestuurd door de gemeente Waalwijk
- Wijkevoort: nader te bepalen

* Door lokale, regionale of landelijke ontwikkelingen kunnen de doelen, kaders en plannen uit de REKS 1.0 veranderen. Dat gebeurt in een REKS Herijking 2.0, een apart proces waarmee het tijdspad in dat geval wordt aangevuld. Het tijdspad van de REKS Herrijking is nog niet bekend.

Regio Hart van Brabant
SAMENWERKENDE GEMEENTEN

Hart van Brabant REKS Regionale Energie- en Klimaatstrategie

Tijdspad Regionale Energie- en Klimaatstrategie Hart van Brabant

Totstandkoming **Voortgangsdocument REKS**

2022 — 2023 — 2030

nov | dec | jan | feb | mrt | apr | mei | jun | jul

Periode tot medio april 2023
Ontwikkeling Voortgangsdocument REKS, een tweejaarlijkse rapportage zonder kaderstellend karakter die een stand van zaken geeft over de uitvoering van de plannen uit de REKS 1.0.*

Begin mei 2023
Rapportage voor besluitvorming naar gemeenten, provincie en waterschappen

mei 2023
Besluitvorming colleges gemeenten, Gedeputeerde Staten provincie en dagelijks bestuur waterschappen

1 juli 2023
Indienen bij Rijk
(NP RES-deadline)

Besluitvorming oprichting **Publiek Ontwikkelbedrijf REKS BV**

& ontwikkeling **energiehubs**

2022 — 2023 — 2030

nov | dec | jan | feb | mrt | apr | mei | jun | jul

Periode tot en met maart 2023
Besluitvorming Gemeenteraden en Colleges

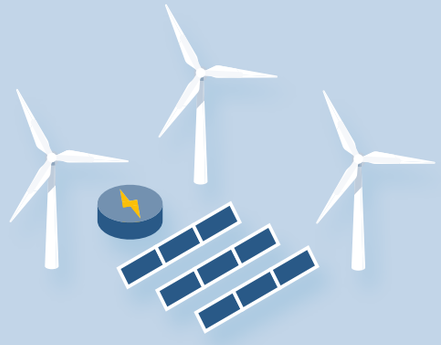
Medio maart 2023
(Beoogde) **oprichting BV**

2022 - 2030
Ontwikkeling van 5 energiehubs voor de grootschalige opwek van wind- en zonne-energie, met koppelkansen voor klimaat, recreatie, warmte, mobiliteit, energieopslag en energiedistributie.

- De Baars
- Kattenberg
- Vossenberg-Kraaiven
- Heusden
- De Spinder

De overige 3 hubs maken geen onderdeel uit van het ontwikkelbedrijf:

- Haven Acht & Noorden A59: ontwikkeling aangestuurd door de gemeente Waalwijk
- Wijkevoort: nader te bepalen

* Door lokale, regionale of landelijke ontwikkelingen kunnen de doelen, kaders en plannen uit de REKS 1.0 veranderen. Dat gebeurt in een REKS Herijking 2.0, een apart proces waarmee het tijdspad in dat geval wordt aangevuld. Het tijdspad van de REKS Herrijking is nog niet bekend.

Regio Hart van Brabant
SAMENWERKENDE GEMEENTEN

Hart van Brabant REKS Regionale Energie- en Klimaatstrategie

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	1196
Extern Zaak ID	0654306748
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	16 juni 2023
Agendapunt	5.F
Titel	Informatienota AB RES Noordoost Brabant
Organisatieonderdeel	Advies Zuiveren
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Peter Ketelaars
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Informatienota AB__306750__
Bijlage 1 Raadsinformatiebrief 9 februari 2023 stuurgroep RES NOB
Bijlage 2 Raadsinformatiebrief 16 maart 2023 stuurgroep RES NOB
Bijlage 3 Rapport Generation Energy inzake concretiseren potentiegebieden NOB
Bijlage 4 Rapportage To70 inzake radarbeperkingen windmolens RES NOB

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Algemeen Bestuur	**16 juni 2023**

Voorgesteld besluit

Kennis te nemen van de raadsinformatiebrieven over de nieuwe samenwerkingsstrategie en ambitie & de realisatie van de duurzame elektriciteitsopwekking in de RES Noordoost Brabant.

Besluit

Conform voorstel.

Zaaknummer: 306748

INFORMATIENOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 16 JUNI 2023

KENNISNEMEN VAN:

De raadsinformatiebrieven over de nieuwe samenwerkingsstrategie en ambitie & de realisatie van de duurzame elektriciteitsopwekking in de RES Noordoost Brabant.

PROBLEEMSTELLING

In juni 2021 stemde het algemeen bestuur in met de Regionale Energiestrategie Noordoost Brabant 1.0 (RES NOB). Hierin is de ambitie met betrekking tot de opwekking van duurzame energie van de regio, vertaald naar een opgave per gemeente, vastgelegd. Tijdens de heisessie van de stuurgroep RES NOB in november 2022 is met elkaar gesproken over het behalen van de taakstelling en de wijze van samenwerken in de RES NOB na 2025. Daarnaast is afgesproken om voor de gemeenteraden de stand van zaken en ambitie van de duurzame elektriciteitsopwekking per gemeente te delen. Daarmee wordt inzichtelijk gemaakt waar de regio staat ten opzichte van het bod Regionale Energiestrategie 1.0 (RES 1.0).

KERNBOODSCHAP

Waterschappen hebben geen primaire taak bij de opgave van duurzame elektriciteitsopwekking, energiebesparing en warmtetransitie. De waterschappen faciliteren het behalen van deze doelen uit de Regionale Energiestrategieën. Door zelf zoveel mogelijk energie te besparen, zonnevelden (en mogelijk windmolens) te ontwikkelen en de toepassingsmogelijkheid van aquathermie te exploreren, dragen we als waterschap bij aan de RES-doelstellingen. We werken hierbij samen met de betreffende gemeenten. Hiermee geven we tegelijkertijd invulling aan de realisatie van onze eigen (duurzaamheids)ambities.

Uit de informatiebrief van februari 2023 (zie bijlage 1) blijkt dat de bestuurders in de Stuurgroep nog voldoende vertrouwen hebben in het halen van opgave uit de RES 1.0. Tevens concludeert de Stuurgroep dat, door de gewijzigde omstandigheden (krapte elektriciteitsnetwerk, schaarse ruimte en de arbeidsmarkt) de wijze van samenwerken herzien moet worden. Hiertoe wordt een nieuwe samenwerkingsstrategie opgesteld in de huidige bestuursperiode.

Uit de informatiebrief over de stand van zaken (bijlage 2) blijkt dat alle gemeenten de ambitie hebben hun deel van de opgave uit de RES 1.0 voor 2030 te realiseren. De totale ambitie is zelfs groter dan de opgave, waarvan momenteel 26% gerealiseerd is. Voorwaarde en verwachting voor het realiseren van de ambitie is het beschikbaar zijn van netcapaciteit.
Een uitgebreide toelichting wordt gegeven in bijgevoegde informatiebrief voor de gemeenteraadsleden (maart 2023).
Tevens zijn in de bijlagen een tweetal rapporten opgenomen ter onderbouwing van de technische potentie voor de grootschalige opwek van duurzame energie met zon en wind. Belangrijkste conclusie van de onderzoeken is dat er technisch gezien ruim voldoende potentie voor duurzame opwekking met zonne- en windenergie beschikbaar is om de RES-opgave in de regio NOB te realiseren. De rapportages laten de technische potentie zien. In de praktijk kan de werkelijke potentie hiervan afwijken.

CONSEQUENTIES

De informatie uit de bijlagen hebben geen direct gevolgen voor het waterschap. De opgave van duurzame elektriciteitsopwekking, energiebesparing en warmtetransitie valt primair onder de verantwoordelijkheid van gemeenten. De nadere invulling van de opwekopgave duurzame warmte kan leiden tot een grotere vraag naar aquathermie. Hierop hebben we ons voor bereid met de strategienota aquathermie. We hebben de (theoretische) potentie van warmtewinning uit ons (afval)water in beeld gebracht. Hierover communiceren we met gemeenten.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

De inspanningen die we als waterschap plegen om energie te besparen en onze eigen elektriciteitsopwekking te realiseren dragen bij aan onze eigen duurzaamheidsdoelstellingen. Daarnaast levert het een bijdrage aan de opgave van de RES NOB en daarmee aan het bereiken van de doelstellingen uit het Klimaatakkoord.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

Met de raadsinformatiebrieven informeert de stuurgroep RES NOB de gemeenteraden, provinciale staten en de algemeen besturen.

VERVOLG

Voor 1 juli 2023 dient iedere RES-regio de voortgang te rapporteren aan het Nationaal Programma RES (NP RES). Dit kan door een RES 2.0 vast te stellen of door een voortgangsrapportage aan NP RES te overleggen. Omdat binnen de regio Noordoost Brabant geen wijzigingen te melden zijn met betrekking tot zoekgebieden of ambitie, wordt een voortgangsrapportage aangeboden. Deze wordt vastgesteld door het dagelijks bestuur, waarna het algemeen bestuur via een informatienota geïnformeerd worden.

BIJLAGEN

1. Informatiebrief samenwerkingsstrategie
2. Informatiebrief ambitie en realisatie
3. Rapport Generation Energy
4. Rapport To70

VERSIEDATUM

18 april 2023

Regio Noordoost Brabant
RES Regionale Energie Strategie

Bernheze, februari 2023

Geachte raadsleden,

Begin november 2022 heeft de stuurgroep Regionale Energiestrategie Noordoost Brabant (RES NOB) een heisessie gehouden. Tijdens deze bijeenkomst heeft de stuurgroep gesproken over de mate waarin wij er als regio in slagen om ons RES-bod voor 2030 tijdig te realiseren. Daarnaast heeft de stuurgroep de huidige samenwerkingsstrategie tegen het licht gehouden.
In deze raadsbrief informeren wij u over de uitkomsten van deze heisessie. Daarnaast informeren wij u over de rapportages van Generation Energy (GE) die inzicht geeft in de theoretische potentie voor wind en zon in onze regio en bureau To70 inzake de beperkingen vanuit de luchtvaart (radar) voor windmolens in onze regio.

Tijdige realisatie RES-bod
Tijdens de heisessie hebben alle bestuurders aangegeven dat zij – in tegenstelling tot de conclusies van de 3e Monitor RES NOB – nog voldoende kansen zien om hun lokale taakstelling vóór 2030 te realiseren en de hiervoor benodigde vergunningen vóór 2025 te verlenen. Afgesproken is dat concrete informatie over de realisatie van alle lokale taakstellingen in het eerste kwartaal van 2023 met de gemeenteraden wordt gedeeld.

Samenwerking na 2025
Tijdens de heisessie hebben de bestuurders uitgebreid gesproken over de toenemende krapte op het elektriciteitsnetwerk en de samenhang van onze duurzame opwekopgaven met andere opgaven die een beslag leggen op schaarse ruimte. Ook heeft de stuurgroep stilgestaan bij de toenemende behoefte aan capaciteit, kennis en kunde om onze opwekopgave te realiseren in relatie tot de steeds krapper wordende arbeidsmarkt. Tot slot is gesproken over de vraag in hoeverre de huidige samenwerkingsstrategie individuele gemeenten helpt om een antwoord te vinden op deze uitdagingen.

De gedeelde conclusie was dat de huidige samenwerkingsstrategie in de RES NOB niet goed aansluit bij de uitdagingen die ons de komende decennia te wachten staan. Daarom is afgesproken om nog deze bestuursperiode toe te werken naar een nieuwe samenwerkingsstrategie. Belangrijke elementen van deze nieuwe samenwerkingsstrategie zijn: meer samenwerking op het gebied van personeel, het regionaal prioriteren van wind- en zoninitiatieven in relatie tot de beschikbare netwerkcapaciteit, het beter koppelen van onze duurzame opwek aan andere ruimtelijke opgaven en het regionaal aanhaken van maatschappelijke organisaties. Uiteraard worden de gemeenteraden via regionale raadsbijeenkomsten betrokken bij het opstellen van de nieuwe samenwerkingsstrategie.

Rapportages Generation Energy en To70
De rapportages van GE en To70 schetsen een beeld van de technische potentie voor grootschalige opwek met wind en zon in de RES-regio Noordoost Brabant. Belangrijkste conclusie van de onderzoeken is dat er technisch gezien ruim voldoende potentie voor duurzame opwekking met zonne- en windenergie beschikbaar is om de RES-opgave in onze regio te realiseren.
De rapportages laten de technische potentie zien. In de praktijk kan de werkelijke potentie hiervan afwijken. De werkelijke potentie kan kleiner zijn, bijvoorbeeld omdat het door de raad vastgestelde zoekgebied kleiner is dan het technisch potentiegebied. De werkelijke potentie kan ook groter zijn.

Bijvoorbeeld als bij het doorlopen van een MER-procedure en/of uit overleg met Defensie blijkt dat er meer mogelijk is als met andere windturbines wordt gerekend dan in het onderzoek zijn meegenomen.

Mochten er in de toekomst onverwacht vertragingen of belemmeringen ontstaan bij de realisatie van de lokale RES-opgave in uw gemeente, dan kunt u deze rapportages gebruiken bij het zoeken naar alternatieve mogelijkheden voor opwek met zon en/of wind.
De stuurgroep gebruikt deze rapportages bij de gesprekken met het Ministerie van Defensie over de geconstateerde beperkingen als gevolg van radar en aanvliegroutes voor het plaatsen van windmolens in onze regio. Daarnaast gebruikt de stuurgroep deze rapportages bij het uitwerken van een nieuwe samenwerkingsstrategie. De strategie wordt later in deze bestuursperiode aan alle raden ter vaststelling aangeboden. De rapportages zijn ter kennisgeving aan de raden als bijlagen toegevoegd.

Hoogachtend,
De stuurgroep RES NOB, namens deze,

Marieke Moorman
voorzitter stuurgroep RES Noordoost Brabant

Bijlagen:
1. Rapport Generation Energy
2. Rapport To70

Regio Noordoost Brabant
RES Regionale Energie Strategie

Raadsinformatiebrief

Bernheze, maart 2023

Onderwerp: ambitie realisatie RES NOB opgave

Geachte raadsleden,

Tijdens de heisessie van de stuurgroep RES NOB in november 2022 is gekeken naar de stand van zaken en ambitie per gemeente en is afgesproken die te delen met de raden om zo de inspanning per gemeente en waar we gezamenlijk staan ten opzichte van het bod RES 1.0 te laten zien.

In onderstaande tabel is de ambitie aan opwek van hernieuwbare elektriciteit voor 2030 weergegeven binnen de Regionale Energiestrategie Noordoost Brabant (RES NOB).
Na enkele conclusies wordt de tabel toegelicht en worden algemene en per gemeente specifieke opmerkingen gemaakt over de inhoud.

Naam gemeente	Opgave TWh	Wind gerealiseerd TWh	Wind pijplijn TWH	Zon op dak gerealiseerd TWH	Zon op dak pijplijn TWh	Zon op land gerealiseerd TWh	Zon op land pijplijn TWh	Totaal gerealiseerd TWh	Totaal pijplijn Twh	Totaal TWh
Bernheze	0,060	0,000	0,000	0,019	0,015	0,000	0,044	0,019	0,059	0,078
Boekel	0,030	0,000	0,000	0,015	0,005	0,000	0,010	0,015	0,015	0,030
Boxtel	0,080	0,000	0,033	0,090	0,010	0,000	0,220	0,090	0,263	0,353
s-Hertogenbosch	0,350	0,045	0,239	0,039	0,007	0,005	0,095	0,089	0,341	0,430
Land van Cuijk	0,280	0,000	0,025	0,090	0,000	0,010	0,155	0,100	0,180	0,280
Maashorst	0,150	0,000	0,000	0,031	0,044	0,012	0,067	0,043	0,111	0,154
Meierijstad	0,280	0,000	0,042	0,103	0,101	0,002	0,143	0,105	0,286	0,391
Oss	0,280	0,000	0,202	0,070	0,000	0,004	0,009	0,074	0,211	0,285
Sint-Michielsgestel	0,040	0,000	0,000	0,010	0,007	0,000	0,023	0,010	0,030	0,040
Vught	0,050	0,000	0,009	0,011	0,022	0,000	0,009	0,000	0,039	0,050
Totaal	1,600	0,045	0,549	0,478	0,210	0,033	0,775	0,556	1,534	2,090

* *Pijplijn betreft de optelsom van alle lopende initiatieven, op dit moment, in één van de fasen van projecten: voortraject, RO-procedure, vergunningaanvraag, vergunningverlening, subsidiebeschikking en bouw.*

Conclusie

- Elke gemeente heeft de ambitie om minimaal de RES opgave voor 2030 te realiseren.
- De totale ambitie groter is dan de opgave. Daarvan is op dit moment 26% gerealiseerd. De verwachting is dat richting 2030 meer netwerkcapaciteit beschikbaar komt, waardoor een tijdige realisatie vlak voor (of vlak na) 2030 mogelijk is.
- Van de totale ambitie wordt 71% gerealiseerd met zonne-energie en 29% met windenergie. Het PBL[1] stelt dat een wind/zon verhouding van ongeveer 4:1 gedurende het jaar gemiddeld voor de beste balans op het netwerk zorgt op nationale schaal. Door de ruimtelijke belemmeringen en luchtvaartbeperkingen is een goede balans op regionale schaal niet haalbaar.

Toelichting tabel

- In kolom 2 is de RES opgave aan opwek hernieuwbare elektriciteit in 2030 in Terawattuur (TWh) uitgedrukt, zoals deze is vastgesteld in de RES NOB 2.0 in 2021 (1 TWh = 1 miljard kWh). De opgave is gerelateerd aan het energiegebruik in de gemeente.
- Per soort opwek is opgegeven wat per februari 2023 gerealiseerd is en wat de gemeente nog wil realiseren tot 2030 (=pijplijn). Hiermee is geen rekening gehouden met de structurele

[1] PBL (2021), Monitor concept-RES: een analyse van de concept Regionale Energie Strategieën.

netcongestie in de hele regio en nog te vergeven transportcapaciteit door congestiemanagement. De ambitie blijft gelijk, maar de realisatiekans neemt hierdoor af.
- Kleinschalig zon op dak (< 15 kWp) op met name woningen is niet meegenomen. Die opwek vindt achter de meter plaats en wordt daarom meegeteld bij de besparingsopgave en niet de opwek opgave.
- Wat aan grootschalig zon op dak (>15 KWp) gerealiseerd is, is over het algemeen gebaseerd op de gegevens uit de Regionale Klimaatmonitor en hebben betrekking op de cijfers over 2020, omdat dit het meest recente jaartal is dat beschikbaar is. Naar verwachting is dus de op dit moment de gerealiseerde opwek groter, maar is die niet bekend.
- Zon en wind op land wat nog in de pijplijn zit hoeft niet vergund te zijn. In sommige gevallen zijn er nog geen concrete locaties hiervan bekend, maar is het de ambitie om die opgave in ieder geval vóór 2030 gerealiseerd te hebben en in de meeste gemeenten ook vóór 2025 vergund te hebben.

Algemene opmerkingen
- Dit betreft de ambitie van de gemeenten en niet de opwek die we moeten rapporteren in de voortgangsrapportage, die elke RES-regio uiterlijk per 1 juli 2023 levert aan het Nationaal Programma RES (NPRES), waarmee op nationale schaal de voortgang van de RES-sen bewaakt wordt. In die voortgangsrapportage zal ook de 4e monitor opgenomen worden, waarin de voortgang van de RES NOB doelstellingen worden weergegeven. Via een raadsinformatiebrief van de stuurgroep en een gezamenlijke raadsinformatieavond worden de gemeenteraden hierover geïnformeerd.
- In die voortgangsrapportage moet het NPRES begrippenkader gehanteerd worden. Daarbij wordt een realisatiegraad toegepast op projecten. Die realisatiegraad is afhankelijk van de fase van besluitvorming en de ruimte op het netwerk. Bij zonneparken houdt dit bijvoorbeeld in dat wanneer een vergunning verleend is, in de huidige situatie van netcongestie in de regio, de bijdrage van het project wordt afgeschaald naar 30%, indien er nog geen gecontracteerde transportcapaciteit is.
- De gemeenten hanteren verschillende rekenmethodieken. We zijn in bovenstaand overzicht uitgegaan van de cijfers die de gemeenten hebben aangeleverd.
- In heel de regio is voor de invoeding van de opgewekte elektriciteit voorlopig geen transportcapaciteit beschikbaar. Dit leidt tot vertraging van de pijplijn. In samenwerking met de netbeheerders en provincie wordt momenteel hard gewerkt aan oplossingen om de realisatie van de opwek te versnellen en voor 2030 haalbaar te maken.

Specifieke opmerkingen per gemeente
- **Bernheze**:
  - Zon op land. Er is nog niets gerealiseerd, maar wel 44.000 MWh in de pijplijn.
  - Fase 1: drie zonnevelden a 13.200 MWh (vvgb afgegeven) waarvan 6.700 MWh mét aansluitcapaciteit.
  - Fase 2: drie zonnevelden a 25.650 MWh (positief principebesluit afgegeven)
  - Fase 3: OER A59 a 5.160 MWh (vooronderzoek gestart)
- **Boekel**:
  - Wil de gehele opgave realiseren door grootschalig zon en conform de zonneladder bij voorkeur door zon op dak. Doordat er al relatief veel zon op dak is gerealiseerd en nog geen zon op land, is de pijplijn zon op land echter groter dan zon op dak.
- **Boxtel**:
  - Wind op land: In Boxtel Noord is een zoekgebied voor windenergie in verkenning. Daar is nog geen concrete invulling aan gegeven, maar in de pijplijn is wel die ambitie opgenomen (3 turbines à 0,011 TWh = 0,033 TWh).

- Zon op land: Conform het door de raad vastgestelde beleidsakkoord van het college is er de ambitie om zo snel mogelijk energieneutraal te zijn en om daarvoor in de periode 2021-2026 jaarlijks een tender van 50 hectare zonneparken uit te zetten, dus 250 hectare in totaal. Wegens netcongestie is alleen de eerste tender uitgezet en zijn daarvoor locaties bekend, maar de ambitie is vijf maal zo groot (5 x 0,044 TWh = 0,22 TWh).

- **'s-Hertogenbosch**:
  - Wind op land: gerealiseerd 5 molens (16,7 MW/0,045 TWh)
  - Wind op land: pijplijn (per 1-1-2023) 16 windmolens in de Duurzame Polder loopt (89,6 MW/0,239 TWh). PlanMER hiervoor loopt. Planning gericht op vergunningverlening vóór 1-1-2025.
  - Wind op land: Belangrijkste risico is tijdige aansluiting door netwerkbeheerders (m.n. uitbreiding pocket Wijchen door TenneT). Vooralsnog gaan 's-Hertogenbosch ervan uit dat de 16 windmolens per 1-1-2030 zijn gerealiseerd.
  - Zon op land: pijplijn (per 1-1-2023):
    - Traject uitvraag 50 ha (75 MW/0,071 TWh)
    - OER A59 (naar schatting 20 MW/0,019 TWh). Voorverkenning start in februari.
    - Heesch-West (5 MW/0,005 TWh)
- **Land van Cuijk:**
  - Wind op land: Het waterschap wil 4 windmolens gaan plaatsen.
  - Zon op land: Heeft 9 zonnepark projecten vergund, waarvan 8 onherroepelijk. 1 is er gerealiseerd. Een aantal projecten loopt aan tegen de netcongestie en lopen hierdoor vertraging op in de uitvoering.
  - Land van Cuijk gaat in 2023 nieuw geharmoniseerd beleid voor zonneparken en windenergie vaststellen
  - Zon op dak: Door netcongestie inschatting dat pijplijn zon op dak 0 is.
- **Maashorst**:
  - Wind op land: Door de luchtvaartbeperkingen (vanwege vliegbasis Volkel) is de kans klein dat er op dit moment rendabele windturbines geplaatst kunnen worden. De Provincie is in gesprek met de Staatssecretaris en Defensie om te kijken naar eventuele mogelijkheden.
  - Zon op land: Hiervan is 14.4 MWp (0,0125 TWh) gerealiseerd en 15.5 MWp (0,0135 TWh) vergund. Een maatschappelijke tender voor zonneparken met een omvang van 90 MWp (0,079 TWh) is in voorbereiding.
  - Zon op land: De gemeente Maashorst werkt samen met gemeente Bernheze en Meierijstad aan de aanmelding voor de uitvraag OER (Opwek Energie Rijksgronden) langs het tracé A50.
  - Net congestie: uitbreiding hoofdstation Uden geprogrammeerd in 2029-2031.
- **Meierijstad:**
  - Wind op land: Vier windmolens Veghel Wind(t) zijn enige die gerealiseerd kunnen worden. Andere molens zijn op dit moment door radarbeperking niet mogelijk.
  - Zon op dak en land: Realisatie is zeer beperkt door op dit moment geen ruimte op het elektriciteitsnetwerk & beperkte investering voor uitbreiding op het netwerk. Dit gaat uit van een lineair scenario tot 2050 waar de raad nog een uitspraak over moet doen in de besluitvorming in mei 2023.
- **Oss:**
  - Wind op land: pijplijn (0,202 TWh)
    - Elzenburg- de Geer wachten we op uitspraak van de Raad van State. Vergunning is afgegeven en aansluiting is geregeld.

        - Voor de Duurzame Polder is MER procedure opgestart. Risico is de aansluiting, afhankelijk van pocket Wijchen. Planning gericht op vergunningverlening vóór 1-1-2025.
    - Zon op land: gerealiseerd (0,004 TWh)
        - De RWZI is gerealiseerd.
        - Daarnaast hebben we nog een demo-opstelling van het duurzaamheidspark (0,5 hectare, deze is echter niet terug te zien in cijfers.
    - Zon op land: pijplijn (0,009 TWh)
        - Zonnepark Munlaan ligt voor de Raad van State, we wachten op uitspraak.
        - De zonneparken aan de Valendonkstraat en Wilgendaal zijn in procedure. Beiden hebben een aansluiting bij Enexis.
- **Sint-Michielsgestel**
    - Wind op land: In het bestuursakkoord 2022-2026 is opgenomen dat de gemeente tot 2030 niet voor windenergie gaat.
    - Zon op land: een tender voor 10 hectare zonneparken is uitgezet. Na bepaling van de voorkeursvolgorde en evaluatie wordt de omvang van de volgende tender bepaald, die minimaal de resterende opgave inhoudt. De intentie is om die opgave vóór 2025 vergund te hebben.
- **Vught**
    - Zon en wind: De ambitie tot 2030 is de realisatie van de opgave 0,05 TWh per jaar. Hiervoor is een planMER in voorbereiding.
    - Aan de hand van de planMER zal het gemeentebestuur een besluit nemen over de verhouding zonne- en windenergie en de mogelijke locaties hiervoor. Op dit moment kan dus niet gezegd worden hoeveel energie met zon en/of wind wordt opgewekt. Daarom is in de tabel de ambitie aan zon en wind op land gelijkelijk verdeeld.
    - Opgave: Het doel is om 0,033 TWh (66%) van de opgave te realiseren met grootschalig zon op dak. Als dat haalbaar is, wordt de overige 0,017 TWh met zon en/of wind op land gerealiseerd. Het totaal van de opgave is ook afhankelijk van de verdeling zon en/of wind en de daadwerkelijke dak potentie voor zon op dak, om de opgave van 0,05 TWh in te vullen tot 2030. Omdat er nog geen politiek bestuurlijke keuze is gemaakt voor zon en/of wind op land, is bij zowel wind op land als zon op land uitgegaan van 0,0085 TWh.

Hoogachtend,
de stuurgroep RES NOB, namens deze,

Marieke Moorman
voorzitter stuurgroep RES Noordoost Brabant

Concretiseren potentiegebieden RES Noordoost-Brabant

November 2022

Generation.Energy

Inhoudsopgave

- Bestuurlijke samenvatting
- Achtergrondrapport
  - Aanleiding
  - Resultaten – wind
  - Resultaten – zon
  - Start vanuit de regio

Bestuurlijke samenvatting

Aanleiding en onderzoeksvraag

Bij de totstandkoming van de concept RES en de RES 1.0 is een goede (informatie)basis voor de RES gelegd. Ook zijn verschillende gemeenten individueel verder gegaan met de uitwerking van het lokaal beleid ten opzichte van de RES. Er blijkt echter uit monitoring dat de regio haar bod van 1,6 TWh op basis van de huidige situatie niet (tijdig) gaat realiseren. Vanuit deze constatering is dit onderzoek gestart.

Het doel van dit onderzoek is om in beeld te brengen waar de potentiegebieden voor grootschalige opwek zich in de RES regio Noordoost-Brabant bevinden, met als beperkende factoren de wet- en regelgeving en de handreiking landschap van de RES. De potentiegebieden in dit onderzoek zijn niet getoetst op maatschappelijk draagvlak. Dit onderzoek resulteert in verschillende overzichtskaarten van potentiegebieden, waar per pagina een laag met beperkende factoren wordt toegevoegd. Hierin is ook het provinciale beleid en het gemeentelijke beleid in meegenomen, om te laten zien wat het beleid doet met de technische potentie. Landschappelijke en maatschappelijke waarderingen en voorkeuren zijn niet meegenomen in deze studie wanneer deze geen beleid zijn.

Per kaartlaag is een kwantitatieve inschatting van de duurzame elektriciteitsproductie van de potentiegebieden berekend per gemeente. De praktijk kan hier richting realisatie van afwijken – dit zal blijken uit de planMER die gemeenten zelf doorlopen [A]. Hierin kan ook met andere typen windturbines gerekend worden. Om die reden geeft een planMER een gedetailleerder en mogelijk afwijkend beeld van de potentie zoals omschreven in dit rapport. Daarnaast zijn de gebieden waar windturbines mogelijk zijn mede afhankelijk van de afmetingen van de turbines.

[A] Op dit moment worden voornamelijk planMER's voor windprojecten uitgevoerd.

Een gemeenschappelijke definitie

Binnen de regio bestaat op dit moment *geen* eenduidige definitie van een potentiegebied en zoekgebied, aangezien er een verschil is tussen de gemeenten in beleid. Voor de regionale samenwerking en gesprekken met de netbeheerders helpt het echter om een gezamenlijke definitie te hebben van potentiegebied en zoekgebied. De interviews, gesprekken en analyses die voor de totstandkoming van dit rapport zijn uitgevoerd leiden tot de volgende definities:

Een potentiegebied:

- Een gebied waar energieopwekking technisch mogelijk is rekening houdend met veiligheids- geluids-, rijks- en provinciale- beleidsbeperkingen.

Een zoekgebied:

- Een geografisch afgebakend gebied waarbij per energietechniek (zon en/of wind) is bepaald wat de opwekpotentie is, en dat na een integrale belangenafweging is vastgesteld door de gemeenteraad.

Bovenstaande definities resulteren uit dit onderzoek. Voor het in kaart brengen van de gemeentelijke zoekgebieden in dit rapport zijn de door de individuele gemeenten gebruikte definities gehanteerd, welke kunnen afwijken van de twee bovenstaande definities. Of en op welk onderdeel de huidige gemeentelijke definities afwijken van de twee bovenstaande definities is niet getoetst. De zoekgebieden zoals vermeld in de RES 1.0 bestaan uit gebieden die:

- *Lokaal zijn vastgesteld door gemeenteraden;*
- *Lokaal worden verkend en bekend zijn bij de gemeenteraad en inwoners.*

GENERATION .ENERGY

Toelichting kaarten wind

Voor de berekening is gebruik gemaakt van een 5,6 MW turbine. In de bijlage zijn ook de berekeningen van een 3,6 MW turbine in te zien. In de volgende twee kaarten is onderscheid gemaakt in de potentie binnen en buiten de radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken. De impact van deze toetsgebieden op de potentie van windturbines wordt beschreven in een binnenkort te verschijnen rapport van adviesbureau to70.

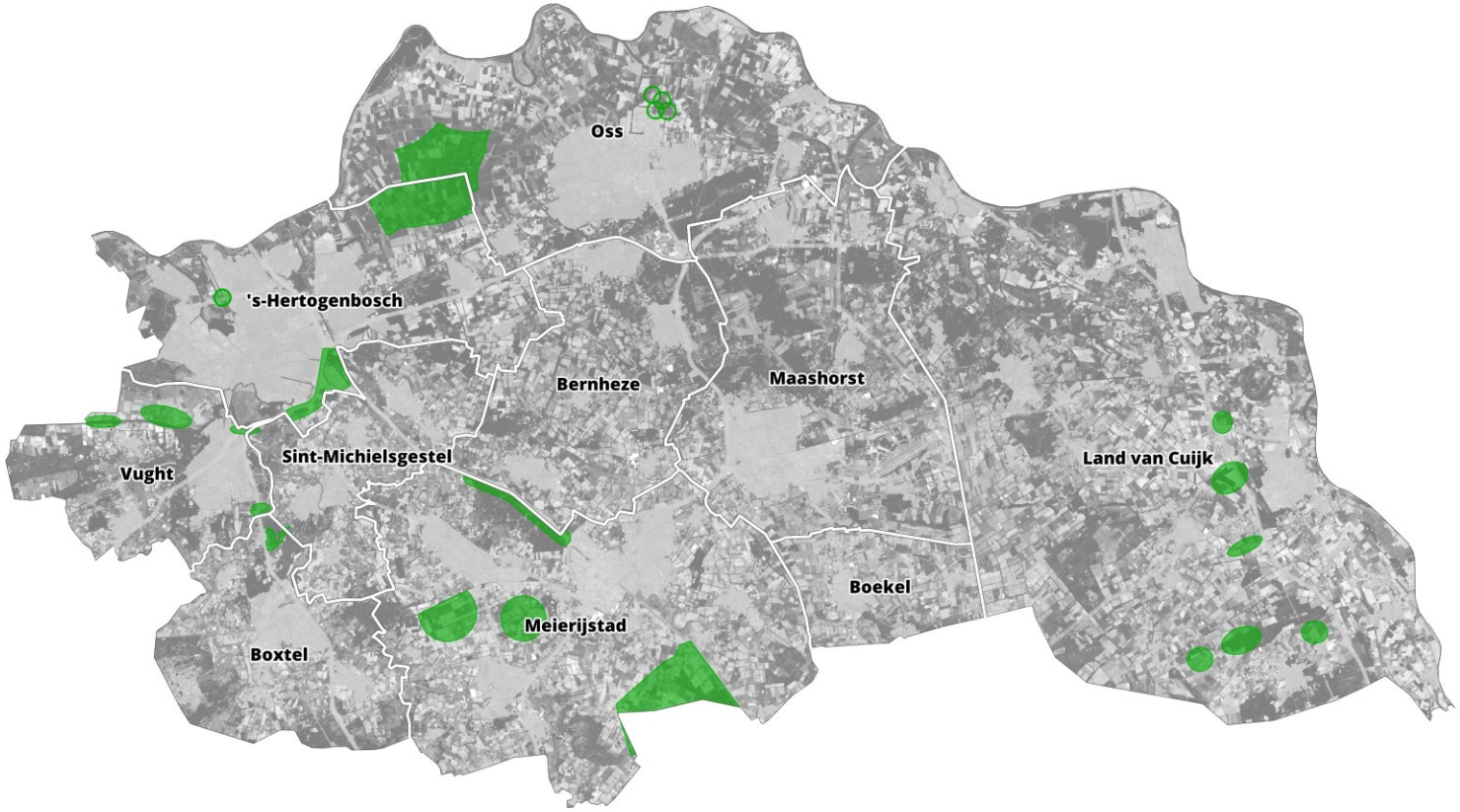
In de kaart: *Gemeentelijke zoekgebieden* weerspiegelt de potentie van de gemeentelijke zoekgebieden, berekend volgens een rekenmodel met de in de rapportage beschreven uitgangspunten. Daarnaast is in de tabel de gemeentelijke ambitie (voor zover beschreven in gemeentelijk beleid) voor windturbines beschreven.

In de kaart: *Rekening houdend met: veiligheids-, geluids-, rijks- en provinciale beleidsbeperkingen* is de potentie berekend voor een 5,6 MW turbine. Het huidig gemeentelijk beleid is hierin niet meegenomen. Deze kaart laat zien dat de theoretische potentie voor windenergie groter is dan de RES-ambitie van 1,6 TWh.

In de uitkomsten van de gebruikte rekenmethodiek zijn de potentiegetallen van wind weergegeven in bandbreedtes. Het hoogste getal gaat uit van 100% invulling van het potentiegebied met windturbines. Hierbij wordt uitgegaan van een minimale onderlinge afstand tussen 5,6 MW turbines van 600 meter. Het laagste getal gaat uit van 50% invulling van het potentiegebied met windturbines. Deze 50% wordt aangehouden in de analysekaarten van het Nationaal Programma RES, omdat bij grote clusters van windturbines genoeg afstand tussen de clusters moet zitten om ervoor te zorgen dat de efficiëntie van de windturbines niet daalt.

Wind – Gemeentelijke zoekgebieden

Voor een 5,6 MW windturbine

Deze kaart is een versimpelde weergave van het windbeleid van de gemeenten binnen de RES Noordoost-Brabant. Voor nuancering van de zoek- en uitsluitingsgebieden en de totstandkoming daarvan verwijzen wij naar de analyse van het gemeentelijk beleid in dit rapport en naar de beleidsdocumenten van de desbetreffende gemeente.

Meegenomen in kaart en berekening:

- Veiligheids- en geluidsbeperkingen
- Toetsingsvlakken radar en luchtvaart
- Uitsluiten van Natuur Netwerk Brabant
- Clustering van drie windturbines

In de tabel op de volgende pagina is de theoretische potentie van de gebieden weergegeven.

Aangewezen als zoekgebied voor windturbines door gemeentelijk beleid

Wind – Gemeentelijke zoekgebieden

Voor een 5,6 MW windturbine

Theoretische potentie van gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen die zijn gelegen in de gemeentelijke zoekgebieden. Er is rekening gehouden met de provinciale omgevingsverordening. Daarnaast is onderscheid gemaakt tussen potentiegebieden die binnen en buiten de radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken vallen.

	5,6 MW								3,6 MW							
	Potentie binnen radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken in TWh (turbines)				Potentie buitenradar- en luchtvaarttoetsingsvlakken in TWh (turbines)				Potentie binnen radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken in TWh (turbines)				Potentie buiten radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken in TWh (turbines)			
	Turbines		TWh		Turbines		TWh		Turbines		TWh		Turbines		TWh	
	100%	50%	100%	50%	100%	50%	100%	50%	100%	50%	100%	50%	100%	50%	100%	50%
Bernheze	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00
Boekel	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00
Boxtel	0	0	0,00	0,00	3	2	0,04	0,02	0	0	0,00	0,00	3	2	0,03	0,01
Land van Cuijk	14	7	0,21	0,10	0	0	0,00	0,00	22	11	0,19	0,09	0	0	0,00	0,00
Maashorst	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00
Meierijstad	31	16	0,46	0,23	0	0	0,00	0,00	54	27	0,46	0,23	0	0	0,00	0,00
Oss	0	0	0,00	0,00	14 [D]	7 [D]	0,23 [D]	0,12 [D]	0	0	0,00	0,00	27 [D]	14 [D]	0,25 [D]	0,12 [D]
's-Hertogenbosch	0	0	0,00	0,00	18	9	0,27	0,13	0	0	0,00	0,00	34	17	0,29	0,14
Sint-Michielsgestel	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00
Vught	0	0	0,00	0,00	4	2	0,06	0,03	0	0	0,00	0,00	11	6	0,09	0,05
Totaal	45	23	0,67	0,34	39	20	0,61	0,30	76	38	0,64	0,32	75	38	0,66	0,33

Gemeentelijke ambitie

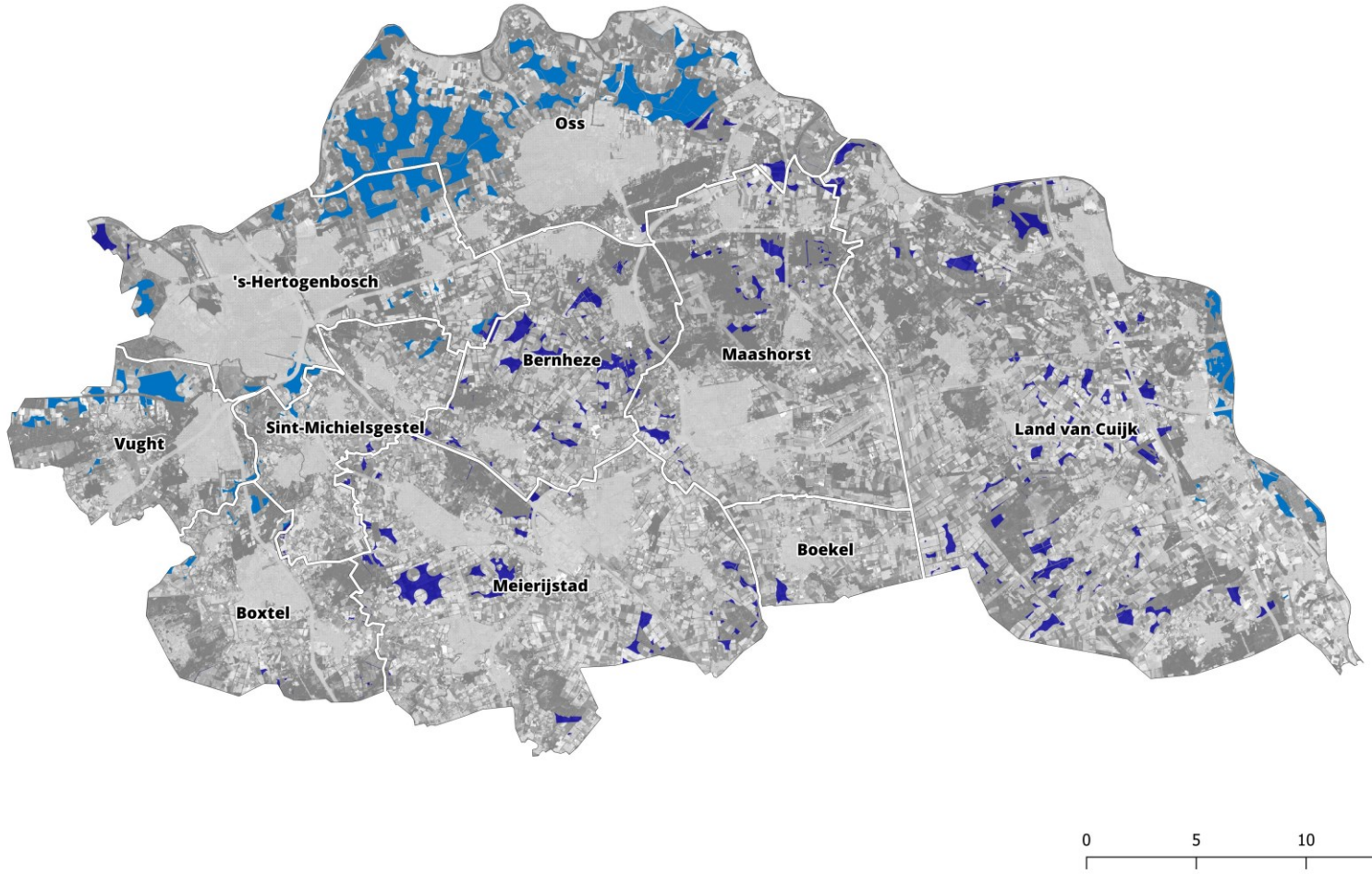
Gemeentelijke ambitie in TWh	
Turbine	TWh
	-
0	0,02 [B]
0	0,00
-	-
- [A]	- [A]
4	0,06 [B]
-	0,22 [B]
-	0,20
16	-
0	0,00
1-2	0,014-0,028
33-34	0,45-0,47

[A] Het gemeenschappelijke beleid van Land van Cuijk moet nog gemaakt worden
[B] Niet-gespecificeerde ambitie op energietechniek (wind en zon)
[C] Zoekgebieden worden verder onderzocht
[D] Elzenburg-De Geer is niet meegenomen in de potentieberekening. Dit project ligt momenteel bij de Raad van State. Het gaat om vier windutbines van elk 4,2 MW
- Over de ambitie in deze zoekgebieden zijn (nog) geen getallen vanuit de gemeente bekend

GENERATION .ENERGY

Wind – Provinciale verordening (minimaal 3 turbines)

Voor een 5,6 MW windturbine

Deze kaart toont de potentiegebieden wanneer rekening wordt gehouden met onderstaande uitgangspunten.

Meegenomen in kaart en berekening:

- Veiligheids- en geluidsbeperkingen
- Toetsingsvlakken radar en luchtvaart
- Uitsluiten van Natuur Netwerk Brabant
- Clustering van drie windturbines

In de tabel op de volgende pagina is de theoretische potentie van de gebieden weergegeven.

Gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen, buiten radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken en Natuur Netwerk Brabant

Gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen, binnen radar-en luchtvaarttoetsingsvlakken en Natuur Netwerk Brabant

Wind – Technische potentie + toetsingsvlakken

Voor een 5,6 MW windturbine

Theoretische potentie van gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen binnen en buiten radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken

	5,6 MW							
	Potentie binnen radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken in TWh (turbines)				Potentie buiten radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken in TWh (turbines)			
	Turbines		TWh		Turbines		TWh	
	100%	50%	100%	50%	100%	50%	100%	50%
Bernheze	79	40	1,18	0,59	4	2	0,06	0,03
Boekel	7	4	0,10	0,05	0	0	0,00	0,00
Boxtel	46	23	0,69	0,34	28	14	0,42	0,21
Land van Cuijk	192	96	2,87	1,44	49	25	0,73	0,37
Maashorst	81	41	1,21	0,61	0	0	0,00	0,00
Meierijstad	106	53	1,58	0,79	0	0	0,00	0,00
Oss	31	16	0,51	0,26	146	73	2,41	1,21
's-Hertogenbosch	10	5	0,15	0,07	76	38	1,14	0,57
Sint-Michielsgestel	7	4	0,10	0,05	27	14	0,40	0,20
Vught	0	0	0,00	0,00	67	34	1,00	0,50
Totaal	559	280	8,41	4,20	397	199	6,16	3,08

Toelichting kaart zon

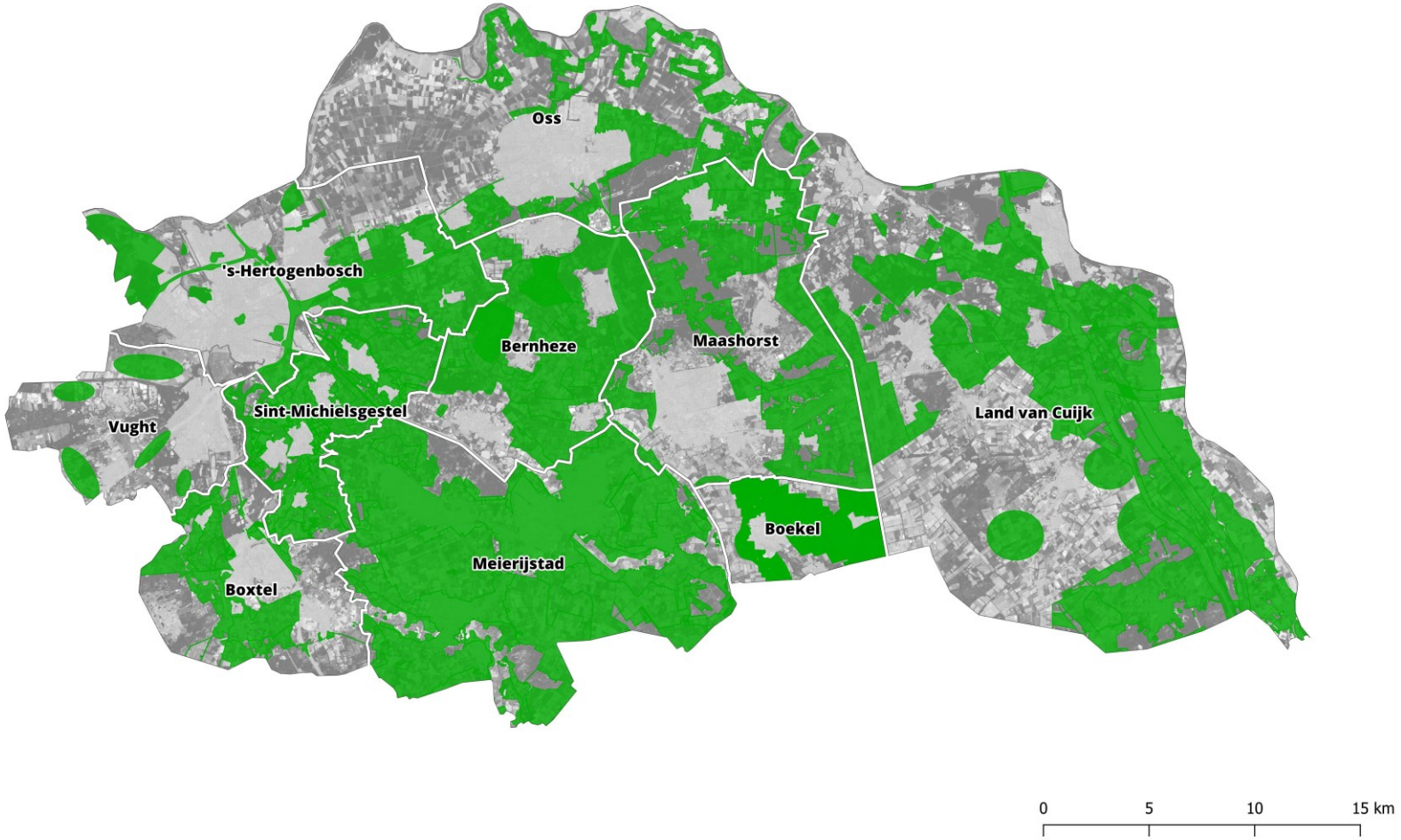
In de kaart: *Gemeentelijke zoekgebieden* weerspiegelt de potentie van de gemeentelijke zoekgebieden, berekend volgens een rekenmodel met de in de rapportage beschreven uitgangspunten. Daarnaast is in de tabel de gemeentelijke ambitie (voor zover opgenomen in gemeentelijk beleid) voor zonnevelden beschreven.

Deze kaart toont de potentie van zonne-energie wanneer 4% van de gronden binnen de zoekgebieden wordt gebruikt voor een zonneveld. De tabel toont ook het totale oppervlak in hectare van de gemeentelijke aangewezen zoekgebieden.

Toelichting 4%: Bij de theoretische energiepotentie op landbouwgrond gaat het over een transformatie van deze landbouwgronden. In de Provinciale Omgevingsverodening staat beschreven dat zonneparken tijdelijk, voor maximaal 25 jaar, worden toegelaten. De zonneladder van de provincie vraagt onder andere de mogelijkheden van meervoudig ruimtegebruik in het landelijk gebied te onderzoeken.

De gronden die zijn opgenomen in de berekeningen zijn allemaal geregistreerde landbouwpercelen in de Basisregistratie gewassenpercelen. Akkerland en grasland worden als gelijk beschouwd. De maximale potentie van zonne-energie op landbouwgrond is een transformatie van 100% van dit benutbare areaal. In de factsheets voor de elektriciteitstafel van het Klimaatakkoord wordt als voorbeeld uitgegaan van 4%, en de analysekaarten van het Nationaal Programma RES rekenen met deze 4%. Ook in deze studie berekenen we de potentie wanneer 4% van de landbouwgrond transformeert naar zonnevelden, maar deze 4% is geen maximale of minimale eis. Bij concrete zoekgebieden is het logisch dat het percentage dat transformeert naar een zonneveld hoger is dan 4%, aangezien bij het aanwijzen van zoekgebieden al afwegingen zijn gemaakt over welke gebieden daarvoor in aanmerking komen.

Zon – Gemeentelijke zoekgebieden

Deze kaart is een versimpelde weergave van het zonneveldbeleid van de gemeenten binnen de RES Noordoost-Brabant. Voor nuancering van de zoek- en uitsluitingsgebieden en de totstandkoming daarvan verwijzen wij naar de analyse van het gemeentelijk beleid in dit rapport en naar de beleidsdocumenten van de desbetreffende gemeente.

Meegenomen in kaart en berekening:

- Agrarisch oppervlak:
  - Dat valt buiten Natuur Netwerk Brabant
  - Dat valt binnen gemeentelijke zoekgebieden.

In de tabel op de volgende pagina is de theoretische potentie van de gebieden weergegeven.

Aangewezen als zoekgebied voor zonnvelden door gemeentelijk beleid. Voor de gemeente Oss worden gebieden aangewezen waar zon voorstelbaar is.

Zon – Gemeentelijke zoekgebieden

Theoretische potentie van gebieden die zijn gelegen in de gemeentelijke zoekgebieden. Er is rekening gehouden met de provinciale omgevingsverordening.

	Totaal agrarisch oppervlak binnen de gemeentelijk zoekgebieden (100%)	Technische potentie (4% van het oppervlak)*		Gemeentelijke ambitie	
	Hectare	Hectare	TWh**	Hectare	TWh
Bernheze	3.360	134	0,17	-	0,02[A]
Boekel	1.358	54	0,07	0	0
Boxtel	1.244	50	0,06	250	-
Land van Cuijk[B]	8.684	347	0,45	-	-
Maashorst [C]	3.703	148	0,19	55	0,06[A]
Meierijstad	7.777	311	0,40	-[A]	0,22[A]
Oss	2.186	87	0,11	-	0,01
's-Hertogenbosch	2.044	82	0,11	50[D]	-
Sint-Michielsgestel	2.321	93	0,12	20	-
Vught	483	19	0,03	0	0
Totaal	**33.160**	**1.326**	**1,72**	**375**	**0,31**

* Voor uitleg van de herkomst van de 4% zie pagina 52
** Bij zonnevelden gaan we ervan uit dat 85% van het zonneveld daadwerkelijk wordt gebruikt voor het plaatsen van zonnepanelen. De overige 15% wordt gebruikt voor ruimte tussen de panelen en ruimte voor de randen en technische installaties.

[A] Niet-gespecificeerde ambitie op energietechniek (wind en zon)
[B] Het gemeenschappelijke beleid van Land van Cuijk moet nog gemaakt worden
[C] Voor de gemeente Maashorst zijn uitsluitingsgebieden aangewezen, deze kaart geeft de inverse weer
[D] Voor de gemeente 's-Hertogenbosch 50 hectare + incourante stukken
- (Nog) geen cijfers vanuit de gemeente bekend

Conclusies (1/4)

De regionale RES ambitie is 1,6 TWh. Uit de monitoring blijkt dat de regio haar **bod van 1,6 TWh** op basis van de huidige situatie niet (tijdig) gaat realiseren. Dit is de aanleiding van deze studie naar de potentie van de RES regio Noordoost-Brabant. Hieronder en op de volgende pagina's delen we de conclusies van deze studie.

- Uit dit rapport blijkt dat vanuit een regionaal perspectief dat er **meer potentie voor duurzame opwekking met zonne- en windenergie** is dan wordt gereflecteerd in het huidige gemeentelijke beleid.

- We zien dat individuele gemeenten hun eigen (lokale) bijdrage aan het RES-bod beschouwen als de maximale inspanning die nodig is ten aanzien van zonnevelden en windturbines voor 2030. Dit maakt het RES-bod erg kwetsbaar: op het moment dat **één gemeente de lokale resultaatverplichting niet haalt**, wordt het **RES-bod niet langer gehaald**.

- Het beleid van de gemeenten is over het algemeen restrictiever voor windenergie dan voor zonne-energie. De provincie Noord-Brabant stelt daarnaast in de Omgevingsverordening dat voor de vergunning van een zonnepark uit onderzoek moet blijken dat de aanleg van het zonnepark noodzakelijk is om te voorzien in de behoefte voor duurzame energie. Deze noodzaak kan echter ook regionaal spelen, om de regionale RES ambitie te halen.
- *Aanbeveling:* wij adviseren dat het lokale beleid meer vanuit de potentie moet worden ingericht dan vanuit het restrictieve beleid van vandaag de dag.

[1]Bron: RVO, Monitor wind op land over 2021, mei 2022

Conclusies (2/4)

- Om de RES-ambitie te halen bestaat in de regio voldoende technische potentie voor 5,6 MW windturbines buiten de radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken. **Vier van de tien gemeenten hebben echter geen potentiegebieden *buiten* de radartoetsingsvlakken.**
  - De kans voor windturbines binnen radargebieden neemt iets toe wanneer de turbines lager zijn en verder zijn gelegen van de radar. In de bijlage van dit rapport hebben we ook de potentie van een 3,6 MW turbine berekend, maar ook dit type turbine moet worden getoetst. Deze minder hoge turbines komen door de opzet van de SDE-rekensystematiek relatief ongunstig uit, aangezien de systematiek aanstuurt op de meest efficiënte manier van opwekking. Dit zorgt ervoor dat de minder hoge turbines moeilijker realiseerbaar zijn.[1]
  - *Aanbeveling*: Omdat vier van de tien gemeente geen potentiegebieden hebben buiten de radartoetsingsvlakken adviseren wij om op regionaal schaalniveau zoekgebieden te verkennen voor windenergie.

- Gemeenten geven aan dat de eis zoals opgenomen in de Omgevingsvisie van de provincie Noord-Brabant voor clustering van minimaal 3 windturbines belemmerend zou kunnen werken voor realisatie van plannen.
  - Wanneer de Omgevingsvisie in werking treedt is er een afwijkingsmogelijkheid op de eis ten aanzien van clustering van minimaal 3 windturbines. Deze afwijkingsmogelijkheid moet door gemeenten onderbouwd worden vanuit een integrale visie en moet altijd in vroegtijdige afstemming met de provincie Noord-Brabant worden voorbereid.
  - Uit deze studie blijkt dat er buiten het gemeentelijk beleid om **voldoende technische potentie is om clusters van 3 turbines te realiseren** om de RES-ambitie te halen. Hieruit volgt dat het vanuit de technische potentie niet nodig is om af te wijken van de eis van minimaal 3 windturbines.

[1]Bron: RVO, Monitor wind op land over 2021, mei 2022

Conclusies (3/4)

- In het ‘afwegingskader landschap’ wordt een minimale clustergrootte van 5 turbines voorgesteld, maar dit is in tegenstelling tot de provinciale omgevingsverordening geen vaststaand beleid. De RES-ambitie van 1,6 TWh valt met inachtneming van de minimale clustergrootte van 5 turbines **binnen de bandbreedte** van de potentie van het in het afwegingskader landschap aangegeven voorkeursgebied.

- Er worden in gemeentelijk beleid (zeker rond zonnevelden) keuzes gemaakt die het invullen van de potentiegebieden vertragen of bemoeilijken.
  - Op basis van landschapskenmerken worden maximale groottes voor zonnevelden aangegeven, welke soms relatief klein zijn (van 0.5 hectare tot 5 hectare). Deze maatregelen hebben geen directe invloed op de potentie, maar **beïnvloeden wel de businesscase** (en zo de haalbaarheid) van een zonneveld.
  - *Aanbeveling:* voor het tijdig halen van het bod kan gezocht worden naar maatregelen die het halen van de ambitie kunnen versnellen. Bijvoorbeeld door grotere zonnevelden toe te staan en/of het tegelijkertijd uitgeven van meerdere kleinere projecten.

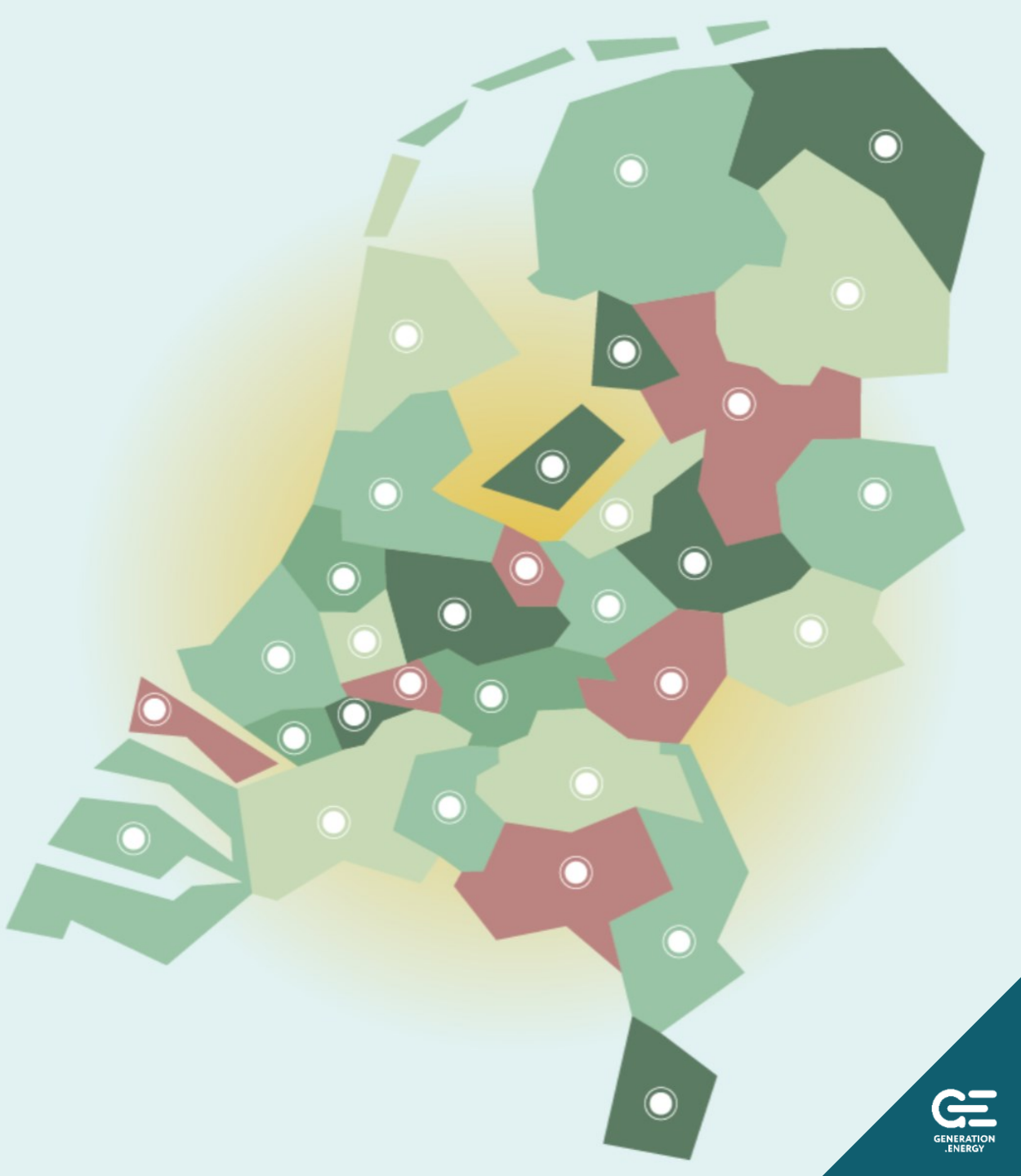
Conclusies (4/4)

- De beperkte netcapaciteit zorgt ervoor dat een aantal gemeenten **wachten met het uitgeven van zoekgebieden**, omdat deze op dit moment niet aangesloten kunnen worden. Tegelijkertijd vraagt Enexis om zekerheid over locaties voor zoekgebieden.
- Daarnaast verschilt de definitie van wat een zoekgebied is tussen Enexis en de gemeenten. Voor Enexis is deze definitie vaak concreter dan voor de gemeenten. De houding van zowel Enexis als de gemeenten zorgt voor een discussie; wie moet de eerste stap zetten?
- Het is van belang om niet op elkaar te wachten, omdat het doorlopen van de juiste ruimtelijke ordeningsprocedures (voor zowel het netwerk als energieprojecten) tijd in beslag neemt. Tijdens de looptijd van de studie namen we wel waar dat de gemeenten en Enexis naar elkaar toe bewegen.
- *Aanbevelingen:*
    - Voor projecten met grote vermogens, zoals windenergie-projecten, is het belangrijk dat de netbeheerder aangeeft waar het netwerk makkelijk of juist moeilijk uit te breiden is, en op welke termijn dit realistisch is. Dit kan vervolgens worden **meegenomen in de belangenafweging** bij het prioriteren en uitgeven van zoekgebieden.
    - Onderling overleg en afstemming en het voorkomen van verdere discussie over wie de eerste stap(pen) dient te zetten is van belang voor de realisatie van de RES-ambitie. Een **gezamenlijke studie** van gemeenten en Enexis naar de **toekomstige locatie van nieuwe onderstations** is een mogelijke vervolgstap.

Achtergronddocument

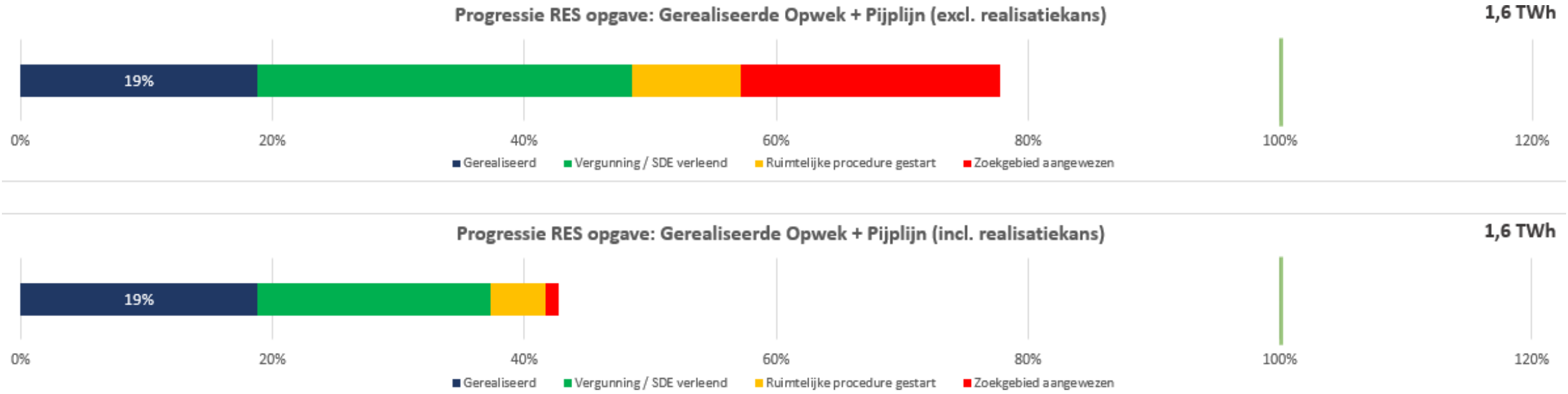
Aanleiding

- 30 RES regio’s hebben een bod gedaan voor hoe ze gezamenlijk 35 TWh duurzame elektriciteit gaan opwekken in 2030.
- Het RES-bod van Noordoost-Brabant is 1,6 TWh.
- Uit monitoring blijkt dat de regio zijn bod op basis van de huidige situatie niet (tijdig) gaat realiseren.
- Er is een verschil tussen gemeenten in beleid.
- Binnen de regio bestaat *geen* eenduidige definitie van een potentiegebied.

Aanleiding

- Uit monitoring blijkt dat de regio zijn bod op basis van de huidige situatie niet (tijdig) gaat realiseren.
- Er is een verschil tussen gemeenten in beleid. Binnen de regio bestaat *geen* eenduidige definitie van een potentiegebied.

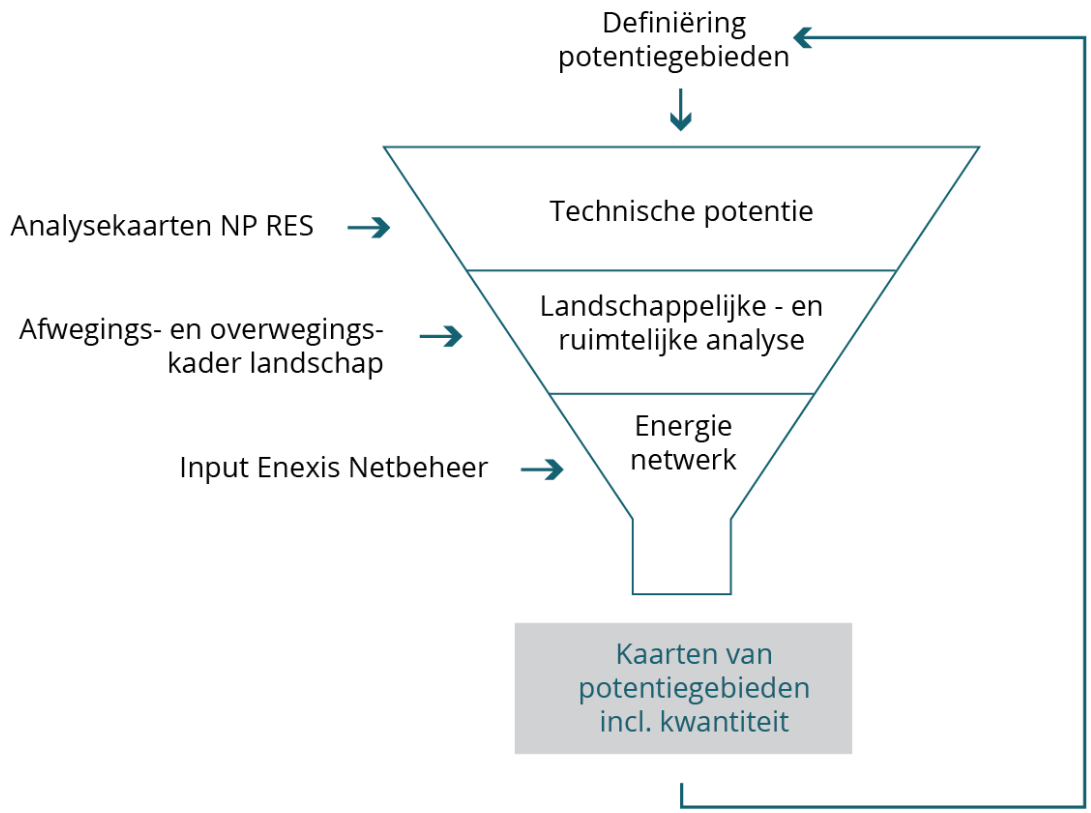
Bron: actualisatie 3 februari 2022 Regio Noordoost-Brabant, Pondera. *Disclaimer: De monitoring is gemaakt voordat het begrippenkader van Nationaal Programma RES is gepubliceerd. De gebruikte methode om tot 'gerealiseerde opwek' en 'pijplijn' te komen, komt niet geheel overeen met de methode zoals beschreven is in het begrippenkader van het Nationaal Programma RES.*

Onderzoeksvraag

- Het doel van dit onderzoek is om in beeld te brengen waar de potentiegebieden voor grootschalige opwek zich in de RES regio Noordoost-Brabant bevinden, met als beperkende factoren wet- en regelgeving en de handreiking landschap van de RES. Het proces resulteert in verschillende overzichtskaarten van potentiegebieden, waar per pagina een laag met beperkende factoren wordt toegevoegd. Hierin is ook het provinciale beleid en het gemeentelijke beleid meegenomen, om te laten zien wat het beleid doet met de technische potentie.
- Per kaartlaag is een kwantitatieve inschatting van de duurzame elektriciteitsproductie van deze potentiegebieden berekend per gemeente. De praktijk kan hiervan afwijken. Dat zal moeten blijken uit de planMER die gemeenten zelf doorlopen. Hierin kan ook met andere type windturbines gerekend worden, de gebieden waar windturbines mogelijk zijn, zijn mede afhankelijk van de afmetingen van de turbine. Daarom geeft een planMER een gedetailleerder en mogelijk afwijkend beeld van de potentie zoals omschreven in dit rapport.

Methode

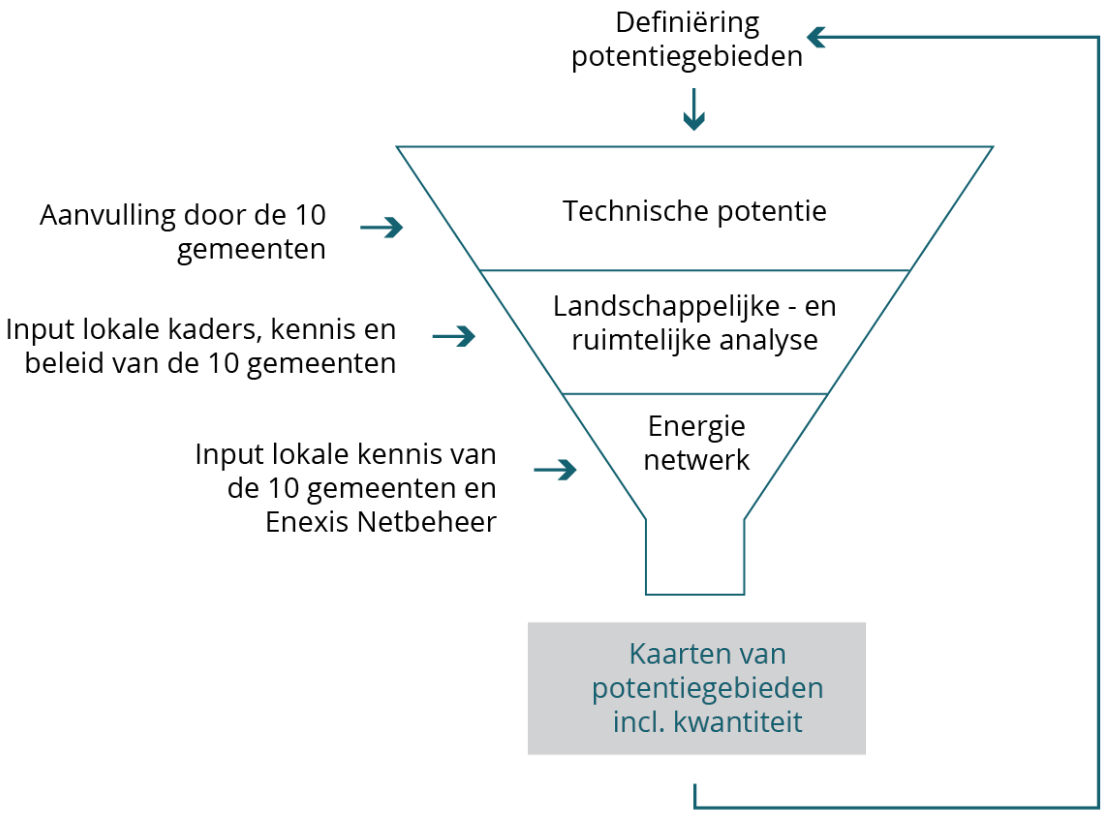
- Bij de totstandkoming van de concept-RES en de RES 1.0 is een goede informatiebasis gelegd voor de RES. Ook zijn verschillende gemeenten individueel verder gegaan met het uitwerken van het lokaal beleid ten opzichte van de RES. Dit individueel verder werken heeft geleid tot verschillende definities en detaillering van zoekgebieden.
- In dit onderzoek hebben we op regionaal schaalniveau de technische en landschappelijke potentiegebieden onderzocht. Daarnaast is berekend wat de kwantitatieve potentie van deze gebieden is.

Methode

- De kaarten en cijfers die het resultaat zijn van het onderzoek en van de regionale potentie, zijn aangescherpt door gesprekken met de verantwoordelijke ambtenaren (van de relevante beleidsdomeinen) van alle tien gemeenten in de regio. Daarnaast zijn nieuwe kaarten gemaakt door het beleid van alle tien gemeenten regionaal in kaart te brengen.

- De verschillen en overeenkomsten tussen de verschillende gemeenten zijn in beeld gebracht, waarbij is geprobeerd de gezamenlijke rode draad te ontwarren uit de gemeenten-specifieke stukken en documenten.

Huidige resultaten – Wind

Wind – Analyse technische potentie

Met de analyse naar de technische potentie worden de restrictievrije gebieden voor het plaatsen van windturbines inzichtelijk gemaakt. We analyseren restricties rond veiligheid, de luchtvaart en uit de interim omgevingsverordening. We brengen steeds eerst de beperkingen in kaart en tonen vervolgens de potentie; de locaties die overblijven voor het plaatsen van windturbines en de daarbij horende opwekpotentie.

Veiligheid en geluid

Omdat externe veiligheid en geluid relevant zijn bij windturbines, staan in het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling veiligheidseisen. Dit zijn onder meer risicocontouren. Het Handboek Risicozonering Windturbines helpt bij het bepalen van deze risicocontouren In het Handboek Risicozonering Windturbines is beschreven op welke onderwerpen de veiligheids- en geluidsnormeringen betrekking hebben op het plaatsen van windturbines en tevens zijn hierin richtlijnen beschreven op welke wijze deze regels vertaald kunnen worden naar ruimtelijke afstanden ten opzichte van een bron.

Nevele Arrest - Door het Nevele Arrest (een uitspraak van het Europese Hof van Justitie) oordeelde de Raad van State in juni 2021 dat de landelijke vastgestelde algemene milieuregels niet geldend zijn: er had een uitgebreid milieuonderzoek (planMER) moeten plaatsvinden voor de landelijke regels. Zolang de milieubeoordeling niet is gemaakt, mogen overheden geen besluiten nemen voor windparken op basis van de landelijke milieuregels uit het Activiteitenbesluit. Provincies en gemeenten kunnen wel eigen milieunormen toepassen. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat werkt nu aan een planMER voor de landelijke regels, wat naar verwachting in 2023 wordt gepubliceerd. De aangepaste regels kunnen invloed hebben op de windpotentie voor Noordoost-Brabant. In mei 2022 is de tijdelijke overbruggingsregeling windturbineparken gepubliceerd, welke hetzelfde beschermingsniveau biedt als de vervallen regels van het Activiteitenbesluit.

Wind – Analyse technische potentie

Luchtvaart

Voor een groot deel van het Nederlandse luchtruim geldt een radartoets, ook het luchtruim van Noordoost-Brabant behoort tot dit gebied. Daarnaast is er in de regio overlap met toetsvlakken die betrekking hebben op radarsystemen die gestationeerd staan op de nabije militaire luchthavens. Een windproject kán hiermee in conflict zijn, maar dit is geen gegeven. Op de kaarten zijn de toetsvlakken in beeld gebracht. Het TNO moet toetsen of een windturbine conflicteert met de radarsystemen. Adviesbureau To70 doet op dit moment verder onderzoek naar de impact van de beschermingsvlakken van de radarsystemen voor deze regio.

Omgevingsverordening

In de interim Omgevingsverordening van de provincie Noord-Brabant wordt een minimum gesteld aan het aantal turbines dat in een cluster of lijn geplaatst moet worden: minimaal 3 turbines. Niet elk restrictievrij gebied is groot genoeg voor 3 turbines. De gebieden waar wel ruimte is voor een turbinecluster zijn in kaart gebracht. Daarnaast zijn gebieden van Natuurnetwerk Nederland en Natura 2000 uitgesloten voor windenergie.

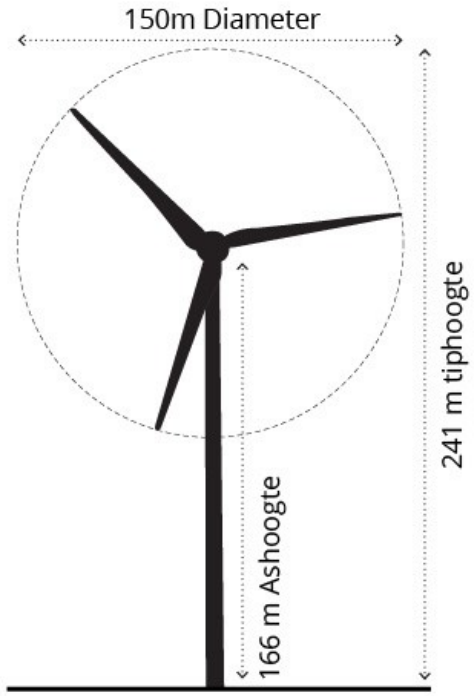
Wind – Uitgangspunten

De rotordiameter en ashoogte van een windturbine zijn bepalende variabelen voor de restricties. Om de windpotentie van de RES regio te bepalen, werken we met een rekenmodel waarin de volgende uitgangspunten zijn meegenomen:

Een windturbine van 5,6 MW

- Ashoogte: 166 m
- Tiphoogte: 241 m
- Rotordiameter: 150 m

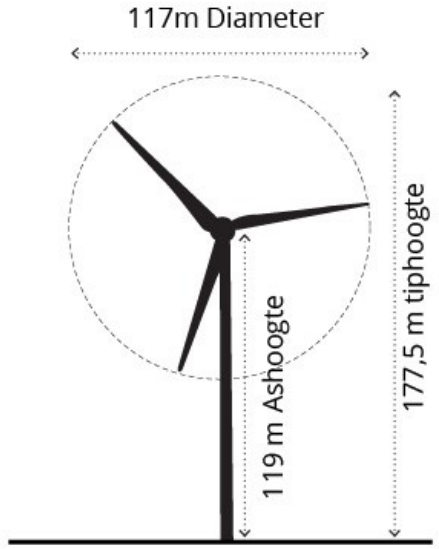
Dit is de referentieturbine waarmee is gerekend in de analysekaarten van het Nationaal Programma RES. De afstanden tussen de windturbines worden bepaald door 4x de rotordiameter te hanteren, dus bij dit type windturbine 600 m.

5,6 MW

Turbine waarmee de potentie is berekend

Referentieturbine: Vestas V-150. Deze turbine is gebruikt in de analysekaarten van het Nationaal Programma RES na overleg met NWEA.

3,6 MW

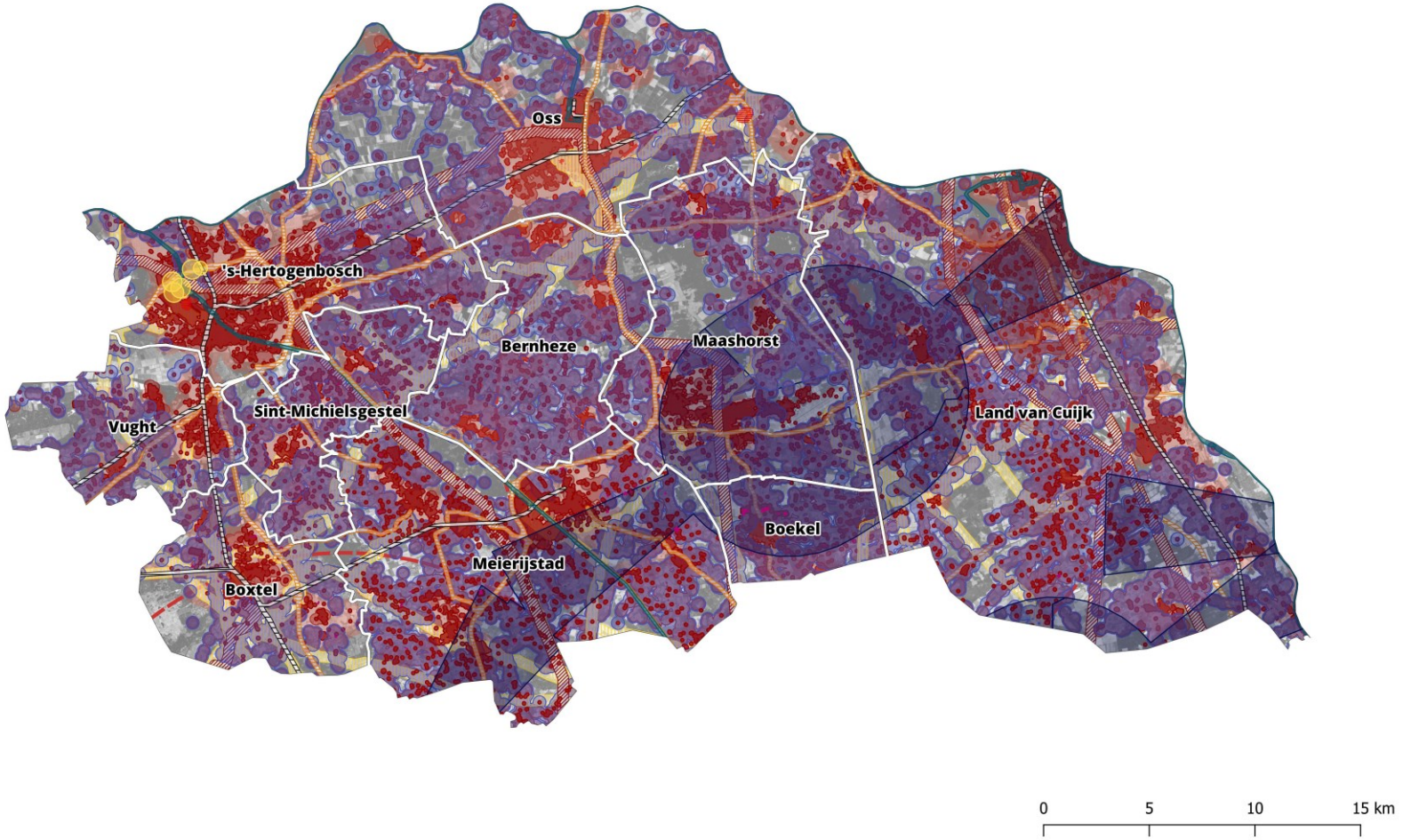
Referentie: De Rietvelden 's-Hertogenbosch

Wind – Uitgangspunten: regeneratie

- In de uitkomsten van de gebruikte rekenmethodiek zijn de potentiegetallen van wind weergegeven in bandbreedtes.
- Het **hoogste getal** gaat uit van 100% invulling van het potentiegebied met windturbines. Hierbij wordt uitgegaan van een minimale onderlinge afstand tussen 5,6 MW turbines van 600 meter.
- Het **laagste getal** gaat uit van 50% invulling van het potentiegebied met windturbines. Deze 50% wordt aangehouden in de analysekaarten van het Nationaal Programma RES, omdat bij grote clusters van windturbines genoeg afstand tussen de clusters moet zitten.
- Bij grote clusters van windturbines daalt de windsnelheid, waardoor de efficiëntie van een windturbine daalt. Om hier rekening mee te houden wordt aan de onderkant van de bandbreedte 50% van het potentiegebied 'ingevuld' met windturbines.
- De uitgangspunten van de windstudie van het Nationaal Programma RES zijn hier te vinden op pagina 62-83. Doordat in deze studie ook kleinere gebieden worden onderzocht waar de regeneratie minder van belang is, wordt in alle kaarten een bandbreedte aangehouden van 100% - 50% invulling van windturbines in een potentiegebied. De vollasturen voor wind zijn in deze studie gebaseerd op de laatste rekenregels van het nationaal programma RES.

Wind – Veiligheids- en geluidsbeperkingen

Voor een 5,6 MW windturbine

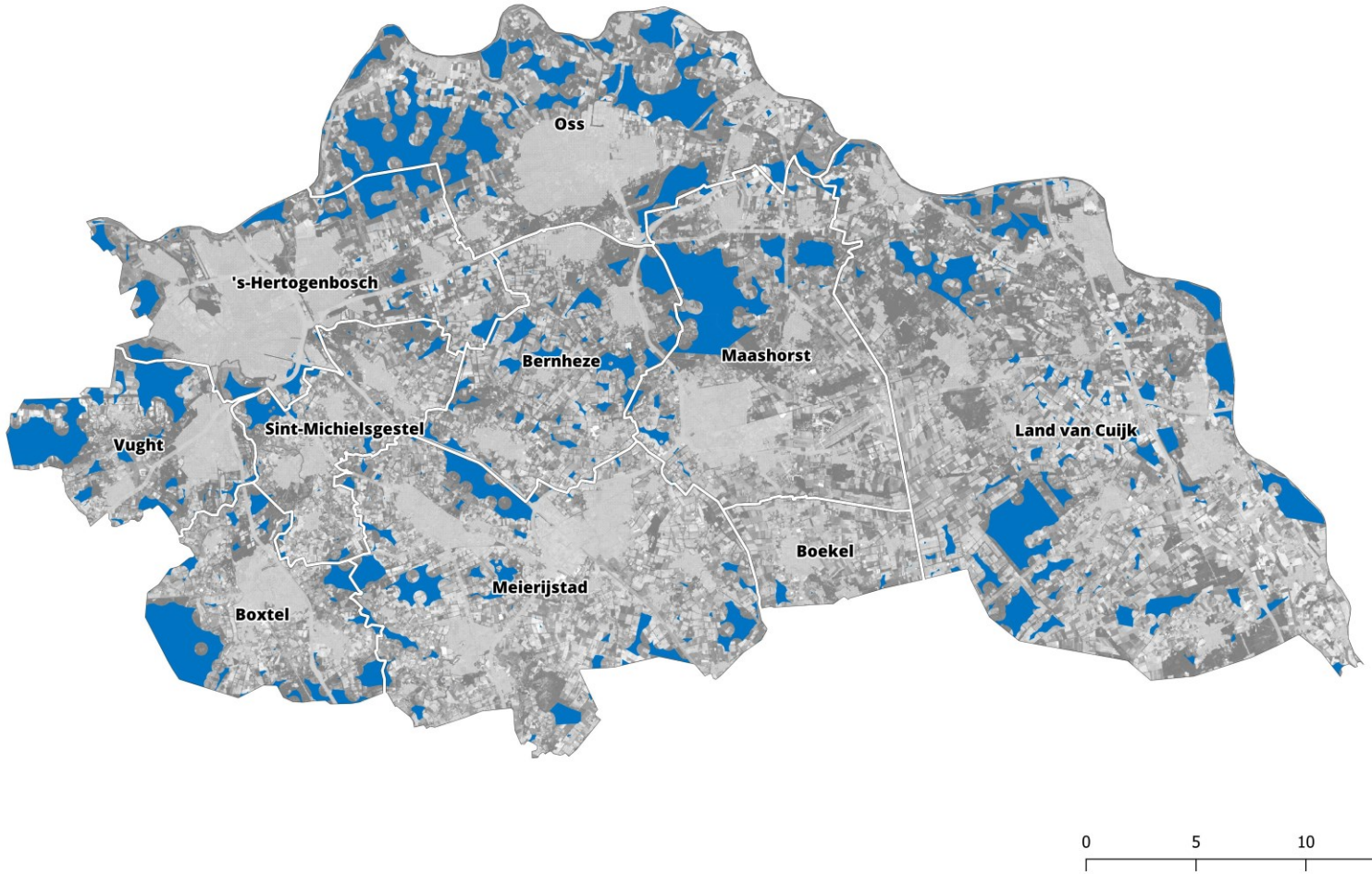
Bij de plaatsing van windturbines is veiligheid voor de omgeving belangrijk. Vanuit verschillende wet- en regelgeving wordt de omgeving beschermd op veiligheid en geluid. In het Handboek Risicozonering Windturbines is beschreven op welke onderwerpen de veiligheids- en geluidsnormeringen betrekking hebben. Tevens zijn hierin richtlijnen beschreven op welke wijze deze regels vertaald kunnen worden naar ruimtelijke afstanden ten opzichte van een bron. De rekenregels zijn gebaseerd op de afmetingen van de mast en de rotor van de turbine.

Veiligheid en geluids beperkte gebieden

- Bestaande turbines
- Hoogspanning
- Buisleidingen bestaand
- Wegen
- Spoor
- Beperkt kwetsbare gebouwen
- Kwetsbare gebouwen
- Losse woonbebouwing (geluid)
- Woonkernen
- Luchthaven
- Risico-inrichting
- Bestaande kassen
- Waterwegen
- Radarcontour defensie

Wind – Gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen

Voor een 5,6 MW windturbine

Deze kaart is de inverse van de kaart op de vorige pagina. Alle gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen zijn blauw gekleurd.

Mee opgenomen in kaart en berekening:

- Veiligheids- en geluidsbeperkingen

In de onderstaande tabel is de theoretische potentie van de gebieden weergegeven.

Theoretische potentie van gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen

	5,6 MW			
	Turbines		TWh	
	100%	50%	100%	50%
Totaal	933 -	467	14,22 -	7,11

Gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen

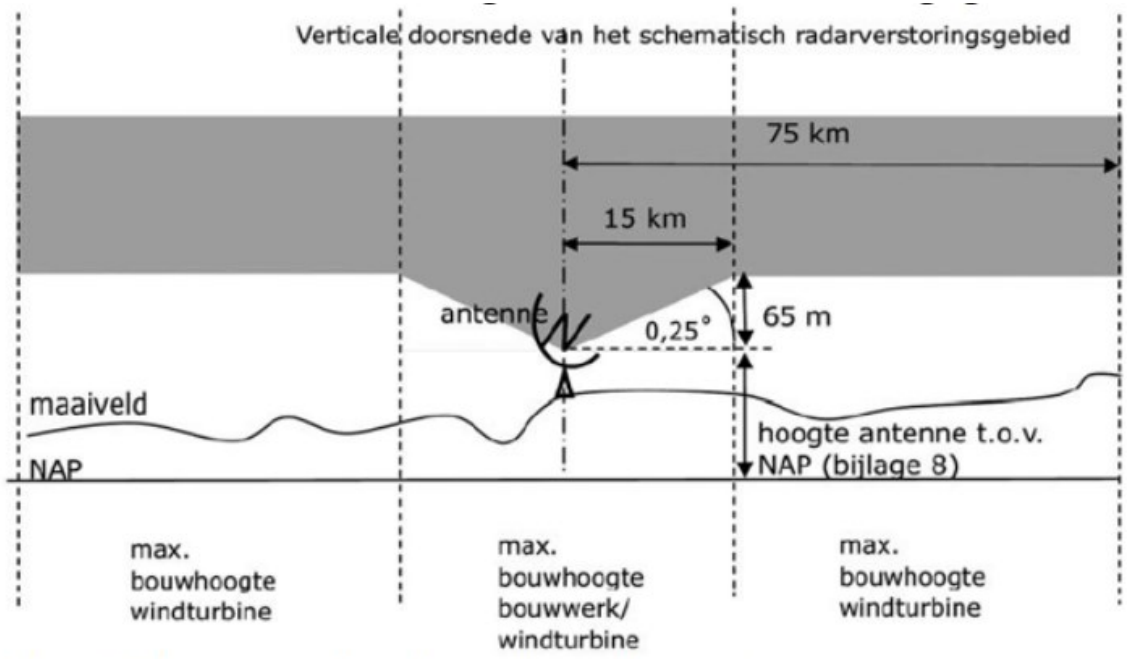
Wind – Toetsingsvlakken

Voor een 5,6 MW windturbine

- Windturbines veroorzaken door hun hoogte en draaiende wieken verstoring op de beelden van radarsystemen en op communicatiesystemen rondom luchthavens of helikopterhavens.
- Nieuw op te richten windturbines of opschaling van huidige turbines kunnen de correcte werking van de luchtvaartsystemen negatief beïnvloeden. Aangezien op voorhand niet bepaald kan worden of een verstoring acceptabel is, dient er op verstoring getoetst te worden.
- In de kaart op de volgende pagina zijn de vlakken aangegeven waarop een dergelijke toets moet plaatsvinden. De kaartlagen over luchtvaart en radar zijn afkomstig uit de RVO-viewer “Bouwhoogtebeperkingen luchtvaart” (link). Deze viewer is gemaakt door RVO in samenwerking met ILT, LVNL, Defensie, RVB, IenW en RWS.

Toetsingsvlakken radar en luchtvaart invloed op radarsystemen en zendstations

Op verschillende plekken in het land staan radarstations die dienen voor de luchtvaartafhandeling en de algehele bewaking van het luchtruim. Om deze taken te kunnen uitvoeren dient er voldoende radardekking te zijn, en windturbines kunnen de goede werking van de radar verstoren. Om het radarsysteem beter te beschermen en om meer windparken te kunnen realiseren, zijn er de afgelopen jaren enkele radarsystemen bijgekomen. Voor radarstations zijn in de Regeling algemene regels ruimtelijke ordening (Rarro)72 in artikel 2.4 toetsgebieden vastgelegd met hoogtes waarbij getoetst dienst te worden. Dit is in onderstaande figuur schematisch weergegeven.

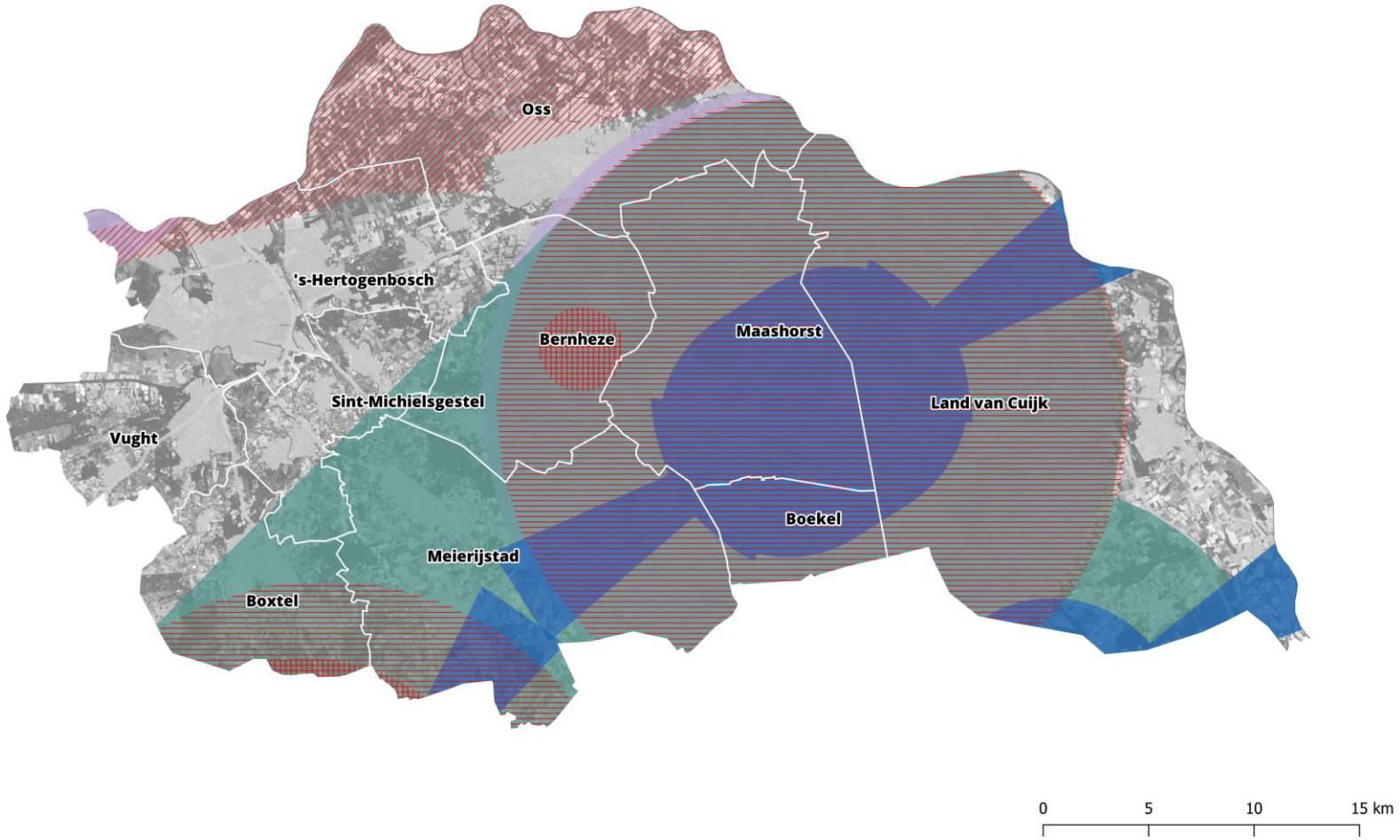
Schematische weergave bouwhoogte i.r.t. radarverstoring

In vrijwel geheel Nederland geldt voor windprojecten een toetsplicht op de radardekking. In de toets wordt beoordeeld in hoeverre de turbine of het windpark de radarbeelden verstoort en of dit aanvaardbaar is. Deze toets wordt uitgevoerd door TNO.

Adviesbureau To70 voert op dit moment een globale analyse uit van de beperkingen en kansen voor windturbines in relatie tot vliegveiligheid en radarverstoring in Noordoost-Brabant.

Wind – Toetsingsvlakken

Voor een 5,6 MW windturbine

Deze kaart geeft een weergave van radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken gebaseerd op deze viewer.

Toetsengebieden

Radartoetsgebieden

Strenge toets dekking radar militaire luchthaven

- 300ft
- 500ft

Toets dekking radar station (1)

- 15 km-zone oplopend tot 1000 ft

Beschmermingsvlak

Beschermingsvlak CNS (Civiel, Defensie)

- Beschermingsvlak CNS (Defensie - Bureau PANS-OPS)

Beschermingsvlak luchthavens (Burger, Helicopter, Zweef)

- Toetsingsvlak CNS Systeem (Luchtverkeersleiding Nederland)
- Zweefvliegluchthaven beschermingsvlakken CNS (Civiel-ILT)

Beschermingszone laagvliegruimtes (Civiel, Defensie)

- Beschermingszone laagvliegruimtes (Defensie - Bureau PANS-OPS)

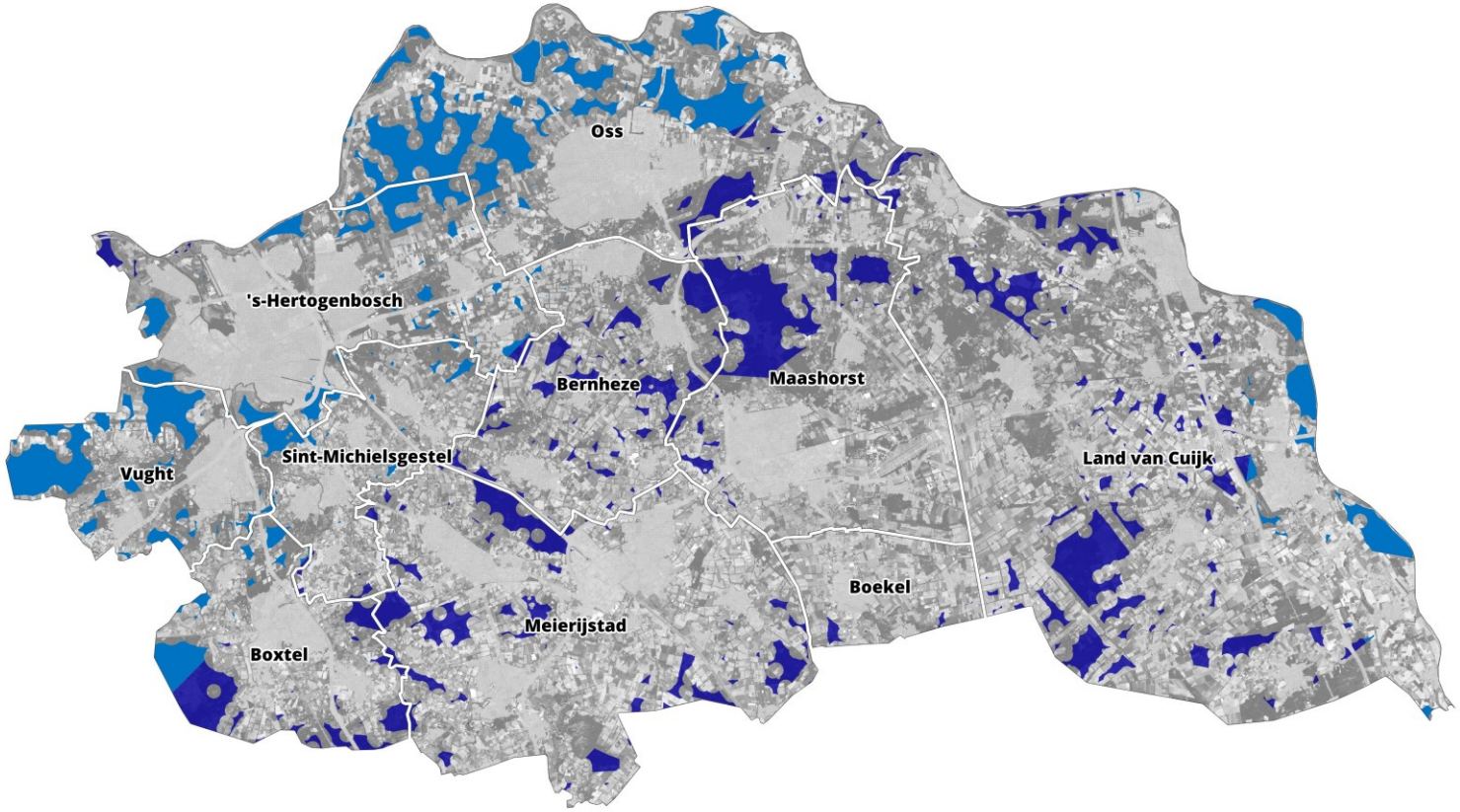
Wind – Technische potentie + toetsingsvlakken

Voor een 5,6 MW windturbine

- Wanneer de Omgevingsvisie van de provincie Noord-Brabant in werking treedt bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet dan is er een afwijkingsmogelijkheid op de eis van clustering van minimaal 3 windturbines.
- Deze afwijkingsmogelijkheid moet door gemeenten onderbouwd worden vanuit een integrale visie en dit altijd in vroegtijdige afstemming met de provincie Noord-Brabant.
- In de volgende kaarten wordt aangegeven welke mogelijkheden er vanuit de wettelijke beperkingen zijn (wanneer ook 1 of 2 windturbines zijn meegenomen).

Wind – Technische potentie + toetsingsvlakken

Voor een 5,6 MW windturbine

Alle gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen binnen radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken zijn donkerblauw gekleurd.

Alle gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen buiten radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken zijn lichtblauw gekleurd.

Meegenomen in kaart en berekening:

- Veiligheids- en geluidsbeperkingen
- Toetsingsvlakken radar en luchtvaart

In de tabel op de volgende pagina is de theoretische potentie van de gebieden weergegeven.

Gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen, buiten radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken

Gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen, binnen radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken

Wind – Technische potentie + toetsingsvlakken

Voor een 5,6 MW windturbine

Theoretische potentie van gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen binnen en buiten radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken

	5,6 MW							
	Potentie binnen radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken in TWh (turbines)				Potentie buiten radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken in TWh (turbines)			
	Turbines		TWh		Turbines		TWh	
	100%	50%	100%	50%	100%	50%	100%	50%
Bernheze	79	40	1,18	0,59	4	2	0,06	0,03
Boekel	7	4	0,10	0,05	0	0	0,00	0,00
Boxtel	46	23	0,69	0,34	28	14	0,42	0,21
Land van Cuijk	192	96	2,87	1,44	49	25	0,73	0,37
Maashorst	81	41	1,21	0,61	0	0	0,00	0,00
Meierijstad	106	53	1,58	0,79	0	0	0,00	0,00
Oss	31	16	0,51	0,26	146	73	2,41	1,21
's-Hertogenbosch	10	5	0,15	0,07	76	38	1,14	0,57
Sint-Michielsgestel	7	4	0,10	0,05	27	14	0,40	0,20
Vught	0	0	0,00	0,00	67	34	1,00	0,50
Totaal	559	280	8,41	4,20	397	199	6,16	3,08

Wind – Provinciaal beleid

Voor een 5,6 MW windturbine

In de interim Omgevingsverordening van de provincie Noord-Brabant wordt een minimum gesteld aan het aantal turbines dat in een cluster of lijn geplaatst mag worden; namelijk minimaal 3 turbines.

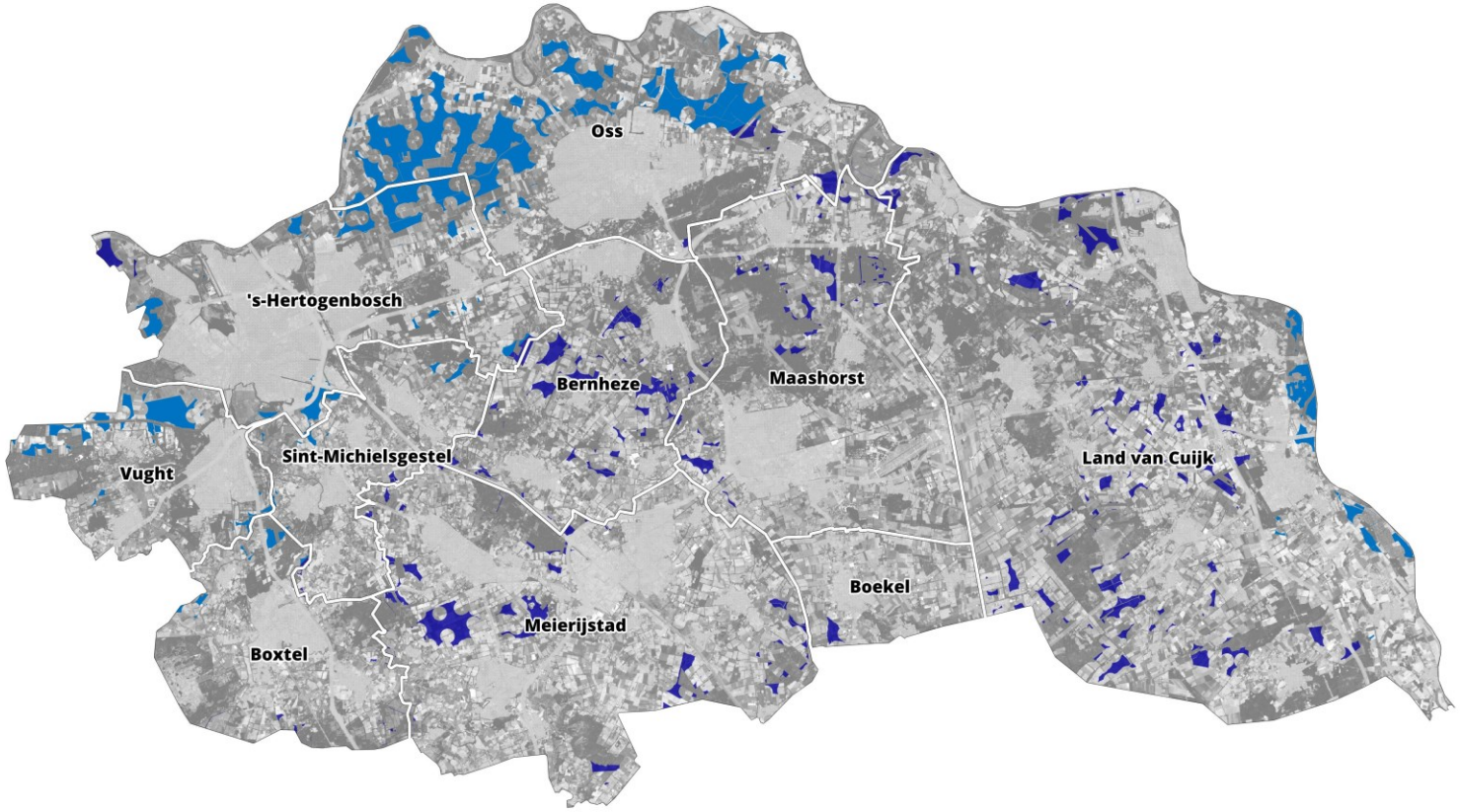
Daarnaast is het Natuurnetwerk Nederland uitgesloten voor windturbines.

In de Omgevingsverordening zijn een aantal voorwaarden beschreven voor situaties waarbij beargumenteerd van bovenstaande regels kan worden afgeweken.

Zie Bijlage 2 voor de cultuurhistorische waarden zoals beschreven door de Provincie Noord-Brabant.

Wind – Provinciale verordening (minimaal 3 turbines)

Voor een 5,6 MW windturbine

Deze kaart toont de potentiegebieden wanneer rekening wordt gehouden met onderstaande uitgangspunten.

Meegenomen in kaart en berekening:

- Veiligheids- en geluidsbeperkingen
- Toetsingsvlakken radar en luchtvaart
- Uitsluiten van Natuur Netwerk Brabant
- Clustering van drie windturbines

In de tabel op de volgende pagina is de theoretische potentie van de gebieden weergegeven.

Gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen, buiten radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken en Natuur Netwerk Brabant

Gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen, binnen radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken en Natuur Netwerk Brabant

GENERATION .ENERGY

Wind – Provinciale verordening (minimaal 3 turbines)

Voor een 5,6 MW windturbine

Theoretische potentie van gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen rekening houdend met de provinciale verordening binnen en buiten radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken

	5,6 MW							
	Potentie binnen radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken in TWh (turbines)				Potentie buiten radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken in TWh (turbines)			
	Turbines		TWh		Turbines		TWh	
	100%	50%	100%	50%	100%	50%	100%	50%
Bernheze	58	29	0,87	0,43	0	0	0,00	0,00
Boekel	3	2	0,04	0,02	0	0	0,00	0,00
Boxtel	13	7	0,19	0,10	13	7	0,19	0,10
Land van Cuijk	139	70	2,08	1,04	32	16	0,48	0,24
Maashorst	47	24	0,70	0,35	0	0	0,00	0,00
Meierijstad	70	35	1,05	0,52	0	0	0,00	0,00
Oss	15	8	0,25	0,12	126	63	2,08	1,04
's-Hertogenbosch	8	4	0,12	0,06	55	28	0,82	0,41
Sint-Michielsgestel	5	3	0,07	0,04	15	8	0,22	0,11
Vught	0	0	0,00	0,00	37	19	0,55	0,28
Totaal	358	179	5,38	2,69	278	139	4,35	2,18

Wind – Analyse gemeentelijk beleid (1/2)

De gemeenten binnen de RES regio hebben op verschillende wijzen beleid gemaakt voor het uitvoeren van het RES bod. Om een overzicht te krijgen is het beleid 'platgeslagen' in gebieden waar eventueel ruimte is voor windturbines (weergegeven op de kaart 'gemeentelijke zoekgebieden') en gebieden waar expliciet geen plek is voor windturbines (weergegeven op de kaart 'gemeentelijk uitgesloten'). Hieronder volgt een kort overzicht van de gebieden die per gemeente zijn uitgesloten of aangewezen als potentiegebied. De gemeenten die onder het toetsingvlak vallen hebben in veel gevallen geen zoekgebieden aangewezen.

Bernheze: De gemeenteraad heeft besloten om in afwachting van de nieuwe landelijke norm voor windturbines geen zoekgebieden voor windenergie vast te stellen.

Boekel: Er is geen beleid voor grootschalige windenergie/ windturbines. Er worden geen kansen gezien door de radar, hoogtebeperking van vliegveld Volkel en de voorwaarde van de provincie Noord-Brabant om minimaal drie windturbines neer te zetten. Kleine windturbines zijn mogelijk vanuit het bestemmingsplan, maar zijn uitgesloten in de volgende gebieden: Beekdal met aansluitend open agrarisch landschap, Bosrijke ontginningen met buurtschappen, Groen of Natuur

's-Hertogenbosch: *Zoekgebieden:* De Duurzamepolder (max. 16 turbines tot 2030), een zone nabij het snelwegenlandschap.

Uitsluitingsgebieden: Maasuiterwaarden, Kanaalpark, Diezemonden, De Bokhovense polder, De Hooge Heide (Noord en Zuid), Dungense Polder, Heesch West.

Meierijstad: Uit een radartoets die is uitgevoerd in opdracht van de gemeente Meijerijstad blijkt dat er in de zoekgebieden geen mogelijkheden zijn voor clusters van drie turbines.

De zoekgebieden: Het Lijnt langs de Zuid-Willemsvaart/N279, Wijboschbroek langs de Zuid-Willemsvaar/N279, Rooische heide/Schijndesche heide ten westen van de Schijndelseweg, Schijndelsche heide ten oosten van de Schijndelseweg

Boxtel: In de noordzijde van de gemeente (in het Wilhelminapark) is een zoekgebied aanwezig voor een windpark met een clustergrootte van 3 tot 5 turbines. Er is niet expliciet in het beleid opgenomen dat dit windpark verder wordt onderzocht of ontwikkeld.

Wind – Analyse gemeentelijk beleid (2/2)

Sint-Michielsgestel: Het college ziet in het Bestuursakkoord 2022-2026 af van windenergie (n.a.v. een motie van de gemeenteraad). De gemeenteraad van Sint Michielsgestel heeft op basis van de onderzochte potentiegebieden in de visie wind- en zonne-energie en de voorwaarden zoals gesteld in de RES 1.0 besloten dat er tenminste tot 2030 geen mogelijkheden zijn om windturbines te plaatsen in de Gemeente Sint-Michielsgestel. De ontwikkeling van windenergie voor de periode vanaf 2030 kan echter al wel vóór 2030 plaatsvinden.

Land van Cuijk (Boxmeer): Potentiële ontwikkelgebieden in de Peelzoom, Maasterrasvlakte. Uitsluitingsgebieden: Maasterrasrug, rivierdal.

Land van Cuijk (Mill en Sint Hubert): Er worden geen mogelijkheden voor wind gezien door radartoetsgebied.

Land van Cuijk (Grave): Er worden geen mogelijkheden voor wind gezien n.a.v. het radartoetsgebied.

Land van Cuijk (Cuijk): Zoekgebied voor wind, beschreven in de 'Energievisie Cuijk (update 2021)'.

belemmeringen, de kansrijke gebieden en ordeningsprincipes voor inpassing beschreven. De zoekgebieden voor windturbines zijn komen te vervallen. De randvoorwaarden voor geluid worden nader onderzocht. Hierbij wordt ook gekeken naar de nieuwe windnormering van de nationale overheid die eind dit jaar wordt verwacht. Initiatiefnemers kunnen nog wel verzoeken in blijven dienen voor windturbines.

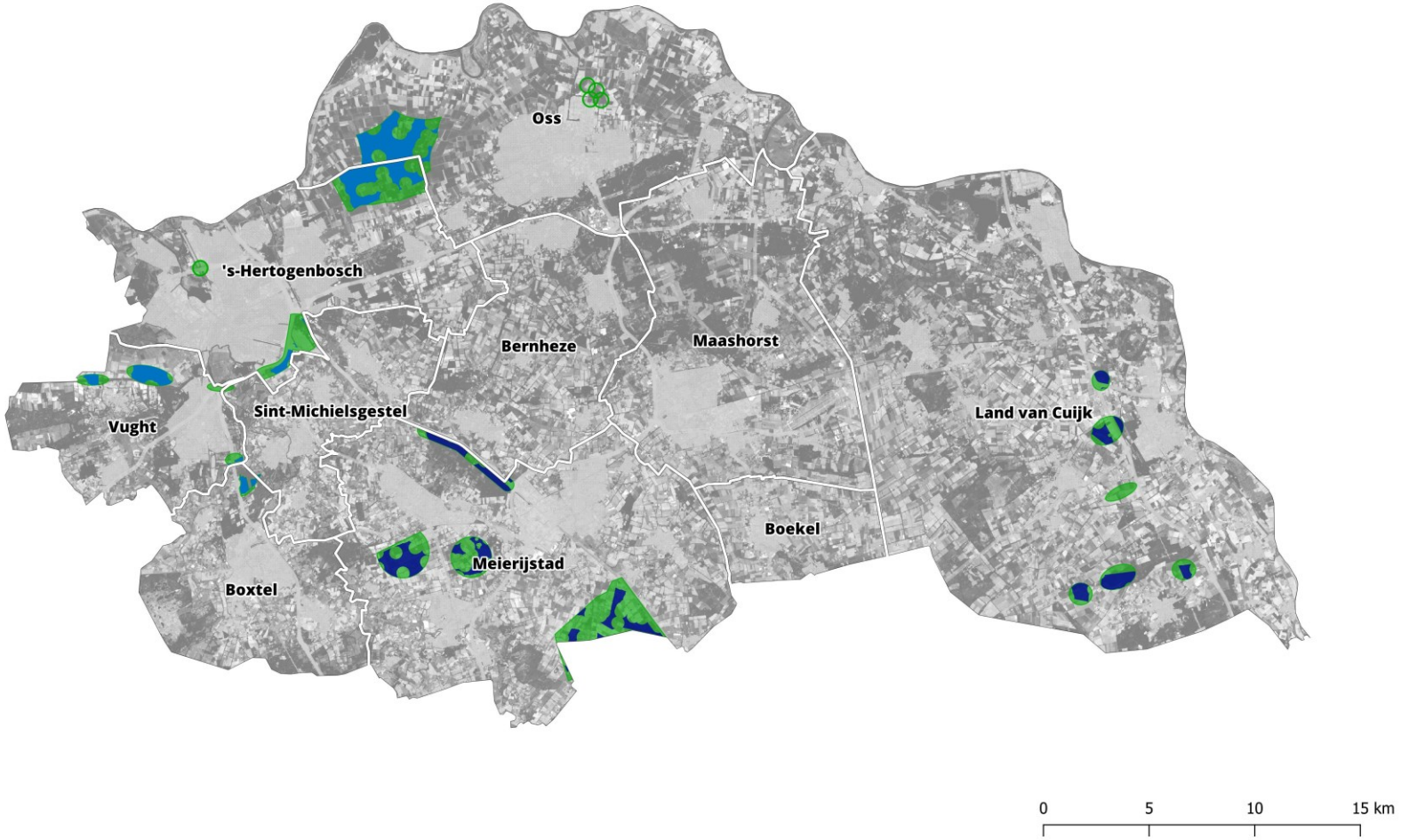
Vught: De gemeente heeft potentiële zoekgebieden aangegeven (april 2021)

Oss: De gemeenteraad heeft besloten dat de clustering van windturbines alleen plaatsvindt in de Duurzame Polder en Elzenburg/ de Geer en niet op andere locaties binnen de gemeente.

In het zoekgebied de Duurzame polder in het westen van de gemeente gaan landbouw en de opwekking van windenergie samen. Het streven is om de windturbines op 2 km afstand te plaatsen van de bestaande bebouwde kom. Daarnaast is er een concrete project aan de rand van het bedrijventerrein Elzenburg – De Geer voor vier windturbines. Dit project ligt momenteel bij de Raad van State.

Wind – Gemeentelijke zoekgebieden

Voor een 5,6 MW windturbine

Deze kaart toont een versimpelde weergave van het windbeleid van de gemeenten binnen de RES Noordoost-Brabant. Voor nuancering van de zoek- en uitsluitingsgebieden en de totstandkoming daarvan verwijzen wij naar de analyse van het gemeentelijk beleid in dit rapport, en naar de beleidsdocumenten van de desbetreffende gemeente. De blauwe gebieden laten zien waar binnen de zoekgebieden (groen) daadwerkelijk technische potentie is.

Meegenomen in kaart en berekening:

- Veiligheids- en geluidsbeperkingen
- Toetsingsvlakken radar en luchtvaart
- Uitsluiten van Natuur Netwerk Brabant
- Clustering van drie windturbines

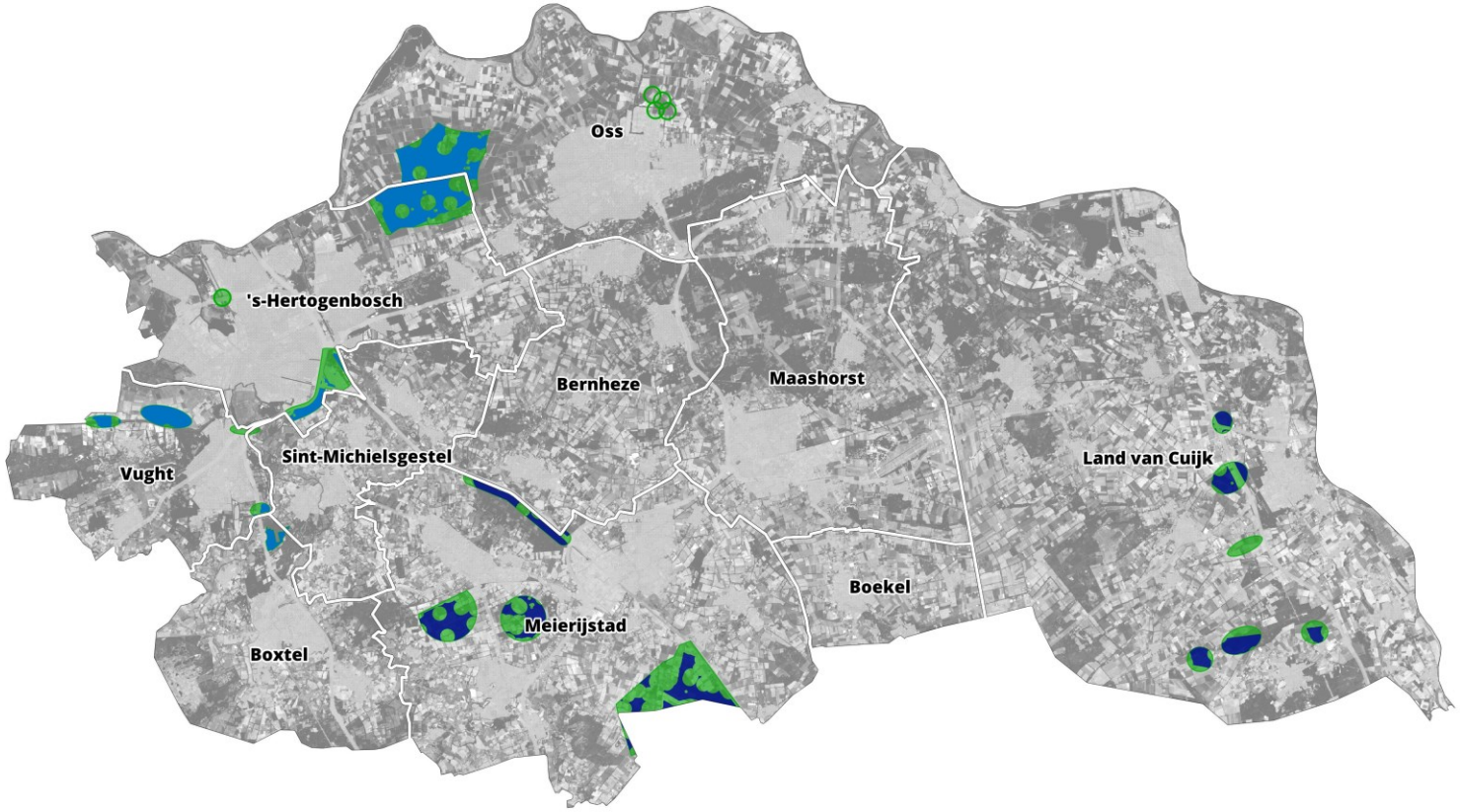
In de tabel op de volgende pagina is de theoretische potentie van de gebieden weergegeven.

- Aangewezen als zoekgebied voor windturbines door gemeentelijk beleid
- Gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen, buiten radar-en luchtvaarttoetsingsvlakken en Natuur Netwerk Brabant
- Gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen, binnen radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken en Natuur Netwerk Brabant

GENERATION .ENERGY

Wind – Gemeentelijke zoekgebieden

Voor een 3,6 MW windturbine

Deze kaart is een versimpelde weergave van het zonne- en windbeleid van de gemeenten binnen de RES Noordoost-Brabant. Voor nuancering van de zoek- en uitsluitingsgebieden en de totstandkoming daarvan verwijzen wij naar de analyse van het gemeentelijk beleid in dit rapport en naar de beleidsdocumenten van de desbetreffende gemeente.

Meegenomen in kaart en berekening:

- Veiligheids- en geluidsbeperkingen
- Toetsingsvlakken radar en luchtvaart
- Uitsluiten van Natuur Netwerk Brabant
- Clustering van drie windturbines

In de tabel op de volgende pagina is de theoretische potentie van de gebieden weergegeven.

- Aangewezen als zoekgebied voor windturbines door gemeentelijk beleid
- Gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen, buiten radar-en luchtvaarttoetsingsvlakken en Natuur Netwerk Brabant
- Gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen, binnen radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken en Natuur Netwerk Brabant

GENERATION .ENERGY

Wind – Gemeentelijke zoekgebieden

Voor een 5,6 MW windturbine

Theoretische potentie van gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen die zijn gelegen in de gemeentelijke zoekgebieden. Er is rekening gehouden met de provinciale omgevingsverordening. Daarnaast is onderscheid gemaakt tussen potentiegebieden die binnen en buiten de radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken vallen.

	5,6 MW								3,6 MW							
	Potentie binnen radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken in TWh (turbines)				Potentie buitenradar- en luchtvaarttoetsingsvlakken in TWh (turbines)				Potentie binnen radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken in TWh (turbines)				Potentie buiten radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken in TWh (turbines)			
	Turbines		TWh		Turbines		TWh		Turbines		TWh		Turbines		TWh	
	100%	50%	100%	50%	100%	50%	100%	50%	100%	50%	100%	50%	100%	50%	100%	50%
Bernheze	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00
Boekel	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00
Boxtel	0	0	0,00	0,00	3	2	0,04	0,02	0	0	0,00	0,00	3	2	0,03	0,01
Land van Cuijk	14	7	0,21	0,10	0	0	0,00	0,00	22	11	0,19	0,09	0	0	0,00	0,00
Maashorst	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00
Meierijstad	31	16	0,46	0,23	0	0	0,00	0,00	54	27	0,46	0,23	0	0	0,00	0,00
Oss	0	0	0,00	0,00	14 [D]	7 [D]	0,23 [D]	0,12 [D]	0	0	0,00	0,00	27 [D]	14 [D]	0,25 [D]	0,12 [D]
's-Hertogenbosch	0	0	0,00	0,00	18	9	0,27	0,13	0	0	0,00	0,00	34	17	0,29	0,14
Sint-Michielsgestel	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00
Vught	0	0	0,00	0,00	4	2	0,06	0,03	0	0	0,00	0,00	11	6	0,09	0,05
Totaal	45	23	0,67	0,34	39	20	0,61	0,30	76	38	0,64	0,32	75	38	0,66	0,33

Gemeentelijke ambitie

Gemeentelijke ambitie in TWh	
Turbine	TWh
	-
0	0,02 [B]
0	0,00
-	-
- [A]	- [A]
4	0,06 [B]
-	0,22 [B]
-	0,20
16	-
0	0,00
1-2	0,014-0,028
33-34	0,45-0,47

[A] Het gemeenschappelijke beleid van Land van Cuijk moet nog gemaakt worden
[B] Niet gespecificeerde ambitie op energietechniek (wind en zon)
[C] Zoekgebieden worden verder onderzocht
[D] Elzenburg-De Geer is niet meegenomen in de potentieberekening. Dit project ligt momenteel bij de Raad van State. Het gaat om vier windturbines van elk 4,2 MW
- Over de ambitie in zoekgebieden zijn (nog) geen getallen vanuit de gemeente bekend.

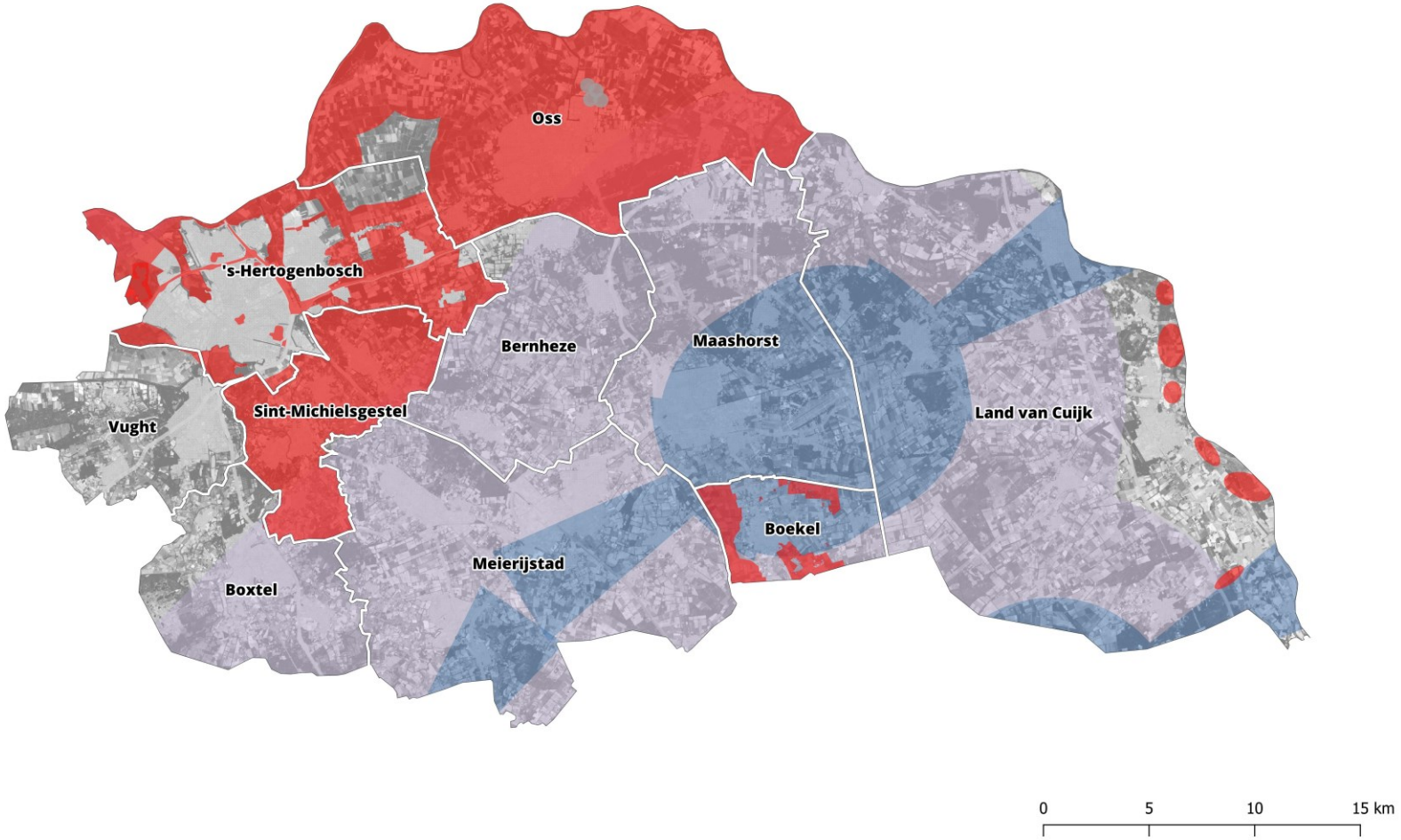
GENERATION .ENERGY

Wind – Gemeentelijke zoekgebieden

De meest voorkomende redenen voor het aanwijzen van potentiegebieden zijn:

- Landschappelijke inpasbaarheid;
- De nabijheid van grootschalige infrastructuur;
- Vrij van technische restricties (en het restrictievrije gebied is groot genoeg voor een cluster van minimaal 3 turbines).

Wind – Gemeentelijk uitgesloten

Deze kaart is een versimpelde weergave van het windbeleid van de gemeenten binnen de RES Noordoost-Brabant. Voor nuancering van de zoek- en uitsluitingsgebieden en de totstandkoming daarvan verwijzen wij naar de analyse van het gemeentelijk beleid in dit rapport en naar de beleidsdocumenten van de desbetreffende gemeente.

De impact van de radargebieden wordt verder uitgewerkt in een onderzoek dat wordt uitgevoerd door to70.

*Voor Oss zijn in de getoonde gebieden clusters van windturbines uitgesloten.

Op dit moment uitgesloten als zoekgebied voor windturbines door huidig gemeentelijk beleid

Strenge toets dekking radar militaire luchthaven

300 ft

500 ft

Wind – Gemeentelijk uitgesloten

De gemeenten die onder het toetsingvlak vallen hebben in veel gevallen geen zoekgebieden aangewezen. Buiten dit vlak zijn de meest voorkomende redenen voor het uitsluiten van gebieden voor windenergie:

- Windturbines sluiten niet aan op landschappelijke, cultuurhistorische en recreatieve karakteristieken;
- Gebieden met een hoge ecologische waarden, zoals natuurgebieden;
- Om versnippering te voorkomen (er zijn in de buurt al andere zoekgebieden aangewezen);
- Gebrek aan maatschappelijk/bestuurlijk draagvlak.

Energetische potentie wind

De opbrengst van een windturbine is afhankelijk van het type turbine en het aantal vollasturen. Hieronder volgt een inschatting van wat het op jaarbasis kan opleveren wanneer de verschillende potentiegebieden worden ingevuld met 5,6 MW windturbines.

	Binnen toetsvlakken radar in TWh	Buiten toetsvlakken radar in TWh	
• Potentie gemeentelijke potentiegebieden:	**0,67 - 0,34**	**0,61 - 0,30**	Technische potentie berekend voor gemeentelijke zoekgebieden
• Technische potentie:	**8,41 - 4,20**	**6,16 - 3,08**	Op basis van onderzoeksmethodiek
• Potentie, rekening houdend met provincale verordening	**5,38 - 2,69**	**4,35 - 2,18**	Op basis van onderzoeksmethodiek

Huidige resultaten – Zon

Zon – Analyse zoekgebieden (1/2)

De plaatsing van zonnevelden gaat gepaard met aanzienlijk minder veiligheidsrestricties dan windturbines. Wel worden er vanuit de Omgevingsverordening, het afwegingskader landschap en het beleid van de verschillende gemeenten binnen de RES-regio gebieden uitgesloten of juist aangewezen als zoekgebied voor zonnevelden.

- **Omgevingsverordening** – In de Interim Omgevingsverordening staan alle provinciale regels over de fysieke leefomgeving. Met deze regels kan de provincie een opdracht geven aan gemeenten over onderwerpen die zij in het bestemmingsplan moeten opnemen, of aan het waterschap over de manier waarop ze hun taken uit moeten voeren. Zonnevelden zijn mogelijk wanneer wordt voldaan aan een aantal van de in de omgevingsverordening beschreven voorwaarden.

De ontwikkeling van zonnevelden in Natuur Netwerk Brabant (NNB) is niet toegestaan. Alleen bij voldoende compensatie kan hier ontheffing voor worden verleend. Voor gebieden buiten het NNB gaat de verordening uit van een zonneladder. Vanuit zorgvuldig ruimtegebruik en behoud van schaarse landbouwgronden heeft plaatsing van zonnepanelen op daken in stedelijk gebied of op braakliggende gronden in of aansluitend op stedelijk gebied als onderdeel van een stedelijke ontwikkeling een sterke voorkeur. De zonneladder geeft geen sturing aan de volgtijdelijkheid van de realisatie van zonprojecten. Zo betekent het bijvoorbeeld niet dat eerst alle voor zonnepanelen geschikte daken vol moeten liggen voordat er zonneparken gerealiseerd mogen worden.

- **Gemeentelijk beleid** – De gemeenten binnen de RES Regio Noordoost-Brabant zijn elk verantwoordelijk voor het geven van invulling aan een vastgesteld aandeel van het RES doel. De grootte van dit aandeel is bepaald in de RES; het vaststellen van het beleid om dit doel te behalen ligt bij de gemeenten.

Zon – Analyse zoekgebieden (2/2)

- **Netwerk** – Er spelen naast ruimtelijke vragen over de locatie waar wind of zon ruimte kan krijgen ook vragen over de aansluitbaarheid van de nieuwe bronnen. Dit vraagt om goede afstemming met de netbeheerders.
- **Afwegingskader landschap** – In het afwegingskader Landschap is voor de totstandkoming van de concept RES van Noordoost-Brabant beschreven hoe op basis van landschappelijke overwegingen welk soort energie (zonne-/windenergie) waar opgewekt zou kunnen worden. Het is een handreiking opgesteld ter ondersteuning voor het maken van lokale afwegingen. Het kader is opgesteld vanuit regionaal landschappelijk perspectief en is niet gebruikt om de opgave te bepalen.

Zon – Provinciaal beleid

Volgens de Interim Omgevingsverordening zijn ontwikkelingen van zonnevelden in Natuur Netwerk Brabant (NNB) niet toegestaan. Alleen bij voldoende compensatie kan ontheffing worden verleend.

Zie Bijlage 2 voor de cultuurhistorische waarden zoals beschreven door de Provincie Noord-Brabant.

Toelichting rekenmethode zonpotentie

- Bij de theoretische energiepotentie op landbouwgrond gaat het over een transformatie van de landbouwgronden. In de Provinciale Omgevingsverordening staat beschreven dat zonneparken tijdelijk, voor maximaal 25 jaar, worden toegestaan. De zonneladder van de provincie vraagt om onder andere de mogelijkheden van meervoudig ruimtegebruik in het landelijk gebied te onderzoeken.
- De gronden die opgenomen zijn in de berekeningen zijn allemaal geregistreerde landbouwpercelen in de Basisregistratie gewassenpercelen. Akkerland en grasland worden als gelijk beschouwd. De maximale potentie van zonne-energie op landbouwgrond is een transformatie van 100% van dit benutbare areaal. In de factsheets voor de elektriciteitstafel van het Klimaatakkoord wordt als voorbeeld uitgegaan van 4%, en ook de analysekaarten van het Nationaal Programma RES rekenen met deze 4%. In deze studie berekenen we de potentie wanneer 4% van de landbouwgrond transformeert naar zonnevelden.
- Bij zonnevelden wordt ervan uitgegaan dat 85% van het zonneveld daadwerkelijk wordt gebruikt voor het plaatsen van zonnepanelen. De overige 15% wordt gebruikt voor ruimte tussen de panelen en ruimte voor de randen en technische installaties. Wanneer een zonneveld door middel van meervoudig ruimtegebruik wordt gecombineerd met bijvoorbeeld natuur of recreatie kan dat ervoor zorgen dat een kleiner deel van het zonneveld wordt gebruikt voor de plaatsing van zonnepanelen. Hiermee daalt de potentie. Het percentage dat gebruikt kan worden voor zonnepanelen is afhankelijk van het ontwerp van het zonneveld en de functies die eraan worden gekoppeld.

Zon – Provinciale verordening

Aansluiting van zonneparken op stedelijk gebied heeft in de provinciale omgevingsverordening de voorkeur boven landelijk gebied. Deze kaart geeft een indicatie van de potentie van gebieden die aansluiten op stedelijk gebied. De potentie is berekend voor gebieden die vallen onder ‘stedelijk afweegbaar’ in de Interim omgevingsverordening.

Meegenomen in kaart en berekening:

- Landbouwpercelen:
  - Die vallen buiten het Natuurnetwerk Brabant gebieden
  - En die vallen binnen ‘stedelijk afweegbaar’

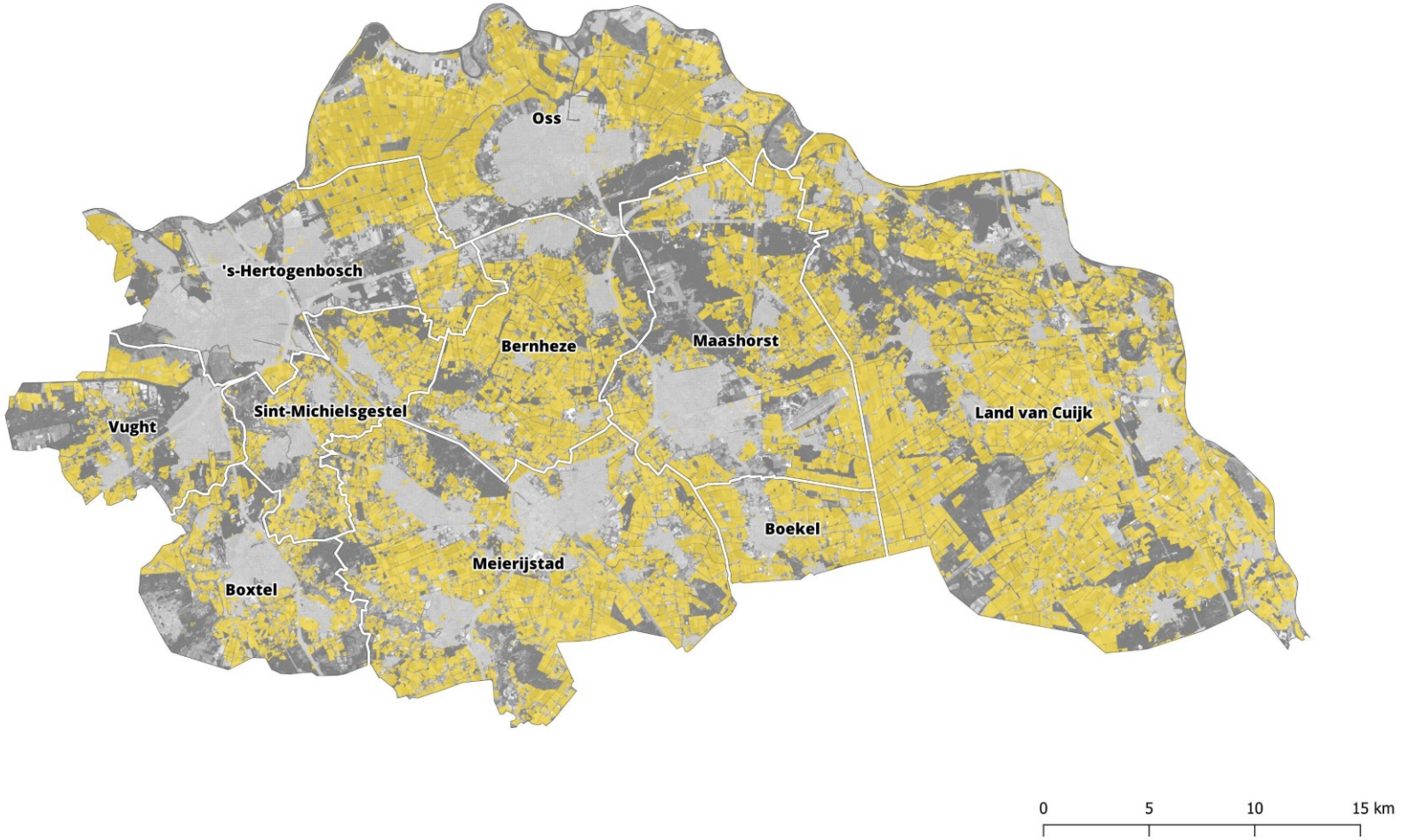
	Totaal agrarisch oppervlak binnen de gemeentelijk zoekgebieden (100%)	Technische potentie (4% oppervlak benutting)	
	Hectare	Hectare	TWh*
Totaal	4.605	184	0,24

**Om het potentieel voor de 4% van de benutte oppervlakte te berekenen, wordt 15% van de oppervlakte gewonnen. Deze 15% vertegenwoordigt het gebied binnen een perceel dat niet is bedekt met zonnepanelen.*

Gebieden die stedelijk afweegbaar zijn zonder provinciale beperkingen

Zon stedelijk afweegbaar (landbouwpercelen)

Zon – Provinciale verordening

Bij de theoretische energiepotentie op landbouwgrond gaat het over een transformatie van deze landbouwgronden. In de Provinciale Omgevingsverordening staat beschreven dat zonneparken tijdelijk, voor ten hoogste 25 jaar, worden toegelaten. Meegenomen in kaart en berekening:

- Landbouwpercelen:
  - Die vallen buiten het Natuurnetwerk Brabant gebieden
  - En die vallen buiten stedelijk afweegbaar gebieden

	Totaal agrarisch oppervlak binnen de gemeentelijk zoekgebieden (100%)	Technische potentie (4% oppervlak benutting)	
	Hectare	Hectare	TWh*
Totaal	52.601	2.104	2,73

**Om het potentieel voor de 4% van de benutte oppervlakte te berekenen, wordt 15% van de oppervlakte gewonnen. Deze 15% vertegenwoordigt het gebied binnen een perceel dat niet is bedekt met zonnepanelen.*

Gebieden zonder provinciale beperkingen

Landbouwgrond

Zon – Analyse gemeentelijk beleid (1/5)

De gemeenten binnen de RES regio hebben op verschillende wijze beleid gemaakt voor het uitvoeren van het RES bod. Om een overzicht te krijgen is het beleid ‘platgeslagen’ in gebieden waar eventueel ruimte is voor zonnevelden (weergegeven op de kaart als ‘gemeentelijke zoekgebieden’), gebieden met extra (beperkende) voorwaarden voor zonnevelden en gebieden waar expliciet geen plek is voor zonnevelden (weergegeven op de kaart als ‘gemeentelijk uitgesloten’).

Wat volgt is een kort overzicht van de gebieden die per gemeente zijn uitgesloten of aangewezen als potentiegebied.

Bernheze

Ambitie zon: Volgens RES voor wind en zon 0,06 TWh, waarvan 0,02 TWh nog te realiseren.

Zoekgebieden: Peelhorst, dekzandrug, dekzandvlakte, de Bleeken en ’t Grolder.

Uitsluitingsgebieden: Beekdallandschap, Berkt en Venhof. Ook cultuurhistorisch waardevol landschap en Natuurnetwerk Brabant zijn uitgesloten.

Boekel

Ambitie zon: Op dit moment heeft de gemeente Boekel geen actief beleid op het gebied van zonnevelden. De gemeenteraad stelt dat er op dit moment geen nieuwe zonnevelden op landbouwgrond mogen worden vergund. Dit o.a. door gebrek aan netwerkcapaciteit en de voorkeur om eerst zon op daken te leggen en daarna pas op landbouwgrond. Voordat nieuwe vergunningen mogen worden verleend dient een nieuw beleid te worden gemaakt.

Zoekgebieden: Alles buiten de uitsluitingsgebieden.

Uitsluitingsgebieden: Beekdal met aansluitend open agrarisch landschap, Bosrijke ontginningen met buurtschappen, Groen of Natuur.

Zon – Analyse gemeentelijk beleid (2/5)

Meijerijstad

Ambitie zon: De gemeente wil in 2050 energieneutraal zijn door middel van opwekking van duurzame energie op eigen grondgebied. Op dit moment worden de benodigde zonneparken in tranches uitgegeven. In de 1e tranche is een netto oppervlak van 50 hectare uitgevraagd. Uit deze aanvragen is 30 hectare geselecteerd om te worden gerealiseerd. De tweede tranche is niet uitgevraagd wegens gebrek aan netwerkcapaciteit.

Zoekgebieden: De oude ontginningen langs beekdal de Aa en de Dommel, stuifzandduinen, jonge broekontginningen, jonge heide ontginningen.

Uitsluitingsgebieden: De (beek)dalen en de boscomplexen.

Sint-Michielsgestel

Ambitie zon: De ambitie is 40 hectare zonneveld. Op dit moment is via een amendement de pilot voor zonneparken van maximaal 20 hectare in de gehele gemeente afgeschaald naar 10 hectare. Na evaluatie wordt een nieuw doel bepaald.

Zoekgebieden: Jonge heideontginningen, Oude zandontginningen, Beekdal.

Uitsluitingsgebieden: Natuurgebieden (Natura2000, NNB), Bijzondere cultuurlandschappen.

Algemene voorwaarden zon: Maximaal 10 hectare omvang per individueel zonnepark dan wel aaneengesloten zonneparken.

Boxtel

Ambitie zon: In het beleidsakkoord van Boxtel zijn voor de periode 2021-2026 5 x 50 hectare zonneparken opgenomen.

Zoekgebieden: Alles buiten de uitsluitingsgebieden.

Uitsluitingsgebieden: Delen van het Dommeldal, het gebied ten Zuiden van Liempde, natuurgebieden, aardkundig waardevolle gebieden en cultuurhistorische vlakken.

Algemene voorwaarden zon: Maximaal 20 hectare omvang per individueel zonnepark dan wel aaneengesloten zonneparken opgeteld.

‘s-Hertogenbosch

Ambitie zon: 50 Hectare: Uitgeven van zon: 1e tranche 100 hectare - Eerste tranche van 50 hectare wordt uitgegeven - Tweede tranche van 50 hectare wordt niet uitgegeven maar het is wel mogelijk dat incourante stukken worden benut.

Zoekgebieden: De Rosmalense en Nulandse polder, De Bokhovense polder, De Hooge Heide (Noord en Zuid), Het snelwegenlandschap, Dungense Polder.

Uitsluitingsgebieden: Maasuiterwaarden, Kanaalpark, Diezemonden, Duurzame polder (zoals aangegeven in gesprek).

Zon – Analyse gemeentelijk beleid (3/5)

Land van Cuijk (Boxmeer)

Ambitie zon: De gemeente Land van Cuijk is per 1 januari 2022 ingesteld door een fusie van de voormalige gemeenten Boxmeer, Mill en Sint Hubert, Grave, Cuijk en Sint Anthonis. In 2023 gaat de nieuwe gemeente Land van Cuijk een nieuw geharmoniseerd beleid opstellen.

In de Energieverkenning Boxmeer (vastgesteld op 20 februari 2020) is berekend dat inclusief een forse besparing 2.348 TJ aan duurzame energie nodig is. Met de vaststelling van de energieverkenning is ook besloten om een keuze te maken uit een energiemix die in elk geval zonne-energie en windenergie in de breedst mogelijke vorm bevat. De ambitie van de raad om 35 hectare te vergunnen in max. 3 parken is gehaald.

Zoekgebieden: De gebieden die aansluiten bij grootschalige infrastructuur, grootschalige landbouwgebieden en waterberging, middelgrote landschappen (veelal agrarisch gebied)

Uitsluitingsgebieden: Kleinschalige landschappen, bos, natuur.

Algemene voorwaarden zon: Om voldoende rekening te houden met de belangen van omwonenden en een gevoel van insluiting te voorkomen, is in het beleidskader een minimale afstand van 200 meter opgenomen tussen de rand van het zonnepark en de gevel van de woning.

Land van Cuijk (Mill en Sint Hubert)

Ambitie zon: Er wordt in eerste instantie gekozen voor twee nader te bepalen pilot projecten van maximaal 20 hectare in het grootschalige landbouwgebied.

Zoekgebieden: Zon op water, Landmark locaties, Ruimte voor kleinschalige projecten, grootschalig zon mogelijk.

Uitsluitingsgebieden: Beschermde stads- en dorpsgezichten, monumenten, Natura 2000-gebieden en gebieden binnen het Natuur Netwerk Brabant.

Algemene voorwaarden zon: Gezien de aspecten en de karakteristieken van de gemeente worden projecten tot circa 20 hectare gezien als mogelijk inpasbaar binnen de gebieden die als geschikt voor grootschalig zijn bestempeld.

Een minimale afstand tot woonbebouwing van 100 meter tussen de rand van het zonnepark en de gevel van de woning wordt aangehouden.

Bovendien mag een woning niet worden ingesloten door een zonnepark. Dit betekent dat slechts aan één zijde van de woning een zonnepark zichtbaar mag zijn binnen 100 meter afstand.

Zon – Analyse gemeentelijk beleid (4/5)

Land van Cuijk (Grave)

Ambitie zon: Er wordt in eerste instantie gekozen voor één nader te bepalen pilot project van maximaal 20 hectare in het buitengebied.

Zoekgebieden: Grootschalige zon mogelijkheden, kleinschalige zon mogelijkheden

Uitsluitingsgebied zon: Overige gebieden

Algemene voorwaarden zon: Gezien deze aspecten en de karakteristieken van de gemeente worden projecten tot circa 20 hectare gezien als mogelijk inpasbaar, in de gebieden die als geschikt voor grootschalig zijn bestempeld

Een minimale afstand tot woonbebouwing aangehouden van 100 meter tussen de rand van het zonnepark en de gevel van de woning.

Land van Cuijk (Cuijk)

Zoekgebieden: De (middel)grote landschappen (veelal agrarisch gebied)

Uitsluitingsgebieden: Natuurgebieden (NNN) en De Kraaijenbergse plassen

Algemene voorwaarden zon: Om voldoende rekening te houden met de belangen van omwonenden en een gevoel van insluiting te voorkomen, wordt tot woningen niet zijnde deelnemers of initiatiefnemers in een zonnepark project, een minimale afstand tot woonbebouwing aangehouden van 100 meter tussen de rand van het zonnepark en de gevel van de woning.

Bovendien mag een woning niet worden ingesloten door een zonnepark. Dit betekent dat slechts aan één zijde van de woning een zonnepark zichtbaar mag zijn op 100 meter afstand

Gezien de karakteristieken van de gemeente worden projecten tot circa 30 hectare gezien als mogelijk inpasbaar.

Zon – Analyse gemeentelijk beleid (5/5)

Land van Cuijk (Sint Anthonis)

Zoekgebieden: (groter dan 5 hectare) De Peelkern (inclusief jonge zandontginningen), De Peelrand de Maasterrasvlakte ten noordoosten van Wanroij.

Uitsluitingsgebied zon: De Maasterrasvlakte (behalve het gebied ten noordoosten van Wanroij)

Oss

Ambitie: Volgens RES voor wind en zon 0,28 TWh. De ambitie van zon op veld van 0,01 TWh is ingevuld door lopende projecten.

Zoekgebieden: Ingetekend op basis van de actualisatie zonnebeleid 2021. Het onderscheid tussen uitsluitingsgebieden en zoekgebieden is gemaakt op basis van functionele zonering. In stedelijk- en gemengd landelijk gebied (waaronder bebouwingsconcentraties, stads- en dorpsranden, reststroken en zones rondom bedrijventerreinen) zijn zonnevelden voorstelbaar.

Uitsluitingsgebied zon: In de duurzame polder en natuurgebieden zijn zonnevelden niet voorstelbaar. In primair en overig agrarisch gebied (m.u.v. de duurzame polder) zijn zonnevelden niet voorstelbaar, behalve wanneer er sprake is van dubbel ruimtegebruik i.c.m. agrarische productie. Zoals zonnevelden in combinatie met het telen van gewassen.

Maashorst

Ambitie zon: Er is beleid voor het openstellen van zonneparken van in totaal 55 hectare tot 2030 en 155 voor 2050.

Zoekgebieden: Er is beleid voor het openstellen van zonneparken van in totaal 50 hectare tot 2030.

Uitsluitingsgebieden: Natuur Netwerk Brabant (NNB) en Ecologische Verbindingszones (EVZ), Bos (jong en oud), Beekdalen, waardevol agrarische gebieden zoals Bolle Akkers, binnen 200m rondom buurtschappen, dorpen en stedelijke bebouwing met uitzondering van bedrijventerreinen.

Vught

Ambitie zon: In beginsel geen solitaire zonnevelden in het buitengebied, tenzij er koppelkansen te realiseren zijn of initiatieven afkomstig zijn van de grondeigenaren. De verwachting is dat in 2024 in Vught gebieden worden opengesteld om een vergunning voor zon/ wind aan te vragen. Dit biedt volgens de gemeente ook tijd voor de netwerkbeheerders om te voldoen aan de benodigde capaciteit.

Zoekgebieden: Aan de hand van de kaart potentiële zoekgebieden (april 2021)

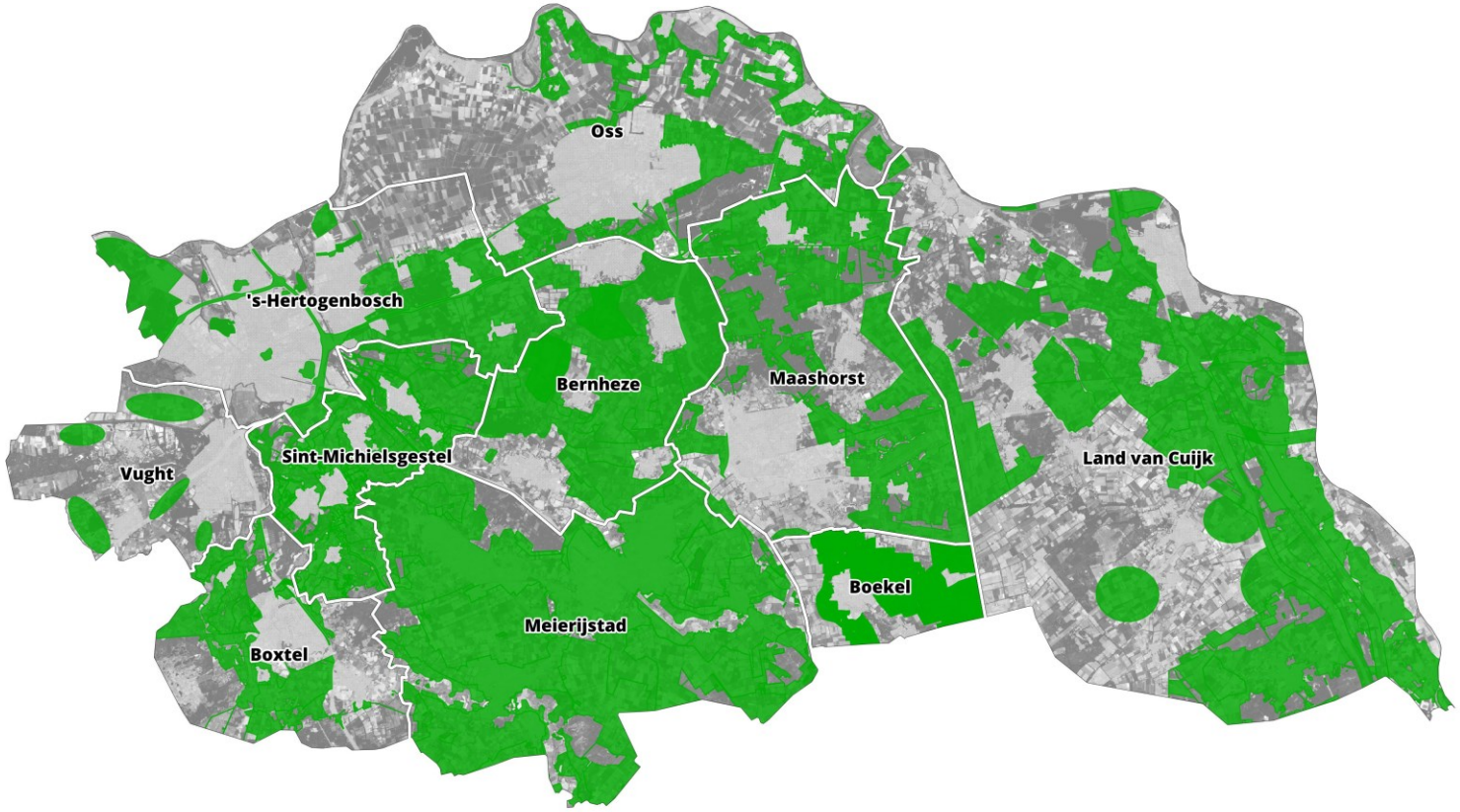
Zon – Gemeentelijke zoekgebieden

De meest voorkomende redenen voor het aanwijzen van potentiegebieden zijn:

- De nabijheid van grootschalige infrastructuur;
- Landschappelijke inpasbaarheid;
- Mogelijkheid tot meervoudig ruimtegebruik;
- Maatschappelijk draagvlak.

Daarnaast zijn er op basis van landschap door veel gemeenten maximum groottes voor zonnevelden aangegeven, deze variëren van 1 hectare tot 20 hectare. Deze maatregelen hebben geen directe invloed op de potentie, maar hebben wel invloed op de businesscase van een zonneveld en beïnvloeden zo de haalbaarheid.

Zon – Gemeentelijke zoekgebieden

0 5 10 15 km

Deze kaart is een versimpelde weergave van het zonneveldbeleid van de gemeenten binnen de RES Noordoost-Brabant. Voor nuancering van de zoek- en uitsluitingsgebieden en de totstandkoming daarvan verwijzen wij naar de analyse van het gemeentelijk beleid in dit rapport en naar de beleidsdocumenten van de desbetreffende gemeente.

Meegenomen in kaart en berekening:

- Agrarische oppervlakten:
  - Die buiten de gebieden van het Natuurnetwerk Brabant vallen
  - En binnen gemeentelijke zoekgebieden

In de tabel op de volgende pagina is de theoretische potentie van de gebieden weergegeven.

Aangewezen als zoekgebied voor zonnvelden door gemeentelijk beleid. Voor de gemeente Oss worden gebieden aangewezen waar zon voorstelbaar is.

Zon – Gemeentelijke zoekgebieden

Theoretische potentie van gebieden die zijn gelegen in de gemeentelijke zoekgebieden. Er is rekening gehouden met de provinciale omgevingsverordening.

	Totaal agrarisch oppervlak binnen de gemeentelijk zoekgebieden (100%)	Technische potentie (4% van het oppervlak)*		Gemeentelijke ambitie	
	Hectare	Hectare	TWh**	Hectare	TWh
Bernheze	3.360	134	0,17	-	0,02[A]
Boekel	1.358	54	0,07	0	0
Boxtel	1.244	50	0,06	250	-
Land van Cuijk[B]	8.684	347	0,45	-	-
Maashorst	3.703	148	0,19	55	0,06[A]
Meierijstad	7.777	311	0,40	-[A]	0,22[A]
Oss	2.186	87	0,11	-	0,01
's-Hertogenbosch	2.044	82	0,11	50[D]	-
Sint-Michielsgestel	2.321	93	0,12	20	-
Vught	483	19	0,03	0	0
Totaal	**33.160**	**1.326**	**1,72**	**375**	**0,31**

*Voor uitleg van de herkomst van de 4% zie pagina 52.
**Bij zonnevelden gaan we ervanuit dat 85% van het zonneveld daadwerkelijk wordt gebruikt voor het plaatsen van zonnepanelen. De overige 15% wordt gebruikt voor ruimte tussen de panelen en ruimte voor de randen en technische installaties.

[A] Niet gespecificeerde ambitie op energietechniek (wind en zon)
[B] Het gemeenschappelijke beleid van Land van Cuijk moet nog gemaakt worden
[C] Voor de gemeente Maashorst zijn uitsluitingsgebieden aangewezen, deze kaart geeft de inverse weer.
[D] Voor de gemeente 's-Hertogenbosch 50 hectare + incourante stukken
- (Nog) geen getallen vanuit de gemeente bekend.

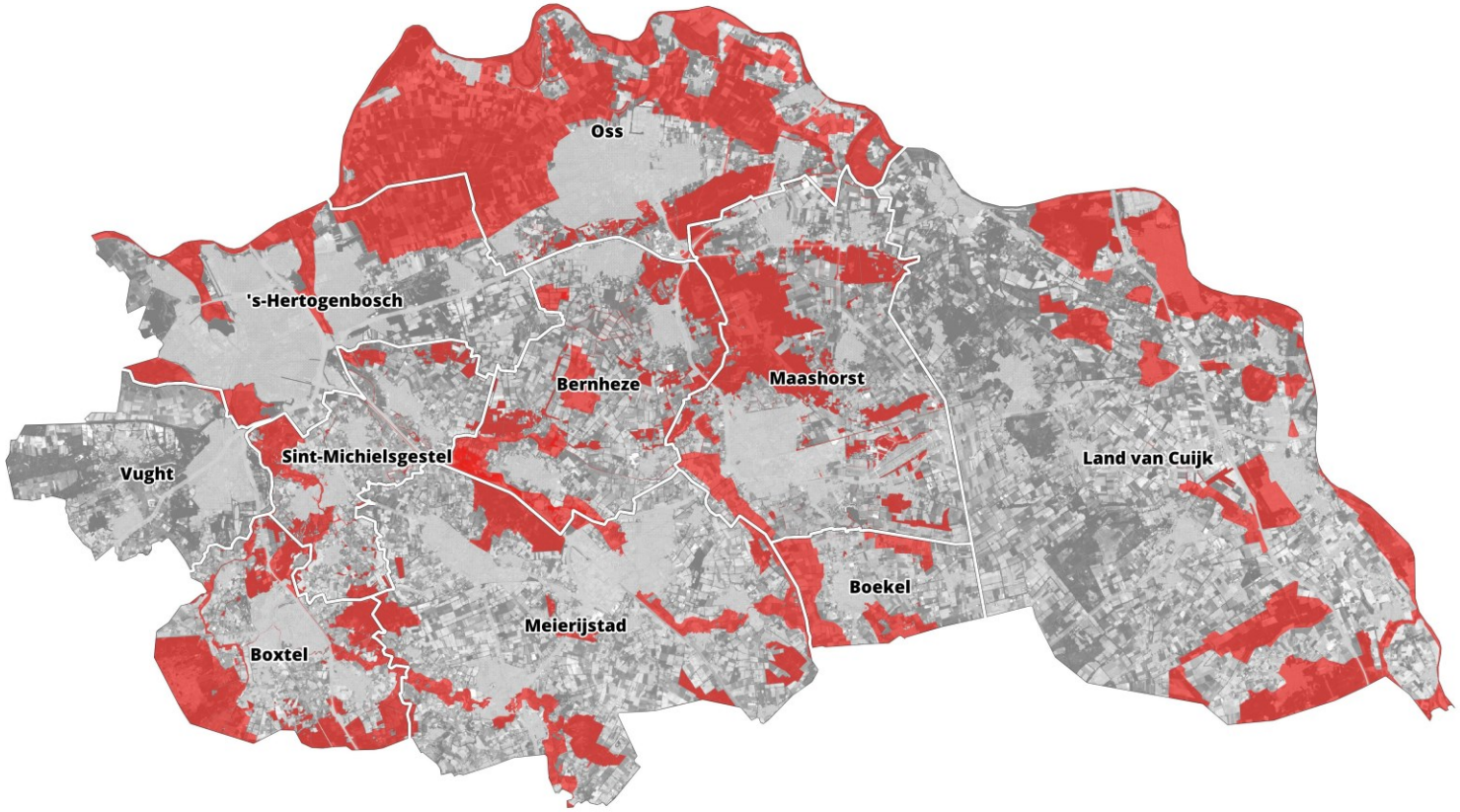
GENERATION .ENERGY

Zon – Gemeentelijk uitgesloten

Meest voorkomende redenen uitsluiten gebieden:

- Zonnevelden sluiten niet aan op landschappelijke karakteristieken (vaak zijn beekdalen en bosgebieden uitgesloten);
- Beschermde stads- en dorpsgezichten en monumenten;
- Natura 2000 gebieden en Natuur Netwerk Brabant (ook uitgesloten op basis van Provinciaal beleid);
- Zonnevelden conflicteren met andere functies (zoals recreatie en landbouw);
- Bestuurlijke besluitvorming.

Zon - Gemeentelijk uitgesloten

Deze kaart is een versimpelde weergave van het zonneveldbeleid van de gemeenten binnen de RES Noordoost-Brabant. Voor nuancering van de zoek- en uitsluitingsgebieden en de totstandkoming daarvan verwijzen we naar de analyse van het gemeentelijk beleid in dit rapport en naar de beleidsdocumenten van de desbetreffende gemeente.

*Voor Bernheze is het Cultuurhistorisch waardevol landschap ook uitgesloten (niet zichtbaar op de kaart).

**Voor Oss zijn in primair en overig agrarisch gebied zonnevelden uitgesloten tenzij er meervoudig ruimtegebruik i.c.m. agrarische productie plaatsvindt.

Uitgesloten als zoekgebied voor zonnevelden door gemeentelijk beleid

Zon – Gemeentelijke (aanvullende) voorwaarden

Alle gemeenten stellen aanvullende (niet-plaatsgebonden) voorwaarden aan zonnevelden. Soms gaat dit over ontwerpvoorwaarden waarvan de impact op de potentie niet direct duidelijk is, of waarvan de voorwaarden enkel betrekking hebben op de inrichting van de kavel. In andere gevallen gaat het over het enkel toestaan van zonneparken wanneer er sprake is van een specifiek type dubbel ruimtegebruik, zoals in combinatie met landbouw.

Andere voorwaarden hebben een duidelijkere invloed op de maximale opbrengst van een potentiegebied, zoals:

- Een minimale afstand van 200 meter tussen een zonnepark en de rand van een dorpskern;
- Een minimale afstand van 100 meter tussen een zonnepark en de gevel van een woning;
- Slechts aan één zijde van een woning mag binnen 100 meter een zonnepark zichtbaar zijn;
- Een minimale afstand van 1 km tussen twee afzonderlijke zonneparken bij een open structuur;
- Een maximale hoeveelheid hectare zonneparken in de gehele gemeente.

Ook kiest een aantal gemeenten ervoor te beginnen met een pilot, waardoor op de korte termijn slechts een beperkt percentage zonneveld gerealiseerd kan worden.

Zon – Energetische potentie

Hieronder volgt een inschatting van wat het op jaarbasis kan opleveren wanneer 4% van het totale oppervlak van de verschillende potentiegebieden wordt ingezet voor zonnevelden.

• Gemeentelijke potentiegebieden: (bij 4% benutting)*	**1,72 TWh**	Technische potentie berekend voor gemeentelijke zoekgebieden op basis van onderzoeksmethodiek.
• Provinciale verordening: (bij 4% benutting)*	**2,73 TWh**	Op basis van onderzoeksmethodiek.

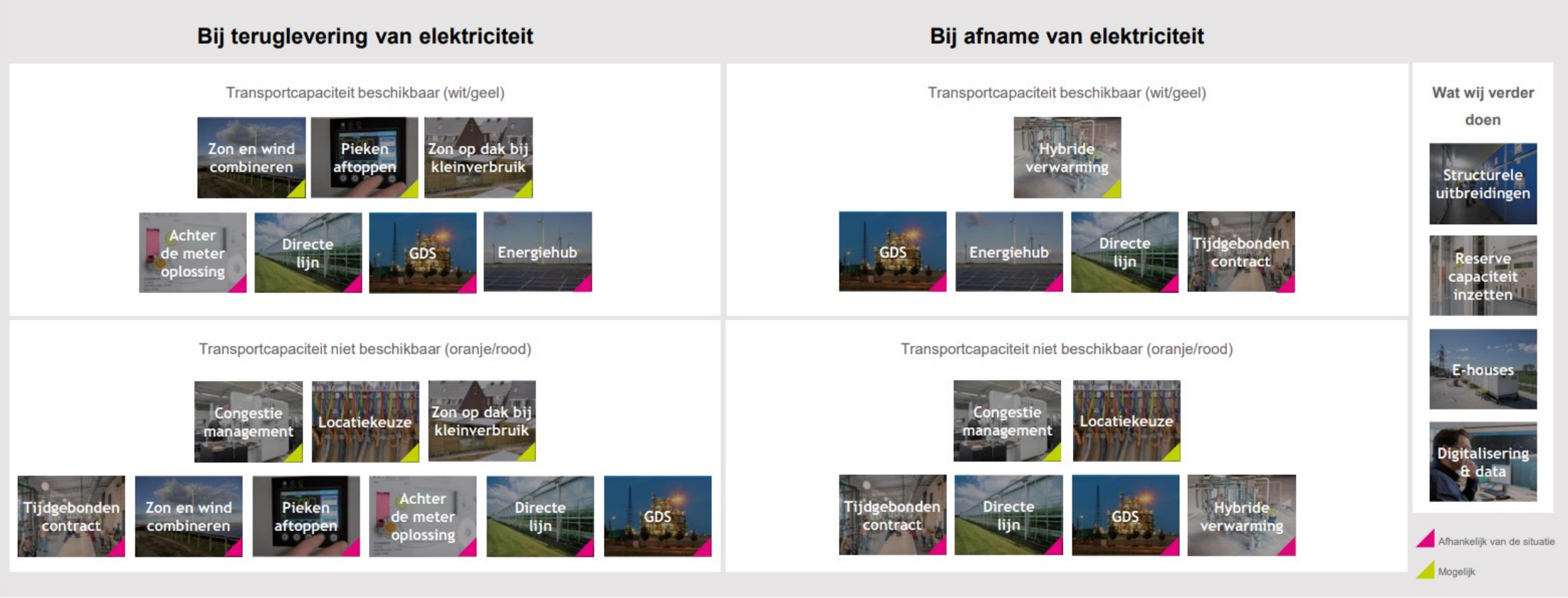
*Bij de theoretische energiepotentie op landbouwgrond gaat het over een tijdelijke (max. 25 jaar) transformatie van deze landbouwgronden. Dit houdt in dat huidige functie, het bedrijven van landbouw, tijdelijk wordt vervangen of wordt gecombineerd met het opwekken van zonne-energie. De gronden die opgenomen zijn in de berekeningen zijn allemaal geregistreerde landbouwpercelen in de Basisregistratie gewassenpercelen. Akkerland en grasland worden als gelijk beschouwd. De maximale potentie van zonne-energie op landbouwgrond is een transformatie van 100% van dit benutbare areaal. In de factsheets voor de elektriciteitstafel van het Klimaatakkoord wordt als voorbeeld uitgegaan van 4%, ook de analysekaarten van het Nationaal Programma RES rekenen met deze 4%. Dat wil echter niet zeggen dat van een gemeentelijk zoekgebied maar 4% benut kan worden: de daadwerkelijke potentie van een gemeentelijk zoekgebied kan groter zijn.

Start vanuit de regio

Netwerk

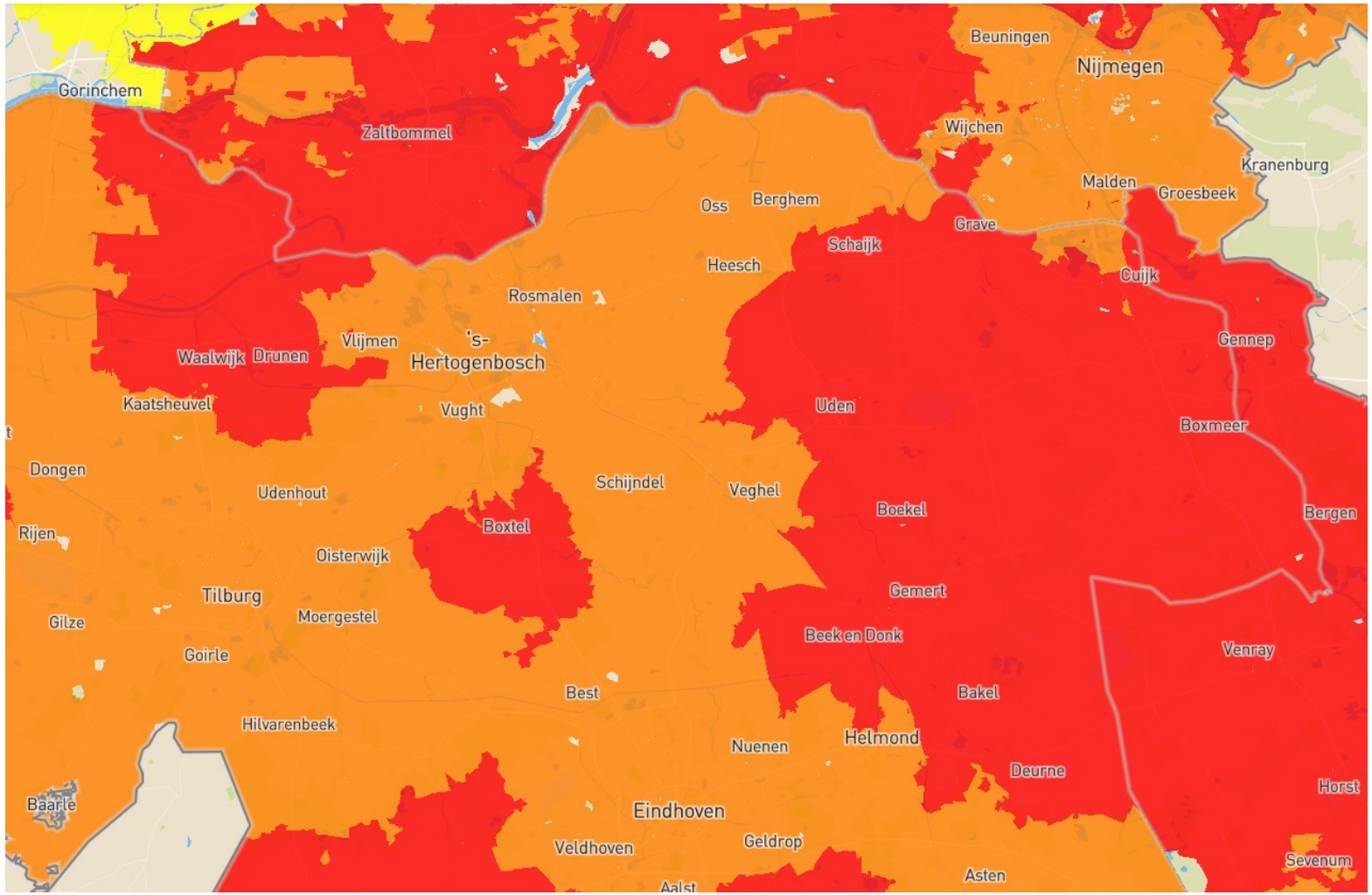
- De huidige netwerkcapaciteit is beperkt zoals de kaart op de volgende slide laat zien. De gehele kaart voor Noordoost Brabant kleurt **oranje** (vooraankondiging structurele congestie) of **rood** (structurele congestie).
    - Deze kaart is een momentopgave voor de meest recente kaart, zie deze link. Dit betekent dat er op dit moment, beperkte tot geen ruimte is voor projecten die nog niet bij Enexis zijn aangemeld voor een nieuwe aansluiting of het vergroten van de capaciteit op een bestaande aansluiting.
    - De netbeheerders Enexis en TenneT investeren in het netwerk van de toekomst, maar het is nog niet altijd duidelijk over waar en wanneer dit gebeurt. De gemeentelijke ambities van opwekking van duurzame energie zijn één van de ontwikkelingen die Enexis gebruikt om de investeringsplannen van het elektriciteitsnetwerk voor de toekomst te bepalen.
- Slim omgaan met het koppelen van vraag en aanbod kan ervoor zorgen dat het netwerk (voor een deel) wordt ontzien. Zo kan grootschalige opwek direct worden verbonden met de afnemers, bijvoorbeeld op een bedrijventerrein.
- Een aansluiting op het net is geen voorwaarde om het RES bod te halen. Alle grootschalige productie van elektriciteit voor de gebouwde omgeving door zonnepanelen en windturbines tellen mee.
- Een ander voorbeeld van efficiënt gebruik van het netwerk is cablepooling, waarbij wind en zonneprojecten op één kabel worden aangesloten. Het overzicht op de volgende pagina toont maatregelen om voor een efficiënt netgebruik te zorgen.
    - Deze link geeft een uitgebreid overzicht van deze maatregelen en de rol van verschillende stakeholders in het realiseren van deze maatregelen.

Netwerk

Overzicht van maatregelen voor een efficiënt netwerkgebruik, zie link. De maatregelen voor teruglevering van elektriciteit zijn gekoppeld aan de transportcapaciteit die wordt getoond op de kaart op de volgende pagina.

Netwerk – Huidige capaciteit – Teruglevering

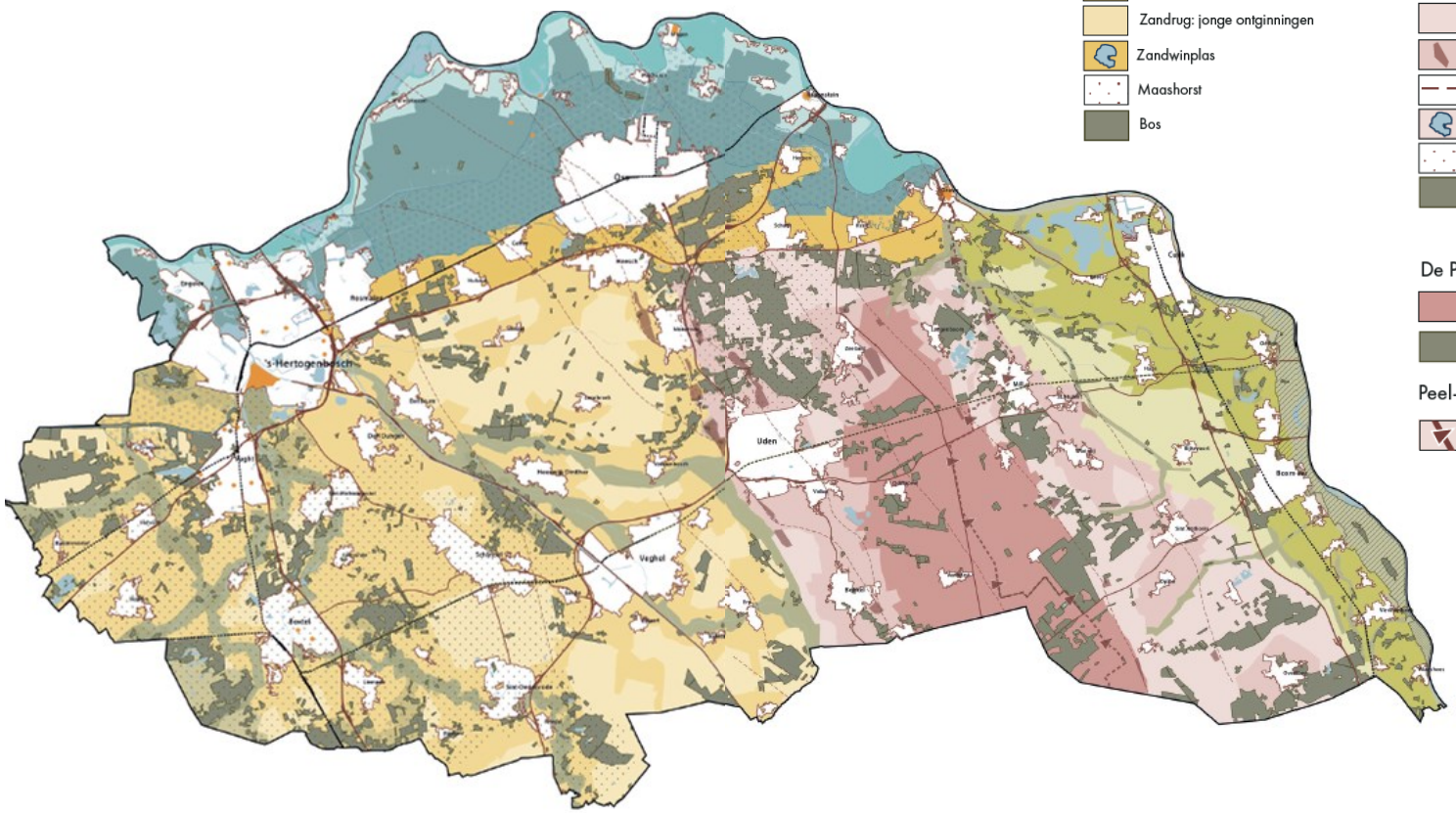
- Transparant: (nog) geen transportschaarste
- Geel: transportschaarste; dreigt, er geldt een aangepast offerteregime
- Oranje: vooraankondiging; structurele congestie bij ACM
- Rood: structureel congestie; nieuwe aanvragen voor transport worden niet gehonoreerd

Bron: Netwerkbeheer Nederland Versie: 29-09-2022 (klik hier voor de meest recente update)

De regio bekeken vanuit het landschap

- Voor de concept RES is een afwegingskader landschap gemaakt, waarbij met een regionaal perspectief naar het landschap is gekeken en is onderzocht waar vanuit het landschap wind- en zonne-energie meer of minder wenselijk zouden zijn.
- De uitgangspunten van dit kader zijn gebruikt om de potentie voor zon en wind te berekenen voor de gehele regio.
- Het afwegingskader landschap is hier te vinden.

De regio bekeken vanuit het landschap

Naad van Brabant

De Zandrug
- Zandrug: oude ontginningen
- Zandrug: jonge ontginningen
- Zandwinplas
- Maashorst
- Bos

De Peel

De Peelrand
- Peelrand: oude ontginningen
- Peelrand: jonge ontginningen
- Wijstgrond
- Peelrandbreuk en nevenbreuken
- Zandwinplas
- Maashorst
- Bos

De Peelkern
- Peelkern ontginningen
- Bos

Peel-Raamstelling
- Linie

Land van Maas

Maasvallei
- Rivierdal en Maas
- Maasterrasrand ontginningen
- Maasterrasvlakte ontginningen
- Maasheggengebied
- Overige waterlopen
- Zandwinplas
- Bos

Maaskant
- Rivierloop Maas
- Uiterwaarden
- Oeverwallen
- Komgronden
- Zandwinplas
- Historische stad aan Maas
- Hertogswetering
- Bos

Zuiderwaterlinie
- Vesting
- Fort / Lunet / Redoute
- Traverse overlaten / inundatievlakten

Meijerij, Dommel en Aa

Het Dommeldal
- Hoofdwaterloop Dommeldal
- Ven
- Het Groene Woud
- Natte natuurparel
- Overige waterlopen
- Oude ontginningen
- Jonge heideontginningen
- Bos

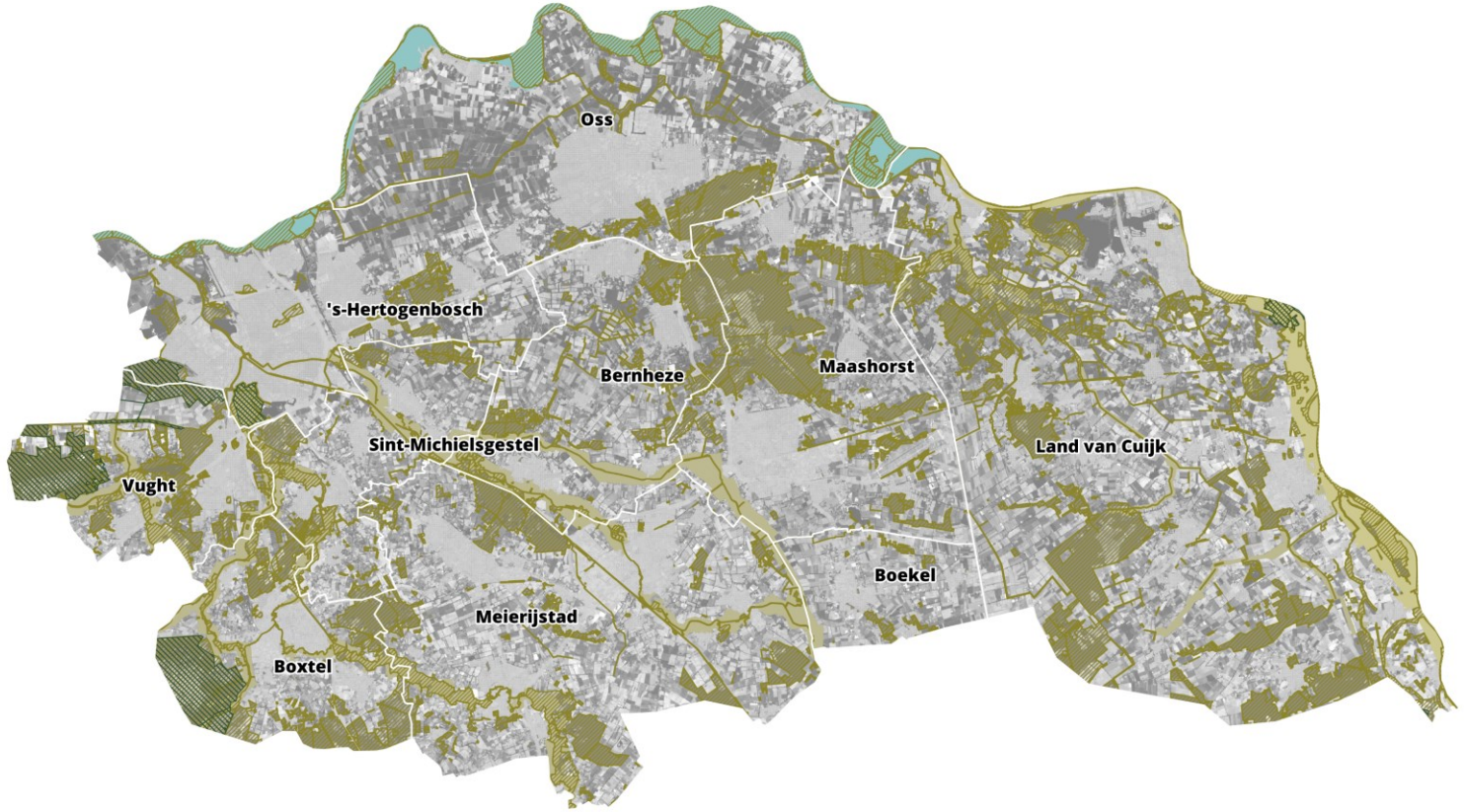
Het Aa-dal
- Hoofdwaterloop Aa-dal
- Het Groene Woud
- Overige waterlopen
- Oude ontginningen
- Jonge heideontginningen
- Bos

Onder- en overliggende structuren
- Zuid-Willemsvaart
- Snelwegen
- Provinciale wegen
- Spoorwegen
- Kernen
- Duits Lijntje
- Peelrandbreuk en nevenbreuken

Bron: Wing, achtergronddocument Landschap concept RES Noordoost-Brabant

Landschapskader

Uitgesloten gebieden voor zon

Deze kaart toont de gebieden die zijn uitgesloten voor zonnevelden volgens het afwegingskader landschap.

Afwegingskader landschap

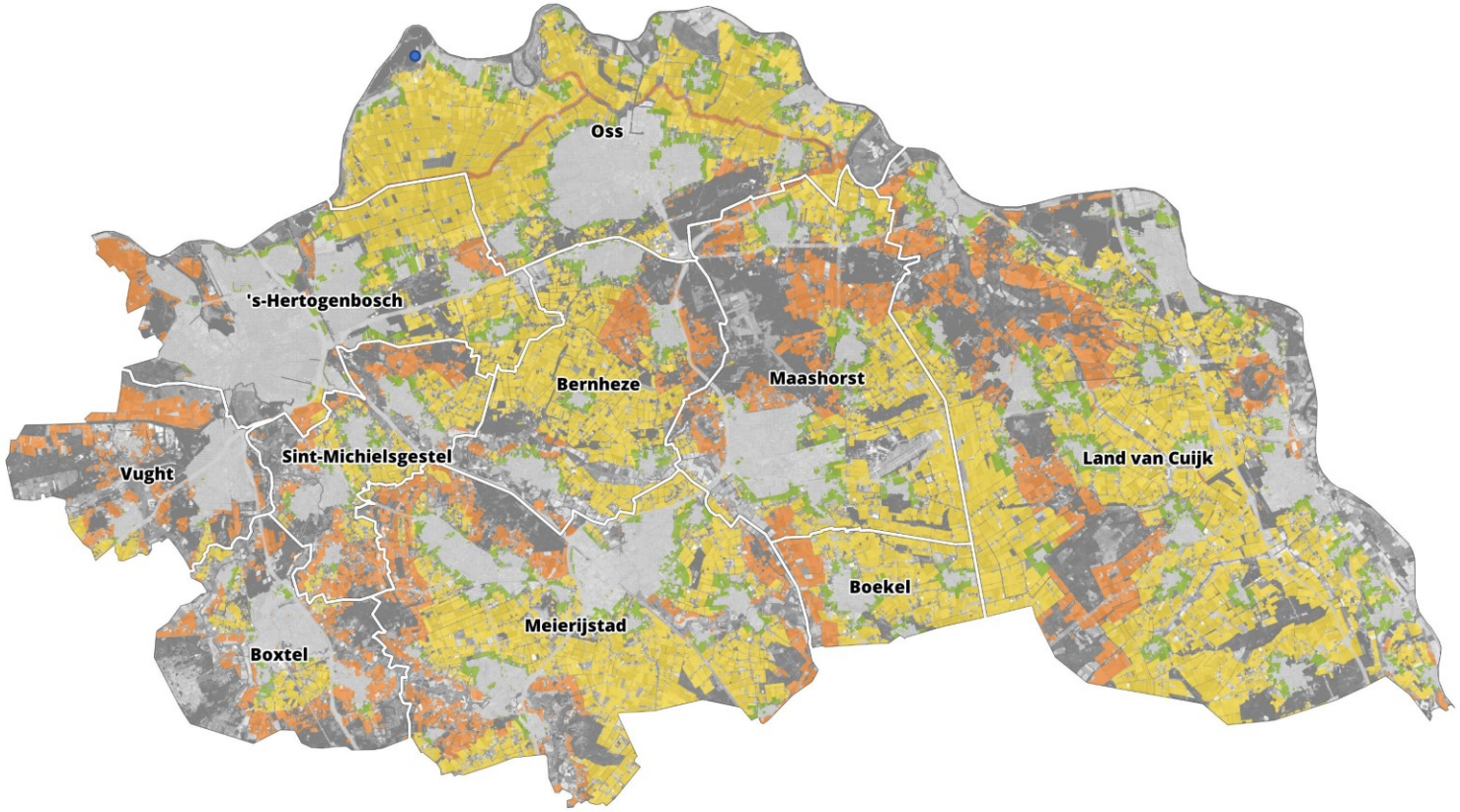
Uitgesloten landschap

- Natura 2000
- NNN
- Bossen
- Rivierdal
- Uiterwaarden
- Beekdalen

Bewerking van: achtergronddocument Landschap concept RES Noordoost-Brabant

0 5 10 15 km

Landschapskader – Zon tredes (4-5)

Deze kaart toont een bewerking van het afwegingskader landschap voor zonnevelden.

	Totaal agrarisch oppervlak binnen de gemeentelijk zoekgebieden (100%)	Technische potentie (4% oppervlak benutting)	
	Hectare	Hectare	TWh*
4	6.183	247	0,32
5i	33.494	1.340	1,74
5ii	12.478	499	0,65
Totaal	**52.154**	**2.086**	**2,71**

In de tabel zijn alleen de nummers genoemd.

**Om het potentieel voor de 4% van de benutte oppervlakte te berekenen, wordt 15% van de oppervlakte gewonnen. Deze 15% vertegenwoordigt het gebied binnen een perceel dat niet is bedekt met zonnepanelen.*

Afwegingskader landschap

Terreinen aangrenzend aan de bebouwde omgeving (4)

Landbouwgronden in landelijk gebied en natuur (5)

Landbouwgrond op landelijk gebied en natuur (zonder groenblauwe mantel gebieden) (5i)

Groenblauwe mantel gebieden) (5ii)

0 5 10 15 km

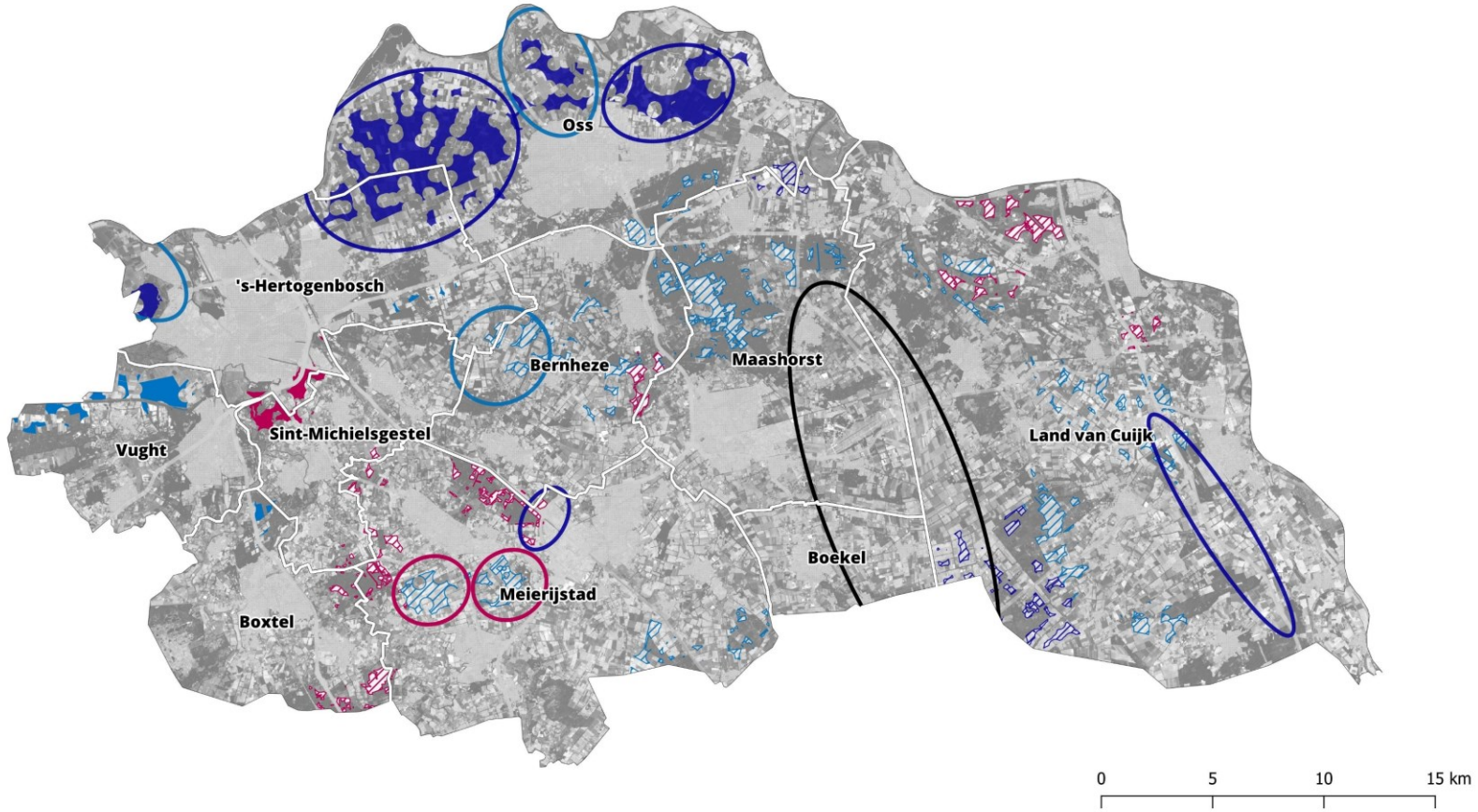
Bewerking van: achtergronddocument Landschap concept RES Noordoost-Brabant

Landschapskader – Wind tredes (minimaal 5 Turbines)

Voor 5,6 windturbines

Deze kaart toont een bewerking van het afwegingskader landschap voor windturbines.

In de tabel op de volgende pagina is de theoretische potentie van de gebieden weergegeven.

Afwegingskader landschap

Zoekgebieden

- Zoekgebied: voorkeurgebied nu onmogelijk
- Zoekgebied: voorkeurgebied
- Zoekgebied: minder geschikt
- Zoekgebied: nauewelijks geschikt

Gebieden zonder veiligheid-en geluidsbeperkingen en binnen landschapskader gebieden

Voorkeursgebied

- Gebieden binnen voorkeur landschap binne radartoetsgebieden (1)
- Gebieden binnen voorkeur landschap buiten radartoetsgebieden (1)

Minder gewenst

- Gebieden binnen minder gewenst landschap binnen radartoetsgebieden (2)
- Gebieden binnen minder gewenst landschap buiten radartoetsgebieden (2)

Nauwelijks gewenst

- Gebieden binnen nauwelijks gewenst landschap binnen radartoetsgebieden (3)
- Gebieden binnen nauwelijks gewenst landschap buiten radartoetsgebieden (3)

Bewerking van: achtergronddocument Landschap concept RES Noordoost-Brabant

GENERATION .ENERGY

Landschapskader – Wind tredes (minimaal 5 Turbines)

Voor 5,6 windturbines

Theoretische potentie van gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen rekenning houden met de landschapskadder binnen en buiten toetsingsvlakken radar en luchtvaart

	5,6 MW							
	Potentie binnenradar- en luchtvaarttoetsingsvlakken in TWh (turbines)				Potentie buiten radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken in TWh (turbines)			
	Turbines		TWh		Turbines		TWh	
	100%	50%	100%	50%	100%	50%	100%	50%
Voorkeursgebied	41 - 21		0,61 - 0,31		147 - 74		2,38 - 1,19	
Minder gewenst	0 - 0		0,00 - 0,00		42 - 21		0,63 - 0,31	
Nauwelijks gewenst	85 - 43		1,27 - 0,64		16 - 8		0,24 - 0,12	
Totaal	126 - 63		1,88 - 0,94		205 - 103		3,25 - 1,62	

Conclusies (1/4)

De regionale RES ambitie is 1,6 TWh. Uit de monitoring blijkt dat de regio haar **bod van 1,6 TWh** op basis van de huidige situatie niet (tijdig) gaat realiseren. Dit is de aanleiding van deze studie naar de potentie van de RES regio Noordoost-Brabant. Hieronder en op de volgende pagina's delen we de conclusies van deze studie.

- Uit dit rapport blijkt dat vanuit een regionaal perspectief dat er **meer potentie voor duurzame opwekking met zonne- en windenergie** is dan wordt gereflecteerd in het huidige gemeentelijke beleid.

- We zien dat individuele gemeenten hun eigen (lokale) bijdrage aan het RES-bod beschouwen als de maximale inspanning die nodig is ten aanzien van zonnevelden en windturbines voor 2030. Dit maakt het RES-bod erg kwetsbaar: op het moment dat **één gemeente de lokale resultaatverplichting niet haalt**, wordt het **RES-bod niet langer gehaald**.

- Het beleid van de gemeenten is over het algemeen restrictiever voor windenergie dan voor zonne-energie. De provincie Noord-Brabant stelt daarnaast in de Omgevingsverordening dat voor de vergunning van een zonnepark uit onderzoek moet blijken dat de aanleg van het zonnepark noodzakelijk is om te voorzien in de behoefte voor duurzame energie. Deze noodzaak kan echter ook regionaal spelen, om de regionale RES ambitie te halen.
- *Aanbeveling:* wij adviseren dat het lokale beleid meer vanuit de potentie moet worden ingericht dan vanuit het restrictieve beleid van vandaag de dag.

[1]Bron: RVO, Monitor wind op land over 2021, mei 2022

Conclusies (2/4)

- Om de RES-ambitie te halen bestaat in de regio voldoende technische potentie voor 5,6 MW windturbines buiten de radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken. **Vier van de tien gemeenten hebben echter geen potentiegebieden *buiten* de radartoetsingsvlakken.**
  - De kans voor windturbines binnen radargebieden neemt iets toe wanneer de turbines lager zijn en verder zijn gelegen van de radar. In de bijlage van dit rapport hebben we ook de potentie van een 3,6 MW turbine berekend, maar ook dit type turbine moet worden getoetst. Deze minder hoge turbines komen door de opzet van de SDE-rekensystematiek relatief ongunstig uit, aangezien de systematiek aanstuurt op de meest efficiënte manier van opwekking. Dit zorgt ervoor dat de minder hoge turbines moeilijker realiseerbaar zijn.[1]
  - *Aanbeveling*: Omdat vier van de tien gemeente geen potentiegebieden hebben buiten de radartoetsingsvlakken adviseren wij om op regionaal schaalniveau zoekgebieden te verkennen voor windenergie.

- Gemeenten geven aan dat de eis zoals opgenomen in de Omgevingsvisie van de provincie Noord-Brabant voor clustering van minimaal 3 windturbines belemmerend zou kunnen werken voor realisatie van plannen.
  - Wanneer de Omgevingsvisie in werking treedt is er een afwijkingsmogelijkheid op de eis ten aanzien van clustering van minimaal 3 windturbines. Deze afwijkingsmogelijkheid moet door gemeenten onderbouwd worden vanuit een integrale visie en moet altijd in vroegtijdige afstemming met de provincie Noord-Brabant worden voorbereid.
  - Uit deze studie blijkt dat er buiten het gemeentelijk beleid om **voldoende technische potentie is om clusters van 3 turbines te realiseren** om de RES-ambitie te halen. Hieruit volgt dat het vanuit de technische potentie niet nodig is om af te wijken van de eis van minimaal 3 windturbines.

[1]Bron: RVO, Monitor wind op land over 2021, mei 2022

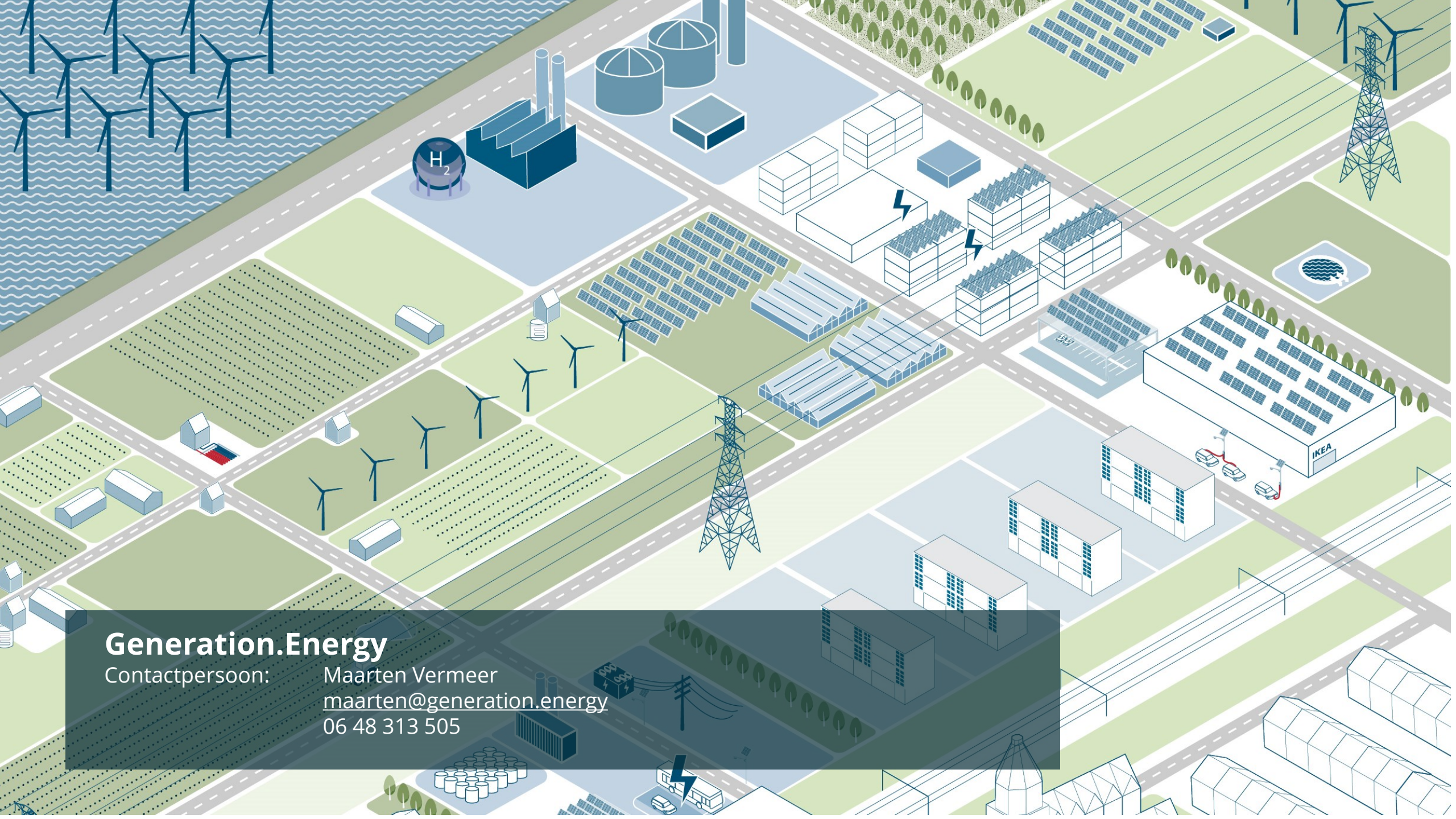
Conclusies (3/4)

- In het ‘afwegingskader landschap’ wordt een minimale clustergrootte van 5 turbines voorgesteld, maar dit is in tegenstelling tot de provinciale omgevingsverordening geen vaststaand beleid. De RES-ambitie van 1,6 TWh valt met inachtneming van de minimale clustergrootte van 5 turbines **binnen de bandbreedte** van de potentie van het in het afwegingskader landschap aangegeven voorkeursgebied.

- Er worden in gemeentelijk beleid (zeker rond zonnevelden) keuzes gemaakt die het invullen van de potentiegebieden vertragen of bemoeilijken.
  - Op basis van landschapskenmerken worden maximale groottes voor zonnevelden aangegeven, welke soms relatief klein zijn (van 0.5 hectare tot 5 hectare). Deze maatregelen hebben geen directe invloed op de potentie, maar **beïnvloeden wel de businesscase** (en zo de haalbaarheid) van een zonneveld.
  - *Aanbeveling:* voor het tijdig halen van het bod kan gezocht worden naar maatregelen die het halen van de ambitie kunnen versnellen. Bijvoorbeeld door grotere zonnevelden toe te staan en/of het tegelijkertijd uitgeven van meerdere kleinere projecten.

Conclusies (4/4)

- De beperkte netcapaciteit zorgt ervoor dat een aantal gemeenten **wachten met het uitgeven van zoekgebieden**, omdat deze op dit moment niet aangesloten kunnen worden. Tegelijkertijd vraagt Enexis om zekerheid over locaties voor zoekgebieden.
- Daarnaast verschilt de definitie van wat een zoekgebied is tussen Enexis en de gemeenten. Voor Enexis is deze definitie vaak concreter dan voor de gemeenten. De houding van zowel Enexis als de gemeenten zorgt voor een discussie; wie moet de eerste stap zetten?
- Het is van belang om niet op elkaar te wachten, omdat het doorlopen van de juiste ruimtelijke ordeningsprocedures (voor zowel het netwerk als energieprojecten) tijd in beslag neemt. Tijdens de looptijd van de studie namen we wel waar dat de gemeenten en Enexis naar elkaar toe bewegen.
- *Aanbevelingen:*
    - Voor projecten met grote vermogens, zoals windenergie-projecten, is het belangrijk dat de netbeheerder aangeeft waar het netwerk makkelijk of juist moeilijk uit te breiden is, en op welke termijn dit realistisch is. Dit kan vervolgens worden **meegenomen in de belangenafweging** bij het prioriteren en uitgeven van zoekgebieden.
    - Onderling overleg en afstemming en het voorkomen van verdere discussie over wie de eerste stap(pen) dient te zetten is van belang voor de realisatie van de RES-ambitie. Een **gezamenlijke studie** van gemeenten en Enexis naar de **toekomstige locatie van nieuwe onderstations** is een mogelijke vervolgstap.

Generation.Energy
Contactpersoon: Maarten Vermeer
maarten@generation.energy
06 48 313 505

Definitie

Definitie

Een potentiegebied:

- Een gebied waar energieopwekking technisch mogelijk is rekening houdend met veiligheids- geluids-, rijks- en provinciale-beleidsbeperkingen.

Een zoekgebied:

- Een geografisch afgebakend gebied waarbij per energietechniek (zon en/of wind) is bepaald wat de opwekpotentie is en dat na een integrale belangenafweging is vastgesteld door de gemeenteraad.

Bijlage 1

Vergelijking uitgangspunten Pondera en Generation.Energy

- De uitgangspunten voor de windpotentie van de voormalige gemeente Boxmeer zijn vergeleken met deze studie.
- De studie voor de gemeente Boxmeer is uitgerekend door Pondera. Meer informatie over de uitgangspunten voor de windpotentie van deze studie is hier te vinden op pagina 62-83.
- De vollasturen voor wind zijn in deze studie gebaseerd op de laatste rekenregels van het Nationaal Programma RES.

	Pondera	Generation.Energy
Referentieturbine (MW)	4,2	5,6
Vollasturen	3000	2650 [1]
Ashoogte	150	166
Diameter	150	150

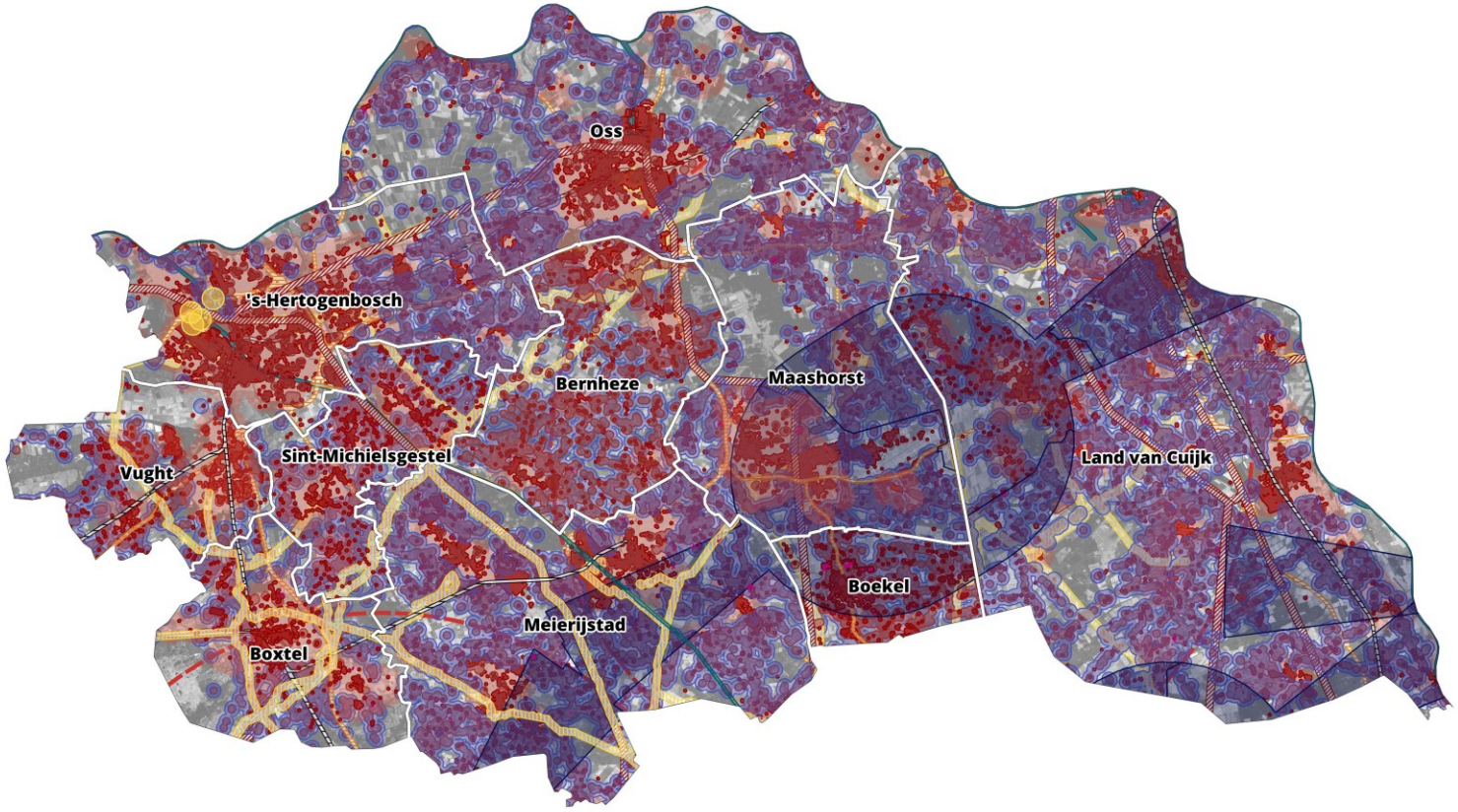
Contour (afstand in m)		
Harde belemmeringen geluid[2]	400	500
Harde belemmeringen geluid[3]	400	350
Kwetsbare bebouwing	nvt	241
Beperkt kwetsbare bebouwing	nvt	75
Risicobronnen	225	v
Spoorwegen	83	83
Snelwegen	75	75
Buisleidingen	225	241
Hoogspanningskabels	225	241
Vaarwegen	75	50
Primaire waterkering	225	50
Hinderzones		
Aanvliegroute luchthaven	v	v
Radarcontour luchthaven	v	v
Natura 2000	v	v
Natuur Netwerk Brabant	v	v

1: op basis van de windsnelheden en de vollasturen beschreven in de Rekenregels van NP RES. Voor Oss wordt 2950 aangehouden ivm hogerere windsnelheden.
2: Woonkernen. Pondera maakt geen onderscheid tussen woonkernen en losse bebouwing
3: Losse bebouwing. Pondera maakt geen onderscheid tussen woonkernen en losse bebouwing
V = Vastgestelde hinderzone

Bijlage 2
3,6 MW turbine

Wind – Technische beperkingen

Voor 3,6 MW windturbines

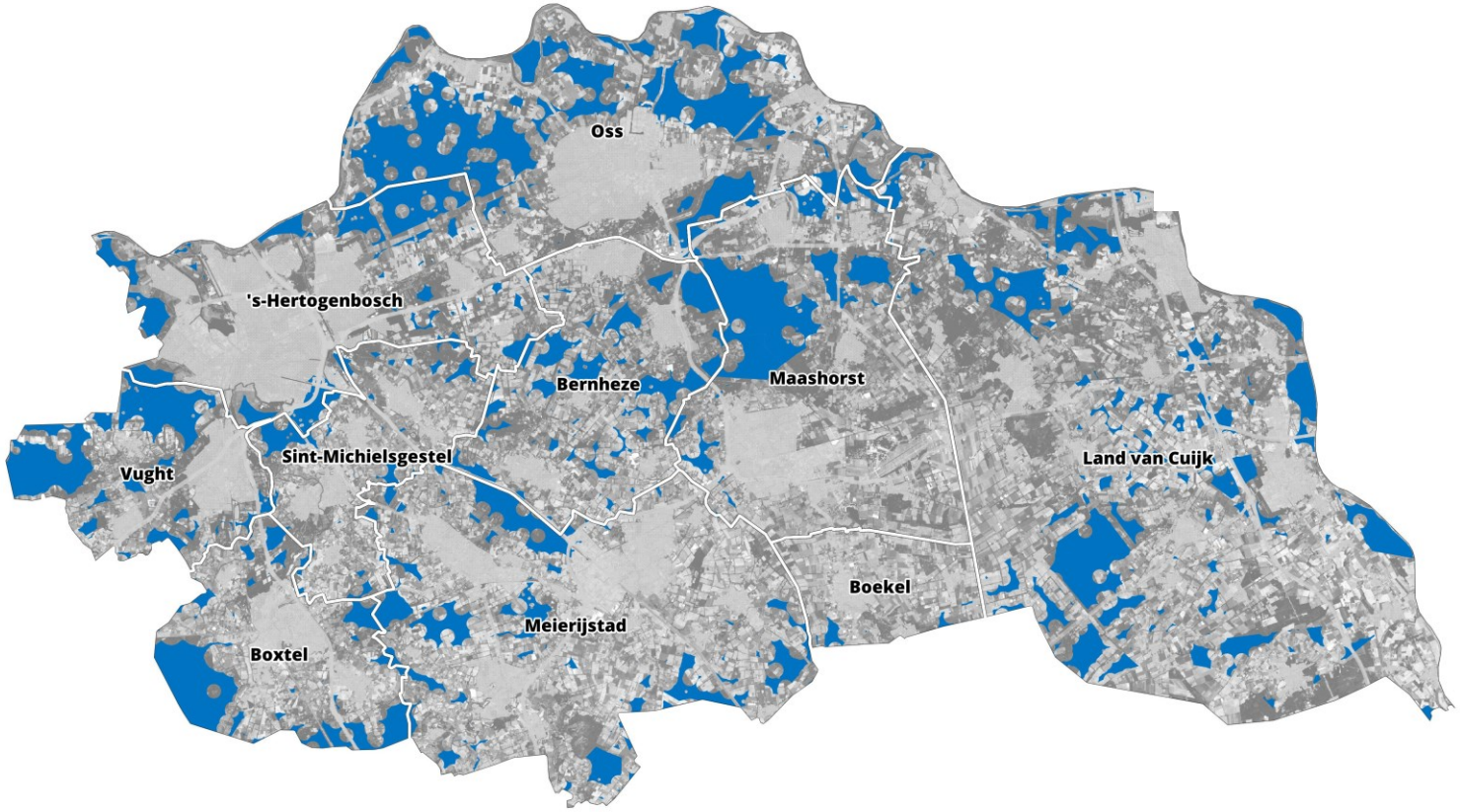
Bij de plaatsing van windturbines is veiligheid voor de omgeving belangrijk. Vanuit verschillende wet- en regelgeving wordt deze omgeving beschermd op veiligheid en geluid. In het Handboek Risicozonering Windturbines is beschreven op welke onderwerpen de veiligheids- en geluidsnormeringen betrekking hebben. Tevens zijn hierin richtlijnen beschreven op welke wijze deze regels vertaald kunnen worden naar ruimtelijke afstanden ten opzichte van een bron. De rekenregels zijn gebaseerd op de afmetingen van de mast en de rotor van de turbine.

Veiligheid en geluids beperkte gebieden

- Bestaande turbines
- Hoogspanning
- Buisleidingen bestaand
- Wegen
- Spoor
- Beperkt kwetsbare gebouwen
- Kwetsbare gebouwen
- Losse woonbebouwing (geluid)
- Woonkernen
- Luchthaven
- Risico-inrichting
- Bestaande kassen
- Waterwegen
- Radarcontour defensie

Wind – Gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen

Voor 3,6 MW windturbines

Deze kaart is de inverse van de kaart op de vorige pagina. Alle gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen zijn blauw gekleurd.

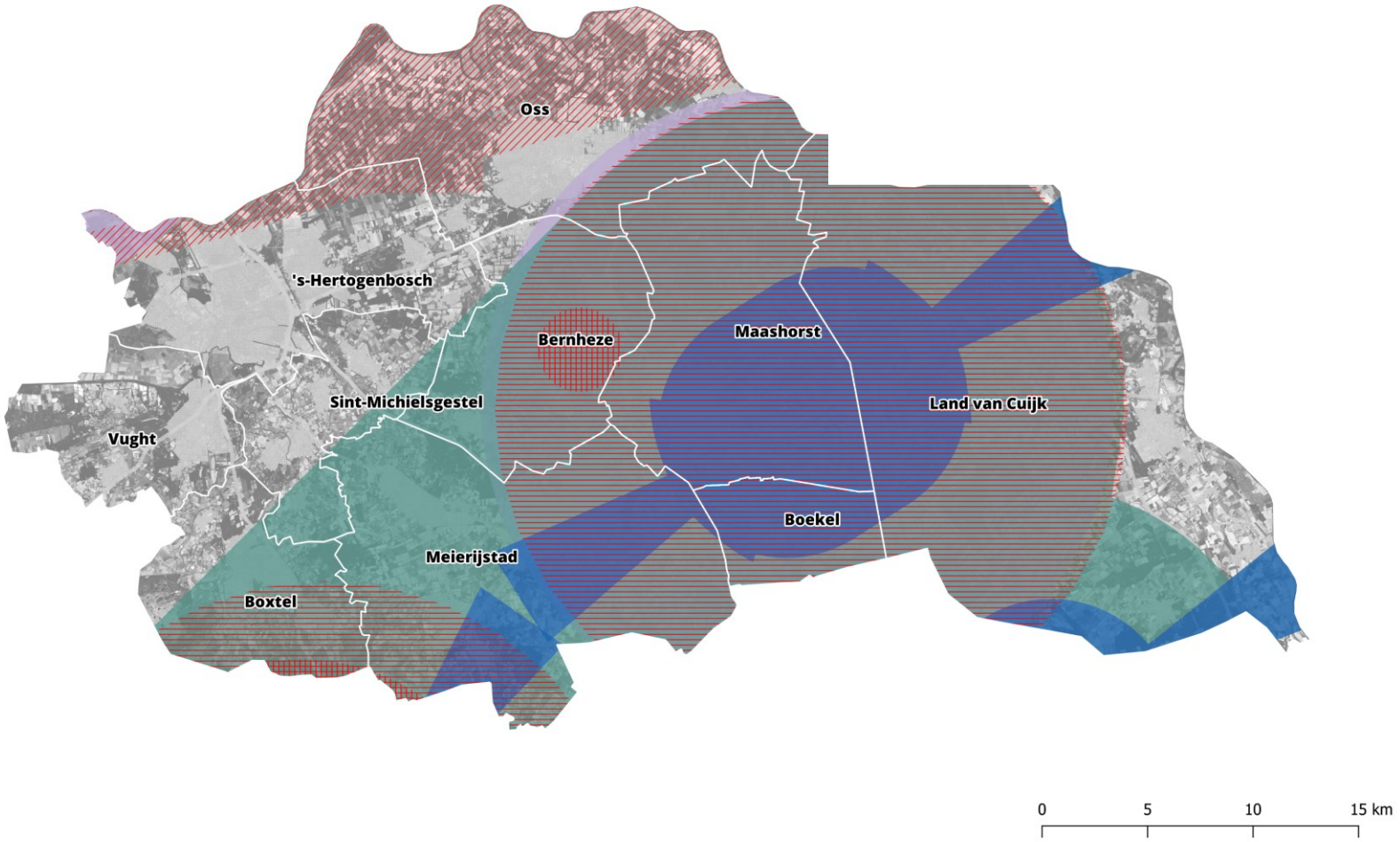
Theoretische potentie van gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen

	3,6 MW			
	Turbines		TWh	
	100%	50%	100%	50%
Totaal	1665	833	14,34	7,17

Gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen

Wind – Toetsingsvlakken

Voor 3,6 MW windturbines

Deze kaart geeft een weergave van radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken gebaseerd op deze viewer.

Toetsengebieden

Radartoetsgebieden

Strenge toets dekking radar militaire luchthaven

- 300ft
- 500ft

Toets dekking radar station (1)

- 15 km-zone oplopend tot 1000 ft

Beschmermingsvlak

Beschermingsvlak CNS (Civiel, Defensie)

- Beschermingsvlak CNS (Defensie - Bureau PANS-OPS)

Beschermingsvlak luchthavens (Burger, Helicopter, Zweef)

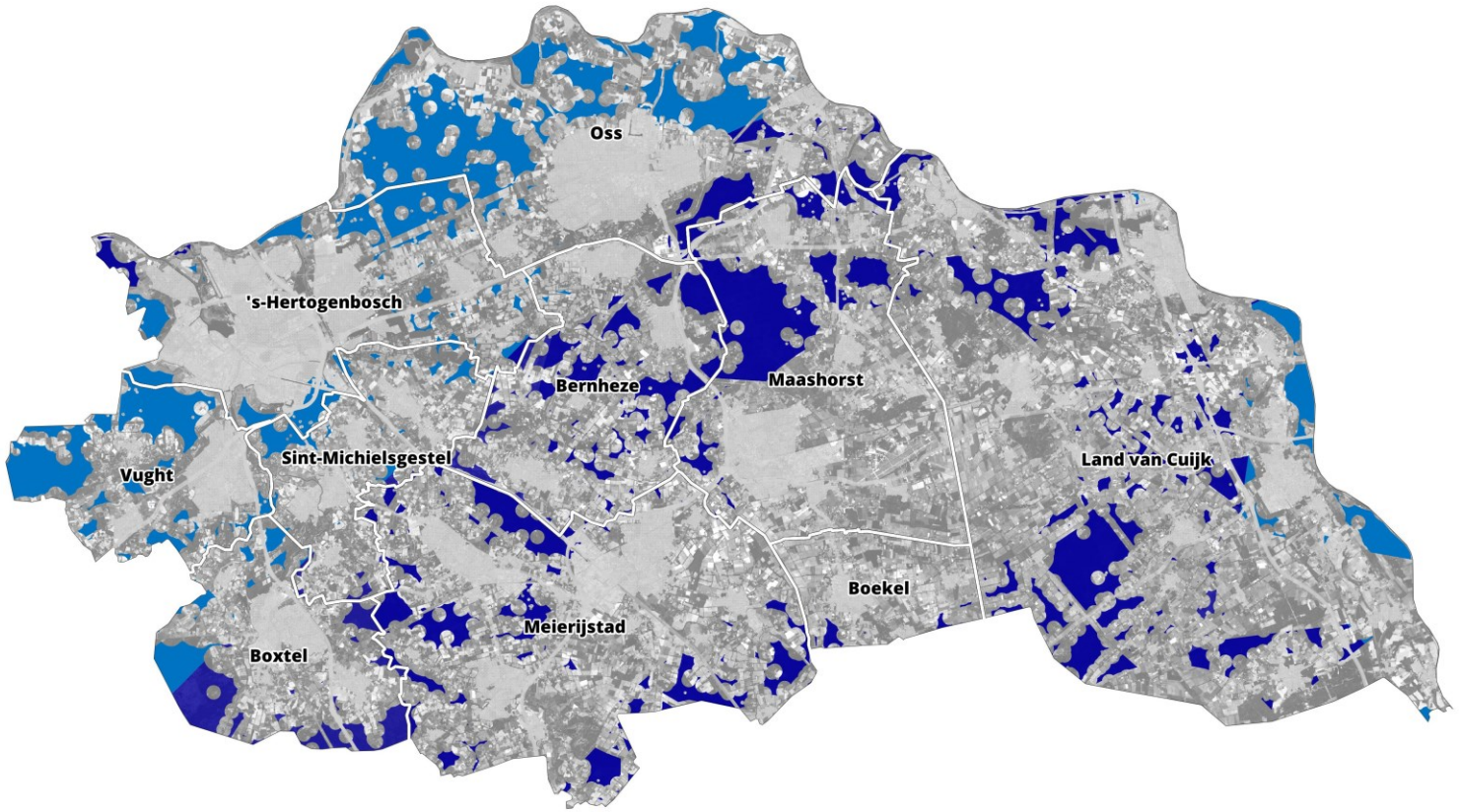
- Toetsingsvlak CNS Systeem (Luchtverkeersleiding Nederland)
- Zweefvliegluchthaven beschermingsvlakken CNS (Civiel-ILT)

Beschermingszone laagvliegruimtes (Civiel, Defensie)

- Beschermingszone laagvliegruimtes (Defensie - Bureau PANS-OPS)

Wind – Technische potentie + toetsingsvlakken

Voor 3,6 MW windturbines

Alle gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen binnen radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken zijn donkerblauw gekleurd.

Alle gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen buiten radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken zijn lichtblauw gekleurd.

In de tabel op de volgende pagina is de theoretische potentie van de gebieden weergegeven.

Gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen, buiten radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken

Gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen, binnen radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken

GENERATION .ENERGY

Wind - Technische potentie + toetsingsvlakken

Voor 3,6 MW windturbines

Theoretische potentie van gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen binnen en buiten radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken

	3,6 MW							
	Potentie binnen radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken in TWh (turbines)				Potentie buiten radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken in TWh (turbines)			
	Turbines		TWh		Turbines		TWh	
	100%	50%	100%	50%	100%	50%	100%	50%
Bernheze	143	72	1,21	0,60	4	2	0,03	0,02
Boekel	14	7	0,12	0,06	0	0	0,00	0,00
Boxtel	78	39	0,66	0,33	45	23	0,38	0,19
Land van Cuijk	324	162	2,74	1,37	73	37	0,62	0,31
Maashorst	149	75	1,26	0,63	0	0	0,00	0,00
Meierijstad	215	108	1,82	0,91	1	1	0,01	0,00
Oss	58	29	0,54	0,27	269	135	2,49	1,24
s-Hertogenbosch	16	8	0,14	0,07	131	66	1,11	0,55
Sint-Michielsgestel	16	8	0,14	0,07	44	22	0,37	0,19
Vught	0	0	0,00	0,00	122	61	1,03	0,52
Totaal	1013	507	8,62	4,31	689	345	6,04	3,02

Wind – Provinciaal beleid

Voor 3,6 MW windturbines

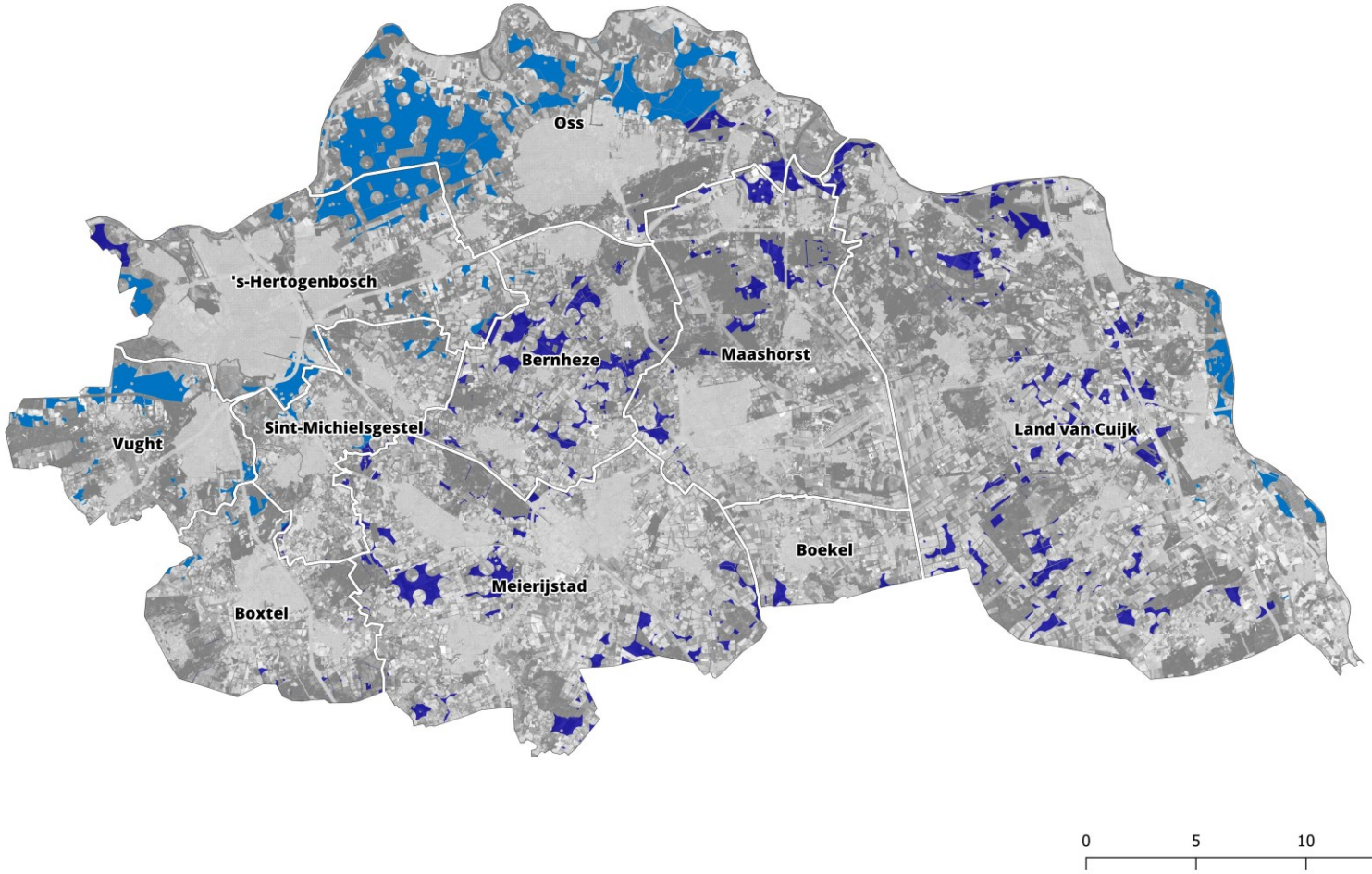
In de interim Omgevingsverordening van de provincie Noord-Brabant wordt een minimum gesteld aan het aantal turbines dat in een cluster of lijn geplaatst moet worden; namelijk minimaal 3 turbines.

Daarnaast is het Natuurnetwerk Nederland uitgesloten voor windturbines.

In de Omgevingsverordening zijn een aantal voorwaarden beschreven voor situaties waarbij beargumenteerd van bovenstaande regels kan worden afgeweken.

Wind - Provinciale verordening (minimaal 3 turbines)

Voor 3,6 MW windturbines

Deze kaart toont de potentiegebieden wanneer rekening wordt gehouden met onderstaande uitgangspunten.

Meegenomen in kaart en berekening:

- Veiligheids- en geluidsbeperkingen
- Toetsingsvlakken radar en luchtvaart
- Uitsluiten van Natuur Netwerk Brabant
- Clustering van drie windturbines

In de tabel op de volgende pagina is de theoretische potentie van de gebieden weergegeven.

- Gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen, buiten radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken en Natuur Netwerk Brabant
- Gebieden zonder veiligheidd- en geluidsbeperkingen, binnen radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken en Natuur Netwerk Brabant

GENERATION .ENERGY

Wind - Provinciale verordening (minimaal 3 turbines)

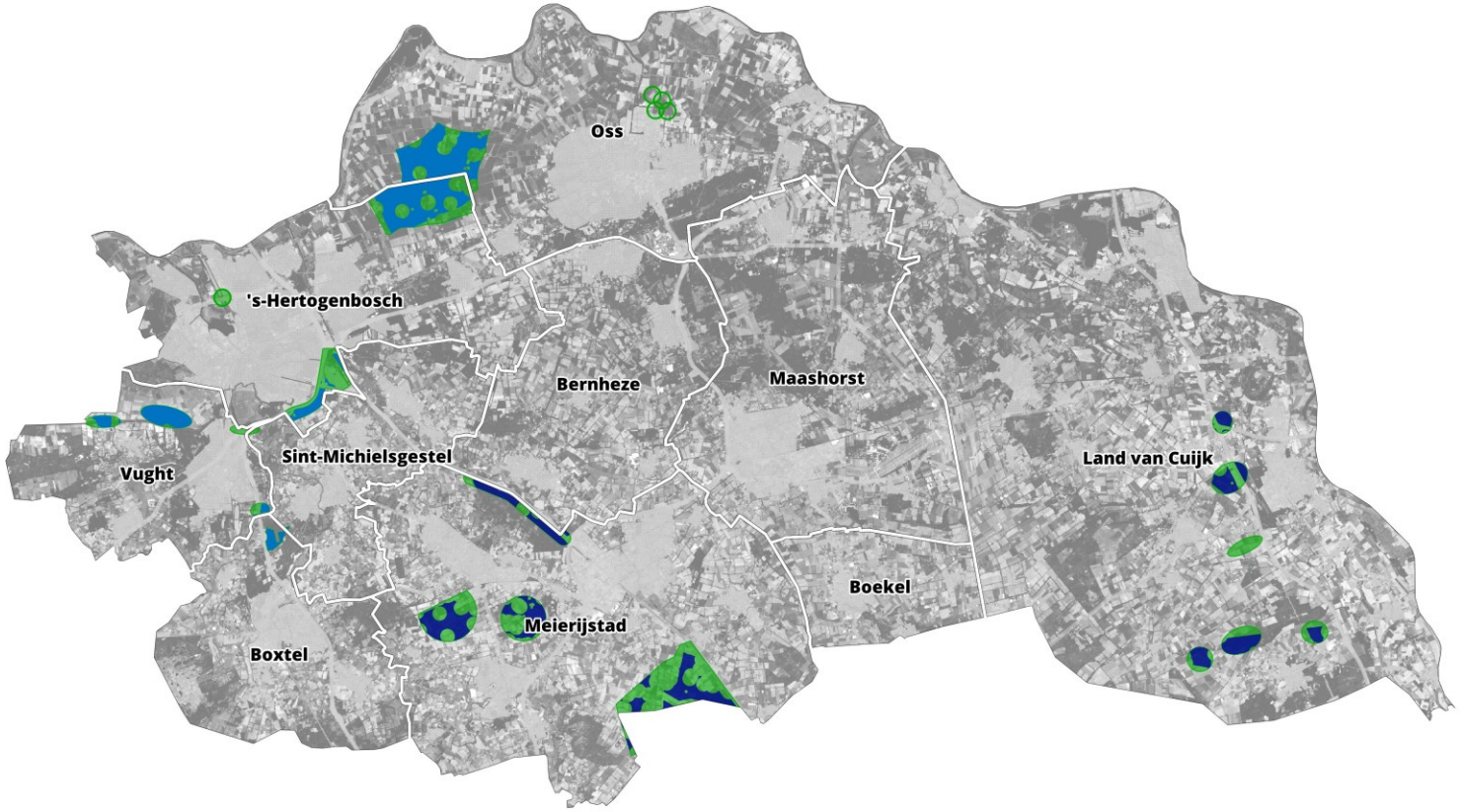
Voor 3,6 MW windturbines

Theoretische potentie van gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen rekening houdend met de provinciale verordening binnen en buiten radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken

	3,6 MW							
	Potentie binnen radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken in TWh (turbines)				Potentie buiten radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken in TWh (turbines)			
	Turbines		TWh		Turbines		TWh	
	100%	50%	100%	50%	100%	50%	100%	50%
Bernheze	125	63	1,06	0,53	3	2	0,03	0,01
Boekel	11	6	0,09	0,05	0	0	0,00	0,00
Boxtel	32	16	0,27	0,14	20	10	0,17	0,08
Land van Cuijk	253	127	2,14	1,07	55	28	0,47	0,23
Maashorst	108	54	0,91	0,46	0	0	0,00	0,00
Meierijstad	180	90	1,52	0,76	1	1	0,01	0,00
Oss	38	19	0,35	0,18	245	123	2,27	1,13
s-Hertogenbosch	16	8	0,14	0,07	107	54	0,91	0,45
Sint-Michielsgestel	13	7	0,11	0,05	32	16	0,27	0,14
Vught	0	0	0,00	0,00	82	41	0,69	0,35
Totaal	776	388	6,60	3,30	545	273	4,80	2,40

Wind – Gemeentelijke zoekgebieden

Voor 3,6 MW windturbines

Deze kaart is een versimpelde weergave van het windbeleid van de gemeenten binnen de RES Noordoost-Brabant. Voor nuancering van de zoek- en uitsluitingsgebieden en de totstandkoming daarvan verwijzen wij naar de analyse van het gemeentelijk beleid in dit rapport en naar de beleidsdocumenten van de desbetreffende gemeente.

In de tabel op de volgende pagina is de theoretische potentie van de gebieden weergegeven.

- Aangewezen als zoekgebied voor windturbines door gemeentelijk beleid
- Gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen, buiten radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken en Natuur Netwerk Brabant
- Gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen, binnen radar-en luchtvaarttoetsingsvlakken en Natuur Netwerk Brabant

GENERATION .ENERGY

Wind – Gemeentelijke zoekgebieden

Voor 3,6 MW windturbines

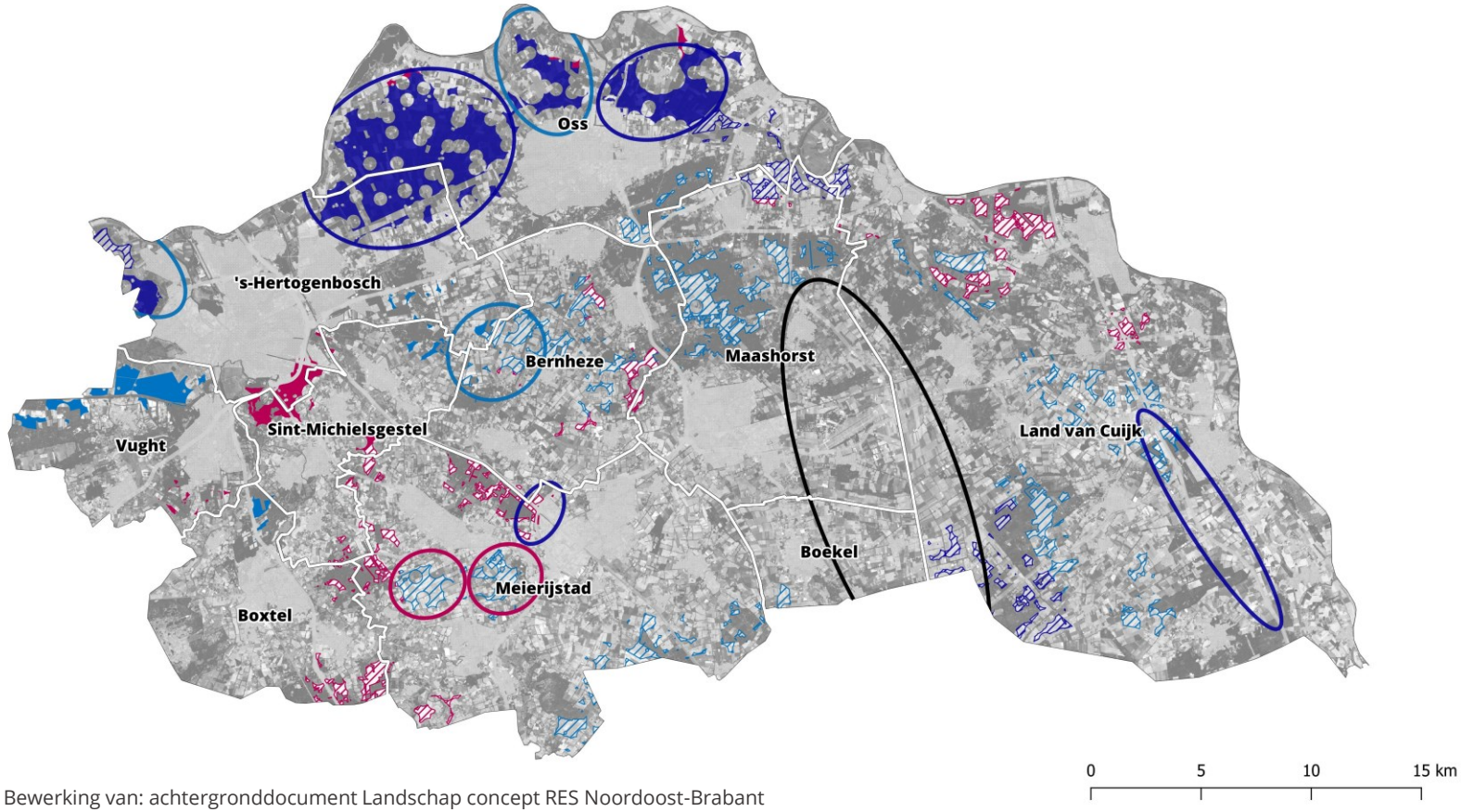
Theoretische potentie van gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen rekening houden met de provinciale verordening binnen en buiten toetsingsvlakken radar en luchtvaarten binnen de gemeentelijke zoekgebieden

	3,6 MW							
	Potentie binnen radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken in TWh (turbines)				Potentie buiten radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken in TWh (turbines)			
	Turbines		TWh		Turbines		TWh	
	100%	50%	100%	50%	100%	50%	100%	50%
Bernheze	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00
Boekel	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00
Boxtel	0	0	0,00	0,00	3	2	0,03	0,01
Land van Cuijk	22	11	0,19	0,09	0	0	0,00	0,00
Maashorst	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00
Meierijstad	54	27	0,46	0,23	0	0	0,00	0,00
Oss	0	0	0,00	0,00	27[A]	14[A]	0,25[A]	0,12[A]
s-Hertogenbosch	0	0	0,00	0,00	34	17	0,29	0,14
Sint-Michielsgestel	0	0	0,00	0,00	0	0	0,00	0,00
Vught	0	0	0,00	0,00	11	6	0,09	0,05
Totaal	76	38	0,64	0,32	75	38	0,66	0,33

[A] *Elzenburg-De Geer is niet meegenomen in de potentieberekening. Dit project ligt momenteel bij de Raad van State. Het gaat om vier windutbines van elk 4,2 MW*

Landschapskader - Wind tredes (minimaal 5 Turbines)

Voor 3,6 MW windturbines

Bewerking van: achtergronddocument Landschap concept RES Noordoost-Brabant

Deze kaart toont een bewerking van het afwegingskader landschap voor windturbines.

In de tabel op de volgende pagina is de theoretische potentie van de gebieden weergegeven.

Afwegingskader landschap

Zoekgebieden

- Zoekgebied: voorkeurgebied nu onmogelijk
- Zoekgebied: voorkeurgebied
- Zoekgebied: minder geschikt
- Zoekgebied: nauewelijks geschikt

Gebieden zonder veiligheid-en geluidsbeperkingen en binnen landschapskader gebieden

Voorkeursgebied

- Gebieden binnen voorkeur landschap binne radartoetsgebieden (1)
- Gebieden binnen voorkeur landschap buiten radartoetsgebieden (1)

Minder gewenst

- Gebieden binnen minder gewenst landschap binnen radartoetsgebieden (2)
- Gebieden binnen minder gewenst landschap buiten radartoetsgebieden (2)

Nauwelijks gewenst

- Gebieden binnen nauwelijks gewenst landschap binnen radartoetsgebieden (3)
- Gebieden binnen nauwelijks gewenst landschap buiten radartoetsgebieden (3)

GENERATION .ENERGY

Landschapskader - Wind tredes (minimaal 5 Turbines)

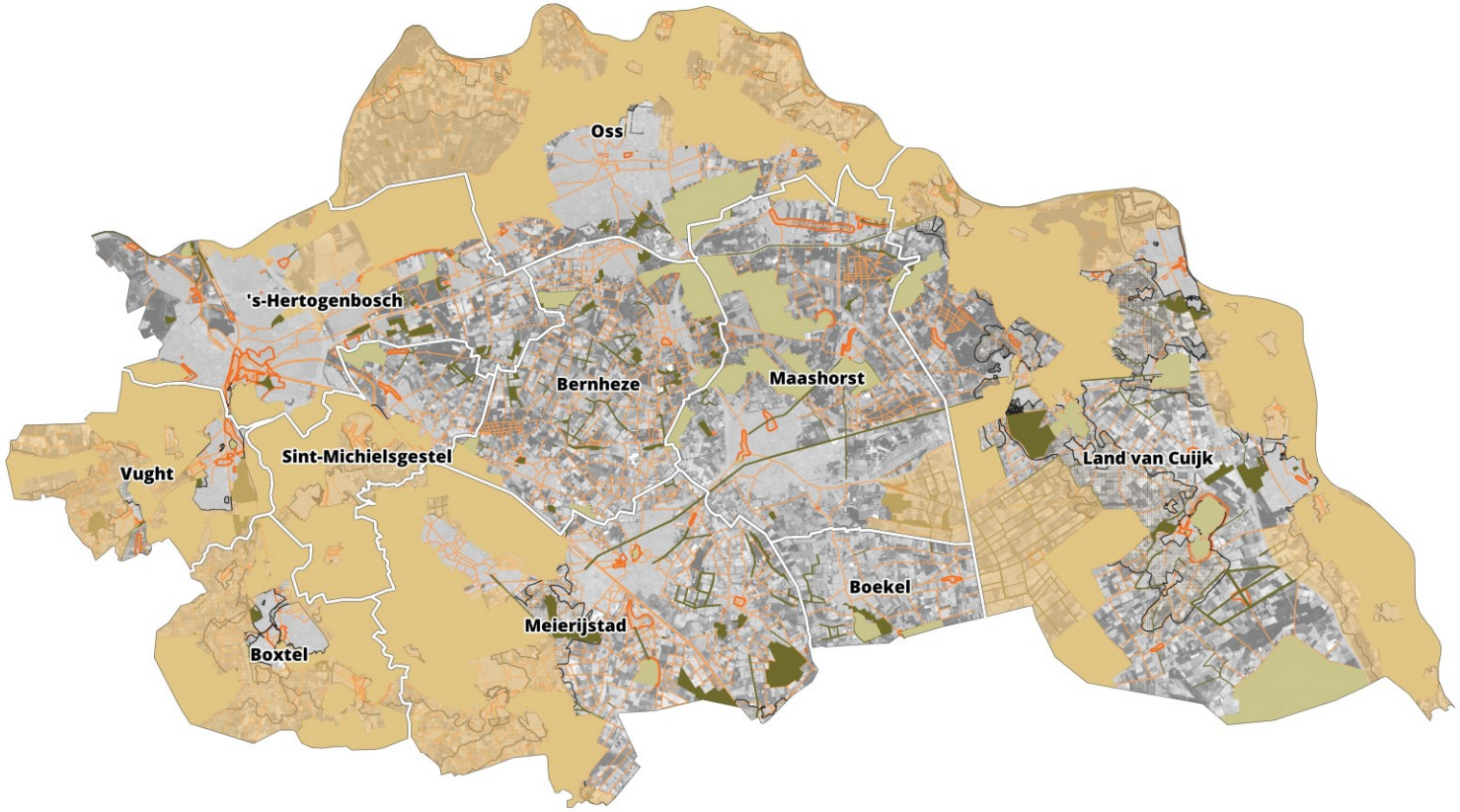
Voor 3,6 MW windturbines

Theoretische potentie van gebieden zonder veiligheids- en geluidsbeperkingen rekening houdend met de landschapsladder binnen en buiten toetsingsvlakken radar en luchtvaart

	3,6 MW							
	Potentie binnen radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken in TWh (turbines)				Potentie buiten radar- en luchtvaarttoetsingsvlakken in TWh (turbines)			
	Turbines		TWh		Turbines		TWh	
	100%	50%	100%	50%	100%	50%	100%	50%
Voorkeursgebied	119 - 142		1,03 - 0,51		272 - 140		2,47 - 1,24	
Minder gewenst	0 - 0		0,00 - 0,00		97 - 49		0,82 - 0,41	
Nauwelijks gewens	217 - 109		1,84 - 0,92		69 - 35		0,60 - 0,30	
Totaal	336 - 545		2,86 - 1,43		438 - 627		3,90 - 1,95	

Bijlage 3
Extra kaarten

Cultuurhistorie

Deze kaart toont een bewerking van de cultuurhistorische waardenkaart van de Provincie Noord-Brabant.

Cultuurhistorische gebieden

- Cultuurhistorische landschappen
- Cultuurhistorisch waardevol gebied
- Cultuurhistorisch waardevol gebied (buiten cultuurhistorisch landschap)
- Historische geografie (buiten cultuurhistorisch lanschap)
- Complex cultuurhistorisch belang
- Historisch groen
- Archeologische landschappen
- Archeologische monumenten
- Historische stedenbouw
- Cultuurhistorische lijnen

Kansen Windenergie RES-Regio NO-Brabant in relatie tot beperkingen i.v.m. de luchtvaart

1 november 2022

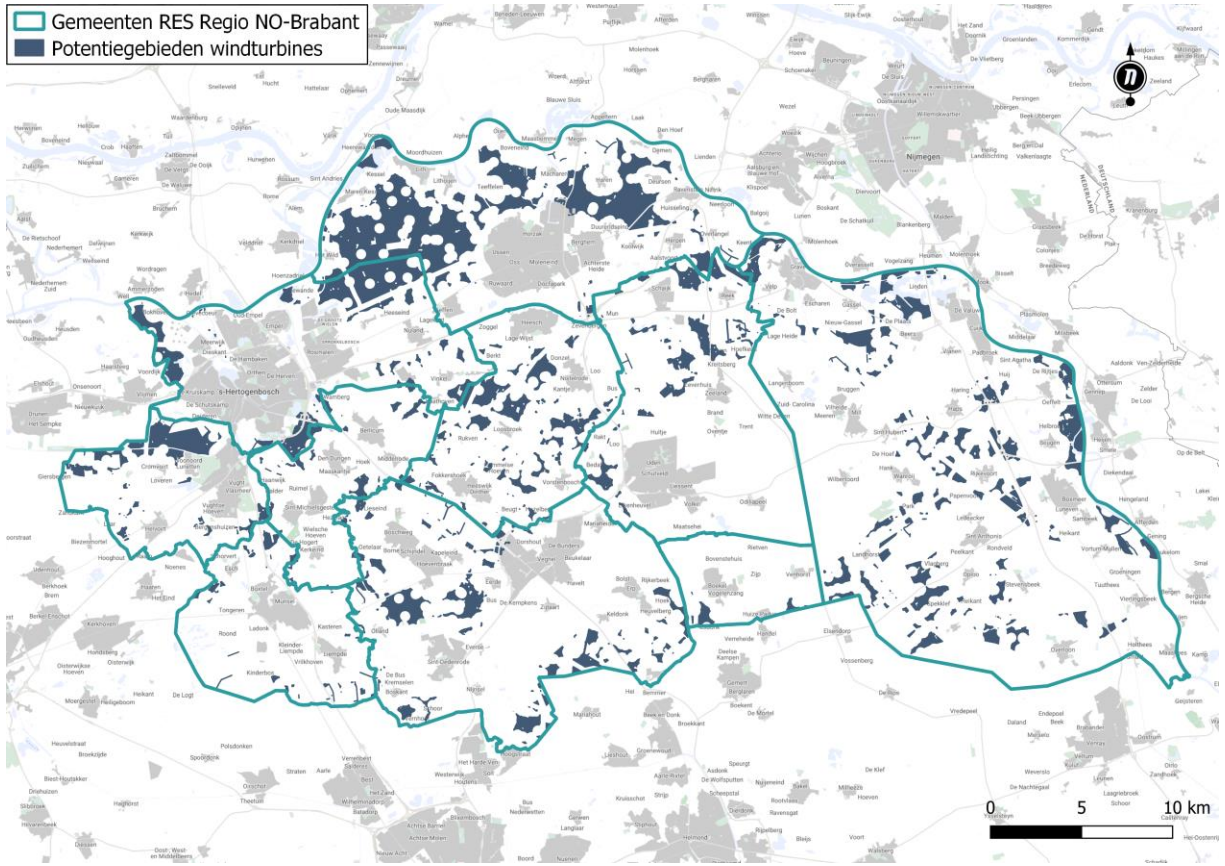
Auteurs:

Jonas van Straaten

Rik Graas

Introductie

- In het kader van het Nationale programma ‘Regionale Energiestrategie’ (RES) zoekt RES-regio Noordoost Brabant (NOB) naar kansrijke gebieden voor windturbines.
- De RES-regio heeft reeds zoekgebieden vastgesteld die geschikt lijken voor windturbines, maar wil eventueel ook buiten deze gebieden naar geschikte locaties zoeken als daar de kansen hoger blijken.
- De beoogde tiphoogtes voor de windturbines liggen tussen de 150 en 250 meter.
- Bij het zoeken naar geschikte locaties blijken veel plannen onrealiseerbaar als gevolg van restricties in verband met vliegveiligheid en radarverstoring.
- Deze presentatie bevat een globale analyse van de beperkingen en kansen voor windturbines in relatie tot vliegveiligheid en radarverstoring.
- Deze presentatie is mede gebaseerd op een verkennend gesprek met TNO en Defensie om meer duidelijkheid te verkrijgen over de kansen voor windturbines binnen de beperkingengebieden. Tevens is een onderzoek van TNO naar beoogde windparken rond Meierijstad in de analyse meegenomen.

Beperkingen in verband met luchtvaart

- Op grond van de wet luchtvaart en onderliggende besluiten/regelingen dienen bouwplannen te worden getoetst binnen vastgestelde beperkingengebieden in verband met vliegveiligheid en verstoring van signalen van navigatiebakens, communicatiestations en radar.
- Toetsing wordt uitgevoerd door Ministerie van Defensie (MinDef), Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) en Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL). Toetsing valt in RES-regio NOB in 2022 nog voornamelijk onder MinDef, maar deze taak komt in 2023 mogelijk onder verantwoordelijkheid van ILT en LVNL (i.v.m. integratie militaire en civiele verkeersleiding). Toetsing met betrekking tot de toetsvlakken van Luchthaven Weeze gebeurt door ILT en eventueel DFS (Deutsche Flugsicherung).
- Toetsing radar (met specialistische radar-simulatiesoftware) wordt uitgevoerd door TNO.
- Bij toetsing wordt in eerste instantie gekeken naar de volgende toetsvlakken:
    - **Airspaces** : gedefinieerde luchtruimtes. Nu (nog) geen formele toetsvlakken volgens de wet, maar toetsende instanties kijken er wel naar.
    - **Annex 14-vlakken :** bouwhoogterestricties ter bescherming luchtvaartoperaties, volgens de definities als vastgelegd in Annex 14 van het verdrag van ICAO (International Civil Aviation Organization.
    - **CNS-vlakken :** bouwhoogterestricties ter bescherming signalen van CNS: Communicatie(stations), Navigatie(bakens) en Surveillance (radar)
    - **Radar-vlakken** : toetsvlakken ter bescherming van radar-signalen (radar valt eigenlijk onder CNS, maar wordt in NL getoetst door aparte organisatie (TNO))
- De bouwhoogtebeperkingen gelieerd aan bovengenoemde vlakken zijn niet altijd even hard. Afhankelijk van het type toetsvlak zijn er kansen om hoger te bouwen. Dat vereist echter nader onderzoek door de toetsende partijen.

Kansrijkheid per toetsvlak

In de kaarten op de volgende slides worden de relevante toetsvlakken weergegeven en de bijbehorende kansrijkheid voor windturbines.

Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen:

- De kansrijkheid i.v.m. toetsing radar
- De kansrijkheid i.v.m. toetsing vliegveiligheid

De kans voor het plaatsen van windturbines wordt aangeduid met de volgende kleurcodering:

Kleine kans i.v.m. radartoets CTR

Kleine kans i.v.m. vliegveiligheid

Redelijke kans i.v.m. vliegveiligheid

Grote kans i.v.m. vliegveiligheid en radartoets (betreft de overige gebieden zonder kleurcodering)

Een gebied kan geel zijn en tevens rood gearceerd. Dat betekent: een redelijke kans i.v.m. vliegveiligheid, maar een kleine kans i.v.m. radarverstoring. Als de problemen rondom radarverstoring kunnen worden opgelost is de kansrijkheid i.v.m. vliegveiligheid nog steeds relevant (en omgekeerd).

Overzicht kansrijkheid windturbines

Kansen voor windturbines

Deze kaart geeft een indicatie van de kansen voor windturbines wanneer uitsluitend wordt gekeken naar luchtvaartrestricties.

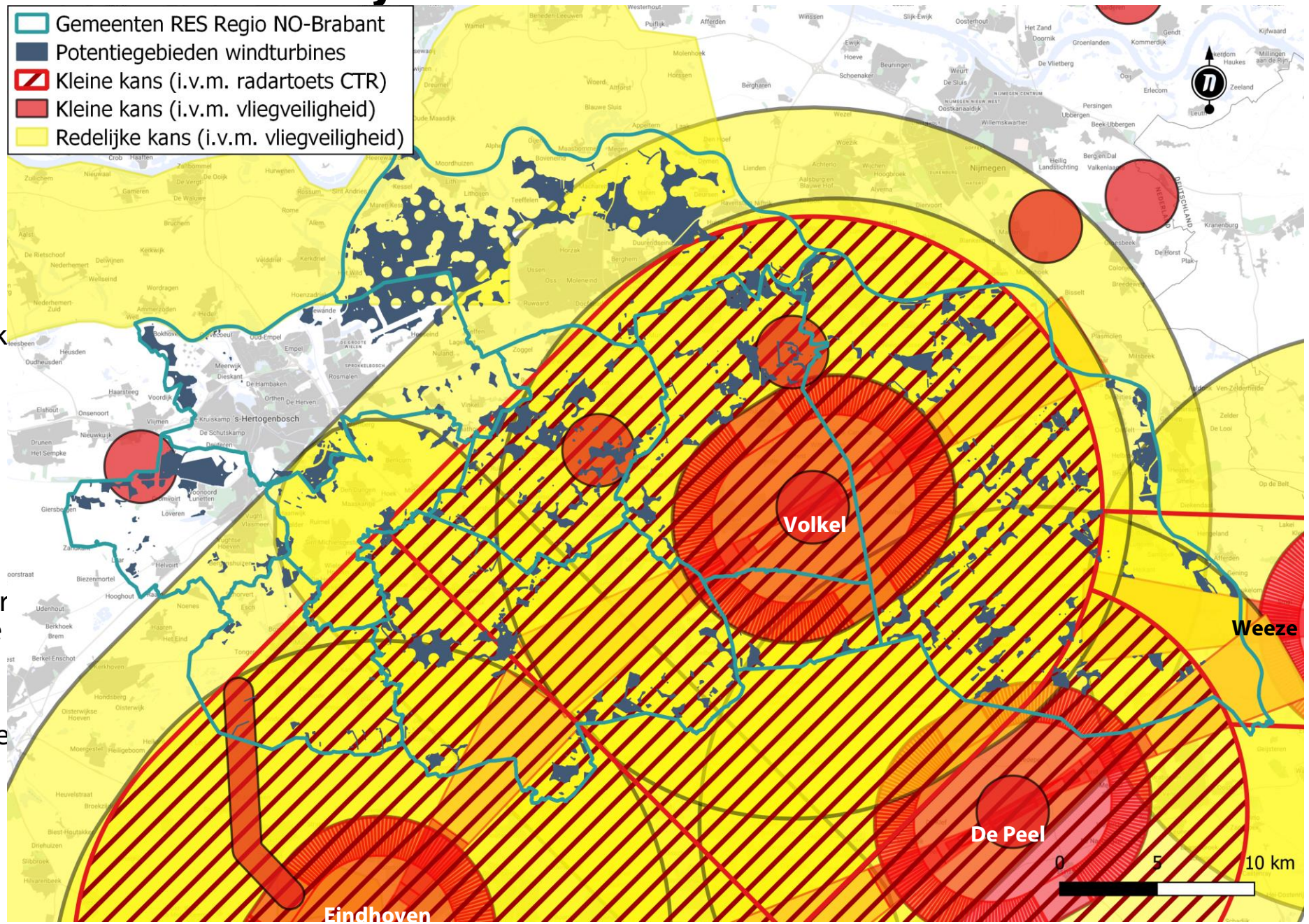
In rode gebieden is de kans klein (op grond van beperkingen i.v.m. vliegveiligheid).

In gele gebieden is de kans redelijk (op grond van beperkingen i.v.m. vliegveiligheid).

In rood gearceerde gebieden is de kans klein (i.v.m. toetsing radarverstoring).

Een radartoets is vereist in alle gebieden, maar buiten de gearceerde gebieden is het minder waarschijnlijk dat een windturbine wordt afgekeurd i.v.m. radarverstoring.

In overige gebieden (dus buiten de geel/rood/gearceerde vlakken) is de kans groot.

Aanduiding toetsvlakken

Airspaces

CTR : Control Zone

LFA : Low Flying Area

PJA : Parajump Area

RA : Restricted Area

MVA : MVA Area

Toetsvlakken Annex 14

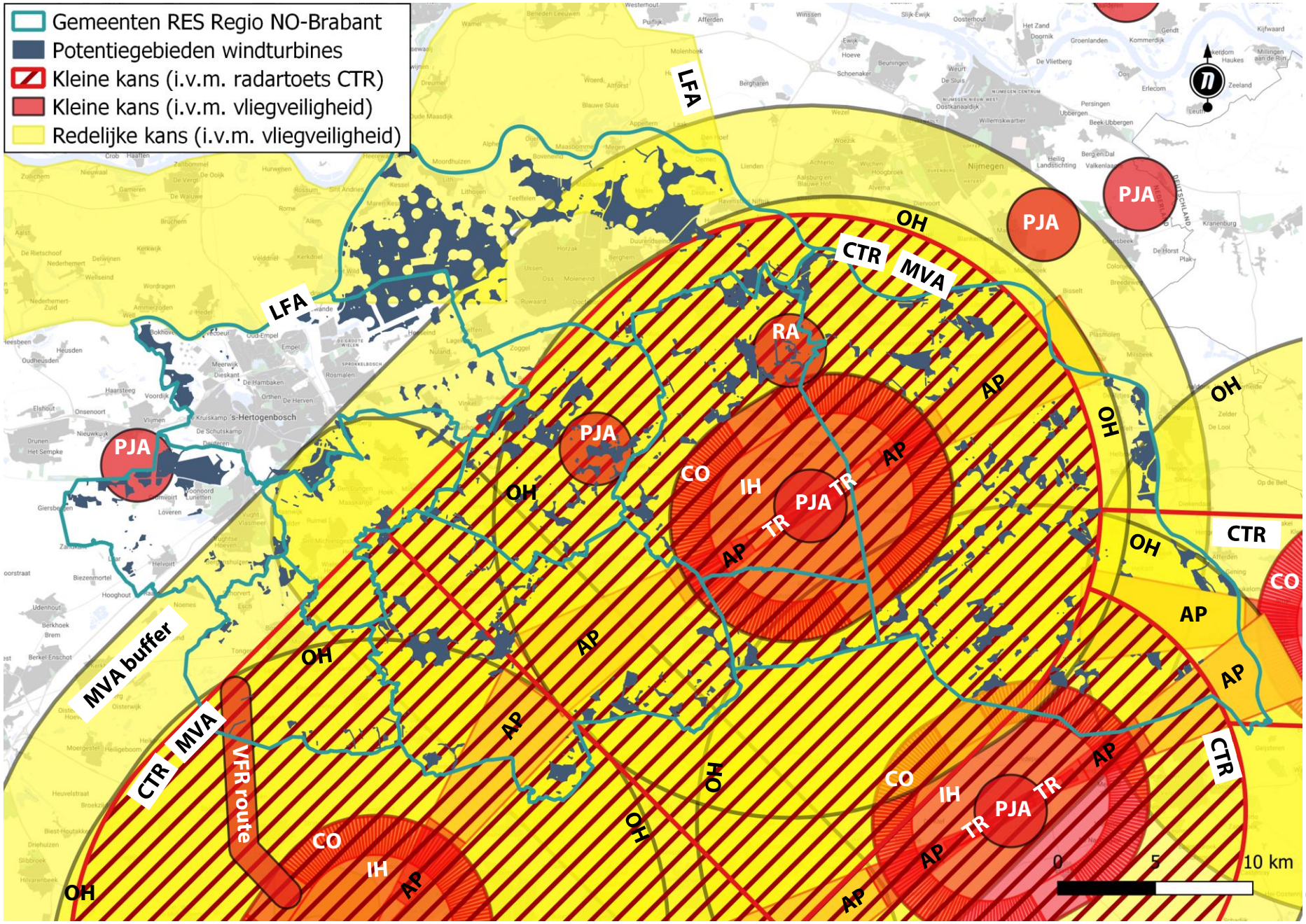
IH : Inner Horizontal Surface

OH : Outer Horizontal Surface

CO : Conical Surface

AP : Approach Surface

TR : Transitional Surface

Belangrijkste conclusies To70 (1)

- De kaarten op de vorige slides geven een globaal overzicht van de kansrijkheid voor windturbines in de RES regio NOB. Voor alle potentiële locaties voor windturbines geldt dat intensief contact met de toetsende luchtvaartpartijen is vereist.
- De huidige normen voor radartoetsing maken windturbines binnen de (gearceerde) militaire Control Zones (CTRs) vrijwel onmogelijk.
- Buiten de (gearceerde) militaire CTRs zijn de normen voor radar-toetsing soepeler en de kansen voor windturbines veel beter.
- Slechts een enkele windturbine binnen de militaire CTRs doorstaat de radar-toets. Vaak vereist dit een langdurig iteratief proces in samenwerking met TNO, waarbij locaties worden aangepast en tiphoogtes verlaagd en telkens opnieuw worden getoetst.
- Ongeveer 70% van de RES-regio NOB wordt bedekt door militaire CTRs (Volkel, Eindhoven, De peel). Daarmee wordt het realiseren van de windenergie-ambities binnen de regio heel lastig. Dit probleem speelt in grote delen van Nederland.
- Om de kansen voor windenergie binnen de militaire CTRs te verhogen is het raadzaam om in overleg met Defensie en TNO te zoeken naar structurele oplossingen voor de radarverstoring. Daarbij kan gedacht worden aan het plaatsen van één of meer infill-radars en/of versoepeling van de toetsingsnormen. De haalbaarheid en het effect van dergelijke oplossingen moet nader worden onderzocht.
- Als bovengenoemd radar-probleem kan worden opgelost ontstaat er een redelijke kans voor windturbines in de gele gebieden binnen de militaire CTRs, (zie kaart vorige slide). Sommige restricties wil Defensie om veiligheidsredenen niet publiek maken dus dat vereist extra afstemming. Onder en nabij de approachvlakken (buiten de Conical surface) zijn turbines eventueel mogelijk, maar tot beperkte hoogtes (ca. 150 m). In overige gebieden zijn er kansen voor hogere turbines tot 250m beter, maar de kansen nemen af met de hoogte van de turbine.
- Binnen de CTRs en in omliggende buffer van 3NM is de kans groot dat verhoging van de Minimum Vectoring Altitudes (MVA's) vereist is. Dit hangt af van de gepubliceerde MVA hoogte, de tiphoogte en de plaatselijke terreinhoogte. Of verhoging van de MVA's acceptabel is (en tot welke hoogte) moet worden besproken met Defensie. De kansen nemen af met de hoogte van de turbine.
- Verder worden de kansen nog bepaald door diverse andere toetsvlakken, zoals bijvoorbeeld de Low Flying Area (LFA) in het noorden van de RES-regio. In de bijlage wordt elk toetsvlak nader toegelicht. Voor elke beoogde locatie moet worden bekeken welk toetsvlakken een rol spelen.

Belangrijkste conclusies To70 (2)

De gebrekkige transparantie met betrekking tot de de aan luchtvaart gerelateerde restricties, maakt het voor gemeenten heel lastig om geschikte locaties voor windturbines te vinden. Oorzaken van de gebrekkige transparantie zijn:

- de complexiteit van het grote aantal elkaar overlappende toetsvlakken en lastig te achterhalen toetshoogtes;
- de complexiteit van de achterliggende technische problematiek;
- het ondoorzichtige toetsingsproces (bij wie moet je zijn en op grond van welke criteria wordt er getoetst?);
- het feit dat niet alle toetsvlakken publiek zijn gemaakt, of niet via één enkele bron;
- het feit dat de standaard toetsvlakken vrijwel altijd te restrictief zijn voor windturbines en dat daardoor vrijwel altijd flexibiliteit is vereist van toetsende instanties; hoe flexibel men is kan moeilijk worden voorspeld. Bij vrijwel elke individuele aanvraag moeten de normen ter discussie worden gesteld en de impact op vliegprocedures worden onderzocht.

Toetsende instanties en RES-regio's kunnen deze problematiek het beste gezamenlijk oppakken, zodat op een meer pro-actieve wijze ruimte wordt gecreëerd voor windturbines. Waar mogelijk zouden de toetsvlakken hoger moeten worden gedefinieerd, zodat direct duidelijk is waar de ruimte ligt en waar niet.

Airspaces

De volgende airspaces zijn nu (nog) geen formele toetsvlakken volgens de wet, maar voor windturbines binnen deze gebieden is het raadzaam contact op te nemen met de toetsende instanties (zie onder 'Toetsing').

Airspace	Toelichting	Toetsing	Kansrijkheid windturbines
CTR	Control Zone. Door de verkeersleiding gecontroleerd luchtruim rondom de luchthaven, met name voor naderen en vertrekkend vliegverkeer.	MinDef (Weeze door ILT)	**Klein** (met name i.v.m. radar) **Redelijk** voor CTR Weeze/Niederrhein
Low flying areas (LFA)	Oefengebieden waar op lage hoogte wordt gevlogen	MinDef	**Redelijk** (mogelijk bezwaar MinDef)
Para jump areas (PJA)	Gebieden voor parachutespringers	ILT	**Klein** (risico voor parachutespringers)
Restricted area (RA)	Gebied EHR62 (cirkel met radius van 2 NM) waar in centrum detonatie van explosieven plaatsvindt	MinDef	**Klein** (met name i.v.m. radar)
MVA areas	Minimum vectoring altitude areas. Gebied waarbinnen verkeersleiding instructies mag geven tot aangegeven vlieghoogte (MVA: 1500 ft in Volkel CTR; 1600 ft Eindhoven CTR).	MinDef	**Klein** (met name i.v.m. radar) (daarnaast minder kans naarmate MVA verder verhoogd moet worden)
MVA buffer area 3NM	3NM brede bufferzone rondom MVA area. Deze buffer is feitelijk geen airspace, maar is wel relevant voor de hoogte van de MVA.	MinDef	**Redelijk** (minder kans naarmate MVA verder verhoogd moet worden)
VFR route	Route voor vliegbewegingen volgens "visual flight rules" (VFR) (d.w.z: vliegen op zicht).	MinDef / ILT	**Klein** (mede afhankelijk van afstand tot route)

Toetsvlakken Annex 14

Voor windturbines boven de toetshoogtes van deze vlakken dient men contact op te nemen met de toestsende instanties (zie onder 'Toetsing').

Vlak	Toelichting	Toetsing	Kansrijkheid windturbines (i.v.m. Vliegveiligheid)
Inner horizontal surface (IH)	Beschermt vliegverkeer nabij luchthaven. 4 km rondom baan, 45 m boven luchthaven.	MinDef (Weeze door ILT/DFS)	**Klein**
Conical surface (CO)	Beschermt vliegverkeer nabij luchthaven. 4-6 km rondom baan, 45-145 m boven luchthaven.	MinDef (Weeze door ILT/DFS)	**Klein** (Redelijke kans aan de buitenrand tot ca. 150m boven luchthaven).
Outer horizontal surface (OH)	Beschermt vliegverkeer nabij luchthaven. 6-15 km rondom baan, 150 m boven luchthaven.	MinDef (Weeze door ILT/DFS)	**Groot** (tot 150 m boven luchthaven) **Redelijk** (boven 150 m) kans op tiphoogtes tot 250 m neemt toe verder van CO en AP surfaces.
Approach surface (AP)	Beschermt landend vliegverkeer Hellend vlak (2-2.5%) met horizontale sectie (150 m) in Outer horizontal. Take-off climb surface valt binnen approach-vlak en is daarom niet weergegeven.	MinDef (Weeze door ILT/DFS)	**Klein** (binnen IH / CO) (Redelijke kans : buiten CO, in horizontale sectie, tot ca. 150m boven de baan).
Transitional surface (TR)	Beschermt landend en opstijgend vliegverkeer aan weerszijden baan. Hellend vlak (14.3 %) tot 45 m boven luchthaven (vlak ligt in IH)	MinDef (Weeze door ILT/DFS)	**Klein**

Toetsvlakken Radar

Windturbines in de gehele RES-regio NOB moeten worden getoetst op radarverstoring, omdat ze vallen binnen de radar toetsvlakken van Volkel en andere radars (en hoger zijn dan de radartoetsvlakken).

Kansrijkheid windturbines hangt met name af van ligging binnen of buiten de militaire CTRs, zie onderstaande tabel.

Toetsingsgebied	Toelichting	Toetsing	Kansrijkheid windturbines
Toetsing Radar binnen militaire CTRs (Volkel, Eindhoven, De Peel)	Binnen CTR moet detectiekans worden getoetst op 500 voet. Daarnaast ook toetsing op 300 voet binnen Approach surface, Inner horizontal en Conical. De vereiste detectiekans is minimaal 90%.	TNO / MinDef	**Klein** (radartoets op 500/300 voet valt vrijwel altijd negatief uit).
Toetsing Radar buiten militaire CTRs	Buiten de CTRs moet detectiekans worden getoetst op 1000 voet. De vereiste detectiekans is minimaal 90%. De berekende detectiekans ligt doorgaans veel hoger dan bij toetsing op 500/300 voet.	TNO / MinDef	**Groot** (radartoets op 1000 voet valt waarschijnlijk positief uit).

Bijlagen

De volgende bijlagen geven aanvullende toelichting met betrekking tot de relevante toetsvlakken en de bijbehorende kansrijkheid voor windturbines.

Toetsvlakken CNS

- Toetsvlakken van Communicatiestations en Navigatiebakens worden in deze analyse niet getoond omdat ze vrijwel geheel binnen de Inner horizontal en Conical (Annex-14-vlakken) liggen, waar de kans op windturbines toch al gering is.
- Toetsvlakken voor Surveillance (radar) worden behandeld op de volgende slides.

Toetsvlakken Radar

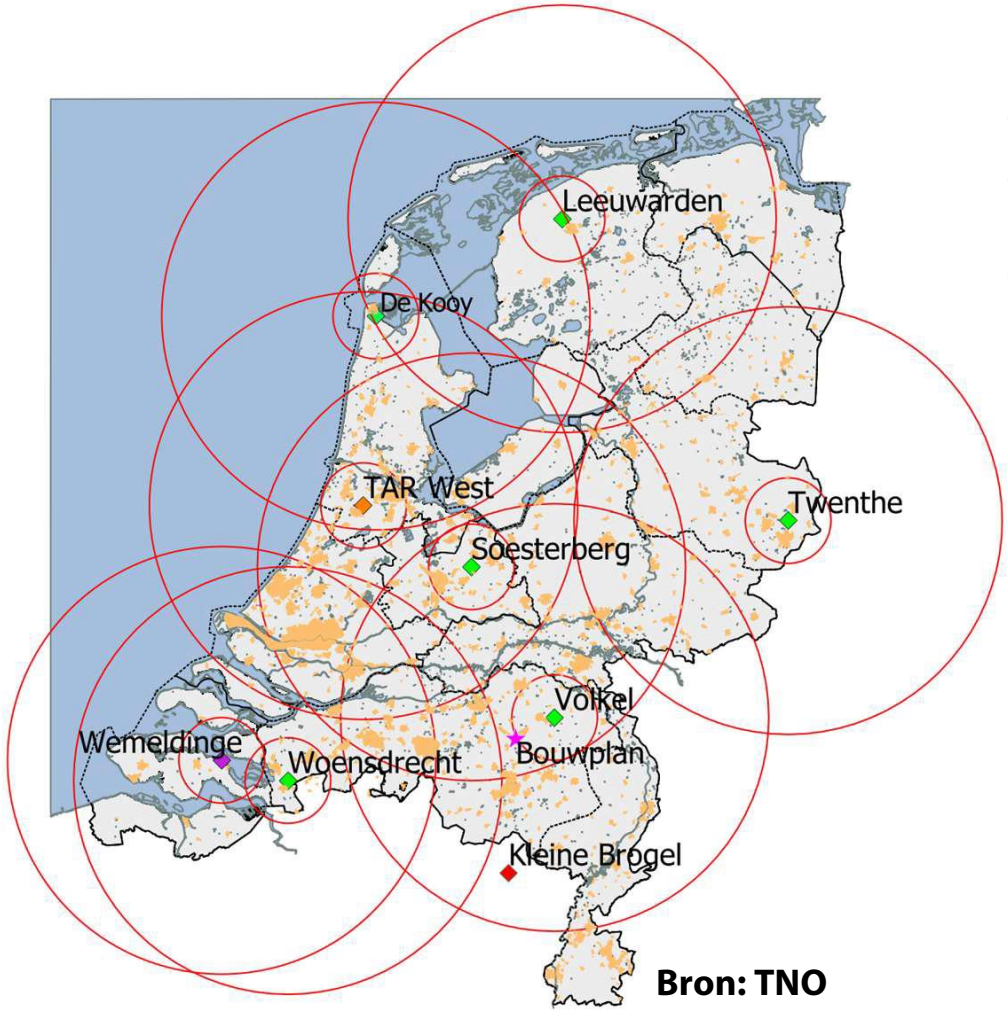
- Relevante regelgeving:
    - Barro: het Rijk mag regels stellen voor de toetsing van windenergie bouwplannen
    - Rarro: bevat regels in welke gevallen een plan getoetst moet worden met het oog op radarverstoring
- In Nederland geldt een toetsingsplicht voor nieuwe windenergieprojecten binnen een toetsvlak met een straal van 75km van een defensieradar, waarbij Defensie een minimale detectiekans van 90% vereist (detectie van vliegtuig). Toetsing is nodig wanneer de windturbines boven de toetsvlakken uitkomen. Binnen RES NOB is dat altijd het geval.
- De te verwachten radarverstoring/detectiekans van verkeersleidingsradars van defensie dient volgens de RARRO te worden bepaald op drie toetshoogtes:
    - **300 voet**: Binnen Inner Horizontal, Conical Surface en Approach surfaces, rond militaire vliegvelden
    - **500 voet**: Binnen de Control Zone (CTR) rond militaire vliegvelden en rond Schiphol
    - **1000 voet**: Alle gebieden.
- NB: ook windturbines van 500 voet kunnen verstoring geven voor de radardetectie van vliegverkeer op 1000 voet.
- Er worden twee soorten verstoring bepaald (met simulatiesoftware):
    - Doppler-effect: Verstoring binnen een straal van 1 km rondom turbine als gevolg van de rotatie van rotorbladen.
    - Schaduwwerking: Een strook achter de windturbine waar de radar geen objecten kan zien omdat de turbine het signaal blokkeert.
- Buiten de CTRs wordt alleen getoetst op 1000 ft en dat geeft veel minder kans op onacceptabele verstoring door windturbines, omdat:
    - op 1000 ft middeling van de detectiekans mag worden toegepast binnen een straal van 500 m.
    - de kans toeneemt dat meerdere radars elkaar op deze hoogte kunnen ondersteunen (overlappend dekkingsgebied)

Uitkomsten radartoets TNO m.b.t. plan Windparken rond Meierijstad

- Het plan (Windparken rond Meierijstad) ligt binnen de 75 km van de Volkel radar en moet op grond van de RARRO getoetst worden en wel op de volgende toetshoogtes:
    - Op 300 ft; geldt alleen voor windturbine WT21, want die ligt binnen de Approach surface.
    - Op 500 ft; geldt voor alle turbines, want binnen de CTR van Volkel/Eindhoven.
    - Op 1000 ft; geldt voor alle turbines, want geldt binnen heel Nederland.
- Het plan is getoetst voor de verkeersleidingsradars (Volkel radar en verder gelegen ondersteunende radars) en voldoet **niet** aan de geldende norm van 2022
    - Overschrijding van de norm geconstateerd op 300 ft (windturbine WT21, schaduwwerking en doppler-effect)
    - Overschrijding van de norm geconstateerd op 500 ft (vrijwel alle turbines, doppler-effect). Slechts twee windturbines zijn acceptabel (detectiekans > 90%).
    - Geen overschrijding van de norm op 1000 ft (mede dankzij middeling en gecombineerde dekking van radars Woensdrecht en Volkel).
- Potentiële oplossingen zoals de toevoeging van Vertical Clutter Cancellation (VCC) techniek en toevoeging van ASR-M radar bij Kleine Brogel (ten zuiden van Eindhoven) zijn getoetst maar leverde niet voldoende verbetering op.
- Het plan is niet getoetst voor de gevechtleidingsradar. Impact op nieuwe gevechtsleidingsradar Herwijnen radar tot nader order uitgesteld, omdat de impact op de verkeersleidingsradars groter (en dus relevanter) wordt geacht. Impact is nog onzeker, maar de kans lijkt reëel dat de impact acceptabel is.

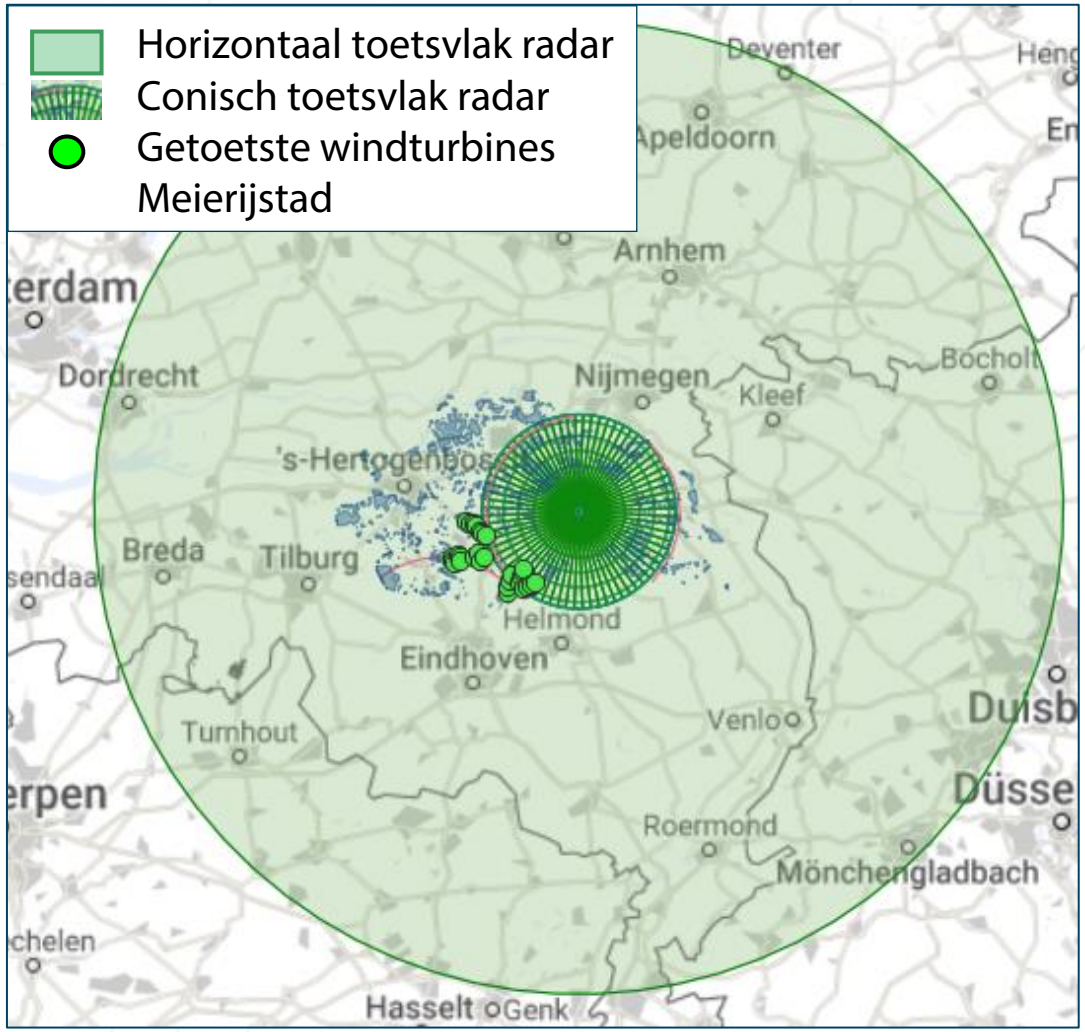
Toetsvlakken Radar

De radar toetsvlakken van Defensie en LVNL

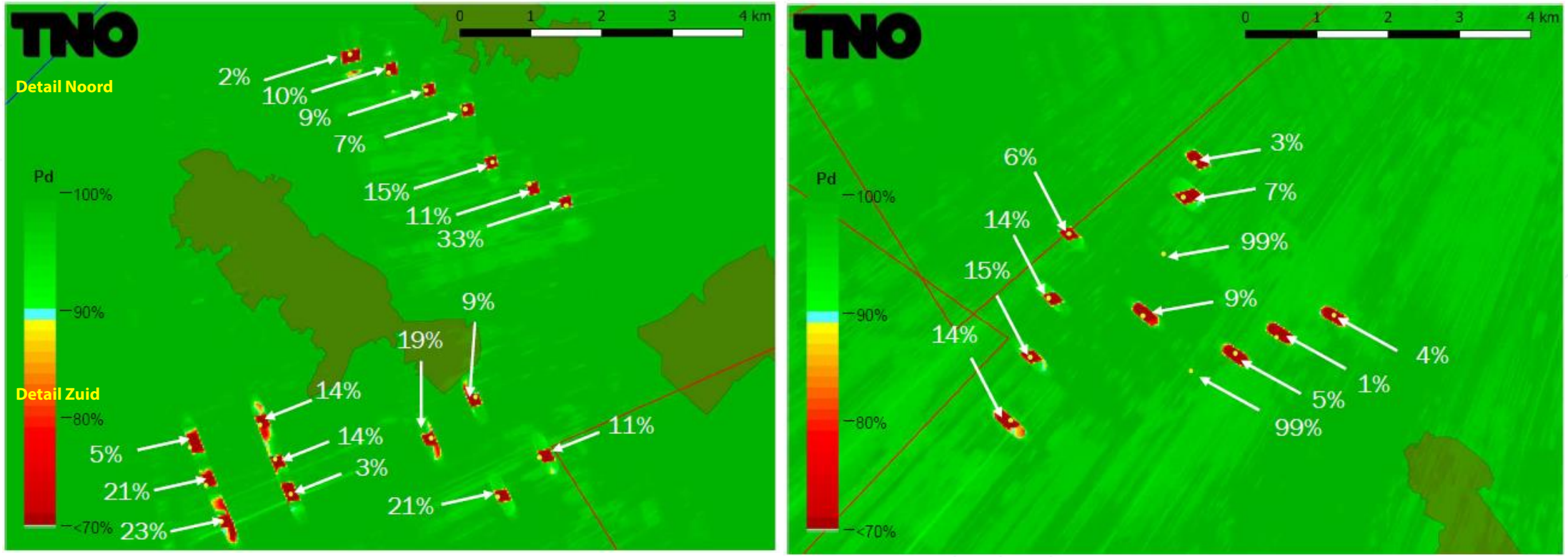
Bron: TNO

Toetsvlak radar Volkel
Horizontaal toetsingsvlak: 114 m NAP
Conisch toetsingsvlak: 114 m NAP en lager.

Uitkomsten radartoets TNO m.b.t. plan Windparken rond Meierijstad

Onderstaande figuren tonen de detectiekans van het vliegverkeer op 500 voet rondom de beoogde windturbines (betreft detectiekans door het verkeersleidingsradarnetwerk).

In de rode en gele gebiedjes rondom de windturbines is de detectectiekans < 90% (dus onacceptabel)

Slechts twee windturbines voldoen aan de norm: de detectiekans rondom deze windturbines > 90% (dus acceptabel).

Conclusies To70 m.b.t. radartoetsing van windturbines

- De huidige normen voor radartoetsing maken windturbines binnen de militaire CTRs vrijwel onmogelijk.
- Een groot deel van de RES-regio NOB wordt bedekt door militaire CTRs.
- TNO en de toetsende partijen moeten zich aan de radartoetsingsnormen houden, dus er is geen/weinig ruimte voor flexibiliteit.

Alternatieve oplossingen zouden nader kunnen worden onderzocht:

- Toepassing van 'Infill radars'. Een dergelijke radar is geplaatst bij Wemeldingen en dit type wordt veel toegepast in de UK om windenergie mogelijk te maken. Verstoringsgebiedjes rond de windturbines (veroorzaakt door het doppler-effect van de roterende rotorbladen) zouden hiermee mogelijk verdwijnen of aanvaardbaar klein worden.
- Mogelijk kan in overleg met het ministerie van Defensie worden onderzocht of de normen kunnen worden versoepeld. Onderzocht kan worden of de kleine verstoringsgebiedjes rondom windturbines (zie vorige slide) kunnen worden geaccepteerd, bijvoorbeeld omdat er toch niet of nauwelijks wordt gevlogen in de onmiddelijke nabijheid van windturbines. Vliegverkeer dient normaliter minimaal 600 m afstand van obstakels te houden (horizontaal) of 500 voet (verticaal). Eventueel zou men dat ook kunnen 'afdwingen' door een restricted area te definieren rond een windpark.

Kansrijkheid per toetsvlak

In de volgende slides wordt voor elk toetsvlak de kansrijkheid voor windturbines nader toegelicht.

Daarbij wordt voor elk toetsvlak onderscheid gemaakt tussen:

- De kansrijkheid i.v.m. toetsing radar
- De kansrijkheid i.v.m. toetsing vliegveiligheid

Als de problemen rondom radarverstoring kunnen worden opgelost is de kansrijkheid i.v.m. vliegveiligheid nog steeds relevant (en omgekeerd).

Gebieden binnen de CTRs

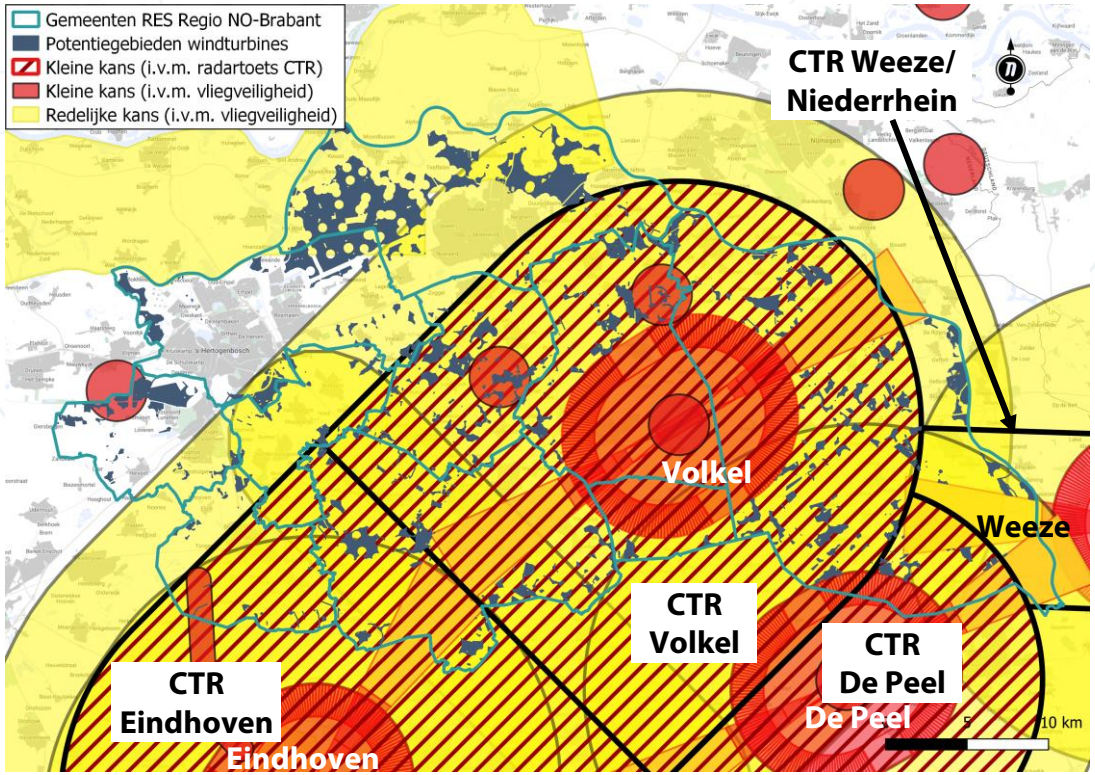
Toetsing radar – Kansrijkheid: klein (CTR Weeze uitgezonderd)

Toetsing radar op 500 voet binnen militaire CTRs. Vrijwel altijd radarverstoring rondom windturbines binnen een straal van ca. 600 m. Daarom geringe kans op windturbines binnen de militaire CTRs.

Enkele uitzonderingen komen voor. Kans is iets groter naarmate de turbines lager zijn en verder van de radar. Uitzonderingen zijn meestal te verklaren doordat bestaande objecten de windturbine 'onzichtbaar' maken voor de radar.

Bij plaatsing van een infill-radar wordt de kansrijkheid binnen de CTRs redelijk tot groot.

CTR Weeze/Niederrhein is geen militaire CTR. Er wordt alleen getoetst op 1000 ft en dat maakt de kansrijkheid met het oog op radar groot.

Toetsing vliegveiligheid – Kansrijkheid: redelijk (gedeeltelijk)

Toetsinstanties willen vermijden dat grote delen van de CTR onbruikbaar worden door windturbines. Hier en daar een groepje windturbines is mogelijk acceptabel.

Luchthaven De Peel is gesloten maar Defensie wil de luchthaven weer heropenen. Daar wordt bij toetsing rekening mee gehouden.

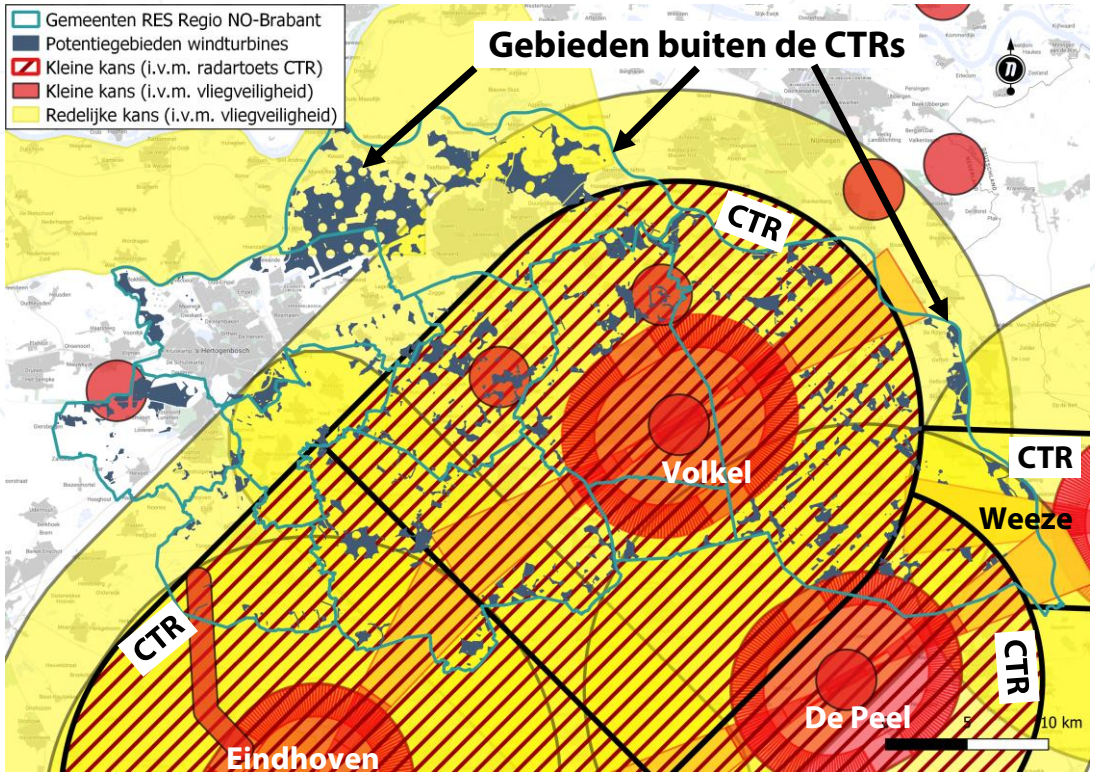
Verder gelden restricties van overige toetsvlakken binnen de CTR (bijvoorbeeld Annex 14 obstakelvlakken).

Gebieden buiten de CTRs

Toetsing radar – Kansrijkheid: groot

Buiten de militaire CTRs (en binnen CTR Weeze) wordt de radar getoetst op 1000 voet. De kans dat de radarverstoring acceptabel blijft is groot, omdat op 1000 voet middeling van de detectiekans mag worden toegepast.

De kans wordt groter naarmate de turbines lager zijn en verder van de radars.

Toetsing vliegveiligheid – Kansrijkheid: redelijk/groot

Kansrijkheid hangt af van de overige toetsvlakken buiten de CTR (bijvoorbeeld parajump-gebieden of Low Flying Areas).

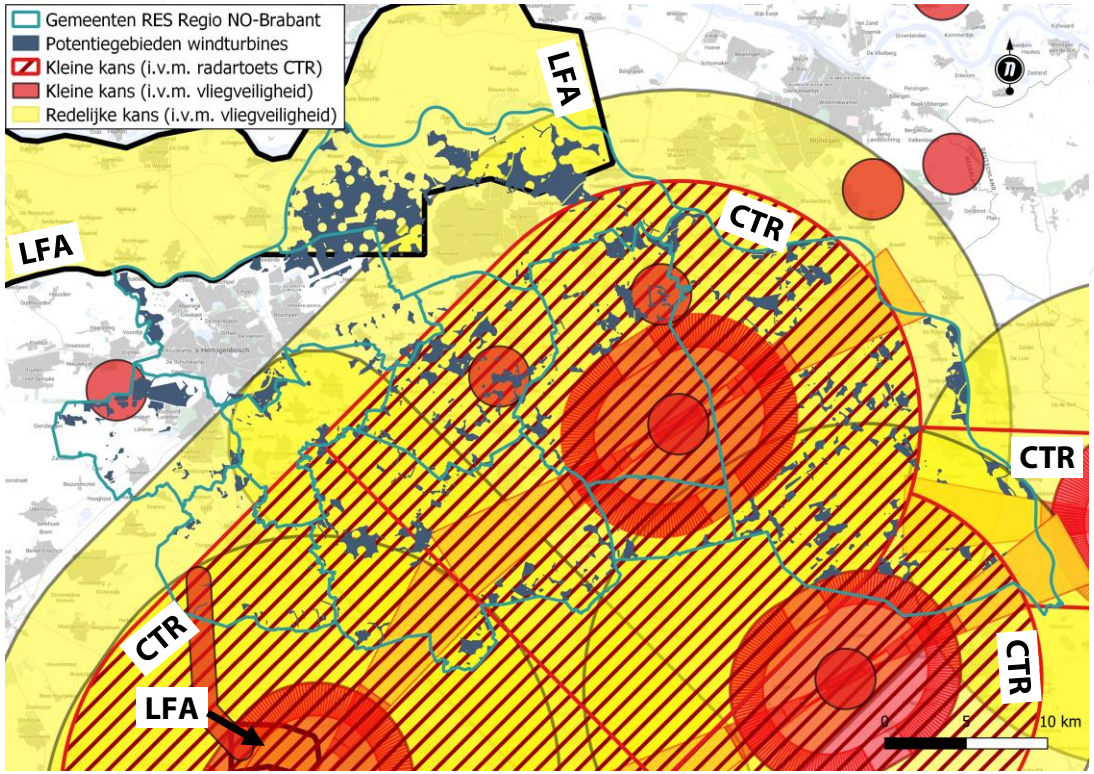
Low flying areas (LFAs)

Toetsing radar – Kansrijkheid: groot (klein binnen CTR)

Kans afhankelijk van ligging. Binnen militaire CTR kleine kans (zie CTR), daarbuiten grote kans.

Toetsing vliegveiligheid – Kansrijkheid: redelijk

Defensie kan bezwaar maken wanneer het praktisch bruikbare luchtruim binnen de LFAs kleiner wordt als gevolg van nieuwe windturbines. Met name in geval van grote windparken kan Defensie vragen om nieuwe LFA gebieden (uitruil). Kans op succesvolle ruil is echter klein, omdat nieuwe LFAs ook weer op bezwaren van bewoners zal stuiten (geluidsoverlast).

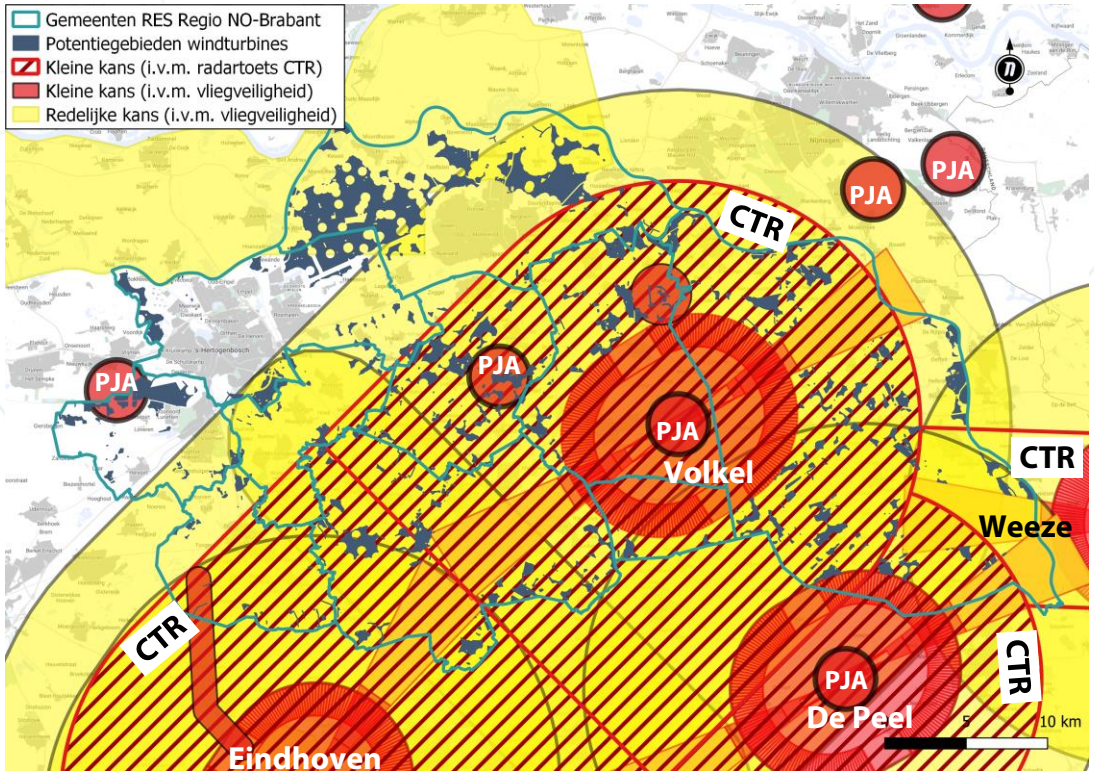
Parajump areas

Toetsing radar – Kansrijkheid: groot (klein binnen CTR)

Kans afhankelijk van ligging. Binnen militaire CTR kleine kans (zie CTR), daarbuiten grote kans.

Toetsing vliegveiligheid – Kansrijkheid: klein

Windturbines vormen een risico voor parachutespringers. Daarom is bezwaar van parajump clubs of luchtvaartautoriteiten te verwachten.

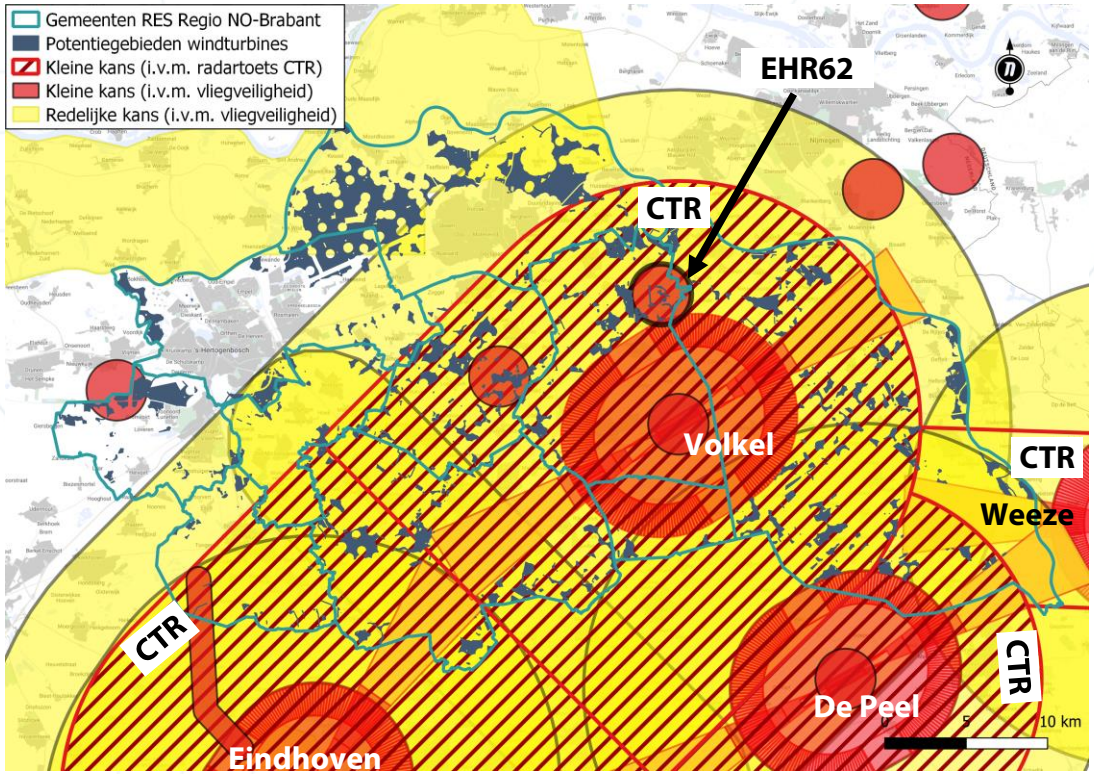
Restricted Area EHR62

Toetsing radar – Kansrijkheid: klein

Deze restricted area (EHR62) ligt binnen een militaire CTR, daarom is de kans klein (zie CTR).

Toetsing vliegveiligheid – Kansrijkheid: klein/redelijk

Waarschijnlijk een redelijke kans aan rand EHR62. In centrum vindt detonatie van explosieven plaats en zijn windturbines dus niet kansrijk.

MVA areas

Toetsing radar – Kansrijkheid: klein

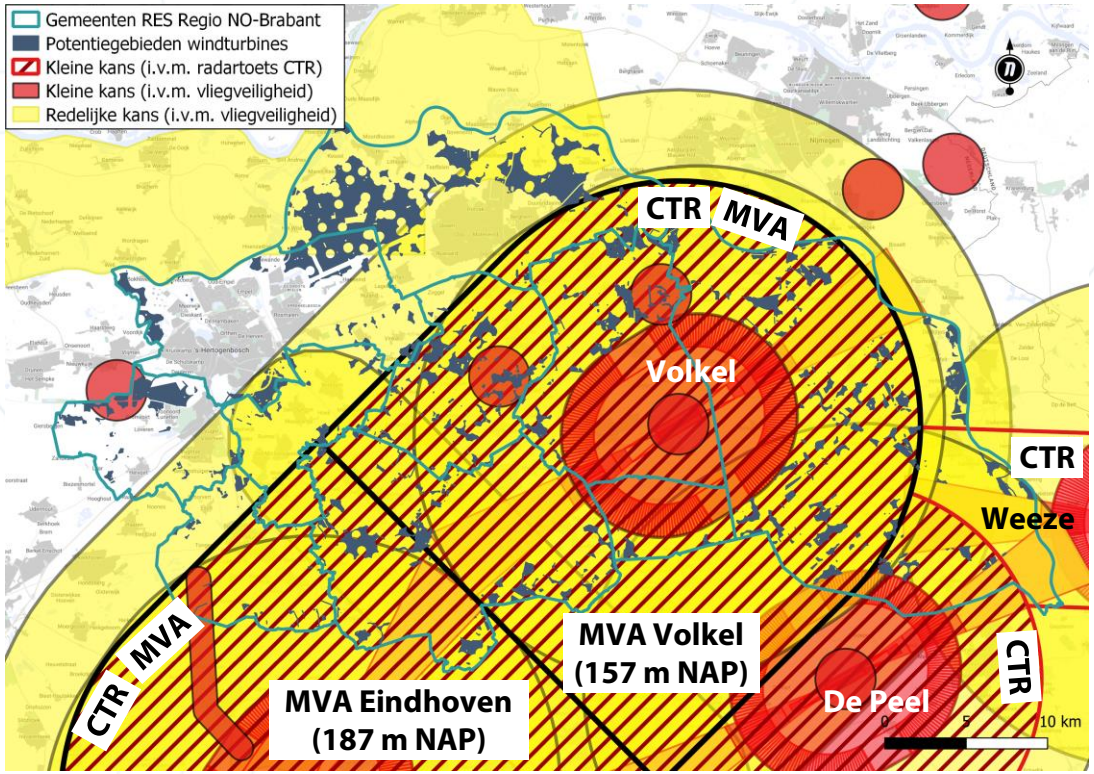
MVA areas vallen samen met de militaire CTR, daarom is de kans klein (zie CTR).

Toetsing vliegveiligheid – Kansrijkheid: redelijk

MVA is geen officieel toetsvlak, maar Defensie zou bezwaar kunnen maken. MVA moet 300 m boven hoogste obstakel liggen. MVA moet verhoogd worden tot 1800 vt (548 m) om windturbines tot 220 m mogelijk te maken. Hoe meer de MVA moet worden verhoogd, hoe groter de kans op bezwaar. Voor De Peel/Niederrhein is geen MVA vastgesteld.

MVA hoogte (vlieghoogte)	Toetshoogte / mogelijke tiphoogte (m NAP) *
1500 ft / 457 m (MVA Volkel)	157 m
1600 ft / 487 m (MVA Eindhoven)	187 m
1700 ft / 518 m	218 m
1800 ft / 548 m	248 m

* Toegestane tiphoogte boven terrein hangt af van plaatstelijke terreinhoogte

MVAs moeten verhoogd worden indien tiphoogtes boven aangegeven hoogtes

MVA buffer areas (3 NM)

Toetsing radar – Kansrijkheid: groot

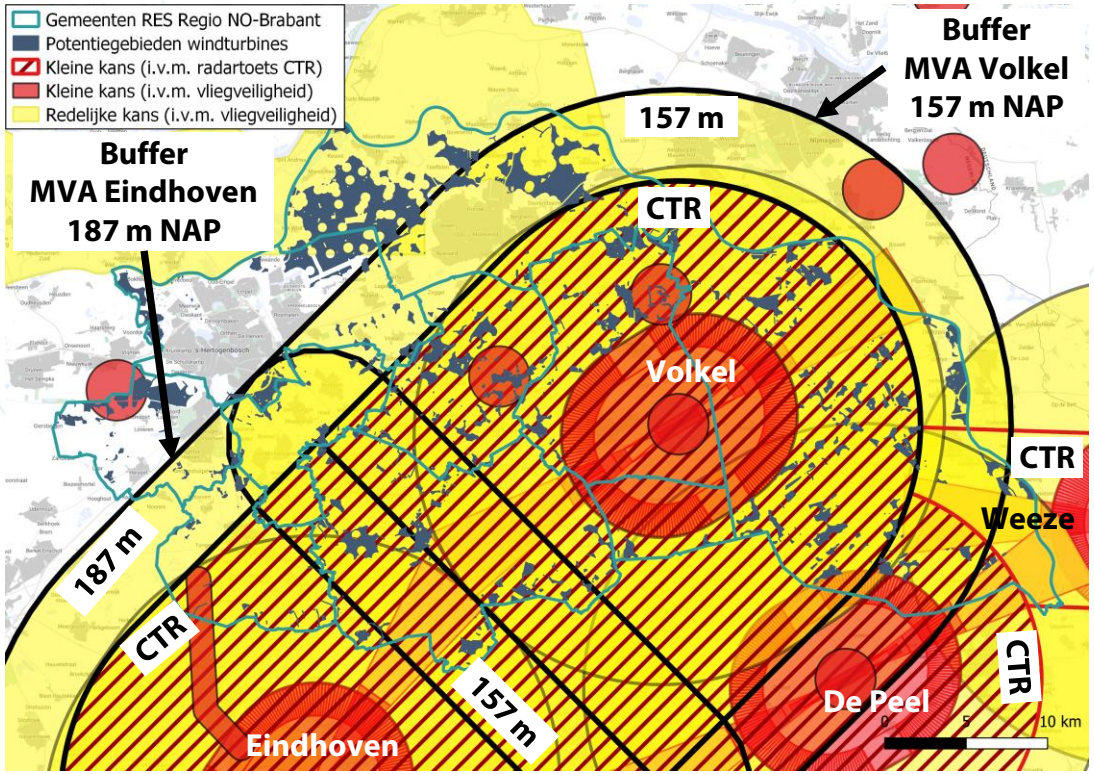
MVA buffer area valt buiten CTR. Buiten CTR geldt radar toetshoogte 1000 ft (weinig verstoring/grote kans).

Toetsing vliegveiligheid – Kansrijkheid: redelijk

MVA buffer is geen officieel hoogtebeperkingsvlak, maar defensie zou bezwaar kunnen maken. MVA buffer moet 300 m boven hoogste obstakel liggen. MVA moet verhoogd worden tot 1800 vt (548 m) om windturbines tot 220 m mogelijk te maken. Hoe meer de MVA moet worden verhoogd, hoe groter de kans op bezwaar.

MVA hoogte (vlieghoogte)	Toetshoogte / mogelijke tiphoogte (m NAP) *
1500 ft / 457 m (MVA Volkel)	157 m
1600 ft / 487 m (MVA Eindhoven)	187 m
1700 ft / 518 m	218 m
1800 ft / 548 m	248 m

* Toegestane tiphoogte boven terrein hangt af van plaatstelijke terreinhoogte.

MVA's moeten verhoogd worden indien tiphoogtes boven aangegeven hoogtes

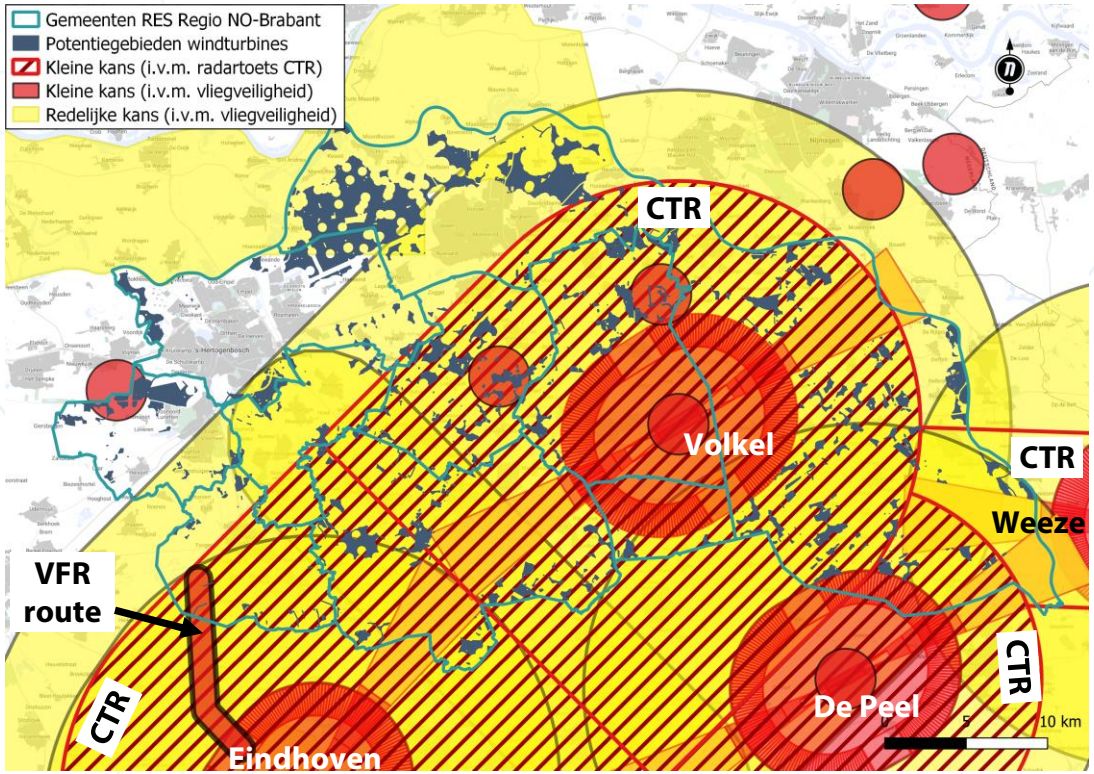
VFR route (TANGO-OSCAR-HOTEL in Eindhoven CTR)

Toetsing radar – Kansrijkheid: klein

VFR route ligt binnen CTR , daarom is de kans klein (zie CTR).

Toetsing vliegveiligheid – Kansrijkheid: klein

De VFR-route is geen officieel toetsvlak, maar de kans is groot dat de toetsende instanties bezwaar zullen maken tegen windturbines van 150 m NAP of hoger onder (of nabij) de aangegeven VFR route. Vertrekkend VFR verkeer volgt de route op 1000 voet (boven NAP) en moet minimaal 500 voet verticale marge houden met onderliggende objecten. Daarmee maken windturbines hoger dan 500 voet/152 m (NAP) de VFR route feitelijk onbruikbaar. Uitgaande van plaatselijke terreinhoogtes van 5-20 m NAP wordt de maximaal haalbare tiphoogte 132-147 m (boven terrein).

Toetsvlak	Toetshoogte (m NAP)*
VFR route	152 m

* Toegestane tiphoogte boven terrein hangt af van plaatstelijke terreinhoogte.

Annex 14: Inner horizontal en Conical surface

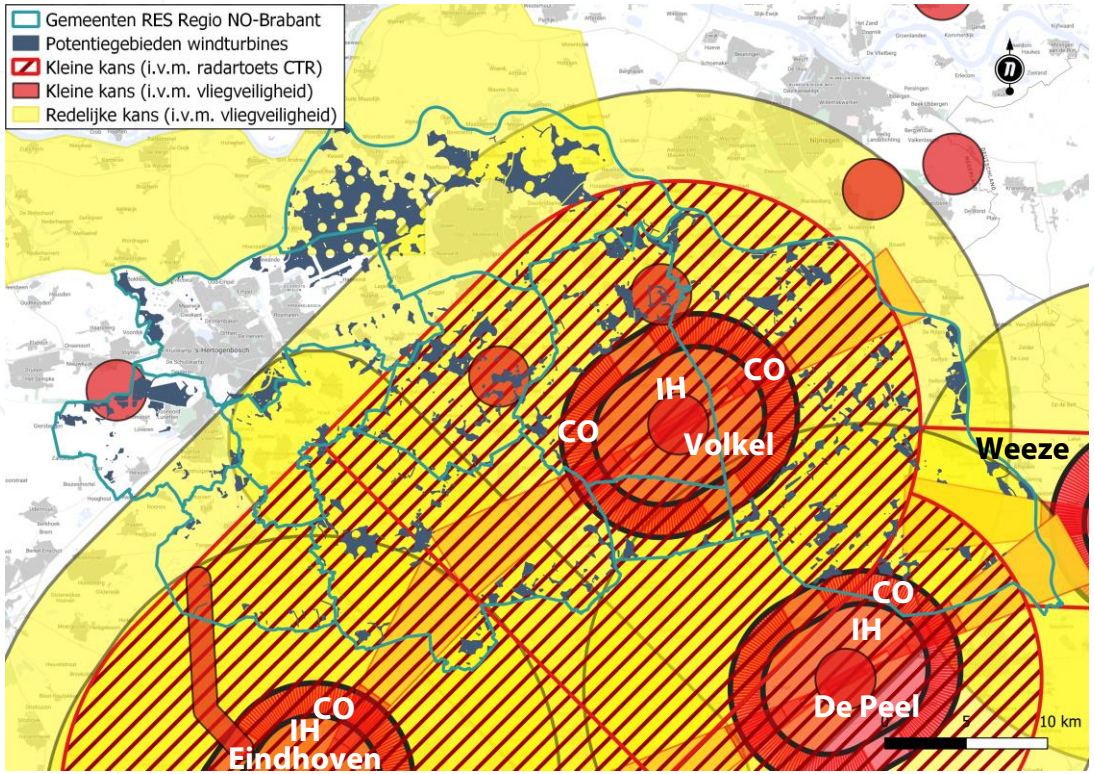
Toetsing radar – Kansrijkheid: klein

Inner horizontal en Conical liggen binnen de CTR, daarom is de kans klein (zie CTR).

Toetsing vliegveiligheid – Kansrijkheid: klein

Windturbines zijn (veel) hoger dan de bouwhoogtebeperking van de inner horizontal (IH) en de Conical (CO). De IH ligt op 45 m boven de luchthaven, de CO op 45 - 145 m boven luchthaven. Deze hoogtebeperkingsvlakken moeten voorkomen dat nieuwe objecten op de grond worden geplaatst die het vliegverkeer kunnen hinderen tijdens het benaderen of verlaten van de luchthaven (in situaties waarbij niet alleen in het verlengde van de baan wordt gevlogen). Overschrijding van deze bouwhoogtebeperkingen wordt vrijwel nooit geaccepteerd (in lijn met ICAO regels).

Alleen aan de buitenrand van de Conical bestaat een grote kans op windturbines tot ca. 150 m hoogte boven de luchthaven, zolang de Conical niet wordt overschreden. De haalbare tiphoogte hangt mede af van de plaatselijke terreinhoogte.

Toetsvlak	Toetshoogte (m NAP) *
IH Volkel	65 m
CO Volkel	65 - 165 m
CO De Peel	74 - 174 m

* Toegestane tiphoogte boven terrein hangt af van plaatstelijke terreinhoogte.

Annex 14: Approach en Transitional surfaces

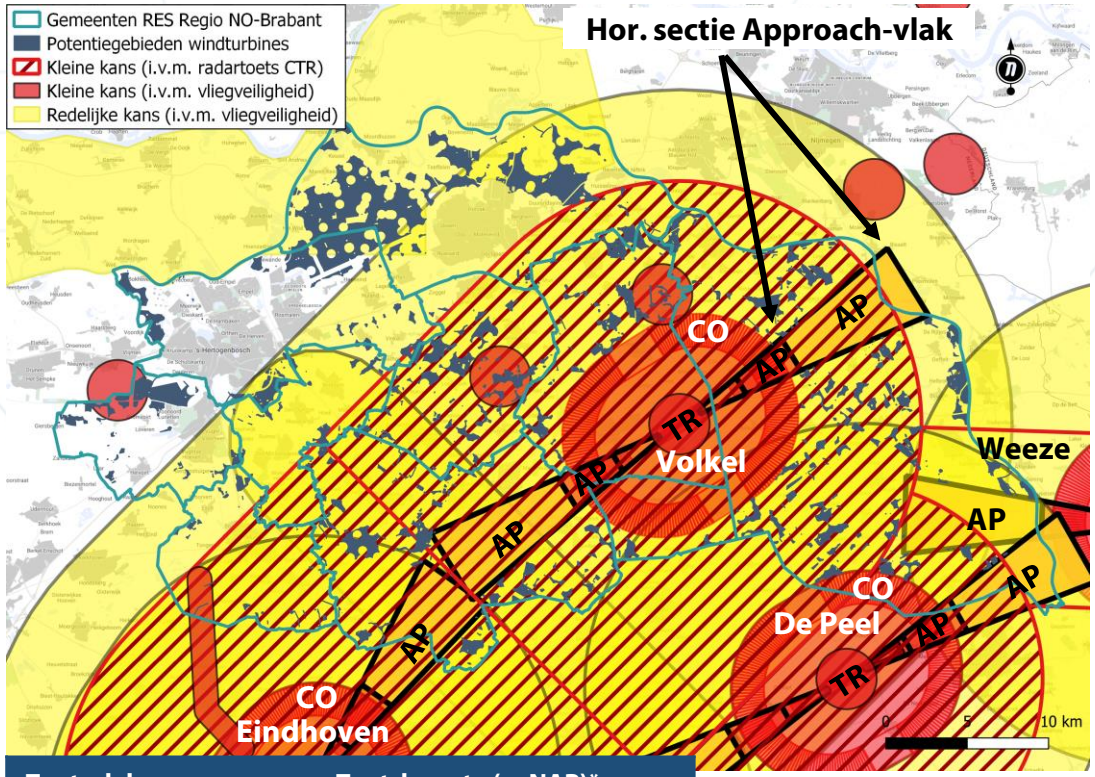
Toetsing radar – Kansrijkheid: klein

Deze beperkingengebieden liggen (grotendeels) binnen de militaire CTRs, daarom is de kans klein (zie CTR).

Toetsing vliegveiligheid – Kansrijkheid: klein

De Approach (AP) surfaces (het rode deel binnen de CO) en Transitional (TR) surfaces liggen veel lager dan beoogde windturbines. Deze hoogtebeperkingsvlakken moeten voorkomen dat nieuwe objecten op de grond worden geplaatst die het vliegverkeer kunnen hinderen (in situaties waarbij in het verlengde van de baan wordt gevlogen). Overschrijding van deze toetshoogtes wordt vrijwel nooit geaccepteerd (in lijn met ICAO regels).

Buiten de Conical, in de (donkergele) horizontale sectie van de approach surfaces, zijn windturbines eventueel mogelijk, maar niet hoger dan de toetshoogte (toetshoogte = 150 m boven de baan). De mogelijke tiphoogte hangt mede af van de plaatselijke terreinhoogte.

Toetsvlak (hor. sectie in OH)	Toetshoogte (m NAP)*
AP Volkel (NO)	169 m
AP Volkel (ZW)	172 m
AP Eindhoven (NO)	170 m
AP De Peel (NO)	180 m
AP Weeze/Niederrhein	179 m

* Toegestane tiphoogte boven terrein hangt af van plaatstelijke terreinhoogte.

Annex 14: Outer horizontal surface

Toetsing radar – Kansrijkheid: klein (groot buiten CTR)

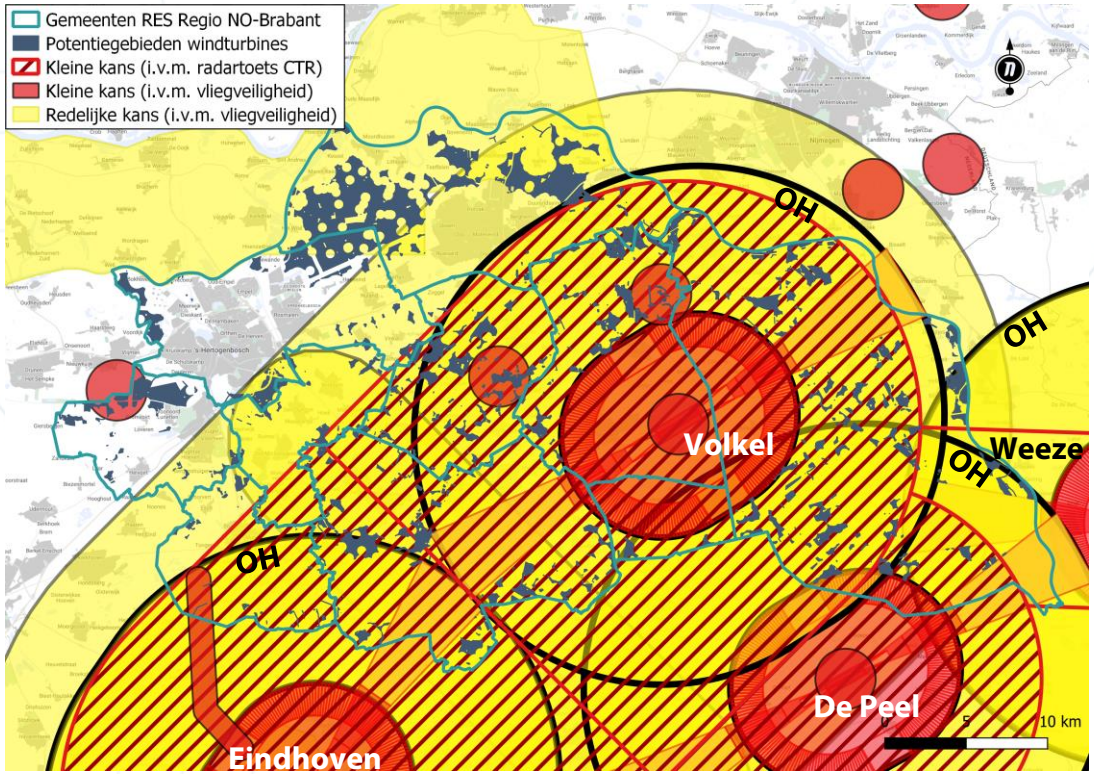
Kans afhankelijk van ligging. Binnen CTR kleine kans (zie CTR), daarbuiten grote kans (betreft slechts een klein deel).

Toetsing vliegveiligheid – Kansrijkheid: redelijk

Defensie gebruikt de Outer horizontal al voor toetsing, hoewel het vlak nog niet formeel is verankerd in de regelgeving (voor civiele luchthavens wel).

De Outer horizontal ligt buiten de Conical en strekt zich uit tot 15 km rondom de baan. Het vlak moet voorkomen dat nieuwe objecten op de grond worden geplaatst die het vliegverkeer kunnen hinderen tijdens het benaderen of verlaten van de luchthaven (in situaties waarbij niet alleen in het verlengde van de baan wordt gevlogen). Overschrijding van de Outer horizontal kan redelijk vaak worden geaccepteerd na gedetailleerde analyse van de impact op de plaatselijke vliegoperaties/ vliegprocedures.

Zolang onder het OH vlak (150 m boven de luchthaven) wordt gebouwd geeft het vlak geen restricties. De toegestane tiphoogte hangt dus mede af van de plaatselijke terreinhoogte. De kans op goedkeuring voor tiphoogtes tot 220 of zelfs 250 m (dus boven het OH toetsvlak) neemt toe naarmate de windturbine verder van de baan en verder van de approachvlakken ligt. Daarnaast neemt de kans af naarmate de turbine hoger is.

Toetsvlak	Toetshoogte (m NAP) *
OH Volkel	170 m
OH Eindhoven	170 m
OH De Peel	179 m
OH Niederrhein	182 m

* Toegestane tiphoogte boven terrein hangt af van plaatstelijke terreinhoogte.

Einde presentatie

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

WETSVOORSTEL AANPASSING BELASTINGSTELSEL WATERSCHAPPEN

Stand van zaken mei 2023

INLEIDING

Het belastingstelsel van de waterschappen wordt aangepast. Dit is nodig omdat het huidige stelsel een aantal knelpunten kent die moeten worden opgelost. Daarnaast worden er verbeteringen in het stelsel doorgevoerd. Op basis van voorstellen van de waterschappen zelf is een wetsvoorstel gemaakt dat voor de aanpassingen zorgt. Dit voorstel ligt nu voor advies bij de Raad van State en zal later dit jaar aan de Tweede Kamer worden aangeboden. Alle inspanningen zijn er op gericht dat het aangepaste belastingstelsel op 1 januari 2025 in werking zal treden.

In deze notitie schetsen wij de context waarbinnen de aanpassing zijn beslag heeft gekregen en informeren wij u over de inhoud van de aanpassingsvoorstellen. Daarbij komt ook het voorlopig standpunt dat de waterschappen over het wetsvoorstel hebben ingenomen aan de orde. Omdat de voorstellen op onderdelen best technisch van aard zijn, hebben wij een knip in dit document aangebracht. Het eerste deel is een schets van de hoofdlijnen. Een uitgebreide inhoudelijke beschrijving van de voorstellen en de informatie over het voorlopig standpunt vormt het tweede deel van deze notitie.

Meer informatie
Zie ook: Aanpassing belastingstelsel - Unie van Waterschappen

CONTEXT

Belang eigen belastingstelsel

Waterschappen zorgen voor bescherming tegen water en voor voldoende en schoon oppervlaktewater in Nederland. Deze taken brengen veel investeringen en hoge kosten met zich mee. De waterschappen betalen dit grotendeels met eigen belastingen. Door zelf belastingen te heffen is er garantie dat er voldoende geld is voor de taken van de waterschappen. Dankzij de opbrengsten van eigen waterschapsbelastingen, die elke inwoner en ieder bedrijf betaalt, worden de waterschapstaken zelfstandig bekostigd en hoeven noodzakelijke investeringen in waterstaatkundige voorzieningen niet te concurreren met andere overheidsuitgaven. Dit financiële fundament is de beste garantie voor waterveiligheid, voldoende en schoon zoetwater.

Solidariteit bij aanpassing belastingstelsel

In de afgelopen jaren zijn er enkele knelpunten in het belastingstelsel van de waterschappen naar voren gekomen. Nadat er al diverse pogingen zonder succes waren ondernomen om deze knelpunten uit het stelsel te halen, zijn de waterschappen in januari 2020 aan een traject gestart dat tot een succesvolle aanpassing moet leiden. Bij de start van dit traject hebben de waterschappen unaniem gesteld dat het eigen belastingstelsel een groot goed is dat we met elkaar moeten koesteren. Daarbij hebben de waterschappen benadrukt dat het van groot belang is dat wij zelf regie hebben en houden over de vormgeving van ons toekomstbestendig belastingstelsel. Het belastingstelsel van de waterschappen moet alle waterschappen in staat stellen op een verantwoorde manier de kosten van onze taken te verhalen. Als enkele waterschappen tegen de grenzen van het stelsel aanlopen, is dat een probleem van alle waterschappen. In het belang van een goed werkend belastingstelsel moeten wij als waterschappen

solidair zijn in het gezamenlijk zoeken naar oplossingen voor de geconstateerde knelpunten in ons belastingstelsel.

In december 2020 hebben de waterschappen unaniem ingestemd met een pakket aan voorstellen als oplossing voor drie knelpunten in het huidige belastingstelsel, waarin vier zogenoemde meekoppelkansen worden meegenomen die het stelsel verder verbeteren. Inmiddels is door de minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) een wetsvoorstel in procedure gebracht, dat nu voor advies bij de Raad van State ligt. Na aanpassing van het wetsvoorstel aan het advies van de Raad van State zal het aan de Tweede Kamer worden aangeboden. Dit zal naar verwachting net na het zomerreces van 2023 zijn, waarna het verdere parlementaire proces volgt. Alle inspanningen zijn erop gericht dat de waterschappen met ingang van 1 januari 2025 belastingen op basis van het nieuwe stelsel kunnen gaan heffen. Ook voor het halen van deze termijn is het van belang dat de waterschappen eensgezind blijven optrekken.

HOOFDLIJNEN VOORSTELLEN UIT HET WETSVOORSTEL

Met het wetsvoorstel worden zowel de watersysteemheffing, de zuiveringsheffing als de verontreinigingsheffing op onderdelen aangepast.

Wijzigingen met betrekking tot de watersysteemheffing

1. In de eerste plaats wordt de kostentoedelingsmethode aangepast. Dit is de methode aan de hand waarvan de waterschappen bepalen wat de bijdrage van elke betalende categorie aan de kosten van de watersysteemtaak is. De kostentoedeling van de categorieën ongebouwd, natuur en gebouwd vindt nu nog plaats op basis van de waarde van onroerend goed. Dit levert diverse knelpunten op. Daarom is in het wetsvoorstel een kostentoedeling op basis van de kenmerken van het waterschapsgebied opgenomen. De nieuwe kostentoedeling geeft de waterschapsbesturen ook meer ruimte om het kostenaandeel te *finetunen* op de omstandigheden in het gebied en op de eigen taakuitoefening.
2. De tweede wijziging is dat waterschappen voortaan voor woningen een ander belastingtarief moeten hanteren dan voor andere gebouwde objecten. Dit wordt ook wel de tariefdifferentiatie gebouwd genoemd. Door te differentiëren wordt beter rekening gehouden met de verschillen in de ontwikkeling van de WOZ-waardes van woningen ten opzichte van andere gebouwen.
3. Een derde wijziging heeft betrekking op de bijdrage van de groep ingezetenen. Hun kostenaandeel is afhankelijk van de inwonerdichtheid in het gebied van het waterschap. Waterschappen kunnen het kostenaandeel dat op deze wijze is bepaald, verhogen. In het wetsvoorstel is opgenomen dat deze verhoging voortaan op basis van gebiedskenmerken moet worden gemotiveerd.
4. Een vierde wijziging die met betrekking tot de watersysteemheffing wordt doorgevoerd is dat de mogelijkheid om het tarief voor verharde openbare wegen te verhogen (de zogenaamde tariefdifferentiatie wegen) voor alle waterschappen weer is gemaximeerd op 100%. Voor zeven waterschappen geldt nu 400% als maximum.
5. Een vijfde wijziging is dat waterschappen de mogelijkheid krijgen om het profijt bij wateraanvoerprojecten beter tot uitdrukking te brengen in de betaling van de specifieke groep belanghebbenden die daarvan profiteert.

Wijzigingen met betrekking tot de zuiveringsheffing

1. Met de zuiveringsheffing dekken de waterschappen de kosten die zij maken om het afvalwater van burgers en bedrijven dat via de gemeentelijke riolering op de zuiveringsinstallatie komt, te zuiveren. Van bepaalde bedrijven moet het afvalwater in het laboratorium worden geanalyseerd om de vervuilingswaarde vast te stellen. Bij de analyse moeten de waterschappen op dit moment gebruik maken van stoffen die belastend zijn voor mens en milieu. Dit is een knelpunt op. In het wetsvoorstel is een nieuwe analysemethode opgenomen die deze bezwaren vermindert.

2. Samenhangend met het vorige punt wordt in de wet een afwijkprotocol opgenomen. Het afwijkprotocol moet voorkomen dat bedrijven als gevolg van de nieuwe analysemethode teveel of te weinig belasting gaan betalen.
3. Waar afvalwater jarenlang alleen als kostenpost werd beschouwd, is het met nieuwe technieken tegenwoordig mogelijk om met het afvalwater energie op te wekken en uit het afvalwater waardevolle grondstoffen (terug) te winnen. Door deze waarde te onderkennen en te benutten, wordt een bijdrage geleverd aan duurzaamheidsdoelstellingen en kunnen de kosten van de rioolwaterzuivering worden beperkt. Het wetsvoorstel biedt waterschappen de mogelijkheid om aan bedrijven die bepaalde stoffen leveren een korting op de heffing te verlenen.
4. De bepaling van de vervuilingswaarde van het afvalwater van bepaalde groepen bedrijven vindt aan de hand van een tabel ('Tabel afvalwatercoëfficiënten') plaats. Deze tabel is verouderd en de indeling van bedrijven is ook niet meer in alle gevallen representatief. Er komt een nieuwe tabel waarbij bedrijven niet meer op het niveau van de bedrijfstak maar op individueel niveau worden ingedeeld.
5. Soms wordt het afvalwater van bedrijven niet via het riool geloosd, maar apart naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie van het waterschap gebracht, bijvoorbeeld met een tankauto. Tot nu toe kunnen de waterschapen zelf bepalen of ze voor deze 'separate stromen' zuiveringsheffing in rekening brengen of dat ze dit via een privaatrechtelijke prijs regelen. In het wetsvoorstel komt te staan dat voor separate stromen voortaan alleen een privaatrechtelijke prijs in rekening mag worden gebracht.
6. De laatste wijziging die in de zuiveringsheffing wordt doorgevoerd, betreft eigenlijk een verduidelijking. Het wetsvoorstel verduidelijkt dat waterschappen de kosten die zijn maken om de afvoer van hemelwater naar de rioolwaterzuivering te verminderen (denk bijvoorbeeld aan subsidies voor de aanschaf van regentonnen), uit de zuiveringsheffing kunnen dekken.

<u>Wijzigingen die betrekking hebben op alle belastingen</u>

1. Om elk misverstand hierover weg te nemen, staat in het wetsvoorstel dat de kosten die de waterschappen in het kader van klimaatneutraliteit maken om meer duurzame energie op te wekken dan zij zelf nodig hebben, met de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing gedekt kunnen worden.
2. Waterschappen krijgen meer tijd om bezwaarschriften tegen de heffing af te handelen. De hoofdregel op dit moment is dat de afhandelingstermijn zes weken bedraagt. De nieuwe hoofdregel wordt dat een bezwaarschrift voortaan in het jaar waarin het wordt ontvangen moet worden afgedaan.

NADERE TOELICHTING WETSVOORSTEL AANPASSING BELASTINGSTELSEL WATERSCHAPPEN

INHOUD VAN HET WETSVOORSTEL

Het 'Wetsvoorstel aanpassing belastingstelsel waterschappen' bestaat uit dertien deelvoorstellen, die in het vervolg van dit document in het kort beschreven worden. De beschrijving van de voorstellen is gebaseerd op de versie van het wetsvoorstel die door de regering begin april 2023 ter advisering aan de Raad van State is aangeboden. De waterschappen hebben over deze versie een voorlopig standpunt ingenomen. We geven hieronder aan waar het wetsvoorstel niet overeenkomt met dit voorlopige standpunt. Op basis van de versie van het wetsvoorstel die aan de Tweede Kamer wordt aangeboden zullen de waterschappen een definitief standpunt innemen.
Voor de volledigheid gaan we in de laatste paragraaf in op de stand van zaken van de anti-afhaakregeling. Dit onderwerp is geen onderdeel van het wetsvoorstel, maar maakte wel deel uit van de voorstellen die de waterschappen in december 2020 hebben vastgesteld.

1. VOORSTELLEN M.B.T. DE WATERSYSTEEMHEFFING

1.1 Nieuwe kostentoedelingsmethode (Het Gebiedskenmerkenmodel)

Met de watersysteemheffing wordt het geld bijeengebracht voor waterveiligheid en voldoende en schoon oppervlaktewater. Een van de achterliggende principes bij de heffing is het profijtbeginsel: hoe meer profijt een belanghebbende van het waterschap heeft, hoe meer hij betaalt. Volgens de huidige invulling van dit principe moeten de waterschappen de kosten van hun werk voor een belangrijk deel verdelen op basis van de waarde van de eigendommen van drie categorieën belastingbetalers: eigenaren van gebouwen ('gebouwd'), eigenaren van ongebouwde gronden (met name agrariërs, 'ongebouwd') en eigenaren van natuurterreinen ('natuur'). Deze verdeling op basis van de waarde van onroerend goed veroorzaakt ook de twee urgente knelpunten die op dit moment in de watersysteemheffing aanwezig zijn:

- de waarde van infrastructuur heeft een (onredelijke) invloed op het tarief dat voor ongebouwde grond wordt betaald. Als er bijvoorbeeld nieuwe spoorwegen of bruggen worden aangelegd in een gebied, gaan met de waarde daarvan ook de tarieven omhoog. Dit knelpunt wordt ook wel de weeffout genoemd;
- het is niet meer mogelijk te zorgen voor een gelijkmatige tariefontwikkeling voor de vier betalende categorieën (ingezetenen, eigenaren van gebouwen, van gronden en van natuurterreinen).

Verder geldt dat het huidige stelsel een waterschapsbestuur nauwelijks ruimte biedt om de kostenverdeling af te stemmen op de omstandigheden in het gebied en de eigen wijze van de uitvoering van de watersysteemtaak door het waterschap.

Om de knelpunten op te lossen is in het wetsvoorstel een nieuwe methode opgenomen om de kosten over de categorieën ongebouwd, natuur en gebouwd te verdelen. Omdat een kostenverdeling op basis van de waarde van de objecten het probleem vormt, is in de nieuwe methode waarde als verdeelmaatstaf voor de kosten vervangen door gebiedskenmerken. Onder gebiedskenmerken vallen zowel de specifieke omstandigheden in het gebied (bijvoorbeeld zeer veel natuur, een zeer hoge inwonerdichtheid) als de kenmerken van de taakuitoefening van het waterschap (bijvoorbeeld veel of weinig primaire en/of regionale waterkeringen).

Nieuw is ook dat er voortaan bij elke categorie bandbreedtes zijn voor het verdelen van de kosten (de kostenaandelen). Tot nu toe was dat alleen bij de categorie ingezetenen het geval. De bandbreedtes geven de waterschapsbesturen ruimte om de kostenverdeling beter te kunnen afstemmen op de specifieke

omstandigheden in het gebied en op de taakuitoefening van het waterschap. Verder voorkomen de bandbreedtes dat er bij de overgang van het huidige naar het nieuwe stelsel, sprake zal zijn van grote lastenverschuivingen. In de eerste twee jaar na het van kracht worden van de wetgeving hebben waterschappen hiervoor een relatieve bandbreedte van + en -/- 30% voor de kostenaandelen ongebouwd en natuur. Daarna zullen bandbreedtes van + en -/- 25% gaan gelden.

Voorlopig standpunt waterschappen
In het voorstel van de waterschappen uit december 2020 waren structurele bandbreedtes van + en -/- 30% voor de categorieën ongebouwd en natuur opgenomen. De waterschappen zijn het op dit punt niet eens met het wetsvoorstel dat deze ruimte na twee jaar beperkt tot + en -/- 25%. De redenen zijn dat dit de waterschappen beperkt in hun bestuurlijke ruimte en er voor enkele waterschappen sprake zal zijn van een door de systematiek gedwongen tariefverandering.

1.2 Motiveringsvereiste bij verhoging kostenaandeel ingezetenen boven bovengrens bandbreedte

Op dit moment kunnen waterschappen het initieel bepaalde kostenaandeel van de categorie ingezetenen met maximaal 10% verhogen zonder dat er specifieke eisen aan deze motivering worden gesteld. In het wetsvoorstel is opgenomen dat een waterschap zo'n verhoging expliciet op basis van gebiedskenmerken moet motiveren. Een dergelijke motivering sluit aan bij hoe binnen de bandbreedtes voor de specifieke eigenarencategorieën (gebouwd, ongebouwd en natuur) keuzes moeten worden gemotiveerd. Onder gebiedskenmerken vallen zowel de specifieke omstandigheden in het gebied (bijvoorbeeld zeer veel natuur, een zeer hoge inwonerdichtheid) als de kenmerken van de taakuitoefening van het waterschap (bijvoorbeeld veel of weinig primaire en/of regionale waterkeringen).

Voorlopig standpunt waterschappen
De waterschappen hebben ten aanzien van dit onderwerp zelf geen voorstel gedaan; het voorstel is door het ministerie van IenW in het wetsvoorstel opgenomen. De waterschappen zijn het niet eens met de introductie van deze motiveringsvereiste. De reden is dat de waterschappen al sinds 2009 goed met de huidige bepaling hebben gewerkt en geen noodzaak zien om de algemene motiveringsplicht nu alsnog in te kaderen.

1.3 Tariefdifferentiatie voor woningen en niet-woningen binnen categorie gebouwd

De watersysteemheffing gebouwd wordt zowel door eigenaren van woningen als door eigenaren van andere gebouwde onroerende zaken (niet-woningen; bedrijven) opgebracht. De heffing kent op dit moment één tarief, dat wordt uitgedrukt als percentage van de WOZ-waarde en dat voor eigenaren van woningen en eigenaren van niet-woningen gelijk is. Doordat de WOZ-waarden van woningen de afgelopen jaren veel harder zijn gestegen dan de WOZ-waarden van niet-woningen is er binnen de categorie sprake van lastenverschuivingen zonder dat er sprake is van verandering van het werk dat het waterschap verzorgt (het voorzieningenniveau). De waarde zorgt er ook binnen de categorie gebouwd voor dat er geen sprake is van een gelijkmatige lastenontwikkeling van betalende categorieën. Daarom is in het wetsvoorstel de tariefdifferentiatie binnen de categorie gebouwd opgenomen. Afhankelijk van de ontwikkeling van de WOZ-waarden stellen de waterschappen voor woningen een ander tarief vast dan voor niet-woningen. Dit zorgt binnen de categorie gebouwd voor een gelijkmatige lastenontwikkeling. De tariefdifferentiatie werkt twee kanten op; afhankelijk van de richting van het verschil in waarde-ontwikkeling tussen woningen en niet-woningen stelt het bestuur een hoger of een lager tarief voor niet-woningen vast dan voor woningen. Anders dan bij de onroerendezaakbelasting (OZB) van gemeenten wordt de tariefdifferentiatie gebouwd alleen gebruikt om verschillen in waardeontwikkeling te corrigeren.

Voorlopig standpunt waterschappen
In de voorstellen die de waterschappen in 2020 hebben vastgesteld was op dit punt sprake van een 'kan-bepaling', waardoor waterschappen zelf zouden kunnen bepalen of zij de tariefdifferentiatie toepassen of niet. En bij toepassing ook eigen ruimte hebben bij het bepalen van het verschil tussen deze twee tarieven. Bij de totstandkoming van het wetsvoorstel heeft de minister ervoor gekozen om de tariefdifferentiatie verplicht te stellen. De waterschappen zijn het om twee redenen niet eens met deze verplichting. Ten eerste geeft een verplichting niet de gewenste bestuurlijke ruimte voor een eigen afweging. Ten tweede hebben gemeenten bij dit onderwerp wel beleidsvrijheid en dit zou ook voor de waterschappen moeten gelden. Al realiseren de waterschappen zich hierbij wel dat de invulling van de tariefdifferentiatie gebouwd voor de waterschappen een andere is dan die van de gemeenten.

1.4 Schrappen mogelijkheid tarief verharde openbare wegen maximaal 400% hoger vast te stellen

De wetgever heeft met ingang van 1 juli 2012 de tariefdifferentiatie van maximaal 400% voor verharde openbare wegen ingevoerd. Deze tariefdifferentiatie kon alleen worden gebruikt door waterschappen die op dat moment het tarief voor verharde openbare wegen al differentieerden (tot maximaal 100%). In de praktijk betekende dit dat 7 van de 21 waterschappen van de ruime tariefdifferentiatiemogelijkheid gebruik konden maken; deze waterschappen hebben dat ook gedaan. De tariefdifferentiatie van maximaal 400% was als tijdelijke maatregel bedoeld. Het kon worden ingezet om de tarieven voor het agrarisch ongebouwd (als deze door het waterschapsbestuur als onredelijk hoog werden ervaren) te matigen. Op deze manier konden deze waterschappen de effecten van de weeffout ondervangen.
In de nieuwe kostentoedelingsmethode die in het wetsvoorstel is opgenomen komt de weeffout niet meer voor en daarom wordt de tijdelijke maatregel geschrapt. Voor verharde openbare wegen staat voortaan alleen nog de oorspronkelijke tariefdifferentiatie tot maximaal 100% in de wet. Deze tariefdifferentiatie kan op inhoudelijke gronden worden toegepast als de openbare verharde wegen volgens het waterschap tot hogere kosten voor het waterschap leiden. Bijvoorbeeld in verband met piekbelasting bij neerslag of verontreiniging van het watersysteem door afspoeling van bijvoorbeeld olie of rubberdeeltjes van banden bij regen.

1.5 Tariefdifferentiatie voor wateraanvoer als plusvoorziening

Soms doet een waterschap meer (levert het meer voorzieningen) dan waartoe het op grond van zijn normale taakuitoefening gehouden is, vaak voor specifieke groepen belanghebbenden in het gebied.. Dit worden plusvoorzieningen genoemd. Hierbij kan worden gedacht aan het beschikbaar stellen van water voor nachtvorst- en verziltingsbestrijding, het bestrijden van schade door droogte en het voorkomen van hittestress in de stad. Het wetsvoorstel maakt het mogelijk om de kosten van plusvoorzieningen exclusief neer te leggen bij degenen die daar belang bij hebben. Het gaat om degenen die expliciet om de voorziening hebben gevraagd en degenen wiens onroerende zaak in het deel van het waterschapsgebied ligt waar een plusvoorziening is of wordt gerealiseerd. Zo kunnen de kosten van de voorzieningen worden neergelegd bij degenen die daarvan profijt hebben om te voorkomen dat alle belastingbetalers meebetalen.
Een waterschap kan het tarief voor de watersysteemheffing maximaal 100% hoger vaststellen voor ongebouwde onroerende zaken die gebaat kunnen zijn bij wateraanvoerprojecten. Het moet gaan om wateraanvoerprojecten die tot stand zijn gekomen op verzoek van ten minste één belanghebbende. Het waterschap mag de tariefdifferentiatie pas doorvoeren als alle potentiële heffingplichtigen in de gelegenheid zijn gesteld om te laten weten of zij het wateraanvoerproject wenselijk achten en als uit een meerderheid van de ingekomen reacties blijkt dat dit het geval is (draagvlakmeting).

2. VOORSTELLEN M.B.T. DE ZUIVERINGSHEFFING EN DE VERONTREINIGINGSHEFFING

De zuiveringsheffing dekt de kosten van het zuiveren van rioolwater. De verontreinigingsheffing wordt in rekening gebracht als afvalwater rechtstreeks in oppervlaktewater wordt geloosd. De hoogte van deze belastingen wordt bepaald door de vervuilingswaarde van het afvalwater.

2.1 In de methode voor het analyseren van afvalwater van bedrijven minder gebruik maken van mens- en milieubelastende stoffen door opname van 2 nieuwe parameters in de heffingsformule: TOC & N-totaal (zonder nitriet en nitraat)

De huidige wetgeving leidt tot verplicht gebruik van mens- en milieubelastende stoffen bij de laboratoriumanalyses voor het vaststellen van de vervuilingswaarde van het afvalwater van bedrijven. De waterschappen willen zo min mogelijk gebruik maken van deze stoffen. Het wetsvoorstel lost dit knelpunt in de zuiverings- en de verontreinigingsheffing op door te bepalen dat in de heffingsformule twee nieuwe parameters moeten worden gehanteerd. TN_b (Totaal gebonden Stikstof) oftewel N-totaal (Stikstof Totaal)[1] i.p.v. het huidige N-Kjeldal en TOC (Total Organic Carbon) in plaats van het huidige CZV (chemisch zuurstofverbruik). Omdat TN_b en TOC meer of anders meten dan alleen het zuurstofverbruik, moeten beide worden gecorrigeerd. Bij TN_b kan dat door nitraat en nitriet in mindering te brengen, bij TOC door de omrekenfactor 3 te hanteren. Door deze twee correcties blijft de totale vervuilingswaarde die in de heffing wordt betrokken ongeveer gelijk, en daarmee het tarief (afgezien van de reguliere jaarlijkse tariefontwikkeling)..

2.2 Afwijkprotocol

Dit deelvoorstel vloeit voort uit het vorige. Tussen TOC en CZV bestaat een vaste verhouding, die echter stofafhankelijk is. Voor mengsels van verschillende stoffen -zoals in afvalwater- is deze verhouding afhankelijk van de samenstelling van het mengsel. Voor huishoudelijk afvalwater bedraagt de CZV/TOC-factor 3.
Verdere uitwerking van de methode heeft uitgewezen dat toepassing van een vaste omrekenfactor van 3 voor een klein aantal bedrijven, dat een omrekenfactor lager dan 2,5 heeft, wellicht tot een te hoge heffing zou leiden. Er wordt daarom een afwijkprotocol voorgesteld. Het afwijkprotocol maakt het mogelijk dat bedrijven die aannemelijk maken dat hun afvalwater een CZV/TOC-verhouding heeft kleiner dan 2,5 de lagere vervuilingswaarde die hieruit voortvloeit kunnen toepassen.
Er zal ook een beperkt aantal bedrijven zijn dat in de nieuwe situatie aan de bovenkant buiten de “range” terecht komt en daardoor in de toekomst mogelijk minder zuiveringsheffing en/of verontreinigingsheffing verschuldigd zal zijn dan op basis van de huidige CZV-bepaling het geval is. Er wordt een vergelijkbaar afwijkprotocol toegepast op deze bedrijven. Het protocol maakt het mogelijk dat een waterschap dat aannemelijk kan maken dat het afvalwater van een bedrijf een CZV/TOC-verhouding heeft groter dan 3,5, de hogere vervuilingswaarde die hieruit voortvloeit kan toepassen.

2.3 Korting op heffing mogelijk wanneer in afvalwater bedrijven bepaalde stoffen voorkomen

Waar afvalwater jarenlang alleen als kostenpost werd beschouwd, is het met nieuwe technieken tegenwoordig mogelijk om met het afvalwater energie op te wekken en uit het afvalwater waardevolle grondstoffen (terug) te winnen. Door deze waarde te onderkennen en te benutten, wordt een bijdrage geleverd aan duurzaamheidsdoelstellingen en kunnen de kosten van de rioolwaterzuivering worden beperkt. Het is dus van belang dat de waarde van het afvalwater van bedrijven beter in de heffing tot uitdrukking kan worden gebracht.

---

[1] In de voorstellen wordt de parameter TNb (Totaal gebonden Stikstof) benoemd als N-totaal (Stikstof totaal). Hiermee wordt hetzelfde bedoeld.

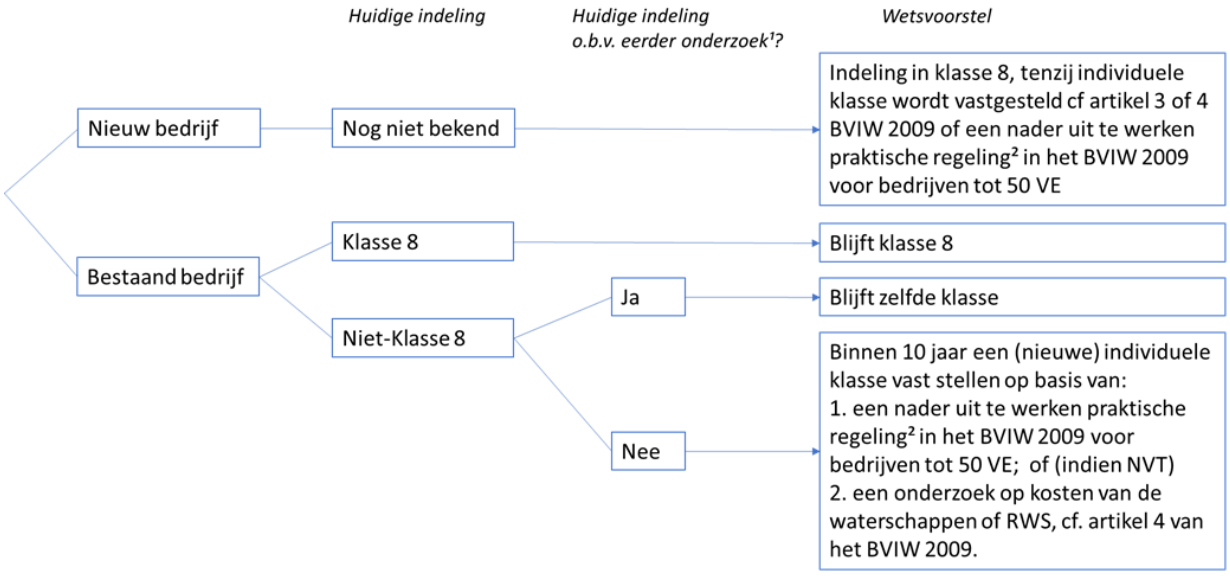
Daarom is in het wetsvoorstel onder het kopje ‘Bijdrage aan een meer circulaire economie’ opgenomen dat de waterschappen een op maat gesneden korting op de heffing kunnen verlenen aan bedrijven die afvalwater leveren dat rijk is aan waardevolle stoffen. Het gaat hier om de stoffen chroom, koper, nikkel, lood, zink, arseen, cadmium, kwik (=metalen) en de stoffen chloride, sulfaat en fosfor. Waterschappen zijn niet verplicht om op deze stoffen te heffen maar als ze dat doen, kunnen ze voortaan dus een korting verlenen. Dit gebeurt door de gewichtshoeveelheid voor deze stoffen die één vervuilingseenheid vertegenwoordigt, hoger vast te stellen dan in de Waterschapswet is bepaald. Het waterschap mag dan bijvoorbeeld bepalen dat je niet voor iedere 0,100 kilogram arseen één vervuilingseenheid betaalt, zoals de Waterschapswet regelt, maar je bijvoorbeeld voor iedere 0,200 kilogram één vervuilingseenheid betaalt.

2.4 Nieuwe toepassing tabel afvalwatercoëfficiënten

De Tabel afvalwatercoëfficiënten dient voor het vaststellen van de vervuilingswaarde van het afvalwater van vrijwel alle bedrijven met een vervuilingswaarde van meer dan 5 tot en met 1.000 vervuilingseenheden. In de tabel zijn deze bedrijven in een aantal bedrijfsklassen ingedeeld en voor iedere bedrijfsklasse is in de tabel een afvalwatercoëfficiënt opgenomen. Vermenigvuldiging van deze coëfficiënt met de hoeveelheid ingenomen water leidt tot het aantal vervuilingseenheden voor de belastingaanslag. Omdat er discussie bestaat over de indeling van bedrijven en de hoogte van sommige tabelcoëfficiënten bestaat al lange tijd behoefte om de tabel te actualiseren. Daarom gaat het toepassen van de tabel afvalwatercoëfficiënten op basis van het wetsvoorstel wijzigen. Nu beoordelen we nog aan de hand van de bedrijfscategorie in welk van de 15 klassen een belastingplichtige thuishoort. De vervuilingswaarde per m^3 ingenomen water per bedrijfscategorie zoals we dat nu kennen uit Artikel 2 Besluit vervuilingswaarde ingenomen water 2009 vervalt.
De nieuwe werkwijze is dat de indeling niet meer op basis van de bedrijfstak, maar op basis van de specifieke omstandigheden bij het bedrijf plaatsvindt. Dit moet leiden tot een nauwkeurigere indeling van nieuwe en bestaande bedrijven en een betere toepassing van het principe ‘de vervuiler betaalt’. Bij deze nieuwe werkwijze past ook een striktere toepassing van artikel 122k van de Waterschapswet, waarin is bepaald dat het aan de heffingplichtige is om aannemelijk te maken dat het aantal vervuilingseenheden bepaald kan worden op basis van het waterverbruik (en een afvalwatercoëfficiënt). Dat wijkt af van de huidige praktijk waarbij bedrijven ook wel worden aangemerkt als tabelbedrijf en worden ingedeeld in een tabelklasse. Als een bedrijf er niet in slaagt om aannemelijk te maken dat zijn aantal vervuilingseenheden op basis van de tabel kan worden bepaald, moet de vervuilingswaarde door middel van meting, bemonstering en analyse worden bepaald.

Als vertrekpunt voor nieuwe bedrijven geldt toepassing van klasse 8. Tenzij de vervuilingswaarde per m^3 ingenomen water wordt bepaald door de heffingplichtige of de heffingsambtenaar met behulp van gegevens die zijn verkregen door meting, bemonstering en analyse verkregen.
Het voorstel heeft geen effect op bestaande bedrijven die nu in klasse 8 zijn ingedeeld. Deze bedrijven blijven ingedeeld in klasse 8. Wel is het mogelijk dat op basis van nieuw onderzoek (bijvoorbeeld naar aanleiding van gewijzigde omstandigheden of bij uitgevoerde controles) een nieuwe klasse wordt vastgesteld. Voor bestaande bedrijven die niet in klasse 8 zijn ingedeeld kan het voorstel wel effect hebben. Dat is alleen het geval als de indeling niet op basis van eerder onderzoek heeft plaatsgevonden. Er komt een overgangstermijn van 10 jaar voor belastingplichtigen die nu zijn ‘ingedeeld’ op basis van Artikel 2 Besluit vervuilingswaarde ingenomen water 2009 en niet in klasse 8 zitten. De heffingsambtenaar moet bij deze heffingplichtigen binnen 10 jaar een individuele afvalwatercoëfficiënten vaststellen. Tot dat moment geldt voor deze heffingplichtigen de afvalwatercoëfficiënt die volgt uit toepassing van artikel 2 van het Besluit vervuilingswaarde ingenomen water 2009.

Dit ziet er schematisch als volgt uit:

[1] Met eerder onderzoek wordt het onderzoek bedoeld als genoemd in artikel 3 en 4 BVIW 2009 dat heeft geleid tot vaststelling van een eigen afvalwatercoëfficiënt. Deze coëfficiënt kan gelijk zijn aan een bedrijfstakcoëfficiënt.
[2] Hierbij wordt ook gedacht aan situaties waarbij meetvoorzieningen ontbreken.

2.5 Kosten separate afvalwaterstromen privaatrechtelijk in rekening brengen

Niet al het afvalwater wordt via het openbaar vuilwaterriool bij de waterschappen aangeleverd. Soms wordt afvalwater met een tankauto aangeleverd of wordt afvalwater met een aparte leiding rechtstreeks naar de rwzi gebracht. Ook kan het gebeuren dat er door een bedrijf direct wordt ingeprikt op een persleiding van het waterschap. Dit worden de separate afvalwaterstromen genoemd; afvalwaterstromen die anders dan via het gemeentelijk riool op de rioolwaterzuivering belanden.
Als onderdeel van de in december 2020 vastgestelde voorstellen hebben de waterschappen gevraagd om ‘beter te kunnen inspelen op waardevol afvalwater door in de zuiveringsheffing voor separate afvalwaterstromen (prijs)afspraken mogelijk te maken’.

Invulling van het voorstel van de waterschappen in het wetsvoorstel heeft ertoe geleid dat:
1. de zuiveringstaak verduidelijkt wordt. De zuiveringstaak is het zuiveren van stedelijk afvalwater dat op de gemeentelijk riolering wordt gebracht of op een IBA (Individuele Behandeling van Afvalwater) in beheer van het waterschap;
2. benadrukt wordt dat alleen zuiveringsheffing mag worden geheven voor het zuiveren van afvalwater dat onder de taak valt;
3. expliciet wordt gemaakt dat ander afvalwater dan genoemd onder punt 1 wel door waterschappen mag worden gezuiverd (maar dit hoeft niet), maar dat dit dan niet mag worden bekostigd met de zuiveringsheffing. Voor deze stromen moeten dan dus privaatrechtelijke prijsafspraken worden gemaakt. Bij privaatrechtelijke prijsafspraken opereert het waterschap als marktpartij en gelden de daarbij horende spelregels (van bijvoorbeeld de wet Markt en Overheid, btw etc.).

Wat betreft de bekostiging van het zuiveren van afvalwater is de wijze van aanleveren van het afvalwater bepalend voor de vraag of dit met de zuiveringsheffing of met een prijsafspraak kan. Van een keuze is dus geen sprake.

2.6 Kosten van maatregelen die tot beperking van afvoer van hemelwater op rwzi's leiden, kunnen uit de zuiveringsheffing worden gedekt

Nog steeds wordt relatief schoon hemelwater (regenwater) in veel gevallen via het riool afgevoerd naar de rioolwaterzuiveringsinstallaties van de waterschappen. Dit gebeurt bij 'gemengde rioolstelsels'; rioolstelsels waarin hemelwater zich mengt met (huishoudelijk) afvalwater en vervolgens op de rioolwaterzuiveringen gezuiverd moet worden. Landelijk gezien is circa 43% van de kosten van de zuiveringstaak te herleiden tot de hoeveelheid water. Deze 43% is opgebouwd uit circa 29% hemelwater en circa 14% afvalwater. Het is gewenst om het aandeel hemelwater dat op de gemeentelijke riolering en de zuiveringsinstallatie van het waterschap komt te verminderen. Mede met het oog op de klimaatverandering, de vervangingsopgave van zuiveringstechnische werken, grondstoffenterugwinning en de nieuwe stoffen (diverse microverontreinigingen). Zowel de kosten als het energieverbruik zouden (op termijn) omlaag kunnen als minder hemelwater op de rwzi's wordt gebracht. Het is daarom van belang dat het belastingstelsel van de waterschappen voldoende mogelijkheden biedt om maatregelen te bekostigen die hieraan bijdragen. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan subsidies aan burgers voor de aanschaf van regentonnen.
In het wetsvoorstel is (onder het kopje 'Bijdrage aan klimaatadaptatie') expliciet vastgelegd dat waterschappen de mogelijkheid hebben om maatregelen ter beperking van hemelwaterkosten binnen hun rioolwaterzuiveringstaak te dekken uit de opbrengst van de zuiveringsheffing.

3. VOORSTELLEN DIE BETREKKING HEBBEN OP ALLE WATERSCHAPSBELASTINGEN

3.1 Kosten van energie-opwekking kunnen met watersysteem- en zuiveringsheffing worden gedekt

De waterschapssector vraagt al bijna 10 jaar aan het ministerie van IenW om een wettelijke regeling die buiten twijfel stelt dat zij binnen hun wettelijke taak méér duurzame energie kunnen en mogen opwekken dan zij voor hun eigen taakuitoefening nodig hebben. En dat zij de baten en lasten van de benodigde investeringen aan hun heffingen mogen toerekenen. Een wettelijke regeling biedt de waterschappen rechtszekerheid voor investeringen in duurzame energie en sluit risico's van belastingprocedures uit (in het meest extreme geval onverbindendheid belastingverordening en nietige belastingaanslagen).

Inhoudelijke toelichting
Voor de uitvoering van hun taken hebben de waterschappen energie nodig. Deze kopen zij voor een deel in, voor het andere deel zijn de waterschappen zelfvoorzienend. In het kader van het Klimaatakkoord willen de waterschappen uiterlijk in 2025 volledig zelf voorzien in hun energiebehoefte voor alle wettelijke taken. De waterschappen hebben ook de wens om niet alleen energieneutraal te worden, maar op termijn ook klimaatneutraal. Maar een volledige reductie van bij de taakuitoefening vrijkomende broeikasgasemissies is op dit moment technisch en financieel nog niet haalbaar. Het realiseren van klimaatneutraliteit is daarom voorlopig alleen haalbaar als de waterschappen de mogelijkheid krijgen om de vooralsnog niet te vermijden schadelijke uitstoot van broeikasgassen te compenseren. Door meer hernieuwbare energie op te wekken dan zij zelf nodig hebben en het overschot aan derden te leveren. Daarom is in het wetsvoorstel geregeld dat waterschappen bevoegd zijn om meer duurzame energie op te wekken dan zij voor eigen gebruik nodig hebben en dat zij de kosten en baten hiervan via hun heffingen mogen verhalen.

In het wetsvoorstel is een forfaitaire benadering opgenomen met een bovengrens van maximaal 3 maal het eigen energieverbruik mogen opwekken en (deels) leveren als het gaat om de zuiveringstaak. En maximaal 2 maal het eigen energieverbruik mogen opwekken en (deels) leveren als het gaat om de watersysteemtaak. Deze factoren zullen in ieder geval tot het jaar 2035 van kracht blijven.
Het ministerie zal in een ministeriële regeling nadere regels geven voor de wijze waarop de hoeveelheid primaire energie wordt bepaald.

3.2 Beslistermijn bezwaren tegen de heffing

Het afhandelen van bezwaren tegen de heffing is aan een wettelijke termijn gebonden. De beslistermijn bedraagt zes weken (artikel 7:10, eerste lid, Algemene wet bestuursrecht (Awb). Deze beslistermijn kan worden verlengd op grond van artikel 7:10, tweede tot en met vierde lid, Awb.
Op grond van het wetsvoorstel wordt de beslistermijn op bezwaarschriften verruimd en in lijn gebracht met de regeling die voor gemeenten geldt op grond van de Gemeentewet en de Wet WOZ.
Als hoofdregel gaat gelden dat een beslissing op bezwaar moet worden genomen in het kalenderjaar waarin het bezwaarschrift is ontvangen. Mocht het bezwaarschrift in de laatste zes weken van het kalenderjaar worden ingediend, dan blijft een beslistermijn van zes weken gelden. Volledigheidshalve wordt gemeld dat deze wijziging ook geldt voor bezwaren tegen meetbeschikkingen binnen de zuiveringsheffing.

4. ANTI-AFHAAKREGELING

Dit onderwerp is geen onderdeel van het wetsvoorstel, maar vloeit wel voort uit de besluitvorming van de waterschappen van december 2020. Voor de vllegheid lichten we daarom dit voorstel ook toe.

In sommige gevallen is het voor grote bedrijven financieel voordeliger om hun afvalwater niet naar de rwzi te brengen, maar zelf (voor) te gaan zuiveren, ook wel ‘afhaken’ genoemd. Afhaken kan leiden tot een afname van het zuiveringsrendement van de installaties van het waterschap en een hogere heffing voor de belastingplichtigen die nog wel op het riool en de installatie lozen (en niet voorzuiveren). Om afhaken te voorkomen kunnen waterschappen daarom (op grond van artikel 122d van de Waterschapswet) vanuit de opbrengst van de zuiveringsheffing via een subsidieregeling korting verlenen aan bepaalde belastingplichtigen die anders zouden afhaken. De Europese Commissie heeft deze regeling in het verleden als geoorloofde staatssteun aangemerkt. Dit betekent dat haar goedkeuring nodig is voordat waterschappen de regeling mogen toepassen. De huidige goedkeuring geldt tot en met 2023.
Waterschappen willen de anti-afhaakregeling behouden en tijdig de benodigde toestemming van de Europese Commissie aanvragen om deze nog te kunnen toepassen. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat moet formeel de aanvraag voor de toestemming doen.
Begin 2021 is daarom een intensief traject met IenW gestart om de benodigde goedkeuring te verkrijgen. Eind 2022 is door de Europese Commissie een nieuwe opening geboden, waarop in december 2022 en januari 2023 een onderzoek heeft plaatsgevonden op basis van het marktconformiteitsbeginsel (MEO-beginsel). Als een regeling voldoet aan het MEO-beginsel is geen sprake van staatssteun en zijn de waterschappen niet langer gebonden aan de strenge eisen die gelden bij staatssteun. De uitkomsten van het uitgevoerde onderzoek zijn dusdanig dat in afstemming met de portefeuillehouder financiën uit het Uniebestuur, enkele directeuren van waterschappen en het ministerie van IenW besloten is om dit als insteek te kiezen voor het vervolg. Inmiddels is een uitwerking hiervan voorgelegd aan de Europese Commissie. Op dit moment vindt hierover nadere afstemming plaats met de Europese Commissie.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Handboek integriteit

voor politieke ambtsdragers van decentrale overheden

Voorwoord

Onze democratische rechtsstaat kan niet zonder een goed openbaar bestuur. Goed openbaar bestuur hoort bij een overheid die dienstbaar, dichtbij en rechtvaardig is. Een overheid die naast mensen staat, in plaats van tegenover hen. Die het goede doet, ook als niemand kijkt. Dit vraagt veel van mensen die bij de overheid werken, zeker ook van politieke ambtsdragers bij decentrale overheden. Zij staan dichtbij de inwoners van hun gemeenten, provincies en waterschappen en vormen voor hen het gezicht van de overheid.

> ***Alle Nederlanders rekenen erop dat het bestuur van de gemeente, provincie of het waterschap zich inzet voor het algemeen belang, in dienst van de samenleving. Dat zij eerlijk, betrouwbaar en integer handelt. Niet voor niets heeft elke politieke ambtsdrager gezworen of beloofd trouw te zijn aan de Grondwet, en daarmee aan de basisregels waar de overheid zich aan moet houden.***

Bestuurders en volksvertegenwoordigers staan hierin niet alleen. Werken aan een integer decentraal bestuur is een gezamenlijke opgave waarbij het Rijk de decentrale overheden waar mogelijk ondersteunt.

Wetten en gedragscodes bevorderen het integer handelen van politieke ambtsdragers. Maar bestuurders zijn ook zelf verantwoordelijk voor het agenderen, bewaken en borgen van integriteit. Integriteit is een grondhouding, waaraan we dagelijks dienen te werken.

Dat is niet altijd even makkelijk. De praktijk van alledag is vaak weerbarstig en ingewikkeld, morele keuzes zijn zelden zwart-wit. Daarom is het belangrijk om met elkaar het gesprek te blijven voeren.

De afgelopen jaren heeft BZK verschillende instrumenten ontwikkeld die helpen dit gesprek te voeren en die ons beter in staat stellen de juiste wet- en regelgeving toe te passen.
Ze vormen een richtsnoer bij zaken als belangenverstrengeling, verboden handelingen, nevenfuncties en aanbesteden. Bij velen leefde de behoefte om deze instrumenten bij elkaar te brengen.

Dit Handboek Integriteit voorziet hierin. Het is een levend document dat van tijd tot tijd – samen met betrokkenen uit de praktijk - zal worden geactualiseerd. Omdat het onderwerp voortdurend in beweging is, zullen ook nieuwe, praktische instrumenten een plek in het handboek krijgen.

Deze eerste versie van het handboek is tot stand gekomen dankzij een begeleidingscommissie die bestaat uit vertegenwoordigers van beroeps- en belangenverenigingen van het decentraal bestuur en deskundigen uit de beroepspraktijk.

Ik dank hen voor hun inspanningen en moedig u aan het handboek dikwijls te gebruiken.
Want alleen in de praktijk krijgt integriteit vorm, elke dag weer. Ook als niemand kijkt.

Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Hanke Bruins Slot

Inhoud

1. Inleiding 7
1.1 Algemeen 8
1.2 Over integriteit 9
1.3 Overzichtspagina volksvertegenwoordigers 11
1.4 Overzichtspagina bestuurders 14
1.5 Overzichtspagina kroonbenoemden 15

2. Werving, selectie en screening 18
2.1 Inleiding 20
2.2 Werving kandidaat-volksvertegenwoordigers en kandidaat-bestuurders 20
2.3 Selectie door politieke partijen 21
2.4 Screening van kandidaat-bestuurders: thema's en onderzoeksmethode 23
2.5 Screening van kandidaat-bestuurders: proces 28

3. Integriteitsnormen 40
3.1 Gedragscodes 42
3.2 Belangenverstrengeling 42
3.3 Deelname aan beraadslaging en stemming 43
3.4 Verboden handelingen 45
3.5 Proces van ontheffing bij verboden handelingen 50
3.6 Onverenigbare betrekkingen en nevenfuncties 55
3.7 Inkopen en aanbesteden 58
3.8 Omgang met informatie 60
3.9 Geschenken, diensten en uitnodigingen 63
3.10 Vergoedingen en verstrekkingen politieke ambtsdragers 64

4. Integriteitsschendingen en -onderzoek 70
4.1 Inleiding 72
4.2 Melden van een vermoeden 76
4.3 Beoordeling melding 77
4.4 Onderzoek 79
4.5 Communicatie 82
4.6 Het onderwerp van onderzoek 84

5. Bijlagen: 86
5.1 Tools (inclusief dilemmakaarten) 88
5.2 Vragenlijsten 112
5.3 Model gedragscodes 123
5.4 Verboden handelingen 138

Hoofdstuk 1

Inleiding

1.1 Algemeen 8
1.2 Over integriteit 9
1.3 Overzichtspagina volksvertegenwoordigers 11
1.4 Overzichtspagina bestuurders 14
1.5 Overzichtspagina kroonbenoemden 15

1.1 Algemeen

1.1.1 Het handboek: één plek met alle informatie

Dit handboek bundelt alle beschikbare informatie over de integriteit van politieke ambtsdragers binnen de decentrale overheden. Het doel is om de decentrale overheden te ondersteunen bij het bevorderen van de bestuurlijke integriteit en de aandacht voor het onderwerp en het integriteitsbewustzijn bij politieke ambtsdragers te vergroten.
Het handboek is primair gericht op volksvertegenwoordigers en bestuurders bij gemeenten, provincies en waterschappen. Daarnaast biedt het handboek praktische handvatten voor (besturen van) politieke partijen.[1] Het Handboek is specifiek toegespitst op de decentrale overheden uit het Europese deel van Nederland. Veel onderdelen zijn echter ook toepasbaar voor de decentrale overheden uit het Caribische deel van Nederland. Er was al een uitgebreid ondersteunend instrumentarium (zoals handreikingen, gedragscodes, beleidskaders), maar juist daardoor was het ingewikkeld om eenvoudig de juiste informatie te vinden.

In dit handboek is alle beschikbare informatie samengebracht. Het handboek vervangt een groot deel van de eerder verschenen stukken en handreikingen.[2] Een aantal andere stukken en handreikingen (die niet afkomstig zijn van het ministerie van BZK) is in het handboek verwerkt, maar blijven daarnaast wel bestaan.[3] Door alle informatie samen te brengen, maakt dit handboek de regels en procedures over integriteit van decentrale politieke ambtsdragers inzichtelijk en gemakkelijk vindbaar. Het handboek is de plek waar de actuele informatie te vinden is, waar aanpassingen op basis van (beleids)ontwikkelingen worden doorgevoerd en waar nieuwe informatie in wordt opgenomen.

1.1.2 Status van het handboek

De wettelijke vereisten zijn de basis voor het handboek. Daarnaast worden er extra handvatten aangeboden en (praktische) tips gegeven. Het handboek biedt daarmee ook een basis voor politieke ambtsdragers om het over integriteit te hebben en samen (of individueel) te leren en zo te blijven werken aan een integere overheid.

1.1.3 Structuur van het handboek

Het handboek bestaat uit een inleiding, drie hoofdstukken en een aantal bijlagen. Elk hoofdstuk bestaat uit verschillende modules die zelfstandig leesbaar zijn. Zo is het mogelijk gericht informatie te zoeken.

In de inleiding zijn drie overzichtspagina's te vinden die als wegwijzer kunnen dienen voor de drie doelgroepen waarvoor het handboek is geschreven:

1. kroonbenoemden: burgemeesters, commissarissen van de Koning (hierna: CvdK) en dijkgraven.[4]
2. bestuurders: college van B&W (burgemeester en wethouders), college van Gedeputeerde Staten (CvdK en gedeputeerden) en het dagelijks bestuur van een waterschap (dijkgraaf en DB-leden).
3. volksvertegenwoordigers: raadsleden, statenleden en leden van het algemeen bestuur van een waterschap (hierna: AB-leden).

Op de overzichtspagina's (1.2 t/m 1.4) wordt verwezen naar de modules van het handboek waarin voor deze doelgroepen de meest relevante informatie staat.

Hoofdstuk 2 gaat in op de periode voorafgaand aan de benoeming van politieke ambtsdragers: de werving- en selectiefase waarin de screening van kandidaat-volksvertegenwoordigers en kandidaat-bestuurders plaatsvindt. Hoofdstuk 3 ziet op de zittingsperiode zelf en hierin wordt een aantal belangrijke integriteitsonderwerpen behandeld waarvoor blijvend aandacht moet zijn. Hoofdstuk 4 gaat over (de omgang met) integriteitsschendingen en de verschillende fasen en aspecten van integriteitsonderzoek.

1.1.4 Het handboek: een levend document

Het handboek is een levend document dat in gesprek met de doelgroepen en andere partners en op basis van nieuwe inzichten wordt aangevuld. Het denken over integriteit is namelijk een onderwerp dat constant in ontwikkeling is. Het handboek blijft, door het te actualiseren, een relevante basis om op terug te vallen. Het ministerie van BZK neemt daarvoor het initiatief en betrekt de belanghebbenden van de decentrale overheden daarbij. Zo wordt het handboek van tijd tot tijd aangevuld met *best practices*, en tips en valkuilen uit de praktijk die vanaf het moment van publicatie zullen worden bijgehouden. Indien er vanuit BZK nieuwe ondersteunende instrumenten – zoals handreikingen en toolkits - worden ontwikkeld op het gebied van bestuurlijke integriteit zullen deze automatisch in het handboek worden geïntegreerd.

1.2 Over integriteit

Wat is integriteit?

Integriteit is een belangrijke pijler van de kwaliteit van het openbaar bestuur. Integriteit is van belang voor het ***vertrouwen*** *van de burgers in hun overheid. Inwoners van Nederland hebben recht op een goed functionerend en integer openbaar bestuur. De decentrale overheden maken daarvan ook een belangrijk onderdeel uit; zij zijn verantwoordelijk voor het oplossen van verschillende maatschappelijke opgaven op lokaal niveau. Een integer en stabiel openbaar bestuur draagt bij aan de legitimiteit van het overheidshandelen en is effectiever en efficiënter in staat om de taken eerlijk uit te voeren en diensten te leveren waar inwoners recht op hebben. Voorop staat dat politieke ambtsdragers primair zelf verantwoordelijk zijn voor het agenderen, bewaken en borgen van eigen integriteit. Politieke ambtsdragers hebben een voorbeeldfunctie voor burgers en voor hun ambtenaren en dienen het algemeen belang te behartigen. Het is daarbij niet toegestaan dat zij hun persoonlijke belangen laten prevaleren. De handel en wandel van politieke ambtsdragers heeft zijn weerslag op de hele organisatie, zowel in positieve als in negatieve zin. Politieke ambtsdragers zijn daarmee verantwoordelijk voor de eigen integriteit en dragen als collectief een belangrijke verantwoordelijkheid voor de integriteit van hun organisatie. Tegelijkertijd zijn ook in de organieke wetten – zoals de Gemeente- en Provinciewet - diverse bepalingen opgenomen die tot doel hebben het integere handelen en gedrag van de politieke ambtsdragers te sturen en te stimuleren, zodat de zuiverheid in de persoonlijke en bestuurlijke verhoudingen kan worden gewaarborgd.*

Integriteitsbeleid

Om het integriteitsbeleid handen en voeten te geven is het van belang dat het onderdeel is van een samenhangend geheel van openbare gedragsregels en procedures. Een goed integriteitsbeleid omvat daarmee in ieder geval:

- Openbare gedragsregels met eenduidige onderliggende normen en waarden.
- Een heldere verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden.
- Controleerbaarheid: enerzijds door transparante besluitvormingsprocedures, anderzijds door regels en verantwoording in openbaarheid.

Een succesvol integriteitsbeleid heeft – naast de regels en procedures[5] – veel aandacht voor de cultuur in de organisatie en in de politieke arena. Integriteit is namelijk een houding, iets waar je aan kunt werken en waar je in kunt groeien. In een open cultuur, waarin bestuurders en volksvertegenwoordigers dilemma's met elkaar bespreken en elkaar aanspreken op gedrag en handelen, lukt dat beter. Het vaststellen van regels en procedures is van groot belang, maar het mag niet als resultaat hebben dat binnen de organisatie het gevoel leeft dat integriteit daarmee is 'geregeld'.

Hieronder worden tien aanbevelingen gedaan om rekening mee te houden in de vormgeving van het integriteitsbeleid:

1. Kies voor een systematische aanpak die is afgestemd op de (beleidscyclus van de) eigen organisatie.
2. Laat het integriteitsbeleid voor de komende jaren vastleggen in een beleidsplan met daarin een normenkader. De kroonbenoemde zorgt ervoor dat het beleid en normenkader bekend zijn bij de politieke ambtsdragers.
3. Maak integriteit tot een onderwerp dat regelmatig (ten minste 1x per jaar) terugkeert op de (politieke) agenda.
4. Laat politieke partijen een toets uitvoeren naar hun kandidaten voorafgaand aan de benoeming. Daarvoor kunnen de politieke partijen gebruik maken van de beschikbare tools (zie paragrafen 2.1 en 2.2).
5. Het is aan te bevelen dat een divers samengestelde commissie de benoembaarheid van de kandidaten onderzoekt.
6. Maak in het kader van de benoemingsprocedure van bestuurders gebruik van de mogelijkheid om een risicoanalyse integriteit uit te voeren.
7. Het is nuttig om een vertrouwenspersoon of aanspreekpunt integriteit aan te wijzen bij wie politieke ambtsdragers terecht kunnen met vragen of integriteitskwesties.
8. De kroonbenoemde moet bij vermoedens van integriteitsschendingen kunnen optreden. Daarvoor moeten zij de beschikking hebben over de daarbij behorende instrumenten, inclusief de benodigde menskracht en budget.
9. Maak gebruik van de professionele ondersteuning van de koepelorganisatie, het ministerie van BZK en van andere deskundigen zoals het Steunpunt Integriteitsonderzoek Politieke Ambtsdragers (SIPA).
10. Lees het rapport Monitor Integriteit en Veiligheid Openbaar Bestuur waarin een overzicht is te vinden van integriteitsbevorderende maatregelen.

Integriteitsagenda

Het is belangrijk dat integriteit als onderwerp regelmatig terugkeert op de agenda. Het verdient de voorkeur het onderwerp integriteit minimaal één keer per jaar te bespreken en het beleid en de gedragscode zo nodig bij te stellen. In een integriteitsagenda kunnen een bestuur, volksvertegenwoordiging of politieke partij voor zichzelf vaststellen hoe zij integriteit voortdurend onder de aandacht blijven houden: op welke manier, op welk moment en wie daarvoor verantwoordelijk is. Het is aan te bevelen om in de agenda aan te sluiten op natuurlijke momenten in de bestuursperiode en om, in het bestuur en de volksvertegenwoordiging, daarnaast eenmaal per jaar een dilemmasessie te organiseren. Tijdens zo'n dilemmasessie kan gebruik worden gemaakt van de tool dilemmakaarten integriteit (klik hier voor meer informatie over de tool).

Dilemmakaarten integriteit

In de kaarten worden 25 dilemma's beschreven vanuit het oogpunt van politieke ambtsdragers. Elk dilemma sluit aan op verschillende elementen uit de gedragscodes integriteit voor politieke ambtsdragers. Op de achterkant van de dilemmakaarten worden overwegingen en mogelijke oplossingen beschreven. De dilemma's zijn gericht op de dagelijkse praktijk en kunnen zowel in de werving- en selectiefase als in de beheerfase worden gebruikt. De kaarten zijn gespecificeerd naar gemeenten, provincies, waterschappen en naar verschillende doelgroepen (volksvertegenwoordigers en bestuurders). Klik hier voor de 25 dilemmakaarten.

Preventie en intervisie

In het kader van preventie is het nuttig om een vertrouwenspersoon of aanspreekpunt integriteit aan te wijzen bij wie individuele politieke ambtsdragers terecht kunnen met vragen of integriteitskwesties. Ook is het goed om afspraken te maken over wat te doen bij vermoedens van integriteitsschendingen (klik hier voor meer informatie). Om met elkaar het gesprek aan te gaan, is intervisie, naast dilemmasessies, een mooie methode. Op deze manier kan alertheid en bewustzijn op integriteitsrisico's worden gestimuleerd. Intervisie kan binnen de eigen organisatie georganiseerd worden maar ook in samenwerking met anderen. Op de website van Weerbaar Bestuur is hiervoor een toolkit beschikbaar.[6]

1.3 Overzichtspagina volksvertegenwoordigers

Hieronder staat een beknopt overzicht waar voor een volksvertegenwoordiger (raadslid, statenlid of AB-lid) in het handboek de belangrijkste informatie staat.

Rol bij integriteit

Volksvertegenwoordigers hebben in de eerste plaats zelf een verantwoordelijkheid op het gebied van integriteit. Voor volksvertegenwoordigers zijn verschillende integriteitsnormen van belang die bepalen hoe zij zich dienen te gedragen in hun hoedanigheid van volksvertegenwoordiger.

Deze zijn zowel te vinden in de organieke wetgeving als in de lokale gedragscodes die zij zelf (wettelijk verplicht) hebben vastgesteld. De leden van de volksvertegenwoordiging kunnen elkaar aanspreken op het naleven van deze normen. Zo mogen zij bijvoorbeeld niet hun persoonlijke belangen laten meewegen in de besluitvorming, dienen zij transparant te zijn over hun nevenfuncties en zijn zij gehouden een aantal handelingen niet te verrichten (verboden handelingen). Zo voorkomen zij dat er sprake kan zijn van (de schijn van) belangenverstrengeling. Volksvertegenwoordigers hoeven bijvoorbeeld geen VOG te overleggen, omdat dit een inperking van hun passief kiesrecht zou opleveren en worden bovendien niet door hun gemeente onderworpen aan enige vorm van screening.

Belangrijkste modules

Hoofdstuk 2	
2.1 2.2	Tools bij werving en selectie kandidaat-volksvertegenwoordigers. Een overzicht van alle tools is te vinden in de bijlage.
2.4	Rol volksvertegenwoordigers bij proces risicoanalyse en mogelijke routes.
Hoofdstuk 3	
3.1	Onderdelen integriteitsbeleid; de onderwerpen uit H3 komen terug in de model gedragscode volksvertegenwoordigers in de bijlage.
3.2	Aandachtspunten bij (vermoeden van) belangenverstrengeling.
3.3	Onthouding beraadslaging en stemming.
3.4 & 3.5	Verboden handelingen, wat te doen bij twijfel en aanvragen van een ontheffing.
3.6	Onverenigbare betrekkingen en melden nevenfuncties.
3.7	Basisregels omgang met informatie, oneigenlijk gebruik, beslotenheid, geheime en vertrouwelijke informatie en gebruik email, internet en sociale media.
3.8	Aandachtspunten geven en ontvangen van geschenken.
Hoofdstuk 4	
4.1 4.2 4.3 4.4	Informatie over integriteitsonderzoek en rol volksvertegenwoordiging in begeleiding.
4.6	Zelf onderwerp van een integriteitsonderzoek.

De belangrijkste integriteitsnormen

Er is een aantal belangrijke wettelijke integriteitsnormen waar politiek ambtsdragers zich aan moeten houden. Om snel en overzichtelijk de belangrijkste wettelijke integriteitsnormen te vinden, zijn deze hierna op een rij gezet. De wettelijke normen komen natuurlijk daarnaast uitgebreid terug in het handboek met toelichting en handvatten.

- *Volksvertegenwoordigers maken openbaar welke* **nevenfuncties** *zij bekleden – artikel 12 Gemeentewet, artikel 11 Provinciewet, artikel 32 Waterschapswet*
- *Volksvertegenwoordigers vervullen geen andere – limitatief opgenomen* **'onverenigbare betrekkingen'** *– artikel 13 Gemeentewet, artikel 13 Provinciewet, artikel 31 Waterschapswet*
- *Volksvertegenwoordigers leggen de* **eed** *(verklaring of belofte) af voordat zij functie uitoefenen – artikel 14 Gemeentewet, artikel 14 Provinciewet, artikel 34 Waterschapswet*
- *Volksvertegenwoordigers verrichten geen* **'verboden handelingen'** *- artikel 15, lid 1 en 2, Gemeentewet, artikel 15, lid 1 en 2, Provinciewet, artikel 33, lid 1 en 2, Waterschapswet*
- *De volksvertegenwoordiging stelt verplicht een* **gedragscode** *integriteit vast voor zijn leden, voor bestuurders en voor de kroonbenoemde. De inhoud daarvan is vrijgelaten – artikel 15, lid 3, 41c, lid 2, en 69, lid 2, Gemeentewet, artikel 15, lid 3, 40c, lid 2, en 68, lid 2, Provinciewet, artikel 33, lid 3, Waterschapswet*
- *Volksvertegenwoordigers nemen niet deel aan de beraadslaging en stemming over aangelegenheden die hen persoonlijk aangaan of waarbij zij als vertegenwoordiger zijn betrokken, of over de vaststelling of goedkeuring der rekening van een lichaam waaraan zij rekenplichtig zijn of tot welks bestuur zij behoren – artikel 28, lid 1, Gemeentewet, artikel 28, lid 1, Provinciewet, en artikel 38a, lid 1, Waterschapswet*

1.4 Overzichtspagina bestuurders

Hieronder staat een beknopt overzicht waar voor een bestuurder (wethouder, gedeputeerde en DB-lid) in het handboek de meest relevante informatie staat.

Rol bij integriteit

Bestuurders hebben in de eerste plaats zelf een verantwoordelijkheid op het gebied van integriteit. Het bestuur besluit onder meer over het verlenen van subsidies en het verstrekken van vergunningen. Daarbij dienen zij een gelijk speelveld te creëren en belangenverstrengeling te voorkomen. Voor bestuurders zijn verschillende integriteitsnormen van belang die bepalen hoe zij zich dienen te gedragen in hun hoedanigheid van bestuurder. Deze zijn zowel te vinden in de organieke wetgeving als in de lokale gedragscodes die (wettelijk verplicht) zijn vastgesteld door hun eigen volksvertegenwoordiging. Daarnaast dienen bestuurders voorafgaand aan hun benoeming een VOG te overleggen. Bovendien worden zij vaak aan enige vorm van screening onderworpen, om zo mogelijke risico's en kwetsbaarheden omtrent hun integriteit in kaart te brengen.

Belangrijkste modules

- *2.2 (tools voor bewustwording mogelijke integriteitsrisico's bij kandidaatstelling)*
- *2.3 (waar wordt naar gekeken bij de screening van kandidaat-bestuurders?)*
- *2.4 (stappen per fase van de screening van kandidaat-bestuurders)*
- *3.1 (specifiek gedragscodes integriteit en gesprek over integriteit binnen bestuur)*
- *3.2 (aandachtspunten bij vermoeden van belangenverstrengeling)*
- *3.3 (onthouding beraadslaging en stemming)*
- *3.4 en 3.5 (verboden handelingen, wat te doen bij twijfel en aanvragen van een ontheffing)*
- *3.6 (onverenigbare betrekkingen en nevenfuncties, specifiek meldplicht en q.q. nevenfuncties)*
- *3.7 (basisregels omgang met informatie, oneigenlijk gebruik, beslotenheid, geheime en vertrouwelijke informatie en gebruik email, internet en sociale media)*
- *3.9 (geven en ontvangen van geschenken, diensten en uitnodigingen)*
- *3.10 (handelswijze bij verschillende type (bestuurlijke) kosten)*
- *3.6 (risico's bij inkopen en aanbesteden)*
- *4.2 en 4.3 (melden vermoeden integriteitsschending)*
- *4.4 (informatie over proces integriteitsonderzoek)*
- *4.6 (zelf als bestuurder onderwerp van onderzoek)*

De belangrijkste integriteitsnormen

Er is een aantal belangrijke wettelijke integriteitsnormen waar politiek ambtsdragers zich aan moeten houden. Om snel en overzichtelijk de belangrijkste wettelijke integriteitsnormen te vinden, zijn deze hierna op een rij gezet. De wettelijke normen komen natuurlijk daarnaast uitgebreid terug in het handboek met toelichting en handvatten.

- *bestuurders vervullen geen andere – limitatief opgenomen **'onverenigbare betrekkingen'** – artikel 36b Gemeentewet, artikel 35c Provinciewet, artikel 31 Waterschapswet*
- *bestuurders vervullen geen **nevenfuncties** waarvan de uitoefening ongewenst is met het oog op een goede vervulling van het wethouderschap, melden het voornemen tot het aannemen van een nevenfunctie aan de volksvertegenwoordiging en maken hun nevenfuncties en (als zij full-time bestuurders zijn) de inkomsten daaruit openbaar – artikel 41b Gemeentewet, artikel 40b Provinciewet, artikel 44k Waterschapswet*
- *bestuurders leggen de **eed** (verklaring of belofte) af voordat zij de functie uitoefenen – artikel 14 Gemeentewet, artikel 40a Provinciewet, artikel 34 Waterschapswet*
- *bestuurders verrichten geen **'verboden handelingen'** - artikel 41c, lid 1, en artikel 15, lid 1 en 2, Gemeentewet, artikel 40c, lid 1, en artikel 15, lid 1 en 2, Provinciewet, artikel 33, lid 1 en 2, Waterschapswet*
- *bestuurders nemen niet deel aan de **beraadslaging en stemming** over aangelegenheden die hen persoonlijk aangaan of waarbij zij als vertegenwoordiger zijn betrokken, of over de vast-stelling of goedkeuring der rekening van een lichaam waaraan zij rekenplichtig zijn of tot welks bestuur zij behoren – artikel 58 en 28 Gemeentewet, artikel 58 en 28 Provinciewet, artikel 38a Waterschapswet*
- *bestuurders zijn bij benoeming in het bezit van een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) die niet ouder is dan drie maanden - artikel 36a, lid 2, Gemeentewet, artikel 35b, lid 2, Provinciewet, en artikel 41, lid 1, Waterschapswet*

1.5 Overzichtspagina kroonbenoemden

Hieronder staat een beknopt overzicht waar voor een kroonbenoemde (burgemeester, CvdK of dijkgraaf) in het handboek de meest relevante informatie staat.

Rol bij integriteit

De burgemeester, CvdK en dijkgraaf hebben de wettelijke taak om de bestuurlijke integriteit van de eigen organisatie te bevorderen. Dit betreft bijvoorbeeld het agenderen van het thema integriteit binnen de eigen organisatie en het maken van duidelijke afspraken over hoe er dient te worden omgegaan met meldingen over een (vermoeden van) integriteitsschending. Dit betekent nadrukkelijk niet dat de kroonbenoemde verantwoordelijk is voor de integriteit van de bestuurders en volksvertegenwoordigers zelf. Zij hebben hiervoor in de eerste plaats zelf een verantwoordelijkheid. Wet- en regelgeving en het geldende integriteitsbeleid (o.a. gedragscodes) zijn de basis voor het handelen van de kroonbenoemde. Hij kan zich onder meer laten bijstaan door de ambtelijke organisatie onder leiding van de secretaris, een aangewezen contactpersoon of vertrouwenspersoon integriteit, een commissie integriteit en/of door de griffier. De kroonbenoemde is, als er niks anders is afgesproken, regisseur en aanspreekpunt bij integriteitskwesties. Aanvullend op de wettelijke taak om de integriteit van de eigen organisatie te bevorderen, heeft de CvdK als taak om te bemiddelen of adviseren op het moment dat de integriteit in een gemeente in het geding is of als er sprake is van verstoorde bestuurlijke verhoudingen.

Daarnaast hebben de kroonbenoemden ook een verantwoordelijkheid voor hun eigen integriteit. Zij dienen zich – net als bestuurders en volksvertegenwoordigers – te houden aan verschillende integriteitsnormen uit de organieke wetgeving en de lokale gedragscode.

Belangrijkste modules

- *2.3 (waar wordt naar gekeken bij de screening van kandidaat-bestuurders, methode eigen organisatie)*
- *2.4 (rol kroonbenoemde bij screening in verschillende fasen en route eigen organisatie)*
- *3.1 (organisatie integriteitsbeleid, gesprekken over integriteit binnen bestuur)*
- *3.2 (aandachtspunten bij vermoeden van belangenverstrengeling)*
- *3.3 (onthouding beraadslaging en stemming als onderdeel bestuur)*
- *3.4 en 3.5 (verboden handelingen, wat te doen bij twijfel en aanvragen van een ontheffing)*
- *3.6 (onverenigbare betrekkingen en nevenfuncties, specifiek meldplicht en q.q. nevenfuncties)*
- *3.7 (basisregels omgang met informatie, oneigenlijk gebruik, beslotenheid, geheime en vertrouwelijke informatie en gebruik email, internet en sociale media)*
- *3.8 (aandachtspunten geven en ontvangen van geschenken)*
- *3.9 (handelswijze bij verschillende type (bestuurlijke) kosten)*
- *3.10 (risico's bij inkopen en aanbesteden)*
- *4.1 (kroonbenoemde als regisseur bij integriteitskwesties, ondersteuning bij meldingen, instellen van een onderzoek en leren na een onderzoek)*
- *4.2 en 4.3 (eigen rol kroonbenoemde en beoordeling van meldingen)*
- *4.4 (onderzoeksprotocol, selectie onderzoeker en aandachtspunten bij het onderzoek)*
- *4.5 (handvatten voor communicatie met verschillende betrokkenen)*
- *4.6 (zelf als kroonbenoemde onderwerp van onderzoek)*

De belangrijkste integriteitsnormen

Er is een aantal belangrijke wettelijke integriteitsnormen waar politiek ambtsdragers zich aan moeten houden. Om snel en overzichtelijk de belangrijkste wettelijke integriteitsnormen te vinden, zijn deze hierna op een rij gezet. De wettelijke normen komen natuurlijk daarnaast uitgebreid terug in het handboek met toelichting en handvatten.

- *kroonbenoemden vervullen geen andere – limitatief opgenomen 'onverenigbare betrekkingen' – artikel 68 Gemeentewet, artikel 67 Provinciewet, artikel 47 Waterschapswet*
- *kroonbenoemden leggen de eed (verklaring of belofte) af voordat zij functie uitoefenen – artikel 65 Gemeentewet, artikel 64 Provinciewet, artikel 50 Waterschapswet*
- *kroonbenoemden vervullen geen nevenfuncties waarvan de uitoefening ongewenst is met het oog op een goede vervulling van hun ambt, melden het voornemen tot het aannemen van een nevenfunctie aan de volksvertegenwoordiging en maken hun nevenfuncties en (als zij full-time bestuurders zijn) de inkomsten daaruit openbaar – artikel 67 Gemeentewet, artikel 66 Provinciewet, artikel 48 Waterschapswet*
- *kroonbenoemden verrichten geen 'verboden handelingen' - artikel 69, lid 1, en artikel 15, lid 1 en 2, Gemeentewet, artikel 68, lid 1, en artikel 15, lid 1 en 2, Provinciewet, artikel 47, lid 3, en artikel 33, lid 1, Waterschapswet*
- *kroonbenoemden nemen – als onderdeel van het college of dagelijks bestuur – niet deel aan de beraadslaging en stemming over aangelegenheden die hen persoonlijk aangaan of waarbij zij als vertegenwoordiger zijn betrokken, of over de vaststelling of goedkeuring der rekening van een lichaam waaraan zij rekenplichtig zijn of tot welks bestuur zij behoren – artikel 58 en 28 Gemeentewet, artikel 58 en 28 Provinciewet, artikel 38a Waterschapswet.*

Hoofdstuk 2

Werving, selectie en screening

2.1 Inleiding 20
2.2 Werving kandidaat-volksvertegenwoordigers en kandidaat-bestuurders 20
2.3 Selectie door politieke partijen 21
2.4 Screening van kandidaat-bestuurders: thema's en onderzoeksmethode 23
2.5 Screening van kandidaat-bestuurders: proces 28

2.1 Inleiding

Voordat een politieke ambtsdrager in functie treedt, zijn er bepaalde procedures te doorlopen. De belangrijkste zijn natuurlijk de verkiezingen waarbij volksvertegenwoordigers door inwoners worden gekozen. Daarnaast is er een aantal stappen die vanuit integriteit erg belangrijk zijn. Deze worden in de figuur kort toegelicht en krijgen meer aandacht in de volgende paragrafen.

Stap	Werving	Selectie	Screening
De doelgroep van de informatie hierover in dit handboek is...	Bestuursleden van politieke partijen en kandidaat-volks-vertegenwoordigers en kandidaat-bestuurders	Bestuursleden van politieke partijen en kandidaat-volks-vertegenwoordigers en kandidaat-bestuurders	Kroonbenoemden en kandidaat-bestuurders
De activiteiten zien op de kandidaat-politieke ambtsdragers	Kandidaat-volks-vertegenwoordigers en kandidaat-bestuurders	Kandidaat-volks-vertegenwoordigers en kandidaat-bestuurders	Kandidaat-bestuurders
Het resultaat is...	De kandidaat stelt zich kandidaat bij de politieke partij	Kandidatenlijst met kandidaat-volks-vertegenwoordigers en een of meerdere kandidaat-bestuur-ders vanuit de politieke partij	Benoeming van de bestuurders

2.2 Werving kandidaat-volksvertegenwoordigers en kandidaat-bestuurders

Bij de werving van politieke ambtsdragers is het goed om aandacht te hebben voor integriteit. Dit deel is gericht aan bestuursleden van politieke partijen, kandidaat-volksvertegenwoordigers, kandidaat-bestuurders en kroonbenoemden. Er zijn twee tools beschikbaar die handig zijn in de wervingsfase: de vuistregels integriteit en het zelfassessment om volksvertegenwoordiger te worden.

In de wervingsfase vindt de afweging plaats of iemand zich kandidaat stelt om bestuurder of volksvertegenwoordiger te worden. Daarnaast besluit in deze fase het partijbestuur van de politieke partij over de inrichting van het werving- en selectieproces.

Bij de werving van politieke ambtsdragers is het belangrijk om aandacht te hebben voor integriteit en daar beleid voor op te stellen. Dat beleid kan mede bestaan uit praktische handvatten. Met de informatie en tools in deze paragraaf kan het integriteitsbewustzijn bij (kandidaat) politieke ambtsdragers worden vergroot en kunnen partijen dit stimuleren.

Tools

Er zijn twee tools beschikbaar die handig zijn in de wervingsfase.

1. De vuistregels integriteit. Deze tool beschrijft een aantal voorbeelden van vuistregels op het gebied van integriteit waar een partij aan kan denken bij het opstellen van zijn eigen vuistregels die gelden voor 'hun' (kandidaat) politieke ambtsdragers. Klik hier voor de tool vuistregels integriteit.

2. Het zelfassessment. Als iemand overweegt zich als volksvertegenwoordiger kandidaat te stellen, is het goed dat de kandidaat zich realiseert waar eventuele integriteitsrisico's liggen. Het zelfassessment geeft inzicht in deze risico's. Klik hier voor de tool zelfassess-ment om volksvertegenwoordiger te worden.

2.3 Selectie door politieke partijen

Bij de selectie van (kandidaat) politieke ambtsdragers is het goed om aandacht te hebben voor integriteit. Dit deel is gericht aan bestuursleden van politieke partijen, leden van de selectiecommissie, kandidaat-volksvertegenwoordigers, kandidaat-bestuurders en kroonbenoemden. Er zijn zes tools beschikbaar die de politieke partij kan gebruiken om aandacht te besteden aan integriteit in de selectieprocedure: de vragenlijst integriteit, de antecedentencheck, de lijst red flags ondermijning, de leidraad integriteit selectiegesprek, de bewilligingsverklaring en het netwerk in beeld.

Bij de selectie van (kandidaat) politieke ambtsdragers is het goed om aandacht te hebben voor integriteit. Politieke partijen hebben namelijk de verantwoordelijkheid om integere kandidaten voor te dragen. Met de informatie en handvatten in dit deel kan het integriteits-bewustzijn bij (kandidaat) politieke ambtsdragers en hun politieke partij worden vergroot en kunnen eventuele integriteitsrisico's in beeld worden gebracht.

De informatie in dit deel is in het bijzonder nuttig voor bestuursleden van politieke partijen, leden van de selectiecommissie, kandidaat-volksvertegenwoordigers, kandidaat-bestuur-ders en kroonbenoemden. Het is van belang dat politieke partijen aandacht besteden aan het thema integriteit bij de selectie van deze politieke ambtsdragers om daarmee bij te dragen aan het integriteitsbewustzijn van kandidaten.

In de selectiefase worden kandidaat-volksvertegenwoordigers geselecteerd en op de kieslijst geplaatst. Indien zij worden verkozen, vindt de installatie als volksvertegenwoordiger plaats.

Tools

Elke politieke partij mag zelf haar selectieprocedure vormgeven. Het is verstandig om in die procedure aandacht te hebben voor integriteit, waarbij het uiteraard van belang is om rekening te houden met het beschermen van de persoonlijke levenssfeer van de kandidaten. Er zijn zes tools beschikbaar die de politieke partij daarbij in deze fase kan gebruiken:

1. De vragenlijst integriteit. Met de vragenlijst kan een selectiecommissie inzicht krijgen in mogelijke integriteitsrisico's van een kandidaat en vergroot de selectiecommissie het integriteitsbewustzijn van de kandidaat. De vragen kunnen onder andere gaan over nevenfuncties, persoonlijke (financiële) belangen, relaties met de gemeente, provincie of het waterschap, beroep en nevenfuncties van partner en familieleden. Er bestaat een aparte vragenlijst om het netwerk van een kandidaat in kaart te brengen. Klik hier voor de tool vragenlijst integriteit.

2. De antecedentencheck. Dit is een onderzoek naar het verleden van een kandidaat. Hiermee kan de selectiecommissie zich een beeld vormen van mogelijke integriteits-risico's van een kandidaat volksvertegenwoordiger of bestuurder. Er zijn drie opties met een verschillende diepgang: openbare-bronnenonderzoek, aanvraag verklaring omtrent het gedrag en referentieonderzoek (alleen bij kandidaat bestuurders). Klik hier voor de tool antecedentencheck.

3. De lijst red flags ondermijning. Ondermijning is moeilijk te herkennen bij kandidaten die zich bij een partij melden om politieke ambtsdrager te worden. Om het mogelijk herkenbaar te maken is een lijst opgesteld met zogenaamde "red flags ondermijning". Wanneer één of meer van deze red flags aan de orde zijn, kan de selectiecommissie hier in een gesprek op doorvragen. Klik hier voor de tool lijst red flags ondermijning.

4. De leidraad integriteit selectiegesprek. In het selectiegesprek met de kandidaat is het belangrijk dat de selectiecommissie verschillende vragen over integriteit stelt. Het doel van de leidraad is om integriteit op een gestructureerde wijze onderdeel uit te laten maken van het selectiegesprek. In de leidraad staat een aantal vragen die de tool vragen-lijst integriteit aanvullen. Klik hier voor de tool leidraad integriteit selectiegesprek.

5. De bewilligingsverklaring. Een politieke partij kan ervoor kiezen kandidaat volksvertegen-woordigers een bewilligingsverklaring te laten tekenen met verplichtingen die horen bij het ambt van volksvertegenwoordiger. De politieke partij kan de bewilligingsverklaring naar eigen inzicht aanpassen of aanvullen. Klik hier voor de tool bewilligingsverklaring.

Vragen

Voor specifieke vragen kunnen politieke ambtsdragers terecht bij de verschillende bestuur-ders-verenigingen van politieke partijen of het Kennispunt Lokale Politieke Partijen. Daarnaast is er een Toolkit democratische weerbaarheid voor politieke ambtsdragers beschikbaar om een zelfassessment uit te voeren.

2.4 Screening van kandidaat-bestuurders: thema's en onderzoeksmethode

In dit stuk staat informatie over de screening van kandidaat-bestuurders: de onderwerpen die bij een screening aan bod (kunnen) komen en welke onderzoeksmethodes gebruikt (kunnen) worden. De informatie in dit stuk is interessant voor kroonbenoemden als regisseur en aanspreekpunt voor integriteit binnen de organisatie en voor kandidaat-bestuurders ter voorbereiding op de risicoanalyse.

Een risicoanalyse integriteit, ook wel screening genoemd, is vrijwel altijd een onderdeel van de benoemingsprocedure van bestuurders. Het voornaamste doel van de risicoanalyse is inzicht verkrijgen in mogelijke risico's voor benoeming, op persoonlijk, relationeel, financieel en functioneel gebied. Op basis van de uitkomsten van de risicoanalyse kunnen eventueel beheersmaatregelen worden genomen om integriteitsrisico's te verminderen. De kandidaat kan ook besluiten om zich terug te trekken.

Daarnaast is de risicoanalyse bedoeld om het bewustzijn van de kandidaat te stimuleren. Daarmee kan tevens een fundament gelegd worden om als bestuur tijdens de bestuurs-periode regelmatig en laagdrempelig met elkaar te spreken over dilemma's die verband houden met bestuurlijke integriteit.

2.4.1 Wetsvoorstel

Het ministerie van BZK werkt op dit moment aan een wetsvoorstel waarin het gebruik van een risicoanalyse integriteit zal worden voorgeschreven. Dit wetsvoorstel wordt in 2023 in consultatie gegeven. De relevante wijzigingen die het wetsvoorstel met zich meebrengt zullen in een volgende versie van het handboek worden verwerkt.

2.4.2 Onderwerpen

De reikwijdte van de risicoanalyse is voor alle kandidaat-bestuurders binnen een organisatie dezelfde. Tijdens de screening kan wel blijken dat aanvullende stappen nodig zijn om risico's in kaart te brengen.

De kaders die in ieder geval van belang zijn voor een risicoanalyse zijn opgenomen in de verschillende wettelijke bepalingen: de wettelijke benoembaarheidsvereisten (waar-onder een VOG), de nevenfuncties, de onverenigbare betrekkingen, stemonthouding en de verboden handelingen.

Daarnaast is er een groot aantal verschillende 'risicogebieden' (aspecten) waarop navraag wordt gedaan in de risicoanalyse. Er is vaak aandacht voor:

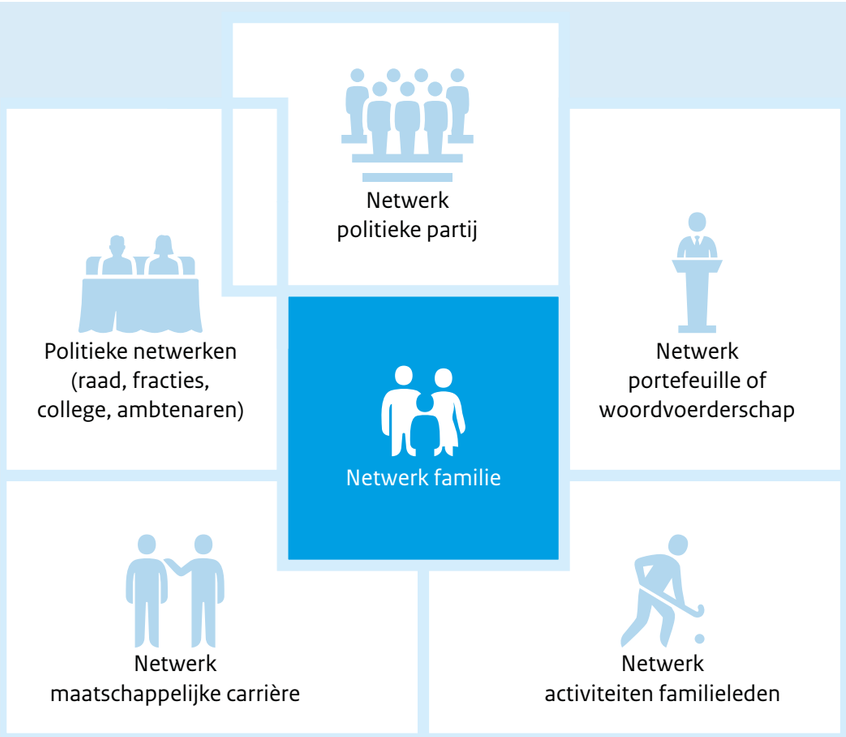
- het netwerk van de kandidaat, diens partner en directe familieleden
- gedrag op sociale media, ook in het benaderen van inwoners en andere bestuurders

- het arbeidsverleden en eventuele verlofregeling of terugkeergarantie
- juistheid en volledigheid van het CV, waaronder opleiding
- (lopende) juridische procedures
- schulden en betalingsrisico's aan de hand van een BKR-uittreksel
- financiële en juridische belangen (waaronder aandelenportefeuille, vastgoedbezit, subsidie- en opdrachtrelaties met het decentraal bestuur)

De onderzoeker kan ook aandacht besteden aan de onderwerpen uit de gedragscode van de gemeente, provincie of het waterschap. In de bijlage zijn model gedragscodes te vinden. Daarnaast is bij een screening steeds vaker aandacht voor het belang van integriteitsbewustzijn en weerbaarheid van een bestuurder.

Inzicht in netwerken

Een gesprek over integriteit blijft vaak abstract, theoretisch en toekomstgericht. Echte integriteits- en veiligheidskwesties ontstaan in de vele contacten die politieke ambtsdragers hebben. Deze contacten zijn van eerder werk, huidige bestuurlijke en ambtelijke connecties of via familie, kennissen en het verenigingsleven. Door een gesprek over integriteit te hebben met aandacht voor de netwerken van de kandidaat, kan het integriteitsbewustzijn van kandidaten toenemen.

Bron: Saxion, Weerbaarheidsscan lokaal bestuur 2021. Deze scan is opgesteld in opdracht van de gemeente Eindhoven en in samenwerking met de Taskforce RIEC Brabant- Zeeland en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Om dat gesprek goed te voeren, is een weerbaarheidsscan ontwikkeld. Op basis van specifieke eigenschappen van netwerken en de mate van overlap tussen de netwerken kunnen mogelijke risico's voor bijvoorbeeld belangenverstrengeling, onbedoelde uitsluiting en intimidatie en bedreiging worden ingeschat. Onderstaand netwerkbeeld is een visualisatie van mogelijke (elkaars deels overlappende) netwerken. De vragen die horen bij de weerbaarheidsscan vind je hier.

2.4.3 Methode

Risico's en kwetsbaarheden van een kandidaat kunnen met behulp van verschillende methodes en bronnen worden onderzocht. De volgende bronnen en methodes worden vrijwel altijd toegepast. Het belangrijkste onderdeel is het gesprek met de kandidaat. Uiteraard blijft er in de opzet en uitvoering van integriteitsanalyses voldoende ruimte voor maatwerk.

Informatie die de kandidaat zelf aanlevert
- Curriculum Vitae
- Verklaring Omtrent het Gedrag
- BKR-verklaring
- Ingevulde vragenlijst

Externe Informatiebronnen
- Openbare bronnen
- Referenties

Gesprek
- Analyse bronnen
- Gesprek met de kandidaat

Curriculum Vitae: met een uitgebreid CV (dus niet alleen werkervaring) is een check mogelijk op de opleiding en werkervaring en zijn nevenfuncties en –activiteiten in beeld.
Verklaring Omtrent het Gedrag: dit is een verklaring waaruit blijkt dat het gedrag van een kandidaat in het verleden geen bezwaar vormt voor het vervullen van de functie van bestuurder. De VOG geeft alleen informatie over het strafrechtelijk verleden van de kandidaat. Bij de aanvraag moet specifiek worden gekozen voor het screeningsprofiel 'politieke ambtsdrager'. De screening wordt dan toegespitst op de te vervullen functie, waarbij de afgelopen 10 jaar wordt onderzocht. Het duurt 5 dagen tot enkele weken voordat de VOG beschikbaar is.

Voor wie is dit verplicht? Vanaf 1 januari 2023 is het kunnen overleggen van een VOG een wettelijk benoembaarheidsvereiste voor kandidaat-bestuurders op decentraal niveau. Dit betekent dat kandidaten die geen VOG hebben verkregen, niet benoemd kunnen worden door de volksvertegenwoordiging.

Wie voert het uit? De kandidaat vraagt zelf, met behulp van de gemeente, de provincie of het waterschap, de VOG aan. De overheid zet het eerste verzoek voor de VOG uit bij de dienst Justis, de screeningsautoriteit van het ministerie van Justitie en Veiligheid. Vervolgens rondt de kandidaat de aanvraag af en levert deze aan bij de onderzoekende partij.

Wie krijgt dit te zien? Van belang is dat de onderzoekende partij kan vaststellen dat een VOG is afgegeven. Voor andere betrokkenen geldt dat de mededeling dat een VOG is afgegeven voldoende is. In de meeste gevallen gaat het origineel naar de gemeente, de provincie of het waterschap ter archivering.

BKR-verklaring: in het Centraal Krediet Informatiesysteem (CKI) is te zien welke leningen iemand op het moment van de aanvraag van een BKR-verklaring heeft en welke deze de afgelopen 5 jaar heeft gehad. Een hypotheek wordt alleen geregistreerd als daar een betalingsachterstand op bestaat van meer dan drie maandtermijnen.

Over de leningen is het volgende bekend:

- het soort overeenkomst
- de hoogte van de lening of van de kredietlimiet
- de ingangsdatum van de kredietovereenkomst
- de maand waarin de overeenkomst wordt afgelost
- de maand waarin de overeenkomst daadwerkelijk is beëindigd
- eventuele bijzonderheden gedurende de looptijd van de overeenkomst

Niet bekend is het inkomen, studieschuld en schulden zoals een huurschuld, belastingschuld of onbetaalde rekeningen bij bedrijven.

Wie voert het uit? De kandidaat vraagt zelf een uittreksel aan bij Stichting BKR.

Wie krijgt dit te zien? Het uittreksel wordt in beginsel niet ter beschikking gesteld aan de gemandateerd opdrachtgever (vaak de kroonbenoemde), maar is enkel bestemd voor de onderzoekende partij. Gelet op de privégegevens van de kandidaat, kan worden volstaan met het inzien van het uittreksel. Als het uittreksel of een kopie daarvan aan de uitvoerders wordt verstrekt, dient het document na afronding van de analyse te worden vernietigd.

Ingevulde vragenlijst: vaak wordt aan de kandidaat-bestuurder gevraagd een vragenlijst in te vullen. De vragenlijst maakt het mogelijk een goed beeld te vormen van de kandidaat en de (mogelijke) risico's in kaart te brengen. De vragenlijst biedt de onderzoekende partij aanknopingspunten en een leidraad voor het gesprek. Vanwege de vertrouwelijkheid van de informatie en de privacy van de kandidaat, is het verstandig om gebruik te maken van een online vragenlijst met een goed beveiligde digitale omgeving.

Als de risicoanalyse door een extern bureau wordt uitgevoerd, ligt er meestal een complete vragenlijst klaar. Het is voor de opdrachtgever mogelijk om deze van tevoren te bespreken met het bureau. Als de kroonbenoemde of de commissie het onderzoek uitvoert, kunnen zij de vragenlijst opstellen, in afstemming met de griffier, de gemeentesecretaris en de integriteitsfunctionaris in de organisatie.

Een standaard vragenlijst vind je hier.

Wie voert het uit? De kandidaat vult deze lijst zelfstandig, zorgvuldig en naar waarheid in. Mocht de kandidaat wijzigingen of aanvullingen hebben op de ingevulde lijst, dan geeft hij dit zo snel mogelijk door.

Wie krijgt deze te zien? De ingevulde, volledige vragenlijst wordt alleen inzichtelijk gemaakt voor de onderzoekende partij. Na afloop van de analyse wordt de ingevulde vragenlijst vernietigd, dan wel als geheim stuk gearchiveerd. Dit dient in het procesplan vooraf opgenomen te zijn. Indien een stuk wordt gearchiveerd, dient tevens te zijn opgenomen hoe lang het stuk bewaard wordt.

Openbare bronnen: dit dient als controle van en aanvulling op de ingevulde vragenlijst. Ook geeft het onderzoek in open bronnen een beeld van opvallende zaken uit het verleden van de kandidaat. De relevante uitkomsten komen in het gesprek met de kandidaat aan bod. De volgende bronnen kunnen worden doorzocht:

- online zoekmachine
- sociale media (Facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn, etc.)
- Kamer van Koophandel
- krantenartikelen
- centraal insolventieregister
- centraal curatele register
- Company.info
- Kadaster

Wie voert het uit? De onderzoekende partij voert een onderzoek uit in openbare bronnen. Wie krijgt dit te zien? Net als bij de vragenlijst zijn de volledige uitkomsten van het openbare-bronnenonderzoek alleen inzichtelijk voor de onderzoekende partij. De uitkomsten worden alleen met anderen gedeeld dan wel openbaar gemaakt indien daarvoor vooraf schriftelijk toestemming is gegeven door de kandidaat en worden afhankelijk van de vooraf gemaakte afspraken met anderen gedeeld.

Referenties: Bij onduidelijkheid over een functie of activiteit uit het verleden van de kandidaat, kan contact met een betrokkene uit die tijd helpen. Deze persoon kan informatie geven die anders niet te verkrijgen is. Met het oog op de privacy van de kandidaat is het van belang dat de kandidaat vooraf op de hoogte is gesteld van deze onderzoeksstap.

Wie voert het uit? De onderzoekende partij neemt contact op met de kandidaat alvorens referenties te benaderen. De opdrachtgever van de risicoanalyse wordt geïnformeerd over deze stap. Dit is niet aan te raden als standaardonderdeel van de aanpak, vanwege de reikwijdte en proportionaliteit van de analyse, maar kan wel een aanvullend onderzoeksmiddel zijn om eventuele twijfels weg te nemen of om zaken op te helderen.

Analyse bronnen: Bij analyse van alle verzamelde informatie komen mogelijke risico's, kwetsbaarheden en andere opvallende zaken naar voren. Deze worden voor het gesprek met de kandidaat en de eindconclusie (rapportage) geïnventariseerd. Er kunnen ook mogelijke beheersmaatregelen worden geformuleerd die in het gesprek met de kandidaat worden besproken.

Gesprek met de kandidaat: Het persoonlijke gesprek met de kandidaat-bestuurder is de kern van de risicoanalyse. De analyse is in hoofdzaak gericht op de kandidaat zelf. In het gesprek kunnen ook zaken aan de orde komen zoals integriteitsbewustzijn, alertheid en handelingsperspectief. Het is voor een kandidaat-bestuurder niet altijd duidelijk wat 'integer besturen' precies vraagt en bij integriteit is daarnaast vaak sprake van een grijs gebied. Het voeren van een gesprek biedt de kandidaat de mogelijkheid om te werken aan integriteitsbewustzijn in relatie tot de functie.

Verder komen in het gesprek de uitkomsten van de vragenlijst en het onderzoek in open bronnen aan bod. Het gesprek stelt de onderzoekende partij in staat om (mogelijke) risico's te bespreken, hierop door te vragen en perspectief te bieden in de vorm van mogelijke beheersmaatregelen. De onderzoeker kan de kandidaat bevragen over opvallende zaken uit de vragenlijst en het openbare-bronnenonderzoek en stelt tijdens het gesprek de kandidaat in de gelegenheid om opvallende zaken toe te lichten.

Wie voert het uit? Afhankelijk van de gekozen werkwijze zijn er verschillende opties voor wie het gesprek met de kandidaat-bestuurder voert of deelneemt aan het gesprek: de onderzoekende partij, de kroonbenoemde bestuurder (bijgestaan door de secretaris, een ambtenaar of een externe professional), of de commissie geloofsbrieven.

Aandacht voor gespreksvaardigheden: het voeren van gesprekken over integriteit vereist goede interviewvaardigheden. De insteek is om een kritisch gesprek te voeren in de klassieke betekenis: het bespreken en wegen van sterke en zwakke punten. Dat betekent dat de interviewer alert moet zijn op het verloop van het gesprek. Een grote valkuil is het eenzijdige gesprek. Voorbeelden daarvan zijn wanneer de interviewer alleen vraagt naar iemands visie op integriteit, waardoor het gesprek abstract blijft. Een andere valkuil is wanneer het alleen over het verleden gaat. Ervaringen uit het verleden bieden namelijk niet altijd een garantie voor integer handelen in de toekomst. Klik hier voor voorbeeldvragen en belangrijke thema's.

2.5 Screening van kandidaat-bestuurders: proces

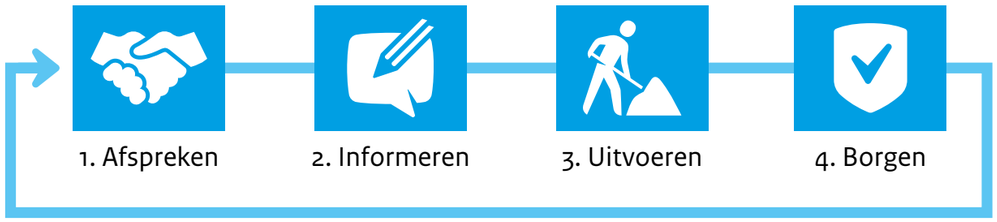
In dit stuk is informatie te vinden over het proces van screening van kandidaat-bestuurders en alle stappen die bij de verschillende fasen van een screening komen kijken. De informatie in dit stuk is interessant voor kroonbenoemden in hun rol als regisseur en aanspreekpunt voor integriteit binnen de organisatie en voor kandidaat-bestuurders als voorbereiding op de risicoanalyse.

Fasering

Het voorbereiden op de risicoanalyse vraagt veel tijd. Begin op tijd met het oriënteren op de verschillende mogelijkheden. Sommigen starten 1,5 jaar vóór de verkiezingen met de oriëntatie.

Er is nog weinig eenduidigheid als het gaat om het proces van risicoanalyses. Decentrale overheden geven dat verschillend vorm. In algemene zin is een onderscheid te maken in vier fasen:

1. afspreken: voor de verkiezingen
2. informeren: voor bekendmaking kandidaat-bestuurder
3. uitvoeren: voor benoeming kandidaat-bestuurder
4. borgen: na benoeming bestuurder

2.5.1 Fase 1 Voor de verkiezingen: afspreken

Zorgvuldig uitvoeren van risicoanalyses begint met een goede voorbereiding. Die voorbereiding bestaat uit het verkrijgen van helderheid over de methodiek die wordt gebruikt en de procedure die wordt gevolgd. Daarbij staan transparantie en zorgvuldigheid voorop. Uiteraard rekening houdend met de proportionaliteit van de gebruikte onderzoekswerkzaamheden en de privacy van kandidaat-bestuurders.

- Organiseer een bijeenkomst voor partijvoorzitters en campagneleiders (en anderen die zich bezighouden met het rekruteren van kandidaten) om hen te informeren over integriteitsaspecten bij het kandidaatstellen van bestuurders.
- Gebruik bij de voorbereiding de evaluatie van de risicoanalyses van de laatste verkiezingen.

Resultaat

- Doel, reikwijdte, opdrachtgeverschap, methode en werkwijze voor de risicoanalyses kandidaat-bestuurders zijn vastgesteld.
- De opdrachtgever weet wat hem te doen staat na de verkiezingen.

De opdrachtgever

De verantwoordelijkheid voor de risicoanalyse ligt primair bij de gemeenteraad, provinciale staten of het algemeen bestuur, het bestuursorgaan dat over de benoeming gaat. In veruit de meeste gevallen wordt de kroonbenoemde gemandateerd als opdrachtgever. Maar het bestuursorgaan kan bijvoorbeeld ook besluiten de griffier, de formateur of een (interne of externe) commissie te mandateren voor het opdrachtgeverschap.

De uitvoerder (opdrachtnemer)
Voor de uitvoering van de risicoanalyses wordt doorgaans gekozen voor één van de volgende drie hoofdroutes. Er kan ook gekozen worden voor een combinatie van deze routes, waarin bijvoorbeeld een extern bureau het onderzoek doet in openbare bronnen en de vragenlijst uitstuurt, en de voorzitter of een integriteitscommissie het gesprek voert. Een andere mogelijkheid is een combinatie tussen een commissie en een extern bureau.

Hoofdroute 1. De voorzitter (burgemeester, CvdK of dijkgraaf) voert zelf de risicoanalyse uit (met ambtelijke ondersteuning)

De voorzitter kan zelf een risicoanalyse uitvoeren. Meestal heeft dit in ieder geval de vorm van een gesprek. Andere onderzoekswerkzaamheden worden vaak ook gebruikt, bijvoorbeeld het laten invullen van een vragenlijst (klik hier voor informatie over onderzoeksmethodes).

Meer over de rol van de voorzitter

Als de voorzitter zelf de risicoanalyse uitvoert, kan die het accent leggen op drie verschillende rollen. De voorzitter mag deze rollen naar eigen inzicht combineren. Dit kan gevolgen hebben voor de aanpak.

- ***de wettelijke zorgplicht** (artikel 170, lid 2, Gemeentewet, artikel 175, lid 2, Provinciewet, artikel 94, lid 2, Waterschapswet). Het is belangrijk dat er aandacht en draagvlak is voor het thema integriteit rond de benoemingen van bestuurders. Het doel is dat de voorzitter een beeld krijgt van eventuele integriteitsrisico's.*
- ***het voorzitterschap van de volksvertegenwoordiging.** De risicoanalyse is bedoeld als hulpmiddel voor de volksvertegenwoordiging om de kandidaat-bestuurder te benoemen, schorsen of ontslaan. Het doel is vooral het informeren van het bestuursorgaan.*
- ***het voorzitterschap van het college/dagelijks bestuur.** De nadruk ligt op het vormen van een team dat niet in de integriteitsproblemen komt. Het doel is vooral zicht hebben op de risico's en het borgen van het uitvoeren van de beheersmaatregelen.*

Hoofdroute 2. Een extern bureau voert de risicoanalyse uit

Verschillende onderzoeksbureaus kunnen een risicoanalyse voor kandidaat-bestuurders uitvoeren. Een decentrale overheid kan bij hen een offerte opvragen om te kijken welke het beste past. Gebruik in de beoordeling ook dit handboek, bijvoorbeeld over welke onderwerpen een plek moeten krijgen in de risicoanalyse, welke werkzaamheden worden uitgevoerd en de onderlinge rolverdeling.

Tips voor het inschakelen van een extern bureau

- Laat je goed informeren over de insteek die de verschillende externe bureaus hanteren. Bureaus hanteren verschillende methodes die in meer of mindere mate bij uw wensen aansluiten.
- Vraag de uitvoerder te onderbouwen op welke manier hij borgt dat gehandeld wordt conform de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Sluit met de uitvoerder een verwerkersovereenkomst. In de meeste gevallen zal de uitvoerder de status hebben van verwerkingsverantwoordelijke als bedoeld in de AVG. Indien echter de uitvoerder gekwalificeerd dient te worden als verwerker, is een verwerkersovereenkomst noodzakelijk.
- Schakel je een extern bureau in? Verifieer dan of dit bureau over de vergunning voor het uitvoeren van de risicoanalyses beschikt, voor zover een vergunningplicht van toepassing is.

Vergunningplicht voor externe bureaus (Wpbr)
Om de persoonlijke levenssfeer van burgers te beschermen geldt - op basis van de Wet particuliere beveiligingsorganisaties en recherchebureaus (Wpbr) - voor integriteitsonderzoeken een vergunningplicht. Deze vergunningplicht geldt ook voor risicoanalyses van (kandidaat-)bestuurders. Alleen bureaus met een vergunning mogen deze werkzaamheden verrichten. De screeningsautoriteit Justis van het ministerie van Justitie en Veiligheid geeft deze vergunning af. Bureaus met een vergunning krijgen van Justis een Particulier Onderzoeksbureau (POB) nummer. Deze vergunningplicht geldt niet voor advocatenkantoren, gelet op het feit dat advocaten gebonden zijn aan wettelijke voorschriften, waaronder de Advocatenwet. Dit vloeit voort uit artikel 1, lid 3 Wpbr.

Keurmerken en certificering
Naast deze vergunning zijn er diverse keurmerken en certificeringen in deze branche, waar bij de opdrachtverstrekking naar gevraagd kan worden. Deze zijn onder meer gericht op de bescherming van de privacy en zorgvuldige verwerking van persoonsgegevens.

Hoofdroute 3. Een commissie voert de risicoanalyse uit

De commissie geloofsbrieven of een integriteitscommissie kan zelf een risicoanalyse uitvoeren. De commissie geloofsbrieven bestaat altijd uit leden uit de volksvertegenwoordiging. De volksvertegenwoordiging kan er ook voor kiezen een aparte integriteitscommissie in te stellen. Die kan bestaan uit raadsleden, maar ook uit ambtenaren (bijvoorbeeld juristen) uit de eigen organisatie of externen die over de vereiste expertise beschikken.

Meer over de rol van een commissie geloofsbrieven

De rol van de commissie geloofsbrieven is wettelijk verplicht (artikel V 4 Kieswet) en de uitkomsten van een risicoanalyse kunnen relevant zijn voor haar werkzaamheden. De volksvertegenwoordiging voert altijd een onderzoek naar de geloofsbrieven uit. De meest gangbare vorm is de commissie geloofsbrieven die de raad adviseert over de toelating van nieuwe bestuurders. Dit kan zowel mondeling als schriftelijk.
De commissie toetst meestal aan de volgende stukken:

- *ondertekende verklaring met de openbare betrekkingen die de kandidaat bekleedt;*
- *uittreksel uit de basisregistratie personen met woonplaats, geboorteplaats en datum;*
- *de gedragscode, waarin het onder andere gaat over de niet toegestane nevenfuncties (artikel 15, derde lid, van de Gemeentewet);*
- *en (indien niet-Nederlander) stukken waaruit blijkt dat de kandidaat voldoet aan de vereisten van artikel 10, tweede lid, van de Gemeentewet.*

	Voordelen	Nadelen
Route 1. *De voorzitter voert zelf de risicoanalyse uit*	• Stevige positie op integriteit voor de voorzitter • De voorzitter is meer betrokken bij de screening en kan later beter teruggrijpen op wat is gedeeld • Geen extra kosten voor het onderzoek	• Geen gespecialiseerde onderzoeker of adviseur • Wisselende verhoudingen: eerst beoordelen, daarna samenwerken. Dat maakt de voorzitter kwetsbaar
Route 2. *Een extern bureau[7] voert de risicoanalyse uit*	• De onderzoekers zijn onafhankelijk en gespecialiseerd • Buiten de politieke en persoonlijke sfeer • De voorzitter en de volksvertegenwoordiging worden ontlast in drukke perioden	• Uitvoering kost geld • Mogelijk minder informatie dan als de opdrachtgever het onderzoek zelf uitvoert
Route 3. *Een commissie voert de risicoanalyse uit*	• De volksvertegenwoordiging blijft 'in control' tijdens het benoemingstraject • Geen extra kosten voor het onderzoek	• Geen gespecialiseerde onderzoeker of adviseur • De onderzoekers kennen de kandidaten mogelijk al • De risicoanalyse kan als politiek middel ingezet worden

Werkwijze vastleggen

- Het is verstandig om de werkwijze vast te leggen, met aandacht voor de voorbereiding, de uitvoering en de omgang met de resultaten voor en na benoeming.
- Laat een risicoanalyse integriteit uitvoeren voor zowel nieuwe kandidaat-bestuurders als voor kandidaat-bestuurders die voor een volgende termijn gaan. Portefeuilles en omstandigheden kunnen wijzigen en doorlopende aandacht voor het thema integriteit is belangrijk. Ook bij tussentijdse wisselingen in het college is het raadzaam een risicoanalyse uit te laten voeren voor nieuwe bestuurders.

De gekozen procedure (processtappen, welke informatie wordt gevraagd en met wie de rapportage wordt gedeeld) en de verantwoordelijkheden van opdrachtgever en opdrachtnemer (uitvoerder) moeten worden vastgelegd door de volksvertegenwoordiging, bijvoorbeeld in een verordening of in het Reglement van Orde. Aandachtspunt is dat duidelijk wordt vastgelegd dat een risicoanalyse integriteit wordt uitgevoerd voor zowel nieuwe kandidaat-bestuurders als voor kandidaat-bestuurders die voor een volgende termijn gaan, of bij tussentijdse wisselingen. Ook is het gewenst de functionaris gegevensbescherming een plek te geven in de procedure en te betrekken bij de opdrachtverlening en methodiek van het onderzoek en de borging. Op de informatie die in het onderzoek wordt verzameld, zijn namelijk de Archiefwet en de AVG van toepassing.

Daarnaast kan een gedetailleerd stappenplan risicoanalyses uitgewerkt worden, als handboek voor de opdrachtgever en de personen die bij de uitvoering betrokken zijn. Een voordeel hiervan is dat de te nemen stappen vooraf al bekend zijn. De data waarop deze stappen plaatsvinden kunnen dan afgestemd worden zodra de kandidaat-bestuurders bekend zijn. De procedure moet vooraf bij alle betrokkenen bekend zijn gemaakt.

2.5.2 Fase 2 Voor bekendmaking kandidaat-bestuurder: informeren

Tussen het moment van maken van werkafspraken over de risicoanalyse en de feitelijke inzet van het instrument zit tijd: de intensieve periode rondom de verkiezingen. Het is belangrijk om scherp te hebben wat er is afgesproken over de screening en betrokkenen hier goed over te informeren.

Resultaat

- Alle betrokkenen zijn op procesniveau geïnformeerd over wat er gaat gebeuren.
- Betrokkenen binnen de organisatie en externen staan in de startblokken voor het uitvoeren van de risicoanalyse.

Communicatie en toestemming van de kandidaat

- Zorg dat er voor de kandidaat-bestuurders één aanspreekpunt is waar zij terecht kunnen met al hun vragen/ opmerkingen over de risicoanalyses.
- Zorg dat voor iedereen in fase 2 al duidelijk is wie welke resultaten teruggekoppeld krijgt en in welke vorm (zie voor meer informatie 'Delen uitkomsten risicoanalyse').

Het proces van de risicoanalyse mag geen verrassingen kennen. Dit proces moet duidelijk zijn en goed gecommuniceerd worden. In de communicatie komt de timing van de risicoanalyse aan bod, de inhoudelijke voorbereiding, de onderzoeksmethoden die worden gebruikt en de wijze waarop met informatie over de kandidaten wordt omgegaan. De politieke partijen kunnen hun kandidaten op de lijst alvast informeren over de risicoanalyse. Door communicatie richting kandidaat-bestuurders weten zij wat er van hen wordt verwacht.

De opdrachtgever wordt tevens gemandateerd om de resultaten van de risicoanalyse in te zien. Gelet op de vrijwilligheid en de toestemming van de kandidaat dient vooraf voor de kandidaat duidelijk te zijn wat wordt onderzocht, wie de resultaten (en in welke vorm) te zien krijgt en hoe en hoelang de gegevens bewaard worden. Alle processtappen zijn vooraf vastgelegd en aan de kandidaat bekendgemaakt. Dat is verplicht volgens de AVG. De kandidaat geeft toestemming het proces als afgesproken te doorlopen.

Timing van de risicoanalyse

De onderhandelingen na de verkiezingen nemen vaak enige tijd in beslag. Zodra er een akkoord is, willen de onderhandelaars dit snel naar buiten brengen. Het bekendmaken van de kandidaten op dat moment, brengt een risico met zich mee: als de uitkomsten van de risicoanalyse een aanleiding vormen voor de kandidaat om zich terug te trekken, ontstaat het risico dat de reputatie van de kandidaat beschadigd wordt. Het is daarom beter om de kandidaten pas bekend te maken na afronding van de risicoanalyse. Om de periode tussen het bereiken van het akkoord en de presentatie van de kandidaten zo kort mogelijk te houden,

is het belangrijk dat de formateur de opdrachtgever van de risicoanalyses op de hoogte houdt van de vorderingen in de formatie. De opdrachtgever kan hierdoor anticiperen op het moment waarop de risicoanalyses plaatsvinden. Voor de uitvoering van een risicoanalyse moet minimaal een week worden uitgetrokken.

Houd rond verkiezingstijd rekening met een aanvraagtijd van vijf dagen tot enkele weken voor een VOG.

2.5.3 Fase 3 Voor benoeming kandidaat-bestuurder: uitvoering

Als de kandidaten bekend zijn, wil iedereen snel naar een benoeming. Daarvóór moet de risicoanalyse worden uitgevoerd. Het is vaak een korte periode, waarin veel moet gebeuren. Tegelijkertijd vraagt een risicoanalyse om zorgvuldigheid. De uitkomsten van de risicoanalyse laten zien welke integriteitsrisico's er zijn en welke beheersmaatregelen nodig zijn. Dit wordt gedeeld met de kandidaat, die indien nodig beheersmaatregelen moet kunnen treffen of zich terug moet kunnen trekken.

Resultaat

- De risicoanalyse is zorgvuldig en met oog voor de privacy van de kandidaten doorlopen.
- De benodigde stappen om over te gaan tot benoeming zijn gezet.
- Eventuele onduidelijkheden ten aanzien van de kandidaten zijn opgelost.
- De opgeleverde rapportage biedt handelingsperspectief.

Procesduur

- Besef dat de tijd tussen het uitvoeren van de risicoanalyses en de benoeming kort is. En besef ook dat er veel op de bestuurders afkomt, zeker voor degenen die nieuw zijn in het ambt. Juist dan is het van belang dat zij houvast hebben aan eenduidige communicatie.
- Zorg voor voldoende tijd tussen het uitvoeren van de risicoanalyse en de benoeming van de bestuurder. Indien uit de risicoanalyse punten komen die om directe actie vragen, kan dit zonder imagoschade van de kandidaat georganiseerd worden.

Er zijn meerdere zaken die invloed hebben op het moment én het aantal dagen waarbinnen de risicoanalyse plaatsvindt: de duur van coalitieonderhandelingen, het moment van benoeming, het aantal bestuurders en het doel en de reikwijdte van de analyse. Daarmee is de uiterste startdatum van een risicoanalyse niet vooraf vast te stellen. Bij het maken van de planning kunnen de volgende zaken wel ingecalculeerd worden:

- het uitvoeren van een risicoanalyse duurt ongeveer zeven werkdagen
- houd rekening met een week speling tussen oplevering rapportage en benoeming
- de periode tussen de oplevering van het rapport en de benoeming kan gebruikt worden voor het bepalen van handelingsperspectief
- de kandidaat-bestuurder dient gedurende de looptijd van de risicoanalyse beschikbaar en bereikbaar te zijn voor het verstrekken van informatie, het voeren van het gesprek en wederhoor.

Met een goede voorbereiding en communicatie is het goed mogelijk om de risicoanalyse in een kort tijdsbestek voor de benoeming te realiseren.

Beheersmaatregelen en omgang met risico's en kwetsbaarheden

De risicoanalyse is bedoeld om bewustzijn en alertheid te bevorderen, aanbevelingen te doen, te waarschuwen voor risico's en kwetsbaarheden en, eventueel beheersmaatregelen voor te stellen. Het is wenselijk om de daarbij te maken afspraken 'Smart' te formuleren, zodat opvolging goed navolgbaar is en kan worden bijgehouden of de beheersmaatregelen worden opgevolgd. Dit is een belangrijk onderdeel waaraan prioriteit dient te worden gegeven.

Beheersmaatregelen: Een beheersmaatregel is een actie die de kandidaat-bestuurder of een andere betrokkene (bijvoorbeeld de kroonbenoemde) binnen een bepaalde termijn kan ondernemen om een integriteitsrisico te verkleinen of weg te nemen. Een voorbeeld is dat de kandidaat-bestuurder een zakelijk belang op afstand zet of dat een bepaald onderwerp niet in diens portefeuille komt.

Wat als uit het onderzoek kwetsbaarheden en/of onduidelijkheden blijken? Het onderzoek kan (onduidelijkheid over) een risico blootleggen, dat aanleiding geeft voor een verdieping. Dit heeft gevolgen voor de doorlooptijd van de screening en wellicht voor (het moment van) de benoeming. Op het moment dat dit gebeurt, moet op de volgende vijf terreinen snel actie ondernomen worden:

- aanvullende informatiebehoefte definiëren.
- vervolgactie bepalen.
- communicatie richting kandidaat en de politieke partijen afstemmen.
- afstemming zoeken met de commissie geloofsbrieven en/of de raad.
- communicatieplan voor externe communicatie opstellen.

De acties zijn afhankelijk van de specifieke omstandigheden. Het Steunpunt Integriteitsonderzoek Politieke Ambtsdragers (www.SteunpuntIntegriteit.nl) of een extern bureau kan hierbij ondersteunen.

Wederhoor

De kandidaat dient de mogelijkheid te hebben om te reageren op de conceptrapportage. Het gaat dan over de feiten die in de rapportage zijn opgenomen. De kandidaat kan opvallende zaken en kwetsbaarheden nader toelichten, maar heeft geen recht om de conclusies en voorgestelde beheersmaatregelen te wijzigen. Dit is ook het moment dat de kandidaat ervoor kan kiezen om zijn kandidaatstelling in te trekken - zonder bredere bekendheid omtrent de inhoud van de risicoanalyse.

Doorgaans geeft de kandidaat toestemming om het rapport aan de (gemandateerd) opdrachtgever te zenden, alsmede om het rapport dan wel samenvattende conclusies en beheersmaatregelen aan de commissie voor de geloofsbrieven en ten slotte aan de raad te zenden. De kandidaat heeft de keuze om de rapportage niet aan de opdrachtgever te laten zenden. Dat leidt natuurlijk wel tot vragen in de benoemingsprocedure.

Eindrapportage

Na het onderzoek koppelt de onderzoeker de resultaten terug aan de opdrachtgever. Er zijn verschillende vormen voor het rapporteren van de resultaten denkbaar. Een volledig rapport, een samenvatting met alleen de eindconclusies of een mondelinge terugkoppeling – of een combinatie daarvan.

In verband met het opleggen van geheimhouding op een volledig rapport of delen daaruit, is het relevant wie de opdrachtgever is. Het opleggen van geheimhouding is voorbehouden aan de in de wet genoemde bestuursorganen.

Bij de volledige rapportage worden alle doorlopen stappen verwerkt in het rapport en aangevuld met de resultaten van de analyse en de adviezen voor het vervolg. Het rapport bestaat dan uit de onderzoeksverantwoording, de resultaten van de geanalyseerde informatie (inclusief bevestiging van het voldoen aan de benoembaarheidsvereisten) en de conclusie met eventuele beheersmaatregelen.

Deze vorm bevat de meeste informatie. Zo ontstaat een compleet beeld van de kandidaat en de integriteitsrisico's die hij loopt. Een belangrijk aandachtspunt is dat door middel van een dergelijke rapportage een grote hoeveelheid persoonlijke informatie wordt gecommuniceerd aan de ontvangers. De kaders van de AVG moeten hierbij in acht worden genomen. Daarnaast moet duidelijk zijn wie opdrachtgever en verwerkingsverantwoordelijke zijn en met wie welke informatie wordt gedeeld.

Rapportage van de conclusies: Bij deze vorm worden eventuele integriteitsrisico's vermeld die een mogelijke belemmering voor benoeming of een kwetsbaarheid tijdens de uitoefening van het ambt van een bestuurder kunnen vormen. Ook worden aanbevelingen en beheersmaatregelen genoemd. Een aandachtspunt is dat in de advisering over integriteitsrisico's persoonsgerelateerde zaken kunnen voorkomen.

Het voordeel van deze rapportagevorm is dat het een kort en overzichtelijk beeld geeft van de integriteitsrisico's en vanuit privacy-oogpunt minder zwaar is. Het nadeel is echter dat het de waarde van een risicoanalyse als instrument tekort kan doen. Juist een uitgebreide toelichting kan helpen bij het bewustwordingsproces en de omgang met (mogelijke) integriteitsrisico's.

Mondelinge terugkoppeling: De mondelinge terugkoppeling gebeurt door een gesprek met de kandidaat-bestuurder en/of de opdrachtgever. Hierin worden op basis van het volledige rapport de conclusies en het handelingsperspectief besproken.

Het voordeel hiervan is dat de integriteitsrisico's met de onderzoekers besproken worden, en zij hier een nadere toelichting over kunnen geven. Het nadeel is dat de uitkomsten en de handelingsperspectieven slechts één keer besproken worden en vervolgens niet meer terug te vinden zijn. Zowel voor de kandidaat, de opdrachtgever als andere betrokkenen (zoals de gemeenteraad) is dat niet transparant.

Delen uitkomsten risicoanalyse

Bij de keuze met wie wat gedeeld wordt, dient altijd een afweging te worden gemaakt tussen volledigheid en de (privacy)belangen van de kandidaat. De route die hieronder wordt beschreven sluit het best aan bij de AVG, de informatiebehoefte van de volksvertegenwoordiging én de rol van de kroonbenoemde.

Keuzemarge

De keuzemarge in deze fase beslaat de wijze waarop de uitkomsten van de risicoanalyse integriteit worden gedeeld (volledig rapport, rapportagevorm met enkel conclusies, mondelinge terugkoppeling, zie paragraaf 3.5), en met wie (gemandateerd opdrachtgever, voorzitter, commissie geloofsbrieven, politieke partij of volksvertegenwoordiging). De gemaakte keuze moet vóór de start van het onderzoek duidelijk zijn bij alle betrokkenen.

Gemandateerd opdrachtgever: De door het primair verantwoordelijke bestuursorgaan gemandateerde opdrachtgever heeft zicht op de volledige rapportage van de risicoanalyse. Zo heeft de opdrachtgever een goed beeld van de kandidaat en kan hij of zij met de kandidaat een gesprek voeren over de uitkomsten. Het primair verantwoordelijke bestuursorgaan kan er ook voor kiezen om zelf de risicoanalyse uit te voeren.

Commissie voor de geloofsbrieven: Afhankelijk van de vooraf vastgestelde werkwijze ontvangt de commissie geloofsbrieven – onder geheimhouding – het volledige rapport, dan wel de conclusies van de uitgevoerde risicoanalyse en betrekt deze in haar werkzaamheden. Volksvertegenwoordiging: De volksvertegenwoordiging ontvangt alleen de conclusies (en eventuele aanbevelingen en beheersmaatregelen) van de uitgevoerde risicoanalyse als een geheim document. Hiervoor dient er formeel geheimhouding opgelegd te worden.

Politieke partij: De kandidaat kan kiezen het rapport of de conclusies naar diens politieke partij te sturen, zodat de partij op de hoogte is van de aanbevelingen die aan de kandidaat zijn gedaan. De gemandateerde opdrachtgever geeft niet zelfstandig informatie over de analyse aan de politieke partij.

Publiek: Er kan voor gekozen worden om de samenvattende conclusies en beheersmaatregelen openbaar te maken. Dit kan alleen met toestemming van de kandidaat. De samenvattende conclusie is dan zodanig door de opdrachtgever in overleg met de kandidaat geredigeerd, dat openbaarmaking goed mogelijk is.

2.5.4 Fase 4 Na benoeming bestuurder: borgen

Het is verstandig om snel na de benoeming van de bestuurders de uitvoering van de risicoanalyses integriteit goed af te ronden. Dat betekent dat de uitkomsten (volgens de vooraf vastgestelde procedure) met elkaar worden besproken en dat beheersmaatregelen worden opgevolgd. Dit zet de juiste toon voor de aankomende bestuursperiode: een volwassen omgang met het thema bestuurlijke integriteit.

Resultaat

- Privacygevoelige informatie is vernietigd dan wel gearchiveerd.
- Ervaringen en leerpunten uit de risicoanalyses zijn bekend, gedeeld en vastgelegd.
- De beheersmaatregelen (indien aanwezig) zijn getroffen en vastgelegd.
- De wethouder heeft bij het constituerend beraad verklaard in te stemmen met de beheersmaatregelen.
- Het thema integriteit ligt periodiek op de collegetafel.

Vernietigen of bewaren persoonsgegevens

De AVG is van toepassing op de informatie in het eindrapport van de screening. Met de eigen functionaris gegevensbescherming kan worden besloten wat er met deze informatie gebeurt, in lijn met wat eerder is afgesproken over de werkwijze. Hierbij dient de geldende wet- en regelgeving, waaronder de AVG en de Archiefwet, in acht te worden genomen.

Als een extern bureau de risicoanalyse heeft uitgevoerd, wordt overeengekomen dat dit bureau de verzamelde informatie binnen de eigen organisatie na oplevering van het definitieve rapport vernietigt. Dit wordt geregeld in de verwerkersovereenkomst.

Het ligt voor de hand dat het bestuursorgaan geheimhouding op de stukken oplegt in verband met eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer, (bijzondere) persoonsgegevens en benadeling (lijst met mogelijke gronden staat in artikel 5.1 Wet open overheid). De afspraken met kandidaten die volgen uit de risicoanalyse, kunnen wel openbaar gemaakt worden.

Over het bewaren dan wel het vernietigen van gegevens wordt de kandidaat vooraf geïnformeerd. Meer specifiek wordt hij of zij geïnformeerd over welke gegevens bewaard worden, hoe deze bewaard worden en hoe lang.

Opvolging uitkomsten

Sommige beheersmaatregelen, zoals het opzeggen van een nevenfunctie, kunnen nog voor benoeming getroffen worden. Voor andere beheersmaatregelen is meer tijd nodig. Veelal zal de volksvertegenwoordiging een kandidaat-bestuurder benoemen, onder de voorwaarde dat aan de geadviseerde beheersmaatregel wordt voldaan. Hoewel dat primair een verantwoordelijkheid van de betreffende (kandidaat-)bestuurder is, is het goed om als gemandateerde opdrachtgever de uitvoering te borgen. Dit kan door afspraken te maken over de termijn waarin maatregelen getroffen moeten zijn, door iemand aan te wijzen die de nakoming van deze afspraken controleert en vastlegt of door actief te communiceren over de opvolging. Gelet op de verantwoordelijkheid die de kroonbenoemde heeft op het gebied van bestuurlijke integriteit, ligt een rol in dit proces voor de hand. Dit verlegt de verantwoordelijkheid niet – die blijft bij de bestuurder – maar zorgt wel voor duidelijkheid en meer zekerheid.
In de meeste gevallen zal het raadzaam zijn om de beheersmaatregelen op de kortst mogelijke termijn te treffen. Zolang een maatregel niet is getroffen, blijft het integriteitsrisico immers bestaan.

Evaluatie

Het is goed mogelijk dat nieuwe inzichten of gewijzigde omstandigheden ervoor zorgen dat bij toekomstige verkiezingen de inhoud en aanpak afwijken van het proces dat een vorige keer is doorlopen. Het is altijd nuttig om na afloop expliciet de tijd te nemen om te leren van de ervaringen en stil te staan bij de volgende vragen:

- heeft de risicoanalyse ons gebracht wat we ervan verwachten?
- zijn er zaken (inhoudelijk of qua proces) die we een volgende keer anders zouden willen doen?
- welke elementen waren positief en moeten voor een volgende keer zeker worden vastgehouden?
- hoe is de samenwerking met de diverse betrokkenen verlopen?

Plan een afspraak met de uitvoerder van de risicoanalyses om te evalueren. Leg de evaluatiepunten vast in een kort memo dat bij de volgende verkiezingen gebruikt kan worden bij de voorbereiding.

De eerste vergadering van het bestuur

- Stel in de eerste collegevergadering expliciet de vraag of de definitieve verdeling van de portefeuilles ‘integriteitsproof’ is.
- Maak in de eerste vergadering afspraken over ‘wanneer’ en ‘hoe’ het thema integriteit op de agenda van het college terugkomt.
- Bespreek in het college de uitkomsten van de risicoanalyses met elkaar. Dit bevordert de onderlinge openheid en verlaagt de drempel om dilemma’s met elkaar te bespreken. Spreek van tevoren af of de uitvoerder van de risicoanalyses als gespreksleider of adviseur aanwezig is.

In de eerste vergadering van het nieuwe bestuur worden belangrijke afspraken gemaakt voor de toekomstige samenwerking en worden de portefeuilleverdeling en onderlinge vervanging definitief vastgesteld. In het licht van de risicoanalyses integriteit is dit een belangrijk moment, omdat hierbij integriteitsrisico’s die met de verdeling van portefeuilles te ondervangen zijn, direct kunnen worden ondervangen. Meestal heeft dit slechts betrekking op het maken van afspraken over een klein onderdeel van de portefeuille. Ook andere beheersmaatregelen kunnen in de eerste bestuursvergadering worden besproken. Het is een natuurlijk moment voor de net benoemde bestuurders om zaken die uit de risicoanalyses integriteit naar voren zijn gekomen – maar die nog niet eerder zijn benoemd – actief op tafel te leggen.

De eerste vergadering is daarnaast een uitgelezen kans om het thema integriteit periodiek op de agenda van het college te zeten en met elkaar af te spreken om relevante zaken bespreekbaar te maken en te houden. In de eerste vergadering worden verder de afspraken over de eigen werkwijze vastgelegd in een Reglement van Orde en worden belangrijke thema’s voor de nabije toekomst bepaald.

Hoofdstuk 3

Integriteits-normen

3.1	Gedragscodes	42
3.2	Belangenverstrengeling	42
3.3	Deelname aan beraadslaging en stemming	43
3.4	Verboden handelingen	45
3.5	Proces van ontheffing bij verboden handelingen	50
3.6	Onverenigbare betrekkingen en nevenfuncties	55
3.7	Inkopen en aanbesteden	58
3.8	Omgang met informatie	60
3.9	Geschenken, diensten en uitnodigingen	63
3.10	Vergoedingen en verstrekkingen politieke ambtsdragers	64

Dit hoofdstuk gaat over de verschillende integriteitsnormen die gelden voor politieke ambtsdragers op decentraal niveau. Voor een groot deel zijn deze verankerd in de organieke wetten - zoals de Gemeente- en Provinciewet - maar voor een deel volgen deze ook uit de verschillende gedragscodes op lokaal niveau. De wettelijke normen bestaan onder meer uit verboden handelingen en onverenigbare betrekkingen. Regels over bijvoorbeeld geschenken, diensten en uitnodigingen zijn niet opgenomen in de organieke wetten, maar worden vaak geregeld in de lokale gedragscode. In paragraaf 3.2 tot en met 3.10 worden de belangrijkste (wettelijke) normen besproken.

3.1 Gedragscodes

Een belangrijk onderdeel van het integriteitsbeleid is de gedragscode met afspraken om een open, transparante en integere organisatiecultuur te realiseren. Een gedragscode is in de eerste plaats een moreel appel en een middel om de integriteit van politieke ambtsdragers te waarborgen. Om dat te bereiken, kunnen in gedragscodes bepalingen worden opgenomen met gedragsregels over bijvoorbeeld declaratiegedrag en het voorkomen van vermenging van publieke en persoonlijke belangen.

Een gedragscode is een handvat bij twijfel, vragen en discussies over integriteitskwesties. De waarde neemt toe als politieke ambtsdragers elkaar aanspreken op de inhoud van een gedragscode en zich dienen te verantwoorden als zij in strijd hiermee handelen. Daarmee wordt een gedragscode een levend document dat een belangrijke rol kan spelen in het integriteitsbewustzijn van decentrale overheden.

Volksvertegenwoordigers zijn bij wet verplicht om voor zichzelf en voor hun bestuurders een gedragscode vast te stellen.[8] Er zijn modelgedragscodes opgesteld voor bestuurders en volksvertegenwoordigers (zie bijlage), maar er is ook veel ruimte om een gedragscode zelf in te vullen. Gedragscodes hebben het rechtskarakter van een interne regeling; er is sprake van zelfbinding. Dat betekent dat het naleven van de gedragscode niet (juridisch) afdwingbaar is en het niet naleven van de afspraken geen rechtsgevolgen heeft. Het niet naleven van de gedragscode kan natuurlijk wel politieke gevolgen hebben. De gedragscode wordt door de politieke ambtsdragers in een gezamenlijk debat vastgesteld. De discussie over de uitgangspunten en kernbegrippen van integriteit, is minstens zo belangrijk als de gedragscode zelf.

3.2 Belangenverstrengeling

Dit stuk gaat in op de vraag wanneer er sprake is van (de schijn van) belangenverstrengeling. Het onafhankelijk handelen van politieke ambtsdragers is een belangrijke voorwaarde voor een betrouwbare en integere lokale democratie. Daarmee is belangenverstrengeling een belangrijk aandachtspunt om alert op te zijn voor alle politieke ambtsdragers.

3.2.1 Wanneer is sprake van belangenverstrengeling?

Belangenverstrengeling ontstaat op het moment dat door vermenging van een publiek en een persoonlijk belang het niet meer mogelijk is om als politieke ambtsdrager zuiver besluiten te nemen of te handelen. Het is belangrijk om niet alleen feitelijke belangenverstrengeling, maar ook de schijn ervan te vermijden.[9]

3.2.2 Financiële belangen

Er is een risico op belangenverstrengeling als een politieke ambtsdrager financiële belangen heeft bij organisaties of ondernemingen die een relatie met de betreffende decentrale overheid hebben of na een besluit kunnen krijgen. Voorbeelden zijn besluiten over aanbesteding, subsidieverstrekking, steunverlening, verstrekking van leningen en verlening van advies- en onderzoeksopdrachten.

In de wet- en regelgeving is niets opgenomen over financiële belangen. Het melden van financiële belangen is dus niet wettelijk verplicht. Decentrale overheden kunnen in hun gedragscodes wel afspraken vastleggen met betrekking tot de opgave, registratie en eventuele openbaarmaking van relevante financiële belangen. Uitvoering van zo'n regeling gebeurt veelal via interne melding en registratie. In de modelgedragscode staan regels over de omgang met financiële belangen.

3.2.3 Draaideurconstructies

De 'draaideurconstructie' betekent dat oud-bestuurders als externe of in dienst van een externe partij direct na hun aftreden betaalde activiteiten verrichten voor dezelfde overheid waar zij bestuurder zijn geweest. Wettelijk gezien is dit niet verboden, maar veel decentrale overheden willen dit toch voorkomen. In de modelgedragscode is een aantal regels hierover opgenomen, om (de indruk van) mogelijke vriendjespolitiek te voorkomen en het risico op verstrengeling van persoonlijke en functionele belangen te vermijden. Deze risico's ontstaan als een bestuurder en een bedrijf die in een functionele relatie tot elkaar staan in de verleiding komen om afspraken te maken over toekomstige betaalde activiteiten van de bestuurder. In de regel wordt hiervoor een termijn van 1 tot 2 jaar afgesproken.

3.3 Deelname aan beraadslaging en stemming

Dit stuk geeft aan wanneer een volksvertegenwoordiger of een bestuurder niet mee mag doen aan de beraadslaging en stemming. Belangrijk is dat de politieke ambtsdrager zelf de afweging moet maken of het nodig is zich van beraadslaging en stemming te onthouden en dat de wet anders wordt uitgelegd voor volksvertegenwoordigers en bestuurders.

Soms staat een onderwerp ter besluitvorming op de politieke agenda waarbij een politieke ambtsdrager direct of indirect persoonlijk betrokken is. De wet (artikelen 28 en 58 Provinciewet, artikelen 28 en 58 Gemeentewet, artikel 38a Waterschapswet) noemt dat 'een

aangelegenheid die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken', of 'de vaststelling of goedkeuring der rekening van een lichaam waaraan hij rekenplichtig is of tot welks bestuur hij behoort'.

Het onderdeel 'beraadslaging' is toegevoegd aan de bepaling, omdat een politieke ambtsdrager ook tijdens de beraadslaging de uitkomst van de besluitvorming kan beïnvloeden. Bovendien wordt de kern van het werk van de politieke ambtsdrager niet alleen gevormd door de stemming aan het eind, maar ook door de beraadslagingen die daaraan voorafgaan.

3.3.1 Verschil tussen uitleg voor volksvertegenwoordigers en bestuurders

Voor volksvertegenwoordigers wordt deze bepaling strikter toegepast dan voor bestuurders. Dat wil zeggen: er wordt niet snel aangenomen dat een volksvertegenwoordiger persoonlijk betrokken is. Reden hiervoor is het fundamentele recht om zonder last te stemmen (en te beraadslagen) op grond van artikel 129, zesde lid Grondwet en artikel 27 Gemeentewet. Met dit artikel wordt dat fundamentele recht ingeperkt en dat moet terughoudend worden toegepast.

3.3.2 Eigen afweging

Naleving van dit artikel is de verantwoordelijkheid van individuele bestuurders en volksvertegenwoordigers. De politieke ambtsdrager moet dus zelf de afweging maken of het nodig is zich van beraadslaging en stemming te onthouden. Bestuurders hebben daarbij natuurlijk wel rekening te houden met het vertrouwen van de raad.

Wel is het verstandig dat een individuele bestuurder of volksvertegenwoordiger, als een mogelijk persoonlijk belang aan de orde is, dit in de discussie aangeeft. Het is zinvol in dat geval – voor volksvertegenwoordigers – vooraf binnen de fractie af te stemmen, met de fractievoorzitter of de voorzitter van het bestuursorgaan of – voor bestuurders – in openheid te overleggen binnen het bestuur of met de kroonbenoemde. Vervolgens kan de politieke ambtsdrager een besluit nemen over het al dan niet deelnemen aan het debat en de stemming over het onderwerp. Door daar open over te zijn, kan worden voorkomen dat een besluit wordt vernietigd of dat de verhoudingen in de raad vertroebeld raken.

Naast overleg in individuele gevallen, kunnen in een reglement van orde of in de gedragscode procedurele bepalingen worden opgenomen die het maken van een afweging ondersteunen. Als een belanghebbende bij het besluit het niets eens is met het oordeel van de politieke ambtsdrager (en stelt dat hij of zij ten onrechte heeft beraadslaagd of meegestemd), kan deze zich wenden tot de bestuursrechter of de Kroon. Die kan het besluit vernietigen. De volksvertegenwoordiging kan een individueel lid niet verbieden mee te doen in de beraadslaging of de stemming en kan besluiten, zowel eigen besluiten als van het bestuur, niet vernietigen.

3.3.3 Voorbeelden

Zaken die de bestuurder of volksvertegenwoordiger direct of indirect aangaan, zijn onder meer familierelaties, eigendommen, financiële belangen (zoals aandelen), of bestuurslidmaatschappen van gesubsidieerde instellingen. Belangenverstrengeling ontstaat bijvoorbeeld als een gedeputeerde, wethouder of dagelijks bestuurslid van een waterschap, beslist over het verlenen van een vergunning aan zichzelf of iemand uit zijn persoonlijke omgeving.

Ook bij het raadslid dat meebeslist over de bestemming van het buitengebied waar hij zelf een boerenbedrijf bezit, zou sprake kunnen zijn van belangenverstrengeling.

Politieke ambtsdragers zijn tegelijkertijd ook burgers: zij maken deel uit van het economische en sociale leven in de gemeenschap die ze besturen. Net als iedere andere burger zijn zij bijvoorbeeld afnemer van producten en diensten, lid van verenigingen en wijkbewoner. Daarom kan een raadslid bijvoorbeeld zonder bezwaar meestemmen over bijvoorbeeld de afvalinzameling, de vaststelling van tarieven van de onroerendezaakbelasting of over het openbaar vervoer in zijn eigen wijk.

3.3.4 Mogelijkheden volksvertegenwoordiging of het bestuur als geheel

Wat de volksvertegenwoordiging of het bestuur als geheel kan doen, ligt vooral in de preventieve sfeer. Het onderwerp kan in zijn algemeenheid aan de orde komen, maar vooral ook in een concrete situatie. Dat betekent dat een andere volksvertegenwoordiger, bestuurder of de kroonbenoemde ervoor waarschuwt dat een te nemen besluit bij de bestuursrechter of bij de Kroon vernietigd kan worden, als de desbetreffende politieke ambtsdrager zich niet onthoudt van stemming en beraadslaging. De volksvertegenwoordiging en het bestuur dienen er als collectief voor te waken dat tot bestuursorganen behorende personen die een persoonlijk belang hebben, de besluitvorming beïnvloeden. Maar uiteindelijk blijft de individuele politieke ambtsdrager degene die beslist tot deelname aan de beraadslaging en stemming.

3.4 Verboden handelingen

Op grond van artikel 15 Gemeentewet, artikel 33 Waterschapswet en artikel 15 Provinciewet is een aantal handelingen voor politieke ambtsdragers verboden. Dit stuk gaat over de reikwijdte en de werking van deze artikelen.

Deze artikelen geven de politieke ambtsdrager de mogelijkheid om, voor het verrichten van bepaalde verboden, een ontheffingsverzoek voor te leggen aan gedeputeerde staten, de CvdK of de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Dit stuk is bedoeld om inzicht te bieden in de reikwijdte en de werking van artikel 15 Gemeentewet, artikel 33 Waterschapswet en artikel 15 Provinciewet. Om onnodige juridisering te voorkomen voorziet dit stuk niet in een uitputtende regeling. Het stelt zich nadrukkelijk tot doel betrokkenen handvatten te bieden om 'het goede gesprek' te voeren over de reikwijdte en werking van het artikel, indien zich een casus in de bestuurspraktijk voordoet.

Dit stuk vervangt het eerdere Beleidskader verboden handelingen en het model beleidskader verboden handelingen. Die twee documenten zijn met publicatie van dit handboek komen te vervallen.

3.4.1 De wettelijke bepaling

Artikel 15 Gemeentewet, artikel 33 Waterschapswet en artikel 15 Provinciewet zijn als volgt geformuleerd. Waar 'lid van de raad' staat, kan elke andere decentrale politieke ambtsdrager worden gelezen en waar het gaat over de gemeente, kan ook provincie of waterschap worden gelezen.

1 Een lid van de raad mag niet:

a. als advocaat of adviseur in geschillen werkzaam zijn ten behoeve van de gemeente of het gemeentebestuur dan wel ten behoeve van de wederpartij van de gemeente of het gemeentebestuur;

b. als gemachtigde in geschillen werkzaam zijn ten behoeve van de wederpartij van de gemeente of het gemeentebestuur;

c. als vertegenwoordiger of adviseur werkzaam zijn ten behoeve van derden tot het met de gemeente aangaan van:
- 1e. overeenkomsten als bedoeld in onderdeel d;
- 2e. overeenkomsten tot het leveren van onroerende zaken aan de gemeente;

d. rechtstreeks of middellijk een overeenkomst aangaan betreffende:
- 1e. het aannemen van werk ten behoeve van de gemeente;
- 2e. het buiten dienstbetrekking tegen beloning verrichten van werkzaamheden ten behoeve van de gemeente;
- 3e. het leveren van roerende zaken anders dan om niet aan de gemeente;
- 4e. het verhuren van roerende zaken aan de gemeente;
- 5e. het verwerven van betwiste vorderingen ten laste van de gemeente;
- 6e. het van de gemeente onderhands verwerven van onroerende zaken of beperkte rechten waaraan deze zijn onderworpen;
- 7e. het onderhands huren of pachten van de gemeente.

Geen ontheffing mogelijk | *Wel ontheffing mogelijk*

Verboden handelingen

3.4.2 Waarom zijn bepaalde handelingen verboden voor politieke ambtsdragers?

Een aantal handelingen is voor politieke ambtsdragers verboden. Dit verbod is een waarborg voor de zuiverheid in verhoudingen tussen politieke ambtsdrager en diens overheid. De verboden handelingen betreffen handelingen waarmee een politieke ambtsdrager zich kan compromitteren of waardoor het overheidsbelang kan worden geschaad. Politieke ambtsdragers zijn primair zelf verantwoordelijk voor naleving van het verbod.

3.4.3 Wanneer kan ontheffing worden verleend?

Voor de handelingen omschreven in het eerste lid, aanhef en onder a t/m c, is geen ontheffing mogelijk. Deze handelingen zijn zonder meer verboden. Het betreft handelingen waarbij politieke ambtsdragers optreden als advocaat, gemachtigde, vertegenwoordiger of adviseur. Voor de handelingen omschreven in het eerste lid, aanhef en onder d, een aantal specifiek omschreven overeenkomsten, is wel ontheffing mogelijk. In het tweede lid is hierover opgenomen dat de minister van BZK dan wel gedeputeerde staten ontheffing kan verlenen. De reden voor deze ontheffingsmogelijkheid is dat in de daarin geregelde gevallen de zuiverheid in de verhoudingen niet altijd hoeft te worden geschaad. Als deze zuiverheid in de verhoudingen in een concreet geval niet wordt geschaad, kan ontheffing worden verleend. Het artikel biedt aldus een mogelijkheid om te voorkomen dat een politieke ambtsdrager nadeel ondervindt van diens functie bij het deelnemen aan het maatschappelijk en economisch verkeer. Het is aan de minister van BZK of gedeputeerde staten om te onderzoeken of het algemeen belang, te weten het voorkomen van belangenconflicten in het betrokken geval, ruimte biedt voor ontheffing.

Klik hier voor een beschrijving van de overeenkomsten zoals opgenomen in lid 1 onder d, en hier voor veel voorkomende situaties.

3.4.4 Wanneer komt de zuiverheid van belangen onder druk te staan?

De zuiverheid van belangen komt onder druk te staan op het moment dat de politieke ambtsdrager bij deelname aan het maatschappelijk en economisch verkeer voordeel heeft van zijn of haar positie ten opzichte van anderen. Hierbij kan onder andere worden gedacht aan de volgende gevallen:

- De politieke ambtsdrager beschikt over voorkennis.
- De politieke ambtsdrager maakt binnen de overheidsorganisatie gebruik (of misbruik) van zijn positie.
- De politieke ambtsdrager speelt een rol in de voorbereiding op de besluitvorming over de te sluiten overeenkomst.
- De te sluiten overeenkomst tussen de politieke ambtsdrager en de overheid is niet marktconform.
- De te sluiten overeenkomst schaadt de belangen van derden onevenredig.

3.4.5 Wat te doen bij twijfel?

Er kan twijfel ontstaan over de reikwijdte en toepassing van het artikel over verboden handelingen. Volksvertegenwoordigers kunnen in dat geval advies vragen bij de griffier. Griffiers zijn vaak de meest geëigende personen om advies te vragen bij de provincie of het ministerie van BZK. Uiteraard staat deze mogelijkheid ook open voor andere personen dan griffiers, zoals de ambtenaren die de commissaris van de Koning of gedeputeerde staten ondersteunen. Door intern advies te vragen kunnen op voorhand onduidelijkheden (bijvoorbeeld: staat ontheffing überhaupt open in dit geval? Is het nodig om ontheffing te vragen?) worden weggenomen.

De kroonbenoemde heeft op grond van artikel 170, lid 2, Gemeentewet, artikel 94, lid 2, Waterschapswet of artikel 175, lid 2, Provinciewet de verantwoordelijkheid (zorgplicht) de bestuurlijke integriteit van de provincie te bevorderen. Vanuit deze verantwoordelijkheid kan de kroonbenoemde het goede gesprek aangaan met de politieke ambtsdrager, deze informeren over het aanvragen van een ontheffing en wijzen op de consequenties van het niet aanvragen van een ontheffing (zie hieronder).

3.4.6 Middellijk aangaan van een overeenkomst

Ook het “middellijk” aangaan van de overeenkomsten is verboden, tenzij hier een ontheffing voor is verleend. “Middellijk” houdt in dat de overeenkomst niet door de politieke ambtsdrager zelf wordt aangegaan maar door een derde, waarbij de politieke ambtsdrager invloed kan uitoefenen op de totstandkoming van de overeenkomst en daarbij een voordeel geniet. Een derde kan in dit geval zijn:

1. Een rechtspersoon waar de politieke ambtsdrager een betrokkenheid bij heeft. Het doorslaggevende criterium is of de politieke ambtsdrager invloed heeft op de besluitvorming en/of het aangaan van overeenkomsten. Dit is in ieder geval zo als de politieke ambtsdrager bestuurder of lid van de directie is, maar dat zijn niet de enige functies waarmee een politieke ambtsdrager invloed kan hebben in een organisatie.
2. De partner, een familielid of een goede bekende van de politieke ambtsdrager. Het doorslaggevende criterium is of de politieke ambtsdrager persoonlijk voordeel heeft van de overeenkomst en invloed heeft uitgeoefend op de totstandkoming van de overeenkomst.
3. Een andere (rechts)persoon waarbij de politieke ambtsdrager een belang heeft (bijv. recht op een deel van diens vermogen of als onderaannemer van deze derde).

3.4.7 Wat indien geen ontheffing wordt aangevraagd?

Uitvoering van een verboden handeling kan in het uiterste geval leiden tot vervallenverklaring van het lidmaatschap van de volksvertegenwoordiging. Daarnaast kan een verboden handeling nietig zijn.

Vervallenverklaring lidmaatschap van de provinciale staten

De vervallenverklaring is geregeld in de artikelen X7, X7a en X8 Kieswet. De kroonbenoemde kan een volksvertegenwoordiger schorsen die in strijd met de wettelijke bepaling over verboden handelingen handelt. De volksvertegenwoordiging moet daarover dan in de eerstvolgende vergadering een oordeel geven. De volksvertegenwoordiging kan dan het lidmaatschap van de volksvertegenwoordiger vervallen verklaren of de schorsing opheffen. Ook kan de volksvertegenwoordiging de volksvertegenwoordiger ambtshalve van zijn lidmaatschap vervallen verklaren. Voorwaarde in beide gevallen is dat de volksvertegenwoordiger in de gelegenheid is gesteld zich mondeling te verdedigen. Tegen de beslissing van de volksvertegenwoordiging staat rechtstreeks beroep open bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Nietigheid

De rechtshandeling van een politieke ambtsdrager waarmee van de provincie onderhands onroerende zaken of beperkte rechten waaraan deze zijn onderworpen worden verworven, is van rechtswege nietig. Dat bepaalt artikel 3:43, eerste lid, aanhef en onder c, van het Burgerlijk Wetboek.

Het gaat hier om een door een wettelijke bepaling gecreëerde bijzondere ongeschiktheid om een bepaalde rechtshandeling te verrichten.

Personen bekleed met openbaar gezag zijn niet bevoegd om - hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomende personen - rechtshandelingen te verrichten die strekken tot verkrijging van goederen die toebehoren aan het Rijk, provincies, gemeenten of andere openbare instellingen en aan hun beheer zijn toevertrouwd.

Met de term ‘personen bekleed met openbaar gezag’ wordt gedoeld op personen die deel uitmaken van de organen van publiekrechtelijke instellingen, die de aan deze instellingen toebehorende goederen beheren en de bevoegdheid hebben daarover te beschikken. Hieronder vallen ook politieke ambtsdragers.

Omdat elke schijn van belangenverstrengeling dient te worden vermeden, is een dergelijke rechtshandeling van rechtswege nietig. Dit betekent dat de rechtshandeling nooit geldig is geweest, in tegenstelling tot vernietigbaarheid, waar het initiatief voor het inroepen van de ongeldigheid wordt overgelaten aan de betrokken partijen.

Artikel 3:43, lid 3, Burgerlijk Wetboek geeft twee situaties waarin er geen sprake is van nietigheid. Ten eerste is dit het geval als er sprake is van een openbare verkoop. Daarnaast is het mogelijk om goedkeuring te krijgen.

- Voor provinciale politieke ambtsdragers is de Kroon bevoegd deze goedkeuring te geven. Het daartoe strekkende koninklijk besluit wordt genomen op voordracht van de minister van BZK.
- Voor raadsleden of wethouders, onderscheidenlijk burgemeesters komt die bevoegdheid in lijn met de Gemeentewet toe aan gedeputeerde staten, onderscheidenlijk de commissaris van de Koning.
- Een goedkeuring voor politieke ambtsdragers van een waterschap dient afgegeven te worden door de Kroon. Indien het verzoek om ontheffing wordt gedaan door of namens een politieke ambtsdrager van een waterschap, dient dit verzoek inclusief het besluit tot ontheffing of weigering daarvan aan de minister van Infrastructuur en Waterstaat te worden gezonden zodat de Kroon kan beoordelen of goedkeuring wordt verleend als bedoeld in artikel 3:43, derde lid van het Burgerlijk Wetboek. Ook hier geldt dat dit alleen geldt voor de rechtshandelingen genoemd in artikel 33 eerste lid, onder d, ten 3e, 5e , 6e en/of ten 7e, Waterschapswet.

Als de ontheffing op grond van artikel 15, eerste lid, onder d, ten 3e, 5e , 6e en/of ten 7e, Gemeentewet wordt aangevraagd, dan zal het bevoegd gezag ambtshalve toetsen of er voor die handelingen naast de ontheffing ook goedkeuring op grond van artikel 3:43, lid 3, BW kan worden verleend. Voor deze handelingen is dus zowel een ontheffing door de minister van BZK als een goedkeuring door de Kroon (op voordracht van de minister van BZK) nodig.

De goedkeuring dient in principe voor het afsluiten van de overeenkomst te zijn verleend. Indien de goedkeuring plaatsvindt na het afsluiten van de overeenkomst dienen partijen de rechtshandeling conform artikel 3:58 van het Burgerlijk Wetboek te bekrachtigen.

In een concreet voorbeeld betekent dit dat wanneer een pand dat in eigendom is van de provincie onderhands wordt gekocht door een Statenlid, deze koop nietig is (en dus vanaf het begin ongeldig), tenzij het Statenlid goedkeuring heeft gekregen conform het derde lid van artikel 3:43 van het Burgerlijk Wetboek.

Let op: daarnaast dient dus ook een ontheffing op grond van artikel 15 Provinciewet te worden aangevraagd. Bij een openbare verkoop van het provinciale pand heeft het Statenlid geen goedkeuring nodig om het pand te kopen.

3.5 Proces van ontheffing bij verboden handelingen

Om ontheffing te kunnen verlenen is het wenselijk dat de minister van BZK, gedeputeerde staten of de CvdK van geval tot geval een afweging maakt via een vast en kenbaar proces. Hieronder wordt ingegaan op dit proces en op de inhoudelijke afwegingen die daarbij van belang zijn.

Op het (proces van het) verlenen van ontheffing is de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

3.5.1 Indienen ontheffingsverzoek

Het verzoek tot ontheffing wordt ingediend door of namens een politieke ambtsdrager bij de minister van BZK, gedeputeerde staten of de CvdK. Provinciale politieke ambtsdragers dienen een verzoek in bij de minister. Politieke ambtsdragers bij de gemeente en het waterschap dienen een verzoek in bij gedeputeerde staten, met uitzondering van de kroonbenoemden: zij dienen een verzoek in bij de CvdK.

Het verzoek tot ontheffing is primair gelegen bij de politieke ambtsdrager. Deze draagt hier dan ook zelf de verantwoordelijkheid voor. Wanneer het verzoek wordt ingediend namens de desbetreffende politieke ambtsdrager, bijvoorbeeld door het bestuur of de kroonbenoemde, kan de minister van BZK, gedeputeerde staten of de CvdK een schriftelijke machtiging verlangen. Het verzoek tot ontheffing wordt ingediend voordat de overeenkomst tussen de overheid en de politieke ambtsdrager wordt afgesloten.

Door de minister van BZK, gedeputeerde staten of de CvdK wordt binnen acht weken na ontvangst een besluit genomen op het verzoek tot ontheffing. De aanvraag kan op grond van artikel 4:5 van de Algemene wet bestuursrecht niet verder in behandeling worden genomen indien de aanvraag niet door de bevoegde persoon is ingediend of de vereiste gegevens en bescheiden na het verstrijken van een termijn van acht weken, waarbinnen het Statenlid in de gelegenheid is gesteld de aanvraag aan te vullen, niet zijn ontvangen.

Onder een verzoek om ontheffing in de gevallen beschreven onder artikel 15, eerste lid, onder d, ten 3e, 5e, 6e en/of 7e, Gemeentewet, wordt mede verstaan een verzoek om goedkeuring als bedoeld in artikel 3:43, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek.

3.5.2 Aanlevering bescheiden en informatie

Door de politieke ambtsdrager worden alle gegevens en bescheiden aangeleverd die redelijkerwijs van belang kunnen zijn voor zover het oordeel of de zuiverheid van belangen niet wordt geschaad door het sluiten van de overeenkomst. Met toestemming van de politieke ambtsdrager kunnen ook het bestuur of de kroonbenoemde deze gegevens en bescheiden aanleveren. Daaronder vallen in ieder geval:

- De conceptovereenkomst (waaronder het voornemen tot gunning), of als deze niet beschikbaar is, een beschrijving van de te sluiten overeenkomst, waarbij in beide gevallen de voorwaarden van de te sluiten overeenkomst meegestuurd worden.
- Een toelichting op de wijze waarop de conceptovereenkomst tot stand is gekomen en de mate van transparantie die daarbij is betracht.
- Een toelichting op de totstandkoming van de opgenomen prijs/vergoeding in de concept-overeenkomst.
- Een onderbouwing waarom de zuiverheid van belangen niet wordt geschaad met het aangaan van de overeenkomst.

Indien uit het verzoek en de daarbij overgelegde gegevens en bescheiden onvoldoende blijkt of het Statenlid in aanmerking kan komen voor een ontheffing, kan de minister van BZK, gedeputeerde staten of de CvdK de politieke ambtsdrager (eenmalig) de mogelijkheid geven om het verzoek tot ontheffing aan te vullen. Hiervoor geldt een aanvullende termijn van vier weken.

Afhankelijk van het type overeenkomst dienen bij de initiële ontheffingsaanvraag aanvullende gegevens en bescheiden te worden aangeleverd. Hieronder is per type overeenkomst opgenomen welke informatie in ieder geval aangeleverd dient te worden. Let wel, dit is geen uitputtende lijst.

Het aannemen van werk / het verrichten van werkzaamheden / het leveren en verhuren van roerende zaken

- Het doel van het aangaan van de overeenkomst.
- Een verklaring van het bestuur waarom de overeenkomst met (specifiek) de politieke ambtsdrager wordt aangegaan.
- De door het bestuur eventueel overwogen en afgevallen alternatieven.

Het verwerven van betwiste vorderingen

- Een omschrijving van de reden waarom de politieke ambtsdrager de betwiste vordering wil overnemen.
- De aard en achtergrond van de betwiste vordering.
- De reden waarom de vordering betwist wordt.

Het verwerven van onroerende zaken of beperkte rechten waaraan deze zijn onderworpen

- Een recent taxatierapport van een onafhankelijke externe deskundige.

- Bij verwerving van een bouwkavel: een verklaring van het bestuur omtrent de wijze van toekenning van bouwkavels en een grondprijsberekening. Dit kan ook (deels) via de grondnota.
- Het onderliggende (voorgenomen) verkoopbesluit met een tekening of situatieschets.

Onderhands huren of pachten

- Een verklaring van het bestuur dat de huur- of pachtprijs overeenkomt met de huur- of pachtprijs voor soortgelijke objecten.
- Indien het niet mogelijk is een dergelijke verklaring aan te leveren, dient een verklaring te worden aangeleverd dat de huur- of pachtprijs is vastgesteld conform het advies van een onafhankelijke externe deskundige.
- Voor zover van toepassing, informatie over de door het bestuur overwogen en afgevallen potentiële huurders of pachters.

3.5.3 Beoordeling ontheffingsverzoek

De minister van BZK, gedeputeerde staten of de CvdK is verantwoordelijk voor het maken van de afweging ten aanzien van het verzoek tot ontheffing. Het verzoek tot ontheffing wordt door de minister van BZK tenminste getoetst aan de volgende criteria:

- De overeenkomst leidt niet tot belangenverstrengeling.
- De overeenkomst leidt niet tot bevoordeling van het Statenlid (ten opzichte van derden).
- Het Statenlid heeft niet deelgenomen aan de beraadslagingen en (voorbereiding van de) besluitvorming met betrekking tot de overeenkomst.

Sommige provincies hebben een beleidsregel hoe zij omgaan met ontheffingsverzoeken, het is voor raadsleden, wethouders en burgemeesters aan te bevelen vooraf na te gaan of hun provincie een dergelijke beleidsregel hanteert.

Het verzoek tot ontheffing wordt door de minister van BZK, gedeputeerde staten of de CvdK niet getoetst aan de decentrale gedragscode. Dit is namelijk een intern gerichte leidraad voor integer handelen.

Per type overeenkomst gelden indicaties voor de zuivere totstandkoming van een overeenkomst.

Hieronder worden deze indicaties per type overeenkomst weergegeven. Dit is geen limitatieve opsomming, maar kan wel helpen bij de beoordeling van de ontheffingsaanvraag.
Het aannemen van werk / het verrichten van werkzaamheden / het leveren en verhuren van roerende zaken

- Bij de onderhandse aanbesteding van een werk, een werkzaamheid/dienst of een leverantie (waaronder verhuur) is door minimaal twee andere bedrijven een offerte uitgebracht en is de politieke ambtsdrager de aanbieder die het beste aan de gunningscriteria voldoet. Hierbij kunnen criteria als de (economisch) meest voordelige aanbieder, of de aanbieder met de beste kwaliteit-prijsverhouding worden gehanteerd.
- De inschrijving van de politieke ambtsdrager op een onderhandse aanbesteding van een werk, een werkzaamheid/dienst of een leverantie (waaronder verhuur) voldoet aan marktconforme maatstaven van prijs en kwaliteit.
- In het geval van een enkelvoudig onderhandse aanbesteding zijn er gegronde redenen om enkel het bedrijf van de politieke ambtsdrager uit te nodigen in te schrijven.

Het verwerven van betwiste vorderingen

- Het verwerven van een betwiste vordering gebeurt op basis van een overeenkomst die al bestond voordat de politieke ambtsdrager die de ontheffing aanvraagt, politieke ambtsdrager werd.

Het onderhands verwerven van onroerende zaken of beperkte rechten waaraan deze zijn onderworpen

- Het aankoopbedrag van een onroerende zaak of het bedrag waartegen een beperkt recht op een onroerende zaak wordt verkregen, is niet lager dan het bedrag opgenomen in het door een onafhankelijke externe deskundige opgesteld taxatierapport.
- Het aankoopbedrag van een woning in eigendom van de provincie is voor de politieke ambtsdrager, die gelijktijdig bewoner is, minimaal gelijk aan de economische waarde in onbewoonde staat volgens een door een onafhankelijke externe deskundige opgesteld taxatierapport.
- De toewijzing van een bouwkavel aan de politieke ambtsdrager vindt plaats in overeenstemming met de binnen de provincie geldende regels voor de uitgifte van bouwkavels. Bij het ontbreken van deze regels vindt de toewijzing van de kavel plaats op objectieve wijze, bijvoorbeeld door middel van loting.
- De aankoopprijs van een bouwkavel komt overeen met de prijs zoals deze recent door het provinciebestuur voor het betreffende gebied is vastgesteld.

Onderhands huren of pachten

- Er zijn geen derden bekend die het desbetreffende goed willen huren of pachten van de provincie. Het is aan de provincie om met inachtneming van de vereiste transparantie te bepalen op welke manier derden kennis kunnen nemen van de voorgenomen huur of pacht.
- De huurprijs of pachtprijs komt overeen met de prijs voor soortgelijke objecten of is vastgesteld conform het advies van een onafhankelijke externe deskundige.

3.5.4 Maatwerk: doorlopende ontheffing

Indien de ontheffing wordt verzocht voor het leveren van een werkzaamheid/dienst of een leverantie (waaronder verhuur), kan de minister van BZK, gedeputeerde staten of de CvdK in uitzonderingsgevallen op verzoek besluiten de ontheffing te verlenen voor een langere periode. Een doorlopende ontheffing kan alleen worden verleend voor het afsluiten van hetzelfde type overeenkomsten tussen de overheid en de politieke ambtsdrager. De volgende (niet uitputtende opsomming van) redenen voor het verlenen van een doorlopende ontheffing kunnen zijn:

- Er is sprake van een mantelcontract.
- De politieke ambtsdrager is de exclusieve leverancier binnen de provincie, de gemeente of het waterschap en levert regelmatig (bijv. gebak of drukwerk). Klik hier voor meer informatie over deze situatie.
- De politieke ambtsdrager is als zorgverlener actief binnen het sociaal domein.
- Aan een doorlopende ontheffing wordt altijd een maximumtermijn verbonden. Bijvoorbeeld een termijn van één jaar met de mogelijkheid van jaarlijkse verlenging of tot het einde van de bestuursperiode. Daarnaast geldt de voorwaarde dat de politieke ambtsdrager direct melding maakt bij een verandering in omstandigheden die van belang is met het oog op de ontheffing.

Als aanvullende voorwaarde voor het verlenen van de ontheffing kan een maximumbedrag van een opdracht worden bepaald (bijv. maximaal € 10.000,- per jaar).

3.5.5 Besluit ontheffing en rechtsbescherming

Het besluit ontheffing te verlenen van het verbod op het onderhands verwerven van onroerende zaken of van beperkte rechten waaraan deze zijn onderworpen gaat vergezeld met de goedkeuring zoals bedoeld in artikel 3:43, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek. De minister van BZK, gedeputeerde staten of de CvdK controleert ambtshalve of deze goedkeuring is aangevraagd dan wel is verleend. Als dit niet het geval is, doet de minister van BZK, gedeputeerde staten of de CvdK dit ambtshalve.

Alleen de politieke ambtsdrager ontvangt het besluit tot ontheffing. Wanneer de aanvraag namens de politieke ambtsdrager is gedaan, ontvangt de gemachtigde een afschrift. Omwille van de privacy zal een verdere inhoudelijke toelichting niet worden weergegeven, tenzij de politieke ambtsdrager toestemming verleent. In geval van een gelijktijdige goedkeuring als bedoeld in artikel 3:43, derde lid, van het Burgerlijk Wetboek zal de politieke ambtsdrager tevens het koninklijk besluit inzake de goedkeuring ontvangen.

De politieke ambtsdrager kan binnen zes weken bezwaar maken tegen het besluit waarin de ontheffing wordt verleend of geweigerd. Dit geldt tevens ook voor de goedkeuring op grond van artikel 3:43, lid 2, BW.

3.5.6 Intrekken, opschorten of wijzigen van de ontheffing

De minister van BZK, gedeputeerde staten of de CvdK kan een ontheffing intrekken, opschorten of wijzigen:

- Indien niet aan de voorschriften en beperkingen die zijn verbonden aan de ontheffing wordt voldaan.
- Voor zover ter verkrijging daarvan onjuiste of onvolledige gegevens zijn ingediend.
- Voor zover er sprake is van misbruik of onbevoegd gebruik van de ontheffing.
- Op verzoek van de politieke ambtsdrager.

3.6 Onverenigbare betrekkingen en nevenfuncties

Als een politieke ambtsdrager andere functies uitoefent naast zijn politieke ambt, kan dit leiden tot belangenverstrengeling. Dat kan de ambtsdrager in kwestie bij zijn onafhankelijk oordeel in de weg staan. In dit stuk gaat het over functies die – wettelijk vastgelegd – onverenigbaar zijn met het politieke ambt en over andere nevenfuncties.

Nevenfuncties zijn positief te waarderen uit maatschappelijk, bestuurlijk en persoonlijk oogpunt. Er zit echter ook een risico aan nevenfuncties. Nevenfuncties kunnen het onafhankelijk oordeel van de ambtsdrager in gevaar brengen, het aanzien van het ambt schaden en de ambtsdrager belemmeren om optimaal te functioneren.

3.6.1 Onverenigbare betrekkingen

Voor alle groepen politieke ambtsdragers is op vrijwel dezelfde wijze vastgelegd welke functies hoe dan ook onverenigbaar zijn met het politieke ambt.[10] Onverenigbaar met het politieke ambt zijn onder meer de betrekkingen van minister, lid van de Raad van State en de Algemene Rekenkamer, van Nationale ombudsman en van ambtenaar aangesteld of ondergeschikt aan het desbetreffende bestuursorgaan. Een ambtenaar bij een waterschap mag bijvoorbeeld niet tegelijkertijd in het algemeen bestuur van het eigen waterschap zitting nemen maar wel in het algemeen bestuur van een ander waterschap. Recent is aan deze bepaling toegevoegd dat een volksvertegenwoordiger als ambtenaar geen werkzaamheden mag verrichten ten behoeve van de gemeente waar hij tevens volksvertegenwoordiger is (bijvoorbeeld bij een gemeenschappelijke regeling).

3.6.2 Nevenfuncties van bestuurders en kroonbenoemden

Bestuurders en kroonbenoemden mogen geen nevenfuncties vervullen waarvan de uitoefening ongewenst is met het oog op een goede vervulling van het politieke ambt. In het blok vindt u de afwegingen die daarbij van belang zijn.

Bij de afweging of een nevenfunctie te combineren is met het politieke ambt zijn de volgende afwegingen van belang:

- *tussen het ambt en de nevenfunctie mag geen belangenverstrengeling optreden of de schijn daarvan worden gewekt. Het gaat daarbij niet alleen over mogelijk persoonlijk voordeel voor de politieke ambtsdrager zelf, maar ook voor personen, bedrijven of instellingen in zijn omgeving. Dit voordeel kan ook bestaan uit het doorgeven van vertrouwelijke overheidsinformatie. Het risico van belangenverstrengeling hoeft overigens niet altijd te betekenen dat de nevenfunctie moet worden opgegeven. Soms is het risico incidenteel. Een mogelijke oplossing is dat de betrokken politieke ambtsdrager zich in dat geval buiten de concrete besluitvorming houdt (zie paragraaf 3.4). Terughoudendheid is in elk geval geboden bij functies in organisaties die substantieel subsidie ontvangen, overheidsprojecten uitvoeren of die op welke manier dan ook, betrokken (kunnen) zijn bij de overheid waar men het politieke ambt vervult;*

- *het vervullen van de nevenfunctie mag geen afbreuk doen aan het aanzien van het ambt;*
- *de nevenfunctie mag niet zoveel tijd kosten dat het functioneren als politieke ambtsdrager in het geding komt;*
- *de (hoogte van de) honorering van de nevenactiviteiten van een bestuurder mag geen aanleiding geven tot discussies.*

De beslissing om een nevenfunctie te aanvaarden of aan te houden is primair de verantwoordelijkheid van de politieke ambtsdrager zelf, maar hij moet er wel open over zijn en zich erover verantwoorden. Daarnaast kan het wel politieke gevolgen hebben als een bestuurder een nevenfunctie aanvaardt terwijl de volksvertegenwoordiging dit onwenselijk vindt. Bestuurders hebben een wettelijke meldplicht aan de volksvertegenwoordiging als zij een nevenfunctie willen aanvaarden. Ook moeten zij daarom nevenfuncties openbaar maken. Sinds 1 januari 2023 is verduidelijkt dat functies en nevenfuncties onmiddellijk na benoeming of aanvaarding van de nevenfunctie openbaar gemaakt moeten worden en dat dit online (op elektronische wijze) en op een fysieke locatie moet gebeuren. Voor de voltijdsbestuurder geldt aanvullend dat ook de inkomsten uit de nevenfuncties openbaar moeten worden gemaakt. Raadsleden en wethouders die hun functie in deeltijd uitoefenen hoeven hun inkomsten uit de nevenfuncties niet openbaar te maken. Boven een wettelijk vastgestelde grens geldt bovendien dat neveninkomsten moeten worden verrekend met het inkomen van de voltijdsbestuurder (artikel 44, lid 6, Gemeentewet, artikel 43, lid 6, Provinciewet, artikel 44, lid 5, Waterschapswet).

3.6.3 Qualitate qua nevenfuncties van bestuurders en kroonbenoemden

Een bijzondere categorie zijn zogenoemde ‘qualitate qua’ (q.q.) nevenfuncties. Dit zijn nevenfuncties die bestuurders en kroonbenoemden en in mindere mate volksvertegenwoordigers vervullen, uit hoofde van hun politieke functie. Inkomsten uit deze nevenfuncties mogen door bestuurders en kroonbenoemden niet worden behouden omdat deze worden beschouwd als behorend bij het ambt. In het blok vindt u meer informatie over ‘qualitate qua’ nevenfuncties:

De volgende criteria bepalen of een nevenfunctie een ‘qualitate qua’ nevenfunctie is:
- *er is een aantoonbaar belang voor de betreffende overheid (provincie, gemeente, of waterschap) dat de nevenfunctie door een politieke ambtsdrager wordt vervuld. Hij behartigt dan (in)direct de belangen van de provincie, gemeente of waterschap door het vervullen van die nevenfunctie;*
- *de nevenfunctie is gekoppeld aan de inhoud en duur van het politieke ambt. Wordt dat politieke ambt beëindigd, dan moet de nevenfunctie ook worden neergelegd.*

Kroonbenoemden hoeven, in tegenstelling tot andere bestuurders, hun q.q.-functies volgens de wet niet te melden of openbaar te maken. Weliswaar is het geen formele verplichting, maar dringend advies is om dit wel te doen.

Inkomsten uit q.q.-nevenfuncties mogen niet worden behouden. Bij wet is geregeld dat bestuurders en kroonbenoemden geen vergoedingen, in welke vorm dan ook, genieten voor q.q.-nevenfuncties (artikel 43 en 65 Provinciewet, artikel 44 en 66 Gemeentewet en artikel 44 en 48 Waterschapswet). Dit geldt ongeacht of de vergoeding ten laste van de provincie-, gemeente- of waterschapskas komt.

Een q.q.-nevenfunctie waarvoor veel aandacht bestaat, is die van het commissariaat bij bedrijven. De rijksoverheid is zeer terughoudend geworden in het benoemen van overheidscommissarissen. De Staat wil transparante verhoudingen met zijn deelnemingen en wil daarom geen bijzondere positie innemen jegens private aandeelhouders. Ook de andere overheden hebben - mede onder invloed van het rijksbeleid en de ontwikkelingen op het gebied van corporate governance - de positie van de overheidscommissaris tegen het licht gehouden. Provincies, gemeenten en waterschappen hebben overigens ook de mogelijkheid om anderen dan overheidsbestuurders als commissarissen te benoemen. Dat kan helpen om de schijn van belangenverstrengeling tegen te gaan.

3.6.4 Nevenfuncties: volksvertegenwoordigers

Naast hun politieke ambt hebben veel politieke ambtsdragers (neven)functies, betaald of onbetaald. Voor volksvertegenwoordigers zijn deze vaak hun hoofdfunctie. De wet regelt inhoudelijk niets over hoofd- en nevenfuncties van volksvertegenwoordigers. Wel zijn volksvertegenwoordigers wettelijk verplicht om hun (neven)functies terstond na benoeming tot volksvertegenwoordiger of aanvaarding van de nevenfunctie openbaar te maken.

Sinds 1 januari 2023 is verduidelijkt dat functies en nevenfuncties onmiddellijk na benoeming of aanvaarding van de nevenfunctie openbaar gemaakt moeten worden en dat dit online (op elektronische wijze) en op een fysieke locatie moet gebeuren. Online openbaarmaking kan door het register van nevenfuncties op de website van de overheidsorganisatie te plaatsen. Op decentraal niveau is terughoudendheid geboden op dit punt. Een raadslid, statenlid of lid van het AB oefent zijn ambt immers uit in deeltijd, en heeft vaak een andere baan ernaast.

Aanbevelingen

1. Houd een actueel, openbaar register bij met de (neven)functies van alle politieke ambtsdragers, inclusief de q.q.-functies van bestuurders. Beleg in de organisatie wie het register beheert.
2. Publiceer het ‘nevenfunctieregister’ op de website van de provincie, gemeente of het waterschap en vermeld daarbij in elk geval:
   a. wat de nevenfunctie inhoudt;
   b. voor welke organisatie deze wordt verricht;
   c. wat ongeveer het tijdsbeslag is;
   d. of het wel of geen q.q.-nevenfunctie is;
   e. of de nevenfunctie bezoldigd of onbezoldigd is;
   f. bij voltijdsbestuurders wat inkomsten daaruit zijn.

3. Organiseer een regelmatige bespreking in de staten, raad of algemeen bestuur over de vraag of nevenfuncties en –neveninkomsten van de leden van het college met het ambt te verenigen zijn en bijdragen aan een goed en gedragen bestuur.
4. Maak afspraken over hoe procesmatig te handelen in:
   a. situaties dat persoonlijke belangen de onafhankelijke oordeelsvorming in de weg kunnen staan;
   b. situaties die de schijn van onzuivere oordeelsvorming kunnen oproepen.
5. Kijk kritisch naar commissariaten door politieke ambtsdragers in overheidsbedrijven waarin de provincie, gemeente of het waterschap aandelen heeft, zoals vervoers- en energiebedrijven. Benoem eventueel anderen dan politieke ambtsdragers tot commissaris.

3.7 Inkopen en aanbesteden

Inkopen en aanbesteden zijn kwetsbaar voor schending van integriteit. Daarom is het van belang een strikt (wettelijk) kader te hanteren voor overheidsaanbestedingen. In dit deel is aandacht voor regelgeving, belangenverstrengeling en beïnvloeding en de integriteit van ondernemers.

Elke overheid koopt zaken in. Denk bijvoorbeeld aan wegen aanleggen, catering en het uitvoeren van onderzoek. Inkopen en aanbesteden zijn kwetsbaar voor schending van integriteit omdat het risico bestaat dat bedrijven oneerlijk een opdracht krijgen en daardoor 'oneigenlijk' worden bevoordeeld. Daarom is het van belang een strikt (wettelijk) kader te hanteren voor overheidsaanbestedingen.

3.7.1 Regelgeving

Voor inkoop en aanbesteding gelden de volgende algemene beginselen:[11]

- Objectiviteit
- Non-discriminatie en gelijke behandeling
- Proportionaliteit of evenredigheid
- Transparantie

Welke procedure gevolgd moet worden, is afhankelijk van het bedrag van de opdracht. Als de opdracht groter is dan het Europese drempelbedrag, dan moet deze in beginsel 'Europees' en openbaar worden aanbesteed, zodat iedereen binnen de EU kan inschrijven.[12] Voor aanbestedingen onder dit bedrag hebben overheidsorganisaties eigen beleid. Dit beleid moet passen binnen het kader van de Aanbestedingswet 2012 en de daarop gebaseerde voorschriften van de Gids Proportionaliteit.

In algemene zin zijn er drie soorten aanbestedingen:

1. Europees aanbesteden (openbare inschrijving)
2. Meervoudig onderhands aanbesteden (er worden meerdere offertes gevraagd)
3. Enkelvoudig aanbesteden ('gunning uit de hand', waarbij één aanbieder een aanbod mag doen)

Ook voor een marktverkenning (voordat een uitvraag wordt gedaan), zijn er procedures ontwikkeld in lijn met de algemene beginselen. Het is af te raden om als bestuurder zonder overleg de markt te verkennen en partijen uit te nodigen.

3.7.2 Belangenverstrengeling en beïnvloeding[13]

Een overheid moet passende maatregelen nemen om fraude, bevoordeling, corruptie en belangenconflicten tijdens een aanbesteding te voorkomen, te onderkennen en op te lossen. Zo wordt vervalsing van de mededinging (concurrentie) vermeden, de transparantie van de procedure gewaarborgd en gelijke behandeling van de ondernemers verzekerd.

Elke fase van een aanbesteding kent zijn eigen integriteitsrisico's. Bij de start kan het gebeuren dat een bedrijf wordt betrokken bij de opdrachtformulering en daarop vervolgens ook een offerte uitbrengt. Dit bedrijf kan dan de aanvraag zo opstellen dat deze goed aansluit bij wat de eigen organisatie kan leveren en weet precies wat in de offerte moet worden opgenomen. Dat is ontoelaatbaar.

Bij de aanbesteding zelf bestaat het risico dat de opdracht wordt verstrekt vanwege persoonlijke belangen van de bestuurder of volksvertegenwoordiger of diens familie of vrienden. Soms gaat het dan om een verboden handeling (zie 3.2 voor meer informatie). Maar ook daarbuiten bestaan risico's, bijvoorbeeld als een oud-bestuurder of een persoonlijke relatie van een bestuurder meedoet aan een aanbesteding. Dit hoeft op zich geen reden te zijn om de opdracht niet aan deze partij te gunnen, omdat niet altijd de zuiverheid van belangen in het geding is.

Het is belangrijk om de uitgangspunten van objectiviteit, transparantie en non-discriminatie te hanteren en alle offertes op dezelfde wijze te beoordelen (gelijke behandeling). Dat betekent ook dat tijdens een lopende procedure de mogelijkheid tot contact met de overheid voor partijen gelijk moet zijn en dat het niet is toegestaan om informatie wel met sommige partijen te delen en met andere niet.

Als een oud-bestuurder of een persoonlijke relatie van een bestuurder als beste uit de bus komt, dan is er geen reden om hun de opdracht te onthouden. Een enkelvoudige aanbesteding bij oud-bestuurders of persoonlijke relaties ligt niet voor de hand en het is niet wenselijk dat een politieke ambtsdrager invloed uitoefent op de aanbesteding als hij familie- of vriendschapsbanden heeft met een van de aanbieders.

3.7.3 Integriteit van ondernemers

De overheid moet voorkomen dat zij met criminele ondernemers betrekkingen aangaat. Om die reden is bij overheidsopdrachten zowel boven als onder de Europese aanbestedingsdrempel het Uniform Europees Aanbestedingsdocument (UEA) verplicht. [14] Dit is een verklaring over de financiële toestand, de bekwaamheden en de geschiktheid van ondernemingen om deel te nemen aan een aanbestedingsprocedure.

Daarnaast is er de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob). Mocht er bij een aanbesteding twijfel zijn over de integriteit van een ondernemer,

dan kan op basis van de wet Bibob informatie over de inschrijvers worden ingewonnen. Hiermee kan de integriteit van ondernemers worden gecontroleerd. In sommige gevallen kunnen en moeten gegadigden voor een overheidsopdracht worden uitgesloten.

Aanbevelingen

1. Vermijd integriteitrisico's door een eenduidig, transparant en objectief beleid vast te stellen met spelregels voor de inkoop en aanbesteding van werken, leveringen en diensten.
2. Let op de wet- en regelgeving over verboden handelingen.
3. Als een oud-bestuurder meedoet in een aanbestedingsprocedure, dan is het van belang dat er offertes worden aangevraagd bij meerdere partijen.
4. Formuleer geschiktheidseisen of selectiecriteria bij de aanbesteding en beoordeel inschrijvers daarop.
5. Formuleer uitsluitingsgronden om te voorkomen dat zaken worden gedaan met niet-integere opdrachtnemers.
6. Zorg voor een helder beslismodel om te kunnen vaststellen in welke situatie voor welke vorm van aanbesteden wordt gekozen.
7. Wees transparant over de wijze waarop de inkoop- en aanbestedingsprocedures zijn verlopen.
8. Raadpleeg voor meer informatie de websites van expertisecentrum PIANOo, Kenniscentrum Europa Decentraal en de OECD Principles for Integrity in Public Procurement.

3.8 Omgang met informatie

Politieke ambtsdragers beschikken over veel informatie. Daar moeten zij goed mee omgaan. Anders wordt de geloofwaardigheid van zowel henzelf als van hun overheid aangetast. In dit stuk staan de basisregels voor omgaan met informatie, gaat het over oneigenlijk gebruik van niet-openbare informatie, beslotenheid, omgang met geheime en vertrouwelijke informatie en over het gebruik van e-mail, internet en sociale media.

3.8.1 Basisregels voor omgaan met informatie

Politieke ambtsdragers beschikken over veel informatie. Daar moeten zij goed mee omgaan. Anders wordt de geloofwaardigheid van zowel henzelf als van hun overheid aangetast. Er is een aantal basisregels over hoe een integer politieke ambtsdrager met informatie moet omgaan:

1. Ga zorgvuldig en correct om met informatie waarover je privé of vanuit het ambt beschikt.
2. Verstrek geen onjuiste informatie (controleer uw bronnen).
3. Gebruik (nog) niet openbare informatie die je hebt gekregen bij de uitoefening van het ambt niet te eigen bate of ten bate van derden.
4. Verstrek geen vertrouwelijke of geheime informatie met derden.
5. Ga, bij twijfel, te rade bij een deskundige binnen de organisatie of bij collega's.
6. Neem uiteraard alle privacywet- en regelgeving in acht, waaronder de AVG.

3.8.2 Oneigenlijk gebruik van niet-openbare informatie

Het is niet integer om als politieke ambtsdrager informatie die (nog) niet openbaar is, te gebruiken om jezelf of anderen te bevoordelen. Het kan dan gaan om informatie waar je vanuit het ambt over beschikt, of die je (ongevraagd) wordt toegespeeld door relaties. Soms blijft de informatie niet openbaar, soms wordt de informatie later wel openbaar en ontstaat een voordeel doordat je de informatie eerder hebt. De verleiding kan groot zijn om in de privésfeer melding te maken van informatie die voor anderen van direct belang is, maar dat is onwenselijk. Voorbeelden zijn de aan- en verkoop van een huis of een stuk grond, of de gunning van opdrachten.

3.8.3 Beslotenheid

Er zijn wettelijke regels en regels in het reglement van orde over de beslotenheid van vergaderingen en de geheimhouding over wat in een vergadering is behandeld. Een transparante overheid is het uitgangspunt en er moet daarmee een goede reden zijn om in beslotenheid te vergaderen. Wettelijk is voorgeschreven dat er onderwerpen zijn die nooit in beslotenheid mogen worden behandeld, zoals de begroting en de jaarrekening, en de invoering, wijziging en afschaffing van een belasting. Er zijn op internet veel voorbeelden te vinden van protocollen over beslotenheid en geheimhouding.

3.8.4 Geheime en vertrouwelijke informatie

De omgang met vertrouwelijke of geheime informatie verschilt niet van elkaar.[15] Beide termen hebben als strekking dat de informatie die wordt behandeld niet openbaar gemaakt mag worden. Per 1 april 2023 ligt er automatisch geheimhouding op de informatie die is besproken tijdens een besloten vergadering, totdat de volksvertegenwoordiging de verplichting tot geheimhouding opheft.

Op grond van een belang, genoemd in artikel 5.1 Wet open overheid, kan geheimhouding worden opgelegd door:

- Provinciale Staten/Statencommissie;
- Gemeenteraad/ raadscommissie;
- Algemeen bestuur van een waterschap;
- Gedeputeerde Staten;
- Commissaris van de Koning;
- College van B&W;
- Burgemeester;
- Dagelijks bestuur, voorzitter en commissie van een waterschap.

3.8.5 E-mail- en internetgebruik; sociale media

Het is raadzaam voor bestuurders om afspraken te maken over e-mail- en internetgebruik. Bestuurders zijn uiteindelijk verantwoordelijk voor de informatiebeveiliging binnen de eigen organisatie. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van de handreiking "De tien bestuurlijke principes voor informatiebeveiliging".[16]

Sociale media zijn voor politieke ambtsdragers een mogelijkheid om de dialoog met burgers aan te gaan en te zien wat er speelt. Het gebruik kan echter ook risico's met zich meebrengen.

Aanbevelingen

1. Maak afspraken in de volksvertegenwoordiging over het zorgvuldig en correct omgaan met informatie waarover men uit hoofde van het politieke ambt beschikt.
2. Tref maatregelen om te voorkomen dat onbevoegden vertrouwelijke gegevens kunnen bezitten, raadplegen of beschadigen. Denk daarbij ook aan je computer, cloud, usbstick, smartphone, tablet, etc. en maak de harde schijf van je computer na afdanken ervan onbruikbaar.
3. Maak als bestuurders afspraken over het gebruik van e-mail en internet (sociale media). Neem kennis van de Tien bestuurlijke principes voor informatiebeveiliging.

3.9 Geschenken, diensten en uitnodigingen

Politieke ambtsdragers geven en ontvangen met enige regelmaat geschenken. Het is belangrijk dat dit transparant gebeurt en dat er geen (schijn van) afhankelijkheid ontstaat. In dit stuk gaat het over het geven en ontvangen van geschenken en het accepteren van uitnodigingen.

3.9.1 Nooit in ruil voor een tegenprestatie

Als politieke ambtsdrager mag je geen geschenken aannemen of geven, of beloften doen in ruil voor een tegenprestatie. In de ambtseed of belofte verklaart een politieke ambtsdrager aan niemand iets te hebben gegeven of beloofd om te worden benoemd en ook in de toekomst geen geschenken aan te nemen of beloften te doen in ruil voor een tegenprestatie. Het gaat niet alleen om persoonlijke bevoordeling (zoals een goedkope verbouwing), maar ook om bijvoorbeeld donaties aan de politieke partij met het oog op een gunstige overheidsbeslissing.

3.9.2 Geven van geschenken

In de modelgedragscode staat een aantal bepalingen over de omgang met geschenken en uitnodigingen. Het begrip geschenken moet ruim worden opgevat: het gaat bijvoorbeeld ook over uitnodigingen voor evenementen, aangeboden faciliteiten of diensten. Terughoudendheid is het uitgangspunt bij aanbieding en ontvangst van geschenken, uitnodigingen, diensten en faciliteiten.

Als je als politieke ambtsdrager een geschenk geeft, doe je dat niet op persoonlijke titel, maar namens je overheid. Bij zulke relatiegeschenken is het verstandig transparant te zijn, door:

- richtlijnen op te stellen
- een administratie bij te houden
- als het om grotere geschenken gaat: een gemotiveerd besluit hiertoe in het bestuur te nemen
- open te zijn over de verstrekte geschenken, bijvoorbeeld in het jaarverslag.

3.9.3 Ontvangen van geschenken

Ook bij het ontvangen van geschenken past zorgvuldigheid en terughoudendheid.

- Geschenken worden nooit geaccepteerd als de onafhankelijkheid in de besluitvorming kan worden aangetast, bijvoorbeeld bij overleg- of onderhandelingssituaties.
- Geschenken tot 50 euro kunnen als uitzondering worden geaccepteerd. De grens van 50 euro is niet wettelijk, maar wordt wel door veel overheden gebruikt als richtlijn. Het liefst overlegt de politieke ambtsdrager vooraf kort of het geschenk (tot 50 euro) kan worden geaccepteerd. Bestuurders melden geschenken in de wekelijkse vergaderingen van hun bestuur. Een lid van de volksvertegenwoordiging wordt geadviseerd het krijgen van een geschenk te melden in de fractie.
- Geschenken worden niet op het huisadres ontvangen. Dat strookt niet met de gepaste openheid die hoort bij het ontvangen van geschenken.
- Het komt voor dat een bestuurder uit hoofde van zijn ambt een geschenk van méér dan 50 euro aangeboden krijgt. De bestuurder besluit, in overleg met de ambtelijke leiding, of het geschenk geaccepteerd kan worden. Is dat het geval, wordt het geschenk geregistreerd, wordt het eigendom van de overheid en wordt het bewaard in het overheidshuis of andere aan te wijzen instellingen. Bestuurders melden ook deze duurdere geschenken in de wekelijkse vergaderingen van hun bestuur. Als een geschenk niet wordt geaccepteerd, wordt het met uitleg geretourneerd aan de schenker. Een volksvertegenwoordiger doet er goed aan het krijgen van een geschenk te melden in zijn fractie.
- Het is verstandig een openbaar register bij te houden van alle ontvangen geschenken.
- Het helpt om relaties op de hoogte te stellen van de geldende regeling voor de omgang met geschenken. Dat kan door plaatsing van deze regels op de overheidswebsite.

3.9.4 Etentjes, excursies en evenementen

Onder een geschenk kan ook een uitnodiging voor een diner, een excursie, werkbezoek of een (gezamenlijk) bezoek aan een evenement zijn. Dit kan van marktpartijen of semipublieke partijen zijn. Er zijn enkele vuistregels voor de acceptatie van zulke uitnodigingen:

- De excursie, het werkbezoek of het diner waarvoor de ambtsdrager wordt uitgenodigd, moet functioneel, sober en in het belang van de betreffende overheid zijn. Bij de keuze om in te gaan op de uitnodiging, moet de context worden meegenomen, zoals de vraag of er sprake is van een onderhandelingssituatie. Deze afweging kan ertoe leiden dat de overheid (of bij een lid van de volksvertegenwoordiging, de fractie) zelf de reis- en verblijfkosten betaalt.
- Als meerdere personen of instanties waarmee het bestuursorgaan contacten onderhoudt, aanwezig zijn bij het ‘evenement’, is dat een reden om op de uitnodiging in te gaan.
- Openheid (melding) en registratie zijn essentieel. Dit geldt zeker bij excursies, (internationale) evenementen en buitenlandse reizen voor rekening van anderen.

Aanbevelingen

1. Maak afspraken over het geven en ontvangen van geschenken, diensten en uitnodigingen door de organisatie. Leg de afspraken vast in de gedragscode integriteit.

2. Houd een openbaar register bij van alle ontvangen geschenken. Bewaar geschenken in het overheidsgebouw of een andere aan te wijzen instelling (musea e.d.).
3. Informeer de volksvertegenwoordiging regelmatig over door het bestuur gegeven en ontvangen geschenken en uitnodigingen, bijvoorbeeld in het jaarverslag.
4. Houd een openbaar register bij van alle excursies, evenementen en buitenlandse reizen voor rekening van anderen dan de betreffende overheid.

3.10 Vergoedingen en verstrekkingen politieke ambtsdragers

Dit hoofdstuk beschrijft de soorten kosten van voorzieningen voor politieke ambtsdragers: bedrijfsvoeringskosten, bestuurskosten en kosten die voor eigen rekening blijven en waarvoor een vaste onkostenvergoeding wordt verstrekt.

3.10.1 Soberheid en transparantie bij vergoeding van kosten

Politieke ambtsdragers maken gebruik van voorzieningen die de overheid hun ter beschikking stelt en ze maken kosten bij de uitoefening van hun ambt. Voor dat laatste krijgen zij een vergoeding. In de wet staat dat geen andere vergoedingen zijn toegestaan dan waarin de wet voorziet.[17] Alle andere kosten komen voor rekening van de ambtsdrager zelf. In deze paragraaf worden verschillende kosten en vergoedingen behandeld.

Kwetsbaarheid

Politieke ambtsdragers bevinden zich onder een vergrootglas als het gaat over het vergoeden van gemaakte kosten of het gebruikmaken van voorzieningen. Van politieke ambtsdragers mag een zekere soberheid worden verwacht en zij hebben een voorbeeldfunctie. Het is moeilijk uit te leggen als een politieke ambtsdrager in economisch moeilijke tijden een beroep doet op de soberheid van burgers, terwijl die zelf veel kosten declareert. Politieke ambtsdragers dragen immers vaak zelf de eindverantwoordelijkheid voor het kostenniveau van een bepaalde voorziening of verstrekking. Uitgaven die ogenschijnlijk van ondergeschikt belang zijn, kunnen in de publiciteit breed worden uitgemeten en de reputatie van een politieke ambtsdrager aantasten. Een voorbeeld daarvan is de kosten van de (her) inrichting van de werkplek wanneer de bestuurder aantreedt.

Transparantie

Vergoedingen voor voorzieningen voor politieke ambtsdragers moeten in ieder geval transparant zijn. De financiële en administratieve organisatie moet zo zijn ingericht dat er een getrouw beeld is van de juistheid en rechtmatigheid van de uitgaven. Ook zijn er procedures nodig over de wijze waarop functionele uitgaven rechtstreeks in rekening worden gebracht of worden gedeclareerd.

De kwetsbaarheid van politieke ambtsdragers op dit punt moet er niet toe leiden dat zij niet meer durven te declareren. Van belang is dat er duidelijke regels en toelichtingen beschikbaar zijn die een politieke ambtsdrager voldoende houvast bieden. In het ‘grijze gebied’ zal een politieke ambtsdrager extra alert moeten zijn, extra zorgvuldig vooraf moeten (laten) nagaan of een en ander past binnen de regels en hier open over zijn. Een periodiek gesprek hierover in het bestuur of in de fractie kan daarbij helpen.

Uitgangspunten

Als belangrijke uitgangspunten voor het vergoeden van voorzieningen voor politieke ambtsdragers zijn te noemen:

- Bij uitgaven voor voorzieningen van politieke ambtsdragers gaat het uitsluitend om functionele kosten om het ambt te kunnen vervullen. Er moet een directe en aantoonbare relatie zijn tussen de uitgave en de taken van een overheid.
- Als met de uitgave geen duidelijk belang van de overheid is gediend, blijven de kosten voor eigen rekening.
- Kosten die een bestuurder uit hoofde van een nevenfunctie (uit hoofde van het ambt) maakt, worden vergoed door de instantie waar de nevenfunctie wordt uitgeoefend. Er worden geen kosten gedeclareerd die reeds op andere wijze worden vergoed.
- Voorzieningen en bestuurskosten worden zo veel mogelijk direct door de overheid zelf betaald. De bestuurder dient alleen bij hoge uitzondering zelf een declaratie in.
- Politieke ambtsdragers dienen verantwoord om te gaan met publieke middelen. Verantwoording van kosten – en openheid daarover – is essentieel. Daarbij moet altijd worden beoordeeld of de uitgave in hoogte of soort ook in de openbaarheid kan worden gemotiveerd.
- Veel overheden maken de bestuurskosten actief openbaar.

3.10.2 Bedrijfsvoeringskosten

Bedrijfsvoeringskosten betreffen de voorzieningen die een politieke ambtsdrager net zoals de andere werknemers van de overheidsorganisatie nodig heeft om diens werk te kunnen doen. Het zijn voorzieningen die vanuit de begroting worden gefinancierd of in bruikleen ter beschikking worden gesteld. Voorbeelden zijn de werkkamer, het meubilair, ICT-apparatuur en -toepassingen, ondersteunend personeel, koffie/thee, abonnementen op het werkadres, vakliteratuur en beveiliging.

Het is niet de bedoeling om overheidsvoorzieningen en eigendommen te gebruiken voor privédoeleinden. Denk aan het voor rekening van de overheid inzetten van kantinepersoneel voor privéfeestjes, de technische dienst voor reparaties aan het eigen huis of de plantsoenendienst voor het tuinonderhoud. Bij twijfel of iets wel of niet functioneel is, zijn afspraken vooraf handig, binnen het bestuur of de fractie.

3.10.3 Bestuurskosten

Bestuurskosten vloeien voort uit de uitoefening van het ambt. Het zijn kosten die aan de uitoefening van het ambt van politieke ambtsdrager verbonden zijn. De hoogte van de vergoedingen voor bestuurskosten is vaak precies vastgelegd.

De soorten bestuurskosten zijn:

- Algemene bestuurskosten - voor deze categorie moet altijd een afweging worden gemaakt of deze kosten of voorzieningen voor eigen rekening moeten blijven, dan wel uit de begroting van het bestuursorgaan kunnen worden betaald. Een voorbeeld zijn de kosten van beveiliging.
- Specifiek geregelde bestuurskosten - de verstrekking van deze bestuurskosten is strak gereguleerd en genormeerd en de hoogte van de vergoeding of verstrekking is in regelgeving vastgelegd. Een voorbeeld is een verhuiskostenvergoeding voor burgemeesters en wethouders met een verhuisplicht.

Algemene bestuurskosten

Algemene bestuurskosten zijn aan het ambt verbonden en vormen een aanvulling op de reguliere bedrijfsvoering van de organisatie. Het gaat vooral om voorzieningen als reis- en verblijfvoorzieningen, beveiliging buiten de organisatie, cursussen, opleidingen, congressen en functionele lunches en diners buitenshuis. De omgang met kosten voor dienstreizen in het buitenland is als voorbeeld uitgewerkt.

Dienstreizen buitenland

Een buitenlandse reis valt onder de algemene bestuurskosten, op voorwaarde dat deze een functioneel karakter heeft. Deze reizen liggen onder een vergrootglas. Van belang is dat over de bestuurlijke noodzaak van een dienstreis in alle openheid ***vooraf besluitvorming*** *plaatsvindt en dat* ***achteraf verantwoording*** *wordt afgelegd. Bij de afweging is het van belang om het tijdstip, het tijdsbeslag en de omvang van de delegatie erbij te betrekken. Is het bijvoorbeeld echt nodig met het voltallige college een buitenlandse dienstreis naar een sportevenement te maken? Draagt het bezoek bij aan een functioneel belang?*

Het is slim om aan het begin van een bestuursperiode een ***toetsingskader*** *voor dienstreizen op te stellen en dat te bespreken. Is de functionaliteit van de reis aangetoond, dan horen de in redelijkheid gemaakte reis- en verblijfkosten voor rekening te komen van de overheid. Kan de functionaliteit niet worden aangetoond, dan komen de kosten voor eigen rekening.*

Bij het opstellen van het toetsingskader, kunnen ook afspraken gemaakt worden over ***gedragsregels****, bijvoorbeeld over meereizende partners en verlenging van de reisduur. De lijn is dat* ***meereizen van partners****, mits vooraf gemeld, onder nader te bepalen voorwaarden is toegestaan, maar dat de kosten geheel voor eigen rekening komen. De kosten kunnen alleen voor rekening van de eigen overheidsinstelling komen als de aanwezigheid van de partner tijdens de reis noodzakelijk is voor de behartiging van het overheidsbelang. Een andere uitzondering is als de partner expliciet door de buitenlandse gastheer/-vrouw is uitgenodigd.*

Verlenging *van de reisduur voor privédoeleinden is af te raden. Mocht verlenging zich echter bij uitzondering voordoen, dan is melding vooraf gewenst. De extra reis- en verblijfkosten komen in dat geval uiteraard geheel voor eigen rekening. Bij de rijksoverheid geldt als regel dat een buitenlandse reis met maximaal 72 uur privétijd op eigen kosten wordt verlengd.*

Bekostiging, geheel of gedeeltelijk, van buitenlandse reizen door derden wordt in beginsel afgewezen. Soms hoeft dit echter geen bezwaar te zijn, bijvoorbeeld bij de uitnodiging voor een bezoek aan een partnergemeente. Openheid hierover is wel een voorwaarde.

Specifiek geregelde bestuurskosten

Voor politieke ambtsdragers zijn in wet- en regelgeving bepaalde voorzieningen specifiek geregeld. Te denken valt aan ICT-voorzieningen voor thuis en onderweg, verhuiskosten, een ter beschikking gestelde auto, een vergoeding tijdelijke woonruimte en reis- en verblijfkosten. Regel is dat declarabele kosten met bewijsstukken moeten worden aangetoond. ICT-voorzieningen en het gebruik van een ter beschikking gesteld auto zijn hier als voorbeeld uitgewerkt.

- ***ICT*** *- ICT-voorzieningen voor thuis en onderweg (aansluitingen, abonnementen, vervangingen, apparatuur, software e.d.) worden, voor zover functioneel, op grond van het geldende rechtspositiebesluit beschikbaar gesteld.*
- **Auto** *- Met het gebruik van een ter beschikking gestelde auto moet het zakelijk belang van de overheid zijn gediend. Bij de aanschaf en het gebruik ervan past de al eerder genoemde soberheid, inclusief een openbare aanbesteding. Punt van overweging is daarbij of voor elke bestuurder afzonderlijk een dienstauto beschikbaar moet zijn. De belastingdienst legt een bijtelling op voor gebruik van een ter beschikking gestelde auto bij niet-ambtsgebonden nevenfuncties. Dit is ongeacht of de bestuurder voor deze nevenfunctie toestemming heeft van het bestuursorgaan. Daarom kan een overheid een compensatie bieden als politieke ambtsdragers belasting moeten betalen voor het niet-ambtsgebonden bestuurlijk gebruik van de hun ter beschikking gestelde auto. Eventueel privégebruik van een ter beschikking gestelde auto wordt met de ambtsdrager verrekend.*

3.10.4 Kosten die voor eigen rekening blijven

Politieke ambtsdragers ontvangen een maandelijkse onkostenvergoeding voor kosten die niet zuiver functioneel zijn, maar ook niet zuiver privé. De ambtsdrager moet deze kosten betalen uit de onkostenvergoeding en kan deze – bij hogere uitgaven – niet declareren.
De hoogte van de onkostenvergoeding is gebaseerd op gemiddelde uitgaven en is vastgelegd in het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers. De vaste onkostenvergoeding is in ieder geval bedoeld voor de volgende kosten:

- Representatie
- Vakliteratuur
- Excursies
- Bureaukosten
- Contributies, lidmaatschappen, zoals contributies van verenigingen en regionale beroepsverbanden (met uitzondering van landelijke beroepsverenigingen met een professionaliseringsdoelstelling; die vallen onder de bestuurskosten)
- Ontvangsten thuis
- Zakelijke giften

Ook voor eigen rekening blijven kosten als:

- Individuele lunches en maaltijden op de werkplek of kantine
- Individuele consumpties buiten de werkplek (zoals koffie, thee, drankjes)
- Fooien in Nederland
- Attenties en cadeaus voor naaste collega's
- Gelegenheidskleding, huur en reiniging van kleding, uitgaven voor persoonlijke verzorging
- Activiteiten van partijgenootschappelijke aard
- Abonnementen op kranten en tijdschriften en vakliteratuur die thuis worden ontvangen
- Representatieve aanpassingen aan de eigen woning en representatieve ontvangsten thuis

Bedrijfsvoeringskosten	Bestuurskosten	Kosten voor eigen rekening
Werkplek zoals bureau, meubilair	Verhuiskosten	Attenties en cadeaus voor naaste ondersteunende medewerkers
Inrichting werkkamer		
Ondersteunend personeel (secretaresse, bode, chauffeur)	Vergoeding tijdelijke woonruimte	Uitgaven voor persoonlijke verzorging
Beveiliging werkplek	Basismaatregelen beveiliging eigen woning	Maatregelen politiekeurmerk eigen woning
	Compensatie bijtelling ter beschikking gestelde auto	
Aanpassingen werkplek in verband met arbeids-omstandigheden	ICT thuis (aansluiting, abonnementen, hard- en software)	Kleding (huur/aanschaf/ reiniging)
ICT op de werkplek	Reis- en verblijfkosten binnen- en buitenland (met inbegrip van benodigde vaccinaties)	Miniaturen van onderscheidingen inclusief bevestiging op het kostuum
Mobiele telefoon/tablet	Functionele consumpties, lunches en diners (uitsluitend in het buitenland inclusief de fooien)	Individuele consumpties buiten de werkplek
Kantoorbenodigdheden	Deelname aan congressen, cursussen en opleidingen	Alle partijpolitieke kosten zoals onderhoud politiek netwerk en bezoek partijgenootschappelijke bijeenkomsten inclusief reis- en verblijfkosten
Ontvangsten delegaties, werklunches en –diners en functionele borrels op de werkplek	Abonnementen en vakliteratuur op de werkplek	Ontvangsten zakelijke relatie thuis

Bedrijfsvoeringskosten	Bestuurskosten	Kosten voor eigen rekening
Verzekeren of vergoeden schade (door diefstal, verlies of beschadiging) aan persoonlijke eigendommen ontstaan tijdens de ambtsvervulling	Lidmaatschap landelijke beroepsvereniging met professionaliserings-oogmerk	Contributies overige beroeps-verenigingen
Jaarlijkse bijdrage zakelijke creditcard	Geschenken t.b.v. ambtsbezoek bij jubilea, openingen	Verkeersboetes
Wisselkosten buitenlandse valuta		Fooien (in Nederland)*
Pilotenkoffer voor vervoer van stukken		Persoonlijke schrijfwaren en benodigdheden zoals vulpen of aktetas
Pantryvoorziening (koffie/thee)		Representatieve aanpassingen aan de woning
		Inrichting werkkamer/ ontvangstruimte thuis
		Abonnementen kranten en tijdschriften thuis
Visitekaartjes		Individuele consumpties buiten de werkplek
Bijeenkomsten voor strategie-ontwikkeling organisatie		Individuele lunches en maaltijden op de werkplek
Relatiegeschenken (mits functioneel verstrekt voor een externe)		Persoonlijke relatiegeschenken
Kerstkaarten		
Functionele persoonlijke website of weblog		

** In Nederland is een fooi een persoonlijke blijk van waardering voor de geboden service. In het buitenland vormt een fooi vaak een substantieel deel van de beloning van personeel en is daarmee niet onderhevig aan een persoonlijk oordeel over de serviceverlening. Alleen bij buitenlandse dienstreizen komt de fooi voor rekening van het bestuursorgaan, als onderdeel van de bestuurskosten.*

Hoofdstuk 4

Integriteits-schendingen en -onderzoek

4.1	Inleiding	72
4.2	Melden van een vermoeden	76
4.3	Beoordeling melding	77
4.4	Onderzoek	79
4.5	Communicatie	82
4.6	Voor het onderwerp van onderzoek	84

4.1 Inleiding

Het kan voorkomen dat iemand een vermoeden van een integriteitsschending heeft. Het is belangrijk dat na een melding zorgvuldig wordt opgetreden en dat partijen weten waar zij aan toe zijn.
Dit stuk gaat in op de keuzevrijheid van overheden, de rol van de kroonbenoemde, integritisme en soorten integriteitsschendingen, waar goed integriteitsonderzoek op hoofdlijnen aan moet voldoen en hoe een overheid kan leren van een melding of onderzoek.

Deze informatie is relevant voor politieke ambtsdragers die een melding (willen) doen, voor politieke ambtsdragers die onderwerp zijn van een melding of onderzoek, voor de kroonbenoemde als regisseur bij integriteitskwesties en voor volksvertegenwoordigers die een integriteitsonderzoek begeleiden. De informatie over integriteitsschendingen en -onderzoek in dit handboek is grotendeels afkomstig uit de 'Wegwijzer vermoeden integriteitsschending politieke ambtsdragers'.

Het kan voorkomen dat iemand een vermoeden van een integriteitsschending heeft. Het is belangrijk dat zorgvuldig met zo'n vermoeden wordt omgegaan als deze wordt gemeld en dat onderzoek op een juiste manier plaatsvindt. Ook moeten melder en degene(n) op wie de melding betrekking heeft, weten waar zij terecht kunnen en waar zij recht op hebben. Daarnaast is het essentieel dat communicatie helder en zorgvuldig is, richting betrokken partijen en daarbuiten.

4.1.1 Wettelijk kader en keuzevrijheid van overheden

Verschillende decentrale overheden hebben een eigen werkwijze voor de omgang met (vermoedens van) integriteitsschendingen. Zij hebben daar alle ruimte toe. In het wettelijk kader is namelijk weinig vastgelegd en vanuit het Rijk zijn op dit punt (nog) geen richtlijnen of modellen ontwikkeld. De informatie in het handboek over de omgang met (vermoedens van) integriteitsschendingen moet dus vooral als handvatten en aandachtspunten worden gezien.

4.1.2 De kroonbenoemde is regisseur

De kroonbenoemde heeft de wettelijke taak gekregen om de bestuurlijke integriteit van zijn overheid te bevorderen en bij (vermoedens van) integriteitsschendingen door het bestuur handelend op te treden.[18] De kroonbenoemde is, als er niks anders is afgesproken, regisseur en aanspreekpunt bij integriteitskwesties.[19] Om deze taak goed uit te kunnen voeren moet de kroonbenoemde de beschikking hebben over de daarbij behorende instrumenten, zoals menskracht en budget. De volksvertegenwoordiging zal de kroonbenoemde daarin tegemoet moeten komen door de benodigde middelen beschikbaar te stellen.

Over de Commissaris van de Koning

Een Commissaris van de Koning heeft naast de rol van coördinator en aanspreekpunt bij integriteitskwesties binnen de provincie ook de wettelijke opdracht te adviseren en te bemiddelen als de gemeentelijke integriteit in het geding is of als er sprake is van verstoorde bestuurlijke verhoudingen. Die zorgplicht is aan hem toebedeeld in het kader van diens hoedanigheid als rijksorgaan. De burgemeester kan de commissaris van de Koning inschakelen bij een lokale integriteitskwestie. Als een gemeente niet of onvoldoende acteert, kan de commissaris van de Koning deze taak ook uit eigen initiatief oppakken. Als een commissaris van de Koning wil overleggen, kan deze contact opnemen met het ministerie van BZK.

Per 1 januari 2023 is de wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur in werking getreden. Daarmee heeft de CvdK een betere informatiepositie gekregen in het geval van bestuurlijke problemen of gemeentelijke integriteitskwesties (bestuurlijke toegangsbevoegdheid). Concreet houdt de wijziging in dat de CvdK de mogelijkheid krijgt alle vergaderingen van het gemeentebestuur bij te wonen – dus ook de geheime c.q. besloten vergaderingen – en alle documenten in te zien waarvan hij kennisneming redelijkerwijs nodig acht om zijn specifieke adviserende en bemiddelende taak te vervullen. De CvdK zal gelet op de gevoeligheid in de interbestuurlijke verhoudingen in het gebruik niet te lichtvaardig met dit instrument omgaan.

Over het Steunpunt Integriteitsonderzoek Politieke Ambtsdragers

Het vereist specifieke deskundigheid om onderzoek te laten doen naar integriteitskwesties of de communicatie erover in goede banen te leiden. Omdat bestuurders in hun loopbaan weinig met integriteitsschendingen te maken hebben, beschikken ze veelal in beperkte mate over die deskundigheid. Om altijd toegang te hebben tot de juiste kennis en ervaring stelde het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) in januari 2015 het Steunpunt Integriteitsonderzoek Politieke Ambtsdragers in.

Het Steunpunt functioneert onafhankelijk en is gepositioneerd binnen het CAOP, het kennis- en dienstencentrum op het gebied van arbeidszaken in het publieke en private domein. Aan de inzet van het Steunpunt zijn voor bestuurders geen kosten verbonden. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bekostigt het Steunpunt. Het SIPA adviseert over de aanpak van vermoedens van integriteitsschendingen door politieke ambtsdragers en de manier waarop een integriteitsonderzoek dient te verlopen.

Het SIPA kan worden ingeschakeld door de persoon/instantie die (mogelijk) de opdracht geeft tot een integriteitsonderzoek naar een politieke ambtsdrager. Dit doet meestal de kroonbenoemde, maar soms kan dit ook de volksvertegenwoordiging zelf zijn. Verder kan ook de begeleiding van een onderzoek bij de griffier of gemeentesecretaris liggen.

Het ligt voor de hand het SIPA in te schakelen vanaf het eerste signaal van een mogelijke integriteitsschending door een politieke ambtsdrager. Het Steunpunt kan echter ook worden ingeschakeld voor meer algemene voorlichting.

4.1.3 Integriteit en 'integritisme'

Een integriteitsschending is een gedraging van een politieke ambtsdrager die in strijd is met het handelen als 'goed bestuurder' of 'goed volksvertegenwoordiger'. Het kan gaan om feiten die wettelijk strafbaar zijn, maar ook om handelingen die in strijd zijn met geschreven of ongeschreven regels.

Een beschuldiging van niet-integer gedrag raakt aan de betrouwbaarheid en geloofwaardigheid van een persoon. Om daar verweer tegen te voeren is geen eenvoudige opgave. Een beschuldiging is makkelijker gedaan dan rechtgezet en kan reputaties blijvend beschadigen. Zeker politieke ambtsdragers kunnen hierdoor (doelbewust) worden geraakt in hun functioneren. Maar ook de politiek of de organisatie kan langdurig last ondervinden van beschuldigingen van niet-integer handelen. Het oprekken van het begrip integriteit tot zaken die niets te maken hebben met integriteit of het ten onrechte uiten van beschuldigingen van niet-integer gedrag wordt ook wel 'integritisme' genoemd. Hierdoor verwatert integriteit en zorgt het voor verwarring over wat integer handelen is. Dit vraagt om scherpte en zorgvuldigheid bij de beoordeling van een melding en de communicatie hierover.

Mogelijke integriteitsschendingen zijn te categoriseren in financiële schendingen, misbruik van positie en belangenverstrengeling, lekken en misbruik van informatie, misbruik van bevoegdheden, misbruik van bedrijfsmiddelen en ongewenste omgangsvormen[20]. Meldingen over ongewenste omgangsvormen vallen niet binnen de scope van dit handboek. Politieke ambtsdragers die zelf te maken hebben met fysiek geweld, intimidatie, bedreiging of scheldpartijen kunnen dit stappenplan[21] gebruiken om te melden.

Overzicht van mogelijke integriteitsschendingen

Financiële schendingen
- *diefstal*
- *verduistering*
- *fraude*
- *onrechtmatige declaraties*

Misbruik van positie en belangenverstrengeling
- *ongeoorloofde nevenactiviteiten*
- *ongeoorloofde financiële belangen*
- *omkoping*
- *aannemen of vragen van giften, geschenken, uitnodigingen, e.d.*
- *ongewenste contacten*
- *meestemmen en beraadslagen over een onderwerp uit persoonlijk belang*
- *cliëntelisme*

Lekken en misbruik van informatie
- *politieke of bestuurlijke informatie lekken*
- *persoonsgebonden gegevens lekken*
- *informatie lekken over aanbestedingen, offertes, e.d.*
- *diefstal of verduistering van informatiedragers*
- *verlies van informatiedragers*
- *bewust niet volledig informeren van de volksvertegenwoordiging*
- *verspreiden van desinformatie*

Misbruik van bevoegdheden
- *misbruik van dwangmiddelen*
- *meineed*
- *valsheid in geschrifte*
- *vergunningen, subsidies, e.d.*

Misbruik van bedrijfsmiddelen
- *ongewenst gebruik e-mail of internet*
- *misbruik van (mobiele) telefoon*
- *privégebruik van bedrijfsmiddelen*

Ongewenste omgangsvormen
- *discriminatie*
- *seksuele intimidatie*
- *pesten, treiteren*
- *andere vormen van intimidatie, zoals grof taalgebruik of bedreiging*
- *fysieke bedreiging/geweld*

4.1.4 Goed integriteitsonderzoek en procesafspraken

Voor een gedegen, respectvol en bruikbaar integriteitsonderzoek zijn een aantal zaken van belang:

- een realistische en heldere onderzoeksopdracht
- beoordeling van de melding
- afspraken over tussentijdse terugkoppeling
- een inschatting van de benodigde werkzaamheden en samenhangende kosten
- afspraken over vertrouwelijkheid en publiciteit
- er is een geldend onderzoeksprotocol dat kan worden gevolgd
- toepassing van hoor en wederhoor op gespreksverslagen en rapportages
- streven naar onbevooroordeeldheid in het gehele onderzoek
- verantwoording afleggen over de methode en de beoordeling van de melding

Het verdient aanbeveling om, vóórdat er een melding is, algemene procesafspraken te maken over hoe te handelen bij een vermoeden van integriteitsschending. Dat staat ook in de modelgedragscode van de VNG (artikel 6.2, lid 2, onder c): de gemeenteraad maakt op voorstel van de burgemeester afspraken over de processtappen die gevolgd worden in geval van een vermoeden van een integriteitsschending. De procesafspraken kunnen een routekaart of stappenplan bieden voor alle politieke ambtsdragers wanneer zij twijfelen aan een eigen handeling of die van een ander. Daarnaast bieden de procesafspraken ook het instrumentarium voor de kroonbenoemde om zijn rol als regisseur goed uit te oefenen en een zorgvuldige procesgang van melding tot mogelijke sanctionering te garanderen. Een voorbeeld is het protocol van de gemeente Eindhoven (Procesafspraken handhaving integriteit van het gemeentebestuur van Eindhoven. Een protocol over hoe te handelen bij een vermoeden van een integriteitsschending d.d. 15 december 2020).

4.1.5 Leren van integriteitsonderzoek

Er bestaat bij veel mensen de neiging om na afronding van een onderzoek naar een melding over te gaan tot de orde van de dag.

Het is goed om, na afdoening van een melding of na een onderzoek, stil te staan bij de verschillende belangen en personen die hierbij betrokken zijn. Hecht de kwestie bij iedereen af en voorkom zo dat het een open zenuw wordt die aan de overheid of delen daarvan blijft kleven.

Een integriteitsonderzoek geeft inzicht over wat er precies is gebeurd, maar leidt ook tot adviezen over hoe zaken in de toekomst anders kunnen worden georganiseerd zodat een vergelijkbare situatie zich in de toekomst niet opnieuw voordoet. Het is daarom goed om aan de onderzoeker te vragen aanbevelingen te formuleren en die aanbevelingen met elkaar te bespreken. Neem de tijd en de ruimte om van de uitkomsten van een integriteitsonderzoek te leren, daar heeft de organisatie baat bij.

4.2 Melden van een vermoeden

In dit stuk staat informatie over het melden van een vermoeden: wanneer is een melding verplicht, waar kan een melding worden gedaan, waar kan anoniem melding worden gedaan en wat te doen bij twijfel.
Deze informatie is relevant voor politieke ambtsdragers die een melding (willen) doen, voor politieke ambtsdragers die onderwerp zijn van een melding en/of onderzoek, voor de kroonbenoemde als regisseur bij integriteitskwesties en voor volksvertegenwoordigers die een integriteitsonderzoek begeleiden.

4.2.1 Meldplicht

Het melden van vermeende integriteitsschendingen is alleen verplicht als er ook een verplichting tot aangifte is. Dat is het geval bij de misdrijven zoals genoemd in artikel 160 Wetboek van Strafvordering (WvSv). Grofweg gaat het daarbij om misdrijven die tegen de veiligheid van de Staat zijn gericht, levensdelicten, verkrachting en mensenroof. Als iemand daarvan weet, is diegene verplicht om aangifte te doen. In andere gevallen zijn politieke ambtsdragers dus niet verplicht om integriteitsschendingen te melden.

4.2.2 Anonieme meldingen

Anonieme meldingen kunnen rechtstreeks van een melder afkomstig zijn of via de Vertrouwenslijn van de onafhankelijke stichting NL Confidential. Bellers kunnen bij de Vertrouwenslijn anoniem informatie verstrekken over integriteitsvraagstukken. Anonieme meldingen nemen bij de beoordeling een aparte plek in. Het is namelijk complexer als de identiteit van de melder niet bekend is. Zo is het bijvoorbeeld voor onderzoekers niet mogelijk om nadere vragen te stellen aan de melder wanneer dat noodzakelijk zou zijn. NL Confidential is gespecialiseerd in specifiek het uitvragen van anonieme meldingen waarbij die anonimiteit altijd prevaleert.

4.2.3 Bij twijfel

Als een politieke ambtsdrager twijfelt om een vermoeden van een schending te melden bij een kroonbenoemde, kan hij ook terecht bij de contactpersoon integriteit (CPI) of een coördinator integriteit (CI) binnen de eigen overheid. Die luistert naar de politieke ambtsdrager en geeft advies over hoe in de gegeven situatie met de melding kan worden omgegaan. Consultatie bij de CPI en CI is vertrouwelijk. Dat wil zeggen dat de identiteit niet aan anderen bekend wordt gemaakt. Verplichtingen inzake melding en aangifte gelden ook voor deze functionaris.

4.3 Beoordeling melding

Dit stuk gaat over relevante criteria bij de beoordeling van een melding en de mogelijke uitkomsten van een beoordeling.
Deze informatie is relevant voor politieke ambtsdragers die een melding (willen) doen, voor politieke ambtsdragers die onderwerp zijn van melding en/of onderzoek, voor de kroonbenoemde als regisseur bij integriteitskwesties en voor volksvertegenwoordigers die een integriteitsonderzoek begeleiden.

4.3.1 Beoordeling melding

Om een melding te (laten) onderzoeken, moet het om een op redelijke gronden gebaseerd vermoeden gaan, dat is gebaseerd op eigen kennis of waarneming van de melder en niet op basis van ‘horen zeggen’ of (vooral) ingegeven door de eigen (politieke) opvatting van de melder. Het advies is om heel zorgvuldig om te gaan met een melding en een goede en volledige integriteitstoetsing te maken alvorens een melding daadwerkelijk in behandeling wordt genomen.

Het is verstandig om de beoordeling van een melding niet alleen aan de kroonbenoemde over te laten. De objectiviteit en het draagvlak van de beslissing zijn erbij gebaat als bijvoorbeeld de secretaris (bij bestuurders), of het presidium of de griffier (bij volksvertegenwoordigers) hierbij ondersteunt. Daarnaast kan ook iemand die ervaring heeft met integriteitsonderzoeken worden ingeschakeld. Dat kan iemand uit de eigen organisatie zijn, een onafhankelijke deskundige, zoals het Steunpunt, of een adviesbureau.

4.3.2 Beoordelingscriteria

De weging van de melding vindt plaats langs de volgende toetsingscriteria:

1. **Aard van het feit**
   Wat is er aan de hand? Is er sprake van een integriteitsschending, en zo ja, wat voor soort integriteitsschending is het? Is het een strafbaar feit, is er een geschonden norm aan te wijzen? Is de melding voldoende concreet?
2. **Ontvankelijk**
   Valt de gedraging binnen de (invloeds)sfeer van het bestuursorgaan? Is het bestuursorgaan in staat om hier een oordeel over te geven of onderzoek naar uit te voeren? Zijn er procedures voor?
3. **Ernst van de zaak**
   Hoe ernstig is het voorval? Hierbij wordt gelet op het feit zelf, de omstandigheden, de (functie van de) persoon op wie de melding betrekking heeft en eventueel acuut gevaar of de maatschappelijke en/of politieke gevoeligheid. Hoe valt de weging van een onderzoek uit tegenover de eventuele gevolgen ervan? Is het op een andere manier op te lossen om daarmee de schade zoveel mogelijk te beperken?
4. **Valideerbaarheid**
   Zijn de feiten en omstandigheden goed controleerbaar? Zijn er voldoende aanknopingspunten en is de informatie voldoende gedetailleerd? Zijn er bijvoorbeeld nog interne mogelijkheden om meer zicht te krijgen op de relevante feiten?
5. **De bron**
   Ook de bron moet worden afgewogen. Heeft die voldoende kennis? Hoe betrouwbaar is de bron? Spelen er politieke belangen mee?
6. **De ambtsdrager op wie de melding betrekking heeft**
   Kan de eventuele schending zijn gepleegd door de politieke ambtsdrager in kwestie? Was de ambtsdrager bijvoorbeeld wel op een plausibele positie op het moment van de schending?
7. **Waarschijnlijkheid**
   Is er een logisch verband tussen de feiten uit de melding en andere bekende feiten?
8. **Actualiteit**
   Hoe spoedeisend is de melding? Betreft het een zittende politieke ambtsdrager of één uit het verleden? Zijn de media er al bij betrokken?

4.3.3 Resultaat van de beoordeling

Op basis van bovenstaande beoordeling van de melding zijn verschillende uitkomsten mogelijk:

- **De melding is te mager om nader onderzoek te rechtvaardigen.**
  Denk aan één anoniem schrijven zonder concrete, verifieerbare aanwijzingen zonder mogelijkheid om ‘onder de radar’ te polsen of er toch iets van waar kan zijn.
- **Er zijn onvoldoende aanwijzingen voor onderzoek.**
  Er zijn bijvoorbeeld wel meerdere op naam gestelde meldingen, maar een gesprek met de melders levert geen concrete onderzoekbare feiten op.
- **Er is aanvullende informatie nodig.**
  Denk aan een scenario waarbij de kroonbenoemde bij wijze van ‘vooronderzoek’ ambtelijk laat nagaan of er aanwijzingen zijn voor de gestelde malversaties.
- **Er is een ander traject van toepassing, zoals een klachtenprocedure.**
  Denk aan een bestuurder die zich onmatig grievend uitlaat in de richting van bijvoorbeeld een journalist. Dat lijkt eerder op onhandigheid en disfunctioneren dan op een integriteitsschending.
- **Er wordt een onderzoek ingesteld.**
  Denk aan een melding over een wethouder ruimtelijke ordening die een woning koopt met een hoge korting van een regionaal actieve projectontwikkelaar.
- **Er wordt aangifte gedaan bij de politie vanwege een vermoedelijk strafbaar feit.**
  Denk aan sterke aanwijzingen voor omkoping of cliëntelisme. Of er zijn dubieuze geldstromen die specialistisch onderzoek vergen.

4.4 Onderzoek

Dit stuk gaat over het doen van onderzoek: het opstellen van een onderzoeksprotocol, de selectie van een onderzoeker (en andere zaken in de voorbereiding) en aandachtspunten voor de regievoering.

Deze informatie is relevant voor politieke ambtsdragers die een melding (willen) doen, voor politieke ambtsdragers die onderwerp zijn van melding en/of onderzoek, voor de kroonbenoemde als regisseur bij integriteitskwesties en voor volksvertegenwoordigers die een integriteitsonderzoek begeleiden.

4.4.1 Onderzoeksprotocol

Het is aan te raden om voor elk onderzoek een onderzoeksprotocol op te stellen en te gebruiken. Daarin staan de stappen die worden genomen bij een melding van een integriteitsschending. Deze kan gebaseerd worden op algemene procesafspraken over hoe te handelen bij een vermoeden van een integriteitsschending (klik hier voor meer informatie).

In het onderzoeksprotocol staat onder meer:

- De fasering van het onderzoek.
- Bevoegdheden en verantwoordelijkheden.
  - Wie heeft de regie en is beslissingsbevoegd?
  - Wie geeft advies over de beslissingen?
  - Wat is de rol van de volksvertegenwoordiging?
- De te gebruiken onderzoeksmethodieken.
- De communicatie tijdens en na het onderzoek.
- De rechten en plichten van de personen die bij het onderzoek betrokken zijn.
- De naam van de onderzoeker of het onderzoeksbureau.

4.4.2 Zorgvuldige voorbereiding op een onderzoek

Indien een besluit is genomen tot het uitvoeren van een vervolgonderzoek, kan er gekozen worden voor een intern vervolgonderzoek of een extern vervolgonderzoek. De keuze voor het soort onderzoek is afhankelijk van diverse factoren, maar dient bij voorkeur gebaseerd te zijn op de onderzoeksopdracht die geformuleerd moet gaan worden.

Als gekozen wordt voor een extern vervolgonderzoek, is het bij de keuze voor een onderzoeker van belang dat diegene kennis heeft van en feeling heeft met de politiek-bestuurlijke context. Bestuurders hechten over het algemeen grote waarde aan de autoriteit van een onderzoeker. Hierdoor is het niet ongebruikelijk om hoogleraren of (oud-)bestuurders te benaderen voor een onderzoek, die eventueel worden ondersteund door een extern onderzoeksbureau. In complexe casussen is het goed om vanuit meerdere disciplines naar de casus te laten kijken. Bij het nog ontbreken van uniforme kaders voor het doen van integriteitsonderzoek is het wenselijk hierover aan de voorkant en tijdig afspraken te maken met alle betrokken partijen. Het is zaak om met de volgende aspecten rekening te houden:

- Het is belangrijk om uit te kunnen leggen waarom in het ene geval wel en in het andere geval geen onderzoek is ingesteld. Daarbij moeten niet onnodig gegevens van derden openbaar worden gemaakt.
- Ga zorgvuldig om met de media zolang de ruimte bestaat om feiten te onderzoeken. De druk van de media kan ertoe leiden dat vroegtijdig politieke posities worden ingenomen.
- Houd rekening met schade aan de reputatie van de politieke ambtsdrager bij de inrichting van het onderzoek en het vaststellen van de reikwijdte van het onderzoek. Betracht hierbij de nodige zorgvuldigheid tegenover zowel de eventuele schender als het slachtoffer.
- Zorg dat het onderzoek en de onderzoeksmethoden in verhouding staan tot de schending.
- Aan een onderzoek zijn niet zelden hoge kosten verbonden. Blijf altijd afwegen of de kosten nog proportioneel zijn. Bij een zorgvuldig ingericht onderzoek is het risico op onverwachte kosten minder groot. Het is verstandig om in een onderzoeksprotocol ook de criteria voor het tussentijds beëindigen of uitbreiden van een onderzoek vast te leggen.
- Bepaal wie inzage krijgt in stukken en welke informatie geheim of openbaar is. Denk bijvoorbeeld aan hoe wordt omgegaan met gespreksverslagen (status en beschikbaarheid voor de beklaagde).
- Beschrijf hoe dient te worden omgegaan met anonieme melders of bronnen en informatie die als geheim of vertrouwelijk wordt gedeeld met de onderzoekers.
- Maak van tevoren duidelijk hoe wordt omgegaan met persoonsgegevens en zorg ervoor dat de aanpak in overeenstemming is met de AVG.
- Bedenk wat een ieders verantwoordelijkheid c.q. rol is, bijvoorbeeld t.a.v. de kroonbenoemde vanuit zijn rol om toe te zien op de bestuurlijke integriteit en als boven de partijen staand.
- Spreek af hoe en aan wie een rapportage wordt opgeleverd.

4.4.3 Onderzoeksopdracht

Het is, zowel bij een intern als bij een extern onderzoek, belangrijk dat een heldere en nauwkeurige onderzoeksopdracht wordt geformuleerd.
De onderzoeksopdracht bevat ten minste de volgende elementen:

1. de aanleiding van het onderzoek;
2. het doel dan wel de opdracht;
3. de onderzoeksvragen, onderzoeksmethoden en onderzoekscapaciteit;
4. het onderzoeksprotocol dat van toepassing is;
5. het normenkader dat gehanteerd zal worden;
6. de (vermoedelijke) duur en het beschikbare budget;
7. de wijze waarop gecommuniceerd zal worden gedurende het vervolgonderzoek;
8. de wijze van rapportage aan de opdrachtgever;
9. de rolverdeling tussen onderzoeker en opdrachtgever;
10. de omgang met tussentijdse wijzigingen en eventuele uitbreiding van de werkzaamheden;
11. de afbakening van het onderzoek (welke werkzaamheden worden wel van de onderzoekers verwacht en welke niet).

Het kan waardevol zijn de onderzoeksopdracht voor te leggen aan de beoogde onderzoekers zodat zij vanuit hun ervaring en expertise mee kunnen denken.

4.4.4 Regie

Doorgaans is het de volksvertegenwoordiging die een onderzoek verordonneert, maar omwille van de gevoeligheid kan worden besloten om het vraagstuk alleen aan het presidium voor te leggen. Ook komt het voor dat de kroonbenoemde zelf het initiatief neemt voor een onderzoek.

De kroonbenoemde is de aangewezen persoon om in het onderzoek de regie te voeren. Ervaring leert dat voor de regievoering kennis en ervaring op het gebied van integriteitsonderzoek en enige juridische kennis nuttig zijn. Een goede regievoerder is kritisch en biedt voldoende tegenwicht aan een extern onderzoeksbureau. Bij onderzoek door externe onderzoekers zijn de kwaliteit en het resultaat van een onderzoek namelijk in belangrijke mate afhankelijk van de regievoering door de opdrachtgevende partij.

Andere aandachtspunten voor de regievoerder zijn:
- Bepaal aan de hand van de onderzoeksopdracht welke expertise nodig is voor het onderzoek.
- Werk zo mogelijk met een deskundige, professionele en onafhankelijke partij.
- Stel van tevoren een lijst op met mogelijke partijen die een integriteitsonderzoek kunnen uitvoeren. Doe bijvoorbeeld navraag bij andere provincies, gemeenten en waterschappen over hun ervaringen met onderzoeksbureaus. Vraag offertes aan bij verschillende bureaus en wees kritisch bij de beoordeling.
- Informeer betrokkenen tijdig en laat niet onnodig tijd verloren gaan.
- Zorg dat de onderzoeksopdracht scherp gedefinieerd is en houd er rekening meer dat het politieke oordeel over een integriteitsschending niet aan de onderzoekers is, maar aan de volksvertegenwoordiging.
- Als volksvertegenwoordiging of presidium geïnformeerd zijn, is het zaak verwachtingen te managen: onderzoek duurt langer dan men denkt en er zijn vaak hoge kosten mee gemoeid.
- Leg vast dat de opdrachtgever en opdrachtnemer regelmatig de voortgang en de vervolgstappen in het onderzoek bespreken. Leg ook – in lijn met het onderzoeksprotocol – vast hoe dit gebeurt.
- Maak duidelijke afspraken over de oplevering van het onderzoeksresultaat. Leg vast wie de eigenaar is van de onderzoeksgegevens en wat er gebeurt met de (kopieën van) bewijsstukken. Denk aan de AVG en de Wet open overheid. Maak ook goede afspraken over de communicatie en presentatie van de onderzoeksresultaten.
- Zorg voor het goed afhechten van het onderzoek: is eenieder maximaal geïnformeerd?

4.5 Communicatie

In dit stuk worden handvatten gegeven aan de kroonbenoemde voor communicatie met:
- *de politieke ambtsdrager wiens handelen wordt onderzocht*
- *met de betrokken organisatie*
- *met de media*

We geven ook enkele handvatten voor communicatie voor de politieke ambtsdrager wiens handelen wordt onderzocht.

De impact van een onderzoek naar bestuurders en volksvertegenwoordigers kan groot zijn – zowel voor de politieke ambtsdrager als voor andere mensen in de politiek, het bestuur en organisatie. Als vermoedens bekend zijn bij de media is die impact nog groter. Het is belangrijk dat de kroonbenoemde een goede communicatiestrategie heeft die voor rust en duidelijkheid zorgt.

4.5.1 Communicatie met de betrokken politieke ambtsdrager

Communicatie met de betrokken politieke ambtsdrager vindt plaats bij:
- de aanloop naar het onderzoek – bijvoorbeeld een debat dat aanleiding geeft voor het onderzoek of het gesprek dat de kroonbenoemde met betrokkene heeft;
- de mededeling vanuit de kroonbenoemde dat een onderzoek wordt ingesteld;
- interview met de betrokkene door de onderzoekers;
- hoor en wederhoor;
- het debat naar aanleiding van het onderzoeksrapport;
- na afloop van het debat.

Normaliter wordt er tijdens het onderzoek geen informatie gedeeld met de betrokken politieke ambtsdrager(s). Dat is namelijk niet bevorderlijk voor het onderzoek.

Kroonbenoemden doen er goed aan om na afloop van het onderzoek met de politieke ambtsdrager(s) in gesprek te gaan. Zelfs als er uit het onderzoek blijkt dat het vermoeden niet gegrond is, heeft de melding en het onderzoek vaak een grote impact. Het is goed om daar aandacht voor te hebben.

4.5.2 Communicatie met de betrokken organisatie

Het is belangrijk om bestuurders, volksvertegenwoordigers en medewerkers van de ambtelijke organisatie te informeren bij een (mogelijke) integriteitsschending. Zo gaat de kroonbenoemde geruchten tegen en geeft die een duidelijk statement af dat wordt opgetreden tegen (mogelijke) integriteitsschendingen. Ook is open en transparant communiceren van belang met het oog op het bespreekbaar maken van ongewenst gedrag en het leren van recente kwesties. In deze communicatie ligt een kans om te laten zien welk belang het bestuur hecht aan integriteit.

De communicatie moet zorgvuldig zijn en rekening houden met de verschillende belangen. Denk aan de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene(n), reputatieschade, het onderzoeksbelang en onrust binnen de organisatie. De informatievoorziening kan het beste verlopen via de kroonbenoemde of een aangewezen woordvoerder.

Het is van belang om na afloop van het onderzoek het gesprek te voeren, bijvoorbeeld met medewerkers die benaderd zijn voor het onderzoek. Op deze manier ontstaan geen ongewenste beelden en ervaringen die op de lange termijn een veilige en open cultuur in de weg staan. Ook kan in het gesprek worden besproken wat de organisatie kan leren van het onderzoek.

4.5.3 Communicatie met de media

Communicatie over integriteitskwesties met de media vraagt een balans tussen het belang van openbaarheid en transparantie en anderzijds het waarborgen van de privacy van betrokkenen. Dit is een vak apart. Te veel communicatie kan slecht zijn voor het onderzoek of de betrokken politieke ambtsdrager. Te weinig communicatie is juist een reden voor de media om zelf te graven.

Het is in ieder geval belangrijk om als bestuur met één stem te spreken en duidelijke afspraken met de media te maken over wanneer ze informatie over de stand en de resultaten van het onderzoek kunnen verwachten. Zo kunnen de media zich hierop voorbereiden.

4.6 Het onderwerp van onderzoek

Het kan voorkomen dat er een vermoeden van een integriteitsschending door jou als politieke ambtsdrager wordt geuit en dat dit vermoeden onderzocht gaat worden. In dit stuk staan handvatten om hier zo goed mogelijk mee om te gaan.

Het is spannend als een vermoeden van een integriteitsschending wordt geuit: integriteit is een kernwaarde om goed te kunnen functioneren in het openbaar bestuur en politieke ambtsdragers zijn kwetsbaar op dit punt. Een vermeende integriteitsschending is al snel onderwerp van politiek debat en kan leiden tot politieke escalatie en schade aan de reputatie van de betrokken politieke ambtsdrager(s). Ook in de omgang met de media kan bij vermeende integriteitsschendingen grote schade ontstaan voor politieke ambtsdragers.

Handvatten

Er zijn geen wettelijke rechten en plichten die in algemene zin gelden voor politieke ambtsdragers wiens handelen wordt onderzocht. Gelet op onder meer het afbreukrisico en het beschermen van de persoonlijke levenssfeer van de persoon die onderwerp is van een integriteitsonderzoek, of dit nu een volksvertegenwoordiger, bestuurder of kroonbenoemde is, is het van groot belang om aandacht te besteden aan een zorgvuldige procedure die omkleed is met voldoende waarborgen voor de betrokkene. De volgende handvatten kunnen hierbij worden meegegeven:

- Je mag proportionaliteit, fair-play en subsidiariteit verwachten van de kroonbenoemde als regisseur en van de onderzoekers. Als je het gevoel hebt dat het onderzoek te ver gaat, kan je dat adresseren.
- Je hebt recht op privacy in het onderzoek en de communicatie daarover. Communicatie over een melding of over een onderzoek moet zorgvuldig worden afgestemd op de verschillende belangen. Denk aan de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene, reputatieschade, het onderzoeksbelang en onrust binnen de organisatie. Je hebt het recht om helder te hebben tot welke informatie onderzoekers toegang hebben en welke medewerking wordt gegeven of kan worden afgedwongen van medewerkers en politieke ambtsdragers.
- Het kan verstandig zijn om een advocaat of vertrouwenspersoon te betrekken. Deze kan je adviseren over communicatie, bij interviews met de onderzoekers aanwezig zijn en meelezen bij hoor en wederhoor.
- Je mag verwachten dat je van de kroonbenoemde hoort dat er een onderzoek naar je handelen wordt ingesteld en dat je daarbij ook wordt geïnformeerd over onderwerp van de melding, vóórdat dat breder bekend wordt gemaakt. Je kan dan vragen om de onderzoeksopdracht en het onderzoeksprotocol. Daarin staat vaak waardevolle informatie ter voorbereiding van het onderzoek en zo weet je wat je kan verwachten. Gedurende het onderzoek kan je behoefte hebben aan verdere informatie-uitwisseling maar normaliter gebeurt dit niet, omdat het niet bevorderlijk is voor het onderzoek.
- Voorafgaand aan een interview met de onderzoekers, ontvang je doorgaans een interviewleidraad met vragen, aan de hand waarvan je je kan voorbereiden. Na afloop mag je het gespreksverslag normaal gesproken inzien en aanpassen waar nodig.
- Je hebt recht op hoor en wederhoor. Dat betekent dat je een concept-onderzoeksrapport mag inzien om feitelijkheden te controleren, een eigen zienswijze te geven en dat je kan reageren op de conclusies.
- Het is verstandig om na te denken over wat je wel en niet deelt in het openbaar en in de media.
- Na afloop van het onderzoek is het verstandig om een gesprek te voeren met de kroonbenoemde en/of andere betrokkenen. Zelfs als er uit het onderzoek blijkt dat er geen verwijt gemaakt kan worden, heeft de casus meestal een grote impact op alle betrokkenen waaronder jijzelf.
- In het verlengde van het vorige punt is het van belang om aandacht te besteden aan de nazorg: kan de schade of impact worden gecompenseerd of gerepareerd?
- In algemene zin: maak over de voorgaande handvatten aan de voorkant en tijdig afspraken met alle betrokken partijen.
- Een duidelijke voorbereiding in de zin van afbakening en inrichting van het onderzoek helpen ook bij het in kaart brengen en beperken van de risico's en kwetsbaarheden voor de betrokkene.

Bijlagen

Tools, vragenlijsten, model gedragscodes, verboden handelingen

5.1 Tools (inclusief dilemmakaarten) 88
5.2 Vragenlijsten 112
5.3 Model gedragscodes 123
5.4 Verboden handelingen 138

5.1 Tools (inclusief dilemmakaarten)

In het handboek zijn zeven handige tools geïntroduceerd die kunnen worden gebruikt bij de werving, selectie en screening van kandidaat-bestuurders en kandidaat-volksvertegenwoordigers (zie paragraaf 2.1 en 2.2). In deze bijlage is meer informatie te vinden over deze tools en zijn de tools zelf opgenomen. Daarnaast zijn de integriteitsagenda en 25 dilemmakaarten terug te vinden die kunnen worden gebruikt om blijvend aandacht te houden voor integriteit en ten minste eenmaal per jaar aan de hand van concrete voorbeelden het gesprek te voeren over de integriteit van politieke ambtsdragers (zie paragraaf 3.1). Op de website www.politiekeambtsdragers.nl/ zijn andere tools te vinden.

Tools werving, selectie en screening

De zeven tools in deze bijlage kunnen worden gebruikt om voorafgaand aan de benoeming en installatie van politieke ambtsdragers het integriteitsbewustzijn van kandidaat-bestuurders en kandidaat-volksvertegenwoordigers te vergroten. Het is van belang dat decentrale politieke partijen integriteit meenemen bij de selectie van politieke ambtsdragers. Dat kan door gebruik te maken van enkele van deze tools. Hieronder worden de volgende acht tools achtereenvolgens behandeld:

- De vuistregels integriteit
- Het zelfassessment kandidaat-volksvertegenwoordigers
- De vragenlijst integriteit
- De antecedentencheck
- De lijst red flags ondermijning
- De leidraad integriteit selectiegesprek
- De bewilligingsverklaring

De vuistregels integriteit

Beschrijving

Een decentrale politieke partij kan ervoor kiezen om zijn eigen vuistregels op het gebied van integriteit en gedrag op te stellen. Er kunnen hiervoor twee redenen bestaan:

- Er wordt met eigen vuistregels meteen al gewerkt aan het integriteitsbewustzijn van kandidaten en het voorkomen van risico's op het gebied van integriteit.
- De partijbeginselen op het gebied van integriteit kunnen verder gaan dan de afspraken die normaal gesproken in de gedragscodes integriteit zijn opgenomen.

Deze tool beschrijft een aantal voorbeelden van vuistregels op het gebied van integriteit waar een partij aan kan denken bij het opstellen van zijn eigen vuistregels.

Doel

- Vergroten integriteitsbewustzijn kandidaten.
- Uitdragen kernwaarden partij op het gebied van integriteit.
- Leidraad in geval van twijfel, discussie en vragen met betrekking tot integriteit.
- Voorkomen van integriteitsschendingen.
- Integratie partijbeginselen met integriteitsbeginselen.

Toepassing

- De vuistregels worden vastgesteld door de algemene ledenvergadering van het bestuur van de decentrale politieke partij.
- De vuistregels zijn van toepassing op kandidaat-bestuurders, kandidaat-volksvertegenwoordigers, bestuursleden en leden van de selectiecommissie van de decentrale politieke partij.
- De kandidaten ondertekenen de vuistregels op het moment dat zij zich kandideren.

Voorbeelden vuistregels integriteit

- ***Dienstbaarheid:*** *ik volg de wet- en regelgeving en daarnaast sluit mijn (privé) handelen aan op de (kern)waarden van de partij.*
- ***Functionaliteit:*** *mijn handelen is in lijn met de functie die ik vervul in de partij.*
- *Onafhankelijkheid: ik ben transparant over mijn persoonlijke belangen. Besluiten die ik neem worden niet beïnvloed door een persoonlijk belang.*
- ***Betrouwbaarheid:*** *ik ben te vertrouwen en ik houd me aan mijn afspraken. Ik gebruik bevoegdheden, middelen en informatie waarover ik door mijn functie beschik alleen voor het doel waarvoor ik het verkregen heb. Ik deel vertrouwelijke informatie niet met anderen.*
- ***Zorgvuldigheid:*** *ik gedraag mij naar alle organisaties en burgers op correcte, fatsoenlijke en respectvolle wijze. Ik neem de ander serieus en behandel eenieder op gelijke wijze.*
- ***Transparantie:*** *ik ben open over risico's en dilemma's op het gebied van integriteit. Ik kan altijd uitleggen waarom ik op een bepaalde manier heb gehandeld en ben daartoe ook bereid. Bovendien spreek ik anderen aan op mogelijk niet-integer gedrag.*
- ***Vertrouwen:*** *ik verklaar dat ik bovenstaande vuistregels ken en zal handelen conform deze vuistregels.*

Plaats: *Datum:* *Handtekening:*

Het zelfassessment kandidaat-volksvertegenwoordigers

Beschrijving

Er zijn normen en beginselen in de wet vastgelegd voor bepaalde activiteiten die door volksvertegenwoordigers worden uitgevoerd. Als iemand overweegt zich als volksvertegenwoordiger kandidaat te stellen, is het goed dat de kandidaat zich realiseert waar eventuele integriteitsrisico's liggen. Het zelfassessment geeft inzicht in deze risico's.

Doel
De tool is een vragenlijst. Door deze in te vullen krijgt de kandidaat-volksvertegenwoordiger een eerste beeld van mogelijke risico's bij de uitvoering van zijn ambt als het gaat om het schenden van de regels op het gebied van integriteit.

Toepassing
De kandidaat-volksvertegenwoordiger kan de vragenlijst zelf invullen. In de vragenlijst wordt ingezoomd op persoonlijke omstandigheden die een volksvertegenwoordiger kwetsbaar kunnen maken vanuit het oogpunt van integriteit.

Vragenlijst zelfassessment integriteit om volksvertegenwoordiger te worden

1. *Bent u op dit moment werkzaam **bij** de/het gemeente/provincie/waterschap waar u volksvertegenwoordiger wilt worden? Ja/Nee (bijv. in loondienst of gedetacheerd vanuit een bureau)*
2. *Bent u op dit moment werkzaam **voor** de/het gemeente/provincie/waterschap waar u volksvertegenwoordiger wilt worden? Ja/Nee (bijv. u doet een onderzoek of geeft advies)*
3. *Bent u als advocaat of adviseur in geschillen werkzaam ten behoeve van (het bestuur van) de/het gemeente/provincie/waterschap dan wel ten behoeve van een wederpartij van (het bestuur van) de/het gemeente/provincie/waterschap waar u volksvertegenwoordiger wilt worden? Ja/Nee*
4. *Bent u voornemens een overeenkomst (bijv. pacht van grond of verhuur van onroerende zaak) aan te gaan met de/het gemeente/provincie/waterschap dan wel werkzaamheden voor de/het gemeente/provincie/waterschap te verrichten?*
5. *Bent u of uw partner in conflict dan wel heeft u een juridische procedure lopen met de/het gemeente/provincie/waterschap waar u volksvertegenwoordiger wilt worden? Ja/Nee*
6. *Bent u ambtenaar, griffier of lid van de rekenkamer bij het orgaan waar u volksvertegenwoordiger wilt worden? Ja/Nee*
7. *Bent u minimaal 18 jaar? Ja/Nee*
8. *Heeft u voldoende tijd ter beschikking (uit onderzoek komt naar voren dat het raadslidmaatschap circa 16 uur in de week kost)? Ja/Nee*
9. *Heeft u vrienden en/of familie met banden in het criminele circuit? Ja/Nee*
10. *Woont u, of bent u van plan te verhuizen naar de/het gemeente/provincie/waterschap waar u volksvertegenwoordiger wilt worden? Ja/ Nee*

De antecedentencheck

Beschrijving
Een antecedentencheck is een onderzoek naar het verleden van een kandidaat. Hiermee kan de selectiecommissie zich een beeld vormen van mogelijke integriteitsrisico's van een kandidaat-bestuurder of een kandidaat-volksvertegenwoordiger. Er zijn drie opties met een verschillende diepgang: openbare-bronnenonderzoek, aanvraag verklaring omtrent het gedrag (VOG) of een referentieonderzoek (alleen bij kandidaat-bestuurders). Voor kandidaat-bestuurders is het overleggen van een VOG verplicht.

Een aandachtspunt is dat bij de toepassing van deze tool persoonsgegevens worden verzameld. De grondslag hiervoor zal vaak liggen in het gerechtvaardigd belang. De kandidaat moet hier vooraf over worden geïnformeerd en de resultaten moeten achteraf ook met de kandidaat worden besproken. De persoonsgegevens van de kandidaat mogen niet langer worden bewaard dan strikt noodzakelijk is voor de uitvoering van de antecedentencheck. Daarnaast dient de antecentencheck zich te beperken tot de informatie die nodig is voor de beoordeling of iemand geschikt is voor de functie waarvoor de kandidaat zich heeft gekandideerd.

Doel
Een beeld vormen van mogelijke integriteitsrisico's van een kandidaat.

Toepassing
Hieronder wordt ingegaan op de drie opties om de antecedentencheck uit te voeren:
- Openbare-bronnenonderzoek

Een goed moment voor een openbare-bronnenonderzoek is voorafgaand aan het selectiegesprek. Het onderzoek wordt uitgevoerd door een selectiecommissie of een vertegenwoordiger van de decentrale politieke partij. De resultaten zijn een aanvulling op de vragenlijst die door de kandidaat is ingevuld. De resultaten worden besproken in het selectiegesprek.

Openbare bronnenonderzoek

Een openbare bronnenonderzoek bestaat uit een onderzoek in bronnen die voor eenieder toegankelijk zijn. Om toegang tot enkele van deze bronnen te krijgen dient een vergoeding te worden betaald. Onderstaande bronnen zijn allen toegankelijk via het internet. Bijgevoegde beschrijving biedt houvast bij het uitvoeren van dit onderzoek.

Zoekmachine
- *Persoonlijk: zoek op naam, ook in combinatie met gemeente, integriteit, conflict*
- *Werk: zoek naar eventueel eigen bedrijf of voormalig werkgever – beoordeel in hoeverre (voormalige) activiteiten in relatie staan tot de beoogde functie*
- *Check op vragenlijst: zoek naar extra informatie bij eventuele aandachtspunten volgend uit de vragenlijst*
- *Politieke banden: zoek naar het politieke verleden van kandidaat, bijvoorbeeld of deze in het verleden lid is geweest van een andere partij.*

LinkedIn
- *Arbeidsverleden: beoordeel in hoeverre (voormalige) activiteiten in relatie staan tot de beoogde functie*
- *Nevenactiviteiten: beoordeel in hoeverre (voormalige) nevenactiviteiten in relatie staan tot de beoogde functie*
- *Professionele relaties: beoordeel in hoeverre professionele relaties in relaties staan tot de beoogde functie*

Sociale Media (Twitter/Facebook/Instagram)
- *Gedrag: Zoek naar controversiële tweets, foto's en posts, interesses en openlijke conflicten.*
- *Persoonlijke overtuiging: Beoordeel in hoeverre de uitingen van een kandidaat overeenkomen met de uitgangspunten van de partij.*

Company Info (abonnement vereist)
- *Bedrijf/activiteiten: Zoeken op naam en naam partner – beoordeel in hoeverre (voormalige) banden, activiteiten, bestuursfuncties en ondernemingen van zowel de kandidaat als de partner in relatie staan tot de beoogde functie.*

LexisNexis (abonnement vereist)
- *Persoonlijk/werk: Zoek op naam (maak bij veel hits gebruik van zoektermen als 'naam woonplaats', 'integriteit' en 'conflict'). Zoek ook naar eventuele aandachtspunten die voortkomen uit de vragenlijst.*

VOG

Een goed moment voor het aanvragen van een VOG is wanneer de selectiecommissie of de decentrale politieke partij de kandidaat op de kieslijst wil plaatsen of als bestuurder wil voordragen. Er wordt nagegaan of de kandidaat geen strafbare feiten heeft begaan die de vervulling van het ambt in de weg kunnen staan. Op het moment dat er geen VOG wordt uitgegeven moet hierover het gesprek worden gevoerd met de kandidaat. Gezamenlijk dienen de risico's te worden afgewogen waarbij in het uiterste geval wordt besloten de kandidaat niet op de kieslijst te plaatsen dan wel niet voor te dragen als bestuurder.

Aanvragen Verklaring omtrent het gedrag (VOG)

Procedure VOG

Een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) is een verklaring waaruit blijkt dat op dat moment in de justitiële documentatie geen indicaties staan dat het gedrag van de kandidaat in het verleden bezwaar vormt voor het vervullen van een specifieke taak of functie in de samenleving.

Een VOG wordt afgegeven door Justis, de screeningautoriteit van het ministerie van Veiligheid en Justitie. Als iemand een VOG aanvraagt, doet Justis onderzoek naar het justitiële verleden van een persoon. Een persoon krijgt in ieder geval een VOG als hij of zij geen strafbaar feit heef gepleegd dat relevant is voor de betreffende functie.

Het specifieke screeningsprofiel dat gehanteerd wordt bij politieke ambtsdragers geldt voor alle kandidaat-volksvertegenwoordigers, -wethouders en -gedeputeerden. Bij de toets aan dit screeningsprofiel geldt een terugkijktermijn van tien jaar.

Mocht Justis op basis van de screening voornemens zijn geen VOG te verstrekken dan krijgt de aanvrager hiervan melding. Ook wordt de aanvrager uitgenodigd zijn zienswijze hierop in te dienen, waarna Justis een definitief besluit neemt. Mocht de kandidaat geen VOG krijgen dan kan de kandidaat bezwaar maken bij de Minister voor Rechtsbescherming. De VOG is een preventief screeningsinstrument. Weigering van de VOG leidt niet tot een uitsluiting van het kiesrecht.

Aanvragen VOG

Een VOG kan zowel digitaal als via de gemeente worden aangevraagd. Onderstaand een korte beschrijving. De link leidt naar een meer uitgebreide beschrijving van de aanvraagprocedure.

- *Digitaal. Een kandidaat kan een VOG digitaal aanvragen als de aanvraag digitaal is klaargezet door de partij. Daarvoor moet de partij de beschikking hebben over eHerkenning en de aanvraag online voorbereiden via justis.nl.*
- *Via gemeente. Een kandidaat vraagt een VOG via de gemeente aan door een volledig ingevuld aanvraagformulier in te dienen bij de afdeling Burger-/Publiekszaken van de gemeente waar hij/zij staat ingeschreven in de Basisregistratie Personen. Dit formulier ontvangt de kandidaat van de partij.*

www.justis.nl/producten/vog/vog-aanvragen/

Referentieonderzoek (alleen bij kandidaat-bestuurders)

De kandidaat-bestuurder wordt gevraagd om minimaal twee referenties op te geven. Met referenties worden personen (niet familieleden) bedoeld die iets kunnen verklaren over de integriteit van de kandidaat. Bel deze referenties na en stel enkele vragen (gebruikmakend van de tool leidraad integriteit selectiegesprek). Het referentieonderzoek vindt plaats nadat het selectiegesprek met de kandidaat-bestuurder heeft plaatsgevonden. Het onderzoek dient om te checken of tijdens het selectieproces opgedane indrukken overeenkomen met die van derden. Het is een relatief zwaar middel. Daarom wordt aangeraden om deze tool te gebruiken bij een kandidaat-bestuurder.

De lijst red flags ondermijning

Beschrijving

De georganiseerde criminaliteit maakt gebruik van diensten uit de bovenwereld om zijn activiteiten uit te voeren. Dit ondermijnt en bedreigt de samenleving en rechtsstaat. Met ondermijning van het openbaar bestuur wordt bedoeld dat criminelen of criminele organisaties zich mengen met het openbaar bestuur en daarmee besluitvorming beïnvloeden. Ondermijning is moeilijk te herkennen bij kandidaten die zich bij een decentrale politieke partij melden om politieke ambtsdrager te worden. Om het mogelijk herkenbaar te maken is een lijst opgesteld met zogenaamde 'red flags'.

Doel
Inzicht krijgen of een kandidaat mogelijk over kan gaan tot ondermijning van het openbaar bestuur.

Toepassing
De vragenlijst integriteit en de antecedentencheck benutten om na te gaan of er een aanknopingspunt is in de onderstaande lijst met 'red flags'. Wanneer er een vermoeden is dat één of meer van deze 'red flags' aan de orde kunnen zijn, dient de selectiecommissie hierover in het selectiegesprek op door te vragen.

Longlist red fags voor mogelijke ondermijning

- *Afkomstig uit het buitengebied met veel opslagruimtes;*
- *Lid van een outlaw motorgang (OMG);*
- *Eigenaar, huurders en bewoners vrijplaatsen;*
- *'Windhapper' (geen inkomen, veel geld);*
- *Eigenaar horecaonderneming (bijv. in verband met mogelijke financiering met zwart geld);*
- *(Verhuur)makelaar, verhuurbemiddelaar (met name vastgoedondernemingen die volgens het handelsregister geen werkzame personen hebben) die mogelijk hun panden (onder druk) laten gebruiken voor bijvoorbeeld drugs- of wapenhandel;*
- *Taxateur van onroerende zaken;*
- *Exploitant van pandhuizen en domicilieverleners;*
- *Ondernemer in het bezit van een of meer loodsen;*
- *Lid van harde kern van een voetbalclub;*
- *In het bezit van bungalow(s) in vakantiepark(en) en/of eigen terrein(en) op camping(s) die mogelijk onder de dekmantel van recreatief gebruik worden misbruikt voor bijvoorbeeld illegale prostitutie, drugshandel of andere misdrijven;*
- *Legale financiële dienstverlener om criminele winsten wit te wassen zoals banken, verzekeraars en financieel adviseurs;*
- *Eigenaar van een massagesalon (bijv. in relatie tot mensenhandel, -smokkel en uitbuiting);*
- *Eigenaar van een garagebedrijf (bijv. in relatie tot witwaspraktijken);*
- *Oprichter brievenbusvennootschap(pen);*
- *Eigenaar van of betrokken bij logistieke voorzieningen om criminele activiteiten te kunnen uitvoeren zoals een containeroverslag in de haven voor drugs- of mensensmokkel, post- en pakketstromen voor het versturen van xtc-pillen.*

De leidraad integriteit selectiegesprek

Beschrijving
In het selectiegesprek met de kandidaat is het belangrijk dat de selectiecommissie verschillende vragen over integriteit stelt. De vragen gaan zowel over de persoonlijke situatie als meer algemeen over integriteit. In lijn met de antecedentencheck moet ook hier met zorg worden omgegaan met de persoonsgegevens die van de kandidaat worden verzameld.

Doel
Het doel van de leidraad is om integriteit op gestructureerde wijze onderdeel uit te laten maken van het selectiegesprek.

Toepassing
- Tijdens het selectiegesprek met de kandidaat worden vragen gesteld over de integriteit van de kandidaat. Hiervoor kan de tool vragenlijst integriteit worden gebruikt.
  In de leidraad staat een aantal vragen die de vragenlijst integriteit aanvullen.
- Eventueel kan worden doorgevraagd op eventuele 'red flags' ondermijning als daar aanleiding voor is.
- Eventueel kan een dilemma van één van de 25 dilemmakaarten worden voorgelegd.

Aanvullende vragen selectiegesprek

Activiteiten verleden
- *Heeft u in het verleden in uw politieke of persoonlijke leven activiteiten ontplooid die u chantabel kunnen maken? Heef u bijvoorbeeld forse schulden, een geheime relatie of een verslaving? Bent u wel eens gechanteerd? Zo ja, wanneer en waarover?*
- *Heeft u in het verleden in uw politieke of persoonlijke leven activiteiten ontplooid die een belemmering vormen in uw toekomstig functioneren?*

Conflicten
- *Bent u wel eens (al dan niet openbaar) beschuldigd van niet integer gedrag? Zo ja, waarover en in welke verband? Wat waren de gevolgen?*
- *Bent u ooit in negatieve zin in de media verschenen in relatie tot uw integriteit?*
- *Heef u conflicten gehad met organisaties of personen binnen de gemeente/provincie/waterschap? Zo ja, welke en waarover? Zal dit een belemmering vormen in uw functioneren?*

Tenslotte
- *Langslopen eventuele red flags ondermijning.*
- *Bent u lid (geweest) van een andere politieke partij? Zo ja, welke en wanneer? Heeft u voor die partij een bestuurs- of politieke functie bekleed? Zo ja, welke?*
- *Als wij uw naam op Google intikken, wat zouden wij dan mogelijk over u tegenkomen met het oog op integriteit?*
- *Heeft u alles gemeld aangaande uw integriteit?*

Extra vragen voor kandidaat-bestuurder
- *Bent u in de afgelopen jaren als gevolg van een (arbeids)conflict ergens vertrokken met een reden die (in)direct verband kan houden met de vervulling van uw toekomstige ambt? Wanneer en waar was dat, waarover ging het?*
- *Bent u in de afgelopen jaren betrokken geweest (of thans betrokken) bij een juridische procedure/geschil dat (in)direct gevolgen kan hebben voor de vervulling van uw toekomstige ambt? Zo ja, waar ging/gaat dit over?*

De bewilligingsverklaring

Beschrijving

Een bewilligingsverklaring is een verzameling bepalingen die een kandidaat voor de verkiezing tekent. Door ondertekening van een bewilligingsverklaring stemt de kandidaat in met de voorwaarden die de decentrale politieke partij stelt. De politieke partij kan de bewilligingsverklaring naar eigen inzicht aanpassen of aanvullen.

Doel

De kandidaat committeert zich aan de verplichtingen die horen bij het ambt van volksvertegenwoordiger.

Toepassing

De bewilligingsverklaring moet door de kandidaat worden ondertekend voor de definitieve vaststelling van de lijst.

Sjabloon bewilligingsverklaring

1. *Ik, (vermelden naam) ben lid van de partij/decentrale afdeling (vermelden naam decentrale partij/ afdeling) en ik ben geen lid van een andere politieke partij.*
2. *Door deze verklaring te ondertekenen, bewillig ik in een kandidatuur voor (vermelden kandidaatstellingsprocedure).*
3. *Ik onderschrijf de grondslag, het doel en de kernwaarden, zoals vastgelegd in de vuistregels integriteit, van de partij.*
4. *Ik ben gehouden aan de binnen de partij geldende statuten, reglementen en voor het politieke werk relevante besluiten.*
5. *Ik ben gehouden om het door de partij opgestelde partijbeginselen en het daarop gebaseerde verkiezingsprogramma uit te dragen en te verdedigen.*
6. *Indien ik word verkozen, zal ik bij mijn installatie de belofte of de eed afleggen.*
7. *Indien ik word verkozen, zal ik deel uitmaken van de fractie.*
8. *Indien ik word verkozen, ben ik bereid om regelmatig met het bestuur van de betreffende geleding gesprekken te voeren aangaande verwachtingen omtrent mijn functioneren en daarover afspraken te maken.*
9. *Gedurende de selectieprocedure heb ik naar waarheid verklaard.*

Plaats: *Datum:* *Handtekening:*

Tools voor de bestuursperiode: integriteitsagenda en dilemmakaarten

Nadat bestuurders en volksvertegenwoordigers zijn benoemd en geïnstalleerd is het van belang om ook tijdens de bestuursperiode blijvend aandacht te houden voor de integriteit van politieke ambtsdragers. Het is belangrijk dat integriteit als onderwerp regelmatig terugkeert op de agenda. In paragraaf 3.1 worden de integriteitsagenda en de dilemmakaarten integriteit als onderdeel van het integriteitsbeleid behandeld. De integriteitsagenda en de dilemmakaarten integriteit worden hieronder kort geïntroduceerd en vervolgens zijn de tools zelf te vinden.

Integriteitsagenda

Beschrijving

Integriteit vraagt om blijvende aandacht. Niet alleen tijdens de werving, selectie en screening maar ook daarna. Het is belangrijk dat integriteit ook daarna als onderwerp regelmatig terugkeert op de agenda. Het verdient de voorkeur het onderwerp integriteit minimaal één keer per jaar te bespreken. In een integriteitsagenda kunnen bestuur, volksvertegenwoordiging of decentrale politieke partij voor zichzelf vaststellen hoe zij integriteit voortdurend onder de aandacht blijven houden: op welke manier, op welk moment en wie daarvoor verantwoordelijk is. De agenda is in aanvulling op activiteiten die door de kroonbenoemde en griffie worden georganiseerd.

Doel

Integriteit blijvend onder de aandacht houden in bestuur, volksvertegenwoordiging of decentrale politieke partij.

Toepassing

- Bestuur, volksvertegenwoordiging of decentrale politieke partij stelt de integriteitsagenda vast en wijst een verantwoordelijke aan voor de uitvoering van de agenda.
- Het is aan te bevelen om in de agenda aan te sluiten op natuurlijke momenten in de bestuursperiode.
- Eenmaal per jaar in het bestuur of de volksvertegenwoordiging een dilemmasessie organiseren. Tijdens zo'n dilemmasessie kan gebruik worden gemaakt van de tool dilemmakaarten integriteit.

Mogelijke onderdelen integriteitsagenda

Inhoud	Proces	Wie
Vaststellen integriteitsagenda	Eerste fractievergadering na installatie vaststellen, daarna continu bijhouden	Fractieleden
Portefeuilleverdeling fractie (rekening houden met mogelijke kwetsbaarheden)	Eerste fractievergadering na installatie vaststellen, daarna continu bijhouden	Fractieleden
Dilemmasessie (eventueel met dilemmakaarten)	Eenmaal per jaar	Fractieleden (eventueel met de bestuurder erbij)
Voortgangsgesprek fractielid (met daarin óók aandacht voor het thema integriteit)	Minimaal één keer halverwege de zittingsperiode, zo mogelijk frequenter	Fractievoorzitter, fractielid, eventueel bestuurslid partij
Evaluatiegesprek fractievoorzitter	Minimaal één keer halverwege de zittingsperiode, zo mogelijk frequenter	Voorzitter partij, fractievoorzitter

Toelichting

Vaststellen integriteitsagenda
Bespreek in de fractie hoe integriteit onder de aandacht wordt gehouden tijdens de zittingsperiode. Leg deze afspraken vast in een integriteitsagenda. Een integriteitsagenda kan alleen werken als deze wordt gedragen door de leden van de fractie, stel deze daarom als fractie vast. Houd gedurende de hele zittingsperiode bij dat deze agenda wordt gevolgd.

Portefeuilleverdeling
Besteed bij de verdeling van portefeuilles binnen de fractie aandacht aan ieders nevenfuncties en –belangen. Het ligt voor de hand een portefeuille toe te kennen aan een fractielid dat bekend is met en binnen een bepaald domein. Let hierbij echter wel op potentiële verstrengeling van belangen. Besteed uiteraard ook bij wisselingen van portefeuilles gedurende de zittingsperiode aandacht hieraan.

Dilemmasessie
Organiseer jaarlijks een dilemmasessie voor alle fractieleden. Tijdens deze sessie kunnen door fractieleden voorbeelden worden aangedragen die zij zelf hebben meegemaakt. Onder leiding van de fractievoorzitter worden deze voorbeelden besproken. In het geval er geen voorbeelden worden aangedragen vanuit de fractie kan bij de dilemmasessie gebruik worden gemaakt van de dilemma-kaarten (zie de tool in dit handboek). In het geval de partij tevens een bestuurder levert, overweeg dan ook deze bestuurder uit te nodigen. In de dynamiek tussen volksvertegenwoordiging en bestuur kunnen zich interessante integriteitsdilemma's voordoen die zich lenen voor bespreking, bijvoor-beeld op het gebied van de informatieplicht.

Voortgangsgesprek fractielid
Tijdens het evaluatiegesprek tussen de fractievoorzitter en het fractielid (eventueel in aanwezigheid bestuurslid van de partij) komen tal van onderwerpen aan bod. Het is ook een natuurlijk moment om het onderwerp integriteit te bespreken. Dit kan aan de hand van de volgende vragen:
- *Ben je dilemma's tegengekomen op het gebied van integriteit?*
- *Ben je geconfronteerd met niet integer gedrag?*
- *Wordt volgens jou binnen de fractie voldoende aandacht besteed aan integriteit?*
- *Heeft er een verandering plaatsgevonden in persoonlijke omstandigheden die relevant is voor de uitoefening van je politieke werkzaamheden?*

Voortgangsgesprek fractievoorzitter
Besteed tijdens het evaluatiegesprek als partijbestuur aandacht aan de rol van de fractievoorzitter in het bevorderen van bestuurlijke integriteit binnen de fractie. Vraag niet alleen naar de eigen ervaringen van de fractievoorzitter op het gebied van integriteit maar ook naar wat de fractie-voorzitter heeft gedaan om de integriteit binnen de fractie te bevorderen. Dit kan aan de hand van de volgende vragen:
- *Ben je dilemma's tegengekomen op het gebied van integriteit?*
- *Zijn leden van de fractie geconfronteerd met niet integer gedrag?*
- *Op welke wijze besteed je binnen de fractie aandacht aan het onderwerp integriteit?*

Dilemmakaarten integriteit

Beschrijving
In de dilemmakaarten worden 25 dilemma's beschreven vanuit het oogpunt van politieke ambtsdragers. Elk dilemma sluit aan op verschillende elementen uit de gedragscodes integriteit voor politieke ambtsdragers. Op de achterkant van de dilemmakaarten worden overwegingen en mogelijke oplossingen beschreven. De dilemma's zijn gericht op de dagelijkse praktijk en zijn gespecificeerd naar gemeenten, provincies, waterschappen en naar verschillende doelgroepen (volksvertegenwoordigers en bestuurders).

Doel
Inzicht geven in wat integer handelen in de dagelijkse praktijk voor politieke ambtsdragers kan betekenen.

Toepassing
De dilemmakaarten kunnen worden ingezet bij de werving, selectie en screening van kandidaten, bijvoorbeeld tijdens het selectiegesprek met kandidaat-bestuurders en kandidaat-volksvertegenwoordigers. De dilemmakaarten kunnen ook worden ingezet tijdens een jaarlijkse dilemmasessie integriteit in het bestuur, de volksvertegenwoordiging of de decentrale politieke partij. Het is niet nodig om alle kaarten in één keer te bespreken. Kies één of enkele kaarten en neem de tijd om deze goed te bespreken. Reken elkaar niet af, maar vraag naar de motivatie en de achterliggende waarden.

Hieronder zijn de 25 dilemmakaarten te beantwoorden:

Kaart 1

Bestuurslaag: gemeente
Doelgroep: (kandidaat-)raadslid
Integriteitsthema: persoonlijk financieel belang

Casus
U bent raadslid en tevens directeur-grootaandeelhouder van een bedrijf dat is gevestigd op een bedrijventerrein in uw gemeente. Er ligt bij de gemeenteraad een collegevoorstel voor het vaststellen van een nieuw bestemmingsplan voor het bedrijventerrein. Uw bedrijf is niet positief over de plannen van het college. Voert u het woord bij de beraadslagingen in de fractie? Doet u mee aan de stemming in de raad?

Overwegingen
U kunt het beste transparant zijn en aangeven dat u een persoonlijk belang heeft. Dit begint in de eigen fractie, maar ook in de commissie en raadsvergadering. Het advies is in dit geval niet deel te nemen aan de discussie binnen de commissie, fractie of raad, het woord te voeren of te amenderen. Aan een eventuele stemming in de raad kunt u in beginsel wel deelnemen, dus ook als u een persoonlijk belang heeft. Dit lijkt in tegenspraak met de wet die voorschrijft dat u niet kunt deelnemen aan de stemming over een aangelegenheid die u rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat, maar is in lijn met de laatste jurisprudentie.

Kaart 2

Bestuurslaag: gemeente, provincie, waterschap
Doelgroep: (kandidaat-)volksvertegenwoordiger
Integriteitsthema: financieel belang partner

Casus
U bent volksvertegenwoordiger en uw partner (ongehuwd) is eigenaar van een drukkerij (Druk b.v.). De algemeen directeur van uw gemeente/provincie/waterschap neemt afscheid. Hiervoor wordt een receptie georganiseerd. U verneemt dat uitsluitend aan Druk b.v. een offerte wordt gevraagd om de uitnodigingen voor het afscheid te drukken. Vindt u dat uw partner hierop in moet gaan? Vindt u dat u hiervan melding moet maken en bij wie zou u dat doen?

Overwegingen
U mag als volksvertegenwoordiger geen overeenkomst sluiten met het orgaan waar u deel van uitmaakt (verboden handeling). Uw partner mag dit formeel gezien wel. Dan blijft het echter de vraag of het verstandig is dit te doen, gezien de schijn van belangenverstrengeling die een dergelijke overeenkomst oproept. Met het oog op deze schijn zou u er daarom verstandig aan doen uw partner te adviseren hier niet op in te gaan. U zou daarnaast het gesprek kunnen aangaan met de burgemeester, commissaris van de Koning of voorzitter als hoeder van de bestuurlijke integriteit over hoe om te gaan met de verstrekking van dergelijke opdrachten aan partners.

Kaart 3

Bestuurslaag: gemeente, waterschap
Doelgroep: (kandidaat-)volksvertegenwoordiger
Integriteitsthema: persoonlijk belang (indirect financieel)

Casus
Aan de overkant van uw huis is het waterschap/de gemeente iets van plan dat tot waarde-vermindering zal leiden van uw huis. U bent volksvertegenwoordiger. In deze rol begrijpt u heel goed waarom het waterschap/de gemeente dit wil. Maar als huiseigenaar bent u op zijn zachtst gezegd niet blij met deze plannen. Er is een informatieavond waar een ambtenaar de buurt komt informeren. Gaat u hiernaartoe? Stelt u een vraag? Zou u zich kenbaar maken als volksvertegenwoordiger? Zou u lid worden van een actiegroep die de belangen van de buurt richting het waterschap/de gemeente gaat vertegenwoordigen?

Overwegingen
U kunt hiernaartoe gaan maar wij adviseren u geen prominente rol te spelen op de bijeen-komst. Als u vragen wilt stellen, maak kenbaar dat u ook volksvertegenwoordiger bent.
U kunt beter geen lid worden van de actiegroep zodat u ook niet in een ‘onderhandelings-positie’ komt met de ambtelijke organisatie of bestuurder.

Kaart 4

Bestuurslaag: gemeente
Doelgroep: bestuurder
Integriteitsthema: ingaan op persoonlijk verzoek

Casus
U bent wethouder Cultuur en u wordt aangesproken door de directeur van een plaatselijk theater. De directeur heeft van een ambtenaar begrepen dat het college voornemens is te besluiten dat het theater in 2014 75% minder subsidie krijgt. U kent de directeur persoonlijk heel erg goed en u bent een frequent bezoeker van het theater. U weet dat de directeur op u gestemd heeft omdat hij alle vertrouwen in u heeft vanwege uw uitstekende opvattingen over het cultuurbeleid. De directeur vindt dat het theater ten onrechte veel minder subsidie gaat krijgen en vraagt u om te bemiddelen. Gaat u daarop in?

Overwegingen
Het is beter niet zelf te bemiddelen. Eventueel kunt u wel het gesprek aangaan. Doe dit echter niet alleen, neem altijd een ambtenaar of desnoods een collega-bestuurder mee. Verder kunt u in dit geval de bemiddeling zelf het beste overlaten aan uw topambtenaar gezien uw persoonlijke band met de directeur.

Kaart 5

Bestuurslaag: gemeente
Doelgroep: (kandidaat-)volksvertegenwoordiger
Integriteitsthema: belang vanuit nevenfunctie

Casus
U bent als raadslid zeer actief binnen het verenigingsleven van de gemeente. Tijdens de campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen heeft u zich hard gemaakt voor betere sportaccommodaties. Er ligt bij de gemeenteraad een collegevoorstel om een voorgenomen opknapbeurt van sportterreinen af te blazen. Voor de voetbalclub waar uw kinderen spelen en waar u bestuurslid bent, betekent dit dat ze de komende jaren verder moeten met oude kleedkamers die al lang niet meer aan de eisen voldoen en dat het broodnodige extra veld er niet gaat komen. Doet u mee met de beraadslagingen in de fractie? Doet u mee aan de beraadslagingen en stemming in de raad?

Overwegingen
Als bestuurslid van de voetbalclub heeft u er een belang bij dat de bezuinigingen niet doorgaan. U kunt zich daarom beter afzijdig houden van beraadslagingen binnen de fractie, commissie en raad om zo geen invloed uit te oefenen op de besluitvorming. Wel bent u als raadslid gerech-tigd om te stemmen, ook als u hierbij een persoonlijk belang heeft. Dit lijkt in tegenspraak met de wet die voorschrijft dat u niet deel kunt nemen aan de stemming over een aangelegenheid die u rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat, maar is in lijn met de laatste jurisprudentie.

Kaart 6

Bestuurslaag: provincie, gemeente, waterschap
Doelgroep: (kandidaat-)volksvertegenwoordiger
Integriteitsthema: verboden handeling

Casus
U heeft al jarenlang een klinkende naam op het gebied van beleidsonderzoek. Naast volksvertegenwoordiger bent u als zelfstandig beleidsonderzoeker actief. U doet gevoelige opdrachten voor gemeenten, de provincie en het waterschap bij u in de buurt. Omdat u zo'n goede naam heeft, wordt u door een ambtenaar van uw provincie, gemeente of waterschap gevraagd offerte uit te brengen voor een kleine opdracht om iets uit te zoeken. Zou u offerte uitbrengen?

Overwegingen
U mag geen opdracht uitvoeren voor de organisatie van de gemeente, provincie of het waterschap waar u volksvertegenwoordiger bent, tenzij hiervoor ontheffing wordt verleend door gedeputeerde staten of de minister (in het geval u statenlid bent).

Kaart 7

Bestuurslaag: gemeente, provincie en waterschap
Doelgroep: bestuurder
Integriteitsthema: persoonlijk belang in de relatiesfeer

Casus
Nadat u bent gescheiden, wordt u verliefd op één van uw eigen ambtenaren die als teamleider veel en goed werk voor u doet. De liefde is pril en slechts bij enkele ambtenaren bekend. Zij krijgt de mogelijkheid promotie te maken om afdelingshoofd te worden. Kan dit volgens u? Zou u uw liefde melden en bij wie?

Overwegingen
Een relatie staat promotie niet in de weg. Wel kunt u het beste transparant zijn over de relatie, zowel in het college als naar de ambtelijke top. Het is verder beter dat u als bestuurder niet in een gezagsverhouding komt met uw partner.

Kaart 8

Bestuurslaag: gemeente, provincie en waterschap
Doelgroep: volksvertegenwoordiger, bestuurder
Integriteitsthema: opkomen voor individueel belang

Beschrijving
U bent net gekozen als volksvertegenwoordiger dan wel als bestuurder benoemd en komt op zaterdag in de supermarkt een bekende tegen. Deze feliciteert u en meldt direct dat hij een conflict heef met een ambtenaar. Hij vraagt of u deze zaak kunt bespreken met desbetreffende ambtenaar.

Overwegingen
U kunt het beste niet zelf interveniëren, maar desbetreffende persoon verwijzen naar de procedure in het geval van een conflict tussen een ambtenaar en een burger.

Kaart 9

Bestuurslaag: waterschap
Doelgroep: volksvertegenwoordiger
Integriteitsthema: omgaan met vertrouwelijke informatie naar derden

Casus
U wordt als AB-lid strikt vertrouwelijk geïnformeerd over grootschalige milieuvervuiling op een terrein binnen het waterschapsgebied. Er is nader onderzoek nodig om de precieze omvang vast te stellen en het dagelijks bestuur wil de resultaten van verder onderzoek afwachten om onrust te voorkomen. Uw dochter staat op het punt om een perceel te kopen om een woning te realiseren. Dit perceel ligt binnen het vervuilde gebied. Ze is niet op de hoogte van de vervuiling. Licht u uw dochter in? En als het uw buurman betreft: licht u hem in?

Overwegingen
Als volksvertegenwoordiger is het u niet toegestaan om informatie waarvan u weet of moet vermoeden dat het vertrouwelijk is te delen met derden. Ook uw eigen familie en buurman is in deze een derde. Wees dus heel voorzichtig uw informatie te delen ook met familie, buurman etc.

Kaart 10

Bestuurslaag: waterschap
Doelgroep: bestuurder
Integriteitsthema: omgaan met vertrouwelijke informatie uit het veld

Beschrijving
Heemraden worden vaak gekozen vanwege hun specialistische kennis van het veld en omdat ze een achterban vertegenwoordigen. Dit is zeker het geval bij geborgde zetels. Vaak zijn deze heemraden nog nauw betrokken bij de verenigingen of organisaties van hun achterban (Kamer van Koophandel, LTO, etc.), bijvoorbeeld als lid of adviseur van het regionale bestuur. Het openbaar bestuur is gebaat bij bestuurders die midden in de maatschappij staan en betrokken zijn bij hun achterban.

U komt bij de vereniging/organisatie (achterban organisatie) waar u bestuurslid of adviseur bent niet-openbare informatie ter ore die zeer relevant is voor het wel of niet doorgaan van een groot project van het waterschap. En dat op een moment dat het dagelijks bestuur in discussie is met het algemeen bestuur en langzamerhand tot besluitvorming moet worden overgegaan. Deelt u de vertrouwelijke informatie die u bij uw achterban hebt vernomen met het waterschap?

Overwegingen
Het beste is het waterschap op zijn minst op hoofdlijnen te informeren. U heeft immers als heemraad een verantwoordelijkheid in deze.

Kaart 11

Bestuurslaag: gemeente, provincie, waterschap
Doelgroep: volksvertegenwoordiger, bestuurder
Integriteitsthema: privéhandelingen

Beschrijving
U bent politieke ambtsdrager. U laat uw tuin opknappen voor een schappelijk prijsje. Als al het werk gedaan is, vraagt de tuinman of hij contant betaald kan worden zonder factuur. Gaat u hierop in?

Overwegingen
U kunt hier beter niet op ingaan en voorstellen de rekening per factuur te voldoen.

Kaart 12

Bestuurslaag: gemeente, provincie, waterschap
Doelgroep: volksvertegenwoordiger
Integriteitsthema: gebruik van netwerk

Casus
U bent oud-bestuurder en bereidt als volksvertegenwoordiger een belangrijke motie voor. U heeft hiervoor snel aanvullende niet-openbare achtergrondinformatie nodig. U kent de ambtelijke organisatie nog goed van vroeger. Zou u telefonisch contact opnemen met de betrokken ambtenaar dan wel even bij hem binnenlopen om de juiste informatie op te halen?

Overwegingen
De wijze waarop informatie bij een ambtenaar wordt opgevraagd is afhankelijk van de afspraken die hier binnen de gemeente over zijn gemaakt. Zijn hier geen afspraken over gemaakt, dan is het aan te raden niet direct de informatie bij de ambtenaar op te vragen. U kunt beter de weg bewandelen via de bestuurder/portefeuillehouder dan wel de griffier.

Kaart 13

Bestuurslaag: gemeente, provincie, waterschap
Doelgroep: bestuurder
Integriteitsthema: invloed uitoefenen bij inhuur/aanbesteding

Casus
Uw ambtelijke organisatie bereidt een onderhandse aanbesteding voor, voor de aankoop van kantoorstoelen. Het bedrijf waar uw moeder al jaren bij de receptie werkt staat niet op de shortlist. De betrokken ambtenaar vraagt aan u of u nog suggesties heeft voor de uit te nodigen partijen. Geeft u de ambtenaar de suggestie om dit bedrijf op de shortlist te zeten?

Overwegingen
U kunt dit wel doen, uw moeder heef immers geen beleidsbepalende functie binnen het bedrijf. Dit zou anders zijn als uw moeder deel zou uitmaken van het bestuur of een financieel belang heef in het bedrijf.

Kaart 14

Bestuurslaag: gemeente, provincie, waterschap
Doelgroep: bestuurder
Integriteitsthema: indirect persoonlijk belang bij besluitvorming

Casus
In het college/dagelijks bestuur moet een besluit worden genomen over de toewijzing van een grote opdracht in het kader van een aanbesteding. U verneemt uit de stukken dat wordt voorgesteld om het bedrijf van uw broer de opdracht te gunnen. Wat doet u als het agendapunt aan de orde komt?

Overwegingen
U kunt het beste bij aanvang van de behandeling van het agendapunt aangeven dat het bedrijf van uw broer in de prijzen valt en dat u als gevolg hiervan niet deelneemt aan het agendapunt en de besluitvorming hierover. Vergeet niet achteraf te controleren of dit ook is opgenomen in het verslag.

Kaart 15

Bestuurslaag: gemeente, provincie, waterschap
Doelgroep: bestuurder
Integriteitsthema: aanvaarden van een geschenk

Casus
U verricht een officiële opening van een gebouw. U krijgt hiervoor van de directeur een fles wijn waarvan u niet zeker weet wat de waarde is. Aanvaardt u de fles? Neemt u de fles mee naar huis?

Overwegingen
U kunt de fes aanvaarden. Neem de fles echter niet mee naar huis maar naar kantoor. Laat de fles daar registreren als een geschenk en handel conform hetgeen hierover in de gedragscode is opgenomen. Dit kan betekenen dat de fles wordt geretourneerd indien de waarde boven een bepaalde grens ligt.

Kaart 16

Bestuurslaag: gemeente, provincie, waterschap
Doelgroep: volksvertegenwoordiger, bestuurder
Integriteitsthema: aanvaarden van een geschenk thuis

Casus
U heeft zich met succes ingezet voor de bescherming van een belangrijk stukje natuur. Als dank krijgt u van de plaatselijke milieuverenigingen een groot pakket biologische voedingswaar door een vertegenwoordiger van deze verenigingen thuis aangeboden. Aanvaardt u dit geschenk?

Overwegingen
U kunt beter thuis geen geschenken aanvaarden maar vragen deze te bezorgen op het kantoor ter attentie van de fractie of het bestuur.

Kaart 17

Bestuurslaag: gemeente, provincie, waterschap
Doelgroep: bestuurder, volksvertegenwoordiger
Integriteitsthema: omgang met uitnodiging

Casus
U wordt door een projectontwikkelaar uitgenodigd voor een netwerklunch met enkele andere personen uit de bouwwereld. De bouw valt binnen uw aandachtsgebied/portefeuille en de lunch is een uitgelezen bijeenkomst om op de hoogte te raken wat er speelt binnen de sector.

Wat doet u?

Overwegingen
Een dergelijke uitnodiging is risicovol om aan te nemen. U kun verschillende dingen doen: een ambtenaar meenemen, aanbieden de lunch bij u op kantoor te nuttigen of melden dat u alleen komt als u zelf (uw organisatie) uw lunch betaalt.

Kaart 18

Bestuurslaag: gemeente, provincie, waterschap
Doelgroep: volksvertegenwoordiger, bestuurder
Integriteitsthema: declaratiegedrag

Casus
U moet in uw rol als volksvertegenwoordiger of bestuurder op pad naar stad A. Daarna reist u door naar stad B voor een partijbijeenkomst. Welke kosten declareert u?

Overwegingen
Kosten voor een partijbijeenkomst dient u niet te declareren bij de organisatie waar u uw functie uitoefent.

Kaart 19

Bestuurslaag: gemeente, provincie, waterschap
Doelgroep: volksvertegenwoordiger
Integriteitsthema: spookvertegenwoordiging

Casus
Eén van de raadsleden van uw partij is niet aanwezig geweest bij de laatste vijf vergaderingen. Deze persoon heeft zich niet afgemeld voor deze vergaderingen. Wat doet u als fractie-voorzitter?

Overwegingen
Dit dient u te bespreken met uw fractiegenoot. U vraagt hoe het komt dat hij zo weinig tijd heef voor het fractiewerk. Probeer gezamenlijk met een oplossing te komen. Als u geen vertrouwen heeft dat het beter zal gaan, kunt u overwegen hem te vragen zijn zetel ter beschikking ter stellen.

Kaart 20

Bestuurslaag: gemeente, provincie, waterschap
Doelgroep: volksvertegenwoordiger
Integriteitsthema: mogelijke ondermijning bij bestuurder

Casus
De herontwikkeling van een voormalige melkfabriek staat hoog op de politieke agenda. Er zijn meerdere gegadigden voor het project. Eén van de gegadigden is een startende projectontwikkelaar. U weet toevallig dat deze persoon lid is van een motorclub uit de regio. Ook weet u dat de wethouder hiervan op de hoogte is en hij hiermee enorm in zijn maag zit.

Het plan van de ontwikkelaar is om de melkfabriek om te bouwen tot een evenemententerrein voor motorliefhebbers. De (financiële) onderbouwing ziet er solide en bonafide uit. Tijdens de raadsbehandeling wordt door de verantwoordelijk bestuurder vol ingezet op de plannen van deze ontwikkelaar. Door de fractie en andere raadsleden wordt geen actie ondernomen. Wat doet u?

Overwegingen
U vermoedt dat er mogelijk iets speelt tussen de wethouder en projectontwikkelaar. Mogelijk staat de wethouder onder invloed van deze projectontwikkelaar. In dit geval is het aan te raden dit niet in de politieke arena te bespreken, naar de pers te stappen of zelf actie te ondernemen. Ga in plaats daarvan na of er een protocol vermoeden van een misstand aanwezig is. Daarin staan processtappen beschreven in het geval van een dergelijk vermoeden. Meest voor de hand liggend is daarnaast om uw vermoeden te delen met de burgemeester (commissaris van de Koning, Dijkgraaf) die vervolgens zelf hiermee aan de slag kan (vanuit zijn wettelijke verantwoordelijkheid).

Kaart 21

Bestuurslaag: gemeente, provincie, waterschap
Doelgroep: volksvertegenwoordiger
Integriteitsthema: omgaan met bedreiging

Casus
U bent volksvertegenwoordiger en krijgt signalen vanuit uw achterban dat door de toenemende populatie ganzen de landbouwschade toeneemt. Boeren luiden inmiddels de noodklok. Ganzen strijken bij voorkeur neer op weiden en akkers waar gras en jonge gewassen worden verbouwd. Dit zorgt jaarlijks voor een aanzienlijke schadepost voor de boeren omdat hun kwetsbare gewassen worden opgegeten door de ganzen.

U vraagt aan het bestuur wat zij voornemens zijn hiermee te doen en u doet een voorstel om te komen tot de effectieve bestrijding door middel van het verhogen van het aantal af te schieten ganzen op jaarbasis. Dit valt verkeerd bij dierenactivisten die pleiten voor andere maatregelen. Op sociale media wordt u als dierenbeul afgeschilderd. Op school worden uw kinderen hier ook op aangesproken door andere kinderen. Enige tijd later wordt 's nachts een raam van uw woonhuis ingegooid. Wat doet u?

Overwegingen
U dient dit in de eerste plaats te melden aan de politie en u kunt mogelijk aangifte doen. Vervolgens dient u de voorzitter van de raad, staten dan wel algemeen bestuur en uw fractievoorzitter te informeren.

Kaart 22

Bestuurslaag: gemeente, provincie, waterschap
Doelgroep: volksvertegenwoordiger, bestuurder
Integriteitsthema: ondermijning bij collega volksvertegenwoordiger

Casus
U bent fractievoorzitter en u weet bijna zeker dat een collega-fractielid intensieve contacten heef met een groep illegale woonwagenbewoners en dat het fractielid consequent voor hen welgevallige standpunten naar voren brengt dan wel verdedigt. Wat doet u?

Overwegingen
Spreek uw fractiegenoot hierop aan buiten de politieke arena om. Zoek uit in hoeverre zijn optreden inderdaad gestuurd wordt door een (beperkte) groep mensen en in hoeverre hij dit uit vrije wil doet. Neem afhankelijk van de uitkomsten vervolgstappen maar geef in ieder geval aan dat clientelisme onacceptabel is.

Kaart 23

Bestuurslaag: gemeente, provincie, waterschap
Doelgroep: volksvertegenwoordiger
Integriteitsthema: ondermijning bij collega volksvertegenwoordiger

Casus
Uw fractiegenoot is agrariër. Hij vertelt u dat hij benaderd is door een criminele organisatie die zijn stallen wilde huren. Als hij het aan iemand door zou vertellen dan zou hij het wel merken. Wat doet u?

Overwegingen
Spreek uw partijgenoot aan dat hij hiervan melding moet maken en niet mag wijken voor chantage. Politieke ambtsdragers hebben namelijk een voorbeeldrol. Er wordt dan ook van hen verwacht dat zij dergelijke incidenten melden. Melden en registreren is cruciaal. In de eerste plaats dient registratie als startsignaal voor opvang en nazorg van de betrokkene. In de tweede plaats is registratie van belang om over te kunnen gaan tot aangifte.

Voor gemeenten is er door het A&O fonds Gemeenten een Meld-App ontwikkeld als onderdeel van het Gemeentelijk Incidenten Registratiesysteem (GIR). De app biedt een snelle en laagdrempelige manier van melden. De locatie, datum en tijd van het incident zijn cruciaal. Er wordt per melder bepaald wie zijn of haar melding ontvangt en voorziet van een reactie. Meldingen van raadsleden worden afgehandeld door de griffier, meldingen van wethouders door burgemeesters.

Kaart 24

Bestuurslaag: gemeente, provincie, waterschap
Doelgroep: volksvertegenwoordiger
Integriteitsthema: participatie en netwerken

Casus
U bent volksvertegenwoordiger en wordt uitgenodigd door het lokale netwerk innovatie en ontwikkeling industrieterrein Achterberg. Als u aankomt blijkt u eregast te zijn. U krijgt een glas champagne in uw hand gedrukt en wordt gevraagd op welke manier u binnen de raad en ambtelijke organisatie aandacht gaat vragen voor de ontwikkeling van het industrieterrein. Als u vertrekt wordt u nog een flesje wijn in de handen gedrukt en wordt aangegeven dat er snel een vervolgafspraak wordt gemaakt. Hoe gaat u hiermee om?

Overwegingen
Het is aan uzelf als volksvertegenwoordiger om te bepalen hoe u omgaat met wensen en verzoeken van burgers, ondernemers, maatschappelijke organisatie en anderen zo lang dit binnen de kaders van de wet en Gedragscode blijf. Dit gezegd hebbende bent u er als volksvertegenwoordiger niet om de individuele belangen van burgers en/of partijen te vertegenwoordigen. U kunt uiteraard wel iets onder de aandacht brengen maar let op dat u niet de verkeerde verwachtingen wekt.

Voor wat betreft het verzoek om binnen de ambtelijke organisatie aandacht te vragen voor de ontwikkeling zit uw rol op het doorverwijzen en niet op zelf daar actief achteraan gaan. Pas tot slot op met het aannemen van cadeaus. U weet dat deze partij iets van u wilt. Of de fles dan meer of minder waard is dan 50 euro (vaak de grens in de Gedragscode) is in dat geval minder relevant.

Kaart 25

Bestuurslaag: gemeente, provincie, waterschap
Doelgroep: volksvertegenwoordiger en bestuurder
Integriteitsthema: onjuiste berichtgeving via sociale media zoals Twitter

Casus
U bent politiek ambtsdrager. Op een bepaald politiek thema gaat het er in een debat fel aan toe. Niet alleen in de politieke arena maar ook via sociale media zoals Twitter. Via dat medium wordt u bijna persoonlijk aangevallen door een volksvertegenwoordiger, dat u bepaalde informatie heeft achtergehouden of dat u iemand bevoordeeld heeft. In uw ogen geheel ten onrechte. Wat doet u?

Overwegingen
Sociale media is niet bedoeld om modder naar elkaar te gooien. Dit beeld moet de politiek ambtsdrager juist tegengaan. Aan de andere kant kan het onweersproken laten van een in uw ogen pertinente leugen ook niet. U zou als volgt kunnen reageren:

- Reageer snel
- Reageer via hetzelfde medium
- Reageer de-escalerend: feitelijk, kalm en vriendelijk
- Spreek de persoon er persoonlijk op dezelfde wijze op aan
- Spreek eventueel binnen de raad, staten of het algemeen bestuur regels (do's en don'ts) af met elkaar.

5.2 Vragenlijsten

Bij de selectie door politieke partijen en screening van kandidaat-bestuurders, is een integriteitsvragenlijst een middel om inzicht te krijgen in mogelijke integriteitsrisico's. Hier vind je een vragenlijst voor kandidaat-volksvertegenwoordigers en een vragenlijst te gebruiken in de screening van kandidaat-bestuurders. Ook zijn twee vragenlijsten (een voor kandidaat-volksvertegenwoordigers en een voor kandidaat-bestuurders) opgenomen die helpen het netwerk en mogelijke risico's daarvan in kaart te brengen.

Algemeen

De vragenlijst wordt in de meeste gevallen opgestuurd en ingevuld vóór een gesprek met de kandidaat. De antwoorden zijn vaak onderwerp in het gesprek met de kandidaat-volksvertegenwoordiger of -bestuurder.

De vragenlijsten zijn geen afvinklijst maar bedoeld om inzicht te krijgen in mogelijke risico's op het gebied van integriteit. Mogelijke risico's, omdat het enkele feit dat iemand nevenfuncties bekleedt geenszins hoeft te betekenen dat dit een risico oplevert. De weging in hoeverre bepaalde nevenfuncties, het aantal nevenfuncties of familiebanden in de weg staan van de invulling van een politiek ambt kan in het geval van een kandidaat-bestuurder anders uitvallen dan in het geval van een kandidaat-volksvertegenwoordiger. Ook kan de weging afhangen van de context of omstandigheden van het geval. Het advies is daarom altijd om het gesprek aan te gaan als een mogelijk integriteitsrisico wordt gesignaleerd.

Een deel van deze vragen moet worden gesteld op basis van de Gemeentewet en de Kieswet, maar de meeste zijn bedoeld om te toetsen of een kandidaat geschikt is en het te hebben over wat van een politieke ambtsdrager wordt verwacht. In de vragenlijsten wordt een onderscheid gemaakt tussen de vragen die wettelijk verplicht zijn en vragen die naar eigen inzicht kunnen worden overgenomen in de eigen vragenlijsten.

Bij toepassing van deze tool worden persoonsgegevens verwerkt. De kandidaat dient vooraf toestemming te geven en te weten wat er met deze informatie gebeurt. De gegevens van de kandidaat mogen bovendien niet langer bewaard worden dan strikt noodzakelijk.

Doel van de vragenlijsten is:

- Informatie krijgen over mogelijke integriteitsrisico's bij een kandidaat.
- Bijdragen aan het integriteitsbewustzijn van de kandidaat omdat de vragenlijst de kandidaat namelijk dwingt stil te staan bij mogelijke integriteitsrisico's die hij met zich meedraagt.
- Het bieden van aanknopingspunten voor het gesprek met de selectiecommissie dan wel vertegenwoordigers van de partij.

De vragenlijsten in dit handboek zijn gebaseerd op de (vervallen) Handreiking integriteitstoetsing van kandidaten voor decentrale politieke partijen, de Weerbaarheidsscan lokaal bestuur 2021 (Saxion) en de Weerbaarheidscheck politieke partijen 2021 (Saxion). De weerbaarheidsscan en de weerbaarheidscheck zijn opgesteld in opdracht van de gemeente Eindhoven en in samenwerking met de Taskforce RIEC Brabant- Zeeland en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Vragenlijst voor de selectie van kandidaat-volksvertegenwoordigers door politieke partijen

Het doel van deze vragenlijst is inzicht te krijgen in mogelijke risico's die gepaard gaan met de vervulling van het ambt van politieke ambtsdrager. In het gesprek met [...], zal nader op de antwoorden worden ingegaan. De antwoorden op de vragenlijst dienen als input voor het gesprek en zullen vertrouwelijk worden behandeld.

	Vragen	Verplicht?
	Motivatie en politiek-bestuurlijke ervaring en ambitie	
1.	Bent u op dit moment werkzaam binnen een betrekking die onverenigbaar is met de door u geambieerde rol? (artikel 13 Gemeentewet/artikel 13 Provinciewet/ artikel 31 Waterschapswet) [J/N en toelichting]	Ja
	Zo ja, komt deze betrekking te vervallen bij uw benoeming? [J/N en toelichting]	Ja
2.	Bent u van plan zich in de toekomst ook verkiesbaar te stellen voor het waterschap, de provincie of de Eerste of Tweede Kamer? [J/N en toelichting]	
3.	Verricht u op dit moment werkzaamheden voor de gemeente/de provincie/het waterschap waar u raadslid/statenlid/lid van het AB wilt worden? (artikel 15, lid 1 en 2, Gemeentewet/artikel 15, lid 1 en 2, Provinciewet/artikel 33, lid 1 en 2, Waterschapswet) [J/N en toelichting]	Ja
4.	Heeft u een rol als adviseur, onderzoeker, gemachtigde of advocaat vervuld in een samenwerking met of geschil tussen de gemeente/de provincie/het waterschap en een wederpartij? (artikel 15, lid 1 en 2, Gemeentewet/artikel 15, lid 1 en 2, Provinciewet/artikel 33, lid 1 en 2, Waterschapswet) [J/N en toelichting]	Ja
5.	Vertegenwoordigt of adviseert u op dit moment anderen over het aangaan van een overeenkomst met de gemeente/de provincie/het waterschap? (artikel 13 Gemeentewet/artikel 13 Provinciewet/artikel 31 Waterschapswet) [J/N en toelichting]	Ja
6.	Is er sprake van een juridisch conflict of juridische procedure tussen u of iemand uit uw familie met de gemeente/de provincie/het waterschap waar u raadslid/ statenlid/lid van het AB wilt worden? [J/N en toelichting]	Nee?
7.	Bent u woonachtig dan wel van plan te verhuizen naar de gemeente/de provincie/ het waterschap waar u de functie wilt bekleden? (artikel 10 Gemeentewet/artikel 10 Provinciewet/artikel 31 Waterschapswet) [J/N en toelichting]	Ja
8.	Bent u ooit lid geweest van een (andere politieke) partij en heeft u hiervoor bestuurlijke of politieke functies bekleed? [J/N en toelichting]	

Vragen		Verplicht?
9.	Wat is uw drijfveer om u beschikbaar te stellen? [Open vraag]	
10.	Hoeveel tijd heeft u voor het werk als raadslid/statenlid/lid van het AB in de gemeente/de provincie/het waterschap? [aantal uren per week]	
11.	Speelt er op dit moment iets in uw persoonlijke leven dat uw beschikbaarheid voor het ambt mogelijk (tijdelijk) kan verminderen? [J/N en toelichting]	
12.	Onderschrijft u de normen van fatsoen? [J/N en toelichting]	
Financiële situatie		
13.	Bent u momenteel in loondienst of heeft u een eigen onderneming? [J/N en toelichting]	
14.	Is er in de afgelopen drie jaar vanuit uw werkgever of organisatie sprake van een zakelijke relatie met de gemeente/de provincie/het waterschap waar u zich beschikbaar stelt als raadslid/statenlid/lid van het AB? [J/N en toelichting]	
15.	Heeft u een belang in een onderneming anders dan van uzelf die een zakelijk relatie heeft met de gemeente/de provincie/het waterschap waar u raadslid/statenlid/lid van het AB wilt worden? [J/N en toelichting]	
Nevenfuncties en lidmaatschappen		
16.	16. Welke nevenfuncties heeft u in de afgelopen drie jaar vervuld en/of vervult u nog steeds? Op basis van artikel 12 Gemeentewet/artikel 11 Provinciewet/artikel 32 Waterschapswet moet u deze bekend maken als u raadslid/statenlid/lid van het AB bent. Gelieve per nevenfunctie aan te geven: • de naam van de instelling, de organisatie of het bedrijf waar u de functie vervult; • of de functie bezoldigd dan wel onbezoldigd is; • wat de functie inhoudt; • wat het globale tijdsbeslag van de functie is; • of u de nevenfunctie na uw benoeming/aanstelling al dan niet continueert.	Ja
17.	Hebben de organisaties behorende bij uw nevenfuncties een financiële relatie met de gemeente/de provincie/het waterschap? [J/N en toelichting]	
18.	Hoe verhouden deze nevenfuncties zich tot een goede uitoefening van het werk als raadslid/statenlid/lid van het AB? [open vraag]	
Sociale media		
19.	Bent u actief op sociale media, zo ja welke media? [J/N en toelichting]	
20.	Met welk doel gebruikt u sociale media? [J/N en toelichting]	
21.	Heeft u in het verleden wel eens berichten of foto's gedeeld die nu als controversieel of ongepast zouden worden gezien of op een andere manier een risico vormen voor de uitoefening van werk als raadslid/statenlid/lid van het AB? Denk aan berichten die als seksistisch, discriminerend of opruiend gezien kunnen worden. [J/N en toelichting]	

Vragen		Verplicht?
Veiligheid en ondermijning		
22.	Vervult een familielid of een vriend een functie bij de gemeente/de provincie/het waterschap? [J/N en toelichting]	Ja
23.	Vervult een familielid of een vriend een functie waarbij volgens u sprake kan zijn van een risico met het oog op een goede invulling van uw ambt? [J/N en toelichting]	Ja
24.	Heeft u of iemand binnen uw familie of vrienden in het verleden in het persoonlijke of politieke leven activiteiten ontplooid die een belemmering kunnen vormen in uw toekomstige rol als raadslid/statenlid/lid van het AB of die u daardoor chantabel maken? [J/N en toelichting]	
25.	Bent u wel eens beticht van niet-integer gedrag? [J/N en toelichting]	Ja
26.	Bent u of iemand uit uw directe familie ooit in opspraak geraakt in de media? [J/N en toelichting]	Ja
27.	Heeft u of iemand binnen uw directe familie ooit een conflict gehad met een persoon of organisatie binnen de gemeente/de provincie/het waterschap? [J/N en toelichting]	Ja
28.	Heeft u connecties in het criminele circuit? [J/N en toelichting]	Nee?
Tot slot		
29.	Heeft u zelf nog punten die u wilt meegegeven en/of waar u tijdens het gesprek specifiek aandacht aan wilt besteden? [J/N en toelichting]	
☐	Ik geef toestemming voor het gebruik van de door mij ingevulde informatie in het kader van de selectieprocedure voor de functie van raadslid/statenlid/lid van het AB. Na afronding van de procedure wordt deze informatie binnen 4 weken vernietigd.	Ja

Vragenlijst over het netwerk van kandidaat-volksvertegenwoordigers

Al deze vragen gaan niet over wettelijke verplichtingen.

Het is positief dat u als kandidaat-volksvertegenwoordiger midden in de samenleving staat en over waardevolle netwerken beschikt. De netwerken zorgen voor draagvlak, zijn een bron van informatie en maken het mogelijk om maatschappelijke doelen te realiseren. Tegelijkertijd kunnen deze netwerken (on)bedoeld een vorm van vriendjespolitiek opleveren en exclusief worden. Om te zorgen dat netwerken 'gezond' en eerlijk blijven, wordt aan u gevraagd om de onderstaande vragen te beantwoorden.

Vragen	
1.	In welke informele en formele netwerken bent u actief?
	Gelieve per netwerk aan te geven: • wat deze netwerken u en het netwerk opleveren (bijv. informatie, gezelligheid, maatschappelijk doel, acquisitie); • wat de positieve en negatieve effecten zijn van deze netwerken op de samenleving (denk hierbij aan oneerlijke besluitvorming, oneerlijke concurrentie, intimidatie, schade publiek vertrouwen, milieuschade etc.); • hoe u omgaat met deze netwerken wanneer u als raadslid/statenlid/lid van het AB gekozen wordt (blijft u actief, zet u de activiteiten op een lager pitje, verandert u van rol binnen het netwerk of stopt u met het netwerk).
2.	Zijn er netwerken die elkaar overlappen?
3.	Hoe beïnvloeden de overlappende netwerken elkaar?
4.	Zijn er netwerken waarvan u geen onderdeel uitmaakt maar die u wel proberen te beïnvloeden?
	Gelieve per netwerk aan te geven: • om wat voor netwerk het gaat; • hoe u denkt om te gaan met dit netwerk als u verkozen bent als raadslid/statenlid/lid van het AB (vragen deze netwerken om actie na verkozen te zijn?); • of u deze netwerken helpend of belemmerend vindt (beoordeelt u ze als positief of negatief?).
5.	Welke netwerken hebben voor u de grootste waarde?
6.	Hoe zorgt u ervoor dat de netwerken niet ontaarden (exclusief worden, naar binnen gekeerd en enkel netwerkleden bevoordelen)?
7.	Waar en wanneer bespreekt u de aanwezigheid van de netwerken in uw werkzaamheden als raadslid/statenlid/lid van het AB?
8.	Van welke netwerken kunt u afstand nemen en van welke netwerken kunt u dat niet?

Vragenlijst voor de screening van kandidaat-bestuurders

Het doel van deze vragenlijst is inzicht te krijgen in mogelijke risico's die gepaard gaan met uw vervulling van het ambt van politieke ambtsdrager. In het gesprek met [...], zal nader op uw antwoorden worden ingegaan. Uw antwoorden op de vragenlijst dienen als input voor het gesprek en zullen vertrouwelijk worden behandeld.

Vragen		Verplicht?
Motivatie en politiek-bestuurlijke ervaring en ambitie		
1.	Bent u op dit moment werkzaam binnen een betrekking die onverenigbaar is met de door u geambieerde rol? (artikel 36b Gemeentewet/artikel 35c Provinciewet/ artikel 31 Waterschapswet) [J/N en toelichting]	Ja
	Zo ja, komt deze betrekking te vervallen bij uw benoeming? [J/N en toelichting]	Ja
2.	Bent u van plan zich in de toekomst ook verkiesbaar te stellen voor het waterschap, de provincie of de Eerste of Tweede Kamer? [J/N en toelichting]	
3.	Verricht u op dit moment werkzaamheden voor de gemeente/de provincie/het waterschap waar u politieke ambtsdrager wilt worden? (artikel 41c, lid 1, en artikel 15, lid 1 en 2, Gemeentewet/artikel 40c, lid 1, en artikel 15, lid 1 en 2, Provinciewet/ artikel 33, lid 1 en 2, Waterschapswet) [J/N en toelichting]	Ja
4.	Heeft u een rol als adviseur, onderzoeker, gemachtigde of advocaat vervuld in een samenwerking met of geschil tussen de gemeente/de provincie/het waterschap en een wederpartij? (artikel 41c, lid 1, en artikel 15, lid 1 en 2, Gemeentewet/ artikel 40c, lid 1, en artikel 15, lid 1 en 2, Provinciewet/artikel 33, lid 1 en 2, Waterschapswet) [J/N en toelichting]	
5.	Vertegenwoordigt of adviseert u op dit moment anderen over het aangaan van een overeenkomst met de gemeente/de provincie/het waterschap? (artikel 41c, lid 1, en artikel 15, lid 1 en 2, Gemeentewet/artikel 40c, lid 1, en artikel 15, lid 1 en 2, Provinciewet/artikel 33, lid 1 en 2, Waterschapswet) [J/N en toelichting]	
6.	Is er sprake van een juridisch conflict of juridische procedure tussen u of iemand uit uw familie met de gemeente/de provincie/het waterschap waar u wethouder/ gedeputeerde/lid van het DB wilt worden? [J/N en toelichting]	Nee?
7.	Bent u woonachtig dan wel van plan te verhuizen naar de gemeente/de provincie/ het waterschap waar u wethouder/gedeputeerde/lid van het DB wilt worden? (artikel 36a en artikel 10 Gemeentewet/artikel 35b en artikel 10 Provinciewet/ artikel 31 Waterschapswet) [J/N en toelichting]	Ja
8.	Bent u ooit lid geweest van een (andere politieke) partij en heeft u hiervoor bestuurlijke of politieke functies bekleed? [J/N en toelichting]	
9.	Wat is uw drijfveer om zich beschikbaar te stellen (...)?	
10.	Heeft u enige bestuurlijke ervaring? [J/N en toelichting]	
11.	Bij deeltijd bestuurders: Hoeveel tijd verwacht u te besteden aan het ambt van wethouder/gedeputeerde/lid van het DB? [aantal uren per week]	
12.	Speelt er op dit moment iets in uw persoonlijke leven dat uw beschikbaarheid voor het ambt mogelijk (tijdelijk) kan verminderen? [J/N en toelichting]	
13.	Onderschrijft u de gedragscode (bestuurlijk of ambtelijk) binnen de gemeente/ de provincie/het waterschap en verklaart u deze te hebben begrepen? [J/N en toelichting]	

Vragen		Verplicht?
14.	Wat verstaat u onder de normen van fatsoen? Denk hierbij aan het elkaar uit laten praten, geen schuttingstaal gebruiken etc. [open vraag]	
Financiële situatie		
15.	Bent u momenteel in loondienst of heeft u een eigen onderneming? [J/N en toelichting]	
16.	Is er in de afgelopen drie jaar vanuit uw werkgever of organisatie sprake van een zakelijke relatie met de gemeente/de provincie/het waterschap waar u zich beschikbaar stelt als burgemeester, wethouder of gemeentesecretaris? [J/N en toelichting]	
17.	Heeft u een belang in een onderneming anders dan van uzelf die een zakelijk relatie heeft met de gemeente/de provincie/het waterschap waar u wethouder/ gedeputeerde/lid van het DB wilt worden? [J/N en toelichting]	
18.	Heeft u financiële belangen of een aandelenportefeuille binnen een onderneming die een relatie met de gemeente/de provincie/het waterschap heeft of kan krijgen? [J/N en toelichting]	
19.	Is er vanuit uw privésituatie sprake van een financieel belang binnen de gemeentelijke/provincie-/waterschapsgrenzen? Denkt u hierbij aan: effecten, vorderingsrechten, (land)bouwgrond, een financiële deelneming in ondernemingen en onroerend goed (niet zijnde uw eigen woonhuis) [J/N en toelichting]	
20.	Hebben er in uw arbeidsverleden ooit zaken gespeeld die als onregelmatig of conflictueus getypeerd kunnen worden? [J/N en toelichting]	
21.	Kunt u een beroep doen op een verlofregeling of terugkeergarantie bij uw huidige werkgever? [J/N en toelichting]	
Nevenfuncties en lidmaatschappen		
22.	Welke nevenfuncties heeft u in de afgelopen drie jaar vervuld en/of vervult u nog steeds?	Ja
	Gelieve per nevenfunctie aan te geven: • de naam van de instelling, de organisatie of het bedrijf waar u de functie vervult; • of de functie bezoldigd dan wel onbezoldigd is; • wat de functie inhoudt; • wat het globale tijdsbeslag van de functie is; • of u de nevenfunctie na uw benoeming/aanstelling al dan niet continueert.	
23.	Hebben de organisaties behorende bij uw nevenfuncties een financiële relatie met de gemeente/de provincie/het waterschap? [J/N en toelichting]	
24.	Verhouden deze nevenfuncties zich tot een goede uitoefening van het ambt van wethouder/gedeputeerde/lid van het DB? [J/N en toelichting]	
25.	Bent u lid van een of meerdere verenigingen of anderszins actief binnen de gemeente/de provincie/het waterschap? [J/N en toelichting]	

Vragen		Verplicht?
Sociale media		
26.	Bent u actief op sociale media, zo ja welke media? [J/N en toelichting]	
27.	Met welk doel gebruikt u sociale media? [J/N en toelichting]	
28.	Heeft u in het verleden wel eens berichten of foto's gedeeld die nu als controversieel of ongepast zouden worden gezien of op een andere manier een risico vormen voor de uitoefening van het ambt van wethouder/gedeputeerde/ lid van het DB? Denk aan berichten die als seksistisch, discriminerend of opruiend gezien kunnen worden. [J/N en toelichting]	
29.	Heeft u in het verleden wel eens berichten of reacties ontvangen via sociale media die intimiderend, bedreigend of onbeschoft waren? [J/N en toelichting]	
Veiligheid en ondermijning		
30.	Vervult een familielid of een vriend een functie bij de gemeente/de provincie/het waterschap? [J/N en toelichting]	
31.	Heeft u of een familielid of een vriend nu of in het verleden een functie vervuld waarbij volgens u sprake kan zijn van een risico met het oog op een goede invulling van uw ambt of die u mogelijk chantabel maken? [J/N en toelichting]	
32.	Bent u of uw directe familielid wel eens beticht van niet integer gedrag? [J/N en toelichting]	
33.	Bent u of iemand uit uw directe familie ooit in opspraak geraakt in de media? [J/N en toelichting]	
34.	Heeft u of iemand binnen uw directe familie ooit een conflict gehad met een persoon of organisatie binnen de gemeente/de provincie/het waterschap? [J/N en toelichting]	
35.	Heeft u connecties in het criminele circuit? [J/N en toelichting]	
Tot slot		
36.	Heeft u zelf nog punten die u wilt meegegeven en/of waar u tijdens het gesprek specifiek aandacht aan wilt besteden? [J/N en toelichting]	
☐	Ik geef toestemming voor het gebruik van de door mij ingevulde informatie in het kader van de selectieprocedure voor de functie van wethouder/gedeputeerde/lid van het DB. Na afronding van de procedure wordt deze informatie binnen 4 weken vernietigd.	Ja

Vragenlijst over het netwerk van kandidaat-bestuurders

Al deze vragen gaan niet over wettelijke verplichtingen.

De volgende vragen gaan meer de diepte in en betreffen vragen over de netwerken waarbinnen actief bent. Er zijn verschillende eigenschappen van deze netwerken te onderscheiden die gezamenlijk een beeld geven over de aard van de netwerken en de mate van weerbaarheid binnen netwerken.

Een onderdeel van de weerbaarheidsscan betreft een schuifsysteem waarmee u als kandidaat een specifieke eigenschap van een netwerk kunt weergeven. Wanneer voor elk netwerk op deze wijze alle eigenschappen bekend zijn, dan is er zicht op de aard van een netwerk en de mogelijke positieve en negatieve effecten. Wanneer deze netwerken daarna gecombineerd worden, dan wordt overlap tussen de netwerken zichtbaar. Zodoende worden clusters van netwerken zichtbaar die inzicht geven in de impact van de netwerken individueel en gezamenlijk.

Wij willen u vragen om voor tien van uw belangrijkste netwerken de onderstaande vragen in te vullen alvorens wij met u in gesprek gaan.

Vragen [in schuifsysteem met mogelijkheid voor toelichting]	
Algemene netwerkkenmerken	
1.	Betreft het een meer formeel of informeel netwerk? *Doel is om een beeld te krijgen van het type netwerk (bijvoorbeeld of het een formeel opgericht netwerk betreft of een informeel en organisch gegroeid netwerk).*
2.	Participeert u in het netwerk vanuit uw huidige functie of als privépersoon? *Doel is om een onderscheid te kunnen maken tussen netwerken waarin u actief bent uit hoofde van uw huidige functie, vorige functies of dat uw deelname losstaat van uw werkende leven.*
3.	In welke mate is het netwerk nodig om een doel te bereiken en/of draagvlak te creëren? *Deze vraag maakt duidelijk of de urgentie van deelname in dit netwerk vooral het te realiseren doel is of juist het enthousiasmeren van personen.*
4.	Heeft u één of meerdere rollen binnen het netwerk? *Deze vraag geeft inzicht in de rol en daarmee de activiteiten binnen het netwerk.*
5.	Bent u in het netwerk actief in de hoedanigheid van bestuurder of politicus? *Deze vraag helpt om te begrijpen met welke pet op (politiek bedrijven of besturen) u deelneemt.*
6.	Is de samenstelling van het netwerk meer homogeen of heterogeen? *Deze vraag geeft inzicht in de mate waarop netwerkleden overeenkomstige kenmerken hebben of juist heel divers zijn.*
7.	In welke mate is er binnen het netwerk ruimte om elkaar kritisch te bejegenen? *Is het netwerk ook wel eens kritisch op het netwerk, zijn er discussies en is er ruimte voor verschillende inzichten?*
8.	In welke mate is er binnen het netwerk sprake van elkaar wat gunnen of geldt er een principe van voor wat hoort wat, nu of in de toekomst? *Deze vraag probeert inzicht te krijgen in welke mate het netwerk elkaar steevast helpt en faciliteert.*

Vragen [in schuifsysteem met mogelijkheid voor toelichting]	
Algemene netwerkkenmerken	
9.	In hoeverre is het netwerk bekend binnen de overheidsorganisatie? *Wordt er binnen de overheidsorganisatie wel eens formeel of informeel verwezen naar dit netwerk?*
10.	In hoeverre is het netwerk bekend binnen de raad/Provinciale Staten/het AB? *Is het netwerk onderwerp van gesprek binnen de volksvertegenwoordiging?*
11.	In hoeverre is men binnen het college/Gedeputeerde Staten/het DB bekend met het netwerk? *Is het netwerk onderwerp van gesprek binnen het bestuur?*
12.	In welke mate is er sprake van interne reflectie over het functioneren van het netwerk? *Wordt er binnen het netwerk gesproken over de wijze waarop het netwerk opereert?*
Effectiviteit	
13.	In hoeverre is er binnen het netwerk sprake van gezamenlijke of verschillende belangen? *Is er sprake van verschillende belangen die juist via uitruil en samenwerking behartigd worden of is er vooral een gedeeld belang?*
14.	Is de samenwerking binnen het netwerk ingegeven door overwegingen van strategische aard, vertrouwen in de netwerken of effectiviteitsoverwegingen? *Deze vraag biedt inzicht in het voornaamste motief om in het netwerk te participeren.*
15.	In welke mate kunt u binnen het netwerk autonoom handelen? *Hier wordt bedoeld of er binnen het netwerk nog voldoende mate van individueel en autonoom handelen is of dat er een bepaalde mate van oneigenlijke druk is die het autonoom handelen beperkt.*
16.	In welke mate is er sprake van consensus of conflict met het netwerk? *Hiermee kan een beeld geschetst worden over de mate waarin u als kandidaat en het netwerk het steeds het met elkaar eens zijn of dat er ook wel sprake is van onenigheid.*
Maatschappelijke impact	
17.	In hoeverre draagt het netwerk bij aan de realisatie van een groot of laag maatschappelijk belang? *Deze vraag geeft inzicht in de mate waarin het netwerk bijdraagt aan een mogelijke grote of beperkte maatschappelijke impact.*
18.	Is uw bijdrage binnen het netwerk meer ideologisch of pragmatisch van aard? *Draagt u bij aan het netwerk vanwege een sterke overtuiging rondom een thema of belang of is het eerder zo dat u ervaart dat uw bijdrage het netwerk verder helpt?*
19.	In hoeverre dient het netwerk een publiek of privaat belang? *Privaat belang is een belang voor uzelf of voor de netwerkleden persoonlijk. Publiek belang betreft een doel waarmee de samenleving of een deel ervan gebaat is.*
20.	Hoe groot is de diversiteit van partijen voor wie de impact van het netwerk geldt? *Diversiteit van partijen; partijen met verschillende achterbannen, partijen vanuit professionele en vrijwillige organisaties. Partijen die een publiek, maatschappelijk en/of privaat belang hebben.*
21.	In welke mate is er een afhankelijkheid van het netwerk om het doel te bereiken? *Het betreft hier het onderscheid tussen het doel dat u als bestuurder/gemeentesecretaris wilt bereiken (zeg maar het beleidsdoel) en het algemene doel (als deze er is) van het netwerk. Bent u voor dit beleidsdoel afhankelijk van het netwerk?*

Vragen [in schuifsysteem met mogelijkheid voor toelichting]	
Impact netwerken (richting mogelijke impact)	
22.	In hoeverre kunnen nieuwe leden toetreden tot of vertrekken uit het netwerk? *Deze vraag geeft inzicht in de mate van openheid van het netwerk.*
23.	In hoeverre draait het lidmaatschap van het netwerk meer om expertise of om ons kent ons? *Zijn leden op basis van unieke kwaliteiten, eigenschappen en expertise georganiseerd of draait de organisatie in de basis om het feit dat men elkaar kent?*
24.	Leidt deelname aan het netwerk tot een bevoorrechte positie ten opzichte van andere partijen die niet deelnemen aan het netwerk? *Kan het zijn dat deelname aan dit netwerk maakt dat u of uw netwerkleden nu of in de toekomst ook eerder betrokken zullen worden bij andere initiatieven?*
25.	In welke mate draagt het netwerk bij aan de beleidsvorming en/of frustreert de beleidsvorming? *Wordt de beleidsvorming beter of slechter door de bemoeienis van het netwerk?*
Sterkte van de relatie van eigen netwerken met andere netwerken	
26.	Is het netwerk te typeren als een extern of intern netwerk? *Betreft het een netwerk binnen de gemeentelijke organisatie of daarbuiten?*
27.	Is het netwerk een lokaal, regionaal, nationaal of internationaal netwerk? *Hoe ver reikt het netwerk geografisch?*
28.	Is het netwerk recent of in het verleden ontstaan? *Is het netwerk in de laatste drie jaar ontstaan of al daarvoor?*
29.	In het netwerk onderdeel van een ander netwerk of is het een zelfstandig netwerk? *Deze vraag geeft inzicht in de samenhang van de verschillende netwerken. Hoe ziet u het netwerk ten opzichte van overkoepelende of subnetwerken?*
30.	In welke mate is er sprake van privé- of zakelijke relaties binnen het netwerk? *Zijn de relaties ontstaan binnen familie, buurt, kennissen familie of vrienden of tijdens zakelijke ontmoetingen?*
Beïnvloeding van het netwerk door andere netwerken *(Naast dat u onderdeel uitmaakt van diverse netwerken zal ook invloed uitgeoefend worden op u vanuit andere netwerken. De onderstaande vragen 31 t/m 35 gaan over netwerken die hun invloed proberen uit te oefenen maar waar u geen onderdeel van uitmaakt.*	
31.	In hoeverre wordt dit netwerk beïnvloed door andere netwerken? *Zijn er andere netwerken die invloed proberen uit te oefenen op dit netwerk?*
32.	Maakt u onderdeel uit van die netwerken die proberen invloed uit te oefenen op dit netwerk? *Zijn dit netwerken waar u ook onderdeel van uitmaakt?*
33.	In welke mate dragen deze netwerken die invloed proberen uit te oefenen bij aan de beleidsvorming dan wel frustreren de beleidsvorming? *Wordt de beleidsvorming beter of slechter door de bemoeienis van deze netwerken?*
34.	In hoeverre is er potentiële hindermacht van het netwerk te verwachten? *Kan dit netwerk voor sociale, maatschappelijke of politieke escalatie zorgen?*
35.	In hoeverre zijn er overeenkomstige of tegenstelde belangen met netwerken die het netwerk proberen te beïnvloeden? *Hoe verhouden de belangen van de netwerken die uw eigen netwerk proberen te beïnvloeden zich tot de belangen in uw eigen netwerk?*

5.3 Model gedragscodes

In deze bijlage vind je de model gedragscodes integriteit voor bestuurders en volksvertegenwoordigers. De gedragscode is een richtsnoer voor het handelen van politieke ambtsdragers en heeft tot doel hen te ondersteunen bij de invulling van hun verantwoordelijkheid voor de integriteit van het openbaar bestuur.

Inleiding

Goed bestuur is integer bestuur. Daarmee is integriteit niet alleen een verantwoordelijkheid van de individuele politieke ambtsdragers, maar een gezamenlijk belang dat de hele organisatie en het hele bestuur in al zijn geledingen aangaat. De gedragscode richt zich daarom zowel tot de individuele politieke ambtsdragers als tot de bestuursorganen.
Ons democratische systeem en de democratische processen kunnen niet zonder integer functionerende organen en functionarissen. Integriteit van politieke ambtsdragers verwijst naar de zorgvuldigheid die politieke ambtsdragers moeten betrachten bij het invullen van hun rol in de democratische rechtsstaat. Dat betekent de verantwoordelijkheid nemen die met de functie samenhangt en bereid zijn verantwoording af te leggen, aan collega-bestuurders en/of (leden van) de volksvertegenwoordiging en bovenal aan de burger. In de democratische rechtsstaat dient eenieder zich te houden aan de wetten en regels die op democratische wijze zijn vastgesteld. Dat geldt zeker voor de politieke ambtsdragers die (mede) verantwoordelijk zijn voor de totstandkoming van die wetten en regels. Deze plicht is voor de politieke ambtsdrager neergelegd in de eed of gelofte die de politieke ambtsdrager bij de ambtsaanvaarding aflegt: hij/zij zweert/belooft getrouw te zullen zijn aan de Grondwet, de wetten te zullen nakomen en zijn/haar plichten die uit het politieke ambt voortvloeien naar eer en geweten te zullen vervullen.

De volksvertegenwoordiging stelt zowel voor de eigen leden als voor de dagelijkse bestuurders (voorzitter en overige leden van het dagelijks bestuur) een gedragscode vast. Dat is zo vastgelegd in de Provinciewet/Gemeentewet/Waterschapswet. De gedragscode is een richtsnoer voor het handelen van individuele politieke ambtsdragers en heeft tot doel hen te ondersteunen bij de invulling van hun verantwoordelijkheid voor de integriteit van het openbaar bestuur. Onderhavige gedragscode heeft betrekking op de dagelijkse bestuurders: de commissaris van de Koning, burgemeester, waterschapvoorzitter en de gedeputeerden, de wethouder, de leden van het dagelijks bestuur van een waterschap. Veel bepalingen zijn voor dagelijkse bestuurders en volksvertegenwoordigers gelijk. Er zijn ook verschillen. Die hebben te maken met de staatsrechtelijke posities en met de voor hen geldende wettelijke (integriteits)regels.

Het rechtskarakter van de gedragscode is dat van een interne regeling, als nadere invulling en concretisering van de wettelijke regels. De gedragscode bevat in aanvulling op wettelijke regels gedragsnormen en regels over procedures die de transparantie van het handelen van

politieke ambtsdragers evenals van de besluitvorming over en de naleving van de normen vergroten. Zij vormt een beoordelingskader en leidraad bij twijfel, vragen en discussies. Het voorschrijven van een gedragsregel die afwijkt of verder gaat dan een dwingendrechtelijke wettelijke regeling is niet mogelijk. Nemen provincies, gemeenten of waterschappen contra-legem constructies op in de gedragscode dan kunnen die gemakkelijk weer zelf aanleiding zijn voor integriteitsproblemen. Een gedragscode heeft dus niet de juridische status van een algemeen verbindend voorschrift zoals een provinciale, gemeentelijke of waterschapsverordening waaruit rechten en verplichtingen voortvloeien. Er is sprake van zelfbinding. De regels worden in gezamenlijk debat vastgesteld door de politieke ambtsdragers zelf. In dit licht moeten de regels in de code worden gezien. Dat maakt de gedragscode evenwel niet vrijblijvend. De bestuurders en volksvertegenwoordigers kunnen daarop worden aangesproken en zij dienen zich over de naleving ervan te verantwoorden. Het niet naleven van de gedragscode kan dus wel onderdeel worden van politiek debat en kan ook politieke gevolgen hebben. De gedragscodes bieden politieke ambtsdragers een handvat om andere politieke ambtsdragers aan te spreken op hun gedrag en hieruit wellicht (politieke) consequenties te trekken.

Integriteit is een thema dat betekenis krijgt in het handelen. Een integriteitsbeleid dat alleen op papier bestaat is slechts een dode letter. Daarom moet het handelen van politieke ambtsdragers regelmatig onderwerp van gesprek zijn, juist ook onderling, en ook daarbij geeft de gedragscode ondersteuning. De code en de voorgestelde registraties zijn instrumenten. Integriteit is uiteindelijk niet in regels te vangen. In de woorden van de schrijver C.S. Lewis gaat het om '*doing the right thing, even when no one is watching*'.

Politieke ambtsdragers hebben een voorbeeldfunctie. Een politiek ambt wordt verricht in een glazen huis. Een bestuurder gedraagt zich zoals een goed ambtsdrager betaamt. Een politieke ambtsdrager onthoudt zich van gedragingen die de goede uitoefening of het aanzien van het ambt of het openbaar bestuur schaden. Een politiek ambt gewetensvol vervullen gebeurt in de dagelijkse praktijk en strekt zich ook uit tot de privésfeer. In de huidige digitale wereld is zeker sprake van een dunne scheidslijn tussen werk en privé. Daarom is het in ieder geval het downloaden van illegale software, het bekijken, downloaden of verspreiden van pornografische, racistische, discriminerende, beledigende, aanstootgevende of (seksueel) intimiderende teksten en afbeeldingen, of het versturen van berichten die (kunnen) aanzetten tot haat en/of geweld uit den boze.

Integriteit is niet alleen een kwestie van regels, maar ziet ook toe op de onderlinge omgangsvormen. Een respectvolle omgang, met burgers en organisaties, tussen politieke ambtsdragers onderling en tussen politieke ambtsdragers en medewerkers, met behoud van eigen politieke inhoud en stijl, is van belang. In de omgang met burgers, ambtenaren, externe partijen en andere politieke ambtsdragers wordt van een politieke ambtsdrager correct, fatsoenlijk, en respectvol gedrag verwacht dat vrij is van ongewenste omgangsvormen en grensoverschrijdend en (seksueel) intimiderend gedrag zoals hinderlijk gedrag, intimidatie, dubbelzinnige opmerkingen, handtastelijkheden, agressie, pesten en discriminatie.

Politieke ambtsdragers opereren vaak in diverse (boven)lokale netwerken. Deze netwerken dragen bij aan het geworteld zijn van de politieke ambtsdrager. Tegelijkertijd ontstaat hierdoor het risico dat politieke ambtsdragers vanuit het gevoel van sympathie en loyaliteit, de belangen van de eigen netwerken vooropstellen ten koste van het algemeen belang. De schijn van oneigenlijke beïnvloeding kan snel gewekt zijn. Dit maakt duidelijk dat het nadenken over de eigen integriteit verder gaat dan het beoordelen van individuele handelingen. Het vraagt ook dat politieke ambtsdragers zich bewust zijn dat zij altijd verbonden zijn met professionele en persoonlijke netwerken. En dat deze netwerken 'onbewust' een invloed kunnen hebben op de keuzes en acties van de politieke ambtsdrager, die mogelijk tot een schending leiden. Dit risico van 'netwerkcorruptie' kan de integriteit en de kwaliteit van het lokaal bestuur onder druk zetten.

1 Algemene bepalingen

Wettelijke grondslag

De Provinciale staten/Gemeenteraad/Het algemeen bestuur stelt/stellen een gedragscode vast voor de voorzitter en overige leden van het dagelijks bestuur (artikelen 40c, tweede lid, en 68, tweede lid, Provinciewet, artikelen 41c, tweede lid, en 69, tweede lid, Gemeentewet en artikelen 33, derde lid, en 45 Waterschapswet).

1.1

De gedragscode geldt voor de commissaris van de Koning / burgemeester / waterschapvoorzitter en voor de gedeputeerden en wethouders / leden van het dagelijks bestuur van het Waterschap, maar richt zich ook tot de bestuursorganen.

1.2

De gedragscode is openbaar en via internet beschikbaar.

2 Voorkomen van belangenverstrengeling

Wettelijk kader

Afleggen eed of belofte (artikelen 41a en 65 Gemeentewet, artikelen 40a en 64 Provinciewet en artikelen 45 en 50 Waterschapswet).

Alvorens zijn functie te kunnen uitoefenen legt de commissaris van de Koning, de burgemeester, de waterschapvoorzitter, de gedeputeerde, de wethouder en het lid van het dagelijks bestuur de volgende eed (verklaring en belofte) af: "*Ik zweer (verklaar) dat ik om tot het ambt benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer (verklaar en beloof) dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer(beloof) dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten uit het ambt naar eer en geweten zal vervullen.*"

- Een bestuurder neemt niet deel aan de stemming over:
  - een aangelegenheid die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken;
  - de vaststelling of goedkeuring der rekening van een lichaam waaraan hij rekenplichtig is of tot welks bestuur hij hoort.
- (artikel 58 jo artikel 28 Provinciewet, artikel 58 jo artikel 28 Gemeentewet en artikel 45 jo artikel 38a Waterschapswet).
- Het bestuursorgaan waakt ertegen dat tot het bestuursorgaan behorende of daarvoor werkzame personen die een persoonlijk belang bij een besluit hebben, de besluitvorming beïnvloeden (artikel 2:4, tweede lid, Algemene wet bestuursrecht).

Toekomstige ontwikkelingen met betrekking tot stemonthouding:

- Artikel 28 wordt als volgt gewijzigd: 1) In het eerste lid wordt “de stemming” vervangen door “de beraadslaging en stemming”. 2) Onder vernummering van het tweede tot en met vierde lid tot derde tot en met vijfde lid wordt een lid ingevoegd, luidende: 2. Op de beraadslaging en stemming, bedoeld in het eerste lid, is artikel 2:4 van de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing.

Incompatibiliteiten en nevenfuncties:

- Verboden overeenkomsten/handelingen: bestuurders mogen in geschillen, waar de provincie(bestuur)/gemeente(bestuur)/waterschap(sbestuur) partij is, niet als advocaat, adviseur of gemachtigde werkzaam zijn. Zij mogen bepaalde overeenkomsten, waar de provincie/de gemeente/het waterschap bij betrokken is, niet rechtstreeks of middellijk aangaan. Van verboden overeenkomsten kan ontheffing worden verleend.
- (artikelen 40c, eerste lid, en 68, eerste lid, jo artikel 15, eerste en tweede lid, Provinciewet, artikelen 41c, eerste lid, en 69, eerste lid, jo artikel 15, eerste en tweede lid, Gemeentewet en artikelen 45 en 47, derde lid, jo artikel 33, eerste en tweede lid, Waterschapswet).
- Onverenigbaarheid van functies: het zijn van een bestuurder sluit het hebben van een aantal andere functies uit (artikelen 35c en 67 Provinciewet, artikelen 36b en 68 Gemeentewet en artikel 45 jo artikel 31, tweede lid, en artikel 47, eerste lid, Waterschapswet).
- Op overtreding van de incompatibiliteitenregeling staat uiteindelijk de sanctie van ontslag (artikelen 45, tweede lid, en 46 Provinciewet, artikelen 46, tweede lid, en 47 Gemeentewet en artikel 45 jo artikelen 31, derde lid, en 33, vierde lid, Waterschapswet).
- Vervulling nevenfuncties: voor bestuurders is bepaald dat zij geen nevenfuncties hebben die ongewenst zijn met het oog op een goede vervulling van hun ambt. Voor burgemeesters, commissarissen van de Koning en waterschap-voorzitters is daaraan toegevoegd dat zij evenmin nevenfuncties hebben die ongewenst zijn met het oog op de handhaving van hun onpartijdigheid en onafhankelijkheid of van het vertrouwen daarin. Bestuurders melden het voornemen tot aanvaarding van de nevenfunctie aan de volksvertegenwoordiging. Voor de commissaris van de Koning, de burgemeester en de waterschapvoorzitter geldt deze meldverplichting niet voor ambtshalve nevenfuncties (artikelen 40b en 66 Provinciewet, artikelen 41b en 67 Gemeentewet en artikelen 44k en 48 Waterschapswet).
- Openbaarmaking nevenfuncties: bestuurders maken openbaar welke nevenfuncties zij vervullen. Voor commissarissen van de Koning, burgemeesters en waterschap-voorzitters zijn ambtshalve nevenfuncties daarvan uitgezonderd. De lijst met nevenfuncties ligt ter inzage op het provinciehuis/gemeentehuis/waterschaphuis (artikelen 40b en 66 Provinciewet, artikelen 41b en 67 Gemeentewet en artikelen 44k en 48 Waterschapswet).
- Openbaarmaking inkomsten nevenfuncties: fulltime bestuurders maken hun inkomsten uit nevenfuncties openbaar; de opgave van neveninkomsten wordt ter inzage gelegd op het provinciehuis/gemeentehuis/waterschap-huis, uiterlijk 1 april na het jaar waarin de inkomsten zijn genoten (artikelen 40b en 66 Provinciewet, artikelen 41b en 67 Gemeentewet en artikelen 44k en 48 Waterschapswet).
- Verrekening inkomsten nevenfuncties: bestuurders mogen geen vergoedingen ontvangen voor ambtshalve nevenfuncties; die worden in de provinciekas/gemeentekas/waterschapkas gestort. Voor fulltime bestuurders is geregeld dat de inkomsten uit andere nevenfuncties voor een deel worden verrekend, volgens dezelfde verrekenings-systematiek als voor leden van de Tweede Kamer (artikelen 43 en 65 Provinciewet, artikelen 44 en 66 Gemeentewet en artikelen 44 en 48 Waterschapswet).

2.1.1

1. De commissaris van de Koning/burgemeester/waterschap-voorzitter levert de provinciesecretaris/ gemeentesecretaris/secretaris-directeur de informatie aan over de nevenfuncties die openbaar gemaakt moeten worden, bij aanvang van het ambt, dan wel binnen één maand na aanvaarding van de nevenfunctie en geeft hem de wijzigingen daarin door.
2. De informatie betreft in ieder geval de omschrijving van de nevenfunctie, de organisatie voor wie de nevenfunctie wordt verricht, wat het (verwachte) tijdsbeslag is en wat de inkomsten daaruit zijn.
3. De provinciesecretaris/gemeentesecretaris/secretaris-directeur legt hiervoor een register aan en beheert dit register. Het register is openbaar en via internet beschikbaar.

2.1.2

1. Gedeputeerden/wethouders/leden van het dagelijks bestuur leveren de provinciesecretaris/ gemeentesecretaris/secretaris-directeur de informatie aan over de nevenfuncties die openbaar gemaakt moeten worden, bij aanvang van het ambt, dan wel binnen één maand na aanvaarding van de nevenfunctie en geven hem de wijzigingen daarin door.
2. De informatie betreft in ieder geval de omschrijving van de nevenfunctie, de organisatie voor wie de nevenfunctie wordt verricht, of het al dan niet een nevenfunctie uit hoofde van het ambt betreft, wat het (verwachte) tijdsbeslag is, of de nevenfunctie bezoldigd of onbezoldigd is, dan wel – voor zover die openbaar gemaakt moeten worden – wat de inkomsten daaruit zijn.
3. De provinciesecretaris/gemeentesecretaris/secretaris-directeur legt hiervoor een register aan en beheert dit register. Het register is openbaar en via internet beschikbaar.

2.2

1. De commissaris van de Koning/burgemeester/waterschap-voorzitter en de gedeputeerden/wethouders/leden van het dagelijks bestuur handelen in de uitoefening van hun ambt niet zodanig dat zij vooruitlopen op een functie na aftreden.
2. Een gedeputeerde, wethouder, lid van het dagelijks bestuur bespreekt het voornemen tot tussentijdse aanvaarding van een functie na aftreden met de commissaris van de Koning, burgemeester, waterschapvoorzitter.

3. Een burgemeester en de voorzitter van een waterschap bespreken de tussentijdse aanvaarding van een functie met de commissaris van de Koning, de commissaris van de Koning bespreekt een dergelijke situatie met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

2.3

1. Het college van gedeputeerde staten/Het college van burgemeester en wethouders/ Het dagelijks bestuur sluit commissaris van de Koning/ de burgemeester/waterschap-voorzitter en gedeputeerden/wethouders/leden van het dagelijks bestuur gedurende een jaar na aftreden uit van het tegen beloning verrichten van werkzaamheden ten behoeve van de provincie/ de gemeente/het waterschap.
2. De uitsluiting geldt niet bij aanvaarding van een dienstbetrekking bij de provincie/de gemeente/ het waterschap waar hij commissaris van de Koning/burgemeester/waterschap voorzitter, dan wel gedeputeerde/wethouder/lid van het dagelijks bestuur was. Voor werving, selectie en indiensttreding bij de provincie/de gemeente/het waterschap zijn de voor het ambtelijk personeel geldende regels ter zake van overeenkomstige toepassing.
3. Gedeputeerde staten/Burgemeester en wethouders/Het dagelijks bestuur vragen meerdere offertes aan als bij een offerteaanvraag ook oud-bestuurders en bevriende relaties zijn betrokken.
4. Gedeputeerde staten/Burgemeester en wethouders/Het dagelijks bestuur stellen een afwegingskader op voor selectie en benoemingen van externen en informeren staten/ raad/algemeen bestuur regelmatig over de toepassing in de praktijk.

2.4

1. Het college van gedeputeerde staten/Het college van burgemeester en wethouders/ Het dagelijks bestuur draagt de commissaris van de Koning/burgemeester/waterschap-voorzitter en een gedeputeerde/wethouder/lid van het dagelijks bestuur niet eerder dan een jaar na aftreden voor als kandidaat voor benoeming tot commissaris dan wel bestuurslid van een verbonden partij.
2. Onder verbonden partij wordt verstaan hetgeen hieronder wordt verstaan in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten en in artikel 4.1 van het Waterschaps- besluit.

Toelichting

2.1.1 en 2.1.2 *Zoals uit het opgenomen wettelijk kader blijkt zijn er enkele verschillen in de wetgeving ten aanzien van de openbaarmaking van (inkomsten uit) nevenfuncties tussen commissarissen van de Koning/burgemeesters/waterschapvoorzitters enerzijds en gedeputeerden/ wethouders/overige leden van het dagelijks bestuur anderzijds. De nadere invulling daarvan in 2.1.1 en 2.1.2 is in lijn hiermee dan ook niet exact gelijk. De bepalingen betreffen een uitwerking van de wettelijke verplichting om nevenfuncties openbaar te maken. De informatie wordt neergelegd in een openbaar register.*

De ambtsdrager is zelf verantwoordelijk voor de tijdige aanlevering van de informatie en voor de actualiteit daarvan. Hoewel aan het ambt gerelateerde nevenfuncties (q.q.-functies) wettelijk niet openbaar gemaakt hoeven te worden, verdient het aanbeveling deze wel op te nemen in het overzicht van nevenfuncties.

2.3 en 2.4 *In deze bepalingen is de zogenaamde draaideurconstructie geregeld. De draaideurconstructie geldt niet bij aanvaarding van het statenlidmaatschap/raadslidmaatschap/ lidmaatschap van het algemeen bestuur. In 2.3 gedurende 1 jaar na aftreden is de uitsluiting geregeld van betaalde werkzaamheden ten behoeve van de provincie/de gemeente/het waterschap en in 2.4 de uitsluiting van benoeming als commissaris of bestuurslid van een 'verbonden partij', ofwel, kort samengevat, van een organisatie waarin de provincie/de gemeente/het waterschap een bestuurlijk en financieel belang heeft.*

Het begrip 'verbonden partij' is ontleend aan het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten. Daarin staat dat een verbonden partij een privaatrechtelijk of publiekrechtelijke organisatie is waarin de provincie of gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. En onder bestuurlijk belang wordt verstaan: zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Een financieel belang wordt gedefinieerd als een aan de betrokken organisatie ter beschikking gesteld bedrag dat niet die organisatie failliet gaat, dan wel het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat, indien de organisatie haar verplichtingen niet nakomt. Hiermee wordt mogelijke vriendjespolitiek voorkomen en het risico op verstrengeling van persoonlijke en functionele belangen vermeden. Wees extra voorzichtig als je oud-bestuurders bevriende relaties werft. Aanvaarding van een dienstbetrekking bij de/het voormalige provincie/gemeente/waterschap, is niet uitgesloten. Dat kan van belang zijn in het kader van de re-integratie van de voormalige bestuurder en ter voorkoming van uitkeringslasten voor de provincie/gemeente/het waterschap. Uiteraard dienen daarbij de regels van werving en selectie en aanstelling te gelden die er voor iedereen zijn die bij de provincie/gemeente/het waterschap gaat solliciteren. In het eerste jaar na aftreden kunnen in elk geval oud-bestuurders niet worden aangetrokken om tegen beloning activiteiten voor de eigen provincie/gemeente/waterschap te verrichten.
Na één jaar verdient het aanbeveling om bij opdracht-verlening de gebruikelijke aanbestedingsvereisten met meerdere offertes te hanteren als een voormalige bestuurder of een relatie van de huidige bestuurders meedingt naar een opdracht.

Een afwegingskader voor selectie en benoemingen van externen kan behulpzaam zijn. Transparantie over de afwegingen die zijn gemaakt bij het aantrekken van externen is daarbij van wezenlijk belang.
Het bepaalde in 2.2, eerste lid, (vooruitlopen op een nieuwe functie na aftreden) geldt uiteraard evenzeer voor een functie bij de/het voormalige provincie/gemeente/waterschap.

3 Informatie

Wettelijk kader

Informatieplicht

Gedeputeerde staten/Burgemeester en wethouders/Het dagelijks bestuur van het waterschap en elk van zijn leden zijn verplicht alle inlichtingen te geven die de volksvertegenwoordiging nodig heeft voor de uitoefening van zijn taak. Het betreft zowel een actieve als een passieve informatieplicht. Ook als individuele volksvertegenwoordigers informatie vragen zal die informatie aan de volksvertegenwoordiging moeten worden verstrekt. De informatie kan alleen worden geweigerd als die in strijd is met het openbaar belang (artikelen 167 en 179 Provinciewet, artikelen 169 en 180 Gemeentewet en artikelen 89 en artikel 97 Waterschapswet).

Geheimhouding

1. Een ieder die is betrokken bij de uitvoering van de taak van een bestuursorgaan en daarbij de beschikking krijgt over gegevens waarvan hij het vertrouwelijke karakter kent of redelijkerwijs moet vermoeden, en voor wie niet reeds uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift ter zake van die gegevens een geheimhoudingsplicht geldt, is verplicht tot geheimhouding van die gegevens, behoudens voor zover enig wettelijk voorschrift hem tot mededeling verplicht of uit zijn taak de noodzaak tot mededeling voortvloeit (artikel 2:5 Algemene wet bestuursrecht).
2. Gedeputeerde staten/Burgemeester en wethouders/Het dagelijks bestuur van het waterschap kunnen/kan op grond van een belang, genoemd in artikel 5.1, eerste en tweede lid, van de Wet open overheid, geheimhouding opleggen. Ook de commissaris van de Koning/burgemeester/ waterschap-voorzitter heeft die bevoegdheid.
3. Ook de provinciale staten/gemeenteraad/het algemeen bestuur van het waterschap dan wel, (de voorzitter van) een commissie kunnen/kan geheimhouding opleggen (artikelen 84, 85 en 86 Provinciewet, artikelen 87, 88 en 89 Gemeentewet en artikelen 55b, 55c en 55d Waterschapswet).
4. De geheimhouding duurt voort totdat deze wordt opgeheven door het orgaan dat de geheimhouding oplegde, of – indien het aan de volksvertegenwoordiging is overgelegd – de volksvertegenwoordiging de geheimhouding opheft.
5. Een lid van de volksvertegenwoordiging of van een door de volksvertegenwoordiging ingestelde commissie dat/die in strijd handelt met de geheimhoudingsplicht kan bij besluit van de volksvertegenwoordiging ten hoogste drie maanden worden uitgesloten van het ontvangen van informatie ten aanzien waarvan een verplichting tot geheimhouding geldt.
6. Het schenden van de geheimhoudingsplicht is een misdrijf (artikel 272 Wetboek van Strafrecht).

3.1

De commissaris van de Koning/burgemeester/waterschap-voorzitter respectievelijk de gedeputeerde/de wethouder/het lid van het dagelijks bestuur zorgt ervoor dat vertrouwelijke en geheime informatie waarover hij beschikt veilig wordt bewaard.

3.2

De commissaris van de Koning/burgemeester/waterschap-voorzitter respectievelijk de gedeputeerde/de wethouder/het lid van het dagelijks bestuur maakt niet ten eigen bate of ten bate van derden gebruik van in de uitoefening van het ambt verkregen (nog) niet-openbare informatie.

Toelichting

3.1 *Het is belangrijk de juiste maatregelen te treffen om te voorkomen dat onbevoegden vertrouwelijke en/of geheime gegevens kunnen bezitten, raadplegen of beschadigen. Daarbij moet in de digitale setting worden gedacht aan de beveiliging van de computer, smartphones e.d. met wachtwoorden en het niet onbeheerd achterlaten van USB-sticks met vertrouwelijke/geheime informatie.*

4 Geschenken, faciliteiten, diensten, excursies, evenementen en andere uitnodigingen

Wettelijk kader

Afleggen eed of belofte

De eed of belofte die op grond van de artikelen 40a en 64 van de Provinciewet, de artikelen 41a en 65 van de Gemeentewet en de artikelen 45 en 50 van de Waterschapswet moet worden afgelegd heeft onder meer betrekking op het geven, aannemen of beloven van giften, gunsten of geschenken.

4.1

1 Een commissaris van de Koning/burgemeester/waterschap-voorzitter respectievelijk een gedeputeerde/wethouder/lid van het dagelijks bestuur accepteert en biedt geen geschenken, faciliteiten en diensten aan als zijn onafhankelijke positie hierdoor kan worden beïnvloed.
2 De commissaris van de Koning/burgemeester/waterschap-voorzitter respectievelijk de gedeputeerde/de wethouder/het lid van het dagelijks bestuur kan, tenzij het eerste lid van toepassing is, incidentele geschenken die een geschatte waarde van € 50 of minder vertegenwoordigen, behouden.
3 Geschenken die de commissaris van de Koning/de burgemeester/waterschapvoorzitter respectievelijk de gedeputeerde/de wethouder/het lid van het dagelijks bestuur uit hoofde van zijn ambt ontvangt en die een geschatte waarde van meer dan € 50 vertegenwoordigen worden, indien zij niet worden teruggestuurd, geregistreerd en eigendom van de provincie/de gemeente/het waterschap.
4 De provinciesecretaris/gemeentesecretaris/secretaris-directeur legt een register aan van de geschenken met een geschatte hogere waarde dan € 50. In het register is aangegeven welke bestemming de gemeente/de provincie/het waterschap hieraan heeft gegeven. Het register is openbaar en via internet beschikbaar.
5 De commissaris van de Koning/de burgmeester/waterschap-voorzitter respectievelijk de gedeputeerde/de wethouder/het lid van het dagelijks bestuur ontvangt geen geschenken op het woon/huisadres.

4.2

1 Een commissaris van de Koning/burgemeester/waterschap-voorzitter respectievelijk een gedeputeerde/wethouder/lid van het dagelijks bestuur accepteert geen lunches, diners, recepties en andere uitnodigingen die door anderen betaald of georganiseerd worden, tenzij dat behoort tot de uitoefening van de functie en de aanwezigheid beschouwd kan worden als functioneel.
2 Bij twijfel legt de commissaris van de Koning/de burgemeester/de waterschapvoorzitter respectievelijk de gedeputeerde/de wethouder/het lid van het dagelijks bestuur de uitnodiging ter bespreking voor aan het college van gedeputeerde staten/het college van burgemeester en wethouders/het dagelijks bestuur.

4.3

1 Invitaties voor excursies, evenementen en buitenlandse reizen op rekening van anderen dan de provincie/de gemeente/het waterschap legt de commissaris van de Koning/de burgemeester/de waterschapvoorzitter respectievelijk de gedeputeerde/de wethouder/het lid van het dagelijks bestuur vooraf ter bespreking voor aan het college van gedeputeerde staten/het college van burgemeester en wethouders/het dagelijks bestuur.
2 De commissaris van de Koning/burgemeester/waterschap-voorzitter, dan wel de gedeputeerde/de wethouder/het lid van het dagelijks bestuur maakt de excursies en evenementen die hij heeft aanvaard openbaar binnen één week nadat de excursie, dan wel het evenement heeft plaatsgevonden, onder vermelding van wie deze kosten voor zijn/hun rekening heeft/hebben genomen. De informatie is via internet beschikbaar.
3 De informatie over buitenlandse reizen voor rekening van derden wordt binnen één week na terugkeer in Nederland opgenomen in het register, bedoeld in artikel 5.3, tweede lid.

Toelichting

4.1 *In de gedragscode is het uitgangspunt dat geschenken, faciliteiten en diensten niet worden geaccepteerd als hiermee de onafhankelijke positie van de bestuurder kan worden beïnvloed. Dat is in ieder geval aan de orde in onderhandelingssituaties. Is daarvan geen sprake dan kunnen om praktische redenen incidentele kleine geschenken (met een geschatte waarde van € 50 of minder) door de bestuurder worden aanvaard, echter nooit op het huisadres. Dit is een in de praktijk ontstaan gebruikelijk richtbedrag maar is geen scherpe grens. Er zijn omstandigheden denkbaar waar elk geschenk, ongeacht de waarde, onacceptabel is. Duurdere geschenken worden in elk geval niet aanvaard. Zij worden teruggestuurd of worden eigendom van de provincie/de gemeente/het waterschap die/dat zorgt voor een goede bestemming van het geschenk. In een openbaar register wordt opgenomen welke geschenken van meer dan € 50 de provincie/de gemeente/het waterschap heeft aanvaard en welke bestemming daaraan is gegeven.*

4.2 *Dit geldt ook voor werkbezoeken.*

4.3 *Het gaat hier om excursies en evenementen die betrokkene als commissaris van de Koning/burgemeester/waterschapvoorzitter, dan wel als gedeputeerde/wethouder/lid van het dagelijks bestuur aanvaardt. Excursies en evenementen in de hoedanigheid van lid van een politieke partij vallen hier niet onder. Bij 4.2 en 4.3. dienen eveneens als afwegingskader voor de motieven van de uitnodigende partij beoordeeld te worden. Het mag er niet om gaan de onafhankelijke positie van de bestuurders te beïnvloeden.*

5 Gebruik van voorzieningen van de gemeente/ de provincie/het waterschap

Wettelijk kader

Geen andere inkomsten

Een bestuurder geniet geen andere vergoedingen ten laste van provincie/de gemeente/het waterschap dan die bij of krachtens de wet zijn toegestaan (artikelen 43 en 66 Provinciewet, artikelen 44 en 66 Gemeentewet en artikelen 44 en 48 Waterschapswet).

Procedure van declaratie (modelverordeningen rechtspositie VNG en IPO)

Er zijn voor gedeputeerden/wethouders voorschriften opgenomen in de provinciale/gemeentelijke verordening over de wijze van declaratie (inclusief het overleggen van bewijsstukken) van vooruit betaalde (zakelijke) kosten en over rechtstreekse facturering van (zakelijke) kosten bij de provincie/ gemeente. Ook zijn in de provinciale/gemeentelijke verordening voor gedeputeerden/wethouders voorschriften opgenomen over het (zakelijk) gebruik van een provinciale/gemeentelijke creditcard.

Buitenlandse dienstreis voor gedeputeerden/wethouders (modelverordeningen VNG en IPO)

1 Als de gedeputeerde/wethouder in het provinciaal/gemeentelijk belang een reis buiten Nederland maakt, worden de in redelijkheid gemaakte noodzakelijke reis- en verblijfkosten vergoed.
2 Voor een reis in het provinciaal/gemeentelijk belang buiten Nederland, niet zijnde een reis naar een Europese instelling, is vooraf toestemming van gedeputeerde staten/burgemeester en wethouders vereist.
3 De Provinciale staten/gemeenteraad kunnen/kan aan deze toestemming voorwaarden verbinden.

5.1

1 Het college van gedeputeerde staten/het college van burgemeester en wethouders/het dagelijks bestuur richt de financiële en administratieve organisatie zodanig in dat er een getrouw beeld mogelijk is van de juistheid en rechtmatigheid van de uitgaven, met heldere procedures over de wijze waarop functionele uitgaven rechtstreeks in rekening worden gebracht of kunnen worden gedeclareerd bij de provincie/de gemeente/het waterschap.
2 De commissaris van de Koning/burgemeester/waterschap-voorzitter en de gedeputeerden/de wethouders/de leden van het dagelijks bestuur verantwoorden zich over hun gebruik van de voorzieningen volgens de in het eerste lid vastgestelde regels en procedures.

5.2

1 Een commissaris van de Koning/burgemeester/waterschap-voorzitter respectievelijk een gedeputeerde/wethouder/lid van het dagelijks bestuur meldt het voornemen tot een buitenlandse dienstreis of een uitnodiging daartoe aan het college van

gedeputeerde staten/het college van burgemeester en wethouders/het dagelijks bestuur. Hij geeft daarbij informatie over het doel en de duur van de reis, de bijbehorende beleidsoverwegingen, de samenstelling van het gezelschap dat meereist, de geraamde kosten en de wijze waarop van de reis verslag wordt gedaan.

2 De commissaris van de Koning/burgemeester/waterschap-voorzitter, dan wel de gedeputeerde/de wethouder/het lid van het dagelijks bestuur meldt daarbij tevens als hij voornemens is om de buitenlandse dienstreis voor privédoeleinden te verlengen. De extra kosten van de verlenging komen daarbij volledig voor eigen rekening.

3 Het college van gedeputeerde staten/het college van burgemeester en wethouders/het dagelijks bestuur betrekt alle aspecten in de besluitvorming en informeert de provinciale staten/de gemeenteraad/het algemeen bestuur zo spoedig mogelijk over het genomen besluit.

5.3

1 Een commissaris van de Koning/burgemeester/waterschap-voorzitter respectievelijk een gedeputeerde/wethouder/lid van het dagelijks bestuur legt verantwoording af over afgelegde buitenlandse dienstreizen. Hij maakt in ieder geval openbaar wat het doel, de bestemming en de duur van de buitenlandse dienstreis is geweest en wat daarvan de kosten waren voor de provincie/de gemeente/het waterschap.

2 De provinciesecretaris/gemeentesecretaris/secretaris-directeur legt hiervoor een register aan en beheert dit register. Het register is openbaar en via internet beschikbaar.

5.4

Voor de toepassing van de artikelen 5.2 en 5.3 wordt onder buitenlandse dienstreis niet verstaan een dienstreis naar een Europese instelling of een dienstreis naar een buurprovincie/buurgemeente/buurwaterschap in het buitenland.

5.5

Een commissaris van de Koning/burgemeester/waterschap-voorzitter respectievelijk een gedeputeerde/wethouder/lid van het dagelijks bestuur declareert geen kosten die al op andere wijze worden vergoed.

5.6

Gebruik van voorzieningen en eigendommen van de provincie/de gemeente/het waterschap ten eigen bate of ten bate van derden is niet toelaatbaar, tenzij dit wettelijk of volgens interne regels is toegestaan.

Toelichting

5.1 *Aan bestuurders worden de voorzieningen, vergoedingen en andere verstrekkingen in bruikleen geboden die een goed functioneren van de bestuurders mogelijk maken. Wat betreft de uitwerking van de principes van dit stelsel zou kunnen worden aangesloten bij de werkwijze in het Voorzieningenbesluit dat geldt voor ministers en staatssecretarissen:*

a) in beginsel worden voorzieningen en verstrekkingen in bruikleen ter beschikking gesteld;
b) indien een voorziening of verstrekking niet in bruikleen ter beschikking kan worden gesteld, wordt de factuur direct ten laste van de begroting van het bestuursorgaan betaald;
c) het vergoeden van voorzieningen en verstrekkingen achteraf door het indienen van declaraties, wordt tot een minimum beperkt;
d) voorzieningen, verstrekkingen en declaraties worden maandelijks openbaar gemaakt op internet.

Uitgangspunt is hier dat zo weinig mogelijk uitgaven door de bestuurder zelf worden gedaan via zijn of haar privérekening. Geldstromen tussen de rekening van het bestuursorgaan en de persoonlijke rekening van de bestuurder maken een zwaardere controle op de uitgaven noodzakelijk. De bestuurder zal zich nauwgezet moeten houden aan de regels en procedures die er met het oog hierop voor hem/haar gelden.

5.2 en 5.3 *Uitgangspunten zijn hier eigen verantwoordelijkheid, transparantie en bereidheid om verantwoording af te leggen. De beoordeling van de noodzaak van de buitenlandse dienstreis ligt bij het college van gedeputeerde staten/burgemeester en wethouders/het dagelijks bestuur. Ingevolge 5.4 gelden de bepalingen van 5.2 en 5.3 niet voor de meer reguliere (buitenlandse) dienstreizen naar een Europese instelling of een dienstreis naar een buurprovincie/buurgemeente/buurwaterschap in het buitenland. Voor dergelijke (buitenlandse) reizen vormen deze bepalingen wel een belangrijk richtsnoer.*

Buitenlandse reizen die worden gemaakt ten behoeve van de politieke partij zijn geen 'dienstreizen' en vallen dus niet onder 5.2 en 5.3 en komen niet ten laste van de provincie/de gemeente/het waterschap.

Zie paragraaf 5.3lid 1. voor een uitgebreide toelichting over de regels met betrekking tot verlenging van dienstreizen. Hierbij kan worden aangesloten hetgeen voor rijksambtenaren in de CAO-Rijk is afgesproken over verlengen van een buitenlandse dienstreis wegens privéomstandigheden. De verlenging bedraagt maximaal 72 uur, de meerkosten voor reis en verblijf worden zelf betaald en eventuele besparingen zijn voor de provincie/de gemeente/het waterschap. Het verlengen van uw dienstreis voor privédoeleinden aan het begin van uw dienstreis is niet toegestaan als u eerder dan noodzakelijk vertrekt om te herstellen van de reis of om te acclimatiseren aan de lokale omstandigheden.

5.6 *Stelregel is dat privé-gebruik van provinciale/gemeentelijke/waterschappelijke voorzieningen niet is toegestaan. Wel hebben organisaties mogelijk een specifieke regeling die privégebruik van bedrijfsmiddelen reguleert.*

6 Uitvoering gedragscode

6.1

De Provinciale staten/De gemeenteraad/Het algemeen bestuur bevorderen/bevordert de eenduidige interpretatie van de gedragscode. Ingeval van leemtes en onduidelijkheden in de gedragscode voorzien/voorziet de provinciale staten/de gemeenteraad/het algemeen bestuur daarin.

6.2

1 Op voorstel van commissaris van de Koning/de burgemeester/waterschapvoorzitter maken/maakt de provinciale staten/de gemeenteraad/het algemeen bestuur met hem afspraken over de navolgende onderwerpen:
   a) de periodieke bespreking van het onderwerp integriteit in zijn algemeenheid en van de gedragscode in het bijzonder;
   b) de periodieke bespreking van het overzicht van nevenfuncties en neveninkomsten in de Staten/raad/algemeen bestuur;
   c) de aanwijzing van contactpersonen of aanspreekpunten integriteit;
   d) de processtappen die worden gevolgd in geval van een vermoeden van een integriteitschending van een politieke ambtsdrager van de provincie/de gemeente/het waterschap;
   e) In het geval van een integriteitsonderzoek door een extern bureau wordt alleen gebruik gemaakt van gecertificeerde onderzoeksbureaus.
2. De afspraken als bedoeld onder 1 worden vastgelegd in een bijlage die onderdeel uitmaakt van de gedragscode.

Toelichting

6.1 *De Provinciale staten/de gemeenteraad/het algemeen bestuur zijn/is het hoogste bestuursorgaan en als zodanig verantwoordelijk voor de inhoud van de gedragscode en voor een eenduidige interpretatie daarvan. En voor wijziging/aanvulling daarvan bij leemtes of onduidelijkheden.*

6.2 *De Provinciewet/Gemeentewet/Waterschapswet verplicht de provinciale staten/de gemeenteraad/het algemeen bestuur om voor zichzelf en voor de bestuurders een gedragscode vast te stellen. Aanvullend op de wettelijke regels die gelden voor politieke ambtsdragers, bevat de gedragscode een aantal materiële normen waaraan de politieke ambtsdragers zich committeren.*
De commissaris van de Koning/burgemeester/waterschap-voorzitter heeft de wettelijke taak om de bestuurlijke integriteit van zijn of haar provincie/gemeente/waterschap te bevorderen (Art. 175 lid 2 Provinciewet, Art. 170 lid 2 Gemeentewet, Art. 94 lid 2 Waterschapswet). Hiermee is de verantwoordelijkheid voor de portefeuille 'integriteit' duidelijk belegd. De wettelijke bepalingen bieden de ruimte om naar gelang de situatie handelend op te treden, waarbij niet alleen gedacht moet worden aan het optreden bij incidenten.
Belangrijk onderdeel is ook de preventie: ervoor zorgen dat integriteit en integriteitsbewustzijn in de bestuurlijke gremia besproken blijven en daarbij afspraken maken over een regelmatige bespreking, bijvoorbeeld een of twee keer per jaar, van het thema integriteit, zowel met de volksvertegenwoordiging als binnen het bestuur.

De commissaris van de Koning/burgemeester/waterschap-voorzitter hoeft hier niet alleen voor te staan. Een daartoe aangewezen contactpersoon of vertrouwenspersoon (bijvoorbeeld de griffier/griffier-directeur) kan hier in relatie tot de provinciale staten/gemeenteraad/het algemeen bestuur eveneens een belangrijke rol in spelen. Goed denkbaar is ook dat de Provinciale staten/de gemeenteraad/het algemeen bestuur met de commissaris van de Koning/burgemeester/waterschapvoorzitter nadere afspraken maken/maakt over de werkwijze die wordt gevolgd ingeval zich een incident of een vermoeden van een integriteits-schending voordoet. Dat geeft houvast en rust op het moment dat er gehandeld dient te worden. De Provinciale Staten, de gemeenteraad en het algemeen bestuur van het waterschap kan zelf onderling ook afspraken maken over hoe je elkaar aanspreekt.

Al deze processuele en procedurele afspraken zijn terug te vinden in de bijlage die onderdeel uitmaakt van de gedragscode. De onderwerpen, genoemd in 6.2, zijn niet uitputtend. Modelgedragscode integriteit volksvertegenwoordigers in provincies, gemeenten en waterschappen.

Model gedragscode kroonbenoemde en bestuurders

Hieronder is een model gedragscode integriteit te vinden voor bestuurders die door decentrale overheden kan worden gebruikt om een gedragscode voor de eigen bestuurders op te stellen. Het gaat nadrukkelijk om een model. Er is ook veel ruimte om hier zelf invulling aan te geven.

Besluit

Provinciale staten van ; _____

De gemeenteraad van ; _____

Het algemeen bestuur van het waterschap ; _____

Gelet op artikel 40c, tweede lid, en 68, tweede lid, van de Provinciewet/de artikelen 41c, tweede lid, en 69, tweede lid, van de Gemeentewet/de artikelen 33, derde lid, en 45 van de Waterschapswet; _____

Gelezen de voordracht van: _____ d.d. ; _____

Besluit/besluiten:
voor de commissaris van de Koning en voor de gedeputeerden/voor de burgemeester en voor de wethouders/voor de voorzitter en voor de overige leden van het dagelijks bestuur van het waterschap; _____

de navolgende gedragscode integriteit vast te stellen:

Gedragscode integriteit commissaris van de Koning en gedeputeerden

Gedragscode integriteit burgemeester en wethouders

Gedragscode integriteit voorzitter en overige leden van het dagelijks bestuur

5.4 Meer informatie over verboden handelingen

Hier vind je meer informatie over verboden handelingen, in het bijzonder veel voorkomende situaties en een beschrijving van overeenkomsten die terugkomen in de verboden handelingen.

Veel voorkomende situaties

Onderstaand worden twee veelvoorkomende casussen beschreven. Het betreffen verboden handelingen waarvoor ontheffing moet worden aangevraagd. Deze beschrijving bestaat uit een korte introductie van de casus en een inhoudelijke afweging. Voor wat betreft de inhoudelijke afweging geldt dat deze richting geeft maar altijd per individueel geval beoordeeld dient worden of ontheffing kan worden verleend.

Snippergroen

Snippergroen (ook wel “reststroken grond” of “restgroen” genoemd) zijn kleine stukken openbaar groen in eigendom van de provincie, grenzend aan een perceel. Bewoners kunnen doorgaans een verzoek indienen tot huur of koop van snippergroen grenzend aan hun perceel. Soms is hiervoor ook een regeling binnen provincies. Artikel 15 van de Provinciewet verbiedt Statenleden deze grond van de provincie (onderhands) te kopen of te huren. Hiervoor is ontheffing nodig van de minister van BZK.

De aankoop of huur van snippergroen hoeft geen afbreuk te doen aan de zuiverheid van verhoudingen mits aan de volgende vereisten kan worden voldaan:

- De prijs is marktconform/gelijk met de prijs die derden aan de provincie betalen voor snippergroen.
- De gevolgde procedure is vastgelegd in provinciaal beleid en/of vergelijkbaar met procedures die normaal gesproken worden gevolgd bij de verkoop van snippergroen.
- De verkoop aan het Statenlid leidt niet tot bevoordeling ten opzichte van derden (buurtbewoners die mogelijk ook aanspraak maken op het stukje snippergroen).

Exclusieve leverancier

Binnen provincies is soms maar één exclusieve leverancier aanwezig van een bepaald goed of een bepaalde dienst. Bijvoorbeeld een verkoper van bepaalde streekproducten of een verhuurder van specifieke apparatuur of machines. Artikel 15 verbiedt provincies om deze unieke diensten of producten af te nemen bij Statenleden.

Of de inkoop van een dergelijke dienst of product door de provincie bij een Statenlid afbreuk doet aan de zuiverheid van verhoudingen is sterk afhankelijk van de omstandigheden van het geval. Het gaat dan om (elkaar overlappende) aspecten als:

- De aard van het product of de dienst.
- De onmogelijkheid dan wel onwenselijkheid dit bij een leverancier buiten de provincie te bestellen.
- De omvang van het product of de dienst.
- De historie van de zakelijke relatie tussen het Statenlid en de provincie (bijvoorbeeld de omstandigheid dat het Statenlid voor zijn Statenlidmaatschap al jaren een vaste leverancier is van de provincie).

De volgende aspecten zijn hoe dan ook van belang met het oog op waarborging van de zuiverheid van verhoudingen:

- De dienst dan wel het product voldoet aan marktconforme maatstaven en wordt geleverd tegen een marktconform tarief.
- Het Statenlid heeft geen invloed uitgeoefend op de totstandkoming van de overeenkomst.
- Er is geen sprake van bevoordeling ten opzichte van derden.

Beschrijving overeenkomsten

Definities juridische begrippen	
Onroerende zaken	Onroerend zijn de grond, de nog niet gewonnen delfstoffen, de met de grond verenigde beplantingen, alsmede de gebouwen en werken die duurzaam met de grond zijn verenigd, hetzij rechtstreeks, hetzij door vereniging met andere gebouwen of werken.[23] Een zaak is vast met de grond verbonden als de zaak niet gemakkelijk is te demonteren of te verplaatsen. Het is niet noodzakelijk dat een zaak onlosmakelijk met de grond is verbonden.[24]
Roerende zaken	Roerende zaken zijn alle zaken die niet onroerend zijn.[25]
Beperkte rechten	Een beperkt recht is een recht dat is afgeleid uit een meer omvattend recht, dat met het beperkte recht is bezwaard.[26] Eigendom is het meest omvattende recht dat een persoon op een zaak kan hebben.[27]
Onderhands verwerven	Eigendommen of beperkte rechten worden onderhands verworven als er geen openbare aankondiging heeft plaatsgevonden, waar alle geïnteresseerden kunnen inschrijven voor de verwerving.[28]
Vordering	De bevoegdheid om een materieel (subjectief) recht geldend te maken.[29] Met andere woorden: persoon A heeft het recht om ‘iets’ op te eisen bij persoon B.

Het aannemen van werk ten behoeve van de provincie

Aanneming van werk is de overeenkomst waarbij het Statenlid, de aannemer, zich jegens de provincie, de opdrachtgever, verbindt om buiten dienstbetrekking een werk van stoffelijke aard tot stand te brengen en op te leveren.[29] Bij het opleveren van werk van stoffelijke aard kan gedacht worden aan het opknappen van een monument of het maken van een kunstwerk.

De oplevering gebeurt tegen een door de opdrachtgever te betalen prijs in geld.[30] Het is geen harde vereiste dat de tegenprestatie (geheel) uit geld bestaat, zolang de aard van de overeenkomst zich hier niet tegen verzet.[31]

Onder de reikwijdte van deze bepaling vallen ook onderaannemingen.[32] Onderaannemingen zijn overeenkomsten waarbij de aannemer bevoegd is het werk onder zijn leiding door anderen te doen uitvoeren, en ten aanzien van onderdelen ook de leiding aan anderen over te laten, zulks onverminderd zijn aansprakelijkheid voor de deugdelijke nakoming van de overeenkomst.[33]

Het buiten dienstbetrekking tegen beloning verrichten van werkzaamheden ten behoeve van de provincie

Met het verrichten van werkzaamheden wordt (tegenwoordig) bedoeld een overeenkomst tot opdracht.[34] Dit is in dit geval een overeenkomst waarbij het Statenlid, de opdrachtnemer, zich jegens de provincie, de opdrachtgever, verbindt anders dan op grond van een arbeidsovereenkomst om werkzaamheden te verrichten die uit iets anders bestaan dan het tot stand brengen van een werk van stoffelijke aard, het bewaren van zaken, het uitgeven van werken of het vervoeren of doen vervoeren van personen of zaken. Het gaat dan normaal gesproken om het verrichten van diensten.

Het leveren van roerende zaken anders dan om niet aan de provincie

Hierbij gaat het om het tegen betaling leveren van roerende zaken aan de provincie door het Statenlid. Het betreft niet alleen verkoop, maar ook ruil of lease van de goederen.[35]
Het sluiten van een levering van roerende goederen zonder tegenprestatie (“om niet”) is wel toegestaan, omdat de zuiverheid van belangen dan niet in het geding komt.[36] Er is alleen sprake van een levering “om niet” als er ook in de toekomst geen enkele prestatie in welke vorm dan ook tegenover staat.

Het verhuren van roerende zaken aan de provincie

Hierbij gaat het om het in het gebruik verstrekken (verhuren) van een zaak of een gedeelte daarvan door het Statenlid aan de provincie (huurder), waarbij de provincie zich verbindt tot een tegenprestatie.[37] Het gaat in deze bepaling om het verhuren van roerende zaken (bijvoorbeeld bestelbussen, vrachtwagens, apparatuur) aan de provincie.

Het verbod geldt alleen voor roerende zaken, omdat het bezwaarlijk zou zijn indien de provincie de onroerende zaken (zoals huizen, gronden) van Statenleden niet zou mogen huren. [38] Dit zou bijvoorbeeld ernstige bezwaren kunnen opleveren indien een Statenlid vastgoed/grond bezit waar de provincie gebruik van dient te maken.

Het verwerven van een betwiste vordering ten laste van de provincie

Een betwiste vordering ten laste van de provincie is een vordering waarvan het provinciebestuur de geldigheid geheel of gedeeltelijk ontkent.

Het onderhands huren of pachten van de provincie

Hierbij gaat het om het huren of pachten door het Statenlid van de provincie van roerende dan wel onroerende zaken zonder openbare aankondiging waar alle geïnteresseerden kunnen inschrijven voor huur of pacht. Hierbij kan gedacht worden aan het pachten van een stuk landbouwgrond van de provincie, de huur van een woning of loods of het huren van computers die in het bezit zijn van de provincie.

Het van de provincie onderhands verwerven van onroerende zaken of beperkte rechten waaraan deze zijn onderworpen

Hierbij gaat het om het verwerven van onroerende zaken (of beperkte rechten waaraan deze zijn onderworpen) door het Statenlid van de provincie zonder openbare aankondiging waar alle geïnteresseerden kunnen inschrijven voor verwerving. Bij onroerende zaken kan gedacht worden aan (bouwgrond voor) een woning, een sporthal of een stuk bouwgrond/kavel dat in het bezit is van de provincie.

Eindnoten

1 In het bijzonder paragrafen 2.1 en 2.2 over werving en selectie van politieke ambtsdragers.
2 Het handboek vervangt de volgende documenten: Modelbeleidskader verboden handelingen; Beleidskader verboden handelingen; Handreiking integriteit van politieke ambtsdragers bij provincies, gemeenten en waterschappen; Handreiking integriteitstoetsing van kandidaten voor decentrale politieke partijen; en Handleiding basisscan integriteit voor kandidaat-bestuurders.
3 De volgende documenten zijn in het handboek verwerkt, maar vervallen niet: Weerbaarheidscheck politieke partijen; Weerbaarheidsscan lokaal bestuur; Wegwijzer vermoeden integriteitsschending politieke ambtsdragers.
4 Onder deze categorie vallen ook (tijdelijke) waarnemers.
5 Waarover meer in hoofdstuk 3.
6 https://www.weerbaar-bestuur.nl/toolkit/
7 ***Vergunningplicht voor externe bureaus (Wpbr)***
Om de persoonlijke levenssfeer van burgers te beschermen geldt - op basis van de Wet particuliere beveiligingsorganisaties en recherchebureaus (Wpbr) - voor integriteitsonderzoeken een vergunningplicht. Deze vergunningplicht geldt ook voor risicoanalyses van (kandidaat-)bestuurders. Alleen bureaus met een vergunning mogen deze werkzaamheden verrichten. De screeningsautoriteit Justis van het ministerie van Justitie en Veiligheid geeft deze vergunning af. Bureaus met een vergunning krijgen van Justis een Particulier Onderzoeksbureau (POB) nummer. Deze vergunningplicht geldt niet voor advocatenkantoren, gelet op het feit dat advocaten gebonden zijn aan wettelijke voorschriften, waaronder de Advocatenwet. Dit vloeit voort uit artikel 1, lid 3 Wpbr.
Keurmerken en certificering
Naast deze vergunning zijn er diverse keurmerken en certificeringen in deze branche, waar bij de opdrachtverstrekking naar gevraagd kan worden. Deze zijn onder meer gericht op de bescherming van de privacy en zorgvuldige verwerking van persoonsgegevens.
8 Zie artikel 15, derde lid, van de Provinciewet/artikel 15, derde lid, van de Gemeentewet/artikel 33, derde lid, van de Waterschapswet
9 Zie ook de eed in de modelgedragscode en artikel 2:4, lid 2, Awb.
10 Voor volksvertegenwoordigers: artikel 13 Gemeentewet, artikel 13 Provinciewet, artikel 31 Waterschapswet; voor bestuurders: artikel 36b Gemeentewet, artikel 35c Provinciewet, artikel 31 Waterschapswet; en voor kroonbenoemden: artikel 68 Gemeentewet, artikel 67 Provinciewet, artikel 47 Waterschapswet.
11 Deze beginselen zijn verwerkt in de Europese Aanbestedingsichtlijnen (2014/24/EU, 2014/25/EU en 2014/23/EU).
12 De actuele bedragen worden gepubliceerd op: https://www.pianoo.nl/nl/regelgeving/drempelbedragen-europees-aanbesteden en https://europadecentraal.nl/onderwerp/aanbesteden/aanbestedingsplicht/drempelwaarden/.
13 De OESO beschikt over een handleiding, de 'OECD Principles for Integrity in Public Procurement'. Deze handleiding behandelt integriteitsbeginselen die van toepassing zijn gedurende de gehele inkoopcyclus, vanaf de marktverkenning tot en met het contractmanagement.
14 Artikel 59 Richtlijn 2014/24. In de nota van toelichting bij het Aanbestedingsbesluit 2016 staat dat ook voor overheidsopdrachten onder de Europese drempelwaarden het UEA uitgangspunt is voor de vaststelling van een model.
15 Per 1 april 2023 is er in de Provinciewet, de Gemeentewet en de Waterschapwet een apart hoofdstuk opgenomen over geheimhouding. Zie de artikelen 84, 85 en 86 Provinciewet, artikelen 87, 88 en 89 Gemeentewet en artikelen 55b, 55c en 55d Waterschapswet.
16 Zie de handreiking "De Tien bestuurlijke principes voor Informatiebeveiliging" van de Informatiebeveiligingsdienst Gemeenten op www.informatiebeveiligingsdienst.nl.
17 Artikel 99 Gemeentewet, artikel 96 Provinciewet, artikel 32a Waterschapswet.
18 Artikel 170, lid 2, Gemeentewet.
19 Er zijn nog geen handvatten of richtlijnen ontwikkeld voor het geval de melding over de kroonbenoemde gaat. Dit vraagt om een aanpak die past bij de omstandigheden van het geval.
20 Bij ongewenste omgangsvormen zijn vaak één of meerdere personen ook nadrukkelijk betrokken. In dat geval is het goed om deze persoon of personen centraal te laten zijn in de keuze voor de te volgen procedure. De standaard integriteitsroute, met een rol voor de volksvertegenwoordiging, is dan niet altijd passend.
21 Stappenplan - Melding en aangifte voor politieke ambtsdragers (weerbaar-bestuur.nl)
22 Artikel 3:3, lid 1, BW.
23 HvJ 16 januari 2003, zaak C-315/00 (Maierhofer).
24 Artikel 3:3, lid 2, BW.
25 Artikel 3:8 BW.
26 Artikel 5:1 BW. Zie: W.H.M. Reehuis, Zwaartepunten van het vermogensrecht, 2014, par. 2.1.1, p. 9.
27 Graat, *Tekst en commentaar Gemeentewet/Provinciewet, commentaar op art. 15 Gemw.*, Deventer: Wolters Kluwer 2019.
28 Jongbloed, GS Vermogensrecht, titel 11, Boek 3, Inleiding op art. 296-305D, aant. 3.
29 Artikel 7:750, lid 1, eerste zinsnede, BW.
30 Artikel 7:750, lid 1, tweede zinsnede, BW.
31 Artikel 7:750, lid 2, BW.
32 MvT, Kamerstukken II 1985/86, 19403, 3, p. 77.
33 Artikel 7:751 BW.
34 MvT, Kamerstukken II 1985/86, 19403, 3, p. 77.
35 MvT, Kamerstukken II 1985/86, 19403, 3, p. 77.
36 NV, Kamerstukken II 1997/98, 25766, 6, p. 1.
37 Artikel 7:201 BW.
38 MvT, Kamerstukken II 1985/86, 19403, 3, p. 77.

Dit is een publicatie van het
ministerie van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties
(in samenwerking met Lysias Advies)

Postbus 20011
2500 EA | Den Haag
www.kennisopenbaarbestuur.nl
info.openbaarbestuur@minbzk.nl

mei 2023

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

BEZOEKADRES
Koningskade 40
2596 AA Den Haag
070 351 97 51
Nederland

POSTADRES
Postbus 93218
2509 AE Den Haag
Nederland

Ministerie van BZK
t.a.v. mr. drs. H.G.J. Bruins Slot
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

datum	ons kenmerk
15 mei 2023	122196/EG
betreft	**uw kenmerk**
Evaluatie waterschapsverkiezingen	-

Geachte minister,

Op 15 maart 2023 vonden de waterschaps- en Provinciale Statenverkiezingen plaats. Met veel aandacht voor de verkiezingen, een uitgebreide voorbereiding en uitvoering en een voor decentrale overheden hoge opkomst kijken wij in dat opzicht terug op geslaagde verkiezingen. Vanuit de Unie van Waterschappen worden de waterschapsverkiezingen op landelijk niveau geëvalueerd. Deze evaluatie is nog gaande, maar heeft wel al enkele aandachtpunten en zorgen opgeleverd die wij graag onder uw aandacht willen brengen.

Het telproces en stembiljetten
Het tellen van de stemmen duurde bij deze verkiezingen lang en was gevoelig voor fouten door onder meer vermoeidheid bij de tellers. Met twee verkiezingen op één dag waren er veel stemmen te tellen. Daar komt bij dat het opkomstpercentage gemiddeld hoger was dan in 2019, er minder stembureaus en stembureauleden waren en het stembiljet vanwege de omvang lastig te hanteren was. Veel stembureauleden haken af door deze problemen, waardoor het voor gemeenten alleen meer moeilijker wordt om stembureauleden te vinden. Wij begrijpen dat digitalisering van het verkiezingsproces een gevoelige discussie is, maar het is echt noodzakelijk om hierin stappen vooruit te zetten. Wij zijn graag bereid om hierover mee te denken.

Daarnaast werden in meerdere gemeenten eerst alle stemmen (op lijst- én persoonsniveau) geteld voor de Provinciale Staten en daarna pas voor de waterschappen. Wij zouden graag zien dat er meer gelijkwaardigheid in de verkiezingen komt. Waterschappen betalen gemeenten via het ministerie van BZK voor de uitvoering van de verkiezingen, waaronder het tellen van de stemmen. Dan zouden graag zien dat eerst op lijstniveau alle stemmen worden geteld (voor beide verkiezingen) en daarna pas op persoonsniveau. .

Kiesraad
De Kiesraad speelt een steeds grotere rol in het verkiezingsproces, dat blijkt uit de Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslagen en de wetsvoorstellen die het afgelopen jaar voor consultatie zijn gepubliceerd (Wet kwaliteitsbevordering uitvoering verkiezingsproces en Wet programmatuur verkiezingen). Uit

de contacten die waterschappen in aanloop naar, tijdens en na de verkiezingen met de Kiesraad hadden, blijkt dat de Kiesraad die rol op dit moment niet naar tevredenheid kan vervullen.

De informatievoorziening vanuit de Kiesraad was niet tijdig en vaak van slechte kwaliteit. Er was vooraf geen planning met de waterschappen gedeeld over wanneer zij welke informatie konden verwachten. Het zogenaamde controleprotocol werd laat aangeleverd. Maar vervolgens werden waterschappen niet geïnformeerd dat er nog een nieuwe versie van het controleprotocol aan zou komen. Het protocol was voor de waterschappen daarnaast slecht uitvoerbaar. Ook de handleiding kandidaatstelling kwam slechts één week voor de dag van kandidaatstelling. Dat is vanwege de voorbereidingstijd veel te laat.

Daarnaast gaven verschillende medewerkers van de Kiesraad verschillende antwoorden op dezelfde vraag. Dit leidde tot verwarring bij de centraal stembureaus. Vragen over de praktische toepasbaarheid van artikelen uit de Kieswet kon de Kiesraad niet geven. Het lijkt te ontbreken aan inzicht in de gang van zaken bij de waterschappen.

Verder was de bereikbaarheid van de Kiesraad niet goed. De Kiesraad fungeerde op eigen verzoek als tussenpersoon voor de waterschappen richting de drukkers die de stembiljetten drukten, maar was na het aanleveren van de kandidatenlijsten door de waterschappen niet meer bereikbaar. Hierdoor hebben waterschappen alsnog zelf contact moeten opnemen met de betreffende drukkers.

Kortom, de waterschappen zien de nodige ruimte voor verbetering. Wij gaan uiteraard zelf in gesprek met de Kiesraad over hoe dit voor de verkiezingen van 2027 anders kan. Maar het is ook voor u van belang om te weten.

Controles
Met de inwerkingtreding van de Wet nieuwe procedure vaststelling verkiezingsuitslagen zijn nieuwe controles voor het uitslagenproces ingevoerd. Wij begrijpen dat het doel van deze controles is om het verkiezingsproces meer transparant en controleerbaar te maken, maar bij de waterschappen leeft het gevoel dat deze controles hun doel voorbij schieten. Het was voor de waterschappen niet duidelijk op welke wijze deze controles hebben bijgedragen aan het doel, transparantie en controleerbaarheid voor de burger. De controles hebben veel extra werk opgeleverd voor zowel gemeenten als waterschappen. De controles waren zeker niet geschikt voor de specifieke situatie van de waterschappen (waterschappen treden als centraal stembureau op voor hun eigen verkiezingen), zoals de controle op blanco stemmen per stembureau. Daarnaast was voor gemeenten niet duidelijk hoe ze om moesten gaan met vragen vanuit het centraal stembureau van het waterschap.

Verkiezingssoftware
Bij deze verkiezingen werd er nog gebruik gemaakt van OSV2020. Het was de bedoeling dat dit de laatste keer zou zijn omdat bij de volgende verkiezingen het Digitale Hulpmiddel Verkiezingen (DHV) gebruikt zou worden. De Kiesraad heeft echter recent aangekondigd de opdracht terug te trekken vanwege het niet nakomen van de afspraken door de uitvoerende partij. Wij begrijpen het besluit van de Kiesraad. Maar naar onze mening is de huidige versie van OSV2020 niet geschikt om nog langer mee te gaan. Het programma werkt niet intuïtief, vraagt veel uitleg richting politieke partijen en ambtenaren en leidt daardoor tot fouten net als uitlevering via de post (cd-rom). Bovendien is het nodig om te werken met USB-sticks in een verder beveiligd netwerk. Dit is vanuit informatieveiligheid ontoelaatbaar. Wij vragen u om in overleg met de Kiesraad en de gebruikers te treden om tot betere software ter ondersteuning van de verkiezingen te komen.

Wijziging Waterschapswet
Bij het aftreden van zittende en de installatie van de nieuwe algemeen besturen liepen wij dit jaar aan tegen verschillen tussen de termijnen in de Kieswet (artikel C4 lid 2) en de Waterschapswet (artikel 16). Hierdoor moesten de vertegenwoordigers op een geborgde zetel een dag eerder aftreden dan de gekozen bestuursleden. Wij zijn ons bewust van het feit dat de minister van IenW verantwoordelijk is voor de

Waterschapswet, maar om bij de verkiezingen van 2027 onduidelijkheid te voorkomen, is het van belang dat dit gewijzigd wordt. Daarnaast is het van belang dat bij elke wijziging van de Kieswet wordt bezien of dit ook een wijziging van de Waterschapswet vraagt.

Wij verwachten dat u bovenstaande aandachtspunten en zorgen meeneemt in de evaluatie die door uw ministerie wordt uitgevoerd. Graag zijn wij bereid in gesprek te gaan over verbetermogelijkheden om het verkiezingsproces in aanloop naar de verkiezingen van 2027 te optimaliseren.

Hoogachtend,

[was getekend]

Rogier van der Sande
Voorzitter Unie van Waterschappen

Waterschap
Aa en Maas

Fractie BBB
Mw. J. Nooijen
Voor-Oventje 33
5411 NR Zeeland (Gemeente.Maashorst)

Datum	9 juni 2023
Zaaknummer	330277
Doorkiesnr.	073-6156793/Mirjam Meijer
Onderwerp	Vragen art. 44 van het Reglement van Orde Algemeen Bestuur inzake gebruik eigendommen waterschap
Bijlage(n)	2

Geachte leden van de fractie BBB,

Op 23 mei 2023 ontvingen wij van u een dwingende vraag over het gebruiken van eigendommen van het waterschap, in het bijzonder om een (generieke) toestemming voor het gebruik van waterlopen zodat deze oppervlakte meetelt als landschapselement en daarmee subsidiabel is voor de basispremie uit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB).
U geeft daarbij aan dat het standpunt van het ministerie van LNV op 8 mei 2023 is gewijzigd en dat onderhoud of medeonderhoud niet langer een voorwaarde is om het oppervlak van de waterloop wel of niet mee te mogen tellen. Wij hebben deze vragen aangemerkt als zijnde schriftelijke vragen ex artikel 44 van het Reglement van Orde Algemeen Bestuur en zullen deze dan ook als zodanig behandelen. Dit betekent dat een afschrift van dit schrijven ter kennisname zal worden gebracht aan het Algemeen Bestuur.

Omdat de communicatie vanuit het ministerie van LNV in dit dossier wat ad-hoc en rommelig verloopt en er vanuit veel waterschappen verregaande vragen waren over dit dossier, heeft de themagroep GLB van de Unie van Waterschappen op 16 mei een memo naar buiten gebracht met daarin een verdere toetsing op de informatie van het ministerie van LNV van 8 mei 2023. Deze memo treft U als bijlage 1 aan bij dit antwoord.

In hoofdlijn stelt de Unie dat getoetst moet worden op drie elementen te weten:
- De doelstellingen voor waterstaatkundig beheer niet in het geding komen.
- De toestemming past bij de huidige doelen rondom landschapselementen.
- De toestemming positief getoetst is aan het staatssteunrecht.

Hoewel de afweging voor alle drie de elementen zorgvuldig moet gebeuren brengt met name de afweging op het derde element de nodige uitdagingen met zich mee. Het is voor het waterschap onmogelijk om voor alle voorkomende gevallen tijdig een staatssteuntoets uit te voeren en daarmee toestemming te kunnen verlenen.

Jurisprudentie (het zgn. Didam arrest) verplicht het waterschap om bij de uitgifte van o.a. waterlopen het gelijkheidsbeginsel toepassen. Dit betekent dat een openbare en transparante procedure moet worden doorlopen om te bepalen welke gegadigde de waterloop mag gaan 'gebruiken'. Een generieke toestemming voldoet niet aan deze eisen. Daarnaast is bij een generieke toestemming voor het waterschap geen zicht op òf en welke waterlopen als landschapselement mee gaan tellen en door wie deze worden opgegeven.

Tijdens de vergadering van het dagelijks bestuur van 4 april 2023 zijn de bufferstroken aan de orde geweest, bezien vanuit toezicht en handhaving, eigendommenbeheer en input op dit dossier aan de Unie van

Waterschappen. Omdat het waterschap alle ingezetenen gelijk wil behandelen en een openbare en transparante werkwijze volgt, houdt het dagelijks bestuur vast aan het eerder op 4 april 2023 genomen besluit (zie bijlage 2). Bij dat besluit is nadrukkelijk bepaald dat het dagelijks bestuur in de loop van het jaar een aantal praktijkvoorbeelden verder analyseert en evalueert.

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Het dagelijks bestuur van waterschap Aa en Maas,

De secretaris,

Pieter Sennema

de dijkgraaf,

Mario Jacobs

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

BIJLAGE 1

Bezoekadres
Koningskade 40
2596 AA Den Haag
Postadres
Postbus 93218
2509 AE Den Haag
Telefoon
070 351 97 51
Fax
070 354 46 42

MEMO

Aan	Secretaris directeuren
Van	Meindert Smallenbroek
Betreft	Landschapselement GLB ecoregelingen
Datum	11 mei 2023

Het nieuwe GLB / NSP heeft voor de ecoregelingen de eis om 4% niet productief areaal op bouwland aan te houden. Daarin is helaas ruimte gelaten voor verschillende interpretaties, wat leidt tot veel vragen bij waterschappen en de agrarische sector. De afweging om een agrariër wel of geen toestemming te geven zodat de agrariër eigendom van het waterschap kan opgeven als landschapselement is een afweging van het waterschap.

Het Uniebureau wijst ambtelijk in deze memo de waterschappen op de risico's van het wel toestemming geven.

LNV heeft op 5 mei 2023 laten weten dat:
Als eigenaar van een landschapselement zijn waterschappen niet verplicht om toestemming te geven. Als de waterloop voldoet aan de voorwaarde die stelt dat het landschapselement moet grenzen aan (binnen vijf meter) het landbouwareaal van de landbouwer, wordt het in kader van het GLB gezien als onderdeel van het perceel. Deze interpretatie is ook vastgelegd in gespreksstukken met de EC over het NSP. Gebruik van het perceel is daarmee ook gebruik van het landschapselement. Vanuit het GLB is het nodig dat er toestemming is gegeven door de eigenaar en zijn aanvullende voorwaarden geen verplichting.

Deze toevoeging ten opzichte van de eerdere voorwaarden in het GLB NSP is op 8 mei aangepast op de website van RVO: Landschapselementen 2023 (rvo.nl).

Voorwaarden

- U heeft de landschapselementen waarvoor u subsidie aanvraagt op 15 mei 2023 ter beschikking als eigendom, huur of pacht. Of u heeft ze in beheer met schriftelijke of mondelinge toestemming van de eigenaar, de verhuurder of de verpachter. Is er sprake van onderverhuur? Dan heeft uw verhuurder toestemming nodig van de eigenaar voor de onderhuur. Lees de **uitgebreide uitleg over mondelinge afspraken over grondgebruik**.
- Het landschapselement ligt op landbouwgrond of grenst daaraan.
- Grond die geen **landbouwgrond** is (dus niet-subsidiabel) mag het landschapselement niet helemaal omsluiten. Dus bijvoorbeeld een heg midden op een erf telt niet.
- Natuurterreinen zijn voor de **basispremie** niet subsidiabel.

Toevoeging op de voorwaarden per 8 mei 2023:

Waterschapssloten

Voor het mee laten tellen van een waterloop van een waterschap, is onderhoud (of medeonderhoud) geen voorwaarde. Het waterschap moet wel toestemming geven, zodat u de sloot op kunt geven. Ook blijven andere voorwaarden voor het intekenen van landschapselementen van kracht. Het waterschap kan bovendien aanvullende voorwaarden stellen om een sloot op te geven, bijvoorbeeld deelname aan de eco-regeling.

Unieadvies

Het waterschap dient voor toestemming af te wegen of:
- De doelstellingen voor waterstaatkundig beheer niet in het geding komen.
- De toestemming past bij de huidige doelen rondom landschapselementen.
- De toestemming positief getoetst is aan het staatssteunrecht.

Waterschapstaken
Ten eerste is het van belang dat waterschappen hun taken op hun eigendom kunnen blijven uitvoeren. Oftewel de doelstellingen voor waterstaatkundig beheer mogen niet in het geding komen.

"Geitenpaadje"
Doelstelling van GLMC 8 is "Instandhouding van niet-productieve kenmerken en oppervlakte ter verbetering van de biodiversiteit op boerderijen". Het geven van toestemming zodat eigendom van het waterschap ingezet wordt als landschapselement van het agrarisch bedrijf zonder aanvullende voorwaarde gaat ons inziens voorbij aan de intentie van het GLB en de ecoregelingen. Het is ons inziens een geitenpaadje zodat agrarische bedrijven meer productieve landbouwgrond behouden en in aanmerking kunnen komen voor een financiële vergoeding uit de ecoregelingen.

De intentie van de eis van 4% niet productief areaal, namelijk het vergroten van het areaal landschapselementen, past bij de doelstelling in het NPLG van 10% groen blauwe door-adering en de groen blauwe regelingen. Door eigendom van het waterschap in te zetten wordt er minder areaal landschapselementen gerealiseerd.

Staatssteunrecht toetsen
Uit overleg met Kenniscentrum Europa Decentraal blijkt dat agrarische bedrijven het risico lopen dat de vergoeding teruggevorderd wordt als blijkt dat het bedrijf geen gebruik kan maken van de de-minimisteun en het waterschap de toestemming niet heeft getoetst aan het staatssteunrecht.
Als een eigendom van een waterschap ingezet wordt als landschapselement voor een agrarisch bedrijf en deze een vergoeding ontvangt dan is dat staatssteun, tenzij aangetoond kan worden dat het geen staatssteun betreft (zie uitleg in toelichting). Daarom moet de toestemming van het waterschap en de voorwaarden getoetst worden aan het staatssteunrecht. Naar alle waarschijnlijkheid zal het resultaat van de toetsing gelijk zijn aan de GLB ecoregeling, maar daarvoor moeten de voorwaarden nagelopen worden en de plannen kennisgeven aan Brussel via het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

Aanbeveling van de Unie van Waterschappen is om bij het verlenen van toestemming dit schriftelijk vast te leggen.

Bijlage: Extra toelichting

Achtergrond
Bij het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), waarin agrariërs landbouwsubsidie aan kunnen vragen, dienen agrariërs te voldoen aan bepaalde basisvoorwaarden (Goede Landbouw- en MilieuCondities, kortweg GLMC's). Eén van die basisvoorwaarden betreft het aanhouden van een minimaal percentage niet-productieve grond (4%) op bouwland (GLMC8). Dit percentage moet ingevuld worden met landschapselementen, zoals akkerranden, heggen, hagen, bomen, sloten, vijvers en groene braak. Voor het jaar 2023 is deze basisvoorwaarde niet verplicht voor de basispremie. Voor deelname aan de ecoregelingen of het ANLB is deze voorwaarde echter al wel verplicht in 2023. Vanaf 2024 is deze basisvoorwaarde ook verplicht voor het aanvragen van de basispremie. Deze basisvoorwaarde uit het GLB is bedoeld om de biodiversiteit in het agrarisch landelijk gebied te verbeteren.

Waterschapstaken
Waterschappen hebben op grond van de Waterschapswet als openbare lichamen ten doel de waterstaatkundige verzorging van een bepaald gebied (art. 1 Waterschapswet). Waterschappen voeren het beheer over regionale watersystemen, waaronder oppervlaktewaterlichamen, waterkeringen en ondersteunende kunstwerken zoals stuwen en gemalen.

Bij het waterstaatkundig beheer moeten de waterschappen te allen tijde de volgende doelstellingen voor ogen houden:
- Het voorkomen en beperken van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste in samenhang met
- het beschermen en verbeteren van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen en
- het vervullen van maatschappelijke functies door watersystemen (lees: drinkwater, recreatie, zwemwater etc.

Om hun taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden te kunnen waarmaken en verantwoorden is het nodig publiekrechtelijke (vergunningverlening, toezicht, handhaving) en privaatrechtelijk (verhuur, verpachting, bruikleen, subsidies etc.) en waar nodig strafrechtelijk te kunnen bijsturen, te faciliteren of te initiëren. In de kern komen de adviezen van de waterschaps-kerngroep GLB hierop neer.

Staatssteunrecht toetsen
Waterschappen hebben een verantwoordelijkheid om hun regeling of elke afzonderlijke toestemming aan het staatssteunrecht te toetsen. Nederland kan als lidstaat ook aangesproken of beboet worden door Europa. Om te voorkomen dat de vergoeding aan agrariërs achteraf teruggevorderd moet worden is het aan het waterschap om via een regeling of per toestemming via IenW een kennisgeving hierover richting EU te sturen. Daarbij is het van belang dat voldaan wordt aan de voorwaarden uit de landbouwvrijstellingsverordening (artikel 34, zie hieronder).

Advies van Europa Decentraal is om als waterschap alleen toestemming te geven als voldaan wordt aan de voorwaarden uit de landbouwvrijstellingsverordening. Deze verordening is vernieuwd 6 weken geleden, zie artikel 34 over steun verlenen voor verbreding van agromilieuklimaat verbintenissen. In een verbintenis moet duidelijk zijn wat de verbintenis inhoud en of het bijdraagt aan het milieu. Voorwaarden voor zo'n verbintenis/toestemming moeten bovenwettelijk zijn.

Als voldaan wordt aan de voorwaarden kan een regeling opgesteld worden die via IenW gemeld moet worden aan de EU (20 dagen nadat regeling van start is gegaan). Naast een regeling is het ook mogelijk om elke afzonderlijke toestemming binnen 20 dagen via IenW voor kennisgeving richting EU te sturen, echter dat vraagt de nodige administratie bij IenW. Het is aan te bevelen om een concept regeling vooraf af te stemmen met IenW.

Landbouwvrijstellingsverordening
Artikel 34 - Steun voor agromilieuklimaatverbintenissen
(bron: Europa Decentraal)

1. Steun voor agromilieuklimaatverbintenissen is verenigbaar met de interne markt in de zin van artikel 107, lid 3, punt c), van het Verdrag en vrijgesteld van de aanmeldingsverplichting van artikel 108, lid 3, van het Verdrag als wordt voldaan aan dit artikel en aan hoofdstuk I van deze verordening.

2. De steun mag worden toegekend aan alle ondernemingen en groepen daarvan die zich op vrijwillige basis ertoe verbinden verrichtingen die uit een of meer van de in lid 1 bedoelde verbintenissen bestaan, uit te voeren met het oog op het behoud en de bevordering van de noodzakelijke veranderingen in de landbouwpraktijken waarmee een positieve milieu- en klimaatbijdrage wordt geleverd.

3. De lidstaten verlenen alleen steun voor verbintenissen die verder gaan dan:
a) de betrokken uit de regelgeving voortvloeiende beheer eisen en de GLMC-normen krachtens titel III, hoofdstuk I, afdeling 2, van Verordening (EU) 2021/2115;
b) de betrokken minimumvoorschriften voor het gebruik van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen, en andere verplichte vereisten ter zake in het nationale recht en het recht van de Unie;
c) de voorwaarden voor de handhaving van landbouwareaal overeenkomstig artikel 4, lid 2, punt b), van Verordening (EU) 2021/2115.

4. Alle in lid 3 bedoelde verplichte normen en vereisten moeten worden omschreven en toegelicht in de nationale rechtsgrondslag.

5. Wanneer in de nationale wetgeving nieuwe voorschriften worden opgelegd die verder gaan dan de overeenkomstige minimumvoorschriften van het recht van de Unie, kan voor verbintenissen als bedoeld in lid 3, punt b), waarmee aan de naleving van die voorschriften wordt bijgedragen, steun worden verleend gedurende maximaal 24 maanden vanaf de datum waarop die voorschriften voor het bedrijf verplicht worden.

6. De lidstaten zorgen ervoor dat bedrijven die krachtens dit artikel steun ontvangen, toegang hebben tot de voor de uitvoering van de betrokken verrichtingen vereiste kennis en informatie en dat degenen die zulks nodig hebben, passende opleiding kunnen volgen en toegang tot deskundigheid krijgen, met als doel landbouwers bij te staan die zich ertoe verbinden hun productiesystemen te wijzigen.

7. De onder dit artikel vallende verbintenissen worden aangegaan voor een periode van vijf tot zeven jaar. Als dat nodig is om de nagestreefde milieuvoordelen te bereiken of te behouden, kunnen de lidstaten evenwel een langere periode vaststellen voor specifieke soorten verbintenissen, onder meer door te voorzien in een jaarlijkse verlenging na afloop van de eerste periode. Voor verbintenissen inzake de instandhouding, het duurzame gebruik en de ontwikkeling van genetische hulpbronnen, voor nieuwe verbintenissen die onmiddellijk aansluiten op de in de eerste periode voltooide verbintenis, of in andere, naar behoren gemotiveerde gevallen kunnen de lidstaten een kortere periode van ten minste één jaar vaststellen.

8. Steun voor agromilieuklimaatverbintenissen aan andere begunstigden dan aan ondernemingen die actief zijn in de landbouwsector, kan worden verleend op grond van afdeling 7.

9. Verbintenissen tot extensivering van de veehouderij moeten minimaal voldoen aan de volgende voorwaarden:
a) om over- en onderbegrazing te voorkomen moet het volledige beweide areaal van het bedrijf worden beheerd en in stand gehouden;

b) bij het bepalen van de veedichtheid moet rekening worden gehouden met alle op het bedrijf grazende dieren of, bij een verbintenis tot beperking van de wegsijpeling van nutriënten, met alle voor de betrokken verbintenis relevante dieren die op het bedrijf worden gehouden.

10. De steun kan betrekking hebben op collectieve regelingen en resultaatgebaseerde betalingsregelingen, zoals regelingen voor koolstoflandbouw, die de landbouwers ertoe aansporen om op grotere schaal of op meetbare wijze te zorgen voor een aanzienlijke kwalitatieve verbetering van het milieu. Op resultaten gebaseerde regelingen voor koolstoflandbouw moeten ervoor zorgen dat kwaliteitscriteria met betrekking tot kwantificering, additionaliteit, langetermijnopslag en duurzaamheid worden nageleefd, waarbij ook rekening wordt gehouden met de mededeling over duurzame koolstofcycli (45) wat betreft de certificering van koolstofverwijderingen.

11. Voor verbintenissen die op grond van dit artikel worden aangegaan, stelt de lidstaat een herzieningsclausule vast die de aanpassing ervan garandeert wanneer de desbetreffende, in de leden 3, 4 en 9 bedoelde verplichte vereisten, normen en voorwaarden worden gewijzigd.

12. De steun wordt jaarlijks verleend om de begunstigden geheel of gedeeltelijk te vergoeden voor de extra kosten en de gederfde inkomsten die voortvloeien uit de agromilieuklimaatverbintenissen.

13. Voor verbintenissen die onder artikel 35 [NB: steun voor biologische landbouw] vallen, wordt in het kader van dit artikel geen steun verleend.

14. De steun wordt betaald per hectare.

15. De steun blijft beperkt tot 100% van de in aanmerking komende kosten en bedraagt hoogstens 600 EUR per hectare per jaar voor eenjarige teelten, 900 EUR per hectare per jaar voor gespecialiseerde blijvende teelten en 450 EUR per hectare per jaar voor andere vormen van landgebruik.

BIJLAGE 2

Waterschap Aa en Maas

Zaaknummer: 300251

ADVIESNOTA VOOR HET DAGELIJKS BESTUUR D.D. 4 APRIL 2023

VOORSTEL:

In te stemmen met de uitgangspunten voor instemming vanuit het waterschap voor de opgave van de GLB door derden.

PROBLEEMSTELLING

De nieuwe ontwikkelingen vanuit het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) maakt het mogelijk dat via de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland subsidie kan worden aangevraagd voor het beheer van landschapselementen. Onder landschapselementen wordt verstaan water, hout en overige elementen waar geen landbouwactiviteit op wordt uitgeoefend. Vanaf dit jaar kunnen ook landschapselementen op worden gegeven die men met (mondelinge) toestemming van de eigenaar in gebruik heeft.

De opgave voor GLB staat los van de onlangs ingestelde bufferstroken langs waterlopen in kader van de derogatie. Wie eigenaar is van de gronden in de bufferstrook doet niet ter zake. Dat betekent dat bijvoorbeeld werkpaden langs de waterlopen deel uitmaken van de bufferstroken. Agrarische ondernemers kunnen via de gecombineerde opgave (tot en met 15 mei 2023) de landschapselementen die zij beheren (eigendom, huur, pacht of toestemming) voor subsidie laten meetellen. Het waterschap ontvangt op dit moment verschillende verzoeken voor toestemming om eigendom van het waterschap te mogen opgeven als landschapselement.
Het voorstel is om een uniformele lijn uit te zetten voor de behandeling van deze verzoeken, waarbij de volgende voorwaarden vanuit het waterschap worden gesteld:

- Er is sprake van een feitelijke beheersituatie door de verzoekende partij.
- Het beheer voldoet aan de voorwaarden, gesteld vanuit de GLB.
- Het beheer is vastgelegd in een privaatrechtelijke overeenkomst.

Voorstel per landschapselement (eigendom waterschap):

•Waterlopen	Geen toestemming, tenzij de waterloop kan worden afgewaardeerd en in eigendom en beheer kan worden overgedragen.
•Werkpaden	Alleen toestemming wanneer er sprake is van een gebruiksovereenkomst waarin zij aan de voorwaarden voldoen (bemesting en spuit vrij).
•Overhoeken	Alleen toestemming wanneer er sprake is van huur /pacht / gebruik inclusief voorwaarden (bemesting en spuit vrij). Beleid is in ontwikkeling om onze huurders/pachters te stimulering maatregelen toe te passen ten behoeve van biodiversiteit en duurzaamheid.
•EVZ/B&K/NVO	Alleen toestemming wanneer de inrichting is gevestigd met een kwalitatieve verplichting of gerealiseerd door medewerking van die eigenaar, waarbij een clausule in de koopovereenkomst wordt opgenomen.
•Waterkeringen	Alleen toestemming wanneer er sprake is van huur /pacht / gebruik inclusief voorwaarden (bemesting en spuit vrij).

BEOOGD EFFECT

Uniforme afspraken voor het behandelen van verzoeken van derden.

ARGUMENTEN

1. Openbaar, transparant en uniform

Eigendommen van het waterschap worden conform beleid uitgegeven. Alle verzoeken omtrent het benutten van deze eigendommen moeten op eenzelfde wijze worden behandeld.

2. Passend bij de feitelijke situatie

Eigendommen van het waterschap die ook daadwerkelijk worden beheerd door een derde partij, conform een beheercontract, mogen door die partij worden meegenomen in de opgave voor het GLB. Er moet worden voorkomen dat partijen de eigendommen alleen boekhoudkundig willen benutten.

3. Controleerbaarheid

Wanneer er vanuit het waterschap een mondelinge toestemming wordt gegeven, dan is dit coor collega's en de RVO niet te controleren. Alleen wanneer er sprake is van een schriftelijk beheercontract in de vorm van een huurovereenkomst, pacht en/of gebruiksovereenkomst kan de wederpartij het eigendom van het waterschap meenemen in de opgave voor het GLB. Deze contracten worden geregistreerd en periodiek geactualiseerd en gecontroleerd.

4 Kansen voor inrichting en beheer

Doordat er voordelen ontstaan voor eigenaren en beheerders ontstaan er kansen op een samenwerking met partijen voor realisatie van onze waterschapsopgaven en het beheer en onderhoud van watersysteem en waterkeringen. Dit vergt nog wel een nadere uitwerking.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

1 Handhaving op onrechtmatige opgave

Het waterschap heeft geen zicht op de eigendommen die door een derde, zonder toestemming, worden meegenomen in de opgave voor het GLB. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) toetst alleen op dubbeltellingen, dus wanneer er een perceel door meerdere partijen wordt opgegeven. Het is een mogelijkheid dat het waterschap haar eigendommen, die niet middels een beheercontract bij een derde in gebruik zijn, zelf opgeeft voor het GLB. Dit vraagt alleen veel capaciteit voor de administratie hiervan.

2 Afweging bij meerdere verzoeken

Er kan een knelpunt ontstaan wanneer er meerdere partijen een verzoek indienen bij het waterschap voor pacht, huur of gebruikersovereenkomst. Dit knelpunt kan bestaan uit capaciteit, maar ook uit de afweging die er moet worden gemaakt over met welke partij er een beheercontract wordt aangegaan. In dit laatste geval zal er een openbare en transparante procedure moeten worden gevolgd om de beheercontracten aan te bieden. De procedure voor openbaar en transparant aanbieden en de afwijkingsmogelijkheden worden opgenomen in het toekomstig beleid eigendommenbeheer.

3 RVO toetst opgave voor GLB

Het feit dat waterschap toestemming geeft voor opgave van ons eigendom voor GLB wil nog niet zeggen dat daarmee aan alle voorwaarden wordt voldaan om voor subsidie in aanmerking te komen. Het is aan het RVO om dat te toetsen.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

Niet van toepassing

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

Met de opgave voor het GLB, worden de (duurzame) voorwaarden vanuit het GLB nageleefd.

UITVOERING/VERVOLG

Na besluitvorming door het dagelijks bestuur wordt dit advies de lijn voor de behandeling van openstaande en toekomstige verzoeken. Deze lijn zal worden meegenomen in de actualisatie van het eigendommenbeheer.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

Cluster communicatie wordt integraal betrokken bij interne en externe communicatie over wijzigingen GLB. Vanwege de vele complexe wijzigingen en regelgeving zorgen we voor zorgvuldige externe communicatie via meerdere middelen, waaronder de Agrarische Nieuwsbrief.

BIJLAGEN

1. Voorwaarden landschapselementen RVO

VERSIEDATUM

4 april 2023

Waterschap
Aa en Maas

Fractie BBB
Mw. J. Nooijen
Voor-Oventje 33
5411 NR Zeeland (Gemeente Maashorst)

Datum	13 juni 2023
Zaaknummer	330153
Doorkiesnr.	073-10703074/Rob Merkelbach
Onderwerp	Vragen art. 44 van het Reglement van Orde Algemeen Bestuur inzake de Perceelwijzer App
Bijlage(n)	1

Geachte leden van de fractie BBB,

Op 7 juni 2023 hebben wij van u een mailbericht ontvangen met schriftelijke vragen ex artikel 44 van het Reglement van Orde Algemeen Bestuur. De vragen hebben betrekking op de Perceelwijzer app. U stelt daarbij onder andere dat deze app in de afgelopen jaren naar volle tevredenheid gewerkt heeft voor mensen binnen waterschap Aa en Maas. Na de verkiezingen van maart 2023 blijkt dat een aantal gegevens niet meer in de app zijn terug te vinden zoals bijv. informatie uit peilbuizen, testrapporten en waterstanden. Hieronder geven wij u antwoord op de gestelde vragen.

Vraag 1
Kunnen alle testrapportages terugkomen in de app?

Antwoord
Ja, op dit moment zijn alle rapportages in de app beschikbaar behalve de waterkwaliteitsrapportages. Door technische problemen zijn deze helaas tijdelijk niet beschikbaar, maar eind juni is de verwachting dat ook deze rapportages weer beschikbaar zijn in de Perceelwijzer.

Vraag 2
Kunnen de waterstanden terugkomen in de app?

Antwoord
De waterstanden zijn beschikbaar, zie “bijlage 1 Screenshot_stuwrapport_Perceelwijzer”.

Vraag 3
In de app kunnen vragen worden gesteld. Worden die vragen ook beantwoord?

Antwoord
Ja, door de button onder tabblad “meldingen” te gebruiken wordt een vraag verstuurd naar het Waterschap waar het perceel of object zich bevindt. Deze vraag wordt beoordeeld op inhoud en waar mogelijk direct beantwoord of, afhankelijk van vraag/opmerking, aangeboden aan de backoffice ter beantwoording.

Vraag 4
Kunnen er nog aanpassingen worden gedaan in de app?

Antwoord

Jazeker, de Perceelwijzer is constant in ontwikkeling. Onder tabblad “instelling” zit een button: “*suggestie voor deze app*”. Dit formulier kan worden ingevuld, de suggestie wordt dan verstuurd naar de beheerder van de app, het Waterschaphuis. Suggesties en ontwikkelingen worden daar verzameld en met deelnemende waterschappen besproken, beoordeeld, geprioriteerd en mogelijk ontwikkeld en beschikbaar gesteld in de app.

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Het dagelijks bestuur van waterschap Aa en Maas.

De secretaris,

Pieter Sermema

de dijkgraaf,

Mario Jacobs

Bijlage 1

10:59
21%
Stuwrapport
volgen
204AA, Kleine Wetering, Benedenstrooms
Rapport
Berichten
Laatst bijgewerkt: 12.06.2023 - 04:10
Benedenstrooms
3.36
mNAP
Meer info over stuwen?